Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sententiarum libri quattuor

Petrus <Paris, Bischof>

[Freiburg im Breisgau], nicht vor 2. Mai 1493

urn:nbn:de:bsz:31-304176

Visual Library

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

5. 9.
55 Patres Basil. an. 41
X Dq. 2418 250
X H. 3541. pars II
WR071
Q 214

D. Se. 6. N. 8.

Perlustratio Sancti Bonauenture in Secundum librum Sententiarū.

Mentz. Angae Typ. 1609.

U. B. FREIBURG

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Prologus in Libū Secūdū

Celebratissimi pfis dñi Bonauēture ordinis minoꝝ aplice sedis Cardinal⁹ ꝛ sublimitatis theologice interpretis eximij perlustratio in arcana secundi libri sententiarum.

Dlūmodo hoc inueni q̄ deus fecit hoīem rectū ꝛ ipe se infinitis imiscuit q̄stiōib⁹. Sollicite cōsiderāti pñtis libri .s. secūdi sniaꝝ ꝓncipalē intentionē ꝛ totalē ordinētiā illud occurrit ad qđ̄ suā inq̄sitionē diē sapiens ecc̄es .vij. in v̄bo ꝓposito. Cū em̄ cūcta tentasset in sapia ꝛ plꝰ de fecisset q̄s fecisset rādē dr̄ se inuenisse fatet q̄ deꝰ fecerit hoīez rectū ꝛc. In q̄ v̄bo duo claudunt .s. q̄ hoīs recta formatio ꝛ rectitudo ē a deo. ꝛ dr̄ rāgit cū dr̄ deꝰ fecit hoīem rectū. Aliud ē q̄ hoīs miseria ꝛ obliq̄tio ē a seipso. ꝛ dr̄ tangit cū dr̄ ipe se infinitis imiscuit q̄nib⁹. In his aūt duob⁹ claudit ⁊min⁹ totꝰ būane cōprehēsionis. vt cognoscat originē boni. ꝛ cognoscēdo refrat. ꝛ ad illā puenīat ꝛ ibi reqescat. Et vt cognoscat originē ꝛ ꝓncipiū mali. ꝛ illō vitet ꝛ caueat. In his etiā claudit tota ītētio tractatꝰ libri pñtis. q̄ circa duo v̄sal⁹ .s. circa hoīs ꝓditiōez ꝛ ei⁹ deuiatiōez. Hoīs aūt ꝓditio tāgit cū dr̄ deꝰ fecit hoīez rectū. Qualr aūt illud itelligit q̄ deꝰ fecerit hoīez rectū explicat Ecc̄l. xvij. c. vbi dr̄. Deꝰ creauit hoīez de terra. dr̄ dicē q̄tū ad corꝑ. Et ⁊m imaginē suā fecē illū. dr̄ dicē q̄tū ad aīe naturā. Et ite puertit illū in ipam. dr̄ dicē q̄tū ad grām superadditā q̄ aīam ꝓuertit ad deū p v̄tutē bīt⁹. ꝛ iō subiūgit. ꝛ ⁊m se vestiuit illū v̄rute. In dr̄ v̄bo oñdit q̄ deꝰ nō tm̄ fecē hoīez possibilē ad rectitudinē suā ei imaginē ꝓ seredo. sz etiā fecit hoīem rectū ad se ꝓuertēdo ipm. Tūc em̄ hō rect⁹ ē q̄n intelligētia adequat sūme v̄itati in cognoscēdo. voluntas ꝓformat sūme bonitati in diligēdo. ꝛ v̄r⁹ ꝓtinuatur sūme ptāti in opando. Hoc aūt ē q̄n hō ad deū cōuertit ex se toto. Primo igit hō rect⁹ ē cū intelligentia veritati sūme equat. equari aūt dico nō p oīmodaz pfectiōez vel ūpletiōez. sz p q̄ndā imitatiōne. Si em̄ v̄itas vt dicē Anſ. ē rectitudo sola mēte pceptibilis. et rectitudini nō pōt eq̄ri nisi rectū. cū itellect⁹ noster eq̄tur v̄itati. necessario rectificat. Tūc aūt equat. q̄n actu alit̄ se cōuertit ad veritatē. Veritas em̄ in actu diffinit q̄ē adeq̄tio rei ꝛ itellect⁹. Intelligētia aūt nostra ad v̄itatē ꝓuersa verificat. ac p hanc v̄itati equat. ꝛ dū equat rectitudini rectificat. vñ sine v̄itate nullus recte iudicat vt dr̄ in li. de vera religi. ꝛ q̄ aspicit ad v̄itatē iudicat recte ⁊m q̄ dñs dixit. symoni Luce .vij. Recte iudicasti id ē recte dixisti vel decreuisti. Siliter rectificat duaz volūtas summe brītudini ꝓformat. Sūma em̄ bonitas est summa eq̄tas siue iusticia. tāto em̄ melior q̄s quāto iustior. Sz vt dicē anſ. Justicia ē rectitudo volūtatis. nihil em̄ ꝓformat rectitudini nisi rectū. Dū q̄ volūtas bonitati summe ꝛ eq̄tati cōformat. necessario rectificatur. Tūc aūt ꝓformat. cū ad ipm̄ ꝓuertit diligēdo. vñ Hugo. Scio aīa mea q̄ dū alic̄d diligis. ī eius silitudinē transformaris. Qui em̄ diligit bonitatē rectus ē. Et dr̄ est qđ̄ dr̄ Lañ .j. Recti diligunt te. Recti em̄ ad tuā bonitatē sunt ꝓuersi. ꝛ tua bonitas ad eos inclinat. Vñ aīa expta clamat ꝛ dicit. q̄n bonꝰ israel deꝰ his q̄ recto sunt corde. Et q̄ soli recti expertūt. iō rectos decet collaudatio. Nihilomin⁹ rectificat. dū v̄t⁹ summe potestati ꝓtinuat. Rectū em̄ ē cui⁹ medīū nō erit ab extremis. Extrema sūt ꝓmū ꝛ vltimū. alpha ꝛ o. ꝓncipiuz ꝛ finis. Opatio inē hoīe ē medīū. p quā efficāc̄ puenit in finē. Illa q̄ v̄tus recta ē. cui⁹ opatio ē a ꝓncipio ꝓmo. ꝛ ad finē vltimū. Quoniā q̄ diuina v̄t⁹ oīa opat a deo et ꝓp deū. hinc ē q̄ rectissima ē in opando. Nihil aūt ꝓtinuat recto nisi rectū. cū q̄ v̄tus nostra summe potestati cōtinuat. absq̄ dubio rectificat. ꝛ ex hoc homo nō solū rectus. sz etiā recte ꝛ rer efficit. Deut. penl. Et erit apd̄ rectissimū rex congregatis ꝓncipibꝰ ꝓpli cū tribubꝰ israel. Hoc aūt erit in glia q̄n v̄tus nostra ꝓtinuabit. diuine v̄tuti. tūc enim⁹ oīo potentes volūtaꝝ nostre sic ꝛ deus sue. ꝛ iō oīes reges. ꝛ iō oīb⁹ ꝓmittit regnū celorum.

Fecit igit deꝰ hoīez rectuz dū ipm̄ fecit ad se cōuersū. 8
In ꝓuersiōe em̄ hoīs ad deū non solū rectificabat ad id quod sursum. sed etiam ad id quod deorsum. Homo enim in medio constitutus dum factus est ad deum cōuersus ꝛ subditus. cetera sunt ei subiecta. ita q̄ deꝰ omnē veritatē creatā subiecerat ei⁹ intellectui ad iudicādū omnē bonitatē ei⁹ affectui ad vtendū. oīes v̄tutē eius potestati. ad gubernandū. Et hanc q̄ intelligentia ꝓuersa ē ad diuinā veritatē vendicat sapientiā p q̄ oīa dīudicat. ⁊m q̄ dr̄ Sap. vij. Ipsa dedit mihi oīum que sunt sciaz. vt sciē orbis terraꝝ dispositiōez. ꝛ vtures celoꝝ. initiū ꝛ ꝓsuatiōez ꝛ mediet̄ rēporuz. anni cursus stellaꝝ dispositiōes. naturas aīaliuz. ꝛ iras bestiarū. vires herbaꝝ. vim ventoꝝ. ꝛ cogitatiōes hoīm. drās virgultoꝝ. v̄tures radicū. ꝛ q̄cunq̄ sunt absco sa ꝛ ꝓuisa. Vñ ꝛ adam oīb⁹ noīa imposuit. Subiecit nihilomin⁹ volūtati oīa ad vtendū. vt posset oīa in vsum ꝛ vtilitatē suā ꝓuertere. Vñ ps. Oīa subiecisti sub pedibus eius. Vñ apls dicit ad deū ꝓuersis. .j. Cor. xv. Oīa vestra sunt. Subiecit etiā v̄tuti ad gubernā dum Ben. j. Subiicite eā. sz terrā. ꝛ dominamini piscibꝰ maris ꝛ volatilibꝰ celi. Ista aūt recta hoīs cōditō q̄tū ad supius ꝛ inferius simul tangit in illo v̄bo. Fabo. ad ima. ꝛ si no. ꝛ ꝑsit ꝛc. Fecit g̃ deꝰ hoīez rectū duz ad se cōuertēdo sibi eū assimilauit. ꝛ p hoc oīb⁹ ꝓposuit. ꝛ sic ptz recta būane nature cōditio. Et sequit miserabilis 9
deuiatio in q̄ hō subdit. ꝛ ipe ī finitis se imiscuit q̄nib⁹
Jn q̄ pōt notari ꝛ modꝰ labēdi. ꝛ statꝰ in quem cecidit.
Modꝰ labēdi in his tribꝰ q̄ dicē ⁊m tria q̄ in pcō ꝓsiderant. ꝛ tria q̄ in hoc v̄bo ꝓponunt. In pcō nāq̄ ē cōuersio. ꝛ auersio. ꝛ bonoꝝ amissio siue expoliatio. Cōuersio intelligit p ĩmirtionē. auersio p finis ꝑuationē. sed expoliatio p q̄nē. Nā ꝓuersio facē p rapuū vel impurū. auersio infirmū. expoliatio mēdicū. ꝛ hoc totū tāgit cum dr̄ ĩmiscuit se infinitis q̄nib⁹. Pōt etiā notari statꝰ in quē cecidit. Sic em̄ cecidit a rectitudīe. vt pderet ipaz rectitudinē nō rectitudinis aptitudinē. pderet habituz nō appetitū. quia sic amisit similitudinē. vt tm̄ prāseat in imagine. Qm̄ igit remāsit appetitꝰ sine habitu. iō factus ē hō q̄rendo sollicitꝰ. Et q̄ nihil creatū recompēsare pōt bonū amissuz cū sit infinitū. iō appetit. querit. et nūq̄ quiescit. ꝛ iō declinādo a rectitudine. infinitis q̄nib⁹ se immiscuit. Vñ intelligētia auertēdo se a summa veritate ꝛ gra effecta ignara. infinitis q̄nib⁹ se immiscuit p curiositatē Ecc̄s. viij. Est hō qui diebꝰ ꝛ noctib⁹ somnū nō capit oculis. ꝛ intelleri q̄ opeꝝ dei nullaz ꝓssit hō inuenire rōez. supple q̄ finiat appetitū siue inquisitiōez. imo generat aliā q̄nem. ꝛ parit nouā cōtentionē. ꝛ immiscet inextricabilez dubitationez. ꝓpter qđ̄ dr̄ Prouer. xx. Honorē homini qui sepat se a ꝓtentiōib⁹. oēs aūt stulti miscent ꝓtumelijs. Tales sunt miseri hoīes qui intēdūt fabulis ꝛ genealogijs infinitis. Quia sicut dr̄. ij. Thi. iij. Semp sunt discentes ꝛ nūq̄ ad sciam veritatis puenientes. Volūtas discedendo

a summa bonitate egena effecta ĩmiscuit se ĩfinitis q̃stionibꝫ ꝑ ꝯcupiscentiã ⁊ cupiditatẽ. Quia sic̃ ꝺr̃ pucrb. xxx. Ignis nunq̃ dic̃ sufficit. vnd̃ ⁊ auar⁹ nõ implebit pecũia sic̃ ꝺr̃ Eccs. v. Ideo sꝑ querit ⁊ mendicat. Silr ꝯcupiscentia nõ saciat̃. ĩmo infinitꝫ voluptatũ qõnibꝫ implicat̃. Sap. xiiij. Oĩa cõmixta sunt. sanguis. humicidiũ. furtũ. fictio. corruptio. ⁊ ĩfidelitas. turbatio piurium. tumultus. bonoꝝ dei ĩmemoratio. aĩaꝝ inq̃natio. natiuitatis ĩmutatio. nuptiaꝝ incõstantia. inordinatio mechie. impudicicie. Ye qõnes infinite q̃ cõmixte sunt quibꝫ ĩmiscuit se hõ dũ volũtatẽ deformauit a summa bonitate. Virtus aũt discõtinuando se a summa potestate facta infirma ĩmiscuit se infinitꝫ qõnibꝫ ꝑ instabilitatẽ. vñ semꝑ querit quietẽ. ⁊ nõ inuenit. Un Isaie. Dñs ĩmiscuit ĩ medio egypti spm̃ vertiginis. iste ẽ spũs instabilitatꝫ ꝓ eo q⁹ nihil pt stabilire. Und̃ hõ peccatoꝝ ẽ sicut puluis quẽ ꝓicit vent⁹ a facie terre. ⁊ nõ in ps. Auertẽte te faciẽ turbabũr. auferes spm̃ ⁊c. ⁊ cõ erit tanq̃ puluis quẽ ꝓicit vẽ. a facie. Sicut igit̃ pulvis nõ pt quiescere q̃diu ẽ vent⁹ ꝑtiginis. sic nec nra ꝑtus stabilis pmanere. ⁊ cõ infinita loca querit. ⁊ mutat. ⁊ mendicat suffragia. Immiscuit igit̃ se hõ infinitꝫ qõnibꝫ ꝯcupiscentiã. dũ cecidit a ꝑfitate ĩ tẽptantiã ꝓ cupiditatẽ. dũ cecidit a bonitate ĩ malitiã ꝓ instabilitatẽ. dũ cecidit a ptãte ĩ potẽtiã. Sic g̃ ĩ ꝓbo ꝓposito notat̃ hois ꝺcitõ ⁊ ⁹ dutario. ⁊ b solũ iuenio ꝺr̃miatũ ĩ b lib.

Distinctio prima de creatione humane nature q̃tũ ad ꝓncipiũ efficiens in generali.

Creationẽ rerũ. Postq̃ mgr̃ sup̃ in ꝓmo lib. ꝺtermiauit de misterio trinitatꝫ. ꝯnter ĩ b. ij. li. determiat de rebꝫ creatꝫ. Et diuidit ista ꝑs ĩ duas. In ꝑma agit de creatõe hũane nature. In scda ꝺ creatiõe angelice nature. j. di. ij. de angelica traq̃ natura. Prã ꝑs diuidit in duas ꝑtes. In ꝑma agit de hois cõditõe. In scda de lapsu eius ⁊ temptatiõe infra di. xxj. Uidẽs igr̃ diabolus ⁊c. Prima ꝑs hz duas. q⁹ cm̃ hõ cõmunicat cũ oĩbꝫ creaturꝫ. ⁊ cetera facta sũt ꝓpter hominẽ. ꝺ ꝓmo agit de ꝺcitõe rer̃ in generali. scdo ꝺ in spãli. j. di. ij. ꝺ angelica traq̃ natura ⁊c. Prima ꝑs hz

a Creationez rer̃ ⁊c. queritꝫ ꝺ ordine istiꝰ libri ad ꝑcedẽtẽ. Lũ em̃ nos cognoscam⁹ creatorez ꝑ creaturas. q⁹ videm⁹ ꝑ speculũ. ⁊ scientia debeat inchoari a notioribꝰ nob. q̃ prius debuit agere de creaturꝫ q̃ de creatore. q̃ Deũ. j. b iste liber ꝓm⁹ ñ scꝺus dz eẽ ꝓ. ꝺõm. q⁹ sup̃ cuz actũ ẽ de creatore actũ ẽ etiaz de creaturꝫ ꝓut sũt via ad q̃uenien dũ ĩ cognitiõez nũc aũt agit̃ de cognitiõe rer̃ ꝓut cognitõ ꝺ creatore adminiculat̃ ei. q⁹ agit̃ de cõditiõe ⁊ lapsu. Nõ ꝑt aũt cogn̄sci ꝺcitio nisi ꝑ

Ostendit autoritate sacre scꝑture vnũ eẽ rerũ ꝓncipium nõ pla. vt q̃dã putauerũt. a

Creatiõez rer̃ ĩsinuãs scꝑtura. deũ esse creatorez initiũq̃ tpis atq̃ oĩm visibiliũ vel iuisibiliũ creaturaꝝ ĩ ꝓmordio sui oĩdit dicens. In ꝓncipio creauit de⁹ celum ⁊ terraz. Uhis etem̃ x̄bis moyses spũ dei afflat⁹ b in vno ꝓncipio a deo creatore mõm factũ refert. elidẽs errorẽ q̃rũdã plura sine ꝓncipio fuisse ꝓncipia opinantium.

Platonis error. b Plato nãq̃ tria initia estimauit. deũ. s. exẽplar. ⁊ materiã. ⁊ ipaz ĩcreatã sine ꝓncipio. ⁊ deũ q̃si artificẽ nõ creatorem.

Explanat auctem. oĩdens q̃d sit creare ⁊ q̃d facere. c Creator em̃ ẽ q̃ de nihilo aliq̃d facit. ⁊ creare ꝓpꝑe ẽ de nihilo aliq̃d facẽ. Facẽ x̄o nõ mõ de nihilo aliq̃d opari. ꝓ etiã de materia. Und̃ ⁊ hõr angel⁹ ꝺr̃ aliq̃ facere ꝓ ñ creare. vocatq̃ factor siue artifex. ꝓ nõ creator. Hoc em̃ nomẽ soli deo ꝓpꝑe cõgruit. q̃ ⁊ de nihilo q̃dã. ⁊ de aliq̃ aliq̃ facẽ. Ipꝑe ẽ g̃ creator ⁊ opifex et factor. ꝓ creatiõis nomẽ sibi ꝓprie retinuit. alia x̄o etiã creaturis cõicauit. In scꝑtura tñ sepe creator accipit̃ tãq̃ factor. et creare tãq̃ facere sine distinctione significationis.

Uerũtamẽ sciẽduz ẽ. h x̄ba scz creare ⁊ facẽ ⁊ agere et alia hmõi de deo ñ posse dici fm eãrõez q̃ dicũt ꝺ creaturꝫ. Quippe cũ dicim⁹ eũ aliq̃d facẽ. ñ aliquẽ ĩ opando motũ illi inesse ĩtelligim⁹. vel aliq̃ in laborãdo passionẽ. sic nob̃ solet accidẽ. ꝓ ei⁹ sempiterne volũtatꝫ nouũ ꝓncipio suo sez deo. si g̃ ꝓductio respicit egressũ a deo. nullo mõ pt stare ꝓ principio increato. Nec ꝓ creatore. q⁹ nondũ erat aliq̃d ⁊c. ꝓ. ꝺõ. q⁹ ꝓpositio cum suo casuali triꝑtiatur ꝓ tracti. pi. Uno mõ vt dicat pure ordinem. ⁊ sic idez ẽ facere in ꝓncipio et facere añ aliq̃. ita q⁹ cõnotet ꝑtem rei ꝑ respectu alicuius tpalis ꝓris. et cõnotet ꝓpositionẽ posterioris. Alio mõ ꝑt importare hitudinem mensure. ⁊ tunc in ꝓncipio idẽ est qõ ĩ ꝑmo ĩstãti tpis. Tertio mõ ꝑt ĩporare hitudinẽ cause. ⁊ tũc sensus ẽ. ĩ ꝓncipio. id ẽ filio dicit creasse fm q⁹ ꝺr̃ in ps. Oĩa ĩ sapientia fecisti dr̃. vt sic notet nõ tm̃ causa efficiẽs sz etiã exẽplaris. Oĕs iste expositiones vere sunt ⁊ catholice. ⁊ p eas eliduntr tres errores circa mundi ꝓductionẽ. Et ꝑma elidit error ꝙrundaz modernoꝝ ꝑbantiũ q̃ dixerũt mundũ esse factũ ex tpe sz mediante intelligẽtia. ita q⁹ ꝺ⁹ ꝓmo fecit

Agere ⁊ facere aliq̃ dicũt de deo aliq̃ de creaturis.

1

2

angelos · ꝛ cū illis cōdidit mūdū · cōtra q̄s ē ꝓma ex/
positio · Si em̄ dr⁹ in ꝓncipio ꝺditiōis creauit mū/
dum · nō g̃ ꝓmo angelos vel intelligētias · ita q̄ per
illos cōdiderit mūdū · ꝛ hic error ortū hz ex illo vbo.
Faciam⁹ hoīem ad imaginē ꝛ sīlitudinē · q · dr⁹ loq̄t
angelis · Ex
secūda expo/
sitiōe elidit
ror aristotili/
corū q̄ dixer
mūdū ꝺditum
ab eꝛno · Si
em̄ i ꝓncipio
tpis facꝰ est
er nihilo · nō
g̃ fuit sine ꝓn
cipio · ꝛ hic er
ror ortū habu
it ex hꝫ q̄ non
potuerūt vi/
dere q̄liē mū/
dus incepit ·
ꝛ q̄re tūc ꝛ nō
añ · Ex tertia
expositiōe eli
dit error pla
tonicor q̄ di
xerūt ꝓncipia
mūdi tria esse
scz deū mate/
riam · et exem
plar · Si em̄
deus in filio
sic ꝙ exēplar
eꝛnū cōdidit
de nihilo mū/
dum · nō g̃ re/
quirit secūdū
ꝓncipiū q̄ ē
exēplar · nec
tertiū q̄ sit materia · Et hic ortū habuit ex hꝫ q̄ non
potuerūt intelligere oīno quō aliq̄d fiat ex nihilo ·
Ex oīb⁹ his elidit error manicheor q̄ posuerūt ꝓnci
pia mūdi effectiua duo · ꝛ iste elidit ꝙ subiectū dicte
locutiōis · Creauit deus celū ꝛ terrā · lucē ꝛ tenebras
ꝛ hic error ē oīm⁹ vilior · Et hñt se gradatim · Ma⁹
ꝓmus solū errat in eo a quo · Secūdus errat in eo ꝺ
quo ꝛ q̄ñ · quia ex aliquo ꝛ ab eꝛno · Tertius errat i
eo de quo · q̄ dicit factū ee de materia ꝛ nō ex nihilo ·
ꝛ in eo ꝙ quod · scz circa exēplar q̄ posuit aliō a ꝺo
vt apparet · Et in q̄ñ · q̄ posuit materiā ab eꝛno ꝛ im
pfectā · Et iste error ē multo vilior q̄ error alior q̄
ponūt ab eꝛno materiam fuisse pfectam sua forma ·
Quart⁹ error manicheor oīb⁹ est abominabilior · q̄
deficit in ꝓmo ꝓncipio in q̄ pbi cōiter cōcordauerūt ·
ponētes ꝓmo duo ꝓncipia · ac ꝙ ꝺ auferētes ordinē
atq; decorē vniuersi · ꝛ bonitatē · ꝛ dei prātē · Et hunc
errorē inf ceteros nō hūanā maliciaz sz diabolicam
astutiā credo adinuenisse · vt se altꝛi ꝺū ee psuade/
at mēt⁹ pcōr · Ex dictis igit⁹ ptz ꝙ q̄ supponat hꝫ
nomē ꝓncipiū · Pōt em̄ supponere ꝙ filio · ꝛ dr⁹ ꝙ pa
tre · ꝛ ex modo cōstruendi fit talis appropriatio · Po
test etiā supponere ꝙ creatura vt pote ꝙ ꝓncipio tpis
sz nō dicit tūc ordinē sz cōcomitantiā mēsure ad mē/
suratū · s · q̄ celū ꝛ terra cū ꝓncipio tpis ee cceperūt · ꝛ

Er q̄ sensu dicit deus aliquid fa/cere

Per simile ostendit

aliquē significam⁹ effectū · id ē
ex na ei⁹ voluntate aliq̄d nouū
exīstē · Cū g̃ aliq̄d ꝺr facē · tale ē ·
ac si dicaꝛ iuꝛ ei⁹ volūtatē vel ꝙ
ei⁹ volūtatē aliq̄d nouū ꝓtingē
vel ee · vt i ipo nihil noui ꝓtigat
ꝙ nouū aliq̄d sic in ei⁹ exna vo/
lūtate fiat fiat sine aliq̄ motōe
vl sui mutatiōe · Nos ꝺo opan/
do mutari dicimur · q̄ moueñ ·
Nō em̄ sine motu aliq̄d facim⁹
Dr⁹ g̃ aliq̄d vgē vel facē ꝺf · qa
cā ē rex nouū exīti · cū ei⁹ vo
lūtate res noue ecīpiūt q̄ añ
nō erāt · absq; ipi⁹ agitatiōe · vt
act⁹ ꝓprie dici nō q̄at · cuz vicz
act⁹ oīs i motu ꝓsistat · in deo āt
mot⁹ null⁹ ē · Sic g̃ ex calore so/
lis aliq̄ fieri ꝓtingit · nulla tñ in
ipo vel in ei⁹ calore facta moti/
one vel mutatōe · Ita ex ꝺeivo
lūtate noua hūt ee sine mutati
one autoris q̄ ē vnū ꝛ solū ꝛ om
nium ꝓncipium ·

Aristotelis error · ꝺ

c Aristoteles ꝺo tria posuit ꝓn/
cipia · duo · s · materiā ꝛ speciē · ꝛ
sic ptz illud · c Aristoteles ꝺo tria posuit ꝓncipia ·
ee · Querit quare distinguit illa duo a tertio · Et iteruz
nō videt illud ee ver⁹ pscrutanti libꝛos pti · q · ipse non
ponit nisi ista tria materiā · ꝛ formā · ꝛ pduationē · in ꝓn/
cipio noui · metha · ꝛ in ꝓmo pbi · nō g̃ ista q̄ ponit mgr

Rᵒ · ꝺom q ꝺo 4
duo distinguit a tertio · q ꝺuo
sunt intrinseca tanq̄z elementa ꝛ vnū ē extrinse
cū · vbi āt pbus ista tria distin/
guit ꝛ ponit si q̄
raꝛ expsse inue/
nitur in scō de generatōe circa
finē · Sed tūc ē
questio · q ꝛ non
videt sufficienē
ꝓncipia i pticꝭ
assignasse · imo
si ibi assignauit
tria ꝓter operatione · tūc g̃ sunt
quattuor · Et di
cendū ad hꝫ q̄/
uatio nō differt
a forma vel ma/
teria · Siue em̄
ꝙuatio noīet ap
petitū formе cū
ei⁹ carētia · siue
noīet ipam for/
me essentiam ꝙ
ut ē in materia ·
in potētia · non
differt ab his du
obus · s · materia
ꝛ specie · Nā ap
petitus ad materiā reducit · nec ē aliud · ꝛ ēntia formе
ad spēm fm rem · Et hec duo ꝓncipia ꝺterminat in pri
mo · postmodū adiūgit tertiā optōnē ꝺū oīa reducit ad
motorē ꝓmū in · viij · ꝛ sic ptz q̄ mgr vere ꝛ ꝓprie loquit ·

d In ꝓncipio tempor⁹ mūdū creasse · Cōtra · si cepit
cū ꝓmo mobili · ꝛ illud cepit in secūdo die · nō g̃ in ꝓnci
pio tpis sz añ · Rᵒ · ꝺom q̄ tps ꝺicit tripliꝛ · cōmunissi/ 5
me · cōiter ꝛ ꝓprie · Cōmunissime ꝺicit mēsura exitus de
nō ee in ee · Cōiter ꝺicit tps mēsura cuiusliber mutatio
nis · maxime illi⁹ q̄ fuit añ ꝓmū mobile · Tertio modo
ꝺr ꝓprie mēsura mot⁹ primi mobilis · vt cōiter ꝙsueuit
distingui · Et q̄ ꝓmo modo dictū ē ꝓmū omniū · ꝛ in il
lo cōditū est seculū · ideo ꝺicit in ꝓncipio temporum ·

e Omīpotētissimi est nocere non posse · Cōtra · Dis
pena affligit ꝛ ledit · si ledit nocet · g̃ si ds nō pōt nocere
non pōt punire · Rᵒ · ꝺom q̄ sicut duplex ē malum · scz 6
culpe ꝛ pene · sic etiā duplex ē nocumentū · cū ergo di/
citur q̄ nō potest nocere · non intelligit q̄tuz ad nocu/
mentū qꝺ facit malū pene · sz qꝺ facit malum culpe ·

Ad intelligentiā eor q̄ in hac pte ꝺicūt · q̄rit hic
de exitu rerū in ee · Primo q̄tū ad ꝓncipij entitatem vel causalitatē · Secꝺo q̄tū ad veritatez
Tertio q̄tū ad ꝓductiōis ꝺditatē · Circa ꝓmuz duo
q̄runt · Primo queritur vtrū res habeāt ꝓncipiū causa

Liber Secundus

le. Scdo vtrum habeāt pncipiū initiale.

Questio. I a

1. Ad quā sic pcedit. Cū ꝟstet fm sctōs et phos q omēs res mōane habuerint pncipiū pductiuū. ꝝ ꝑ rex victatē. ꝝ ꝑ rex mutabilitatē. ꝝ ꝑ rex ordinē. ꝝ etiā ꝑter impfectionē. Multitudo eīm oītū hz ab vnitate ⁊ mor̄ siue mutabile ab īmutabili. ⁊ ordo ad pmū. et impfectū ad pfectū originalit reducūt. ió ꝟ suppositio sez q res hēāt pncipiū causale. alioq mō ē q ō vtrū res pducre sint oīno. ꝟ ē fm pncipiū materiale et formale. an tm fm altez pncipiū. Et q fm vtrūq videt pmo a pre pducent̄ sic. Quāto pducēs ē pus ⁊ pfectior. tāto plꝰ influit in rem. ꝑ pmū ⁊ pfectissimū influit totū ⁊ in totū er si ꝟ. ꝑ totū pducit. sz pmū agens ē hmōi. ꝑ ꝛc.

2. Itē nobilius ⁊ pfectior ē agēs q̄to paucioribus indiget ad agēdū. ꝑ agēs nobilissimū nullo extra se eget. ꝑ si ipsum solū eēt. adhuc res pduceret. sz nō ex se. cū ipse nullius sit ps. ergo ex nihilo. prz ꝑ q dr̄ pōt in totā subam creature.

3. Itē agēs fm formā pōt pducere formā. ꝑ parīone agēs fm se totū pōt pducere totū. sed deus se toto agit cū sit oīno simplex. ꝑ pducit totū.

4. Itē ipsum oīdit a pte rei cōdite sic. Qō nō est ab alio. ē a seipso. nihil aūt tale qō a seipso ē indiget alio vt sit. sz oē intrinsecū pncipiū rei indiget alio vt sit. nā forma indiget materia ⁊ ecouerso. ꝑ ꝛc.

5. Itē efficiēs ⁊ finis sunt cāe coꝛ relatiue. ꝑ qō ñ ē ab alio. ñ ē ad aliō sz oīa sūt ad aliō. hz oē qō sūt q. hz oē qō sūt appetūt bonū. ⁊ stat̄ nō ē nisi i summo bono. Et q ista rō sit bona oīdit. Q ī eīm bonū ⁊ ens cōuertunt̄. ergo qō ē seipso ens. seipso ē bonum. sz qō seipso ē bonū. nō ē ꝑter aliq̄d aliud. ꝑ qō nō ē ab alio. nō ē ꝑter aliō. Si ꝑ oīa mūdana fm se tota sunt ꝑter aliud. ꝑ sunt ab alio.

6. Itē si res nō ē tot aliter ab alio. aut ē ꝟ rōne forme. aut rōne materie. Cōstat q nō forme. q: videm̄ formas pduci. ⁊ si forme nō pducerē tur. oīno nihil pduceret. Si rōne materie. Sz ꝛa vt dicit phs in ꝑma phia. act̄ ē añ potētiā. cōstat q nō loquit de potētia actiua sz passiua. ꝑ cū act̄ rei ab alio sit silr ⁊ materia. Si tu dicas q intelligit nō de actu q̄ est forma sz efficiēs. idē cōcludit. Et itez ego q̄ro q̄re materia nō sit ab alio. Si q: ē pncipiuz ex q̄ fūt cetera nec hz vñ fiat. tūc ego q̄ro de forma vtrū fiat ex aliq̄ vel ex nihilo. Si ex nihilo. pari rōne ⁊ materia ex nihilo. Si ex aliq̄ quero q̄d sit illō. Nō ētia materie. cōstat. q: forma simplex ē. ꝑ forma non fit ex materia. ita q materia sit ex̄ pncipiū cōstitutiuū. Nec ex materia ita q materia fiat forma. fit ꝑ ex aliq̄ qō ē in materia. tūc ego q̄ro de q̄ est illud. ⁊ cōstat q nō ē ex materia pari rōne. ꝑ vel erit abire in infinitū in causando. vel necesse ē ponere ētias formaꝝ a primo opifice p̄ductas ex nihilo. ꝑ

1. pari rōne ⁊ materiā. Ad oppositū sūt rōnes ꝑmo a pte efficiētis. Prima ē hec. Oīs effect̄ aliq̄ mō assimilat cāe. sz pncipiū ꝑmū est act̄ purꝰ nihil hns de possibili. materia aūt rez ē potētiale purū p sui ētiā. nihil hns de actu. ꝑ cū materia in nullo assimilet opifici nō est ab ipso.

.. 4. Itē ab agēte pulcerrimo ⁊ luminosissimo nō p cedit turpe ⁊ tenebrosum. sz dr̄ ē ipsa pulcritudo. ipsa lux. materiale pncipiū ē turpe ⁊ tenebrosum. ꝑ ꝛc.

... iij Ex pte rerū oīdit de formali pncipio. Oīe eīm qō pducit ⁊ fit. fit a sibi sili noie ⁊ spē. vt hō ab hoie. hz q dicē phs vij. phi. ꝑme. si ꝑ forme rerū sunt pncipia pducēdi. ⁊ pn cipiū pducēdi pcedit rerū pductionē. ꝑ res nō sunt p ducte q̄ ad pncipiū formale.

.... iij Itē artifex nō pōt pducere nisi pcognoscat. sz nō pōt pcognoscere q̄ nullo mō sunt. ꝑ impossibile ē q summꝰ artifex mundū formaret nisi forme eēnt prꝰ p quas cognosceret. ⁊ ille nō potuerūt pduci nisi p formas. ꝑ si nō ē in infinitū abire. ē ponē formas rez ñ eē pducras. V

Itē ꝟ hz oīdit q̄ ad materiale pncipiū. Oīe qō ꝑ duci. pducit ex aliq̄ vel ex nihilo. Si ex nihilo nihil. ꝑ oīa ex aliq̄. illō aūt ē materia. ꝑ si stare ē ⁊ nō abire in infinitū. illud nō ē pductuz Qꝫ aūt ex nihilo nihil fiat videt. Productio eīm rei est actio. sz oīs actio req̄rit in qō agat. ꝑ ⁊ oīs pductio. ꝑ oīū pductioni subiicit aliq̄d. nō ꝑ nisi materia. ꝑ ꝛc. VI

Itē ego q̄ro de pductione siue creatione passiua. vtruz illa sit suba vel accīs. Nō suba. ꝑ accīs. sz oīe accīs fundat in aliq̄. sz ꝟ nō pōt eē creatū. cū illud sequat naturalit ipaz creatōnē. ꝑ videt q sit ī creatū aliq̄d aliō a deo. q: creatio passio in alio ē. ꝑ necē ē omne qō pducit er aliq̄ pduci. ⁊ ideo dic phs in ꝑmo phi. q materia est ingenita. R⁹. dōm q hec ꝓpositio ē mūdus in esse p:o 7
ductus ē. ⁊ nō solū fm se totū. sz etiā fm intrinseca sua pncipia q̄ nō er aliūs sz de nihilo sunt pducta. Hec aūt ꝓpositio ⁊ si cuilibet fideli sit apta ⁊ lucida. latuit tñ prudentiā vel prudentiā ꝑticā q in but⁹ qōnis indagatione ex longo tpe ambulauit p deuia. Fuerūt eīm q̄dā ꝑti antiq̄ q dixerūt mūdū factū cē a deo ⁊ de sui ētia. quia nō videbāt quō aliq̄d posset fieri ex nihilo. ⁊ sol⁹ deꝰ fuit in pncipio. ⁊ ideo dixerūt q fecit oīa de seipso. Sed hec positio nō solū fidelibꝫ sz etiā sequētibꝫ phis apparuit improbabilis. q dei ētia oīno inuariabilis ⁊ nobilissima fieret coꝛpaliū ⁊ variabiliū materia. q̄ ē de se ī ꝑfecta nisi ꝑficiat̄ p formas. Fuerūt etiā aliq̄ q dixerūt mūdū factū cē ex pncipijs ꝑeūtibꝫ. s. ex materia ⁊ forma. sz forme latebāt in materia anteq̄ intellect⁹ eas distingueret. ⁊ ꝟ ponit anaxagoras Sz q: formas oēs simul in materia nō capit rō recta. ió p sequentes phos ista positio improbata est. Fuerūt etiaz tertij q̄ mūdū dixerūt ex pncipijs ꝑeūtibꝰ factū. s. materia et forma. sed materiā p se posuerūt. separatas etiam p se posuerūt formas. ⁊ postmodū ex tpe ab opifice sūmo esse pductas. ⁊ hi platonici fuerūt. Sed quia illud irrationabile videt q materia fuerit impfecta ab eterno. ⁊ q eadē forma sit separata pariter ⁊ pūcta. ⁊ absurdū videtur triplicem hominem ponere. s. naturalem. mathematicū. et dīnū. ió etiā pseq̄ntes phos hec positio reꝓbata est. Fuerūt etiā quarti q ipatheticiq̄rum ꝑceps ⁊ dux Aresto. q veritati magis appropinq̄ntes dixerūt mūdū factū. sicut legit in ij. metha. dico igit q mare factū est. ⁊ in ꝑmo de celo ⁊ mūdo. ⁊ de pluribus alijs locis pōt elici. Sed dixerūt nō esse factū ex pncipijs ꝑeūtibꝫ. Sicut enī vult in sco vegetabilū. mūdus semp fuit plantꝫ ⁊ aialibꝫ plen⁹. vbi loquitur ꝛa abutalū. Vtrū aūt ꝑ posuerit materiā ⁊ formā factam de nihilo ꝟ ego nescio. credo tamen q non puenit ad hoc sicut melꝰ patebit in ꝓbleumate sco. ⁊ ipse defecit licet minus q̄ alij. Vbi autez defecit pfoz peritia. subuenit nob sacrosancta scꝑtura. que dicit omia esse creata. ⁊ fm oē qō sūt esse pducta. ⁊ ratio a fide nō discordat sicut supra in opponendo ostensum est. Qō 8 i
ergo obijcitur de similitudie q materia est ens in potentia. dōm q materia non ꝑter se facta est sed ꝑ ꝑ substractionē seu sustentationē forme que eius ē actus ꝗ ergo materia non sit duo actu similis. ramē assimilabilis est ꝑ formā. Unde augꝰ. dicit q ipsa materia ⁊ si non habeat de se ⁊ in se actum forme. ipsa tamē capacitas forme ē ei ꝑ forma. ideo patet illud. Qō 9 ij
c bꝫ citur. q turpis ꝛc. dōm q nec turpis nec tenebra dicit nisi comparatiōe. Nam materia nō est ꝓpatio pu/

ra.imo ratione sue essentie habet aliqd de pulchritu/
dine ⁊ aliqd de luce. Unde Aug⁹. dicit q⁹ habet mo/
dum.speciē.et ordinē.q̄uis impfecte.non oportz au/
tem q⁹ deus oēs res pducat sibi equaliē similes.imo
fm gradū. Et ideo ad hoc q⁹ gradus sint pfecti.neces
se est aliqd ponere ppe deū.⁊ hoc simlimū.⁊ aliqd p
pe nihil.⁊ hoc aliquo modo simile.non aūt oīno. nec
perfecte.qđ q̄uis in se mimū habeat de bono.ramen
optime ordinatū est. Qđ obijciē q⁹ omne qđ pducit
pducitur p simile ī forma.⁊ cognoscit similiē.dōm q⁹
est agens fm naturā ⁊ fm intellectū. Agens fm natu
ram pducit p formas que sūt vere nature. sicut homo
hominē.et asinus asinū. Agens p intellectū pducit p
formas q⁹ non sunt aliqd rei scīe in mente. sicut
artifex pducit arcam.⁊ sic pducte sunt res.⁊ hoc mo
do sunt forme rerū eterne. quia sunt deus.⁊ si ita po
suit plato cōmēdandus ē.⁊ sic imponit ei Aug⁹. Si
autē vlra pcesserit vt imponit ei Aresto. absq; dubio
errauit.⁊ ratio sua que pdicta ē nihil cogit oīno. Naz
sicut dicit pl̄s. Forme rerū extra deū a singularib⁹ se
parē nihil oīno faciūt. nec ad operationē. nec ad cogni
tionē. Qđ vltio obijciē de materia. q⁹ nō pōt fieri. q⁹
vel ex aliq̄ vel ex nihilo. dōz q⁹ ex nihilo.⁊ b̄ p creatio
nē. Qđ obijciē. q⁹ actio ē ī aliqd. dōz q⁹ creare nō ē agē
sz facē.⁊ b̄ refert ine agēz facē. nā agē ī qđ agat exigit
facere autē eēuerso. Qđ vltio⁹ queriē qđ vel in q̄
sit creatio passio. dupliciē rndeē. Quidā dicūt q⁹ nec
est subst̄ia nec accēs. sed via ad vtrūq;.⁊ tale p̄cedit
illud ad qđ est naturaliē q̄uis in eo habeat esse. Aliē
dicūt alij q⁹ aliqd creari nō est aliq̄ q̄uis nūc p̄mo esse. nec
creatio dicit naturā aliquā mediam inter deū et crea
turā. sed solū dicit esse relationē ordinē ad p̄mū effi
ciens a q̄ ⁊ ad nō esse. ita tamē q⁹ ordo ille est in re crea
ta ⁊ nō in nihilo. Uñ cū dicit ex nihilo aliqd fieri pōt
itelligi tripliciē. Aut materialiē vt ex ferro cultellus
Aut crealiē vt ex p̄re filius. Aut ordinaliter vt demane
fit meridies. Primis duob⁹ modis vez ē ex nihilo nihil
fieri. tertio modo vez sz naturā sz falsuz ē naturā. Per
virtutē enī infinitā que nō indiget fulcimēto materie
ita faciliter pōt aliqd pduci ex nihilo sicut de aliquo
aliq̄n non esset ⁊tius p̄mi p̄ncipij infinita. sed egeret
materie fundamēto. ⁊ ideo illi ⁊tuti soli hoc attribuē
dum est necessario. q̄uis non posset ⁊ simile reperiri ī
aliquo creato. Hoc enī est eius ppriū sicut ⁊ ipsa om
nipotentia. Questio II b

Utrū mūdus pducē fuerit ex tempe aut ab eterno. Et
q⁹ non ex parte ostendit duab⁹ rationib⁹ sumptis a mo
tu. Prima est ostensiua sic. Ante oēm motū ⁊ mutati
onē est motus p̄mi mobilis. sed oē qđ incipit. incipit
p motū vel mutationē. ergo ante oē illud qđ incipit ē
motus ille. sed ille motus nō potuit esse ante se nec añ
suū mobile. ergo impossibile est incipe. Prima ppositio
supponit. ⁊ eius pbatio patet sic. q⁹ suppositio ē
in pl̄cis. q⁹ in oī genere pfectū est ante impfectū. sed
inter oīa genera motuū localiū motus ad situz est pfe
ctior. quia ē entis completi. ⁊ inter oīa genera motuū
localiū. motus circularis ⁊ velotior est ⁊ pfectior. sed
talis est motus celi. ergo pfectissim⁹. ē p̄mus. pz ē⁊c.
Item ostendit per impossibile. Oē qđ exit in esse. exit
per motū vel mutationē. ē si motus exit in esse. exit p
motū vel mutationē. ⁊ similiē de illo querit. ergo vel
est abire in infinitū. vel est ponere aliquē motum sine
p̄ncipio. Si motu. ē mobile. ē ⁊ mūduz. Similiē ra/
tio ostēsiua sumit a tpe sic. Oē qđ incipit. aut incipit
in instanti. aut in tpe. Si ergo mūdus incipit. aut in
instāti. aut in tpe. sed añ oē tp̄s ⁊ añ oē instās est tps.
ē tps ē ante oīa q̄ inceperūt. sed nō potuit esse añ mun
dū ⁊ motū. ē mūdus nō incepit. Prima ppositio ne
cessaria vel nota ē per se. Scōa. s. q⁹ ante oē tps sit tē
pus. patet ex b̄. Si currit. currebat ꝓus de necessita
te. Similiter q⁹ ante oē instās sit tps patz sic. Tps ē 14
mēsura circular⁹ ꝓuenies motui ⁊ mobili. sed oīs pun
ctus q̄ est ī circulo ita est p̄ncipiū q⁹ finis. ē instans tem
poris ita est p̄ncipiū futuri. q⁹ termin⁹ p̄teriti. ē añ oē
nūc. fuit p̄teritū. pz ē⁊c. Itē pbo p impossibile. Si
tps pducit. aut in tpe. aut in instāti. Nō in instāti cū
nō sit in instāti. ē in tpe. sed in oī tpe est ponere ꝓus et
posteri⁹. ⁊ p̄teritū ⁊ futurū. ē si tps in tpe. añ oē tpus
fuit tps. et b̄ impossibile. ē ⁊c. Et he sunt rōnes p̄bi q̄
sunt sumpte a tpe ipsi⁹ mūdi. Itē alie rōnes p̄borū
q̄ sumunt ex tpe cause pducentis. et generaliē ad duas
p̄ñt reduci. q̄rū prima ē ostēsiua. scōa ad o p impossibi
le. Prima ē hec. Posita causa sufficienti et actuali. po
nitur effect⁹. sed d⁹ ab eterno fuit causa sufficiēs et ac
tualis ipsi⁹ mūdi. ē ⁊c. Maior ppositio p se nota est
Minor pz. s. q⁹ d⁹ sit causa sufficiēs. q⁹ cū nullo extrī
seco indigeat ad mūdi creationē. sed solū potētia sapi
entia. et bonitate. et hec in deo fuerunt pfectissima ab
eterno. pz q⁹ ab eterno fuit sufficiēs. Q⁹ etiā actualis
patet. Deus enī est act⁹ pur⁹. et suū velle vt dicit pl̄s
et scī dicūt est suū agere. restat ē ⁊c. Item p impos
sibile. oē illud qđ incipit agere ꝓus vl̄ pducere. cū pri
us non pduceret. erit ab ocio in actū. si ē deus incipit
mūdū pducere. erit ab ocio in actū. sed in oī tali cadit
ociositas. et mutatio siue mutabilitas. ē circa deū est
ociositas et mutabilitas. Hoc aūt ē ꝓtra summaz bo
nitatē et ꝓtra summā simplicitatē. ē b̄ ē impossibile et
blasphemū dicere de deo. et ita q⁹ mundus cepit. Ne
sunt rōnes q̄s cōmētatores et moderniores supaddūt
rōnib⁹ Aresto. siue ad has p̄ñt reduci. Sed ad op
positū sunt rōnes ex ppositiōib⁹ p se not⁹ fm rōnez et
pl̄am. q̄rū p̄ma est hec. impossibile ē infinito addi. b̄
est manifesta p se. q⁹ oē illud qđ recipit additionez fit
maius. infinito aut nihil mai⁹. sed si mūdus ē sine p̄n
cipio. duxit in infinitū. ē durationi ei⁹ nō posset addi
sed ꝓstat b̄ esse falsum. q⁹ revolutio addit revolutioni
oī die. ē ⁊c. Si tu dicas q⁹ infinitū est q̄uis ad ꝓteritā
tē q̄uis ad p̄ns qđ nūc est. est finitū actu. et tō ex ea pte
q̄ finitū est. est repire mai⁹. Cōtra ostēdit q⁹ in ꝓterito
est repire mai⁹. Hec ē veritas infallibilis. q⁹ si mūdus
est etern⁹. revolutiones in orbe suo sunt infinite. Rur/
sus p vna revolutiōe solis necesse ē fuisse. xij. ip⁹ lune
ē plus ē revoluta luna q̄s sol. et sol infinit⁹. ē infinito
rū ex ea pte q̄ infinita sunt ē repire excessum. b̄ autē est
impossibile. ē ⁊c. Scōa ppositio ē ista. Impossibile ē
infinita ordiari. oīs enī ordo fluit a ꝓus in medū. si ē
nō est p̄mū nō est ordo. sed duratio mūdi siue revoluti/
ones celi si sunt infinite nō b̄nt p̄mā. ē nō b̄nt ordinē.
ē vna nō ē añ alia. sed b̄ ē falsum. restat ē. q⁹ b̄nt p̄mam
Si dicas q⁹ statū ordis nō est nec̄e ponere nisi ī his q̄
ordinat fm ordinē cālitat⁹. q⁹ ī cauſ necessario ē stat⁹.
q̄ro q̄re nō in alijs. tu ex b̄ nō cuades. nunq̄ enim fuit
revolutio celi dn fuisset generatio aīal ex aīali. sed con
stat q⁹ aīal ordiat ad aīal ex q̄ generat fm ordinē cause.
ē si fm p̄m ⁊ rōez nec̄e ē ponere statuz ī his q̄ ordinat
ꝓz ordinē cāe. ē ī generatiōe aīalū nec̄e ē ponē p̄mū aīal.
⁊ mōs ñ fuit sine aīalib⁹. ē ⁊c. Tertia ppositio ē ista.
Impossibile ē ifinita ptrāsire sz si mōs ñ cepit. ifinite re
uolutiones fuer⁹. ē impossibile ē illas ptrāsire. ē ip̄ossibi/
le fuit ꝺ̄uenire vsq; ad hāc. Si tu dicas q⁹ ñ sūt pr̄ sita

qz nulla fuit ꝑma aut q; etiã bene possit ꝓtransiri ĩ tpe infinito. ꝓ hoc non euades. quero enim a te vtrum aliqua reuolutio ꝑcessit hodiernam in infinitũ. an nulla Si nulla. ergo oẽs finite distãt ab hac. ergo sũt oẽs finite. ḡ hñt ꝑmũ. Si aliq̃ in infinitũ distat. q̃ro de reuolutiõe q̃ immediate sequit illã vtrũ differt ĩ infinitũ. si nõ. ḡ nec illa distat. qm̃ infinita distantia ẽ inf vtrãq;. Si ꝯo distat in ifinitũ. sil'r quero de tertia z q̃rta. z sic in ifinitũ. ḡ nõ magꝭ distat ab vna q̃ ab alia. ḡ vna nõ ẽ añ aliã. ḡ oẽs sũt sil'. Quarta ꝓpositio ẽ ista. Impossibile ẽ infinita a ꝑtute finita ꝓꝑhendi. sz si mũdꝰ nõ cepit. infinita ꝓꝑhendũt a ꝑtute finita. ḡ ꝛc. Probatio maioris ꝑ se patet. Minor añdit sic. supponẽdo deum solũ ẽ ꝑtut, actu infinite. oĩa alia bñe finitatẽ. Rursũ supponẽdo q; motꝰ celi nũq̃ fuit sine suba spũali creata q̃ vel iꝑm faceret vel saltẽ cogĩceret. sz b̃ supposito q; suba spũalis nihil obliuiscit. si ḡ aliq̃ spũalis suba ꝑtus finite simul fuit cũ celo. nulla fuit reuolutio celi q̃ nõ cogĩceret. z nõ ẽ oblita. ḡ oẽs actu cogĩcit. z fuerũt ĩ finite. ḡ aliq̃ spũalis suba ꝑtus, finite sil' ꝓꝑhendit infinita. Si dicas q; nõ ẽ inconueniẽs q; vnica silitudine cognoscit oẽs reuolutiões q̃ sunt eiusdez speciei z oĩno ꝓsil'es. obijcit q; nõ tm̃ cognouerit circulatiões sz earũ effectꝰ. z effectꝰ varij z diuersi sunt infiniti. patet ḡ ꝛc. Quinta ẽ ista. Impossibile ẽ infinita simul eẽ. sz si mũdus ẽ eternus sine ꝓncipio. cũ nõ sit sine hoĩe. ꝓꝑ hominẽ eñ sunt q̃dãmõ oĩa. z hõ duret finito tpe. igit ifiniti hoĩes fuerũt. sz q̃t fuerũt hoĩes tot añe rõnales. ergo infinite fuerũt añe sz q̃r añe fuerũt tot sũt. q; sunt forme incorruptibiles. ḡ infinite sunt añe. Si tu dicas ad b̃ q; circulatio ẽ in añab. vel q; vna aĩa est in oĩb hoĩb ꝑm; ẽ error in ꝓbia. q; vt vult ꝓbus ꝓꝑ; actꝰ ẽ in ꝓpria materia. ḡ nõ põt aĩa q̃ fuit ꝑfectio vnꝰ. eẽ ꝑfectio alterius etiã ꝑm ꝑbm. Secõm etiã magꝭ ẽ erroneũ. q; mĩno; vna aĩa oĩm. Ultima rõ ad b̃ est. Impossibile ẽ q; bz eẽ post ñ eẽ. bñe eẽ eternũ q̃m hec ẽ iplicatio ꝯtradictiõis. sz mũdꝰ bz eẽ post nõ eẽ. ḡ impossibile ẽ esse eternũ. Q; aũt b̃at eẽ pꝰ nõ eẽ ꝓbat sic. Oẽ illud q̃ totaliter bz eẽ ab aliq̃. ꝓducit ab illo ex nihilo. sz mũdus totaliter bz eẽ a deo. ḡ mũdꝰ ex nihilo. sz nõ ex nihilo materialit. ḡ originaliter. Q; aũt oẽ q̃ totalit ꝓducit ab aliq̃ differẽter ꝑ ẽntiã b̃at eẽ ex nihilo patẽs ẽ. nã q̃ totalit ꝓducit. ꝓducit fm materiã z formã. sz materia nõ bz er q̃ ꝓducat q; nõ ex deo. manifestũ ẽ igit q; ex nihilo

Minor aũt sez q; mũdus totalit ꝓducat. ꝑz ex alio ꝓ
15 blemate. Rõ. dõm q; ponere mũdũ eternũ eẽ siue eternaliter ꝓductũ. ponẽdo res oẽs ex nihilo ꝓductas. oĩno ẽ ꝑ veritatẽ z rõnez sic vltima rõ ꝓbat. z adeo ꝓtra rõez vt nullũ ꝓꝓr ẽꝓtrumcũq; parui intellectꝰ credide rim b̃ posuisse. Hoc eñ implicat in se manifestaz ꝓdictionẽ. Ponere aũt mundũ eternũ ꝑsupposita eternitate materie rõnabile videt z intelligibile. z b̃ duplici exẽplo. Egressus eñ rex mũdanaz a deo est ꝑ modũ vestigij. vñ si pes eẽt eternꝰ. z puluis in q̃ formak vestigiuz eẽt eternꝰ. nihil ꝓhiberet intelligere vestigiũ pedis eẽ coeternũ. z tñ a pede eẽ vestigiũ. Per hũc modũ si materia siue ꝓncipiũ potẽtiale eẽt coeternũ autori. q̃d ꝓhibet iꝑm vestigiũ eẽ eternũ. imo videt cõgruũ. Rursus aliꝰ exemplũ. rõnalis eñ creatura ꝓcedit a deo vt vmbra. filiꝰ ꝓcedit vt splendor. sz q̃cito ẽ lux statim ẽ splẽdor. z statim ẽ vmbra si sit corꝑ opacũ vl obiectũ. Si ergo materia coeterna ẽ auctori tanq̃ opacũ luci. sic rõnabile ẽ ponere filiũ (q̃ est splendor ꝑfis) coeternũ. ita rõnabile videt creaturas siue mũdũ q̃ ẽ vmbra summe lucis eẽ eternũ. z magꝭ rõnabile ẽ q̃s ꝓpositũ. s. q; materia eternaliter fuerit ĩmpfecta sine forma vel dispositionibus fluentia. sic posuerũt q̃dam ꝓꝓr. z adeo rõnabiliꝰ vt etiã ille excellentior inf ꝓꝓos. Arest. sic sancti ꝑponũt et cõmentatores exponũt. z ꝓba eiꝰ ꝓtendũt in hunc errorem dilapsus fuerit. Quidã tñ moderni dicũt ꝑbm nequaq̃ illũ sensisse nec intendisse ꝓbare q; mũdꝰ oĩno nõ cepit. sz q; nõ cepit naturali motu. Qũ hoꝛ magꝭ sit verũ ego nescio. b̃ vnũ scio q; si hic posuit mundum nõ incepisse fm naturã vez posuit. z rões eiꝰ sumpte a motu z tpe sunt efficaces. Si ãt b̃ sensit q; nullo mõ cepit. manifeste errauit. sic pliby rõnby ostẽsum ẽ supra. z necesse fuit ad vitandũ ꝯdictionẽ ponere aut mundũ nõ esse factũ aut nõ eẽ factũ ex nihilo. Ad vitandũ aũt ifinitatem actualẽ necesse fuit ponere. aut aĩe rõnalis corruptionẽ. aut vnitatẽ aut circulationẽ. z ita auferre beatitudinẽ. vñ iste error z malũ habet initiũ z pessimum finẽ. Qũ ḡ obijcit ꝓmo de motu ꝓmi mobilis qui est primꝰ inter oẽs motꝰ z mutatiões q; ꝑfectissimꝰ. dõ. q; loquẽdo de moribꝫ z mutationibꝫ naturalibꝫ vez dicit. z nõbz instantiã. loquẽdo aũt de mutatiõe supnaturali ꝑ quã iꝑm mobile ꝑcessit in esse nõ bz veritatez. nã illa ꝑcessit oẽ creatũ. z ita mobile ꝑmũ. ac ꝑ hoc et eiꝰ motũ. Qũ obijcit oĩs motꝰ erit in eẽ ꝑ motũ. dõz q; motus nõ erit in eẽ ꝑ se nec in se. sz cũ alio z in alio. z q; dꝰ in eodẽ instanti mobile fecit. z vt motor sup mobile influrit. ideo motũ mobile ꝯcreauit. Si aũt ḡras de illa creatiõe. dõm q; ibi stare ẽ sicut in ꝓmis. z b̃ melius infra patebit. Qũ ꝛtio obijcit de nũc tpis ꝛc. dõ. q; sic ĩ circulo ẽ dupl'r assignare ꝑctuz. aut cũ fit. aut postq̃ factꝰ ẽ. z sic dũ fit ẽ ponere z assignare ꝓmũ punctũ. dũ ꝯo iam ẽ nõ ẽ ponere ꝓmũ. sic ẽ accipe in tpe nũc dupl'r et in ipa ꝓductiõe tpis fuit nũc ꝓmũ. añ q̃ nõ fuit aliud q̃ fuit ꝓmũ ꝓncipiũ tpis id q̃ oĩa dicunt eẽ ꝓducta. Si aũt de tpe postq̃ factũ ẽ. vez ẽ q; ẽ terminꝰ ꝓteriti. et se bz ꝑ modũ circuli. sz b̃ mõ nõ fuerũt res ꝓducte in tpe iam ꝑfecto. z ita pz q; rões ꝓbi nihil valẽt oĩno ad hãc cõclusionẽ. Et q̃d dr q; añ oĩe tps est tps. verũ est accipiẽdo int; dividendo. nõ extra anteri; ꝓcedendo.

Qũ obijcit de tpe qñ cepit. dõm q; cepit in suo ꝓncipio. ꝓnciꝑiũ aũt tpis est instans vel nũc. z ita cepit in instãti. z nõ valet illatio. nõ fuit in instãti. ḡ nõ cepit ĩ instanti. qm̃ successiua nõ sunt in sui initio. Pot tñ aliter dici q; dupl'r est loqui de tpe. aut fm ẽntiam. aut fm eẽ Si fm essentiã. sic nunc est tota essentia tpis. z illud nunc cepit cũ re mobili. nõ in alio nũc sed in seipso quia status ẽ in ꝓmis. vnde nõ habuit aliaz mensuraz. Si fm esse. sic cepit cũ motu variatiõis. nec cepit per creatiõem. sed postꝰ ꝑ tempoꝛ mutabilũ mutationez. et maxime primi mobilis. Qũ obijcit de causa sufficientia z actualitate. dõm q; cã sufficiens ad aliquid est duobꝫ modis. aut opans ꝑ naturã aut ꝑ volũtatem et rõnem. Si opans ꝑ naturam. sic statim cũ est ꝓducit. Si aũt operans ꝑ volũtatem. z q̃uis sit sufficiens. nõ oportuit q; statim cũ est operetur. opak eñ fm sapientiã et discretiõem. z ita cõsiderat cõgruitatẽ. Qm̃ igit non cõueniebat nature ipiꝰ creature eternitas. nec decebat deũ alicui hanc nobilissimã ꝯditionem donare. ideo diuina voluntas que opatur fm diuinã sapientiã ꝓduxit nõ ab eterno sed in tpe. q; z sicut ꝓduxit. sic z disposuit z sic voluit. Ab eterno eñ voluit ꝓducere tunc q̃n ꝓduxit. sicut ego volo cras audire missam. et ita patet q; sufficiẽtia ñ cogit Sil'r ꝺ actualitate dõ. q; cã duobꝫ modis ꝑt eẽ in actu. Aut ĩ se vt si dicã sol lucet. Aut ĩ effectu. vt si dicã sol illumĩat. Pmo mõ dꝰ sp fuit ĩ actu. qm̃ ipe est actꝰ purus nihil bñs admixtum de possibili.

1 19 20 21 22 16 17 18

Alio modo nō semp in actu · nō eñ semp fuit ꝓducēs ·
23 Qō obiicit scdo · si de nō ꝓducēte facꝰ ē ꝓducēs mutaꝰ ē ab otio in actū · dōm q̄ q̄dā ē agēs i q̄ actio ⁊ ꝓductio addit aliq̄d sup̄ agentē ⁊ producentē · tale cū de nō agēte sit agens · variat aliq̄ mō · ⁊ in tali añ opatiōez cadit otiū · ⁊ in opatiōe addit cōplementū · Aliud ē agēs qō ē sua actio · ⁊ in tali nihil oīno aduenit cū ꝓducit · nec ertiā i eo fit aliq̄d qō nō ꝓsus · ⁊ tale nec recipit cōplemētū · nec in nō opando ē otiosum · nec cū de nō ꝓducēte fit ꝓducēs mutaꝰ ab otio i actū · tale ãt ē deꝰ · ertiā fm pl̄os q̄ posuerūt dcū simplicissimū · patet g̃ q̄ stulta ē coꝝ rō · Si eñ ꝓpt̄ otiū vitādū res ab eterno ꝓduxisset · sine rebus ꝓfectū bonū ñ eēt · ac p̄ nec cū reb⁹ · q; ꝓfectissimū seipō ꝓfectū ē · Rursus si ꝓpt̄ imutatiōez oporteret res ab eterno eē · nihil posset nūc de nouo ꝓducere · q̄lis igr̄ deꝰ esset q̄ nūc nihil ꝓ se posset · Hec oīa demētiā indicāt magꝝ q̄z phiam vel rōez aliq̄z · Si tu q̄ras q̄liter possit capi q̄ deꝰ agat seipō ⁊ nō incipiat agere · dōm · q̄ si p̄ nō possit plene capi ꝓpt̄ imaginatiōez ꝺiunctā · pt̄ nō necessaria rōe ꝺuincī · ⁊ si q̄s a sensib⁹ se trahat ad itelligibilia aspiciēda · aliq̄ mō ꝑciper · Si eñ q̄s q̄rat vtruz angelus possit facere pottū figuli cū nō b̄eat manꝰ vl̄ ꝑ ūcere lapidē · rñdebit̄ q̄ pōt · q; p̄ pt̄ sola v̄tute sui absq̄z organo · q̄ pōt aīa cū coꝛpe ⁊ membro suo · Si igit̄ angelus ꝓpt̄ suā simplicitatē ⁊ pfectiōez tantū excedit hominē vt possit facere sine oꝛgano medio illud ad q̄ hō nēcio idiget oꝛgano · posset ertiā facere ꝑ vnū q̄ hō pōt ꝑ pl̄a · q̄tomagis deꝰ q̄ ē in fine totiꝰ simplicitatis ⁊ pfectiōis absq̄z oīi medio · sue volūtatis impio (que nō est aliud q̄z ipe) pōt oīa ꝓducere · ac p̄ in ꝓducēdo imutabilis ꝑmanere · Et sic pōt hō manuduci ad p̄ intelligēdum · Hoc aūt ꝓfectius capiet · si q̄s ista duo pōt i suo opifice ꝺtemplari · scz q̄ ē pfectissimꝰ · ⁊ simplicissimꝰ · Quia pfectissimꝰ · oīa q̄ sunt pfectiōis ei attribuūt̄ · Qz simplicissimꝰ · nullā diuersitatē in eo ponūt · ac p̄ nec ponūt vllā varietatē nec mutabilitatem · ideo stabilis manens dat cuncta moueri ·

Consequēter querit̄ de ꝑncipijs vnitate · Circa q̄ duo querūt̄ · Primū vtz res ꝓducte sint inesse a plib⁹ ꝑncipijs · Scdo ꝺaro q̄ ab vno ꝑncipio querit̄ vtz illd ꝓduxerit oīa a seipō an mediāte alio ·

Questio. I c

Qa plib⁹ ꝑncipijs sint ꝓducte res dicūt manichei · q̄ ponūt aliud eē ꝑncipiū spūaliū ⁊ incoꝛporaliū siue iuisibiliū · aliud coꝛruptibiliū ⁊ coꝛporaliū visibiliū · ⁊ ꝑmuz vocāt dcū lucis · secūdū vocāt dcū tenebraꝝ · Et q̄ positio eoꝝ sit vera ⁊ catholica videt ꝑ sacrā scripturaz · Joh. xviij · Regnū meū nō ē de h̄ mūdo · dicit ipe rex glorie et deus lucis · g̃ mūdus visibilis ad dcū lucis nō spectat · nō g̃ ē conditꝰ ab eo · Item Joh. xiiij · Venit ꝑnceps mūdi huiꝰ · Rursus Joh. xij · Vocat diabolū ꝑncipē huiꝰ mūdi · ⁊ ille deꝰ ē tenebraꝝ · g̃ videt ꝛc̄ · Item ap̄lus · ij · ad Coꝝ · iiij · ⁊ Ephe · ij · Vocat diabolū dcū huiꝰ seculi · sed nō merek aliq̄s dici deꝰ alicuiꝰ nisi eiꝰ qō cōdidit · g̃ ꝛc̄ · Alias plurimas adducūt autoritates de scḣrura · sed his solutis · soluūt̄ alie · Itē rōib⁹ ꝓbat̄ idipm h̄ mō · Oppositoꝝ oppositе sunt cause · scz spūalia ⁊ coꝛporalia h̄nt repugnantiā · Vñ Roma · vij · Video aliā legez in membris meis repugnantē legi mentis · ⁊ Gal · v · Caro cupiscit aduersus spm̄ ꝛc̄ · Item ⁊ nouū ⁊ vetus testamentū aduersant̄ sic̄ patet · Matḣ · v · q; ubi ꝑcipiūt̄ recte ꝺtraria · sicut iurare ⁊ nō iurare · occidere ⁊ nō occidere · g̃ necessariū ē ponere duo ꝑncipia ꝑma · vnū coꝛporaliū · aliud spūaliū · vnū veteris · aliud noui · Scḓa rō · idē silr̄ se hūs · sp natū ē facere idē · g̃ cū deꝰ bonꝰ vnifo[rmi]t̄ se b̄eat ⁊ silr̄ faē sp idē · g̃ cū sit cā ꝺditiua · nulli⁹ ē destructiua · ⁊ cū sit cā ꝓductiōis · ñ erit cā destructiōis · nec coꝛruptibilitatis · g̃ coꝛruptibilia sūt ab alio ꝑncipio

Tertia rō ē · Oīe q̄ bonꝰ deꝰ faē ē bonū · oē q̄ ē bonū ē diligēdū · ⁊ nihil oīno q̄ fecerit odiendū · sed iste mūdꝰ ē odiendꝰ ⁊ spernēdꝰ · silr̄ ⁊ vita carnalis · j · Joh. ij · Nolite diligere mūdū · ⁊ ꝛc̄ · Joh. xij · Qui amat aiam suā ꝓder eā · g̃ ꝛc̄ · In ꝺriū ãt sunt rōes ⁊ sucres · Joh. j · de v̄bo · Oīa p ipm facta sūt · scz v̄bū est bonꝰ deꝰ · g̃ ꝛc̄ · Si dicas · q̄ oīa ñ distribuit p visibiliꝰ · Cōtra · statim seq̄t̄ · ⁊ mūdꝰ factꝰ ē p eū ꝛc̄ · ostat q̄ de h̄ mōo loquit̄ ꝛc̄ ·

Itē Matḣ · vlti · Data ē mihi oīs ptās i celo ⁊ i tra dicē deꝰ bonꝰ · g̃ aut iuste data ē · aut iniuste · Si iuste · g̃ celū ⁊ tra sua sūt ⁊ ipe fecē · Si iniuste · g̃ vī q̄ ipe deꝰ bonus iniuste vsurpauit alienum · et ita q̄ fuerit iniustꝰ ·

Itē idē fuit ille ꝺditor rez visibiliū q̄ dedit vet⁹ testamētū · ꝓbatio · Act̄ · xij · dicē paulꝰ · Viri frēs deꝰ plebis israel elegit pres nros · Et pꝰ · Qui habitant i rlm ꝑncipes huc igr̄antes ⁊ iudicātes ip̄leuerūt · scz iste fuit deꝰ lucis g̃ ꝛc̄ · Itē rōib⁹ oñdit̄ · Oīe bonū ⁊ pulcꝝ ē a ꝺo bono scz oīa visibilia sūt bona ⁊ pulcra g̃ ꝛc̄ · Probatō aut sūt bona · aut mala · Si bona · habeo ꝓpositū · Si mala · ergo coꝛ coꝛruptio ē bona · g̃ coꝛruptio ē a deo bono · q̄m oē bonū ab ipo · g̃ ꝛc̄ · Itē q̄cūq̄z adinuicē ꝺiūgūt̄ necesse ē ꝺiūgi ꝑ aliq̄d i q̄ cōicāt · scz i illo cōicant q̄ dm̄t inēncipijs ꝑmis · si g̃ aīa ⁊ coꝛpꝰ ꝺiūgūt̄ · necesse ē q̄ ab eodem deo ꝓducāt̄ · scz aīa ē a ꝺo luc̄ · g̃ ꝛc̄ Itē q̄rit̄ de istꝫ duobus ꝑncipijs q̄lit̄ se b̄eant adinuicē · aut eñ h̄nt pacez aut bellū · alr̄ ei ñ video quō possit eē · scz deꝰ luc̄ ñ pt̄ bellare · cū i eo sit sūma pax ⁊ quies · deꝰ tenebraꝝ cū i eo sit oīmoda malicia ñ pt̄ q̄escere · g̃ vr̄ q̄ nec bellāt nec quiescūt · R̄ · dō · q̄ qō de plitate ꝑncipioꝝ triplr̄ pt̄ itelligi · et fm h̄ i diuersis locis tractāda ē · Pōt ei q̄ri vtz plura sint ꝑncipia q̄z vtruz bonū · ⁊ illō ꝺz dēmiari i ꝑmo li · Ubi ꝺr̄ ō v̄tate dīne eēntie · Pōt nihilominꝰ q̄ri vtruz pl̄a sint ꝑncipia · ita q̄ vnū sit sūmū bonū · alterū v̄o summū malū · ita q̄ ab vno sit oē bonū · ab alio oē malū · ⁊ illud ꝺz dēmiari i tractatu ō malo · ñ eñ pt̄ h̄ qō sciri nisi sciaī q̄d sit malū ꝑmo · Pōt ertiā q̄ri vtz pl̄a sint ꝑncipia q̄z vnū sit ꝑncipiū incoꝛruptibiliū ⁊ spūaliū · aliud sit ꝑncipiū coꝛruptibiliū ⁊ visibiliū · ⁊ h̄ ꝺz dēterminari nūc ubi q̄rit̄ ō ecclia rez in cē · Ad hāc qōnē dō · q̄ eroꝛ ille ō positiōe duoꝝ ꝑncipioꝝ ñ solū ē ꝺra fidē · immo aō ꝺra rōez · vt vix credā hoīez q̄ aliq̄d ō ꝑbia sciuit · hūc erroꝛē posuisse aut dēfēdisse · Iste erroꝛ tñ pessimus q; ꝓdidit aliq̄s spēz pietat̄ · Tr̄ ei ō bono attribuere bona ⁊ pulcra ⁊ nobilia ⁊ alij ꝑncipio alia · ⁊ iō magꝝ ꝑintrauit · ⁊ ecclīaz dei magꝝ fedauit · Et q; ertiā a simplicib⁹ magꝝ potest capi · ⁊ falsa imaginatione cogitari · ⁊ ad istum erroꝛē pessimū de multitudine ꝑncipioꝝ innumerabiles erroꝛes ꝺsequūt̄ vanissimi · sic̄ illis est notū q̄ secta manicheoꝝ nouere · sic̄ ō iuramēto · mēmonio homicidio · ⁊ alijs ꝑ[ce]p[t]is · q̄ oīa suas h̄nt ip̄robatiōes ꝑ scḣuras · Caput aūt ⁊ ꝑncipiū erroꝛis oīs dānat ꝑhia q̄ duo sint rez ꝑncipia ꝑma · tū q; ordo vniuersi destruitur h̄ posito · tū q; dīna potēcia limitat̄ ex h̄ vt nō possit coꝛpalia ꝓducere · tū ertiā q; ex h̄ dīna ēntia circūscḣtibil̄ ponit̄ vt tm̄ sit i regiōe lucis · et si becva sūt deꝰ nec ē · nec aliq̄d ē boni · Ad aūctes q̄s adducūt · dōm · q̄ mūdus dupl̄r accipit̄ in scḣura · videlicet ꝑ mūdana ꝺuersatiōe q̄ vana ē ⁊ imūda · ⁊ ꝑ mūda creata · Pmo mō dānat̄ i scḣura · ⁊ nō dr̄ eē a deo tāq̄z malū · q; permā nō ē a ꝺo sic̄ alibi patebit · Scḓo mō cōmēdat̄ tāq̄z bonū ⁊ pulchrū · sic̄ dr̄ Heñ · j · Vidit deꝰ oīa q̄ fecerat ⁊ erāt valde bona · ⁊ h̄ mō ē a deo · Scōm hāc distinctiōez soluūt̄ ob

secta. ⁊ Nā q̄ dr̄ regnū xp̄i nō ē de hoc mūdo. ītelligit hō mū
dana ꝓuersatiōe. q: ipe nō regnat in malis sz in bonis
quoꝝ ꝓuersatio ē in celis. Silr q̄ dr̄ diabol⁹ ē ꝓnceps
mūdi ⁊ nō de⁹. intelligit de mūdane ⁊ secularit ꝓuersan
tib⁹. pz g̃ q̄ decept⁹ ē stultus ⁊ impi⁹ manicheus. q: ne
sciuit distinguere. Et iterꝝ peccauit in illatiōe. nō sequit
ē ꝓnceps mūdi. g̃ cōditor. Si em̄ sequret cū rex frācie sit
ꝓnceps frācie. g̃ fecit eā. q̄ sic argueret. stult⁹ iudicaret
certe multo stultius arguit manicheus. ⁊ Rursus nō se
quit ē de⁹. g̃ cōditor. ⁊ Nā sic cū dicat⁹ Phi. itū. q̄rū de⁹ vē
ter ē. g̃ deus ventr̄ ei eauit illos. stulta ē hec rō. q̄re ⁊ ma
nichei. Ob̄ obijcit q̄ ꝓtrarioꝝ ꝓtrarie sūt cause. illō in
26 telligit de cauſ intrinsecis ꝓximis. nā de cā extra nō hz
veritatē. ⁊ iō q: nesciuit distinguere. decept⁹ ē pessim⁹
manicheus. Et q̄ ita sit patet. si em̄ cōtrarioꝝ cōtrarie
sunt cause p̄ie ꝓducētes. tot ēnt ꝓncipia q̄t sunt gene
ra ꝓtrarietatū. g̃ al⁹ de⁹ fecit calidū ⁊ al⁹ frigidū. ⁊ sic
de alijs ꝓtrarietatib⁹. si ds ita argueret. ab oīb⁹ deridē/
dus ēet. g̃ stromag̃ stultissim⁹ manichē⁹. Ob̄ tm̄ dr̄ q̄
27 caro ꝓtrariat spūi. dō. q̄ nomē carnis aliq̄n accipit ꝑ
natura. sic Ephe. v. ⁊ Nemo carnē suā vnq̄ odio hūit.
et sic nō ꝓtrariāt imo miro amore nectit. Accipit etiā
ꝑ vicio ⁊ corꝛuptiōe q̄ ē in carne. ⁊ rōne but⁹ ꝓtrariat.
nec tñ hūit cām efficientē sz deficientē. Ob̄ obijcit. q̄
28 idē silr se hñs ⁊ē. dōm q̄ aliq̄d ē agēs q̄d agit seipō. ⁊ il
lud ipossibile ē q̄ ꝓducendo diuersa diuersificet. imo
vno ⁊ eodē ꝓducit multa. Aliud ē agēs q̄ agit ꝑ aliud
a se ⁊ illud variat in agendo diuersa. De⁹ aūt ē agēs ꝑ/
mo mō ⁊ nō secō. ⁊ q: hoc nō intellexit manichē⁹. posu
it diuersa ꝓncipia ⁊ diuersas legislatores. cū videat in
legib⁹ diuersitatē ⁊ in reb⁹. Et q̄ stulte mot⁹ fuit sensibi
liter pz. videm⁹ em̄ q̄ idē artifex ꝑ eandem artem domi
ficādi fac̄ aulā ⁊ cloacā. nūq̄d duo artifices optuit ad
hec facienda iuenire. ⁊ Rursus idē medicus ſm eandē ar/
tem medicine diuersa eidē egroto ſm diuersos stat⁹ ap
ponit medicamēta. ⁊ diuersa dat ꝓcepta ⁊ ꝓtraria ſm
diuersitates infirmoꝝ. imo stult⁹ esset medic⁹ q̄ eadez
daret sp̄ medicamēta ⁊ mādata. Si g̃ diuersus fuit sta
tus hoīm incipientiū. vt iudeoꝝ ⁊ viroꝝ euangelicoꝝ
q̄d ꝓhibet vnū ⁊ eundē diuersa ⁊ ꝓtraria ꝓcepisse. attñ
cōtraria nō sunt spūalit intellecta. Ob̄ vltio obijcit
29 tam solutū est. q: vicios̄tas mūdanoꝝ ē ꝓtemnēda. sed
creatura amāda. ⁊ deus in ea laudandus. ⁊ oēs crea/
ture laudant deū ⁊ bone sunt. ⁊ hec sufficiunt.

Questio. II ð

Supposito q̄ oīa sint ab vno ꝓncipio. querit vtrū il
lud ꝓduxerit oīa seipō aut mediāte alio. Et q̄ mediāte
alio videt cōgruū. De liberalitate em̄ agentis ē vt nō tm̄
cōicet alij actū sz etiā potentiā multiplicandi ⁊ diffun/
dendi se. sz de⁹ ē agēs liberalissimū. g̃ videt q̄ p̄me cre/
ature quā fecit dederit potētiā faciēdi aliam. ⁊ illa dat
alij. ⁊ sic ꝓcedendo vsq̄z ad vltimā. Si dicas q̄ creatu
ra nō ē capax tante potentie. Cōtra. Maior⁹ ē facere a
liq̄d cū ē resistētia q̄z vbi nulla. sz creatura in faciēdo a
liq̄d ex ꝓtrario hz resistentiā. ⁊ faciēdo ex nihilo nullā
g̃ si capax ēt̄me potentie. ⁊ sc̄ō. Itē de nobilitate a/
gentis ē facere nobilissima opa ꝑ seipm̄. ⁊ min⁹ nobilia ꝑ
mīstrū. vt patz. Decet em̄ regē iudicare. sz nō decet eam
coquinā facere. g̃ sipm⁹ rex ē nobilissim⁹. ⁊ ꝓducit res
ſm q̄ decet et⁹ nobilitatē. videt q̄ ipe debuit aliud ꝓdu
cere. ⁊ ꝑ illud min⁹ nobilia. ⁊ sic ꝓcedēdo vsq̄z ad vltī
mū. Si tu dicas q̄ nō ē silr de deo ⁊ aliq̄ agente. creato.
q: de⁹ nō ꝓficit ab aliq̄ ope. obijcit. q: opus ꝓpagatiōis
et gubernatiōis diuinū ē. ⁊ de⁹ tm̄ gubernat ⁊ regit vnā
creaturā ꝑ aliā. ⁊ b̄ ē ad ostensionē sue nobilitatis. q̄re
nō silr nō creat. Itē oñdit q̄ nec̄riū sit ita ē sic. oīs ef
fect⁹ q̄ exit ab aliq̄ cā vli. exit ab ea vel ꝑ aliā cām ꝓximā.
vel ꝑ scipam appropriatam. sz de⁹ ē cā vltissima nō valēs
attari nec appropriari. cū nulla possit ei fieri additio. g̃
cū ꝓducit multa. ꝓducit ꝑ aliā cām ꝓximā. Itē ego vi
deo q̄ vt⁹ vnitat̄ ē ad numeros infinitos. tm̄ vnitas nul
lum numerū ꝓducit q̄n ꝓducat ꝑ ter a nūero q̄ imedi/
ate ipā sequit sz dualitate. vñ nullo mō vnitas faceret
trinariū nouū nisi ꝑ dualitatē. ⁊ sic in alijs ꝓducendo.
g̃ videt silr q̄ nō ꝓcedit a deo multitudo rerum. cū ipe sit
summe vn⁹. nisi ꝑ ipas res. Sz ꝓtra q̄ illō nō sit cō
gruū videt. Quātū hō recipit ab alio in tantū ei tenet.
sz ad solū deū tenet creatura ex toto. solū ei deū debet di
ligere hō ex toto corde ⁊ nihil aliud eq̄liter. g̃ solus de⁹
dat totū. sz creatio ē actio in q̄ totū ꝓducit. g̃ ⁊c̄. Itē
mai⁹ ē rem de nō ē ad ē ꝓducere q̄z ꝓtuare ⁊ pficere. g̃
si de⁹ mediāte alio ꝓduceret res. videt q̄ mediante alio
confuaret ⁊ pficeret. g̃ res nullo modo deo indigerent.
ergo nec ad deum tenderent. sed omnia sunt bona que
tendunt ad ipsum ⁊ ordinata. ergo nihil esset bonum
nec ordinatū. In q̄ em̄ ꝓncipialit ē rō finis. in eodē ē rō
boni. Itez q̄ sit impossibile videt. Impossibile ē cre
aturā agere se tota. cū nulla sit oīno simplex. g̃ ipossibi
le ē q̄ agat totū. g̃ solū ptē. Itez impossibile ē creatu
ram agere ꝑ potentiā infinitā. sz inter oīno nihil et ali
q̄d ē distātia infinita. g̃ ñ ꝑ reduci nisi ab agēte infinite
tale ātē sol⁹ de⁹. g̃ ⁊c̄ R⁹. dō. q̄ ponere q̄ de⁹ ꝓdu 30
xerit res ꝑ aliud agēs ē ꝓtra veritatē ⁊ ꝓtra fidē sz solus ꝑ
filiū suū. dixit em̄ ⁊ facta sūt. nec solū ꝓtra fidē. vez et
am ꝓtra rōez. ⁊ ponere res oēs ꝓductas ex nihilo oīno
ē ꝓtra rōez. ita vt nō possit capi quō agēs potētie fini/
te aliq̄d ex nihilo ꝓducat. Nec credo aliquē ꝓhoz hoc po
suisse. sz supposito potētiali siue materiali ꝓncipio plu
res fuerūt phi q̄ posuerūt ordinē. ꝓducēdo ꝑ eorum de
cēdēdo hoc mō. cū sit de⁹ oīno simplex. cui⁹ act⁹ ē intellige
re. ñ ꝓduxit nisi itelligētia ꝓmā ⁊ vnicā. illa aūt ꝓ ꝓpē dis
stātiā a ꝓmo itellexit se ⁊ ꝓmū. ⁊ ita aliq̄ mō fuit ꝓposi
ta. ⁊ ita ꝓduxit ordinē suū ⁊ itelligētiā sc̄di ordis. ⁊ sic dei/
ceps vsq̄z ad ordē lune ⁊ itelligētiā decimā q̄ irradiabat
sup̄ aias rōnales. ⁊ sic̄ ordo ē. ꝓducēdo. ita in irradiā/
do. Sz iste error fim fūdamētū hz. s. q̄ materiale ꝓncipi
um ñ sit ꝓductū sic̄ s ꝓbatū ē. Itē fiam hz rōez. Dic̄. n.
q̄ simplicissim⁹ ē de⁹ ñ ꝓducit nisi vnū. sz b̄ magis est
ad oppositū. q: q̄to aliq̄d simplici⁹. tāto potētio⁹. ⁊ q̄/
to potētio⁹ tanto in plā ꝑt q̄ sit de⁹ simplicissim⁹. Bñ o ꝑt
in oīa sine medio. Rurs⁹ b̄ rō repugnat eis. si. n. q̄ sim/
plicitatē ñ ꝓduxit nisi vnū. cū itelligēt a sc̄da sit simpli
cior infc̄ oēs. vñ verit i ordine ei⁹ maior varietas stellar q̄z
i aliq̄ ordiū inferioꝝ. q: vt ꝑ rōez suā q̄ vniformes sint ⁊
ita rō positiōis ꝓtradicit positōi. Propt̄ b̄ dō. sic
dic̄ fides nr̄a. q̄ oīa ipma ꝓditōe immediate a deo sūt ꝓ
ducta. q: n. creatio ē totī subē fm totū. iō decuit eē so
li⁹ dei. nec potuit eē alteri⁹ siue ꝑ alteꝝ vt ꝑbāt rōes ad
hāc ptē inducte. Ob̄ obijcit de liberalitate ⁊ nobilita/
te. dō. q̄ tā liberalitas q̄z nobilitas supponit ordinez et 31
possibilitatē. In actu. n. creatiōis ñ attēdit ordo. cū lis
em̄ ꝓtuā ⁊ dignitas sit ꝓducere a sinū er nihilo ⁊ angelū
q: vtrūq̄z infinite. ⁊ Nō ē etiā ibi actu possibilitas creatu
re vt vtlius est ꝓpter infinitatem. non sic est de actu
regiminis et ꝓpagationis. ideo patet q̄ nō ē simile.
L. Ob̄ obijcit q̄ creatura ē capax. q: nō hz resistēs. dōm 32
q̄ in cōtrariꝰ resistentiā cōfert ad opationē. Preterea
esto q̄ impediat. nihilomin⁹ hz iuuās. s. fundamētū ⁊
appetitū materie. sz in creatiōe nullū hz iuuamētū. iō
difficili⁹. iō nō ē loc⁹ a minori vt pz. Ob̄ obijcit q̄ cā 33
vlis nō pōt in effectos ꝓpios. dōm q̄ cā vlis q̄ nō est

actꝰ purꝰ indiget actualitate cause ꝓticularꝭ. ſz illa que oīno ē actꝰ. ſimul hz in ſe rōnē vltis cāe ꝛ ꝓticularꝭ. q; ſi mul hz ꝑmitatē ꝛ actualitatē. ideo pōt in illa. ꝛ ſm totū pōt in illa. Ꝺō vltimo obz. q; vnitas nō pōt in nume/ros posteriores sine ꝑdonbꝰ. dōm q; nec in pūcto ē oīno potētia actiua ꝛ sufficiēs ad lineā. nec in vnitate ad nu mer. Nā ipa vnitas ē potentia oīs numerꝰ. nō poten tia sufficiēs p se ꝛ iō nō solū actualis ꝛ oīno actiua. ve/rū etiā aliq̄ mō passiua ē potentia numeri. dꝰ aūt ī oīa pōt potētia oīno actiua. ꝛ iō sine oī medio pōt creare oīa.

QUIso de entitate ꝛ ḋditate ꝓncipiū ꝓducēꝭ. q̄/rit ꝑ tertio de ipa ꝓductiōe q̄ creatio appellatur Circa quā q̄runt duo. Primū ē vtr dicat mu/tationē aliq̄. Scōm ē vtrū dicat aliq̄d medīū inf creatorē ꝛ creaturam. Questio. I e

QUe creatio dicat mutatiōez videt ꝓmo p auctez Augꝰ. in ꝯ. de ci. dei. Oīa ō creata sunt mutabilia sunt. quia de nihilo facta sunt. si ḡ creabile. ꝛ mutabile. ḡ creatum ꝛ mutatū. ꝛ creatio ꝛ mutatio. Si tu dicas q; ē īmutabi le. q; pōt in nihil cedere. ꝛ nō q; ꝓductum ē. Contra sic destrui dicit vtā venīēdi in nō esse. ita creari in esse. si ḡ destructio ponit mutationem. ḡ pari rōne ꝛ ꝓductio.

Itē creatio ē actio. ſz oīs actio ē in motu. ꝛ oīs mo tus in actione. ḡ qui creat vere agit. ḡ vere mouet. Si tu dicas q; actio dī magis ē ſuba q̄ actio. ꝛ talis ē cre/atio. obīcit de passiōe q; creari ē ipꝰ creature. ſi ḡ crea/tura ſuſceptibilis est vere passiōis ꝛ mutatiōis. ḡ crea tio passio ē mutatio. Item ꝑ Dam. q; phus ꝛ theolo gus ē. oīe qđ a ꝯsione incipit in ꝯsionē tēdit. loquit ō creatiōe. ḡ ſm ipm creatio ē ꝯsio. ſz oīs ꝯsio ē mutatio. sicut ipe idez dicit q; cetera sunt mutabilia. q; ꝓtibilia. ḡ creatio ē mutatio. Itē q̄to aliqua sunt magis di/stantia. tāto in pueniēdo ab vno in alterū maior est mu tatio ꝛ variatio. ſz ens ꝛ nō ens summe distāt. ḡ cū creatione de nō ente fiat ens. creatio verissime ē mutatio. Itē magis mutat res qñ suscipit formā nouā q̄ qñ acq̄rit nouū sitū. ꝛ rurſ adhuc magis qñ acq̄rit formā ſbalē q̄ qñ acq̄rit dispositiōz accītalē. ḡ qñ totū ō nouo ꝛcipit ꝛ accipit tūc mutat maxīe. ſz b ē ī creatiōe. ḡ ibi ē maxe mu tatio. Itē si creatio dicit actionē absq̄ oīi mutatio ne. ḡ absq̄ oīi tpe. ꝛ talia pōt inesse ꝛ insunt in deo ab e terno. ergo videtur q; deus res produxit ab eterno. Ad oppositum magister dicit ꝛ habetur in littera cum dici mus deū facere aliq̄d. nō aliquē in opando motū intel ligim⁹ inesse. Si dicas q; creatio actio nō dicit motuz ſz creatio passio tm. Cōtra. Idē manet sigtū in actiuo et passiuo. sic dicit grāmaticꝰ. sicut recti ꝛ obliqui. si ḡ in actiōe nō dicit motū. ḡ nec in passione. Item mu tari ē se aliter hre nūc q̄ prꝰ. ſz qō creat nō se hz aliter nūc ꝛ prius. q; nūc q̄ aliter se habuit q̄ sicut nūc se habz in creatiōe. nūc q̄ tm fuit aliq̄ mō. nec se habuit aliq̄liter nec ḡ aliter q̄ nūc. ḡ nō mutat dū creat. ergo creatio nō est mutatio. Itē oīis motꝰ ꝛ mutatio ē ꝑfectio entis in potentia. creatio aūt ē nullo mō entis. ḡ creatio nō ē motꝰ nec mutatio. ꝓma patz ꝑ ꝑm. ſcōa vo ꝑ mgr̄m.

Itē oīis mutatio fundat sup aliqđ mobile. ſz crea/tio nō ꝑrigit aliud mobile. q; oē mobile ꝑ creationē in ducit in esse. ḡ creatio nō ē mutatio. Itē si creatio est mutatio. aut ergo ſm accidēs. aut ſm ſubaz. Non ſm accīs. q; tūc sola accītia crearent. Sz nec ſm ſubam. q; tūc esset generatio vl corruptio. Si dicas q; sub nul la hac ſpeciē ꝛtinet. obīcit q; nō solū ſm pm sed ſm Augu. oīis motꝰ aut ē ad sitū. aut ad formā. ſz creatō ē ad materiā recte accīdne. ḡ videt q; nō mutatio. Itē ex tanta potentia creat dꝰ ex quāta generat. q; vtrūq̄ facit ꝑ potentiā infinitā. ſz dꝰ pōt generare sine muta tiōe sui. ꝛ etiā ꝑsone genite. ḡ pari rōne pōt creare sine mutatiōe sui ꝛ creaturē aut si nō. quero q̄re nō. Rō. 35

dōm. q; ōdaz ē ꝓductio in qua ꝓductū se hz. aliter nūc er prꝰ. q; ſm aliq̄d sui fuit prꝰ sub vna dispositione ꝛ nūc ē ſb alia. ꝛ talis ē ꝓductio q̄ ē ex materiali ꝓncipio vt natural generatio. Quedā vo ē ꝓductio ī q̄ ꝓductū a/liq̄ mō se hz nūc ꝛ nullo mō prꝰ. ꝛ talis ē ꝓductio q̄ est ex nihilo. Tertia ē ꝓductio in q̄ ꝓductū oīno se hz nūc ꝛ prꝰ. si tñ ē ibi dicere ꝓpriꝰ. ꝛ talis ē filij generatio ab eter no. Abeterno em̄ sic ꝓcessit. vt nūc ē. Prīa hz rōez mo tus ꝛ mutatiōis. ꝛ ꝓductiōis. Morꝰ. rōe ꝓcedentiōis materie q̄ fit ꝑ dispōnes accītales. ſb idiget ſucceſſi/one ꝛ tpe. Mutatiōis rōe eritꝰ in cē siue receptiōis ſb stātial formē q̄ fit ī ſubstāti. Productiōis vo rōe eiꝰ q; il lam formā nō a se hz ſz ab alio effectivo ꝓncipio. Scōa caret rōe morꝰ. hz tñ ꝓductiōis rōez ꝛ mutatiōis. Rōe morꝰ caret. q; cū ñ hēat materiā. nulla ꝑt pīre dispositiō tñ hz rōez mutatiōis. q; ibi ē ſb ita ꝛ nova forme īductō hz rōez ꝓductionis. qm̄ ſb hz ab alio effectivo ꝓncipio. Tertia caret rōe morꝰ ꝛ mutatiōis. hz tñ rōez ꝓductōis Rōe morꝰ ꝛ mutatiōis caret. q; nec ē ex materiali ꝓnci pio. nec ē ex nihilo. ſz tñ ē ab aliq̄ ꝛ semꝑ natꝰ ē ab ipo. Cōcedēdū ē igit q; ꝓductio creature ē mutatio. ꝛ ꝓcedē de sunt rōes ad ꝺ licet aliq̄ videant sophistice. Ꝺō 36

ḡ obīcit. q; ē sine motu. ꝺō. q; illō intelligit sine motu a gēt. ñ tñ sine mutatiōe ꝓducti. Si em̄ vt dicē ꝓbs. aia dū mouet corꝑ. īmobil ꝓsequerat q̄to magis dꝰ dū cre/at ꝛ mutat oīa. ipe stabil manēs dat cūcta mutari. Si 37

ꝺō obīciat q; ꝯbū actiuū ꝛ passiuū significat idē. ꝺō. q; falsū ē. q; actio ꝛ passio dicūt diuersa genera. tñ in ꝺiu gatiōe vnū ponit iurta alterū. q; ſm vocē formatiōem vnū venit ab alio. Ꝺō obīcit q; mutari ē aliq̄ se hre nūc 38

ꝛ ꝑ. ꝺō. q; ista nō ē generalis rō eiꝰ qō ē mutari siue mu/tatiōis. ſz solꝰ mutatiōis natural. Ꝺō ḡ obīcit. īmuta 39

bile ē qō se hz eodē mō. ꝛ mutabile qō se hz aliter. ꝺō. q; b ē ꝑñs. q; si mutabile ꝛ īmutabile opponūt vt ꝑuatio ꝛ ha bitꝰ. ꝛ īmutabile ē qō se hz eodē mō. tūc mutabile ē siue mutatū qō nō se hz eodē mō ſz hec hz tres causas veri/tatis q; nullo mō hz ꝑus ꝛ posterius. aut nullo modo ꝑius ꝛ aliquo mō posterius. ꝛ ita nō codez modo. aut q; simplr aliter se hz ꝑius ꝛ aliter posteriꝰ. ꝛ iō cū ꝓce/ditur a pluribꝰ causis veritat ad vnā peccat ſm cōse/quēs. Ad tres rōnes sequētes ꝑtz rnsio. q; omēs ꝑ/ 40

cedūt de mutatiōe naturali q̄ ꝑrigit materiā. et ens in potentia. ꝛ q̄ est generatio. talis aūt mō creatio nō ē mu tatio ſz supꝑ hāc mutationē. vñ pōt dici supnatural mu tatio. Et si q̄ras vtrū sit mutatio ad formā aut ad sitū. dico qō est ad totā rei ſubam. ꝛ ita ad formā. ac ꝑ hāc mutatione ad formā pōt cōprehēdi. Ꝺō obīcit de ge 41

neratiōe filij. ꝺōm q; nō ē ſile. q̄uis em̄ vtr aq̄ sit ab q̄ li potētia. tñ creatio ē ex nihilo. ſz ex. nō pōt dicere idē/ptitatem nec causalitatez. ḡ ordinē. ḡ fieri ex nihilo hz esse post nihil. ꝛ ita pōt nō esse. ḡ aliq̄ mō se habet nūc. q̄ mō se ñ habebat ꝑus. ꝛ iō necessario mutatio ponit ꝑ ꝓductionē de nihilo ꝛ inceptio. Filiꝰ aūt ē de prīs ſuba ꝑ idemptitatē. nec oportet q; habeat ordinē ad nihil si/ue ad nō ē. ḡ pōt ſp ē. ꝛ ita ꝓduci sine ītio ꝛ mutatiōe vñ ꝓductio rei nō ponit inchoatiōez rei nēcrio. ſz ꝓduc tio ex nihilo nēcrio ponit ꝛ iō nēcrio ĩcludit mutatio/nē. generatio vo filij minime. Questio. II f

Utrū creatio dicat mediū inter creatorē ꝛ creaturā. Et q; sic videt. Sicut se hz generari ad generatū esse. ꝛ fie/ri ad factū esse. ita creari ad creatū esse. ſz fieri ē mediuz inter facientē ꝛ factū. ꝛ generari inf generantē ꝛ gene/

ratum·g̃ ꝛc̃· Jtez in omĩbꝫ creatis entibꝫ differt qđ̃ ẽ
er quo ẽ ertiã formal'r·g̃ differt silr q̃ creak ꝛ qđ̃ creak·sed
qđ̃ creak ẽ creatura·q̃ creak formal'r ẽ creatio · g̃ differt
creatio actio a creaka·ꝛ silr a creatore creatio passio·g̃ ẽ
inck vtrũqꝫ Jtẽ qđ̃ trãsit nõ ẽ idẽ cũ eo qđ̃ ꝑmanet·sz crea
re rei ẽ in instanti ꝛ nõ amplꝰ·g̃ cuz esse creature duret
er maneat post creatiõem· g̃ differt creari ꝛ eẽ g̃ creatio
et creatura· Jtẽ omĩs mutatio ẽ via·ꝛ omĩs via dif/
fert a termino·q: nihil terminak ad seipm·si g̃ creatio ẽ
mutatio·ꝛ hz creaturã ꝑ termino·g̃ differt creatura vt
via a termino·sz via cadit media inter extrema · g̃ · ꝛc̃·
Jtẽ ꝑ impossibile·si creatio ẽ creatura·ꝛ oĩs creatu/
ra creak·ergo creatio creak·Sed oĩe qđ̃ creatur·creak
ꝑ creationẽ mediã·g̃ creatio ꝑ aliã creationẽ·ꝛ sic dein/
ceps ad infinitũ·si ergo nõ ẽ abire in infinitũ·patz ꝛc̃·
Cõtra·phus de cauſ·· Potẽtia rez creatarz est eẽ·sed
nihil ex pte creature ẽ ante creari·g̃ creari nõ ẽ aliud q̃z
eẽ·g̃ nec creatio aliud q̃z essentia·g̃ nulla ẽ dña creatio
nis ad creaturã· Jtem inter ens ab alio ꝛ nõ ab alio
ñ ẽ medĩ·sz oĩe qđ̃ nõ ẽ ab alio ẽ creator·oẽ aũt quod ẽ
ab alio essentialiter ẽ creatura·g̃ inter ea nihil ẽ mediũ·
Jtẽ ꝑ impossibile oñdit·creatura refert ad creatorem·
aut g̃ ꝑ se·aut ꝑ aliud·Si ꝑ aliud·g̃ querit de illo·vtrũ
referak seipm aut alio·ꝛ sic ꝓcedendo in infinituz·Si
ño refert seipm·sz refert ꝑ creatiõez·g̃ creatio nõ ẽ aliud
q̃z creatura· Jtẽ si creatio ẽ mediũ inter creatorẽ ꝛ cre
turã·aut g̃ eternũ aut tpale· Q̃ si eternũ·g̃ aliqđ̃ eternũ
est aliud a deo· Si tpale· ergo añ omniũ creationez est
aliquod tpale· Dozũ aũt vtrũqꝫ ẽ hereticũ dicere·et re/
probarũ in cõcilio senoñ·de ydeis qui ponebank a qui/
busdam medie inter deũ ꝛ res· Jtem a ꝓportione vi/
detur hoc posse oñdi·Sicẽ cm̃ se hz creator ad creaturã
ita creatõ actio ad creatõez passiõez·g̃ a ꝑmutato ꝓpor
tiõe sicẽ se hz creator ad creatõez actiuã·ita creatura ad
creationem passiuam·sed creator non differt fm rem a
creatione actione·ergo ꝛc̃· ℟ⁿ· dicendumm q̃ est
loqui de creatiõe actione·ꝛ de creatiõe passione·Si de
actione loquamur·sic dico q̃ nõ ẽ mediũ fm rem·sz so/
lum fm rationem intelligendi · ꝑ eo q̃ deus cũ sit sum/
me simpler est sua actio · Si aũt loquamur de creatiõe
passiõe tũc distinguik·q: ꝑ creature nomẽ põt signari ꝛ
importari omne quod est ab alio · ita quod habet esse ·
post omnino nõ esse·ꝛ hꝫ modo in noĩe creature claudi
tur iſa creatio· qm̃ creatura nõ tm̃ nominat iſa creata
sed cõcreata·ꝛ sic nõ est medium·nec re nec rõne· Alio
modo creatura noĩat iſam substantiã rei aliquo ꝓdu/
cente de nihilo·ꝛ sic creatio tenet mediũ non fm rem et
naturã·sz fm rõnẽ habitudinẽ illa tm̃ ratio nõ nihil di
cit·sz nõ dicit aliquid ꝑ essentiã diuersum a creatura·ꝛ
hoc patet sic creatio em̃ dicik eẽ de nihilo·creatio nihil/
omnꝰ dicik esse a deo·vnde habitudinẽ dicit ipsius ad
nõ esse ꝓcedens·ꝛ ad suũ esse ꝓducens de rõne sui noĩs·
creari em̃ nõ signat eẽ ꝓncipaliter·sz extra de nõ esse in eẽ
ꝛ hoc ab aliquo·Si ergo queraz q̃ sit habitudo qua im
portak in comparõe ad nõ eẽ·dõm q̃ illa bitudo dr̃ mu
tatio· Et si q̃ras quid sit illa mutatio·dico q̃ nõ est ali
ud q̃z iſa res extra· Et hꝫ patet·q: est mutatio ad esse·et
mutatio ab esse·et mutatio ĩ esse · Mutatio ad eẽ nihil
ponit nisi a pte termini · Mutatio ab esse nihil ponit
nisi a pte ꝓncipiũ· Mutatio in esse ponit ex pte vtriuſ/
qꝫ· ꝛ iõ mutari ꝓmo mõ nihil aliud ẽ q̃z nũc primo esse·
mutatio scõo mõ nihil aliud ẽ nũc vltimo esse·ꝛ iõ non
ponit aliquid aliud fm rem esse sz solum fm intentio/
nez· Mutatio ño in esse vtrũqꝫ extremũ haber· ꝛ subie
ctum·qđ̃ ẽ ꝑus natura q̃z terminus·ꝛ iõ talis mutatio
aliq̃d põt esse· natura ꝑcedens terminũ ꝛ diuersum ab
illo fm rez· q̃uis nõ sit ens actu cõpletũ·ꝛ iõ nõ sic cre/
atio ẽ mediũ inter creatorẽ ꝛ creaturaz · sicut generatio
inter generantem ꝛ generatũ· Dicẽdo igik compationẽ
ad nõ esse· dicit mediũ nõ diuersũ ꝑ essentiã sz fm rẽez·
silr dicẽdo cõparationẽ ad creatorẽ · Tripler em̃ est rela/
tio Quedã que fũdak sup ꝓprietatẽ accitalẽ·sic aliq̃ di
cunk silĕs q: alibi· Quedã q̃ fundak sup dependentiam 42
essentialem·sicut cõpatio materie ad formã· Quedã su
per originẽ naturalẽ· Prima relatio addit aliud ꝑ eẽn/
tiam·tertia relatio nihil aliud nisi pure esse sicut patet
in diuinis·media relatio dicit aliquid qđ̃ ẽ q̃dã modo
idem·q̃dã mõ aliud· Creatio aũt dicit relationẽ fm me
dium modũ·qm̃ ipa creatura essentialiter ꝛ totaliter a
creatore dependet·ꝛ iõ ꝓcedẽdo q̃ creatio ñ ẽ aliq̃ sz rẽ a cr
atura·nec mediũ inter ipam ꝛ deũ fm essentiã·sz fm ra/
tionem ꝛ habitudinẽ· vñ ẽ prius natꝝ creari q̃z esse·plꝰ
tm̃ ẽ creatio actio cũ creante·q̃z creatio passio cũ creatu
ra· q: ibi nõ ẽ dña nisi solũ fm modũ nostrũ accipiẽdi·
Hic aũt ẽ dña rõnis ꝛ ertiã habitudis·q̃ nõ sac diuersi
tatem ꝑ essentiam·q: habitudo illa ẽ eẽntialis· Sic riu
dicãdũ ẽ de vnitate bonitate· veritate eẽntiali· His vi
sis patẽt obiecta · Cõcedẽde em̃ sunt rõnes ꝓbantes q̃
nõ ẽ vez mediũ fm rem· Qđ̃ obicik de generari ꝛ ge/ 43
neratũ·eẽ pz rnsio ex dictꝫ·q: generatio nõ ẽ fm totuz·
imo aliq̃d ꝑtigik de generãdo cuiꝰ ẽ endelichia iſa ge/
neratio natura ꝑcedẽs iſam formã acq̃ hoc diuersita/
tẽ notat · nõ sic creatio fm quã fit tota rei suba a dr̃ute
diuina ũmediate q̃ rẽ creat volendo eã ꝓmo eẽ cũ nõ sit·
Qđ̃ obicik q̃ differt qđ̃ ꝛ q̃· dõm q̃ illa nõ est dña ꝑ
eẽntiã sz q̃dã mõ differt·q̃dã mõ Quenit Uel dõm q̃ nõ 44
ẽ silĕ· vl creatio cõplectik totã rei subaz q̃ ꝓstare dr̃ ex q̃
est ꝛ qđ̃ ẽ· Qđ̃ obicik q̃ trãsit·dõz q̃ nõ trãsit rẽe ciꝰ
qđ̃ significatiõi sue substernik·sz solũ rõne ꝓnotati·qđ̃ 45
ptz·si em̃ creari ẽ nũc ꝓmoce·desinit creari · nõ rõe eius
qđ̃ ponit sz rõe ĩmediate collationis ad nihilũ · Qđ̃
obicik q̃ mutatio ẽ via ·dõ· q̃ mutatio q̃ hz duo extre/ 46
ma illa q̃ ẽnccio differt a fmino cuiusmodi ẽ mutatio ĩ
eẽ·mutatio ño q̃ tm̃ hz vltimũ extremũ ens· nõ põt di/
cere mediũ sz nccio oportz q̃ se teneat cuz altero extre/
moz Qđ̃ obicik q̃ oĩs creatura creak· dõ· ẽ q̃ verũ ẽ
de creatura ꝓprie dicta·si aũt large dicak nõ solũ creatu 47
ra dr̃ qđ̃ creak·sz qđ̃ ꝓcreak·qđ̃ ẽ creature ãnerũ ꝛ hꝫ mõ
ẽ creatio· Si q̃ qrik quõ põt eẽ·dõz q̃ in ꝑmis ẽ star' vt
pꝰ tactũ fuit· vñ sicẽ vnitas q̃ facẽ subiectũ vnũ · ñ ẽ vna
alia vnitate·si nec creatio q̃ suba erit ĩ eẽ ꝑ aliã creatiõ
nem ꝓducik siue cõcreatur·

Agit in generali de hoĩs cõditiõe q̃tum ad finem propter quem creatus est. 7

Et q: nõ valz ꝛc̃· Supr̃ egit mgr̃ de ꝓditiõe rez a pte ꝓn
cipiũ· hic agit a pte finis· Et qm̃ res a fine·ꝛ fm illũ re/
spectũ accipiũr distinctiõez formaz· ideo ꝑs ista habet
tres ꝓticulas· In ꝑma ꝑmisso q̃re rõnalis creatura sa/
cta sit ex cõpatiõe rez ad finẽ oñdit rez distictiõez · In
scda ño fm illã distinctiõez assignat diuersã cõpatiocz
ad finẽ ibi· Jdoq̃z si q̃rak q̃re sit creat' hõ ꝛc̃· Tertio ño
breuik epilogat dcr̃miata ex ipis facies viã ad cetera se
quẽtia dcr̃minanda·ibi· Ex ꝑmissis apparet· Prima ꝛ vlti
ma pte remanẽtibꝫ idiuisis·media diuidik in tres· In ꝑ
ma dcr̃miat finẽ itellectual' sube· In scda finẽ sube pure
corꝑal'·ibi· Et sic' fact' ẽ hõ ꝓpt deũ ꝛc̃· In tertia ño dcr̃/
miat finẽ cõpositi ex vtroq̃z iq̃tũ ẽ tale·ibi· De hoĩe q̃z
i scꝑtura· ꝛc̃ Et ibi ꝑmo dcr̃miat ꝓpriatẽ · scõo soluit du/
bitationẽ·ibi· solet etiam queri cũ maioris· ꝛc̃

a Quia bonus est dꝰ sumus. Videt Augꝰ. falsuz dicere. naz si ꝓsequẽtia est bona. g̃ si nõ essemus. dꝰ nõ esset bonꝰ Si dicas. ꝙ nõ est cõsequntia necessaria ꝛ quia nõ dicit ibi ꝓximã. sed causam. Obiꝯcitur cõtra hoc. quia bonitas rei aut est cã sufficiens. aut nõ. Si sufficiens. g̃ ponit effectũ eodez modo quo iest. sed necessarium est deum esse bonũ g̃ necesse fuit creaturas esse in esse. g̃ nõ voluntariuz cuiꝰ oppositũ monstratum est in ꝓmo libro in tractatu de volũtate. Jtez videtur male apꝓpriare Jnvestigio eñ ẽ correspõdentia cause ad effectum. ita ꝙ essentie creature repsentat essentiam creatoris. potentia potentiam. veritas veritatem. et bonitas bonitatẽ. g̃ debz dicere ꝙ deꝰ est sumus.

Quare rõnalis creatura fcã sit

Quare creatus sit hõ vel angel⁹

Brevissima responsio. quare vel ad ꝙd facta sit ratiõalis creatura.

48 Propter hoc est questio cũ ad nostruz esse concurrat potentia. sapientia. bonitas. quare causalitas nostri esse potius attribuitur bonitati q̃ alijs. ℟. dicendum ꝙ causa in actu est ex concursu efficiẽtis ꝛ finis. quis finis mouet efficientem in his inferioribꝰ. ꝛ quoniã volũtas dicit illud q̃ efficiens iungit fini in habentibꝰ intellectũ. Vnde ẽ ꝙ

Et cõparatione rei ad finẽ ostẽdit rei distinctionẽ. g

Et qz nõ valet eius beatitudinis particeps existere aliqs nisi ꝓintelligentiã. quẽ ẽ tomagi intelligit. tãto pleniꝰ habetur. Fecit deus rationalẽ creaturã que summũ bonũ intelligeret ꝛ intelligẽdo amaret. ꝛ amãdo possideret. ac possidendo frueret Eamq; hoc modo distinxit. vt ps in sui puritate ꝑmaneret. nec corpi vniret scz angelis corpi iungeret. scz anime. Distincta est itaq; rationalis creatura in incorporeã ꝛ corpoream. ꝛ incorporea quidẽ angelꝰ corporea vo homo vocatur ex aĩa rationali ꝛ carne subsistẽs. Cõditio ergo rationalis creature primã causam habuit dei bonitatem.

Scõm distinctionẽ ꝓdictam assignat diuersam cõparatiõz ad finẽ. ꝛ determinat finẽ totel lectualis substantie. b

Jdeoq; si querat quare creatꝰ sit homo vel angelꝰ. Breui sermone rñderi pot ꝓpter bonitatem eius. Vñ Augꝰ. in li. de doctrina xpiana. a Quia bonꝰ est deus sumꝰ. b inq̃tum sumꝰ. bonisumꝰ. Et si queritꝝ ad ꝙd creata sit rationalis creatura. Respondeꝝ ad laudandũ deũ. ad seruiendũ ei. ad fruendum eo. iu quibus ꝓficit ipsa. non deus Deus eñ ꝑfectus ꝛ summa bonitate plenꝰ. nec augeri ꝑt nec minui. Q ergo rationalis creatura facta est a deo. referẽdũ est ad creatoris bonitatẽ et ad creature vtilitatẽ. Cũ ergo queritur quare vel ad quid facta sit rõnalis creatura. Breuissime respõderi potest ꝓpter dei bonitatẽ ꝛ suam vtilitatem Vtile nempe ipi est seruire deo ꝛ frui eo. Factus ergo angelꝰ siue homo ꝓpter deũ dicit esse nõ quia creator deus ꝛ summe beatus alterutriꝰ indiguerit officio qui bonoꝝ nostrorum nõ eget. sz vt seruiret ei ac fruere tur eo. cui seruire regnare est. Jn hoc ergo ꝓficit seruiens. ñ ille cui seruit.

Determinat finẽ substantie pure corporalis. i

Et sicut factꝰ est homo ꝓpter deũ. i. vt ei seruiret. ita mũdus factꝰ est ꝓpter hominez. s. vt ei seruiret. Positꝰ est ergo homo in medio. vt ei seruiret. et ipe seruiret. vt accipet vtrimq; et refluere tot um ad bonũ hois ꝛ qđ accipit obsequiũ ꝛ qđ impendit. Jta eñ voluit deus sibi ab hoie seruiri. vt ea seruitute non deus. sed homo seruiẽs iuuaret. ꝛ voluit vt mũdus seruiret homini. vt exinde similiter iuuaret homo. Totũ ergo bonũ hominis erat ꝛ qđ factuz est ꝓpter ipsum. ꝛ ꝓpter qđ factus est ipse. Oñia eñ (vt ait apꝰs) nostra sunt. scz superiora. ꝛ equalia. ꝛ inferiora. Superiora quidẽ nostra sunt. ꝛ ad perfruendũ. vt deus trinitas. Eq̃lia ad cõiuiendum. scz angeli. Qui ꝛ si nobis modo supiores sint. in futuro erunt equales. q̃ ꝛ modo nostri sunt. qz ad vsuz nobis sunt. Sicut res dñorum dicunt esse famulorꝝ. nõ dominio. sed quia sunt ad vsum eorꝝ Jpsiq; angeli in quibusdã scripture locis nobis seruire dicũtur. dñ propter nos in ministerium mittunt.

Determinat finẽ compositi ex vtroq; scz ex intellectuali ꝛ corporali substantia inquantũ est talis. quare anima sit vnita corpori. k

De homine quoq; i scriptura

voluntas ẽ causa immediata. ꝛ ita dictũ est ꝛ oñ sum i ꝓmo libro. Qñ ergo bonũ dicit rationẽ duplicis cause. scz efficiẽtis ꝛ finis hinc est ꝙ bonũ est ratio qre voluntas est i actu et ita potissima ratio ꝓductiõis effectuũ. ꝛ iõ esse nostrũ attribuit bonitati. nõ per modũ repsentãdi. vel appropriationis in repsentando. sed rationis in causando. vnde ꝓma cõsequentia includit hanc. s. quia bonus est deus. vult se diffundere. ꝛ quia vult se diffundere. vult creaturã ꝓducere. ꝛ qz vult creaturam ꝓducere. vult creaturam esse ꝛ ita qz bonꝰ ẽ sumus.

Mundus quare factꝰ est.

Augꝰ.

Quõ omnia nostra sunt.

b Jnquantũ sumus. boni sumus. g̃ videt ꝙ nos boni simus ꝓ essentiã. qđ est ꝓtra Boetiũ de hebdomadibꝰ. q̃ dicit ꝙ sumꝰ boni participatiõe Jtẽ si inquantũ sumus. boni sumus. g̃ nõ est intelligere esse abstracta bonitate qđ falsum est cũ intelligatur veritas bõitate abstracta. ℟. dicẽdum ꝙ bonitas est duplex in creatura. vna q̃ est ex forma dãte cẽ alia que ẽ ex forma dãte bñ esse. Prima est bonitas substãtialis que nõ addit supra formã nouũ esse. sed solũ relationez ad finalẽ causam. ex q̃ cõparatione omne aliud a deo habet esse bonũ. ꝛ qz illa cõparatio ad causam essentialẽ siue finalẽ est essentialis. nec vnq̃ esse relinquit. nec potest relinquere. Vnde est ꝙ Augꝰ. dicit. inq̃tum sumus.

49

Quō ītelligāt hō factus propt̄ reparationē angelici casus.

boni sum⁹. Ad illud ergo quod obijcitur de Boetio. Dicendum. q̄ ipse vocat bonū q̄ essentiā. illud bonū quod ē absolute bonū. nō ex dependentia ad aliud. Hoc autē modo nulla creatura bona est. immo ex comparatione. et ideo participatione. nec sequit̄ q̄ accidentaliter. q̄a participatio nō est accidentalis respectu p̄me bonitatis. que est ex forma dāte eē. cuius sit accidentalis ſm q̄ est ex forma dante be/
50 ne esse. Ad illud quod obijcitur q̄ non est intelligere esse ꝛc. Dicendum. q̄ illud quod attribuitur alicui ſm q̄ ipm. p̄ot dupliciter attribui. Aut eī consequitur. aut precedit. Si precedit. sic est ita essentialeq̄ sine ipso nō ē. nec potest intelligi sed si aliquo modo cōsequitur. non tamē cadit in aliud genus. potest quidē intelligi intellectu apprehendente ꝛ intellectu semiplene ꝛ resoluente. sed intellectu plene ad causas cōparante. non p̄ot itelligi nō intellecto illo. maxime cū illud dē habitudinem necessariam ꝛ relationē ad causam sicut verū ꝛ bonū
51 c Solet etiā q̄ri ꝛc. Assignat magister causas quare aīma vnita sit corpi. Quarū p̄ma ē dei voluntas. scōa instru/

interdū reperit̄ q̄ factus sit propter reparationē angelice ruine. Q̄d nō ita est intelligendū quasi nō fuisset homo factus si nō peccasset angelus. sed quia inter alias causas scz p̄cipuas hec etiā nōnulla causa extitit. Nostra ergo sunt superiora et equalia. nostra etiā sunt inferiora. quia ad seruiendum nobis facta.

Soluit dubitationem. l

c Solet etiā queri. cū maioris dignitatis esse videtur anima si absq̄ corpe pmānsisset. cur vnita sit corpori. Ad q̄d primo dici potest. quia deus voluit. ꝛ voluntatis ei⁹ causa querēda non est. Secūdo potest dici. q̄ ideo deus voluit eā corpi vniri vt in humana ostēderet cōditionē nouū exemplū. beate vnionis que est inter deū ꝛ spiritū in qua diligit̄ ex toto corde. et videtur facie ad faciem. Putaret eī creatura se nō posse vniri creatori suo tanta ꝓpinquitate. vt eā tota mēte diligeret ꝛ cognosceret. nisi videret spiritū qui est excellentissima creatura. tam infime. id est. carni que de terra est in tāta delectatione vniri vt nō valeat artari ab hoc vt velit eaz relinquere. sicut ostēdit apostol⁹ dicēs. Nolumus corpe expoliari sed supuestiri. q̄ quod ostendit̄ spiritū creatū spiritui increato ineffabili amore vniri. Pro exemplo ergo future societatis q̄ inter deū ꝛ spiritū rationalē in glorificatione eiusdē pficienda erat aīmā corporeis indumentis: ꝛ terrenis mansionib⁹ copulauit. luteamq̄ materiā fecit ad vite sensum vegetare. vt sciret homo q̄ si potuit deus tā dispare m naturā corpis ꝛ anime in federationē vnā ꝛ in amicitiā tā tam cōiungere. nequaq̄ ei impossibile futurū rationalis creature humilitatē (licet longo inferiorem) ad sue glorie participationē sublimare. Quia ergo pro exēplo rationalis spiritus in parte vsq̄ ad cōsortiuz terreni corporis humiliat⁹ est. ne forte in hoc nimis depressus videretur. addidit dei prouidētia. vt postmoduz cū eodem corpore glorificato ad consortiū illoruz qui in sua pmanserūt puritate sublimarēt. vt quod minus ex dispensatione creatoris sui acceperat cōditus. postmoduz p gratiā eiusdē acciperet glorificatus. Sic ergo cōditor de⁹ rationales spirit⁹ varia sorte pro arbitrio volūtat̄ sue disponēs illis quos in sua puritate reliquerat sursum in celo mansionem. illis vero quos corporib⁹ terrenis sollicitauerat. deorsū in terra habitationē constituit vtriscq̄ regulā imponēs obedientie. quatenus ꝛ illi ab eo vbi erant nō caderent. et isti ab eo vbi erāt ad id vbi ñ erāt ascēderēt. Fecit itaq̄ de⁹ hoiez ex duplici sba. corp⁹ de ꝛra cōponēs aīmā vero de nihilo faciens. Ideo etiam vnite sunt aīe corporibus. vt in eis deo famulantes maiorē mereant coronā.

Epilogat determinata faciens viam ad sequentia determinanda. m

Ex premissis apparet rationalem creaturā ī angelicā et humanam fuisse distinctā. quarū altera est tota spiritualis. id est angelica. Altera ex pte spiritualis ꝛ ex parte corpalis. id ē. humana. Cū itaq̄ de his tractandum sit. scz de spirituali ꝛ corporali creatura. de rationali ꝛ de non rationali. primo de rationali ꝛ spirituali. id est. de angelis agendum videt̄. vt a contuitu creatoris ad cognitionez creature dignior⁹ ratio nostra intendat. deinde ad considerationem corporee tam illi⁹ que est rationalis q̄m illius que non est rationalis descendat. vt trinitatis increate. sacramentuz tripartite creature eiq̄ cōcreatorum atq̄ contingentium sequatur documentum.

ctio nostra. Contra. vi/
detur q̄ vtraq̄ sit inartificialis. Prima eī respō/
sio potest ad omnia dari. in secunda vi/
detur principium peti. q̄ si nō esset vnita. limpidevideret deū. nec indigeret exē/
plo. q̄ si exemplo indiguit non fuit nisi ꝓpt̄ mioratōz sue cognitōis
52 R⁹. Dicendū. q̄ magister respondet sufficienter et dñ. Sufficienter quidez. quia cū sit duplex via cognoscēdi opa dei. scz fide ꝛ intelligētia. Ad soliditatē fidei sufficit scire. deus voluit. quē credit nō velle nisi rationabile. Uñ in p̄ma respōsione satisfecit fidei. ꝛ hec responsio in omnib⁹ fidelī. vt fidelis est. plene sufficit. Ad soliditatem ītelligētie rñdet. ꝛ cū ñ possit reddi rō vl cā ex pte dei. reddit ex pte create. ꝛ b est manifestatio dīne bōitat̄ ī sno opc. in q̄ dz se manifestare. ñ soluz ꝓpt̄ nīaz indigētiā vel ētiā ad suā gloriā ꝛ sic patet obiecta. Rñdet ētiā b cā efficiens ꝛ final. ꝛ sic sufficiēter ꝛ plene.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

AD intelligētiā hꝰ ꝓtis in q̄ agit de rebꝫ ꝓducꝫ in cōparatiōe ad finē fm ordinē ⁊ distinctionē q̄runt ꝑncipaliē tria. Primū est de rer distinctione. Secūdū de ordine. Tertiū de differētia angeli ⁊ aie. Circa ꝑmū q̄runt duo. Primū est de multiplicatione rer q̄tum ad ꝑncipiū. Secundū q̄tū ad differētias fm quas distinguunt. Questio I g

Utr a ꝑmo efficiēte dēuerit vel potuerit esse rer mlti/tudo. Et q̄ nō. videt ꝑmo sic ꝙ ꝑm. Idē vniformiē se bñs natū est efficere idē. sz efficiēs ꝑmū est vnū oīno vniformiē se bñs. g̃ videt q̄ nūq̄ multa facere potuerit. g̃ vnū solū. Itē a sūmo bono nunq̄ ꝑit eē malanec a summo vero vn̄ ꝑit esse falsa. g̃ a summe vno nō ꝑit esse multa. Itē mūdꝰ sensibilis dr assimilari mūdo architipo. q̄ est in mēte diuīa. ad illꝰ em̄ expssionem factꝰ est. sz ī illo oīa sunt vnū. g̃ ⁊ in b̄ mūdo. g̃ videtur q̄ ab illo nō potuerit eē multitudo. Itē a dco ē ens ꝓ generationē. ꝓ spirationē. ꝓ creationem. sz ꝓ generationē nō emanat nisi vna sola ꝑsona. ⁊ silr ꝓ spirationē. g̃ ꝓ creationē nō egredit nisi vna sola creatura.

Cōtra. quanto substantia ꝓducens est melior. tāto magis est sui diffusiua. ⁊ quanto magis est sui diffusiua. tanto pluribꝫ est nata se communicare. sed ꝑmum efficiēs est optimū inf oīa. g̃ ⁊c. Itē q̄to suba spūalior. tāto pluriū est cognitiua. sz suꝑma suba est spūalissima. g̃ multoꝝ ē cognitiua. sz nō est cognitiua multoꝝ p̄cedentiū se vel comitantiū. g̃ multoꝝ ab ipa creatium. Itē quāto suba simplicior. tāto potētior. quia virtꝰ q̄to magis vnita. tāto magis infinita. sz q̄to potentior. tāto in plura pōt. g̃ si suba ꝑmi ꝓncipiū est simplicissima. g̃ ⁊ pōt ⁊ debet ad sui manifestationē ꝓducere multa. cū ipa sit vnica. Itē q̄to causa ꝑior. tāto vniuersalior. vñ ꝑma est vniuersalissima. ⁊ q̄nto vniuersalior. tāto pluriū ꝓncipiū. g̃ cū ꝓncipiū ꝓductiuū vniuersi sit simplr ꝑmū. debuit g̃ ⁊ potuit extre ab ipso
53 multitudo rer. Rñ. ad ꝓdictoꝝ intelligentiā notandum est. q̄ si de ꝓncipio intrinseco querat vnde veniat multitudo rer. manifm spēm. patet q̄ a forma. si ꝑo vñ veniat multitudo formaꝝ. tanq̄ a ꝓncipio effectiuo extrinseco. patet q̄ ab efficiēte vno. Sz qualiter pōt venire mltitudo a ꝓncipio sūme ⁊ ꝑfectissime vno difficile ē intelligere. Et aliq̄ circa h̄ errauerūt. Quidā em̄ dixerūt q̄ q̄uis vnꝰ esset rer ꝯditor. tū multa ⁊ varia fecit ꝓter multitudinē formaꝝ ydealiū. sz illō improbatū est in ꝑmo li. vbi oñdit q̄ oēs ille vnū sunt. nec est ī deo fm rē aliꝰ numerꝰ q̄ ꝑsonaꝝ. Aliq̄ ꝑo dicere voluerūt q̄ h̄ erat ꝓter multitudinē mediorꝝ. dꝰ ei cū sit vnꝰ ⁊ summe simpler ītellexit se. ⁊ se intelligendo ⁊ nihil aliud ꝑduxit ꝑmā intelligētiā. q̄lla intelligētia ītellexit se ⁊ dēū. ⁊ iō ꝑduxit duo. s. aliā intelligentiā. ⁊ orbē suū. ⁊ sic dēscēdendo ⁊ multiplicādo. ⁊ hec opinio in lectiōe p̄cedēti est ꝙbata. vbi oñdit q̄ dꝰ imediate ꝑducit oīa. Tertiū dixerūt q̄ mltitudo rer erat a ꝑncipio vnico ꝓter multitudinē ⁊ infinitatē reflexion̄. quibꝫ diuinꝰ intellect⁹ supra se reflectit ⁊ intelligit se. ⁊ intelligit se ītelligere. ⁊ sic vsq̄ ad infinitū. Sz illud nihil est. Primū falsum ē. q̄ ī deo sit multitudo reflexiōnū. cū rō vel cā ex ꝑte dei. reddit ex ꝑte creature. ⁊ hec est manifestatio diuīe bonitatis in suo ope q̄ dꝰ sit suū intelligere. Itē ex h̄ nūq̄ ꝓueniret nisi diuersitas fm numer. ⁊ iō positio recta ē q̄ multitudo ī rebꝫ est a ꝑncipio vno. q̄ est ꝑmū ꝑncipiū vnice vnū. q̄ em̄ est ꝑncipiū simplr ꝑmū. iō secundū ⁊ potēs est fecūditate infinita ⁊ immēsa. Si em̄ vnitas q̄ est ꝑma in genere numeri est ꝑncipiū a q̄ ꝑit infiniti numeri egredi. ⁊ punctus a q̄ infinite linee. g̃ qō est simplicit ꝑmū est ita potens q̄ oīno immēsum. ꝓter g̃ immēsitatē infinita ꝑt sz ꝓter immēsitatis manifestationē multa de thesaurꝫ suis ꝓfert. nō oīa. q̄ effect⁹ nō pōt equari vturi ipsius ꝑme cause. Quia ꝙ est vnice vnū. iō simplicissimū. et spūalissimū. ⁊ ꝑfectissimū. Et q̄ simplicissimū. maxie potētie. Quia spūalissimus. maxime sapie. Quia ꝑfectissimū. est bonitatis sūme. Quia maxie potētie. mltra pōt. Quia maxie sapie. multa nouit. Quia sūme bonitatis. multa vult ꝓducere ⁊ se cōicare. ⁊ iō a ꝑncipio vno. q̄ ꝑmū ⁊ vnū. exiit multitudo. Q̄ g̃ obiicit. q̄ 54
idē silr se bñs ꝛc. dōm q̄ intelligit in his agētibꝫ q̄um virtꝰ est artata ⁊ limitata. ⁊ b̄ nō bz locū in dco. Q̄ 55
obiicit q̄ a bono nō sunt mala. dōm q̄ nō est sile. q̄ mala ⁊ falsa dicunt ꝙuatiōes ⁊ dēfectꝰ. ⁊ iō nō bñt causam efficientē sz dēficientē. qualē nō decet esse dēū. sz multitudo est positio. ⁊ iō cām bz effectiuā. Q̄ obiicitur de 56
architipo ⁊ sensibili mūdo. dōm q̄ ipe imitat illū inq̄tum pōt. sz dēficit. In illo em̄ est sūma plenitudo ꝓportionabilitatē. hic aūt si esset vnitas non esset pulcritudo. q̄ nō esset ordo nec ꝑfectio. ⁊ iō vt mūdꝰ hic imitaret in ꝑfectiōe ⁊ pulcritudine. oportuit q̄ bret multitudinē. vt multa facerēt qō vnū facere ꝑ se non posset.

Q̄ vltimo obiicit de generatiōe ⁊ spiratiōe tā patet 17
q̄ genit⁹ equalis generāti ꝓ oīa implet ⁊ imitat ipm. si mliē ⁊ spūsc⁹. ⁊ iō superfluēret aliā ponere ꝑsonā. sed nō sic est ī creatura q̄ bonitatis finite est. iō qō nō potuit capi creatura in se. accepit qōammō in sibi socia. vt sic ex multis vna ꝑficerēt mūdialis machina.

Questio II b

QUrca b̄ ō differētiꝫ fm q̄s res multiplicate sūt qs mgr ponit in lra. s. subam corꝑalē. ⁊ spūalē ⁊ ex utraq̄ cōpositā. q̄rit utr hec distinctio debeat esse ī vniuerso. Et videt q̄ nō. ꝑmo de corꝑali. Nā sicut tactū est. oīe qō dꝰ facit. facit salua ordinatione. g̃ ꝓter suā bonitatē. sz nō facit ꝓpt bonitatez suā agendā sz ꝓticipādā. sz sola creatura spūalis dei capax est. ⁊ ei⁹ ꝓticeps esse ꝑt. g̃ solā spūalē debuit facere. nō corꝑalē. Si tu dicas q̄ corꝑalis ē ꝓticeps ī effectu. q̄uis nō in se. b̄ nihil est. q̄ ꝓticipare bonitatē diuinā in effectu nō est aliud q̄q̄ esse. b̄ em̄ ipo q̄ est ꝓticipat effectū bonitatis. g̃ idē est dicere creaturā esse factam ꝓpter ꝓticipationē diuīe bonitatꝫ. qō dicere creaturam esse factā vt sit. sz b̄ nihil ē. g̃ ⁊c. Itē de cōposito vidē. Oīe em̄ cōpositū qō dꝰ facit. facit salua ꝓportione. sp em̄ formā ꝓuīgit materie sūma ꝓportionalitas creature spūalis ad corꝑalē nulla aut valde modica ⁊ longinq̄ est ꝓportio. g̃ nullo mō deberet dꝰ hec vnire vt ꝑfectū ꝑfectibili. Q̄ nō sit ꝓportio ꝓtz. spūale em̄ est simpler. corꝑale bz ꝓtiū infinitatē. Itē corꝑale ē corruptibile. ⁊ ita bz durationez finitā. spūale incorruptibile. ⁊ ita habet durationē infinitā. si ergo infiniti ad finitū nulla ē ꝓportio. ꝓtz ⁊c. Si tu dicas q̄ corꝑus fuit icorruptibile ꝯditiōe ꝑma. tūc g̃ saltē postq̄ corruptibile fuit bz cessare vnio. Itē de pure spūali videt. oīe qō dꝰ facit. bz facere salua naturaꝝ connexione. sz natura generⁱ essentialiē est ꝓnera differentie g̃ si animatū ⁊ sensibile ē ꝓnerū rōnali. g̃ impossibile ē q̄ aliq̄d fiat b̄ns rationē q̄n habeat vegetationē ⁊ sensum. siue q̄n sit aīal. sz aīal est suba cōposita ex spūali ⁊ corꝑali. g̃ ⁊c. Et b̄ videt dicere ꝑhs q̄ vegetatiuū est ī sensitiuo. sic tetrigonū in tetragano. ⁊ hic ī rōnali sic ī pentagano. sz nūq̄ dꝰ facit tetraganū. sine tetrigano nec pentagonū sine tetragano ⁊ tetrigano. g̃ ⁊c. Itē nihil facit dꝰ nisi ex magna dilectiōe. g̃ qō melius est na

ture vnicuiq; sut igit nature spūali melio⁹ est cē separatā aut melio⁹ est cē iunctā. q̄cuiq; dato altera differentia tollit. Sz ō. decuit deū ita res facere vt essent in manifestatiōe sue potētie. sz potētia manifestat in p̄ducti one rer multū distantiū t ī eaꝝ ꝺuctione. nā potentia tāto ꝑfectior oñdit q̄nto pt sup magis distātia. sz p̄ma t summa distātia subaꝝ est inter corporeū t incorporeū. q; p̄me differētie generū sunt. g̃ ad h̄ q̄ diuīa potentia manifestet plene. necesse fuit subam spūalē t corpalē p ducere. t rursus ꝑductas vnire. Itē decuit deum ita res ꝑducere vt mānifestet eius sapīa. sz sapīa artific̄ manifestat in ordinis pfectiōe. ois aūt ordo hz de necessitate. t summū. t medīū t infimū. Si g̃ infimū est natura pure corpalis. summū natura spūalis. medīū cōposita ex vtraq; nisi hec oīa fecisset. nō oñderet pfecti dei sapīa. oportuit igit hec oīa fieri. Unū Aug⁹. in. rj. ꝺ confessionū. Duo fecisti dñe. vnū ꝓpe te. aliud ꝓpe nihil. Itē deū decuit sic res ꝑducere vt manifestaret eius bonitas. sz bonitas ꝺsistit in diffusione t cōicatiōe sui in alterū. li g̃ sua bonitas ꝺsistat in cōicatiōe actꝰ nobilissimi. q̄ est viuere t intelligere. decuit vt nō tm̄ daret alij potētiā viuēdi t intelligēdi. sz etiā potētiā alij cōicandi. Si g̃ viuēs t intelligēs est suba spūalis. q̄ aūt viuificat et p intellectū pficit est corpꝰ. g̃ ad pfectā bonitatis manifestationē necesse fuit fieri subam spūalē t corpalē. sz h̄ nō pfecte manifestaret nisi vna alteri cōicaret. t h̄ non pōt esse nisi p vnionē. g̃ necesse fuit facere cōpositaꝝ ex vtraq;. Itē h̄ nō solū videt rōne theologica sz etiam p̄bica. q; si est ponere vnā differētiā ꝓtrarietatis. et alterā. si g̃ corpale. t spūale. t si ponere ē extrema cōponibilia. g̃ t medīū. g̃ t̄. R⁹. dōm q; ad pfectionē vniuersi h̄ tripler genꝰ requirit. t h̄ ꝓpter triplicē pfectiōz vniuersi. q; attēdit in amplitudine ambitꝰ. sufficientia ordinis. influētia bonitatis. in q̄bꝰ tribꝰ exprimit ī causa triplicē pfectionē. videlicet potētie. sapīe. t bonitatis.

58

59 Unū ꝺcedēde sunt rōnes ad h̄ inducte. Q̄ obijcit q; in oꝝibꝰ salua ꝺz esse ordinatio. vt oīa fiāt ꝓpter dīnā bonitatē ꝓcipandā. dōm q; fieri ꝓpter diuinā bonitatem est duplr. Aut oñendam. t sic facta sunt cetera. oīa cū diuinā exprimūt bonitatē. Aut ꝓcipādā. t hoc duplicit. aut q; sunt nata ꝓcipare. aut q; seruūt participātibꝰ. Ꝓmo mō ꝺdite sunt creature spūales. scō mō corpales. ipse tū aliq̄ mō ꝓcipāt. sz in eaꝝ ꝓticipa-

60 tionē stat⁹ nō est. sz ordinat ad vltrioꝛē. Q̄ obijcit. q; in ꝺiunctiōe ꝺz esse salus ꝓportio. dōm est q; in coniunctiōe aīme ad corpꝰ salua ē ꝓportio. t absolute. t in relatiōe ad finē. Absolute. Nā q̄uis supmū spūs. t infimū corpis multā habeāt elongationē. tū supmū corporis t infimū spūs summā hūt vicinitatē. Spūs em̄ aīalis siue rōnalis hz potētiā viuificādi. vegetandi. t sentiēdi. corpꝰ aūt hūanū hz cōplexionis eq̄litatē. habet organoꝝ multiplicitatē. hz rursus spirituū subtilitatē. t sm̄ triplicē dr̄iam. Habet em̄ spm̄ vitalem. spm̄ naturalē. t spm̄ aialē. Cōparādo igit cōplexionē eq̄lez ad vim viuificatiuā p medīū vinculū spūs vitalis. optimꝰ est nec⁹. Silr cōparādo nō solū cōplexionis eq̄litatē. sz t organisationē. t organisatiōis pfectionez ad vim vegetādi t sentiēdi mediātē spū naturali t aūmali optima est ꝓportio t mirabilis nexus. vū sicut terra t ignis q̄ multū distant nectunt duplici medio. vno q̄ magis cōicat cū terra. t reliq̄ q̄ magis cū igne. silr est in ꝓposito. Oñdit etiā pfecta ꝓportio in relatōe ad finē. Cū em̄ aie humane data sit libertas arbitrīū vertibilis t reuertibilis. i. potēs stare. cadere t resurgere. datum est ei corpꝰ potēs mori t potēs nō mori. t vnde potēs in sempiternū viuificari. Rursus cū aīa creata sit velut tabula rasa. datū est ei corpꝰ humanū hūs organa multiplicia vt in illo posset pficī sciētijs. Silr et parte corpis est optima ꝓportio in relatiōe ad finē. Cū em̄ sit ordo in formis corpalibꝰ q̄ patet. q; forma elemēti ad formā mixti. t forma mixtiōis ad formā cōplexiōis t rursus vegetabilis ad sensibile. t nō sit stat⁹ in re corporali t imperfecta. nō est stat⁹ ibi. sz vltr̄ disponunt hmōi forme ad aīam rōnalē. ꝑ quā etiā corpꝰ t natura corpalis efficit ꝑticeps eē beatitudis. aut g̃ois intētio nature corpalis soluit. aut necesse ē puenire mediā-

61 te aīa rōnali in vltimū finē. Q̄ obijcit. in ope dei de ber saluari naturaꝝ colligatio. dōm q; verū est. sz sensibile t vegetabile nō sunt de necessitate rōnalis nisi sm̄ q; est rōnale ꝑ vnionē. Alia em̄ vt ꝓpus tactū est cum sit spūs simplex t purꝰ. nō ꝑveniri carni. nisi duplici medio et ꝓpter sui. Silr nec corpꝰ cōplexionatū. t ideo necesse est q; intercurrat natura viuificādi siue vegetādi t natura vltr̄ sentiēdi. t iō in oīm̄ hoīe hec cadūt. sed q; angelꝰ ē spūs purꝰ vltis nō indiget. Patet igit q; cōtra fidē t veritatē errāt seducti q̄ negāt esse spm̄. Pater nihilominꝰ q; errāt manichei q̄ negāt aīaꝝ vniri corpori. nō vt pfectibili. sz vt carceri. Q̄ obijcit vltio. 62
q; deꝰ dat vnicuiq; q̄ melio⁹ est. dōm q; deꝰ nō dat vnicuiq; simplr melio⁹. q; tūc nō faceret res ordinatas. sed equaliꝰ pfectas. t h̄ repugnaret pfectiōi. q; si eēnt eq̄lia. nō essent ordinata. vt dic̄ Aug⁹. cū g̃ dr̄ q; deꝰ dat vnicuiq; q̄ sibi melio⁹ est. h̄ intelligendū est sm̄ exigētiam ordinis t nature. nature aūt aie cōpetit vniri. nature aūt angelice separā esse a corpe. t iō illa rō non valet. q; dilectio dei nō excludit ordinē.

Onsequēter scō loco q̄rit de rebꝰ ꝑductis q̄tū ad ordinē. Et circa h̄ q̄runt duo. Primū est de ordine rer in cōparatione ad finē. Secundus est de ordine eaꝝ quē habent ad inuicē.

Questio I i

Cū omnes creature ꝺdite sint ꝓpter diuinā gliam t vtilitatē ꝓpriā. sic dicit mgr̄. t accipit pr̄ ex scriptura. t Augustinꝰ dic̄ in li. de do. xpiana. q; deꝰ nos fecit t diligit. nō ꝓpter vtilitatē suā. sz propt̄ bonitatē suā. t vtilitatē nr̄am. Queritur g̃ q̄s sit finis p̄ncipalior ꝺditiōis rerū. Utrū diuīa glia. vel vtilitas nr̄a. Et q; gloria dei. videtur. Ille est finis p̄ncipalior q̄ est vtilior. finis em̄ vltimus ē potissimꝰ. sz vltrior finis est dei glia q̄ vtilitas nr̄a. nā nō glia dei propt̄ vtilitatē. sz vtilitas ad gliam ordinat. g̃ videt q; glia sit p̄ncipalior. Itē ille finis ē p̄ncipalior q̄ est pfectior. sz glia dei est pfectior. ergo t̄. Probatio medie. pfectior finis ē q̄ pfectiorem reddit operationē ordinatā ad ip̄m. sz multo melio⁹ est opus q̄ q̄s facit propt̄ gliam dei q̄ propt̄ vtilitatē suā. Unde apls. j. ad Cor. x. Oīa in gliam dei facite. g̃ t̄. Itē ille est finis p̄ncipalior q̄ est essentialior. sz glia dei ē essentialior vnicuiq; rei cōdite maxie rōnali. q̄ vtilitas sua. nā res propt̄ malitiā ꝑt privari sua vtilitate. sz nō pōt vnq̄ ꝺn sit ad dei gliam. Itē ille est p̄ncipalior finis q̄ est vniuersalior. propt̄ h̄ q; p̄ncipalis finis totuz ꝺz cōplecti. sz glia dei ē finis quē assequit oīs natura. siue hūana siue angelica. siue bona siue mala. ergo t̄.

Cōtra. Ille ē finis p̄ncipalior rei ꝺdite quē efficiēs magis intēdit. sz deꝰ magis intēdit in ꝺditione creature ei⁹ vtilitatē. q̄ gliam suā. g̃ t̄. Probatio medie. sic dicit apls. j. Cor. xiij. Charitas nō q̄rit q̄ sua sunt. sz q̄ alteri⁹. sz deꝰ q̄ agit facit ex pfectissima charitate. g̃ nec q̄rit nec intēdit q̄ suū est. g̃ nō suā gliam. sz vtilitatem nr̄am. Itē ille finis ē p̄ncipalior cōditiōis rei quem

res ꝺdita magis appetit·ſz vnaq̃q; res ita appetit ſuuz cõmodũ vel vtilitatẽ q̃ nullo mõ pt velle oppoſitũ·ſed oppoſitũ glie diuĩe pt velle·ſicẽ ptz ĩ blaſphemis·g̃ vtilitas ꝛc. Itẽ ille finis ẽ portio ꝺdicionis rei ad quem efficiẽs nõ puenit niſi p effectũ·h̃ patet·q; ſi eq̃ bene defendo ꝛa pluuijs abſq; domo ſicẽ cũ domo·ſi facerem domũ ꝓter talẽ defenſionẽ·facerẽ frustra·ſi g̃ deꝰ nõ ẽ magis gloꝛioſus poſt ꝺditionẽ reꝛ q̃s añ·ſi faceret res pncipalicẽ ꝓter gliaz ſuã·faceret frustra·qꝺ ſi nõ frustra facit·nõ pducit·g̃ nõ pncipalicẽ ꝓter gliam ſuã·ſz ꝓpẽ vtilitatẽ alienã. Itẽ ille finis pncipalioꝛ eq̃ effectuz magis pficit cũ ad ipm puenit·ſz dei fruitio magꝛ aiaz pficit q̃s dei laudatio·g̃ pncipalicẽ facta eſt aia ꝓpẽ frui
63 tionẽ q̃s ꝓter dei gliam ꝛ laudẽ. Rꝺ·dõm q̃ finis cõditionis rei ſiue reꝛ ꝺditaꝛ pncipalioꝛ eſt dei glia ſiue bonitas q̃s creature vtilitas·ſicẽ cm̃ ptz·rvj·Prouer. Uniuerſa propẽ ſemetipm operatꝰ eſt dñs·ſz nõ propẽ ſuã vtilitatẽ vel indigẽtiã·q; ait ps·diri dño deꝰ meus es tu·qm̃ bonoꝛ meoꝛ nõ eges·g̃ propẽ ſui gliam·nõ inq̃z augendã·ſz ꝓpẽ gliam manifeſtãdã·ꝛ ꝓpẽ glorioz ſuã cõicandã·ĩ cuiꝰ manifeſtatiõe ꝛ pticipatiõe attẽdit ſumma vtilitas creature·videlicet eiꝰ glorificatio ſiue
64 beatificatio Qꝺ g̃ obijcit q̃ charitas alienũ cõmodũ q̃rit·dõm q̃ ſecꝰ eſt ĩ nobis·ꝛ in deo· ſ̃ã in nob̃ bonuz ꝓpriũ differt a bono cõi·ſz in deo bonũ ſuũ eſt bonũ cõmune·nã ipe ẽ bonũ oĩs boni·ſi g̃ effectũ nõ ordinaret ad ſe·vel nõ faceret propẽ ſe·cũ ipe ſit bonũ a q̃ oĩe bonũ·tã effectꝰ nõ eſſet bonꝰ·Qm̃ g̃ vtilitas creature tota attẽdit in ordinatõe ad bonũ·qꝺ deꝰ eſt·tõ charitas dei oĩa recti ſſime feꝛ ꝛ ꝺuertit ad ſe·ꝛ ſic non eſt ĩ nobis
65 Qꝺ obijcit q̃ ille finis eſt pncipalioꝛ quẽ naꝛa magꝛ appetit·dõm q̃ eſt loq̃ de natura duplr. Aut nõ natura vt deficiẽte·aut vt pfecta·Dico g̃ q̃ natura deficiẽs ĩ ſe recuruat·tõ ꝓpriũ bonũ deſiderat·ꝛ tõ ſuũ cõmodũ·Natura vo pfecta amoꝛe charitaꝛ ſurſum eleuat·ꝛ multo magꝛ ĩ proportionabilicẽ dei gliam deſiderat q̃s vtilitatẽ ꝓpriã·vt patet ĩ bñtib̃ charitatẽ. Nõ g̃ obijcit q̃ ille finis eſt pncipalioꝛ quẽ magꝛ natura deſiderat·vez eſt de natura recta ꝛ pfecta. Nõ obijcit q̃ ille eſt pncipalioꝛ finis ꝺditionis rei ad quẽ res pfecta ptingit·Reſponderi pt pmo q̃ h̃ bz veritatẽ qm̃ opans opat propẽ indigentiã alicuiꝰ finis·ad quẽ nõ pt puenirẽ niſi per opꝰ qõ pducit·ſz talis opans ñ eſt deꝰ ſicẽ patet·ꝛ tõ ñ
66 habet locũ hic·Uel aliꝭ dõm q̃ res facte ſunt propẽ ꝺi gliam·nõ inq̃z acqrendã vel ampliãdã·ſz oñendã et cõicandã·ꝛ q̃z uis glia dei ſit ſine rebꝫ factꝫ·nõ tm̃ cõicat vel manifeſtat niſi p res pductas. Nõ obijcit q̃ frui tio magꝛ pficit·dõm q̃ laus duplr eſt·ſ·pfecta ꝛ impfecta·Laus ipfecta minꝰ pficit aiam q̃s fruitio·ſz ñ ſic laus pfecta·q; magis lerat in glia·ꝛ plꝰ gaudebit ꝺ dei glia ꝛ bonoꝛe q̃s de ſua glorificatiõe·ꝛ plꝰ iocundabit ĩ laudãdo q̃s in ꝺſiderãdo propriũ bonũ·ꝛ ideo patet q̃ ille finis eſt vlterioꝛ.

Queſtio II k

De ordine reꝛ ad inuicẽ·nã bũc tãgit mgr̃ in lr̃a·Utrũ videlicet natura ſpũalis·dignitate nature ꝓcellat cõpoſitã ex ſpũali ꝛ corpali·Cernũ eſt em̃ q̃ vtraq; ꝓcellit corpalẽ·Et q̃ ſic·videt·In oĩ genere nobilꝰ eſt illud ꝓpter qꝺ eſt altez ſicẽ finis·eo q̃ eſt ad finẽ·ſz hõ eſt propter angelũ·Nã ſicẽ dicũt ſancti ꝛ mgr̃ recitat ĩ lr̃a·hõ factꝰ eſt ad reparationẽ angelice ruine·g̃ ꝛc. Itẽ ſpũale ſimplr loquẽdo nobilꝰ ẽ corpale·g̃ nobilꝰ eſt illꝺ qꝺ pure eſt ſpũs nihil hũs de corpe·q̃s qꝺ eſt ſpũale·ꝛ coniunctũ corpi·g̃ nobilioꝛ angelica natura hũana. Itẽ in q̃libet genere imortale ꝛ incorruptibile nobilꝰ ẽ mor
talí ꝛ corruptibili·ſz angelꝰ p naturã eſt imortalis ꝛ incorruptibilis·hõ ño ecõtrario·g̃ ꝛc. Itẽ qꝺ ſimilꝰ ẽ melioꝛ eſt melꝰ·ſi nõ ſit ſimilꝰ ĩ ridiculoſis·vt ſimia homini q̃s equꝰ·ſz angelꝰ eſt deo ſimilioꝛ ꝛ deiformioꝛ q̃s hõ·h̃ manifeſtũ eſt·ꝛ nõ in ridiculoſis ſz in optimis·g̃ ſimplicicẽ melioꝛ eſt natura ſpũalis q̃s cõpoſita· Cõtra·Aug⁹·Mẽte humana ſolꝰ deꝰ eſt maioꝛ·vñ in li·de tri·rvj·ꝛ in li·lxxxiij·q·dicẽ q̃ imediate ipa mens a ꝑma ꝛitate formaꝛ·ꝛ inf ipam ꝛ deũ nihil cadit medium g̃ angelꝰ nõ eſt ſup̃ mentẽ humanã·g̃ p ſe adeo bona ẽ·vt angelꝰ·ſz aĩa propẽ ꝺiunctionẽ ſui cũ corpe nõ ꝛtterioꝛaꝛ·imo maius bonũ eſt·cũ corpꝰ ſit bonũ·g̃ ſimplr toꝛ hõ angelo melioꝛ. Itẽ in oĩi genere qꝺ tenet rationẽ finis·illud eſt melꝰ·ſz ĩ genere creaturaꝝ homo tenet rationẽ finis·nõ angelꝰ·Unꝺ Remigꝰ dicit ꝛ pbs q̃ nos ſumꝰ finis qꝺammodo oĩa q̃ ſunt·qꝺ nõ ꝺr de angelo·g̃ ꝛc. Itẽ ſi optimũ in vno genere eſt melius optimo i alio·ꝛ ſimplr h̃ illo melꝰ·ſz optimꝰ ĩ genere boĩm eſt melioꝛ optimo ĩ genere angeloꝝ·vt patet·q̃ ꝓps·g̃ ꝛc·Si tu dicas q̃ nõ inq̃z tũ homo ſz inq̃z tũ deꝰ. Obijcit de beata ṽgine q eſt pure femia·ꝛ tñ dña angeloꝝ Itẽ maioꝛ ẽ qui recũbit q̃s q̃ miniſtrat·teſte dño. Luc·xvij·ſz angelꝰ miſtrat hoĩ·Heb·j·Oĩes ſũt adminiſtratoꝛij ſpũs ꝛc·Rꝺ·dõm q̃ cũ q̃rit de ordine ſpi- 67
ritus rõnalis ſiue vniti ad ſpm̃ angelicũ vel ſeparatũ·de duplici ordine ꝑt intelligi·aut de ordine q̃z tũ ad finem aut q̃z tũ añ nature dignitatẽ·Si q̃z tũ ad finẽ·ſic dico q̃ ſunt pares·nã ad eundẽ finẽ·ſ·ad eternã beatitudinẽ imediate ordinãt·ꝛ eadẽ eſt mẽſura hoĩs q̃ ꝛ angeli·nec hõ propẽ angelũ nec angelꝰ propẽ hoĩem·tamẽ ſicut lex charitaꝭ facit ĩ mẽbris corpalib⁹ ꝛ ociuib⁹ ciuitaꝭ q̃ vnũ mẽbꝝ ſuppleꝛ indigentiã alteriꝰ·vt patet q; oculꝰ videt ſibi viã ꝛ pedi·ꝛ pes fert ſcipm̃ ꝛ oculũ·ꝛ in ciuib⁹ terrene ciuitaꝭ ſilr ꝺ tingit·Similicẽ intelligendũ eſt de hoĩe ꝛ in angelo q̃ ſunt ciues ciuitaꝭ ſupne·nã hõ habet labilitatẽ ad labendũ frequenꝛ ꝛ poſſibilitatẽ ad reſurgendũ·Angelꝰ ño ſtans ꝑpetuitatẽ in ſtando·ꝛ cadẽs ĩpoſſibilitatẽ in reſurgẽdo·tõ angelus ſtans ſuſtẽrat hoĩem ſiue infirmitatẽ humanã·ꝛ hõ reſurgẽs repat ruinã angelicã·Jõ q̃dã mõ angelꝰ propẽ hoĩem·ꝛ q̃dã mõ hõ propẽ angelũ·ꝛ tõ in h̃ ordine pares ſunt·Si aũt loq̃mur de ordine q̃z tuz ad nature dignitatẽ·dõm q̃ ſimplr loquẽdo angelꝰ ẽ creatura ſuperioꝛ hoĩe·Natura em̃ angelica ſicut patet ex multꝭ ſcripture locis nobilioꝛ eſt hũana·ꝛ ĩ ſuperioꝛi gdu cõſiſtit.

Cõcedende igit̃ ſunt rões manifeſtãtes q̃ angelus nature dignitate ꝓcellit hoĩem·ꝓter ꝑmã ad quã ſolutum eſt. Qꝺ g̃ obijcit in ꝓtrariũ q̃ nullũ cadit medium inter mentẽ ꝛ deũ·dõm q̃ eſt mediũ ſm̃ dignitatez nature·vel ſm̃ cauſalitatẽ influẽtie·pmo mõ cadit mediũ·ſcdo mõ nõ· Nã deꝰ imediate influit in mentẽ·ꝛ propterea ipa mẽs imediate a ꝑma ꝛitate formatur 68

Qꝺ obijcit ſcdo q̃ hõ tenet rationẽ finis·odm q̃ aliqꝺ propẽ qõ res eſt·eſt duplr·ſ·aut ad ſupplendũ indigentiã·ſicut dominꝰ propẽ hoĩem·ꝛ calceus propẽ pedẽ aut ad ſupplendũ eiꝰ influentiã·ſic hõ propẽ deũ· Qꝺ vltimo mõ bz rõnẽ finis nobilꝰ eſt·qꝺ pmo mõ nõ·qz em̃ hõ oĩb⁹ indiget·angelꝰ nullo niſi deo·tꝺ oĩa ꝓpter hoĩem·nõ oĩa ꝓpter angelũ·In cuiꝰ rei ſignũ angelus ꝺcitꝰ eſt in pncipio·hõ ño in die ſerto. Qꝺ obijcit ꝺ 70
optimo intelligendũ eſt q̃ ſe ꝛ ꝑciſe·nec beata ṽgo·nec xp̃s excedũt angelos pure rõne nature·ſz rõne multiplicitatꝭ g̃ꝛe. Qꝺ vltimo obijcit ꝺ miſterio infra me 71
lius patebit·ad pñs tm̃ ſufficiat dicere q̃ alicui miniſtrat duplr·aut ꝓpter ſe ſicẽ regi ꝛ dño·ꝛ talẽ nobilioꝛ.

aut ꝓpter aliū. sicut ministrat miles grationi regis. et ꝑ hoc est argumētū soluendū. Angel⁹ ēm̄ ministrat hoī ꝓ/pter dēū. sicut diues pauper. fortis egrotāti.

Onsequēter tertio loco q̄rit de mō distinguēdi spm̄ angelicū ab aīa rōnali. Et q̄rūt duo. Pri/mo q̄rit vtr differāt specie. an m̄ nūero. Se/cūdo q̄ sit illa differētia ꝑ quā differūt.

Questio I l

Qāt differāt specie vr. Que differt spē hūt diuersas ꝓfectiones fm spēm. sz hō t āgel⁹ differt spē. ꝯstat. t aīa dat spēm hoī. t actū specificū. g̃ t aīa t angel⁹ Itē q̄ sunt sīlia spē. vel sīl' ꝓducūt. vel vnū fac̄ ad ꝓductionē alteri⁹ nisi ꝓducāt ꝑ ꝓpagationē. sz aīe nō sīl' cū angel sunt ꝓducte. nec āgeli faciūt ad aiaꝝ ꝓductiōez. g̃ ꝛc. Si tu dicas q⁹ sīl' ꝑt argui de aīabꝫ. h̄ falsum vr. q: ꝑ facit ad generatiōz ꝓlis. Itē pl⁹ ꝯuenit sensibile cū sensibili. q̄z sensibile t vegetabile cū nō sensibili t nō ve getabili. sz aīa būana ꝑ essentiā est sensibil' t vegetabil'. alioq̄n nō faceret aīal. g̃ cū differat spē ab aīa sensibili tm̄ t vegetabili. multo pl⁹ differt a spū anglico q̄ nec ē sensibil' nec vegetabil'. Cōtra. q̄z ꝓfectio t cōplemētū vltimū ē vnū specie. ipa sūt vnū sz ad eādē beatitudinē ordinat hō t angel⁹. q̄ est visio t fruitio dei. g̃ hō t āge lus. siue aīa t angel⁹ sunt spē vnū. Itē q̄z differētia vltio cōpletiua ē specie vna. ipa sunt vnū. sz dīa vlti/mo cōpletiua aīe rōnal' t angeli est h̄ qō est rōnale siue ītellectuale. t i hac cōicāt. sic dic̄ Brego. q⁹ hō cōicat eē cū lapidibꝫ. ītelligere cū angel'. g̃ ꝛc. Itē q̄z optimū naturale ē vnū. ipa sunt spē vnū. sz optimum naturale hoīs t angli ē vnū. sic dic̄ Bern̄. ad Eugenīū. optimū inḡt rui t anglī rō est. g̃ cū spēs accipiat ab optīo. patz ꝛc. R⁹. Ad ꝓdictoꝝ itelligētiā notādū. q⁹ circa h̄ fu it triplex opīo. Quidā nāq̄ dicere voluerūt q⁹ qō ista nulla ē. Cū ei q̄rit vtr aliq̄ differāt specie. supponit q⁹ vtrūq̄ sit i genere t spē. t qm̄ aīa nō est spēs. sz spēs ꝑs nec est i genere fm rectā lineā vt spēs vel indiuiduū. sz a latere. vl' magis ꝑ reductiōz sic ꝓncipiū. tō dicūt q⁹ q/stio ista nulla ē. cū aīa nō sit spēs. Sz h̄ rīsio potꝰ est euasio ad hoīem q̄z solutio ad rōnē. Nā adhuc restat q̄ stio. cū aīa sit suba t forma subal'. vel hūs formā subalē in q̄ oēs aīe ꝯuenīūt. vtr i eadē ꝯueniāt aīa t angelus an sit tibi solū dīa accidētalis. Preterea aīa separata spi rit⁹ est t suba. put ē res ꝑ se exīs t ꝑ se subsīās accidēti bus. t fm sm̄ mutatiōz susceptibil' ⁊riozꝫ. g̃ prope ē suba t recte i genere subē. sic suba ꝓma. t angel⁹ sīl'r constat. Si g̃ de oībꝫ ꝓmis subq̄s rōnabilit̄ ꝛtingit q̄rere vtrū specie ꝯueniāt vel differāt. ptz q⁹ q̄stio ē bona et recta. t rīsio ē fuga. Scḋa vo positio ē. q⁹ aīa t angel⁹ si ꝯsi/derāt aīa vt spūs. ē eadē spē cū angelo. sz differt i hoc q⁹ aiaꝝ ad aīas ē aliq̄ validior sīlitudo. sic aq̄ eadez aq̄ dr esse. t rō q̄ mouet eos ē propt̄ ꝯuenientiā in optīo t no/bilissimo eē suo. sic oīs um ē in obiectēdo. Sz h̄ positio cōtrer ñ renet. q: planū est hoīem t angelū nō solum spe cie. sz etiā genere differre. g̃ t ꝓfectio siue forma dans spēm hoī ab angelo differt. h̄ aūt ē aīa. g̃ differt spē ab angelo. t h̄ melio⁹ patebit infra. Tertia positio ē q⁹ an/gel⁹ t aīa spē differāt. q̄ sit aūt illa differētia q̄rē tiam. Nūc aūt iuxta cōem positōz oīm tenēdū est. q⁹ essentia liter differāt. i genere subē. Ad ꝯcedēde sunt rōnes ꝑ bātes angelū t aīam ee specie differētes. eo mō q̄ licet dicere aīam rōnalē esse spēm. nā prope loquēdo potꝰ est forma spēi siue ꝑs formal' q̄z spēs. extēso tm̄ nōie pōt
72 spēs appellari. Qd obiicit q⁹ ꝓfectio angli t hoīs ea/dē sunt ipē. dōm q⁹ ē ꝓfectio i esse ꝑmo. i esse scḋo. q̄z ꝓfectio i esse scḋo ē eadē. ipa ꝓpt̄ h̄ nō sunt eadē. nam cign⁹ t nix sunt alba eadē albedine fm spēm. sz illō hz veritatē in ꝓfectiōe ēptū ad ꝑmū esse. h̄ aūt mō nō ē glia vel gra ꝓfectio. Qd obiicit q⁹ dīa vltio cōpletiua ē eadē ꝛc. dōm q⁹ rōnale fm q⁹ ē dī i aīe t angeli differt. 73
Nā rōnale āgeli ē intelligere. sz rōnale aīe ꝓpe est rō nale. nā angel⁹ nat⁹ ē intelligere fm itellectū simplicē t deiformē. aīe fm itellectū inq̄sitiuū t possibilē. ꝛ ꝓpter hoc ptz solutio ad sequēs. nā q̄ quis rō sit optimū mei t an/geli. tm̄ rōnea t rō angli est alia t alia. nō tm̄ fm accīs sz etiā fm spēm t essentiā vt ptz. Questio II m Que sit illa dīa ꝑ quā angel⁹ t aīa differūt. Qāt dif ferāt essentialit̄ ꝑ h̄ qō ē vnibile vr ꝑmo sic. Sic̄ se ha/bet corꝑ⁹ būanū ad corꝑ⁹ nō vnibile. sic se hz spūs hu man⁹ ad spm̄ nō vnibilē. sz corꝑ⁹ būanū differt specie. imo etiā genere vt videt a corꝑe nō vnibili. vtpote a la pide ꝑ h̄ q⁹ ñ est vnibile aīe vīficāti. g̃ ꝛc. Itē esse vnibile ꝯuenit rōnali aīe. aut g̃ cēntialit̄. aut accidēta/liter. Qd nō accidētalit̄ ꝯstat. q: tūc ex hoīe t aīa nō fie ret vnū ꝑ cēntiā. g̃ essentialit̄ h̄ ꝯuenit aīe. sz q̄cūq̄ dif ferūt in aliq̄ essentiali differt spē. t sic aīa t angel⁹. g̃ ꝛc
Itē ꝑs suū cē cōpletū nō hz nisi fm q⁹ ē i toto. g̃ t sīl'r aīa rōnal' cū sit ꝑs hoīs. sz nō est ꝑs hoīs nisi inḡtū est vnibilis. g̃ i vnibilitate ad corꝑ⁹ ꝯsistit cōplemētū aīe. sz ꝑ illud hz vnūqōq̄ essentialit̄ differre siue distingui ab aliq̄ in q̄ ꝯsistit ei⁹ cōplemētū. g̃ ꝛc. Itē vīfica/re est act⁹ aīe rōnal' quē hz in corꝑ⁹. aut g̃ act⁹ accidēta lis. aut essential'. Si accidētalis. g̃ vita accidit hoī. qō manifeste falsum ē. q: tūc accideret ei cē aīal. Si ē act⁹ substalis siue cēntialis. g̃ inest aīe rōe sui. q̄ est sui forma le t cōplettuū. g̃ si penes illō accipit dīa formal' t com pletiua vnius cuiusq̄ qō ē formale t cōplettuuz. penes illud q̄ aīa nata ē vīficare corꝑ⁹ sumit illa dīa. sz co ipo nata ē aīma vnīri corꝑi q̄ nata ē corꝑ⁹ vīficare. g̃ penes vnibilitatez sumit aīe ad angelū dīa essentialis specifica. Cōtra. ois dīa ꝑ est ꝑ naturā q̄z id cui⁹ ē dīa. sz vnio siue vnibilitas ad corꝑ⁹ ꝯsequit aīam. ḋa dic̄ relatiōz ad alterū sine q̄ ꝑt aīa esse t intelligi. g̃ vni/tas siue vnibile nō ē illō ꝑ qō differt angel⁹ t aīa. Itē dīa cōpletiua dz ee ꝓpria ei⁹ cui⁹ ē dīa. sz ee vnibile nō solū rōnali aīe ꝯuenit sz etiā vegetabili t sensibili. g̃ nō est aīe rōnal' cōpletiua dīa Itē dīa specifica dz ac cipi penes id qō in re est optimū. sz vnūqōq̄ dz diffi/niri ꝑ id qō est optimū in ipo. sz esse vnibile ꝯuenit aīe penes suū infimū. g̃ penes illō dīa cōpletiua nō ꝑt ac cipi. Itē dīa cōpletiua ita essentialit̄ adheret q⁹ ei⁹ oppositū nō pōt inesse. vel si ineat actu. nō tm̄ ineat natu ralit̄. sz aīa rōnalis sic ē vnibilis q⁹ sepabilis. t sic sepa bile esse ꝯuenit aīe ꝑ naturā t h̄ differt a vegetabili t sensibili. g̃ eē vnibile corꝑi nullo mō ꝑt esse specifica dīa ꝑ quā differt angel⁹ t aīa. R⁹. dōm q⁹ circa h̄ tri 74
plex ē mod⁹ dicendi. Quidā ēm̄ conati sunt assignare dīam specificā angli t aīe ꝑ cōparationē ad dēū. Et tō q̄ mouit eos hec fuit q: dīa vltio cōpletiua penes id qō est in re nobil⁹ dz accipi. t tō voluēt dicere q⁹ aīma t angel⁹ differt. q: angel⁹ hz intellectū deiformē. vt vult Diony. vñ hz sibi spēs inatas t videt aspectu simpli/ci. sz aīa hz itellectū potētionalē siue collatiuū t inq̄si/tiuū. t h̄ ꝑ naturā. q̄cḋ sit de glia. Sz iste modus assi/gnādi dīam nō videt eē oīno ꝯueniēs. Pmo q: differ/rētie rez accipiūt fm cōparationē rez quā hūt i se nō i re/latiōe ad dēū. respectu cui⁹ potꝰ ꝯuenūt. Amplius. deiformitas itellect⁹ respic̄ potētiā itellectiuā. nos aūt q̄rim⁹ de dīa essentiaz. ñ de dīa potētiaz. Postremo q̄ obtinet ꝑ gram si est ꝑ naturā institutā. sz deiformi tatē acq̄rit intellect⁹ ꝑ gliam. g̃ h̄ ee dīa itellectui būa/

tio nō est aliena. ꝙ ꝑ bāc ñ differt angel⁹ ab aīma. Et ꝙ pl⁹ est aīa sepata modū itelligēdi hz quē hz angelus. ⁊ aīa ade habuit spēs īnatas vt hz angel⁹. ⁊ b̄ totū q̄d accidērale videt dicere. ꝙ penes b̄ essential' dr̄ia nō dz sumi. Alīj vo fuert q̄ conati sunt dr̄iam iuenire fm cōparationē rez ad inuicē. ⁊ q: ñ potuert iuenire act⁹ differētes formaliť ꝑ q̄s venirēt i cognitiōz diuersaz dr̄iaz. ſz inuenert act⁹ differētes ꝙdu ⁊ dignitate. dixerunt ꝙ aīe ⁊ angel⁹ differt spē ꝙť maiorē excessum i simplicitate ⁊ bonitate nature. ⁊ iste excessus i essentialibꝫ variat spēm qñ excessus ille exit limitē spēi dr̄itū. sic calidū in q̄rto gradu ē alterⁱ⁹ spēi q̄z calidū in ꝑmo. sic dicūt esse i ꝓposito. Sz b̄ valde dubiū est ꝙ angel⁹ tm̄ excedat aiam. ꝙ ex iſo excessu dr̄ia spēz fiat. cū o dr̄ia aīa sit ꝯtinuā sit creatura. nec exeat spēm būanaz Et ꝓterea. esto ꝙ cēt ibi excessus. penes ipm̄ ñ dz sumi dr̄ia specifica. q: porⁱ⁹ videt ꝺsequi dr̄iam specificaz q̄z ecōuerso. Porⁱ⁹ ei res diuersaz bonitatū gradum bnt i nobilitate ꝙť nakas diuersas spēz q̄ sunt nate esse pl⁹ ⁊ min⁹. q̄z ecōuerso. Et itez hec dr̄ia valde generaľ ⁊ trāſcendēs ē videt. q: si ita ꝓ accipit b. pari rōe vbiq̄. Et tō tertⁱ⁹ est b mod⁹ dicēdi quē ꝓbabiliorē ertimo q̄ sumit ꝑ cōparatiōz aīe rōnalis ad corp⁹ būanū. er q̄ ꝓre īnotescit nob aīa nō solū fm accidēria. ſz etiā fm ſb stantiā ⁊ naturā. ⁊ ñ solū fm id qđ indignitaťz. ſz etiaz fm id qđ nobilitaťz. Hoc ei qđ est aīam vniri corꝑi būano siue viuificare corp⁹ būanū. nō dic actū accidēraliē. nec dic actū ignobilē. Nō accidēraliē. q: rōne illⁱ⁹ est aīa forma substalis. Nō ignobilē. q: rōne illⁱ⁹ est aīa nobilissima forma oīm. ⁊ aīa stat apterit⁹ totⁱ⁹ nake. Corp⁹ tm̄ būanū nobilissima cōpleriōe ⁊ organisatiōe q̄ sit i natura ē organisatū ⁊ cōplexionatū. iō nō cōplet nec natum est cōpleri. nisi nobilissima forma siue naka Illud ꝙ q̄ aīa ē vnibilis corꝑi tali. dic qđ essentiale respicies qđ est nobilissimū i aīa. ⁊ ita penes illō recte sumit specifica dr̄ia fm quā differt aīa a natura anglica vñ rōes ad b̄ iducte ꝺcedēde sunt. Ad illa q̄ obijcit in ꝓriū ex dict⁹ patet ꝛ⁹. Nō ei dicit ꝓmo ꝙ dr̄ia dz ē ꝑ se. dm ꝙ vez ē. ſz dr̄ia illa q̄ est esse vnibile. nō dicit puram relatiōz. ſz naturalē aptitudinē q̄ inest aīe fm ꝑncipia īrinseca. q̄ ꝑtz sūr aīa ꝑ naturā. sic rōnale respectu boīs. Qđ obijcit ꝙ dr̄ia cōpletiua dz ē ꝙdam. dicendū ꝙ vniri corꝑi ñ est ꝙdam creature rōnal'. ſz tantū vniri corꝑi būano. sic dic illud qđ ē aīe essentiale ⁊ nobile. sic etiā ipoꝛtat qđ est p:opriū. Et ꝑ b̄ ꝑtz aliud nā illō q̄ meditāte aīa ꝑficit corp⁹ būanū est illō q̄ aīa ē rōnalis. ⁊ qđ etiā est ꝑncipiū aliaz nobiliū opationū. ſz ꝑficit illō nō meditāte ꝓcēria. ſz respicit seipa. seipa em̄ aīa ꝑficit corp⁹. sic forma seipa vnit materie. Qđ obijcit vltio. ꝙ dr̄ia essentialiť adheret. dm ꝙ ē vnibile adheret insepabiliť. q: aptitudo sꝑ inest. q̄uis nō sꝑ insit act⁹. sic paret i rōnabilitate ⁊ gressibilitate. ⁊ sicut gressibilis truncat. sic rōnalis aīa stulta efficit. nō natura. ſz p:opť defectū nature. ita ꝙ aīa sepat. b̄ est impenā peti. ⁊ iō esse sepabilē. nō sic assignat dr̄ia aīe. sic esse vnibilē. Amplⁱ⁹. Aīa rōnal' coīpo ꝙ nata est ꝑficere corp⁹ sic ꝑfectū ⁊ ordinatū ꝑ naturā ad īmortalitatē est īmortal'. ⁊ coīpo nata est separi ab b̄ corꝑe tam mortuo ꝓpter peccatū. ⁊ ita nūc nō dicit aliā differētiam q̄z b̄ qđ est esse vnibile. ſz ꝺsequit illā. q: sicut nō est separio nisi ꝑ pōs vniti. sic nō est sepabilitas in aliquo. nisi ꝑ pus fuerit vnibilitas ꝑ naturā. ⁊ iō si aliquid potest esse dr̄ia aīe. videt ꝙ hoc maxime sit illud quod ꝑ hoc nomē significat. Intellect⁹ em̄ noster rarissime ꝙuenit ad cognitionē forme substātialis nisi a posteriori. ⁊ quia sicut cognoscit. sic nominat. ideo differentias ꝑ naturā p:iores. vt plurimū nominat a posteriori ⁊ sic parent quesita.

Distinctio secunda agit in speciali de conditione spiritualis creature. scz angelice qualis facta sit.

QE angelica itaq̄ natura ⁊c. Supra egit magister de rez ꝓductione in generali. In hac aut̄ ꝑte agit de ꝓductōe rez in speciali. Et qm̄ triꝑler est differētia creature. s. spūalis ⁊ coꝛpalis. ⁊ cōposita ex vtraq̄. iō hec ꝑs habet tres. In ꝑma agit de ꝺditione spūalis creature. In scā de ꝺditōe coꝛpalis creature. i. dist. xij. hec de angelice nature ⁊c. In tertia de ꝺditōe nature ex vtriſq̄. cōposite. s. humane. i. di. xvj his excursis q̄ supra de boīe. Prima ꝑs bz duas. In ꝑma determiat q̄les facti sunt angeli ex ꝑma ꝺditōe. In secunda determinat quales facti sunt auersione ⁊ conuersione. infra dis. v. post hec consideratio adducit ⁊c Prima pars habet duas. In prima determinat quando ⁊ vbi creati sunt angeli. In secūda vero quales creati sunt. i. dis. ij. ecce ostēsum est vbi angeli ⁊c. Prima ꝑs habet duas. primo em̄ determinat qñ angeli creati fuerunt. In secūda vbi. i. dis. eadē. tam ostēsum est ⁊c. Prima ꝑs habet quattuor ꝓticulas. In ꝑma p̄mittit ꝓhemiū in quo aperit suā intentionē. In secunda vero mouet er auctoritatiꝫ dubitationē circa durationem siue initiū vel mensurā angelice conditionis. ibi. Quedā auctoritates videnť. In tertia determinat veritatē ⁊ cōfirmat. ibi. Videt itaq̄ hoc esse tenendū Quarto vero ⁊ vltimo veritatē ꝑdeterminatā ⁊ ꝓbatam cōcludit. ⁊ auctoritatē in oppositū determinat. ibi. Simul ꝙ cū tempore ⁊c.

Determinat qñ angeli creati fuerūt. premittens ꝓhemiū. in q̄ aperit suā intētionē. a

DI. II

QE angelica itaq̄ natura hec ꝑmo ꝓsideranda sunt qñ creata fuerit. ⁊ vbi. ⁊ q̄lis facta sit. dū ꝑmū ꝺderet. Deinde q̄lis effecta auersiōe q̄undā. ⁊ auersiōe q̄undā. De excellētia q̄z ⁊ ordinibus ⁊ donoꝛ differētia ⁊ de officijs ac noīb⁹ alijsq̄ plurib⁹ aliq̄ dicēda sunt.

Mouet ex auctoritatib⁹ dubiū de initio. durationē. ⁊ mēsura angelice creature. b

Quedā auctoritates videť innuere ꝙ añ omnez creaturā creari sint angli. Vñ illō. ꝓo oīm creata ē sapia. qđ intelligiť de angelica natura. que i scriptura sepe vita. sapia. ⁊ lux dr̄. Mā sapia illa q̄ de⁹ est. creata nō est. Filⁱ⁹ ei sapia ꝑfis est genita. nō facta nec creata. ⁊ tota trinitas vna sapia est. q̄ nō facta nec creata est. nec genita vel ꝓcedens. De angelica aūt vita illud accipiendum est. qđ dic scriptura qñ facta ē. s. ꝑmo oīm. Sz rursū alia scꝑtura dic. In ꝑncipio creauit de⁹ celum ⁊ Ecli. s. Gen. s.

a Tu in ꝓncipio dñe terrā fundasti. Ūr̄ falsum. ꝓmo ex hoc q dicit terrā esse fundatā. q nō videt esse fundata sz portꝰ appēsa fm q ꝺr Esa. xl. q appēdit tribꝰ digitis molē terre. Et puerb. viij. Qñ appēdebat fundamēta terre. Jtē falsum vr̄ dicere cū ait. i ꝓncipio terraz fundasti. q r̄ra facta fuit tertio die. g nō fuit fūdata in ꝓncipio Jurta hoc ārīt supra q̄d terra fundata sit. et vr̄ q sup aqs. qꝛ illo ps. q fūdauit terrā sup aqs. Cōtrariū aūt videt ꝙ scriptura q dicit. q fūdauit terrā sup stabilita/tē suā. et ꝙ natura q dictat aquā esse min⁹ grauez q̄ terrā. et ita fm ordinē nature ñ terrā supra quā. sed econuerso.

Ps. cj.

a terram. Et in ꝑpha tu in ꝓncipio dñe terrā fundasti. et opera manuū tuaꝝ sunt celi. et videt ꝓtrarietas q̄dā oriri ex assertionib⁹ istis. Nā si ꝓmo oim creata est sapia. oia post ipam facta vident. et ita pⁿ ipam facta videntur celū et terra et ipa facta ante celū et terrā. Jtē si in principio creauit deꝰ celū et terrā. nihil factū est añ celuz et terrā. nec ipa sapia facta est añ celū et terram. Cū g hec ꝓtraria videant. nec in diuina scriptura phas sit sentire aliq̄d esse ꝓtrarietatis. requiramus itelligētiā veritatis.

Determiat xitatē et ꝓfirmat c Videt ita q̄z hꝫ esse tenēdū q simul creata ē spūalis creatura. id est angelica. et corpal. fm q potest accipi illud Salomonis. Qui viuit i eternū creauit oia simul. i. spūalē et corpalē naturā. et ita nō ꝑus tpe creati sunt ange li q̄z illa corpalis materia q̄ttuor elemētoꝝ. et tū ꝓmo oim creata est sapia. q. et si non tpe ꝑcedit. tū dignitate. Q aūt sil creata fuerit corpal spūalisq̄z creatura. Aug⁹. sup Geñ. apte ostēdit dicēs. Per celū et terrā spūalem corpalēq̄z naturā intelligit hꝫ creata sūt i ꝓncipio. s. tpis vel in ꝓncipio. q ꝓmo ferā sunt.

Antea eñ nihil factū est. nec etiā tps factū est añ spūalē. scz angelicā naturā et añ corpalē. s. materiā illā q̄ttuor elemētoꝝ cōfusam. Illa eñ cū tpe creata sunt. nec ex tpe. nec in tpe. Sic nec tps in tpe creatū est. q̄a nō fuit tps añq̄z esset celuz et terra. Tñ Aug⁹. i li. ō tri. dic. q deꝰ fuit dñs añq̄z tps esset. et nō in tpe cepit ee deꝰ. q. fuit dñs tpis qñ cepit esse tps[b] nec vtiq̄z tps cepit esse i tpe. q. nō erat tps anteq̄z incipet tps.

b

Superi⁹ ꝓbata xitate ꝯcludit q sil cū tpe et cū mūdo cepit corpal et spūal creatā. et auctez in oppositū determiat. d

Simul g cū tpe facta ē corpalis et spūal creatura. et sil cū mūdo. nec fuit añ angelica creatura q̄z mūd⁹. q. vt ait Aug⁹. Nulla creatura creata ē añ secula. ꝑ a seculis cū q̄b⁹ cepit. Hiero. tū sup epl̄am ad Titū. aliud videtur sentire dicēs. Sex milia nec dū nīsi tpis iplent annoꝝ. et q̄ntas ꝑus eternitates. q̄nta tpa. q̄ntas seculoꝝ origines fuisse arbitrandū est. i q̄b⁹ angeli. throni. dñationes. ceteriq̄z ordines seruierūt deo absq̄z tpm vicib⁹ atq̄z mēsuris. et deo iubēte subsistiterūt. His xbis q̄dā adherentes dixerūt cū mūdo cepisse tps seculare. ꝑ añ mūdū extitisse tps eternū sine mutabilitate. et i eo imutabiliter intpaliē astruūt angelos deo iubēte subsitisse. et q̄z seruisse. Nos aūt q̄ ꝑus dictū est ꝑ captu itelligentie nre magis approbam⁹. salua tñ reuerētia secretoꝝ i q̄b⁹ nihil temere asserēdū ē. et illō Hieronimū dixisse ñ ita sentiēdo. ꝑ aliorum opionē referēdo arbitramur.

Determiat quod Hieronym⁹ dicere videt. q angeli fuerunt ante tempus.

1 Ro. dōm q noīe terre i scriptura intelligit mate/ria corpalū. itel ligit etiā elemtū r̄re. et vtroq̄z mō accipit hoc in pdicta auctē et vere Si eī terra accipiat ꝑ materia informi. sic recte ꝺr in ꝓncipio fecisti materiā informē. q̄si fundamētū oim formarū. Que tō ꝺr ee fundata. q. omīs forme sustētāt a materia. et ipe ñ sustētat ab alio nisi a ꝺo. Jō aūt ꝺr fundata in ꝓncipio q. nihil añ ipam creatū est. Si aūt noīe r̄re intelligit elementū terre. adhuc verus ē pdictus fmo. Terra eñ fundata ꝺr ꝓpter sui stabilitatē fm illō Eccs. j. generatio ꝑterit et generatio aduenit. terra aūt i eternū stat. Hoc elemētū. s. terre. et ꝺr fundatū. et ꝺr appēsū. Fundatū sup stabilitatē suā. et fundatū etiā sup aquas. Fundamētū ꝺr. q. sic fundamētā ē in fimū inf oēs ptes dom⁹. sic r̄ra est in fimū inf oia corpa mūdi. et cētro existēs tenet locū fundamti. Et cū vrute ꝓpria sibi diuinitus data cētz appetat vt i cētro reꝯscat. fūdata ꝺr sup stabilitatē suā. Et hoc dictū ee intelligēdū ē fm vīratem. Scōm aūt nraz imaginatiōz et vulgarē opionē. cū aq cooperuerāt iferiorē superficiē terre respectu nri. et vltra aquā sit aer. et vltra aerē sit ignis. ꝺr r̄ra fundata super aqs. Nos eī estimam⁹ r̄rā esse sup aquam dū ꝓsidera

Eccl. xviij

Q simul creata fuit corpalis et spiritualis creatura.

Q nihil factum est ante celū et terraz. nec etiam tps. cū tpe eī facta sunt sed nō ex tpe

2 ·Ro. dicendū q differt dicere fm Aug⁹. aliq̄d fieri ex tpe. et i tpe. et cū tpe. Ex eī importat ordinē. importat priētiā. cū importat simultatez. et nō nihil ē fcm i tpe. nec ex tpe. nisi qō excedit a tpe. q. igr tps et ea q̄ sūt in pmordio tpis creata sūt. a tpe ñ excedūt. nō dic ea ee creata cū tpe. ñ i tpe. nec ex tpe. Et nō cū ꝺr dicat dñs respectu oīs rei create. deꝰ ñ potuit incipe dñs ee ex tpe. nec i tpe. ꝓprie accipiēdo birudinē eiꝰ qō ē ex ti. nos z aūt i cōi fmōe large accipim⁹. Q ārīt vtz deꝰ ice perit ee dñs. ꝺr z q dñs vno mō importat ptātē coercēdi subditos. et sic dic ꝑsidētia fm birā. et ꝙ ueit ꝺo ab eterno. Alio mō importat ꝑsidentia. actualem respectu serui. et sic incipit esse dominꝰ nō rōne mutatiōis facte in ipso. sed ratiōe mutationis facte in suo cor/relatiuo.

AD intelligẽtiã bꝰ ꝓtis in q̃ q̃rit de mẽsura ꝺ diri
onis angelice nature. duo ꝓncipaliꝫ q̃runtur.
Pño de mẽsura eiꝰ i se. Scõo p cõparationez ad
mẽsurã eẽ coꝛpalis nake. Circa ꝑmũ tria q̃rũt. Primo
vtꝛ spũalia hẽant mẽsurã ꝙntã. Scõo vtꝛ habeãt mẽ
surã vnicã. Tertio vtꝛ habeãt mẽsurã simplicẽ aut cõ
positã. siue stantẽ vel successiuã.

Questio I 2

QX habeãt ꝙntã mẽsurã. ꝑma videt ꝙ ꝑbm in li. ꝺ cau
sis i penultima ꝓpõe. Jtẽ inf rẽ cuiꝰ suba ⁊ opatio est i
eternitate. ⁊ rẽ cuiꝰ suba ⁊ opatio ẽ i tꝑe. ẽ res media cu
ius suba ẽ in eternitate. ⁊ actio i tꝑe. sꝫ bñ nõ ꝑt intelligi
de eternitate increata. q̃ de creata. ⁊ hãc distinguit a tꝑe.
⁊ ponit mẽsurã subaꝝ spũaliũ ⁊ incoꝛpaliũ. q̃ videt rẽ.

Jtẽ Eccl. j. oĩs sapĩa a dño deo ẽ. vsq; ibi. añ cuũ. q̃
cuũ dicẽ ꝺd creatũ. nõ suba. q̃ mẽsurã. ñ rez materialiũ
sꝫ spũaliũ. ⁊ bñ differt a tꝑe. vñ Boe. ꝺ ꝺso. Qui tps ab
euo ire iubes. q̃ rẽ. Oĩne eĩ qõ exit ab alio differt ab eo.

Jtẽ diony. de di. no. in. c. de euo. Properas cui ẽ in
ueteratũ antiquũ ꝑm totũ eẽ mẽsurans. tpis ꝙo in alte
ratiõe aliꝫ ⁊ aliter se hñs. q̃ li idẽ nõ se bz sic. ⁊ aliꝫ sil ⁊
semel. nõ est eadẽ mẽsura tps ⁊ euũ. sꝫ euum est mẽsura
3 durãtiũ ꝙpetuo ⁊ tal est natura ãgelica. q̃ rẽ. Jtẽ siẽ
se bz vnitas ad distinctiõz. ita nũc ad durationẽ. sed i
spũalibꝫ nõ solũ est reꝑire distinctiõez ꝑm suba. vez
etiã eiꝰ mẽsurã. q̃ pari rõe ⁊ eẽ angeli mẽsurã duratõis
bz sꝫ nõ tpis. cũ nõ variet nec mutet. q̃ alĩa mẽsurã ꝙ
ꝓnã. Jtẽ oĩne qõ bz eẽ limitatũ actu. bz mẽsurã p quã
ꝑt cognosci eiꝰ limitatio sꝫ tale eẽ esse oĩs creati. q̃ rẽ. ar
guaf vt ꝓpus. Jtẽ mẽsura duratõis respicit modum
durãdi. sꝫ spũalia bñt modũ sue duratõis differentẽ a
coꝛpalibꝫ. maxĩe a mutabilibꝫ cũ durẽt ꝙpetualiꝫ ⁊ im
mutabiliꝫ. q̃ ꝑ istã mẽsurã bñt mẽsurari. Contra. Au
gu. ad Oroſiũ. de motu ꝙmouet spũale naturã p tꝑa. coꝛpalez
ꝛo p loca ⁊ tꝑa. q̃ spũal nature mẽsura ẽ tps. Jtẽ Be
da. Quattuoꝛ fuerũt ꝓmo creata. ãgelica naka. materia
ꝓma. celũ empyreũ. ⁊ tps. si q̃ tps stat ꝑ mẽsura. q̃ aut
spũalis i ꝓncipio ñ habuerit mẽsurã. aut nõ habuerit ali
am a coꝛpalibꝫ. aut Beda fuit insufficiẽs i illa numera
tiõe. Jtẽ rõe videt. vnꝰ ẽ locꝰ q̃ est ꝛtinẽtia visibiliũ ⁊
inuisibiliũ. vt empyreũ. q̃ si mẽsura q̃ est tps nõ est mi/
noris appropatiõis q̃ locꝰ. videt ꝙ vnũ sit tps i q̃ sint
spũalia ⁊ coꝛpalia. nõ q̃ bñt mẽsurã ꝙntã. Jtẽ sicut
idẽ est numerꝰ q̃ mẽsuraf ⁊ numeraf. r. canes ⁊ .r. bo/
mines. sic idẽ est nũerꝰ q̃ numeraf. r. angli ⁊ .r. boes. si
q̃ spũalia nõ bñt aliã mẽsurã distinctõis q̃ coꝛpalia. q̃
nec aliã mẽsurã duratõis. Jtẽ bõ beatꝰ ⁊ angelꝰ mẽ/
surant eadẽ mẽsura. q. oẽs beati. sꝫ bõ beatꝰ bz idẽ esse
cũ se non beato. q̃ ⁊ eandẽ mẽsurã. q̃ eadẽ mẽsura mẽsu
rant bõ viatoꝛ ⁊ angelꝰ. q̃ ⁊ q̃libet natura coꝛpalis. nõ
q̃ bz mensurã ꝙntã. Jtẽ ꝙ impossibile. Si bz mẽsu/
rã. aut est suba. aut est accñs. Nõ suba. q̃ accñs. Si ac
cidẽs. in q̃ genere. ñ nisi i genere q̃ntitatis. ñ discrete.
q̃ ↄtinue. sꝫ non est linea. nec; superficies. nec coꝛpꝰ. nec
locꝰ. q̃ vel ẽ tps. vel nihil. q̃ aut angelica naka nullã bz
mẽsurã. aut si bz. ñ habet ꝙntã. Rº. dõm ꝙ cũ q̃ritur
4 vtꝛ angelica naka beat mẽsurã ꝙntã diuersaz a tꝑe. di
stinguẽdũ est. q. aut loq̃mur de mẽsura spũaliũ ꝑm esse
gõ ñ mutaf. aut ꝑm affectiões. Si q̃ de mẽsura loq̃mur
q respicit eẽ ⁊ q̃ ꝺ. euũ. ꝺ mõ ↄsueuit ab antiq̃s doctoꝛi
bus rñderi. Aut loq̃ris de diuersitate i genere mẽsure.
aut i genere entis. Si i genere mẽsure. sic oportet pone/
re differẽtiã. sicẽ oñdunt auctes ⁊ rões inducte. Si vo
loq̃ris de diuersitate i genere entis. sic tripler fuit opio
nũ. q̃dã dixerũt ꝙ sicẽ locꝰ ⁊ superficies idẽ sunt q̃ ẽntiã
differẽtia ꝑm cõparationẽ. sic idẽ est nunc cui ⁊ tꝑis. sola
cõpatiõe differẽs. Nũc cui respicit suba mei. suba au
tẽ ꝑmi mobilis q̃tũ ad eẽ oĩno est imobilis. cõpata au
tẽ ad sitũ est mobilis. ⁊ ꝑmo mõ mẽsuraf nũc cui. secũdo
mõ nũc tꝑis. ita ꝙ idẽ est nũc diuersimode cõpatuz. sicẽ
idẽ vltimũ cõpatũ ad coꝛpꝰ ambiẽs ẽ superficies. cõpatũ
ad coꝛpꝰ ambitũ est locꝰ. Sꝫ illõ nõ põt stare. q̃ circa
vltimũ coꝛpis ille due cõpatiões nõ sunt incõpossibi/
les. sꝫ nũc tꝑis ⁊ cui bñt ꝙprietates incõpossibiles cir/
ca idẽ. Nã sic dicẽ Augº. i li. lxxxiij. q. b sez nũc cui est
stabile. illud sez nũc tꝑis ẽ fluxibile. sꝫ impossibile est ꝙ
vnũ ⁊ idẽ ⁊ ꝑm idẽ simul mouear ⁊ stet. Et iõ est ſcda
positio ꝙ ipm nũc sedf eẽntiã materie ꝑme. sicẽ igiꝭ ma
teria in oĩbꝰ est eadẽ ꝙ eẽntiã differẽs ꝙ eẽ. sic nũc tꝑis ⁊
cui idẽ est ꝙ eẽntiã. nõ sicẽ indiuiduũ. sꝫ ad modũ mate/
rie. idẽ ꝙ essentiã. differẽs aũt solũ q̃tũ ad eẽ. ⁊ bi posu
erũt ꝙ oĩs rei ꝺditas mẽsura eadẽ ꝙ eẽntiã mensuraf.
Sꝫ nec illõ multũ est intelligibile. cũ cuũ esse stabile ⁊ q̃
etum respiciat. qõ ꝺdẽ bz materia a forma ꝙlecta. et b
mẽsura nõ respiciat nisi eẽ actuale ⁊ modũ essendi com
pletũ. videt ꝙ cuũ nõ possit sic accipi ex ꝑte materie ꝺc
ꝺd sit de tꝑe. Cũ q̃ modꝰ durãdi essentialiꝫ ⁊ formaliꝫ
differat bincinde. ꝑz etiã ꝙ mẽsura ꝙntã. Et ideo ẽ
tertia positio ꝙ spũalia bñt mẽsurã diuersam a tꝑe. nõ
solũ in genere mẽsure. vez etiã i genere entis. ⁊ b nõ so
lũ cõpatiõe. sꝫ etiã ꝑm suba ⁊ formã. Quicꝺ autẽ sit
de diuersitate i genere entis. de diuersitate ꝑm modum
mẽsurãdi nemo ẽ q̃ negare possit. ⁊ b sufficit q̃stioni p/
senti q̃ querif vtꝛ spũalia habeãt mensurã diuersam a
tꝑe. dõmei ꝙ sic. QX si q̃ras q̃ sit illa. rñdendũ ꝑm san
ctos ⁊ ꝓhos ꝙ ꝺ: eternitas creata. aut euũ. sꝫ qm̃ ẽnti/
tas ꝙprie accipiꝭ ꝑ increato. ⁊ cuũ freq̃nf accipiꝭ ꝑ rẽ/
pore. cõꝓrio noĩe ꝑt euiternitas appellari. Sic rñdẽdus
est si q̃raf de mẽsura q̃ respicit ipm esse spũale creature.
esse inꝯ imutabile ⁊ ꝙpetuũ. Si aũt q̃raf de mẽsura an
gelicaꝝ affectionũ. vtꝛ illa sit a tꝑe diuersa. b habebit
q̃stionẽ infra. nũc aũt planũ est ꝙ illa mẽsura q̃ ꝺ: eui/
ternitas. variationẽ affectuũ nõ mẽsurat. vt dicit Aug.
ad Oroſiũ. Euũ eĩm solꝰ esse incõmutabilis ẽ mẽsura.
Loccendũ igiꝭ ꝑm ꝙ oñdũt rõnes ꝙ aliq̃ mõ spũalia
bñt mẽsurã ꝙntã respectu tꝑis ⁊ tꝑaliũ. QX q̃ obꝺci 5
tur ꝙ spũalis natura mouef ꝙ tꝑa. tã ꝑz Rº. b ei dicit
q̃tũ ad affectiões. nõ q̃tũ ad esse. QX aũt obꝺcit de q̃t
tuoꝛ ꝑmo creat. ꝺ ꝺz ꝙ nomẽ tꝑis extẽdit ibi ad oĩs du 6
ratiõis mẽsurã cuiꝰ est ponere ꝙncipiũ. vñ valde large
accipit ⁊ cõꝓhendit euũ vt melꝰ infra patebit. QX 7
obꝺcit de loco ñ valet. q. locꝰ coꝛpal nõ est mẽsura spũa
liũ. q̃uis ↄtineat. euũ aũt mẽsurat ⁊ ↄformaf. iõ ñ va/
let. est vnꝰ locꝰ n mẽsuraꝝ. q̃ vnũ tps n mẽsuraꝝ. Si q̃ras
a me vñ b. dõm ꝙ ãgelꝰ ẽ bz duratiõz. sꝫ ñ bz extẽsio/
nẽ. ⁊ iõ bz mẽsurã duratiõis. ñ extẽsiõis. QX obꝺcit 8
de nũero. dõm ꝙ nõ est sille. q. idẽ est modꝰ distinctiõis
in spũalibꝫ ⁊ coꝛpalibꝫ. sꝫ ñ est idẽ modꝰ duratõnis. iõ
eadẽ est ꝑm spẽm mẽsura distinctiõis. ñ sic eadẽ mensu
ra duratiõis. QX obꝺcit de boe ibi ⁊ anglo. dõm ꝙ 9
mẽsura ↄsil i mẽsuraf. s. cyo. q. ↄsilem bñt modũ durã/
di. sꝫ bõ viatoꝛ ñ mẽsuraf ↄsili mẽsura. q. q̃uis habeat
idẽ eẽ. bz tñ modũ eẽndi ⁊ durãdi aliũ. ⁊ mẽsura nõ tñ
esse. sꝫ etiã modũ durãdi respicit. QX q̃rit in q̃ gene 10
re sit mẽsura angelice duratiõis. Dicũt aliq̃ ꝙ non est
q̃ntitas. nisi q̃ntitas ꝛutis. ⁊ iõ nõ est i genere q̃ntita
tis ꝓꝑe. Sꝫ si ꝛe mẽsura ẽ. quõ nõ est q̃ntitas ꝛa. Jõ
dicũt aliꝫ ꝙ est i genere q̃ntitatis. sicut ꝙncipiũ. Si tñ
queraf cuiꝰ sit ꝙnciꝑiũ. cũ dicat mensuram diuersam a
tꝑe vt oñsum ẽ. difficile erit assignare. Et iõ sanꝰ dici

põt q̄ sic̄ tps ponit in subīs spūalib⁹ q̄ntū ad affectões
ꝑm Aug⁹. licet ꝯsideratio pbi ad illō nō ꝯsecederit. sic ⁊
mesura ponit differēs specie ab alīs q̄ntitatib⁹. licet ō
illa nō loquat pbs. q: mēsuras rez inferioꝝ ꝺtermina/
re intēdebat. nec ponit erꝝ in ipo insufficiēcia. ⁊ si etiā
ponerek nō esset ꝓpt̄ hoc a veritatis tramite aliqua/
tenus discedendum. Questio II b

Utr̄ spūalia habeāt mēsurā vnā ꝑ essentiā. ⁊ꝝ est q̄re/
re. vtr̄ sit vnū euū eternoꝝ. Et q̄ nō. vī. Diony. ꝺ di-
no. Ipe est euū euoꝝ. ḡ plura sūt eua. nō ꝑ interruptiōz
ita q̄ vnū p⁹ aliud. ḡ ꝑ diuersitatē simul erūtiū. Itē
vnitas accidētalis venit ab vnitate sbiecti. sz nō ē po/
nere vnū subiectū oīm euiternoꝝ. cū q̄dā spūalia ñ bñt
aliqꝝ cōe ad cui⁹ aspectū mēsurenk. ḡ nō est ponere euū
esse vnū. Q̄ aūt nullū habeāt tale subiectū qꝝ sit ꝯten
tiuū spūaliū. ꝝ apparet. q: illud bret excellentiā. ⁊ influ
entiā. ⁊ ꝯtinentiā respectu euiternoꝝ. sic ꝑmū mobile
respectu tpaliū. sz tale respectu subaꝝ spūaliū inueniri
nō põt. vt ptz discurrēti ꝑ singula. ḡ ⁊c̄. Itē oīmb⁹
alīs corruptis. possibile ē vnicū angelū remanere cuz
nō ꝺpēdeat ab alīs angelis. ⁊ si remanet in esse cōple/
to. hz mensurā ꝯnētē illud esse. ⁊ hec est euū. ḡ remanet
euū q̄libet angelo remanēte. ⁊ totū remanet ⁊pfectū. ḡ
quot sunt angli. tot sunt eua. Itē euū est mēsura rei
pfecte ⁊ multū bñtis ꝺ specie siue ꝺ forma. st ḡ euū ma
xime ꝯsequat eē cōpletū. cū illud ñ sit vnū numero. sed
tm̄ specie. videk q̄ euū sit vnū tm̄ ꝑm spēm. Cōtra ꝝ
arguit a sili. Sicut se hz tps ad tpalia. ita euum ad eui
terna. sz tps ē vnū qꝝ mēsurat oīa tpalia. sic̄ dic̄ Anſ.
⁊ pbs. ḡ ⁊ sil̄r vnū est euū qꝝ mēsurat oīa euiterna Itē
hoc videtur a minori. Maioꝝ est varietas ⁊ diffoꝛmi/
tas in rebus mutabilibus q̄ in rebus immutabilibus
ergo si mutabilia omnia possunt vnica mensura per
essentiā mēsurari. ḡ multo fortꝫ euiterna. Itē ꝝ vi/
det a cā. positio em̄ multoꝝ est q̄re tps vnū ꝑt esse. quia
q̄uis sit accidēs. tm̄ est mēsura extra sicut loc⁹. ⁊ q: nō
est accidēs situale. sz ꝝ rorū inuenik in euo. ḡ ⁊c̄. Itē
si plura sunt eua. aut ḡ simul. aut ꝯsēter. Nō ꝯsēter. cū
q̄liber sit infinitū a ꝑte post. Nō simul. q: q̄ sunt siml̄
sunt in eodē instāti. ḡ si euiterna sunt simul. sunt i eodē
nūc eui. ḡ si oīm euiternoꝝ est vnū nūc. ḡ vnū euū ꝑ es/
11 sentiā R⁹. ad p⁹ qōis itelligētiā ꝓncipaliť ꝓnotādū ē.
qliter intelligat vnitas i tpe. Sciēdū aūt q̄ tripl̄r tem
prauerūt aliq̄ vnitatē tpis accipe ꝑm q̄ accñs habz tri
pliciť cōpari ad subiectū. Hz em̄ ibi cām. existentiā. et
apparentiā. Dixerūt ḡ aliq̄ q̄ tps est vnū rōne sbiecti i
q̄ primo est. ⁊ ꝑ se. q̄ remoto remouek ⁊ tps. vñ dixerūt
q̄ tps ē vuū. q: est i ꝑmo mobili. cui⁹ motu cessante. ces
sat ⁊ tps. Sz illō nō sufficit dicere. Q: sic̄ dicit Aug⁹.
si cessaret mot⁹ ꝑmi mobilis. adhuc posset moueri rota
figuli. ⁊ ꝯstat q̄ mēsurarek ille mot⁹. ḡ nō tm̄ est ibi. im
mo ⁊ in alīs reb⁹ mobilib⁹. Itē tps est in affectiōib⁹ ⁊
cogitatiōib⁹ li. ar. qꝝ nō subest motui celesti sicut vult
Aug⁹. Et ꝝ dixerūt alīj q̄ tps est vnū rōne subiecti in
q̄ primo apparet. Cū em̄ tps sit numer⁹ siue mēsura mo
tuū. ⁊ numer⁹ iste ꝑm essentiā ⁊ habitū sit i re mobili vl̄
mota in q̄ est ꝑus ⁊ poster⁹. ꝑm actualē ꝙ numeratio
nē sit a ꝑte aīe. sic̄ vult pbs ⁊ Aug⁹. cū aīs oēs mot⁹ et
numerationes numeret. aspiciēdo ad mēsurā mot⁹ ꝑmi
mobilis. s. ꝑ ꝺiē. annū. ⁊ hozā. voluēt ꝺicere q̄ vnum
est tps rōne sbiecti in q̄ primo apparet. q: et si oīa habeāt
p:oꝛos pydos. tm̄ oīa numerank ⁊ mēsurank ꝑ mēsurā
mot⁹ regulaꝝ ⁊ certi ⁊ nob⁹ notissimi. s. mot⁹ mobilis ꝑ
mi. Sz illō nō sufficit. q: ꝺicē pbs ꝺ celo ⁊ mundo. q̄ si
essent duo mobilia ꝑma adhuc vnū eēt tps. ⁊ tūc non
posset ꝺici vnū rōe sbiecti in q̄ ꝑmo esset. nec in q̄ ꝑmo
apparet. cū vtrūq; eēt eq̄ ꝑmū ⁊ euidēs. nec rōne aīe. q:
tps nō est numer⁹ numerās. sz numerat⁹. vt pbs vult.
⁊ tps ē disꝓsitio rei extra. ñ fictio aīe. Et iō ꝺixerunt
terū ꝓfundi⁹ q̄ vnitas tpis sumik ab vnitate sbiecti a
q̄ causak. sbiectū aūt a q̄ causak ē materia vt mutabilis
⁊ ita vt ens i potētia. nā materia vt ē in acdītōe forme
mutak. ⁊ sic ē ens i potētia. ⁊ iō tps maxīe imk oīa acci/
dētia se tenet pl⁹ cū materia. sic̄ igr̄ materia vna ē ꝑ es/
sentiā differēs ꝑ eē. vna ñ vnitate vlitat⁹ nec singulari
tat⁹. sz medio mō. sic ⁊ tps i oīb⁹ tpalib⁹ Et si q̄ras vñ
est ꝝ q̄ tps ē vnū. cū tñ mot⁹ sint varij. ꝺōm q̄ mot⁹ dif
finik ꝑ id ad qꝝ ē. vñ mot⁹ respicit motoꝝ. ⁊ mobile. et
terminū. tps aūt respic̄ ipaz durationz variā ⁊ successi/
uā q̄ venit ex potētia rei mobil̄. ⁊ q: mot⁹ nake durātis
ꝯsilis est. ⁊ natura illa supꝝ quā fundak est vna nūero.
iō tps nō tm̄ est vnū specie i oīb⁹ tpalib⁹. Imo etiā q̄ntū
ad essentiā vnū numero differēs ꝑ esse. sic̄ posuer̄t oēs
sapiētes q̄ circa hāc materiā locuti sūt. Si āt q̄ras
q̄re nō sic ē in alīs q̄ntitatib⁹. cū oēs respiciāt materiā
ꝺōm q̄ alie oēs. ⁊ si eē incōpletū habeāt i materia. naz
sunt i materia dimēsiōes infinite. tm̄ eē cōpletuz ipaz ē
a materia erūte sb forma. tps aūt hz esse exꝝ q̄ materia
tēdit ad formā. ꝓpt̄ꝝ q̄ causak a motu. q̄ ē endelichia
entis i potētia. ⁊ iō tenet se maxīe ex ꝑte materie. ⁊ iō
mūme distincū. Nec ꝺico q̄ tps sit i ipa materia. oī for
ma circūscripta. q: ꝝ eēt ꝺ Aug. xij. ꝯfes. q: nō est vicis
situdo aliq̄ in materia. nisi cū i ea ē aliq̄ forma. sz q̄uis
sit i materia q̄ ēsb forma ⁊ ab ipa causek. magꝝ tm̄ causa
tur a materia vt tēdit ad formā. ⁊ꝝ est i materia rōe sue
potētie. Scōm hūc triplicē modū nisi sūt aliq̄ vnitatē
in euo ponere. ꝑmo rōe sbiecti i q̄ ꝑmo est. Posuer̄t ei
ordinē in intelligētijs ꝑm ꝯtinētia ꝓtualē. sic̄ in visibi/
lib⁹ ē repire ꝯtinentiā localē. Et sic̄ tps in ꝑmo mobili
fundak. sic euū in ꝑma itelligētia ꝓtualiť alias ꝯtinet.
⁊ in alias influit. Sz ista positio nō põt stare. Primo
q: oēs itelligētie i incoꝛruptiōe bñt equalitatē. sic in
seq̄nti diſ. ꝺ:. Scōo q: ꝯseruatio itelligētiaꝝ imediate
pēdet ex ꝺeo. Tertio q: si illa itelligētia ꝺestrueret. tūc
fundamētū eui ꝙiret. ⁊ possibile fuit illā peccasse. imo
forte peccauit. cū credak ꝺiabol⁹ fuisse excellētissimus
angeloꝝ Et iō alī conari sunt assignare vnitatē rōne
subiecti in q̄ ꝑmo apparet. qō q̄dē est celū empyreū in q̄
non cadit variatio. imo oīmode q̄rū est. Sz nec illud
sufficit. qm̄ imoꝛtalitas ⁊ imutabilitas ꝑ ꝑus ē in sub/
stātijs spūalib⁹ q̄ꝝ coꝛpalib⁹ cū sint dignioꝛes. ⁊ digni⁹
nō hz mēsurari ꝑ aspectū ad min⁹ dignū. Et iō tem/
prauerūt alīj accipe vnitatē ex ꝑte causek q̄ ꝺixerūt q̄ du
ratio intelligētiaꝝ ꝯtinuak ⁊ ꝯseruak ꝑ diuinā influen
tiam. q̄ qm̄ vna est. vnū est euū mēsurās ipam. Sz nec
illud põt stare. qm̄ influētia illa. aut actiue aut passiue
intelligik. Si ꝺ actius. nō est aliud q̄ ꝺ⁹. ⁊ ita nō habz
euū mēsurās. Si ꝺ passiua. tot sunt q̄t sūt suscipiētes
Et iō nō restat ali⁹ mod⁹ nisi ꝑ vnitatē materie. sic̄ ꝑus
dicū est ꝺ tpe. Sz multi negāt intelligētias hre materi
am. sz q̄q̄d sit ꝺ ꝝ. tm̄ euū respicit eē actuale. ⁊ cē stabi/
le. sz tps materiā vt i potētia. ⁊ iō sic̄ vnitas temporis
cōformatur materie. sic vnitas eui cōformak forme. nō
inq̄ forme inq̄tum hec vel illa. sed inq̄tum immuta/
bilis. vñ sicut linea in coꝛpib⁹ quantūcunq; diuersis.
ponitur eadem specie. sic euū habet vnitatē vniuersa/
lis. nō vnitatē quā habet tps. Et sic cōcedende sunt ra
tiones pbātes nō eē vnū euū euiternoꝝ. sz multa. Q̄
ꝙ obūciť sicut se habet tps ad tpalia. ꝺōm q̄ nō est sic̄. 12
q: cum tempus q̄tum est ꝺ se respiciat variationem ⁊

mota ꝫ sequit ipa quoꝝ est mēsura rone illi⁹ ꝓncipū q̄ sunt entia in potētia · tq; illud vnicū ꝺr esse ꝙ essentiaz tō t tps · cuū aūt de sui rone ꝓpria respicit eē cōpletum t stabile · t tō magis respicit formā · t tō nō hz mīi vnita/ rem vniuersalitatis siue ꝺformitatis siē t alia acciden
13 tia. Qꝺ arguit a minori q̄ tpalia bñt vnā mēsuram iā paret q̄ nō est loc⁹ a minori · q; illa variatio rōe q̄ ꝺr esse in potētia · respicit ipm materiale ꝓncipiū · t tō fac recedere a distinctiōe · nō sic est in eo. Qꝺ obūcit q̄ tē
14 pus est vnū · q; ē accidēs extrinsecū nō situatū vel situ/ ale · ꝺm q̄ falsum ē · ista eīm nō est eā · ꝙ magis illa q̄ p/
15 dicta est. Qꝺ obūcit si sunt plura eua · aut simul · aut nō simul · ꝺm q̄ sil'. Qꝺ ꝑ obūcit · ꝑ in eoꝺē nūc · ꝺm q̄ esse simul ī duratiōe est duplr · aut ꝙ mēsure cōcomi/ tantiā · aut ꝙ mēsure vnitatē · t indifferentiā · Cū aūt ꝺr de⁹ bō t angel⁹ esse simul · ꝺm q̄ b ꝺr ꝙ mēsure ꝺcomi/ tantiā · cū aūt ꝺr petr⁹ t paul⁹ simul sunt vl' currunt · b pōt dici ꝙ mēsure vnitatē t indifferētiā · t ideo nō sequit · q̄ si eua euiternoꝝ sunt simul · q̄ sint vnū.

Questio III c

Utr̄ spūalis habeāt mensurā ꝓmanentē aut successiuā Et q̄ ꝓmanentē carentē ꝑte ꝓ t posteriori · videt primo auctoritate · deinde rone · Et auctoritate sic · Aug⁹ · xij · de ciui · dei · immortalitas angloꝝ nō trāsit in tpe · nec ē ꝑteri ta · quasi iā nō sit · nec futura · q̄si nōdū sit · ꝑ tota ē ꝑns ꝙ ꝓmanēs nō succedēs. Itē Aug⁹ · xj · ꝺfes · Si ꝑns tps staret t nō trāsiret ī ꝑteritū · esset eternitas · ꝙ nō ꝓ pter b esset eternitas ĩcreata · ꝑ esset eternitas creata · t boc est euū · ꝑ euū hz nūc nō transiēs · ꝑ tē. Itē ꝑpus In ꝓpetuis nō differt eē t posse · ꝑ potētia est ī toto suo actu · ꝑ nihil expectat · ꝑ totū simul · ꝑ nulla ē ibi succes/ sio vel ꝓcessus. Itē rone · Prohibetur ꝺz rndere sube ꝑ sube simplicis mēsura ꝺz esse simpler · ꝙ suba spūalis est simplex · ꝑ t ei⁹ mēsura · ꝙ eius mēsura est euū · ꝑ sim pler est · ꝑ nō hz ꝑpus t posteri⁹. Itē oīe successiuuz reducit ad ꝓmanēs · ꝑ pus t posteri⁹ successiuū · ad pri us t posteri⁹ ꝓmanēs · ꝙ pus t posteri⁹ ꝓmanēs est in sola magnitudine · ꝑ qꝺ caret ꝓ ī t posterior ꝓmanē/ te · caret t successiuo · ꝙ talis est angel⁹ · ꝑ tē. Itē vbi est ꝑpus t posteri⁹ · ibi necessario cadit aliq̄d nouū qꝺ ꝺ posterior fit pus · t ꝓter b lapsus in ꝑteritū · t aliq̄d ī ver⁹ · ꝙ in ꝓpetuis nō est aliqua mutatio · nec inouatio ꝑ nec successio. Itē vbi est ꝑpus · ibi est aliq̄ expecta/ tio respectu ei⁹ qꝺ posteri⁹ est · t nōdū habit ī est · sed ī beatis ꝑfecte nulla cadit expectatio · q; euacuat oīno fides t spes · t hñt oīe qꝺ habituri sunt · ꝑ nullo mō ē ibi ꝑpus t posteri⁹. Cōtra · Hiero · ad Marcellā · tm̄ de⁹ est q̄ nō nouit fuisse vel futurū esse · ois ꝑ creatura ī sui esse habet ꝑteritionē siue fuisse t fore · ꝑ habet in sui duratiōe successionē. Itē Anſ · in ꝓsol · tractans il/ lud ꝓbū · dñs regnabit ī eternū t vltra · dicit ꝙ b dictū est · non q; post eternitatē sit aliq̄d · ꝙ q; dei eternitas q̄ tota simul est · excedit eternitatē creature · q̄ nō oīno est tota sil' · ista ē sīa · ꝑ idē qꝺ ꝑpus. Itē rone videt · vni/ tas angelica deficit ab vnitate dīna · ꝑ simplicitas eter nitat̄ create a simplicitate eternitat̄ increate · si ꝑ hoc verū est · hz ꝑ cōpositioz aliq̄ mō · ꝙ cōpositio ī duratōe ponit ꝑpus t posteri⁹ · ꝑ tē. Itē hiꝑm vī · q; mensura durationis āgelice nō est tpe angel⁹ · imo differt ab āge/ lo · sic mēsura a mēsurato · ꝙ mēsura ſm ꝓpitatē est ī gene re q̄ntitat̄ · t tal est diuisibil · ꝑ bñs ptes · ꝑ tē. Si tu di cas q̄ ē q̄ntitat̄ ꝓncipiū sic pūct⁹. Cōtra · pūct⁹ non hz cōplete rationē mēsure · ꝙ est ꝓncipiū mēsure · cuum aūt ꝺr et ꝓprie mēsura · ꝑ nō ꝑt ee sic ꝓncipiū. Itē āge li duratio ē infinita · si ꝑ est tota simul t actu · ꝑ aliqꝺ creatū est infinitū actu · ꝙ b est ī possibile · ꝑ tē. Itē ī eo qꝺ hz totū esse sil' · idē est fuisse t ee · t futurū esse · ꝙ qꝺ fuit ī possibile ē cogitari nō fuit · si intelligat fuisse · ꝑ si euiterno idē est fuisse t fore · ꝑ ī possibile ē cogitari ñ fo re · b aūt falsum ē · q; b est ꝓpriū soli⁹ dei · ꝑ tē. Itē si to tū esse ē ꝑns · ꝑ nō differt ee t fuisse · ꝑ qꝺ nō est nūq̄ fu/ it · t si fuit ē · ꝙ de⁹ nō ꝑt facere qꝺ fuit ñ fuisse · ꝑ nō ꝑt fa cere euiternū nō ee · ꝙ b manifeste falsum · ꝑ tē. Itez si totū esse euiterni sil' est · t tota duratio sine ꝓ t po steriori · ꝑ nō est ibi magꝫ longū t minꝰ longū · ꝑ aīa pe tri · nec ꝑpus nec diuti⁹ fuit ī glia q̄ aīa beati frāciſci · ꝙ b manifeste falsuz ē · ꝑ tē. Rꝰ · ꝺm q̄ circa b duplex fuit opinio · Quidā ei ꝺr erūt q̄ euū est totū simpler · sic t illꝺ qꝺ mēsurat · t ee sube euiterne · t ei⁹ duratio est tota simul · nō bñs successionē ꝓris t posterioris · vñ ꝺr erūt euū nō esse ꝓprie q̄ntitatē · ꝙ ī genere q̄ntitat̄ so/ lum esse ꝑ reductionē · vñ simpler ē extēsione · ꝙ tñ ē q̄/ tum vtute · t adeo q̄tū q̄ suꝰ vtute excedat oīe ee tpa/ le ad simlitudinē eternitat̄ increate. Ad ꝓmā sic aīma sum pler est q̄tū ad q̄ntitatē molis · tñ ꝓpter suā vtutē t sim plicitatē est ī q̄libet ꝑte sui corꝑis · sic ī ꝓposito intelligē/ dū est. Ad ꝙ in opponēdo dicēdū est · si q̄s ponat euum o ee simpler · ponet er b nō esse verā mēsurē · ponet eti am durationē creatā actu infinitā · ponet etiā durati/ onē creatā a deo entē · qꝺ nec de⁹ ꝺstruere · nec ītellect⁹ possit cogitare nō ee · q; aīa cū nō sint ītelligibilia · fact/ unt ꝑdictā positionē nec esse rōnabilē nec intelligibilē Et tō cū sanctoꝝ auctes illꝺ videant sonare · est alia ꝰ positio ꝓbabilior t ītelligibilior · q̄ ī euo est ponere pri us t posteri⁹ · t ee ponere aliquā successionē · aliā tamē successionē q̄ in tpe · In tpe ei est successio cū variatōe t ꝑus t posteri⁹ cū inuceratiōe t renouatiōe. In euo vero est ꝑus t posteri⁹ qꝺ dicit duratiōis extensionē · qꝺ tñ nullā dicit varietatē nec innouationē · Et ꝑ hāc distinctionē ad oīa obiecta in cōtrariū facile est solue/ re si q̄s eā intelligat. Qꝺ si forte queraſ · quō posset
17 esse ꝑus t posteri⁹ sine nouitate circa ee · ꝺm q̄ sic vi/ demus q̄ aliē egredit fluui⁹ a fonte · aliter radi⁹ a sole · sic in ꝓposito videm⁹ · Ad rīuul⁹ sic egredit a fonte q̄ nouꝰ aqua sp exit nō cadē radi⁹ a sole · ꝺtinue egredit · nō q; semp nouū aliq̄d emittat · ꝙ q̄ qꝺ emissum est cō tinuat · vñ solis influētia nō est aliud q̄ ꝺtinuatio da/ ti · Similiter in motu · t in esse rei mobilis aliqua ꝓ/ prietas habita amittit · vel nō habita acquirit · ꝙ i esse rei euiterne · qꝺ ꝓmo datū est ꝑ continuā dei influenti am cōtinuat · Nulla eīm creatura est oīno actus · nec aliqua ei⁹ virtus · vñ ꝺtinue idiget diuina virtute co/ operante. Ideo t si esse totū habeat · tñ ꝺtinuationem esse nō hz totā simul · t tō est ibi successio sine aliq̄ inno uatione circa esse vel ꝓprietatē absolutā · tñ ibi est vera ꝺtinuatio respectu cui⁹ creatura hz ee qꝺāmodo ī po/ tētia · ac ꝑ b hz successionē · de⁹ igit sol⁹ · ꝺ est act⁹ pur⁹ · est actu infinit⁹ · t totū esse t posse sui esse simul habet. His visis satis de facili soluunt obiecta. Qꝺ eīm ob
18 ūcit de ꝑterito t futuro · t de transitu · ꝺm breuiter q̄ ī telligit de istis vt dicūt varietatē. Qꝺ obūcit q̄ non differt esse t posse · dicendum q̄ verū est de posse ad esse qꝺ nō differt · i · q̄ nō distat · mot⁹ eī t tps facit distare in solo aūt eterno verū est q̄ potētia oīno sit act⁹ · nō in aliqua creatura. Qꝺ obūcit q̄ sube simplicis ꝓprie
19 tas nō pōt esse cōposita · ꝺm q̄ verū est si illa ꝓprietas habeat cōpositionē ptiū vel entiū · nūc aūt ñ est sic · im/ mo de euo nūq̄ est nisi nūc · sic t de tpe ꝺr · t ita bene po test esse in simplici vt in cōposito · vñ tantā extensionē habet duratio vnius grani milij · sicut t vni⁹ montis ·

20 Q obȝcitur q; ꝓius ⁊ posterius reducik ad perma
nens. dom q; vez est q; ad ꝑmanēs reducik. sz nō opor
tet q; ad ꝓus ⁊ posterius ꝑmanēs. empyreū em̄ durati
onem habet euiternā ⁊ eq simplex est. sicut duratio an
geli. g̃ ꝓus ⁊ posteri⁹ in ꝓtib⁹ ꝑmanentib⁹ nō facit. ali
21 quid ad hoc. Q obȝcik de nouo ⁊ veteri. iam pater.
quia nihil est ibi alteratiōis. est tm̄ ibi crementū durati
onis absq; oīi alteratiōe absolute ꝓprietatis. vez em̄
est dicere q; diuti⁹ fuit aīa Petri q̃ꝫ qñ in gliam introi
uit. sed tm̄ nō ita est circa deū. nō em̄ diuti⁹ durauit bo
22 die. q̃ꝫ añ heri. Q obȝcik de expectatiōe. dom̄ q; sic̄
est successio nō ꝑ noui acquisitionē. sed ꝑ ꝓus dati con
tinuationē. ita etiā est expectatio non noui habēdi. sz
continuatiōis ꝓius habiti. quod quia iā habēt ⁊ cer
ti sunt se habituros. ideo potius dicik rētio ⁊ comp̄hē
sio q̃ꝫ expectatio. ⁊ sic patet illud.

Consequēter querik de mēsura subē spiritualis.
in cōparatione ad mensurā rei corpalis. De q̄
tria querunt. Primū est vez euū p̄cedat tēpus
aliquo ꝓioritatis genere. Secundū vez inter euum ⁊
tps cadat mensura medie nature. Tertiū vtrū res cor
porales ⁊ spirituales. siue euiterne ⁊ tempales fuerint
simul ꝓducte.

Questio I d

Q euū sit ꝓus tpe oñdik ꝑ illud Boetij de ꝯsolatiōe lo
quentis ad deū. Qui tps ab euo ire iubes. sz temp⁹ ire
ab euo nō p̄t intelligi. nisi vel rōne causalitatis vl̄ du
rationis. vel excellētia. q; deficit ab euo. g̃ videk omni
modo intelligendū q; euū sit tpe ꝓus. Itē oīis mo
tus ⁊ mutatio ad īmobile reducik ranq̃ ad ꝓus. ergo
⁊ mēsura rei mobilis ad mensurā rei immobilis. ergo
⁊ tps ad euū ranq̃ ad ꝓus. Prima cōsequentia manife
ste est vera. q; oīne fluxibile ad stans tāq̃ ad ꝓus redu
citur. Secūda ꝓmissa tenet ꝑm rationez ꝓportionis. q;
sicut se habet mensuratū ad mensuratā. sic mensura ad
mensurā. g̃ ⁊c. Itē a ꝓiori ⁊ posteriori in magnitu
dine. causak ꝓus ⁊ posteri⁹ in motu. ⁊ a ꝓiori ⁊ poste
riori in motu. causak ꝓus ⁊ posteri⁹ in tpe. g̃ ꝑ naturaz
est ꝑior magnitudo ⁊ magnitudinis esse. q̃ꝫ sit esse tpis.
sed esse substātiale ꝑmi corpis mensurak euo. mot⁹ vo
tpe. g̃ euū ꝓius est tpe. Item euū fuit a ꝓncipio cre
ature. sicut ⁊ angeli. sed tps cepit cū motu primi mobi
lis. q̄ incepit vt dō die quarto. vel saltē ante secundum
diē nō potuit. g̃ euū durationē p̄cedit tps. Contra.
Beda dicit q; quattuor fuerūt ꝑmo creata. ⁊ inter illa
enumerat tps. euū aūt nō numerak inter ꝑmo creata
⁊ fuit creatū. g̃ posterius. Itē Richardus de sancto
victore dicit. ⁊ accepit ab Aug⁹. q̄ omne q̄ cepit. ce
pit ex tpe. sed euū cepit. g̃ cepit ex tpe. sed q̄ incipit ex
tpe. nō antecedit tps. sed pot⁹ cōsequik vel cōcomitak
ergo euū nō potest esse añ tps. Item tps est mensu
ra mutationis. sed euū est mensura esse stabilis et firi.
ergo cū ante esse creatū p̄cedat ipsa creatio. que est mu
tatio. ergo tps est ante euū. Itē ꝓius est q̄ imper
fectū est. vnde q̄ ꝑfectuz. sed tps est mensura ꝑm esse
impfectū. q̄ est esse in potētia. euū vero ꝑm esse actua
le ⁊ cōpletū. g̃ temp⁹ ꝑ naturā est ante euū. Querik igi
23 tur de ordine tpis ad euū ⁊ econuerso. R⁹. dicendum.
q; temp⁹ accipi cōsueuit quadrupliciter in scripturis
sanctoz. scz cōmunissime. cōmuniter. ꝓprie. ⁊ magis ꝑ
prie. Cōmunissime tps dicit mensurā cuiuslibet dura
tionis create. ꝑ quē modū accipik a Beda cū dicit q; qt
tuor fuerūt ꝑmo creata. inter q̄ enumerat tps. Cōiter.
sic dicit mensurā mutationis cuiuscūq; siue illi⁹ q̄ est
nō esse in esse. siue alteri⁹ que est ⁊c vno esse in aliud
esse. ⁊ sic accipik illud q̄ dicit Rich. q; omne q̄ cepit
ex tempe cepit. ⁊ habek in glo. in ꝓncipio Gen̄. In ꝓn
cipio creauit deus celū ⁊ terrā. s. tpis. Tertio modo ac
cipik ꝓprie. ⁊ sic dicit mensurā variationis successiue.
siue sit successiua successione regulari ⁊ cōtinua siue nō
⁊ sic dicit Aug⁹. ad Orosiū. Affectiōes varie angelo
rum mensurāt tpe. ⁊ oīs variatio rez. Quarto modo
accipik magis ꝓprie. ⁊ sic dr mensura mot⁹ siue variati
onis successiue. ⁊ cōtinue. ⁊ regulate ꝑm regulā motus
octaue spere. ⁊ sic cōsueuit accipi a pho. sed ista est co
artata tpis acceptio. Cū ergo querik de ordine. dicē
dum q; si tps accipiak ꝑmo modo. sic includit euum. ⁊
sic tpis ad euū null⁹ est ordo. Si aūt secūdo modo. sic
tps p̄cedit euū ꝑm rationē intelligēdi. sicut creatio cre
atum. Si aūt tertio modo. euū ⁊ tps simul sunt dura
tione. sed euū ꝓus est dignitate. Si autē quarto mō sic
euū p̄cepit tps ⁊ durationē ⁊ dignitate. Ex dis patet q̄
stio ꝓncipalis. ⁊ obiectiōes adducte ꝑ magna parte.

Q em̄ obȝcik q; euū p̄cedit tps. intelligik vel tertio 24
modo. ⁊ ita p̄cedit dignitate. vel quarto mō. ⁊ ita du
ratione. Q tm̄ obȝcik q; p̄cedat causalitate. dom̄ q;
illud nō oportet. neutra em̄ harz mensurarz est ab alia.
sed a deo ꝓducēte vtrūq; indiuisibile. s. nunc eui. ⁊ nūc
tpis. vñ q̄ dicik q; tps sit ab euo. hoc dr q; deficit ab il
lo. ⁊ defluit cōtinua deperditione. sed in quo est fictio sine
deperditione. ⁊ noui acq̃sitione. Q obȝcik de reducti/ 25
one ad īmmobile. dom̄ q; vez est a parte motoris. ⁊ il
lud nō oportet esse creatū. ⁊ similiter mensurā nō opor
tet esse creatā. ⁊ ideo nō oportet tps reduci ad euum si
cut ad ꝓus. Ad illud q̄ obȝcik de ꝓiori ⁊ posteriori 26
magnitudinis. ⁊ motus. ⁊ tpis. dom̄ q; non causatur
a ꝓiori ⁊ posteriori in magnitudine. ꝓus ⁊ posteri⁹ in
motu vel tpe. nisi ꝑm q; magnitudo illa est mobilis. et
sic habet mēsurari ꝑ nūc tpis nō eui. nā sicut tps mēsu
rat motū. sic nūc tpis mēsurat tm̄ mobile inq̃ntū mo
bile. Q vltimo obȝcik patet q; p̄cedit in q̄rta acce/ 27
ptione tpis. Rñsiones vero ad oppositū p̄cedunt ꝺ tē
pore ꝑm primā acceptionē vel sc̄dam. sicut patet aspi
cienti. excepta vltima q̄ accipik in cōparatione impfe
cti ad ꝑfectū. Ad quā rñdendum q; impfectū p̄cedit ꝑ
fectum. vez est vbi sunt circa idē. sed circa diuersa est
ecōuerso. Et ideo pot⁹ potest argui ad oppositū q̃ꝫ ad
ꝓpositum ꝑ illud medium. Questio II c

Utrū inter tps ⁊ euū sit aliqua mensura media. Et q;
nō. videk ꝓmo ꝑ ꝑm q̄ diuidit subas mēsuratas in li
bro de causis sic. q; inter subam cuius suba ⁊ actio est in
momēto eternitatis. ⁊ subam cuius suba et actio est in
momēto tpis. est suba media. cui⁹ substātia est i momē
to eternitatis. ⁊ actio in momēto tpis. Si g̃ oīs suba
creata ad aliquā istaz habet reduci. ⁊ ad has mēsuran
das sufficiēs tps ⁊ euū. g̃ ⁊c. Itē hoc̄m videtur ꝑ
Dionysiū de di. no. cui ꝓpriꝰ est esse sine alteratiōe ⁊
ꝑm totū metiri. tpis vo q̄ in alteratione est alit⁹ ⁊ alit⁹
se habēs. media vero entiū q̄ illinc quidē euo. illinc tē
pore ꝑticipāt. g̃ oīa que sunt. vel totaliter euo. vl̄ tota
liter tpe. vel partim euo ⁊ partim tpe mensurank. g̃ nō
est tertia mensura alia ab his. Itē oīe creatū. aut ē
stabile ⁊ incorruptibile. aut variabile ⁊ corruptibile.
sz ꝓmū mensurak euo. ⁊ secundū tpe. g̃ nihil est mediuz
inter euū ⁊ tps. Itē esse oīs creati. aut est terminabi
le. aut interminabile. Si est terminabile. sic mensurak
tpe q̄ est ꝓncipiū corruptōis. q; facit distare q̄ ē. Si
nō interminabile. sic euo. g̃ nō videk q; sit aliq̄ tertiū
mensurās ꝑter hec duo. Cōtra. añ quartā diem nō
erat tps. q; dr in factiōe luminariū. erūt in signa ⁊ tpa.

ꝛ dies ꝛ annos. ꝛ ꝯstat ꝙ nō solū erat euū cū essent alia qua cōpalia. vt herbe ꝛ arbusta. ꝑ erat alia mēsura. ergo ꝛc. Itē post diē iudicij nō erit tps fm qō iurauit angel⁹ in Apoc. ꝛ erit successio ꝛ variatio in tormētis que nō poterit euo mēsurari. ꝑ necesse est mēsurā terti/am ab his ponere. Itē in affectiōibꝫ angelorꝫ est intē tio ꝛ variatio. ꝛ ipi sunt supra tps. sicut dr in li. de caus. ꝑ mēsura illa affectionū est supra tps. sz nō pōt esse euū. cū in euo nō cadat variatio. ꝑ oportet ꝙ sit in alia mēsura. Itē angel⁹ cū ꝙuertit ad dēū eleuat supī tps. ꝑ illa cōuersio. ꝛ illud qō in illa ꝙuersione accipitur. supra tps est. ꝛ mēsura supra tps debet mēsurari. sz āgelus ibi aliqđ cognoscit qō pōt desinere cogitare saltem ꝑ illud nō pōt mēsurari euo. qđ est mēsura rei interminabilis. nec tps. ꝑ ꝛc. 28

Rō. dōm ꝙ fm ꝙ tps diuidit ꝯtra euū in duab⁹. s. acceptiōibꝫ vltimis ꝓus positis. duplicit pōt accipi. aut sz ꝓut dicit mensurā cuiusli/bet durationis varie. siue variationis successiue. ꝛ sic intē euū ꝛ tps nō est mediū re. sz solū rōne. nō inq̄ est medium differēs ab vtroq̄ in genere mēsure. sz mediū in genere mēsuratorū principās vtrūq̄. vt est illa suba que ē in ꝓfinio eternitatis ꝛ tpis. ꝛ sic ꝓcedūt ordines rationes ad ꝓmā ptē. vt patet aspicienti de facili. Aliter ꝙo accipit tps ꝓut est mēsura variationis in qua est successio babēs ꝓtinuationē ꝛ regulationē a motu orbis primi. ꝛ hec mēsura habet finē. ꝛ desinet esse. ꝛ inter hāc ꝛ euuꝫ est ponere mediā mensurā i qua est variatio. nec oportet ꝙ sit desitio vel ꝓmi mob⁹ regulatio. cuiusmodi fuit in triduo ꝯditiōis rez. ꝛ qlis erit in inferno post diez extremū. ꝛ hec ab antiqs doctorꝫ appellata est seculū. ꝛ bñ ꝯcludūt rōnes ad oppositū. ꝛ sic patet totū.

Questio III f

Utrū spūales substātie ꝛ cōpales sint simul create. Et videtur ꝙ sic. in Geñ. In principio creauit dē⁹ ꝛc. glosa. id est. cōpalem ꝛ spiritualē naturā. Itē. xij. ꝯfessionū. duo inuenio que fecisti carētia temporibꝫ. vnū qō tua immutabilitate ꝓfruit. alterū quod ita informe erat. vt ex forma in quā formā mutaret ñ haberet Itē ratiōe videt. Constat ꝙ angeli non sunt creati sine loco. quia tūc vnus nō haberet ordinē ad alīū fm existentiam. oportuit ergo ꝙ fieret empyreū. ꝛ iterū illius cōcauitas nō potuerat esse vacua. ergo ꝛc. Itē distinctio dierū attenditur fm distinctionē rez. ergo productio ex nihilo ꝓcedit omnē diem. ergo cū materia rerū cōporaliū sit ex nihilo ꝓducta. sicut ꝛ natura angelica quēadmodū natura angelica est ante temp⁹. similiter videtur ꝙ materia. ꝛ si hoc. ꝑ in principio durationis ergo simul. Contra. Eccī. j. prior omniū creata ē sapientia. constat ꝙ loquit de sapientia nō diuina. sed q̄ est creata. hec autē est angelus vt dicit glosa. Si tu dicas ꝙ prius est dignitate. obijcit de Hylario. xij. de trinitate. Quid magnū vt ante omnē creaturā dēus dominū nostꝝ ihesum xpm genuerit. cū ꝛ angelorum origo terre creatione reperiat antiquior. Item hoc videt ratione quā facit Isidor⁹. In rerū cōditione primaria cōditus est locus penaꝝ. sed dēus nō ꝓparauit penam innocēti. ꝑ diabol⁹ peccauit ante ꝓductionē rerum.

Item videt ꝙ nō simul potuerūt. quia nulla virtus maior est infinita. sed ad ꝓductionē vni⁹ creature necesse est virtutē infinitā exponi. ergo si ad hūc effectuꝫ requiritur virtus infinita. ꝛ infinito nihil pl⁹ potest. ergo virtus illa nō potest ꝓ tempe illo alterū effectū ꝓducere. Itē simpler ad qō se cōuertit totaliter se conuertit. ergo si diuina virtus est simplicissima cū se conuertit ad aliquē effectū ꝓducendū. impossibile est ꝙ ad aliud se cōuertat. ꝛ ita ꝙ alia ꝓducat. ergo impossibile est ꝙ simul plura ꝓducat. Itē queriť quare tm̄ ista quattuor dicunť primo esse creata. Ad predictorꝫ intelligentiā notandū. ꝙ sicut extrabiť a glosa. quattuor fuerunt primo creata. sz celū empyreū. angelica natura. materia. ꝛ tempus. Nul⁹ aūt ratio duplex potest assignari. vna quia in ꝓncipio debuerūt prima in omni genere creari. s. in reb⁹ ꝛ mensuris. ꝛ in reb⁹ cōporalib⁹ ꝛ spūalibus. ꝛ in cōpalib⁹ actiuis ꝛ passiuis. Quoniaꝫ igiť prima inter subas spūales est angelus. prima iter substātias cōpales actiuas est empyreū. ꝛ prima iter passiuas est materia elementorū. ꝛ ꝑma inter mēsuras est tps. ꝙ nō tm̄ dicit mensurā durationis sz etiā egressionis. ꝛ ideo hec quattuor dicunť ꝓmo creata. Alia ratio potest reddi ꝙ substātia spūalis angelica primū debuit fieri tanq̄ caput ꝛ minus dependēs. ꝛ cū sacra scit. simul habuit distinctionē ꝛ ordinē. sed ordinē existētie nō habuit nisi in aliquo cōtinente. ergo simul factū est celū empyreū supremū corpus. ꝛ ideo capacissimū. Rursus cū nō posset esse vacuū. necesse fuit fieri materiam cōpalē siue molē. ꝛ quia oīs ꝓductio est in aliqua mensura. hec tria de necessitate cōsequitur temp⁹. Cōcedendū igiť ꝙ quattuor sunt primo creata. ꝛ ꝙ angelica natura ꝛ corporea simul sunt create q̄ꝫ tū ad mēsuraꝫ cōcomitantiā. ꝙ simul cepit duratio materie ꝛ intelligētie. sicut ꝓbatū est. Qđ obijcit ꝙ prior oīm ꝛc. dōm ꝙ sicut dicit Aug⁹. in fine. xij. ꝯfes. prior dr qttuor modis. s. eternitate. tempe. electione. origine. Eternitate dēus ꝓcedit oīnia. tempe flos fructū. electiōe fructus florem. origine sonus cantū. Prioritate ergo durationis. nec cōpalis natura ante angelicā. nec econuerso. Prioritate aūt electionis siue dignitatis prior omniū creata est sapiētia. Ad auctoritates Hyla. et Isid. dōm ꝙ ipi loquunť fm illā positionē que posuit creationē tpe ꝓcedere distinctionē. Vñ in ꝓncipio temporis angel⁹ ꝛ materia sunt creata. sed res nō fuerunt distincte vsq̄ ad tertiū diē. Vel potest dici ꝙ Hylari⁹ loquit fm opinionē. ꝛ Isid. de ꝓcessione fm ꝓfusionem.

Qđ obijcitur ꝙ dēus totā potentiā exponit ad ꝓductionē vnius rei. dicendū ꝙ q̄ꝫ tota exponat. non tamen totaliter exponit. Virtus em̄ diuina nō tm̄ dicit infinita. quia possit de non ente facere ens. sz etiam quia nō potest tot. quin possit plura. vnde nunq̄ tot simul ꝓducit quin adhuc possit plura. vnde potest quantū est de se infinitū intensione ꝛ extensione. et ideo non valet illud. Qđ obijcit de simplici. illō habet locum in illo simplici in quo simul est simplicitas ꝛ finitas. sed de illo qō simpler est ꝛ infinitū simul ꝛ semel veritatē nō habet. illud em̄ ꝛ si ratione simplicitatis totum se cōuertat ad id ad quod se cōuertit. tamen ratione immensitatis nunq̄ se totaliter ad effectum ꝓducendū ꝙuertit.

Ubi angeli fuerunt creati.

Jam est ostēsum ꝛc. Supra ostendit magister q̄ angeli fuerūt creati. in hac ptē ostendit vbi fuerūt creati. q̄ sz in celo empyreo. Et diuidit ps ista in tres ptes. In ꝑma determinat vbi creati fuerūt. In sēda vero repetit q̄ creati fuerūt. ibi. Simul ergo visibilium ꝛc. In tertia vero remouet dubitationē. ibi. Nec queri solet si in celo empyreo ꝛc. Et sic circa duo versat intētio partis ꝓsentis. scilicz circa loci angelici quidditatem. ꝛ quantum ad actum locandi siue officium quod dicitur habere celum empyreum respectu angelorum.

Lc

32 a Cū me laudarēt astra matutina. Dic̄ ꝫ de angel' intelligigi. Sz ꝫ est qđ dic̄ Dam̄. Tradunt sibi cōsilia fmone sine voce plato. si ḡ angeli nō loquūt. ḡ nō laudāt. Itē angeli sunt sube spūales. ḡ nō hūt organa corporalia. ḡ nec vocē pūt formare. Itē vox format ex percussiōe ⁊ fractōe aeris. si ḡ in empyreo nō est aer ḡ nō videt q̄ ibi possit esse vox. nec sonus. ḡ nec laus. nō solū ab ab angel' vez etiam nec ab hoīb beat'. Si dicas q̄ intelligitur de laude mētali nō vocali. In ꝺrū sunt reuelatiōes

Luce. x. scrōz. q audierit multas aīas. maxime exēplū est i btō Martino. quē audiuit q̄dā vir sanct' cū laudibꝫ ferri i celuz In ꝺrū est ētā auctas Esa. vſclamāt alt' ad alt' ⁊c. Et i apocalip. viij. Rechē nō habebāt. Itē rō videt illud psuadere q̄ ibi ert

Beñ. ſ. Strabo organa vocū. q: in ꝺ maria est tio cūditas. ⁊ī hoc manifestat diuina glia. ḡ vī q̄ laus vocal' erit i pria

Job. xxx. viij. a ḡa. dōm. q̄ sup ꝺ nō habeb' certi

Beda tudo. nec p auto ritates. nec p cogētes rōnes. Cū eīm vtraq̄ ps sit pbabilis. vtraq̄ tenet a diuersis. Quidā nāq̄ dicūt q̄ i celo empyreo nō erit nisi laus mētal' tā ab angelis q̄ ab hoīb beat'. Tū q: ñ ꝺperit locotū q: nō cōperit locar'. marie angelis. et si angeli sunt monstrari laudare vocalit'. ꝺ fuit p visionē imaginariā. nō corporalē. nec oporter hmōi corpalē laudē esse. q: tāta erit mētalis q̄ hec locum nō habebit. Alijs magꝭ placet q̄ laus vocalis erit i pria ꝙtū ad hoīes q̄ habebūt organa. vt sic nō solū anim⁹ laudet deū. vez etiā ⁊ lingua et oꝛ⁹ bō ferat in laudē diuinā. Et si q̄rat quō ꝺ possit

Determiat vbi angeli mox creati fuerūt in empyreo. ſ. qđ statim factū repletū ē angel'. e

Jā est oīsum qū creata fuerit angelica natura. nūc aūt attendēdum est vbi facta fuerit. Testimonijs q̄rundā auctatū cuidēter mōstrat angelos ante casuz fuisse i celo. ⁊ ide corruisse q̄sdā ꝓpter supbiā. alios xo q̄ nō peccauert illic pstitisse Tū dīs in euāgelio ait. Videbam sathanā tāq̄ fulgur ꝺ celo cadentē. nec appellat ꝺ celū firmamētū qđ scꝺa die factū est. ꝑ celū splendidū qđ ꝺr empyreū id est. igneū a splēdore nō a calore. qđ statim factuz angel' est repletū qđ est supra firmamētū. ⁊ illud empyreū q̄dā expositorū sacre scripture nole celi itelligi volūt vbi scriptura dic̄. In ꝓncipio creauit de⁹ celū ⁊ frā. Cū inq̄t celū. inq̄t Strab⁹ non visibile firmamētū h appellat. ꝑ empyreū. i. igneū vel itellectuale. qđ nō ab ardore ꝑ a splēdore ꝺr. qđ statim factū repletū ē angel'. Tū Job. Ubi eras[a] cū me laudarēt astra matutina ⁊c. De ꝺ q̄ Beda ita ait. Hoc superi⁹ celū qđ a volubilitate mūdi secretū est. mox vt creatū est sanct' āgelis ꝑpletū est. q̄s i ꝓncipio cū celo ⁊ terra ꝓdixos testat' ꝺs dicēs. vbi eras cuz me laudabāt astra matutina. et iubilarēt oēs filij dei. Astra matutina ⁊ filios dei. eosdē angelos dei vocat. Celuz eīm in q̄ posita sunt luminaria. nō in ꝓncipio ꝑ i scꝺa die factū est. Ex his liq̄t q̄ in empyreo oēs angeli fuerūt

añ q̄rundā ruinā. simulq̄ creati sunt angli cū celo empyreo. ⁊ cū informi materia omnium corporaliū.

Repetit quando angeli creati fuerunt. f

Simul ḡ visibiliū rez materia ⁊ invisibiliū natura ꝓdita est. ⁊ vtraq̄ informis fuit fm aliq̄d ⁊ formata fm aliq̄d. Sic eīm corporalū materia ꝓfusa ⁊ ꝑmixta q̄ fm grecos dicta est chaos. in illo exordio ꝓditiōis ꝓmarie. et formā ꝓfusiōis habuit. ⁊ nō habuit formā distinctiōis ⁊ discretionis donec postea formaret. atq̄ distinctas recipet spēs. ita spūalis ⁊ āgelica natura in sua cōditione fm nature habitum formata fuit. ⁊ tamen illā quā postea p amorē ⁊ uersionem a creatore suo accepta erat. formā non habuit. ꝑ erat informis sine illa. Tū Aug⁹. multipliciter exponēs ꝑmissa xba Gen. p celū dic̄ intelligi informē naturaz vite spūal' sic in se pōt existē nō uersa ad creatorē in q̄ format' p terrā corpalē materiā sine oi q̄litate q̄ apparet in materia formata.

Remouet dubitatiōez. quō dicat lucifer fm Esaiā. Ascēdā in celū ⁊ ero sillis altissimo. cum esset i celo. g

Hic q̄ri solet. si i celo empyreo fuerūt angeli q̄ statim facti sūt quō vt legit' i Esa. dicit lucifer.

b Ascēdā i celū ⁊ exaltabo solū meū. ⁊ ero sillis altissimo. Sed ibi celū vocat dei celsitudinem cui parificari volebat. ⁊ ē tale. ascēdā in celū. i. ad eq̄litatē dei

tra. extra vltimū celū corpale nihil est. q: est ornamētia visibiliū ⁊ invisibiliū. ḡ videt q̄ nō sit aliꝺ celuz spūale vltra empyreū. ꝺn erit sit aliud corpale. Itez xp̄s sedet a dextris dei. ⁊ beata vgo est exaltata super oēs choros angelor. ⁊ tā xp̄s q̄ beata vgo est i celo corpali. ḡ si angeli sunt in empyreo. videt q̄ vltra

ī corpoꝛi sūt ꝑ naturā ꝓpriam. nō cōpetit eis nisi laus mētalis. Unꝺ Gregorius. Laus āgelorū est i ipa admiratiōe cōtēplatiōis. sz q: angeli dū mīstrant nob corpora assumūt ad nīm solatiū. ⁊ illi loquūt ⁊ voces formant ad nostrā instructiōnē aliq̄n. ⁊ etiā i illi vocaliť deum laudāt ad nostrā ꝙsolatiōz Quecūq̄ ꝓ teneatur sanct' plana ē solutio obiectoꝝ Et q̄cūq̄ ista rū positionū teneat planū ē q̄ terr⁹ Job intelligitur ꝺ anglis bonis qui dicuntur ast a ꝓpē fulgore maturie cognitionis. quā habent i ipso. ⁊ de laude mētali q̄tū ad exultatiōz quā habēt de deo.

b Ascēdā i celū. cū lucifer esset i empyreo. videt q̄ vltra empyreū sit aliꝺ celuz. Si tu dicas q̄ nō est aliud celū corpoꝛale ꝙ spirituale. Con

Esa. xiiij.

Aug⁹

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

empyreū sit aliud celū coꝛpale. ḡ ñ intelligit de spūali.
35 Querit igit si vltra empyreū est celū spūale. q̄d sit. q̄d ꝺtineat. ⁊ pn̄cto dicat celū. ℟. dom̄ q celum est nomē impositū coꝛpi fm suā impositionē. ⁊ coꝛpꝰ qꝺ ē sursum ꝺr celū. q: est ꝺtentiuū. secretū. ⁊ quietū. ⁊ quia hec tripler ꝓprietas repit in celsitudine diuinitat. ꝛō ꝺr celū. Est em̄ ampla imensitate ẏtatis. secreta pfunditate cognitiōis. q̄eta trāquillitate delectatōis. Hoc em̄ celū est ad qꝺ lucifer ascēdere voluit. q: ad hāc celsitudinē. Hoc est supꝰ oī celo. nō situ sꝫ dignitate. ⁊ maius est oīm celo. nō ereōne sꝫ er sua imensitate. p quā est extra oīa nō ercluſus sicut dictū est in. j. li. In ℔ autem celo sunt solū tres pſone. ſ. pr̄ ⁊ filiꝰ ⁊ spiritusscūs qui soli sunt oīmno ⁊ pfecte equales. oīa autē creata si
34 ue coꝛpalia siue spūalia intra empyreū sunt. Qobiī cit de xp̄o q sedet a dextris. dom̄ q hoc si dicat fm diuinam naturā ꝺr p oīmodā equalitatē. Si aūt fm hūanam. sic ꝺr sedere a dextris. q: in potētionibꝫ bonis patris. vñ in empyreo cereros ercellit tā angelos q̄ homines. ⁊ loco ⁊ dignitate. Post ip̄m credim⁹ beatā v̄/
35 ginē sup oīes alios. vnde cereri ordinant fm dignitatē ip̄oꝝ. Dꝰ aūt imaginatio facilit̄ p̄t hr̄i si qs imaginet aues i aere. ⁊ pisces in aq. sic in empyreo intelligēda sunt collocari coꝛpa. q: coꝛpꝰ illud multū habꝫ de altitudine sicut ⁊ alii celi. vñ nō ꝺz qs imaginari q ibi sint beati sic̄ in solario. nec tñ intelligendū est q vnus sit directe sup caput alteriꝰ. sꝫ sicut si esset mons rotundus. ⁊ aliqs esset in culmine ⁊ aliq̄ circūcirca. sic p̄t aliquis imaginari q̄ melꝰ nescit dispositionē beatoꝝ i celo empyreo ⁊ xp̄i. vix tñ p̄t aliqs imaginari q̄ pueniat ad cogitādū dispositionē p eū modū p quē est. et ꝛō magis est desiderāda q̄ imagine describēda. Nota tñ 36 q in dispositiōe celoꝝ siue nūero vident ꝺdicere doctores sacre scripture pbis. Nā pbi speras octo cē dicūt doctores aliq̄. ix. ponūt. aliq̄ octo. aliq̄. vij. celos. ⁊ ꝛō sibꝫ ꝓpsis vident ꝺriari. Rō aūt bꝫ ꝺtrarietatis, hec est q: pbi nihil de empyreo sunt locuti. nihil etiā de igne et aere qñ loquunt de celis. scriptura sacra aerē etiam appellat. ⁊ aquas supra celū. ⁊ ip̄m empyreū. ⁊ ip̄m dicunt. Rō autē diuersitatis inter doctores ex hoc euenit. q q̄dam numerāt celū spūale cū coꝛpalibꝫ. vt Beda. Quidam ꝛo omittūt vltimū. Quidā diuidūt firmamentū in duos. ſ. in celū sydereū. ⁊ planetaꝝ. q̄dam ꝺiungūt simul. Similiter quidā diuidunt aereū in duos. quidam cōiungunt. Similiter de igneo. tamen fm maiorem cōputationē nouem ponunt celi largissimi accipiendo. sꝫ aereum. et ereū. igneum. olimpiū. celum planetarum. firmamentum. aqueum. empyreum. ⁊ celum trinitatis. Dorum autem sufficientia patebit infra.

AD intelligentiā buiꝰ ptis q̄ est de loco creatōis angloꝝ. cuiusmodi est empyreū celū circa duo incidit dubitatio. Prima circa naturā empyrei in se. Scḋa in q̄tū bꝫ locare spūs sublimes. Circa primū q̄runt duo. Primū est q̄tū ad q̄ddit̄ē nature. Scḋm q̄tū ad ẏrutē influētie.

Questio I g.

De celo empyreo q̄tū ad q̄ddit̄ē nature. q̄rit. Utrꝫ celū empyreū sit. ⁊ si sit. cuiusmodi nature sit. Et q sit videt. In q̄liber genere mobile p̄supponit imobile. quia oīe fluxibile ad fixū terminat. sꝫ coꝛpꝰ celi syderei ē mobile. ḡ supra illud de necessitate est ponere vlteriꝰ coꝛpꝰ qꝺ sit immobile. ℔ autē dico empyreū. Si tu dicas. q nō requirit. quia motꝰ circularis est circa locū. ⁊ nō requirit immobilitatē nisi a pte medij. Contra. totū celū mouet. tāc ḡ quero de vltima supficie celi vtꝛ moueat. ꝺstat q sic. sꝫ oīe mobile est in loco. q: nō quereret lo/cus nisi esset motus. ḡ ꝛc. Itē i quolibet genere multiforme p̄supponit vniforme. sicut multa p̄supponunt vnū. sed celū sydereū est multiforme. ḡ vltra illud ⁊ supꝝ est coꝛpus vniforme. ℔ aūt dicim⁹ empyreū. ḡ ꝛc. Itē in quolibet genere in q̄ est ponere infimū ⁊ medīū. est ponere supmū. sꝫ gradꝰ in coꝛpibꝫ attēdit fm gradꝰ p/spicui ⁊ lucis. sꝫ inuenit coꝛpꝰ opacū simplr vt terra. ⁊ simplr ⁊ fm totū opacū. ḡ si cōplementū est in coꝛpibꝫ debet esse coꝛpꝰ simplr ⁊ fm totū luminosum. hoc dico empyreū. ḡ ꝛc. Itē habitatio habitatōi ꝺz rādere. ḡ cū aliqs locꝰ tenebrosus dānatis debeat. ḡ p oppositū videt q lucidꝰ debeat beatis. Cōtra. q nō cōueniat vniuerso q illud sit coꝛpꝰ vniforme. videt. q: coꝛpa mūꝺi p̄ncipalia creata sunt. ordinata. ⁊ ornata. ḡ cuꝫ ornatus ꝺsistat i maiori distinctiōe ⁊ pulcritudīs additiōe impossibile ē coꝛpꝰ illud eē vniforme. Itē lux se diffundit fm oēm ꝺriam positiōis. ḡ sursum ⁊ ꝺorsum. sꝫ lux solis maxime est diffusiōis inf coꝛpa mūꝺi. ḡ sursū se diffundit cū nō habeat obstaculū. ḡ cū non se habeat sp vniformit. mō illuminat vnā pt̄ empyrei. mō aliaꝫ ḡ coꝛpꝰ illud nō est vniforme i luminositate. vt videt.
Itē q nō ꝺueniat esse aliqꝺ celū imobile videt. quia oīe celū necessario ē sperice figure. sic̄ ꝓbat pbs. et rel veritas ē. sꝫ sperica figura apta est oīno motui. ḡ oīe celū coīpo q celū est mobile. ḡ ꝛc. Itē qꝺ ꝓpinquius est motori. citꝰ ⁊ velociꝰ mouet. sꝫ coꝛpꝰ supmū ē tale. ḡ nō solū moueri sꝫ etiā velocissime moueri cōperit sibi. Itē ℔ nobilitatis ē in celo vt moueat. vñ oꝛbis primus. ſ. celi stellati mouet velociꝰ. ⁊ rō bꝫ est. vt assimilet suo motori. sꝫ q̄to aliqꝺ coꝛpꝰ supꝰ. tāto nobiliꝰ et motori similiꝰ. ⁊ tāto mobiliꝰ. ḡ si empyreū est vltra firmamentū. ḡ nō est imobile. ℟. dom̄ q q̄uis sancti 37
paꝛ loquāt de ℔ celo. q: later nr̄os sensus. ⁊ p̄t adhuc minꝰ. tñ ponere est celū empyreū sicut dic̄ sacra scḋtura. In p̄ncipio cre. de. ce. ⁊ ter. Straby exponit de empyreo. ⁊ ℔ ꝓbat p lr̄am sequentē. q: firmamentū. ⁊ celū aqueū facta sunt scḋo die. Et Dam̄. ℔ exponit. In p̄ncipio creauit dꝰ celū. i. sine stellis. sperice forme. Ponendū est etiā illud celū. q: psuadet ratio finis tripleꝝ. Una ēfectio vniuersi. alia ē ꝓpter motū firmamenti. tertia p̄ncipalꝫ ꝓpter habitationē boīs beati. Et qñ finis ꝛponit necessitatē bis q̄ sunt ad finē. ꝓpt̄ pfectiōez vniuersi necesse est ip̄m esse vniforme. q: cū sit celuꝫ luminosum diffoꝛme. si nō esset vniforme. ñ esset vniuersum cōpletū. Propt̄ motū firmamēti ponēdū est ip̄m imobile. vt motꝰ mobilis fiat circa imobile. ſ. centrū. ⁊ intra ꝺtinēs mobile ⁊ locās. ſ. empyreū. Propt̄ habitaculū boīs beati ponēdū est ip̄m luminositatꝫ pfecte. vt habitatio ꝺgruat suo habitatoꝛi. Ex bis ḡ colligit. q̄re sit factū. ⁊ cuiꝰ sit dispositiōis inf alios celos. q̄a vniforme ⁊ imobile. ⁊ luminositatꝫ pfecte. Qobiī/cit q nō vniforme. q: nō ornatū. dom̄ q ipa lux ꝓpt̄ sui 38
nobilitatē est sibi ornatꝰ. q̄m ḡ coꝛpꝰ illud ē luminosum p totū. alio ornatu ñ indiget. Vel p̄t dici q sic̄ illō celū decoratū est astris. ita illō angelis. q̄ sunt q̄si astra celi empyrei. iuxta illō Job. xxxviij. Cū me laudarēt astra matutina. Et itex. Astra eiꝰ erūt boīes bti. ⁊ q̄si solem eiꝰ erit agnꝰ dei. Qobiīcit q sol diffundit lumē in ip̄m 39
empyreū. dom̄ q illiꝰ coꝛpis nō est recipe lumē ad matus ab inferioribꝫ. ⁊ rō bꝫ est limitatio ẏturis a pte solꝫ q: nihil agit vltra terminū sibi a ꝺo ꝺstitutū. vñ sicut

ignis stat cū pueīt ad orizonta-nec vltra ꝓgredīt-ꝛ terra cū pueīt ad centꝝ ita solis radij ñ ꝓtēdūt eē firmamētū-qz lucerna ē huj⁹ visibilis orbis. Alia rō ē qz maior influētia absorber minorē-ꝛ tō tāta illi⁹ celi ē influētia q̄ ad ipm nō pueīt minor-sīc candela nō illuminat solem.

40 Dō obijcit q̄ ē mobile-qz spericū ꝛ motorꝝ ꝓportionū dōm-q̄ ad motū nō sufficit sperica figura-sz etiā necessarij⁹ ē (vt dicūt alīq) loc⁹ ꝛ tinēs ꝛ rōnabile vī. Necessarij⁹ eēt etiā absqꝫ dubio effect⁹ vl' vtilitas mobilis vel alterj⁹-qm̄ q̄ celū illud nō ē in alio-qm̄ ē vniforme ꝑ totū-ꝑ sui motū nihil faceret-ꝛ tō ē īmobile. Silr qz ē vniforme nō bz moueri-qz nō bz dextrū ꝛ sinistrū. Sz ꝑma rō de īmobilitate nō bz multā necessitatē-cū motꝰ circularꝭ fīm pbm nō reqrat locū in q̄-sz circa quē. Scōa de vtilitate nō silr-qz silr posset dici de aqueo-eodez mō de tertia. Preterea dextrū ꝛ sinistrū sunt in celo nō rōne dīuersitatꝭ ptū-sz rōe influētie motoris-ꝛ illud satꝭ facilr pbāt-qz dextrū ꝛ sinistrū nō mutāt q̄uis oīes ptes celi mutent-ꝛ tō rō q̄re nō mouet ē-qz dꝰ nō influit sup ipm ad motū-sz ad quietē tm̄-ꝛ sīc influētia dei monet firmamētū-sic q̄etat empyreū. Rō aūt huj⁹ ē-qz loc⁹ ille est regis deputata his qui in oīmodo statu sunt q̄et ete-et ita pz q̄ nō magꝭ ꝓpinqt motori vt ē motor-sz vt stabi-
41 liēs Et hac rōe-s-qz ē vt sit loc⁹ bōꝝ accipīt triplex q̄⁹ ꝓperas-s-īmobilitas-vniformitas-ꝛ lūinositas-et ꝫ ē rō magꝭ catholica-qz etiā mot⁹ celi stellati nō ē nisi ꝓp obsequiū hoīs viatoris-vñ numero electorꝫ ꝛpleto nō erit amplj⁹ revolutio. Rōes aūt ꝓbice q̄ assignt̄ de motu celi apud fideles plⁿ bñt vanitatꝭ q̄ vtilitatꝭ si q̄s dili-
42 genter aspiciat. Q̄ cīm obijcit de assimilatiōe. rñdeī pōt q̄ illa cā nulla ē sz impletio nūeri electorꝫ. Vel. dōz q̄ ē assimilatio in cēndo-ꝛ ē assilatio ī creando. ꝫ pbū plr nō habz veritatē ꝑmo mō-qz dꝰ ꝛ motor celi ē īmobilꝫ. sz scōo mō ꝑ sui motū ē cā generatiōis-qz ḡ empyreū nō assilaret in creādo si moueret-ꝛ cēt minꝰ silr in essendo. tō simplr dōm est immobile-ꝛ sic patet oīa

Questio. II b

De empyreo q̄stū ad ꝫtutē influētie. Et q̄rit vtr empyreū influat ꝫ inferiora-an nō? Et q̄ sic vr. In q̄libz creato q̄ ē pfectū ꝛ cōpletū-ē suba. ꝫtus-ꝛ operatio-ḡ i ipo empyreo Si ḡ bz ꝫtutē-aut operat ī id q̄ ē vl' id q̄ iuxta vl' id q̄ j. Sed nō in id q̄ sup planū ē-nec in id q̄ iuxta q̄ ipm ē sup oīa corpa-ḡ vr q̄ illā ꝫtutē influit ī id q̄ infra-aut ꝫtus ē suba eī erit ociosa-q̄ ē plane incōueniēs. Itē oīa corpa ꝓpter būanū obsequium sunt facta vñ sumꝰ nos finis q̄dām̄ oīm corꝝ q̄ fuut-ḡ si empyreum aliq̄d ē-in aliq̄ fuit homini-sz ꝫ ñ faceret nisi aliq̄d in ꝫ inferiora influeret-ḡ ꝛc. Itē q̄to aliq̄d corꝰ situ ē supius-tāto inf corpora nobilꝰ ē-ꝛ q̄to nobilꝰ tanto potēt⁹ ꝛ melꝰ-ꝛ q̄to potēt⁹ ꝛ melꝰ tāto in agēdo ꝛ influendo efficacius-si ḡ celū empireū ē supmū-ḡ vr q̄ sit marie influēs in hec inferiora. Itē q̄to lumē est maius-tāto magis se diffundit ꝛ multiplicat-si ḡ empyreum inf corpa est lumiosum marie-ḡ marie diffusiuum sz lumē illud nō ꝫuat efficacia vegetādi ꝛ ꝫseruādi quē admodū nec lumē firmamēti-ḡ videt q̄ empyreū ī hec inferiora magꝭ sit influēs Cōtra. influētia celestiꝭ corporis marie ꝫsistit in diffusiōe lumis ꝛ caloris-sz empyreū nō calefacit-qz nō est ī motu-nec ista corpa inferiora (sīc patet) irradiat-ḡ videt q̄ nulla sit influentia empyrei ī hec inferiora. Itē corpa q̄ sunt infra firmamētū sufficiēter influūt ad vegetationē ꝛ generationē in his inferioribꝫ faciēdā-ḡ si natura nihil frustra facit videt q̄ alterj⁹ celi influētia nulla sit-cū nulli⁹ sit oportunitatꝭ. Itē influētia celi dz esse ꝫ formis ei a quo est debet etiā nihilominꝰ esse ꝫ formis ei a q̄ recipīt-sz celū empyreū est icorruptibile. vniforme. dētissimū. statuit q̄eti glie deputatū. hec aūt q̄ infra sunt bñt oīno oppositas ꝫditiōes-ḡ videt q̄ nullo mō sup corpa inferiora influere habeat. Itē si influit sup corpa-aut ḡ ad nobiliorē effectū q̄ sit influētia octaue spere. aut ad minꝰ nobilē-aut ad eundē effectū. Ad eundē nō oportz. Ad minꝰ nobilē ñ decet-cū illō corpꝰ sit nobilꝰ. Ad magꝭ nobilē nō pōt-ḡ nullo mō influit. Probatio. Q̄ ñ posit in magis nobile videt-nā sicut phī volūt ꝛ cōiter tenent viri phīci-influētia celi ē opans ad ꝓductionē aīe sensibilis-sz supra aīam sensibī ē nō est nisi rōnal'. hec aūt nulli corpi est subiecta-immo est a creatiōe pura-ḡ nullo mō pōt eminētior esse influētia q̄ supra aīam sensibilē-ꝛ supra hāc influit firmamētū sufficiēter cuz his q̄ sunt infra-ḡ videt q̄ nulla sit influētia empyrei ex ñꝭ supra. Si tu dicas q̄ influit nō rōe aīe in se-sz ratione dispositiōis a pre corpis. Cōtra. aīa rōnalis vnit medīare vi sensitiua ꝛ vegetatiua-ꝛ corꝰ disponitur ad susceptionē aīe mediāte cōpletiōe eq̄li-ꝛ sūpū triplici-s-vitali-naturali-ꝛ aīali-ꝛ ad hec oīa influit ꝫ celū sydereum sufficiēter-ḡ redit idē q̄ ꝓus. 43 Rꝰ. dōm q̄ circa ꝫ duplex fuit opinio. Quidā nāq̄ dixerūt q̄ celuz empyreū influit in hec inferiora influētia nobilissima-cū cīm sit corpus-necesse est influentiā suā si quis est esse corpalē. Rursus cū sit excellētissimū inter corpa celestia-influit sup corpa nobilissima-ꝛ talia sunt corpora būana q̄ sunt ordinata ad nobilissimā formā-s-ad aīaz rōnalē-q̄ matorē ꝛ nobiliorē dispositionē exigit in sua materia. Cū igit natura lucis disponat ad vitā-et tri-44
pler sit vita fm triplicē differentiā aīe-differēs gradu ꝛ dignitate-tres dꝰ ꝓdidit celos ordinatos inf se gradu ꝛ dignitate-nō solū nature-sz etiam influētie-ita q̄ celū sydereū de se ordinat ad ꝓciliationē elementorꝫ-ad susceptionē vegetabilis-cristallinū ad susceptionē sensibilis-sz empyreū ad susceptiōz rōnalis. Et ꝫ q̄dē rōnale videt nō solū rōne ordinis influētie-sz etiā ratiōe ꝓformitatꝭ nature. Celū cīm empyreū est locꝰ spūaliuz subaz-locꝰ etiā corpoz glorificatorꝫ-ꝛ q̄m̄ ꝓuenīētia ē loci ad locatū-vel manifesta vel occulta-videt influentia illi⁹ celi esse ꝓpria corpibꝰ nr̄is ꝛ aīabꝫ amica. non rōne sui sz rōe suoz corpoz q̄ pficiūt ꝛ informāt. Alia ꝫo opinio fuit circa ꝫ oīno isti ꝓria q̄ dixit q̄ celi empyrei in hec inferiora nulla ē omīno influētia. q̄ nō habent corpa influere nisi fm ordinē ꝓditoris. habito respectu ad finē. Q̄m̄ ḡ empyreū ad pfectionē vniuersi ē ꝓditū vt sit locꝰ beatoz-tō regio ꝛ lux est a nob⁹ semota ꝛ occulta-sīc ꝛ ipa glia quā ꝑ grām expectam⁹. ꝛ amamus-ꝛ credim⁹. licet nō videam⁹-ꝛ tō dicūt q̄ empyreum nō est ad obsequiū hoīs in pīti-sz ad obsequiū perpetuū-nec melioraī-sz vniformit in sua dignitate subsistit-ꝛ tō rōnes adducte ad influentiā oñdēdā in hec inferiora fm hos nō valēt-qz ordinatio illi⁹ corpis ad aliud officiū fm dictamē ꝛ imperiū ꝓditoris-ꝫ influētiā nō admittit-ꝛ ꝫ solū oīes rōnes illas dissoluit. Quelibet haz opinionū satis ē ꝓbabilis-q̄ aūt sit magꝭ ꝫa nō plane patet. Quis cīm nouit si dꝰ illi celo hanc occultā influētiā dedit sup corpa nr̄a-tū rōne nobilitatis tū ratiōe ꝓformitatis-ꝫ nō est vt credo facile revellere nec ꝑ violētiā auctis-nec ꝑ efficaciā rōnis. Rursus q̄ sit necessitas ꝫ influētie-nec rō-nec auctas manifestat. cū satꝭ videat sufficere alioz inferioꝝ corpoz influētia tō in neutrā ptē oīno declinādo dōm videt q̄ cū celum empyreū sit ꝑmū creatū inf corpa q̄ est maximū mole ꝛ ꝫtute-qz est maximū mole. oīa corpa locat ꝑ ambitū

et ꝓtinentiã. Quia marimũ ỹtute. cetera vegetat ꝛ cõ
seruat ꝑ suã influentiã. Omittẽdo igit istã influentiaz
quã dicit hre sup humana coꝛpoꝛa. sustineri põt ꝙ ali
quẽ effectũ et aliquã influentiã habeat sup oĩa coꝛpoꝛa
inferioꝛa. tãꝫ ꝓmũ creatũ sup sequẽtia. ꝛ rões adducte
45 ad hꝫ sunt cõcedende. Ꝙ hic obĩcit de influentia lu
minis ꝛ caloris. dõm ꝙ influentia luminis põt esse du
plicit. vel manifesta. vl occulta. Manifesta influẽtia
est ꝑ dyaphanũ coꝛpꝰ. marie qñ sensu ꝓcipit. Occulta
influentia ẽ nõ solũ ꝑ dyaphanũ coꝛpꝰ sz etiã ꝙ opacũ.
sicẽ ỹꝰ stellaz ẽ in materialia que latent sb terra. Vl po
test dici ꝙ ẽ influentia mediata. ꝛ imediata. ꝛ possibile
est ꝙ influentia celi syderei vigoreꝫ et adiumẽto lumis
supioꝛ celoꝝ. ꝛ virtutẽ susceptã de supꝰ ꝛtuat ꝛ trãs
mittat ad hec inferioꝛa. ꝛ videt nobis eẽ ꝓpria. cũ tñ nõ
sit ꝓpria sz etiã aliena. Et ꝑ hꝫ patet aliud ꝙ nõ ẽ cã suffi
ciens virꝰ inferioꝛ celoꝝ. nisi ꝑ adiumentũ supioꝝ.
46 Ꝏ obĩcit de ꝯformitate. dõm ꝙ cõformis ẽ natura
spũs qui disponit ad vitã ipi luci celesti ꝙtum ad pu
ritatẽ. ꝛ hac rõe nata ẽ recipe. sz nõ oꝑteret in oĩbꝫ cõ
47 sonare. Ꝙ obĩcit vtꝫ ad nobilioꝛẽ effectũ. dõm fm
ꝓmã opinionẽ ꝙ ad nobilioꝛẽ effectũ. qꝝ ad generatiõez
spirituũ q̃ sunt dispositio ad susceptionẽ aie rõnalis.
Et si ru obĩctas ꝙ nõ sunt alij ꝙꝫ illi qui disponunt ad
sensibilẽ. dõz ꝙ etsi ñ sint oĩno alij fm formã. tñ sũt pu
rioꝛes. ꝛ excellẽtioꝛibꝫ ꝛ nobiliꝛibꝫ potẽtijs nati mini
strare. fm ꝙꝫ etiã rõnez nobilioꝛẽ oporteꝛet eẽ cõpleriõez
et oꝛganisationẽ ꝛã bũani coꝛporis ꝙꝫ brutalis. Põt tñ
sustineri ꝙ ad cosdẽ effectus influũt. nec tñ alterꝝ eoꝛuz
supfluit. qꝝ virꝰ celi inferioris ꝛ influẽtia adiuuat ꝑ ỹ
tutẽ supioris. ꝛ virtus supioris opaꝫ mediante ỹtute ꝛ
influẽtia inferioris. tõ neutrũ supfluit. sz ad hec inferi
oꝛa conꝛuanda ꝛ pficienda virtus vtriusꝫ cõcurrit.

Consequẽter circa secũdũ articulũ querũ quat
tuoꝛ. Primũ ẽ vtꝝ substãtie spũales sint in lo
co coꝛporeo Scõm ẽ vtrũ angelus sit in plibꝫ
locis sil. aut tñ in vno. Tertiũ ẽ vtrũ sit in loco pũcta
li an cõposito. Quartũ ẽ vtꝝ plures angeli possint eẽ
in eodem loco primo.

Questio. I i

Utrũ loci coꝛporalis sit locare angelos. Et ꝙ sic videt
dicit. Strabꝰ. Starim vt factũ ẽ celũ empyreũ repleri
est angelis. Itẽ Damꝰ. Celũ est ꝓtinentia visibiliũ ꝛ
inuisibiliũ. loquit de empyreo. ꝙ ꝛẽ. Itẽ oĩe creatũ
est de vniuerso. ꝙ est intra primũ ꝓtinens siue vltimuz
coꝛpus. sed supremũ coꝛpꝰ ambiẽs dicit empyreũ. ergo
oĩis creatura ꝓtinet infra ipm. Itẽ nulla substãtia
opatur nisi vbi est ỹtus eiꝰ. sz nulla virtus põt elõga
ri a suba nisi substãtia ꝓportionabili. naz ỹtus infinita
nullo modo elongat. ỹtus finita nõ põt elõgari nisi fi
nite. ꝙ necesse est angelũ esse in loco vbi operat vel ꝓpe
ꝙ eũ operat in loco coꝛpali. vt pater in coꝛpe qõ mouet
ergo ibi est vel in loco ꝓpimo est. ꝙ si locus marie apꝰ
cõtemplationi est empyreũ. videt ꝙ ibi sit. Itẽ spũs
maligni in eodẽ loco toꝛmentoꝝ habebũt collocari ĩ ꝙ
ꝛ hoies dãnati. sicut dicit Matꝫ. xxv. Ite maledicti ꝛẽ.
ꝙ ab oppositis. vel a simili. econtrario angeli in beatis
hominibꝫ in eodẽ loco coꝛpali erũt. sz locꝰ aptus hoibꝫ
beatis est ille q̃ ꝑdictus est. scz celũ empyreũ. qꝫ est su
ꝓmũ. quietũ. claꝝ. vniforme. ꝛ spaciosum. ꝙ ꝛẽ. Itẽ
maioꝛ requirit ꝓportio pfectiõis ad pfectibile. qꝫ locati
ad locũ. sz videmꝰ ꝙ suba spũalis adeo potest ꝓportio
nari coꝛpali ꝛ ecõuerso ꝙ vna vnic alteri vt pfectio. vt
pater in hoie. ꝙ multo foꝛtius potest vna vniri alteri.
vt locatũ loco. ꝙ cũ celũ empyreũ sit nobilissimũ coꝛpo
rum simpliciũ. vel erit in angelo. vel ãgelus in eo. sed
ipsum nõ est in angelo. q̃ ecõuerso. Sed ꝓtra. Boe
tius de hebdomadibꝫ. cõmunis animi ꝓceptio q̃ omni
bus videt est incoꝛporeũ in loco nõ esse. Itẽ Grego.
locus aie deus est. sed nõ est spũalioꝛ locus aie qꝫ ange
li. ꝙ si deus est locꝰ aie. ꝛ angeli. Itẽ ratione videtur
quia loci ad locatũ est mutua indigẽtia. sicut pater. lo
catum eĩ indiget loco suo. vt terra centro. ꝛ locꝰ etiaz
indiget locato. vñ refugit vacuitatẽ. ꝛ impossibile eẽ ꝙ
locus sit sine locato. q̃n aliquid impleat indigentiã lo
ci. sz celũ empyreũ nõ indiget angelis. nec aliqs locus
nec similiter angelꝰ loco. qꝝ oĩi coꝛpe circũscripto ad
huc angelꝰ remaneret. ꝛ fm subam ꝛ fm operationẽ. q̃
est ꝓtemplatio. ꝙ nullo modo est locus angeli Item
locꝰ habet influentiã ꝛ potentiã sup locatũ. vñ superi
oꝛa nobilioꝛa locant minꝰ nobilia. sicut pater ex hoc ꝙ
aqua terrã. aer aquã. ꝛ sic de aliꝭ. sed coꝛpale nõ habet
influere in spũale nisi fm ordinẽ iusticie. sicut in aĩa
peccatrice vel spũ. ergo spũs nõ habet locũ in coꝛpoꝛe
nisi ꝑ culpã. Itẽ omne locatũ habet põdus ꝛ inclina
tionẽ ad locũ. sz Augꝰ. dicẽ ꝙ est põdus in coꝛporibus
hoc est amoꝝ in spiritibꝫ. sed inclinatio amoris angeli
ci est ad bonũ spũale. nõ ad locũ coꝛpalẽ. ꝙ nõ habẽt lo
cari coꝛpaliter. sed solũ spũaliter. Ꝏ. dicendũ ꝙ ce 48
lum empyreũ locat angelos. ꝛ est locus angeloꝝ. sicut
ꝓbant ratiões ad primã partẽ. Ad intelligentiã au
tem obiectoꝝ. dicendũ ꝙ locus habet triplicẽ cõpara
tionẽ ad locatũ. Cõparat eĩ ꝓmo in ratiõe cõtinentis
secũdo in rõne mensurãtis. tertio in rõne conseruãtis.
Cõtinet eĩ vt vas. sz mẽsurat vt quãtitas. sz ꝯseruat
vt natura. fm hanc triplicẽ habitudinẽ sunt ĩ loco sub
stantie finite. coꝛporales. ꝛ coꝛruptibiles. Quia finite
ꝛ limitate sunt in loco ꝓtinentie. Quia coꝛporales. in
mẽsurante. Quia coꝛruptibiles. in loco conseruante.
Scõm duas cõparatiões vltimas que sunt mẽsurate
ꝛ cõseruare sunt in loco sube finite. ꝛ coꝛpales. ꝛ coꝛru
ptibiles. fm primã ỹo q̃ est cõtinere sunt in loco substã
tie finite. spũales ꝛ incoꝛruptibiles. vt angeli. Et hꝫ di
co in loco coꝛpali. nã angelꝰ habet locũ spũalem ꝛ ꝯser
uantẽ. s. dei virtutẽ. locũ mensurantẽ siue circũscriben
tem ꝓprie sube. ꝛ virtutis limitationẽ siue clausionem
locũ ỹo ꝓtinentie nõ tm spũalem sz etiã coꝛpalem. Rõ
aũt quare angeli ꝓtinent loco siue aliquo ambiente est
oꝛdinatio partiũ vniuersi. Si eĩ nõ haberẽt aliq̃d cõ
tinens. nõ esset coꝛ exñtia oꝛdinata ad inuicẽ. qꝛ nõ oꝛ
dinẽ habẽt in creatiõe. eo ꝙ creata simul. nec haberent
oꝛdinẽ vnꝰ ad alterꝝ. hꝫ aũt nõ ꝛcet vniuersum. nec sum
mũ opificẽ. Rõ aũt quare ꝓtinent loco coꝛpali du 46
plex est. Una est limitatio spũs creati. cũ eĩ spũs ĩcre
atus q̃ ꝛus est habeat in se simplicitatẽ ꝑ quã est intra
oĩa. ꝛ immẽsitatẽ ꝑ quã ꝓtinet oĩa. ꝛ est extra omnia
cõicat illas cõditiones creature eatenꝰ quatenꝰ nata ẽ
recipe virtutẽ ꝓtinẽtie. vñ simplicitatẽ cõicat spiritui
sed spũs nõ potuit recipe virtutẽ ꝓtinẽtie. qꝛ enim sim
plicitas eiꝰ est finita. ideo est hic ꝛ nunc. ꝛ qꝛ nõ habet
partẽ ꝛ partẽ fm totũ hic ꝛ nũc. ideo nõ põt hre vniuer
salẽ capacitatẽ rez. Coꝛpꝰ aũt quia cõpositũ est et ha
bet ꝑtes innumerabiles nõ potuit participare simpli
citatẽ. sz ꝓpter partiũ extensionẽ potuit recipe capaci
tatẽ. iõ ꝛus fecit vnũ coꝛpꝰ nobilissimũ qõ esset naturz
oĩia ambire. ꝛ extra qõ oĩno nihil esset. ꝛ hꝫ est empy
reũ. ꝛ iõ necesse est angelũ esse intra ipm. Alia rõ est. qꝛ
in solo coꝛpe est distinctio hic ꝛ ibi. qꝛ eĩ creature cetere
oꝛdinẽ hũt in mũdo. distinctionẽ ꝛ positionẽ habẽt fm
gradꝰ positionẽ. ꝛ ita ꝙ vna ẽ hic ꝛ alia ibi. vna surſuz

ꝛ alia deorsum·ꝛ in solo corpe, est potẽtialis distinctio ſm hic ꝛ ibi·ꝛ inter creaturas soli corpi debet dari vniuersalis potẽtia locandi·ꝛ respectu visibiliũ ꝛ inuisibilium·vt sic vniuersuꝫ esset vnũ in omnibꝫ suis pribꝫ ordinatis·Et sic patet rõ dupler quare data est corpori potẽtia locãdi ſpm̃·ꝛ ſpm̃ cõtineri a corpe·hoc em̃ exigebat ordo vniuersi·tũ ꝓpter limitationem ſpũs creati tũ quia in solo corpe distinctio est ſm hic ꝛ ibi. Concedẽde sunt igit rationes monstrãtes ꝙ celi empyrei ẽ locare angelos. 50 Qđ ḡ obꝫcit in ↄtrariũ ꝓmo ꝙ incorporeũ nõ est in loco·dõm ꝙ nõ intelligit de esse in loco sicut mensuratũ in mẽsura. 51 Qđ obꝫcit ꝙ loco angeli ꝛ aĩe deus est·dõm ꝙ intelligit de loco cõseruãte·non de loco distinguẽte·ꝛ itez hoc nõ cogit·ꝙ si deus est locus aĩe·ꝙ nihil creatũ locet ſpiritũ 52 Qđ obꝫcit ꝙ loci ad locatũ est mutua indigẽtia·dõm ꝙ vez est de his que locank ꝓpter defectũ sui·sed nõ est vez de his ꝙ locank ꝓpter seruandũ ordinẽ vniuersi·Unde si querak vtrũ lapis possit esse extra celum·dõm ꝙ non tum ꝓpter suã indigentiã·quia nõ haberet locũ conseruantẽ tum quia nõ patitur hoc ordo vniuersi·sed de angelo·ꝙ celũ non exeat non est ratio loci corporalis indigentia·sed corpis vltimi vniuersalis ↄtinentia·ſm ꝙ vniuersum est perfectũ ꝛ ordinatũ. 53 Ad alias duas rationes patet rñsio·ꝙ ꝓcedit de esse in loco tanq̃ in ↄseruante·ratione cuꝰ ponit influẽtia in locante·ponitur etiã inclinatio in locato·iste aũt modus essendi ĩ loco non cõuenit angelo.

Questio II k

Utrũ vnus angelus simul ꝛ semel sit in pluribus locꝭ. an tm̃ in vno? Et ꝙ in pluribꝫ videk·ꝓmo ꝓ Augu·ꝙ dicit ꝙ angelꝰ ibi est vbi vult·in li·de ci·dei·ſz existẽs ĩ celo vult esse in terra·ḡ exñs in celo est in terra·ḡ simul est in pluribꝫ locis· Itẽ Dam̃·dicit ꝙ ibi est vbi operatur·ſz angelꝰ vel est vel potest esse motor celi·et motor opak sup totũ mobile·ḡ vnus angelꝰ in vtraq̃ pte circũferentie celi potest esse simul ꝛ semel·ḡ si magꝫ distat vna ps circũferentie ab alia q̃ celũ a terra·patz ꝛc̃

Item quanto aliquid simplicius est·tãto in pluribus reperiť·Et ratio hui⁹ est·qꝛ tanto magis recedit a coartatione·ꝛ magis approximat ad diuinũ esse·qđ vbiq̃ est·ḡ si angelus inter creaturas maxime ad deuꝫ approximat·videk ꝙ simul ꝛ semel in pluribꝫ locꝭ eẽ possit·ſic vniuersale ꝓpter suã simplicitatẽ est vbiq̃ ꝛ semꝑ· Itẽ glorificatꝰ ſpũs nõ habet cogitatões volubiles·imo potest p donũ glie simul multa cogitare·sed intelleet⁹ p naturã in vnico instanti nõ aspicit nisi ad vnũ ĩtelligibile·ꝛ ꝙ gliam simul videt multa·ḡ pari ratione videk ꝙ angelꝰ glorificatꝰ simul possit esse ĩ locis diuersis· Itẽ corꝰ nunq̃ põt eleuari·nec p gloriam nec p vnionẽ·vt sit excelsius ſpiritu glorioso·sed corꝰ xp̃i p gloriã vnionis potest esse in locis diuersis·ḡ pari ratiõe vt videk ꝛ angelꝰ glorioſus· Cõtra· Amb· in li·de ſpũſancto·Omnis creatura certis siue nature est circũſcripta limitibꝫ·ſz qđ potest esse vnũ et idẽ totũ ꝛ ſm actũ·ita in ꝫ loco ꝙ etiã in alio·nõ est circũſcriptũ·ḡ vel angelꝰ nõ est creatura·vel si sit·in pluribꝫ locꝭ simul esse nõ potest· Itẽ Dam·in li·j·Angelꝰ ↄ esse ĩ loco·ꝙ adest intelligibiliter·ꝛ circũſcribiť vbi ꝛ opak· nõ cm̃ potest ſm idẽ in diuersis locis opari· Item si angelꝰ simul esset in diuersis locis·nõ indigeret mitti nec moueri·ſz mouenť angeli·ſicut patet ꝓ ſcripturam ve·ꝛ no·te·ḡ ꝛc̃· Itẽ si angelꝰ simul ꝛ semel eẽ posset in diuersis locis·simul ꝛ semel posset in vno loco tacere ꝛ in alio loco locꝭ·in vno moueri ꝛ in alio ꝺescere·ḡ duo opposita simul ꝛ semel essent ꝛ a de eodẽ· Itẽ ponatur eundẽ angelũ simul esse parisiꝰ ꝛ rome·ergo vtrũ de ↄbe posset ire parisiꝰ? si nõ·quero ꝺđ impedit·ꝛ nõ est dare? Si sic·ſz nihil mouek ad id qđ ḥz·ḡ nõ põt ire parisiꝰ·aut si vadit parisiꝰ·ꝛ ibi se iuenit·simul fuit ꝓsens ꝛ absens·ꝛ post his est ibi pñs·q̃ oĩa sunt incõuenientia ꝛ absurda·ḡ ꝛc̃· Rꝰ·dõm ꝙ cũ angelꝰ habeat esse idiuiduatũ·habet esse hic ꝛ nũc·qꝛ nõ habet esse limitatũ ꝛ vtutẽ limitatã·hz esse in vno hic·siue in vno loco tm̃·Qm̃ ḡ tã indiuiduatio q̃ limitatio naturaliť et inseꝑabiliter inest angelo·hinc est ꝙ angelũ sil' ꝛ semel oportet esse tm̃ in vno loco·ꝛ ꝫ dicũt autoritates·ꝛ rationes ꝓbãt·ꝛ tõ ↄcedende sunt ꝓ eo ꝙ vez ↄcludunt· 54

Ad illud qđ obꝫcit ꝓmo·ꝙ ibi est vbi vult·dõm ꝙ illud nõ est dictũ ꝓ cõcomitantiã simultaris·ꝙ in eodez instãti in quo est velle esse·in quocũq̃ loco sit esse·ſz tõ dictũ est·qꝛ esse in loco volito sequiť velle sine mora tẽ ꝓ rõis magna ꝓpter velocitatẽ angelicã·vt Dam̃·dicit sequiť etiã esse in loco tali vel tali velle angeli ad nutũ ꝙ angelꝰ nõ vult nisi qđ cõpetit nature sue·vnde non vult ibi esse in instãti·sed in corpe in q̃ scit se posse venire·eo modo intelligendũ est verbũ predictũ de corpe glorioso· 55 Ad illud·ꝙ ibi est vbi operatur·dicendꝫ ꝙ operari alicubi est dupliciter·vel mediate vel immediate· Immediate·vt pute aĩa opak in manu·sed mediate manu aĩa naute opak in tota naui·qꝛ mouẽdo manum mouet temonẽ·ꝛ mouẽdo temonẽ totã nauem mouet· nec tñ oporet ꝙ sit in tota naui·ſz vbi opak primo·per hũc modũ intelligendũ est in ꝓposito ꝙ ſi angelꝰ esset motor celi·vel mouẽs primo·moueret illã ptẽ sup quã esset influẽtia motoris·ꝛ in illa esset·nõ in tota re mobili vel mota·sic intelligendũ est de angelis q̃ subuerterẽt zodomã· 56 Ad illud qđ obꝫcit de simplicitate·dõm ꝙ simplicitas est duplicť· Aut ꝓ quatione ptiũ cõponẽtium ĩ esse nature· Aut ꝓ quationẽ ptiũ ↄtinentiũ ĩ esse diffinito siue in genere·qñ ḡ ↄtro ꝙ q̃ro aliqđ simplicius tãto in pluribꝫ·ℏ ↄ de simplicitate sc̃do modo·quã ſz habet genꝰ respectu speciei·ꝛ tõ in pluribꝫ reperitur q̃ spẽs·Cũ aũt dicim⁹ angelũ simplicẽ·ℏ est ſm aliꝺ genus simplicitaꝫ·tõ nihil ad ꝓpositũ· 57 Ad illꝺ qđ obꝫcitur de pluralitate cognoscibiliũ q̃ intelligit simul et semel·dõm ꝙ nõ est simile duplici rõne·qꝛ vis cognitiua magis efficak reformis ꝓ gloriã q̃ vis motiua motu exteriori· Preterea aliud est·qꝛ deus exẽplar diuinũ in glorificatis est rõ cognoscẽdi ſm rẽ ꝛ essentiã·tõ ĩtellectus glorificatꝰ multa cognoscit·ita ꝙ nõ dispergiť·ſz circa vnũ colligiť·ſz angelũ esse in pluribꝫ locis hoc nõ potest esse ꝓ collectionẽ virtutis ad vnũ locũ·sicut ĩtellectus ad vnũ ꝓmũ cognoscibile·ꝛ tõ nõ est simile. 58

Ad illud qđ obꝫcit de corpe xp̃i·dõm ꝙ nõ est locꝰ a minori nec a siti·qꝛ corpus xp̃i in pluribꝫ locis est·quia multa ↄuertunť in ip̃m· Et si queras q̃re magꝫ ↄgruit aliqua in ip̃m ↄuerti q̃ in aliud corꝰ· Rõ hꝰ est·ḡa eẽ cibꝫ ĩ quo reficiunk oĩa mẽbra xp̃i· Et si queras q̃lis cibus hmõi est·eadẽ questio est de carbone qualiter calefacit·ꝓpter cõiunctionẽ cuꝫ igne·sic caro xp̃i repleta dilectione vt carbo ignis igne·ꝛ hoc totũ est diffusius in ꝓmo libro ꝛ in quarto. 59

Questio III l

De modo essendi angelũ in loco·ꝛ queriť vtez sit ĩ loco impartibili siue pũctali· Et ꝙ sic·videk·Dam̃·dicit ꝙ angelꝰ est in loco·nõ figuraliter sed intelligibiliť·cũ ḡ nihil ipsi⁹ loci sit infigurabile ꝛ intelligibile nisi pũcꝰ est in puncto· Itẽ ꝓportio debet esse locati ad locatũ sed angelus est simplex ꝛ impartibilis ḡ ei debeť locus

simplex ⁊ impartibilis·sz hic est solus punctus loci·g̃ ⁊c. Jrē ponam⁹ angelū esse in loco ī quo minor nō potest esse·q̄o an ille loc⁹ est partibilis·aut ī partibilis Si partibilis·g̃ cū angel⁹ sit simplex·adhuc pōt esse ī minori·Q⁹ si nō pōt esse in minori·videt q̄ ille sit impartibilis·sz nihil est impartibile ī loco nisi punct⁹·ergo ⁊c·

Item qō recipit in aliquo·recipit ibi p modū recipientis·nō p modū recepti·si g̃ angel⁹ est in loco pribili·est partialit·sz impossibile est angelū recipe partitiōz g̃ ⁊c· Jrē si angelus est in loco partibili tanc̄ ī loco pmo·aut ergo est tot⁹ in qualibet pte·aut est ita ī toto·q̄ pars est in pte·Si tot⁹ est in toto ita q̄ pars est ī pte g̃ est partibilis·Si ita q̄ in qualibet pte·cū g̃ ptes loci sint multe·erit in pluribꝫ locis·Si dicas q̄ est in oībus illis tanc̄ in loco vno·sicut aīa est in oīb⁹ ptibus corpis·Cōtra·esto q̄ corp⁹ illud diuidat·⁊ locus in q̄ est angelus·ꝫstat q̄ nihilomin⁹ potest esse in oībus ptibꝫ·cū nō pendeat ex aliqua pte ꝓncipaliter·⁊ si boc·cū sit ibi locoꝝ multitudo·erit angel⁹ in pluribꝫ locis·

Cōtra·punctus nec est locus nec pars loci·g̃ qō est in puncto vel in loco pūctali·nō est in loco· Jrē punctus vt dicit pbs est substātia posita·i·essentia hns positionē in q̄ differt ab vnitate·g̃ si angel⁹ est in puncto·habet positionē·sed forma habēs positionē in materia nō est motor sufficiens et⁹ in quo est·g̃ ⁊c· Jrē si āgelus est in puncto ꝓmo·g̃ influit virtutē sup̄a punctuꝫ g̃ cū punctus sit imꝓportionalis corpi·impossile est q̄ virtus eius se extēdat ad corpus·⁊ ita nunc̄ movebit corp⁹· Jrē aīa est in toto corpe·sed b̄ nō fac̄ vnio quia ex hoc ipso habet dependentiā·⁊ ita arrationez g̃ hoc est ratiōe simplicitatis·cū ergo angel⁹ sit equesimplex vel magis q̄ aīa·videt q̄ multo fortiꝰ in maiori loco vel equali totus possit esse· ℞· triplex fuit circa hoc positio·Fuerūt em̄ quidā dicentes q̄ angel⁹ q̄uis sit in loco corpali·nō tamē est in eo corpaliter sz spūalit· Qm̄ vero nō est in loco situaliter·ideo nec ſm totū nec ſm partē·nec ſm ipartibile·quia nulla oīno est commensuratio angeli ad locū·Sz ista rō nō intelligibilis esse videt·quō sc̄z aliq̄d possit esse in aliquo·⁊ differri·⁊ cōtineri·nec tamē ꝓmo immediate sit in toto vel ī pte vel ī partibili·Oīne em̄ qō est in aliquo loco toto·vl' ē ratione tot⁹·vel ratiōe alicuⁱ partis·Et iō fuit circa hoc secūda positio·s·q̄ angel⁹ est in loco impartibili sine punctali·⁊ rō cuius erat ista·q̄ angel⁹ habet materiā oīno differentē a corpaliū materia ſm esse·s·q̄ nō est certū sa·vñ cū materia sit simplex vt punct⁹·de se dicūt angelū habere simplicitatē ꝓportionalē puncto·⁊ ita ī loco punctali·Sz hec positio falsa est ⁊ ñ intelligibil·Quicq̄d em̄ sit de materia sic infra dicet·b̄ tñ est verū q̄ oīnis loc⁹ corpoꝝ⁹ est partibilis·g̃ sicut est opꝓsitio ī adiecto dicere corp⁹ ipartibile sine pūctale·ita ⁊ dicere locū punctalē·Et itez·cū punct⁹ nō sit loc⁹·ponere angelū in pūcto est ipm ponere nō esse in loco·Et ideo est tertia positio q̄ angel⁹ cū ꝓtineat a loco corpali·q̄ est in loco partibili tāc̄ in loco ꝓmo·⁊ qm̄ nō pōt extendi in co·necesse est q̄ sit in toto·ita q̄ tot⁹ in toto·⁊ tot⁹ in qualibet pte·⁊ in b̄ est silis q̄dammō simplicitas angeli simplicitati diuie·sz deficit·q⁹ angel⁹ in vno loco est deus aūt vbiq̄·Et ex b̄ dicit Jo·Dam̄·q̄ angel⁹ est in corpali loco·sz intellectualit nō figuraliter·q⁹ b̄ solum capit intellect⁹ quō suba videlicet tota sit in partib·⁊ tota in toto·⁊ ita ptz rñsio ad ℞ūm Dam̄· Dō obiicitur q̄ dz esse ꝓportio·dm̄ q̄ non oportet q̄ sit ꝓportio ſm ipēales ꝺditiōes ⁊ꝓnias angeli vel loci·q⁹ angel⁹ nō ponit esse in loco ꝓpric·est tū ibi ꝓportio q̄ ad finitatem ⁊ limitationē·p q̄ duo angel⁹ diffinit ⁊ est in loco·sic em̄ angel⁹ hz virtutē finitam ⁊ subam·sic loc⁹ et⁹ artat⁹ ⁊ limitat⁹ est· Dō obiicit de b̄·si angel⁹ ponat in loco ī q̄ minori nō possit esse·dōz q̄ in b̄ differt erñtia angeli ī corpe ⁊ aīa·q̄ aīa·q⁹ est pfectio corpis nati vificari vita rōnali·⁊ illud ē in determīata qntitate·iō pōt esse in corpe ita quo q̄ nō a minori·q⁹ min⁹ nō esset organizabile aut viuificabile·angel⁹ aūt q⁹ nō est vt pfectio·⁊ simplex ē·q⁹ in q̄libet pte loci tot⁹·cōtūcunc̄ pua est rō loci·saluat in q̄libet·nec pōt accipi loc⁹ iste ita pu⁹ q̄n adhuc possit esse in mīori·⁊ iō nō est dari locus in q̄ minori nō possit esse·⁊ tñ dari in q̄ maiori nō potest·sicut ⁊ aīa·q⁹ b̄ venit ex limitatiōe· Sicut ergo in corpibꝰ stat⁹ ē in ascēdo·sz nūc̄ est ponere statum in diuidēdo·nec vnq̄ deuenit ad ipartibile·sic intelligendū est circa erñtiā angeli ī loco· Dō obiicit q̄ est per modū recipientis ⁊c·dōm q̄ verū est vbi receptū dependet a recipiēte·sic spēs recipit in organo·recipit in intellectu·⁊ erñtia et⁹ dependet ex eo in quo recipit·⁊ se habz ad illud p modū informātis·hinc est q̄ recipit modum sue erñtie ab eo in q̄ recipit·nō sic angel⁹ recipit a loco q⁹ nō pendet ex illo· Dō obiicit si tot⁹ sit in qualibet pte loci·cū sint plura loca ⁊c·dōm q̄ tot⁹ est in q̄libet pte·nec tñ in pluribꝫ locis·sic nec aīa dū viuificat totum corp⁹·ñ viuificat diuersa corpa·sz vnū Dō aūt obiicit·esto q̄ corp⁹ illud siue loc⁹ in q̄ est angel⁹ diuidatur·dico q̄ si diuideret in mille ptes·cū ptes nō sēq̄ strenk longe ab inuicē·tot⁹ esset in oīb⁹ ⁊ omnes essent ei vnus loc⁹·q⁹ nulla habet rōnē ambiēdi vel diffiniendi angelū·sz illō qō cōplectit omnes ptes·loc⁹ em̄ non numerat ſm nūez corpoꝝ locantiū·sic ptz q⁹ vnū corpus pōt esse ptim in aere·ptim in aq̄·ptim in terra·nec tñ ī tribꝰ locis·sz in vno est·

Questio IIII·⁊ vltima m

Utrꝫ plures angeli sint simul ī eodē loco ꝓmo? Et q̄ sic videt rōe multiplici· Et ꝓma hec est·angel⁹ nō ē ī loco corpaliter sz spūalit·g̃ cū dicat pbs·iij·de aīa·q⁹ aīa locus est spēz·in q̄ scz sūt spūalit·sil'is ē mod⁹ erñdi angelū in loco ⁊ spēm ī aīa·sz in aīa sil'pñt esse plēs spēs·ita q⁹ vna nō est in alia·g̃ pari rōe plēs angeli ī vno loco corpali· Jrē angel⁹ nō est minoris simplicitatis q̄z pūct⁹·sz duo pūcta pñt esse simul·g̃ plēs angeli· Probatio minoꝝ·· Pbs dic̄ q⁹ ꝓtinua sunt q̄z vltima sūt sil' ⁊ dicit q⁹ simul sunt·q̄cūc̄z in eodē loco ꝓmo sunt·g̃ cuz ꝓtingar lineas ꝓtiguari·⁊ ita vltima esse simul·g̃ duo indiuisibilia sunt sil'· Jrē p aliud sil'e·q⁹ anglī sunt lumina spūalia sic dic̄ diony·sz lumīa corpalia que sunt minoris simplicitat⁹ ⁊ magī dependēt a loco corpali·si mul sūt·sic dic̄ diony·⁊ plēs spēs ī eodē medio sil'sunt sic patet·g̃ pari rōne·imo fortiori plēs angeli ī eodē loco· Jtē rōnalis aīa magī appropiat sibi corp⁹ ī q̄ toto est q̄c̄ angel⁹ locū·q⁹ maiori nexu illi vnit·sz demon potest obsidere ⁊ ee in eodē corpe cū aīa·g̃ ⁊c· Jrē sancti dicūt ⁊·j·habebit q⁹ corp⁹ glorificatū ptrāsit p nō glorificatū·g̃ pñt simul esse duo corpa·g̃ multo fortius duo spūs·Si dicas q⁹ nō valet in spiritib·q⁹ vn⁹ nō ē materialis respectu alteri⁹·sic corp⁹ nō glorificatū respectu glorificati·obiicit nūc·sint sil'duo corpa aīata q̄rum vnū sit glorificatū ⁊ alterū nō·ꝫstat q⁹ due aīe sunt sil'·⁊ tñ vna nō est materialis respectu alteri⁹·g̃ pari ratiōe duo spūs Jtē spūs rōnalis nō occupat locū· Intelligam⁹ em̄ q⁹ loc⁹ sit vacu⁹ a corpe·⁊ ponat ibi spūs·nihilomin⁹ erit vacu⁹ sicut pus·⁊ nat⁹ tñ recipe q̄tū p⁹us·g̃ cum eq̄ bene ibi possit esse corpus·sicut si non esset spiritus·pari ratione videtur q⁹ alius spiritus·

Cōtra Straby dicit ꝛ habek in lra q̄ statim cum empyreū est factū. repletū est sanctis angelis. sed non est repletū quo ad vacuitatē. ergo quo ad ōnāt⁹ totalitatem. ergo loca distincta ꝛ diuersa habent in empyreo. ergo si ita eos ꝓdūxit deus sicut nati sunt esse. nō ergo in eodē loco nati sunt esse. sed in diuersis. Item Augustin⁹ de fide ad petrū. Inest singulis spiritib⁹ naturaliter termin⁹ quo ad se inuicē distinguunt. ꝛ vnus i altero nō est. q̄ si distincti sunt p̄ terminos naturales. impossibile est eos esse simul. ꝛ in eodē loco simul existere Jrē locus ōr ad locatū relatione essentiali. q̄ cū multiplicato vno relatiuo⁹ multiplicat alterū. q̄t sunt locata. tot sunt loca. eodē mō quo loc⁹ ōr ad locatum q̄ cū locus angeli dicat ad locatū p̄ modū mēsurātis ꝛ p modū diffinientis. q̄t sunt angeli diffiniti. tot sunt loca diffinientia. Jrē sicut se habet locus ad locatū. ꝛ econuerso. q̄ sicut vnū locatū ad plura loca. ita vnus locus ad plura locata. ſz vnū locatū vt angelus nō potest eē in pluribus locis. q̄ vn⁹ locus nō pōt esse plurū angelorum. q̄ ꝛc. R⁹. ad ꝓdictā q̄stionē dixerūt aliq̄ q⁹ angeli poterāt esse plures simul nullo repugnāte. ꝛ b ꝓpter suā simplicitatē. ꝛ ꝓpter hoc q⁹ locū nō replent ratione 65
suę sp̄ualitatis. vñ nec minuūt loci capacitatē. quēad/modū nec lumina nec idola in medio nec sp̄es in aīma que in eodē ꝛ ꝑm idē sunt in multitudine. nec tñ ponit idolū in idolo. nec lumen in lumine. sic dicūt se habere in ꝓposito. Nec cogit obiectio de repletione celi. q̄a hoc dictū est ꝓpter spirituū multitudinē. nec de virtute siue loco sp̄uali. q̄ sp̄ distinguit ꝓpria virtute et natura. nec vn⁹ illabit alij. nec relatione. q̄ vnus ad alterū nō est habitudo. nec dependētia necessitatis. sed solum cuiusdā cōgruitatis. Alij dixerūt q⁹ q̄uis angel⁹ sp̄ualiter sit in loco. tñ plures angeli in eodē loco simul esse nō possunt. repugnāte habitudine distinctiōis que est loci ad angelū. Sicut em̄ due sp̄es albedinis in eadem aīa esse nō possunt. nō ꝓpter hoc q⁹ repugnet repletio. ſz ꝓpter hoc q⁹ repugnat ipsi⁹ aīe informatio. q̄ informata specie albedinis. nō potest iterū cōsimili specie informari. Simlit̄ in ꝓposito loc⁹ diffinitēs aliq̄d nō potest aliud q̄ eodē modo est in loco diffinire. vñ sic vnum corpus nō potest p̄fici a duabus animabus. sic nec vnus locus ꝑmus ꝛputari duob⁹ spiritib⁹. Sed multo minus istā questionē terminare possum⁹ si respicimus ad rationē ob quā angelos ponim⁹ i loco corporali. hoc em̄ nō est ꝓpter indigentiā angeli. q̄ omni corpali loco ꝛstructo posset sp̄ualis suba ꝑmanere. Nec etiā est ꝓpter indigentiā loci. q̄ p̄fitia angeli nulla remouet indigētia loci. ſz hoc est ꝓpter ordinem vniuersi. Q̄m igit̄ angel⁹ locū nō occupat. angelus indigentiā loci corpalis nō terminat. nec simpliciter nec in ꝓtē q̄tū est de sp̄uali natura. ꝛ ei⁹ loci nihil ꝓhiberet plures spirit⁹ simul esse sicut plā ido la vel species in aīa. sed q̄m ordo vniuersi ita tollit p̄ omnimodā indistātiā. sicut p̄ distantiā infinitam sicut nō patit ordo vniuersi vt angel⁹ infinite distet ab angelo. imo oēs intra vnā circūferentiam celi vltimi claudunt. sic nō patit q⁹ angel⁹ in eodē loco ꝓmo simul sit cū angelo. Ex his patēt obiecta. Q̄ō em̄ obijcit de sp̄ēb⁹ in aīa ꝛ pūctis ꝛ luminaribus. pa/tet rn̄sio q⁹ nō est sile. p eo q⁹ diuerse sp̄es diuersas i/digentias aīe cōplent. nō sic plures angeli indigētiam loci. Amplius. nō sic attēdit ordo in illis q̄tum ad existentiā in loco. sicut in angelis. Simlit̄ se/quētia duo nō valent. q⁹ nihil est ibi q̄ō repugnet ordini vniuersi. q⁹ dēmon ꝛ aīa sunt in corpe diuerso modo essendi. ꝛ corp⁹ nō glorificatū est materiale respectu glorificati. Ultimū ꝛ̄o cōcludit a ꝓte nature angeli. ſz aliud est quod impedit. 66

Dist. iij. quales creati sunt angeli.

Hcce oñsum est ꝛc. Supra egit mg̃r q̄n ꝛ vbi creati sunt angeli. i ꝓte ista oñdit q̄les facti sunt. Et q̄m q̄litas angeli pōt attēdi. aut q̄ntum ad naturales habilitates siue q̄litates respicientes dispositionē nature. aut meritū. aut p̄mū. ideo hec ꝑs habet tres. In ꝑma determinat de primis. ſz de attributis. In ſcōa de habitib⁹ malicie ꝛ bonitatis ibi. Illud quoq̄ inuestigatiōe. In tertia de habitib⁹ beatitudinis ꝛ miserie. infra dist. iiij. Post hec videndum vtrū ꝑfectis. Prima ꝑs habet tres. In ꝑma enumerat ꝛ distinguit illa attributa. In ſcōa ostendit quomodo recipiūt magis ꝛ minus. ibi. Hic cōsiderandum est vtrū ꝛc. In tertia ostendit in aliquibus alīs equalitatem. ibi. Et sicut in predictis angeli differebant ꝛc.

a Quattuor q̄dem ag̃elis videntur eē attributa. DI. III
Cōtra. vr̄ sibi ꝺicere i enūeratione. enūerat em̄ ser. sic ꝑz. q̄ sunt eētie simplicitas. ꝑsonalis discretio. mēoria. intelligētia. volūtas. ꝛ liberū ar. Jtē vr̄ sibi ꝺicere i repetitōe. dicit. n. i ſeq̄n. c. q⁹ circa tria ē ꝑsideratio. ſ. circa sb/stātiā. formam ꝛ ptātē. Queritur g̃ ō sufficiētia illorū q̄ttuor. vr̄ em̄ q⁹ mlta plura ꝛbēt attribui. ſ. icorruptibilitas. spūali

De q̄ttuor naturalib⁹ attributis angelis in ipo ꝺditionis sue initio. a

Hcce ostensum est ybi angeli fuerint mox vt creati sunt. nūc ꝑsequēs ē inuestigare q̄les facti fuerint i ipo p̄mordio sue ꝺitōis
a ꝛ⁰ q̄ttuor quidē angel⁹ videt eē attributa i initio subsistētie sue ſcz eētia simplex. i. idiuisibilis ꝛ imaterial. ꝛ discretio ꝑsonal. ꝛ p rationē naturalit̄ insitā. intelligētia. mēoria. ꝛ volūtas. siue dilectio. libex q̄z arbitriū. i. libera i clināde volūtat⁹ siue ad bonū siue ad malum facultas. Poterāt eni p libex arbitriū sine violētia ꝛ coactiōe ad vtrūlibet ꝓpria volūtate deflecti.

Quō recipiūt magis ꝛ min⁹ in attributis. b

Hic ꝑsiderādū est. vtr̄ i sua sba spūali. ꝛ sapia rōnali. ꝛ libertate arbitrij q̄ oīb⁹ inerāt. omnes eq̄les fuerint. vt sit ꝓma ꝑsideratio de sba. ſcda de forma. tertia de ptāte. Persona q̄pe sba est. sapia forma. arbitriū ptās. Et ad subam q̄dez ꝑtinet nake sbtilitas. ad formā ꝛo intelligētie ꝑspicacitas. ꝛ ad ptātē rōnalitas. ꝛ hmōi extē cētie Ex pte potētiax irascibilis. et cōcupiscibil. ꝛ ita competit eis ingenium sicut memoria. Item videt superfluitas. q̄ si. arnō discernit a rōne ꝛ volūtate. g̃ nō ꝺz q̄rto loco cōnūerari. Jtē tertium attributū q⁹ ēr⁹. aut accipit ꝓ cognitiua tm̄ aut ꝓ cognitiua et moti/ua. Si ꝑo mō g̃ male diuidit i itelligētia ꝛ volūtatē

1 Si scdo modo ḡ supfluit li ar. R°. dom q ista attributa sunt ꝓuenientia angelo p naturā suā t sui creationē ranḡ ꝑncipalia a qbꝫ alia habēt ortuz. Et sumit sufficiētia sic. In angelo eīm est ꝯsiderare esse t posse siue subam t psonā. Et circa subam duo. s. q̄ est. t penes b̄ est sba t simplicitas Vel ipm gō ē t penes b̄ est psonal discretio. Silr circa posse ē ꝯsiderare ipsam potētiā. t penes b̄ tertiuz scz rō naturalē insita. ē itez cōsiderare facultatē potētie. t penes b̄ est q̄rtū attributū. s. libez arbitriū. Vel alter. angel° hz ādruplicē ꝯsiderari. s. in se. t sic ēntie simplicitas. Ad alterꝫ angelū t sic psonalis discretio Ad deū. t sic memoria. intelligētia. t volūtas. in qbꝫ cōsistit rō imaginis. In cōparatōne ad ea q̄ subiecta sunt eoz regimini. t sic hz libez ar. Vel alit t magis fm ꝯsonantiā ad ea q̄ dicunt in littera. Quia in angelo est cōsiderare subam formā. t potentiā. Substātia aūt cōsiderari pōt dupliciter sicut dictū est. t sic cōpetit ei simplicitas. t psonalitas. forme attribuit imaginis pulcritudo siue venustas. potētie attribuit libertas. t sic patet quō quattuor reducunt ad tria. patet q tertiū attributū in tria diuidit. in quibꝫ cōsistit imago. patet etiā q̄modo tertiū attributū differt a quinto. patet etiam sufficiētia t rñsio ad obiecta. q. hic enumerant attributa principalia. b Differētē essentie tenuit. tc. Cōtra. simplicitas respicit essentiā siue substantiā. sicut dicit in ītra. sed suba nō respicit magis t minus ḡ tc. Itē simplex dicit priuationē cōpositiōis. sed ꝓuatiōes nō recipiūt magis t min°. ḡ tc. Itē magis et min° si alicui imponit. b ē pmixtiōnē cū suo opposito. sz simplex spūs nō est pmixt° alicui cōpositiōi q̄ sit oppositus simplicitati angelice. t oēs bñt easdez cōpositiōes. ḡ oēs sunt eqliter simplices. R°. 2 ad b dicendū q in angelis est grad° simplicitatis. t hoc manifestat grad° virtutis. Quia vnus angel° est potentior altero. t quanto in spiritualibus aliquid est simplicius tanto virtuosius. Doc etiā manifestat approximatio ad deū. si eīm per naturā vn° est ꝺo proximior altero t similior. ergo magis accedit ad diuinā simplicitatē. Manifestat vlterius hoc ipa cognitio. quia vnus alterꝫ purgat. pellendo ignorantiā ergo vnus altero prior t simplicior. Et ideo bene dicit magister. q est gradus ī simplicitate essentie. Qꝫ obiicit q sb/stantia non recipit magis t minus. rñderi pōt ꝓ literem prōz. q. est q ē consideranda differentia arbitrij. q nec maiorē nec minorē inferiorē nec equalē. Qꝫ obiicit q sb/stantia non recipit magis t minus. b itelligendū est logice. Vel dom q aliō ē dicere ēntiā. aliō simplicitatē ēntie. t simplicitas cessitatē in est ꝓprietas ēntie. Qꝫ obiicit q dicē ꝓuatōz. dbz q t si dicat ꝓuationē. ñ tñ pure ꝓuatōz. q. aliqd ponit. t iō ꝑ recipe magis t minꝰ. Qꝫ obiicit tertiū tōe. dom q illō ñ hz vtiqꝫ veritatē. sz i his opositis. q̄z vtrūqꝫ Sap. xi. ē aliq̄ natā. i aliis ꝺo ē ꝑ maiorē accessum ad suū summū. vñ maior simplicitas ē in anglo ñ ꝓpt paucitatē cōpositiōis. sz ꝓpt accessū maiorē ad sūme simplex. b aūt ē ꝓpt maiorē nobilitatē forme. sic ignis ꝑ dicī cōpalibꝫ simplicior acre.

b Differētē essentie tenuitatē. t differentē sapie ꝑspicacitatē. atqꝫ differentē arbitrij libertatē t habilitatē recte habuisse itelligunt. Sic in corporib° nōnulla differētia ē fm eēntiā. ac formā. t pōd°. Quedā eīm alijs meliorē ac dignioꝛē essentiā t formā hūt. t alia alijs leuiora t agiliora sunt. Ad hūc ḡ modū credendū est illas spūales naturas ꝓuenientes sue puritati t excellētie. t i essentia. t in forma. t i facultate dīas accepisse i exordio sue ꝓditionis. qb° alij inferiores. alij superiores ꝺi sapiā ꝓstituerent. alijs maiora. alijs minora dona ꝑstāt. vt q tūc p naturalia bona alios excellebāt. ipi etiā post mūera ḡtie eisdē ꝑessent. Qui eīm natura magis subtiles. t sapia ap̄li° ꝑspicaces creati sunt. hi etiam maiorib° gr̄e muneribꝫ prediti sunt. t dignitate excellētiores alijs ꝓstituti. Qui ꝺo naꝯ minus subtiles. t sapia min° ꝑspicaces ꝺiti sunt. minora gratie dona habuerūt. inferioresq̄ cōstituti sunt. sapia dei eā moderamine cuncta ordinātis.

c In ipsa facultate arbitrij dīa aniaduertēda est. Lōtra. libez arbitriū est libez a boni coactiōe. nec ꝑ aliq̄ mō cogi. ḡ in libertate arbitrij nō ꝑt esse grad°. R°. dōz 4 q libertas arbitrij dupl̄r pōt ꝯsiderari. aut inq̄ntū dicit facultatē ad ereūdū in op°. t sic dicit positionē. t cōsequit rationē t volūtatē. t iste potētie ꝯsequūt subam. et fm q suba simplicior. sic etiā potētie excellētiores t facultas maior. t sic ē ibi grad°. t b mō loq̄t mgr̄. Alio mꝺo accipit ꝓpatiue. vt dicat libertas ꝓ ꝓuationē coactionis. t b mō est eqlitas. q. est ꝓuatio in termino. et sic opponit ꝺ Qꝫ spūs erāt. q idissolubiles tc. Cōtra 5 iō sūt spūs imortales. q. sūt simplices. sz ñ sūt eqlit simplices. ḡ tc. R°. dom q fm q spūs ꝓuat corpulentiā. t immortalitas ꝓuat corruptionē. quia vtrobiqꝫ t respectu omniū angelorꝫ est ꝓuatio horꝫ vniuersalis. iō dicit ista equalia. nihilominus tamē si attendat ad id quod positiōis est ibi. sic potest esse gradus sicut opponit. Magister accipit fm sensum verborum magī cōsuetum. t fm q hmōi nomina consueuerūt intelligi a nobis.

Hic dicit q differentes erāt in illis.

Per similitudinem corporalia ē ostēdit

Quō accipiunt magis t minꝰ

Liber Secundus

AD intelligẽtiã bꝰ ptis duo q̃runt ſm duo attri
buta. qz de alijs habebit. j. Et ꝓmo q̃rit de ſim
plicitate eẽntie. Scõo vo de diſcretiõe ꝓſonali
Circa ꝓmũ q̃runt tria. Primo vtr angelꝰ ſit ſimplex. an
cõpoſitꝰ ex materia z forma. Scõo dato q ſic. q̃ritur
vtr eadẽ ſit materia i ſpũalibꝫ z corꝓalibꝫ eſſentiam.
Tertio q̃rit vtrũ ſit vna numero. aut ſm idẽptitatem
aliam.

Queſtio I a

Utr angelꝰ ſit cõpoſitꝰ ex diuerſis naturis. ſ. ex mate
ria z forma. Et q ſic oñdit ꝓ rõnẽ mutatiõis. Nullum
mutabile ſimplex. ſz angelꝰ de ſua natura ẽ mutabilis z
mutat. g̃ hz cõpoſitiõz. Sz vltreꝰ q ex materia. cuicũ
q̃z ineſt mutatio. ẽſt ꝓncipiũ mutabilitat. ſz ꝓncipiũ
mutabilitat ẽ materia. g̃ tc. Pria manifeſta ẽ. ſcõa pz
ꝑ Augꝰ. xi. ↄfeſ. Oẽ mutabile inſinuat q̃ndã informi
tatẽ. q forma capit. vel mutat. vel ꝓfit. Et Boe. in. iii.
de tri. Nihil qõ ẽ mere forma accidẽtꝭ põt ſubijci. z
ibidẽ exꝑſſe dicit quõ forma nõ ſuſcipit accidẽtia. q hꝫ
nõ ſuſcipit niſi materia ſubiecta. Si tu dicas mihi. q
mutabilitas venit rebꝫ. q ſunt ex nihilo. ſic in pluribꝫ
locꝭ dic Augꝰ. Sz ↄſtat q mutabilitas ñ eſt ꝓma ꝓua
tio. imo dic aliquã poſitiõz. g̃ nõ hz cãm ipam purã ꝓ
uationẽ. neceſſe eſt g̃ q habeat cãm ipam dicentẽ poſi
tionẽ. ſz ñ poſitionẽ oĩmodã. cũ etiã dicat ꝓuationẽ. g̃
aliq̃d qõ nõ eſt oĩno aliq̃d. nec oĩno nihil. ſz mediũ int
aliq̃d z nihil. hꝫ aũt dic Augꝰ. materiã. g̃ tc. Itẽ hꝫ ipm
oñdit ꝑ rationẽ actiõis z paſſiõis. q nihil idẽ z ſm idẽ
agit z patit. ſz angelꝰ idẽ agit z patit. g̃ hz aliud z aliõ
ꝓncipiũ ſm qõ agit z patit. Principiuz ſm qõ agit eſt
forma. ꝓncipiũ vo ſm qõ patit nõ põt eſſe niſi materia
g̃ tc. Maioꝛ ꝑ ſe manifeſta ẽ. z minoꝛ ſilr ptz. nã angli
eſt recipe illuminatiões z dare. g̃ tc. Si forte des inſtãti
am q mediũ ꝑ eandẽ materiã recipit lumẽ z dat. vt pa
tet in aere. nulla ẽ inſtãtia. q mediũ non hz rõnẽ actiui
nec cooꝑatiui. Et rurſus. hec inſtãtia nõ ꝓt fieri i vna
actiõe z paſſiõe. angelꝰ eĩm agit z patit. dũ eĩm agit qõ
nõ debz. patit qõ dz. dũ agit culpã. patit penã. vt nul
lo mõ ſit deꝺecꝰ petẽ ſine deꝺecoꝛe iuſticie. z hec ẽ paſſio ꝓ
ꝓrie. Itẽ hꝫ videt ꝑ rationẽ indiuiduatiõis. i angelis
eĩm eſt diſtinctio hypoſtaſum. nõ ꝑ originẽ. Fiat g̃ talis
rõ. Oĩs diſtinctio ſm numeꝝ venit a ꝓncipio extrinſe
co z ſubali. q oĩbꝫ accẽtibꝫ circũſcriptis. dria numero
ſunt diuerſa. ſz nõ venit a forma. g̃ venit a ꝓncipio ma
teriali. g̃ tc. Maioꝛ ꝑ ſe manifeſta ẽ. z minoꝛ pz ꝑ pḃm
q dicit de celo z mũdo. Cũ dico celũ. dico formã. cũ di
co hꝫ celũ. dico materiã. z idẽ in pluribꝫ locis dic q om
nino materia numerabilit ſe hz. Si dicas q materia
vocat ipa hypoſtaſis. ſiue ipm qõ eſt. tũc q̃ro a te ↄ hy
poſtaſi aut addit aliq̃d ſup eſſentiã z formã. aut nihil.
Si nihil addit. g̃ nõ ↄbit. g̃ ſicut ipm vniuerſale ẽ na
tũ ſꝑ eſſe z vbiq̃z. ſic ipa hypoſtaſ. ſic ptz i diuis. q ꝑ
ſona nõ addit ſup eſſentiã eſt vbiq̃z z imẽſa ſic eſſentia.
g̃ cũ hypoſtaſ ãgeli ſit finita. z artata. z limitata. z ita
hic. z nũc. neceſſario oꝑtet q vltra formã addat aliq̃d
artãs ſubale ſibi. hꝫ aũt nõ ꝓt eſſe niſi materia. Itẽ hꝫ
ipm oñdit ꝑ naturã eſſentiaꝫ cõpoſitõis. Angelus eĩm
diffinit. z ita ꝓticipat naturã generꝭ z dric. naturã i q̃
ꝓuenit cũ aliis. z naturã in q̃ differt. g̃ cũ neceſſe ſit to
tam veritatẽ diſtinctiõis realit inueniri in q̃libet ãge
lo. neceſſe eſt i eo ponere naturaꝝ diuerſitatẽ. ſz ipoſſi
bile eſt plures naturas ↄcurrere ad ↄſtituti õz. tertiũ. q̃n
altera habeat rõnẽ poſſibil. altera rõnẽ actualis. q̃a ex
duobꝫ entibꝫ i potẽtia nihil fit. ſilr nec ex duobꝫ entibꝫ
in actu. g̃ neceſſe ẽ tc. Si tu feras mihi inſtãtiã in albe
dine z in alijs formis q̃ hñt diffiniri z hñt genera z dif
ferentias. nec tñ habẽt materiã ꝓtẽ ſui. inſtãtia oĩno
nulla eſt. q ſecꝰ eſt de naturis accidentiũ q̃ hñt ortum a
ſuba z ex ꝓncipijs. z de naturꝭ ſiue differẽtijs ſube q̃ nõ
hñt ortũ ex alio genere. vñ neceſſario ſeq̃t vel q albedo
habeat diuerſas naturas i ſe. vel q natura ſpeciei z ge
neris ꝓmi z ſubalterni cauſanꝫ a diuerſis naturꝭ repꝭ
in ſubiecto. q ſi ita nõ ꝓt poni i angelo. ꝓmũ ponendũ
eſt. Sz ↄ. Boetꝰ in fine li. de duabꝫ naturꝭ. z vna ꝑ
ſona xp̃i. Oĩs natura i corꝓe ſube nullo materie funda
mẽto innitit. nullũ vo corꝓ eſt cuiꝰ materia nõ ſit ſub
iecta. Et itez cũ alia res fundam̃to materie innitatur.
vt corꝓ. aĩa vo ſubiecto materie nõ egeat vt incorpo
reũ. nullo mõ fieri ꝓt vt in corꝓale ſpẽm mutet. Et hac
autoritate exꝑſſe habet q angelꝰ nõ hz materiã Item
pḃs de aĩa dic q nec corꝓ ẽ. nec forma in corꝓe ẽ. nec
q̃z mixtũ cũ materia oĩno. z hꝫ dicit eſſe vez de itellectu.
ſz angelꝰ eſt hmõi. g̃ nõ hz materiã. Itẽ oñdit ratiõe
vniuerſum eſt ꝓfectiſſimũ ſm ordinẽ naturaꝝ. ita q ꝓ
fectꝰ nõ põt cogitari. ſz ꝓt cogitari aliq̃ ſuba ſpũalis z
imaterialis. g̃ illa ẽ in vniuerſo. g̃ tc. Maioꝛ patz ꝑ hꝫ
q deꝰ fecit oĩa valde bona. ptz etiã ꝑ Dam̃. c. xii. oĩa q̃
ꝑ dei puidẽtiã fiũt. deductionẽ ↄuenientẽ ſuſcipiunt. z
vt nõ eſt melꝰ facta ſunt. Augꝰ. de li. ar. Põt ee aliq̃d
in rerũ natura qõ tua rõe nõ cogitas. nõ eſſe aũt qõ ꝓ
ratiõe cogitas nõ ꝓt. Minoꝛ ptz. q rõnabilit cogitat
ſuba deo ſilis ꝑ ſpũalitatẽ z imaterialitatem. z hꝫ videt
cũ ei ſit aliq̃ natura q̃ ſm ſubam z eſſe ẽ acꝰ materie. vt
forme materiales z corꝓales. alia q̃ ſm actũ eſſendi. nõ
ſm eſſentiã. vt aĩa rõnalis. erit igit tertia q̃ ſm actuz z
eſſentiã erit ſeparata. Itẽ videt ꝑ deductiõz ad incõue
nies. Incõuenies eſt ẽ q aliq̃ natura creata ſit nobili
oꝛ angelo. ſz oĩs cã nobilioꝛ eſt ſuo effectu. z angelꝰ nõ
hz aliã cãm q̃z increatã. ſz illa nõ ꝓt eſſe cã materialꝭ nec
formalis. g̃ angelꝰ nõ hz materiã nec formã altã. ſed eſt
ſentialiꝭ eſt forma R̃. dom q certũ eſt angelũ nõ ba
bere eſſentiã ſimplicẽ ꝓ ꝓuationẽ omis cõpoſitiõis. cer
tũ eĩm eſt q angelꝰ cõpoſitꝰ eſt compoſitione multiplici.
Põt eĩm ↄſiderari i cõpoſitõe ad ſui ꝓncipiũ. z ſic intan
tũ eſt cõpoſitꝰ inq̃tũ hz ad ipm dependentiã. ſimpliciſſi
mũ eĩm abſolutũ eſt. z oĩe dependẽs hĩpſo cadit in aliq̃
quã cõpoſitionẽ. q differt. g̃ eſt. z q̃d eſt. Hz ſcõo ↄſi
derari i cõparatiõe ad ſuũ effectũ. z ſic hz cõponi ex ſba
z potẽtia. Hz nihilominꝰ ↄſiderari vt ens i genere. et
ſic ſm metha. cõponit ex actu z potẽtia. ſm logicuz vo
ex genere z dria. Itẽ hz ↄſiderari vt ens i ſe. z ſic q̃tum
ad eſſe actuale ẽ in ipo cõpoſitio entꝭ z eſſe. q̃tũ ad eſſe
eſſentiale. ex q̃ eſt z q eſt. q̃tũ ad eſſe indiuiſibile ſiue ꝑ
ſonale. ſic q ẽ z q̃s ẽ. Cũ g̃ angelica eſſentia ſit ſimpler.
hꝫ nõ eſt ꝓ ꝓuationẽ hꝫ cõpoſitionũ. ſz hꝫ certũ eſt ali
q̃s cõpoſitiões remoueri a ſubiecto. vtpote cõpoſitio
nẽ ex ptibꝫ quãtitatiuis. z cõpoſitionẽ ex ptibꝫ erhero
geneis. z cõpoſitionẽ ex natura corꝓali z ſpũali q̃lis ẽ
in hoĩe. Sz de cõpoſitõe materie z forme. ſiue materiaꝭ
z formalis. de hac dubiũ eſt. Et voluerũt aliq̃ dicere q
talis remouet ab angelo. z ſunt in eo cõpoſitiões ꝓut
dicte. Sed ſicut oñſum eſt ſupra. cũ in angelo ſit ratio
mutabilitatis nõ tm ad nõ eſſe. ſz ſm diuerſas ꝓprieta
tes. ſit itez rõ poſſibilitatis. ſit itez rõ indiuidualitatꝭ
z limitatiõis. poſtremo rõ eſſentialis cõpoſitiõis ſm
ꝓpriã naturã. nõ video cauſam nec rationẽ quõ defen
di poteſt q̃n ſuba angeli ſit cõpoſita ex diuerſis natu
ris. z eſſentia oĩis creature ꝑ ſe entis. z ſi cõpoſita eſt
ex diuerſis naturis. ille due nature ſe habent per mo
dum actualis z poſſibilis. et ita materie et forme. Et

ideo illa positio videt verior esse. s. q̄ l angel'o sit cōpo/
7 sitio ex materia ⁊ forma. Q̄ ḡ obiciꝫ in ōtrū de auto
ritatiꝫ Boe. ⁊ Aug. dōm q̄ loquiꝫ de materia appꝛo/
pꝛiata. s. rōne potētie passiue q̄ est p̄ncipiū patiēdi ⁊ trans
mutādi ab alio. ⁊ h̄ ptz. q. ipi volūt ꝓbare q̄ corpalia n̄
ꝛuertunt in spūalia. nec ecōuerso. Sil'r pbs vult dice
re q̄ aīa denudata sit a rōe materie. fm q̄ est cā pmixtio
nis ⁊ corruptiōis. ⁊ iō nō loquunt generaliē ō materia
ſz appꝛopꝛie. Alioq̄n ipe Boet' ꝛdicerer sibi in. j. de
trī. vbi dīt q̄ nihil subiiciꝫ accētibꝰ nisi p materiā. ⁊ ibi
8 dem. q̄ sol' de' est īmaterial'. Q̄ obiciꝫ q̄ creatꝛa sim
plex rōnabiliē pōt ꝛsiderari tē. dōm q̄ ꝛsideratis pꝛo
pꝛietatibꝰ creature. coīpo q̄ creatura nō est ac' purus
oportet q̄ habeat possibilitatē. q. murabil' est. Oportꝫ
q̄ habeat firmamētū. q. limitata ē in genere. Oportꝫ q̄
cōpositionē hēat. vñ nō p̄t rōnabiliē cogitari. qō nō p̄t
9 ee nec fieri. Et si obiciās mihi. q̄ de' p̄t facere q̄ forma
accidēt. alis fit sine materia. vt ī sacō altar'. dōm q̄ nū
q̄ fecit ḡn sp̄ sit nata ee in materia. ⁊ ad illā q̄stū est de
sui natura habeat ī clinationē. si ḡ de' res ꝛdidit fm q̄
cōpetit naturis ipaꝝ. patet q̄ nūq̄ debuit facere formā
stare sine materia in ꝛditōe rez. q̄uis in miraculis fa/
ciat ꝛ naturā ⁊ supꝛa naturā. In ꝛditōe eīi rez nō q̄ri
mus q̄d de' possit. ſz q̄d ꝛgruat nature ipi' creatē. sic
10 dicit Aug'. Q̄ obiciꝫ q̄ causa nobilioꝛ ē effectu. ve
rū est de efficiēte ⁊ finali q̄. q̄rie tenēt rationē cause. ſz ō
materiali ⁊ coꝛgali q̄ sunt p̄ncipia ordinata ad cōposi/
tionē nō bñt vīratē simpl'r ſz solū fm q̄d.

Questio II b

Dato q̄ angel' habeat cōpositōez ex materia ⁊ forma.
largo sumpto nōie materie ad ee possibile. qō cuz alio
venit ad ꝛstitutionē tāq̄ fundamētū rei. Querit ō illa
materia vtr̄ sit eadē cū materia coꝛpalū. nō loquoꝛ de
idēptitate fm ēntiā nūcralē. sic sortes senex ē idez sibi
puero fm subam. ſz locꝰ fm idēptitatē nature cōis. vt
si ē oīes anuli de auro dicūt hīe eandē materiā sive es/
sentiā. ⁊ tū naturaliē variet. ⁊ alia ꝓ fm subam sit in
vno. alia ī alio. Et q̄ sit idēp ēntiā videt aucte Aug.
de mirabilibꝰ sacre ſcpture. j. c. oīpotens de' ex informi
materia quā ipe pus de nihilo ꝛdidit. cunctaꝝ rez̄ h̄ est
sensibiliū ⁊ insensibiliū. intellectualiū ⁊ ītellectu caren
tiū. spēs multiformes diuisit. q̄d h̄ exp̄ssi'. Itē rōne
videt. In q̄libet genere est reꝑire vnū p̄mū q̄ mēsurant
oīa q̄ sunt ī illo genere. vt vult pbs in. x. p̄me phice. ſz
suba est vnū gen' nō tm̄ fm logicū q̄ ꝛsiderat rez̄ intē/
tiones. ſz fm metha. q̄ ꝛsiderat essentias rez̄. ḡ in gene/
re suba ē vnū aliq̄d q̄ mēsurāt oīa ī illo genere. ſz illō n̄
p̄t esse p̄ncipiū extrinsecū. cū fm h̄ꝰ maioꝛ ⁊ minoꝛ
ꝓticipationē intrinsecā. res illi' generis magis ⁊ minus
fuit. ḡ cū p̄ncipiū extrinsecū nō sit nisi forma vel mate/
ria. erit vel materia vel forma. si materia habeo ꝓpositū.
si forma. ſz vnitas forme necessario ꝑsupponit vni/
tatē materie. ḡ tē. Itē q̄cūq̄ aliq̄ cōis passio ineſt
aliq̄bꝰ subiectis. necesse ē q̄ insit eis fm aliq̄d cōe. ſz nu/
meri' ē in spūalibꝰ ⁊ coꝛpalibꝰ vniformiē. q. codē mō q̄
nūeras. x. boīes ⁊. x. angl'os. numer' ei angeloꝝ supple
bit ex boībꝰ. ḡ necesse ē aliquā naturā cōem in eis esse.
fm quā h̄ passio insit. ſz h̄ nō p̄t ee forma. restat ḡ q̄ ma
teria. Itē abstrahāt materia coꝛpalū ab oīi forma
materia spūaliū aut distinguiꝫ aut nō? Si nō. ḡ sunt
idēp essentiā. Si sic. cū oīs distinctio sit a forma. ḡ ha
bent formā. Si tu dicas q̄ distinctio ꝑfecta sit a forma.
ſz sic materia hz esse incōpletū. ita ⁊ distinctiōz incom
pletā. Cōtra. illō in q̄ marie differunt spūalia ⁊ coꝛpa
lia ē simplicitas ⁊ cōpositio. ſz materia abstracta ab oī
forma. ē ita simpler vt pūct'. ḡ nullā p̄tibilitatē habeꝛ.
ḡ si in h̄ nō differūt. ñ videt q̄ ī alio. Si dicas q̄ p ca/
pacitatē. Cōtra. materia nō est sua capacitas p ēntiā
ḡ ꝛtingit eā abstrahi a capacitate. abstrahaī ḡ maꝛia
spūaliū ⁊ coꝛpaliū a capacitate. ergo p q̄d differāt. nullā
oīno est dare. nullā assignare differētiā. ḡ ēntia ē eadē
p naturā. Itē forma generis ē abstrahibilis a forma
speī sive a differētijs. ſz dīa dīt formā generis. coꝛpo/
reū ⁊ incoꝛporeū sūt dīe. ḡ ab his p̄t abstrahi. ſz forma
generis naturaliē est poꝛ. q̄s forma dīatis. sic dicit pbs q̄
pus est aīal q̄s hō. ꝛsiderata igit materia spūaliū ⁊ coꝛ
poraliū sb forma generis. ñ differūt q̄tū ad formā q̄ ꝛse/
quiꝫ ipam ēntiā materie. ḡ milto fortiꝰ nō differt q̄ ad
ipam materiā vt videt. Itē cū dō materia rez̄ coꝛpa/
liū ē materia spūaliū. materia ē materia. aut est ꝛcnīē
tia ī solo noīe. aut ī habitudīe. aut ī essentia. Si in solo
noīe. ḡ cū sit eq̄uocatio ī p̄mo p̄ncipio. ḡ nulla ē vnīuo
catio. Si ī cōpatiōe. abstrahaī ab illa cōpatiōe. tūc aut
erit dictū p ꝛcnīētiā ī essentia. aut eq̄uocatio pura.
Cōtra. Aug'. rj. ꝛsel. duo fecisti dīe. vnū q̄ te. aliō
q̄ nihil. Et ite ī. xij. duo sūt carētia ipibꝰ. vnū q̄d si
ne vllo defectu ꝛtēplatiōis. ⁊ sine vllo ītervallo muta
tiōis tua ēnitate p̄fruaī. alter q̄d ita vniforme erat vt
er alia forma ī qua formā mutaret non h̄et. si ḡ q̄ recte
diuidunt vnū nō ītrat ī ꝛstitutōz alteri'. si anglica na
tura diuidit ꝛ coꝛpalē naturā sive coꝛpaliū. ḡ tē. Si tu
dicas q̄ locꝰ de ea fm ee. h̄ nihil ē. q. locꝰ de ea stē ptz ī
añcedētibꝰ ⁊ cōitibꝰ fm q̄ oī forma erat p̄nata. sive vt ī
telligiꝫ sub oīmoda informitate. ⁊ sic ꝛsideraī vt muta
bilis. ḡ tē. Beda etiā ⁊ alii seī sic diuidūt. Itē q̄cūq̄
cōicāt ī materia sunt ad inuicē trā smutabilia. sic dicit
Boe. de duabꝰ natur̄. ⁊ vna p̄sona xp̄i. ſz spūalia ⁊ coꝛ/
poralia n̄ sunt hmōi. ḡ tē. Itē rōe vī. sic agēdi potē/
tia essentialiē ꝛsecāt formā. ita potētia suscipiēdi essen/
tialiē ꝛsecāt materiā. ſz necessario secāt q̄ si sunt diuer/
se potētie ⁊ ēntiales aliq̄uꝝ formaꝝ. ita q̄ ad aliq̄ē ef/
fectū vel actū ordinaī vna ad q̄ nō alia q̄ differūt p
essentiā. Cū ḡ materia subiecta coꝛpalibꝰ formis nul'o
mō possit cape formas spūales p individuā ꝓfectionē
nec ecōuerso. q. nūq̄ de anglo p̄t fieri coꝛp'. nec ecōuer
so. ḡ differūt p essentiā. Itē ptibilitas ineſt rebꝰ coꝛ/
poralibꝰ. aut ḡ a ꝓte forme. aut a ꝓte materie radicaliē.
Nō a ꝓte forme. q. oīis forma est in ſmplici essentia
ꝛsistens. ḡ p̄ncipaliter a ꝓte materie ⁊ oꝛginaliē. Alut
igit ꝛsequiꝫ materiā fm se. aut nō. Si nō. vt si materia
sit simpler q̄tū est de se. vt pūctus. ḡ sicut pūctus non
p̄t esse materia vl'ps superficiei. ita nec materia ps coꝛ
poris. q̄ si h̄ absurdū est. q. dimēsiones fm rationē in
finitā ꝛsequūt materiā fm se. cū ḡ sit ī coꝛpalibꝰ ⁊ spūa
libꝰ. ptz tē. Itē obiciꝫ q̄ a ꝓte finis. q. angli facti sūt
ad videndā claritatē summe lucis. ſz materia coꝛpaliū
de se tenebrosa ē. ⁊ qō magis p̄miscet ⁊ magis vnitur ei
tāto min' cognoscit. ⁊ magis est tenebrosa. m. Si ḡ for
ma angel'i vnit̄ sue materie maxime in diuisīe. sba ei'
esset ineptissima ad ꝛtēplandā lucē. si ḡ ꝓter h̄ solum
factus est. nunq̄ habet materiā ꝛ formē p vnitatē natu
re materie coꝛpali. Itē videt q̄ nō sit ponere materi
am tāq̄ mēsurā generis sup'ioꝝ. q̄ magis ꝓticipāt ō
ratiōe materie. min' sunt entia. ⁊ ipa est q̄d ignobilissi/
mū in genere entiū. q. ꝑe nihil. Si ḡ illud vnū qō est
mensura generis debet esse ꝑfectissimū ī genere illo. vt
albedo in genere colorꝫ. patz tē. R'. dōm. q̄ circa ii
hāc q̄stionē sapientes videt ꝑriari sapientibꝰ. Nā magni
⁊ ꝓfundi clerici. ⁊ in theologia ⁊ in philosophia q̄ ma
gis fuerunt veritatis inquisitoꝛes. diuersificati sunt.

Quidã eñ posuerũt ꝙ materia in spũalibꝫ ꝛ corporalibus differt. nec habet vnitatẽ nisi analogie. Alij posuerunt ꝙ est vna ꝙ essentiã. Si quis aũt diligenter velit cõsiderare que istaꝝ positionũ sit ꝓbabilior ꝛ verior. ꝛ attẽdere ad rationes monẽtes. videbit ꝙ vtraꝝ opinio ꝑ diuersas vias vez dicat. ita ꝙ neutri sunt decerni. Ratio aũt hꝫ diuerse positiõis fuit diuersus modus cognoscẽdi materiã. Materia eñ dupliciter est scibilis. s. ꝙ ꝓpriõnẽ. ꝛ ꝙ analogiã. Cognitio ꝙ ꝓpriõꝫ est ꝑ⁹. remouẽdo formã. vnde dispositiones ad formã. ꝛ cõsiderare ipam essentiã nudã in se quasi tenebram intelligibilẽ. Cognitio aũt ꝙ analogiã est ꝙ cõsimilẽ habitudinẽ. habitudo aũt materie est ꝙ positionẽ. ꝛ ita hec cognitio est ꝙ cõparationẽ materie ad formã
13 mediãte potẽtia. Potẽtia autẽ materie dupliciter põt cõparari ad formã. Aut inq̃ntũ ꝑbet ei fulcimentũ i ratione entis. ꝛ sic cõsiderat methaphisicꝰ. Aut sub rõne mobilis. ꝛ sic cõsiderat naturalis pbs. Cõsiderãtes igitur materiã ꝑm ꝓpriõnẽ oĩs forme. ꝛ substantialis ꝙ accidẽtalis. dixerũt ꝙ eadem est in spũalibꝫ ꝛ corporalibꝫ essentiã. si eñ ab omnibꝫ formis ꝛ ab oñibꝫ accidẽtibus segreꝰ vtraꝝ materia. nulla oñino diuersitas apparebit. Cõsiderantes aũt materiã ꝑm analogiã. s. sub ratione potẽtie inq̃ntũ ꝑbet fulcimentũ forme in ratiõe entis. dixerũt esse eandẽ ꝑm analogiã. q; est ibi cõsimil habitudo. Sicut eñ materia corpalia sustinet ꝛ dat suis formis existere ꝛ subsistere. ita etiã materia spũalũ. Est etiã ibi rõ ꝓpriõnis ꝑm plus ꝛ minꝰ. Nã in spiritualibꝫ substat forme spũali tñ. in corpibꝫ supꝝ formę substãtiali ꝛ quãtitati. ꝛ in inferiorꝫ forme substãtiali ꝛ quãtitati ꝛ ꝛtrarietati. Et qñ quidẽ qõ pure est in genere substãtie plꝰ ꝓpriõnat se rõne ꝙ se stãtis ꝛ indepẽdentis. qõ aũt plꝰ accedit ad naturã accidẽtiũ magis elongat. hinc est ꝙ sube spũales ꝙ ꝓpꝫ ꝛ verius sunt substãtie. deinde corpa supꝝ. postremo corpa inferiora. ꝛ ibi nõ dixerũt ꝙ esset eadẽ ꝓpriẽ. quia nec materia corpalũ est nata sustinere formas spirituales nec ecõuerso. Cõsiderantes aũt ꝑm analogiã sub rõne potẽtie inq̃ntũ ꝑbet fulcimentũ forme in ratiõe mobilis. dixerũt esse eandẽ ꝙ analogiã. Quoniã sicut in corporibꝫ est aliqd qõ sustinet variatiões quo ad ꝓprietates corpales. ita in spũalibꝫ quo ad spũales. ꝛ est ibi rõ ꝓpriꝰ ꝛ posteriꝰ in ꝓncipãdo. Nã materia ꝓt esse fulcimentũ variatiõis ꝑm situ ꝛ formã. vt in corpibus corruptibilibꝫ. aut ad situ tñ vt in supꝝ. aut ad receptionẽ influẽtie ꝛ habituũ ꝛ pditionẽ. vt in substãtiis spũalibꝫ. ꝛ ꝑm hãc cõsiderationẽ ꝓprie est materia in corpalibꝫ ꝛ corruptibilibꝫ. minꝰ ꝓprie in corpibus incorruptibilibꝫ. mĩme in spiritibꝫ. Et inde etiã est ꝙ dicunt aliqñ immateriales. qꝝ minimũ habẽt de hac possibilitate. ꝛ ꝑm hꝰ materia est in fimũ. Et ibi nõ posuerũt materiã vnã. qñ materia in angelis nõ habet potestatem ad trãsmutationẽ formaꝝ substãtialiũ. nec est possibilis ad recipiendũ formas corpales. ꝛ inde est qõ dicẽ pbs. ꝙ spũaliũ ꝛ corpaliũ nõ est materia vna. Cõsideãs potentiã materie in relatiõe ad formã vt mobilem. Et bis patet ratio diuersitatis ꝛ via harꝝ positionũ. et ꝙ vez dicũt ꝑm diuersas vias ꝛ ꝑm diuersos modos intelligẽdi. ꝛ sic currũt diuerse ratiões. ꝛ auctoritates ĩuenĩunt ad ptes oppositas
14 Et patet Rº. obiectoꝝ. nec est ꝛtradictio si qs recte intelligat vtraꝝ. Vel aliꝫ potest dici ꝙ cũ loqmur de vnitate materie. loqmur ꝺ ipa ꝑut ad eã stat resolutio ꝓncipio ꝛ. ideo tripliciꝫ possumus loq; ꝑm ꝙ tres sunt q̃ dicent resolutionẽ facere ad ꝓncipiũ materiale. Nã ad materiã resoluit naturalis. q̃ cõsiderat generationẽ ꝛ corruptionẽ. Ad eã resoluit pbs vniuersalis. q̃ cõsiderat oñe corpus mobile. siue ad situ. siue ad formaꝝ. Ad eã resoluit methaphisicꝰ. q̃ cõsiderat oñe ens. ꝛ vnusq̃sq; resoluit ꝑm amplitudinẽ sue cõsiderationis. Nã pbs inferior q̃ negociaꝰ circa generationẽ ꝛ corruptionẽ. cõsiderat materiã vt est ꝓncipiũ generationis ꝛ corruptionis. ꝛ sic est solũ in bis inferiorꝫ. ꝛ qñ oñia talia sunt ad inuicẽ trãsmutabilia ideo solũ dicit eandẽ materiã corpalũ ꝛ corruptibiliũ. Pbs supior cõsiderat ipam naturã mutabilẽ siue ad situm siue ad formã. ꝛ videt eandẽ passionẽ in inferioribus ꝛ supioribꝫ. ꝙ quã mutabilia sunt ad situ. vt partibilitatẽ mobilis. cuiꝰ ꝓncipiũ est materia. ꝛ iõ resoluit ad materiã oñis rei corpalis. ꝛ ꝑm hunc ꝑm est eadẽ materia in oñibꝫ corpalibꝫ. Metha. cõsiderat naturã oñis creature. ꝛ maxime sube ꝙ se entis. in qua est cõsiderare ꝛ actũ essendi. ꝛ hũc dat forma. ꝛ stabilitatẽ ꝙ se existẽdi. ꝛ hãc dat ꝑstat illud cui innitit forma. hec est materia. ꝛ qñ ꝙ se esse in spũalibꝫ ꝛ corpalibꝫ dicit communitatẽ nõ cõuocã. ꝛ cõitatẽ generis ꝛ rei. nõ analogie solũ. ideo debet recurrere ad ꝓncipiũ vnitatẽ. iõ ꝑm metha. in oñibꝫ ꝙ se entibꝫ est ponere vnitatẽ materie
Omniũ istoꝝ pbꝝ cõsideratio vera est. sed differẽter iudicãt. Pbs eñ nõ dicit eandem materiã nisi in corporalibꝫ. qꝝ nunq̃ venit ad cõsiderandũ materiã ꝑm essentiã. sꝫ solũ ꝑm esse. ꝛ absq̃ dubio aliqõ habet esse in corpalibꝫ qõ nõ in spũalibꝫ. ꝛ aliqõ in corruptibilibus qõ nõ in incorruptibilibꝫ. Meth. vero nõ tñ ꝑm esse. sed ꝑm essentiã cõsiderat. ꝛ qꝝ abstracto oñi esse non est repiri nec etiã fingere diuersitatẽ in materia. ideo dicẽ esse materiã vnã ꝙ essentiã. ꝛ iõ cũ hanc questionẽ tractat theologꝰ. aut ꝓtractat eã sicut naturalis aut sicut methaphisicꝰ. qꝝ ipe potest accipe modos oĩum sciarum cũ ei famulanꝰ. Si vt naturalis. sic dicet nõ esse eandẽ Si vt metha. dicet eandẽ esse ꝙ essentiaꝫ. differentem ꝑm esse. Et qñ nobiliori modo iudicat metha. q̃ scientie inferiores. iõ hi q̃ posuerũt materiã in spũalibus et corporalibꝫ. alꝰ eleuati meliꝰ iudicauerunt. q̃uis ꝑm diuersas cõsideratiões vtriq; posuerũt dicere verũ. vt ꝑus est oñsum. Cõcedende q̃ sunt rões ꝓbates eẽ materiã ꝙ essentiã in spũalibꝫ ꝛ corpalibꝫ. sicut manifeste innuit Augꝰ. in li. de mirabilibꝫ sacre scripture. q̃ fuit altissimꝰ metha. Qꝝ obiicit q̃. q; distinguit materia ꝛtra angelicã naturã. ꝛ dñm ꝙ loquit de materia ꝑm eẽ. nõ ꝑm essentiã. Vel aliter distinguit ratiõe actualitatis que est in angelo. rõne cuiꝰ summe infert creaturas appropinquat deo. ꝛ rõne passibilitatis que est in materia de se. rõne cuiꝰ est ꝙ ẽ nihil. 15
Qꝝ obiicit quoꝝ materia ẽ vna ꝛc. dicendũ ꝙ loquit de materia ꝑm esse. hoc est de materia trãsmutabili rõne cuiꝰ dicunt res ad inuicem trãsmutabiles. ꝛ iõ sermo ille ꝑm pbicũ ꝛ ĩ genere pbici est intelligẽdus. ꝛ alij ꝑmones ꝛsimiles q̃ dicũt materiam esse diuersam. oñes eñ loquunt de materia ꝑm esse 16
Qꝝ obiicit de potẽtia suscipiẽdi. dñm ꝙ potẽtia materie ꝑm se cõsiderata. nõ est magis ad hãc formaꝝ q̃ ad aliã. imo indifferẽter se habet ad omnẽ. Nã materia ĩ se cõsiderata nec est spũalis nec corpalis. ꝛ ideo capacitas ꝛsequẽs essentiã materie. indifferenter se hꝫ ad formam. siue spũalem siue corpalẽ. sꝫ qꝝ materia nunq̃ expoliat abomĩ esse. ꝛ qõ solã est sub esse corpali nũq̃ exuitur. ꝛ simliꝫ qõ sub esse spũali. hinc est ꝙ materia cõsequẽs esse in spũalibꝫ ꝛ corpalibꝫ est alia ꝛ alia. Qꝝ 18
obiicit de ꝓtibilitate. dñm ꝙ hoc nõ est rõne ipsiꝰ materie. qꝝ materia abstracta oñi forma simplex est. non tñ habet actualẽ simplicitatẽ. vt pũcꝰ. sꝫ simplex qꝝ caret

actuali extensione. habet tamen possibilitatē ad illam. ⁊ cū natura forme corporalis illi materie dat. tūc reducitur ad actum. Unde cū dicit q̄ extensio est a materia non est intelligendū q̄ a materia fm essentiā suā. sz fm esse p̄out suscipit formā corpalem que nō est nata esse in materia nisi cū extensione. cuius ipsa in se sit simpli
19 ci essentia consistēs. Ꝙ obūcitur q̄ materia est tenebra. dōm q̄ tenebra dicit ratione p̄uatiōis forme. ḋa forma lumen est. ⁊ ideo materia cum p̄uatione repugnaret cōtemplationi. Et quia in angelis facta est subactu p̄fecto sublata p̄uatione. hinc est q̄ remota ē ab ea ratio tenebrositatis. ⁊ sic patet illud. ℔ nō em̄ est tenebra p essentiā. nisi quis forte dicat tenebrā cōparati/ue. sicut creatura oīs tenebra est respectu summe luc̄ sic ⁊ materia tenebra potest dici respectu dei ⁊ respectu
20 forme qua p̄ficit Ꝙ obūcit q̄ materia nō est illud q̄ omnia numerant. dōm q̄ licet aliqui voluerūt dicere q̄ materia ratione qua est fundamentū dat esse firmum. ⁊ in ea ratiōe est ratio mensurādi. quia plus sapit ⁊ p/ticipat de natura generis substātie qō magis in seipso fulcitū est. tamē illud nō est cōueniens dicere q̄ ipa materia sit illud vnū. cū hoc debeat esse cōpletissimū. sicut dicit in. x. p̄me p̄bie. q̄ albedo est mensura omniū colorum. ⁊ ideo dicendū q̄ nō ponim⁹ materiā vnaz. quia ipa sit mensura. sz quia si nō est materia vna. impossibile est ponere ad vnū mensurās. cū illud p̄supponat illam. q̄d aūt sit illud vnū qō est mensura oīm que sunt ī genere subē hoc est alterius inquisitionis.

Questio III ć

Utrū materia spūaliū ⁊ corpaliū sit vna fm numerum aut fm vnitatē aliā. Et q̄ sit vna numero videtur sic. Oīe illud qō ita est vnū q̄ non recipit distinctionem est vnū numero. materia p essentiā suā ita est vnum q̄ omnino nullā habet distinctionē fm suā essentiā. quia oīs distinctio est a forma. ergo necesse est materiā in omnib⁹ esse vnā numero. Itē oīe qō est vnū. ē vnū vel genere vel specie vel numero. sz materia nō est eadem in spūalib⁹ ⁊ corpalib⁹ vnitate generis vel speciei cū illa sit solū a forma. ḡ a diuisiōe materia est vna numero. Itē status p̄fectus nō potest esse nisi in vno. ergo sicut est stat⁹ in genere efficiētis ⁊ finis vltimi. sic est status q̄ vnū solū est p̄imū efficiens p essentiaz ad qō oīa reducunt. ergo videt similiter cū ex pte resolutionis sit status in essentia materie. q̄ illa sit vna numero. Itē cū dicit materia lapidis est materia. ⁊ materia angeli est materia. aut dicit vniuoce. aut ęquoce. aut idem p̄dicat de se. Sed nō equiuocē. quia tūc angelus et lapis ęquoce dicerent substātie. ℔ non vniuoce. quia vniuocatio est solū in formis. ⁊ in his que dicūt formā. ergo oportet q̄ idē p̄dicetur ō se. ergo si materia lapidis ⁊ materia angeli nō sunt plures materie. sz vnica. restat q̄ materia est in spūalib⁹ ⁊ corporalib⁹ numero vna. Itē intelligam⁹ materiā siue spiritualiū siue corporaliū p abstractionē ab omnib⁹ formis. intelligit materia vt simplex. intelligit materia vt vnica. nullo modo multiplicata nec distincta. sed formē supuenientes nō mutant essentiā materie. sed solū esse. ergo si prius erat materia ōrum ad essentiā vnica numero. ergo ⁊ nūc cū habet formas. Itē intelligamus p impossibile q̄ deus de vno lapide faceret angelū. tunc mutaret forma ⁊ esse materie. sz essentia esset salua. ergo materia cū sit vna p essentiā. etiā in hac transmutatiōe est illius mutatiōis subiectū. sed illa mutatio est vna numero. ergo materia p essentiā manet vna numero. Arguitur ergo sic. si in illo angelo sic ꝓducto ⁊ lapide p̄existente est materia vna numero. ⁊ tm̄ distat ille angel⁹ a materia corpali ōrum alius angel⁹. ergo videt q̄ in alīs rebꝰ corpalibus sit materia vna numero. Contra. vnū numero respicit esse indiuiduū siue indiuiduatum. sed materia in corpalib⁹ ⁊ spiritualib⁹ nō ē vna vnitate indiuiduali. ḡ nō est vna fm numerū. Maior patet. minor ꝓbatur p hoc q̄ quecūq; sunt eadē numero alicui indiuiduo. inter se sunt vna numero. sed angelus a sua materia nō differt numero. nec lapis. ergo si materia lapidis ⁊ angeli est vna numero. ergo lapis ⁊ angel⁹ sunt vnū numero. qō falsum est. Itē vnū ⁊ multū sunt differētie entis in actu. sed materia est omnino ens in potētia. ḡ si diuidētia non ꝯueniūt nisi eis quib⁹ cōuenit diuisum. ergo nullo modo potest ee materia p essentiā vna numero. Itē si de auro vno fiāt diuersa vasa. postq̄ facta sunt. iam illud aurū desinit esse vnū ꝓpter distinctionē supinductā. cuz ergo de materia fiant creature genere ⁊ specie differētes. videtur igit̄ q̄ materia numerē in illis. ḡ ⁊c. Itē oppositā nō sunt cōpossibilia circa idem numero. hoc plānū est. quia mutuo se expellunt. sed oppositē forme sūt circa materiā vt in diuersis. ergo impossibile est materiam esse vnā numero Itē impossibile est idē numero ee ens ⁊ nō ens. q; inf ens ⁊ nō ens sūma ē distātia. sz ag⁹ fm suā formā ⁊ distantiā est in actu. aia antixpi nec est fm materiā nec fm formā. imo creāda est fm suū totuz ergo impossibile est q̄ angeli ⁊ aīme sint eadē materia. vel alteri⁹ creature diuerse. Itē creatio non solū terminatur ad esse. sed etiā ad essentiā. ḡ vbi sunt diuerse creationes. oportet diuersos esse terminos p essentiā. sed creatio aīme petri ⁊ anime antixpi est alia ⁊ alia. et vtrobiq; p̄ducit essentia materie. ergo necesse est materiam hic ⁊ ibi aliā esse p essentiā. ergo impossibile ē esse numero vnā. Itē esse simpliciter vnū in pluribus. hoc est p̄oprietas dei. siue esse vnū in omnib⁹. ergo nō cōpetit alīq. vel si cōpetit alīq. mīme cōpetit ei qō marie distat a ḋo sz maria marie distat a ḋo. cū sit ꝓpe nihil ḡ nullo mō vr ipi ꝟuenire q̄ ipa sit vna nūero ī oib⁹ vel etiā in pluribꝰ. R⁹. dōm q̄ positio p̄ho⁹ ⁊ p̄icoꝝ 21
viroꝝ hec fuit ⁊ est. q̄ materia in quibuscūq; est p essentiam. est vna. ⁊ vna numero. Et rationē hui⁹ assignāt quia materia hoc̄m qō est. omnino est ens in potentia. ⁊ ideo oportet q̄ in quibuscūq; est sit p essentiā numero vna. hec aūt ratio bona est. qō melius patet si p/tractetur. Quia em̄ materia oīno est ens in potētia. ideo p̄ sui essentiā nullū habet actū. nullā formā. ḡ nullam distinctionē. si nullā distinctionē habet. ⁊ non est nihil. oportet ḡ q̄ sit vna sine multitudine. ⁊ ita numero vna. Ampli⁹. Quia ens omnino in potentia. ideo nec genus nec spēs esse potest. Quia dicit aliquo modo actū. ideo nō potest esse cōmunis eis quib⁹ est cōis vnitate vniuersalitatis vel vniuocatiōis. ḡ nec genere nec specie est vna. ⁊ tamē nihilomin⁹ est vna. et ita est vna numero. Rursus quia est ens omnino in potentia. ideo de se est infinita. ⁊ ad formas infinitas. sz deus quia infinit⁹ est. vbiq; est sua infinitate. que venit ex actualitatis summe p̄fectiōe. sic ⁊ materia q̄ infinita. in omnib⁹ materiatis est vna ꝓpter infinitatem eius que venit ex summe potentialitatis imp̄fectione Postremo. quia materia est ens in potētia. vnitas ei⁹ nō potest esse vnitas indiuiduatiōis. siue p cōtinuitatem sicut mons est vnus. siue p actualē simplicitatem sicut angelus est vnus. sed si habet vnitatē. vnitatem habet omogeneitatis. hec aūt vnitas solū manet ī diuersis. sicut patet si de eodem auro fiāt multa vasa. illa

sunt de eodem auro p omogeneitatē. sed aurū qđ est in
vno differt ab auro qđ est in alio. adeo vt non sit vnū
per ꝯtinuitatē. Si igit materia non ēt vna actuali sim/
plicitate vt angelus. nec ꝯtinuitate vt mons vel auri
frustū. sed solū omogeneitate. ⁊ hec non tollit p aduen
tum formarū. ita est materia vna sub oībus formis. si/
cut oībus formis abstractis. sed abstract⁹ oīb⁹ formis
nulla est distinctio in materia. imo intelligit vt simpli
citer vna. nunc igit materia est in oīb⁹ materiatis nu/
mero vna. qđ est eius oīno in potētia. ⁊ hec ē recta ratio
et causa. Ex his p magna parte patēt obiecta. qm̄ et p̄/
dictis colligi potest q̄lis est illa vnitas, qua materia di
citur vna. ¶ Non enī est vnitas actualis cuiusmodi est
vnitas consci in foro et theatro. ⁊ cuiusmodi est vni/
tas dei. sed illa vnitas magis est possibilitat⁹. ⁊ potest
dici omogeneitat⁹. que adeo ampla est vt sustineat re/
ceptionē maioris multitudis diuersitat⁹ formarū sup/
adiectarū. q̄ vnitas forme alicui⁹ vlis ⁊ generis gene
ralissimi. ⁊ hoc p̄ter sūmā possibilitatez. vnde dī vna
numero quēadmodū ouis carens signo. respectu ouiū
22 habentiū signū dicit esse signata. p hūc modū intelligi
potest materia numero vna. Q obīcit ḡ. vnū nūe/
ro respicit indiuiduū. dō q̄ verū est. put vnuz numero
dicit accidēs. vel put ꝯsequit esse actuale. non autē est
verū put respicit essentiā. qm̄ hoc modo se extendit ad
vnitatē maioris capacitat⁹. q̄ sit vnitas indiuidualis
et de illa non sequit q̄ sunt eadē vni ⁊c. sicut non sequ
23 tur q̄ homo ⁊ asinus vniunt in aīali. ḡ sunt vnū int̄ se.

Q obīcit q̄ vnū numero est differētia entis in actu
dō q̄ verū est de vno qđ dicit vnitatē completā. Uni
tas enī ⁊ veritas ⁊ bonitas p̄ie ⁊ complete sūt i crea/
tura completa. nihilomin⁹ tamen sicut dicit Aug⁹ de
vera reli. incomplete reperiunt⁹ in materia. Sicut enim
materia incōplera est de se. ita vnitatē q̄z se habet incō/
pletā. possibilē tm̄ q̄ztū adesse compleri p formā cuius
aduētu ꝯstituit indiuiduū numero vnū. vnitate actua
24 li ⁊ completa. et cuius etiā aduentu fit distinctio ⁊ sur
git in rebus multitudo. Q obīcit de auro non est si
mile. qz aurū habet vnitatē ꝯtinuitat⁹ ⁊ indiuidualita
tis que opponitur numerationi ⁊ discontinuitati. ⁊
hoc est quia aurū. ⁊ si sit materia cyphi. est ens in actu
25 non sic materia p̄ma respectu materiatoꝝ vt ostensum
est p̄us. Q obīcit q̄ opposita non p̄nt se cōpati cir/
ca vnū. ⁊ q̄ idem non pōt esse sil ens ⁊ non ens. ⁊ diuer
sis mutatiōib⁹ introduci in esse. Ad hec tria vnica est
rnsio. s. q̄ illud est verū de eo qđ est ita vnū q̄ eius vni/
tas repugnat multitudini. sicut est vnū indiuiduū. sed
de eo qđ est ita vnū q̄ multitudini nō repugnat. imo p/
pter suā possibilitatē admittit⁹ oēm diuersitatē non ha
ber veritatē. imo simul ⁊ semel bñt opposita. simul etiā
et semel potest esse in re ⁊ potest esse in potētia agentis
et diuersis ꝓductiōib⁹ ꝓduci. sicut diuers⁹ formis in/
formari. Et hoc patet. q̄ forma hūanitat⁹ est vna vni/
tate vlitat⁹. vnde simplicit verū est q̄ est hō qui gene
rat. ⁊ est homo q̄ generādus est. ⁊ est hō albus ⁊ est ho/
mo niger. īo oīb⁹ his est forma vna vlis. Q si dicas
q̄ nō est simile. qz hūanitas non est vna numero vt ma
teria. dico q̄ q̄uis nō sit vna nūero sed spē. tm̄ vnitas
materie que est vnitas omogeneitat⁹. maioris ampli/
tudinis est q̄ hūanitas ipsa. ⁊ maioꝝ diuersitatez ad/
mittit. ⁊ ideo nulla est oppositō. nulla oīno ꝯtradictio
et comparatione oppositoꝝ ad vnitatez materie p essenti
am. s. solū et⁹ ꝯparatōe oppositoꝝ ad vnitatē matie fm ēē
vnde sicut si duo cyphi facti sunt de auro ꝯformi. pōt
vnus ꝛestrui altero remanēte. vel vnus ꝓduci altero ī
esse ꝓducto. sic intelligendū est in ꝓposito. Si q̄s enīz
vult vnitatē materie intelligere. oporet ab vnitate in/
diuiduali animū abstrahere. ⁊ sup actuz imaginatiōis
ꝓdescēdere. ⁊ oīno ens in potētia p ꝙuationē cogitare
et sic poterit aliq̄lit capere. Quādiu enī materia vt mo/
les excogitat⁹ ad vnitatez essentie nullo modo ꝓpingit 26

Qđ vltimo obīcit satis planū est. sicut enī deus est
infinit⁹ ⁊ materia infinita. alio tamē modo infinitat⁹
qui potius est p recessum q̄z p accessum. vnde non com
petit forme sed materie. sic intelligendū est de illa vnita
te. Deus enī est vnus in pluribus. ita q̄ p̄fectissim⁹ ⁊ oī/
no actus. ⁊ b̄ est et⁹ soli⁹. s̄z materia est vna in omnib⁹
⁊ hoc q̄ p suā essentiā nō potest esse distincta. nō sic est
de forma. ⁊ sic patēt oīa.

Onsequēter querit⁹ de scō attributo. scz de di
scretiōe p̄sonali. Circa quā tria q̄runt⁹. Primo
q̄rit⁹ vtz in angelis sit mera discretio p̄sonalis
Scō vtz hec ꝓprietas sit accidētalis aut substātialis
Tertio ꝑo vtz sit materialis vel formalis.

Questio I d

Q in angelis sit mera discretio p̄sonal⁹. ita q̄ angli ali
qui differāt solo numero. videl Dan. vij. milia miliuz
ministrabāt ei. ⁊ ꝯstat q̄ nō habebāt misteria differētia
specie. q̄t daniel enumerat. ḡ nec mīstri oīs differebāt
specie. ḡ aliqui vel oēs differebāt numero solo. Q
si dicas q̄ tot misteria. obīcit de scō apte autoritatis. ⁊
decies cētena milia assistebāt. ꝯstat q̄ tanta diuersitas
nō poterat cadere ibi nisi fm numez. cū haberēt vnum
starū scz assistere Itē gloria est regi habere in bros mi
nistros vnifomes. ḡ si gloriosum ē regnū in q̄ cuz xp̄o
gaudēt oēs sancti. videl q̄ multi sint vnifomes i il/
lo supno palatio. ⁊ ita solo numero vel p̄sona differen
tes. Itē p̄sonalis discretio est i deo. angelis. ⁊ hoīb⁹
⁊ cū natura angelica sit diuine ꝓpinquio⁹ q̄z humana.
ḡ ⁊ discretio p̄sonalis. ꝑz in deo sunt plures p̄sone diffe
rentes sola p̄sonalitate. similit in hoīb⁹. ḡ videt q̄ simi
liter in angelis. ḡ sunt ibi aliqui solo nūero differētes
aut oēs. Itē oīe aīal p naturā desiderat societatē si/
milis in specie. ¶ Nā oīe aīal ad sibi simile copulabitur
⁊ volatilia ad sibi similia ꝓueniūt. ḡ angel⁹ p naturam
desiderat societatē silis in specie. ꝑz desideriū et⁹ non est
frustra. maxie in angelo bono. ḡ ⁊c. Si tu dicas q̄
illud est vez in aīalib⁹ nō in subīs spūalib⁹. tūc quero.
vtz in angelis sit socialis ⁊ amicabilis effect⁹. ꝯstat q̄
sic. ꝑz in quocūq̄z ē ponere affectū talē. est amare silem
appetere b̄re. ḡ redit idē qđ p̄us. Cōtra. diuersitas q̄
est numero solo causat⁹ a diuersitate materie. inde est q̄
sol nō multiplicat⁹. qz et⁹ essentia est et tota sua materia
vel q̄ materia et⁹ nō est diuisibilis nec multiplicabilis
ꝑz ralis rō est in angel. ḡ ⁊c. Itē rō finalis multipli/
catiōis fm numez venit ex pte corruptibilitatis. ideo
ēm multiplicat fm numez. vt qđ nō poterat saluari ī
vno. ipa spēs saluaret in pluribus. vñ sol ⁊ luna q̄ ppe/
tua sunt. nō bñt nisi vnū solū indiuiduū in eadē specie
ḡ ⁊c. Itē si repire ꝯtingit extrema. ⁊ medīū. ꝑz cōtin/
git repire pluralitatē p̄sonaz ī vna natura i deo. ⁊ ecō/
uerso. pluralitatē naturaz in vna p̄sona. vt in hoīe et
in xp̄o. ḡ ꝯtingit pluralitatē naturaz repire in pluri
b⁹ p̄sonis. vt tot sint nature differētes q̄t sunt suppositi
⁊ tot spēs q̄t indiuidua Itē distinctio p̄sonal⁹ pura ē
in deo q̄z ad originē. ⁊ in hoīe sil⁹. ḡ videt q̄ origo sit
tota p̄ncipalis rō discretiōis p̄sonalis. cū ḡ in angel⁹ 27
nō repiat origo. nec pura distinctio p̄sonalis p ꝯsequ

R⁹. dom q̄ hic fuit duplex positio. Quidā enī dixe
runt q̄ in angelis est discretio p̄sonalis ꝑz nunq̄z pure

immo sunt ibi tot spēe ꝛt indiuidua · sil'r dicūt in lumi
naribꝫ mundi · sz licet ꝑ aliquā probabilitatē habeat in
corpibꝫ · nō tñ videt rōnabile in spiritibꝫ vt nullꝰ cōmu
nicet cū alio in natura spūali · Sic enī innotescit ꝙ scri
ptura multi angeli ad idē officiū ordinant · ꝛ vident ha
bere operationē eandē · nob aūt nec ꝙ scripturā · nec ꝙ di
cta sanctoꝝ · nec ꝙ officia innotescit tāta diuersitas · ideo ñ
videt nisi ꝑsumptio ꝑ dicere · marie cū non appareat in
pmptu aliqua rō cogēs · Alia ē positio sobria ꝛ catho
lica · qꝫ ī angelis est ponere distinctionē ꝗtū ad psona
litatē tm̄mō · aut ī oībꝫ aut ī aliqbꝫ · ꝛ ꝺcedēde sunt rati
ones ad ꝑ inducte · tū ex pte mīsterij · tū ex pte assimilati
28 onis ad deū · tū ex pte assimilatiōis mutue. Ꝙ obij
citur ꝙ diuersitas fm numeꝝ venit ex diuisione mate
rie · dōm ꝙ falsum ē · sz multitudo ꝙ generatiōz venit ex
diuisione materie · qz generās dat generato ptē sue ſbe
Diuersitas aūt āgeloꝝ nō ē ꝙ multiplicationē vni ab
altero · sz oīm angeloꝝ a deo · Et ꝙ ꝑ patet sequens ob
iectū de fine · qz ille nō est finis multiplicatōis · sed mul
tiplicatiōis successiue · sz rō potissima mltiplicatōis in
boībꝫ ꝛ ī angel' ē diuīe potētie · ꝛ sapīe · ꝛ bonitat' ꝛ decla
ratio ꝛ collaudatio · q manifestant in multiplicatiōe ꝛ
glorie beatoꝝ amplificatione · qz amor charitatis exul
tat in multiplicatiōe bone societatis · vñ credo ꝙ erūt
29 in magno numero ꝛ pfectissimo · fm ꝙ decet illā supnā
ciuitatē oīm decore fulgentē. Ꝙ obījcit de medio · di
cendū ꝙ angelꝰ nō potest esse mediū · qz sicut in ꝑceden
tibꝫ ꝓbatū est · q̄ꝫ is in angelo nō sit tāta naturarū di
uersitas q̄ta in boīe · nihilomīꝰ aliqua est · Ꝓtereꝛea ·
q̄ꝫ is nō diuersificet in boībꝫ pluribꝫ humana natura
30 tñ multiplicat in illis · ꝛ ideo nō est q̄rere aliud mediū.

Ꝙ vltimo obījcit de origine q̄ est ꝓncipalis ratio di
scretionis · dōm ꝙ q̄ꝫ is Rich · dicat ꝙ psone in boībꝫ
distinguunt origine · tū hoc nō hñt ratiōe ꝓncipū · nam
pauci boīes sic distinguunt ꝙ illā habitudinē · Ad so
lum ēm vnū boīez habet homo illā habitudinē · ꝛ tñ ab
oīmibꝫ differt psonalit' · sz rō distinctiōis psonalis q̄ꝫ tū
ad veritatē venit ex ꝓncipijs ꝯstituētibꝫ ꝛ ꝑticulātibꝫ ·
q̄ꝫ tū ad noticiā venit ex qualitatibꝫ · q̄ꝫ vtrūꝫ est ī an
gelis repire fm diuersitatē · diuersa em̄ hñt principia ī
diuiduātia · ꝛ diuersas ꝓprietates īnatas · sicut em̄ ho
mines diuersas hñt facies · sic diuersas hñt mētes ꝛ ꝙ
prietates mētales · ita intelligendum est in angelis suo
modo. Questio II e

Utr̄ psonalis ꝓprietas sit in angelis accidētalis vel ſb
stantialis · Et ꝙ accidētalis videt sic · Boet⁹ dic ꝙ om
ne ꝓpriū manat de genere accidentiū · nō solū ꝓprium in
diuiduī · sz etiā speciei · sz indiuiduū magis approximat
accidētibꝫ q̄ꝫ spēs · g̃ multo fort⁹ ꝓprietas indiuidual'
de genere accidentiū est · sz discretio psonalis est ꝓprie
tas indiuidualis · g̃ ꝛc. Jrē Hugo de sancto victore
ꝙ in diuinis est psonalis discretio ꝙ originez · in angel'
ꝙ q̄litatē · in boībꝫ vtrūꝫ mō · si g̃ tā q̄litas q̄ꝫ origo dic
ꝓprietatē accidentalē in creaturis · ptz ꝛc · Jrē porphi
dicit ꝙ indiuiduū ꝯstat ex ꝓprietatibꝫ q̄ꝫ collectioz
impossibile est in altero repire · sz tales sunt ꝓprietates
accidētales · g̃ indiuiduatio est ꝙ accidētia sed ꝙ eadem
est psonalis discretio ꝙ que est indiuiduatio · ergo ꝛc ·

Jrē humana natura in xp̃o nō habuit psonalitatem
nec discretionē psonalē · sz ꝯstat ꝙ habuit que sunt es
sentialia ſbe rōnali · g̃ psonalis discretio nō est ſubalis
siue essentialis nec boī nec angelo · Jrē circūscriptis
omnibꝫ accidētibꝫ · res nō cadit in sensu · sz solū in intel
lectu · sz vniuersale dū intelligit · singulare dū sentit · g̃
circūscriptis accidētibꝫ · circūscribit indiuiduatio · g̃ ꝛ
psonalis discretio · ꝛ sic idē qꝫ ꝓpus · Jtē discretio ꝙ
sonalis est discretio fm numeꝝ · sz circūscripta q̄ntita
te nō est intelligere numeꝝ · g̃ nec discretionē psonalez ·
sed subale intelligit circūscripto accidētali · g̃ si discre
tio psonalis nō pōt intelligi accidētibꝫ circūscriptis · g̃
nō est subalis angelo sz port⁹ accidētalis · Cōtra · ar
guit ꝓmo ꝙ tertū · Magister ei dicit ꝙ ꝓma ꝯsideratio
est de suba ꝛ sub ꝓma ꝯsideratiōe cōprehendit psonalem
discretionē · g̃ videt ꝙ psonalis discretio ē angelo ſbal'.

Jtē psona nō est aliud q̄ꝫ indiuidua suba rationalis
nature · sz indiuidua suba inq̄ꝫtum hmōi est ī genere ſb
stantie · nō ꝙ reductionē · sz directe fm lineā rectā · g̃ in
q̄ꝫtū hmōi est ī genere subē · g̃ psonalitas nō ē in genere
accidētis · qz in eodē genere est albū inq̄ꝫtū albū · ꝛ albe
do · g̃ in eodē genere psonalitas ꝛ psona. Jtē nullum
accidēs est nisi in suba indiuidua · g̃ oīe accidēs conse
quit̄ indiuiduitatē essentie · ꝛ tā in rationali q̄ꝫ in irra
tionali ꝑ habet veritatē · g̃ ꝓpus ꝙ natura est aliq̄d indi
uiduū subē rōnalis q̄ꝫ habeat accidēs · g̃ ꝙ ꝓpus persona
g̃ discretio in psonalitate Jtē que differūt psonalita
te · differūt in suis ꝓncipijs subalibꝫ · sicut patet ī petro
ꝛ in paulo · ꝛ que sic differūt subaliter discernunt · ergo
discretio psonalis dicit differentiā subalem · g̃ nō est ꝙ
prietas accidētalis. Jtē nō est maior discretio in ac
cidentibꝫ q̄ꝫ inter opposita · sz opposita nō faciūt discre
tionē psonalē · qz vnꝰ homo ꝓpus est albus · postea niger
ꝓpus puer · postea senex · ꝛ tñ idē indiuiduū est ꝛ vna ꝑ
sona · g̃ ꝛc · Jtē accidētia diuersa cū sunt in vno sup
posito · sunt vnū numero · vt grāmaticū ꝛ musicum · sed
hoc nō esset si diuersitas fm numeꝝ vel fm discretiōez 31
psonalē veniret ab accidētibꝫ · g̃ ꝛc · Rꝰ · ad ꝓdictoꝝ ī
telligentiā notandū ꝙ circa hoc est triplex mod⁹ dicen
di · Quidā enī dicere voluerūt ꝙ psonalis discretio est
accidētalis ꝓprietas · qz dicit ꝙ est in genere acciden
tis · ꝛ qꝫ causat̄ ab accidētibꝫ · sicut discretio numeral'
in hoc aūt differētia est · qz discretio numeralis causat̄
a diuersitate ꝓprietatū · in quibꝫ cōicant creatura rōna
lis ꝛ irrōnalis · sz discretio psonalis a ꝓprietatibus q̄ꝫ
insunt ꝓpe rationali creature · Sz illud improbatur
in opponēdo ꝙ multas rōnes · nec potest hr̄e veritatem
ꝙ distinctio indiuidualitatis sit ab accidētibꝫ · cum in
diuidua differāt fm subam · nō solū fm accidēs · ꝛ simi
liter de discretiōe psonali intelligendū est · Et ideo alꝰ
modus est dicēdi · ꝙ discretio psonalis dicit ꝓpietatem
accidentalē · q̄ tamē nō causat̄ ab accidētibꝫ · sz a ſb
stantia siue ꝓncipijs subalibꝫ · sicut vnitas q̄ꝫ est ꝓncipi
um numeri est ī genere accidētis · tñ immediate hz ortū
a suba · Sz cū psona dicat idē qꝫ suppositū rōnalis na
ture vt est in genere ſbe · nō videt ꝓbabile ꝙ psonal' di
scretio dicat ꝓpietatē accidentalē solū · Et ideo ē ter
tius modus dicēdi ꝙ discretio psonalis ꝛ si videat di
cere accidēs · qz dicit ꝙ modū accidētis · tñ ꝓncipaliꝫ di
cit q̄d subale · ꝛ si aliquo mō importat accidēs ꝑ est ꝯse
quēter · illud tñ immediate hz ortū a ꝓncipijs subalibꝫ ·
ꝛ hoc patet sic · Discretio psonalis addit sup discretōz
indiuidualē · discretio aūt indiuidualis duo dicit · in
diuiduationē ꝛ ꝯnter distinctionē · Indiuiduatio aūt
est ex ꝓncipioꝝ indiuisione ꝛ appropatione · ipa enī rei
ꝓncipia dū ꝯiunguntur inuicē se appropriāt ꝛ faciunt in
diuiduū · sz ad hoc ꝯsequit̄ esse discretū siue esse distin
ctum ab alio · ꝛ surgit ex hoc numeꝰ · ꝛ ita accidētalis
ꝓprietas ꝯnis ad subam · ꝛ sic indiuidualis discretio
dicit aliq̄d accidētale · ꝛ aliq̄d ſubstātiale · psonalis au
tem addit sup hanc dignitatē psonalitatis · Dignitas
aūt illa duo dicit · s · nobilitatē rōnalis nature · que ꝙ

natura rōnalis tenet ꝓncipatū inter naturas creatas. Vñ nō est ordinabilis ad ꝑfectionē formā. ⁊ hec nobilitas ⁊ si ꝑ modū qualitatis habeat intelligi. tñ essentialis est nature rōnali. Dicit em̄ illa nobilitas actualem eminentiaz. ita q̄ in suppōsito nulla sit alia natura ita ꝓncipalis. vt natura rōnalis. vt sit quasi ꝑ se sonās. ⁊ nō q̄ hoc dicit ei in xp̄o. natura rōnalis creata nō facit ꝑsonalitatē. ⁊ h̄ est accidētale. Dicendū igit q̄ quēadmodū indiuisibilis discretio ē er existēcia forme naturalis i materia. sic ꝑsonalis discretio ex existēcia nature nobilis ⁊ supeminētis i suppōsito. ⁊ nō ꝗ̄us vtro biq̄ importet q̄d subale. ⁊ silr accidētale. ꝯ̄s hoc dico in creatura. nō tñ importat accidēta'e q̄ causet vel oꝛtū habeat ab accidēte. sz poti⁹ ꝯsequit formā in materia. vel naturā in suppōsito. Ex his patet veritas ꝓbleꝫmatis ⁊ dissolutio obiectionū ꝓpte. Si em̄ querat. vtr̄ ꝑsonalis discretio sit ꝓprietas subalis vel accidentalis. Si subalis ꝓprietas dicat. q̄nmediate sequit subam. sic dōm est esse subst̄ātiale. Si subale dicat. q̄a nō erit gen⁹ subē. dōm q̄ q̄dammō sic. ⁊ q̄dammō non. Silr si oꝛ accidētalis ꝓprietas q̄ causat ab accidētibus sic dōm simplicit q̄ nō. Si ꝯo accidētalis q̄ est in genere accidētis. sic pōt dici q̄ q̄dammō sic. q̄dammō nō
32 fm distinctionē ꝓmo factā Q. ꝙ obijcit q̄ ꝑsonal' discretio ꝓtinet ad subam ⁊ nō causat ab accidētib⁹. h̄ totum ꝯcedendū est. Q. obijcit in oppositū q̄ oīe ꝓ
33 prīū manat de genere accidentiū. dōm q̄ Boeti⁹ loquitur de ꝓpria passiōe. ⁊ hāc dicit manare de genere accidentiū. nō q̄ nō causet ex principijs subiecti. sz quia ex ipsis formal' causalit' tñ est in genere accidētiū. Dupliciter ḡ deficit illa rō. ꝓmo quia peccat in intellectu huius
34 generis ꝓprīū. Est em̄ ꝓprietas q̄tū ad rē. ⁊ est ꝓprietas q̄tū ad modū. Et Boeti⁹ intelligit de eo q̄ realiter est ꝓprie passio. q̄ est ꝓprietas q̄tū ad modum. Proꝑetas aūt individualis aut ꝓprietas ꝑsonalis. ⁊ si videat dicere ꝓprietatē ꝯsequentē esse sicut accidēs. realiter tamē nō dicit nisi ap̄ꝓpriationē ꝓncipioꝝ ꝑ individuationē. h̄ dico q̄tū ad ꝓprietatē individualē. similit' proꝑetas ꝑsonalis nō dicit vltra h̄ nisi dignitatē siue nobilitatē nature rōnalis. q̄ nō est ei accidētalis. imo simplicit' et omnino essentialis. Peccat ⁊ ꝓdicta rō in malo intellectu ꝓdicati. q̄ ꝓprīū nō manare de genere accidētium nō q̄ manat ab accidētib⁹. sz q̄ manat a substātia ens de genere accidentiū. sic i ꝓposito. vnde sicut vnitas que est principiuz numeri oīa habet a principijs sube accidētaliter ad ipam relatis. nō a principio aliquo q̄ sit in genere accidētis. Sic intelligi pōt de discretione ꝑsonali fm id q̄ in ea accidētale. vtpote cōparatio ad alterā ꝑsonā. respectu cui⁹ habet distingui ⁊ numerari ⁊ eminētia dignitatis in suppōsito respectu alteri⁹ nature quā nō habuit humana natura in xp̄o. Q. obij
35 citur q̄ discretio ꝑsonalis est ꝑ qualitatē. dōm q̄ intelligit de qualitate q̄ est in genere q̄litatis q̄tū ad modū nō aūt q̄tū ad rē. Dis ei duob⁹ distinguūt ꝓdicamēta vel q̄tū ad essentiā. vel q̄tum ad modū. ⁊ aliq̄d est i genere substātie q̄ nihilomin⁹ habet modū accidentis. vnde etiā ꝯsuevit distingui qualitas dupler. s. substātialis ⁊ accidētalis. Vel dicendū q̄ hic loquit' ō distinctione ꝑsonali q̄tū ad nostrā cognitionē. ⁊ q̄ cognitio nostra est ꝑ qualitates accidētales. dicit ꝑsonas creatas distingui qualitate. ⁊ ꝑ hūc modū intelligit ꝙbum porꝓhirij. q̄ dicit individuū ꝯstare ex collectiōe proprietatū. loquit' em̄ fm rationē ⁊ cognitionē. nō fm rem. ⁊ sic patet tertiū. Q. obijcit. in xp̄o humana natura nō
36 habet ꝑsonalitatē. dōm q̄ h̄ est rōne illi⁹ eminētie q̄ cō sequit' ad nobilitatē. ⁊ illa supeminentia dicit quandā dignitatē accidentalē sicut ꝓs ostēsum est. que amitti potest nō solū ꝓ detractionē. sz ꝑ dignioris superinductionem. sicut alibi melius dicet. Q. obijcit de sensu ⁊ itel 37
lectu. dōm q̄ si sensus solūmodo sit singulariū. intellectus tñ potest esse nō solū vniuersaliū. sz etiā singulariū. vñ nō est intelligēda illa differētia cū ꝓcisione. et hoc patet. q̄ solus intellect⁹ cōprehendit intrinseca ꝑncipia petri ⁊ platonis. ⁊ circūscriptis omnib⁹ accidēti bus dicit eos esse discretos ⁊ distinctos. Q. obijcit 38
de numero. dōm q̄ sicut vnitatē subalem ꝯsequit' vnitas accidentalis inseparabiliter. q̄ nō est ꝓncipiū indiuisionis sz ꝯsequēs ad illā. sic diuersitatē subst̄antialē cōsequit' numer⁹ inseparabiliter. tñ fm rēz naturā distinctio illa est a substantiali principio nō accidentali. ⁊ sic patet totum.

Questio III f

Utr̄ discretio ꝑsonalis sit a ꝓprie ꝓncipijs formalis vl' materialis. Et q̄ a ꝓprie ꝓncipijs formalis. Rich. dicit q̄ tā in angelis q̄ in hoīb⁹ est discretio ꝑsonalis ꝑ q̄litatez. sz qualitas aut est forma. aut tenet se ex ꝓprie forme. ḡ ⁊c.

Jrē si aliq̄d ineſt aliq̄b⁹. ⁊ est in eis cōe ꝑ analogiam necesse est q̄ insit ꝑ aliq̄d analogice reptū i eis. Personalis aūt discretio est in diuinis ⁊ in angel' analogice sz in diuinis nullo mō est a materia. q̄ d⁹ est pura forma. ḡ ⁊c. Jrē ꝑsonalis discretio in creatura dic̄ maxīmā nobilitatē. sz q̄ magis nobile est. magis elōgat a materia. ⁊ maxime accedit ad formā. ḡ ⁊c. Item ꝑsonalis discretio dicit maxīmā autonomiatē in creatura. q̄ tale est. nullo modo est ad alterz possibile. oīe aūt tale ꝯsequit' formā. nō materiā. ḡ ⁊c. Jrē nihil q̄ est vnū in omnib⁹ est ꝓnciptū discretiōis. materia q̄tū est de se vnica est. ḡ nullo mō est ꝓncipiū discretiōis. ḡ nec discretiōis ꝑsonalis. Jrē diffinitio vt vult ꝓbs ē aggregati. ḡ cū diffinit' hō. nō forma tm̄ sz cōpositū ex materia ⁊ forma diffinit. ḡ si hō in cōi claudit in se materiam. ⁊ natura rōnalis silr. sz si ꝑsona addit aliq̄d sup naturā. cū nō possit addere materiā. oportet q̄ addat aliquid formale. Cōtra. Boeti⁹. spēs est totū esse individuoꝝ. sz esse est a forma. ḡ individuū supra spēm non addit formā. ḡ nec ꝑsona supra naturā. si ḡ aliq̄d addit aut materiā. aut accidētia. sz ꝑ accidētia nō pōt esse discretio ꝑsonalis vel individualis. ḡ necesse est ꝑ materiam. Jrē si ꝑsona adderet aliquā formā supra naturam. ḡ sic spēs est diffinibilis q̄ addit differentiā ⁊ formā supra gen⁹. ita etiaz individuū esset diffinibile. q̄d falsum est. Jrē si individuū sine ꝑsona addit formaz individuantē supra spēm specialissimā. q̄ro vtr̄ condictio possit facere aliā formā ꝑ oīa illi ꝯsimilē. ꝯstat q̄ sic. q̄ nulla est forma accidētalis cui⁹ simulem nō possumus cogitare. ḡ silr in subali. sz si facit sin ilē. illa ē cōmunis pluribus. sz nihil tale est individuū. ḡ impossibile est discretionē ꝑsonalē esse a ꝓncipio formali supadicto speciei. Jrē ab eodē est discretio ꝑsonal' a quo ē distinctio fm numerz. sz illa est a materia sic̄ dicit ꝓbs in ꝓma ꝓhia. oīno materia nūerabilit' se hz. ḡ ⁊c. Jrē ab eodē est ꝑsonalis discretio a quo est esse hic. siue hic ⁊ nūc. sz hoc est materia. q̄ in libro de celo ⁊ mūdo dr. q̄ differt dicere celū ⁊ h̄ celū. q̄ cū dico celū dico formam cū dico hoc celū. dico materiā. ḡ ⁊c. Jrē in creaturis in quib⁹ est ꝑsonalis discretio ꝑ originē. nō est ob aliq̄d nisi q̄ generās generat aliud. sz vt dicit ꝓbs. generans nō generat aliud nisi ꝓpter materiā. ḡ in reb⁹ creatis est ꝑsonalis discretio ꝓpt̄ materiā R⁹. dōm q̄ hec 39
eadē est q̄stio de individuatiōe q̄ nūc mouet de ꝑsonali

discretione·t de ipsa fuit cōtentio inter phicos viros· Quidā eñ imitantes verbū philosophi direrūt q̄ individuatio venit a materia·q̄ individuū supra speciē nō addit nisi materiā·t hoc ponebāt·q̄ dixerunt vniuersalia solā dicere formas·t tūc primo tangitur materia qñ pucnit ad hoc aliq̄d· Alijs vero aliter visum est sc̄z q̄ individuatio esset a forma·t dixerunt q̄ vltra formā speciei specialissime est forma īdividualis·t qō mouit hos ponere illud fuit·q̄ intellexerūt ordinem īformis fm generationē t naturā esse p eundē modum p quē ordinat in genere·ita q̄ forma generis generalissimi p̄mo aduenit materie·t sic descēdendo vsq̄z ad speciem·t adhuc illa forma nō cōstituit individuū q̄ non est oñino in actu·sed vltra hāc formā individualis ſb sequit·q̄ est omnino in actu·sicut materia fuit oñino ī potētia· Queliber istaꝝ positionū aliq̄d habet qō boī nō multū intelligēti rōnabiliter videri poterit īprobabile·quō materia que omniby est cōmunis erit p̄cipale p̄ncipium·t causam distinctiōis valde difficile ē vidēre· Rursus·quō forma sit tota t p̄cipua causa naturalis distinctiōis valde difficile est capē·cū oīs forma creata q̄ntum est de sui natura·nata sit habere altā similem·sicut t ipe phs dicit etiā in sole t luna esse·vl quomodo dicim⁹ duos ignes differre formaliter·vel etiaz alia que plurificanť t numero distingunnť ex sola diuisione cōtinui·vbi nulli⁹ est noue forme inductio· Jō est tertia positio satis plana·q̄ individuatio cōsurgit ex actuali cōiunctione materie cū forma·ex qua vnionē vnū sibi appropriat alteꝝ·sicut pater cū impssio vel oppressio fit multoꝝ sigillorū in cera q̄ prius erat vna· nec sigilla plurificari possunt sine cera·nec cera numerari nisi q̄ fiūt in ea diuersa sigilla·Si tū queras a q̄ veniat p̄ncipaliter·dōm q̄ individuū est hoc aliquid· Q̄ sit ſb·p̄ncipali⁹ haber a materia rōne cui⁹ forma habet positionē in loco t tpe· Q̄ sit aliq̄d·haber a forma Individuū eñ habet esse·habet etiaz existere· Existere dat materia forme·sed essendi actū dat forma materie· Individuatio igit in creaturis cōsurgit ex duplici p̄ncipio·psonalis aūt discretio dicit singularitatem t dignitatē· Inquantū dicit singularitatē·hoc dicit ex ipa cōiunctione principioꝝ·ex quibꝰ resultat ipm quod ē· Scōm dignitatē dicit principaliter rationē forme·et sic patet vnde sit psonalis discretio originaliter in creaturis·loquendo siue in hominiby·siue in angel. Que ergo obiciunť ad primā partē procedunt ratione nobilitatis t dignitatis·prout tamē ē in ipso supposito siue que est·cui⁹ distinctio venit in diuinis ex origine·ī creaturis ex principijs originalibꝰ·sicut in primo libro fuit ostēsum·Si aūt querat quid est illud cōmune fm q̄ ineſt·dōm q̄ proprietas dignitatis incōmunicabiliter existēs in hypostasi·aliter nō reperit ſb·aliť ibi·Oēs rationes sequentes p̄cedunt via p̄dicta. Nō obiciť ad oppositū q̄ nō possit esse a forma sed a materia·dicē dum q̄ ratiōes ille p̄bant vt patet q̄ nō totaliter est a forma·quia forma nulla est individua nisi p̄opter coniunctionē sui cū materia·t vniuersalis similiter·ḋa dicunt formas·nō cōcernunt materiā nisi ratiōe suoꝝ individuoꝝ p quibꝰ supponūt qñ diffiniunť vel subiciunť· vnde ille ratiōes cōcedende sunt q̄ individuum nō addit aliā formā que sit īdividualis de se. Nō obiciť q̄ individuatio est a materia·dōm q̄ illas autoritates nō dak intelligi q̄ materia sit principiū individuationis nisi sicut causa sine qua nō·non autez sic tota causa·nec tamē ita potest attribui materie p̄sonalis discretio sicut individuatio·p̄opter ſb q̄ dicit dignitatem q̄ principalius respicit formā·sicut ostendunt rōnes ad p̄tem primā.

De habitibus malicie t bonitatis angeloꝝ·

Jllud quoq̄z īuestigatiōe dignū videť·Supra egit magister de naturalibꝰ attributis ipis angelis·in hac pte agit de habitibꝰ supadditis·t hoc per naturā·Diuidit autē hec pars in tres·Jn prima agit de naturali bonitate. Jn secunda de naturali cognitōne·ibi· Dic inquiri solet quā sapientiā·Jn tertia de naturali dilectione ibi· Soleť etiam queri t̄c·Prima pars habet tres Jn prima opinionē falsam ponit cum confirmatione sua· Jn secunda vero ponit opinionē veram·similiter cuz sua cōfirmatione·ibi·Alijs autē videtur t̄c· Jn tertia opinionē falsam exterminat·t rationes eius t autoritates explanat·ibi·Jdeoq̄z Augustinus exterminās t̄c· Et sic in vniuerso tria determinat·Primo q̄les creati sunt angeli q̄ntum ad bonitatem t maliciam·secundo quantum ad cognitionem·tertio quantum ad dilectionem·

Agit de naturali bonitate angeloꝝ ponēs falsam opinionē cū confirmatiōe sua· d

Jllud q̄z inuestigatiōe dignū videť q̄ etiā a pluribꝰ queri solet· Utꝝ boni vel mali·iusti vel iniusti creati sint angeli·t an aliqua mora fuerit īter creationē t lapsum·vel an sine mora ī ipo creationis exordio ceciderūt· Putauerūt eñ q̄dā angelos q̄ ceciderūt creatos esse malos·t nō libero arbitrio ī malicią declinasse·ſ etiā in malicia a deo factos esse·nec aliquā fuisse morā inter creationē t lapsuz·ſ ab initio apostatasse·alios vero creatos fuisse plene beatos· Qui opinionē suaz muniūt auctē Aug⁹·sup Gen⁹·ita dicēt⁹·Nō frustra putari pōt ab initio tpis diabolum cecidisse· nec cū sanct⁹ angelis pacatū aliqū vixisse t beatum·ſ mox apostatasse· Ulū dñs ait·Jlle homicida erat ab initio t in ꝟitate nō stetit·vt intelligamus q̄ in veritate nō stetit·ex q̄ creat⁹ est q̄ staret·si stare voluisset·Jdē in eodē· Nō frustra inq̄t putandū est ab ipo initio tpis vel p̄ditiōis sue diabolū cecidisse t nūq̄z in ꝟitate stetisse· Ulū q̄dam in hāc maliciā libero arbitrio nō eē inflexuz ſ in hac q̄z uis a deo putāt eē creatū·fm illō beati Job³ Hoc est inq̄t initiū figmē a tri dei qō fecit de⁹ vt illudať ei ab angelis ei⁹· Et p̄pheta ait· Draco iste quē formasti ad illudendū ei·tāq̄z p̄mo fact⁹ sit malus·inuid⁹·t diabol⁹·nec volūtate deprauat⁹· His alijsq̄z testimonijs vtunť q̄ dicūt angelos q̄ ceciderunt creatos fuisse malos et sine mora corruisse· Eos xo q̄ pstiterē pfectos t be

Falsa opio quorundā q̄ angeli in malicia creati fuerunt t q̄ sine oi mora ceciderūt.

Opinionis fuisse confirmatio.

a Hoc est inq̄t initiū figmenti dei t̄c· Querit de intellectu illi⁹ ꝟbi Job·q̄re dicit figmentum· Si rōne corpis oprati· vt·j·ex ponit·quō ſb verū est·cū illō nō habuit ab initio Jrē d⁹ vult oēs saluos fieri·ḡ fe

Pſ· ciij·

tit angelū illum vt beatificarek ñ illuderek. igr̄ male ōr: vt illudak ei
42 ꝛc. Dōm q omīs creature rōe sue fragilitatis figmentū dicuntur marīe rōnal'. qñ nō ꝓsolidatur p gr̄am. Dm̄ igit lucifer excellens fuit inter ceteras creaturas ꝛ ipse sprevit gr̄am ꝛ i veritate ñ steterit ō ōr: initiū figmenti dei. Un̄ ꝛ alia trāslatio hz ipse ꝓncipiū viaꝝ dei būc aūt q̄uis deus ꝓsciret futuꝝ esse malū. tm̄ fec eū. qr ꝛ sil' ꝓuidit q̄bz bonis vsibz accōmodaret. s. sctōꝝ victorie et amplificāde co/
43 rone. Pōt igit i telligi hec ꝓiunctio vt ꝓsecutiue vel causalit'. Nō ꝓsecutiue. sic fre/quēter accipit in cuāgelio. B autē factū est vt ꝓple/rek. qr ꝓsecutum est ad hoc. sic diaboli ludificatō subsecuta est. q̄/uis ꝓpter illā nō fuerit factus Si autem intel/ligatur causalit'. tunc ponitur cō sequens ꝓ ante/cedente. finaliter enim diabo/lus factus est ad exercitium. et ꝓpter motionem bonorum. ad qō consequitur ipi/us diaboli ludificatio. qui duꝝ intendit nocere promouet. vnd̄ sensus est. q deus fecit diabolū quē ꝓuidit malum ad exercitium bonorum. ad quod consequit ei⁹ ludificatio.

Deū. j.

Ratiōe idē astruit

tos fore creatos astruūt aūctē Aug. q̄ sup geñ. vic̄ p celū signi/ficari creaturā spūalē q̄ ab exordio q̄ fctā ē. ꝛ pfecta ꝛ btā ē sp

Ponit opinionē verā cū sua ꝓfirmatiōe eoꝝ q̄ dicūt oēs angelos creatos eē bonos. et aliquā morulā fuisse int̄ creationē ꝛ lapsum. c

Alijs aūt videk oēs angl̄os creatos eē bonos. ꝛ i ipo creatōis initio bonos extitisse. i. sine vitio. iustos q̄ fuisse. i. innocētes. ꝑ nō iustos. i. ꝯrutū exercitium nō hūtes. Modū eñ ꝑditi erāt ꝯrutib⁹ q̄ stātib⁹ apposite fuer̄t in ꝓfirmatōe p gr̄am. alijs ꝯo p libeꝝ arbitriū supbiētib⁹. et iō cadētib⁹. Aliquā etiā fuisse morulā aiūt int̄ creationē ꝛ lapsuꝝ ꝛ ꝓfirmationē. ꝛ i illa brevitate tpis oēs boni erāt. nō q̄dez per vsum liberi arbitrū. ꝑ p creationis būficiū. ꝛ tales erāt q̄ stare poterāt. i. ñ cadere p bona creationis. ꝛ cadere p libeꝝ arbitrium. Poterāt ei peccare ꝛ non peccare. ꝑ ñ poterāt ꝓficere ad meritū vite nisi gr̄a supaddere/tur. q̄ addita ē q̄busdā in cōfirmatiōe. Et ad h̄ ꝓfirmādū vtūtur testimonio Aug. q̄ sup Genesim dic̄ angelicā naturā ꝓmo informik' creatā. ꝛ celū dictam. postea formatā ꝛ lucē appellatā q̄ ad creatorē est ꝑuersa pfctā dilectiōe ei inherēs. vñ ꝑus dictū est. In ꝓncipio creauit deꝰ celū ꝛ terrā. ꝛ postea subditum dixit deus. fiat lux. ꝛ facta est lux. qr i ꝓmo agit̄ de creatione spūalis nature i formis. postea de formatiōe eiusdē. Nō q̄ ob uiat illis q̄ dicūt angelos creatos fuisse malos. Nō ei potuit creator optimꝰ autor mali esse ꝛ iō totū bonū erat q̄ ex ipo illꝰ erat. ꝛ totū bonum erat. q̄ñ ex ipo totū erat. Hoc mō ꝓbak' q̄ boni erāt oēs angeli q̄ primo facti sunt. ꝑ ea bonitate q̄ natura i cipiēs accepat.

Opinionē falsam reprobat/rōes ꝛ auctes ei⁹ explanādo f Jōꝝ Augꝰ. exterminās opini

onē eoꝝ q̄ angelos creatos fuisse malos putāt. aūctē ꝛ ratiōe ꝓbat bonos fuisse creatos. ꝛ ꝯba p̄missa bti Job. q̄ illi p se ducebāt quō sint itelligenda apit dicēs sup Geñ. Dia in̄q̄t fec deus valde bona. Maturā ḡ angeloꝝ bonā fec̄. Et q̄ iniustū est. vt nullo merito h̄ in aliq̄ qō creauit deꝰ dānet. nō naturā ꝑ voluntatē malā puniēdā esse credē dū est. nec eiꝰ naturā significatā esse cū ōr: Hoc ē initiū figmēti dei ꝛc. Sz coꝝpꝰ aeriū qō tali volūtati aptauit deꝰ. vel ipam ordinatiōz dei in q̄ eū initiū etiam fec vtilē bonis vel ipiꝰ angeli factura. q̄ si ꝑsciret ōꝰ volūtate malū futuꝝ. fec̄ tm̄ eū ꝓuidens q̄ta ō illo sua bonitate esset factur⁹. Figmentū ḡ dei ōr: q̄ cū sciret eū deꝰ volūtate malū futuꝝ vt bonis noceret. creauit tm̄ illū vt ō illo bonis ꝓdesset. B aūt fec̄ vt illudak' ei. Illudik' eñ ei cū sctis ꝓficit tēptatō ei⁹. Sic ꝛ mali homes q̄s deꝰ malos futuros ꝓuidēs. creauit tm̄ ad sctōꝝ vtilitatē illudūk'. cū ꝑstak' sctis eoꝝ tēptatōe ꝓfectꝰ. Sz ipe est initiū. q̄ ꝑcedit anti q̄tate ꝛ ꝓncipatu malicie. Hec aūt illusio fit angel' mal' ꝛ hoib⁹ malis p̄ āgelos sctōs. q̄ subdit eis angl̄os malos ꝛ homes malos. vt nō q̄tū nitūk' ꝑ q̄tū sinūtur possint nocere. Ecce aperte ostendit q̄lik' ꝓdicta ꝯba Job intelligēda sint. ꝛ āgelicā naturā bonā creatā eē asseruit. Deide q̄lik' ꝯba dm̄i q̄ supꝑ posuit accipienda sint Augꝰ. apit. vbi etiaz sua q̄ ꝓdixit ꝯba determiat eui dent docēs angl̄os bonos fuisse creatos. ꝛ pꝰ creatiōz iterposita aliq̄ morula cecidisse ita inquiēs. Q̄z putak' diabolꝰ nūq̄ i ꝯritate stetisse. nūq̄ beatā vitaz duxisse. ꝑ ab initio cecidisse. nō sic accipiēdū ē. vt malꝰ a bono deo creatꝰ eē putek. q̄si ab initio nō cecidisse diceret. Nō ei cecidit si tal'sz malꝰ factꝰ ē. A q̄ eñ caderet? Factꝰ ḡ ꝓus statim a ꝯritate se auertit. ꝓpria ptāte ō

b Sapien/fructus ē pietat' ꝛc. Quer̄itur quomodo sit intelligenduz. quia magis videk' esse principium pietatis. q̄ fructꝰ. Jtē nihil vr̄ ad ꝓpositum. qr ꝑ scientia casus nō est sapientia. sz tm̄ scia
44 ꝓ. dm̄ q̄ sapiēcia non dicitur hic a sapore sz a sapere. ꝛ ōr: hec sapientia cognitio dei/sum descēdēs. quia futuruz est cōtingēs. de quo nulla potest haberi certitudo fm causas inferiores. aut igit est in verbo. aut a verbo. Si in verbo sic est fructus pietatis. nemo enim pervenit ad visionem ꝯbi. nisi q̄ pietatem animi ꝛ quia hanc non habuit diabolꝰ ideo nō potuit hoc nosse i verbo. Si a ꝯbo. sicē fructus pietatis q̄ dei excludēte ignorantia. ꝛ hoc modo si ꝑscientia casꝰ da

Job. xl.

Quō intelligēda sint verba dom̄i ꝓmissa. Jlle homicida erat ab initio.

retur innocēti. nō esset expiatare ꝫ crudelitate. sicut infra patebit qr cruciarek innocens sine culpa ꝛ sic ꝑz intellect⁹ verbi illi⁹ ꝛ q̄lit⁹ valeat ad ꝓpositum.

c Triplex naturalis cognitio ꝛc. Queritur an distinguat formaliter an materialiter Si materialiter. tūc sunt multo plures. Si formaliter. cō/
Job. viij tra. vn⁹ erit
45 mod⁹ cognoscendi. R⁹. pōt dici q̄ est distinctio q̄ꝫ tuz ad numeruz cognoscibilium. ꝛ q̄ntum ad gra/

lectat⁹. beatecq; vite dulcedinē ꝙ gustauit. quā acceptā nō fastidiuit. ꝑ nolēdo accipere amisit. Sui q̄ casus ꝓsci⁹ eē nō potuit. qᵇ sapia fruct⁹ ē pietat⁹. Continuo b autē vt fact⁹ ē cecidit. non ab eo quod accepit. sed ab eo qđ accepisset. si ꝺo ꝺi voluisz Ecce ꝺ apte declarat ag̃los bonos creatos fuisse. ꝛ p⁹ creatōz cecidisse. ꝛ fuit ibi aliq̄ morula: licet breuissima. Ꝺ Orige. cō firmat sup Ezeh. di. Serpēs ē hostis ꝓtrari⁹ vitati. ꝙ tū a ꝓncipio nec stati sup pect⁹ ꝛ vētrez suū ambulauit. sic adā ꝛ eua nō stati peccauer̄t. ira ꝛ ꝫpens aliq̄ fuit ꝙ serpēs cū i paradiso delitiaꝝ morareꝝ. de⁹ ei malicia nō fec. Ecce apte ꝺicit p⁹ creatiōz interposita morula cecidisse. Jō q̄ illa vba sic accipiēda videnꝝ homicida erat ab initio vl̄ mendax. i. stati p⁹ initiū q̄ sibi eq̄litatē dei ꝓmisit ꝛ seipm occidit. q̄ hō ꝺr in euāgelio. nec i vitate stetit. qr̄ ea nō fuit. ꝑ ab initio

tpis. i. stati p⁹ initiū tpis apostatauit. ꝓt etiā ꝛ sic accipi illud ab initio homicida fuit vel mēdax. i. exq̄ hō fuit ꝓdict⁹ quē p inuidiā in mortē ꝓcipitauit ꝛ faciliter seduxit. Ex ꝓdict⁹ ꝙ ꝯiquet ang̃los bonos oēs eē creatos. ꝛ p⁹ creatōz q̄sdā cecidisse a bono qō hūissent si pstitissent.

De naturali cognitōe ag̃elox̄ quo casū vel ꝓfirmationē g

Hic inqri solet quā sapiam habuerūt aī casū vel ꝓfirmatiōz. Erat i eis⁵ triplex naturalis co c gnitio q̄ sciebāt q̄ facti erāt. ꝛ a q̄ facti erāt. ꝛ cū q̄ facti erāt. et habebāt aliquā boni ꝛ mali noticiā intelligētes q̄d appetēdū vl̄ respuēdū illis foret.

De naturali dilectōe ag̃lox̄ aī casū ad deū ꝛ ad se ipsicē. h Solet etiā q̄ri vtrꝫ aliquam dei vel sui dilectionē inuicē habuerint. Ad qō ꝺici pt q̄ naturalez dilectōz hēbāt. vt mēoriā. ꝛ intellectū. ꝛ igeniū q̄ deū. ꝛ se aliq̄te n⁹ diligebāt. ꝙ quā tū ꝑ mebāt.

dum. Quantuz ad numerum. q̄ cog̃scibile. Aut ē creator. aut creatura. Si creatura. aut corporalis. aut spiritualis. ordo etiā est. quia cognoscibile. aut supra aut infra. aut iuxta. ꝛ sic claꝺitur oīs cognoscibilis differentia. ratione cui⁹ magister distinguit cognitionē magis q̄ rationem modi signi ficandi.

Ꝺ intelligētiā h⁹ ꝓtis circa tria ꝯcidit ḃ ōstio. ſm tria q̄ mg̃r determinat. Pmo q̄rit de q̄litate quā angel⁹ būit i sua creatiōe. Scꝺo q̄rit de naturali sua cognitōe. Tertio ꝫo ꝺ naturali dilectiōe. Circa pmū q̄runt duo. Pmo vtrꝫ de⁹ fecerit ipz malū. Scꝺo dato q̄ ñ. vtrꝫ i ipo instāti sue creatōis ex ꝓpria volūtate fuerit mal⁹. Questio I ꝙ

Q̄ de⁹ fecerit ipm malū vl̄ ꝙ auctes q̄s adducē mg̃r i lra. Uideꝝ etiā ꝙ rōes. q̄ oppositio mali ad bonū decorat vniuersū. ꝛ ꝺfert saluti ꝛ glie ḃoz. cū ꝙ de⁹ posset i oēm decorē. ꝛ i oīe qꝺ vtile ē saluti electoꝝ. ꝛ iterū ipm facere sit ꝓueniēs. vl̄ ꝙ de⁹ nō trīm fecerit ag̃elos bonos. ꝫ etiā malos. ꝛ caput maloꝝ. s. ipm lucifer. Et ḃ ē qꝺ vl̄ ꝺici Eccl. xxxiij. ꝺ malū bonū. et ꝺ mortē vita. ꝛ ꝺ vtꝫ iustū pctōr. ꝛ sic ituere i oīa opa altissimi. Jtē ḃ vl̄ ex ordie. Inf̄ naturā q̄ est apta nata bre iusticiā ꝛ hz. ꝛ inf̄ naturā q̄ nō est apta nata bre nec hz. cadit media illa natā q̄ est apta nata bre ꝛ nō hz iusticiā. ꝫ de⁹ pt facere extrema. ꝛ ꝙgruit euz facere. ꝙ pari rōe pt ꝛ ꝙgruit ei facere mediā. ꝫ talis est natura mala. s. creatura rōnal mala. ꝙ ꝛc. Jtē ḃ ipm videt a sili. Sic natā rōnalis ē mala. q̄ñ hz iusticiā ad quā ē nata. ita creata irrōnalis. Uñ canis cū sit nat⁹ ad latrādū. si ñ bēat latratū est mal⁹. ꝙ cū de⁹ possit creaꝛas facere deficientes opationib⁹ ad q̄s nate sunt. vtputa canē nō latrātē. ꝛ oculū cecū. pari rōe pt facere volūtatē carētē iusticia. Si tu dicas. q̄ nō est silē. q̄ creata rōnal imediate ordinat ad deū. ñ sic irrōnal. Obiicit tūc vlteri⁹ q̄ intellect⁹ nr̄ imediate ordinat in deū. ꝫ de⁹ pt facere intellectū carētez scīa ad quā ē siue quā ꝺz brē. s. ignorātē. sic ꝺicit aug. q̄ si de⁹ talē ꝺidisset hoīz aī pctm̄ q̄lis nūc est. nō

posset ex ḃ accusare. i. li. de li. ar. Jtē ḃ ipm vl̄ a mion. Pl⁹ de pēdet malia a forma pfectiua ꝛ mag⁹ ē imꝑfecta in genere creaturaꝝ siue entiū. q̄ꝫ faciat rōnal natura a iusticia ꝫ ḃ manifestū ē q̄ malia sine forma ē ens oīno incōpletū. ꝫ creata rōnal sine iusticia hz q̄ꝺ āmō eē cōpletū. Cū igr̄ de⁹ fecerit materiā i formē ad min⁹ sine distinctōe formaꝝ. sic ꝺicit m⁹r sēt. ꝙ pt rōe potuit facere ag̃elū sine iusticia quā ꝺēat brē. ꝫ Anſ. ꝺicē q̄ malū nihil aliꝺ ē q̄ꝫ ꝙarto boni vbi ꝺz eē. ꝙ vl̄ nō. Cōtra. Beñ. j. vidit de⁹ cūcta q̄ fe. ꝛ erāt val. bo. ꝙ cū valde bona supponat bonū. cūcta q̄ de⁹ fecē erāt bona. ꝙ nihil malū. Jtē ꝺiony. Optimi ē optia ꝓducere. ꝙ si de⁹ ē optim⁹. ñ pt ꝙ ꝓducere malū. ita q̄ faciat maliciā i eo. ꝛ co/dē li. de di. no. ꝺicē. q̄ sic a calido ñ egredit nisi calidum ita nec a sūmo bono nisi bonū Jtē oē qꝺ de⁹ ꝺidit vni cuiq; rei a sua ꝺitōe ē ei nale. ꝙ si de⁹ fecisset angelum malū. malicia eēt ei natural. ꝫ p naturalib⁹ nō ē vitu/perād⁹. nec punīēd⁹. ꝙ nec vituperand⁹. nec punīēd⁹ eēt diabol⁹. Jtē si aliq̄ꝺ vitiū factū fac aliquē dignū pēa mag⁹ fac actorē dignū q̄ꝫ altū. si ꝙ diabol⁹ ob suā malicia dign⁹ ē pēa. si de⁹ fecisz eū malū. mag⁹ eēt de⁹ dign⁹ pēa q̄ꝫ diabol⁹. R⁹. ponere q̄ diabol⁹ a ꝺo būit origia/ 40
liē sibi inatā maliciā. volūtat⁹. ñ trīm falsū ē. imo hereti/cū. ꝛ falsū q̄ i se hz cuiꝺēciā sue falsitat⁹. si q̄s aduer/rat. Nā op⁹ ꝺi coipso q̄ op⁹ ꝺi ē. nec ē ipm eē laudabile. eē ordiabile. eē acceptabile. eē pfectū vl̄ pfectibile. nihil ei fac de⁹ qō ñ decat suā maiestatē. Si ei magn⁹ de⁹ ꝛ laudabil⁹ nimis. ꝛ itrīm laudabil⁹ q̄ ñ trīm i se ꝫ etiā i nullo ope pt vituperari iuste. imo in oīmb⁹ digne laudari. i/possibile q̄ faciat op⁹ vituꝑabile. q̄ꝫtum est de ipo actore. sed malū coipso q̄ malū culpe. dignū est vituperio. ergo impossibile est q̄ aliqua creatura ab ipso habeat

ſtam cõditionẽ. ¶Rurſus nõ tñ malũ dignũ eſt virtu/
perio immo etiã qõammodo in dei vituperiũ. Si ḡ de
us faceret creaturã malã ipe faceret ſibi vituperium ⁊
ꝯtumeliã. ¶Neceſſe eſt etiã eſſe oꝛdinabile. qꝛ nihil facit
niſi qõ decet ſuã ſapiam. ſꝫ nihil qõ deus facit eſt oꝛdi
nabile in pena. qꝛ tũc deſtrueret opa ſua. ⁊ ita ſe ꝓuari/
catoꝛẽ ꝓſtituꝛet. deus cñ illi⁹ eſt vltoꝛ cui⁹ nõ eſt actoꝛ
ergo ſi deus facit creaturã malã malicia culpe. erit ḡ oꝛ
dinabilis. ⁊ nõ in pena. ḡ malũ culpe maneret inultuꝫ
ſiue impunitũ ſaluo oꝛdine vniuerſi. ſed hoc eſt impoſ
ſibile ꝑ ſe. qꝛ tũc malũ eſſet bonũ ꝑ ſe ſi aliter eſſet oꝛdi/
natum. ḡ ſi deus faceret creaturã malã. creatura nõ eẽt
bona. ¶Neceſſe eſt etiã q̃ ſit acceptabile. nõ cñ facit de⁹
niſi qõ vult. ſed oñe qõ vult deus. iuſta ⁊ bona volun
tate vult. ergo cũ oñe qõ iuſta ⁊ bona voluntas appꝛo
bat ſit oñibꝫ acceptabile. ſi deus faceret malũ eſſet om
nibꝫ acceptabile. ḡ acceptabile malũ eſſet bonum. pari
ratione ⁊ facere. ḡ malũ eſſet bonũ. ¶Neceſſe eſt etiaꝫ q̃
oñe qõ de⁹ faĉ ſit ꝓfectũ vl̃ ꝓfectibile. cũ dei ꝓfecta ſint
opa. ḡ oñe qõ eſt in ope dei a deo. vel eſt in perfectione
vel inclinat ad ꝓfectionẽ. ſi ergo malicia eſt a deo ĩ cre/
atura rationali. ergo vel eſt de ꝓfectione angeli. vel di
ſponit ad ꝓfectionẽ. ſꝫ nihil tale deoꝛdinat. ḡ malũ nõ
deoꝛdinaret. ⁊ ſi nõ deoꝛdinaret nõ noceret. ergo maluꝫ
eſſet aliquid ⁊ nõ noceret. Cũ ergo hec ſint q̃ttuoꝛ incõ
poſſibilia manifeſta. manifeſtũ eſt q̃ falſum eſt ⁊ ĩpoſ/
ſibile deũ feciſſe angelũ oꝛiginaliter maluꝫ. ⁊ venit iſta
impoſſibilitas ex ſumma ꝓfectione ⁊ nobilitate opan/
tis. ⁊ vilitate mali culpe. ꝓuat cñ illas quattuoꝛ cõdi/
tiones nobiles quas neceſſe eſt eſſe in oñi diuino ope
nõ q̃ deus teneaĉ operi illas dare. ſed qꝛ nõ decet ei⁹ vo
47 luntatẽ aliter opari vel facere. Ad illud ḡ qõ obꝯicit̃
q̃ facit ad deoꝛẽ. dico q̃ eſt mali ꝓductio. ⁊ ꝓducti oꝛ/
dinatio. ¶Ꝓductio mali fedat ⁊ turpat q̃ttũ eſt de ſe.
ſed oꝛdinatio deoꝛat. Et q̃m deus nõ poteſt fedare ſed
deoꝛare. ideo nõ potuit ꝓducere ſed oꝛdinare ſm anti/
theſim. ⁊ ſm hoc intelligit Eccl̃. xxxij. cõtra bonũ ma/
lum. nõ quia deus fecerit. ſꝫ qꝛ deus in ſuis opibꝫ qõ fa
48 ctum inuenit oꝛdinauit. Ad illud qõ obꝯicit̃ de natu
ra q̃ nata eſt habere iuſticiã ⁊c. dõz q̃ cũ dico naturã ꝑ
uatã iuſticia duo dico. ſ. q̃ naĉa ẽ ⁊ q̃ ꝓuata. inq̃ttũ na
tura tenet mediũ. ⁊ ſequit̃ argumentũ. inq̃ttum vero ꝓ
uata nõ tenet mediũ. immo locũ infimũ. immo ipſa ꝓ/
uatio nullũ habet mediũ. q̃ttũ eſt de ſe. qꝛ nihil eſt. et ĩõ
nõ valet q̃ eã ꝓuatã fecerit. Et ſi tu obꝯicias q̃ maioꝛ
ꝓuatio eſt nõ habere nec actũ nec aptitudinẽ. q̃ habe
re aptitudinẽ ⁊ nõ actũ. dõm q̃ maioꝛ eſt ꝓuatio ſi acci
piaĉ large ꝓuatio. ſed iſta eſt deformis. illa vero nõ. vt
cũ dico lignũ nõ videt. dico negationẽ. ſꝫ nõ deformita
49 tem. cũ dico hominẽ nõ videt. dico vtrũq̃. ⁊ ſic pꝫ illud.
Ad illud qõ obꝯicit̃ a ſimili in alijs naturis. ⁊ a mi/
noꝛi in prima materia. dico q̃ nec eſt ibi locꝰ a ſili nec a
minoꝛi ſi bñ conſideret. Malũ cñ culpe magis ĩpoꝛtat
deoꝛdinationẽ ſiue ꝓuationẽ oꝛdis q̃ malũ nature. Vel
quia ſicut dictũ eſt diſ. xliij. primi libꝛi. malũ culpe dic̃
deoꝛdinationẽ ſiue priuationẽ oꝛdinis ꝓncipalis. q̃ ſcz
eſt imaginis ad deũ immediate. Malũ vero nature vl̃
pene deoꝛdinationẽ oꝛdinis. nõ principalis ſed parti/
cularis. ⁊ hinc eſt q̃ deus ſalua cõdecentia ſue bonitatiꝫ
⁊ ſapientie poteſt facere rem malã. malicia pene vl̃ de/
fectu nature. nõ ſic priuatã oꝛdine iuſticie. vt ex ea par
te qua pꝛocedit ab ipſa diſpoſitione diuine ſapientie.
vnde nõ ſequit̃ poteſt deus facere hominẽ cecum. ergo
poteſt facere iniquum

Utrum angelus in pꝛimo inſtanti ſue creationis fue/
rit malus actu pꝛopꝛie volũtatis. Q̃ ſic. videt autoꝛi
tate. j. Joh. iij. diabolꝰ ab initio peccauit. ſꝫ nihil ẽ añ
initiũ durationẽ. ḡ nulla creatura ꝑceſſit durationẽ ange/
licum pctm̃. Jtẽ Aug⁹. xj. ſup Geñ. ad litterã. ¶Nec
fruſtra putari poteſt in initio tpis diabolũ ſupbia ce/
ciduſſe. nec fuiſſe vllũ antea tps q̃ cũ angelis ſanct̃ pa
catus vixerit ⁊ beat⁹. ſꝫ in ipo ꝓmoꝛdio creature a ſuo
creatoꝛe apoſtataſſe. Si tu dicas mihi q̃ ꝯ non dicat
ſm ſuã opinionẽ. ⁊ bñ. qꝛ ibidẽ vbi Aug⁹. ponit iſtam
opinionẽ. multas etiã alias ponit quas nõ tenet. obꝯ
citur q̃ hoc dixerit ſm ſuã opinionẽ. quia ipſi⁹ opinio
fuit q̃ oñia ſimul eſſent ꝺdita. ⁊ ꝓ lucẽ intelligit ange/
licam naturã formatã. ꝑ tenebras intelligit auerſam a
deo. ḡ ſi ſimul lux facta eſt ⁊ a tenebris diuiſa. ſimul cuꝫ
rerũ prima cõditione fuit peccatũ angeli. ⁊ ita videt q̃
nulla fuit oñno ibi mora. Jtẽ ratiõe videt. Aliq̃ cre/
atura coꝛpalis eſt que ſimul in eodẽ inſtanti eſt ⁊ opak
ſicut lux ſtatim cũ eſt lucet. Et Aug⁹. dicit q̃ lux ⁊ ſplẽ
doꝛ ſunt cocua. ⁊ ſi eſſet lux eterna. ſplẽdoꝛ eſſet eterꝰ.
ḡ cũ ſpũalis natura ſit magis vel eque actualis vt coꝛ/
poꝛalis. ḡ põt eſſe q̃ in pmo inſtãti cũ eſt. ſit ĩ ſuo actu.
ſꝫ act⁹ ei⁹ eſt velle. ita q̃ eſſe nõ ꝑcedit velle tpe ſiue du/
ratione. ſꝫ ſolũ natura. ſꝫ q̃ ratiõe velle põt bonũ. eadẽ
ratiõe malũ. ḡ cũ volens malũ ſit malꝰ. ipo inſtãti po/
tuit eſſe malus. Si tu dicas q̃ põt habere opationem
cocuã naturalẽ. ſꝫ nõ li. ar. Contra. li. ar. eſt ſub deo
potentiſſimũ. ſicut dic̃ Berñ. ⁊ nihil habẽs retardans
in angelo nec ligans. ſꝫ ſtatim cũ eſt. ꝓfectuꝫ eſt. et põt
opationẽ illã habere. Jtẽ ſi oculus crearet̃ cũ actua/
litate virtutis viſiue ⁊ impreſſione ſpeciei. ſimul eſſet et
videret. cũ ergo angel⁹ a ſui ꝓpria cõditiõe habuit ĩtelle
ctum agentẽ. ⁊ ſpẽs rez innatas. vt poſt patebit. ergo
ſimul fuit ⁊ intellexit. pari ratiõe ⁊ ſimul fuit ⁊ voluit.
Si tu dicas q̃ nolle ⁊ velle fuit in diuerſis inſtãtibus
Contra. Intelligere angeli eſt ſimplex ⁊ in inſtanti
poteſt eſſe. ſimulĩ ⁊ velle. ſꝫ nihil ꝓhibet duo indiuiſi/
bilia eſſe ſimul. nihil ꝓhibet q̃ intelligere ⁊ velle cum
ſint indiuiſibilia. ſaltẽ ratiõe indiuiſibilis ſimul eſſe. ſi
cut vltima duaꝛ lineaꝛ cõtiguaꝛ ſimul ſunt. Jtem
hoc ipm̃ oñdit̃ ꝓ ſimile. qꝛ aĩa rõnalis ſimul tpe condit̃
⁊ vitiat̃ nec eſt ibi aliqua oppoſitio. ḡ ſimiliter videt̃ q̃
in angelo eſſe poterit q̃ ſimul fieret ⁊ vitiaret̃. non tñ
a deo. ſicut nec oꝛiginale peccatũ eſt a deo. Aut ſi nõ eſt
ſimile. ego q̃ro rationẽ quare aĩa hec duo põt bñ ſil̃ et
nõ angelus. Si dicas mihi q̃ ab actu alieno inficitur
aĩa. ſ. a coꝛpe. ſꝫ angelus a ſe. hoc nihil eſt. quia ita cito
angel⁹ fuit cognit⁹ a ſe ſicut ab alio. ergo pari ratione
ita infici potuit ab actu pꝛopꝛio ſicut ab alieno. Sꝫ
contra. Ezech. xxviij. in delicijs paradiſi fuiſti plenus
ſapiẽtia ⁊ ꝑfectus deoꝛe. ḡ ⁊c. ergo cũ hoc intelligat̃ de
diabolo ſicut exponunt gloſe. fuit ḡ aliq̃n ſine peccato

Jtem hoc dicit Aug⁹. xj. de ciui. dei. ca. xv. In deli/
cijs paradiſi dei fuiſti. oñi lapide ꝑcioſo oꝛnat⁹ es. vbi
aliq̃n intelligit̃ fuiſſe ſine peccato. Jtẽ rõne videtur
omne peccatũ actuale exire in eſſe ꝑ actũ deliberationis
ſed vbi deliberatio. ibi collatio ⁊ ſucceſſio de neceſſitate
ergo ſi peccatũ ſequitur deliberationẽ angeli. peccatuꝫ
ſequit̃ angelũ. nõ tñ natura. vez etiam deliberatione.
Si tu dicas q̃ angelus ꝓpter intellectũ deiformẽ de/
liberat in inſtanti. ⁊ ſimul videt ⁊ deliberat. oſtendo q̃
nõ poteſt eſſe. Angelus cñ ad hoc q̃ appeteret. neceſ/
ſario tria pꝛecognouit. ⁊ appetibile. ⁊ cui appetebat. et
rationem mouentẽ. aliqua enim ratio fuit que excita/
uit. ſed iſta ſunt diuerſa. ⁊ impoſſibile eſt per naturam

aliquā potentiā simul ⁊ semel ad plura ꝺuerti. propter qꝺ etiā dicit pbs q intelligim⁹ vnū solū. ꝑ si nō simul. succssiue ꝑ cognouit. Itē angel⁹ qñ ꝺditus est. aut facr⁹ est cū sua opatiōe actuali. aut absq; opatiōe actuali. Si absq; opatiōe actuali. ꝑ post tps peccauit necessario. Si cū sua opatiōe. sz nō ꝺcuit ꝺū ꝺcreare alicui rei nisi opationē sue nature ꝺuenientē. cū ꝑ actio ꝺformis pot⁹ sit nature incōuenies. pz ⁊c. Itē ꝺ duo sunt vera p se. q null⁹ in illo instanti quo peccat pōt vitare pcm̄. ⁊ null⁹ peccat actuali peccato in eo qꝺ vitare nō potest. sz si angel⁹ peccauit i illo instāti. nō potuit i illo vitare nec i aliq; qꝺ esset añ illud nec post. ꝑ nō potuit vitare. sz si nō potuit vitare. nō peccauit. ꝑ si nō peccauit. in p̄mo instāti nō peccauit. Itē malū est corruptiuū boni. sz nihil corrumpit nisi qꝺ est vel fuit. ꝑ i angelo aliqꝺ fuit qꝺ amisit p peccatū. cūc ꝑ ꝙro vtq; in p̄mo instāti peccauerit. an nō? si nō cūc habeo propositū si sic. ꝑ peccauit subito. sz cū in subita mutatiōe simul sit fieri ⁊ factū esse. simul erit corrūpi etiā ⁊ corruptuz esse ⁊ ita nō esse. ꝑ bonū in p̄mo instāti nō est. sz nō corrūperetur nisi fuerit. ꝑ in eodē instāti fuit ⁊ nō fuit. ⁊ ita cōtradictione opponit sunt simul ꝓa. sz boc est impossibile. ⁊ propt̄ boc vult pbs q inter mutatiōes ꝓrias ꝺ necessitate sit ꝺes media. ꝑ inter illa⁹ boni ꝓductionem et ꝺemptionē fuit ꝺes media. ⁊ ita monula. Si tu dicas sicut ꝺ de anima rōnali. q similit̄ pōt ibi obiici q non ꝺimit bonū qꝺ infuit. sz qꝺ infuisset si non peccasset. nunq; em̄ fuit iustus ⁊ bon⁹. sz fuisset si non peccasset. Cōtra hoc est Aug⁹. de correptiōe ⁊ gra. Ille in veritate nō stetit. dictū est de diabolo. q ibi fuit sz non pmansit ꝑ illa rñsio nihil valet bic. ꝙ⁹. ꝺm q antiqua positio fuit aliquoz q simul tpe fuit diabolus ⁊ peccauit. nec vnq; fuit nisi malus. Et videt Aug⁹. illā approbare sup Gen̄. ad lr̄am. ⁊ ideo aliqui moderni eā tenuerūt.

Sed qm̄ sicut exp̄sse dicit Aug⁹. in. xj. ꝺ ciui. ꝺi. p dicta positio accedit ad p̄mā que est hereticā. ⁊ ita q̄si heresim sapit. cōis opinio magistroz parisiensiuz est q ꝺuratiōe cōditio angeli p̄cessit lapsum. ⁊ ꝺ cōmuni cōsilio magistroz positio opposita ercōicata est ab episcopo parisiēsi. Jō tanq; magis verā ⁊ catholicam. et magis ꝓbabilē ⁊ cōem opinionē ꝺco illā esse tenendā q monula fuit inter creationē ⁊ lapsum licet paruula. propter quā sancti ⁊ expositores ⁊ ip̄a scriptura loquitur ꝺ malicia diaboli quasi sp fuisset in ea. q illud mo
51 ꝺicum quasi ꝑ nihilo reputaꝝ. Ex boc patet rñsio ad p̄mū. q. vt ꝺcit Aug⁹. sensus est. diabol⁹ ab initio peccauit. i. statim post initiū. Ad illud qꝺ obiicitur ꝺ
52 Augu. ꝺco q ꝺcit ꝺm alienā opinionē. qꝺ patz. q. cōtrariū ꝺcit. xj. ꝺ ciui. ꝺi. Et q obiicit q ip̄e posuit oīa simul facta. ꝺm q vez est q̄tū ad esse naturale. sed nō q̄tum ad bñ esse. vñ posuit q lux corpalis simul esset ⁊ ꝺuisa esset a tenebris. similiter q nō est ordo materialium ꝺ rum. sz bene posuit ordinem spiritualium ꝺ rum ꝺm septēplicem ꝺditionē intellectus angelici sup̄ res. Ad illud qꝺ obiicit. q statim fuit in actu. ꝺm q quidā boc negāt in oī creatura. q. tñ Aug⁹. videtur ꝺcere ꝺtrariū in luce ⁊ splendore. ꝺcedamus ⁊ ī angelo. sz tñ nō fuit statim in actu electiōis. q illū antecedit ꝺliberatio ⁊ p̄cognitio plurū. quia sicut ꝺctū est i opponendo. nō possunt esse simul. nō propter oppugnātiam actuū vel simplicitatū. sz ꝓpter simplicitatē intellectus angelici. q vna ꝺuersione tot⁹ capit intellect⁹ abvno obiecto. ita q incōpossibilis est i illo instanti conuersio ad aliud obiectū. ⁊ sic patet rñsio ad duo sequē-
53 tia. Ad illud ꝑ qꝺ obiicitur ꝺ peccato aīe. ꝺcendū. q nō est simile. q. pcm̄ in aīa nō fit p actualē ꝺliberationem sz fit p vnionē ad carnē infectā. ⁊ quoniā vnio est in instanti. ꝺliberatio ⁊ collatio nō. ideo nō est sibi hinc ⁊ inde.

Circa scōm p̄ncipale ⁊ circa angeli naturalem cognitionē duo querunt. Primū est ꝺ cognitione ipsius creature. Secundum ꝺ creatione creatricis essentie. Questio I i

Utr̄ angel⁹ oīa creata q̄ cognoscit cognoscat p spēs ī natas. an aliqua per spēs acq̄sitas. Et q omia creata cognoscat p spēs innatas videt sacra scriptura velle. Ezech. xxviij. tu plenus sapia ⁊ pfect⁹ ꝺcore. ꝺ ad diabolū. sed nō esset a sui origine plen⁹ sapiētia. nisi esset i eo plenitudo spēz p quas cōtingit res cognoscere. ergo cū plenitudo sufficiat vnicuiq; videtur q species īfinite sufficiant angelo ad oīa cognoscendū. Itez p Augu. xj. ꝺ tri. Mens ꝑ ip̄a sicut rez corporearum noticiā p sensum corpis colligit. sic incorporeaz per se ip̄sum. Et hui⁹ rationē aliā nō assignat nisi q. species incorporaliū nō potest fieri in sensu. ⁊ spēs acquiritur mediāte sensu. sed angel⁹ nullū habet sensum. supponat mō. ꝑ nulli⁹ noticiā acq̄rit. suscipiēdo sive acq̄rē ꝺ spēm nouā. Itē bip̄m videt q autoritatē in lib. ꝺ causis. oīs intelligētia est plena formis. sz si spēs reciperet nō esset plena. ꝑ ⁊c. Itē talis consuevit assignari differētia inter intellectū angelicū ⁊ humanū. q humanus ꝓpter ꝺiunctionē cū corpe est possibilis. angelicus vero est actualis. si ꝑ recipe nō est nisi rei existentis in potētia ꝺm q hmōi. pz ⁊c. Itē q ista differentia sit ꝺuenies videt. Intellect⁹ em̄ ꝺuin⁹ est ī oīmoda actualitate ita q oīno nihil pōt recipe. Intellectus ꝺo human⁹ qñ creat est sicut tabula rasa. ⁊ ita in oīmoda possibilitate. ꝑ si inter hec extrema possibile est repire mediū. possibile sez in quo sit possibilitas actui conuincta. ⁊ talē nō est ꝺare nisi angelicū. ꝑ ⁊c. Item triplex est esse rez. habēt em̄ res esse in verbo. ⁊ in intellectu angelico. ⁊ in mūdo. ꝺm qꝺ triplex esse. ꝺcit Aug. illud esse ꝺctū. fiat. ⁊ fecit. ⁊ factū est. sz esse rez in intellectu angelico magis accedit ad esse vez in verbo. q̄s ce rez in mūdo. ꝑ cū in verbo fuerit plenissime. in maiori plenitudine sunt in angelo q̄s in mūdo. vel in eque magna. sz deus ab initio mūdi indidit rebꝫ rōnes causales ꝺm quas cetera fierent ⁊ nihil ꝺceret nouū. q reqeuit deus die septimo. ꝑ multo fortiꝰ videt q in angelo imp̄ssit similitudines ⁊ rōnes ꝺm q̄s posset cognoscere cetera facienda. ꝑ sine receptiōe noua. Sz ꝺ. Ephe. iij. vt innotescat p̄ncipibꝫ ⁊ potestatibꝫ multiformis sapientia ꝺi. glosa ꝺcit ibi. q angeli multa ꝺiscerūt ab ecclesia. ꝑ multoz spēs receperūt ⁊ acquisierūt. Itē si p spēs innatas oīa cognoscit. ꝑ a natura sua oīa scit. ꝑ p̄ntia ⁊ futura. necessaria ⁊ ꝺtingētia. naturalia ⁊ voluntaria. qꝺ manifeste falsum ē ⁊ ꝺ scripturas. Itē si oīa cognoscit p spēs innatas. hz penes seip̄m rationem cognoscendi oīa. ꝑ ita ꝺ cognouit absentia sic p̄ntia. ita longinq sic ꝓpinq. ꝑ diabolus exp̄s in inferno scit ꝺcꝺ fit in mūdo. ⁊ angel⁹ q est hic ꝺcꝺ fit in anglia. qꝺ manifeste falsum est ⁊ ꝺtra scripturā q̄ ꝺ multiplici missione angeloz loquit. Itē si oīa cognoscit per spēs innatas. aut ñ cognoscit singularia. aut hz spēs oīm singulariū. Primū est falsum ⁊ incōueniēs q̄ angelus singularia nō cognoscat. cū hoīb⁹ spūalib⁹ mīstret ⁊ ad spēalia ⁊ singularia mīsteria dirigat. Si autē habet spēs oīm singulariū. ꝑ cū possint sugeri ī infinitū. habebit spēs infinitas. aut fiet aliq̄n aliqꝺ singulare. qꝺ ñ poterit cogitare. Si tu dicas q angel⁹ cognoscit

singularia p spēs vniuersaliū. Cōtra. In spē vniuersalium nō distinguunt. g nō cognoscit distincte. Preterea spēs vniuersal' nō assimilat cuilibet singulari assimulatiōe p fecta. g p fecti⁹ cognoscit hō q̄ angel⁹. Si tu dicas q angel⁹ approp̄at illas spēs applicādo ad singularia. Cōtra. Oēm applicationē nō fortuitā p̄cedit cognitio. si em̄ nō cognoscit illū cui applicat. quō vult illi spēm applicare. Et iterū. qre magis illi singulari applicabit spēm hois q̄ asini. g añ applicationem cognoscit singulare. Preterea. aut cognoscit post applicatiōz aut nō. Si nō. g angel⁹ non potest tenere in memoria cognitionē alicui⁹ singularis. qō manifeste falsum est Si sic. g remanet in memoria aliqua noua species. cū aliquid cognoscit qō p̄us nō cognouit. t ita in illa recipit aliquā spēm. g ꝛc. 54

R⁹. dōm q omnes q aliqd itelexerūt hoc posuerūt q angel⁹ cognoscit res creatas p spēs. nisi sit talis que essentialiter sit in angelo. Cognoscere aūt rem omnino p seipsum. hoc est soli⁹ illius q est actus pur⁹ t p fectissimus. t tōydea t causa omnium t efficiēs t exemplaris seipō nō alio quodā. sz tñ i modo ponendi spēs diuersificati sunt. Aliq enī posuerūt q angel⁹ omnia que nouit p spēs. scit p spēs innatas. t h⁹ positionis tradūt modū t causam. Modus em̄ hic est q̄uis in angelo sint innate spēs in numero finito. s. rerum q̄ sunt de p̄ma ꝯstitutiōe mundi. tñ sicut deus in p̄ma ꝯditione cōdidit rōnes causales t seminales rebus ad se multiplicādas. ita tradidit etiā speciebꝫ quas impressit angelico intellectui. t ita omnia possunt sine extrīseca receptiōe cognoscere. Cām aūt huⁱ⁹ assignant. q cū receptio fiat p quandā abstractionē t p̄portionez ad que ꝯcurrūt tanq̄ dispositiua organū t medium. et virtutes inferiores. t h̄ nō sit in angelo repire. dicunt q nihil ab extra potest recipi. Sz huⁱ⁹ positiōis modus facile nō est intelligere. q difficile est videre qua ratiōe spēs possunt multiplicari. nā spēs vni⁹ rei nō generat spēm omnino differētis rei. nec eadē spēs se multiplicat in anima fm numerum. cū vna sit aīa sicut vni⁹ obiecti vna est spēs in vno speculo indiuiso. Causam aūt credo esse falsam. q planū est q angelus habet intellectum possibilē. cū nō sit pur⁹ actus. Planū etiā est q hz agētem maioris virtutis q̄ si esset corpi alligatus. si g alligatus potest extrahere t possibili imprimere. q̄to magis intellect⁹ liber t segatus hoc potest. Jō est alia positio q angelus q̄dā p̄cognoscit p spēs innatas. vtputa naturalia t necessaria. t que fiunt cū angelo cōcreata. sz fortuita t volūtaria. t futura ꝯtingentia intelligit p species acquisitas t receptas. Angelic⁹ enī intellectus est possibilis respectu hmōi speciez. nō tamē est tāta possibilitate possibilis vt humanus. q humanus est possibilis oīmino p̄pter nuditatē. Est etiā possibilis p̄pter cōiunctionē cū fantasmatibꝫ. angelic⁹ vo neutro modo. sed possibilis est respectu p̄dictoz cognoscibilium. Cū em̄ nō habeāt cām certā. solus de⁹ q̄ seipso cognoscit est in actu respectu talis cognitionis. et ille q̄ cognoscit in deo vel p reuelationē a deo. angelus vo qui indiget informatione speciei p naturā est respectu talium in potētia nō in actu. Sed hec positio videt in se claudere duo opposita. s. q angelus habeat spēs vniuersaliū. t suscipiat post spēs singulariū. Spēs em̄ singulariū eiusdē speciei nō differūt nisi numero. t impossibile est accidētia eiusdē speciei diuersa numero eē in eodem subiecto. ergo nullus intellect⁹ potest habere species plures hois. sed si habet vnā innatam. non potest aliā eiusdē speciei recipe. sicut nec due albedines sunt in eodē corpe. Q si dicas duaz albedinū simlitudines esse in eodē aere. t diuersa lumina eiusdē nature. vt dicit Dionysius. t facies duoz hominū i eadē imagine. nō est simile. q cū idola t lumina in medio distinguant per suas origines. diuerse figure possunt i genere figure differre specie. aliter sufficit species figure cū numero. sicut possum tres spēs omnino similes cōfingere. t sic videtur dicta positio cōtraria ip̄licare. Amplius. Si spēs est totū esse formale indiuiduoz. vt dicit Boet⁹. nec est indiuiduatio nisi ex cōiunctione forme cū materia. si spēs existēs in intellectu oīno abstrahit a materia. nullo modo in eodē intellectu est ponere diuersas spēs siue formas solo numero differentes. et sic redit idē qō p̄ius. s. q si intellect⁹ angelic⁹ hz omnium vniuersaliū spēs innatas. nullā vlter⁹ speciē recipit. sed sufficiēter p illas oīa cognoscit. Et ideo ē tertia positio q angel⁹ oīa cognoscit p spēs innatas. ñ quia nō possit recipere spēs. tūc em̄ si deus crearet aliquod nouū in specie. necesse essz angelum ignorare. qō si falsum est. posset recipe. t ideo hec nō est rō. sz h̄ q deus intellectū angelicū possibilē tot speciebꝫ impleuit q p illas poterat oīa cognoscere sine oīi receptiōe noua. t ideo dicit intellect⁹ angelic⁹ esse in actu respectu rez. nō quia seipso sit in actu. vel quia sit actus. sz per spēs factus est in actu. t modus t intellectus ist⁹ positionis est hic. De⁹ em̄ in angelis cōcreauit spēs vniuersales oīm fiendaz rez. t p illas certū est q potest oīa cognoscere. pōt etiā in singularia. sz nō nisi componat ad inuicē. vt patet. Si ego habeo penes me spēm figure. spēm hois. spēm coloris t tpis. t cōponā ad inuicē sine noua receptiōe speciei cognoscā indiuiduū vt i p̄pria natura. sz quia talis cōpositio nisi esset fm certitudinem t correspondentiā ad ip̄am rem. esset fictioz de ceptio. ideo angel⁹ hmōi indiuidua t singularia nō cognoscit nisi dirigat aspectū supra p̄dictū cognoscibile t fm illud qō est in re ipse cōponat spēs in se. t tūc habet ita clarā t certā cognitionē de re. sicut si speciem statim reciper. t hec positio magis placet. quia ꝯcors est rationi. t pbie. t sacre scripture. Et p̄z rnsio ad oīa obiecta si bñ intelligat. Ad illud em̄ qō obūcit q angeli didicerunt ꝛc. dōm q hec positio bene ponit angelos multa discere. sed nō p̄pter hoc spēs nouas recipe. nec illud est incōpossibile. ego enī habeo spēm hois t aīmalis dū scio vnā ꝯclusionē de eis. sz p multiplicē ꝯuersionem t collationē poterit circa easdē res p easdē spēs noua cognitio generari fm diuersas oppositiōes t habitudines. t ita aliqd addiscā. sz nō nouā spēm recipiā sic t angeli multa didicerūt. tū ex p̄pria industria. tū ex reuelatione. tū ex experientia. 55

Ad illud qō obūcitur q tūc cognosceret cōtingētia t absentia. dōm q sic tacitū est. ad cognitionē baz rez particularium. t marie ꝯtingentiū. nō sufficit habere spēs innatas nisi aspect⁹ angelicus cōuertat. t cōuersio requirit dei existentiaz. vel in se vel in causa. requirit etiā p̄sentiā. eo q virtus angelica est finita. ideo in approximatione aliqua p̄portionali est cū se cōuertit ad rem. t ita patet q nō p̄pter hoc cognoscit futura vel etiā ꝯtingētia. 56

Ad illud qō obūcitur q aut nō cognoscit singularia. aut habet spēs infinitas. Dico q cognoscit singularia p spēs vniuersaliū applicando t approp̄iādo. vnde p approp̄ationez p̄pria t distincte cognoscit. nec oportet nouas species recipi. nec oportet infinitas esse. quia singularia ad numerum finitum vniuersaliū reducuntur. Sed finite species. infinitis modis componi possunt. et ideo nunq̄z tot singularia cognoscit angelus. quin adhuc possit cognoscere plura sine receptione 57

specici noue. nō tamē sine directiōe aspect⁹ supra rem. er qua directiōe nō recipit spēm a cognoscibili cū sit in actu p spēm quā habet. ſz dirigēdo aspectū spēm appro priat. t appropiando cōponit. t rē singularē sub sua p/ prietate cognoscit t pficit. q; tota cognitio est a forma
58 t forma hec spēs est q est totū esse indiuiduoꝝ Ad il lud qō obijcit de applicatiōe q; supponit cognitionem. dōm q; vez est q; supponit cognitionē t relinqt cogni/ tionē. ſz tm aliā psupponit. aliā relinqt. Angel⁹ em sine ꝺuersione aliqua habet cognitionē loci. t cū cōuer/ tit se supra locū cognoscit oēs res que sunt ī loco ap/ plicando spēs vniuersales ad singularia t cōponēda. t ille spēs sub tali applicatiōe t cōpositione remanēt in angelico intellectu. t ita relinquūt cognitionē nouā si/ ne receptiōe speciei. Ponat etiā q; nullā haberet cogni tionē ſz solū spēm vniuersalis in intellectu suo. adhuc poterit applicare t appropare. nō causalit. ſz certitudi/ naliter. Qō ptz sic. Qō em cū nascat ñ hz cognitionez nec spēm singulariū. nec cōem. nec propriā. sola tm di/ rectione aspect⁹ sup res cognoscit oīa visibilia. t reci/ pit simul cognitionē certā t spēm. q; denudatus erat a forma recepti. q; si haberet spēs. multo melꝰ posset di rigendo aspectū ad res mundanas eas cognoscere. nō suscipiēdo spēs cū tā habeat. ſz ex directiōe. t applicare t appropriare. t cōponere. t distincte nosse.

Questio II k

De naturali cognitione angeli respectu creatricis essen tie. Et est q̄stio vtz angel⁹ p cognitiōz naturalē. diui/ nā essentiā cognouerit in seipa sine omi medio t crea/ ture amminiculo. Et q; sic. videt. Angel⁹ p naturā hz deiformē intellectū. sicut vult Diony. in li. de diui. no. ſz intellect⁹ human⁹ qñ factus est deiformis cognosce re pōt deū in luce sua. nō em efficit deiformis nisi p glo/ riam. g̃ t hoc poterat angel⁹ p naturā. Jtē angelus p naturā est speculū clarū ipsius supremi luminis. sed illud lumen sp q̄tum est de se naturaliter supsplendet speculo intellectuali. si ergo speculū mundū obiectum soli claritatē suscipit p naturā. ergo t angelus claritatem illi⁹ supne lucis. g̃ cū possit oculū ad illā supnā lu/ cem nullo obsistēte dirigere. sed dirigendo cogitare. g̃ videt q; naturali cognitione ipam diuinā lucē in seipa cognoscat. Si dicas q; acies intellectus angeli re/ tunderet propter improportionabilitatē luminis. Cō tra. Semp manet improportionabilitas ḋcd tm an/ gelo. g̃ nunq̄ videret. Jtē que sunt essentialiter t po tentialiter in psona cognoscēte cognoscunt p sui psen/ tiam t essentiā. sicut dicit Aug⁹. de tri. t sup Gen. ad litterā. q; anima seipam t habitus suos p essentiā t p/ sentiā cognoscit. si ergo deus psentissimus erat intelle/ ctui āgelico. t hoc p naturā. ergo naturaliter ipam di/ uinā essentiā in se cognoscebat. Jtem oīe illud qō est ens cognoscibile p se. aut cognoscit p sui essentiam. aut p speciē. si ergo angelus cognoscebat deum natura liter. vt dicit magister in littera. aut p speciem. aut in sua essentia. sed nō p speciē. ergo tc. Q; autē nō per speciē. videt. spēs ei est maioris simplicitatis t abstra ctionis t puritatis q̄ illud cui⁹ est species. ſz nihil deo simplicit. g̃ deus spēm nō habet. g̃ nō poterat angelus deū nosse per spēm. t nouit p speciē vel essentiam. ergo tc. Jtem angelus p naturalē cognitionē deū cogno scebat. Aut ergo sub velatōne. aut facie reuelata. Nō sub velatione. quia velamen nō est nisi propter culpā vel propter molē carnis cōiunctam. nec fantasmatum obsistentia. g̃ sua naturali cognitione summā essentiaz in sua luce videbat. Jtē si angelus cognoscebat deū. aut ergo p mediū. aut sine medio. Si sine medio. g̃ vi/ debat in seipso. Si p mediū. ergo inter mentē angeli et dei aliquid erat mediū. qō est cōtra Aug⁹. t ratiōnē. Nam illud mediū. aut essz magis proportionabile ḋo q̄ mens angeli. aut minus. Si magis. ergo aliqua cre atura superior angelo. Si minus. g̃ potius impedie/ bat cognitionē q̄ adiuuabat. Restat igit q; angelus p cognitionē naturalē cognoscebat diuinā essentiā in se ipsa. Contra. Joh. xvij. Hec est vita eterna vt co/ gnoscāt te deum. ergo in visione dei est beatitudo sum/ ma. si ergo hoc habet angelus p naturaz. g̃ p naturam erat beatus. Jtē adhuc naturalia salua sunt in ange lis malis. maxime que spectant ad intellectū. si g̃ p na turā poterāt diuinā lucē ꝺspicere in se. g̃ t nūc possūt. g̃ nō sunt in tenebris dānationis. qō aperte falsum est

Jtē proximior est deo aīa habens gratiā q̄ sit angel⁹ habēs sola naturalia. sed aīa exuta oīi gratia nō pōt aspicere lucē summā nisi adiuuet p gloriā. sicut patz de his q; sunt in purgatorio. t fuerunt in limbo. g̃ videt q; nec angelus p naturā. Jtē lux diuine essentie est sup omnē intellectū creatū quātūcūq̄ ille intellectus sit ex cellens in naturalibꝰ. ergo nunq̄ intellectus creatus ī ullam intuendā ascender virtute sua. nisi deus cōdescē/ dat p gratiā. ergo impossibile est q; angel⁹ naturali co gnitione cognoscat diuinā essentiā. Jtē multo plꝰ est deus supra intellectū angelicū. q̄ sit angelus supra intellectū humanū. sed homo nō potest nosse angelum nisi angelus ꝺdescēdat ei. ergo nec angelus ipam diui nam lucē in seipa. Jtem impossibile est q; aliq̄s ocu lus ꝓueniat ad cognitionē luminis solaris nisi p imis/ sionē radiorꝫ solis quātumcūq̄ habeat alia lumina. er go impossibile est q; aliquis ad cognitionē supne lucis ꝓueniat p illuminationē aliquā naturalē vel acquisi/ tam. nisi deus sue luminositatis radiū immittat. ſz mis sio hec nō est nisi p gratiam. ergo impossibile est q; aliq̄ creatura quantūcunq̄ nobilis. diuinā lucem in seipsa p naturā cognoscat. Rō. Dōm q; angel⁹ naturali co/ 59
gnitione diuinā essentiā nō poterat videre in essentia siue claritate sua. t hoc patet. quia hec cognitio est pri mum premiū. quo habito mens creata quiescit tāq̄ be ata t pfecta. hoc autē premiū nemo obtinet nisi gratui ta dei influentia. Si aūt querat ratio huius. sane dici tur deo influentia. Si aūt querat ratio huius. sane dici potest q; diuina lux ꝓpter sui essentiā est inaccessibilis viribꝰ oīs nature create. t ideo p quandā benignitatis ꝺdescensionē facit se cognosci. ita q; in illa cognitione cognoscens multo plus agatur q̄ agat. illa autē cōdescensio bonitatis quid gratuitū dicit. sed cōstat q; non dicit diuine essentie humiliationē. q; nō pōt minorari sed dicit alicui⁹ radij gratuitā immissionē p quā aīma clare cognoscit cū est missio in habundātia sicut erit in gloria. t ita angelus diuinā essentiā nō potest p natu/ ram cognoscere in seipsa. sicut oēs dicunt rationes inducte t sicut colligit a Dionysio ī pncipio mystice theologi/ ce. Ad illud g̃ qō obijcitur q; est deiformis p naturā 60
ḋm q; hoc ñ dicit quia habeat deiformitatē quā habet intellectus gloriosus p assimilationē que est in statu p fecto. sed deiformis dicit. quia sine susceptiōe specierū p id qō habet in se actu cognoscit Ad illud qō obij/ citur q; est speculū clarū. ḋm q; deus refulget in omni creatura tāq̄ causa ī effectu suo. t ex oīb pōt cognosci t maxime in creatura que ipsi⁹ dei est insignita imagi/ ne. sed illa refulgētia luminis p quaz videt de⁹ facie ad faciem. nō est nature. sed cōdescensionis t gratie. Nec est simile de luce corporali que naturaliter influit lumē in hec inferiora. Non sic ꝺber intelligi de luce eterna.

61 Ad illud quod obiicit q deus principaliter est in anima ꝛc. dom q esse psens alicui hoc est dupliciter. Vel vt principiū cōseruans ꝛ ptinēs. vel vt obiectū immutans ꝛ mouens. Primo modo est deus presens angelo ꝛ lut ceco. secūdo modo nō. ꝛ ideo nō est simle de aima ꝛ eius habitib⁹. qm̄ psentes sunt anime vtroq modo. Et rō hui⁹ est. qm̄ hec cognoscibilia nō superecedūt co/
62 gnoscētis potentiā ꝛ naturā. Ad illud qō obiicitur q aut p spēm aut p essentiā ꝛc. dom q adhuc est terti⁹ modus cognoscēdi. s. p effectum. cognoscit autē deus p effectus visibiles. ꝛ p substātias spuales. ꝛ p influētiā luminis cōnaturalis potētie cogniti. qō est similitudo quedā dei nō abstracta sed infusa. inferior deo. quia in inferiori natura. sicut dicit Aug⁹. in. de tri. ꝛ habitum est ꝓmo. ꝛ ita rndetur illi rationi que pcedit ex diuisi/
63 one insufficiēti. Ad illud qō obiicitur de velatione. dom q nō posse ptingere ad alicui⁹ cognitionē hoc est dupliciter. vel ꝓpter cordis obscuritatē. vel propꝑ cognoscibilis pfunditatē. Si primo modo. sic dicit impediri velatiōe. Si secūdo modo. sic impedit nō ꝓpter interpositionē velamis. sed ꝓpter sublimitatē cognoscibilis. Primo modo impedit homo peccator. secundo modo angel⁹. Unde nec videbat sub velamine enigmatis. nec tamē facie ad faciē. quia medium est inter vtrūq. videlicet deū videre in speculo absq enigmate
64 Ad illud qō obiicit. q aut cognoscebat deū p medū aut sine medio. dom q p medū. s. p effectū. nō q illud medū magis esset ꝓportionabile deo. sed q magis erat proportionabile intellectui angelico. vnde naturaliter videbat p speculū ꝛ p vestigium. q̄uis non p enigma. Nec illud est cōtra Augustī. quia sicut infra melius patebit. Aug⁹. vult q inter mentē ꝛ deū nō cadit medium. s. in ratione cause efficientis vel influētis. cadit tamen medū manuductionis. quod tamen nō habet rationem medij proprie. quia magis subseruit potētie cognitiq̄ ꝓfuit.

Consequēter tertio loco querit de naturali angelor⁹ dilectione. ꝛ de ip̄a duo querunt. Prio de dilectiōe qua diligebāt deū. Scō de dilectione qua vn⁹ angel⁹ diligebat alterū.

Questio I l

De modo naturalis dilectiōis ad deū. Et est questio. Utrū angeli dilectiōe naturali dilexerūt deum ꝓpter se ꝛ sup oīa. Et q nō. videt. quia Bern̄. dicit q natura est curua. g cū seipsa reflectit. magis diligit se q̄ alia. ꝛ alia ꝓpter se. g ꝛc. Itē qui diligit aliquid supra se. eleuatur supra se. amor enī iungit amantē cū amato. si ergo magis diligit qō est supra se q̄ se. ergo supra se eleuatur. sed nihil p se eleuat supra se. ergo necesse est q talis amor aliud principiū habeat q̄ naturā. Itē act⁹ dilectōis est nobilissimus inter actus aīme. ꝛ mot⁹ iste scz diligere ꝓpter se ꝛ sup oīa. est mot⁹ quo null⁹ potest cogitari nobilior. ergo si natura potest in hūc sine gratia. multo forti⁹ ꝛ in quēliber alū. ꝛ ita nulla ē oportunitas gratie institute. Et itez. si nobilissimus ē deo placit⁹ ꝛ accept⁹. g dign⁹ remuneratiōe. g gratia n̄ est necessaria ad merendū. Itē dilectio naturalis diligit qō diligit p modū desiderij seu ꝛcupiscētie. sz oīs ꝛcupiscētia naturalis supponit aliquā indigentiā. sed quādocūq aliquis diligit aliquid ꝓpter suā indigentiam. magis diligit illud in quo est indigētia q̄ illud qō supplet. vt cū appeto vestitū propter indigentiā corꝑis ꝛ similiter cibū. magis diligo corꝑ q̄ vestimentū vel cibū. ergo si angel⁹ naturaliter diligit deū propter suā indigentiā. g magis diligit se q̄ deū. Contra. Aug⁹. de fide ad petr. Tales de⁹ creauit angelos vt ip̄m p se diligerent. cui⁹ ope se tales creatos cognouissent. Itē ratiōe videt. quia affectus angelic⁹ amabat bonum naturali dilectiōe. aut ergo quia bonū. aut quia bonū sibi. Si q bonū. cū de⁹ esset summe bon⁹. magis ip̄m de/
um q̄ aliq̄d aliud diligebat. Si q bon⁹ sibi. sz de⁹ adhuc melior erat ei q̄ aliq̄d aliud. q bon⁹ imo optim⁹ est affectui querēti illū. g q̄cūq modo videt q ip̄m ꝓpter se ꝛ super oīa diligebat. Item iustus sanus non errans in iudicio id magis desiderat ꝛ amat qō est magis delectabile. sed deus est maxime delectabilis. ergo angelus cū a sua ꝛditione hoc nosset ꝛ affectū sanū haberet. ergo in eo ꝓpter se ꝛ sup oīa delectabat. sed illud magis diligit in quo magis ꝛ ꝓpter se delectat q̄ ꝛc. Itē hoc mandatū de diligēdo deū ꝓpter se ꝛ sup oīa. erat scriptū in corde angeli. g ꝛscientia dictabat ei q ad hoc tenebat g si non diligebat. ꝛtra ꝛscientiā faciebat. g peccabat. ergo ante peccatū deū sup oīa diligebat. Si tu dicas q ꝛscientia non obligabat eum nisi p tempe gratie. q ante non poterat. Contra. Affectus angeli ante peccatum non repugnabat intellectui. alioq̄n ante peccatū erat bellū. sed intellect⁹ dicit nihil esse diligendū super oīa nisi deū. g cū oporteret angelū aliq̄d diligere super oīa. necesse erat q aut diligeret deū ꝓpter se ꝛ sup oīa. aut faceret ꝛtra ꝛscientiā. ꝛ ita peccaret. Item angelus diligebat deū. aut g fruens. aut vtens. Si fruens. g ꝓpter se ꝛ sup oīa. Si vtens. g cū summa puersio sit vti fruēdis. erat puersus. ꝛ affectus erat in eo inordinat⁹. cum faceret de via terminū ꝛ cōuerso. patz g ꝛc. Ad dō. q absq dubio tpe nature institute tā homo q̄ angelus habilis erat ad diligendū deū ꝓpter se ꝛ sup oīa. Et hoc patet. impossibile enī erat eum aliter esse rectū. Rectitudo enī mentis ꝛsistit radicaliter in amore. Amor autē rectos esse non potest si aliq̄d diligat supra deū vel eque. vel aliq̄d diligat ꝓpter se. ꝛ deuz ꝓpter aliud. si g deus fecit hoiem ꝛ angelū rectū. patet q vni cuiq dedit habilitatē ad amandū deū sup oīa ꝛ ꝓpter se. Patet etiā hoc plan⁹ si attendam⁹ q̄d est diligere ꝓpter se ꝛ sup oīa. Conuenit enī aliq̄d diligi dilectione ꝛcupiscentie. sicut aliq̄s amat vinū. vel amicū. siue amat solacium. Propter se ꝙo aliq̄d diligere est non alterius gra/ 66
tia sed ibi sistere. sicut ebriosus diligit vinū propter se. Propter aliud ē alteri⁹ gratia. sicut sobrius diligit potum ꝓpter salutē. Similit in amore amicitie ꝓpter se diligere nō alteri⁹ gratia est velle alteri bonū. sic dicit pꝫus. q diligim⁹ amicos propter se. ꝛ si nihil oīno boni deberent nobis ab ip̄is esse. Propter aliud vero est alteri⁹ gratia. sicut aliquis diligit hominē propter cōmodū suū sicut dicit idez q inimicos nostros volum⁹ esse iustos vt nihil nobis noceāt. Diligere ꝙo aliq̄d super oīa amore amicitie est nullo cōmodo vel incōmodo velle ip̄m offendere. nec amicitiā soluere. similit dilectiōe ꝛcupiscētie ē nullo cōmodo vel incōmodo vel/
le illud pdere. Oīm igit affectus angeli deū habere cupiebat propter se. quia summe reficiēs nō alteri⁹ bonitatis. ꝛ deo volebat bonū propter se. multo magis q̄ amicus amico. similiter nullo cōmodo vel incōmodo volebat deū offendere vel pdere. vt manifestū est ꝛ patet intuenti. dico q deū diligebat propter se ꝛ sup oīa.

Ad illud qō obiicit q motus nature curuus est. dicendū q aut Bern̄. intelligit de natura qua cōmunicamus cū brutis. aut si de rationali intelligit. pur lapsa ē. aut hoc vocat curuitatē qō appetit sibi. sed esto q deus appetat sibi. nō tñ aliquid magis diligit sibi q̄ deum. ꝛ ita nihilomin⁹ propter se ꝛ sup oīa. Ad illud quod 67 68

obūcik q elevak supra se. dom q elevari supra se est du
pliciter. aut sup suū posse. t hoc ē impossibile nisi ad
iuuek natura. aut supra suū esse. t hoc ē possibile t na
turale. vnde bñ dicedo q homo naturaliter nat⁹ ē ele
uari supra se. i. ad id qđ est supra se dtemplādo t amā
69 do. Ad illud qđ obūcik q mot⁹ iste videk nobilissi
mus t difficilim⁹ t deo gratissim⁹. dom. q motus iste
aliter est gre. aliter est nature institute. Nature insti
tute ē ex quadā habilitate t rectitudine respectu boni.
Gratie vo ē q captivak affect⁹ in obsequiuz xpi. sicut
intellect⁹ p fidem. tunc aūr captivak intellect⁹ in obse
70 quiū christi. qñ dtra illud qđ ratio sua dictat assentit
prime veritati. sic t affectus. qñ ad id ad qđ diligēdū
naturaliter inclinak. amore christi paratus ē odire. vel
ecouerso. qñ ad id ad cui⁹ odiū naturalik inclinak pa
ratus est amare. t talis ē affectus q dtemnit. vitā t ho
nores. t oē desiderabile. t amat odientes se t ledentes
pter deū. t hic ē solus affect⁹ qui deo famulak. t quē
deus acceptat t remunerat. t hic nō est a natura sz so
lum a gratia. Aliter etiā differt hic mot⁹ ab illo. q. il
le in cognitiōe naturali. s. qui est dilectiōis naturalis
alius a cognitiōe fidei. Et differt hec cognitio ab illa
q. cognitio naturalē cognoscit deum sūme bonū pter
diffusionē siue cōicationē bonitatis in dīnis psonis. t vtraq cognitio dicit deū sūme bo
nū t sūme diligendū. sed multo nobili⁹ fides siue co
gnitio gratuita. p hūc modū vtraq dilectio deū dili
git summe. sed magis t nobili⁹ dilectio gratuita. Alia
dria dsueuit dari q dilectiōe naturali diligit deum
anim⁹ siue effectus rect⁹. q. bonus sibi. t ideo sūme di
ligit. q. summe bonū sibi. t oē bonū qđ est t qđ bz pen
det ex ipso. t nihil esset nisi p ipm. ideo plus deū dili
git qs etiam seipm. Sed dilectiōe gratuita diligit qs
deū q. bonus. t q. summe bon⁹ diligit sūme. t q. non
est bonus ipse hō nisi inq̄ntū est ad deuz. non diligit
se nisi pter deū. t hoc dico dilectiōe gratuita. Et sic
triplex est dria. pma est a pte modi diligēdi. scda a pte
cognitionis dsponētis siue pncipali. tertia est a pte
mortui. oēs aūt sunt rōnales. sed pme magis inniten
71 dum. Ad vltimū soluēdū est p interēptionē. q. na
tura rōnalis de qua nūc loqmur non tm amat rōne in
digentie. sed etiā rōne dueniētie t complacētie. t ideo
magis illud qđ natū est sūme delectare t sūme placere.

Questio. ij. m

Utrū angelus naturali dilectiōe magis diligat supio
rem. an parem. an inferiorē. Et q magis supiorē videk.
si angelus angelū naturalik diligit. aut ergo q. bonū
aut q. beneficū. sed q̄cūq modo. angelus supioris or
dinis magis est bonus. t iterū magis est bñficus. quia
angelus inferioris a supiori recipit illūiatiōes per eū
modū p quē dion. dicit. g̃ rē. Item angelus p na
turā institutā deuz sup oīa diligebat. ergo si illud qđ
magis approximat ad summū in oī genere est magis
intensum. ergo si sūme diligebat deum. i. sup oīa. ergo
magis illud qđ deo erat simlius t pximi⁹. sed angel⁹
supioris ordinis est hmōi. ergo rē. Item angelus in
ferioris ordis nolebat eq̄parari angelo supioris ordi
nis q̄tū erat de naturali appetitu. ergo magis t eminē
tius bonū illi volebat q̄s sibi. sed sup oēs angelos pa
res t inferiores se diligebat. g̃ rē. Q aūt magis dili
geret angelū eiusdē ordis videk. dilectio naturalis cō
cernit simlitudinē. Vñ Eccl. xiij. oē aīal diligit sibi si
mile. sed angelus eiusdē ordinis simlior est angelo sui
ordinis q̄s alteri⁹. g̃ magis diligit. Item naturalis
dilectio intendik p familiaritatē t dmesticitatē. vnde
magis diligit homo naturaliter dmesticū t socū suuz
q̄s extraneū. sed maior ē familiaritas t societas ange
lor eiusdem ordis. g̃ rē. Item ecclesia triūphās cō
formis ē ecclesie militāti. sed in ecclesia militāte est di
stinctio ordinū t religionū. t recto t ordinato affectu
q̄ non repugnat gratie plus tungik homo ei q̄ est eius
dem pfessiōis. ergo pari ratiōe t angelus naturali di
lectiōe plus diligebat angelos eiusdē ordinis. Q
autem magis angelos inferioris ordis videk primo.
q. pbatio dilectiōis est exhibitio opis. sed angelus su
perioris ordis plus se cōicat angelo inferioris q̄s pa
ris vel supioris. t ad hoc faciendū ordinat⁹ p naturā.
nō solum p gratiā. g̃ rē. Item p naturā plus amat
rōnalis creatura p̃esse q̄s subesse. sed angelus medii or
dinis ideo subest q. habet supiores. ideo p̃est q. habet
inferiores. ergo si magis diligit p̃esse. magis p naturā
diligit habere ordines inferiores q̄s supiores. g̃ rē.
Item nos videm⁹ in linea dsanguinitatis carnalis q
magis diligit homo eū qui est infra q̄s eum qui est sup̄
vel iuxta. vtpote magis filiū q̄s patrē vel fratres. et h̄
est p naturā. ergo videk pari ratiōe q in ordib⁹ ange
lor magis affectio duertat ad eum q infra est. cū nul
lum sit vinculū dsanguinitatis nec supra nec iuxta.
R⁹. dō q magis diligere aliquē hoc potest esse tripli 72
citer. Aut ratiōe boni optati. aut affect⁹ intensi. aut
ratiōe effect⁹ impensi. Ratiōe boni optati dicik quis
aliquē magis diligere q̄n ei maius bonū optat. t sic dr
diligere magis q. ad mai⁹. h̄ modo naturali dilectio
ne p̃cedēte ex iudicio ratiōis recte magis diligebat an
gelus angelū supiorē. volebat enī ipm excellere t plus
boni habere. sicut t de⁹ dicitur voluit sic ordiare. Ra
tione affectus intensi dicik magis alteruz diligere q̄s
affectio eius plus trahit ad alterū. et magis dsolatur
de eius societate. et sic dicik aliq̄s magis illū diligere
cum quo libenti⁹ cohabitat. t sic angelus magis dili
gebat per naturā angelū eiusdē ordis. Quia sicut na
turali affectu magis diligit q̄s cōpatriotas suos. ma
xime q̄n dformak sibi in moribus. et sicut magis diligit
homo eū qui est eiusdem pfessiōis t officii. vbi iudicia
non interponit pres suas. sic angelus alterū angelus
eiusdē ordinis. magis dilectiōe naturali amplecti in
telligendū est. cum se viderit a dditore in officio cōlita
te. et nature simlitudine illi sociatū. nec esset tunc mo
rum diuersitas. nec inuidie malignitas. Ratione effe
ctus siue beneficii impensi dicik quis magis eum dili
gere cui plura bona impēdit. et circa quem magis sol
licitak. sicut magis mater dfouet filiū tenellū. et solli
citior est circa illum q̄s circa adultum. et magis circa
infirmū q̄s circa sanū. Et hoc facit dsideratio maioris
indigētie. et hoc modo dici potest q. angelus supioris
ordinis magis diligit angelū inferioris. quia angel⁹
paris vel supioris ordinis non indiget sic sua instru
ctione siue purgatione fm q angelus inferioris ordi
nis. t sic scōm diuersas vias. mēbra pposite questio
nis se habent sicut excedentia et excessa. et ideo ratio
nes ad tria predicta membra decurrentes sibi nō ob
uiant. et dcedi possunt q̄uis non sint multum cogen
tes. Si autem quis ex predictis omnibus simpliciter
velit inferre maioritatē dilectiōis. vnica rsponsione
potest omnibus obuiari. scilicet q. omnes pcedunt ab
insufficienti. Si vo concludik excessus dilectiōis de
terminate vel in bono optato. vel in affectu intenso.
et in effectu impenso. satis de plano omnes possunt
concedi.

Le

Distinctio quarta de habitibus beatitudinis et miserie angelorum.

Post hꝫ vidēdū ēt̄. Sup̄ egit mḡr ō habilitatibꝫ naturalibꝫ ⁊ de habilitatibꝫ ad p̄fectiōēz ꝑ grantibꝫ. In hac ꝑte agit de habilitatibꝫ in statū p̄fectū constituentibꝫ. vñ inquirit vtrū angeli mox vt creati sunt fuerūt beati et p̄fecti. Dividit aūt hec ꝑs in duas. In p̄ma p̄sequit q̄ones de btitudine. In scōa de p̄fectiōe. ibi. ad hꝫ aūt q̄ō ārebat. Prima ꝑs hz tres. In p̄ma determinat q̄onem ēḡtū ad illos q̄ ceciderunt oñdens q̄ nūq̄ bti fuerūt. In scōa ēḡtū ad eos q̄ remāserūt ⁊ hoc ibi. boni ℞o qui p̄stiterūt. ēt̄. In tertia breuiter resumit p̄determiāta de vtrisq̄ ibi. ex p̄dictis ꝓsequit ēt̄. Stir scōa ꝑs in q̄ ꝓsequit vtr angeli sint creati p̄fecti hz tres p̄iculas. In p̄ma iuxta q̄ꝑ distinctiōnē ē rñdēdū. In scōa subiūgit distinctionem. ibi. dicit nāq̄ p̄fectum. ēt̄. In tertia vero resumit. p̄determinata breuiter ostendens qualis facta fuit natura angelica. ibi. Quales facti fuerunt angeli in creatione.

1 a Beati quoq̄ nūq̄ fuerunt q̄ ceciderunt. q̄ sui cuēt⁹ ignari fuerūt. Contra. Ad hꝫ q̄ aliq̄s sit beatus non oportet s̄re oīa. sed sufficit deū cognoscere. Itē beatitudo nō ē aliō q̄ clara visio dei. sed ad hꝫ nō req̄ritur cognitio cuētus. a ergo ēt̄. ℞. dō. q̄ ad beatitudinem non solum vīsionis requiritur sed p̄fecte rectitudinis. p̄fecta aūt rectitudo nō est nisi vbi est securitas. securitas aūt nō est nisi vbi est securitas de p̄manſione. ⁊ q̄ hꝫ angeli nō potuerūt habere. saltem qui lapsuri erāt quia falsum erat ipsos p̄mansuros. ideo beati nō fuerūt. Ad illud q̄ obīci/tur q̄ sufficit deum cognoscere. dicendum q̄ falsum est. immo oportet etiā perfecte tenere. Et q̄ subiungit q̄ apta ⁊ clara visio dei est tota merces. dicēdū est q̄ hoc est verum p̄ concomitantiam. vīr enī aut nunq̄ ē ita aperta dei vīsio quin sit future p̄manēntis cer/

Prosequit̄ questionē de beatitudine ēḡtū ad illos q̄ ceciderūt oñdēs q̄ nūq̄ bti fuerūt. a

DI. IIII.

Post hec vi/dendū ē vtr̄ p̄fectos et btōs creauerit deꝰ angelos. an miseros ⁊ ip̄fectos. Ad q̄ dici pōt q̄ nec in btitudine nec i miseria creati sunt. Miseri eīm ad p̄ctū ēē nō potuerūt. q̄ ex peccato miseria ē. Nā si non fuisset p̄ctū. nulla eēt miseria. a Beati q̄ nunq̄ fuerūt illi q̄ ceciderūt q̄ sui cuētus ignari fuerūt. i. peccati ⁊ supplicij futuri. Si eīm lapsum suū p̄sciuerunt. aut vitare voluerūt ℔ nō potuerunt. ⁊ ita erāt miseri. aut potuerūt ℔ noluerūt. ⁊ ita erant stulti ⁊ maligni. Iō q̄ dicim⁹ q̄ nō erāt p̄scij euentꝰ sui. nec eis data ē cognitio eor̄ q̄ futura erāt sup eos.

Prosequit̄ q̄onem ēḡtū ad illos q̄ p̄stiterūt oñdēs q̄ p̄t aliq̄ quo modo dici beati. b

Boni ℞o ⁊ q̄ p̄stiterūt forte sue beatitudinis p̄scij fuerūt. Vnde Aug⁹. sup Gen̄. Quō imq̄t beatus inq̄t angelos fuit q̄ futuri p̄cti atq̄ supplicij p̄sciꝰ non fuit. Querit aūt cur nō fuerit. Forte hꝫ deꝰ reuelare diabolo noluit q̄d factur⁹ vel passur⁹ eēt. Ceteris ℞o reuelare voluit q̄ in veritate māsuri eēnt. Hoc ℞bis videt Aug⁹. significare q̄ angeli q̄ corruerūt ñ fuerūt p̄scij sui casꝰ. ideoq̄ bti nō fuerūt. Et q̄ ageli q̄ p̄stiterūt btitudinē sibi affuturā p̄sciuerūt. atq̄ de ea certi in spe extiterūt. Vnde q̄dāmō iā bti erant. Et reuera si fuissent. possz illos dici aliq̄ mō fuisse beatos. alios ℞o nō. q̄ nescierūt cuentū suū. Sz hꝫ magr̄ oppinādo ⁊ q̄rendo dic̄ Aug⁹. q̄ asserēdo. vñ ⁊ huic oppinioni opponēs ꝓsequēter subdit. Sz q̄re discernebāt illi a ceteris? Vt deꝰ istis q̄ ad tp̄os p̄tinerēt ñ reuelaret. alijs ℞o reuelaret. cuz nō p̄us sit ip̄e vltor q̄ aliq̄s peccator. nō eīm dānat ip̄e innocentes. Hic videt inuere q̄ nc̄ peccatur̄ futurꝫ malū. nec p̄ māsuris futuruz bonū reuelauerit. Jō q̄ nec illi q̄ ceciderūt vnq̄. nec illi q̄ p̄stiterūt vsq̄ ad cōsūmationē bti fuerūt. b q̄ bti eē ñ potuerāt. si de beatitudine certi nō erant. vel si dānatiōis incerti erant. Vñ Aug⁹ i eodē. Dicere inq̄t de angelis q̄ i suo genere beati eē p̄uit damnationis vl salutis incerti. q̄b⁹ nec spes esset q̄ mutādi eēnt in meliꝰ nimia p̄sumptio est. Quō eīm bti eē p̄uit q̄b⁹ ē incerta sua btitudo.

Resumit q̄ supra de vtrisq̄ determinauit. c

Ex p̄dictis ꝓsequit̄ q̄ angeli q̄ corruerūt nunq̄ beati fuerūt nisi beatitudinē aliq̄s accipiat illum statū innocētie in q̄ fuerūt ad̄ p̄ctū. Illi ℞o q̄ p̄stiterūt. aut suā btitudinē futurā deo reuelante p̄sciuerūt. ⁊ ita spei certitudine aliq̄ mō bti fuerūt. vl incerti exstiterūt sue btitudinis. et ita aliter bti nō fuerūt q̄z reliqui q̄ ceciderūt. Adhuc aūt q̄ō posteriꝰ dictū ē p̄babiliꝰ videt.

Prosequit̄ q̄stionē de p̄fectione angelorū an scz creati sint p̄fecti an impfecti. innuēs q̄ ꝑ distinctionē ē rñdendū. d

Ad hoc aūt q̄ ārebat vtr̄ p̄fecti vel impfecti fuerint creati. dici pōt q̄z q̄dā mō p̄fecti fuerūt. titudo. aut si nō ē. ñ est in illa p̄fecta beatitudo. hanc aūt visionem apertaz q̄ est facie ad faciē nō habuerūt angli ad̄ p̄ fruitionē. imo simul dei visionem habuerunt et tentionem. licz ad̄ aliquatenus cognoscerent ⁊ amarent sicut ad beco duo habiles eēnt. Aug⁹. b Quia beati esse nō poterant ēt̄. Contra. Certitudo dānatiōis potiꝰ est contraria beatitudini q̄z ꝓsona. sed si certitudo nihil cōfert ad gliaz. ergo incertitudo nullo modo impedit gloriā siue beatitudinē perfectam. ℞o. di ⁊ cenduz. q̄ de aliquo futuro dupliciter potest haberi certitudo. vl in partem affirmatiuā. vl in partem negatiuam. ⁊ sicut ad beatitudinez oportet habere certitudinem de eiꝰ ꝑpetuitate futura. ita oportet habere certitudinē de miseria

Aug⁹.

nunc̄ futura Ista em̄ duo sunt oino inseparabilia. certitudo g̈ dānatiōis nūc̄ futura cōfert ad gl'az. ⁊ qm̄ icertitudo eq̄ puat certitudinē respectu affirmatiōis. sicut ⁊ respectu negatiōis. tōo certitudo negatiōis ita repugnat sic incertitudo pmansionis. ⁊ sic bz intelligi illudꝫbū.

c Dicit nāc̄ pfectuz ⁊c. Ista diuisio pfecti videt insufficiens. q: nō tm̄ est pfectio fm naturā. sed etiā fm gr̄am ⁊ gloriā. ⁊ fm gratiā est multipler genus pfectionis. Itē q̄rit quare magis accipit vnū genus pfectionis fm tps q̄ fm aliud acci/

⁊ quodā mō alio impfecti. Mō em̄ vno mō aliq̄d dr̄ pfectum ⁊ impfectū sed pluribus.

Subiūgit distinctionē q̄ tribus modis dr̄ pfectum. fm tps. fm naturā. ⁊ vniuersaliter pfectum. c

c Dicit nāc̄ pfectū trib⁹ modis Est em̄ pfectū fm tps. ⁊ est pfectū fm naturā. ⁊ est vniuersaliter pfectū. Scōm tps pfectuz ē qō bz q̄cq̄d tps req̄rit ⁊ puenit fm tps hñi. ⁊ hoc mō āgeli erāt pfecti añ confirmationē vel lapsū Scōm naturā pfectū est qō bz quicq̄d debitū est. vel expedit nature sue ad glorificationē. ⁊ h̄ mō pfecti fuerūt angeli post confirmationē. ⁊ erūt scti post resurrectionē. Vniūsaliť ⁊ sūme pfectū est cui nihil vnc̄ deest. a q̄ vniuersa pueniūt bona qō est solius dei. Prima g̈ pfectio ē nature ꝺdite. scōa nature glorificate. tertia nature increate.

Resumit ꝺterminata. ⁊ breuiter ostēdens q̄lis facta fuerit angelica natura. f

Quales facti fuerūt angeli in creatiōe oñsuz ē. boni. s. nō mali. iusti. i. innocētes ⁊ pfecti q̄dā modo. alio vero modo impfecti. Beati vero nō fuerūt vsq̄ ad confirmationē. nisi beatitudo accipiatur (vt iā dictum est) ille stat⁹ innocētie ⁊ bonitatis in quo conditi sunt.

dens. R. dicendum. q̄ pfectū dicit cōplemētū siue complexionē in qua est stat⁹. Stat⁹ aūt ponit in aliquo dupliciter aut simpliciter aut in genere. Si simpliciter sic est tertiū mēbrum. si in genere creature. hoc potest ee dupliciter. aut in q̄ntum exit a tō. ⁊ sic habet rationem vltimi. et reperitur hec pfectio ī oñi creatura quādo producta est ad modum. speciem ⁊ ordinē sibi cōpetētē. Alio mō in q̄ tū creatura redit in dm̄. ⁊ sic est pfectio glie. ⁊ hāc vocat mgr̄ pfectiōez fm naturā. vñ ponē dū q̄ ē pfectio fm essentiā. ⁊ fm participationē. ⁊ h̄ dupliť. vel fm egressum. vel fm regressū. 3

4

AD intelligentiā h⁹ ptis q̄runt tria. Primū est q̄les creati sunt angeli q̄ntū ad gloriam. Scōm q̄ntū ad futuri euent⁹ pscīam. Tertium est q̄ntū ad cognitionē matutinā. Circa primuz q̄runt duo. Primū est vtrū in sui creatiōe habuerūt gloriā. Scōm est vtrū habuerūt gratiā.

Questio .I. 3

Utrū angeli creati sint in beatitudie siue gloria. Et q̄ sic videt Ezechiel. xxviij. Tu plen⁹ sapia ⁊ pfect⁹ decore in delitijs paradisi fuisti. q̄z esse in delitijs paradisi ⁊ esse plenū sapientia est ipa beatitudo quam dicim⁹ eternā gloriā. ergo ⁊c. Item Augu. in li. ō mi. sacre scripture. Angel⁹ in summo sui ordinis honore ꝺstitutus lapsus est. loq̄tur de angelo ante lapsum. sed summ⁹ honor ordinis angelici est beatitudo ⁊ gloria. ergo ⁊c. Itē Aug. de fi. ad pe. Angelici spirit⁹ p eo q̄ rationales sunt facti. eternitatis ⁊ beatitudinis dōnū in ipa nature sue spiritualis creatione diuinit⁹ acceperūt. Item idē de ecclesiasticis dogmatib⁹. Angeli q̄ in illa qua creati sunt beatitudine pseuerāt. non natura possident vt nō mutentur. ergo si nō habent verā beatitudinē. patet q̄ in beatitudine creati sunt. Item ratione videt. q: angelus a sua creatione habuit habilitatē ad diligendū dm̄ p̄ter se ⁊ sup oīa. ergo habuit habilitatem ad fruendū dō. sed ipe non habuit aliq̄ retardatiuū ex parte affectus. nec obumbratiuum ex parte intellectus. ergo toraliter ferebat in ip̄m dm̄ amore fruitionis. ergo cū talis status ⁊ act⁹ sit beatitudo ⁊ gloria. patet ⁊c. Ihez dm̄s fecit li. ar. vertibile. ergo cū possit habere creatura rationalis ipsuz vertibile. vt patet modo in sanctis angelis. alioq̄ⁿ debuit hoc modo facere. sz nō est inuertibilitas liar. in beato nisi p gloriā. ergo ⁊c. Aut si dicas q̄ nō debuit facere. hoc nō videtur. q: debuit facere res optimo modo. sed iste est optim⁹ status ip̄ius angeli. ergo aliquē in hoc statu debuit facere. Contra. Job. viij. Ille ī veritate nō stetit. sed beatitudo est status omniū bonoꝝ aggregatione pfectus. ergo est status in veritate. ergo lucifer nō fuit factus beat⁹. sz inter oīes pfectus ⁊ nobilis est conditꝰ. ergo ⁊c. Itē obiicitur q̄ pseuerantia siue securitas est de essentia siue substantia beatitudinis. beat⁹ em̄ nō est qui potest amittere bonū q̄ō haber. sed angeli potuerūt amittere. q: amiserūt. ergo ⁊c. Item nullus laudat vel vituperat in his que habet a natura vel conditiōe. sed sicut dānatiōi essentiale est vituperiū. ita beatitudini essentialis est laus. ergo impossibile est q̄ aliq̄s beatus sit a conditione. imo est repugnātia in adiecto. Itez aut omēs fecit de⁹ beatos. aut aliquos. Non omēs constat. q: plures ex eis ceciderūt. Nō aliquos vt videt. q: illi p̄cellerent alios q̄si p̄excellentia improportionali. ergo lucifer nō fuisset ausus se eis p̄ponere. q̄ si ausus est. videt q̄ nulli conditi sint beati. Si tu dicas q̄ maiorem audaciā p̄sumpsit. sz equipari deo. quanto magis posse beatis. Adhuc non soluit. Si enim deus beatos condidit angelos. ab ipa conditione hoc fuit. q: natura eoꝝ consonabat vt sub tali pfectione ⁊ tam nobili fierent. si ergo lucifer vt dicūt sancti. ⁊ mgr̄ dicit in sequētib⁹. splendidissima habuit naturalia. magis debuit ⁊ ogruū fuit ipsi⁹ naturā gla insigniri. q̄ si ipe vt patet beatus fact⁹ non est. patet ⁊c. R⁰. dicendum. sicut p̄actum est supra. quorundā opinio fuit q̄ angeli quia sunt spirituales. et rempales. ⁊ actuales. in instanti sue creationis fuerūt in actu conuersionis ⁊ auersionis. ⁊ sicut in prima auersione sunt damnati essentialiter illi q̄ auersi sunt. ita prima conuersione illi glorificati sunt eternaliter qui conuersi sunt. ⁊ ita dicunt intellexisse Augu. ⁊ fuisse eius positionez q̄ aliq̄ sint creati beati ⁊ formati. q: simul tempe. licet posterius natura factū est celū ⁊ lux. id est angelica natura informis vel formata. Lux enim vt dicit Aug⁰. ri. de ci.

dicunt angeli q; illuminati sunt vt beate sapienterq; viuerent. Sed tñ hec positio supa improbata est tam q̄ falsa ⁊ erronea ratiõe illi⁹ partis que dicit in primo instanti fuisse auersos. Ratione alteri⁹ partis pari ratione improbata est. ⁊ ptz falsitas p Aug. de correptione ⁊ gratia. vbi dicit q; angeli ⁊ si beati sint. erat tñ adhuc qõ eorũ beatitudini adderet si pmansissent. cõstat q; beatitudini ⁊ glorie cũ sit inuariabilis nõ fit additio Constat etiã q; loqtur cõmuniter de bonis ⁊ malis. cũ dicit si pmansissent. Et ideo aliter est dicendũ q; beatitudo dupliciter põt dici. Uno modo status pfect⁹ plenitudie oĩs boni. et hec ponit visionẽ dei claram. et tentionem pfectam. ⁊ hoc modo angeli nõ sunt creati. nec aliqui. nec omẽs. sed habuerũt quiddã ex eis ĩ ipsa confirmatione. Alio modo dicit beatitudo status pfectus priuatione oĩs mali tam pene q̄ culpe. ⁊ tales creati sunt angeli. q; innocentes et impassibiles. et de hac plenitudine loquit Aug⁹. sed hec nõ est pfecta nisi cũ additur ei altera. ⁊ de hac currũt auctoritates probãtes q; beati facti sunt. Ad illud eñ q; dicit Ezech. in delitijs paradisi fuisti. dicendũ. q; sicut primus homo cõditus est ⁊ posit⁹ in delitijs paradisi que tñ nõ erant delitie beatitudinis pfecte. ⁊ sicut data est ei sapientia ad cognoscendũ oĩa mũdana. sed non illa q̄ est visio dei in patria. simili modo intelligendũ est in angelo. Quod dicit Aug. de mira. sacre scripture. intelligit quãtũ ad naturalia. q; ita bona habuit q; nõ erat habitur⁹ meliora. vnde ⁊ in illo loco ꝺditus est in quo erat beatificand⁹. Due vero sequentes auctoritates loquũtur de beatitudine fm illas duas differentias quas dixi. Ad illud qõ obijcitur q; debuit dari aliq̃bus li. ar. inuertibile. dicẽdũ est q; quantũ est de conditiõe nullis debuit dari q̃uis posset. q; homines ⁊ angelos meliores iudicauit de⁹ si ei liberaliter deseruirẽt. ideo vtrũq; posuit in manu cõsilij sui.

Questio III ꝺ

Supposito q; angeli nõ sint creati in gloria. q̃rit vtrum sint creati in gratia. Et videt q; sic p Augu. xij. de ciui. Creauit de⁹ angelos simul in eis condens naturam ⁊ largiens gratiã. Item sup illud Osee. iij. dilexerunt vinacia vuarũ. glo. Hiero. Per vinacia intelligũtur dẽmones q̃ creati sunt in magna pinguedine spũssanti. sed p supabundantiã arefacti de celo ceciderunt. cõstat q; pinguedo spũssancti est gra spũssancti. Item Dam. expressius. Per verbũ dei creati sunt angeli. ⁊ a spiritu sancto p sanctificationẽ pfecti. si ergo sanctificatio pfecta nõ est nisi p gratiã gratũ facientẽ. ⁊ ipe loquitur de omnib⁹. ergo ꝛc. Item rõne videt q; deus cũ sit liberalissim⁹. promptus est gratiã dare oĩb⁹ paratis recipe. Unde ⁊ Anſ. ideo homo nõ habet gratiã. non q; deus nõ dat. sed q; ipe nõ recipit. sed nulla melior pparatio ad gratiã q̃ pura innocentia ⁊ volũtas recta. ergo si hec erãt in angelis a sui origine ⁊ creatione. p. ꝺsequens ⁊ gratia. Item fecit de⁹ creaturã rationalẽ ad inhabitandũ in ea. ⁊ hoc q; ipe deus vult in ea habitare. Unde Prouer. viij. delitie mee esse cũ filijs hominũ. ergo q; nõ inhabitet venit ex aliqua prãua dispositõe ex parte mentis. cũ ergo in angelis nulla pua esset dispositio ex pte mẽtis. imo oĩmoda idoneitas ad gras videt ꝛc. Iterũ promior est de⁹ ad miserẽdũ q̃ ad cõdẽnandũ. sed ipe fecit angelos in statu in quo statim poterant demereri ꝛc. ergo statũ in quo poterãt mereri. sed nõ pungit mereri sine gratia gratũ faciẽte. ergo ꝛc. Contra. Aug. sup Gen. ad lram. Per celũ intelligitur angelica natura informis p defectũ forme naturalis. q̃ informis fuit p defectũ forme supaddite nature. sed hec est gra. ergo ꝛc. Item Grego. xxxij. moꝛ. tractans illud verbũ Ezech. xviij. Eturũ opus decoris tui ⁊ foramina in die qua ꝺditus es. hui⁹ lapidis ĩ die conditiõis sue foramina pparata sunt. q; videlicet caꝑ charitatis condit⁹. qua si repleri voluisset. stanti. bus angelis tanq̃ in ornamẽto regis positis lapidib⁹ inherere potuisset. habuit q̃ iste lapis foramina. sed p supbie vicia charitatis auro non sunt repleta. ecce ex. presse q; nõ habuit charitatẽ. Item rõne videt. quia gratia in angelo nullã habet retardationẽ. ergo si haberet gratiã vnientẽ ꝺo. totaliter angelus ferretur ĩ deum. q̃ nunq̃ peccasset. sed peccauit. q̃ nunq̃ charitatem vel gratiã habuit. Item sicut se habet culpa ad dãnationẽ eternã. ita gratia ad gloriã. sz statim vt habuerũt culpã fuerũt damnati eternaliter ⁊ obstinati. q̃ statim vt habuerũt gratiã fuerũt confirmati. q̃ nunq̃ fuissent lapsi si gratiã habuissent. Rõ. dicendũ. q; que- 10
stio facti est. ⁊ q; nõ inuenim⁹ aliã rationez q̃ congruitatis. pbabiliter possumus vtrũq; opinari. sicut ⁊ alij ante nos. Fuerũt eñ aliqui dicẽtes q; angeli oĉs creati sunt in gratuitis gratũ facientib⁹. Et ratio q̃ mouit eos fuit hec ex parte dei. sz pfecta liberalitas. ⁊ ex pte creatoꝛ idoneitas. Ex eñ ab instanti creationis erant vasa ⁊ receptacula mũda. ⁊ de⁹ est prompt⁹ suam gratiã impartiri nisi habeat obstaculũ ex parte suscipientis. nõ dimisit de⁹ illa ad momentũ vacua. sed statim vt cõdidit. gratia illustrauit. ⁊ talia debuerunt de manu dei exire receptacula. vt statim essent prompta ĩ bonũ vsum. Uñ sicut pbabiliter cõiciunt aliq; q; deus fecerit arbores plenas fructib⁹. ⁊ alia ĩ statu nobilissimo ⁊ pfectissimo. sic etiã naturã angeli ornauerit gra a sui ꝺditiõe. q̃ in prio vsu bono siue victoria erat pperuanda. ⁊ in ipa decordinatiõe ppetualiter amittenda. Hec est vna positio ⁊ satis videt consona sanctoꝛ auctoritatib⁹ vt patet inspicienti. Fuerũt etiã alij q̃ dixerunt angelos nõ habuisse gratiã gratũ facientẽ ab instanti creationis sed post. Et ratio q̃ eos mouit. est dispositio angelice nature que ferꝛ in id quod apetit sine retardatione. vnde sicut ex ꝺuersione ad malũ ita pfunde conuersi sunt vt nõ possent redire. sic imo mlto magis ex cõuersione ad bonũ siue ex humilitate. ita bono totaliter adhesissent si gratiã habuissent q̃ nũq̃ lapsi essent. vnõ non videt aliquo modo pbabile q; lucifer habuerit gratiã. ⁊ si ipe nõ habuit. cũ inter ceteros cet excelsus. a maiori arguit nec alios habuisse a sui origine. Hanc positionẽ videt acceptare magister. hãc positionẽ cõmuniter tenẽt doctoꝛes. ⁊ in hac tanq̃ pbabiliori ⁊ cõmuniori ꝺcordant. Ad auctoritates ĩ cõ- 11
trariũ adductas rñdendũ p distinctionez gratie. Uno enim modo gratia dicit cõmuniter put cõprehẽdit quicquid naturalib⁹ est supadditũ. naturalib⁹ inquã que sunt de generali rei constitutione. sicut dicit ex gratia habere bonũ ingeniũ. bene legere. bene cantare. et huiusmodi. Alio modo dicit qõ supadditum est li. ar. ad rectitudinẽ faciens ⁊ disponens. sicut dicim⁹ virtutes naturales. sicut innocentia. mitiras. pietas. Tertio modo qõ est supadditũ tanq̃ rectificans ⁊ complens ⁊ eleuans. ⁊ hec dicit gratia gratũ faciens. q; facit hominẽ acceptabilẽ deo. ⁊ ideo acceptabilẽ. quia conformem. Quãdo ergo dicit q; angelo data sunt gratuita.

non intelligitur de gratuitis tertio modo dictis. ſz primo vel ſecundo. q: ſic multa dona gratuita habuerūt. Aut ſi intelligitur de gratuitis gñe dictis. nō intelligitur ab inſtanti creationis. ſed ſicut intelligit̄ peccatum diaboli fuiſſe ab initio. quia ſtatim poſt initium. ⁊ poſt primū motum ꝺli deratū cecidit. ita intelligendum eſt de gratia angelorū. Aut ſi intelligitur de gratuitis gñe dictis. ⁊ ab inſtanti creationis. hoc nō intelligitur formaliter ſiue eſſentialiter ſed diſpoſitiue. vnde dicit̄ aliquis creatus in aliq̄. quia in proxima diſpoſitione ad illud. ⁊ ita p hanc triplicem viam ad auctoritates inductas. ⁊ multas alias que poſſent induci
12 poteſt breuiter reſponderi. Ad rationes autē ſumptas a dei liberalitate. dicendū. q liberalitas eſt ſaluo ordine ſapientie ⁊ iuſticie. q̄uis enim ab inſtanti creationis cuilibet hominis poſſet eū beatificare. tamen longo tempore tardat. Similiter q̄uis poſſit cuilibet paruulo gratiā dare ſine baptiſmate ſicut cum baptiſmate. tamen non dat. Et ratio huiꝰ eſt. quia gloria eſt bonū laudabile. ⁊ ideo nō dat niſi p meritum laudabile. ⁊ ideo conuenit eam dare precedente aliquo merito congrui. Simiſiter qū confert gratiā. ſi ꝺfert adulto. cum gratia faciat habentē dignum gloria. non confert niſi ad motum li. ar. ſi habet vſum. ſi vero non habet ad motū fidei aliene. ſiue ad meritū chriſti. ideo ſm ordinē ſapientie nō ſtatim debuit dare ſed expectare motum li. ar. qđ ⁊ fecit. vnde ad ſe cōuerſis ſine mora dedit gratiā. Patet igit̄ reſponſio ad illud qđ obiicitur de liberalitate ⁊ habilitate. q: non tm̄ exigit mundiciā vt diſpoſitionē. ſed motū li. ar. in adulto. paruulo nec
13 poteſt alienū meritū ſuffragari ſicut ⁊ demeritū. Ad illud qđ vltimo obiicitur de ſtatu q in malo erat. dicendum q falſum eſt. q̄uis enim nō poſſet mereri ex his q̄ acceperat. tm̄ quia dominꝰ ita promptꝰ erat dare ſicut ipe accipere. nullū habebat obſtaculuz in merendo. ſicut nec in demerendo. ⁊ hoc patet. Sicut em̄ facile fuit diabolo auerti. ita facile bonis angelis conuerti. et ſic̄ auerſio fuit demeritoria. ita ꝺuerſio facta fuit meritoria. ſtatim apoſita gratia. vñ ſicut alicui nō directe ꝺt habere aliq̄d qđ ſtatim habet dū indiget ⁊ petit. q̄uis non penes ſe habeat. ſic etiā non indirecte potuerunt dici angeli gratiā habuiſſe. q ſi habuiſſent maiorē facilitatem ad malū ſiue inclinationem. ⁊ diuinum adiutorium in oportunitate deeſſet. recte obiiceret.

QOnſequēter circa ſcōm duo querunt. Primū eſt vtrum bonis reuelari debuerit futura pmanſio. Secūdum eſt vtrū reuelari potuerit malis ſua damnatio. Queſtio I c

Cum nullis in creatione data ſit gloria. nullis etiā data ſit gratia. vtrū aliquibus data ſit future glorificationis ſcientia. Et q ſic videt. Deus ab inſtanti ſue creationis angelos ꝺdidit repletos ſcientia rez mundanarū. ſed deo magis placet q ſerui ſui habeāt ſcientiam de his que ſpectāt ad ſalutē. ſi g̃ ſcientia future ſalutis erigit animū ⁊ delectat. ergo cū aliqui eſſent ſaluandi. videt q ſaltē debuit eis dari ſcientia talis. cōſtat em̄ q potuit. Itē ſi nō fuerunt de ſalute certi. ergo potuerunt rōnabiliter dubitare ⁊ timere. ſed timor penā habet. g̃ pena ante culpam. ſed h̄ eſt inconueniens. g̃ ſequitur q illi ſaltē debuerūt certificari qui erant ſaluandi.
13 Item ꝓpinquiores erāt angeli ad gloriā q̄ nos īmiſerūs ꝺſtituti. g̃ ſaltē tantā certitudinē vel maiorez habebant q̄ntā nos habem⁹. ſed nos habem⁹ certitudinē ſpei. g̃ ipſi habebūt hanc vel aliā. ſed hanc nō habebāt. q: ſpes eſt expectatio future beatitudinis ꝓuenies ex gratia ⁊ merit̄. cū ergo ipſi non haberēt gratiā ⁊ meritā certitudinaliter ſperare eis fuiſſet ꝓſumptio. nō g̃ habebant certitudinē ſpei. ſed nō eſt aliā dare q̄ certitudinē ſcientie vel reuelatōis. g̃ videt q aliquibus ſaltem eſſet data. Contra. Plus eſt dare certitudinē de gloria q̄ dare grām. multis em̄ deꝰ dat gratiā ꝺbus tm̄ nō reuelat certitudinaliter ſuā gloriā. g̃ cū non habuerunt grām ſicut ſupra ꝓbatū eſt. patet q nec ſtabilitatē ſcientiā. Itē diabolus ſiue lucifer nō habuit ſcientiam de ſtatu. q: nō erat pmanſurus. g̃ ſi ipſe fuit plenꝰ ſapientia ⁊ pfectꝰ decor inter omēs. videt q nulli alij habuerūt. Item oſtendit̄ p deductionē ad duplex inconueniens. Unū inconueniēs eſt excuſatio diaboli ſiue ſui peccati. Poſſet em̄ a peccato ſuo quodāmodo ſe excuſare. q: ſcientiā nō habuit quā deꝰ alijs angelis dedit. Aliud inconueniēs videt accuſatio dei. q: añ videt puniſſe malos q̄ mali fuerint. ⁊ q ante grām ſuaz ſiue donū ſcientie ſubtraxerit q̄ alijs dedit. q non p̄cellebant ipſos. nec merito vite. nec dignitate nature. Rꝰ. circa 14
boc duplex fuit opinio. ſicut tāgit magiſter in lia. Quidaz enim dicere voluerūt q bonis q̄ pmanſuri erant data eſt reuelatio ſiue ſcientia ſue ſtabilitatis. ⁊ h̄ loco ſpei. rationē cuiꝰ iā q̄dāmodo beati erant. Et in truncum illi verbo Aug. qđ dicit opinādo ſup Gen. ad lam. ſortē deus diabolo reuelare noluit q̄d facturus vel paſſurus eſſet. ceteris vero reuelare voluit q in veritate manſuri eſſent. Alia eſt poſitio q nullis data eſt ſcientia ſui ſtatus. q: habere certitudinez de ſua pmanſione eſt cognitio magis ſpectās ad ſtatū premiū q̄ ad ſtatū meriti. ⁊ huius ſignū eſt q deus aut pauciſſimis. aut nullis reuelat q̄ntūcunq; dilectis ſuis amicis ſe certitudinaliter glorificandos. hec em̄ cognitio portꝰ eſt expediens ad gaudendum q̄ ad merendū. vnde q: angeli erāt in ſtatu meriti omēs. q: nondū erant beati. ideo nullis data eſt hec cognitio. Et hec poſitio magis eſt rōnabilis. et magis placet magiſtro. ⁊ magis ꝺſonat vbis Aug. ſicut patet in lia. ⁊ ri. de ciui. vbi dicit q pares fuerunt angeli q̄ntum ad ꝺditiones ante lapſum. vñ ſi alicubi videt dicere ꝺtrariū. ſi quis inſpiciat adiacentiā. aut opinando. aut q̄rendo dicit. ⁊ ideo hec poſitio magis eſt tenenda. Ad illud g̃ qđ obiicit q deꝰ dedit angelis p̄cognitionē rerū mundanarū. dicendū. q nō eſt ſi- 15
mile. q: cognitio vniuerſi ſpectat ad pfectionē naturalis cognitionis. ſed certa cognitio ſui ſtatꝰ ſpectat ad pfectionē glie. ⁊ ideo ſolū debet dari q̄ in ſtatu talis ponitur a q̄ non poteſt cadere. ⁊ ſic pz illud. Ad illud 16
qđ obiicit q ſi nō erant certi. g̃ videt q rōnabiliter poterant dubitare ⁊ timere. dicendum. q eſt certitudo ex parte cognitiue. ⁊ ex parte affectiue. Certitudo ex parte cognitiue eſt dupler. Una ſz infallibilis. vt q̄n ſcit aliq̄d qđ falli nō poteſt. Altera pbabilis. vt q̄n hz veriſimiles rōnes ad hoc ſiue ad vnam partē. ita q ad oppoſitū aut nullas habet aut paucas. ⁊ angel̄ fuit certitudo ſecūdo modo nō primo. Iſti em̄ rōnabiliter cogitare poterāt ex his bonis q̄ acceperāt q ad beatitudinē parati erāt. maxime cū in ſe nullā viderēt maculaz. Certitudo ex parte affectiue eſt dupler. vna ī expectādo. alia in tenendo. Expectare eſt ſpei. ſed tenere eſt cōprehenſionis. ſcda nō potuit eſſe in angelis ante ꝺfirmationē. prime fuit ſemplene. ⁊ minus plene q̄ in viris ſanctis. q: in his ex gra ⁊ meritis. in illis erat ex affectione nature. Ex his patent obiecta. q: certitudo pbabilis que nō habebat rōnes ad oppoſitū liberat et a dubitatione ⁊ a penali timore. Patet etiā vltimo obiectū q aliquā certitudinē habuerūt. ſed tm̄ nō oportet

q̄ esset maior certitudie spei Et ad illō qđ obiq̄ pri
mi ores erāt. dōm q̄ p̄iores erāt q̄tū ad statū q̄ medij
erant inter gloriam ⁊ miseriam. sed tamen q̄ magis di
stabant quantū ad meritū. quia nondū habebant pi
gnus glorie p̄mitias spiritꝰ sicut habent viri sancti i
hac vita. de quibꝰ dicit Aplus Roma. vj. spes autez
non confundit quia charitas dei ⁊c̄.

Questio II d

Utrum malis angelis reuelari potuit suus casus. Et
q̄ nō vidē. Omnis certa cognitio future pene ⁊ misē
rie est penalis. sed si angelus certitudinaliter sciret se
peccaturum. cū certo iudicatorio cognosceret peccatū
esse puniendū. ⁊ peccatorē a deo separatū esse miserū.
haberet p̄cognitionem certā sue miserie. ergo penā aī
culpā hret. ſz hꝰ est ꝺ ordinē dīne iusticie. q̄ si deꝰ ꝺ or
dinē dīne iusticie ñ p̄t facere. deus nō potuit ꝛuelare
Item omnis certa p̄cognitio de amissione alicuius
boni cogit hominē desperare de illo. sed deus neminē
innocentē potest cogere ad desperationē. quia nō po
test cogere ad peccatū. ergo non potuit angelo reuela
re casum suū. Item fiat argumētuz Anſ. in li. de ca.
diaboli. Si diabolus sciebat casum suuz. aut volebat
aut non. Si volebat. ergo iam ceciderat. ergo p̄scie
bat se casurum. Si p̄sciebat ⁊ nolebat. sed quāto magꝭ
nolebat tanto plus dolebat. ⁊ quanto dolebat magꝭ iu
stior erat. ⁊ quanto magis dolebat erat miserior. ergo
quanto iustior tanto miserior. sed hoc est inc̄uenies
ergo ⁊c̄. Item fiat argumentū magistri. si p̄sciuerūt
aut ergo vitare potuerūt ⁊ noluerunt. ⁊ ita non ceciderunt. aut vitare voluerunt ⁊ nō potuerunt. ⁊ ita miserī fuerunt. aut vitare potuerūt ⁊ noluerunt. et ita fuerunt stulti ⁊ maligni. si ergo quodlibet istorū est impossibile. impossibile est q̄ habuerint p̄scientiā sui casus.
Sed ꝺ. dominus potuit p̄dicere petro sine peccato casum suū sicut ꝺr Matħ. xxvj. ⁊ in alijs euāgelijs. q̄ pari rōne potuit reuelare lucifero Item Bern̄. de gradibꝰ humilitatis tractās illud p̄bum Esa. xiij. Ponā sedē meam ad aquilonem. puto q̄ aq̄lonem reprobandos homines fuisse designatos per sedē potestatem in illos. Et in seq̄ntibꝰ dicit. q̄ in p̄scientia dei suum p̄uidit p̄ncipatum q̄ debebat p̄esse malis. ⁊ ideo dixit. ponā sedem. ergo p̄ncipatus sequebat casum. ⁊ si potuit p̄uidere p̄ncipatuz. videtur simlr̄ q̄ potuit p̄uidere casum. Item videtur q̄ rōes de pena nō valeant duplici er causa. Deus enim potest separare que natura
cit Basilius. ergo multo fortius cognitōem predictam
a pena. Preterea. quantumcunq̄ aliquid sit punibile
tamen non punit nisi subiectum punibile sit. Unde si
anima petri esset in inferno non puniretur. ergo cum
angelus esset in statu illo innocens. ⁊ nullo modo ad
penam dispositus. pareret ⁊c̄. Item videtur q̄ rō de
sperationē non valeat. quia sicut p̄cognitō damnatōis
est occasio desp̄atōis. ita p̄cognitō glorie est occasio p̄
sumptōis. Sed p̄sumptio non impedit quin deus possit reuelare futurā glorificatōem. ergo pari rōne desperatio non impedit quin deus possit reuelare lapsū
Si tu dicas q̄ nō est simile. quia ex parte illa est occasio. hic est necessitas. Contra desp̄are est actus voluntatis deliberatiue. ⁊ actus qui est peccatum. sed nihil
potest cogere voluntatem ad aliquid maxime ad peccatum. ergo ⁊c̄. Item p̄scientia dei non ponit necessitatem. ergo nec p̄scientia diaboli. ergo si sciret q̄ posſz a
18 liter esse. ergo posset adhuc sperare. nō ergo cogeretur desperare. Ad. dicēdum. q̄ angelus certam p̄scientiam sui casus habere non potuit. Cum enim hoc cēat cōtingens. scire certitudinaliter non potuit nisi ab eo q̄ certitudinaliter omnia cognoscit. ⁊ tam necessaria q̄ cōtingentia. quia eius cognitio ex re non pendet. talis ē deus solus. non ergo potuit p̄scire nisi ꝺnō reuelante. Deus e ñ sibi reuelare non potuit. quia nō debuit p̄dicere quod potuit. sicut p̄dixit petro. quod non voco reuelare. sed certam interius illuſatiōem dare ad p̄cognoscēdum suum lapsum. hoc voco reuelatōnem. 19
Hanc aūt dare deus non potuit de potētia ordinata. quia talis p̄cognitio de necessitate habet annexam culpam ad miseriaz. aut enim sibi placeret q̄ laberetur ⁊ ita esset impius. aut displiceret. ⁊ ita esset miser ⁊ dolorosus. vtrūq̄ est deo impossibile ⁊ inordinatum. siue innocenti infligere penam. siue innocentem duz est immocens habere culpam. ⁊ hoc p̄bat ratio prima Anſ. et magistri. Alia vero ratio de desperatōne p̄bat q̄ non potuit angelis reuelari sua damnatō. quia impossibile est certum de dānatōne sp̄are. vnde illa via bona est et ꝺcedenda. Ad illud ergo ꝺ quod obiciē p̄mo q̄ potuit ei deus reuelare sicut ⁊ petro. soluitur. quia petro 20
non reuelauit sed p̄dixit. vnde petrꝰ non intellexit simpliciter sed sub ꝺdictōe. vel ei nō bñ aduertit vsq̄ ad lapsum. sic credo q̄ potuit p̄dicere angelo. Tamen alii qui dicūt q̄ non est simile. quia lapsus petri erat reparabilis. non sic lapsus angeli. Ad illud qđ obiciē q̄ 17
puidit suū dānum. quare simlr̄ non suū p̄cipitū. dōm q̄ de ipo. Bern̄. miratur. ⁊ soluit q̄ ita potuit ei sicut ꝺ Joseph. qui vidit suum p̄ncipatum. ⁊ non puidit suaz venditōem. sed ⁊ diabolo potuit dñs reuelare dānum et nō p̄cipitū. quonīā dominiū illud non de necessitate habet annexū p̄cipitium. potest enim aliquis bonꝰ dominari malis. Aliqui tamen voluerūt dicere q̄ illud qđ dictum est ad aquilonē. verbū est p̄phete. diabolꝰ enim volebat p̄esse ⁊ alijs sedem dñationis sue preponere. et p̄pheta predicēs quod euentuz sibi fuerat. dicit aquilonem. in hoc signās malos. Ad illud quod obiciē 22
ꝺtra rationem de pena. dicēdum q̄ ab ipa cognitōe separare penam siue doloꝛem est auferre bonam volūtatez quia qui puider se factuz malum ⁊ non volet. hoc ipo ē malus. ⁊ ita ista cognitio necessaria dispositōe dispōit animam vel ad penam vel ad culpam. nec debet auferre ⁊ separe penam. vt er hoc redundet culpa. ⁊ sic patz illud. Ad illud quod obiciē de desperatōe. dico q̄ sup 23
posito q̄ puideret lapsum ⁊ impossibilitatem resurgēdi cogeretur desp̄are. quia hec cognitio non potest stare cum spe. vnde si quis non credit aliam vitam. necessario desperat de futura vita. quia hoc necessario ergitur ad spem. sicut qui certus est de damnatōe. desperat de salute. vnde non est simile de p̄sumptōis occasione ⁊ p̄scientia dei. quia illa non auferūt quod est necessariū ad habilitatem ⁊ salutem. sed hec p̄cognitio certe necessario aufert certitudinem ad oppositū. ⁊ ita certitudinem spei

Onsequēter tertio loco q̄ritur vtz creati sint ā
geli illumiati cognitōe matutina. Et circa hoc
q̄runtur duo. Primum est vtz cognitōem matutinam habuerūt in ipa creatōe. Secōm est verum vel pertinam post glorificatōem

Questio I e

Ox in ipa creatōe habuerūt cognitōem matutinam ostenditur p̄mo p̄ Augu. Aug. enim sup Gen. quasi p totum sic p̄sequitur illos septē dies. vt p hoc intelligat septemplicē ꝺuersionem angelorz sup res. ⁊ dicit q̄ sil temꝑ omnia facta sunt. ⁊ ab angelis cognita. si ergo q̄

libet dies habet mane ⁊ vesperam. ⁊ isti dies fuerunt a ꝓncipio ꝺditōnis angelice. ꝺlibet angelus habuit cognitōem matutinam ⁊ vespertinam a sue creatōis ꝓmor dio Item idem Aug. iiij. sup Gen. ad lrām. Mens angelica pura caritate inherēs verbo dei. posteaq̄ illo ordine creata est vt p̄cederet omnia. postea vidit in verbo dei facienda que facta sunt. si ergo omia sunt cōdita sunt. necesse est q̄ hanc cognitōem habuit angel⁹ ab instanti creatōis. sed cognitō in verbo est cognitio matutina. ergo ⁊c Jtē Dyo⁹. dicit q̄ angeli sunt lumina. ergo quod angelus videt in se. videt in lumine. ergo cognitō matutina eoipō ꝺr matutina. quia est ī lumine. cum angeli hoc habuerūt a sua creatōe. patet ⁊c.

Item angeli ante lapsuz in ꝓncipio sue ꝺditōis. nullam habebāt impuritatez peccati nec obscuritatem mētis ergo videtur q̄ cognitō eoz esset cognitō clara. ergo videtur q̄ matutina. ⁊ ita ab instanti creatōis cognitōe matutina perfecti sunt. Contra. cognitō ma
24 tutina est cognitō qua quis cognoscit in ipō verbe. sz in verbo non potest aliquis aliquid videre nisi videat verbum. verbum aūt nullus potest videre nisi beatus si ergo angeli in ꝓncipio sue ꝺditōis non fuerunt beati sicut supra ꝓbatum est. ergo ⁊c. Item lux faciebat vesperе ⁊ mane. sed lux dicit angelicam naturam formam. sicut dicit Augu. ⁊ sup Gen. ⁊ de ciui. ⁊ forma ta fuit per grām ⁊ glām. cum ergo angeli nec p̄ gratiaz nec per glam habuerint in ꝓncipio ꝺditōis q̄ non cēnt lapsi. ergo ⁊c. Item si in ꝓncipio ꝺditōis habuerē cognitōem matutinam cum dēmones habeant sibi data integra ⁊ splendidissima. maxime que spectāt ad cognitōem matutinam. ergo adhuc haberēt cognitōem ī verbo quod est ꝺcta Augu. de ciui. qui dicit de ipō q̄ innotuit demonibꝫ non q̄ id quod est vita ⁊ lumē ⁊ incommutabile. sed p̄ quendam lucis effectum Item sicut patet er textu. vespe p̄cedit mane. vnde ꝺr. Factum est vespere. ⁊c. ergo cognitō vespertina matutinam. sz cognitō vespertina sequitur existentiam rerum sicut dicitur sup Gen. ad lrām. li. iiij. vbi dicit Augu. Nisi pus sit quod cognoscatur cognosci non potest. ergo cognitio matutina sequitur vesptinam. ergo oportet q̄ sit p⁹ existentia rerum. ergo non fuit concreata angelis a ꝓncipio. Est igit̄ q̄stio quomō si omia simul creata sunt. q̄liter angelus potest cognoscere res faciendas de ꝓmo creatis. Rursus si matutina cognitō est gloriosa. quomō potuit esse in angelis a suo ꝓmordio. cum omēs equales fuerīt sicut Augustinus videtur velle dicere ad orosium. ⁊ magister dicit in littera. Rō. dicendum q̄
25 circa hoc diuerse sunt positōes que consurgūt ex diuersificatōne verboz. Augu. in hac materia. Quidam em̄ attendentes ad verba Augu. super Gen. ad litterā. dicunt q̄ quando queritur vtruz angeli a ꝓncipio sue creatōis cognitōem habuerint matutinaz. faciēda ē vis aut enim queritur de omnibꝫ. aut de aliquibus. Si de omnibꝫ. sic respondēt q̄ non oēs habuerunt. lucifer em̄ nunq̄ habuit cognitōem matutinaz. quia nunq̄ diuinam lucem vidit in scipa. sicut in antecedentibꝫ monstratum est. Si autem q̄ratur de aliquibꝫ. sic dicunt q̄ habuerunt. quia simul tempe sunt creati ⁊ ad deum p̄ glam conuersi. ⁊ in eodem instanti sunt formati ⁊ a tenebris diuisi. ⁊ in eodem res omnes cognouerunt fm suum ordinez ⁊ connexionem. et hoc in ipō verbo. que res ⁊ si in eodem instanti ⁊ simul cum angelis fuerunt condite. tam angelorz cōditōne ⁊ ipoz ad deuz conuersiōe sunt posteriores natura ⁊ dignitate. ⁊ ideo ꝺr q̄ angeli in verbo cognouerūt res faciēdas. ⁊ illud exposse vi
dentur sonare verba Augu. in iiij. sup Gen. ad litterā circa finem. Sed quoniam Augu. xj. de ciui. dei expos se videtur sentire ꝺcrarium. ibi em̄ dicitur q̄ fuerit mora inter creatōnem ⁊ lapsum. ⁊ q̄ ante lapsum nec boni p̄scij fuerunt beatitudinis. nec mali miserie. nec illi lux. nec illi tenebre erant. ideo ne sibi ꝺcradicere videatur distinguunt aliqui cognitōem matutinam dupliter Cognitōem em̄ matutinam vocat Aug. cognitōem in 26
verbo. In verbo autē dupliter dicūtur cognoscere. Uno modo perfecte sz speculādo ⁊ intuēdo ipm verbum. et in ipō alia. ⁊ hec cognitō facit beatos. Alio modo suscipiendo illuminatōem a verbo. ⁊ in illa susceptōe cognoscere alia. ⁊ hec cognitō fuit angelis innata. q̄ indidit eis deus omnium species. ⁊ lumen sup int̄es angeloz expandit quo cognoscerent facta ⁊ facienda. et hec cognitō matutina est de qua loquitur Augustin⁹ super Gen⁹ ad litteram. ⁊ hec fuit in angelis. ⁊ per hoc solut contrarietatem ad vtrangz partem. Hanc enim aiunt ꝺcmonibꝫ remansisse. sed obscuratā ꝓpter culpam. ideo non matutinam esse dicendam. Et sicut distinguunt in cognitōe. ita etiam distinguunt in luce et in tenebris. Qz sz vno modo dicunt angeli lux ꝓpter irradiatōem ab illa suprna luce p̄cedentem fm statū na 27
ture per quas cognoscunt res in proprio genere cognitione que dicitur vespertina. ⁊ referunt ad deum. et sic dicitur matutina. ⁊ tenebra per oppositum dicitur ignorantia que ab angelis est exclusa. vnde dicuntur repleti fuisse sapientia. Alio modo ꝺr lux ipe angelus ꝓpter irradiatōem p̄cedentem a summa luce fm plenitudinē gratie ꝺsummate siue glorie. qua dicuntur angeli illuminari vt beate sapienterq̄ viuerēt. ⁊ in hoc statu dicitur matutina cognitō ꝓprie que nunq̄ fuit nisi in angelis beatis. ⁊ sic diuersis modis loquitur Augustinus Ex his patent rationes ad vtrāq̄ partem. Quia rationes ad ꝓmam partem intelliguntur de cognitōne matutina large dicta. sz ꝓmo modo. ⁊ responsiones vero ad oppositum intelliguntur de cognitōe matutina proprie dicta. que scilz est per gloriam. ⁊ hoc curialius est dicere q̄z dicere q̄ Augu. dicat contraria. ⁊ tanq̄ istabilis modo dicat hoc. modo contrarium. Nisi enim distinguatur quod dicitur super Gen. recte videtur contrariari ei quod dicitur xj. de ciuitate dei. Quicqd aūt sit de opinione Augu. in ꝓductōe rerum ita determinatur. cum alīs sanctis contradicere videatur. non est tamen credēdum q̄ tantus homo sibi ꝺcradicat maxime in his que non retractat. Verum qualitercūq̄ intelligantur verba eius magis standum est his que dicūtur in libro de ci. vbi loquitur asserendo q̄z super Gen. ad lram. vbi ipe met protestatur se loqui inquirendo. Cū igitur ibi dicat q̄ in angelo mora fuit inter creatōem et lapsum. ac per hoc inter glorificatōem ⁊ creatōnem. et cognitō matutina ꝓprie sit gloriosa. tenendum est q̄ illam non habuerunt a sui conditōe Ad auctoritates igitur in ꝺrium. aut solucdum est q̄ ipe locutus fuerit inquirendo et opinando. aut certe respondēdum est p̄ distinctōem vt p̄dictum est.

Questio II f

Vtrz in angelis sit cognitō vespertina p̄ glorificatōnē Et q̄ sic. vid: Aug. iiij. sup Gen. ad lrām loqns de bierusalē supna. dicit. ibi semp est dies in ꝺtēplatōe incōmutabilis veritatis. semp vespe in ꝺgnitōe creature ī scipa. semp mane ex hac ꝺgnitōne in laudē creatoris ē.

Item ratōne. eadem lux est que faciebat vespe ⁊ mane. si ḡ lux q̄ facit mane est illuminatō glē. ḡ in hac illuminatōe est vespe. ḡ in statu glē est ꝺgnitio vespertina

28 Item cognitio vespertina est cognitio rerum in genere proprio·sed angelus gloriosus in proprio genere cognoscit res·ergo cognitionem habet vespertinam·

Item angelus gloriosus amplius laudat deum q̄z homo viator·sed homo viator non solum laudat deuz in sua maiestate·sed in operū suorum multiformitate·ergo ⁊ angelus beatus·sed hoc Iarius p̄supponit cogni-
29 tionem·ergo ⁊c· Contra·q̄· Contin̄·vij· Cum venerit quod p̄fectum est·euacuabit̄ quod ex parte est·sed cognitio vespertina ideo dicit vespertina·q; tenebre ē admixta·angeli autem vident in luce plena·ergo ⁊c·

Item cognitio fidei que est p̄ speculum euacuatur adueniente glorie cognitione q̄ consistit in videndo verbū eternū·si g̃ cognitio vespertina ī̄ vespertina est q; in vmbra creature·g̃ nō stat cū cognitione glorie· Iterz mane veniens expellit vesperā·⁊ sīr vespera expellit mane·sed in angelis continue est cognitio matutina q̄ vident in ip̄o verbo sine interpolatione·g̃ non habet locū in eis vespertina cognitio· Iterū vespera est per declinationē solis ad occasuz·sed in angeli beatis nūq̄z est approximatio ad occasum·sz ꝺtinuus fulgor⁊ calor luc' eterne·g̃ nūq̄z est in eis cognitio vesptina·⁊ p̄ter ħ est q̄stio cū tam mane q̄z vesp̄e vtrūq̄z imponat approximationē ad noctē ⁊ ad tenebras·⁊ angeli distent distātia o'moda·tam a frigore peccati q̄z ab ignorātia veri·videt̄ q; nec matutina nec vespertina cognitio sit ponēda·sed portꝰ meridiana·Querit igit̄ p̄ q̄nto dicat̄ cognitio matutina·⁊ p̄ q̄nto vesptina·⁊ q̄re nō ponit̄ differentia tertia sez meridiana· Et iurta ħ q̄rit̄ ad q̄s ptineāt iste cognitiones·⁊ de ip̄a⁊ ordine⁊ p̄rogatiua·vt sic eluceſcat hāz cognitionū quidditas⁊ natu-
30 ra· Rꝰ·ad p̄dictoz intelligentiā est notandū·q;sicut vult Aug·Omīs creatura q̄ntū est de se tenebra ē·deꝰ aūt lux est·⁊ tenebre in eo nō sunt vlle·sicut ꝺ in prima canonica Joh̄·i·vbi glo/dicit illustrationez a luce p̄cedentē sup̄ hec tenebrosa·mane aūt et vespera dicunt media inter diē⁊ noctē fm accessum⁊ regressum·

Intelligendū igit̄ q; diuina lux illuminās angelum illuminatione p̄fecta ad cognitionē sui facit angelū lucem·⁊ cognitio ipsiꝰ dei in se dies dicit̄·q; pura ē lux·⁊ cognitio·⁊ cognoscēdi ratio·Lux ista angelica sic illuminata habet cognoscere creaturā·⁊ sic q; cognoscit id q̄ ē tenebra·est etꝰ cognitio mane vel vesperę appellata·sed vespera p̄ut cognoscit creaturaz in seipsa·mane p̄ut ex illa cognitione ꝺsurgit ad laudem·⁊ refert ad cognitionē ip̄ius quā habet in v̄bo· Unde Aug. de ciui·dei·xi·ca·vij·Scientia creature in comparatione scientie creatoris quodāmodo aduesperascit·ideoq̄z lucescit⁊ manescit cū ipsa refertur in laudem dilectionemq̄z creatoris·nec in noctem vertitur nisi cum creatoz amore creature relinquitur·Unde nota q; ⁊ si ad similitudinem huius lucis visibilis dicatur ibi mane ⁊ vespere·sicut dictum est·tamen est dupler differentia·Una·quia ibi vespera nō vertitur in noctem·sicut in luce materiali·Altera vero quia mane non succedit meridies neq̄z diei vespere·sed totū est simul·Unū Augu·sup̄ Gen̄·iij·Simul inquit habent diem·⁊ vesperam·⁊ mane·⁊ sic patet q; in angelis beatis est nūc cognitio vespertina cū matutina·nec habent successiōez vel ordinem temporis·habent tamē ordinem dignitatis·quia vt dicit Augu·xi·de ciui· cognitio creature in seipa decoloratio·est q̄z cum in dei sapientia cognoscitur·Ad illud ergo quod obiicitur q; euacuabitur qđ ex parte est·dicendū·q; falsum est·imo bene potest esse p̄fecta·in p̄prio genere· Et si dicat̄ aliquo modo minꝰ p̄fecta hoc est respectu cognitionis in verbo· Verumtamen non habent oppositionē·quia hec imperfectio nō venit ex parte cognoscentis·sz ex parte cognoscibilis vel ipsius medij·⁊ per ħ ptz seq̄ns·de fide q; ibi est im- 31
perfectio ex parte cognoscentis nō cogniti· Ad illud 32
quod obiicitur q; vespera declinat ad occasum et non compatitur mane·dicendū·q; verum est in his vbi est vespera⁊ mane p̄ter lucis variationem· non ibi vbi simul conuertit se angelus ad creaturā⁊ deum·nec est ista diuersitas nisi solum ratione diuersi modi cognoscendi·qui q̄ntus sint diuersi·non sunt tamen oppositi sed vnus famulatur alteri·⁊ vnus perficit alterū non excludit· Ex his etiam patere possunt alie questiones sez in q̄bus sint iste cognitiones·quia p̄rie in beatis angelis nisi nomina extendantur·Patet etiā quare non dicitur cognitio creature dies siue meridies·sed conditio diei·quia omnis creatura tenebra·Patet etiam q; cognitio matutina p̄cellit p̄opter plenioꝛem lucem· ob quam clariꝰ⁊ certiꝰ⁊ altiꝰ·⁊ sic patet totum·

Distinctio quinta·Quales facti sunt angeli auersione⁊ conuersione cadentium·

Post hec ꝺsideratio ⁊c·Supra oñdit mgr̄ q̄les facti sunt angeli in sua p̄ima conditione· hic secundo intendit agere quales facti sunt auersione⁊ conuersione·Diuiditur autem hec pars ī tres· In p̄ima agit de auersione⁊ conuersione·In secūda de confirmatione⁊ obstinatione·infra distin·vij·Supra dictum est q; angeli ⁊c·In tertia de ordinū distinctione·infra dist·ix·post predicta supest cognoscere· Prima pars habet duas·In p̄ima agit de conuersione⁊ auersione·In secunda de ruina que consecuta est auersionem·⁊ hoc infra dist·vi·p̄terea sciri ⁊c·Prima bz ꝑs tres·In p̄ima ostendit quid sit auerti⁊ conuerti·In secunda ostendit a quo sit·ibi·habebāt enim omnes ⁊c·In tertia quedam dubia circa conuersionē mouet⁊ soluit·ibi·si autem queritur vtrum post creationem·Et illa tertia pars habet tres partes fm tres dubitationes quas determiat⁊ explanat·Primo enī determinat vtrum bonis sit gratia collata ad hoc vt efficaciter conuerterentur·Secundo vero vtrum malis sit sua auersio imputanda cum gratiam non habuerint·ibi·ideoq̄z quibusdam videtur ⁊c· In tertia vero determinat vtrum conuersio fuerit meritoria cōfirmationis·ibi· Dic queri solet vtrum in ipsa confirmatione ⁊c·Et sic tria tanguntur in vniuerso·scilicet auersio luciferi·conuersio aliorum minorum·et conuersio bonorum·

a Auerti ē odio habere. vel inuidere. Contra nullius conscientia pōt odisse deum cū omnes appetant naturaliē sūmum bonū ergo videtur fm hoc q̄ nullus auertat.

1 Rō. dicēdū a q̄ magister nō diffinit hoc quācunq; auersionem ꝑsummam tē quae est obstinatio t rebellio cōtra deū que fuit in diabolo ex quo vidit se nō posse consequi quod ambiebat.

2 Ad illud ergo quod dicit q̄ nullius cōscientia potest deum odisse dicendum q̄ Aug. illō retractat. attamen veritatē aliquo modo habet illō verbum si intelligatur de deo in q̄ntum est summum bonum ad quod participādū facta est creatura rationalis. vnde cum semper appetat beatificari. nunq; beatificans odit nihilominus ꝓtingit deum cōsiderari vt iustum ponētem leges t infligentem penas. t sic multi oditunt qui sic peccant in spīm sanctū.

Dubitatio j.

OStendit q̄d sit auerti a deo t q̄d cōuerti ad deum. a

POst hec ꝓsideratio adducit inq̄rere q̄les effecti sunt dū diuidērētur auersione et conuersione. Post creationem nanq; mox q̄dā ꝓuersi sunt ad creatorē suum. q̄dā auersi. Cōuerti ad deum fuit ei charitate adherere. a auerti est odio hre vel inuidere. Inuidie nāq; mr̄ē supbia q̄ voluerūt se pacificare deo. In ꝓuersis q̄si in speculo relucere cepit dei sapia q̄ illumiati sunt. Auersi vō excecati sunt. Et illi q̄dē ꝓuersi sūt t illumiati a deo gra apposita. Isti vō sunt excecati nō imissiōe malicie sed desertiōe gre a q̄ deserti sūt. non ita q̄ prī data subtraherēt. sz q̄ nūq; est apposita vt ꝓuertērētur. Hec est g̃ ꝓuersio t auersio q̄ diuisi sunt q̄ natura bōi erāt vt sint alij sup illud bonum ꝑ iusticiam boni. alij illo corruptо ꝑ culpaz mali. Conuersio iustos fecit. t auersio iniustos. vtraq; fuit volūtatis. t volūtas vtriusq; libertatis.

A quo sit auersio. et ꝓuersio t tangit breuiter q̄ a libero arbitrio docens q̄d sit. b

Habebāt ei oēs libez arbitriū q̄ō ē libera prās t habilitas volūtatis rōnal. Poterāt ei volūtate eligere q̄dlibet. t rōne iudicare. i. discernere. in q̄b⁹ constat libez arbitriū. nec creati sūt volētes aūti vel ꝓuerti. sz habiles ad volendū h̄ vel illud. t p⁹ creatiōez spōtanea voluntate alij elegerūt malū. alij bonū. t ita discreuit deus lucez a tenebris. sic dicit scriptura. i. bonos angl̄os a mal. t lucē appellauit dic. noctez vō tenebras. q̄ bonos angelos gra sua illuminauit. malos vō excecauit.

Determinat vtz bonis gra collata sit ad hoc vt efficaciter conuerterentur. c

Si aūt q̄rit vtz p⁹ creationē cōuersis aliq̄d collātū sit ꝑ q̄ō cōuerterent. i. diligerēt deū. dicimus q⁹ est eis collata gra cooperās sine q̄ nō pōt ꝓficere rational creatura ad meritum vite. Ladere. n. pōt ꝑ se. sz ꝓficere nō pōt sine gra adiuuante. h

Nō indigebat angel⁹ gra ꝑ quā iustificaret. q̄ mal⁹ ñ erat sed q̄ ad diligēdū deū ꝓfecte et obediēdū adiuuaret. Operās q̄dē gra dr̄ q̄ iustificat impi⁹. i. de impio fit pi⁹ de malo bon⁹. Cooperans vō gra q̄ iuuat ad beniuolēdū efficaciter deum p̄ oīb⁹ diligēdū. t ad opandū bonū. t ad ꝓseuerādum i bono. t hmōi de q̄b⁹ postea plen⁹ dicemus. Data ē g̃ angel⁹ q̄ pstitit ꝓfecte coopans gra ꝑ quā ꝓuersi sunt vt deū ꝓfecte diligerēt. Cōuersi g̃ sunt a bono q̄ō hēbāt nō ꝑdito. ad mai⁹ bonū q̄ō non habebāt. t facta est ista ꝓuersio ꝑ gram coopantē libero arbitrio q̄ gra alijs qui ceciderunt apposita non fuit.

Determinat vtrū mal⁹ sit sua auersio imputanda cū gratiaz non habuerint. d

Ideoq; a q̄busdā dici solet ñ eē mal⁹ imputādū ill⁹ q̄ auersi sūt t nō ꝓuersi. q̄ sine gra ꝓuerti nō poterāt. Sz illa non ē eis data. nec culpa illoz fuit q̄ nō ē data q̄ ei eis nulla culpa adhuc p̄cesserat. Ad q̄ō dici pōt q̄m q̄busapposita ē ipa gra nō fuit ex meritis eoz. alioq̄n iā nō eēt gra. si ex merito q̄ō eēt añ gra z dareť.

Q̄z vō alijs nō ē data. culpa eorum fuit. q̄ cū stare possent noluerunt quousq; gratia apponeret. sicut alij perstiterunt donec illis cadentibus ꝑ superbiam eis gratia apposita est. Apte ergo cadentiū culpa in hoc deꝓhendi pōt. q̄ licet sine gra nequirent ꝓficere quā nondū acceperant. p id tamen quod eis collatum erat in creatione poterant non cadere. id ē stare. q̄ nihil erat quod ad casum eos compelleret. sed sua spontanea voluntate declinauerūt q̄ si non fecissent. q̄ō datum est alijs vtiq; dareť t istis.

b Est eis collata gratia cooperās sine q̄ tē. Contra. gratia cooperans est subsequens respectu operantis. sed non habuerunt operātem vt ꝓdictum est. ergo nec cooperantem.

Rō. Qua grā ī digebat angel⁹ et qua non. Quid gratia operās quid cooperans.

Rō. dicendū. q̄ eadez gratia dicitur operās et cooperans ratione diuersoz effectuum. et iō dicuntur nō habere gratiā operantem. q̄ non habuerūt gratiam mundificātem voluntatē. habent ñ ipsaz eandem gratiā vt adiuuantem in bona operatione. t isti effectus sunt sepabiles. Ad h̄ ergo q̄ō dicitur q̄ illa ē ꝓueniens. dicendū. q̄ ꝓueniens non dicitur ratione gratie subsequētis sed ratione voluntatis. vel dicendum. q̄ ille sunt differentie ꝑ quas habent esse in libero arbitrio lapso scilicet hominis. et ideo non habēt locum in angelis. Alia patēt.

3

4

Dubitatio ij.

Rō.

Qua culpa grā non est data malis.

Dubitatio tij.

Determinat vtrū ꝙuersione: boni angeli meruerunt confirmatione. e

Hic q̄ri solet vtr in ipa ꝯfirmatiõe beati fuerint angeli. t an ipam beatitudinē aliq̄ mõ meruerit. Q̄ in ipa ꝯfirmatiõe beati fuerint. plures ꝓtestãtur auctoritates. t ideo p̄stanti habenduz est. Vtrū vero pgr̄am tūc sibi datā ipam beatitudinem meruerūt ambiguum est. Quibusdā enim placet q̄ eā meruerūt pgr̄am quā in ꝯfirmatiõe pceperunt. simulq̄ in eis meritū t premiū fuisse

℟. q̄rūdā.

dicunt. nec meritū p̄cessisse premiū tpe sed causa. Alijs aūt videt q̄ beatitudinē quā ceperunt: in ꝯfirmatiõe pgr̄am tūc apposita nō meruerūt. dicētes tūc nō fuisse eis collatā gr̄az ad merēdū sed ad beate viuendū. nec tunc eis datū esse bonum quo mererentur. sed quo feliciter frueren tur. Q̄ autem tunc in premium acceperunt per obsequia nob exhibita ex dei obedientia t reuerentia mereri dicunt. t ita p̄miū p̄cessit merita. t hoc mihi magis placere fateor.

℟. alioꝝ.

Consentit magistro huiscra tioni.

AD intelligētiā b̄ꝰ ptis in q̄ q̄rit̄ q̄les facti sunt angeli p auersionē t ꝯuersionē tria querūtur. Primo q̄rit̄ de auersiõe luciferi. q̄d fuit caput totius malicie. Scõdo q̄rit̄ de auersiõe minoꝝ angelorū. Tertio de ꝯuersione bonoꝝ. Quātū ad primū duo q̄runt. Primū est vtr peccauerit pctõ superbie. Scõm ē q̄d fuerit eiꝰ appetibile. Questio I a.

Q̄ peccauerit pctõ superbie. videt sic. sup illud Luc. x. Videbā sathanā t̄c. Glo. q̄ singlariť elatꝰ erat. vt i eiꝰ casu ceteri de elatiõe timerēt. Itē Eccl. xxij. Initiū oīs pcti superbia. sz primū inter oīa pcta fuit pctm̄ diaboli. g̃ t̄c. Itē Aug. xi. sup Gen. ad lr̄am. facꝰ ꝓtinuo se a luce veritatis auertit superbia tumidus. t ꝓprie p̄ñ de lecratione corruptꝰ. Item Ysido. de sum. bo. li. j. c. x. Mox vt factꝰ est i superbiā erupit t p̄cipitatꝰ de ce. est.

Itē rõne videt. q: nõ ꝓtingit peccare nisi triplicit. viz. aut ꝯcupiscētia carnis. aut ꝯcupiscētia oculorū. aut superbia vite. sed primū pctm̄ nō potuit esse carnis cō cupiscentia. nec potuit esse appetitus diuitiaꝝ. quia spūs istis nō indiget. g̃ necesse est q̄ fuerit superbia vite.

Itē genera pctoꝝ spūaliū non sunt nisi q̄tuor. p̄ter auaritiā q̄ tenet q̄si mediū inter carnalia t spūalia. scz superbia. ira. accidia. inuidia. sed in oīb̄ tribꝫ generib̄ odiū. g̃ cū oīe odiū causet ab amore. odiū inordinatuz causat ab amore inordinato. g̃ añ ista tria genera oportet aliq̄d pctm̄ spūale p̄cedere in diabolo. sz b̄ non potuit esse nisi superbia. g̃ t̄c. Itē nūq̄ puerti affectꝰ nisi p̄us puerrat iudiciū. nūq̄ puertit iudiciū in his q̄ sunt de necessitate salutis. nisi aliq̄ excecatio sit in rõne. g̃ excecatio rõis p̄cedit oēm appetitū. sz excecatio non p̄t esse q̄n p̄cesserit pctm̄. t nō potuit p̄cedere pctm̄ appetitus. g̃ p̄cessit pctm̄ p̄sumptiõis. sz b̄ est pctm̄ superbie. g̃ t̄c. Contra. q̄ fuerit primū pctm̄ omissionis videt. q: si ipe deliberasset vtrū illud esset apprehendū. nunq̄ peccasset. nec aliter vitare poterat. g̃ tenebat deliberare. t ante omisit deliberare q̄s illud appeteret. g̃ ante omisit q̄s superbiret. Si forte dicas q̄ p intellectū deiformē poterat sine deliberatiõe videre q̄d faciendū. Contra ad b̄ q̄ ipe b̄ inspicere oportuit iõm ꝯsiderare circūstātias appetitu t cōsequentia. t ista sunt multa. sz simplex ꝑtus finite q̄ cognoscit multa p multa. impossibile est simul multa cognoscere cū se totaliter cōuertat ad cognitū. g̃ necesse habuit deliberare. Propterea b̄ nō solu it. q: q̄d esset tenebat vitare pctm̄. tenebat reprimere cogitationē suā ne p̄cederet ad ꝯsensum. t b̄ anteq̄ ꝯsentiret. g̃ añ omisit. g̃ t̄c. Itē vr̄ q̄ pctō ingratitudinis. Ber. de gradib̄ būlitatis. q: gratuite bonitati dei a qua ꝯditꝰ es ingratus existis. iusticiā quaz experrus nō es non metuis. tō audacter culpā cōmittis g̃ ante fuit ingratus q̄s cōmitteret culpam illā superbie.

Itē rõne vr̄. tenet q̄s grās agere de bñficijs q̄n illa considerat. sed diabolus ꝯsiderauit bñficia dei q̄n respexit suam pulcritudinē t excellentiā. t non egit grās. immo oppositum fecit. q: voluit sibi attribuere q̄d dei erat. ergo t̄c. Item videt q̄ peccato infidelitatis. quia Anſ. de peccato diaboli t Ber. de gradibus. dicunt q̄ diabolus nō credidit se esse puniendū siue credidit se nō debere puniri. sed qui credit peccatū a deo impunitū relinqui est infidelis. g̃ diabolꝰ antq̄ peccaret apprehendo peccauit p infidelitatē. Itē rõne videt. diabolꝰ nunq̄ apperuisset nisi credidisset sibi esse bonū vel possibile. sed oīs q̄ credit creaturam posse eq̄ri ipi creatori est infidel. g̃ diabolus añq̄ superbiret infidelis fuit. Itē vr̄ q̄ pctm̄ curiositatis fuit primū. Bern. de gradibus. c. xij. p curiositatē a veritate cecidit. q: q̄d p̄us ꝯcepit curiose. affectauit illicite. t sperauit p̄sumptuose. Itē hoc videt ratione. q: 6
curiositatis viciū est diligēter respicere q̄d nō licet appetere. sed illud nō licet inueri q̄d non licet concupisci. sed diabolus diligenter aspexit q̄d supra se erat q̄n dixit. in celū ascendā. ergo manifestum t̄c. Item q̄ inuidia fuit videt. Augꝰ. de sancta virginitate loq̄ns de superbia t inuidia. his duobꝫ diabolus diabolꝰ est. sed in primo peccato factꝰ est diabolus. g̃ fuit simul inuidia t superbia. g̃ qua rõne superbia primū. t inuidia. Itē rõe mgr̄i vr̄. sicut ꝯuerti est charitate adherere. ita aboppositis auerti est odio hr̄e vel inuidere. cū ergo primo pctō diabolus fuit auersus. inuidia fuit eiꝰ primuz peccatū. ℟. ad hoc notandū q̄ aliq̄ voluerūt dicere 7
ad predictas rõnes t auctoritates. q̄ diabolus simul tempore peccauit pluribꝫ generib̄ peccatorū. naturaliter tamē t principaliter p̄ aliis peccatis fuit peccatū superbie. Et sic respondēt vnica t breui responsione ad oīa obiecta q̄ vez ꝯcludūt. Sed hec responsio nec verum dicit. nec soluit. quia cum affectus diaboli sit simplex sicut intellectus. intellectus nō potest simul plura intelligere. vel plures cogitationes habere. similiter nec affectus simul t in eodem instanti plura peccata cōmittere. maxime que spectant omnino ad diuersas actiones. sicut infidelitas. superbia t inuidia. Preterea. esto q̄ vera esset. non soluit. quia predicte rationes non tm̄ probant q̄ predicta peccata comitenť superbiam. sed q̄ antecedant. Et ideo aliter est dicendum q̄ 8
est loqui de peccato q̄tum ad triplicem statum. scilicz q̄tum ad inchoationē. consummationē. t confirmationem. Peccatū diaboli initiatū est in p̄sumptione. statim enim vt suam vidit pulchritudinem p̄sumpsit. Consummatū est in ambitiõe. Quia p̄sumēs de se apperūt q̄d oīno supra se fuit. t ad q̄d puenire nō potuit Sed confirmatū est inuidie t odij auersione. quia exquo obtinere non potuit quod apperūt. ideo inuidere cepit. t affectu odij contraire. et in hoc firmatū est. quia hec omnino ipsum a deo separauit. et perfectum obstaculū posuit. sicut q̄fecte charitas q̄ferendo iūgit.

9 Cōcedende sunt ḡ rōnes ꝑme q̄ supbia fuerit ꝓmū ꝓcc/
catū · nam supbia ꝑsumptiōis ⁊ rumoris primū fuit ge/
neratione · supbia ambitiōis primū fuit cōsūmatione ·
10 Ad illō qđ obijcit de omissiōe notādū q̄ omissio nec
fuit nec potuit esse principale peccatū siue primū · q: di
missio boni venit ex timore male humiliante · ⁊ omnis
talis timor venit ex amore male inflāmante · vnō null⁹
dimittit aliquid facere qđ debet · nisi aliqs amet qđ nō
debet · sicut aliqs omittit ire ad matutinū · q: amat som
num ⁊ quietem in lectulo · hac cadē rōne nō potuit esse
11 ingratitudo nec etiā inuidia · Dicendū est igit̄ q̄ nō
quecūq; dimissio inducit peccatū omissiōis · Cōtingit
em̄ omittere circūstantiā · ⁊ tūc nō est peccatū omissio/
nis sed negligentia quedā · Cōtingit omittere actū · ⁊ ꝺ
dupliciter · vel generaliter · vl̄ specialiter · Generaliter
fm q̄ apprehendit ꝑceptū affirmatiuū · sicut transgres/
sio cōtra negatiuū · vnde nō omittit q̄ nō vitat fornica
tionē · sz qui nō honorat parētes · ⁊ fm q̄ ē actus speci/
alis pōt ee actus ꝓncipalis · vel nō ꝓncipalis · ⁊ non est
omissio peccatū principale nisi ꝓpter actū ꝓncipalem ·
sicut pater de eo qui tenet ire ad matutinas · tenet se in/
duere ⁊ surgere de lecto · ⁊ sic de aliis · ⁊ cū̄ quis sint multi
actus · vna est omissio · Ad hoc aūt q̄ sit petīm aliqđ
censendum esse omissionis · oportet q̄ sit omissio actus
nō circūstantie · affirmatiui nō negatiui · ꝓncipalis nō
annexi · sicut aūt pater nō ē sic in ꝓposito · quia diabol⁹
actū principalē aliquē ad quē tenet nō dimisit · sed ap/
petiit qđ nō debuit · ⁊ sic pater breuiter de omissione ·
12 Ad illud qđ obijcit de ingratitudine · dōm q̄ ingra/
titudo pōt dici duplr · sz negatiue vel ꝓpatiue · Negā
tiue qñ quis nō ē grat⁹ de vt debet ⁊ sic est circūstantia
oīm peccatoꝝ · Privatiue qñ nō tm̄ nō est gratus · imo
ꝛrarie mouet · vtputa qñ cogitat de bñficio vt ē bñfici
um ⁊ quipendit beneficiū vel bñfactorē · ⁊ sic est specia
le peccatū · Sic aūt nō peccauit diabol⁹ · q: non cogita
uit de bñficijs dei in q̄ntum erāt dei · sz in q̄ntū erāt bona
ꝓpria · ⁊ tō elatus ē · Ad illud qđ obijcit de infidelitate
dōm · q̄ nec peccatū infidelitatis nec curiositatis fuit pri
mū petīm · q: oculꝰ sanus ⁊ clar⁹ ipsius intellect⁹ nō ꝑ/
uertit inuidendo vel indrendo nisi pr⁹ aliq̄ elatiōe in/
13 clinet · Ad illud ḡ qđ dicit q̄ nō credit ⁊c · dōm · q̄ ad
infidelitatis petīm duo ꝛcurrūt · Oportet ei q̄ sit ꝛsensus
rōis cū iudicio vli · Si em̄ aliqs cogitat q̄ fornicari est
sibi bonū ⁊ nō ꝛsentit iudiciū rōnis · nō est infidelis vt
patet · ⁊ de diabolo dico q̄ nō ꝛsensit iudicio rōnis · sed
14 estimauit sibi bonū · Ad illud qđ obijcit de curiosita
te · dōm · q̄ duo faciūt cōsideratiōem dici curiosam · sc̄z
cure attentio · ⁊ vtilitatis ꝓuatio · vnde sic diabolus
ex oīb⁹ q̄ respexit suū bonū elicuisset referēdo illa ī glo/
riā dei · illa ꝛsideratio nec eēt culpāda nec curiosa dice/
da · q̄ ḡ fuit curiosa ex ꝺ fuit q̄ ñ suū bonū inde elicuit ·
sz malū ꝑsumptiōis ⁊ ambitionis incurrit · ⁊ ita fuit rō
peccati ⁊ in ꝑsumptione ⁊ in consideratione · ⁊ sic patet
q̄ q̄uis ī diabolo fuerit curiositas · nō tamē fuit culpa
antecedens ꝑsumptionē nec alia · sed conditio illi anne
15 xa · Ad illud qđ vltimo obijcit de inuidia patet rñsio
p verbū Aug · q̄ nō fuit ꝓmū petīm · nā Aug⁹ · dicit q̄ ē
ples superbie ī libro de ꝛginitate · ⁊ ita eā ꝛsequitur · ersi nō
in eode instāti · tm̄ ī eodez tpe sine more ī termissione · vñ
in hui⁹ plīs generatiōe cōfirmata est supbia · ⁊ diabo/
lus dictus est diabolus quia de ꝛsum fluxit · ⁊ ex hoc in
malicia sua firmatus fuit · Et tō mḡr describēs effectaz
auersionem qualis in diabolo · nō qualis in hominib⁹
peccatorib⁹ dicit · q̄ auertit ē odio hr̄e vel inuidere · dia
bolus em̄ superbo nō valēs cōscendere · sz cōpulsus descē/
dere · odit deū iustum · ⁊ inuidet excellentie eius ·

Questio. II b

Quid appetiit ille lucifer · Et q̄ appetierit deo equi/
parari ostendit ꝓ tertiū Esaie · xiij · vbi describit eius pec/
catum · Ascendam in celū ⁊ ero similis altissimo · sz nō
dixit de celo empyreo · quia ibi erat · ḡ de celo trinitatis
sed in illo nō est inequalitas · ḡ ⁊c · Item sup illō ps̄.
que nō raput · glo · quia adam ⁊ diabolus voluerūt ra/
pere diuinitatē · amiserūt felicitatē · sed nō voluerūt ra
pere diuinitatem q̄tum ad idemptitatē · ḡ q̄tuz ad eq̄
litatem · Item Bern̄ · de gradi · humi · Nec iniquitas
tua nō tra momentanea · sz odio digna ē sempiterna q̄
tuo dilectissimo ⁊ altissimo domino desideraret equa/
ri · Item q̄ sit appetibile videt rōne · q: similitudo ē
appetibilis · ḡ maior similitudo magis · ⁊ maxima simi/
tudo maxime appetibilis · sed similitudo equipantie ē
hmōi · ḡ videt q̄ valde facile fuit eaz appetere · eo q̄ ma
gna esset inclinatio · Item oīe qđ pōt cogitare dele/
ctabile · potest appeti · sz diabolus potuit cogitare de/
lectabile esse tale qualis est deus · q: summe delectabile ē
esse deū · ḡ videt rōnabiliter q̄ hoc potuerit appetere ·
Item q̄ apperierit videt · diabolus supbo appetit
aliquid qđ vidit supra se · quia hoc est rō supbie · sz lucꝰ
lucifer ī statu illo nihil erat nisi deus et eius celsitu/
do · ḡ appetit diuinam celsitudinem · Item tantū eq̄
cellens fuit supbia q̄tum excellit inuidia ⁊ odii malicia
sed nō tm̄ diabolus odit ⁊ inuidet creaturis dei vt ho/
mini · imo etiā inuidet ipi deo · ḡ nō tm̄ ipis creaturis
esse · sed etiā deo se voluit equare · Item licitū est ap
petere sillitudinē ꝛformitatis · si ḡ diabol⁹ illicitū ap/
petit vltra hāc ꝓgressū · sz vltra sillitudinē ꝛformitatis
nō ē nisi sillitudo eq̄litatis · ḡ hāc appetit lucifer vt vi/
det · Contra · ſ · Tbi · ħ · Adā nō ē seduct⁹ · ⁊c · glo · nō
est credendū q̄ vir spirituali mente ꝓditus appetie/
rit esse sicut deus · si ñ ē credendū de hoīe · cū adhuc sapti/
entior esset illo angelus · multo minus est credendū de
eo · Item Anſ · in lib · de casu diaboli · nihil appetit
ad qđ nō peruenisset si steterisset · sz nūq̄ fuisset particeps
deo · ḡ ⁊c · Item q̄ hoc non sit appetibile videt · diui
na imensitas nō pōt mente capi · ḡ nullus pōt cogitare
equalitatez ad deū · sed nihil pōt appeti qđ nō pōt in/
tellectu capi · ḡ ⁊c · Item hoc ꝓbat Anſ · si deus non
pōt cogitari · nisi ita sol⁹ vt nihil ei sile possit cogitari
quō potuit diabol⁹ velle qđ nō potuit cogitare · Item
q̄ diabolus hoc nō appetierit ostendit · quia nihil ap/
petit nisi ad qđ venire posse se credidit · hoc patet quia
ipe dixit · Ponam sedem meā · sed nullus nisi demens
posset vnq̄ credere q̄ creatura creatori posset equari ·
ergo cum diabolus adhuc oīno stultus non esset · hoc
nunq̄ appetit · Item diabolus diligebat se sup om
nia · ergo non volebat esse alius q̄ ille qui erat · sed si es
set par deo esset alius q̄ ille qui erat · quia esset deus · er/
go cū hoc nō appeteret · nō appetit deo omnino eq̄li
Si tu dicas q̄ bene appetitur antecedens sine conse/
quente · verum est appetitu desiderativo · sed electivo
nullus nisi stultus vult ee abbas deliberative quin ve
lit esse monachus · Item oīe peccatū est ꝓuersionē
ad bonum cōmutabile · ḡ si diabolus petit particeps
deo · diabolus non peccauit · sz peccauit · ḡ hoc nō appe
tit · R⁹ · dōm q̄ dupler ē sillitudo dei sc̄z ēpantie siue
eq̄litatis · ⁊ imitatōis · Similitudo imitatōis pōt appeti
ordinate · ⁊ inordinate · Ordinate vt appetat̄ sillitudo
in his q̄ nostre sunt aptitudinis ⁊ diuine acceptiōis ·
cuiusmodi sunt perfectiones et decores virtutum · In
ordinate vero vt homo appetat̄ q̄ nō decet · vel q̄

deo nō placet. vt si appetat boiw ēesse. vel se de aduersa rijs vindicare. Similitudo equalitat̄ nullo modo potest appeti ordinate. sed aliquo modo est appetibilis. aliquo mō nō. ¶ Nam oīmoda similitudo nō ē appetibilis. q̄n̄ ēt cadere ī ognitiōez siue ī tellectū. t iō nec ī appetitu. t si q̄s fingat n̄ appetit eq̄litatē. sz suā fictiōez. Alio modo est silitudo equalitatis in aliqua cōditiōe. vt in dño. plidentia. scīa. t sic credo q̄ pōt appeti. ¶ Notādū ē igit̄ q̄ diabolus quodā mō petijt silitudinē imitationis. quodā mō equalitatis. t b̄ apparet si attēdat̄ appetibile t mod⁹ appetendi. Diabol⁹ em̄ appetijt aliqs ēē sua aucte. Q̄ appetijt ēesse hoc fuit imitatiōis. Et b̄ quidē aliq̄n̄ obtinuisset si steterisset. q̄ aūt ꝓpria aucte ita q̄ sine meritis t sine datore. ita q̄ nulli subesset. hoc ē solius dei. t b̄ ē equiuocante. t ita ptz q̄d appetijt. t patent multe aūctes sc̄oz. Quia Grego. dic̄ q̄ appetijt esse sui iuris ita q̄ nulli subesset. Bern̄. dic̄ q̄ appetijt equalitatē potētie. Anſ. q̄ appetijt ēesse sine meritis. t oēs verū dicūt. t diuerse aūctes circūloquunt hoc q̄ō est ēesse oībus ꝓpria aucte. Ad illud g̃ q̄ obī q̄ appetijt diuinam equalitatē. cōcedendū ē in aliquo. t sic currūt rationes ad illā ꝓtem inducte. q: bñ potuit appeti. t maxime ab illo qui fuit ſupbiſſimus inter oēs ē appetita. Oō tñ obī vltimo nō valet. q: q̄libz licitū eēt appetere similitudinē imitatiōis. nō tñ oēm silitudinē sic oīum est.

18 Ad illa q̄ obijciūt in ōtrariū. facile ē ñdere p ea dicta.

19 Oō em̄ obijcit de adam nō sile. q: adam g̃az habuit. t ꝓterea nō habuit tantā occasionē efferēdi se. Ad illud q̄ō obijcit de Anſ. tā ptz rñsio. q: vez dicit. q̄tum ad ipm appetibile. nō q̄tū ad circūstantiā sb̄ q̄ appetijt.

20 sz q̄ ꝓpria aucte. Due sequētes rōes q̄. pbāt q̄ nō ēt appetz. locūt de oīmoda assumlatiōe. q: si aliq̄s cogiter deū in generali. t cogiter ei silez. nō cogitat deū sz fingit

21 et tō nō appetit eē silis deo sz fictiōi sue. Ad q̄ō obijcit q̄ nō appetijt. dōz q̄ ille rōes pbāt q̄ nō appetijt oīno.

22 b̄ vez ē. Ad illud q̄ō vltio obijcit q̄ō nō peccauit si appetijt silitudinē. q: nō ē cōuersus ad bonū cōmutabile. dō. q̄ ipe ꝛuertit se ad bonū ī cōmutabile vt eēt ꝓriuz. et ita vt ad commutabile. ac p̄ b̄ inordinate ad deū conuerti ſupbiēdo ē auerti a deo. t ꝛuerti ad se. t b̄ ptz. q: diabol⁹ q̄ō ei erat appetebat sibi. t ita finaliť ad se ꝛuertebat. nō ad deū. t sic patēt oīa quesita.

C Onsequent̄ scō loco q̄rit̄ de auersiōe mīoz angeloz. Et circa b̄ duo q̄runt. Primū ē q̄ genere peccati peccauerūt mīores angeli. Scōm ē de cōpatiōe peccati mīoz angeloz ad peccatū luciferi.

Questio. I c

Utz mīores angeli peccauerūt peccato ſupbie. Et q̄ sic videt. Grego. ū. moz. Tāto mag̃ boies ad celestia ascēdere inuidēt. q̄to se a celestibus p̄ imundiciā elatōis directos vidēt. loquit̄ d̄ dēmonib⁹ Itē Hug. de sanct. vict. Oēs in eadē malicia ꝛsenserūt. t vnū ordinē p̄uerse societat̄ fecerūt. sz oēs ꝛsenserūt in eadē malicia. cū malicia diaboli fuerit ſupbia. g̃ oēs ꝛsenserūt ī ſupbiam. sz null⁹ ī ſupbiā ꝛsentit nisi ſupbus. g̃ tē. Itē libi

23 do ē fūdamentū ciuitat̄ diaboli t radix oīs pecī. cū libido sus amor sit amor ad se recuruus. t amor p̄uatus. q: in b̄ differt ab amore casto. g̃ q̄libz aliq̄d sibi appetijt sz nō appetijt appetibile oculoz nec carnis. g̃ ſupbie vi-

24 te. Itē ē amor cōmodi. t amor honesti. vt vult Anſ. si g̃ peccauerūt dēmones. aut igit̄ amore cōmodi aut honesti. cū oīs affectio ortuz habeat ex amore. sz nō amore honesti. g̃ ex amore cōmodi. sz hic ē amor ꝓpij boni. ergo tē. Cōtra q̄ nō peccauerūt peccato ſupbie videt. q: ſupboz ē appetere ēesse t nō subesse. sed mīores angeli voluerūt lucifero subesse. g̃ nō ſupbierūt. Maior manifesta ē. Minor ꝓbat̄ p̄ Aug. t mgi m̄ q̄rū vtr q̄ dic̄ q̄ lucifero ꝛsenserūt. g̃ voluerūt q̄ ēesset sicut optabat

Item maioris dignitat̄ t sublimitat̄ est subesse summo dño q̄ minori. g̃ ꝺo q̄ angelo. ergo si ſupbus appetit quod maior̄ ē dignitat̄. si ſupbierūt. poti⁹ appetierūt subesse deo q̄ lucifero. sz voluerūt a domino deo ī transire in oīmodū dominū luciferi. ergo tē. Itē oīs ſupbus appetit. aliquā excellentiā. si ergo ſupbierūt. aliq̄d appetierūt. sc̄z se parificari deo. vt videt dicere mḡr in littera. q̄ ſupbia voluerūt se parificare deo tūc igit̄ cuz minus haberēt motū ad hoc q̄ lucifer. ergo grauio⁹ peccauerūt. q̄ō ē ōtra totā scripturā. que dicit ipm caput malicie. Si tu dicas q̄ voluēt ēesse sine merit̄. t iō ſupbierūt. Sz ōtra. laus est t gloria ꝛsequi p̄mū p̄ merita. ergo cū ſupbus appetat laudem t gloriā. appetere beatitudinem sine meritis. nō erit ſupbie immo ignauie.

Item aut appetebāt sine meritis. ꝓpter vitandā dilationē. aut ꝓpter vitandū laborem. ¶ Nō ꝓpter vitandum laborē. q: angeli nō lassant̄ sicut nec motor p̄mi mobilis. g̃ ꝓpter dilationē. sed sancti viri vitāt dilatōnē qui cupiūt dissoluit esse cū xp̄o. g̃ videt tūc q̄ ipi superbiāt. R⁹. dōm. q̄ planū ē ex dictis sanctoz t glo- 25
sis. q̄ angeli mīores peccato ſupbie sūt auersi. sz tñ in modo ſupbiendi diuersitas ē inter doctores. ¶ Naz aliq̄ voluerūt dicere q̄ ſupbia eoz fuit in ꝛsentiēdo ſupbie luciferi. t ꝛsentire ſupbie nō pōt esse nisi ſupbiētis. sic etiā Adam dicit ſupbisse. q: mulieri ſupbienti ꝛsensit. Sed tamē illud nō videt ꝓbabile q̄ angeli mīores p̄ appetierūt aliū aliq̄d bonū cōmutabile q̄ō sibi. cū vnius cuiusq̄ affect⁹ maxie sit iunct⁹ sibi. vt nimo appetat sibi inordinate q̄ō alīj. t si alīj propter se hoc facit. Secūda vero positio est. q̄ angeli mīores ſupbierunt non tñ consentiendo. sed sibi excellentiā appetendo. et cum se non crederent posse ad illud puenire sine ipius luciferi sublimitate qui erat quasi caput. t sibi t illi appetierunt. t ideo ſupbierunt ꝓprie. t ſupbie etiam cōsenserunt. t concedende sunt rationes ad hanc ptem inducte. Ad intelligentiā aut̄ obiectoꝝ in contrariū no 26
tandū. q̄ ſupbia dēmonū conformis fuit capiti totius malicie principi sc̄z tenebraz. ipe aūt diabolus attendens suarū naturaliū strennuitatē t excellentiam t ꝓcellentiam. voluit ēesse t requiescere sua autoritate. b̄ est sine meritis siue ministerio. dēmones vero ei subiecti nō sunt ausi tantū appetere sz cōsiderantes naturalium strennuitatē voluerūt sub vmbra illius requiescere ita q̄ nō ministrarēt sz q̄dā sb̄ illa potirent voluntaria libertate quā videbāt se non posse habere sub diuino dominio. Cognouerūt aūt angeli se eē factos ad ptcipā- 27
dum quieris beatitudinem. t acquirendum p̄merita t ministeria. in hoc ergo ſupbierūt quia sine meritis voluerūt beati esse. t sine ministerio quiescere. t sine limite ꝓpriam voluntatem implere. t hoc totū est ſupbire. q̄uis nō sit tante ſupbie quāte fuit appetere oībus ēesse t nulli subesse. Dis visis facile est ad obiecta ñdere
Ad illud em̄ obijcit. q̄ nō ſupbierūt q: nō appetierūt. dōz 28
q̄ q̄uis nō appetierūt ēē. nolluerūt tñ debito mō subeē q: nō voluerūt subeē. t illi dōmino q̄ p̄cipit solū q̄ bonū ē restringit voluntatem. sed ei qui p̄mittit latari frenuz concupiscentie. ideo malit boies t ſupbi potius volūt subesse diabolo q̄ō deo. siliter potuit eē de angelis. Preterea alia fuit rō qua nūc cupiebāt ei subesse. sed subesse dominio siue seruitio vel ministerio requiescere. t b̄ superbie ē. t ita pz sequēs q̄ō obijcit q̄ gloriosius ē deo subesse. verū est fm veritatē. sz nō fm extimationem ſupbi

29 Ad illud qđ obȝcit tertio. q̃d appetierũt. vtrũ pari
ficari deo. ꝺm q̃ in aliq̃ voluerũt parificari deo. i b̃
scz q̃ sine meritis ⁊ obsequio voluerũt esse quieti ⁊ bea
ti in eternũ qđ solꝰ dei est ꝓprũ. nõ tñ adeo voluerũt
parificari vt lucifer. ⁊ ideo nõ adeo peccauerũt. Ad
30 illud qđ vltimo obȝcit. q̃ gloria est obtinere cũ merit̃
ꝺm q̃ supbus magis reputat esse gloriosus ⁊ nõ ab alio
ꝯ̃ p merita ab alio obtinere. tũ q̃: dedignat seruire. tuꝫ
q̃: dedignat ab alio recipe. ⁊ q̃: angeli voluerũt ꝓpria
auctẽ quiescere. patꝫ q̃ fm ertimationẽ supbi excellen
tiam appetierũt. nõ verã sed falsam. sicut patet in sup
bis q̃ apperũt magis gloriã ⁊ excellentiã vanã ꝯ̃ verã
Et p b̃ patet qđ querit. quare appetebãt sine meritis.
dico q̃ nõ q̃: laboriosum. nec q̃: tardũ. sed ꝓpter desi
derũ. sed vile reputabãt obsequiũ ⁊ mĩsteriũ ⁊ hoc su
perbie est. Questio II ꝺ
De comparatiõe peccati minoꝝ angeloꝝ ad peccũ lucife
ri. ⁊ querit vtrũ habeat ordinẽ ad ipsum. Et q̃ habeat
ordinẽ causalitat̃ cuiusdaꝫ. Apocal. xij. Draco trahit
secũ tertiã partẽ stellarũ. scti ⁊ mgri exponũt de lucife
ro ⁊ demonibꝫ. Si traxit. ergo aliq̃ modo ꝓcurauit ca
sum eoꝝ. g̃ ꝛc. Item Job. viij. dicit. Ipse mẽdax est
et pater ei⁹. g̃ diabolus ẽ pater mẽdacij. g̃ cũ mẽdaciuꝫ
ibi vocet oẽ peccũ. g̃ ipse fuit pater oĩs peccati. g̃ ⁊ pec
cati minoꝝ angeloꝝ. ⁊ ita videt q̃ sit ibi ordo causalita
tis. Itẽ q̃ sit ibi ordo tꝑis siue durationis videt. q̃:
bug. dicit ⁊ mgr̃ q̃ peccauerit petrꝰ ꝺsentiẽdo. sed non
potuerũt ꝺsentire petrõ lucifero. nisi qđ ꝑcesserat. priꝰ
enĩ vult aliꝯ aliq̃ꝺ ꝯ̃ reqrat ꝺsensus. g̃ ꝛc. Item b̃
videt. q̃: diabolus aliq̃ modo fuit origo siue suggeren
do siue exẽplũ prebẽdo. ℞ nõ potuit suggerere nisi p⁹ ꝯ̃
apperũt. nec etiã demõstrare alĩs ꝺceptũ suũ. nec illi
ꝺsentire. nisi postꝯ̃ coꝑuerũt. g̃ in medio inf̃ peccatuꝫ
diaboli ⁊ aliorꝝ cecidit suggestio. vel saltẽ demõstratio
et ꝓceptio. et diiudicatio de ꝓcepto. sed ista nõ possũt
simul esse. ergo fuit ibi ordo tꝑis. Sed ꝺ. q̃ nõ po
terit ibi esse ordo causalitat̃ siue occasiõis videt. q̃: sta
tim vt peccauit deformat⁹ ẽ. g̃ cũ angeli ante peccũ ha
berẽt lympidũ visum. si viderũt deformitatẽ. port⁹ de
buerũt a petrõ retrahi. ꝯ̃ ei⁹ exẽplo vel suggestiõe inni
ti. g̃ nõ peccauerũt ei⁹ exẽplo vel suggestiõe. Itez q̃
nõ fuerit ibi ordo tꝑis vr̃. q̃: statim vt diabol⁹ pecca
uit corruit. alioqn fuisset dedecus petri sine decore iu
sticie. sed oĩs simul ceciderũt. vñ Dam̃. dicit q̃ simul
cũ eo. s. lucifero ꝺuulsa ẽ innũera multitudo. g̃ simlr̃ẽ
pone oĩs peccauerũt. Itẽ põt obȝci q̃ neut̃ ordo ibi
fuerit. q̃: boni simul ꝺuersi sunt ita q̃ nec fuit ibi ordo
cãlitat̃ siue suggestiõis. nec tꝑis. g̃ si. statim diuisa est
lux a tenebris. statim boni facti sunt lux. ⁊ mali tene
bre. g̃ simul nõ tñ tꝑe. verũtã natura. Itẽ adhuc q̃
neuter ordo ibi fuerit vr̃. q̃: si fuit ordo cãlitat̃. g̃ vide
tur q̃ petrõ aliorꝝ angeloꝝ sit remediabile. sicut ⁊ pec
catũ hoĩs. qđ aliũde habuit remediũ. aliũde habuit oc
casionẽ. Si vo fuit ordo tꝑis. g̃ vr̃ q̃ petrõ mioꝝ ange
lorꝝ sit graui⁹. cũ nõ formidauerint dĩnũ iudiciũ qđ cõ
spexerũt circa luciferũ. ℞. ꝺm ad ꝓdictoꝝ intelli
31 gentiã q̃ hic tripler ꝺsuevit poni positio. Quidã enĩ
voluerũt dicere q̃ nõ fuit ibi nisi ordo fm gradus. q̃
maio⁹ ⁊ excellentio⁹ fuit petrõ lucifer. eo q̃ magr̃ supbi
uit. nec tñ fuit ꝑus petrõ aliorꝝ tꝑe. nec origine. sed stati
in eodẽ ꝑcto qlibet ꝓpria volũtate ꝺpraua⁹. sine exẽ
plo peccauit. ⁊ q̃ aspectũ habuerũt ad idẽ. ideo ꝺsimi
li mõ ⁊ eodẽ genere petri peccauerũt. ⁊ ꝺcedũt rõnes ad
b̃. Aliorꝝ positio fuit q̃ nõ tñ fuit ordo excessus. im
mo cãlitat̃ vt cãlitas large dicat. non tm̃ ad cãm vere
sed etiã ad occasionẽ. nõ tm̃ ad ꝓtrationẽ sed etiã ad
suggestionẽ. nõ tm̃ ordo tꝑis. Et b̃ volũt sic dare intel
ligere q̃ in lucifero simul fuit tꝑe appetit⁹ ⁊ ei⁹ exp̃ssio
et in angelis simul ꝓceptio ⁊ appetitio. ⁊ ita simul tꝑe
peccauerũt. tñ petrõ diaboli ꝑbuit eis viã sicut exẽplũ
Et ponũt sile. si oculus directe aspiceret in orãtẽ ctr̃is
in occidere. simul sieret ebrietas ⁊ appareret in ocu
lo. a minori volũt b̃ esse posse in angelo. ⁊ ꝙ̃ soluunt
obiecta. Tertia positio ẽ q̃ fuit ibi ordo ⁊ ꝯ̃tum ad
gradũ. ⁊ ꝯ̃tũ ad occasionẽ. ⁊ ꝯ̃tũ ad durationẽ. Quan
tũ ad gradũ. q̃: illud luciferi fuit mai⁹. Quãtũ ad occa
sionẽ. q̃: alĩs ꝑbuit exẽplũ. Quãtũ ad durationẽ. q̃: si
cut in lucifero necesse fuit tꝑs añ esse ꝯ̃ peccaret. q̃: ñ
potuit in eodẽ instãti bñ cognitiõem q̃ exigit ad pec
catũ cuꝫ ꝓordinata affectiõe. sic in mĩoribꝰ angelis dicũt
fuisse in peccãdo cũ peccauerũt aspiciẽdo qđ angelus
volebat. ⁊ exinde aspiciẽdo cõmodũ suũ. ⁊ hec positio
videt intelligibilior. vñ ꝓcedẽde sunt rõnes ad b̃ idu
cte. Ad illud g̃ qđ obȝcit. q̃ ꝺformis fuit statim. po 32
test rñderi q̃ fuit. sed illa ꝺformitas erat intra ꝺsciam
et ideo nõ apparuit q̃: nõ reuelauit. Vel põt dici q̃ est
ꝺformitas ꝺtra naturã. ⁊ ꝺtra volũtatẽ. Deformita
tem ꝺtra naturã statim natura cogñscit ⁊ respuit. q̃: nõ
mouet nisi vno mõ. sed ꝺformitatẽ volũtat̃ nõ sic re
spuit volũtas. eo q̃ ipsa libera ẽ. ⁊ iõ frequenter placz ei
actus culpabil⁹ ꝺformis. nec vnq̃ tal⁹ act⁹ displicz ei
nisi inq̃tũ adheret aliq̃ mõ iustitie. Et q̃: q̃daꝫ angeli
adhesẽrũt iustitie. ideo eis displicuit mor⁹ angeli. ⁊ ꝺ
formis volũtas. Alij ꝺo nõ adhesẽrũt. ideo imũditiaꝫ
nõ ꝓceperũt. sed mag̃ vt apparẽs bonũ acceptauerũt
Ad illud qđ obȝcit q̃ simul ceciderũt. põt dici q̃ si 33
mul. nõ q̃: in eodẽ instãti. sed q̃: repẽte ꝯ̃ si in nõ ꝓcepti
bili tꝑe. ⁊ ibi bñ põt esse ordo ꝯ̃ quis nõ ꝓcipiat. Vel ali
ter ⁊ melius põt dici q̃ sathanas nõ cecidit statim vt ap
petijt. sed postꝯ̃ petrõ ei⁹ ꝺfirmatũ q̃ odiũ ⁊ inuidiaꝫ
fuit. ⁊ postꝯ̃ facta ẽ diuisio bonoꝝ angeloꝝ a mal. de
q̃rũ ꝺsortio post bñficationẽ statim repulsi sunt. ℣ Nec
valet illud qđ obȝcit de ꝓti decore. q̃: petrõ sp hz ꝓnã
internã sibi ꝺiũctã. vñ sicut statim bõ nõ fuit ꝺiectus
de paradyso vt peccauit. sed tñ statim penã habuit. ita vi
detur de angelo esse ꝺm q̃ nõ in eodẽ instãti cecidit.
Ad illud qđ obȝcit ꝺ bonis angelis. ꝺm q̃ tã ꝺuersi 34
onẽ bñoꝝ angeloꝝ ꝯ̃ auersionẽ demonũ. petrõ luciferi
ꝑcessit. nã ipse ꝑus supbiuit ⁊ supbiã suaꝫ oĩbꝰ indica
uit. ⁊ extũc qdã adhesẽrũt sibi. alij ꝺo restiterũt ⁊ adhe
sẽrũt deo. ⁊ simlr̃ isti lux. illi tenebre facti sunt. Quãuis
enĩ simul fuerit angeloꝝ ꝺuersio ⁊ demonũ auersio. nõ
tñ simul cũ petrõ luciferi. Ad illud qđ obȝcit de ercu 35
sabilitate ⁊ grauitate. ꝺm q̃ ꝓma ps rõcinatiõis ꝺfi
cit. q̃: illa nõ est sufficiẽs rõ q̃re petrõ hoĩs fuit remedi
abile. sicut infra patebit melius. q̃: nõ est sile. Aliq̃ enĩ
diabolus ꝺdit occasionẽ hoĩ. aliq̃ angel⁹ malis. hoĩ ꝓ
mittẽdo ⁊ fallẽdo. sed angelis solũ ꝺtemptuꝫ suũ insi
nuando. vñ nõ dicit eos tempasse vt ꝓmos parẽtes.
Scõa ps ꝺficit. q̃: nõ aduerterũt ei⁹ ruinã. nec videt
diuinũ iudiciũ seueritatẽ in ipm̃. q̃ꝰ petrõ ei⁹ fuit cõ
summatũ. vt ꝑus tactũ est ⁊ detei miatũ.

Onseqnter tertio loco querit de ꝺuersiõe bonorũ
Et circa hoc duo querunt. Primo querit de ipsa
ꝺuersione ad suũ ꝓncipiũ. Secõo querit de eadem in cõ
comparatione ad premiũ.

Questio I c
Utrũ ꝺuersio bñoꝝ angeloꝝ ad dẽ fuerit ꝑ ture nature

vel auxilio gre. Et q̄ ꝑtute nature vr̄ ꝑmo auēre mgr̄i i lra. ℞ndet ad argumentū q̄ angelus gra ꝑ quā iustificarē. ergo iust⁹ erat etiā ꝑ gram. sed q̄ iust⁹ ē recte ꝛ ordinate ꝛuertit ad finē ois iustitie. g̃ videt q̄ hoc potuit angeli sine auxilio gre. Itē ꝑba in. iū. de aīa. Intellectus sp̄ē rect⁹. sed h̄ nō esset nisi rectitudo esset ei ꝛnaturalis. g̃ angeli intellect⁹ ꝛ vere ꝛ ꝓprie de natura sua erat rect⁹. sed nullus ē rect⁹ nisi is q̄ sursum ē ꝛuersus et q̄ hz caput: mēs erectū ad dīna. g̃ vr̄ q̄ h̄ habuit ꝑ naturā. Itē faciliꝰ pōt q̄s aliq̄d ad q̄d naturaliē ordiatur. q̄ illud ad q̄d nō ordinatē. sed angelus erat ordīatꝰ ad deū magis q̄ ad aliud. ꝛ natura erat ordīata in ipso g̃ cū sine aliq̄ adiutorio posset ꝛuerti ad bonū cōmutabile. ꝛ auerti a deo. multo fortiꝰ absq̄ auxilio aliq̄ pōt ꝛuerti ad ipm. Itē naturale ē alicui ꝛuerti ad illud q̄d naturaliē magis diligit. sed angelus naturali dilectiōe magis diligebat deū q̄s aliq̄d creatū. vt in p̄cedētibus habitū est. g̃ videt q̄ naturaliē ꝛuerte et ad ipsum

Itē in instāti ꝛuersiōis ꝛ auersiōis nulla ē dīa inter angelos ante h̄ instās. si alia incipit dīa esse. h̄ ē auersiō ꝛ ꝛuersiō. g̃ ꝓtē auersio ꝛ ꝛuersio q̄s gre infusio g̃ ꝛuersio nō potuit esse a gra. Itē si ꝛuersio fuisset a gra ꝛ nō a natura. g̃ illis angelis q̄ nunq̄s habuerūt gram sed sola naturalia nō esset imputādū q̄ ad deū nō sunt ꝛuersi. g̃ nec diabolus esset culpādus nec puniendus q̄ dño nō adhesit. Ad oppositū arguit auēre et dem̄ratiōe. Autoritate sic. mgr̄ dicit in lra. ꝛuersio iustos fecit. sed auersio iniustos. sed nihil facit iustū nisi gratuitū sit. g̃ ꝛuersio fuit a gra. Si dicas q̄ intelligit de iustitia naturali. h̄ nihil ē. q̄ illā habebāt oēs angeli a sua origine. Itē ꝛuersio creature spūalis ad deū vt dicit aug⁹. est dies. q̄ ibi ē fulgor cognitiōis ꝛ calor affectiōis. sed ꝑ naturā lux ꝑcedit diē. cū g̃ angelus nō sit lux nisi ꝑ informationē gre. ꝓus suscepit gras. q̄s cōuertere ad bonitatē dīnā. Itē dem̄ratiōe sic. non est meritū sine gra. vt pater. j. q̄ nō hoīem ꝓpter opus sed opus ꝓ autorē acceptat deus. sed angeli in sua ꝛuersione meruerūt. sicut alij cū auersiōe demeruerūt. g̃ ꝛc.

Itē si ꝑ naturalia fuisset ꝛuersio. cū g̃ in naturalibꝫ ꝑcelleret lucifer. potiꝰ vr̄ q̄ ipe erat ꝛuersus q̄s alij. si g̃ nō fuit ꝛuersus. nō a ꝑtute nature fuit illa ꝛuersio. sz
36 magis ab auxilio gre. R⁹ ad intelligētiā ob̄z ꝓnotā dū est q̄ in ꝛuersiōe ad deū attēdit rectitudo sbe spūal' q̄stū ad eius mēre. marie rōne partis motiue. nec pōt esse
37 recta nisi actu vel habitu sit ad deū ꝛuersa. Quēadmodū igit̄ duplex ē rectitudo. sic duplex ē conuersio. Est enī quedā rectitudo nature instituite. ꝛ penes hāc est iustitia originalis. Et ē rectitudo gre. ꝛ penes hāc est iustitia meritoria quā acceptat iudex summus ad retributionē eternā. Et q̄ videt in ea pulchritudinē gre. merito eius aīaz traducit in spōsam. ꝛ opa eius sunt ipi amabilia. Sic itelligēdū ē q̄ duplex ē ꝛuersio. q̄daz a nāli rectitudine q̄dā a rectitudie gre. ꝓmā potuerunt hre ageli absq̄ gra. sz scōaz nō sine gra. Qñ igit̄ q̄rit de q̄ꝫncipio fuerit illa ꝛuersio. dōm q̄ ꝛuersio illa fuit meritoria ꝛ deo placita. ꝛ ideo nō potuit esse sine gra. Rursus q̄ illā ꝛuersionē obtinuerūt gram. oportz ponere q̄ in ꝛuersiōe illa inchoauerit voluntas liba. sed ꝛsumauit gra. ꝛ nō fuit ibi gra subsequēs. nō ꝓuenies. gra cooperās. non opans. vt dicit mgr̄ in lra. Concedendū est g̃ q̄ illa angelor ꝛuersio in q̄ confirmati sunt nō fuit
38 sine auxilio gre. Ad illud g̃ q̄d obz. q̄ nō indigebat angelus gra iustificāte. dōz q̄ iustificatiōis actus duplicit intelligit. Est enī iustificare de nō iusto facere iustuz. ℞ nō iustū aūt duplicit accipit. s. ꝓpriatiue ꝛ negatiue. ꝓpriatiue idē ē nō iustū q̄d iniustū. ꝛ tūc iustificare idē est q̄d de impio facere piū. ꝛ h̄ mō nō fuit gra in angelis ad hūc effectū. Alio mō dz nō iustū negatiue. et sic nō tm̄ dz nō iustū q̄d hz impietatē. sed q̄d nō habz iustitiā gre. ꝛ sic fuit in angelis iustificatio ꝑ gram. et 39
ab hac iustitia fuerunt opa eoz meritoria. Ad illud q̄d obz q̄ intellect⁹ semp̄ ē rect⁹. tam patet rōsio. q̄ nō intelligit de rectitudie naturali. Illud tm̄ dz h̄ ꝑtī debz intelligi vt dicat semp̄ esse rect⁹ respectu illoz ad que mouet vt natura siue naturaliē. ꝛ sic nos dicim⁹ i theologia sinderesim semp̄ rectā. si autē intelligat respectu eoz in q̄ mouet vt deliberās. falsum ē. imo circūscripto ois imagīabili ꝛ fantasmate. posset intellect⁹ peccare sicut ꝓpriaricari. ꝛ sic forte fecit anglic⁹. Ad illud quod 40
obz q̄ facilꝰ pōt q̄s in id ad q̄d ordinatē. ꝛc. dōm q̄ verū est. si illud sit infra termios nature. sed ꝛuerti ꝛuersione ꝓfecta ꝛ meritoria h̄ ē supra naturā. sed de facto h̄ ē extra. et tō ratio illa nō cogit. Vel dic q̄ illud ē verū q̄n̄ gen⁹ optis ad potentiā comparatū est eqlis difficultatis. si in se ꝛsiderat. alis nō hz veritatē. sicut patet in multis exemplis. Ad illud q̄d obr de ꝛuersiōe q̄ sequit dilectio 41
nē. dōm q̄ vniformiter sumpta ꝛuersiōe cū ipa dilectione. nō hz instātiā. Sic ei q̄dā dilectio ē a volūtate naturali. vt q̄ desiderat deus vt beatificās. Quedā a voluntate electiua qua optat deo honorē ꝛ gliam. Quedaz a gratuita q̄ in obsequium dīnū captiuat ipa volūtas tota. Sic ꝛ ꝛuersio ꝑ appetitū ꝛcupie ē a natura. Conuersio ꝑ affectionē amicitie a volūtate deliberatiua siue electiua. Cōuersio vo ꝓ obsequiū obie gratie ē ab ipsa gra. ꝛ sic patet illud. Ad illud q̄d obz q̄ in nullo differebāt. dōm q̄ illud ꝛcludit q̄ gra nō inchoauerit. sz 42
nō excludit q̄n ꝛfirmauerit. ꝛ h̄ ē verū. Ad illō q̄d 43
obz q̄ nō esset imputādū malis si ꝛuersio esset a gra. dōm q̄ falsum ē. q̄ stare potērāt ꝛ nō auerti si volebāt et ideo auersio eis imputat in culpam.

Questio II f

De ꝛuersiōe bonoꝝ in compatiōe ad p̄miū. Et querit vtrū in eoz ꝛuersiōe meritū sequat̄ p̄miū vel p̄cedat. Et q̄ p̄cedat vr̄. Aug⁹. de correptiōe ꝛ gra. Angeli sci q̄ cadētibꝫ alīs stetērūt. illis vite meritū dedit recipere meruerūt. si g̃ meruerūt recipere. meritū p̄cessit receptionem mercedis. Itē meritū est via ad ꝓmiū. sed recto ordine p̄cedēdo ꝓ ordine est stat⁹ viatoris q̄s comꝓhensoris. et vie q̄s patrie. g̃ in angelis fuit meritum ante ꝓmiū.

Itē dispō p̄cedit illud ad q̄d disponit vel tpe. vel natura. sed gra ē dispō ad gliam. g̃ si dās dedit angelis gram q̄ possent mereri. ꝛ gliam q̄ sunt bti. ꝓus habuerūt gratiā q̄s gliam. sed gra q̄n inuenit li. ar. in actu debito. facit illū esse meritoriū. g̃ si li. ar. angeli in ingressu gre ꝛ glorie erat in actu. g̃ ꝓus habuit morū meritoriū q̄s gloriosum. Itē ꝓ impossibile vr̄ q̄ deus dedit angelo gliā. aut g̃ dignis. aut indignis. Si indignis. iniuste ꝛ inordinate fecit q̄d ē impossibile. g̃ dedit dignis. sed nullus ē dign⁹ corona nisi ꝑ merita. g̃ ꝛc. Itē si mereri ptinet habitū. dū quis seruit deo. ꝛ bñ vtik habito. ergo cū ois ꝑseueras in gra bñ vtak ea. q̄ ꝑseuerat in gra merek ea. sed q̄d ex merit⁹ nō est ex gra. g̃ merēdo gram desineret esse gra. Itē si ꝓmiū ꝑcedit meritū. q̄ro q̄d est illud meritū. aut q̄stū ad actū ꝛeplatiōis. aut ministerij. ℞ nō q̄stū ad actū ꝛeplatiōis. sic enī o⁹ bñ merent. Si q̄stū ad actū misterij. g̃ vr̄ q̄ si nō esset bō. angelus non posset mereri. g̃ nec dign⁹ esset beatificari. q̄d falsum ē plane. Cōtra h̄ ē q̄d mgr̄ dicit in lra. q̄d magis

placet scz q merenk habitū. Item rōne Angeli dum ministrāt nob aliqd merenk. cū ex magn charitate ⁊ liberalitate nō ꝺescendāt. ⁊ misterū nō sit actꝰ cōpetēs sortis. sz viatoris portꝰ. aut ḡ merenk hītū. aut habēdū. Si habitū. habeo ꝓpositū q meritū sequit ꝓmium. Si habēdū. ḡ tūc cū mereak brītudinē nō ē brūs. Si aliud q̄ brītudinē. ḡ nō est meritū eiꝰ pfectū nec necessariuz.

Preterea q̄quid mereak. cum spes q̄ differt affligat aiam. videt q talis meritū respectu rei hñde non possit stare cū statu brītudinis. Itē magn ꝓmia nō ꝺebēt dari sine magnis meritis. ⁊ magn merita nō sunt sn magnis obsequijs. ḡ cū angeli magna ꝓmia hēant. ⁊ magna obsequia non ꝓcesserint in q̄bus meruerint. ḡ ꝺebēt sequi

Item fm q pl⁹ dat ꝺr⁹. plus exigit ꝺr⁹ a creatura. si ḡ mai⁹ robur ⁊ tut, cedit angelo q̄ hoī. ḡ ⁊ maiora obsequia reqrit. sz bō nō glorificat nisi q labores multos et magnos. ḡ nec angel⁹ sine op⁹ ꝺz glorificari. sz opa
44 nō ꝓcesserūt. sz sol⁹ mot⁹ affectiōis. ḡ optz seq. R⁹. ꝺōz q circa hc dic mgr ꝺupler fuit opinio. Quidā em dixerūt q in angelis ꝓmiū ꝓcedit meritū. ⁊ hui⁹ positōis fuit mgr. ⁊ ad hc ponendū moti fuē rōnabiliter. ⁊ q̄ntum ad motū. ⁊ q̄ntū ad motuū. Quia em stellexerūt q nō ē meritū sine gra. nec magnū meritū vbi nō ē magnū obsequiū. ⁊ in angelis ꝓpt nature velocitatē ⁊ idonitatē sil ꝺurationē ꝺat gra ⁊ glia. q in angelis meritū nō potuit ꝓcedere ꝓmiū. meritū in q̄ ꝺigni. sz solū si aliquid ꝓcedit hc ē meritū ꝺgrui. sz sequit meritū ꝺigni. Nos ertā ad hc ponendū instigauit q meritū rei hñde sonat i indigentiā q nō videt posse stare cū glia. Motū autē

huiꝰ meriti sar, aduertere possumꝰ i militibꝰ. q hñ pugnando merenk equū. nñ merita ꝺarū. Hec aūt opinio q̄uis sit pbabilis. tñ pla hz sibi aduersaria q̄ in opponendo tacta sunt. Propt qꝺ fuit alia positio q i angel meritū ꝓcessit ꝓmiū. nō tpe. sz natura. Et rōem huiꝰ assignāt. q: gra naturaliter ꝓcedit gliam. ⁊ gra cuz inuenit motū in li. ar. ordinatū. facit meritoriū. ⁊ pensat meritū fm q̄titatē. nō fm multitudiuē operis. tō cū angel ꝺata sit pfecta gra. ⁊ li. ar oīno sit cooperatū gre. videt q in sua ꝺuersione sufficienr meruerūt glorificationē. Et hc positio rōnabilioꝛē ⁊ melꝰ hz fundamentū. q: meritū reqrit ⁊ fundat in pfectione volūtar. nō in multiplicatiōe operationis. hāc cōiter tenēt moderni ꝺoctores ideo huic adherendū ē. Ad illud qꝺ obijcit ꝺe mgro. ꝺōz q in hac opinōe sic in plib⁹ alijs nō assentit ei. 45 Ad illud qꝺ obijcit q merenk. ꝺōm q ē ꝓmiū subale. ⁊ hc meruerūt p ꝺuersionē sui in ꝺeū. ⁊ ē ꝓmiū accitale. ⁊ hc merenk p misterū qꝺ faciunt hoī. Et q: accidit brītudinitō sine tali ꝓmio cū eiꝰ merito pōt stare brītudo. nec afligimur ex expectatione sic nec aīe brē ꝺe scde stole pceptiōe. ⁊ ad huc minꝰ q: minꝰ inclinanr. 46 Ad illud qꝺ obijcit q magn ꝓmia requirūt magna merita. ꝺōz q magnitudo meriti nō ꝺistit in ogē exterioꝛi ꝓncipalr. sz interiori. Unde sicut diabolus multum peccauit ꝓpt improbam voluntatem. ⁊ si nihil exterꝰ fecerit. sic econuerso multum meruerunt angeli boni. Ad illud qꝺ obijcit ꝺe homine. ꝺōm q homo non ita cito mouet vt angelus. ideo tempus meriti habz diuturnius. ⁊ tō nō ē simile. sz hoc melius patebit infra di. vij.

Distinctio. vj. de ruina que ꝓsecuta est malorum angelorum auersionem.

Peterea sciri oportet. ⁊c. Supra egit mgr de auersiōe ⁊ ꝺuersione angeloꝛ. i hac pte agit ꝺ lapsu siue ruina maloꝛ. Et diuidit hec ps i duas. In ꝓma ꝺetermiat veritatē. In scꝺa removet dubitatiōem. ibi. Solet aūt qri ⁊c. Prima ps hz tres. In ꝓma ꝺetermiat q ⁊ q̄les ceciderūt. In scꝺa vo vñ ⁊ i quē locum ceciderunt. ibi. Et tante superbie. In tertia vero

Determinat qui ⁊ q̄les angeli ceciderūt. a

DI. VI. Peterea sciri oportet. q̄m sicut de maioꝛib⁹ ⁊ minoꝛibus quid ā ystiterūt. ita ꝺ vtroq; gradu q̄ꝺam corruerūt. Inter q̄s vn⁹ fuit oīb⁹ alijs cadentib⁹ excellētioꝛ. nec inter stantes alios eo fuit digniꝛ. sic testimonijs auctorū mōstrat. Ait em Iob. Ipe ꝓncipiū viaꝝ ꝺei. Et in ezechiele legit. Tu signaculū similitudinis plen⁹ scia ⁊ pfectione. decoꝛus i delicijs paꝺisi ꝺei fuisti. Ꝺō greg⁹. exponēs ait. Qro in eo subtiliꝛ ē natura. eo magis i illo imago ꝺei similiꝰ ⁊ sinuat impssa. Item in ezechiele legit. Omis lapis pciosus opimētū eius id est omis angel⁹ q̄si opimētū eiꝰ erat. q: vt ꝺicit grego. in alioꝝ ꝓpatiōe ceteꝛ clariꝛ fuit. vñ vocat⁹ ē lucifer sic testat Esa. Quō inq̄t cecidisti ꝺ celo lucifer q mane oꝛiebaris. ⁊c. q nō vn⁹ oꝛdo sz vn⁹ spūs accipiēꝺ⁹ ē. q teste ysiꝺ. postq; creat⁹ ē eminenti ā nature ⁊ ꝓfūditatē scie sue ꝓpēꝺēs

Iob. xl. Ezechie. xxviij. Ezechie. xxviij. Esa. xiiij.

in suū creatoꝛē supbiuit. intātū q etiaz ꝺeo se eq̄re voluit. ⁊ in Esa. ꝺoꝛ. In celū ꝓscēdam. sup astra ꝺei exaltabo soliū meum ⁊ ero similis altissimo. Sillis q̄ꝺēꝺo eē voluit ū p imitatiōem. sed p equalitatem potentie.

Determinat vnde ⁊ in quē locū ceciderunt. b

Et tāte supbie merito ꝺ celo. i. ꝺe empyreo in q̄ cū alijs fuerat deiect⁹ ē i istū caliginosū aerez cū oīb⁹ sue prauitatis cōsoꝛtib⁹. Nā vt Iob. ait in Apocal. Draco ꝺ celo cadēs secū traxit tertiam ptē stellaꝝ. q: lucifer ille a alijs maioꝛ nō solus cecidit. sed cū eo alij multi q ei i malicia cōsenserūt. eosq; cadētes huius caliginosi aeris hitaculū rece-

a Eosq; cadētes huiꝰ caliginosi aer⁹ hitaculuz recepit. ⁊ ho- ad nr̄am pbatiōem ⁊c. Cōtra g̈ videtur ꝓb⁹ qꝺ ꝺēant hitare i terra cum ad nr̄m exercitiū sit ꝺeputati. Itē in ꝺialogo legit q ꝺā cōmedit lactucā ⁊ statī obsessa ē a ꝺmonio et ibiꝺē rō reꝺditur. q: ꝺiabolus erat i lactuca q̄ momoꝛdit. ḡ vī q sint in terra. R⁹. ꝺōz q ꝺina clementia ⁊ puꝺēria locū seq̄ stratū puꝺit ꝺe-

Esa. xiiij. Apocal. xij. 1

monibꝰ nẽ nimis acriter nos temptarẽt · nec tñ nimis a nobis lõginquũ vt posset nos exercitare · vñ q̃ inhabitent in caliginoso loco · hoc diuine sentẽtie est · q̃ vero ad nos veniant hoc p̃missionis ẽ · Unde cũ triplex sit aer; interstitiũ · si q̃rat in q̃ pte sunt · pbabile vid̃r q̃ sint i medio vbi ẽ turbulentia et

Epĩ · vj · veratõ t varietas impssionũ · t hic ẽ q̃ frequẽter cõmouẽt vẽtos t tẽpestates

2 b Aere isto caligioso ꝺ eis q̃si car · tẽ · Cõtra vr̃ q̃ nullo mõ sit carcer · q; discurrãt ꝺ volũt · et iterũ spũales

Epĩ · ij · Mõ ẽ malis angelis cõcessuz hitare in celo vl̃ terra.

sũt · g̃ nec pbibẽtur nec detinent corpe · Itẽ vẽt nõ pt cõmouere nec ꝺturbare radiũ · g̃ multo fortius nr̃ spm̃. Itẽ cũ ñ hẽant visũ corpalẽ · vid̃r q̃

Mathꝫ xxv · nullꝰ locꝰ sit eis caligiosus · nec pumri videñt tenebris corpalibus · Rꝰ · dõz q̃ sic er q̃dã ꝺgruitare celã empyreũ ẽ angel̃ sanct; locꝰ ꝺueniẽs t aptꝰ · tũ er luce · tũ ex spacio; sitare · ita recte pt dici palaciuz attestãs claritati t trãquillitati et ampliationi charitatis · sic ꝓpositũ aer ille caligiosꝰ carcer ẽ · q; guꝰ t artus t obscurꝰ · ñ obscuritate que obscuret · vl̃ artitudie q̃ angustet · sz potius q̃ attestat mitẽ artitudini · et frigoꝛi iniquitat; · et commotioni affectionum · et tõ recte carcer dicit̃r · et sicut alio modo locꝰ corpal̃ locat spiritus · alio modo corpa t ita

pit et h̃ ad nr̃az pbationẽz factũ ẽ vt sit nob exercitatõis cã · Tũ aplꝰ · Colluctatõ ẽ nob adũsus ꝓncipes t ptates mũdi hui⁹ · t aduers⁹ rectores tenebrarũ ꝺ tra spũalia neq̃cie · i celestib⁹ · q; demones q̃ sũt spũales t nequã · i h̃ turbulento aere nob ꝓpinq̃ qõ celũ appellat̃ habitant · vñ t diabolus ꝓnceps aeris dicit̃ ·

Mõ ein ẽ eis ꝓcessũ habitare in celo · q; clarꝰ locꝰ ẽ t amenꝰ · nec ira nobiscũ ne hoies nimis infestarẽt · Sz iux̃ aplꝰ petri doctrinã i epla canoica traditã · i b aere isto caligioso q̃ eis q̃si carcer vsq̃ ad tps iudicij ꝺputat⁹ ẽ · Tũc ãt ꝺtrudẽt̃ i barathꝝ infernꝰ · fm illꝺ Ite maledicti i ignẽ eternũ q̃ parat⁹ ẽ dia · t angel̃is eius ·

Determiat q̃liter ibi hñt ordinem ꝓlationum · c

Et sic int̃ bonos angelos alij a lijs ꝓsunt · ita t int̃ malos · alij a lijs ꝓlati sũt · t alij alijs ꝺiecti q̃diu durat mũdꝰ · ãgeli angelis · demões demõib⁹ · hoies hoib⁹ ꝓsũt · Sz i fuko ois euacuabit̃ ꝓlatio · vt docet aplꝰ · hñt q̃s fm modũ scie maiorꝫ vl̃ miorꝫ ꝓlatões alias maiores vl̃ miores · Quid ãẽ vni pulcie · alij vni hoi · aliq̃ vni vicio ꝓsunt · Tñ ꝺ spũs supbie · spũs luxurie · t huiusmõi · q; ꝺ illo vicio maxie pt hoies tẽptare a q̃ noiat̃ · Jñ ẽt ẽ q̃ noie ꝺmonis diuitie vocãt̃ scz mãmona · Est ei mãmon nome ꝺmonis q̃ nõie vocant̃ diuicie fm syrã liguã · hoc ãt si iõ ẽ q̃ dia⁹ i ptãte hẽat dare vel auferre diuicias cui velit · ꝓ q; eis vnit̃ ad hoiuz tẽptatõez t deceptionem ·

Houet qõez ꝺ vnitate loci q̃stũ ad ãgelos miores · An scz oẽs demões miores sint i h̃ aere caliginoso · an aliqui sint in inferno · d

et etiam alio modo incarcerat · et sic patẽt obiecta · e Tunc dabitur ei potestas a deo temptandi homines quaz modo non habet · Contra · Job · xlj · nõ est potestas sup̃ terram que possit ei comparari · ergo si vires eius excedunt nostras · potius videtur q̃ deus debebat nobis augere posse q̃s demonibus · aut videtur i iuste agere t i equaliter dũ exponit debilez fortẽ · t fortificat fortem contra debilẽ Rꝰ · ꝺ · q̃ potestas illa de qua loquitur Job est ptãs virtuꝫ naturalis nõ ẽ potestas tẽptandi · nam potestas temptãdi debilis est nisi fortificet ꝓ ꝺsensum tẽptati · Debilis ẽm est hostis qui non vincit nisi volentem · quia tñ ꝓpter nr̃az concupiscentiã t ignorantiã multiplicit̃ nos ꝺcipit t allicit · ideo fortis est · t ꝺ deo q̃ pauci essent qui nõ vincerent nisi deꝰ astuciaz et⁹ t fallaciaz reprimeret et restringeret · quam in fine iusto iudicio permittit dilatari · et ideo potestatez tẽptandi dicit̃ dare non conferẽdo nouaz potentiaz sed sinendo ipaz opari fm iustam potentiam et astuciã quaz tam habet ·

Apoc · xx ·

Lucifer mõ nõ hz potestatẽ quam habebit tẽpore ãtixpi

Solet aũt q̃ri vtr̃ oẽs i isto aere caliginoso sint · an aliq̃ iã sint i inferno · Qr̃ in inferno q̃tidie descẽdãt aliq̃ demonũ verisile ẽ · q; aias illuc cruciãdas deducũt · t q̃ illic aliq̃ sp̃ sint alternatis forte vicib⁹ · ñ ꝓcul ẽ a vo · q̃ illic aias ꝺtinẽt atz cruciãt · Qr̃ ãt aie maloꝝ illic descẽdãt atq̃ illic puniãt̃ · ex eo ꝓstat q̃ xp̃us ad inferos ꝺscẽdit vt iustos q̃ ibi tenebãt̃ educeret · Si ei iusti illuc ꝺscẽdebãt · multo magꝭ iusti t sic tradit auctas cuz iustos ꝺdurit · iniqs ibi fligit · mox ꝺdit ein infernũ nõ absoꝛbuit ·

Houet qõez q̃tũ ad lucifer an sit ligat⁹ i inferno t̃ · e

De lucifero ãt q̃dã opinant̃ q̃ ibi religat⁹ sit t ad nos tẽptandos nũc accessuz nõ hẽat · q; in Apoc · legit̃ · Cũ ꝓsumati fuerit mille ãni · soluet̃ sathanas ꝺ carcere suo t exiet t seducet gẽtes q̃ erit nouissimo tpe antixpi · q̃ erit tãta tribulatõ · vt etiã si fieri pt moueãt̃ electi · Que ibi religatũ dicũt ab eo tpe q̃ temptauit xp̃m i deserto vl̃ i passiõe t victꝰ fuit ab eo · Jp̃m putãt p̃mũ hoiez tẽptasse t vicisse t secũdo deũ · ꝓ ab eo victũ ẽ · t iõ i inferno religatũ · Alij ãt putãt exq̃ cecidit ꝓ pcti sui magnitudine illic fuisse dimersuum ·

Sz siue in infernũ dimersꝰ sit siue ñ · credibile ẽ eũ nõ hr̃e ptãtẽ accedẽdi ad nos quã hẽbit i tpe antixpi · i q̃ fraudulẽt̃ ac violẽt̃ opabit̃ · t iõ forte ꝺ tũc solued⁹ · q; c tũc ꝺabit̃ ei ptãs a deo c tẽptãdi hoies quaz mõ nõ hz ·

Osũdit occasionalit̃ moduz ꝓfligendi int̃ nos t adũsariũ · q̃ demones semel victi a scis nõ accedũt ãplꝰ ad illos · f

Alijs q̃ q̃ a sanctꝭ iuste t pudice viuẽtib⁹ vincunt̃ · ptãs alios tẽptãdi vid̃r adimi · Tñ ꝛigi ·

4 d Nec vltra fas sit tē. innuit mgr̄ q̄ nō ē fas vlli spiritui c̄ victus ē impugnare aliquē Cōtra phabilē credit q̄ diabol⁹ magnus c̄ temptauit adā temptauit rōm. ⁊ oī mō ē victus. g̃ vī q̄ nunq̄ ammō tē pret. qō ē cōtra tertū Apoca. Itē si hoc ē verū. g̃ vī erercitus de /

Origi. monuz adeo diminut⁹ i fine q̄ tempora re nō possit. hoc aūt falsuz est. cuz forti⁹ d tempter in fine. ℟. dōm q̄ circa h̄ difficile est veritatem determinare. q̄ aūt fiat diminutio in eodē exercitu demonū nō vī improbabile. cū ita videamus cōtingere fm legē belli. vt c̄ fugat amoueat a bello. quātū tū ⁊ qñ difficile ē determinare. vñ quicūd dicat Origē. melius ē dubitare q̄s sup h̄ aliq̄d diffinire.

Puto iquit sane q: sancti repugnantes aduersus istos incentores ⁊ vincentes minant exercitū demonum. vel vt q̄pluriēs mos eoz interminant⁹ nec vltra phas sit illi spiritui qui abaliquo sancto caste ⁊ pudice vi=

A 1 Dintelligētiā coz q̄ in hac pte dicunt de lapsu angeloz tria incidūt querēda. Primū ē de q̄ ordine vel dignitate ceciderūt. Scōz ē in q̄d ceciderūt. Tertiū ē de ordine siue plātiōe eorū post casum. Circa p̄mū duo q̄runt. Primo de quo ordine fuit lucifer. Scōo de q̄ ordine lapsi sunt minores angeli.

Questio. j. a

De q̄ ordine fuerit lucifer. Et q̄ fuerit de supremo h̄ oñdit Job. xl. Ipse ē pncipiū viaz dei. sz nō ordine nature. g̃ fuit pcellens inter creaturas ceteras. g̃ et inter angelos. Itē greg. xxxij. moral. tractans illud Ezech. Tu cherub extent⁹ ⁊ ptegens tē. Quia cōparationē claritat̄ sue. ceteroz claritatē obumbrasse credit. ⁊ iō ipe extent⁹ ⁊ ptegēs phibet. loq̄t de lucifero. g̃ tē. Et ibidē iterū. de ceteris agminibz angeloz plat⁹. eoz claritatē transcendit. ⁊ eoz cōparatiōe clarior fuit. ⁊ itez i eoō. illa supnaz̄turū pceder̄ altitudis agm̄a i lericie eterne viriditate plātata. q̄ vis excelsa fuerit ꝺdita. huic tñ nec plata sūt nec coequata. Item rōne. Lucifer appetijt oīb⁹ pesse ⁊ credidit se posse obtinere vt nulli subesset. sed h̄ nō ē p babile nisi vidisset se oīs pcellere. g̃ fuit de supremo ordine. Itē pctī ei⁹ maximū fuit inter pcā oīm angeloz. imo oīm creaturaū. sz tāto magr̄ ē viciū quāto i nobiliori natura. g̃ si maximū pctm habuit oīm alioz. g̃ q̄t̄ū ad naturā ceteris maior fuit. Sz contra Ezech. xxviij. dicit ad lucifer̄ Tu cherub sicut exponit Greg. sz supm⁹ ordo nō ē ordo cherubin. sz seraphin. sicut vult dyo⁹. g̃ nō fuit de supmo ordine Itē Dam̄. ij. li. iiij. c. er his angelicis ꝓtutibz q̄ preerant terrestri ordini. i. ei⁹ q̄ circa terrena ē ordinis. ⁊ cui terre custodia a deo ꝺmissa erat. li. ar. sui electione auersus ē. g̃ lucifer fm Dam̄. fuit in ifimo ordine. Itē ratiōe vī. Qz si ipse fuit supm⁹. g̃ magr̄ fuit dei formis. g̃ magis ad peccatū inhabilis. g̃ non peccauit. aut si peccauit. nō ita pfunde sicut alij vt vī. Itē si supmus inter oīs angelos. g̃ inf̄ oīs creaturas nobilior. g̃ magr̄ a deo dilectus c̄ diligit oīa q̄ fecit. g̃ cū facilimū fuit dōm ipm seruare. nō vī phabile q̄ ipm ꝓmiserit ruere. ℟. dō. q̄ sicut testant auctes sacre scripture ⁊ sanctoz. lucifer valde excellēs fuit. ⁊ si stetisset. in supmo ordine collocat⁹ fuisset.

uendo vict⁹ est impugnare iterū aliū hoicm. Hoc aūt puāt q̄ dā intelligēdū tñ de illo vicioi q̄ supat⁹ ē vt si de supbia aliquē virum sanctum temptat. ⁊ vincitur. vlterius non liceat illi illum vl aliū de supbia temptare

cū ad h̄ haberet idoneitatē er pte nat̄e. sic ei patebit. j. distinctio ordinū ꝺsumata venit er pte gr̄e. sz diſpō er pte nat̄e. vñ ꝺcedende sunt rōes ad h̄ inducte. Ad illō qō obr̄ q̄ ō: cherub. dō. q̄ seraphin interp̄tat̄ incendiū ⁊ h̄ est p caritatē. angel⁹ aūt licet a sua ꝺditiōe habuerit plenitudiē sciēē nō tñ habuit icēdium charitatis hinc est q̄ ō: cherub. nō seraph ⁊ h̄ nō iō q: essz de ordie cherubi. sz q: habebat habitū illi ordini conuenientē. nō sic habitū ꝺuenienti ordini seraphin q̄s uis ad illū esset p̄par⁹. Ad illō qō obr̄ q̄ p̄erat terrestri ordini. dō. q̄ Dam̄. h̄ dicit q̄tū ad vim administratiuā. q: ceteri ei erāt subiecti q̄tū ad actū mīsterij. ⁊ q: act⁹ mīsterij oīb⁹ aliq̄ mō ꝺperit er natura. sic. j. patebit. q: ordines sunt administratoriū spūs. iō ex h̄ nō habet q̄ angel⁹ fuerit de ordine infimo. imo potuit etiā ee de supmo ⁊ p̄sidere terrestri misterio. Sz tūc est qō cū i angelo eēt vis ꝺtēplativa. q̄re magr̄ p administratiuā eū describit. Et dō. q̄ vis ꝺtēplativa aptēdit̄ur in ꝺpatiōe ad superius. sed administratiua in comparatione ad inferius. ⁊ q̄m angelus sumpsit occasiones peccandi ꝺsiderādo suā p̄sidētiā respectu inferioz ideo fm illā vim eū descibit. Vñ aug⁹. dicit q̄ ꝺsideratio angeli in peccādo fuit ꝺrio mō ꝺsideratiōi ceturionis q̄ dixit Matḥ. viij. Ego sum hō sub pōte cōstitutus ⁊ hns sub me mi. Angls ecōtrario pmo ꝺsiderauit milites ⁊ mīstros sibi subditos. iō eleuat⁹ ē in supbiaz

5 Ad illud qō obr̄ q̄ min⁹ erat habilis ad peccādū. dōz. q̄ verū ē. attn̄ voluntas in oīb⁹ angelis libera erat ⁊ v/tibilis. ⁊ iō sine oī pnitate poterat q̄ volebat inclinari ⁊ hinc ē q̄ ille grauit⁹ peccauit. vñ ad pctm nō necessario ꝺcurrit. pnitas sed ꝓtibilitas. nec pctm intendit ex pnitate. sz magr̄ ex natura ⁊ dono: dignitate ⁊ ꝺuersionis pfunditate. Et q: altior erat. iō cecidit pfundi⁹ Et q: fortior iō ad malū se ꝺuertit fort⁹ ⁊ insepabil⁹. Ad illō qō obr̄ vlrio q̄ vī incredibile q̄ de⁹ nobilissimā creaturā suā sic pire dimitteret. dōm q̄ mira in h̄ dei iustitia oñdit. q̄ tāta fuat iustitiā vt ordinē instituū nullo mō infringat. tñ pctm odit. vt ꝑ pctm q̄s carissimos reputauit abūciar. Vñ credo q̄ tā specādū mōstrū diuine seueritat̄ in angelo nobilissimo ꝑmo boīe q̄z vtrū q̄ ꝓpijs manib⁹ plasmauit ⁊ decozauit de⁹ nobis ifirmis ꝓposuit ⁊ oñdit. vt addiscam⁹ q̄tū de⁹ odit pctm. ⁊ maxime supbiā. q̄ p vno motu cordis nobilissima creatura oīm creaturaz eternal̄ ⁊ sine spe venie ē dānata ⁊ p vno esu pomi ⁊ ipe adā ⁊ tota posteritas vsq̄ ad finez mōi ē mortalitati ⁊ multiplici pēalitati sbiecta. ⁊ nisi dominus reliq̄sset nobis semē. q̄si sodoma fuissem⁹ Ex his efficacissimū relinq̄t argumētū. q̄ horrēdū ē incidere in manꝰ dei viuētis. si eīm de⁹ nō pepcit nobilissimo angelo supbienti. q̄d erit de vilissīo cinere ⁊ abiectissīo in altū se extollenti. cum iacere debeat in cinere ⁊ cilicio. imo in ipso sterquilino.

Questio. II. b

De q̄ ordie lapsi sunt mīores angeli Et q̄ de oīb⁹ videt Hug. De q̄libz ordie aliq̄ ceciderūt. Itez greg. dicit in omel. penthecostes. q̄ ad oīs angeloz ordines aliqui boīes assumunt. sz h̄ nō erit nisi ad restaurādū ruinam

angelor·ḡ dr q̄libz alīq̄ corruerūt· Itē ꝓbatū ē q̄ lucifer fuit de supmo ordie·ḡ si de illo cecidert· vr q̄ multo fortꝰ de alīs· Itē oīs angelor ordies ꝓcurāt hoīm salutē· vñ oīs sūt admīstratorij spūs rē·ḡ vr q̄ oīby ordinibꝫ suo mō hoies rēpēsant obsequūtur vt nutriāt caritatis solatiū·sz sicut āgeli sbuemūt hoīby mīstrādo·ita hoies āgelis eor lapsuz repando·ḡ q̄libz ordo babuit ruinā·Sz otra·ꝫ·pe·p·dr āglis peccātibꝫ ñ pepcit·ḡ oīs labēres sr de ifimo ordie·q: ifimꝰ ordo censet noie anglor vt iferiꝰ patebit· Itē apls vocat dēmões Eph. vi·pncipat⁹ t ptātes·t diuersa noīa angelor dicūt de dēmoīby pter seraphin t thronos·ḡ vr q̄ de his ordibus nulli cecidert·āt si cecidert·cū ñ possit pbari p scriptura·nullo mō ē asserēdū· Itē angli eiusdē ordis sunt filiores i naka·sz q̄ filiores sr i naka sīt ores sr in affectibꝫ q: oīe aīal ad sibi sīle copulabīt·t q̄ filiores sunt in affectibꝫ filiores sr i moribꝫ·filiores sr i bonitate t malicia ḡ pbabilꝰ vr ponerr q̄ si de alīq̄ ordie sterert alīq̄ q: oēs ꝓ oīs t si ruert alīq̄ q: oēs de illo ordie·ḡ ñ ē ponere q̄ de oīby ordibꝫ alīq̄ ruerīt alīq̄ sterint· Rꝰ·dō·q̄ fm q̄ scī dicūt t accipiūt ex scriptura de oīby alīq̄ lapsi sunt
12 t ꝫ exīsse dicit Hug·t rō psuader· Cū em de supmo ordine alīq̄ auulsi sint vt lucifer·credēdū ē q̄ oīs sentirūt aliquā ruinā· Ad illō ḡ q̄ obr q̄ oēs dicūt angeli
13 dō·q̄ angelꝰ fm q̄d ē nomē officij·qō est mitti·t cōe est oīm vt patebit·j·oppobat tñ iferiori ordini de q̄ frequentꝰ mittūt alīq̄·t tō b·pe·gñalit loq̄ns ꝓphēdit oīes·
14 Ad illō qō obr q̄ scriptura ñ nūerat noīa noīa·dō q̄ sic in malis q̄dā sr q̄ mor noīata ꝓiūcta sunt malo ita i bonis q̄dā sr q̄ mor noīata ꝓiūcta sr bono·vt seraphī·q: dicit charitatis incēdū·t thromi q: dic sedē vbi dñs requiescit ad iudicādū·t tō noīa hor ordinū dēmonibꝫ nō attribuūt·q̄uis ipi ex naka dispositi eēnt ad hos ordines sic ad alios·ñ alior noīa tenēt·q: coīa sunt bonis
15 t mal·vr pncipat⁹ t ptātes· Ad illō qō obr de amore simplitudis·dō·q̄ illō locū hz i amore naturali·i amore bo electiuo vbi q̄s ferr fm dñiuz volūtat· nō hz veritatez nā medea occidit filiū·t plꝰ odit hō hoiez q̄ serpētē fre q̄nt·t maiorē discordia volūtatū·t q: lapsus t status fuit fm volūtatē electiuā nō naturalē·tō ñ hz hic locum·

Onsequenter q̄rit q̄tū ad lapsum in q̄d ceciderunt ¶ Dīo vtrū ceciderr in infernū q̄tū ad locū Scdo vtrū i infernale supplicīū·

Questio·I· c

QUm ceciderr in locū ifernalē vr·q: casus tāto pfundior q̄to gradꝰ excelsior·ḡ si ceciderr de loco altissimo· vt de empyreo·vr q̄ detrusi sr i locū ifimū·t tra in infernū ·itē angel scīs xpr mūdictā t lucē sapie debeāt locꝰ mūdissimꝰ t lucidissimꝰ sic empyreū·ḡ a ꝫrys dēmoīby inmūdis t obtenebrat debeāt locꝰ tenebrosissimꝰ t inmūdꝰ·sz iste locꝰ ē ifimꝰ t sbterraneꝰ q̄ d: infernꝰ·ḡ rē· Itē hoies mali pꝰ morte statī descēdūt ad infernū·sic Jo'·xxj·ducūt in bonis di·su·t i pāct·ad infernū dr·ḡ cū ꝫ sit anglis causs q̄ hoīby mors·ḡ statī ceciderūt i locū infernalē· si tu dicas q̄ sr relicti extra infernū ad nr exercitatiōem Cōtra·hō de se pnꝰ ē sufficīr ad malū t sat pr exercitari a passiōibꝫ carnis·ḡ videt supfluere exercitatiōes dr monū·t si dr ꝫ pmittit·vr imiscōir ager· Cōtra Eph. ij·am'buler fm pncipē ptātꝫ aer' hr de nōstrat aerē materialē·ḡ ptās diaboli marie ē i ꝫ aere·sz vbi ē ptās ei⁹ t ꝫ·ḡ rē· Itē ostās ē q̄ dyaꝰ nos tēptat t temptauit xpm·vt dic Matꝫ·iiij·de nobis āt ñ tm scripka docet sed ēt experientia·ḡ cū anglis ibi sit vbi opak·t circa nos opak·ḡ rē· Itē in iferno nulla ē oīno redēptio· vñ q̄ de scēdūt in infernū nūq̄ ascēdūt·ḡ si dēmões electi eēnt in inferno·nūq̄ possent ad nos venire·sz ventūt ḡ itr iser nū nūq̄ descēderr· Rꝰ·dō·q̄ sic pz ex scripturis·loc⁹ de monū pꝰ lapsuz vsq̄ ad dic iudicij ñ ē locꝰ sbterraneus 16
quē vocam⁹ infernū·sz aer caliginosus i q̄ gñaliter dēmonū multitudo inhabitat·vtrū āt aliq̄ de trusi sint i iserū ꝫ ego nescio·nec iuenio a scīs determinatū· Hoc āt ꝫ credo q̄ aliq̄ descēdūt ad torq̄ndas aīas fm q̄ int se hñt deputata maledictiōis officia· Rō āt q̄re in ꝫ aere sunt ē ꝓr hūanū exercitiū·sic ei dic Augu·nūq̄ dr q̄s pscie bat fuscos malos eos fecisser·nisi pr nosset q̄d bonor vsibꝫ eos accōmodaret· Vñ diuīa dispō ꝫ exigit·vt ēt de huaricatibꝫ āglis obsequiū quodāmō elector trahat t eliciat·scit ei ꝫ vtī malor ꝓuis volūtatibꝫ·t tō ñ eos detrusit i iserū·sz locū dedit aptū ipis dēmoīby·tū q̄tū ad statū pcī·tū q̄tū ad statū exercitij siue belli·aer em caliginosus ꝓr caligine ꝓuēit tenebrosi strati culpe·sz ꝓpter nobilitatē t subtilitatē ꝓuēit āgelice velocitati·vñ sic aliq̄bꝫ viris scīs oīs uz ē freq̄nt circa nos volitāt vt muscē· Ad illō ḡ q̄ obr q̄ de altissio i pfectissimū·dō ver ꝫ cluderr si cēt oīno retributū q̄ meuerr·sz dñs nō 17
stati retribuit·sz sil'cū hoīby eos illuc expectat ꝑcere·q̄s ipi sua puersitate iducūt peccar· Ad illō q̄ obr q̄ angls brīs locꝰ debet altissimꝰ·dō q̄ q̄uis sit eis debit 18
nō tñ ibi sr sp·sz t circa nos ad explēdū suū mīsterū· si milr dico q̄ q̄uis locꝰ ifimꝰ t vilissimꝰ sit dēmoīby debitꝰ·tñ eis diferr ꝓr nrm exercitiū· Ad illō q̄d obr ō hoīby malꝰ pꝰ morte rē·dō q̄ nō ē sīle oīno·sz soluz q̄ ad 19
statū impnie·ñ q̄ ad statū demeriti vl exercitij sic·j·melius patebit·q̄a ei ñ ē deputata admīstrādū sic angelꝰ· Ad illō q̄ obr vltio q̄ dꝰ mīki ordir agit cū hoīe·dō· 20
q̄ ñ·imo mīa superaltat iudiciū·q: ꝫ fomitē dat scīntilla ꝫscie·ꝫ dēmões dat bonū āgelū·t supꝫ dat suā gratiā t spīm sctm q̄ vicit oēz ptātē·q: neq̄ mors neq̄ vita neq̄ pncipatꝰ neq̄ ptātes pñt separe a caritate dei·vñ illō amore ē aduersariū quales oīby·t coīa vicēs ꝓr ꝫ vt bēat exercitiū q: ꝫr i firmitate pficit·dat dꝰ suis scīs āgelū sathane q̄ eos colaphizet·sic colaphizauit paulū·

Questio·II· d

Utr ceciderr i ifernale supplicīū·vtr·s·ceruicē vbicūq̄ sr·t q̄ sic·ꝫ illō Ja·viij·istā ara a gehēna gl·gehē·ē dya ꝓr quē fetā ē·sic ei gehēna sp ardz·sic dya vbicūq̄ sit vl i aere·vl sub terra sp sunt secū tormīta flamar· Itez ꝫ vr rōe p sīle·anglī uersi q̄uis ñ sit a mīsterio absoluti tñ i ipo mīsterio hñt pmiū sue uersiōis·s·brāz visionē ḡ pari rōe dēmões penā infernalē· Itē vr a miōr·q: grauiꝰ ē i ospectu dei iuste osa pōderāt petīm āgelicū q̄ humanū·sz hō dr cedēs i petō sīn aliq̄ itervallo statī punit pena gehēnali t icēdio·ḡ mīto fortꝰ vr de anglis malis
Itē i petō duo sūt·auersio t uersio·t vtriq̄ rndz suꝰ 21
pena·s·carētia visiōis auersiōi·t afflictio ignis uersioni·sz statī vt peccauit amisit irremediabilr visiōem·t punit ē carētia visiōis·ḡ pari rōe pena afflictiōis sz ꝫ ē pena illꝰ ignis·ḡ rē· Contra·matꝫ·viij·dr·ibu silibꝰ vt q̄d veīsti añ tpa torq̄re nos·ḡ āgeli nōdū torq̄bant·
Itē si punirēr pena ignis mālis·cū ille agat i creaturā passibilē t odignā pati·ḡ cū dyaꝰ corpalr obsidz aliquē si secū sert ignē·vr q̄ eū totū ꝛburat·nisi ꝓtinus ignis p miraculū fugarr·sz ñ ē ibi ponēdū miraculū·ḡ rē· Itē si ita torq̄rēr igne mālis·cū ille sit sūme afflictꝰ·nō deleterēr in petō hoīs siue i sacīdo alios peccare·ḡ cū mīt ꝫ ꝫ desiderēt ñ vr ē, pbabile· Itē si torq̄nr igne materiali·cū ñ sīt nisi tres spēs·carbo flamma t lux ero q̄ specie·
Nō luce ostat·q: ñ affligit nec dez eos secū ferre lucez ḡ vl flama vl carbone·sz neutra istaz latz sensus·ḡ rē·
Rꝰ·dō·q̄ circa ꝫ sūt diuerse positiōes doctor·q̄dā ei 22

innitentes ꝓdicte glo. ⁊ ꝯsiderãtes vltiones diuine iu/
sticie siue rigoꝛẽ. dicũt dæmones vbicũq; sẽ puniri sup
plicio ignis materiał. licet minus intẽse cũ ꝑ vltimaꝫ
dãnationẽ. Et cũ ꝺ nõ sit intelligibile q; ignẽ cremãtez
vbiq; secũ circũferãt. nisi habeant corꝑa alligata. co/
gũt ponẽ q; dæmões a sui lapsu ꝓmario habuerũt sibi
aptata corꝑa in qbꝫ punirent. ⁊ in qbus circũferrerẽt.
q; si intrinsecus materiale incẽdiũ quocũq; dæcurrãt. si/
cut febricitãs vbiq; circũfert ardoꝛẽ in qualicũq; loco
ponaꝫ. Sz qm illꝺ difficile cẽ sustinere q; dæmões habe
ant corꝑa inꝛepabiliẽ vnita sicut ꝯ. melꝰ patebit. ⁊ ꝓ
terea nõ videnꝫ acriter puniri. cũ ex verbis euãgelij. cũ
etiã q; intenti sunt mała facere ⁊ mała mła multiplica
re. Ideo aliꝯ positio ẽ q; dæmones ꝺ differẽt pena ignis
vsq; ꝓ iudiciũ. cũ vt eoꝝ exercitiũ nõ obmittaꝫ. cũ et vt
diuina miscẽda oñdaꝫ q; sustinet vasa apta ire in interitũ
vsq; in diẽ q; retribuet oĩb; ꝺm fructũ adinuẽtionũ sua
rũ. Que harũ positionũ sit verioꝛ nescio. hec tñ q; vltio
data ẽ videt ꝓbabilioꝛ. Ad illud g; qꝺ obꝛ dæ glo. ꝑz re/
spõsio si aspiciãt seãntia. q; nõ itelligit dæ flama ignis
materiał. sz dæ flamis vicioꝝ. s. ire inuidie. ꝺ; ẽt toꝛq;
23 Ad illꝺ qꝺ obꝛ dæ angel; bonis. ꝺz q; nõ ẽ sile. q; dæ ꝑ/
nioꝛ ẽ ad miserãdũ cũ ad puniẽdũ. ꝓterea mĩsterũ ãge/
loꝝ nõ impedit ex głia sz expedit. sz pen aoĩno retrahe
24 ret malos ab exercitanꝺo. Ad illꝺ qꝺ obꝛ dæ dãnaꝫ. oĩ
bus. ꝺ q; ñ ẽ sile. q; dãnati sẽ extra statũ dæmeriti. ⁊ nõ
nõ oꝑtet q; differaꝫ supplicũ. nõ sic dæmões. q; dæmerẽt
vt. ꝯ. melꝰ patebit. Ad illꝺ qꝺ obꝛ ꝺ auersiõe. ꝺ; q; nõ
25 ẽ sile. q; visio dei nõ ꝑt stare cũ culpa. vñ inꝛepabiliꝫ pena
a culpa ẽ visiõis carẽtia. nõ sic ẽ dæ pena afflictiua.

Onseq̃nr tertio loco q̃rit q̃lit dæmões sit ꝑ lapsũ
oꝛdiati. Et q̃rũ circa ꝺ duo. ꝓmo q̃rit vtrũ inter
eos sit oꝛdinũ distinctio. scẽdo vtrũ inꝛ malos ãgelos sit
plurio.

Questio. I. e

Utrũ inꝛ eos sit distinctio oꝛdinũ. Et q; sic vꝝ. Apls
Eph. vltio. vocat eos ꝓncipatꝰ ⁊ ꝓtates. ⁊ alij sancti in
oĩb; aliꝯ oꝛdinũ. q̃ vꝝ q; si tenuerꝭ nomẽ. ⁊ ñ frustra
q; aliq̃ mõ tenuerꝭ rẽ. ⁊ ita q; oꝛdines sint distincti. Itẽ a
naka sua sũt ꝺditi distincti ⁊ ꝑfecti ⁊ oꝛdiati. sz ꝺo. dic̃
q; hñt sibi naꝭ alicꝭ data integerrima. q̃ adhuc manet inꝛ
eos oꝛdo. Itẽ nihil i vniuerso ẽ inoꝛdiatũ q̃tus sit inoꝛ
diatũ in se. q; fedari ñ ꝑt. q̃ dæmões suo mõ sẽ oꝛdiati vꝝ
angeli. q̃ ⁊ inꝛ eos ẽ oꝛdo. Itẽ naka ãgeloꝝ q̃tũ i se erat
habilis erat ad oꝛdines. ⁊ gra aduenies ꝑfeciꝭ oꝛdines.
q; data eis fuiꝭ ꝺm naꝭ alũ strenuitatẽ. q̃ cũ silr q; ma
ioꝛẽ naꝭ alũ strenuitatẽ fuerit oꝛdo ⁊ maioꝛitas in cul/
pa. vꝝ q; silr q; culpã nõ auferaꝫ oꝛdo. sz magis ꝑficiaꝫ.
Cõtra Hugo de sctõ victo. Oĩs in eãdẽ malicią ꝺsen
seꝛt. ⁊ vnũ oꝛdiez puerse societatẽ effeceꝛt. q̃ nõ ẽ inꝛ eos
oꝛdinũ distinctio. Itẽ malũ ẽ corruptio modi spẽi. ⁊ oꝛ
dinis. sz q; peccatũ facti sunt mali. q̃ inoꝛdiati. q̃ nec ei/
ter eos oꝛdo cũ oĩs sint mali. Itez maioꝛ ẽ dæoꝛdinatõ
in culpa siue q; culpã q̃tus in pena nã pena reducit culpã
ad oꝛdinẽ aliquẽ. sz in supplicijs nõ ẽ oꝛdo nature. q̃ nec
in existentibꝫ in peccatis. Probatio minoris. Job. x.
vbi nullus oꝛdo. sz sempiternus hoꝛroꝛ inhabitat. locꝫ
de loco penaꝝ. Itez quãto melioꝛ ẽ natura. tãto maioꝛ
est in eo culpa. q̃ quanto ꝺs superioꝛ q; naturã. tanto in/
feriοꝛ q; culpã. q; maioꝛ culpa facit peioꝛẽ. q̃ culpa per
uertit totũ oꝛdinẽ nature ⁊ aufert oĩno oꝛdinẽ. q̃ nullus
26 oꝛdo ẽ inꝛ eos. Rº. q; dæ angelis ẽ locꝫ q̃tuz ad statuz
triplicẽ. s. głie ⁊ nature instituꝛe. ⁊ lapse. Quãtuz ad
statũ głie ẽ in eis ponere oꝛdinũ distinctionẽ ꝑfectaꝝ.
Quãtũ ad statũ ñature oꝛdinũ distinctionẽ. sz imperfe
ctã ⁊ puersaz. Impfectã ꝓ ꝓbationẽ gr̃e q̃ habilitatez
naꝭ ꝑficit. Peruersaz ꝓ pñtiã clpe. q̃ q̃tuis sbaz na
turaliũ ñ coꝛrũpat. tñ fedat ⁊ dæoꝛdinat. ⁊ illꝺ manifestũ
ẽ si attẽdaꝫ. Nã illi q; meliora hũerẽt nãlia illi q̃ꝰ pecca
uerẽt ⁊ peccãt. cũ ꝓ ꝺ q; ardẽtꝰ appetierẽt. cũ q; magꝭ in
gti fuerẽt. cũ et q; mõ acriꝰ vexãt. Rõe nobilitaꝭ naꝭ.
ꝑcellũt i oꝛdie naꝭ. ⁊ ꝑcellũt i imagie culpe. ⁊ q̃tũ ad ꝺ
ꝺteriοꝛes sẽ. ⁊ iõ iferioꝛes. Cõcedo q̃ q; inꝛ dæmões ẽ oꝛ/
do ꝺm ꝑcellẽtiã naꝭ alũ. sz tñ quersus aduẽtõe culpaꝝ
Cõcedo igiꝭ rões ꝓbãtes q; i eis sit aliqs oꝛdo. sz tenu
is vt dictum ẽ. Ad illꝺ tñ qꝺ obꝛ q; clpa ꝺsonat naꝭ.
dõ. q; illa ꝺsonãtia magꝭ ẽ disoꝛdãtia q̃ ꝺsonãtia. nã 27
magꝭ rudo clpe facit i ꝓbitate minus q̃nto maioꝛ ẽ. ⁊ ita
magꝭ naꝭ ñ fuat dignitatẽ oꝛdis. imo magꝭ quertit. q;
magnificari i culpa ẽ ꝺteriοꝛari i naꝭ. bñ ꝺdita siue in
stituta. Qñ ât dyo. dic̃ q; hñt ꝺta integerria. vez ẽ q̃tũ 28
ad sbaz. ñ q̃tũ ad habilitatẽ ad opationẽ dei miãta que
ño ad oppositũ opponũt ꝺcedẽda sẽ. eo q; vez cõcludãt
sez q; ñ ei eis oꝛdo ꝑfecꝰ imo magꝭ quersus. ⁊ sic patẽt
oĩa. Questio. II. f

Utrũ inꝛ ãgelos malos sit ꝓlatio. Et q; sit ibi dæ facto
vꝝ. Job. penl. Nõ ẽ ꝓtãs sup terrã q; possit ei ꝯpari. et
itez ipe ẽ rex sup oẽs filios superbie. sz dæmões sẽ hmõi. q̃
rẽ. Itẽ Matth. xxv. Ite maledicti i ignẽ eternũ. q; parꝰ
ẽ dyabolo ⁊ ãglis eiꝰ. vocat mĩsteꝛes dæmões ãgelos dy/
aboli. q̃ cũ ãgelꝰ dyaboli nullꝰ dicaꝫ q̃tũ ad naꝭ ꝺditi
onẽ. ꝺz q̃ q̃tũ ad mĩsteriũ sbiectiõem. q̃ rẽ. Itẽ q; dæ iure
vnꝰ ꝑsit alteri vꝝ. Seruitꝰ tñ introducta ẽ iter homines. vt
dic̃ Amb. merito peti. sz nullũ petiũ adeo merecꝭ ut tu
tẽ sic̃ petiũ ambitiοis ⁊ superbie. cũ q̃ dæmones marie illo
peccauerẽt. inꝛ eos marie ꝺz eẽ fuitꝰ ⁊ ꝑnituz ⁊ ita plato
Itẽ hñs li. ar. volũtatẽ fz legẽ ꝑt se facer fuũ semp iter/
nũ. sic ꝺr Eroꝺ. xxi. sz dæmões liber ꝑtaꝰ erãtes lucife/
ro se volũtarie subiecerẽt. ꝺ ei⁹ superbie ꝺsenserẽt. q̃ facti
sẽ fuit. Sz ꝺ q; ibi ñ sit ꝓlatio de facto vꝝ. Inꝛ superbos
sp iurgia sẽ sic ꝺr Prouer. xiij. q̃ cũ iĩ sint valde superbi.
vꝝ refugiãt oẽ dñiũ. q̃ aut nõ ẽ ibi ꝓlatio. aut si ẽ. nul
liꝰ stabilitaꝰ ẽ. Itẽ si ẽ ibi aut q̃ naꝭ. aut violẽtia. aut
electiõe volũtaꝭ. nõ naꝭ. q; natura ẽt pº culpã ⁊ in pe
nis eadẽ manebit. sz tñ pº iudiciũ cessabit oĩs ꝓlatõ vt
dic̃ mgr. Si violẽtia. q̃ qlibet si ꝑt sibi iugat sibi aliũ. sed
ꝺ nõ ẽ sine q̃dã colluctatiõe ⁊ pugna. q̃ vꝝ q; ꝺtinue sit
inꝛ dæmões rixa ⁊ discoꝛdia. qꝺ manifeste falsuz ẽ. q; mi
ro mõ ꝺcoꝛdes sẽ ad puertẽdũ hoĩes. qꝺ nõ cẽt si inꝛ se
bellarẽt. Restat igiꝭ q; ẽ ibi ꝓlatio electiõe voluntatis.
Itẽ vꝝ q; ñ sit ibi dæ iure. Si ei fuitꝰ ⁊ dñiũ introducta
sunt ꝓ pctiõ. ita q; fuitꝰ est pena pcti. q̃ magꝭ dæberet
fuiture dæprimi q̃ magꝭ peccauit. sz lucifer magꝭ pecca
uit. q̃ oĩb; deberet eẽ sbiectꝰ. sz nulla ẽ ꝓlatio in q; vnꝰ sbiꝯ
cik mlt̃is. q̃ rẽ. Itẽ sz hõ teneaꝫ hoĩs impio obedire cui
subiugatꝰ ẽ ⁊ sbdit⁹ factꝰ. sic ꝺr scriptura. Fui obediẽ/
tes q; oĩa dñis. ñ q; ꝑcipit ꝺ deũ ñ tenẽ nec ꝺz. ⁊ si sp
ꝑcipet ꝺ deũ. nũq̃ deberet subiici vel obedire. q̃ si nũq̃
posset aliqꝺ ꝑcipe nisi ꝺ deũ. nullo mõ posset nec debe/
ret ei de iure subeẽ. si q̃ dyaꝰ ꝺ deũ ꝑcipit in oĩ eo qꝺ mã
dat. nec aliꝭ ꝑt ꝑcipe. ꝑz rẽ. Rº. ꝺ q; sic ꝺic̃ mgr in lit 29
tera ꝓlatio ẽ inꝛ dæmões ⁊ alũ impãt. alij obediũt. sic tã
git mgr in lra. ⁊ ꝺ sanꝭ vꝝ ꝓbabile. cũ q; silij tenebraꝝ q̃
dãmõ unitari conãt. sz falsoꝛ ipsecte filios lucis. vñ sic
videt angelos oꝛdiate officia sua exeq̃ ꝺm impia sapiẽ/
tioꝝ ⁊ maioꝝ. silr ipe facit maleficia. cũ et q; filij tene/
braꝝ prudentissimi sunt in generatiõe sua. ⁊ q; bñt col/
luctatiοez aduersus genꝰ hũanũ. ⁊ regimẽ coꝝ ⁊ exerci
tus si cẽt diuisus ⁊ sine capite. non posset stare. iõ sicut
homies ꝓliantes in exercitu q̃tũcũq; sint ꝓsũptuosi

Sf4

tñ ꝑ̄ odiū inimicoꝝ libenter subiacent duci impāntꝫ hūt mīros ꝓsios ⁊ vnū ꝓcipalē ducē. sic credēdū ē eē ī dēmōib⁹. Concedendūē g̃ q̄ int dēmones est ꝑlatio.

30 Et ꝺ̄z rēsponsio ad illud qđ primo obr̄ de superbia. qz malicia ⁊ inuidia quā non potest supbus exercere sine adiutore. facit eum libenter alī subijci. ꝓpter apertum triumphi. Ad illud qđ obr̄ quō sit ibi prelatio

31 dōm q̄ est non electione. nec violentia. ſz credo q̄ natura ⁊ diuina institutione. Alia enim ꝺditione data ē eis vis ministratiua. ⁊ potentior vni q̄z alī. ⁊ deus ordinauit vt minus potentes ⁊ sapientes. magis potentibus ⁊ sapientibus subessent in mīstrando. ⁊ Hug. dicit q̄ id in malo ministerium exercent qđ ꝑficiēdū erꝺditione acceperūt. ⁊ ita sibī inuicem ꝑsunt. sicut preesſent si essent boni. ⁊ cuz cessabit statꝰ ministerī. cessabit

32 status ꝑlationis. sic ꝑz qđ de facto est ꝑlatio. Ad illđ qđ queritur vtrum de iure. dōm q̄ nulla omnino ē ꝑlatio de iure. qz cum ipſi ōmones subiectis nīhil p̄cipiant nisi contra ius. eo q̄ ruperunt ius ⁊ dissipauerunt fedus sempiternū. ideo nulla manet ibi iuris obligatō sed sola maliuolens ꝺfederatio. Nec est simle de homine qui iuste potest p̄cipere seruo. ⁊ ideo non valent rationes ad hoc inducte.

Distinctio. 7. quales facti sunt angeli ꝓfirmatiōe ⁊ obstiatiōe.

Supra dictū ē q̄ angeli ⁊c. Supra egit mgr̄ de auersione ⁊ conuersione. in hac ꝑte agit de ꝓfirmatione ⁊ obstinatione. Et diuidit hec ꝑs in duas. In prima agit de ꝓfirmatione ⁊ obstinatiōe. In secunda ꝺo de ꝓsequentib⁹ ad hec. infra distinctiōe eadem. Et licet malt angeli ⁊c. Prima ꝑs habet quatuor ꝑticulas. In prima ostendit q̄ aliqui angeli post ꝺuersionez ⁊ auersionē sunt ꝑ gloriam confirmati. ⁊ aliqui ꝑ maliciam obstinati. In scōa querit vtruz habeant libertatē ar. ⁊ opponit ad hoc. ibi. Sed cum nec boni peccare possint ⁊c. In tertia determinat ibi. Ad qđ dicimus q̄ boni tanta gratia. In quarta ⁊ vltima explanat quandā autoritatem inductā. ibi. Qđ ꝑ hieronym⁹ ait ⁊c. Et ita duo hic determinant. Primo qualiter mali in malicia sunt obstinati. ⁊ boni in gratia cō firmati. Scōo quō ꝓfirmatio ⁊ obstinatō ster cū li. ar.

DI. VII.

Ostendit q̄ aliq̄ angeli p⁹ cōuersionē ⁊ auersionez sunt ꝑ gloriā ꝓfirmati. ⁊ aliqui per maliciam obstinati.

Hui⁹ tert⁹ litteralis explanatō vſq̄ ad illam ꝑtē. Et licz mali angeli ꝑz ex decisione questionum.

Supra dictū ē q̄ angeli q̄ pstiterūt ꝑ gr̄am ꝓfirmati sunt et qui ceciderūt gratia dei deserti sunt. Et boni q̄dem intātū ꝓfirmati sunt per gr̄az q̄ peccare nequeunt. Mali ꝺo ꝑ mali ciā adeo sunt obstinati q̄ bonā voluntatē hr̄e siue bñ velle nō valēt. ⁊ si bonū sit q̄ aliq̄ volunt. Volunt eñ aliq̄ aliq̄d fieri qđ deus vult fieri. ⁊ vtiq̄z illđ bonū est ⁊ iustū fieri. nec tñ bona voluntate illud volunt.

Querit de vtriſq̄z an libez arbitriū hēant. ⁊ opponit ad hō in partem negatiuam. b

Sz cū nec boni peccaſ possint. nec mali bñ velle vl̄ bñ opari. vſ q̄ iā ñ hēant li. ar. qz in vtrāq̄z ꝑtē flecti ñ ꝑt cum libez ar. ad vtrū q̄z se hēat. vnde

Hiero⁹. Hiero. ī tractatu de ꝑdigo filio dic. Sol⁹ de⁹ est in quez ꝑctū cadeſ ñ ꝑt. cetera cū sit liberi arbitrij in vtrāq̄z ꝑtē flecti ꝑt. Hic vſ dicet q̄ oīs creatura ī li. ar. ꝓstituta flecti ꝑt ad bonū ⁊ ad malū. Qz si est. g̃ ⁊ boni angeli ⁊ mali ad vtrunq̄z flecti possunt. g̃ ⁊ boni possunt fieri mali ⁊ mali boni.

Determinat questionem s̄. motā q̄ habent liberū arbitriū nec tñ ad vtrunq̄z flecti ꝑt. c

Ad qđ dicim⁹ qz boni tanta gr̄a ꝺfirmati sunt: vt nequeant fieri mali. ⁊ mali in malicia adeo obdurati sunt vt non valeant fieri boni. ⁊ tñ vtriq̄z habent li. ar. qz et boni non aliq̄ cogente necessitate. ſz ꝓpria ac spōtanea volūtate ꝑ gr̄az q̄dē adiuti. bonū eligūt ⁊ malū rspuūt. ⁊ mali sīl spōtanea volūtate a gr̄a destituti bonū vitāt ⁊ malū sequūt. ⁊ mali hūt libez arbitriū ſz depſſū arq̄z corruptū q̄ surgere ad bonū nō valēt. Boni ꝺo arhūt mīto liberi⁹ p⁹ ꝓfirmatiōez q̄z añ. vt ei aug⁹. tradit ī ench. Nō iō carēt li. ar. qz male velle nō ꝑt. mīto ꝙ̄ liberi⁹ ē ar. qđ ñ ꝑt fuire pctō. Re q̄z culpāda ē volūtas. āt volūtas nō ē. aut libera dicēda ñ ē. qz bti eē sic volūt. vt eē miseri ñ solum nolīt. ſ nec ꝑsus velle possit. nō ꝑt itaq̄z āgli vel le malū vl̄ velle eē miseri. neq̄z hūt ex nāta: ſ ex gr̄e bñficio. añ gr̄e nāq̄z ꝓfirmatōnē potuerūt peccare āgli. ⁊ q̄dā ēt peccauerūt ⁊ demōes facti sunt vñ aug. ī li. ꝓtra maximū. creaturaꝝ natura celestiū mori potuit. qz peccare potuit. nā āgli peccauerūt ⁊ demōes scti sr̄. q̄z dya⁹ ē ꝓnceps. ⁊ q̄ ñ peccauerūt peccare potuerūt. ⁊ cuicūq̄z creature rōali ꝑstat vt peccaſ ñ possit. ñ ē hō nature ꝙpriꝰ ſ dei gr̄e. Ioq̄z sol⁹ de⁹ ē q̄ ñ gr̄a cuiusq̄z ſ nāta sua nō potuit. nec ꝑt nec poterit peccare. Ecce hīc insinuat q̄ angeli añ ꝓfirmatiōez peccare potuerūt. ſ p⁹ ꝓfirmationē ñ ꝑt. ⁊ q̄ potuerūt fuit eis ex lib. ar. qđ ē eis naturale. Qz ꝺo mō ñ ꝑt peccaſ ñ ē eis ex nāta. ī. li. ar. ſ ex gr̄a ex q̄ gr̄a ēt vt ipm libe. ar. iā nō possit pctō fuire. Mō g̃ p⁹ ꝓfirmatiōez āgli de nāta sic añ peccare potuerūt. ñ q̄ li. ar. eoq̄z debilitatū sit ꝑ gr̄az. ſ ita potius ꝓfirmatū vt iā ꝑ illud ñ possit bon⁹ angl⁹ peccare. qđ vtiq̄z ñ ē ex libero ar. ſ ex gr̄a dei.

Qđ boni āgli p⁹ cō firmatiōem liberius ar. hēnt q̄ āte

Qđ boni āgli p⁹ cōfirmatiōem nō ꝑt peccare est ex gratia ñ natura.

Explanat autoritatē hiero. s̄ adductaz. d

Qz g̃ hier. ait. Cetera cū sint liberij arbitrij possunt flecti in vtranq̄z ꝑtē. accipi oportet ſm statū in q̄ creata sunt. Talis ei ⁊ hō ⁊ angel⁹ creat⁹ est q̄ ad vtranq̄z flecti poterat. ſ postea boni angeli ꝑ gratiā sunt ꝓfirmati vt peccare ñ ꝑt. ⁊ mali ita in vitio obdurati vt bene viuere nequeant. Similiter etiā illđ Ysiđ. intelligendū est. Angeli mutabiles sūt nāta īmutabiles sūt gr̄a qz ex nāta in ꝑmordio sue ꝺditiōis mutari potuerūt ad bonū siue ad malū. sed post per gratiā ita bono addicti sunt vt inde mutari nequeant. Ad hoc eñ repugnat gratia non natura.

Aug⁹.

Ad intelligẽtiã bꝰ ꝓ circa duo incidit hic que/stio. Primũ ẽ de obstinatiõis malignitate q̃tũ ad malos. Scõm ẽ ỗ liberi arbitrij mutabilita teq̃tũ ad bonos ⁊ malos. Circa ꝑmũ tria q̃runt. Pmo q̃rit vtr in dmonũ volũtate sit possibilis rectificatio. Scõo vtr sit in eis male volũtar' ꝺtinuatio. Tertio vtrũ sit in eis male voluntatis intensio.

Questio. I a

Utr affectio vl volũtas dmonũ possit rectificari. Et q̃ ñ vr ꝓmo Dam̃. dic̃ q̃ bñ ẽ angel' casus q̃ hoĩb mors. sz bõ pꝰ mortẽ ñ ꝑt recuparе bonã volũtatẽ ⁊ rectã quã amisit in vita. g̃ tẽ. Itẽ Augꝰ. in li. de fi. ad pe. Sic creauit dꝰ anglos vt ḋ vellẽt ꝑpetuo boni eẽnt. ⁊ ḋ nol lẽt nũq̃ eos dina munera reparẽt. Itẽ bñ vr rõe. Si milis ẽ rõ ꝺfirmatiõis i bono. ⁊ obstinatiõis in malo. sz angeli stati vt bñ moti sũt ꝺfirmati sũt in bono. g̃ et mali statim vt peccauerẽt obstinati sũt in malo. sic̃ g̃ bo ni nõ ꝑnt cadere. ita nec mali resurgere. Itez g̃uius peccauit angelꝰ q̃ bõ. g̃ ⁊ g̃uꝰ dz puniri. sz pcm̃ hoĩs punitũ fuit aliq̃ pena irremediabili. vt pena mort' de q̃ nullꝰ euadit. g̃ nc̃e ẽ pcm̃ angeli qđ erat mors ꝑpũs puniri pena mort'. sz nõ potuit puniri pena mort' na/ture. g̃ nc̃e fuit ip̃m puniri pena dãnationis eterne.

Sz ꝺtra. Ad rectificatiõez volũtat' duo sufficiunt scz ꝺdonatio dine miꝭcordie. ⁊ ꝺtritio pnie. sz vtrũq̃ coz ẽ possibile circa ãgelos lapsos eẽ. g̃ ⁊ volũtatẽ coz rectificari. Qt ãt possit eẽ ꝺdonatio miscõie oñdit. q: miscõia dei ẽ infinita. pcm̃ luciferi ⁊ dmonũ ẽ finitus. sz infinitũ vincit ⁊ superat finitũ. g̃ diuina miscõia ꝑt re mittere illõ pcm̃. Si tu dicas q̃ ꝑt ỗ potẽtia sz ñ ỗ cõ dcẽtia. Cõtra. Decet miscõiaz dei sũme manifestari. cũ sit sũma. g̃ si sic. manifestat' i sũmo. scz i remittẽdo mari/mũ oĩm pcõz. ⁊ bñ fuit pcm̃ luciferi. g̃ dez ip̃m illõ cõ donare Qt ãt possit eẽ dolor pnie i diabolo oñdit. Oñ cũq̃ aliq̃s sentit sibi adesse q̃ odit. ⁊ abesse q̃ diligit. dolet ⁊ tristat. q: sic̃ dic̃ Augꝰ. xiij. de ci. dei. dolor ẽ dis sensus ab his rebꝰ q̃ nob nolẽtibꝰ accidũt. sz diabolus scit se ex pcõ suo amisisse. illã nobilitatẽ quã hẽbat i ce lo ⁊ incurrisse penã in ifernũ. ⁊ ꝑmũ marie dilexit. ⁊ se cũdũ marie odit. g̃ penitz ỗ bñ q̃ fecit. vl ỗ bñ q̃ voluit vl saltẽ possibile ẽ ip̃m aliq̃n ad hũc statũ dueire. si mõ nõ ẽ. g̃ ꝑt ex ꝑte angeli eẽ dolor pnie. ⁊ ex ꝑte dei ꝺdona/tio miscõie. g̃ ⁊c. Itẽ oñdit. Quia si bonitas angeli nõ ꝑt rectificari. aut bñ ẽ ex ꝑte dei. aut ex ꝑte angeli. aut ex ꝑte pcõ. Ostendit igit̃ ꝓmo q̃ ñ sit ex ꝑte dei. triplici rõe. Pria ẽ bonitatio male volũtat', vl ipossibilita/tis ad rectitudinẽ volũtat', ẽ defectꝰ ñ potẽtia. g̃ nõ hz cãm efficiẽtẽ sz deficiẽtẽ. sz dꝰ nullꝰ ẽ cã deficiẽs. g̃ nõ ẽ cã vl rõ bꝰ ipossibilitat'. Scõa ẽ bñ. Dꝰ añcedẽter oẽs boĩes ⁊ ãgelos vult saluos fieri. vt dic̃ dam̃. q: ñ crea/uit siue plasmauit ad penã sz ad gliaz. Si g̃ ñ vult ãge los malos bñficari. bñ ẽ solũ volũtate ꝺnte. sz volũtas ꝺnis ẽ excessus ex cã ꝑa. g̃ alia rõ ẽ vlterior q̃ reb ꝺcedit nõ g̃ volũtas dei. Tertia ẽ bñ. si diabolꝰ venią peteret. dñs ñ repelleret. q: sic̃ dic̃ Amb. ip̃e recipit ꝺfugientes ad se. bñ iusticie ẽ. sz ỗ iustitiã dꝰ nullo mõ facẽ. Pre/terea. q̃tũcũq̃ hõ deo fuerit. si penitz ỗ bonis. dꝰ bo na ꝑterita ñ acceptat. g̃ silr si penitz ỗ malo. vr q̃ mala remittat. ⁊ bñ spectat ad sũmã miscõiaz. g̃ rõ q̃re volun tas diaboli ñ ꝑt rectificari. ñ ꝑt ꝓncipalr venire ex ꝑte dei. vt ꝓz ex hac triplici rõe. Oñdit etiã q̃ ñ ex ꝑte nate angeli veit bñ ipossibilitas. Pmo auẽte Augꝰ. de fi. ad pe. Si bũa a nata postq̃ a ꝺo auersa bonitatẽ ꝑdidit volũtat', ex seipa rursuz hẽre potuisset. mlto possibilꝰ bñ nata angelica hẽret. q̃ q̃to minꝰ g̃uat põdere terr:ni corꝑis. tãto magꝭ hac eẽt ꝑdita facultate. Itẽ bñ vid: scẽa rõe. q: ãgelꝰ peccãdo ñ amisit li. ar. q̃m libtas ar'. ẽ ei nata. sz rõe li. ar. erat susceptibil' rectitudinis a sui nata. g̃ adhuc q̃tũ ẽ ex ꝑte nate sue susceptibile ẽ. Itẽ si nata angeli ẽ cã illiꝰ ipossibilitat', ⁊ cuiuscunq̃ res ꝑ modũ nate ẽ cã. dꝰ sil' ẽ cã. q: sola volũtas aduersatur deo. g̃ dꝰ eẽt cã ḋ talẽ naturã fecit. si g̃ nullo mõ dꝰ ẽ cã ipossibilitat' ad bonũ. g̃ nec nata angeli. Oñdit etiã q̃ rõ ñ sit ex ꝑte pcõ angelici. q: pcm̃ angelicũ nõ excellit pcm̃ hoĩs in infinitũ q̃tũ ad aliquã ꝺditiõez. g̃ ñ no cu it in infinitũ. pluscq̃ pcm̃ hoĩs. sz pcm̃ hoĩs ⁊ si aufe/rat rectitudinẽ. ñ tñ obtulit possibilitatez ad rectitudi/nẽ. g̃ vr q̃ pcm̃ angeli. ⁊ si magꝭ elõgauerit. ñ elõgauit infinite. g̃ vr q̃ elõgauit cũ possibilitate ad reditum. ⁊ ita nõ vr rõ ex ꝑte pcõ. Itẽ q̃tulacũq̃ gr̃a aduenire volũrati diaboli expelleret totã culpã. loq̃r de gr̃a gra/tũ faciẽte. sz morbꝰ ḋ modico remedio aduenięte ꝑt cu rari ñ ỗ: de se incurabil'. sz ꝓpt̃ defectũ remedij si illỗ nõ assit. g̃ ipossibilitas rectificatiõis i volũtate angeli nõ ẽ rõe culpe ꝓncipalr. Itẽ culpa ñ iducit nc̃itatẽ vo/lũtari. q: ẽ i volũtate fm q̃ volũtas ẽ. ⁊ ita fm q̃ libera et ỽtibil'. g̃ si ñ iducit nc̃itatẽ. g̃ nõ aufert possibilitatẽ ad oꝓsitũ. ⁊ ita ad rectitudinẽ. g̃ nõ vẽit illa ipossibi litas. ex ꝑte pcõ. g̃ nullo mõ. Rñ. dom̃ q̃ sic̃ sancti di/cũt ⁊ auctes. volũtas diaboli nullo mõ ꝑt rectificari fm q̃ bñ ỽbũ ꝑt ꝑdicat quandã potẽtiã hñtẽ aliquã ỗ/dinatiõez ad actũ. Nã si itelligat de potẽtia efficientis absolute. absq̃ dubio potẽs ẽ dꝰ diabolo restituere bo nã volũtatẽ. tñ ex ꝑte diaboli ñ ẽ ỗdinatio ad q̃m̃ bñ. imo facta ẽ volũtas eiꝰ ipossibil'. vt sancti dicunt. ⁊ rões oñdũt. Si ãt q̃rat cã ipossibilitat' ad rectitudinẽ. intelli gẽdũ ẽ ad bñ q̃ ad rectitudinẽ voluntat' ꝑ actuale pcm̃ lapse duo ꝺcurrũt. scz ex ꝑte voluntat' pnia. ex ꝑte dei gr̃a sanãs. ⁊ vtrũq̃ deest diabolo. ⁊ tõ oĩno deest ei via rectificatiõis. Si q̃ras vlteriꝰ q̃ bonꝰ ẽ rõ defectꝰ alte riꝰ. dõz. q̃ defectꝰ pnie ẽ rõ q̃re deficit gr̃a gr̃ufaciẽs. q: ad illã disponit pnia infõrmis. Rursus si q̃rat q̃re de/ficit pnia. dõz q: deficit gr̃a gr̃isdata q̃ ꝓuenit volũtati vt peniteat. ⁊ sñ q̃ nemo vnq̃ se ꝓparat ad gr̃am sic̃. ꝺ/patebit. Si q̃rat vñ veiat defectꝰ gr̃e gr̃isdate. vel q̃ sit rõ. absq̃ dubio defectꝰ gr̃e gr̃isdate ñ ꝑt bñ nisi cãm de/ficiẽtẽ. ita negz dꝰ negz nata ãgeli ꝑt eẽ ꝓma cã. sz ne/cessariũ ẽ q̃ ipa culpa q̃ diabolꝰ ira egrotauit ⁊ egrotat vt ñ pateat aditꝰ gr̃e. ⁊ ibñ ꝺsentiũt cõiter oẽs ḋ recte sa ꝓũt circa materiã istã. Sz vnꝺ hẽat culpa diaboli hãc irremedialitatez diuersificari sũt varie opinates. Quidã em̃ sũpserũt rõez ex cõpatiõe culpe ad seueritatẽ iudicãt'. q: em̃ diabolꝰ ⁊ angeli eiꝰ g̃uissime peccaue rũt. dñꝰ seuerꝰ iuder statim ꝺdenauit eos. sic̃ iuder ma gnũ latronẽ in turpi latrocinio dep̃hẽsum statim facit su spẽdi q̃uis differat suspẽdiũ vnꝰ pui latronis ḋ potu it hre aliquã excusatiõez. Sz bñ rõ ꝺgruitat' est. Quia esto q̃ diabolꝰ min' peccasset tũc videret posse redire. ⁊ nos videm̃ q̃ dꝰ miscõiaz facẽ cũ sceleratissimis fre/q̃nter. ⁊ aliq̃s aliq̃n ḋ modicũ peccauerit demergit i in/fernũ. ⁊ tõ ꝺgruitas tm̃ ẽ. Alĩ sũpserũt rõez ex cõpatiõe ad pe ꝑtinẽ ad naturã peccãt'. q: peccãs fuit suba spũal' oĩno ñ hñs põdꝰ carnis. ⁊ q: suba spũal' ẽ. ⁊ semp i actu suo vñ nõ lassat. imo ꝺtinuo habet inordinatã volũtatez. et cõtinue gr̃am impugnat. ideo non offert sibi gratia. Sz iste nõ sunt rões necessitat'. Tũ q: põdꝰ carnis ñ inclinabat hoĩem ꝓmũ ad pcm̃. tõ nec adeo excusabat vt pcm̃ eiꝰ caperet remediũ rectitudis. nec ecõtra care/tia carnis adeo anglm ipedichat. Silr nec alia rõ. ḋa dꝰ gr̃am gratisdatã frequẽter dat hoĩ exĩti in actuali

volūtate peccādi. ℔ em̄ sil'r stet cū culpa. ꝛ hō exēplū ptz in paulo q̄ uersus ē ꝛ circūdat⁹ luce ī actu ꝓsecutiōis sunt tm̄ ꝯgruitates q̄dā a latere. Alij sumpserūt rōnē ex pte culpe relate ad modū peccādi p oppositū ad peccatū homis. q: em̄ hō alio suggerēte peccauerat. ꝛō dignū fuit alio releuari. Rursus. q: totū genꝰ hūanū ceciderat. ne totū ꝑiret. ꝯgruū fuit reduci ad rectitudinē ecōtra est ī angelicis spiritib⁹. q: ñ peccauerūt p tēptationē. marie lucifer. ꝛō nō redijt. vñ Grego. in moral'. iij. nūc̄ lumē ꝓstini stat⁹ accepit. q: nō ꝓsuasus amisit Sil'r q: cecidit ꝑm ꝓpē. ita q̄ peccm̄ fuit ꝓticulare ꝛ ꝓsonale. ꝛō ñ debuit rectificari. vñ Aug. in ench. Placuit vniuersitatē ꝯditori. vt q̄m nō tota m'titudo angelor deū deserēdo ꝑiret. in eterna dānatiōe remaneret. Sz iste silr sunt rōes ꝯgruitat̄. q: si hō peccasset ꝓpria voluntate sine suggestione vl' ꝓticularit̄. nō video quō ñ posset recupare bonā volūtatē dño restituēre. Alij sumpserūt rōnē p cōparationē ad statū peccantis. q: tps meriti. ꝛ stat⁹ merēdē erat ip̄is ꝑfectus vsq̄ ad p̄mā bonā opationē vel malā. ꝛ ō sic hō ꝑ hus q̄ tps merēdi ptrāsit. q̄tūcūq̄ peccauerit pax dū tamē mortalr. ꝛ q̄litercūq̄ peccauerit. vltra nō pōt bonā volūtatē recup̄rare. ꝛ sic de ālis intelligēdū est. Et ℔ mō assiganuit. Dam̄. cū dixit. ℔ est ālis casus q̄ hoibus mors. Et silr aug⁹. de. fi. ad pe. cū dixit. sic creauit deꝰ angelos vt q̄ vellēt ꝑpetuo boni essēt. ꝛ q̄ nollēt nunq̄ eos diuina misēcōia reparet. ita ꝛ tps meriti ꝛ statuꝫ ꝑfecit vsq̄ ad p̄mū ꝯflictū. Et hāc rationē credo ꝓpriā ꝛ necessariā Et ℔ patz. q: si aliq̄ passio ī est aliquib⁹ subiectis. īeis ex aliq̄ cōe. Dyabol⁹ aūt nō pōt bonā volūtatē recupare. ita ē obstinat⁹. ꝛ silr iudas. ꝛ al⁹ homo pctōr damnat⁹. Constat q: hoc esse nō pōt nec rōne nature. nec rōne modi peccandi q: nō est cōe. si q̄ nō inueniturcoitas nisi ex pte status. quia vterq̄ est extra statum meriti. manifestū est q: ista est rō potissima ꝛ neccia. Et hoc clarius patet in pctō hois si diligentius ꝯsideret. Nā pctm̄ inde in p̄ncipio nō abstulit possibilitatē ad iustitiā. tm̄ sine additōe ꝛ sine innouatōe solotēpe merendi transeūte fact⁹ ē impossibilis ad bonā volūtatē. Deꝰ em̄ decreuit offerre gr̄am q̄diu ē tps merēdi. quo transeunte (cū non faciat ꝯtra suā dispositionē) non offert gr̄am q̄ ꝓueniat voluntatē ꝛ formet ad pn̄iam. ꝛ ita remaneat voluntas in pn̄ia sempiterna. ꝛ ita culpa. Et si tu obijcias q: cū deꝰ ꝓuiderit q: diabol⁹ lapsur⁹ erat siue peccatur⁹. quare ꝑfecit ei ita modicū tps merēdi vt nō haberet spaciū redeundi. Notandū ad hoc. q: ī ꝯditōe rei non attēdit ratio misēcōie ꝛ iusticie ꝑncipaliter sed sapie. Decreuit em̄ diuina sapia in vniuerso facere duplicē creaturā rōnalē ad hoc q: ēet vniuersuꝫ ꝯpletū. Una cōpi vnitam. vt aiam rōnalē. alia absolutam spūalem vt angelum. ꝛ q̄m substantia omīo incorruptibilis ꝛ in generabilis ē. nō potuit vnꝰ āgelꝰ ex alio ꝓduci. ideo simul ꝓducti sunt. ꝛ sicut simul sūt ꝓducti. ita etiam simul glificandi. siue dispositi ad silr glorificari. Et q: sunt spūales et incorpales ꝛ icorruptibiles. nullo modo hūtes retardatiuum. hinc est q: in loco glorie sūt ꝯditi. sc̄z in empyreo. ꝛ ita de primo ad gloriā dispositi ꝛ rōne nature ꝛ loci. ꝛ tps meriti est in eis ita breue ꝑfectū sicut potuit. et ideo vsq̄ ad primā auersionē ꝛ auersionē deliberatiuā. Hoī vero q: ꝯditus est in corpore aīali ad pcreandā prolez ad cultuz dei. ꝛ ita in dispositiōe remotioni a gloria. datꝰ est locꝰ distās ad merendū a sui ꝯditōe sc̄z paradisus terrestris. ꝛ ꝑfixus est ei terminus diuturnꝰ ꝓpter officiū pcreā di plem. ꝛ ꝓpterea cū peccauit āgelus stati exīt tps meriti statuti. homo vero nō. ꝛ ideo iste potuit rectificari. ille vero non. Et hoc est q̄d dicit aug. de mi. sacre scripture. Angelꝰ de sublimissimo sui ordinis statu cecidit ideo resurgere non potuit. Patet igit q: voluntas angeli non est rectificabilis. nec fuit a tpe ex q̄ cecidit q: em̄ fuit extra statum meriti. certissime reuelata est ei sua dānatō. et ideo sicut beati nō possūt timere dānationē. ita āgelus malus ꝓpter certitudinē dānatōnis nō potest sperare salutē. ꝛ ꝓpter absentiam gratie nō pōt penitere. ꝛ ō nec bonus esse. His visis facile est ad omnia soluere. Ad illud q̄d obijcit. q: potest esse ꝯdonatō misēcōie. dōm q: potest de potentia absoluta. sed de potētia ordinata q̄ opatur ꝑm ordinē sapientie. ꝛ illū ordinē deus nō corrūpit. imo inuiolabilit̄ seruat non debet esse nec potest esse. q: ꝯsiliuꝫ dei ꝛ dispositio nō potest mutare aliqua ratōne. 3 Ad illud q: dicit. q: sume debet manifestari misēcōia. dōm q: ita de bꝫ manifestari misēcōia vt manifestetur ꝛ iusticia. ꝛ ideo etiam decreuit diuina bonitas in hoīe infirmiori ꝛ miserabili mnifestare misēciam. ꝛ summe manifestauit. q̄m vnigenito nō pepcit. In angelicis spiritibus placuit iusticiā manifestrae ꝛ sapiētissime ꝛ elegātissime factū est. q: misēcōia nō aufert iusticiam nec ecōuerso. ꝛ ideo errauit Orig. qui totū dedit misēcōie dei ꝛ abstulit locū iusticie. q̄d q̄uis non sit tante ipietatis in supficie. tm̄ eq̄lis erroris est auferre a deo actū iusticie sicut auferre actū misēcōie. 4 Ad illud q: obijcit de dolore pn̄ie q: potest esse in diabolo. dōm q: dolor penitētie est duobus modis. Aliquis em̄ dolet de culpa ꝓpter dammū q̄d incurrit ꝛ lesionē. et sic dolere potest quis ex puris naturalib⁹ sine gr̄a gratisdata. ꝛ tūc dolet q̄m maiorem sentit lesionē q̄s delectatiōez. hāc diabol⁹ mō nō hz ꝓpter hitudinē peccādi. sz tm̄ hitur⁹ ē cū absolubef a penis p iudiciū. sz pn̄ia ℔ nō disponit ad gr̄az. imo solū ē pena q: sic penituit etiaz iudas. Alio mō ē dolor pn̄ie q̄m q: dolet de culpa. q: dei offensiua. et hic dolor disponit ad pn̄iaz. ꝛ hic nō ē sine gr̄a gratisdata. ꝛ hūc dolorē diabolus vl' demones hr̄e nō pnt. q: sunt extra statū in q̄ dat gr̄a. ꝛ irregressibilit̄ sūt extra. ꝛ ita pz illō. 5 Ad illō q̄d obijcit secdo. vñ veniat ī possibilitas. Concedēdū q: nō venit ex pte dei sic ostēdūt tres p̄me rōes. nec ex pte angeli q̄tū ē de se. sic ostendūt tres rōnes scdo loco posite. nec etiā ex pte magnitudis pcti. q̄tū ē de se. sic oñdūt tres rōes vltie. sz ℔ hz culpa rōe stat⁹. Quia em̄ est volūtas ex meriti statū. abest ois gr̄a. q: ī statu dānatōis. adest desperatio certissima. q̄ due sūt ꝯditōes oīno disponentes volūtatē ad ipossibilitatē rectitudis. Tm̄ illud q̄d obꝫ q: ñ pt veīre ex pte pcti. q: nō excedit in infinitū peccatū hois. Quidā voluerūt soluere q: imo. q: ītellect⁹ angelic⁹ ē deiformis. ꝛ ō ītelligit in ist̄ati. rōnal' siue collatiu⁹ ī tpe. ꝛ ō q: pctm̄ āgeli ē ꝯ deiformē itellectū. excedit ī̄portionabilr pctm̄ hois. sic linea ī̄portionabilit̄ excedit pūctū. ꝛ tps instās. Sz ℔ ñ opter dicere. q: nō opter q: morbꝰ curabil' icurabilē excedat in infinitū. q: vnꝰ morbꝰ q̄ ī vno statu ē curabil'. ꝓ crementū siue diuturnitatē fit icurabil'. ita ē manifeste ī morbo corporali. Silr videm⁹ manifeste ī morbo spūali. Pctm̄ em̄ ante mortē ē curabile. solo āt excessu mort̄ fit icurabile. Similit̄ videm⁹ ī casu. q̄ em̄ cadit ō loco pax eminenti nō mort̄. q̄ aūt de turri cadit. sine remedio lēdit. sz tm̄ magnitudo ꝛ altitudo nō est imꝑportionabilis altitudinis. et ideo nō valet illa ratio.

Questio. II b

Supposito q: ī volūtate demonū nō sit possibil' rectificatio. q̄rit̄ scdo vtr̄ sit in eis male volūtat̄ ꝯtinuatio.

Et q̄ sic vī ·j· Lor· ꝛ· Que ꝯuersio xp̄i ad belial· glo· sicut xp̄s oīa bñ facit· ita diabolus oīa male facit· ſz ſp facit aliq̄d· q: ē ſba ſpūal' nō laſſata ī opando· ḡ ꝛc·

Jtē ·j· Job· ij· Diabolus ab initio peccat· glo· Ab initio creatiōis ſue peccat ꝯtinue vſq; ī p̄ns· Jtē Auguſti· de fi· ad pe· loq̄ns de demōib⁹ dic̄· nec mala p̄nt volūtate carere nec pena· Si tu dicas q̄ loquit' ō habitu nō de actu· ob: q̄ de actu p̄ hiero· q̄ dicit q̄ diabolus adhuc idē ſibi arrogat qō p̄us p̄ſumpſerat· Jtē

7 b̄ vī rōe· Diabol⁹ ē obſtinat⁹· ſz obſtinatio ē ꝯfirmatio in p̄ori malo· ḡ diaboli volūtas ē ꝯfirmata ī malo qō cōmiſit· ḡ ab illo nō p̄t recedere· ḡ ꝛc· Jtē ange/li ꝯfirmati in bono ꝯtinuo bñt bonā volūtatē habitu et actu· ꝛ eādē quā habuerūt in ſui glorificatione· ḡ ab oppoſit' ſil'r vī ō demōib⁹· cū ſint obſtinati ī malo· ſic illi ꝯfirmati ī bono· Jtē ſi poſſet ab actu male volūtat' deſiſtere· poſſet aliq̄ mō ſe ad gr̄am p̄parare· q: dimittere actū p̄cti eſt p̄pare ſe ad gr̄am· ſz ip̄e nullo mōdo p̄t b̄ ſicut ſup̄ p̄batū eſt· ḡ ꝛc· Contra· Jaco· ij· demōes credūt ꝛ ꝯtremiſcūt· ſz credere ꝛ timē nō ſunt act⁹ male volūtat'· ḡ vī q̄ aliq̄n mouenḋ ſine obligata/te· ꝛ ita aliq̄ eſt interpolatio· Jtē ſi ꝯtremiſcūt· ꝛ timor retrahit a malo actu· ḡ vī q̄ deſiſtāt aliq̄n· Jtē ij· ſpe· ij· demōes nō portāt aduerſus ſe execrabile iudiciū· glo· magnitudie penarū territi· a iudicio p̄ſūptiōnis deſiſtūt· ḡ vī q̄ ceſſauerit ī eis p̄ſumendi q̄erſitas ſaltē q̄tū ad actū· Jtē demōes naturalit̄ diligūt deum vt dicit Aug⁹· q̄ nullⁱ ꝯſcia p̄t deū odiſſe· ꝛ ſi nō diceret· verū vī· q: iudiciū nō deleret extrema nature veſtigia· ſi igit̄ diligē deū eſt naturale· ḡ adhuc ſunt abiles ꝛ apti ad būc actū· eſto ḡ q̄ ereāt ī actū· cuz nō moueanḋ ſil'r pluribⁱ motiⁱb⁹· tunc vt videt̄ ceſſant ab actu volūtat⁹ male· Jtē diabolus tēptās būc hoiem p̄t deſiſtere ab actu exteriori· ita q̄ nihil mali exteri⁹ nec illi nec alī faciat· ſz plus ſum⁹ dñi actuum interiorū q̄ exteriorū· ḡ p̄t deſiſtere vt nihil actu male velit·

Jtē vī q̄ volūtas p̄ma ſuperbiēdi ī eo deſierit· q: ceſſante cā ceſſat effect⁹· ſz rō que mouit diabolū ad appetendū dīnā celſitudinē fuit pulchritudo ꝛ ſtrenuitas naturalīū· ꝛ p̄excellētia reſpectu oīum· ī quō ſpauit poſſe obtinere· ꝛ appetīt· ſz mō nō bz ī ſe iſtā celſitudinez· ḡ vt videt̄ nec illā volūtatē· ḡ vī in eo variata affectio·

8 Jtē differt dilectio ꝛ appetit⁹· q: dilectio ē boni· ſz appetit⁹ ē boni vt vnibilis· q: hō appetit bonū ſibi· ꝛ bonū ſibi nō eſt niſi vnibile ſibi· ſz diabolus bñ videt q̄ nō p̄t ad dei celſitudinē p̄uenire· q: reuelata eſt ei ſua dānatio vt dicit aug· ō mi· ſa· ſerī· ad ſue dānatiōis cu-

9 mulū deſpauit· R⁹· dōm q̄ loq̄ ꝯtingit de mala volūtate triplicit'· ſ· q̄tū ad deformitatē· q̄tū ad p̄nitatē et q̄tū ad actualitatē· Quātū ad deformitatē eſt ī mala volūtate diabol⁹ ꝯtinue· ita q̄ nulla inſ̄uenit variatio p̄ deformitatis deſitionē ſiue miōrationez· q: ita adhęſit malā p̄cti volūtati diaboli vt nullo mō poſſit ab illa ſeparari· Quātū ad p̄nitatē eſt ꝯtinuatio eiuſdem· ita tñ q̄ inſ̄uenit variatio q̄tū ad modū inclinādi· Diabol⁹ enī ad idē m q̄ p̄mo appetīt· etiā nūc p̄nitatē bz· ſz differēti mō q̄ p̄m⁹· Pr⁹ enī appetīt cū p̄posito obtinēdi· vñ dixit· ponā ſedē meā ad aq̄lonez ꝛc· nūc appetit q̄tū in ſe ſicut ābitioſus· qui ſpat obtinere ep̄atū· ꝛ ſi nō obtineat· nō recedit ambitio· ſed modus ābiciēdi variat· ſic ꝛ ī diabolo ē· Quātū ad actualitatem eſt ꝯtinuatio in actu peccādi· tñ inſ̄uenit variatio q̄tū ad gen⁹· q: nō peccat ꝯtinue p̄cō vn⁹ generis· cū nō moueat ſil'motiⁱb⁹ diuerſ· Nō enī peccat ſuperbia· mō inuidia· nō alīs modis· tñ volūtas ei⁹ nunq̄ recęſcit· q: nunq̄ laſſat· cū ſit incorruptibil'· ꝛ cū in ea regnet q̄erſitas· ſp oēz actū quē elicit deformat ꝛ deperdit· ꝛ ita ꝯtinue peccat· ꝛ ꝯcedēde ſunt rōnes ad b̄ inducte· Ad illud qō ob: q̄ credūt ꝛ ꝯtremiſ· dōm q̄ act⁹ iudicat bon⁹ duplicit'· Aut ex ſe· vt puta qñ eſt actus p̄tur̄ eliciēs ip̄m· vt abſtinere a voluptatibⁱ ꝛ ſimiles· Aut ex adiūcto· ſicut ire ad ſep̄m iacobum· Sic act⁹ mal⁹ ō: dupliciť aut q: directe elicit a vicio· vt velle eſſe· aut q: viciū deformās ꝯcomitat· vt dare elīmoſynā p̄ vanā gl̄iam· vel cū murmure ꝛ impatiētia· ꝛ b̄ mō deformat diabol⁹ actū credēdi· q: cū murmure ꝛ impatiētia ꝛ diſpliciētia illⁱ q̄ credit mouet̄ in actū illū· et ita credēdo peccat· nō q: credit· ſz q: nō cōmō q̄ credere debet credit· Sil'r iudicādū eſt ſi diabol⁹ deo obediat· Ad illud qō ob: de timore· dico q̄ verū eſt q̄ timet· ſz tñ timor ita exilis ē ꝛ volūtas peccādi adeo eſt improba q̄ p̄t b̄ nō ceſſat· ſicut ī latrone q̄ licz timeat furcas· tñ p̄ appetitū furādi nō ceſſat a furto· ꝛ ī ipo timore peccat· q: diſplicet ei dīna iuſticia quaz formidat· Ad illud qō ob: q̄ a iudicio p̄ſumptiōis deſiſtit· dōm q̄ ſicut dictū eſt· q̄uiſ nō audeāt appetere qō p̄mo auſi ſunt· tñ improba volūtate nō deſiſtūt appetere· ꝛ ſi viā poſſent inuenire p̄ quā crederēt attingē· abſq; dubio idez p̄ſumerēt Unū q̄uis ſit iudiciū variatū p̄ penarū intuitū· tñ appetit⁹ nō eſt auulſus nec malū deſiderū· imo regnat actu· Ad illud qō ob: de motu

14 naturali rndēt q̄dā q̄ natura ꝛ ſi nō ſit extincta eſt tñ a deo ꝯſopita ꝛ li· ar· malicia ſuperata q̄ in actū ſuū non p̄t exire· Aliť tñ p̄t dici q̄ ſicut libera volūtas ō: formāt actū credēdi· ita etiā deformat actū naturalē cum ei adiūgit· Exēplū but⁹ ē b̄· ſz auar⁹ naturaliť appetat b̄itudinē· tāta ē tñ q̄erſitas iudiciū ī eo ꝛ volūtat⁹ vt nō dicat eſſe b̄itudinē niſi ī diuitiīs· ꝛ ita nunq̄ exit ī appetitū b̄itudis niſi vt ē ī diuitiīs· ꝛ ita appetēdo illā b̄itudinē peccat· q: motū illū quē natura inchoat inclinando· volūtas ꝯſūmat deformādo· ſic intelligendū q̄ diabolus naturaliť diligit deū vt ꝯſeruatorē· ſz volūtas diaboli illā dilectionē refert ad p̄priā vnilitatez· ſō peccat· q: ꝛ ſi deū diligat· tñ p̄ ſe diligit· bñ igit̄ ꝯcedo q̄ erit ī actū naturalē· ſz nunq̄ in pure naturalē·

Ad illud qō ob: q̄ p̄t deſiſtere ab actu exteriori· dōm q̄ nō eſt ſile· q: diabol⁹ cū nō obdormiat· ſp ī eo vigent 15
interiores ſ̄tures· ꝛ ita ſp ſunt ī actu velit nolit· ſicut ī hoīe vigilāte· ſz op⁹ ad alterū ſubeſt oīno li· ar· ſō poteſt ceſſare ab b̄ vel ab illo ſm diuerſas q̄erſiōes· ſed nunq̄ ab oīi· Q̄ ḡ ō: q̄ magⁱ ſum⁹ dñi actuū interiorū· ſi intelligat q̄tū ad cohibitionē p̄priā· māifeſte falſū ē· ſi q̄tū ad cohibitionē aliēnā verū eſt· q: aliq⁹ p̄t me cohibere ab actu exteriori ꝛ cōpellere· nō ſic ē de interiori· Ad illud qō ob: q̄ nō vī mō ſuperbire· q: ceſſa 16
uit cā· dōm q̄ ē cauſa inducēs· ſz tñ nō efficiēs nec ꝯſeruās· ꝛ hac ceſſante nō ceſſat effect⁹· ſicut patz māifeſte· et tal' fuit ī diabolo pulchritudo· Eſt alia efficiēs ꝯſeruās· ꝛ talis fuit volūtas diaboli obliq̄ ꝛ aduerſa ꝛ hec ſp ē in diabolo· ſō ſp ī eo ē ſuperbia· ꝛ q̄uiſ nō erurgat ad illud obtinendū· tñ adhuc aſſurgit ad illō qō p̄t ꝛ āplius q̄ p̄t· q: ad dñiū hoīuz ꝛ marie ſcōz· Ad illud qō vltīo ob: q̄ appetit⁹ ē rei vnibil'· dōz q̄ appetit⁹ abſolutus ꝛ deliberat⁹ ē rei vnibil'· ꝛ poſſibil'· ꝛ iſte ē appetit⁹ cuz eligētia· Sz appetit⁹ velleitat⁹ q̄ ē impoſſibiliū nō eſt rei vnibilis ſm veritatē· ſed rei qui deſiderat· ſicut aliquis appetit eſſe velox ſicut hyrundo ꝛ ſimilia· diabol⁹ uūt qō p̄ius appetīt· eo modo quo appetīt· volūtate

eligẽtie nõ appetit. sed solũ q̃tũ ẽ dr se. Si tñ aliqs cõ/
tẽdat q̃ appetit. farẽdũ ẽ q̃ iudiciũ ei⁹ ẽ puersuz siue ex
timatio salte intellect⁹ practici q̃ iudicat se ad illõ pos/
se puenire. cuius iudiciũ speculatiõis diceret ↄtrariuz.

Questio III c

Utrũ in demõibꝫ sit male volũtaꝫ intẽsio. Et q̃ sic.
Isido. de sum. bo. diabolus nõ pb̃ ↄcẽpt⁹ ẽ q̃ deo eq̃lẽ
se existimãs cecidit. sed etiã se supioẽ deo dicit. g̃ videt
creuisse supbia. Itẽ rõne vr. q̃ mala facim⁹ mali su/
mus. g̃ q̃to plura mala. tãto peiores sum⁹. sed diabo/
lus plura mala fecit post lapsum. g̃ peior ẽ nunc q̃ qñ
cecidit. g̃ creuit in eo volũtaꝫ deordinatio. Itẽ diabo
lo debet maior pena nũc q̃ qñ cecidit. b̃ nõ est dubiũ. sz
ꝑmiũ in bonis nõ auget nisi crescat bona volũtas. er/
go nec in malis suppliciũ nisi crescat mala volũtas. er
go ꝛc. Itẽ malũ est ꝓuatio modi. spẽi. ꝛ ordis. sz ist⁹
nõ pñt totalit ab aliq̃ remoueri. alioq̃n caderet in non
ens. q̃ dicit Aug⁹. q̃ vbi hec nulla sunt. nullũ bonuz
est. g̃ si nõ sunt oĩno ablata. pñt adhuc minui. sed hec
diminuũt p̃ pcm̃. cũ g̃ diabolus peccet. tãto magꝭ di/
minuit. q̃to magꝭ peccat. sed q̃to magꝭ diminuit. tã
to peior ẽ volũtas. g̃ ꝛc. Itẽ q̃ ꝑcurat homicidiũ cor/
porale ẽ homicida. ꝛ q̃to plura homicidia ꝑcurat. tã/
to peior ẽ in eo volũtas. g̃ pari rõne. imo fortior. qui
mortẽ spũalẽ ꝑcurat homicida ẽ. ꝛ q̃ pluriũ mortẽ ꝑcu
rat. peior ẽ. sed diabolus post mortẽ ꝑmi hoĩs dr fuisse
homicida ab initio. q̃ ꝑcurauit ei⁹ lapsum. sed ꝑcessu
tꝑis ꝑcurauit mortẽ plurũ. g̃ in maius creuit. Si tu
dicas q̃ creuit mala volũtas in comparõe ad hoiem.
nõ in comparõe ad deũ. oñdit q̃ ista rñsio nulla ẽ. Pri
mo. diabolus inordinate mouet in deũ. sicut in hoiem
si g̃ multiplicãdo ꝛ iterãdo pcm̃ in hoiẽ intẽdit ꝛ cre/
scit in eo malicia. pari rõne cũ odit ꝛ blasphemat deuz
q̃ nullo mõ põt bñ fieri. Preterea. nõ est pcm̃ in q̃ ñ
ↄtẽnat ꝛ offendat deus. ꝛ in q̃ peccãs nõ auertat a deo
g̃ in oĩ pctõ crescit mala volũtas in comparõe ad deũ

Cõtra. Opposita nata sunt fieri circa idẽ. sed demo/
nes nõ pñt ꝓficere. g̃ nõ pñt magꝭ deficere siue peiores
esse. Itẽ b̃ sequit̃ p̃ silẽ in hoĩbꝫ dãnatis. q̃ diabolus
et hõ mortu⁹ siue dãnat⁹ sunt in ↄsimili statu. sicut di
cit Dam̃. q̃ b̃ ẽ hoĩbꝫ mors q̃ ẽ angelis casus. sed post
mortẽ mala volũtas in hoĩe nõ crescit. g̃ nec in demõe
post casum. Itẽ oñdit b̃ p̃ silẽ in bonis angelis. Si
milis enĩ est stat⁹ bonoꝝ in bono. ꝛ maloꝝ in malo. sz
in bonis nõ põt crescere bona volũtas. g̃ nec in malis
mala. Itẽ angelus simpler ẽ ꝛ nullũ hz retardatiuũ.
g̃ in ꝑma uersiõe tãtũ se ↄuertit q̃ nõ põt ampli⁹ con
uerti. g̃ similit tantũ se auertit q̃ nõ ampli⁹ potuit. er/
go ꝛc. Itẽ in nullo crescit mala volũtas in q̃ nõ cre/
scit demeritũ. sed demeritũ nõ crescit in eo q̃ nõ potest
euitare pcm̃. g̃ si necesse est diabolũ male velle. impos
sibile ẽ mala volũtatẽ in eo crescere. Itẽ diabolus et
demones sunt redditi oĩno impossibiles ad gr̃am ĩ pri
mo lapsu. nec pñt magꝭ impossibiles esse. q̃ q̃to cre/
scit mala volũtas. fit maior elõgatio a gr̃a. si g̃ nõ pñt
magꝭ elongari. sicut cecus nõ põt plus cecari. g̃ ꝛc.

Rº. triplex ẽ hmodus dicẽdi. Quidã enĩ senserũt q̃ si
cut in angelis bonis volũtas bona creuit in ꝑma uer
siõe usq̃ ad terminũ. ita q̃ ampli⁹ in se nõ põt crescere
sed solũ in effectibꝫ bonis q̃s efficiũt circa hoĩes. Sil̃r
in angelis malis dicere voluerũt q̃ in ꝑma auersione
auersa ẽ volũtas eoꝝ in termino. ita q̃ tãtũ fuit depra/
uata volũtas maloꝝ q̃ ampli⁹ nec deprauat nec cre/
scit. sed solũ in effectibꝫ q̃plura mala ex eq̃li volũtate
semp facit. Et q̃ supplicii nõ tm̃ respicit intẽtionẽ vo
lũtaꝫ. sed etiã actũ exteriorẽ. ideo grauꝭ punit diabo/
lus ex malis que cõmittit. Rõne aũt hui⁹ positiõis as
signãt simplicitatẽ ꝛ spũalitatẽ angelicã que nullũ ha
bet retardatiuũ. ꝛ ideo totalit ꝛ in termino in ꝑma cõ/
uersiõe se ↄuertit. hõ aũt nõ sic. Alioꝝ positio ẽ ista.
q̃ in malis angelis simplicit̃ loq̃ndo crescit malicia. ꝛ
male volũtaꝫ deordinatio. Sicut enĩ patet ex ꝓbleu/
mate ꝓcedẽti diabolus ↄtinue peccat. ꝛ nouas malici/
as q̃tidie excogitat. ꝛ qm̃ q̃ mala facim⁹ mali sum⁹. et
q̃libet malũ admittit ex abilitate volũtaꝫ. magꝭ ꝛ ma/
gis deordinamur. Nec ẽ silẽ de bonis. q̃ bonuz opus
nõ ita apponit ad bonitatẽ gr̃e vel volũtaꝫ. sicut pec/
catũ q̃libet admittit. Sed q̃ durũ videt dicere q̃ dia/
boli malicia nõ intendat cuz dicat in ꝑs. supbia coꝝ q̃
te oderũt ascẽdit semp. ꝛ exponit̃ de demonibꝫ. Et ite/
rũ irrõnabile videt̃ q̃ crescat in diabolo malicia. sicut
in pure viatore. cũ iam sit in statu dãnatiõis. ꝛ necessi
tatẽ habet ad alia mala. Ideo ẽ tertius modus dicẽdi q̃
in diabolo crescit malicia volũtaꝫ q̃tũ ad vim admi/
nistratiuã q̃ ↄuertit̃ ad hoiem. sed nõ q̃tũ ad vim ↄtẽ/
platiuã qua ẽ simplicit̃ ꝛ necessario auersus a deo. Ra
tio aũt hui⁹ positiõis ẽ ista. Ad cremẽtũ enĩ volũtatis
male siue demeriti nõ sufficit inordinata affectio. quia
hec ẽ in dãnatis. ꝛ erit in sempiternũ. sed reqrit̃ vltra
tꝑs meriti ꝛ stat⁹ merẽdi vel demerẽdi. diabolus aũtẽ
est in statu demerẽdi q̃tum ad vim admiñstratiuã. non
q̃tũ ad ↄtẽplatiuã. Ratio aũt hui⁹ patet si reuocent̃
ad memoriã ꝓdicta in solutiõe ꝓcedentꝭ ꝑmi ꝓbleuma
tis. vbi tactũ est de p̃fixiõe tꝑis ad merẽdũ ipsi angelo
Dictũ est enĩ q̃ angelus spũalis. ꝛ incorruptibil̃. ꝛ p/
pinquus ad gloriã est ↄdit⁹. ideo ẽ ei tꝑs breue p̃fixuz
hoĩbꝰ terminꝰ longus. sed q̃ dr sic ↄdidit vniuersuz.
vt maior ꝛ potẽtior mior̃ adiuuet. ideo nõ tm̃ angelo
dedit vim ↄtẽplatiuã qua mereret̃ ꝛ ad deũ ↄuerteret̃
sed etiã ad miñstratiuã qua hoĩ suffragaret̃. Quia g̃ vis
ↄtẽplatiua erat ipsi⁹ angeli in se. q̃tũ ad illã p̃fixionẽ
est spacium merẽdi vsq̃ q̃ hoĩes assumẽt totalit̃ ad glo/
riã. Mãsit g̃ q̃tũ ad vim istã status merẽdi vel deme
rendi. ꝛ manet vsq̃ ad die iudicii. sed qm̃ meritũ ꝛ de/
meritũ nõ est in vi admiñstratiua nisi ꝑ vim ↄtẽplatiuã
et in bonis ↄtẽplatiua ita ẽ ↄuersa ad bonũ q̃ non põt
auerti. ideo nõ habet nisi locũ merẽdi. Ecõtra q̃ ĩ mal⁹
ita ẽ auersa ↄtẽplatiue q̃ nõ põt ↄuerti. ideo q̃tum ad
admiñstratiuã nõ hz nisi locũ ꝛ spacium demerẽdi. ꝛ in b̃
patet q̃ dñi decretũ manet iustũ ꝛ inuiolatũ. q̃ tem/
pus q̃ a ↄditiõe p̃fixerat non debuit auferre nec bo/
nis nec malis. ꝛ illis ẽdem diligẽtibꝫ deũ spacium illud
ↄuersum est in bonũ. impijs aũt ꝛ petõribꝫ angelis cõ/
uersum ẽ in malũ. ꝛ ideo patet q̃ q̃q̃z crescit mala vo/
luntas in malis. s. q̃tuz ad vim admiñstratiuã solum.
Nec ẽ oĩno simile in bonis ꝛ malis. q̃ volũtas in bo/
nis ꝑ influctiã ꝓfectã stati pducit ad terminũ. ꝛ tõ q̃/
uis plura bona faciãt. tm̃ volũtas bona ꝑ b̃ nõ intẽ/
dit. sed ĩ alijs nõ ẽ ita. q̃ corruptio vcit ab ipsis ꝛ nõ po
terũt ita se ificere q̃n adhuc magꝭ q̃diu durat tꝑs. vñ
et crescit ĩ eis macla ꝛ etiã appetit⁹ nocẽdi ꝛ dñandi ho
minibꝫ. ñ sic ĩ angelis bõis. Concedẽde sũt igit̃ rõnes p/
bãtes q̃ mala volũtas ĩ demõibꝫ intẽdat ꝛ crescat q̃tũ
ad vim admiñstratiuã siue ĩ cõparõe ad hoiez. Ad il/ 19
lud g̃ qd obr q̃ iordiate mouet in deũ. dñm q̃ sicut ĩ dã/
natis inordinatꝰ mot⁹ volũtaꝫ ↄuersus ẽ eis in penã
et imputat̃ in supplicii nõ in demeritũ. sic in angelis
malis in penam est ↄuersus ille inordinatus motus.

18

20 Ad illud qđ obȝcit q̄ in oī̃i peccato ꝺtemnit deus dōm q̄ nō est peccatū ḋn assit vis cōtēplatiua·7 ḋn sit in deū aliquo modo sȝ tñ distinguunt hic ad inuicē· q̄/tum ad p̄ncipalitatē actuū·Dicit em̄·aliq̄ peccatū est in deū·aliq̄ in primū·aliq̄ q̄tū ad vim administrati uā·aliq̄ q̄tū ad cōtemplatiuā·7 fm q̄ distinguuntur
21 sic loq̄mur· Ad illud qđ obȝcit in ꝺtrariū q̄ oppositā nata fieri sunt circa idē·dōm q̄ illud habet instārtiā in accidētibꝫ inseparabilibꝫ siue sit inseparabile p naturam siue p acq̄sitionē·q; ergo in angelis bonis est gr̄a inseparabiliter·ō impossibile est q̄ insit culpa·Ecōtra intelligendū est in malis angelis·Accidēs em̄ inseparabile·aut est naturale·aut quasi in naturā cōuersum·7 in bis q̄ naturaliter insunt habet illud ꝑbū instārtia·etiaȝ
22 fm pbm· Ad illud qđ obȝcit de statu boīs mortui tā patet q̄ nō est simile·q; simplicit exit statū meriti·āge/lus nō· Ad illud qđ obȝcit de angelis bonis q̄ ñ augetur in eis bona volūtas·patet q̄ nō est simile·q; voluntas bona nō ita est ab oppatiōe vt malicia· Ad il/
33 lud qđ obȝcit de simplicitate angeli·dōm q̄ illud argumentū deficit duplicit·Primo·quia volūtas deliberatiua cū sit libera nō mouet fm suū totū posse·cuius nullum habeat retardatiuū·7 illud manifestū est·q; angelus magis diligit vnū q̄ aliū·7 magis odit vnū q̄ alium·sȝ hoc nō esset si totaliter moueret in quemlibet·ō rō non valet·Preterea alius defectus est ibi·q; esto q̄ q̄tum posset se ꝺuerteret p̄ma vice·adhuc posset magis q̄m posse peccare est posse deficere·7 posse moueri inordinate·7 cuius nō possit intētius moueri q̄tū ad motū pōt tñ magis deordinari·q; sp crescere potest p̄nitas
24 7 inclinatio ad malū·7 ita patet illō· Ad illud qđ obȝcitur q̄ nō potest euitare·dōm q̄ falsum est·cuius em̄ malicia volūtatis nō possit immutare·potest tñ cessare a nocumēto qđ boī facit·7 preterea ipse induxit se in hanc necessitatē·7 nō peniter·7 ideo nō excusatur·nullus em̄ excusaḳ p necessitatē inductā nisi penitear de inductione· Ad illud qđ obȝcit q̄ diabol⁹ est omnino
25 impossibilis ad gr̄am·dōm q̄ nō crescit mala volūtas q̄tū ad impossibilitatē suscipiēdi gr̄am·7 hoc est eq̄lit in oiby dānatis·sȝ q̄tū ad indignitatē·7 diabol⁹ est indignus·7 pōt esse magis indign⁹ fm qđ magis offendit 7 abutit bonis naturalibꝫ sibi datis·

QOnsequenter secūdo queritꝫ de liberi arbitrū īmutabilitate·tam in ꝺfirmatis q̄ in obstinatis· Supposito q̄ angeli in sua cōditione habuerit libertatē ar·sicut homo·querunt hic tria·Primū est vtrū ꝺfirmatio mutauerit li·ar· Secundum est vtrū obstinatio auferat libertatis vsum·Tertiū est vtrū hec vl il la minuat libertatis dominiū·

Questio I d

Utrū ꝺfirmatio mutet li·ar·ita q̄ sit aliud añ ꝺfirmationē·aliud post·Et q̄ sic·videt·Vertibilitas ineſt libar·creato p naturā·ḡ qđ aufert li·ar·vertibilitatē mutat ei⁹ naturā 7 variat·sed ꝺfirmatio hoc aufert li·ar·ḡ mutat 7 variat· Itē nihil idē manens idē potest oppositas differētias p̄cipare·sed mutabile 7 immutabile sunt oppositе differētie entis·sicut mortale 7 īmortale viuētis·si ḡ li·ar·ante cōfirmationē est mutabile·post cōfirmationē est immutabile·ḡ est aliud 7 aliud·
Itē rōnales potestates sunt ad oppositа·sicut dicit pbus·ḡ cū potētia ḋsinit esse ad oppositа·ḡ ḋsinit esse rationalis·sȝ post ꝺfirmationē li·ar·ḋsinit esse ad oppositа·ḡ ḋsinit esse rōnalis potestas·sȝ nulla potētia rationalis potest fieri nō rōnalis manēs eadem·ḡ ꝛc·
Itē potētie distinguunt p actus·7 actus p obiecta·

vbi ergo sunt diuersa obiecta necesse est etiā potentias diuersificari·sed li·ar·ante ꝺfirmationē pōt in malum post ꝺfirmationē nō potest·ḡ est aliud 7 aliud· Cō/
26 tra·Anſ·de li·ar·dicit q̄ li·ar·est potestas seruādi rectitudinē p̄pē se·sed hec potestas ī ꝺfirmatiōe nō tollitur sed fortificaḳ·ḡ li·ar·nō mutaḳ· Itē gratia naturam pficit 7 ꝺfirmat·sed nihil qđ alterꝫ fm naturā pficit 7 cōpleт mutat ei⁹ naturā·ergo gr̄a aduenies li·ar·ip̄m nō mutat·sed ꝺfirmatio est p gr̄am·ḡ ꝛc· Item oīe cōfirmās alterꝫ est ꝺseruās·7 nihil cōseruās ē corrumpēs·7 nihil mutat aliq̄d nisi corrūpat aliq̄d·quia nō est mutatio sine ꝛpditione·ḡ nihil cōfirmans mutat·sed cōfirmatio ideo dicta est·q; li·ar·angeli confirmat·ḡ ip̄m nō mutat· Itē gratia ꝺfirmationis facit esse libꝫ a miseria in angelis·sicut gr̄a gratūfaciens facit libꝫ a culpa·sed libertas a culpa nō mutat lib·ar·nec ei⁹ libertatē·ḡ nec libertas a miseria·ḡ nec ꝺfirmatōis gratia Rᵒ·dōm q̄ est mutatio alicui⁹ duplicit·vno modo quantū ad subam siue essentiā·alio modo q̄tuz ad statū·Vel p alia verba·Est mutari q̄tū ad p̄mū esse 7 est mutari q̄tū ad bene esse·Si loquamur de mutatione p̄mo modo·sic sine dubio dicendū q̄ cōfirmatio libꝫ ar·nō mutat·cū pficiat 7 cōseruet·sicut oīdunt rationes secūdo inducte· Si aūt loquamur de mutatiōe secūdo modo·ſ·q̄tū ad statū vel bene esse·sic etiā absq̄ dubio planū est q̄ li·ar·aliū habet statū 7 aliud cōplementū q̄ haberet p̄us· Huic aūt mutationi nō obuiāt rōes secūdo inducte·sȝ etiā p̄mo·de q̄ erat q̄stio in p̄tē negatiuā determinata·ſ·q̄ li·ar·p cōfirmationē 7 si alteretur·nō tamē fit aliō· Ad illō ḡ obȝcit p̄imo q̄ ver
27 tibilitas est li·ar·naturalis·Dicendū q̄ aliquid est naturale p̄pter naturе cōplementū·vt pote igni·q̄ tendat sursum·Aliq̄d est naturale p̄pter naturе ḋfectū·sicut ignē posse extingui·Sic li·ar·est aliquid naturale p̄pē naturе cōplementū vt posse in bonū·aliquid p̄pter naturе defectū·vt posse verti in malū· Ad illō ḡ qđ ob/
28 ȝcitur q̄ aliq̄d mutaḳ fm subam qñ p̄dit illud qđ habȝ p naturā·dōm q̄ ſi boc p̄ posſit habere veritatē ī co naturali qđ cōsequit cōplementū·nō tamen est vez in co qđ cōsequit ḋfectū·7 tale q̄d est vertibilitas·Sicut ei dicit Anſ·posse peccare nō est libertas·nec p̄s libertatis· Ad illud qđ obȝcit de oppositiōe differentiaruz
29 dōm q̄ sicut mortale 7 īmortale dupliciter possunt cōparari ad subam viuentē·sic mutabile 7 īmutabile ad libertatē·Si em̄ mortale 7 īmortale vtrūq̄ sit p naturam·sic dicūt differētias oppositas essentialiter diuersificātes suppositа·Si aūt mortale sit p naturā·īmortale p gr̄am auferentē ḋfectū nature·sic nō sunt differētie oppositе·sed sunt cōpossibiles·vel saltē quod ē sub vna potest esse sub altera sola alteritate q̄tum ad bene esse siue cōplementū gratie·p būc modū mutabile 7 īmutabile p naturā impossibile est circa idē manēs idez nec simul nec successiue·sȝ mutabile p naturā·immutabile p gr̄am·nō sic opponunt·nec essentialiť distinguūtur·7 ideo nō variāt fm subaz li·ar· Ad illud qđ ob
30 ȝcitur q̄ rationales potestates sunt ad oppositа·dōm q̄ verū est·sȝ nō ad oīa oppositа·sȝ ad aliqua·vt pote ad facere aliquid 7 nō facere·ad incidere tunicā·7 non incidere vt dicit ip̄e pbs·7 hoc modo li·ar·cōfirmatū ad oppositа potest esse·7 ideo naturalis potestas est sicut 7 ante· Ex ergo obȝcit nō est in malū 7 bonū·ergo nō est ad oppositа·manifestū est q̄ ista ratio ē peccans fm cōsequens· Ad illud qđ obȝcit de diuersitate ob
31 iecti q̄ li·ar·cōfirmatū nō est in malum·dōm q̄ b̄ veritatē habet ex obiecto p se·malū aūt nō est obiectū p se·

li·ar·ín̄ꝫtum libꝫ ſz ſolū inquantū dꝫficiēs·ꝛ iō non ſequīt ſi nō poteſt in malū·q̄ non ſit liberū·vel q̄ ſit aliq̄d·ſz ſeq̄t q̄ nō eſt dꝫficiēs cōfirmante influentia manꝰ oī potēcia que nullo modo ſinit dꝫficere cuius libꝫ habeat poſſe ꝛ velle.

Queſtio II c

Utrū obſtinatio tollat dæmonib⁹ libertatis vſum. Et q̄ ſic. videtur. Libꝫ ar. vt dicit Anſ. eſt poteſtas ſeruandi rectitudinē. ergo ſeruatio rectitudinis eſt vſus li·ar. ſed hanc nō habent nec poſſunt habere angeli obſtinati. ḡ ꝛc. Item Anſ. Poteſtas peccādi non eſt libertas nec pars libertatis. ḡ peccare nullo modo eſt vti libertate. ſed dæmones p libꝫ arbitrū nūq̄ facīt actū qui nō ſit peccatū. nec poſſunt facere ꝓpter obſtinationē in malo. ḡ p̄didērūt libertatis vſum. Item libere velle ꝛ neceſſario velle ſunt oppoſita. ſed dæmones neceſſario habēt malā voluntatē. ḡ neceſſario volunt malū. nō ergo libere. ſed libere velle eſt vſus libertatis. ḡ amiſerūt libertatis vſum. Itē frenetici ꝛ inſani nō habent libertatis vſum. quoniā plus in eis regnat appetitꝰ fantaſticꝰ q̄ rationalis. ſed in dæmonib⁹ eſt furor irrationalis. amens ꝛ cupiſcētia. fantaſia ꝓpria. ſicut dicit Diony. ergo videt q̄ amiſerūt liberū arbitriū. Itē beſtie nō habēt vſum li·ar. quia mouētur ſm impetū. ſed diabolꝰ maiori impetu mouetur ad male faciendū q̄ beſtia. ḡ nō habēt libertatis vſuz. Qꝫ aūt maiori impetu moueat videt in li·lxtiū. q. qꝫ dicit Augꝰ. videmꝰ fortiſſimas beſtias timore penaꝝ a maximis voluptatib⁹ abſtrahi ſed diabolꝰ timore pene nō dimittit ſupbire. ergo maiori impetu ferꝫ in malum. ḡ ꝛc. Cōtra. In quocūq̄ eſt vſus rationis ꝛ appetitus eſt vſus li·ar. ſed in dæmonib⁹ eſt vſus rōnis. quia conferunt ꝛ diſponūt. ḡ ꝛc. Itē ei q̄ nō habet vſum li·ar. nō imputat aliq̄d q̄ faciat. ſed dæmonib⁹ obſtinatis mala que faciūt imputant. ḡ habēt vſum li·arbi.

Itē potēcia incorruptibilis nō alligata organo ſp̄ē in ſuo actu ꝛ vſu. ſed li·ar. in dæmonib⁹ eſt hmōi vſus. ergo nullo modo poteſt impediri a ſuo vſu. Itē nihil q̄ cauſat ab vſu liberi ar. ꝛ ſine illo nō poteſt cauſari. aufert li·ar. vſum. ſed obſtinatio eſt hmōi. ḡ obſtinatō nō auſert li·ar. Prima pater ꝑ ſe. q̄ effectus ꝓprius nō deſtruit cām. Secūda patet. quia obſtinatio eſt a mala volūtate. Itē ꝑ que quis peccat debet puniri. ſed dæmon li·ar. peccauit. ergo in ipo debz puniri. ergo dæmon habet li·ar. ꝛ ꝝſtat q̄ ipm nō eſt ocioſum. ḡ habet
32 aliquē vſum. R⁹. dom̄ q̄ ſi multis modis dicatur vſus ſicut habitū eſt in primo libro. tamen ad p̄ſens ſufficit dico q̄ vſus alicuⁱ potēcie ꝛ dupliciter. Uno modo actꝰ elicitꝰ a potēcia. Alio modo actꝰ elicitus a potēcia ad eū finē ad quē eſt. Primo mō dicendo vſus li·ar. eſt libere velle ſiue eligere. Secundo modo vſus li·ar. eſt rectitudinē ſeruare. quoniā ad illam eſt. Dicēdū eſt igit q̄ obſtinatio dæmonib⁹ nō auferꝫ vſuz primo modo. q̄ libere volūt q̄d volunt ſm vſum. ſecūdo modo ſic. q̄ eoꝝ potēcia ꝛſi in actu erat. nō tamē in actū ordinatū in finē. Rationes aūt p̄bāt q̄ dæmones habēt vſum li·ar. p̄cedūt de vſu ſm primā vīā. vnde
33 cōcedende ſunt. Ad illud q̄d obiicit ad oppoſitū de Anſ. dicendū q̄ Anſ. diſtinguit libꝫ arbitrū p actū ordinatū in finē. qui eſt ſeruare rectitudinē. ꝛ ita ḡtuz ad vſum ſecūdo modo dictū. ꝛ hunc amittūt dæmones
34 obſtinati. Ad illd ḡ q̄d obiicit q̄ poteſtas peccandi nō eſt libertas nec ꝑs libertatis. dom̄ q̄ verꝫ eſt. nūq̄ tamen eſt ſine libertate. ſicut nec peccare eſt ſine vſu libertatis ſiue libere volūtatis. Omis enī qui peccat libere vult. ideo continuatio peccati vſuz liberi arbitrij nō excludit. ſed includit. Ad illud quod obiicitur q̄ 35
libere velle ꝛ neceſſario velle opponunt. dicendū q̄ duplex ē neceſſitas. Quedā a cauſa extrinſeca. vtpote neceſſitas coactiōis. ꝛ hec opponit ei quod eſt libere velle. Quedā vero eſt a diſpoſitione intrinſeca. ꝛ hec huic nō opponit. immo ſtat ſimul cū libertate. talis eſt in libero arbitrio dæmonū. q̄ ita cōglutinant ſibi malū vt nullo modo velint ab eo ſeparī. Ad illud vero q̄d obiicit
36 de freneticis. dom̄ q̄ frenetici ſic habēt vſum fantaſie. q̄ ab⁹ozbēt vſus rationis. et magis agunt q̄ agāt. dæmō aūt ſic habet fantaſiā ꝓteruā q̄ vſus ꝛ actus rationis nō excludit. Illa enī ꝓteritas potius eſt a li·ar. q̄ ſit ab infirmitate nature. ſicut ponunꝰ in frenetico. Ad
37 illud q̄d obiicit de beſtijs q̄ abſtrahunt. ḡ minori impetu mouent. dicendū q̄ illud impetu mouet q̄d non habet retrahēs. Habere aūt retrahēs hoc eſt dupliciter. 38
ſcz intra ꝛ extra. imperꝰ aūt qui magis repugnat li·arbi. eſt illud q̄d excludit retinaculū interiꝰ nō quod exterius excludit. q̄m igit impetus beſtie excludit retinaculum intra. cuius poſſit retrahi ꝑ illud extra. ideo nō habet li·ar. dæmon aūt habet potentiā interioꝝ ꝑ quam ſine aliquo exteriori repellere poteſt retrahi. ꝛ que a nullo extrinſeco poteſt ſupari. ꝛ ideo impetus dæmonū in malū li·ar. nō repugnat ſz cōſonat. ꝛ ſic patet illud.

Queſtio III f

Utrū cōfirmatio vel obſtinatio diminuat libertatis dominiū. Et q̄ cōfirmatio minuat. videt. Liberioꝝ ē potentia ꝛ magis ſuoꝝ actuū domina q̄ omnino nulli ſubiacet neceſſitati cui q̄ que ſubeſt. ſed libꝫ arbitrū cōfirmatum neceſſitatē habet ad bū faciendū. nō cōfirmatū ꝝo minime. ḡ cōfirmatio diminuit dominiū. Itē q̄nto potēcia amplioꝝ. tāto liberioꝝ. ſed cōfirmatio auget libꝫ ar. ad bonū. aīa ꝝo erat indifferēs ad bonū ꝛ ad malum. ergo videt q̄ liberꝰ erat ante ꝛ magis dña actuū

Itē potēcia que exit in actū ex ſeipſa magis eſt ſuoꝝ actuū dña q̄ que exit mediāte alieno beneficio ſiue grā ſed libꝫ arbitrū nō confirmatū ex ſeipſo faciebat q̄d volebat. cōfirmatū aūt q̄d facit implet ꝑ gratiā. ergo liberius erat aīa cōfirmationē q̄ poſt. Itē hoc ipſuz videt de obſtinatiōe. primo ꝑ Anſ. qui dicit q̄ potentia peccādi addita li·ar. ipm diminuit. ergo mlto magis actus peccādi. ḡ maxime neceſſitas peccādi. ſed hꝫ eſt in obſtinatiōe. ergo ꝛc. Itē liberꝰ eſt aliquid q̄d nulli ſubiacet ſeruituti. libꝫ arbitrū in obſtinatis ſubiacet ſeruituti. ante vero minime. ḡ ꝛc. Item liberioꝝ eſt potēcia q̄to facilius exit in actū ad quē eſt. ꝛ tāto minus libera. q̄to difficilꝰ eſt ad illū. ſed difficillimū eſt in angelo obſtinato velle bonū. ergo videt q̄ in eo libꝫ ar. maxime ſit diminutū. Cōtra. q̄ obſtinatio nō diminuat. videt Diony. de diui. no. data inq̄t ipſis angelis dña neq̄q̄ mutata dicimus. ſed ſunt intergra ꝛ ſplendidiſſima. ḡ libꝫ arbitrū ſuit eis datuz. ḡ naturaliter. ḡ nō eſt diminutū. Itē libꝫ arbitrium dicit libꝫ eo q̄ nō poteſt cogi. ergo ſi libertas diminuitur. aliqua coactio introducit. ſed li·ar. obſtinati nullo poteſt cogi. ergo nullo modo poteſt diminui. Itē ſi diminuit per obſtinationē ꝛ peccatū. ergo cū non ſit infinitū. oīno poterit auferri. ergo videtur q̄ aliq̄n perdāt dæmones libꝫ arbitrū. quod eſt ſupra improbatū. Qꝫ aūt cōfirmatio nō diminuat ſed augeat. videtur ꝑ Anſ. in libro de libe. ar. qui ſic dicit. Cui habz quod decet ꝛ expedit. nec poteſt illud ꝑdere. liberꝰ eſt q̄ ꝝo poteſt. ſed libꝫ arbitrū cōfirmatū nō poteſt ꝑdere iuſticiā ꝛ rectitudinē quaz expedit ꝛ decet habere.

non confirmatū potest·g̃ ꝛc. Itē q̃to magis aliquid assimilat illi quod est liberuz in fine libertatis tanto liberius est·sed libeꝛ arbitriū confirmatū magis assimilat deo ꝛ eius arbitrio q̃ non cōfirmatum ergo est liberi⁹. Itē omīs potēcia que habet dispositionē eleuantē ꝛ reddentē facilē ad illud ad qđ est·ē liberio: q̃ illa que caret hac dispositiōe·sed libe.ar. ꝫfirmatū sic se habet respectu nō cōfirmati·ergo ꝛc·

39 R⁹·dōm q̃ qñ querit de diminutiōe dominij libertatis ar·distinguendū est in dominio·Quoddaz est em̄ dominiū qđ opponit coactioni·quoddā qđ opponitur subiectiōi·Si aūt loquamur de dominio libertatis qđ opponit seruituti coactiōis·sic ꝑuat coactionem·ꝛ b̄ dominiū est essentiale li·ar·ꝛ iō nō minuit nec auget·Rursus·qz omnē ꝑuat coactionē equaliter in oñibꝫ tam in bonis q̃ in malis·tā in creatoꝛe q̃ in creaturis·sicut dicit Bern̄·in li·de li·ar·vbi dicit q̃ manet libertas volūtatis integra tā in mal' q̃ in bonis·tā in creatoꝛe q̃ in creatura·Si aūt dicat dominiū qđ opponit seruituti subiectiōis·sic recipit magis ꝛ min⁹·nec inest equaliter omnib⁹·Nā in miseris subiacet miserie·in malis subiacet culpe·in bonis liberꝫ·ꝛ tanto liber⁹ q̃to magis distāt a malo·i creaturis subiacet mādatis·in deo vero supra omne mandatū·ꝛ hoc modo accipiendo dominiū ꝑ confirmationē auget·que magis elongat a subiectiōe culpe ꝛ miserie·ꝛ ꝑ obstinationē minuit·quia cerulcem submittit vtriq̃·Cōcedende sunt igit rationes q̃ obstinatio minuit·ꝛ cōfirmatio auget·quia hac via p̃

40 cedunt·ꝛ ideo vꝛ concludūt· Ad illud quod obiectur p̃mo q̃ cōfirmatio diminuitur ꝑter necessitatem·dōm q̃ necessitas immutabilitatis ad bonū nullo modo repugnat li·ar·nec inquantū liberum a coactione·qz coactio est ab extrinseco·nec inquantū liberꝫ a culpa vel miseria·ꝛ ideo nō diminuit·illa ergo ꝓpositio solū habet veritatē de necessitate coactio

41 nis vel p̃nitatis ad malū· Ad illud quod obiectur de amplitudine·dōm q̃ potentiā ampliarī dupliciter·Aut respectu eoꝝ que posse est nō posse sed de

46 e Triplici acumie scientie vigent demones·videtur Jsi·i diuisiōe ista diminute p̃cedere qz Augſ·ſuꝝ Ben̄·in·qttuoꝛ modos ponit·q̃s etiam mgr̄ adducit i lra·Itē vr̄ superflua·pbs eī n̄ posit nisi duos modos·dicit ei q̃ oē qđ q̃s nouit·discēs vl̄ inueniens nouit·

R⁹·dō·q̃ diuisio Jsi·sufficiēs ē ꝛ solo naꝫbis Aug⁹·Sufficiēcia aūt patz sic·oīe em̄ qđ dīmōes sciūt·aut sciūt cognitōe innata·ꝛ sic dicūtur

Agit de demonum statu p⁹ obstinationē q̃tū ad cognitionem·s·q̃ viuacē sensum non p̃ diderunt ꝛ qb⁹ modis sciāt· e Et licet mali angeli ita ꝑ maliciam sint obdurati·viuaci tam̄ sensu nō sunt penit⁹ ꝑuati·Nā vt tradit Jsiđ·c triplici acumie scientie vigēt demones·s·subtilitate nature·experiētia tēpoꝝ reuelatiōe supnoꝝ spirituum·De hoc etiā Aug⁹·ait·Spirit⁹ mali quedā ꝛa de tꝓalibus rebus noscere p̃mittunt·partim subtilitate sensus·partim experientia tempoꝝ callidiozes ꝑter tā magnā longitudinē vite f partim a sanctis angel·qđ ipsi ab omnipotēti deo discunt

ficere·ꝛ respectu taliū nō est vꝛ·ꝛ tale est malū·vnde diuina potēcia que est amplissima ꝛ liberrima non est respectu mali Ad illud qđ obiicit de beneficio ꝛ gra 42
tia·dicendū q̃ illud vꝛ est si eque bene ꝑ se posset sic̄ potest cū gratia·sed hoc nō est verū·qz illud bñficium gratie eleuat potēciā ad ea q̃ ꝑ se attingere nō poterat·

Ad illud quod obiicit q̃ obstinatio nō minuit·quia 43
integra manent data·dicendū q̃ illud intelligitur q̃n/tum ad substantiā naturaliū·nō q̃tum ad habilitates vt melius infra videbit· Ad illud qđ obiicitur q̃ li/ 44
bertas est dominiū ꝓpter ꝑuationē coactiōis·dicen/ 45
dū q̃ q̃tum ad illud nō diminuit sicut p̃dictū est· Ad illud qđ obiicit q̃ toraliter posset tolli libertas·dōm q̃ verū est de ea que diminuit qualis est libertas a culpa ꝛ miseria·de alia ꝫo nō est vꝛ·ꝛ sic patet illud·Patēt etiā omnia alia litteralia ꝑ hec dicta·

De consequentibus obstinationem angelorum malorum·

Et licet mali angeli ꝛc·Supra egit magister de confirmatione ꝛ obstinatione angeloꝝ·in hac ꝑte agit de cōsequentib⁹ ad hec·Diuidit aūt hec ꝑs in duas·In ꝓma agit de his que cōsequunt obstinationē·In secūda de his que cōsequunt cōfirmationē·j·di·ix·post ꝓdicta superest ꝛc· Prima diuidit in duas·In prima agit de demonū statu post obstinationē q̃tū ad cognitionem·Secundo vero quantū ad vim operatiuā·ibi quoꝝ scientia atq̃ virtute ꝛc·Et illa secunda pars duas habet·In prima determinat potentiam demonuz respectu creaturaꝝ generaliter·In secunda vero respectu hominū·ꝛ hoc infra di·viij·Solet etiam in questione versari· Prima pars habet tres partes·In prima ostendit quid possint·In secunda vero qualiter·In tertia vero quantum p̃mittunt·Primum facit·ibi quoꝝ scia atq̃ virtute ꝛc·Secundū·ibi·Nec putandum est istis transgres·Tertium vero facit·ibi·Illud quoq̃ sciendum est ꝛc·Et ita duo generaliter continet ista pars·primū est de demonum cognitione·secundum de virtute·

iussu eius sibi reuelantib⁹·aliquando idem nephandi spiritus ꝛ que acturi sunt velut diuinando p̃dicunt·

Agit de potentia demonuz respectu creaturarū generaliter quid sint· f

Quoꝝ scientia atq̃ virtute magice artes exercent·quib⁹ tamen tā scientia q̃ potestas a deo data est·vel ad fallendum fallaces·vel ad monendum fideles·vel ad exercendā ꝑ bandamq̃ iustoꝝ patientiā·Unde Augustin⁹ in li·iij·de trinitate·Ideo inquit infirme cogitationi quid possit occurrere·cur scz ista miracula etiam magici artib⁹ fiant·Nam ꝛ magi ꝑ

scire acumie sensus·sut cognitione acq̃sita sz cognitō acq̃sita p̃ cē dupl'r·aut de rebꝫ q̃ sb̄sunt rōi ꝛ b̄ ꝑ experiētiā ad discūt·aut ō rebꝫ q̃ sunt s ꝛ sic ē ꝑ reuelatōz superioꝝ spūuz· Q̃ g̃ obiicit ō Aug· dōm q̃ duo modi reducūtur ad vnū·ꝛ iterꝫ aug· magis assignat modos p̃dicēdi futura q̃ cognoscēdi· Pbs aūt loq̃t de cognitōe acq̃sita· vel si generaliꝰ ō omnitūc sub inuēcīōe

cōprehēdit sensus acumen ꝛ experientiā temporum·

f Partim a sanctis angelis ꝛc·Innuit mgr̄ q̃ demo/ 47

tes aliqua cognoscunt a sanctis angelis que ab omni potenti deo discunt iussu eius sibi reuelantibus. Cōtra. Demones sunt inimici dei ⁊ angelorū. si ergo ab inimicis abscōdēda sunt secreta consilia. ergo videt q deus eis nunq̄ reuelari faciat. Ieiūpi sunt in tenebras damnationis. g̃ cum non sint idonei ad gratiā. et reuelatio sit cognitio gratie nō nature. videtur q nullo modo fiat ipsis demonibꝫ. R°. dm ⁊ p̄ hoc habendum ē qđ dicit Isidorus ⁊ Aug⁹. q aliqua p̄sciunt reuelatione supernoꝝ spirituū. cui⁹ reuelationis ratiō/ nem est finis ⁊ modus. Finis quia mirabil' sapientia q inimicantes sibi ipl'et voluntatē suam vnde sicut reuelatio somniō ē ex alratione ioseph facta insidiantibus fm mirabilem dei dispositionem. licet fm intentiones illoꝝ esset ad impedimentuz. sic deus ita ostēdit per angelos suos demonibꝫ. vt dum illi obuiāt aliquid valde decens ⁊ cōperens ordinatissime im/plear et eliciat. Et ex hoc patet primū quia non est simile. Vña/num eīm consilium potest irritari. nō tñ diuinū

Exo. viij

48 Attendend⁹ est eriā modus. duplici enim modo fit reuelatio Aliquādo mentis illustratione. sic̄ fiebat sanctis p̄betis. ⁊ hec est gr̄e Aliquando vero sola p̄dictiōe. sicut homo reuelat aliquando voluntatē suā. ⁊ hoc non est gratie aliquo modo p̄ficientis vel eleuātis naturā. sed potest esse opus misericordie si illud ordinet ad bonū eius cui predicit. vel iusticie si ordinet ad punitionē alicuⁱ⁹ mali. vtpote si ad fallendū fallaces. vel vtriusq̄. si simul ad vtrūq̄. ⁊ ita est quasi semp. quia huiusmodi futura p̄dicun

Q̄ demones nō sūt creatores.

raonis serp̄tes fecerūt ⁊ alia. sed illud est amplius admirandum quomodo magoꝝ potentia que serpentes facere potuit. vbi ad muscas minutissimas scz cinifes ventū est. omīno defecit. qua tertia plaga egyptus cedebat. Ibi certe defecerunt magi dicētes. digitus dei ē hic. Illi intelligi dat nec ipos q̄dē transgressores angelos ⁊ aereas potestates in imā istam caliginem tanq̄ in sui generis carcerem ab illius sublimis ethereę puritatis habitatiōe detrusos. p quos magice artes possunt quicq̄d possunt. non autē aliquid valere possunt. nisi data desup potestate. Datur aūt vel ad fallendū fallaces sicut i egyptios. ⁊ in ipos etiā magos data est. vt in eoꝝ spirituū operatione videret̄ ammirandi a quibus fiebāt damnandi. vel ad monēdū fideles ne tale aliquid facere pro magno desiderent. ꝓpter quod etiā nobis in scriptura sunt prodita. vt ad exercendam. p̄bandā. manifestā damq̄ iustoꝝ patientiā.

De potestate demonum respectu creaturaꝝ qualiter possint. g

Nec putandū est istis trāsgressoribus angelis ad nutū seruire hanc visibiliū rerū materiaz sed deo potius a quo hec potestas datur inquantū incōmutabilis iudicat⁹. g Nec sane creatores illi mali angeli dicēdi sunt. quia p illos magi ranas ⁊ serpentes fecerūt. non enim ipsi eas creauerūt. Omniū quippe rerum que corporaliter visibiliterq̄ nascunt occulta quedaz semina in corporeis mūdi hui⁹ elementis latent. que deus originaliter eis indidit. Ipe ergo creator est omniū rerum q̄ creator est inuisibilium seminum. quia que cūq̄ nascendo ad oculos nostros exeunt. ex occultis seminibus accipiunt ꝓgrediēdi hic primordia ⁊ incrementa debite magnitudinis. distinctionesq̄ formarū ab originalibus (vt ita dicam) regulis sumunt.

Sicut ergo nec parentes dicimus creatores hominum. nec agricolas creatores frugum. q̄uis eoꝝ extrinsecus adhibitis motibus ista creanda deꝰ ⁊ tus interi⁹ operet. ita nō soluz malos. sed nec bonos angelos fas est putare creatores. Sed p subtilitate sui sensus et corporis semina istaꝝ rerū nobis occultioza nouerūt. ⁊ ea p congruas tēperationes elementorum latenter spargūt. atq̄ ita ⁊ gignendarū rerū ⁊ accelerādorum incrementoꝝ p̄bent occasiones. Sed nec boni hoc nisi quantū deus iubet. nec mali hoc iniuste faciūt nisi quantuz iuste ipe p̄mittit. Nam iniq̄ malicia voluntatē suam habet iniustam. potestatez autē non. nisi iuste accipit siue ad suā penā. siue ad aliorū. vel penam malorum vel laudē bonoꝝ.

Q̄ parentes nō sunt creatores filiorum. nec agricole frugum.

Puto q eos magi ranas et alia fecerint.

R°. dēm q quedā est virtus que in p ductione reꝝ solum operatur exterius. quedam que perfecte operatur interi⁹ quedā primi ⁊ tertius. ptim do vero exteriꝰ. Virtus artificis solum operatur exterius amouendo siue iungēdo ⁊ applicando vnā naturaz cum alia. Virtus aūt operatur p̄fecte interius. quia ipsa primordialia que sunt intima p̄ducit semina. Virtus vero que est partim interi⁹. partim exteri⁹. est virtus nature. que extrinsecus est respectu rationum seminalū. sed interi⁹ respectu p̄ducendoꝝ ex ipsis. Natura eīm dū operat immittit virtutē suam vsq̄ ad intima passi. ⁊ in illa immissione ipam essen/

49

Iniqꝰ hz ratur interi⁹ a se volūta quedā primi ⁊ tertius. ptim do vero exteriꝰ. Virtus artificis solum operatur exterius

tiam forme que erat in potentia incõpleta non pro/
ducit. sed producta a deo supponit. ipsam tamẽ ad/
iuuando ad actũ perfectum adducit. solus igitur il
le potest illas seminales rationes facere qui potest
creare. quoniã ipe non sunt ex alijs sed ex nihilo. et
ex ipsis fiunt
omnia q̃ na/
turaliter pro/
ducũtur. igi/
tur nec pater
est creator fi/
lij. nec agrico
la segetuz. da
licet par ope
retur interi9
sicut natura.
tamen opera
tur exteri9 et
circa aliquid
z ex aliquo.
non ex nihi/
lo. licet non
operet adeo
exteri9 sicut
agricola. ope
ratio autẽ de
monis magi
est simil' ope/
rationi agri/
cole cũ prine

Sicut iu=
stificatioez
mentis. ita
creatioz re
rũ solus de
us operat.
licet creatu
ra extrinse/
cus seruiat

b Sicut ergo mentẽ nostrã iu=
stificando formare non potest
nisi deus. ꝓdicare autẽ extrin=
secus euangeliũ etiã homines
possunt. non solũ boni per veri
tatem. sed etiaz mali p occasio=
nem. ita creationẽ rez visibiliũ
deus interius operat. Exterio
res autẽ opationes atq; ꝓtem=
perationes siue occasiones ab
angelis tam bonis q̃ malis vt
etiã hominib9 adhibent. Sed
hec ab hominib9 tanto difficili=
us adhibent. q̃tum eis desunt
sensuũ subtilitates. z corporuz
mobilitates i mẽbris terrenis
z pigris. Unde qualibuscunq;
ãgel' vicinas causas ab elemẽ=
tis cõtrahere quanto facili9 est
tanto mirabiliores in huiusmo
di operib9 eoz existunt celeri=
tates. sed non est creator nisi q̃
principalit' ista formet. nec q̃s
hoc potest nisi vnus creator de
us. Aliud est enim ex ĩtimo ac
summo causaz cardine conde
re ac ministrare creaturam. qõ
facit solus creator deus. Aliud
autẽ ꝓdistributis ab illo virib9
ac facultatibus aliquã operati
onem forinsec9 admouere. vt
tunc vel tũc. sic vel sic. exeat qõ
creatur. Ista quippe originali=
ter z primordialiter in quadaz
textura elementoz cũcta iam
creata sunt. sed acceptis opor=
tunitatibus postea pdeunt.

De potestate demonum q̃=
tum eis respectu creaturarum
permittatur. b

Illud quoq; sciendũ est q̃ an
geli mali quedã possunt per na
ture subtilitatẽ. que tamen nõ
possunt ꝓpter dei vel bonoruz
angeloz prohibitionẽ. id est q̃z
non ꝓmittunt illa facere a deo
vel ab angelis bonis. possent
vtiq; fecisse cinifes qui ranas
serpentesq; fecerũt Quedam
vero nõ possunt facere etiam si
permittant ab angelis superi=
oribus. quia non ꝓmittit deus
Unde Aug9. in li. iij. de tri. Ex
ineffabili potentatu dei fit. vt
qõ possent mali angeli si ꝓmit=
terentur. ideo non possunt. q̃z
non ꝓmittunt. Neq; eĩ occur
rit alia ratio cur nõ poterãt fa
cere cinifes qui ranas serpen=
tesq; fecerunt. nisi quia maioz
aderat dominatio. phibẽtis dei
p spiritumsanctũ. qõ etiam ma
gi confessi sunt dicẽtes. Digit9
dei est hic. Quid aũt p naturã
possint. nec possint ꝓpter ꝓhi=
bitionem. z q̃d p ipsius nature
sue cõditionẽ facere nõ sinãtur
homini explorare difficile ẽ. im
mo impossibile. Nouim9 homi
nem posse ambulare. et neq; h̃
posse si nõ ꝓmittat. volare aũt
non posse. etiam si ꝓmittatur.
Sic z illi angeli quedã possunt
facere si ꝓmittant ab ãgelis po
tentioribus ex ĩperio dei Que
dam vero nõ possunt etiã si ab
eis ꝓmittant. quia ille nõ ꝓmit
tit a quo est illis talis nate mo
dus. qui etiam per angelos su=
os illa plerũq; nõ ꝓmittit. q̃ cõ=
cessit vt possint.

i Illud quoq; sciendum ẽ. In
nuit magister q̃ angeli mali. vel
demones quedã possunt p natu/
re subtilitatem. que nõ possunt
propter dei phi/
bitionem. Cõ/
tra hoc est q̃ de/
us sic dedit vir/
tutes rebus. et sic
administrat eas
vt eas agere p/
prios motus si/
nat. sicut dicit
Augustin9. vt/
ꝺ ciuitate dei. vn
de peccare volẽ/
tes non cohibet
sed sinit ꝓut vo
lunt peccare. er/
go pari ratione
non debet ange/
loꝛum potestam
cohibere. R9.
dicendum q̃ de9
voluntate non
cohibet propter
legem libertatis
quam eis statu/
it. sed iusto iudi
cio de malo ĩpe/
tus ruere ꝓmit/
tit. sed virtutem
restringit iudicio
eq̃ iusto. q̃z ope/
tio poterit evt fre
quẽt in bis q̃ po
tentia abundant ẽ
ad alioz afflicti
onẽ z punitionẽ
qñ igit ois pẽa
deber esse iusta si
habẽs potestatẽ i/
iuste affligit vel
vult afflingere. debet potestas cõpesci nõ rõne ei9 q̃ agit.
sed rõne ei9 qui patit. nisi altissima dei iudicia aliud re/
quirant. Qz ꝙ obijcit q̃ res agere ꝓprios mot9 sinit. non
intelligit q̃ nõ cõpescat virtutẽ p̃ rias ptãtes. sz q̃ tñ
sinit agere cũtũ suã iusticiã decet ꝓmittere.

Aug9.

Quare nõ
potuerunt
produ/cere
cinifes qui
ranas z ser
pentes fece
runt.

Exo. viij
si

AD intelligentiã h9 ptis fm duo q̃ mgr determinat. duo q̃runt. Primũ est de cognitõe demonũ. Scõm est de ipoz virtute sup rez pdu/

ctione. Circa pmũ tria q̃runt. Primũ vtz cadat in de/
mõib9 deceptio siue error circa p̃tia. Scõm vtz obli
uio circa ꝑterita. Tertiũ vtz pcognitio circa futura.

Questio I g

Q[uæ]r[itur] ceptio cadat in demonibꝫ circa p[rin]cipia. vidꝫ Roma. j. q[uo]d nō ꝓbauerūt habere deū in noticia. tradidit illos d[eu]s in reprobū sensum. h̄ dicit aplūs de hoīb⁹. g eq̄ vel magis seuer⁹ est d[eu]s in angelos. g vidꝫ q dati sunt in reprobū sensum. sz in omnibꝫ talibꝫ cadit error. g r̄c Si tu dicas q illud intelligiꝫ de sensu in agendis non in cognoscēdis. Cōtra. Aug⁹. dicit sup Gen̄. ad lr̄am q malꝰ angelꝰ intelligunꝫ p tenebras. boni vero p lucē sed tenebra magis dicit ꝙtationē luminis q̄z calonis. g vidꝫ q cognitio eoꝝ sit obscurata. g r̄ error subiecta.

Jt̄ē vidꝫ q error sit penitus subiecta. q[uæ] Dion. de diui. no. dicit. q in demonibus est furor irrationalis. amens ɔcupiscētia. fantasia ꝓterua. sz fantasia est p̄n̄cipiū erroris. g vidꝫ q rō eoꝝ penit⁹ sit subiugata errori. Jt̄ē p̄ sile. Noī inflicta est ꝓ peccato ignorātia. nō tm̄ agendoꝝ. sz etiā cognoscēdoꝝ. g si nō min⁹ peccatū angelicū debuit puniri. ꝙz r̄c. Jt̄ē h̄ vidꝫ p sile. Sic̄ se habet affect⁹ ad bonū. ita intellect⁹ ad verū sz affect⁹ demonū adeo est depⁿsus q nō p̄ moueri in amorē boni. aut inordinate mouꝫ si amat. g nec intellectus i speculationē veri. Si tu dicas q p̄tm̄ magis corrūpit affectū demonū q̄z intellectū. Cōtrariū vidꝫ. Nā omnē prauā electionē p̄cedit prauū iudiciū. q nō eligit volūtas deliberatiua nisi p̄cedat iudiciū. g vidꝫ q p̄ma rō ordinādi sit in iudicio. r ita in cognitione. ergo magis q̄z in voluntate vel eque debet esse punitio

Jtem hoc confirmaꝫ. q excecatio r obstinatio sunt pene peccati. ergo sicut affectio p̄supponit cognitionē ita obstinatio q̄ est pena affectionis excecationē que ē pena cognitiōis. g cū diabol⁹ sit obstinat⁹. etiā est excecatus. Jt̄ē bonū est diffusiuū sui. r ver̄ similiter. r magis est diffusiuū sui bonū q̄z verū. q h̄ habet de sua ratione. si g deus inq̄ntum bon⁹ subtrahit influentiā bonitatis affectiue ipsoꝝ demonū. g inq̄ntū ver̄ diffusione luminis ipi cognitiue. Jt̄ē q̄ch̄d sit de cōseruatione luminis dati. tm̄ demonibꝫ cū sint in statu dānationis noua dona nō debēt dari a deo. sz nihil p̄t aliquis addiscere nisi xp̄o docēte. sicut dicit Aug⁹. in li. de magis. g si xp̄s nō debet noua dona eis donare. g nec nouā cognitionē. ergo in his que ante lapsum nō cognouerunt. ex quo nō habēt doctorem veritatis. necessario errant r decipiunt. Sz ɔtra Luc. xvj. dr: q filij seculi huius ꝓdentiores sunt filijs lucis in generatione sua. loquit de malis. g r̄c. Jt̄ē Dion. de di. no. Data ip̄is dona nequaq̄ mutata dicim⁹. sz sūt integra r splēdidissima. loquit de demonibꝫ. g si habuerūt naturale iudicatorium illuminatū r potēs dirigi in cognoscēdis. videtur r̄c. Jt̄ē Jsi. de sum. bo. Prauaricates angli eriam sanctitate amissa. sensum angelice nature nō amiserūt. Jt̄ē peccatū nō est ɔtra actū sed ɔtra ordinem act⁹. g nō est ɔ cognitionē simplr. sz ɔtra cognitionez ordinatā in finē. si g cognitio speculatiua q̄ntū est de se nō dicit cognitionē ordinatā in finē. pater q ꝓ peccatum nō debet depⁿsari. 57 ℟. dōm q ceptio r error venit ex inordinatione siue deuiatione iudicij. Judiciū autem duplex est in q̄libet rōcināte. Unū q̄ est cognoscēdoꝝ. q̄ est veri sub rone veri. Aliud agendoꝝ sub rōe boni. Et p̄maz est intellect⁹ speculatiui. nec spectat ad li. ar. scōm vo est intellect⁹ practici. r est ꝓ li. ar. Primum iudiciū r si maneat integrū q̄ntum ad substantiā potētie. nihilominꝰ ꝓ culpā est in angelis aliquo modo obnubilatū. quia errant frequēter in iudicando de multis. r in multis decipiunt. maxime cū iudicant de cōtingentibus. illud iudiciū est in eis omino subuersū r quantū ad hoc excecati sunt angeli mali. sicut q̄ntum ad affectū obstinati. r propter istius iudicij subuersionem dicunt tenebra r dari in reprobū sensum. r sic ꝓz rsio ad ꝑmum. 53 Ad illud q̄d obūcit de Dion. q est in demonibꝫ fantasia ꝓterua. dōm q fantasia dupliciter accipit. Aliq̄n ꝓ vi sensitiua collatiua sensibilium receptoꝝ. Aliq̄n fantasia dr: apparitio fm q dr: pha. nos q̄d est apparitio. Et primo modo est in solis corporibꝫ. secūdo modo in spiritibꝫ. Nec aūt fantasia ꝓterua dr: esse in demonibꝫ. q̄m r si demones intelligēres sint r multa vera cognoscāt. tm̄ alios nolunt docere. sz a veritate seducere. r ideo quia nō possunt nisi ꝓ apparentes similitudines. hinc est q studiū demonū maxie circa talia est intentū. sicut magn⁹ clericus qui vellet alios paralogisare studeret in sophismatibꝫ. r iō fantastici dicunt ꝓpter rationes fantasticas r apparentes quas inueniūt. r hanc fantasiaz dicit ꝓteruā. Quia cū fm iudiciū suū veritatē cognoscant. tamē cognitaz scienter impugnāt. Vel hoc est proteruire. s. veritati intellecte obuiare. ideo habēt fantasiā ꝓteruā. Habēt etiam cōcupiscentiā amentē. quia cū non deberent appetere nisi honestū r cōferens. appetūt res maxime nocuas. sicut peccare r alios in peccatū precipitare. q̄vis hoc non intendāt finaliter. Ibi est furor irrationalis. quia cū solis malis debēt ex ratione irasci. irascunt r furūt contra bonos. Ad illud quod obūcit q dō 54 mini inflicta est ignorātia fm speculationē intellectus dōm q ver̄ est in posteris. sed ade nō est inflicta ignorantia cognoscendoꝝ. quia habuit cognitionē sibi innatam. Sic r demones quia habuerūt cognitionē sibi innatā. r deus vir subtrahit de na sua naturalia. s. gratis data. ideo nō inflixit ibi ignorantiā in ītellecta speculatiuo. sed tamē ignorantie pena cōtraria est. r excecatas in intellectu ꝓterito. Parvulis aūt dicit infligere ignorantiā. nō subtrahēdo scientiā sed non apponendo. Preterea moles carnis corrupte aggrauat intellectus iudiciū. r ideo nō est simile. Ad illud quod obūcit. 55 q affectus est ꝓ uatus rectitudine volūtatis. dicenduz q petm̄ magis respicit voluntatē. r magis directe opponit bonitati affectionis q̄z veritati cognitiōis. et dēmones nō sunt ita prauati lumine cognitiōis q culpam sicut bonitate affectiōis. Verūm sicut ꝓ ta cruz est. est quoddā iudiciū q̄d est cōiunctū volūtati r est sb uersum in malis angelis r excecatū. iō ptz solutio ad alia duo sequētia. Ad illud q̄d obūcit q bonū ē dif 56 fusiuū sui. dōm q est loq̄r de diffusione boni simpliciter r boni gratuiti. Si loq̄mur de diffusione boni simplr. ad tot se extendit rō boni ad q̄d r veri. q: vtrūq̄z ɔuertit cū ente r in omnibꝫ entibꝫ. Si aūt de diffusione boni gratuiti nō est ver̄ q: multi sunt q̄ idonei sunt ad capiendā intelligentiā. q tm̄ idonei nō sunt ad capiēdaz gr̄am. Ad illud q̄d obūcit. q nō debēt eis dari bona 57 dōm q donatio duplicit p̄t accipi. ꝓpr̄ie r cōic. Propr̄ie donū dr: q̄d simplr. aliūde est. cuiusmodi sunt gratie infuse siue dona infusa. r talis est gratia gratūfaciens vel ad eā habilitās. Alio mō dr: donū q̄d est p adiutoriū diuinū. nihilominꝰ tm̄ p acq̄sitionē nostrā. r illō nō dr: proprie donū. sz habitu respectu ad hoc q̄d nō acquirit sine dei adiutorio. r hoc mō dr: dar dona bonis r malis. Quia cū dr: dedit lumē dignitatis ab initio. q̄d poterat ad inq̄sitionē multoꝝ scibiliū. r ip̄e nō subtrahit q̄d dedit. nec etiā ɔseruationē. cuz talia possint stare cū peccato mortali. r ideo q̄ habet p̄mū donū p̄t multiplicare. etiā reprobi etiā dr: deus dr: docere non inspirando siue infundēdo. sed cooperando lumini dato.

ꝛ cõseruando illud. Exemplũ huius est. de⁹ dedit frumẽtum auaro. ꝛ dedit terrã potentẽ fructificare. cũ recolligit multũ de blado de bona terra de⁹ dat. sz nõ ita sic̃ ille sterilẽ terrã sine actu seminis faceret fructificare. hoc em̃ ꝓprie esset donũ. ꝓmo modo solũ large. sic de⁹ dat dona bonis ꝛ malis. ꝛ demonibꝫ ꝛ hominibꝫ. cuius ipis hec ipsa in mala ꝯuertunt. Ad ea aũt que obiciunt ad oppositũ. dom̃ ꝙ intelligunt de iudicio speculatiuo. tamen de illo nõ est intelligendũ ꝙ magis vigeat ī malis ꝙ in bonis. vel etiã tm̃ sicut añ lapsum. q: reuera ꝙ/uis multa clare cognoscãt. maxime illa quoꝝ cognitio est eis innata. rõne q̃ dicit Diony. ꝙ hũt sibi data integra. tm̃ in multis errãt ꝛ fallunt illi nephandi spũs. q: ꝓsumptuosi ꝛ curiosi sunt ꝛ ideo frequenter iudicãt de his que eoꝝ iudicio nõ subsunt. ꝛ ideo a veritatis tramite in errorem labunt. Et sic patent oĩa obiecta.

Questio II b

Utꝝ in demonibꝫ cadat obliuio circa ꝓterita. Et ꝙ sic. videt. nullꝰ ꝛe sapiẽte fit stultꝰ nisi aliq̃d obliuiscat. demones aũt de sapiẽtibꝫ facti sunt stulti. maxie lucifer de quo Ezech. xxviij. tu plenꝰ sapia. Et de q̃ Eccl. iij. Melior est puer sapiẽs rege sene ꝛ stulto. Glo. exponit de lucifero siue diabolo. q̃ ꝛc. Itẽ gr̃a repat er reformat totã imaginẽ. q̃ ꝛ pcm̃ deformat. sz deformatio memorie ꝛ corruptio ei⁹ p obliuionẽ. q̃ videt, ꝙ pcm̃ in vim memorariuã inducat in angelis obliuionẽ. Itẽ intelligere ꝛ memorari ipoꝝ demonũ est cũ variatione q̃ in ꝛpe. sz oĩe qđ mẽsurat a ꝛpe senescit ꝛ rẽdit ad corruptionẽ. q: ꝛps facit distare qđ est. vt dicit pbus. vñ est ꝓncipiũ corruptiõis p se. q̃ cũ corruptio circa vim memorariuã sit tm̃ p obliuionẽ. patet ꝛc. Itẽ sicut se habet intelligẽtia ad errorẽ. ita memoria ad obliuionẽ sz intelligẽtia angeli cadit deceptio. ꝛ in volũtate obliquatio. q̃ in memoria cadit obliuio. Itẽ opposita nata sunt fieri circa idẽ. sz memoria angeli potest pficere addiscẽdo. q̃ pari rõne deficere obliuiscẽdo. cũ stat⁹ ille sit magis aptꝰ ad defectũ q̃ ad pfectũ. Itẽ mẽte humana solꝰ deꝰ supior est sic̃ vult Augꝰ. sz cõtingit ī mẽtem nostrã cadere obliuionẽ. q̃ si par est angelice. multo fortiꝰ in mẽte demonũ. Qꝝ aũt in mẽte nra cadat obliuio q̃ tum ad supiorẽ pt̃e. pt̃z. q: Augꝰ. dicit ꝙ eoꝝ cognitio q̃ spectãt ad diuinitatẽ est supiorꝝ ꝓtis. sz frequẽter taliũ obliuiscimur. q̃ ꝛc. Sz ꝯ. qđ est naturale. est indelebile. sz spẽs existẽtes in angelica memoria sũt ei innate ꝛ ꝯcreate. q̃ sunt indelebiles. si q̃ obliuio veit p deletionẽ spẽi. pt̃z ꝛc. Itẽ oĩe qđ recipit in aliq̃. est ibi p modũ recipiẽtis. q̃ spẽs q̃ est in angelica memoria est ibi p modũ recipiẽtis. sz memoria angelica est incorruptibilis nec ꝛpedet a corruptibili. nec quãtũ ad subam. nec quantũ ad operationẽ. nec p se. nec p accens. q̃ spẽs q̃ ibi recipit est simplr̃ incorruptibilis. Jrez b videt a minori. Uertibilior est volũtas q̃ aliqua interior potentia. sz culpa q̃ adheret voluntati adheret vertibiliter. q̃ multo fortiꝰ spẽs q̃ est in memoria est in ea indelebiliter. si q̃ obliuio est ꝓter deletionẽ spẽi. pt̃z ꝛc. Itẽ oĩe qđ corrũpit. aut corrũpit q: hz ꝯtrũ. aut q: est ex ꝯtrarijs. aut q: est in aliquo qđ habet ꝯtrariũ vel ex ꝯtrarijs. Hec scripta est a pbo in li. de mor. ꝛ vita. sz spẽs exis in memoria demonis, nullo pdictorum modoꝝ est corruptibilis. q̃ ꝛc. Itẽ pbus dicit ꝙ virtus sensitiua nõ senescit q̃tũ est de se. sz solũ rõe organi Uñ in ꝓmo de aĩa dicit. Si pbyter vel senex acciper oculũ pueri. videret vtiq̃ sicut videt puer. q̃ cuius virtꝰ memorariua ipsiꝰ demonis nõ pẽdeat ex organo. non senescit nec lassat in opando. q̃ nec ī recipiẽdo spẽs. ex ita vt videt nec obliuiscat. Rꝰ. dom̃ ꝙ actũ memorie 58
cõtingit accipe. ꝛ p modũ habit⁹. ꝛ iste ꝛetinere spem Et esse dr̃ p modã actus. q: cõtinue tenet. ꝛ dic magis stanti siue cõsummationẽ q̃ actionẽ. Est ꝛ aliꝰ actꝰ memorie q̃ est meminisse siue recordari. Primus q̃dẽ actꝰ naturalis est ꝛ non subest voluntati. nec penes illũ attenditur meritũ vl̃ demeritũ. Secũdꝰ vero actus potest ordinari ad bonũ ꝛ eꝝ oppositũ. s. ad malũ. Secom 59
hunc duplicẽ modũ distinguendũ est in obliuiõe. Nã si dicatur obliuio p oppositionẽ ad tentionẽ speciei. sic est deletio speciei ꝛ memoria. Si aũt dicat p oppositum ad recordationẽ. sic dicit debilitationẽ q̃tum ad istũ actũ qui est meminisse. ꝛ hoc potest esse bonum. scũ obliuiscimur maloꝝ illaroꝝ nobis. ꝛ malũ cuz obliuiscimur eoꝝ que nobis essent expedienda ad salutẽ. Contra. qđ dicit Deut. iij. Caue ne vnq̃ obliuiscaris dñi dei tui ꝛc. Si igit loquamur de obliuione ꝓmo modo sic dico ꝙ non cadit in demonibꝫ. nulla em̃ est ī eis deletio speciei. Si secundo mõ. sic dico ꝙ cadit. imo ceciderit magna obliuio. quia obliti sunt sue salutis. obliti bñficioꝝ dei. q: cũ ꝯuertunt ad mala. inhabiles fiunt ad recolendũ bona. ℔ modo ꝓcedo q̃ obliti sunt. et tic ꝓcedunt due ꝓme rationes. Prima que sumpta est a stulticia. Secũda q̃ sumpta est ab imagine deformata. nã ꝓcedunt hac via Ad illud qđ obiicit ꝙ intellige 60
re cadit in ꝛpe. dom̃ ꝙ cadit in ꝛpe extenso noie temporis nõ, put est motꝰ ꝓmi mobilis mẽsura. q: nec demonuz esse nec intelligere pẽdet ex illo. Uñ aliter potest dici. ꝙ q̃libꝫ actꝰ vt actus cadat sub ꝛpe vel in ꝛpe. nõ tm̃ actꝰ vt habitꝰ. q: habet modũ sube intra. nec habet variationem. ꝛ ideo sicut suba demonũ nec corrũpit nec senescit in ꝛpe. nec habitꝰ. ita etiã nec actꝰ vt habitꝰ. ꝛ talis est retentio speciei. ꝙ hoc patet aliud ꝙ nõ est sile de intelligere ꝛ obliuisci. q: intelligere nõ tam est actꝰ naturalis q̃libꝫ etiã cõformabilis voluntati. ꝛ sũt errare. sed spem tenere vel amittere est ex potẽtia vel impotentia naturali. Prima rõ illa nõ valet. q: cũ memoria habe/ 61
at naturã ī speculare siue speculti. ītelligẽtia naturã luminosam siue lumis. ꝛ angelꝰ plꝰ hz d̃ natura speculi ꝛ de potẽtia recipiẽdi q̃libꝫ de nata lumis. illa em̃ ī solo deo est portissime vel ī his q̃ sunt deiformes p gliam. tõ nõ valet nec est sile. Magꝭ em̃ pt in tenẽdo spem q̃libꝫ in recte iudicãdo. aliq̃ em̃ sunt supra iudicũ angeli. non sic est de tẽtiõe spei. Ad illud qđ obiicit ꝙ opposita nata 62
sunt fieri circa idẽ. Utꝝ ẽ nisi alteꝝ naturalit̃ insit. ꝛ nata angli possibil̃ est ad receptiõez p naturã. ad electionẽ vo mime Ad illd̃ qđ obiicit. ꝙ solꝰ deꝰ est ma 63
ior mẽte bũana. dom̃ ꝙ veꝝ est q̃tũ ad rõnẽ pficiendi. tm̃ q: mẽs bũana ex ꝯiunctiõe cuz coꝛpe terrestri aliqs ꝯtrahit. ꝓtrectates ꝛ defectꝰ depm̃tes. q̃tũ ad h̃ est inferior mẽte anglica. ꝛ iõ sic̃ mẽs bũana ipedit ab actuali ꝯsideratiõe. ꝓpr̃ depssionẽ corꝑis. ita etiã cõpellitur obliuisci. intellectꝰ aũt angelicꝰ sp̃ ẽ in actu ītelligendi ꝛ iõ nõ est mirꝝ si memoria sp̃ est ī actu ꝯseruandi. et sic patent obiecta.

Questio III i

Utrũ in demonibꝫ sit ꝓgnitio q̃ ad futura. Et ꝙ sic. videt ꝙ sile. q: astronomi ꝛ mathematici p cursũ astrorũ ꝓgnoscũt ꝛ dicũt multa futura. ꝛ videm⁹ q̃ ī multis ꝛa dicũt. q̃ si maior ẽ intelligẽtia ꝛ cognitio ī demonibꝫ. videt ꝛc. Itẽ h̃ oñdit ab effectu. q: isti magi ꝛ diuini ꝓ pacta cũ demonibꝫ multa ꝛa ꝓdicũt. ꝛ nõ pnt nisi p revelationẽ demonũ. q̃ videt ꝙ ipi futura ꝓgnoscunt.

Itẽ videt h̃ a minori. q: intellectꝰ agẽs in somnis ꝛī

ertasi multa ꝛa futura ꝓuideꝛ·sic ptz·qꝛ freq̃nt somnia mus qđ euenit nob ꝓ lõga tꝑa·sz demões sunt oĩno abstracti a sensibꝫ·g̃ ꝛc· Itẽ rõe videt·qꝛ aĩa q̃dã mõ est oſa·qꝛ i ea est q̃ est oſa fieri·q̃stũ est ex pte itellectus passibil·ꝛ q̃stũ est ex pte itellect agẽtis ẽ in ea q̃ est oſa facere·g̃ si intellect agẽs esset liber· vel passibilis ꝺuctus ad actũ ꝑ agentẽ·tũc nõ solũ esset i potẽtia ad cognoscendũ futura sz eriã in actu·ꝛ hic est i demonibꝫ q̃ creati sunt i actualitate plene cognitiõis·ꝛ q̃z itellect agẽs est liber a coꝛpe·g̃ ꝛc· Sz ꝟ·q nõ pſciãt futura ꝛingẽtia videt·q̃stũ aliq̃d magꝭ est pñs alicui·tanto certꝰ est ei·sz volũtas vniuscuiusq̃ sibi pſentioꝛ est q̃z alij·g̃ certioꝛ est sibi qđ velle ꝺbeat q̃z alij·sz nullꝰ certitudinalit scit q̃d ꝺbeat cras velle vel cogitare·g̃ mltoꝝ minꝰ nec alia creatura q̃stũ est ꝺ se ꝑ pſcire Itẽ ois cognitio creature pẽdet a re scita·qꝛ scibile nõ se habz i cõparatiõe ad scientẽ creatũ ꝑ modũ passibilis·sz potius ꝑ modũ actual ꝛ mortui·sz nulla cognitio pẽdens a cognoscibili ꝑt esse certa ꝺ re icerta·sz futuꝝ ꝛingẽs ẽ res incerta·g̃ nõ põt certitudinalit ab ãgelo cognosci· Itẽ si cognoscit futura·aut g̃ scia acq̃sita·aut innata· Si acq̃sita·sz hec icipit ab erñtia rei qꝛ a re ipa generatur i cognoscẽte·cũ g̃ res nõdũ sit·nõ ꝑt cognitionẽ eꝰ acq̃rerẽ·Si innata·g̃ nõ põt ignoꝛare aliq coꝝ q̃ futura sunt·g̃ pſciuit casum suũ añq̃ caderet·qđ sup impoꝝ batũ est tãq̃ ipossibile·g̃ ꝛc· Itẽ si pſcit futura·g̃ scit q̃s ꝺbeat vincere·vꝝ ipe an is quẽ tẽptat·g̃ cũ ipe refugiat victoriã bonoꝝ·nũq̃ tẽptaret nisi illos q̃s pſciret ſibi succũbere·sz alios tẽptat·sic pz in Job·ergo ꝛc·

64 ℟ᵒ·dõm q futuroꝝ ẽ triplex genꝰ· Quedã em̃ sunt futura q̃ bñt cãm ꝺterminatã ꝛ infallibilẽ· vtpote sũt illa q̃ attẽdunt circa motũ coꝛpoꝝ superioꝝ·in q̃bꝫ est ꝺterminatio ꝛ oſs ipedimẽti remotio·talia põt certitudinalit sciri nõ solũ a ꝺo·sz ꝛ a creatura·ꝛ b̃ i sua causa·sic tꝑs eclypſis ꝛ ꝓsimiliũ· Quedaz sunt q̃ bñt cãm ꝺterminatã·sz tñ fallibilẽ·vtpote sunt illa q̃ sunt fm i ferioꝛẽ naturã· Que tõ bñt cãm ꝺterminatã qꝛ intẽtio nature mouet ꝺtermĩate ad vnũ· Jõ ꝟo fallibilẽ·quia multiplicit põt occurrere ipedimentũ·vtpote ager seminarꝰ si terra pinguis ẽ ꝛ bona· dispositio superioꝝ coꝝpoꝝ afferet pinguẽ fructũ·ꝛ ista põt q̃dãmõ sciri et pſciri·nõ tñ a ꝺo·sz etiã a creatura q̃ nouit naſas reꝝ supioꝝ ꝛ inferioꝝ·nõ tñ ita certitudinaliter sic ꝓdicta Quedã aũt sunt q̃ bñt cãm indeterminatã ꝛ fallibilem sic sunt ea q̃ sunt a volũtate nr̃a·q̃ indeterminata est ꝓpter b̃ q est ad oppoſita· Fallibilis etiã·qꝛ põt etiã volenti ꝑ̃icere occurrere multa ipedimẽta·ꝛ talia nõ põt certitudinalit sciri ab aliq̃ creatura i scipa·sz solũ a ꝺo vel ꝑ reuelationẽ diuinã· Rõ aũt bꝰ ista est·qꝛ cognitio creature pẽdet ex re·qm̃ igit res icerta est·ꝛ in se ꝛ i sua cã·ideo creatura nõ põt certitudinalit illam noscere aut pſcire· Diuina aũt cognitio nõ pẽdet a re aliq̃·immo oĩa q̃ nouit·fm modũ sue ꝑfectis nouit·ꝛ qꝛ ꝑfectas sua est certissima·certissime cognoscit ꝛingẽtia vt necessaria·ꝛ b̃ melꝰ explanatũ fuit in ꝓmo libro·ꝛ sic certissime nouit·ita ꝑt certitudinalit demõstrare ꝛ reuelare·ideo hec ꝓcognitio futuroꝝ vel ꝺi est vel a ꝺo·ꝛ ideo cũ talia ꝓdicunt·ꝓdictio ꝺ diuinatio·qꝛ tal est actꝰ diuinus·ꝛ qꝛ demones supbi marie ꝺsiderãt bonoꝝari vt ꝺᵒ·marie conant oĩdere b̃ i se bñe·ꝛ ideo dicere q̃ demones ꝑ seipsos futura ꝛingẽtia pſciant certitudinalit· boc est eis attribuere qđ ꝺi est·ideo est ibi infidelitas·ꝛ infidelitati frequẽter annexa idolatria·ideo diuinatio ẽ

65 phibita· Quãuis em̃ demones nõ possint ꝑ seipsos futura cõtingentia scire certitudinaliter·tamẽ frequẽter vera ꝓdicunt·qꝛ euentũ futuroꝝ aliquo mõ ꝓsentiunt Doc aũt est quadrupliciter sicut dicit Aug⁹·in·iij·super Geñ·ad lram· Aut em̃ sensus·vel ingenij acrimonia·aut multa experientia·aut dolosa cautela·aut aliena doctrina· Sensus acrimonia vt q̃ videt diligẽter ꝛ pſiderãt ad q̃d inclinet affectio nostra·vel que sint i ducentia vel retrahẽtia· Experiẽtia temporꝝ·qꝛ ex talibus videt accidere talia· Dolosa cautela·q̃ ꝓponit aliq̃d facere·ꝛ ꝓdicit quasi alia sit factur⁹· Aliena doctrina·q̃ iusto ꝺi iudicio ꝑmittit addiscere ab angel· Et sic patet q demones futura cõtingentia ꝛ si pñt ꝓbabiliter pſentire·nõ possunt tñ certitudinalit pſcire· sicut oñdunt rõnes ad hoc inducte· Ad illud qđ ob 66
ñcitur ꝺ astronomis siue mathematicis q dicunt frequẽter vera·ꝺm q hoc solũ est ꝺiecturãdo·siue fm legem astroꝝ·siue fm diabolica cõmercia·Scõm legem astroꝝ·vtpote q̃ dñak stella q̃ habet impꝛessionẽ sup diuersos humores·disponit fm hoc hoiem ad diuersos moꝛes ꝛ affectiões·Scõm diabolica cõmercia·vt q̃ volũt vi astroꝝ vltra ꝑcedere q̃z ad illud sup quod possunt·tũc em̃ nisi diabolꝰ adesset·ita frequẽter falsũ sicut veꝝ diceret·nũc aũt cũ toto auxilio demonum frequẽter falsa ꝓdicunt ꝛ decipiunt·Sz tãta est demonuz astutia q its sciũt occultare fraudẽ suã vt oñdant erroꝛem siue defectũ fuisse in astronomo ꝓsiderãte·nõ in arte aut diabolo assistẽte· Jn hoc igit stat rñsio·q astronomi ꝺ ꝛingentibꝫ habẽtibꝫ causam fallibilẽ ꝛ ideterminatã nõ ꝓsciunt vera·nisi ex cõiectura·ꝛ diabolꝰ ex maioꝛi cõiectura illa ꝑsentit·nõ tñ certitudinalit ꝑscit

Ad illud qđ obꝟcit ꝺ magis ꝛ diuinis q dicũt ꝛa· 67
ꝺm q veꝝ est·sz cũ aliq̃ dicãt falsa·patet q potius dicũt veꝝ casualiter q̃z certitudinalit·cõiectura potꝰ q̃z scia· Qui em̃ semel dicit futuꝝ in ꝟbo dñi ꝛ nõ cueit sicut in lege ꝺ·somniatoꝝ est·ꝛ nõ ꝓꝑa dñi·ꝛ iõ ꝑcipitur occidi· Ad illud qđ obꝟcit ꝺ somnijs in q̃bꝫ pre 68
uident futura·ꝺm q q̃d ꝺ b̃ senserint pñi·q̃z positiones longũ ẽ retexere·qđ ꝺ eis dicit sacra scriptura indubitãter est tenendũ· Rep̃bẽdit em̃ eos q̃ ꝛfidẽtiã habẽt in somnijs·Uñ Eccl·xxxiij·sic pturiẽtis coꝛtum fantasias patit·nisi ab altissimo fuerit missa visitatio·iõ intelligendum q̃ q̃nq̃ ꝺ causis fiũt somnia· Quedã ꝛingũt ex dispositõe coꝛpis·Quedã ex sollicitudine mẽtis·Quedã ex illusione diabolica·Quedã ex reuelatiõe angelica·Quedã ex visitatiõe diuina·Prima duo somnia sunt pſagia futuroꝝ q̃ habẽt causam i nob·vt somnia q̃ ꝛingũt ex causis coꝛpis sunt signa ꝛfirmitatis·Somnia q̃ ꝛingũt ex solicitudine mentis sunt signa coꝝ ad q̃ faciẽda vel ꝺsiderãda nr̃a inclinat affectio· Alioꝝ ꝟo nõ sunt signa ꝺ se·imo si ad alia applicent·ꝑt pꝛebẽt occasionẽ erradi q̃z pſcidi·Somnia q̃ sunt a diabolica illusione nullꝰ sunt roboꝛis·sic nec diuinationes auruſpicũ·Somnia ꝟo que sunt ab angelis bonis·aut a ꝺo sunt in nobis signa·sunt ꝟa·ꝛ ita ex hoc nõ habet q pcognitio futuroꝝ ꝛingentiũ aliter habeat q̃z a ꝺo·nisi ꝑ aliquã ꝛiecturã· Ad il- 69
lud quod obꝟcit q anima qđammodo est omnia·dicẽdum q intellectꝰ agens nõ est ens actu plene respectu omniũ·quia nõ est plene agens·ideo indiget iuuari a cognoscibili ad hoc q fiat in actu·vel a ꝺo·qui est omnino actus respectu omniũ entiũ ꝛ veroꝝ·ꝛ quia futurum cõtingens non habet esse nisi indeterminatum·iõ nõ potest intellectũ iuuare ad certitudinalẽ cognitionem habendã ꝺ se· Ad illud ergo qđ obꝟcit q agẽs 70
est in actu respectu omniũ ad que possibile est in poteꝛia·soluendũ est ꝑ interemptionẽ·nõ solũ in hominibꝰ

verū etiā in angelis. Quedā em̄ sunt adq̄ tā agens q̄ possibilis est i potēs. q: sunt supra posse creature. vñ illa ꝓpositio non hz veritatē nisi de his em̄ q̄ sunt infra posse intellect⁹ creati. respectu quor hz intellect⁹ se. et in ratiōe agentis ⁊ possibilis. nō aūt respectu eor que sunt supra. ⁊ sic patet illud.

Onsequēter q̄rit̄ de secdo articulo. s. de ꝟture de/ monū. De qua tria q̄runt. ꝑmū est ⁊ ꝓambuluz vtrū ois forme inductio sit a creatore. an aliq̄ sint ab agēte creato. Secūdū est vtr vere formarū in ductio sit a spū maligno. Tertiū est vtr ministerio de monū possit quis vti in hmōi opib⁹ sine peccato.

Questio I k

Utrū om̄is forme inductio sit a creatore. an q̄ agēs pti cular siue creatū possit aliquā inducere. Et q̄ ois sit a creatore. videt ꝑmo auctoritate dñi in Jobe. Pr̄ meus vsq; mō operat ⁊ ego operor. sz si res ꝓducerent q̄rūdā ad formā a natura nō ꝓpter b̄ diceret de⁹ vsq; mō operari. q̄ videt q̄ ois forma sit ab ipo. Itē rōe videt. nobili⁹ pncipiū est forma q̄ materia. ⁊ magis dicit ꝺd diuinuz. q̄ cū natura nō possit in min⁹. q: nō pōt in ꝓductionē materie. imo est a sola creatiōe. multo forti⁹ videtur de forma. Itē pncipia rez sunt incorruptibilia. vt vult phs. q̄ tā materia q̄ forma. sz incorruptibile est ingene rabile. q̄ tā materia q̄ forma est ingenerabilis. q̄ si pro ducit in esse. b̄ nō erit a natura. sz solū p creationem.

Itē om̄is actio creature terminat̄ ad b̄ aliq̄d. sz for/ ma nō est b̄ aliq̄d. q̄ nō terminat̄ ad formā. q̄ cū ꝓdu/ ctio naturalis ad illud terminet̄ qđ ꝓducit p naturam impossibile est formā ꝓduci ab agēte creato. Nec ma/ teriā. b̄ cōstat. ⁊ om̄e qđ ꝓducit fm aliq̄d hoz ꝓducit. ergo nihil Itē cū ꝓducit forma. aut ex aliquo. aut ex nihilo. Si ex aliquo. sz omne qđ est ex aliquo hz aliq̄d sui ꝺstituiū tāq̄ pncipiū intrinsecū. q̄ forma est com posita ex materia ⁊ forma. qđ absurdū est. Si ex nihi/ lo. sz om̄e qđ ex nihilo creat̄ est a creatore. q̄ nulla for/ ma est ab agēte creato Itē cū forma est in potētia ma terie. aut est in potētia in qua. aut a qua. aut ex q̄. Nō ex qua b̄ ꝓbatū est. cū forma nō habeat materiale pnci pium ex q̄ ꝺster. imo sit in simplici essentia ꝺsistens. q̄ in qua vel a qua. Nō a q̄. q: materie nō est agere. q̄ so/ lum in potētia vt in q̄. sz forma q̄ solū est in potētia vt in qua. totaliter est ab extrinseco. ⁊ nulla talis forma ē naturalis vel a natura. q̄ nullū agens creatū pōt natu ralē formā ꝓducere. Cōtra. Om̄is res sic vult Da/ mas. ⁊ phs hz ꝓpriā operationē. alioq̄n aliq̄d esset ociosū i natura. sz ois operatio boni alicui⁹ est operatiꝝ. alioq̄n est frustra. q̄ videt q̄ ois res aliq̄d possit ꝓducere. siue operari ad alicui⁹ ꝓductionē. aut q̄ materie. aut forme. nō materie. q̄ forme. Itē vni⁹ corruptio est ꝺrū gene ratio. nūq; em̄ abijcit frig⁹ nisi p introductionē calor. nec ecōuerso. sz ostat q̄ agens creatū pōt abijcere ⁊ cor/ rumpere ꝺtrariū. q̄ pōt se vel sil'em sibi inducere. Itē certū est q̄ calidū calefacit. q̄ b̄ nō nouit indiget sensu. q̄ calor ignis generat calorē. q̄ pari rōne q̄ calidū gene rat calidū. ignis generat ignē. cū nō sit minoris ꝟtutis

Itē certū est q̄ obiectū generat sibi sumilitudinez in speculo. qđ patet si obiectū amoueat̄. nullo mō resul/
71 tabit ibi sil'itudo. q̄ pari rōne si adsit materia dispositā agēs pōt generare sibi sil'em in natura. q̄ ⁊c. R⁹. dōm ad b̄ q̄ de eductiōe forme in esse q̄druplex fuit positio. Quidā em̄ posuerūt latitationez formaz. sic imponit̄ anaragore. Et illud pōt dupl'r intelligi. Aut q̄ ipse po neret formā actualit̄ existere in materia. sz nō apparere extrinsec⁹. sic pictura ogta pāno. ⁊ iste mod⁹ impossi/ bilis est oīno. q: tūc ꝺtraria simul ponerent̄ in eodem Alio mō pōt intelligi sic. vt essentie formaz sint in ma teria i potētia. nō solū latētes. sz entes in potentia. vt materia habeat in se semīales oīm ꝟtutū formaz rōes sibi a ꝑmaria ꝺditiōe inditas. ⁊ illud ꝺcordat et phie. ⁊ sacre scripture. q̄ actionē agētis educerēt̄ in actum sz hic intellect⁹ nō fuit hui⁹ positiōis. sz ꝑmus fuit fm qđ exp̄ositores dicūt. Hec em̄ positio fuit q̄ agēs pti/ culare nihil agat. sz tm̄ dretegar. Alia fuit positio p̄o/ rū modernoz q̄ oēs forme sunt a creatore. Et hec posi tio pōt dupl'r intelligi. vno mō q̄ de⁹ sit ꝓncipaliter agēs ⁊ ꝓducēs in om̄i rei ꝺditiōe. ⁊ sic hz veritatē. vel ita q̄ de⁹ sit tota causa efficiēs. ⁊ agēs pticulare nō facit nisi materiā adaptare. vt sic ꝓducit aīam rōnalē. ita ⁊ ali/ as formas. ⁊ iste intellect⁹ videt fuisse illoz p̄o⁹. Et iste intellect⁹ est i possibilis. Quia agēs pticulare. aut inducit aliq̄d. aut nihil. Et si nihil. q̄ nihil agit. Si ali q̄d inducit q̄ videt q̄ aliquā efficiat dispositionē. sed q̄ ratiōe pōt in vnā. ⁊ in aliā. q̄re ista positio nō est rōna bilis. Tertia positio est q̄ forme naturales fere om̄es ad mīn⁹ corpales. cuiusmodi sunt elementares forme ⁊ forme mixtiōis. sunt i potētia materie. ⁊ p actiōz agēt̄ particular̄ educūt̄ i actū. ⁊ ista ē positio quā vr̄ tenuisse phs. ⁊ mō tenēt cōit̄ doc. i phia ⁊ theologia. Sz h̄ du as hz vias. Nā q̄dā dicūt q̄ hmōi forme sūt i materia i potētia receptiua. ⁊ qđāmō activa siue cooperativa. q̄m materia ⁊ hz possibilitatē ad recipiēdū. ⁊ etiā iclinatiōz ad coopandū. ⁊ i agēte ē hmōi forma ꝓducēda sic in pn cipio effectivo ⁊ originali. q: oīs forma q̄ naturā sue spe ciei recipit ꝟtutē multiplicādi se. vñ inductio forme est ab agēte formā suā multiplicāte. Et poit̄ crēplū in cāde la. quō vna inflāmat multas. ⁊ ab vno obiecto relucent multe imagines i plurib⁹ speculis. ⁊ hmōi forme vt dicūt nō hnt̄ ercē sint materialit̄. sz ercē originalit̄. ⁊ iō dicūt create. nec dicūt eē ex nihilo. Illō em̄ creatur qđ nullo mō est. sz tal' forma sic ꝓducta aliq̄ mō est. tū rōe agēt̄. tū rōne materie. Alia via ē q̄ forme sint i potētia ma/ terie. nō solū in q̄ ⁊ a qua aliq̄ mō. sz etiā ex q̄. ⁊ b̄ dicūt nō q: ipa essentia materie sit ex q̄ res ꝓducat̄. sz in ipa ma teria aliq̄d est ꝺcreatū ercē agēs dum agit i ipm educit formā. nō inq̄z ex nihilo tanq̄z ex aliquo qđ sit tāq̄z alte qua ps forme ꝓducende. sz q: illud pōt esse forma et fit forma. sicut glow rose fit rosa. Et ista positio ponit q̄ in materia sint ꝟtutes omniū formaz ꝓducendaz na/ turaliter. ⁊ cū ꝓducit. nulla q̄ditas. nulla veritas es/ sentie inducit de nouo. sed datur ei noua dispositio vt qđ erat in potētia. fiat in actu. Differūt em̄ actus ⁊ po tentia. nō quia dicant diuersas quidditates. sed dispo sitiones diuersas eiusdē. non tamen sunt dispositiōes accidentales. sed substantiales. et hoc nō est magnum si est in potētia agentis creati. vt qđ est vno modo sa/ ciat esse alio modo. Et hec positio inter oēs p̄dictas videtur esse intelligibilior ⁊ veritati vicinior. Hāc po sitionē credo esse tenendā. non solū quia eam suadeat ratio. sed etiā quia confirmat auctoritas Augustini su per Ben̄. ad lr̄am quā magister allegat. q̄ que ꝓdu/ cuntur a natura. fm rationes seminales ꝓducantur Quid aut̄ sint iste rationes seminales videbit infra quando de his erit sermo. Scōm hanc igit̄ positionez sustinēdū q̄ agēs pticulare educit formas ⁊ iduc̄. ⁊ res naturales ꝓducit. ⁊ rationes ad hoc inducte sunt con cedende. Ad illud ergo quod obijcitur q̄ deus ope/ 72
ratur vsq; modo. dōm q̄ verū est. quia per se operatur vel cum alijs. vnde argumentū non valet. de⁹ vsq; mo do operatur. ergo agens creatum ei non cooperatur.

73 Ad illud qđ obĵcit q̄ non potest in materiaz. dōm q̄ nō est sumle. qz materiale pncipiū nō est in alio vt i potentia. cū sit de se potētia. tūc cm̄ potētia esset in potentia. z educerek potentia de potētia. quod nō est itelligibile. secus est in forma vt visum est. z ideo nō est simile. Potest etiā sumi ratio ex parte agentis. quia pductio creature cū sit agēs limitatū. est pductio silis a simili. sed cōstat q̄ nihil agit ratiōe materie sz forme. iō magis potest i formā q̄ĵ in materiā. 74 Ad illud qđ obĵcitur q̄ pncipia rez sunt incorruptibilia. illud intelligitur in vniuersali. nō in pticulari. Vl intelligitur fm essentiā. nō fm formā. z ideo forma in pticulari generatur z corrumpit. Vel potest dici q̄ essentia non remanet in potētia post corruptionē sicut ante generationē 75 Ad illud qđ obĵcit q̄ actio nature ad hoc aliq̄d terminat. dōm q̄ sic dicit pbs. q̄ne loquēdo forma nō generatur sz cōponit. Cū em̄ pducit forma nō pducit in se nec p se. sz vt in materia. z sic facit cōpositū. z ad illd terminat generatio. nihilomin⁹ generatio vel pductio naturalis respicit cōpositū principaliter grā forme. 76 Ad illud qđ obĵcit. vtrū ex aliquo aut ex nihilo. dicendū q̄ fm tertiā positionē forme pducuntur ex aliquo. sz nō ex aliquo materialit vel ȝstitutiue. sed ex aliquo originalit. Vel fm tertiā opinionē fiūt ex aliq̄. nō q̄ ex. dicat partē sz q̄ dicat cōsubstantialitatē. sicut rosa ex globo. qz globus fit rosa. z p hoc patet vtrumum. Cōcedo cm̄ q̄ forme naturales sunt in materia q̄ĵtū ad potentiā. z in qua. z ex qua. z a qua. fm pdictū moduz Et si tu obĵcias q̄ materia nō agit nec cōstituit. dicendum q̄ essentia materie solū se habet p modū recepti/ui. sed seminariū inditū se habet qđammodo p modum actiui. quodā mō p modū passiui. quoniā cooperatur agēti. nihilomin⁹ ipm variat ab vna dispositiōe in aliam. vt dictū est. 77 Nec igit est summa positōis q̄ agens creatū nullā quidditatē nec substantialē nec accidentalem omnino pducit. sed entē sub vna dispositione fac esse sub alia.

Questio II l

Utrū veraz formaz inductio possit esse a spiritu maligno. Et q̄ sic. videtur. ꝓmo auctoritate sacre scripture. Exod. vij. dicit. Fecerūt aūt malefici similiter. sz ȝstat q̄ ẏga moysi ȝuersa fuit in vez draconē. alioqn nō eēt verum miraculū. si ergo malefici similiter fecerūt. z ꝺ nō nisi virtute dēmonū. q̄ dēmones veros serpētes de virgis facere possunt. q̄ĵ z veras formas inducere. Itē in glo. habet idē. dēmones discurrūt p mundū z subito semina afferūt. sic q̄ nouas rez spēs pducunt. ex hoc patet q̄ speciez siue formaz inductio sit a spiritu maligno. Itē maior est potestas dēmonū q̄ĵ hoīm p artificiū. sed hoīes mediāte arte alchimie diuersoū metalloz species faciūt. q̄ multo forti⁹ ꝺ dēmones pñt.

Itē qđ subiacet potētie inferiori. subiacet superiori sz potētia dēmonū p naturā supior est potētijs rerū naturaliū. qz ꝺ Job. xl. Nō est potestas sup terrā que ei possit cōpari. si q̄ natura inferior veras z nouas spēs potest inducere z inducit. q̄ĵ z potentia dēmonū Item forme fm seminales rōes latēt in materia. vt habet in lra. et p determinatū est sup. z ad hoc q̄ fiāt in actu nō indiget nisi extrinseco adiutorio. si q̄ diabol⁹ scit modum educēdi. z posse habet ad adiuuandū. q̄ĵ veras formas pōt inducere Itē ordo vniuersalitatis est vt superiora p naturā influāt in inferiora. sicut patz q̄ celestia influūt in hec inferiora. sz spūalia multo sunt superiora respectu corpaliū. q̄ĵ corpalia respectu corpaliū. q̄ĵ si corpale adeo pōt influere in corpale q̄ sua influentia z virtute z actiōe educit formā de potētia in actū. sic pz tā in actiōe elemētoz q̄ĵ corpoz celestiū. q̄ĵ multo forti⁹ pōt ꝺ spūs siue bon⁹ siue mal⁹. Cōtra. Exo. vij. Absorbuit virga moysi ẏgas magoz. qđ exponēs Aug⁹. ait. z hī in glo. Moysi ẏga absorbuit ẏgas ñ draconēs Absorbere em̄ potuit qđ erāt. nō qđ nō erāt. q̄ĵ virge q̄ videbant ẏse in dracones erāt ẏge. nō verse i serpētes. si q̄ dēmones tūc opati sunt ita excellēter vt potuerunt videk q̄ spēs rez nō possint ẏe trāsmutare aut educere

Itē. ij. Thi. iij. ꝺz q̄ manifestatio antixpi erit i signis z pdigijs mēdacibꝫ fm operationē satḥane. si q̄ mēdacia erūt pdigia z signa. q̄ĵ nō ẏe faciet qđ videbit facere. sz tūc maxime opabit diabol⁹ fm posse suū. q̄ĵ non potest ẏas formas inducere. Itē sup illud. Immissiones p angelos malos. glo. Aug. Ea q̄ mirabilit in creaturis fiūt. attribuere malis angelis nō audem⁹. sz subito de virgis facere veros serpētes est miraculū. qz ꝺ solituz cursum nature. q̄ĵ ꝺ nō potest mal⁹ angel⁹. Itē ratiōe videt hīpm sic. Oīne qđ dat alteri spēm z actū est eius actu respectu ei⁹ qđ dat. ꝺ pbat pbs z dicit i. vij. ꝑme pbie. nihil em̄ dat qđ nō bz. sz angel⁹ mal⁹ nec genere nec spē cōuenit cū istis rebꝫ corpalibꝫ. q̄ĵ non potest eis formas z spēs dare. Itē in pductiōe siue i trāsmutatione rez naturaliuz angel⁹ opat. aut q̄ĵ naturalit. aut artificialit. Si naturalit. cū natura sit vis insita rebꝫ silis ex silibꝫ p̄creās. tūc facerent anglos. Si artificialiter. sz qđ est ab opante artificialit. est artificiatū. q̄ĵ forme qs inducit sunt artificiales. sz asin⁹ artificialis nō est asin⁹ ẏe sz equoce. z silr man⁹ z ȝsilia. q̄ĵ nuuq̄ĵ iduc veras formas. Itē si inducit veras formas. q̄ĵ facit ẏa miracula. q̄ĵ miracula nō attestant potentie diuīe. q̄ĵ non sunt in robur fidei xpiane. Si dicas q̄ differt ab istis. q̄rit quō differāt z quō pñt discerni. Rn. Ad p̄ dictoz intelligentiā est notandū. q̄ qñ q̄rit vtz dēmō possit inducere ẏas formas. aut trāsmutare de forma i formā. non est q̄stio de forma artificiali. qz planū est q̄ pōt facere imagines z figuras sic bō. sz de formis naturalibꝫ vtz scz possit ver serpentē z verā ranā pducere z sic de alijs. Ad hāc q̄stionē rndendū est p distinctionē. qm̄ q̄ dēmon formam inducat dupl̄r pōt intelligi. Aut q̄ ẏtute ppria. aut q̄ ẏtute aliena. Si itelligat q̄ inducat ẏtute ppria. sic absq̄ dubio falsum est. z ꝺ dic Aug⁹. Si intelligat q̄ ẏtute aliena. scz p virtutē rerū naturaliū quā cōiungit ad inuicē. sic potest. sicut ē exē plum in agricola qui segetes mediāte semine iacto. et terra germinante. z aqua irrigante fructificare facit. z hoc est virtute aliena. virtute aut ppria generat sibi similem. Et ratio huj⁹ est. qz forma naturalis nō pducitur nisi a cōditore nature. z ideo rem naturalē ẏtute sibi indita pducit. sz opando in agricultura opat vt artifex. z ideo naturā pōt expedire z adiuuare. sz rem nature nō potest pducere. Dicendū igit q̄ spirit⁹ maligni possunt formas artificiales inducere p virtutē p priam. z formas naturales p ẏtutē alienā. p. ppriaz aut nō possunt. z rō huj⁹ est. qz opat p modū artis in ꝺ z nō p modū nature. Uñ sic naīa nō pducit formā artificialem. sic nec ars formā naturalē. Si q̄rat rō ꝺ⁹. dico q̄ est limitatio potētie agentis ad talē z talem effectū fm dispositionē dei z ꝑmariā ordinationem causarum.

Rursus si queras ratiōe quare deus sic disposuit 78
dico q̄ ordo sapientie hoc requirit. Cum em̄ sit triplex agens. scilicet deus. natura. z itelligentia. ista sunt ogētia ordinata. ita q̄ primum ꝓsupponitur a secundo. z secundum ꝓsupponitur a tertio. Deus enim operatur ex nihilo. natura vero non facit ex nihilo. sed ex

ente in potẽtia. ars supponit operationẽ nature ⁊ operatur sup ens cõpletũ. nõ em̃ facit lapides. sed dmum de lapidib. Vñ sicut natura nõ potest anticipare operationẽ dĩ que est de nibilo pducere. sic nec ars operationẽ nature. Sed tũc queres quare nõ est econuerso. vt ars pcedat naturã. dicendũ q̃ opatio naturalis per naturã prius est in eodẽ ẽ operatio artis. Et prete
res est alia ratio. Quia agens p naturã pducit sibi simile fm virtutẽ. sed agens fm artẽ simile solũ fm speciem. vel ideam. vel exemplar. q̃ ergo in pdnctiõe rei naturalis siue forme naturalis agẽs aliquid patit passo. ⁊ nibil impartit aliquid nisi id respectu cui⁹ est in actu fm virtutẽ. ideo formas illas de potẽtia in actum deducere nõ potest. nisi qõ agit p modũ nature. In artificialib⁹ aũt nibil impartit agens passo. sed aufert vl mutat fm locũ. sicut patet in forma cõpositionis et figura incisionis. ⁊ hinc est q̃ agens p artẽ non potest p virtutẽ pmam formas naturales pducere. nisi ille solus qui est act⁹ plenus ⁊ pfect⁹ respectu omniũ tam in cognoscẽdo ẽ in opando scz solus dꝰ. Dicam⁹ ergo breuit⁹ q̃ has formas de quib⁹ loquit dmones possunt vere trãsmutare. nõ tamẽ virtute sua sed nature. vnde etiã sunt ministri nõ pncipales agẽtes. quia si essent pncipales agẽtes. cũ non pducant p cõsequens. nomine ⁊ specie produceret sicut creator. ⁊ ita essent creatores. qõ Aug⁹. expresse negat. Unde tres rationes pme verũ
79 cõcludunt. qm̃ nõ probãt q̃ faciant virtute sua sed virtute seminũ adductorũ. Ad illud qõ obĩcit q̃ virtute propria. q̃ potẽtia cor est excellentior. dicendũ q̃ illa ꝓpositio nõ habet veritatẽ nisi de virtute que p omnẽ modũ est superior. vel si in alĩs habet locũ. oportet intelligi in his ad que vtraq; virt⁹ habet similiter ordinari. aliter patet esse falsum. homo em̃ potẽtior est asino. nõ tñ potest generare asinũ sicut asinus facit. quia virtus ei⁹ nõ est ad hoc. similiter intelligẽ in proposito.
80 Ad illud qõ obĩcitur q̃ forme sunt ĩ materia seminaliter. dõm q̃ illa ratio seminalis valde remota ẽ ab actu cõpleto. nec potest ad actũ reduci nisi mlta adminiculãtia habeat. ex quor̃ influẽtia sibi⁹ nature. sue cõueniente ꝓficiat quousq; ad actũ quentat. talis non est influẽtia spirit⁹ ꝓter discõuenientiã in forma ⁊ natura. influere em̃ potest ad motũ localẽ ⁊ regimẽ. nõ ad
81 generationẽ. Ad illud qõ obĩcit q̃ spiritualia influant in corpalia. ⁊ superiora in inferiora. dõm q̃ influunt fm proportionẽ vni⁹ ad alterũ. ⁊ fm q̃ cõperit nature suscipiẽtis. Aliter em̃ influit sol. aliter angel⁹. Sol potest influere corpalem. ꝓprietatẽ cõmunicãdo scz lucẽ et calorẽ. angel⁹ nõ sic potest influere in corpalia. sz solus localiter mutãdo. nõ ad formã. sed ad sitũ. cũ nõ habe-
82 at cõuenientiã in forma ⁊ natura. Ad illud qõ obĩcitur q̃ nibil vere faciũt p virgas magor̃. dicendus q̃ veritas est q̃ glose vident sibi obuiare ibidẽ. verũtamẽ hoc magis sonãt q̃ veros serpẽtes fecerũt. ⁊ denominant ibi serpẽtes a materia pẽristente. sicut serpentem moysi vocãt virgã. licet verus esset serpẽs. sic ⁊ dõ alĩs
83 intelligendũ. Ad illud qõ obĩcit q̃ antichrist⁹ faciet signa mendacia. dõm q̃ illud intelligit nõ quia non faciet aliqua signa veracia fm transmutationẽ formarum. sed nõ veracia habendo aspectũ ad finẽ siue ad ĩtentionẽ. quia ad hoc faciet vt mendaciũ ⁊ falsum per
84 suadeat. Ad illud qõ obĩcit de glo. Aug⁹. dicendũ. q̃ Aug⁹. nõ negat quin aliquid possit dmonib⁹ attribui. sed q̃ nõ omnia sunt eis attribuẽda. immo quedã attribuunt bonis angelis. Ad duas sequentes rationes nõ oportet respõdere. verũ em̃ cõcludunt. scz q̃ angel⁹ pprie virtute nõ potest formas naturales trãsmutare siue inducere vel adducere de potẽtia in actum

Ad illud quod vltimo obĩcitur. si vere educit. vere 86
facit miracula. ergo miracula nõ sunt efficacia nostre fidei testimonia. dicẽdũ ad hoc q̃ si sint vera opa. nõ tamen sunt vera miracula. quoniã miracula nõ sunt p vim nature. sed p vim supra naturã que est agentis pmi. sunt em̃ supra facultatẽ nature. ⁊ ideo attendant omnipotẽtie facẽtis. sed opa que faciũt dmones. ⁊ si miracula videant. quia fiũt in tpe non perceptibili. nõ tamen sunt vera miracula. quia fiũt vi nature. Attamẽ si obĩcias q̃ natura nõ potest ita cito opari. dicendus q̃ verũ est de hac natura p se. sed taliter potest esse adiuta ⁊ consita reb⁹ conuenientib⁹ vt quasi repente ꝓmum patit in effectũ. sicut patet de generatiõe ranarũ quas de 87
quibusdã foliis in modico tpe nasci cõtingit. Si autem queres quõ discernant hmõi miracula. dicendus q̃ si cõueniãt in materia differũt tamẽ ex pte principalis agentis. ex pte ministri. ex pte finis. ⁊ ex parte facti Ex pte principalis agẽtis. nam in miraculis diuinis operat⁹ agens potẽtie infinite. ⁊ supra naturas. In miraculis dmonũ opat⁹ virtus nature multipliciter adiuta p naturas alias. Ex pte ministri. Nã miracula fiũt p publicã iusticiã fm veritatẽ vel fm apparentiã. Sz miracula dmonũ fiunt p priuatos cõtractus ⁊ qdam archana. Et hoc est qõ dicit Aug⁹. q̃ boni faciunt miracula p publicã iusticiã. hoc est per fidẽ verã que vere iustificat. quã veritas omnib⁹ pdicat. Mali christiani p signa publice iusticie. quia fidẽ habent. vident habere opera. sed magi p priuatos cõtractus. et hoc ẽ qõ dicit⁹ in Exodo. p incantationes ⁊ archana quedam. huius signũ est. q̃ ibi sunt tenebrarũ opera. quia q̃ male agit odit lucẽ. Ex parte finis differunt similiter. quia miracula dei fiũt ad vtilitatẽ ⁊ diuinã gloriã. sed magorum ad receptionẽ ⁊ gloriã vanã ⁊ excellentiã. vñ sunt quasi inutilia. Differũt etiã ex parte facti. quia demones faciũt hmõi vilia ⁊ inutilia. miracula nõ diuina valde circa necessaria ⁊ vtilia. vnde dmones maxime faciũt ranas ⁊ serpẽtes. quia hec de facili pducuntur opatiõe nature. ⁊ quia diuino iudicio magis permittunt ad ꝓbationis facti memoriã. vñ sicut dꝰ tẽperat potentiã ⁊ astutiã diabolicã. vt sic patiat cũ puerse intentionis. vt in ipa imitatiõe possit seducere malos iuxta eorũ merita mala. possint etiã deprehẽdi a bonis. ⁊ vt fides simul cũ miraculis habeat locũ. Si em̃ solus dꝰ et ei⁹ serui miracula facerent. quis nõ credidisset ĩ deũ miraculis cõpulsus. nunc aũt cũ mali faciunt. ⁊ bonis faciũt qui diuinit⁹ illustrãtur. vt inter hos possint discernere. per vera miracula adiuuant. ⁊ p dmonũ miracula exercentur ⁊ pbantur.

Questio III m

Utrũ aliquis possit vti ministerio dmonũ in faciendis hmõi miraculis absq; peccato. Et q̃ non. videtur
Non potest a dæmonib⁹ requiri cõsilium absq; peccato. ergo nõ recipi ministerũ sive consiliũ. Prima pbatur autoritate ⁊ exẽplo. Autoritate. qr̃ Leuit. xx. pcipitur occidi q̃ sciscitat magos ⁊ ariolos. Exẽplo pbatur iij. Regũ. j. vbi repbendit ⁊ punit rex israel q̃ misit ad ꝓsulendũ deũ acharon. Ite Aug⁹. de doctrina christiana dicit diuinatiões esse dãnandas ⁊ fugiẽdas. quia ibi intercidũt pacta dmonũ. si q̃ pl⁹ ẽ facere q̃ dicere. ⁊ pmũ nõ est sine pactiõib⁹ dãnabilib⁹. q̃ nec secundũ.

Ite diabol⁹ ẽ dolosus. ⁊ pstat q̃ nullũ diligit nisi in malũ suũ vt ⁊ ifm̃ puertat. q̃ si suscipit ab eo obsequiũ cõmittit se discrimini. ⁊ ois talis peccat mortaliter. q̃ tẽ

Item diabol⁹ est inimicus ieſu xp̃i ⁊ dei. g̃ qui ſuſci/
pit abeo auxiliū vel facit cōmerciū. cū nulla ſit cōuen/
tio xp̃i ad belial. efficit xp̃i inimicus. ſz hoc nō poteſt eē
ſine peccato. ergo ꝛc. Cōtra hoc videtur auctē apo/
ſtoli. tradebat incorrigibiles ſathane in interitum car
nis. ſicut patet. j. Cor. v. g̃ vtebat miniſterio dēmonū
ad implendā iuſticiā. g̃ pari ratiōe poteſt hō quando
indiget vti ad alia obſequia. Itē ſi indigeo elemoſy
na. nō tm̄ a bono ſz a peccatore ⁊ impio poſſum accipe
⁊ petere. g̃ ſi indigeo pane ⁊ vino poſſum hoc petere a
dēmonio vt p̄curet ſi nō adeſt homo q̄ ſtatim tribuat.
Itē a malo ſeruo poteſt q̄s exigere ſeruitiū ⁊ recipe.
g̃ ſi quis ſanct⁹ diabolū ſuppauit. p̄t ei licite imperare
⁊ eius obſequiū in creaturis trāſmutādis accipe. Itē
eſto q̄ hmōi artes ſolis caracteribꝫ exerceant ſine īmo
lationibꝫ ⁊ alijs cōmerciꝭ. videt q̄ ibi nullū ſit pecca/
tum. q: illi caracteres aut habēt aliquā virtutē cōpellē
di dēmones. aut nullā. Si nullā. g̃ dēmones nihil faci
unt. Si aliquā. ſz oīs v̄tus eſt a deo. ⁊ vti aliquo ad
id q̄ eſt. nō eſt peccatū. g̃ videt q̄ miracula iſta dēmo/
nū poſſunt exerceri abſq; peccato. Itē ſi aliq̄s ſuſci/
piat obſequiū dēmonū in his que expediūt ſibi ſiue in
miraculis ſiue in alijs. hñ faciēs q̄ntum poteſt. in quo
peccat? videt q̄ in nullo. Quia in fide nō peccat. q: ni/
hil credidit diuinitatis eſſe in diabolo In moribꝫ non
peccat. g̃ nullo modo vt videt. Itē ſi ego amiſiſſem
libꝫ meū. nō eſſet peccatū ſi requirerē a quocūq; q̄ ſci/
ret vbi eſſet. g̃ ſi aliquis amiſit capā ⁊ ego ſcio bene q̄
diabol⁹ poteſt noſſe. videt q̄ illud ſaltē ſine petō p̄t fie
ri. Querit ergo vtꝫ hmōi artes vel diuinatiōes p̄nt eē
88 abſq; peccato R⁹. dōm q̄ hmōi artes magice ſiue di
uinatiōes nō poſſunt eſſe abſq; peccato. nec p̄t a dia
bolo req̄ri cōſiliū vel etiā auxiliū ſiue miniſterium abſq;
peccato. niſi forteſſis in hoc caſu vbi dē diabolū ſubij
ceret hoī iuſto ſuo iudicio. ⁊ ſicut de aliquib⁹ viris ſan
ctis audiui narrari. volūtario aūt cōmercio nō poteſt
ſine peccato. Aut enī eſt ibi peccatū infidelitatis. vt/
pote ſi dēmonio credendo attribuat diuinum aliquid.
Aut eſt ibi peccatū idolatrie. vtpote in' oblationibꝫ et
ſacrificijs. Aut inobediētie ſalt̄. quia facit ꝯra p̄hi/
bitionē diuinā ⁊ eccl̄ie. Ratio aūt hui⁹ p̄hibitiōis eſt.
quia talis peccat in ſeipſum dū ſe cōmittit diſcrimini
Peccat in eccleſiā quia hoc cōmerciū eſt cū illo qui eſt
oīno p̄ciſus ⁊ eccleſie aduerſari⁹. Peccat etiā in maie/
ſtatē diuinā dū recurrit ad diabolū. q̄ſi nō ſit omnipo
tens ⁊ oīno ſufficiēs ⁊ benignus de⁹ xp̃ianoꝝ. ⁊ ideo p
hibitū eſt. ⁊ ſine peccato fieri nō p̄t. vñ ꝯcedēde ſunt
89 rōnes ad hꝫ inducte. Ad illud g̃ qō obijcit q̄ paulus
vtebat miniſterio diabolico in puniendo malos. dici
poteſt q̄ hꝫ nō erat diabolico cōmercio. ſz magis diuio
iudicio. ⁊ ipſi⁹ apoſtoli impio. cui ſubijciebant ſpirit⁹
maligni nō cōfederabant. ſicut magis ⁊ diuinis. Vel
dicendū q̄ illud tradere nō erat aliud q̄ exponere vexa
90 tioni dēmonū. Ad illud qō obijcit de elemoſyna quā
poſſum accipe ab impio. dōm q̄ nō eſt ſimile. duplici
ex cauſa. Primū quidē. q: ⁊ ſi membꝫ nō ſit actualiter
vnitū. nō tm̄ eſt membrum oīno p̄ciſum ſicut dēmonium.
⁊ p̄t recipi ⁊ impēdi ex charitate pietatis officia. non
ſic eſt de diabolo ⁊ angelis ei⁹ quoꝝ certa eſt dānatio.
Amplī⁹. elemoſyna quā habet impi⁹. tpe neceſſitatis
eſt viri iuſti. g̃ vir iuſt⁹ cū exigit eā ⁊ recipit. qō ſuū eſt
accipit. ⁊ iō iuſte facit. nō ſic eſt de miniſterio diaboli i
faciendis miraculis. nunq̄ enim diabolicis miracu/
lis vel p̄ſidijs indigemus. quia aut dominus ſub/
uenit p̄ ſe. aut p̄ angelū ſuū. aut p̄ primū noſtꝝ. aut tri
buit patiētie meritū Ad illud qō obijcit q̄ diabolus 91
eſt ſeruus. dōm q̄ ei⁹ ſeruitiū et miniſterium nō eſt ad hꝫ
reputatū a deo. niſi fiat ſpeciali p̄uilegio. ſed pot⁹ de/
putatū eſt ad tēptandū ⁊ exercendū. ⁊ ſic ſeruit. licet in
tendat expugnare. q: de malo ſuo de⁹ facit bonū noſtꝝ. 92
Ad illud qō querit an peccatū ſit in caracteribꝫ. di
cendū q̄ magnū peccatū eſt. q: ad hoc fiūt. ſ. ad miſteri
um dēmonū implorandū. qō nō licet. ⁊ ideo malo fine
fit. Qꝫ aūt querit. aut habēt virtutē. aut nō. dōm q̄ ex
ſe nō habēt virtutē. ſz ſolū ex diabolica pactiōe. ſic enī
pepigit diabol⁹ cū illis q̄ fuerūt ei familiariores. q̄ ta
lia ſigna recognoſceret. ⁊ ad talia ſe p̄ſenter offerret.
Oſtēdit aūt p̄ illa ſe cogi. vt oſtēdat aliquid veritatis
eſſe in hmōi artibꝫ in quibꝫ ſunt multa nephanda. p̄ q̄
abducit homo ⁊ a fide ⁊ a cultu dei. Vñ nullo modo cre
dendū eſt q̄ tales caracteres aliq̄d poſſint. maxime ſu/
per ſpūs. niſi ex pactōe eoꝝ. ⁊ ideo oīa talia carmīa va
na ſunt ⁊ p̄nicioſa. nec facit diabol⁹. q: in illis delectet 93
ſed in infidelitate facientiū. Ad illud qō querit in q̄
eſt peccatū. dōm q̄ ſi aliq̄s hoc faciat credēs eos habe
re poſſe. nec offerēs quicq̄ peccat peccato inobediētie
⁊ peccato moꝝ. q: ex hac ipſa inuocatiōe. facit ꝯumeli
am deo ſuo ⁊ cetuī xp̃iano. ⁊ dum iungit ſe ſcismatico ⁊
mendaci. ſe periculo cōmittit. ſed vix aut nunq̄ ex hoc
ſolo diabolo ſatisfacit. niſi aliqua infidelitas vel ido/
latria immiſceat. Sicut enī ad diuina miracula pluri/
mum facit fides recta ſiē ſonāt euāgelia. ſic ad dēmo/
nū miracula facē multū fides peruerſa. q̄m diabol⁹ quer/ 94
ſus eſt imitator dei. Ad illud qō obijcit. q̄ nō ſit pec
catum q̄rere de p̄ditis. dōm q̄ peccatū eſt. quia contra
p̄hibitionē. ⁊ p̄hibitū eſt p̄dictis de cauſis. Potiſſima
tamē cauſa eſt. quia ipe mendax eſt ⁊ pater ei⁹. ⁊ frequē
tiſſime veris immiſcet falſa. ⁊ ideo periculū magnum
eſt credere ſibi. q: poſſet hoīem de facili inducere i erro
rem ⁊ dicere q̄ ille habet rem q̄ nō habet. ⁊ videt p̄ hoc
poſſe oriri mala. ⁊ q: etiā ad ſe allicit p̄ hmōi reuelatio/
nes ad ſuā ſocietatē q̄ p̄nicioſa eſt valde. ad quā deſide
rat diabol⁹ vt decipiat. ⁊ ideo vt homines min⁹ cauē/
ant. in ſuis diuinationibꝫ quedā honeſta p̄tendit vt
pote quia puero q̄renti ſuas diuinatiōes oſtēdit. cū ta/
men in occultis ad turpiſſima inciter. ⁊ ideo dic̄ Aug⁹.
in ſup Geñ. ad litterā in fine. bono xp̃iano. ſiue marhe
matici. ſiue q̄libet impie diuinātes. maxime q̄ dicen/
tes. cauēdi ſunt. ne ꝯortio dēmonū aīam deceptā pa/
cto q̄dā ſocietatis irretiāt. ⁊ ſic patet totū.

Diſt. viij. de poteſtate demonū quā habēt ſu/per corpa ſimilia humanis.

Dolet etiā in q̄ſtione q̄rī ꝛc. Sup̄ egit mḡr de
ptāte demonū reſpectu creaturaꝝ corpalīū cōſi/
der. in hac ꝑte agit de coꝝ ptāte reſpectu hoīm
Diuidit aūt hꝫ ꝑs in duas. In p̄ma agit de ptāte demo
nū ſiue angeloꝝ ſup corpa ſilia humanis. In ſcōa vero
agit de poteſtate dēmonū quā hñt ſup hoīes. ſ. di. cadē
illud etiā ꝯſideratiōe ꝛc. Prima ꝑs habet duas. In
p̄ma determinat qualit̄ angeli aſſumūt corpa. In ſcōa
q̄o incidēter dubiā queſtionez Aug⁹. inducit q̄ tangit
hanc materiā. ibi. Sed vbi deū hoīb⁹ incorporalibꝫ ꝛc.
Prima ꝑs habet duas. In p̄ma determinat modum
q̄ quē angeli habēt corpa ſibi ꝯiuncta. In ſecūda vero
determinat actū. ibi. Aſſumūt aūt aliq̄n corpa. Silr
ſecūda ꝑs habet duas. In p̄ma mouet queſtionē. In ſe
cunda determinat. Primū facit. ibi. Sed vbi deum ho
minibꝫ ꝛc. In ſecūda vero determinat certa relinquēs
dubia. ibi. certerū hec velut nimis.

Determinat modū q̄ quē angeli habēt corpora sibi coniuncta. a

DI. VIII.

Aug. li. ii. retractationum. q̄dam loco dicit. demões aliquādo hominum dispositiones non solum voce prolatas. verum etiā cogitatiōe concepras cuz signa quedā ex animo ex primunt in corpe tota facultate q̄ discere. tūc rem diri occultissima z audaciori assertiōe q̄ debui. Rā queire ista ad noticiaz demonū q̄ nōnulla experimenta cōpertū est. vtrim q̄ quedam signa dentur ex corpe cogitantiū illi sensibilia nos auertētia. an alia vt spūalia ista cognoscāt aut difficile ab hominib⁹ aut nullatenus potest inueniri.

Dolet etiam in q̄stione versari apud doctos vtrū angeli oēs boni scz ac mali corporei sint. id est. corpa habeant sibi vnita. Ad̄ aliqui putāt innitētes verbis Augustini. q̄ dicere videt q̄ angeli omnes ante confirmationem vel lapsum corpa aerea habuerint de puriori ac superiori aeris parte formata. ad faciendū habilia non ad patiendū. et angelis bonis qui pstiterunt talia sunt obseruata corpora. vt in eis possint facere z non pati. que tāte sūt tenuitatis vt a mortalibus videri non valeāt nisi supuestiti aliqua grossiori forma. qua assumpta videnť. depositaq̄ videri desinunt. Angelis vero malis mutata sunt in casu corpora in deteriorē qualitatē spissioris aeris. Sicut eīm a loco digniori in inferiorē locum. id ē. in caliginosum aerē deiecti sunt. ita illa corpa tenuia mutata sunt z transformata in deteriora corpa z spissiora. in quibus pati possent i superiori elemento. id est. ab igne. Et hoc Aug⁹ sensisse videť super Gen̄. ita dicens. Demões dicunť aerea animalia. qui corporū aereorum natura vigent. nec p mortē dissoluunť. quia p ualet in eis elementū aptius ad faciendum q̄ ad patiendū. Ad patiendū enim humor z humus. ad faciendū aer et ignis aptitudinē prebent. Transgressores vero angeli cum pncipe suo nunc diabolo. tūc archangelo. non mirum si post peccatū in hanc caliginem detrusi sunt. Nec q̄ etiā hoc miruz est si cōuersi sunt ex pena in aeriam qualitatē qua possunt abigne pati. Caliginosa tamen aeris tenere tm̄ permissi sunt. qui eis quasi carcer sit vsq̄ ad tempus iudicij. Ecce his verbis videť Augustin⁹ ita tradere q̄ quidā opinanť de corporib⁹ angelorum. Hoc autē cū alij dixisse astruunt: nō ita sentiendo. sed opinionē aliorū referendo. q̄ ex ipsius verbis diiudicare volunt. quibus ait. Demones dicunť aerea animalia. non ait sunt. ita eīm quidā dicebant. De habitatione vero caliginosi aeris in quē detrusi sunt: non opinando sed rei veritatē asserendo eū tradidisse dicunt. q̄ ipsius locutiōis distinctio ostēdit. Dicūt quoq̄ plurimos catholicos tractatores in hoc conuenisse atq̄ id cōcordirer docuisse q̄ angeli incorporei sint. nec corpora habeant sibi vnita.

Determinat actum ad quē angeli assumūt corpora. b

Assumunt autē aliquando corpora deo preparante ad impletionē ministerij sibi a deo iniuncti. eadēq̄ post expletionē deponūt. in quib⁹ corporibus hominibus apparuerūt atq̄ locuti sunt. Et aliquādo quidem locuti sunt ex psona dei. sine distinctione alicui⁹ psone. Aliq̄n ex psona patris vel filij siue spiritussancti. Nec dubitandū est [a] deum in corporalibus formis apparuisse hominib⁹. sicut Augustinus in scōo li. de tri. oñdit p̄ferens diuerse scripture testimonia. ex quibus deū in corporeis figuris hominib⁹ apparuisse probat. z aliquādo ex psona dei sine distinctiōe. aliquando sub distinctione psonaz sermonem eis factum esse.

De perplexa q̄stione quam ponit Aug⁹. querēs an ad exhibendū has corpales apparitiones creatura noua sit formata an angeli qui ante erant missi. z si ipsi missi sunt. vtrū seruata sui spūalis corpis qualitate aliquam speciē corporalē de corpulentiori materia assumpserint. an ꝓprium corp⁹ suū mutauerint in speciem actioni sue aptam.

Mouet questionem c

Sed vbi deū hoibus in corporalib⁹ imaginib⁹ apparuisse asserit. pplexā questionē pponit quā nec absoluit. querēs vtruz in illis corpalibus apparitiōib⁹ creatura aliqua crearet ad illud opus tm̄ in qua de⁹ hominibus appareret. an angeli q̄ ante crāt ita mitterenť vt manentes in suis spiritalib⁹ corpibus assumerēt ex corpulēta inferiorū elementoz materia aliquaz spēm corpalem. quā coaptataz quasi aliquaz vestē mutarēt in quaslibet spēs corpales veras quidē. an corp⁹ suū ꝓpriū verterent in spēs aptas actionib⁹ suis p virtutē sibi a deo datam. Ait eīm ita Aug⁹. in. iij. li. d tri. Querenduz est in illis antiqs corporalib⁹ formis z visis. vtr ad hoc op⁹ tm̄ creatura formata sit in qua de⁹ sic tūc oportuisse iudicauit humanis oñderet

a Deum i corporalibz formis apparuisse. Videtur q̄ talis apparitio pot⁹ sit occasio erroris q̄ veritatis Deus enim caret forma z figura i corpe z corporitate p̄z veritatem. z qui credit vel opinatur contrarium errat. si ergo frequenter opinamur que apparēt sensibus. videť q̄ talis apparitō sit erroris occasio. Rō. dicendum q̄ forma et figura corpalis non ducit in mediate in cognitionem dei. sed mediāte spiritu rationali. cui⁹ ministerio fiebat illa apparitio. et quis in ascēdendo prius sit abstractio a corporali forma z figura q̄ perueniat ad deum. dum a corpore ad deum ascenditur mediante spiritu i corporeo. ideo talis apparitio potius scala est p̄ducens ad cognitionem veritatis q̄ sit occasio deuiandi Q̄ ergo obiicitur. q̄ illa opinamur interi⁹ que apparent exterius. dicendum q̄ illud verum ē. si opinio vel ratio descendat ad sensum z ei innitatur. cuz autez a sensu abstrahit z innitit fidei et reuelationi non habet occasionem errandi. sed pot⁹ veritatem inquirē di. Aug⁹.

2 b Nō videbit me hō t viuet. Itrariū h⁹ habeꝫ Exo. xxiij. Loquebaꝫ dñs ad moysen. fa. ad fa. t Nume. xij. palā t nō p figuras t enigmata deū vidit. ō: de eodem moyse. R⁹. dom est ad b̄ q in ꝓma autoritate significatur q de⁹ nō pōt videri a viatore in sui essentia t claritate. sz in dualb⁹ sequētib⁹ insinuaꝫ familiaritas dei ad Moysen q̄tū ad apparitionē t q̄tū ad cōtemplationē. in quaꝝ vtraq; p/phetas alios excellebat. Familiaritas apparitionis notaꝫ cuz ō: q loquebaꝫ ei facie ad faciē. sub/intelligendū est in subiecta creatura. Eminētia cōtemplationis cū ō: palā t non p figuras t ī enigmate de ū vidit q: non tm̄ fulgebat visione corporali aut imaginaria. sz etiā intellectuali.

Cōcedēdū est angelos mitti. sz reliqua expedire nō sufficit.

Job. ij.

3 c Uisibile enī quicq̄ nō est. qđ nō sit mutabile. Cōtra. corp⁹ celi empyrei visibile est t tm̄ non est mutabile. Iteꝝ q/ro de q̄ mutatōe intelligat. aut de mutatōe ad sitū aut de mutatōe ad formā. Si de mutatōe ad sitū b̄ nihil est. quia ista nihil facit ad visum. Si de mutatōe ad formā. illō similiter falsum est. q: corpa supcelestia sunt ī corrupti bilia t inalterabilia. t tamē visibilia. Iteꝝ querit etiam de quo visu intelligat. Aut em̄ intelligit de visu corporali. aut de visu mētali. Si de mētali. falsum est. Si de visu corporali. querit que necessitas sit q̄ visibile sit mutabile. cū ita bñ sensus iste ꝓticipet corpa incorrupcibilia sicut corruptibilia. R⁹. dom q̄ Aug⁹. intelligit de visu corporali. t de b̄ vez est q dicit q oē visibile est mutabile. Nihil em̄ pōt videre sensus corporalis sine extēsione quātitatis. vbicūq; aūt est extentio q̄titatis. ibi est cōpositio. vbi ẽo cōpositio est. possibilis est resolutō t mutatio. Ad min⁹ q̄tū est de natura rei solū em̄ oīno simplex ē immutabile simplicit. t iō necessario seqt. q si aliq̄d vidt sensu corporeo. q sit mutabile.

aspectibus. an angeli q iā erāt ita mittebant vt ex ꝓsona dīlo querent. assumētes corporalē spēm de creatura corporea in vsum ministerij sui aut ipm̄ corpus suū cui nō subdunt⁹ subditum regūt mutātes atq; xtentes i spēs q̄s vellēt accōmodatas atq; aptas actiōibus suis. Ad illō q̄ qđ obiiciat de empyreo t ō alis corporibus celestib⁹. dōz q nec empyreū nec aliud corp⁹ celeste. nec corp⁹ qđ est. vel pōt ee oīno est immutabile. q̄/uis ei nō mutent mutatōe q̄ est de esse in aliud ee. siue de vna forma in aliā. mutata nō sunt mutatōe q̄ est de nō esse i esse. t mutabilia sē ꝓ natura mutatōe q̄ est in nō ee. t b̄ q: sunt cōpositra. t iō nō sunt suū ee. Nullū enī ens est suū ee nisi sūme simplex. sic nullū agēs ē suū agere nisi sūme simplex. t ꝓt b̄ q mēdicat suū ee aliūde. dic̄ Hyl. q oībo creaturis accidit ee. t iō ꝓ naturā suā oīa sunt possibilia ad nō esse. t sic pz rōnsio ad totū.

4 Exo. xxx iij. Job. j.

Determinat motā q̄stionez q de⁹ in specie q̄ est de⁹ nunq̄ mortalib⁹ apparuit cetera relinquens dubia. d

Ceterū hec velut nimis pfunda atq; obscura relinquentes. illud indubitāter teneamus. q ō⁹ i specie eēntie sue. nūq̄ mortalib⁹ apparuit. sicut in famulo suo moysi dic̄. b Nō videbit me b hō t viuet. Etī euāgelio Joh⁹ legit. Deū nemo videbit vnq̄ c Tisibile em̄ q̄cq̄ nō est qđ nō c sit mutabile. Jō suba siue essentia dei q̄m̄ nullo mō mutabilis est. nullo mō ꝓ seipam visibilis est. Proinde illa oīa q̄ patrib⁹ visa sunt cū de⁹ illis pīsentarek. p creaturā facta manifestū ē. Et si nos latet quō ea mīstris āgelis fecit de⁹. p angelos tū facta esse dicim⁹. Audeo q̄ fiducialit dicere. nec deū pfem. nec xp̄m̄ ei⁹. nec spm̄ ei⁹ q est vn⁹ de⁹. p id qđ est atq; idipm̄ est vllo modo esse mutabile. z ac ꝓ multo minus esse visibilē.

AD intelligētiā hui⁹ ꝓtis tria q̄runt circa assumptionē corpoz ab angelis tā bonis q̄ mal. Primū spectat ad corpis t spūs vnionē. Secūdū ad corpis assumpti formatiōz. Tertium spectat ad corporis formati t assumpti operationē. Circa ꝓmū q̄runt duo. Pmo q̄rit vtz angli habeant corpa naturalit sibi vnita. Sco vtz habeāt corpa volūtarie assumpta.

Questio I a

Utz angeli habeāt corpa naturalit sibi vnita. Et q sic
5 oñdit ꝓmo autoritate Aug. viij. de ci. dei. vbi diffinit dēmōes dic̄. demones sunt genere aīalia. mēte rōnalia. aīo passiua. corpe aeria. duratiōe eterna. si q̄ eadē ē natura bonoz spiritū t maloz. pz ꝛc. Iteꝝ Brego. in omelia de epiphania. Judeis tāq̄ rōe vtētibo rōnale aīal. i. angel⁹ nūciare debuit. sz oīe aīal hz corpus naturalit sibi vnitū. si q̄ angel⁹ est aīal. q ꝛc. Item Bern. cāticoz omel. iij. Liquet oēm creatū spm̄ corporeo ꝓsus idigere solatio. sz angel⁹ hz oīe illud q̄ naturalit indiget. cū q sit spūs creat⁹. hz sibi corpus naturalit vnitū. Iteꝝ ad b est rō. Quāto suba ē nobilior. tāto ī potētijs ē multiplicior. sz angel⁹ ē nobilior suba q̄ aīa. q si aīa nata ē viuificare corp⁹. multo magis t angel⁹. sz hz illud naturalit sibi vnitum ad qđ viuificādū est naturalit nat⁹ apt⁹. q ꝛc. Item nobilior mō viuit qđ viuit t influit vitā q̄ qđ nō viuit. influit. influētia eīus signū ꝓfectōis est t cōplemēti. q si

angel⁹ est ita nobile viuēs sic aīa ⁊ aīa pōt aliq̄d viuificare ꝯ ⁊ angel⁹ ꝛz nō pōt viuificare nisi cor⁹ naturalit sibi vnitū ꝯ ⁊c. 6 Ad oppositū Dam. diffinies angelū dic ꝙ angel⁹ est suba intelligibil incorporea ꝯ angel⁹ nō hz cor⁹ sibi vnitū q: si bret cor⁹ sibi vnitū naturalit sic bō ōr esse corpor⁹ ita ⁊ angel⁹ Itē dionysi⁹ i pluribus locis dic ꝙ angeli sunt diuine mentes et spūalia lumīa īmateriales ⁊ incorporei Itē hiēm oī dic rōnbus sic Tāto suba ē nobilior ēpto est deo similior ꝛz dē⁹ oīno caret corpe ꝯ est nobilior inc suba ceteras ꝯ vel est eā ponere i vniuerso vel i vniuerso dficiet nobilissima creatura ⁊ tūc vniuersum ē acephalū qō est incōuenies Itē si aliq̄d cōponit ex diuersis natur' ⁊ altera illaz est repire p se ꝓtingit silr p se repire ⁊ reliquaz ꝛz hō cōponit ex suba corali ⁊ spūali ꝯ cū sit repire subam pure coralē p se est repire subam pure spūalē hāc aūt dicim⁹ angelū ꝯ angel⁹ nō habet cor⁹ Itē q: hō cōponit ex corpe et aīa cū peccauit fact⁹ est passibilis ⁊ mortal' ꝯ si angelus bret cor⁹ sibi vnitū sicut ⁊ hō videt saltē ꝙ angli 7 ḋ peccauerūt sint mortales qō si plane falsum est manifestū est ⁊c. ℟. ad pdictoz intelligētiā est notandū ꝙ circa istā q̄stionē dubitauerūt aliq̄ magni doctores vtz ꝛz angeli habeāt corpa naturalit sibi vnita vñ sup hoc dubie loquit tā Aug⁹ ꝫ Bern ꝛz nūc satis certitudinalit tenet ⁊ Rich affirmat ꝙ angeli sunt naturalit incorporei nec hnt corpa naturalit sibi vnita Deō tñ plures dubitāt vtz dēmones habeāt corpa sibi inseparabilit alligata in ḋbo tozqank ꝛz satis planuz ē ꝙ sic boni angeli nō hnt corpa nisi volūtarie sumpta sic nec mali ⁊ hui⁹ signum est sicut dicit Rich ꝙ corpus modice q̄titatis a maxīa multitudine dēmonū aliq̄ obsidet sicut loquit Math ibi ḋ illo ḋ dixit legio mihi nomē est legio eīm vt idē Rich dic ꝓtinet vj milia sexcētos lxvj vñ si dēmones corpa haberēt cū suis corpib⁹ nullo mō possent subintrare cor⁹ ita modicū ꝓpk qō satis ꝓbabilit dici pōt ꝙ nō solū nō hnt corpa sibi naturalit vnita vezerūā nec boni nec mali habent inseparabilit alligata ꝫ̄tū est ō lege cōi ¶ Nec obstat cor cruciat⁹ qz sicut in ārto li oñdit spūs absq̄ corpe fm ordinē diuīe iusticie pōt ab igne materiali puniri 8 Cōcedende sunt igit rōnes ad hāc ptē Ad illud ō qō Aug⁹ inducit vid de ci dei dom ꝙ ibi loqt Aug fm opinionē apuleī ⁊ frequēter circa hāc materiā pl⁹ loquit fm alioz ꝫ fm sniam suā Ad illud Greg ꝙ 9 āgel⁹ est aīal dom ꝙ aliq̄d ē aīal duplicit ōr Aut rōe forme aut rōne operatōis aīali debite ibi aūt ōr angel⁹ aīal nō rōne forme ꝛz port⁹ rōe operationis ꝰsequentis Vel aliter esse aīal duplicit pōt dici vel fm veritatē vel fm oñsionē siue apparentiā Grego aūt loquit de scō mō q: angel⁹ apparet esse aīal cū assumit corpus 10 ipe aūt obic fm ꝓmū modū accipiēdi aīal Ad illō qō obic de Bern ꝙ ois spūs creat⁹ indiget corporeo solatio dom ꝙ indigere corpe pōt esse duplicit Aut ꝓpter se aut ꝓpter alios Spūs indigēs ꝓpter se est spiritus brutalis vel human⁹ ⁊ de hoc vez est ꝙ hz cor⁹ naturaliter sibi vnitū Spūs vo indigēs ꝓpter alios est spūs angelic⁹ ⁊ iste nō hz cor⁹ sibi naturalit vnitum ꝛz assumptū volūtarie vt mīstret alīs Vñ Bern Angelici spūs ad ea capiēda q̄ beatā saciūt creaturā nullo mō suis corpib⁹ adiuuant ⁊ iō nō hnt ea ꝰiuncta ꝓpter indigentiā supplendā i seipis ꝛz in nobis ⁊ quia hanc supplēt ad tps iō nō hnt ea vnita simplr sed ad tēpus 11 Ad illud qō obic ꝙ suba nobilior est q̄ multiplici or est in potētijs dom ꝙ vez est de illis potētijs q̄ simpliciter attestant pfectiōi porēta aūt viuificādi cor⁹ ⁊ si qō ammō sit pfectiōis nihilomin⁹ ꝓpter ꝰiunctuz hz quandā idigētiā ⁊ īpfectionē ⁊ iō ab illa suba q̄ perfectissima est tm creaturas est aliena hec aūt est suba angelica nec de hac porētia ꝰcludit rō supra dicta. Ad illud qō obic ꝙ influēs vitā ⁊ bñs vitā nobil⁹ est ꝫ bñs tm dom ꝙ aliq̄d cōicare siue dare vitā alīs pt ee dupl'r Aut p modū efficiētis ⁊ b simplr pfectiōis est ⁊ sic cōpetit soli deo Et p modū informātis ⁊ sic nō est simplr pfectiōis īmo pfectiōis cū impfectōe tūcte ⁊ iō neutz ꝰuenit anglo q: pfectio sua maior est ꝫ sit pfectio viuificātis p modū forme ⁊ mior ꝫ sit pfectio dātis vitā p modū cāe Et loqt ō vita q̄ ꝰperti rōnali sbe 12

Utz angeli aliq̄n assumāt corpa Et ꝙ sic vī Bern in can omel tū discurrere ⁊ de loco ad locū moueri nō est nisi corpoz ꝛz angel⁹ mal⁹ ad mīsterū discurrit ⁊ de loco ad locū venit ꝯ vel est corpor⁹ vel hz cor⁹ naturaliter vnitū vel cor⁹ assumptū ꝛz nō ꝓmo mō nec ſcdo ꝯ tertio Itē nulli pt impēdi hospitalitat' obsequiū nisi habeat cor⁹ naturalit vnitū vel assumptū ꝛz ālis aliq̄n impēsa sunt ḃ officia sic ōr vltimo ad Heb ꝙ quidā placuerūt deo anglis hospitio receptis ꝯ vel habuerūt corpa vnita vel assumpta ꝛz nō habuerut naturalit vnita ꝯ ⁊c. Itē nulla suba spūalis ex sui ꝰsortio pōt solatiū sensui nisi p inhabitatiōz corpis fiat visibilis ꝛz angeli frequēter pōnt solatia nō solūmō fm spm ꝛz etiā fm sensum sic ꝓz in angelo thobie ꝯ inhabitāt corpa ꝛz illa nō hnt sp vnita ꝯ volūtarie assūpta

Itē null⁹ spūs pōt visibilit dēmōstrari ad dēmōstrationē corpis nisi sit aliq̄ mō corpi illi ꝰiūct⁹ ꝛz angel⁹ q̄ loq̄bat thobie visibilit poterat dēmōstrari ⁊ ꝓbe dici h est raphael vel hic est angel⁹ ꝯ habebat sibi cor⁹ illō aliquo mō ꝰiunctū ꝛz nō p naturalē ꝰiunctiōz ꝯ p voluntariā assumptionē Itē nihil est organū vel īstrumentū alicui⁹ imediatū nisi imediate assumat ab illo vel naturalit ꝰiungat illi ꝛz angel⁹ multa exercet operā circa nos sic loq ⁊ māducare q̄ nō pōt exercere nisi mediāte corpe organico vl instrō ꝯ ⁊c. Cōtra Maiorē ꝰuenientiā hz aīa rōnalis ad cor⁹ ꝫ habeat angelic⁹ spūs ꝛz aīa eruta cor⁹ nō assumit ꝯ nec spūs āgelicus Itē ꝓportio dz esse assumētis ad assumptū ꝛz spūs angelic⁹ est oīno incorpalis ꝯ nō hz ꝓportionē ad cor⁹ ꝯ nūꝫ assumit illō Itē aut cōpetit āgelo brē cor⁹ aut nō cōpetit Si cōpetit brē ꝯ videt ꝙ angeli nō sunt pfecti qñ nō hnt cor⁹ Si nō cōpetit ꝯ qñ assumit hz qō nō decet tpm ꝯ si angel⁹ bon⁹ nō fac nisi qō decet tpm nō assumit cor⁹ Itē si assumit aut ꝓpter aliq̄d aut ꝓpk nihil Si ꝓpk nihil ꝯ frustra Si ꝓpter aliq̄d aut est bonū aut malū Si bonuz ꝯ p cor⁹ assumptū merek Si malū ꝯ p cor⁹ nō assumptum demerek ꝯ angel⁹ dz ⁊ pt puniri ⁊ fmiari cū corpe assumpto qō est incōueniēs ⁊ plane falsum Itē vbicūꝫ ē assumptio ibi est aliq̄ vnio vel in psona vel i nāa sic ptz i assumptiōe būane nature a filio dei ꝯ si angel⁹ assumit cor⁹ vnit sibi vel i psona vel in nāa Sz nō in natura vnit qz ñ resultat tertiū ¶ Nec in psona qz ñ est cōcretio ideomatū ꝯ nullo mō est ibi vnio ꝯ nec assumptio. ℟. dom ꝙ i angel' duplex ē vis s ꝰtrēplativa ⁊ admīstrativa Sc̄m ꝰtrēplativā ꝰuertunt ad dū ⁊ sic nō indiget solatio corpis assūpti Sc̄m admīstrativā descēdūt ad nos ⁊ ꝰdescendūt nob ⁊ vt nob ꝰgruent⁹ ꝰdescēdāt indiget solatio assumpti corpis Indiget iuꝫ ad alīs operatiōes exercendas indigent ad seipos manifestādos indiget ad nostros glificādos 13

sīue ꝓfortādos·ꝛ tō assumūt corpa sicut instrā vl orgāna ad opandū·sic signa ad manifestādū·sic coopimēta vel habitacula ad ꝓtegendū·Vñ corpꝰ assumptū cōtungit illis sic instrīm motori·sic signū significatiōi·sic habitaculū inhabitatori·H aūt magis exigit indigētia exptē nrā q̄ exptē sua·ꝛ q: finis ꝓponit necessitatē his que sunt ad finē·ꝛ corpꝰ effigiatū vel organizatū būana effigie marie cōperit operatiōibꝫ spūs rōnalis·ꝛ expſſius significat·ꝛ tāq̄ pulcrū indumentū q̄ammō decorat·tō angelꝰ assumit corpꝰ nō qualecūq̄ sz bumana effigie insignitū·ꝛ ꝓcedende sunt rōes H oñdētes. Ad
14. rōnes ad oppositū tā pz rñsio. Ad illud em̄ q̄ obūcit de aīa eruta satis plana est rñsio·nō em̄ est silē·quia nō hz vim admīstratiuā nec vsum admīstrādi·ꝛ tō nec corpꝰ assumit·nec hīē hz potentiā assumēdi. Ad il-
15 lud q̄ obūcit q̄ ꝓportio ē assumētis ad·dōm q̄ proportio attēdit·ꝛ inuenit ibi p cū modū p quē est assumptio Cū em̄ nō assumat i vnitatē nature·non req̄rit q̄ sit ibi proportio sic pfectiōis ad pfectibile·sz sufficit q̄ sit p-
16 portio sic motoris ad mobile. Ad illō q̄ q̄ritur. vtz cōperat angelo hīē corpꝰ ad·dōz q̄ cōperit hīē corpus vt volūtarie assumptū ad cōplendū ministeriū·sz nō cōperit ad suū esse cōplerum·tō nec carētia generat
17 indigentiam·nec assumptio generat indecentiam.

Ad illud quod q̄rit ꝓpt̄ q̄d assumit·vtrūz ꝓpter aliq̄d vel ꝓpt̄ nihil·dōm q̄ ꝓpt̄ aliq̄d sic pdictū est·illō tm̄ ppt̄ q̄d assumit nō pficit p corpꝰ tāq̄ aīa
18 p corpꝰ ꝓprīū·sz tāq̄ artifex p instrīm·ꝛ tō sic instrīm p q̄d ꝗs meret nō remūerat·sic nec corpꝰ ab āgelo assumptū

Ad illud q̄d obūcit q̄ vbi ē assumptio dz esse vnio i ꝓsona vel i natā·dōm q̄ nō sufficiēter diuidit·q: bic assumit vestimētū cū se induit·nō tm̄ vnit sibi i ꝓsona nec
19 in natura·sz illud locū hz i illa assumptiōe in q̄ ē vnio pfecta·q̄lis est cū dei filiꝰ assumpsit būanā naturā· Ex pdictis igit pz q̄stio ꝓposita ꝛ rñsio ad obiecta·patz etiā p q̄rto dz angelꝰ corpꝰ assumere·q: nō solū propter H q̄ moueat vel operet aliq̄d circa corpꝰ. sz q: illud accipit ad se vt i illo operet·vt i illo manifestetur·vt i illo cōuerset·ꝛ q: in illa ꝓductiōe sīue acceptiōe corpꝰ portꝰ se quit modū spūs q̄ cōuerso·q: ab illa formā ꝛ ꝓseruat ꝛ regit·tō angelꝰ se habet in rōne assumētis ꝛ habētis. corpus ꝯo i rōne assumpti ꝛ habiti.

On sequēter q̄rit de scō articulo·s·de formatione corpis assumpti. Circa q̄ duo q̄runt·Primo q̄rit de ipō corpe assūpto q̄tū ad p̄ncipium formale. Scōo q̄tū ad p̄ncipiū materiale.

Questio I c

Utz illud corpꝰ habeat verā formā corpis būani. Et q̄ ita sit videt·q: cū appareat cē corpꝰ būanū·aut ē vez aut est ibi error ꝛ deceptio·sz error ꝛ deceptio nō cōperit angelis sanct·g cū assumūt corpa q̄ vident esse būana ꝯe hūt formā būanā. Itē ad corpꝰ būanū nihil plus req̄rit nisi cōplio cōplerio ꝛ debita organizatio·sicut dicūt naturales·sz corpꝰ q̄d āgelꝰ assumit ꝯbitā hz organizationē·si g organizatio ꝓsupponit cōplexionē·g vī q̄ beatorū q̄d est de fitate būani corpis. Itē q̄ angeli vere possint formare corpꝰ būanū videt. Corpꝰ būanū sicut dicit Aug·ē in rōnibꝫ semialibꝫ sic ꝛ alia corpa·sed ḋa forme q̄ndā aīaliū vt serpētū ꝛ hmōi hūt rōes semiales dispsas in rebꝫ·tō dic Augꝰ·q̄ ministerio demonum ꝯe educūt·g pari rōne vt videt ꝛ corpa boīm. Si tu dicas q̄ nō valet·q: maior req̄rit dispō ad ꝓducēdū corpus būanū·H nō solutt·q: q̄d ꝓt disponere a remoto in pncipio opis ꝓtinuādo actionē·cū nō sit distātia infinita·poterit venire ad dispositiōz imediatā·g si angli pūt veloci operatiōe ꝓducere corpa aīaliū mínꝰ pfecta·g ꝛ pari rōe corpa aīaliū magis pfecta·g ꝛ corpꝰ būanum

Itē si aliq̄d agēs indifferēter se hz ad aliq̄ ꝓducēda qua rōne ꝓt in vnū·ꝓt in alterū·sz angli nō hūt maiorez potentiā in corpibꝫ serpētū·q̄ in corpibꝫ boīm·immo magis ecōuerso·g si pūt auxilio nake ꝓducere ḋa corpa serpentiū·pūt auxilio nake ꝓducere ḋa corpa boīm·g ꝛ assumere. Itē q̄d pōt i maiꝰ·ꝓt in minꝰ. sz aīa q̄tū cūq̄ sit modice nobilitat·excellit nobilitatē cuiuscūq̄ corpis·sic dz in·viū·de ci·dei·ꝛ in alijs locis multꝫ·cuz g̈ ministerio angelorꝫ educi possint ꝛ educāt aīe vegetabiles ꝛ sensibiles q̄ndā aīaliū·mlto fortiꝰ ꝓducere pūt ḋa corpa boīm. Ad oppositū sic·cuiusdē ḋrutꝫ creatꝛ est corpꝰ formare ꝛ informare·q: vis formatiua ē ab informatiua sīue pfectiua·ꝛ nullꝰ spūs angelicꝰ ꝓt būanū corpꝰ pficere·g nec formare. Itē angli nō pūt operari circa creaturas nisi cū adiutorio nature·sz nulla natura ꝓt generare corpꝰ būanū nisi illa q̄ est silis in specie g angelꝰ nō pōt formare vez corpꝰ būanū nisi mediante hoīe·sz hō nō pōt corpꝰ būanū educere nisi generando·g nec angelꝰ ḋa corpa formare nisi p generationem hois·sz cū assumit corpꝰ ñ indiget būano auxilio·ergo nunq̄ vez assumit corpꝰ būanū. Itē si pōt corpꝰ de nouo formare·g pari rōne ꝛ corruptū reparē·g ꝓtest mortuos suscitare·q̄d est folꝰ dei ꝓprīū. Itē si corpa assumpta ab angel essent ḋa corpa būana·haberēt appetitū ad aīam rōnalē·sz dꝰ cōpleret appetitū nake·g statim infunderet eis aīa rōnalis. Itē si corpa ḋa būana assumerēt·aut fm statū glie·aut fm statū vie·Non fm statū glie·H ꝯstat·q: tūc vlteriꝰ corpꝰ illud non esset corruptibile·nec ab āgelo sepabile·si g assumūt·H ē fm statū vie·sz corpa būana fm statū vie sunt pōderosa et grauia·sīue i statu nature corrupte·sīue i statu innocētie·g nō essent habilia ad motū nec ad velocē misteriū g si assumūt corpa nisi ꝓpt̄ misteriū·g nō assumūt ḋa corpa būana. R̄ō·dōm q̄ corpa assumpta ab angelis nō hūt verā formā ꝛ cōplexionē corporꝫ būanorū·nec etiā organizationē cōpletā·sz solū effigiē. Et hꝰ rō ē duplex·Una q: nō cōperit angelis tale corpꝰ ad misteriū sic nūc vltimo oñsumē·Alia rō ē·quia nō pōt educere formā naturalē in esse·nisi adiutꝰ a ꝓtute nake·sic habitū fuit in pñti dis·In virtute aūt nature est ꝓducere corpa omniū aīaliū·vez etiā alit ꝛ alit·Ad quedā em̄ educēda sufficit cā vniuersalis sine adiutorio agētis pticularis ꝗsimilis i specie nature·cuiusmodi sunt aīalia q̄ generant p putrefactionē·Quedā aūt sunt ad q̄ non sufficit nisi adiuuent ab agēte ꝗsilis spēi·sic corpa aīalium q̄ ꝓducunt solūmō p ꝓpagationē·ꝛ istud planū est ad sensum. Si aūt q̄rat rō hꝰ·Pña est diuīa institutio fm quā est limitatio i virtutibꝫ ꝛ naturis rez·ꝛ hoc fm legē quā indidit eis ab initio·Vñ sic dixit·germinet terra herbā virentē·nō dixit q̄ germinaret hoīem·hoī aūt dixit q̄ se multiplicaret·sic terra germīet herbā·et hō generat hoīem Hec aūt lex sīue institutio nō ē absq̄ rōne·q: quedā sunt aīalia impfecta tā in organizatiōe·q̄ in duratiōe·quedā ḋo pfecta vtroq̄ mō·Quia ḋo dā corpa aīaliū sūt ipfecta ꝛ in organizatiōe·ꝛ i complexione·tō nō indiguerūt agēte tāte ḋrutꝫ·sz potuit ḋtus ꝓductiua ipōz dari terre tāq̄ mīi·ꝛ soli tāq̄ pīi·cum adiutorio aliorꝫ corporꝫ simpliciū tā elemētariū q̄ celestiū·Quia ḋo sunt impfecta duratiōe·ꝛ aliqui percunt tō oportuit hec cōicari agēti alterius nature·q: ad H data est vis generatiua rebꝫ·vt dic phs·vt ꝑpetuē in ee

Ecōtrario est de aīalibꝫ vtroq̄ mō pfectis·ꝛ tō ḋtus ꝓductiua ipōz maiorē exigit actualitatē·ꝛ rō seminalis

maiori difficultate ꝓferk in actu. ꝯ maiori indiget adiutorio. Illa igiꝫ animalia siue corꝑa eoꝝ que ad ꝓmuꝫ genus spectãt educi possunt ab angelis mediãte nature adiutorio velociter ⁊ quasi subito. veraciter tamen quia ꝑ vim nature. Sed animalia ⁊ coꝝ corꝑa q̃ spectant ad secundũ genus educi nõ possunt veraciter nisi cũ auxilio nature. ⁊ cũ diuturnitate vite ⁊ tpis. ⁊ qm̃ assumptio corꝑis ab angelis est velociter ⁊ quasi repẽte. ideo vera corꝑa humana non assumunt. quia nõ possunt illa ꝑ se formare veraciter. ⁊ cũ alterius adiutorio nõ possunt facere ꝙ exeant in esse velociter. ⁊ esto ꝙ educerenk. adhuc nõ cõpetcrent. sicut tactũ est in obiciendo. tum ꝓter appetitũ quẽ haberẽt ad aiam rõnalem. tũ ꝓter grauitatẽ. que duo repugnãt fini illi⁹ corꝑis. ℔ã si haberet aiam rationalẽ. nõ esset competens signũ ad apparendũ. Si haberet grauitatẽ. nõ eẽt cõpetens instr̃m ad operandũ. maxime ad motũ. nõ esset etiã cõpetens habitaculũ ad inhabitandũ. Cõceden de sunt igiꝫ rõnes ꝓbãtes ꝙ angeli nõ assumunt ꝟa corꝑa humana. siue boni siue mali. 21 Ad illud qõ obꝟ̃ ctur in ꝓtrariũ ꝙ est ibi error ⁊ deceptio. dõm ꝙ falsũ est. quia nõ assumunt illa corꝑa vt oñdant se esse homines. ⁊ veros homines. sed vt ostendãt se rationales. ⁊ qm̃ illa corꝑa signãt illos esse rationales. ⁊ ad ꝟ̃ formata sunt finaliter. ideo vera sunt. q̃uis nõ sint vere humana. sicut in ꝓmo libro dictũ fuit de igne ⁊ columba. 22 Ad illud quod obꝟ̃ciꝫ ꝙ est ibi organizatio ⁊ equalꝫ cõplexio. dõm ꝙ falsuꝫ est. nõ eñ est ibi vera organizatio que cõpetit corꝑi humano. que quidẽ est a ꝟ̃tute formatiua cũ seminibꝫ dclata. sed potius quedã lineamentoꝝ protractio fm illi⁹ cõformitatẽ. ⁊ hec non suponit equalitatẽ cõplexionis. quia talis ꝓtractio potest fieri ab artifice in ligno ⁊ lapide. nec quecunq; qualitas mixtionis est illa que facit veritatẽ humani corꝑoris. sed illa que habet veritatẽ specificã hois cõpletiuam ⁊ 23 directiuã. Ad illud qõ obꝟ̃ciꝫ ꝙ corꝑus humanum est in rationibꝫ seminalibꝫ. iam patet rñsio. quia q̃uis sit ibi. nunq; tamen educiꝫ nisi cõcurrat virtus agẽtis exterioris. que residet in lumbis viri ⁊ matrice mulieris. ⁊ ideo sine his nunq; potest illa ratio seminalis ad actũ ꝑfectũ educi. Et si obꝟ̃ciaꝫ ꝙ potest disponere dispositione remota ⁊c. dõm ꝙ illud habet locum vbi dispositio remota sit necessitas sola intẽsione. tũc eñ sufficit virtutis actiue cõtinuatio ⁊ intensio. nõ aũt quãdo requirit noue forme vel alteri⁹ forme fm spẽm operatio. ⁊ sic est in ꝓposito. 24 Ad illud qõ obꝟ̃citur. ꝙ indifferẽter se habet angelus ad oĩa corꝑa animalium dõm ꝙ vꝛ hoc verꝝ sit de ipso angelo in se. nõ est tamen verꝝ de virtute nature. ex cui⁹ adiutorio angel⁹ operatꝫ ⁊ ideo sicut angelus ꝑ se nõ potest educere corꝑus humanum. ita nec corꝑus alicui⁹ animalis. ⁊ sicut natura q̃dam potest facilit̃. quedã cũ maiori difficultate. vt ꝓpinus visum est. sic ⁊ angelus ipsi⁹ virtute adiut⁹. Ad 25 illud quod obꝟ̃ciꝫ ꝙ potest in magis nobile. dõm ꝙ illud nõ semꝑ habet veritatẽ. quia homo potest generare boꝝem qui est nobilioꝝ. ⁊ nõ potest generare asinum maxime aũt tũc deficit gñ res nobilioꝝ est facilioris ꝓductionis. sicut frequẽter cõtingit. et sic in ꝓposito nam facilius educiꝫ anima vegetabilis siue sensibilis animalis ꝑ putrefactionẽ educti. q̃ educaꝫ ⁊ organizetur verꝝ corꝑus hominis.

Questio II d

De corꝑe assumpto ex ꝑte ꝑncipiũ materialis. Et queritur vtꝝ corꝑus illud qõ assumit angelus fiat de materia celesti an elemẽtari. Et ꝙ sit de materia celesti videtur finis imponit necessitatẽ his que sunt ad finem. sed angelus assumit corꝑus ad suꝑplius ostensionẽ. cũ ꝑ angeli ꝑ naturã sint lumina. debẽt ergo assumere corꝑora de materia lucis. q̃ de materia celesti. Itẽ organũ siue instrumentũ ꝑ naturã debet cõformari mouenti siue motori. sed angel⁹ assumẽs corꝑus vt instr̃m. est imutabilis ⁊ impassibilis ꝑ naturã. q̃ corꝑus. vñ corꝑus assumptum formaꝫ debet esse incorruptibile ⁊ impassibile. tale aũt nõ est nisi corꝑus celeste. q̃ ⁊c. Itẽ locus maxime cõperens angelo est corꝑus celeste. vt celũ. si q̃ angelus in corꝑe assumpto locaꝫ rangq; in habitaculo. videtꝫ ꝙ corꝑus illud sit sumptum de celo. aut nõ cõpetit ipsi angelo. Itẽ corꝑus assumptũ aut est de natura celesti. aut elemẽtari. Si de natura celesti. habeo ꝓpositum Si de elemẽtari. aut graui. aut leui. sed si est de gui cum difficultate mouebꝫ sursum. si de leui violẽter mouebꝫ deorsum. q̃ si neutꝝ bonũ cõperit velocitati angelice. corꝑus qõ assumunt nõ est elemẽtare. q̃ corꝑus celeste.

Itẽ si est elementare. aut est mixtũ. aut simpler. Si simpler. q̃ non est aptũ ad colorẽ. nec ad effigiẽ. nec ad organizationẽ. Si mixtũ. q̃ cum corꝑus mixtũ sit resolubile ⁊ rarefactibile. videtꝫ ꝙ sicut corꝑus humanũ ex sepatione anime fit putridũ. sic ⁊ corꝑus ab angelo assumptũ. qõ apparet esse falsum. Restat q̃ ꝙ nõ est corꝑus elemẽtare. ⁊ est elemẽtare vel celeste. q̃ ⁊c. Itẽ si est corꝑus elemẽtare. hꝫ ꝓtrariũ siue sit simplex siue sit mixtum. q̃ si trãseat ad regionẽ ignis. videtꝫ ꝙ q̃dq̃ est in eo humidũ ꝓsumaꝫ. Si ꝟo ꝑ regionẽ aq̃. q̃dq̃ est in eo igneũ extinguaꝫ. ꝙ si ꝟ̃ stat esse falsum. q̃ si angel⁹ sine lesione ptrãsit regiones elemẽtoꝝ cũ corꝑe assumpto. cõstat illud nõ esse de natura elemẽtari. ⁊ est de naꝫ elementari vel celesti. q̃ ⁊c. Ad oppositũ arguiꝫ sic ꝓmo auctoritate Gregor. Alit eñ sic. nũq; abrãa angelos videre potuisset nisi corꝑus ex aere assumptũ. Et Beda de natura rer. Angeli ad nos venientes corꝑus ex aere sumũt. Rõne sic. Angeli assumũt corꝑa marie ꝓter motũ ⁊ discursum. sꝫ corꝑus celeste nõ est habile ad illorũ rectuꝫ sꝫ circulare. q̃ nõ cõpetit in mysterio angelico assumere corꝑus de celo. Itẽ angel⁹ assumit corꝑus ad apparendũ. ⁊ ꝟ̃ in humana effigie. sꝫ corꝑus celeste nec est terminatiuũ visus. nec est figurabile. q̃ nõ videtꝫ ad cõstitutionẽ corꝑis assumpti ab angelo tũc habile. Item si assumit corꝑus de celo. cũ non assumat de toto. assumit de ꝑte. q̃ sepat ⁊ diuidit ꝑtẽ celi a toto. sꝫ oĩe diuisibile est corruptibile. q̃ videtꝫ ꝙ natura celestis sit corruptibilis. sed ꝟ̃ est falsum. q̃ ⁊ ꝓmũ. Itẽ si assumit corꝑus de celo. cũ assumat ꝑtẽ quã fert deorsum secũ. aut aliqd subintrat locũ eius. aut nihil. Si nihil. q̃ remanet vacuum. Si aliqd. aut oporteret illd̃ de nouo creari. aut oporteret corꝑus illud rarefieri. sꝫ si hec oĩa sunt inconuenientia patet ⁊c. Itẽ angel⁹ sathane frequẽter se trãsfigurat in angelũ lucis. ⁊ tũc ꝟ̃stat ꝙ assumit corꝑus ita pulcrũ sicut ⁊ angel⁹ bon⁹. sꝫ demones nõ assumũt corꝑa de natura celesti. q; vsq; ad illa nõ cõscendũt. sꝫ solũ de natura elementari. q̃ similiter videtꝫ ꝙ ⁊ ãgeli boni. ℟⁰. ad 26
boꝝ intelligentiã est notandũ ꝙ circa ꝟ̃ diuerse fuerũt sapientiũ opiniones. Quidã eñ dicere voluerũt ꝙ angeli assumũt corꝑa ex natura elemẽtari. ita tñ ꝙ non ex vno tñ sꝫ ex oĩbꝫ simul mixtis. aliqua tñ coꝝ pdominãre. vñ dicũt corꝑus illud an angelo assumptũ esse ꝟe corꝑus mixtũ. q̃uis nõ sit ꝟe corꝑus humanũ. Illã aũt formã mixtiõis dicũt esse ab angelo tãq; ap̃ propante solũ. sꝫ da ño tãq; a dãte. dãte ingq; nõ ꝑ creationẽ vel infusionẽ. sꝫ ꝑ intrinsecã operationẽ fm qõ dictũ est supra. ꝙ indidit rebꝫ naturã ⁊ ꝟ̃tutes seminarias. fm quas deo

coopante cũcte naturales forme ꝓducunt in esse. Sed cũ corp⁹ illud q̃si repẽte formet ⁊ destruat. alijs nõ vi-
detur ꝓbabile q̃ sit plena mixtiõe mixtũ. maxie cum in
eis⁹ resolutiõe nõ appareat tpis longitudo. nec putrefa
etiõis corruptio. ⁊ iõ dixerũt q̃ corp⁹ illud ẽ de natura
elemẽtari simplici. ex q̃ dicũt illud corp⁹ assumptũ for-
mari ꝟ modo. ¶ Natura eĩm elemẽtaris ex q̃ corpus sibi
formet angel⁹ est aer, elementũ qõ de sui natura est ra-
refactibile ⁊ ꝺensꝺabile si assit ⁊tus q̃ hoc possit. vñ si-
cut nũc videm⁹ aquã solidari i cristallũ. vel glacies ex
frigore. sic ꝺingit aliqua ⁊trute occulta q̃ nõ later ãge-
los aerẽ ꝺensari posse fm pl⁹ ⁊min⁹ ad voluntatem
angeli operantis. ꝟ aũt corp⁹ dũ ꝺensat pt suscipe figu
ram ⁊ effigiẽ. ⁊ ita corpi organico effici ꝺforme. põt ni-
hilomin⁹ in vnã ptẽ ꝺensari pl⁹. in alia min⁹. in alia
mẽme. ⁊ fm hoc hre in se diuersos colores. ⁊ ita corpo-
ri hũano effici q̃si in oĩb⁹ ꝺforme. q̃uis nõ sit i suis pn
cipijs multiforme. ⁊ ita idoneũ esse instrm. signũ. ⁊ ha-
biraculũ. vt ab ãgelo assumat. Sz adhuc q: ꝟ difficile
est intelligere. quõ ex aere siue alterⁱ elemẽti cõmixtiõe
fiat corp⁹ solidũ ⁊ diuersis coloꝛib⁹ coloꝛatũ. cum colo
res ꝓducere nõ sit artⁱ nisi mediãte auxilio nature. Jõ
tertia via videt ad ꝟ esse ꝓbabilior. s. q̃ corp⁹ assumptũ
ab ãgelo corp⁹ elemẽtare ẽ. nõ q: sit ex q̃tuor elemẽtis.
plena mixtiõe cõmixtũ sicut corp⁹ cõplexionatum. nec
q: sit ex puro ⁊ simplici elemẽto formatũ. Sz q: pncipa-
liter formet ex aere cũ aliqua admixtiõe alterⁱ elemẽti
sicut videm⁹ in nube q̃ nõ est corp⁹ plene mixtũ. hz tñ i
se naturas pluriũ elemẽtoꝝ. q̃ buc modũ ⁊ corp⁹ ab an-
gelo assumptũ pncipaliter ab aere intelligit eẽ formatum.
ꝺcurrẽte ad ꝟ natura alicuⁱ vaporis terrei vel aquei.
que ꝺdẽ faciat tã ad varietatẽ ꝺdẽsationis q̃ ad mixtiõ
mitatẽ coloris. hãc aũt nõ oportet angelo de lõginq̃ mẽ-
dicare. cũ aer ꝓ magna sui ptẽ sit cõmixt⁹ vaporibus. ⁊
hãc positionẽ mediã inter vtrãq̃ tãq̃ ex vtraq̃ ꝺstitutã
ad pñs possum⁹ sustinere. Ad q̃stionẽ igit ꝓpositã
rñdendũ breuit̃ q̃ angel⁹ tã bon⁹ q̃ malus assumit cor
pus ex naĩa nõ celesti sz elemẽtari. nõ simplici nec ple-
ne cõmixta. sz medio mõ. vt pote ex aere vaporabili. an
gel⁹ tñ mal⁹ ex ptẽ inferiori. bon⁹ ꝟo ex ptẽ superiori. nõ
inq̃ superiori in q̃ nulla reptiat natura alterⁱ elemẽti. sz
superiori cõparatiõe ⁊ respectu eⁱ de q̃ assumũt corpa an
geli mali. iõ ꝺcedẽde sunt rõnes q̃ corpa ab angel⁹ assũ-
pta nõ sint de naĩa celesti sz elemẽtari. Ad illd qõ ob-
27 jicit q̃ angel⁹ assumit corp⁹ ad sui oñionẽ. dõm q̃ an-
gel⁹ nõ tñmõ oñdit se pẽsara dignitate siue nobilitate
sua. sz etiã idoneitate signi ⁊ necessitate ex pte rẽa. Li-
cet igit eⁱ dignitas oĩs corpis nobilitatẽ pcellat. q: nõ
corp⁹ elemẽtare sint ad eⁱ manifestationẽ fm q̃ nra ex
igit indigẽtia. ⁊ ad ꝟ est idoneus vt sit corpis organici
materia. iõ magis cõpetit vt angel⁹ de tpo sumat corp⁹
q̃s de celesti materia. Ad illud qõ obijcit q̃ instrm de
28 bet ꝺformari motori. dõm q̃ vez est q̃ organũ siue in
strumentũ est ei pperuo ꝺiũctũ. sz q̃ ꝺiungit solũ ad
tps. sufficit vt sibi ꝓportunitate loci ⁊ tpis ⁊ operis
ꝺformet. ⁊ sic est in ꝓposito reperire. Ad illud qõ ob-
29 jicitur q̃ angel⁹ locat in corpe assumpto tãq̃ in habita
culo. tã patet rñsio. q: nõ est habitaculũ debitũ angelo
quantum ad excellentiam sue dignitatis. sed quantuz
ad indigentiã nre infirmitatis. ⁊ quoniã statui nre in
firmitatis pl⁹ ꝺformat elemẽtaris natura q̃s celestis. iõ
⁊ si habitaculũ celeste pl⁹ cõpetat angelo ad ꝺcẽplãdũ
tamẽ habitaculũ ex corpe elemẽtari pl⁹ cõperit angelo
ad ministrandũ. Jtẽ ad illud qõ obijcit. aut est cor-
30 pus graue. aut leue. dicendum q̃ nec simpliciter gra-
ue. nec simplicit leue. tũ q: ex aere. tũ q: ex aere cõmixto
vapori. ⁊ iõ est habile ad motum fm omnem potentiaz
qõ nõ esset si esset corp⁹ simplex ponderosum aut leue. 31

Ad aliud tã patet rñsio. q: nec oĩno simplex. imo
qõammõ mixtũ vt cõperat colori ⁊ organizationi. nec
adeo mixtũ est vt subiacear putrefactioni. sed medium 32
tenet vt ꝓdictũ est. Ad illud qõ obijcit q̃ patit a cõ-
trario. dõm q̃ sicut formatio illⁱ corpis q̃uis sit ex ad
iutorio nature. tñ pncipaliter est a ⁊trute spũalis sube.
ꝓter hoc q̃ effigies illⁱ corpis plus est artificialis q̃s
naturalis. sic ⁊ cõseruatio illius corpis est a ⁊trute an-
gelica. Unde sicut sua virtute abscõ manibus corp⁹ il-
lud effigiat. sic sua virtute protegit ⁊ cõseruat. ⁊ipo de
serente redit corpus ad piacentem materiã. vnde sicut
eius conseruatio nõ pendet ex simili. ita nec corruptio
fit a contrario.

QOnsequẽter q̃rit de tertio. s. q̃s opatiões exer-
cet angel⁹ i corpe assumpto. Et circa ꝟ duo q̃-
runt. Pño q̃rit vtz ibi exerceat opatiões aĩe.
seu potẽtie vegetatiue. Scõdo vtz exerceat opatões po
tentie sensitiue. Questio I e
Utz angel⁹ in corpe assumpto exerceat opatiões aĩme
vegetatiue. Et videt tã de bonis q̃s de malis q̃ sic. De
bono. Libari siue comedere ẽ act⁹ spectãs ad potentiã
vegetatiuã. sz hũc actũ exercẽt angeli in corpe assũpto.
sicut ꝓbat er eo qõ scribit Genẽ. xviij. vbi abrahã exposu
it angelis cibaria. ⁊ sic ibidẽ legit comederũt. Item
nõ decet nũcios veritat⁹ falsis ostẽsionib⁹ decipe oculos
hoĩs intuẽtis sz angeli apparẽtes comederũt cũ his ad
q̃s mittebant. sic frequẽter legit in scriptura. q̃ve ciba-
bant. sz iste ẽ act⁹ vegetatiue potẽtie. q̃ tẽ. Jtẽ lingua
ꝺgruit i duo opa nate. in locutionẽ ⁊ cibationẽ. sz ãge-
li in assumpt⁹ corpibꝰ q̃ linguã ꝟe ⁊ ꝓprie loq̃bant. q̃ ve
cibabant. redit q̃ idẽ qõ ꝓus. s. q̃ boni angeli in assum-
pto corpe vegetatiue potẽtie actũ exercẽt. Jtẽ hiꝑm
oñdit de malis. generare eĩm est act⁹ potẽtie vegetatiue
sz demones mediãtib⁹ corpib⁹ assumptis generãt. sicut
dicit Josephꝰ narrãs illud qõ scribit Genẽ. vi. de ge-
neratiõe gigantiũ. videres filij dei. q̃ tẽ. Jtẽ comũis
opinio est de merlino q̃ generat⁹ fuit a demone incubo
sz si ꝟ. demon incubꝰ nõ potuit nisi mediãte corpore as
sumpto. q̃ idẽ qõ ꝓus. Jtẽ act⁹ ordinat⁹ ad generati
onẽ est pmixtionẽ cũ sexu femineo vel virili. sz demon
succubꝰ se viro subijcit sbiectiõe in q̃ est effusio semi-
nis ⁊ demon incubꝰ mulieri icũbit. q̃ vt q̃ si possint coire q̃
possint etiã generare. q̃ in assumpto corpe exercẽt actũ
potẽtie vegetatiue Ad oppositũ arguit̃ sic ⁊ oñdit. q̃
bonis angel⁹ nõ cõperat act⁹ cibãdi. Scribit eĩ Thob.
vlt. ⁊ est ꝟbũ raphaelis angeli. videbat nobis q̃dẽ co-
medere ⁊ bibere. ego ꝟo cibo ⁊ potu inuisibili vtor. q̃ ñ
ꝟe angel⁹ comedebat cibũ corpalẽ. ⁊ si videret comede
re. Jtẽ vbicũq̃ est ꝟa cibatio. ibi ẽ deperditi restauratio
sz in corpibꝰ assumptis ab angelis nulla fit deperditio. q̃a
nõ est ibi caloris ꝺsumptio. q̃ tẽ. Jtẽ vbi est ꝟa cibatio. ibi est separatio puri ab impuro. ꝟ aũt nõ facit angel⁹
beat⁹ in corpe assumpto. q̃ tẽ. Jtẽ q̃ malo angelo nõ
cõperat generatio. videt. q: generatio ẽ silis in specie.
sz demon assumẽs corp⁹ nõ assimilat boĩ sz demoni. q̃ ñ
generat hoĩem sz generat demonẽ. qõ ptz eẽ falsuz. q̃ tẽ

Jtẽ ad ꝟ q̃ fiat generatio. necesse ẽ fm medicũ q̃ cõ-
currat triplex spũs. naturalis. vitalis. ⁊ aialis. fm plm
triplex calor. videlicet calor aĩe. calor cordis. ⁊ calor elemẽ
ti. q̃ cũ demon nec spũs aialis. nec calor aialis in corpe assũ
pto possit hre. videt q̃ nullo mõ possit generare. Jtẽ
generare nõ est act⁹ aie ⁊ corpis. sz ꝺiuncti. sz ex demone

t corpe nō fit vnū. g nūq̄ pt p corp⁹ exire i actum generandi. 33 R⁹. dōm q spūs angelic⁹ siue bon⁹ siue mal⁹ in corpe assumpto nō hz opationē aie vegetatiue. nec q̄tū ad cibationē. nec q̄tū ad generationē. q nō habet vim nutritiuā. nec hz vim generatiuā. hz tñ aliq̄ modo opatiōes bis ꝯformes. licet nō plene. t b̄ pz si attēdat natura cibatiōis t generatiōis. In cibatiōe em̄ est cibi sumptio t ꝯsumptio. ē nihilomin⁹ cōuersio t vnio. et q̄tū ad p̄mū cōpetit angelo i corpe assumpto cibatio siue comestio nō simulate sz ve. q cibū sibi appositum ꝛe sumebāt t ꝯsumebāt. vez tñ cibo assumpt⁹ coꝛ indigē/tiā vl' depditionē nō restaurabat. q talis cibatio er potētia nō er indigētia est in angelis. his ꝛo q vegetant nō tm̄ est potētia sz etiā indigētia. t b̄ est qđ dic̄ Aug⁹ q sicut aliter absoꝛbet aquā terra sitiēs. aliꝛ calefaciēs. sic aliter cōpetit cibatio hoī. aliter cōpetit angelo. siue aliter hoī viatoꝛi. aliter beato. Per būc etiā modū circa actū generatiōis in aliq̄ ꝯformat spūs assumēs corpus. in aliq̄ ꝛo nō. Nā in actu generatiōis t ē seminis ꝯstitutio p̄m neruos t ꝛutes. t caloꝛ rali spēi cōpetēs t est semis sic pfecti trāsfusio t susceptio. Primū est solius illi⁹ cui de⁹ dedit vim p̄gatiuā. t b̄ nullo mō cōpetit demonibꝫ assumēt⁹ ex corp⁹. scōm ꝛo sz semis susceptio t transfusio pt eis cōpetere. p̄mo em̄ succūbunt viris i specie mulieris. t ex eis semē pollutiōis suscipiunt. t q̄dā sagacitate ip̄m in sua ꝛute custodiūt t post modū deo p̄mittēte fiūt incubi. t in vasa mulierū transfundūt. et qua transfusione hoīes generari p̄nt. His visis facile rñdet ad q̄stionē ꝓpositā t ad argumenta.

34 Ad q̄stionē. q simplr ꝯcedit q nō hāt opa potētie generatiue t vegetatiue q̄ sunt generare t alimēto vrificē oñdunt rōnes ad b̄ inducte. hāt tñ aliquas opationes bis ꝯformes. nō in toto sz in pte. t hoc pbāt rōes ad oppositū inducte oñdentes scz q angeli boni comedunt. t q mali generāt. Nez est etiā q boni āgeli cibū sumpserūt. sz nō ad suā refectionē. sz ad dantiū ꝯsolationē. t iō n̄ erꝛoꝛi erat. nec receptio. nec illusio q̄tū erat ex pte ip̄oꝝ angeloꝝ. licet ignotās naturā illoꝝ posset er b̄ accipe occasionē opinandi falsum. t sic pz rñsio ad tres rōnes p̄mas. Cōcedendū est etiā q demones ſm̄ viā p̄dictā semē p̄nt suscipe t trāsfundere si de⁹ p̄mittat. sz nō p̄nt alimētū in vez semē p̄ q̄dā ꝛutem ꝯuertere. iō dic̄t q̄ammō generare sic oñdūt tres rationes sequētes. Attamē vltia rō nō cogit. pl⁹ em̄ ē generare q̄ coire. t ideo nō sequit si p̄nt coire cum mulie re. q propter hoc possint eam impregnare vel ex ea p/lem generare. Questio II f

Vtz angli i assumptis coꝛpibꝫ habeāt opatōes ꝯuenientes potētie sensitiue. t q sic vī. Idē est p̄ncipiū motus t sensus. sic dic̄ phs. sz angel⁹ coꝛpi assumpto dat motū. g t sensum. Itē sic angel⁹ assumit coꝛp⁹ hūs oꝛgana apta ad motum. ita assumit coꝛpus habens oꝛgana apta ad sensum. Sic em̄ coꝛp⁹ illud assumptū hz man⁹ t pedes. ita hz oculos t aures. sz oꝛgana sentiēdi sine sensu sunt inutilia. g si ñ fruſtra assumit illa oꝛgana. vī q illa sensificet. t p illa sentiat. Itē q̄ hz opationē ꝯsequentē q̄tū spēi. hz opationē ꝯsequentē p̄tū generi. sz sicut q̄tū hoīs est risibile. ita q̄tū aialis est esse sensibile. g si angel⁹ i corpe assumpto p̄t ridere vel lugere. sic t p̄t videre t audire. Itē angelus de natura sua aut hz sensum. aut nō hz. Si nō. cuz sensus sit cognitiu⁹ p̄ticulariū. nō cognoscit p̄ticularia. q̄ est plane falsum. Si ꝛo sensus hz. cū sensus sit potentia. q mediāte sensificank oꝛgana coꝛpalia. patet rē. Itē angel⁹ exñs in corpe assumpto cognoscit hec sensibilia aut igit potētia immateriali. aut potētia q̄ nata sit alligari coꝛpi. Si potētia immateriali. g ita bñ cognoscit distans sic̄ q̄pinquū. igit angel⁹ q̄ est rome audit nos loquētes parisi⁹. g nō indigēt mouerī t discurrere. q si b̄ est falsum. restat q illa cognoscit potētia q̄ est coꝛpi p portionabil' t ꝯcernit determinatā distātiā. si g ista est sensus. p̄z rē. Itē nihil partic a corpe nisi sensum habeat coꝛpi p̄portionalē. sz angel⁹ cremat ab igne. g si sensus ei⁹ pōt pati a corpe. multo fort⁹ pōt p corp⁹ sentire. cū p naturā magis sit nat⁹ in coꝛp⁹ agere q̄ a coꝛpore penā suscipe. Itē angel⁹ aspicies me i assumpto corpe suscipit i oculo meā silitudinem. t cū oculꝰ ille sit coꝛp⁹ peruiū t tersum. vlteri⁹ de sua silitudine iudicat. hoc planū est. si g ad sensum nihil pl⁹ req̄rit q̄ receptō t iudiciū. vī q sentiat p coꝛp⁹ assumptū. Ad oppositum. Sensus p̄supponit vitā. sz angel⁹ coꝛpus assumptū nō viuificat. sicut p̄batū est sup̄. g nec sensificat. g p ip̄m nō sentit. Itē sensus p̄supponit actū vegetatiue. sz angeli in assumptis coꝛpibꝫ nō hāt opa vegetatiē g nec opa sensitiue. Itē si angel⁹ sentiret p coꝛp⁹. cū sensus ille q̄ fit mediante oꝛgano coꝛpali sit nature coꝛporee alligat⁹. angel⁹ natus esset sicut t aīa p naturam vniri coꝛpi. g q̄n nō haberet coꝛp⁹. nō hr̄et esse pfectuz

Itē si angelus sentiret p corpus. cū sentire est actio ꝯiuncti. angel⁹ suas opatiōes mīsteriales cōicaret coꝛpori. g deberet cōicare penā t gloriam. qđ falsum est.

Itē sentire est p̄priū aialis. g nulli cōpetit sentire nisi cui cōpetit esse aial. sz b̄ nullo mō cōpetit angelo. g rē. Itē si sentire est mediāre oꝛgano coꝛpoꝛeo. g nō cognosceret hominē clauso oculo. nec cognosceret hominē a tergo. nec cognosceret hominē in obscuro. quoꝛa cū sint falsa. restat q angel⁹ in assumpto corpe nō habet opa cōpetētia potētie sensitiue. q̄rit igit q̄ opera ꝯueniāt vel exerceank ab angelo in corpe assumpto.

R⁹. ad p̄dictoꝝ intelligentiā est notandū. q cuz aīa vniat coꝛpi vt pfectio t motoꝛ. quedā sunt opatiōes q̄ t sequunt ip̄am aīam in corpe vt est motoꝛ. q̄dā vt pfectio. quedā p̄tim sic t p̄tim sic. Differēti aūt mō exercet aīa in corpe opatiōes q̄ sequunt ip̄am vt motoꝛez et vt pfectionē. Nam opatiōes que sequunt animam vt motoꝛē. sic exercet p corpus q illas eaſdē exercet in coꝛpus. quia nō solū mouet alia coꝛpa. sed etiā coꝛpus p/p̄rium. Opationes ꝛo que sequunt animā in corpe vt est pfectio. sic exercet anima in corpe p corpus q exercet eas cum corpe. sicut patet. Aia clauso oculo coꝛp⁹ aliq̄ꝰ videre nō potest. Tertias aūt opatiōes exercet i corpe quasi vtroq̄ modo. t iō p̄me cōpetunt aie vt ē hoc aliquid. t motoꝛ differens a mobili. scōe ꝛo vt est forma iuncta materie. Qm̄ igit angel⁹ vnit coꝛpori assumpto nō vt pfectio sed vt motoꝛ. ideo p̄mas opationes exercet plene in eodē corpe. secūdas minime. tertias ꝛo quodā mō sic. quodā mō non. Et b̄ meli⁹ patz si descendamus exemplificando. motꝰ p̄gressiuus siue quicūq̄ alt⁹ sit membroꝝ exterioꝝ est ab aīa in coꝛpore vt est motoꝛ vel motrix. t ideo cōpetit angelo. sentire vero p oꝛgana coꝛpis cōpetit anime vt est illoꝝ oꝛganoꝝ perfectio. Sicut em̄ aīa pficit totū corpus. ita visus siue potētia visiua pficit oculum. et hec nō cōpetit angelo in corpe assumpto. Ridere vero est opatio. que p̄tim cōpetit anime vt est motoꝛ. p̄tim vt ē p/fectio. Ibi em̄ est quedā coꝛdis exhilaratio. t hec est ab aīa. vt est pfectio. Quedā genarū motio. t hec ē ab anima vt est motoꝛ. ratione p̄mi non cōuenit angelo. sz solum ratione secundi. Ex hoc patet rñsio ad q̄stionez p̄posita. Si em̄ vocentur opa potētie sensitiue ipsi

35

actus sentiẽdi p organa. sic breuiter dõm q angel⁹ non exercet ea p corp⁹ assumptũ. Si aũt extendant opa potentie sensitiue ad ea q̃ sunt ab aĩa vt mouẽte. sic cõicat ea corpi. Rationes igit̃ pbãtes angelum nõ sensificare
36 corp⁹ assumptũ. ꝫ cedẽde sunt. Ad illud ꝟo qõ ꝓmo obijcit in contrariũ q̃ idẽ est p̃ncipiũ motus et sensus. dõm q̃ pbs loquit in aĩalib⁹ in quib⁹ vult q̃ cor sit p̃n
37 cipiũ sensus. sic ꝫ p̃ncipiũ mot⁹ Ad illud qõ obijcit q̃ corp⁹ illud habet organa facta ad sentiendũ. dõm q̃ angel⁹ nõ tm̃ assumit corp⁹ humanũ vt instr̃m ad operandũ. sz etiã vt signũ ꝟuenies ad se oñendũ. ꝫ q̃ corpus carẽs organis debitis boĩ. nõ esset ꝫsequẽter ãgelici spũs oñsiuũ. ĩõ corp⁹ bñs oĩa organa assumit. non ad ipor organor sensificationẽ. sed potius ad suũpsi⁹
38 oñsionẽ. Ad illud qõ obijcit q̃ cõicat corpi operationi ꝫsequẽtẽ spẽm ꝛc. dõm q̃ ridere nõ est act⁹ ꝫsequẽs spẽm bois ꝓut dicit motũ solũ generũ exteriorũ. quia sic ꝫsequit aĩam vt motor. sz ꝓut cum hoc dicẽ ali quem actũ interiorẽ qui ꝫsequit existentiã aĩe in corpe vt est pfectio. b aũt modo nõ cõpetit angelo. sed solũ p
39 mo. Ad illud qõ obijcit q̃ angelus habet sensum dã cognoscit singularia. dõm q̃ sentire põt accipi cõiter. ꝓprie ꝫ magis ꝓprie. Cõiter sentire idẽ est qõ rẽ vt pñtem cognoscere. fm quẽ modũ accipit Aug⁹. ad pauli nam in li. de videndo deo. Secũdo mõ sentire idẽ est qõ rẽ vt hic ꝫ nũc cognoscere. ꝫ sic accipit Boet⁹ cũ dicit q̃ sensus est pticulariũ. ꝫ intellect⁹ vniuersaliũ. Tertio mõ sentire idẽ est qõ spẽm existentẽ in materia ꝓter materiã mediãte organa corporea suscipe. ꝫ sic accipit phi losoph⁹ in. ij. de aĩa. cũ dicit q̃ sensus est susceptiu⁹ speciẽ in materia ꝓter materiã. Ꝑmis duob⁹ modis ñ differt sensus ab intellectu re sz rõne tm̃. z̃ modo bene ponit in angelo. angel⁹ em̃ p suã potentiã intellectiuã cognoscit rẽ vt pñtem ꝫ vt hic ꝫ nũc dirigẽdo aspectuz sup ipam. Tertio ꝟo mõ differt potẽtia sensitiua ab intellectiua re ꝫ rõne. ꝫ illo tertio mõ sensus est potentia alligata corpi. ꝫ hoc modo spũi angelico non cõuenit.
40 Ad illud qõ obijcit q̃ si cognoscat potẽtia ĩmateria li. tũc nihil facit ad b distãtia. dõm q̃ dũ singularia cognoscit ꝫ sentit. potẽtia ĩmaterialis cognoscit. aspectuz tm̃ sup rẽ cognitã dirigit. ꝫ tõ si res illa nõ est ei pñs sue immediate ꝓiũcta. necesse est vel ꝟtutem angeli deferri vsq; ad ipam vel ecõuerso. ꝫ qm̃ tã virt⁹ angeli q̃ obiecti est ꝟtus finita. tõ nec cognoscit nec põt cognoscere in quacũq; distãtia. b aũt nõ est ꝓp̃ virtutis materialitatẽ. sicut est in sensu corpis. sed ꝓpter ꝟtutis fi/ 41
nitatẽ Ad illud qõ obijcit q̃ patit ab igne. dõm q̃ illud nõ concludit sicut melⁱ oñdit in. iij. sensus enim ꝫ affect⁹ spũalis sufficit ad sentiendũ vel dolorẽ. sic ostẽ ditur ibidẽ. Ad illud qõ obijcit q̃ recipit et iudicat. 42
dõm q̃ cũ ista duo sint in sensu. videlicet receptio ꝫ iudiciũ. receptio est p̃ncipaliter rõne organi. sz iudicium rationẽ ꝟtutis. In sensu aũt corporeo sic est receptio in organo q̃ est receptio partis ꝫ in ꝟtute. ꝫ sic est iudicium ꝟtutis illi⁹ in organo q̃ nõ ꝓter organũ. ꝫ tõ tã receptõ q̃ iudiciũ est tot⁹ ꝓiũcti. In oculo ꝟo angeli sic est receptio in organo q̃ nõ est receptio in ꝟtute aliq̃ illi organo alligata. ꝫ sic est iudiciũ a ꝟtute in organo q̃ etiã ꝓter organũ. vñ angel⁹ ita bñ ꝓcipet aliquẽ clausis oculis vt aptis. ꝫ tõ nõ est ibi receptio ꝫ iudiciũ fm q̃ cõpetit sensui. ac p b nõ est ibi sensus exterior. ¶ Nec etiã oculus angeli dr oculus nisi equoce. ꝫ tale corp⁹ plus bz rõnem instrti q̃ organi. licet organicũ possit dici ꝓpter assimilationẽ quã bz cũ corpe naturali. ꝫ sic pz totũ.

De potestate demonum quam habent super corpora humana.

Illud q̃z ꝫsideratiõe dig. ꝛc. Supẽgit mgr̃ de ꝟtute demonũ ꝫ etiã bonor spirituũ respectu corpor hũanorũ similiũ. In hac ꝓte agit de ꝟtute ꝫ ptãte demonũ respectu hoĩm. Diuidit aũt b ps in q̃tuor ꝓticulas. In ꝓma mgr̃ q̃rit. In scda determinat p auctẽ euãgelĩ. ibi. q̃ĩ homines introeãt ꝛc. In tertia ꝟo explanat p auctẽ genadĩ ibi. de b aũt gennadi⁹. In q̃rta ꝫ vltima illaz explanat p auctẽ Bede p̃sbi. ibi. Beda q̃z sup illũ locum ꝛc.

Querit vtr demones intrent corpa hoĩum substãtialiter an illabant mentib⁹ hoĩum. c

Illud q̃z ꝫsideratione dignissimũ videt. vtr demones siue corporei siue ĩcorporei sint. hominũ substãtialiter intrẽt corpa. eorũq; aĩab⁹ illabant an ideo intrare dicant. q̃ malicie sue ibi effectuz exercẽt dei ꝓmissione oꝓmẽdo atq; vexando eas. vel in peccatũ p voluntate sua trahẽdo.

Determinatio auctẽ euãgelica. f

Q̃ĩ in hoies intrẽãt atq; ab eis expulsi exeant. euangeliũ aperte declarat cõmemorans demonia in quosdã ingressa ꝫ p xp̃m eiecta. b vtrũ fm subam fuerint ingressa. an ꝓpter mali effectũ dicant ingressa. nõ adeo pspicuũ est.

Explanat autoritate gẽnadij. g

Energia dicit ab en q̃d est in ꝫ ergo q̃d ẽ labor. et mene q̃d ẽ defectus. vñ energia

De hoc aũt gennadi⁹ in diffinitiõib⁹ ecclesiasticorum dogmatũ ait. Demones p energiã operationẽ nõ credim⁹ subaliter illabi aĩe. b applicatiõe ꝫ oꝓressione vniri. Illabi aũt menti illi soli possibile est q̃ creauit. qui natura subsistens incorporeus capabilis est sue facture. Ecce hic videt insinuari q̃ substãtialiter nõ illabant demones vt introeant corda hominũ.

Explanat autoritate Bede. h

.q. interior labor vel ꝟfect⁹. Angeli dicũt energumini q̃ in ter⁹ labozãt p vexationes demonis interni⁹ obsidentis. ꝫ aĩam laborare facientis.

Beda quoq; sup illuz locũ Actuũ apostolorum vbi Petrus ait Ananie. Cur tẽptauit sathanas cor tuũ. dicit. Notandũ q̃ mentẽ hoĩs iuxta substantiã nihil implere possit nisi creatrix trinitas. q̃ tantũmodo fm operationẽ ꝫ volũtatis instinctum anima de his que sunt creata implet. Implet vero sathanas cor alicui⁹. nõ quidẽ ingrediens in eum ꝫ in sensum eius. neq; introiẽs aditũ cordis. siq̃dẽ potestas hec soli⁹ dei est. sed callida ꝫ fraudulẽta deceptiõe animã in effectũ malitie trahens p cogitatiões ꝫ incentiua vitiorũ quib⁹ plenus est. Impleuit q̃ sathanas cor ananie nõ intrando. b malitie sue vires inserẽdo. Itẽ spiritus immũdus flãma virtutũ de cordib⁹ fideliuz expulsus. doctorib⁹ veritatis venenũ psecutõis infundit. His autoritatib⁹ ostendit q̃ demones nõ substantialiter intrãt corda hominũ. b ꝓpter malicie effectum. ꝺ quibus pelli dicunt. cum nocere non sinunt.

AD intelligēdū b⁹ ꝓtis sex incidunt dubitabilia
Pmo ꝙ ꝙrit vtr dēmões habitare possint ī būa
nus corpib⁹. Scdo vtr illabant aīabꝫ. Tertio
vtr possint ludificare sensus hūanos. Quarto vtrum
possint cogitatões imittere. Quito vtr possint affecti
ones īcendere. Sexto vtr possint scrutari secreta no/
stre cōscientie. Questio II g

Utr dēmões ī būanis corpib⁹ possint habitare. Et vi/
dēt ꝙ sic. q: null⁹ spūs eijcit de aliq̄ corpe vl habitaculo
in q̄ nō est. sz dēmões sic legit in euāgelijs de obsesso:uz
corpib⁹ sunt electi a xpo et ei⁹ aplis. ꝙ aliqn̄ bitauerūt ī
eis. Itē Aug⁹. de diuīatiōe dēmonū loquēs de demo
nib⁹. suadēt mīa et inutilib⁹ modis ꝓ illā sbtilitatez
suoꝝ corpoꝝ. hoīm corpa nō sentiētiū penetrādo. si ꝑt
corp⁹ penetrare. cū possit ibi dēscere. ꝑt et inhabitare.

Itē ꝓstās est ꝙ aliq̄ a dēmonib⁹ obsidenť. ꝙ obsessi di
cunť. aut q: dēmō hz ī eis effectū. aut q: sunt ī eis fm sb
stantiā. Si hñt ī eis effectū. ꝙ oēs pcōres essent obsessi
a diabolo. qđ falsum ē. ꝙ q: sunt ī eis fm subam obsessi
dicūť. ꝙ habitāt ī suis corpib⁹. Itē nullū corp⁹ pōt ꝓ
bere obstaculū spūi. ꝙ si dēmões spūs sunt. nullū corp⁹
est eis obstaculū. ꝙ sic lumē penetrat aera vsq̄ in ꝓfun
dum. et ibidē manet. sic spūs demoniac⁹ corp⁹ hūanum
subintrare ꝑt ꝓtinus. ꝙ si nō expellat ab agēte maior⁹ po
tētie. vī ꝙ ibi possit ībabitare. Ad oppositū arguit
sic Sup illud Abacuc. ij. Dñs in tēplo sctō suo. glo. sy
mulachris affidere ꝑt īmūd⁹ spūs. intrinsec⁹ cē nō pōt
ꝙ si nō pōt ī symulachris. ml'to min⁹ nec ī corpib⁹ huma
nis. Itē Beda dic̄t mgr̄ adducit in lr̄a sup illō act. v.
Cur ēptauit sathanas cor tuū. Implet sathanas cor
alicui⁹ nō qđē ingredīēs in eū nec ī sensum ei⁹. ꝙ non vi
dēt ꝙ dēmō ingrediať fm subam corp⁹ alicui⁹ hois. Itē
aīa vnit corpi vt motor aut ꝓfectio. sz q: iūgit vt ꝓfe/
ctio. ipossibile est ī eodē corpe esse aliā naturā ꝓficientē
ꝙ cū ꝺiungať vt motor. ipossibile est in eodē corpe esse
aliū spūm vt mouentē. si ꝙ dēmon in corpe būano nō po
test esse nec vt motor. nec vt ꝓfectio. ꝙ nullo mō. Itē
sicut supa dictū est nullo mō cōpetit duos spūs ange
licos esse simul ī eodē loco ꝓmo. ꝙ pari rōne nō vidēt ꝙ
in eodē loco ꝓmo possit esse aīa et angel⁹. sz aīa est ī toto
corpe suo sic vult Aug⁹. ꝙ ī nulla ꝑte corpis pr esse de/
mon. Rō. dōm ꝙ sic innuit text⁹ euāgelic⁹. et Aug⁹.
43 etiā in li. de diuinatiōe dēmo. dēmones ꝙ naturā sue sb/
tilitatis et spūalitatis pñt quecūq̄ corpa penetrare. et ī
eis sine aliquo obstaculo et impedimēto subsistere. rōe
ꝺo sue potestatis pñt ea corpa in q̄bꝫ sunt cōmouere et
ꝺturbare. tō dēmões q̄dū est de prāte et subtilitate natu
re. pñt corpa būana intrare. pñt etiā et vexare. nisi phi
beant a supiori ꝑrute. et cū pmittunť introire et vexare.
44 tūc dicunť corpa obsidere. Permittit aūt h̄ dñs siue
ad gle sue oñsionē. siue ad peccati puniti⁹. siue ad pec
cantis correptionē. siue ad nostrā eruditionē. licz er q̄
stat⁹ causaꝝ determīate pmittat. latet h̄ humanā indu
strīā. ꝓter h̄ ꝙ occulta sunt dei iudicia. h̄ tñ planuz est
ꝙ nō sunt iniusta. et iō nō pmittit talia sine causa. Cō
cedēde sunt igit rōes q: dēmōes pñt būana corpa subin
45 trare. Ad illud qđ obťcit de glo. ꝙ intrinsec⁹ esse nō
pōt. dōm ꝙ esse intrinsec⁹ in aliq̄ hoc pōt esse dupliciť
Aut sic ꝺtentū respectu ꝺtinētis. vt aq̄ respectu vasis
et sic demon bñ pōt esse intrinsec⁹ in symulachris. Alio
mō esse intrinsec⁹ ꝺ aliq̄d qđ influit in intima rei. et in/
fluendo ꝺseruat et ꝓficit. et h̄ mō nō ꝺgruit dēmoni. nec
respectu symulachri. nec respectu hois. et sic loquiť illa
46 glosa. Ad illud qđ obťcit de Beda. ꝙ nō ingrediť in
hoīem. dōm ꝙ nō loquiť de ingressu in hoīem q̄ attēdi
tur ex parte corpis. sed qui attendiť ex ꝑte spūs ratio/
nalis. Ad illud quod obūcit ꝙ anima cōparatur ad 47
corpus vt ꝓfectio et motor. cē. dōm ꝙ nō est simile ꝺ cō
paratione ꝙ modū motoris et ꝙ modū ꝓfectibilis. q: vni
us ꝓfectibilis vna sola est ꝓfectio. ꝓfectio em̄ appropri
at sibi ꝓfectibile. et ecōuerso. sz vnius mobilis pōt esse
multiplex motor. et vnus motor multa potest mouere.
maxime qñ illa habēt aliquē ordinem. et q: diuino iudi
cio aīa peccatrix subūcit dēmoni obsidenti sicut tormori
et affligenti. hinc est ꝙ simul in eodē corpe esse pñt. et ꝙ
h̄ paret rūsio ad vltimū qđ obūciebať de coexistētia du
orum spirituū. Nō em̄ est simile ꝓ eo ꝙ illi vt supra di
crum est repugnat ordo vniuersitatis. huic autem cō/
sonat ordo diuine equitatis. fm quā aīa peccatrix af/
fligitur. Nec repugnat ordo vniuersitatis. q: diuersi/
mode ad illud habitaculū cōparať.

Questio II h

Utrū dēmones illabi possint animab⁹. Et ꝙ sic. videť.
Luē. iij. ecce ergo habēs dēmoniū. ibi glo. intraverat
diabol⁹ vnde exierat xp̄s. sz xp̄s nō exierat de corpe sed
de spū. ꝙ diabol⁹ subintrat spm̄. Itē si impartibile ad/
iungat impartibili. fm totū applicabiť. et qđ applicať ali/
cui fm totū. applicatur ei fm suum intimum. sed illabi
nō est aliud q̄ fm intimū ꝓfundari. ꝙ cū dēmon sit im/
partibilis. et obsidēdo boīem anime applicet. videť ꝙ
eidē necessario illabať Itē sicut est ordo in corpibus
ita est ordo in spiritib⁹. sed in corpib⁹ videm⁹ ꝙ agens
influit virtutē passo vsq̄ ad intimū. aliter em̄ nō alte/
raret totū. ꝙ pari rōe et in spiritib⁹. ergo dēmon potest
influere virtutē suā vsq̄ ad intima aīe. sed virt⁹ dēmo/
nis nō est spiritualior q̄ substātia. ꝙ videť ꝙ dēmon vs
q̄ ad intima aīe illabi possit. Jterꝫ sicut homo efficiť
templū dei ꝓ grām. ita efficiť templū diaboli ꝓ peccatū
sed oīno ibidē vbi ꝑius erat grā. icipit esse culpa. ꝙ vbi
prius habitabat deus potest habitare diabol⁹. Con
tra. Aug⁹. de fide ad pe. ineſt singulis spiritib⁹ natura
lis termin⁹ quo ad scimuicē distinguunť. et vnus in al/
tero nō est. sz aīa humana spūs est. ꝙ nō potest cē in dē
mone. nec dēmon in ea. ꝙ nec illabi. ꝙ cē. Itē si vnus
spūs illabiť. aut alter potest illabi. aut nō. Si sic. pari
rōne et tertius et quartus. et sic de aliis. et ita omes spūs ma
li possent illabi vni aīe. qđ plane falsum est. Si nō ꝑ.
ꝙ vnus spūs implet totā aīam. sz h̄ est falsum. q: ima/
ginem dei nihil min⁹ deo implere pōt. sicut dicit Aug.
et Beda. Itē si demon illaberet aīe. esset intimus aīe
ꝙ totū dñaret ei. ꝙ posset ꝓtrahere ad mala quecunq̄
vellet. et ita aīa li. ar. nō haberet. Qđ si aīa li. ar. nō pōt
amittere. ꝙ nec dēmon ei illabi potest. Itē si illabere
tur aīe. nihil esset ita intimū in aīa in quo nō esset et sup
quo nō posset demon sed sicut deus illabendo animam
rectificat et cōseruat. sic demon qđ potest deordinare de
prauat. ꝙ si demon illaberet aīe. demon posset sinderi/
fm vel voluntatē naturalē ꝺ prauare. et ad malum in/
clinare. qđ est impossibile. Rō. dōm ꝙ illabi aliquid 48
alicui importat ꝙ illud intimū sit ei et ꝙ intime operet
in illo. nihil autē tale est respectu aīe nisi solus de⁹. iō
solus diuin⁹ spūs aīe pōt illabi. In aīa q̄z humana idē
est intimū et supremū. et h̄ patet. q: fm suū supremū ma
xime approximat deo. similiter suū intimū. vnde quāto
magis redit ad interiora. tāto magis ascendit et vnitur
eternis. et q: solus de⁹ supior est mentē humana. fm sui
supremū. solus de⁹ potest menti esse intimus. et iō illa/
bi spūi rōnali est diuīe subē ꝓprium. Cōcedēde sunt igit
rōes oñdētes ꝙ aīabꝫ hūanis illabi n̄ ꝑt malign⁹ spūs
Ad illud ergo qđ primo obūcit de glo. ꝙ intrauit di 49

abolus ⁊c. dom̃ q hoc nõ dicit de ingressu fm substantiam sz fm effectũ siue cõformitatis maliciã. vnde non vult glosa plus dicere q̃ vbi finit gratia. ibi incipit esse malicia. Ad illud qd obijcit. q impartibile impartibili applicat fm totũ. dom̃ q aut intelligit de iunctura situali. aut de iunctura virtuali. Si de situali. sic potest habere veritatẽ. sic aũt nõ est intelligere applicationẽ substantiaꝝ spũalium. quia nõ sunt situales. Si aũt intelligat de applicatione virtuali. sic scõm non habet veritatẽ. qm̃ in simplici suba reperit magnitudo ꝑtutis. ⁊ fm illã cõsiderari potest in aĩa maior ⁊ minor ratio dignitatis fm accessum ad originẽ illius ꝑtutis.

51 Ad illud qd obijcit q sicut est ordo in corporib. ita est in spiritib. dom̃ q ⁊si sit aliqua similitudo. non tñ omnimode ꝓfecta. nec q̃tũ ad ordinẽ. nec q̃tũ ad intimitatẽ. Nõ q̃tũ ad ordinẽ. q omnes sube rõnales imediate sunt nate fieri in deũ. nec q̃tum ad b vna ꝑest alteri hoc aũt nõ cõtingit in corpibus inueniri. Nõ est etiaz simile q̃tum ad intimitatẽ. q qd est intus ⁊ extra in re corporali est eiusdẽ nature nõ differẽs dignitate. sz magis partiũ potentie. in anima vero qd est intimũ b est maxime supremũ ⁊ deo ꝓximũ. ideo in rebꝫ corꝑalibus qd potest influere exteriꝰ magis ⁊ magis agẽdo. potest peruenire ad interiꝰ ⁊ ad intimũ. nõ sic in spũ vbi idem di
52 intimũ esse qd est in eo supremũ ⁊ dignissimũ. Ad illud quod obijcit q ibidẽ est culpa vbi fuit gratia. dom̃ q, vez est. sed ex hoc nõ videtur q ibidẽ sit diabolꝰ vbi deus. q aliter gra est a deo. aliter culpa est a diabolo. Gra em̃ est a deo vt ꝓmte. ⁊ influẽte. ⁊ intime operante ⁊ medullas affectionis penetrãte. fm qd innuit aplus ad Heb. iij. Viuꝰ est sermo dei ⁊ efficax ⁊c. sed culpa dicitur cẽ a diabolo. solũ sicut a suggerẽte ⁊ impellẽte qd̃ammodo q̃si exteriꝰ instigãte. ⁊ iõ nõ oportet diabolũ habitare in intimo cordis ꝑcõris q̃tũcũq medullitꝰ adhereat pctm̃. Ulteriꝰ pctm̃ nõ ponit aliqd sz potius ꝑuat. iõ fm ipm̃ nõ dicitur aliqd illabi aĩe. sz potiꝰ abeo aliqd corrũpi. ⁊ sic ptz q nõ est simile de culpa ⁊ gratia q̃uis sint circa idem.

Questio III i

Utꝛ demon possit sensus illudere. Et q sic. videt. Super illud Exo. vij. Fecerũt magi ꝑ incãtatiões ⁊ arcana quedã similiter. dicit glo. Rabani. Diabolicis figmentis spectantiũ oculos illudebãt. vt res in sua specie remanentes alie viderent. Itẽ in itinerario clemẽtis dicit nichera ad petrũ narrãs ꝑstigia symonis. vidimus canes cãtare ⁊ imagines ambulare. Constat q hoc nõ fiebat nisi virtute demonũ. si igit demones hec ⁊ his similia plura faciũt que nullo modo nisi miraculose fieri possunt. g̃ oculos spectantiũ illudũt. maxime cũ illa facere vident ad que ꝑ auxiliũ nature iuuari nõ possunt Itẽ in vitas patꝝ legit q qdã addurerũt q̃ndam puellã ad sanctũ ꝑrem q videbat eis eq. sz sanctꝰ pater deꝑhendit q esset puella. g̃ si b fiebat arte diabolica. apparet g̃ ⁊c. Itẽ plꝰ est decipe intellectũ q̃ sensum. sz demones multos decipiũt ⁊ seducũt q̃tum ad intellectũ. g̃ multo fortꝰ seducere vel illudere ꝑnt q̃tum ad sensum. Cõtra. Sensus ꝓticularis nõ errat vt dicẽ ꝑbs circa ꝓꝑtiũ obiectũ. g̃ nõ ꝓcipit nisi qd̃ vez est. sed delusio sensuũ nõ potest esse sine errore ⁊ deceptõe. g̃ ⁊c.

Itẽ cũ diabolꝰ facit aliquẽ videre asinũ vel aliquod aliud aĩal vbi nõ est fm veritatẽ. necesse est q faciat similitudinẽ illiꝰ animalis in oculo. sz illa similitudo nõ potest generari nisi ab illo aĩali. cũ nõ possit educi ỏ nihilo. g̃ vel oportet q afferat asinũ. vel nunq̃ faciat eum videri. sz si asinũ afferret nõ esset ludificatio. si ñ affert nõ immutat. g̃ nunq̃ potest deludẽdo ĩmutare. vel immutãdo illudere. Itẽ cũ homine facit videre capitã. aut similitudo bois ꝓuenit vsq̃ ad oculũ. aut non. Si sic. ergo cũ iudicet fm similitudinẽ receptã. iudicabit illaz esse hominẽ. ergo nõ deciperet. Si nõ ꝓuenit. ꝙro qd ꝑcipit. ⁊ videt q nihil possit. Existẽte em̃ medio illuminato. necesse est obiectũ multiplicari ꝑ medium si non assit corꝑeũ obstaculũ. ergo videt q nullo mõ possit esse ibi ludificatio sensus. Itẽ cũ facit videri qd nõ est. aut hoc facit immutãdo virtutẽ. aut ĩmutãdo oculum. aut obiectũ. Si immutãdo obiectũ. g̃ est verũ miraculũ. nõ ergo ꝑstigiũ. Si immutãdo organũ vel ꝑtutem. cum hec sint dignioza. tũc erit maius miraculum. g̃ falsa miracula erũt maiora veris. q si hoc est falsum redit idẽ qd̃ ꝓius. Ad ꝓdictoꝝ intelligentiã attẽdendũ est q absq̃ dubio demones possunt sensus deludere. sicut multiplex experientia docet. modũ aut̃ assignare est valde difficile. ⁊ ad hoc plures doctores conati sunt diuersimode. Quidã nãq̃ voluerũt modum huiꝰ delusionis assignare dicẽtes hoc supra naturã esse Tripliciter aũt hoc fieri posse. Potest em̃ hoc facere demon a supiori influẽdo. ab intrinseco fantasma mouendo. ab extrinseco spẽs obijciendo. A supiori influẽdo dicũt hoc modo fieri posse. q demon ꝑ naturã superior est sensu corꝑeo. ⁊ q̃ supiora nata sunt influere ĩ inferiora. demon potest spẽs quas habet in se sensui ĩprimere tã interiori q̃ exteriori. q̃ tamẽ minꝰ sunt spirituales in suscipiẽte q̃ in dante. quia qd̃ recipitur in aliquo est ꝑ modũ recipiẽtis. nõ ꝑ modũ recepti. Similr ab interiori fantasmata mouendo dicũt sic posse accidere. sicut accidit in somnis ex motu fantasmatũ. ⁊ de fluxu ab organo excitari virtutẽ sensitiuã interius ⁊ fieri somniuz. in quo videt homini q videat vel audiat veritatẽ. cũ fantasma rei peruenit ad organũ visus vel auditus. Sic ⁊ in ꝓposito demon potest fantasmata existentia in organo interiori facere diffluere ad organa sensuũ. ⁊ sic videt homĩ q videat vel sentiat ipaz rem dũ ex rei fantasmate formal organũ ⁊ intentio sensus sup illud cõuertitur. iudicat de similitudine ac si esset veritas. Ab interiori vero species obijciẽdo potest hoc modo sensum ludificare. Unaquez̃ em̃ res nata ẽ speciẽ suam susceptibili dare. Et si esset aliquid qd̃ nõ tantũ speciẽ susciperet. sed etiã tenere posset. posset. cũ cum ferri ⁊ aliqut ꝓ veritate offerri. sicut ostendit luna in puteo. Quis ergo nõ latet demonẽ natura speculatis. non solũ susceptiua speciez̃. sed etiam retentiua. mediante illa potest quãcũq vult ⁊ cuiuscũq rei vult speciẽ ꝓ veritate sensibꝰ nostris offerre. quam cũ ꝓ veritate accipiunt ludificant. Dunc igit triplicẽ modum dicunt dæmoni esse possibilẽ. ⁊ modo vti hoc modo. modo illo. ⁊ modo tertio. Sed quilibet horꝝ modorum interius cõsideranti habet aliquid improbabilitatis. Non em̃ videt possibile q substantia spiritualis. que habet in se species omnino ĩmateriales possit sensibus imprimere cũ omnino cũ virtus improportionabilis. nec etiã videt q species ab organo interiori regrediantur. cũ iste sit ordo retrogradus. Preterea mirum est valde si demon inuenit ita magnũ speculum in quo in magnitudine sua ⁊ latitudine possit ostẽdere vnum castrum sicut pluribus aliquando est ostensum. Mirum est etiam si videt quis ita rem q non potest videre speculũ. Mirabilis est etiã natura talis rei corporalis que potest speciem suscipere ⁊ tenere. cum videamus speciem ab obiecto sensibiliter separari nõ posse. Ideo aliꝰ modus dicendi est q magis est cõsonꝰ nature

ꝛ ĩ telligẽtieq; dem̃on ꝑt ludificare sensus. siue oñdẽdo
præsens esse qꝺ nõ est. siue aliter oñendo qꝺ̃ est. siue ab
scondẽdo qꝺ ꝑsens est. Primũ quidẽ facit species of/
ferendo. secundã facit sensum vel obiectũ diuariando
tertiũ vero facit ĩpedimentũ ꝑstando. Primã põt in
telligi sic. qñ fantasmata existẽtia interi9 offerunt forti
oblatione ipi virtuti interiori. vel virtꝰ interior fortiꝰ
illis intẽdit. simlitudo rei videt esse veritas. Hoc ma
nifestũ est q; naturã. nã frenetico p;opt ascensus fumo
sitatũ ad cerebꝝ. ex modica occasione exteriori videt
ei q; videat multa q̃ nõ sunt sibi ꝑsentia. vel q; audiat.
Similiter q; fortẽ conuersionẽ interioris fantasma vi
detur veritas. sicut Aug9. exẽplificat in li. de trinitate
q; quidã tãta ꝯuersione recogitabat cuiusdã mulieris
imaginẽ q; ei carnaliter cõmisceri videbat etiã vigilan
do. q; hunc modũ dem̃on potest siue intentionẽ ad ima
ginem ꝯuertere. siue fumos aliquos immittẽdo. spiri
tum animalẽ immutare ꝛ fantasmata diuersimode va
riare ꝛ interiori offerre. ꝛ sic diuersa hoĩ facere appare
re. ꝛb̃ modo vtiꝫ frequẽtissime. Et hui9 signũ est. quia
nunq̃ facit hominẽ aliqꝺ sentire cui9 imaginẽ non ha
beat in interiori organo virtutis imaginarie. Nunq̃
eñ cecos naturaliter facit somniare de coloꝛib. nec sur
dos de sonis. nec eis talia repꝛãsentat in vigilia vel in som
nis. Secõm modũ possum9 intelligere sic q; res alio
modo. vel substãtia alia dispositione appareat sensui.
q̃ sit naturaliꝫ. potest cõtingere ꝙ̃ variationẽ aliquã
ex parte organi. sicut quãdo humor sanguine9 vel va
por igneus descẽdit ad oculos. videt homini q; ea q̃ er
rerius sunt. sint rubea. vel ꝓter variationẽ aliquaꝫ ex
ꝓte obiecti. sicut cõtingit aliquando q; ex positiõe can/
dele ꝛ dispositiõe paleaꝝ videnꝫ palee serpẽtes eẽ ope
ratione naturali. Simile est in aliquib; virtutib; qua
rundã rerꝫ numeraliũ. Et q; iste modus nõ latet dæmo
nes ꝛ sunt ministri veloces poterẽs que necessaria sũt
ad hoc statim offerre. ideo sensus nostros frequenter
deludunt. ostẽdentes rem aliter q̃ sit. dũ eam faciũt alt
ter q̃ se habeat apparere. qꝺ quidem fit q; variationem
modicã inducẽdo circa organũ vel obiectũ. quæ ꝯdem
variatio nõ mutat formã. sed solũ ex quadaꝫ accidẽtali
adherẽtia. ꝛ est vt passio. nõ vt passibilis qualitas.

Tertiũ modũ sic possum9 intelligere. Res siquidẽ
53 que ꝑsto est sensum nostꝝ sine visibili obstaculo. põt
dupliciter latere. aut impedit virtus sensus ne quen/
at ad sensibile. aut quia impedit species sensibilis ne q;
uenιat ad sensum. ꝛ vtroq; modo impedit sensus ne q;
cipiat qꝺ sibi est ꝑsto. vtrũq; autẽ horꝝ satis credendũ
est esse possibile virtuti dæmonis. ꝛ ideo ꝺ̃ posse facere
q; hanc viã vt hoĩem reddat inuisibilẽ. qꝺ tñ certũ non
est. si tñ est. hac via posse fieri nõ est multũ incredibile
Vis visis ꝓꝛ rñsio ad questionẽ ꝓpositã. qm̃ terminã
da est in ꝓtẽ affirmatiuã. patet etiã in ꝓte rñsio ad obie
cta. Ad illud eñ qꝺ obijcit q; sensus nõ erat circa ꝑ/
54 priũ obiectũ. dõm q; hoc intelligit ꝯtum est de sui na/
tura. salua seꝫ media dispositiõe organi. medij. ꝛ obie/
cti. Intelligit etiã de sensu ꝑticulari q; se. In hac autẽ de
ceptione sensus cõmunis siue fantasia q̃ ꝺ̃ collatiua.
admisceꝫ sensui particulari. ꝛ iudicat esse alteri9 qꝺ est
suũ. Ad illud qꝺ obijcit. q; nulla res potest videri
55 nisi q; suã spẽm. dõm q; spẽm nec de nouo dat. nec ꝺ̃ no
uo offert. sꝫ illã que erat in fantasia. tã viue aciter ꝑtuti
illi interiori obũcit vt credat se rẽ exterioꝛ sensibilẽ in
tueri. Ad illud qꝺ obũcit q; facit hoĩeꝫ videri caprã
56 vtrũ illa spẽs hoĩs deferat ad visum. dõm q; forasiis ĩ
pedit ne ꝙueniat ad visum. vel visus ad eã. vel saltem
ĩpedit ne ꝙueniat ad iudiciũ. dũ loco illi9 offert spe/
ciem capꝛe quã hꝫ in fantasia. ꝛ sic dũ aspicit ad coꝛp9 57
humanũ. estimat se videre capꝛã. Ite illud qꝺ ãrit.
vbi facit ĩmutationẽ. vel circa organũ. vel obiectũ. vel
virtutẽ. dõm q; põt facere ꝛ facit circa oĩa hec ꝙ locoꝛ
tpe. sic̃ sibi videt expedire. nec tñ videt q; sit veꝝ mira/
culũ. qꝛ nõ est ibi ꝺa formaꝝ trãsmutatio aut inductio
sꝫ solũ quedã trãsitio ꝛ quasi momentanea ĩmutatio. q̃
cũ oñdat circa rẽ verã esse trãsmutationẽ. nõ est veruꝫ
miraculũ. sꝫ vanũ ꝛ falsum ꝑstigium.

Questio IIII k

Utꝝ dæmon possit cogitatiões ĩmittere. Et q; sic. vide
tur ꝓmo auctoꝛ ve. te. in ps. Immittit ãgel9 dñi ĩ circui
tu ti. eũ. si bon9 angel9 põt ĩmittere. cũ bon9 ꝛ mal9 sint
eiusdẽ nature. ꝓꝛ ꝛ. Ite auctoꝛ Joh. xiij. cũ diabo/
lus misisset ĩ coꝛ vt traderet eũ iudas. sꝫ mittere in coꝛ
nõ est aliud qꝺ̃ ĩmittere. q̃ ꝛ. Ite Brego. in moral.
Maligni spũs ĩ cordib; malignoꝝ cogitatiões ĩmitte
re nõ ꝺesistũt. Ite suggestio ẽ acule9 diaboli. sed sug/
gestio nihil aliud est qꝺ̃ ꝓaue cogitatiõis ĩmissio. si er/
go diabol9 põt mala suggerere. q; ꝛ põt malas cogitati
ones ĩmittere. Cõtra. Math. vij. sup illud. Nihil
qꝺ in os intrat coiqnat alaz. dic̃ g;o. Berñ. q; diabo
lus nõ est malaꝝ cogitationũ ĩmissoꝛ. Ite si põt co/
gitationẽ ĩmittere. cũ in cogitatiõe formet̃ acies intelli
gẽtie. q; põt mentẽ nostrã formare. qꝺ falsum est. cum b̃
dicat Aug9. esse ꝓpriũ veritatis ꝑme. Ite nihil noꝝ
intimi9 est qꝺ̃ nra cogitatio. q; si diabol9 põt cogitatio/
nes ĩmittere. q; põt qñ vult ad iteriora nra spũalia ĩro
ire. sꝫ b̃ nihil aliud est qꝺ̃ illabi. q; mẽti nre illabi potest.
qꝺ supra improbatũ est. Ite si põt cogitatiões ĩmit/
mittere. q; põt qñ vult malũ facere cogitare. sꝫ ipe cõti/
nue nobis optat malũ. q; nũq̃ ꝙmitteret nos a cogita/
tionib; malis ꝛesistere. qꝺ manifeste falsum est. Elit igi
tur q̃stio qꝺ̃tũ posse habeat diabol9 respectu cogitatio/
nũ generaliaꝝ ĩ nob. vtꝝ sꝫ possit efficere vel tm offer/
re. ꝛ si offerre. vtꝝ necessario possit nos compellere ad
b̃ q; nos recipiam9 oblatũ? Et q; sic videt. qꝛ si aliqꝺ ꝑ
sentat aspectui oculoꝝ nroꝝ necessariũ est nos videre
ꝛ sic de aliis sensib. q; silr videt de cogitatiõib. Qꝺ si ve
rũ est. videt q; a malis cogitatiõib; nõ possum9 euade/
re. ꝛ q; mala cogitare nõ sit reꝓhensibile. cũ tñ dñs reꝓ
hẽdat Math. xv. Quid cogitatis mala in coꝛdib; vris?
ꝛ. R9. dõm q; ĩmissio dic̃ actũ cui9 effect9 terminat 58
in eo qꝺ̃ intẽ. Hũc aũt actũ dupliciter põt dicere respectu
illi9 effect9. Aut sic̃ cause ꝓncipaliter agẽtis ꝛ efficientis
aut sicut excitãtis vel impellẽtis. Primo mõ ꝓprie ac/
cipit. ꝛ sic cõpetit soli deo respectu aĩe. ipe eñ sol9 est q̃
p modũ ꝓncipal' agẽtis põt in ei9 intimis cogitatiões ꝛ
affectiões gignere ꝛ formare. Alio mõ accipit large vl
min9 ꝓprie. qm̃ ĩmissio de rõe sui nois q̃ndã ꝑtutẽ ꝛ au/
toritatẽ sufficiẽtẽ respectu effect9 ꝛportat. ꝛ iõ qñ solum
modo dic̃ excitatõz vel ipulsionẽ. large accipit ꝛ min9
ꝓprie. ꝛ sic cõpetit dæmoni respectu aĩe. qm̃ ei9 officiũ est
siue puerꝰ studiũ eidẽ malas cogitatiões suggerere.
Et sic ꝑz R9. ad rões ad vtrãqꝫ ptẽ. Nã rões ꝛ auctoꝛes
ad ꝓmã ptẽ iducre ꝓcedũt de missiõe ꝛ ĩmissione cõiter
dicta. rões vo ad oppositũ ꝓcedũt ꝺ̃ missiõe ꝓprie dicta
Ad illꝺ vo qꝺ̃ ãrit vltio. q̃ꝛtũ posse habeãt dæmones 59
respectu malaꝝ cogitationũ nostraꝝ. ꝺõz q; fantasma
ta pñt offerre. Ad illud qꝺ̃ ãrit vtꝝ necessario pos/ 60
sint cõpellere. diuersimode a diuersis rñdet. Quidam
eñ dicũt q; necessario possint cõpellere ad cogitatiões
malaꝝ nõ tñ malas. Cogitatio ei q̃ est de malo non est
mala. nisi eã comitet affectio mala q̃ ẽ in ptãte nostra.

Alīs vero videt ꝛ ꝓbabilius ꝙ nō possunt facere. q̄ facto necessario cogitem⁹ malū nisi in casu. videlicet cuꝫ cogitatio aīe nō est circa vtilia occupata. Lū em̄ euagatur ꝛ est ociosa ratio. potest ei diabol⁹ offerre imaginem turpē ꝛ vanā. ꝛ ideo volēti malas cogitationes ꝛ imaginatiōes effugere. solicite ꝛ diligenter cauendum est ne ꝓtingat aliq̄n aīuꝫ a bonis ꝛ ab vtilib⁹ cogitationib⁹ reuocari. b̄ ramē difficile est nisi ei q̄ solicit⁹ est in bonis animū exercere. cui multo facilius ꝛ delectabilius est in bonis versari cogitationibus. q̄ sit viris carnalibus in sedis ꝛ turpib⁹ imaginib⁹.

Questio V l

Utrū dēmones possint malas affectiōes imp̄mere? Et ꝙ sic. videt Osee. vij. Omnes adulterātes sicut cliban⁹ succensus a coquēte. ꝛ glosa exponit ꝙ cliban⁹ ē fornicator. ꝛ coquēs diabol⁹. g̃ ꝛc. Itē Bernū. sup Cāt. vj dicit ꝙ diabol⁹ fraudulēta ꝛ calida deceptione animā in affectū malicie trahit. sed hoc nihil aliud est q̄ ꝓuam affectionē incēdere. g̃ ꝛc. Itē diabol⁹ potest carnem nostrā cōmouere. sicut d̄: Job. vj. sup illud. terra tradita est in manu impij. exponit Grego. id est. caro in manu diaboli. si g̃ carne cōmota excitat stimul⁹ concupiscētie qui est in nobis tanq̄ ignicul⁹ p̄aue affectionis. videt ꝙ diabol⁹ possit in nobis incēdere affectionem ꝺ cupiscētie. Itē ignem incēdere nō est aliud q̄ igni pabulū ministrare. sed male imagines ꝛ exteriores oportunitates ꝛ occasiones sunt fomēta cōcupiscētie. ergo videt ꝙ diabol⁹ hunc ignē ꝺcupiscētie possit i nobis accēdere. Itē calidū potest calefacere. g̃ inflāmatum potest inflāmare. sed diabol⁹ tot⁹ est inflāmatus. immo ꝛ in eo sunt flāme ꝛ incendia vitioꝝ. sicut d̄: Jacobi. iij. ꝛ Beda dicit. ꝛ magister dicit in lr̄a. g̃ p̄ōt diabolus nos ad malū inflāmare. g̃ ꝛ incēdere. Ad oppositū. Imago maxime p̄fic̄it in affectiōe ꝛ voluntate g̃ si diabol⁹ nō habet posse sup aīam inquantuꝫ est dei imago. g̃ nō videt ꝙ possit affectionē nostrā incēdere.

Item libertas arbitrij cōsistit maxime in affectu siue in volūtate. sed li. ar. est illud sup qđ minime potest diabol⁹. g̃ videt ꝙ minime possit in nostꝝ affectū. g̃ si nō potest intellectui cognitionē immittere. g̃ multo minus affectionē incēdere. Itē cogitat⁹ ꝑambulus est ad affectionē. sꝫ qđ nō potest in dispositionē. non p̄ōt in cōplementū. g̃ si diabol⁹ nō potest immittere cogitatum. nō potest incēdere affectū. Itē si potest malas cogitatiōes accēdere. cū hmōi affectiōes sp̄ sint culpabiles. cōtinue posset nos facere peccare. qđ nephas est dicere. Est igit̄ questio q̄ differētia sit inter incendere ꝛ immittere. ꝛ p̄ q̄to diabol⁹ magis dicit incēsor q̄ immissor. cū ecōuerso videat. cū multo pl⁹ sit affici q̄ cogi
61 tare. Rn̄. dōm ꝙ incēdere est actus trāsiat⁹ a corporalib⁹ ad spūalia. In corpalib⁹ aūt incedere est nō ignē generare. sed port⁹ igni pabulū mīstrare. vel applicando ignē cōbustibili. vel cōbustibile igni. sic ꝛ in spūalibus. Ignis aūt iste cōcupiscētia est siue libido quersa. pabulū isti⁹ ignis sunt cogitatiōes ꝛ affectiōes carnales ꝛ terrene. ꝛ delectatiōes fede. ꝛ ita incēdere in spūalib⁹ nō trāmodo accipit respectu affectionū. immo ꝛ cogitationū. ꝛ respectu vtrarūq̄ nō dicit actū sicut p̄ncipaliter agētis. sꝫ solū sicut excitātis ꝛ subministrantis. Qm̄ igit̄ diabol⁹ potest nos ad malas cogitationes ꝛ affectiōes excitare. licet nō possit eas in nobis sua potestate efficere. ideo recte ꝛ p̄rie a sanctis ꝛ a doctoribus sacre scripture incēsor d̄: nō immissor. Et ꝺcedēde sunt
62 rationes ad h̄. Ad illud qđ obīcit ꝙ diabolus non potest sup imaginē. nec sup li. ar. dōm ꝙ nō potest sic agens ꝛ mouens p̄ncipale. potest tm̄ sicut suggerens ꝛ inducēs. ꝛ hoc est qđ dicit Dam̄. violentiā alicui inferre nō possunt. in nobis em̄ est suscipe eoꝝ immissiones.

Ad illud ꝙ nō possit in cogitationē. dōm ꝙ sic non
63 p̄ōt cogitationē formare. sic nec affectionē p̄ncipaliter causare vel mouere. sicut aūt potest affectionē incendere. sic etiā cogitationē. Ad illud qđ vltimo obīci 64
tur ꝙ tunc posset facere nos peccare. dōm ꝙ verꝫ est si potentia incēdendi importaret necessitatē p̄cipuā ꝛ affectiuam potestatē respectu affectiōis p̄aue. sed sicut p̄dictum est nō dicit cām efficientē. sed disponentē. q̄ q̄dem dispositio efficaciā nō habet nisi nos dem⁹ ei vigorem ex nostra negligētia vel cōsensu.

Questio VI. ꝛ vltima m

Utrū dēmones possint scrutari secreta nostre ꝺscientie. Et ꝙ sic videt. Demonū officiū est accusare ꝓm ꝙ legit in Apoc. xij. Proiect⁹ est accusator fratrū ꝛc. g̃ si in iudicio arguemur. ō. secretissimis cogitatiōib⁹. videt ꝙ b̄ lateāt accusatorē nostrū. Itē peccatū est caracter bestie ꝓm ꝙ insinuat Apoc. xij. sꝫ vnusquisq̄ cognoscit p̄opriū signaculū vbicūq̄ ponit. g̃ diabol⁹ cognoscit peccatū vbicūq̄ sit. sed nihil est in nobis secret⁹ q̄ sint peccata cogitationū nostraꝝ ꝛ affectionū. g̃ si b̄ diabolus potest videre. secreta conscientiaꝝ nostraꝝ rimari p̄ōt. Itē Aug⁹. sup. xij. Gen. ad lr̄am. mali angli cogitationē nouerūt. quia multa p̄dicant q̄ nō p̄dicerent si cogitationes nō nouissent. Itē hoc videt p rationem. Notior est opatio ꝛ potētia q̄ substātia. q̄ p cognitionē opationis ꝛ potētie ꝓuenit ad cognitionē substantie. sed suba aīe nō potest latere diabolū. g̃ nec ei⁹ opatio nec virt⁹. g̃ si cogitatio ꝛ affectio sunt actiones anime. g̃ nō possunt latere dēmonē. Itē substātie spirituales sicut dicit Diony. p sui naturā sunt specula. sꝫ sic est in speculo materiali. ꝙ q̄n vnū obīcit alteri. nō solū repr̄at ip̄m. sꝫ etiā oīa q̄ relucent in ipso. g̃ si mationis cōmunicatiōis sunt specula spūalia. videt ꝙ q̄n dēmon intuet ꝛ aspicit aīam. nō solū ip̄am videat. sꝫ oīa q̄ est in ip̄a. sed nihil p̄ōt ocul⁹ meus videre in me q̄ nō possit videre ocul⁹ alien⁹. si ergo sic est in oculo corporali respectu rei visibilis corpalis. pari ratione similiter erit in oculo spūali respectu cognoscibilis spiritualis. g̃ si oculū meū spiritualē nō latet secretū ꝺscientie mee. pari ratione nec oculos dēmonū. Ad oppositū. Regū. iij. Tu sol⁹ nosti corda filioꝝ hominū. non ergo dēmon vel alī⁹. Itē Iere. xvij. Ego dominus scrutās corda ꝛ renes. g̃ si dñs hoc sibi attribuit tanq̄ ꝓprium. videt ꝙ non cōicet diabolo. Itē. j. Cor. ij. Nemo scit que sunt hoīs. nisi spūs hoīs qui est in illo sed dēmon nō est spūs noster. nec est in nobis. g̃ nō nouit secreta ꝺscie nostre. Itē Aug⁹. in li. de ecl. dog. Internas cogitatiōes nostras diabolū nō videre certum est. Itē ratiōe videt ꝙ si internas cogitatiōes cognosceret. cognosceret ꝛ virtutes. g̃ beati Job pacientiā cognouisset. qđ si cognouisset. nō temptasset. cū nolit superari. sꝫ tēptauit. g̃ nec virtutē nec cogitatiōes eius cognouit Rn̄. ad p̄dictoꝝ intelligentiā est notā 65
dum. ꝙ sicut dē volūtati creature rationalis dedit dominiū siue arbitriū cui nulla potētia p̄sider nisi diuina sic eius cognitiue dedit cōscientie secretū. cui⁹ secreta ꝛ p̄funda non penetrat nisi diuina sapīa. ꝛ ideo dico ꝙ nulla creatura. nec humana. nec angelica. potest ꝺscie humane nosse secreta nisi p̄ signa vel ꝺiecturas. vl̄ nisi nouerit dei reuelatiōe. aut hoīs denunciatiōe. Et q̄m pauce sunt ita secreta q̄n p̄deant in opa exteriora. vel apparēt p̄ signa exteriora faciei. vel p̄ signa corpis qđ

mouck diuersimode fm diuersitatē affectōnū. hīcest q̄ multe cogitatiōes ꝛ affectiōes nre dēpbendi pñt a malignis spiritibꝫ nisi arceank dei vrute. hec āt cognitō potius est cōiecture cꝫ certe scie. Et tō concedēde sunt rō/
66 nes oñdentes q̄ angelus malꝰ secreta ꝯscie nre explorare nō pōt. Ad illud ḡ qđ obȷ̄cit ꝑmo in ōtrū de accusatoris officio. dōm q̄ nō solū ipe demon erit accusator imo etiā oēs nr̄m. vñ ꝛ si de exteriorib⁹ ꝛ visibilib⁹ accusari possum⁹ a diabolo. de secretꝭ ꝛ occultis nō. neutra tñ impunita relinquenk. q̄ nō deerit accusator et restꝫ.
67 Ad illud qđ obȷ̄cit q̄ pcm̄ē caracter diaboli. Dōz q̄ pcm̄ nūc dr̄ esse caracter. qñ scribik in fronte. h aūt ē cū peccat sine rubore ꝛ publice. vt tā possit ei dici frōs mulierꝭ meretrix facta ē tibi. noluisti erubescere. ꝛ tūc
68 obꝭz dubio pcm̄ nostrū cognitū ē a diabolo. q̄tā nō est secretū ꝯz manifestū. Ad illō qđ obȷ̄cit de Aug⁹. q̄ cogitatiōes nouerūt. dōm q̄ loquik de cognitiōe cō/
69 iecture. nō certe scie. Ad illud qđ obȷ̄cit q̄ nocior est opatio cꝫ suba. dōm q̄ vez ē de opatiōe extrinseca. h intrinseca aūt nō sp hz veritatē. Multe em̄ res sunt nob note q̄rum vrutes ꝛ opatiōes nos latēt. Vel dicenduz q̄ h locū hz in opatiōe naturali. nō in opatiōe volūtaria. Opatio em̄ naturalis fm q̄ naturale est. ita se naturalik nata ē repñtare. nec se occultare pōt. sic nec suba. imo q̄ipam manifestak suba. dū plus hz de rōe actualitatis. ac p h manifestatiōis ꝛ lucis. In opatiōe āt voluntaria secus ē. Nā cū suba se naturalik repñtet. sic naturaliter ē. sic se occultare nō pōt. Opatio volūtaria sicut volūtarie erit in esse. ita ꝛ volūtarie manifestak. et ita occultari pōt. imo non manifestak nisi hō velit. talia aūt sunt q̄ latent in secreto ꝯscie nr̄e. tō cuius diabolus possit videre aīam q̄ria vrute. tū nō pōt illā con/
70 spicere. Ad illud qđ obȷ̄cit q̄ speculū repñtat aliud speculū ꝛ q̄ sunt in eo ꝯtenta. dōm q̄ ē duplex speculū qđdam naturale. ꝛ qđdā volūtariū. Speculū naturale sicut naturaliter suscipit ita ꝛ naturalik reddit. ꝛ ita nihil occultat. tō speculū sibi opositū nō solū ipm sed etiā idē lucet i eo qđ pñtat. Speculū aūt volūtariū nō est in actu manifestatiōis eoz q̄ in se ꝯtinet. nisi cū hoc facit volūtas. ꝛ tale ē speculū spirituale. ꝛ tō nō ē silē.

Ad illud qđ obȷ̄cit de oculo corporali. p hāc ipaz ra 71
tionez iā pz mīsio. Oculꝰ em̄ vnꝰ corpal' videt q̄cq̄d videt aliꝰ si obiectū sit vtriq; fuelatū. si aūt vni agik ꝛ alteri tegik. vnꝰ pōt videre. q̄ nō videt aliꝰ. quia ergo nullus se sibi nec vult nec potest fuelare. quia sibi semper pesens ē. ideo oculum q̄ria si q̄ in se est nō pōt latere. alienū ꝛ oculū pōt subterfugere. ꝛ se illi revelare. qñ nō ē ipi pñs. nec sup eū potens. ꝛ tō oēm oculuz spūalē pōt ꝯscia nr̄a latere. excepto se ꝛ illo q̄ est supꝭ se. Et tō dicit Augꝰ. sup Genī. ad lit. q̄ sic sube corpales hīt alia velamēta. q̄bus se alienis aspectib⁹ occultāt. sic et in his spiritualib⁹ suo mō intelligendū ē. hec ē ꝛ bonuz suoz snia. Et si tu q̄ras quō pōt h ē vl' intelligi. cū suba spūalis simplex sit ꝛ vniformis p totū. et ita videk q̄ q̄ videt modicū nihil latet. et cū vniformis sit nō pōt esse ibi aliq̄d occultās et aliq̄d occultatū. dōm q̄ obstaculum illud nō hz intelligi p interpositiōem alicuꝰ naturę opace. sic ē in vsu nro corporeo. vel obscure vl' minꝰ clare. sz ibi abscōdere idē est qđ nolle manifestare. et licet ñ sint ibi diuersitates plicaz ex cōpositiōe diuersarum naturaz. sunt tñ in aīa ḡdus potentiaz ꝛ statuū. fm q̄s aīa dr̄ esse aie magꝭ intima. vtpote q̄ respicit potētias superiores et simpliciores siue puriores. fm q̄s aīa magꝭ in seipa recolligik. ꝛ ei qđ sume ē vnik ꝛ simplificak. ꝛ penes has maxie residet ꝯscie secretū. ꝛ sic pz solutio obiectoz. ex qb⁹ ē manifestank oīa q̄ i lra dñr.

Distinctio nona de ꝯsequentibus confirmatōnem angelorum bonoꝝ quantum ad ordinū distinctōez

Post p̄dicta superest cognoscere ꝛc. Sup egit mg⁹ de ꝯsequentib⁹ ad maloꝝ obstinatōem. in h ac p te agit de his que ꝯsequūtur bonoꝝ confirmationem. Hec aūt sunt duo. s. distinctō ordinū. ꝛ ꝯsequēs misteriū. ideo hec ps hz duas. In p̄ma agit de angelicoꝝ ordinū distinctiōe. In scōa de angeloꝝ misterio et missiōe. j. dis. x. Hoc etiā inuestigandū est ꝛc. Pria ps hz duas ptes. In p̄ma agit de distinctiōe ordinū q̄n tum ad q̄ntā ꝑditiōem. In scā vo q̄tum ad repartōem ibi. Notādū etiā q̄ decimꝰ ordo ꝛc. Prima ps hz quatuor ptes. In p̄ma determinat qualr angeloꝝ ordines distinguūtur. In scōa qualr noiantur. ibi. Hic ꝯsiderandum est. In tertia determinat qđ sit huius ordinationis p̄ncipiū. ibi. Iam nūc inchoare restat. ꝛc. In quarta vo et vltima determinat modū. ibi. Preterea ꝯsiderare oportet. ꝛc Scōa vo ps p̄ncipalis q̄ incipit. notandū ꝛc duas habet. In p̄ma determinat de reparatiōe ordinuz angelicoꝝ facienda q̄tū ad gradū. In scā vero q̄tuz ad numez. ibi. Non em̄ iuxta numerum ꝛc

DI. IX

Ad intelligētiā aūt eoz que in hac pte dicūt p̄mo p̄cedēdū ē via narratōnis Scōo vo via ꝑditōis. Via narratōis aūt ē diffinitiua ꝛ diuisiua. ꝛ ideo oportet hic p̄notare q̄ndā rez diffinitiōes ꝛ diuisiones. Oportet igik p̄mo videre quid sit hierarchia. Scōo vo q̄d ā gelus. Tertio q̄d sit ordo ā

Dyonisi⁹

De angelicoꝝ ordinū distinctiōe quantum ad ppriam ꝑditiōem. s. qui ꝛ quot sint a

Post p̄dicta superest cognoscere de ordinibus angeloꝝ quid scriptura tradat. Que in plurib⁹ locis nouē esse ordines angeloꝝ promulgat. s. angelos. archāgelos. p̄ncipatus. potestates. vrtutes. dominatiōnes. thronos. cherubin. et seraphin. Et inueniunk in istis ordinibus tria terna eē. et in singulis tres ordies vt trinitatis similitudo in eis insinuetur impressa. Vnde dyonisius tres ordines angeloꝝ esse tradit. ternos in singulis ponens. Sunt em̄ tres supiores. tres inferiores. tres medij. Supiores seraphin. cherubi. throni. Medij. dñatōes. p̄ncipat⁹. potestates. Inferiores. vrtutes. archangeli. angeli.

Quid apelletur ordo. qualiter angeloꝝ ordines nominātur. ꝛ que sit ratio nominis cuiusq; ordinis b

Hic ꝯsiderandum est quid apellet ordo. Deus vtrū ab ipsa creatōne fuerit distinctio illoꝝ ordinum. Ordo angeloꝝ dicit

Nota hoc nomē seraphin. q̄ legit in scri.

gelicꝰ. q̄bꝫ p̄intellectis maxia via pstabit nob ad seq̄ntia ēminanda. Sciēdū igik q̄ p̄ter diffinitiōem q̄d nois q̄ hierarchia ꝺr a hiera qđ est sacrum. et archos p̄nciparus quasi sacer p̄ncipatus. vl' ordo ipꝰ hierarchie. beatus dyoni. tres ponit diffinitiones in lib. de ꝯgelica hierarchia. quaꝝ p̄ria

ſignak q̄ in trinitate ⁊ vnitate ꝺiſſiſtit oīmoda ſum⁹ ꝑfectio. Scḋe ꝛo diffinitiōis intellect⁹ ſic ꝑ hī. Diuinit eſt ibi angelica hierarchia ſm egreſſum a deo & gredik aūt a deo ſm rōez imaginis ⁊ ſilitudinis ſic ⁊ bono et ideo illa notificatiōe ꝑmo ꝺſcribit ipaz hierarchiaz

1ē hec. Hierarchia ē ꝺīna pulcritudo vt ſimpla. vt optima. vt ꝺſumata. vel vt ꝺſumatiua. Scḋa ē hec. Hierarchia ē ordo diuin⁹. ſcia. ⁊ actio. ꝺriſormē iq̄tū poſſibile ſimlās. ⁊ ad inditas ei diuinit⁹ illuminatiōes ꝑportionabiliť ꝺri ſilitudinē aſcēdēs. Tertia ē hec Hierarchia ē ad deū q̄tū poſſibile ē ſilitudo et vnitas ipz bñs ſcientie ſcē ⁊ actiones ducē. ⁊ ad ſuū ꝺiuiſſimū ō coxē imutabiliť diffinitēs. q̄tuz ꝛo poſſibile ē. ꝛformat ſuos laudatores. Iſtaz diffinitionū diſtinctio ⁊ explicatio ꝑt ſic hī. Oꝛ ꝑma diffinitio ē hierarchie i create. due ꝛo ſequūtur create Differūt autem quia prima illarū ꝑncipaliť attenditur penes egreſſū a deo. ſz vltia penes regreſſū. lz vtrobiq̄ tāgak vtrūq̄

ptura p. n. ⁊ tūc ē ꝑlis nūeri ⁊ neutri generis ⁊ ſignificat cetū angelorū illi⁹ ordinis. Q̄ q̄ ſcribitur p m. ⁊ tūc eſt pluralis numeri maſcu lini generis ⁊ ſignificat angelū iſti⁹ ordinis vñ xp⁹. Hoc ſeraphin dicaſ ſeraphī q̄ hīſ. ſit ſepaph alm⁹ vl alr. Dic cherubim ſāctos cherubin ſacra ſit cherub almus.

Oꝛ ꝑma diffinitio q̄ ē hierarchie increate. exprimit ipam q̄tuz ad trinitatem ⁊ vnitatem. ita q̄ nec trinitas ſ. iu

Quare hec nomina ſint ordini b⁹ angelox data.

ꝺicat vnitati. nec vnitas trinitati. ſz vnitaſ ſpectat ad pfectiōez trinitaſ. et trinitas vnitaſ. Vt igiť oñ daſ ibi cēvnitaſ i trinitate ꝺicit hierarchia ē ꝺi via pulcritudo. Pulcritudo. n. ꝑſiſtit in plitate ⁊ eqlitate. ſic ꝺic aug⁹. i li. de ſa reli. Vt āt oſtēdat q̄ plitas nō ꝓiudicat vnitati ꝺic vt ſimpla q̄ ſic ē ibi pluralitas vt tāmen non tollatur vnitatis ſimplicitas. Vt autem oſtendit q̄ vnitas non ꝓiudicet trinitati ſubiungit vt optima. q̄ ſic eſt in ꝺo vnitas vt tñ ſit ſuma bōitas. ꝑ quā ē pfecta coīcatio. ⁊ ſic pſonaꝝ plitas. Poſtꝛmo vt oſtendat q̄ vnitas ſpectet ad pfectionem pluralitaſ. ⁊ ecōuerſo ſubdiť. vt ꝺſummata. in q̄ mkitudo celeſtiū ſpūum q̄ inſe i aliq̄ munere gre ſilank. ſic ⁊ in nak aliū datoꝝ mūere ꝓueniunt. Vt ꝛbi gra. Seraphin dicūť q̄ p alijs ardent charitate. Seraphin eñ interp̄tak ardēs vl ſuccēdēs. Cherubin q̄ p alijs in ſcia eminēt. Cherubin. n. interp̄tak plenitudo ſcie. Thronus ō ſedes. Throni āt vocāk (vt be. Greg. ait) q̄ tāta ꝺiuinitaſ gra replēť. vt in eis ſedeat de⁹ ⁊ p eos iudicia ōcernat atq̄ informet. Dñationes vocank q̄ ꝓncipat⁹ ⁊ ptates trāſcēdūt. Pricipat⁹ ꝺicūť q̄ ſibi ſubiectis q̄ ſūt agenda diſponūt. eiſq̄ ad explēda ꝺina miſteria ꝓncipāk Ptates noſank hi q̄ hoc ceteri potēt⁹ i ſuo ordine acceperūt. vt ꝛtutes adueꝛſe eis ſubiecte eoꝝ refrenenk ptāte. ne hoſtes tātū tēptare valeāt q̄tū deſiderāt. Virtutes vocāk illi p q̄s ſigna ⁊ miracula frequēter fiūt. Archāgeli q̄ maioꝛa nūciant. Angeli qui minoꝛa. Hec nomina illoꝝ nō ꝓpter ſe ſ. ꝓpt nos eis data ſunt. Qui eñ ſibi noti ſūt ꝓ̄platiōe. nobis notescunt cognoſcatiōe. Et noſank ſingli ordines a ꝺonis gratuitis q̄ nō ſinguli ꝑfect⁹ excellent data ſūt i ꝓticipatiōe. Jn illa eñ celeſti curia vbi plenitudo boni ē. lz q̄ ꝺata ſint excellēť. nihil tñ poſſidetur ſingulariť. Dia eñ i oib⁹ ſūt nō q̄dem eqliť. qz alū aliis ſublimi⁹ poſſidēt. q̄ tñ oēs hīt. Cū q̄ oia dona gratuita ſuꝑioꝝ ordines ſublimi⁹ ⁊ pfect⁹ ꝓceperint. tñ ex ꝑcipuis ſortiti ſūt vocabula inferioꝝ cetera reliquēs ꝺi

Quare ſit ſeraphin ſex alarum.

Quare cherubin ſit plenus ſcia.

Quare throni ſint rote.

Quare dñationes ꝓncipat⁹ ⁊ ptates.

Quare virtutes ſint ſuꝑne.

Quare archāgeli ⁊ angeli.

ꝺinib⁹ ad cognoſcatiōez. vt ſeraphin q̄ ꝺo excellētiſſim⁹ eſtimak tam ꝺilectiōez q̄ cognitionē ꝺiuinitaſ ⁊ cetera ꝛtutū ꝺona ceteri oīb⁹ ſublimi⁹ ⁊ pfecti⁹ ꝓcepit. ⁊ tū ab excellentiori ꝺono. i. charitate nomē accepit ille ſuꝑioꝝ ordo. Aliq⁹ eñ ꝺonū ē ipa charitas q̄ ſcia. Jtē maior ē ſcire q̄ iudicare. Scia nāq̄ informat iudiciū. Jō q̄ ſecūs ordo a ſcḋo ꝺono. i. cognitiōe ⁊ itaſ appellat⁹ ē. ſ. cherubin. Jta ⁊ ꝺ alijs intelligēdū ē. Aſſignak q̄ excellētia ordinū ſm excellētiā ꝺonoꝝ. Et tū ſic Greg⁹. ait. illa ꝺona oīb⁹ ſūt cōia. omēs eñ ardent charitate. ⁊ ſcia pleni ſūt. ſicꝛ ꝺ alijs. Sz ſuꝑioꝛes alijs excellēti⁹ (vt iā ꝺictū ē) ipa accepe rūt a q̄b⁹ ⁊ nōiank. Vñ Greg⁹. In illa ſūma ciuitate q̄ſq̄ ordo ei⁹ rei cenſet noīe. quaz pleni⁹ accepit i mūere. Sz ordiť h q̄ talť. Si q̄s ordo ab illo ꝺono nomiak. q̄ pleni⁹ poſſidet tūc cherubin i ſcia ꝓmiet oīb⁹. qz a ſcientia noiak Sz q̄ magis ꝺiligit pl⁹ cog̃ſcit. Tantū eñ (vt tra ꝺicit auctas) cog̃ſcit ꝺi q̄ſq̄ q̄tū ꝺiligit. Jtē q̄ ſeraphin nō ſolū in charitate ſ. etiā in ſcia ꝓeminēt. Jō q̄ auctas illa ſic vñ ſ. telligenda vt cōpatio ſi referak ad oēs ordines. ſ. ad q̄ſdā. ſ. inferiores. Ille eñ ordo ū pleni⁹ ſeraphin accepit ſciam in mūnere. ſ. pleni⁹ aliis ordinib⁹. q̄ ſūt inferiores. Nec noiak q̄ſq̄ ordo ab ei re quā plen⁹ alijs accepit. ſ. ab aliq̄ rex q̄s accepit. Vel ꝑt cōpatio referri nō ad ſ. eos ordines ſ. ad alia ꝺona nec ad omia alia

egrediendē a ꝺo p mēm imagis cūꝺic. Hierarchia ē ordo diuin⁹. ſcia. ⁊ actio. vt ordo. i. ordiata ptās rideat pri. ⁊ ſcia filio. ⁊ actio ſpūſcto ſm memoriā. intelligētiā. ⁊ ꝛo/lūtatem. Scḋo ꝛo ꝺſcribit q̄tū ad rōnē ſilitudinis. cū ſubiūgit. ꝺriſormē iq̄tū poſſibile ē ſimlās. ⁊ tāgitur ipa aſſilatio q̄tū ad hūtū. cū ꝺ ꝛriſormē iq̄tū poſſibile. ⁊ q̄tū ad actum cū ſubinferť. et ad inditas eis illuminatiōes. ⁊. Silitudinis ci ſiue gre aſſilatis act⁹ ē ſurſuz ducere. ſic ci⁹ o rigo ē ꝺ ſurſuꝺ/ſcḋere. Tertiā āt diffinitiōem ſic poſſum⁹ ſic/ligere. Deſcribitur ei vt ꝺictū eſt angelica hierarchia ꝑ regreſſū ad deū m ꝑncipaliť. Nō/tak igiť i ꝑdicta diffinitiōe hierarchia ꝑ regreſſū ſiue q̄ regreſſus ei⁹. pāō q̄tū ad habilitatē cū ꝺic hierarchia ē ad deū q̄tuz poſſibile ē ſilitudo et vnitas. Scḋo q̄tuz ad actualitatē. cuz ꝺic ſ. m hūs ſcientie ſcē⁊ acti/onis ducem. Tertio q̄tum ad imutabilitatē cū ſubiūgit. ⁊ ad ſuū ꝺiuiſſimū ō coxē imutabiliter diffiniens. Quarto ad plenitudinis ⁊ hēratē cū ſubinferť. q̄tū ꝛo poſſibile ē ꝛformās laꝺatores. in hoc ſz q̄ nō ſo ū ſibi ſufficit. ſz etiā ꝓpter plenitudinē charitatis et gre poteſt ē alios aꝺiuuare. Et ſic ꝑ ꝺictā diffinitō

Questio orta ex verbis greco.

Explanatō illi⁹ auctoritatis.

Alia determinatio eiusdem.

nitv q̄d sit hierarchia tā diuīa q̄ angelica · Per q̄z
ītellectū elicit q̄dā diffinitio magistraľ q̄ cōperit oī
hierarchie ſz nō vniuoce q̄ talē · Hierarchia ē reruz
sacraz τ rōnabiliū ordinata ptās · in subditū, ꝛbitrū
2 retinēs p̄ncipatū · Hoc āt ñ solū cōperit hierarchie
āgelice · ſz etiam ecclesiastice vel būanc · ō q̄ nihil ad p̄sens · ſz solū ō hierarchia ā/gelica · Et q̄/ntā ō ñ p̄t cognosci nisi cognoscāt quid sit angel⁹ · ī p̄notāde sunt τ angeli diffi
3 nitiones · Angel⁹ āt sic notificaťa dam̄ · Angel⁹ ē substantia incorporea intellectualis · ſp mobilis · arbitrio libera · ō mīstrās · grām̄ naťa īmortalitatē suscipiēs · Dionisi⁹ āt aliť diffinit angelus sic · Angel⁹ ē imago dī · manifestatio occulti lūis · speculū clarū · splēdidissimuz · īmaculatū · in cōtamiatū · incoīq̄natū · suscipiēs sic cōueniēs est tota speciositatē bonifōmitaťz τ deifōmitaťz · τ in se resplēdere facies bonitatē silētij · q̄ ē ī abditū, · Dīnt āt he due notificatiōes · q̄ p̄ma describit angelū q̄ztuz ad eē · ſcḋa ō nō solum q̄tū ad eē ſz etiā q̄tū ad bene eē · P̄me diōis ītellect⁹ bñ p̄t sic · Describit em̄ ibi angel⁹ q̄tū ad subaz · q̄tū ad ō τutē · q̄tū ad cōpatiōez · τ q̄tū ad duratiōez · Suba tāgit ī eo q̄ ō dr · āgel⁹ ē suba incorporea · vt⁹ ī b̄ q̄ sb̄iūgit · ītellectual · ſp mobil · arbitrio libera · vbi notat triplex vt⁹ angelica · ſ · ogmtiua · opatiua · τ ipatiua · Cognitiua ī b̄ q̄ ō dr ītellectual · opatiua ī b̄ q̄ ō dr ſp mobil · q̄ ñ fatigatiōe pōt opari · ſz ipatiua ī b̄ q̄ ō dr arbi · quā ñ oportet distinguī ab alijs p̄dictis in re · ſz sufficit q̄ distinguat rōe · Opatō ō tāgit cū ō dr deo mīstrās · Duratio cū sb̄iūgit · grām̄ naťa īmortalitatē suscipiens · Vocat aūt b grām̄ alicuius actus grē datus · ſz grām̄ ō dr gratuita dei ifluētia · Intellectus aūt scḋe diffinitiōis sic p̄t bri · Diffinit nāq̄z ibi angel⁹ nō solū q̄tū ad eē naťe · ſz etiā q̄tum ad bñ eē · τ tō notificat b angel⁹ iq̄ztū bz dei imaginē q̄ naturā · inq̄tū bz silitudinē p grām̄ · iq̄tū bz deifo/mitatē p gl̄iaz · Rō āt imaginis exp̄mit q̄ztuz ad duo · ſ · q̄ztū ad id q̄ō surſū ē · τ q̄ztū ad id q̄ō deorſū ē · Primū tāgit cū dic̄ · Angel⁹ ē imago dei · Scōm cū subiūgit · manifestatio occulti lumis · Imago em̄ ē inq̄ztū dei capax ē et ꝛticeps ē p̄t · ſz manifestatio luminis ē inq̄ztuz illuminatōes suscipit · iferioribus oñdit · Silit q̄z tū ad silitudinē gre describit q̄ztū ad duplicem respectū · ad surſuz p positionē ad deorſū p puationem · Opatio ad surſuz tāgit cū ō dr · speculuz clarū · splēdidissimū · vbi notat q⁹ grā deſursuz veniēs naturaz ꝛfuat · naturaz decorat · naturā ꝛfirmat · τ q̄ztū ad b̄ tria dicit · speculū · claruz · splēdidissimuz · Sap · vij · Cōpatio ō ad id q̄ō deorſū ē p modū puationis notat cuz dic̄ · īmaculatū · incōtamiatū · īcoinq̄natuz · p q̄ tria remouet triplicē feditatem ab angelo q̄ repugnat grē · P̄mo feditatē actiuaz τ b̄ est feditas actual · τ remouetur p b̄ q̄ ō dr · īmaculatū · Secūdo feditatem adherētē siue aduenientē · τ b̄ ē feditas venialis · τ remouet p b̄ q̄ ō dr · īcōtamiatū · Tertio rēouet feditatē ꝛtractā · τ b̄ ē feditas originalis · τ rēouet p b̄ q̄ ō dr īcoinq̄natū · Similit deifōmitas glorie tāgit ſm duplicē cōpatiōez · ſ · ad id q̄ō surſū ē · τ ad id q̄ō deorſuz ē · Ad id q̄ō ē surſū p b̄ q̄ō dic̄ · suscipiēs sic ꝛueniēs ē tota speciositatē bonifōmitaťz τ deifōmitaťz · Cōpatio em̄ ad deū deifōmis efficit cū speciositatē a ō suscipit · Cōpatio ō ad id q̄ō īfer⁹ ē notat cū dr · τ in se resplēdere facies bonitatē silētij · q̄ ē ī abditū, · b̄ āt ē dū refulgētia diuīe bonitaťz quā ipe bz oūdit alijs · Hāc aūt vocat silētiū · q̄ nemo p̄t intime deo ꝛiūgi q̄n ī illo q̄etē · et q̄n omis strepit⁹ exterior q̄escat · τ tō vocat silētiū ī abditū, · Et sic ꝛz q̄d sit hierarchia · τ q̄d sit etiā angelus · Tertio restat videre q̄d sit ordo angelic⁹ · Diffinit āt sic a Gre · τ ī lr̄a adducit b diffinitō a mgr̄o · Ordo ē mīstitudo celestiū spūuz q̄ int̄ se aliq̄ mūere grē silit · sic τ in naturalibus ꝛnoz ꝛticipatōe ꝛueniūt · Hui⁹ notificatiōis explanatio ī ꝓmptu ē · Notificat em̄ b ordo q̄ztū ad suū fundamētū · q̄tū ad suū cōplemētū · q̄ztuz ad dispositiōez q̄

Eph · vj ·

Qualitas ps angli dicātur in ordinibus fa tisse

4

inter ħ mediū tenet locū. Fundamētū tangit cū dicit. Ordo est multitudo celestiū spūum. ordo em̄ fundatur in materia. Cōplemētū vero tangit in hoc q dicit. q in rer se aliq̄ munere gratie sitank. ordo em̄ cōplemētū hz a gratia. Dispo itio media inter vtrūq; notat i hoc q dicit sicut z i naturalib⁹ dyonisz principatiōē cōuenit. q. meliora naturalia dispo nunt ad maiora ḡtuita. Expōdi/ cendo notificā cur nobis ill'a tria q̄ p⁹ ꝓposita sūt fm descriptiōes cōuenientes. qs facile eēt fm to/ picū calūniari et destruer̄ sz omittendū est q: valde parum vtile.

Per hoc ostendit nō oēs eiusdē ordinis pares esse

¶ Post hoc ad diuisiones procedē/ dū est. Sūt aūt diuisiones tres p̄notande ad fa/ cilioꝝ explicatiōnē distinctionis angelicoꝝ ordi/ nū. Prima ē hec Hierarchiaz a/ lia supcelestis. a lia celestis. alia subcelestis. Scōa h̄ ē. Hierarchia rū celestiuz. alia supior. alia me/ dia. alia inferior siue q: idē ē. alia ep̄tia. alia ypr̄ plxia. alia ypo/ plxia. Tertia h̄ ē q: ordo p̄me hie/ rarchie triplex ē s. seraphin. che/ rubin. z thronī. Ordo secūde hierarchie siliter tri plex est fm btūm dyo. dñationes p̄tātes. z v̄tutes. Scōm grego. z bern̄. dñationes. p̄cipat⁹. z p̄tā/ tes. Similit̄ tertie hierarchie tri plex est ordo fm dyo. p̄cipatus. archangeli. z angeli. Hāc diuisiōis manifesta ē rō z in telligētia. Om̄is em̄ hierarchia nō ē nisi substātia intelle ctualis. hec aūt ē tripler. diuina. s. angelica z hūana. iō tripler distinguit hierarchia. z diuīa dr supcelest̄. an/ gelica celest̄. hūana āt subcelestis. Scōe aūt diuisiōis

les sint. Ita esse q̄busdā placu/ it. sz nō ē hoc p̄babile nec asser tione dignū. q: lucifer q̄ fuit de collegio supior. ipsis etiā digni or extitit q̄ alijs excellentiores creati fuerāt. Ex quo p̄cipit q̄ si pstitisset. in ordine supiori fu/ isset. z alijs eiusdem ordinis di gnior extitisset. Sic em̄ est vn⁹ ordo ap̄lor. z alter martyriū z tū i apl̄is alij alijs sūt digniores sic̄ z i martiribꝰ alij alijs sūt su piores. ita z i ordib⁹ āgelor. re/ cte credit esse. De repatiōe ordinū angelicoꝝ q̄tū ad gra/ dū. q̄ mō. s. dicat scriptura deci mū ordinē ex hoib⁹ cōpleri. cū nō sint nisi nouē ordies e

Notandū etiā q̄ decim⁹ ordo legit de hoib⁹ restaurand⁹. sed cū nō sint nisi nouē ordies. nec plures fuissent. etiā illi qui ce ciderūt pstitissent. mouent lec/ tores quō scriptura dicat deci mū ordinez cōpleri ex hoibus. Grego. nāq; ait. hoies assumē dos in ordine angelor. quorū alij assumunt̄ in ordine supior. qui sz magis ardēt charitate. Alij in ordie inferior. q. s. min⁹ pfecti sunt. Ex q̄ apparet nō eē de hoib⁹ formādū decimū ordi nē. tanq̄ nouē sint angelor. et decim⁹ hoim. sed hoies. p qua litate meritor. statuēdos in or/ dinib⁹ angelor. Q̄ q̄ legit de/ cim⁹ ordo cōplend⁹ de hoibus Ex tali sensu dictū fore accepi pōt. q: de hoib⁹ restaurabit̄ qō in angelis lapsuz ē. de q̄b⁹ tot cor ruerūt. vt possz fieri decim⁹ or do. Propt̄ qō ap̄ls dicit. restau rari oīa in xp̄o. q̄ in celis. q̄ etiā in terris sunt q: p xp̄um redēptū

rato. z manifestatio ē dupler. vl fm ea q̄ ēntialit̄ re/ spiciūt hierarchiā. q̄ sc̄ ordo. scia. z actō. vl fm stat⁹. z officia. Si p̄mo mō. sic triplicē oportz eē hierarchiā. Una penes sciaz. z hec ē supma. Altera penes ordi nē. z hec ē media. Tertia vo penes actionē. z hec est infima. Pri/ ma. n. hierar chia p̄cipa/ lit̄ attēdit penes sciam di uinaz. media vo penes po tētiā ordina/ tā. tertia vo penes actiōez administratiaz Si vo fz sta tuz z officia. sic silr oportz ee tres. Ista q̄/ dā ē stat⁹ z tē platiuor. q̄/ daz actiuor. q̄dā platorū. Penes statū Deu. xxij. z tē platiuor est hierarchia supma. penes stat̄ actiōā ē hierarchia i/ fima. penes stat̄ mediuz s. platoz assi/ gnat hierar/ chia media. Tertie āt diuisionis nō z explicatio er nōne sbōe diuisiōis ha/ ber ordinū. q: ei supema hie/ rarchia scōm vtrunq; mo/ dū accipiendi attēdit in sci/ entia. z statu p̄platiōis. q̄ pfitit i cō/ uersiōe ad deum. iō cuz ad p̄uersiōez ne cessario req̄/ rat tripler a/ ct⁹. z tripler de nū. s. inten tiōis. cogni/ tiōis. z dile/ ctiōis. iō tri/

Quidā dicūt fz nūe/ rū lapsoꝝ ē hierarchia i/ fima. penes mines re/ parandos

Ro. iiij.

pler ordo ibi ponit. Quātū ad pfectā rentionē ē or/ do thronoꝝ. q̄tū ad pfectā cognitiōez ordo cherubi q̄tū ad pfectā dilectiōez ordo seraphin. z h̄ prz ex su is inf̄p̄rationib⁹. Quia igit̄ tā p̄ma rō q̄ scōa p̄re hēdit hec tria. iō oēs tractatores in hac distinctiōe

ꝺcordãr. ſ. dyo. q̃ diſtinguit hierarchias penes cẽntialis ⁊ gre. penes officia. Silr ſbdiuiſio ſcõe hierarchie pender ex duplici rõe ꝓassignata. Dicũ ei ẽ q̃ ſcõa hierarchis. vno mõ accipiť penes ordinẽ ſiue ordinatã ptãtẽ hz eĩ ſba ordinari mediãte potẽtia. Perfectõ aũt ſtrũ ſiue potẽtie ɔſiſtit in trib. ſ. i ꝓſidẽdo. ⁊ penes hũ attendiť ordo dñationũ. in reſiſtẽdo. ⁊ penes hũ ordo ptãtuz ⁊ in opaudo. ⁊ penes hũ ẽ ordo ſtrutũ. ⁊ ordinãť hi ordines ſm maiorẽ dignitatẽ ⁊ mĩorẽ. q̃ pl⁹ẽ ꝓſideꝛ q̃s repugnare. ⁊ repugꝛe q̃s ꝓ ſe opari poſſe. ĩo recte ſic ordinãť ordies medie hierarchie a dy. vt ꝑmo ponãť dñationes. ſcõo ptãtes. ⁊tertie ſtrutes. ſi ãt ſcõa hierarchia ſumať penes ſtatũ mediũ. ſ. plaroz. ſic ſilr tres hz ordies ſm triplicẽ plationẽz angeloz. Preſunt eĩ angeli angelicis ſpiritib⁹. ⁊ hi dicũť dñationes. Preſũt ẽt bonis hoĩb⁹. ⁊ hi dicũť ꝓncipat⁹. Preſũt ẽt demõib⁹. ⁊ hi dicũť ptãtes. ⁊ ſic ꝑz ordo ſm dignitatẽ ꝓlationũ. q̃. n. pl⁹ẽ ꝓſidere angelis q̃s hoĩb⁹. ⁊ hoĩs hoĩb⁹ q̃s demõib⁹. ĩõ ꝓmo dñationes. ſcõo ꝓncipat⁹. ⁊ tertio ptãtes enumerãť a gre. ⁊ a bern. Diuiſio ãt tertie hierarchie duplici rõne ꝓassignata depẽdeꝛ. Si eĩ tertia hierarchia ſumať penes actionẽ miſterialẽ. ſic triplex ẽ ordo angelic⁹. ſz q̃ triplr ɔtingit deputari ad regimẽ alteri⁹ vl miniſteriũ. Quidã eĩ ſunt angel ordiati ad regimẽ ꝓncipũ ⁊ hi ꝓncipat⁹ fũt. Quidã ꝙo ad regimẽ mltitudis. ⁊ hi dicũť archãgeli. Quidã ad cuſtodiã ꝓſone ſingularis. ⁊ hi dicunť angeli. et ſic ꝑz ẽt ordo ⁊ ſufficiẽtia illoz ordinũ. q̃ pl⁹ eſt ꝓſidẽ ꝓncipi q̃s vnigenti. ꝓnceps eĩ ẽſt toti genti. Et pl⁹ẽ deputari ad cuſtodiã mltitudis. q̃s ad cuſtodiam ꝓſõe ſingularẽ. ⁊ ꝓ iſtũ modũ diſtinguit ordiať dy. Si ꝙo accipiať penes opatiõez vite actiẽ. ſic ẽt triplex eſt ordo. ſm q̃ triplex ẽ miſteriũ. Aut eĩ miſteriũ ɔſiſtit in opando. ãt i docẽdo. ⁊ i docẽdo. ãt maiora. ãt mĩora ꝓmũ ẽ ſtrutũ. ſcõm archangeloz. tertiũ angeloz. Et ꝑz ordo. q̃. pl⁹ẽ facer q̃s dicere. ſiue dicere ⁊ reuelaꝛ maiora maiꝰ ẽ q̃s reuelare mĩora. ⁊ penes hũc modũ ſumpſit diſtinctiõez tertie hierarchie gre. ⁊ bern. Et hiis apparet rõ haz diuiſionũ. appet ẽt diuerſificatõ inť gre. ⁊ dyo. Oꝛeĩ diuerſimode diſtinctionũ hierarchiaz ɔſideraueꝛũt. ĩõ diuiſiões ordinũ in ipſis diuerſimõe aſſignauerť ſz cũ vtrũq̃ coꝛ ſit nõ poſſit eẽ verũ. ſ. q̃ ꝓncipat⁹ ſit de media hierorchia ⁊ infima. ⁊ ſilr ſtrutes. ꝺn ɔfundank hierarchie ⁊ ordies. q̃r q̃ iſtoꝛ ſit veri⁹ ⁊ cui magꝛ intendũ ſit? Et dõ. ad hũ. q̃ magꝛ intẽdũ ẽ dicto dyo. tuz q̃ ipe dixit ſic ꝺr a paulo ⁊ tradidit ſic audiuit. tuz q̃ gre. i ɔfirmatiõe coꝛ q̃. de hac mã dicit. ipi⁹ aũtẽ induxit. tũ ẽt q̃ ſic ex ꝓdictꝰ ꝑz. dyo. diſtinctionẽ hierarchiaz ſumpſit penes ea q̃ ſũt ĩpis angelicis ſpiritib⁹ ĩrinſeca ⁊ cẽntialia. ⁊ tõ ſic ordies diſtinxit. ſic habẽt collocare i celis. gre. ꝙo pl⁹ pcẽſauit opa ⁊ officia. ⁊ tõ ſic diſtinguit ſm q̃ pl⁹ põt valere ad eruditionẽ nr̃az. nec vn⁹ ꝺdicit alteri. nec ꝙbũ alteri⁹ retractat. ſz aliũ modũ diſtinguendi aſſigt. tũ ꝓpt̃ diuerſitatẽ ɔſiderationis ꝓncipio. tũ ꝓpt̃ diuerſitatẽ ɔſiderationis in fine.

Ad itelligẽtiã ꝓdictoꝛ ⁊ coꝛ q̃ mgr̃ dicit in lr̃a. vt via iãſtitia ꝓcedam⁹. circa ordinẽ angeloꝛ q̃rũk nouẽ. Primo q̃r de ordĩb⁹ in ɔpatiõe ad nakaz ſubſtratã. ſcõo i ɔpatiõe ad cãm ɔpletiaz. tertio i ɔpatiõe ad diſpõez pambulã. qrto q̃r q̃rtũ ad noiatiõem. quinto q̃rtũ ad reparationẽ. ſexto q̃rtũ ad plationis euacuatiõem. ſeptio q̃rtũ ad nũez. octauo i ɔpatiõe ad ſuũ oppoſituz nono ⁊ vltio i ɔpatiõe ad diſpatũ. D.I. a

De ordĩb⁹ angeloꝛ i ɔpatiõe ad nakaz ſbſtratã vtrũ. ſ. angeli diuerſoꝛ ordinũ ſint diuerſaꝛ ſpẽz ꝓ nakaz? Et q̃ ſic vr̃. Mltiplicatõ ãgeloꝛ maxie maiſeſtat diuiaz potẽtiã. ⁊ ſapiam. ⁊ boitatẽ. ⁊ maioꝛ mltiplicatio ſpecrat ad maiorẽ maiſeſtatiõez. ſz maiorẽ mltiplicatio q̃ ẽ ſm nũez ⁊ ſpẽm. q̃s q̃ ẽ ſolũ ſm nũerũ. ſz in angel repiť vtraq̃s. ꝺ angelꝰ diffꝛt ab angelo ſm ſpẽm. ſz differũt maxie angeli diuerſoꝛ ordinũ. ꝺ vr̃ q̃ diſtinguãť ꝺz ſpecies. Itẽ angeli diuerſoꝛ ordinũ magꝛ differt q̃s angeli eiuſdẽ ordis i ſimplicitate q̃ ẽ ꝓmũ attributũ. ꝺ pari rõne ⁊ in pſonalitatis diſtinctiõe. ꝺ cũ angeli eiuſdẽ ordis differãt nũero. angeli diuerſoꝛ ordinũ dr̃ñt pl⁹ q̃s nũero. ſz maioꝛ dria q̃s ea q̃ ẽ ſm nũez ñ ẽ niſi ea q̃ ẽ ſm ſpẽm. ꝺ ⁊c. Si tu dicas q̃ dr̃ñt magꝛ aliq̃ dria accidentali. ſic aq̃ diuerſoꝛ fontiũ magꝛ q̃s aq̃ eiuſdẽ fontiſ. ob ẽcik ɔ hũ. q̃ magꝛ dr̃ñt in ſimplicitate cẽtie. ſz ſiplicitas cẽntie nõ ẽ accis angelo. cũ nullo mõ poſſit intẽdi ⁊ remitti i eodẽ angelo. ſz cẽntialis ꝓpietas. ꝺ facit cẽntialiter differre. ꝺ idẽ q̃ ꝓpus. Itẽ hũ vr̃ ãſili. cũ ſint tria genera viuẽtiũ. ſ. vegetabiliũ. ſenſibiliũ. ⁊rellectualiũ. in gñe coꝛ q̃ viuũt vita vegetabili ẽ ponẽ diuerſitatẽ nõ ſolũ ſm nũez ſz ẽt ſm ſpẽz. ſic in plantiſ. ⁊ ſilr i gñe coꝛ q̃ ꝓticipãt vitã ſenſibilẽ. ſic in aialib⁹. ꝺ pari rõe i his q̃ ꝓticipãt vitã intellectualẽ. ſic i angelic⁹ ſpiritib⁹. ſi ꝺ ẽ ibi dria ſm ſpẽz. cũ maxie attẽdať angeloꝛ dria in diuerſis ordib⁹. ꝑz ⁊c. Itẽ ſicut corpa lumioſa ſua varietate decoꝛãt celũ ⁊ tñ fũt oĩa lumioſa ita angeli ſuo mõ decoꝛãt empyreũ. vñ dicũť aſtra matutina Job. xxxi. ſz celi lumiaria dr̃ñt ſpẽ nõ nũero ſolo. q̃. hñt opatiões ⁊ impſſiões oĩno diuerſas ⁊ ſpãles. ꝺ pari rõe ⁊ angeli q̃ ſũt ornatꝰ empyrei. Cõtra. oẽ qđ ẽ ꝑcul ab origie diſpigiť. ⁊ qđ approꝛiať origini colligiť ⁊ vniť. ſic ꝑz in nũeris. ꝑz ẽt i lumie ⁊ in aliis. ſz angeli ſũt primi cãe originalt. oĩm. ſ. rco. ꝺ debẽt hr̃e vnitatẽ. ſz ñ pñt vniri ſz numez. ꝺ debẽt ſm ſpẽz ꝓpletã. Itẽ cõtigit repire ſpũales ſiue rõnale nakaz ɔiũcta ⁊ ſeparã. ſz ɔiũcta ñ ẽ niſi vnius ſpẽi. ꝺ nec ſeparata. Si tu dicas q̃ hũ venit ex pte coꝛpis. hũ nihil ẽ. q̃. ñ aĩa q̃ꝛ coꝛpꝰ ſz coꝛpꝰ q̃ꝛ aĩaz. Et itẽ rũ. qđ ipediret coꝛpa ſm ſpẽz diuerſa fuiſſe facta ab initio. ſi ɔgrueret ſpũs rõnales eẽ ſm ſpẽs diuerſoꝛ. Itẽ angeloꝛ multitudo facta ẽ ad illi⁹ ciuitatiſ plenitudinẽ ⁊ decoꝛẽ. ſz in illa ciuitate marie attẽdiť vnitas ⁊ neruſ ɔformitas. ꝺ cũ ɔformitas vni⁹ nake faciat ɔnexiõem in charitate ⁊ ĩaz adiuuet. q̃ꝛ qđ ẽt ſancti dicũť. deus voluit nõ tm̃ hoĩes facere ſiles. ſz etiã oẽs hoĩes ex vno hoĩe. ꝺ vr̃ ⁊c. Itẽ angelica naka ẽ caput vniuerſi. ꝺ cuz caput ſit rõne ſpẽi. nõ vni⁹ indiuidui. ⁊ caput. ⁊ſtatus ꝺz eẽi vno ſic archa ɔſumata ẽ in cubito. ꝺ maxia ꝺz eſſe vnitas. ꝺ ⁊ ſm ſpẽz. Itẽ ruina angelica repať ꝑ hoĩez q̃ ẽ idẽ ſpẽ. ſi ꝺ cõpetẽť ⁊ ɔgrue repať. vr̃ q̃ oĩs ruẽtes fuerť vni⁹ ſpẽi. ſz de q̃libz ordie ſunt lapſi. ꝺ oẽs eiuſdẽ ſpẽi. 6

R⁰. dõ. q̃ circa hoc dupleꝛ ẽ opinio ⁊ vtraq̃ ꝓbabil. Una ẽ q̃ i angelis ẽ diuerſitas ſm ſpẽz ⁊ ẽt ꝙz genera ſbalterna. vt hierachia ſit q̃ſi vnũ genꝰ. ⁊ ordines tres faciãt ſpẽs. ⁊ ad hũ ponẽdũ moti ſunt ꝓpt̃ diuiſe bonitatiſ oñſionẽ. tũ ꝓpt̃ ſile i alijs creaturis. tũ ẽt ꝓpt̃ gradꝰ reptos in ipſis angelis. Cũ eĩ angeli eiuſdẽ ordis aliquo mõ ſe excedãt. vr̃ q̃ ãgeli diuerſoꝛ ordinũ ⁊ hierarchiaz adeo ſe excedãt q̃ ẽt habeãt i ſpẽ ⁊ gñe diuerſitatẽ. Alia poſitio ẽ q̃ angeli oẽs ſũt eiuſdẽ nake. tũ ꝓpter vnionẽ illi⁹ ciuitatis. cũ ꝓpt̃ vniuerſi pfectionẽ. Licet ãt vtraq̃ haꝛ poſitionũ habeat ꝓbabilitatẽ. q̃. ꝑ ſcripturã ñ inoteſcit nobis diuerſitas opationũ. Et vr̃ q̃ illi q̃ aggreſſi ſunt hãc materiã determiare (ſic dyo.) diuina ſpiratiõe ɔgnouerint ⁊ officiuz ⁊ naturã. ⁊ ipi dicũť q̃ oĩa q̃ ſunt cã ordinũ i oĩb⁹ repiãť. ſz magꝛ excedẽť in vno. vr̃ magꝛ rgeologica ⁊ ꝓbabil poſitio niſi occurrat maiꝰeſta auctoritas i ꝺrũ. q̃ oẽs angeli ſint eiuſdẽz

Ji 3

spēi. sic ꝛ oēs hoīes. ꝛ quēadmodū i hoīb⁹ sunt grad⁹ ꝛ ordies. ꝛ q̄ ad nāalia. ꝛ q̄ ad officia ꝯmissa siue dignitates. ꝛ quo ad gratuita salua tñ vnitate spēi. sic intelligendū est in angelis. Unde ꝯcedende sunt rōnes ad
7 hāc ptē inducte. Ad illud qō obr̄ de manifestatione. dōm. q̄ d⁹ non manifestat bonitatē nisi saluo ordīe sapientie ordināris mundū. ꝛ salua ꝓprietate nature. sil̄r salua ꝯdecentia ꝛ pfectione ciuitatis supne. Qm̄ igit creatura completior in mundo dat ei consummationem ideo vna est in specie. Rursus. q: supmū ꝛ optimū angeli (qō est deiformis intellect⁹) vnus ē. nec hz ꝯiunctiōne cū inferiori. nō natura angelica dz esse vna. Rursus. qm̄ illa ciuitas dz esse vnica ꝛ pfecte restaurata. tō dz ēe vna. ꝛ hec rōnes pñt assignari suo mō circa hoīes. Si q̄s aūt vellet p hoc oñdere q⁹ homies ꝛ angeli eēnt vni⁹ spēi. dicem⁹ q⁹ angeli non ꝯiungūt hoīb⁹ vnitate nature. hz obsequio bñficētie. ꝛ hō sil̄r angelo. q: ille istuz adiuuat. iste illū reparat. qō nō esset si essent eiusdē natu-
8 re. ꝛ tō vtrūq; ꝯuenit ciuitati supne. Ad illud qō obr̄ de mag⁹ ꝛ min⁹. dō. q⁹ intensio ꝛ remissio hz ꝓprietates inseparabiles non variant spēm p se. ꝛ si aliq̄n cōcomitent diuersitatē spēi in his formis q̄ ꝯcernūt diuersam mixtiōez elementoꝝ. q̄ attendīt ꝑm q̄litates actiuas. sicut dr calidu⁊ in q̄rto gradu differre a calido in ꝑmo. sp̄liciter tñ loq̄ndo non hz veritatez. qō ptz. q: maior est intensio ꝛ grad⁹ in gratijs ꝛ ꝑmijs q̄ in naturalib⁹ ꝓprietatib⁹. ꝛ tm̄ nō differunt spēe hz solū accīte. nec valet si nō attendīt in eodē. q̄ non est ēcntial. sic nec de gloria. Ad illud qō obr̄ p sile de alijs viuentib⁹ ꝛ de lūiari
9 bus ptz rñ⁹ q⁹ nō ē sile. nec in re. nec in rōne. In re non q: illa hñt diuersas operationes specificatas. nō sic angeli. In rōne nō. q: illa sunt ordiata ad diuersas necessitates. angeli vo oēs ad vnū ꝑncipale. Rursus. ī vita ꝯemplatiua vnitas. in actiua multiformitas. ꝛ habitatio angeloꝝ est vniformis. ꝛ ꝑterea mag⁹ distāt ab vno ꝛ summo. q̄ rē. Questio. ij. b

Que sit distinctiōis ordinū ꝑncipalis cā. vtr̄. s. sit a natura vel a grā? Et q⁹ a natura vr̄ p illud qō dicit mgr̄ ī lra. Superiores sunt q̄ natura sunt mag⁹ subtiles ꝛ intelligentia ap̄li⁹ psp̄icaces. q̄ si ordo attendīt ꝑm sub ꝛ s. vr̄ q⁹ ordo angeloꝝ sit a natura. Itē s. dis. iij. ī ex ordio sue ꝯdit̄ionis alij superiores. alij inferiores dei sapīa ꝯstituti sunt. sz qō būerūt ab exordio sue ꝯditionis ē eis naturale. q̄ distinctio ordinis ē in eis a natura. Itē que cūq; d⁹ facit a ꝑmaria ꝯditiōe facit in mō. spē. ꝛ ordine. ita q⁹ ista sunt naturalia vnicuiq; q̄ nobilissimā creaturā. s. angelicā a ꝑncipio sue ꝯditionis debuit facer̄ in pfecto mō. spē. ꝛ ordīe. si q̄ b̄ est a nata qō est eis ab initio inditū. pz rē. Itez gre gratū facientis ē vnire ꝛ assimilare. si q̄ qō ē ꝑncipium vniendi nō est ꝑncipiū ordinis distinguēdi. vr̄ q⁹ distinctio ordinū nō sit a gratia. vel a natura. q̄ rē. Contra b̄ obr̄ p diffinitionē ordis quā mgr̄ ponit in lra. Ordo est multitudo celestiū spirituū ō inter se aliq̄ munere gre silant. q̄ vr̄ q⁹ absq; munere gre in angelis nō sit ordo. Itē supm⁹ oīm ordinū est ordo seraphin. sz ordo seraphin ē ab eminentia dilectionis ꝛ charitat̄. q̄ ꝑus ꝛ ꝑcipuus ordo ē a grā. si q̄ oēs alij ex illo pendent. vr̄ q⁹ null⁹ ordo in angelis sit sine dono gre. Itē throni dicunt sicut dicit greg. q: tāta diuinitatis grā replēt vt in eis sedeat d⁹. si q̄ d⁹ nō dr̄ sederet nec inhabitare nisi p gratiaz gratū faciētē. q̄ ordo thronoꝝ nō ē nisi a grā. q̄ pari rōne vr̄ de alijs. Itē deus nō ōfert hoīem boī. ꝓpter naturalia sz ꝓp̄ merita. q̄ si distinctio ordinū ē ꝑm diuinā acceptationē. nō est
10 ꝑm naturalia sz ꝑm gratuita. Rᵒ. dō. q⁹ sicut pz ex diffinitione ordinis ꝫ posita. ordo ꝛ est a natura. ꝛ ē a grā sz a natura tanq̄ a ꝑambula dispositiōe. a grā tanq̄ a cōpletiua pfectione. b̄ dico de illis ordinib⁹ ꝑm quos attendīt distinctio hierarchiaꝝ in supmis spiritib⁹. sicut manifeste apparet ex offitio ꝛ actione ꝛ noīatiōe ipoꝝ ordinū inter quos ꝑcipuus ordo ē ordo seraphin qui noīat ab ardore dilectionis. q̄ nō est in angelis ꝯsūmata ꝛ pfecta nisi p gr̄am. ꝛ tō ꝯcedo q⁹ ordinū ꝑncipalis distinctio nō ꝓp̄ ē a natura. Ad illud b̄ qō obr̄ in ꝯtrium de duplici q̄ēte mgr̄i. q⁹ p natura alij alijs sunt superiores. dō. q⁹ b̄ nō ꝯcludit q⁹ ordines sint a natura sic̄ a cā cōpletiua. q: non q̄libz superiorꝫ facit ordinē cōpletū. sz ea solū in q̄ ꝯsistit rerū ordinabiliū cōplemētū q̄tū ad officiū ꝛ statū. Ad illud qō obr̄ q⁹ mod⁹ ꝛ spē-
12 cies ꝛ ordo ē a natura. eq̄uocatio ē in ordine. ipe em̄ loquit ibi de ordine q̄ creata dr ordinata p ꝯparationē ist⁹ ad finē. ordo vero angeloꝝ attendīt ꝑm pcellentiā ipoꝝ ordinabiliū inter se ꝛ hec completa non est inter angelos natura ꝯsiles nisi p dona gratuita capacitatē nature cōplentia. Ad illud qō obr̄ q⁹ gra vnit. q̄ ordies
13 non distinguit siue pficit. dō. q⁹ ē loq̄ de gra q̄tū ad habitum. ꝛ q̄tū ad vsuz. ꝛ q̄tū ad statū. Et si gratia gratū faciens vniat ꝛ ꝯformet q̄tū ad habitū. q: oēs habit⁹ gratuiti sunt in oīb⁹. distinguit tñ q̄tū ad vsuz. ꝛ ordinat q̄tū ad statū. p eo q⁹ vsus diuersificāt in diuersis. ꝛ stat⁹ vni⁹ in gra ē excellentior statu alteri⁹. ꝛ b̄ ē qō facit in hñtib⁹ cōsilem gr̄az. ordinē. ꝛ gradū. ꝛ b̄ mō ē in angelis intelligendū est. Questio. iij. c

De ipis ordinib⁹ q̄tū ad dispōem ꝓambulaz. ꝛ cū b̄ sit naturaliū capacitas ꝛ ꝑcelletia. est qō vtrū ꝑm maiorē capacitatē naturaliuz denā a deo maiora dona gratuita? Et q⁹ sic vr̄ p illō qō dr̄. Mat. xxv. Dedit vnicuiq; ꝑm ꝓpriam vtutē. Istās ē q⁹ loq̄t ibi de dono superaddito nature. q̄ si ꝑm vtutē nature dedit. vr̄ q⁹ ꝑm meliora naturalia. sunt ꝛ maiora gratuita. Itē mgr̄ s dis. iij. q: natura magis subtiles ꝛ sapīa plus psp̄icaces creari sunt. hi maioribus gr̄e muneribꝰ ꝑditi sunt. ꝛ b̄ ipm dicit in litera. q̄ vr̄ q⁹ maior gra dr̄ ꝑm maiora naturalia. Item ad b̄ vr̄ esse rō materie dispositē ad formā ꝑm q⁹ dign⁹ ꝛ melius disponit. d⁹ nobiliorē dat formā. q̄ cū naturalia sint sicut dispōes q̄dā ad gratuita. quanto q̄s hz meliora naturalia. tanto d⁹ dabit ei maiora dona gratuita. Itē rō q̄re d⁹ nō dat hoī gratiā est. q: hō nō accipit. q̄ cū ipe sit sp̄ prompt⁹ ꝛ par⁹ dona sua liberalissime infundere. ꝛ liberalitas ei⁹ sp̄ excedat oēm capacitatē. vr̄ q⁹ de capacitate nature nihil dimittat vacuū. q̄n q̄s plene se ꝯuertit ad deū. ꝛ si b̄. restat q⁹ q̄ maiora habet naturalia. cū maioris gr̄e sit capax. maiorē etiā habebit gr̄am. ꝛ b̄ vr̄ sonare ẏbū platōis dicētis. q⁹ dedit vnicuiq; beatitudinē inq̄tū capax erat. Itē sicut gra est dispō ad gl̄iam. ita bona natura ē dispō ad gr̄am. sz d⁹ ei q̄ hz ampliorē gr̄az. ampliorē dat gl̄iam. q̄ ei qui hz meliora naturalia. dat maiora gtuita. Si tu dicas q⁹ nō est sile. q: gratia merek gl̄iam. nō sic natura gr̄am. Obiect tū. q: q̄liscunq; sit cōparatio dispōis b̄ ad verū est. q: gl̄ia pfecte cōplet naturā ita q⁹ null⁹ in ea remanet appetit⁹ incōplet⁹. si q̄ gl̄ia implet nature capacitatē. aut natura maiꝫ capax mag⁹ habebit de gl̄ia. ꝛ nō erit gl̄ificata. si q̄ ꝑm maiorē capacitatē nature ē maioritas gl̄ie. ꝛ q̄ntitas gl̄ie rñdet q̄ntitati gr̄e. q̄ ꝑm maiorē capacitatē naturaliū attendīt maioritas gr̄e. Item finis imponit nec̄itatē his q̄ sunt ad finē. sz natura facta ē ꝓpter gl̄iam nō econuerso. si q̄ deus p̄sciens ꝛ p̄destinans facit aiam ad hoc q⁹ eam glorificet. tanta dabit ei naturaliū capacitatem. q̄tum scit ei esse dandum

gloriam·aut si vltra tribuatur·faciet aliqō frustra·qō si ꝺ̄ est falsum·restat q capacitas nature ⁊ q̄ntitas glorie secum cōmēsurank·ḡ redit idem qō prius· Contra Eccl'·j·fm datū suū ꝑbet illā diligētibꝫ se·ḡ vī q distributio sapie et gr̄e nō pensak er̄te suscipictis·ſz er̄te dei ꝺferentis· Itē possibile est cū q̄ melioꝛa hz naturalia nihil hr̄e de gr̄a·⁊ oī rpe vite sue carere gr̄a·cuz ꝺ̄o q̄ hz minoꝛa naturalia abundare in gr̄a·q si ꝺ̄ vez ē·ḡ nō est dispēsatio gr̄e fm mensurā naturaliū· Itē dr̄ dat gr̄am hōi fm q se ꝑpar·ḡ si hūs minoꝛa naturalia·freq̄nt̄ cer̄ se meliꝰ ꝑparꝫ hūs maioꝛa·ḡ vī q maioꝛa suscipiat dona gr̄atuita cuius minoꝛa hēat naturalia· Itē q̄ melioꝛa hz naturalia freq̄nk remanet in statu impfectiōis q̄ꝺo minoꝛa freq̄nk assumit statū pfectiōis siue religionis·ḡ si maioꝛ ē gr̄a impfectis·pz nē· Itē gr̄a in nobis nullā potēriā ita p̄ncepaliter respicit sicut ar·li·ſz li·ar eq̄liter ē in oīby·ḡ si maioꝛ est in vno q̄ in alio·nō est a naka·ſz magis a distributiōe diuina· Itē distributio gr̄e dei ꝓcedit ex interioꝛby pietatis ⁊ mīe·ſz mīe ē magis cōpati ei q̄ magꝭ miſer ē ceteris ꝓby·⁊ q magis indiget·si ḡ q hz minoꝛa naturalia magꝭ indiget sustētari a gr̄a q̄ꝺ hz melioꝛa·ḡ vbi nulla merita vl demerita ꝓcedūt·dr̄ ci q minoꝛa hz nakalia ꝺz dare maioꝛē gr̄az ḡ distributio gr̄e nō ē ꝑcise fm maioꝛē capacitatē nature·ſz fm bñplacitū pietatis diuīe· Ꝝ·ad p̄dictoꝛ intelligentiā ē notādū q gr̄az dare ſz maioꝛē capacitatē naturaliū p̄intelligi duplr· Aut ita q ꝺ̄ qō ē ſz dicat efficaciā causalitat·⁊ sic fm oēs falsum est·q nakalia nō sk̄ cā gr̄e·aut ita q dicat dispōez ꝺgruitat·⁊ sic vbi nō ē obstaculū fm oēs ỹm ē·q nakalia hoīs de cōgruo dispōnit ad gr̄az·aut ita q dicat dispōez necitat·⁊ sic fm cōz opinionē ē falsuz ⁊ a doctoꝛby reꝓbatū· Tñ fm aliq̄z opinionē aliq̄n positū ē tāq̄ ỹm· Rō ār bꝰ positiōis fuit ista· Jsti ei poncbāt q gr̄a nō erat aliō q̄ dr̄ ⁊ q charitas nō eēt aliud q̄ spūssanct·⁊ q intētio gr̄e vel charitatis nō erat ni i fm melioꝛē dꝛpurationē aīe ⁊ remissionē cōcupie·q̄ obstat ne aīa possit pfecte deo vnīri·⁊ iō cōcupia oīno extincta·aīa tantū vnīt deo q̄ tū ei ꝑt eleuari naka·⁊ tantā ꝺz hr̄e gr̄az·⁊ iō ponebāt q aīa finaliť ḡ melioꝛa hēbat nakalia maioꝛē hr̄et gr̄az· Sz bꝰ positiōis fundamērū improbatū ē in p̄mo li·dixū·et amplꝰ improbabitur infra distinctione·xxvi· Ipsa aūt positio dr̄ se improbabilis est ⁊ ꝺ bonos mores eē vī·dū tū tribuit ei q̄ parū laborat·parū deo fuit q̄tū ei q̄ magꝭ·imo plꝰ si minoꝛa hēat nakalia ⁊ pseuerat in gr̄a·qō oīno absurdū ē·⁊ p rōnes p̄cedentes ip̄obatū·iō ꝺcedende sunt rōnes q̄ bꝰ oīdūt· Ultima tū rō cogit·q in distributiōe gr̄az nec capacitas nature nec eꝰ indigentia ꝺnet palīť pensak ſz diuine p̄destinatiōis disposītio ⁊ mēsura·ſz quā partīť dr̄ mēsurā fidei·sic dicit apls·fm q in sua p̄destinatiōe mensus ē ei· Ad illō ḡ qō obī in ꝛiū q dedit vnicuiq̄z fm ꝓpriā ꝺuerē·dō q fm dicit ibi solūmō cāz dispōnēt de ꝺgruo· Et iterū ꝛtus ibi vocak conatꝰ cordis q̄ nō solū dicit capacitatē ſz etiā actualē ꝑpatiōez·⁊ iō auctas illa nō cogit· Ad illud qō obī de auctē mḡri silr dō q ibi dicit dispositionem de congruo·⁊ magis congruam dispositionē circa angelos q̄ circa homines·de quibꝰ loquit magister Boni enim q̄ ad deum conuersi sunt fm hoc plus sc̄ꝑparauerunt·fm q melioꝛa naturalia habuerunt·q liber mouebatur in deum fm totū cordis conatū·cuz nō haberet retardationem·non sic aūt est in hoīby·⁊ ideo illa auctas ex ꝓni debet·ampliari non debet· Ad illud q obī q materie melius dispōsite imprimit dr̄ nobiliozem formaz·dō·q non est simile·q materia disponitur ad formam naturalez dispositionē que est necessitas·ſz maioꝛ capacitas naturaliū nō disponit ad maioꝛē gratiam dispositione necessitatis sed soluz congruitatis·⁊ q dispositio cōgruitatis multis modis potest impediri·siue q oppositum·siue q maioꝛem cōgruitatem q potest er aliquo accidente supuenire in alio· ideo illa ratio nō concludit· Ad illud qō obī q homo non hz gr̄am·q non accipit·dō q verū est·ſz er hoc non sequitur q iō habeat gratiaz q accipit sicut dicit ansel·q in priuatiuis ⁊ ꝺdictorie oppositis nō tenet consequentia in ipso ſz econūerso·⁊ ideo sicut non conceditur q maioꝛem habeat gratiam q accipit·sic non est concedendū q maioꝛē habeat gratiā er maioꝛi capacitate· Ad illud qō obī q natura dispōnit ad gratiam· dō·sicut dicebak q nō est silē q natura non sic merek gratiā·sicut gratia gloriā· Ad illud vero q sbiungit q gloria pficit toram capacitatez nature dō·q sicut forma pficit capacitatem materie non simplicit·sed p ut exigit dispositio supinducta·sic gloria pficit naturā nō simpliciter·ſz fm q exigebat gratia q̄ prīs·ardata erat·cum aūt sic pficit·sufficienť pfecta est·q rectitudo iusticie limitat appetitū nature vt nō vltra appetat q̄ gratia ꝓmeruit·maxime cū plene sufficiat qō dr̄ sibi retribuit· Ad illud qō vltimo obiect q capacitas nature ordinak ad gloriā finaliť·dō·q sic ordinak a deo vt tū ꝓsupponatur dispō ex parte voluntatis nature·vnde sicut homo q̄ capax erat beatitudinis ꝓpter beatitudinē pfectus·q ꝺordinatiōez voluntatis deputak eternis supplicijs ⁊ ꝺdit gloriā·sic bō q̄ maioris beatitudis capax erat·q nō er totis viribꝫ suis se disponit ad gr̄am·minoꝛē assek̄ gliam q̄ assequit aliꝰ minoꝛis capacitatis q̄ magꝭ se disponit ad gr̄az· Nec videk q aliquid sit ibi frustra·q er hoc oīdit dr̄ q̄tū possit gratia sup naturam·verūtamē ꝺ̄ in bonis angek non hz instantiaz·cū eīi er totis viribꝫ se disposuerūt ad gr̄am·fm q habuerūt meliora naturalia·data sunt eis maioꝛa gratuita·

Questio·iiij· d

De ordinū noīatiōe·sup qō dicit greg·q vnusq̄sq̄ oꝛdo ab eo denoīak qō plenꝰ accepit in munerē·Obī aūt ꝺ hoc·q qō nō ꝺtingit cognoscere nō ꝺtingit noīare·ſz angelici spūs sunt nobis ignoti·ḡ sunt innoīabiles Si tu dicas q ipsi se nobis notificant dū reuelāt tunc er ꝺ̄ seq̄t q vno solo noīe dēbāt noīari·sic eīi noīam⁹ sicut cognoscim⁹·ḡ si p reuelationē ꝺgnoscim⁹·oīes de bem⁹ nomīare·⁊ dicere reuelatoꝛes·ḡ non ē ibi ponere noīm distinctiones· Itē a dignioꝛi dz fieri denoīatō ſz charitas est excellētissimū donū qō ē in angel·ḡ oīes debent denominari a charitate·ergo omnes debēt dici seraphin· Et iterū·omnia sunt omnibus coīa·sicut dicit gr̄g·⁊ mgr̄ in lr̄a·ſz denoīatio angelicoꝛ ordinuz fit a donis gratuitis·ḡ coīa noīa coꝛ debēt esse coīa quēadmodū ⁊ dona· Itē si vnusquisq̄z oꝛdo denoīak ab eo qō plenius accepit in munere·⁊ supīs oꝛdo coīa dona gratiarum plenius accepit q̄ ordines inferioꝛes·ergo debit denominari ab omnibus donis·ergo habebit nomina omnium ordinum sicut dona· Item si dicit oꝛdo denominari ab eo quod plenius accepit in munere aut excessus plenitudinis notatur respectu aliozum oꝛdinum·aut respectu aliozum donoꝛuz· Si respectu aliozum ordinum·cum ordo inferioꝛ in nullo dono aliquē superiozum ordinum excellat·a nullo debet denominari Si ꝺ̄o dicunt respectu altoꝛ donoꝛ·tunc aut dona angeloꝛ erūt inequālia·aut a nullo fiet denoīatio·sed dona gratiaꝛ in eodez sunt equalia sicut infra patebit in tertio·ḡ a nullo donoꝛuz potest denomīari inferioꝛ ordo·

Jtē in imaginatiōe reformata · dilectio adeq̄k cognitiōi q̄ si ordo cherubin denoīak a plenitudine sc̄ie · erit in eo sil̄r plenitudo dilectiōis gratuite · q̄ nomen cherubin ꝛ seraphin eidez ordini angelorꝫ debet attribui ꝛ nō alijs Jtem cum ordo cherubin denoīatur a plenitudine sc̄ientie · aut denominatur a plenitudine scientie ät respectu inferiorꝫ · aut respectu supiorū · nō respectu iferiorū qꝛ talis i eis nō ē nobilissima cognitio · Denoīak q̄ a cognitiōe respectu supiorꝫ · sz hec cognitio ē sapia · q̄ denomiak a plenitūdie sapie · sz sapia ē excellētissīo oīm donorꝫ · q̄ cherubī denoīak ab excellētissīo dono · q̄ vī q̄ sit ordo supm⁹ · vl̄ q̄ dignior ordo ñ denoīet a digniori noīe · Jtē cū angeli hēant q̄dā noīa q̄ sc̄ eis ꝓpria · q̄dā q̄ sc̄ communia · q̄dā q̄ sc̄ ꝓpria ꝛ pñt ee cōia · q̄r q̄ sit istoꝝ noīz ratio ꝛ dīa · ℟ō · ad hoc intelligētiā ē notādū · q̄ angeli denoīari pñt p ea q̄ sc̄ eis nāalia · noīari et pñt p ea q̄ sc̄ eis gratuita · noīari etiā pñt p alia q̄ q̄dāmō sunt eis naturalia · q̄dāmō gratuita · Si dicāt q̄ ea q̄ sunt eis nāalia · cū eoꝝ natura nō innotescat nobis in singulari sz in cōi · sic habēt noīari noībꝫ cōibꝫ sumptis a natura ꝛ forma cōi · ꝛ b̄ duplicit̄ · vel a cōi remoto ꝛ sic dicūt celestes ēntie · vel a cōi ꝓpinq̄ ꝛ sic dicūt celestes spūs · Si ät denoīent fm dona gratuita · sic q̄ in ipis differēt habēt statū ꝛ gradū · ꝛ ita distinctiōez · sic p illā hñt ordines noīari noībꝫ ꝓpijs · ꝓpijs inq̄ siue respectu denomū · siue respectu alioꝝ ordinū · sic dicūt seraphī ꝛ thron · Si ät fiat denoīatio ab his q̄ pñt esse naturalia vno mō accipiēdo · ꝛ alio mō accipiēdo gratuita · sic cōia pñt ee vt cōia ꝛ ꝓpria · noīa inq̄ cōia bonis ꝛ malis · ꝛ ꝓpria bonis · sic p̄ncipaꝝ ꝛ ptātes · q̄ si dicant a naturali ꝓpietate ꝓuenūt denoībꝫ · si ꝫo a dono gratuito · ꝓuenūt spiritibꝫ sanctis · vl̄ cōia o bꝫ ordinibꝫ · ꝓpria ꝫo aliqbꝫ sicut angeli ꝛ ꝫtutes · Si ei dicāt a naturalibꝫ donis · vtpote a limpitudine sc̄ie ꝛ formatiōe psona · sic q̄ hec duo sunt in oībꝫ oēs pñt dici angeli · s · habiles ad reuelandū · oēs etiā ꝫtutes · i · fortes ad opandū · Si aūt dicant a dono gr̄e fm q̄ sunt ad hec officia spāliꝫ deputati · s · ad misteria reuelanda ꝛ miracula facienda · sic sē q̄rūdā ordinū noīa ꝓpria · Ex his igit colligit q̄ denoīatio angelorꝫ q̄ūtū ad noīa ꝓpria · singulis ordinibꝫ sumpta ē a donis gr̄aꝝ fm diuersos statꝰ ꝛ gradꝰ · in q̄bꝫ distinguūt ꝛ ordinant sicut p̄dictū ē · Jn mō aūt accipiendi noīa ista tria sunt notāda · Primū q̄dē q̄ vnū donū dignio ē altero · sic charitas dicit ee donū excellēs inter alia · Secūz ꝫo ē q̄ ordo supior i oībꝫ donis excellit inferiores · Tertiū ꝫo ē q̄ denoīatō dz fieri a dignion · secūdū b̄ igit cū ir · sint statꝰ in q̄bꝫ ordinēs angelici hēant disponi fm differentez gr̄uitorꝫ p̄cellentiā · ordo supimus vendicat sibi nomē a dignissimo dono ꝛ statu magⁱ accidente ad sūmū · ꝛ hec ē plenitudo sc̄ie · ꝛ sic de alijs descēdēdo vsq̄z ad infimū · Vñ in denoīatiōe ꝫsiderak dupler excessus · ꝛ doni ad donū · ꝛ ordis ad ordinē · ꝛ istud vult dicer̄ gre · q̄ vnusq̄sq̄z ordo ei⁹ rei censet noīe · quā plenius accepit in munēr · plen⁹ inquā respectu inferioꝝ · nisi donū illud sit tāte dignitat̄ ꝛ excellēt̄ie q̄ ab eo debeat denoīari alioꝝ ordinū supioꝝ · sicut pz · q̄ ordo cherubin plenius accepit charitatē q̄ alioꝝ inferiorum ordinū · ab ipa tñ nō denoīak · q̄ cū sit donū p̄cellentissimū · excellentissimo ordini appropiak · His visis facile ē rñdere ad obja · Ad illō · n · q̄d obī q̄ nō sint noti · dōm · q̄ verū ē de cognitiōe q̄ ē p acq̄sitionē · sz non de cognitiōe q̄ ē p reuelatiōez · q̄lit cōgruit beat⁹ paul⁹ ꝛ beat⁹ ioh · euangelista · ꝛ iō ipi potuerūt denoīare ꝛ alios erudire · sicut paul⁹ eruditus dyo · Oīm tñ angelorꝫ nomina sumpta sunt de sacra scriptura · sicut seraphiū de Jsa · vj · cherubin · de ps̄ · ꝛ de alijs locis scripture · thron · de dan · vij · dñationes · ptātes · vtutes · ex diuersis locis epl̄aꝝ pauli · Angeli ꝛ archangeli tāt ex no · q̄ ex veteris testi diuersis locis · Qm̄ igit sacra scriptura fuit diuinit⁹ inspirata nō hūanit⁹ adinuenta · impositō nominū angelorꝫ port⁹ fuit ex dei reuelatiōe q̄ ex hūana inuestigatiōe · Ad illō q̄d obī q̄ denoīatō dz fieri a dignioꝝ · dō · q̄ nō solū b̄ attendēdū q̄ denoīatō rei fiat a dignioꝝ · sz et q̄ nomē q̄d pluribꝫ ꝓuenit attribuak dignioꝝ · ꝛ iō q̄uis oēs ordies a dono charitatis ꝛ ardoris denoīari possent · q̄ tñ donū illud in supmo ordie p̄cellit · sol⁹ ille ordo ab eo dz denoīari · Ad illud q̄ obī q̄ oīa dona oībꝫ sunt cōia · dōm · q̄ sicut s̄ dictū fuit · ꝛ si sit in donis cōitas q̄tū ad b̄tū · est tñ distinctio q̄tum ad statū · Denoīatio aūt nō solū respicit sbāz act⁹ · sz et p̄cellentiā stat⁹ · Ad illō q̄d obī q̄ ordo dz denoīari ab eo munere q̄d plen⁹ accepit · dō · q̄ b̄ nō ē intelligendū de oī eo q̄d plen⁹ accepit · sz de eo q̄d plen⁹ accepit ꝛ ē in ipo dignissimū · ꝛ maxie si ille sit ordo dignissim⁹ · et si ordo sit i mediate sequēs illū dz denoīari ab eo q̄d immediate sequit p̄cellentissimū donū · ꝛ sic ꝓcedendo vsq̄z ad infimū · ꝛ sic pz rñ ad b̄ ꝛ ad sequēs · q̄m supm⁹ a supmo debuit denoīari · q̄ illud dignissimū ē ꝛ plenissime accepit · Jnfim⁹ ab infimo dono · q̄ cū in oīb⁹ excedak ab alijs · nomē sumptū a dono vltimo sibi dz relinqui · nō q̄ illud plen⁹ alijs possideret · sz q̄ alij denoīari sunt ab eo q̄d plen⁹ possidebant · ex b̄ ꝓsequēt facti est vt infim⁹ ordo denoīaret ab infimo dono · Et si obī q̄ vnū donū nō ē excellentⁱ altero · q̄ dona sunt eq̄lia · dō · q̄ ꝛ si sint eq̄lia intensiue · nihilomin⁹ ē tñ in eis p̄rogatiua alicui⁹ excellēt̄ie · sicut charitas ab aplo dr maior eē fide ꝛ spe · Ad illō q̄d obī · vbi ma · ē cognitō maior est dilectio · dō · q̄ verū est ad min⁹ in gloria · Vñ sic in seraphin ē maior plenitudo dilectionis · ē ā plior plenitudo cognitiōis · nec cherubī dicunt · q̄ sit in eis amplior plenitudo cognitiōis simplr sz respectu inferioꝝ ordinū · Ad illō q̄d obī q̄ donū sapie ē excellentissimū dō · q̄ sapia fm q̄ ē donū excellentissimū ē dicta a sapore non a sape · ꝛ ita includit charitatem · sz sapia siue scientia a q̄ denoīak cherubin · noīat cognitionē dei · q̄ ꝛ si sit nobilissima cognitio ꝛ ordinata ad affectionē · ꝛ iō possit dici sapia · nō tñ est ita nobilis vt dilectio a q̄ est sapor ꝛ iō nulla rōne in noīe sapie fit ēquocatio · Ad illud q̄d vltimo q̄rit tam pz rñsio ex p̄dictis ·

Questio · V ·

De ordinū reparatione · ꝛ q̄r vtrū ad singulos ordines angelorꝫ fiat assumptio saluādorꝫ ? Et q̄ sic vr̄ · Quia sup illō ps̄ · Constituet eos p̄ncipes sup oēm terā · dicit glo · Elegit paupes vt exaltaret ad ordines celi qui fuunt ex hominibꝫ ꝛ angelis · Jtem sup illud Josue · i · omnē locum quē calcauerit pes vester tē · dicit glo · Si dyabolum vincere potuero · si meruero vt deus ꝓterat cuz sub pedibꝫ meis · cōsequent̄ locum eius in celo habebo · q̄ si dyabolus fuit de excellentissimo ordine · sicut supra monstratū fuit di · vi · videtur q̄ homo possit ascendere ad supremū ordinē angelorum · Jtez ruina angelorū restauranda est · aut supna ciuitas remanebit imperfecta · sed non restaurak ex angelis · q̄ casus angelorꝫ ē irreparabilis · q̄ restaurabit̄ ex hominibus bonis · Jtem distinctio ordinū p̄cipaliter venit ex donis gratiarꝫ sz in via videm⁹ q̄ aliqui assimilant seraphin vsu gratie · aliqui cherubin · ꝛ sic de alijs · ergo si deus retribuit vnicuiq̄z secundū q̄ meruit · videtur q̄ ad diuersos ordines angelorum homines debeant assumi · ꝛ ex eis angelorum ordines restaurari · Contra maior est vni-

tas in supna bicrim q̄ in ecclesia militāte · sz nūc i via ordo hoim nō admittit intra sui vnitatē diuersuz in natura · g̃ videt cū hō differat specie ab angelo · q̄ et angelis t hominib⁹ nō debet fieri vn⁹ ordo. Itez sicut ordo notat quādā dñtiam inter eos ordinum diuersoꝝ sic ponit conuenientiā inter eos q̄ sunt eiusdem ordis qō ptz et ipsa diffinitiōe ordinis · sz plus differt homo ab angelo · q̄ differat ordo in fim⁹ a supmo · si ergo angelus suptoris ordinis t infimi non possunt in eodem ordine collocari · multo min⁹ de hoīb⁹ t angelis idē ordo integrari. Itē corp⁹ nunq̄ sublimat ad dignitatem spūs · g̃ nunq̄ dz ibidez collocari corp⁹ humanuz vbi collocat spūs angelic⁹ · cum sp fit min⁹ dignū quātūcunq̄ glorioſuz · si g̃ q̄ veniunt in ordine ꝺueniunt in sedium collocatione · vt et hominib⁹ t angelis eūdē ordinē ꝺstare non posse. Itē angelus in naturali capacitate excellit aiam · sz gratia data ē angelis fm suā nature capacitatē sicut s dictū fuit t mgr dicit in litera · g̃ cū non possit dari gratia aiabus supra suā capacitatē · nō q̄ pñt aīes angeli in gratuitis adequari · g̃ nec er eis idem ordo cōstituī. Rō · ad p̄dicta intelligen-
30 tia est notandū q̄ sicut p̄dictum fuit ad pfectionē ordinis duo ꝺcurrūt · s · natura t gratia · Natura tanq̄ fundamentū t dispositio · gratia vo vt complemētū t consummatio · Et q̄ aliq̄d tunc dz esse fm q̄d q̄ est in sola
31 dispositione · tūc esse simpliciter q̄ est in sua pfectione · cum demones t angeli in naturalib⁹ cōicent · dicit aliq̄ demones fuisse de diuersis ordinib⁹ angelo q̄ quis nunq̄ plene fuerint in aliquo ordine · vnde hoc intelligitur fm q̄d non simpliciter · Quia vo hoīes pñt ad eminentiā gratie t glorie in qua sunt angeli eleuari potest et hoīb⁹ t angelis idem ordo constitui · q̄ q̄uis non ꝺueniāt in natura · assiliant tñ t equant in hac gratia · t p hunc modū repat angelo q̄ ruina · Et si tu obijcias q̄ nō pōt esse ꝺformitas in pfectione vbi nō est eminentia in p̄ambula dispositione · ꝺdm · q̄ hoc nō habz locū in pposito · q̄ illud verū ē in dispositiōe necessitatis non aūt in dispōne solu⁹ ꝺgruitatis · Concedendū est ergo q̄ sicut de singulis ordinib⁹ aliq̄ ceciderūt · sic t angelici ordines p hoīes restaurant · sicut pme rōes ostendunt. Ad illud qō obr̄ in Ꝛium q̄ ad vnitatē eccle-
32 siasticam nō admittit hō rē alteri⁹ spēi · dō · q̄ nō ē simile · q̄ nullū aīal inuenire pōt hō sibi sile i ꝺformitate rationis · homo aūt t angelus in p̄ticipatione cōicāt ratio nis · t q̄d plus est in deiformitate glorie · t iō nō pñt in eandez societatē t eiusdē societatis ordinē ꝺuenire · cuz maioꝛ sit vnitas volūtatū q̄ facierū · t pl⁹ facit ad vni-
33 tatē pacis t societatis t ordinis ꝺseruandā. Ad illō qō obr̄ q̄ pl⁹ differt hō ab angelo ꝛc · dō · q̄ verū ē de diffōmitate q̄ opponit vnitati nature · sz nō ē verū de diffōmitate q̄ opponit vnitati gratie in statu t dignitate · vnitas aūt ordinis plus respicit hanc q̄ p̄cedētez et iō illud nō valet Ad illō qō obūcit q̄ corp⁹ nō sub-
43 limatur ad dignitatē spūs · dō · q̄ verū est · sz tñ ex h̄ nō sequitur q̄ non debeat locari cum angelis · Sicut em̄ in statu vie t meriti aīa seq̄t locū corporis · t in terra habitat cum sit nata esse sursum · sic ecōtra in statu patrie et pmij corp⁹ seq̄t locum spūs · t ibidē erit vbi nat⁹ est ipe spūs · nō ꝓpter se · sz ꝓpter eū cui ꝺiungit · t iō in eisdez sedib⁹ locat cum angelicis spiritib⁹ ad q̄z dignitatē p
35 gratiaz est hūan⁹ spūs sublimatus · Ad illud qō obr̄ q̄ angelus hz capacitatē maioꝛē q̄ anima · dō · q̄ rō illa calliūtabilis ē · t q̄tū ad maioꝛē · t q̄tū ad assumptionē · Quāuis em̄ angel⁹ excedat aīam in naturalib⁹ fm ꝓportiōem creature ad creaturā · tñ fm ꝓportionē ad trinitatē summā cui⁹ē imago · inter angelū t aīaz nō oportz esse p̄cellentiā · cū magꝝ videam⁹ hūanā naturā exaltatā q̄ angelicā · tū p graz vnionis in xp̄o · tū etiā p gram ꝺpbensionis in v̄gine btā · Sz esto q̄ si adhuc ista ꝓpōbret v̄itatē · adhuc remaneret in assumptione dubietas · Cū em̄ dz q̄ angeli susciperūt gr̄az fm capacitatē naturalium · nō est intelligendū p̄cise ita q̄ tātā susceperint q̄ pl⁹ nō potuerunt capere · q̄ hoc nō de facili posset probari · nec auēte · nec rōe · sz ita intelligit q̄ nā alia meliora hūtib⁹ · pl⁹ datū est de gr̄a · q̄ hūtib⁹ minora · q̄uis istiz illi pl⁹ posset accipe · Et er h̄ nō vr q̄ aīa hūana nō possit ad equalitatē cū angelis ascendere · immo absq̄ dubio ꝺcedendū est posse · cuz in xp̄o t btā virgine videam⁹ p̄cellere. Questio · vj. f

De ordinib⁹ angeloꝝ q̄tū ad p̄lationis euacuatiōez · t est q̄o vtrū p̄latio q̄ ē in ordine respectu ordinis euacuetur p⁹ iudiciū · Et q̄ sic vr · j · Loz · xv · Cū euacuabit oēm p̄ncipatū et v̄tutem · g̃ in die iudicij p̄ncipat⁹ t potestates et v̄tutes euacuabūt. Itē s · di · vj · et sicut inf bonos q̄diu durat mōs angeli angel' · demōes demonib⁹ · hoīes hoīb⁹ p̄sunt · sz in futuro euacuabit oīs p̄latio. Itē noīa ordinū accipiunt penes officia ministrādi vt in pluribus · marie in his q̄ subiecerunt · g̃ cū cessabit mīsteriū · cessabit subiectio · g̃ t cessabit p̄latio. Itē p̄latio ordis ad ordinē ē fm actū illuminādi · t purgādi · et pficiendi · sz p⁹ iudiciz erit status in cōpletiōe scie t gratie · g̃ nō erit vltra illūiatio · purgatio · t pfectō · igit nec aliq̄ in ordinib⁹ p̄latio. Ad oppositū · Pcellētia ordinis ad ordinē ē sz maioritatē t mīoritatē gr̄e · g̃ si q̄ā titas gr̄e in angelic⁹ spiritib⁹ nō mutat · pcellētia ordis ad ordinē nō tollit nec euacuat · Itē angeli stati vt cōfirmati sunt · btī effecti sunt btitudine pfecta · g̃ nihil remāsit in eis q̄d essz ex pte · t p̄latio ordis ad ordinē fuit in eis · g̃ nō fuit ex pte · sz nihil euacuat nisi q̄d ex pte est ergo ꝛc · Itē pulcritudo ꝺsistit in ordine · t ordo in pcellētia vtr⁹ ad alterz · t pcellentia ponit p̄lationē ordinis ad ordinē · g̃ si ab angelicis spiritib⁹ tollit p̄latio tollit t pulchritudo · Itē sicut sum⁹ ordo remouet ab eo q̄d est sibi inseparabile · sic t medius t infimi · sz seraphin nūq̄ desinit esse seraphi · g̃ nec p̄ncipat⁹ desinit ee p̄ncipat⁹ · g̃ nūq̄ desinet p̄nciparī · g̃ nō cessabit ibi p̄latiōis ordo
39 Rō · ad p̄dictoꝛ intelligēdū ē notandū q̄ triplic⁹ aliquid dicit p̄ferri alteri · Aut p modū excedentis solus sicut p̄fert aurū argento · Aut p modū excedentis t influentis · sicut p̄fertur celestis natura elemento · Aut p modz impartis · sicut p̄fert dñs ministro · Ad rationē aūt pfecte p̄latiōis ista tria cōcurrūt · vt q̄ p̄fert na-
37 tus sit eū cui p̄fert excedere · t in ip̄m aliq̄ mō influere · t eidē p̄cipere · h̄ mō est nūc in p̄latione q̄ attendit inter ordinē t ordinē in hierarchijs angelic⁹ · t etiā in hierarchia ecclesiastica · In angelis em̄ ordo q̄ ordini p̄fert in naturalib⁹ t gratuit⁹ · etiā q̄dāmō influit purgando · illuminādo · t pficiendo · t etiā ministeria cōpleda influgit · Cū g̃ q̄rit vtrū cesset p̄latio ordinis ad ordinē · dō · q̄ si intelligat de p̄latione q̄tū ad p̄mā ꝺditionē · s · rōe excessus · nō euacuabit sz manebit · q̄ ordo excedit ordinē tā in gratuitis q̄z in naturalib⁹ · ita p⁹ iudiciz sicut t nūc · Si aūt intelligat rōne duoꝝ sequentiū · s · rōne p̄sidēte i influendo t in opando sic cessabit euacuabitur q̄ illūinatio quā dz recipe angel⁹ ab angelo · t impertū si q̄d ē ibi · attēdit p ꝺpationē ad nos q̄b⁹ ministrāt · nō p ꝺpationē ad dēū in q̄ descant · t btitudis ꝺpletiōe pfecte illūinat · t fm viā hāc p̄cedūt rōnes t auctes oīdētes q̄ p⁹ iudicium cessabit p̄latio ordinis ad ordinem · Sic enim dicit magister t ap̄ls · q̄ deus euacuabit p̄lationē euacuādo p̄tātē t p̄ncipatū · dū em̄ tollet mīsteriū · tollet subiectio t imperiū · Ad illō g̃ qō obūcitur

q̄ platio ordinis ad ordinē attendit in p̄cellentia naturaliū ⁊ gratuitoꝝ. dōm q̄ hec nō est tota causa. vñ si er
39 hoc arguat. ab insufficienti arguit. Ad illud q̄ obiicitur q̄ angeli beati beatificati. sunt p̄fecte. dōm q̄ licet er p̄te v̄tuꝫ cōtēplatiue p̄fectā sint b̄itudinē assecuti. ⁊ er illa p̄te nihil sit in eis er p̄te. sunt tñ adhuc viatores rōne ministerij. nam q̄tum ad illā vim vt supra dictū fuit. sunt in statu merendi. et tō adhuc aliq̄d hñt q̄ euacuabit post diē iudicij. Ad illud q̄ obiicit q̄
40 pulcritudo ꝯsistit in ordine. dōm q̄ verū est. nam sicut ab angelis nō tollet pulcritudo. ita etiā nec tollet ordo ſz er hoc nō sequit q̄ nō tollat̄ p̄latio. quia p̄latio nō tā tūmodo includit in se p̄cellentiā. ſz etiā p̄sidentiā. que plus respicit indigentiā vie. q̄ pulcritudinē ⁊ p̄fectionem patrie. ⁊ tō cū tollit p̄latio. pulcritudo nō minuit.

Ad illud q̄ obiicit q̄ ita est inseparabile ab ordine angeloꝝ q̄ est eē p̄ncipatū. sicut eē seraphin. dōm q̄ p̄ncipatus f̄m q̄ noīat ordinem nō dicit p̄sidentiā actualē.
41 ſz donū gratie vel datū f̄m q̄ angelus nat̄ē alijs p̄sidere. ⁊ b̄ manere p̄t ablata actuali p̄latiōe. ⁊ ideo non sequitur desinit p̄ncipari. g̃ desinit esse p̄ncipat̄. quia p̄ncipatus nō dicit actum. sed habitū vel statum.

Questio. VII g

De illis ordinib⁹ angeloꝝ q̄tuꝫ ad numeꝝ. ⁊ queritur vtꝝ sit stat̄ in nouenario. an p̄tendat numer⁹ vsq̄ ad denariū. Et q̄ sic videt sic̄ habet Luce. xij. in parabola de dragma. hoc intelligit̄ p̄ dragmam decimā. sed non p̄t dragma decima nisi respectu nouerarū q̄ est in angelis. g̃ si decima dragma reinuēta ē. videt̄ q̄. it. ordinibus decim⁹ ordo adiūctus ē. Item si angelus nunq̄ peccasset. hō fact⁹ esset ⁊ ad b̄itudinē peruenire. ſz nō assumerek ad restaurādos angelorū ordines. g̃ si nō careret ordie i aliq̄ ordie poneret. ſz siue i vno siue i pluribꝰ nouē ordinib⁹ adūcerek ordo vltim⁹. si g̃ ciuitas hierlim p̄ xp̄m p̄fecte restaurata ē. videt̄ q̄ nō sit stat⁹ ordinū i nouerario. imo q̄ eis adūciat̄ saltē decim⁹ ordo. Itez p̄terea ꝓportio repit̄ in nūeris. ⁊ q̄ oīa ꝓducta sunt f̄m debitam ꝓportionē. oīa dicunt̄ esse ꝓducta f̄m rōnes nūerales tam ab Aug⁹. q̄ a Boe. si g̃ ciuitas supne hierlim est ciuitas p̄fectissima ⁊ optime ꝓportionata. videt̄ q̄ numer⁹ ordinū ⁊ graduū eius nō stabit citra eū numeꝝ in q̄ est p̄fectio ⁊ status. ſz hic nō ē nouenari⁹ ſz denari⁹ g̃ videt̄ q̄ saltē vsq̄ ad denariū ꝓtendat. Itez beatissima virgo Maria in patria nō erit p̄ter ordinē. cuz g̃ sit supra oēs ordines. p̄ se cōstituet ordinem. g̃ videt̄ q̄ sint ibi plures q̄ nouem ordines. Ad oppositum arguit sic. Oīs ordo reducit̄ ad aliq̄s hierarchiā. ſz nō sūt nisi tres hierarchie. sic̄ p̄z er sufficientia p̄t⁹ assignata. supma. media ⁊ infima. ⁊ q̄libet earꝝ sufficiēter cōpletur triplici ordine. g̃ nō videt̄ q̄ debeāt eē plures. Item trinitas manifestat̄ in omnib⁹ creaturis f̄m plus et minus. marie ār maifestari debet in b̄ris. ſz numer⁹ marie erp̄ssiuus trinitat̄ ē ille q̄ consistit in trinitate sup̄ se reflexa. sic̄ sunt tres trini. g̃ videt̄ q̄ in tali numero ordies beatoꝝ hēant a summa trinitate instituī. Item distinctio ordinū ē f̄m dona grāe. ſz nullū donuz grē ē in oīb⁹ q̄ nō sit in angelis. g̃ nullū ordinē ꝯstituūt hoies p̄ter ordines angeloꝝ. ſz illi nō sunt nisi nouē. g̃ nō videt̄ q̄ sit ponere numeꝝ maiorē. Itez si ponit̄ ordo hoiꝝ p̄ se p̄ter assignatos ordines angeloꝝ. cuz in omī ordine angeloꝝ sint de hoib⁹. tūc homies distinguerent̄ f̄m nouem gradus. g̃ videt̄ q̄ p̄fectionis numeri sit ordo i hominib⁹ q̄ in beatis spiritib⁹. q̄ nō videt̄. cū ip̄i p̄ naturam sint dco p̄miores ⁊ simliores. ac p̄ hoc ꝯstitui de

beāt in ordinis ⁊ numeri nobilissima p̄fectione. R°. 42
dōm ad hoc q̄ q⁹ rōnes p̄dicte solū sunt cōgruitatis. et auctes sup̄ hoc nō inueniunt̄ exp̄sse. q̄ sup̄ hoc sūt opiniones varie. Quidā nāq̄ dicere voluerūt q̄ oēs homines assumerent̄. ad angeloꝝ ordines. nec essent in ulla supna hierlim nisi ordines nouē. ⁊ sic competebat vt esset exp̄ssa cōfiguratio ad sup̄ mūdanam hierarchiam que in trinitate ꝯsistit. ⁊ si angeli stetissent. ad ordines eoꝝ assumpti eēnt sicut nūc assumunt̄. In q̄ tñ differt q̄ nūc illa assumptio esset hoīm beatificatio solū. nunc aūt ē hoīm beatificatio. ⁊ ruine angeloꝝ p̄ q̄ndaꝝ equivalentiā reparatio. Nec obstant rōnes ad hoc inducte. q⁹ solū ꝯgruitatꝭ sunt. Nec illō q̄ obiicit de beata virgine. q⁹ sicut p̄uilegiū speciale nō ē reducendū ad legez cōem. sic singularis p̄rogariua q̄ē in beata v̄gine nō est numeranda cum ordnū distinctione q̄ est f̄m legez cōmunem. Et ista opinio satis p̄babil̄ esse videt̄. Verūtamen q⁹ tertius euāgelic⁹ hoc sonare videt̄. duz homine decimā dragmā vocat. et Anſhel. h̄ videt innuere in li. de casu diaboli. videt̄ alijs magis esse p̄babile. q̄ hoies p̄ se cōstituāt coītet vnū ordinē quē vocant decimū respectu nouem ordinū angeloꝝ. Nō em̄ decet vt dicunt q̄ homies assumant̄ ad ordines angeloꝝ nisi illi qui in hac vita ei siles exiterunt. Hi aūt sunt virgines qui nec nubunt̄. nec nubent. tō sole virgines ad ordines angeloꝝ debent assumi. ⁊ ex eis solā ruina angelica restaurari. p̄ eo q̄ angelis multū est cognata virginitas. Sz hec positio nō videt̄ esse ꝯueniens. tum q⁹ p̄ decimā dragmā nō solūmodo corrupti. ſz etiā virgines homies intelligunt̄. tum etiaz. q⁹ multi carne corrupti multis virginib⁹ p̄ferunt̄. vt beata maria magdalena et petrus aplūs. multis alijs virginib⁹ masculis et feminis absq̄ dubio sunt sup̄iores. Et ideo tertia positō est adhuc q̄ supra ordines angeloꝝ addet̄ ordo decim⁹ ex his qui in vita ista non p̄uenerunt ad tantam meritorum excellentiā vt exaltent̄ ad ordines angelorum. sed meritis xp̄i saluati. decimum tenent gradum. sicut p̄ eoꝝ salute sol iusticie xp̄s p̄ decem gradus descēdit. quod signatū fuit in facto miraculo ezechie. vij. Regū xx. Et ista positio videt̄ esse satis p̄babilis. tuz q⁹ p̄ impfectionem meritorum quam habēt multi in via. tum ꝓter p̄fectionem electoꝝ q̄tum ad numerū que erit in hierusalem supna. Perfectio autē maxima in denario consistit sicut infra dicet̄ quādo agetur de decalogo vt de decimatione. ⁊ ideo positionē istam possumus sustinere. quia eam p̄babilem reddit decimatiōis signatio. et decime dragme inuentio. ⁊ solis p̄ decem gradus descensio. ⁊ ip̄ius denarij p̄fectio. Ad illud g̃ q̄ō obiicitur q⁹ quilibet ordo est in aliqua hierarchia. dōm est q⁹ sicut p̄ter angelicā hierarchiaz est nunc ponere hierarchiam ecclesiasticaz. sic p̄ter illas angelicas hierarchias erit intelligere in decimo saluari gradu simul rōem ordinis et hierarchie. hierarchie inq̄ p̄ comparationem ipsoꝝ adinuicē. quia nō habebunt omīmodā equalitatem sed ordinis p̄ comparationem ad ordines ſuperiores. 43

Ad illud ergo quod obiicitur de exp̄essa representatione summe trinitatis. dōm q⁹ sicut vnitas addita nouenario. nouenarium non perimit. sed saluat. et ad p̄fectiorem numerum deducit. sic decimus ordo ex hominibus constitutus rep̄sentationez summe trinitatis ab angelicis spiritibus non tollit. sed saluā illa exp̄ssa repētatiōe facit ad supne ciuitatis maiorē p̄fectionez.

Ad illō q̄ obiicit q⁹ ē distinctio f̄m dona grāe. dez q⁹ nō ē f̄m dona rōm. ſz f̄m dona q̄tū ad statuz. infra au- 44

tem oēs status angelor adhuc ordinē est itelligere magis infimū in hoīb⁹ ⁊ ita ordinē decimū. cuius est diuina benignitate ⁊ largitate ꝺtingit in gra hoīes eḋpari angelis ꝺb⁹ sunt inferiores ꝑ naturā. Ad illud qđ obz 46
ꝙ rūc erit maior ꝓfectō in hoīb⁹. ꝺdm ꝙ falsum est. q; hō non est ꝑpte maiorē ꝓfectōem sz ꝑpter maiorē a ꝺo elōgatiōnem. infimus eōrū ordo ītercedit oēs magis distat ab eo sicut ꝓmus marie appropinqt. ⁊ q; hō pl⁹ gradib⁹ natus est distare a deo cū angel⁹. sz est dīna miscōia factus sit ei magis ꝓxim⁹. ideo tenet decimū locū. vt sic oñdat ꝙ excellat angelus hoīem ꝑ naturā. ostēdat etiā nihilominus qntū de⁹ sibi iuiscerauerit hoīem per miscōiaz.

Questio VIII b

De ordinib⁹ angelor in ꝑparōe ad suū oppositū. ⁊ est q̄stio vez in angel⁹ ordo ꝓpatat secū equalitatē. Et ꝙ sic vid⁹ ꝑ ḋyo. Dicit enī ḋyo. ꝙ illi q̄ sunt i vna hierarchia eḋpotentes sunt. sed q̄ sunt eḋpotētes sunt eḋles. ergo in eadē hierarchia angeli sunt equales. ā multo fortius in eo dē ordine Itē Aug⁹ de vera reli. in hoīb⁹ actib⁹ cōuenīcia placet. qua vna salua. etiā pulcra sunt oīa. ipsa vo ꝺuenīcia vnitatē equalitatēq; aweri. ḋ si in angelicis spiritib⁹ est ꝓfecta pulcritudo. ḋ ꝺuenīcia ⁊ eḋlitas. sed nō est eḋlitas inter angelos diuersoz ordinū ḋ inter ãgelos eiusdē ordinis Item quoz ḋnum ⁊ ꝓmiū vnū est ipa habēt equalitatē. sed ḋnū ⁊ ꝓmiū angeloz eiusdē ordinis est vnū ⁊ stat⁹ vnus. ḋ vid⁹ ꝙ habeāt equalitatē Itē hierarchia angelica marie est repīta tiua supme hierarchie. sz in illa ordo nō excludit eōlitatē. ḋ vid⁹ ꝙ in hierarchia angelica dēat eē ordo cū eōlitate. sed nō est equalitas in ãgel⁹ diuersoz ordinū. ḋ in angel⁹ eiusdē ordis Cōtra. magr dicit in lra. sicī aplis alij alijs sunt digniores. ita in ordinib⁹ angeloz credit recte esse. Itē ꝓfectiōi mō pricipat rōem ordis vbi ē ordo in oīb⁹ ḋb⁹ vbi est ordo in aliqb⁹ tm̄. sed angeli ꝓfectissimo mō inf ceteras creaturas pricipāt ordinē. ḋ nō solū inter angelos diuersoz ordinū. sed inf angelos eiusdē ordis ꝺtingit ordinē assignare Itē sapīēs ē ordinare. ⁊ magis sapientis magis ordinare. ḋ ⁊ maxime sapientis in eius effectu nobilissimo ē res marie ordinatas ꝓducere. ḋ vid⁹ ꝙ nō solūz sit ibi ordo inter angelos diuersoz ordinū. sed etiā inter angelos eiusdez ordinis. Item lucifer ōr fuisse maxim⁹ inter oēs angelos. ⁊ cōstat ꝙ de aliquo ordine fuit. ḋ angeli illi⁹ ordinis nō erāt sibi equales. patet hōc vid⁹ ꝙ i alijs ordinib⁹ alij sunt superiores alij inferiores. ℟. ꝺd. ꝙ sic in suprna hierarchia ꝑpter sūmā ꝓfectionē repit pulcritudo ex ꝓfectissima eōlitate ⁊ similitudine partū. sic in angelica hierarchia repit pulcritudo ꝓfecta i genere creature ex ōdaz ḋdarōe dispartū. In his cū duob⁹ medijs ꝺsistit pulcritudo ⁊ ꝺuenientia sicē dicit Aug⁹ de vera reli. sz in sūma hierarchia ex sola similitudine ⁊ eōlitate pōt esse ꝓfectissima pulcritudo. q; in q̄lib⁹ et psonaz eōlitū ē oīmoda ⁊ summa ꝓfectio. in angelica vero hierarchia. q; illi spūs q̄ ordinant nō bñt sigillatim summā ꝓfectionē. necesse ē ꝙ ex ōdam ꝺuenienti diuersitate. in ōdam ꝓportionali gradatiōe. ꝺsurgat ādam ꝺuenientia ordinata. ⁊ pulcritudo in genere creature ꝓfecta. ⁊ iō sicut in sanctis intelligim⁹ ꝙ vn⁹ est ordo apostoloz. alter martyz. alter confessoz. ⁊ sic de alijs. et tm̄ his ordinib⁹ ē gradarō ōdā. nec pt oīmoda repiri eōlitas. cū de q̄libet sancto posset dici. nō ē imitent⁹ similis illi qui cō. le. excelsi. sic suo mō intelligendū est in spiritib⁹ angelicis. iō ⁊ in eodem ordine ponenda est ādam gradatio ⁊ quedam ordo. licet nō sit tant⁹ excessus ōntus repīt in angelis diuersoz ordinū. vñ rationes hoc ꝓbantes cōcedende sunt q̄uis nō sint multū cogētes. ḃ eīm vidēt sentire tā magister in littera q̄ ḋyo. i li. de angelica hierarchia. Ad illud qđ obiicit ꝙ equipotentes sunt. ꝺdm ꝙ equalitas illi⁹ posse attendit vel accipitur fm conformitatem cōuersionis. fm quā attenditur distinctio vnius hierarchie ab alijs. sicut ꝑma hierarchia ⁊ ordines q̄ sunt in illa accipiunt penes actum cōuersionis in deū. nō quia oīno equaliter cōuertant. sz q; ad hoc indifferēter oēs ordinant. et ꝓncipaliē ab isto actu omnes denominant. 47 48
Ad illud qđ obiicitur ꝙ ꝺuenientia facit pulcritudinē. ꝺdz. ꝙ sicut ibidē dicit Aug⁹. cōuenientia nō rēs surgit ex equalitate. sz etiā ex disparitū cōgruenti gradatione. ⁊ sic in angelis 49
intelligēdū ē esse. Ad illd qđ obiicit ꝙ hūt idē ꝺnum et ꝓmiū. ꝺdm est ꝙ si intelligat de ꝓmio cōmuni et increato quod deus est. verū ē. si aut intelligat de beatitudine creata. vel de ꝺnis gratuitis cōtum ad statuz et dignitatem ⁊ ꝓrogatiuā aliquā. sic nō habet veritatē. sic eīm quilibet respectu alteri⁹ aliquā habet ꝓrogatiuam fm pl⁹ ⁊ min⁹. Ad illud qđ obiicit ꝙ hec hierarchia 50
repīnat summā ⁊. ꝺdm ꝙ repīnat ūmēdatum potest. et cū in illa suprema hierarchia sit ordo ⁊ ꝓfecta pulcritudo in summa vnitate et equalitate. et hec in hierarchia creata nō pōt simul coexistere ꝓpter limitationem creature. ideo ē ibi ponere ordinem ⁊ pulcritudinē cum diuersitate ⁊ quadaz disparitate. vt qđ nō poterat hic fieri ex vnitate. saltez impleret ex plurīū diuersitate. Et 51
hec est rō quare deus cū habeat vnū filiū. nō tm̄ ꝑdurit vnum solū angelū. sz multos. q; filius ꝓfecte implet patrē. imitat vt dic⁹ Aug⁹. sz angel⁹ ꝓfecte nō exhīnit creaturē. iō dicit eos creari in magna multitudine vel in multiformi ordine.

Questio. IX et vltima. i

De ordinibus angeloz in ꝑparōe ad suū disparatum. Et ē questio vez alijs substātijs rōnalib⁹ q̄ angelis cōperat ꝙ ordines distingui. Et ꝙ sic vid⁹. Sic eīm i angelis ē excellēcia naturalitez gratuitoz. ita etiā in alijs rōnalib⁹. ḋ si penes hoc attendit ordo in angelis. pari rōne in alijs erit. Item sicut diuina bonitas ⁊ sapientia manifestat in ꝺditiōe angeloz. ita etiā in cōditione spirituū humanoz. ḋ sicut facit angelos in diuersis ordinibus. ita vid⁹ ꝙ faciat hoīes. Item ad reparationē ruine angelice. et diuersis ordinibus assumunt hoīes. ḋ eisdem gradib⁹ ⁊ eisdez ordinib⁹ ordinabunt in gloria. q̄bus ordinant ⁊ angeli. ḋ vid⁹ ꝙ non solū angelis sz etiā hoīb⁹ cōperat. Itē ordo est nūc in ecclesiastica hierarchia ⁊ homines varīū. cū tm̄ ipa ecclesiastica hierarchia ex puris hominib⁹ cōstet. ḋ vid⁹ ꝙ homines nati sunt ordinari. Ad opp̄ositū arguit sic Si ita cōperit ordo hoīb⁹ sicut cōperit angelis. ḋ sicē angeloz beatoz. sit ordines assignant. ita vid⁹ ꝙ ⁊ hominū. ḋ saltem erūt. xviij. qō tm̄ non ponit. Itez oēs homines ex vno hoīe ꝓcesserūt. ḋ vid⁹ ꝙ q̄ tū ē de natura sua sint pares. ḋ nō vid⁹ ꝙ hoīb⁹ cōperit ordo ꝑ naturam. Q si tu dicas ꝙ competit eis ꝑ gr̄az. cū gra ꝑsupponat naturam. ḋ ⁊ ordo gr̄ē ordinem nature. ḋ si non est ordo nature. nec gratie. Item ordines angeloz distinguūt penes vim ꝺtēplativā ⁊ vim admīstratiuam. sz in alijs erutis nō ē ponere vim admīstratiuā. ḋ nec ordinū distinctionē. Itez si ponat ordo in gloria. ꝺbet poni ordo correspondēs ordinationib⁹ repīs in via. ergo cū in clero sint mlti ordines. in religiosis sunt etiā multe ordinū distinctiones. in scīs etiā multi ordines vt ordo pīarchaz. ꝓphaz. aplorz. ⁊c. vid⁹ ꝙ multoplures essent ordines hominum q̄ angelorum.

52 R⁹. dom. q cum ad pfectã rõem ordis ꝯcurrãt pcellentia naturalia ⁊ gratuitoꝝ sibi corrñdẽtũ. in eis solum ꝑt ⁊ pfcẽ est ponere ordinũ distinctõem in quibꝫ est hec duo sim̃l ꝯcurrẽtia repire. qm̃ g in angel' gra corrñdet nature. ⁊ creati sunt in naturalibꝫ pcellẽtia. ⁊ beatificati in differẽti donoꝝ ꝓrogatiua. hinc est q ꝑt est in eis ordo ⁊ hierarchia. maxime cuꝝ illa ꝓrogatiua ita hẽat stabilẽ pmanẽtã ⁊ diuisionẽ q nullã admittat cõfusionẽ. In hoĩbꝫ ꝙo ⁊ si sit repire pcellẽtia in natura libꝫ ⁊ etiã in gratuitis. tñ hec duo vt plurimũ sibi non corrñdent. q; vbi melioꝝ est natura. freq̃nter mioꝝ ẽ gra et ꝙ hodie mioꝝ est in merito. cras fortassis erit maioꝝ in ꝑmio. tõ in hoĩbꝫ fm statum pñtẽ non est ꝑt ordinũ distinctõ fm gratuita. licz aliq̃ mõ fm auctes ⁊ officia ⁊ status pfessionũ ordinẽ ecclia. Dom̃ est igit q ꝓpe ⁊ pfcẽ in solis angel' ponẽda est distinctõ ordinuꝝ. in hoĩbꝫ ꝙo ⁊ si aliq̃ mõ repiat in pñti. repit umpfcẽ ⁊ icerte. In futuro ꝙo cuius repiat stabiliter. nõ tñ repit vndiq; vt sic optent eos ꝺ pcelluũt in gra pcellere ⁊ natura

Ex his pz rñsio ad rõnes ad vtrãq; ptem. R⁹ Oes aũt ꝓbantes q nõ solũ angelis ꝯperit ordo. loquunt de ordine fm qualẽcunq; ꝯpletõem sive pfectã sive semiplenã. R⁹ Oes ꝙo ad oppositũ oñdẽtes q in hoĩbꝫ nõ sit ordo ꝓcedũt alia via. nõ em̃ ꝯcludũt q nlls sit ibi ordo. sed q ipsa humana natura nõ hẽat tantã ordinum distinctõem q̃ntam hz angelica. q; hec hz solũ modo p quãdã ꝯformatõem ad illã. Illa tam̃ rõ nõ ꝯcludit. non est ibi ordo p naturã. g non per gratiã. Cum em̃ nõ oporteat gr̃am adequari nature. nõ oporteat ordinẽ gr̃e ꝑsupponere ordinẽ in natura. cuius gr̃a ꝑsupponat naturã tanq̃s accidẽs ꝑsupponit subiectum. ⁊ q; gr̃a nr̃a ꝯformis est gr̃e angeloꝝ. cuius natura nõ sit eiusdẽ spẽi cũ eoꝝ natura. tõ ũ q i nobꝫ erit ordinũ distinctõ. attẽdit q ꝯformitatẽ ad ordines angelicos. tõ non oportebit plures ⁊ nouos ordines esse in hoĩbꝫ esse. nisi fortassis dicerẽtũ q ad angeloꝝ pfectõz non poterit puenire. Hoc tam̃ q̃ nũc dcm̃ est dubium est. ⁊ mgr̃ nõ vid; acceptare. cuius tñ ꝓdcm̃ fuit videat satis ꝓbabile. Hec illa rõ cogit de vi ministratiua. quia in distinctõe ordinũ magis cõsiderat status gratie. q̃ opatio alicuius potentie. Ex his manifesta sunt que tanguntur in littera

Distinctio decima de ministerio ⁊ missiõe angeloꝝ q̃rum ad angelos ministrantes

Hoc etiã inuestigãdũ est ⁊c Sup̃ egit mgr̃ de ꝯsequentibꝫ ꝯfirmatõem angeloꝝ q̃ntã ad distinctõem ordinũ. in hac ꝙo ꝑte agit q̃rũ ad ministerium. Et q̃m̃ misterũ respectũ hz ⁊ ad eum q̃ ministrat. ⁊ ad eum cui ministrat. ideo ps ista duas hz partes. In ꝑma determinat de misterio angeloꝝ q̃ntã ad ipos angelos ministrantes. In scõa ꝙo determiãt q ꝯpationem ad bonies dũ ministrant. ℣. di. xj. Illud ꝺz sciẽdũ est ⁊c

Prima ps in q̃ q̃rit q dby angel' ꝯperit ministrare sive mitti hz tres ptes. In ꝑma ponit diuersas opiones cũ suis ꝯfirmatõibꝫ. In scõa ꝙo pte mouet dubitatões ⁊ determiat. ibi. Hic oriũ q̃ si oes mittunt er nuncij dei existũt. In tertia ꝙo pte illas duas opiniones reducit ad q̃ndã ꝯordinatã. formans quasi er illis duabꝫ opintonẽ vnã inter vtrãq; mediã. ibi Aliq ꝙo dicũt tres ordines supiores ⁊c. Hanc ptium subdiuisiones manifeste sunt in littera

Ps. xvij. a Quia illi a natura spiritus sunt. aliq̃n ãgeli. i. nũcij fiunt. Cõtra. cum nõ sint tm̃ boni angeli sed etiã mali. vid; q dr̃ nõ tm̃modo bonos spũs. imo etiaz malos mittat. Et hoc vid; per illõ q̃ dicit. iij Re. vi. vbi dominus dixit ad spm̃ mẽdacij. egrederer et fac ita. vid; em̃ q deus miserit angelum malũ. Et expssius in ps. sup illud. immissiones p ãgelos malos ibi dic glo. q ãgeli mali mittũtur. Et expssissime Matth. viij Mitte nos in porcos. Ad oppositũ. q; cũ intentõ malorum angeloꝝ sit ꝺe

Ysa. vj. b Vnus omes illi celestes spũs ad exteriora nunciãda mittant? Quidã putãt aliquos in illa multitudie eẽ q foras p ostiũ exeũt. alios q int⁹ sp assistũt. sic scptum est in daniele. Milia militũ ministrabãt ei. et decies cẽtena milia assistebant ei. Itẽ dyonisi⁹ in hierarchia q̃ sacer ꝓncipatus ꝺr. de platione spũum ait. Superiora illa agmia ab intimis nunq̃ recedũt. qm̃ ea que ꝑmanẽt vsum exteriorꝭ officij nunq̃ hñt. His auctatib⁹ initum q angelos mitti (nisi inferiores) inficiantur

Obiectio ꝓra illos. Quibus obijcit qõ Esaias ait. Volauit ad me vnus de seraphin. q ordo supior est ⁊ excellẽtior. Ideoq; si de illo ordie mittunt non est ambigendum q

Ponit diuersas opiniões cuꝝ suis ꝯfirmatõib⁹ de hoc an omnes spũs celestes mittantur a

c Hic oriũ questio si oes mittunt er nũcij dei existũt. q̃re vn⁹ tm̃ inter nouẽ ordines angeloꝝ noie censet? Ad qõ q̃dã dicunt oes q̃dẽ mitti. sed alios sep⁹ et quasi ex officio initũcto. q ꝓprie angeli vel archãgeli noiantur. Alios vero rari⁹ mitti scz maiores. cã extra cõem dispẽsatõnẽ obozta. q cũ angeloꝝ misteriuꝝ suscipiũt. etiam noĩa assumunt. Tm̃ in ps. Qui facit ãgelos suos spũs⁹ q; illi a natura spiritus a sunt. aliqũ angeli. i. nũcij fiunt. etiã ⁊ de altis mittant. Aplus q̃z ait. Oes sunt administratorij spiritus in misteriũ missi. His testimonijs asserũt q̃dã oes ãgelos mitti. Nec ꝺz indignũ videri. si etiã supiores mittant. cũ et ille q creatoꝝ est olim ad hec inferiora descẽderit.

Mouet dubitatões ⁊ determiat si omnes mittuntur. cur vnus tm̃ ordo nomie angeloꝝ censetur.

Heb. j. reoꝝ. ⁊ dei ĩ tẽtio sit, saluare nõ videt q aliq̃ mõ dẽant eos mittere. ĩmo potius ipe dire. Item si bos mittit. tẽ ergo suut nũcij dñi g dẽnt dici ãgeli dñi quod tm̃ ñ dicit scriptura.

R⁹. dom q in exercitio q nos diabolus exercitat duo ꝓsiderãtur. ⁊ prãs ⁊ vsus. Prãs a ꝺo ei collata est. vsus ꝙo prãtis nõ est a ꝺo p cipiẽte. sz potius ꝓmittẽte qm̃ igit mis sio ꝓprie dicit impiũ ⁊ auctoritatẽ. tõ demones nõ dicunt proprie mitti a deo vt

Ps. xvij. Ps. cij

angeli·sed potius dicuntur angeli diaboli·q: a suo principe dirigunk ⁊ ei obedire intendunt· Ad oīs autem illas auctes respondendū est q̄ intelligūtur non impatiue sed potius permissiue· b Tres vero medios ⁊c· innuit mgr q̄ medij ordines precepruz diuinū a supioribus accipiūt et referūt ad inferiores· Contra· ex hoc videtur q̄ vn⁹ angelus mittat alterū cui concordat expositio Hre· in moz· arguens ex eo qō legit̄ i zacha· q̄ vn⁹ angel⁹ dixit ad alū loq̄re ad puerum illū· vbi dicit Hre· ad q̄berā angelus angelum mittit· ⁊ quē secum gaudere dedero· comunit̄ pspicit· ⁊ docet· ⁊ erudit· Hoc ertiā p̄ sile probatur tam in demonibus q̄z in hominib⁹ vbi supiores mittunt inferiores· Ad oppositum· si angeli mittūtur ab angel· q̄ angeli sunt nuncij angeloz· ⁊ angel⁹ est mīster angeli· ⁊ angel⁹ hz auctez sup
2 angelum· si q̄ solus deus ē penes quē residet auctas· ⁊ soli⁹ dei dicūk ageli ministri ⁊ nuncij· sicut dicit in ps· qui facit angelos suos spiritus· videl̄ q̄ a solo deo debeant mitti· Rn⁹· dō· q̄ mittere dicit auctem· pōt igit̄ dicere auctem· p̄n/cipalē· vl̄ pōt dicer ptātē aliq̄ mō· vl̄ auctē subiectā auctī p̄ncipali· si mittere dicat p̄mā ⁊ p̄cipuā auctē sic solius dei ē mittere angelos tam supiores q̄z inferiores· totū cm̄ ministerium angeloz ad diuinaz auctē ⁊ eius complendā voluntatē referk· ⁊ ideo dicūk nuncij ⁊ ministri soli⁹ dei· Si aūt mittere dicat auctē scdo mō· sic vn⁹ angel⁹ ab altero potest mitti sicut dicit Hre· ⁊ oñdunt auctes ⁊ sic intelligit illō verbum magistri in littera· c Di spūs q̄ mittuntur ⁊c· Contra· hoc repugnat verbo dyonisij

Secunda opinio

Michael gabriel raphael de supiori ordine fuisse putant̄ a q̄ busdā ⁊ sunt noīa spirituū ⁊ nō ordinū· d Et putant illi michael gabriel raphael de supiori ordie fuisse· Michael int̄ p̄tak q̄s vt deo· Gabriel fortitudo dei· Raphael medicina dei Hec sunt ista noīa ordinū sz spirituū· Et dicūt q̄dā singulū horū vni⁹ ꝓprie ac singulariť spūs cē nomē· Alij vo ñ vni⁹ singulariť ⁊ determiate· sz nūc h⁹ nūc illi⁹ eē nomē· fm q̄litatē eoz ad quē nūcianda vl̄ gerēda mittūtur· sicut ⁊ demonū q̄daz noīa sunt q̄ q̄dā putāt eē vni⁹ ꝓpria alia vo plib⁹ coīa· Diabol⁹ q̄ppe q̄ grece ita vocak ⁊ crimina tor interp̄tak vl̄ deorsū fluēs· hebraice dr sathan· i· adūsari⁹· Dicik et belial· i· apostata et absq̄ iugo· Dicik et leuiathā· i· additamētū eoz· et alia plra repiesnoīa· q̄ vl̄ vni⁹ spūs sunt ꝓpria vl̄ plib⁹ coīa· Quō determinat p̄dictas auctes q̄ videt̄ adūersari q̄ dicūt omnes āgelos mitti· e Qui āt oēs angelos mitti asserunt premissas auctes daniel· 5· ⁊ dyonisij ita determiant· Dicūt supiora agmīa deo assistere ⁊ ab intimis nūq̄z recedek· nō q̄n allq̄ mittāk sz qr rarissime ad exteriora ꝓdeūt· neq̄z tūc ab intimis recedūt· sz dei p̄ncipes et p̄eplationi sp assistūt· qō ēt faciūt q̄ frequēk mittunk· Et dum ab⁹ opiniōib⁹ p̄dictis tertiā āsi mediā formaī· f

Aut em̄ spūs mittunk ad suum officium· aut ad non suum· Si ad suum· cum q̄ denominek a suo non dz sortiri aliud nomē q̄z ꝓprū· Si ad nō suū· q̄ vsurpat sibi qō ē alienum· ⁊ hoc est inordinatum· Rn⁹· dōm· q̄ mitti ad 3
suum officium dupliciter est· aut ad suuz p veritatē· q: ad hoc deputat⁹ est· aut ad suum p appropiationē· Primo mō oīs q̄ mittik· mittik ad suum officiuz idest ad illud ad quod est idoneus· Scdo mō mittitur aliq̄s angel⁹ ad p̄fitiendū illi us dñi vsuz qō sibi non appropiatur· ideo nec ab illo fm p̄mā impositionem nominis denomīatur nichilominꝰ tñ sortik nomen cōpetens illi dño· vt ostendak ad quid mittak·

Alij vo dicūt tres ordines supremos sc̄z cherubi seraphi ⁊ thronos· ita creatori assistere q̄ ad exteriora nō exeunt· inferiores autez tres ad exteriora mitti· b tres vo medios ink vtroq̄z p̄sistere· nō mō dignitate vel loco sz etiā officio· q: preceptū diuinū a supioribus accipiunt ⁊ deferunt ad inferiores· Jdeoq̄z cū supremij medijs· ⁊ medij imisatq̄z hi hoīb⁹ preceptuz dei nūcient· merito omnes angeli nominari debent· Et ob id forte ap̄s ait· omnes spiritus administratores esse filij et mitti in ministerium· vel q̄ omnes non singulos ordines sed de inferioribus ordinib⁹ singulos angelos complexus est· Illud vero quod Esaias ait per verba dyonisij determiant dicentis· Hi c spiritus qui mittunk p̄cipiunt horum vocabulū quoꝝ gerūt officium· Unde dicunt illuz angelum q̄ missus est ad esaiā· vt mundaret ⁊ incēderet labia p̄phete fuisse de ordine inferiox Sed ideo dictus est forte de seraphin· quia veniebat i cendere et consumere delicta esaie·

Lu· 1· missus ē gabriel āgel⁹ a deo in ci· ⁊c· ⁊ in pluribꝰ alijs scripture locis· Item angelus nomen est nuncij ⁊ officij sicut dicit glo· super illud ps· Qui facit angelos suos spiritus· ergo si vere ⁊ proprie dicūtur angeli vere ⁊ proprie sunt nuncij· ergo si nunciorū est mitti p̄z ⁊c· Item quanto aliquis habet maiorez caritatem· tanto sollicitior est circa eum quem potest iuuare sed angeli habent perfectam charitatem ⁊ possunt nostram indigentiam subleuare· ergo videtur q̄ sint solliciti nos adiuuare· sed hoc non faciunt proprīa auctoritate sed dei· ergo videtur q̄ mittātur a domino· Item angeli q̄rum ad statum ⁊ dignitatem sunt medij inter nos ⁊ deum· ergo videtur q̄ ad deum ferant petitiones nostras· ⁊ a deo nobis reuelationes referant diuinas·

Modo intelligentiā huius p̄t̄z icidit hic q̄ō circa tria· Prima q̄ō est vtrum boni angeli mittāk Secundo queritur ad quid mittank· Tertio q̄ritur qualiter illō officium exequātur· Circa p̄muz duo q̄neruntur· Primo q̄rik vtruz aliqui āgeli mittantur· Scdo q̄ritur vtrum oēs mittank·

Questio· j· a Circa quā sic p̄/ceditur ⁊ oñdik q̄ angeli mittāk

ſz hoc p̄ꝓpriū nunciorē ·g̃· rē· Contra · Fruſtra mittit ꝺs nunciū vbi ipe pñs eſt ⁊ melius pōt facere p ſe ipm ·g̃· ſi ꝺr nobis pñtiſſimꝰ eſt· ⁊ oĩa pōt facere p ſeip̄z g̃ ad nos fruſtra mittit angelum· ſz ipe nihil fruſtra facit· g̃ rē· Item ꝺcus pater miſit filiū ⁊ ſpiritū ſanctuz ad p̄curandū noſtrā ſaluē· aut g̃ ſufficienꝫ p̄ocuratur ſalus nr̃a p filiū ⁊ ſpūſcūm· aut nō· Si nō ·g̃ imperfectus mediatorē filius et etiam ſpūſanctꝰ qō p̄bandū eſt dicere· Si ſic· g̃ fruſtra mittit angelꝰ· Item cū angelus mittitur ad nos· aut ad nos ꝺuertit· aut nō· Si nō· g̃ fruſtra mittit· Si ſic· cum nō poſſit ſil⁹ ſemel moueri diuerſis motib⁹· g̃ ꝺſimit eē beatꝰ· Jtez vr̃ ex hoc gñari angelo p̄iudiciū· qz q̄nūcunqz ꝺs ſit feruenſ caritatꝭ· feruentius mouet qñ mouet in ꝺū· q̄ qñ mouet in p̄mū· g̃ feruentius mouet angelꝰ cum deo aſſiſtit q̄ cum nobis miniſtrat· ſz cum minuit feruor dilectionis· minuit dilectio deuotionis· g̃ miſſio angelor ad nos ⁊ minuit in eis feruorē charitatis ⁊ ꝺlicias iocunditatis· g̃ ⁊ in p̄iudiciū eor· Item hoc ip̄m vr̃ Anima q̄uis hēat plures potēcias· tñ qz ille potēcie ſunt vna ſba ſimplici radicanꝫ· cum intendit vna· remittit altera· g̃ pari rōne in angelis· cum angelus ſollicitat circa ea q ſunt v̄tutis miniſtratiue· minuit eius contemplatio g̃ ⁊ dilectio· Item angelus beatꝰ locat in celo empyreo tanq̄ in loco ſibi congruo ⁊ deputato· g̃ appetit ibi eſſe ſi g̃ egredit extra empyreū· aliquis appetitus erit in eo incōpletus· g̃ vr̃ q miſſio in angelis ponat incompletionē· ſi ergo angeli beati ſunt in ſtatu oĩmode p̄fectionis· videtur q nullo modo competat eis mitti. 4 R⁹· dō· q abſq̄ dubio beati angeli ad nos mittuntur a deo ⁊ ſi de hoc poſſint aſſignari plurime rōnes· vna tamen potiſſima ſumitur ex lege charitatis· Dec enim miſſio ꝺcordat charitati diuine· ⁊ charitati angelice ⁊ humāe Caritati diuīe· qz in b̄ manifeſtat diuīa bonitas q̄ntū noſtram ſalutem diligat· dum nobiliſſimos ſp̄us qui ei intima caritate iungūtur dirigit ⁊ tran mittit ad p̄curandum ſalutem noſtram· Et competit etiam charitati angelice· cū enim charitatis ardentis ſit marie cōſiderare alioz ſalutez· obquā etiā dicit dominus ſicut dicit Jſaias· Ecce ego· domine mitte me· ⁊ angeli poſſint nos iuuare p̄o eo q̄ vident nos ſuo auxilio indigere· ⁊ malos angelos indeſinenter nos ip̄ugnare· iō q ad nos mittantur lex exigit charitatis angelice· Cōpetit etiam hoc charitati humane· q̄ qm̄ paruula eſt q̄ diu ſumus in via· indiget foueri· ⁊ nutriri· ⁊ excitari· ⁊ qm̄ angeli ſunt conciues hominib⁹· cum nō ſint eis iūcti per ſimilitudinem nature· que excitat ad amorē· oportuit iungi per obſequium beneficentie· vnde rōnes ad hoc inducte concedende ſunt· Ad illud qō obiicitur 5 in ꝺrium q ꝺcus nobis pñs eſt· ꝺō eſt q̄uis ꝺs ſit preſens· tamen p̄opter cecitatē ⁊ caliginē intellectus noſtri in qua ſumus ip̄m cognoſcimus vt abſentem· ⁊ quia illi ſpiritus p̄opter claritatem luminis ⁊ beatitudinis p̄fectionem· ſemp vident facie ad faciem· ⁊ ſūt ei preſentes quemadmodū illi q̄ ſunt in camera regis· indicant his qui ſunt exterius regis voluntatē· ⁊ ad b̄ mittunt a ſuo dño· ſic intelligendum eſt in p̄poſito· Nec valet dñs per ſe pōt facere· g̃ non ꝺz ad hoc nuncium mittere· Multa em̄ pōt ille q̄ preeſt p ſe facere· q̄ tñ iniungit ſeruo vel nuncio vt ſaluet in miniſterio et actionib⁹ ꝺcens ⁊ congruus ordo· Ad illud qō obiect q filius ⁊ ſpiritusſanctus ſufficienter p̄ocurant ſalutem noſtram· ꝺō· q· ⁊ ſi ſufficienter p̄ocurent q̄ntū 6 eſt ex ſe· non tamen excludunt noſtri arbitrij libertatez

Adiutores enim dei ſumus ſicut dicit ap̄ls· ⁊ q noſtr̃ arbitriuz pigrū ē· ⁊ non bene gratie cooptat· ſō indiget excitatore ad hoc autē nullꝰ ē magſ idoneꝰ q̄ ſit angelꝰ ⁊ ideo ꝺueniens eſt vt ad nos mittat· non p̄opter indigentiam p̄curationis ſaluris noſtre ex p̄te ſil̃ v̄ſpirituſſancti· ſz p̄pter negligentiam cooptatiōis ex p̄te noſtri· Ad illud qō obr q ſi conuertitur ad nos non g̃ ad ꝺeum· ꝺōm· q illud argumentū peccat duplr· P̄rimo quidez qz non mouetur erga nos niſi p̄pter ꝺeū· vñ motus eius non quieſcit in nobis· ſz nos ſemp refert ad ꝺeum· ⁊ ideo motus iſte non aufert motum in ꝺeum ſed potius diſponit ad illum· Alia etiā rō eſt q· q̄uis vna ſba· vnica potentia ſimul ⁊ ſemel non poſſit ſe conuertere ad diuerſa p̄ naturam· poteſt tamen p diſpēſationem diuinā ſiue p̄ gratiaz p̄fectam· cuiuſmodi ē gloria· vnde angelus ſimul ⁊ ſemel ⁊ de nobis cogitat ⁊ de ꝺeo· ſic etiā erit in beatis· ⁊ p hoc patent duo ſequētia· ſcz de amiſſione feruoris charitatis· ⁊ remiſſione actionis ꝓtutis agentis· b̄ cū verū eſt vbi vna ꝺuerſio ip̄edit alteram q̄ō ꝺdem non eſt in p̄poſito· iſtud ſatis clarum eſt intelligere ei q̄ poteſt b̄ capē· quō aĩa beatificata ſimul ⁊ ſemel intelligit multa· Ad illud qō vltimo 8 obr de loco· ꝺō· q ſicut in p̄cedenti habitū eſt locus non ꝺbetur angelo p̄pter eius neceſſitatem vel indigētiam· ſz ſolum p̄pter quādā ꝺgruentiā· Dec aūt cōgruentia recompenſari pōt p maiorem· ⁊ tunc nullā ponit imp̄fectionem vel indecentiā p ſuā p̄ſentiā· ⁊ ſic eſt in p̄poſito· Plus enim ꝺlectatur angelus implere voluntatem ꝺni ſui· ⁊ adiuuando hominē placere ꝺo q̄ ꝺlectetur ē in empyreo·

Queſtio· II· b

Utrū omniū angelor ſit mitti· Et vr̃ q non Dañ· vij· Milia miliū miniſtrabant ei· ⁊ ꝺcies rē· g̃ ibi fit diſtinctio inter miniſtrantes ⁊ aſſiſtētes· g̃ nō omniū ē miniſtrare· g̃ nec mitti· Jtē ꝺyo· in li· de hierarchia angelica· Supna illa agmina ab intimis nunq̄ recedunt· qz ea q̄ p̄eminent vſum exterioris officij nūq̄ hñt· Jtez rōne videt· Plus diſtat actus miniſtrandi ab actu cōtemplandi· q̄ miniſteriū a miniſterio· ⁊ b̄ pz· qz penes p̄imā ꝺriam fit diſtinctio hierarchiaz· penes ſcām fit diſtinctio ordinū· ſi g̃ ſm diuerſos ordines diſtincta ſunt miniſteria· vt vnus ordo miniſteriū alteri⁹ ordinis nō aſſumat· videt q aliq̄ ordines angelor ita cōtemplationi aſſiſtāt· q ad miniſteria cōplenda nō mittant nec ereant· Jtē maior ē ordinatio in hierarchia angelica q̄ ſit in eccleſiaſtica· ſz in eccleſiaſtica ita ſunt aliqui intenti ꝺtemplationi q non actioni· g̃ multo fortius videt in hierlm ſupna· g̃ nō omniū angelor ē mitti· Ad oppoſitum arguit ſic p̄mo auēte Heb· j· Oēs ſunt adminiſtratorij ſp̄us· miſſi p̄opter eos q̄ hereditatem capiunt ſaluris· Jtē yſaie· vi· Volauit ad me vnꝰ de ſeraphin· g̃ aliās de ordine ſeraphin miſſus fuit ad yſaiā· p̄pheā· ſz conſtat q̄ō ordo ſeraphin eſt ordo ſup̄mus· ergo ſi ille mittitur· videtur q omnes alij mittantur· Item rōne videtur· Tantum ꝺus dilexit ſalutem noſtram vt mitteret filiū ⁊ ſpiritumſanctū· ſz nō fecit niſi q̄ ꝺcebat· g̃ ſi miſſio ad nos nō ꝺrogauit filio· videtur q non ꝺroget alicui angelo· g̃ videt omnibus cōpetere· Item de hominibus aſſumuntur ad omnes ordines angelor· g̃ ſi quilibet angelus ꝺz reſtaurationem ſui ordinis p̄curare· ⁊ ꝺꝰ ꝺz ad b̄ mittere· videtur q omnes angeli aliq̄n ad nos mittant· Jtez charitas angelorum eminens facit eos ſollicitari circa ſalutem noſtram· ⁊ q hoc ad nos venire diuina iuſſione

si ḡ in supmis ordinib⁹ ē maxima charitas videt. q ipi marie salutē nr̄am procurant. ḡ t eos maxime dz de⁹ ad nos mittere. Item pmptior ē charitas ad adiuuandū q̄ sit nec̄cia ad nocendū. ḡ si ab angelis q̄ ceciderūt de oi bus ordinib⁹ impugnamur. multo fortiꝰ videt q ab angelis exāt̄ib⁹ de singul'o'dib⁹ adiuuemur. ḡ si ad h̄ mittū tur vt iuuent. pz cō. Ad. ad h̄ dō. q sicut dicit mḡr in lra. diuerse sunt opiniōes ꝓpter diuersas auctes. q videntur in hac materia sibi ꝛrie. Uñ q̄dā adherentes q̄busdā intelligentes eas ad lraz. alias vero exponētes formauerunt sibi opiniones varias Quidā ei direruṫ q soli angeli vltime hierarchie ad nos mittūt. t dicūt hoc sensisse dyo. nec ē h̄ ꝛ aplm. q illa distributio quā facit apls intelligenda ē esse accomodata cū dicit. oēs sunt administratorij t̄c. intelligit de illis q̄ sunt de vltīa hierarchia. Sz q ista expositio sensui t intentiōi apli non concordat. vult em̄ h̄ ꝓbare q ꝓs melior ē omnibus āgelis nō tm̄ inferioribꝫ sz superiorib⁹. Jō ē opinio scōa q oim angelor ē mitti. q̄ innitit illi auctori apli. t h̄ opinio dicit v̄bum apli non esse ꝛrium v̄bo dyo. q dicit superiora agmina nō mitti aut q ñ ita frequent̄ mittūt ät non ex officio cōperit eis mitti sicut angelis inferiores hierarchie Sz q expositio ista v̄bo dyo. videt esse valde extranea cū ipe dicat q vsum exteriorꝭ officij nūq̄ h̄uit. sz p indubitanti credendū ē esse verum in hac pretam v̄bum apostoli q̄ v̄bū dyoni. Ideo ē tertius modus dicendi q distinctionē vtriq̄ v̄bum saluans t ad cōcordiam reducens. t ex illis duobꝰ expressam v̄itatem eliciens. Distingui em̄ oportet in missiōe. Est em̄ missio exterior q̄ est ad nos t est missio interior q̄ ē ad angelos sz ꝓpter nos. Si de missione exteriora loquimur. sic nō cōperit omnib⁹ angelis. q. non cōperit superiorib⁹ agminibus sicut dicit dyo. q. ea q̄ pemin̄et. vsum exteriorꝭ officij nunq̄ h̄uṫ. in q̄ significat q intelligit de missione exteriori q̄ ē ad nos. Si aūt intelligam⁹ de missione interiori q̄ est ad angelos ꝓpter nos. sic mitti cōperit oīb⁹ q̄m superiores mittunt ad medios. t medū ad infimos. dū reuelando purgāt t illuminat ea q̄ nobis expediūt. t h̄ totū ē ꝓpter nos. t ideo signanter dicit apls. missi ꝓpter eos. non inq̄t missi ad eos. Cōcedende sunt ḡ rōnes oñdentes q non oī inest ad nos mitti. t pz ex iā dictis rñsio ad v̄bum apli. Ad illud q̄ obī de. vi. psa. dō. q angelus missus nō dr ē vn⁹ de seraphin. q ēt de supmo ordine sz q mittebat labia eius incendere t hec resp̄sio sumit a dyo. in li. de angelica hierarchia. Ad illud q̄ obī q missio cōperit filio. ḡ cuilibet ordini angelico. dom q non valet. Missio em̄ aut ē ad redimendū t ad saluandū. aut ē ad ministrandū. Prima ē tāte dignitatis q nulli alij potest cōpetere nisi soli deo. secunda v̄o nō ē tante dignitatis q cōperat agmini supmo. Ad illud q̄ obī q angelor ordines oēs restaurabuntur p hoies. dom tam ad h̄ q̄ ad duo sequentia. q reuera omnes angeli sunt nobis in adiutoriuꝫ. t oēs nos iuuant. vel mediate vel immediate. siue in mīstrādis reuelationibus. siue in pferendis siue offerēdis nostris oronib⁹. Dum em̄ agmina superiora q̄ sunt nobis necessaria inferioribus agminibus reuelant. t dum simul cum illis p nobis ad deum interpellant. t petitiones nostras deo exponunt. nō vt deum instruant sz vt petitiones nostras igneis suis affectionibus deo acceptas faciant. sicut aduocati decoris oronibus aliorum cām defendunt t ornant. absq̄ dubio. magnū auxiliuꝫ nobis p̄stant t sic faciunt ad ordinū suor reparationē. et nihilominus sequūtur charitatis sollicitudinē t efficacius nos adiuuant q̄ alij impugnent.

Consequēter quer̄tur de scō articulo. s. ad quid mittuntur Et est p̄ma questio vtrum mittāt ad accendendum nostrū affectum. Scō vtrum mittant ad illuminandum intellectum.

Questio. I. c

Q̄ mittantur ad inflamandū affectū videt. Angel⁹ q̄ missus ē ad ysa. sicut dicit dyo. h̄ ē vn⁹ de seraphin q missus ad incendendū t inflamandū. sz inflamatio respicit affectum. ḡ t̄c. Jterz actus hierarchiaꝫ. sic vult dyo. de angelica hierarchia sunt illuminare. purgare. pficere. ḡ si purgatio respicit remotionē sordiū. t sordidatio. respicit affectum q̄tū ad ꝛcupie vitiū. videt cōtrario q angelus mittat ad inflamandū affectū p amorem sctm̄ t mundū. Jt̄ h̄ vr̄ōne Bonū fm q bonū est diffusiuū sui. sz angel⁹ beat⁹ ē pfecte bonus. ḡ pōt bonitatē suā diffundere. sz bonū vt bonū respicit affectuꝫ. ḡ vr̄ q cum affectus nr̄ fm susceptionē bonitatis hz pfici er inflamari. q ad hoc possit et debeat angelus mitti vt nr̄m affectum inflamet t pficiat. Item nos videm⁹ in naturalibus q illud q̄ē inflamatuꝫ. dū alteri rei inflamabili approximat. ipam inflamat. ḡ si affectus āgelicus est igne diuini amoris inflammatus t repletꝰ. t in sua missione nobis approximat. ḡ affectus nostros inflamat. Ad oppositum arguit ita. Scōm affectū nostrū potissime ꝛsistit libertas arbitrij. sz nihil nisi solꝰ deus pōt sup li. ar. cuz sit sub deo potissimū. ḡ nulla creatura q̄tumcunq̄ nobilis t pfecta pōt inflamare vel pficere affectum nr̄m. Jt̄ fm affectum nr̄m maxime ꝛsistit iustitia t equitas. iustitia em̄ ē rectitudo volūtatis ꝓpter se seruata. vt dicit Anſ. sz solꝰ summe iusticie ē voluntatem nostram rectificare. ḡ ipꝰ solꝰ est affectū inflamare. Item fm rectā inflamationē affect⁹ ꝛsistit in charitate. ḡ si charitas vel ē spūssant⁹ vel immediate a spiritu sancto. inflamatio affect⁹ nr̄i ab aliq̄ alio nō pōt ee Jterz fm affectū nr̄m maxime ꝛsistit aie nr̄e deiformitas 14
si ḡ solius dei ē deiformē efficere. solꝰ dei ē effectuꝫ nr̄m ab aliq̄ inflamari. ḡ illud non spectat ad ministeriū angeli. R⁹. ad pdictor intelligentiā est notandū q affectum nr̄m inflamari ab aliq̄ duplicit pōt intelligi. aut ita q inflamet ab aliq̄ sicut a pncipali agente t efficiente. aut sicut ab excitante t adiuuāte. Et fm istuꝫ duplicem modū intelligendi intellexerunt aliq̄ effectuꝫ nr̄m ab angelis inflamari. t pfici. sz pmus intellectus ē hereticus. scōs catholicꝰ. Primū intellectū habuerūt aliq̄ phor. Posuerūt em̄ q aīa esset instrm intelligentie. et intelligentia influeret sup aīam sicut influit agens sup instrm. Uñ dixerunt q aīa triplicem hz operationē aīalem. intellectualem. t diuinā. Dialez ex ipa. intellectu 15
alem ex influentia angelica. t diuinā ex influentia diuina. Sz ista positio est ꝛ veritatē catholicā t piā. Qui em̄ hoc posuerunt nō intellexerunt li. ar. nec aīe dignitatem. nec beatitudinis sublimitatez. q si intellexissent sicut beūs Aug. egregiꝰ doctor q posuit aīam immediate a deo compleri. t moueri. t beatificari. dixissent vt beatus Aug. Uñ beatus Aug. vbicūq̄ de mente loq̄t ist⁹ merorē extirpat. ostendens q ita immediate aīa fm mentez vnit deo. sicut t mens angelica. Si aūt intelligatur scōo mō sic hz veritatem. t hoc mō intellexit beatus dyo. in li. de angelica hierarchia. t p hunc etiā modum ab angelo dr ꝓpha fuisse incensus. t p hoc ptz responsio ad duo prima. Ad illud vero q̄ obī q bo 16
num est diffusiuū sui. dom q diffusio duplicit pōt esse a bono. Aut p modū multiplicationis. sicut calor vel

lumen dꝛ se diffundere. Aut ꝑ modū vtilis operationis ꝑ quē modū dicitur homo bonitatē suā diffundere. dū ad hoc opaꝫ ⁊ laborat. vt alij bonitatē non ab ipso sz a deo suscipiant. ⁊ ꝑ hunc modū intelligenda est diffusio in bonitate vel charitate angelica. Ad illud qō obr ꝙ
17 inflamatū iunctum inflamabili inflamat. dō. ꝙ verum est. qñ illa inflamatio est ꝑ eductionez alicuius de materia. Ibi em̄ qō ē in actu. ꝑt educere aliquid qō est in potentia. Qñ vo aliquid hz in flamari ꝑ caloris infusiōez nō hz veritatē. qꝛ hoc mō nō inflamat aliquid nisi ꝑ cō iunctionē sui cū principio caloris qō caloꝛ natū ē ifundere. ⁊ ꝑ hūc modū est inflamari in spūalibꝫ. vbi flamma est amoꝛ diuinꝰ. non ergo ipsa aīa ꝓductus sz portꝰ a deo infusus. ⁊ ideo hunc caloꝛē non potest in nobis angelicus spiritus efficere. q̄q̄ aliquo modo ad eiꝰ susceptionem possit nos excitare.

Questio. II. d

Utrum angelus mittat ad illuminādū nr̄m intellectū Et ꝙ sic vr̄. Quia ita dicit dyo. in li. de angelica hierarchia. Ordinatio congrue dilucidationis. claritatē primo apparentē ⁊ in copiosis effusiōibꝫ excellentissimas manifestat essentias. ⁊ ꝑ eas q̄ ꝑt ēntie. diuinū participant radiū. Et hac ꝛa manifeste colligit ꝙ deꝰ nos illūiat mediantibꝫ angelis. Item in li. de motu cordis ita dicit aīa. Aīa est substa incoꝛporea intellectualis. ea/
rū illūiationū q̄ sē a ꝑmo vltra reuelatiōe ꝓcipia. g̃ inf̄ reuelatiōez aīe ad dēū ꝓcipit illūiatiōez. cadit ibi reuelatō media. sz hec ñ est nisi reuelatio sube angelice. g̃ vr̄ ꝙ aīa illūiet a deo mediante angelo. Jr̄ē angeli sue lumina spiritualia. sz qꝛ intellectꝰ nr̄ agens lumen ē. dum se conuertit sup fantasmata abstrahit et ꝓpurat. ⁊ hoc modo illuminat. g̃ si angelicꝰ intellectus mꝫto magis in actu est q̄ nr̄. g̃ multo magis intellectū nr̄m possibilem illuminare potest. Jr̄ē planū ē ꝙ angeli multa nobis reuelant spiritualia. q̄ nō sunt nata cadere ⁊ recipi nec in sensu. nec in imagine. g̃ vr̄ ꝙ immediate possint intellectui nostro suggerere. sz talis impssio non ꝑt esse sine illuminatione. g̃ r̄ē. Jtez angelꝰ dꝛ purgare illuminare ⁊ ꝑficere. g̃ si b̄ solum inueniret ei ꝑ modā excitationis. cū silr vnꝰ homo excitet alterū. vr̄ ꝙ hō diceret illuminare. purgare. ⁊ ꝑficere. ꝙ si homo nō dicit eē purgatoꝛ. nec illūinatoꝛ sicut angelꝰ. vr̄ ꝙ angelꝰ possit aīam illuminare. Jr̄ē multo plus ꝑt angelꝰ beatos q̄ dyabolus. sz demon potest in nobis varias cogitationes excitare ⁊ ab inferiori suggere. g̃ vr̄ ꝙ angelus illuminatꝰ ꝑ gloriam. cuꝫ sit aīa nr̄a superioꝛ ⁊ illuminatioꝛ. ipsam possit a superiori illuminare. Ad oppositū. Aug. in li. lrr̄iū. q. Mentē dicim̄ q̄ ita ad imaginem dei facta ē vt immediate a ꝑma veritate formet. ⁊ in pluribꝫ locis dꝛ ꝙ inter mentē ⁊ dēū nihil cadit medium. g̃ cū intelligentia nr̄a attendit ꝑm aīe supm̄ū. vr̄ ꝙ non possit illuminari ab angelo. Item sup illud ꝑs. Manus tue fe. me. ⁊ plas. me r̄ē. dicit glo. dꝛ ꝙ se/
metipm̄ irradiat ꝑias mentes. g̃ nō vr̄ ꝙ ꝑ angelicū ministeriū. Jtez facilius ē ꝓducere formas corporales q̄s sit dare illuminationes spirituales sed angelus formā naturalē nō ꝑt ꝓducere tanq̄ ꝓncipale agens. sz solus exterꝰ disponere. g̃ multo fortꝰ nec illuminationē spūalem potest aīe dare. Jtez si angelus illuminat animā aut illuminat imꝫmittendo ei lumē ꝓpriū. aut creādo nouum. Si imꝫmittendo lumen ꝓprium. cū lumen suū nō sit extra ipm̄. g̃ angelus illabit aīme qō ē solꝰ dei ꝓpriū. Si dando nouū. aut ꝓducendo ex aliq̄. aut de nihilo. Si ex aliq̄. q̄ro ex q̄. qō cū nō sit dāri. sedꝫ ꝙ angelus ꝓducat ex nihilo. ⁊ ita ꝙ sit creatoꝛ. Jr̄ē si angelꝰ illuminat aīam. aut ꝑ medium aut sine medio. Si ꝑ medium. q̄ro q̄d sit illud mediū deferens spiritualē illumiationē ⁊ cū hoc deferens spūalē illuminationē nō possit ee nisi spūs. inter aīam illuminatā ⁊ angelū illuminantem ē ponere mediū. Et itez q̄rꝫ de illo sicut de ꝑmo. g̃ vel erit abire in infinitū. vel nō ē ponere mediū. Si g̃ immediate illuminat ipsaz aīaz. g̃ vr̄ ꝙ sit in ipa aīa. et illabitur aīe. Jr̄ē ita immediate nata ē ferre in dēū intelligentia vt voluntas. g̃ si angelus ñ ꝑt voluntatē rectificare. nō poterit illumiare intelligentiaz. Jurta b̄ q̄rꝫ 18
penes q̄d accipiant isti tres actꝰ. vicz illumiare. purgare ⁊ ꝑficere. Ad b̄ dōm ꝙ aīaz q̄ ad supioꝛē portiōez rōnis illuminare. solꝰ dei est ꝓprium. sicut in pluribꝫ locis oñdit Aug. q̄ꝰ aliqui nō intelligentes totius ꝓtat. ꝓncipia. posuer̄t aliud vicz intellectū nr̄m nō ꝑuenire ad lumen ꝑmū. sz ꝙficiꝫ ⁊ illuminari a ꝑmo lumine ꝑ lumē intelligentie mediū. sz b̄ ē simplicit̄ ranq̄ erroneū respuēdū. cū in mꝫtis locis brīs Aug. oñdat cōtrariū. ⁊ etiā sacra scriptura hoc dicat. sicut Joh. j. dꝛ. Erat lux vera q̄ illuminat r̄ē. qō q̄d nō ē lux creature. sz lux diuine sapie ⁊ vītas eterna in q̄ hec aīa ducētēda sunt. qō ē ꝙ intelligit. ⁊ qō cetera intelligere facit. sicut videm̄ in isto sole materiali respectu sensibiliū ⁊ b̄ potentissimū signū fuit ꝙ intellectꝰ nr̄ī aspectu summi luminis natꝰ ē beatificari. nec vnq̄ aliq̄ ꝑt eē contentus q̄scq̄ ꝓducat ad illꝰ clarū aspectū. Animā igit̄ q̄ ad supremā ꝑtē angelꝰ nō ꝑt illumiare. sz q̄m ad inferiorem ptem rōnis posuerunt catholici tractatoꝛes nr̄as aīas 19
a beatis angelis ꝑ coꝛ reuelatiōes illuminari b̄ aūt tripliciter potest intelligi Uno mō vt intelligat angelus inferioꝛē portionē illuminare ꝑ modū luminis irradiātis. Alio mō vt intelligat illūiare ꝑ modū speculi ōferentis. Tertio mō vt intelligat illuminare ꝑ modū lingue viuacit̄ exꝑmentꝫ. Oēs hi modi ⁊ si aliq̄ mō sunt intelligibiles. cū angelꝰ sit lumē ⁊ speculū ⁊ bēat etiā spū alis interꝑtatiōis siue locutionis officiū. sustineri ꝑt Tertiꝰ tm̄ modꝰ intelligibilioꝛ ē. Nō em̄ multū bñ apparet q̄ angelus irradiat. nec q̄ñ se offerat aspectui animē. sz b̄ satꝭ intelligibile ē q̄ñ angelꝰ possit aīe qō cōcepit suggerere. ⁊ sic doctoꝛ dū exterius loquit excitat intellectū. ⁊ viā parat ad intelligendū. ⁊ viua ⁊ efficax locutio q̄dā sua viuacitate ad intellectū nr̄m hz ingressum dū sonat in aure coꝛpis exteriꝰ rōne cuiꝰ etiā libēr/
tius audit bō bonū clericū cuiꝰ sermo ē efficax ⁊ viuus cū habeat aliq̄d latentis energie viue vocis actꝰ vt dic̄ Hierō. Sic ⁊ suo mō intelligēdū ē ꝙ angelꝰ b̄ possit facere interiꝰ. ⁊ sic illuminare nō lumē infundēdo. nec solum offerendo sicut obiectū vel speculū. sz etiaz viuaciter excitando sic̄ doctoꝛ exterioꝛ. ⁊ adhuc efficatioꝛi mō
Dis vilis pz rñsio ꝑ magna ꝑte ad obiecta ad vtrāq; ꝑtē. Naz rōnes oñdentes ꝙ angelꝰ non pōt intellectū 20
nr̄m illuminare loquūt de intellectu q̄ntum ad superiorem portionē sz mentē ⁊ dr illuminatione que qutdem est ꝑ luminis infusionē. ⁊ b̄ solius dei ꝓpriū ē sicut ꝑdictum ē. vñ rōnes ille concedende sunt. Ad illō vero qō obr̄ dꝛ. iam pz rñsio. dico em̄ ꝙ loquit de illumi 21
natione secō mō nō ꝑmo. Ad illud qō obr̄ de illa diffinitione aīe. dō ꝙ vltima vel secōa reuelatione dꝛ aīa illuminationes a deo ꝓcipere. nō ꝙ angelus cadat medium inter dēum ⁊ aīam ꝑ modū influentis. sz qꝛ ꝑfectius ⁊ nobilius illuminatur a deo angelus q̄ aīa ꝑ naturā. ⁊ iō dꝛ ista illuminatio secōa. non ordine cause sed ordine dignitatis. Ad illud qō obr̄ ꝙ angeli sunt lumia. dez

ꝙ verū ē. ſz nō tō dicunt lumina q; lumē ſuū diffundāt
exteri⁹ in āialia. ſz q; intra ſe nitent. ⁊ Nō em̄ ē ſile de cor
14 porali lumīe ⁊ ſpirituali. Lumē em̄ ſpūale ꝓpter ſui di/
gnitatē a fonte luminis īmediate ꝓcedit. cuz nō poſſit
habere medium deferens Lumen aūt corpale p medīū
recipit ⁊ deferrtur. ⁊ ſicut ꝑt deferri ⁊ recipi. ſic etiā pōt
reddi. ⁊ ſic illuminatū ꝑt illumīare. ſicut ꝓz in ſra. Ad
15 illud qđ obī ꝙ multa nobis reuelant ā nobis p ſenſum
nō exprimūr. dōm ꝙ illud nō concludit. ꝙ īmediate in
fluant in intellectū. ꝟ enim pōt fieri ſi immediate intel/
lectui ſuggerant. ⁊ Nec adhuc illud oportet ſz etiā ꝑt fie
ri mediante ꝟtute fantaſtica. ſi ḡ videmus ꝙ ego non
poſſum tibi aliquid oſtendere niſi mediantibꝫ ſenſibuſ
⁊ viribus inferioribus q; intellectus tuus nō eſt nat⁹a
ſupiori aliquid recipere niſi a deo influente. cū nihil eſt
in me adeo ſpūale. ⁊n mediante ꝟbo ſenſibili poſſim il
lud iutelligentie tue depromere. ⁊ ita tecum loq; de ſpū/
alibus ſicut de corpalibꝫ. multo forti⁹ pōt hoc angelus
facere in ꝟtute īteriori q; eleuatior ē q̄ ſenſus exteriꝰ
16 q̄dz ſpirituali locutione ⁊ fantaſmatū excitatiōe. Ad
illud qđ obī. ſi ſolum poſſet p modū excitantis. tūc nō
poſſet ampli⁹ q̄ homo vel etiā malus angel⁹. dōz ꝙ ⁊
ſi non poſſet aliter q̄ homo vl angelus malus. tū er ꝟ
non vī ꝙ adeq̄t in potentia ⁊ ꝟtute exprimendi q; p ean
dez viā ꝛtingit bene ⁊ meli⁹ docere ſicut ꝓz. ⁊ Per aures
em̄ exteriores addiſcim⁹ a ſapiēte ⁊ fatuo. ſz multo me/
lius nos docet q̄ lumē ſapie hz q̄ q̄ illa caret ſic in ange
lo intelligendū ē ſe habere. Et p hoc patent illa duo vl/
tima. q; non eſt ſimile nec de homine nec de dēmōe. neu/
ter enim pōt inſtruere ita efficaciter. cū non habeant tm̄
17 lumē ſapie. Ad illud qđ vltimo ārebat quō fiat diſtin
tio iſtoz actuū. dōm ꝙ vnus mod⁹ dicendi ē q; illi tres
act⁹ reſpiciunt intellectū. vt purgatio ſit in initio. illūi
natio ī pgreſſu. ⁊ pfectio in fmino. Vel aliter vt notāt
ibi tria ad q̄ ordinat eruditio vel doctrīa angelica. Pri
mū eſt ad remotionē impedimētoz. Scōm ē ad cogni/
tionē veroz. Tertiū ē ad dilectionē bōoz. Ad hec aut̄
ordinat p modū excitātis ſicut ſmo bñ p̄dicāris. ⁊ id co
nō irrationabiliꝫ bon⁹ doctoꝛ ⁊ p̄dicatoꝛ dr illūinare et
purgare ⁊ pfi⁹ere ſuos auditores. ſic exp̄ſſe btūs dyo.
in li. de ängelica hierarchia dat intelligi.

Conſeq̄nter q̄rit de tertio articulo. ſ. q̄lit̄ iniunctū
ſibi off. ciū exequāt. ⁊ cū b̄ facīt diſcurrendo ⁊ de
nūciando. ineidit hic q̄ de angeli motu ⁊ de locutione.
⁊ q; de motu ē dictū in p⁹ li. di. xxxvij. nūc q̄rendū eſt de
locutiōe angelica. ⁊ ſuppoſito ꝙ operat āgelis loq; abſ/
q; aſſupto corpe. ſic dicūt plures auctores ⁊ ſcripture lo/
cutiōe ſpūali q̄ dē ē ſine voce. circa modū loq̄ndi duo
querūt. Primū ē vtrū locutio angeli idē ſit qđ eius co/
gnitio. Scōz ē vtrū eadē locutō poſſit cē a deo ⁊ āglo.

Queſtio. I. e

Circa quā ſic ꝓcedit ⁊ oñdit ꝙ ſpūalis angeli locutio
nō ē idem qđ eius cognitio ꝓmo p illō qđ dr. j. Coz. xiij.
Si linguis hoim loq̄r ⁊c. ibi glo. Angeli ꝓpoſiti ſigni
ficānt minoribꝫ qđ de dei voluntate p̄ſentiunt. qđ fit a/
ḡbus nutibꝫ aut ſignis. ſi ḡ nul⁹ cognitionis aliud ē q̄
cognitio. ḡ cognitio alind ē q̄ locutio. Īē differt ī an/
gelo act⁹ ꝟtutis intellectiue ⁊ oratie. ḡ pari rōe differt
actus ꝟtutis cognitiue ⁊ interp̄tatiue. ſi ḡ cognitare ē
act⁹ ꝟtutis intellectiue. ⁊ loq; act⁹ ꝟtutis interp̄tatie ḡ
nō ſunt idē. Īez non ē eadē ꝟſio q̄ intellect⁹ cōuer/
titit ad ſe. ⁊ q̄ cōuertit ad alterꝫ. ſi ḡ cogitando cōuertit
intellectus ad ſe. ⁊ loquendo cōuertit ād alterꝫ. ḡ cōgita
re ⁊ loq; in angelo nō eſt idez. ſz diuerſum. Item q; locu/
tionē ē manifeſtatio cogitat⁹ angelici. ſi ḡ idez eſſet loq;
⁊ cogitāre. quicq̄d cogitaret alteri manifeſtaret. ḡ nihil
qđ eſt in vno angelo. lateret qđ ē in alio. ḡ q̄cq̄d ſciret
angel⁹ ſupioris ordinis. ſciret ille q̄ ē inferioris ordinis
qđ ē plane falſum. ḡ cē. Contra. Hieg. in mor. diffini 18
ens vocē angeloꝝ dicit. vor angeloꝝ in laude cōdituꝝ
est admiratio intime cōtemplationis. ſi ḡ admiratio ſi/
ue cōtemplatio nō ē actus differens a cognitione ḡ nec
locutio ſiue vociferatio. Ierz dam̄. non lingua ⁊ audi/
tu indigent angeli. nam ſine ſmone voce. plato tradit
ſibi ſuas intentiōes. ḡ videt ꝙ aut locutio angelica ni/
hil ſit. aut ſi aliquid ē non eſt aliud q̄ cogitare. Īē lo/
cutio nō ē aliud q̄ cōceptus manifeſtatio. angel⁹ aūt in
q̄tum ē ſba cognitiua hz naturā luminis ⁊ ſpeculi. ſed
lux corpalis p b̄ ꝙ lucet ſe manifeſtat. ⁊ ſpeculū p b̄ ꝙ ſpe
ciem recipit ⁊ retinet ſp̄m repr̄ſtat. ḡ videt ꝙ angelus
b̄ ipo ꝙ intelligit. cogitationes ſuas declaret. ḡ cuz co
gnitionis declaratio ſit locutio. idē ē in eo cogitatio et
locutio. Item loq; nō eſt aliud q̄ dicere. ⁊ dicere nō ē a/
liud q̄ ꝟbum gignere vel formare. ſz cogitatio nihil ali
ud ē q̄ ꝟbi formatio vl verbi cōceptio. ſicut vult Anſ.
⁊ Aug. ḡ cogitatō nihil aliud ē q̄ interior locutio. ſz lo
cutio q̄ conuenit angelo ſm ſe eſt tm̄ interior. ḡ idem ē qđ
cogitatio. Item ſi locutio differt a cogitiōe cū p̄ſup/
ponit. eā. ergo qđ addit ſupra ipaz. Si tu dicas mihi ꝙ
addit manifeſtationē q̄ ſit p q̄ndā ſp̄ēi oblationē ⁊ trāſ
fuſionē tui alterū q̄ ſi in audientē. tūc vī cū angelus ſup
ioris ordinis nihil recipiat ab angelo inferioris. ꝙ an
gelus inferioris ordinis nō poſſit loq; alicui angelo ſu
pioris ordis. qđ plane falſum ē. Si em̄ poteſt angel⁹ lo/
qui de multomagis pōt loq; alteri angelo. Ierz locu/
tio q̄ differt a cogitatione addit aliqđ ſignū exp̄mēs. ſi
ḡ āgls vult ſpēz intelligibilē quā hz in ſe alteri angelo
manifeſtare loq̄ndo ⁊ in ipo differt locutio ⁊ cogitatio
oportet ḡ ꝙ differat ſpēs q̄ intelligit ⁊ ſignū q̄ exp̄mit.
tūc ergo de illo ſigno. aut ē ſpēs aut res. Si ſpēs. ḡ pa/
ri rōne indiget alio ſigno ⁊ ſili ergo erit de illo alio ⁊ tertio
nec erit ibi ſtat⁹ ſicut nec in p̄mo Si aūt ē res. aut intel
ligibilis aut ſenſibilis. Senſibilis nō. q; q̄cq̄d ē in an/
gelo ē ſpūale. Si intelligibilis. ergo ergo magis illā ap/
prehendit angelus cui fit ſm̄o q̄ ipaz ſpēm q̄ ē in intel
lectu angelico. ⁊ iterū illa res q̄ ē in vno angelo nō p̄t fi
eri in veritate in alio angelo. ḡ oportet ꝙ fiat ſm ſilitu
dinē. ⁊ tunc pari rōne ſpēs exīs in intellectu vni⁹ āge
li. p̄t generare ſui ſi'em in alio aut ſi nō q̄rit̄ q̄re nō. Īē
quō pōt illud intelligi. ⁊ q̄d ē ibi mediū deferens. ⁊ q̄ eſt
ibi lux abſtrahens. ⁊ q̄ ē vis vel virtus excitans ⁊ imp/ 91
mens. oīa em̄ hec vident cē neceſſaria ſi differt in an/
gelo locutio ⁊ cogitatio. ꝓ⁹. ad p̄dictoꝝ intelligentiaz
eſt notandū ꝙ loq; dupl̄r ē. Uno mō loq; dicit actū in ſe
ſiue intrinſecum. alio mō actū ad alterū ſiue q̄dāmō ex
trinſecū. Primo mō loq; idem eſt qđ ꝟbū formare ſiue
gignere. ſcōo mō idez ē qđ ꝟbū formatū depromere ſiue
exprimere. Primo mō locutio ſiue in deo. ſiue in homi
ne ſiue in angelo. nō ē aliud q̄ cogitatio. ſcōo mō plus
dicit q̄ cogitationē. ſz differt in diuerſis. In deo em̄ lo
qui ad alterꝫ s intellectū notat effectū ſm reuelationē
Nō em̄ dr⁹ nobis loq; ſolū q; intelligit. ſz etiā. q; reue
lando aliqđ aliquā illuſtrationem in nobis efficit. Un̄
gr⁹. in mor. Dei locutio ad nos intrinſecus facta vi/
det potius q̄ audit̄. q; dū ſemetip̄m ſine mora ſermōis
inſinuat. repētina luce nre ignorātie tenebras illuſtrat
In hoīe ꝟo nō ſolū addit effectū in alterꝫ. ſz etiā actū
ſignū mediū. cū em̄ bō loquit̄ alteri. nō ſoluz cogitat. ſz

cogitationē suā formādo vocē sensibilē alīꝫ interp̄atur ⁊ explicat. Rō aūt quare locutio hominis nō solū redd̄t actū ſz etiā signū mediū hec est. q. in aīa alius ē actꝰ ꝺuersionis supra se. ⁊ alꝰ actus ꝺuersionis ad altez. ⁊ in cogitatione ꝺuertit aīa ꝫ illud qō hz in se. in locutione vo offert alteri. ⁊ ita oportet qō alꝰ sit actꝰ cogitare ⁊ loqui. ⁊ ita addit actū locutio supra cogitationem in hoīe. Addit etiā signū. q. aīa q̄diu est cū corpe nō ē nata suscipe nisi mediāte vi sensitiua. vñ q̄ amittūt vnū sensum. necesse hūt amittere vnā sciaz. ſō ad ꝫ qō aīa conceptū suū alteri exp̄imat. oportet qō ip̄m voci sensibili p organa formare. mediante vta imaginaria ꝺūgat. ⁊ sic similitudo intelligilis siue signatū intelligibile. p illud suū signū sensibile mediantibꝫ ꝝ rutibꝰ sensitiuis ad intellectuz alteriꝰ aīe ascendat. ⁊ ꝺueniens ē. vt sicut hō compositꝰ ē ex aīa ⁊ corpe. ita cius locutio aliq̄d hz spirituale. aliq̄d corporale. In spūalibꝰ aūt sb̄ūs medio mō ē. nā locutio ꝫ cogitationē addit effectū siue respectū. ſz nō addit sensibile signū. Respectū q̄dē ⁊ effectū addit. p̄ꝫ qō cogitatio ē de sui natura secreta. et ideo nunq̄ fit manifesta nisi ipse cogitans aliquid tāq̄ audienti offerat. ⁊ se apiendo se q̄si q̄daz nutu mediante qō in se hz ad intellectū alterius q̄si ad aurem p̄tigere faciat. Necessariꝰ ē etiā actꝰ nouus. q. nō cadē cōuersione se supra se ꝺuertit. ⁊ ꝫ alterū vel ad altez ſz tm̄ nō ē nec̄riū sensibile signū nec deferens mediū q. cū ipe intellectꝰ angelicꝰ sine potēcijs sensitiuis natꝰ sit suscipere. angelꝰ loquens sine sensibili medio natꝰ ē silr offerre. ⁊ iō ad loquēdū sufficit ip̄i angelo ipa spēs intelligibilis q̄ ex ꝝtute intellectiua ipsiꝰ angeli p vim volūtatis p̄ꝫ ad altez ptendi. ⁊ sicut illa spēs dū ēt sibi ⁊ in se contuebat intellectꝰ erat ꝝbum interiꝰ. sic dū eam ptendit ad alterū efficit q̄si nutꝰ ⁊ verbū exteriꝰ ⁊ q. tam illa spēs q̄ virtꝰ ptendens illā ad altez. ⁊ ipa ptensio spūalis ē. iō non indiget corpali medio deferente. ſz q. ꝝtus illa finita ē. necesse ē ad ꝫ q. vnꝰ angelꝰ intellectū alteriꝰ angeli loquendo. ꝫ ē illaz spēz ptendendo excitet. qō finita distantia ad inuicē distent. Ex his igitur pz qō si nō tm̄ differat in angelo locutio ⁊ cogitatio q̄ tū differt in hoīe. differt tm̄ aliq̄ mō. iō rōes inducte ad
30 hanc p̄tē ꝺcedēte sunt. Ad illud qō obꝰ de greg. ꝺom qō greg. loq̄tur de locutiōe angeli in cōparatione ad deū
31 apud quē loq̄ cogitare ē. q. aurē eius nihil latet. Ad illud qō obꝰ de daim. ꝺō qō q̄uis locutio angeli nō differat a cogitatiōe. p̄ꝫ ꝫ qō vltra cogitationē nō dicat vocē sensibilē nihilominꝰ tm̄ nō ē omnino indifferēs q. si non addat vltra cogitationē exterius signū addit tm̄ vlteriozē actū atq̄ regulā rōne cuiꝰ ꝺcernit distantiā finitaz. q̄uis cogitatio ⁊ intellectꝰ ab oī distātia abstra
32 hat. Ad illud qō obꝰ de manifestatione lucis ⁊ speculi. ꝺom qō nō ē silr. q. lucis vel speculi manifestatio est naturalꝰ. vñ nec lux vt noscere lucē nec speculū suscipere. q̄nciā se manifestēt. ſz nō sic est de angelica cogitatione cuiꝰ manifestatio ē volūtaria sicut dicit Aug. sup Gen. ad lit. Ipsi angeli cogitationes suas ad nutum volūtaz mō occultāt. mō coīcant quibusdā spūalibus obstaculꝰ positis vel remotis sicut sensibiliē vide
33 mus circa corpa. Ad illud qō obꝰ qō nihil aliud ē loqui q̄ dicere. ꝺom qō sicut loq̄ ē duplr in se ⁊ ad altez sic etiā ⁊ dicere. ⁊ q̄uis dicere in se idem sit qō cogitare vel cogitando intelligere. tm̄ dicere ad alterū vlteriozē hz actū. Ad illō qō obꝰ qō si locutio addit aliquid su
34 pra cogitationē qō tūc nō poterit angelꝰ inferioris ordinis loqui angelo superioris. ꝺom qō verū ē si loqui ad deret influentiā verā in alterū. ſz actus locutionis superaddit actui cogitationis nō dicit nisi q̄ndā spēi ptensionē ad alterū. q̄ q̄dē ptensio nō est illa spēs impressiua. sed potius excitatiua intellectꝰ audientis vt ꝓpria ꝝtute suscipiat ⁊ in seip̄o faciat. vñ locutio ex pte loquētis nō ponit nisi excitationē actiuā. ex pte audientis nō nisi excitationē passiuā. Et ex hoc pz q̄d sit auditus angeli ⁊ quō differat audire ⁊ videre. nā tā audire q̄ videre ē in āgelo intelligēre. ſz tūc videz cū ex ꝓprio motu intelligit aliquid tūc audit q̄n p oblationē spēi intelligibilis ab alio intelligente excitat. ip̄m qō ꝓferk intelligit. ⁊ sic cōpetit angelo nō solū respectu superioris. ſz etiā respectu paris vel inferioris. q. sic audit supiꝰ angelꝰ ab infimo sicut mgr̄ audire p̄t a discipulo. nō q. ab eo suscipiat doctrinā siue illuminatiōez. ſz q. melius cognoscit eius defectꝰ p sup̄ius ꝺrectionē. Ad illud qō obꝰ qō si locutio differt a cogitatione. qō nutꝰ differt a specie. ꝺō. qō illud nō oportet qō differat re. ſz sufficit cōparatione Eadez enī spēs est q̄ cōsiderak in se. ⁊ q̄ p̄t ptendi ad alterū relatione differēs. ſz actꝰ ꝺsiderandi eaz in se (q̄ q̄dez ē cogitatio) ⁊ actꝰ ptendendi ad altez (qui est locutio) est aliꝰ ⁊ aliꝰ. nam his actibꝰ intellectꝰ angelicꝰ eadē silitudine diuersimode vtit. ita qō in vno illa silitudo ⁊ intelligibilis spēs ꝺ tm̄ spēs ⁊ ꝝbū in altero vo nō tm̄ spēs ſz etiā nutꝰ. verūtm̄ posset dici qō sic spēs q̄ ē speculo dū ptendit se ad oculū nō ē oīno eadē ſz se multiplicat. sic ēt p̄t intelligi spūali mō de spē q̄ est in intellectu angelico. Si aūt q̄rak de medio. ꝺō qō nulla est qō. q. cū sit actio spūak ⁊ intellectual. nō indiget medio corpali. Si vo q̄rak de virtute p quā sit siue de luce spūali. ꝺom q ꝺcurrit ibi lux intellectꝰ angelici offerentis ⁊ lux etiā supne ꝝtutis. vt sicut in luce corpali ad immutandū visum videm̄ concurrere lucē incorporatā ⁊ lucē insup influentē ⁊ absolutā. vt pote lucē solis. sic etiā et in spūali cognitiōe duplicē lucē cōcurrere intelligam̄ ꝑm qō in pluribus locis innuit Augꝰ.

Questio. II. f

Utr̄ eadē locutio posset esse a deo ⁊ angelo. et qō sic vī Apocal. j. loquēs p angelū suū. s. Johanni ⁊c. ſz quā docunq̄ alīs artifex agit p instrumētū. eadē est actio agentis ⁊ instrumēti. sicut cū q̄s incidit p securī. eadez est incisio. ꝫ eadem ē locutio dei ⁊ angeli. Itē cū loquitur deus nobis p ꝓphetā. locutio illa ꝺ esse dei ⁊ spūssancti. ⁊ silr locutio illa ē ip̄iꝰ ꝓphete. ſz ꝺstat qō nō est nisi vnica. ꝫ pari rōne cū deꝰ loquit nobis p angelos. Itez q̄n audita fuit vox illa. hic est filiꝰ me⁹ dilectus. Luce. ij. ꝺstat qō illa fuit locutio dei. q. nullꝰ poterat ꝫ vere dicere nisi deꝰ. ſz illa locutio successionē habuit ⁊ variationez. ꝫ fuit ab aliq̄ creatura spirituali. ꝫ vī q. vna ⁊ eadem locutio ꝓsit esse dei ⁊ angeli. Itē vī qō nulla locutio sensibilis possit esse dei q̄nciā sit angeli. Locutio cū sensibilis fit mediantibus organis. ꝫ si deus p se non p̄t currere. q. cursus fit mediantibꝰ organis corpalibꝰ q̄ nō hz deus. ꝫ silr nec p seip̄m sensibiliter loqui ꝫ saltem locutio sensibilis dei. sic est dei qō angeli. Contra. Diuersaz sb̄az agentiū. diuersi sunt actus. ſz deus et angelus omnino sunt diuersi agentes. ꝫ diuersas faciunt locutiones Item locutio dei non est aliud q̄ verbum dei. ⁊ verbum angeli est omnino aliud et aliud. ꝫ locutio dei ⁊ angeli est omnino alia ⁊ alia. Itez nullus actus q̄ p se ⁊ ꝓprie conuenit deo vt subiecto. si dicak de creatura est idem ꝓut dicik de deo ⁊ de creatura. sic pz. aliud enim est intelligere hominis. aliud intellige re dei. ꝫ pari ratione alia erit locutio dei. alia locutō an

geli. Item cum deus loquit̄ mentibus nostris loqui tur anime q̄rum ad sup̄mā ꝓtem. cum ꝫo angelus loq̄ tur suggerit ab inferiori. g̃ nō videtur q̄ eadez possit cē locutio dei ⁊ angeli. Iurra hoc q̄ritur cum angel⁹ ap/ pareat ⁊ loquat̄ in ꝑsona dei vtruz similiter possit ad/ orari in ꝑsona dei. Queritur etiam vtrum apparitiōes omnes in subiecta creatura q̄bus deus apparuit. ⁊ lo/ curtiones eriaz facte sint mediantibus angelis. R⁹ dō
37 q̄ sicut tripliciter dicimur videre deū. s. visione corpo/ rali. imaginaria. ⁊ intellectuali In visione intellectu ali videt deus in seipo lucens. visione aūt imaginaria ⁊ corporali videtur deus in subiecta creatura apparens Sic etiā tripl̄r dicimur audire. Aut ꝑ aliq̄ō signuz ex
38 teriorib⁹ auribus oblatuz. sicut pluries auditus fuit ⁊ in veteri ⁊ in nouo testa. Aut ꝑ aliq̄ō signum in interi ori sensu vel in interiori imagine formatum. Aut ꝑ ali q̄ō inspirationis verbū nr̄is mentibus instillatuz. Et sicut triplicit̄ audit̄ ita etiā tripliciter ꝺ̄ loqui. ꝓm q̄ō in nobis triplicē excitat auditū. Sicut em̄ sensum no/ strū ad sup̄sti⁹ apprehensionē excitat mediāte signo sen sibili. in quo apparet angelus ex ꝑsona dei. vel deus ap paret ex mīsterio angeli. mentē aūt nostram per semet ip̄m informat vt ip̄m videat ⁊ cognoscat. sic in locutio ne intelligendum est. ¶ Nam locutio illa qua deus loq̄t per signum sensibile siue exterius siue interius. aut ꝑ aut frequenter fit per angelū sicut dicit Greg. in moz. Ait em̄. cum loquitur deus nobis ꝑ angelum. aliquan do voce suā rebus indicat. aliquando imaginibus ocu lis cordis oñis. aliquando imaginibus ante corpore os oculos ex aere assumptis. aliquādo substantijs ce lestibus. aliq̄ terrenis. aliquādo simul celestib⁹ ⁊ ter/ renis. ⁊ de omnib⁹ exemplificat. Locutio vero qua de⁹ inspirat aliquid cordibus nostris. ⁊ si possit fieri ꝑ an gelum excitantem ab inferiori sicut dicit Greg. q̄ nū/ q̄ deus humanis cordib⁹ ita per angelum loquitur vt ipse mentis obtutibus p̄sentet̄ fit tamen principaliter ab ipso deo. ¶Primus igitur ⁊ sc̄ds modus loquendi ⁊ angeli est ⁊ dei. sed dei tanq̄ imperantis. angeli vero tā q̄ frequentis. ita q̄ sermo frequentis referatur ad per sonam imperantis. Hoc aūt potest esse duplicit̄. Vel cum angelus loquitur in persona dei. sicut cum formauit illam vocem Luc. iij. hic est filius meus dilect⁹. si/ ue sicut locutus est ad moysen. Exo. iij. Vel cuz loquit vt nuncius dei ꝓferens illud verbum q̄si a deo. ꝑ quem eriaz modū ꝺ̄ dominus loqui per ꝓphas. tertius vero mod⁹ loquendi est ꝓprius ipsius dei. ⁊ ita nō potest ea dem esse locutio dei ⁊ angeli ꝓm illum modum. Ex his ꝓz rūsio ad questionē ⁊ ꝑ magna parte ad obiecta. ¶ Nā rōnes que ꝓbant q̄ eadem locutio possit esse dei ⁊ ange li procedunt ꝓm cum modū loquendi ꝓm q̄ deus loqui tur ꝑ angeli ministerium. ⁊ tunc eadez est locutio. sicut eadē ē oratio. ⁊ principaliter mouentis ⁊ instr̄i. q̄uis sit ibi diuersa relatio. ⁊ oēs ille rōnes hac via ꝓcedūt
39 vt ꝓz. ⁊ ideo cōcedende sunt. Ad illud vero q̄ obꝫ in ꝓriū q̄ diuersaz ſbaz agentiū. diuersi sunt actus. ꝺ̄z q̄ illꝺ intelligitur de actu primo ⁊ immediato respectu virtutis agentis. Si enim intelligatur de ope operato. sic non �herit̄ simpliciter. maxime q̄n plura agen tia nata sunt concurrere ad vnum effectū. ⁊ sic ē in ꝓ posito ¶ Nam locutio angeli sic est ab angelo vt non exclu dat ꝫ ĩcludat operatōnē dei. actio tñ dei q̄ ē idē q̄ō ipse de⁹ non pōt cē eadem cū locutione angeli. ꝫ istius locutio nis effect⁹ ⁊ dei ⁊ angeli cē pōt. Ad illud q̄ō obꝫ q̄ locu
40 tio dei non est aliud q̄ꝫ verbum dei. ꝺ̄m q̄ sicut pri⁹ di etuz est. sicut loqui est interius ⁊ exterius. ita est sermo interior ⁊ exterior. Et sermo siue verbum interius non potest esse idem cū sermone vel verbo angeli. ꝫ sermo exterior potest. Sermo em̄ interior dei siue verbū eius est ipse deus. sermo vero exterior ē illius verbi effectus

Ad aliud ꝺ̄m q̄ loqui ꝓut deus ꝺ̄ loqui per ange/ lum non comparat̄ ad deum sicut ad subiectum ꝫ sicut 41
ad cām. ¶ Non em̄ ꝺ̄ illa locutio esse dei. q̄ sit dei dispo/ sitio. ꝫ q̄ est ab eius imperio. ipse autē obūcit de locuti one interna ⁊ increata de qua nihil ad ꝓpositum. Ad 42
illud q̄ō obꝫ q̄ ex alia et alia parte loquitur deus ⁊ an gelus. ꝺ̄z q̄ obiectio illa procedit de locutione ꝼm ter tium modum. Ad illud q̄ō queritur vtrum similiter competat ei adorari ex persona dei sicut competit ex ꝑ/ 43
sona dei apparere et loqui. ꝺ̄m q̄ sicut sermo quez ꝺ̄/ mat angelus in subiecta creatura dupliciter potest re/ ferri ad deum. aut mediate aut immediate. Mediate cum angelus pronunciat tanq̄ꝫ si deus ꝓnunciaret im/ mediate quādo angelus pronūciat vt nuncius dei. sic intelligendum est in apparitione sensibili. q̄ forma illa aut principaliter ducit in angelum qui est nuncius dei aut principaliter ducit in deum. ⁊ primo modo potest adorari dulia. ⁊ sc̄dō modo p̄ adorari latria sic̄ ado/ rauit abraham. Ad illud q̄ō vltimo queritꝫ vtrū hu iusmodi apparitiones ⁊ locutiones sensibiles fiant ꝑ 44
mediante ministerio angeli. de hoc dubie rñdet aug. in li. iij. de trinitate Magister rñ hanc partem innuit q̄ō omnes fiant mediāte angelico ministerio. siue fuerint in veteri testamento siue in nouo. Sed Greg. expres sius hoc affirmat q̄ omnes fiant mediāte rationali ali qua creatura. Ait enim sic in moz. ¶ Per angelum loq̄/ tur dominus. cum superne reuelationis verba audiū/ tur. sicut dicitur Job. xj. Clarificauit ⁊ iterum clarifi/ cabo. ¶ Neq̄ enim deus qui sine re vi intime impulsio nis clamat. in parte voce suaz ꝑ substantiā edidit. quā circumscriptam tempore per humana verba distinxit sed de celestibus loquens. verba sua que audiri ab ho/ minibus voluit. rationali administrante creatura fo/ mauit. De his autem apertius habituz est in primo li. dist. xvj. vbi habitum est de apparitiōe siue visibili mis sione.

Distinctio. xj. De angelor̄ ministerio ⁊ missi/ one ꝑ cōpationem ad hoīem cui ministrant.

Illud quoq̄ sciendum est q̄ angeli boni ⁊c. Supra determinauit mḡr de angelorū mi/ nisterio q̄ꝫtum ad ipos angelos ministran/ tes. in hac parte determinat de angelorū mi/ nisterio ꝑ compationez ad hominē cui ministrant. Et quoniam omne officium siue ministerium laudabile et bonū debet habere p̄emiū. ī pars ista habet duas par tes. In p̄ma determinat qualiter angeli hominib⁹ mi/ nistrando cos custodiunt. In secunda querit. vtrum angeli ex ipso actu ministrandi in merito vl̄ in p̄emio proficiant. ⁊ incipit secunda pars ibi. Preterea illō cō siderari oportet ⁊c. ¶Prima pars habet duas. In pri ma ostendit q̄ boni angeli deputentur ad custodiam. ⁊ mali ad exercitium hominum. In secunda querit ⁊ de/ terminat vtrum singuli deputentur ad custodiam sin/ gulorum. ibi solet autem queri vtrum singuli. Simi liter secunda ꝑs principalis duas hz ꝼm duas opinio nes ꝼm q̄s dupliciter determinat q̄stionē q̄ ositaz. In p̄ma ꝑte ponit p̄mā opinionē q̄ incipit ibi. Preterea illud

ꝯsiderari oportet. In scđa secūdā. ibi. Alij ād. dicunt angelos in confirmatōe cē. Subdiuisiones āt ptiū ꝛ intellect⁹ mgri pz in lr̄a. nā totalis intētio distinctionis ꝟsatur circa duo videlz circa custodiā ꝛ eius ꝟnctia vel āncra a Unāquāq; aiam ab ortu natiuitatis habere angelū. videt̄ verbuz Hiero. falsum. quia cū anima paruuli in ortu sue natiuitatis non possit mereri nec demereri. nec sit capax disciplīe. videtur q̄ frustra angelus se occupat circa illuz pro illo tempore sicut si aliquis doctor vellet erudire pnulum vagientē. Qđ si tu dicas q̄ angel⁹ custodit nō erudiendo ꝯtum ad spiritū. sed defendendo ꝯtum ad corp⁹ tunc videt̄ q̄ cū in pari periculo sit puer non natus ꝛ natus quātuz ad corpus q̄ debeat custodiri ante natiuitatis ortum. Rn̄ dōz q̄ sicut dicit hieronymi autoritas. q̄ ad custodiā hominis angelus intelligat deputari ab ortu natiuitatis. non solum intelligit de natiuitate ex utero. sed etiam de natiuitate in utero ex tūc enim nō ante debet angelica custodia circa eum qui nascitur⁹ est deputari. quia il

Dt. xi.

Hath. xviij.

a

Hieoni.

Grego⁹.

Tho. iij.

Act. xij.

Questio.

b

Ostendit q̄ boni angeli deputant̄ ad custodiā. et mali ad exercitū hominū a

Illud ꝯ sciēdū est q̄ āgeli boni deputant̄ sūt ad custodiā hoīm. ita vt q̄sq; electoꝝ habeat angelū ad sui p fectū atq; custodiam spāliť delegatū. Unī i euāgelio veritas a pusilloꝝ scādalo phibēs ait. angeli eoꝝ sp videt faciē p̄is. Angelos dic eoꝝ eē q̄b⁹ ad custodiam deputati sť. Sup quē locuz Hiero. tradit. vnāquāq; aiam ab exordio natiuitatis hr̄e angelū ad sui custodiā deputatū. ingens ita Magna dignitas aiarū ē vt vnaquēq; hēat ab ortu natiuitatis i custodiā sui āgeluz delegatū. Ite. ꝯ dicit. Q ꝙsq; vnū bonū angelū sibi ad custodiā deputatū. ꝛ vnū malum ad exercitiū hz. Cū ei oēs angeli boni nr̄z bonū velit. coir̄q; saluti oim studeāt. ille tū q̄ deputat⁹ ē alicui ad custodiā. eū spāliť horťat ad bonū. sic legit de āgelo thobie. ꝛ de āgelo petri in actib⁹ ap̄loꝝ. siť ꝛ mali angeli cū desiderēt malū hoīm. magis tū hoiez ad malū incitat ꝛ ad nocēdū fort⁹ instat ille q̄ ad exercitiū ei⁹ deputat⁹ ē. Querit ꝛ determiat vtr̄ singlis hoīb⁹ sīgli angli an plīb⁹ deputat⁹ sit vn⁹ ad custodiā vl exercitiū

Solz āt q̄ri. vtr̄ sīgli āgeli sīgliť hoīb⁹. an vn⁹ plīb⁹ ad custodiā vl ad exercitiū depntat⁹ sit. sed cū electi tot sint q̄ꝛ boni angeli sť. plures ꝓstāt eē oēs simbonos et malos hoies ꝯ boni āgeli sit. ꝛ cum tot sit electi q̄ꝛ angli boni ꝛ āgli boni plures sit ꝯ mali. plures sint hoies mali ꝯ boni non ē ābigēduz plures eē bonos hoies ꝯ sit mali āgeli. ꝛ plures eē malos hoies ꝯ sit mali āgli vl boni angeli. iō ꝯ dici optz vnū eūdēq; angl̄m bonū vl malū plīb⁹ hoīb⁹ deputari ad custodiā vl exercitiū. siue eoꝝtpe siue diuerꝝtpib⁹. iō ād dicim⁹ eoꝝtpe siue diuerꝝtpib⁹. q̄z vr̄ q̄busdā q̄ oēs homines q̄ sť simbin aliq̄ tpe. sīguli singulos angelos hr̄e p̄sit bonos vl malos. q̄z maioꝝ sit numer⁹ hoīm cōputatis i vnū oīb⁹ q̄ fuer̄t ꝛ sūt ꝛ futuri sť. ꝯ angeloꝝ. tamen q̄z decedētibus hoīb⁹ succedūt. ꝛ iō nūꝯ simul sť in hac vita angeli vō nūꝯ decedūt. sz simul oēs sť eē potest vt singuli hoiz dū in hac vita sť singlos hēant angelos bonos vel malos ad sui custodiā vl exercitiū destinatos. Ceterū siue ita sit siue nō. nō ē dubitanduz vnū quēq; habere anglz sibi deputatū. siue plīb⁹ siť destinatus sit. siue vni singlr. nec ē mirādū vnū āgelū plīb⁹ hoīb⁹ custodiaz deputari cū vni hoī plīuz custodia deputet̄. ita vt eoꝝ q̄sq; suū dicat habere dōm vel episcopū vel abbatem.

Querit ꝛ rn̄det fm primam opinionē. vtr̄ū angeli p̄ficiāt in merito vl p̄mio vsq; ad iudiciū. c

Preterea illud ꝓsiderari oportet vtr̄ āgli boni i p̄mio vl merito p̄ficiāt vsq; ad iudiciū. Q ꝛ i merit̄ p̄ficiāt atq; q̄tidie magis ac magis mereāt. q̄busdā vr̄ ex eo q̄ q̄tidie hoiz vtilitatib⁹ iserui ūt. eoꝝq; p̄fectib⁹ studēt. q̄busdā nihilomin⁹ vr̄ q̄ꝛ i p̄mio p̄ficiāt. s. i cogitatiōe ꝛ dilectione dei. Licz ei (vt aiūt) i p̄firmatōne btitudinē acceperit eťnā atq; p̄fectaz. augeb̄t tū q̄tidie eoꝝ btitudo. q̄z magis ac magis diligūt atq; cogsunt. ꝛ eoꝝ charitas q̄ deum ꝛ nos diligūt. ꝛ meritū ꝛ p̄miuz. Aderitū. q̄z p eaz ꝛ obsequia ex ea nobis ipensa merentur. ꝛ in beatitudine p̄ficiūt ꝛ ipa eadēē p̄miū. q̄z ea bti sť. ꝛ q̄ agli p̄ficiāt i ꝯgnitiōe ac plīb⁹ in btitudine. testimonijs sāctoꝝ p̄firmāt. Dicit enī Esaias ex persona angeloꝝ xp̄i ascēdēs magnificentiā admirantis. Quis ē iste qui venit de edom tinctis vestib⁹ de bosra? Et i ps.

la custodia principali⁹ respicit spiritū quaz corpus Et ideo non debet specialem angelū ad sui custodiam habere anteq; spiritus infundatur. Nō tñ hoc etiam differre quia extūc defendere potest ꝛ adiuuare magis. tamen fm tempora diuersa Dum enim in utero est paruulus potest interim ꝛ dānari dum est extra uteruz ante adultaz eratez potest a baptisma te impediri. duz est in adultaz erate ad diuersa peccata potest p trahi. Lon- Prīa opinio q̄ p̄sit in his tribus ciāt i vastatibus de q̄ bet angelica custodia sibi deputari. vt per eā ab his malis possit eruti. et ab aduersario defendi. ꝛ bi effectus sanctis dicuntur plani qui sunt per liberationez a malo. Utq; autez paruulus quaz diu caret vsu rationis aliquez occultum effectum habeat quantum ad habilitationem et directionez in bonum. assignare est difficile. sed negare non est uerum

Ps. xxxij.

Ps. c opinionis pauctes ꝓfirmatio.

Eza. lxiij.

b Cōstat itaq; oīs angelos in cognitionez diui
noz misteriozū ſm̄ pcessum tpis pfeciſſe. Hoc vide
tur esse cōtra Bre. q̄ dicit in dyalogo. qđ est qđ non
videat q̄ videntē oīa videt ſi ḡ vident q̄ſi a p̄cipio
tpis exemplar diuinum. videt ḡ in nullius cogni
tione defece
rūt. Si tu di
cas q̄ intelli
git de omni
bus q̄ sunt de
necessitate sa
lutis sicut di
cit magister i
littera Obij
citur cōtra h
Unum soluz
est illud qđ ē
de essentia sa
lutis. ḡ nō de
beret dicere
ratione illius
q̄ omnia sci
ant. quasi be
atitudo esset
opionē de k in mule. Dre
minatio. terea. ſi illud
exemplar di
uinum est rō
oīm. z qui co
gnoscit rōnē
rei cognoscit
Aug. cōtra ipſaz rem. vī
Hieronimi q̄ angel⁹ oēs
determinatio rel creatas co
nē apparēs gnoscat duz
cōtraria. t. lō vnuz co
gnoscit z ſi p
fecerūt ſm̄ p
cessum tpis.
ḡ videt q̄ eo
rum cognitō
ſbiacear trāſ
mutationi tē
porali. et ita
non videren
tur esse beati

Ad. dōz q̄ cognitio i an
gelis q̄dā ē a
2 natura. q̄daz
vero est a gra
tia. Cognitō
vero que est
a natura du
pler est. q̄daz b
enim dr esse a
natura q̄ na
turaliter in
serta vt cogni
tio eoū que
ſt de p̄ma mū
di cōstitutione. z q̄tum ad hāc angeli nō pficiunt.
nec deficiunt. quia quantum ad hanc habent vni
uersales species omniū. Alio mō cognitio a natu
ra dr cognitio que est p naturalem potentiam. siue
sit innata siue sit acquisita. z q̄tū ad hanc pfecerūt

Epḥ. iij.

Hie. ad eā

Aug. cōtra

Quis est iste rex glie. Ex qbus
apparet q̄ misteriū verbi incar
nati pleni⁹ cognouerūt angeli
post impletionē q̄z añ. Et sicut
in cognitione h⁹ misterij pfece
rūt. ita dicūt eos in deitatis co
gnitione pficere. Q̄z aūt in hu
iusmodi misterij cognitiōe pfe
cerint euidenter docet ap̄s di
cens. Que sit dispensatō sacri
abscōditi a seculis in deo. vt in
notescat multiformis sapia dei
p ecclesiaz p̄ncipib⁹ z ptātib⁹ in
celestib⁹. Sup quem locū dicit
Hiero. angelicas dignitates p̄
fatū misteriū ad purū nō intel
lexisse. donec cpleta est passio
xp̄i. z ap̄lor p̄dicatio q̄ gentes
dilatata. His aūt videt cpradi
cere Aug. sup eundē locū ep̄le
dicens. Nō latuit angelos mi
steriū regni celorū. quod opor
tuno tpe reuelatū est p salute
nr̄a. Illis ergo a seculis innotu
it supra memoratū misteriū. q̄
oīs creatā non añ scīa sz a secu
lis est. Attende lector. q̄ videt
tur dissētire i hac sn̄ia illustres
doctores. Ideoq; vt oīs repu
gnātia de medio tollat. p̄dicta
verba Haymonē sequētes ita
determinem⁹ vt ill' angel' q̄ ma
ioris dignitatis sunt. z p quorū
ministeriū illa nūciata sunt. ex
pte cognita a seculis fuisse. vt
pote familiarib⁹ z nuncijs. Ill'
vero qui minoris dignitatis sī
incognita extitisse dicam⁹ vsq;
quo impleta sunt. z p ecclesiaz
p̄dicata. z tunc ab omnib⁹ āge
lis pfecte fuerūt cognita. b Cō
stat itaq; oīs angelos in cogni
tiōe diuinoz misteriū ſm̄ pces
suz tpis pfeciſſe. Ut ī incōgru
enī ipsi dicūt angelor sciam ac
btūdinē augeri vsq; ad futu
rā ꝓsummationē. qñ in scientia
ac btūdie ita pfectissimi erūt
vt nē augeat ap̄i⁹ nec minuat.

Rñdet ſm̄ opionē secū
dā q̄ dicit angelos in qui
busdā p̄missor ñ pfeciſſe. d
Alij aūt dicūt angelos incōsir
matione tanta deitatis dilecti
one atq; noticia fuisse p̄ditos.
vt in his vlteri⁹ ñ pfecerīt nec
pfecturi sint. Profecerūt tñ in
scia rer exterior sicut in cogni
tiōe scī incarnatiōis et hmōi
sz ñ in cōtēplatiōe deitat. q̄z tri
nitatē i vnitate atz vnitatē i tri
nitate ñ pleni⁹ itelligūt siue in
tellectūri st̄ q̄z ab ipa ꝓsirmatiōe
pceperūt. Ita ētdicūt eos in ca
ritate nō pfeciſſe post cōfirma
tionē. q̄z eoz charitas postea ñ
est aucta. z sic dicunt eos nō p
feciſſe in meritis. sed hoc quā
tū ad vī merēdi. sz ñ q̄tū ad nu
merū meritoz. Plura ei bona
fecerūr postea q̄ tūc ñ fecerant
sz eoz caritas ex q̄ illa pcesserī
nō ē aucta ex q̄ tm̄ meruerunt
anteq̄ ista adderent. q̄tū po
stea his adiectis. Illō vo qđ a
lij supi⁹ dicūt pbabili⁹ videt. s.
q̄ angeli vsq; ad iudiciū in scia
z alijs pficiāt. Quib⁹ tñ videt
obuiare q̄rūdā auctū vba. Ait
ei ysiō. de sum. bono. Angūs in
vbo dei oīa sciūt añq; fiāt sz nec
oēs nec oīa pfecte āgelos scire
dixit. z iō eos in scia pficere nō
remouit. Bre. in li. dya. ait. qđ
ē qđ ibi nesciāt vbi sciētē oīa sci
unt. Ubi vī dicet q̄ oīa sciāt ā
geli. z nihil sit qđ nesciāt. Qz ac
cipiēdū ē vbō his q̄rū cognitō ad
bñ facit cognitorē vt sī ea q̄ ad
misteriū tritat. z vnitat' ptinēt

bus siue spiriti
bus angelicis.
quia gratia fra
dicitur esse gra
tia confirmati
onis. Cognitio
p̄cedens ab hac
gra ē visio et ne
scī i q̄ nec pfici
ūt āgli nec de cre
scet. Cognitō vo
q̄ ē a gra ifluēte ē
cognitō reuelatō
nis. q̄ tō vocat i
fluēs. q̄ ñ sp̄ rue
lat de⁹ misteria.
sz p loco z tpe. z
sz hāc intelligit
mgr̄ āgelos ma
gis pfeciſſe. nō q̄z
agn⁹ viō. ut vbū
sz q̄z revelatō ali
q̄ fctā ē eis a vbo
Ad illō qđ obī
q̄ ñ pficiūr q̄z vi
dēt oīa videndo
vbū ōd q̄ illō di
ctū ē ñ p pp̄etatē
sz p equalētiā et
sufficiētiā. q̄z co
gnitō solt⁹ vbi a
deo sufficit āgli
si hērēt cognitōez oīs rei et in
griclari. Ad illō § qđ obī q̄ vident
oēm rōez. dōz q̄
speculū crnuz et
speculū volūta
riū. Tercēplar il
lud ē voluntarie
ductiuū. tō q̄tū
cūq; ds i eo aspi
ciat nihil i eo vi
dz nisi q̄tū vult
reuelare. Ad illō § 6
qđ obī de trāſ
mutatōne tpis.
dō. q̄ z si cogni
tio beatitudis tē
pori non subia
ceat. tamen co
gnitiones. z af
fectiones et eti
am cogitatiōes
angelorum cir
ca res creatas nihil impedit variari per tempora. Di
cit enim Augustin⁹ super Gene. ad literam. q̄ deus
spiritualem creaturam mouet per tempora non per lo
ca. Et hec de angelis dicta sufficiant.

Ad intelligẽtiã huius partis circa duo incidit hic dubitatio. Primo circa angelorũ custodiã Scõo circa eis annexa Quantũ ad primũ que runt tria. Primo q̃rit vtrũ angeli deputari debuerit ad custodiã hoĩs lapsi. Scõo vtrũ si hõ steriſſet deputati fuiſſent ad custodiã hoĩs. Tertio vtrũ aliquis angel⁹ deputatus sit ad custodiam rp̃i.

Quæstio. I. a

Circa quaz sic ꝓceditur t ostendit q̃ angeli non debuerint deputari ad custodiã hominis. Et primo ostenditur rõne ex pte hominis sic. Cui nulla potest fieri violentia. nulla indiget custodia. sz li. ar. humanũ ad peccatum non potest violentari. ergo non indiget ab ãgelo custoditi. frustra ergo sunt angeli ad eius custodiaz deputati. sz deus nihil facit frustra. g̃ z̃c. Itez quanto aliquis paucioribus auxilijs intrinsecus triunphat de aduersario. tanto gloriosior ẽ victoria. sz gloriosius eſt hoĩ vincere dyabolũ p seipm̃ q̃s p angelicum suffragium. g̃ carentia angelici p̃sidij auget gloriã. igit ab oppositis custodia angelica minuit nostrã gloriã sz deus nihil facit qõ sit nostre glorie detrimentum. g̃ z̃c. Item hoc ipm̃ ostenditur rationib⁹ sumptis a parte angeli. maior est q̃ recumbit q̃s q̃ ministrat. g̃ si angel⁹ q̃ custodit hoĩem ei ministrat. hõ viator est maior angelo beato. q̃ falsum est. g̃ angelus non ministrat homini. igitur angelus non custodit hominẽ. aut in custodia puertitur ordo. Item si angelus custodit hominẽ. ãt hoc hz a natura. aut a gratia. Si a natura. cum eadem sit natura in bonis t in malis. videtur q̃ mali sint custodes hominũ. Si a gratia. cum vna anima excedat aliam in gratia. videtur q̃ vna debeat ad custodiam alterius deputari. Item hoc ostenditur a pte ipsius dei. deus cũ custos ꝓfect⁹ est fm qõd dr in ps̃. Ecce nõ dormitabit neq; dormiet z̃c. g̃ si sufficiens est diuina custodia. vñ q̃ superflua angelica. aut si angelica ẽ necessaria. videt diuina custodia esse diminuta. Item custodia est ad conseruandũ in bonũ. sz non minus ẽ conseruare in bono q̃s liberare a malo. naz non minor est virt⁹ q̃s querere pȝa tueri. si g̃ non decuit hominẽ liberari nec erui de pt̃ate diaboli nisi p deum. videt q̃ non debeat custodiri. aut bonor diuinus transfertur in angelum. Sz contra ysa. lxij. super muros tuos irlm z̃c. glo. muri sc̃i apli. custodes sunt angeli. Itẽ Ecci. xvij. in vnamquã q̃s gentẽ ꝓposuit rectorem. glo. i. angelos. Itẽ Math. xviij. Angeli eor semp vident faciem patris mei. glo. non sunt contenendi ad quorũ custodiam mittunt angeli. Ex his auctoritatibus colligitur q̃ angeli deputati sunt ad custodiam hominum. Item hoc ipm̃ ostenditur ratione. Ordo vniuersi hoc exigit vt omne malũ habeat bonum sibi oppositum. Quod confirmat p illd qõd dr. Ecci. xxxiij. contra malum bonum. si ergo tentamur p angelos malos videt q̃ defendi debeamus p bonos. Item lex vniuersitatis hoc exigit. vt media reducantur ad prima. t postrema p media ad suum p̃mũ principium. t hoc confirmatur p illud qõ dicit Dyo⁹. in li. de hierarchia angelica. lex diuinitatis est in nullo negligere ordinem. sz p prima media. t p media postrema reducere. g̃ si angelus beat⁹ superior est homine viatore. videtur q̃ homo mediante auxilio angeli ad beatitudinem debeat peruenire. auxilium autẽ illud maxime est in custodiendo. g̃ z̃c. Item lex pietatis hoc exigit vt sustẽtetur indigens a potente. si ergo homo viator fragilis est t indigens sustentatione t custodiẽte. t angelus beatus fortis est t potens. videtur q̃ homo committi debeat angelice custodie. Rñ. dõm q̃ cõueniens 6
est hominẽ lapsum deputari angelice custodie. t angelum deputari ad custodiendũ hominẽ. tum q̃ decet altitudinem diuine potentie. tum q̃ decet ordinem sapientie. tum q̃ etiam decet dulcedinem misericordie. Altitudinem nanq; decet diuine potentie duplici de causa. Una est quia deus non solummõ vult honorari in se sed etiam in suis seruis. vnde non sufficit altitudini diuine potentie q̃ angeli ministrent sibi. sed etiam ꝺa ad ostensionem excellentis sue potentie hoc ab eis exigit vt ministrent etiaz creature sue. Alia est ratio quia cum deus habeat dyabolum t eius dæmones aduersarios magꝭ decens est q̃ ipe eos vincat p suos ministros vt per hoc ostendatur potentia manus dei qua non solum potens est in se. sed etiam in seruis suis. t vt non indebite possit dominus exercituũ appellari. Ordinez vero sapientie sic decet. nam hic est ordo q̃s diuina lex in suis operibus exequitur t conseruat. vt postrema p media deducat ad summa. qm̃ igitur angelus tũ ratione immortalis nature. tum etiaz rõe gratie cõsummate medium tenet inter deum t hominem lapsum decẽs fuit vt deus hominem adiuuaret t custodiret per angelum. Dulcedinẽ etiam decet diuine mie q̃ aperuit sinũ homini lapso. nec in aliquo ei defecit qõd spectet ad saluris sue promotionem. t ideo cum homo lapsus esset venundatus vt faceret malum. ei ministrauit pciũ sanguinis filij sui p quem est redemptus vt faciat bonum t q̃ hz aduersarium impugnantem. dedit ei ministruz custodientem. vel custodem auxiliantẽ. vt sic ex nulla pte miseria remaneret humana. sine diuine mie subsidio t beneficio. Competebat igitur homini lapso dari ex hac triplici rõne angelicam custodiaz. Sunt et alie rationes que in obijciendo tacte sunt. Rationes g̃ ad hanc ptem inducte concedende sunt. Ad illud qõ primo obr̃. q̃ hoĩ nõ põr fieri violẽtia. dõ. q̃ t si nõ possit 7
fieri violentia q̃tũ ẽ ex pte li. ar. posset tñ fieri q̃tũ ẽ ex pte sui. Et iterũ q̃uis angelus nõ possit sufficienter li. ar violentare nisi haberet contrariã ptatez arcentẽ a eo posset tñ inducere t circumuenire q̃ valde pauci essent q̃s nõ deijceret. t iõ pnecessaria ẽ custodia ãgelica q̃ cõprimat ptatez dyabolicã. Ad illud qõ obr̃ q̃ carentia angelici p̃sidij auget gloriã t triumphũ. dõm q̃ verum 8
esset si ita bene triumpharet hõ absq; angelo sicut cum adiutorio angelico. nunc ãt non est ita. Si em̃ ei deesset angelicum subsidiũ. multof requenti⁹ vincerer q̃s vincer. t multo melius ẽ cum angelico p̃sidio vincere q̃s sine p̃sidio pdere. Et ire p̃sidiũ angeli non excludit liar. nec minuit de sua meriti vel pmq̃. vel de nobilitate triumphi q̃tum ad id qõ ẽ subale. Ad illud qõ obr̃ q̃ 9
nõ ꝺuenit ex pte angeli. q̃ maior ẽ q̃ recũbit q̃s q̃ ministrat. dõ. q̃ verũ ẽ qñ minister recũbenti ministrat ꝓpt̃ seipm̃. sicut seruus regis ministrat regi ꝓpt̃ ei⁹ dignitatem t imperium sz nõ hz veritatẽ qñ aliquis mistrat alicui habendo respectũ ad aliũ. sicut aliqñ magn⁹ miles deseruit non tñ regi sed etiam tori familie. nec aliquez abijcit nec despicit. vt ei nõ tñ ministret ꝓpter vtilitatem p̃sone nec tñ ꝺsiderat q̃s est. sz cui⁹ seru⁹ ẽ. sic t in proposito intelligendũ ẽ se habere. Angelus em̃ homi non ꝓpter se ministrat. sz ꝓpter deum cuius gerit imaginem. Vel aliter dicipõt q̃ verbum illud intelligitur de ministerio subiectionis nõ p̃sidentie. custodire aũt homines t ministeriũ dicat. magis tñ importat angelũ p̃sidere homini q̃s esse subiectum. Ad illud qõ querit 10
vtrum bẽat a gr̃a vel natura. dõm. q̃ ab vtroq; habet

Quia em̄ de natura sua fortior est homine ⁊ potentior ⁊ similiter in gratia est excellentior ⁊ stabilior. adeo vt plus excedat hominē ang⁹ quā excedit pedagog⁹ puerū. ō cōuenit angelo ⁊ ex natura ⁊ ex gratia vt homo cōmittat eius custodie ⁊ tutele. Ad illud qō obī er ꝓte dī q⁹ ho 11
minus ē custos ꝓfect⁹. dom. q⁹ ꝓfectio diuine custodie nō excludit vtilitatē angelice. Sicut em̄ de⁹ opat̄ in oī bus rebꝰ ⁊ tm̄ eius opatio operationes creaturaꝝ non excludit sz conseruat ⁊ adiuuat. nec tm̄ eius opatio est impfecta. aut opatio creature superflua. sic intelligendū ē de custodia. Sicut em̄ deus propter sue bonitatis manifestationem. ⁊ ordinis sapiē onēm. creaturis cōicare posse opari. ⁊ in alias creaturas effectū suū imprimere. ipō tamen non deserente sed coopante. sic dedit angelis posse hominem custodire. cum tm̄ a seruoꝝ suorum custodia ipe nunq̄ desistat. q⁹ tale posse competebat angelice nature ⁊ gratie ⁊ vna istaꝝ custodiarū alteri non p̄iudicat. imo diuina facit ad angelice custodie ꝓfectionē. angelica vero ad ꝓfectiōis diuine custo 12
stie manifestationem. Ad illud qō obī q⁹ deus p seipm debuit redimere. g̃ p seipm debuit custodire. dō. q⁹ non est simile. Redimere em̄ eque magnū ē sicut condere. ⁊ ideo sicut nullus debuit esse conditor nisi solus de⁹. sic nullus alius debuit eē redemptor. custodire aūt dicit aliqñ effectū beneficentie q̄ magis ē exterius q̄ interius ⁊ tō non ē tantus. Nec valet illud qō obī q⁹ non minor est virtus tueri bona q̄ acquirere. dō. em̄ q⁹ tunc illud verū ē qñ ꝓseruatio ⁊ acquisitio ē in prāte eiusō ꝓtuꝝ

Questio. II. b

Utrū cōpetens fuerit angelum deputari ad hoīs conditi custodiā. Et q⁹ nō vī. Angelus deputatur ad custodiā hoīs ꝓpter supplendos eius defectus. sz in hoīe ꝑm statum nature institute nulli erant defect⁹. g̃ ad eⁱ⁹ custodiā nō debebat deputari aliqs angelus. Iterō pz statū nature institute non erat magis pronus ad malum q̄ vnus angelus in suis naturalibꝰ constitut⁹. g̃ si angelus conditus nullius custodie ē cōmissus nisi soli diuine. vī sīlr q⁹ nec hō in statu innocentie ꝓstitut⁹. Itez custodia dicit quādā p̄sidentiā in custodiēte respectu custoditi. sz aīa hūana solus deus maior ē nisi deprauetur p culpā. g̃ si hō in statu innocētie nulla culpa erat deprauat⁹. nō debuit ei p officiū custodie p̄sidere aliqs angelus. Iterō si ad custodiā hoīs istituti deputat angelicus spīrit⁹ g̃ cū ꝑtus hoīs sit mō p petiōm multipliciter defecta. vī q⁹ vni homi nō sufficiat vn⁹ angeli custodia. g̃ si nūc vni hoī lapso sufficit vn⁹. vī q⁹ tūc nō indigebat custodia alicui⁹. Contra. sup illō Mat. xviij. angeli eoꝝ cē. glo. Hiero. Magna dignitas ē animaꝝ. vt vnaquēq̄ ab ortu natiuitatis sue hēat ad sui custodiaꝝ angelū deputatū. Si g̃ deputatio angelice custodie pertinet ad dignitatē aīe. cū aīa sz statū nature institute dignior eēt q̄ sz statū nature lapse. vī q⁹ si nūc hēat angelū ad sui custodiā deputatū. q⁹ multo magis tūc. Iterō prior ē de⁹ ad miserendū q̄ ad condēnādū. g̃ si hō in statu nature institute habuit angelū malū temptātē. g̃ multo fort⁹ mīa diuia debuit sibi dare angelū custodientē. Iterō angeli deputati sunt nobis custodes. vt p eoꝝ operationē retrahamur a malo. sz hō in statu innocētie indigebat a malo retrahi cū posset peccare. g̃ debebat ab angelo custodiri. Item homo viator committitur angelice custodie. vt p sustentationem ⁊ auxiliū angelicū ⁊ p subsidium opatiōis eⁱ⁹. possit de bono in melius ascendere. sed homo in statu innocētie ꝓficere poterat. g̃ videtur q⁹ ad ipsi⁹ custodiā ag̃el⁹ deputari debebat. sc⁹. 13
dom. q⁹ ⁊ si angel⁹ deputatus ad custodiā hominis in multis prosit ei vt subueniat. specialit̄ tamen ad hoc deputatur vt ab inuisibili aduersario defendat. Quia ei homo nō hz colluctationē aduersus carnē ⁊ sanguinez sz aduersus mundi rectores ⁊ aduersus spūalia nequicie in celestibꝰ qui sunt hostes inuisibiles. debet p oppositum habere inuisibiles adiutores ad suppetius defensionem. Et quia aduersar⁹ vndiq̄ nos impugnat. nā rationē seducit p̄stutias. voluntatem allicit per blanditias virtutes oppimit p violentiam. ideo bonus angel⁹ spāliter ad hoc nobis datur vt homines defendat ab oppressione contra violentiā. vt hominē erudiat. et dirigat cōtra fallaciā. vt hominē erhorteꝝ ⁊ inducat ad bonum contra blanditias. Quia igit̄ aduersar⁹ noster dyabol⁹ etiam homine instituto erat fortior ⁊ astutior. ⁊ in proposito malicie ptinacior. tō cōperebat homini dari angelicam custodiam q̄ comprimeret prātē aduersartā. non solum ꝑm statū nature lapse. sed etiaz institute. licet magis nunc q̄ tunc indigeret. vnde concedende sunt rōnes ad hoc inducte. Ad illud vero qō 14
obī primo. q⁹ angelus datur homi ad custodiam ꝓpter supplendos defectus. dōz. q⁹ illa nō ē tota cā nisi large vocetur supplens defect⁹. siue q̄tū ad defectū q̄ inest. sic etiam q̄tum ad defectū q̄ potest inesse vt nō insit. ⁊ licet in primo hoīe non esset defectus actualis. erat tm̄ in eo defectibilitas. ⁊ si ex se nō haberet defectum. in defectum tamen precipitari poterat per suum aduersarium. Ad illud qō obiicitur q⁹ angelus nō depurat 15
ad custodiam alterius angeli. dom. q⁹ et si angel⁹ possit alteri angelo p̄sidē. tamen proprie non dicit ipm custodire. nam ille solus indiget custodia qui pōt impugnari. ⁊ p custodiam superare. vel ab q̄ custodia perdere. ⁊ ille sol⁹ dz custodire qui non potest expugnari nec perdere. ⁊ hinc ē q⁹ angelus potest deputari ad custodiam homis instituti ⁊ non alteri⁹ angeli. nam angeli simul conditi sunt. ⁊ simul etiam q̄ beatificantur beatificati sunt. ⁊ simul etiam q̄ peccauerūt irrecuperabiliter lapsi sunt. ⁊ tō angelus nō pōt deputari ad custodiā alteri⁹ angeli. q⁹ bonus post confirmatiōem nō indiget. malo post obstinatiōem nō ꝓdest. ante vero confirmationē ⁊ obstinationē nō erat q̄ posset defendere. nec erat qui posset impugnare. cuz omnes essent equaliter vertibiles. In homine vero viatore secus est. Nā homo erat in statu vertibilitatis ⁊ pugne in quo poterat amittere vel lucrari. angelus in statu beatitudinis erat in quo non poterat commoueri. Ad illud quod obiicitur q⁹ menti humane que non est per peccatū corrupta solus deus debet p̄fici. dicendū q⁹ verum est de ea ꝓlatione que habet oppositam seruitutem. sic em̄ homo conditus soli deo dicebatur esse subiectus. ⁊ soli⁹ dei erat seruus non alterius. De ꝓlatione vero que attenditur secundū excellentiam status. ⁊ secundū p̄sidentiam respectu alicuius actus non habet veritatem. sic enim angelus p̄est angelo in quibus nunq̄ fuit peccatum. Ad illud quod obiicitur q⁹ ⁊ si homo tunc habuerit angelum ad custodiaz deputatum. q⁹ nunc vnus homo debet habere multos. dom. q⁹ illō 17
argumentum non cogit. quia effectus angelice custodie dupliciter potest crescere. vl̄ ꝓpter multitudinē custodientium. vel ꝓpter maiorem succursum custodientis. ⁊ ideo licet homo lapsus maiori indigeat officio custodie q̄ instit⁹. tamen quia idem angelus secundum diuersas oportunitates potest magis ⁊ magis succurrere et indigentias releuare. ideo non oportet per augmentationem indigentie in custodito numerum custodum multiplicare.

Questio. III. e

Utrum aliquis angelus deputatus fuerit ad custodiã xpi. Et q̃ sic vr̃ q illud ps. Angelis suis deus mã. de te vt custo. te in oĩbꝫ vijs tuis. g̃ si hoc intelligit de capite sicut glo. exponit ibidẽ. ptz. Itez sup illud Lu. xxij. Ecce apparuit ei angelus dñi confortans cum Beda. in testimonium vtriusq; nature angelus cum cõfortasse z angelus ei ministrasse describit. si g̃ actus confortandi ptiner ad officiũ angeli custodientis. vr̃ cõ. Item vr̃ hoc rõe. q; xps fm naturã bũanã maxime fm statuz passibilitatis minoratꝰ ẽ paulominꝰ ab angelis. g̃ si erat mortalis z passibilis. z etiã minoratꝰ ab angelis. indigebat z cõpetebat vt vr̃ ab angelis psidentibꝫ z immortalibꝫ custodiri. Item ordo vniuersitatis hꝫ exigit vt contra malum sit bonũ. cũ igit xps habuit malũ angelum ad exercitiũ z pugnã sicut legit Math. iiij. q; tẽ pr̃atus est a diabolo. g̃ debuit habere bonũ angeluz ad custodiã Item ad dignitatẽ spectat bũane anime q; committatur taz nobili custodie sicut angelice. g̃ si aĩa xpi fuit nobilissima oĩm. vr̃ q; sibi marie cõpetat custodia angelorꝫ. Itẽ sapiens dñs illud qõ bz carius. facit custodiri diligentius. sz deus carioꝛ̃ hẽbat xp̃m q̃s aliquẽ aliũ. g̃ vr̃ q; si alij nõ deest angelorꝫ custodia. q; nec aĩe xpi q̃ inter oẽs z sup oĩa erat deo carissima. Cõtra. xps ab instanti sue conceptiõis fuit beatus z pfectissime beatꝰ. si ergo beati potiꝰ est custodire q̃s custodiri. vr̃ q; xpo nullo mõ cõpetat custodia ãgelica. Itẽ xps ab instanti sue conceptionis z fm aĩaz z fm corpꝰ fuit diuinitati vnitꝰ. tanta vnione q; maioꝛ nequit intelligi. g̃ si diuina virtus q̃ omnipotentissima ẽ p oĩa ad nutum sue voluntatis ꝓmpta erat. g̃ vr̃ q; nulla indigeret aliena custodia. Itẽ q̃ ab alio custodit ex hoc q; custoditur est quodãmõ illi obnoxiꝰ. g̃ si xps nulli debet esse obnoxius. a nullo angelo debuit custodiri. Itẽ esto q; xps non hẽat angelum ad sui custodiã. q̃ro vtrũ ex hoc incurrat aliq̃ damnũ. vl incomodũ. vel peccatum. vel omittat aliq̃ bonũ. z cuz nullũ hoꝛ sit. nihil
18 tollit a xpo absentia angelice custodie. g̃ nihil adducit psidentia. g̃ si ponit xps ab angelo custodiri. vr̃ q; aliquid circa ipm fiat frustra. qõ ẽ inconueniẽs. Ad. dõ. q; xpo non ẽ dat⁹ angelꝰ ad custodiam. tũ q; xps nõ indigebat. tũ etiã q; non cõpetebat. Non egebat. q; aduersarij eius nec poterat opprimere p violentiã corpꝰ diuinitati vnitũ nec poterat seducere p astutias intellectũ a verbo plenarie illustratũ nec poterat allicere per blanditias affectũ plenitudine gr̃e cõfirmatũ. tõ xpus nõ indigebat angelo bono. nec q̃ztũ ad defensionẽ coꝛpis. nec q̃ztũ ad eruditionẽ rõnis. nec q̃ztũ ad incitationem affectiõis. Nõ solũ aũt nõ indigebat angelica custodia. sz nec etiã ei cõpetebat. Custodia ẽm in custodiente respectu custoditi dicit psidẽtiã quãdã. z q; angeli xpo dño suberant nõ perant. tõ nec aliq̃d officiuz psidentie ipis angelis respectu xpi cõmitti debebat. z preterea nullus angelus debuit deputari ad custodiendũ
19 xp̃m. sz angelorꝫ multitudo debuit deputari ad eius ministerium. Ad illud qõ obr̃ in ꝯrariũ de pr̃. Angelis suis deꝰ mã. de te zc. dõ. q; illud intelligit de capite rõne membroꝫ. vñ sicut dicit Augꝰ. dyabolꝰ male exposuit siue intellexit dũ capiti attribuit rõe sui qõ scriptura attribuit ei rõne membroꝫ.
20 Ad illud qõ obr̃ q; angelus cũ cõfortabat. dõ. q; angelꝰ nõ cõfortabat cũ confortatione prãtiua. sicut ꝯfortat illos q̃s custodit. sz solum ministeriali. sicut ꝯfortat armiger strenuũ militez
21 Ad illud qõ obr̃ q; xps ẽ ab angelis minoratꝰ. dõ. q; et si minoratꝰ dicat rõne passibilitatis. nunq̃z tñ sic mio ratuz ẽ vt aliquis angelus auderet ei psidere. cum ita benelit adorandus xps in cruce z in sua infirmitate. sicut etiã cum in sua apparebat virtute. Ad illud qõ ob
22 ijcit q; habuit malum angelũ ad exercitiũ. dõ. q; illõ exercitiũ solũ fuit exterꝰ non interꝰ. nec fuit ad ipꝰ probationẽ. sz etiã poti⁹ ad nostrã instructiõez z ad aduersarij cõfutatiõez. ex q̃ xpi dignitas nõ minuebat sz manifestabat. sz nõ sic ẽ in officio custodiendi. nã si angelꝰ ad ei⁹ custodiã deputaret. potiꝰ cẽt defectibilitatẽ q̃z onsio q̃z virtutis z dignitatis manifestatio. vel etiã aliquꝰ instructio. Ad illud qõ obr̃ q; dignitatis ẽ hr̃e custodiã
23 angelicã. dõ. q; q̃dã sunt dignitatis simplr. q̃dam vo sic sunt dignitatis vt etiã annexũ hẽant aliquid indignitatis siue infirmitatis. custodiri aũt ab angelo ita dicit dignitatẽ in aĩa respectu illarũ creaturarũ q̃ committuntur angelice custodie. vt tñ dicat imperfectionez respectu beatoꝛ q̃ aliena custodia nunq̃z egent. Et q; aĩe xpi nõ ẽ attribuendũ aliq̃d qõ deroget ei⁹ beatitudini. z tõ siab angelo custodiri aliq̃ mõ dicat dignitatez. nõ tñ xpo dz attribui. q; simul cũ hꝫ in custodito quãdã
24 importat defectibilitatẽ. Ad illud qõ obr̃ q; id qõ carius est melꝰ custodit. dõ. q; verũ ẽ q̃n illud qõ magz est carũ ita indiget custodia sicut illõ qõ minus. sic aũt non ẽ in xpo posito. Nã xpi aĩa nõ sic indigebat custodiri q̃ peccare non poterat. Vel aliter põt dici q; deꝰ diligentius custodit aĩaz xpi q̃s aĩaz alicuiꝰ alteriꝰ hoĩs. plus eñ facit p seipm. q̃s vlli alij aĩe faciat p se z p angelum.

Consequenter de scõo articulo. s. de annexis angelice custodie q̃runt tria. Primo q̃rit vtrum angelus ꝓter nostrã obstinatiõez subtrahat custodie beneficiũ. Secõo q̃rit vtrũ ex nra brificatiõe accrescat ei nouũ gaudiũ. Tertio q̃rit vtrũ angelus custodiens in dãnatiõe custodiri incurrat aliq̃d detrimẽtum.

Questio. I. d

Circa quã sic pceditur z oñditur q; angelꝰ subtrahat ab homine custodie bñficiũ ꝓter obstinatiõez. p illõ hiere. li. curauimꝰ babylonẽ z nõ ẽ curata. derelinqm⁹ eã zc. ibi glo. Medici sunt angeli. q̃s a nobis repellim⁹. dũ eoꝛ ꝯsilio nõ acq̃escim⁹. Itẽ p altã glo. oñdit illõ idẽ ibidẽ. Cave nequãdo relinquat te medicus. si eñ relinq̃rit. patz q; absc̃essio medici dãnatio tua sit. ergo angelus hominẽ quẽ custodit aliq̃n derelinquit. sz hꝫ nõ ẽ nisi q̃n obfirmat faciẽ suã p obstinationẽ g̃ zc. Item Dam. dicit q; añ xps carebit angeloꝛ psidio. sz hꝫ nõ est nisi q; ipe erit obstinatꝰ in malo. g̃ vr̃ q; psidiũ custodie obstinantis subtrahatur ab angelis. Item angelꝰ neminẽ inuitũ põt cõpellere ad bonũ. sz obstinatꝰ factus est inuitus ad bonũ. g̃ frustra circa ipm laborat angelꝰ g̃ si stultꝰ ẽ q̃ aliq̃d frustra facit. maxie q̃ hꝫ noverit. vr̃ q; ꝓpr̃ obstiatiõez pdat homo angelicũ psidiũ. Item maioꝛ benignitas z mie deꝰ ẽ q̃s sit ãgelꝰ sz deꝰ ꝓpr̃ peccãtis cõmissionẽ relinq̃t cordis hũane habitaclm. g̃ multo fortius vr̃ q; ꝓpter obstinatiõez angelꝰ subtrahat ministeriuz. Itẽ ꝓpr̃ rebellionẽ z obstinationẽ excõicat q̃s z ejicit extra cetum fidelũ. z subtrahit ei oronũ ecclesiasticaꝛ bñficiũ. g̃ si tantꝰ zelatoꝛ iusticie vl maioꝛ est angelus q̃s sit ecclesie platꝰ. z platꝰ rebelli z obstinato subtrahit bñficiũ cõionis z oratiõis. vr̃ q; multo fortiꝰ angelus subtrahat psidiũ custoditiõis. Itẽ grauius peccat ille cui suggerunt bona z facit mala. q̃s q̃ facit mala sine aliq̃ exhortatiõe bonoꝛ. z hꝫ ꝓpr̃ contẽptũ. g̃ obstinatus in malo grauius peccat q̃s q̃n contempta exhortatiõe angelica psistit in malitia. q̃s si esset omnino abandelo derelictus. g̃ si angelꝰ bonus nõ debet aliquid facere quod ỹgat in malum eius quem custodit. videt q;

er q̄ est obstinatus nō debeat eū amplⁱ custodire. Cō
tra parat⁹ ē bonus angelus ad cōseruandū in bono
q̄ sit malus angelus ad p̄cipitandū in malū. ſz malus
angelus quātūcūq; hō sit bonus vsq; ad mort̄ nō desi/
nit ip̄m infestare. g̃ vī q̄ nec bonus. quantūcūq; malū
vsq; ad mort̄ desinat custodire. Maior p̄positio ma
nifesta ē. Minor p̄bat p̄ illō qō dr̄ in glo. thob. vj. sup
illud. apprehende brachiū eius. Diabolⁱ vsq; ad crucē
secutus est x̄pm. Itez quanto aliquis peior ē. tanto est
p⁹nior ad malum. t q̄nto p⁹nior ad malū tanto magʒ
indiget retrahente. g̃ si angelus deputat⁹ ad custodiaz
ad hoc ordinatur vt retrahat a malo. vī q̄ non debeat
subtrahi obstinato. Item de nemine desperandū ē dū
est in via. g̃ q̄ntumcūq; q̄s sit obstinatus nō est despe/
randū de eo. g̃ si medicus non relinquit egrotū nisi il/
luz de quo desperat. vī q̄ angelus nullū relinquat q̄tū
cunq; obstinat⁹. Item in egritudine corporali sic ē q̄
q̄uis aliqua egritudo sit incurabilis. tñ si potest intē
di peritule ē habere consiliū medici. si g̃ null⁹ est adeo
obstinatus in hac vita quin possit in eo malicia intēn
di. vī q̄ cuilibet competat custodia angeli. si g̃ angelus
non subtrahit custodiā ab eo q̄ est idone⁹ custodiri. vī
q̄ nullus q̄tūcūq; obstinatus beneficio angelice custo
25 die q̄di est in via debeat destitui. R⁹. ad p̄dictorū
intelligentiā notandū ē q̄ coīter tenet̄ a doctoribus sacre
scripture. q̄ angelus nō omnino relinquit obstinatos
q̄diu sunt viatores nec tñ adeo diligenʒ custodit sicut
custodit bonos. aut medio criter malos. ī cōiter dicit
q̄ quodāmō deserit. t quodāmō custodit. Explicatio
aūt h⁹ p̄t diuersimode fieri. Nā aliquē custodiri ab an
gelo hoc potest dupliciter intelligi. vel fm habitū. vel
fm actū. voluerūt g̃ aliq; dicere q̄ angelus obstinatū
fm actū custodiendi relinquit. p eo q̄ ipe custodiēti an
gelo non obedit. immo contra eⁱ⁹ monita faciem obfir
mauit. q̄tū vo ad habitū ñ deserit. q̄ sp̄ p̄mpt⁹ ē ei sub
uenire. si q̄mō ip̄m ad viā vitaʒ videat inclinari. t hic
quidē mod⁹ dicendi nō sufficit q̄. null⁹ est adeo malⁱ⁹ t
uersus dn̄ angelus bon⁹ possit ei aliq̄d bñficiū custo
diēdi largiri. g̃ si sp̄ est ei p̄mpt⁹ facere bonū. vī q̄ nū
quā subtrahat omnē actū. Et ī scōs mod⁹ dicendi est
q̄ dupler est custodie angelice actus. vn⁹ respectu cor/
poris. alter respectu spūs. Un⁹ ꝯsistit in repulsiōe ho
stis ne opp̄imat corpora. alter in arcendo ip̄m ne puer/
tat aīas. Primi act⁹ efficacia est in angelo. secūdi vero
nō solum est in angelo. ſz etiā in nobis. Quantū ad pri
mū actū bon⁹ angelus hominē vsq; ad mort̄ nō dere/
linquit. q̄ non potit ip̄m a demone opp̄imi vel occidi.
nisi quando aliter exigit fieri ſnīa diuini iudicij. Quā
tū vero ad scōm actū. q̄ actus illⁱ⁹ efficacia nō tm̄ ē in
angelo ſz etiaz in nobis. subtrahit custodie bñficiū ab
bis circa quos videt se frustrā exerceri. vtpote ab exce
catis t obstinatis. q̄ nec recipiunt instructionē nec ex/
hortationem. Sz cum custodia magis respiciat aiam
q̄ corp⁹ adhuc nō videt omnino p̄babile q̄ angel⁹ om
26 nem actū custodie subtrahit respectu aīe. Et ideo ē ad
huc tertius mod⁹ dicendi. p̄babilior p̄dictis q̄ effectus
angelice custodie. t est respectu boni. t respectu mali.
Respectu boni cōseruandi. vl' acq̄rendi. vel augendi.
Respectu vero mali deserendi vel euitandi. vel minu
endi. Bon⁹ igit̄ angelus obstinatos nō deserit q̄tū ad
actum custodie q̄ respicit malū. q̄ sp̄ retrahit hominez
ne labatur in peius. t hoc oñdunt rōnes p̄dicte secūdo
inducte. t concedende sunt. Quātū vero ad actū q̄ re/
spicit bonum obstinatos deserit. t antix̄pm non custo/
dit. t sic intelligunt tres auctes ad illaz p̄tem inducte.
Una q̄ dicit q̄ angeli nos relinquunt t nos eos repel/
lim⁹. Alia q̄ dicit q̄ absc̄essio angeli est damnatio infir
mi. Et tertia Dam̄. q̄ dicit q̄ antix̄ps carebit angelorū
p̄sidio. In omnib⁹ em̄ his intelligit angel⁹ recedere.
vel abesse. non q̄. nō defendat ab aduersario. vel nō re/
trahat a malo. ſz q̄. non conseruat in bono. nec p̄ducit
ad bonum. t p̄ hoc p⁹ rō sequens. Nō em̄ p̄bat q̄ ange
lus simplicit̄ derelinquit obstinatū. ſz solū q̄tū ad effe
ctum custodie q̄ est in exhortando t p̄mouendo ad bo/
nū. Ad illud qō obī q̄ de⁹ deserit habitaculuz cordis 27
p̄pter peccatum. dōm q̄ nō est ſimile q̄. p̄tm̄ priuat
gratie habituz p̄ quem disponit anima vt homo sit dei
habitaculum. t ideo efficit cor hominis ineptum ad hoc
q̄ in ipso habitet deus. Habitatio em̄ dei in eo in q̄ ha
bitat req̄rit dignitatem. Custodia vero angelica a cu/
stodito non exigit dignitatē. ſz potius respicit indigē/
tiam t necessitatem. Ad illud qō obī q̄ ecclesia sub/ 28
trahit orationis beneficium ab eis quos excoīcat. dōz
q̄ hoc facit ad ipsorū confusionē t correctionē sicut p⁹. ī.
cū agitur de excoīcatione. nunq̄ tñ subtrahit omnino
orationū beneficiuz. Sic t in p̄posito intelligendū ē q̄
angel⁹ iusto dei iudicio nō compellit hominē q̄ ambu
let in inuijs. t abominationib⁹. t ignominie passioni/
bus. fm ip̄orū cordis sui. nūq̄ tñ sic deserit q̄n aliq̄ mō
a malo retardet licet nō omnino impediat. Ad illud 29
vero qō obī q̄ ex hoc p̄tm̄ hois aggrauat. dōz q̄ sicut
p̄cor ex dei mia t patientia thesaurizat sibi ira. t cōuer
tit miaz dei ad cumulū reat⁹ sui. t hoc nō est a deo. sed ab
ipso peccatore. dei tñ iudicio p̄mittente. sic in p̄posito
intelligendū ē se hre. Pōt tñ dici q̄ nunq̄ sic conuertit
p̄cor in malū. q̄n melius sit sibi custodiri q̄ deseri. q̄ et
si cōtēpt⁹ aggrauat peccant̄ reatū. tñ frequētatio pec
catorū quā homo incurreret si angel⁹ desereret. aggra/
uaret multo fortⁱ⁹ q̄ contempt⁹. Credendū ē em̄ q̄ mul
tis modis angeli q̄ nos custodiūt. t studeant p̄moue/
re ad bonū. t studeant retrahere a malo. q̄uis hoc nō pci
piat beberudo spūs nr̄i. p̄ quō multi supbiūt multi sūt
ingrati. t frequenter sibi attribuūt qō est ex bñficio an
gelico. t ex hoc minus efficiunt digni vt ab angelis ad
iuuent. t p̄ter hoc putile ē effect⁹ angelice custodie nosse
t intelligere. Consuerūt aūt a mḡris effect⁹ xij. assigna 30
ri q̄ eliciunt ex scripturis. Primⁱ⁹ ē p delictis increpa/
re. Judic. ij. Ascendit angelus dn̄i ad galgala ad locū
flentiū t ait. Eduri vos de terra egypti. t p⁹. non audi
stis vocem meā. Scōs ē a vinculis petr̄i absoluere.
Act̄. xij. Angel⁹ astitit. t p⁹. ceciderūt catene de ma
nibus eⁱ⁹ h⁹ tñ intelligendū ē dispositiue. Tertⁱ⁹ ē impe/
dientis ad bonū auferre qō sigtur Exo. xij. vbi angel⁹
p̄cussit primogenita egypti. Quartⁱ⁹ ē demones arcere
thob. vltio demoniū ab vroze mea cōpescuit die thob.
de raphaele. Quintⁱ⁹ ē docere. Dañ. ix. Nunc egressus
sum vt docerē te. t intelligeres. Sextⁱ⁹ ē secreta reuelare
Ben̄. xviij. tres angeli mysterium trinitatis et vnita/
tis exp̄resserūt. t ibidē sedē. Num celare possuz abrahā
&c. Septimⁱ⁹ ē ꝯsolari. thob. vj. fortis aīo esto. ī primo
est vt a deo curreris &c. Octauⁱ⁹ est in via dei ꝯfortare.
iij. Reg. xix. surge. comede. grandis em̄ tibi restat via
Nonⁱ⁹ ē in via deducere. ꝯducere. Thob. v. ego ducā
t reducā eum &c. Decimⁱ⁹ ē hostes deiicere. Ysa. xxxvij.
egressus angel⁹ dn̄i p̄cussit in castris assiriorū &c. Un/
decimⁱ⁹ ē p̄tationes mitigare. t hic signat̄ gen̄. xxxij. vbi
iacob luctat⁹ ē cū angelo. vbi benedictione accepta cō/
fortat⁹ ē p⁹ luctā. t emarcuit neruus femoris eⁱ⁹. Duo/

decimus ē orare ⁊ oīones deferre. Thob. vlt. qñ ora/bas cū lachrymis ego obtuli. ⁊c. Hi oēs sunt effect⁹ cu stodie angeli. et quib⁹ oīb⁹ tam deo q̄ angelis debem⁹ esse obnoxij ⁊ grati.

Questio. II e

Utrū er beatificatione custoditi angelo custodiēti am plificet gaudiū. Et q̄ sic vī. Luc. xv. gaudiū ē angelis dei sup vno peccatore pnīam agente. q̄ supra. dcit. iu/stis. Et h̄ tertio pt̄z q̄ er cōuersione pc̄oris. angel' dei accrescit gaudiū. g̃ multo fortius de beatificatione eius dem. Itē angelus in ministrādo boī aliq̄d merek. sz nō merek illud qō hz. sicut ꝓbat̄ ē supra. g̃ merek hñdum sed qō retribuik p̄ merito h̄ est gaudiū. g̃ merek maius gaudiū. Itē angelus habet pfectā charitatē. g̃ diligit pximū sicut seipm. sed vbi ē par dilectio de pari bono ē par gaudiū. si ergo angelus diligit illū quē custodit sicut seipm. tm̄ gaudet de eius saluatiōe q̄ntū de sua. er go vī ei⁹ gaudium duplicari. Itē vbicūq̄ ē desideriū cōpletio. ibi ē gaudiū ⁊ delectatio. ergo vbi de nouo cō pletur aliq̄ō desideriū. de nouo accrescit gaudiū. sz an gelus desiderat illā quē custodit saluari. ergo cū salua tur n̄ cesse est ipm gaudere de ei⁹ salute. sed pr̄ius de h̄ nō gaudebat. quia nō erat. ergo vī q̄ nouū gaudiū si/bi accrescat. Itē angelis custodiētib⁹ boīes crescere pōt cognitio sicut ꝓbat in ītra mgr̄. sed qua rōne crescit cognitio. eadē rōne ⁊ dilectio. ⁊ dilectio. ergo gaudi/um ⁊ delectatio. Itē in eo qui ordinate gaudet. sicut crescit materia gaudendi. ita crescit ⁊ gaudiū. sed in su perna hierl̄m creuit ⁊ crescit materia gaudij er christo⁊ eius mēbris q̄bus ministrāt angeli beati. ergo vī. q̄ in illis crescat gaudiū. Q̄ aūt materia gaudij creuit. pt̄z. tum ꝓpter xpi exaltationē. tū ꝓpter ruine angelice re/parationē. tū ꝓpter boīs p̄diti reinuentionē. q̄ oīa affe ctui ordinato sunt materia gaudij. maxime affectui an/gelico cū sit maxime ordinat⁹. Sz ⁊ tra. Beatitudo est stat⁹ oīm bonorū ⁊gregatiōe pfectus. sed vbi ē stat⁹ p/fectus ibi nō est pfectus. ergo si in angelis btūs est per fectū ⁊ plenū gaudiū. ergo nō videk q̄ er aliquo suscipi ant incrementū. Itē gaudiū est de essentia btūdis sicut ⁊ charitas. ergo si pōt in eis crescere gaudiū. pōt in eis charitatis habit⁹ crescere. sed si charitas potest crescere. pōt in eis alterari. ⁊ pōt in eis amitti. Itez bonū creatū compatū ad increatū ē sicut punct⁹ ad li/neam. ergo si angelus btūs gaudet de vnoquoq̄ sicut gaudendū est. improportionabiliter plus gaudet ō deo q̄ gaudeat de aliquo creato. ergo sicut p̄ctus aduenti ens lineę nō auget lineā. sicut creatura cū creatore non ē maior gaudēdi materia. q̄ ipa creatrix essentia p scip sam. ergo cū angelus gaudeat de ipa bitate eterna. p/pter aliq̄ō creatū nō vī q̄ gaudiū in eo crescat. Itē si crescit gaudiū in angelo ꝓpter btūdinē eius quē cu stodit. ⁊ ille qui custodit pōt impedire suā btūdinem ergo pōt impedire gaudiū angelici pfectionē. q̄ si h̄ est falsum. cū sit cōtra rōnē ꝓpe btūdinis. ergo ⁊ pmum.

31 Rn̄. dōm. q̄ gaudiū in angelo crescere. pōt intelligi du plicit. vel extensiue. vel intensiue. Extensiue dicit cre/scere q̄n ad̄s de pluribus gaudet. Intensiue ꝛo q̄n affect⁹ eius de aliquo copiosius gaudet. Si ergo intelligam⁹ de incremento gaudij sm̄ pmū modū. sic absq̄ dubio ve rū est. ⁊ doctores cōiter hoc sentiunt. q̄ ipis beatis an/gelis accrescit gaudiū. q̄ de plib⁹ gaudēt sm̄ q̄ plures saluant. Si aūt loquamur de cremēto gaudij q̄tuz ad modū secūdū. s. q̄tū ad intensionē. sic distinguendū est

32 Nā gaudiū dupler ē. Est em̄ gaudiū in q̄ cōsistit pmiū subale. ⁊ h̄ ē gaudiū de bono increato qō hz angel⁹ de deo ⁊ in deo. Est iterū gaudiū in q̄ cōsistit pmiū accidē/tale. ⁊ h̄ ē gaudiū qō hz angel⁹ de bono creato. siue p/pio siue alieno. Fuerūt igit̄ q̄ dixerūt q̄ in angelis bea tis crescit vtrūq̄ gaudiū intēsiue. q̄ nōdū sunt pfecte beati. q̄uis beati cōfirmati. de quorū opinione vī fuis se mgr̄. Sz q̄ h̄ nō vī ꝓbabile. sicut supra improbatuz fuit di. v. vbi agit̄ de conuersiōe angelorū. ideo fuerūt q̄ dixerūt q̄ neutrū gaudiū in eis crescit intensiue. sed so lum extensiue. sicut charitas cor̄ nō est maior q̄ fuit ab initio. q̄uis plures nūc diligāt q̄ tūc. Sed quia illud nō vī adhuc multū ꝓbabile q̄ angelis accrescat mate/ria q̄n aliq̄ mō intrendak ⁊ gaudiū. Jō ē tertius mod⁹ dicēdi q̄ angelis nullo modo accrescit gaudiū in quo cōsistit pmiū ēntiale. q̄ q̄tū ad illud pfecte bti sunt. sz gaudiū in q̄ cōsistit pmiū accidētale accrescere pōt. nō solū extensiue vel̄ etiā intensiue. ⁊ rōne boni ꝓpij. ⁊ ra tione cōiuncti. q̄ ministrādo aliis. bona opa facit. in quib⁹ pmiū accidentale merenk. ⁊ etiā p̄ciues. suos ad beatitudinē pducit. sup q̄bus absq̄ dubio gaudēt ⁊ con/gratulank. ⁊ hec positio tertia vī esse ꝓbabilior. Et fm hāc pt̄z rnsio ad ꝓtes oppositas. Nā rōnes oñdentes q̄ er nō a beatificatione angelis accrescat gaudiū. con/cludunt solū de gaudio accidētali. quod ē circa bonum in q̄ tm̄ nō p̄sistit ēntialis pmiū augmentatio. Rōnes vo ad oppositū. pcedunt siue p̄cludūt de gaudio subali rōne cui⁹ ē angelus pfecte btūs. ⁊ q̄ rndet quātitati ha bitus. ⁊ q̄ ē bonū increatū. ⁊ h̄ q̄dē nō crescit in eo sicut ille rōnes oñdunt. Ultima vo rō nō p̄cludit q̄ bō pos/sit gaudiū angelicū impedire. q̄ sicut tā melⁱ patebit. sicut angelus cōgratulak de boīm salute. vt tm̄ non tri/steturde damnatione. ita nīe salutis impedimentum nullū in angelico gaudio vel pmio ponit defectū. nul/lum tm̄ inconueniēs ē vī si p̄ccdak q̄ impediri possit ipi⁹ āgeli aliq̄ō accūtale gaudiū. sz illō melⁱ declarabit p sequēs ꝓblema. Questio III f

Utr̄ er dānatiōe custoditi incurrat angel⁹ aliq̄ō detri mentū. Et q̄ sic vī. iū. Reg. xx. scribit. custodi virum istū. q̄ si lapsus fuerit. erit aīa tua ꝓ aīa illi⁹. et q̄ colli/git q̄ dñs eo pacto cōmittit ad custodiendū. q̄ si custo ditus amittit. de manu custodis reqrak. Si ergo bō q ditur. vī q̄ angel⁹ ipm̄ custodiens incurrat salut̄ fue riculū. ⁊ h̄ videk dicere Orig. sup illud Nu. xxv. initi ati sunt beel. glo. Presert angel⁹ bon⁹ q̄ p delict⁹ culpa tur. ⁊ p bñ gestis laudatur. Itē Esa. xxxiij. Angeli pa cis amare flebūt. cōstat aūt q̄ nō flebūt nisi ꝓpter mise riam ⁊ dānationē boīm. ergo si illis maxime cōpatiun tur quos custodiūt. videk q̄ de dānatiōe eorū incurrāt gemitū ⁊ planctū. ⁊ ita aliq̄ō gaudij detrimētū. Itē si oppositū est cū oppositi. ⁊ ꝓpositū ꝓpositi. sed salua tio boīm custoditorū generat in angelis custodiētibus gaudiū ⁊ cōgratulationē. ergo dānatio generabit ge/mitū ⁊ cōpassionē. Itē sicut cōpletio desiderij delectat aiam. ita frustratio cōtristat. sz angel⁹ q̄ cupit saluari eū quē custodit. gaudet cū ille saluak. q̄ desiderium eius implek. ergo cū er ei⁹ dānatiōe frustret. videtur. ⁊c.

Itē pena arrūsemp̄ crescit ꝓp̄ multitudinē eorū q̄s p errorē suū trahit ad dānatiōez. ergo p oppositū er no/stra saluatiōe crescit āgelorū pmiū nos custodientium si ergo nos dānamur. cū ipsi gloriari debeāt in nobis siue de nob. videk q̄ partank gloriē detrimentū. Itē angeli mali gaudēt dū p̄nt boiem ptrahere ad supplicia ⁊ h̄ ē q̄ boīes oditū q̄s exercitāt ⁊ tēptāt. ergo si boni angeli diligūt illos quos custodiūt. videk q̄ doleāt ꝓ oppositū. Cōtra. Bon⁹ āgel⁹ ē btūs. sz btūs ē cui ad nu tū cūcta succedūt. ei aūt q̄ bmōi ē nō pōt aliq̄d accidere

detrimentū·g vī qō ex damnatione eoz ḋs custodiunt nullū detrimentū incurrūt· Item angel⁹ bon⁹ voluntatē suā diuine voluntati cōformat·g si de⁹ nō vult salua re nisi predestinatos·vī q nec angel⁹ bon⁹·g si nullus p̄destinat⁹ dānak·null⁹ dānak quē angel⁹ bon⁹ dāna/ri nō velit·g vī q ex nulli⁹ dānatione tristek· Item do/lor tristicia nō ē sine pena·t pena nō ē sine culpa p̄ce/uia·ſz in bris angelis nūq̄ fuit culpa·g nec fuit nec cē potest tristicia· Item angelus nō magˢ merek in mīstran do bono q̄ malo cū ex voluntate eq̄lik dona minist̄ret· vtriq̄·g si remuneratio pensak p̄m meritū·nō min⁹ re/munerak angel⁹ cū custodit p̄scitū q̄ cū custodit p̄de stinatū·g videk q ex illi⁹ dānatione nullū incurrat an gelus detrimentū· Juxta hoc querik vtrū angel⁹ velit illū quē custodit saluari·cū reuelatū ē sibi ipm eē p̄scitū Si nō vult ipm saluari·g vī eum custodire inuite·Si vult·g vī q voluntas ei⁹ voluntati diuine nō ꝯforme tur nec q̄ etiā impleak· Item cū custodit p̄scitū·q̄ro qō p̄ mū ei ex hoc reddit·Subale nō·cōstat· Accidētale nō vt vī·q̄ illud ꝯsistit circa saluationē eoz ḋs custodiūt sicut pz in p̄mio aureole qō bñt p̄dicatores·Rᵒ·ad p̄di ctoz intelligentiā ē notandū q circa hoc diuersimode senserūt diuersi· Quidā em̄ dicere voluerūt q āgeli bn̄ ex damnatiōe eoz ḋs custodiūt t si nō incurrant detri/mentū glorie·cōcipiūt tm̄ gemitū mīe· Quāuis em̄ sint ex sublimitate glie īmortales t impassibiles·nō tm̄ sunt incōpassibiles·t b accipiūt ex quodā ꝟbo Bern̄·d vī hoc dicere·t dicūt ꝟbū Ysaie sup̄ius dictū sic intelligē/dū ē·Sz tm̄ illō nō vī intelligibile·quō aliqs possit cō pati t nō pati·nec illud vī p̄babile q angeli aliq̄ p̄tera rent mīa flectrank ad reprobos cū ipi marime zelent iusti cīā t diuinā gloriā·vtpote d ia sunt cōstituti in p̄fecto statu iusticie·Propk qō dicit Greg·in quadā omel·q ad reprobos nō bñt cōpassionē iustoz aīe· Alit em̄ sic· Justoz aīe t si bonitate nature sue mīaz bñt·tā tm̄ actoris sue iusticie cōiūcte·tanta rectitudine cōstringūk·vt nulla ad reprobos cōpassiōe moueāk·de bris loqk· Et p̄pk b ē alia positio q angeli custodientes ex dānatione eoz ḋs custodiūt nec cōcipiūt gemitū·nec incurrūt ali qō glorie detrimētū· Gemitū nō ꝯcipiūt p̄pk plenitudi nē gaudij·qō adeo p̄fectū ē vt nullo mō suscipiat admi xtionē ꝯrarij·Detrimētū nō patiūk·p̄pk stabilitate bo ni adepti·nihil em̄ bñt qō possint amittere·nec ex pre meriti·nec ex pte p̄mij·cū sint in gloria t in iusticia con firmati· Et q̄m detrimētū dicit amissionē alic⁹ boni ba/biti·iō ex nullo euētu detrimētū aliqō p̄nt pati·t ꝯcedē
34 de sunt rōes q̄ ad b inducūk· Ad illd ꝟo qō obī q dⁿ redret aīaz custodiri de manu custodiēt'·dōm q verū est cū perit p̄pk custodis negligētiā· Et q: in bris ange lis nulla cadit negligētia·iō de manu ipoz null⁹ dānat⁹ redrik· Et p̄terea ꝟbū Orig·qō seqk si simplicik intelli gak ē falsuz·Nullo em̄ mō angeli boni culpabunk·nec in iudiciū adducenk·nisi forte ḋs dicat b debere intelli gi q adducenk in iudiciū·nō ad suā cōdēnationē·ſz ad manifestandū q reprobi ex malicia sua sunt dānati·nō ex suoz custodū negligētia·Vel nisi ḋs intelligat ꝟbuz Orig·vt angeli dicāt ibi plāti·t p hūc modū ꝟbū Ysa· qō subseqk p̄t intelligi vel exponi·vt angeli pacis dicā tur ibi boni plāti·Si tm̄ ḋs intelligit de angel' bris·ſm ꝟitatē amaritudo fletⁿ nō indicat ꝟitatez doloris·ſz ali quā ꝯformitatē indicat in signo vel affectu exteriori·et p̄t illō intelligi dictū p antropoſpaton·sic ōr dⁿ tactus
35 fuisse dolore cordis intrinsecus·Hen̄·vij· Ad illud qō obī q si oppositū ē cā oppositi t·dō q ista maxima ha/bet ī stātiā vbi alterz ī est q nakaz sive p̄ modū nake·sic t illa q opposita nata sunt fieri circa idē·t qm̄ angelus hūs ē susceptibilis gaudij ſz nō tristicie·iō gaudere p̄t de salute q̄ius nō tristek ex dānatiōe· Ad illud qō ob ic̄k q frustratio desiderij cōtristat·dō q tunc desiderū frustrak qū ḋs aliqd appetit in oēz euētū sive absolute t illō ñ euēit·qm̄ ꝟo appetit sub cōditiōe·t illa cōditio nō stat·si illō qd appetit ñ euēit·p̄pē b nō ōr dōsiderū fru/strari·t sic ē in p̄posito·nā āgel⁹ appetit eū quē custodit beatificari·si ipe voluerit fidelik adherere xp̄o·t b nun q̄ fallit ḋn euentat·t q: ille d damnak recedit ab appo/sita cōditiōe·iō in desiderio angeli nullā ponit frustra/tionē dū non ad id puenit qō sibi angelus apetebat· Ad illud qō obī qō ex nr̄a saluatione crescit angelorū p̄miū·dōm q verū est q crescit p̄miū accidentale nō tm̄ sequtur ex hoc q ex defectu salut incurrant angeli detri mentū vel dānū·q: detrimentū vel dānū ē respectu rei iam habite·Si aūt sit respectu rei habende·hoc solum est qm̄ ex impedimēto aliq remanet indigentia t imple ctio in eo d impedit·Sic aūt non est in p̄posito·Quia q̄tumcūq ille d custodit dānet·nihilominus tm̄ ange lus hz suum p̄miū saluū·t q̄tū ad gaudiū qō hz in deo t q̄tum ad gaudium qō habet in seipo sive de bono p/prio·Gaudebit enim de bonis operibus q̄ circa illū fecit quē custodiuit· Et q̄tum etiā ad gaudium qō hz in al/tero·q: cū vn⁹ cadit·alter coronā suā accipit·sic fuit ex positū ī p̄mo li·iō t si ruina angelica ñ repak ex illo quē custodit repak tm̄ ex alio Quāuis g p̄pk culpā illi⁹ ne de eo gaudeat patiak ip̄edimentū t ex tali tropo fortassis dicat Orig·ipm esse culpāduz·nullū tm̄ ex hoc incurrit detrimentū· Ad illud qō obī q angel⁹ malus gaudz de dānatione·g tē·dōm q nō ē sile·Quia sicut nō ē re/pire malū oīno immixtū bono·ē tm̄ repire bonū oīno immixtū malo·sic reprobatio angeloz aliq̄ mō admit tit gaudū licet impurū·ſz p̄fecta bītudo nullus patik secum tormentū vel gemitū· Ex p̄dictis patēt illa duo q̄ vltimo q̄rebank ſcz de voluntate t p̄mio angeloz custo dientū malos· Volunt em̄ malos ḋs nouerūt eē p̄sci/tos voluntate absoluta dānari·q̄tū aūt in se est vellēt eos saluari t ideo nō custodiūt inuite·Quia q̄uis sen tiant se frustra laborare ad p̄ducendū eos ad salutē·tm̄ scīūt se fructuose laborare in hoc q retrahunt ne incur/rant maiorem damnationē· Quadrupler em̄ cōsueuit p̄ncipalis effectus custodiētie assignari circa aīas·vn⁹ est vt p̄ficiat aīa in bonū gratie· Alit⁹ vt non cadat in malum culpe· Tert⁹ est si cadat q postmodū resurgat Quartus ne totiens vel in tantū malū cadat· q̄tēs vl ad q̄tum aduersarius incitat·Posset tm̄ alic dici q nō est angelis reuelatum·d ex eis quos custodiunt salua ri debeant vel damnari·hoc tm̄ non est certum·De p̄/mio vero dōm q sicut duplex est finis artificis·vnus in se·t alter in alio·sicut ptz in rethore cuius finis ē lo qui ornate·t hic finis ē in se·t alter alū p̄suadere·t hic est finis in alio·Sic etiā duplex ē p̄miū angeli accidē/tale·vnum d̄ gaudet de bonis operibus q̄ fecit·aliud quo gaudet de salute eius quē custodiuit· Et quēadmodū artifex si bz finē p̄mū t caret scdo·nihilomin⁹ p̄fecte ōr habere methodū·si ex contingentib⁹ nihil omisit·sic an gel⁹ d fideliter custodiuit eum d ex sua culpa dānak·p̄fe/ctū t bz p̄miū t meritum dū de bonis suis operib⁹ glo/riatur· Gaudium aūt illud qō ē de multiplicatione bo noz operum·non ē p̄miū subale cum non sit de summo bono·ſz accidentale·nec tm̄ ē aureola·q: non omne p̄e miū accītale ē aureola·ſz illō soluz qō bz p̄cellentiam·

Distinctio xij· de corpalis creatē ꝓductiōe ẽptū ad ꝓncipiū materiale· ⁊ hec ꝓductio ōr creatio.

Hec de angelice cōditiōe ⁊c· Supra agit mgr̄ de cōditiōe nature spūalis· in hac scōa ꝑte agit de cōditione corporalis· Et qm̄ creature corpalis duo sūt ꝓncipia vicz materiale ⁊ formale· iō pars ista hz duas In prima agit de ꝓductione corpal' creature ẽptū ad ꝓncipiū materiale· ⁊ hec productio ōr creatio· In secunda agit de ꝓductiōe ipi⁹ ẽptum ad principium formale· ⁊ hec ꝓductio dicitur distinctio· j· di· xij· Gen· j·

Dicta dicēdis cōtinuat· a Hec de angelice nature cōditiōe dicta sufficiant· Nunc supest de alia ẽptū rep creatiōe· ac ꝑcipue de ope sex dier̄ distinctione nōnulla in medium ꝓferre· Lū de⁹ in sapia sua angelicos cōdidit spūs· alia etiā creauit· sic̄ oñdit supradicta scriptura· Gen· q̄ dicit in principio deū creasse celum· i· angelos· ⁊ terram scz materiā quatuor elementorū adhuc confusaz ⁊ informē· q̄ a grecis dicta ē chaos· ⁊ hec fuit ante omnē dic̄· deinde elemēta distinxit deus· ⁊ spēs ꝓprias atq; distinctas singulis rebus fm gen⁹ suū dedit· q̄ si simul vt quibusdā sanctor̄ patrū placuit· scz ꝑ interualla tpor̄ ac sex volumina dierū vt alijs visum est formauit·

Diuersas opiniōes circa ꝓductionem materie corpaliuz explicat· b

Quidā nāq; sanctorū patrū q̄ vba dei atq; archana excellent' scrutati sūt· sup hꝫ quasi aduersa scripsisse vident· Alij q̄dem tradiderūt omnia simul in materia ⁊ forma fuisse creata Qđ Aug· sensisse videt· Alij vero hoc magis ꝓbauerūt ac asseruerūt· vt pria materia rudis atq; informis quatuor elementorū

a Illam confusam materiam quatuor elementorum quam nomine terre vt Aug· ait contra manicheos· ideo appel· ⁊c· Cōtra hoc videtur esse qđ dicit Aug· per terram hoc elementuz terre signari puto cum dicitur In principio creauit deus celum et terram· ergo non videt signar̄ illā materiam informez in sua generalitate· Item si ꝑ terram signatur materia īformis· cum in illa conueniat celum ⁊ terra· videtur ꝙ non bene distinguantur illa duo· Juxta hoc est q̄stio ꝓpter quid illis tribus nominibus illa īformis materia appellatur· s· nomine terre abyssi· aquas cum non magis esset ydō ratione terre ⁊ aq̄ ẽptū ignis vl' aeris· R⁹· dom· ꝙ et si mul̄e sint expositiones b⁹ verbi in principio creauit deus celuz et terram· quatuor tamen sūt principales· ⁊ fm has differēter exponitur nomen terre· Una expositō ꝙ celū ⁊ ter· vnā ⁊ eādē materiā nolant scz materiā īformem omnium corporalium· prout tamen de ipsa debebant fieri duorum corporū genera· scz celestia et elementaria· vt sit sensus· In principio creauit deus celum ⁊ terram· idest materiam ex qua debebat fieri celum ⁊ omnia elementa· ⁊ ista expositio cōfirmatur per subsequentem litteram· Subsequenter enim exprimitur qualiter factum est celum· ⁊ qualiter facta est terra· Alia vero expositio est ab hac expositione valde longinqua· quia nomīe celi vult intelligere naturam spiritualem· nomine terre naturam corporalem vt sit sensus· In principio creauit deus celum ⁊ terram· i· angelicam naturaz ⁊ materiam primam· ⁊ hec expositio confirmatur per literam sequentem· quia in secūdo die productio celū

Aug⁹· Quare illa cōfusa māes vocet terra abyssus aqua

cōmixtiōez atq; ꝓfusionē tenēs creata sit· Postmodū vo ꝓpter alia sex diez ex illa materia rerū corpaliū genera sint formata fm spēs ꝓprias Quā sniam Greg· Hiero· Beda alij plures q̄ cōmēdant ac ꝓferūt· Que etiā scripture geneseos· vñ prima hui⁹ rei ad nos manauit cognitio· magis ꝙgruere videtur·

Alterā ex illis opiniōib⁹ eligit ⁊ explanat quō ꝓ interualla temporis res corporales condite sunt· c

Scōm hāc itaq; traditionē· ordinē atq; modū creationis formationisq; rep inspiciam⁹· Sicut supra memoratū ē· In principio cre· de· ce· i· angelicā naturā sed adhuc informē vt quibusdā placet· Et terrā· i· illā cō fusaz materiā q̄tuor elementorū quā noīe terre vt Augu· ait cōtra manicheos· iō appellauit moyses· q⁹ terra inuisibilis omnia elementa minē ẽ speciosa· ⁊ illa inanis erat ⁊ incōposita ꝓp' oim elementor̄ cōmixtionē· Eādē etiā vocat abyssum dicens· Et tenebre erant sup faciē abyssi· ⁊c· q⁹ ꝓfusa erat ⁊ cōmixta· spē distincta carēs· Eadē etiā materia īformis dicta est aq̄ sup quā ferebat spūs dñi· sicut supfert fabricādis reb⁹ voluntas artifi

li corpoꝛei exꝓmitur · ꝙ in ꝓncipio ꝛpis si qua fuit ꝓductio celi · non fuit celi coꝛpoꝛalis sed ſpiritua lis · Tertia expoſitio quaſi media inter hꝫ duas · eſt expoſitio Hugo · qui dicit ꝙ terrã intelligi ter renum elementũ · ꝛ ꝙ celum alia tria elementa que ſi militer ſuper terram circũ quaqꝫ in mo dum nebule erant expan/ ſa ꝛ in vna cõ fuſione ꝑmi/ xta · ſiue poti us in vna ꝙ / mittione cõ/ fuſa circumq̃ qꝫ ſuſpenſa · couſqꝫ in al/ tum ꝓtẽde/ batur · quouſ qꝫ nunc ſumi taſ coꝛpoꝛe na ture pertin / git · ꝛ illud vi detur ſimil/ ꝑ litteram ſequentez cõ firmari ·

Quarta ex/ poſitio q̃ cõ/ oꝛ eſt ſm ex/ poſitoꝛes pla nioꝛẽ · ꝙ ꝙ ce/ luz intelliga/ tur celum em pyreum · qõ ẽ angeloꝛuz ha bitaculuz in quo angeli ſẽ creati ꝑ ter ra · n vero ma teriam omni um coꝛpoꝛuz intra ipm cõ/ tentoꝛuz ſiue celeſtium · ſi/ ue terreſtriũ Hec expoſi / tio ſequẽ lit tere ꝑcoꝛdat qua exꝓmit de illa mate / ria facta eſſe coꝛpoꝛa cele/ ſtia ꝛ elemen taria Et ſi tu q̃ras quare il la duo diſti / guit · plana ẽ reſponſio q ꝛ celum empy/ reum · qõ ẽ

b

cis · qꝛ ſubiacebat bone volun/ ti creatoꝛis · qõ formandũ ꝑfici endũqꝫ inchoauerat · q ſic ẽ dñs et ꝏditoꝛ ꝑerat fluitãti ꝛ cõfuſe materie · vt diſtingueret ꝙ ſpẽs varias q̃ vellet ꝛ ſicut vellet · Hec ↄ dicta ẽ aqua · qꝛ oia q̃ in terra naſcũt · ſiue aſalia · ſiue ar boꝛes vl herbe ꝛ ſilua · ab humo re incipiũt formari atqꝫ nutriri His omnib⁹ vocabul̃ vocata ẽ illa ĩformis maſſa · vt res ignoꝛa notis vocabulis inſinuaret̃ impitioꝛib⁹ · ꝛ non vno tm̃ · Nã ſi vno tm̃ ſignificaret̃ vocabulo hoc eſſe putaret̃ qõ ꝓſueuerãt hoies in illo vocabulo ĩtelligeꝛ̃ Sub his ergo noib⁹ ſignifica/ ta eſt materia illa confuſa ꝛ in/ formis q̃ nulla ſpecie cerni ac tractari poterat · i · nominibus viſibiliũ reꝛ q̃ inde future erãt ꝓpter ĩformitatẽ puuioꝛũ q̃ minus idonei ſunt inuiſibilia cõprehẽdere · ꝛ tũc tenebre · id eſt lucis abſentia · b Non em̃ te/ nebre aliqd ſunt ſed ipa luc⁹ ab ſentia · ſicut ſilentiũ nõ aliq̃ res eſt · ſed vbi ſon⁹ nõ ẽ · ſilentiũ di citur · Et nuditas nõ aliq̃ res ẽ · ſed in coꝛpoꝛe vbi tegmentũ nõ ẽ nuditas dicitur · Sicut ꝛ inani tas non ẽ aliqd · ſed inanis dici cit̃ locus eẽ vbi ñ ẽ coꝛp⁹ · ꝛ ina/ nitas ẽ abſentia coꝛpoꝛis ·

Quoddã dubiũ determiat ſcz quo ſenſu tenebre dicantur non eẽ aliqd ꝛ quomõ dicãtur eſſe aliquid · d Attende q ↄ hic Aug · tenebras dicit non eſſe aliquid · cuz alibi tenebre inter creaturas ponã/ tur que benedicunt dñm · Vñ dicitur · Benedicite lux ꝛ tene bre domino · Jdeoqꝫ ſciendum ſit tenebras diuerſis modis ac cipi · ſcz · vel ꝓ lucis abſentia q̃liter ſupꝛa accepit Aug · iuxta quã acceptionẽ non ſunt aliqd vel ꝓ aere obſcurato ſiue ae/ riſ obſcura qualitate · ꝛ ſm hoc aliq̃ res creata ſunt · Jdeo ꝙ di/ cit tenebras tunc fuiſſe ſup fa/ ciem abyſſi · qꝛ nondũ erat lux que ſi eſſet ꝛ ſupeſſet · ꝛ ſupfun/ deretur · ſed nõdũ lucis gratia opus ſuũ deus venuſtauerat · q̃ poſtea in ꝓmo die formata ẽ ·

Determinat q̃liter materia coꝛpoꝛalium ſm opinionẽ pl⁹ ele ctã fuerit ĩformis ꝛ ꝑfuſa · e De q̃ re ꝓmiſſq̃ tractemuſ duo nobis diſcutienda occurrunt · Primũ quare illa materia con fuſa informis dicat̃ · an qꝛ oñii forma caruerit · an ꝓpter ali/ ud · Secundo vbi adeſſe ꝑdie/ rit · ꝛ quantũ in altũ aſcẽderit · Ad illud ergo quod primo po/ ſitum eſt breuiter rñdentes di cimus illam primã materiã nõ ideo dictaz ſoꝛe informẽ · q nul lam omnino formam habuerit qꝛ nõ aliquid coꝛpoꝛeũ tale exi ſtere põt · qõ nullaz habeat foꝛ mã · ſz iõ nõ abſurde informem appellari poſſe dicim⁹ · qꝛ in ꝓfu ſiõe ꝛ ꝑmixtiõe q̃dã ſubſiſtẽs · ſi dũ pulchrã apertãqꝫ ꝛ diſtinctã receperat formã qualẽ mõ cer nim⁹ · Facta eſt ergo illa mate ria in forma ꝓfuſiõis añ formã diſpoſitionis · Jn forma confu/ ſionis ꝓius omnia coꝛpoꝛalia materialiter ſimul et ſemel ſũt creata · poſtmodũ in forma di/ ſpoſitionis ſex diebus ſunt oꝛ/ dinata · Ecce abſolutuz eſt qõ ꝓmo ĩ diſcuſſiõe ꝓpoſitũ fuit · ſ/ q̃re illa maſſa dicat̃ informis ·

ipſa q̃q̃ ea que erꝓpſa futura erant · ꝛ ideo debebat men ſurari tempoꝛe · Et per hoc patet q ſcriptura diſtinxit illa duo valde rationabiliter ꝛ eleganter · cuz in prima conditione diuerſas haberent menſuras · ſm quas adinuicem differrent · ſiue eoꝝ differentie innoteſce/ rent · ꝛ ꝙ hoc pa/ tẽt duo obiecta prima · Ad illõ quod q̃rit quare bis trib⁹ nomi / bus appellata ẽ dõm q et ſi ad hꝫ ſatſ ſufficiẽter re ſpondeat magi/ ſter in littera · pt tamen dici q in ſinuatur ipa ma teria ĩformis iſtꝫ tribus nomini / bus ſub triplici conditione ſe ha bere in compa / ratione ad foꝛ / mam · Jpſa enim materia dat foꝛ/ me fixionem · et propter hoc ap / pellatur nomie terre que inẽ ce / tera elemẽta pl⁹ habet de ſtabili / tate · Jpſa etiam materia a forma recipit ſpecioſi/ tatem et comple tionem · et per ſe eſt quaſi tenebra ꝛ ideo ſignat̃ no mine abyſſi tene broſe · Jpſa quo qꝫ maſſa ad foꝛ/ mam habet apti tudinem et incli nationem · et tra quandam fluxio nem que ſigna / tur nomie aque

b Non enim tenebre aliquid ſunt · Contra 3 Si tenebra ni/ hil eſt · ergo non eſt alicubi · ergo non videtur qõ eſſent ſuper faci em abyſſi · Jtem tenebra nihil di cit niſi negatio / nem preſentie lu cis coꝛpoꝛalis · cuz ergo ab eter/ no eſſet verꝫ dicere ꝙ lux coꝛpoꝛalis non erat · ab eter no eſſet verum dicere ꝙ eſſet tenebra quod falſum eſt · Jtẽ ſi tenebra nihil eſt · ꝛ qõ nihil eſt non poteſt ab alio

diuidi · ergo non potuit tenebra diuidi a luce · cuius cõtrarium habetur in littera Geñ. Item si tenebra nihil est · ꝛ qđ nihil est nõ benedicit dominũ · ergo tenebre nõ benedicunt domino. ℟. dõm ꝙ tenebre semper accipiuntur priuatiue · ꝛ qm̃ priuatio relinquit constantiã alicuius ſbiecti · tenebra semper aliquid presupponit i obliquo nunq̃ enim̃ tenebra nisi sit aliquid qđ tenebretur · Unde ꝙ tenebra non dicit tantũ nõ existentiam lucis sed etiam cuz hoc addit aptitudinez corporis illuminabilis · quia ergo tenebra priuationem dicit · iõ dicitur cẽ facta · quia vero aliqđ ponit i obliquo ideo non est eterna · Si ergo aliqubi dicatur qđ tenebra nihil est hoc dicitur quãtum ad illud qđ dicit tenebraz in recto · sicut dicit eccitas nihil est

Si vero dicat ꝙ tenebre aliqđ sunt · vel ꝙ diuise sunt · vel ꝙ benedicunt dominum · hoc dicit ratione eius circa qđ sunt · ꝛ sic patent obiecta · Sed adhuc posset obijci ꝙ habitus naturaliter precedit priuationem · ergo si tenebra dicit priuationem lumi

Determiat vbi illa materia fuerit locata · f

Nunc supereſt quod secũdo ꝓponebatur explicare vbi scilicz illa materia substiterit · ꝛ quantum in altitudine porrigebat · Ad quod (nihil temere asserentes) dicimus · Qđ illa prima rerum omniũ moles quando creata est · ibidem adesse videtur prodũsse · vbi nũc formata subsistit · Erat q̃ terrenum hoc elementũ in vno loco eodem medio subsidẽs · ceteris in vna cõfusiõe permixtis · eisdemq̃ circumquaq̃ in modo cuiusdam nebule oppressis · ita obuolutuz erat vt apparere non posset qđ fuit · Illa vero tria in vna permixtione confusa · circumquaq̃ suspensa · eousq̃ in altuz porrigebãtur · quousq̃ nunc sumitas corporee nature pertingit Et sicut quibusdam videt · vltra locuz firmamenti extendebatur illa moles · que inferiori pte spissior atz grossior erat In superiori vo rarior atz leuior atq̃ subtilior existebat De q̃ rariori substantia putant quidẽ fuisse aquas que sup firmamẽtũ esse dicuntur · Talis fuit mundi facies in principio · priusq̃ reciperet formam vel dispositionem ·

Anticipando determinat q̃ bus diebus vel in quot ista materia siue mundi facies in ipso primordio fuerit distincta · g

Nunc supereſt vt dispositionem illam qualiter perfecta sit ordine prosequamur · Sex diebus sicut docet scriptura geneſis distinxit deus ꝛ informas redegit proprias cuncta que simil materialiter fecerat · Perfecit q̃ opus suuz die sexto · et sic deinde die septimo requieuit ab omni ope suo idest cessauit nouam creaturam facere · Sex ei diebus · sex rerum genera distinxit · nihilq̃ postea fecit quod in aliquo istorũ non contineatur operatus est tamẽ postea sicut veritas in euangelio ait · Pat me⁹ opat vsq̃ nũc · ꝛ ego operor ·

Cõfirmat quattuor esse modos diuine operationis autori a tate alicuius · b

Quattuor enim modis · vt ait Alcuinus sup Geñ · deus operatur · Primo in verbo oĩa disponendo · Secundo in materia informi quattuor elemẽtorũ de nihilo eam creando · vnde Qui vivit ĩeternũ creauit oĩa simul · Oĩa scz elementa · vl oĩa corpa materialiter sic creauit · Tertio propria sex dierz varias distinxit creaturas · Quarto ex primordialibus seminibus non incognite oriuntur nature · sz note sepi⁹ reformant ne pereant · c Deus operatur primo in verbo omnia disponendo · Contra · omni operatiõi respondet aliqđ effectus q̃ sit dei opat omnia disponendo in verbo · cum operatio ista fuit ab eterno · videtur q̃ multa ꝓduxit ab eterno · Item in sapiente operatore dispositio precedit operationem · ergo cũ deus sit sapiens in omnibus operibus suis · videtur q̃ nulla eius operatio debeat dici dispositio · ℟. dicendum q̃ alcuinus in diget hic pio expositore · Multuz eñ loquitur impropie dum ipsam eternã dispositionem vocat operationez ipse enim exrendit nomẽ operationis ad omnem ꝓductionem · sed quoniam preter generãdo ꝛ producẽdo verbum · omnia in ipo disposuit · ideo largo modo sz impropie ipsuz ab eterno disponẽdo in filio opari dixit ·

Gen·i·

Joh·v·

Ecclesi·xviij·

IN intelligentiam huius partis secundũ duo que magister determinat de informi materia corporalitũ · circa duo hic incidit dubitatio · Primo circa materie informitatem · Scõdo vero circa ei⁹ quantitatẽ · Circa ꝑmũ quecruntur tria · Primo querit vtrũ materia corporalium creata sit in omnimoda possibilitate · Scõdo vtrũ creata sit in ꝓfecta actualitate · Tertio vtrum creata sit sub aliqua formaꝝ diuersitate ·

Questio I a

Circa quã sic ꝓceditur ꝛ oñditur q̃ materia creata sit in oĩmoda possibilitate · ita q̃ nullã habuerit for

mā·primo ꝑ Aug·in li·ita sūbol·qui ait sic· ⁊Primo omniū formaz capacitas de a est·vt ordinatissimo dei munere cetera formarent̄ q̄ formata sunt·ḡ vī q̄ in materia fm q̄ primo condita fuit·fuerit solum formaz capacitas ⁊ nulla forma·Item Aug·in·xij·li·ɔfes·nonne tu dñe vcuisti me·q; paul⁹ q̄ istā forme materiam formares atq; distingueres·non erat aliq̄d·nō color·non figura·non corp⁹·non spūs·cū non oīno nihil erat informitas sine vlla spē·Et p⁹·Illud totū ꝓpe nihil erat·qm̄ adhuc omnino informe erat·tā tm̄ erat q̄ formari poterat·Ex his duobus verbis ꝯpsse colligit q̄ materia corpaliū sub omnimoda informitate ⁊ possibilitate pducta fuerit·Item q̄ illud sit possibile videt·⁊Possibile est p⁹ cē sine posteriori·sz materia prior est omni forma·ḡ possibile fuit eā fieri absq; omni forma·Itez a dictorū condition̄ cōcurrit duplex potentia·scz potentia actiua ⁊ potentia passiua·vl potentia agentis·⁊ potentia materie·sz possibile ē potentiā agentis p̄cedere effectū ⁊ natura ⁊ duratiōe·ḡ possibile ē q̄ possibilitas vel capacitas materie·natura ⁊ duratiōe p̄ceri stat omni forme·Item q̄ illud sit cōgruū vī sic·Si aliquid vnā reple in vniuerso q̄ ɔstitutā ē ex plurib⁹ naturis·⁊ alterā illaz est ꝑ se inuenire·similr ɔtingit ꝑ se inuenire ⁊ reliquā ad hoc q̄ vniuersitas sit cōpleta·sz res mundane q̄ naturā cōponunt ⁊ formant·⁊ est inuenire puram formā in quā nihil est de prāte materie·vpote cū·ḡ erit repire purā materiā in qua nihil erit de actualitate forme sz hoc non fuit nisi in mundi exordio ḡ videt q̄ materia pducta sit sine omniū forma·Itē deus est agens ordinatissimū·ḡ ab extremo in extremū ꝑueniat p medium·sz medium inter oīno nō ens ⁊ ens in actu ē ens oīno in potentia·ergo vī q̄ deus in productione rez prius de non ente fecit ens in potentia q̄z pduxerit aliquā formā· Ad oppositā Aug·in li·de sacra·Credo illā primā materiā non tō dicrā informē fore·q; nullam oīno formā habuerit q; non aliq̄d tale corporeū existere pōt·⁊ hoc ideo magister dicit in lra·Itez Boet⁹ Omne esse ē a forma·sz omne q̄ creat statim p⁹ creatione ē·ḡ vel est forma vel hz formā·si igit materia creata fuit·vel fuit formata·vel habuit formā in sue eductionis principio·sz non fuit forma·ḡ tē·Item phus·Impossibile est materiam separi ab omni forma·sz si materia ꝑ se preexisteret oīne forme posset ab ea separi·ḡ nō fuit creata in carentia omnis forme·Item vnitas·bonitas·veritas·siue modus·spēs ⁊ ordo·sunt in reb⁹ ex pte principiū formalis·sz impossibile ē aliq̄d eē vel pduci in quo non sit vestigiū creatoris·ḡ impossibile ē q̄ aliquid educat carens omni forma· Item si materia illa careret omni forma·ḡ ⁊ omni accidēte·ḡ nec haberet extendi·nec locari·nec eē in motu nec in quiete·sz nihil tale in rez natura potest existere·ḡ materia non posset in sui conditione omni forma carere· Item materia hoc ipsum q̄ est dicitur esse a forma·ergo essentialē hz dependentiam a forma·si ergo impossibile est aliquid separi ab eo q̄ essentialiter sibi inheret·impossibile est
5 naturam p̄ter omnez formā existere· ℟o· Ad predictorum intelligentiam est notandū q̄ dupliciter ē loqui de materia· Aut scōm q̄ existit in natura· Aut fm q̄ consideratur ab anima·Si fm q̄ ɔsiderat ab aīa·sic potest cōsiderari informis·siue ꝑ priuationē forme distincte·siue ꝑ priuationē etiam omnis forme·⁊ sic dicz Aug·xij·ɔfes·essentiā materie intelligere·Nam materia scōm essentiā est informis ꝑ possibilitatem oīmodā ⁊ dum sic ɔsiderat·formaz ipla capacitas siue possibilitas est sibi pro forma· Est iterū loqui de materia fm q̄ habet esse in natura·⁊ sic nunq̄z ē preter locū ⁊ temp⁹ siue preter quietem ⁊ motū·⁊ hoc modo nō solūmō nō cōgruit immo etiā impossibile ē materiā informē existere ꝑ pūationē omnis forme· Et h̄ est q̄d dicit magister ⁊ Aug·de scō vict·⁊ oēs in h̄ tractatores consenserūt q̄ illa materia q̄ primo p⁹ducta ē p creationē·nō fuit in omnimoda possibilitate siue in carentia oīs forme· vñ concedende sunt rōnes ad hanc pte inducte· Ad 6
illud q̄d obīcit q̄ primo facta est omniū capacitas·et similr de eo q̄d dr in·xij·ɔfes·dōm q̄ Aug⁹·loquitur de priozitate nature nō durationis·Scōm em ordinē nature prius ē materia omnimode informis q̄z sit sub aliqua forma·⁊ ita oīmode informis q̄z aliquo mō formata·q; formationē hz aliunde·sz informitatem ⁊ possibilitatem hz ex propria natura·non tamen potest esse prior duratione·⁊Nūq̄z em informitas est nisi ꝑ aliquā formā·nec possibilitas nisi per aliquē actū· Ad illud 7
q̄d obr̄ q̄ prius potest esse sine posteriori·dōm q̄ illud non hz veritatē q̄n prius a posteriori dependet·vel q̄n ad ipm necessariam hz ordinationē·vel etiā q̄n illō q̄d est prius in vna consideratione·posterius est in altera omnibus de causis falsit predicta rō in ꝓposito·Materia em̄ a forma dependet ⁊ ad ipam hz necessariā ordinationem·⁊ q̄uis sit prior ꝑductione siue generatione posterior est tm̄ in completione· Ad illud q̄d obr̄ de potentia agentis ⁊ materie·dōm q̄ non ē sile q; potentia 8
agentis non sic dependet ⁊ completur ꝑ effectum·sicut potentia materie dependet ⁊ complet ꝑ actum· Ad 9
illud q̄d obr̄ q̄ est recipe formā per se·ergo ⁊ materiam dōm q̄ ꝓpositio illa non hz necessitatem sz solum congruitatem· Peccatuz est etiā in assumptione·q; forma illa q̄ cum materia facit compositū nunq̄z sine materia reperit· Cum em̄ dicit deus est pure forma·equiuocatur nomen forme·quia non dicit ibi forma prout est p̄fectio materie·sed forma nominat ibi essentiam que habet esse in omnimoda actualitate ⁊ completione·⁊ nullo modo potest puenire ad alterius cōpositionē· Ad 91
illud q̄d obīcitur de ordine in producendo·dōm q̄ ad hoc q̄ seruetur ordo in productione·nō oportet q̄ quicunq̄z hz ordinem nature habeat ordinē durationis successiue·contra h̄ em̄ innūerabiles sunt instantie·⁊ tō q̄uis ens in potētia simplicr inter ens ⁊ ens actu sit medium·non oportet tamen q̄ duratione sequatur vnū et precedat alterū·

Questio II b

Utrum materia illa producta sit in perfecta actualitate· Et q̄ sic videtur primo per rectum Gen·ij· ⁊Iste sunt generationes celi ⁊ terre in die qua creauit deus celum et terram et omne virgultum agri·⁊tē·ergo in eōdē die producta sunt que prius dicit per dierum numerum fuisse distincta· Item Ecclesiastici·xviij·qui viuit in eternum creauit omnia simul·Si omnia simul sunt creata·ergo corpoalia·⁊ spiritualia·⁊ omnis corpoaliū differentia· Item Job·xl·ecce behemoth quem feci tecum·sed behemoth est angelus primo factus·et homo vltimo die factus·ergo omnia simul facta sunt· Vis auctoritatib⁹ arguit Aug⁹·pro sua opinione in hac pte· Item hoc ꝑm ostenditur ratione ab agente perfecte potentie debet erire effectus fm q̄d magis est manifestatiu⁹ summe potentie·sz maioris potentie est posse simul omnia producere q̄z successiue·ḡ magis est declaratiua diuine potētie ꝑductio materie cū ꝑfecta actualitate forme simul et semel sibi collocate·q̄z postmoduz

er illa successiue educre. si ḡ dꝰ opak fm q̄ eius potē/
tiaz magis decet. vī ꝛc. Item pfecte sapientis est ordi/
nare operari. ergo si confusio repugnat ordinatōi. vi
detur q̄ dꝰ nihil pduxerit cum confusione. cū sit per
fecte sapiens. produxit igit sub ordine. sz ordo p̄supi
ponit distinctionem. ḡ ꝛc. Item perfectus effectus at
testatur perfecte bonitati in efficiente. si ḡ dꝰ est bo/
nitatis pfectissime. videtur q̄ statim cum produxit ma
teriam. debuit ipam formis plene pficere cum ipe hoc
possit. Si tu dicas q̄ hoc non concludit q̄ statī debuit
pficere. sed q̄ ex rōnali causa. ꝛ potuit ꝛ debuit differre
Obīcitur contra hoc. q̄ natura ꝛ ars opatur ēē citius
potest. ꝛ de excellentia virtutis ꝛ bonitatis est q̄ offici/
um suum compleat velocit. si ergo tam natura ēē ars
est imitatrix diuine artis ꝛ virtutis. videt q̄ deus cuz
statim complere potuerit. q̄ nulla temporis mora vel
durationis distulerit. Sed contra primo p̄ter. Beñ.
arguitur vbi dicit. q̄ p ser diez spacium cōpleuit dñs
opus qō inchoauerat. ḡ videtur q̄ nō subito materia
sit ipfecta actualitate producta fm sacre scripture sen/
tentiam. si igitur maior est hui⁹ scripture auctas ēē om
nis humani ingenij psipicacitas vt dicit Aug. magis
standum est huic sententie. ēē omni psuasioni humane
Si dicas q̄ rudibus loquebatur legislator. nec potuit
simul dicere qō simul potuit dꝰ facere. neutra istarū
respōsionū videtur sufficiens. q̄ ꝓpter ruditatez audi/
toris non debet ei dare aliquis occasionem deceptiōis
Moyses aūt bene nouerat q̄ ipi verba eius ad litterā
intelligerent. ḡ scienter docebat eos id vnde possent de
cipi ꝛ errare. Item ēēuis simul non potuit omnia di/
cere. ꝛ opera illa exp̄imere. tamen potuit exp̄imere si/
mul omnia facta esse. Itez Crīs. super Job. omel. xxij.
qō simul extitit p subaz materie. non simul apparuit p
speciem forme. ergo non videt q̄ simul producta sit sub
formis. Ad hoc sunt auctes coīter sanctorū ꝛ doctoꝝ
vt Ambro. Job. Grego. Basilī. Dioni. ꝛ Damā. ꝛ alio
rum plurium tam grecoū ēē latinoꝝ. Item p rationē
videt hoc ip̄m. Quamuis deus posset statim hominez
in beatitudine collocare ꝛ vniuersuz in ea pfectione in
qua erit post iudicium facere. maluit tamen ordinē ser/
uare. non solum in mundi existentia sed etiam in decur
su. q̄ efficactus sic manifestatur eius sapientia. ḡ simi/
liter videt q̄ in primario rerū exitu nō tantūmō seruа/
uerit ordinem quantū ad ipsum esse. sz etiam ēē tum ad
ad ipsum pducere siue facere. ḡ non videt q̄ omnia si/
mul pdurerit. sed successiue. Item diuina potentia nō
tantum manifestatur in productione forme. sz etiam tā
tum ꝛ amplius manifestatur in eductione materie. ma
teria autem fm maiorem sui capacitatem magis decla
rat efficientis potestatem. sz tanto maior est capacitas
in materia. quāto maior est in ea informitas. si ḡ ad ma
nifestationez diuine potentie debuit materia pduci ca
pax fm q̄ erat possibile. videtur q̄ deus debuit eam p/
ducere in tanta informitate in quāta materia posset a/
liquo modo subsistere. ḡ non sub pfecta formarū distin
ctione. Item impossibile est dies materiales simul eē
ergo impossibile ē hoc intelligere q̄ dꝰ simul omnia p
duxerit. ꝛ tñ ea pduxit p vī dies. oportet ergo fm po/
sitionē q̄ ponit omnia esse simul producta senariū illuz
diez intelligere spūaliter. ꝛ ita lucem spiritualem ꝛ no
ctem spūalez. ḡ si hec oīa sīl producta sunt. in primo in/
stanti diuisa ē lux a tenebris. id ē boni angeli a malis. ḡ
nō fuit mora inter creatiōem ꝛ lapsum. qō est supra im
probatū. ꝛ oīsum ē esse contra Aug. Item cum sacra scri
ptura numerat opera. vī. diez. aut ordinat ēē tū ad or
dinē durationis. aut ēē tū ad ordinē nature. aut ēē tū ad
ordinē dignitatis. Si ēē tū ad ordinē dignitatis. cū hō
sit dignissima creaturaz. debuit ei⁹ pductio attribui p/
me diei. Si ēē tū ad ordinē nature. ḡ pductio solis ꝛ lu
ne fuit ante pductionē planetaz ꝛ herbaz. Restat igit
hoc esse dicū ēē tū ad ordinē rp̄is siue durationis. ℟⁹. 11
ad p̄dictorū intelligentiā notandū ē q̄ circa hanc q̄stio
nez diuerse sunt sc̄oz opiniones. Quidā em̄ sancti in
hac qōe magis secuti sunt viā theologicā trahētes rōem
ad ea q̄ sunt fidei. Quidā vero inter quos p̄cipuus fuit
Aug. magis secuti sī viā phīcā q̄ illa ponit q̄ vident ma
gis rōni ꝛsona. vī ꝛ intellectū scripture trahit ad rōis
confirmationē ꝛ attestationē. vī cū videat rōnabil⁹ a
summa potentia omnia produci simul. ꝛ mora rp̄is in/
teriacentis nulli⁹ videat ēē vtilitatis vl necessitatis. po
suit omnia simul ēē pducta. suā positionē confirmans
p aūctes sacre scripture ꝛ exponens illud qō videt sibi
contradicere. vicz de dierū distinctione. oīdens q̄ illi
dies nō fuerūt dies materiales sz port⁹ spūales. q̄ oēs
sīl potuerūt ēē. ꝛ h̄ positio multū fuit rōnabilis. ꝛ valō
subtil. Verūtn̄ q̄ ad hāc positionē vī intellect⁹ scriptu
re distrahi ꝛ securi⁹ ēt magis meritorū intellectū nr̄m
ꝛ rōez oīno scripture supponere. ēē ipaz alīq̄ mō distra
here. Ideo cōiter alī doctores ꝛ q̄ pcesserūt Aug. ꝛ q̄ se
cuti sunt sic intellexerūt ꝛ posuerūt sicut tex⁹ in lra sa/
cre scripture Beñ. sonare vī. Vñ posuerūt oīa materi
alia corpa sīl esse creata in materia. sz p senariū diez ēē 12
distincta in forma. Hāc positionē ꝛ si min⁹ videat rō/
nabil ēē alia. nō tñ ē irrationabile sustinere. Quāuis em̄
rō nō ꝛcipiat h⁹ positionis cōgruitatē. put cōsideratio
ni sue innitit ꝛcipit tñ. put sub lūie fidei captiuat. Est
em̄ h⁹ successiue formationis ꝛ distinctionis rō quadru/
plex. vicz lr̄al. moral. allegorica. ꝛ anagogica. Lr̄al in
h̄. q̄ dꝰ nō tm̄ intendit facere qō p̄t. ēē tū etiā cōicāt cre
ature qō pōt recipe. vñ cū posset dare brīuidiem absq̄
merit⁹. vult tñ q̄ mereamur. sic cum posset statim pfice
re materiā. maluit tñ ipaz sub q̄daz informitate ꝛ ipse/
ctione facere. ēē si materia ad deū clamaret vt ipaz pfice
ret. ꝛ h̄ idez voluit p senariū diez differre vt in pfectio
ne numeri. sīl oīderet pfectio vniuersi. Scōz ei Aug.
senari⁹ ē numer⁹ pfect⁹. q̄ cōstat ex ommib⁹ suis ptibus
aliquotis ita q̄ nō deficit nec excrescit. ptes aūt aliquo
te dicunt q̄ sumpte aliqties reddūt totū. Rō moralis
est vt in h̄ erudiat hō q̄ sicut natura corpea p seipam in
formis existit. tūc aūt format cū diuina bonitas ei⁹ in/
formitati tribuit formā. sic aīa formari nō pt p seipam.
nisi dꝰ gr̄az suā infundat. cui etiā nūer⁹ senari⁹ attesta
tur. q̄ ꝛps ē merendi p vniuersū ꝛps vite p̄sentis. vt post
modū det hōi q̄es. Quia nō quenit ad pfectionē meri/
ti vsq̄ ad cōfirmationē gr̄e finalis. postq̄ nulla sequit
vesp̄a. ꝛ iō dies septim⁹ nō hz sibi assignatū vesp̄e ī scri
ptura. Allegorica vero rō ē. q̄ sicut exp̄sse Aug. oīdit
in illa prima mundi cōditiōe q̄ ē distincta p senariū to/
tū spaciū decursus mūdi p̄nt fm. vī. etates p̄signat. vt
p̄m⁹ dies etati p̄ senis. sc̄d⁹ sc̄de. ꝛ sic deinceps fm
q̄ plane adaptat Aug. sup Beñ. ad lr̄az qō hic longū
esset repetere. Rō aūt anagogica ē vt in illa diez distī
ctione intelligat pfectio cognitionis in angelica nat⁹
brificata. fm q̄ plane oīdit Aug. sup Beñ. ad lr̄az q̄si
per totū. Qō iō vocat ad lr̄am. q̄ expositionē istā quā
alī reputabant anagogicā dixit legislatorē intēdisse ad
lr̄am. nihil tñ ibi asserendo dicit. sed ꝓtestatur ipse mō
inquisitorio se ibi ꝓcedere. Et sic ꝓz ex eius intentiōe

ꝯidē·magis volebat intellectū er scriptura elicere·er q̄ scꝑtura nō posset a viris plicis deridi·nec ꝑter hoc aliqs naturali plia imbut⁹ a fidei vitate retardari·stē ipe aliq̄n fuerat retardat⁹·magis inq̄ intellectū ꝓn/cipalem exponere quē ibi habuit legislator·t magr oste dit intendere q̄d gratū fuerit·vel tūc potuerit·q̄ quid factū fuerit·Et in·rū·ɔfeꝛ·oñdit q̄ vna t eadē scꝑtura multiplicit p̄t intelligi·t in oīb⁹ sensib⁹ vere· quoꝝ nullus spūs cū latuit·er cui⁹ inspiratiōe scriptura edi ta fuit·t in hoc manifeste oñdit q̄ alīs nō contradicit· Hāc igit positionē sustinēdo ad obiecta in cōtrarium rñdendū ē· Ad illud ergo q̄d ꝓmo obr̄ de rectu Benef·
13 dōm q̄ illud dictū ē ꝑ recapitulationē·t iste terminus die·ibi cōfundit vt teneat ꝓ diuersis diebus·vel teneb zeumatice vt reddat alīs singulis mēbris illi⁹ recapi/
14 tulationis· Ad illud q̄d obr̄ de ecclesiasti·xviij·Qui viuit in eternū tē·dōm q̄ scriptura facit vim inē crea/re t facere·Hā creationē vocat ꝑductionē ex nihilo· factionē vo ipam distinctionē·tb bñ signat gen·ē·vbi dicit·q̄ cessauit ab oī ope suo q̄d creauerat vt faceret oīes igit sanct in b cōcordāt q̄ oīa sunt simul ꝑducta in materia·t ideo oīa cōcedūt simul eē creata·sz tñ non simul facta· Ad illd q̄d obr̄ de Job·xl·dōm q̄ Breg·
15 exponit q̄ tecū dicit ibi simultatem non rpis·sz simul/tatem rōnis·q·d·ecce hebemoth quē feci tecū·i·tibi si/milem in rōnis capacitare· Ad illud q̄d obr̄ q̄ ma/
16 ioris potentie ē declaratiuū ꝑducere mlta simul·dōm q̄ de⁹ potentiā suā magis intendebat manifestare in ꝑ ductione de nō esse in esse·q̄ postmodū in formatione· ibi em manifestat sapiam t bonitatē·t vt sigillatim·et distinctim·t approprīatim in ꝑductiōe effectuū mani/festaret ꝓfectio potētie·sapie·t bonitatis placuit diui no actori p̄mittere opus creatiōis·postmodū subiūge/re opus distinctiōis·postremo vo opus ornat⁹ t deco rationis·Et in ꝓmo manifestat potentia·in scdo sapi entia·in tertio vo bonitas ꝓfecta·licet oīa in q̄libet ho rū manifestari possint a deo·t ideo ita bñ sunt manife/stata post cōsūmatū eē rerū illa tria·sicut si in p̄ncipio statim materia fuisset ꝑducta·distincta t ornata·Et q̄ b patēt duo sequētia q̄ precedunt ɔsimili via·vicz de bo/nitate t sapie ꝓfectiōe· Ille em rōnes nō ɔcludūt nisi q̄ de⁹ materiā in informitate non debuit relinquere·q; b ēet cōtra ordinē t ꝓfectionē·sed dū fecit informē vt for/maret·t imꝑfectā vt ꝑficeret·oñdit t ꝓfectionē t ordi/nem a se materie dari·Et si tu obiicias q̄ ad ꝓfectionē oim bonū spectat velociter effectū ꝓficere·t ordinare·t distinguere·dōm q̄ illud verū ē vbi agēs agit sm totū suū posse·vbi vero cōdescēdit possibilitati t infirmita/ti t vtilitati aliene·nō hz vitatē·t sic ē in ꝓposito·Sic em deus sacrā scripturā nob tradidit quasi rudi mō et inepto·vt q̄libet posset capere t intelligere·cū tñ in ipso sint infiniti thesauri sapie t scie·sic etiā in formatione rerū q̄tū decebat cōdescēdit modo nature t etiā eruditi/oni rōnalis creature·Et q; in illa dilatiōe erudiebatur bō sicut prius visum ē·ideo placuit diuine potētie·bo/nitati t sapie rerū formas sub diez successione distin/guere·cū posset eis subito materiā distīguere t ordiare

Questio III c

Utrū materia illa corpalis creata sit sub aliqua forma/rum diuersitate·Et q̄ sic vr ꝓ textū·In p̄ncipio crea/de⁹ ce·t ter·g̃ vr q̄ in p̄ncipio sue ɔditiōis habuit for/mam celestē t formā elementarē·Si dicas q̄ celum stat ibi ꝓ celo empyreo·t terra ꝓ materia corpalī· Obr̄ ꝓ textū sequētē·cōgregent aque in locū vnū·t appareat arida·g̃ videt q̄ tertio die terra solūmō manifestata fu

it nō ꝑducta·g̃ in ipso caos videbant iā esse elemēta· Itē Hugo de sanc·vict·noīe terre b terre elementuz si/gnatū puto·si g̃ erat ibi elementū terre·pari rōne t alia elementa·Si tu dicas q̄ ibi vocat elementū terre·non q; iam erat·sz q; futurū erat·Obiicit ꝓ illud q̄d subdit· eratq; terrenū hoc elementū in medio t in vno loco sb/sidens ceteris in cōfusione p̄mixtis·si g̃ p̄mixtio nō est eiusdē sz diuersoz·videt q̄ ibi iā erāt diuerse forme ele/mentares· Itē rōne b videt·Prime forme q̄ insūt ma/terie·sunt forme elemētares sicut ꝓz·q; vltra illas nō est resolutio nisi ad primā materiā·g̃ si materia illa alī/quā formā habuit corpalē·videt q̄ habuerit formā ele/mentarē·sed forme elemētares sunt eque prime·g̃ vide tur q̄ simul habuit oēs· Itē cōstans ē p̄m positiones scoz q̄ lux illa faciebat nocte t die·sed die non poterat facere nisi eēt corpus trāsparēs t illuminabile·Nocte nō poterat facere nisi esset corpus opacū q̄d vmbram ꝓiceret·videt igit q̄ in p̄maria cōditiōe materia in q̄/dam sui pte fuerit trāsparēs·in quadā opaca·et ita q̄ i se habuit formas diuersas· Itē nihil ē in genere q̄ non sit in aliqua eī⁹ specie·g̃ si illa erat q̄d corporeū·erat igi tur aliqd corpus·g̃ vel simplex vel mixtum·sed nō erat corpus simplex·q; nec celeste nec elemētare·g̃ p̄mixtū· g̃ habebat in se diuersitatē formaz· Itē materia illa cū eēt imꝑfecta hēbat aliquē appetitū·aut g̃ ad vnā for/mam·aut ad plures·Si ad vnā·g̃ videt q̄ cū de⁹ cōple uerit appetitū eius q̄ debuerit dare vnā solā formā cor/poralem·Si ad plures·g̃ cū multiformitas appetituū veniat ex multiformitate dispositionū·t multiformi/tas dispositionū ex multiformitate formaz·g̃ videt q̄ illa materia cōdita fuerit sub formaz diuersitate· Sz ɔtra Beñ·j·Terra aūt erat inanis t vacua·sed si esset in materia formarū diuersitas·nō eēt inanis t vacua· Itē alia trāslatio·materia erat inuisibilis t incōposita sz si eēt ibi forma celestis t elemētaris·esset ibi materia aliquo modo t visibilis t cōposita· Itē si ibi forme plures erāt·aut g̃ erāt p̄mixte·aut distincte·Si distin cte·g̃ nō erat materia illa informis·Si p̄mixte·g̃ vide tur q̄ haberet formā mixtionis·t ita nō erat informis· imo magis formata q̄ si haberet solā formā elemētarē· Itē miscibilia p̄cedūt mixtū·g̃ si ibi erāt forme p̄mixte ꝑ naturā p̄⁹ sunt eīs q̄ illa materia q̄ ꝓmo ē condita· g̃ videt ordo ꝓpostet⁹ qñ de⁹ ex materia illa fecit elemē ta in sequētib⁹ diebꝫ· Itē si p̄mixte ibi erant forme·g̃ materia illa magis approximabat mixto ꝑfecto mixtio ne q̄ approximet em·g̃ magr approximabat ad op⁹ di/ne diei t sexte·q̄ eloz distinctio·g̃ vr q̄ nō debuit ꝑduc/tio illi⁹ materie determinari in rez ꝓmordio· Itē si erat ibi formaz diuersitas·g̃ vr q̄ eēt ibi actō t passio·t ita gnatio t corruptio t alteratio·t ita nō erat dicēda ma teria informis·cū in tali statu eēnt operationes q̄ cōpetūt formis distinctis· Rō·ad ꝓdictoz intelligentiā notā dū q̄ informitatē illi⁹ materie corpalis diuersimōe intel lexerūt diuersi Quidā nāq; voluerūt dicere q̄ materia illa diceret caos ꝓpē formaz mltitudinē t ɔfusionē·q̄ erat in ptib⁹ materie·ita q̄ ille ptes nō distinguebant adinuicē sm loca determinata·nec ita ꝓportionaliē in/uicē iungebant vt ex eis resultaret aliqd mixtū cōpletū t iō erat ibi quedā p̄mixtio·nō ꝓportionis sz ɔfusiōis· t sicut nō erat ibi ꝓportionalis mixtio·ita nec ibi erat re/gularis actio·immo cuiusdā pugne ɔfusio·ita vt calī/da pugnarent frigidis humida siccis·t sic recte possz materia illa chaos appellari·Sz iste mod⁹ ponēdi po/ti⁹ est poetic⁹ q̄ phicus·q; magr sedē imagis fictiōem q̄ rōnem·cū sm istā positiōez ponāt eīs illā materiaz

sic ꝓducta naturaliꝫ ꝓcedere. qđ nec rōni ꝺsonat. nec sacre scripture. Et tō ē aliꝰ modꝰ dicendi rōnabilior qꝫ materia illa ꝓducta ē sub aliq̄ forma. ſz illa nō erat forma cōpleta. nec dans materie eē cōpletū. ꝛ tō nō sic informabat ḟn adhuc materia diceret informis. Nec appetituz materie adeo fimebat. ḟn adhuc materia alias formas appereret. ꝛ tō dispō erat ad formas vlteriores nō cōpleta ꝓfectio. Et q̄m ad multas formas materia informis appetitū ꝛ inclinationē habebat. tō q̄uis illa forma non hꝫet in se naturas diuersas. tm̄ materia ex diuersis suis ꝓtibꝰ quandā diuersitatē impfectā hēbat nec ex diuersis actibus cōpletz. ſz magis ex appetitibꝰ ad diuersa. ꝛ ideo ꝓmixta ꝺr ꝛ cōfusa. Sicut exempluz ponit in embrione. qꝫ actu hz vnā formā ꝛ figurā quandaz masse carnis. illa tm̄ ē dispō ad diuersas mēbroz figurationes. Istud tm̄ nō ē omnino sile. qr forma illa nō erat tante actualitatis sicut forma embrionis. nec in tāta ꝓpinquitate ad eductionē formaz sequentium. sicut forma embrionis ad eductionē membroz. Forma enim embrionis ē visibilis. ꝛ pinde ad ꝓfectā nature cōpletionē ē ꝓducibilis. illa vero materia sub tali forma incōposita erat ꝛ inuisibilis. ꝛ ad formas subsequētes sola diuina ꝑtute ꝛ opatione poterat ꝓduci. ꝛ tō ꝓpter impfectionē forme illius materia illa ꝺr informis. ꝛ ꝓpter indeterminatū appetitum multaz formaz ꝛfusa ꝺr ꝛ ꝓmixta. ꝛ hec positio satz videt cē intelligibilis ꝛ ꝓbabilis. Et iuxta hanc positiōez cōcedendū ē qꝫ materia nō fuit creata sub formaz diuersitate. sicut rōes ad hoc inducte oſndunt. Ad illud g̃ qđ ꝑmo obr̄ in ꝺnum ꝺ tertu. ꝺom qꝫ celum stat ibi ꝑ empyreo. Et si obūcit qđ scriptura ꝛñter dicit terraz aperuisse nō formatā esse ꝺō. qꝫ sicut artifex facit apparere effectū ꝓducendo. nō oſndendo solū. sic intelligendū est qꝫ ds fecit terrā apparere nō solū sepando ea ab inuicē. ſz etiaz ꝓducēdo ita qꝫ ꝓductio fuit cum distinctione. ꝛ distinctio cū ꝓductione. Ad illud ꝫo qđ obr̄ qꝫ bug. dicit ꝑ terrā intelligi ea terre. ꝺom. qꝺ dicit n ꝓpter formam terre q̄ tā inesset illi materie. ſz ꝓpter quandā aptitudinez incōpletā q̄ inerat illi ꝑti materie. ſz vt ꝑficeret ꝑ postmodū formā terre ꝑ cum modū ḟm quē consueuit aliq̄d appellari eius noīe ad qđ ordinat. Materia em̄ illa non poterat nisi quodāmodo balbuciendo ꝺscribi. qr necduz est qđ ḟmo ꝓfecte explicet. ſz etiā intellectꝰ in imagine ꝺficit. vñ ꝛ illud qđ ipe subiungit ꝺ ꝑmixtione. nō ē ꝺ dictū qꝫ ibi fuerit vera oppositaz formaz ꝺiunctio. sed qr nō erat ibi ꝓfecte formaz distinctio. Ad illud qđ obr̄ qꝫ forme clares sunt prime in materia corꝑali. ꝺom qꝫ ꝺ formis q̄ ꝺant materie esse cōpletū verus ē. forma ẏo illa quā hz informis matia nō dabat sibi esse cōpletū. ꝛ tō ram formas simplices q̄ cōpositas q̄ eē cōpletum tribuūt ꝓcedebat vel ꝓcedere poterat. Ad illud qđ obr̄ qꝫ erat ibi corꝰ opacū ꝛ transparens. ꝺō qꝫ nec erat ibi ꝓfecta opacitas. nec ꝓfecta trāsparētia. erat tm̄ in diuersis ꝓtibꝰ materie ḟm qꝫ cōditor ordinauerat ex eis diuersas formas ꝓducere alioꝝ diuersus dispōnis modus q̄ nō ponebat diuersitatem formaz. sicut intelligaf qđ aliquod corꝑus in vna ꝑte sit rarius. ꝛ in alia magꝭ compactū salua forme vnitate. sic intelligi ꝺr in illa materia q̄ formā habebat maxime ad multa possibilem. Ad illud qđ obr̄ qꝫ nihil est in genere qđ nō sit in aliqua eius spē. ꝺom qꝫ illud verū ē ꝺ eo qđ est in genere tanq̄ ens cōplerū. ſz materia illa nō sic erat corꝑa qꝫ esset cōplera in genere corꝑis. ſz sic habebat extensionez ꝛ corꝑeitatē qꝫ nō hēbat forme actualitatez sicut dictum est ꝑius. Ad illud vero qđ obr̄ ꝺ diuersitate. appetituū. ꝺom qꝫ appetꝰ non sꝑ sequit formaz completā. ſz etiam attendit ḟm apparentis indigentiā ꝛ aliquā dispositionē semplenā. nisi forte sit talis appetitus qꝫ consequat dispositionē q̄ ē necessitatis. ſz talis nō erat in illa informi materia. ſz ḟm quandā maiorem subtilitatē ꝛ raritatē in ꝓtibꝰ materie erat dispō longinqua ad formas alias ꝛ alias. 23

Consequenr̄ q̄rit de secundo articulo ſcz ꝺ ipsius materie quantitate. circa quā triplex versat indagatio. Primū q̄ntum ad numerū. Scōm q̄ntum ad tempꝰ Tertium q̄ntum ad locum.

Questio. I. ꝺ

Circa quam sic ꝓceditur ꝛ q̄ritur vtrū celestium ꝛ terrestriū vna sit materia q̄ntum ad esse. Supra enim q̄situz est ꝺ vnitate materie q̄ntū ad essentiā. Et qꝫ sit vna videt cōiter ḟm expositores noie terre cum ꝺr. In ꝑncipio creauit ds celū ꝛ terrā. ꝛ intelligit materia omnium visibiliū citra celū empyreū. g̃ si illa vna fuit ꝛ habuit aliquā formā vt supra visum ē. g̃ videt qꝫ celestia ꝛ terrestria ex vna materia q̄ntū ad esse sunt ꝓducta. Jrē materia illa ex qua formata sunt corꝑa. nec habebat formam celestē. nec elementarem nec cōsequētem ad hoc. ergo si aliquā hēbat formā. hēbat formā ad hos cōez et indifferentē. g̃ vr̄ qđ ḟm aliqđ esse formale sit ponere celestium ꝛ terrestriū materiam esse cōmunē. Jrem errē sio consequitur naturā nō ḟm suā essentiā. ſz ḟm aliqđ esse. cū sit accidens. g̃ si cōiter repitur extensio in corꝑoribus superioribus ꝛ inferioribus. g̃ vr̄ qđ vna sit materia cōis ḟm esse in celestibꝰ ꝛ terrestribus. Jrez lur est natura cōis reperta in omnibꝰ corꝑoribꝰ tam celestibus q̄ terrestribus. siue sit substantia siue accīs. g̃ si forma ista corꝑalis nō est in materia nisi ḟm aliqđ esse. videtur idem qđ ꝑius. Jrem ꝑspicuitas est natura ſcīr repta in omnibus corꝑoribꝰ tam superioribꝰ q̄ inferioribus ḟm plus ꝛ minus. ſz ꝑspicuitas non tantum cōsequit naturā ſz etiam formaz ꝛ esse materie nō tantū essentiaz. g̃ videt qꝫ in omnibus corꝑibus siue celestibus siue terrenis est ponere naturam vnā ḟm esse Jrem rari ꝛ densi ḟm esse ponitur vna materia. g̃ ꝑtī ratione luminosi ꝛ opaci. ꝛ si hoc. g̃ celi ꝛ elementi. Cōtra. Corruptibilium ꝛ incorruptibiliū sicut vult ꝓbs non est materia vna. sed corꝑa superiora sunt incorruptibilia. ꝛ inferiora corruptibilia. g̃ ꝛc. Jtem q̄ habent eandem materiam sunt ad inuicem transmutabilia. ſz corꝑa celestia et terrestria non sunt adinuicem transmutabilia. g̃ ꝛc. Jtem materia subiecta priuationi. ꝛ q̄ non est subiecta priuationi differunt ḟm esse. ſz in celestibus materia non est subiecta priuatiōi. in terrestribus vero est subiecta. g̃ ꝛc. Jtem corꝑus celeste ꝛ elementare non tantūmodo differunt forma ac qualitate. sed etiaz discontinuitate. si g̃ continuitas venit ab vnitate materie ḟm esse. cum ista adinuicem sint discontinua. qđ ꝑz. qr vnū mouetur reliquū quiescit. vr̄ qꝫ ḟm esse celestium ꝛ terrestrium non possit esse materia vna. Rō. ꝺom qꝫ cum queritur vtrum corꝑa celestia ꝛ terrestria sint ex eadem materia ḟm esse. ꝺ dupliciter potest intelligi Aut ḟm cē qđ materia habuit ante ꝓductionem. sic sine dubio vna fuit materia corꝑoū celestium ꝛ terrestriū. qr vna fuit moles hūs vnā formā incōpletā. Si ḟm esse qđ habet materia post ꝓductionē qđ ꝺdem est esse cōplerū. sic absq̄ dubio differt materia celestium ꝛ terrestrium q̄ntum ad esse. tum quia sub vna forma est subiecta priuatōi. sub alia non.

ꝛ hoc nō solū facit diuersitatē in materia ſm eē ẽgtū ad actū. imo etiā ẽgtū ad potentiā ordinatā ad actū quę q̄dem diuersitas nō est in materia ſm q̄ ē formis elarib⁹ subiecta. Nam ꝛ si materia igni subiecta ꝛ aeri bēat aliud ꝛ aliud eē ēntiale. tñ q̄ vtrobiꝫ subiecta ē trāsmutationi ꝛ pāuatōi. ꝛ possibilis ad vtrūꝫ. ideo dicuntur brevynā materiā ſm esse. in celestib⁹ aūt corpib⁹ ꝛ elaribꝫ nō cōtingit ꝫ repire. Et ex his patēt obiecta ad vtrāꝫ ptem. Prime cm̄ rōnes que oñdunt q̄ celestia corpa ꝛ elaria cōicant in materia ſm eē. loquunt de materia ẽgtum ad illud esse qō habuit añ p̄ductionē. ꝛ ẽgtū ad p̄/ paratas q̄ sequunt illud eē. sicut sunt extēsio ꝛ ſpicui tatis pticipatio. Ultima tñ rō nō cōcludit q̄ p̄cedit per sile de raro ꝛ densо. ꝛ celesti ꝛ elari. Nō em̄ ē sile. q̄ rarū ꝛ densum sunt adinuicē trāsmutabilia. nō sic corpa celestia ꝛ elaria. ꝛ loquor de p̄tate trāsmutandi ſm naturā nō ſm vtutē diuinā. Rōnes vō ad oppositū cōcludūt q̄ materia ſm esse. nō sit eadē in celestib⁹ ꝛ terrestribus post ipsoꝝ p̄ductionē. sicut pt discurrēdo p singulas

26 Aliꝫ posset dici ꝛ quasi in idē redit. qm̄ quadrupl'r pōt intelligi esse vnitas in materia. aut ẽgtū ad ēntiā aut ẽgtū ad esse incōplerū ꝛ a cōplerōe remotū. aut ſm esse incōplerū cōplerioni p̄mū. aut ſm eē simpl'r complerū. ꝛ ſm hoc distinguit materia. q̄ quedā ē subiecta forme subali tm̄. quedā forme subali ꝛ extensioni siue ẽgtitati. quedā forme subali ꝛ ẽgtitati ꝛ cōtrarietati. quedam forme subali ꝛ quātitati nō cōtrarietati. sed in oīb⁹ suis gradib⁹ vniformitati. Primo mō dicit eē cadez materia spūaliū ꝛ corpaliū sicut supra fuit oñsum. Secundo mō celestiū ꝛ terrestriū. siue corruptibiliuz corporū ꝛ incorruptibiliū. Tertio vō corpoz elariū ꝛ adinuicē trāsmutabiliū. Qrto mō corpoz spē ꝛ natura similiū. Primo igit ꝛ secō mō cadē est materia celestiuz ꝛ terrestriū. sicut prime rōnes oñdunt. tertio ꝛ quarto modo nō. sicut cōcludunt rōnes inducte ad oppositū.

Questio III e

De informi materia ẽgtū ad tps sue p̄ductiōis. ꝛ ẽ questio vtrū p̄ducta fuerit in die. an añ oēm diē. Et q̄ añ oēm diem vr̄ p̄mo q̄ ter. Beñ. In p̄ncipio creᵒ dᵒ ce. et ter. ꝛ. cōstans est ꝫ factū fuisse añ p̄ductionē lucis. sic ipsa scriptura insinuat. sed cū luce cepit dies. ꝫ añ oēm diē fuit p̄ductio informis materie. Item Augˢ. rū. ꝛ fel. Informē materiā fecisti añ oēm diē. Iē Hugo de scō Vict. in lib. de sacra. Primo mometo tps in quo creata est omnū visibiliū ꝛ inuisibiliū natura. ne q̄ nox neꝫ dies fuit. Iē rōne vr̄. Qualitas tps dz rñderi qualitati rei p̄ducte. sed materia p̄ma nec est p̄ducta oīno sub p̄uatiōe forme. nec sub cōplera distinctione. ꝫ eiˢ p̄ductio nec dici cōpetebat nec nocti. ergo añ omnē diē. Dz Beñ. ij. iste sunt generatiōes celi ꝛ terre q̄n creati sunt in die in quo fecit dᵒ ce. ꝛ ter. ꝛ q̄n dᵒ fecit ce. ꝛ ter. tūc creauit illā p̄mordialē materiā ergo in die ipam creauit. Iē creatoꝛ omnū ẽ dᵒ lucis. ꝫ oīa que facit. facit in luce. ꝫ si creauit materiam. in luce creauit. ꝛ ita in die. Iē arguit manicheˢ. Si deus creauit aliquid in tenebris. erat in tenebris. quō ꝫ habitant lucē inaccessibilē. si ꝫ ꝫ in cōueniēs ē ipsam creasse in tenebris. ꝛ creauit in tenebris vel in die. ꝫ rē.

Item noꝛ ꝛ dies imediate diuidunt tps. sed materia rerū corpaliū p̄ducta fuit cū tpe. ꝫ cū nocte vel cum

27 die. sed nō cū nocte. ꝫ cū die. Rᵒ. dōm q̄ creatio ce. ꝛ ter. ſm oēs fuit ante oēm diem. ẽgtū ad ordinē nature ẽgtū vō ad ordinē tps siue durationis diuersimode sencserunt diuersi. Quidā senserūt q̄ nō fuit aliqua mora inter creationē ꝛ distinctiōis inceptionē. imo statim cuz p̄ducta fuit illa materia. ꝛ lux que die faciebat. nec fuit mozula aliq̄ intermedia. Alijs aūt vr̄ q̄ fuit mora tps interiacens inter terre creationē. ꝛ lucis factionem. ꝛ istud vr̄ magis cōsonū sñie expositoꝝ. sicut patebit in distin. sequenti. Utrūꝫ tñ potuit eē vez. nec aliquod hoꝝ vsqꝫ q̄qꝫ certū. Sustinendo tñ illud vltimū 28
rñdendū ē ad primū obiectū de ter. Beñ. q̄ creare equivoce sumit in scriptura. ꝛ ibi dicit creatio ce. ꝛ ter. vtriusqꝫ factio siue formatio. ꝛ sic exponit Augˢ. sup gen. ad lram. v. vbi innuit q̄ creare ce. ꝛ ter. dr̄ dupl'r. vel i/ formē materiā facere. vel p formas ꝛ spēs distinguere.

Ad illud qō obr̄ q̄ deus est in luce. dōm q̄ intelligē 29
dum est dictū eē lucē spūalem nō corpalem q̄ ē lux sapientie. ꝛ in hac fecit quicqd̄ p̄durit. quia oīa in sapīa fecit. ꝛ ideo qō obiect de tenebris corpalib⁹ nihil facit ad p̄positū. q̄ nō magis ē deus in tenebris in loco corpali/ ter tenebroso q̄ꝫ in luminoso. Ad illud qō obiicitur 30
q̄ noꝛ ꝛ dies imediate diuidūt tps. dōm q̄ verū ē ſm eē qō habent nāe. qō quidē attendit ſm revolutionem corporū celestiū. sed tūc erat tps ſm mutabilitatē que erat in materie gradib⁹. que q̄dē mutabilitas erat absqꝫ p̄sentia corpis luminosi. ꝛ absqꝫ vmbra corpis opaci. et ideo tps illud nō erat hūs vicissitudinē dieī ꝛ noctiˢ añ formationē lucis. Si q̄s aūt velit sustinere oppositum plane poterit ad rōnes ꝛ auctes ad oppositū rñdere q̄ intelligank insinuare ordinē nature nō tpis ſm quē in formis materia oēm diem antecessit.

Questio III f

De illa informi materia ẽgtū ad lo. ū. Et ẽ qō vbi habuit illa materia sitū. Et q̄ illa materia corpalem habuerit sitū videt Hugo de sanc. Vict. Erat terrenum hoc clim in medio vno loco subsidēs. ceteris in vnā cōfusionem p̄mixtis. circūquaqꝫ in modū nebule opansis. sed ꝫ nō potuit esse absqꝫ situ corpali. ꝫ rē. Iē q̄ repleuerit locū videt. q̄ celū empyreū sic dic Beda. cuz ipsa materia corpaliū fuit creatū. sed cōstans est q̄ empyreum intra cōcauitatē suam natum est oīa alia corpa cō/ tinere. ꝫ vel erat vacuū. vel ab illa mole corporea replebat. sed natura nō sustinet vacuū. ꝫ videt q̄ moles illa replet locū. Iē vr̄ q̄ haberet sursum ꝛ deorsuz. quia sumitas eiˢ sicut dicit hugo. porrigebat. huiusqꝫ nūc sunt mum creature corporee p̄tingit. ꝫ erat ibi circūferentia ꝛ centrū. Iē materia illa sicut mgr̄ dicit in lra. in p/ tibus superioribꝫ erat rarior. leuior. ꝛ subtilior. in inferiori pte spissior. ꝛ grossior. ꝫ erat ibi gravitas ꝛ leuitas. sed ſm has p̄tates corpa dñt locari sursum ꝛ deorsuz ꝫ redit idem qō p̄ius. Ad oppositum. Nihil ē per se in celo nisi qō ē hic ꝛ nūc. ꝛ nihil est hic ꝛ nūc nisi qō est hoc aliquid. ꝛ nihil est ꝫ aliquid nisi qō est individuū. ꝛ oīe tale est ens cōplerū. ꝫ a primo. nihil est in loco nisi qō est ens cōplerum. sed materia illa nō erat ens cōplerū. ꝫ in loco nō habebat sitū. Item q̄ non repleret locū vr̄. Nihil inane ꝛ vacuū replet locū. sed materia illa erat inanis ꝛ vacua. sicut dicit in Beñ. ꝫ locū nō replebat. Item q̄ nō hret drias positiōis sursum ꝛ deorsū vr̄. q̄ iste sunt positiōes ſm q̄s distinguūtur ꝛ ordinant diuersa corpa mūdi in vniuerso. ſz tunc non erat ibi distinctio nec ordo. ꝫ nec erat ibi hmōi diuersa positio. Item raritas ꝛ leuitas sunt q̄litates p̄ñtes formas elementares. ſz in materia illa nondum erant forme elemētares. ꝫ nec erat ibi grave nec leue. ꝫ nec sursum nec deorsum. cū he positiōis drie attendāt ſm illas q̄litates. Rᵒ. dōm q̄ cū materia illa esset 31
moles hūs extensionē. ꝛ celū empyreū hret ambiēs. q̄ ipa in loco erat. ꝛ cū eēt suba corpulēta locū replebat.

Rursus cū in ptib⁹ distinctionē quādā haberet fm sbtilitatē ꝛ grossitiē ·ſz semiplenā ·positiões fm ſursū ꝛ deorsū quodāmō ſz impfecte hēbat· ꝛ hō ꝓcedēde fūt rōes q̄ ad iſtā ptem inducte ſunt· Ad illud g̃ q̄ dō primo obr̄ in contrariuz q̄ nihil ē in loco niſi ens cōpletū· dōm q̄ eſt falſuz ſi' intelligat de cōpletione pfecta· Embrio em̄ in loco ē cū⁹ ſit q̄d ic̄ōpletū· ſſtec valet illa deductio peccat ei in h̄ q̄ dic̄ q̄ oīe q̄ ē h̄ aliq̄d ē cōpletū· h̄ em̄ falſuz eſt· naz ꝑm indiuiduū ꝛ forma indiuidual' habz eſſe complerū ꝛ minus completū· Ad illud q̄ obr̄ q̄ non implebat locū· q̄ erat inanis ꝛ vacua· dōm q̄ vacuitas loci ꝛ vacuitas materie ē eq̄uoce dicta· Vacuitas em̄ loci ē p̄ priuationē corporis ꝛtenti· ſz vacuitas materie eſt p priuationē forme ꝛ cōplemēti· Ad tēdēdū tū q̄ ſicut loc⁹ dupl'r dr̄ vacu⁹· Aut ꝓprie· vt p priuationē oīs corpis· Aut large fm vulgarē modū p priuationez corpis ſolidi· ſenſibilis· ſicut dr̄ archa vacua ꝓpt̄ abūdātiā panis· ꝛ dolīū vacuū ꝓpt̄ abūdātiā vini· ſic ētiā intelligendū ē in vacuitate materie q̄ dr̄ dupliciť vacua aut q· non hz aliquā formā· ꝛ ſic nunq̄ fuit vacua· aut q· nō habuit formā oīmode pfectiuā· ꝛ ſic q̄uis eſſet vacua· tm̄ locum poterat replere· q· erat extenſa ꝛ corpea· Ad illud q̄ obr̄ q̄ nō habebat ſurſum ꝛ deorſum· q· carebat ordine ꝛ diſtinctione ꝛ el'ari ꝓpterate· Ad illas duas rōnes ſimiliter dicendū ē q̄ ſicut illa tria ꝓpoſita nō habebat niſi impfecte ꝛ ſemiplene ratione cuiuſdaz inclinationis ꝛ longinque diſpoſitionis· ſic ꝛ ſurſuz ꝛ deorſum nō habebat ꝓprie· habebat tū quodāmō ſcz in cōplere ꝛ ꝓpter quaſdā diſpoſitiones q̄s hēbat ad grauē ꝛ leue· dicit em̄ mgr̄ leuiorē fuiſſe in ſupiori ꝓprie ꝛ grauiorez in inferiori· nō q̄ iſtas ꝓpterates pfecte participaret· ſz in q̄dā longinq̄ ꝛ ꝑambula diſpōe· ſic̄ ſupra oñſum eſt expreſſe·

Diſtinctio·xiij·de pductione creature corpalis q̄ntū ad principiū formale· generale omnibus corpib⁹ q̄ eſt forma lucis· Et dr̄ hec pductio diſtinctio·

Determinat q̄ lux facta fuit· q· aū oīa alia· a

DI·XIII· PRima aūt diſtinctionis opatio fuit formatio lucis ſicut oñdit ſcriptura geñ· q̄ cōmemorata rex̄ informitate· ea⁹ diſpoſitionē a luce inchoauit ſubdēs· Dixit de⁹· fiat lux ꝛ facta eſt lux· ꝛ diuiſit lucē a tenebris· Appellauitq̄ lucē diez· ꝛ tenebras noctē· Et factū eſt veſpe ꝛ mane dies vn⁹· Cōgrue mundi ornat⁹ a luce cepit· vñ cetera q̄ creāda erāt videret·

Geñ·ſ·

Qualis facta fuerit lux illa corporalis an ſpiritualis· b

Si q̄rit qualis illa lux fuerit· corpalis· ſ· an ſpiritualis· Jd rñdem⁹ q̄d legim⁹ traditū· Dicit enim

Aug⁹· De ſpiritu ali luce.

Aug· q· lux illa corpalis vt ſpiritualis intelligi p̄t Si ſpiritualis accipit· angelica natura intelligit q̄ pri⁹ informis fuit· ſz poſtea formata ē· cū ad creatorē ꝓuerſa ei charitate adhēſit· Cui⁹ informitatis creatio ſupi⁹ ſignificata eſt· vbi dictū ē· Jn principio creauit de⁹ celū ꝛ terrā· Hic vero eiuſdē formatio oñdit cū ait· fiat lux ꝛ facta ē lux· Hec g̃ angelica nāa pri⁹ tenebre· ꝛ poſtea lux fuit· q· pri⁹ habuit informitatē ꝛ impfectionē· deinde formatiōis perfectionē ꝛ ita diuiſit de⁹ lucē a tenebris Mā vt ait aug⁹· ſup geñ· Huius creature informitas ꝛ impfectio fuit añq̄ formaret in amore conditoris Formata vero eſt q̄n conuerſa ē ad incōmutabile lumen vbi· Si vō corpalis fuit lux illa· q̄ vtiq̄ ꝓbabile ē· corp⁹ lucidū fuiſſe ītelligitur velut lucida nubes· q̄ nō deuihilo ſz de p̄iacenti materia formaliter factū eſt vt lux eēt· ꝛ vim lucē dirēt· cū q̄ dies p̄ia exorta ē· q· añ lucē nec dies fuit nec lux· licet tp̄s fuerit·

Aug⁹· Hic de corporali luce

Vbi lux illa facta ꝛ vbi poſita fuerit· c

Si aūt q̄rit vbi ē facta lux illa· cū abyſſus oēz terre altitudinē regeret· Dici p̄t in illis p̄tib⁹ facta q̄s nunc illuſtrat ſolis diurna lux· Nec mirū lucē in aq̄s poſſe lucē· cū etiā nautarū opatione ſepi⁹ illuſtrent· q̄ in ꝓfundū merſi miſſo exore oleo aq̄s ſibi illuſtrāt· q̄ mīro rariores fuerūt ī p̄ncipio q̄ nō ſunt· q· nō dū ꝓgregate fuerant in vno loco· Facta g̃ lux illa· vicē ꝛ locū ſol tenebat· q̄ motu ſuo circū agitata· noctez diemq̄ diſcernebat·

a In mysterio factum est vt dies computentur a vespera in vesperā. Cōtra hoc videt q̄ ad ieiunij observationem oporteat ieiunare diem p̄cedentē cū nocte sequenti. Item vr q̄ non congrue significet mysteriuz redemptionis cōputato die a vespera in vesperā. immo potiꝰ in p̄ia comparatione dierū quā christꝰ a tenebris nos p̄duxit ad lucē

1 Rꝰ. dōm q̄ duplicez modum computandi diez accipimꝰ in scriptura. primꝰ in quo dies p̄cedens copulatur nocti sequenti. t hoc quidem fuit in p̄ima dieruz enumeratione. in quo vr dicit magister p̄figurabat lapsus futurus a luce gratie in tenebras culpe. Alius modꝰ computandi dies attenditur in solennitatuz custodītōe. i quo nox p̄cedens connumerat diei sequenti t hoc vult dicere a vespera in vesperā vt p̄cedat nox et sequat dies. q. erat nus aliquādo tñbre. nūc autem lux in domino. Et

2 q̄ obiicitur de obseruantia ieiuniorū dōm q̄ tempꝰ ieiunij cōpetit temporis miserie. et ideo computatio diei in observatione ieiunij debet fieri ſm conformitatem ad distinctionez temporis p̄mi. in quo erat p̄figuratio lapsus humani. Et

Qualit̄ dies debeat illō et factū ē vespere et mane dies vnus

Beda

Ibi g̃ p̄mū lucē apparuisse veri sīle ē. vbi sol q̄tidiano cursu circuiect⁹ apparet. vt eodem tramite lux circūcurrēs ac p̄uio ad occasum descēdens vepam faceret deinde reuocata ad ortū auroꝛā. i. mane illustraret. t ita diuisit deꝰ lucē t tenebras. t appellauit lucē diē. t tenebras noctem.

De effectu lucis siue de die quē faciebat ēt̄ū ad spaciū. d Hic notandū ē q̄ dies diuersis modis accipit in scriptura. Dicit enī dies lux illa q̄ illo triduo tenebras illūiabat. t dicit dies illuminatio ipa aeris. Dicit et iam dies spaciū. xxiiij. horaꝝ. q̄ lū accipit cū nocte. Fctm̄ ē vespe t mane dies vnꝰ. Qō ita distinguēdū ē. fctm̄ ē vespe p̄mꝰ t postea mane. t ita fuit dies vnꝰ expletꝰ. xxiiij. horaꝝ dies. s. naturalis. q̄ habuit vespaz ſz nō mane. Mane eī nocte finis p̄cedentis t initiū sequētis diei. qō ē auroꝛa. que nec plenā lucē nec oīno tenebras hz. Mane g̃ p̄imꝰ dies nō fuit. q. nec dies p̄cesserat q̄ sequētis diei initiō termināret t eo p̄cipue. q. luce apparente. nox sup terrā plenꝰ atq; p̄clarꝰ dies extitit. q̄ nō ab auroꝛa. ſz a plena luce ichoauit. t mane sequētis diei ꝓsumatur ē. Vñ beda sup Geñ. Decebat vt dies a luce inciperet. t in mane sequentis diei tenderet. vt opa dei a luce inchoasse. t in luce cōpleta esse significarent. Reliq̄ autē dies mane habuerūt t vespaz. quorū quisq; a suo mane incipiens vsq; ad alteriꝰ diei mane tendebatur.

De die ēt̄um ad distinguendi moduz. s. de naturali ordine cōputatiōis dierū. t de illo q̄ p misterio introductꝰ est.

e Hic est naturalis ordo distinctionis dieꝝ. vt distinguant atq; cōputent dies a mane vsq; ad mane. Postea xōs in mysterio factum est vt dies cōputent a vespera in vesperam. t adiungat dies p̄cedēti nocti in cōputatione. cum iuxta naturalē ordinez p̄cedens dies sequēti nocti adiungi debeat. q. hō a luce p̄ peccatū corruit i tenebras ignorātie t peccatoꝝ. deinde per xp̄m a tenebris ad lucez redijt. Vñ apls Eramꝰ aliq̄n tenebre. nūc aūt lux i dño. Primꝰ itaq; dies nō ab auroꝛa ſz a plena luce incipiens. t post vesperā paulati occidente luce excipiēs. mane sequentis diei expletꝰ est. Vñ Beda. Occidente luce paulatim t post spaciū diurne lōgitudinis. inferioꝛes ptes subeunte factum est vespe. sicut nunc vsitato cursu solis fieri solet. Factum est aūt mane eadē sup terram redeunte. t aliū diē inchoante. t dies expletus est vnus. xxiiij. horaꝝ. Fuitq; nox illo triduo oīno tenebrosa. q̄ post creata sydera aliqua luce claruit.

De die ēt̄um ad cōplementum. s. cur sol factus est si lux illa sufficiebat.

f Solet aūt q̄ri q̄re factꝰ ē sol. si lux illa faciēde diei sufficiebat. Ad q̄ dici pōt. q̄n lux illa fortē superiores ptes illustrabat. et ad illuminationē inferioꝝ solē fieri optebat. Vl̄ potiꝰ iō. q. facto sole diei fulgur auctus est. Ampliori eñ multo luce radiauit dies postea q̄z ante.

b Si aūt q̄rit q̄d de luce illa factū sit cuz mō nō appareat. Pōt dici aut ris maneret. quod placuit vt fieret. ergo adhuc manet lux illa in seipsa. Item si sol factus est de illa luce. vñ

Ephe. v.

Beda

b Si autez q̄ritur quid de luce illa tē. aut de ea corpus solis formatuz. aut in ea parte celi esse in qua solē. Cōtra. Primuz videtur esse falsuz quia nō est ordo de p̄fecto ad imperfectuz. ſz lux illa p̄fectissima erat sīc dicit Dama. q̄ opera p̄me diei perfecti ora sunt. Item tex. videtur esse contrarius. dicit enim ibi. Vidit deus lucē q̄ eēt bona. t aug. explanat. vidit. i. dest placuit volūtati dei vt pro modo sui generis

facta sunt alia luminaria? Si tu dicas q̄ de illa luce tūc videt q̄ vna pars illius lucis corporis cessit in corpora luminosa que sunt supra solem. ⁊ in corpora luminosa que sunt infra solem. g̃ si nullū corp⁹ habet mouere oppositis motiū. nullū etiam est corp⁹ celeste qō natura habeat motu recto sz orbiculari. videtur q̄ pña luminarium producō fuerit per violentiam ꝓter naꝝam. Secundū etiā videtur falsum. quia nō p̄t esse in ea parte in qua est sol. primo. quia duo corpora nō possunt cē simul

Aug⁹. Scdo etiam q̄ sol sufficienter illuminat. g̃ vr̄ q̄ lux illa sit ibi frustra. Rᵉ dom̃ q̄ cuz queritur dd de illa luce factū sit. quattuor modis ad hoc consueuit rñderi. q̄ rū duos tangit magister in litera. Prim⁹ est. q̄ luminarib⁹ celi factis lux illa redijt ad pretactem materiaz. q̄ nō erat facta nisi ad faciendam quandā distinctionem dierum semiplenā. qua p̄fecta inde redijt vñ sumpta est. Sed hec positō est contra rationem ⁊ contra litteram. q̄ dñs æstrueret opa sex dierū p̃cipalia vel q̄ sineret perire. Scdo mod⁹ dicendi est q̄ illa lux sīplicit manet in forma sua nō mutata. nec discernit q̄tū ad sensuz ꝓpē ꝓiunctiōez sui ad solem nec tñ ē frustra. q̄ ipe sol auget effectū. Sz q̄ difficile ē assignare quē effectū hēat cuz sole. Jō ē tertius mod⁹ dicendi q̄ ex ipa fcūs sit sol. ⁊ i ea saluator tanq̄z in re eiusdē gñeris. Sz qm̃ vr̄ scripta exprimere q̄ rᵉ p⁹ primū die ꝑduxit nouū lucē. sz solūmō luminaria distinxit. Jō ē quarta opīo q̄ ex illa luce facta sē corpa lumiosa inf q̄ principatū tenet sol. nec fuit ibi aliq̄ violētia. q̄ vnaq̄z creata euz locū accipiebat quē sibi dñs p naturaz ꝓputabat. ⁊ sic patēt obiecta. q̄ nec fuit illi⁹ lucis corruptio nec etiā violētia. sz maior q̄dā ⁊ pfectior distinctio. Qui aūt dicē Dam̃ op⁹ p̃me diei fuisse pfectissimū. h̄ dicē p cōparationē ad alia corpa q̄ a luce hñt recipe influctiā. ñ p operatōez ad lūia

de ea corpus solis formatū aut in ea pte celi esse in q̄ sol est. nō q̄ ipsa sit sol. sz sic est ei vnita vt discerni non valeat.

Quō accipiendū sit illud xbuz qō dixit deus. fiat. an sono vocis id deus dixerit. an aliter. g

Preterea inuestigandū ē quō accipiendū sit qō ait. Dixit deus fiat. vtruz tpaliter. vel sono vocis illō dixerit. an alio mō? Aug⁹. super Gen̄. tradit nec tempaliter nec sono vocis deū locutuz fuisse. q̄ si tpalit̄ ⁊ mutabiliter. ⁊ si corporalit̄ dicatur sonuisse vox dei. nec lingua erat q̄ loq̄retur. nec erat quē oporteret audire ⁊ intelligere. Bene g̃ vox dei ad naturaz verbi per quod c omnia facta sunt refertur. Dixit g̃ deus. fiat t̄ē. non tempaliter. non sono vocis. sed in xbo sibi coeterno. id est verbum genuit intemporaliter in quo erat. et disposuit ab eterno vt fieret in tpe ⁊ in eo factū est.

Quō accipiendū sit qō dicitur pater operari in filio. vel p filiū. vel in spiritusancto. h

Hic queri solet quomodo accipiendum sit qō dicit pater operari in filio. vel per filium. vt in spiritusancto. Hoc enim scriptura frequenter nobis proponit. vt omnia in sapientia feciſti do

Ps. ciij.

ria q̄ ex ipa luce sīt formata. c Dixit g̃ deus fiat t̄ē. n tpaliter nō sono vocis. sed in verbo sibi coeterno. Vt hoc esse falsum. statim enim vt dixit deus. res facte sunt. sicut dicitur in ps. dixit ⁊ facta sunt. ergo cuz productio reruz sit temporalis. dictio non fuit eterna. Item in dictione eterna. non dicit deus nisi semel sicut dicitur in psal. Semel locutus est deus. sed cum produxit opera sex dierū. in productione cuiuslibz operis dixit. ergo illud dicere nō est eternum. siue generare filiuz Si tu dicas q̄ illud dicere non fuit nisi vnum solū iterat tamen propter multos effectus. tunc videtur q̄ addicere sequitur facere ⁊ simul dixit g̃ simul oīa fecit. ⁊ non simul fecit sīt dicit scriptura et supra probatum est. g non simul dixit. Propter hoc queritur vtrum dicere accipiatur hic temporaliter vel eternaliter. Et si eternalit̄ quomodo dictum possit esse temporale. Et si temporaliter. quomodo dicere temporale potuit omnē creaturam precedere. Item questio est vtrum accipiatur notionaliter aut essentialiter. Si accipiat notionaliter. quomō poneret effectū. aut quomō effectus creationis quem deus dicendo produxit cōpetat toti trinitati. Si vero essentialiter. quomō poterit illud referri ad naturam verbi per qō facta sunt omnia. cum verbū dicatur personaliter sicut in primo li. ostensum est. Rᵉ. dom̃ q̄ dicere vno modo cōnotat effectū in actu. alio mō connotat effectū in habitu non in actu. Dicit enim vno modo quasi actū exterius. ⁊ sic dicere est aliquem effectum efficere in quo dicens exprimit se. ⁊ hoc modo dicit deus dicere siue creaturā producendo in qua se declarat. siue

Gen. j.

Hebre. j. Ps. xxxij

Hic aperit q̄ filius dicat pat̄ operari i filio vl̄ per filium.

§

aliquid inspirando anime in q̄ voluntarē suā dem̄ strat· ⁊ sic pluries accipit in scriptura· ⁊ connotat effectum actualiter· Alio modo dicere dicit actum quasi exterius· nihilomin⁹ tñ relatum· ⁊ hoc modo dicit comparationem ad verbum conceptum· p qđ dicēs se ⁊ omnia loquitur per quez modum accipit in ps̄· semel locutus est deus· glo· ibi· filiū genuit in quo oīa disposuit· ⁊ sic dicere connotat effectū in habitu· q; dicēr importat dispositionē ⁊ ad dispositiones sequit op⁹· Tertio modo dicere dicit actū intrinsecū ⁊ absolutuz· ⁊ hoc modo dicit Anſ· quia dicere non est aliud q̄z videndo intueri· ⁊ sic quelibet persona dicit se ⁊ alia· ⁊ huic dicere non respondet verbum cōceptū· q; fm hūc modū idē potest esse dicēs ⁊ dictū· Quelibet em̄ psona seip̄az videt ⁊ seip̄am intuet· et sic non connotat effectum· nec actum· nec habitum Si ergo queritꝰ quomō accipiat dicere in rerū pductione· dōm q; potest accipi primo modo scz pout cōnotat effectū in actu· ⁊ tunc dicere idem est qđ producere· nec est ibi nugatio cum dicit· dixit deus fiat· quia non tñ importat ipsam actionē in se· sed etiam prout est ad ipsius manifestationē· ⁊ premittit scriptura verbum dicendi verbo faciendi· vt in hoc ostendat q; deus maxima facilitate pduxit singula· non quia aliqua vox creata rerū productionē antecedat· Et sic dicere in diuersis diebꝰ potest plurificari· non ratione principalis signati sed connotati· sicut patet· q; pluriū productoruz plures sunt productiones passiue· ⁊ ratione cōnotati actiua dici potest plurificari· Potest ⁊ nihilominus accipi scđo modo· ⁊ sic est sensus· dixit· i· filium genuit in quo omnia disposuit· ⁊ per quē omnia produxit· et sic exponit Augꝰ· cum dicit q; vox dei ad naturam verbi p quez omnia facta sunt refertur· Et ad illud dicēr sequit creaturā fieri· sic̄ ad dispositōnē sequit opꝰ nō immediate vt tunc sit q̄n quis primo disposuit sed pro loco ⁊ tempore· sicut dicentis dispositio ordinauit· ⁊ sic est in proposito· nam deus pduxit nō tunc cum filium genuit in quo disposuit· sz sicut generando filium ab eterno disposuit se producturuz in tempore· sic produxit in tempore· In ipsa em̄ dispositione dei eterna non solum erat q; res producerentur· sed etiam quando pducerent· ⁊ hoc modo dicere in diuersis diebus dictū candē importat dispositionē· ⁊ eternam in qua simul disponunt eternaliter que successiue pducuntur ex tpe· Sic igitur primo ⁊ scđo modo potest hic accipi dicere· sz scđo modo magis proprie· tertio aūt modo nō videt hic accipi· q; non cōnotat ibi aliquis effectus· nec actus· nec habitus· nec videt etiā illo tertio modo magis proprie accipi actus dicendi· nam sicut dictū fuit in primo li· di· xxvij· dicere proprie nō est sine verbo· sicut nec proprie ibi dicit esse locutio vbi nullus ē sermo· Nihilominus tertius modus accipiendi dicere nō videt esse omnino improbandꝰ pro eo q; satis rationabilit videt posse concedi q; quelibet persona loquat se alteri· Si enim iste actus qui est dicere cōuenit cuilibet persone create· potest cōuenire cuilibet persone increate· vt vere vel mō trāsumptiuo· iste tamen modꝰ accipiendi non competit p posito· ⁊ p hoc patent que obiecta sunt· đ In principio id est in filio creauit deus celum ⁊c· Contra· Si enim creatio mutatio est· ⁊ in filio nihil mutatur· ergo in filio nihil creatur· Item queritꝰ quare ista accipitur pater est in filio ⁊ creat in filio· ita q; hec prepositio in refertur ad verbum essendi ⁊ ad verbū opandi· hec aūt non recipit pater est p filium· cuius ista recipiat pater operat p filiuz· Queritꝰ etiā quā habitudinē importat hec ꝓpositio q· cum dicit deus pater p filiuz· Rꝰ· dōm q; hec ꝓpositio in· potest importare causalitatem· ⁊ potest importare identitatē· Causalitatē· vt cum dicitur omnia sunt in deo· Identitatē· vt cum dicitur· pater ē in filio· Dec aut̄ ꝓpositio p· quantū est de se importat causalitatē· Dico igit q; conuenienter dicit deus opari in filio· ⁊ ratione identitatis· q; pater opans est in filio· et ratione causalitatis· q; filius est causa effectus pducti a patre· ⁊ ideo hec prepositio in· cum suo casuali accipitur in diuinis cum verbis absolutis ⁊ cum trānsitiuis ratione duplicis habitudinis scz causalitꝰ ⁊ identitatꝰ hec aūt ꝓpositio p· quando importat habitudinē cause ⁊ principiū non recipit nisi in illis verbis q̄ important aliquē effectū respectu cuius filius habet causalitatem ⁊ ideo recipit q; pater opat per filium· sed tamen nō recipitur q; pater sit p filium· sed hec planius dicta sunt in primo li· di· xxvij· ⁊ ideo ad pñs hec sufficiant·

Alia predictorū expositio·

Ita ⁊ per spiritū sanctū dicitur opari siue pater siue filiꝰ· quia ab vtroq; procedit spiritus sanctꝰ factor omniū· Ūñ Joh· Criſo· in expositione epl̄e· ad Hebre· sic ait· Non est hereticus inaniter suspicatur tanq̄ aliqđ instrumentuz patris extiterit filius· neq; p euz pater dicit fecisse tanq̄ ipse facere non posset· sed sicut dicit pater iudicare p filiū· q; iudicem genuit· sic etiā dicit opari p filiū· q; eū pstat opificē genuisse· Si ei cā ei⁹ pr̄ē· fm q; pr̄ē· m̄ro ap̄lo eoz cā ē q; p filiū fcta sūt· ℔ de ope prie diei dctā st̄

Joh· Criſoſt·

Jo intelligentiā huius ptis in qua agitur de formatione lucis q̄ est opus prime diei querūtur tria· Primū est de ipsa lucis pductione· Scōz est de ipsius lucis effectu ⁊ illustratione· Tertium ē de ipsius lucis essentia ⁊ natura in se· Circa primum duo querunt· Primo queritꝰ vtrū p illā lucē q̄ dicit ēē opus prime diei intelligat scriptura lucē corpalem vel spiritualem· Scōo dato q; intelligat corpoalem· est quēstio qualiter faciebat diem ⁊ noctem·

Queſtio I a

Circa quam sic procedit ⁊ oñdit q; illa lux que dicit pri-

mo die fuisse creata non erat lux corpalis. Lux corpo/
ralis est ad decorē ꝛ ad cōplementū celi siderei siue fir/
mamenti. si ḡ qō ornat ꝛ decorat aliqō corpⁿ nō potest
nec debet ante ipm fieri. cum pductio firmamenti spe/
ret ad opⁿ scōe diei. vī qō primo die lux corpal' nec
potuit nec debuit fieri. ꝛ fuit facta lux corpal' vl' lux spū
alis. ḡ ꝛc. Item in enumeratione opez sex diez inten
dit scriptura explicare pductionē illoz q̄ ꝯstituūt vni
uersum sicut manifestū ē. ḡ vel creatura spūalis vtpo/
te angelus nō ē de ꝯstitutione vniuersi. vel scripta rez
pductionē insuff.icienter explicat ꝛ tradit. vel oportet
q̄ aliq̄d ibi positum exprimi. sz primi duo modi sunt in
conuenientes. restat ḡ q̄ scriptura explicat pductionē
creature angelice. sz creatura angelica fuit in p̄cipio
creata. sicut ostensum est ꝯ. sz prior oīm creata ē sapien
tia. ḡ eius pductio exprimit q̄ opus prime diei vl' saltē
formatio. sz opus prime diei non fuit nisi pductio luc̄
ḡ q̄ lucem intelligit scriptura naturā spūalem. Itē lux
de spūalibꝫ ꝛ corpalibꝫ dicit ꝓprie. magis tñ ꝓprie de spi
ritualibꝫ q̄ de corpalibus. sicut dicit Aug. sup Gene.
ad lr̄am. Propriissime eīm deus lux ē. ꝛ q̄ ad ipm magis
accedunt plus habent de natura luc̄. ḡ in pductiōe lu/
cis illa creatura debet principaliē intelligi. cui p̄cipa/
lius cōuenerit. sz hec ē creatura spūalis. ḡ ꝛc. Itē lux
ista corpalis ē ad fomentū plantaz ꝛ animaliū. ꝛ etiaz
ad solatiū hominū. si ḡ primo ꝛ scōo die non erant plā
te q̄ foverent. nec animalia nec homines q̄bus illa lux
aliquod ferret obsequiū. videt q̄ deⁿ frustra fecisset caz
in primo diez. q̄ si deus nihil frustra facit. restat q̄ il
lam lucē non intelligit lux corpalis sz spūalis. Irez lux
illa q̄ primo die creata est. erat lux corpalis. ḡ diez ꝛ no
ctem corpaliē faciebat. ḡ videt ex hoc q̄ pductio sol' fue
rit supflua. Item si lux illa fuit corpalis. cum esset bo
na debuit a diuina bonitate in suo esse cōfirmari. sic eīm
exponit Aug. vidit deus q̄ esset bonū. i. q̄ placuit vt
fieret. placuit etiā vt in suo genere permaneret. ḡ vī q̄
si lux illa pfecta esset in p̄cipio q̄ adhuc maneret. ḡ
si magne claritatis esset illa. impossibile esset q̄ sensum
nr̄m lateret. si igit lumē eius non ꝓcipim⁹ sensu. ꝛ vsuz
eiⁿ nō capimⁿ intellectu. ipsa non ē. ḡ nunq̄z fuit. Sed
cōtra hoc obūcit ꝛ ostendit q̄ lux illa corpalis fuerit
per textum primo. quia ante formationē lucis p̄mixtū
q̄ tenebre erant sup faciem abyssi. ergo si per abyssuz in
telligit materia corpalis. lux q̄ facta est ad expulsionē
illarū tenebrarū erat corpalis. Item hoc ipm ostē/
ditur per multos expositores. ꝛ primo per Bedam. oc
cidente luce paulatim. ꝛ post spatium diuine lucis in/
feriores partes subeunte factum est vespere. sicut nūc
vsitato cursu solis fieri solet. ḡ si hoc non potest intel/
ligi nisi de luce corpali. patet ꝛc. Item q̄ de luce corpo/
rali intelligatur videt. Scriptura numerat senarium
dierum. ꝛ constat q̄ dies isti omnes sunt eiusdem natu
re. alioquin non essent insimul cōnumerabiles. sz post
formationē solis a quarto die in antea fuerūt dies cor/
porales. sed tales dies non possunt esse nisi a luce cor/
porali. ergo ꝛc. Item q̄ non possit intelligi de luce spi
rituali videt. quia diuisio lucis spiritualis a tenebris
est separatio bonoruz a malis. ergo si simul est diuisio
lucis a tenebris. ꝛ formatio lucis. ꝛ hoc fuit totū in pri/
me diei initio. videt q̄ lapsus malorum angeloruz fue/
rit absq̄z aliquo spacio temporis interiecto. si ergo hoc
7 est impossibile sicut supra probatum est. patet ꝛc. R⁹.
dom q̄ in hac questione differenter senserunt Aug⁹. ꝛ
alij doctores. sicut etiam in questione de informis ma/
terie pductione. Aug⁹. enim voluit q̄ per celum intel
ligeret natura spiritualis informis. ꝛ quia lux respon
debat celo. per consequens per ipsam lucem spiritua/
lem. angelicam naturā formatam dixit intelligi ad lit/
teraz. p diem vero dixit intelligi ipsam considerationē
angelicam. per septenarium diez septemplicem consi
derationem. ꝛ p vesperam diei. considerationē creatu
re in seipsaz. quia creatura est sicut tenebra. p mane ve/
ro reductionem ipsius cognitionis creature in genere
proprio. ad cognitionē que est in summa luce. ꝛ ad lau
dem ipsius dei. ꝛ quia post pfectam conuersionē a lau
de dei non cessat. ideo septimū diem in quo est requies
contemplationis dixit non habere vesperam. Ad ḡ
hanc autē positionem manifestandā sacre scriptura cō
formatur super Gen̄. ad litteram. vbi ostendit q̄ mul/
ta dicuntur de illa. vj. dierum enumeratione. que ma
gis comperunt diebus spiritualibꝫ ꝛ luce spirituali q̄̄
luci materiali propter qō in productione omniū reruz
corporalium dicit. fiat. fecit. ꝛ factum. in productione
vero lucis non dicit. nisi fiat ꝛ factum est. Et huius ra
tio est. quia omnes alie res a creatura spirituali habēt
triplicem moduz essendi. videlicet in sua causa produ/
cente. ꝛ in mente rationali. ꝛ in corporali materia subsi
stente. Creatura autem rationalis non habet nisi du/
plicem modū. videlicet in verbo ꝛ in se. Multa etiam
ad hoc adducit. qui ostendunt ipsam positionē esse cō/
sonam tam fidei q̄̄ scripture. q̄̄ etiam rationi. ꝛ p hoc
veritatez fidei ꝛ scripture a recto rationis tramite nul
latenus etiam deuiare ostendit. vnde super Gen̄. ad lit
teram lib. primo habemus. q̄ fm fidem rn̄dendum est
omnibus qui calumniari libris nostre salutis affectāt.
vt quicquid ipsi de rerū natura veracibus documentis
demonstrare potuerint. ostēdam⁹ litteris nostris nō
esse contrariū. quicquid aūt de quibuslibet suis volumi
nibus bis nostris litteris. i. catholice fidei contrariuz
protulerint. aut aliqua facilitate aut vlla dubitatione
credamus ipm esse falsissimū. Quantūcūq̄z aūt hec po
sitio probabil' esset ꝛ rōnabil'. catholici tñ tractatores
qui Aug⁹. secuti sunt viā aliam approbauerūt mag' sez
q̄ dierū distinctio esset materialis seu sensibilis. ꝛ pme
diei opatō esset informatio lucis corpalis. q̄ tres di
es fecit ante productionē solis. Et q̄ istam pductionē
magis insinuat textⁿ scripture. ꝛ magis sequunt expo
sitores illi q̄ Aug⁹. libenter secuti sunt. tō positio ista
securius ꝛ vtilius ē sustinenda. Scōm hanc igit posi/
tionem. dom̄ē q̄ scriptura p lucem illaz quā dicit p̄o
esse factā. corporalez lucē insinuat. ꝛ cōcedende sunt ra
tiones q̄ illud probant. Ad illud vero qō obī primo
q̄ lux ē ad decorē ꝛ ornatū celi. dom q̄ nō qualitercūq̄z 9
sz put est in distinctione completa fm numerū ꝛ ꝓprie/
tatē corpoz celestiū stellaz. sez ꝛ planetaz. ꝛ hoc nō fu/
it ante diem quartū. Ad illud qō obī q̄ conditio an/
gelice nature debet in. vj. diebus explicari. dom q̄ illō 10
non oportet explicite dici. sicut etiā nec de lapsu natu/
re angelice in scriptura legit historialiter sz magis allego/
rice. Et rō huius est. q. scriptura intendit p̄cipaliter
agere de opibus reparationis. sicut dicit Aug. ꝛ ꝓpter il
la vt melius explicent agit de lapsu ꝛ conditione. ꝛ ra/
tione huius determinat de his q̄ faciunt ad homis con
ditionē ꝛ cōseruatiōez. Et q. in scriptura nō agit de la/
psu nec de conditione instituti. aliter posset dici. q̄ q.
scriptura tradebat genti rudi. que versabat circa sensi/
bilia. ideo primo in opibus. vj. dierum cōditionē sensi
bilium insinuat. nihilominⁿ tñ prebens viā q̄ hec sensi

bilia ad intelligenda spūalia · hec enī fecit ad illa insi-
nuāda · vñ nō indocte ꝙ formationē lucis intelligi po-
test formatio nature spūalis · principaliꝰ tñ insinuat
formatio corporalis · ⁊ sic patet qualiter ꝓcessus scri-
pture q̄ꝫ videat esse vulgaris · tñ ē sufficiēs ⁊ rōna-
11 lis. Ad illud qđ obīcit · ꝙ lux principalius ꝟuenit
nature spūali · ddm ē ꝙ verū est q̄ꝫtum ad ꝓprietatem
vocabuli · nō est tñ verū q̄ꝫtū ad vsum cōem · Nolata
enī luce nisi determinet ꝙ añcedentia ⁊ ꝟñtia · lucē in-
telligim⁹ corporalē · per quā tñ perducimur ad intelli-
gendū ⁊ spūalem · qz cognitio nr̄a incipit a sensu · ⁊ sic
12 docet dyo⁹ in li · de di · no. Ad illō qđ obīcit ꝙ lux
corporalis ē ad fomentū viuentiū ⁊ solaciū aialiū · di-
cēdū ꝙ lux corporalis nō solūmodo habet istā vtilita-
tē · imo etiā alias multas que forsasse nos latent · qua-
rū etiā vsum potuit tūc habere · sicut mlte creature ha
bent virtutes ⁊ vtilitates q̄s nos ignoram⁹ · ⁊ tñ eas
habere nō dubitam⁹ · Posset tñ dici ꝙ vsus ei⁹ fuit diē
⁊ nocte facere · nō ad aialiū illustrationē · sed ad diui-
noꝝ operū distinctionē · vñ ⁊ si tūc nō faceret ad illu-
strationē humani sensus · facit tñ nunc ex ipsa distin-
ctione ad illustrationē intellect⁹ · dū ex illa intellectus
capit distinctionē diuinoꝝ operū · Ad illud quod
13 obīcit ꝙ superfluū fuit facere solē · dicēdū ꝙ ſm est · qz et
si lux illa perfecte illuminaret ⁊ diē faceret ſm ꝙ facie
bat ꝓ illo tpe ad dierū distinctionē · placuit tñ deo re-
bus ad maiorē pfectionē deductis · vtpote ad ornatuz
lucē facere pleniorē q̄ etiā diez faceret clariorē · ⁊ ꝓter
hoc ex ipsa etiā luce siue nube lucida solē fecit in mato
ri lumīe sicut dicēt postea · Et ꝙ hoc ptz illud qđ obīcit
vltimo scz ꝙ illa lux debuit manere · dicendū enī ꝙ
verū est ꝙ manet ſm formā ⁊ naturā · sed nō oportz ꝙ
maneat ſm illū statū ſm quē ꝓmo formata erat · manet
aūt in sole q̄ ex ipsa format⁹ est · sicut innuūt exposito-
res · ⁊ melius patent super litterā ·

Questio II b

Qualiter illa lux faciebat diē ⁊ nocte. Et dicit Dam̄ ·
ꝙ faciebat emissionē radioꝝ ⁊ cōtractionē · Ait enī sic
In ꝓmis tribꝰ diebus reflexo vel contracto luīe dīnico
ꝓcepto · dies ⁊ nox fiebat · Et Basiliꝰ in exam̄ · Tūc au
tē non solaris corporis motu · sed diffusiōe ꝓncipalis
luis · mō se subducētis · mō denuo reducētis · ſm diui-
nā ꝓceptionē diē faciebat · noxq; reuertebat · Beda au
tē ⁊ alī expositores latini dicūt · ꝙ diē ⁊ nocte faciebat
sua reuelatiōe · ⁊ hoc habitū fuit in aucte posita in
littera · occidēte luce paulatim ⁊c. Contra primū di
cendi modū obīcit sic ꝓmo · scriptura dicit · diuisit lu-
cē a tenebris · ꝑ simul fuerūt lux ⁊ tenebre · sed si lux illa
faceret diē ⁊ nocte ꝑ emissionē ⁊ retractionem radioꝝ
cū non sit sīl emissio ⁊ retractio · nō esset sīl lucis ⁊ tene
brarū diuisio. Itē scriptura dicit · ꝙ lux illa facien-
do diē · faciebat vespe ⁊ mane · sed si sola emissiōe fieret
dies · ⁊ sola ꝟtractiōe fieret nox · nūq; esset vespe ⁊ ma
ne · sed semꝑ esset clar⁹ dies vel obscura nox · ꝑ ille mo-
dus dicēdi non cōpetit sacre scripture Itē emittere
⁊ cōtrahere radios sunt cooperationes opposite · ꝑ cum
sole ptātes rōnales sint ad opposita · videt ꝙ lux illa es
set rōnalis su a · si ergo ꝟ est absurde dicere · videt ⁊c ·
Itē ꝙ lux illuīet · iste ē act⁹ naturalis ⁊ necessari⁹ · si er-
go nulla suba pōt seipsam ꝓpare sua necessaria ⁊ natu-
rali opatiōe · videt ꝙ lux vbi erat nō poterat nō illuīa-
re · ꝑ non poterat radios suos contrahere. Cōtra se
cundū modū obīcit sic · Adꝟ ꝙ fiat mot⁹ alicui⁹ cor-
poris regularis ⁊ vniformis nō solū requirit virt⁹ mo
toris sed etiā cōgrua dispositō ex pte mobilis · ⁊ ex pte
spacū · ꝑ si adhuc non esset facta orbū distinctio · videt
ꝙ nulla fieret hui⁹ corporis revolutio. Itē materia
ex oī parte sua erat vniformis · si ꝑ mot⁹ ē ꝓpter aliquā
diuersitatē · vel in eo q̄ mouet · vel in eo circa qđ moue
tur · videt ꝙ lux nō moueret · ꝑ nō faciebat diē ⁊ noctez
ꝓ suū motum. Itē materia illa ex oī parte erat eque
illuminabilis · ꝑ si lux illa vbiq; illuīabat q̄cūq; move-
ret · diē cōtinue faciebat · ꝑ nūq; faciebat mane ⁊ vespe.
Itē si per suū motū faciebat diē ⁊ nocte · cū illa lux aū
fuerit ꝓducta q̄ꝫ mota · fuit ꝓducta aū omnē diē · ꝑ nō
erat op⁹ prime diei · Si tu dicas mihi ꝙ sīl cepit esse
moueri · ⁊ illuminare · quero vbi ꝓmo incepit moueri ·
aut enī ex oriēte · aut ex occidēte · aut ex aliq; alia pte ce-
li · Si ex oriēte · ꝑ videtur ꝙ ꝓmo fecerit mane ⁊ postea
vesperā · ⁊ hꝰ est cōtra scripturā que dicit factū ē vespe
re ⁊ mane · Si ex occidēte · ꝑ videt ꝙ lux cepit in occa-
su qđ est incōueniēs · Si in aliqua pte alia · vt in meri 14
die · tūc videt ꝙ dies illē non habuit · xxiiij · horas · qđ ē
ptrā exposītiones · ⁊ ꝓpter hꝰ est qđ vbi lux illa sit facta ·
⁊ qliter · ℟ · dicēdū ꝙ sicut ꝓactū fuit in ꝓncipio · du
plex ē hic modus dicēdi · vn⁹ ſm doctores grecos · vi-
delz Basiliū ⁊ Brego · ⁊ Dam̄ · alter ſm latinos · Dixe-
rūt enim Basiliꝰ ⁊ Dam̄ · ꝙ lux illa emissiōe ⁊ ꝟtractōe
radioꝝ diem ⁊ noctē faciebat · hꝰ aūt dicebat esse in po
testate ipsi⁹ lucis · nō ꝓ virtutē ꝓpriam · sed ꝑ ꝓceptio-
nem diuinā · ⁊ huius sīle legim⁹ in scriptura Exod · x ·
Extēdit moyses manū in celū ⁊ facte sunt tenebre hor-
ribiles in tota terra egypti trib⁹ diebꝰ · Constat enī ꝙ
in illo triduo sol erat in emisperio terre habitabilis ·
⁊ in terra iessen · ⁊ in alias habitabiles regiones radi-
os sue lucis emittebat · ⁊ a terra egypti radios sue lucz
ꝟtrahebat · Sīle etiā forte factū est in passiōe dñi · vbi
sol dicit obscurat⁹ fuisse · ⁊ hꝰ rorum factū est non natu
ra sed diuino ꝓcepto · ⁊ ꝑ hunc modū intellexerunt do
ctores greci fuisse in illo ꝓmo triduo · ⁊ ꝓterea rōnes
pri⁹ inducte de naturali ptāte in nullo eos ledūt · Au
ctoritates etiā sacre scripture nō vident ꝟtrarie · qz di
uisio illa lucis a tenebris nō intelligit q̄ꝫtum ad sitū lo
calem · sed q̄ꝫtū ad distinctionē formalem · sicut distin-
guit habit⁹ a sua priuatiōe · ⁊ qz ab hꝰ habitu in priuatio
nē ⁊ ꝓcessus erat ⁊ regressus · q̄ꝫtū ad regressum in ha-
bitu dicit fecisse mane · qđ quidē fiebat radioꝝ emissio
ne · q̄ꝫtū ꝟo ad ꝓgressum in priuationē dicit fecisse ve-
sperā · qđ quidē fiebat radioꝝ ꝟtractione. Alius mo
dus dicēdi ſm latinos doctores qui videt eē rōnabili
or est · qz ꝟtuti naturali possibiliorꝝ scz ꝙ lux illa noctē
⁊ diē faciebat suo motu · sicut sol sua facit actiōe · In-
telligitur enim lux illa facta fuisse vbi nūc ē sol · nā ex
illa format⁹ creditur esse sol · ꝓducta autem fuit super
eā partē supra quā nostrū ē emisperiū · ⁊ illud emispe-
riū illuminādo fecit diē · ⁊ ꝓgredies peruenit ad occa
sum ⁊ fecit vespere · ⁊ post deinde regredies ad ortū fe
cit mane · vñ respectu vni⁹ ⁊ eiusdē emisperij noctē et
diē faciebat successiue · respectu ꝟo emisperij nr̄i ⁊ alte
rius sīl faciebat diē ex vna pte · ⁊ noctē ex obiecto illi⁹
nature densē que erat in medio illius materie · q̄ q̄ꝫtis
nō esset adhuc in forma cōplera · tñ in illa pte ita dēsa-
ta posset ꝑficere vmbrā · sicut in parte superiori ꝑ sua
raritate ⁊ quadā subtilitate poterat suscipere lucis in
fluentiā · Et ideo vtrūq; eoꝝ insinuās scriptura dicit ·
diuisit de⁹ lucē a tenebris q̄ꝫtum ad existentiā lucis in
vno emisperio · ⁊ tenebre in alio · ⁊ factum ē vespere ⁊
mane q̄ꝫtū ad recessuz a nr̄o emisperio · ⁊ q̄ꝫtū ad regres-

sum. Hūc igit modū tāq̄ ꝓbabilio:ē sustinēdo ad pri/
mū qđ obȝcitur in ȝrīū q̄ nō erat ibi idonea:as spacij
nec co:poris p:er quā ficeret mot⁹ alicui⁹ o:bis. dōm q̄
sicut sol in claritate illā lucē excedit. ita etiā in motus
regularitate ꝓter o:biū distinctionē ⁊ cōplementū. ⁊
sicut lux illa claritatē habebat sufficiētē ꝑ illo statu. sic
etiā superio:ꝑs materie q̄ rario:a erat ⁊ puri o:. viā sibi
ꝑbebat ad motū babilē q̄uis nō esset in rāta ꝑfectione
in quāta nūc est etber. Ad illud qđ obȝcit q̄ mate/
ria et oī parte vniformis erat. dōm q̄ et si et oī pte eēt
influentiā lucis eq̄liter nata suscipe. illa tñ lux nō po/
terat vbiq̄ illumīare. sicut ⁊ sol nō pōt. ⁊ tō cū et vna
pte illuminabat. et alia pte erat obscura. ⁊ q:. ad lumē
vniformiter erat dispo:ita. cū nō posset sil' illumīari.
opo:tebat illuīari successiue. ⁊ ita opo:tebat fieri no/
ctem ⁊ diē. Si tu q̄ris quare de⁹ nō fecit lucē ita suffi/
cientē q̄ vndiq̄ posset illuīare. dōm q̄ si sic fecisset ꝑ il
lā lucē esset illuīatio. sz nō hora:. distinctio. nec tp̄alis
15 successio. Diuine aūt dispōni placuit mōm q̄si carmē
pulcerrimū quodā decursu tp̄m venustare. Ad illō
qđ obȝcit q̄ sp illuminabat. ḡ semp diē faciebat. dōm
q̄ nō sequitur. q:. nō quecūq̄ illuīatio dies appellat. sz
illuīatio que ē in ūo emisp:io. q̄ magis dies dicebatur
q̄ illuīatio alteri⁹ emisperij. nō ꝓter illud qđ tūc erat
16 solū. sed ꝓter id qđ futurū erat. Ad illud qđ obȝci
tur q̄ añ fuit ꝓducta q̄ mora. dōm q̄ in die naturali
duo sunt. videlz claritas aeris siue rei transpentis. et
successio tp̄is. Claritatē aūt faciebat lux radio:. mul/
titudine in pte materie trāspentis. ⁊ q:. lux sil' est ⁊ lu/
cet ⁊ illuīat. sil' cepit esse ista mō dies cū luce. Succes/
sionē aūt tp̄is faciebat. vel ipsa mutabilitas q̄ erat in
materia informi añ ꝓductionē lucis. vel etiā ipsa lux
mota q̄ erat nubes lucida. ⁊ ita vtroq̄ mō successio tē/
poris vel sil' cū luce incipiebat vel ante. ⁊ illa successio
ad ꝑmū diē ꝑcurabat. ⁊ tō quocūq̄ mō dicāt dies. for
matio lucis ē opus ꝑme diei. nō q:. ꝑma dies ipsa lu/
cē ꝑcesserat. sed q:. sil' incepit dies cū luce. Quāuis enī
mot⁹ sequat esse fm naturā. tñ duratiōe pōt simul cu3
mobili incipere. Et si q̄ras vbi incepit moueri. dico q̄
vbi facta est. sz de loco vbi facta ē due sunt opiniones
17 Quidā enī dicūt q̄ lux illa facta ē in meridie. ⁊ rōnem
hui⁹ assignāt duplicē. Unā q:. lux illa ꝑmo faciebat ve
spere. postea mane. sicut dicit scꝑtura. ḡ videt q̄ pri⁹
tenderet ad occasum. q̄z rediret ad o:tū. Alia est rō. q:.
dei ꝑfecta sunt opa. ⁊ ideo diē ⁊ lucē fecit in sua pleni/
tudine. ⁊ ita in meridie. ⁊ hoc mō videt sentire Beda ⁊
alij exposito:es q̄ dicūt ꝑmū diem a plena luce cepisse
Et si tu obȝcias q̄ tunc a principio diei vsq̄ ad mane
nō sunt. xrtij. ho:e. rīdent ⁊ dicūt q̄ ser hore hui⁹ diei
ꝑcesserāt successione tp̄is ꝓtranseūte ꝓter ipsi⁹ mate
rie mutabilitatē. ⁊ postmodū. vj. hore q̄ est in numero
ꝑfecto facta ē lux q̄ est co:p⁹ perfectū in sui natura ple
na ⁊ ꝑfecta irradiatōe vtpote in meridie. ⁊ cū esset tūc
rēp⁹ eq̄noriale. vsq̄ ad occasum fuere. vj. hore. ⁊ post
modū vsq̄ ad o:tū sequent' diei fuerūt. xij. ⁊. vj. ꝑcesse
runt añ formationē lucis ꝑ creationē celi ⁊ terre. ⁊ ita
fact⁹ est dies naturalis ꝑfect⁹ ⁊ integer. Alia opio
est q̄ nō fuerit mora tp̄is interiecta inter creationē3 et
distinctionē. imo statim p⁹ creationē celi ⁊ terre ꝓdu/
xit dñs lucē. ita q̄ posteri⁹ natura. sed sil' duratione. ⁊
isti dicūt q̄ lux illa cepit in o:iente. ⁊ sua reuolutiōe ꝑ
fecta tendēdo ab eodē puncto in idē fecit diem natu ra
lē. ⁊ b̄ videt Aug. sentire in lib. de sacra. Alit enī q̄ nō
fuerit mora interiecta inf creationē ⁊ distinctionis in
choatiōe3 q̄ incepit in lucis formatione. ⁊ illud videt
satis ꝓbabile q̄ ibi cepit lux illa in ꝑmo die. vbi con
dit⁹ ē sol in die. iiij. Credit enī sol. iiij. die cōdit⁹ fuisse
in o:iēte nō in meridie. ⁊ luna in occidēte. Et si tu obij
cias q̄ ꝑi⁹ deberet dicere factū ē mane ⁊ vespe. dō q̄
sicut dicit mgr in lra. mane dicit finē p:ecedētis noct⁹
⁊ er hoc dicit quandā obscuritatē ꝓpter b̄ q̄ non tm̄ di
cit dici initiū. imo dicit noctis ꝓsumationez. Et q:. in
ꝑma lucis formatiōe nō ꝑcesserat nox. sed stati lux ince
pit fm suā totā ptātem illuīare. tō dicit dies illa cepis
se a plena luce. adeo enī lucebat ibi vbi cepit sicut si es/
set in meridie. Nec dī fecisse mane. q:. nō ꝑcesserat di/
es. sed ꝑi⁹ vespe qđ ē finis diei. ⁊ postmodū mane qđ
est finis noctis. q:. ꝑi⁹ fecit diē ⁊ postmodū noctē. Et
tā hic modus dicēdi q̄ p:ecedēs satis est ꝓbabilis. nec
facile discernit q̄s co:. plus habeat ꝓbitatis. ⁊ tō q̄un
q̄ ist o:. modo:. dicat nō est faciēda magna vis.

Consequent' querit de essentia ⁊ additate luc⁹ co/
po:al' in se. Et circa b̄ duo q̄runt. Pmo q̄rit vtr
lux sit co:p⁹ vel forma co:poris. Sc̄o q̄rit vtrum sit
forma subalis vel accidentalis.

Questio I c

Circa quā sic ꝓcedit ⁊ ostendit q̄ lux sit co:p⁹. Aug⁹.
in li. de libe. arbi. ñ. in co:po:ibus lux ꝑmū locum tenet
Itē Aug. sup Ben. ad līram lib. vij. Anima omnē co/
poream materiā dignitate nate ꝑcellit. ꝑ lucē tñ ⁊ aerez
q̄ in mūdo ꝑcellentia sunt co:po:a co:p⁹ administrat.

Item Aug⁹. in epla ad Volusiañ. ij. Dominū in/
q̄t iste sensus ē nihil nisi co:po:a valentiū cogitare. si/
ue ista grossio:a videl3 humo:a aut hum⁹. siue subtilio/
ra sicut aer ⁊ lux. sed tñ co:pa. Itē b̄ videt rōne. In
spiritib⁹ ē repire spm̄ q̄ est pure lux. ḡ sil' in co:po:ali/
bus videt q̄ sit repire co:p⁹ qđ sit pura lux. ḡ sil' vr̄ q̄
illud qđ ē luīosum in co:po:ibus sit lux pura. sz illud est
co:p⁹ cū hēat extensionē sic ꝑz in sole. ḡ vr̄ q̄ lux sit co/
pus. Item lux in sole ē in plena actualitate ⁊ ptāte
mltiplicādi se. ḡ nō vr̄ q̄ sit ꝑmixta possibilitati mat⁹
ie ꝓstat aūt solē eē co:p⁹. ḡ vr̄ q̄ pura lux sit co:p⁹. Itē
nihil mouet localr motu dimēsiuo ⁊ successiuo nisi co/
pus. sz lux illa q̄ ꝑmo creata fuit suo motu faciebat diē
⁊ noctē. ḡ erat co:p⁹. Ad oppositū. Dam. Lumē est
q̄litas naturalis ipsi⁹ ignis. sz nulla q̄litas ē co:pus. ḡ
lux nō ē co:p⁹. sz q̄litas co:pis. Itē diē ꝑbs q̄ sola
ē ꝑncipiū agēdi. ḡ illud qđ maxīe ē ꝑncipiū agēdi illud
maxīe est forma. sed lux inf cetera co:poralia est maxīe
actiua. ḡ vr̄ q̄ sit pure forma. sz nullū co:p⁹ ē pure fora
cū oē co:p⁹ sit cōpositū. ḡ lux nō ē co:p⁹. Itē Aug⁹
sup Ben. ad lras. Lux ē subtilissimū ī co:pe. ⁊ ob b̄ ale
vicinissimū. sz qđ ē vicinissimū nobilissime forme. illō
maxime ptic:par rōnem forme. ḡ vr̄ q̄ ipsa lux sit pure
forma. Itē nulli co:pori opponit aliqđ ꝓpriue fm
q̄ co:p⁹. sz luci fm q̄ lux est opponit tenebra priuatiue
fm q̄ co:p⁹. ḡ lux nō est co:p⁹. Rn dicendū q̄ quidā 18
nō attendētes nec interi⁹ considerantes verba Aug⁹.
direrūt lucē esse co:p⁹ ꝓ eo q̄ posuerūt aliqđ co:p⁹ pu
re esse lucē. ita q̄ in eo nihil esset admittū de tenebro:si/
tate materie. sicut ē co:p⁹ solare a q̄ cetera co:po:a mū
di recipiūt illuīationē. sz cū supra ꝓbatū sit q̄ nulla sba
ꝑ se ens siue co:poralis siue spūal ē pure forma nisi so
lus de⁹. satis planū ē q̄ nullū co:p⁹ pōt esse pure fora
cū etiā nullū co:p⁹ careat extensiōe. ⁊ oīs extensio fun/
detur supra naturā co:palē. nullū co:p⁹ pōt eē sine ma
teria. ⁊ itez nullū pōt eē pure forma. si ḡ lux formā diē.
nō pōt esse lux ipm co:p⁹. si enī lux eēt ipm co:p⁹. cum

lucis sit ex seipa seipam multiplicare. aliqđ corp⁹ posset seipm multiplicare ex se sine apositione materie alicui unde. qđ ē impossibile alicui creature. cum materia nō bēat educi nisi p creationē. Et ideo alīt dōz q sicut humor ⁊ calor dupliciter accipiūt. Aliqñ em dicunt ꝓprietates siue ql̄itates corpee subē. sic dicunt humorem aq̄m et calorē ignis. Aliqñ noīant ipam subaz sub tali forma sicut dicit Aug⁹. q humor ⁊ humⁿ sunt elā. ⁊ pbi dicūt q calor est suba q̄dam subtilis. Sic intelligendū ē a pte lucis. q lux p̄t dici in abstractione. ⁊ sic noīat formam corpis lūiosi p q̄ illud bz lucere ⁊ agere. ⁊ sic dicit Dam q ē ql̄itas ignis. Aliqñ noīat in ꝯcretione ipaz subam scz lūiosaz. ⁊ sic accipit in illa diuisiōe. s. q tres sūt spēcies ignis. s. carbo. flāma. ⁊ lux. Et p hūc modū loquit Aug. qñ dicit q lux tenet p̄mū locū in corpib. ⁊ q lux ⁊ aer sunt corpa subtiliora. Vocat eī ibi lucē qđ nos vocam⁹ ignē. sic ex ꝟbis ipi⁹ Aug⁹. colligit ep̄s̄e. Et p hō patent obiecta ad vtrāq; ptē. Nā aucres ⁊ rōnes q dicunt ⁊ probant lucē corp⁹ nō ee scz q̄litatē. accipiūt lucē in abstractiōe sicut pz. Aucres ꝟo q ad oppositū indunt loquūt de luce put accipit ꝯcretiue. rōes ꝟo q probant q aliqđ corp⁹ sit pure lux. nō sunt cogentes. Ad illō em qđ obr̄ de siluestribus spūalibꝰ ⁊ corpalibꝰ. nō ē sile. q lux spūalis cōis ē creatori ⁊ creature fm anologiā. ⁊ q creatori pure actⁱ ē. tō pōt repiri in spiritualibꝰ lux in oī moda actualitate. ita q nihil bēat de possibilitate materie. nec de tenebrositate ignorātie. Corpal vero lux non repit nisi in creatura. q ad hoc vt p se existat. indiget sustentari a materia. ⁊ tō nō pt inueniri lux pura p oīmodā exclusionē possibilitatꝭ materie. pōt tn̄ inueniri pura lux p exclusionē opacitatꝭ ⁊ tenebre. ⁊ sic ē sole. Ad illō qđ obr̄ q si lux solis eet ꝑmixta materie nō posset se multiplicare ꝓfecte. dōm q pūtia materie ñ tollit actualitatē forme. marīe q̄ corp⁹ multū bz de spē ⁊ parū de materia. ⁊ q in sole ē abundantia lucis. cuius sit ibi materia. nō impedit ab actione sua. Ea aūt q dicunt bre lucez ꝯcorpataz bāt pfectā ptātē multiplicandi se. nō q lux sit soluz ibi in materia. sz q corpa illa multū bāt de materia ⁊ parū de spē. Ad illō qđ obr̄ q lux ꝓpio creata mota fuit dimensiue ⁊ successiue. dōm q lux ibi vocat nubecula lucida q̄ vere corp⁹ erat. ⁊ illa non fuit creata p eo q fuit ex p̄exīte materia forma lucē sibi diuinitus impressa vel educta. Sic igit ex p̄dictis pz q lux p prie ⁊ abstracte loq̄ndo nō ē corp⁹ sz forma corpis.

Questio II d

Utrū lux sit forma subalis vel accītal. Et q sit forma substantialis vr̄. Prio: ē generatō subē q̄ accītis. sz lux inē oīs formas corpales describit ꝓpio fuisse creata. q nō videt accīs sz suba. aut illa opatio fuit inordinata. Item forma subalis est nobilior q̄ accītalis. sz lux est nobilissima forma corpaliū sic̄ in multis locis dicit Aug. q cuz multe alie forme corpales sint subē. videtur q lux sit forma subalis. Itē lux inē oīa corpalia marīe assimilat lucī eterne. sicut oñdit Dyo. de di. no. ⁊ marime in virtute ⁊ efficatia. q sibi totū magis ꝯpetit forme subali q̄ accītali. vr̄ q lux sit suba. Item nullū accīs ē cā subē. sz lux corpis celestis. ē principiū educendi aīaz vegetabilem ⁊ sensibilē q̄ sunt formе subales. q vr̄ q lux sit substātia. Itē nullū accīs ē p semetipm actiuū. vt nullū p se extīs. q sicut p se nō ē. ita etiā nec p se agit. sz corp⁹ luminosum inq̄ntum luminosum ē p se actiuū. q vr̄ q lux nō sit ei accīs sz substātialis forma. Item nullū accīs facit gradū ⁊ nobilitatē in rebus fm differentias specificas ꝓpter suāpiuas ptīcipationē maiorē ⁊ minorē. sz corpora mundi fm q plus ⁊ minus ptīcipant de luce sunt magis ⁊ minꝰ nobilia q̄tum ad esse substantiale. ⁊ spē. ⁊ differentia. sicut patet respiciendo gradⁿ in corpibus mundi. q impossibile est lucem esse accidens corpi luminoso. Contra. nihil est de constitutione accidentis nisi accidens. sed lux est de compositione coloris cū color non sit aliud q̄ lux inchoata. q cuz color sit accīs. lux est forma accītalis. Item nihil est p se obiectum sensus nisi accīs. q omne obiectum sensus ponit in tertia specie qualitatis. sz lux seipa videt ⁊ ꝓcipit sensu visus. ⁊ est illud quo mediante cetera sentiunt sicut dicit Aug⁹. sup Gen. xm̄. ad lr̄am. q lux ē accidens. Aīt enīz Aug⁹. sic ut sus agit pura luce incorporata in subtilissimo aere. deinde lux mixta in aere caliginoso. deinde cū corpulento humore. deinde cum terrena crassitudine. ⁊ sic quinq; sensus efficit. Item qđ auget in aliquo salua eius substantia ⁊ natura ipsum est ibi accidens. sed lux auget in corpibus ꝓpter lumiosis sicut dicit Isa. xxx. erit lux lune sicut lux solis. ⁊ lux solis septē. q lux non est substantia sz accīs. cum substantia nō recipiat magis ⁊ minus. Itez sicut ignis naturaliter lucet. ita ⁊ naturaliter caleт. nec maior est virtⁿ in ipso lucere q̄ calescere siue calefacere. sz calidiras est qualitas accidentalis ipsius ignis. q ⁊ luminositas. Item si lux in igne est forma substantialis. aut q ultima ⁊ completiua. aut circa ultimā. Si est forma ultima ⁊ completiua. ergo nō vr̄ q ignis differat a celesti natura. nec q aliqua luminosa differant specifica differentia. Si est forma citra ultimaz. q minus ē forma ꝓfecta q̄ forma ignis specifica. cum forma ultimo completiua sit in rep̄fectissima. q non vr̄ q in igne lux sit nobilissima forma. si q in celo ē forma ultima. vr̄ q dignior. siue nobilior. sint corpa elaria. q̄ celestia. qđ si falsuz est. restat zē. Itē in creaturis ql̄itas ē immediatū principiū actiōis. vñ forma subalis agit tanq̄ mediantibꝰ ꝓpriis accītalibus. sz lux est immediatū principiū actionis. q videtur q lux sit accidens. Rⁿ. ꝓnotandū ē q in hac qō ne sapientes opinant contraria sapientibꝰ. Quidā em dicere voluerunt q lux est accidens corpi luminoso. sicut sapia siue scientia q̄ est lux spiritualis est accīs ipi anime. ⁊ color est accidens corpi terminato. ⁊ calor ē accidens corpi calido. Direrunt enim q sic se habet corpus luminosum ad lucez. sicut anima ad cognitionem ⁊ sicut corp⁹ terminatū ad colorē. ⁊ sicut corp⁹ calidum ad calorē. qm̄ p ipsaz deorsū. p ipsaz sentit. p ipsaz operatur. ⁊ illō si dicat forma nobilis. h̄ nō intelligit q̄tū ad esse primū. sz q̄tum ad esse secōm. sicut scientia ⁊ gra nobilissime forme ponit q̄ius accītia eē dicant. Et sic p magna pte rōnes cuadūt. Sz qm̄ sacra scriptura lucē inter ceteras formas pure corpales cōmendat. ⁊ catholici tractatores. sicut Dyo⁹. in. iiij. de di. no. ⁊ Aug. in multis locis. ⁊ pbi etiam principatuz operandi in corporibus luci attribuunt. ideo lucem magis esse subam q̄ accidens sentire vident. Et ideo ē alia positio. q lux est forma subalis corpoz fm cuius maiorem ⁊ minorez ptīcipationē corpa habent verⁿ ⁊ dignⁿ esse in genere entium. vñ nobilissimū corporū sicut est empyreum illud est ꝓcipue luminosum. infimū vero sicut terra ē opacū. intermedia ꝺo fm q sunt magis ⁊ minꝰ nobilia. ptīcipant plus ⁊ minus. Et q oīa corpa naturam lucis ptīcipent ꝺ sat̄ de plano oñdit. q vir ē corp⁹ opacū an q multā tensionē ⁊ politionē possit effici luminosum. sicut pz cū de cinere fit vitr̄. ⁊ de terra carbunculꝰ. Utraq; aūt hāt positionū magr̄. est. ⁊ quilibet valde p

babilis · nec de facili improbari potest · Si aũt interius considerare velim⁹ q̃ illaꝝ positionũ sit verior · inuenimus q̃ vtraq; harũ fundata fuit supra aliqd̃ verũ · Verũ est em̃ q̃ lux cũ sit forma nobilissima inter corpalia sicut dicũt pl̃i ⁊ sancti fm cuius ptic̃ipationẽ maiores ⁊ minores sunt corpa magis ⁊ minus entia · est subalis forma · Verũ est etiã q̃ cum lux sit pse sensibilis · sit etiã instrumentũ opandi · sit etiam augmentabilis ⁊ minuibilis · salua forma subali · q̃ ipsa hz formam nature accidentalis · Et tõ notandũ ẽ ad intelligentiã aucṫ ⁊ rõnum · q̃ sicut lux incorpara est principiũ coloris in ipo corpe terminato · q̃ quidem color est accñs · ⁊ passibilis q̃litas · ⁊ sensu ꝑcipit · sic etiam lux est principiuz cuiusdam fulgoris q̃ ad modũ coloris est accñs · ⁊ mediãte q̃ luminosum corp⁹ a sensu apprehendit · Et fm b̃ dupliciter potest lux accipi · Uno modo ꝺ: lux ipsa forma q̃ dat esse corpori lucido · ⁊ a qua luminosum corp⁹ ꝑticipaliter ẽ actiuũ · sicut a primo mouẽte ⁊ regulãte · Alio modo dicit lux esse fulgor q̃ ẽ circa corpus luminosum q̃ consequit̃ erñtiam lucis in tali materia · ⁊ qd̃ etiã est sensus obm · ⁊ opis instrm̃ · ⁊ sic patet rñsio ad qõnem ꝓpositam · etiam ꝑ magna ꝑte ꝑz rñsio ad obiecta · Rõnes em̃ ostendentes lucẽ esse subalem formaz ꝓcedunt fm primã viã sicut patet intuenti · Rõnes aũt ad ꝑtez
28 oppositam ꝓcedunt via alia exceptis quibusdaz ad qs satis de facili rñderi ꝑt · Ad illud em̃ qd̃ obr̃ q̃ lux ẽ de compositione coloris · dici ꝑt q̃ lux non dicit cẽ de compositione coloris tanq; principium intrinsecũ · sz tãq; principiũ effectiuũ · cũ accñtia simplicia sint · forma autem subalis bene põt esse effectiuũ principium accñtis Ad illud qd̃ obr̃ q̃ est forma sensibilis · dm̃ q̃ b̃ nõ videt rõne sue essentie · sz rõne fulgoris vel caloris cã inseparabilit̃ cõcomitantis · maxime vbi ẽ vehementia lucẽ
29 Ad illud qd̃ obr̃ q̃ auget · dm̃ q̃ augmentum illud attendit rõne fulgoris · nõ rõne lucis q̃ est forma subalis · ⁊ si rõne illius attenderet · adhuc rõ non valeret · q; q̃uis forma subalis fm se non recipiat magis ⁊ min⁹ · hz tñ intendi ⁊ remitti fm esse ipsius in materia · ⁊ b̃ maxime verũ est in formis generalibz in q̃bus magis cõsistit cõitas analogie fm magis ⁊ minus · ⁊ prius ac posterius · q̃ vniuocationis · Ad illud qd̃ obr̃ q̃ calor nõ
30 est forma substãtialis calidi · dm̃ q̃ nõ est simile · q; nõ est tante dignitatis ⁊ ꝑfectionis forma caloris sicut forma lucis · Et b̃ ꝑz · q; forma lucis plus recedit a natura cõtrarietatis · corruptionis · ⁊ alterationis · Ad illud
31 qd̃ obr̃ q̃ non ẽ forma vltima in igne · dm̃ q̃ si lux ponit esse forma substantial' corpoz spẽ diuersoz · vtpote celi ⁊ ignis · neutrius ẽ forma vltimo cõpletiua · iõ ex b̃ non cõcludit q̃ natura el'aris sit nobilior celesti · nec ex hoc põt etiã ꝺcludi q̃ alia forma sit nobilior forma lucis q̃uis sit vltrior · Forma em̃ lucis nõ ponit in eodẽ corpore cuz alia forma sicut dispositio imꝑfecta q̃ nata sit ꝑfici ꝑ vltimã formã · sz ponit tãq; forma ⁊ natura omnis alterius corpalis forme cõseruatiua · ⁊ dans ei agẽdi efficaciã · ⁊ fm quam attendit cuiuslibet forme corpalis mensura in dignitate ⁊ excellentia · Et qd̃ obr̃ q̃ forma vltimo completiua nobilior est · hoc verũ est vbi forma illa habet compleri ⁊ ꝑfici ꝑ vltimã · sez vbi forma cõmunis hz ꝑfici ꝑ vltimam ⁊ spãlem · vl' q̃ hoc veritatem hz vbi vtraq; forma sez cõmunis ⁊ vltima ẽ in suo
32 potissimo esse · sic aũt lux non ẽ nisi in celesti corpe · Ad illud qd̃ obr̃ q̃ est immediatũ principiũ opandi · dm̃ q̃ illud non cogit necessario vt videt · Forma enim spãlis ꝑ se posse agere videt Sz q; exemplum buꝰ nõ ꝺcfacili inuenit in alijs · q̃uis nõ irrationabilit̃ credatur ẽ forma lucis possibile esse cum sit maxime actiua · concedi potest q̃ q̃uis lux interius ꝑficiens sit substantialis forma · tamen fulgor ille quo corp⁹ illud instrumentaliter opat · sentit · ⁊ deputatur · ad naturã accñtis sicut ꝓ dictum est ꝑtinere non indocte credi potest.

Consequenter querit̃ de lucis effectu ⁊ irradiatione · Et circa hoc duo queruntur · Primo q̃rit̃ vtrũ lumen qd̃ emittit̃ a corpe luminoso sit corpus an q̃litas corꝑis · Scõdo dato q̃ sit q̃litas ẽ q̃stio · vtrum sit substantialis vel accidentalis.

Questio I e

Circa quaz sic ꝓcedit̃ ⁊ ostendit̃ primo qd̃ lumen qd̃ exit a corpe luminoso sit corpus · Omne qd̃ ꝑ se mouetur localiter ⁊ dimensiue est corpus · sed radius sive lumen egrediens a sole mouetur localiter vtpote ab oriẽte in occidentem · ẽ tam radius q̃uz lumen ẽ corpus · Item nihil repellit̃ ⁊ repellit̃ a corpe nisi corpus · impossibile est em̃ non corpus corpe moueri · sz luminis ⁊ radioz fit repcussio ad corpus opacum · ẽ tam lumen q̃uz radius est corpus · Item impossibile est esse confractionẽ ⁊ intersectionem nisi corpoz · sed ex repcussione luminis ad speculum concauũ fit radioz intersectio ⁊ cõfractio · ẽ videt q̃ tam lumen q̃uz radius sit corp⁹ · Item omne qd̃ habet trinam dimensionẽ est corp⁹ · sz lumẽ in medio habet trinam dimensionẽ · q; diffundit fm omnem positionem · nec tm̃ est in superficie · immo etiam penetrat aerem vsq; ad profundũ · ẽ videt q̃ lumen in medio sit corpus · Item esto q̃ sol esset · ⁊ circa ipsum eẽt spacium vacuum · cũ sol potens sit ex virtute lucis absq; adiutorio extrinseco lumen suum diffundere nisi habeat resistens · ⁊ in illo spacio vacuo nullam habeat resistentiam · ibidẽ lumẽ suum diffunderet · sz lumen illud nõ esset in alio corpore sustinente · ẽ vr̃ q̃ esset subꝺ ꝑ se ens · ⁊ non spũalis · hoc constat · ẽ corporalis · Itez qd̃ põt generare corpus ẽ corpus · sz lumen in medio diffusum põt generare corpus · s · ignẽ ꝑ sui multiplicationẽ · ẽ lumen in medio est corp⁹ · Ad oppositum · Pbus in scõo de aĩa · lumen nec est corp⁹ nec ꝺfluxus corꝑis · Itez hoc rõne vr̃ ꝑ suũ oppositũ · lumini em̃ opponit̃ tenebra ꝓncipaliter · si ẽ priuatio nõ ẽ corꝑis sz forme · lumẽ nõ ẽ corp⁹ sz forma · Itẽ vr̃ ꝑ motũ · nullũ em̃ corp⁹ mouet̃ subito fm locũ · sz lux subito alterat · q; in instanti ab oriẽte venit in occidẽs · ẽ lumen nõ ẽ corp⁹ · Si tu dicas q̃ nõ mouet̃ subito sz repente mouet̃ · i · imꝑceptibiliter in aliq̃ spacio · in maiori spacio posset sentiri successio · sic ꝑz in sono · ẽ ꝛc · Itẽ nullũ corp⁹ velociꝰ mouet̃ q̃uz corpus mobilis primi ꝑ eo q̃ ille motꝰ ẽ ꝑfectissimꝰ omnium motuũ · ⁊ tõ velocissimꝰ · sz lumen ab oriente in occidens mlto citiꝰ mouet̃ q̃uz mouet̃ orbis primꝰ · q; lux in instanti · ⁊ illud saltẽ ꝛ̃ · horis · ẽ lumẽ nõ ẽ corp⁹ · Itez nullũ corp⁹ sil' ⁊ sel'mouet̃ ad oppositas ꝑtes · sz lumẽ sil' ⁊ sel'mouet̃ ad ꝑtes oppositas · q; diffundit̃ sursum ⁊ deorsum · ante ⁊ retro · a dextris ⁊ a sinistris · ẽ nõ põt esse corp⁹ · Itẽ impossibile ẽ duo corpa immixta · ⁊ nõ sese augmẽtãtia cẽ sil' · sz lumẽ cũ aere ẽ ꝓmixtũ ⁊ ipz aerẽ nõ augmẽtat · ⁊ tñ ẽ sil' · ẽ nõ est corp⁹ · Qd̃ aũt ipossibile sit duo corpa sil'ẽ · ꝑbs dicit · ⁊ ad b̃ sunt rões q̃ ꝑñt omitti ad ꝑñs q̃ inducũt in q̃rto vbi agit̃ de penetrabilitate corꝑis glioſi · Itẽ nullũ corp⁹ hz suũ cẽ in fieri ꝺtinue · sz lumẽ in aere hz suũ cẽ in fieri cõtinue · q; cõtinue egredi tur a sole · sicut dic̃ Aug⁹ · ẽ impossibile ẽ corpus esse.

Item si lumen ẽ corp⁹ · aut ẽ ex aliq̃ · aut est ex nihilo Si ex nihilo · ẽ est a creatore · ẽ lumen est a solo deo cuz

tpsiuꝰ sit creare. Si ex aliquo. gro ex q. aut ex corpe a quo causatur. aut ex corpe in q̃ suscipit. Constat q̃ non ex corpore in qō suscipit. qz lumen non pducit ex aere. tunc enī ibi posset manere recedente sole. Si ex corpo/re a quo causatur. q̃ vr q̃ corpꝰ luminosum in emissiõe luminis aliquid pdat de sua suba t materia. t ita videt q̃ iam sol deberet esse consumptꝰ. ℟. dōz ad predicto rum intelligentiã est norandũ q̃ circa hꝰ quattuor sunt opiniones. Quidã enī voluerũt dicere q̃ tam lumẽ q̃ radius in medio corpus est. t egressus ipsoꝝ radiorum ab ipso sole est sicut egressus riuuloꝝ a fonte. Sicut ei a fonte pcedũt riuuli q̃ sunt corpa t eiusdem nature cũ fonte. sic dicunt esse in radijs solis. Et si tu obijcias eis q̃ videt q̃ suba solis t aliorꝝ luminariũ tam esset pene cõsumpta dicunt q̃ sicut nõ cõsumit suba fontis p eo q̃ sicut fit emissio. ita fit etiaz restauratio. sic dicunt q̃ nõ cõsumit suba solis p eo q̃ sicut exterꝰ emittit lumẽ suũ inferius. sic virtute radiorꝝ vapores ad se trahit su perius ex quibꝰ restaurat. sicut corpa alimẽto. adeo vt nec deficiat nec decrescat. t hoc videtur sensisse Sene. Positio tñ ista ẽ ꝺ ꝓbiam q̃ dicit corpa celestia omnio esse incorrupta. Secda vero positio est. q̃ lumen est cor/pus t silr radij. t pcessus ipsoꝝ radiorꝝ a sole ẽ sicut ra/morꝝ a radice. marime si ita esset q̃ statim radix posset ex se producere arborẽ adiuta diuina virtute. sicut forte fuit in prima rerũ conditione. t sicut radix nõ diminue retur si ita produceret arborẽ. t tñ dicerent semp rami ab illa radice exire. nõ qz de nouo egrediant. sed qz cum sua origine cõtinuant. sic dicunt t in solis radijs se hꝫ Cum enī deꝰ solem tanq̃ originẽ t principiũ lucis fecit simul cum hoc ramificationẽ radiorꝝ sibi dedit. t ita sol continue ꝺr illos radios emittere. qz illi radij nunq̃ se parant a sua origine. sz sicut sol mouet. sic radij circũfe runtur. nou noui generant. cosdẽ enī radios q̃s emisit a principio sup terram. emittit t etiã nunc. Sz esto q̃ sol obscuraret sicut in passione xpi credit esse factuz. vr q̃ oporteret ertunc radios renouari t ita de nouo crea ri si corpa essent. Tertia positio est q̃ tam lumen q̃ ra/dius in medio corpꝰ est. t productio eiꝰ q̃tũ ad formã a sole est. q̃tum ad materiã est a creatore. Dicunt enī q̃ hoc spectat ad pfectionem vniuersitatis. vt sicut ẽ ali qua creatura q̃ q̃tum ad materiã t formã immediate ẽ a deo vt angelus q̃dam aut q̃tũ ad formã ẽ a deo imme diate. t q̃tum ad naturã ẽ a natura vt homo. sic t terti um genus est qō q̃tũ ad formã ẽ a creatura. q̃tũ ad na turã a deo. Sz illud nõ videt pbabile cũ nunq̃ esset ma teria ꝓter formã aliq̃. Licet aũt q̃libet harũ trium po/sitionũ spaliter dicat aliq̃d improbabile circa originez luminis ex lumine. oñis tamẽ cõiter improbant q̃ hoc q̃ dicunt lumen in medio esse corpꝰ. tum ꝓpter ipsiꝰ di/fusionẽ q̃ subito est. tum etiam ꝓpter erñtiam cũ aere q̃ tmpmixta ẽ. tum etiã ꝓpter ipsius pductionẽ q̃ nec est a materia nec vnq̃ separat ab eius erñtia. immo sicut continue ẽ. ita continue generat. vt dicit Aug. q̃ lumẽ habet pmanentiaz p cõtinuã solis influentiã. Et ideo est quarta positio concors rõni t pbie. q̃ lumen t radi us si noiẽt illud precise qō a luce hz ortũ. nec est corpus nec corpis defluxus sicut rõnes ad hoc inducte oñdunt Si aũt dicatur radiꝰ aer illuminatꝰ fm diametrũ. t lu men aer illuminatꝰ fm pfundũ. sic isto modo radiꝰ t lu
4 men poterit dici corpus. put tñ ꝓprie accipit lumen et radius in medio corpus non est. Ad illud q̃ qō primo obr̃ mouet localiter. dōm q̃ sicut videmꝰ in spẽ generata a calore q̃ dupliciter mouet. t vnus motꝰ ẽ p diffusi onẽ pcedendo a corpore obiecto vsq̃ ad speculũ. alius aũt motꝰ fm q̃ vr mouerit in speculo ad motum corpis obiecti. t primus nõ est motꝰ localis sz generatiõis. secõ vero motu non mouet p se sz p accns. sic intelligendus est in proposito q̃ motus luminis q̃ ẽ p egressum ipsiꝰ a corpore lucido. non ẽ proprie loci mutatio. sz magis luminis generatio t diffusio. t p hoc patet q̃ fit subito in spacio q̃tumcũq̃ magno. Motꝰ vero alius q̃ est p relationẽ ipsoꝝ radiorꝝ sup terram cũ ipso sole. iste ẽ so/lum p accns. sicut mouet virtus ipsa ad motũ sui ꝑncꝑij influentis. t tñ virtus corpꝰ non est. sz intelligendũ est de lumine qō se hz ad corpꝰ luminosum p modũ vir tutis influxe. Vñ Dam. dicit q̃ ꝓpe lumen qō ex ipso p uenit lucere igne. t non ponit in ministeriale organum ignis esse qō ex ipso ẽ lumen. virtute vero magis naturalem. Ad illud qō obr̃ q̃ radij repercutiunt a corpe. dōm q̃ repercussio alicuius ab aliquo pōt esse dupliciter. Que 35
dam ex collisione duoꝝ sibi inuicez obuiantiũ. sicut pi la repercutit a pariete. Quedã ex ineptitudine pacientis ad susciendaz virtutẽ agentis. t sic repercutit radius a cor/pore opaco. Sol enim siue qōcũq̃ aliud corpꝰ lũinosuz hz virtutez diffundendi lumen vsq̃ ad spacium aliqō determinatũ. cũ sit virtutis finite. t q̃diu se prendit il/la virtus multiplicat lumen si susceptibile sit idoneuz cuz vero ante terminationẽ illius virtutis obuiat aliqō corpꝰ qō nõ ẽ idoneũ ad eiꝰ susceptionẽ. hocipo q̃ lu/men nõ poterat se multiplicare in anteriꝰ. multiplicat se retrosum. non ex virtute corporis resistentis. sed ex ꝑtute primi mouentis. vñ cum fit repercussio radij in aq̃ mota. mouet radiꝰ. non qz aq̃ sit ꝑncipium mouens. sed prima ꝑtus radij producens. q̃ occasione accepta ab aq̃ poterit radium retrahere. t occasione accepta ab eode ꝑt reflectionẽ variare t ita radium mouere. ℵ ei ꝺr impossi/bile ẽ nõ corpꝰ a corpe repelli. dōm q̃ si est aliq̃d ita nõ corpꝰ qō non sit spũs ꝺ est verum. Si aũt est ita non corpꝰ qō q̃dẽ indiget corpe deferente. sic absq̃ dubio re pelli potest sicut ꝓdictũ ẽ in lumine t manifestuz est in imagine q̃ relucet in speculo ꝓpter appositionem plũbi cũ vitro qō ẽ corpꝰ opacũ. Si enī esset solũmō vitrũ p se qō ẽ corpꝰ quiũ. transiret spẽs t nõ rediret ad oculuz sicut ptz sensibile p experimentũ. Ad illud qō obr̃ q̃ fit intersectio t ꝺfractio radiorꝝ. dr̃ m q̃ hoc ꝺr rõne ae/ris ꝺiucti. q̃ ex ꝑtute radiorꝝ ibi ꝺcurrentiũ hz sꝑtiliari t 36
moueri. t rõe illiꝰ dicũt etiã radij cõfringi. dũ ex multi/plicatiõe fm oppositas vias p pgressuz t regressuz fit q̃ dã multiplicatõz aggregatõ lumis t sꝑtiliatõ aeris circa corpꝰ tersuz. ex q̃ contingit effectũ radij intendi. t ignẽ ibi de p caloris intentionẽ ex aere sic subtiliato gñari. Ad 37
illõ qō obr̃ q̃ lumen hz trinã dimensionẽ in medio. dōz q̃ dimensionẽ pt bre aliq̃d duplicit. vl er se. vl ex rõne eiꝰ in q̃ ẽ. Si er se. sic ẽ corpꝰ. Si aliũde. nõ oportet. Sic enī hz trinã dimensionẽ albedo in ceruſa t niue. q̃ sunt albe intra t extra. Ad illud qō obr̃ q̃ si circa solẽ esset vacuũ q̃ illuminaret. dōm q̃ sz ꝺ aliꝫ dixerũt. tñ nõ vr ve 38
rũ nec pbabile. pbs ei ꝺrtũ sentit in ũ. de aſa cũ dicit. q̃ p vacuũ nõ ẽ videre. Et Augꝰ. silr in. xũ. ꝺ sek. in pnci/pio dicens sic. vbi lux esset si esset nisi supesset eminen/do t illustrãdo. Ratio etiã ẽ ꝺ ꝺ. qz cũ lumen sit forma corpalis. indiget medio deferente. Et si tu qras qd im/pediat. dico q̃ ꝺ nõ ẽ ꝓpter pſentiã impedientis sz ꝓpter absentiã adiutorij. sicut si aliqs bñs magnã famẽ t ca/rẽs cibo nõ pt comedere. nõ qz impediat. sz qz ñ adiuuat. Ad illõ qō obr̃ q̃ lumẽ gñat corpꝰ. dōm q̃ lumẽ ñ agit ꝓpria ꝑtute sz ꝑtute corpis lũiosi. corpꝰ aũt lũiosuz nõ 39

educit corp⁹ q̄ntū ad materiā ·ſz ſolūmō q̄ntuz ad formā
z ſō cuz lumē ſit illud p qō agit · non oꝑtet lumen eē cor
pus · ſz ſufficit q̄ ſit forma corpalis ·

Queſtio II f

Utrū lumen ſit forma ſbalis vel accñtalis · Et q̄ ſit for
ma accñtalis vī · Qō aduenit iam cōpleto in eſſe ē acci
dentale · ſz lumen aduenit aeri iam cōpleto in eſſe · ḡ eſt
accñtale · Jtez qō adeſt z abeſt p̄ter ſubiecti corruptio
nez ē accñs · lux abeſt z adeſt p̄ter aeris corruptionē qō
eſt ſubiectum eiꝰ · ḡ ꝛc · Item ſicut ſe hz color ad corpꝰ
terminatū · ita ſe hz lumen ad corpꝰ tranſpens · ſz color
eſt accñs in corpe tranſpenti · ḡ ꝛc · Item ſi vnū oppoſi
toꝝ in ſubiecto exñs ē accñs · z reliquū ē accñs · ſz obnu
bilatio accidit ipſi aeri · ḡ pari rōne z illuminatio · Cō
tra · Impoſſibile ē duo accñtia eiuſdez ſpēi eſſe in eodē
ſbiecto · qz accñs numerak p ſubiectū in quo ē · ſz duo lu
mina ſicut dicit Dyo · ſunt in eodē aeris medio · ḡ ipoſ
ſibile ē lumē eē accñs aeris · Jtē accñs cū generak · ex pri
oꝝ p̄ncipijs ſubiecti hz ortū · z cū reſolvik · reſolvik in
ſuū ſbiectū · ſz lumen nec educik ex aere · nec reſolvik in
aerem · ḡ lumen nō ē accñs aeris · z cōſtat q̄ ē in aere · er
go ſi eius nō ē accñs · nullius ē accñs · Jtē nullū accñs
tranſit a ſbiecto in ſbiectū · ſz radius mutak ab vna ꝑte ae
ris in aliā · z lumē ſilr · ḡ lumē accñs eē nō p̄ōt · Jtē nul
lū accñs manet immobile moto eo in q̄ ē · ſz radius ma
net immobilis moto aere · ḡ radius accñs nō ē · Si tu di
cas q̄ ꝟ̄ ē ꝑter hoc q̄ lumen in medio hz eē ſpūale ſicut
ydolū · obr̄ ꝯ ꝟ̄ · qz radius z lumen hz ibi operationem natu
ralē z p̄ncipiū operatiōis naturalis · ḡ vī q̄ ſit ibi natu
raliter z cōcrete · nō ſpūaliter z abſtracte · ℟ō ad predi
ctoꝝ intelligentiā ē notandū q̄ circa hoc ē triplex mo
dus dicendi · quoꝝdā liber ſupponit lumen in medio eſſe
formaz ſiue qualitatē aliquā · Quidā em̄ dicūt q̄ lumē
in medio ē ſuba · exiſtit tm̄ in medio p modū accñtis · qz
nō ē ipſi aeri ſbal · z ꝟ̄ dicūt ꝓpt̄ ꝟ̄ q̄ gñatio lumis a luce
ē ſz via vniuocatiōis · z iō cū lux ſit forma ſbalis in ſuo
fonte · dicunt lumen ſbam eſſe in medio · licet modū eēn
di habeat accidentalē · maxime cū luminis z lucis non
videak alia eēntia eē · ſz ſolūmō differre videak p modū
eēndi · ſiue p eſſe · Sz qz lumē in medio · ē illud qō potiſ
ſime ſentitur z facit alia ſentire · iō ē ſcōa poſitō q̄ lumē
in medio ē accñs · nō em̄ cauſak a corpe lumioſo niſi in
q̄ntum fulgidū ē · z ita ē accñs p ꝟationē ad p̄ncipiuz a
quo · Dicunt etiā q̄ ē accñs p cōparationē ad ſbiectū in q̄
qz aduenit iam completo · z p̄ abeſſe z adeſſe p̄ter ſubie
cti corruptionē · z ita plenā rōez accñtis hz lumē in me
dio · non tm̄ p cōparationē ad idem · Accñs em̄ hz cōpari
ad ſbam ſicut ad ſbiectū z cām · lumen vero z ſi bis duo
bus modis habeat cōpari ad ſbaz · nō tm̄ ad eandē quia
ad aerē cōpak ſicut ad ſbiectū · qz ē in illo ad corpꝰ lumi
noſum ſicut ad p̄ncipiū · qz eſt ab illo · Sz qz lumen p
ut ē in medio exñs hz ſeipō ſentiri · ita q̄ poſituz ſupra
ſenſum · ſenſum facit · z iterz in eadē ꝑte medij hz ſine cō
fuſione multiplicari ſm̄ poſitionē Dyo · Jdeo ē tertia
poſitō q̄ lumē in medio nec ē ſbſtantia nec accñs ꝓpr̄ie
qz non hz ibi eſſe naturale z materie ꝟcretū · ſz ſpūale et
abſtractū · vñ dicūt q̄ ſicut cōparak ſpēs coloris in me
dio ad colorē exñtē in corpe obiecto · ſic lumen in medio
ad lumē exñs in corpe luminoſo · ſz cū lumen in medio
nō ſolū habeat cōparationē ſpūalē in aīa · ſz etiā naturalē
in corpa nakalia · nō ſolū vī eſſe in aere p modū ſpūalez
ſiue eē ibi p modū bīt⁹ · ſz etiā aliq̄ mō eē nakale · z ita vī
q̄ illud nō ſufficiat dicere q̄ntus videak eē valde veriſi
mile · Preterea intelligēdū ē q̄ oīs modi p̄dicti aliq̄d
veritaꝝ in ſe cōtinent · z ex omnib⁹ his elicik vna veri
tas integra · qō patet ſic · Lumen em̄ in medio dicit vir
tutē actiuā egredientē a corpe luminoſo · ſiue p quā cor
pus luminoſum agit z ipſum it in hec inferiora · z hec ē
virtus ſubſtātialis ipſi corpi · Et de hac dicit Dam̄ · q̄ lu
men qō ē ex igne nō aliqd myſteriale ipſius ignis vī ac
cidentale · ſz virtꝰ ei cōnaturalis z cōſubſtātialis ſicut patz
in auctoritate inducta in p̄cedenti ꝓblemate · z hec virtus
nō ē ſenſu p̄ceptibilis · nec ſolūmō opak in ſenſu viſus ·
ſz etiā facit ad eductionē ſenſuū in actū ſic dicit Augꝰ ·
vij · ſup Geñ · ad litt · qō hīū ē in quadā auctoritate paꝰ
inducta · Dicit etiā dicūt phi q̄ corpꝰ celeſte mediāte ſuo
lumīe influit vſq̄ ad profundū terre vbi mineralia cor
pora generari hñt · z q̄ntū ad hoc verū dicūt q̄ dicunt q̄
lumen dicit ſbſtantiā accñtalē ad aerē cōparatā ſicut vir
tus agens ad deferens q̄dāmō cōpak accñtalē · Nō ſo
lum aūt lumen dicit illā vim actiuā quā nō p̄cipit ſen
ſus · ſz etiā quādā qualitatē ſenſibilē q̄ ſenſus viſus effi
cik ſentiens in actu · z illa ē qualitas accñtalis in tertia
ſpecie q̄litatis z fm̄ hoc dicit Auicē · in li · de ſufficiētia 14
naturali · q̄ lumē ē affectio corpis hñtis lucē cū oppoſi
tum fuerit illi · ſ · perutū · Et ſic verū dicebat illa ſecun
da opinio q̄ dicebat lumen eē accidens · nō ſolum p cō
parationē ad aerē in quo recipik · ſz etiaz in cōparatiōe
ad corpus a quo creatur · qz ab ipſo oritur inq̄ntum illud
eſt fulgidū z hz eſſe obiectū ſenſus · Sciēm aūt vtranq̄
naturaz iſtaz in lumine reperarū · lumen ad aerem com
parak nō ſicut ad p̄mū ſubiectum · ſz ſicut ad deferens z
ad mediū · z iō p cōparationē ad ipſuz aerē nō hz modū ex
iſtendi nakalē · ſz p modū hīt⁹ · nec ē forma nakal' ſz poti
us ſilitudo eiꝰ · ſiē ſpēs in medio nō ē ꝓpr̄ie color ſz vt co
lor ſiue ſilitudo coloris · Maxima tm̄ hz approximatio
nē ad illū · z adeo illi inmitūk vt nō indigeat p̄ncipio ex
trinſeco · ex q̄ educak · Tm̄ lumē in medio nō hz p̄ncipiū
materiale ex q̄ · ſz portꝰ originale a q̄ fluit · z ad qō etiaz
redit cū in medio deſinit eſſe · ſicut dr̄ de ſilitudine · Et ꝟ̄
mō dicit cōmentator ſup ſcōm de aīa · q̄ lux ē hītus dia
phani · et q̄ ē in ipō ſicut intentio ſiue ſpēs vel ſilitudo
z ad ꝟ̄ verū dicebat tertia opinio · Ex his igik patz q̄ lu
mē in medio inq̄ntū dicit vim actiuā · dicit ſbam hñtez
modū accidēr̄ · inq̄ntū dicit q̄litatē ſenſibilē dicit accñs
ſz accñs illō relatū ad aerē · nō hz plene rōem accñr̄ na
turalis · ſz ſilitudis vel intentionis · q̄ ē ibi nō ſic in ſbie
cto ſuſtinēte · ſz ſic ī deferēte · Ex his patēt rōes ad vtrā
q̄ ꝑtem · Ad ei obr̄ q̄ aduēit eē iā cōpleto · z recedit p̄ce
ſbiecti corruptionē · ꝟ̄ oñdit q̄ hz modū accñr̄ fm̄ qō ē
in medio · Ad vo obr̄ · q̄ ſe hz ad modū coloris z ē q̄litas 42
ſenſibil' · de lumīe loqk fm̄ q̄ in ſe hz nakaz accñr̄ · Rōes
vo ad oppoſitū q̄ ꝓbāt q̄ nō ſit accñs qz ñ nūerak nūera
tiōe ſbiecti · qz nō mouek ad motū aeris · qz ñ cauſak ab ae
re · nec reſolvik in aerē · cōcludūt ſoluz q̄ nō hz ibi plene
rōez accñr̄ nakal' · qō cōpak ad illō in q̄ ē ſic ad ſbiectū z
cām · z qō etiā ſuſtinek z dependet ab eo in q̄ ē p̄ncipaliē
z ei ꝯiungik in ſepabili vīculo · ꝟ̄ aūt nō ē in ꝓpoſito · qz
lumē q̄ꝫ ſit in aere cauſak a corpe luminoſo · z ab illo
p̄ncipaliē dependet · nec ē in aere ſicut in ſuſtentante · ſz
ſic in deferente · z iō durationem z mutatōez z nūerati
onē portꝰ recipit a lucido influēte q̄ꝫ ab aere ſuſcipiēte
z ob ꝟ̄ dicit Dyo · plura lumia ee in eodē medio incōfu
ſa · z ꝟuelli ſiue ſeparī abinuicē ſm̄ abſentationē corpo
rū illūinātiū · Diſtinctio em̄ illa q̄ntet ꝟtinuationē lu
minū cū ſua orgine a q̄ pcedūt nakaliē · z vture eiꝰ agūt
q̄ꝫ in medio ſint quodāmō ſpūaliē z abſtracte · z ſic
cetera circa ꝟ̄ q̄ſita iam patent ·

Distinctio·xliij·de prodnctione simplicium ꝛ insensibilium continentium·

Orit quoꝙ deus·fiat firmamentū ꝛc·Supra egit mgr de pductione illius forme q̄ est q̄si generale pncipiū distinguēdi cetera corporales formas in hac pte agit de pductione rez q̄tum ad formas spāles·Et q̄m q̄dā res sunt simplices·q̄dā mixte·siue q̄dā sunt insensibiles·q̄dā sensibiles·ideo ps ista habet duas·In ꝑma agit mgr de pductiōe simpliciū ꝛ insensibiliū·In scōa vo de pductiōe mixtoꝝ ꝛ sensibiliū·j·di·xv·dicit etiā de⁹·pducāt aq̄ reptile ꝛc·Et q̄m corpora simplicia siue insensibilia sunt in duplici differentia·q̄dā em̄ sūt cōtinentia·quedā cōtenta·ideo ps ꝑma habet duas·In ꝑma agit de pductiōe ꝛ distinctiōe corpalium q̄tuz ad res cōtinentes·In scōa vero q̄tū ad res cōtentas·ibi·sequit dicit deus congregent aq̄ ꝛc·Prima ps in qua scz agit de rebus cōtinentibꝫ vtpote de celis ꝛ celoꝝ distinctiōe habet quattuor ptes·In prima determinat celoꝝ naturā·In scōa tangit q̄stionē de figura·ibi·q̄rit etiā solet cuⁱ⁹ figure·In tertia q̄rit de motu·ibi·q̄ritur etiā si ster aut moueat·In quarta vo removet q̄ndam dubitatiōez·ibi·post hec q̄rit solet quarē·Oīs he ptes remanēt indiuise ꝑter ꝑmā q̄ diuidit in duas·In ꝑma determinat naturā celoꝝ ꝑm veritatē·In secūda ꝑm q̄rūdā opinionē·ibi·Quidā vo celū ꝛc·Et sic breuiter tria inquirit mgr in hac pte·celoꝝ naturā·figurā·ꝛ motū·

Di·XIIII

Determiat celoꝝ naturā ꝑm veritatē·

a Glaciali soliditate aq̄s suspendere ꝛc·Contra·ex hꝫ vr supponēdo q̄ aq̄ ille sit de se pōderose ꝛ q̄ ibi teneāt q̄ violēta solliditat'·qđ ē ꝛ ordinē vniuersitat'·dōz ad hꝫ q̄ aq̄s illas cōpat solliditati·ñ ꝓpē guitatē sz ꝓpē cōtinuitatē ꝛ stabilitatē q̄ nō fluūt nec refluunt·nec de oriuz descēdūt

Beda q̄ celū dicit creari.

pō·ciij·

b Sup illō leuⁱ celū minutioribus guttis ꝛc·Contra si hoc verūz est·vr firmamentū pozosum esse·cum q̄ illud possint gutte aq̄ emanare·Videt etiā illō esse alterabile·si suscipit peregrinas impressiones·dōm ad hoc q̄ ñ vult dicere q̄ aque modo per subtiliationez caloris per transeant celum sidereū quia nūq̄ illuc ascenderunt·sed per cōparationem nature que modo vsq̄ super aerez eleuat aq̄s·vult q̄si a minoꝝ arguere q̄ diuina virtus aquas supra firmamentū sine natura ꝓiudicio potuit cōstituere cū in sua potestate cēt ma

Dequa materia factuz sit celum.

Quō aque pōt eē sup celū et qualēs sunt ille aque.

a

Aug⁹·super Geñ·

Orit q̄ de⁹·fiat firmamētū in medio aq̄ꝝ·et diuidat aq̄s ab aq̄s·diuisitq̄ aq̄s q̄ erāt sub firmamēto ab his q̄ erāt sup firmamētū Sciendū ē q̄ illⁱ⁹ celi describit hic creatio·sicut ait Beda sup Gene·in q̄ fixa sunt sidera·cui suppositē sūt aq̄ in aere ꝛ in terra ꝛ suppositē alie·de q̄bus ꝛ·Qui tegis aq̄s superioza ei⁹·In medio q̄ firmamētu ē·i·sidereū celū q̄ de aq̄s factū ee credi ꝑt Cristallin⁹ em̄ lapis cui magna ē firmitas et ꝑspicuitas de aq̄s fact⁹ ē·Si quez vo mouet·quō aq̄ nate fluide ꝛ in ima labiles sup celū possint ꝓsistere·de deo scriptū eē memierit·Qui ligat aq̄s in nubib⁹ suis·Qui ei infra celū ligat aq̄s ad tps vaporib⁹ nubiū retentas·pōt etiā sup celi sperā nō vapozali tenuitate·sz glaciali soliditate aq̄s suspēdeī ne labāt·Quales aūt ꝛ ad q̄d cōdite sint·ipse nouit q̄ pdidit·Ecce oīsuz est his vbis q̄ celū facū sit·s·illō i q̄ sūt fixa sidera·i·q̄ excedit aerē ꝛ ō q̄ materia·s·ō aq̄s·ꝛ q̄les sint aq̄ q̄ sup illō celū sūt·s·vt glacies solidate

a

Determiat celoꝝ naturā ꝑm q̄rūdā opionē q̄ putāt celū illō eē igneā nāe·q̄b⁹ ꝓsētit aug·

b

Quidā vo celū q̄ excedit aerē spacia ignee nāe dicta asserēteꝫ sup aerē purū ignē eē·q̄ dicit eē celū·ō q̄ igne sidera ꝛ lumiaria fctā esse ꝓiectāt·Quib⁹ Aug⁹·ꝓsētire vr·Utꝝ vo noie firmamenti celū q̄ excedit aerez anīe aer hic intelligāt·idē Aug⁹·q̄rit nec soluit·Adhāg tū approbāt vr celū illō ꝓ accipi q̄ spacia aerē excedit·Aq̄s aūt q̄ sup illō celū sūt dicit vaporalit trahit·ꝛ leuissis suspēdit gutteī·Sic aer iste nubilosus exaltatiōe terre aq̄s vaporalit trahit·ꝛ ꝑ subtiles minutias suspēdit·ꝛ p⁹ corpulēt⁹ ꝓglobatas pluuialit refundit·Si q̄ ꝑt aq̄ sicut videm⁹ ad tātas minutias queīre vt ferāt vaporalit sup aerē aq̄s naturalit leuiozē·cur nō credam⁹ etiā ꝑ sup illō leu⁹ celū minutioribꝫ gutteī et leuioribꝫ ī manare vaporib⁹·sz quoq̄ mō ibi sit·ibi esse non dubitamus·

b

Tāgit q̄ez ō figura celi·

c

Queri etiā solz c⁹ figure sit celū·Sz s·s·q̄uis autores nr̄i scīuerint·ꝑ eos dicere noluit·nisi q̄ ꝓfuit saluti·

c

Querit de motu celi·

d

Querit etiā si ster an moueat celū·Si moueat inquit quō ē firmamentū? Si stat quō in ea fixa sidera circūeūt? Sz firmamētū dici ꝑt nō ꝓ ꝑpē stationē sz ꝓpē firmitatē vel ī minū aq̄ꝝ īträsgressibilē·Si aūt stat·nihil ipedit moueri ꝛ circūire sidera

d

Remouet dubitatōez q̄re tacuit scripta in ope scōe diei q̄ in alijs dixit·

e

Post h̄ q̄rit solz q̄re hꝫ nō ē dictū sic in alioꝝ dieꝝ opib⁹·vidit de⁹ q̄ eēt bonū·Sacrm aliq̄ hꝫ cōmēdat·ideo ei fortasse ñ ē hꝫ dctū·c q̄ tū sic in alijs fctū ē·q̄z diuersi⁹ ꝓncipiū alitatis ē ꝛ sig⁹ diuisiōis

e

gis ꝛ magis corpus subtiliare·

c

Ideo em̄ fortas ꝛc·Contra videt ista ratio tra bene esse ad oppositum sicut ad propositum·cōbinarius plus accedat ad vnitatē q̄ alicui alius numerus·

Resp̄ denduz ē ad hoc·q̄ ista ratio magistri est allegorica·vera tamen est·Quāuis enim binarius inter numeros min⁹ ab vnitate recedat·primo ñ hz rōnem recessus in se·et ꝓpter hꝫ q ipm intelligit diuisio magis q̄ p alios numeros ꝛ recessus ab vnitate virtutis ꝛ ꝑfectionis·Alia tñ ratio ꝛalis ē·quā facit magister in hist⁹is·q̄ scōo die notatur facta eē distinctio aquaruz ab aq̄s q̄ distinctio ꝛ si inchoata fuerit in secundo die·fuit tñ ꝑsummata in tertio·cum dicit cōgregent aq̄ in locū vnum Et q̄ divina vlsio signat approbationē post ꝑfectionez·hinc est q̄ scriptura tacuit secundo die verbū videndi·

Quare dicatur firmamentum·

Liber Secundus

AD intelligentiā huius ptis incidit hic qō de celis Et ārunt hic tria. Primo ārit de celis cōtuz ad naturaz. Scōa qō ē de eis cōtū ad figurā. Tertia qō ē cōtum ad motoris influentiā. Circa primū ārūtur duo. Primo āritur de natura celi cristallini. Secundo de natura celi firmamenti.

Questio 1 a

Utrum cristillinū celuz sit de natura aq̄. Et q̄ sic videt p autoritatē scripture Ben. j. fiat firmamētū in medio aquaz. t diuidat aq̄s ab aquis. q̄ aūt sola diuisione distinguūt sunt eiusdē nature. ḡ ea q̄ sunt sup firmamētū t q̄ sub firmamēto sunt eiusdez nāe. Si tu dicas q̄ firmamentū ibi vocat non solū fidereū sed aer. obuiat textus sequens vbi dicit q̄ stelle posite sunt in firmamento. obuiat etiā illō qō scribit Dan. iij. Benedicite aq̄ q̄ super celos sunt dño. t postea subdit. Benedicite sol t luna dño. ḡ aq̄ille sunt sup solē t lunā. Si tu dicas aq̄s illas eē spūales. obuiat illud qō ōr in ps. extendens celum sicut pellez. q̄ tegis aquis superioza ei⁹. sz celū erten suz est corpale. ḡ aq̄ q̄ regunt sunt corpales. Itē b̄ videtur autoritate doctorū. Aug. sup Ben. ad lit. loq̄ns de aq̄s q̄litercūq̄z sint ibi. ibi esse eas nō dubitam⁹. maioz est em̄ b⁹ scripture autoritas cui oīs hūani ingenij p̄spicacitas. Si tu dicas q̄ sint ibi aq̄ sed tñ nō materiales sed spūales. ↄ hoc dicit Basili⁹. aquā illā intelligam⁹ aquā eē verā. ḡ vr̄ q̄ vere aq̄ ille bñt spēm t naturaz aq̄. Si tu dicas q̄ formā bñt aq̄. sz tñ nō ḡprietates. Cōtra b̄ ē verbū Bede. qō adducit mḡr in lra. q̄ infra celū ligat aq̄s ad tps vaporibus nubiū retentas. pōt etiam supra celi speram nō vaporabili tenuitate. sz glaciali soliditate aquas suspendere ne labant. Itē rōne vr̄. ordo ptiū in microcosmo siue in minori mūdo rñdet ordini ptium in maiori mūdo. sz hic videm⁹ in natura corpis humani q̄ supra cor qō ē calidū t ignee nature ponit cerebrū qō est frigidū t aquee nature. ḡ in maiori mundo supra solē t alia corpora calefacientia erit ponere naturā aqueā. Item aq̄ de sui natura est pspicua. t p̄ hoc apta ad susceptionē luminis. ḡ conformis ē nature celesti. ḡ apta ē vt de aq̄ possit aliqō celuz fieri. ḡ si aliqō celū bz fieri ex aq̄. cū nullū sit infra firmamentū. celum aqueū vr̄ q̄ sit supra firmamentū. Item q̄ illud sit possibile vr̄ p rōem quā facit Aug. sup Ben. ad lit. Aqua p sui subtiliationē pōt eleuari vt sit supra aerem. ḡ maiori subtiliatione poterit amplius eleuari. ḡ si ome corpus diuisibile ē in infinitū si assit potentia diuidentis poterit aqua tm̄ diuidi t subtiliari. q̄ supra firmamentū naturaliter poterit consistere. t si ḃ. ergo ē aliqō celum aqueū esse. Item illud est naturale vnicuiq̄z q̄ creatori indidit a prima constitutione. ḡ si in prima diuisione aquarū quedam posite sunt supra firmamentuz. quedā sub firmamento. ita naturale est illis esse supra firmamentū sicut istis esse infra firmamētū. ergo sicut entibus supra firmamentū stultū esset dubitare vtrum aque possint esse infra firmamentū. sic nobis entibus infra firmamentū stultū est credere esse inconueniēs supra firmamētū esse celū aqueū. Ad oppositū arguit sic primo autoritate Aug⁹. xij. confes. sunt alie aque que supra firmamētū sunt immortales t ab omni corruptione secrete. ḡ vr̄ q̄ celū aqueū nō sit p̄ naturā ist⁹ aque Item corp⁹ bñs speciem aq̄ de natura ē ponderosuz. ḡ si aliqō celum ē aquee nature illud ē ponderosuz. sz pōderosum nō oportet collocari nisi deorsum p naturā. ḡ vr̄ q̄ inordinatū sit ponere q̄ aliqō sit celum aqueū qō sit sursum. Item corpus mundi ordinat fm maiorem nobilitatez t minorē. t corpus qō nobilius ē suptus locatur. ḡ si aqua minus nobilis ē cō firmamentū. ḡ nun cō locanda ē supra firmamentū. Item corpa mundi ordinant sub t supra fm maiorem subtilitatē t minorē. t fm maiorem raritatē t minorē. sz aer subtilior est cō aq̄ t rarior. t similit ignis. ḡ nūcō aqua adeo poterit rare fieri vt sit subtilior aere t igne. ḡ nuncō videt q̄ possit conuenienter supra ignē t aerem collocari. Item habē tium eandem naturā idem ē locus. q̄ enim eadem ē natura glebe t totius terre. idem est locus glebe t totius terre. ergo idem est locus b⁹ aque t totius aque. ḡ si aliqua aqua naturaliter ē iuxta terrā. ergo t omis aqua. ergo videt q̄ nullū sit celū aqueū. Si tu dicas qō nō ē querenda hic ratio nature q̄ hoc fit virtute diuine potentie. Hanc rñsionem refutat Aug⁹. super Ben. ad lit. inquiens. nec quisq̄ dicat hec ois potentia dei fieri. qualiter enim deus naturas fecerit querit. nunqd vt de his p miraculum siue potentie operetur. Item quero ad quid posite sunt ibi aq̄. Si ad refrigerandū caloreż igneuz. qō quidē vr̄. propter hoc q̄ saturnus q̄ supremus est inter planetas t velocissime mouet. tra ex motu debet esse calidior. tñ frigidissim⁹ est. t hoc non nisi propter aquas illas vt vr̄. Obr̄ contra hoc. quia aque ille pūt infrigidare caloreż solis t aliorū corporum. ergo eadem rōne pūt ab eis calefieri. ergo t consumi. tita aliqn̄ vt taliter corrumpent. qō est inconueniens. Queritur ergo cuius nature sunt ille aque. t pro quanto celū illud dicatur aqueū. si em̄ propter naturā p̄spicuitatē. tūc oīe celum deber dici aqueū. R⁹ ad p̄dictor intelligentiaz est notandū. q̄ in hac questione propter diuersitatē positionū t debilitatē rōnum. vix pōt aliqd certū dici. sz exquadā p̄prietate t coniectura ex diuersis positionibus pōt eligi vna quedā sobria. q̄ inter fidem t rōnem incedat quasi quadā media via. Propter qō notandū q̄ alij sequentes viā rōnis t mundane pbie. dixerūt q̄ supa firmamentū qō est celuz sidereū. nulle sunt aque corporales. t scriptura sacra intelligi debet de aq̄s spūalibus. Q̄ si alicubi in scriptura legatur de istis aq̄s materialibus q̄ sint supra firmamentum eleuate. tunc nomine firmamenti intelligit aer. t vtrunq̄z horū dictor eliciunt ex verbis Aug. Primū ex hoc qō dicit. xiij. cōfes. q̄ ille aque sint immobiles. Scōm vero ex hoc qō dicit super Ben. ad lit. qō hoc potest intelligi de aq̄s que suspenduntur in nubibus. Sed istam positionez improbat Basilius in exaīn. reprobat etiam ipse text⁹ qui dicit stellas esse positas in firmamento. per qō firmamentuz dixerat supra aquas ab aquis diuisas. si ḡ firmamentuz illud est celuz sidereū. t aque ille sunt materiales. positio predicta nullo mō videtur posse stare Et ideo alij inuitentes textui sacre scripture fm q̄ videtur sonare dixerūt. q̄ aliqō celū sursum est aquee nature. qō diuina dispositio sursuz posuit ad refrigerandū ardoreż etheris. Et ad oīs rōnes ad oppositū rñdent p hoc q̄ deus in ordinatiōe mundi pl⁹ cōsiderat finis vtilitatē cōq̄ formе qualitatē. t ideo sicut in minori mundo posuit cerebrū sursum ad caloreż cordis mitigandus. sic supra celum sidereū posuit celum aqueū. t ibidez aque ille quiescunt t sustentant. vel a sua soliditate sicut videt Beda dicere. vel sua subtilitate. vel etiaz dei virtute que sic ordinauit. Sed qz credendū ē optificē summū corpa mundi optimo ordine ordinasse. non solū videt q̄ in ordinando cōsiderauerit finis vtilitatē. sed etiam p̄fectionis dignitatē. ideo nō videt verū elementuz aq̄ sup firmamentū collocasse. cum p naturā sit minus no

bile. Et ideo ē tertius modus dicēdi · q̄ sup̄ firmamentū sicut dicit scriptura sunt aq̄ q̄ tñ non hñt naturā t spēm aq̄ elementi · censenk tñ aq̄ nomine, ꝓter conuenientiā in aliqua ꝓprietate. Unde notādū ē q̄ aq̄ ista tres habz
3 ꝓprietates · hz enīz pspicuitatē · hz frigiditatē · hz nihilominus grauitatē. Quātuz ad naturā pspicuitatis hec aq̄ t ille cōuenīūt · eo q̄ hñt naturā receptiuā luminis · t quodāmō retentiuā · sicut exꝑimento pz in aliqbus lapidibus q̄ de nocte non videnk p se nisi ponank in aqua. Quātū ad naturā grauitatis simplr differunt · ille enim aq̄ nullo modo sunt graues · nec appetunt eē deorsum. Quantū vo ad naturā frigiditatis ꝓtim conueniunt · ꝓtī differunt. Cōuenīūt em̄ in b̄ q̄ vtrecz sunt frigide effe
4 ctiue. Dīnt aūt in b̄ q̄ iste sunt frigide formalik · ille vo minime. Et fm b̄ pz q̄ nomen aq̄ triplr accipik in ꝑmaria rerū distinctiōe. Aliqñ pro informi materia · vt ibi Spūs dñi ferebak tē. Aliqñ p natura transpenti t luminis retentiua · vt ibi. Fiat firmamētū in medio aq̄z. Aliquādo p ipso elemento aqueo · vt ibi · congregenk aq̄ in locū vnū · t sic pz q̄ sup̄ firmamentū vere sunt aq̄ sicut dicit scriptura t autoritates sctōz illud intendūt psuadere. Pz etiam q̄ nō sunt ibi aq̄ elares siue ei⁹ nature cuius sunt aque iste · nec q̄tum ad corruptibilitatē · nec q̄tum ad grauitatē · nec q̄tum ad ignobilitatem nec q̄tum ad grossitiē · nec q̄tum ad trāsfundendi possibilitatē · sicut oñdunt rōes ad oꝑositū adducte. Hāc aūt viā tertiā satis sustinere possum⁹ ꝓbabilik · cū nihil videak sibi obuiare. Hoc aūt ꝓcipue attendendū est ne in incerta materia aliqd certitudinalik asserak · melius
5 est em̄ pie dubitare q̄z aliqd temerarie diffinire. Ad illud vero q̄ vlteri⁹ q̄rik · s · q̄re noīe aquaz censeak celuz illud · cum nō sit de natura aq̄ iam pz rñsio. Hoc em̄ dictum ē ꝓter cōuenientiā nō solū in pspicuitate · sz etiaz in frigiditate · sz in pspicuitate formalik · in frigiditate effectiue. Et si tu obūcias q̄ firmamentū ꝓuenit similr in pspicuitate · arguis ab insufficienti. Preterea nō cōuenit eo mō firmamentū cū aq̄ in pspicuitate · fm quez modā celum aq̄um credik conuenire. Aq̄ em̄ habent pspicuitatē q̄ nō tm̄mō ē lumis susceptiua sicut pspicuum aeris · sz etiā q̄dāmō retentiua · sicut p exꝑientiā oñ ditur · cum metallū aliqō ponik in fundo vasis in tenebris · supfusa aqua liquida videbik sub luce retēta ab aq̄. Sic etiam dicunk ꝓbari rubini q̄ p se non lucent de nocte. Cōuenit etiā cum aq̄ in frigiditate · sz effectiue sicut dicit Basilius · nec tñ ex b̄ vr q̄ possit calefieri · vel consumi sicut nec sol q̄z calefaciat hz formaliter infrigidari · sz solūmō p frigiditatē ei oꝑositam pōt effectus eius repāmi · t sic patent oīa q̄sita circa illū celi aquei naturam.

Questio II b

De natura firmamenti · t ē qō vtrū sit eiusdē nature cū igne elemēto. Et q̄ sic vr · ꝓmo p auctez scꝑture q̄ nullā facit mentionē de ꝓductōe ignis · g̃ si ipe ē nobilissimuz elīm · ei⁹ ꝓductio nō debet ꝓtermitti. Preterea vr q̄ saltē intelligak noīe celi. Itē b̄ vr autoritate Aug · q̄ sup̄ Genad lit · t in li · de ci · dei dicit tm̄ q̄tuor esse corꝑa mundi · sc̄z humor t humus · aer t lux · si g̃ firmamētū ē aliqō de corꝑibz mundi · t nō ē terra · nec aq̄ · nec aer · g̃ est ignis. Itē Hug · de sctō · vict · exponens illō · In ꝓncipio cre · de · ce · t ter · dicit circa ꝓncipiū liber de saera · nāq̄ terra erat ipm terre elīm · t celū erat leuis t mobilis circumfusio reliquoz trīū q̄ in circuitu medio iacent, terre suspēsa ferebak · t illō op⁹ oīm corꝑm siue celestiū siue terrestriū formādoz materiaz cōtinebat · ex b̄ videk q̄ firmamentū sit de natura alicui⁹ elementi. Itē b̄ vr rōne tantū q̄tuor sunt q̄litates ꝑme · g̃ q̄tuor debent ee corꝑa q̄ sunt de constitutione mundi ꝑmaria · g̃ yl firmamētum est corꝑ⁹ mixtū · vel ē de natura alicui⁹ q̄tuor elementorū · sz nō ē mixtum · nec de nāa triū el'oz inferioz · g̃ ē de natura ignis. Itez triplex ē spēs ignis · s · ignis carbo · ignis lux · ignis flāma · sz natura firmamēti ē vt natura luc̄ · g̃ videk cōtineri sub tertia spē ignis. Itē caliditas inest igni in summo · g̃ si aliqd maxime calefacit · illō hz natura ignis · sz corꝑa celestia maxime calefaciūt inferiora sicut ꝓz in sole · g̃ hñt igneā naturā. Ad oꝑositum est auctas ꝑbi in li · de ce · t mū · q̄ ꝓter hec q̄tuor corꝑa ponit esse corꝑ⁹ v. Itē b̄ ipm rōne oñdit · corruptibile t incorruptibile p naturā nō hñt eandē formā cōpletiuā · sz firmamētū ē incorruptibile · ignis em̄ naturalr corrūpik · g̃ non sunt eiusdē nature. Itē corꝑm hñtium diuersos mot⁹ naturales diuerse sunt nature · sz firmamentū t ignis hñt diuersos motus naturales · q̄ ignis naturalik mouek motu recto · firmamentū mouek naturalik motu orbiculari · g̃ ignis t firmamētū sunt alterius t alterius nature. Si tu dicas q̄ ille mot⁹ nō ē naturalis firmamēto · Obr̄ ↄ b̄ · q̄ si aliqs motus inest alicui corꝑi nō naturalis · ē repire aliqō corꝑ⁹ cui sit naxalis · g̃ si b̄ esset verū · tunc esset ponere aliud corꝑ⁹ cui magis conueniret moueri orbicularik q̄ firmamēto · qō falsuz est. Item si firmamētū esset ignee nature · g̃ nakalik inflāmaret corꝑa sibi maxime ꝓxima · cū igitur sit maxie q̄ntitatis · vr q̄ statim totū aerē absorberet · Si tu dicas q̄ a deo reprimik · b̄ nō vr · q̄ oditor nature sic res q̄s cō didit administrat · sicut dicit · Aug · vū · de ci · dei vt eas agere ꝓprios mot⁹ sinat. Preterea si b̄ verū esset · tunc mund⁹ nō subsisteret naturalik · sz miraculose. Itez nobilius ē corꝑ⁹ qō nō hz ↄtietatē · q̄ corꝑ⁹ qō hz ↄtietatē g̃ si ponere ē corꝑa hñtia contrarietatē · erit ponere corꝑus a ↄtietate immune · sz b̄ nō ē nisi corꝑ⁹ celeste · g̃ firmamentū nō hz ↄtū · g̃ nō erit de natura eius. Itez si aliq̄ diuersa reducank ad ↄcordiā p aliqō · vr q̄ illō non hēat naturā alicui⁹ illoz · sz q̄ potens sit sup̄ omnia · sz firmamētū sua influentia facit el'a ↄtia ↄcurrere ad corꝑa mixta · g̃ nō ē de natura alicuius elementi. Ꝑ⁹. hic 6
notandū ē q̄ in huius q̄stionis determinatione videnk sancti · t exꝑositores sacre scripture ↄdicere ꝑbis · Cōiter em̄ ꝑbi ꝓter q̄tuor el'a posuerūt essentiā q̄ntā · quaz direrūt esse corꝑ⁹ incorruptibile t eleuatū a ↄtietate · t p b̄ ee ꝓncipiū cōeliatiuū t cōseruatiuū. Sancti vero non videnk ponere nisi solūmō q̄tuor corꝑa · t sentire videnk nakam firmamenti ee igneā · sz cū recta rō satis euidenter psuadeat firmamētū esse alteri⁹ nature q̄z sit aliqō el'm · tū ꝓpk motū q̄ nō latet sens⁹ nros · tū etiā ꝓpk effectus varios · tū etiā ꝓter vniuersi pfectionē · nō absurde credi pōꝑos in hac ꝓte verū sensisse · t doctores veritatis ab eis in sensu non discrepasse · q̄z uis vocetenus videank ↄtire. Sicut em̄ ꝓz ex ꝑbis Aug⁹ · in pluribus locis ipe Aug⁹ · el'm ignis denominat a pfectōe lucis · naturales em̄ ꝑbi maxime ignē notificant ꝓꝓietatem caliditatis · t q̄m̄ naka lucis repik t in corꝑe quinto · t in igne el'o · tō ipm firmamētū t ignem dixit corꝑ⁹ vni⁹ nature esse · nō inq̄z vni⁹ q̄ habeant vnā formā specici specialissime · sed q̄ naturam lucis participāt fm quādā rōnē analogie · q̄ vero illud corꝑ⁹ · s · firmamētū subleuatū ē a natura ↄtietatis · t lucez participat in q̄dam puritate · ignis vero naturā hz ↄrictaz · hinc ē q̄ ꝑbi direrūt ignez t firmamētū alterius t alteri⁹ esse nature. In cui⁹ testimoniū adducūt q̄ ignis q̄ ↄtiak ter-

re·mouek dirrecte motu ☽rio·ſ·ſurſū·celū vero q; ☽rietatē nō hz mouek orbicularīt·is enī ſolus motꝰ est ſimpler q̄ caret ☽rietate·7 ſ bñ vez dixerūt 7 ſcis vt p̄dcm̄ ē nō cōtradixerūt·vñ rōnes oſtēdētes q̄ firmamētū 7 ignis elemētū nō ſunt eiuſdē nature·☽cedēde ſūt· Ad illud q̄ qō obijcit q̄ ſcptura nō facit mētōez de igne· dōz q̄ ſilr nō facit mctionē de aere·i ſeparōe aūt aq; a terra intelligēda ē diſtictō elemētoꝝ fcā fuiſſe·ſicut infra melius patebit· Ad illō qō obr̄ de bug·pz rñſio·iō enī celū ☽rehēdit ſub igne q̄ꝫ ☽formē lucis p̄cipatōez·vñ ſic dctū ē ſup̄ q̄ celū criſtallinū cēſeri p̄t noīe aq̄·q; aliquaz q̄rietatē ei⁹ i ſe hz·7 ſic i ꝓposito itelligi p̄t· Tripler ei est ignis q̄rietas·ſic dcm̄ est de aq̄·vna lūioſitas·alia caliditas·7 tertia leuitas·p quā mouek motu q̄ est ſurſū· In p̄operate p̄ma ignis 7 firmamētū cōueniūt·i tercia ignis 7 firmamētū ſimplr dm̄ t·i media·vo ꝓtim differūt·ꝓtim ☽ueniūt· Cōueniūt vtiq; in hoc q̄ tā ignis q̄z firmamētū est calidū effectiue·dm̄ 7 vo i hoc q̄ ignis ē calidus formalit·firmamētū vo minime· si enī hz caliditatē informātē haberet vtiq; cōtrarietatē· Ad illō qō obr̄ q̄ tm̄ q̄ttuoꝝ ſūt p̄me q̄litates·dōm q̄ verū est de q̄litatibꝫ actiuis 7 paſſiuis fm ☽rietatē·7 iō nō ſequtur q̄ oīa corpa q̄ ſūt in p̄ma cōſtitutōne mōi habeāt aliquaz illaz q̄litatū·ſz ſolūmō illa q̄ hñt cōtrarietatē· Ad conſtitutionē aūt mūdi nō ſolū hoc corpa requrūtur·ſz etiā aliud qō ſit ſup̄ hec·ſic p̄us oſtēſum ē· Ad illō qō obijci tur q̄ lux ē ſpēs ignis·dōm q̄ nō q̄cūq; lux ē ſpēs ignis ſz illa q̄ est i materia trāſmutabili·7 hec q̄ hz caliditatez ānerā i formātē eādē materiā·hmōi ñ est lux corpis ānti q̄uis aliq̄ mō ſit iſti ☽formis· Ad illō qō obijcit q̄ corpꝰ q̄ntū calefacit rñdet q̄ corpꝰ·v·nō calefacit p naturā caliditat; quā i ſe habeat·ſz p vim luis·7 hoc apparz cū ex ☽curſu 7 reflectōne radioꝝ circa ſpeculū concauū generat ignis· Et ſi obijcias q̄ nihil dat alteri qō non hz·ergo ſi celū nō habeat i ſe naturā igneā·nō mag; generabit ignē q̄z aerē· Rñdet q̄ illō hz inſtārtā i q̄ntōe eduoca·ſic pz qñ aliq̄d calefacit a motu·ſic 7 i ꝓposito intelligit cē· Et ſi tu dicas q̄re magis generat ignez q̄z aerē cū nō hēat cū ipo cōformitatē in forma·dōm q̄ etſi nō habeat ☽formitatē i forma vltima·tñ ignis maxime accedit ad ei⁹ naturā· Preterea cū aliq̄d hz ptātē educendi multa q̄ ſūt i potētia i matia·eſto q̄ ſit ad illa indifferēs·magis educit qō nobilꝰ ē· Natura ei ſp̄ deſiderat qō melꝰ est·7 iō cū ignis ſit nobilior·mag; educit ignē Sz adhuc manet qō ſi corpa celeſtia calefaciūt p naturā lūis·vñ est hoc q̄ luna humectat 7 ifrigidat·ſz de hoc fortaſſis aliq̄d dicet infra· Ad pñs aūt tm̄ ſufficiat q̄ generatō caloris a corpe celeſti i his īferioribꝫ vel ē ꝓpter radioꝝ aggregatōnē 7 intēſionē ex q̄ ſubtiliat aer ſuſcipiens illuiatōez·vl est ab aliq̄ virtute e diuinitꝰ ei data a p̄ma ſui cōditōe totā ſpēm cōſequte· ſicut ponit in adamātis ꝓprietate·q̄ et ſi nō faciat corpa celeſtia formalit calida·q; ſua materia nō est ad formā ☽rietatis apta influens·tñ i hec inferiora inflāmat ea cū ſint trāſmutabilia ꝓpter diſpōem rcptā i materia.

Conſequter q̄rit de celi q̄ſtū ad figuraz· Et circa hoc querūtur duo· Primo q̄ritur vtiq; celi habeāt figurā orbicularē Scdo querit vtiq; habeāt dextrum 7 ſiniſtrum. Queſtio I c

QX habeāt orbicularē figurā vī· Et p̄mo expliēta ſēſus· Nā i quācūq; p̄tē terre vel aq̄ ds videat·celū ſp vī eq̄lit diſtare a terra·hoc aūt nō cēt niſi haberet orbicularē figurā·g·7c· Itē videmꝰ ſenſibilr moueri circularit ſz motꝰ circularis nō ꝓpterit niſi figure orbicularī·g·celū est orbicularis figure· Itē ſimpliciſſimo corpi ſimpliciſſima debēt figura· ſed celū est ſimpliciſſimū inter corpa·cū ſit ſubtiliſſimū·g ſimpliciſſima dz hre figurā·ſz hec est figura circularis·g·7c Itē ci corpi qō ē maxime cōtēriuū debēt figura capaciſſima·ſz celū est cōtentiuū oīm ſic dr Dam̄·7 figura orbicular; ē capaciſſima ſic manifeste cōuincit rō 7 ſensus·g·7c· Itē corpi pfectiſſimo debēt pfectiſſima figura·ſz celū est pfectiſſimū oīm·7 figura orbicularis ē pfectiſſima oīm figurarū·ſicut pbat i alia ſcia·maxie cū in ea reptat pfectō ſenarū ſeries enī tm̄ repitur i circūferētia q̄tuz ē a circūferētia ad cētz·g·7c· Itē corpi velociſſimo debēt figura maxie ad motū idonea·ſz celū est velociſſimū corpꝰ figura autē maxime apta ad motū ē orbicular; ergo 7c· Ad oppoſitū argutr p̄mo p illō ps·extēdēs celū ſicut pellez·alia trāſlatio·ſic camerā·ergo vī q̄ celū ſe hēat ad modū tē toꝝ·7 ita vī cē figure ſemicircularis· Itē rōe vī·q; in vniuerſo nihil ē ſuperfluū·ſz oīa fcā ſūt p̄ hoiem·g nihil ponēdū est qō nō valeat ad hoīs vſū·ſz ſi celū eēt ſemicircularis figure·ſufficeret ad regēdā terrā inhabitatā ab hoīb·g vī q̄ ſuperfluat aliꝰ ſemicirculus· Itē celi ſūt ſolidiſſime firmati·ſic dicit in iob·7 b innuit ip̄m noīa octaue ſpere q̄ dr firmamētū·g maxie ꝓpterit eis figura fm quā maxime ſtabiliūtur·hec aūt magis ē ſemicircularis q̄z circularis·g·7c· Itē ſi celū est figure orbicular; g aut aliq̄ ps celi erit vacua·aut multo plꝰ diſtabit corpus rpi ab aliqbꝫ bris·q̄z celū a terra·7 ab vna circūferētia ad aliā cū terra i medio ☽ſiſtat·g ſi nō ē ☽gruū ponere q̄ aliq̄ ps empyrei vacua ſit a ☽tinētia btoꝝ·nec ponere tārā diſtārtiā inr̄ rpm 7 alia corpa btā vī q̄ empireū nō ſit orbicularis figure·7 ſi b g nec criſtallinuz nec firmamētū. Ad·dōm·q̄ ad iſtā qōem fm pbiam ſatis planū est rñdere q̄bꝰ exp̄ſitores ſacre ſcpture de ea loq̄ videātur dubic·b ci facūt ꝓpter ip̄ius ſacre ſcpture reuerētiā·nō audētes explicare q̄ illa diuīa diſpoſitōe voluit ſubtricere·vel b faciūt ad rep̄mēdā nr̄az curioſitatē·volētes nos i his q̄ dicūtur i lege 7 pphis cōtentos eſſe·7 nihil vltra b inq̄rere· Qz tñ curioſoꝝ inſtātia nō deſiſtit·necessario hñt doctores ſacre ſcpture multa determiare·q̄ ſine ſalutis diſpēdio poſſēt de facili pterīre· Propter qō ad p̄dcām qōem rñdent·7 iuxt rōis 7 ſensꝰ attestatōez dicūt celū hre figurā orbicularē 7 hāc maxie ſibi cōpetere·tū rōe ſimplicitat; ·tū rōe capacitat; ·tū rōe pfcōis·tū rōe mobilitat; ·ſic pz ptractā ti· Ad illō q̄ qō obr̄ ō ſac ſcpturā·q̄ dr celū ſic pellē cē extēſū vel ſic camerā·dōm q̄ ſcptura ☽deſcēdēs quitati ſimpliciū mō vulgari frequter loq̄tur·7 iō cū loquit de celo loq̄tur de ipo fm q̄ apparz ſenſui nr̄o·7 dr ad modū pellis vl camere extēſū q̄tū ad nr̄m emiſperiū· Ad illō qō obr̄ q̄ ps inferior emiſperiū nō ē vtil ad vſū humanū dōm q̄ falſū ē·imo ē neceſſaria ſi celū dz ſuos moueri circulariter·7 vna ps fuit nob de die·alia fuit de nocte· Ad illō qō obr̄ q̄ celi ſolidiſſimi ſūt firmati· dōz q̄ firmitas illa nō excludit mobilitatē quācūq;·ſz illā ſolū q̄ aliq̄d mouek ſurſū 7 deorſū fm motū rectum· vñ firmū dr celū q; nō mouek ad locū·nihil omin tm̄ ē mobile·q; mouek circa locū vel i loco·7 tali diſpōi cōperit figura orbicular; mag; q̄z aliq̄ alia· Ad illō q̄d q̄rit qūo empyreū ſi circulare ē·ynd̄ icōz corpibꝰ replebit·dōm·q; et ſi nō ſit certū q̄liter ibi ſcri 7 p quem mōm locenk·tm̄ q̄cūq; mō locātur·ſiue q̄ ſint in vno ſemicirculo empirreo·ſiue q̄ in toto·nihil impedit vtiq; poni·Si ei i toto ſūt·ȳturem viſiuā habebūt adeo potentez q̄ rpm videre poterūt vbicūq; ſit·ſi ꝓ o in media

ꝓte celi · altera nec ẽ vacua nec supflua · sicut magnū pa
latiū nō est vacuū qñ est vn⁹ magn⁹ inhabitator· cuius
non impleat omnē ꝓtem · magnitudo eñ curiet spacio
sitas ꝛ si non impleak totalit· facit tñ ad oñsionē regal'
magnificentie · sed h̄ melius sciem⁹ qñ videbim⁹.

Questio II d

Utrū in corpe celi sit ponere dextrū ꝛ sinistrū · Et q sic
vr̄ p illud qđ dicit pbus in scđo de ce· ꝛ mun · Ait em sic
ẽ orbi ꝓculdubio virt⁹ diuersa · s · dextra ꝛ sinistra · quo
niā sunt ei loca inceptionis ꝛ status ex ope factiōis sue
Jtē oñdit p rōnem suā ibidē · oīs mot⁹ finit⁹ hz ꝓn/
cipiū a q incipit · sz cuiuslibet celi reuolutio ẽ finita · g̃
hz aliquē situ a q incipit · sz dextra & in corpib⁹ vñ est
mot⁹ ꝓncipiū · sinistra ad quā ẽ mot⁹ finis · g̃ cuz celi sit
mobiles · celi h̄nt dextrū ꝛ sinistrū · Item dextrū ꝛ sini
strū sunt termini latitudinis · sicut sursum ꝛ deorsuz ter
mini longitudinis · ꝛ ante ꝛ retro termini ꝓfunditatis
sz omne corp⁹ complerū ꝛ terminatū hz tres dimensio
nes ꝛ terminos dimensionū · corp⁹ aūt celi ẽ hm̄oi · g̃ vi
detur q habeat dextrū ꝛ sinistrū · Jtē pfectōi motu mo
uenk corpa celestis q̃ inferioꝛa · sz ꝓpter cōpletionē mo
tus alia habent dextrū ꝛ sinistrū · g̃ multo forti⁹ corpa ce
lestia · Cōtra · sicut dicit pbs in · ij · de ce · ꝛ mū · in plātis
nec ẽ dextra nec sinistra · sz multomagis plante accedūt
ad distinctionē organizationis q̃ celū · g̃ vr̄ q celū non
h̄eat dextrū ꝛ sinistrū · Item dextrū ꝛ sinistrū causantur
in nobis vt dicit cōmentator sup lib · de celo ꝛ mundo · a
qualitatib⁹ actiuis ꝛ passiuis · scz ab abūdantia calo⁹is
naturalis procedente a corde · ꝛ spūum pl⁹ vigentiū in
ꝓte dextra q̃ sinistra · si igit h̄ nō est repire in celesti na/
tura · vr̄ ꝛc · Item dextrum ꝛ sinistrū pponūt sursuz
ꝛ deorsum · sicut latitudo pponit longitudinē · ꝛ hz se
cum annexa ante ꝛ retro · in celo aūt nō ẽ ponere sursuz
ꝛ deorsum cum hec sint cōtraria · nō ẽ etiā ponere ante ꝛ
retro · cum ante dicak vbi ẽ sursum · sicut dicit pbus · er
go vr̄ q nō sit ibi dextrū ꝛ sinistrū · Item nihil qđ hz ex/
tra se ꝓncipiū ꝛ finē sui mot⁹ hz dextrū ꝛ sinistrū · sz cor
pus celi ẽ hm̄oi · cū motoꝛ ei⁹ sit separ⁹ · g̃ nō hz dextrū ꝛ
sinistrā · Item dextrū ꝛ sinistrū ẽ vnū ꝓncipiū mot⁹ · sed
vna ꝓte circuli mota mouenk oīa · g̃ nō magis incipit
motus ab vna ꝓte circuli q̃ ab alia · g̃ in circulo vel q̃li
bet ps erit dextra vel nulla · sz celū est corp⁹ circulare q
mouek circulariť · g̃ ꝛc · Item si aliqđ corp⁹ hz dextrū et
sinistrū · illa ps q̃ semel est dextra semp est dextra q̃liter/
cuq̃ corp⁹ illđ mouek localiť · g̃ si celū hz dextrū ꝛ sinistrū
illa ps q̃ semel ẽ dextra sp ẽ dextra · sz nō ẽ dare aliquā ꝓte
celi q mō nō sit in oriente mō in occidēte · mō in alio lo/
co · hm regionē celi · g̃ dextra celi aliq̃n eēt oriens · aliq̃n
18 occidēs · qđ nullo mō cōcedi pōt · ꝓ⁹ · dōz · q q̃uis dex/
ꝛ si · dicāt t̄mīos latitudis · ꝛ sursū · ꝛ deorsū lōgitudis ꝛ
añ ꝛ retro ꝓfunditat⁹ · ñ tñ noīat t̄mīos illos sīplr · sz p
cōpationē ad motū · vñ ī nllo corpe ponit ꝓprie dex · ꝛ si/
nistra · nisi q diuersimode suscipit motoꝛ influētiā · ita
q ꝓmo in vna ꝓte q̃ in alia · vñ dextrū ꝛ si · nō ponit ẽ
nec in lapide nec in planta · nec etiā in statua ponūt ni
si silitudinarie · qꝛ nō h̄nt moueri localiter a motoꝛe suf
ficiēte · in eis ꝯo corpib⁹ q̃ mouenk ad locū · ꝛ magis in
vna ꝓte q̃ in alia suscipiūt motoꝛ⁹ influētiā · ꝓprie ponī
tur dextra ꝛ si · sicut in aīalib⁹ q̃ mouēk motu ꝓgressiuo ·
ꝛ in q̃bꝫ ꝥ⁹ cordis ꝛ motoris magꝛ viget in ꝓte dextra ·
cui⁹ signū ẽ maioꝛ fortitudo aīaliū in ꝓte illa · ꝓter qđ
ꝛ ꝓtē illā ꝓmo mouēt qñ incipiūt ambulare · hm h̄ intel
ligendū ẽ q cū corp⁹ celeste qđ dā h̄eat moueri ab orien
te in occidentē vl ecōuerso · sicut firmamētū ꝛ orbes pla

netaꝛ · q̃ddā ꝯo mīme · sicut empyreū · qđ dextra ꝛ si · celi
cōpetūt sar⁹ ꝓprie · nō tñ vlīť · cōuenīt eñ oꝛbib⁹ mobi
lib⁹ · sz non oꝛbi īmobili · Attendēdū aūt ẽ q cū in aīali
bus ꝛ in celo ponak dextra ꝛ sinistra fm rōem cuiusdā
cōformitatis · s · ꝓpter influentiā motoris · differenť tñ
accipiūť ꝓpter diuersaz cōpationē mobilis ad motoꝛē ·
Quia enim aīalia mouēť a motoꝛe sibi vnito · tō dextrū
ꝛ sinistrū dicit distinctionē in ꝓtib⁹ aīalū ita q illa ps
q̃ mō ẽ dextra nūq̃ ẽ sinistra · qꝛ vniformiť opak ad ipm
motoris influentiā · p eo q ipm hz sibi vnitū · ꝛ nūq̃ ab
eo magꝛ elongak · corp⁹ ꝯo celeste motoꝛē hz separū · cū
nō sit corp⁹ aīatū · sicut postea videbiť · ꝛ tō motoꝛ fz dei
diſpōem ꝓncipaliť influit ex altq̃ ꝓte celi · ꝛ credit ꝓba/
biliť q in ea ꝓte ex q̃ mot⁹ corpoꝛ celestiū ꝓmo nob ap
paret · vtpote ī oriēte · cū oīa corpa facta sint ꝓpť hoīez
ꝛ qꝛ motoꝛ er illa ꝓte influit vniformiť · q̃cūq̃ ps ibi ve/
niat īmediat⁹ ꝛ ꝓpīquus · suscipit motoris influentiā
ꝛ tō sp est ibi dextra · nec mutak cū ꝓtib⁹ mobilib⁹ p eo q
nō ẽ diſpō absoluta · sz relata ad motoris influētiā · q̃ sp
manet fixa · ꝛ p hūc modū loc⁹ cuiuslibz rei oꝛ cē immo/
bilis ꝓpť h̄ q dicit situ relatū ad centrū ꝛ circūferentiā
mūdi q̃ nunq̃ pōt moueri · Et ꝑdictis pz qđ ꝓpositā
pz etiā rñsio ad obiecta · Concedendū ẽ eñ q in celo sit
dextra ꝛ sinistra · Et rōes ad h̄ īducte silr ꝯcedēde sunt
qꝛ verū ꝯcludūt · sz tertia rō sumpta a dimensiōib⁹ ꝓce
dat ab insufficienti · Ad illud ẽ o qđ obr̄ in ꝛrīū · q plā
ta nō hz dextrā ꝛ sinistrā q̃ius sit organica · dōm q dex 19
trā ꝛ sinistrā nō facit ꝓncipaliꝛ membroꝛ distinctio · h̄ eñ
accidit ꝛ frequēter ꝯtingit q eiusdē diſpōis ẽ aīal in p/
te dextra ꝛ sini · sz h̄ facit influentia motoris ꝓncipaliꝛ
ꝛ minus ꝓncipalis susceptio · fm q attendiť inchoatō 20
mot⁹ ꝛ terminatio · ꝛ sic repiť in celo · Ad illud qđ obr̄
q dex · ꝛ si · in nobis ẽ a q̃libz actiuis ꝛ passiuis iam
pz rñsio ex ꝑdict⁹ · qꝛ dex · ꝛ sini · in animalib⁹ ꝯcernunt
ꝓtes determiatas ꝓpter vnionē motoris ad mobile · nō
solū p modū motoris · sz etiam p modū pfectionis · ꝛ tō
ad hoc q vna ps magis suscipiat influentiā motoꝛ⁹ re
quirit diſpō alia ꝛ alia · q̃ qdem fit p q̃litates actiuas ꝛ
passiuas · in celo nō sic ẽ sicut ostensum ẽ supra · Ad il/ 21
lud qđ obr q dex · ꝛ si · ꝑsupponūt sursum ꝛ deorsuz · rñde
ri pōt q verū ẽ ꝓt sursum ꝛ deorsum dicūt terminos di/
mensionis · nō aūt ẽ verū ꝓt dicūt inchoationē ꝛ ter/
minū alicui⁹ transmutationis · Scōm eñ sursum ꝛ de/
orsum ꝓprie attendiť augmentū siue mot⁹ ad locū · sed
fm dex · ꝛ si · attendiť mot⁹ in loco · ꝛ si in celo ponak dex ·
ꝛ sini · nō tñ oporꝛet sic poni sursum ꝛ deorsum · Aliter
pōt rñderi magis fm opinionē pbi q in celo est pone/
re sursum ꝛ deorsum ꝛ ante ꝛ retro · sicut ponit dex · ꝛ si
ni · nō qꝛ dicunt terminos diuersoꝝ motuū · sz qꝛ in eo/
dem motu cōsiderať vltima triū dimensionū · sz magis
ꝓprie dex · ꝛ si · Et h̄ pz · ad h̄ eñ q celū reuoluak necesse
est ponere duos polos · q̃rum vn⁹ hz rōnem sursum · ꝛ
alt rōez deorsū · Est etiā ponēr duo emisperia · q̃rū vnū
hz rōez añ · ꝛ alter hz rōez retro · Nccē ẽ etiā ponere q
in emisperio vna ps sit ex q̃ celestia corpa primo appa/
rere incipiant · altera vero ps ex q̃ desinant · ꝛ h̄ totū de
facili ẽ imaginari · si ꝯs imaginek hominē q̃ pedes h̄eat
in polo artico · ꝛ caput in polo antartico · ꝛ habeat faci
em versam ad nr̄m emisperiū · statim imaginak harum
differētias positionū · Ad illud qđ obr̄ q celum hz ex 22
tra se ꝓncipiū sui mot⁹ · ꝛ ita nō hz dex · ꝛ sini · dōm q
illđ verū ẽ qñ dex · ꝛ sini · noīant ꝓtes determiatas · sz qñ
noīant ordinē mobilis ad motoris influentiā nō hz ve
ritatē · nihil eñ facit ad h̄ vtrū sit motoꝛ intra vel extra

23 Ad illud qō obr̄ q; vna ꝑte circuli mota mouenť oīs-
dō̄m q; verū est·ſz nō ex hoc non ſeqūtur q; eā primo reci
piant motoris influentiaz·qō ptz cum aq̄ mouet rotaz
24 ꝑmo mouet illam ꝑtem quā contingit· Ad vltimū qō
obr̄ q; pars dextra ſp est dextra·iam ptz rōsio·qz̄ intel
ligitur de illo dextro & ſiniſtro qō dicit diſpōem ptium
in cōparatione ad motorē coniunctum·ſicē in animali
bus·hoc aūt modo non ponit in corꝑib⁹ celeſtib⁹ ſicut
ꝓius tactum est.

QOnſeq̄nter q̄rit tertio loco in cōparatione ad mo
toris influentiam· Et circa h̄ duo q̄runt·ꝓmo
q̄rit vtrū ꝑmū mobile moueat a deo immediate
tm̄·an mediante aliq̄ ſtute creata·Sc̄o mē vtrū moue
atur ab intelligentia·an a ꝓpria forma·

Queſtio I e

QR celuz immediate moueať a deo oñdit primo q; ꝓbm
d̄ in li·de ce·& mun·dicit·cā prima mouet cauſatiue ꝑmū
cā aūt ſ̄ma non est niſi deus·g̃ &c· Item Boetius de cō
ſol·loq̄ns ad dñm·ſtabiliſq; manens das cuncta mo
ueri·g̃ vī q; marie moueat illō qō ē ꝑmū mobile·h̄ autē
est celum·g̃ &c· Item rōne vī·Primi mobiľ motor de
ber esse primus·ſz primus motor ē immobilis omnino
q; nunq̄ ē ſtat⁹ niſi in immobili·ſed nihil est omnino
primū immobile niſi ſolus deus·g̃ motus primi mobi
lis ſolus ē de⁹ principium· Item ex motu & influentia
celeſtis corꝑis ē ꝓſeruatio oīm corꝑū viuēt̄ium·g̃ ex
motore eius erit conſeruatio oīm ſpirituū viuificanti
um·q; ſicut ſe hz mobile ad mobile·ſic ſe habz motor ad
motorem·ſz ſolus deus est ille d̄ ē cōſeruator & viuifica
tor ſpirituū·g̃ ſolus ipe mouet primū celum·Sz con
tra·immenſitas potentie & ſapientie & bonitaſ hoc re
quirit·vt deus cōmunicet ſtuti create actū quē illa ē na
ta ſuſcipere·ſz actus d̄ ē mouere ꝑm locum qōcūq; cor
ꝑus natus ē conuenire ſtuti create·g̃ vī q; de⁹ nullū cor
ꝑus moueat abſq; ſtute alicuius creature· Jtē virtus
motoris debet ꝓportionari mobili·ſed virtus celi finita
est·virtus aūt dei infinita est·g̃ ad hoc q; ſaluet in mū
do ꝓportio debita vī q; inter deū mouentē & celū motuz
sit ponere aliquā ſtutē creatā & finitā· Jtē ꝓbs dicit q;
ſi tanta virtus mouet in tanto tpe & maior in minori &
maxima in minimo & infinita in nunc·g̃ ſi deus infini
te ſtutis est & ipse immediate mouet celum·vī q; in in
ſtanti reuoluat ipm ab oriente in occidens·qō manife
ste falſum ē· Si tu dicas q; deus in mouendo non exer
cet totius virtutis ſue effectum·qz cum ſit mouens vo
luntariū·ꝑt mouere & cito & tarde·tunc redit prima ob
iectio·qz cum actus iſte·ſ·mouere ſucceſſiue·ſit virtuſ
finite·erit natus conuenire creature· Jtem ea q̄ ſunt ime
diate a diuina potentia ꝓcedunt in eē ſm curſuz muta
bilem·vt ptz in creatione & iuſtificatione & miraculoꝝ
operatione·g̃ ſi celum immediate mouetur a deo·mo
tus ei⁹ ē mirabilis nō naturalis·qō ſi ē naturalis·non
25 est g̃ a deo immediate· Ad⁹·ad p̄dictoz intelligentiā est
notandum q; in omni opatione de⁹ opať intime & imme
diate·cū dei voluntas ſicut dicit Aug⁹·& hītū ē in ꝑmo
li·ſit ꝑma & ſumma cā oīm ſp̄ez motionū· Jn aliq̄bus
aūt ſic opať vt ipe ſit tota cā·in aliq̄bus ſic opať & mouet
vt ſtutē agendi & mouendi cōicet creature·ꝑma d̄ dē di
cūtur mirabilia·ſcda vo naturalia vl voluntaria q̄ꝝtū
ad egreſſum· Qñ g̃ q̄rit vtrū motꝰ primi mobilis ime
diate ſit a deo·nō ē qō vtrū ſtus diuina intime opetur
& immediate ſit a deo ad illā mutationē erercēdā cq; ni
hil mouet ſic niſi ipe moueat & coopetur ſtuti motiue·
ſz ē qō vtrū motꝰ ꝑmi mobilis ſit a deo tanq̄ a tota cā·
an ſimul cū ſtute diuina mouente moueat aliq̄ virtus
creata· Et ad iſtam qōnem ſatis de plano ñderi ꝑt·qz
cum motus ille ſit natus conuenire ſtuti finite ꝓpt̄ ſui
ſucceſſionē & diuina bonitas ad ſui manifeſtationē cōi
cet creature qō ipa nata ē ſuſcipere·q; deus primū mobi
le mouet mediante aliq̄ ſtute creata·ſicut & alia mobi
lia·& concedende ſunt rōes ad h̄ inducte·q̄ꝝ aliq̄ nō
neceſſario cogant· Ad illud vero qō obr̄ de ꝓbo dici 26
poſſet ſatis ꝓbabiliter q; ꝓbs non intellexit q; primi or
bis motor ꝑ modū efficient⁹ eēt de⁹·ipe eīm ponit ſtutē
motoris adeo ꝓportionari mobili·q; ſi minimū vī mo
dicuz corꝰ apponeret corꝑi laſſaret virtus motoris in
mouendo·ſicut dicit in li·de ce·& mū·ſz ponit q; de⁹ mo
ueat ꝑmū cauſatiue metaphorice ſicut finis & deſideratū
aut ſi ponit q; moueat ꝑ modū efficientis·non ponit q;
ipe ſolus moueat ſz cooperante ſtute mobili ꝓportiona
ta· Vñ verbū ſuū pōt intelligi esse dictū ꝑ q̄ndā appro
priationem & primarie influentie ſue infuſionē· Ad il 27
lud qō obr̄ de Boe·q; deus cuncta mouet·dō̄m q; ex illa
auctoritate non cōcludit q; ſolus de⁹ cuncta mouet·ſz q;
nō mouenť abſq; diuine ſtutis influentia· Nulla ei vir
tus alicuius motoris ꝑt vel modicū operari ſine bñficio
& auxilio ei⁹ d̄ penit⁹ ē immobilis·ſicut in ꝑmo li·oſtē
ſum fuit·& in ſeq̄ntib⁹ oñdeť cū q̄rit vtrū oīs actio ſit a
deo· Ad illud qō obr̄ q; motor ꝑmi mobilis ē primus 28
& immobilis·dō̄m q; nō oportet motorē primi mobilis
esse oīmode ꝑmus vl oīmode immobilē·ſz ſufficit q; ſit
ꝑmus reſpectu aliox motoꝝ ſiue virtutū mouētiū· & q;
ſit immobilis ſz eū modū ꝑ quē mouet· Nō eīm oportz
esse ſtatū in motore primi mobilis ſimpliciter·ſz in gñe cre
aturaꝝ· Oīs aūt creature effective ſunt & reducūť ad
ipm deuz·d̄ ē ꝑmū & finis oīm citra quē nec ē ꝑfecta qui
es nec ꝑfectus ſtatus· Ad illud qō obr̄ q; ſicut influē
tia motoris ſeruat mobilia·ita influētia motoris mo 29
tores alios·dō̄m q; illud nō oportet·qz nō est ſimilis
ꝓportio·ꝑ eo q; ordo est in corꝑoribus mundi ſm tantaz
ꝑdominātiā & excellentiā q; vnū pōt influere in alterus
ſpūs ſo rōnales d̄ ſunt viuificatores & motores corꝑo
rū ſic hñt gradū & ordinē·vt tm̄ ſm ſuū ſuſtinū a deo ime
diate ꝑficiant & formenť·& hoc ē ꝓpter rōnez imaginis
ꝑ quam immediate ſunt ipſius dei capaces.

Queſtio II f

Utrū motus celoꝝ ſit a ꝓpria forma vl ab intelligentia
Et q; ſit a ꝓpria forma vī·ſic vult ꝓbs·natura ē ꝓncipi
um motꝰ & quietis in eo in quo est·g̃ oīs motꝰ est a for
ma intrinſeca·ſed motus celi ē naturalis ſicut ꝓbat ꝓbs·
g̃ est a ꝓpria forma· Jtem leue ſua leuitate & virtute pōt
ſurſuz aſcendere nullo impellente·& ſimiliť graue deſcē
dere abſq; aliq̄ intelligentia mouente·ſi g̃ forma celi ꝑ
fectior ē q̄ elementaris·& figura eius aptiſſima ad mo
tū circularem·vī q; moueri poſſit a ꝓpria forma abſq;
omni intelligentia· Jtez pl⁹ ē mouere ſeipm exeūdo lo
cum ꝓpriū q̄ nō exeundo·ſz virtus lucis ē ſe diffunde
re ꝑ corꝑa alterius nature·& etiā diffundendo redire·g̃
vī q; corꝰ celi multo fortius ꝑ naturā lucis poſſit ſe in
ſuo orbe mouere abſq; influētia alicuius ſpiritualis ſub
ſtantie· Jtem motus animaliū est a forma ꝓpria & irrin
ſeca·g̃ vel celum nō mouet ab intelligentia·vl intelligē
tia est ipſius celi ꝑfectio & forma·ſed intelligentia aliq
non ē ꝑfectio celi ſicut dicit Dam̄·ij·li·c·v·celi ſunt in
animati & inſenſibiles·g̃ &c· Item nullus motus neceſ
ſarius pendet a voluntate creature tanq̄ a ꝓncipali mo
tore·ſed motus celi ē vniformis & neceſſarius ſm ſcōs
& ꝓbos·g̃ nō est a voluntate alicuius angeli vel intelligē

rie. Item virtus illius angeli vel intelligentie est finita. sz vrus finita in mouendo recipit fatigationē z labore. maxime cum mouet illō qō nō est p se mobile. aut g celum mouetur ppria forma. aut si mouet virtute intelligentie necesse ē illaz laborare z lassari. Cōtra. oīe qō mouet. ab alio mouet. sz celū fm se totū mouet. g vr q pt naturā z formā ei⁹ sit ponere aliqd a q mouet. h aūt nō ē nisi angelus vel intelligentia. g zc. Item oīs motor est in actu respectu mobilis. z totū celū ē mobile sz nihil idē ē simul in actu z potentia. g celū nō pōt moueri a ē siue ppria vrute. Item oīs motor sufficiēs distat a mobili. cū g illa forma extēsa distat a materia nulla forma extensa pt esse motor sufficiens. sz forma celi ē forma corpalis z extensa. z motus eius cum sit pcipu⁹ inf alios. mor⁹ eius ē a motore sufficiente. g nō pt esse a virtute pprie forme. Item oīe qō naturalit mouet ad locum aliquē. si mouet ab illo loco mouet pter naturā. g si celum mouet naturalit ab oriente in occidens. ab occidente in orientem. non mouet p naturā. g vr q celuz habeat motorē aliū q̄ formā ppriam. Iteē omne qō mouetur ppria forma. mouet ppter ppriam indigentiā. natura cm forme nō mouet nisi ppter appetitum rei q̄ naturaliter indiget. sz celum sicut dicunt scī z phi nō mouetur ppter indigentiā ppriā. g nō mouet a propa forma z natura. Item z omne qō mouetur a propa forma naturaliter mouente nunq̄ desinit nisi violenter. ipso existente in eadem dispōne. sed celū q̄tū ad naturā sue forme sp erit in eadē dispōne. aut g nō mouet a ppria forma z natura. aut nunq̄ desinit. vel si desinit. violent. qui esset. si g celum aliqn̄ derabit z non violent. g mor⁹ ei⁹ nō ē a vrute forme intrinsece. R⁹ dōm q in hac q̄stiōe due sunt positiones phabiles. cōcordes rōni z scripture pter illā tertiā viā quā dē phi posuisse vident. s. q celi brent aiaz. z q celū esset magnuz aīal. z q moueret a ppria forma pfectia sicut mouet aīal. z hanc aiam motricē posuerūt regi z dirigi a deo mediante intelligētia sz hec positio falsa ē z erronea. Sic ei dic Dam. celi sūt inaiati z insensibiles. z q dicunt deū aliqn̄ benedicere. hoc ē dictū p ꝓsopopeiā z ista ē cōueniēs sentētia sctōz z iō Aug. retractat illud verbū qō direrat in li. de imortalitate aie. q mund⁹ aīal. z si aliq scī videant h dicē sicut Hiero. sup Eccl. h totū intelligēdū ē dictū methaphorice. Nō solū aūt hec positio ē cōtra catholicos doctores. sz etiā cōtra philosophicos tractatores. qui ponūt q ſba intellectualis nō vnit corpi nisi mediante vegetabili z sensibili. z ita si celū pficerek a substātia spūali. haberet sentire z vegetari. z ita naturalit posset corrumpi. z ppter h ista positione omnino reiecta intelligendū ē q dupler ē hic modus dic⁹ catholicus. Quidā ei dicunt q celū mouet a ppria forma h mō. celū hz q̄ntitatē z figurā. z p hāc ē ad motū habile. hz nihilominus luc⁹ pfectionē z formā q̄ inter ceteras formas corpales ē maxie actiua. z q̄si viaz mediā tenens int formas spirituales z corpales. z p vrutē h⁹ forme mouent corpa celestia orbicularit mito sufficientiꝰ q̄z elementa mouentur motu recto. nec oportz ad motū celi adhiberi misteriū angeli vt aīe sicut nec ad motū cuiuslibz elemētaris nature. Nec obstat illō q mouēs debet esse aliud a mobili. qz sicut aīal fm aliō sui mouens fm aliqd sui ē mobile. z tm totū ē mouēs z mobile. sic z in celo intelligendū ē q ē mobile p naturā q̄ntitat⁹ z figure. z mouens p naturā luc⁹ actiue. Nec obstat illō q recedit ab eodē loco ad quē mouet. celum ei prope nō hz moueri ad locū. sz potiꝰ circa locū. nec ps q̄ ē in oriēte mouet ad occidēs q: illū situ intendat determinate. sz q: intendit moueri orbiculariter. q ē mor⁹ cōperens sue nature. Uñ sicut dr radio q̄ procedit z retrocedit p vrutē suā cū fit repercussio ad aliqd corp⁹ splendidū. sic est in ꝓposito. z p h rñdēt ad oīs obiectiones. Difficile tm̄ ē fm hanc positionez sustinere quō celum mouet a ppria forma z naturali. z illa pmanēte desinat pter violentiā. Difficile ē etiā intelligere quō non mouet ppter ppriā indigentiā si appetit⁹ ille ē in forma intrinseca. z iō illi opponūtur ad h redire vt dicant q ad motū celi non sufficit virt⁹ pprie forme sz simul cū ea requirit influx⁹ diuine potentie fm q celum hz moueri z desinere. Sz tunc remanet qō qd sit ille influx⁹. vtrū dicat qd creatū vl increatū. z siue hoc dicat siue illud. nō ē facile explicare q̄re deus illū motū exerceat sine ministerio spūalis creature. cū illis sit natus cōuenire. Hec tm̄ de facili pōt h impbari si qs h dicat q defectuz istius creature corporalis velit de⁹ p semetipm supplere. vt oīdat se esse deū celi z terre. z ita dicat celū moueri virtute ppria. q si aliqd desit sibi ad mouē di sufficientiā supleatur ab ipa vrute diuina. z sic sustinēdo hāc positionē. rñsio ad obiecta sat⁹ ē plana. Alia vero positio ē q deus mouet mediante intelligentia creata siue mediāte angelo. z h cōperebat ordini quē de⁹ cōstituit vniuerso. de q dicit Aug. sup Ben. ad lit. q de⁹ sic mundū ordinauit vt spm̄ pficeret oīm corpori. z iō sicut congruū ē angelos deputari ad misteriū hominū. sic etiā congruū ē ipos deputari ad motū z regimē celoruz cum in hoc etiā ministrent homini viatori. z diuīe subseruiant maiestati. z h vr Aug⁹. sentire in. iij. de lib. arbitrio. loquens de angelica natura de q dicit q nō sua maiestate cōtinet oīa. sz inherendo illi maiestati z ei⁹ imperijs deuotissime obtēpādo. a q̄. z p quē. z in q̄ facta sunt oīa. z hec positō magroz ē taz in theologia q̄z in phia. q: cōcors pietati fidei z rationi plurū ec vr. Si igit hāc positionē sustinere velim⁹. de facili potest ad obiecta in ōrium rñderi. Ad illō qō primo obr q mor⁹ ille naturalit est. dōm q mor⁹ ille p cōparationē ad primū mobile. naturalit esse dr. q: nata ei⁹ z figura illi motui cōcordat. nec oportet qō omne q ē naturale sit a pncipio intrinseco. sicut a tota cā. sz sufficit q vrtus intrinseca cooperet vrtuti actiue. Ad illud qō obr de graui z leui. dōm q ad motū grauis nō sufficit solūmō gūtas siue q̄litas ppria. imo cōcurrit vrtus loci attrahentis. z vrtus loci expellētis. z vt⁹ corpis q̄nti. ppter illa duo mouentia q ponit phs. s. graue z leue. z remouēs phibens. z q: hec ad motū celi nō possunt cōcurrere. oportet q cōcurrat vt⁹ spiritualis substātie. Ad illō qō obr de diffusione luc⁹. dōm q ille nō ē mor⁹ localis. sz magis mor⁹ alterationis. vnde sicut ignis pōt caloꝛē suū diffundere deorsuz. tm̄ vrtute ppria nō se mouet de loco in q̄ ē. sic etiā in celesti corpe intelligendū ē. Ad illō qō obr q ad cōpletionē mor⁹ facit q aliqd moueat a pncipio intrinseco. dōm q h accidit. nō cm̄ h ē ppter vnionē motoris ad mobile. sz propter sufficientiā motoris q̄ qdem ē suba spūalis distās a materia. vñ distantia motoris q̄ qdem a mobili z cōpletō motoris illa ē q facit ad motoris pfectionē. h aūt multomagis reperitur in motu celi q mouet ab angelo sine ab intelligentia separata fm subaz vnitā fm vrutez. q̄z si moueretur a ppria forma. Ad illō qō obr q nccriuz non pendet a voluntario. dōm q vez ē de volūtate vtibili. q̄uis aūt voluntas angeli sit p naturā vtibilis. tm̄ p gliam omnino inuertibil⁹ efficit. z talē suba z intelligēdū ē ē motricē celi. q vt dicit Aug⁹. sūme maiestati incōtinenti inhereat pfecte. Et q talis suba sit motrix ce

li oñdit ipius motus nobilitas ⁊ vniformitas ⁊ neces
sitas oñdit nihilominus ḋes futura. cū pfecta erit su/
pna ciuitas. ad quā fruēdaz finaliter ordinat angelica
mīstratio. Ad illud qđ obūcit cū sit ⁊turis finite lasi
38 satur. dōm q⁹ lassatōnē nō facit finitas sz impotō mo
tonis ad mobile. vl' ⁊rietas vel ineptitudo ex pte mobi
lis quoz nullū est in ꝓposito. ⁊ sic patent quelita.

De ꝓductōe insensibiliū contentoz

Sēctur. dixit deus. cōgregenk aque i locū vnū. Su
pra egit mḡr de ꝓductōne insensibiliū cōtinētū. in hac
pte agit de ꝓductōne insensibiliū cōtentoz. ⁊ qz hec sūt
in duplici dīria. Quedā enī intra celos continenk. vt
materialia rel'pcū generādarū rez. sic sūt ela. Quedam
a Congregenk aq̄ in locū vnuz ⁊ appeat arida. Cōtra vr̄ pmo i
cōuenient dice/ De opeř tercie di- ci. Beda re congregenk i lo a cū. qz motus ad locū est entis cō pleti. sz aq̄ nōdū erāt ꝓducte. er/ go male dixit. i locū vnū cōgre/ genk. Irez nihil pōt apparere ni si color. ⁊ nullus elemētuz simplr est colorat̄um. ḡ terra nō pōt ap parere. male er/ go dicit appare/ at arida. Itē cū sint duo alia ela vicz ignis et aer videt q⁹ uffici/ ens sit scriptu/ ra que nihil de eoz distinctōne explicat. Jurta b̄ queri tur quare elemētū aque nomīat pluraliter. ⁊ elemētuz terre singulariter. Si tu dicas q⁹ b̄ est ꝓpter aquarum dispsionē. tūc videt q⁹ male dicat. cōgregenk aque i lo/ cū vnū. Itē queriť quare elemētū terre pmo vocat ari/ dā. ⁊ postea vocat terrā. cū añ sit dcm̄. In pncipio cre auit dē ce. ⁊ ter. rē. Itē cū elm aque sit insipidū p natu rā. ⁊ maria sint salsa. nō vr̄ q⁹ cōgregatōes aq̄z debeant
37 appellari maria. R⁹. dōm q⁹ scptura distinctōem elorū in his verbis valde explicat elegāter si ds attendat. qz enī motus ad situ nō est nisi rei ꝓplete ⁊ habētis formā nec aliud fuit aquas cōgregari in vnū. q̄z ipi elemento aq̄ dādo spēm vnā ⁊ inclinatōnē ad locū speciei simul debitū fm exigētiā forme ⁊ inclinatōis ad situ dare lo/ cū cōgruū. ⁊ qz locus aq̄ est imediate eē circa terrā duz aq̄ cōgregať. ab elemētis supioribz. s. aere ⁊ igne separa tur. ḡ i cōgregatōne aquarū tāgit p ꝓñs distinctō alio rū duoz eloz. Rursus qz aque sūt nate circūdare terrā ⁊ si ex oīni pte circūiret terrā. ad inhabitādū nob ⁊ aīa libz apta nō eēt. ideo sic distinxit. vt in supioi supficie arida apperet. Rursus si terra eēt ab aqua oīno sepa/ ta. ad germinādū nō esset apta. ⁊ iō ōs sic arefecit terre supficiem. vt tū ipius radicē aqua impleret. ⁊ p decur/ sū fluuioz etiā irrigaret. Et ꝓpť b tria ōt scptura. Pri mo ꝓpter elemētoz distinctōnem. cōgregenk aque in lo

Agit de distinctiōe eloz de terminās veritatē qñ aq̄ cōgre gate sunt in vnū locū. f

Sēctur. dixit deus[a] Cōgregen tur aq̄ in locū vnū ⁊ appareat a rida. Tertie dicit op⁹ ē congrega- tio aq̄z in vnū locū. Cōgrega- ti sunt eīm oīes aq̄ celo inferio- res in vnā matricē. vt lux q̄ pte rito biduo aq̄s clara luce lustra uerat. in puro aere clariꝰ ful- geat ⁊ appareat terra q̄ coopta latebat. ⁊ q̄ aq̄s limosa erat fie ret arida germinib⁹ apta[b] Eo- dem eīm die ꝓtulit terra herbā virentē lignūq̄z faciēs fructuz.

Soluit dubitationē vbi con gregate sunt aq̄. g

Si aūt q̄rat vbi cōgregate sint ꝑo vt actiua. sic sūt celestia lūiaria Jō ps ista hz da as. In pma agit de distinctōe eloz In secūda de p/ ductōe luminarū. ibi. Sequit dixit ōs. fiāt luīaria

Prima pars habet duas. In pma determinat ve ritatē. In scda soluit dubitatōnē. ibi Si aūt quera tur vbi congregate sint aque. Silr secūda ps prin cipalis habet duas. In pma compat productionez luminarū operibus aliorū dierū. In secūda ꝑo de/ terminat ꝓpter quid sint facta. ibi. que ideo fcā sūt vt per ea illustretur. rē. Et sic duo cōtinentur i par te ista. vicz distinctio elementoz. ⁊ hec satis plana est quantū ad pñtem materiā ptinet Secūdum aūt est formatio luminarū circa qđ plura cōcurrūt du bitabilia. vt textus sacre scripture plane intelligať

aq̄ q̄ totū texerant spaciū vsq̄z ad celum. Potuit fieri vt terra subsidens concauas ptes pbe- ret vbi fluctuantes aq̄s recipet Pōt etiā credi pmarias aq̄s ra rioz esse fuisse q̄ sicut nebula tege rent terras. sz congregatōne esse spissatas. ⁊ iō facile in vnū po/ se redigi locū. Cūq̄z multa con stet esse maria ⁊ flumia. in vnū tū locū dicit aq̄s congregatas p/ pter continuationē oīm aq̄z q̄ in terris sunt. qz cūcta flumina et maria magno mari iungūť Jō q̄z cum dixerit aquas congrega- tas in vnū locū. deide dicit plu raliť congregatiōes aq̄z ppť mī tificos sinus eaz quibus omni bus ex magno mari principiū ē.

cū vnū Secū do ꝑo ꝓť su pficiei ere de/ nudationez ⁊ appareat ari da. Tercō ꝓp ter irrigatōez 38 quam ab aq̄s suscipit vt gē minār̄ possit

Quō oēs aque sint in vnū locum cōgregate. cū multa sit maria et flu mina.

dicē vocauit a rida terrā. cō gregatōnes q̄z aq̄rū appella/ uit maria Ex bis parēt ob/ iecta. Q⁹ enī pmo obiz de ho/ bo cōgregādi nō valet. qz nō fecit dē aq̄s cōgregari sic ꝑus cristēres sz sicut dans eis formā et naturā p quā sint apte nate in vnū lo/ cū cōcurrere. Silr ps illō qđ obiz de apparitōne ter/ 39 re. qz terra q̄ appareret nō est elemētū mirtū. Silr pa/ ter illud qđ obūcit de distinctōe aliorū elemētoz. qz in his duobz q̄ sūt marime sensibilia ⁊ tractabilia. claudit illoz distinctio q̄ sūt sensibus nr̄is occulta. Similiter patet quare aquā vocat pluraliter ⁊ ter ram singulariter. ꝓpter scz earū dispōem. humiduz enī ꝑpo termino est male terminabile. sed qz siccuz de sui natura termīabile est. iō terrā vocat singulari ter. et ꝑus vocat eā aridam. ⁊ postea terrā. qz pmuz nomē ōt ꝓprietatē eli. vicz siccitatē. secūdū ꝑo nomi dicit eī⁹ vsū siue vr litteratē quā hz p̄ mixtionē aq̄ vt possit coli et fructificare. iō ōr terra q̄si trita. Silr patet de illo qđ obiz de aqs. appellātur enī maria. ñ qz amaritudo sit pma qualitas aq̄. sz qz consecť aq̄z in sua cōgregatōe ꝓpter grossiciē ptiū q̄ remanēt fe/ tilionib⁹ elevatis sursū vel penetrātib⁹ i terre pfun do er qua subtiliatōne dulcescunt.

b Eodē eī die ꝓtulit terra herbā virētē. vī q⁹ fcīm 40 est inordiate. si ei firmamētū ꝑus fcīm ē q̄z terra ꝑus debuit ordiari q̄z terra. Itē cuz mineralia corpa sint er terra ita bñ sic lig. vī q⁹ ī sufficiēter de mīer. ꝓtu ra ea q̄ ē tute diuia ꝓducūť er ēra. Itē q̄rit vtr tunc ēra germīauerit triblos ⁊ spinas. si ei tūc nō ꝓduxit

vr̄ q̄ p⁹ pcm̄ fuit ꝛa secūdio: ꝛ nouā recepisse po/
tētiā ad ꝓducēda talia · si ꝙ tūc ꝓdūrit · vr̄ sc̄pt̄a in
sufficiēs · q: ñ exp̄mit · vr̄ etiā sibi ɔrtiari dū i · iij · geñ ·
ōt illa i penā hoīs germiari maledcā ꝛa ꝛē · ℟⁹ · dō
q̄ sc̄pt̄a ordiare exp̄mit · ō s ordiatissime fecit · dū eo/
dē die q̄ ꝛa ꝓ
ducta ē er ca
berbas ꝛ lig/
na ꝓdire fecit
tā ꝑ errois
remotōnē · vt
ōt Basil⁹ ne
crederēt q̄ sol
ēt cā p̄ncipa
lis ꝛe nascēti
us · sic ōt ꝓbs
q̄ ꝛa ē mater
plantaꝝ ꝛ sol
p̄ tū q: plāte
ꝛ herbe sūt cō
naturales ter
re dū ei sūt ra
dicitus affixe
trahēdo ex ip
sa fomētum ꝛ
originē · nō sic
āt ē i ornatib⁹
aliorū trīū · ꝙ
ꝓ ꝙz p̄mū ob/
iectū Ad illō
ꝛo qđ ob: de
corpib⁹ mine
ralib⁹ · dōz q̄
q: ꝓcur rece/
dūt a nata ter
re q: latēt sub terra · ñ curauit sc̄pt̄a sp̄ecal⁹ exp̄mere.

41 Ad illō qđ ob: ō spinis ꝛ rubꝰ · dōz · q̄ tūc ꝓducte sūt
ꝑ eo q: pfcā fecūditas data ē terre · ꝛ nulla herba est
tā vil⁹ q̄ nō sit alic⁹ vtilitat⁹ ꝛ ꝑtus · ꝛ tō cū alijs virē
tib⁹ herb⁹ ꝛ lignis fructiferis itelligēdum ē ista ꝓduci
ꝛ sc̄pt̄ura sb illoꝝ gñalitate ꝯphendit · Et qđ obr · q̄
gñata sint i penā pcī · dōz q̄ spinā ꝛ tribulū gñari
vbi semīat frumētū · b ē i penā pcī · ꝛ ex maledcōne
terre q̄ cū colit vt det frcm̄ vñ hō sustēret · poti⁹ ꝓdu
cit vñ bō crucick · Q ät i loc⁹ mlt⁹ gñet sp̄ina ꝛ rbu
lus · hoc non est pena sed natura ·

c Fiāt lūtaria i firmamēto celi · Querit q̄ sint ista
42 lūtaria · Si tu dicas q̄ sol ꝛ lūa · q: sc̄pt̄a explicat · fe
cit ōs duo lūtaria mag⁹ · tē · vr̄ eē istātia · Ꝓ̄ño q: ista
nō sūt i firmamēto · Scō ꝛo q: lūa nō ē lūtare ma/
g nū · cū iudicō sap̄tētiū multe stelle sūt maiores Ter
c io ꝛo q: lūa nō vr̄ eē lūtare · sz pot⁹ corp⁹ opacū dū
sui int̄ positōe solē facit eclipsari · Si tu dicas q̄ lu
na ōt lūtare · nō q: ex se luceat · sz q: lumē recipit a so
le · Obr ɔ b · q: cū lūa sit de nata ītre ecētic · sic ꝛ sol
vr̄ q̄ ita debeat lucere sic sol · Ite si lumē recipit · aut
sic corp⁹ trāsparēs · aut sicut terminatū · aut sic spe/
culū qđ ꝑtim bz naturā terminati · ꝛ ptz trāspent⁹ ·
Si recipit sic trāsparēs · tūc vr̄ q̄ nō obūciat sevtui
p se · ꝛ q̄ etiā ñ possit occultare solē · Si sic termiatū
tūc duplex ort̄ incōueniēs · Primū ē q̄ cū corp⁹ ter
miatū nō ē nisi mixtū · nō ꝑt lūa eē corp⁹ termiatum
Secūdū ꝛo q̄ tūc nō illūtabit⁹ nisi i superficie · g̃ vr̄ q̄
paz de lūie suscipiat · ꝛ paz refūdat · g̃ nō ɔz dici lu
mīare mg̃nū · Si ꝛo recipit sic speculū · tūc silr du/
plex ē inc̄ōueniēs · Primo q̄ i lūa debem⁹ videre imagi
nē siue spēm solis sic vr̄ in speculo · Aliud q̄ tūc nō ɔz
lūa illūtare oēm ptē · sic nec speculū imaginez offert sm
oēm ptē · Propter b̄ igit̄ est questio q̄re lūa dicat eē lūi
nare magnum · ꝛ quare magis lucet de nocte q̄z de die · ꝛ
q̄re magis lucet
dū a sole elōgat
q̄z cū et a ꝙnqt
ɔrtū enī ɔz eē si
ab tpo recipit lu
mē · ℟⁹ · dōm · q̄
circa lūtaria celi
q̄dā singlare te/
nēt opionē · dicē
tes q̄ corpa cele
stia sic ex qrtuor
elis p̄domināte
i eis nā ignis si/
ue celest⁹ corpis
qđ dicūt eē nake
ignee p̄dominā
te inq̄z ñ solū fz
q̄litatē sz etiā fz
q̄ntitatē · ꝛ sm q̄
i eis mag⁹ p̄dnā
tur illa nā sm b̄
bñt loca mag⁹ ꝛ
mag⁹ supma · et
qm̄ i lūa q̄ nobil⁹
primo: ē mūme
dñak nā ignea i
ter cet⁹a lūtaria ꝛ
pl⁹ repit i ipa ꝛ
nā lūt⁹ suscepria
hic ē q̄ lūa paꝝ
se lucz ꝛ er pñtia sol⁹ mlt̄ū suscipit lum̄ ado vt mereak di
ci lūtare ꝛ mg̃nū lūtare ꝓp̄ mg̃nū effm̄ lūis quē bz i ter
ris · In sue āt positōis fulcimētū adducūt b̄ q̄ lūa vr̄ eē
corp⁹ k̄miatū ꝛ coloratū · ꝛ tō int̄ nos ꝛ solē posita radi
os sol⁹ nob occultat ꝛ soli opposita dū er ea pte q̄ nobis
opōit lumē suscipit ꝛ iferiora illūtat · Sz b̄ positō ē ɔ̄
cōez viā pḳoz · ꝛ ɔ̄ cōez viā scōz · Cōtra pḳos nāq̄ ē · q:
pbi dicūt q̄ mixta ex qtuor elis sūt corruptibilia · ꝛ ad b̄
q̄ sit cōuenies mixtō oz q̄ pl⁹ sit ibi ō nā gutū fz q̄ntita
tē · ꝛ ita lūtaria celi fz hāc positōnē ꝛ eēnt corruptibilia
ꝛ eēnt gutta · Q si tu ñdeas q̄ illa sblimata sic a nā cor
ruptibilitaꝝ ꝛ gutaꝝ · sic corpa hoīm gl⁹iosa b̄ ñ solute
q: ñ q̄nt̄ b̄ dd faciat ōs ꝑ gīaz ꝛ glaz sz q̄lia sic illa lumīa
ria ɔdita ꝑ nakaz · Cōtra cōez viā scōz ē · q: si corpa illa 43
sic mixta · nobili valō mixtōe mixta sic · ꝛ si b̄ · g̃ sic nata ꝑ
fici ab aīa · ꝛ sic sic aīalia · ꝛ b̄ ē ɔ̄ Dam̄ · q̄ ōt celos eē ina
nimatos ꝛ isensibiles · Hoc etiā ē ɔ̄ Hiero · ado vt di
cere astra eē aīata dicat hereticū · Tñ b̄ enumerat int̄
hereses Origē · augusti · āt retractat · q: dixerat i li · ō im
mortalitate aīe · ñ tñ oīno tāq̄ falsū ɔdēnat · Alit ei sic i
li · retrac · aīal eē mūdū sicut plato sētit alīq̄ plīmi nō
rōe certa ī dagaī potui · nec diuiaz sc̄pt̄az autoritate ꝑ
suaderi posse ɔgui · Tñ tle aliq̄d a me dcm̄ q̄ accipi pos
sit q: aīal sit mūd⁹ · temeī dcm̄ rēbēdo · nō q: b̄ eē fz cō
firmo · sz q: nec vez eē ꝯbēdo · Q si tu dicas illa eē cō
plerionata · nō tñ aīata · q̄ō vez eē pōit · cū nob ꝯple
rio sit ad susciptēdū aīam prima dispositō · Ꝓpe b̄ ꝛ
his silia b mod⁹ ñ videt appbādus · Scō mō pōt dici
fz pbz q̄ lūtaria ꝓducta sic ex aggr̄gatōe luc · vt suoz:
biū sic ei si calo: disp⁹ i vnū colligēt fiēt itēlio: ꝛ fortio:

De oper
ōrti diei ·

Ante alia
de ornatu
celi agit ꝑ
cut p⁹ fa
ctum est

sic dum natura lucē in orbibꝫ repta ꝑtute sui opificē in vnā colligit·luminare ꝯstituit·t fm b̄ lumiare maius t minus est·fm q̄ maior ē in eo lucis aggregatio·t qm̄ luna inter corpa celestia magis ē nobis ꝓpinq̄ t ei⁹ orbis·hinc est q̄ taz ipsa q̄z eius orbis minus ꝑticipat de ꝑfectione lucis·

Quō sant i signa et tē pora lūinaria celi.

Qō aūt subdit⁹ Et sint in signa t ꝑa t dies t annos·quō accipiendū sit queri solet· Ita enim dictū videt quasi quarto die cepissent ꝑa·cum prius tri duū sine tpe nō fuerit·Ideoq̄ ꝑa q̄ fiunt p sidera non spacia morarū sed vicissitudines aeree q̄litatis debem⁹ accipe·q̄ talia motibus siderū fiūt·sicut dies t āni q̄s vsitate nouim⁹·Sunt enīz in signa serenitatis t tēpestatis·t in tempora·q̄ pea distinguim⁹ quattuor ꝑa anni·s. ver·estatē·autūnū·hyemem· Vel sunt in signa t in ꝑa·i·in distinctionē horarum·q̄ prius q̄z fierent·ordo tporū nullis notabꝫ indicijs vt meridiana hora vt q̄libz hora·hec q̄rta die fcā sit ritur quale recipiat lumen·vtrum sicut transparēs vel terminatū·vel speculū·Dōm q̄ luna nec naturam pfecte opace·nec pfecte trāsparētis·nec pfecte habet naturam speculi·pticipat tm aliquid de quolibet horū·Naturā transparētis quodāmō pticipat cū ex natura quinti corporis constet·Naturaz vero opaci i eo q̄ partes illeita dēsant vt nec radijs..ec visualibus solaribꝰ ꝑbeant transitū·Naturā vero speculi hz in hoc q̄ sic recipit vt etiā reddat·nō tm̄ omnino reddit sicut speculū quia non est corpus tersum t politum·sicut patet aspicienti ipm corpus lunare cū est illuminatū·speculū aūt reddit imaginē·q̄z ē corpus politū q̄ nō ē radijs perutū·hec aūt magis ꝯiecturādo dicta sunt q̄z assercēdo vt aliqs intellect⁹ sanꝰ haberi possit de eo qō dic̄ scriptura·fecit d⁹ duo lumiaria magna t̄c·Qō ꝺo obq̄ nō sunt posita in firmamēto t̄c·dōm q̄ firmamētū in scriptur̄ aliqn̄ accipit large·aliqn̄ stricte·aliqn̄ cū vocat·vij·spera in q̄ posite sunt stelle·et sic ꝓprie accipit ibi·t posuit stellas in firmamēto celi· aliqn̄ accipit large p natura q̄nti corpis q̄ diuisit aq̄s ab aq̄s·t sic accipit ibi·Fiat firmamentū in medio aq̄rū·t post b̄·fiāt lumiaria in firmamēto celi· d Et sint in sig̃·t ꝑa·t dies t̄c·Cōtra·si sunt in signa·nō vident peccare q̄ p illa p̄nosticāt futura·t si in ꝑa·tunc vī q̄ ante solē t lunā ꝑa nō fuerūt·vl si in ꝑa q̄r q̄re pl̄r dicta sunt ꝑa cū nō sit nisi vnū tps Jtē q̄rit de sufficiētia istoꝝ quattuor q̄ enumerat·in signa t ꝑa t dies t annos·q̄ sil̄r sunt in menses et septimanas·Si tu dicas q̄ claudūt in his duobus sez dies t āños·b̄ nō soluit·cū sil̄r dies t āni claudant in hoc q̄ dicit signa t ꝑa·R⁹·dōm q̄ illud verbū dupl̄r hz exponi fm q̄ dupler est vsus signi·Signum enim t est ad signandum·t est ad distinguēdum·Si primo modo accipit signum·tunc est sensus·q̄ illa lūiaria facta sunt in signa·i·in significationē futuroꝝ·t variationē tpm·t dieꝝ t annorū·vt variatio tpm attendat in mutatione q̄z tū ad calorē aeris t frig⁹ variatio dierū q̄z tū ad lumē t tenebras variatio annoꝝ q̄z tū ad renouationē boꝝ duoꝝ·et sic dicunt corpa celestia esse in signa non quorūlibet futuroꝝ·sz eorū quoꝝ ipa sunt quodāmō cā sic imbrium t ventoꝝ·t sic exponit Dam̄·vel etiā eorū ꝑ ea q̄ ꝓsignant diuinā ꝓuidentia·sicut eorum que aduenient in iudicio fm illud Luce.xxj·Erunt signa in so·t lu·t stel·Aliorum vero que sunt a lib· arbi·non sunt signa ex institutione diuina sed potius ad illa signanda traxit humana furio et fallacia diabolica· Si autem secundo modo accipitur videlicet ab actu distinguendi·tunc est sensus· sint in signa quasi distinctiones temporꝝ t dierū et annorum· Nec autē expositio diuine scripture vī esse magis consona·qō parz ꝑ añcedentē litterā vbi ꝺr·

Fiãt luiaria i firmamẽto celi. ⁊ diuidãt diẽ a nocte. Duplex ci ẽ mor⁹ luiarũ. vn⁹ q̃ ẽ ad modũ vltime sperе su p. polos p̃ncipales ad orientẽ ĩ occ̃s p. occidẽs. q̃ motu reuoluũtur semel q̃libet nakali die. ⁊ fm hũc modũ diuidũt diẽ et nocte. sic dr̃ ps. fecit solẽ i p̃tẽ dieı. lu. ⁊ stel. i po. noc. Alı̃ ẽ mor⁹ p̃pus quẽ hũt nakalik in circulo obliq̃. s. i zodiaco. in q̃. rũ. sig̃ describunt. ⁊ fm motũ planetarũ i ill̃ signis. ⁊ marie sol. fit sig̃nio ⁊ distictõ tpm et diez ãnoz. Distinctõ tpm fit. q̃ q̃tuor sc̃ tpa ãni. ver. estas. autũn⁹. ⁊ hyẽs. q̃ distiguũt p. motũ solis i zodiaco. put ad nos accedit ⁊ a nob clõgat. Distictio ño diez fit sil̃ p. eũdẽ motũ. q̃ mõ dies crescunt. mõ de crescũt. Aliq̃n dies sũt maiores noctiby. aliq̃n mi⁹ores fm q̃ p. illũ motũ dupl̃r accipit solsticiũ. s. estuale ⁊ hiemale. ⁊ dupler eq̃noctiũ. s. vernale ⁊ autũnale. Sunt etiã mor⁹ i distictõe ãnoz fm quatõz illi⁹ mor⁹ sol̃ i obliq̃ circulo. Sil̃ suo mõ luna ẽ i significatõez tpm ⁊ annoz et dierũ. apũd iudeos marie q̃rũ ad solẽnitates. sicut apũd xp̃ianos ẽ sol. sic dr̃. Eccl. xlũ. Al luna signum dici festi. Di ãt q̃rak q̃re eccl̃a mag⁹ accepit festa sua fz
48 solẽ q̃ fm lunã except duoby. plura ẽ b⁹ q̃ns dr̃mia/ tio. ⁊ vlãe iuenirі p̃ri li. aug. ad ianuariũ. b̃ q̃tũ ad p̃/ sens sufficiat. q̃ q̃ synagoga ĩ tenebs noct̃ ãbulat ⁊ minuẽda erat. tõ a lũtari q̃ nocti p̃est. ⁊ q̃ minuik in cõ/ sũmatõe accipiebãt suaz solẽnitatũ distictõz. q̃ ẽ ecclesia tã ãbulat ĩ lũte. sic dr̃ ipa dr̃ Apo. xxi. Mlier amicta sole et lũa sb̃ pe. e⁹. tõ mẽses cõputãt. ⁊ dies solẽnes mag̃ fm motũ solis q̃s lũe. excepto solo pascate. q̃ p. cõ seq̃ns pẽtecoste. Paschal̃ ci solẽnitas nõ solũ celebãt cõmemoratõz resurrcõis p̃rerite. sz etiã ĩ pfiguratõnẽ vñ festiuitatẽ illã obſuat a lũa ñ iudaizãdo. sz potiꝰ illã futurã solẽnitatẽ quã expcãt fm q̃ sibi ꝓ erit p̃signãdo. Nec ãt dcã sũt ꝓp̃ illo q̃ dr̃ sc̃ptura. ⁊ sint i sig̃ nr̃e Et q̃ b̃ ps xxiio ad obiecta. Q̃ ci dr̃ ecl̃ sig̃. b̃ est vel in significatõz imbriũ ⁊ vẽtoz. vel i distinctõz tpm. ⁊ tõ dr̃ tpa plr̃ ꝓp̃ variatõz tpm i q̃tuor tpibz ãni fm q̃t/ rabãt variatõ. sic etiã p. dies et ãnos possit notari motuck sol motu firmamẽti. ⁊ ãnus termiatõz mor⁹ q̃ mo/ uck i obliq̃ circulo. Et i b̃ ps q̃ ñ dz põi mẽsis ⁊ sepria na. q̃ nõ tãgik ibi noua variatio nec noua termiatio.

Et p. hoc patent oĩa que sunt quesita.

D intelligẽtiã h⁹ ptis omissa distinctõe eloz̃ Circa pductõz luiarũ duo q̃rũtur. Primo de ip̃is luiaribz p. ogatõz ad corp⁹ in q̃ locãt. Scõo de ip̃sis in ogatõe ad ea i q̃ ogank. Circa p̃nũ tria q̃runtur. Pño q̃. vtrũ lũtaria posita sint i eodẽ corpe cõtinuoan i diuerſ. Scõo vtrũ moueãtur motu corpis cõtinẽtis. an motibz pp̃is. Tercio vtrũ mor⁹ cõpetat alicui celo siue stellis.

Questio I 8

Utrũ oĩa luiaria celi locẽt i vno corpe ogtinuo. Et q̃ sic vr̃ p. tex. sa. sc̃pke. q̃ dr̃ oĩa lũtaria i firmamẽto posita eẽ Hon. j. Fiãt inãt lũtaria i firmamẽto celi. ⁊c. Itẽ hoc gũuũtur aut forma aut supficie. sz corp⁹ celi a luna vsq̃ ad celũ stellarũ est vnifome. ⁊ iteꝝ nõ est corp⁹ habẽs termiatã supficiẽ. q̃ impossibile est ipm hr̃e pluralitatẽ siue distinctõez. igik oĩa lũtaria sita sũt i eodem corpe.

Itẽ si aliq̃ corpa sũt distincta abinuicẽ. ad motũ vni⁹ nõ sequtur mor⁹ alteri⁹. sz vltia spera mouet totũ qõ infra ipam ẽ ab oriẽte i occidẽs. q̃ neẽe ẽ tota naturã cele/ stẽ eẽ vnũ corp⁹ cõtinuũ. Itẽ sic aues sũt ꝓducte ad ortum aerẽ. ita lũtaria ad ornatũ celi. sz vnũ ẽ corp⁹ aerẽ qõ ornak oĩby aulby. q̃ pari rõe vnũ corp⁹ celi qõ ornak oĩby lũtaribz. Ad ogpositũ arguik sic. numer⁹ venit in corpibz eiusdẽ nake er diuisiõe cõtinui. sz orbes planetaz dicũtur eẽ. vñ. tã a nakalibz q̃z a mathematicis. q̃ sic discõtinui. igik lũtaria celi nõ sũt i eodẽ corpe cõtinuo.

Itẽ impossibile ẽ duo corpa q̃ mouenk diuerſ oĩno et dispar̃ motibz fm suũ totũ eẽ cõtinua. sz orbes plãetarũ sic dicũt astronõi mouenk ꝑ vltimã sperã. q̃ impossibile ẽ adinuicẽ cõtinuari. Itẽ Dam. i numeratõe celoz distinguit celũ septẽ planetarũ a celo stellarũ. sz b̃ nõ eẽt si corp⁹ illõ in q̃ sũt planete ⁊ stelle eẽt cõtinuus q̃. ⁊c. Itẽ si oĩa lũtaria eent i firmamẽto posita. ita q̃ i vno corpe cõtinuo. tũc oẽs stelle ceñt fixe. ⁊ nulle erratice. si q̃ alie dicũk fixe. alie erratice. vr̃ q̃ posite sint in aliq̃ alio corpe. Juxta b̃ q̃rik q̃re ꝺs plures fecit stellas q̃s fecerat planetas. siue q̃re plures sũt stelle fixe q̃s erratice. R⁹. ad p̃dictoz intelligẽtiã est notãdũ q̃ fm 49
cõem opinionẽ lo q̃ntũ circa hãc materiã. siue nakalũ siue mathemat. oz. lũtaria locãtur in diuerſ orbibz. b̃ aũt distinctio siue diuersitas orbiũ fm melꝰ intelligẽtes nõ venit ex distinctõe formaz. sic distinguũtur acr ⁊ aq̃. nec venit ex discõtinuatõne supficiei. sic distiguitur lapis a lapide. sz venit ex diuersitate motuũ. diuersitas aũt motuũ nõ tollit cõtinuitatẽ i eo q̃ est subtile ⁊ ad motũ habile. sic manifeste apparz i aq̃. quo fm diuersas suas ptes ad diuersas mouek positões. ⁊ sik i aer̃ ec b̃ tñ nõ discõtinuak. Scõm hãc igik positionẽ dõm est lũtaria celi posita eẽ i pluribz orbibz in corpe tñ vno cõtinuo. q̃ sepka vocat noie firmamẽti. ⁊ tõ dr̃ oĩa lumiaria posita eẽ in firmamẽto celi. vñ rões ad hãc ptẽ inducte sũt cõcedẽde. Ad illõ q̃ obr̃ q̃ nũerus est ex 50
diuisiõe cõtinui. dõz q̃ vez est d̃ illo nũero in q̃ nũerãt corpa eiusdẽ nake i gñe entiũ sz ñ est fm d̃ nũero q̃ nũerant in gñe mobiliũ. ad hũc igik numez faciẽdũ sufficit sola motuũ distinctõ. er sic est in ꝓposito. Ad illud 51
q̃ obr̃ q̃ orbes planetarũ mouẽtur ꝑ ips motibz spere vltime. q̃ discõtinuank. dõm q̃ nõ sequtur. b̃ ei nõ hz fixitatẽ nisi in corpe solido. in corpe eiñ subtili ⁊ raro sic est aq̃ ⁊ aer manifestã hz instãtiã. In bis eiñ distinctõ pt̃ videre a ꝓtute motoꝝ salua cõtinuitate mobilis ꝓp̃ter b̃ q̃ est maxime obediẽs motori. nec hũt supficiẽ sic terminatã. sicut hũt corpa solida. ⁊ illõ pz plãe cũ duo vẽti oppositi pstãt in aera. ita q̃ vn⁹ desup. ⁊ alter subt

Ad illõ q̃ obr̃ de Dam. q̃ celũ plãetarũ distinguik a 52
firmamẽto. dõm q̃ distinctõ celoz plus attẽdik fm diuersitatẽ ppaz ⁊ motuũ q̃z attẽdak fm discõtinuatõnez corpm. sz vtroq̃z mõ possit attẽdi. Vñ et raban⁹ in distinctione celoz celũ sydereũ ⁊ celũ planetarũ sub eodẽ celo cõprehendit. Ad illõ q̃ obũcik. q̃ si planete sũt in firmamẽto q̃ nulle sũt stelle erratice. dõm q̃ nõ sequ/ 53
tur. q̃. in eodẽ corpe possunt cõtenta diuersimode collocari. ita q̃ vnũ alligatur inseparabiliter. reliquũ vero minime. Et stelle dicũtur fixe immediate posite in occaua spera cuius motu mouenk. planete vero sunt in corporibz que mouẽtur motu alio. tõo aspectui nostro erratice videnk dũ cõtra viaz supiorꝭ orbis incedunt.

Ad illud q̃ querik. quare in vltima spera luminaria multa posuit de⁹. ad hoc assignat philosoph⁹ tres 54
ratões. Et p̃ma rõ est. q̃ spera octaua maxime ẽ cãvite inferioz p̃ ceteꝝ speꝝ. ⁊ b̃ nõ põt eẽ nisi p. diuersum lumẽ i diuersis stellis. Scõa rõ est q̃. natura tpauit vt daret inferioribz speris q̃ plres habẽt motus stellã vnã

ꝛ supiori q̄ hz pauciores stellas multas. Tercia rō est q: motus influit a supioribꝫ orbibꝫ i inferiores. q: ḡ i influere dz cē ꝓdomiantia vt orb ille ceteris ꝓcelleret inferioribꝫ q̄s mouet. abūdauit i corpm luminariū mltifor mitate. Inter has aūt media rō videt esse ꝓbabilior in q̄ oñdit diuina sapia q̄ multiformitatē ad vnitatē reducit. ꝛ ideo illi spere q̄ plus accedit ad vniformitatē motus dedit multitudinē corpm illis vo q̄ bñt motuū mltiformitatē dedit luminariū vnitatem.

Questio II b

Utrū lumīaria moueātur i orbibꝫ suis motibꝫ ꝓpriis. Et q̄ sic videt. Aues enī q̄ sūt ad ornatū aer̄ motu ꝓprio mouēt i illo. ꝛ pisces i aq̄s. ḡ et pari rōne luīaria in cel̄. Itē motus orbiū nō ponit nisi ꝓpter motū luīariū. q: circūscripto corpe. de se eq̄liter habēt influere siue moueātur siue stent. sed natura nō facit ꝑ plura q̄ ꝑt facere ꝑ pauciora. nec facit cū maiori difficultate q̄ ꝑt facere cū minori. si ergo idē facit motus syder̄ q̄ facit motus totius orb. videt nature cōsonum ponere q: ille stelle moueātur ꝓpriis motibus. Itē si luīaria mouerent motu suoꝝ orbiū. cū moueātur motibꝫ dispar̄. et quasi i oppositū celo stellato. hīc videt q: fiat ibi obuiatio ꝛ retardatio. cū illud in q̄ mouent sit vnū corp⁹ cōtinuū. Itē manifeste videmus ad oculm in planetis eē eleuatōes et dep̄ssiones. ꝛ pgressiones et retrogressiones. q̄z nō posset eē nisi ꝓpriis motibꝫ moueri habeant. ḡ. ꝛc

Sed ꝓtra si motibꝫ ꝓpriis mouent planete. ḡ vel duo corpa erūt in eodē. vel necesse est esse vacuam viā ꝑ quā trāsit planeta. vel necesse ē corp⁹ celi rarefieri ꝛ ita corrumpi. sed quodlibet horꝝ est manifeste impossibile.

Itē natura nō deficit i necessariis. maxime circa ea que sūt i ipa nobiliora. ḡ si i bis q̄ mouētur motu ꝓprio ꝓuidit instrumēta. vtpote pedes ꝛ alas vel pennas. videt q: i celestibꝫ corpibꝫ debuerit dare ista. sed ista nō habēt sicut patet ad sensū. ḡ vel natura i eis deficit vel nō mouētur motibꝫ ꝓpriis. Itē stelle i octaua spera nō mouētur nisi motu illius spere. ergo si ita collocat vnusq̄sq̄z planeta in suo orbe sicut stelle i octaua spera. vr̄ q: nullū lumīare ꝓpio motu habeat moueri. Itē si lumīaria altq̄ mouent motu ꝓpio ad faciēdū pgressionē vl̄ retrogradationē. impossibile est motū celi eē vniformē. si ergo motus ē vniformis ꝛ ꝓpetuus. vr̄ q: nihil sit planetas moueri motibꝫ ꝓpriis. ꝛ aliq̄n retrocedere aliq̄n pgredi. ℟o. q: de hac q̄one fuerūt fuit inter naturales ꝛ mathematicos. Mathematici aūt maxime ꝓsiderātes apparentiā vt illa possent saluare siml̄ cū motu ꝓpetuitate ꝛ vniformitate posuerūt eccētricos ꝛ epycyclos. et planetas moueri motibꝫ ꝓpriis in epycyclis. ꝛ fm hec saluata motu vniformitate. aliq̄n planetā dep̄hendi aliq̄n eleuari fm motū ipius planete i epicyclo. ꝛ epicycli in eccētrico. ꝛ eccētrici circa cētrū ꝓpium q̄d est extra centrū mūdi. Ad obiectionē aūt naturalīū de corpis illius cōtinuitate rñdet diuersimode dicētes q: nō est inconueniens si corpus illud scindit motu planete. q: est nature ignee. Alii dicūt q: corpus illud nō scindit ꝛ planete ꝑ trāseūt. corpus enī luis simul ꝑt eē cū alio corpe. Positio ꝛo naturalīū est sicut aristo. ꝛ cōmentatoꝝ. q: planete nō mouent nisi motu suoꝝ orbiū. sicut clauus fix⁹ in rota mouetur motu rote nō ꝓpo. ꝛ hoc ponūt ꝓpter illius corpis incorruptibilitatē. ꝓpter quā nō ꝑt scindi nec trāsirī ꝑbere alii corpi. Ponūt etiā centrū esse idez orbiū supioꝝ ꝛ inferioꝝ. s. cētrū mūdi. ꝓpter rotūditatē pfectā orbiū ipoꝝ d̄ circulariter mouētur. ita q: vn⁹ nō subintrat alterū. Ponūt etiā cū ꝫ maiorē ꝛ minorē velocitatē i orbibꝫ. ꝛ ex ꝫ hīe mō retrogdationes. mō pgressiones. q: cū vnū corpus mltū ꝑcedit alterū sua velocitate. alterū videt retrocedere. Et hec oīa vident valde cōsona rōni. Et ideo liez positio mathematicoꝝ fm iudiciū sensuū videat esse verior. q: fm illā viā ꝓcedēdo et iudicādo nō fallūtur circa motus corpm supioꝝ fm rē tamē nō oporet esse verius. q: falsū est frequēter via inueniendi verū. sed rōnabilius videt ꝓcedere ꝛ ponere naturalis pbs. ideo si illā positionē sustinere velimus pōt respōderi ad ea q̄ obiciūtur i oppositū. Ad illō ei q̄ obiicit q: aues i aere ꝛ pisces in aq̄s motibꝫ ꝓpriis 55
mouent. dm. q: nō est simile. q: tā aer q̄z aq̄ sīt corpa q̄ ꝑt rarefieri siue cōdensari. Et ꝓteres ista ela nō sūt sic nata moueri vt corpa q̄ ad eoꝝ ornatū spectāt. q̄ ipoꝝ motu sufficienter possint trāsmutari local̄r fm q: exigit decor vniuersi. Preterea ipis aialibꝫ cōperit mot⁹ ꝓgressiuos ꝓpter sui indigentiā. ꝛ q̄ est ad assequndū aliq̄ delectabile. ꝛ hoc in luīaribꝫ celi nec cōpetere ꝑt nec debet. Ad illō q̄ obī q: motus orbis est ꝓpter mot⁹ 56
lumīariū. dm. q: verū est. tū ex ꝫ nō sequit q: sola luīaria debeāt moueri. nō ei sic saluat integritas corpis āri si stelle mouētur motibꝫ ꝓpriis. sicut si moueant orbibus suis. q: ibi ꝑ talē motū corpm celestiū nō fit aliqua mutatio de loco ad locū fm totalitatē mobilis circa locū. nec alicuius corpis diuisio. ꝛ hoc totū pfectio ꝛ incorruptibilitas celi exigebat. Ad illō q̄ obī q: si mo 57
ueret motu orbiū vr̄ q: sit retardatio ꝛ obuiatio. dm. q: nō est obuiatio nisi q̄n directe fm lineā eandē corpa mouēta sibi obuiāt. hic aūt nō est sic. q: orbes inferiores sūt sub supioribꝫ. ideo motus eoꝝ eis nō repugnat nec etiā retardat ꝓpter maximā mobilitatē ad motoris obedientiā. Ad illō āt q̄ obiicit de ill̄ retrogdationibꝫ ꝛ ꝑ 58
gressionibꝫ. dm. q: sicut tactuz est q: et si videant fieri ad sensū. ꝫ nō est nisi ꝑ maiorē ꝛ minorē velocitatē ipōrū orbiū. quā si q̄s bñ scirz explicare. hac via vnica posset saluare illud ad q̄ saluādū mathematici ponūt circuloz ꝛ cētroz multitudinē. sed ꝫ ad altā sciam spectat

Questio III i

Utrū cōueniat alicui orbi moueri absq̄z stellis. Et q: ñ vr̄. q: celū empyreum ponit a scīs immobile ꝓpter sui vniformitatē. sz celum q̄ vliter caret stellis est vniformis. ergo nullum celum quod caret stellis est mobile. Itē vbicūq̄z ē motus ibi est cōtinuitas ꝛ variatio. sz cōtinuitas q̄ est in motu est a cōtinuitate magnitudīs. ergo pari rōne variatio motus ē a varietate mobilis. sed corp⁹ celeste q̄ caret stellis. nō hz in suis motibꝫ varietatē. ergo nec mutabilitatē. Itē oīs motus est ꝓpter aliquā indigentiā supplēdā. vel in ipo mobili vel i aliq̄ inferiori. sed celū q̄ caret stellis nō pōt moueri ꝓpter sui indigētiā. cū nulla i motu illo eius indigētia ꝓplea tur. nec ꝓpter supplēdā indigētiā i inferioribꝫ. q: ita bene influit q̄ descēdo sicut mouēdo. ꝛ vniformit̄. ergo vr̄ q: nullo mō absq̄z stellis celesti corpi moueri ꝓpetat. Itē mot⁹ celi ē pfectissim⁹ oīm motuū. ꝛ ideo ē oīm motuū regula. ergo si ꝑ motū mēsurātur oīa q̄ sūt i gñe illo. aīa mēsurat oēs mot⁹ ꝑ motū ꝓmi mobil̄. ergo motus ꝓmi mobilis maxime notus est ipsi anime. sed nulli⁹ corpis mot⁹ est not⁹ ipi aīe nisi q̄ hēat aliq̄ luīare. q: nō dependit mot⁹ orb nisi ꝑ motū luīaris. ḡ vr̄ q: nō sit possibile aliquē orbez moueri q̄ caret oī luīari. ꝓcipue cum mot⁹ lateat sensuz nrm. ꝛ sacra scptura vniformis obticeat motuz. ꝛ sic videt pōere q: aliquē orbez moueri supra firmamētū q̄ ē oculis nris ꝓspicuū sit temerariū. Cōtra. Dis mltitudo reducit ad vnitatez. ḡ mo/

tus corporis multiformis reducit ad motū corpis vni
formis. sed vniforme nō ē qđ caret oī luīari. ḡ videt q
vltra istos orbes in ꝺbo sūt luīaria sit aliqđ mobile ce
lū. Itē mot⁹ ille ꝺ ē mensura oīum motuū ē ille ꝺ ē ab
oriente in occīdēs q occidēs. ꝺ est mot⁹ diei natural' effe
ctiuus. ꝛ cōplet. ꝛriij. horas. sz dies natural' oī tpe est
vniformis. ḡ iste mot⁹. ḡ mobile. ḡ ꝛē. Itez si ē recta
ordinatio medū ad extrema. nōce ē mediū ꝓticipare qđ
dām̄ naturā vtriusqz extremi. sz celū cristallinū ē me
diū inter empyreū ꝛ firmamētū. cū ḡ empyreū sit vni
forme ꝛ īmobile. ꝛ firmamētū sit multiforme ꝛ mobile
vt̄ q cristallinū sit aut multiforme ꝛ īmobile. aut vni
forme ꝛ mobile. sz multiforme ꝛ īmobile eē nō pōt. cuz
varietas mobīl disponat ad motū. ḡ nōce est q sit vni
forme ꝛ mobile. Itē qñcūqz aliq̄ pl'a cōcurrūt ad cō
stitutionē alicui⁹. nōce est p vtutē alicui⁹ illa ꝺiungi. ḡ
qñcūqz plura mobilia ꝺcurrūt ad effectū vnū cōforme
p suā influentiā. nōce ē q ꝺiūganf p alicui⁹ mobīl' vni
formitatē. si ḡ vt⁹ planetarū ꝛ stellarū cōcurrit ad pro
ductionē effectuū in his inferioribꝫ fm q̄ndā ꝺformi
tatē. nōce ē vltra illa esse aliqđ mobile p qđ ꝺiunganf.
qđ ꝺdē habeat in toto ꝛ in ptibꝫ vniformitatē. ꝛ ita ali
cui orbi absqz stellis cōpetit moueri. Est igit qđ ꝺs sit
ille orbis. ꝛ p quā naturā cōpetit ei moueri. Si enī q
celū ē rē. ḡ empyreū erit mobile. Si q celum qđ est nō
tm̄ ꝺtin⁹. sz etiā ꝺtentū. obr tūc de celo igneo ꝛ etbe
reo. q ꝺdē ꝺtinēt ꝛ ꝺtinenf. ꝛ tm̄ nō mouenf orbiculari
ter. Iurta hꝫ q̄r de sufficiētia ꝛ nūero celoꝝ. ꝛ cū natura
celestis distinguaf ab elari. quo aliq̄ ꝺnē celoꝝ sumūf
penes eā. Si tu dicas q̄ter naturā pspicui in eis re
pta. tūc cū pspicuitas sit in aq̄. cūm aq̄ deberet dici ce
59 lū. R⁹ ꝺd qđ ē ponere aliqđ celū moueri qđ caret lu
minarū ꝛ stellarū varietate. ꝛ ꝺ est celū aqueū siue cri
stallinū. ad cui⁹ cognitionē ꝛ si pauci pḃi q̄uenerunt.
q: cor⁹ illud latet sensū. rōcinādo tm̄ q̄uenerūt alicḥ. ꝛ
illi ꝺ q̄uenerūt posuerunt ipm̄ moueri. sicut ꝺdā astro
nomi nisi sūt hꝫ ꝓbare. Cōiter tm̄ ad cognitionē existen
tie hui⁹ celi q̄uenerūt oēs tractatores catholici aucte
sacre scripture diuinit⁹ illustrati. q ipsi⁹ entiā expresse de
clarat. motū tm̄ ei⁹ vel ꝺtē ñ explicat. sz doctores theo
logie rōibꝫ suffulti cōiter ponūt illō celū moueri. ꝛ inf
illas rōes potissima ē illa rō q̄ sumit ex pfectiōe vniuersi
ex q entiā distinctio celoꝝ ꝛ nūer⁹ rōnabiliter pōt inuesti
gari. Et hꝫ ꝑz sic. celū enī de sua cōi acceptiōe dicit ali
quā naturā pspicuā ꝛ ꝺtentiuā. ꝺ sua ỹo ꝓpria acceptiōe
notat naturā pspicuā ꝺtentiuā supꝫ ꝺterate elevatam
Scōm ꝑmā acceptionē celoꝝ distinguūf a Rabano
60 vij. celi. Natura enī pspicua ꝛ ꝺtētiua aut ē luis dati
ua. aut receptiua. Si ē datiua. aut ē vniformis nō mo
ta ꝛ sic ē empyreū. aut ē multiformis ꝛ mota ꝛ sic est si
dereū. aut ē vniformis ꝛ mota ꝛ sic ē cristallinū. q̄rta
ꝺria esse nō pōt. s. q sit multiformis nō mota. ꝓpt hꝫ q
mot⁹ ē passio ꝺns naturalr ad multiformitatē corpis.
Si aūt natura pspicua ē luis receptiua. aut sepabilr.
aut insepabiliter. Si insepabiliter. aut fm circulū su
prioris supficiei ꝛ sic ē ignēū. aut fm circulū inferioris
supficiei ī q̄ cōtinet aeri ꝛ tūc ē olimpū. qđ ꝺdē ꝺn olim
pū q̄ter olimpi mons. approriationē. Si aūt ē rece
ptiuū sepabilr sicut ē aer q illuīaf ex p̄ntia lumiosi cor
poris. ꝛ obtenebraf ex ei⁹ absentia. hꝫ est duplr. aut fm
suprioꝝ ptē ꝛ sic est etbereū. aut fm inferioꝝ ꝛ sic ē ae
reū. ꝛ in hac distinctiōe cōphendūf oīa corpa mūdi p
ter terrā ꝛ aquā. Terra enī nō pōt cōphendi nōie celi.
q: caret tā pspicuitate cū ambiēdi capacitate. Aq̄ entā
silr caret. q: cuis hēat pspicuitatē. nō tm̄ ambit vndi
q. ꝛ sic ex ista sufficiētia celoꝝ in q oñdit sapia cōdito
ris ꝛ pfectio vniuersitaf. manifeste apparet q oportz
ponere aliquē orbē sine luīarū multiformitate moue
ri. ꝛ illud q̄ie dicendū ē ꝑmū mobile. Preterea distin
ctio ꝛ sufficiētia supta ē fm enūeratōnē rabani q celos
nūerat fm cōem acceptionē celi. put noīat naturā per
spicuā ꝛ ꝺtentiuā. sic enī cōphendit naturā celestez p
q̄ie dictā ꝛ elarē. lz nō oēm. Si aūt celū ꝓpe dicaf na
tura celestis. s. natura pspicua vndiqz ꝺtentiua. sic di 61
stinguit a ꝺbusdā pḃis p. vij. orbes q direrūt. vij. spe
rā vltimā. Alij aūt āpli⁹ illuīarī in hac materia vltra
vij. sperā posuerunt nonā. Certū pfecti illuīati vene
rūt ad pfectā orbiū distinctionē vt ponerēt. x. sperā in
q est ꝺes ꝛ vita sempiterna. videlz celū empyreū. de q
ꝛ si Aug⁹. vir aut nūqz log. Beda tm̄ ꝛ raban⁹ ipm̄ eē
ex̄sse testanf. hoz aūt nūerū ꝛ sufficientiā possum⁹ su
mere sic. Distinctio enī celoꝝ aut ē p diuersitatē q̄ie
rū formarū. aut p distinctionē motuū ꝛ luīariū cōtēto
rū. Si p diuersitatez formarū. sic distinguim⁹ tres ce
los. Aut enī viget in eo natura pfecte luīositat'. ꝛ sic
ē habile ad statū glie. ꝛ iō ꝺterū. ꝛ sic ē empyreū. Aut vi
get in eo natura pfecte pspicuitat'. ꝛ effectiue frigidita
tis. ꝛ sic ē celū cristallinū siue aqueū. qđ ꝺdem facit ad
ꝺfuationē rerū corporaliū. ꝛ iō habile ē ad motū. Aut
viget in eo natura pspicuitatis vel luīositat'. ꝛ effectiue
caliditatis. ꝛ sic ē celū sidereū. qđ ꝺdē facit ad trāsmu
tationē rez inferioꝝ. iō ē multiforme ꝛ mobile. Si ꝺ o
fiat distinctio celoꝝ penes distinctionē luīariū. sic est
distinctio orbiū. Aut enī orbes ꝺtinet multitudinē side
rū. aut vnitatē. Si multitudinē. sic ē celū stellatū. Si
vnitatē. cū. vij. sint planete. fm q regit vniuersitas tē
poꝝ q̄ in septio dierū claudit. vij. sūt orbes. ꝛ sic tertiū
celū sua multiformitate ꝺtinet. viij. speras siue orbes.
ꝛ duo sunt p̄cedētes. ꝛ ita sūt. x. vt sic pfectōi ptiū vni
uersi. ñdeāt etiā pfecti nūeri. s. denarij. Et p̄dict⁹ igit
p z. q q̄liter cūqz sumaf sufficiētia celoꝝ. siue sub ꝓpria
appellatiōe celi siue cōiter. ponere ē celū cristallinū mo
ueri. qđ ꝺdē caret stell'. Et iō ad qōem ꝓpositā rñdēdū
q ablqz stellis pōt aliqs orb moueri. s. celū aqueū qđ ē
ꝑmū mobile. ꝛ qđ vniformiter mouef ab oriente in ori
ens ꝛ p occidēs. ꝛ illi⁹ vrute trahit firmamentū ꝛ oēs
orbes iferiores. vt vno ꝺie naturali. s. spacio. xxiij. ho
rarū ab oriente in oriēs reoluaf. cuius nro sensui non
appareat. ꝛ aliqđ pḃ hꝫ senserūt q firmamētū sit ꝑmū mo
bile. Aliq̄ tm̄ pḃi deꝑhenderūt q ipm firmamētū mouef
motu ꝓprio. ita q in centū ānis ꝓcedit vno ḡdu. Si
ue aūt hꝫ sit ver siue falsū. hꝫ renēdū ē qđ cōit doctores
theologie ponūt. q ē celū aliqđ mobile vltra firmamē
tū carēs stellis. Et ꝺcedēde sūt rōes hꝫ oñdētes. Ad 62
illud ỹo qđ obr in ꝓtū q ē vniforme. ꝺ q ꝛ si habeat
vniformitatē p carentiā diuersitat⁹ ptiū. hz tm̄ diuersi
tatē fm rōem ꝺctri ꝛ sinistri p cōpationē ad influētiā
motoꝝ. ꝛ hꝫ diuersitas sufficit ad faciēdū motū. Et p hꝫ
ꝑz rñsio ad scōm q nō est tal' variatio ī illo motu ꝑmi
mobil' q̄ exigat diuersitatē luis ī ptibꝫ. ḋn port⁹ cōcor
dat vniformitati. Nā ꝛ si mot⁹ ꝺcaf variatio respcu
ꝺteris mot⁹ tm̄ ꝑmi mobilis respectu alioꝝ ē vniformis
Ad illud qđ obīcit q eqliter influit cū mouet ꝛ qui 63
esc it. ꝺcendū q falsū est. si enī quiesceret non moueret
orbes inferiores suo motu. nūc aūt cū mouet. vis mo
tiua ab ipso descendit in corpora inferiora. Ad illō 64
qđ obīcit q mot⁹ ei⁹ ꝺbet esse notissim⁹ cū sit regula
alioꝝ motuū. ꝺm q non oportet esse notū sensui in se

sed sufficit q̄ notificeꝫ in effectu suo. sicut etiā nō ꝓcipimus reuolutionē. viij. spere ab oriente in orientē manifeste nisi p̄ solem ⁊ alia luminaria. per hunc modū vnifor mitas q̄ꝫ ad spaciū horarū nob motā celi vniformis esse indicat. hūc tm̄ ꝓcipimꝰ p̄ varietatē diei ⁊ noctis. Ad illa v̄o que vltio q̄rebant iā patet solo ex p̄dictis.

Consequenter q̄rit de ipsis luminaribus in comparatione ad ea q̄ agūt. Et circa h̄ q̄rūt tria. Primo q̄rit vtrū in luminaribus diuersis sit diuersitas ꝓfectionū. Secōo q̄rit vtr habeāt diuersitatē impressionū. Tertio q̄rit vtr ex coꝝ impressionibus causet diuersitas motū.

Questio I

Utrū luminaria diuersitatē habeāt ꝓfectionū. Et q̄ sic videt sicut vult phūs. sol nō est nomen inditū sed spēi silr ⁊ luna. Cōstat aūt q̄ sol ⁊ luna sunt iposita diuersꝫ ergo ea sunt diuersa fm̄ spēm. Item nō pōt esse nisi vnꝰ sol. sicut dicit phūs. q̄ sol ē ex tota sua materia. sed si sol ab alijs luminarijs nō differt nisi solo numero. nō esset ex tota materia sua. q̄ differt amplius q̄ꝫ nūero. q̄ differt spē. Item coꝝpus q̄d est naturalr luminosum. ⁊ coꝝpus q̄d ex se est opacū. sunt alterius ⁊ alterius nature fm̄ speciē. sed coꝝpus solis de sua natura ē luminosum. luna v̄o q̄ꝫtū est de se opacū coꝝpus est. q̄d p̄z in eclipsatiōe solis ex interpositiōe lune. q̄ sol ⁊ luna differūt spē. pari rōne ⁊ alij planete. Item terra ornata ē diuersis lapidibus ⁊ plantis ⁊ aialibus fm̄ spēm. ergo pari rōne v̄r q̄ celum sit ornatū diuersis luminaribus fm̄ speciem differentibus.

Sed ℈. coꝝpora simplicia nō būtis admixtionē alterius coꝝpis ꝓtes sunt omogenee ⁊ ad totū ⁊ inuicē se. sed celū sicut ꝓbat phūs est coꝝpus simplex nō mixtū. ⁊ silr luminaria. q̄ nō būt formas fm̄ spēm diuersas. Item luminaria sunt ex aggregatione lucis sui orbis. sicut vult phūs in li. de ce. ⁊ mun. ℈ maior aggregatio ⁊ minor nō facit diuersitatē fm̄ spēm. sed solū fm̄ numerū. q̄ luminaria celi nō ꝓficiunt diuersis formis fm̄ spēm. Item flamma maior ⁊ minor nō differt fm̄ speciē. q̄uis sit in vna maior aggregatio luis q̄ꝫ in alia. q̄ si sic videt esse circa luminaria celestia. videt q̄ nō differāt forma specifica. Item nobilissima forma q̄ fit in sole est ipsius lux. ⁊ nobilissima forma in vna q̄qꝫ re ē forma vltia. ergo lux ē forma cōpletiua solū in specie sua. sed in luce ꝯuenit cū oribus alijs luminarib. igit videt q̄ lumina celi speciē nō
65 sint distincta. B°. ad p̄dictoꝝ intelligentiā ē notandū q̄ cōis positio phoꝝ fuit q̄ inter lumina celi est repire diuersitatē q̄ꝫtū ad spēm ⁊ formā. ⁊ istud cōcordat satis rōni recte. q̄uis nō oīno recta moueat rō q̄sdā ad ponendū diuersitatē fm̄ spēm in luminaribus celi. Posuerūt enī aliq̄ q̄ luminaria fm̄ spēz erāt nec̄rio diuersa. ꝓpter h̄ q̄ nō būnt materiā trāsmutabilē. ⁊ vnūq̄qꝫ erat ex tota materia. ℈ hec est rō falsa ⁊ vana. ⁊ p̄ncipiū erroris. ⁊ occasio fuit aliquibus ponēdi in oīb⁹ hoīb⁹ aīam vnā sicut melius patebit infra. vñ q̄ trāsmutabilitas materie redūt ad varietatē fm̄ numerū. h̄ nō est generaliter verū. vtpote in diuersitate fm̄ naturā q̄ attēdit in aliquibus fm̄ simultatē sue ꝓductōis. ⁊ fm̄ imediatū egressum a p̄mo opifice. ℈ in his solū hz veritatez q̄rū vnū
66 generat ex alio. Et tō hac rōe ptermissa pōt sumi rō diuersitatis illoꝝ luminū ex pte q̄druplicis cause. Et primū ex pte finis accipit rō. Sunt enī ꝓducta ꝓpt diuersas influentias in his inferioribus faciendas. ⁊ ꝓpter ornandā celestem naturā. ⁊ tō cōperebat diuersas habere spēs ⁊ virtutes. vt ex diuersarū rerū p̄iūctiōe resultaret ꝓfectio in effectu. ⁊ ex diuersarū specierū compatione pulcritudo ℈surgeret in ornatu. Sumit etiaz rō ex pte efficientis. q̄ fm̄ suā potentiā ⁊ sapiam ⁊ bonitatem diuersa ꝓducit fm̄ spēm ⁊ formam. vt quod dari non poterat vni soli per se. daret diuersis in specie. Sumitur etiaz rō ex pte materie. Sicut enī in mixtis materia ipa fm̄ diuersitatez mixtionū aptak ad susceptionez diuersarū formarū. sic in coꝝporibus simplicibus fm̄ maiorē raritatē ⁊ densitatē in suis ptibus ad diuersarū formarū aptak susceptionē. sicut ꝑz in elementis q̄rū materia fm̄ maiorē raritatē ⁊ densitatē suscipit formā terre. dū aūt rarefit. fm̄ plus ⁊ minus disponit susceptioni ad formas alioꝝ eloꝝ. Per hūc modū ē intelligendū in celo. Cū enī in celesti natura sit repire rarū ⁊ densuz. sicut dī in li. de ꝑa oꝝ. ℈ tingit fm̄ maiorē raritatē ⁊ densitatez. materiā diuersarū formarū esse susceptibilē. Aliter tm̄ est rarū ⁊ densū i materia elemētari ⁊ natura celesti. In elementis enī causank a frigido ⁊ calido dissoluēre ⁊ ℈stringente ꝓres materie. In celo aūt cānk solūmō fm̄ diuersuz ptū situ. In dēso enī sūt ptes ꝓpinquores. in raro aūt magis distātes. q̄ in dēso sūt cōpbense ⁊ magis vnite. in raro sparse. Sumit etiā rō ex pte forme. lux enī est vna forma cōis repta in oībus luminarib. ⁊ fm̄ cuius ꝓticipationē maiorē ⁊ minorez. sūt magis ⁊ minus nobilia. ⁊ tō cū ista formā diuersimode ꝓticipāte diuersos hūt gdus cōpletiōis. tō etiā diuersas formas completiuas. Cōcedende sūt igit rōes oñdētes luminaria celi fm̄ spēm esse diuersa. q̄uis illa rō parū valeat q̄ sūt ex tota sua materia. sicut iā oñsus est
68 Ad illud v̄o q̄d obī q̄ est coꝝpus simplex. dōm q̄ simplicitas coꝝpis tollit diuersitatē q̄ oꝝ hz ex mixtōe in formis ꝓficientibus mixtū. sed nō tollit illā diuersitatez q̄ venit ex diuersitate formarū simpliciū tm̄. sic ꝑz. q̄ q̄uis elementū sit coꝝpus simplex. nō tm̄ oīa elementa sūt vnius speciei. Ad illud q̄d obī q̄ sūt ex aggregatiōe
69 lucis. dōm q̄ nō ibi tota rō tāgit. sed solū tangit dispō ad diuersitatē. tō sequēs rō nō valet de flamma maiori et miori. plus enī differūt luminaria q̄ꝫ flamma maior ⁊ minor. sicut colligit ex suis ℣rtutib⁹ ⁊ opatiōib⁹ ℈sequentib⁹.
Ad illud q̄d obī q̄ forma vltia ē cōpletia. dōm q̄ h̄ est
70 v̄z respectu formarū q̄ disponūt ad ipam. lux aūt potius ē forma ꝓficiens illas formas coꝝpales. q̄ꝫ ad eas disponens. cū fm̄ eius ꝓticipationē maiorē ⁊ minorem forme coꝝpales sint magis ⁊ minus cōplete. Vel dōm q̄ lux ē nobilissima forma coꝝpaliū coꝝ. ſ. q̄ sī ei extrance sed nō est v̄z de formis luminarijs celestiū in q̄bus ℣rtus eius ⁊ natura cōplete saluatur.

Questio II

Utrū diuersa luminaria hēant diuersas impressiones sup coꝝporalia? Et q̄ sic videt ꝓmo aucte Aug. in. v. de ciui. dei. Nō vsq̄qꝫ absurde pōt dici ad coꝝpoꝝ dr̄ias affluat valere sidereos. sicut in solaribus accessib⁹ ⁊ recessibus videmus ipsius anni ꝑtes variari. ⁊ luminaribus incremētis ⁊ detrimentis augeri ⁊ minui q̄dā genera rez. sic mirabiles estus occeani. Item astronomi dicūt q̄ q̄dā stelle calefaciūt. q̄dā infrigidāt. q̄dā humectāt. ⁊ q̄daz desiccāt. ⁊ h̄ oñdūt p̄ sensus experientiā. igit v̄r q̄ coꝝpa celestia impressiones diuersas hēant sup coꝝporalia.
Item ad diuersitatē formarū sequit diuersitas ℣rtutū. ⁊ ad diuersitatē ℣rtutū seq̄t diuersitas impressionū. q̄ luminaria celestia dr̄ias spēi ⁊ natura. diuersas efficiūt impressiones sup hec inferiora. Item si diuersas impressiones ⁊ ℣rtutes nō haberēt. videt q̄ diuersitas in eis frustra eēt. sed nō ē frustra. q̄ tc̄. Cōtra obūcit p̄ scripturā. Dicit enī Gen. ℈. q̄ sint in signa ⁊ ꝑa tc̄. sed aliud ē signū ⁊ aliud cā signi. si igit luminaria nihil pōnt nisi fm̄ q̄ dr̄ias in-

stituit videl q̄ nihil habeāt in his inferioribꝫ efficere sz
solū signare. Item Dam̄. nos autem dicimus q̄ ipa
non sint causa alicuius eorum que fiunt. neq; corru/
ptionis alicuius eorum que corrumpuntur. g̃ videtur
q̄ nō habeāt i his inferioribꝫ efficere aliquā impssionez
Itē q̄ nō habeāt diuersam impssionez videl q: aut i
primūt formā quā habēt. aut formā quā nō habēt. For/
mā quā nō habēt nō pūt imp̄mere. q: agens debet esse i
actu respectu passiui. Si imp̄mūt formā quam habēt.
aut g̃ formā in qua cōicant. aut formas in quibꝫ diffe/
runt. Si formas in quibꝫ differūt. g̃ vr̄ q̄ luna generet
lunam. z sol solem. z b̄ est falsum. Si formā in qua con
ueniunt. g̃ vr̄ q̄ omnia luminaria eandē hēant impssio
nē in his inferioribꝫ. Item sol calefacit p̄ter suū motū
et emissione radioꝝ. z ita medtāte lumine. sz omnia lu/
minaria celestia cōicant in luce z in radioꝝ emissione z
in motu. g̃ vr̄ q̄ omnia habeant calefacere. g̃ nihil est il
lud dicere q̄ quedam calefactiū q̄dam nō. Itē sol hz vir
tutem illuminandi z calefaciendi hec inferiora. si g̃ sol
plus cōicat de virtute sua lune q̄ alicui corpi inferiori.
vr̄ q̄ luna habeat eandem impssionem licet minus intē
sam. Item ignis inter omnia elementa marie accedit
ad naturam celestem. g̃ omnia luminaria celestia plus
cōicant cum igne q̄ cū aliquo elementoꝝ. g̃ vr̄ q̄ marie
habeant effectū supra ignem z eius qualitatem. g̃ vr̄ q̄
in sui actione z dominio qualitatē ignis intendant et
oia fortificent. z ita vr̄ q̄ oia desiccent z calefactāt. z nul
71 la infrigident. R⁹. q̄ luminaria celestia impssionē ha
bent sup elementa z elemētaria corpa. impressionem in
quā non vnicā tm̄. sz multimodā. Ratio aūt quare su
periora in hec inferiora agunt z imprimunt. z rerū qua
litates intendunt est. q: sunt corpa nobiliora z precellē
tia in virtute. sicut p̄cellunt in situ. z ideo cuz ordo vni
uersitatis sit vt potentiora z superiora influāt in infe/
riora z minus potentiora. ordini vniuersitatis cōpetit
vt luminaria celestia influant in elementa z corpa elem̄
taria. Status etiam ordinis b̄ requirit. q̄ sicut in mo/
tu locali venitur ad vnū mouens imobile. ita motu al/
terationis fm qualitatē necesse est venire ad vnū alte/
rans nō alterabile fm easdem q̄litates. z tō cū elemēta
z ex elementis cōmixta sint fm primas q̄litates alterā
tia z alterabilia. recte disposuit diuina sapia corpa cele
stia vtpote luminaria q̄ inferiora alterarēt sua influen
tia fm q̄litates primas. ita q̄ ipsa taz qualitatibꝫ q̄s al/
71 terationibꝫ illaz essent carētia. Rō vo q̄re diuersa im/
primunt a quibusdā sumit p̄ter diuersitatē q̄litatū. si
cut scribit in li. de sba orbis ibi em̄ fm quoꝝdā opionē
dicit q̄ luminaria celi z qualitates habeant p̄prias
sed nō habent eas omnino vnivoce cum q̄litatibus ele
mentaribus. p eo q̄ fm illas agere possunt in hec infe/
riora. sz adinuicē pati nō pūt. Sz ista rō nō videt cōue
niens. si em̄ essent eq̄voce. tunc effectus eoꝝ nō concor/
darent qualitatibꝫ elementaribꝫ. z tō melior sumit rō ex
p̄te diuersitatis vtutū. Quia em̄ conditor mundi corpa
celestia incorruptibilia posuit ad regulandū z regendū
corruptibilia q̄ sūt diuersa z multiformia. dedit eis vtutes
oītes suas spēs. sz q̄s diuersa lūinaria aspectū b̄rent
ad diuersa ela z ad diuersa corpa mieralia. vñ q: luna
ex vtute sibi indita cū adiutorio lūinis aspectuz hz sup
humoꝝ. tō p suā influentiā humidū augmētat. z ad eiꝰ
p̄sentiā excrescūt maria. z q̄si exestuant z effluunt. ad
absentiā vo in sinū suū colligūt z refluūt. sic etiā intelli
gendū est z in alīs luminaribꝫ. Cōcedende sunt igit rō
nes oñdentes q̄ lūinaria in his inferioribꝫ habēt diuer
sas impressiones. Ad illud vo qđ obr̄ q̄ nulla būt im 73
pressionem. q: sunt signa tm̄. dom̄ q̄ scriptura nō dicit
q̄ sint tm̄ in significationē. q: z sunt in significationē z
sunt in efficatiā. magis tm̄ exp̄mit q̄ sint signa q̄s sīt
signa cāe. p eo q̄ nec causant sufficienr. nec causant ne/
cessario. z tō magis attribuit eis rōnez signoꝝ. z p hoc
ptz rūsio ad illud Dam̄. cū dicit q̄ nō sunt causa in his
inferioribus. nō vult em̄ negare quin habeant influen/
tiā. sz hoc vult dicere q̄ nec sunt p̄incipia inferiora suf
ficientia. nec sunt necessaria. opanr enim vt cause vni/
uersales. q̄ p̄ticulares indigent adiuuari z pūt impe
diri Ad illud qđ obr̄ tertio. aut imp̄mūt qđ būt. aut
qđ non habent. dom̄ q̄ primo influūt vtutē suā quā ba 74
bent. z p illam generant z augmentāt formā z speciem
quā nō habent. Et cum dicit q̄ nihil dat formā quā nō
habet. dom̄ q̄ habere dicit duobus modis. vel virtua/
liter vl̄ formaliter. z ad hoc q̄ imp̄riat aliqđ alicui suffi
cit q̄ habeat virtualiṫ. non oportet q̄ habeat formaliṫ.
sicut mouens immobile dat motū. q̄uis ip̄m nō moue
atur. sic intelligendū ē in ꝓposito. Preterea cuz ponūt
corpora celestia imp̄imere in hec inferiora. z diuersas
qualitates generare. hoc non est intelligēdū q̄ eis dēt
ex se. sed educūt illud quod ē in potentia in actū. Pre/
teres nō ē intelligendū q̄ dent p se solum. sz adiuvando
virtutē nature inferioris. b̄ aūt faciūt. tum p virtutem
lucis in q̄ cōicant. tum etiā p̄pter virtutes p̄pias fm
q̄s agunt in hec inferiora. nō vt p̄ducāt sibi silia. sz vt
influendo cōseruent. regant. z intendant rez inferioꝝ
q̄litates z naturas. Ad illud qđ obr̄it q̄ oīm sit cale
facere. nideri pōt q̄ motus z lumen nō est sufficiens cā 75
caloris. sz cā motꝰ cū velocitate. z lumen cum radioꝝ
multiplicatione. z q: hec nō cōcurrūt in omnibus lumi
naribus. tō nō pūt omnia calefacere. Posset etiam ad
hec reddi rō alia. q: b̄ non tm̄ facit motꝰ z luminositas
sz etiā ad b̄ facit virtꝰ p̄pria fm quā stella vel planeta
calefaciens. aspectū hz sup igneā naturā p̄ncipalr. Ad 76
illd qđ obr̄ q̄ sol magꝝ cōicat vtutē suā lune q̄s alicui in
feriori. dom̄ q̄ sicut dicit phs. actꝰ activoꝝ est in patiē
te p̄dispōsito. Et boetꝰ. omne qđ recipit ē in recipien/
te q̄ modū recipientis z nō recepti. Qm̄ igit inferiora sūt
receptiua lūis pariter z caloris. hinc est q̄ sol nō tm̄ il/
lūinat sz z inflamat. Quia vo luna nata est illuminari.
sz non ē nata calefieri. hinc est q̄ a sole lumen recipit et
refundit. caloreꝝ vo nō recipit nec refundit. Ad illud 77
qđ obr̄ q̄ nata ignis plus cōuenit cū nata celesti. dom̄
q̄ de celestibꝫ luminaribꝫ est loq̄ dupliṙ. s. q̄s tū ad nataz
in q̄ conveniunt. vicz q̄s tū ad natam luc̄. z q̄s tū ad hāc
verū est dicere q̄ vliter magꝝ conformāt igni q̄s alīj ele/
mento. Est etiā loq̄ q̄s tū ad vtutes sibi spāliṫ datas sz
q̄ deputant ad regimē inferioꝝ. z q: nō tm̄ mō habēt re
gere ignem sz etiā alia corpora. hinc est q̄ ex sua institu
tione p̄maria aliq̄ ex eis magꝝ q̄s igne inspiciūt ela alia
z q: eis actio attendit fm aspectū vtutis agentis ad pa
tiens. sic dicūt medici z astronomi. hinc ē q̄ q̄dam lūi
naria magꝝ cū igne in effectu cōicant. q̄dā vero discordāt
tū p̄ncipaliṫ aspiciūt elemēta z alia. Aspectus autē
ipoꝝ z rei mīare alterius est scientie.

Questio III m

Utrz er ip̄ssionibꝫ illoꝝ lūiariū causek in hōibꝫ diuersi
tas moꝝ. Et q̄ sic vr̄ Boe. in li. de ꝺso. Fatū ē rebꝫ mo/
bilibꝫ inhērēs dispō. p quā puidētia suis q̄q; nectit or/
dinibꝫ. Silr etiā Aug. in. v. de ci. dei dicit q̄ fatū ē vis
positiōis siderū q̄ existente. q̄n q̄s ꝺcipit vl nascit. co/
gnoscit q̄lis futurꝰ sit. Erp̄ma aucte br̄ q̄ fatū vere est

ex sedā hr̄ q̄ fatū ē vis stellarū·g̃ si totū regimē vite ꝺsi
stit i fato·sic dic̄ boc·t fatū est vis positōis sider̄·sicut
dic̄ Aug·tūc regimē vite t diuersitas mor̄ pēdet ex vir
tute syder̄· Itē pbs i li·de el̄or̄ ꝓpietatib⁹ dic̄ q̄ regna
vacua sc̄a sūt·t terre dꝛpopulate sūt apd cōsuetōnē du
arū magnarū stellarū·s·iouis t saturni·sz b̄ nō esset ni
si bella t lites hoīm er astr̄ pēderēt·g̃·tc̄· Itē b̄ipm vr̄
g̃ sacrā scīpturā Math·ij·magi cognouerūt ortū reg̃ p̄ ap
paritōz stelle· Et i Job·ōt dñs·nōdū venit hora mea
sīr Job·viij·· Nemo appēdit eū·q̄ nondū venit hora
ei⁹·si g̃ natus fuit sub ꝺstellatōe t horā tpis exp̄ecrauit
i sua passiōe vr̄ q̄ multo fortius oēs alij homines regi t
gubnari dēant t dispōi fm stellarū vtutē· Itē b̄ipz vr̄
exp̄ientia· In mor̄tib⁹ enī regū vr dicunt astronomi et
mathematici dꝛ multis req̄siti fm astrologie iudiciū
multa pdicūt ꝛa·b̄ aūt nō eēt nisi mores t affectus hoīm
dispōnerēt̄ fm virtutē stellarū·g̃·tc̄· Itē b̄ipm vr̄
rōe certa· Ad vniuersitatis ordīem spectat t ad pfectō
nē regimis vt nihil casu fiat resp̄cū diuīe puidētie·g̃ si
dꝛ regit ignobilia p nobilia·t corruptibilia p incorru/
ptibilia·t inferiora p supiora·vr̄ q̄ nihil i his inferiori
bus fiat qō a stellarū vtute t influēcia nō pcedat·t si hoc
vez est·g̃ diuersitas mor̄ cātur a vtute ꝺstellatōnum·

Cōtra Deuc·iiij· Solē t lunā t oīa astra celi creauit
dñs dꝛ i misteriū cūctis gētib⁹ q̄ sub celo sūt·sz qō ē cre
atū i misteriū hois nō pdomiatur ei i regimīe virtute
alr̄ ei essz creatū, i dñium·nō i misteriū·si igit̄ astra celi
sūt creata i misteriū·g̃ ex eis nō pēdēt p̄ncipalr̄ mores
hoīm· Itē b̄ vr̄ aucte ipius ptolomei maximi astrono
mi q̄ dic̄·q̄ sapiēs hō dñabit astr̄·sed b̄ nō essz si mores
hoīm causarēt̄ ex impssiōib⁹ stellarū·g̃·tc̄· Itē hoc
iōm vr̄ rōe oñsiua·qō recte ordiatū ē fm q̄ hmōi· nō tē
dit nisi ad rectū·sed celū cū suis sideribꝰ a p̄ma cōditōe
rectissime ordiatū est·g̃ nūq̄ nisi ad bonos mores t re/
ctos t̄dit·g̃ aut oēs hoīes būt bonos mores·aut boni
tas mor̄ nō cātur ex positōe sider̄· Itē b̄ vr̄ p rōnem
ducērē ad impossibile·si ei diuersitas mor̄ cātur a po/
sitionib⁹ sider̄·cū motus eor̄ sit natural̄ t necessarius
diuersitas mor̄ i hoīb⁹ eēt nakaliter t necessario·g̃ nec
erit li·ar·nec valebit cōsiliuz·nec meritū erit·nec laus·
nec vituperium·si b̄ igit̄ est maximū inconueniēs impossi
bile est q̄ diuersitas mor̄ causet a positōib⁹ siderum·

R⁰·dōm q̄ mores hoīm et euētus futuror̄ a sideribus
78 causari dupl̄r pōt intelligi· Aut necēario t sufficienter·
aut dispositiue et cōtingenter·Si p̄mo mō dicet·sic nō
tm̄ est fallū imo t hereticū t diabolicū figmētū·q̄ repu
gnat xp̄iane religiōi·repugnat sensui·t repugnat etiā
rōni· Christiāe religiōi repugnat dū est ꝺ veritatē fidei
t honestatē mor̄· Vtias enī fidei i b̄ erroꝛe nō pōt saluari
dū enī ponit oīa a sideribꝰ necēario euenire tollit meritū
t ꝺnēter tollit p̄mū· tollit etiā grām·t p ons gliaz· No
nestas etiā mor̄ p būc erroꝛē p̄iudiciū patit·duz culpa
peccātis i sidera refūdit·t licētia male faciēdi sine rep/
hēsiōe cōcedit·t hō ad adorādū t colēdū sidera incurua
tur· Et iste ē finis h⁰ erroꝛis pessimi q̄ ad idolatriaz p
ducit·t i b̄ pz esse cōmerciū diaboli cū marie ad b̄ intē
dit hoīez ptrahere vt faciat se adorari t coli· Sēsui etī
am repugnat·cū sensibili exp̄ientia i cadez ꝺstellatōne
ꝺceptos t naros videmus diuersificari i mor̄ib⁹·t euē
tib⁹ t naturalib⁹ pp̄etatib⁹·t istud mānifeste apparet in
iacob t esau·q̄ simul ꝺcepti t nati·t tm̄ i oīb⁹ his sē di/
uersificati· Apparet etiā q̄ i ꝺstellatōe eadē nascit fili
us reg̃ t filius rustici·nascit etiā bō t asin⁰·nascit fēia t
masculus·q̄ nec cōicāt i mor̄ib⁹ nec i euētib⁹· nec i natu
ralib⁹ p̄petatib⁹·t b̄ iōm p̄bat grego· i omlia ep̄ie ste·
Fateri mathematici solēt q̄ si cs sub signo aq̄rij nascit
piscatoris i hac vita misterū sortiak· piscatores ēo ge
thōa vt ferī ñ bz·ds g̃ dicat·q̄ nemo sb stella aq̄rij na/
scit·vbi piscator oīno nō habet· Dicūt etiā q̄ ō sb s g̃ li
bre nascūtur trapezete fuki sūt·i multz ār locꝰ sb libra mī
ti nascūtur vbi trapezete penit⁰ ignorātur· Repugnat
nihilomin⁹ recte rōi·dū supiorib⁹ p̄pōit inferiora·t in
se iplicat ꝺria supiorib⁹ nāz p̄pōit inferiora· dū bōi p
ponit astra q̄ ē creata dignissima·sic pbs restat t rcā rō
hoīem esse sinē oīm q̄ sūt· Et tō ōt Gre· Vtiā q̄ pre hoīz
solus q̄ creauit ꝺditor administrat·nō ei ꝓpter stellas hō
sed ꝓpter hoīem stelle facte sūt· dū igit̄ hic error mores
hoīm astr̄ sbūcit·inferiora suo supiori·t ignobilia nobi
bilioribꝰ p̄pōit·· Nō solū ār b̄ rōi repugt·sz etiā q̄m se
opposita implicat· Dicit ei q̄ q̄ mores hoīm pēdēt ex
astris t ꝺstellatōib⁹·tō astra sūt venerāda·t ꝺstellatō
nes obſuāde·t b̄ ē ponere duo opposita· Aut ei nēcē
euenire homī fm ꝺstellatōes siderū·aut nō·Si nō·g̃ ñ
sūt fata metuēda· Si sic·g̃ nō sūt astra venerāda·dum
g̃ pōit fata esse metuēda t astra venerāda· pōit duo cō
traria· Itē aut euenit hoī fm q̄ ꝺstellatio i suo ortu ei
git aut nō· Si sic ergo frustra sūt ob̄uāde ꝺstellatōes i
actib⁹ suis·cū fm p̄mā ꝺstellatōnē nēcē sit ei bōa vl̄ ma
la euenire· Si nō i p̄ma ꝺstellatōe·g̃ pari rōe nec i seān
tibus·igit̄ nulle sūt obſuāde· Dū g̃ b̄ error pōit ꝺstella
tōes effm̄ b̄re·t ponit ꝺstellatōes obſnādas esse post
hoīs natiuitatē apte vr̄ sibīpōi ꝺdicere·t sic iste error re
pugnat sensui et fidei t rōni· Hoc aūt triplex inconueni
ens q̄ dem̄ est colligit̄ ex vbis Dam̄·t Hreg̃·t Aug·
Scōm igit̄ hūc modū dicēdi·s·mores hoīm t cūctus su
turoz a stellis necessario t sufficiēter causari· falsitas i
currit̄ t hereſ piculosa· Si aūt dicātur mores hoīm a di
spositōib⁹ sider̄ variari dispositiue t ꝺtingēter·sic p̄t
hr̄e vitatē·q̄ nec rōi nec fidei repugt·· Planū est enī·q̄
dispō corpis varia multū facit ad variatōnē affectū et
mor̄ anīe·vt plīmū ei aīa ꝺpleriōes corpis imitat·vñ
colerici sūt iracūdi·t sāguinei sūt benigni·t melācolici
sūt liuidi·t flegmatici sūt pigri·b̄ aūt nō est necēario·anīa
ei suo corpi dñatur·maxīe q̄n ē adiuta p grāz·mitos ei
videm⁰ colericos māsuetos t melācolicos benignos·
Q̄m igit̄ vtus corpm celestiū oparur ad mixtionez t q̄
litatē cōplexionū·hinc est q̄ p ons opat q̄dāmō ad q̄li
tatē mor̄·valde tñ dꝛ lōginq̄·pl⁰ ei facē ad q̄litatē ꝺple/
xiōis vtus nake inferioꝛ q̄ vtus sideꝛ· Vñ Aug⁰·v·dꝛ
ciui·di i solutōe cuiusdā q̄stis dꝛ frib⁹ duob⁹ q̄ simil̄ ifir
mabātur t curabātur·vñ b̄ eēt·magꝰ ꝺmēdat rōez ypo
cratꝭ p̄bici q̄s astronōi· Ypocras ei rñdit q̄ b̄ erat ꝓpe
silitudinē cōplexiōis·t astronom⁰ rñdit q̄ erat ꝓpe idē
titatē ꝺstellatōis· Melⁱ⁰ enī resp̄dit p̄bic⁰·ꝺa causaz·
reddit magꝰ ꝓpīā t magꝰ ꝓpinquā· Si g̃ b̄ mō q̄reret
vtz impssiones sider̄ aliq̄ mō dispōnāt ad varietatem
mor̄·resp̄dēdū esset q̄ sic·verūtn nō dispōne necēria t
p̄rima t sufficiente·sz dispōe remota t cōtingente· Si
aūt q̄rat vtz sit cā sufficiēs· Rñdendū est simlit̄ q̄ nō
q̄ ōnū dicere est hereticū sic ꝓbus oñsū est· Ad iliō g̃ 79
qō obūcit dꝛ fato dō·q̄ dꝛ fato alit̄ loq̄tur Boēc·t alr̄
Aug· Boēc⁰ ei loq̄tur dꝛ fato ꝓut est aliq̄d fm vtatez
t sic fatū nomīat ordiem i rebꝰ mobilib⁹ ad diuinā pui
dentiā relatū·ordiem inq̄ nō solū fm naturā t cām ne
cessariā·sz etiā fm libertatez volūtatis t cōtingentiam·
Dicit enī sic i li·dꝛ ꝺso·puidentia cūcta pter·q̄uis di/
uersa q̄uis infinita ꝺplectit·fatū vo singla dirigit in
motū loc̄·formis t tpib⁹ distributa·Et b̄ equalis ordis

explicatio in diuine mentis aduntra pspectu puidentia est·eadē ꝯo aduna·tio digesta atq; explicata rpibus fatū vocat·ꝛ sic patet q; Boe·fatum accipit generalit ad egressum et recursum oim rez·siue voluntariaz·siue naturaliuz siue neᶜ̄ariaz·siue cōtingēnū· Aug·ꝯo in v·de ciui·dei accipit fatuz ſm estimatōez pbor·q; vocāt fatum vim positōis syderū ꝛ cōstellatōnuz ſm quaz cuncta necessario eueniunt in his inferioribꝫ·ꝛ sic fatum nihil est· Et ostēdit ipe q; nihil sit·ꝛ ita eq̄uoce accipit fatum Boe·ꝛ Aug·ꝛ ꝓpter hꝫ nō fit assumptō ſb medio sed magis equiuocatōis acceptio·ꝓpter quam tollēdā de medio dr Aug·i vj·de ci·dei·q; si quis fatuz vocat ordinē causaz quē dꝰ instituit·cum hꝫ sit verum sentētiā teneat ꝛ linguā corrigat·q; ſm coēm vsum accipiť·sicut mathematici accipe cōsueuerunt· Ad illō
80 qō obr̄ q; bella causaňt ex cōiunctōne syderū· Dōm q; illud ꝯbum pbi nō tribuit aliō syderibꝫ q̄ ndam dispositionē ad tales effectus ex quibꝫ bella generantur· Ex motōe enī alicuius humoris pōt aliq̄ affectio in aīa excitari quā tum nō necesse ē ponere·q; aīa pōt cā rēpmere·sed q; multi sunt insecutores passionum·ꝛ eis quibꝫ
81 possūt dñari seipos ſbijciūt· hinc est q; multi se subijciunt impssionibꝫ astroz·ꝛ ideo frequēter astrologi vera pdicūt·maxime circa boes aialiter viuētes·circa vero spualiter sapiētes q̄ dominātur passionibꝫ pauca pñt vera pdicere·imo sic ōr magnꝰ astronomꝰ ptolomenꝰ
82 sapiēs hō dñabiť astris· Ad illō qō obr̄ q; dñs natus fuit sub cōstellatōne·Dōm q; falsuz est·nec approbauit stella sub cuius regimine nascerek·nec in patrēdo expectauit horā fatalē·sed in natiuitate appuit stella vt signū·in passiōe ꝯo tps expectauit sibi a deo pdestinatum ꝛ figurꝫ legaliꝫ psignatū· Et si q̄ras vī hoc est q; magi q; illā stellā cognouerūt regē· dōz q; hꝫ nō se lū humana inuētōe fuit·sed sue mētis attētōne ꝛ diuina reuelatione·Preterea illa stella nō fuit cū aliꝭs stellis creata sed in natiuitate dñi fuit pducta·nec morū habuit ali/

arū stellarū·sicut dic̄ Crisˢ·nec fuisse credik in orbibus aliarū stellarū·sed longe inferiꝰ a deo vt directe appareret sup domū· Ad illō qō obūcik q; multa ꝯa pdicunt ꝛ maxime hꝫ apparet in stella cometa q̄ apparet et morte 83
regū·dōm q; in his q̄ cōsiderāt circa morū celestium corpm infallibiliter pñt vera pdicere ꝛ parte·sic de eclipsi solis et lune· Jn his ꝯo q̄ cōsiderank circa effectum rerū inferioz q̄ eis subsunt pbabiliter ꝛ parte pñt vera pdicere·nō tñ sp·sicut circa tēpestates ꝛ serenitates·et hmoi· Jn his ꝯo q̄ sūt li·ar·freqnter ita dicunt falsa sic ꝛ vera·ꝛ si aliq̄n ꝯa videank dicere·hꝫ est vel casu vl di abolico instinctu·¶ Nā diabolꝰ sicut dicit aug·se libenter imiscet hmoi diuinatōibꝫ·¶ Nec valet id qō obūcit de stella cometa·q; put significat mortē regis nō fit natura sed diuino iussu·vt dr Dam·Si enī naturaliť fit nō videk rō q̄re magis appeat in morte pncipis q̄ in morte rustici·nisi forte tu dicas sicut volunt aliq̄ astrologi dicere q; stella aliq̄ pest pncipi q̄ in eiꝰ morte diuino iussu ad se trahit ptes celestes q̄ erāt in eiꝰ corpe·q; bus abstractis a corpe generať dissolutio ī eo qō remanet·ꝛ dū sursum trahūtur ꝛ stelle approximāt faciūt comā·Sed tūc manet qō q̄re silr nō fit circa rusticū·¶ Jō secundus dici pt q; cometa aut nō significat mortem pncipis sed solū hoc accidit q; morťat in eiꝰ apparitōne· Aut si significat hꝫ fit diuino iussu quo magis eiꝰ mortem pnūciat·tum q; est psona coīs·tū q; erhꝫ pt freqnť oriri prturbatio regni·in cuiꝰ custodia magis sollicitāt angeli dū bonū cōe pponūt bono speciali Ad illō qō 84
obr̄ q; de pfectōe ordis est q; illō qō regik pfecte subijcitur regenti·dōm q; hꝫ verū est vbi regens aliquid regit per modū dominātis nō q; modū ministrātis·vnde q; humani actus regunk a diuina puidentia sicut a dominante·nihil euenire pōt prter ipsius puidentie intentionem ꝛ cognitionem·ꝛ ita nihil casu·q; ꝯo ab astris dirigūtur solūmō q; modū mīsterij·iō nō oportet q; ꝓ oīa subdātur eis·nec hoc exigit pfectio vniuersi·

Dist·xv·de pductōe rez mixtarū ꝛ sensibiliū·

aquis·In secūda de pductōne aialiū ex terra ibi·Sequitur·dixit deus·producat terra·ꝛc·In qua pte ꝑmo determinat veritatē·deinde soluit dubitatōes duas Una ibi Queri solet de venenosis·Alia ibi De qbusdā etiā minutis· Silr secūda ps in q̄ determiat de opm diuinoz cōsūmatōne hz duas·In ꝑma ostēdit q̄lr in pductōne bois fcā ē ꝛ cōsūmata distinctō rez·In scōa ꝯo circa eādē distinctōnē explicat diuersas sētias catholicoz tractatoz ibi·In hac enī rerū distinctōe catholici tractatores ꝛc· Silr tercia ps hz duas In ꝑma ꝯitatē explicat·In scōa qōnē mouet et determinat ibi·Sed queritur quomō septimo die dicatur deus·ꝛc·

IN principio creauit deus celum et terram·Jn hac pte agit de opm diuinoz cōsūmatōne·et ad cōsummationē sequik ab ope cessatio·Jdeo ista pars habet tres·In prima agit de sensibiliū pductione·In secūda de diuinoz opm pfectōne ibi·omnibꝫ aūt creatis atq; dispositis ꝛc·In tercia agit de septimi diei requietōe·ibi·Jam de septime diei requie aliquid nos eloqui oportet·ꝛc· Prima ps habet duas·In ꝑma determinat de pductōe aialium ex aquis·In secūda de pductōne aialiū ex terra ibi·Sequitur·dixit deus·producat terra·ꝛc·In qua pte ꝑmo determinat veritatē·deinde soluit dubitatōes duas Una ibi Queri solet de venenosis·Alia ibi De qbusdā etiā minutis· Silr secūda ps in q̄ determiat de opm diuinoz cōsūmatōne hz duas·In ꝑma ostēdit q̄lr in pductōne bois fcā ē ꝛ cōsūmata distinctō rez·In scōa ꝯo circa eādē distinctōnē explicat diuersas sētias catholicoz tractatoz ibi·In hac enī rerū distinctōe catholici tractatores ꝛc· Silr tercia ps hz duas In ꝑma ꝯitatē explicat·In scōa qōnē mouet et determinat ibi·Sed queritur quomō septimo die dicatur deus·ꝛc·

Determinat de pductōne aialiū ex aquis·

DIXIT etiam deus[a] Producant aq̄ reptile aie viuētis et volatile sup terrā ꝛc· Opus q̄nte diei est formatō piscium et auiū quibꝰ duo elemēta ornātur·et de eadē materia·i· de aq̄s pisces et aues creauit· volatilia leuās i aera·et natatilia remittēs gurgiti·

Determinat veritatē de pductōe animaliū ex terra· b

Sequik dixit deus[b] Producat b terra animā viuentē·iumenta et reptilia et bestias terre ſm species suas ꝛc·Sexte diei opꝰ describiť·cuz terra suis aialibꝰ ornari dicitur·

Queriť·vtrū post peccatuz venenosa aialia noxia fcā fuerint·an ꝓpter peccatū nocere nugatō cū dicit reptile animevi uentis·omnis ei aia corpso q; est anima viuit·Rñdōm q; in aialibus differt motus repēdi a motu gdiēdi· Motus enī rependi attēdik ꝑz tractō nē·aial ei qō repit anterus aliquaz partem ꝓ De ope sexti diei.

DI· XV· De ope q̄nti diei

a Producāt aque reptile aie viuētis· Lōtra reptilia et natatilia diuersaruz sūt spēru·q; cum a pducta er aquis sint natatilia·ñ debēt dici reptilia· Jtē cū reptilia spectēt ad ornatū terre·nō videk q; spectēt ad ornatū aque Jtē videk hic eē

tendēs·etiā cū illa aliqđ appbendēs·corpus trahit to/
tū suū post se·sicut patet in vermib⁹·motus ꝯo gradiē
di est p impulsionē·quātū igit ea que natāt se trahunt
t prendūt anterius·t extendendo se ad anterius qua/
si tendo se ad soliditatē vel grossiciē aque trahunt to/
tum corpus suū
sicut patet in na/
tātib⁹·hinc ē q⁹
oīa natantia di
cuntur reptilia·
t si cōtingat ea
aliqñ gradi sicē
in cocodrillis t
aliq̄bus queve
sant in aq̄s t in
terra·denoīant
tū a motu q̄ est
eis magis natu
ralis·s.q̄ ꝯpetit
eis fm habitati
onē in aq̄s·Vo
latilia aūt nō di
cuntur reptilia·
q̄uis videantur
se ferre i aera·sicē
pisces in aquis
Est enī diuers⁹
modus mouēdi
q: impulsu, ma/
gis mouētur q̄
tractu·Dū enīz
auis volat clau
ditur aer in con
cauitate alaruz·
t duz ale appli/
cant ad corpus·violēter aer ꝓpellitur ex ꝓte alaruz po
steriori tractu·t ex illo impulsu corpus auis ꝓcedit an
terius·t ideo volatilia sub reptiliū noīe compbendūt·
nec etiā sub genere gressibiliū·q: nō mouent virtute pe
dum sz virtute alarū·Vñ pōt sic sumi diuīsio aīalium
q̄rum ad motū·q: aīal aut mouet se anterius trahēdo
t sic ē reptile·siue sit in aquis siue in terra· Aut impel
lendo·t hoc dupliciter· Aut pedib⁹·t sic est gressibile
Aut alis et sic est volatile·t sic patet ꝓ q̄to pisces di/
cūtur reptilia·t q⁹ falsū est illō q̄ ꝓmo ꝓponit·q⁹ rep
tile distinguit cōtra aquatile·imo est in plus· Ad il
lud q̄ obīcit q⁹ reptilia spectāt ad ornatū terre·dōm
q⁹ reptile dicitur quadruplicit Uno mō q̄ se trahit vi
oris sicut vermes· Alio mō q̄ se trahit vi costaruz sicē
ꝑpētes· Tercio mō q̄ se trahit vi penularū·vt pisces
Quarto mō dicit reptile large q̄ in mouendo se mag
nā partē corpis applicat terre·q̄uis habeat pedes·sicē
lacerte et stelliones·t sic fm diuersas acceptōes repti
le pōt ptinere ad oīadū diuersa elemēta· Ad illd q̄
queritur quare dicit aīe viuentis·dōm q⁹ vita manife
statur maxime p sensum t motū·tō aīa viuens appella
tur que viuit vita manifesta·et hec est illa que dat cor/
pori motū t sensum·talis aūt non est in plantis·sed in
animalib⁹·t ideo ad dñām plantarū dicit·pducant
aque reptile anime viuētis·quasi in plantis sit anima
virens·t in aīalibus sit anima viuens·q: hec mouent
t sentiūt·illa ꝯo minime b Producat terra animā
viuētē·iumēta t rep.·tē·Videt ibi esse supfluitas·quia
oīe animal brutū bestia ē·Si tu dicas q⁹ bestia vocat
animal brutū·q: nocet·tū: supfluit dicere reptilia·
Item in p̄s·nō solūmō enumerantur iumenta t be
stie et reptilia·sed etiā pecora·ḡ videt hic ee diui/
nutio·querit igitur de hoz trū dñia t sufficientia
Queritur etiā cū oīa animātia que sūt in mari con
tineātur sub
vna dñia a/
nimal' que est
reptile t simi
liter oīa aīan
tia aeris sub
vna dñia a/
nimal' que est
volatile·qua
re nō silr oīa
animātia ter
re subvna dif
ferētia cōtinē
tur·? R⁹·dōm
q⁹ terra inf ce
tera elemēta
minus est de/
cora·iō magis
indiguit dco
rari· Et iterū
q: ipsa marie
ꝑstat pabulū
aīalib⁹ inf ce
tera elemēta·
hec est q⁹ plu/
res aīaliū dif
ferētie reptīt
in illa·oēs āt
ille dñātie re/
ducuntur ad
bas tres differētias·quarū numerus t sufficientia
pōt accipi dupl'r·vel ex ꝓte motus ipoz animaliū·
vel ex ꝓte finis· Ex ꝓte motus sic· Oīne enī aīal q̄
mouetur·aut mouetur tractu·t sic est reptile· Aut
impulsu·t sic gressibile· Et hoc est dupliciter· Aut
est animal natum seruire·aut mansuescere· Primo
modo dicit bestia·secūdo mō dicit iumentū·t sb iu
mētis cōprehendūtur pecora· Ex ꝓte finis sic· Ani
malia enī facta sūt ꝓpter hoīem·aut igitur sūt ordi/
nata ad hoīs iuuamentum·sic sunt iumenta quasi
iuuantia·aut sūt ordinata ad homīs exercitiuz·t b
potest esse dupliciter·q: aut exerceant nocendo ma/
nifeste·t sic sūt bestie quasi vastie·aut occulte nocēt
t sic sūt reptilia q̄ occulte nocēt t insidiāt calcaneo
bos aūt fines t si nō haberent si homo nō peccasset
in actu·habērēt tñ in aptitudine·t ex ipa aptitudi
ne melius erudirēt tūc hō in statu innocētie q̄ eru/
diatur nūc ex actu in statu culpe·t sic patet horum
triū dñia t sufficiētia·t patet rsp̄sio ad obiecta·

Quare q⁹ oīa fact' est homo

c In hac enī rerū distinctōe catho·tract·dis·vtīs
dir·inuentūtur· Cōtra·cū nō sit de⁹ dissentōis sz pa
cis·t scripture sint in eodē spū exposite q̄ fuerūt cōdi
te·sicut dicit Grego·videt q⁹ nullaten⁹ possint dis
sentire· Itē verū vero nō opponit·ḡ si catholici tra
ctatores dissentiūt·vnus dicit verū·t alter falsum
sed intellectus scripture nō pōt esse nisi verus·ḡ cum
dissentiūt necesse ē alterū ipoz deprauare scripturaz
t ita nō erit catholicus tractatoz·sed potis hereticꝰ
R⁹·Dōm q⁹ vis facienda est in b q̄ dicit mgr dis/ 3

sentire videnť·videť enī aliqñ qđ est·ꝛ videť aliqñ qđ nō est·ꝛ fm hūc duplicē modū pōt intelligi verbū magistri vt catholici tractatores in aliquo videantur dissentire et dissentiāt·in aliq̄ videanť dissētire·nō tamē dissentiāt· Aliqđ enī dicūt assertiue·ꝛ aliquid dicūt opinādo Quātū ad illud qđ asserūt dicūt·in hō nō discordāt· c quia qđ asserūt·p reuelationē scī spiritus dicunt·q nō est sibi cōtrarius·in eo ꝥo ī q̄ opināť dissētire pñt·ꝛ aliqñ dissentiunt q̄ opinio venit aliquā do ex ꝓbabili cōiectura rationis·ī qua hō frequēter decipitur de ceptiōe portꝰ q̄ est pena q̄ culpa a q̄ vitalicꝫ tractatoꝝ catholicꝰ immunis fuit·ꝛ ideo talis dissentio rep̄hensibilis nō est·q̄uis enī discordēt aliquo mō iudicia·cōcordāt tñ desideria· oēs enī catholici tractatoꝝ resyitarē dicere volunt· Et sic patz respōsio ad illd qđ obī· Aliť posset dici sicut supra tactū fuit q̄ ersi dissentire videanť·non tamen dissentiunt q̄ non dicūt q̄d fuerit ī re·sed q̄d cōgruū esse potuerit·nec dicunt quid legislatoꝝ·ſ·moyses in illo verbo intellexerit·sed magis quid spūs sanctꝰ intenderit q̄ eum illustrauit·ꝛ q̄m diuersi modi ꝓducendi siue simul siue successiue cōgruere pñt diuine potentie·ꝛ spiritussanctus in eadē scriptura multa simul intelligit

Explicat diuersas sñias catholicoꝝ tractatoꝝ de eadē rerum distinctione f

¶In hac enī rerū distinctiōe catholici tractatores dissētire vt ꝥ dixim⁹ inueniūtur·Alijs dicētibus res creatas eē atq̄ distinctas fm spēs suas p interualla sex dierꝝ·Quoꝝ sñie·q̄ lra gemagī seruire videť atq̄ catholica eccīa magis ap̄pbat·iō hacten⁹ studiose docuim⁹ qūo ex illa cōi mātia p̄us informiť fcā postea corpaliū rerū volumia distinctiz sint formata·Alijs ātē videť q̄ nō p interualla tpm facta sint·ſz sīl ita formata ad eē ꝓdierūt·¶ Ꝺ aug·supgen·pluribꝰ mōis nitiť ostēdere·dicēsēa q̄tuoꝝ ita formata sicut mō apparēt ab initio extitisse·ꝛ celū syderibꝰ ornatū fuisse·¶ Que dā vero nō formaliť ꝥ mātialiť tūc fcā fuisse·¶ Que pꝰ p tpis accessū formaliť distincta sī vt herbe·arboꝝ ꝛ forte aīalia·¶ Oia q̄ī ipō tpis initō fcta eē dicūt·ꝥ q̄dā formaliter ꝛ fz spēs q̄s hīe cernim⁹·vt maioꝝ mōi ptes·q̄dā vo mātialiť tñ Sz vt dicūt moyses loq̄ns rudi ꝛ carnali populo locutiōis modū tpauit de deo loq̄ns a sīlibꝰ hoīs q̄ p moras tpm opa sua pficit·cū ipe sīl sua opa fecerit·¶ Aug· Ꝺo inq̄t moyses diuisim refert deū illa opa fecisse·q̄ non potuit sīl ab hoīe dici qđ a Ꝺo sīl potuit fieri Itē potuit diuidere scptura loq̄ndi tpib⁹·qđ Ꝺs opandi tpibꝰ nō diuisit·¶ Illi q̄ his auctoritatibus ꝛ alijs hmōi iherētes dicūt q̄tuoꝝ elemēta atq̄ celi lūiaria et facit expositoꝝ intelligere·ideo et si discordia videatur inter doctoꝝ scōm exteriorē faciem littere·nō tamen est discordia scōm ỽitatē·ꝛ ideo signāter dicit·dissentire videnť·nō dissentiūt·vñ aug·in libis suis ī mltis locis tenuit viā alioꝝ scōꝝ·ex q̄ ꝑz q̄ ñ erat eis ꝺrꝰ ita formā sīl eē ꝛ habuisse illos sex dies q̄s scptura ꝓmemorat sex rerꝝ gña·i·distictiōes appellāt q̄ sīl fcē sūt·ptim formaliter partim causaliter·

Explicat veritatem de septime diei requie· g

Ꝺā de septiediei req̄e aliqđ nosceloq̄ optet·Scptū ē·q̄ ꝓplcuit Ꝺs die septimo opꝰ suū·ꝛ req̄euit die septio ab vniuerso opere q̄ paꝛarat·¶ Req̄euisse dicit Ꝺs die septimo·nō q̄si opando lassus·sed ab vniuerso opere req̄euit·q̄ nouā creaturam facere cessauit ¶ Req̄escere enī cessare dicit·Ulī in apoc·Ꝺz· Nō habebāt requiē dicētia·Scūs sctūs scūs·i·dicere nō cessabāt·¶ Req̄euisse g Ꝺs Ꝺz·q̄ cessauit a faciendis generibꝰ creature·q̄ vltra nouā nō cōdidit·Ulsq̄ nūc tū vt veritas ī euāgelio ait·operať pr̄ cū filio·ſ·āmīstrationem eorūdē generū q̄ tūc īstituta sī ¶ Creatoris enī virtꝰ eā subsistē di est oīm creaťe· Q̄ g Ꝺz· ¶ Pr̄ meꝰ vsq̄ mō ſi opať et ego operoꝝ·illō vniuse creature cōtinuam āmīnistratōnez oñdit·Die g septimo req̄euit·vt nouā creaturā vlteriꝰ nō faceret·cuius mātia vsīlitudo nō p̄cesserit ꝥ vsq̄ nūc opať·vt qđ cōdidit cōtinere et gubnare nō cesset·

¶Questionē mouet ꝛ determiat q̄ť accipiēdū sit qđ Ꝺz Ꝺs ꝓplesse opꝰ suū septio die cū tūc req̄euit ab oī opere suo· h Sz q̄riť quō septio die dicaťur Ꝺs ꝓplesse opꝰ suum·cuz ab oī opere illo die req̄euerit·nec aliqđ genus nouū rer̄ fecerit·Alia trāsdici q̄ req̄euit facere nouā creaturā·q̄ q̄dē sit de necessitate pfectionis vniuersi·ꝓducto ār xp̄i excedit vniuersi cōplemētū·ꝛ ideo pure gr̄e est·Ꝺz Ꝺs fecisse nouum cum mulier circumdedit virū

d nouā creaturam facere cessauit· Contrarium dicitur Ihere·xxxj·¶ Nouuz faciet dominus sup terram· Itē Bal·vi· In christo enī iesu neq̄ circūcisio aliqđ valet neq̄ ꝓputiū sed creatura noua·Rº·Ꝺōm q̄ nouum dicit dupliciť· Uno modo dicit nouum cōtra antiquitatem curꝰ nature·ꝛ cōsuetudinem ratōal' creaturē·et sic deus non cessauit in sex diebus facere nouuz creaturā·immo multa facit miraculoseꝛ mirabiliť· cōtra solitū cursū nature ꝛ consuetudinis hūane· Et ista noua dici pñt· Aliꝰ dicit nouū curꝰ nīl'a silitudo p̄cessit·nec etiā aliquod principium creatū qđ esset ipius seminarium·et sic dicit mgr̄ in ꝓpposito q̄ nouā creaturā facere cessauit·et dicit etiam Eccs·j· ¶Nihil sb sole nouū ¶Nihil cū ꝓdurit curꝰ nō fecerit aliq̄ mō sīle·vl cꝰ nō ꝓduxerit ꝑncipiū·seminale in opibꝰ sex dierū·ꝛ sic ꝑz q̄ nō est ꝓtradictō aliqua·Aliť possz

Alijs dicētibꝰ mūdū in matia et forma ita fuisse sīl. alijs vero per interualla tē porō et diērū ſm quē expositio p̄ nūssabucuſ ex deducta est·

Gene·ij· 4 Apoc·iiij Joh·v· Ꝺo3

e Illū aūt die sc̄ificasse ⁊ bñdixisse dicit ⁊c. Obr̄. cuz tps quantū est de se sit indifferens ⁊ dies dicat tps. nō magis debet benedici dies septim⁹ q̄z sc̄os. Item cum sanctificatio respiciat creaturā rōnalez. q̄d est qō dicitur q⁹ sanctificauit diem. Item cū equalis vel maioris dignitatis sit benedictio q̄z operatio. q̄z recte facere videt q⁹ magis debuit benedicere diei sexto in quo operat⁹ ē q̄z diei. vij. in quo requieuit. ℟. dom̄ q⁹ sicut dies dicitur eē malus non ratione sui. sed quia mēsura est actionis male. sicut dicit ap̄ls Eph̄. v. Redimentes tēpus quoniā dies mali sunt. sic dies dicitur benedictus ⁊ sanctus. quia ē mensura alicuⁱ⁹ operationis in qua est benedictio ⁊ sanctificatio. Et nihil aliud est diez aliquem benedicere ⁊ sanctificare. q̄z diem tali actioni vt mensurā reputari. quoniam igitur deus omnia fecit propter hominis instructionem. vt hominem non solum verbo sed etiam opere erudiret. sicut sex diebus dedit homini licentiaz operandi ⁊ intendendi rebus inferioribus. ⁊ sicut septimo die ab omni opere cessauit. sic voluit q⁹ septimo die homo ab omni opere cessaret. ⁊ ei per contemplationē inhereret. ⁊ inherendo deseceret. et quia in hac inhesione homo obtinet a deo ampliationem benedictionis ⁊ sanctitatis. ideo dies septimus dicitur a deo benedictus ⁊ sanctificatus. non ratiōe sui. sed ratione illius quod dominus reputauit in illo fieri. Et sic patet resp̄sio ad obiecta. patet etiā q̄ntū deo placet q⁹ hō sibi soli intēdat ⁊ in eo requiescat. dū talez vocationē siue requisitionē benedixit ⁊ sanctificauit. ꝓterea in lege frequētissime iterat inter omnia mandata de obseruantia sabbati

f Nūerādo dies vsq̄ ad. vij. procedim⁹. Queri⁹ cū status esse nō debeat nisi in aliqua pfectione. ⁊ senari⁹ potius dicat pfectionē q̄z septenari⁹. vel etiaz denari⁹. vī q⁹ aut infra. vij. debem⁹ stare aut vltra procedere? Queritur etiā q̄re gentiles q̄ sacrā scripturā nō recipiunt. in cōputatiōe dierū vsq̄ ad septē procedūt. Si tu dicas q⁹ hō ē ꝓpter septenariū planetaz. tunc nō vī ordo rect⁹ q⁹ mars nō sequitur imediate lunā. q̄ nō dz sequi dies martis p⁹ die lune. ℟. dom̄ q⁹ numer⁹ diez p̄figit fm diuersitatē mensuratoz q̄bus ipa mēsura approbat. Qm̄ igit nunc dies ñ approbat ad aliquē spālem effectū. sz soluz in p̄marta rerū cōditione in q̄ reperit distinctio fm. vij. iō numer⁹ diez fm illū numerū sp̄ terminat. nō ꝓp̄ pfectionē numeri vl ꝓpis qō claudit in septenario. sz ꝓpter pfectionē diuini opis ⁊ deitis accipit sic numerus. Gentiles aūt numerū diez acceptūt penes deminutū. vij. planetaz. fm q̄s regit hz ⁊ disponit tps. ⁊ q⁹ saturnus ē primus inter planetas. dicūt q⁹ dñatur in prima hora dici sabbati ⁊ sequēs planeta in secunda die. et sic vsq̄ ad septem horas. postmodum fit regressus ad principiū ⁊ sic ꝓcedēdum ⁊ postmodū illepla- Benedictō ⁊ sanctificatō septime die. neta q̄ dñat i xxv. hora. ille est principiū sequentis diei. ⁊ ab illo denominat dies illa ⁊ sic de inceps procedendo deno- mināt septez dies quasi septē planetas ⁊ hoc patz cōsiderāti ordinem planetarū. quo ordine seruato in enumeran-

e Illū aūt die sc̄ificasse ⁊ bñdixisse ordine mistica p̄ceptis bñdictione ⁊ sanctificatiōe eū donauit. vñ i lege ordo mēnto sācti- ficat die sabbati Et ide ē q⁹ f nu- merādo dies vsq̄ ad septimū procedimus: ⁊ dicim⁹ septē esse dies q̄z repetitione oīm tps agit. nō q̄n alius sit ab illis dies octauus ⁊ non⁹. ⁊ sic de ceteris sz q̄z in sex dieb⁹ rerū genera distincta sunt. ⁊ in septimo iz nō fuerit nouū gen⁹ rerū institutū. fuit tamen in eo q̄si q̄dam nouus status sanctificationis operuz ⁊ requietōnis opificis. Potest etiam sic exponi illud. Complcuit deus die septimo op⁹ suum. i. cōpletū ⁊ p̄sūmatū vidit. do q̄n saturnus dñat in p̄ma hora dici. sol dñat in p̄ma hora sequentis. ⁊ luna in prima hora tertij ⁊ sic procedendo vlteri⁹. Hūc aūt modū denotandi dies nec omnino tenemus ne videamur elementū mūdi seruire. nec oīno relinq̄m⁹ ꝓpter cōsuetudinē. vnde dñicā die nō iam⁹ a nobis. sabbatū a iudeis. in alijs dieb⁹ seruam⁹. Insuetū moxē gentiliuz. ecclia tñ loco illoz nouiz pōit scōa feria. tertia feria. ⁊ sic deinceps ⁊ sic patet responsio ad obiecta.

a Mo intelligentiā h⁹ ptis incidit hic q̄stio circa duo. Et p̄mo q̄rit vtrū sensibilia siue aīalia facta sint. Scōo q̄rit q̄ ordine facta sunt. Circa p̄mū q̄runt tria. Primo q̄rit vtrū sensibilia q̄ntū ad aīam sint p̄ducta ex aliq̄ vel ex nihilo. Scōo q̄ritur q̄ntū ad corpa. vtrū p̄ducta sint ex quattuor elis an ex vno. Tertio q̄rit vtrū in eaz cōpositione actiua p̄dominent passiuis. an econtrario.

Questio I a

Ex sensibilū siue irrōabilū aīe p̄ducte sint ex aliq̄ oīdit p̄mo p̄ tertū scripture q̄ dicit. Producant aque reptile aīe viuentis ⁊c. Et paulo post. p̄ducat terra aīam viuentē. si ēm q̄ creat a solo deo ē. cū aq̄ acceperit ptātē p̄ducendi reptile aīe viuentis. nō vī q⁹ aīal fm aliq̄d sui p̄ncipiū sit ex nihilo. Itē p̄ auctez phi in li. de aīalib⁹. xvj. solus intellect⁹ intrat ab extrinseco. sz si aīe brutoz fuissent p̄ducte ex nihilo. tūc essent a solo deo. ⁊ intrarent ab extrinseco. Itē hoc ipm vī rōne. q̄z ex eo res p̄ducit in q̄d ⁊ resolui. sed

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

nō est aliq̄d qō nakali resolutione resoluaī in nihil. igi/
tur aīe brutoꝝ aīaliū nō sunt in nihil resolute qñ aliq̄a
animalia fuerunt corrupta. ḡ ñ pducte fuerūt ex nihilo
Itē ex eodē ē aīa istⁱ bruti qō nunc est ꝛ pmi bruti p cō/
formitatē. sz aīal illius bruti generati p naturā nō ē ex
nihilo. qz tunc a natura nō posset pduci. ꝛ sic seq̄ret q̄
natura nō posset facere pediculū. qō cū nō videaī ꝓba
bile. ꝛ planū sit sicut ex p̄cedentibⁿ apparuit q̄ naīa nō
pōt aliq̄d ex nihilo pducere. restat ḡ q̄ iste aīe brutoꝝ
aīalium non fuerunt pducte ex nihilo. Itē aīa rōnalis
qz p creationē educīt in esse est immortalis ꝛ incorrupti
bilis. etⁱ cū pductio nō pendeat ex corpe. sz ex principio
effectiuo. sz aīe brutoꝝ p naturā sunt corruptibiles. er/
go nō sunt ex nihilo pducte. Itē opⁿ ornat⁹ p̄supponit
opus distinctionis. ꝛ p̄supponit opⁿ creationis. si igīt
in distinctione corpoꝝ nō fuit noua creatio sz pductio
ex aliq̄. multo fortⁱ vī q̄ in ornatu. ḡ si corpⁿ aīalīū ꝛ a/
nime ad ornatū spectēt. vī q̄ nō sint pducte ex nihilo sz
ex aliq̄. Contra. Si ex aliq̄ pducte sunt sensibiliū aīe
in p̄mordio. q̄ro de illo ex q̄ pducte sunt verū illud pdu/
cū sit ex aliq̄. vel ex nihilo. Si ex aliq̄. silr queraī de il/
lo. ꝛ ita vel erit abire in infinitū. vel erit ponere q̄ illō
ex q̄ pducta est aīa sensibilis. ab initio pductū fuerit ex
nihilo. sed qua ratione illud productum fuit ex nihilo.
eadem ratione ꝛ anīa sensibilis. ḡ vī ꝛē. Item si anīe
ille pducte sunt ex aliq̄. illud aliq̄d aut erat spūale ali/
q̄d. aut corpale. Si corpale. ꝫ. ex corpe nunq̄ pōt fieri
spūs. sicut dicit Augⁿ. sup gen. ad lit. Si spūale. tūc
q̄r de illo. aut viuebat. aut non viuebat. ꝛ quē vsum ha
bebat. Et iterū si spūale. q̄re ex illo nō poterat fieri aīa
rōnalis. Si ḡ ad ꝫ nō contingit rōnabiliter rñdere sic
innuit Augⁿ sup Geñ. ad lit. ad ꝫ inconuenīcia ducēs
seq̄t ex ꝫ q̄ p̄ie aīe sensibiliū ex nihilo sint pducte. Itē
si fuissent pducte ex aliq̄ cū talis modus pduc̄endi cō/
petat vtuti naīali. vī tūc q̄ cū iā cēnt corpa supcelestia
agentia ꝛ mouēcia. ꝛ ad mittionē o⁹antia. q̄ aīalia vir
tute nature pūt pducere. ḡ pmaria opa nō ēent ex p̄ad
uine potentie. qō ē inconueniens. cū ipe sit solⁱ vniuer/
si cōditor. ꝛ p̄fector. Itē videmⁿ nunc q̄dā aīalia ignobi
lia p putrefactionē generari. q̄ro igīt a q̄ educaī corum
aīa. ꝛ vī q̄ nō possit a natura. cū naīa sit vis insita reb⁹
ex siliby silia p̄creans. vī ertā q̄ nō possit vtute corpis
celestis q̄ minⁿ nobile nō pt educere maius nobile. sub
stantia aūt spūalis vt dicit Augⁿ. nobilior ē omni cor/
pore. ḡ oꝑet q̄ educaī a creatore ūmediate. sz qō sic edu
citur. ꝫz educi ex nihilo. ḡ illoꝝ aīaliū q̄ p putrefactio/
nē generanī aīe creanī. ḡ multo fortⁱ aīaliū p̄mo facto
rū. Itē nos videmⁿ in aialiby anulosis q̄ ad diuisionē
corpis remaner aīa in ptiby diuersis. sz illa nō pt̄ ē a
p̄mo q̄ erat vna sola. nec a natura pducta. cū statum sit
in q̄libz pte. opatio aū: nature fit cū successione. ḡ vī q̄
ille ptes aīentur a creatiōe. ḡ multo fortⁱ ꝛ sensibilia in
p̄maria pductiōe. Itē qñ brutū generat brutū. aut trās/
fundit aīam aut nō. Si trānsfundit. cū aīa nō sit diui/
sibilis. dabit aīaz suā totā. ḡ in gñatiōe moriet. Si nō
transfundit. cum cesset eⁱ opatio in seminis dꝛesione.
necesse est ponere aliud genⁿ p q̄ō aīa educaī. ꝫ aūt nō
pt esse semina cū sit magis p̄ncipiū passiuū q̄ actiuū. sic
vult pbus. nec aliud p̄ncipiū actiuū creatū. ḡ ūmediate
7 pducunt a deo. ꝛ ita ex nihilo. igīt multo fortⁱ vī q̄ sic
pducte fuerint in p̄mordio. Rᵒ ad p̄dictoꝝ intelligen
tiam est notandū q̄ circa pductionē aīarū aīaliū brura
lium diuersi diuersa opinati sunt. Quidam em̄ dicere
voluerūt q̄ aīe brutoꝝ pducte fuerūt ex nihilo. qz nō ex
aliquo materialiter. nec ex aliq̄ seminaliī. Non ex aliq̄
quō materialiter. qz sunt forme pure. Nō ex aliq̄ semi/
naliter. qz non habuerunt aliq̄d p̄existens. ꝛ iō dicunt
in p̄ma pductiōe eas simpliciter fuisse creatas. sz dein
ceps in ꝓpagatione nō dicunt eas creari. sz potius tra
duci. nō p decisionē ꝛ separationē p̄tis aīe. sz p mīltiplica
tionē. Sicut em̄ candela ex q̄ accensa ē pōt se multipli/
care sine luminis diminutiōe. sic immo multo fortius
dicunt sbam spiritualē posse. Sed̄a positio ē huic dire
cte opposita q̄ aīe brutoꝝ pducte sunt ex aliq̄ materia/
liter ꝛ seminaliī. Materialiī inq̄ñ. qz sunt ḃ aliq̄d. cuz
q̄libet earū sit motoꝝ sufficiens. ꝛ iō ex materia ꝛ forma
dicunt eas cōstare. illā aūt materiā dicunt esse spūalez
inseparabiliter iunctaz corpali nature. vnde sicut ex cor/
porali natura pducunī corpa aīaliū. sic ex materia spi/
rituale sibi annexa vt dicunt fit pductio animaꝝ. ꝛ sic
fecit deⁱ a p̄mordio. ꝛ sic etiā facit nūc natura. Illa aūt
materia cū p̄existat forme. seminarū est ipius. ꝛ sic di/
cunt aīas illas pduci nō tm̄ materialiī sed etiā semina
liter. cū eis p̄existat materia spūalis. ꝛ habeat in se alt/
quā potentiā actiuā ad ꝫ vt ex ea fiaī aīa. sicut ꝛ corpa
lis natura ad ꝫ q̄ ex ea fiant corpora. Tertia positio ē
q̄ aīe brutoꝝ pducte sunt ex aliq̄ materialiī sz nō semi/
naliter. Materialiter inq̄ñ qz constant ex maīa. nō aūt
seminaliī. qz materia illa nō p̄exīstit forme tanq̄ semen
ci qō ex eo pducēdū ē. sz cū illa cōcreaī ꝛ cū illa destruīt ꝛ
hi dicunt oīes aīas sensibiles non solū a p̄mordio. sed
etiā nūc eē a creatore. nec tm̄ incorruptibiles. qz ipe cre/
ator dat vnicuiq̄ durationē ꝑm q̄ cōpetit eius nature
Sed q̄m oīes he positiones aliq̄d dicunt improbabi/
le. Nā p̄ma dicit q̄ aīa scīpam multiplicare ꝛ diffundit
ra tm̄ q̄ aīa nō habeat aliq̄d ex q̄ fiaī. ꝫ ē ponere q̄ for/
ma naturalis possit aliā formā ꝓsilem ex nihilo pduce
re qō ē improbabile. ꝛ s̄ improbatū est di. viij. Sed̄a ꝝo
positio ponit aliquā maīam spūalē aīe p̄existere ex q̄
educatur aīa vtute nature. ꝛ ꝫ satis ē male intelligibile
quō sit aliq̄ spūalis materia q̄ non viuat nec vsum ha/
beat. quō etiā sit aliq̄ spūalis materia ꝛ ex illa aīa rōna
lis fieri nō valet. ꝛ ubi ex ea illa forma spūalis. qz nō
vī esse in se. si aūt ē cū materia corpali. tūc vī q̄ materia
educaī de materia. qō nihil vī eē dictū. Silr tertia po/
sitio ponit q̄ materia aīe sensibilis sibi cōcreaī. ꝛ q̄ silr
cum illa destruaī. ꝫ aūt ponere ē ꝺiuū aucti pbi ꝛ rōni.
materiā. f. alicuⁱ creature in nihil oīno cedere. Si em̄
materia corporalī ingentra ē ꝛ incorruptibilis. mīltofor/
tiⁱ vī q̄ spūalī q̄ dignior ē ꝛ nobilior. ꝑm q̄ ē sub tali esse
Et iō ē q̄rⁱ modⁱ dicendi q̄ aīe q̄ sunt pure sensibiles.
pducte sunt ex aliq̄ seminaliī. sed nō maīaliī. Semia/
liter inq̄ñ. qz forme sunt gñabiles ꝛ corruptibiles p na/
turam. ꝛ iō sicut alie forme naīales nō ex nihilo pducū
tur. sz cū aliq̄ potentia actiua in materia ex q̄ fiunt tā/
q̄ ex seminaria. Sic etiam intelligendū ē in aialiby sen
sibiliby q̄ sunt forme tm̄. cuiusmodi sunt in brutis aīali
bus. Et iō cōcedendū ē aīas sensibiles siue aīas bruto/
rū esse ex aliq̄. nō inq̄ñ materialiī sz seminaliī. qz cū aīa
sensibilis sit forma. nō ꝫz maīaz p̄ē sui. sed solū fit ex
potentia materie actiua q̄ ab agente excitaī. et sic p̄fi/
cit q̄ſcq̄ fiat aīa. sicut globⁿ p̄ficiendo fit rosa. Aliter
tm̄ nunc pducūī ex illo seminario. et aliī in p̄mordio.
Quia nunc pducūī ex seminario p̄existente ꝑm sufficiē
tem actualitatē. in p̄mordio x̄o pducte sunt silr cum illo
seminario. vel seminarū illud aliq̄ mō p̄exīstit añ diez
q̄ntuz in q̄ facta ē aīalium pductio. in die x̄o q̄nto ē ad
cōpleram rōnem eductum. ita q̄ data ē vtus actiua na
ture vt posset deficere aīalia q̄tum ad corpⁿ et q̄tuz

ad aiam ꝓpagare ⁊multiplicare. Et q; q̄dā sunt aialia maioris pfectionis ⁊ organizatiōis. q̄dā vero minoris ꝺ diuina dispō rectissime ordinauit vt q̄dā aialia ꝓducerēt ex suo p̄ncipio seminario fm maiorē actualitatez vt pote sunt illa q gñant ꝑ ꝓpagationē. ita q; sile ex sili ⁊ ista sunt aialia pfectiora. Quedā ẏo fm minorē vtpote illa q̄ gñant ꝑ putrefactionē. q; cū imperfectiora sunt minori indigent adiutorio ⁊ virtute vt ꝓducant adesse. Nec aūt positio rōnabilior ē ⁊ firmior. q; concordāt in ꝺ ram Aug. q̄ ꝑs. Alit cū Aug. ad oꝛosiū sic. Semē cuiuslibz arboris q̄ndam vim hz vt cū corruptū fuerit in terra oriat ⁊ virgultū ꝓducat. deinde ramꝰ nihilominus cū stipite dilatet in frondibꝫ. deinde in eisdē floribus decorata fructificet. Ita ē in corpe vt ita dicā quod dā seminariū. vñ suo ꝛoe creante ꝓuidentia dei aliq̄ genera aialiū oriant. Et ꝺ idem hr̄ sup Gen. ad lr̄am plane ⁊ diffuse. Hoc ētiā vult ꝑs in. xvj. aialiū. vbi ostēdit q; vegetabilis ⁊ sensibilis ꝑs sunt in semine in potentia q̄ educant in eē. ⁊ ibi vr innuere q; illō q̄ formatiua membra non ē aliud q̄ ipa aie virtus ⁊ illā aiaz vocat potentiā actiuā intrinsecā ipi semini. q̄ cū corpꝰ ex semine ꝓductū est ⁊ organizatū vt possit ab eadē pfici. ꝓdit in actū ⁊ efficit pfectio corpis phisici organici. Aut certe illud q̄ formatiua membra potius ē virtus aie patris ⁊ mr̄is ex cuius operatione in brutis aialibꝫ ducit in esse aia prolis. secus aūt ē in hoīb. vt. j. videbit. ⁊ ꝺ ꝓbat ibidem ꝑs ex multis coniecturis ⁊ argumētis. ⁊ iō dicit q; res corpales plene sunt virtute aie. ⁊ ꝺ multū concordat verbis Aug. q̄ dicit. terra ꝓgnans ē seminibꝫ. nō tm̄ respectu arboꝝ. sed ētiā respectu aialiū. Hanc igit opinionez sustinendo. ꝺm ē aias sensibiles in ꝓmordio nō ee creatas ex nihilo. sicut rones ad ꝺ inducere oñdunt. habuerunt em̄ seminariū principiū ex q̄ ꝓducte sunt ⁊ nūc ꝓ-
8 ducunt. Ad illud vo q̄ primo obr̄ q; aie sensibilium ꝓducte sunt ex aliq̄. q; illud silr̄ ꝓductū ē ex alio. ꝺm q; non oporet. seminalis em̄ rō siue potentia actiua ipi materie est ipi materie cōcreata. nō ex aliq̄ ꝓducta. illa
9 vo q̄ ex illo semine oriunt. ꝓprie ñ debent dici creari. Ad illud q̄ q̄r̄t si est ex aliquo illud ē aut spūale aut corpale. ꝺm q; nō ē materia spūalis. nec ē matia corpalis. sz est q̄dam potentia spūalis indita a creatore ipsi matie corpali. ⁊ ei innitens. ⁊ ab ea dependens. ⁊ ꝓterea aia sensibilis in brutis gñaf ⁊ corrumpitur ꝑ transmutatōnez corporalis nature. Et si tu obiicias q; aia sensibilis est motor sufficiens. g̃ est ꝺ aliq̄d. ⁊ hz materiā ⁊ formā ꝺm q; aia sensibilis nō ꝺr esse motor sufficiens. q; ipa ꝓmo moueat corpꝰ q̄ ꝓficit. sz q; corpus totū q̄ est ꝺ aliq̄d virtute aie q̄ ē forma eiꝰ mouet ptē. ⁊ mouendo ptē suā mouet totū. sicut pz in gradientibꝫ. Et q; illō verū sit apparet. q; si aia sensibilis poneret in corpe q̄ ñ haberet ptē mobilē nisi motu totiꝰ sicut in lapide. nunq̄ illud moueret. Vel aliter dici potest. q; ad ꝺ q; aliq̄d sit motor sufficiens. nō oporet q; distet a mobili. ita q; sit ꝺa altera differens ꝑ matiam ⁊ formā. sz sufficit q; illa sit forma in genere subē carens extensione ꝑ se ⁊ ꝑ accidens. ⁊ hec forma sic ē in vna ptē tota q; tota ē in alia. ⁊ ideo sic vnit isti ptī quā mouet q; ētiā distet ab ea ⁊ hec distantia sufficit ad ꝺ q; possit mouere eā. nec req̄r̄t q; habeat aliā matiam. ⁊ sic ē in aia sensitiua in his aialibus
10 q̄ hñt huic operationi organa apta. Ad illud q̄ obr̄ q; non possit eā educere. ꝺm q; falsum ē. q; anteq̄ ꝓciperet dīs aḡs ⁊ diceret ꝓducat aq̄ ⁊c. aut seminariū illud sensibiliū aiaꝝ ⁊ ꝓducendaꝝ nō erat. aut si erat nō erat in tanta virtute q; possit ad pfectionē venire. nō em̄ ꝑt creatura ḣeq̄ nisi fm statū ⁊ ꝓceptū sibi datū a creatore. vñ cum ꝑus esset vñ fieri posset. pꝰ factū ē diuino imperio vt esset vnde fieret. Ad illud q̄ obr̄ de aialibus q̄ gñant ꝑ putrefactionē. ꝺm q; ⁊ si sint varij modi soluendi. q; q̄dā dicūt q; ē a celi motore. q̄daz q; a creatiōe. ꝑt tm̄ fm ꝓbicam positionē plane r̄nderi. q; sicut humor fit semen ꝑ potentiā generatiuā. ⁊ postmodum fit corpꝰ organicū i matrice. ita q; aia illa sensibil q̄ erat i potentia educit ad actū ꝑ virtutē agentis pticularis. ⁊ ꝑ adiutoriū corpis celestis. sic ētiā in ꝓposito intelligendū est q; cū in terra ista esset aliq̄ mō seminariū illud. illud cōcurrentibꝫ elementis ⁊ adiuuante corpe celesti vt generet calor vitificꝰ. fit q̄dā semē. ita q; potentia illa actiua q̄ ꝑus latebat. adita ex actiōe celestis corpis ꝑficit ⁊ venit ad pfectionē ⁊ cōplementū. ita q; nec celuz nec motor celi dat sibi formam vltimam. sed solum adiuuat ⁊ excitat vt ꝑficiendo ad spēm cōpletā ꝓcedat. Et ꝑ hunc modū intelligendū ē ētiā in aliis terre nascētibus. Et si tu obiicias q; aia q̄ ē in potentia nō hz spēz nec actū cōpletū a se. nec ꝑt hr̄e ab aliq̄ qđ nō sit ita nobile sicut ipa. ⁊ nullū tale ē corpale. ꝺz qđ cē talis spēciei ē in materia. sz in potentia illa essentia ē ita deteriorata ad formā talis spēi ꝓducendā q; nō ꝑt ex illa cēntia sine rōne seminali alia educi. ⁊ cū in actū educta est. habet eē. ⁊ hz tale eē. Q aūt sit in actu ꝺ hz ex intrinseco agente qđ erat ens in actu. ⁊ q̄ ꝑtū ad ꝺ nobilius ē ipa q̄ erat in potentia. Q aūt sit talis spēi ꝺ hz ab eo q; ꝺ forme cētia indidit matie. alioq̄n nunq̄ natura ipam ad esse ꝓduceret. nisi deus ipam materie indidisset. sicut s. oñsum fuit di. viij. ⁊ iō nō oporet q; educēs illā formā in actū sit nobilꝰ illa forma educta. ⁊ hmōi exēplum in multis ꝑt poni sicut in nasalibꝫ ⁊ in multis terre nascētibꝫ. Et ꝑ ꝺ ptz rn̄sio ad duo sequētia. nā qđ obiicit de di-
12 uisione corpis anuloſi tā aptū ē. q; cū corpus anuloſū est modice organizationis ⁊ q̄si ꝛsilis in ptibus in toto. iō in qualibz sui pte est aia in prima sui dispōne ad ꝺ q; sit in actu. et iō facta diuisione. virtute ꝑtis forme. et bñficio corpis celestis. subito inducit forma. plures aūt sunt modi alij dicendi circa ꝺ. Quidaz em̄ dicūt q; aia multiplicat cū sit spūalis sicut punctꝰ ad diuisionē linee. et spēs ad diuisionē speculi. verūtm̄ in ncutro horū intelligēdū ē q; illud idē qđ fiat vnū fiat plura. et iō
13 ꝓcedens via ē magis plana. Ad vltimū silr̄ pz rn̄sio. q; cū aial gñat ab aiali ꝑ ꝓpagationē. et si non decidat aia ab anima. sicut corpꝰ decidit a corpe. q; non est anima diuisibilis vt corpora. decidunt tm̄ cū ipo corpe spūs ⁊ calor est virtus ētiā aialis q̄ adiuuat cū virtute matricis cōtinēt̄ vt illa potētia actiua q̄ erat in humore seminario ad actum completum ꝓueniat. ⁊ ex hoc non sequit q; aia ꝓducat aliam aiam ex nihilo. nec q; ꝓducat ex aliq̄ materia. nec etiam q; ꝓducat ex seipa.

Questio II b

Utrū corpa aialium cōposita sint ex q̄ttuor elementis an ex vno. Et q; ex vno videt ꝑmo ꝑ scripturā q̄ dicit. ꝓducant aque reptile ⁊c. ⁊ silr̄ ꝓducat terra animā viuētem. si igit scriptura sufficienter exprimit aialium materiā cū non exprimat nisi simplicia elementa. pz ⁊c Item forma dz ꝓportionari materie. g̃ ⁊ corpꝰ aie. sz forma aialium ē simplex. g̃ ⁊ corpa debent esse simplicia. g̃ nō sunt ex q̄ttuor elementis. g̃ ⁊c. Item q̄nto aliq̄d ad naturam cōpositionis magis accedit. tāto minꝰ ē pfectū. qđ em̄ simplicior ē potētius ē ⁊ pfectius. si igit aia sensibilis est forma valde potens ⁊ nobilis. ꝺ hz eē pfectio corpis simplicis ⁊ nō ꝓmixti ex. iiij. elementis. Item corpora

ad ornatū celi ſpectātia nō ſt facta ꝺ alia maꝛia q̄ celū
qꝺ ornāt·g̃ paꝛi ꝛōne ſi q̄dā aīalia ornāt teꝛꝛaz ⁊ q̄dam
aq̄s·q̄dam ſunt ex ſola teꝛꝛa·⁊q̄dā ex ſola aq̄·Itē ſi coꝛ
poꝛa aīalīū cōſtāt ex·iiij·elementꝫ tūc vī q cū elementa
ſperas hēant diſtinctas·q elementa cōſtituēntia coꝛpꝰ
aīalis ſint in vnū iuncta ꝑ violētiā·ſi g̃ violēcia ē ꝺ na/
turā·cōſtitutio cuiuſlibz coꝛpis aīalis ē ꝺ nakaz·qꝺ eſt
incōueniens·Itē ex eiſdē aīali a ſunt ꝓducta tūc ex qbꝰ
ꝓducunt nūc·ſz nūc nō pūt elementa ꝟtute nature coa
dunari·g̃ non pūt coꝛpa aīalīū ex·iiij·elementꝫ ꝓduci·
Maioꝛ ꝓpoſitio ꝑ ſe manifeſta ē·Minoꝛ ꝓbat·qꝛ nō ē
in ptāte nake ignē facere deſcendere·ſi em̄ deſcēderet·cū
medīū interſticiū aeris ſit frigidiſſimū·neccio hꝫet ibi
extingat·⁊ alia plura ſeq̄rent inconueniēcia·g̃ ⁊c·Ad
oꝑpoſitū arguit ſic·Motus ē opatio aīe in coꝛpe ſm cōi
formitatē oꝛgani ad obiectū·ſz qꝺlibet aīal hꝫ actū qui
eſt ꝓceptibil' iiij·q̄litatū q̄ raꝺicat in·iiij·elemēꝫ·g̃ qꝺ
libet aīal conſtat ex·iiij·elemētis·Itē oīne aīal aliq̄ mo
tu ē mobile·vl' ꝓgreſſiōi ꝫ·vl' ꝺſtrictiōis·vel ꝺilatiōis·
ſz nullū elemētū ꝛe ſe eſt ſic mobile·g̃ neceſſe ē aīal ꝺſtaꝛ
ex pluꝛibz elementis·Itē q̄nto forma ē ſpūalioꝛ tanto eſt
plurīū opationū p̄nciꝑū·ſz aīa ſenſibilīū ē forma valꝺ
ſpūalis·g̃ eſt p̄nciꝑiū multiplicꝫ opationis·ſz coꝛpꝰ da
tū ē ad ſubminiſtrāꝺū ei·g̃ neceſſe eſt q coꝛpꝰ ſit aptū ⁊
iꝺoneū ad ꝺiuerſas opationes·ſed nō ē aptū ad ꝺiuer/
ſas opatiōes niſi ꝑ ꝺiuerſas ꝟtutes niſi ꝑ ꝺiuerſas na
turas·nec hꝫ ꝺiuerſas nakas·niſi qꝛ ex ꝺiuerſis ē cōpo
ſitū·g̃ ⁊c·Item q̄nto forma poſterioꝛ ⁊ vlterioꝛ tāto no
bilioꝛ·p eo q anteriora ſunt maꝛialia reſpectu poſteri/
oꝝ·g̃ nobilioꝛ ē forma miꝛti q̄s forma elementi·ſi g̃ aīa
ſenſibil' cuꝫ ſit forma nobilis ꝺz hꝫe coꝛpꝰ nobile·g̃ coꝛ
pꝰ aīalis non tm̄ ē coꝛpꝰ ſimpler ſz ꝺſtat ex ꝺiuerſis ele
mentis·Xꝑ·ꝺōm q abſq; ꝺubio coꝛpoꝛa aīalīū hīt in
14 ſe naturā·iiij·elementoꝝ ſicut oñſum ē ꝺ·iiij·ꝛōnes·tuꝫ
ꝓpt̄ hꝰ q ſint iꝺonea ad ſenſum·tū ꝓpt̄ hꝰ vt ſint iꝺonea
ad motū·tū ꝓpt̄ hꝰ vt ſint iꝺonea ad multiplicitatē opa
tionis·tū ꝓpt̄ hꝰ vt in ſe habeant dignitatē cōpleciōis·
q̄ oīa cōpetūt illi coꝛpi q̄ ꝓficit aīa ſenſibilis·⁊ ꝓpt̄ hꝰ ꝺi
hꝫe aliquē gradū ꝑfectū miꝛtionis vbi nō tm̄ ſit miꝛtio
ſz etiā cōplexio·ꝑfecta aūt miꝛtio ñ ē quouſq; cōcuꝛꝛāt
iiij·elemēta·Aqua eī cū ſit ſubtilioꝛ teꝛꝛa in ꝺecupla ꝓ/
poꝛtiōe penetrat ꝑtes teꝛꝛe·ſz nō ꝑfecte ꝑ eo q aliquaz
habeat groſſiciem·Aeꝛ vo q ē ſubtilioꝛ in centupla pꝛo
poꝛtiōe adhuc intimius ſe ꝓfundat·ſz ignis q ē ſbtilioꝛ
⁊ raꝛioꝛ in milleſima ꝓpoꝛtiōe·ſubtilitate ſua penetrat
vſq; ad intima·⁊ ſic fit alteratio plena vſq; ad minima
⁊ miꝛtio ꝑfecta·q̄ miſcibilia ſunt ꝑfecta alterata·⁊ ſic
15 ꝓz q talē ꝺñt cōponi coꝛpa ꝓficienda ab aīa ſenſibili·
Ad illō vo qꝺ obꝛ ꝛe auctē geñ·ꝺōz q illꝺ ꝺictū ē ꝑ q̄n
ꝺā ꝓdominātiā ſiue appꝛopatione·ſicut melꝰ patebit
16 infra·Ad illud qꝺ obꝛ qꝺ forma ꝺz ꝓpoꝛtionari ma/
terie·ꝺōm q verū ē in cōditionibꝰ q̄ cōpetunt magꝫ ipi
forme·aīa aūt cū ſit ſimpler in ſba multipler ē in ꝟtute·
⁊ iō nō cōpetit vt coꝛpꝰ ei aſſimilet in ſimplicitate ꝑ eo
17 q ſimplicitas coꝛpalis repugnat multiplicitati ꝟtutis
⁊ ꝓt̄ hꝰ ꝓz ſolutio·Ad illud qꝺ tertio obꝛ q̄ q̄nto aliq̄d
cōpoſitꝰ tanto minus ꝑfectū·ꝺōm qꝺ ⁊ ſi hꝰ bēat ꝟtita/
tē in ſpiritibz q̄z ꝑfectio attendit ꝑ acceſſuꝫ ad ſumme
ſimpler nō tm̄ hꝫ ꝟtutē in coꝛpibz in qbz magnificatur
ꝟtus ex ꝑtiū magnitudie·ſicut magꝫ vrit magnꝰ ignis
q̄s ꝓuus·⁊ pluꝛificat ex ꝑtiū multitudie·ſicut maioꝛis
ꝟtut̄ ē ſiruꝓꝰ cōpoſitꝰ q̄z liquoꝛ impmiꝛtꝰ·⁊ iō hō q̄ in
ter cetera aīalia ē ꝑfectiſſimꝰ·int̄ cetera ē cōpoſitiſſimꝰ
18 ſicut planꝰ vidēbit infert̄·Ad illꝺ qꝺ obꝛ ꝛe coꝛpibz
ornantibz celū·ꝺōm q nō ē ſil'ē·qꝛ illa nec pꝛopꝛijs mo/
tibz mouent nec ſpālibz pficiūt·qbus debeat multiplici/
tas opationū vl' ꝺiuerſitas ptiū cōponētiū ⁊ oꝛganoꝝ 19
ſicut potentia in aīab·Ad illud qꝺ obꝛ q ſit elemēto
rū violentatio·ꝺōz q nō ē intelligendū q ꝺñs in ꝓmoꝛ
ꝺio cū coꝛpa aīalīū cōpoſuit·elementa ex ꝺiuerſis ſpe/
ris ꝺcurrēt fecerit hꝰ ei ñ opoꝛtebat·qꝛ tā aq̄ q̄z terra nō
ſunt elemēta pura·ſz aliꝭ pmixta ſm eaꝛ pꝛē ſm quā fa/
cta ſunt ex eis aīalia·tū etiā qꝛ ſi eēnt pura ⁊ ſimplicia·
in vno elemento ſunt cetera in potēcia·⁊ ex vno pūt fie
ri oīa ſi aſſit ꝟtus alterans ⁊ actiua ſine aliq̄ mutatiōe
localī·ac ꝑ hꝰ ſine aliq̄ violētatiōe·Et ꝑ hꝰ ꝓz rñſio ad vl 20
timū·qꝛ ſil'r qñ fit miꝛtio elemētoꝝ·nā non facit ignē q
ſurſum ē deſcendere vl' aerē·ſz cū ignē vel aeꝛez·q̄ vl' ē in
teꝛꝛa·vel generat ꝑ actionē alicuꝰ agentis·facit venīr
ad ꝺſtōem aīalis·⁊ hꝰ q̄dem ſit ꝑ nakam·nō ꝑ violētiaz
qꝛ em̄ naka ſm q ꝺicit phꝰ·ſp deſiderat qꝺ melꝰ ē·ma/
teria q̄ ē ſub forma elementari appetit eſſe ſub forma mi
xti·z q̄ ē ſub forma miꝛti appetit ee ſub forma cōplexiōis
iō cū ex ꝺiuerſ elementis fit miꝛtio in vnū·appetit ꝰ na
ture cōpleꝛ·⁊ violentia nō infert̄·

Queſtio III c

Utrū coꝛpa aīalīū magis ꝺſtent ex elemēꝫ paſſiuis q̄z
actiuis·an econuerſo·Et q magꝫ ex elemētis paſſiuis
illud vī ꝑ ſcripturā q̄ ꝺicit ea facta ex teꝛꝛa ⁊ aq̄·hꝰ aūt
nō ē ꝺictū q qꝺlibz illoꝝ elementoꝝ ſit alioꝝ aīalīū ſen
ſibilīū tota maꝛia·g̃ ꝺicū ē ꝑ ꝓdominātiā·Itē ſic vult
phꝰ ex eiſdē ꝺſtant aīalia ex qbꝰ nutrit̄ ſz aīalia maꝛie
nutrit̄ ex aq̄ ⁊ teꝛꝛa ꝑ cibū ⁊ potū·g̃ ⁊c·Itē ex eis ma
xime ꝺſtituunt coꝛpa in qbꝰ magꝫ reꝑeſcit·q ꝺes ar
rendit ꝑ penes appetitū·⁊ appetit ꝰ intentio penes q̄ntī/
tatē ꝓdominat̄·ſi ergo alia elemēta maxie reꝑeſcunt in
aq̄ vel in teꝛꝛa·vī q ex eis maxime ſint ꝺſtituta·Itē in
cōpoſitione coꝛpis aīalis mēbra officialia fiunt ex cōſi/
mulibz·⁊ ꝺſilia ex humoꝛibz·ſz in humoꝛibz maꝛie ꝺña/
tur natura aq̄a·⁊ in mēbris ſolidis maxime ꝺñat teꝛꝛa
g̃ ſi elemēta nō veniūt ad cōſtitutionē coꝛpis aīal'ntiſi ꝑ
humoꝛes ⁊ mēbra·vī q oīa aīalia ex his duobz elemēt̄
ſint ꝺſtituta·Ad oꝑpoſitū arguit̄ ſic·ſicut phꝰ vult vi
ta maxime ē ꝑ calidū ⁊ humidū·g̃ ſi oīa aīalia viuūt·in
eis abundat ⁊ ꝓdominat̄ calidū ⁊ humidū·g̃ illud elem̄
tū cui hec ꝓncipaliꝰ inſunt·hꝰ aūt elementū ē actiuū·ſcz
aer·g̃ ⁊c·Itē ſicut vult Aug⁹·ſup geñ·ad lit·li·iij·⁊ de
aīa ⁊ ſpū·lux ē id q̄ mediāte coꝛpus vnit̄ aīe·⁊ aīa regit
coꝛpꝰ·g̃ ſi lux p̄cipue repit̄ in igne·vī q in coꝛpe cuiuſli
ber aīalis natura ignis ꝺebeat ꝓdñari·Item aīa ſenſiti
ua ſicut ē ꝓncipiū ſenſus·ita ē ꝓncipium motꝰ·g̃ aīalīū
coꝛpa nō tm̄ ad ſenſum·ſz ad motū ꝺebent ee habilia·ſz
aīalia grauia ſunt minime ad motū habilia·⁊ hec ſunt
elementa paſſiua·g̃ vī q aīaliū coꝛpoꝛa magis cōſtent
ex actiuis q̄z paſſiuis·Item nobili ꝑfectioi ꝺebet re/
ſpondere nobile ꝑfectibile·ſed anima ſenſibil' ē ꝑfectio
valde nobilis·g̃ coꝛpus illius maxime ex his ꝺz elemē
tis conſtitui q̄ ſunt nobilioꝝ inter coꝛpa ſimplicia·hec
aūt ſunt elementa actiua nō paſſiua·g̃ ⁊c·Si tu ꝺicas
ad hꝰ q animaliū coꝛpa plus conſtituunt̄ ex elementis
actiuis q̄z paſſiuis ſm q̄ntitatem ꝟtutis nō molis·obꝛ
cōtra hꝰ qꝛ motus ſeq̄tur naturā ꝓdñantis ſm q̄ntitatē
ſed aues mouentur ſurſum·g̃ vī q in eis ſm q̄ntitatez
ꝓdñentur elementa q̄ ſunt nata ferri ſurſuz·hec aūt ſūt
actiua nō paſſiua·vt ignis ⁊ aer·g̃ ⁊c·Item volatilia
ſunt ad ornatū aeris·ſz ornatus ꝓprie ⁊ debite collo/
catur in eo qꝺ ornatur·nullum aūt coꝛpus ꝓprie ⁊ de
bite oꝛdinatur in aere niſi in quo ꝺñantur elemēta acti/

us. ergo si animū corpa ibi ordinātur vt ipz ornantia. vī
q; i e s pdominā actiā elemēta. q; si nō pfe ibi locātur
21 q; ib nō recḥescūt sz magʒ i terra. vī q; portʒ debeāt dici
volatilia ad ornatū frē q̄ aerʒ. cui scḥptura ꝺdicit. Rō
di. m. q; fm q; dupler ē q̄ritas. vicz molis t ꝓtuʒ. fm
ḃ ꝑt duplic ē attēdi eloz pdominātia vicz q̄tū ad mo
lem t q̄tū ad ꝓtuē. Si cī loq̄mur de pdominātia q̄tū
ad molē. sic in corpib aialiū pdominā ela passiua. et
hō ex eis maxime dicūtur ee fcā. Si āt loq̄mur q̄tū ad
q̄ritatē ꝓtuʒ. cū corpa ꝺplexionatū sit natū regi ab aia
mediātib elis actis. sic pdominātur i eis ela actia. Rō
22 āt ḃ. s. q; ela actia t passiua fm hāc duplicē q̄ritatem
ꝓtuʒ. s. t molis vicissim pdnant sunt ex pte finis. fi
nis ei imponit necessitatē bis q̄ sūt ad finē. finis āt cor
poris ꝺplexionati aīa ē inq̄tū dat ei vitā t sensū t mo
tū. ad vitā aūt corpa illō nō eet habile si pdominarent
ibi elemēta passiua q̄tū ad q̄ritatē et ꝓtutē. ꝑt sui q̄ssi
ciē t soliditatē. sicut sūt corpa minēralia. Silr nō esset
habile si pdominarētur ei elemēta actia q̄tū ad ꝓtutez
t molē. q; statim cōsumerētur elemēta passiua. nec esset
qō posset vegetari aba aīa. t ita oportuit q; ex qdā mutua
pdominātia cōsurgeret qdā mutua ꝓportio t cōcordia
er q̄ corpa illō eet aptū ad vitā suscipiēdā. t aīam que ē
q̄si qdā armōia ad sensū. Silr idoneū nō eet nisi pdīa
rec naka elemēti passiui q̄tū ad molē. q; tacta est ꝑmus
inf oēs sensʒ aialiū q̄ sensu pdominat terra. t ita si nō
pdominaref terra i corpe. nō eet idoneū ad tactū. ergo
nec ad aliquē sensū. Silr oportet q; ad ḃ q; sit idoneū ad
sensū pdominef in eo ignis q̄tū ad ꝓtutē siue calorem.
Calor em̄ t spūs sūt instra ꝓtuʒ sensitive. t ḃ est qō ꝺt
Aug. sup Gen. ad lit. li. iij. tactus q̄ est q̄ntʒ in sensib
terreno eloz magis cōgruit. pinde p totū corpus aiantʒ
qō marie er terra est tacta sentiūt. t pʒ aīa cui sentiēdi
vis ē (cū corpea nō sit) p subtilʒ corpa agitat vigorem
sentiēdi. inchoat nāq; morū in oīb sēsib p subtilitatez
ignis. Et ita er ḃ pz q; ad ḃ q; corpa sit idoneū ad sēsū
necesse est actiuoz elemētoz t passiuoz esse mutuū pre
dominū. Silr ad ḃ q; sit idoneū ad motū. nece ē q; ela
actiua ꝓtualiʒ pdominētur. mediātib q̄bz aīe vis mo
tiua ad mēbra ꝓtingat. nece est etiā q; dñent passiua fz
q̄ntitatē molis. ex quib cōstituant membra solida ad
mouēdū idonea. Et ḃ est qō ꝺt Aug⁹. iij. sup Gen. ad
lit. ignis oīa penetrat. vt morū in eis faciat. Et post
Jō aūt caloris ꝓuatōe cū corpa nimis frigescit obtūdit
sensʒ. q; morus pigrescit q̄ ex calore inest corpi. sic igit
ꝓter motū necesse ē ee mutuā actiuoz t passiuoz eloz
in corpe animalis pdominātiā. vt mēbra sint mobilia.
ita q; vigorē habeāt t agilitatē ex aere t igne. soliditatē
ꝝo habeāt ex dñio aq̄ t terre fm q̄ritatē. Aq̄ igit t ter
ra in oīb elāribꝫ fm q̄ritatē molis pdominātur. Si
cut enī alicꝫ artifex miscēdo terrā cū aq̄ facit lutū. t ex
illo cōponit statuā. sic dū licꝫ aqueus terre miscet fit
humor. t dū ille coagulat p naturā fit corpa organicuʒ
Dupliciter aūt pōt intelligi hec ꝝmixtio. aut ita q; aq̄
pexistēti fluxibili immisceat terra. aut ecōtra. vt terra
prīū sit q̄si arida. t ad suarū ptiū cōtinuatōnē cōmisce
atur aq̄. Et bis duob mōis ꝓducta sūt animaliū cor
23 pora. t hō quedā dicūtur esse ex aqꝫ. qdā ex terra facta
Hoc aūt nō est dcm̄. q; illa q̄ fcā sūt ex aqꝫ plus habe
ant de aq̄ q̄tū ad sbam q̄ de terra. cū oīe corpa animā
tis ad sui ꝺstōem plus recipiat de terra q̄tū ad sbaz. tū
ꝓpter ḃ q; ipa est q̄ ꝑbet alīs soliditatē t stabilitatē. tuz
etiā q; vīa habet parū de sqe. t multū de materia. sed q;
dcm̄ ē aliq̄ ex aqua ee fcā. ḃ est q; magʒ in eis q̄ in alīs
dñatur natura aq̄a. ḃ aūt dico nō q̄tū ad pdominium
actiue qualitatis vel passiue. sz q̄tū ad aliquā cōformi
tatē nature p quā illa q̄ ex aq̄ ꝓducta sūt in aqꝫ magis
delectāri esse. Et q̄m humor aqueus ē in duplici dnia
vicz in rōe humorʒ fluctuāntʒ. t in rōe vaporʒ exalantis
hō aqua est ꝓncipiū duplicʒ generis aialiū. s. natalīū t 24
volatilīū. Natalīū fm rōem humoris. t hō illa remāse
rūt in aqꝫ. Volatilīū rōne vaporis. t hō cū ille vapor
sit cōmixtus aeri t ferak sursū. volatilia i aere sublevāt
t cousq; pūt ascēdere q̄usq; inveniāt aerē humidis ex
halatōnib pinguescētē. Et ḃ est qō dicit Aug. iij. super
Gen. ad lram. Iste inferior aer q̄ excipit exalatōes hu
midas maris t terre t ad aues sustinēdas q̄dāmō cras
sak. nō nisi ex aqꝫ accipit aialia. Qō ei ex humidū ē. ḃ
portat alitū corpa q̄ ita vtunt pennis volātes quēad
modū pisces quibusdā suis alis natātes. pinde scient
spūs dei ex aquis dicit esse ꝓducta volatilia. Aquarū
enī natura biptitū locū sortita est. inferiorē sz in vnda
labili. supiorē vo in aura flabili. illū ꝺputatū natanti
bus. istū volātib. sic ḃ elemēto cōgruos etiā duos sen
sus animalib datos videmus. olfactū explorādis va
poribꝫ. gustū explorādis liquoribꝫ. Ex ꝓdictis igitur
pz rīsio ad q̄es. ꝓpositā. pz etiā rīsio ad obiecta q; in
corpib animaliū pdominātur elemēta passiua q̄tum
ad q̄ritatē molis. sicut oñdūt rōnes ad prem ꝑmā idu
cte. pdominātur nihilomin⁹ t actiua q̄tū ad q̄ritatez
ꝓtutis. sicut oñdūt rōes q̄tuor in ꝺrīū adducte. Ad 25
illud vo q̄ obꝝ ꝺnto q; in volatilib pdominef aer fm
q̄ritatē. q; aer mouef sursū. ꝺm q; cū ꝺz q; mot⁹ sequi
tur naturā pdominātis. ḃ verū est de motu naturali q̄
debef corpi rōne sui ponderis. nō tamē est vez de motu
aialis q̄ est de virtute ipius aie. corpa aūt aviū nature
sue relicta. nunq̄ ascenderēt in aera sz descēdūt ad terraz
Qx aūt ascēdant ḃ est q; vim anime suffragātib sibi pē
nis t spiritib interioribꝫ t vaporib in aere elevatis.

Ad illō q̄ obꝝ q; aves ornāt aera. ꝺm. q; nō dicūt 26
ornare aera. q; ibi magʒ descāt q̄ī terra. ḃ em̄ est falsuz
in terra enī descūt. t ab ea recipiūt alimentū. sz rō but⁹
est q; avium actus est motus maxime in volatu. t q; il
lum exercent in aera. ideo dicunt aerea decorare et orna
re. Potissimum em̄ actum suum ibi exercent.

Qonsequenter q̄ritur quo ordine animalia sunt p
ducta. Et circa hoc querunt tria. Primo querit
de ordine ꝓductionis ex parte finis. Scḋo ex pte tpis
Tercio vero ex parte ꝓductionis t quietis.

Questio I d

Utrum oīa sensibilia facta sint propter hominem e
Et q; sic videt ꝑmo q̄ scḥptura Gen. s. dñamini piscib
maris et volatilib celi. ꝛc. Et post Gen. ix. omnes pi
sces maris manui nre traditi sunt. t omne qō movef
t vivit. ḡ oīa ad utilitatē hoīs facta sunt. Itē apls
j. Cor. iij. Oīa nostra sunt. hoc dicit viris iustis. ḡ
propter viros iustos oīa quecunq; facta sunt. sunt
ꝓducta. ḡ t animalia sensibilia. Itē phs. hō est finis
quodāmodo oīm eoz que sunt. ergo et sensibilium.
Itē oīa bona optant nō quodcunq; sed summum. si
cut vult Dyo. et phs. sed inter creaturas inferiores so
lus homo natus est immediate ad deum ptingere. er
go alie creature ordinātur in finē mediante homine. sz
quod in finē ordinak alio mediāte est ꝓpter illud. ḡ om
nia sensibilia fcā sunt ꝓpter hominē. Sz cōtra Tā
te dignitatis est esse rerum finē sicut eē pncipiuz. sz sen
sibiliuz aialium sol⁹ deus fuit pncipiuz ita q; non hō. ḡ
corundē finis est non hō sed deus. Item quedam sunt

aialia q̄ nō valent hoī nisi ad esum · quedā non valent nisi ad vestimentū · sed si hō steriſſet his nō indiguiſſet ergo hmōi aialia · aut facta essent frustra · aut nō sunt facta ꝓpter hoīem · Si tu dicas q̄ de⁹ ea fecit q̄ ꝓuidit hoīem esse lapsurū · tūc videt q̄ in volūtate hois t potestate ꝺsisteret vtz illa aialia frustra essent qō falsum est. Jrē si aialia facta sūt ꝓpter hoīem · g̃ nulla debēt esse facta ℑ hoīem · sed multe bestie hoī sūt nociue · g̃ nō debuerūt fieri in p̄maria rerū ꝺditiōe · aut certe frustra facte sūt · Si tu dicas q̄ bestie nō p̄nt nocere si hō non peccasset · tūc videt q̄ post octm̄ hois fuit noua potentia eis tradita. Jrē si aialia facta sūt ꝓp̄ habitatiōez hois decorādā · cū in statu innocentie nō deberet habitatio sedari · videt q̄ nō debuerūt corruptibilia aialia fieri q̄ suis corruptiōibꝫ t eralationibꝫ inficerēt aerē · Si tu dicas q̄ non corrūpent · hoc est ℑ Aug · sup Geñ ad lit · li · iij · q̄ dicit tūc facta esse aialia viuētia de rapina · Ait enī sic · q̄dā refectionē corꝑis sui er aliorū q̄rūt corꝑa · vbi loq̄tur de bestijs. Jrē q̄d̄ sit de hoc si ue moriant̄ siue nō moriant̄ · videt q̄ aialia q̄ alia deuorāt hois habitationē deꝺ honestent · cū ea destruāt q̄ ad
27 ipsi⁹ facīūt decorē t ornatū. ℟ō · ad p̄dictoꝝ intelligentiā ē notandū q̄ finis ad quā res ordinant̄ duplex est · Quidā enī est finis p̄ncipalis t vltim⁹ · q̄dā est finis sub fine · Si p̄mo mō loq̄mur ꝺ fine · sicut oīm creaturarū tā rōnaliū q̄ irrōnaliū finis est de⁹ · q: oīa ꝓp̄ semetipm̄ creauit altissim⁹ · oīa enī fecit ad laudem sue bonitatis · Si aūt loq̄mur de fine nō p̄ncipali q̄ est finis q̄dāmō · t finis sub fine · sic oīa sensibilia alia facta sūt ꝓpter hoīez · Et h̄ insinuat ꝓbs cū dicit · sum⁹ finis nos q̄dāmō oīm coꝝ q̄ sunt · Jnsinuat etiaz scīptura multo excellenti⁹ cū dicit · faciam⁹ hoīem ad ymā · t simino · t p̄sit pis · maris t̄c · q: enī hō rōis capaꝝ ē · tō hz libertatē arbitrij · t nat⁹ est piscibꝫ dñari · q: ℞o p̄ filiū dīne nat⁹ est in deū tendere īmediate · tō oīs creature rōnales ad ipm̄ ordinant̄ · vt mediāte ipo in finem vltimū p̄ducant̄ · Et sic cōcedende sūt rōnes oīdentes aia
28 lia ꝓpter hoīem facta esse. Ad dissolutionē aūt rōnū q̄ inducunt in ℑtū notandū est q̄ aliq̄ ordinant̄ aialia ad hoīez ſm statū innocētie · aliter ſm statū nature lapse · Scōm statū innocētie ordinant̄ ad hoīem ſm rōnem q̄druplicē · Prima rō ē ad manifestandū et⁹ imperiū qō manifestarent dū ei p oīa obedirent · Scōa ad decorādā hois habitaculū · ppulcrū enī erat habitaculū hois aialiū multiplicatiōe non solū arboꝝ decorari Tertia ad excitandū hois sensuz · vt in ipsoꝝ aialium naturis diuersis · videret hō multiformitatē sapie cōditoris · Quarta ad moderādū et⁹ affectū · vt dū hō videret aialia ſm rectitudinē sue nature currere · t amare illud ad qō naturaliter facta sunt · ex h̄ excitaret ad amandū deū · Et ꝓpter has rōes nō solū mō fecit ōs iumenta · sed etiā bestias t pecora · oīa enī faciūt ad bominis vtilitatē ſm rōes predictas · Scōm statū nature lapse ordinant̄ ista aialia ad vtilitatez hois · sed aliq̄ bestie t aliter iumēta · Jumēta enī t pecora ordiant̄ ad releuandū hois indigentiaz q̄ntū ad cibū · t q̄ntū ad vestimentū · t q̄ntū ad obsequiū · sicut sunt eq̄ t asini · t q̄ntū ad solaciū · sicut q̄daz aues t caruli t silia · t sic facta sūt ꝓpt̄ hoīem rōne q̄druplici · Silr aialia siue bestie nocie ordinant̄ ad hoīem ſm q̄druplicē rōem t vtilitatez quā ponit Aug · sup Geñ · ad lit · li · iij · dicit enī q̄ aut penaliter ledūt · aut salubriter exercēt · aut vtilit̄ ꝓbant · aut ignoranter docēt · Et sic patet q̄ tā bestie q̄ reptilia t iumenta facta sūt ꝓpter hoīem · siue in statu innocētie · siue in statu nature lapse · Sciēdū est etiaz q̄ hoc illud qō obijcitur in cōtrariū · Ad illud enim 29
qō obijcitur q̄ esse finē est magne dignitatis · dicendū q̄ verū est de fine p̄ncipali q̄ est finis carens fine · nō aut tē verū de fine q̄ē finis q̄dāmō · Ad ii lō qō obijcit 30
de aialibus nō valentibꝫ ad esum t vestitum · Rñderi pōt q̄ illa fecit deus q: ꝓuidit hoīem lapsurū · esto tñ q̄ nō laberet · non tñ eūt frustra · haberēt enim ōter releuationē in digentie q̄ druplicem vnlitatē · sicut determinatū est supra. Ad illud qō obijcit de bestijs que sunt ꝺtra hoīem · dicendū q̄ hoīe stāte nulla animalia ipsum offenderēt · sed oīa sibi mānsuera essent · sicut aliq̄ diuino impio fere crudelissime sancti dei mānsuete facte sunt · vt leones danieli · q̄ autē noceant vel offendūt hoc est ꝓpter peccatū hois · non ꝓpter nouā potentiā eis datā · sed ꝓpter dignitatis p̄sidentiā ab hoīe amissam · vñ sicut oculus san⁹ a sole non ledit · sed cū efficitur infirm⁹ statim offenditur · nō ꝓpter mutationem factā in sole · sed in oculo · sic t in ꝓpositio intelligi pōt. Ad illud qō obijcitur q̄ hoīe stante non de 32
buerūt fieri aialia mortalia · dicendū q̄ sicut aialia sua vita habitationē hois decorāt t ornāt · sic etiā mortes sua et successiōe faciūt ad vniuersi decorationē · t sicut aialia seinuicem iunctia sunt rō sapientie excogitāde · sic etiā animalia sese offendētia · t de carnibꝫ aliorū animaliū nutrimentū sumentia · q: illa corruptio aerē hominis nō inficeret · q̄ et⁹ odoratū offenderet · sed port⁹ quadā successiōe t ordiné dū aialia sibi succederēt · vniuersum decorarēt tāq̄ pulcerrimā carmen in q̄ syllaba succedit syllabe · Similiter dū bestia aliud animal comedendo occideret in hois habitatione diseordiā non faceret · sed port⁹ occasionē eruditionis hoī ꝓberet · Et h̄ est qō dicit Aug · iij · sup Geñ · ad lit · nimirū alie bestie cibi sūt aliorū · nec recte possum⁹ dicere q̄ nō essent alie quibꝫ alie vescerent̄ · habēt enim oīa q̄ntū sūt mensuras · numeros · t ordines suos · q̄ cūcta merito ꝓsiderata laudant̄ · nec sine occulta (ꝓ suo genere) moderatione pulcritudinis tpalis er alio in aliud trāsmutantur · t certe omnibꝫ talibꝫ inferioris creature motibꝫ p̄bentur hoī salubres āmonitiōes · deinde plan⁹ exemplificat · t er his patet rñsio ad obiecta.

Questio II e

De ordine ꝓductiōis sensibiliū quantū est er ꝑte tēporis · Et dicit scīptura q̄ volatilia t natatilia facta sūt i vno die scz · v · gressibilia vo cū hoīe facta sunt die altero scz · vj · Cōtra istū ordinē obz sic p̄mo ex ꝑte ipsoꝝ aialiū sensibiliū in se · Scōo vo in cōparatiōe ad hoīez · Cōtra p̄mū obz sic · Uno die fuerūt oīa elemēta distincta · nō solū aer t ignis · sed etiā aq̄ t terra · igit̄ pari rōe a sūmo opifice debēt fuisse ornata · igit̄ in vno die debuit fieri ornat⁹ aeris t aq̄ t terre. Jrē distinctio dieꝝ fit penes diuersitatē operationū · g̃ si tria sūt elemēta q̄ ornant̄ er aialibus · t tria sūt genera aialiū · scz volatilia t natatilia t gressibilia · videt q̄ ꝓduci debuerunt saltē in tribꝫ diebus · Item terra prior omnibꝫ ꝓducta est · g̃ prioribꝫ dz esse ornata · g̃ illa q̄ terram ornāt p⁹ ꝓduci debuerūt q̄ illa q̄ ornāt aquaz vel aerē · Jtem cū ꝓducunt aialia ornantia elemēta · aut ꝓducūtur ſm ordinē dignitatis vt incipiat a sup̄mo · aut ſm ordinē ascensiōis · vt incipiat ab infimo · Si p̄mo mō · ergo deberet p⁹ fieri ornat⁹ ignis q̄ aeris · Si scōo mō · g̃ p⁹ deberet fieri ornat⁹ terre q̄ aque · q̄rū vtrūq̄ repugnat sacre scīpture · t ordinationi ꝓductiōis p⁹ determinate q̄ntū ad ꝓductionē ipsoꝝ animaliū ·

Jtē obr̄ ꝫ ordinē pductōnis aialiū i cōparatione ad hoiem. Nō enī plus cōuenit cū ang̃el' q̄ cū bestijs. g̃ magis debuit pduci eodē die cū angel' q̄ eodē die cum bestijs. g̃ pductō hois ⁊ bestiarū nō recte facta ē i eodem die. Jtē plus cōuenit irrationale cū irrōali q̄ cū hoīe siue rōnali. g̃ magis cōpetēs fuit i eodē die pducere oīa aialia irrōnabilia. q̄ sil' pducere hoiem ⁊ bruta.

Jtē principalius op⁹ debet p̄mo fieri. ꝫ hō p̄cipalius opus fuit dici sexti. g̃ debuit ante fieri q̄ fierēt sensibilia siue bruta. qđ est cōtra ordinē sacre scripture. Jtē posteri⁹ magis indiget hoīe q̄ ecōuerso. ꝫ bruta aialia magis indigebāt hoīe. q̄ hō indigeret eis ꝑm illū statū g̃ an̄ debebat hō pduci q̄ illa in ec pdirent. Rō. dōm
33 q⁹ i pductōe sensibiliū duplex attēdit ordo. vn⁹ scz ꝑm distinctionē dieꝝ a die. alius scz ꝑm ordinē eox̄ ad eodē die pducta sūt. Primus aūt ordo attēdit ꝑm exigentiaz finis et materie. ⁊ q⁹ volatilia et aq̄ pducta sunt. put aqua cōiter accipit ad humorē et vaporē. ⁊ sūt ad ornatū nature ꝓspicue. ideo sacra scriptura dicit ea ee facta vna die. Q⁹ vero gressibilia nō solum rōnalia ꝫ irrōnalia ad ornamētū terre spectāt. ⁊ er cadē materia sūt producta scz terra. ideo nō eodē die ꝫ alio a p̄dictis fcā sūt ita q⁹ sicut vno die ornata ē natura celestis scz quarto. sic vno die ornet natura elemētaris ꝓspicua scz ąnto. et alia terra scz sexto. ⁊ sicut natura celestis p̄cedit elemētarē ꝓspicuā. et ꝓspicua opacā. sic naturarū hax ornamenta sūt ordine rpti correspōdēte pducta. Secūs aūt ordo q̄ est inter ea q̄ producta sūt eodē die attēdit ꝑm p̄cellētiam ꝑfectōis nature. ꝑus enī pducit qđ imꝑfectū est. et deinde qđ ꝑfectū. q⁹ nō ē ordo vt a magis ꝛplero ꝓueniatur ad min⁹ cōpletū. ⁊ iō scꝛtura ꝑus dicit esse pducta natatilia die ąnto. q̄ sūt min⁹ ꝑfecta q̄ volatilia. ⁊ sil' in sexto die ꝑus ōr ee pducta irrōnabilia q̄ hoiem. q̄ ꝟ
34 uis multipler posset assignari rō q̄re hō p⁹ creaturas ē pduct⁹. Occurrit aūt tripler rō ad vñs q̄re p⁹ oīa productus ē hō. scz ꝓpt̄ ptiū corꝑis multitudinē. ꝓpt̄ aie ⁊ corꝑis distātiā. ⁊ p⁹opt̄ totu⁹ cōpositi ꝑfectōnē. Prop ter ptiū corꝑis multitudinē debuit hō vltimo pduci. cū enī corꝑ⁹ ei⁹ sit cōpletissimū inf̄ cetera corꝑa. ⁊ q̄nto aliq̄d pleni⁹ tāto posteri⁹. p⁹ oīa pducēdus erat. Prop̄t aiē ⁊ corꝑis distātiā debuit fieri post cetera. q⁹ enī distat aīa a corꝑe. ⁊ nō solū sicut forma a materia. ꝫ etiā sicut spūale a corꝑi. ⁊ sicut ꝑpetuū a corruptibili. iō magna distātia rpis debuit intervenire inf̄ pductionez hois q̄tū ad materiale p̄ncipiū ⁊ cōiūctionē suaz ptiū. vt ꝑ distantiā rpis intellig̃ eret distātia p̄nciꝑioz ꝛstituēti um. Et p⁹opter totu⁹ cōpositi ꝑfectionē p⁹ cetera debuit hō pduci. q⁹ enī de sua dignitate ⁊ ꝛplemēto finis ē oīm corꝑoraliū. iō p⁹ oīa erat pducēd⁹. vt sua pductōe finiret ⁊ cōpleret oīa p̄cedētia. tāq̄ finis cōplet qđ ad
35 ip̄m ordinari habet. ⁊ sic paret q⁹ diuina sapīa i pducti one sensibiliū suauit ordiem ꝛuenientissimū. Ad illud ergo qđ ōmo obiect q⁹ elemēta simul sūt distincta. dōm q⁹ nō ē sil'e. q⁹ distinctō nō est i vno elemēto nisi respectu alteri⁹. iō nō p̄t vnū elemētū distingui ab alio ąn alterꝝ distinguat ab eo. nō sic aūt est i ornatu. ornat⁹ enī vni⁹ elemēti nō necessario respicit alterꝝ. Ad il
36 lud qđ obr̄ q⁹ tria sūt elemēta q̄ ornātur. g̃. ꝛc. dōm q⁹ ⁊ si tria sint. ornat⁹ ꝛ̄ duoꝝ scz aeris ⁊ aq̄ nō respicit illa vt duo sūt. scz vt i vno coīcāt. scz i natura aquea sicut s̄ determinatū ē. ⁊ iō duoꝝ ornat⁹ ad eādez diē spectat. ⁊ pductio aialiū q̄ illa duo elemēta ornāt i vno die est sacra. Ad illd qđ obr̄ q⁹ terra p̄ozē pducta. dōm q⁹ fal
37 sū est. nā in p̄n⁹ geñ. terra nō accipit ꝑ elemētoz ꝑ ma teria. Ad illd qđ obr̄ de igne q⁹ q⁹ est p̄cipu⁹ inf̄ ele. deberet ꝑ⁹ ornari. dōm est q⁹ ꝓpter q̄litatē actiuā non pōt i eo viuere aialia. ⁊ propt̄ nimiā distātiā a nob nō ceñt vsui hois apta. ⁊ ideo nō determinatur et⁹ ornatus nec ꝑ⁹ nec antea. Terre vō ornat⁹ ordinātur postrēo ꝓ eo q⁹ ipa est infima ⁊ obscura. ⁊ iō maiorī idigere orna/ mēto. ⁊ ꝓpter hoc ornat plātis ⁊ aialib⁹ ⁊ mineralibus ⁊ ei⁹ ornatu cōsistit tot⁹ ornat⁹ cōplemētū q̄tū ad ho minē q̄ est p̄cipu⁹ inf̄ oīa alia aialia. Ad illd xo qđ obr̄ q⁹ hō debuit pduci cū angel' cū qbo magꝝ cōicat. ddz q⁹ et si magꝝ coīcat q̄tū est a pte aie. nō tn̄ q̄tū est a pte corꝑis. Silr ad seḡns dōm est q⁹ q̄uis gressibilia ⁊ volatilia magꝝ coīcent i formali ꝓfectōe. nō tn̄ tm̄ coīcant q̄tū ad elemētū er q̄ ꝓncipaliꝝ ꝛstituūtur ⁊ qđ ornāt qđ dē est elemētū terre. Ad illd qđ obiicit q⁹ ꝓncipali⁹ op⁹ dz esse ꝑus. dōm q⁹ falsū ē. q⁹ i eis q̄ pducūtur p̄⁹ est min⁹ ꝑfectū q̄ magis ꝓfectū ꝑm ordiem gñatōis. q̄/ uis magis ꝑfectū sit ꝑus ꝑm ordiem dignitatis. Ad illd qđ obr̄ q⁹ posterius indiget ꝑoꝛi. dōm q⁹ verū ē qñ aliq̄ ordinātur ita q⁹ inter ea cadit ordo ecñtialis. quā do vō est ordo solū⁹ cōgruētie sic in ꝓposito. nō est ne cesse q⁹ habeat veritatem.

Questio III f

De ordine pductionis aialiū ad ḡerez. Et q̄ritur vtrū de⁹ ꝑuisq̄ aialia pdurit ab oñi ope q̄euerit. Et q⁹ sic vr ꝑ scꝛturā Gen̄. ij. recḡuit de⁹ die vij. ab oñi ope qđ pa trarat. sed aialia pducta sūt. v. ⁊ vj. g̃. p⁹ coz. pductō nē sequtur q̄eratio. Jtē oīs operatio q̄uenit ad cōple/ pletionē hz q̄rē subsequtē. ꝫ pductō creaturarū cōple tur i pductōe aialiū. ⁊ maxime hois. g̃ vr q⁹ postq̄ de⁹ die vj. alia pdurit. q⁹ recepso reḡuit. Jtē distinctō diez est ad nr̄am ꝛstructōnē. ꝫ. vj. dies ꝓmisit de⁹ ho/ mines operari. septio ꝑcepit q̄escere ⁊ cessare ab oñi ope si g̃ illd mādatū rōem habet er ꝓmaria rerū cōditōe. vr q⁹ aialiū pductōnē subsecuta fuerit q̄es. Jtē oīs cre/ atura pductio finē hz ⁊ terminū. g̃ sil' dies oīs in q̄ ali qđ pducit hz vesperam. ꝫ. vij. diei ꝑm scꝛturā nō assign tur ve ꝑe. g̃ p⁹. vij. die nulla sūt pducta. ⁊ i vj. die pro ducta sūt aialia. g̃. ꝛc. Cōtra Job. v. pr̄ me⁹ operatur vsq̄ mō. ⁊ ego opor. g̃ si vsq̄ mō operatus est. videt q⁹ vij die nō cessauit ab ope. Jtē vij. dies aut ē vnus dies ꝑ ter dies ꝑcedētes aut nō. Si nō. g̃ nō dz alīs ꝛnumerari. Si sic. ⁊ illū fecit de⁹. g̃ cōstat q⁹ nō reḡuit ab om ni ope postq̄. pdurit aialia. Si tu dicas q⁹ dies ille nō differt a ꝑcedētib⁹ nisi ꝑm numerū. ꝫ sic differt vij. ⁊ ꝛ ⁊ sic deinceps. g̃ si septim⁹ numerat. cadē rōne ⁊ octau⁹ deberet numerari. Jtē reḡes aut cōnotat aliquē effe ctū aut nullū. Si nullū cōnotat g̃ ab ee no reḡuit. igit an̄ reḡuit q̄ aliq̄d p̄duceret. g̃ penes redetatōnē non dz accipi aliqs dies. Si cōnotat aliquē effectū. ⁊ iste ef fectus nō fuit in diebꝫ ꝑcedētib⁹. g̃ aliq̄d nouū pdurit in die vij. nō ergo reḡuit ab oñi ope suo postq̄ pdu/ rit aialia die vj. Jtē de⁹ creat q̄tidie novas aias. ⁊ i fūdit corꝑib⁹ creare aūt est op⁹ soli dei ꝓꝑium. g̃ nō vr q⁹ ab opatōne deuerit ꝑ die vj. Jtē aialia quedā pducūtur ꝑ putrefactōnē. ꝫ cōstat q⁹ illa nō sunt pdu/ ducta in ser die⁹. sic dr Aug⁹. ix. sup gen̄. ad lit. ⁊ hu/ iusmōi hñt spēs ꝓꝑias ⁊ naturas. ergo vr q⁹ ꝑ vij. di em nō cessauerit a pductōne novaz spēz i gñe aialiuz.

Jtē qdā aialia generātur ꝑ cōmixtionē. sicut mu⁹ er eq̄ ⁊ asino. hec aūt i ser dicb⁹ nō fuerūt fcā. nec i cē in diuiduali nec i sua spē. g̃ ꝑ ser. nō cessauit a rerū pductōne nō solū q̄tū ad indiuidua. ꝫ etiā q̄ntum ad species ⁊ genera. Rō. ad p̄dictoꝝ intelligētiā est nota

43 dū q̄ omnis artifex pfectus · opus inchoat · vt ad pfe/ctionem perducat · ⁊ sicut intendit ita facit si p oīa suf/ficientia virtutis agentis sibi supperit · cū aūt ad pfecti onē ꝛdurerit · habet quod intendit · oīe aūt operans ꝓpter quid · obtēto eo ꝓpter qđ aīt quiescit · oīs igitur agens pfectus sic opatur · vt aliquādo quiescat · cū igi tur ōs sit agens pfectissimus in pducendo tm̄ vniuer sum · necesse est ḡ tm̄ aliqñ q̄escere · sed cum dupler sit agens · quoddā qđ mouetur et laborat in sus operatōe quoddā ṽo quod nec mutatur nec variatur · illō quod ꝑmo mō agit q̄escit p q̄tationē · q̄ quidē est ꝑuatō mo/tus et laboris · sicut est agens creatum · illud ṽo quod secūdo modo agit et quiescit q̄tatione · non que sit la/boris vel fatigatōis ꝑuatio · sed que est cessatio ab ope/re ꝓpter ipsius perfectionem · ⁊ sic dicit deus ab omni opere quieuisse cū vniuersū ꝑduxerit ad eē pfectum · et sic q̄euit cū ad pfectū esse ꝛdurit · Ꝓpter qđ noran/
44 dū q̄ dupler ē pfectio vniuersi · vna ⁊ ꝑcipua ſm eē per manēs · alia ē ſm tm̄pus esse ꝛcurrens · Ꝑma attendit in cōplera existentia ꝑncipioꝝ · ⁊ cōplete numero spec/ierū · que q̄dē spēs naturā generis ꝓticipant ſm rcam ⁊ ordinatā intētionē nature · Secūda ṽo pfectio cōsistit in ꝑducōne eoꝝ q̄ p tpa ꝛcurrūt · ⁊ sibīpsi cōsequēt succedūt · ex cuius successionis ordinatōe resultat q̄dā vnitatis pulchritudo ⁊ pfectō · Qm̄ igit ſm ꝑmā pfecti onē deus vniuersum in ſex diebꝫ ad eē ꝑduxit scz q̄tuz ad cōpletam existentiā ꝑncipioꝝ · ⁊ q̄tum ad cōpletuz numez spērū · ideo ōr requieuisse ab oīm opere qđ patra/
45 rat · Quia ṽo cōtinue opatur ad rez successionē p ꝓpa/gationem et individuoꝝ multiplicationē · tō dicit ope rari vsq̄ modo · ⁊ er his patet responsio ad questionē ꝓpositā · Cōcedēdū est enī q̄ ad ꝑductōnem animalium marime hominis secuta est q̄es in die vij · non q̄ facta sit laboris terminatio · sed q̄ facta est operis inchoati cō pletio · ⁊ cōcedēde sūt rōnes hoc ꝓbantes · Ad illud qđ obr in Ɔrū ꝛ tob · v · pr̄me opatur · ꝛ · tā pz rūsio · obīcit enī ꝛ illa opatōe q̄ spectat ad opationem vni/
46 uersi ſm esse ꝛcurrens · nō ſm eē ꝑmanens · Ad illō qđ obr · q̄ fecit diem septimā · dōm · q̄ dies septim⁹ nō fuit alius spēe a ꝓcedentibus diebus · imo quodāmodo tā erat in alijs ꝓductus · ⁊ ideo ad ꝑmum complemē tum vniuersi nihil addebat rōe sui · ⁊ ideo eius ꝑductō nō repugnabat quieti ſm q̄ dies dicit cessatōnē a pduc/tione eoꝝ que sūt ꝛ ꝑncipali vniuersi cōstitutōe · enu/meratur tamē cū ōdictis diebus magis q̄ dies vij · vl x · ꝓpter cessatōnē ab ope cōstitutā in vniuersū · ſm quaz nō attēdit numeratō dierū q̄ nō habēt terminū · ⁊ ideo vij · dies nō dicit habere vesperam · nec post illū enūe/

Distinctō · xvj · de ꝑductōe creature cōposite ex spūali et corpali scz de hoīe in cōpatōe ad ꝑn=cipium effectiuum ·

Hīs ex cursis que s̄ de hoīs creatōne · ꝛ · Termi natis duabꝫ ꝑmis ꝓtibꝫ in quibꝫ mgr̄ determina uit de conditione creature spūalis ⁊ corpalis diuisim · Hic sequit tertia ꝑs in q̄ determinat de ꝑductōne cre ature cōposite ex vtraq̄z scz de homine · Diuidit aūt ꝑs ista ī duas ꝓtes · In ꝑma nāq̄z ꝛminat de hoīe q̄tuz ad ipius ꝑductōnem · Scōo q̄tū ad ꝑmanētiā ⁊ dura/tionē j · di · xix · Solēt pl̄a queri ꝛ ꝑmi hoīs statu · Ꝑri/ma ꝑs habet duas · In ꝑma agit ꝛ ꝑductōne hoīs i cō paratōne ad ꝑncipiū effectiuū · In scōa ṽo ꝓte i cōpari one ad ꝑncipia cōstitutiua · j · dis · xvij · Hic de origine anime plura queri solent · Ꝑma ꝑs spectat ad pūtē

ratur dies nonus · sed fit regressus ad ꝑncipium · Ad illud qō obr · q̄ requieſcere ab ope aut cōnotat effectum aliquē aut nullū · dōm q̄ ſm Aug · requieſcere dicitur in deo causalit̄ · q̄ facit creaturā spūalem p cōpletā cō/templationem sibi inhērēdo quieſcere · vel quieſcēdo si bi inherere · Scōm aūt alios scōs ⁊ viam cōem quieſ/cere dicit effectū nō qui sit in die sabbati · sed q̄ ꝑcessit · vñ ꝛus dicit quieſcere ab ope · q̄ ꝑus fecit · ⁊ ꝛinde no ua nō facit · ⁊ ꝓpter hoc dicit cōpleſſe oīe opus suū in die vij · non q̄ tūc aliquid fecerit qō fuerit ad cōpletōz sed q̄ tūc quieſcendo cōsūmatū oñdit · Ad illud qō 48
obīcitur ꝛ creatōne animarū · dōm q̄ cū creantur nūc aīe rōnales nō creāt noua species · sed nouū individu/um · hoc aūt individuū nō est ꝛ cōstitutōe vniuersi pri/maria · ⁊ ideo p quietationem in sabbato nō excludeba tur aniarū creatō · Ad illō qō obr ꝛ ꝑductōne eoꝝ que sūt p putrefactōnē ⁊ ꝛmixtionē q̄ sūt noue species 49
Dōm q̄ tā illa q̄ generātur p putrefactionē q̄ illa que generāt̄ p diuersarū specierū cōmixtionē ꝑducta sūt ī suis ꝓncipijs ⁊ rōnibꝫ seminalibꝫ · q̄uis non sint ꝑduc/ta in simili ſm formā · ꝓncipia enī coꝝ sūt ꝛ cōstitutō ne ꝑmaria vniuersi · vtpote species complete ⁊ rōnes seminales · sed istarū specieꝝ actualis existentia ad pri mariā cōstitutionē vniuersi nō spectat · q̄ species ille quodāmodo sūt ꝛgenerātes · ⁊ quasi p quandā genera tionem ꝑduci habēt · sicut vermes ꝑducūtur ex huma no corpe p corruptōnē aliquā · que quidem facit corpꝰ humanū a ꝓpa forma ꝛgenerare · ⁊ ideo non oportuit hec ꝑduci in se · nec in suo simili ad ꝑmariā cōstitutōnē vniuersi · nec tū sūt superflua · q̄ vniuersū q̄tum ad bene esse aliq̄ mō ꝛcorāt Un̄ breuiter notādū q̄ coꝝ q̄ succes 50
sione ꝑducūtur · quedā fuerūt ī ꝑma rerū distinctiōe p ducta in simili · sed nō in rōne seminali · vt pote alterati onales que scz ꝑducūtur p creatōnem · ⁊ io nō bñt rati onē seminalē · in simili tm̄ ꝑducte sūt qm̄ ꝑducta fuit aīa ade · post cuius ꝑductōem nō ꝑduxit nova species · q̄/uis ꝑducātur noua individua · Quedā sūt que ꝑducte sūt ī ꝑmis diebꝫ q̄tū ad rōnem seminalem · sed nō in sili · sicut ea q̄ generātur p putrefactōnē · ⁊ p diuersarū spe/cierū cōmixtionē · Quedā sunt q̄ ꝑducta sunt ⁊ in rōne seminali et in simili · sicut plante ⁊ bruta animalia q̄ ꝑ/ducūtur p ꝓpagationē · Et ad hec tria rerū genera pos sunt reduci oīa q̄ fiūt · ⁊ ꝓpterea nō dicit deus ꝑduce re aliq̄ ꝛ nouo ſm qō ör Eccēs · j · q̄ nihil nouū sub sole sz ör ab oīm ope requieuisse · q̄ nihil ꝑducit qō ꝑus nō fu erit · vel in sil̄i spē · vl ī rōe seminali · q̄ tūc erant ꝛ ꝑmaria cōstitutōne vniuersi · ⁊ sic patet qualiter ad aīalū ꝑduc tionē in die sexto sequit̄ requies ab omni opere ·

di · Et diuidit̄ ī duas ptes · In ꝑma ꝑte mgr̄ ṽitatē nar rat · s · q̄lr ōs ꝑdurerit hoīem ad imaginē suā in q̄ silitu dinē bz ad ꝓncipiū suū efficiēs · In scōa ṽo ꝑte ṽitatem explanat · ibi · filⁱ ṽo ꝑpe imago ör · Ꝑma ꝑs bz tres ꝓticulas · In ꝑma cōtinuat mgr̄ dcā dicēdis · In scōa ṽo auctē sacre scripture inducit · in q̄ oñdit p quē moduz bō ꝑductus ad suū effectiuū ꝓncipiū cōpet̄ · ibi ī gen · le git̄ · faciam⁹ · In iij · ꝑte sbdit illⁱ auctr̄ expōz · ibi · Ima go aūt ⁊ silitudo ī ista loco · ꝛ · Silr scōa ꝑs ꝓncipalis bz tres ꝓtes · In ꝑma ei ponit explanatōz inducte auctis ſm alioꝝ opionē · In scōa ꝓte ſm opionē ꝓpriā · ibi · ve rūtamē hec distinctō · ꝛ · In tercia ṽo exr̄itate explā/nata cōcludit q̄ndā cōclusionē correlariā ibi · Quo cir ca hō ör ⁊ imago · ⁊ ad · ꝛ · Et sic sūma totⁱ ꝑtis hⁱ cōsi stit ibⁱ · s · oñdēdo q̄ hō fc̄us ē ad ör imaginē ⁊ silitudinē ·

a Faciamus hominē ⁊c. Queritur de ratōne quā reddit mg̃r cū dicit. In eo q̃ dicit faciam⁹ vna operatō trīū psonarū ostenditur. cū em̃ indiuisa sint opa trinitatis. ⁊ tres psone ita operate sint simul omnia alia sicut fecerūt hominē videl̃ q̃ quēadmodū in pductione homis dicitur faciam⁹. ita deberet dici in pductione alioꝝ. Jtē q̃rit̃ q̃re in pductōe hois vtitur legislator verbo p̃me psone. s. faciam⁹ in pductione alioꝝ verbo t̃cie psone scz dixit ⁊ fecit. Justa b aūt ē q̃ō q̃re distinguit inē pductionē hois ⁊ bestiaꝝ. cū eodem die pducte sint ad ornatum eiusdē elementi.

1 R⁹. dōm q̃ in pductione hois nō tm̃ erat manifestatio trinitatis in vestigio. sed etiā fm imaginē tōtribus psonis a pluraliter attribuit hois pductio. vt ondatur q̃ hoīe trinitas repsentat exp̃sse. in alijs vo insinuat trinitas q̃ quo mō. licet nō ita explicite ⁊ q̃rō imaginis nō cōuenit vlli psone q̃ pōt loq̃ p se tō in pductione eius vnit verbo p̃ie psone ⁊ itez q̃: hec creatura p̃cellit alias ī gradu ⁊ dignitate. tō pductionē hominis distinguit a pductione bestiarū. licet p̃t cōuenientiā in ordinando terraz in opus vni⁹ diei conuenīat. ⁊ sic p̃z rnsio ad q̃sita

b Dei ⁊ angeloꝝ nō ē vna ⁊c. Contra. q̃ cum angelus sit imago dei. q̃ō conformat angelo p cōsequens conformatur deo. ꝯ q̃ō est imago angeli est imago dei. Jtem vnum opus p̃t esse dei ⁊ angeli. ꝯ patrōne q̃ eadem imago. R⁹. dōm q̃ q̃ imago dicit ordinē ad illud

DI·XVI

Cōtinuat dicta dicēdis. a

Postcurs q̃ supra de hominis creatiōe p̃misim⁹ effectui mancipat̃ atq̃ ordie explanare nūc suscipim⁹ vbi hec cōsiderāda vident̃. scz q̃re creat⁹ sit hō ⁊ q̃lit̃ institut⁹ ⁊ q̃lis ⁊ quō fact⁹. Deinde q̃lit̃ sit lapsus. postremo qualit̃ ⁊ p q̃ sit repar⁹. Horꝝ aūt p̃mo ⁊ secundo posita. i. cām creationis hūane ⁊ modū istitutiōis sup⁹ p modulo nr̃e facultat̃ tractaum⁹. Jdeoq̃ supest vt qual̃ vt quō fact⁹ sit discutiam⁹.

Inducit auctē sacre scripture in q̃ ondit̃ p quē modū hō p duct⁹ compet̃ ad suū effectiuū principium b

In geñ. legit̃. a Faciā⁹ hoiez ad imaginē ⁊ similitudinez nr̃am ⁊c. In eo q̃ dic̃ faciamus. vna operatio triū psonaruz ondit̃. i b vo q̃ dicit ad imaginē ⁊ similitudinē nr̃az. vna ⁊ eq̃lis substantia triū psonaꝝ mōstrat̃. Ex psona em̃ p̃ris hic dicit̃ ad filiū ⁊ spm̃ sanctū. Nō angel̃ vt q̃dā putāt q̃ⁿ dei ⁊ angeloꝝ nō ē vna ⁊ ea dē imago vl̃ similitudo.

Subdit p̃dicte auctis explanatōnē q̃ imago ⁊ similitudo accipit̃ hic a diuers̃ diuersimōe. c

Imago āt ⁊ similitudo in b loco vel increata intelligit̃. i. trinitatis cētia ad quā fact⁹ est hō. vl̃ creata in q̃ fact⁹ ē hō. ⁊ ipi homini cōcreata. Increatā ei imaginē q̃ de⁹ ē intellexisse vt̃ Beda cū dic̃. nō ee vnā imaginem dei ⁊ angeloꝝ. scz triū psonaꝝ. ⁊ tō psonis nō angel̃ sit ibi sermo. Improp̃e tñ imago dr. q̃ imago relatie ad aliud dr. cui⁹ similitudinē vius est imago tanq̃ in finē ⁊ ordinē immediatū. cum impossibile sit deum ⁊ angelum eiusdem rei esse finem immediatum ⁊ vltimū. impossibile ē eandem imaginē esse angeli ⁊ dei. q̃ vero deus cooperatur angelo. ⁊ome q̃ō ē ab angelo ē a deo. tō possibile ē vnū opus sit̃ esse ⁊ dinē gerit ⁊ ad q̃ō repsentandū facta ē. sic imago cesaris q̃ ipi⁹ similitudinē p̃ferebat ipm̃ q̃dāmō repñtabat. Prope aūt imago dr id ad q̃ō aliud fit. Sicut exēplū p̃prie dr q̃ sūmit̃ ex aliq̃. ⁊ exemplar exq̃ sumit̃ aliq̃d. Ponit̃ tñ ⁊ aliq̃n abusiue alterꝝ pro altero. ita ⁊ min⁹ p̃prie accipit̃ imago cētia trinitatis. si tñ ea noie imaginis ī b loco intelligit̃. Ponit explanationez inducte auctis fm alioꝝ opinionē. d

Filius vo p̃prie imago p̃ris dr si cut s̄ in tractatu de trinitate diximus. Vnd̃ fuerit nōnulli q̃ ita distinxerūt vt imaginē in b loco intelligerēt filiū. hoiez vo ñ imaginē. scz ad imaginē factū dicerent. q̃s refellit ap̃ls dicens. Vir q̃dē ē imago ⁊ gl̃ia dei. hec nāq̃ imago. i. hō cū dr fieri ad imaginē nō q̃si ad filiū dr fieri. alioq̃n nō diceret̃ fieri ad imaginē nr̃am. Quō ei nr̃am diceret. cū filius⁹ soli⁹ p̃ris imago sit. Fuerūt āt ⁊ alij p̃spicati⁹ b tractantes q̃ p imaginē filiū. ⁊ p̃si militudinē spūsctū intelligerēt q̃ similitudo ē p̃ris ⁊ filij. Et tō p̃t putauerit dici nr̃am. id referentes ad similitudinē tm̃. ad imaginē vo subintelligēdū ee meā. hominē vo ⁊ imaginē ee. ⁊ ad imaginē ⁊ similitudinē factū ee tradiderūt. ⁊ imaginē imaginis esse ⁊ similitudinis.

Pōit explanatōnē īducte auctoritat̃ fm suā opinionē. e

Alerū tñ hec distinctio lz reprobabil̃ penit⁹ ñ videat̃. q̃ de medio mōtiū. i. auctib⁹ sctoꝝ ñ manat. cōgruenti⁹ in ipo hoie imago. similitudo q̃renda ēt p̃sideranda

angeli ⁊ dei. Nec valet illō q̃ ob̃icit. q̃ si aliquis repñtat angelu⁹ p̃ñs repñtat deum. q̃uis enī inferri valeat q̃ creatura q̃ repñtat angelu⁹ repñtat deu⁹ mediate. nō tñ p̃t inferri q̃ repsentet īmediate c Fuerūt nonnulli ⁊c. Lōtra. vr̃ q̃ cōuenienē dicerint p illud q̃ dr Ro. viij. q̃s p̃destinauit cō formes fieri imaginis filij sui. ſ. Lor

Jtez q̃ ita oporteat intelligi vr̃. Aut em̃ imago ibi stat p re creata. aut p re increata. Si p re creata. q̃ illa ñ est nisi filius. ꝯ vr̃ q̃ exp̃sitō illa sit recta. p̃t opinio b q̃rit̃ q̃ istaꝝ exp̃sitonū q̃s magister in tra assignat sit tenenda R⁹. dōm q̃ duplex ē modus exponendi istā auctoritatē. Faciam⁹ ho. ⁊c. vnus intelligendo de imagine increata. alter vo intelligendo de imagine creata. Primus modus tripli cat. vn⁹ ē vt imago ⁊ similitudo referatur ad idem scz ad essentiam in tribus psonis.

Scūs mod⁹ ē vt imago ⁊ similitudo referat̃ ad idē. scz ad psonā filij. Tertius mod⁹ exponendi ē vt imago referatur ad filiū. ⁊ similitudo ad spūsctū. Jta hos octo modos ponit mg̃r q̃s tñ nō approbat. licz sustineri possint. Pri-

mum enī arguit de impropꝑetate · qz diuina eẽntia non est ꝓpe imago · Secũdũ de falsitate · qz filius nõ ẽ ima/go nostra · et de ꝫ etiã qõ ōr q hõ nõ ẽ imago sz ad ima ginẽ · Tertiũ arguit de incertitudie · qz auctoritatem ex scꝑtura nõ hz · Alius mod⁹ exponẽdi ẽ de imagine crea/ta · et iste est tri/pler · Unus q sic exponit vt ima/go ꝓcedat similitu/dinẽ · t ōr q ima go ẽ inæqlitꝫ t similitudo in ẽntiis · Sc̃us q sic expõit · vt similitudo cõcomitetur imaginez · et iste est q imago sit in potẽtia cognoscendi · similitudo in po/tentia diligendi Tertius mod⁹ q sic expõit vt ima go sequatur similitu/dinẽ fm rẽ · t iste dicit q similitudo est in materia ima go in forma · Octauus mõs appro/bat mgr̃ et sustinet · et satis vide tur probabile q scꝑtura de ima/gine creata intelligat · cuius etiã possit intelligi de increata · Uerũ enī q homo ꝓ/destinatꝰ ẽ vt cõformet imagi si/li dei · nec tñ ma gister illã positi onẽ redarguit q ꝫ nõ sit verũ · sed qz illa imago nõ ꝓpe ꝓt dici nr̃a · vel etiaz qz nõ solũmõ filius est imago nõ ꝓpe ꝓt dici nr̃a vl etiã qz non solũmõ filius ẽ imago · sz etiã hõ · cui⁹ cõtrariũ dicebaꝫ in illo mõ exponẽdi · Ad illud vo qõ obiz q imago non põt stare p creata imagie · dõm q imo · qz imago accipit in abstra/ctõe · et sic põt dici hõ fieri ad imaginẽ · sicut tabula di/

In qb⁹ con sideraꝫ ima go et simili tudo

Aug. li. xv li. de trini.

da · Factus ẽ q hõ ad imaginez dei t similitudinẽ fm mẽtẽ q irrõnabilib⁹ ãncellit · Sz ad imagi nẽ fm mẽoriã t itelligẽtiã t di/lcõez · Ad similitudinẽ fm inocẽti am t iusticiã q i mẽte rõnali na turalit sũt · Uel imago cõside/raꝫ i cognitõe veritat⁹ · similitudo i amore vtut⁹ · vel imago i aliis oĩbus · similitudo i eẽntia qz t im mortal⁹ t diuisibil⁹ ẽ · Ut̃ aug· in li · de q̃titate aie · Alia fcã ẽ simil⁹ ōo · qz i mortalẽ et i dissolu/bilẽ feẽ eã ōs · Imago q̃ ptinet ad formã · similitudo ad naturam Fact⁹ est q hõ fm aiam ad ima ginẽ et similitudinẽ nõ ꝓpis vl filij vel spũssti q totⁱ trinitat⁹ · ita t fz aiam dr̃ hõ ẽ imago ōi · qz imago ōi i eo est · Sicut imago ōr et tabula et pictura q̃ in ea ẽ q̃ ꝓpt picturã q̃ i ea ẽ sil t tabu/la et imago appellaꝫ · Ita ꝓpt imaginẽ trinitat⁹ etiã illõ in q̃ ẽ imago nõie imaginis vocaꝫ

Ex vitate deprimata conclu/dit cõclusionẽ correlariã q hõ ōr imago · et ad imaginẽ · filius imago non ad imaginem · f Quocirca hõ et imago ōr · t ad imaginẽ · fili⁹ ãt imago non ad imaginẽ · qz nat⁹ nõ creat⁹ : eq̃l t i nullo dissimil⁹ hõ creat⁹ est a ōo nõ q̃ẽit⁹ · ñ parilitate eq̃lis q̃ dã similitudie accedẽs ei · Unde Aug · i li · vij · ō tri · In gen̾ · legiꝫ Faciam⁹ hoiez ad imaginez t similitudiez nr̃am · | Faciam⁹ t no str̃ã pluralit dixit · t nisi ex relatiuis accipi nõ oꝑet vt facẽ intelligãtur ꝑ et fil⁹ et spũssctus ad imaginẽ ꝓpis et filij t spũssci vt sbsisteret hõ imago ōi · | Sed qd non oĩno eq̃l fiebat illa ima go tanq̃ nõ abillo nata q̃ abeo creata · iõ ita imago ōr · q̃ et ad imaginẽ · qz nõ eq̃tur parilitate · q̃ accedit q̃dã similitudie · Fili⁹ ãt ẽ imago · q̃ nõ ad imaginem · qz eq̃lis ꝓpis · Dict⁹ est g hõ ad imaginẽ ꝓpt imparẽ similitudi nẽ · Et iõ nr̃am vt imago trinitat⁹ eẽ hõ itelligaꝫ · nõ trinitari equalis sicut fil⁹ ꝓpi · Ecce ostẽ sũ ẽ fm qd hõ sit sũis deo sz fm aiam Sz t i corpe q̃ndã ꝓpeta tẽbz q̃ b indicat · qz ẽ erecta sta tura fm quã corpus anime ra/tionali congruit · quia in celuz erectum est ·

citur fieri ad imaginẽ q̃ñ sibi ĩmꝑmit imago herculis · hinc est q homo non tm̃ est imago · sed etiã ad imaginẽ qz nõ fm oẽ quod est imago · imo differt ab imagine filius vo fm oẽ qõ ẽ est imago ꝓpis et iõ solũ est ima/go · nõ ad imaginẽ o Nõ omino equalis fiebat · t̃c · 4

Cõtra quod creatur nõ ẽ q̃ natura sed per artẽ sed qõ est per artẽ ñ vniuocaꝫ cũ eo qõ ẽ q̃ natura · imo eq̃uocatur · q̃ eq̃uocе ōr imago de fi/lio dei et homĩe · Rõ · Dõm est q imago ō filio ōi t hoie · nec dicit eq̃uoce nec dicitur vniuoce · sed analogice fz pri us et posterius 5

Qõ q̃ obiz q illõ qõ creaꝫ ẽ a arte · dõm q q̃daz est ars cui⁹ opatio cõsequitur natura · et op⁹ isti⁹ artis sic ẽ artifi/ciale q̃ nõ est na turale · t iõ op⁹ istius artis cum ope nature ĩ eo/dez noĩe faciunt eq̃uocationẽ · sic homo pictus et homo ver⁹ Que dã est ars q̃ ẽ fũ/damẽtũ nature · t opus illi⁹ artis bñ est naꝫale · qz fabricat⁹ ipm natura · et talis est ars · c⁹ op⁹ ẽ creare · t iõ nõ oꝑtebit eẽ eq̃uocationẽ Uel dicendũ q̃ ideo est equiuocatio q̃ñ dicit hõ pictus t homo verus q hoc nomen homo ꝓmo t ꝓncipaliter imponit hoĩ vo · et iõ cũ ōr de hoie picto alia ẽ acceptiõ et alia significatio · nõ sic imago ꝓmo et ꝓncipaliter imꝑtitur dei filio · sed oĩi ei quod expresse repntat alteꝝ ·

Qz hõ et fm corpus pot dici factus ad similitudinẽ dei

Ad intelligẽtiã hui⁹ ꝓtis circa duo incidit hq̃ō Primo q̃ritur q̃liter hõ sit imago fm cõsideratiõnẽ absolutã · Secũdo qualit sit imago fz cõsideratiõnẽ relatã · Circa ꝓmã querũtur tria · Primo q̃rit vtr̃ sit imago dei vere · Secũdo vtrũ sit imago ōi naturalit · Tertio vtrũ sit imago dei ꝓpe · Qᵒ · I a Qd homo sit imago ōi ꝑ ostendit · genẽ · j · faciam⁹ ho · ad ima · t̃c · h nõ est nisi ꝑbũ trinitat⁹ · g · t̃c · Itẽ Eccl xvij · ōs de terra creauit hoĩem t fm ima · su · fe · il · si igit hõ factus ẽ fm imaginẽ dei · hõ est imago dei · Itẽ qõ ẽ maxime natũ vniri alteri · maxime natũ est ei cõfigurari et cõformari · amor ei qz vnit trãsformare dicit amãtẽ in amatũ · sicut ōr aug · sz cũ creatura rõnal vt homo maxime nata est vniri deo · t in ipm intẽdere q amorem g marie natus ẽ ei cõfigurari et assimulari · si igit ima/go ōr similitudiem exꝑssã · p3 · t̃c · Itẽ qõ ꝑ repsentat aliq̃d fm ei⁹ nobilẽ actũ · t fm distinctionẽ t ordinẽ · vere est ei⁹ imago · sz homo ꝑ repsentat deũ fm ei⁹ nobilissimũ actũ q̃ est intelligere · non solũ enī repsentat deũ in/q̃tũ est ens et viues · sed etiã inq̃tũ est intelligẽs · t ite/rũ repsentat distinctionẽ et originẽ que est ĩ ꝓsonis q̃n/tũ ad memoriã et intelligẽtiã et volũtatẽ · g homo vere est dei imago · Contra nihil est illõ qõ fit ad seipm · sz hõ factus ẽ ad imaginẽ dei · sic ōr genẽ · j · g hõ nõ ẽ imago · Itẽ vbicũq ẽ imag ibi ẽ similitudo · vbicũq ẽ similitudo · ibi est idẽtitas aliq̃ · vbicũq aũt ẽ idẽtitas ibi ẽ cõuenientia in aliq̃ tercõ · si igit ōs et creatura ĩ aliq̃ tercõ nõ conueniũt · creatura nõ ꝓt eẽ similitudo ōi · et ita nec imago · Itẽ

nō q̄cūq̄ silitudo ē imago. sz silitudo exp̄ssa. sz mala est
simulitudo exp̄ssa alic⁹ q̄ plus ē discōuenties q̄ cōueni/
ens. cū ḡ oīs creatura plus sit ꝺo dissimil q̄ cōsimilis
sicut ꝺr Aug. xv. de trin. igit nulla pōt esse exp̄ssa dei
simulitudo. ḡ nulla pōt cē imago. Itē. vbicunq̄ ē ima
go. ibi ē figuratō. imago ei attēdit i figura. sz diuia ceñ
tia nullo mō ē figurabil. ḡ nullo mō est q̄liquā imagi/
nē rep̄sentabilis. ḡ nulla creatura ē imago dei. Itē dif
fert imago a vestigio q: vestigiū rep̄sentat fm p̄tē. ima
go aūt fm totū. sz nullū finitū pōt rep̄sentare infinitū sz
totū. cū igit oēs sit finit⁹. z q̄libz creaka finita. nulla crea
tura pōt cē imago ꝺi. Itē q̄libet creaka distat a deo i in/
finitū. ꝺe⁹ ei q̄libz finitū excellit i infinitū ḡ si infinita
distātia ñ est maior. vna creaka ñ distat magis q̄ alia. si
milit nec vna magis appropinq̄t q̄ alia ḡ vt oīs creatu
re ē imago vel nulla. sz nō oīs est imago. ḡ nulla. zc.

6 Ad q̄ ꝑdictoꝝ intelligēdū notādū q̄ imago ꝺr exp̄ssa
silitudinē. nec ē aūt oēm creaturā q̄dmō assimulari deo
necesse ē etiā aliquā ad cōplementū vniuersi exp̄sse assi
mulari deo. et iō oīs creaka hz rōez vestigij. sz aliq̄ hz ra
tionē imagis. illa vicz q̄ assimulat exp̄sse. hec aūt ē rōna/
lis creaka vt hō. et iō cōcedēdū ē q̄ hō ē imago ꝺi. q: ē e⁹
7 exp̄ssa simulitudo. Ad q̄ō itelligēdū notādū ē q̄ q̄dā ē
simulitudo p cōuenientiā oīmodā i nāka. z sic vna p̄sona
i trinitate ē alt̄i similis. Quedā p̄ticipatōz alic⁹ nāke
vnibilis. sic hō et azin⁹ assilant i aīali. Quedā ꝺo fm p
portionalitatē. sic nauta et auriga cōuenūt fm cōpatō
nē ad illa q̄ regūt. Quedā ē silitudo p cōuenientiā ordis
sicut exēplatū assilat exēplari. Primis enī duoby mōis
nulla creaka pōt deo assilari. secūdis duoby mōis oīs cre
atura assimulat. sz illa q̄ assimulat magis de lōginq̄ hz ra
tionē vestigij. illa ꝺo q̄ ꝺ. p̄rio hz rōez imagis. ral aūt est
creaka rōnalis. vtpote hō. Et hō p̄z sic p̄mo de cōuenien
tia ordis. ꝺs ei vniuersa q̄dā semeriꝑm opat⁹ est. ita q̄
cū sit sūma p̄tās z maiestas. fecit oīa ad sui laudē. Luz
sit sūma lux. fecē oīa ad sui mānifestatōz. Lū sit sūma bo/
nitas. fecē oīa ad sui cōicationez. Nō ē aūt p̄fcā laus nisi
assit q̄ appꝓbet. Nec ē p̄fcā mānifestatō. nisi assit q̄ itelli/
gat. nec p̄fcā cōicatio bonoꝝ nisi assit q̄ eis vti valeat.
Et q̄m laudē appꝓbare. videre scire. ꝺōa i vsū assumere.
nō ē nisi solūmō rōnalis creake. ñ hūt ipe creake irrōna/
les imediate ad deū ordīari. sz mediāte creaka rōnali ip
sa aūt creka rōnalis. q: de se nata ē z laudare et nosse z rel
aias i facultatē volūtat⁹ assumere. nata ē ordīari i deū
imediate. z q̄m q̄to aliq̄d imediat⁹ ordīatur ad aliq̄d
tāto magis. cōuenit cū eo cōuenientia ordis. z aīa rōnalis
z q̄libz rōnalis creaka eo q̄ capax dei ē z p̄ticeps eē pōt
imediate ordīat i ipm. marie cōuenit cū eo cōuenientia or/
dis. z q: tāto maior ē cōuenientia q̄to exp̄ssior ē similitu
do. hic ē q̄ q̄tū ad ꝺ gen⁹ simulitudis rōnalis cretura ē
simulitudo exp̄ssa. z iō imago ē. et ꝺ ē qꝺ ꝺr Aug. de tri.
xiij. q: eo ē aīa imago dei q̄ capax ē z p̄ticeps eē p̄t. q: ei
ei imediate ordīat. iō capax ē⁹ ē vel ecōuerso. z q: capax
ē nata ē ei cōfigurari. z ꝓp̄ ꝺ fert i se a sua origie lumē
vult⁹ diuini. z iō q̄tū ad similitudinē q̄ attēdit ad con
uenientiā ordis ꝓfecte ꝺr imago dei q: i ꝺ ei assimulat ex
p̄sse. simlit i similitudie q̄ attēdit i cōuenientia ꝓportiō
lital. vel ꝓportōis. exp̄sse assimulat deo creaka rōnalis
8 z iō p̄z ea recte ꝺr imago. Nō p̄z sic. Cōuenientia ei ꝓp/
tōis attēdit p̄z simlit se hr̄e. Simlit aūt se hr̄e ꝺ pōt esse
duplicit. vel i cōpatōe ad extrinseca. vel i cōpatōe ad in/
trīseca. tūc aūt ē similitudo exp̄ssa q̄n nō tm̄ ē similis mo
dus se hūdi i cōpatōe ad extrīseca. sz i cōpatōe ad intrī/
seca. Cōfigit aūt cōpare diuinā ceñtiā ad creaturā. cōti/
gīt etiā cōpare p̄sonā ad p̄sonā. oīs aūt creaka aliquā cō
patōz hz fm quā aliq̄ mō cōformat deo fm q̄ ē cā creake
sic ē ꝓpatō illa q̄ ē ad effectū ꝓductū. Sic ei ꝺ⁹ ꝓduc tu
z effectū. sic z agēs creatū hz oīno. Creaka ꝺo rōnalis
nō solū sic cōuenit sz ē q̄tū ad intrīsecaz suaz potētiaz
originē z distinctōz. i q̄bz assimulat illi distinctōi z ordi. q̄
ē i diuīs p̄sōis intrīseca diuīe nake. Et ꝺ oñdit Aug. in
li. de trin. boiez ee imaginē dei. z ꝺ explanatū fuit i p̄mo
li. vbi oñsū ē q: i a⁹a rōnali ē vnitas ceñtie cū trinitate.
potētiarū adiuice ordiataz. z q̄si cōsimili mō se hūtiuz
sic se hūt p̄sōe i diuīs. z iō ē ibi exp̄ssa simulitudo. ꝓpꝓ
tōis. z ꝓp̄ ꝺ rōnalis creaka q̄ ē ꝺ ē imago dei. Dis vi
sis p̄z rñsio ad qōz ꝓpositā. z ee ad obicā. Cōcedēduz ē 9
ei q: hō ve ē imago dei. sic oñdūt rōes ad ꝺ iducte. Ad
illd qꝺ obr̄ q: hō ē ad imaginē. ḡ. zc. ꝺōz. q: ñ seq̄t. q: cū
ōr fcūs ad imaginē. imago accipit abstractīe. cū ōr ima
go dei imago accipit cōcretīe. q: ē imagie dei ī signit⁹. sic
tabula i q̄ depicta ē imago. z imago p̄t dici z ad imagi/
nē. sic et i ꝓposito. Ad illꝺ qꝺ obr̄ q: ñ ē aliq̄ idēritas 10
dei ad creaturā. ḡ nec simulitudo. ꝺōm q: simulitudo q̄ ē
i imagie ñ attēdit p idēritatē aut eiusdē nature ꝑticipa/
tōnē. sz p cōuenientiā i ordie z ꝓportōe. q̄ simlitudo nō
exigit cōicātiā i tercio. q: i cōuenientia ordis vnū ē simi
litudo alteri⁹. i cōuenientia ꝓportōis nō ē simulitudo in
vno. sz i duaby cōpatōiby. Ad illꝺ qꝺ obr̄ q: imago est 11
simulitudo exp̄ssa. tā patz rñsio q: et si magis sit dissimili
tudo i ꝓperatiby absolut⁹. multū tñ magis ē simulitudo i
mediatōe ordis et cōpatōe ꝓportōis. et q̄by z in q̄by du
oby exp̄ssio simulitudis cōsistit. q̄ imaginē facit. Ad il
lud qꝺ obr̄ de cōfiguratōe ꝺōz q: imago corꝑalis exigit 12
cōfiguratōz corꝑalē. imago ꝺo spūalis cōfiguratōne z
effigie spūali cōtēta ē. hec aūt cōsistit fi i q̄ntitate molis sz
i q̄ntitate virtut⁹. s. i potētijs. ita q: sic figura triāgular⁹
hz tres līnios z tres lineas. sic etiā i imagie spūali. po
tētie sūt ad modū termin⁹ z egressio vni⁹ ab alt̄a q̄ruz
ad actū se hūant ad modū līnee cōiūgentis. Ad illud 13
qꝺ obr̄ q: imago repsentat fm totū. ꝺō. q: illud ē vez de
illa imagie q̄ hz oīmodā ꝓfectōnē. et sic sol⁹ fili⁹ dei est
imago p̄fis. de alia nō est vez q: repñtet fm totū simpli
cit. repñtat aūt q̄tū ad aliquā toralitatē. q: cnī rōnalis
creaka et itellectus q̄dāmō ē oīa. z oīa nata sūt ibi scribi
imp̄mi. oīmoꝺ simulitudies deplgi. iō sicut totū vniuer
sū repsentat deū in q̄dā toralitate spūali. q̄libet aūt alia
creaka irrōnalis repñtat eū solū i pte q: fm se tm̄. cū nō
sit nata alia i se spūaliter cōtinere. ita q: nihil sit q̄d nō
sit nata cognoscere. ꝺ dico ꝓpter aiam sensibilē. q̄ et si co/
gnoscat aliq̄ nō tm̄ nata ē cognoscere oīa. Ad illud qꝺ obr̄ 14
q: q̄libet creka distat a deo i infinitū. ꝺō. q: vez ē de illa di
stātia q̄ oppōit p̄ticipatōi z adeq̄tōi. Lū ei ꝺ⁹ sit infinit⁹
nihil p̄t ei adeq̄ri. Lū sit simpler. ñ p̄t aliquā naturā ter
tiā cū aliq̄ creaka ꝑticipare. et penes has simulitudies
nullo mō attēdit rō imagis i hoīe. sz pēs aliā duplicez
sz ordis z cōsimilis brūtis. fm quā rōnalis ñ distat
i infinitū a creatore. sz valde appinq̄t ei. sicut ꝺ oñsum ē.

Questio II b

Utr̄ hō sit imago dei nakaliter Et q: sic vr̄. Quod ineat
alicui a p̄ma sua origie ineat ei nakaliter. sed ee imaginē
dei cōuenit hōi a sua p̄ma cōditōe ḡ ineat ei nakaliter. Itē
qꝺ ineat oīby coīter et inseparabiliter. illud ineat nakaliter
sz ee imaginē cōuenit hoī vniuersaliter z iseparabiliter. ḡ.
zc. Itē qꝺ cōuenit alicui fm nakales ei⁹ ꝓperates cōuenit
ei nakaliter. sz ee imaginē cōuenit hōi fm intrīsecas po
tētias et nakales. ḡ cōuenit nakaliter. Itē ee imaginē dei
nō ē hōi accīs. sz poti⁹ sbale. sicut ee vestigiū nulli acci

dit creatke. si g̃ hō nō ē imago dei nakalis. g̃ nō est res naturalis sz artificialis. si g̃ h̄ ē plane falsū scz q̄ hō sit artificiał. g̃ nō ē imago artificiał sz nakalis. g̃. ꝛc. Item asin⁹ artificialis nō ē asin⁹ ver⁹. g̃ imago artificialis ñ est imago ꝺ̄a. sz hō ē imago ꝺ̄a. g̃ nō ē imago artificiał.
15 ꝛ ē artificiał. vel nakał. g̃ ꝛc. Contra Hil. i li. de synodo diffinies naturalē imaginē ꝺ̄t. imago ē ei⁹ rei ad quam imagiatur spēs indifferēs. sz hō nō est spēs indifferēs ipsius dei. g̃ nō ē imago nakalis. Itē Aug. de. v. cordis sicut differt imago imperatoris in filio ꝛ ī nūmo. sic differt imago ī filio dei et ī hoīe. si igit imago ī filio imperatoris ē nakalis. ī nūmo ē artificialis. vī q̄ solus filius dei sit imago naturalis. hō ꝺ̄o solū artificiał. Itē hoc ipm vī rōe. sic ꝓprīū ē ꝑsone filij ee filiū. ita ꝓprīū est esse imaginē sz sola ꝑsona filij est filius nakalis ꝛ ñ hō. g̃ pari rōne sola ꝑsona filij est imago naturalis et nō homo.
Itē q̄d est a volūtate nō est a nakа. sz ꝓducto hoīs est a volūtate ꝺ̄i. g̃ nō est a nakа sz ab eo hz ee imaginē a q̄ hz ꝛ ꝓduci. si igit aīa hoīs nō ꝓducit a deo ꝑm naturā sed ꝑm volūtatē. nō erit imago dei naturalis sz voluntaria
Itē imago dicit imitatōnē et similitudinē. g̃ si aliq̄d ē imago alicⁱ⁹ naturalis. assimulat cū eo ī nakа. sz hō cū deo ī nakа assimulari ñ ꝑt. g̃ ñ ꝑt ei⁹ ee imago nakalis. R⁹
16 dom. q̄ cū imago dicat ab actu repñtādi. nā imago refert ad ꝓthotipū vt dicit damⁿ. ꝛ repsentatō dupliciter possit cōuenire alicui. vel ꝑ formā nakalē. vel ꝑ formaz artificialē. tō dupler est imago. nakalis scz ꝛ artificiał. ꝛ cū hō nō repsenter ꝑ formā artificialē. sz ꝑ suā formaz nakalē. et potērias ei naturaliē inditas. tō hō nō ē ima/
17 go artificialis sz nakalis. Differt aūt dicere imaginem nakalez et cōnakalez. ñ imago nakalis ē q̄ repñtat q̄d q̄d hz a nakа. siue cū illo q̄d repsentat cōuenīat in natura siue non. Imago ꝺ̄o cōnakalis ꝺ̄r q̄ imitat ꝛ refert ñ solū q̄d q̄d hz a nakа. sz ꝑ cōueniētiā ī eadē nakа. ꝛ tō si ee imaginē cōueniat hōi. esse ñ imaginē cōnaturalez ñ ꝺ̄uenit hoī. sz soli filio dei. Concedēde igit fūr rōnes
18 ostēdētes q̄ hō ñ est imago artificiał sz nakalis. Ad illud ꝺ̄o q̄d obr̄ i ꝯriū. dom q̄ Hil. diffinit imaginē cō naturalē ñ nakalē. Ad illud ꝺ̄o q̄d obr̄ de aug. dom q̄ ñ intēdit ponere similitudinem q̄ꝯtū ad nakale ꝛ artifi/ciale sz q̄ꝯtū ad cōuenientiā et discrepātiaz ī nakа. Sic
19 enī nūmus cū imagine ī nakа ñ ꝺ̄uenit sz filius ei⁹ cōue/nit. sic ī ꝓposito intelligēdū est. Ad illud q̄d obr̄ q̄ sola ꝑsona filij est nakalis filius. dicēdū q̄ nō ē simile. Alit enī accipit nakale ꝓut adiacet filio. aliter ꝓut adiacet imagi. nō ei differt dicere filiū nakalez ꝛ cōnaturalez. sicut differt ī imagie. Et rō hui⁹ est ista. q̄ filius dicit vt a q̄ q̄ꝯtū est de suo ꝓncipali ītellectu. imago dic vt ad quē tō nakale dcm de filio significat q̄ egressus filij sit ꝑ modū nate ꝛ ita q̄ cū pre cōueniat ī natura. sz cū dr̄ imago naturalis significatur q̄ illa repsentatio est a naturali ꝓncipio siue ꝓpetate. et ꝓpt h̄ ñ datur ītelligi q̄ sit inē imaginē et ei⁹ cui⁹ est imago conueniētia nature. Ad
20 illud q̄d obz q̄ est a volūtate ñ a natura. dō. q̄ vez est et ea ꝓte et q̄ est a volūtate. vñ cū creatura a deo ꝓducitur volūtarie ñ dr̄ ab eo exire naturaliē sz volūtarie. et h̄ tñ ñ sequtur q̄ volūtarie repsenter. immo ē ibi accūs. Quāuis ei de⁹ volūtarie ꝓdurerit hoīem. tñ hz opationes naturales. q̄ diuia volūtas fabcauit et fecit ipaz naturā. ñ sic āt est de volūtate artificiś creati q̄ natura/
21 lem formā nō ꝑt ꝓducere. Ad illud q̄d obz q̄ imago dicit similitudinē ī natura. dō. q̄ hec deīmatio naturaliē addita alicui termino. q̄ q̄dē dicit bitudinē vt a q̄ nō ad quē. ābiguā reddit locutōez. q̄ ꝑt dicēr bitudinē vt ī rōe causę vel ī rōe finis. vñ hec est duplex. iste nakalis assimilat illi. vel vt itelligat formaliter q̄ assimilat ī eo q̄d hz a nakа. vel vt itelligat formaliter vt assimulat in ipsa nakа. Pmo mō accipiēdo hec ē ꝺ̄a. hō nakalis assimilatur deo. scdo mō falsa. ꝛ pmo mō sequtur ad hāc. hō nakalis est imago dei. alio ꝺ̄o mō nō. Questio III c
Utrū esse imaginē cōueniat hoī ꝓpe. ꝛ a q̄ nulli alij Et q̄ sic vī. In soli⁹ hois cōditōe dcm ē. facią⁹ ho. ad imē. sz hec ē nobilissima cōditō. q̄ si darek alijs. nullo mō deberz ꝓtermitti. g̃ vī q̄ nulli alij q̄ꝫ hoī ee ad imaginez suā de⁹ tederit. q̄d si ꝓtermisit de alijs ꝛ ñ de hoīe tē ē qō ꝙ re scptura fec. Itē Aug. ī pmo de imagie. Ad imagi/nē et similitudinē suā de⁹ illū creauit. loq̄tur de hoīe q̄d nulli alij creake dedit. Itē h̄ vī p rōz. q̄ q̄d p supabūdātiam dr̄ vni soli cōuenit sz imago ꝺ̄r similitudinē expssissimā in gñe creake. g̃ oꝑter q̄ cōueniat vel vni soli spēi. vel vni soli indiuiduo. Itē corꝑo hō est imago ꝺ̄i. q̄ime diate tēdit ī deū. si g̃ vniuersū ē ordiatū ꝑm oēm sui ptez impossibile ē q̄ alią creake diuersarū spērū ordinētur ī deū eq̄ et imediate. g̃ vel hō et ągel⁹ erūt eiusdē spēi. vel esse imaginē cōuenit soli hoī. Itē hō corꝑo q̄ ē imago ꝺ̄i est finis oīm alioz sz h̄ nō ꝑt pluribꝫ diuersꝫ spē conueni re. et planū est q̄ ągelo nō cōuenit. g̃ vī q̄ ee imaginem cōueniat soli hoī. Itē q̄ hō est imago dei fuit vnibil diuine nake. h̄ āt ē ei⁹ ꝓprīū. g̃ ꝓpriz est hōi ee dei imaginē Contra. duo. de dī. non ꝺ̄t q̄ ągelus ē imago dei. manifestatio occulti lūis. Itē aīa eo ē imago dei q̄ capax dei ꝛ priceps ee ꝑt. sz h̄ ꝺ̄petit ągelo sic aīe. g̃ nō solū hoī cōuenit ee imaginē. Itē ista ē nobilissima oīm cōditōnuz nakalū vicz ee imaginē g̃ nobilissima oīm creakaz. buiusmōi ꝓpetaꝫ nō debuit ee exps. si igit creaka angelica est hmōi pz. ꝛ. Itē imago ī est aīe ꝑm supiorē ptem. sicut ī ꝑmo li. ostēsū ē. sz ī illa pte hō ꝛ ągelus hñt cōueni entiā. g̃ vī silr q̄ ī dignitate imagis cōueniant. igit esse imaginē nō est ꝓpriz soli⁹ homis. R⁹. dō. q̄ ꝓpriz ꝺ̄r dupliciť. Est ei ꝓpriz simpliciť. et ꝓpriz alicui. ꝺ̄o ꝓpriz 22
simpliciť est q̄d cōuenit oī et soli. ꝓpriz alicui ē q̄d cōue nit oī cōtēto sb illa spē. ꝛa q̄ dbusdā alijs cōuenit. qui busdā ꝺ̄o minie. sic ee bipedē ꝓpe cōuenit hoī respcū q̄ drupedis. nō respcū volatiliū. dom ē igit q̄ sic ee rōna level int. lleūale nō ē ꝓpriz hoī simplr. q̄ cōuenit ih̄ cū ągelo. sz ē ꝓpriz respcū rez corꝑaliū. sic ee imaginē ꝓpe cōuenit hoī respectu brutoz. nō tñ respcū ągeloz. imo cōiter cōuenit hoīb⁹ et ągelis. sicut ostēdūt rōes ad h̄ ī ducte Ad illō q̄d ꝑmo obr̄ ī ꝯriū. dō. q̄ scptura nō de 23
termiat cōditionē ągeli expsse. tō nō ē mir si nō determinat ei⁹ modū. nec dicit eā ad imaginē esse facta. Si āt q̄ras q̄re nō determiat. h̄ determiatū ē s. di. xlij. Ad alt ud aug. dō. q̄ aug. nō excludit creakas spūales. sz creaturas corꝑales et visibiles. quādo ꝺ̄t q̄ nulli alij creake dedit. Itē h̄ ꝺ̄t ꝓpter aliquā ꝓpetatē repsentatōis quā de⁹ dedit hoī. nō alij spūali creake vel corꝑali. nō ꝓpter rōez imagis ꝓncipalez q̄ cōsequtur oēz naturā rōnalem.
Ad illō q̄d obr̄ q̄ est silitudo expssissima. dō. q̄ supla/ 24
tiuus dupliciť ꝑt expōi. vno mō ꝑ suū positiuū cuz h̄ ad uerbio valde. vt albissimū. i. valde albuz. et sic itelligit cū ꝺ̄r ad imaginez. et nō oꝑtet ipm ągelū supponi. Ali quādo suplatiu⁹ itelligit respective. et tūc dicit excessū respcū oīm ad q̄ cōparat. et h̄ mō nō ꝑt cōuenire pluribus. et sic nō accipit ī ꝓposito Ad illō q̄d obr̄ q̄ eoip 25
so q̄ est imago est finis. dō. q̄ ista nō est tota rō. imo q̄ sic ē imago ī aīa q̄ exꝑte corꝑis cū oīb⁹ corꝑalib⁹ hz q̄n dā conueniētiā. et tō sol⁹ hō ꝺ̄r oīs creaka. et oīa ꝓpt ipz q̄d āmō fieri et ad ipm referri. Ad illō q̄d obr̄ de vnōe 26

dom q̄ er si rō imagis sit dispositō ad vnionē. nō tamē est dispositio sufficiēs de se nisi cōpetat h̄ psonali ꝓpetati et culpabili infirmitati. et h̄ est repire in hoīe non in angelo. sicut .j. melī patebit i tercio. Ad pñs āt sufficiat q̄ dcād sit de vnibilitate imago tñ vlr consequtur rōnalē creaturā. ita q̄ oīs creatura rōnalis ē imago dei ꝑfacter et naturaliter. Et rō but ē expōsio silitudis q̄tū ad cōueniētiā ordis q̄ s i pn̄o qōis explanata fuit.

QOnsequēter queritr de imagine fm cōsiderationez relatā. Et circa hoc querūtur tria. Primo queritr vtrū rō imaginis ꝓncipalius repiatur in angelo q̄ in ania. Scōo vtr ꝓncipalius in viro q̄ in fēia. Tertio vtrū ꝓncipali repiatur i cognitiua q̄ i affectiua. Utr rō imaginis ꝓncipalius repiat in angelo q̄ i aīa. Et q̄ sic videt. sup illud Ezech. xxviij. tu signaculū similitudinis. Hrego. q̄to subtilior est natura. tāto i eo imago diuinitatis similī inuinat impssa. Itē sapiēs arnfer i nobilioī tabula nobiliorē describit picturā. si igit imago in creatura est q̄si q̄daz pictura tabule impssa. sic mgr dicit in lra. q̄ perfectior et nobilior mō imago diuinitatis inscribi debet in angelo q̄ in aīa. Itē ex eo dr creatura rōnalis imago dei q̄ capar dei est. sz angelic spiritus capacior est q̄ human. cū sit virtuosior et expeditior. q̄ in eo imago diuinitatis est emanētius impssa. Itē imago cōsistit in memoria. intelligētia et voluntate. sz memoria perfectior mō habet actū sitū in angelo q̄ in homīe. similiter intelligētia et volūtas. memoria eius tenet sine oblitone. et intelligētia intelligit sine inquisitōne. et volūtas dirigit sine retardatōe. quor opposita sūt in aīa. q̄. tc. Cōtra expōsius repñtat summā trinitatē qō repñtat nō solū q̄tū ad sūe vnitatem. sed etiā q̄tū ad distinctōnē psonarū. sed hō expōsio repsentat psonar distinctōnem. q̄ in homīe est psonal discretio p originē. in angelis aūt nō. q̄ expōsius repñtat trinitatē hō q̄ angelus. sed in q̄ est expōsio repñtatio ē expōsio imago q̄ tc. Itē euidēr imitat alterq̄ imitat q̄tū ad sūam t modū existēdi. q̄ imitat solū q̄tū ad alterz. sz aīa repsentat trinitatē summā. t put ē in seipa. t put ē in reb. vt sic in q̄libz pte corpis sit tota sīe summa cētia in creatura. q̄ expōsius imitat deū q̄ angelus sz q̄ expōsius imitat. excellentr sua imagine insignit. q̄ tc. Itē expōsius repñtat deū q̄ repñtat ipm nō solū in se. sz fm q̄ ē pncipiuz alioz. q̄ q altero mō tm. sz hō repñtat deū nō solū vt ens ē in se. sz etiā vt est pncipiuz alioz. q. sicut ex vno deo oīa. ita ex vno hoīe oēs homines. sicut vult glo. ibi. Loz. xj. q̄ si q̄ expōsius repñtat rōnē imaginis. pticipat eminentius. p3. tc. Itē plenius repñtat aliq̄d q̄ repñtat deū p maiorē accessū ad suā totalitatē. sz hō repñtat deū inq̄tū ē exemplar t spiritualiū t corporaliū. angel aūt altero mō tm. q̄ in homine excellentior mō repit imago. Itē q̄nto exemplū magis innitit exēplari. tanto magis cōformat ei. t q̄nto magis natū ē vniri. tanto magis natū est conformari. sz natura humana vnit diuine in vnitate psone. q̄ quidē nō facit angelica. q̄ expōsio ē i ea imago q̄ sit in angelo. Itē p ꝯsiderationē pbi. si optimuz in vno genere est melī optimo in alio gñe. ē simplicit h̄ illo melius. sz xp̄s q̄ est optim inter homines excellētior mō insignit est imagine dei q̄ optim angel. q̄ imago dei
27 in hoīe q̄ in angelo repit excellentius. Ad p̄dictor intelligētiā est norandū q̄ quidā volucrūt dicere q̄ creatura magis esse ad imaginē dei dici pōt duplr. vel extensiue. vl intensiue. Si extensiue. sic dixerūt q̄ hō magis repñtat deū q̄ angelus. q. in plūb rōne corpis sibi vniri vt pote in spūalibus t corporalib. t in mō existē di in rebus. t fm etiā modū p̄ducendi res. t sic dicunt p̄cedere rōnes ad primā p̄tē. Sed cōtra qō de rpo obi non valet. illud em est singulare ꝓuilegiū. nec ē nature sz potg̃e. Si aūt dicat vna creatura magis ē ad imaginem q̄ alia intensiue. q. expōsius repñtat. sic dicūt angeluz magis ē ad imaginē dei q̄ sit hō. sicut oīdunt auctes et rōes ad oppositū. Et h̄ insinuat Hreg. cū dicit. q̄nto subtilior ē natura. tāto in ea imago trinitatis silr insinuatur impssa. t rōnes etiā cōsequētes oīdūt. q̄ sīe excellētior ē natura angelica. sic excellētiores hz potētias. t maiorē hz capacitatē. t dignior mō ē i imagie dei insignita t fm hanc viā plena ē rūsio ad qōem ꝓpositā ad obiecta. Sz hz iste modus dicendi. pbabilis videat. nō tñ modicā hz calūniaz rōne vtriusq̄ ptis distinctiōis. Q̄ em dicat imago magis esse in hoīe extensiue q̄ in angelis. hoc vbo Aug. nō cōsonat. q̄ rōnem imaginis dicit esse in aīa ꝓpter fm p̄tē supmā. sicut ptz in. xiij. t xv. de tri. Silr q̄ dicat vlr expōsio esse imago dei in angelo q̄ in aīa ꝓpter maiorē dignitatē nature. h̄ nō videt cōsona reglo. q̄ dicit sup illud .j. ad Heb. et q̄ modicū minorarus ē ab angelis. ibi dicit glo. q̄ natura mentis humane q̄lem rps assumpsit solus de maiori est. Et Aug. h̄ innuit in pluribus locis. t pie credit t coīter sentit q̄ virgo maria magis inter oēs angelos accedit ad deū. Proptereā ē alius modus dicendi. q̄ cū expōsio imaginis cōsistat in cōuenientia ordinis t ꝓportionis intensio dignitatis imaginis cōsistit fm intēsionē cōuenientie q̄tum ad ꝓportionē vel ordinē. Attendendū aūt q̄ cōuenientia creature rōalis ad deū fm ordinem q̄dā est de ē imaginis. q̄dā de bene esse. De esse imaginis est q̄ creatura immediate ordinet ad deū. de bene eē ro est q̄ creatura q̄ est imago ꝓponat alīs q̄ tenēt rōnem vestigii. et q̄ alia ordinent in ipam tamq̄ in finē. Et sic tripler est 28
ordo in creatura rōali fm quē cōformatur deo. Primo q̄ immediate nata est deo cōiungi. t h̄ est essentiale imagini. t in h̄ angelus t aīa equiparant. q. vtriusq̄ mens immediate ab ipa prima vitate formar. Secōs est q̄ ꝓponit creatura q̄ est imago alīs creaturis. t in h̄ angeli p̄cellunt. q. nō solū beitūs. sz etiā hoīb rectores sunt deputati. fm illō Eccli. vij. in vnaquaq̄ gente ꝓposuit rectores. glo. i. angelos. t iste ē ordo q̄ creatura irrationalis regit a deo mediante rōnali. Tertius est ordo q̄ creature irrōnales ad rōnales ordinant tamq̄ in finē. ꝓpē quē sunt facte. t mediante illo in vltimū finem p̄ncipalem t fm hunc ordinem magis cōuenit hō cū deo q̄ angel magis em facta sunt t corporalia t sensibilia ꝓpter homines q̄ ꝓpē angelos. t sic ptz q̄ rō imaginis ꝓprie attendit in cōuenientia ordinis q̄tū ad id qđ est de esse in homine t angelo repit eq̄liter. q. vterq̄ ordinat in deū immediate. q̄tū vo ad illud qđ est de bene esse. s. q̄tū ad ordinē respectu creaturar se hūt p modū excedentis t excessi. Angelus em magis cōuenit q̄tū ad ordinē sub ratione regimis. hō vo magis q̄tū ad ordinē q̄ attendit in
29 rōne finis. Consilī mō repim t eq̄litatē t mutuū excessum in expōssione imaginis q̄ attendit fm cōuenientiaz ꝓportiōis. q. q̄dā est cōuenientia birudinis q̄ ē de eē imaginis. q̄dā de bene esse. Illa est de esse q̄ cōsistit in cōparatione ad intrinseca. sicut ad potentias. t in hac hō t angelus adequantur. q. ita hn̄ est distinctio t origo eqlitas t cōsubalitas in potentijs aīe in memoria sz intelligētia t volūtate. sīe i potētijs angeli. Illa vo cōuenientia birudis ē de hn̄ eē. q̄ attēdit i ꝓpatōne create rōal ad aliqđ extrīsecū. vtpote ad corp qđ ē ipa inferi. Dec

aũt dupliciter põt esse exp̃ssio. vel ꝓuatiue vl̃ positiue Si positiue. sic ania est imago exp̃ssio. q̃ in h̃ q̃ cõtingit corpi. ita q̃ illud est p̃ncipiũ alioꝝ. ꝛc illõ totum inhabitat. magis repsentat deũ q̃ est p̃ncipium omniũ. et q̃ vn̄ est in oĩbꝫ. Si aũt ꝓuatiue. sic angelus magꝭ repsentat deũ. q. ds est spũs purus oĩno impmixtus ꝛ indepẽdẽs a creaturis oĩbꝫ. et hec repsentat ãgelic⁹ spiritus dũe a corpe fm actuꝫ ꝛ aptitudiem separatus. et p tãto dr esse sbtilior a gre. et in eo imago diuinitatꝭ esse exp̃ssior. et sic pz q̃ q̃tũ ad cõuenientiã ꝓportiõis q̃ est de eẽntia imagis inf hoiez ꝛ angelũ põt esse equalitas. q̃ tũ vo ad illã q̃ est de bñ esse se habẽ. sicut excedẽtia ꝛ excessa. Ex p̃dictis igitur patet resp̃sio ad q̃onem ꝓpositã. Cũ enĩ queritꝰ. vtrũ p̃ncipalius vel exp̃ssius sit imago dei in angelo q̃ in ania. respondendũ q̃ q̃tũ ad aliq̃d est eqꝫ p̃ncipaliter q̃tũ ad aliq̃d magis p̃ncipaliter. q̃ tũ ad aliq̃d mi⁹ sicut exꝑlanatũ est. ꝛ in h̃ pz rñsio ad rõnes ad vtrãꝫ ꝑtem q̃ ꝓcedũt fm diuersos vias fm qs viatorẽ põt cõcludere. q. nõ hũt oppositõnẽ. Ad illõ tñ q̃d obꝭ de maiori capacitate. dici pt q. ñ cogit. angelus enĩ capacitatẽ gr̃e habet in cõparõne ad sursũ. in q̃ cõparõne nõ excedit naturã mentis humane. q. aũt natura angelica dicaf excedere humanã. h̃ est in cõparõe ad corp⁹ ad q̃d nõ habet inclinatõnẽ fm q. ania. ꝛ tõ maioritas dignitatis ĩ natura angelica respectũ anie nõ facit ad excellẽtiaꝫ imagis siue illius capacitatis q̃ est in natura humãe mentis fm q. aĩa est capax dei. Similiter nec illõ q̃d sequit cogit. q. maior viuacitas memorie vl̃ intelligentie potꝰ facit ad intẽtionẽ similitudis q̃ ad imaginis maiorẽ exp̃ssionẽ. Similitudo enĩ cõsistit in ꝓpietatibꝫ naturalibꝫ. imago vo in origine ꝛ habitudie q̃tuis potẽtie in angelis sint viuaciores q̃ in aĩalibꝫ et tõ similiores dõ. cũdẽ tamẽ habẽt ordiem ꝛ habitudinẽ. sicut ostẽsũ ẽ s. vñ magꝭ ꝓbe cõcedit q. angelꝰ sit dõ sil̃or q̃ hõ. q̃ possit cõcedi q. angelus sit magꝭ imago. ꝛ h̃ vult dicere au. tas gre. Rões vo ad oppositũ ꝓcedũt et cõcludũt maiorẽ exp̃ssionẽ q̃tũ ad illud q̃d ẽ accidẽtale imagini. excepta illa q̃ fũdat sup vnionem ad quã dõ. q. nõ cogit ꝓ eo q. sba q̃ est vnius capax gr̃e p naturã. põt effici magꝭ capax p aliquã grãm gratis datã. q̃ disponit et ampliat capacitatẽ nate ad suscep tõz gr̃e gratũ facientis. vñ esto q. natura angelica cẽt magis capax gr̃e q̃ humana natura fm naturalẽ potẽtiã sicut videf rõnabilit cẽ ponẽdũ. vt natura angelica sit excellẽtior. et excellẽtiori nate debeaf excellẽtior potẽtia et capacitas. nihilomin⁹ tñ p aliq̃d donũ diuinitus sibi datũ gratis. põt eleuari capacitas anime vsq̃ ad capacitatẽ angeli. et q̃dãmõ amoliorẽ. nã donũ gr̃e gratis date disponit ad graiam gratũ faciẽtez. et sic possibile est fuisse ĩ ꝓpo et btã v̄ginẽ. et sic patẽt obiecta ad vtrãꝫ ptẽ

Questio II e

Utrũ p̃ncipalius sit imago ĩ masculo q̃ in femina. Et q. sic vr̃. j. Cor̃. xj. vir ẽ imago et gl̃ia dei. hec aũt vt dr apls. sepat virũ a mulicre. igit aut mulier nõ ẽ imago aut si ẽ imago nõ est ita exp̃ssa sicut vir. Itẽ glo. ibi dic̃ ad imaginẽ dei factus est vir nõ mulier. sz h̃ nõ est dcm nisi mulier nullo mõ sit ad imagines facta. q̃ dcm est q. minus ẽ ad imaginẽ q̃ vir. Itẽ q. hõ est ad imagines vnibilis est nate diuine. sed magꝭ fuit vnibilis in sexu masculino. q̃ femineo. q̃ magꝭ est imago vir q̃ mulier Item q. hõ ẽ imago dei oĩbꝫ est platus siue ꝓpositꝰ. fm qõ immik in tertu gen̄. j. fa. bo. ad ima. ꝛc. ꝛ sbditur. ꝛ p̃sit piscibꝫ ꝛc. q̃ p̃sidere si non cõuenit hoĩ in sexu femineo sz masculino. vr̃ qõ imago excellẽtiori mõ sit in masculino setu q̃ femineo. Contra. Gen̄. j. crea. de. ho. ad ima. ꝛ si. sez masculũ et fe. creauit illos. si igit mlier creata ẽ ad imaginẽ dei ꝛ ad eq̃litatẽ viri sic̃ innuit formatio eius de latere. ꝛ ratio etiã q̃re formata ẽ cũ dicit. faciamus adiutoriũ sile sibi. vr̃ igit q. in viro ꝛ mliere eq̃lit repiak rõ imaginis. Itẽ imago attendit in homine q̃tũ ad supmũ aie. sz in supmo aie non est distinctio aliqua fm sexũ. q̃ siue homo sit mulier siue vir equalit est imago. Itẽ sexus non variat spẽm. q̃ vir ꝛ mulier sunt eiusdem speciei. sz imago consequit hoiem q̃tũ ad formã speciei. non q̃tuz ad formã indiuidui. q̃ eq̃lit est in viro ꝛ muliere. Item imago creationis non ordinatur ad imagines recreationis siue gratificatiõis. sz imago q̃ cõsistit in gr̃a ꝛ virtutibꝫ ita excellenter p̃esse in mulicre sic̃ in viro. q̃ pari rõne ꝛ imago creationis in q̃ cõ ditus est hõ. ꝙ. ad p̃dictoꝝ intelligentiã ẽ notandũ q. sic ex p̃cedẽtibꝫ pz. imago q̃tũ ad suũ esse p̃ncipalit ꝛsistit in aĩa ꝛ eiꝰ potẽtijs. ꝛ in bꝫ potissime ꝓut hũt ad deũ ꝛuerti. ꝛ q̃tũ ad h̃ nõ ẽ distinctio masculi ꝛ femine. fui ꝛ liberi. iõ imago q̃tũ ad id qõ est de ꝛplemẽto eiꝰ et de eiꝰ esse nõ magꝭ repit in viro q̃ in muliere. Quãtuz aũt ad bñ cẽ sive ad clarioꝛ exp̃ssionẽ ꝛsistit magꝭ ĩ aĩa fm q. ad corpꝰ hz ordinẽ ꝛ habitudinẽ. ꝛ q̃tũ ex pte corporis est sexuũ distinctio. ꝛ fm sexuũ distinctionẽ maioꝛ est repsentatio q̃tũ ad rõnem p̃sidendi sive q̃tũ ad rõem p̃ncipiãdi. q. vir est caput mulieꝛ. ꝛ vir est p̃ncipiũ mulieris. ꝛ nõ vir ꝓp mulierẽ. sed mulier ꝓp virũ. q̃tũ ad hunc vtiq̃ modũ excellentioꝛ modo reperitur imago in sexu masculino q̃ femineo. nõ ratione eius qõ est de esse ipsius imaginis. sed rõne eius qõ adiacet Et fm hoc satis plane patet resp̃deri ad obiecta. Rationes enĩ ostendentes q. non magis est imago vir q̃ mulier. ꝓcedunt de imagine q̃tum ad suũ p̃mũ esse. sicut intuenti patet. Rationes vero ad oppositũ p̃cedunt de imagine q̃tum ad aliqnã accidentalẽ ꝓpietatem sive per relationem ad corpus. Ad illud aũt quod dicit apostolus ꝛ glo. q. vir est imago et gloria dei. dõ. q. vir accipitur metaphoꝛice. pro superiori parte rationis. ꝛ mulier pro inferiori. sicut exponit. Aug. xiij. de tri. Et si tu obiicias q. apostolus loquit de viro et muliere ad litterã. dõz q. loquitur de eis nõ fm se. sed fm significationem. Vir enĩ qz fortis est ꝛ p̃sidet mulieri. superiorem rationis partẽ significat. mulier vero inferioꝛẽ. Inde etiã est in matrimonio q. vir significat deũ. ꝛ mulier significat ecclesiã siue aiam. hoc aũt est ratione stabilitatis ex parte vna. ꝛ infirmitatis et fragilitatis ex altera. que nõ respiciunt imaginem fm se. sed ratione corporis annexi. ꝛ ita non essentialiter sed accidentaliter.

Questio. iij f

Utrũ imago p̃ncipalius sit in cognitius q̃ in motiua siue affectiua. Et q. p̃ncipalius sit in cognitiua vr̃ per illud qõ dicit Aug. imago est in potentia cognoscendi. ꝛ similitudo in potentia diligendi. sed hoc non est dictũ q. oĩno sit in potentia cognoscendi. q̃ dictum est qz p̃ncipalius est ibi. Item imago p̃mo ꝛ p̃ncipaliter conuenit ipsi verbo eterno. q̃ ei p̃ncipaliter magꝭ cõuenit qõ illi verbo eterno respondet. h̃ aũt est ipsa intelligentia q̃ est in ipsa potentia cognitiua. q̃ ꝛc. Itẽ imago cõsistit in memoria intelligentia ꝛ volũtate. sed due istarũ potentiarũ scz memoria et intelligẽtia tenẽt se ex pte cognitiõis. q̃ ꝛ imago. plꝰ se tenet ex pte cognitiõis q̃ affectiue. Itẽ imago dicit quandã cõfiguratiõnẽ et distinctionẽ. sed affectio ẽ vnire. ꝛ cognitio distinguere

g̃ imago ꝑncipaliꝰ residet penes cognitiuã q̃ penes affectiuã. Cõtra imago reformatiõis rñdet imagini creationis. ſz imago reformatiõis q̃ ꝺdez est gr̃a ꝑncipaliꝰ est in affectia q̃ in cognitia. g̃ imago creatiõis. Jtez i eo ꝑncipaliꝛ ꝟsistit res i q̃ cõsistit ei⁹ cõplemtũ. ſz imag̃ cõplet i volũtate. volũtas se tenet ex pte affectie. g̃ rc Jtẽ imago ẽ nobilissimũ in aĩa. g̃ cõsistit penes id qõ ẽ in aĩa nobilissimũ. ſz intellectus siue volũtas ẽ nobilissimum qõ ẽ in aĩa. g̃ ꝑncipaliꝛ cõsistit imago penes intellectũ. siue voluntatẽ. ℔ aũt ꝑncipaliꝛ respicit affectiuã. g̃ rc. Jtẽ silitudo ẽ in plus q̃ sit imago. nõ em̃ q̃libet silitudo est imago. ſz silitudo expssa i q̃dã cõfiguratiõe. imitatiõe g̃ vbicũq̃ ẽ imago. ẽ silitudo. ſz silitudo nõ ẽ ꝑncipaliꝛ penes cognitiõez ſz pẽs affectiõẽ. cũ silitudo sit i genꝰ q̃ materie respicit affectiuã. g̃ pariõe imago. Jurta ℔ q̃ rik q̃ sit dñs in rẽ imaginẽ. silitudinẽ. cũ em̃ plꝰ sit silitudo q̃ imago. sic oñdit Augꝰ. in li. lxxxiij. q. supꝰ non debeat cõnumerari suo inferiori. vr̃ q male ꝺr hõ factꝰ ad ima. si. Jtẽ cũ due sint potentie ex pte affectiõis ſz intellectus cõcupiscibilis. due ex pte cognitiõis. ſz memoria intelligẽtia. qõ ẽ q̃re in rõne imagis ponꝰ duo accipiunt due potẽtie ex pte cognitiue. vna ex pte affectiue. Ur em̃ q ponꝰ ꝺz eẽ econuerso. cũ tres ꝟtutes theologice q̃ reformãt aĩam ad imaginẽ sic in ea ponãt vt due sint ex pte affectiue. ſ. spes charitas. q̃rũ vna ẽ in intellectu. altera in cõcupiscibili. vna ex pte cognitiue. ſ. fides q̃ cõiter ponit in rõnali. ℟. dõm. q de prima nois ipositiõe differt imago silitudo. Jmago em̃ noiat cõformitatẽ in q̃titate. similitudo ꝟo cõuenientiã in qualitate. Jmago noiat quãdã cõfigurationẽ. ita imptat figurã q̃ est quãtitas in qualitate vel q̃litas in quãtitate. similitudo ꝟo ꝺr rerũ differentiũ cadẽ q̃litas Ex hac aũt ꝓmaria differentia tripler ꝟsueuit assignari modꝰ distinguẽdi inter imaginẽ. similitudinẽ cum ꝺr. faciamꝰ ho. ad ima. si. Primꝰ ẽ quẽ dicẽ hugo q̃ similitudo respicit naturã. imago respicit figurã. q̃ similitudo dicẽ cõuenientiã in q̃litate naturali. imago ꝟo cõuenientiã in distinctiõe figurali. ad modũ cuiuslꝺ trianguli. in q̃ sunt tres termini. tres linee. q̃ tres sũt potentie q̃rũ q̃libz habitudinẽ hz ad quãlibz. similit tres ꝓsone. potẽtia vel ꝓsona tenet rõnez termini. hĩtudo ꝟo vel imago tenet rõnẽ linee. Scõs modꝰ distinguendi ẽ q imago ẽ in naturalib⁹. similitudo in gratuitis. q̃ similiter hz ortũ ex illa ꝓma dria. Qr em̃ imago dicẽ cõfiguratiõnẽ. illa attẽdit ex pte naturaliũ potẽtiaꝝ aĩe ſz memorie. intelligẽtie. volũtatis. hinc ẽ q imago ẽ in naturalib⁹. q̃ nec similitudo dicẽ cõuenientiã q̃ ortũ hz a q̃litate. q̃litas in q̃ aĩa similat deo ℔ est gr̃a. iõ similitudo in gratuitis ꝺr esse. Tertiꝰ modus distinguendi est q imago est in potentia cogẽscendi. similitudo in potentia diligendi. iste modꝰ similiter hz ortũ ex dria ꝓma. Qr em̃ imago ꝟsistit in ꝟuenientia fm ꝟfiguratiõez ꝟfiguratio attẽdit in origie. hĩtudine. potẽtiaꝝ distinctiõe. ℔ origo hĩtudo ꝓncipaliꝛ residet ex pte cognitiue. iõ imago ꝓncipaliꝰ ponit in cognitiua. Silitudo ꝟo dicẽ ꝟuenientiã in q̃litate. q̃ q̃litas in q̃ ꝓncipaliter assimilat aĩa deo ẽ in volũtate siue affectiõe. hic ẽ q silitudo ponit ꝓncipaliꝛ in potẽtia affectia. inde ẽ q in imagine creatiõis due sũt potẽtie ex pte cognitiue ſz mẽoria intelligẽtia. vna ex pte affectie. ſ. volũtas Ecõtra ꝟo in imagine recreatiõis. q̃ q̃ cõsistit in gr̃a. due ꝟtutes sũt ex pte affectiue. ſ. spes charitas. vna ex pte cognitiue. ſ. fides. Jmago em̃ ꝓncipaliꝛ respicit origiñ hĩtudinẽ. hĩtudo aũt ortgo attẽdit inter memoriã intelligentiã p modũ potentis plis. inter hec duo voluntarẽ fm modũ donatiõis siue ꝓcessionis. Inter irascibilẽ ꝟo concupiscibilẽ nec ẽ talis ordo nec origo. cũ motꝰ irascibilis possit eẽ sine cõcupiscibili et econuerso. motꝰ aũt voluntat̃ nõ põt eẽ sine motu intelligentie ꝓuto. nec actꝰ silꝛ intelligẽtie sine actu mẽorie. in his dico q̃ sunt de rõne imagis. iõ in assignatõe imagis duo sumunt mẽbra ex pte cognitie. vnũ ex pte affectie ℔ em̃ exigit ordo ortgo distinctio. ꝓterea imago ꝓncipaliꝰ ẽ in cognitiua q̃ in affectia. silitudo ꝟo ꝓncipaliꝰ cõsistit in vnione aĩe ad deũ q̃ ꝺdẽ ẽ p gram. Et q̃m vnio gr̃a ꝓncipaliꝛ respicit affectiuã. hinc ẽ q in imagine recreatiõis q̃ ꝺdẽ ẽ in gratuit̃ due sunt ꝟtutes q̃ respicit affectiuã. ſ. spes charitas. penes duas vires. ſz irascibilẽ concupiscibilẽ. vna ꝟo q respicit cognitiuã. ſ. fides q̃ respicit rõnalẽ. q̃us spes reformãs irascibilẽ. p cõsequẽs reformat mẽoriã. cũ ꝟueniãt in actu qui ẽ tenere. fm ℔ igit planũ ẽ rñdere ad qõnẽ obiecta Cõcedendũ ẽ em̃ de plano q imago ꝓncipaliꝛ respicit cognitiuã. cõcedẽde sũt etiã rõnes q ℔ ꝓbãt. Ad illud ꝟo qõ obiicit de imagie reformatiõis. dõm q nõ valet. q imago reformatiõis ponꝰ ẽ silitudo ꝺdã q̃ sit imago Si ei ꝓprie eẽt imago. eẽt capax dei. eẽt immortalis. nũc aũt nõ ẽ sic. ideo q imago recreatiõis ponꝰ ẽ silitudo q̃ imago. magis ꝓncipaliter respicit potentiã affectiuam q̃ cognitiuã. q̃us reformat tã cognitiuã q̃ affectiuã. 34 Ad illud qõ obiicit q cõplementũ magis ẽ in volũtate. dõm q. si volũtas vltia sit in imagie. nõ tñ se hz p modũ cõplemẽti in rõne imagis. imago em̃ dicẽ ordinẽ ortgine in potẽtijs sic ẽ in ꝓsonis. et quẽadmodũ tertia ꝓsona nõ ponit aliaꝝ cõplectiua nec alias cõplere. ſz ponꝰ ab eis recipe. sic volũtas put ẽ ꝑs imaginis. ponꝰ cõsideraꝝ in rõne egredientis q̃ in rõne cõplentis. q ꝓma rõ originis ẽ p modũ nature. q̃ ꝺdẽ ꝟsistit in ortu intelligentie ex memoria. hinc est q imago ꝓncipaliꝰ respicit cognitiuã q̃ affectiuã. 35 Ad illꝺ qõ obiicit q silitudo est in plus q̃ imago. dõm q silitudo si accipiaꝝ ꝑprie sic accipit in ꝓposito nõ est in plꝰ. imo distinguit ab imagine. ita q si vtrãq̃ taꝝ affectiuã q̃ cognitiuã respiciat. imago tñ ꝓncipaliꝰ respicit cognitiuã. silitudo affectiuã. rõ tã dicta est. et p ℔ ptz rñsio ad illa duo que querebant̃. 36 37

Distinctio. xvij. de pductione hois q̃tum ad ꝓncipia cõstitutiua. ſ. corpꝰ aĩam. et ꝓmo viri.

Hic de origine aĩe plura q̃risolent. rc. Supra egit mgr de pductõe hois in cõpatiõe ad ꝓncipiũ extra. in hac ꝟo pte agit de pductõe eiꝰ q̃tũ ad ꝓncipia cõstitutiua. ſ. q̃tũ ad corpꝰ aĩam. Diuidit aũt ista ps in duas. In ꝓma determinat de pductõe viri. In scõa ꝟo de pductõe mulier̃ ex viro. ꝺ. xviij In codẽ quoq; padiso mlierẽ formauit rc. i ꝓnº. Pria ps hz duas. In ꝓma determinat de hois formatiõe. In scõa de hois formati locatiõe. ibi. hoiez aũt ita formatũ rc. Prima ps hz duas. In ꝓma determinat de hois formatiõe. In scõa de hois formati locatiõe. ibi. hoiem autem ita formatum. rc. Prima pars habet duas.

Jn ꝑma determiat de ꝓductione aīe in se. Jn scōa ꝙo in relatiōe ad corp⁹ ibi. Sz vtrū in corpe an extra corp⁹. ꝛc. Pars aūt illa in q̄ determiat de ꝓductione aīe i se hz duas. Jn ꝑma determiat veritatē. Jn scōa remouet errorē. ibi. putauerūt eīm quidā heretici ꝛc. Silr illa ps in q̄ determiat de ꝓductōne aīe in cōparatiōe ad corpus hz duas. Jn ꝑma determiat vtrū ōs creauit aīaz i corpore an extra corp⁹. Jn scōa q̄rit vtr ōs fecerit hoīez i etate ꝓfecta. ibi solz etiā q̄rt vtrū ōs hoīez repēte. Silr ps illa in q̄ determiat de locatiōe hoīs iā formati hz duas. Jn ꝑma determiat ō loco ei⁹ i se. Jn scōa ꝙo determiat icōpatiōne ad cōrenta. ibi. in hō aūt paradiso erant ligna ꝛc.

Determinat veritatē de ꝓductione aīe in se. vtrū de aliquo facta sit an nō. ⁊ qñ facta sit ⁊ quā gratiam habuerit in creatione. a

D. XVII Gene. ij

Hic de origine aīe plā q̄rt solent. scz vñ creata fuerit. ⁊ qñ. ⁊ quā gr̄az habuerit i creatione. Sic hoīs formatio ꝟm corpus describit cū dicit. Formauit ōs hoīez de limo terre ⁊ ita eiusdez ꝟm aīam factura describit cum subdit. ⁊ inspirauit in faciem eius spiraculū vite. Corpus enim de limo terre formauit ōs cui aīaz inspirauit. Vel ꝟm aliā lr̄am flauit vel sufflauit. nō q̄ faucibus sufflauerit. vel manib⁹ corporeis corp⁹ formauerit. Spūs eīm deꝰ est. nec lineamētis mēbrorū compositus. Nō ergo carnaliter putemus deū corporeis manib⁹ formasse corp⁹. vl faucibus inspirasse aīam. ꝟ potius hoīez de limo terre ꝟm corp⁹ formauit iubendo. volendo. i. voluit ⁊ verbo suo iussit vt ita fieret. ⁊ inspirauit in faciē eius spiraculū vite. i. substātiā aīe in qua viuerz creauit. non de materia aliqua corporali vl spūali. ꝟ de nihilo.

Nō corporeis instrumentis formasse vl sufflasse deus dicit.

Remouet q̄rūdā hereticoꝝ errorē q̄ putauerunt aīam esse de substātia dei. b

Putauerūt eīm quidā heretici deū de sua substātia aīam creasse. vbis scripture ꝑtinaciter inherētes. q̄bus ōz. inspirauit vel insufflauit ꝛc. Cū flat inquiūt vl spirat. hō de se flatū emittit. Sic ḡ cū dicit deꝰ flasse vel spirasse spiraculū in faciē hoīs ex se. spūm hoīs emisisse intelligit de sua substātia

respōsio. Qui hoc dicūt nō capiūt tropica locutiōe dictū eē sufflauit vel flauit. i. flatū hoīs scz aīam fecit. Flare eīm est flatū facere. flatū facere est aīam facere

Esa. lvij. Tū dñs p Esaiā. Oēm flatū ego feci. Nō sunt ḡ audiendi q̄ putant aīam eē ꝑtez dei. Si eīm hoc eēt. neq̄ a se nec ab alio decipi posset. nec ad malū faciendū vel patiendū cōpelli. nec in melꝰ vel deterius mutari. Flatꝰ ḡ q̄ hoīez aīauit factꝰ ē a deo nō de deo. nec de aliq̄ materia. sz de nihilo.

Determinat de ꝓductiōe aīe in relatione ad corpus vtrum deus creauit aīam in corpore vel extra corpus. c

Opīo Au. Sed vtrū in corpe vel extra corpus etiā inter doctos scrupulosa qō ē Aug. ei sup genē. tradit aīaz cū angelis sine corpore fuisse creatā. postea vero ad corpus accessisse. neq̄ cōpulsa ē in corpora ri. sed naturaliter illud voluit. i. sic creata fuit vt vellet. sicut naturale nobis est velle viuere. Ale aūt velle viuere. nō nature sed volūtatis est ꝑuerse. Alij vero dicunt aīam primi hoīs in corpe

Alioꝝ sentia.

fuisse creatam. ita exponentes verba illa. Jnspirauit in faciē eius spiraculū vite. id est animaz in corpore creauit que totum corpus animaret. faciem tamen specialiter expressit. quia hec pars sensibus ornata est ad intuenda superiora. Sed quicquid de anima primi hominis estimetur. de alijs certissime sentiendū est q̄ in corpore creentur. Creando enim infundit eas deus. et infundendo creat. Dicendum est etiam animaz illam nō sic esse creatam. vt prescia esset opis futuri iusti vel iniusti.

Querit vtrum deus fecerit hominem in etate perfecta. d

Solet etiam queri vtrū deus hominez repente in virili etate fecerit. an proficiendoꝝ etates augēdo. sicut nūc formar in matris vteroꝝ. Aug. super gene. dicit. Quadaz in virili etate cōtinuo factus est. ⁊ hoc ꝟm supiores non inferiores causas. id est ꝟm voluntatem ⁊ potentiam dei. quā nature generibus non alligauit. qualiter ⁊ virga moysi conuersa est in draconem. Nec talia cōtra naturam fiunt nisi nobis quibus aliter nature cursus innotuit. deo autem natura est quod facit. Non ergo contra dispositionem suam illud fecit deus. Erat enim in prima creaturarum cōditione sic hoīez posse fieri. ꝟ nō sibi erat necesse vt sic fieret. hoc ei nō erat in conditiōe creature

Exo. vij.

Sedª in beneplacito creatoris cuius voluntas necessitas est. hoc enim necessario futurū est quod vult et prescit. Multa vero ꝟm inferiores causas futura sunt. sz in presentia dei futura non sunt. Si autem ibi aliter futura sunt. potius futura sunt sicut ibi sunt. vbi prescit ille qui non potest falli. Sic ergo factus est adam non ꝟm inferiores causas. quia non erat in rerum causis seminalib⁹ vt ita fieret. sed ꝟm superiores. non contra naturaz operantes. q̄ in reruz causis naturalib⁹ erat vt ita posset fieri.

a a In bñplacito creatoris cuiꝰ ꝛc. Innuit mgr̄ q̄ volūtas dei necessitas ē. Cōtra ex hō sequit necessariū futuruz est qō vult ⁊ prescit q̄ si verū ē. cū ōs velit oīa bōa futura. nullū bonū futuꝝ euenit cōtingenť. perit ergo libertas arbi. Preterea falsuz videť dicer in hō q̄ subiūgit. mlta etiā ꝟm inferiores cās futura sť. sz ī pscientia dei futura ñ sť. qō eīt futuꝝ est erit. qō nō est futuruz in pscientia dei nō erit. ergo simul idē erit. nō erit.

De hominis formati locatōne in se. qui extra paradisum creatus. in paradisuz positus est. ⁊ q̄re ita factū sit. e

1 Rō. dōm q primū ỹbū intelligendū ē de necessitate nō ōntis. sz ōsequētie. q: necessario ad velle dei sequtur ipz volitū esse vl futuz cē. Scōm aūt ỹbum intelligenduz ē ita q p̄ p̄ncipiū futuz significet ordo effect⁹ ad cās nō cuentus vt sit sensus. Multa fm inferiores cās futura sunt. i. ordinata fieri que fz ỹitatē vel pūtiā nō sut futura q: nō eueniūt.

Gene. ij

b QX hō extra padisum creat⁹. postmodū in padiso sit positus Contra. cū enim padisus esset locus habitatiōis debit⁹ hoī fz statū innocentie. et locus cōgru⁹ generationi et pductiōi. vī q: hō debuit pduci in paradiso. Itē cū tota terra cēt tunc fructifera et aer tranq̄llus. videtur q: tota erat cōgrua vt inhabitaret ab hoīe. q̄ si hō extra padisum est pduct⁹. vī q: extra padisuz ad habitādū debuit relinq̄. Itē si tota terra pducta ē p̄p ter hoiez. q̄ vī q: si hō steriisset. alia p̄s terre a padiso superfluoret. p̄pē hoc ē hic qō q̄d vocē hic padisus in q̄ hō ē positus. Rō ad p̄dictoz intelligentiā ē notādū q: sicut dicit mgr tres fuerūt de padiso sntie. Quidā em̄ dixerūt q: padisus illa in q̄ erat positus hō erat locus corpalis. q̄ p ter suā amenitatē padisus dicebat. nec ē alia padisus nisi corpalis. Alij vo attendentes q: beatificatō hois ē in padiso q̄ cōsistit in dei fruitione. nō in corpali amenitate. dixerūt hanc padisum nō ee locū corpalē. sz spūalem et oīa illa q̄ dicunt de padiso in gen̄. dicta esse metaphorice. vñ hō in formatione sui posit⁹ ōz fuisse ī padisuz. nō q: fuerit localit mutat⁹. sz q: in spūali amenitate et delicijs et dei amore et cognitiōe et fruitione ē posit⁹. In h⁹ aūt sentētie assertōne adducūt illud qō ōz de latrone luce. xxiij. Hodie mecū eris in padiso. Et illō qō dicit de lucifero Eze. xxiij. In delicijs padisi dei fuisti. Tertia ē positio q: ē paradisus spūalis et ē padisus corpalis. Paradisus spūalis dicit statū vel ḡrē et amenitatē delicior spūaliū. et iste p̄t esse fm duplicē statum scz ecclie triūphātis. et ecclesie militantis. Vñ padisus spūalis duplex ē siue dupliciter dicta est. Una est ī ecclesia militante. altera in ecclesia triūphante. Unde illa que sunt dicta in gene. de paradiso spirituali. possūt exponi metaphorice. Paradisus aūt corpalis loc⁹ est deliciar et amenitatis. et hec est dupler similiter fm duplicem statū scz perfectum et imperfectū. Scōm statum pfectum paradisus est empyreū. Scōm statū imperfectum paradisus est locus quidaz amenus in partibus orientis de quo dicit Dam. Diuina paradisus est dei manibus in edem plantatus gaudij. et exultatōnis vniuerse promptuariū. In hoc aūt loco decuit hominem poni vt esset ei facilitas perueniendi ad patriā

Tres sntie de padiso sunt et que sunt.

A q̄ principio sit plātatus.

2

3

Hoiez aūt ita formatū tulit de⁹ vt scriptura docet. et posuit ī paradiso voluptatis quē plātauerat a p̄ncipio. His verbis apte myses insinuat ᵇ q: hō extra padisum creat⁹: postmodū in padiso sit posit⁹. Qō iō factū ōz. q: nō erat in eo p̄mansur⁹. vl vt ī natē sz gr̄e hō assignaret. Intelligit aūt padisus local et corpal in q̄ hō locat⁹ ē. Tres ei generales de padiso sententie sunt. Una eoz q̄ corpalit intelligi volunt tm̄. Alia eoz q̄ spūalit tm̄. Tertia eoz q̄ vtroq; mō padisum accipiūt. Tertū mihi placere fateor. vt hō in corpali padiso sit posit⁹. q̄ ab illo p̄ncipio plātat⁹ accipi pōt. q̄ terrā oēm remotis aḡs herbas et ligna p ducere iussit. Qui et si pūtis ecclesie vel future typū tenet. ad litteraz tm̄ intelligēdū ē eē locū amenissimū fructuosis arboribus magnū. et magno fonte fecundū. qō dicimus a principio antiq̄ translatio dicit ad orientē. Alī volunt in orientali pte esse paradisuz longo interiacēte spacio vl maris vel terre regionib⁹ q̄s incolūt hoies secrete. et in alto sitū vsq; ad lunarē circulum p̄tingentem. Alī nec aque diluuij illuc puenerunt.

De loco paradisi quantum ad contenta. q̄ sunt ligna padisi iter q̄ erat lignū vite. et lignū scie boni et mali.

f

4

Qualis sit locus paradisi et vbi

remotis aḡs herbas et ligna p ducere iussit. Qui et si pūtis ecclesie vel future typū tenet. ad litteraz tm̄ intelligēdū ē eē locū amenissimū fructuosis arboribus magnū. et magno fonte fecundū. qō dicimus a principio antiq̄ translatio dicit ad orientē. Alī volunt in orientali pte esse paradisuz longo interiacēte spacio vl maris vel terre regionib⁹ q̄s incolūt hoies secrete. et in alto sitū vsq; ad lunarē circulum p̄tingentem. Alī nec aque diluuij illuc puenerunt.

De loco paradisi quantum ad contenta. q̄ sunt ligna padisi iter q̄ erat lignū vite. et lignū scie boni et mali.

f

5

6

produci. vt melius ꝯgnosceret dei beneficium. dum se videret quasi aliūde adductum. et vt etiam ostenderet p̄ hoc q: homo nō erat ibi factus. ad eternalit habitandū. sed tem poralit peregrinandum. Et q: dixi et vbi deus p̄sciebat hominis casum in paradiso voluit eum collocare. vt per eius electionem de loco voluptatis cognosceret sensibiliter quanta bona spiritualia amisisset per culpam. cognosceret etiam nihilominꝰ quanta esset differentia inter eum qui domino obedit humiliter. et eū qui ipsum cōtēnit. Et per hoc p̄z rñsio ad obiecta. Locꝰ em̄ paradisi cōuenient factus fuit p̄opter hoiem instructum. et alia terra conuenienter fuit facta p̄pter hominē quē deus p̄uiderat esse lapsurū. et q: simul etiā viderat hominē et peccatum. de ea terra sumpsit eum in quā erat postmodū rediturus. Nec tamē si homo steriisset. alia p̄s mundi superfluoret. q: bestijs seruiēt⁹ homi habitaciū p̄beret. et habitaculū sua inferioritate excellēs ostenderet. et sua magnitudine decoraret. sicut magna platea decorat palatiū. et sicut aula decorat camerā. c Tolūt in oriē. p̄te es. pa. tē. Innuit mgr̄ locū paradisi ī alto sitū et vsq; ad lunarē circulū p̄tingentē. videt hoc ee falsum Primo q: inter lunarē circulū et aerem est ispera ignis que nō pateretur ibi hominē posse viuere. Itē aer ī sua p̄te superiori est tante subtilitatis q: ibi nō possūt aues viuere. sicut dicit aug. ergo si paradisi locus cēt adeo eleuatus. nō posset ibi viuere homo habēs corp⁹ animale Preterea si hō cēt ille locꝰ eleuatus. cū maxime appropinquaret soli. ergo esset calidissimꝰ et intēperatissimꝰ. sequeretur etiā ex hoc q: terra esset supra aquā et supra aerem. Respōdendū q: sicut doctores dicūt paradisi corpalis situs est valde eminens et altus. et iuxta eq̄noctialem in orientē quodāmodo vergens ad meridiē Est aūt tante altitudinis vt illuc nō conscendāt vapores in aere eleuati. sed fit ibi aer mūdus et purus ydoneus statui p̄petuitatis. et p̄pter puritatē aeris ibi esse cōtēperātiā caloris. et q: sec⁹ ēqnoctia est ibi magna tēperies t̄pis. Qm̄ q̄ ōz vsq; ad lunarē circulū p̄tingere. hō nō ē dcm̄ fm situ. sed fm q̄ndā p̄peratē. siue q: cōformatur in raritate et lūiositate et trāq̄llitate siue q: vapores quib⁹ dñatur luna illuc nō p̄tingūt. Et sic p̄z illō

d In ꝫ aũt ꝑadiſo erãt ligna diuerſi generſ. ⁊c. Que ritur ꝓpter q̃d duo ex iſtis lignis noiat ⁊ nõ pla. Item cũ lignũ illõ de q̃ fcã ẽ ꝓhibitõ ñ fuerit ſcie bõi ⁊ mali. ni ſi ꝑ trãſgreſſionẽ Ade. nõ videt q̃ ſic debuerit a ſui ꝓncipio noiari. Itẽ cũ lignũ vite illũ effectũ viuificandi nõ habuerit. vr q̃ aut fruſtra fuerit. aut ab illo effectu nomiari nõ debuerit. Reſpõdẽdũ q̃ vniuerſitas lignoꝝ ſub trib⁹ differẽtijs cõſtituitur. ſm q̃ ad triplicẽ vtilitatẽ homis poterat ordiari aut ex pte corporis aut ex parte aĩe. aut ex parte cõtẽti. Si ex pte corpis ſic erãt ligna fructifera q̃ ꝓbebãt ei aliãta ad corpis ſuſtẽtatõnẽ. Si ex pte aĩe. ſic fuit lignũ ſcie boni ⁊ mali. q̃ ordinabat ad obediẽtie homis ꝓbatõez Si ex pte cõtenti ſic erat lignũ vite q̃ faciebat ad vite bũane ꝑpetuatõnez. De his autez lignis duo noiata ſũt. ꝓpter ſpeciales effectus. ꝓt q̃ dr ds illa duo lig̃ collocauit in medio paradiſi. ⁊ vnũ poſuit iuxta alteꝝ. vt ex vno cõciperẽt affectũ amoris. ⁊ ex alio affectũ timoris. et vt q̃ſi oppoſita iuxta ſe poſita eluceſcerẽt. ⁊ faciẽdo abſtinentiã ab vno hr̃ mererent refectionẽ ſufficiẽtẽ ab alto. Et hoc eſt q̃ dicit Aug. de ci. dei. loq̃ns de ꝑmis parẽtib⁹. Erat⁹ ĩmortalitat̃ eis de ligno vite quod in medio paradiſi cũ arbore vetita ſimil erat dei mirabili gr̃a mõſtrabat. tũ et alios ſumebãt cibos ꝓter vnã arborẽ que fuerat interdicta. Et ſic ꝑz q̃liter illa duo ligna ſpeciali ter noiant. vnũ aũt ſcz lignũ vite noiat vt ab effectu. ñ quẽ fecit. ſed ad quẽ ordinat. Aliũ vo ſcz lignũ ſcientie ab euẽtu. ⁊ vtriq̃ ſatis cõgruit. q: tũ ille effectus q̃ ille euẽtus valde notabiles erãt. Licet ãt lignũ vite primũ effectũ nõ habuerit in actu. habuit tñ in habitu. nec tam̃ fruſtra fuit. q: q̃uis ex ipo ꝓmus hõ nõ acceperit refectõnem. ei⁹ tñ poſteriori recipiũt inſtructõnẽ dũ p illõ lignum intelligunt chriſtũ. e Al ligno g̃ homo ꝓhibit⁹ eſt q̃ malũ nõ erat. Cõtra videt q̃ deus incõuenienter fecerit primũ. q: ſicut prohibere malũ eſt bonũ. ita prohibere bonum eſt malũ. ergo videt q̃ deus fecerit male dũ ꝓhibuit illius ligni vſum. Itẽ bñ ſciebat dns q̃ ibi prohibitionem ſuam nõ ſeruarẽt. ergo ſi ſine illa prohibitione poterat eſſe ſalus. videt q̃ non fecerit aliud q̃ laqueũ eis tendere dũ ꝓhibuit. Itẽ ſi omnia facta ſũt ꝓpter hominẽ. ergo lignũ illud erat homis. ſed nulli debz ſubtrahi res propria abſq̃ culpa. ergo videtur q̃ deus iniuriatus fuerit homini. ⁊ eũ puniuerit prohibendo

d In ꝫ aũt ꝑadiſo erant ligna diuerſi generſ. inter q̃ vnũ erat q̃ vocatũ ẽ lignũ vite. alterũ vo lignũ ſcie boni ⁊ mali. Lignũ aũt vite dictum ẽ ſic docet Beda ⁊ Strab⁹ q: diuinit⁹ accepit hãc vim. vt q̃ ex ei⁹ fructu cõmederet. corp⁹ ei⁹ ſtabili ſanitate et ꝑpetua ſoliditate firmaret nec vlla infirmitate vel etatis imbecillitate in deteri⁹ vl in occaſuz laberet. Lignũ aũt ſcie boni ⁊ mali ñ a naka ꝫ nomẽ accepit. q: ab occaſione rei poſtea ſecute. Arbor eñ illo nõ erat mala q̃ ſcie boni ⁊ mali iõ dcta ẽ. q: p⁹ ꝓhibitõnẽ erat in illa trãſgreſſio futura. q̃ hõ expiendo diſceret q̃d eẽt inf obedientie bonũ ⁊ inter inobediẽtie malũ. Non g̃ de fructu q̃ naſceret inde poſitũ ẽ illud nomẽ. q: de re tranſgreſſionẽ ſecuta. Cognouit ei hõ ꝑuſq̃ tãgeret ꝫ lignũ bonũ ⁊ malũ. q: bonũ p prudẽtiã ⁊ experientiã malũ vo p prudẽtiã tm̃. Q̃ etiã p experientiã nouit vſurpato ligno vetito. q: per experiẽtiã mali didicit q̃d ſit inter bonuz

7

obedientie ⁊ malũ inobedientie. Si vo ꝓmi parentes in obedientes eſſent. nec ꝓtra ꝓceptuz peccaſſent. ñ iõ tñ min⁹ diceret lignũ ſcie bõi ⁊ mali. q: ꝫ ex ei⁹ tactu accideret ſi vſurparetur. c Al ligno g̃ hõ ꝓhibit⁹ ẽ q̃ malũ ñ erat. vt ipa ꝓcepti ꝓſeruatõ bonũ illi eẽt. tranſgreſſio malũ. Nec meli⁹ cõſiderat quãtũ malũ ſit ĩ obia q̃ ꝫ mõ cũ ſcz iõ re⁹ fact⁹ eẽ hõ intelligit. q: ꝓhibit⁹ rez tetigit. quã ſi ñ ꝓhibit⁹ tetigiſſz. nec peccaſſz nec penã ſentiſſet. Si ei venenoſã herbã ꝓhibit⁹ tetigerſ. pena ſequtur. ⁊ ſi nemo ꝓhibuiſſz. ſiſt ſequt. Si etiã ꝓhibeẽ res tãgi q̃ nõ tãgẽti tñ ꝫ ꝓhibẽti obeſt. ſic aliena pecũia. iõ ꝓhibitũ ẽ pctñ. q: p hibẽti ẽ dãnoſũ. Cũ vo tãgit q̃ nec tãgẽti obeſt ſi ñ ꝓhibetur. nec cuilibet ſi tãgat. iõ ꝓhibeẽ vt p ſe bonũ obediẽtie ⁊ maluz inobediẽtie mõſtreẽ. Sic ꝓmi⁹ hõ a re bona ꝓhibit⁹ penã ſicurit vt nõ ex re mala. ꝫ ex inobia pena eſſe mõſtreẽ. ſicut ex obedientia palma.

8

quod ſuum erat in quo tamẽ nulla culpa ꝑceſſerat. Reſpondẽdũ q̃ de⁹ hõmini illud lignũ prohibuit ꝓpter obedientie meritum acquirẽduz ex parte homis et propter oſtendendum ſue iuriſdictionis dominiũ quod habebat in homiẽ. quia prohibuit ꝓpter obediẽtie meritũ. vt illõ meritum eſſet puz ⁊ plenum. ⁊ bẽ ne a tali re prohibuit a qua nõ debeꝝ ceſſari niſi ſolius obediẽtie intuitu. ⁊ iõ a re bona. Item q: prohibuit ad oſtendẽdum ſue iuriſdictõis dominiũ. ideo a tali re debuit prohibere a qua bona non debeꝝ retrahere vanum niſi ꝓpter ſol⁹ dei imperium. et hec quidem fuit res bona. et ꝓterea illud mandatum dicitur eſſe mandatum diſcipline. q: ad hoc nõ obligat ex ſe ſiue aliq̃ ratiõis naturalis dictamine. ſed ex ſola diuina ꝓceptõe Quãuis et alia poſſit reddi ratõ. q̃ datũ ſit illud mandatũ diuinũ vt per hoc diſceret cui deberet eſſe ſubiect⁹ ⁊ quãtum etiã differret inter eũ qui deo obedit ⁊ eũ qui contẽnit eius imperiũ. Nulla igitur fiebat ex hoc hoĩ iniuria. imo fiebat vtilitas dum ꝑcipiebatur ad ei⁹ eruditioñ ⁊ meriti amplificationẽ. q̃ ſi cõtrariũ euenit ꝫ fuit ex culpa ſua. ex qua conuertit ſibi bonũ in malum ſicut impius et peccatorib⁹ bona cõuertuntur in mala. Propter iſtius tamẽ euẽtus puiſionẽ nõ debuit de⁹ dimittere dare tale mandatũ. q: ordo et decor qui attẽdit in operib⁹ dei ſm regulã diuine ſapiẽtie. nõ debet intermitti ꝓpter incõmodũ alicui⁹ ſpecialis creature. Preterea ex illo malo inde ſeq̃nte poterat ds ⁊ ſciebat multo mai⁹ bonũ elicere. Et p hoc patet reſponſio ad obiecta. excepto primo. q: nõ eſt ſile. ꝓhibere enĩ malũ bonũ eſt. q: nõ põt aliq̃s malũ ꝑperrare ſine culpa. ſed ꝓhibere bonũ nõ eſt ita malũ. q: abſtinere põt homo abſq̃ culpa. abſtinere enĩ a bono cõmodi cadit in genere boni honeſti. Alia patẽt p tam dicta.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Liber Secundus

AD intelligẽtiã but⁹ ptis incidit ꝺ qõ ꝺe ꝓducti one hoĩs q̃stũ ad duo. Primo q̃ritur ꝺe ꝓducti one tõtius q̃stũ est ex pte aĩe Secũdo q̃stũ est ex pte corpis. Circa ꝑmũ querũtur tria. Primo q̃rit⁹ vtr aĩa ꝑmi hoĩs ꝓducta sit de de⁹ substãtia. Scõo queritꝫ vtrũ ꝓducta fuerit ex aliq̃ causa. Tertõ queritꝫ vtr ꝓducta fuerit ante corpus vel post. siue in corpe an extra.

Questio I a

QAnima humana sit ex de⁹ substãtia. ostendit ꝑmo auctẽ. Genũ. ij. Insp̃rauit i faciẽ eius spi. vi. sz insp̃ratio est p egressũ alicui⁹ ab intrinseco. g̃ sicut spũs scũs q̃ ẽ eiusdẽ nature cũ spirãte. sic human⁹ spũs q̃ fuit insp̃rat⁹ a ꝺo est de substãtia diuĩa. Si tu dicas q̃ insufflatõ vl insp̃ratio p̃ cẽ rei diuersẽ p naturã. Obr qꝫ glo. ꝺr sup illõ Job. Insufflauit i eos t dixit eis ac. tẽ Aug. ꝺr ibi q̃ ꝺ oĩ dit ex se ꝓcedere spũscũ. si g̃ ꝺs insufflauit i faciẽ hoĩs spiraclũ vite. vr̃ q̃ spũm hoĩs ꝓduxit ex se. Itẽ Eccl. vltõ. Donec puluis reuertat in terrã vñ erat. t spir⁹ redeat ad deũ q̃ dedit illũ. si igit spũs redit ad deũ sicut puluis redit ad terrã. sicut hõ q̃stũ ad carnẽ ẽ de terra. ita vr̃ q̃ q̃stũ ad spũm ẽ ꝺe ꝺi substãtia. Itẽ Actu. xvij. Hen⁹ enĩ dei sumus. sicut ꝺdã ꝑ ꝑtẽ nr̃or ꝺixerũt. sz q̃ sũt eiusdẽ gñis sũt eiusdẽ nature. g̃ nos et ꝺs sum⁹ eiusdẽ nature. sz nõ q̃stũ ad corp⁹. g̃ q̃stũ ad aĩam. g̃ aĩa est ꝺe dei substãtia. Itẽ rõe videt. Oĩa corpalia ꝓducũtur ex aliq̃ materia q̃ est ĩ oĩbꝫ corpalibꝫ vna. g̃ pari rõe spũalia ꝓducũtur ex aliq̃ spũali natura q̃ ĩ oĩbꝫ spiritibꝫ sit vna. sz spiritual substãtia ĩ oĩbꝫ regnat p ꝺiuersitatẽ nõ est nisi diuĩa. igit aĩa fcã est ex dei substãtia. Itẽ sol⁹ ꝺs est ĩmortal⁹ p naturã. g̃ nulli cõuenit ĩmortalitas p naturã nisi qꝺ est vel de⁹ vl ex deo. nulli aũt cõuenit ec imaginẽ dei nisi cui conuenit cẽ ĩmortalẽ p naturã. nõ enĩ imago cẽt sicut ꝺr Aug. si mortis termio clauderet. si g̃ aĩa rõnalis naturaliter ẽ imago. g̃ naturaliter ẽ ĩmortal. g̃ ꝺe dei substãtia ꝓducta fuit. Itẽ de⁹ est lux spiritualis q̃ est fõs oĩs illũiatõis spũal sicut sol ẽ fons illũiatõis corpalis. sz corpa lũiosa sunt eiusdẽ nature cũ luce t cũ sole. g̃ pari rõe spũs naturaliter lũiosi sũt eiusdẽ nature cũ fõte luc⁹ spũal. sz qcꝺ ẽ eiusdẽ nature cũ ꝺo. vel ẽ de⁹ vel ꝺe deo. g̃. tẽ. Cõtra Genũ. j. Faciam⁹ ho. ad ima. t si. no. ꝺ nõ est dcm̃ ꝑm corp⁹. g̃ ꝑm aĩaz. igit aĩa hoĩs fcã ẽ. t circa diuinã naturã nõ cadit factio vel mutatõ. g̃ nõ est ex dei nat⁹ vel substãtia. Itẽ si aĩa est ex dei natura. cũ aĩa sit ꝑs hoĩs. dei natura venit ad cõstitutiõnẽ hoĩs. sed ꝑs ẽ min⁹ nobilis q̃ tot⁹. g̃ deus est minus nobilis q̃ hõ. sed ꝺ est falsũ. t impiũ dicere g̃ tẽ. Itẽ si aĩa ẽ ex diuĩa nat⁹. aut g̃ hz aliquã formaz suppinductã illi nat⁹ er q̃ est. aut nullã. Si nullã. g̃ nõ vr̃ cẽ nec fcã nec a deo diuersa. Si aliquã. g̃ diuĩa nat⁹ est ipius aĩe mat⁹. sed qꝺ ẽ mat⁹iale ꝓncipiũ alicui⁹ est min⁹ cõpletus t impfcm̃. g̃ de⁹ est incõplet⁹ t impfect⁹ p naturã qꝺ est blasphemia. Itẽ si aĩa ẽ ex dei substãtia. et aĩa ꝺpuat. g̃ cõtingit diuinã substãtiã ꝺpuari. t si cõtingit dei substãm ꝺpriuari. g̃ ꝺs nõ est sũme bonus. cũ igit rationalis spũs peccare possit. sic⁹ t pz. rõnal spũs nõ ẽ ex deo. Itẽ si aĩa ẽ ex deo. aut igit ꝑ generatiõnẽ. aut ꝑ spiratiõnẽ. Si ꝓmo mõ. tũc aĩa nihil aliud ẽ q̃z ꝑbũ. Si secũdo. tũc aĩa nõ est aliud q̃z spũs. sic igit oĩs hõ cẽt de⁹. Itẽ si aĩs hoĩs cẽt ex deo. aut de toto deo. aut de ꝑte. Si de ꝑte. g̃ de⁹ ẽ cõpositꝰ. t habet ꝑtem t ꝑtem. qꝺ est omĩno falsũ. Si de toto. sed ꝺs est immẽsus t infinit⁹. g̃ cuiuslibet hoĩs aĩa est imẽsa t infinita. t si ꝺ. qlibet hõ est ops. qꝺ null⁹ dubitat cẽ falsũ. Rõ. ꝺom. q̃ aliq̃z po/
9 sitio fuit q̃ ĩtellectus bũanus non erat aliud q̃z intellectus diuin⁹. sed diuin⁹ intellectus dicebat ꝓut cõsiderabat ĩ se. human⁹ deo ꝓut ꝓficiebat corp⁹ aliq̃ꝺ. sz cũ deus nullius sit ꝑs cõstitutiua ꝓpter suã sũmã ꝑfectiõnẽ t absolutionẽ. positio hec fuit stulta t erronea. Est t alia positõ nõ min⁹ stulta et impia manicheoz vicz q̃ spũs rationalis sit dei substãtia t naka. dicũt enĩ q̃ in hoĩe est duplex aĩa. sicut recitat aug. ĩ li. ꝺe duab⁹ aiab⁹. quarũ vna inclinat ad bona. t alia inclinat ad mala. t illa q̃ facit mala nunq̃z põt facere bona. t illa q̃ inclinat ad faciẽdũ bonũ est ꝺe dei naka. sed hec positio multiplicit a vitat ẽ est aliena. Primũ. qꝫ ponit deũ eiusdẽ nake esse cũ creatura. t alicuius creature ec materiã. cũ põit creaturã fieri ex dei substãtia. t hãc positiõnẽ sequũtur innumerabilia incõuenientia. t ꝺ ꝓcipuũ est q̃ implicat in se duo opposita. dũ ponit aĩam a deo ec factã. t ea cẽ ꝺe diuina substãtia. Deinat ertiã a vitate in ꝺ q̃ põit in nobis duas aĩas. sed ꝺ improbatõ melius tãgetur infra. Et tõ tertia positõ ẽ vera t catholica q̃ aĩa nõ ẽ ꝓducta ꝺe dei substãtia. deus enĩ ad creaturas se ꝺz ĩ rõe efficientis t formalis et finis. sed nullo mõ ꝑ se ꝺr ĩ ratione materialis q̃stũcũq̃z creatura sit nobilis. t tõ rationes ꝺ ꝓbãtes cõcedẽde sũt. Ad illud vo qõ obr q̃ in 11
spi. ĩ fa. tẽ. ꝺõm q̃ ĩspirare idẽ ẽ ibi quod spũm facere t factũ corpi insinuare. simul t insufflare est flatũ hominis facere. t factũ corpi infũdere. Vñ sicut q̃ deus res ꝓduxit vbo nõ fuit ibi vox materialis. sic q̃ insufflauit nõ fuit mediãtibꝫ fauctibꝫ t instrũtis corpalibꝫ. t tõ nõ valet illõ simile ꝺe Job. xxij. ad lrãm sufflauit. t illa insufflatio erat ꝓcessiõis spũs ꝑ ceri signũ et ostensio.

Ad illud quod obr ꝺe Eccl. et spũs redeat ad deũ. tẽ. 12
ꝺicẽdũ q̃ sicut corpis resoluto stat cũ quẽtũ ẽ ad terrã. sic murabilitas aĩe tũc demũ stat q̃n cõiũgit ei fin quez fcã ẽ. In solo enĩ deo inuenit p spũm quietem. Et tõ nõ vult sapiẽs dicere q̃ spũs redeat ad deũ ꝑ corruptiõnẽ sicut corpus i terrã. sed ẽ simlitudo q̃stũ ad ꝺeratiõnez
Ad illud quod obr q̃ gen⁹ dei sum⁹. ꝺom q̃ gen⁹ dupli 13
citer accipit ꝑt. Uno mõ ꝓpe. t sic dicũtur aliq̃ cõuenire in genere q̃ cõuenũt in aliq̃ forma t nata cõi. Alio⁹ accipit large. et sic dicũtur aliq conuenire in genere in quibꝫ ẽ aliq̃ cõuenientia spẽalis ꝑm britudinẽ analogie. et sic dicit Aug. xij. ꝺe tri. q̃ aĩa cogscit in q̃dã luce sui generis. et vocat illã lucẽ luce increatã quã ꝺr cẽ sui generis ꝓpter ꝺ q̃ est spũalis. sicut aĩa. t sic intelligit verbum apli. Ad illud qꝺ obr q̃ corpalia sũt ex aliq̃ vno 14
rũdẽdũ est q̃ ꝺ nõ cõcludit q̃ spũs rõnales fiãt ex deo. illud enĩ vnũ ex q̃ fiũt corpalia est ens in potẽtia respectu illoz ꝺe⁹ aũt respectu nulli⁹ ꝑt ec in potẽtia. t tõ ex ꝺ nõ sequitur q̃ spũales substãtie ꝓducãtur ꝺe diuina natura. Ad illꝺ qõ obr q̃ solus ꝺs ẽ ĩmortalis p naturã ꝺz. q̃stũ sufficit ad ꝓpus. q: infra habebit ꝺe ĩmortalitate. q̃ ĩmortalitas p naturã dicta ꝺe deo intelligit p ꝓpriationẽ oĩs gre. siue gra dicat aliꝺ supadditũ nature. siue dicat gratuitã influentiã p quã cõseruat natura. q: de⁹ seipo pmanet. aĩa aũt ex si de sui natura sit ad pmanẽdũ idonea. tñ nunq̃z pmaneret nisi cõseruarek p gratuitã dei influẽtiã. Ad illud qõ obiect q̃ ꝺs ẽ lux spũalis. ꝺz q̃ nõ ẽ silẽ ꝺe luce spũali t corpali oĩno. Lux enim 16
spũalis q̃ ꝺs est cũ sit simplicissima. nõ ꝑt cẽ ꝑfectõ rez diuersarũ naturarũ. Cũ aũt sit oĩno potentissima ꝑt ꝓducere et facere lucẽ creatã aliq̃ mõ sibi cõformẽ. q̃ tam sibi nõ sufficit postq̃z ꝓducta est. nisi assit ei sũma lucis influentia. Et sic intelligendũ est q̃ aĩa humana q̃ ipa ꝺz lucẽ ꝓsus creatã ꝑ quã cõplet. q̃ a luce eterna t ꝓducit et cõseruat. lux aũt corpalis in diuersis corpibꝫ ꝓtest repiri vt ꝑfectõ. cũ nõ sit forma oĩno simplex. sz sit

nata coniungi materie.

Questio II b

Utrū aīa Ade ꝓducta fuerit ex materia. Et q̄ nō vr̄ ꝑ/mo q̄ ꝑm q̄ dic̄ q̄ forma c̄ ꝯpositiōi ꝯtigēs i simplici essētia ꝯsistēs si igr̄ aīa rōnalis ⁊ forma est. ḡ simpler est ḡ nō ꝯponit ex materia ⁊ forma. Itē ꝓbs in ꝓncipio tercij de aīalib⁹. dic̄ q̄ intellect⁹ est impmixt⁹ ⁊ ipassibil' sed oē q̄d hz materiā. potentiā hz passiuā. ḡ ista intellectiua nō hz materiā. Itē mgr̄ in lra. sbam aīe i q̄ vitaret creauit de⁹ nō de materia aliq̄ corporali vl' spūali. sz de nihilo. Itē hiōm vr̄ rōne. Suba intellectiua nihil cognoscit nisi abstrahak a materia. sed in actu cognoscēdi fit assimulatio cognoscētis ad cognoscibile ⁊ econuerso. ḡ si ad h̄ q̄ intelligak necesse est q̄ abstrahik a materia. ⁊ ad h̄ q̄ aliq̄ sba intelligat necē est q̄ sit ꝑ materiam a materia separata. sed aīma Ade fuit hmōi. ḡ nē. Itē q̄nto forma nobilior tāto simplicior. sed aīa inter oēs formas est nobilissima. ḡ simplicissima. sed alie form̄ nō ꝯponūtur ex materia ⁊ forma. ḡ multo fortⁿ nec rōnalis aīa. Itē oē q̄d hz materiā ⁊ formā vt partes ꝯstitutiuas est h̄ aliq̄d. ⁊ est ꝯpletū. nihil aūt q̄d est, h̄ aliq̄d ⁊ ꝯpletū in se venit ad ꝯstitutionē tercij. sed aīa rōnal' venit ad ꝯstitutionē tercij. ita q̄ er aīa ⁊ corpe fit vnū ꝑ essentiā. ḡ aīa nō est h̄ aliq̄d. ḡ vel est materia vl' forma pura. nō maxia. ḡ forma. Sed ꝺ. in tercio de aīa dic̄ ꝓbs q̄ sicut in oī natura est maxia efficiēs. sic in aīa est intellect⁹ q̄ est oīa fieri. ⁊ intellect⁹ q̄ est oīa facere si igr̄ potētia passiua est a maxia. ⁊ h̄ est in aīa. pz nē. Itē i. ix. ꝓme ꝓbie dicit ꝓbs q̄ sicut materia est ꝑ subiectū formaꝫ subaltū. sic cōpositū est ꝑ subiectū accētis. sed aīa rōnalis est subiectū sciaꝫ ⁊ virtutū. etiā fm se ꝯsiderata. ḡ ꝯposita est ex materia ⁊ forma. Itē ꝓbs in. viij. metaphisice. operās ⁊ generās nihil facit aliud nisi ꝑter maxiam. ḡ si de⁹ facit aīam q̄ est aliud q̄ ipe. necē est. q̄ maxia vel sit in deo vel sit i aīa. sed nō est i deo. ḡ est i aīa. Itez hiōm videk rōne. oīe creatū cui debek ꝓpria opatio hz duo diuersa. fm q̄ agit. ⁊ q̄ agit. sz aīe fm se ꝯsiderate debek ꝓpa opatio. ḡ vr̄ q̄ nō solū sit forma. q̄ si pure forma essz tūc ageret seipa. ḡ hz aliq̄d de maxia. Itez oīe illud q̄d fm sui mutatiōem est susceptibile ꝺniōr est hoc aliq̄d ⁊ sba ꝑ se exīs i genere. ⁊ oē tale ꝯpositū est ex materia ⁊ forma. sed aīa fm sui mutationē est susceptia gaudij ⁊ tristicie. ḡ aīa rōnalis ꝯposita est ex materia ⁊ forma. Item aīa rōnalis nō solū modo vitā ꝓbet corpi. sed etiā ipsa viuit. aut igr̄ est sua vita. aut nō. Si sic. ḡ nō differt i ea viuēs. ⁊ quo viuit Et itez si est sua vita. nō viuit ꝑticipatiōez. sed p essētiā. q̄ duo sūt ꝺ Boetij ⁊ Aug. ḡ ponere est i aīa fm se ꝯsiderata aliq̄d q̄d dep vitā. ⁊ aliq̄d q̄d recipiat. ⁊ si h̄.

17 ergo est cōposita ex materia ⁊ forma. Ad hoc ꝓn̄t adduci rōnes q̄ adducte sūt sup̄ ad oīendū angelū esse ꝯpositū ex materia ⁊ forma. R⁹. ad ꝓdictoꝝ intelligentiā est notādū q̄ circa h̄ diuersi diuersa opinati sūt Quidā em̄ direrūt nullā aīam nec rōnalē nec brutalez habere materiā. q⁹ spūs sūt simplices. aīam tm̄ rōnalez direrūt hre ꝯpositōez ex q̄ est. ⁊ q̄ est. q⁹ ipa est h̄ aliq̄d. ⁊ nata est ꝑ se ⁊ i se subsistere. Sz cū planū sit aīam rōalē pati posse ⁊ agere. ⁊ mutari ab vna ꝓperate i aliā et i seipa subsistere. nō vr̄ q̄ illud sufficiat dicere q̄ ea sit tm̄ ꝯpositio ex q̄ est ⁊ q̄d est. nisi addak i ea esse ꝯpositio materie ⁊ forme. Ideo fuerūt alij q̄ direrūt nō solū aīam rōnalē. sed brutalē etiā ex materia ⁊ forma ꝯpositā esse. cū vtraq̄ sit motor corpis sufficiēs. sed q⁹ aīa brutalis ꝓpam opationem nō hz. nec est nata ꝑ se subsistere. nō vr̄ q̄ habeat materiā itra se. Et tō est tercⁱ⁹ modus dicendi tenēs medīū iter vtrāq̄s scz q̄ aīa rōnalis cū sit h̄ aliq̄d. ⁊ ꝑ se nata subsistere. ⁊ agere ⁊ pati. mouere ⁊ moueri. q̄ hz itra se fūdamentū sue existētie. ⁊ ꝓncipiū materiale a q̄ hz existere. ⁊ formale a q̄ hz esse. De brutali aūt nō oz illud dicere cū ipa fūdek in corpe. cum igit ꝓncipiū a q̄ est fira existentia creature i se sit ꝓncipiū materiale. Ocedendū est aīam hūanā materiā habere. illa tm̄ materia subleuata est sup̄ esse extensiōis ⁊ sup̄ esse ꝓuatiōis ⁊ corruptiōis. tō dr̄ materia spūalis. Et ꝓpterea. illi q̄ locuti sūt de maxiali ꝓncipio q̄tū ad esse extensiōis. ⁊ put hz esse sub ꝓuatione direrūt aīam rōnalē nō hre materiā. nō intendētes de maxia in sua generalitate. sz put ad eā stat resolutio ꝓbica. sicut dcm̄ est de simplicitate angeli. Tm̄ Ocedende sūt rōnes h̄ oñ dentes Ad aliud q̄d obīcit q̄ oīs forma est simplex 18
dom̄ q̄ autor ille diffinit̄ formā loquit de forma illa q̄ est forma tm̄. nō de ea q̄ est forma ⁊ h̄ aliq̄d. vñ vel diffinit ibi formā accidentalē. vel diffinit formā vniuersalē
Ad illud q̄d obīcit q̄ intellect⁹ est impassibilis ⁊ impmixtus. dom̄ q̄ ꝓbs remouet ab intellectu materiā fm 19
q̄ cōsiderak sub ꝓuatione ⁊ sub potētia ad trāsmutationē fm esse. nō remouet materiā vniuersaliter imo ponit
cū dic̄ q̄ i intellectu est natura qua est facere ⁊ q̄ est fieri
Ad illd q̄d dicit magister i littera. dom̄ q̄ mgr̄ nō vult 20
dicere q̄ aīa nō habeat materiā. sed q̄ nō habeat materiā ꝓtacentē. hui⁹ aūt ratio habebit itra. scz. q̄re aīa nō
est ꝓducta nec ꝓduck ex ꝓtacenti materia. Ad illud
q̄d obīcit q̄ sba intellectiua nihil cognoscit nisi abstra- 21
batur materia. dom̄ q̄ hoc nō facit ꝓpt̄ h̄ q̄ ipsa sit oīno ꝫmaterialis. sed ꝓpter h̄ q̄ res nō ꝑtinuit fm veritatem. oporter q̄ ꝫniak fm similitudinē quā aīa abstrahit a re. Alia est etiā rō. q⁹ intellect⁹ ꝑ similitudinē quā intelligit. dr̄ fieri i actu intelligēdi. illud aūt q̄d facit rē esse i actu spēs est ⁊ forma. tō aīa nō cognoscit rem nisi spēm ei⁹ ⁊ formā sibi impmat. ⁊ hoc nō potest esse nisi illa abstrahak a materia. nec ex h̄ sequtur q̄ aīma creat maxia. res em̄ abstracta a materia ꝓpa bñ potest fieri in re alia q̄ suā hz ꝓpam materiā ⁊ formā. sicut similitudo colōris i speculo. Ad illud q̄d obīcit q̄ q̄to for- 22
ma nobilior tāto simplicior est. dom̄ q̄ illud habet locū in his q̄ sūt pure forme. aīa aūt nō tm̄ est forma. immo etiā est h̄ aliq̄d. ⁊ tō si cōpek forma aīe ad alias formas. absq̄ dubio simplicior erit q̄ alie forme. Ipa aūt aīa cū sit rōnalis. cū sit ꝑ se exīs. aliquā ꝯpositiōez hz quā alie forme nō sūt nare ꝑ se hre. dū nō sunt nate ꝑ se existere. nihilominꝰ tm̄ ipa aīa simplicior aliis formis dici ꝑt. Est em̄ multiplex genꝰ simplicitatis fm q̄d et 23
multiplex est genꝰ cōpositiōis ptiū. Sūt em̄ ptes sbales. ⁊ sūt ptes q̄titatiue. ⁊ cōpositio ex ptibus sbalibus. et ꝯpositio ex ptibus q̄titatiuis. Et sic simplex dr̄ dupliciter. Aut q̄d caret ptibus cōstitutis. aut q̄d caret ptibus q̄titatiuis. Quāuis igr̄ aīa nō sit aliis formis simplicior q̄tū ad ptes cōstitutiuas. q̄tales ptes hre spectat ad cōplementū ⁊ ꝑfectionem. h̄ em̄ facit rē esse ꝑ se. simplicior tm̄ est q̄tū ad ꝓuationē ptiū q̄titatiuaꝝ. ita em̄ nec hz extensionē ꝑ se. nec habet extēsionē ꝑ accēs. nec q̄tū ad sbam. nec q̄tū ad actū ꝓpum. Alie tm̄ ꝑ accēs pñt hre extēsionē ⁊ pnbilitatē. vel fm id q̄ sunt. vel fm id q̄ opank. ⁊ tō q̄tū ad hoc aīma ⁊ maxime rōnalis est forma nobilior. Ad aliud q̄d obīcit q̄ ꝯpositū ex ma- 24
teria ⁊ forma. est ens cōpletū. ⁊ ita nō ꝯuenit ad ꝯstitutionē tercij. dom̄ q̄ hoc nō est vez gñaliter. sed tūc gn̄do materia terminat oēm appetitū forme. ⁊ forma omnē

appetitū materie·tūc est appetitus ad aliq̄d extra·z ita nec possibilitas ad cōpositiōem q̄ p̄exigit in cōpositionib⁹ appetitū z inclinatiōez·licz aūt aīa rōnalis cōpositionē habeat ex maīa z forma·appetitū tū hz ad pficiendū corp̄ale materiā·sicut corp⁹ organicū ex materia z forma cōpositū est·z tū hz appetitū ad suscipiēdū aīam

Questio III c

Utrū aīa Ade pducta fuerit añ corp⁹. vel postea. Et q̄ añ videt p tertū genē·j·Faciam⁹ ho. ad ima. rē. h̄ dicū est·vj·die·hz post·vū·subdit·Formauit de⁹ hoiez de limo terre·igit p̄ma formatio ad aīam refert·scōa ad corp⁹·q̄ p⁹ fuit facta aīa q̄z corp⁹. Jrē h̄ vī rōne·Dicē hō ex pte corporis cōicat cū aīalib⁹ brutis·ita ex pte aie cōicat cū angelis·q̄ sicut corp⁹ hois pductū est eodem die cū aīalibus brutis·sic spūs ei⁹ rōnalis debuit pduci eodē die cū angelis·q̄ rē. Jrē aīa Ade se hz ad corpus sicut cuiternū ad tpale·z sicut euū ad tp̄s·sed euū est p⁹ tp̄e·z euiternū p⁹ tpali·q̄ p⁹ videt debuisse pduci aīa Ade q̄z corp⁹ cui debebat vniri. Jrē substātia spūalis a corpe nō dependēs q̄tū ad esse·nō dependet q̄tū ad pductionē·hz spūs rōnalis Ade ab ei⁹ corpore nō dependebat quātū ad esse. ergo nec quātū ad pductionē·corp⁹ aūt a spū dependebat·q̄ sine illo pmanere nō poterat·q̄ si absolutū est añ dependens·p⁹ debuit pduci aīa quā corp⁹. Jrē maior est distātia iter spūale z corpale q̄z sit iter corpa miscibilia·hz corpa miscibilia p⁹ pducta sūt separati q̄z sint ad inuicē ad cōstitutiōez tercū mixta·ergo aīa p⁹ debuit pduci quā corpori vniri·q̄ nō est creata in corpe hz extra. Jrē tāto aliquid p⁹ dz pduci quāto magⁱ approp̄inq̄t p̄marie rerū origini·hz aīa plus approp̄inq̄t ad deū q̄ est p̄ncipiū oīm quā corp⁹ būanū·cū sit ei simlior z simplicitate z spūalitate·q̄ rē Cōtra gen̄·ij·Formauit de⁹ ho. de liter·z inspirauit in faciē ei⁹ spiraculū vite·Dō exponit id est sp̄m fecit·hz spiraculū vite spirare. nihil aliud est quā aīam hois creare·q̄ si p⁹ creauit corp⁹ quā spiraculū inspiraret·p⁹ igit pduxit corp⁹ quā aīam. Jrē aīa naturalit est forma corpis·hz naturalis forma aut simul pduc̄t cū maīa·aut sequr materiā·igit aut aīa nō est forma naturalis·aut sic forma natural pducta ē post corp⁹·vel sil cū corpe·nō igit añ. Jrē quāto forma nobilior est·tāto vltimior·hz aīa rōnalis nobilissima est inter oēs formas naturales·q̄ vltima. ergo pduci debuit post vegetabilē z sensibilē. Jrē ordin ata productio p̄cedit ab impfecto ad pfectū·si q̄ pfectio oium opez facta est in hoie·z maīe quātū ad aīam. vī q̄ hō quātū ad aīam pduci debuit vltio post oia. Jrē si aīa pducta essz añ corp⁹·cū h̄ret vsū li·ar·nihil essz ip̄ediens nec retardās·ergo vī q̄ añ vnione ad corp⁹ meruisset v el demeruisset·ergo corp⁹ nō esset pticeps oīs meriti ip̄ius aīe·nec aīa deberet renumerari i corpe·q̄ si h̄ falsū est·planū est aīam Ade añ corp⁹ suū nō fuisse producta. Jrē si aīa Ade añ corp⁹ esset pducta·aut appetiuisset vniri corp̄i·aut nō·Si nō·ergo vnio ei⁹ ad corpus nō esset naturalˈ·nec vnio ei⁹ ad corp⁹ fieret p materiā·Si sic·appetebat igit corp⁹ d̄d nō hēbat·si q̄ corpus ei deferebat·ip̄a in appetēdo affligebat·ergo pena
25 erat ei añ culpā·R⁹·dōm q̄ quāuis circa istā q̄stionez videat dubitasse egregi⁹ doctor Aug·q̄ vtraq̄ ps videtur posse sustineri pbabiliˈ·z ordo] cōgruus seruari vtrobiq̄·tenendū tū est tanq̄ vez z magⁱ cōgruū q̄ aīa Ade pducta fuerit i corpe·nec de⁹ eā pduxerit añ corporis formatiōez·Licz eñ videat sattis rōnabiliˈ posse dici q̄ de⁹ añ corp⁹ aiam ei⁹ pduxerit·vt ostēderet eā a corpe nō dependere hz p se subsistere·vt etiā cū h̄ p̄ter oīa deret p formatē ei⁹ z nature angelice·tā i rōnis capacitate p quā est aīa imago·q̄z i bitudine ad quā aīe et angel⁹ h̄nt ordinari. Lōge tamē rōnabiliˈ vī ponere q̄ aīa pducta sit statī in corpe·tūc q̄ aīa vnit corp̄i vt pfectio naturalis cui naturaliˈ appetit copulari·adeo vt sine illo pena sit ei esse z ab illo seōstrari·tum q̄ etiam vnit sic moto⁹ mobili·ita q̄ sine ip̄o nō p̄t merereri nec demereri·z iō nō debuit ātē corp⁹ pduci·nēc ātē culpā punirel·z ne absq̄z corpe mereret vl demereret·Huic aūt positiōi nō tū p̄ corda rō·imo etiā scripture suffragat auctoritas q̄ dic̄ post pductionē z formatiōez hois·de um sibi vite spiraculū ispirasse. Huic igit p̄ti rāq̄z pbabiliori z securiori adherēdo p̄cedere possum⁹ rōes hāc pte astruētes·Ad illō ꝛo q̄d p̄mo obijcit i Jrū de tertu 26
dō q̄ alterz corz est dictū p recapitulatiōez·vel p̄mū est dictū p anticipatiōez·melⁱ tamē ē dicere q̄ scriptura illō recapitulerit ac dat·Ad illō q̄ obijcit q̄ corp⁹ sil pductū e cū brutis·q̄ rē·dō q̄ nō est sile·pductio eīm corpo 27
ris sic p̄cordat pductiōi brutoz aīaliū·vt p̄ductio rōnalis spūs nō discorder·imo potⁱ illoz ip̄fectiōem sua dignitate p̄fuer·pductio ꝛo spūs sic p̄cordat pductiōi angeloz·vt minime p̄cordet pductiōi corpoz humanoz·q̄ dē spectat ad t̄re ornatū·cui⁹ ornatus pductio·spectat ad diē tertū. Ad illud q̄ obijcit de cōpa 28
ratiōe euiterni ad tpale·dōm q̄ si sba euiterna ex pte post se plus extēdat q̄z tpalis·vtpote q̄ careat fine·non tamē oz q̄ a pte ātē·maxime si sit talis q̄ sui pductione appetitū rei tpalis hēat termiare·z sic fuit i aīma Ade Et p̄terea si illō possit esse vez de euiterno q̄d pure hz rōnem euiterni·nō tū hz p̄itatē de eo q̄d sic hz rōnez euiterni q̄ etiā tpalis·aīa eñ rōnalis imāgtū aīat corpus trāsmutabile·hz tpe mēsurari. Ad illō q̄ obijcit q̄ aīa 29
nō dep̄deret a corpe q̄z tum ad esse·dicendū q̄z si nō dependet a corpore tāq̄z ydigens eo ad sui p̄fuatiōez·dependet tamē p appetitū sui inclinatōez quā hz ad ip̄m sicut materia ad formā p̄fam·z iō sicut forma pducit in 30
materia·sic aīa Ade pduci debuit i corpe p̄fo. Ad illud q̄d obijcit de corp⁹ miscibilib⁹·dō·q̄ nō est simile·q̄z clemēta q̄ miscēt nō dep̄dēt ad inuicē·z vnū p̄t h̄e esse cōplerū sine altero·nō sic aūt de aīa z ei⁹ corpe·q̄z 31
vtrūq̄z ab altero dep̄deret. Ad illud q̄ obijcit q̄ aīa origini p̄me magⁱ approximat·dōz q̄ cū de⁹ sit alpha z op̄ncipiū z finis·z rōnalis creatura i vtraq̄z bitudine sit ei p̄pinq̄·p̄he tamē loq̄ndo ag̃elica natura plⁱei approp̄inq̄t i rōne p̄ncipij·z būana plⁱ i rōe finis·iō iter oēs creaturas p̄or oīm creata est sapia siue creatura angelica z dignitate z origie·z post oia pducta est aīa būana tāq̄z finis oīm z p̄fuatio·z iō q̄uis multū approximet deo in q̄tū tenet rōnem origis·nō minⁱ tñ approximat deo q̄tū hz rōnem finis·z iō cōperētⁱ fuit eā pduci posteriⁱ q̄z p⁹. Hec dicta sūt de aīa Ade·nā de aliis aialibus infra loco suo queretur.

Consequenter q̄rit de pductiōe p̄mi hom̄is et p̄e corpis·Et circa h̄ q̄runt tria. Primo vtrum vtz corp⁹ p̄mi hois pduci debuit pure de natura celesti. Secō q̄rit vtz pductū fuerit pure de natura elemētari. Tercio q̄rit vtz cōditū fuerit in cōplexione equali aut inequali.

Questio I d

Ut corp⁹ Ade pduci debuerit pure de natura celesti ostēdit sic·Nobilissime forme dz dari nobilissima materia·sed nobilissima inter formas est aīa rōnalis ino/cens z absq̄z peccato q̄libz fuit aīa Ade·sed nobilissima

inter naturas corpales est natura celestis·ergo ꝛc·
Item motoris ad mobile dz esse ꝓportio·sz dia rōnalis est motor incorruptibilis·g̃ debuit ei dari impassibile corpus. Itē finis imponit necessitatē his q̃ sūt ad finē·sz totus Adā factꝰ est ad ꝓceptionē beatitudinis·locꝰ aūt beatitudinis spualis est ipe deꝰ·corpalis est celū·ergo sicut spūs Ade nō quieſcit nisi i deo·sic debuit ei dari corpꝰ ꝗd nō quieſcit nisi i celo. Hoc aūt est corpus de natura celesti·g̃ ꝛc·. Itē spiritus rōnalis ꝓut absq̃ culpa cōditus fuit marie erat potēs ꝛ ydoneꝰ ad agēdū·ꝛ ꝓfectus erat cognitionis lumine·ꝛ tō ydoneꝰ ad cognoscēdum·liber erat volūtate ꝛ recti studie·ꝛ tō facilis ad intēdendū i sui optimū·g̃ debuit ei dari corpus cui maxime cōperit agere ꝛ ad cognitiōez disponere·ꝛ qō minime hz retardatiōem·h̄ aūt est lux ꝛ natura celestis·ergo corpus Ade pure ꝓduci debuit de celesti corpe. Sed ꝓtra·aīa rōnalis ꝗdāmodo est oīa·si igit corpꝰ dz ꝓportionari aīe·corpꝰ ei dz hīe cū oībus ꝙuenientiā·sz hoc nō haberet si essz pure de natura celesti·ꝛ nō cōicaret elemētis·g̃ ꝛc·. Itē aīa rōnalis q̃uis sit simpler i essētia·tm̄ est multipler in effectu·ergo si corpus ei dz correspōdere·necesse est q corpꝰ ei habeat varietatē i partiū cōpositiōe ꝛ organizatiōe·sz h̄ nō haberet si essz corpꝰ pure celeste·g̃ ꝛc·. Itē vegetabilis ꝛ sēsibilis disponūt ad rōnalē·ꝛ magis ad ipam appropinquāt q̃ natura alicuꝰ corpis·nec aliqui corpi vnit rationalis potētia absq̃ vegetabili ꝛ sēsibili·nullū igitur corpꝰ est habile ad actū vite rōnalis·nisi prꝰ fuerit habile ad actū vite vegetabilis·tale aūt corpꝰ est cimbabile·ꝛ hmōi nō ꝓt esse pure corpꝰ celeste·g̃ ꝛc·. Itez corpori simplici debet vnus motus tm̄·siue illud corpꝰ sit celeste·siue elemētare·corpi aūt q̃ mouet ab aīa debet motꝰ in oēm differentiā·cū aīa sit motor sufficiēs·g̃ corpus Ade nō potuit esse oīno de natura corpis simplicis·g̃ nec pure de natura celesti. Rᵒ·dom q corpus Ade nō fuit pure formatū de natura celesti sicut inuit textus genē·q̃ dicit eū formatū de limo terre·nec debuit pure de natura celesti formari·imo de natura elemēta/ri·hoc exigēre ordinis cōgruētia quā in oībus suis opibus sz seruat sapientia diuina. Reqrebat em̄ hoc ordo hoīs siue in se·siue ad creaturā inferiorē·siue ad creaturā parē·siue ad dm̄ finē·Ordo ipius hoīs in seipo h̄ requirebat·q: em̄ hō cōditus fuit vt natꝰ multa cognoscere·nō solū cognitione intellectiua sz etiā sensitiua·ideo debuit ei dari corpꝰ multiforme·vt diuersa organa diuersitati sensuū ꝛfuirent ad diuersa obiecta cognoscēda. Quia vero cōditus fuit in vertilitate li·arbi·vt potens viuere in iusticia ꝛ mori q culpā·dari debuit ei corpus qō nō esset tm̄ habile ad viuendū·sz etiā qō posset fieri habile ad corrūpendū siue moriendū·ꝛ ita ordo hominis ipius reqrebat vt corpꝰ daret homini multiforme·ꝛ ad corruptionē possibile·ꝛ tō nō celeste·sz elementare·Ordo etiā hoīs ad creaturam inferiorē reqrebat. Quia em̄ corpales nature inferiores facte sūt vt deſuirent creature rōnali·sicut supra ostēsum fuit·facte sunt etiā vt mediāte illa ꝗdāmodo ꝓducant in finē·hinc est q debuit fieri rōnalis creatura taliter cōposita q obsequium inferior creaturaꝝ esset ei vtile·ꝛ q mediāte illa creatura nature inferiores ꝗdāmodo ꝓducerent ad beatitudinē·ꝛ ideo vt nature inferiores posset homini deseruire·ꝛ in hoīe ꝗdāmodo glorificari·debuit hō taz er natura superior corpoꝝ q̃ ex natura elemētoꝝ cōstituit·Ordo etiā ad creaturā parē·i·ad angelū hoc requirebat·Sicut em̄ facta est vna rōnalis creatura ꝓpe deum·ꝛ in loco supmo·vt in empyreo·sic debuit fieri alia rōnalis creatura in loco infimo sz terra·ꝛ ideo corpꝰ ei cōstitui debet ex natura tali habitationi cōuenienti·ꝛ ideo magis ex natura elemētari q̃ celesti·Ordo etiā ad dm̄ finē hoc reqrebat·debebat em̄ hō subiici·vt p humilitatē subiectiōis ascēderet vñ angelus ceciderat per sublimitatē elationis·ꝛ ideo debuit sibi dari corpꝰ constitutū de natura iferiori·vt scīpm̄ puluerē reputans·deo q oīa subiaceret·Vñ ꝛ scriptura maluit euz dicere de limo terre ꝓductū·vt ex h̄ hō ꝓficeret ꝛ ascēderet per hūilitatis meritū·Et ideo cōcedēde sūt rōnes q̃ ad h̄ inducte sūt·Ad illud vero ꝗd obiicit in ꝓtrariū de nobili 32
tate forme·dom q nobilitas materie venit ex ordine ad formā·Qm̄ igit corpus magis erat ordinabile ad aīam qō erat ꝓstitutū ex varietate nature·q̃ corpꝰ ꝗd essz pure celeste·hīc est q ꝛ si illud sit nobilꝰ i se·tm̄ in relatiōe ad formā corpꝰ ex diuersis elemētis cōpositū magis est nobile. Ad illud qō obiicit q motoris ad mobile dz 33
esse ꝓportio·dom q q̃uis aīa sit imortalis morte natu/re·qm̄ tm̄ creata fuit·mori potuit morte culpe. Et q corpus datū est ei nō solū ad viuificādū·sz etiā ad merendū·tō nō solū dari debuit corpꝰ aptū eius imortalitati·sz etiā aptū eiꝰ vtibilitati·ꝛ tō nō solū necessariū ad ꝓpetuitatē·sz etiā possibile ad mortalitatē. Ad illō qō obiī 34
citur q hō factꝰ est ꝓpter brītudinis ꝓceptionē·dōz q er si factꝰ esset ꝓpter brītudinē·ita tm̄ vt illic ꝙueniret per merita ꝛ bona opa·ꝛ ita prꝰ esset viator q̃ cōprehēsor·et q: prꝰ oportuit eū trāsire p vitā q̃ ꝙueniret ad patriā tō in ꝓmaria sui ꝓditiōe debuit ei dari corpꝰ ꝙueniens sm̄ statū vie. Et q: locꝰ sibi ꝛputatꝰ ad meredū erat locus iferior sz paradisus t̄restris·inde est q cōperebat corpꝰ suū de natura terrestri assumi·nō ꝓncipaliē de celesti·Cū aūt assumet i gloria·tūc corpis ei dispositio erit variata·sicut ꝛclarabit in q̄rto vbi agit de dotibus corpoꝝ glorificatoꝝ. Ad illud qō obiicit q aīa illa erat potēs ad agendū ꝛ ad cognoscēduz ꝛ ad rēdēdū in deū 35
dom q ꝛ si erat potēs ad actionē·nō tm̄ ita ꝓfecte potēs erat q̃n esset possibilis ad ꝛfectū·ꝛ tō nō sequitur q debe/ret sibi ad hec cōplēda dari corpꝰ celeste qō est incorruptibile·sz magis elemētare q̃d ex bona dispositiōe ꝛ cōplexione eq̄li essz ydoneū ad agēdū·ꝛ nihilominꝰ si hō peccaret esset possibile ad patiēdum.

Questio II e

Utrū corpꝰ ade siue corpus ꝓmi hoīs ꝓstitutū fuerit de natura pure elemētari·aut sil'cū natura elementari·ad eiꝰ ꝓstitutiōez ꝙcurreret natura celestis·Et q sil'cū elemētari ꝙcurrit natura celestis ad corpis hūani ꝓstitutiōē vī velle Aug·ad litterā sup genē·q̃ dicit q aīa mediāte luce corpꝰ viuificare administrat·Et eadē est rō·/Auicēne·si em̄ corpus h̄ūanū sic ꝙditū est vt natū esset ab aīa viuificari·vī q ad eiꝰ ꝓstitutiōez ꝙcurrerit natura lucis·ꝛ hec est natura celestis·g̃ ꝛc·. Itē pbs in·xvj·li·de aīalibꝰ dicē q in nobis est calor ignē·ꝛ calor celestis q̃ ꝗdē est calor vitalis·sz nō est accīs sine sba·g̃ de ꝓstitutiōe corpis nostri est celestis natura. Itē impossibile est ꝓtraria venire ad ꝙformitatē ꝛ vnitatē nisi pvnū qō sit elevatū a ꝙtrietate·q: si illud haberet ꝙtrietatē·potꝰ discordiā faceret q̃ cōciliaret·si igit natura corpalis a ꝙtrietate elevata nō est nisi natura celestis·etiam in corpore viuificabili·necesse est ꝙtria elemēta ꝙciliari·maxime igit videt q de ꝓstitutiōe ꝓmi hoīs fuerit natura celestis. Itē oīe corpꝰ mediāte aīa rōnali ꝗdāmodo bz brīfi·ari·sed nō ptingūt ad brītudinē mediāte aīa nisi q̃ eiuniunt·nulla tm̄ corpa ei ꝙiungunt nisi q̃ sunt de

cõstitutione sui corporis. vñ igit q̃ corpus p̃mi hominis nõ tm̃ ꝯstitutũ sit de natura elemẽtari. verũetiã de natura celesti. Jtẽ in quolibz organo cuiuslibet sẽsus dñatur aliqõ corp⁹ simpliciũ sicut oñdit Aug. ad lr̃az supgen. cũ igit q̃nz sẽsus sint in hoĩe. vñ q̃ q̃nz corpa sint de ei⁹ ꝯstitutiõe. ergo nõ solũ natura elemẽtaris ſz etiã celestis. Jtẽ ordo ẽ in ascẽdendo z in descẽdẽdo. ita q̃ ab infimo quenit ad supmum p̃ media. z ecõuerso. sed ſba spũalis maxima distãtia distat a natura corpea et opaca. z min⁹ a natura pspicua. z adhuc min⁹ a natura lũiosa q̃ ẽ natura celestis. ergo vñ q̃ nec corp⁹ aĩe nec aĩa corpi vniri debeat nisi natura lucis ĩteruenięte. vñ ergo q̃ corp⁹ p̃mi hoĩs nõ tm̃ de elemẽtari. ſz etiã de celesti natura ꝯstitutũ fuerit. Cõtra. Ex nullis corpibus ꝯstituit corp⁹ vnicũ nisi q̃ p̃t adinuicem agere z pati. hec aũt sola sunt bñtia ꝓportẽ. cũ igr̃ natura q̃nti corporis talis sit q̃ nõ habeat ꝓportẽ. nõ videt q̃ veniat ad ꝯstitutionẽ corpis mixti. g̃ nõ ad ꝯstitutiõez corpis p̃mi hoĩs. Jtẽ nihil venit ad ꝯstitutionẽ mixti nisi corpus qõ ẽ miscabile. miscibile aũt nõ ẽ nisi corp⁹ rarefactibiler ꝯdẽsabile. z oẽ tale ẽ corruptibile. naꝫ aũt q̃nti corpis ẽ incorruptibil'. g̃ nõ potuit venire ad ꝯstitutionẽ bũani corpis. Jtẽ corp⁹ bũanũ fm se totũ ẽ ꝓpagabile. g̃ fm se totũ ẽ generabiler corruptibile p naturã. ſz natura q̃nti corpis nõ recipit gnationẽ nec corruptiõez ergo nõ vñ esse de ꝯstitutiõe bũani corpis. Jtẽ si est de cõstitutione. q̃ro vñ supra sit illa natura. aut em̃ de celo. aut de terra. Si de celo. g̃ vñ q̃ ab ipo celo fiat aliq̃z p̃rium seq̃stratio cũ generak hõ. Si de terra ꝯtra. nihil ẽ de terra q̃ nõ sit natũ ex ipa. pduci. sed natura q̃nti corporis nõ ẽ nata. pduci de natura alicui⁹ elemẽti. g̃ nec õ celo nec de terra p̃t sumi illa natura. ergo nõ ẽ de ꝯstitutiõe corpis bũani. Si tu dicas q̃ de celo venit p radiorũ ĩmissionem. hoc nõ vñ ꝯuenięs. q̃ ipossibile est radiũ separi a sua origine. ipossibile ẽ etiã venire ad alteri⁹ cõstitutiõez. cũ lumẽ ĩ medio sit p modũ spẽi z ydoli q̃ nullo mõ veniũt ad ꝯstitutionẽ alicui⁹ rei naturalis. Jtez si natura q̃nti corpis venit ad ꝯstitutiõem corpis hoĩs q̃ro q̃d fiet de ea q̃n corp⁹ bũanum resoluit. aut em̃ tendit sursũ. aut ĩ ꝓpria natura manet deorsũ. aut corrũpitur ĩ aliquod elemẽtum. Sed non potest cedere in aliquod elementum cum sit p naturam incorruptibilis. Deorsũ ĩ ꝓpria natura nõ ꝯuenit sibi manere. cũ ei⁹ ꝓprius loc⁹ sit esse in circũferentia. nõ in cẽtro. Si sursũ rendit. g̃ vñ spaciũ orbium celestiũ aliq̃n ãpliari aut cõdẽsari. Q̃ si tu dicas q̃ cedit ĩ ꝯstitutionẽ alterius corporis. nec hz corrũpi. cuz ergo ex corpe hoĩs generant vermes atqz buffones et serpẽtes. poneret natura q̃nti corpis esse de ꝯstitutione vermiũ sicut de ꝯstitutione hoĩz. Jtẽ q̃ro ꝓpter q̃d natura q̃nti corpis veniat ad cõstitutionẽ bũani corpis. aut em̃ ꝓpter cõmixtionẽ. aut ꝓpter aĩationẽ. aut ꝓpter sensũ. aut ꝓpter ĩtellectũ. Si ꝓpter cõmixtionẽ. tũc ergo esset de cõpositione cuiuslibet mixti. Si ꝓpter aĩationez. tũc eẽt de natura cuiuslibet plãte. Si ꝓpter sensificationẽ. tunc esset de natura cuiuslibet bruti. Si ergo venit hoc ẽ ꝓpter intellectuz solum. Sed ꝯ. Intellect⁹ nullius partis corpis ẽ actus
36 ergo q̃ tũ ẽ de se nõ magis exigit corp⁹ suũ cõponi de natura celesti q̃ de elemẽtari. R⁹. ad pdictoz intelligẽtiã ẽ notãdum q̃ circa hoc ẽ tripler mod⁹ dicẽdi. Quidã em̃ dicere voluerunt q̃ natura celestis venit ad ꝯstitutionẽ bũani corpis sic elemẽtũ. p eo q̃ natura celest, nõ ẽ alia q̃ natura ignis. z ideo cũ ꝓsterq̃ ignẽ ad ꝯstitutionẽ bũani corpis venire. dicũt corpus humanũ ex natura celesti cõstitutum esse. hec autẽ natura ignis z sic put alijs p̃miscet habeat agere z pati. z corrũpi z generari. z hoc put ẽ hic inferius. put tm̃ est in spera sua trãquilitatẽ z quietẽ hz. nec suscipit corruptiões. nec pegrinas impssiones. Et istã suã positionẽ p verba Aug. muniunt q̃ negat esse q̃ntum corpus ꝓpter q̃tuor corpa mũdi. Sed hec positio vie phice z cõmuni apte repugnat. q̃ ꝓter q̃tuor corpa mundi ponit esse tiaz q̃ntã supẽ oẽm ꝯrietatem eleuatã. qõ valde rõnabile ẽ. sicut oñsuz fuit supra di. xiij. Nec huic repugnat sententia Aug. si recte ĩtelligak sic ibi expositũ ẽ. Jdeo aliter voluerũt alij dicere q̃ natura celestis venit ad ꝯstitutionẽ bũani corpis. nõ sicut vnũ ex elemẽtis. sed sicut mediuz ligãs oĩa elementa z illa cõciliãs. z b̃ dicunt exigere dignitatez cõplexionis humane. p quã corp⁹ bũanum ĩ sua ꝓma constitutione habuit elemẽta ĩ optima cõciliatiõe. habuit etiã ydoneitatẽ ad hoc vt̃ post meriti ꝯseruatiõem ĩhabitaret ĩ celesti mãsione. z sic debuit habere naturã celestem z elemẽtarẽ de sui ꝯstitutione. Elemẽtarem ꝓpter statũ vie in q̃ cõpetebat ipm̃ habere corp⁹ passibile. Celestem ꝓpẽ statuz patrie ĩ quo cõpetebat ipm̃ hr̃e corpus clarũ z impassibile. z quẽadmodũ ĩ statu vie natura elementaris p̃dominat. sic in statu p̃rie erit ecõtrario. Hoc aũt z si videak satis ꝓbabile esse dictũ. tm̃ non modicã hz calũniam q̃liter natura illa q̃nti corpis cuz sit ĩcorruptibil'. z carẽs ꝯrietate veniat ad cõmixtionẽ cum alijs elementis. Et itez si venit. vñ venit. z in q̃d 37
cedit. difficile ẽ assignare. Et ideo ẽ tercius modus dicendi q̃ dupl'r ẽ loq̃ de natura celesti. aut q̃ ꝓpẽratẽ. aut q̃ cõformitatẽ. Per ꝓpẽratem natura celestis dr̃ esse natura q̃nti corpis. q̃ sic pfecta ẽ sua forma. vt nullo modo habeat appetituz ad aliã formatiõem. sic ẽ activa q̃ nullo mõ p̃t pati z corrũpi. z sic ẽ natura orbiũ. z stellarum. z firmamẽti. hec autez nõ venit ad ꝯstitutionẽ bũani corpis fm̃ sbam̃ veritatẽ. ſz solum venit fm̃ virtutẽ q̃ virt⁹ stellaz z orbium ifluendo facit elemẽtoz ꝯsilationem. q̃ veniũt ad humani corpis ꝯstitutionẽ ſz remdum actio elemẽtoz regimẽ z directiõem hz ab influentia corpoz superioz. Alio mõ dr̃ natura celestis p conformitatẽ. z sic large accipit. z vocak natura celestis illud. qõ ẽ ꝯforme celo. z in sublimitate. z ĩ claritate. z in quadã sublimatione a ꝯrietate. z p hunc modũ spirit⁹ q̃ sunt de cõstitutione corpis viuẽtis. z marime hominis dicunk esse nature celestis ꝓpter subtilitatẽ z lumino sitatem. z ꝓpter hoc etiã q̃ subleuationẽ bñt a natura ꝯrietatis. dũ ꝯsurgũt ex cõmixtiõe elemẽtoz ĩ q̃dã harmonia z ꝯsonãtia. Et q̃m̃ in corpe bũano sic ifra patebit maioꝛ ẽ harmonia q̃z ĩ aliquo corpe mixto. hinc ẽ q̃ ei⁹ calor. z spũs. z cõplexio magis cõformatur nature celesti. z hoc modo accipiẽdo naturã lucis siue naturã celestẽ large siue p cõformitatem ĩtrat cõstitutionẽ humani corpis. fm veritatẽ magis q̃z fm cõstitutiones alterius mixti. ꝓpter hũane cõplexionis eq̃litatẽ et dignitatẽ. fm veritatẽ tũ tã spũs q̃z calor q̃ dicunk natura celestis sũt de natura elementari. q: rẽpdunk z restaurantur. fm q̃ exp̃sse phi dicunt. Juxta hãc vitã q̃ pbabilioꝛ est z planioꝛ ptz responsio ad obiecta. Ꝓ ãrones oñdentes q̃ natura q̃nti corpis nõ venit ad cõstitutionem corpis hũani loquunk de natura celesti ꝓpẽ dicta q̃ ẽ incorruptibilis. z inalterabilis. z ĩmiscibilis. z ideo nõ est miscibilis ad cõstitutionẽ tercij. Rationes vero ad oppositum inducte ꝓcedũt vel de natura celesti dicta p cõformitatem. sicut due ꝓme auctoritates. vel si concludunt de natura q̃nti corpis ꝓprie dicta. nõ oñdunt

ꝙ veniat ad cōstitutionem corꝑis fm ſbam. ſꝫ fm veri/
tatē. aliter nō ꝺcludūt. ſicut ptꝫ diſcurrēdo ꝙ ſingulas
38 ¶ Nā ad illud qđ ꝓmo obꝯitur ꝛ luce. dōm ꝙ eſt lux ḋnti
corꝑis. ⁊ lux ignea. ⁊ lux ex eq̄litate cōplexionis gñata
ſiue ꝺſurgēs. ⁊ hec eſt illa lux q̄ facit corꝑ esse ſuſcepti/
bile vite. alie vero minie. Ad illud qđ obꝯitur ꝛ calore.
39 dōm ꝙ calor celeſtis nō ḋr. qꝛ ſit in natura celeſti ſicut ī
ſubiecto. qꝛ neꝯ illa calida neꝯ frigida eſt. ſꝫ qꝛ ē a na/
tura celeſti fm debitā ꝓportionē. ita ꝙ facit ad ꝺſerua/
tionē. ⁊ talis calor in corꝑe būano eſt. ſꝫ ex hoc nō ſequi
tur ꝙ natura celeſtis veniat ad ꝺſtitutionē corꝑis bū/
ni fm ſbam. ſed ſolū ꝙ influat. Ad illud qđ obꝯitur de
40 ꝺciliatione tam ptꝫ reſpōſio. qꝛ nō ꝺciliat venīēs intra
ſed ſuff. cit ad ꝺciliandū influens extra. Ad illud quod
41 obꝯitur de beatificatione. dōm ꝙ corꝑa dicunt̄ bēficari
mediāte aīa rōnali nō ꝙ veritate ſꝫ ꝙ ꝺformitatē. ⁊ ideo
ex hoc nō ſeqūtur ꝙ ꝛ ꝺſtitutione būani corꝑis ſit natu
ra celeſtis fm veritatē. ſed ſufficit ꝙ ſit fm ꝺformitatez
ita ꝙ aliq̄d ei ꝺforme reſpōdeat in corꝑe būano. Ad
42 illud qđ obꝯitur ꝛ ḋnꝯ ſenſibus. dōm ꝙ ſicut idē Aug
dicit vnū elemēt̄um dñatur ī duob⁹. ſicut aqua ſub ra/
tione vaporis dñat̄ in olfactu. ſub rōne būoris dñatur
43 in guſtu. ſicut ipe dicit. iq̄. ſup gen̄. Ad illud qđ obꝯi
tur ꝛ ordine. dōm ꝙ ⁊ ſi natura celeſtis ſit excelſior in/
ter corꝑa ſimplicia fm ſe ꝺſiderata. nō tñ excellit ī gra/
du in cōgatione ad vlteriorē formā ſuſcipiendā. ſꝫ is ē
ordo ꝙ forma elemētaris vnit aīe mediāte forma mix/
tiōis. ⁊ forma mixtiōis diſponit ad formā cōplexionis
Et qꝛ cum hec in equalitate et harmonia conformatur
nature celeſti. ideo habilis eſt ad ſuſceptionem nobiliſ/
ſime influentie ſcilicz vite. ⁊ ſic in vnione anime ad cor/
pus rectus ſeruatur ordo. Magna etiaz eſt dignitas
humani corꝑis ꝓpter magnam harmoniā ⁊ ꝓportiona
bilē cōiunctionē ſuarū partiū. ob quā in ſtatu viato/
ris cōformis fit nature celeſti. in ſtatu aūt cōprehenſo/
ris ꝓficietur a deo. nō tñ vt ſit ꝺformis. ſed etiā vt ſu/
pra celeſtem naturā ſit exaltata ⁊ ſublimata. vt ei con/
gruat potiſſime habitatio celi empirei.

Queſtio III f

Utrum corꝑus primi hominis conſtitutum ſit ex ele/
mentis in cōplexione ⁊ cōpoſitione equali. Et ꝙſic vi
detur. quāto cōplexio ⁊ compoſitio magis accedit ad
equalitatē. tanto nobilior eſt. et quāto nobilior eſt tan/
to nobilioris eſt forme ſuſceptiua. ſꝫ cōplexio corꝑis ꝑ/
mi boīs fuit ſuſceptibilis nobiliſſime forme ꝙ naturaz
q̄ etiā non erat ꝛprauata ꝙ culpā. ꝯ fuit cōplexio matri
me nobilis. ⁊ ſi hoc. marime eq̄liter. Itē tāto res cō
plexionata eſt ad durādum habilior. q̄to et⁹ cōplexio ē
eq̄lior. ineq̄litas em̄ miſcibilium eſt via ī corruptionē
ſꝫ corꝑus Ade habile erat ad durandū in ſempiternuz
q̄tum ē ex ſua ꝑma ꝺſtitutione. ergo videt ꝙ in perfe/
cta eq̄litate cōplexionis ⁊ cōpoſitionis fuerit conſtitu
tum. Item vbi eſt inequalitas cōplexionis ibi neceſſa
ria eſt pugna. vbi vero pugna eſt. forma non poteſt ſic
gubernare materiā. ſicut ſi eſſet ibi pax ⁊ tranquillitas
vbi autem hoc eſt ibi eſt aliqua penalitas. ergo aut in
corꝑe primi hominis perfecti fuit elementoz equa/
litas. aut nā petīm fuit ī eo aliq̄ penalitas. ſꝫ nullo mō
pena eſſet culpā. ꝯ. ⁊c. Item corꝑus Ade debuit fieri
proportionabile anime. ⁊ ideo q̄diu anima fuit immu/
nis a morte culpe. corꝑus eius fuit īmune a morte na/
ture. ergo pari ratione q̄diu anima fuit equalis in vo
luntate. corꝑus fuit equale in cōplexione. ſed ī anima
primi hominis nulla erat obliquitas iuſticie in prima
conſtitutione. immo perfecta innocentia. ergo nec in
corꝑe erat aliqua inequalitas. ſed concoꝛdia et ami/
cicia perfecta. Sed contra. vita eſt per caliduz ⁊ hu
midum. ⁊ omnis operatio anime in corꝑore eſt ꝙ calo/
rem ſicut dicunt naturales medici. ſed in corꝑore Ade
anima hēbat expeditas operationes. ergo magna erat
ibi abundātia caloris. ergo prędominabat calidum. et
ſi hoc. ergo non erat ibi perfecta equalitas complexio
nis. Item ⁊ ſi cōplexio hominis eſt ꝛpterꝛata. tamē
non eſt toraliter corrupta. ſed nos videmus ꝙ coꝛ per
naturam eſt calidiſſimum. ⁊ epar ſimiliter. ⁊ quedam
ſunt alia mēbra in quibus regnat flegma et melancolia
ergo ⁊ tunc ita erat. Si ergo in corꝑore Ade erat pre/
dominatio humoris. pari ratione ⁊ qualitatum elemē
torum. ergo non erat ibi perfecta adequatio miſcibiliū
Item ſi eſſet ibi permixtio fm omnimodā equalitatem
ergo tantū eſſet ibidem de graui quātum de leui. ergo
corꝑus illud eſſet indifferens ad grauitatem ⁊ leuitatē
ergo ⁊ ad motum et quietem. ſi igitur nec eſſet natum
moueri. nec quieſcere. nec ſurſum. nec deorſum eſſe. er/
go non eſſet corꝑus naturale. Item ſi corꝑus illud
eſſet conſtitutum fm quādam equalitatem. tunc ꝯtruz
vnum elementum ageret. tātum reliquum reſiſteret et
ipſum repelleret. ergo vnum virtutem ſuā ⁊ actionem
in alterum non ꝓfundaret. ⁊ ſi hoc. non eſſet ibi alte/
ratio. nec tranſmutatio. ac per hoc nec mixtio. aut igi/
tur corꝑus Ade non fuit mixtum. aut ſi mixtum. non
fuit in perfecta equalitate cōſtitutum. Item ſi coꝛ/
pus Ade eſſet cōſtitutum in perfecta equalitate. ergo
ignis ſiue calor in eo non cōſūpſiſſet. igitur alimēto nō
indiguiſſet. ſed conſtans eſt fm ſanctos. ⁊ marime fm
Aug. ꝙ alimento indiguit. ergo in equalitate miſcibi/
lium ipſū corꝑus conſtitutum nō fuit. Item cū Adā
peccaūt. non fuit ei ablatum aliquid quod eſſet ex par
te corꝑoris. ergo ſi ꝓius erat cōpoſitus cōplexione eq̄
li. poſtea fuit ſimiliter. ꝯ poſt peccatū nulla fuit in coꝛ
poꝛe eius pugna. ergo nec infirmitas nec mortalitas.
ꝙ ſi hoc falſū eſt. reſtat. ⁊c. ℟o. ſicut diſtinguūt natu 44
rales ⁊ medici duobus modis dicitur equalitas miſci
bilium in mixto. ſcilicz a pondere. ⁊ a iuſticia. Equali/
tas a pondere vt dicūt non eſt poſſibilis in rerum na/
tura. Equalitas em̄ a pōdere poteſt dici tripliciter.
Uno modo dicit̄ equalitas a pondere quādo miſcibi/
lia adequātur ⁊ q̄tum ad q̄titatem molis. ⁊ q̄tum ad
quātitatem virtutis. ⁊ hec duo ſunt incōpoſſibilia nō
ſolūmodo fm rem. ſed etiam fm intellectum. Et hoc in
tellecto ꝙ elemētū qđ plus habet in natura minus ha/
bet ꝛ ſpecie. ⁊ ecōuerſo. Sicut em̄ impoſſibile eſt ꝙ ve
rum aurū equetur argento in quātitate ⁊ valoꝛe. ſic im
poſſibile ē elementa actiua ⁊ paſſiua equari adinuicez
equalitate ponderis aliqua mixtione. Alio modo po
teſt dici equalitas a pondere fm adequationem miſci
bilium in quātitate molis ſolū. ⁊ adhuc eſt impoſſibi/
lis. Primum. quia corꝑus illud nō eſſet durabile. ele
menta em̄ actiua ſtatim paſſiua cōſumerent. ſi em̄ ade/
quarentur in ſubſtantia. adeo actiua exceꝺerent in vir
tute vt portius eſſet cōſumatio q̄ mixtio. nec tantū cor/
pus illud nō eſſet durabile. immo etiam nec eſſet leue
nec graue. cum motus grauis vel leuis ſequitur prędo
minans q̄tum ad equalitatem molis. ⁊ ſi non eſſet du/
rabile. nec leue. nec graue. non eſſet de nature intentio
ne nec nature poſſibile. Tercio modo dicitur equali/
tas a pondere. equalitas a quātitate virtutis. ⁊ ſic ad/
huc dicunt ta'em equalitatem non eſſe in natura poſſi

bilem. Primo. qz si esset omnimoda equalitas virtutū virtus vni9 tm̄ resisteret ꝯtum virtus alterius ageret. et ūc nō esset ꝓfundatio ꝛ cōfractio vsqz ad minima ac ꝓ hoc nō esset mixtio. Jrē si hoc esset. corpus illud careret opatio calidi ꝛ frigidi ꝛ aliaz qualitatū elemētartū. igit frustra esset ex diuersis ꝯstitutū. tale igit corp9 nec est nature possibile. qz repugnat nature mixtionis. nec etiā est ex intrīctione nature. qz careret debita sibi opatione. Et sic quocūqz modo accipiat equalitas a pondere nō potuit esse nec debuit in corpe Ade. ꝛ hoc satis appareret cū corpus Ade magis esset graue ꝙ leue. magis esset ydoneū ad agendū ꝙ ad patiendū. igit nō habuit eq̄litatem miscibilū. nec ꝙtū ad ꝙtitatem motis. nec ꝙtum ad ꝙtitatem virtutis. ꝛ ita nō habuit equalitatem a pōdere. Unde ꝓcedende sūt rōnes hoc oñentes. qm̄ ꝓcedunt ista via sicut ptz ꝓ sideranti. Est ꝛ alia equalitas a iusticia. ꝛ hec est equalitas q̄ attendit in cōmensuratione miscibilū fm̄ ꝓportionem debitā. ꝛ fm̄ exigentiam forme introducende. ꝛ hec equalitas reperit̄ i homine. qz nobilior debet esse in eius corpe ꝓportio ꝛ harmonia miscibilū fm̄ qd̄ disponit ad nobiliorem formaz hec aūt equalitas nō est equalitas pūctalis. sed latitudinem habet et gradus. ꝛ hoc fm̄ diuersos status. Est em̄ status glorie. ꝛ est status miserie. et est status innocētie. Scōm statū glorie q̄ est ꝓfectus debet corpi būano equalitas a iusticia. equalitas inquā ꝓfecta. in qua nec cadit discordia nec repugnātia. nec actu. nec potē tia. Scōm statum miserie qui est status imperfect9 debetur corpori hominis eq̄litas. sed diminuta. q̄ permiscet hz inequalitati ꝛ discordie. nō solū possibilitate. sz etiā quadā necessitate. Scōm vero statum medīū sez innocentie debet homini equalitas media q̄ a discordia ꝛ repugnātia miscibilū erat aliena in actu per adiutorium intrinsecū aie gubernātis. ꝛ per adiutorium extrinsecum alimēti nutrientis. erat em̄ hec equalitas possibilis ad inequalitatē. siue ob defectū virtutis coentiue. siue etiā ob defectū alimonie. nullus aūtem hoz defectuum esse poterat in homine si nō precessisset transgressio inobedientie. Et sic ptz q̄ corpus primi hominis ꝯstitutum fuit inequalitate a iusticia. quasi media iter equalitatem que nunc est in miseria. ꝛ eq̄litatem q̄ nūc est in gloria. fm̄ qd̄ status anime exigebat. Et hanc eq̄litatem ꝓbant in corpore fuisse primi hominis rōnes inducte ad affirmandā partē istā. ꝛ ideo ꝓcedende sūt. qz verum ꝓcludunt. Si em̄ ex eis velint cōcludere omnimodam equalitatem a pōdere rōnes ille nō valerēt. qz illa equalitas ad nobilitatem non spectat. Si aūt velint ꝓcludere equalitatem omnimodā a iusticia. adhuc nō ꝓcludunt. qz ꝛ si corpus haberet nobilissimā formā nō tamen adhuc erat in statu suo nobilissimo sicut erit in gloria. hoc aūt solūmodo ꝓcludūt q̄ ibi erat tāta eq̄litas a iusticia. q̄ nō erat ibi miscibilium actualis repugnantia. et hoc quidem est verum. Et ita patet respōsio ad totum.

Distinctio. xviij. de formatione mulieris de viro.

In eodē quoqz paradiso ꝛc. Supra egit magister de formatione viri. hic agit de formatione mulieris de viro. Diuidit aūt ista pars in duas partes. In quarū prima determinat de productione mulieris ex parte corporis. In scōa ex parte anime ibi. quemadmodū mulieris corpus. Prima pars habet quatuor partes. In prima parte determinat de productione corporis mulieris ex viro in cōparatione ad causam finalem. In scōa vero in cōparatione ad causam materialez. ibi soler etiā queri vtrū de costa illa ꝛc. In tercia vero in cōparatione ad causā efficientē. ibi. illud

De formatione corporis mulieris ex viro in cōparatione ad causā finalem. a

In eodē quoqz paradiso mulierē formauit de9 de substātia viri. sicut post plantatum paradisū hoiem qz in eo posituz. et post vniuersa alia ad eū ducta. suis qz nominibus designata. subnectit scriptura. Gen. ij Immisit deus soporem in adam. Cūqz obdormisset. tulit vnam de costis eius. ꝛ formauit eam in mulierem. Quare prius creauit virū ꝛ post mulierem Hic attendendum est q̄re non creauit simul virum ꝛ mulierem. sicut angelos. sed prius virum deinde mulierem de viro. Jdeo scz vt vnū esset generis humani principiū. quatenus in hoc ꝛ superbia diaboli confunderetur. et hominis humilitas dei similitudine sublimaretur. Diabolus quippe aliud a deo principium esse concupierat. ideoqz vt eius superbia retunderetur. hoc homo in munere accepit. qō diabolus peruerse rapere voluit. sed obtinere non potuit. Et ꝓ hoc imago dei in homine apparuit qz sicut de9 oībus rebus existit p̄ncipium creationis. ita homo oībus hominib9 principiū generationis. Jdeo etiā ex vno homine omnes esse voluit deus. vt dū cognoscerēt se ab vno esse omēs quasi vnū amarēt. Quare mulier de latere creata sit Cum autem bis de causis facta sit mulier de viro. non de qualibet parte corporis viri. sed de latere eius formata est. vt ostenderetur. quia in consortium creabatur dilectionis. ne forte si fuisset de capite facta. viro ad dominationē videret̄ p̄ferēda. aut si de pedibus ad seruitutē subijciēda. Quia igitur viro nec domina nec ancilla parabat̄ sed socia. nec de capite nec de pedibus. sed de latere fuerat producēda. vt iuxta se ponēda cognosceret. quā de

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

Quare dormienti viro costa subtracta sit.

suo latere vidicisset. Non sine causa dormienti quoq; viro potius q̃ vigilanti detracta est costa de qua mulier in adiutorium generationis viro est formata. sed vt nullam in eo sẽsisse penam mõstraretur. et diuine simul potẽtie opus mirabile ostenderetur. que hominis dormiẽtis latus aperuit. nec eum tamẽ a quiete sopor⁹ excitauit. In quo etiã opere sacramẽtum christi et ecclesie figuratũ est. Quia sicut mulier de latere viri dormiẽtis formata est. ita ecclesia ex sacramẽtis que de latere christi in cruce dormiẽtis profluxerunt. s. sanguine et aqua quibus redimimur a penis atq; abluimur a culpis.

De sacrammẽto huius operis.

De formatione corporis mulieris ex viro i cõparatione ad causã materialẽ. b

Ex materialis est qua creata ẽ mulier.

Solet etiã queri vtrũ de illa costa sine adiectiõe rei extrinseca facta sit mulier. Quod quibusdã nõ placuit. Ceterũ. si ad pficiẽdũ corp⁹ mulieris de⁹ extrinsecũ augmẽtũ addidisset mai⁹ illõ esset q̃ ipa costa. Ideoq; poti⁹ de illo addito q̃ de ipa costa mulier facta deberet dici de quo plures accepisse sibe ptes. Restat g̃ vt de sola ipius coste sibi sine oñi extrinseco additamento p diuinam potẽtiam in semetipa multiplicata mulieris corpus factũ dicat. eo sane miraculo quo postea de q̃nq; panibus iesu celesti bñdictione multiplicatis q̃nq; milia hominũ satiata sũt.

a

De formatione corporis mulieris ex viro i cõparatione ad causã efficientẽ. c

Verb. Illud etiã sciri oportet. q̃ cũ angelor⁹ ministerio facta sit mulieris formatio. nõ est eis tamẽ tribuenda creationis potẽtia. Angeli eñ nullã possũt creare naturã. g̃ nec formare costã in mulierem nec carnis supplemẽtum in locum coste. nõ q̃ nihil agãt vt aliquid creetur. sed non ideo creatores sũt. sicut nec agricole segetũ vel arbor⁹. Solus de⁹. i. trinitas est creator. Facta est g̃ femina a deo. etiã si costa ministrata sit p angelos.

De formatione corporis mulieris ex viro i cõparatione ad causam formalem. d

Sed queritur an ratio quã deus primis operib⁹ concreauit id haberet vt scõm ipam ex viri latere feminam fieri necesse foret. an hoc tñ vt fieri posset. Ad quod sciẽdum est omniũ rerum causas in deo ab eterno esse. Vt eñ homo sic fieret vel equus. t huiusmodi. in dei potẽtia. t dispositione ab eterno fuit. Et hec dicunt primordiales cause. quia istas alie nõ precedũt. sed iste alias que sunt cause causarum. Cũq; vnum sit divina potentia dispositio siue voluntas. et ideo vna omniũ principalis causa. tamen propter effectus diuersos pluraliter dicit Aug⁹ causas primordiales omnium rerũ in deo esse. inducens similitudinem artificis. i cuius dispositione est qualis futura sit arca. Ideo et ideo vni uscuiusq; rei future causa precessit. In creaturis vero quarundam rerum sed non omnium cause sunt. vt ait Aug⁹. Quia inseruit deus seminales rationes rebus. Ex q̃s alias ex alijs proueniunt. vt de hoc semine tale granum. de hac arbore tale fruct⁹ et huiusmodi. Et hec quoq; dicuntur primordiales cause. et si non a deo proprie. quia habent ante se causam eternam. que proprie et vniuersaliter prima est. Ille vero ad res aliquas dicũtur prime que scilicet ex eis proueniũt. Ideo etiam primordiales dicuntur. quia in prima rerum conditione rebus a deo insite sunt. et sicut creature mutabiles sunt ita et he cause mutari possunt. Que autez in immutabili deo causa est. mutari non potest. Omnium ergo rerum cause in deo sunt sed quarũdam cause in deo sunt et in creaturis. Quarũdam cause in deo tantum sunt. t illarum rerum cause dicuntur abscondite in deo. quia ita est in diuina dispositione vt hoc vel illud fiat. q̃ non est in seminali creature ratione. Et illa quidem que ẽ fm causam seminalem fiunt dicuntur naturaliter fieri. quia ita cursus nature hominibus innotuit. Alia vero preter naturam. quorum cause tantum sunt in deo. Hec autem dicit Augustin⁹ esse illa. que p gratiam fiunt. vel ad ea significanda non naturaliter sed mirabiliter fiunt. Inter que mulieris

Aug. super gene. De causis rerũ lati⁹ dispu tat.

b

a Mulieris corpus factuz dicatur. ẽ Videtur hic dicere q̃ formatio mulieris fuerit miraculosa. et gratia hui⁹ posset introduci questio de miraculis. sed propter suam prolixitatem. et quia parum patet ad propositum. omittenda est ad presens. hoc tamen solum dixisse sufficiat. q̃ ideo dicum sit mulierem de costa miraculo esse factã non quia factuz sit contra solitũ cursum nature. vel contra naturam. sed quia factum est virtute diuina operante supra naturaz Si quis autem queraz vtrũ hoc opus supra naturaz fecerit ministrãte sibi virtute angelica. respondet Aug⁹. super gen̄. ad litteram libro. ix. ita inquiens. quale misteriuz exhibuere angeli i illa formatione mulieris. q̃s audeat assignare. certissime tñ dixerim supplementũ illud carnis in coste loco ipsius femine corpus et animam. cõfiguratione m̄broz oia viscera. sẽsus oc⁹. t q̃cq̃d q̃ ea creata t hõ t femina. erat nõ nisi illo opere dei factũ. q̃ de⁹ non p angelos sz per seipm operat⁹ est

Ratio autem potissima quare deus ita formauit est. tum quia modus ille formandi erat supra potestatem nature. tum etiam vt homo in vtroq; sexu immediate in eum tenderet. et ex se toto eū diligeret. a quo se nosset

2 immediate esse factum. Ratio autē quare ex vno homine deꝰ omnes ꝓducere voluerit. licz in aliis generibus animalium hoc nō fecerit. sumi potest ex ordine. et cōnexione. et significatiōe. Ex ordine vero dupliciter. Primo ex ordine corporis ad animam vt sic oēs aīe rationales immediate ꝓcedunt ab vno ꝓncipio sic omnia corpora humana immediate exirent ab vno. Secundo vero ex ordīe rōtius ꝓuenti ad ad alias creaturas. Quia enim homo medium tenet inter naturā angelicam et brutalem. cum angeli singularim a deo producti sint. et creature brutales in duplici sexu. in masculino scilicet et femminino. homo debuit produci medio modo. et sic femina ex viro. Ex cōnexione similiter duplex sumitur ratio. Primo re-

De genio ope ꝓuidētie.

factura de costa viri ponit ita dicēs Vt mulierē ita fieri necē foret. nō in rebꝰ cōditū. sed ideo abscōditū erat. Dis creature cursus hz naturales leges. sup hūc naturalē cursū creator hz apud se posse de oībus facere aliud ꝙ ex naturalis rō habz vt sicz ẋga arida repēte floreat. fructū gignat. et in iuuēture sterilis femina in senectute pareat. vt asina loquat et hmōi. Dedit aūt naturis vt ex his etiam hec fieri possēt. nō vt in naturali motu hērent. Habet ergo deꝰ in se abscōditas quorūdā futuroꝝ cās q̄s rebꝰ ꝓditis nō inseruit. easq; ꝓplet nō ope ꝓuidētie q̄ nature substitūt vt sint. sz q̄ illas administrat vt voluerit. q̄s vt voluit ꝓdidit. Dium ergo q̄ ad gr̄am significādā nō naturali motu rexit z mirabiliter facta sūt abscōdite cāe in deo fuerūt. q̄ vnū erat q̄ mlier facta est de latere viri dormiētis. Nō habuit p̄na rex ꝓditio vt feias sic fierz. sz vt fieri possz. ne ꝓtracās q̄s deus volūtarie instituit. mutabili voluntate aliq̄d facere putaretur.

Ponit opinionē q̄rūdam erroneam de ꝓductiōe aīme mulieris. e

Quēad modū mulieris corpꝰ de viri corpe traductū fuit. ita putauerūt aliq̄ ipi aīaz de viri aīa ꝓpagatā. et oēs aīas ꝑter ꝓ

mā de traducte eē sic corpa.

Subūgit aliā opinionē nō minus falsā. f

Alij aūt putauerūt simul oīs aīmas ab initio creatas.

Ponit veritatē catholicā. g

Catholica aūt ecclia nec simī nec extraducē tcās eē aīas docet. sz in corpib⁹ ꝓcōtū semiatis atq; formatis infūdi. et ifundē do creari.

Falsitatē ipugnat et ꝓfirmat veritatem autoritate Hiero. et Aug. h

Vñ in ecclesiasticis dogmatib⁹ Alias hoim nō eē ab initio iter creaturas intellectuales natas nec sic creatas (sic Origenes fingit) dicim⁹. neq; in corpib⁹ ꝓcōtū semiari. sicut luciferianī et cyrill⁹ et q̄dā latinoꝝ ꝓsūptores affirmāt. Sz dicim⁹ corpꝰ tm̄ ꝓ ꝓiugij copulā semiari. creationē vero aīe solū creatorē nosse. Eiusq; iudicio corpꝰ coagulari in vulua et cōpingi atq; formari. ac formatio in corpe aīam creari atq; infūdi vt viuat in vtero hō ex aīa ꝓsistās et corpe. et egrediat viuꝰ ex vtero. plenꝰ humana sba. Hiero. etiā anathematis vinculo illos cōdēnat q̄ aīas ex traduce dicū t. inducēs autoritatē ꝓphe. Qui finxit sigillatī corda eoꝝ. h satis inqt innuit ꝓpha q̄ non ipam aīam de aīa facit deꝰ. sz sigillatī aīas de nihilo creat.

ꝑs. xxiij

Ditelligētiā aūt butꝰ q̄st̄ circa duo icidit hic q̄stio. Primū ē circa ꝓductōez corpis mulierꝭ ex latere viri. Secōz ē circa ꝓductiōez spūs siue aīe eiusdē mulierꝭ. et ꝓ cōsequens oīm aīaz q̄ sūt ꝓsterꝭ. Circa ꝑmū q̄runt tria. Primo q̄rit vñ mlier formata fuerit. Secō q̄rit vtz fz seminalē rōnem corpꝰ mulierꝭ in costa ꝑcesserit. Tertio q̄rit q̄d sit fm rem ipa rō seminalis.

Questio I a

Vñ fuerit ꝓductū corpꝰ mulierꝭ. Et dic mḡr in hra. et tractū ē de scō gñ. q̄ mlier formata ē de viro. et nō de q̄cūq; ꝑte. sz de costa ex q̄ mulier ē de viro dormiēte formata. et sic tria tāgūt in formatiōe mulierꝭ. sez q̄ facta ē de viro. et de viro dormiēte. et nō de q̄cūq; ꝑte sz de costa eiꝰ et ossē. Cōtra ꝑmū obr̄ sic geñ. j. Fecit deꝰ hoīem ad ima. et siki. masculū et fe. creauit eos. Si igr deꝰ in ꝑmaria ꝓditōe muslūt feiam sik creauit. nō vr q̄ mulierē de viro ꝓdurerit. Iterū seruū distinctio spectat ad ꝓfectiōez spēi. sz alie spēs aialiū in qbꝰ ē distinctio sexuū sik et semel ꝓducte sūt. g̈ nō. Iterū q̄ se hz ꝑ modū mālis ad alterū. minꝰ ē ꝓplerū q̄ illō q̄ ex ipo ꝓducit. si g̈ vir hz ꝓplerionē respectu mlieris. nō mlier de viro. sz ꝓ de mulierē vir ꝓduci debuit. Cōtra sc̄z obr̄ sic. Sōnꝰ vl sopor ē ḋes aialiū bruti cū ire sōe nata liū. sz in Adā nō erāt sēsus fatigati nec frutes aiales. g̈ vr q̄ sōnus ille nō fuerit ade natural. si g̈ nichil debuit fieri circa Adā nisi q̄d ei⁹ nate ꝓgrueret. vr q̄ deꝰ in eū nō debuit sopor ē mittere vt de costa ei⁹ ꝓduceret mulierē. Iterū in sepatiōe illius aut fuit aliq̄ lesio et afflictio. aut nō. Si sic. g̈ Adā añ passus est penā q̄ cōmitteret culpā. Si nō. g̈ ita bñ potuit fieri de latere vigilantis sicut de latere dormiētis. Item maior porētie attesta/

tur separe ptē a toto ab hoīe vigiläte sine dolore q̄ dormiente. magis igit̄ essz manifesta dei potentia si absq; dolore pduxisset mulierem de latere Ade vigilantis q̄ cū pduxerit de latere dormiētis. Itē cōtra tertiū obijcitur sic. Serus muliebris est infirmior q̄ serus virilis ꝙ naturā. ꝙ de ptib⁹ ei⁹ infirmis debuit fieri. nō ergo de osse sz potius de carne. Itez in textu postea subiungit. Hoc nunc os ex ossib⁹ meis. t caro de carne mea. ꝙ nō tātūmodo de costa. Ade facta ē. sed etiā de carne alia. Itē costa illa erat necessaria Ade aut superflua. Si necessaria. ꝙ debuit alia costa reddi Ade pro illa. Si superflua. ergo corp⁹ Ade non fuit in ꝑma sui pductione ꝑfecte formatum. cū ad pfectionem spectet nihil hre superfluum vel diminutū. Itē si superflua erat. ergo nō oportebat carnē repleri p ea. Est igit̄ q̄stio q̄re mulier de viro et si de viro q̄re magis de dormiente q̄ de costa q̄ de carne fuerit pducta. Rō. ad ꝑdictoꝝ intelligentiā ē notandum ꝙ cū sapientia dei admirabilis t laudabilis oīdatur in oīb⁹ operib⁹ suis. potissime tñ manifestat in formatōe creature rōnalis. Hoc aūt clarius apparet si cōsideret ordinis cōgruentia. quā seruauit diuina sapientia dū pduxit mulierē de latere viri. Cōgruū erat em̄ mulierē sic de viro pduci. tū ꝓpter ordinis habitudinez q̄ attendit̄ inter virum t mulierē i hūana specie. tū etiā ꝓpter habitudinem q̄ attendit̄ inter ea q̄ ꝙ virū t mulierem hñt signari. Utr em̄ t mulier ꝼm suoꝝ sexuū t ꝑfectatem t naturā sic facti sūt vt inuicē ꝯiungerent̄. t ex ꝫ vnus i altero quietaretur t vnus ab altero sustentaretur Quia igitur forti vinculo t singulari mulier coniungitur viro. t econuerso. ideo vnus sexus ꝓductus est de altero. q̄ vero ista coniunctio dat viro ꝺetationem. ideo pducta ē de viro dormiente. Rursus. q̄ dat mulieri fortitudinem t sustentationē. hinc ē ꝙ mulier ꝺ esse facta de osse. Et q̄ in oīb⁹ his ē q̄dā eqlitas mutue societatis. ideo formata ē mulier de osse nō q̄cūq; sed de costa et ei⁹ latere. Et sic ptz quō modus formatōis rñdet ꝓpietatib⁹ illius mutue ꝯiunctionis q̄ ē inter virū t mulierem ꝼm rem. Cōsonat etiā nihilomin⁹ his q̄ signantur ꝙ mulierem t virū. Per virū nāq; t mulierē signat deus t aīa. xp̄s t ecclesia. superior portio rōnis t inferior. Prime significatiōi cōpetit formatio mulier̄ ex viro ꝼm modū ꝑdictū. Quia em̄ oīs spūs rōnales ime/diate pducunt a deo tanq; a ꝓmo ꝓncipio t imediato. et de⁹ in eis recēscit t q̄si sponsat dū delitie sue sūt esse cū filijs hoīm. t rōnalis spūs a diuino spū inhabitante ꝯfortat t roborat. optima ꝯsonātia ꝯformat signum signato ꝼm ꝙ ꝙ virū t mulierē significat de⁹ t aīa. Similiter correspōdet ꝼm ꝙ ꝙ virū t mulierem significat xp̄s t ecclesia. Ecclesia em̄ ex xp̄o format. duz de latere xp̄i dormiētis in cruce pfluxit sāguis t aqua. ex q̄bus i sacrīs ecclesie redūdauit efficacia sacramēta fundat ecclesia. t sic vir rñdet xp̄o. dormitatio rñdet morti. ablo coste agrioni lateris. Cōcordat etiā formatio hec significationi. put ꝙ virū t mulierē superior portio rōnis t inferior hz signari. Sicut em̄ vir est fortior t mulier est ifirmior. sic superior portio t inferior. t sicut mulier ex viro. sic inferior portio est ex conuersione spiritus ad hec inferiora. Dum autem ad hec inferiora conuertitur. cessat a vigilantia tēptationis. t quodāmodo efficitur infirmior semetipso. et tendit ad molliciem mulieris. t ideo quodāmodo separi dicitur. t os ci auferri. t exinde mulier formari. Et sic ptz ꝙ magna fuit ꝯgruentia ordinis obseruata in huius formatione mulieris. siue in se. siue in signato ꝑ ipsā. Dis visis de facili respondet ad obiecta. Q̄ em̄ primo obijcit de textu 4
gen. dōm ꝙ illud dictū est q̄tū ad pductionē aīe ꝼm q̄
nō est formata mulier ex viro. sz ex nihilo. sicut infra patebit. Ad illud vero ꝙ obijcit de alijs specieb⁹ ptz respōsio. nō em̄ est simile. ꝓpter legē matrimonij q̄ nō ita arte ditur i bestijs sicut in hoīb⁹. Ad illud q̄ō obijcit ꝙ vir ē mulier fortior. dōm ꝙ materiale min⁹ est nobile q̄ illō q̄ ex eo pducit ꝼm id ꝙ est materiale. vir autez nō fuit 5
materia mulieris ꝼm se totū. sz ꝼm aliq̄d sui. sez ꝼm constam. t ideo q̄uis vir est nobilior. potuit tñ ex ei⁹ costa corpus mulieris formari. Nā nō est tāta ꝑfectio i vna costa viri q̄ta est i vno corpore mulieris. Q̄ si q̄ras q̄re magis mulier de viro q̄ vir de muliere. dōm ꝙ hoc aliq̄n futurū erat. sicut i scō Adā sc̄z xp̄o. t ideo vt ꝑfecta essent dei opa. debuit esse similiter t taliter de solo 6
viro. Sic em̄ sūt ipleri sicut dic̄ Aug. quinq; modi eductionis homis in esse. Unus qui est de viro t muliere qué modo obſuat natura. Alius q̄ est nec de viro nec de muliere q̄ fuit in pductione ꝑmi hois. Tertius q̄ est de viro tm̄. t hic fuit in formationi Eue. Quartus qui est de muliere tm̄ absq; viro. t hic fuit i pductione xp̄i de virgine. Tūc aūt magis cōgruebat mulierē educi de viro vt oīderet ꝙ vir caput est mulieris. t ꝙ non vir ꝓpter 7
mulierē sz mulier ꝓpter virū. t alia plura q̄ ꝓtius tacta sunt. Ad illa q̄ obijciunt̄ de sopōratiōe. dōm ꝙ ille sopor nō fuit ex lassitudine. sed fuit ex diuina ēmissione. sicut dicit textus. nec tñ fuit ꝓtra naturā. q̄si Adam stetisset esset vtiq; in illo sōnus. nō ꝓpter debilitatōez potētie sēsitiue. sed ꝓpter vigorationē ꝓcule vegetative. qm̄ t vtrāq; hanc virtū ꝯtingeret in Adam lassari. 8
tñ q̄n vna cessabat ab operatione. ꝯtingebat alterā vigorari. dū tota aīa ꝯtra actum vnius virtutis intēdit. Immisit aūt deus sopōrē in Adā nō ꝓpter hoc ꝙ non posset separe costā a vigilāte sine dolore t horore. sed ꝓpter significationē. t ꝓpter etiā mentis Ade sublevationem. q̄ sicut dicunt sācti Adā in illo sopore multa ꝑuidit. Tūc cum statim euigilauit ꝓphetice locutus est et in hoc multū oīdit dei oīpotētia q̄ sic potuit separe costā. vt natura nō amitteret quietē suā. Ex hoc patēt illa obiecta de sopore. Primū nō valet. q̄ ibi nō erat sōnus ex lassitudine. Secōm similiter nō valet. q̄ nō ē factū ꝓpter lesionē hois occultandā. Tertiū etiā nō valet. q̄ ita bene est manifesta dei potētia dum nō excitauit dormiētem a sōno. sicut manifesta esset si formasset 9
eā de latere vigilātis sine dolore aliq̄. Ad illa q̄ obijciūtur ꝙ nō debuit fieri de osse. dōm ꝙ nō tātūmodo mulier facta ē de osse sive de costa. sz etiam aliq̄ ꝑticula fuit 10
sūpta de carne Ade. sicut seqūns lra innuit. Hoc nūc os. et ca. de car. mea. Magis aūt fit denominatio ab osse sive q̄ illa fuit ꝑs ꝓncipalior. sive q̄ vir mulieri cōfert robur. t mulier ꝓ viri ꝯfortiū emollit. t iō dr caro repleta ꝑ costa. q̄ vir dat fortitudinē t suscipit ifirmitatē. sive etiaz q̄ costa illa locū carnis occupabat. nō em̄ facta fuit i eo maneret. sz vt de ea formaret̄ mulier. Et sic patēt illa tria obiecta. Primū em̄ nō valet. q̄ mulier t si debilis sit in se. tñ a viro hz roborari. t iō magis ꝺ esse facta de costa q̄ de carne. Secōm nō valet. ꝙ em̄ mulier ꝺ esse facta de costa nō intelligit̄ ꝑcise. ita ꝙ nō de carne. Tertiū nō valet. q̄ si illa costa superflua erat. Ade in q̄ntū erat in diuiduum. erat tamē oportuna in q̄ntum erat mulieris ꝓncipium. t ideo resurget in muliere non in viro. sicut planius explicatur in quarto. Questio II b

Utrū mulier formata sit de costa viri fm rōnem semīa/
lem. Et q sicvī ꝓmo p certū. Cōsumauit dꝰ die. vj. oē
opus suuz. Si ergo formatio mulieris fuit post diem
sertum sicut scriptura innuit. ḡ aliq̄ modo i illis operi
bus. vj. diez mulier cōdita fuit. sed nō erat nisi i costa.
ergo in costa erat vñ fieret mulier. sed qō sic est in aliq̄
dicīt esse in eo fm rōnem seminalez. ḡ rc. Jtē Augꝰ.
vj. sup geñ. ad litterā. Omnia q̄ ꝺsequntibus erāt euol/
uēda tēporibꝰ. prīmitꝰ dꝰ simul creauit cū faceret mun
dum cōsūmata quidē. qm̄ nihil hñt illa in naturis ꝓ/
prijs q̄bus suoz tēpoz cursus agūt. qō nō istis causali
ter factū sit. inchoata aūt. qm̄ quedā erāt semina futu/
rozum. ḡ similiter postea ꝓducēda erāt. ḡ semē mulier
ꝑsistebat. sz nō nisi costa. ḡ rc. Jtē vir ōz esse imago dei
q ex ipō fiunt oīa hoies sicut oīa sunt ex deo. sz nulla
creatura est ex nō materialiter. ḡ si recta est assimilatō
necesse est q vir respectu mulieris nō solum habeat ha/
bitudinē ꝑncipij materialis sz etiā actiui. sz qō est er ali
quo sicut ex materiali. z actiuo ꝑncipio ē fm rōem semi
nalē. ḡ rc. Jtē vir ꝓductus est de limo. z mulier de viro
aut igit est maio: habituꝺo. z ꝺuenientio: coste ad mu/
lierē q̄m viri ad limū. aut nō. Si nō. ḡ nō magis attinet
mulier viro q̄m vir limo. Si sic. ḡ vltra rōnez passibilis
fuit ibi aliquo modo ratio actiui. si ḡ hec est ratio semi
nalis. apparet q fm rōnez semialem ex costa fuit forma
tum corpus mulieris. Jtē cū dꝰ ꝓdurit corpus mulie
ris de costa. aut b fuit fm naturā. aut ꝺtra. Si fm na/
turā. cum natura q̄ꝺ facit faciat fm rōnes seminales
vī q seminaliter de costa mulier ꝓducta sit. Si ꝺtra na
turā. Contra. cōditor nature vt dicit Aug. nō facit cō
tra naturā. z idē sup geñ. ad litterā. Nō facit dꝰ ꝺtra
causas quas bonas ꝺstituit. q: ꝺtra voluntatem suam
nō facit. ḡ si formatio Eue nō potuit esse ꝺtra naturaz
fuit igit fm naturā. si b fuit. ergo fm rōnem seminalez
Jtē si ꝓductio illa fuit ꝺtra naturā. ḡ formatio mulie/
ris fuit miraculū. sz Aug. sup geñ. ad litterā dicit q de
us in rez ꝺditiōe nō vtit rebꝰ ad miraculū sue potētie.
sz fm q ꝑpe cōpetit ipsaz rez nature. ḡ si miraculū nō
faciebat. sed opabat fm q natura exigebat. vī q mulie/
rem ꝓdurerit fm seminalē rōnem si eā ꝓdurit fm exigē
tiam nature. Cōtra. mgr̄ dicit in littera. z est auctoritas
Augꝰ. Illa q̄ fm cām seminalē fiunt dicunt naturali/
ter fieri. q: ita cursus nature boibus innotuit. si ḡ ꝓduc
tio mulieris de costa nō est fm nature cursū. ḡ non erit
fm seminalem rōnem. Jtē magister i littera. corpꝰ mu/
lieris de costa factum ōz eo sane miraculo quo de q̄nq;
panibus q̄nq; milia boīm saturati sūt. sz illud non fuit
fm seminalē rōnem. ergo rc. Jtē boc videt rōne. semen
dicit ꝑncipium actiuū. z intrinsecū. vnde nō ōz semē ho
minis humo: q̄cūq;. sed ille q̄ recisus est a lūbis pater/
nis. sed ī costa nō erat vis actiua ad mulieris ꝓductio
nem. ḡ nec ratio seminalis. Item semen hz in se rōnem
totius. z partiū ei⁹ rei q̄ er ipō ꝓducit. vñ Aug. v. sup
geñ. ad litterā. In semine oīa ꝓducta sūt et fuerāt ꝑmi/
tus. nō mole magnitudinis. sed in potētia causali. sed
in costa illa nō erat virtus ad singula mēbra formāda.
ergo nō erat ibi mulier fm rōnem seminalē. Item ipos/
sibile est aliq̄d crescere p virtutē creatā. nisi p rarefactio
nem. aut appositionē. sz corpus mulieris de illa costa ꝓ
ductū est q̄ erat ipa matus. nō p coste rarefactionem.
nec extrinsece materie appositionē. sicut dic mgr̄ in lit/
tera. ḡ ꝓductio illa ex costa nō fuit fm virtutē creature
sed solū creatricis essentie. sz semialis rō dic virtutem
creatā. nō cm̄ dicunt in deo res esse seminaliter. ḡ hec ꝓ/
ductio mulieris ex costa nō fuit fz semiales rōnes. Jtē
fm semiales rōnes attēdit rez ꝓpagatio z generatio. sz
fm eductionē corpis de costa nō fit ꝓpagatio ī būana
specie. ḡ ꝓductio alicuⁱ corpis hūani ex costa nō est fz 11
rōnem semialē. Propter b est q̄stio. cū mgr̄ dicit aliqua
fieri fm rōnes cāles. aliq̄ fm rōnes semiales. q̄ sit diffe
rētia īter hec duo. Si tu dicas q illa fuit fm rōnes cā/
les q̄ fuit fm rōnes incōmutabiles vel eternas. illa fm
rōnes semiales q̄ fuit fm exigentiā z virtutē potētiarū
inditaz ipis creaturis. Obijcit ꝺ b ꝑ Aug. dic el Aug.
in. vj. sup geñ. ad lram. Nihil hñt res in naturis ꝓprijs
qō nō in ꝑmis diebꝰ cāliter factū ē. Et itez. Causales
ille rōnes q̄s mūdo indidit cū primū creauit. quō insti
tute sūt merito q̄ri pōt. Et paulo post. Jn illis ꝑmis
rez causis q̄s mūdo ꝑmitus creato: inseruit. nō tm̄ po
suit q de limo formaturus erat boīem. sed quēadmodū
ꝓductur. ḡ rōnes causales nō dicūt q̄d increatū sz cre
atum. Jtē ipe Aug. rōnes cāles q̄s dicit inditas ꝑmis
rebus. distinguit ꝺtra incōmutabiles rationes tā ī. v
sup geñ. ad lram q̄m in vj. Querit etiā q differētia sit in
ter rōnes seminales z naturales. z vī q nulla. q: Aug
dicit q cū arbor germinat. de semie q̄ꝺie est ꝓpagatio
fm rōnem seminalē in fi. v. sup geñ. sz b idē est fz ratio
nem naturalē. Jtē opatio q̄ est a vi seminali aut est na
turalis. aut est volūtaria. cū eiī nō sit a causa q accidēs
et sit a causa creata. necesse est q sit a natura vel ab in/
tellectu. sed nō est ab intellectu. ergo a natura. ḡ oīe q
fit seminaliter fit naturaliter. Pari rōne cū natura sit
vis ꝓpagatiua z ꝓpagatio fiat mediāte semine. oīe qō 12
fit naturaliter. vī fieri seminaliter. Rꝰ. ad p̄dictoz in
telligentiā est notāndum q cū de his rationibꝰ seminali
bus egregiꝰ doctor Aug. in. v. z. vj. sup geñ. ad litteram
ambigue loquat. z ab ipō potissime habemꝰ boz noīm
vsū. nō est facile inter hmōi vocabula recte distingue/
re. Jpse eiī rationes causales modo dicit rebꝰ fuisse in
sertas. modo dicit q̄tum ad aliqua in diuina voluntа
te fuisse seruatas. possumus tamē q̄tum est de vi voca
buli differētiam assignare in hunc modū. Causa enim
cōmunis ē ad principium intrinsecū. z extrinsecum. si
militer et ratio causalis q̄tum ē de vi nominis. semēve
ro dicit ꝑncipium intrinsecū. z ita ratio causalis se ex/
tendit ad rōnes creatas. q̄tum ergo est de vi nominis
vnū ē cōmune respectu alteriⁱ. inq̄tū aūt adinuicē di/
stinguunt z cōnumerant. sic causa z cālis ratio accipit
q̄tum ad ꝑncipium increatum. semē ꝺo z semialis ra/
tio spectat ad ꝑncipiū creatū. Differūt aūt cā z rō cālis
q: cā dicit ꝑncipiū ꝓductiuū. ratio ꝺo cālis dicit regu/
lam dirigentē illud ꝑncipium in sua opatione. Simili 13
ter p būc modū differt semē z ratio seminalis. Regula
aūt agētis increati est forma exēplaris siue ydealis. re/
gula ꝺo agentis creati est forma naturalis. z ita rōnes
causales sunt forme ydeales siue exemplares. rationes
vero seminales sunt forme naturales. Et fm hoc patz
q rōnes causales z ꝑmordiales idē sunt re. differentes
sola ratione. ꝑmordiales cm̄ dicunt p ꝓuationē ꝑto
ris. sed cāles per positionem posteriozis. z primordia/
les inq̄tum respicīt deum vt ꝑncipiū primum. causa
les inq̄tum respiciunt deum vt finē vltimum q̄ ē cau/
sa causaz. Similiter naturales rationes z seminales re
idē sunt. rōne vero differunt. q: cm̄ semē dicit vt ex quo
et natura dicit vt a quo. rō seminalis attendit inq̄tum
dirigit potentiā nature vt ex aliquo fiat aliquid. natu/
ralis vero vt ab aliquo fiat aliquid. Vel ratio semina/
lis respicit inchoationem et intrinsecam virtutem.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

q: mouet ⁊ opatur ad effectus ꝓductionē naturalis ve
ro concernit ꝓducētis ad ꝓductū assimilationē ⁊ mo/
di agēdi assuetudinē. vñ appropare loquēdo cū magi er
virgis fecerūt ſpentes. ꝺ fuit fm rōnes seminales. cū
ꝺo ſpentes generāt. hoc fit fm rōnes naſales. licꝫ vtre
14 q naturales ⁊ seminales ꝯgrue dici possint. Qñ igit
querit vtꝫ alicꝺ effectus fiat fm rōnes causales aut se
minales. rñdendū est q aut sic est a dco ille effect⁹ q cre
atura nō hꝫ in eo potentiā aliquā. aut si hꝫ. habet solā
potentiā obedientie. vtpote cū mundus sit de nihilo.
vbi nulla est potētia creature. vel cū multi panes mul
tiplicātur ex pane vno. vbi est sola potētia obedientie. ⁊
hec fiūt fm rōnes cāles q⁹ de⁹ fuauit in sua voluntate.
q: nō fiūt fm exigentiā creature. ſꝫ fm exigentiā dispo
sitiōis eterne. Si aūt sic ꝓducit effectus q est in poten
tia nature. nō solū obedientie. ſꝫ etiā potētie ad actū pro
ducere. sic ꝺr fieri fꝫ rōnes seminales. sicut pꝫ cū bō ge
nerat ex boue vel arbor ex arbore. Sed attendēdū est q
illa potētia nature ad effectus istos aut est ꝓpinqua ⁊
sufficiēs. sicut est in semine decisio a lūbis ad gñationē
hūani corpis. ⁊ sic ꝺr ꝓpe habere in se rōnem seminalē
Aut est remota ⁊ īsufficiēs. sicut est in pane vel ī alimē
to vt ex eo fiat homo. ⁊ sic min⁹ ꝓpinquā esse ibi rō simi
nalis. ſ nō em ꝺr in pane esse ratio seminalis respectu
bois ꝓducēdi. nisi valde large accipiat. Qꝺ aūt est sic
in remota dispositione respectu effect⁹. aut ꝓducit ad
illū effectū mediātibus illis ad q̄ habebat ordinē īme/
diatū. aut mediate. Si mediate tūc pōt dici q effectus
ille si fm rōnalem seminalē. vtpote si panis comedat ⁊
digerat ⁊ ꝺuertat in humorē. ⁊ postmodū in lūbis cō/
uertat in semē. deinde in hominē. Si aūt īmediate per
ducat ad effectū. vtpote si de pane statim formaret cor
pus bois. sic nullo mō ꝺr esse factū fm rōnales semina/
les ſꝫ fm rōnales cāles. q̄uis em ibi essꝫ aliq potentia
actiua ad hoc q inde fieret corp⁹ p multa ītermedia. tñ q
īmediate fieret hoc habuit in sola potētia obedientie. Luꝫ
q̄ querit vtꝫ corp⁹ mulier⁊ fuerit in costa seminaliter. ꝺō
q ſi ꝓpe accipiat rō semialis. nō. Si aūt accipiat large
ꝓ quacūq potētia actiua exīte ī materia. sic potest di
ci in costa rō semialis. Rursus si q̄rat vtꝫ mulier fetā
sit de costa fm rōnes semiales. rñdendū est q nō. q: co/
sta respectu talis modi ꝓducēdi. ⁊ respectu tāti corpis
15 et ea formādi absq; additiōe nō habuit nisi solā poten/
tiā obedientie. vñ cōcedēde sūt rōnes ad hoc inducere. Ad
illō aūt qꝺ ꝓmo obiicit in ⁊rium q nihil nouū fecit de/
us vltra diē sertū. ꝺōm q illud argumentū deficit du/
pliciter. Primo. q: ⁊ si formatio mulier⁊ post diē sertū
narret. nō est tñ credendū q tā lōgo tpe viri formatio
ꝓcesserit. sed q die sexta de latere viri ꝓducta sit. Illō
aūt qꝺ subdit intelligendū est ꝙ recapitulationē. reca/
pitulat em scriptura vt addat. Deficit etiā in hoc q de
us nō ꝺr facere nouū. nō solū in hoc q oīa ꝓducta sint ī
rōne seminali. ſꝫ q: ꝓducta in suo simili. ⁊ hoc necessariū
est dicere. ꝓpter creationē aīe que nō erit in esse fm semi/
nalē rōnez. Et ꝙ hoc pꝫ rñsio ad seq̄ns. q: formatio mu
lieris nō fuit de ꝺ seqntib⁹ ad opa. vj. diez. vel si fuit
causaliter ꝺr fuisse facta. q: ꝓcessit potentiā obedientie ī
costa. vel etiā aliq rō seminalis lōginq. licꝫ fꝫ illā mu/
16 lier non sit formata. sed fm potentiā diuinā. Ad illō
qꝺ obiicit q vir est imago dei. q: principiū oīum hoīm.
ꝺōm q nō est oīmoda similitudo. de⁹ em est ꝓncipium
sufficiēs respectu oīm. vir aūt nō est ꝙ se ꝓncipium suffi
ciens respectu hoīm. aliq tamē modo tenet rōnem ꝓn/
cipiū. et hoc facit ad maiorē expressionem imaginis ad
cuius expssionem aliquo modo amplificādam nō solū
facit assimilatio pfecta. sed etiā assilatio modica. Ad 17
illud qꝺ obiicit q maior erat ꝓuenientia coste ad mu/
lierem q̄ limi ad virū. ꝺōm q costa dupliciter ꝓ ꝺ side
rari. aut in se. aut inq̄tū fuit pars viri. In se quidē ita
bene distabat a formatōe corporis mulieris. sicut lim⁹
a formatione corpis viri. Si aūt cōsiderek inq̄tum est
pars viri. sic q: vir ⁊ mulier sunt ꝑsone in qbus pt esse
affinitas ⁊ attinentia. talis formatio faciebat quoddā
maius vinculū attinētie esse inter virū ⁊ elemētū terre.
Ad illud qꝺ obiicit q ꝓductio mulieris de costa non 18
fuit ꝺtra naturā. ꝺō q dupliciter ꝺr natura. Uno mo
do ꝺr natura oīe illud qꝺ cōpetit rei a sua naturali ori
gine. ⁊ sic cōpetit creature vt ex ea ꝓducat oīe qꝺ de⁹
vult. Opus enim respectu sui artificis habet in se po
tentiam pfecte cū per oīa subiacet eius voluntati. pro/
pter qꝺ dicit q spirit⁹ dñi ferebat sup aquas. ⁊ contra
hanc naturā de⁹ nunq̄ facit. imo quicꝺ facit de crea/
tura fm hanc naturā facit. ⁊ fm hunc modum accipiē
dī natura mulier de costa nō est formata cōtra naturaꝫ
Alio modo ꝺr natura ꝓprie vis insita rebus fm quas
res naturales peragūt cursus suos ⁊ motus solitos. ⁊
hoc modo accipiēdo naturā aliquādo de⁹ facit contra
naturā. aliq̄n sup naturā. Tūc facit ꝺtra naturā quā/
do facit aliꝺ cui⁹ simile in natura ⁊ a natura ꝓduci ha
bet. ramē alio modo oīno diuerso. vt pꝫ in hoc q natu
ra dat alicui visū et successiue in primaria generatione
similiter ⁊ datvitā. nunq̄ tñ cecū reducit ad visuꝫ. nec
mortuū ad vitā. Si ergo de⁹ sua virtute hoc faciat. aut 19
alicui ceco visum restituat. ⁊ mortuo vitā. tunc dicitur
facere ꝺtra naturā. id est contra solitū cursū nature. et
tunc dicit miraculū. Quādo vero deus facit aliꝺ cu/
ius simile natura facere non potest et ad qō natura nō
habet ordinē fm ꝓpriā virtutē. sicut quādo de⁹ facius
est homo vel quādo corpus mortale factū est glorioſuꝫ
tunc facit sup naturā. ⁊ illud opus ꝓprie dicit mirabi/
le. nō miraculum. Quoniā igit in operibus sex dieruꝫ
nature rerum nōdum erant condite. nec cursus earum
determinati. ideo tam in ꝓductione mulieris ex co/
sta viri. q̄ in ꝓductione aliarū rerū operabatur sup
naturā. nō cōtra. et ideo opa illa mirabilia nō miracu
la dici debebant. Et per hoc patet respōsio ad vltimū
obiectum. quia non fuit ꝓprie contra naturam. nec est
miraculum dicendum. Patet etiaꝫ responsio ad illud
quod cōsuevit queri que differētia est inter miraculuꝫ
et mirabile. et in quo differt facere aliquid cōtra natu/
ram et supra. Postremo qualiter verum est q deus ni
hil facit contra naturam. et tamē miracula aliquo mo
do sunt contra naturam. Patet etiam q differentia
sit inter rationes primordiales. causales. seminales. ⁊
naturales. Duo enim prima mēbra scilicet primordia/
les rationes ⁊ causales differunt ratione. Similiter
duo vltima, scilicet rationes seminales et naturales.
Duo vero intermedia scilicꝫ rationes causales et semi
nales vno modo se habēt sicut generale ⁊ speciale. alio
modo si fiat appropriatio. causales sūt que seruate sūt
in mente diuina. seminales vero que sunt rebus inser/
te. Et hinc est q Aug⁹. causales rationes dicit esse ra
tiones ad ea que fiunt miraculose et naturaliter. dicit
etiam quasdam rationes causales in mente diuina re/
seruatas. quasdam autez, esse rebus insertas. vj. super
gen. Et sic patet q nulla est cōtrarietas.

Questio. III c

Quid sit rō seminalis fm essentiā. ⁊ cū ꝓstet eā esse formā. est q̄stio vtr̄ sit forma vlis. an singularis. Et q̄ sit forma vlis vr̄ ꝑmo p̄b̄m i. xvj. de aīalib. vbi dicit q̄ pr̄o est aīal q̄z bō. ḡ natura ꝓducit formā spēi mediāte forma gñis. sed illa est rō seminalis mediāte q̄ natura p̄uenit ad vltimū ꝯplementū. ḡ rō seminalis nō est aliud q̄z forma vniuersalis. Itē q̄to est aliq̄d simplicior tāto pr̄ius. ſz forma q̄to vniuersalior tāto simplicior. ḡ tāto prior. ſz in ꝓcessu ordinato q̄d q̄ pr̄o est deuenitur ad id q̄ posterius est. ḡ natura ꝓcedēs ad generationez formę singularis puenit ad ipam mediāte vlī. ſz rō seminalis ē illa mediāte q̄ puenit ad effectū ꝯpletū. ḡ rō. Itē intellect⁹ si verus est itelligit sicut est in re. aliq̄n si nō respōdet ei ita in re sic itelligit falsus est ⁊ vanus sed tā rōnalis pbs q̄z etiā methaphisic⁹ dicit differentias ertrahi de potētia generis. ḡ oz q̄ ita sit in re ſz q̄ forme min⁹ vles creāt i esse a formis mag⁹ vniuersalibꝫ aut ꝯsideratio logici ⁊ pbi est oīno vana. q̄ si b̄ est inconueniēs. restat q̄ forme vniuersales sūt ille mediātibꝫ q̄bus educunt singulares in esse. ſz hmōi sūt rōnes seminales. ḡ rō. Itē forma ꝑticularis dic̄ ens in actu cōplero. q: nulla p̄t vlteri⁹ fieri additio. materia vero dicit ens oīno in potētia. ſz iter ens oīno i actu ⁊ oīno in potentia cadit mediū ens q̄d est ptim i actu ⁊ ptim i potentia. hmōi aūt est forma vniuersalis q̄ respectu materie est ens i actu. respectu vlteriorꝫ forme est ens i potē/tia. igit si nō puenit ab extremo i extremū nisi ꝑ mediū materia nō ꝓducit ad actū cōpletū nisi mediātibꝫ formis vniuersalibꝫ. ſz rōnes seminales sūt ille mediātibꝫ q̄bꝫ puenit ad actū ꝯplerū. ḡ rō. Itē ex hoīe generat hō nō asin⁹. b̄ aūt nō est nisi ꝑ aliquā cōuenientiam q̄ est iter hoīem ⁊ hoīem. ⁊ nō iter hoīem ⁊ asinū. illa aūt ꝯuenientia nō est nisi i forma vlī. ḡ rō q̄re hō generat hominē est forma vlis. ſz illa est rō seminalis. ḡ rō. Itē b̄ vr̄ ꝑ deductionē ad ipossibile. ex eo incipit generatio i q̄d terminat corruptio. ⁊ ecōuerso. si igr̄ natura nihil ꝓducit ex nihilo. corruptiōe naturali nulla forma naturalis cedit i nihil. cū igit⁹ ex aere fit ignis. forma aeris nō corrūpit i nihil. nec materia. q: materia nō erat aliq̄d ō essētia ipi⁹ forme. corrūpit ḡ in aliquā formā. illa ḡ forma aut est vniuersalis. aut singularis. Si singularis. aut ergo est forma ignis aut forma alia ab igne. Nō alia ab igne. q: i igne generato nō sūt due forme singulares. ſz vna tm̄. Si est forma ignis. ḡ forma aeris ⁊ ignis sunt vna forma numero. q̄d est impossibile. Restat igit⁹ cuz nō possit esse forma singularis q̄ sit forma vniuersalis si ḡ hz ici pi generatio ad q̄d terminat corruptio. generatio vniuscuiusq̄z rei naturalis icipit a forma vniuersali. ſz a q̄ generatio icipit est generatio seminalis. ḡ generatio seminalis nō est aliq̄d q̄z forma vniuersalis. Contra. pbs in li. de aīa. Vniuersale aut nihil est aut posterius ⁊c. ſz rō semialis sp prior est. ḡ rō semialis nō p̄t ē forma vniuersalis Itē vniuersale est sp ⁊ vbiq̄z. ſz ratio seminalis respicit hāc materiā i qua fūdat determinate. ergo rō seminalis nō p̄t esse forma vniuersalis.

Itē rō seminalis nō p̄dicat de eo cui⁹ est semialis rō. nō em̄ p̄t dici q̄ hō sit semē. vel q̄ corp⁹ hoīs sit embrio. ſz vniuersale p̄dicat de singulari. ergo rō semialis nō p̄t esse forma vniuersalis. Itē oīs opatio nature terminatur ad hoc aliq̄d. ⁊ est circa h̄ aliq̄d. hoc aliq̄d aūt dicit formā cū materia. vniuersale aūt dicit formā tm̄. ergo forma vniuersalis fm q̄ hmōi nec est opatiōis p̄ncipiū. nec est opatiōis terminus ꝑ se. sed ratio seminalis dicit opationis p̄ncipiū. ḡ rō semialis nō p̄t esse forma vniuersalis. Itē si rō semialis dicit formā vniuersalem aut igit formā generis. aut formā spēi. Si formā generis ergo i hoīe est rō semialis respectu asini. Si formā speciei. ergo hūanitas est ratio semialis hui⁹ hoīs. ſz illō est rō seminalis alicui⁹ q̄d añ ꝑistit in materia q̄z sit res ꝯpleta i actu. ergo añ erit forma hūanitatis i materia q̄z sit res ꝯpleta. ſz h̄ est falsū. non itelligibile q̄ forma hūanitatis fit in aliq̄ ⁊ illud nō sit res ꝯpleta. ḡ nō ē ponere q̄ forma vniuersalis dicat rōnem seminalem. Itē si forma vniuersalis respectu particularis esset rō seminalis. cū ergo hec albedo dicat singulare formā. ⁊ albedo dicat formā spēi. ⁊ color formā gñis. ⁊ q̄litas sensibilis adhuc formā supioris gñis. ⁊ q̄litas corpalis adhuc formā magis vniuersalē. ⁊ q̄litas adhuc formā vniuersalissimā. cuc natura i ꝓductiōe hui⁹ albedinis puenire t mediātibꝫ oīb⁹ ꝑdict⁹. ḡ ꝑus faceret q̄litatē q̄z q̄litatē corpalē. ⁊ q̄litatem corpalem ꝑius q̄z qualitatez sensibilē. ⁊ q̄litatem sensibilē ꝑus q̄z colorem. q̄d nō est itelligibile. ℟. ad ꝑdictoꝝ intelligentiā est notāduz q̄ cū satis ꝯstet rōnem seminalē esse potentiā actuam inditā materie. ⁊ illā potentiā actiuā ꝯstet esse essentiam formę. cū ex ea fiat forma mediāte opatione nature q̄ nō ꝓducit aliquid ex nihilo. satis rōnabiliter ponit q̄ rō seminalis est essentia formę ꝓducende. differēs ab illa fm esse cōpletum ⁊ incōpletū. siue fm esse in potentia ⁊ esse in actu. Utrū aūt illa forma siue potentia actiua quā dicim⁹ rōnem seminalē sit forma vniuersalis b̄ nō est ita planū. diuersi em̄ sūt modi dicendi fm diuersas positiōes q̄s hūt diuersi de forma vniuersali. Quidā em̄ dicere voluerūt q̄ cū vniuersalia nō sint fictiōes realiter. ⁊ fm veritatem nō solū sint in aīa ſz etiā in natura. ⁊ q: oīe q̄d est in natura hz fūdari in materia. tā forme vniuersales q̄z singulares in materia hūt esse. et ita nō differūt forma vniuersalis ⁊ singularis ꝑ abstractionem a materia ⁊ cōcretionem in materia. ſz differt ꝑ additionez vni⁹ ad alterā. ⁊ ꝑ magis cōplerum ⁊ minus cōplerū. Cui⁹ signū est. q: in coordinatiōe generū et specieꝝ forma speciei est cōpletissima ⁊ cōpositissima forma vero generis respectu illi⁹ est ens in potētia. et sic magis in actu ꝑ differentiā sibi additā. ⁊ ita cū rō seminalis dicat formā rōne incōplera. dixerūt nihil aliud esse rōnem seminalē q̄z formā vniuersalē. Hec aūt positio quipendēda nō est. magnoꝝ em̄ est ⁊ ꝯcors esse videtur ⁊ auctoritati. ⁊ rōni. ⁊ sensui. Auctoritati. q: ipe cōmentator dic̄ sup metha. in. c. q̄ aūt in fundamēto. q̄ forma suscipit formas singulares mediātibus formis vniuersalibꝫ. Rōni etiā ꝯcordat. q: cū singulare dicat ens in actu. ⁊ materia ens in potētia. ⁊ forma vlis quodāmodo dicat ens in actu ⁊ q̄dāmodo i potētia. recte vr̄ ⁊ ꝯgruū q̄ materia ꝓducat ad formā ꝯpletā mediātibus formis vniuersalibꝫ. Sensui etiā ꝯcordat. q: sicut vult pbs in ꝑncipio phicoꝝ. Progressus nre cognitionis assimulat ꝓgressui nature in sua opatione. ſz nobis innata est via ab vniuersalioribꝫ ad minus vniuersalia. ergo ꝯsimiliter erit i natura. Si q̄s aūt positiōez hāc sustinere velit. poterit declinare rōnes ad oppositū adducras. dicēs q̄ loquent de vniuersali fm q̄ habet esse abstractū in aīa. et sic p̄dicte positioni nō obuiant. Alioz vero positio est q̄ vniuersale forma est. sed nō q̄libet forma ꝑpe vle ē. est em̄ forma ptis ⁊ forma totius. ⁊ vniuersale nō est forma ptis. ſz forma totius. Anima em̄ nō dic̄ esse vniuersale respectu vni⁹ hoīs sed potius bō. Illā aūt dicūt esse formā totiꝰ. q̄ quidē dat

esse toti. ꝛ hec ꝺr essẽtia rei. q; totū esse cõplectit. ꝛ hanc
formã ꝺsiderat methaphisic⁹. formã ꝟo ptis q̃ in gene/
re nõ hz esse nisi per reductionẽ nõ est dicere ꝓpe vlem
ꝑt tñ dici aliq̃ mõ vlis radicatõne. cũ illa ẽ indifferens
ad multa q̃ ꝑnt fieri ex ipa. sicut cã ꝺr esse vlis q; põt in
multa. ꝛ sic illa potentia actiua q̃ ẽ in materia q diceba
tur rõ semiał. ꝑt dici vlis. ñ ꝓpe hz q; vle ꝺsiderat a me
thaphisico. sz large vt dicat q̃ndã ꝓncipiũ indriaz quã
etiã ꝺsiderat phs. ꝛ hec positio magnoꝝ ẽ ꝛ multoꝝ. et
mãgis eã approbat via cõis. nec immerito. q; cõcordat
rõi. auct̃i. ꝛ sensui. Rõi q̃ꝺ. q; necesse est ponere vles
formas ꝓpter cognitionẽ ꝛ ꝑdicationis vnionẽ. si igit
nõ ẽ integra cognitio nisi totũ eẽ rei cognoscaț. ꝛ nõ est
cognitio nisi ꝑ formã. necesse ẽ aliquã formã esse q̃ com
plectaț totũ esse. hãc aũt dicim⁹ essentiã. ꝛ hec ẽ vniuer
salis forma vt dicit Auicẽ. Dicit em̃ q; ẽntia nihil ali/
22 ud ẽ ꝗ̃ ꝺditas rei vniuersalis. Simlit̃ nõ ẽ vera vni
uocatio nisi q̃ aliq̃ in vna forma cõi realit̃ assimilant
q̃ ꝛ ipis ẽntialit̃ ꝑdicaț. forma aũr in q̃ plura assimilã
tur nõ ꝑt ẽ nisi forma vniuersalis. q̃ vero ẽntialit̃ pre
dicaț de illis nõ ꝑt ẽ nisi forma totũ cõplectẽs. Forma
23 igit̃ vniuersalis nõ ẽ aliud ꝗ̃ forma toti⁹. q̃ cũ de se na
ta sit eẽ in multis vniuersalis ẽ. ꝑticulaț aũt nõ ꝑ addi/
tionẽ vlteriorꝭ forme. sz ꝑ cõiunctionẽ sui cũ materia.
et q̃ cõiunctione materia approbat sibi formaz ꝛ forma
materiã. sic dicũ est ꝫ. Et q; nunq̃ ẽ forma hec separa
ta a materia. nunq̃ ẽ forma vlis sine ꝑticulari. ꝗ̃uis aut̃
vnũ nõ sit sine altero. Differt tñ vnũ ab altero. ꝗ̃uis ei
albedo non possit esse sine corpe differt tñ a corpe. vnõ
inseperabilitas non ponit ideñitatẽ oñimodã. Con/
cordat etiã hec positio auct̃i. dicit em̃ pbs q; cũ dico ce
lum dico formã. cũ dico ħ celuz dico materiã. ꝑ indiui/
duũ sup formã vlem nõ addit aliquã formã sz solũ ma/
teriã. Dicit em̃ Boe. q; spẽs ẽ totũ esse indiuidui. ꝑ for/
ma vlis q̃ ẽ spẽs est forma toti⁹ q̃ cõplectit̃ totũ eẽ. ꝛ q̃ ẽ
sufficiẽs ratio cognoscendi ꝗ̃tũ adesse ꝺbale. ꝛ hoc me/
li⁹ tractũ est ꝫ. di. itꝫ. Concordat etiã sensui. alius est em̃
ordo ꝛ modus in egressu speciez a genere. ꝛ in eductiõe
formaz ꝛ potentia materie. Naturalis em̃ dicit q; ma
teria pri⁹ suscipit formã clarem. ꝛ mediante illa venit
ad formã mixtiõis. ꝛ mediante illa venit ad formaz cõ/
pletiõis. q; cõsiderat illã potentiã marie hz quã ꝓ opa
tionem nature hz in effectũ ꝓdire. Methaphisicus ve
ro q̃ cõsiderat vles formas sine ẽntia in ꝺbus res sin/
gulares hñt assilari ponit magis vle ꝛ min⁹. fm q; plu
ra vel pauciora habent assimilari in illo ꝛ illud in q̃ est
prima assimilatio dicit eẽ gen⁹ generalissimũ. illud ꝟo
in q̃ est ꝓfecta assimilatio dicit esse spẽm specialissimã.
ꝛ ꝓterea dicit spẽm addere ad gen⁹. ꝛ ħ totũ inuenit ĩ
re. Dicit etiã gen⁹ simplici⁹ spẽ in pluribꝰ reperi. ꝛ hic
est q; gen⁹ in aliq̃ assilaț ꝛo magis ꝗ̃ spẽs in aliq̃ econ
uerso. Deꝰ ei q; nobilissim⁹ ẽ in fine toti⁹ nobilitaț. si/
mul hz in se omẽz ꝓfectionẽ. ꝛa q; ipe est simplicissim⁹
ꝛ omnino incorruptibilis. Est etiã ꝓfect⁹ ꝛ in oĩmoda
actualitate cõstitut⁹. creatura ꝟo fm q; põt semiplene
assimilaț ꝛo. ꝛ ꝗ̃tũ ad rõnez simplicitaț ꝛ incorrupti
bilitatis magis assimilaț ei q̃ ẽ magꝭ vniuersale. ꝗ̃tũ
ad rõem actualitaț magꝭ assimilaț minus vniuersale.
Haz aũt duaz positionũ q̃ sit ꝓbabilioꝝ ꝛ verioꝝ diffi
cile ẽ videre stanti in ipa cõi cõsideratione. descenden/
ti vero ad ꝑticulares opationes nature videbiț cõside
ratio phi ꝛ methaphisici diuersificari. nec posse bñ si/
mul sibi corrñdere. aliter em̃ diffinit albedo. sicut ꝓius
tactum ẽ. aliter a natura ꝓducitur. Diffinit em̃ ꝑ gen⁹
suũ q̃ ꝺ est color. ꝛ color ꝑ gen⁹ suꝑius. ꝛ sic vsq; ad sum
mũ gñis sui. sz natura in ꝓducẽdo ñ seruat hũc ordinẽ
sz sic ꝓducit albedo sicut exigit operatio qualitatũ clemẽ
tarũ cũ ꝟtute lũis. ꝛ ideo positio vltio dicta cõioꝝ est ꝛ
intelligibilioꝝ ꝛ sensui vicinioꝝ. Hanc igit̃ iurta vtã cõ
munẽ sustinendo rñdere possumus ad q̃em ꝓpositam
q; si forma vniuersalis dicaț ꝓpie fm quã res est ordi/
nabilis in genere quã methaphisicus hz ꝺsiderare. rõ
semialis nõ ẽ forma vniuersalis. Si aut̃ez dicaț forma
vniuersalis forma erñs fm eẽ incõplerũ in materia. ꝛ ĩ
differens ꝛ possibilis ad multa ꝓducẽda. sic põt dici ra
tio seminalis forma vniuersalis. Et fm ħ ꝓz rñsio ad
obiecta ꝗ̃tũ ad vtranq; ꝑtẽ. Rõnes em̃ q̃ ꝓbant q; rõ
seminalis non sit forma vniuersalis loquũt̃ de vniuer/
sali ꝓpie. rões ꝟo ad oppositũ adducte loquũt̃ de forma
vniuersali fm aliã acceptionẽ. fm quã forma vniuersa
lis dicit̃ quecũq; forma erñs in porẽtia. siue sit forma
totius. siue sit forma ptis. ꝛ ħ ꝓz discurrendo ꝑ singu/
la. Nam illud qꝺ ꝓmo obiecit q; prius ẽ aiał ꝗ̃ hõ. non 24
cogit q; rõ semialis sit forma vniuersalis ꝓpie dctã. nã
hõ ꝛ aial ꝛ q̃cunq; alia vniuersalis forma nõ ꝺr eẽ nisi ꝑ
eductionẽ alicuius singularis. vñ auctor. vi. ꝓncipiorũ
dicit q; natura in his occulte opaț. Ad illud qꝺ obiecit 25
q; vniuersale est simplicius ꝓz rñsio. verũ est em̃ q; vni
uersale est simplici⁹ fm eã viã fm quã hz coordinatio/
nem ad id qꝺ ẽ minus vniuersale. s. fm eẽ diffinitiuum
fm aũt viã generatiõis nõ hz coordinationẽ. nisi solus
ꝑ accidens. accidit em̃ q; ꝑ opationẽ nature prius sit a
liqñ gen⁹ ꝗ̃ spẽs. spẽs aũt nunq̃ ẽ quin sit indiuiduus
Ad illud qꝺ obr q; cõsiderationi ꝓpice aliꝺ rñdet in rẽ 26
ꝺm q; verũ est. vera em̃ ꝛ realis ẽ similitudo inter pe/
trũ ꝛ paulũ. ꝛ ita necesse ẽ ponere aliꝺ tertiũ in q̃ assi/
milaț. similiter inter hoiez ꝛ asinũ realis ẽ similitudo. ꝛ
ħ consideratꝰ ꝓpica non ẽ vana. nec tñ opter ita eẽnti/
as reꝫ ꝓduci sicut hñt cognosci. sufficit em̃ q; sic se ha/
beant ad eẽ sicut se hñt ad cognitionẽ. sz nõ opter q; sic
se habeant ad ꝓductionẽ. Ad illud qꝺ obr q; forma pti 27
cularis dicit ens in actu cõplero. ꝺm q; illud quo me
diante ꝓcenitur ab ente in potentiam ad esse cõpletuz
est quodãmõ ens in actu. quodãmõ in potentia. sz hoc
non est quocunq; modo ens in potentia. sed illud qꝺ
hz ordinationem ad hoc. ꝛ hoc ẽ porẽtia materie actia
que rõnem vniuersalis nõ hz cum sit forma ꝑticularis 28
ꝗ̃uis sit quodãmõ in actu. quodãmõ in potentia. Ad
illud qꝺ obr q; hõ generat hoiem non asinũ. ꝺr q; hoc
nõ est ꝓpter formã humanitatis. sz ħ est ꝓpter vim datã
illi nature ad ꝓducendũ sui simile. Ad vltimũ ꝓz rñsio 29
concedo em̃ q; potentia illa actiua nõ est forma singu/
laris nec ignis nec aeris. sz est indiꝝ ad vtrũq;. ꝛ ideo
ex illa ꝗlibet eaz põt educi. ꝛ in illã ꝗlibet eaz hz resol/
ui. ꝛ illa dici potest rõ seminalis.

Onsequẽter q̃ritur de scõo articulo sz de ꝓ/
ductione aie ĩ ꝟius eue. ꝛ ꝓ ꝟñs omnis alteri⁹
aie ab aia Aldc. Et circa ħ tria q̃runt̃. Primuz
est. vtrũ aie omniũ hominũ sint vna suba vel diuerse.
Secundo dato q; diuerse. q̃rit̃ vtrũ simul vel succesſi/
ue sint ineſſe ꝓducte. Tertio dato q; successiue. q̃rit̃ vtz
anima sit extraducẽ.

Questio I d

Circa quã sic ꝓcedit̃ ꝛ oñdit̃ q; aie oĩm hoĩm sint vna
aĩa numero nõ diuerse. Omne qꝺ individuaț ꝛ multi/
plicaț ad alteri⁹ multiplicationẽ ꝛ individuationẽ sub
stantialit̃ ꝺpendet ab illo. sz aĩa intellectiua non ꝺpẽ
det subalit̃ a corpe. cũ possit esse subalit̃ sine illo. ꝗ̃ non

indiuiduak nec multiplicak fm indiuiduationē corpis vel multiplicationē. Item plus assilank in cōplexione ꝛ naka duoꝝ hoim corpa q̄z ciusdez corpis mēbra diuersa. vt caro mea carni tue. q̄z os meū carni mee. g̃ si ania vna pōt esse viuificatia diuersoꝝ membroꝝ vni⁹ corporis. ita q; in illa mēbra diuersas hz influentias fm coꝝ dispōes varias. vī multo fortius q; vna aīa possit esse pfectio duoꝝ corpoꝝ sibi similiū. Item multiplicatō in indiuiduis ciusdē specieī attendit ꝓpter cōseruationē. vt ꝓpetuet esse ī pluribꝫ qđ nō poterat ꝓpetuari ī vno. sz aīa rōnalis est incoꝝruptibilis. sic. j. patebit. g̃ vī q; in ea non sit multiplicatio fm numez. igit in diuersis hominibꝫ nō numerak. sz est eadez numero. Item si aīa intellectiua indiuiduarek fm corp⁹. p cōsequens qđ recipek in illa indiuiduarek fm exigentiā corpis. sz aīa intellectiua suscipit formā vniuersalē vt est vniuersalis. g̃ si forma erīs in aīa nō indiuiduak. pari rōne nec aīa put ē in b̄ corpe indiuiduari pt. Item ad b̄ q; aīa rōnalis aliqđ intelligat. necesse est q; er se ītelligente ꝛ intellecto fiat vnū. sz cōtingit aīas diuersoꝝ hoim oīno idē ītelligere. g̃ ꝯtingit vnū ꝛ idez eis vniri. sz q̄cunq; vni ꝛ eidem sunt eadez. inter se sunt eadem. g̃ aīe plurū hominū sunt vna ꝛ eadez subā nūero. Item act⁹ ꝛ officiū sube spiritualis est regere ꝛ mouere subaz corporalem. g̃ si nihil est ociosuz in natura. nunq̄z est ponere subaz spūalem q̄ nō moueat corpalem. sz si diuerse essent sube in diuersis hominibꝫ. cū ꝯtingit eas separi a corpibus ꝓpr̄iis. cōtingeret eas aliqñ ab actu cessare. ꝛ ita ociosas esse. q; si b̄ est inconueniens. inconueniens est plēs homines diuersas aīas rōnales hr̄e. Contra. sicut dicit pb̄s. ꝓpr̄ius actus bz fieri in ꝓpria materia. sz aīa rōnalis est act⁹ ꝛ endelichia corpis humani. g̃ cū diuersa sunt corpa humana. diuerse erunt aīe rōnales illoꝝ corpoꝝ pfectiue. Item pfectionez et pfectibile necesse est adinuicem esse ꝓportionabilia. g̃ nec pfectibile excedit pfectionez. nec pfectio ipm pfectibile. si igit aīa rōnalis est pfectio corpis būani. illa aīa rōnalis q̄ est pfectio ist⁹ corpis non est pfectio alterius corpis. ꝛ ita impossibile est vt pficiat aliud corpus. Item ab eodem est esse ꝛ esse vnum siue esse distinctū. sz vnūqđq; bz cē a sua pfectione. g̃ diffectionē. si igit hō ab boīe distinguik. g̃ ꝛ pfectio vnius boīs a pfectione alteri⁹. sz pfectio boīs ꝛ q; est hō est ipa aīa rōnalis. nō tm̄ brutalis. g̃ ꝛc. Item b̄ ipm vī p deductionez ad impossibile multipler. Quorū ꝓmū est. q; si cadez sit aīa in multis boīb⁹. cū vn⁹ sit sciens alter ignorans. vn⁹ bon⁹ alter malus. vn⁹ etiaz odiat alterū. sequtur tūc q; duo ꝯraria erūt in eodē subiecto fm numez ꝛ in eadē pte. cū nō habeāt diuersas ptes. ꝛ idez ipm ꝯrisabik sibiꝑ. q; si b̄ est impossibile. restat q; ꝛ illud ex q̄ sequtur. sz vnā ꝛ eandez aīaz cē in plīb⁹ boīb⁹. Item si vna ꝛ eadē aīa ē in pluribꝫ p⁹ morez nihil plus bz iust⁹ q̄z impius. g̃ bonū manet irremuneratū. ꝛ malū impunitū. g̃ mund⁹ est inordinat⁹. ꝛ de⁹ est iniust⁹. ꝛ stult⁹ est q̄ facit aliqđ bonū. g̃ si b̄ est adeo impossibile vt nō tm̄ sit cōtra fidē sz etiā ꝯ rōnem rectā. impossibile ē plures homīes eandē aīaz rōnalez hr̄e. Item si vna aīa rōnalis ē in diuersis boīb⁹. g̃ p⁹ morte nō est magis beat⁹ vn⁹ q̄z alter. si igit ad brītudinē nō q̄uenit nisi p virtutē. ꝛ multi sunt q̄ in hac vita nō bñt v̄rtutes. g̃ mlti sunt q̄ nō q̄uenīt ad brītudinē. si igit cadē ē omnīū aīa. nulli brificank. g̃ frustra fact⁹ est hō. frustra factus ē etiā tot⁹ mund⁹. ꝛ si b̄ est oīno falsum ꝛ impium falsum ē et ipīū vnā aīaz cē in plīb⁹. ℟. ad ꝓdictoꝝ in
30 telligentiaz ē notandū q; in hac qōe mlti pbantes mul/

ta dixerūt falsa ꝛ vana. Quidā em̄ pb̄i crediderūt non solū eandem ee aīaz in oīb⁹ boīb⁹. sz etiā in oīb⁹ aīalib⁹ crediderūt em̄ aīaz nō esse aliud q̄z deū. ꝛ b⁹ positionis fuit Pitagoras ꝛ Varro. sicut dicit Aug⁹. in li. de ciui. de Varrone Maxie aūt h̄ oc putauerūt de aīa būana ꝓpter sui dignitatez ꝛ spūalitatē q̄z tū ad intellectuz agentez. q̄z tū vero ad intellectū possibilez crediderunt ee idez qđ yle. q; aīa pōt recipe oīa. ꝛ ita denudata est a formis oīb⁹. h̄ aūt ponere nō ē pb̄ia. sz maīfesta insipientia. Cū em̄ aīa sit variabilis ꝛ transmutabilis. ꝛ hoc nitaz ꝛ malicie susceptibilis. oīno de⁹ esse nō pt. Cum itez sit forma nobilissima inf naturales formas dans actū ꝛ cōplemētū corpi. ꝛ distincta ab alīs formis naturalib⁹. yle ee nō pt. Alīj aūt alit opīati sūt q; aīa būana siue intellectualis fm qđ intellectualis ē. vna ē in oīm bus. nō solū q̄z tū ad intellectū agentez. sz etiā q̄z tū ad ī/tellectū possibilē. Et rō q̄ mouit ad h̄ ponendū fuit ipius aīe imaterialitas ꝛ incoꝝruptibilitas. Qz em̄ imaterialis ē. ꝛ a corpe nō dependens. q; corp⁹ nō pt individuari. cū nec sit corp⁹ nec virtus in corpore vt dicit pb̄s. Cū sit incoꝝruptibilis nō indiget multiplicari. cū vna numero cōseruari possit. Et hec fuit positio cōmētatoris. sup li. de aīa quā etiā valt ipōnere Aristo. ꝛ trahere ex ꝓbis suis. tū q; ponit mundū eternū. ꝛ ita hoīes īnumerabiles ꝓcesserunt. tū etiā q; ponit q; nulla sit substātia spūalis q̄ nō b̄eat corp⁹ mouere. q; si diuerse aīe essent in diuersis hōib⁹. aliqñ cessarent ab actu mouendi cū sepank. essent etiā infinite actu. cū motoꝝ celi nō habuerit ꝓncipiū fm pb̄m. Ad vitandas aūt obiectōnes in contrariū adductas distinguit cōmentatoꝝ tres partes in humana anima cuius ꝓba sunt hec sup. ij. de aīa
Opinandū ē q; in aīa sunt tres partes intellect⁹. quaꝝ 31
vna est intellect⁹ recipiens. scōa aūt efficiēs. tertia aūt factū. ꝛ due illaꝝ sunt eterne. sz agens ꝛ recipiens. tertia ē generabilis ꝛ coꝝruptibilis. Etiam aūt tertiā quā dicit generabilem ꝛ coꝝruptibilē vocat intellectū passiuū. ꝛ illud dicit q; nihil aliud est q̄z imaginatio. Unde postmodū subiungit. Intellect⁹ passiu⁹ est coꝝruptibilis ꝛ absq; hoc nihil intelligik. Per intellectū aūt passiuuz intelligo ꝛ tutē imaginatiā. vī vult dicere. q; sicut in visu ē color. ꝛ est lux ꝛ est oculus videns. sic in intellectu sc̄ bz q; spēs imaginarie sunt sicut color. intellectus agens ē sicut lux. intellect⁹ passibilis est sicut oculus. ꝛ sicut ex cursu illoꝝ triū efficik visus. ita ex cursu illoꝝ triū efficik intellect⁹. Et sicut ex diuersitate vel defectu coloris causak diuersitas vel defect⁹ actus videndi. sic ex diuersitate erīte in sīlitudinib⁹ imaginarīs vel imaginatione causak diuersitas in intellectu plurū. ꝛ defect⁹ etiā actus intelligendi in eodem boīe. q; nihil intelligim⁹ nisi in fantasmate. ꝛ p tanto dicit pb̄s coruptī intellectū quodā interius coꝝpto. intellectū inq̄z non quēlibet. sz adeptū. ꝛ p hec q̄ dicta sunt mtik dcliare inconuenientia q̄ ad hanc opinionē sequūk. Quantū cunq; aūt hanc opinionē coloret. pessima est ꝛ heretica. Est cī ꝓtra xp̄iānā religionē dū aufert meritoꝝ retributionez. q̄ non esset si oim aīa vna esset. Est etiā ꝯ rectā rōnem. Planum est em̄ q; anima intellectiua ē pfectio hominis fm q; homo. Si ergo homines nō sunt diuersi solum fm q; animalia sz fm q; homines. non solū habent diuersas imaginationes ꝛ animas sensibiles. immo etiā diuersos intellectus. ꝛ aīas rōnales. Est etiaz contra sensibilez experientiam. qm̄ diuersi hoīes diuersas bñt ꝛ contrarias cogitationes ꝛ affectiones. Qd si tu dicas q; hoc venit ex diuersitate spēz exīrīū in ima

ginatione. ℔ nihil ē. q: nō solūmō diuersificanť in his intelligibilibꝫ q̄ extrahuntur a sensu. ímo etiā in his q̄ sunt supra omnē imaginationē. sicut sunt ℣tutes q̄ intelliguntur p suā essentiā. nō p spēm imaginariā. sicut etiam est ipe dē quē q̄dā diligunt. q̄dā cōfingunt. Hāc igiť positionē repudiādo tanq̄ hereticā ⁊ falsam. dōz est fm fidē ⁊ veritatem q̄ diuersi hoies diuersas habēt
33 aīas rōnales. ⁊ cōcedende sunt rōnes ℔ ꝓbantes. Ad illud aūt qđ ꝓmo obr̄ in ꝯriū q̄ intellectus nō dependz a corpe. igiť ab ea nō ꝑt indiuiduari. dōz q̄ intellectus indiuiduať fm corpis indigentiā. nō tñ eius indiuiduatio est a corpe sz a ꝓpꝛijs ꝓncipijs. materia scz forma sua. q̄s de se hz sicut in se subsistit. sicut dētmiatū ē ꝑ.
34 Ad illud qđ obr̄ q̄ vna aīa ꝑt ꝓficere diuersa membra. dōm q̄ non ē silr̄. p eo q̄ oīa membra cōtinuanť ⁊ reducunť ad vnū ꝓncipale mēbrum in corpe. mediante q̄ est defluxꝰ. motus. ⁊ sensus ad alia mēbra. vt ptz in corde. diuersoꝝ aūt hoiz corpa nō cōtinuanť nec reducunť ad
35 vnū mēbrū. ⁊ iō nō ꝑnt habere vnā ꝓfectionē. Ad illd̄ qđ obr̄ q̄ multiplicatio numeralis fit ꝓpter conserua/tionē speciei. dōm. q̄ sicut in ꝓcedentibꝫ dictū ē. hec nō est tota causa nec ꝓcipua. ímo ꝓncipalis rō ē ad manifestationē bonitatis diuine. ⁊ hec ꝓcipue ē in aīabꝫ q̄ mlte sunt. vt eis distribuať gratiaꝝ dei multiformitas. et cōpleať illius supne ciuitatis integritas ⁊ numerositas
36 Ad illud qđ obr̄ q̄ aīa recipit formā vniuersalez vt est vlis. dōm. q̄ ⁊ si illa quā aīa recipit sit vlis p indifferētiaz ad multa singularia cognoscēda. tñ reuera illa species q̄ ē in aīa ē quoddā accīs singulare q̄ qualificat et disponit ipam aīam ⁊ in diuersis aīabꝫ diuersificatur sicut scientia q̄ in diuersis cognoscentibꝫ ē alia et alia.
37 q̄ꝫuis sit de re vnica. Et p ℔ ptz rñsio ad sequēs qñ dicit q̄ ad actū intelligendi req̄ritur q̄ ex intellecto ⁊ intelligentie fiat vnū. ℔ intelligit q̄ꝫtū ad spēz q̄ vnitur intellectui. nō q̄ꝫtū ad ipm obiectū extrinsecum. illa aūt species q̄ intellectui vnit hz cōparationē ad intellectū in q̄ ē ⁊ ad obiectū ad qđ est. ⁊ qđ repsentat. ⁊ q̄ꝫuis in cōparatione ad obiectum habeat vnitatē quodāmō in diuersis cognoscēntibꝫ. q: ad idē inquātū ē rō ⁊ similitudo eiusdem. tñ in cōparatione ad aīaz in q̄ est hz diuersitatē. Et pōt poni exemplū de speciebꝫ receptis in duobꝫ speculꝭ vel in duobꝫ oculis. Ad illd̄ qđ obr̄ q̄ subē spūalis of/
38 ficium est mouere corpꝰ. dōm q̄ illud argumētū dupliť deficit. Primū qdem. q: ꝓpter ℔ nō ē subā spūalis ꝓncipaliter facta. cessabit enim omnis motus. qđ ignora/uit pbs. vñ vana ē rō sua qñ assumpsit nūez motoꝝ ꝑ numez mobilium ⁊ motuū. multo cñ sunt plures angeli q̄ꝫ sint orbes q̄ mouenť. nō cñ facti sunt ad ℔. sz ad frūendum deo. Deficit etiā in ℔ q̄ ⁊ si aīa sepet a corpe. resumet tñ aliq̄n corpꝰ suū p resurrectionē qđ pbs etiā ignorauit. ⁊ iō non ē mirū si in hmōi deficit. necesse est enim pbantē in aliquē errorē labi. nisi adiuuet p radiū fidei.

Questio II e

Utrū aīe omniū fuerūt simul ꝓducte. Et q̄ sic vr̄ Job. xl. Ecce behemoth quē feci tecum. q̄ Job factꝰ est sil̄ cū lucifero. sz nō ē factū corpus. q̄ est facta aīa. q̄ aīa Job facta ē simul cum lucifero. q̄ pari rōne ⁊ alioꝝ aīe boiz ꝓducte sunt in ꝓmordio. Item angeli simul ꝓducti sūt ⁊ corpora celestia. ꝓpter ímortalitatē ⁊ incorruptibilitatem. si q̄ anime rōnales sunt hmōi. vr̄ ꝛc. Item anime omnes equalis sunt durationis cuz angelis ex ꝓte pꝰ. q̄ pati rōne vr̄ q̄ debeant esse equalis durationis ex parte ante. q̄ omnes simul cum angelis fuerūt create. Item non est anima ꝓpter corpus sz corpus ꝓpter animaz. q̄ potius corpus deberet formari fm exigentiam aīe q̄ꝫ anima ꝓduci fm exigentiaz corpis. sz illud ad cuius exigentiā fit alterū prꝰ est. q̄ vr̄ q̄ oīa anime anteq̄ꝫ sua corpa sint ꝓducte fuerūt. Item repimus spūm q̄ ꝑ suā naturā ē omnino separatus. ⁊ spūs q̄ p naturā suā semp ē cōiunctus. q̄ vr̄ q̄ sit repire spūm q̄ sit natus esse separꝰ ⁊ cōiunctus. talis aūt nō ē nisi aīa humana. q̄ si aīa būana de sua natura est separata. q̄ vr̄ q̄ aīe separatim a suis corpoꝛibꝫ debuerūt ꝓduci. ⁊ ita sil̄. Ad oppositū arguitur sic in ꝑs. Qui finxit sigillatim cor. e. glo. exponit. id est animas. q̄ aīe facte sunt sigillatī ⁊ successiue sicut ⁊ corpora. Item Augꝰ. in li. de eccl. dog. Tenendū ē q̄ anīe non sunt create simul. Item hoc vr̄ rōne. Si aīe essent create a natura. aut haberent vsum rationis aut non. Si nō. quero qđ impediret. ⁊ cū non sit dare. restat q̄ si simul condite fuerunt. statim habuerunt vsuz rōnis. ⁊ si ℔. q̄ meruerunt vel demeruerunt. quoꝝ vtrūq̄ꝫ ē cōtra aplm Ro. ix. Anteq̄ꝫ boni vel mali aliq̄d egissent. ꝛc. Item si anime fuerūt simul create. aut volūt venire ad corpus. aut nō. Si volunt. cum corpa illa sint infecta ⁊ penalia. q̄ sunt impie ⁊ stulte cū veniant voluntarie ad cōtrahendā culpā ⁊ penā. Si nolunt ⁊ mittunť in corpa. q̄ cum sint innocentes fit eis iniuria. dum aī infligiť pena q̄ꝫ cōmittant culpam. Item anima q̄ꝫdiu est in corpe. mole corporis grauať. q̄ melius est ei ⁊ pfectius ē esse extra carnē q̄ꝫ in carne. sz non est ordo sz peruersio. ꝓcedere ad statū minus pfectū a statu magis pfecto. si igiť deus ⁊ natura ordinate facit quicquid facit nec ordine nature nec prudentie diuine decz animas simul creari ⁊ postmodū corporibꝫ vniri. Ad hoc etiam faciunt rationes q̄ supradicte sunt de anima Ade. vbi oñditur q̄ anima creata fuerit in corpore ⁊ nō aī. ℟ᵒ. ad ꝓdictoꝝ intelligentiam est notandum q̄ circa ℔ triplex est modus dicendi. Unus fm estimationē aliquoꝝ pboꝝ. alter fm inuentionē quorūdā hereticoꝝ. tercius fm instructionez sanctoꝝ ⁊ doctoꝝ. Primus modꝰ dicendi est q̄ anime fuerunt simul create in stellis corporibus. ⁊ post formatis corpibus sibi ydoneis ad hec corpora viuificanda descendūt ꝑ lacteum celuz ⁊ alios orbes planetaꝝ. ⁊ postmodū corruptis corporibꝫ illuc reuertuntur. ⁊ postmodū loco suo ⁊ tempore iterum descendunt. ⁊ cum descendunt obliuiscuntur priꝰ cognitoꝝ. cum ascendunt obliuiscuntur maloꝝ que in corpore habuerunt. Nec aūt positio Platonis fuit ⁊ suoꝝ sequacium. ⁊ hanc multū nitť approbare Macrobꝰ exponens somniū Scipionis. Sed vere ista positio plus est somniū q̄ꝫ aliqđ dictū autenticum. Primuz q̄ dem. q: talis creatio et descensus ⁊ ascensus nullaz oīno pōt habere certitudinē. cum nemo possit ℔ conuincere rōcinando. nemo etiā sit q̄ possit dicere se taliū recordari. Secundū vero q: manifestaz continet absurditatem. q: dum ponit talem animaꝝ circulationē ponit q̄ anima non sit vera corpis pfectio. cuz primꝰ actꝰ in ꝓria materia habeat fieri. Ponit etiā q̄ nulla possit esse beatitudo. cum illa nō sit vbi nō est ꝑpetuitas et certitudo. sic oñdit Augꝰ. de trini. xiij. Scōs modus dicendi est q̄ anime humane simul fuerunt create in celo cum angelis. vtpote q: sunt eiusdem nature. ⁊ postmodū ad suggestionē dei tenebraꝝ peccauerūt. ⁊ merito illius peccati in corpora sunt detruse tanq̄ꝫ in carceres vt ibi purgentur. ⁊ cum purgate fuerint ad celestē patriam reuocentur. Nec autē positio est hereticoꝝ q̄ dicunť manichei. ⁊ nō solū est contra fidem catholicaz sz etiam ꝓtra pbiam. ⁊ etiā sensibilem experientiā. Lō/

tra fidem catholicaꝫ est cū ponat aīas ante peccasse cū corporib⁹ eē vnire. cū dicat aplus de Jacob. r Esau Ro. ix. Antecꝫ aliqd boni r mali egissent. Ponit etiā nullam aīam damnari finaliter. r ita rumorē dei aufert de corde. Contra pbiam ē dum ponit aīas circuire diuersa corpora. cū ꝓpria forma in ꝓpria materia fabricari. dum etiam ponit q̄ corp⁹ compak ad aīam nō sicut pfectibile sz sicut carcer. qđ si verū est. homo non est vera spēs. cū ex aīa r corpore non fiat vnū. Contra rōnem r sensibilem exp̄gentiam est. qz videm⁹ animā quātūcūqz bonā nolle a corpe separari. fm q̄ dicit Apl's. Nolum⁹ expoliari sz supuestiri. qđ mirū esset si ad corpus naturalē aptitudinē r inclinationē nō hēret sicut ad suū sodalē. sz sicut ad carcerē. Videm⁹ etiaz q̄ nihil nouūm⁹ nisi ea q̄ ꝓmulcꝫ nari sum⁹ didicim⁹. qđ nō eēt si aīe nr̄e a ꝑmordio create fuissent. r in celo peccassent multa eī alia scirent. Q̄ si tu dicas q̄ mole corpis oppresse obliuiscunt. q̄ro tūc q̄re i ꝑcessu tp̄is nō recordāt̄ur aliq̄. Tert⁹ mod⁹ dicendi ē q̄ aīe nō sunt sil' create sz successiue ꝓducūt in suis corpib⁹. r ih̄ ꝓsenserūt oēs catholici tractatores. r adeo certū ē q̄ nō licz alicui dubitare de aīa by alioz hominū ab Adā. Nā de aīa Adē vr̄ dubitasse Aug. sup gen. ad lr̄am. vtz fuerit ante corpus vel in corpore creata. de istis aūt nō dubitat. imo improbat q̄ ante corpus ꝓducte fuerunt duplici rōne mouente circa aīas alioz hoīm. quaz nulla repit i aīa ade. Pīa ē q̄ aīe cū corpib⁹ vniunt. originalē culpā cōtrahunt r inficiunt. ita q̄ nullā hūt culpā actualē. ḡ in eis nec meritū nec demeritū potuit p̄cedēr. nec liberi arbitrij vsus. nec deliberatio veniendi vel nō veniēdi ad corp⁹. Alia ꝙ rō ē. q̄ aīe nr̄e a sua pīa origie sūt ignorantes. nec nouerūt ista q̄ sensus addiscūt. nō ei addiscere ē reminisci. vt ꝓbant scīi r pbi. r tō aīe nr̄e hac duplici de cā nō pūt dici aū corpa ꝓducte. tū ꝓpter ignorantiā. tū ꝓpter originalē culpā. q̄rū neutra fuit in aīa Ade qñ in corp⁹ fuit infusa. r tō magis de illa dubitauit cꝫ de istis. Probabil⁹ tñ ē de illa dicere sicut ō. oīs sum fuit q̄ fuerit creata in corpe. de istis aūt nō solū debem⁹ opinari ꝓbabiliē. sz etiā cogimur credere fideliē. q̄ ante corp⁹ create nō fuerūt. r ih̄ oēs catholici cōsentiūt tractatores. r sic q̄ inuenīt autoritas eoz q̄ videat aliud sonare. pie intelligenda est. qz vel loq̄t fm alioz opinionē. vel si fm ꝓpriā loq̄tur. intelligunt q̄ anīa p̄iuscꝫ corpi vniatur creata sit. nō ordine tp̄is sz nake. r sic intelligenda sunt ꝝba Greg. nazāzeni. r ꝝba Dam̄. r ꝝba Aug⁹. in li. de aīa r spū. q̄ dicit q̄ cupiditas r trascibilitas ꝓpius insunt aīe cꝫ ipa vniat corpi. In oīb⁹ em̄ istis magis notat ordo nature cꝫ tp̄is Cōcedende sunt igitur

40 rōnes oīdentes q̄ aīe nō fuerūt simul create. Ad illō qō obr̄ primo de Job dōm. q̄ tecū nō dicit tbi associatō nē cꝫtū ad simultatē durationis. sz dicit cōformitatem in ꝓticipatiōe rōis. q. d. feci tecū. i. sil'em tibi. Ad illō

41 qō obr̄ q̄ angeli sunt sil' creati q̄ incorruptibiles. dōm q̄ ista nō ē rō tota. sz q̄ sunt incorruptibiles fm q̄ non hūt inclinationē ad alicui⁹ alteri⁹ rei pfectionē. aīa ꝙ cū sit pfectio corpis. naturalē hz inclinationē ad corp⁹ r tō cuius sit incorruptibilis r a corpe sepabil'. hz tamē tūc ꝓduci qñ facta est formatio corpis fm exigentiā inclinationis ad corp⁹ quā nō ē ponere in angelis. Qui aūt hanc inclinationē negat esse in aīa by indiget sensu.

42 Ad illud qō obr̄ qō oīs aīne duratio a ꝓte post ē eqlis durationi angeli. ḡ r a ꝓte ante. dōm. q̄ nō ē sil'e. q̄. duratio euiterna ꝓte p⁹ ē infinita. r infinitū infinito nō est maius. r tō nulla suba spūalis incorruptibilis p̄t a/

liā excedere cꝫtū ad durationē ex ꝓte p⁹ cꝫtū aūt ad durationē ex ꝓte añ ē finitas. r ex illa parte p̄t esse excessus et excedit duratio angeli durationez aīe ꝓpter naturaz aīe p quā hz vniri ꝓpio corpi vt pfectibili. Et q̄z corpa nō decuit sil'ē sz successiue ꝓduci. spūs sil'r būanos optuit nō sil' ꝓduci sz successiue. Ad illud qō obr̄ q̄ corp⁹ 43
est ꝓpter aīam. dōm q̄ verū est. sz tñ nō oportet ꝓpter hoc q̄ aīa p̄cedat fm rem. sz solū fm intentionē artificis. finis em̄ r si p̄cedat in intentione. hz tñ seq̄ in executiōe. Ad 44
illud qō obr̄ q̄ deberet esse spūs q̄ mō sit separ⁹ mō cōiū ctus. dōm. q̄ illa cōbinatio nō ē ꝯgrua. Nec dz cē per naturam. spūs em̄ q̄ naturaliē ꝯiungit corpi nūqꝫ nat⁹ est a corpi separi. Nec ꝓpter penā peccati. cū em̄ sit incorruptibilis fm naturaz institutionē. dz ei aptari corpus incorruptibile. cū nō possit ab eo separi absqꝫ dolore. r tō illa tercia differentia spūs nō dz naturaliē repiri. Posset tñ dici q̄ cōpetenti⁹ ē animā manere p⁹ corpus cꝫ ante. q̄ incorruptibile necessario excedit corruptibile duratione ex ꝓte p⁹. sz cōmetiri se pōt duratiōe ex ꝓte ante. r ih̄ q̄dem decebat esse in aīa r corpe. cū ꝓportio debeat esse perfectionis ad perfectibile quanta potest esse.

Questio III f

Supposito q̄ aīe ꝓducaīt̄ successiue. vtrū aīa rōnalis sit ex traduce. Et q̄ sic vr̄ gen. xlvij. Oīs aīe q̄ egresse sunt de femore Jacob. lxvj. Si tu dicas q̄ aīa non stat ibi p suba rōali sz p vita carnali siue boīe exīte. Obr̄ de gen. ij. q̄ in formatione mulieris nunqꝫ dr̄ q̄ de⁹ inspirauerit in cā spiraculum vite. ḡ vr̄ q̄ tota mulier de Adam ꝓducta fuerit cꝫtum ad aīam r cꝫtum ad corpus. Item ad Eph. ij. Nascimur oēs natura filij ire sz non sumus filij ire ex ꝓte carnis sed ex ꝓte anime. nec sumus filij ire. nisi q̄z sum⁹ filij Ade. ḡ aīa nr̄a procedit ex aīa Ade. Item hoc ꝑ vr̄ rōne. actus generandi ē entis cōpleti. tunc em̄ vnūqdqꝫ completum est cum p̄t generare tale quale ipm̄ ē. sz aīa humana inter oēs formas naturales est pfectissima. ḡ si alia forma nakal' hz potentiam multiplicandi se in diuersis materijs. sicut vna flamma in diuersis candelis. multo fortiꝰ h̄ videt esse in aīa rōnali. Item vis generatiua principaliē residet penes aīam. ḡ si homo generat hominē. cum generatio cōsistat in ꝓductione simil' ꝓncipali⁹ ꝓducit aīaz cꝫ carnem. ḡ si caro est ex carne. multo fortius aīa est ex traduce. Item eque magna vel maioz congruētia ē hominis ad homines cꝫ sit bruti ad brutū. r ꝓfectioz ē vis generatiua in homine cꝫ sit in aliquo bruto a. li. si ergo brutū totaliter potest ꝓducere brutum. r quantum ad aīam. r quantū ad corpus. nō est necesse aiam brutoꝝ creari. multo fortiꝰ vr̄ q̄ aīa rōnalis possit traduci r p coitū seminari. Itē h̄ vr̄ p deductionē ad inconueniens. aut em̄ aīa rōal est ex ꝓpagationē. aut p creationē. Si p ꝓpagationē. habeo ꝓpositū scilz q̄ sit ex traduce. Si p creationē. cum deus cuius est creare nihil possit vel debeat ordinate facere. vr̄ q̄ sicut adultero nō dat gratiam q̄ immediate ꝓcedit ab ipo. sic etiam corpi per adulterū generato nō debeat infundere animā. q̄ si infundat. vr esse rep̄hensibilis. r acceptare coitū adulterij. Contra. ysa. lxvj. Omnez flatū ego feci. constat q̄ de flatu corporali nō intelligit. ḡ de flatu spirituali qui est anima rōnalis. ḡ si solus deus insufflauit in faciem Ade spiraculum vite. ita creat animā cuiuslibet hominis. Item pbus in. r vj. de animalib⁹. Sol⁹ intellect⁹ intrat ab extrinseco. sz si traduceretur nō intraret ab extrinseco. ḡ anima rationalis non est ex traduce. Itez

ratione videtur·omne qđ est per naturā propagabi/
le·est p naturaz corruptibile·ſz anima rōnalis ſm phi/
losophos·t ſm eā omēs leges t sectas est incorrupti
bilis·g non est p naturā ꝓpagabilis·g non est ex tradu
ce. Item si anima est ex traduce·aut g anima est ex car
ne·aut anima ex anima. Ex carne esse non potest·quo/
niā ipossibile ē ex corpore fieri nisi corpus·anima aūt
est non corpus·sicut multipliciter ꝓbat ꝓbus t Aug·
Si ex anima·aut ergo ex toto·aut ex ꝑte. Ex ꝑte nō·q
anima est simplex·Si ex toto·ergo cum aliquis gene/
ret aliquē cum det ei totā animā suā desinit habere ani
mā·t desinit viuere·q ſi hoc est manifeste falsum·patz
cē. Item anima rationalis cum sit substantia p se exi/
stens t incorruptibilis habet materiam t formā·sicut
ꝓbatuz est supra·cum g ꝓducitur·aut ꝓducitur ex ma
teria ꝓiacente·aut simul cum ipa ꝓducatur sua materia
Si simul cuz ipa ꝓducitur sua materia·g necesse est vt
ex nihilo ꝓducaf·g a solo deo. Si ꝓducit ex materia p
iacente·qro de illa materia·aut est corporalis·aut spū
alis. Si corporalis·ex ea non potest fieri anima. Si
spūalis·aut habet formam·aut non. Si non·quomō
potest esse in rerum natura sine forma·cum omne eē sit
a forma. Si habet·ergo vel erit angelus·vel aīa. Non
angelus constat·ergo anima·sed ex eodem non fit idez
numero·ergo ex ea non potest fieri anima. Item si aīa
rationalis esset ex traduce·necessario oporteret tūc de/
scindi quando descinditur semen·sed multa semina sūt
que nunqz perueniunt ad organizationem·immo plu
ra effundunf qz ad formam producanf·ergo vel essent
anime rationales sine corporibus·vel periret tam no/
bilis forma·quorum vtrunqz absurdum est dicere t im
45 pium. R°. ad predictorum intelligentiā est notandum
q circa hoc tripler est modus dicendi. Quidaz nanqz
direrunt q animarum productio est mediante intelli/
gentia·vt sicut corpus celeste ad ꝓductionem facit hu
mani corporis·sic etiam intelligentia ad productionez
anie. t b plures senserunt phi. t sensisse videf auctor in
li. de causis. Ratio autē que mouit eos ad hoc ponen
dum fuit t diuina vnitas que non patiebatur vt deus
imediate ꝓduceret multa. t diuina īmutabilitas q̄ nō
patiebatur vt deus ꝓduceret nouas. ſz hec tanqz hereti/
ca abicienda sunt t ostensa sunt esse falsa. s. di. j. Unō
verbum illud de causis tanqz hereticum est respuendū
nisi quis intelligat q anima dicatur creari ab intelligē
tia in hoc q aliquā illuminationē suscipit mediante il/
la. Intelligentia enim ſm pm excedit animā in clari/
tate cognitionis. t ideo dicit quidā pbs q aīa rōnalis
creatur in vmbra intelligentie. t sensibilis in vmbra rō
nalis. hoc autē dictum est. q vna deficit a perfectione
alterius. non q vna ꝓducatur ab altera. Est et aliꝰ mo
dus dicendi q animarū productio est p traductionem
vt anima traducatur ex aīa sicut caro ex carne. t sicut
ab vna candela accenduntur multe. sic ab vna anima
per sui multiplicationem absqz diminutione viuificā/
tur multa corpora. t de hoc aliquando dubitauerūt ca
tholici tractatores. t Augꝰ. maxime sicut patet in lib.
super Gene. ad litteram. in lib. de li. ar. t in li. retracta
tionum. vbi etiam dicit q non potuit peruenire ad cer
titudinem istius questionis. Ratio autem que potis/
sime fecit eum dubitare fuit transfusio originalis pec/
cati. verūtamen ipse Aug. positionez hanc expresse re
prehēdit in lib. de eccl. dog. cuius auctoritatem magister
ponit in littera. t ipse istum eundem moduz improbat
super Gene. ad litteram. Quoniam si propter originā
le peccatuz anima transfunditur ex anima. Aut ani
ma xpi non esset de genere aliarum animarum. aut ha/
buisset peccatum originale. quorum vtrūqz falsum est
t impium. Et ideo est tercius modus dicendi. catho/
licus t verus q anime non seminantur ſz formatis cor
poribus a deo creantur. t creando infundūtur. t infun
dendo producuntur. animarum enim creationem de⁹
sibi solum debuit reseruare. tum propter earum immor
talitatem. tum propter animarū dignitatem. quia cuz
anima sit imago dei. t nata immediate ferri in deum. t
beatificari in ipso diligendo eum ex toto corde. totum
suum esse immediate debuit ab ipso habere. vt ipsuz ex
toto corde teneretur diligere. Decuit etiaz hoc propter
animarum immortalitatem. cum ēm solus deus sit qui
habeat vitā in semetipo. t vitam indeficientē. solus est
qui potest producere principium vite perpetuū. cum igi
tur res incorruptibilis substantificari non possit in ma/
teria transmutabili. t opatio creature sit super materi
am transmutabilem. impossibile est aliquā creaturam
animā rōnalem producere. t ideo eius productionē de⁹
sibi soli debuit reseruare. Concedende sunt igitur rōes
probantes q anime rationales non sint ex traduce. ſz
a creatore. Ad illud qđ obiicitur in contrariū de textu 46
Gen. dom. q anima ibi accipitur. p homine. t homo di
gressus de corpore ratione partis corporalis. Nec va
let illud qđ contra hoc obiicit q non dicitur in produ/
ctione anime Eue. inspiravit in faciez eius t. quia cū
idem modus producendi esset animā eue t animā ade
non oportuit iterari. Ad illud qđ obiciť omēs nasci 47
mur natura filij ire. dom. q hoc est quia anima cū vni
tur carni infecte. statim inficitur t contrahit culpā ori
ginalem. non q ipsa traducatur. ſz quia traducitur ca
ro cui vnitur. quomō autez hoc fieri possit infra deter
minabitur cū agiť de peccato originali. Ad illud qđ 48
obiicitur q actus generādi est entis cōpleti. dom q nō
est cuiuslibet entis completi. sed eius rei que habet na
turam transmutabilez ex qua potest produci. Et quia
anima non habet talem materiam. nō potest aliā pro/
ducere cuius sit forma completa. Ad illud qđ obi q
vis generativa principaliter residet penes animam. 49
dom. q t si principaliter respiciat aīam p modū mouē
tis t agentis. principaliter tamen respicit corpus tan
qz illud ex quo producit. t quoniam decisio pōt fieri a
corpore non ab anima. hinc est q ordinatur ad produ/
ctionem corporis humani. nō ad productionē anīe ra/
tionalis. Ad illud qđ obiicitur q brutū potest produ/ 50
cere brutū. dom. q non ē silē. q anima bruti cum sit for/
ma tm̄. t forma corruptibilis. pōt de potentia materie
educi. aīa vero rōnalis cum sit hoc aliquid incorrupti/
bile. nec educaf de materia ꝓiacēte. necesse est eā ex nihilo
educi t ita creari. Qꝫ aūt non possit ꝓduci ex materia
preiacenti multipliciter ostendit Augꝰ. sup Gene. ad
litterā. li. x. q illa materia ꝑistens nec possit esse cor/
poralis nec spiritualis. Ad illud qđ obi de generato
p adulteriū. dom. q in hoc oñdiť potiꝰ laus diuine bo 51
nitatis qz reprehensio. quia beneficium qđ disposuit
seruare siue continuare propter peccata hominum nō
mutat vel interrumpit. vnde cum animaz infundit nō
considerat vicium. ſz considerat naturā. Nec est simi/
le de gratia q̄ non respicit naturaz ſm q natura est. sed
magis ſm q ad deum conuersa est. Et per hoc patet
respōsio ad obiecta. patent etiā ea q̄ dicūtur in littera.

Distinctio xix· de hominis duratione et conseruatione quantum ad immortalitatez·

Volent queri plura de primo hominis statu ꝛc· Supra egit magister de hominis productione· in hac parte agit de hominis duratione et conseruatione· Et quoniam homo dupliciter habet in esse conseruari· scilicet in se· ꝛ in suo simili· In se per vitam ꝛ diuturnitatem· In simili vero per filiorum procreationem· ideo pars ista habet duas· In prima determinat de hominis immortalitate· In secunda determinat de filiorum procreatione· infra di· xx· post hec videndum est qualiter ꝛc· Prima pars habet duas· In prima determinat veritatem· In secunda dissoluit dubitationes· ibi· Solet hic queri cum primus homo ꝛc· Prima pars habet duas· In prima parte veritatem narrat· In secunda veritatem explanat· ibi· In primo statu fuit corpus hominis animale ꝛc· Similiter pars secunda habet duas· In prima mouet determinandam questionem circa hominis immortalitatez· In secunda vero mouet aliam dubitationem que habet ortum ex illa· ꝛ illam determinat fm opiniones diuersas· ibi· Sed adhuc queritur si non esset preceptum ꝛc·

Determinat veritatem de primo hominis statu ante peccatum scz qualis fuerit fm corpus ꝛ fm animam· a

DI· XIX

Solet queri plura de homis statu ante peccatum scilicet qualis fuerit homo puncꝭ peccaret· et corpore ꝛ anima· mortalis an immortal· passibilis an impassibilis· De termino inferioris vite ꝛ de transitu ad superiorem de modo propagationis filiox ꝛ alia multa que non inutiliter sciuntur licz aliquando curiose querãt· At priusꝭ ad animi qualitatez ptinentia prosequamur· de qualitate eius fm corpus· ꝛ modo ꝓpagatõnis filiorum· ꝛ de alijs quibusdã inspiciamus· Prim⁹ ergo homo fm naturaz corporis terreni· ꝛ immortalis fuit quodãmodo fm aliqd qz potuit non mori ꝛ mortalis quodãmodo quia potuit mori· In illo nãqꝭ primo statu habuit posse mori· ꝛ non posse mori· Et hec fuit prima humani corporis immortalitas· s· posse non mori· In secundo vero statu p⁹ pctm̃ habuit posse mori· ꝛ non posse non mori· qz in hõ statu moriendi est necessitas· In tercio statu hẽbit posse nõ mori ꝛ non posse mori· qz ad illum statũ ptinet moriendi impossibilitas· quod ex gratia erit non ex natura·

Quõ hõ in prio statu scz ãte peccatũ fuit fz corp⁹ mortal ꝛ imortalis. In secũdo vero statu fuit mortalis et mortu⁹ scz post pctũz

In tercio statu erit oĩno imortal· est nõ potens mori·

Explanat veritatẽ pdictã· b

a In primo statu fuit corp⁹ hominis animale· i· egens alimonijs cibox· Vnde homo fact⁹ dicitur in animã viuentem nõ spiritualez id est in animam corpus sensificantem· qõ adhuc erat animale· nõ spirituale· qõ egebat cibis vt per animã viueret· Factus est ergo in animaz viuentem· i· vitam corpori dantem tñ p sustentamenta ciborũ

b ꝛ tunc erat corpus mortale ꝛ immortale· qz poterat mori ꝛ poterat nõ mori· Post pctm̃ vo factum ẽ mortuũ· sicut dicit apostolus· Corpus propter peccatum mortuum est· id est necessitatem moriendi in se habet· In resurrectiõe vero erit spirituale· s· agile ꝛ cibis nõ egens ꝛ immortale· non sicut in statu primo fuit· scilicet qꝭ possit non mori· fz etiam qꝭ nõ poterit mori· Vnde Augusti· super Gen· Apostolus ait· Corpus quidez mortuuz est propter peccatũ ꝛc· Prius de limo terre formatum est corpus animale nõ spirituale cum quali resurgemus Renouabitur enim a vetustate nõ in corpus animale quale fuit· sed in melius id est spirituale· cuz hoc mortale induet immortale in qõ mutandus erat adam· nisi mortem corporis animalis peccando meruisset· Non ait apostolus· corp⁹ mortale est propter peccatum sed mortuũ· Illud enim ante peccab anima· Et pz

a responsio ad obiecta· Alio modo posset dici licet minus pro prie· qꝭ animale veniret ab hoc qꝭ ẽ animal· ꝛ cum animal appropriatur bestijs· diceretur corpus animale idest bestijs simile· erat autẽ adaz in sua conditione ꝯtrũ ad corp⁹ consimilis bestijs in hoc qꝭ indigebat refici cibis· ꝯtrũ ad mẽntez vero erat in honore ꝛ bestijs dissimilis· sed quia cum in honore esset non intellexit immo peccauit· tõ comparatus est iumentis ĩsipi· ꝛ si· factus est illis· vt ꝛ nõ solum ipe ꝛ eius posteri bestijs essent similes indigentia cibi· fz etiam in bestialitate ꝛ appetitu mẽtis· Et sic patet pro quanto dicitur adã habuisse corpus animale ꝛ quomõ diuidit tur cõtra spuale

b Tũc erat corpus mortale ꝛ ỹ mortale· Cõtra· cũ ei mortale ꝛ ĩmortale sit oppositum· vꝫ qꝭ duo opposita sil ꝛ scl m

Quõ dicit hõ factũ in animam viuentem.

Ro· viij·

ent eidē. Jrē aīal ēntiali diuisiōe diuidit p mortale t īmortale sic̄ p rōale et irrōale. si ergo impossibile est animal simul t semel esse rationale t irrationale. impossibile est esse mortale t immortale. R°. dōm q immortale dupliciter dicitur. Uno modo prout priuat actū t aptitudinē mori endi. t sic dicit immortale quod nō ē potēs mori t hoc modo dicitur ēte opponitur ei quod ē mortale. t impossibile est esse circa idem. Alio modo prout priuat actum solus. t tunc dicitur īmortale. id est potens non mori. t ī modo mortale t immortale non habent oppositionem. quoniaz potētie rationales t ille que rationalib⁹ subiciuntur sūt ad opposita. t cōlicet actus sint oppositi. potentie tamen nō sūt oppositē. Et sic patet responsio ad illa obiecta. procedunt enim sm q immortale priuat potentiā

Corp⁹ hominis ante pcām mortale t īmortale fuit.

3 Et si tu obīcias q potentie distinguūtur per act⁹ t ita si actus sūt oppositi. t potē tie similiter. dōz q illud habet locuz in potentijs naturalibus puris. vel si in alijs potentijs locum habet. intelligit de actu qui circumplectitur totam potentiam cum autem potentia est ad opposita. vnus illorum actuum potentiam totā non circumplectitur. c

catū mortale t īmortale erat. q; poterat mori t si mori. Aliō autem est non posse mori. Aliud posse non mori. Jdeo factū est per peccatum non mortale quod erat. sed mortuum quod non fieret nisi peccaret. Anīale enīz non est hoc corpus sicut primi hominis fuit. sed iam deterius est. habet enim necessitatem moriendi. Ecce hic euidenter aperit Augustinus. q corpus hominis ante peccatū mortale et immortale fuit. sed si q̄liter fieret ī resurrectiōe. de hoc eodem Beda super gene. ait. Non est credendum ante peccatum ita fuisse mortua corpora sicut modo. Ait enim apostolus. Corpus propter peccatum mortuū est. sz licet fuissent animalia nondum spiritualia. non tamen mortua. q̄ scilicz necesse esset mori.

Adhuc determinandā questionem circa īmortalitatem. vtrum immortalitas quam habuit ante peccatum esset de cōditione nature an ex gr̄a beneficio. c

Solet hic queri cum homo primus mortale t immortale corpus habuerit. vtrum ex condi-

R°. dōm. q sicut dicit Augustinus in. xiij. libro de ciuitate dei. mortuum potest esse nomen vel participiuz secundum q̄ est participium significat mortem in fuisse quia est participiuz preteriti temporis. t tunc dicitur esse aliquis mortuus in quo mors prius fuit. secunduz autem q̄ est nomen sic denominat aliquem nō solum a morte que in fuit. sed etiā a morte que inest. sicut dicitur aliquis albus ab albedine q̄ inest. Et quoniā mors nihil aliud dicit q̄z tendentiam ad non esse t homo contendit post lapsum. hinc est q̄ continue est in morte. t ideo cōtinue potest dici mortuus. et ideo dicit apostolus. q corp⁹ mortuum est propter peccatum.

Responsio nue ad non esse q̄z dicit attendit post lapsum fuisse de conditione nature scilz p posse mori alterum ex gr̄e dono. s. posse non mori.

Quod ergo obīcitur q mortuum t viuum opponuntur. dicēdum. q verum est secundum q̄ mortuum simpliciter priuat viuum. hoc est secundum q̄ dicit actualem separationem. sine terminum corruptionis. quādo autem dicit ordinem ad illuz terminum. non opponitur de se. sed ratione eius ad q̄ ordinat. q; ordinat ad oppositum vite. t sic simul pñt stare īmo nec̄e ē simul ee cū vita pñti. t ideo signanter pticipium huius verbi maioz est anomalum nec tenet formationez aliorum participioz preteriti temporis. sicut dicit Augustin⁹.

Aliq̄ dicūt q si vteret Adaz de ligno vite nō semper viueret quia peccaret.

tione nature ipsius corporis habuerit vtrumq; . an alterum beneficium esset gratie scilicet immortalitas. id est posse non mori. Ad quod dici potest quia alteruz habebat in natura corporis id est posse mori. alterum vero scilz posse non mori erat ei ex ligno vite scilicet ex dono gratie. Unde Augustinus. super Gen. Quodammodo creatus est homo immortalis. q̄ erat ei de ligno vite. non de cōditione nature. Mortalis erat de conditione corporis animalis. immortalis beneficio conditoris. Non enim immortale erat q̄ omnino mori non posset quod non erit nisi cum fuerit spirituale. Aperte dicit q non natura. sed ex ligno vite habebat posse non mori. Propter hoc aliqui dicunt q nisi illo ligno vite vteretur. non semper viueret quia peccaret. Peccaret enim si illo ligno non vteretur quia preceptum erat ei vt comederet de omni ligno paradisi. nisi de ligno scientie boni t mali. Sicut ergo peccauit comedendo quod erat prohibitum. ita etiam peccaret si nō comederet q̄ erat iustum.

Adhuc aliam dubitationē que habet ortum ex illa. vtruz

d Sumeret de ligno vite q̄ perfecte immortalis factus cibi alimenta vteri/ us non requireret. Contra hoc est quod est corruptibile nō posset dare incorruptionez. sed fructꝰ illiꝰ ligni vite erat corruptibil' aliter non possz māducari nec digeri. g̃ non poterat homini prebere perfectam immortalitatem Jrez aut ille fructus conuertebatur in corpꝰ humanum aut non Si nō. ergo nō reficiebat nec sustentabat Si sic g̃ erat eiusdē nature cuz carne reliqua. ergo videtur q̄ immortalitatē prestare nō poterat. Rꝰ dicendum q̄ illud lignum vite dicitur ab Aug. potuisse prestare perfectā immortalitatem. non quia ex propria virtute possz corpus hominis facere incorruptibile. cum hoc sit solius potentie diuine. sed quia virtute sibi data habebat ad hoc disponere. z diuina virtus illi ligno tāq̄z sacramento assisteret q̄ immortalitatem perficeret.

Opinio q̄ rundam

Alioꝝ opinio.

Oplo Augusti. quō imortal' facꝰ sit hō.

Et q̄ lignum vite hanc posset habere virtutez vt ad immortalitatem disponeret. satis patz in mlt̄is silibꝰ mlta enimz sunt aromata vt mirra z balsamus que corrosiua sunt. si non foret preceptum vt de illo ligno comederet. et alijs nō illo vteretur. an posset non mori. Et determinat fm opiniões diuersas. d

Sed adhuc queritur si non esset p̄ceptū vt de ligno vite ederet. z alijs z nō illo vescerek nūq̄d possz nō mori: Si sq̄ viueret non vtens de ligno illo. nō erat ei ex illo ligno posse non mori. Si vero non posset semper viuere. id erat ei ex illo ligno posse. Aliqui dicūt q̄ si non fuisset ei p̄ceptuz vesci de illo ligno z alijs z non illo vescerek. viueret semper. Sic determinantes illō quod supra dixit Aug. erat ei de ligno vite non de conditione nature tantum scilicet quasi non ex conditiōe nature solūmō erat ei. sz etiaz ex illo ligno. Alijs aūt vr̄ q̄ ex ligno vite erat ei posse non mori. nō ex naka. Jdeo enimz ōz potuisse nō mori quia poterat vti illo ligno de quo edens non moreretur. De hac vero hominis immortalitate qualis fuerit Aug. supgene. questionem mouens sic ait. Querit quomodo immortalis factus sit homo pre alijs animantibus. z quomodo cuz illis cōmunem acceperit alimoniam. Sed alia est immortalitas carnis quam in adam accepimus alia quam in resurrectione speramus per christū. Ille factus est homo immortalis vt non posset mori. si non peccaret. moreretur autem si peccaret. Filij vero resurrectiōis nec poterunt vltra peccar nec mori. Caro nostra non tunc egebit reectione ciborū. quia nulla poterit esse defectio. Caro ade ante peccatum ita immortalis creata ē. vt per alimoniā adiuta esset mortis z doloris expers. Sic g̃ immortalis z corruptibilis condita est caro hominis. vt suam immortalitatem z incorruptionem per obseruantiam mandatorum dei custodiret. Jn quibus mandatis hoc continebatur. vt de illis lignis concessis māducaret z ab inhdicto abstineret. Per hoz eduliū immortalitaſ dona cōseruaret. donec corpalibꝰ incrementis p ductus ad etatem que conditori placeret multiplicata progenie ipso iubentē sumeret de ligno vite. quo perfecte immortalis factus cibi alimenta vlterius non requireret. Ecce his verbis videtur Augꝰ. tradere q̄ caro primi hominis immortalitatem in se habuerit. que p alimoniam ciborum conseruaretur vsq̄z ad tempus sue translationis in melius. quando de ligno vite comederet et fieret omnino immortalis. ita vt non possz mori. Jdeo aliqui dicunt q̄ immortalitatē de natura habebat qua poterat non mori. que aliorum lignorum esu poterat conseruari. sed non poterat cōsumari nisi per assumptionem ligni vite. Quod videtur Augusti. sentire sup Gen. dicens. Hoc quoq̄z addo talez cibum illam arborem prestitisse. quo corpus hominis stabili sanitate firmarek. non sicut ex alio cibo sed inspiratione salubritatis occulta. Hic innuere videtur q̄ cum alijs cibis possz corpus sustentari. hoc cibo indeficiente sanitate firmaretur Ex quo consequi videtur. q̄ sicut in natura sua habuit mortalitatem quandā scilicet aptitudinem moriendi. ita aliquaz immortalitatem in natura sua habuit. id est aptitudinem qua poterat non mori. cibis adiutꝰ sed si perstitisset immortalitatis perfectio esset ei de ligno vite. Sed qui hoc tradunt. quomodo superiora verba Augu. quibus dicit q̄ erat immortalis ex ligno vite huic sententie nō contradicant diligenter inquirant.

d

pus hominis diu a putrefactione conseruant. Ex vero ratione diuine virtutis assistentis dicere/ tur corpoꝛibꝰ illis immortalitatem prebere. simile habetur in sacramētis que dicuntur conferre gratiaz. cuius non ipsam gratiam creent sz diuina virtus ipsis assistens. sicut melius in quarto libro explicari habek. Sic z in ꝓposito ītelligendum est. cuz lignum vite ect primis hominibus in sacramētum. sicut dicit Augustinus.

Nō oīno fieret hō immortal nisi ꝑticipato ligno vite.

AD intelligentiam bꝰ ptis in q̄ agitur de homis immortalitate fm statuz innocentie·circa tria consistit dubitatio·Ex ꝑmo querit de immortalitate hominis q̄tum est ex pte aie·Scō q̄tū est ex pte corporis·Tertio ꝯo q̄tum ē ex pte coniuncti·Circa ꝑmā q̄runtur duo·Primo vtrū aīa rōnalis p naturā sit immortalis·Secūdo q̄rit vtrum omnis anima quantū est de pria constitutiōe nature fuerit incorruptibilis

Questio I a

Circa quā sic ꝓcedit & ostendit q̄ aīa rōnalis nō sit naturaliṫ immortalis·ꝓmo p autoritatē Apli·j·Thi vlti·Qui solus hz īmortalitatez·loquit de deo·ergo immortalitas nō ꝯuenit alicui creature·Si tu dicas boc esse dictum q̄ soli deo conuenit p naturā·aīe hominis vero non cōuenit p naturam sz p gratiā·Cōtra gratia nō repugnat nature·nec naturā variat sed potiꝰ cōseruat·si g̃ mortalitas ineſt omni creature p naturam·immortalitas q̄ē cōditio opposita nulli creature ineſt per gratiam·g̃ nec aīe·Item Dam̄·omne qō a versione incipit·in versionē tendit·sz aīa rōnalis a versione incipit cum sit creata vt ostensum est s̄·g̃ tendit in versiōez igit non est immortalis·Si tu dicas q̄ tendit q̄tuz est de se·sz tenetur & sustentatur manu conditoris·Cōtra b̄ est illud Augꝰ·vij·de ciui·dei·Sic res q̄s cōdidit administrat·vt eas agere ꝓprios morꝭ sinat·loquitur de deo si ergo de se ad corruptionē tendit·diuine manus potēcia nō obstitit·Itē p autoritatē philosophi·Intellectꝰ corrumpit quodā interius corrupto·sz nō corrumpit intellectus nisi a corruptione aīe rationalis·g̃ aīa rōnalis nō est immortalis·Item bocīpm vr̄ rōne·aīa patitur in corpore p naturā·sicut planū est·sz passio magis & magis facta abiecit a suba·a q̄cunq̄ aūt suba fit a liq̄ abiectio sit etiam aliq̄ corruptio p quā aliqua inde corrumpunt·& omnis talis substantia ē corruptibilis ergo aīa rōnalis est corruptibilis·Item aīa rōnalis cōdoler corpori patienti·ergo magis patienti magis cōdoler·& maxime patienti maxime compatit·g̃ videtur q̄ morienti cōmouatur·Item si substantia est incorruptibilis·& operatio correspondens illi substātie·quia nullꝫ substātia ꝑuat ꝓpria operatione·g̃ si destruit & ledit operatō destruit & ledit suba·sz ad lesionez corporis ledit & impeditur actus substantie rationalis qui est intelligere·ergo videtur q̄ ledatur & ipsa substātia·ergo substantia est corruptibilis & mortalis·Ad oppositū sunt innumerabiles autoritates·& phoꝝ & sanctoꝝ·& iō oñ/
6 damus boc rōnibꝫ·Ut aūt sufficienter anime ostendatur immortalitas·attendendum est q̄ anima bz cōsiderari in ordine·bz cōsiderari in se· In ordine·respectu vniuerse creature·& respectu diuine iusticie·vel respectu finis q̄ cōpetit ꝓprie nature·Et in se q̄tum ad virtutem·q̄tum ad actū·& q̄tum ad obiectū·& sic sex modis cōsiderari bz· Et ꝑma cōsideratio est fm ordinem quē bz inter creaturas vniuersi·& fm hanc ꝯsideratione oñditur eius immortalitas ex duplici rōne·Prīa ē bec·in ordie creaturaꝝ vniuersi reperimus ꝑmā materiā & vltimā formā·& eā vel magis est de cōpleméto vniuersi vltima forma sicut & prima materia·si igit ꝑma materia est incorruptibilis·g̃ & vltima forma·sz bec est aīa rōnalis·g̃ &c· Item alia ratio ad idem· Ad boc q̄ vniuersum sit complerū necesse est reperire creaturaꝝ differentias fm pfectam cōbinationem·sz contingit reperire in vniuerso substantiam habentē magnitudinē existentem incorruptibilez·vt corpus celi·& contingit reperire substantiam incorruptibilem que nec est magnitudo nec coniuncta magnitudini·g̃ contingit reperire substantiam mediam incorruptibilem que non sit magnitudo·sz coniuncta magnitudini·sed hec est anima rationalis·ex pfectione igit ordinis vniuersitatis colligitur aīmā esse immortalem·Ex secunda cōsideratōne scz ex ordine diuine iusticie ostenditur sic·Nullū bonum est irremuneratū·& nullū malum impunitū est apud eū qui iuste iudicat·sz multa bona remanent irremunerata·& multa mala impunita fm p̄sentem vitā ergo est ponere aliam vitam q̄ hanc·sz hec non esset nisi anima remaneret post corpus·g̃ &c· Si tu dicas q̄ hoc non cogit·q̄ sicut suscitatur corpus·ita possit anima suscitari·non est conueniens talis instantia·cū essa anima ex nihilo sit creata·si corrumperetur in nihil rēderet·ergo non suscitaretur sz alia anima de nouo crearetur·Itē ad diuinā iusticiam spectat q̄ nihil bene & iuste factum debet vergere in malum exitum·sz fm moralem philosophum & fm legem diuinā & fm etiaz offices sectas potius homo debet pati mortez q̄ recedere a veritate vite & a veritate iusticie·sed si omnino perimeretur anima·p̄meretur omnino iusticia que est in ipsa·ergo talis mortis perpessio que iusta est & quaz laudat omnis ratio recta·malum haberet simpliciter exitum·quod est contra diuinam iusticiam· Colligitur igitur ex ordine iusticie animam immortalem esse· Ex tertia consideratione scilicet ex ordine ipsius anime ad ꝓpriū finem ostenditur sic· Remoto vltimo fine qui principaliter mouet·omnes alij fines cassi sunt & vani sed finis vltimus omnis operationis rationalis ē beatitudo perfecta·ergo si illa non est·omnia quecunq̄ facit anima facit frustra·si ergo hoc est inconueniens·necesse est illum finem ponere·sed beatitudo est status omnium bonorum congregatione perfectus·vbi autē hoc est·necesse ē eē īmortalitatē·igit anima per naturā est apta nata ad incorruptiōez & immortalitatem· Itē omnis anima rationalis naturaliter apperit beatitudinem·sed nihil est otiosum in fundamento naturē·ergo omnis anima rationalis nata est ad beatitudinē peruenire·vbi autem beatitudo ibi perfecta securitas·& vbi perfecta securitas ibi immortalitas·vbi enim mors ꝓt accidere necesse est timere·colligitur ergo ex ordine ipius anime ad suū finem ipam habere immortalitatem· Et bec tripler consideratio sumpta est fm tripliczez ordinem ipsius anime·scz ad finem ꝓpriū·ad diuinuz iudicium·ad totum vniuersum· Ex quarta consideratione scz ipius anime q̄tum ad ꝓpriam virtutem arguitur sic·Nulla virtus materialis & corruptibilis nata est super se reflecti·hec ꝑ se manifesta est anima rōnalis fm actum ꝓpriam nata est super se reflecti cognoscendo se & amando·ergo virtus anime rationalis nō est materialis & corruptibilis·ergo est immaterialis & incorruptibilis·sed si virtus est incorruptibilis substātia·ergo &c· Item omnis virtus que per recessum & impermixtionem cum corpore corruptibili fortificatur & potentior efficitur est incorruptibilis per naturam aīa rationalis est hmōi·sicut patet·q̄ tanto magis releuatur spūs & homo interior·quanto magis mortificatur homo exterior·virtus igitur anime rationalis est incorruptibilis·& sic ex sua virtute colligitur anima rationalis esse immortalis· Ex quinta consideratione scz q̄tū ad operationem arguit sic·Quodlibet substantie rationalis fm esse & durationem pendentis ex corpore operatio pendet ex corpore·& anima rōnalis ꝓpriam operationē habet fm quā nō pendet ex corpore scz intelligere quia

nullum ōrganū sibi appropōat·ḡ duratio anime non pē
det ex corpe·sed ipa de se corrumpi non habet cum nul/
lam contrarietatē habeat·ergo de se est immortalis et
incorruptibilis· Item cuiuslibet substantie corrupti/
bilis opatio antiquat̄ senescit in tpe·sz anime rōnā/
lis opatio nec senescit nec antiquatur in tempore·ergo
iuuenescit·quia in antiquis est sapientia·t in multo
tempore prudentia·ex propria ergo operatōne collige
re possumus aiam rōnalem esse immortalem· Ex serta
cōsideratione scz p compationē ad obiectum probatur
anima rationalis immortalis esse sic·Necesse est ppor
tionē esse cognoscentis ad cognitum siue potentie ad
obiectum·sz anima rōnalis nata est cognoscere t intel
ligere veritatem·veritas autem est incorruptibilis sic̄
probat Aug·in solil·cū sit talis nat̄ḡ ipa negatio ve/
ritatis veritatē ponat·igit̄ anima rōnalis cum sit veri
tati proportionabilis ē immortalis· Nec autez rō non so/
lum concludit animā esse immortalem per veritatē in/
telligentie siue conscientie·sz etiam p veritatem miseri
cordie siue iusticie·de qua sapiē·s·iusticia est perpetua
t immortalis·ac per hoc anima que est iusticie capax·
Item omnis virtus corruptibilis ledit̄ ab obiecto im/
proportionabiliter excellenti·t magis nata est delectari
in medio q̄ in extremo·sed anima rationalis intelligēs
maiora t maxima non ꝓpter hoc pcius intelligit mino
ra·t magis delectat̄ in cognitione summe lucis·t pce/
ptione sapientie dei·q̄ in cognitione alicuius creati·Ex
cōparatione igitur ad obiectum colligitur anima ratō
nalis esse immortalis·si igitur substantia cognoscitur
p virtutem·t virtus per operationez·t operatio p ob
iectum·cum sm hanc triplicem considerationē ipi⁹ aie
ostensum sit ipsam esse immortalem·omnis animē con
sideratō siue in ordie siue in se astruit anime immortali
tatem·R⁹·ad predicta dōm est ḡ anima rationalis est
immortalis sz ḡ dicit fides catholica·cui concordat phi
losophia t omnis ratio recta·licet aūt in cognitionem
immortalitatis anime rationalis multiplici via posse/
mus deduci t manuduci·potissim⁹ tamen modus deue
niendi in eius cognitionem est ex consideratione finis
t hunc modū precipue approbat Aug·in·xij·de tri·t in li
bro de ciui·dei·Nec immerito·q: finis immit necessita/
tē his q̄ sunt ad finē· Hec igit̄ positio supponenda ētā/
q̄ verū t certū·ḡ aia rōnalis facta sit ad pticipandam
summā beatitudinē·hoc em̄ adeo certum est et clamore
oīs appetitus naturalis ḡ null⁹ de eo dubitat nisi cui⁹
rō est oīno subuersa· Certissimū em̄ est nobis qō omes
volum⁹ esse beati·si igitur beatus esse non pōt q̄ bonuz
qō hz pt amittere·q: hoc ipo tā hz vnde timeat·t vñ eri
am doleat·t ita vñ miser eristat·necesse est igit̄ ḡ si ani
ma facta est capar bītudinis ḡ ipa sit p naturā immor
talis· Et colligit̄ et⁹ immortalitas ex pte cause finalis
colligit̄ etiā nihilomin⁹ cōsequēter ex pte cause forma/
lis·q: em̄ facta est ad pticipandā beatitudinē q̄ cōsistit
in solo summo bono·facta ē capar dei·t ita ad ipi⁹ ima
ginem t similitudinē·sz si est imago dei·expresse ei assi
milatur·hoc aūt nō esset si mortis termino clauderet·ḡ
cū de natura sua sit imago dei·nō pt mort̄ termio clau/
di· Ex hō etiā habet̄ t colligit̄ ratio ex pte materie·q: em̄
ipm q̄ est anima siue forma tante dignitatis ē vt ipam
animam reddat dei imagine insignitam·q̄ est conditio
nobilissima·materia q̄ huic forme vnit̄ tanto appetitu
ei coniungitur·t ita eius appetitus in ipa terminatur
ḡ nullatenus queat aliam formam appetere·cum opti
ma colligantia iungantur adinuicem·Deniq; ex par/
te cause efficientis colligitur·Qm̄ qō bona rōne ſūcū
est·dissolui velle nō est dei·hinc est ḡ deus q̄ fuit anie
ctor·est continuus anime conseruator· Et sic pz ratō
immortalitatis anime ex quadruplici genere cause·q̄/
uis principaliter sumatur ex finc·t iste sunt rōnes oēs/
deutes non solūmodo q: est immortalis·sz etiam pro/
pter quid est immortalis·Rationes vero superius in
ducte ostendunt ḡ anima ē immortalis·t verū conclu/
dunt·t ideo concedende sunt· Ad id ḡ qō primo obr̄ 7
in ōrium de Apostolo·dōm ḡ apostolus dicit solum
deuz habere immortalitatem·q: solus deus potest sum
me se ꝓpetuare sine alterius iuuamine· anima aūt t si
sit sm suam oḡinē ydonea ad immortalitatem·non ta
men potest sufficienter se continuare inesse nisi conser/
uetur a summo autore·t illa conseruatio est a gratuita
dei bonitate·nec repugnat nature ipsius anime q̄tum
ad principia ex quibus constituitur·sed potius conser
uat illorum principioz appetitum· Ad illud qō ob/ 8
ūcitur de Dam̄·ḡ tendit in versionē·dōm ḡ tendentia
illa non est p aliquem appetitū brutis·sed potius p de/
fectum vanitatis q̄ creatura est ex nihilo· Hunc autez
defectum summa veritas t potestas sua pītia t manu
tenentia excludit a creatura· Et q: sic pīus est aie rōna/
li quā fecit vt eam nunq̄ deserat dn̄ sit in ea p potentiā
pītiam·t essentiā·iō aīa rōnalis nūq̄ pt corrūpi·Nec
valet instantia quā obūcit verbo Aug· Aug·em̄ intel
ligit de mortibz q̄ sunt a natura sm ḡ natura dicit oḡi
nale pncipiū alicuius effectus·nō sm ḡ dicit defectū·
t sic intelligendum est etiā ḡ gra naturā pficit t ei non
repugnat·t p melius explicatū ē in li·j·di·viij· Ad 9
illud ḡ obr̄ de pho·ḡ intellectus corrumpit t̄c· dōm ḡ
illud verbū phi dz pium habere intellectū·nō em̄ crede
dum est ḡ phus voluerit dicere intellectū esse corrupti
bilem·cū postea ꝓbet ipm impassibilē· incorruptibilez
t immortalem·sicut in tertio de aīa exp̄sse pz·sz vult di
cere ḡ operatio intellectus quē hz in corpore impedit
ꝓpter aliquā lesionez factā interius in organo imagi
nationis vel alterius brutis sensibilis·t q̄tum ad h̄ ver
dixit·sicut pz t manifestū ē sensui· Ad illud qō obr̄ ḡ 10
aīa patit̄·rīderi pt dupl̄r·Primuz q̄dem·q: passio ei⁹
nō ē p ipsius lesionē sz p cōpassionē respectu corpis le/
si·t h̄ nō pōt aliq̄d de suba ei⁹ abūci·sz de sba cui hz vni
ri·Aliter pōt rīderi ḡ aīa nō solū in corpe sz etiā extra
corpus hz pati·nec tm̄ sequitur ḡ habeat corrumpi·nō ei
est illa corruptio p partis adeptionez·sz p quietis t pa
cis ꝯtinuz impeditionē·hoc aūt in quarto plan⁹ de
terminatū est cū agit̄ de penis aiaz damnataz· Ad il
lud quod obr̄ ḡ aīa corpi cōdoleat·dōm ḡ illa cōpassio 11
non est nisi salua coniunctōne aie t corpis· Et quoniā
mors separat illam coniunctiōem·iō nō oportet cōpas/
sionem mortis cōicare·q: illa cōsequentia nō tenet nisi
manēte causa·Preterea illa ꝯsequentia nō tenet·si aia
maxime compatitur corpi maxime patienti·ḡ cōmori/
atur morienti·aīa em̄ cū sit capar leticie·ē capar t dolo
ris·sz cū sit capar vite·nullo modo ē susceptibilis mor
tis· Ad illud qō obr̄ ḡ opatio aie ledit̄ vel impeditur
dōm ḡ h̄ est p accīs solū·q: em̄ aīa magna inclinatiōe
inclinat̄ ad corp⁹·t corpi suas orationes cōicat·t ſtu/ 12
tes sensitiue ipi ſtruti intellectiue immediate submini/
strat inde est ḡ lesis organis corporeis·t impeditis vi
ribus sensitiuis·opatio intellectus q̄diu est in corpo/
re hz impediri ipo intellectu nullaten⁹ in se leso·qō ex
hoc patet·ḡ statim cū a corpore separat̄ hz suuz vsum
completum·t hec sufficiant quantum ad propositum·

Questio II b

Utrū oīs aīa vtpote brutalis nō solū rōnalis ex prima ꝺditōne fuerit īmortalis. Et q̄ sic vr Eccs. ij. Unꝰ est interitꝰ hoīs ⁊ iumentoꝝ. ſz boīes ⁊ si intereant q̄ꝫ/tū ad corpa. nō tñ intereūt q̄ꝫtū ad aīas. g̈ pari rōe nec bruta aīalia. Item Sap. j. Deus mortē nō fecit nec dē lectat in ꝓditione viuoꝝ. igit mors nō ē introducta nisi ꝓpter peccm. g̈ si homo nō peccasset. nec moreret ipe. nec moreret brutū aīal. ſz b̄ nō esset nisi aīe brutoꝝ eēnt immortales. g̈ ꝛc. Item b̄ vr rōne. ꝓbato q̄ aīa petri sit īmortalis. ꝓbat q̄ oīs aīa sit īmortalis ꝑ hypothesim. nō est maioꝝ rō de vna q̄ de alia. loquēdo de aīabꝫ rōnalibꝫ. g̈ pari rōne loq̄ndo de aīabꝫ sensibilibꝫ. si vna ania sensibilis ē immortalis. g̈ ⁊ omnes. ſz aīa sensibilis brumana est immortalis. q̄ nunc̄ꝫ est rōnalis siue sensibili. g̈ cū in hac cōicet hō cū brutis. aīa sensibilis brutorū aīalium ꝑ naturā est īmortalis. Item oīs aīa ḡnūcūq̄ paꝝ habeat de nobilitate excellit oīe corpꝰ. sicut vult Augꝰ. g̈ magis accedit ad dei simlitudinē. ſz aliq̄ corpora ꝑ naturā sunt immortalia. sicut corpa celestia. ergo multo fortius aīe brutoꝝ aīalū. Item suba cuiꝰ virtus ⁊ opatio non senescit in tpe. nō corrumpit in tpe. ſz aīa sensibilis ē hmōi. q̄ sicut dicit pbus. si ſener acciperet oculum iuuenis. ita videret sicut iuuenis. g̈ ꝛc. Item q̄ hō seruit deo ē dignus remuneratione. ⁊ iō necesse ē ponere aīam eius immortalez vt remunereť post mortem. g̈ pari rōne cum bruta aīalia seruiant homini. ⁊ ꝓ hoc deo in homine. vr simlit̄ q̄ ipa debeant remunerari. Contra nulla forma ē sepabilis a corpe nisi q̄ hz opationē ꝓpriam ꝑter corpꝰ. ſz nullus spiritꝰ brutalis ē huiusmodi. g̈ ꝛc. Maior manifesta est. tū q̄ pbs dicit. tū etiaꝫ q̄ nulla est ſba q̄ omni careat opatiōe. cū nulla sit otiosa. Sēda manifesta est ad sensum. Item oīa bruta aīalia facta sunt ꝓpter vsuz hoīs. ſz vsus hominis ē in vescendo eis ⁊ vestitur eis dū ea occidit. g̈ facta sūt ad hoc vt non tñ seruiāt hoī ꝓ vitā ſz etiā ꝓ mortē. ſz b̄ nō esset si aīe coꝝ essent immortales. ergo ꝛc. Item aīe immortali debeť corpꝰ īmortale q̄ꝫtū est ex institutiōe pīa ergo si anime brutoꝝ erant immortales habebāt corpa immortalia. ſz cōstat q̄ bruta nō peccauerūt. g̈ deberent adhuc esse immortalia. Q ⁊ si b̄ constat esse falsum. ꝑz etiam q̄ ⁊ p̄mū. Item si aīe brutoꝝ essent immortales. g̈ deberent oīa corpora brutoꝝ redire sicut et corpa hoīm. ſz si hoc esset impossibile q̄ oīa essent in terra. cū innumera bestiaꝝ multitudo ⁊ aīaliū cōtinue sibi succedit. g̈ inconueniens est dicere brutoꝝ aīas esse immortales.

13 R⁹. ad p̄dictoꝝ intelligentiā est notandū q̄ aliq̄ dicer̄ voluerūt brutoꝝ aīas esse īmortales. ꝑ eo q̄ ecclē aīe sūt q̄ vitificant corpa brutoꝝ ⁊ corpa hoīm. tñ merito peccatoꝝ suoꝝ de corpe ad corpꝰ circūeundo ꝓtranseant. Et hec positio quoꝝdā phoꝝ ⁊ hereticoꝝ fuit sicut dictū est s. ⁊ tam improbata est s. tāc̄ꝫ hereticа. ⁊ prorsus abiciēda est ista positio tanc̄ꝫ vilis ⁊ deogās dignitati creature rōnalis. dū ponit rōnales ⁊ bestias eē pares. in b̄ em̄ indicat q̄ sui inuentores ⁊ defensores sunt hoīes bestiales. dū aīas suas credūt vel bestiaꝝ fuisse. vel futuras esse. Fuerūt ⁊ alīq̄ dicere voluerūt q̄ anie brutoꝝ nec sūt adeo corruptibiles sicut alie forme q̄ habent ꝓprietatem. ſz q̄ꝫtū est de sui nāa nate sunt cōtinue durare nisi impedimentū sue durationis habeant ex corpore sine q̄ nō p̄nt subsistere. buiꝰ aūt impedimēti durationis introducti esse dicunt in corpa brutoꝝ ꝓpť peccm hoīm. si em̄ Adam nō peccasset. nullū aīal brutuz decederet. Unde sicut merito peccati būant q̄ ad eꝰ obsequium facta sunt deteriorata sunt. sic ⁊ bruta aīalia facta sunt morti obnoxia. Sz istud prima fronte obuiat ei qđ dicit Augꝰ. sup Geñ. ad lr̄am li. iij. q̄ si homo nō peccasset. nihilominus essent animalia viuentia de rapina. q̄ ad suā vitā seruandam alia interficerent aīalia. Repugnat etiam rationi. cum nulla ratio dicat ꝺgrum esse quem interfici ꝓpter hoc q̄ homo peccauit. cū nullo modo ei in peccato cōicauerit. nec peccm suum in quem transfuderit. Repugnat etiā imaginationi sensibili. vbi em̄ essent tot aīalia q̄ multiplicata essent sup terram ab initio mūdi vsq̄ ad finez. si nulla essent mortua. Q si tu dicas q̄ non essent multiplicata si hō non peccasset. quō etiā verū esset qđ dr̄eis Geñ. j. Crescite ⁊ mult. ⁊ re. aquas. Qđ si dictū est de piscib. cur nō intelligendū ē dictū esse de alīs aīalibꝫ. nunq̄d ꝓpter culpā hoīs facta sunt fecundiora. q̄ oīa si inconenientia sunt. posito isto tanc̄ꝫ inconueniens respuenda ē. Et ideo dom̄ est tertio mō q̄ nulla alia aīa nisi rōnalis immortalis est. ⁊ rō huiꝰ apparet si aspiciamꝰ ad finē ꝓpť quez creature facte sunt. erq̄ fine ponit in rebꝫ ꝓpetui/tas vel corruptibilitas fm eaꝝ exigentiā. Cū aūt oīes creature facte sint ꝓpter deū iuxta illud vniuersa ꝓpter semetipm̄ operatus ē dñs. sola creatura rōnalis facta est ad fruendū deo. ⁊ vt bēificet in ipo q̄ sola est ad imaginē Alie vero creature q̄ solū tenēt rōnez vestigij. facte sūt vel ad manifestationez diuine bonitatis. vel ad obsequium creature rōnalis. Manifestatio aūt diuine exemplaris ⁊ bonitatis dei est in ꝓductione vniuersi. qđ est quoddā exemplatū cōplete repñtans illud exemplar. ⁊ ꝓpter repñtationis cōpletionē. cōplerā debent habeť ⁊ ꝓpetuā durationez. Uniuersum aūt dupliciter hz eē vicz. decurrens ⁊ pmanens. Esse decurrens nō pōt esse 14
ꝓpetuū. q̄ necesse est q̄ aliq̄n̄ sit q̄ctum. Esse vo pmanens est ꝓpetuū. Alle igit partes q̄ respiciunt vniuersū q̄ꝫtum ad esse pmanens. sicut sunt orbes celoꝝ ⁊ eloꝝ ꝓpetuitatez habent. Alle vo q̄ respiciunt q̄ꝫtū adesse decurrens. vtpote q̄ consistunt in generatiōe ⁊ corruptione q̄lia sunt mineralia. plante. ⁊ animalia bruta. non debēt habere esse ꝓpetuum ſz terminatū. q̄ quasi. quoddā transitu suo. ⁊ q̄dam inueteratione ⁊ innouatiōe. movete ⁊ vitificatione decorant vniuersum. Et sic patet q̄ bruta aīalia q̄ꝫtū ad corpꝰ ⁊ animā corruptibilia sunt ꝑ naāz. inq̄ꝫtū ferā sūt ad repsentādū diuinā bonitatē ⁊ sapiaz. Et hec ratio sumpta est a fine p̄cipali. Est et alia ratio sumpta a fine non principali inquantum scz create in q̄bus est sola rō vestigij facte sunt ꝓpter creaturam rationalem scz hoīem. Quedā em̄ facte sunt ꝓpter hominez fm omnez statū siue vie siue patrie. q̄dā solum fm statum patrie. ⁊ cum status patrie sit ꝓpetuus debent esse perpetua. ⁊ talia sunt que integrant bominis habitaculum. sicut celum ⁊ quattuor elementa. Illa vero que facta sunt ꝓpter hominez fm statuz vie cum ille status sit ꝓtransitoꝰ ⁊ habeat finez. debent eē corruptibilia. talia aūt sunt animalia bruta que facta sunt ad supplendā corporis indigentiā fm eū statū in q̄ indiget cibis ⁊ alimonijs. Et sic concedende sunt rationes ostendēres animas brutales esse mortales ex sua p̄ma conditione. Ad illud quod primo obiicitur de 15
Eccs q̄ vnus est interitus ꝛc. dom̄ q̄ loquitur quantum ad exteriorem intelligentiam. et propterea subiungit. Quis nouit si ſ. Adaz a fur. q. d. Non nouit homo qui ambulat fm intellectum carnalem. qui ea sola cōsiderat que exterius apparent. homo aūt sapiens nouit q̄ illud attendit qđ ipse Eccs in fine dicit. Scito q̄ ꝓ omni errato adducet te deus in iudicium. Ad illud qđ obr̄ qđ dr̄ li. Sap. dom̄ q̄ loquitur vel ꝛc. mor/ 16

te dāmnationis ererne·vel de morte tēporali in eo cui
mors ē pena·tale aūt est solū aīal rōnis capar·qō sicut
solum natū ē esse miserū·sic solū natū est p̄miari·solum
natum est puniri·q; solū ip̄m est cui data est vis discre
tiua inter bonū t malū·vez t falsum·Un̄ t si bestia do
leat cū occidit vel ledit nō tñ punit·nō em̄ est capax mi
serie·solus em̄ ille ē miser q; vel scit se miez vel scire de
bet cum malum hz· Ad illud qō obr̄ q; aīa sensibil' ho/
munis est imortalis·dōm q; nō ē silē·sensibile em̄ in ho/
17 mine nosat potentiā·s·aīe rōnalis·sicut infra patebit
Sensibile vo in brutis nosat formā q; substantificat in
materia transmutabili·t q; pender ex illa q̄tum adesse
corrumpit illa corupta· Ad illud qō obr̄ q; aīa sensi/
18 bilis ē nobilior omni corpore·dōm q; maior nobilitas
t minor non facit ad maiorē durationē creature· magis
enim nobilis etiā p̄m statū nature lapse bō q̄ sit lapis
tñ lapis plus durat mō·ſz b̄ facit priuatio corumpen
tis cause·t banc hz aīa sensibilis ꝓpter hoc q; fundat t
pender ex corpore composito ex ꝯrarijs·supra quā cō
trarietatē ſblimata ē natura celestis· Ad illud qō obr̄
19 q; aīa sensibilis nō senescit·dōm q; vez ē quātū est p se
senescit tñ rōne ei⁹ in q̄ radicat·s·rōne corpis·rōne cui⁹
etiā hz corumpi·t b̄ ex ꝯditione sua primaria· Ad il
20 lud qō obr̄ q; bruta seruiunt hoibꝫ·dōm q; seruitium re
munerabile non est nisi illud qō est laudabile· sola aūt
potentia rōnalis t deliberatiua in qua cōsistit arbitriū
libertas ē in qua cadit laus t virtus·t ideo quātū/
cunq; obsequiū sit magnū t vtile·nō est dignū remune
ratione nisi factū fuerit ex arbitriū libertate·ſō nō decet
remunerari animas brutoz· Et sic patet illud·

Quēnter q̄ritur q̄tū ad secundum articulū
de immorta'itate Ade ex pte corpis· Et circa b̄
q̄runtur duo· Pmo q̄ritur vtrū anima nō pec/
cante posset corpus ade dissolui·Secundo q̄ritur vez
ip̄a peccante posset p ēsum ligni vite in vita ꝑpetuari·

Questio I c

Circa quā sic ꝓcedit t oñdit q; etiam si Adam non
peccasset corpus ei⁹ dissolui potuisset tali rōne· Adaz
in statu innocentie habebat corpus mortale· sicut mgr̄
dicit t Aug·in lit·ergo corruptibile·ſz omne corrupti
bile de necessitate corūpetur·sicut vult phūs·q̄tus nō
om̄e generabile de necessitate generet·ergo corp⁹ Ade
corruptum fuisset·esto q; in statu innocentie pmansis/
set· Item ꝯrarietas ē causa pugne·t pugna in cōpo/
sito est causa dissolutionis·ergo in illo statu in quo p̄t
esse contrarietas·p̄t esse dissolutio·sed corpus Ade
etiaz p̄m statū innocentie ex ꝯrarijs habebat cōpositi/
onē·ergo statu illo manente poterat habere dissolutio
nem· Item cuicūq; statui cōpetit restauratio· cōpetit
deperditō·ſz corpori Ade in statu innocētie cōperebat
restauratio p sūptionē ciboz·q̄ t eidē corpi p̄m statū in
nocētie inerat deperditio ſz cuicūq; iest deperditō ineſt t cō
sumptio·t in quocunq; ponitur consumptio ponit et
corruptio·ergo corpus Ade in statu innocētie pistēs
dissolui poterat t corumpi·nulla culpa interueniēte
Item constans est q; adam non poterat viuere nisi co/
mederet·cum haberet corpus animale·ſz poterat non
comedere·ergo poterat absq; vllo peccato corp⁹ ei⁹ de
ficere· Si tu dicas q; peccaret in non comedendo·q;
tenebatur comedere· Contra·non semper tenebat co/
medere·q; signem⁹ aliquā horā in q̄ tenebat·in illa ho
ra aut Adam esuriret·aut non·Si esuriret·ergo pate
retur anteq; peccaret·Si nō esuriret q̄ natura non in
digeret·cum natura bene disposita tempore necessita/
tis cibum apperat·q̄ non teneret tunc comedere·nec ali
as·q̄ nunq;· Item si Adaz steriisset·aliās de filijs eius
poterat peccare·ponatur ergo q; peccasset sed possibi/
le est virum iustum a peccatore insidiante interfici abs
q; sua culpa·sicut Abel interfectus ē a Cayn·q̄ possibi
le esset Adam saltem dormiētē ab eo iugulari·t sic iu/
gulat⁹ interiret·culpa sua nulla interueniente· Item
impassibilitas ē dos corpoz glorificatoz·ſz corp⁹ ade
in statu innocentie glificatū nō erat·q̄ in statu illo ꝑsi/
stens impassibilitatē nō hēbat·q̄ ꝑsistendo in statu illo
mori t non mori poterat·q̄ corpus ade erat dissolubile
aīa nō peccante·Sed ℈· Isiō·de tri·dicit·Si bō in pa
diso innocenter viueret·nec ignis eū vreret·nec aqua
mergeret·nec absentia aeris suffocaret·nec oīa q̄ nocēt
mortalib⁹ impedirent·q̄ vī q; ipo pmanente in statu in
nocentie corpus eius non erat resolubile· Item mors
est pena peccati·ſz omnis pena ē ordinata·pena aute
non ordinat nisi p culpam·nulli q̄ pōt ineſſe nec pena·
nec mors·nec corruptio·nisi cui prius ineſt culpa·igit
aīa nō peccante impossibile fuit dissolui corpus Ade·
Item ad b̄ q; debite cōstituat aliq̄ō compositū necesse ē
materiā t formā ꝓportionari adinuicē·si igit aīa vt for
ma t ꝑfectio vnita est corpori·impossibile erat corpus
illud resolui et corūpi·nisi aliqua corruptio prius in/
cideret ex pte aīe·ſz corruptio q̄ pōt incidere ex pte aīe
non est nisi culpe·q̄ impossibile fuit corpus Ade resol
ui t pari nisi in aīa culpa fuisset p̄ambula· Ihz status
innocentie medius erat inter statū glorie t statuz mise/
rie ſz dissolutio corporis omnino opponit statui glorie
cum igit statui glorie nō opponeret directe stat⁹ innocē
tie·Adam in statu innocentie ꝑsistente corpus ei⁹ nō
fuit resolubile· Item omnis passio ē ab aliq̄ repugnan
te t ꝑdūante·ſz Adaz in statu innocentie erāte· vl oīa
ꝯcordarent ei vl subiacerent·igit nihil posset corp⁹ ei⁹
ledere·nec aliquā passionē inferre·q̄ corp⁹ eius nō ert
passibile nec dissolubile· Ihz impossibile ēstante recti
tudie alicui⁹ ipsū obligāri·ſz rectitudo oīs ꝯsistit in sub
iacendo deo t p̄sidendo alīs creaturis tam corpi suo q̄
etiā brutis·q̄ spū rōnali stante in puritate innocennet
obedientie·impossibile fuit corpus ab ei⁹ voluntate re
cedere·ſz aīa semp apperit vniri corpi·q̄ impossibile su/
it corp⁹ in tali statu dissolui· Ro·ad p̄dictoz intelligē/ 21
tiā est notandū·q; quēadmodū iuxta v̄bum phi hec est
dupler·aliq̄d ē nunc īmortale·q; aduerbiū p̄t determia
re b̄ qō est immortale rōne actus moriendi·vel rōne po/
tentie·ita t locutio p̄cedens·vtrū corpus hoīs cēt dis/
solubile siue posset dissolui ipo nō peccante· distingui
hz· Illi em̄ ablatiui absoluti p̄t determinari b̄ verbꝫ
posset·vel b̄ v̄bū dissolui·Si b̄ v̄bū posset determiant
veritatē hz locutio· Est em̄ sensus q; adā dū existeret in
statu innocentie posse hēbat vt corp⁹ ei⁹ dissolueretur
Si aūt ablatiui illi referant ad actū q̄ est dissolui·sic lo
cutio est falsa· Est em̄ sensus q; adaz posset dissolui in
statu innocentie·ita q; simul esset innocentia t mortis
siue corruptionis pena·t b̄ est impossibile p̄uidente
ordine diuine iusticie·que nullā inordinationē in vni/
uerso sustinet·Si q̄ pena ꝺordinata est nisi p̄cedat cul
pa·t corporis dissolutio non pōt aīe pure t innocenti
non esse pena·inconueniens vī t ꝺ ordinē diuine iusti
cie q; corpus hominis dissolueret in statu innocentie·
t hoc sancti dicunt·t rōnes ad hoc inducte oñdunt· et
ideo cōcedende sunt·q; verū ꝺcludūt· Ad illō q̄ qō p̄a 22
mo obr̄ q; omne corruptibile de necessitate corumpet·
dōm q; p̄bus loquit de illo corruptibili cuius regimen

nō subiacer volūtati sed soli virtuti naturali. ⁊ illud de necessitate hȝ corrūpi. qz hȝ causā corruptionis ītra se corpus aūt ade ⁊ si esset mortale ⁊ corruptibile. tñ volūtati subiacebat et ordine diuine iusticie. ⁊ ideo nisi voluntas ꝛordinaret. corpꝰ illud nūq̄ corrūpet. Ad illud qō obiciť ꝙ cōponi et cōtrarijs cōpetebat corpori fm illā statū. dō ꝙ alio modo se hñt ȝria in cōpositiōe corporis fm statum nature lapse. aliter fm statū nature instituite. Scōm statū em̄ nature lapse nō solū agūt in aliqō extrinsecū sed etiā ad inuicē mutuo agūt ⁊ patiunť. nō solū in ipa ȝstitutione. sed etiā post ȝstitutū esse. In statu aūt innocētie taliter cōmixta fuerūt ⁊ proportionata in ꝑma cōpositione. ⁊ ad tāta ꝛordiam educta. vt illo statu manēte mutuo nō repugnarēt. ⁊ tō ꝓpter illā cōpositionē corpus illud dissolui necesse non erat. Ad illud ꝙ obiciť ꝙ post statū innocētie in illo corpore fiebat depditio. dō ꝙ sicut natura vniuersalis patiť elemēta corrūpi fm partē. sed nullo mō patitur corrūpi fm totū. sic ⁊ natura bñ instituta ī hoīe regulata ab ordine iusticie ⁊ prudentie admittebat deperditionē fieri in hoīe fm aliquā partē ꝓpter statū aīalitatis in quo erat. sed nullo modo patiebať corruptionez fieri in toto. Sicut em̄ fiebat corruptio ⁊ depditio. ita etiā fiebat restauratio. ⁊ ideo nō ȝsequebať dissolutio. Ad illud qō obiciť ꝙ Adā a cibo poterat abstinere. dōm ꝙ non poterat abstinere a comestione. qñ essz locus ⁊ tēpus. tū qz sibi exp̄sse ꝑceptū erat vt comederet de lignis paradisi alijs a ligno sciē boni ⁊ mali. tū etiā qz si dñs nō ꝑcepisset. natura bene instituta dictaret q̄ dictat nullum debere manū sibi inīcere. Nec valet illa obiectio quā obiecit de fame. debebat em̄ famē ꝓuenire et ipe bñ sciebat horā ⁊ indigentiā sue nature. quā si ꝓtransiret cōmitteret ⁊ peccaret. Ad illud qō obiciť ꝙ peccator potest occidere innocentem. dōm ꝙ verū est fm statū nature lapse in quo oīs hō merito peccati originalis est mortis debitor. Unū ꝓmittere innocentē occidi nō est ȝtra ordinē diuine iusticie fm statū pñtem. in statu aūt illo qz nulla culpa ꝑcesserat. ordo diuine iusticie talem ꝛordinationē vel punitionē admittere nō debebat. Ad illud qō obiciť ꝙ impassibilitas est dos corporū glorificatorū. dōm ꝙ verū est fm ꝙ ipassibilitas ꝓpriat ⁊ actū ⁊ potēriam passionis fm oēm statū. illa aūt impassibilitas corpi Ade nō inerat nisi fm statū determinatū. ⁊ ideo ꝓfecta nō erat. nec dos dici debebat.

Questio II d

Utrum Adā peccāte corpꝰ eius posset ꝑpetuari p esū ligni vite. Et ꝙ sic vr. Primo p tertū Ben. iij. Nūc igr ne forte sumat de ligno vite ⁊ viuat in eternū. hoc dictū est de Adā post peccatū. ḡ si post peccatū sup̄fisset. in eternum viuisset. ⁊ corpus eiꝰ ꝑpetuū fuisset. Itē hoc ip̄m videť p Richar. de sācto victo. qui de Adā ait sic. Habuit añ petm̄ corruptionē. post petm̄ corruptiōem sed vtroq̄ modo p esū ligni vite potuit sustētari. Item hoc ꝓbať p experimentū. Enoch e ñ ⁊ Helyas sicut dicunt glo. ⁊ auctoritates sācto in paradiso ȝseruātur p esum ligni vite vsq̄ ad antix̄pi aduentū. sed qua ratione vsq̄ ad illud tēpus ȝseruari p̄t. eadē ratione et deinceps. ḡ pari rōne ⁊ corpus Ade. Item nō fuit maioris efficacie lignū scientie boni ⁊ mali ad corpꝰ perdēdum q̄ lignū vite ad ȝseruandū. sed p esū illius ligni corpus hoīs factū est dissolubile. ḡ pari rōne p esū alterius ligni poterat corpus corruptibile solidari ⁊ ꝑpetuari. sicut ecōtra alterius ligni comestio corpꝰ sanū ⁊ solidum reddidit dissolubile ⁊ infirmū. Itē post peccatum spūs hoīs inugereť fonti vite disponereť ad ꝑpetuam beatitudinē ⁊ vitā imortalē. ergo si lignū vite corporale sic se habebat ad corpus seruādū. sicut lignū vite spūale se hȝ ad spm̄. vr ꝙ si hō penituisset. ⁊ de ligno vite gustasset ꝙ corpus eiꝰ esset factū indissolubile. Itē homo bene cōplexionatꝰ si nō hȝ impedimentū extrinsecū viuere p̄t vsq̄ ad ȝsūptionē radicalis humidi. si igr illud humidū posset restaurari. possz corpus eiꝰ imꝑpetuum incorruptum seruari. si ḡ illud lignū vite sic dicūt ꝛectores habebat vim restaurādi humidū radicale videť ꝙ si hō de illo comediſſet. ꝙ corpꝰ eiꝰ in eternū posset durare. etiā post cōmissionē culpe. Sed ȝtra. Rō vj. Stipēdia peccati mors. ḡ si postq̄ hō peccauit necessariū fuit ipz peccasse. necessariū fuit ipz mori. ḡ necessariū fuit corpꝰ eius dissolui. igr nō poterat perpetuari p esum alicuiꝰ ligni. Itē sententia data fuit Ben. iij. Quacūq̄ die co ⁊c. Si igiť illā sententiā nulla virtus creata p̄t infirmare. ḡtūcūq̄ hō comederet de ligno vite necesse erat ip̄m mori ⁊ corpus eiꝰ resolui. ⁊ hūm dicit alius textus gen. iij. Puluis es ⁊ in pul. ⁊c. Itez hō ꝓ peccatū similis factus est iumētis insipiētibꝰ. ſz iumenta si comederēt de ligno vite nō ꝓpter hoc corpora eoꝝ fierent indissolubilia. ḡ si hō q̄tum ad ȝditionem mortis iumentis similis effectꝰ est p culpam. ḡtūcūq̄ de ligno vite comederet. corpus eiꝰ dissolui necesse eet Item non minus est de mortali imortalem facere q̄ de mortuo viuū. sed mortuū suscitare hoc est virtutis solius dei. ergo virtutis infinite. ḡ corpus dissolubile ad indissolubile reducere hoc est solius virtutis diuine. ergo si hō post peccatū de illo ligno comederet. corpꝰ eiꝰ nihil ominus dissolui necesse esset. Rō. dōm ꝙ eadem lege q̄ diuina iusticia nō patiť innocentē puniri ⁊ mori. non patiť etiā malū remanere impunitum. ⁊ ideo diuinus decretū fuit vt si hō mādatum dei transgrediendo peccaret. ⁊ ip̄i actori suo inobediens exisſteret. spūs carnis dōm amitteret. ⁊ sicut voluntas a deo recesserat. sic anima in vita corpus ip̄m desereret. ⁊ dissolutū in suā originem vñ sūptum erat rediret. Et q̄m diuinū decretuz erat inuiolabile. hinc est ꝙ postq̄ hō peccauit ḡtūcūq̄ de ligno vite ederet. corpus eiꝰ non fieret indissolubile ita ꝙ mortem posset euadere. iō ȝcedēde sūt rōnes hoc oñdentes. Ad illud qō obiciť in ȝtrarium de tertio dōm ꝙ eternū nō dicit ibi vite interminabilitatē. ſz vite quādā diuturnitatem. sicuti sepe ȝsuevit loqui scriptura. ḡtuis aūt lignū vite illud corpus nō posset ꝑpetuare. poterat tñ adeo naturā ip̄us adiuuare ⁊ vigorare vt diutius viueret. Et hoc pz resp̄sio ad sequentia ſz adverbū Richar. ⁊ ad illud qō obiciť de Enoch ⁊ Helya. Utrūq̄ em̄ nō ȝcludūt vite interminabilitatem. sed solū quandā diurnitatē. quā ⁊ si lignū vite posset homini lapso ȝferre p sibi diuinitus collatā virtutem. nō tamē poterat eternū ȝseruare. qz diuinū decretum infirmare nō poterat. ⁊ corpus hoīs peccantis ad hoc post petm̄ habile nō erat. ⁊ illud lignū in solo eo ꝙ dispositionē habebat. ad eiꝰ effectū efficaciā habebat Ad illud qō obiciť ꝙ simile de ligno scientie boni ⁊ mali. dōm ꝙ illud simile deficit dupliciter. Primo qz illud lignum scientie boni ⁊ mali nō fecit corpora illa esse dissolubilia. sed solum hoīs culpa et diuina sentētia. Secundo vero qz corpus Ade anteq̄ peccaret non habebat necessitatem ad ꝑmanendū. nec necessitatem ad corrūpendum. sed postq̄ homo peccauit corpꝰ eius subiecrum fuit necessitati moriendi. ⁊ ideo p esum ligni vite nō poterat ȝseruari. Ad illud qō obiciť de cōiūctione

31 spiritus ad fontē vite spiritualis ꝛc. dōm ꝙ illud sile deficit dupliciter. Primū quidē q; voluntas facilius vertitur et reuertitur ꝯ natura. Scō vero q; fons vite spūalis multo potentior est sup aiam ꝯ illud lignū esset sup corpus. ꝛ ideo non sequitur ꝙ si diuinus spiritus recreat ꝛ viuificat aiam. ꝙ lignū vite reformet et consolidet corpus in statum pristinum Ad illud qō obijcit ꝙ lignū vite restauraret humidū radicale. dōm

32 ꝙ ꝛ si p sui esum sufficienter restauraret humidū in corpore hominis fm statum nature institute. nunq̄ tamē in statu nature lapse sic restauraret quin semp aliq̄ deperditio fieret. ꝛ ita q̄tus diutius ꝑseuaret. nihilominus tamē aliq̄n illud radicale humidū deficeret. et corpus ad dissolutionem peruenīret.

(C) Sequēter querit de īmortalitate primi hominis q̄tum ad ꝯuictum. Et circa hoc quer̄tur duo. Primo q̄ritur vtrū illa īmortalitas inesset homini a natura vel a gratia. Scō q̄rit vtrū illa īmortalitas esset eadē p essentiam cum īmortalitate gloriosa. Questio I c

Utrum illa immortalitas esset a natura vel a gratia.

Et ꝙ a natura videtur. Illud est nobis naturale qō nobis innascitur ꝛ cū quo nati sumus. sed hō cum illa īmortalitate ꝓducitur est. ꝛ illa īmortalitas indita ē homini a sua ꝯditione. ergo fuit ei naturalis vel a natura. Item mors non poterat inesse homini nisi p̄cedente culpa. sicut probatum est supra. sed culpa nō poterat homini inesse. nisi deordinaret natura. si ḡ mors inerat homini cōtra naturam. īmortalitas inerat ei p naturam. Item per hoc homo erat īmortalis p qō erat innocens. sed innocens erat ex ꝯditiōe nature. esto ēm ꝙ nullam haberet gratiam. nihilominus tamē haberet innocentiam. ergo immortalis erat ex ꝯditione nature. nō ex beneficio nature Item immortalitas anime ꝯsistit in cōtinua ꝯiunctione anime ꝛ corporis. continua aūt conūctio anime et corporis est per ꝯtinuū appetitum vnius ad alterū. sed aīa habet cōtinuum appetitum ad corpus. ꝛ ecōuerso p naturā absq̄ gratia. ergo īmortalitas inerat homini per naturā. Item idez est principium p quod dat res esse ꝛ per quod in esse cōtinuatur. sed anima rationalis q̄ est forma per naturā īmortalis ꝛ incorruptibilis corpori dabat naturaliter sui esse cōplementum. ergo ꝛ ipsius corporis siue hominis esse naturaliter ꝯtinuabat. sed a quo inest ei continuatio. ab eodē est īmortalitatis perpetuatio. ergo ꝛc. Item naturale est homini comedere ea que sibi apponūtur. sed homo per esum ligni vite ꝛ alioꝝ lignoꝝ paradisi vitā suam poterat perpetuare sicut dicit Aug. et mgr. ergo videt ꝙ omnis perpetuatio inerat homini per naturā. Sed ꝯtra Aug. sup Ben. et magister dicit in littera. Creatus est homo īmortalis quod inerat ei de ligno vite. nō de cōditōe nature. mortalis erat cōditione corporis animalis. immortalis beneficio cōditoris. Et iterū ipe Aug. expressius dicit. ꝙ sicut prescitum fuit filijs israel ꝙ in. xl. annis vestimenta eoꝝ nō veterascerent. ita p̄scitū fuit Ade vt nō moreretur Item sup illud Lu. x. Expoliauerūt eum ꝛ plagis impositis ꝛc. Glo. exponit de p̄mo homine quem dicit expoliatum fuisse gratuitis. ꝛ vulneratum in naturalibꝰ si ergo īmortalitas non fuit vulnerata sed simplicit̄ ablata ipsi homini per culpā. ergo non inerat ei a natura sed a gratia. Item hoc vr̄ ratione. ꝓpietates naturales nō derelinquunt subiectum ꝓpter culpam. ergo si immortalitas inerat homini a natura. non vr̄ ꝙ debuerit eum relinquere ꝓpter culpā. ꝙ si eā amisit. ꝓz ꝛc. Item impossibile est duo opposita inesse eidē fm eadem p̄incipia naturaliter causantia que nō inclinant ad oppsita. sed homo p naturā suā poterat mori. aut ḡ īmortalis non erat. aut si erat. nō erat per naturā sed p gratiā solū. Item corpus Ade p naturam ꝓpriam erat nobiliter cōplexionatum. ergo molles ꝛ teneras carnes habebat. sed naturaliter molle cedit duro. igit̄ per naturam corpus Ade vulnerari poterat ꝛ secari. ḡ per naturā Adam nō erat īmortalis. Item ignis naturaliter cōsumit corpus ex elemētis quatuor cōstitutum. ꝛ corpus animale p naturam indiget aspiratione ꝛ respiratione. ḡ si homo caderet in aquā vel in ignem. ꝛ nō moreretur. hoc nō esset per virtutē nature. sed potius contra vel supra. non ergo esset a natura sed potius ex gratia. Rō. dōm ꝙ sicut dicit magister in littera circa hō multipler ꝛ varia fuit opinio. Quidā ēm dicere voluerunt ꝙ immortalitas primi hominis esset a natura. q̄dam ꝙ esset a gratia. vtraq̄ aūt harum opinionū habuit aliquā efficacem rōnem mouentem. ꝛ vtraq̄ hz aliquid veritatis. licet vna plus habeat ꝯ altera. Sicut ēm cum hō homo est beatificabilis duo tangunt. ꝛ aptitudo ꝛ dispositio. ita etiā cum dicit homo est immortalis. Unde sicut homo quodāmodo potest dici beatificabilis per naturā. quodāmodo per gratiā. sic ꝛ in ꝓposito. Prout ēm hoc quod est beatificabile importat aptitudinem sic inest homini per naturā. homo enim a natura sua habet aptitudinem ad beatitudinem. fm autem ꝙ importat dispositionem sufficientē ꝛ propinquam per quā quis venit ad beatitudinē siue sufficientem ordinem ad actum. sic inest homini nō per naturā sed per gratiā. per quam sufficiēter disponitur ad gloriam. nec sine illa potest sufficere natura. Sic ꝛ in ꝓposito īmortalis ꝯtum ad statum innocentie dici poterat homo per naturā. īmortalis etiam per gratiā. quia natura habebat aptitudinez. sed a gratia habebat cōplementum. Et hoc ꝓz sic. Tripliciter ēm potest mors homini contingere. aut per elementoꝝ pugnam ꝛ dissolutionem. aut per humidi consūptionem. aut per extrinsecam lesionē. Immortalitas ergo dicit priuationem huius triplicis modi moriendi ꝯtum ad actum ꝛ potentiam in beatis. qui dicūtur immortales. qr non possunt mori ꝯtum ad actum vero solum in hominibꝰ institutis. qui dicuntur immortales quia poterāt non mori hoc triplici genere moriendi. habebant ēm aptitudinem euadendi hoc tripler genus mortis per id qō habebant a natura. Nā corpus valde bene erat cōplexionatum. ꝛ anima de se incorruptibilis erat que illō corpus regebat ꝛ conseruabat. et ita ydoneus erat primus homo ex his ꝯstitutus ꝙ nunq̄ deficeret per elementorum pugnam. sed tamē illud nō sufficiebat. h ēm non posset anima peccatrix facere si poneret̄ in consimili corpore. Et ideo datum fuit illi anime donū gratie per quam posset corpori p̄sidere. et illud agere. et elemēta quasi in quadam amicicia custodire. et hoc q̄diu vellet suo actui subiacere. Hoc autem donū gratie vocat. Anse. iusticiam originalē. ꝛ sic patet ꝙ ꝯtū ad immortalitatē contra primum genus moriēdi aptitudinē habebat a natura. sed cōplementū a gratia. Et similiter ꝯtum ad scōm genus moriēdi quod est per humidi cōsūptionem. vis enim nutritiua potens erat ad conuertendum alimentum sibi sufficiens. ꝛ elementa efficacem habebant virtutem ad nutriendum. et ex hoc homo ydoneus erat vt conseruaretur in eo sine corru-

ptione naturale humidum. sed quia humidum radicale paulatim ꝺsumitur. nec pōt reparari p quodcūq; aliꝫmētū. ideo data est virtus specialis cuidā ligno qō dictum est lignū vite. p cui⁹ suptionē reparet humidū radicale. t hoc quidē nō fuit ex ꝺditione nature. sed ex beneficio ꝺditoris. sicut dicit Aug. Similiter etiā q̄rtus
37 ad tertiū genus qō quidē fit p extrinsecā lesionē. Adā em̄ fortis t potēs erat ad repellendū nociua. sapiēs et diligēs ad pcauenda. nec habebat nociua extrinseca. t ideo ydonietatē habebat vt p nullius lesionē incurreret mortē. verūtm̄ q bestie t si qua aīalia sūt que nocere possēt. ipm minime lederēt. nec in sōno. nec in vigilia. hoc nō erat a natura. sꝫ a dei speciali ꝓuidētia. q ita eū custodiebat vt sub pedib⁹ ei⁹ oīa subiacerēt. vt nihil cuperet ipm offendere. t si cuperet nō valeret. Et sic pz q ī mortalitas q̄ fuit in statu innocētie q̄rtum ad aptitudinē fuit a natura. q̄rtum ad cōplementū fuit a grā. t p hō p magna pte pz rnsio ad obiecta. Rōnes em̄ q probāt q nō fuit simpliciter a natura. ꝺcedende sūt. q; verum
38 ꝺcludūt. Ad id vero q obīcit q fuit a natura. q; fuit ei innata. dm̄ q nō oīe qō inest homini a ꝓncipio sue natiuitatis naturale est. nisi extēdat hoc nomē naturale. multa em̄ bona gratis data ꝺcreant t dant cuꝫ natura. sicut planū est. t iō illud nō valet. Ad illud qō
39 obīcit q mors nō poterat interuenire nisi ꝓuia culpa dm̄ q nō erat solū ꝓpter naturā. sed ꝓpter beneficiū gratie qō erat nature supadditū. q; em̄ originalis iusticia faciebat naturā īmortalē esse. t hāc nō poterat perdere nisi p culpā. iō mors nō poterat interuenire nisi p
40 culpā. Ad illud qō obīcit q innocētia erat a natura. g̃ similiter t īmortalitas. dm̄ q innocētia dupliciter ꝓt dici. Uno modo ꝓuatiue. q; priuat culpā. Alio mō positiue. q; ponit iusticiā ꝺtrariā. Innocētia aūt nō erat causa immortalitatis fm q dicit pura priuationē. sed fm q importat originalē iusticiā merito cui⁹ erat ī aīa
41 vis totius corporis cōtentiua. Ad illud qō obīcit q continuatio vite est ex coniunctione anime t corpis ꝺꝫ q ad coniūctionem vite nō sufficit appetitus. sicut ad beatificationem nō sufficit apperere beatitudinem. sed necessaria est vlterius virtus ad satisfaciendum appetitui. omnis em̄ natura appetit esse t durare. non solum hoīm. sed etiā brutorum. nō tm̄ in oībus est immortalitas. t ideo non sequtur q si a natura sit continuatio appetitus. q a natura sit continuatio īmortalitatis.

Et p hoc patz rnsio ad illud q obīcit q ab eodē est datio esse. t conseruatio. dm̄ em̄ q si illud sit verū de con
42 seruatione q̄ est ad tēpus. nō tm̄ est verū de ꝓpetuatiōe multa em̄ sūt q̄ pnt esse dare t tm̄ nō pnt perpetuare.

43 Ad illud qō obīcit p esum ligni vite t aliorum lignoꝝ poterat inesse conseruari. dm̄ q ista non erat tota cā. imo necessaria erat diuina virtus protegēs. t ꝓhibens nociua. t interior virtus conseruās et concilians contraria. Preterea q lignum vite talem effectum haberet
44 speciale donum erat dei. sicut etiam q tanto tempore vestimenta t calciamenta populi israel potuerunt sibi prebere obsequia. Et sic patet illud.

Questio II f

Utrum eadem esset immortalitas innocentie per essentiam cum immortalitate glorie si homo steriſſet. Et q sic videtur. Aug. de vera religio. Per christum recuperamus quod perdidimus in Adam. Sed illa īmortalitas quam recuperamus per christum est immortalitas gloriosa. ergo ꝛc. Item potentia materie disposita. est eadem per essentiam cum seipsa indispositā. sed immortalitas innocētie t immortalitas glorie sic se habent sicut potentia indifferens t potentia dispositā. dispositione que est necessitas. cum igit in statu innocentie poterat mori t non mori. in statu glorie necesse habeat non mori. ergo ꝛc. Item li. ar. confirmatum est non confirmatum est idem per essentiam. similiter et charitas. ergo pari ratione et immortalitas. sed sicut se habet hec immortalitas sic t illa. ergo ꝛc. Itē immortalitas in statu innocentie non est alia a mortalitate in statu miserie. quia non est post peccatum data noua potētia. nec ablata. ergo pari ratione in statu innocentie et in statu glorie non est alia t alia immortalitas

Item si homo steriſſet transferretur ad immortalitatem ita q nullius ꝓprietatis nobilis in eo fieret deperditio. ergo cum immortalitatis in homine diceret conditionem nobilē. si transferretur. illa immortalitas nō amitteretur. sed non sunt in eodem homine due īmortalitates simul et semel. ergo immortalitas innocentie et immortalitas glorie non differrent. Sed contra. quod habet aliud et aliud principium ꝓximum differens per essentiam. est differens per essentiam. sed immortalitas in statu innocentie t in statu glorie habent aliud et aliud principium differens per essentiam. q; illa est a gloria. ista est a gratia gratis data. ergo differunt per essentiam. Item non est transitus ab eodē in idem. sed transitus est ab immortalitate innocentie ad immortalitatem glorie. ergo illa immortalitas t ista non sunt eadem. Item quorum opposita sunt diuersa. ipsa sunt diuersa. sed immortalitas status innocentie non opponitur mortalitati cum simul inessent eidē Adam em̄ t mortalis erat et immortalis. sed immortalitas glorie opponitur illi. ergo non est eadem cum illa immortalitate. Item licet vita Ade esset vna t continua si steriſſet in via t patria. status tamen vite t conditio esset alia t alia. quia conditio animalitatis t spiritualitatis nō habent idētitatem sed potius oppositionem et diuersitatem. ergo cum immortalitas nō dicat solum vitam sed potius conditionem vite fm statum animalē t spiritualē. videtur q immortalitas sit alia t alia. Item hoc ipsū videtur per illud quod dicit in littera. Alia est īmortalitas quam amisimus. alia quam in resurrectione speramus. Et hac auctoritate expsse colligitur q alia sit īmortalitas viet alia patrie. Rō. ad ꝓdictoꝝ intelligentiā est notādū q cū idē sit signatū 45
in principali t derivatiuo siue in abstracto t concreto. idē est signatum hui⁹ qō est mortale. t eius quod est īmortalitas. Immortale aūt dicit qō est aptū natū siue potens nō mori. īmortalitas igit idē est qō potentia siue aptitudo ad nō mortēdū. t hec potētia ad non moriendū nō est aliud q̄ potentia anime in regendo t ꝺtinuando corpus vt nunq̄ deficiat nec ab ea separet. hec aūt potētia cōsequit ipm lib. ar. et ei ꝺformat. Unde sicut in statu innocētie hō poterat peccare t nō peccare. sic aīa poterat corpus ꝺtinere t nō ꝺtinere. t hō poterat mori t nō mori. Qui a vero in statu glorie impossibile est. li. ar. peccare. impossibile est etiā aīam corpus deserere. Et q in statu miserie necesse habet peccare. t alii q̄ in peccato esse. saltē in sua origine. ideo impossibile est aīam corpori vnitā ꝺtinuare quēadmodū ipius liar. potētia in statu innocētie t glorie est eadē per essentiā. differēs solū fm statum t dispositionē supadditam sic illa potētia cōtinuandi t regēdi corpus q ꝺꝫ īmortalitas. per essentiam est eadē differēs sola supaddita dispositione. Et ideo cū q̄rit vtrū īmortalitas innocētie

et glorie. siue vię ꝛ patrie sit eadē. respōderi pōt q̄ eadē est q̄ꝫtum ad potētiam. sed alia q̄ꝫtū ad dispositionem supadditam. Vel vt ꝓpius dicam⁹. vna ꝛ eadē est. sz altera siue alterata. sicut conscus albus ꝛ niger idez est sed alteratus. Et tō ꝛcedende sūt rōnes oñdētes q̄ hec
46 īmortalitas ꝛ illa ꝑ essentiā essent vna. Ad rōnes vero ad oppositū facile est respondere. Nā ad illud qō ꝓmo obiect q̄ ꝓncipiū. primū huⁱ⁹ īmortalitatis ꝛ illius est aliud ꝛ aliud plana est rōsio. q̄ ꝓncipium ꝑcipuū scilz potētia ꝛcentiua est vna ꝛ eadem. licet sit aliter ꝛ aliter dispositā. hinc gratia. indevero gloria Ad illud qō
47 obiect q̄ nō est trāsitus ab eodē in idē. dōm q̄ transit⁹ ab hac īmortalitate ad illā est ꝑ diuersificationē statuū q̄ est trāsitus a statu in statū. ꝛ tō sicut qō mouet a statu imꝑfectionis ad statū ꝑfectionis nō ꝺr aliud ꝛ aliud sed status ꝺr alius ꝛ alⁱ⁹. sic in ꝓposito intelligendum
48 Ad illud qō obiect q̄ hūt diuersa oppositā. ꝺꝺz q̄ illa diuersitas oppositionis venit ex rōne supaddite dispositionis. sicut intelligit in li. ar. q̄ est libertas a coactione. a culpa. ꝛ a miseria. Libertas em̄ a culpa supaddit aliquā dispositionē. s. gratiā. libertas aūt a miseria superaddit aliā dispositionē. s. vel innocentiā vel gloriā rōne quarū dispositionū hz oppoⁱ diuersis. Sic ꝛ īmortalitas gloie supaddit vltra īmortalitatē innocentie. sicut dispositio q̄ est necessitas sup̄ dispositionem q̄ est ꝺgruitas. Ad id qō obiect q̄ īmortalitas dic̄ cō/
49 ditionē vite siue statū. dō. q̄ verū est. sz nō ꝓncipaliter immo ꝓncipali⁹ dicit potētiā corpis ꝛcētiuā sic̄ ꝓdictū est
50 et tō rō illa nō cogit. Ad vltimū. s. auctoritatē mḡri Iam ꝑ rōsio. qō em̄ ꝺr q̄ sit alia ꝛ alia. aut intelligit hoc eē dictum q̄ est alterat altera. aut intelligit esse alia ꝛ alia. nō q̄ꝫtū ad ipam potētiā q̄ ꝓncipaliter ꝺporat ipa īmortalitas. sed q̄ꝫtū ad dispositionē supadditam. Et sic patet responsio ad questa.

Distinctio xx. de hominis duratione ꝛ cōservatione q̄ꝫtum ad filiorum ꝓcreationem.

POst hec videndū qualiter ꝓmi parentes ꝛc. Supra egit mḡr de duratione īmortalitatis. In hac parte agit de ꝓcreatione posteritatis vel aliter ꝛ in idē redit. Supra egit de ꝓservatione īndiuidui. hic agit de cōseruatione spēi. q̄ quidez est ꝑ filioꝝ ꝓcreationē. Diuidit aūt hec pars in tres ꝑtes. In ꝓma determinat qualiter ꝓmi parentes filios ꝓcreassent. In scōa determinat quales filij nascerent. ibi. Si vero q̄ritur quales si nō peccasset ꝛc. In tercia breuiter epilogat q̄ ꝓmo determinata sūt. ibi. Talis erat hominis īstitutio ante pecc̄m. Prima pars habet duas. In prima determinat de modo generationis. In scōa de tempore trāslationis. ibi. Determino vero tēpus quo trāsferrent ꝛc. Similiter scōa pars ꝓncipalis habet duas. In prima determinat quales nascerentur filij q̄ꝫtum ad corpus. In scōa quales nascerentur q̄ꝫtum ad aiam. ibi. et cū de corpore hūano non sit absurdum ꝛc. Aliarū partiū sub diuisiones ꝛ continētia manifesta sunt in littera.

Determinat de modo ꝓcreationis filioꝝ si non peccassent ꝓmi parentes ꝛ quales nascerentur filij.

Opio q̄ dā

POst hec videndū est qualiter ꝓmi parentes si nō peccassēt filios ꝓcreassēt et quales ipsi filij nascerētur. Quidam putant ad gignendos filios ꝓmos homines in paradiso miscerī non potuisse nisi post peccatuꝝ dicentes cōcubitum sine corruptione vel macula nō posse fieri. Sed ante peccatum nec corruptio nec macula in homine esse poterat. q̄m ex peccato hec cōsecuta sunt. Ad qō dicendū est q̄

Responsio contra illoꝝ opinionē

si nō peccassent ꝓmi hoīes. sine omni peccato/ macula in paradiso carnali copula cōueniss̄et. et esset ibi thorus īmaculatus. ꝛ cōmixtio sine concupiscentia. atq; genitalibus mēbris sicut ceteris imperarent. vt ibi nullū motum illicitū sentirent. ꝛ sicut alia membra corporis alijs admonemus. vt manum oꝛi sine ardore libidinis. ita genitalib⁹ vterent mēbris sine aliq̄ pruritu carnis. hec em̄ letalis egritudo mēbris humanis ex pec
Aug. sup Gen. li. ix cato inhesit. Genuissent itaq; filios in paradiso per coitum īmaculatum ꝛ sine corruptione. Cur non credamus ꝓmos hoīes ante peccatū genitalibus mēbris ad ꝓcreationem imperasse potuisse. sicut ceteris in quolibet opere sine voluptatis pruriti vtuntur. Incredibile em̄ non est deū talia fecisse illa corpora. vt si nō peccassēt illis mēbris sicut pedibus imperarent. nec cū ardore seminarent. vel cum dolore parerent. sed post peccatū motum illū merucrunt quē nuptie ordināt. cōtinentia cohibet.

a Infirmitas enim ꝓna in ruinam turpitudinis. excipitur honestate nuptiali. ꝛ qō sanis est officium. egrotis est remedium Emissi quidē de paradiso conuenerunt ꝛ genuerūt
b sed potuerunt in paradiso eis esse nuptie honorabiles et thorus immaculatus. sine ardore libidinis. sine labore pariendi.

Quare in paradiso non coierunt duobus modis soluit. b

Cur ergo non coierunt in paradiso. Quia creata muliere mox trāsgressio facta est. ꝛ electi sunt de paradiso. Vel quia
c nondum deus iusserat vt coirent. et poterat diuina expectari auctoritas vbi concupiscētia nō angebat. Deus vero nō iusserat. quia casum eorum prescibat. de quibus homo propagandus erat. Ecce expresse

a Infirmitas enim ꝓna in ruinam turpitudinis. excipitur honestate nuptiali. Contra. et hoc videtur q̄ non possit actus ille sine peccato ꝛ turpitudine exerceri. Sed contra hoc est. quia omnis actus qui ē in ꝓcepto ꝑ/ test fieri sine peccato. ergo et coitus. Ꝝ. dicēdum q̄ hic non
b dicitur de turpitudine q̄ sonat i culpam. sed quemagis sonat in penam. vel si de illa intelligitur. tunc nuptie ita excipiunt ꝓmi

tatem carnis q̄ actus ille absq̄ oī peccato potest fieri. vnde quod dicit magister q̄ nuptie ordināt actum illū nō est intelligendū rōne ordinatiōis que fit in actu illo sed qui inesset nisi esset matrimonium de hoc aūt diffusius agetur in quarto in tractatu de matrimonio.

2 b Porue/runt in paradiso eis eē nuptie honorabiles. Cōtra. videt q̄ similiter sint honorabiles in statu ecclesie eū sit sacramētum magnuz. sicut dicit aplūs Ephe. v. cum etiā appro/bentur a iure naturali. Si tu dicas q̄ honorabiliras nuptiaruz attendit q̄tū ad actum illuz. tūc querit q̄re magis actus ille honestus t castus sit cuz pudore quā alius actus in q̄ culpe coordinatio. magis enim Aug⁹. verecundat q̄s de actu illo honeste et caste facto. q̄ de alio actu inordinato. vt pote cognoscere/revtorem q̄ percutere seruū. R⁹ dōm q̄ est loqui de nuptijs q̄tū ad signatum. et q̄tum ad fructū t q̄tum ad actū et q̄tum ad bec tria honorabiles erant in paradiso. i statu vo miserie q̄uis sint honorabiles q̄/tum ad signatum t fructum. habent tamē pudorem annexum q̄tum ad actum. quia omnis homo vtens rōne actum illum erubescit exercere coram alijs. etiā cū propria vxore. Rationem autem huius assignat Aug. in 3 xiiij. de ciui. dei. quia cum ratio deberet dominari corpori. magis erubescit q̄ ipsa subtrahatur alicui parti corporis. t q̄ aliqua pars corporis dominetur ei q̄ ipa inordinate dominetur ei. t ideo magis verecundatur de ardore libidinis que est in actu illo q̄ de perturbatione furoris que est in conuiciando seruo.

c Nondum deus iusserat vt coirent. Hoc videt 4 esse falsum. quia dicitur Gen. j. Crescite t multiplicamini et replete terrā. Constat q̄ hoc dictum est q̄tum ad actum generatiue. ergo rē. Juxta hoc queritur. si mandatum illum omnes obligat. q̄ si sic. ergo videtur q̄ transgressi sunt quia non coierunt in statu innocētie habes de modo ꝓpagationis filiorum.

Determinat de tpe translationis. vtrum natis filijs ꝓ successiones an simul omnes trāsferēdi essent. c

De termino vero tēporis quo trāsferrent ad spirituale celestemq̄ vitam certū aliq̄d scriptura non tradit. Et ideo ambiguum est vtrū parentes genitis filijs. pfectaq̄ hūani officij iusticia. ad meliora trāsferrent. nō ꝓ mortē sed ꝓ aliquā muratione. an patres i aliquo statu vite remanerēt. ligno vite vtētes. donec filij ad eūdē statum puenirēt. t sic impleto numero oēs simul ad meliora transferrent vt esset sicut sācti angeli in celis. de q̄ Aug. ambigue disserit sup Gen. ita inquiens. Potuerūt primi homines in paradiso filios gignere. non vt morientibus patribus succederent filij. sed in aliquo forme statu manētibus. t de ligno vite vigorē sumētibus t filij ad eundē perducerētur statū. donec impleto numero sine morte alia corpora in aliā qualitatē trāsirent. in qua omnino regēti spūi deseruirēt. t solo spiritu viuificāte sine corporeis alimētis viuerēt. Vel potuerūt parētes filijs cedere. vt ꝓ successionē numerus impleretur. Qui genitis filijs. perfectaq̄ humani officij iusticia. ad meliora trāsferrent. nō ꝓ mortē sed ꝓ aliquā mutationē. Ecce hic habem⁹ de trāsitu hois ad meliora. sed incertū nobis relinquit. vtrū simul trāsferantur an ꝓ successiones

Determinat quales nascerentur filij q̄tū ad corpus. vtq̄ pfectionē stature t vsū mēbrorum hūtes qualis hō prim⁹ fuit conditus. d

Si vero queritur quales si nō peccasset homo filios genuisset vtrū videlicet sicut ipse ꝓmus hō fm staturā corporis t vsus mēbroꝝ pfectus mox cōditus extitit. ita etiā ei⁹ filij in ipo natiuitatis exordio pfecti existerent. q̄ ambulare t loqui t cuncta facere posset. Respōderi potest q̄ filios puulos nasci oportebat ꝓpter materni vteri necessitatē. Sed vtrū mox nati ꝓfectionē stature t mēbroꝝ vsū haberēt. an paruuli t in minori etate ꝓstituti vti posset mēbrorū officijs. an ꝓ interualla tpm eo modo quo nūc fit pfectionē stature t vsū mēbroꝝ receperi esset. de autorib⁹ diffinitū nō habemus.

Si non. ergo videtur q̄ poterant cōtinue seruare virginitatem. Item quero vtrū illud mandatum maneat adhuc. q̄ si manet. ergo non licet alicui seruare virginitatem qō est contra apostolū qui dicit. j. Corinth. vij. Volo vos omnes esse sicut ego sū. loquitur de castitate. Si non obligat modo. quero. quando reuocatū est. Videtur etiā q̄ modo sint melioris conditionis homines q̄ tunc. quia modo possunt seruare virginitatem. tunc autem non poterant. R⁹. dōz q̄ illud mandatum datum fuit viro et mulieri i statu innocētie. sed cū esset mandatum affirmatiuum non obligabat ad semp. sed ꝓ loco t tē pore. determinatio autem temꝓris depende/bat ex reuelatione diuine voluntatis. quam q̄ deus nondū eis reuelauerat. vnde dic magister q̄ nōdum iusserat Ad illud quod queritur vtrum illud mandatuz fuerit reuocatū dōm q̄ aliter obligabat tempore nature institute aliter nunc. tūc em omnes obligabat. quia omnibus erat in officium. nunc autem non obligat omnes ꝓ eo q̄ sunt multi qui sufficiunt illud implere alijs consilium virginitatis seruantibus. hoc autem consilium cōperit statui nature lapse. non autē nature institute. quia tūc cum nulla esset ꝓnitas. nō esset maior virtus continere q̄ nubere. t omnes ad cultum dei generarent. nunc autem ꝓpter difficultatem et arduitatem omnino continere magne virtutis est t dignitatis. Et sic patent ea que obijciuntur.

Quales nascerentur hoīes q̄tū ad corpus

Responsio vbivno fine ābiguo ꝓ/sito tripartita subdistinctiones

d Implero numero rē. Videt hec positio esse inconueniēs. primū q̄ magnum dispendiū esset parentibus si tāto tēpore gloria eoz differret. q̄usq̄ electoz numerus impleret. Et iterū si spes q̄ differt affligit aiam. videtur q̄ i eis esset aliqua afflictio. Rursus est numer⁹ electoz futur⁹ si i magna multitudine. qō posset oēs hoīes itra paradisi spatiū cōtinere. h nō videt esse ꝓbabile. Si tu dicas q̄ ꝓpter h parētes transferrent absq̄

alūs ꝛ glorificarētur · hoc nō vidēt cōueniens · qz ad magnitudinē rei spectat oēs simul glorificari · sicut faciet ī die iudicij in resurrectione generali · Et dōm breuiter q̄ ista scōa opinio ꝓbabilior est · sicut dicte rōnes ostendunt · nec obstat illud de simultate glorificationis · hoc eñ magis est ꝓpter iudiciū ꝛ resurrectionē corpoꝝ (quā decet esse simul) q̄z ꝓpter brītudinis collationē · huiꝰ rō erp̄ssius hēt ī q̄rto in tractatu de resurrectione

e In illis expectaret etas ꝛc̄

6 Hāc de paruulis primoꝝ parētū opinionē vidēt mgr̄ approbare · Sed ↄtra hoc est verbum Augꝰ · p̄cedens paulo añ h̄ · dicēs sic · Infirmitati mētis cōgruit hec infirmitas carnis · Jdē si natura hūana potentioꝛ et nobilioꝛ ē q̄z brutalis · ꝛ q̄rundā aialiū fetus statim quādo nascunt̄ p̄nt ambulare · mlto fortius vidēt ꝙ filij hoīm · R̄ · dōm ꝙ mgr̄ nullā istarū opinionū intēdit asserere ꝛ dubiū ēy trū sic vel sic esset · nihilominꝰ tamen hāc opinionem approbat tanq̄z ꝓbabiliorē q̄ dicit puulos paulatiue ꝓficere et crescere ad vsum mēbroꝝ · Nec hoc dicit sine rōne · Teneritudo enim mēbroꝝ debēt pli hois ꝓpter bonitatē cōplexionis et cōgruentiā nature q̄ procedit a debiliorū complexione ad fortioꝛem · vnde paruli habent tenerioꝛa membra q̄z adulti · processus autem in incremento non esset miraculosus sed naturalis · etiam tēpore nature instituto et ideo rationabiliter magister hunc modū dicendi magis approbat · Verbum autem Aug · precedens intelligitur de infantia ratione incōmodoꝝ cōcomitātiuꝝ eam · non ratione imperfectionis mēbroꝝ · Ad illud quod obiicitur de illis generibus animalium non valet · quia alterius sunt cōplexionis ꝛ organizationis ·

7 f Per interuallum tēporis in sensu et cognitione proficere ꝛc̄ · Contra · videtur falsum qđ hic dicit de paruulis · cum eñ anima rationalis senescit in tēpore

Ambigua Augustini verba ponit · vbi tñ vidēt innuere ꝙ filij ꝛ paruuli possēt mēbroꝝ vti officijs

e Et sup hoc Aug · ambigue loq̄tur · Adonet nos inq̄t si ꝑmi homines nō peccassēt · vtrū tales filios essent habituri q̄ nec lingua · nec manibꝰ · nec pedibus vterent̄ · Nā ꝓptervteri necessitatē fortе necesse erat paruulos nasci · Sed q̄uis exigua ps corꝑis sit cōsta · non ꝓpter hoc paruulā viro cōiugē fecit · Unde et eiꝰ filios poterat oīpotentia creatoris mox natos grandes facere · Sed vt hoc omittā poterat certe eis p̄stare qđ mltis aialibus p̄stitit · quoꝝ pulli q̄uis sint paruuli · tñ mox vt nascunt̄ currūt ꝛ matrē sequūtur Cōtra · homini nato nec ad incessū pedes ydonei sūt · nec manus saltē ad scalpendū habiles · ꝛ iuxta se magnis positis nascētes magis p̄nt esuriētes flere q̄z sugere · ꝓpterq̄z infirmitati mētis cōgruit hec infirmitas carnis · Jbis verbis videt insinuari ꝙ filij etiā paruuli officijs mēbroꝝ valerēt vti ·

Quibusdā nō absurde placuit ꝙ filij parui nascerent̄ · ꝛ ꝓ accessuz tēporis in statura ꝛ in alijs sicut nūc ꝓficerēt · qđ non esset vicio imputādū ·

f Per interuallum tēporis in sensu et cognitione proficere ꝛc̄ · Contra · videtur falsum qđ hic dicit de paruulis · cum eñ anima rationalis senescit in tēpore nō videt ꝑm conditionem tēporis alterari · ergo videt ꝙ processu tēporis non efficeretur magis sciens · cum non haberet in sciētia per tēpora alterari · Item deus fecit animā ade perfectam scientia · ergo pari ratione fecisset animam filiorum si ipse steriſſet · R̄ · dicendum ad hoc qđ hec est probabilior positio ꝙ aliquo modo ꝓ interualla temporum in sensu ꝛ cognitione proficiunt · Anima eñ dum est in corꝑe complexionez corporis imitatur Et qñ infantia est mollis · ꝛ fluida cōplexio cerebri ideo non potest ibi esse fortis impressio specierū nec fortis cōuersio super illas · Unde sicut faciēs non relucet ī aqua mota · sic paruuli nō essēt ydonei statiz ad vsum cognitionis Quod ergo obiicitur ꝙ anima nō alteratur in tēpore · verum est q̄z est de se sed ratiōe corporis cui communicatur qđ crescit et in tēpore fortificatur · Ad illd̄ vero qđ obiicit ꝙ haberet habi/ Alis oppo/ tum · dōm ꝙ ꝑfectio dr̄ qđd haberet scientiā q̄tuz ad habitū non tñ haberet q̄tuz ad actuale ↄsiderationez ꝓpt̄ organi ineptitudinē · sic etiā nō bñt dormientes · Uñ sicut puuli baptizati dñr hēre ꝑutes ī mūere · nō ī vsu vl̄ actu · sic itelligēdū est puulos illos sciam habuisse · ꝛ postmodū cōplexiōe facta habili ad ↄsiderādū statim cēnt ī actu ↄsiderationis sine penuria ꝛ laborez potissime verū esset ī eis illō ꝑbū pbi qđ dicē ꝙ ī sedēdo ꝛ ī dēscēdo fit aīs prudēs ꝛ sciens cū sessio ꝛ dēs dicat̄ ↄ motū ꝛ fluxibilitatē cōplexiōis ·

g Preceptū addidit obedientie · Querit̄ q̄re dñs addidit ꝑceptū sup ꝑceptū · ꝛ quare tot fuerūt ꝑcepta que homini dedit · ꝛ iterū quare ꝑceptū obedientie sive discipline potius fuit negatiuū q̄z affirmatiuū · Respōdēdū est ad hoc breuiter ꝙ tria dñs fecit circa ꝑcepta in ꝓncipio · Unū sez qđ fuit · Crescite ꝛ multiplicamini · Aliud fuit · De ligno paradisi cōedite · Tertiū fuit · De ligno scie boni ꝛ mali nolite cōedere · Numerus aūt ꝛ sufficientia

nō peccassēt·Ad qō dici pōt·q fames vere defectus ē ꝛ pena pcti· Est eñ imoderatus appetit⁹ edēdi cui nō subiacuisset hō si nō peccasset· ſz ꝓculdubio peccaret nisi hūc defectū cibo ꝓueniret habebat eñ naturalē appetitū ꝛ moderatū cui ita fatisfaciēdū erat ne defectū famis sētiret·Sicut ḡ nō ex vicio ſz ex nature ꝯditione erat q añ pctm hō cibis idigebat·ita nō ex vicio esset, ſz de natura·si hois ꝯditio in ꝑncipio suo·i·i ꝑmo pente a ꝓfecto ichoata in subseq̄nti ꝓpagatiōe a modico ad maiora ꝓficeret vt ſcz ꝑ interualla tpis·statura corꝑis incremēta vsūq; mēbroꝝ susciperet

Quales nascerenť filij q̄tū ad aiam· Vtrū sicut statura corꝑis ita etiā sēsu mētis paruuli nascerenť·ꝛ p accessū tpis ꝓficerēt sēsuꝛ noticia veritatis·an ſz mox nati i his essēt ꝓfecti· h

Et cū de corꝑe hūano nō sit absurdū vel incōueniēs hꝫ existimare·q̄ri solet·vtrū de sēsu aie ꝛ cognitiōe veritatis eodē mō sentiēdū sit·vt ſcz hi q̄ sine pctō nascerēt̄ur·sēsu ꝛ itelligētia mētis imꝑfecti existerēt·ꝛ p accessū tpis in his ꝓficerēt vsq; ad ꝓfectionē·an mox ꝯditi ꝓfectōez sēsus ꝛ cogni
Responsio tiōis ꝓciperēt·Illi q̄ sētiūt paruulos natos i statura corꝑis ꝛ vsu mēbroꝝ p accessū tpis ꝓfecturos·nō diffitētur eos dē i exordio natiuitatis sēsu
f imꝑfectos existere·ꝛ f p interuallū tpis in sēsu et cognitione ꝓficere vsq; ad ꝓfectum·

Cōtra illoꝝ sentētiam opponunt q̄dā· i

Ad qō q̄dā opponūt dicētes·Si mox nati nō haberēt ꝓfectionē sēsus ꝛ itelligētie·ignorātia i eis esset ignorātia aūt pcti est pena· Sed q̄ dicūt nō satis diligēter ꝯsiderāt·qz nō ois q̄ aliq̄d nescit vel minus perfecte aliquid scit·statim ignorātiam habere siue in ignorātia esse dicēdus est

a Ad itelligētiā hui⁹ ptis q̄ est de ꝓcreatiōe liberoꝝ i statu innocētie q̄dā icidūt dubitabilia Et ꝑmo q̄ riť vtrꝫ i statu innocētie fuisset seruū cōmixtio· Secūdo vtrꝫ i illa cōmixtōe eēt seminū decisio· Tercio vtrꝫ i illa seminis decisiōe esset delectationis intēsio· Quarto vtrꝫ i illa cōmixtione esset integritaſ corruptio· Quinto vtrū i oñi coitu esset ꝓlis gñatio· Sexto vtrꝫ eq̄lis esset per gñationē masculoꝝ ꝛ feminaꝝ multiplicatio·

Questio I a

Circa quā sic ꝓcedit ꝛ oñdit q· ꝛ si hō stetisset facta essꝫ seruū cōmixtio·Primo ꝑ textū·Gen·j·Faciam⁹ ei adiutoriū sile sibi·ſz vir nō idigebat adiutorio mulieris nisi q̄tū ad actū gñatiōis·nec poterāt simľ aliquē gñare nisi simul cōmiscerenť·ḡ cē· Itē Aug·xiij·de ciui·dei· Quisq; dicē nō coituros·nō genituros hoīes nisi peccasset·q̄d aliū dicē nisi ꝓpť nūcrositatē scōz necessariuꝫ fuisse pctm·ḡ si hō ē incōueniēs ponere·etiā si hō nō peccasset vir ꝛ mulier p cōmixtionē seruū gñarēt· Itē distinctio seruū nō est nisi ꝓpť gñationē·ſz i ꝑmaria sui cōditione distinctio fuit i būana spē sicut in alijs·ḡ si seruus distīcti ad vnū officiū nō ꝯcurrūt nisi cōmisceāť·vr q̄ si hō stetisset vir ꝛ mlier cōmixti eēnt· Itē vir habuit vim gñatiuā·ſz planū ē q̄ plē ītra se ꝯcipere nō poterat·nec cū hēret locū in q̄ fet⁹ vegetareť·nec viā ꝑ quā egrederet·ḡ vr q̄ ad hꝫ q̄ gñaret necessariū erat sibi cū muliere cōmiscere ꝛ cōuenire·Sz ꝯtra Aug·de bono cōiugali· Nuptie nō nisi mortaliū esse poterunt·ꝯstat hꝫ dictum eē q̄tū ad cōmixtionē seruū·si ḡ manēte statu innocentie hō nō poterat mori·ḡ nec mulieri poterat cōmisceri· Itē damñ·Poterat deꝰ gen⁹ hū absq; gñatione multiplicare si hō mādatū suū fuasset vsq; i finē·ḡ vr q̄ si hō stetisset·q̄ vir mulieri cōmisceri nō hēret nec filiū ꝓcreare Itē ad hꝫ data est vis gñatiua vt q̄ nō ꝑfīt ꝯtinuari i seꝯseruenť in suo sili·ſz hoīe stāte ip̄petuū ꝯtinuari posset·ḡ nō vr q̄ hō gñaret· Itē cōmixtio seruū ē opus carnale·ſz ꝑmi pentes cū eēnt ſpūales nō erāt ꝺditi oꝝib⁹ carnis·nec ꝑpedibāť a q̄rere ꝯplatiōis·ḡ nō vr q̄ natura stāte haberēt i simul cōmisceri· Rᵒ·dōm q̄ i statu innocētie absq; dubio hō hēret gñari ex hoīe·ꝛ hꝫ attesta 9
tur auctoritati scripture ꝛ iudicio rōnis recte·Dicit enī hoīb⁹ i statu innocētie sic scribit Gen·j· Crescite ꝛ multiplicate·ē·rā· Et alⁱ textⁿ dicē mulierē i adiutoriū viri eē factā· Rōni etiā recte hoc ꝯsonat q̄ dicit potētiā gñandi spectare ad cōpletionē nature·vsū aūt gñatiōis ad cōplementū ꝛ ꝓfectionē ciuitatis supne· Et quia in statu innocētie natura perfectior erat q̄ in statu vie·et si homo stetisset·superna ciuitas suorum ciuium numero/sitate nequaq̄ fraudata esset· ponendum est q̄ homo

istoꝝ ꝓceptoꝝ ꝓpt sumi dupliciter Uno modo sic· Quoddā eī ē ꝑceptū qō ordiat ad deū·ꝛ istō fuit ꝓceptū obedientie· Quoddā qō ordiat ad primū ꝛ illud fuit ꝓceptū de mlꝫtiplicādo gñe· Quoddā qō ordiat ad seipz·ꝛ hꝫ fuit ꝑceptū de cōestione· Scōo mō sic Ut q̄ddam ꝓceptū rſpiciat corꝑ⁹·ꝛ hꝫ ē ꝓceptū de comedendo· Quoddā rēſpiciat aiam·ꝛ hꝫ ē ꝓceptū de abstinēdo qō ē obedientie meritum· Quoddā ꝑtinēs ꝛ hꝫ est ꝓceptū de plili mlꝫtiplicando· Preceptū aūt disciplie fuit ne gatiuū·vt faciliorē eēt ei⁹ obſuātia·ꝛ hō nō posset de trāſgressione vel omissione hēre excusatiōez Et i hꝫ terminat totaľ illa ꝑs huius libri q̄ est de hominis constitutione.

Quo ignorātia dicit ē in aliquo

Quod rationē naturalē ꝛ ꝓceptū dedit deus hoi ad obseruādū bonū quod acceperat ꝛ ꝓmerendū quod promissū erat.

in statu innocentie generare poterat et genuisset. Et quia nec vir per se nec mulier per se sufficisset ad generandum. ideo p comixtionē fieret cōiunctio vnius ad alterū. ꝛ mutuū sibi p̄beret auxiliū in p̄creatione plis ad multiplicādum genus hūanum. Et ideo ꝺcedende sūt rationes ostēdentes q̄ si homo stetisset q̄ esset generatio ꝛ seruum cōmixtio Ad illud aūt qđ p̄mo obijci
10 tur in ℑrūm de verbo Aug. in li. de bo. cōiu. dōm q̄ mortale nō vocat ibi qđ hꝫ necessitatē in moriēdo. sed mortale ōr generaliter p̄ vita aīali in qua sola pōt fieri generatio. q: ī ea solū potest fieri decisio ꝛ restauratio. et q: hec īmortalitas esse poterat in statu innocētie q̄uis nō in statu glorie. ideo ꝑz illud. Ad illud q̄ obijcit de
11 ꝓbo damm. dō q̄ damn. nō vult dicere q̄ nō esset gnatio si hō. steterisset. sed q̄ non esset p eū modū p quē est modo. sez cū libidine ꝛ feditate. Preterea ipe non dicit qđ deꝰ faceret. sed qđ facere posset. Ad illud qđ obijcit q̄ iō
12 data est vis generatiua q̄ ꝓpetuenꝫ corruptibilia. dōz q̄ illa nō est ratio tota. īmo rō p̄cipua. ꝛ fm fidē quam ignorauit. pbs est. ꝓpter multitudinē numeri electorum qđ deꝰ sic disposuit facere successiue. ꝓpter cōgruentiā multiplicē. sicut sup̄ tactū est. tū videlicet ꝓpter diuine gnationis manifestationē. tū etiā. ꝓpter hoīm maiorem cōiunctionē vt magis adinuicē se diligerēt. tum etiā. ꝓpter vniuersi decor̄ ꝛ pfectionē. que nō solūmodo attendit fm esse p̄manens. immo etiā fm esse decurrens. decursus aūt in rebus irrationabilibꝰ debet esse
13 fm ordinē ꝛ exigentiā ad res rōnales. ꝓpter quas facte sunt. Ad illud qđ obijcit q̄ cōmixtio seruū est opus carnale. dōm q̄ caro vno modo sonat in vicium. sicut illđ Gal. v. Caro ꝺcupi. aduer. spm̄. Alio mō caro dicit naturā sicut illud Eph. v. Nemo carnē suā odio habuit. Et sic carnale pōt dici dupliciter. Vel a carne ꝑz q̄ dicit naturā. vel a carne fm q̄ dicit vicium. ꝛ hoc vltimo modo in primo statu seruum cōmixtio nō esset carnale opus. eo q̄ nō esset ibi vicios̄itas. esset tū opus carnale fm q̄ caro sonat in naturā. ꝛ nihilominus essꝫ spirituale opus. q: natura ꝛ opus nature. ꝺcordat spiritui ꝛ gratie. Questio II b

Utrum in illa cōmixtione esset seminū decisio. Et q̄ sic videtur. generare est de substātia sua aliquē ꝓducere. sꝫ nemo ꝓducit aliquē de substātia sua nisi det ei partem substātie sue. cū dare totū nō possit nisi solus deꝰ. partem aūt substātie nō dat nisi decidēda a se. ergo ꝛc.

Itē filiꝰ a p̄re ꝛ mre generat nō tm̄ effectiue sꝫ etiā materialiter. sed q̄cūq̄ aliqua duo sunt materia vniꝰ. necesse est adinuicē vniri ꝛ cōmisceri fm se tota. vel ꝑz aliquid sui. illud aūt in quo vniunt nō solū hꝫ rōnem materialis. sed etiā effectiui. ꝛ tale vocamꝰ semē. igit̄ si homo stetisset. generatio nihilominus esset p cōmixtionē seminū Item vir er suo coitu mulierē fecundaret. sꝫ hꝫ nō esset nisi aliqđ ī partiret mulieri. sed ꝺstat q̄ nō impartiret necessariū. q: natura illud sibi reseruat. g̃ impartiret alimēti sup̄fluum. ꝛ hoc est semē. g̃ fieret seminum cōmixtio. Itē a primaria cōditione habuerunt vir ꝛ mulier vasa susceptibilia ꝛ idonea ad humoris seminarū generationē ꝛ decisionē ꝛ cōmixtionē. ꝛ illa sūt q̄ sunt organa virtutis generatiue. ergo in generatione p̄olis naturale est semen descindere. g̃ si homo generaret tūc fm qđ cōpetebat nature. in statu innocētie fuisset cōmixtio seminū. Sed ꝺtra. Semen est sup̄fluū nutrimenti. vbicūq̄ aūt est sup̄fluitas ibi est vicios̄itas. sꝫ in natura instituta nō erat vicios̄itas. g̃ nec sup̄fluitas. igit̄ nec humor seminarius. Itē semē est sup̄fluitas tercie digestionis. sed si homo stetisset non esset in eo sup̄fluitas scōe digestionis. vtpote stercus ꝛ vrina. g̃ nec sup̄fluitas tercie. Prima patet p̄ pbm̄. scōa manifesta est. quia ille superfluitates nunq̄ sunt sine feditate et ignominia. ergo si feditas et ignominia nō sunt in homine nisi per culpam. nullo modo esset in eis talis superfluitas. Item si esset in eis semen. aut esset conueniens ꝓprie cōplexioni. aut nō. Si nō. ergo nō videtur q̄ de eo deberet vel posset ꝓles generari. Si sic. Sed natura naturaliter tenet qđ est sibi cōueniens. et si expellit. hꝫ nō est p̄ naturā sed p̄ violentiā. ergo si i statu innocētie hō hoīem generaret nō violēter sed naturaliter. videt̄ q̄ in generatione semē nō emitteret. Item actualis decisio partis a parte est via ad corruptionez sed homo in statu innocētie ad corruptionē nō rēdebat g̃ generādo semen nō descindebat. ℟. dōm q̄ cū ge- 14
neratio plis q̄tū est de ordine ꝛ ptāte nature habeat fieri p̄ cōiunctionem ꝛ cōmixtionē duoꝝ seruū in hoībus qui respectu plis se hñt p̄ modū materialis ꝛ efficientꝭ ita q̄ rō materialis plus residet penes mulierem. ꝛ efficientis vel actiui plus residet penes virū. necesse est ad generationem aliquas particulas tā a muliere q̄ a viro decidi in quibus esset virtus ꝛ ratio seminalis respectu corporis ꝓpagandi. Quia igit̄ hic est ordo nature nō solūmodo lapse. sed etiā instituto. ideo dōm est q̄ in statu innocētie ꝛ vir ꝛ mulier p̄ decisionē seminū generassent. Ad illud qđ obijcit in ꝺtrarium de seminis sup̄fluitate. dōm q̄ est sup̄fluitas residuitatis. ꝛ est sup̄fluitas impuritatis. Sup̄fluitas residuitatis est in semine. ꝛ hec sup̄fluitas necessitatē nō excludit. immo idem 15
ꝑm qđ necessariū est. est sup̄fluum. sed necessarium specici. sup̄fluum indiuiduo. necessariū virtuti generatiue sed sup̄fluum nutritiue. ꝛ hec sup̄fluitas non repugnat bonitati ꝛ cōplexioni nature. q: nō sonat in vicium sed in cōplementū. Est ꝛ alia sup̄fluitas īpuritatis. sicut stercus ꝛ vrina. defluxio reumatis. ꝛ emissio sudoris. ꝛ cōsimilia. ꝛ hec est in duplici differētia. Quedā venit ex debilitate virtutis cotentiue ꝛ cōuersiue. sicut sudor ꝛ reuma. ꝛ talis non fuisset in adā. ꝓpterea q: virtutes naturales in ipso erant in suis operatiōibus efficaces. Alia vero est q̄ venit ex nutrimēti qualitate. ꝛ nutrimēti puritate. ꝛ hec fuisset in adā. q̄lis est sup̄fluitas egestionis ꝛ vrine. que sūt ꝓpter sepationē puri ab impuro. vt illud qđ purū ꝛ ydoneū est assumaꝫ in alimentuꝫ illud vero qđ est minus ydoneū abijciaꝫ exterius. licet nō cū rāto feroꝛe ꝛ feditate sicut nūc. ꝛ hoc satis indicāt vasa ꝛ festinat vocamina q̄ sūt homini a sua p̄ma conditione naturaliter deputata. Et p̄ hoc patet respōsio quasi ad oīa obiecta. Nā primū qđ obijcit q̄ vbi est sup̄fluitas ibi est vicios̄itas nō valet. q: nō habet veritatē de sup̄fluitate residuitatis q̄lis est sup̄fluitas seminis. Scōm autem qđ obijcit q̄ sup̄fluitas scōe digestionis est cū feditate ꝛ ita cū pena. similiter nō valet. q: q̄uis illa sepatio puri ab impuro sit in nobis cū feditate. in istis esset sine aliqua feroris corruptione. in attestatione virtutis potētie cōuersiue. ꝛ puritatis nutritiue.

Similiter tercium non multum cogit q: semen cum sit sup̄fluum nutritiue. est necessarium generatiue. ꝛ nō cōuenit cū natura vt saluās ipam in se. sed vt saluās eā in altero. ꝛ ideo natura nō appetit sibi illud retinere. sꝫ in alterū trāsfundere. ꝛ q̄uis nō cōueniat nature generātis in se vt sic est. cōuenit tm̄ nature generati. Silr vltimū nō cogit qđ dicē q̄ decisio est via ad corruptiōez. hoc em̄ locū hꝫ vbi est decisio p̄ris necessarie cum quadam

violentia. ⁊ vbi est decisio sine restauratione. hoc autē nō est in seminis decisione sicut ostēsum est. Et ita omnia obiecta possunt solui per distinctionē prius factā et alia etiā plura media que ad hoc possent adduci.

Questio III c

Utrum in illa seminis emissione esset delectationis intensio. Et q̄ sic videt. ¶ Natura bene disposita desiderat superfluum emittere. ergo melius disposita magis desiderat illud emittere. sed natura instituta multo melius erat dispositā q̄ natura lapsa. q̄ vis generatiua mlto magis desiderabat semē emittere qō est superfluum. ſz vbi maius est desiderium ibi in cōpletiōe multo maior est delectatio. ergo i seminis decisione multo maior esset tunc delectationis intēsio q̄ sit modo. Item delectatio est ex cōiunctione cōuenientis cū conueniēti ⁊ sēsu eiusdē. ⁊ ideo dicūt naturales delectationem esse in coitu ꝓpter trāsitum humoris p locū neruosū in quo maxime viget sensus. si q̄ tāta erat tūc cōuenientia vel maior q̄ sit modo. ⁊ sensus tunc magis vigebat q̄ modo. videt q̄ in seminis decisione maior tūc q̄ nunc esset delectationis intēsio. Item vnaquęq; virtus cognitiua delectat i facilitate ⁊ cōplemēto sue operationis. hō p seyerū est. q̄ q̄to maior est cōpletio ⁊ facilitas. tanto maior esset ō delectatio. ſz vis gñatiua in qua viget sensus tactꝰ facilius ⁊ cōpletius exisset tunc in actū suū q̄ tunc. ergo maior esset ibi delectationis intensio. Item oculꝰ ade ꝓius delectabat in aspectu lucis. ⁊ auditus in auditu cātus sonor. q̄ aspectus vel auditꝰ hois lapsi. q̄ pari rōne in gustu ⁊ tactu apposito sibi ꝓueniēti multo plus haberet delectari. q̄ cū cognouisset vxorē vel cū comedisset. maiorē delectationē habuisset. Sed ꝓtra Aug. dicit de ciui. dei. q̄ si hō nō peccasset. sic membra genitalia applicarent adinuicē. sicut mō applicat manus oris sed in applicatione manus ad os. aut nulla aut modica habetur delectatio. q̄ pari rōne videt q̄ nec in contactu illoꝝ membroꝝ. Item si tāta esset delectationis intēsio tūc q̄ta est nūc. cū modo sit ꝙordinatio in actu generādi ꝓpter delectatiōis intēsionem. tūc fuisset generatiua deordinata. q̄ nō esset generatiua instituta ſz destituta. Item si in actu illo natura stāte esset delectationis intēsio. cū fortificata vna virtute minorat vsus alterius. videt q̄ sicut nūc in illo opere absorbet vsus rationis. ita ⁊ tunc. sed hoc nō pōt esse sine hois subuersione. q̄ nō esset natura ordinata. sed inordinata ⁊ subuersa. Item si tāta esset tūc delectatio in pūctia ⁊ ꝓiunctione sexuum q̄ta est nūc. q̄ similiter tātus esset appetitus in absentia q̄tus est nunc. sed vehemētia ⁊ deficiēs appetitus excitat prurītū. ⁊ pruritus vehementia facit mēbra illa inobedientia rōni repugnātia. q̄ in statu añ lapsum esset pugna ⁊ cōtrouersia. qō est ꝓtra oēs sctōs. et contra fidem sincerā. Restat ergo qō q̄ de nature institute in seruū cōmixtione nō erat delectatio intensa.

16 Rō. intelligendū est hic duplicem modū esse dicendi. Quidā em̄ dicere voluerūt q̄ tāta vel maior erat delectatio tūc q̄ nunc. ⁊ tm̄ non erat imoderata. Tāta erat ꝓpter naturalis virtutis pfectionem. imoderata non erat ꝓpter inferioꝝ virtutū subiectionē. Rō em̄ dñabitur illi delectationi et eā referebat in suū finē. ideo nō absorbebat nec erat ibi repugnātia. Et q̄ hoc volūt solucre obiecta. Est ⁊ alius modus dicēdi q̄ magis cōcordat verbis Augustini. ⁊ ꝓbabilitati rōnis. q̄ i decisione seminū. ⁊ cōmixtione seruū. rēpore nature institutealiqua fuisset delectatio. moderata tm̄ ⁊ mensurata fm q̄ exigebat hois rectitudo. ⁊ fm q̄ eā volebat rēporare ratio hois. ideo nō erat tāta q̄ta est modo. ¶ Nunc em̄ q̄ virtus illa maxime exiuit rōnis imperiū. dū rō amisit originalis iusticie vinculū ⁊ retinaculū. q̄ qō impabat viribus inferioꝝ. nō laxatis habenis toto ipetu ⁊ conatu se precipitat in delectabile sibi oblatū. nō ꝓpter intēsionē virtutis mouētis. sed ꝓpter defectū virtutis retardātis. Unde sicut equus lasciuus rupto frenuye locius currit ⁊ impetuosius q̄ cū infrenatur ⁊ detinet a suo sessore. licet nō habeat maiorē virtutē sic ⁊ in ꝓposito intelligendū est se habere. ⁊ hoc est qō dicit Augꝰ. de ciui. dei. ¶ Nuptie ille digne felicitate paradisi (si peccatum nō fuisset) ⁊ diligēdam plē gignerent ⁊ pudēdaz libidinē nō haberēt. Et ideo cōcedēde sūt rōnes oēs dentes q̄ nō esset tūc tāta delectationis intēsio q̄ta ⁊ nunc cū modo tāta sit vt modū ⁊ ordinē debitū non obseruet. 17 Ad illud q̄ qō obiecit in ꝓtrarium q̄ natura desiderat emittere superfluitatem. dōm q̄ verū est. ſz illud desideriū hz terminū ⁊ limitē. ⁊ in natura instituta illū terminū nō excluit. nūc aūt exit. ⁊ ratio prius tacta est. Ad 18 illud qō obiecit q̄ delectatio venit ex cōiunctione cōuenientis cū cōuenienti. ⁊ sensu eiusdē. dōm q̄ nō tm̄ venit ex cōiunctione. sed etiā ex virtutis ꝙcussione sup delectabile. in statu aūt nature institute ⁊ si esset cōiunctio conuenientis cū cōuenienti ⁊ sēsus. nō tm̄ tāta esset virtutis incuruatio et inclinatio q̄ta ⁊ modo. ⁊ iō nō esset tam imꝓoba ⁊ tā intēsa delectatio. Ad illud qō obiecit 19 q̄ virtus delectatur in cōpletiōe ⁊ facilitate sui actus dōm q̄ verū est. sed tm̄ adhuc ista delectatio terminum pfectū debet habere. ⁊ haberet, vtiq; si homo steriisset. Et q̄m̄ illū merito peccati egredit. hinc est q̄ amplius delectat. q̄uis delectatiōis materia nō sit maior. Ad illō qō obiecit q̄ amplius delectaret hō in sensu visus ⁊ au- 20 ditus. dōm q̄ verū est de delectatione naturali. ſz nō est verū de delectatione curiositatis. ¶ Nec est simile de delectatiōe q̄ est in visu ⁊ q̄ est in tactu. q̄m̄ visus delectat in obiecto qō est nobile. ⁊ magis accedit ad naturā spiritualem. similiter ⁊ auditus. ⁊ ideo in beatis delectatio visus potissime intendet. tactus vero delectatur in re magis grossa ⁊ materiali. ⁊ ideo intēsio sue delectationis magis repugnat statui spirituali. ⁊ magis reddit hoīem carnalem ⁊ aīalem qualis est homo in statu miserie. Et sic patet qō illud nō est simile.

Questio IIII d

Utrum in illo coitu esset integritatis corruptio. Et q̄ nō videt primo p Aug. xxiij. de ci. dei. Sine vlla corruptione integritatis infunderet maritus gremio mulieris. q̄ videt q̄ si homo steriisset. nulla esset integritatis corruptio. Item vbi corruptio est integritatis in re habente sensū est passio ⁊ dolor. q; dolor est sensus diuisionis partium. sicut dicit pbs. si ergo in actu illo fuisset integritatis corruptio cū esset in re habēte sensū. nihil ominus esset p ꝙsequens doloris passio. sed hec passio non poterat esse in natura stante. ergo nec integritatis corruptio. Item vbi est corruptio integritatis ibi est amissio ꝛginalis dignitatis. ſz si hō steriisset. i actu nō fuisset alicuꝰ dignitatis amissio. q̄ nec integritatis violatio. Item corruptio integritatis est ꝓncipiū destructionis ⁊ dispositiōis ad mortē. immortalitas em̄ integritatē dicit ⁊ priuat corruptionē. si q̄ statu illo manente tā vir q̄ mulier erāt immortales. ergo integritatez p corruptionē aliquā nō poterāt pdere. Sed ꝓtra. Impossibile est semen suscipi ⁊ emitti nisi per apertionem viarū. sed in actu generationis fuisset seminū cōmixtio. ergo fuisset et viarum apertio. si igitur in apertione viarum inte-

gritatis virginalis est violatio. igit̄ ꝛc. Itē q̄uis naturalia sint deteriorata. nō tñ sunt ablata. g̃ sicut modo cōmiscetur maritus vxori. ita ꝛ tūc. sed nunc nō potest cōmisceri sine corruptione integritatis. g̃ nec tunc. Itez q̄ aliqua virgo concepit hoc est miraculū. ꝛ ꝓprium solius matris xp̄i. si ergo miraculū est supra naturā. videtur q̄ natura stante nulla mulier posset cōcipere virginitate manēte ꝛ corporis integritate. Item mulier non posset parere salua vroris integritate. quia fetus non posset nisi p apertā portā exire. exire em̄ p ianuā clausam hoc est solius ꝓpriū xp̄i ꝛ nature impossibile. si ergo esset integritatis corruptio in partu. pari ratione ī

21 cōceptu R°. dōm q̄ ꝓposita q̄stio plus habet curiositatis q̄ vtilitatis. quia tamen habet ortum ex verbis Aug. ideo introducta est maxime ꝓpter explanationē illius verbi qō dicit q̄ maritus cōmisceretur vxori sine vlla corruptione integritatis. qō quidē nō videt esse intelligibile. si em̄ mulier permaneret integra. nunq̄ esset

22 viri ad mulierē carnis cōmixtio. ꝓpter qō intelligēduz est q̄ integritatis corruptio tria dicit. scz claustrorum apertionē. penalē passionem. ꝛ fedam delectationem. primum est nature. scōm est pene. tertiū vero est corruptionis vicioseque tenet medium inter culpam et penā. Si igitur vir cognouisset vxorem in tēpore nature institute. fuisset ibi claustroz apertio. sicut oñdūt rationes sc̄o inducte. nō tamē fuisset ibi penalis passio ac feda delectatio. q: vis generatiua nec esset corrupta nec esset infecta. immo obedirent rationi illa membra sicut dicit Aug. sicut obediūt os manus. ꝛ lingua vnde sicut manus aperit ꝛ clauditur. ꝛ os aperit ꝛ claditur nec est ibi passio vel pena. nec delectatio feda. sic fuisset in natura instituta. nec turpius fuisset tunc loq̄ de istis mēbris q̄ sit loqui de alijs. nūc em̄ turpe est loqui ꝓpter hoc q̄ natura horret et erubescit actū illuz rōne feditatis que in ipso cōsistit. Et sic patet responsio ad rationes ad partem oppositam. oēs em̄ ꝓcedunt de corruptione fm q̄ corruptio sonat in violentiā ꝛ penalitatem. ꝛ in delectationē ꝛ in feditatem. ꝛ sic minuit dignitatē virginalē. ꝛ hoc patet p tractanti singulas.

Questio V e

Utrum in qualibet cōiunctione viri ꝛ mulieris esset plis generatio. ꝛ q̄ sic videt. matrimoniū p tēpore innocentie erat solum in officium nō in remediū. sed officiū cōsistit in ꝓcreando prolem. g̃ solum ad hoc erat. si ergo vir ꝛ mulier non cōiungebāt matrimonialiter. nisi ꝓpter qō erat matrimoniū. videt q̄ nunq̄ coniuncti essent quin prolē generarent. Item qui debitum petit in statu nature lapse ꝓpter necessitatem prolis p creande peccat saltem venialiter. ergo ibi nunq̄ vir peteret debitū ꝓter necessitatē prolis ꝓcreande. aut si peteret peccaret ꝛ caderet a statu innocētie. ergo illo statu manente nūq̄ cognosceret vxorē quin ex ea susciperet prolē cū ibi actus non esset priuatus debita intētione. nec intētio debito fine. priuatio em̄ intentionis recte nō est sine culpa. priuatio vero vtilitatis intente nō est sine pena. quoz neutrum erat in natura instituta.

Item nunq̄ homo comedisset quin ex illa comestione sūpsisset refectionē. nec vnq̄ nutritiua in suo actu ꝓpriata fuisset proprio effectu. ergo pari ratione generatiua in suo actu nunq̄ caruisset debito fructu. sed fructus eius est proles. ergo ꝛc Item nūq̄ homo seminasset terrā quin ex ea colegisset fructū. tēporaneū. sterilitas em̄ nō fuit in terra nisi ꝓpter hois culpā. ergo si venter mulieris ita erat alienus a sterilitate sicut terra tēpore nature instituto. igitur nūq̄ mulierē cognouisset q̄n ex ea debitū fructū sūpsisset. Sed ꝛra. vis nutritiua semel administrat generatiue. g̃ cū homo cōtinue nutriretur humor seminarius administrabat. g̃ vel oportebat hoīem extraordinarie pollui. vel naturā grauari extensione seminis. vel aliq̄n mulierē cognoscere q̄n non esset apta gñare. vtpote q̄n ꝓlē haberet in ventre. sic ergo ꝓma duo mēbra sūt incōueniēcia. restat g̃ tertiū scz q̄ vxorē aliq̄n cognouisset. q̄n plem nō generasset. Item sicut comedere est actus naturalis. ita etiā et coire. sed hō naturaliter appetit comedere nō solū ī statu nature lapse. sed etiā institute. g̃ pari ratione naturaliter apetebat coire. scz hō tpe nature institute debebat appetitui nature satis facere. cū natura esset ordinata. et ordinate appeteret. alioq̄n penā sētiret. g̃ videt q̄ siue mulier posset cōcipere siue nō. vir ꝓter necessitatē ꝓlis generāde aliq̄n mulierez cognosceret. Item ponat q̄ Adā cognosceret vxorē suā ꝓgnātem. q̄ro aut peccaret aut nō Si nō. igit̄ nō erat necesse q̄ in oīni coitu generaret Si sic ꝛra. Sāctius erat tūc matrimoniū q̄z tpe nature lapse. ꝛ eque magne ꝛ maioris efficacie. sed ꝓpter bonū matrimonij excusator coit⁹ a culpa. etiā q̄n nulla est ꝓlis generāde necessitas. g̃ vr̄ q̄ multo fortius tūc. Item nō erat maior inordinatio in cōtactu illoz membroz q̄z in admouēdo manū ad os. sed manus admoueri pōt ad os sine aliquo pcō ꝛ ꝓter necessitatē. g̃ videtur q̄ adā potuit cognoscere vxorē suā absq̄ peccato ꝓter necessitatē ꝓlis generāde R°. dōm q̄ vir ī quo

23 libet actu quo cognouisset vxorē suscepisset ex ea prolē. Et ratio huius est. q: cōgruentia ordinis exigebat et perfectio virtutis ad hoc sufficiebat. Exigebat nāq̄ hoc cōgruentia ordinis duplicis. scz virtutis generatiue ad rationem ꝛ vtriusq̄z ad suū finem. Vis em̄ gñativa ordinem habebat ad rōnem. ordinē inq̄ ꝓfecte subiectionis. ꝛ ideo in actū non exibat nisi fm q̄ ratio dictabat. ratio aūt recta ꝛ ordinata dictat nulla re esse vtendum nisi ad id ꝓpter qō est. et q: vis generatiua data fuit homini ad plis multiplicationē. cō recta rō nunq̄ dictaret et vis generatiua nunq̄ exiret in actū nisi ꝓpter prolis gñationem. hoc em̄ congruentia ordinis exigebat. Perfectio aūt virtutis aderat q̄ ad hoc sufficiebat Quia em̄ vis gñativa in viro ad generandū erat potēs et sufficiens. nec habebat impedimentū similiter ī muliere pro suo loco ꝛ tpe. ideo cum ordinate cognosceret vir vxorē. semp ex ea prolē susciperet ꝓpter exigentiam duplicis ordinis. ꝛ sufficientiā duplicis virtutis. scz gñantis. ꝛ ꝓcupiscentis. sicut p̄dictū est. Uñ rōnes b̄ oñdentes ꝓcedende sunt. Ad illud ergo qō p̄mo obijci 24

tur in ꝓrarium q̄ nutritiua semp deseruiret generatiue. dōm q̄ ita esset natura ade ordinata vt nunq̄ de cibo sumeret nisi adeo tēporate q̄ superfluitas tercie digestionis que quidē dicit semē nō esse sufficienter coadunata q̄sq̄z veniret hora debita generādi. Adā em̄ ī statu innocētie posse nature sue cognouisset. ꝛ sufficienter alimēti. ꝛ tp̄s ꝛ horā q̄n gñare debuisset. ꝛ ita viuere modeste ꝛ sobrie q̄ nec ad superabūdantiā. nec ad indigentiā declinaret. Ad illud qō obijcit q̄ naturaliter appeteret coire sic comedere. dicendū q̄ non est sile. q: 25

actus comestiōis ē ordinatus ad salutē ī diuidui ī q̄ ꝓtinue fit dēperditio. actus vero gñatiōis ad ꝛseruationē spēi et multiplicationē similis q̄ nō oporteret cōtinue fieri. sed tēporibus determinatis. ꝛ ideo nō sic esset appetit⁹ naturalis ad coitū sicut est ad cibū. nec ita cōtinu⁹ nec ita frequēs. Si em̄ in viris castis etiā tpe nature lapse nō

est sic inclinatio ad coitum sicut ad cibū. multo minus nec in adā erat. Qꝫ aūt ita intēdat appetitus vis generatiue. hoc patet est corruptionis nature ꝫ institutio
26 nis primarie. Ad illud qō obiicit q si cognosceret prognantem nō peccaret. dō q pgnans nō potest cognosci sine dordinatione. vel que sit. vel que videt. Et q in statu innocētie dordinationem timere non poterat q nō erat ibi titillatio nec pruritus. ideo si tūc cognouisset. si sciuisset se inutiliter cognoscere inordinat⁹ fuisset. t iō peccasset. ¶ Nec ē silr qō inducit de matrimonio in statu nature lapse. q nūc nō solū est in officiū procreā de. plis. sed etiā in remediū vitāde fornicationis. sicut melius in quarto li. patebit. Ad illud qō obiicitur q non esset ibi maior dordinatio ꝫ in admouēdo manu
27 ad os. dōm q similitudo illa attendit ꝫ rum ad hoc q vtrumqz mēbrorum rationi subiacebat. et vtrūqz cōcupiscentie pruritia t ardore carebat. in hoc tamē dissimilitudo est. quia magis oportebat actū illū ad finē debitū ordinare. ꝫ qualēcūqz motus manus vel pedis. ppter determinationē vsus illoꝝ mēbrorum ad productionē plis. vsus aūt manus vel pedis nō est ita determinatus. et ideo nō oportet cū tanta deliberatione exerceri.

Questio. VI et vltima. f

Utrum equalis fieret multiplicatio virorum t mulierꝫ Et q sic videt. ¶ Natura sic procederet in generando sicut deus eā instituit. sed deus cū produxit naturā humanā. produxit masculinā t femininā in pari numero ḡ similiter t natura in pari numero multiplicasset. Item generatio hominis nō poterat continuari nisi p masculinum t femininum. et ita necessaria est ad generationem mulier sicut t masculus. ergo videt q natura equaliter intenderet vtrūqz sexum. sed sicut intēdebat ita multiplicabat. ergo tē. Itē sicut vir intēdit se saluari in simili scz in viro quē generat. sic t mulier in cōsimili scz in muliere. sed natura equebene esset ordinata in muliere sicut in viro. ergo si vir nō frustratur sua intētione. similiter nec mulier. igit quot cōciperet masculos ad ꝺseruationē sexus virilis. tot ꝺciperet feminas ad cōseruationem rerus muliebris. Itē in statu innocentie sicut quilibet comederet. ita quilibet prolē multiplicaret. cum oībus esset dictum. Lrescitet multiplicamini tē. ergo quilibet haberet vxorē. si ergo matrimonium rectit q sint duo in carne vna. tot essent viri quot mulieres. nec plures nec pauciores. Sed contra. sicut dicit pbs in li. de animalibus. Femina est vir occasionatus. ergo videt esse preter nature intentionē sed tēpore nature institute cū natura esset recta nihil produceret pter intētionem ipius. ḡ vr q nulla mulier generaret. vel saltē pauce. igit plures essent viri ꝫ mulieres. Itē sicut vult pbs. ¶ natura semp desiderat qō melius est. sed sexus virilis pfectior est t melior ꝫ sexꝰ mulieris. ḡ natura magis desiderat generare virū ꝫ mulierem. si ergo sic pduceret fm q desideraret. plures pduceret viros ꝫ mulieres. Item generatio maris est pter vigorem virtutis generātis t seminis decisi. sicut dicunt naturales t medici. sed in statu nature instituto virtus generatiua t semen decisū cōpleta t sufficientem haberet virtutē. ḡ semp vel pluries masculos generari ꝺtingeret. Itē cum semē viri pdominat semini mulieris. tūc ad ppriam naturā trahit t ꝺuertit. sed fz ordinem nature masculus potentior est femina. ḡ natura stante semp vel pluries vinceret semen virile. ḡ plu-
28 res generaret natura masculos ꝫ mulieres. R⁹. di-

cendū q si hō stetisset. equaliter natura multiplicaret viros t mulieres. Rationē aūt huꝰ facile est accipere a parte finis ad quē. sz difficile est accipe a pte pncipij a quo. A pte nāqz finis ad quē. rō est in promptu. Cum em distinctio sexuū esset ppter multiplicationē generis humani t cōpletionem numeri electorꝝ. t illa multiplicatio ad oēs spectaret. t hoc solū fm legē matrimonij in q tātū vna erat vnꝰ necesse est si natura steriisset tot fuisse mulieres q̄t viros. cū nulla mulier careret viro. t nullus vir careret vxore. nec vna esset plurium. nec plures vnius. Rōnem aūt a pte pncipij effectiui assignare est difficile. potest tm sic inuestigari. descēdēdo ad pncipia alterius scie scz naturalis t medicine q̄rum vtraqz famulari habet theologie. Magna est em q̄stio apud naturales t medicos de distātia gnationis maris t femine
29 et cū q̄rit quare mō masculus mō femina gnatur. triplex rō redditur a diuersis. Una a pte vasis suscipientis. si ei suscipit in pte dextra. dicunt q ibi generat vir. ppter fortē caloꝝ q̄ ibi viget. si in pte sinistra. sic generari habet mulier. Scōa rō redditur ex pte cōmixtionis vtriusqz sexus scz viri t mulieris. Si em pdominat semen virile. tūc trahitur ad naturā viri t generat masculus. si vero semē mulieris tūc trahit ad suā naturā t generat sexꝰ femineus. Tercia rō redditur ex pte virtutis seminis virilis. Si em semen virile fuerit virtutis fortis et ꝺcursu triplicis caloris t spūs in ipo existentis. tūc fit fortior coagulatio t cōplexio. t generat sexus vigorosus id est masculꝰ. Si aūt fuerit virtutis debilis. tūc fit coagulatio mollior t fragilior. t generat ex eo sexus infirmior scz femineus. Nec aūt rō tercia dicta pncipalior est inter istas tres. nec alie habēt efficaciā nisi ad istam. Mā sicut vult pbs. pncipaliter mouēs in generatiōe sive maris sive femine est semē virile. t iō nec semē mulieris ppe habet semini viri pdominari. nisi hic dicat propter debilitatē seminis virilis q̄ accedit ad ꝺformitatē seminis muliebris. ¶ Nec locus matricis facit sexuū diuersitatē pncipalit sic pncipalit mouēs. sz sic cooperās pncipaliter mouēti. q̄ idē est fortitudo vl debilitas in ꝑtute virili semis. Si aūt q̄ratur q̄ sit rō diuersitatis in
30 debilitate t virtute virilis seminis. tripler etiā rō pōt reddi. Una est ppter caliditatē t bonitatē mēbri a quo fit seminis generatio. t p qō fit seminis transfusio. ita q nec excedit in caliditate. nec declinat ad frigiditatem tūc em semē qō ab illo mēbro trāsfundit est fortis virtutis t vigoris. si aūt mēbrū se hz opposita dispositione. tunc est virtutis debilis. Alia rō pōt sumi ex pte exteriorꝝ adiutorū. vtpote alimēti t venti t tēporis. q̄ multū faciūt ad vigorationē vel debilitationē virtutis. Boreas em suo flatu virtutē vigorat dū ea recludit interius. sed auster debilitat dū eam exalare facit. sic etiā facit cibus t tēpus. t q̄n exteriores dispositiones cōcurrunt. q̄ virtutē habēt vigorare tūc semē est fortis virtutis. q̄n vero sūt in ꝺtraria dispositione. tūc semē est virtutis debilis. Tercia rō sumit ex pte aīe. Vis em generatiua multū ꝺformat accidēntibus aīe t imaginibꝰ fm q experimētum pz. ¶ Mā ex memoria delectationis frequēter fit excitatio pruritus carnis. t ex imaginatione forti in sōnis. fit effusio seminis sicut fit ad pntiam mulieris. t vis formatiua q̄ est pcipua virtus in semie mlt̄ adiuuat ab imaginatiua. fm q exēpla ponuntur. t sūt in sacra scriptura. t etiā in medicina. vt pz in oulꝰ Jacob. Ben. xxx. t narrat p exēplo q mulier q̄ gnanū aspiciebat. que a viro cognoscebatur omnes filios gnanos concipiebat. Inter has autem rōnes cū oīa

sint bonet faciāt ad seminis vigorationē fm statū nature lapse. precipua tamē sumitur iam ex parte cōplexionis mēbri. alie due sūt sicut ammiculātes solū vt impedientes. sed tēpore nature instituite in qua corp⁹ subiectum erat anime. principalis ratio sumitur generatiōis maris t femine a parte virtutis animalis mouētis et ymaginantis. Cum ēm vir intenderet t vellet generare virū tunc vigorarek virtus naturalis et⁹ in agendo. t esset semē maioris virtutis. t generarek sex⁹ vigorosus siue masculus. quādo vero vellet t imaginarek generare sexum femineū. tunc minus forti impressione ageret in naturā inferiorem corporalē. t tunc semē essz minus forte. t generarek sexus femineus. t iō in tēpore nature instituite generatio maris t femine subessz voluntati rationali. Et quoniā ratio dictaret oīa facienda esse ordinate. t tot pducere mulieres quot viros vt quilibet vir haberet adiutorū simile sibi fm exigentiaz legis matrimonij. ideo tunc viros et mulieres pducereт in numero equali. nūc aūt q; generatiua non omnino subest virtuti animali. i. imaginarie nec etiam rationali. licet ei aliquo modo ꝛ formek. sed magis variatur pēnes dispositionē mēbri t exterioris adiutorij. hinc ē q; non est certa determinatio numeri. nec in viris nec i feminis generādis. imo quādo credit generare masculum generat feminā. t quādo credit generare feminam generat masculū. t alicq plures hūt feminas. alicq plures masculos. Sic igit pz q; si hō sterilisset. in equali numero fieret multiplicatio virox et mulierū. Unde rationes hoc ostendētes ꝛcedende sunt. 31 Ad illud qō primo obijcitur q; femina dicit vir occasionatus. dōm q; pbs nō vult dicere q; femina sit pter nature intētionē. sed q; virtus nature aliquē defectum habet in pductione mulieris respectu pductionis viri. ille autē defectus non repugnat ordini nature sed potius saluat.

Scōm ēm ordinem nature sicut pducunk in eodē corpore quedā mēbra magis fortia quedā minus. sic pducūtur in eodē. quedā in diuidua vnius sexus. quedā alterius. t ideo licet ille defectus qui ordinē nature corrūpit. vtpote est ille qui est causa defectus mēbri vel bone cōplexionis. sit pter nature intētionem. generatiōnis mulieris nec ē pter naturā. nec ꝛtra naturā. sz fz naturam Ad illud qō obijcik. natura semper desiderat illud qō melius est. dōm q; non intelligit q; semp desideret melꝰ simpliciter. sed melꝰ in ordine. licz autem sexus masculinus melior sit in se qz femineus. nō tn esset ita sufficiēter salus nature in solo virili sexu sicut est in virili t muliebri. t ideo natura magis desideravtrū qz qz alterū solum. 32 Ad illud qō obijcik q; semen viri 33 predominak semini mulieris. dōm q; illa ratio debz sane intelligi ad hoc q; valeat. ppzie ēm loquendo nunqz semen mulieris pdominak semini viri. sed ideo dz pdominari semen mulieris. quia semen viri adeo est virtutis debilis q; magis est ydoneū ad pductionē sexus muliebris qz virilis. hoc aūt potuit esse in statu pmo sicut pactum est. Et p hoc patet respōsio ad illud qō obijcitur de fortitudine caloris t virtutis. gradꝰ ēm ibi fuissent fm ordinē rōnis. t fm exigentiā finis. ita q; vir aliquādo operaretur actione magis fortificata in pductione viri. aliquādo minus fortificata in pductione mulieris. Si qs aūt vellet dicere sicut alicq estimant q; mulier semp gemellos cōciperet. ita q; dextra pars attraheret quod est maioris virtutis de semīe ad generationem sexus virilis. t pars sinistra quod est virtutis magis debilis ad generationē sexus feminei. tūc facile eēt ad ea que obiecta sunt respondere. Hoc aūt nec desacili probatur nec etiā reprobatur certitudine rationis et ideo modus soluendi prehabitus videtur esse magis rationalis.

Distinctio. xxj. De hominis lapsu seu peccato primorum parētum t eorū tēptatione.

Idens aūt diabolus bo. tē. Terminata pma parte pncipali butus totalis libri in qua egit magister de hominis ꝛditione. sequitur secunda pars pncipalis i qua agit de lapsu. Et qm lapsus hois est per pctm. t pctm hominis est triplex Quoddā in quo psona corrūpit naturā. t hoc fuit peccatū hois pmi. Quoddā in quo natura corrūpit psonā t ꝫ est originale. Quoddā vero i q; persona corrūpit seipam. t hoc est actuale. Ideo pars ista habet tres partes. In pma determinat magister de pctō primorū parentum. In scōa vero determinat de peccato originali qō ab illo fuit causatū. ī. di. xxx. in superioribus insinuatuz est tē. In tercia vero de pctō actuali. ī. distin. xxxiij. post pdicta de peccato actuali tē. Prima pars in qua determinat de pctō primox parentū habet duas. In prima determiat modū trāsgrediendi. In scōa vero vt oñdak hois culpa ostendik q; homo habuit potentiam resistēdi. Siue in prima determinat de culpa per quā cecidit. in scōa de potētia p quā stare potuit. ī. di. xxiij. nunc diligēter inuestigari oportet tē. Et qm culpa siue peccatū ade cōparationem habet ad diabolū tēptantem. t ad hominē cadentem. t ad deum pmittentem. ideo prima pars habet tres partes. In prima determinat de diaboli tēptatione. In scōa determiat de hois transgressione. ī. di. xxij. hic videtur diligēter inuestigandum tē. In tercia vero determinat de dei pmissione. ī. di. xxij. pterea q̄ri solet tē. Prima ps continet pātem di. t potest diuidi in tres partes. In prima magister determinat quare primi parentes fuerūt tēptati. In scōa vero determinat generaliter modos tēptādi. ibi. Porro sciendū est duas esse species tēptationis. In tercia vero ꝛcludit ppter tēptationem preambulā remissibilitatē humani peccati. ibi. Homo ergo qui sola exterioꝝ tēptatione. Duabus vltimis partibus remanentibus indiuisis. prima pars habet tres partes. In prima determinat de tēptatione primi hominis qz̄tum ad motiuum. In scōa vero qz̄tum ad instrumentum. ibi. Sed q; illi per violentiā tē. In tercia vero determinat qz̄tum ad pgressum. ibi. Tēptatio aūt hoc modo facta est. Et sic in parte ista tria determinātur. scz modus prime tēptationis in speciali. modi etiam cuiuslibet tēptatiōis in generali. postremo vero qualitas t qz̄titas peccati humani. ibi. Homo ergo qui sola exterioꝝ tēptatione tē.

Determinat de tēptatione primi hominis qz̄tum ad motiuum.

Idēs igitur diabolus hominē per obedientie humilitatē posse ascēdere vnde ipe p superbiā corruerat inuidit ei. t qui prius p superbiā diabolus fuerat. id est. decorsū lapsus zelo inuidie factꝰ est sathan. id est aduersarius. Unde t mulierē tēptauit in qua minus qz in viro rōnem vigere nouit. Eius ēm malicia ad temptandum virtutē timida. humanā naturā in ea

1 a Loquebatur diabol⁹ per serpentē ignorantē. sicut per energuminos. Cōtra diabolus mouet energumi/nos mediante virtute sensibili. ꝙ videt similiter ꝙ mo/uerit serpentē ad formandū locutionē mediāte sensibi li virtute. hoc aūt nō videt possibile. qz imaginatio ser pentis non erat capax sermonis z locutiōis. ergo illa mediante nō poterat vox ar/ticulata formari. Iurta hoc queri tur a qua virtu/te sit illius locu/tionis formatio principaliter. et vtrū data sit no ua potestas ser/penti. vtrū etiā fuerit miraculū sicut fuit in locu tōne asine ad ba laam. Rᵒ. dōm. ꝙ ad locutionis formationez ista tria concurrunt primo instrumē tōrū aptitudo et conuenientia. se cundo modo vir tus mouua z ter cio mō virtus di rectiua cuius re/gimine seruatur vox articulata z hec tria sunt i ho mine complete a sui natura. i bru/tis vō animali/bus reperiunt i/cōplete. Hūt ei ꝙdā alia orga/na apta. iz nō cō plete ad vocis for mationem.

Quare ad femina pri us venit.

Quare ala liena forma venit.

Habent etiam vim sensibilem motiuā. hūt etiā viz excogitatiuā siue imaginatiuā rōne cui⁹ erudtū tur ad aliqs vo/ces ꝓnūciādas nō tn̄ est i eis cō/plete. iz cum ad/est vis rōnalis ꝙ possit regēr z mo uere z tūc illa po tentia incōplera ad actū hz redu/ci. z sic fuit in il la prima temptatione. Nā diabol⁹ excitabat vim mo/tiuā. z adiuuabat z dirigebat. vt posset illas voces ar/ticulatas formare. ita ꝙ serpenti nō est data noua po testas. iz potestas superior assistebat. vñ ꝓprie miracu/lum non erat. licet quis rōnabiliter adiuuari posset cū esset supra prātem irrationalis creature talia verba for mari. Licet igitur maior sit aptitudo in energumīs rō/ne vis motiue z organoz in loquendo ꝙ̄ in serpente. qz tn̄ virtus principaliter mouens vt robiꝙ. z dirigēs in formando est virtus demōis. ideo dicit magi/ster eodez modo locutum esse dia bolum ꝙ serpen/tez quomodo lo tibus.

Quare di/cr⁹ ē serpēs callidior cēs aīmā

quit ꝙ hominem demoniacū. Ad illud qō obꝙit ꝙ imaginatiua vis serpentis nō erat capax locu/tiōis. dōm ꝙ ve rum est de locuti one ꝙ̄tum ad si/gnificationem. sed non est verū ꝙ̄tum ad vocis expressionē. Vel posset dici ꝙ ꝙ̄/uis motus serpē tis cooparet ad modum lingue. non tn̄ cognitiꝰ coopabat ad vo cis articulatiōez z ꝙ hoc patēt ea ꝙ quesita sunt.

Augusti.

b Callidissim⁹ tn̄ est dictus ꝓ pter astuciā dia boli. Contra. si hec est ratio qua re serpens dict⁹ est callidissimus pari rōne si dia/bolus aliud qō/cunqꝫ animal as sumpsisset calli/dissimuz diceret ergo non esset ra tio quare magis illud animal as/sumpsisset ꝙ̄ ali ud. Rᵒ. dōm ꝙ calliditas atten ditur in cogniti/one ordinata ad nocenduz z sedu cendum. Et qm̄ duplex est nocu mentum. videlz spirituale et cor/porale. duplex potest esse calli/ditas. aut in nocendo corporaliter. aut in nocendo spi ritualiter. Calliditatem in nocendo corporaliter homi ni. habet serpens nature sue industria. loquendo saltē ſm statum nature lapse. Calliditatem vero nocēdi spi

Mu. xxij.

Quare mu lier nō hor ruit serpētē

Determinat de temptatiōe primi homis quantū ad instru mentum. b

Sed quia illi per violentiā no/cere non poterat. ad fraudem se conuertit. vt dolo hominem supplantaret. quē virtute supe rare nequiret. Ne autē fraus il lius nimis manifestaret. in sua specie non venit. ne aperte co/gnosceret z ita repellaret. Itez ne nimis occulta foret fraus ei⁹ q̄ caueri non posset. z hō simul videretur iniuriā pati si taliter circūueniri permitteret eū de⁹ vt precauere non posset. in ali/ena quidē forma venire pmiss⁹ est diabol⁹. sed in tali in qua ei⁹ malicia facile posset deprehen di. vt ergo in ꝓpria forma non veniret. volūtate sua ꝓpria fa ctū est. Et aūt in forma sue ma licie congruēti veniret. diuini/tus factū est. Venit ꝙ̄ ad homi nem in serpente. q̄ forte si pmit teret in columbe specie venire maluisset. Sed non erat dignū vt spiritus malign⁹ illā formaz homini odiosaz faceret. in qua spūssanctus apariturus erat. Nō ꝙ̄ nisi p serpentē temptare pmissus fuit diabolus. vt per il lud qō foris erat. astuciam tem ptantis animaduertere femia quiret. diabol⁹ eūꝫ p serpentez temptabat in quo loquebatur Ideo serpens dictus est eē cal/lidior cunctis animantib⁹ ter/re. Quia vt ait Aug. Adhuc an geli licet supbia deiecti. natu/ra tn̄ sunt excellentiores omni bus bestijs. ppter eminentiam rationis. cuius serpens nō rati onali anima. sz spiritu diaboli/co possit sapientissim⁹ dici. Nō est ergo mirum si diabolus spi ritu suo implens serpentē sicut vates implebat. sapientissimū reddiderat oīm bestiaꝝ. quem tn̄ ad temptandū nō elegit dia bolus sz ꝙ qō animal pmissus fuit temptauit. Vñ Aug⁹. sup̄ geñ. Non est putandū ꝙ diabol⁹ ser pentem ꝙ quē temptare elege/rit. sed cū decipere cuperet nō potuit nisi per qō animal posse pmissus est. Nocendi enim vo/luntas ineſt cuiqꝫ a se. sed pote a/stas a deo. Sic aūt[a] loquebat diabolus p serpentem ignoran tem. sicut p energuminos vl̄ p phanaticos loquitur. Serpen re eūꝫ velut organo ē vsus mo/uens naturaz eius ad exprimē dum sonos verboꝝ z signa qui bus suā monstraret voluntatē Serpens ꝙ̄ nec verba intellige bat. nec rōnalis est factus. [b] cal lidissimus tn̄ est dictus ꝓpter astuciā diaboli. Locut⁹ est aūt sicut asina balaam. ſ hoc diabo licum. illud angelicū fuit. boni eūꝫ z mali āgeli silr opanť. Hic queri solet q̄re mulier non hor ruit serpentē. Quia cuz nouerit creatū esse. ipm etiā officiuz loq̄ndi a deo accepisse putauit

b

Determinat de tēptatione primi hois q̄tum ad ꝓgressuz vl̄ tēptationis modum. c

Tt

ritualiter nō hz a se. sz a diaboli pūtia. ꝛ de hoc loquit Aug. ꝛ magister in littera. Et q̄ spūalia debent significari p̄ corporalia sibi similia. ideo cuz serpens ex se habeat calliditatē nocendi ꝛ insidiandi corpaliter. cōgruum fuit q̄ ipm diabolum exercere calliditatē suam contra hoīem in nocendo spiritualiter. ꝛ sm hūc duplicez sensum intelligi pt scptura

Quare ab interrogatione ero. sus est.

ȝc Sciendū est duas esse spēs tēptationis. interiorē scz ꝛ exteriorem. Cōtra. exterior temptatio nō est nisi p̄ interiorē. nec adculpā p̄ducit nisi mediante interiori. q̄ nō videt q̄ ab inuicem habeant distingui Item subdiuidit interiorem in eā que est ab hoste. ꝛ in eā q̄ est a carne. ꝛ videt q̄ diuisio illa sit insufficiens. quia nō solum temptatō est ab hoste ꝛ carne sz etiam a mūdo. sm illud. j. Joh. ij. Oīne q̄ō est in mūdo aut est cōcupiscētia carnis ꝛc. Queritur ergo de sufficientia hoꝛmē boꝛum. Et cum alibi leganꝫ plures alie differentie tēptationis. querit quō distīguit ab illa. ℟. dōm q̄ temptatio quīq̄ modis cōsiderari pōt. s. q̄ztuz ad motiuū q̄ztum ad instrumentū. q̄ztuz ad effectuz. q̄ztū ad gradum. ꝛ q̄ztuz ad modum. Quātū ad motiuū. vel generaliter vel specialiter. Si generaliter sic diuiditur temptatio in eam que est ab hoste. ꝛ a carne. ꝛ a mūdo. vt dicitur in quadam sequentia. mundus caro dēmonia. diuersa mouēt p̄elia. Et spāliter vt dicaꝫ motiuū q̄ō se offert nō solū per modum obiecti. sed etiam q̄ō inducit ꝛ excitat per modū impulsiui sic est illa diuisio quā ponit magister in littera. q̄ temptatio alia est ab hoste. alia a carne. q̄

Verba serpentis.

Responsio mulieris.

Addit serpens nactꝰ fiduciaz ex verbis mulierꝭ p̄mis ꝛ in sionē falsaz

De xsutia diaboli q̄ vt facilꝰ suaderz malū remouit ꝛ bonuz in pollicito duplicauit

Tēptatio aūt hoc mō facta est Stans coꝛā femina hostis supbus. nō audet i xba psuasionis exire metuens deprehendi. sz sub interrogatōne eā aggredit tur. vt ex resp̄onsione colligeret q̄liter i malicia p̄cedeꝛ posset. Cur inq̄t p̄cepit vobis deus vt nō cōmederetꝭ de ligno paradisi? Cur rūdit mulier. De fructu lignoꝝ q̄ sunt in padiso vescimur. de fructu vero ligni q̄ō est i medio padisi p̄cepit nobis deus ne comederemꝰ ꝛ ne tergeremus. ne forte moriamur. In q̄ verbo dedit locū tēptādi cū dixit ne forte moriamur. vñ moꝛ diabolꝰ dixit ad mulieres. Nequaq̄ moriemini scit enī deus q̄ in q̄cunq̄z die comederitꝭ ex eo. aperiēt oculi vestri. ꝛ eritis sicut dij scientes bonū ꝛ malum. Attende oꝛdinē ac p̄gressum humane p̄ditionis. Prio deus dixerat. q̄cūq̄z die comederitis ex eo moꝛte moriemini Deinde mulier dixit. ne forte moriamur. nouissime serpens dixit nequaq̄ moriemini. Deꝰ affirmauit. mulier q̄si ambigendo illud dixit. diabolꝰ negauit Que q̄ dubitauit ab affirmante fecessit ꝛ negāti appꝛopiq̄uit. Qui ad suā psuasionē pleniter suffulciēdā. i. vt malū q̄ō itēdebat libere p̄suaderet. ꝛ malum q̄ō mulier timuit negādo remouit. ꝛ repꝛomissiōez addidit Et vt eiꝰ psuasio citiꝰ recipeꝛ. p̄mis sionē duplicauit. Una nēpe commestionē suadens duo in p̄mio ꝓposuit. similitudinē dei. scientiaq̄z boni ꝛ mali spondēs Ubi tribꝰ modis hominē tēptauit. scz gula in psuasione cibi cū dixit. In quocunq̄z die comederitis. Inani gloria in p̄missione deitatis cum dixit. Eritis sicut dij. Auaricia. in p̄missiōe scientie. scientes bonū ꝛ malum. Gula ē immoderata cibi auiditas. Uana gloria amoꝝ p̄prie excellentie. Auaricia i moderata habēdi cupiditas. q̄ nō ē tm̄ pecunie. sz etiā altitudinis ꝛ scientie cū supꝛa modum sublimitas ambitur.

Quō bō tribꝰ mōis tēptatꝰ est Gula. Uana gloria. Auaricia.

Determiat gñales modos tēptandi q̄ duo sunt. d

Pꝛo cꝛo sciendum est duas esse c species tēptationis. interiorez scz ꝛ exteriorem. Exterior temptatio est quando nobis extrīsecus malum visibiliter suggeritur verbo vel signo aliquo vt ille cui fit ad consensum peccati declinet. ꝛ talis tēptatō tm̄ fit ab aduersario. Interioꝛ xo tēptatio est. quando inuisibiliter malū nobis intrinsecus suggerit. ꝛ hec temptatio aliq̄n fit ab hoste. aliquando a carne. Naz ꝛ diabolꝰ inuisibiliter mala suggerit ꝛ ex carnis coꝛruptiōe subꝛitur motus illicitus ꝛ titillatio pꝛaua. iōq̄z tēptatio q̄ō fit ex carne n̄ ē sine pcō. Que aūt ē ab hoste nisi ei consentiatur nō habet peccatuz sed est materia exercende virtutis.

Que sit exterior tēptatio q̄ō

Que sit interior tēptatio

Quare nō dīgat de cupi

Si autē loquamur q̄ztum ad instrumentū. sic dupliciter pōt considerari. aut generaliter aut specialiter. Si generaliter. sic ē illa diuisio Hzego. q̄ temptatio quedā est p̄ vicia. quedaz per flagella. Si specialiter. sic est illa diuisio tēptationis quam ponit glo. in p̄sal. sup illō. Omnē escz abominata est. ꝛc. vbi dicitur q̄ multiplex est tēptatio. Quaruz p̄ma est error. si ue nescientia vie veritatis Secūda difficultas vincendaꝝ concupiscētiaꝝ. Tercia tedium boni. Quarta tempestas seculi. Si tercio modo. sz q̄ztum ad effectū cōsideꝛet ipsa tēptatō. silr dupliꝛ pōt considerari. aut gñaliter aut specialiꝛ. Si generaliter. sic ē illa diuisio q̄ ponit in glo. sup illud j. Coꝛ. xij. Tēptatio vos n̄ ap. ꝛc. vbi dꝛ in glo. tentatio tēptatō q̄ō diabolica. alia ē humana. Et differūt. q̄ sicut ibi dem innuit. temptatō diabolica est q̄ malum habet exitus. ꝛ que fiat. terminat ad moꝛtale pcm̄. Tem ptatio vero humana dicit q̄ certum p̄iculosū nō hz. q̄ vel ibi est pcm̄ veniale. vl nulla est ibi culpa. sm q̄ oñdit in glo. vbi dꝛ q̄ tribus modis hz fieri tēptatio humana. Si specialiter. sic est illa Aug. de doctrina xp̄iana. q̄ diabolꝰ tēptat. aut vexando carnem. aut vulnerando naturalia. aut expoliando gratuita. hic em̄ ponit spāliꝛ effectꝰ tēptationis diabolice. Si aūt quarto modo cōsideretur temptatio. sz q̄ztum ad gradum. hoc pōt esse dupliciꝛ aut generaliter aut specialiter. Si generaliter. sic illa quam ponit magister in littera. tēptatio alia est exteriꝛ. alia interioꝛ. Si spāliter sic est illa quā pōit Hzeg.

ꝛ habek in glo. sup illud Jacobi. j. Unusq̃sq; temptat a cōcupiscētia ꝛē. q̄ tēptatio triplr perficit. suggestione delectatione. consensu. vbi notantur gradus in pgressu tēptatōnis explicite. q̄ ponebant, i diuisiōe ptis bita ꝑplicite. Per tēptationē em exteriorē intelligim⁹ suggestionez. p interiorez intelligim⁹ illa in qua ē delectatio vl consensus. Et per hoc pz responsio ad illud qđ primo obiect q̄ illa mēbra adinuicē nō distinguūtur cū vnuz ordinetur ad alterum. Si aūt quinto modo consideretur tēptatio scz q̄tū ad modū tēptandi. hoc similiter aut erit generaliter aut specialit. Si generaliter. hoc pōt esse vel explicite vel implicite. Si implicite. sic ē illa que pōit in glo. sup ps. Qui habitat i adiutorio vbi dicit q̄ quedā est temptatō occulta. quedaz leuis ꝛ manifesta. quedā grauis ꝛ manifesta. Si aūt explicite sic est illa quam ponit Bernū. p septez membra. Quarū prima ē importuna. s. q̄ pcaciter insistit. Scōa dubia scz q̄ aīm dubietat, nebula inuoluit. Tercia est subita scilz que iudicium rationis ꝓuenit. Quarta occulta q̄ scz deliberatiōis ordinē ꝓterfugit. Quinta violenta que vires nostras transcendit. Sexta fraudulenta. que scilicet animū seducit. Septima gplera. q̄ varijs vicijs impedit. In hac em diuisiōe explicank difficultates ꝛ gratuitates tēptationū siue modoꝝ tēptandi. ꝛ latentie q̄ in prioꝝ diuisione implicite claudebant. Uerūtn̄ tam hec diuisio q̄ precedens de modis tēptationis in sua generalitate considerak. Si aūt cōsideret spāliter tēptatio put cōtrahit ad temptationē diaboli. sic modi eius possunt dupliciter assignari. Ul ꝑplicite. ꝛ sic diuidit Aug. i quodā sermōe. Diabolus tēptat vt leo. tēptat vt draco. Uel explicite ꝛ sic est illa diuisio Bre. sup Job. xl. sup quē locū dic Bre. sic. Fideli famulo dns cunctas hostis callidi machinationes insinuat. scz q̄ opprimendo rapit. insidiādo circūuenit. minando terret. suadendo blanditur. desperādo frangit. pmittendo decipit. In hac aūt diuisione explicank modi q̄s Aug⁹. cluserat sub bis duobus verbis. q̄ tēptat vt leo. temptat vt draco. Et sic pz ratio assignandi diuersas diuisiones tēptatiōis fm diuersas eius cōsideratiōes. pz nihilominus rīsio ad obiecta. 4

Quare hō leuis ꝛ occulta. nō āgel⁹ sit quedā grauis ꝛ redēptus.

Auguſt. in Ench.

d Tēptatio aūt carnis interior difficilius vincit. q̄z interius oppugnans de nostro cōtra nos roborat.

Concludit propter tēptationem p̄ambulā remissibilitatez humani peccati. e

Hō q̄ q̄ sola exteriori tēptatōne pulsat⁹ cecidit. tanto grauius plectēdus erat. q̄nto leuiori impulsu fuerat ꝓstrat⁹. Et tñ q̄ a liquā licet modicā cadendi occasionē hūit. idcirco p dei gr̄az iuuari potuit ad veniā vt q̄ per aliū ceciderat. p aliū erigeret. Qui q̄ incitationē hūit ad malū. nō iniuste repatoraz hūit ad bonū. Diabol⁹ vo q̄ sine alicuius tēptatione peccauit. p aliū vt surgēt iuuari ñ debuit. nec p se potuit. ꝛ iō irremediabile peccatū ei⁹ extitit. pcrīn vo hois sicut p aliū hūit initiū. ita p aliuz nō icōgrue hūit remediū. Preterea āgelica natꝝ q̄n nō tota pierat. scz ex pte pstiterat nō est redēpta. hūana vo tota pierat. ꝛ iō ne penit⁹ pderet. ex pte est redēpta. vt inde ruina suppleretur āgelica. Unū Aug. in ench. Placuit vniuersitatis creatori ꝛ moderatori. vt quoniā nō tota multitudo angeloruz deum deserēdo perierat. ea que perierat in perpetua perditione remaneret. Que autez cum deo illa deserēte perstiterat. de sua certissime cognita semper felicitate gauderet. At vero creatura rationalis que in hominibus erat. quoniam peccatis atq̄ suplicijs tota perierat. ex pte poterat reparari. Unde angelice societati supplerek quod ruina illa minuerat. hoc enim promissum est sanctis q̄ erunt equales angelis dei.

Illud etiam notandū est q̄ nō soli viro preceptum videk esse datum cuz ipsa mulier testatur sibi etiaz esse mandatū dicens Precepit nobis deus ꝛē. Supra tamen legitur ante factam mulierem deū dixisse viro. De ligno scientie boni ꝛ mali ne comedatis. Non dixit ne comedas. Forte quia facturus erat mulierem de viro. sic p̄cepit. vt per virum ad mulierē perueniret mandatū. quia mulier que subiecta viro fuit. non nisi mediante viro diuinum debuit accipere preceptum. Unde apls Si q̄d discere voluerint. domi viros suos interrogent. Si q̄ritur quomodo loqui potuerūt vel loquentem intelligere qui non didicerant inter loquētes crescendo vel magisterio. dicimus quia deus eos tales fecerat qui possent loqui ꝛ discere ab alijs si essent.

Q nō soli viro preceptum fuit de q̄ ē ab hoste sine peccato esse non possit. Item cū nō sit in nra potestate temptari vel nō temptari videtur q̄ tēptatio de se non ponat in nobis culpaz nisi ei cōsentiat. sicut q̄ temptatō hostis cui nō consentit est materia exercēde virtus. ita videtur etiam temptatō carnis. propter hoc est questio. quare temptatō carnis est magis semp cuz peccato q̄z tēptatio hostis. R⁹. dicenduz q̄ temptatō carnis est impulsus sensualitatis quez cōsueuimus appellare primū motū. ꝛ quoniā i illo ipulsu sensualitas mouetur inordinate ꝛ preter rationis ordinē. hinc est q̄ tēptatō carnis nunq̄z est in nobis quin sit in nobis aliq̄ inordinatio. ꝛ ita aliqua venialis culpa. Temptatio vero hostis omnio extra est. ꝛ potest esse sine aliqua dilectione inordinata in nobis existente. et ideo dicit magister q̄ temptatio hostis potest esse sine peccato. temptatio vero carnis minime. Alia etiam posset reddi ratio. quoniaz est in potestate nostra ꝛ eaz possumus ad libitū nostrū vomare. ideo potius imputatur nobis in culpaz carnis impulsio q̄z diabolica suggestio. Quomodo autem carnis impulsus siue primi motus debeant dici esse peccatum. infra suo loco magis expresse determinabitur. 4

Aug. sup. Gene.

j. Lo. xiiij

Quō loq̄ potuerunt ꝛ loquentē intelligere.

Liber Secundus

Ad intelligentiã huius ꝓtis circa tria incidit ꝺ questio. Primo queritꝫ de temptatõne primoꝝ parentũ Scõ querit de diuersitate temptati onũ. Tertio vero incidit hic questio circa quantitatẽ ⁊ qualitatẽ peccati qõ ex illa temptatione est secutum Circa primũ querunt tria. Primo queritur de tempta tione primoꝝ parentũ q̃tuꝫ ad motiuũ. Secũdo q̃tũ ad instrumentũ. Tertio q̃tum ad ordinẽ ⁊ ꝓgressum.

Questio I a

Circa quã sic ꝓcedit. ⁊ querit q̃d mouerit diabolum principaliter ad temptandũ hominẽ. Et ꝙ inuidia vr primo ꝙ illud qõ dr Sap. ij. Inuidia diaboli mors in troiuit in orbem terraꝝ. introitus aũt mortis fuit ꝙ tẽ ptatõnẽ ⁊ seductionẽ hominis. ꝯ ad temptandũ hoiez inuidia diabolũ cõmouit. Itẽ Greg. in moral. In paradiso diabolꝰ inuidens homini superbie vulnꝰ inflixit. ꝯ cũ vulnꝰ inflixerit ꝙ temptationẽ. temptatio fuit in uidia. Item diabolus temptando hominẽ factꝰ est ho micida. sm ꝙ dr Jaco. iiij. Ille homicida erat ab initõ sz homicidiũ ꝓcedit ex odio. odium aũt ꝓcedit ex inui dia. ꝯ a ꝓncipio temptatio hominis in qua diabolꝰ fu it homicida ꝓcessit ex inuidia. Itẽ q̃ desiderat casum alterius sine suo fructu non mouetur ex amore cõmodi tatis ꝓpꝛie. sed ex odio felicitatis aliene. sed diabolꝰ ca sum hominis desiderabat. ⁊ absq̃ suo fructu sicut con stat. ꝯ mouebat odio felicitatis humane ad temptandũ hominẽ. sed tale odiũ nõ est aliud q̃ inuidia. ꝯ tẽ. Sz contra Omnis inuidia est respectu paris vl superioris. sm ꝙ dicit Greg. sup illud Job. Paruulũ occidit inui dia. superioris inq̃ salte sm reputationẽ. sed diabolꝰ nõ reputabat hominẽ superiorez sibi. ꝯ vr ꝙ ei nõ inuidebat ꝯ si ipm temptabat. ꝫ non erat ex inuidia. Itẽ inuidia est respectu boni qõ q̃s aliquo mõ potest acquirere. sz diabolus non poterat venire ad eternã beatitudinez. q̃ lapsus erat irrecuperabiliter. ꝯ vr ꝙ ꝓpter illi⁹ acqui sitionẽ nõ inuidebat homini. Itez inuidia est respectu boni quod desiderat. nullus enim inuidet alicui de ali quo. nisi cum illud amat ⁊ cupit. sz diabolꝰ nec cupie bat mandatis dei obedire. nec ad supernaz patriã ascẽ dere. nec amicus dei esse ꝓpter sui desperationẽ. ꝯ vr ꝙ hoc in homine non inuideret. ꝯ tẽ. Item inuidia nõ est nisi respectu eius qõ natũ ẽ diminuere bonũ ꝓpriũ. sed beatitudinis acq̃sitio nullius bonũ põt diminuere. er go nõ est aliquid quod ab aliq̃ inuideri possit. ꝯ vr ꝙ si diabolus aliq̃ appetitu cadere fecit. ex inuidia motus
5 non fuit. Rº. dom ꝙ sicut ꝓtactũ fuit ista duo pecca ta sunt q̃ maxime possident mentẽ diaboli. superbia ⁊ in uidia. Un sicut habitũ fuit. ē. ⁊ Aug. dicit. Ex his du obus q̃ priꝰ erat lucifer. diabolꝰ factus ẽ. ⁊ sunt quasi hec duo inseparabilia. ita ꝙ vnũ cõitat ad alterũ. Superbꝰ em̃ amat excellentiã. ⁊ ita nullũ vult habere parez. ac p hoc statim appetit excellentiã singulariter possidere. ⁊ iõ statim vel actu vel habitu inuidet. cum nolit bonũ cõ simile bono qõ appetit ab alto cõmunicari. Mens igi tur diaboli ab his duobus vicijs possessa. vicz superbia ⁊ inuidia. videns hominẽ in statu quo poterat cadere sub diabolicã potestatẽ. ⁊ in quo poterat ascendere ad supernam felicitatẽ ex qua ipe ceciderat. ⁊ ex superbia mo tus est ⁊ ex inuidia ad ipsuz temptandũ. Ex superbia nã q̃ vt ipm sibi subiceret. ex inuidia ꝯo vt ipm a supna fe licitate impediret. Ex superbia fuit mouẽs ꝓmũ. inuidia ꝯo sicut mouens ꝓximũ ⁊ immediatũ. Esto em̃ ꝙ non posset dominiũ sup hominẽ acquirere. adhuc studuisz ipm a paradisi gaudijs impedire. Nam scriptura dicit ⁊ eius expositores diabolũ ad temptandũ hominẽ ex in uidia mortis esse. Et concedendo sunt rationes hoc ostẽ dentes. Ad illud qõ primo obijcit ꝙ inuidia est respe ctu superioris vel paris. dom ꝙ nõ solũ ẽ respectu superio 6 ris ꝙ est superior. sed etiã eius ꝙ potest esse. q̃uis aũt dia bolus in statu illo non reputaret hoiem superiorez se. in uidebat tñ ne merito obedientie sublimaret ad statum glorie in quo statu ipm superiorem se nõ dubitaret. Põt etiam dici ꝙ tunc reputabat ipm superiorem se in hoc ꝙ poterat ꝙuenire ad illã gloriã ad quã diabolꝰ ascende re non poterat. Ad illud qõ obr ꝙ inuidia est respectu boni qõ põt acquiri. Respondẽdũ est ꝓ interẽptionez 7 q̃ nõ soluz inuidet aliquis illud qõ põt obtinere. sz eti am illud quod natus est habere q̃uis non possit. sicut truncatus ⁊ cecus inuidet alijs visum. ⁊ ꝓgressum. licz aũt diabolꝰ nõ possit ad beatitudinẽ ꝙuenire. tñ habe bat ad hoc naturalẽ aptitudinẽ. Ad illud qõ obr ꝙ in 8 uidia est respectu boni desiderati. Dom ꝙ inuidia non tñ venit ex desiderio alicuius boni pruati. imo ex odio boni alieni. Quia tñ desideriũ boni ꝓpriũ vr esse princi pium omnis peti tõ põt aliter dici ꝙ inuidia nõ solum mõ est respectu eius boni qõ desiderat. sz etiã respectu eius boni cuius obtentu minuit bonũ desideratuz. vel estimat minus. Et q̃m diabolus desiderat singulariter efferri. tõ exaltationẽ hois estimabat suũ bonũ impedi re. ⁊ tõ inuidebat ⁊ ex inuidia oppugnabat. Et ꝓ hoc pz 9 rñsio ad vltimũ. q̃ ⁊ si hois glorificatio ⁊ exaltatio sm veritatẽ alicuius bonũ nõ diminueret. tñ sm estiatiõem falsam credi potuit eẽ alicuius boni diminutiuũ ⁊ ex illa estiatiõe oriri inuidia. Affectiões ei nõ tñ oriunt ex iu dicijs certis. sz etiã ex suspicatõibus ⁊ estiationibus falsis.

Questio II b

De temptatione primoꝝ parentũ q̃tum ad instrumen tum medium. Et dr in Heñ. iij. ꝙ diabolus temptauit hominẽ ꝓ serpentem. Et ꝙ iste modus nõ fuerit conue niens ostendit primo sic. Quanto temptatio est occul tior. tanto est ad recipiendũ efficatior. si ꝯ diabolꝰ q̃to mior calliditate poterat hominẽ decipe conabat. vi derur ꝙ ipm debuisset tẽptari spũali temptatione abs q̃ aliculus corpis assumptione. Itez tanto temptatio est efficatior q̃to temptans est in suggerendo effabilior sed actus locutionis ꝓprie debet humane effigiei. ꝯ vide tur ꝙ diabolꝰ ad temptandũ magis debuit assumere ef figiem hois q̃ bruti aialis. cum brutũ animal sua locu tione portꝰ esset ad terrorẽ q̃ ad psuasionẽ. Itez q̃to tẽ ptans magis simulat ⁊ induit speciem sanctitatis. tã to magis prevaler in temptando. sz multa sunt anialia q̃ magis suis ꝓprietatibus sanctitatẽ prefigunt q̃ serpens sicut columba ⁊ agnꝰ. ergo vr ꝙ illa magis debuerit assu mere diabolꝰ ad temptandũ. Item instrumẽtũ siue or ganum debet conformari exercitio p ipm facto. sz tem ptatio erat ad decipiendũ. ergo diabolꝰ debuit assume re aial maxime dolosum ⁊ callidũ. sz plus est de dolosi tate in vulpe q̃ in serpente. ergo magis debuit assume re vulpem q̃ serpentem. Ad oppositum sunt rõnes. sz q̃m verũ cõcludunt põt claudi in rñsione. Rº. Ad pre 10 dictoꝝ intelligentiã est notandum. ꝙ modꝰ ille tẽptan di nõ tñ fuit ex diabolica electione sicut dicit Augꝰ. sz etiam ex diuina pmissione. nõ em̃ licuit diabolo tẽpta re omnino quo vellet ⁊ posset. sz eo modo q̃ dñs pmit teret. Concessit aũt diuina sapia q̃ omnia ordinat ⁊ gu bernat ⁊ pmisit ꝙ diabolus temptaret hominẽ in effi gie aialis bruti. ⁊ nõ cuiuscũq̃. sz serpentis. sic enim ex igebat cõgruentia ordinis. Q̃ em̃ homo temptaretur

a diabolo in effigie bruti animalis congruum erat. tuz respectu operis. tū respectu finis intenti. tū etiā respectu dīni intenti. etiā respectu diuini iudicij. Respectu operis q̄ hō natus est inclinari ad bonū vt nūc. maxime ex parte sensibili z brutali. z ideo congruum erat ipsum temptari in effigie animalis bruti. Respectu finis intenti similiter congruum erat. quia ad hoc ordinabatur temptatio vt homo efficeretur similis animali bruto. cum contempto bono incommutabili adheret bono commutabili z ibi ḡhesceret. et ideo ad hoc insinuandum in specie animalis bruti debuit temptari. Respectu diuini iudicij etiam congruum fuit quoniam dominus iustus z fidelis non permittit hominem temptari vltra quod possit. z ideo si patitur diabolū in temptatione ne latere. vt nihilominus possit ab homine deprehēdi et ideo nō passus est q̄ diabolus hominē tēptaret omnino in specie cōsimili. z per hoc nō in specie vel effigie humana. sed potius brutali. Tripler igit congruentia ordinis exigebat. vt homo a diabolo in brutali effigie
12 tēptaretur. Hac etiā triplici congruentia exigente permissus est homo tēptari a diabolo. nō in quolibet animali bruto. sed in serpente. Primū ratione operis. q̄ eīm tēptatio fiebat p̄ suggestionis ingressum que intrat ad cor ad modū serpētis. z ibi viros peccati diffundit. ex quo homo habet spiritualiter mor. ideo vt exterior effigies operi respōderet interiori. cōgruum fuit hominē a diabolo tēptari in effigie serpentis. cuius est serpere z venenū diffundere. z diffundendo hoīem interimere. Respectu etiā finis intenti cōgruum erat. q̄ eīm intēdebat diabolus facie hominis z caput z suptiorem mentem cōuertere deorsū. z totum prosternere. z sic prosternēdo ad malū finem deducere. pponendo sibi premium aliquod delectabile. ideo p̄missus est tēptare in serpente. qui fm totū suum habet terre in suo incessu adherere. Congruum etiā erat respectu diuini iudicij. q̄ eīm ex illa tēptatione. diuino iudicio inter tēptatum et temptātem debebat inimicicia oriri. ideo tēptatio hominis in serpēte debuit fieri quē post lapsum maxime exhorret. z qui maxime sua calliditate insidiatur homini nem ledere. Et sic patet multiplex congruentia quare diabolus permissus est hoīem tēptare in effigie serpen
13 tina. Ad illud ergo quod primo obīcit q̄ temptatio tāto est efficacior q̄to occultior. dōm q̄z si diabolus se manifestaret exterioribus in effigie serpētis nihilominus tamē i illa manifestatione plus se occultabat quā manifestabat. vnde mulier non credidit eū qui loq̄bat in serpēte esse aduersariū. sed etiā potius bonū consiliarium. z ideo ita occulta erat illa tēptatio. sicut si diabolus loqueretur ad cor interius. Aliter respondeti potest q̄ iusto iudicio dei nō est permissus tēptare interius. q̄ nō habebat posse ingredi interius nisi hō prebere sibi aditū. z ideo tēptauit ab exteriori p̄ sensum. z voce sensibili magis q̄ voce spirituali. nō eīm debebat aliter permitti. Ad illud de maiori affabilitate iā patet
14 responsio. verū eīm q̄ si fuisset in effigie humana affabiliori fuisset. sed diuina prudentia nō debuit hoc p̄mittere. sed cautelā diabolī debuit tpare. z ideo concessum est sibi corpus serpētis q̄ tamen habebat faciem virginis. sicut dicit Beda. z reliquū corpus erat serpentis. vt sic ex vna parte posset latere. ex altera deprehendi.
15 Ad illud q̄ obīcitur de amicabilitate iā patet responsio. q̄ sic debuit p̄mitti oīdi effigies amicicie. vt posset deprehendi veritas inimicicie. nā temptatoꝛ q̄ effigiez amicicie p̄tendebat. fm veritatem inimicus erat. ideo

huic operi animal maxime cōperebat q̄ habet aspectum humanū. corpus vero eius aialis q̄ natū est homini esse maxime inimicū. Ad illud q̄ obīciturvltimo de calliditate. dōm q̄ z si sint aliqua aialia callidiora z prudētiora. tamen in nocēdo z insidiando homini serpens est animal callidissimū. Et q̄ calliditas tēptātis erat ad hominē offendendum. hinc est q̄ inter cetera animalia magis p̄missus est temptare p̄ serpentem. 16

Questio III c

De temptatione primoꝛ parentū q̄ztum ad ordinē z p̄gressum. z dicit scriptura z magister in littera q̄ tēptatio incepit a muliere. z p̄ mulierem venit ad virum. Et videt q̄ hic modus p̄grediendi cōperat astutie diaboli. z q̄ etiam debeat a deo p̄mitti. ordo eīm destructionis cōtrarius e ordini cōstructionis. q̄ enim sunt vltima in componendo. sunt prima in resoluendo. sed mulier fuit vltimo facta z formata. g̃ vī q̄ via deformationis et corruptōis a muliere debuit hre exordiū. g̃ tēptatoꝛ debuit eā prius aggredi. Item temptatio exteriꝛ debet conformari interiori. sed in temptatione interiori peccatū ascendit a sensualitate ad supiorem partem mediāte inferiore portione rationis. si g̃ supiꝛ portio est vir. inferiꝛ est mulier. sicut temptatio interiꝛ p̄cedit ad virum mediante muliere. sic et temptatio exteriꝛ. Item cautus pugnatoꝛ citius aggredit in bello illum quem potest expugnare facilius. si g̃ mulier facilius poterat expugnari q̄z vir. videt q̄ p̄gressus temptationis puenire debuit ad virum mediante muliere. Item facilius est alicui expugnare fortem inimicum p̄ domesticum q̄z etiam p̄ seipm. sed vir erat fortis z spūali mente preditus. ergo non vī q̄ diabolus ausus fuerit eum temptare p̄ seipm sed p̄ suum domesticum. ergo mediante muliere temptatio puenit ad virū. Sed contra. Peccatum non tantum est in carne. sed in dei imagine. s. anima. sz mulier z vir equaliter sunt ad imaginem dei. q̄ in anima non est distinctio sexus. ergo videt q̄ temptatō nō magis debuit inchoari a sexu muliebri q̄z a virili. Item mulier nullam habebat p̄nitatem ad peccatum sicut nec vir. z ita erat recta sicut vir. nec caro ei⁹ aliquo modo animā incurvabat. ergo videtur q̄ ita difficile erat mulierē sicut virum ēicere. nulla igit ratio videtur esse ob quam temptatio diaboli magis inciperet a muliere. Item vituperabilius est vinci a muliere q̄z a viro gloriosius est vincere virum q̄z mulierem. si g̃ diabolꝰ maxime refugit vituperium z auiditissime querit gloriā videtur q̄ magis temptationem a viro q̄z a muliere inchoauerit. Item natura audacium ē libenter fortibus occurrere. sed diabolus est audacissimus z p̄cipuꝰ z maxime p̄sumens de suis viribus. g̃ videt q̄ dedignatus fuerit p̄mo aggredi muliebrem sexum. nō igit vī probabile q̄ p̄ius temptauerit mulierem q̄z virū. R⁰. dōm q̄ sicut dicit scriptura z magister dicit in littera. 17
non est dubitandum quin temptatio diaboli a muliere inchoauerit. z p̄ eam puenerit ad virum. Ratio autem huius sumitur ex parte sapientie dei. z ex pte astutie diaboli. Ex pte sapientie dei. dominus enim tali ordine permisit diabolum tēptare. tum propter viri exercitationem. tum etiam ne mulier haberet excusatōnē tum etiā propter eruditionē nostrā. Propter viri exercitationē. quia ipse adeo fortis erat z spirituali mente preditus q̄ non solum poterat resistere serpentis temptationi. sed etiam suggestioni mulieris. z ideo fortiori temptatione p̄missus est temptari. Propter mulierꝭ
po remouendā excusationem p̄mo debuit ab ipa tēpta/

tio incipere. nam si vir primo peccasset. cum vir sit caput mulieris ⁊ dominetur ei. non esset multum mirandum si mulier ei consentiret. immo magnū haberet excusationis colorem. Propter nostram eruditionē etiā hoc pmissum est. in illo enim modo temptandi sensibili cognoscimus nos modū ⁊ progressum temptatōnis inuisibilis. ⁊ sicut ille a serpente venit ad virum mediā te muliere. sic iste a sensualitate puenit ad superiorem portionem rōnis mediante inferiori. Ex parte similiter astutie diaboli potest sumi ratio. Diabolus enim attendebat mulierem esse minoris sapientie. ⁊ debilioris constantie. ⁊ importunioris adherentie. Quia minoris sapientie. erat facilior ad seducendum. ⁊ ideo diabol⁹ seductor p eam voluit sibi facere transitum ac viam. Qz debilioris constantie. facilior erat ad pertendum. ⁊ iō diabolus expugnator aggressus est hominis ciuitatez ex ea parte ex qua erat aditus minus munitus. Quia ꝯo importunioris erat adherentie. cogitauit diabolus q̄ si ipa primo vinceretur. non quiesceret quousq̄ perueterret virum. Unde ōr Eccs. vij. de muliere q̄ laque⁹ est venatorū. ⁊ sagena cor eius. vincula sunt manus illius. ꝓterea diabolus astutus impulsor incepit a sexu femineo. Et sic pt3 q̄ sicut dicit scriptura p omnez modum congruum fuit temptationē incipi a muliere. tuz qz hoc diaboli astutia expetebat. tum qz hoc diuina puidentia disponebat. Unde concedende sunt rōes ad hoc inducte. Ad illud aūt qō primo obr̄ in contrariū

18 q̄ ꝯtum ad imaginem nō est sexuum differentia. dōm q̄ licet in viro ⁊ muliere repiatur imago eque expresse ꝯtum est de natura ipsius anime. qz tn anima q̄diu ē in corpore complexionē corporis imitatur ex ratōne debilitatis compositionis et sexus. cōtrahit anima quādam effeminationem. ⁊ ꝓterea quantum est ex parte nature nisi sit fortitudo maioris gratie facilius incuratur ad malum sexus femineus. ⁊ ꝓterea illud nō co

19 git. Ad illud qō obr̄ q̄ mulier nullaz habuit ad hoc pnitatem. dōm q̄ verum est. non tamen ex hoc sequitur q̄ haberet equalem stabilitatem. ꝯuis em̄ non haberet curuationem in affectu. nec receptionē in aspectu. facilius tamen poterat in hoc incidere ꝯ̄ vir. in quo et natura erat fortior. ⁊ gratia creditur fuisse abundantior.

20 Ad illud qō obr̄ q̄ viruperabile est vinci a muliere ⁊c. dōm q̄ verum est. verumtamē gloriosius est mulierez luctando superare. ꝯ̄ cum viro luctando succumbere. Et quia diabolus si incepisset a viro. timebat ne viriliter sibi resisteret. ideo maiori cautela studuit gloriā adi

21 pisci. Ad illud qō obr̄ q̄ audaces liberi⁹ aggrediunt fortes. dōm q̄ illud verum est vbi ē audacia sine astutia. diabolus aūt nō tm̄ est audax ⁊ procax. immo etiaz astutus ⁊ fallax. ⁊ ideo temptando nō aggressus ē viā difficiliorem. sz potius efficaciorē. Preterea non pmittebatur sibi totam suam exercere potentiā. cum cniz nō vincat nisi volentem. est debilis in pugnando. ⁊ ideo non a fortiori sz a debiliori suam inchoauit tēptatiōez.

Consequenter queritur circa secundū articuluz de modis temptationis in generali. Diuidit aūt magister temptatōnem in eam q̄ est ab hoste. ⁊ in eam q̄ est a carne. sed cum de temptatione q̄ est ab hoste aliqualis possit haberi noticia p ea que determinata sunt supra de potestate demonū. ideo hic queritur de temptatione que est a carne. Et circa hoc possūt queri tria. Primo queritr̄ vtrum carnis sit temptare. Secundo queritr̄ vtrum temptationem carnis a tēptatione diaboli contingat seperi. Tercio queritr̄ cui istarum temptationum difficilius sit resistere.

Questio I d

Circa primū sic procedit. ⁊ ostendit⁹ q̄ carnis sit tēptare Jaco. j. Unusquisq̄ temptat⁹ a cōcupiscentia sua abstractus ⁊ illectus. sed concupiscentia que maxime abstrahit ⁊ illicit est cōcupiscentia carnis. ꝯ̄ ⁊c. Item Cassiodorus diffiniens temptationē. dicit q̄ temptatio ē assimilatio boni ad fallendum. sed appetitus carnalis facit bonum vt nunc. credi esse bonū simpliciter. ⁊ hoc recipit ⁊ fallit spiritum. ꝯ̄ contingit spirituz temptari a carnali appetitu. Item temptatio diabolica nō est aliꝯ̄ suggestio. sed sicut diabolus suggerit homini malitia ⁊ carnis prudentia q̄ est deo inimica. ꝯ̄ si diabolus dicit temptare cum suggerit mala. eadem rōne et caro cum spiritum trahit ad carnalia. Item diabolus impugnat nos temptando. nec est aliud diaboli temptatio ꝯ̄ eius impugnatio. sed sicut impugnamur a diabolo ita ⁊ a carne ipugnamur ⁊ impellimur. ꝯ̄ videt⁹ q̄ sicut temptamur a diabolo. ita vere ⁊ ꝓprie tēptemur a carne. Sed ℣. Hugo de sancto victo. Temptare ē callide 23
experiri. ⁊ quasi quibusdā blandis conatibꝫ ꝓbare. sz experimentum sumere hoc est solꝰ sūe rōnalis. ꝯ̄ nō vr̄ ce carnis. Item temptans differt a temptato. nullus em̄ temptat seipm̄. sz q̄ temptat est homo carnalis. cū igit homo carnalis a carne sua nō differat p substātiā. vr̄ q̄ nullus hō temptet a carne sua. nec ab alia cōstat. ꝯ̄ nulla caro temptat. Item psuasio ordinata ad recipiendū potius est sophisticatio ꝯ̄ temptatio. temptatio enim est psuasio ordinata ad sumendū experimentū. sz caro viciosa directe inclinat ad malum. ⁊ sua inclinatione seducit spiritum. ꝯ̄ carnis ꝓpulsatio potius dz dici sophisticatio ꝯ̄ temptatio. Item q̄cunq̄ aliquis actus de aliquibꝫ subiect⁹ dicit. dicit fm aliquod cōmune in eis reptum. sed deus temptare dicit in scriptura. ⁊ diabolus et homo. ⁊ caro. ꝯ̄ fm aliquod cōmune debet dici. sz caro non vr̄ aliquo mō cōmunicare in aliquo cuz deo ⁊ cum spū angelico. ꝯ̄ vr̄ q̄ ei non possit cōpetere tēptatio. aut si competat hoc erit equiuoce ⁊ fm aliū modum dicendi. ⁊ si sic est. tunc est questio fm quē modū dicit. ⁊ qualiter illa carnis impulsio temptatio appellatur? Rō. dōm q̄ hoc vocabuluz temptare multas bz 24
acceptiones. sicut dicunt illi q̄ significationes vocabulorū studiose rimati sunt. si tamen velimus eius principalem ⁊ precipuam significationem accipe. tēptare ꝓbare est. vnde temptatio dici potest quidam tactus q̄ illud quod tangit ꝓbatur. sicut cecus dr̄ temptare quādo suo tacto vult aliquā certitudinez habere de aliqua re quam tangit. Per hunc modū in spiritualibus temptatio dicit quidā tactus ad ꝓbandum ordinat⁹. Hoc 25
autem potest esse quadrupliciter. Aut quia ille q̄ pulsat intendit ꝓbare ⁊ approbare siue ꝓbatum ostendere. ⁊ hoc modo temptat deus. fm q̄ dicit Sap. iij. Deus temptauit illos ⁊ inuenit illos dignos se. Aut ille qui pulsat intendit probare ⁊ reprobare siue reprobum facere. ⁊ sic temptat diabolus fm q̄ dicit Actuū. v. Cur temptauit sathanas cor tuum mentiri spiritui sancto. Aut q̄ ille qui pulsat intendit solum probare ⁊ experimentū sumere de eo qō est in homine. ⁊ sic temptat homo cautus. ⁊ de hoc Eccī. xxx. Et multis loquelis temptabit te. ⁊ subridens interrogabit te de absconditis tuis. Aut quia ⁊ si pulsans nihil intendat. ad eius tamē pulsationē sequitur approbatio vel reprobatio homis ⁊ sic temptat caro vel carnalis cōcupiscentia. De qua Jaco. j. Unusquisq̄ temptatur a concupiscentia sua,

abstractus ⁊ illectus. A carne em̄ siue a carnis concu/piscentia homo pulsatur ⁊ que si tangitur. cui tactui si/ue pulsationi si consentiat. pbatur ⁊ reprobatur. si ꝰo dissentiat. probatur ⁊ approbat. ⁊ sic recte ⁊ ꝓie carnis impulsio temptatis dici potest. Unde rōnes hoc ostē/
26 dentes concedende sunt. Ad illud quod obiicit in con trarium q̄ temptare est experiri. Dōm q̄ illa ratio ab Aug. non assignatur nisi proprie de temptatione dia boli. si aūt quis generaliter velit eam intelligere. vt se extendat ad omnem temptationem q̄ ad malum ineli/nat. tunc dicemus q̄ intelligit q̄ causam. vt sit sensus. q̄ q̄ temptationem fit experientia ⁊ pbatio. vt cuz homo dignus sit approbari. ⁊ hec tm̄ nō fit a diabolo. sed etiā a carne. Si aūt velit dicere hoc essentialiter esse dictū. tunc dicem⁹ q̄ nomine carnis non intelligitur corpus solum sed ratō carnalis. ⁊ idem ipse homo ꝼm q̄ carna/
27 lis est ⁊ ad carnem ꝺuersus seip̄m temptat ꝼm q̄ spūa/lis est ⁊ diuine legi subiectus. Ad illud quod obiicit se cundo q̄ temptans differt a temptato ꝼm substantiā. Dōm. q̄ sicut iudicare ⁊ iudicari sunt actus diuersorū personaꝝ. nihilominus tm̄ eadem persona ꝼm aliam et aliam surreptionem pōt seipam iudicare. sicut semet/ipm̄ homo iudicat. ⁊ superior portio inferiorem iudicat. sic etiam intelligendum ē q̄ spūaliter ipa sensualitas tē ptare potest rationem. siue homo exterior interiorem. ⁊ ita cum caro temptat spiritū non idem temptatur a se. sed alius ab alio. illa tamen reperi habent in eadem
28 ꝑsona. Ad illud qō obr̄ q̄ persuasio ordinata ad deci piendum potius ē sophisticatio q̄m temptatio. dici po test q̄ temptatio large dicta comprehendit ⁊ sophisti/cationem ⁊ temptationem ꝓie dictam. Sophistica em̄ ꝑsuasione potest homo de alio experimentuz sumere ⁊ ita non valet illa obiectio. q̄ temptatio ꝼm q̄ hic ac/cipit contra deceptionem ⁊ sophisticationē non diui/ditur. Aliter tamen posset dici q̄ temptationis nomē magis translatum est a temptatione materiali in qua est quedam pulsatio ꝼm q̄ cecus dicit temptare. q̄m a tē ptatione illa que est in ratiocinationibus. ꝓ quem mo dum diuiditur contra sophisticationem. vt dicat ali⁹
29 silogismus sophisticus. alius temptatiu⁹. Ad vltimū patet responsio ex predictis. aliquod enim cōmune re/perit in omnibus illis de quibus ꝺr̄ actus temptandi videlz tactu quodaz pulsare. ad quē consequit pulsan/ti probatio. ⁊ hoc prius explanatū est.

Questio II e

Utrum contingat temptationem carnis a temptatio ne diaboli separari. Et q̄ sic videt. Quecunq; diuidūtur ex opposito vnum potest esse sine altero siue separi po/test ab altero. sed temptatio carnis diuiditur cōtra tē/ptationem hostis. g̃ tē. Item diabolus temptauit ho minem primuz. ⁊ temptauit christum. sed nec caro chri sti nec caro hominis primi ad malum impellebat. ergo neuter a carne temptabatur. ergo cum temptarentur a diabolo. temptatio q̄ est a diabolo separatur a temptati one que est a carne. Item esto q̄ diabolus nunq̄ no/bis mala suggereret. nihilominus sensus nostri ad ma lum ab adolescentia proni essent. g̃ omni temptatione diaboli circumscripta adhuc homo temptaret a carne ꝓpria. Item aliud est inquinamentum carnis. ⁊ aliꝺ inquinamentum spūs. sed diabolus impellit ad pecca ta spiritualia. caro ꝺo ad peccata carnalia. ergo cū pec catum spirituale possit esse sine carnali. ⁊ ecōuerso. vī q̄ temptatio carnis sequestrari habeat a temptatione diaboli. Item quecunq; duo sicse habent q̄ vno con/tingit mereri ⁊ alio demereri. illa contigit ab inuicem separari sed temptatio hostis ē materia exercende vir/tutis. temptatio vero carnis semper est a culpa vel cū culpa. sicut dicit magister. ergo vna istaz sequestrari habet ab altera. Item temptatio carnis ⁊ hostis diffe runt sicut dicit magister in littera. sicut temptatio exte rior interior. sed quod est exterius sequestrari habz ab eo quod est interius. ergo ⁊ temptatio carnis ab ea q̄ē a diabolo. Si tu dicas q̄ temptatio que est ab hoste est ita interior sicut temptatō que ē a carne. per hoc nō effugitur. quia cum deus fidelis non permittit homi/nem temptari supra id quod possit. ⁊ alter istoz modo rum ad exercitandum sufficiat. nec homo simul possit esse intentus circa diuersa videt q̄ alio ⁊ alio tempore fiat circa nos temptatio carnis ⁊ temptatio diabolica. Sed contra. q̄ temptatio carnis habeat esse sine tem/ptatione hostis videt. super illud ps̄. Diuerte a malo ⁊ fac bonū. glo. hiero. Mala omnia ab instinctu dia/boli ꝓcedunt. sicut bona ab instinctu dei. ergo nullum peccatum fit in quo diabolus non interponat partes suas. si ergo temptatio carnis via est ad peccatum. vi detur q̄ non possit esse sine temptatione diaboli. Itez motus instrumenti non est sine motu principalis mo/toris. sed caro est sicut instrumentum in temptando. re spectu diaboli. sicut dicitur sup illō Job. ix. Terra data est in manus impij. id est caro in manus dyaboli. er go titillatio carnis non est absq; impulsione diaboli. si igitur hec est temptatio. patet tē. Item ⁊ si non sit ponere primū malum qō non sit ab alio. est tamen po/nere malum quod est initium omnis mali. sicut dicit Eccī. x. Initium omnis peccati superbia. Si igitur di abolus rex est sup omnes filios superbie. ⁊ pater om/nis mendacij. videtur q̄ nullum sit peccatuz quod ali/quo modo non ꝓcedat ab ipso. ⁊ ita ad nullum malu̇z impellit caro absq; diabolo. ergo temptatio carnis nō seperatur a temptatione hostis. Item q̄ temptatō ho/stis non seperar a temptatione carnis similiter osten/ditur. Bal. v. Manifesta sunt opera carnis. que sunt fornicatio. adulteriū. contentiones. emulationes. ire. rixe. inuidie tē. ibi enumerātur peccata carnalia ⁊ spi/ritualia. ergo videt q̄ omnia peccata procedāt a carne igitur ad nullum maluz inclinat temptatio hostis abs q̄ temptatione carnis. Item generatio transfertur a corporalib⁹ ad spiritualia. sed in corporalibus impos/sibile est generari aliquid a patre sine matre. ergo nec in spiritualibus. sed pater omnis peccati dicitur esse diabolus. mater vero caro siue cōcupiscentia. ergo tē. Prima ꝑ se patet. secunda manifestatur ꝑ illud qō dici tur Ezech. xvj. Pater tuus amorreus ⁊ mater tua ce/thea. Per amorreū em̄ intelligit diabolus. per cetheaz vero cōcupiscentia. Et expressius dicit Greg. sup Le/uit. xix. Cōcupiscentia est mater omnis peccati. ⁊ dia bolus pater. g̃ tē. Item diabolus non potest tempta/re bonum angelū nec malum. neq; spiritum separatuz sz solum spiritum carni coniunctum. g̃ videt q̄ adituz non habeat ad mentem nisi ꝑ carnem. g̃ absq; carne nō temptat. g̃ non contingit temptationem diaboli a tē/ptatione carnis separari. Rō. dōm q̄ cum dicimus tē ptationem esse a carne vel ab hoste hoc dupliciter pōt intelligi. Aut sicut a mouente primo. aut sicut a mouē te proximo ⁊ immediato. Si sicut a mouente primo. sic temptatio carnis nunq̄ potest esse absq; temptatione hostis. q̄ omnis carnis temptatio est ex ei⁹ corruptio/ne que ortum habuit a prima hostis tēptatiōe. tēptatō

Et4

tamen hostis pōt esse absq; temptatione carnis. tunc
portissime quando is temptatur in quo nō ē carnis cor
ruptio. sicut fuit in adam ⁊ in christo. vel quando ex
illa temptatione nulla oritur incuruatio. Quando ꝓ
temptatio hostis ad peccatum ptrahit. cum nullū pec
catum sit in nobis quod non habeat ortum ex cōcupi
scentia aliqua. sic temptatio diaboli a temptatione car
nis non potest separi. sic igitur iudicandū est ſm q; tē
ptatio dicit esse a carne vel ab hoste tanq; a mouente ꝓ
mo. Si aūt sic dicat esse sicut a mouente primo ⁊ ꝓ
prie sicut accipit magister in littera. sic sequestrant. et
distantia formali. ⁊ distantia tempali. Distātia forma
li. q; alio modo temptat caro ⁊ alio modo diabolus. ⁊
ad aliud vicium impellit hec. ⁊ ad aliud ille. ⁊ principi
um mouens est aliud ⁊ aliud. Sequestrant etiaz distā
tia temporali. q; aliquo tempore verat diabolus ⁊ in
stigat ad aliquod vicium ad quod non inclinat caro. ⁊
aliquando potest esse econuerso. Et sic isto vltimo mo
do accipiendo ꝓprie temptationē carnis ⁊ temptatio
nem hostis vt accipit magister in lra. concedenduz est
eas abinuicem separi. vt non solum inter vnaz ⁊ alte
ram sit differentia. sed etiam vna possit esse sine altera
30 Unde concedende sunt rōnes que hoc probant. Ad
illud qō primo obiciť in cōtrariū q; omne malum ē ab
instinctu diaboli. intelligendum est sicut a mouēte pri
mo. non sicut a motore proximo. ⁊ iam absente diabo
lo peccatum potest esse a li. ar. vel voluntate propria.
31 vel attrahente carnis concupiscentia. Ad illud quod
obī. q; caro mouet sicut instrumentū. dōm q; hoc verū
est qn diabolus verat carnem. ⁊ verando carnem ver
at spiritū. ⁊ tunc temptatio carnis ⁊ diaboli non po
nunt in numerum. Contingit tamen carnem mediān
te sensualitate sibi coniuncta spiritum nostrum ad ma
lum inclinare etiam diabolo non mouente. ⁊ tunc non
mouet sicut instrumentum sed sicut mouens primū. et
32 hoc modo hz sequestrari a temptatione diaboli. Ad
illud quod obī q; peccatum diaboli est initium omnis
mali. dōm q; hoc non est intelligendum q; sit princi
piuz immediatū respectu cuiuslibet peccati. sz quia an
te peccatum eius non fuit aliud. ⁊ ipsum fuit initium
illius peccati originalis. ex quo est initium ad oēm ma
33 lum. Ad illud qō obī q; omnia peccata sunt a carne.
dōm q; caro sumiť ibi large ꝓ omni cōcupiscentia que
inhesit anime ex coniunctione sui ad carnem. ⁊ sic no
mine carnis intelligitur concupiscentia que est mater
omnium maloz. ⁊ sine hac diabolus nō generat in no
34 bis aliquod peccatum. Et ꝓ hoc patet responsio ad se
quens obiectum de generatione spirituali. accipiť enim
ibi caro ⁊ concupiscentia large. sicut ostensum est. Ex
illo tm̄ non sequiť q; tēptatio diaboli nō possit ee absq;
tēptatione carnis. non em̄ omnis tēptatio diaboli est
peccati generatio. frequenter enim temptat. ita q; nul
35 la sequiť culpa. Ad qō obī q; non temptat nisi homi
nem carnalem. dōm q; hoc non est q; temptatio diabo
li pendeat a tēptatione carnis. sz q; non potest aliquē
temptare nisi quando habet vertibilitatem li. ar. ⁊ est
in statu merendi vel demerendi. ⁊ in quo potest seduci
⁊ hoc solum est quando spiritus rationalis est coniun
ctus carni mortali. Ex illa tamen ratione non conclu
ditur q; caro in temptatione diaboli sit causa precipua
sed solum causa sine q̄ nō.

Questio III f

Cui istaz temptationū sit difficilius resistere? Et q; tē
ptationi carnis videť ꝓ illud qō magister dicit in lra.

Temptatio carnis interior difficilius dēiicitur. q; in
terius oppugnans de nostro contra nos roborať. sz illi
us temptationi difficilius est resistere quā difficilius ē
vincere. ḡ ⁊c. Item Seneca. Nulla pestis efficatior q̄s
familiaris inimicus. sz inimicꝰ carnis est multo famili
or q̄s diabolus. ergo eius temptatio crudelior ⁊ pericu
losior. ac ꝓ hoc ad vincēdū difficilior. Iteē quāto tēpta
tio ē ad nocēdū efficacior. tāto difficiliꝰ ē resistere tępta
tiōi. sz tēptatō carnis efficacior ē ad nocēdū q̄s tēptatio
hostis. q; cū tēptatio hostis sit ererende ſtur materia
temptatio carnis nunq̄s est sine culpa. ergo ⁊c. Item
tanto difficiliꝰ est resistere alicuius ꝑsuasioni quanto
ille qui ꝑsuadet magis amať. sed homo multum diligit
carnem. ⁊ multum odit diabolum. ḡ multo difficilius
est ei resistere impulsiōi carnis. q̄s suggestioni diaboli
siue temptationi. Contra. quanto impugnans est for
tior. tanto eius impugnationi difficilius resistiť. sz di
abolus est hostis fortissimus. sicut dicit Job. xl. Non
est potestas sup terram que ei possit compari. ergo dif
ficilius est eius temptationi siue impugnationi resiste
re. q̄s ei temptationi que est ex carne. Itez quanto tem
ptans est versutior ⁊ callidior. tanto difficilius ē eꝰ la
queos ⁊ cautelas euadere. sed diabolus ē versutissimꝰ
ḡ difficiliꝰ ē eꝰ illaqueationi siue tēptationi resistere q̄s
tēptatiōi carnis. Iteē q̄s to inimicꝰ ē occultior. tāto minꝰ
pōt hō eius impetū dēclinare. sed diabolus ē hostis spi
ritualis ⁊ occultus. caro vero ē hostis manifestus. er
go temptatio siue ꝑclium diaboli maioris ē periculi q̄s
tēptatio carnis. cum maior. igitur difficultate ei resisti
tur. Item facilius superatur quod ē in nostra ptāte
q̄s q; nō est in nra ptāte. sz caro in nostra potestate est.
nam ipsam possumus mortificare ⁊ cum vicīs ⁊ con
cupiscentīs crucifigere. diabolum vero minime. ergo
multo facilius ē resistere eius temptationi q̄s sit resiste
re tēptationi diaboli. Iteē spiritꝰ magis adheret bono
ꝓprio q̄s bono carnis. siue bono interiori q̄s bono inferi
ori. sz diabolꝰ suggerit ⁊ inclinat ad bonū interiꝰ dū tē
ptat de pctis spūalibꝫ. caro vero ad bonū inferius dum
temptat de peccatis carnalibus. si ergo difficiliꝰ repel
litur quod est maioris adherentie. difficilius repellit
temptatio hostis que est de peccato spūali. q̄s tempta
tio carnis que est de peccato carnali. Item difficilius
est resistere violentijs q̄s blanditijs. q; violentum im
portat de sua ratione impossibilitatem siue difficultatē
resistendi. sed diabolus temptat violentando sicut di
cit Hug. caro aūt temptat blandiendo. ḡ difficilius
superatur diabolus q̄s supeť caro. ℟. ad predictoruz in 36
telligentiam notandum ē q; cum queriť. cui temptatio
ni sit difficilius resistere. vtrum temptationi carnis vꝰ
hostis. dupliciter potest intelligi. Aut respectu eiusd̄
peccati. aut respectu alterius. Si respectu eiusdez pec
cati. vtpote peccati carnalis. ad quod instigat caro in
stigat ⁊ diabolus. tunc respondenduz est q; temptatio
carnis est difficilioz ꝓpter coniunctionez carnis ad spi
ritum ob quam magis incuruat animā. ⁊ sic intelligit
magister in littera. ⁊ rationes probant ad primaz par
tem inducte. Si autem intelligatur comparatio fieri
respectu diuersorum peccatorū. vtpote temptatio car
nis intelligatur respectu carnaliū. ⁊ temptatio hostis
respectu peccatorū spiritualium. sic se habent vt exce
dentis ⁊ excessa. Quidam enim homines sunt qui ma
gis sunt proni ad peccata carnalia. vtpote ad luxuriā
q̄s ad superbiā. ⁊ his difficiliꝰ ē resistere temptationi car
nis q̄s tēptatiōi hostis. Quidā aūt sunt q; pniores sūt

ad peccata spiritualia q̄z ad carnalia. vtpote illi q̄ magis desiderant honores q̄z voluptates. ⁊ his difficilꝰ est resistere temptationi hostis q̄z temptatiõi carnis. Si quis aũt sit indifferens ad vtrunq̄z ⁊ equaliter pronus quantũ est de se. ei quodãmodo temptatio carnis est difficilior. quodãmodo temptatõ hostis. Temptatio carnis erit difficilior ꝓpter maiorẽ ⁊ magꝭ intrinsecã ⁊ magis continuã adherentiã. temptatio vero hostis difficilior ꝓpter maiorem boni promissi apparentiã ⁊ ꝓpter latentiorem instigantis fallaciã. Sicut em̃ Hẽ in omel. ostendit. hostis antiquus multa q̄ sunt vicia fm veritatez palliat sub specie virtutũ. Si igit̄ querit̄ que harz temptationũ sit advincendũ difficilior. ⁊ si respectu eiusdem peccati intelligat̄. rñdendum est q̄ temptatio carnis. si respectu diversorz. sic se habẽt sicut excedentia ⁊ excessa. sicut ostensum est. ⁊ sic ꝓcedunt rõnes ad vtrunq̄z ꝓtem. Si aũt querat̄ q̄ eaz magis excedat alterã. dõm q̄ omnis caro corrupit viam suã. ⁊ homines ex maiori parte carnales sunt. ⁊ desideriis carnis obsequunt̄. ꝓpter qõ difficilius est resistere temptationi carnis q̄z hostis. Et ad rationes illas que obiciuntur in oppositũ q̄ hostis ille est fortior ⁊ astutior occultior. facile est respondere. q̄ non pmittit̄ temptare fm totam suam potentiam ⁊ astutiã. immo reprimitur
37 potestate divina. Ad illud vero qõ obr̄ q̄ caro est i nostra potestate. dõm q̄ et si in nostra sit potestate fm ordinem nature. tñ ꝓpter puersitatẽ cõcupiscentie ī multis ⁊ regnat ancilla. ⁊ seruit dña. nimiꝰ amor carnis facit ventrem deum esse hois. ⁊ ideo non est in nostra potestate quousq̄z liberemur de potestate corporis huius adiuuante gratia dei ꝑ iesum christũ dominũ nostrum Tanta em̃ est vis amoris. vt amantẽ amaro quodammodo subiiciat. Uñ ⁊ si filiꝰ sit in potestate patris. nõ est tamen patri facile occidere vel affligere filiuz. sic in ꝓposito intelligendũ est. q̄ nemo vnq̄z carnem suaz
38 odio habuit. sz nutrit ⁊ fouet eam. Ad illud qõ obr̄ q̄ bonum interius magis adheret. dõm q̄ ⁊ si magis adhereat spiritui fm q̄ spũs est non tñ magis adheret sz q̄ carnalis est. nunc aũt fere omnes homines carnales sunt. nec pmanet spũs dei in homine. q̄ caro est. Ad il
39 lud quod obr̄ q̄ diabolus temptat violentijs. dõm q̄ nulli infert violentiaz simpliciter. violentare tamẽ dicitur quodammodo ꝓpter immissionẽ aliquaz tribulationũ que nõ ita mouent affectum sicut carnis incitamenta. nisi caro ibi interponat partes suas.

Onsequenter q̄ritur de tertium articuluz que ritur de quantitate peccati primotũ parentum Et circa hẽ queruntur tria. Primo querit̄ vtrũ primũ peccatũ potuerit esse veniale. Secundo querit̄ vtrũ fuerit remediabile siue remissibile. Tertio querit̄ vtrũ inter cetera genera peccatorz fuerit magis graue.

Questio I 6

Utrum primũ peccatũ hominis fuerit vel potuerit eẽ peccatum veniale? Et q̄ sic videt. In egressu a rectitudine prius curuat̄ aliquid in parua obliquitate q̄z magna. sz obliquitas magna est causa mortalis. ⁊ parua est culpa venialis. ergo cuz cecidit a statu rectitudinis innocentie. ꝓ venale transit ad mortale. ergo prius peccauit venialiter q̄z mortaliter. Item consensum siue electionẽ precedit appetitus. nihil enim eligimus nisi prius illud appetamus. ergo ante consensum primi hominis fuit appetitus. sed ille appetitus erat ad illicitum. ergo erat peccatum. sed non mortale. quia nihil est mortale citra consensum. ergo venale. prius igitur peccauit peccato veniali q̄z peccato mortali. Item contingit aliquid diligere inordinate ⁊ supra deum. cõtingit etiam aliquid diligere ordinate ⁊ sub deo. sed inter hec duo cadit medium vicz diligere aliquid sub deo sed inordinate. si igitur ab extremo in extremũ pueniat̄ ꝓ medium. prius dilexit homo aliquid inordinate sub deo q̄ supra deum. sz primũ est mortale. secundũ veniale. ergo cõ. Si tu dicas q̄ homo in primo statu existẽs non potuit peccare venialiter. ostendit̄ q̄ sic. Primuz q̄ verbum ociosum est peccatum veniale quantũ est de genere suo cum non sit contra aliquod mandatum. sed adam potuerat verbum ociosum dicere ⁊ cũ vtore sua iocari. ergo poterat in statu illo venialit̄ peccare. Itẽ qõ potest in maius potest in minus qõ est ordinatum ad illud. sz adam poterat peccare mortaliter. sz peccatum mortale est maius q̄z veniale. cum igit̄ adam potuit primo peccare mortaliter. potuit primo peccare venialiter. Item est ponere statum in quo nõ potest peccare aliquis venialiter. nec mortaliter vtputa statu cõprehensoris. ⁊ statum in quo potest peccare venialiter vtpote statum viatoris ⁊ statum in quo contingit peccare mortaliter ⁊ non venialiter. sicut statum angeli lapsi. ergo erit ponere statum in quo contingeret peccare venialiter ⁊ nõ mortaliter. sz hic non ẽ status nisi hominis instituti. ergo cõ. Sed contra. Peccatũ veniale veniale est ꝓpter impulsionẽ ⁊ promptitudinem quam hõ habet ad illud. sz primus homo nullũ habuit impulsuz ergo non potuit primo committere veniale peccatum Item in primo homine nullus erat motus bruralis. sz quilibet erat fm deliberationem rationis. sed peccatũ committere cum deliberatione rationis vbi nulla ẽ ꝓpter iras non potest esse nisi mortale. ergo cõ. Item regnũ anime a deo ordinatum erat. sicut dicit Aug. q̄ si ipsa seruaret ordinem sub deo. nihil eriret eius impertum. ergo impossibile fuit hominez peccare nisi prius a deo se auerteret. sed hoc est per mortale. ergo cõ. Item angelus ꝓpter dignitatem sui status non solum peccauit mortaliter. sed etiam irremediabiliter. ergo si status innocentie excedebat statum miserie in magna precellentia. vr̄ q̄ illud qõ in nobis est modo modicuz ⁊ leue. in statu illo esset magnum ⁊ graue. nulla igitur essent ibi leuia ⁊ minuta peccata. sed omnia essent grauia ⁊ mortalia. Item omne peccatum aufert innocentiam. sz qõ auferebat homini innocentiam auferebat immortalitatem. ⁊ quod auferebat immortalitatem inferebat mortem. ⁊ quod inferebat mortem erat mortale. ergo a primo. nullum peccatum poterat esse in primo homĩe qõ non esset mortale. Item si adam primo commisisset veniale. quero vtrum potuit penitere. an non? Si non. ergo fuisset irremediabile. Si sic. ergo ꝓpter venia le peccatum voluisset. ergo passibilis factus esset. et si passibilis. ergo ⁊ mortalis. cum eadem esset in eo ratio passibilitatis ⁊ mortis. ergo necesse fuit primuz peccatum primi hominis vel esse mortale. vel esse irremediabile. vel q̄ aliquid esset veniale ⁊ inferret mortem. que duo simul stare non poterant. Rñ. ad predictorum intelligentiaz est notandum q̄ circa hoc dupler fuit opinio. Quidam enim dixerunt q̄ adam primo peccato peccauit mortaliter. potuisset tamen peccare venialiter. non tñ omni genere venialis. Quoddam enim est veniale ex genere actus. sicut dicere verbuz ociosum ⁊ mendacium iocosum. vl̄ ferre in vsum dissolutũ. ⁊ hẽ veniale non soluz cũ prevenit rõnis iudiciũ. sed etiam cã subsequitur. ⁊ hẽ peccatũ dicũt adã ꝓmo peccare potuisse.

Est ꝛ aliud genus venialis peccati qđ dr veniale a veniendo. q: venit ex surreptione ꝛ pronitate nature corrupte. ꝛ hoc preuenit nō subsequit iudicium rationis ꝛ tali peccato dixerūt adaz peccare non potuisse ꝓpter ordinem originalis iusticie. quo inferior potentia ita subdebatur superiori ꝙ nihil appeteret absq; ei⁹ imperio ꝛ dictamine. ꝛ hec positio satis fuit probabil. Verumtñ cōmuniter non approbant eam doctores theologie. nam improbabiliter bꝫ si quis attendat ad pfectiōem status. ꝛ regulam rectitudinis in qua erat. a q̄ etiam cum nullū haberet impellens exire non poterat nisi cōtemnendo diuinam iusticiam. ꝛ fedando suaz innocentiam. ꝛ corrumpendo naturaz suam. q̄ omnia faciunt primā culpam ade non venialem sed mortalez fuisse. nec potuisse aliter esse. Et iō est cōmunis opinio quam hodie approbant doctores. ꝙ in statu innocentie primo peccato peccauit mortaliter. nec primū ei⁹ peccatum veniale esse potuit. Unde concedende sunt rationes que hoc ostendūt. Ad illud ergo quod obj̄citur
40 ꝙ prius est peruenire ad paruam obliquitatē q̄z ad magnam. dōm ꝙ verum est vbi est curuitas paulatina et per successionem. ibi autem potius fuit fractio q̄z curuatio. vel si curuatio dici debet. ergo incepit in consensu qui fuit mortale peccatum. ꝛ ita inter rectitudinem ꝛ illam obliquitatem non intercedit medium. Et si tu queras vnde hoc? dico ꝙ hoc non fuit ꝓpter immediatam oppositionem rectitudinis ad pcm̄ mortale. sz q: in tali subiecto. quod quidem vel oportebat esse sanuz vel mortuum. Ad secundum qđ obr ꝙ appetitus precedit consensum. dōm ꝙ verum est. sed appetitus q̄ precessit consensum primorum parentū non fuit libidinosus. sed naturalis. extunc aut incepit esse libidinosus. quando voluntas deliberatiua consensit. ꝛ tunc incepit etiam esse mortalis. ꝛ ita non ante cepit peccatum
41 esse q̄z esse mortale. Ad illud quod obr ꝙ medium ē inter diligere ordinate sub deo ꝛ inordinate supra deum. dōm ꝙ ꝛ si sit mediū compando statuz ad statū simpliciter. comparando tamen ad hominem illuz non cadebat medium. Ratio autez huius erat ꝓpter magnā approximationem ad deum. ob quam nihil poterat inordinate diligere quin per hoc deo iniuriaz faceret. ac
42 per hoc supra deum diligeret. Ad illud quod obj̄citur ꝙ poterat dicere verbum ociosuz quod est veniale dōm ꝙ verbum ociosum ei fuisset mortale ꝓpter status perfectionem. Unde ꝙ dicitur aliquod peccatum esse mortale generaliter siue de genere sui actus. hoc intelligendum est respectu nature lapse. Ad illud qđ
43 obj̄citur. quod potest in maius potest in minus. dōm ꝙ illud non est verum. q: non est hominis potentia aliquando ita ordinata ad minus sicut ad maius. vñ maius est hominem mori q̄z febricitare. facilius tamen potest aliquis alicui inferre mortez q̄z febrem. sic et homo primus citius potuit se occidere q̄z deliberare. id est prius mortaliter q̄z venialiter peccare. Ad illud qđ obj̄
44 citur ꝙ quart⁹ status esse deberet in quo posset tantuz venialiter peccare. dōm ꝙ illum statuz nullo modo cōuenit esse. Qꝛ enim aliquot peccatuz sit veniale alicui hoc est ꝓpter magnam pronitatem quam habet ad peccandum. ꝛ difficultatem quam habet ad benefaciendū ꝛ vbi hec sunt est facilitas ad mortale. ꝛ ita nūq̄z est ponere statum in quo peccet venialiter in quo non possit peccare mortaliter. est tamen ponere econuerso statuz sz in quo ꝓtingit peccare mortaliter ꝛ nō venialiꝫ ꝓpꝫ defectum penitentie. hmōi autez est status demonum.

Questio II b

Utrum peccatum quod primo secutum est ex temptatione illa fuerit remissibile vl irremissibile. Et ꝙ irremissibile videtur. Aug⁹. de mirabilib⁹ sacre scripture. loquens de angelo dicit ꝙ resurgere non potuit. quia de sublimissimo statu cecidit. sz homo cecidit de nobilissimo gradu ꝛ statu quem potuit habere in via. ergo si nō potuit resurgere demon. pari ratione nec homo. Itez peccatum ad quod nullam habet homo inclinationez nullam habet excusationem. ꝛ quod omni caret excusatione non est dignum remissione. sed peccatum quod omnino ineptum est ad remissionem est irremissibile. ergo peccatum est irremissibile quod fit sine aliqua inclinatione. sed tale fuit peccatum quod consecutuz est ex prima temptatione. ergo ꝛc. Item morbus qui totam naturam inficit est incurabilis. quia omnino sanitatem ꝛ principium sanitatis expellit. sed peccatuz qđ ex primaria temptatione subsecutum est totam naturā humanam infecit. videtur igit ꝙ fuerit morbus incurabilis. Item adam anteq̄z peccaret non solum habuit naturalia. sed etiam gratuita. sicut ostenditur infra. et hoc innuit glo. Luce. r. vbi dicit ꝙ homo vulneratus fuit in naturalibus. ꝛ expoliatus gratuitis. angel⁹ vero non habuit gratuita sed solum naturalia. sicut ostēsum fuit supra. ergo maiorem corruptionez fecit peccatum hominis in homine q̄z peccatum angeli in angelo sed peccatum quod magis corrumpit minus est aptuz sanari. ergo si peccatum angeli fuit irremediabile. multo fortius peccatum hominis. Sed contra. Penitētia est via ad veniam. sed primus parens postq̄z peccauit. potuit penitere. qđ patet. quia doluit ꝛ penituit. ergo potuit veniaz ꝛ misericordiam inuenire. ergo peccatum eius fuit remissibile. Item dignum est ꝙ qui ab alio deijcitur. ab alio adiuuetur. sed homo cum peccauit alio temptante deiectus est. ergo debuit ipsum habere presidium ꝛ adiutorium ad resurgendum. sed illo habito peccatum hominis est remissibile. ergo ꝛc. Itē peccatum primi hominis totam naturam humanā infecit. ergo si irremissibile fuisset. tota hūana natura dānata fuisset. ergo diuina prouidentia ꝛ dispositio que hominem fecerat ꝓpter beatitudinē fuisset frustrata ꝛ ita esset vana. Item non est maioris stabilitatis culpa q̄z gratia. nec demeritum q̄z meritum. ḡ si culpa adesset irremissibilis. gratia precedens fuisset inamissibilis. ergo si gratiam potuit amittere. pari ratione potuit a culpa resurgere. Questio est igitur ꝓpter quid remissibile fuit peccatum humanum. nō angelicū. ꝓ. 45
dōm ꝙ primuz peccatum hominis qđ ex temptatione diaboli subsecutum est remissibile fuit. Et si queratur ratio huius. dōm ꝙ ex tribus rationibus. vna potest ratio sufficiens colligi. Remissibile nanq̄z fuit peccatū primi hominis. quia erat in carne mortalis. in voluntate vertibilis. in transgressione excusabilis. Carnis mortalitas faciebat remissibilitatem. potuit enim diuina iusticia seueritatem ꝛ equitatem sui iudicij in homie exercere preter eternam damnationem in hoc ꝙ hominem peccatorem morti tradidit. ꝛ hominis innocentis mortem pro satisfactione suscepit. vt sic exerceretur in homine seueritatis vindicta pro culpa perpetrata. vt quemadmodum homo voluntarie peccando deum deseruerat. et seipsum morte culpe occiderat. sic spiritus inuitus desereret corpus. et mors exigatur in pena. sicut commissa fuerat in culpa. Angelus autem per naturā imortalis erat. nec mori poterat nisi morte eterna

non em̄ erat alia via exercendi in ipsum iusticie severitatem · nisi per mortem damnationis eterne · et sic carnis mortalitas multum facit ad hoc q̄ peccatū homis esset remissibile · Voluntatis verribilitas adhoc nihilominus faciebat · quia enim homo conditus est in verribilitate arbitrij que non tm̄ debebat esse in eo ad momētum sed etiam ad tempus diuturnum · q̄ longo tempore debebat esse viator · hinc est q̄ sicut gratia aduenienseius voluntati non abstulit verribilitatem ad malum sic culpa superueniens non abstulit potentiam reuerrendi ad bonū · et sicut potuit transgredi ita potuit converti · et sicut per culpam peruenit ad iram diuinam · sic per penitentiam redijt ad gratiam · Hoc aūt angelus non habuit · sicut ostensum fuit supra di · vij · ꝓpter breuitatem spacij merendi postq̄ voluntas eius verribilitatem habere non poterat · sicut ibidem ostensum est · Excusabilitas etiam in culpa faciebat ad peccati hois remissibilitatem · Quia enim alio suggerente cecidit · dignum fuit per alium subleuari · et ideo cōperebat sibi mediatorez habere · et q̄ lapsus non potest resurgere sine manu subleuante · et inimicus non potest reconciliari sine mediatore intercedente · hinc est q̄ peccatū hominis fuit remissibile · non petm̄ angeli · q̄ hō ꝓ alium cecidit · alium debuit habere adiutorem et releuatorem · angelus vero non · quia cecidit ꝓ semetipm̄ · et hec est ratio quam magister reddit in littera · Et sic patet q̄ triplex est ratio quare peccatum hominis remissibile fuit et iste tres concurrentes reddunt vnam rationem integram · Inter has tamen precipua est ratio q̄ medio loco posita est scz verribilitas voluntatis post lapsuz · ꝓ quam homo susceptibilis erat penitentie · mediante q̄ ad veniam poterat peruenire Concedende sunt igitur
46 rationes ostendentes peccatum hominis qō ex prima temptatione secutum est fuisse remissibile · Ad illud qō obijcit q̄ cecidit de nobilissimo statu · dōm q̄ ꝯuis homo esset in statu sublimi · non tm̄ sic dicit de sublimissimo statu cecidisse sicut angelus · Angelus enim proximus erat glorie · adeo q̄ vno solo motu conuersionis
47 ad deum poterat effici glorioſus · non sic fuit de homīe et ideo non est simile · Ad illud quod obijcitur q̄ homo nullam habuit inclinationem · dōm q̄ et si non habuit inclinatiuum interius · habuit tamen impulsiuum exterius · ratione cuius aliquo modo fuit peccatū eius excusabile · esto tm̄ q̄ excusabile non esset in se · nihilominus
48 excusabile factuz est q̄n homo incepit de sua transgressione dolere · Ad illud qō obijcitur q̄ tota natura est corrupta · dōm · q̄ et si corrupta sit tota ꝯtum ad totam posteritatem que seminaliter ex adam procedit nihilominus tamen remansit ipsi ade femen in quo benedicte sunt omnes gentes · id est xp̄s in quo nulla fuit corruptio · immo membrum sanissimum fuit · et ideo sua cauterizatōne cetera membra a fece peccati curauit
Remansit etiam in homine aliqua naturalis rectitu-
49 do · vtpote synderisis que non fuit in eo extincta · qua mouente et instigante · potuit peccatum detestari · et detestando ad deum reuerti · et reuertendo curari · Ad illud qō obijcitur q̄ homo habuit naturalia et gratuita q̄n peccauit · dōm q̄ et si aliquod donum amiserit in peccando qō luciferi non perdidit · q̄ nō habuit · tamē rectitudo non est adeo obliquata in homine sicut fuit in diabolo · et non tam improbe et pertinaciter adhesit ei quod apperijt sicut angelus qui nullum habuit retardatiuum.

Utrum peccatum quod ex illa temptatione subsecutuz est · fuerit grauissimū omnium peccatorū? Et qō sic videtur · Aug · xiij · de ciui · dei · Magna fuit in peccādo iniquitas · vbi tanta fuit in non peccādo facilitas · Ex quo verbo elicitur tale argumentuz · Vbi maior est ad obediendum facilitas · ibi maior est culpa in cōtemnendo · sed primo homini obedire fuit facilimum · ergo in transgressione illa fuit peccatum maximū · Itē Aug · ibidem · obedientia secundi hominis eo est predicabilior quo facrus est obediens vsqz ad mortē · Ex quo verbo potest elici tale argumentuz · sicut qui est obediens vsqz ad mortem habet maximū meritum in obediendo et est maxime laudabilis sicut fuit filius dei · sic qui est inobediens vt etiam non desistat ꝓpter timorē mortis maxime culpabilis est et vituperabilis · sed talis fuit inobedientia primorum parentum qui cōminatione mortis non timuerunt transgredi diuinum mandatuz ergo videt q̄ illud peccatum fuerit maximū · Item tāto grauius est peccatum ꝯto magis corrumpit · quia peccatum est corruptio modi · speciei · et ordinis · sz peccatum primoz parentū fuit maxime corruptiuum · q̄ non solum ipsos corrupit · sed etiam totum genus humanum · ḡ fuit omnium peccatorū maximū · Item tāto grauius est peccatū ꝯto maior pena punitur ꝓ iustum dei iudicium · sz peccatum primorū parentuz fuit pena mortis et exheredit rationis in se et in suis posteris et hec maxima est omnium penarū · ergo illud peccatuz fuit maximū · Sed contra · Minus est peccatum remissibile · ꝯ irremissibile · sed peccatū illud fuit remissibile · vt supra probatū est · multa aūt peccata sunt irremissibilia · ergo et̄ · Item grauius est petm̄ qō nullo modo est excusabile ꝯ qō aliquā habet excusationē · sz petm̄ primorū parentum aliquaz habet excusationem in hoc q̄ factum est ad alienam instigationem · peccatū aūt in spiritum sanctum colorem excusationis nō habz ergo petm̄ illud non fuit peccatum grauissimū · Item tanto grauius est peccatū ꝯto ex maiori libidine ꝓcedit · sed in primis parentibus regnauit minime libido et voluntatis improbitas · cum eorum natura esset mūda et salua · ḡ videt q̄ illa transgressio ex inobedientia nō fuerit maxima · Item grauius est peccatū qō est contra naturā et rōnem et institutionem diuinam ꝯ quod solū est contra diuinum mandatum · sed peccatum primorum parentum quod ex illa temptatione secutum est nec fuit omnino contra naturam nec contra rationez · sed solum contra diuinam institutionem · nam nec natura nec ratio per se dicebat de illo ligno non esse edendum multa autem sunt peccata que sunt contra naturam et rationem et institutionem diuinam · que nos appellamus peccata contra naturam · ergo non videtur q̄ illa primorum parentum transgressio omnium peccatorū fuerit maxima · R°. dōm q̄ cum multis modis possit dici peccatum vnum grauius et maius altero · ad ꝓ 50
sens tamen attendendum est q̄ tribus modis dicitur vnum peccatum esse grauius altero · Aut propter maiorem libidinem · aut propter maiorem ingratitudinez aut propter maiorem corruptionem · Si primo modo loquamur · sic peccatum illud nec fuit maximū simpliciter · nec maximū omnium peccatorū · ex maiori em̄ libidine diabolus peccauit · et etiam multi filij adam ex maiori libidine peccant ꝯ peccauerit primus parens · Si vero secundo modo dicatur peccatum maius · s · ꝯtum ad ingratitudinem · sic peccatum ade nō fuit maximuz simpliciter · maximū tamen fuit omnium humanorum

Maximū nanq; simpliciter non fuit·q; diabol⁹ ex maiori ingratitudine peccauit·cum plura bona in sua creatione perceperit·⁊ de sublimiori statu lapsus fuerit fuit tamen maximū omnium humanor· quia in nobiliori statu ⁊ altiori erat q̄ aliquis posteror suor qui lapsus fuerit in peccatū·⁊ iō maxime iudicatur fuisse ingratus ·Si autē dicatur tercio modo peccatū maius altero ratione maioris lesionis·sic quodammodo fuit maximū omnium⁊ quodāmodo non·Maior eñ lesio dupliciter potest intelligi⁊ esse·scz intensiue⁊ extensiue. Intensiue loquendo peccatū ade non fuit maxime lesionis·quia non adeo deprauauit voluntatem suaz sicut multa peccata deprauant·Extensiue vero loquēdo peccatum illud maxime lesionis fuit ·quia nullum peccatum est quod tot personis nocuerit·⁊ in tot pertranseat·sicut illud peccatū quod ꝑpetratū fuit ex tempratione primaria·⁊ ita quodāmodo fuit grauissimū·quodāmodo non· Ex hoc patet respōsio ad rōnes ad vtranq; ptez adductas·vtreq; enim ſm diuersas vias verum concludunt·sicut aspicienti satis planum est.

Distinctio·xxij·de hominis transgressione·

Ic videt diligenter inuestiganduz ⁊c· Supra egit magister de lapsu hominis in compatione ad diabolum temptantez·in hac ꝟo parte agit q̄tum ad hominē transgredientem· Diuidit aūt pars ista in duas partes· In pña determinat de peccato primor parentū q̄tum ad genus· In secunda ꝟo q̄tū ad radicem; vtrum·s·fuerit ex industria·an ex ignorantia ibi· His aūt opponi solet hoc modo· Prima pars hz tres· In prima determinat de genere primi peccati generaliter· In secunda vero de genere peccati viri ⁊ mulieris specialiter·ibi· Et talis quidem elatio in mente mulieris· In tercia vero determinat quis eoz peccauerit magis grauiter·ibi· Ex quo manifeste animaduerti pōt ⁊c· Quelibz aūt harū ptiū diuidi pōt in duas· Nā in qualibet primo determinat veritatē· In secunda remouet dubitationē· Scōa vero pars principalis in qua determinat de peccato q̄tum ad radicez diuiditur in tres partes· In prima inquirit vtrum peccatū illud ex ignorantia ꝓcesserit ꝙ illā excusari habeat· In secūda ꝟo querit vnde processerit ꝓmi peccati malicia·ibi· Solet etiā queri cū sine vicio esset natura ⁊c· In tercia vero inquirit cū peccatū illud fuerit a voluntate· vtrū primo ante voluerit q̄ peccauerit·ibi· Si vero queritur vtrum voluntas peccatū illud precesserit ⁊c· Subdiuisiones partiuz ⁊ intellectus satis apparet·primo eñ magister determinat de ipa culpa ꝓmor parentū in se· secūdo vero ꝓut compari habet ad radicez ignorantie.

Determinat veritatem de genere primi peccati generaliter· a

DI·XXII Ic videtur diligenter inuestigādū esse q̄ fuerit origo ⁊ radix illius peccati·Quidaz putant quandā elationē in animo hominis ꝓcessisse·ex qua diabolo suggestioni cōsensit·Qđ videt Aug⁹·innuere sup geñ·ita inq;ens·Non est putandū q; homo deijceret nisi precessisset in eo quedam elatio cōprimenda·vt per humilitatē peccati sciret q̄ falso de se presumpserit·⁊ q; non bene se hz natura si a faciente recesserit·Itē in eodem·Quō verbis temptatoris crederet mulier deum se a re bona ⁊ vtili ꝓhibuisse nisi inesset ei⁹ menti amor ille ꝓprie ptātis·et de se superba presumptio·q; ꝙ temptationez fuerat cōuincenda aut perimenda· Deniq; non cōtenta suasione serpentis aspexit lignū bonū esu·decorū aspectu·nec credens se inde posse mori·forte putauit deū alicui⁹ cā significationis illa dixisse ideo manducauit·⁊ dedit viro suo fortassis cū aliqua suasione quam scriptura intelligenda reliquit·vel forte non fuit suaderi necesse cuz eam mortuam ex illo cibo nō videret vir· Sicut ergo nō est ꝓmissus diabolus temptare feminā nisi ꝙ serpentem·ita nec virū nisi ꝙ feminā·vt sicut preceptuz dei ꝙ virū venit ad mulierē·ita diaboli tēptatio ꝙ mulierem transiret ad virū· In muliere vero que rōnalis erat nō ipe est locutus vt in serpente·ꝝ persuasio ei⁹·q̄uis instinctu adiuuaret interius qđ ꝙ serpentez gerebat exteri⁹· Ex predictis temptationis modus atq; ꝓgressus insinuatur·necnō etiam qđ ꝓdixim⁹ innui videt scz q; temptationē precesserat aliqua elatio ⁊ ꝓsumptio in mente hominis·

Opinio q̄rundā q̄ dicūt elatōez ꝓcessisse in alio bois

Aug⁹· sup gene.

Remouet dubitationem an elatio precesserit in mente hominis· b

Q; si ita fuit·non ergo alteri⁹ suggestione pri⁹ peccauit·cum autoritas tradat ideo peccatū diaboli incurabile esse·q; non suggestione sz propria superbia cecidit·hominis vero curabile·q̄a non ꝓ se·ꝝ ꝓ alium cecidit·⁊ ideo ꝓ alio resurgere potuit·Quo circa predicta verba Aug⁹·piuz ac diligentem lectorem efflagitant·que sic intelligere sane quim⁹· Nō deijceret hō in actum illi⁹ peccati·vt scz lignū vetitū ederet·⁊ in has miserias ꝓ temptationē diaboli·nisi elatio cōprimēda precessisset·non vtiq; temptationē sed opus peccati· Talis eñ fuit ordinis processus· Diabol⁹ tēptando dixit·Si comederitis eritis sicut dij sciētes bonum⁊ malū·quo audito statim menti mulieris surrepsit elatio quedam⁊ amor ꝓprie potestatis·ex quo placuit ei facere qđ diabolus suadebat⁊ vtiq; fecit· Suggestione igitur peccauit q; temptatio ꝓcessit·ex qua in mente eius orta ē elatio quā peccatū opis secutuz est et pena pcī·

Quō intelligēda sint illa verba. hic diffinit

Vidit tēptatiōis ordiez

Determinat veritatem de genere peccati viri⁊ mulieris specialiter· c

Et talis quidem elatio in mente mulieris fuit ꝙ certo qua credidit⁊ voluit habere similitudinē dei cum equalitate quadam·putans esse verum qđ diabolus dicebat·Et ideo specialiter mulierē cōmemorat Aug⁹·inquiens·Quomodo crederet mulier diabolo nisi esset in mente eius super-

Que fuit elatio mulieꝛis

Qualit̄ locut⁹ ē diabol⁹ i mulere ꝙ i serpente.

bapresūptio·Et qō ibi sequtur·scz q̄ p tēptationē fuerat cōuincēda vel perimenda·ad mulierē referendū est vt intelligatur que mulier nō elatio fuerat p tēptationem ꝛc·

Remouet dubitationē que fuit elatio viri an crediderit vel voluerit quod mulier· d

Quod adā nō fuit seduct⁹ sicut mulier. s. vt crederet verū q̄d diabol⁹ suadebat. ꝛ tamē ī aliq̄ fuit seduct⁹ s. vt veniale putaret peccatum.

Solet queri vtrum illa talis elatio ꝛ amor ꝓprie potestatis in viro fuerit sicut in muliere· Ad qō dicimus·q; adā non fuit seductus eo modo quo mulier·nō eī putauit esse verū qō diabolus suggerebat·in eo tamē fuisse seductus credi potest q̄ cōmissum veniale putauerit quod perempto⁹ rium erat·Sed nec prior seductus fuit·nec in eo in quo mulier·vt crederet deū illud lignu zideo tangere,phibuisse·qm̄ si tangerēt fierēt sicut dij Verūtamen ꝓuaricator fuit adā vt testat apostolus·¶Poterat eī aliqua elatio mēti eius inesse illico post tēptationem ex qua voluit lignū vetitū experiri·cū mulierē nō videret mortuā esca illa percepta·Vñ Aug·sup Geñ·Cū apostolus adā ꝓuaricatorem fuisse ostēdit dicēs· In similitudinē ꝓuaricationis ade· seductum tū negat vbi ait·Adā non est seductus sed mulier·Unde et interrogatus nō ait·mulier seduxit me·sed dedit mihi ꝛ comedi·¶Mulier vero dixit·Serpens seduxit me·Hāc autē seductionē ꝓprie vocauit apls̄ q̄ quā id qō suadebaꝫ cū falsū esset verū putauit est·s·q̄ deus lignū illud ideo tāgere ꝓhibuerit·q; sciebat eos si tetigissēt sicut futuros deos·tanq̄ eis diuinitatē inuideret·q̄ eos hoīes fecerat·Sed ꝛ si virū ꝓpter aliquā mētis elationē que deū latere nō poterat sollicitauit aliqua experiendi cupiditas·cū mulierē viderat accepta illa esca nō esse mortuā·nec tū eum arbitror(si iam spirituali mēte ꝓditus erat)vllo modo credidisse qō diabolus suggerebat·

Auctoritate ꝓfirmat q̄d dixerat

Quā apostolus vocauerit seductionez qua mlier seducta ē nō vir

Determinat veritatē quis eorum peccauerit magis grauiter· e

Ex quo manifeste animaduerti potest·q̄s eorū plus peccauerit·adā.s·vel eua·Plus eī videt peccasse mulier que voluit vsurpare diuinitatis equalitatem ꝛ nimia ꝓsūptione elata credidit ita esse futurū·Adā vero nec illud credidit·ꝛ de penitētia ꝛ dei misericordia cogitauit·duz vxori morē gerēs eius persuasioni cōsensit·nolēs eam cōtristari ꝛ a se alienatā relinquere ne periret·arbitratus illud esse veniale nō mortale delictum. Vñ Aug·Apostolus ait· Adam nō est seductus

Aug·sup Gene. i. Ebio. ij·

Quod vtiq; ita accipi potest·vt intelligat non esse seductus prior·s.vt in eo in quo mulier·vt·s·crederēt illud esse verū·eritis sicut dij·sed putauit vtrūq; posse fieri·vt vxori morē gereret·ꝛ per penitētiam veniā haberet· Adimus ergo peccauit q̄ de penitētia ꝛ dei mia cogitauit·Postq̄ eī mulier seducta māducauit eiq; dedit vt simꝫ ederent·noluit eā ꝓtristari quā credebat sine suo solatio cōtabescere·ꝛ a se alienatā oīno interire· Nō quidē carnali victus ꝓcupiscētia quā nōduz ſēserat·sz amicabili quadā beniuolētia·qua plerūq; fit vt offēdat de⁹·ne offēdatur amicus·qō ei facere nō debuisse diuine sentētie iustus exit⁹ indicauit·Ergo alio q̄dā mō ipe etiā decept⁹ ē· In expert⁹ eī diuine seueritatis ī eo falli potuit·vt veniale crederet esse cōmissū·sz dolo illo serpētino quo mulier seducta est nullo mō arbitror illū potuisse seduci·Ex his dat itelligi q; mulier plus peccauerit·ī qua maioris tumoris ꝑsūptio fuit· q̄ etiā in se ꝛ in ꝓmū ꝛ in deū peccauit·vir aūt tm̄ ꝛ in se ꝛ ī deū·Inde etiā colligit q; mulier pl⁹ peccauerit·q; grauius punita est·cui dictū fuit· In dolore paries filios ꝛc·

In q̄ adam ē deceptus ꝛ ī quo non

Ex pena etiam pl⁹ peccasse ꝓbat mulier

Remouet dubitationē ortā ex verbis aug· q̄bus p̄dicte sentētie aduersari videt· f

Sz huic videt ꝓtrariū qō aug· sup geñ·de viro ꝛ muliere pctm̄ suū excusātib⁹ ait·Dixit adam mulier quā dedisti michi·dedit mihi de ligno ꝛ comedi·nō dic̄ peccaui·Superbia eī hz ꝓfusionis deformitatē·nō ꝓfessionis hūilitatē· Nec etiā mulier ꝓfitetur pctm̄· sz refert in alterū dicēs Serpēs decepit me ꝛ comedi·ī pari sexu·sz pari fastu· Ecce hic dic̄ Aug·q; parē fastū habuit mulier cū viro·pariter q̄ superbierūt ꝛ piter peccauerunt Sz hec ita determinari p̄t vt dicam⁹ parē vtriusq; fuisse fastū in excusatiōe pcti·ꝛ etiā in esu ligni vetiti·sz dispārē ꝛ in muliere multo maiorē in eo q; credidit vt voluit esse sicut de⁹·qō nō vir. Verūtm̄ ꝛ de viro legitur q; voluit eē sicut de⁹·Dic̄ ei Aug· sup illū locū psalmi·Que nō rapui tūc exoluebā·Rapuit adaz ꝛ eua p̄sumēs vt diabolus de diuinitate·rapere voluerūt diuinitatē ꝓdiderūt felicitatē·Itē sup illū locū·De⁹ qs similis tibi·Qui p se vult esse vt deus·puerse vult eē similis deo·vt diabolus q̄ noluit subesse·ꝛ hō q̄ vt seruus noluit teneri p̄cepto sed voluit vt nullo sibi dñante esset q̄si de⁹·Itē sup illū eplē locū·Nō rapinā arbitratus est se

a Si vir nō peccasset· humanū genus minime pctis corruptū periret· Cōtra ita cōtrahit hō massā carnis a muliere sicut a viro ꝛ magis· si ḡ originale peccatū cōtrahim⁹ ex corruptione masse damnate· ita ꝛ traheret originale pctm̄ ex corruptiōe mulieris sic ex corruptione viri· Gene·iij·

Determinatio p̄dicte auctoritatꝫ

R⁹· dōm q; q̄ p̄ncipale p̄ncipium ꝓpagatiōis residet penes virū·potestas seruandi iusticiam marie penes virū residebat· et deus hanc viro seruandā cōmiserat· ꝛ tō si vir nō peccasset· posteri originali iusticia non carerent·Ad illud ḡ qō obiciꝫ de muliere· respondet dupliciter · vel q; homo tunc ex parte mulieris cōtraheret corruptionē penalitatꝫ nō corruptionē

Deviro etiam legit q; voluerit eē sicut de⁹. ps̄·lxviij·

ps̄·lxxxij·

Philip·ij

feditatis q̄ ꝓncipaliť hz ortū er ꝓteviri. vl̄ certe qō ꝓbabiliꝰ videť. vir mulieri cōmixtus amplius nō esset. sic ei deus aliā nouā formasset. hoc saluo q̄ sententia dānationis mortis ⁊ corruptiōis permānsisset in ea.

2 b Tribus modis vt Jsidorus ait peccatū geritur scz ignarātia ⁊c.

Contra. Beda dicit q̄ quatuor sūt nobis infirmitates ꝓpter primū peccm. vicz. infirmitas. ignorātia. malicia. ⁊ ꝓcupiscentia. q̄ cū omia ista sint peccatoꝝ principia. vī diuisio. Jsido. insufficiens esse q̄ ponit tm̄ tria membra Item sicut ignorantie opponit industria. ita infirmitati opponit potētia. q̄ sicut ponit aliud genus peccati esse ex ignorantia. et aliud esse ex industria. similiť deberet aliō poni er infirmitate. aliud er potētia. R°. dom q̄ ista diuisio peccati acciptť penes corruptiōez virtū aīe. ita q̄ ignorātia respicit rationalē. infirmitas irascibilem. ⁊ malicia respicit cōcupiscibilem. ⁊ vocatur hic idē peccatū er industria et er malicia. tō cū oēs vires motiue sub his tribus cōprehendi possūt. omne peccatum quod fit in statu nature lapse ad ista tria genera habet reduci. Ad illud vero qō obijcit de ꝓcupiscētia. dom q̄ illud mēbrū nō distinguit ꝓtra alia. q̄ sicut idē Beda dicit. cōcupiscētia ex oibus his est cōtracta. ⁊ tō penes ꝓcupiscentiā nō sumitur aliqua ⁊ ifferētia. cum omnia peccata ꝓcedāt ab ipa. Sicut cm̄ dicit Aug. dū lex ꝓhibet cōcupiscentiā. ꝓhibet ome malum. Ad illud qō obijcitur q̄ potentia opponitur infirmitati sicut industria ignorantie. Dom q̄ industria nō stat ibi ꝓ malicia qua cōcomitatur scientia. Quare autē peccatum er malicia dicať er industria infra patebit. cum agetur de perō in spiritum sanctum.

3 c Est aūt ignorantia ⁊c. Innuit magister q̄ ignorantia cōis qui scire nolūt dū possint nō excusat. Contra. quia sicut dicit ꝓbs oēs homines naturaliter scire desiderāt. sed qō naturale est nullo modo assuescit in cōtrarium. ergo videtur q̄ nullus homo scientiam respuat. Item sic se habet scientia ad ꝯntellectum sicut se habet pax ad affectum. sed quia pax ē perfectio affectus. nullus est q̄ nō appetat pacē. sicut dicit Aug. ꝓpter pacēci bellāt oēs q̄ cūcz bellant. ergo videť similiť q̄ nullus scienti am respuat. R°. dom q̄ sicut cōtingit aliq̄d noscin vniuersali ⁊ ignorare in particulari. sic contingit aliq̄d appetere in vniuersali. ⁊ tm̄ contē/nere in particulari. Et hoc patet. omīs hō appetit beatitudinē. illā tamē beatitudinez quam christiani expectant multi sunt qui aspernātur et recusāt. ⁊ pīmus quidez apperitus est a voluntate naturali. secūdus est a voluntate electiua. ⁊ ꝓ hūc modum est ⁊ in proposito. Et si omnes hoīes natura scire desiderēt cervelint esse scītes. scientiā tamen mādatorum dei plurimi aspnātur. Et sic patet responsio ad illa duo obiecta. nam scientiā recusare hoc nō est nature sed voluntatis electiue. Et sic etiam ⁊ si pacē in vniuersali nullus recuset. tm̄ hūc modū pacis vel illū multi refugiunt ⁊ ideo cōfugiunt ad bellum.

Triplex est ignorātia q̄ excusat

Ubi nō fit excusatio.

d Non ideo tamē cōfugiendū est ad ignorantie tenebras. Cōtra. cū ignorantia sit pura priuatio. ⁊ nihil appetat nisi sub ratione boni ⁊ vtilis. videť q̄ ignorātia non possit affectari vel ad eā cōfugi. Preterea nihil amatur nisi cognitū. sed ignorātie tenebre nō cognoscūtur. q̄ videť q̄ ad eas nullus cōfugiat. R°. dom q̄ quidam appetunt ꝓpter aliquid appetibile ⁊ delectabile qō habent in se sicut bona spiritualia et corporalia. Quedaz appetunt ꝓpter bonū qō ad ea ꝓsequť et ex ipsis

Quorūdā sententia q̄ adā ambigerit esse vt deꝰ fꝛnō credidit possibile

Aliorū sententia q̄ ꝓpter Euam deviro sumptam id dictū putāt

Per similitudinē ostēdit.

a

b

elicitur·sicut aliquis appetit angustias ⁊ tribulatiões et quibus peruenit homo ad perfectionem in meritoꝛ ꝓmio. Quedã appetũtur ꝓpter cõparationẽ maioris mali·sicut aliqs ne capiat ꝓcit se de alto·⁊ illud ꝓprie nõ est appetere·sed ad ipsũ cõfugere·⁊ per hũc modum intelligendũ est

esse in ꝓposito. qꝛ eẽ hõ timet deprehẽdi in scelere. iõ fugit lucem. non eẽ venit ad lucẽ ne arguãtur opa eius Et qꝛ nõ contingit fugere lucem nisi in tenebris ⁊ ꝑ tenebras. ideo oculus adultẽri obseruat caliginem. ⁊ q̃ vult male facere. diuinoꝝ mãdatoꝝ req̃rit ignorantia. nõ qꝛ illam ꝓpter se appetat. sed qꝛ refugit sceleris deprehensionem ⁊ amat delectationẽ quam amat in sceleris ꝓpetratione.

e In ipo eẽ et in alio causa extitit vt fieret deterioꝛ. Contra. si videt q̃ homo nõ peccasset nisi diabolus fuisset. ⁊ hoc videt falsũ. quia homo habebat liarbi. vertibile. ergo circũscripta omne tẽptatione diaboli. in malũ poterat cõsentire. ac ꝑ hoc peccare. Item Aug. ꝓbat q̃ alio autoꝛe nullus potest fieri deteriꝛ ꝓncipio. lrrriij. q. quia nec a minoꝛi. nec a pari. nec a superioꝛi. Minoꝛ eẽ nõ potest. par equali non ꝓualeꝛ. superioꝛ non vult. quia nihil est superius bono ni-

nescisse. aliud scire noluisse. qꝛ in eis q̃ intelligere noluerũt. ipa ignorãtia pctũ est. in eis vero qui nõ potuerunt. pena pcti. Ignorãtia vero q̃ nõ est eoꝛ q̃ scire nolũt. sed q̃ tanq̃ simpliciter nesciũt. nullũ sic excusat. vt eterno igne nõ ardeat. sed foꝛtasse vt minus ardeat. Nõ igit mulier excusatiõem habuit de ignorãtia. cum ⁊ mandatũ nouerit. et pctũ esse secus agere non ignoꝛauerit.

Queritur vnde processerit ꝓmi peccati malicia cũ natura hominis esset incoꝛrupta. h Solet etiã queri cum sine vicio esset natura hominis. vnde cõsensus mali ꝓcesserit. Ad qõ responderi potest. qꝛ ex libero arbitrio ꝓprie voluntatis fuit.

e In ipso eẽ. ⁊ in alio causa extitit vt fieret deterioꝛ. In alio. qꝛ si bonum. ⁊ bonũ nõ vult bonum deteriorare. Rõ. dicendũ q̃ absq̃ dubio nulla tẽptatione pellente hõ peccare poterat. sicut pater in lucifero qui peccauit sine impulsu alieno. qui etiam excellentioꝛ erat homine ꝓximo. magister autem loquitur supponendo modum

in diabolo qui suasit. In ipo. qꝛ volũtate liberi arbitrij ꝓsensit. ⁊ cũ liberũ arbitriũ sit bonũ. ex reuticq̃ bona malus ille consensus ꝓuenit. et ita ex bono malũ manauit. De hoc aũt in sequẽti plenius tractabimus cũ oꝛigo mali ⁊ in qua re coalescat inuestigabitur.

Inquirit an volũtas precesserit illud peccatum. i Si vero queritꝛ vtrũ voluntas illud peccatum ꝓcesserit. Dicimus qꝛ pctũ illud ⁊ in voluntate et in actu cõsistit. ⁊ volũtas actũ ꝓcessit. sed ipam voluntatẽ alia hois voluntas mala nõ ꝓcessit. atq̃ ex diaboli ꝓsuasione ⁊ hominis arbitrio illa volũtas mala prodit. qua iusticiaz deseruit ⁊ iniquitatem inchoauit. et ipsa voluntas iniquitas fuit.

peccandi ſm q̃ hõ lapsus est. vi delicet ad suggestionẽ diaboli. ⁊ iõ dicit q̃ in ipo homine ⁊ in diabolo erat q̃ homo fieret deteriꝛ. sed et aliter ⁊ aliter. quia diabolus solũ erat eum inducẽs. et quasi adminiculans. sed hõ fuit causa efficiẽs et ꝓsumans. Et qꝛ oẽe pctũ q̃ dãmo / do hz oꝛtũ a peccato ꝓmo ꝓpter coꝛruptionem q̃ incoleuit ꝓ oꝛigi/ nalis trãsfusio/ nẽ. hinc est q̃ nõ solũ primus parẽs deteriorat⁹ dr fuisse a diabolo. immo etiam oẽe pctũ dicit esse ab ipo. Un/

de Hiero. sup hieremiã in oꝛginali dicit. Quicq̃d peccamus. quicq̃d nocte ⁊ die malorum operũ perpetramus. imperium est demonũ. qꝛ vel omne peccatũ ꝓcedit ex suggestione demonũ immediata. vel ex illa suggestione demonũ ꝓmaria. Et sic patet illud q̃ mgr dicit in littera. Nec obstat illud Aug. q̃ intelligit de ꝓncipali agente. volens oñdere q̃ coꝛruptionis primarie nullus potuit esse ꝓncipalis actoꝛ nec ipe homo.

a AD intelligentiam huius partis circa duo incidit hic questio. Primo igit queritꝛ de culpa ꝓmoꝝ parẽtũ in se cõsiderãtũ ad inoꝛdinationem affectus. Scõo vero queritꝛ in cõparationẽ ad ignorantiã intellectus. Et circa primum qꝛuntur tria. Primo qꝛitur quo genere peccati mulier peccauerit. Scõo vtrũ q̃ mulier apperit vir cõcupierit. Tertio vero qꝛitur quis boꝛ grauius peccauerit.

Questio I a

Circa quã sic procedit. ⁊ ostendit q̃ mulier peccauerit peccato superbie. Eccli. x. Initium oĩs peccati superbia Et iterũ Eccli. xxv. A muliere initiũ peccati. ergo mulier peccauit peccato superbie. Item Aug. in li. de virgi. Diabolus in celo voluit esse sicut deus. cadens autem persuasit homini similitudinẽ sue volũtatis. ergo si ꝓsuasit mulieri. ⁊ mulier persuadẽti consensit. peccauit igit peccato superbie. Itẽ hoc videt ratione. Impossibile erat hoiem oꝛdinari in potẽtia superioꝛi nisi prius deoꝛdinaret in inferioꝛi. q̃ nõ poterat prius inoꝛdinate cõuerti ad bonũ iterius vel exterius q̃z cõuerteret ad bonũ inferius. sed cõuerti inoꝛdinate ad bonum inferius boc est superbia. ergo primũ peccatum mulieris non potuit esse nisi supbia. Item mulier voluit manducare pomũ. boc nõ fuit ꝓpter famẽ vel appetitũ delectandi in cibo. cũ nulla esset in gustu eius deoꝛdinatio igit hoc fuit quia aliq̃d specialeꝝ illius cibi cõmestionem intendebat. hoc aũt nõ erat nisi esse sicut deus qõ diabolus ꝓmiserat. q̃ ꝛẽ. Sed ꝓtra. videt q̃ primũ peccatũ mulieris fuerit inobediẽtia. Primo qꝛ boc innuit textus Beñ. iij. Quis indicauit tibi q̃ nudus esses. nisi quia de liguo quo ꝓcepera tibi vt nõ comederes. comedisti. Scõo qꝛ hoc confirmat Apls Ro. v. Sicut ꝑ vnũ inobedientiã peccatoꝛes cõstituti sunt multi. ⁊ẽ Et iterũ ꝑ vnũ inobedientiã moꝛs ĩtrauit ĩ mũdũ. Postremo hoc expressius declarat Aug⁹. de vera religione vbi ait. Adã ꝓpter trãsgressionẽ inobediẽtie de paradiso electus est. Si ergo primum peccatum hominis fuit inobedientia. nõ ergo videt q̃ fuerit superbia. Itẽ q̃ peccatũ primũ fuerit gula videt. primo per hoc qõ innuit Beñ. iij. Vidit igit mulier lignũ q̃ esset ad vescendum suauc. Scõo hoc confirmat euangelium. qꝛ xps primo fuit tẽptatus a diabolo de gula. sicut legit. iij.

Liber Secundus

Matth. dicyt lapides isti ⁊c. sed eo ordine tẽptatiõis tẽptauit hoiez q̃ tẽptauit xp̃m. sic̃ seq̃ dicũr. Postremo hoc expressius declarat Ambro. in illo hymno. Quando pomi noxialis morte in mor. cor. si igit̃ peccatũ primum fuit gula. ergo non fuit superbia. cum sint diuersa peccatorum genera. ⁊ vnum et idem simul ⁊ semel in diuersis generibus esse non possit. Item videtur q̃ primũ peccatum mulieris fuerit auaricia. primo per tertium Geñ. iij. Eritis sicut dij scientes bo. ⁊ ma. hoc promisit diabolus. ⁊ hoc primo cecidit in mulieris appetitum. ⁊ appetere multitudinẽ scientie plus q̃ꝫ debet hoc est auaricie. sicut dicit Grego. Deinde hoc confirmat Aplus. j. Thimo. vlti. Radix omniũ malorũ est cupiditas. sed peccatum mulieris omniũ aliorũ peccatorum radix fuit. Postremo hoc ipsum expresse declarat glo. super illud ps. Que non rapui ⁊c. vbi dicit q̃ Eua voluit rapere diuinitatem. si ergo rapina est peccatum auaricie primũ peccatũ Eue fuit in genere auaricie. ergo nõ in genere superbie. Item videtur q̃ primum peccatum fuerit infidelitas. Primo q̃ hoc insinuat textus Geñ. iij. vbi dicit mulier. Ne forte moriamur. dubitauit igitur de verbo dei. si ergo dubitare de eo quod debemus credere hoc est infidelitatis. peccatum infidelitatis primo cõmisit. Secũdo hoc confirmat euangelij luce. j. Beata que credidisti. dictum est virgini Marie. si ergo salus respõdet per oppositum preuaricationi. ⁊ hoc incipit a fide Marie. videl̃ q̃ illa inceperit ab infidelitate eue. Postremo hoc expressius declarat magister. ⁊ habitum est in distinctione precedenti in progressu tẽptationis. vbi dicit q̃ mulier cũ dubitauit. ab affirmãre recessit et negãti approp̃inquauit. sed hoc non fuit sine culpa infidelitatis. igitur infidelitas fuit primũ mulieris peccatũ. non ergo primo peccauit peccato superbie. Si forte tu dicas q̃ pluribus generibus peccatorũ simul ⁊ semel peccauerit. hoc non videt̃ possibile. cum simul et semel nõ possit se pluribus cõuersionibus ⁊ aduersionibus deordinare. ⁊ dc quid de hoc sit. planũ est q̃ primũ peccatum vni soli cõuenire potest. cũ per supabundantiã dici habeat. R̃ 6
dõm q̃ sicut innuit textus. ⁊ expresse dicit Aplus principale peccatũ hominis per q̃ lapsus est fuit inobedientia. ⁊ per quod derivatur mors in omnes posteros. Unde ⁊ ad hoc diabolus ipsũ inducere intendebat. q̃ꝫ pater per principiũ sue interrogationis. cur precepit vobis deus ⁊c. Sed quoniã nemo operatur ad malum aspicies. nec appetit malũ nisi sub specie boni. ideo clare deprehẽdens diabolus q̃ nõ posset mulierẽ in peccatũ precipitare. nisi poneret aliquod appetibile. illa intẽptando proposuit fallaciter. ad que omnis homo fm veritatem tendit naturaliter. Naturaliter em̃ omnis homo beatitudinem appetit que est bonũ copiosum et gloriosum ⁊ deliciosum. ideo omnis homo naturaliter appetit excellentiã. ⁊ sufficientiã. ⁊ leticiã. ⁊ inordinato appetitu cõsistit iustitia. inordinato vero consistit culpa. Nam superbia non est aliud q̃ꝫ immoderatus appetitus excellentie. Auaricia non est aliud quã immoderatus appetitus sufficientie. Gula non est aliud q̃ꝫ im-
moderatus appetitus cibi reficientis suauiter. Consi- 7
derans igitur diabolus hãc esse viam ad precipitãdam mulierẽ in culpã. primo promisit dignitatis excellentiam. Eritis sicut dij. Secõ subiũgitur cognitionis abundantia. scientes bonũ ⁊ malũ. Postremo pretendit suauitatis experientiã. cũ ostendit lignũ pulchrũ visu et ad vescendũ suaue. Quoniam igit̃ mulier diabolice suggestioni consensit. ideo primo in appetẽdo esse sicut deus. fuit superbia. Deinde in appetẽdo scire bonum ⁊ malũ quod non oportebat. ⁊ scire plus q̃ꝫ oportebat. fuit auaricia. Postremo in experiendo suauitatem ligni veriti. fuit gula. ⁊ in hoc fuit trangressionis rea. et culpa inobedientie inuoluta. Et sic patet q̃ peccatum mulieris inchoatum fuit in superbia. progressũ habuit in auaricia. consũmationem habuit in gula. Patet etiam q̃ inordinata fuit q̃ꝫ ad triplicem potentiã. scz q̃ꝫ ad irascibilem cum appetijt alta. q̃ꝫ ad rationalem dũ appetijt scire occulta. q̃ꝫ ad concupiscibilem dum voluit degustare suauia. Unde et illo peccato pullulauerunt radices omniũ peccatorũ. Ex his igi 8
tur patet responsio ad questa. Rationes em̃ ostendẽtes q̃ primũ peccatum fuit superbia verũ cõcludunt. q̃ ab illo fuit inchoatio. Rationes similiter ostendẽtes q̃ fuerit inobediẽtia. gula. ⁊ auaricia. verũ cõcludunt. licet non fuerit ibi auaricia. ꝓprie dicta fm q̃ dicitur esse appetitus pecunie. fuit tamen auaricia fm q̃ est appetitus sufficientie. ⁊ in ipsa fuit peccati progressus. sed in peccato gule ⁊ inobedientie fuit consũmatio in actu videlicet comedendi. Gula em̃ erat in q̃ꝫ rum in illo cibo inordinate delectari volebat. sed inobedientia cum in actu ipsius comestionis contra diuinũ imperium faciebat. Et hoc expresse dicit Grego. in quadam omel. vbi ostendit q̃ tribus peccatorum generibus tẽptauit diabolus xp̃m. sicut prius tẽptauerat mulierẽ et ĩ illis trib⁹ a xp̃o deiect⁹ est. sic̃ p illa tria mulierẽ deiecerat. Nec est inconueniens plura genera peccatorũ fm progressum concurrere ad vnũ flagitium perpetrãdum. Facillimũ enim est de peccato in peccatum ruere sicut contingit de motu vnius virtutis ad motum alterius ascendere. Ad illud igitur solum restat respon- 9
dere q̃ obiectum est de infidelitate. non enim cõceden dum est mulierem peccato infidelitatis peccasse. nisi infidelitas accipiatur valde large. Quod ergo obiũ- 10
citur q̃ mulier dixit forte. dici potest q̃ forte est ibi nota euentus. non dubitationis. Sed quia magister dicit expresse q̃ nota est dubitationis. ideo potest aliter dici. q̃ reuera mulier non dubitauit verũ esse quod dominus dixerat. sed hoc dubitauit qualiter dominꝰ intelligebat. vtrum scilicet intelligeret de morte corporali. vel spirituali. vel alio quocũq̃ modo. ⁊ illa dubitatio nec fuit pena. nec fuit culpa. sed quedam nescientia que diabolo tẽptanti prebuit viam. Nec cogit illud quod obiecit de fide beate Marie. nam et si fides in cõceptione filij dei non modicum tenuerit locum. habuit tñ hũilitat⁹ vsũ preambulũ ratiõe cuius dicitur virgo deo placuisse. sicut ipsa dicit Respexit deus humilitatem suã. Nec oportet etiã oĩno per eundẽ ordinẽ respõdere reparationem destructioni. immo frequenter est econtrario. sicut via resolutionis et cõpositionis oppositis modis habent terminari et inchoari. sic et in proposito potest intelligi.

Questio II b

Utrum quod mulier appetijt. vir etiam cõcupierit. Et q̃ non videtur. j. Thimo. ij. Vir non est seductus sed mulier. sed si adam voluisset esse sicut deus quemadmodum mulier. vtiq̃ circũuentus fuisset. si ergo circũuentus vel seductus nõ fuit. id quod mulier appetijt nõ cõcupiuit. Item Aug. super Geñ. ad litteram. Non arbitror virum. si iam spirituali mẽte preditus erat credere quod diabolus promittebat. si ergo adam gratiã

habuit·patet ꝛc̄· Item si adam appetiit esse sicut deus·cū adhuc multo minorem haberet similitudinem q̄ lucifer·videt q̄ grauius peccauit Adam q̄ lucifer·ergo si peccatum luciferi fuit irremissibile·ꝛ peccatū hominis fuisset irremissibile·quod supra improbatum est Item si Adam appetiit esse sicut deus·aut ergo suggerente muliere·aut suggerente serpente·Non suggerente serpente·quia ipse Adam non cōquerit de serpente sed de muliere· Ben·ij· Mulier quā dedisti mihi ꝛc̄· Si suggerente muliere·ergo sicut mulier decepta fuit a serpente·ita vir a muliere·sicut igitur mulier dixit·serpens seduxit me·ita vir dixisset·mulier decepit me·sed hoc non dixit·sed dixit·mulier dedit mihi ꝛc̄· Q Si tu dicas q̄ ita fuit·q̄uis scriptura non exprimat· Hoc simpliciter apparet improbabile· nam si mulier dixisset comede·quia eris sicut deus·cum ipsa comedisset·ꝛ absq̄ dubio non esset sicut deus·nulla ratione videtur probabile q̄ vir ei credidisset·Sed contra·sup illud ps Superbi iniqui ꝛc̄· Si homo suggestione serpentis vt deus esse noluisset·nō letalis culpe trāssisset ad nos hereditas· Si tu dicas hoc esse dictum q̄tum ad mulierem·obiicitur de viro per illud quod dicit Hrogorius in moral'· Et habetur in glosa Job·xlj· per se percipere diuinitatem adam credidit·ꝛ immortalitatis gloriam amisit·ergo adam idem quod mulier appetiit· Item phs·ij·super illud·Non rapinam arbitratus est glo·Non vsurpauit quod suum non erat·sez equalitatem dei sicut diabolus fecit·et primus homo·ergo primus homo voluit esse sicut deus·et hoc voluit mulier·ergo ꝛc̄· Si tu dicas q̄ primus homo stat ibi pro muliere· Contra·super illud ps·Que non ra·ꝛc̄· Adam ꝛ eua voluerunt rapere diuinitatem ꝛ amiserunt felicitatem·ecce expresse dicitur de vtroq̄· Item hoc videt ratione maiorem assimilationem habebat vir ad deū q̄ mulier·ergo si similitudo est mater felicitatis·videtur q̄ multomagis credibile fuit virum appetere esse sicut deus q̄ mulierem· Item multo sapientior erat lucifer q̄ esset primus homo·ergo si cum tota sua sapiētia lucifer voluit esse sicut deus·nec sapientia impediuit superbiam·multo minus videtur q̄ hoc sapientia impediret humana·si ergo hoc mulier appetiit·non est improbabile q̄ vir cōcupierit·maxime cum glose ꝛ auctoritates videantur hoc dicere 11 Rᵒ·dom·q̄ ista est questio facti circa quam non potest multum efficaciter rationari·ꝛ scriptura non determinat expresse·ꝛ sācti super hoc loquuntur varie·ideo sunt hic opiniones diuerse· Quidam em̄ propter auctoritates inductas dicunt q̄ Adam idem ipsum quod mulier appetiit cōcupiuit·sed non credidit sicut mulier·ꝛ propter hoc factus est superbus·sed tamen non dicitur fuisse seductus· Appetere em̄ potest aliquis aliquid ꝛ tamen non credere ad hoc peruenire·multa quidez cupimus ad que nō speramus nos peruenturos·quia non quid possit sed quid velit attendit ambitionis flagitium·Et istam positionē sustinendo respondent ad rationes adutraq̄ partem·Sed quia verbis beati Aug·hec opinio non consonat·immo expresse videtur sentire contrarium· sicut patet ex auctoritatibus eius adductis in littera·necvidetur esse credibile q̄ vir appeteret aliquid ad qđ crederet se non posse peruenire·cum ante illud peccatum valde ordinatus esset· Ideo est alia positio q̄ vir in appetibili et principali motiuo non fuit conformis mulieri transgrediendo·licet esset ei conformis in trāsgressione mandati diuini·vterq̄ em̄ inobediens fuit·sed aliter vir q̄ mulier ad inobedientie culpam perlapsus est·Non em̄ vir pomū comedit propter appetitū excellentie in sui assimilatione ad deū·nec propter appetitum sufficientie in multorum cognitione·nec propter appetitum suauitatis in cibi degustatione·sicut fecit mulier·fuit tamen in viro quedā superbia·quedā auaricia et quedā·lasciuia per quas ductus est ad inobedētiā· Quodā em̄ mō supbiuit dū se nimis magni precij esse apud deū estimauit·ꝛ tāti vt propter comestionē illius cibi non incurreret grauitatē alicuius supplicij·sed defacili consequeretur venīā de offensa· Fuit etiam quedam auaricia dum curiose scire voluit quid sibi euenire·dū cibum veritum degustaret· Fuit etiam quedam lasciuia non carnalis delectationis·sed cuiusdam amicabilis affectionis·qua frequēter fit vt offendatur deus·ne cōtristetur proximus· hoc autem fecit adam dū comedere voluit·ne suas delicias contristaret·h̄ est ne mulierem offenderet·Unde ꝛ dns ipsū arguit q̄ obediuit voci mulieris·ꝛ per hoc perductus est ad inobedientiam ꝛ transgressionē mandati dei·ꝛ hec tria trahūtur ex verbis Aug·super Ben·ad litterā·que adducit magister in littera· Primo em̄ dicit q̄ non est putādum q̄ homo deiiceretur nisi precessisset in eo quedam elatio cōprimenda·Et iterū dicit·voluit Adam lignū veritum experiri cū non videret mulierem mortuā esca illa percepta·Et iterum·noluit eā contristare·quā credebat sine suo solatio contabescere ꝛ a se alienatam interire· Concedendū est igitur q̄ adam non appetiit esse sicut deus quēadmodum mulier·sicut ostendūt rationes ad hoc adducte Si autē dicatur alicubi appetiisse se esse sicut deū·hoc est dictum triplici ratione· 12
Aut quia diuinū contēpsit imperium·ꝛ voluntatē suam diuine preulit iussioni·et se sibi rangq̄ deo subiecit·et ex hoc deo equiparari velle Aut dicendum est q̄ mulier de illo sumpta appetiit sicut deus esse·ꝛ per synodochē quod est partis attribuitur toti· Unde sancti·q̄ appetiit alter·frequenter loquuntur synodochice·ꝛ attribuuntur vtriq̄· Aut potest hoc tercio modo dictus intelligi·quia ipse cum esset mulieri prepositus ipsam non cōpescuit·vnde sibi imputatur culpa mulieris· Mulier autem intelligenda est appetisse se esse sicut deus·non per omnimodam equalitatem·sed per quandā sublimationem in dignitate supra humanum modum quod cum vir non compescuit·immo potius eius voluntati paruit·sibi peccatus mulieris imputatur·ꝛ voluisse esse sicut deus refertur·Et sic patet responsio ad auctoritates que prius induce sunt·et per hāc viam determinari possunt si que alie circa istam materiā consimiles inueniantur· Ad illud ergo quod obiicitur q̄ maiorem assimilationez habebat vir q̄ mulier·dom q̄ 13
et si maiorē haberet assimilationem·habebat tamē precellentiam virtutis et cognitionis respectu mulieris que duo non patiebantur hominē ita trahi a modica similitudine sicut mulierem· Ad illud quod obiicitur 14
q̄ angelus erat sapientior homine·dom q̄ verum est de cognitione innata·non tamen verum est de cognitione gratuita·creditur em̄ a doctoribus q̄ primꝰ homo ante lapsum habuerit gratiā·sicut melius ostendetur infra·de lucifero vero creditur q̄ gratiā gratum faciētē non habuit·sicut determinatum fuit supra·

Questio III c

Quis coꝝ grauius peccauerit·Utrum vir aut mulier Et q̄ vir grauius peccauerit videt·Grauius est peccatum vbi maior est ingratitudo·sed vbi maiora sunt do/

na ibi maior est ingratitudo in peccādo. sed adam præcellebat mulierem in naturalibus datis ⁊ gratuitis. ḡ cum peccauit. magis ingratus fuit. igitur ⁊c. Itez maius est peccatū quanto peccans est in altiori gradu cōstitutus. grauius enim peccat prælatus q̄s subditus eodem genere peccati. sz vir erat caput mulieris ⁊ ei ꝓpositus. ergo videtur q̄ peccauerit grauius. Item tanto grauior est culpa quanto ibi maior est contemptus. sz maior est contemptus in trāsgressione mandati immediate suscepti a domino q̄s mediante alio. si ergo mandatum p̄ virum peruenerat ad mulierem. videtur q̄ magis contempserit vir q̄s mulier. ergo ⁊c. Item tanto maior est culpa q̄to maior est ibi lesio ⁊ corruptio. qz peccatum de se corruptio est. sed peccatum Ade magis fuit corruptiuum q̄s peccatum Eue. qz ex peccato ade fuit totius posteritatis corruptio. fm q̄ dicitur Ro. v. Per vnius inobedientiā peccatores constituti sunt multi. ḡ ⁊c. Sed contra. Aug. sup Ḡen. ⁊ magister refert in littera. Peccauerunt impari seru. sed pari fastu sed vbi est par fastus ibi est par transgressio. ergo non videtur q̄ magis peccauerit vir q̄s mulier. Item sicut in bonis quod simlius est meliori. est melius. ita q̄ simlius est pcior est peius per se loquendo. sz peccatuz Eue simlius fuit peccato luciferi q̄s peccatum Ade. p̄ pter maiorem elationem superbie. ergo maius fuit peccatum Eue q̄s Ade. Item tanto grauior est culpa quāto maiori digna est pena. sed mulier magis fuit punita q̄s vir sicut pz Ḡen. iij. ⁊ a deo qui iuste punit. ḡ amplius peccauit mulier q̄s vir. Item grauius peccat qui peccat in se ⁊ in alterū q̄ q̄ peccat in se tantum. sed mulier peccauit in se ⁊ in virum dum pertraxit cuz ad peccatum. Vir autē peccauit in se tantum de peccato actu
15 ali loquēdo. ergo grauius peccauit mulier q̄s vir. R°. dōm q̄ sicut prædictum fuit supra. peccatum potest dici grauius alterū altero tribus modis. videlicet ingratitudine. libidine. et ex consequenti corruptione. Si igitur loquamur de maiori grauitate q̄tum ad ingratitudinem. grauius peccauit vir q̄s mulier. p eo q̄ abūdantiora dona suscepit. ⁊ ideo cum beneficioz oblitus benefactorem suum cōtempsit ⁊ offendit. magis ingratus fuit. ⁊ in sui ingratitudine maiori. culpabilior extitit. Si autem loquamur de maioritate q̄tum ad libidinem. sic amplius peccauit mulier q̄s vir. p eo q̄ magis improba voluntate peccauit dum concupiuit deo assimilari. ⁊ ardentius appetijt dum credidit se hoc obtinere posse quod diabolus ei suggessit. ⁊ ideo p̄ter voluntatem magis improbam mulier peccauit ex maiori libidine. ⁊ q̄tum ad hoc culpabilior viro fuit. Si aūt loquamur de maioritate culpe q̄tum ad corruptionē cōsequentem. distinguendum est. quia aliquid potest di
16 corrumpere. dupliciter. Aut per modum cause. aut p modum occasionis. Si per modum cause. sic qz peccatum viri fuit causa transfusionis peccati in posteros. ⁊ ita corrupit se ⁊ alios. maior consecuta est ex peccato viri corruptio. ⁊ q̄tum ad hoc culpa viri dicitur fuisse grauior. Si vero per modū occasionis. sic qz peccatuz mulieris fuit occasio peccati viri. ⁊ ita per consequēs omnium aliorum. hoc modo mulier potest dici ceteros corrupisse. non solum posteros. sed etiam virum suum. Unde non solum peccauit in se. sed etiam in proximum. Et q̄tum ad hoc dici potest in muliere grauius fuisse peccatum. Per hanc distinctionem respondeti potest ad rationes q̄ ad vtranq̄ partem adducuntur pro eo q̄ fm diuersa membra huius distinctionis procedunt

Aliter posset dici ⁊ quasi in idem redit. q̄ peccatuz po 17
test dici grauius altero. aut pensatis conditionibus ex parte peccantis. aut pensatis conditionibus ex parte peccati. Si igitur pensemus conditiones ex parte peccantis. grauius peccasse dicitur vir q̄s mulier. tum p̄ pter donorum præcellentiam. tum p̄ter status prelatiōnem. quia mulieri quodāmodo prælatus erat. Si aūt pensantur conditiones ex parte peccati. grauius peccauit mulier q̄s vir. tum p̄ter impietatem in deum. tū propter iniquitatem in proximum. Deuz enim sua ambitione inhonorauit. ⁊ primū suggestione sua deiecit. fm hoc p̄cedunt rationes similiter ad oppositas partes. Quod autem dicit Aug⁹. q̄ pari fastu peccauerunt. hoc intelligitur non q̄tum ad interiorem affectionem sed q̄tum ad exteriorem mandati transgressionē ad q̄s vterq̄ eorum equaliter obligabatur. Vel par fastus dicitur non per omnimodā equalitatez. sed per quandā conformitatem ⁊ sic ex dictis colligitur q̄ peccatū Eue aliquo modo excedebat peccatum Ade. ⁊ aliquo modo econuerso. Si aūt aliquis querat q̄s eoꝝ magis excedebat aliud. Ad hoc dicendum est q̄ cum peccatum Eue excedit peccatum Ade in conditionibus que respiciunt peccatum essentialiter. vtpote in maiori improbitate libidinis. in hoc q̄ ⁊ maius ⁊ magis ambiuit peccatum Eue magis excessit ⁊ grauius fuit simpliciter loquendo. Et huius signum est. quia magis punita fuit. ⁊ si ad infernum descendisset maiorē penam habuisset. Nec obstant rationes ad oppositum adducte. quia sumuntur a conditionib⁹ peccantis q̄ non faciunt peccatum grauius simpliciter. sed quodāmodo.

C Onsequenter queritur de peccato primoꝝ parentum in relatione ad ignorantiā ex p̄te intellectus. Et circa hoc queruntur tria. Primo q̄ritur vtrum peccatum primorum parentū fuit ex ignorantia. Scōo vtrum ignorantia aliquo modo sit culpa. Tercio queritur vtrum sit culpe excusatoria.

Questio I D

Circa quam sic procedit ⁊ ostendit q̄ peccatum primorum parentum fuit ex ignorantia. ad minus peccatum mulieris. Ḡen. iij. Serpens seduxit me ⁊c. sz vbi est seductio. ibi est scientie priuatio. vbi aūt hoc est ibi ignorantia. ḡ ⁊c. Item qui dubitat de aliquo de quo debet esse certus. potius dicitur illud ignorare q̄s scire. sz mulier de verbo domini debuit esse certa q̄ dixerat. q̄ cunq̄ die comedetis morte morietis. ⁊ de hoc dubitauit cum dixit. ne forte moriamur. ḡ ex ignorantia peccasse videt. Item qui credit mortale peccatum esse veniale. ignorat veritatem diuini iuris. sed adam credidit peccatum illud esse veniale. sicut dicit Aug. ⁊ magister adducit in lra. Arbitratus est illud esse veniale non mortale delictuz ergo vī q̄ tam vir q̄s mulier peccauerit ex ignorantia. Item omne peccatum aut est ex ignorantia. aut ex infirmitate. aut ex malicia. Sed peccatum primoruz parentum non fuit ex malicia. quia tunc esset peccatuz in spiritumsanctum. Nec ex infirmitate. qz nullam habebat p̄nitatem ad peccandum. ergo fuit ex ignorantia. Item si Adam ⁊ Eua credidissent deum tam grauiter offendere. ⁊ tantas penalitates incurrere. cum nullam haberent ad peccatum p̄nitatem. nullo modo videt q̄ culpam cōmisissent. si ergo culpam cōmiserunt. videt q̄ hoc ignorauerunt. ⁊ ita ex ignorantia peccauerunt. Sed contra. si peccauerunt ex ignorātia. aut illa ignorantia fuit pena. aut culpa. Si culpa. ergo culpa fuit in eis ante primā culpam. qd̄ est impossibile. cū impli-

centur hic duo opposita. Si pena ergo pena fuit ante culpam. Item si fuit ibi ignorantia. aut ḡ iuris. aut facti. Non facti q; bene sciebant se de ligno vetito comedere non debere. Non iuris quia bene sciebant se debere deo obedire. ⁊ contra eius imperium nullo modo facere. nulla ergo videtur in eis ignorantia fuisse. Item si fuit ibi ignorantia. aut ḡ voluntaria aut inuoluntaria. Si voluntaria. ḡ videtur q; iam voluntas eor in appetendo ignorantia esset inordinata. Si inuoluntaria. ergo videtur q; nullo modo debuit eis ipputari culpa. si ergo est imputata. non videt q; fuisset ex aliqua ignorantia. Item si fuit ex ignorantia. aut ḡ innata. aut contracta. aut inflicta. aut procurata. Non ex pcura/ta. nec contracta. nec inflicta. ergo fuit ex ignorãtia innata. sed non debebat deum facere naturã humanaz cũ pnitate ⁊ impotentia. ergo pari ratione non debuit eã facere cum cecitate ⁊ ignorantia. si ḡ ex ignorantia peccauerunt. videtur q; hoc possit imputari deo. Item si aliquo modo dicitur ex ignorãtia peccasse mulier. hoc est q; a serpente seducta fuit. sed vir non fuit seductus sicut dicit Aplꝰ. ḡ ex ignorãtia peccatũ eiꝰ nõ pcessit. si ḡ radix peri in viro ⁊ muliere non fuit altera ⁊ altera. videtur etiam q; nec mulier peccauerit ex ignoran/
18 tia. ℟. dõm q; peccatum esse ex ignorantia potest dici dupliciter. videlicet pprie. aut distinguitur peccatum ex ignorantia contra peccatũ ex infirmitate ⁊ ex industria. ⁊ hoc modo ignorantia dicit priuationẽ sciẽtie q̃ non competit homini ex natura sed merito prime culpe fuit contracta. ⁊ hoc modo peccatum primorum parentum non potest dici ex ignorantia. nec continet sub illa diuisione qua dicit q; omne peccatuz aut est ex ignorantia. aut cõ. illa enim diuisio peccati est ꝑm statum nature lapse. Loquitur aũt dicitur peccatum esse ex ignorantia. quod cõmittit aliqua nescientia exãte circa peccantẽ. rationẽ cuius nec considerat grauitatẽ culpe. nec grauitatem pene. ⁊ sic peccatuz primor parentuz ex ignorantia dici potest fuisse. quia tam in viro q̃ in muliere fuit quedam nescientia q̃ nõ fuit pena. sed q̃dam naturalis imperfectio magis recta ẽ in muliere q̃ in viro. Mulier enim ignorauit veruz serpens sibi verum vel falsum suggereret. ignorauit etiam scieritatez diuine iustitie. Vir aũt alterũ horum dicitur ignorasse videlicet diuine iustitie scieritatẽ. in hoc q; estimauit de illa transgressione cito veniam inuenire. inerpert⁹ eniz erat scieritatẽ diuine iustitie. Uterq; tamẽ cognoscere potuit ꝑ scientiaz quã habebat se male facere. Et sic large accipiendo ignorantiã dici potest peccatũ primorũ parentum fuisse ex ignorantia. ⁊ magis peccatũ Eue q̃ peccatum Ade. Et hoc concludunt rõnes ad ꝑmam partem inducte. Propie vero accipiendo ignorantiã ſm q; dicit penã. ⁊ b̃ pur dicit nescientiam eius rei quam hõ deberet scire ſm exigentiaz. sic peccatũ primorum parentũ non fuit ex ignorantia. sic ostendũt ra/
19 tiones adducte ad partẽ contrariam. ⁊ b̃ patet discurrendo ꝑ singulas. Quod enim obijcitur aut est pena aut culpa. dici põt q; ista diuisio non est sufficiens nisi accipiatur ignorantia ꝓprie. Nam non solum homo primo institutus sed etiam angelus brũs aliqua ignorat. cum multa innotescant ꝑncipatibus ⁊ prãtibꝰ ꝑ eccle/siam. Unde talis ignorantia nec culpa nec pena est. q; est respectu horum que non debet scire quantum est de
20 prima conditione nature. Ad illud qõ obijcitur q; aut fuit ignorantia iuris aut facti. dõm q; non fuit ibi proprie loquendo ignorantia iuris q̃tuz ad ꝑncipale. sed q̃tum ad aliquid annexũ. vtpote q̃tum ad scieritatez iudicis. Similiter non fuit ibi ignorantia facti q̃tum ad ꝑncipale. q; bene sciebat se gustare lignũ veritũ. fuit tñ in muliere quedam ignorantia q̃tum ad id qõ credebat assequi ꝑ illud videlz assimilationẽ ad deum. ⁊ ita non fuit ignorantia ꝓprie dicta sed cotter. Ad illud qõ 21
obr̃ q; ignorantia aut erat voluntaria aut inuolũtaria. dõm q; ista non est diuisio ꝑ immediata. si large accipiatur ignorantia. aliquis em̃ est q̃ cogitat de eo qõ ignorat. ⁊ tunc nec circa illud afficitur voluntarie nec inuoluntarie. ⁊ sic erat de illa ignorantia Eue. Ad illõ qõ
obijcitur q; aut erat innata aut contracta ⁊c. dõm q; il 22
la ignorantia dicebat quandã scientie incõpletionez et imperfectionem q̃ inerat animabus primor parentũ ex defectu proprie nature. ꝑ hoc q; anime eorũ nõ erant in omnimoda lucis plenitudie. in tali aũt statu decuit hominem sic fieri. q; sicut infra patebit. prius debuit esse viator q̃ cõprehensor. nec tamen ex illa ignorantia dicitur homo fuisse in tenebris vel in cecitate. q; sufficiẽs lumen habebat ad incedendũ per viam iustitie. ⁊ iõ nõ est simile de pnitate. Pronitas eĩ non solũmõ dicit imperfectionem. sz etiam quandam nature curuationez. ac
per b̃ inordinationẽ. Ad illud qõ vltimo obijcit q; vir 23
non peccauit ex ignorantia q; non fuit seductus. dõm q; non solũmodo mulier ignorasse dicit ꝑ seductionem. sed etiam q; ignorauit penes bsequentis acerbitatem. ⁊ licet in Adam non fuit ignorantia illius seductionis. fuit tamen ignorantia ꝑ inerpientiã diuine vltionis. ⁊ iõ aliq̃ ignorantia siue nescientia fuit in adam. licet minorẽ q̃ in Eua. Nec valet illud qõ obr̃ de radice. q; ignorantia nõ põr ibi esse tanq̃ ex vna radice. sz q; q̃dãmõ talis nescientia occasionẽ ꝑbuit ad peccandum.

Questio II c

Uterũ ignorãtia in aliq̃ hoĩe possit esse culpa. Et q; sic vr̃. j. Lo. xiij. ignoãs ignorabit. sz nullꝰ ignorat a deo nisi ꝑ culpã. ḡ ⁊c. Item sup illud ps. Noluit intelligere. ⁊c. Glo. Aug. Ignorãtia in his q̃ intelligẽ nolũt ẽ peccatũ. Item rõne vr̃. cognoscere credendaz operanda est actꝰ vtutis. s. fidei ⁊ prudẽtie. ḡ b̃ ignorare ẽ vtutibꝰ priuari. sz priuationes vtutũ sunt vicia ⁊ peccata. ḡ aliqua ignorãtia ẽ culpa. Item nõ facere ea q̃ bõ tenet facere est peccatũ. silr nõ dicere. silr nõ amare ea q̃ hõ tenet amar̃ est pctm̃. ḡ silr nescire qõ tenet scire ẽ pctm̃. sz multi sunt q̃ ignorant ea q̃ tenent scire. vt pote ea sine quibꝰ saluari nõ possunt. ḡ in talibꝰ ignorãtia est culpa. Item error est pctm̃. aut ḡ rõne eiꝰ qõ ponit. aut rõne eius qõ priuat. Nõ rõne eiꝰ qõ ponit. q; pctm̃ priuatio est nõ positio. Si rõne eiꝰ qõ priuat. sz error priuat sciẽtiã. ⁊ priuatio sciẽtie est ignorantia. ḡ ignorãtia ẽ culpa. Lõtra. Aug. in Ench. dicit qz inflicta est nobis ignorãtia rez agendaz. ⁊ cõcupiscẽtia noziaz. sz nullũ pctm̃ ẽ nobis inflictũ. ḡ ignorãtia nõ ẽ pctm̃. Item rõe vr̃. In oĩ pctõ ẽ auersio a bono incõmutabili ⁊ cõuersio ad cõmutabile sz ignorãtia nlla ẽ ad bonũ cõmutabile auersio. ḡ ignorantia nõ est culpa. Item nullũ peccatũ remanet pꝰ penitentiã. sz ignorantia remanet in homine post penitẽtiam ⁊ contritionẽ. ḡ ignorantia nõ est culpa. Si tu dicas q; remanet actu sz transit reatu. ḡ tũc videt q; ignorantia non esset culpa actualis sz originalis. Sed non est originalis. q; manet post baptismum. ⁊ hoc melius parebit. j. Nec actualis. ḡ non ẽ culpa. Item omne peccatũ est in affectu. cũ oĩe pctm̃ sit voluntariũ. sz ignorantia est in intellectu. ergo ignorantia nõ est peccatũ. Item si ignorantia est peccatum. ḡ ignorare est peccare. sz de viro ignorante verum est dicere q; in omni instanti ignorat. ergo in omni instanti peccat. ḡ tot sunt

in eo peccata quot sunt instantia·q̄ si hoc est falsum et
24 impossibile·restat ignorantiā peccatum non esse· Ad⁹·
ad predictorum intelligentiam est notandum q̄ cū pri/
uationes cognoscantur per habitus·cognitio ignorā/
tie pendet ex cognitione scientie· Attendendum autez
q̄ quedam est cognitio aliquorum q̄ nec est necessaria
ad virtutem·nec est necessaria ad salutem·sicut artiuz
mechanicarū et liberalium·et talis cognitio nec est vir/
tus·nec de esse virtutis·et illa ignorantia q̄ est huius
cognitionis priuatio culpa non est·siue sit ignorantia
negationis siue dispositionis·siue etiam sit voluntā/
ria siue non·Alia est cognitio credibilium et operabi/
lium·q̄ ad salutem necessaria est in adulto·et hec est co/
gnitio fidei et prudentie·et ad hanc cognitionem habē/
dam tenemur·q̄ sine hac nullus pōt recte viuere· Hu
25 ius autez cognitionis priuatio potest dupliciter in no
bis esse· Aut manente tentione·tūc est tibi culpa·quia
cum quis teneatur ad aliquid et illud non implet·et hoc
ipō culpatur et dignus est pena·Si autem sit in nobis
priuatio non manente tentione·vtpote cum non pōt
scire·et impotentia excusat ab obligatione·sic priuatio
huius cognitionis culpa non est·sicut in furiosis·et ꝟ
hoc ignorantia q̄ dicit priuationem cognitionis ad sa
lutem necessarie·vno modo peccatuz est·alio vero mo
26 do minime· Aliter potest dici et quasi in idem redit q̄
priuatio cognitionis ad salutem necessarie dupliciter
potest esse· Aut ita q̄ in nobis·sed non a nobis·et hoc
modo culpa non est·sed magis pena·et cum non sim⁹
eius principium·in ipa nec weremur·nec demeremur
Aut ita q̄ est in nobis et a nobis·et sic culpa est· Hoc
autem potest esse tripliciter· Uel cum in via veritatis
existentes voluntarie ab ea recedimus·et in erroris fo/
ueam nos precipitam⁹·et hec priuatio potest dici igno
rantia erronea q̄ est in hereticis· Uel cum ad viam ve
ritatis valentes pertingere·cupimus in tenebris am/
bulare·et hec potest dici ignorantia affectata· Aut q̄
27 ex quadam pigricia et negligentia non curamus veri/
tatem addiscere·et hec dicitur ignorantia crassa et supi/
na·et quelibet istarum est culpa·licet prima maior·q̄ se
cunda·et ſcda q̄ tercia· Et sic concedende sunt rationes
ostendentes q̄ ignorantia aliquo modo potest esse cul
27 pa· Ad illud ergo qđ obijcitur in contrarium q̄ igno/
rantia est nobis inflicta·dom̄ q̄ put nobis inflicta est
pena est et non culpa·prout tū voluntas nostra aliquo
modo deordinatur circa illā (sicut prius dictum est) in
cipit esse culpa·Sicut passiones sanctis martyribus il
late pene erāt considerate fm se·cōparate tū ad volun
tatem sanctorum libenter eas perferentes pro amore xpi
erāt eis meritorie·Utrū aūt aliquo modo sit culpa pro
ut sez cōtracta est videbitur infra cum agēt de originali
28 peccato· Ad illud quod obijcitur q̄ in ignorantia
non est cōuersio·dom̄ q̄ verum est prout est pura pri/
uatio·put tamē ipsā cōcomitatur aliquo modo nostra
affectio non habet veritatē·et hoc modo dicit esse cul/
pa nō primo· Ad illud quod obijcitur q̄ ignorantia
29 remanet post penitentiā·dom̄ q̄ non remanet put ha/
bet rōnem culpe·sez rōne voluntatis concomitantis vel
quodāmodo eā causantis·sz si remanet hoc est inq̄tuz
habet rōnem pene et originali cōtracte·ideo q̄tum ad
primū in quo habet rōnem actualis trāsit nō solū acc
sz etiā reatu·cū ds penitet·q̄tū vero ad scōz quodāmo
do remanet·et ita videt ignorantia remanere actu·et in
hoc habet quandā approximatio nē ad peccm originale
30 fm id m̄ q̄ culpa est actuale peccm est Ad illud quod
obijcit q̄ ignorantia est in intellectu·dom̄ q̄ illa ignorātia
q̄ opponit cognitioni virtutis ad quā tenemur nō tm̄
respicit intellectū·sed etiā affectū·sicut et virtus sibi op
posita·Un̄ nō tm̄ dicit scientie carentiā·sed etiā volūta/
tis incuriā et negligentiā ad scientiā acquirendā· Ad
illud qđ obijcit q̄ in quolibet instanti ignorat·dom̄ q̄ 31
ignorare nō dr esse culpa·nisi teneamur qua ds tenet sci/
re qđ ignorat·ideo et si in q̄libet instāti ignoret et in quo
libet teneat·q̄ tm̄ preceptū affirmatiuū nō obligat semp
sed p loco et tempore·ignorās ignorādo nō peccat·nisi i
illo instāti in quo tenet nosse vel addiscere qđ igno
rat·ideo q̄uis semp dicat ignorare·nō tm̄ dr semp pec/
care· Questio III f
Utrū ignorātia sit culpe excusatoria· Et q̄ sic videtur·
¶ Ubi·q·Misericordiā p̄secutus sū·q̄ ignorās boc fe
ci·si q̄ ignorātia fuit ratio q̄re p̄uenit ad mīam·videt q̄
ignorātia excusabilē fecerit et culpā· Itē sciētia aggra
uat culpā·sicut dr· Luce·x·Seruus sciēs vo·do·s·tē·q̄
p oppositū ignorātia alleuiat·q̄ excusat· Itē oīe pec
catū est voluntariū·q̄ qđ diminuit de rōne volūtarij di
minuit de rōne peti·sz ignorātia diminuit de rōne vo/
luntarij·q̄ volūtariū est·vt dicit pbs cuj⁹ p̄ncipiū ē in
ipō cognoscere singularia·q̄ tē· Itē sicut ad resistēdū
petō requirit fortitudo·sic etiā requirit cognitio·sed defe/
ctus fortitudinis vtpote infirmitas excusat culpā·er/
go similiter videt q̄ defectus cognitionis scz ignoran
tia· Itē qđ in sua plenitudine oīno tollit culpā·citra
plenitudinē aliquo mō diminuit·sz cū aliqs simplicit
est ignarus·sicut paruulus et furiosus·nihil qđ faciat
imputat ei in peccm·sicut dicē Bernā·et alij doctores·ḡ vi
detur q̄ oīs ignorātia·peccm p̄ peccatū aliqđ modo pbeat
excusationis patrocinū· Contra Ysido·in li·de eccl·in
stitutione·Nullus in culpa maior est q̄ dm̄ nescit·q̄
videt q̄ ignorātia nō excuset sed aggrauet· Itē sup il/
lud Rom̄·ij·An ignoras tē·Ambro·glo·Grauissime
peccas q̄ ignoras·q̄ videt ignorātia gravare culpā·
Itē ignorātia de se malū est·sed malū additū malo facit
maius malū·q̄ videt q̄ ignorātia peccm̄ augeat nō excu
set· Itē sciētia nec auget nec minuit meritū·sed sola
gra et charitas·q̄ pari ratione nec ignorantia auget nec
diminuit demeritū·q̄ nō excusat peccm̄· Itē esto q̄ vn⁹
sciens peccet ex aliquāta libidine·et alter ignorās ex tā/
ta libidine·si equalis est ibi libido·q̄ equalis debet esse
punitio·q̄ vī q̄ eq̄lis sit vtrobiq̄ excusatio vel accusa/
tio·q̄ nō magis excusat vel accusat ignorātia q̄ sciēta
Est igit quēstio q̄ter quid magis excusat ignorātia q̄
sciētia·Et cū rā ignorātia q̄ infirmitas excuset·simili/
ter est q̄stio q̄ istarū magis excuset· Rursus cū sint mlte
dīe ignorantie·cū h̄ q̄rit q̄ eaz excuset et q̄ nō·et q̄ ma
gis q̄ minus ¶ Ad⁹·ad p̄dictoz intelligentiā est notādū 32
q̄ oīs ignorātia aliquo modo excusat peccm̄·et rō huius
est·q̄ minuit de rōne volūtarij·minuit etiā de rōne con/
cēptus· Ceteris eīm paribus magis conuenit q̄ peccet
ex industria q̄ q̄ ignoranter peccet· Et iterū·cū volūtarij
includat in se cognitionē·qđ p̄uat cognitionē p̄uat de
rōne volūtarij· Quia q̄ peccm̄ mēsurat fm q̄titatē libidi
nis et cōcēptus·et ignorātia diminuit de rōne bon· gna/
liter verū est q̄ oīs ignorātia inq̄tū huiusmodi excusat
peccm̄·et si tāta sit q̄ puer oīno rōnem volūtarij et rōnem
cōcēptus excusat a toto·si vero nō oīno puer·excusat a
tāto· Cōcedēde sūt igit rōnes oīndentes q̄ ignorātia ex
cusat peccm̄· Ad illud q̄ qđ obijcit in contrariū de Ysido· 33
grauissime peccat q̄ dm̄ nescit·dom̄ q̄ Ysido·ibi cōpat
peccm̄ infidelitatis ad alia peccōz genera·et ipm̄ in se val/

de graue est·quia non est sine magna anime deordinatione·nihilominus tñ cum quis ignorans aliquid facit et in incredulitate·sicut dicit Aplus de se·minus
34 grauiter peccat quam ille qui facit et certa scientia. Ad illud Ambro·q̄ grauissime peccat qui ignorat dom̄ q̄ hoc non dicitur ratione maioris culpe·sed ratione infirmitatis magis periculose·quia cū non habeat scientiam de morbo siue culpa·nō querit medicinam et ita semp remanet morbus·ꝛ hoc est quod dicit Aug in li·confes·Eo insanabilius peccabā·qui me nō pec-
35 care arbitrabar. Ad illud quod obiicitur q̄ malum additū malo facit maius malū·dom̄ q̄ illud habet veritatem cum malū malo cōformatur·Malum autē pene cum sit involuntarium·nō cōformatur malo culpe quod est voluntarium·ꝛ ideo non auget·sed potius diminuit·Et quoniā ignorantia in nobis non est sic culpa quin etiam aliquo modo sit pena·ideo culpam per-
36 petratam excusat. Ad illud quod obiicitur q̄ scientia non auget meritum·dicendū q̄ illud nō sequitur Quātitas em̄ meriti nō est a nobis sed a gratia dei·demeritum vero ꝛ eius q̄titas ortū habet a voluntate libi·et ideo quod facit ad rationem voluntarij·facit aliquo modo ad augmentū peccati·et similiter quod diminuit·facit ad alleuiationem peccati·talis autē igno-
37 rantia vt dictum est fuit supra Ad illud quodobiicitur q̄ peccāta ex parte libidine equaliter puniuntur·dom̄ q̄ hoc non cogit quin ignorantia excuset·q; si ille qui ignorat peccat ex tanta lubidine ex q̄ta ille qui cognoscit·in statu ignorantie existens si haberet scientiā peccaret multo maiori·ꝛ ita grauius peccaret ꝛ grauius puniretur·ꝛ ideo ignorantia que in ipso est excusat peccatum·excusat inq̄ et minuit q̄titatem peccati·nō
38 quā habet·sed quā haberet si ignorantia non esset·Ad illud quod queritur que magis excuset·Utrum ignorantia vel infirmitas·Responderi potest q̄ duo sunt de ratione voluntarij·videlicet cognitio singularium siue circūstātiarum·ꝛ q̄ operationis principium sit intrinsecum·igitur ignorantia excusat·q; priuat de ratione cognoscēdi·infirmitas excusat q; priuat de ratione perfecte principiandi·ꝛ quoniā priuato priori priuatur posterius et non cōuertitur·ꝛ cognoscere preambulum est ad facere·plus tollit de rōne voluntarij ignorantia q̄ infirmitas vel impotentia·ꝛ ideo magis excusat ceteris paribus·Adeo tamen potest infirmitas precellere ꝛ ignorantia parua esse siue ex culpa nostra procedere q̄ erit econuerso·Unde ꝛ si in generalitate loquendo verum est dicere·q̄ magis excuset ignorantia q̄ infirmitas descendendo tamen ad specialia peccata possunt se habere sicut excedentia ꝛ excessa·Ad illud quod queritur que ignorātia excuset·ꝛ q̄tum·dō q̄ est ignorantia facti·ꝛ ignorantia iuris·Ignorantia facti potest esse dupliciter·aut adhibita debita diligē- 39
tia·aut nō·Si adhibita debita diligentia·excusat a toto·si non adhibita non excusat a toto sed a tanto. Si autē sit ignorantia iuris·hoc potest esse dupliciter·aut est vincibilis·aut non vincibilis. Si vincibilis·tunc est ignorantia que est culpa·Et hec aut est ex cōsuevero·aut ignorātia affectata·ꝛ ista sic ex vna parte excusat q̄ ex alia parte magis agrauat·Aut est ex negligētia et ignauia·sicut ignorātia crassa ꝛ supina·ꝛ ista si aliquo modo excuset·nō tamen ita excusat vt sempiterno igne nō ardeat·sicut dicit Aug·et magister in litera·Si autem sit ignorātia inuincibilis·hoc potest esse dupliciter·Aut ista ignorantia est in nobis introducta per culpam preambulam·aut p̄ter omnē culpam Si p̄ter omnem culpā·aut simpliciter priuat cognitionem iuris·sicut in infantibus et furiosis qui omnino carent vsu rationis·ꝛ hec excusat a toto·Unde dicit Berñ·q̄ pueris·infantibus·ꝛ dormientibus·nihil quod faciunt imputatur·Aut nō tollit omnino vsum rationis·sed semiplenum·ꝛ tunc non excusat a toto·ſz a tanto·sicut est in his qui non sunt plene furiosi·sed aliquo modo habēt lucida intervalla·ꝛ in pueris qui aliquando sunt capaces precepti·licet non plene·Si autem ignorantia est introducta per culpam propriaſz sicut est in ebrio et furioso·quorum vtiq; se precipitauit in hoc per culpam suam·sic non excusat a toto sed a tanto·quia sicut dicit pbus·iij·Ethicorum·ca·viij·Ebrius habebit duplices maledictiones·maledictionem scilicet p̄o culpa precedenti·ꝛ maledictionem p culpa subsequenti·Quantum autem et qualiter excuset subsequentem culpam diuersimode quidam determinant·Quidam em̄ dicūt q̄ nec ebrius nec furiosus quivsu rationis caret cōmittere potest nouam culpaz sed ex inordinatione sequenti aggrauatur culpa prima potest enim culpa aggrauari ex euentu sequenti·Aliis autem videtur q̄ nec excuset quin nouam culpam committat·non tamen est adeo grauis sicut si illam faceret ex certa scientia. Primus tamen modus dicendi p- 40
babilior esse videtur. Ex his patet q̄ lorb non omnino excusatur a culpa incestus cum cognouit filias suas. Primum quidē·quia non fuit in eo plena ignorantia·licet enim dicatur in textu q̄ non senserit·quādo filie accubuerūt·hoc dicitur quia non discreuit. Secūdo vero quia in illam ignorantiam peruenit per ebrietatem·quam debuisset vitare·et ideo sancti dicūt eum fuisse culpabilem·licet ex alia parte dicant eū fuisse aliquatenus excusabilem.

Distinctio·xxiij·de dei permissione in actu tēptandi·

Preterea queri solet·cum deus hominē ꝛc· Supra egit magister de lapsu primorum parentum in cōparatione ad diabolum tēptantem ꝛ hominem transgredientem·in hac parte agit de lapsu primorum parentum in comparatione ad deū permittentem·et quia non est equū permittere aliquem insium ab astuto circumueniri·ideo vt ostēdatur prima permissio esse iusta·pars ista duas habet·in prima determinat cur deus hominem temptari permisit·in secunda vero determinat quantum ꝛ qualem cognitionis habitum ei dedit·ibi·ꝛ quidem fm animam ꝛc· Prima parte remanente indiuisa·secunda diuiditur in tres partes·in prima determinat qualiter homo cognitionem habuit·vtrum per disciplinam et studium·an per diuinum donum· In secunda vero determinat quorum cognitionem habuit·ibi·fuitq; primus homo ante lapsum triplici cognitione preditus· Et illa pars habet tres· In prima determinat qualem cognitionem habuit de rebus creatis· In secunda qualem cognitionem habuit de deo·ibi·cognitionem quoq; creatoris ꝛc· In tercia qualem cognitionem habuit de seipso·ibi·porro sui cognitione ꝛc·

1 a Non esset laudabile homini si ideo bene viuere posset · quia nemo male viuere suaderet · Sed contra · Si hoc verum esset tunc videtur q̄ vita nostra in gloria laudabil' nō erit · vbi nemo male viuere suadebit · Item esto q̄ diabolus nichil mali persuasisset · nihilominus mereri potuisset · sed si mereretur esset laude dignus · ergo ꝛc · Rō dicendū q̄ laus quedam est que respicit dignitatem operis voluntarij uncz̄tuz illud nobile est · et hec posset esse in homine si nullus ipsum temptasset · Quedā autez est laus q̄ non respicit op⁹ voluntarium · sz opus strenuum et arduuz · quod consistit in expugnatione aduersarij et reportatione triumphi de hoc loquitur Apostolus · ij · Thimo · ij · Nō coronabitur nisi qui legi · cer · Et de hac laude magister intelligit · Et sic patēt illa duo obiecta · q̄ procedūt de laude fm primum modum ·

D·XXIII

Aug. sup Genesim

Quare deus creauit quos pscie bat malos futuros

2 b Hoc iosius est non consentire peccato q̄z tēptari non posse Contra · Deus nō potest tēptari · homo vero sic · ergo gloriosior est homo q̄z deus · Item Statu glorie homo non poterit tēptari · in statu vie potest · ergo gloriosior est status vie q̄z patrie q̄ si verū est · gloriosior est miseria q̄z gloria ·

Determinat quare deꝰ permisérit hominē tēptari sciēs eū esse casurum · a

Reterea queri solet cur deꝰ hominez tēptari permisérit quē decipiēdum fore pscie- a bat · Sedª nō essz laudabile homini si ideo bene viuere posset q̄z nemo male viuere suaderet cū in natura posse · et in potestate haberet velle non consētire suadēti deo iuuāte · cᵇ gloriosius est nō consētire peccato q̄z tēptari nō posse · Mouētur etiam quidā dicētes · Cur creauit deꝰ quos futuros malos pscie- b bat · Quia p̄uidit quid boni de malis eorū esset facturꝰ · Sic ei eos fecit vt relinq̄ret eis vñ aliq̄d facerēt · et si culpabiliter aliq̄d facerēt · illū de se laudabilit opantem inuenirēt · A se habēt volūtatē malā · ab illo naturaz bonā · et iustā penā · Frustra ergo dicit · nō deberet deꝰ creare q̄s psciebat malos futuros · sciebat ei bonis p̄ futuros · et iuste p̄ mala volūtate puniēdos Addūt etiā talē hoiem deberet facere q̄ nollet oino peccare · Cōcedim⁹ q̄dē meliorē naturā eē q̄ oino peccare nolet · Cōcedāt et ipi nō esse malā q̄ talis facta ē vt posset nō peccare si vellet · et iuste punitā q̄ volūtate nō necessitate peccauit · Cū ḡ hec bona sit · illa melior · cur nō vtrāq̄z faceret vtroberius laudaret de vtraq̄z · Illa cīm de scis angelhec de hoibꝰ ē · Itē inquiūt · Si deꝰ vellet · et illi boni eēnt · Et bꝰ quidē p̄cedim⁹ · sz meliꝰ voluit vt qō vellēt eēnt · Et boni q̄dez nō ifructuose · malixo nō ipunieēnt · Itē inquiūt · Posset deꝰ volūtatē eoꝝ vertere ī bonū · q̄ oi potēs est · posset reuera · Cur ñ fecꝫ · q̄ noluit · Cur noluit · Ipse Rᵒ · dōm q̄ verbū magistri intelligendū est circa eū qui efficitur glorioso ex merito suoꝝ operū · et ideo nō valet illud qō obiecit de deo · Item intēsio glorie intelligenda est in verbo p̄posito nō q̄tum ad premium substantie · sed q̄tum ad aliquā accidētalez laudem qua laudatur vir iustus Eccī · xxx · q̄ potuit transgredi nō est transgressus · ꝛc · et ideo non valet illud qō obiecit scō ·

nouit · Nō debemꝰ plus sapere q̄z oportet ·

Determinat q̄liter hō cognitionē habuit · vtrū p̄ disciplinā et studium · an p̄ diuinum donum · b

Et q̄dē fm aīaz rōnalis fuit homo his discretionē boni et mali · Sciētiā quoq̄z rerū creatarū et cognitionē veritatis · q̄ pme pfectioni cōgruebat · mox cōditus nō incōgrue accepisse putatur · et ad illā nō studio vel disciplina aliq̄ p̄ interualla tpis p̄ fecisse · sed ab exordio sue cōditionis diuinitus illā p̄cepisse ·

Determinat qualē cognitionē habuit hō ante lapsū de rebus creatis · c

Fuitq̄z hō p̄mus ante lapsum triplici cognitione p̄ditus · rerum sczp̄pter se facturū · et creatoris · et sui · Rerū quippe cognitionē hominē accepisse pspicuum est · cū nō ipe creatoꝝ vel angelus aliq̄s · sed hō oibus amātibus noīa imposuerit · vt ostēderetur q̄ singulorꝝ noticiā homo ipe habuerit · Que cīm propter illū creata erant · et ab illo regēda et disponēda erant · horū oim deꝰ illi et sciētiam tribuit · et prouidētiā atq̄z curam reliquit · Quia vt ait Aplus nō est cura deo de bobus · Quoꝝ alioꝝ rūq̄z alium deꝰ homini curaz reliquit · et prouidentiam vt dominationi eiꝰ subijcerētur et rōne illiꝰ gubernarētur · vt sciret illis necessaria p̄uidere · a quibus emolimentū debebat recipere · Hāc aūt sciētiam hō pec- c cādo nō perdidit · sicut nec illā qua carnis necessaria p̄uidētur · Et id circo in scriptura homo de huiusmodi nō eruditur · sed de sciētia anime quam peccando amisit ·

Rom · xj

Sūlr fm videt esse falsū · q̄ī sacra scriptura habetur de p̄ductione oīm rerum in operibꝰ · vj · dierū · et q̄liter p̄ducere sunt · et qualiter eriaz distincte sūt · Rᵒ · dōm q · ꝛ · si hō merito p̄mi pcti excecarꝰ sit · j · cor · ij · et factꝰ sit ignorās tā in cognitione vniuersitatis p̄ p̄ter ipsum creatē · q̄ ī cognitione vie saluris suc · plus tñ excecatꝰ est ī scō q̄z in p̄mo · Nā ad cognitiōez naturaliū rerum multum potest p̄ficere p̄ p̄o studio aq̄z igento · sz in cognitiōe modi pueniēdi ad vitā g̃ seip̄m plus

dēficit q̄ꝫ proficit·nisi diuine reuelatōis instructione dirigat·ꝛ ꝓpterea magis data est nobis scriptura diuinitus et per spiritū sācum reuelata ī cognitōe fideiꝛ motū q̄ꝫ in cognitione rerum naturalitū·licꝫ omis veritas aliquo modo a spiritu sācto esse dicatur·ꝛ pro tanto ītelligēdū ēverbū ꝓius ꝓpositū a mgro fuisse dictū

Q̄ ergo obijcit de amissione cognitionis·verus est q̄ amisit habitum·tñ nō amisit naturale iudicatorium

4 Ad illud ꝯo qō obijcit q̄ scriptura insinuat pductionē rerū·dōꝫ q̄ non determinat tbi rerū speciales naturas ꝛ cās·sed hō explicat qō sentit fides sana·videlicet diuinā voluntatem omnium esse causam primam et summam·et omnia esse facta ꝑ vbuꝫ ꝛ reꝑata ꝑ verbū

5 d Si autem queratur vtruꝫ homo ꝛc·

Innuit magister q̄ homo nō habuit prescientiam eorum que futura erant circa ipsum·Contra· Si enim

Determinat qualē cognitionē habuit de deo· d

Cognitionē quoq̄ creatoris ꝑmus homo habuisse creditᷣ Cognouit em̄ a q̄ creatus fuerat·nō eo mō cognoscēdi q̄ ex audito solo ꝓcipitur·quo a credētibus absēs q̄ritur·ſz quadā interiori aspiratione qua dei ꝓsētiā contēplabat·nō tamē ita excellēter sicut post hāc vitā sācti visuri sūt·neq̄ ita in enigmate q̄liter in hac vita videmus·

Qualē cognitionez habuit de seipō· e

Porro sui cognitōez idē hō talē accepisse vī·vt ꝛ q̄d ōberꝫ superiori ꝛ q̄d eq̄li ꝛ iferiori nō ignoraret·Cōditionē q̄q̄ suā ordinē scꝫ q̄lis factus esset·ꝛ qualiter incedere deberet·q̄d agnouit quid significabat mulieris et viri coniunctio·et mulieris de latere viri formatio·Et primum signat christi incarnationem·Secundū passionem·igit̄ post cognouit christum incarnandum et christum passurum sed redemptio et reparatio presupponit lapsum·ergo precognouit Adam lapsū futurū ꝛ suum remedium·

R⁹·dicendū q̄ magister non loquitur de quibuscunq̄ futuris·sed de his que spectabant ad statum suum·vt pote de lapsu et confirmatione·confirmationem enim prescire non potuit q̄ non erat manifestum·lapsum autem scire non debuit·ꝛ rationes supra assignate sūt cum hoc quod situm fuit de angelo· Cum ergo obijcitur q̄ ꝑ 8 scivit incarnationem·dupliciter respondētur· Uno modo q̄ hoc est falsum·et si enim sciret mulierem factam vt coniungeretur sibi per coniugū sacramentum·nō tamen oportuit q̄ sciret incarnationem et passionem ꝓ eo q̄ coniugium tempore innocentie·non significabat coniunctionem christi et ecclesie q̄ctum ad matrimoniū coniunctionem·sed per charitatem et dilectionem· Alius est modus respondendi·q̄ sicut Joseph precognouit suum principatum·non tamen precognouit suam venditionem·et fuit antecedens ad illud·sic Adam nosse potuit aliquid quod spectabat ad hanc nature exaltationem·sicut fuit christi incarnatio·ita tamen q̄ ignorabat posteritatis sue lapsum per suam preuaricationem·Uel q̄ deꝰ nō reuelauit·vel q̄ꝑ non ꝓtractauit·

7

Primꝰ hō nō fuit prescꝰ futurorum·

6 osꝛc· Si ergo vere locutus est prophetice·preco/

Questio I a

A D intelligentiam huius partis circa duo incidit hic questio fm duo circa que versatur principaliter totalis distinctionis intentio· Primo queritur de tēptationis prime permissione· Secūdo queritur de primorum parentum cognitione· Circa primum queruntur tria· Primo queritur vtrum deus debuit hominem facere inexpugnabilem·an taliter q̄ posset expugnari· Secundo queritur vtrum hominem quem prescibat expugnandum·debuit permittere per tēptationem impugnari· Tercio vtrum temptationis pugna a viris iustis debeat desiderari·

Q̄ deus debuit facere hominem impeccabilem siue inexpugnabilem·ostenditur primo per diuinam bonitatem·quia vt dicit Dyonisius·optimi est optima adducere·sed melius est natura rationalis que non potest peccare q̄ꝫ que potest·ergo videtur q̄ debuerit deum optimum facere hominem·et ad peccandum impossibilem·et ita inexpugnabilem· Item hoc ipsum videtur per diuinam liberalitatem· Ad excellentiā ei liberalitatis non solum facit dare multa et magna sed etiam dare velociter·sed donum gratie confirmantis et beatificantis·hoc maius est q̄ꝫ donum cuiuslibet gratie gratumfacientis·ergo si deus hoc dare homini disposuerat·et ex prima sui conditione ad hoc ydoneus erat·videtur q̄ statim cum eum fecit debuit ei hoc donū dare·ſz si hoc haberet esset inexpugnabilis·q̄ ꝛc·

Jtē hoc ꝑm ostēditur tercio ex parte sapiētie. Maioris em̄ sapientie est scire mala p̄cauere q̄ post̄ facta sūt remediū adhibere. ḡ si diuina sapiētia maxime manifestāda erat in hoīs ꝺditione. videt ꝙ talē debuit eū facere. ⁊ tātam sibi cautelā adhibere ꝙ nō posset in malū incidere. Jtē hoc ꝑm oñditur ex ꝑte diuine potētie. q̄to em̄ potētia maior est tāto velocius operat. magis igitur diuina potētia manifestat in opatione subita q̄ in opatione successiua. si igit hoīs gratificatio ⁊ ꝺfirmatio ⁊ glorificatio est īmediate a deo. vī ꝙ deꝰ subito. ⁊ īm eodē īstāti in quo hoīem fecit. debuit eū gratificare. ⁊ in gr̄a ꝺfirmare. ac p hoc īexpugnabilē facere. Sed ꝺ Gloria est bonū laudabile. sed nullus est laudādus īeo qđ habet nisi habeat illud ꝙ merita. ḡ si deꝰ fecit hoīem ad hoc vt p̄ueniret ad statū glorie ⁊ pmiū. vī ꝙ debuit facere hoīem in statu meriti. sed status meriti ⁊ pmiū debēt esse distincti sicut status vie ⁊ patrie ꝑm legē cōmunem ḡ ⁊ donaꝝ vie. ⁊ patrie. si igit habere impossibilitatē ad peccandū spectat ad securitatē beatitudinis. videt ꝙ a pncipio nō debuit homini dari. ḡ debuit expugnabilis fieri. Jtē ad plenā ꝑfectionē vniuersi decuit fieri oēm creaturā q̄ rōne recta potuit excogitari sicut dic̄ Aug. in. lib. de li. ar. sed rōnabiliter cogitari pōt ad ꝑfectionē vniuersi spectare creaturā q̄ habēret libertatē ar. ⁊ relicta esset in manu cōsilij sui. hāc igit decuit fieri. ⁊ īm statu veritibilitatis ꝺstitui. sed hoc nulli creature magis cōperit q̄ homini. ḡ ⁊c. Jtē vniuersū ex oppositione mali ad bonū decoraꝝ quasi quibusdā antitetis sicut dicit Aug. ⁊ Eccl. ſnuiꝝ. xxxiij. Ꝺtra malū bonū ⁊c. Si ḡ deꝰ vniuersū venustare debuit ⁊ decorare. videt ꝙ hūc decorem vniuerso nō debuit auferre. ſz si fecisset hoīem inexpugnabilem. tā hic decor nō esset. ḡ ⁊c. Jtē hoc videt quarto q; deꝰ vniuersū fecit ad suū ꝑpius manifestationem. ⁊ sicut deꝰ est sūme potens ⁊ sapiēs. sic est sūme iustꝰ ⁊ misericors. ḡ tale debuit facere vniuersū in quo manifestaret eiꝰ sūma iusticia ⁊ sūma misericordia. sed sūma iustitia nō manifestaꝝ nisi in seueritate punitionis malorū sūma misericordia nō manifestaꝝ ꝑfecte nisi i liberatione miseroꝝ ⁊ remissione delictoꝝ. hec aūt non posset eē nisi rōnalis creatura facta esset in statu in quo posset peccare ⁊ expugnari. ḡ diuina iusticia ⁊ mia exigebat hoīem veritibilē ⁊ expugnabilē fieri. Ad ꝓdictorum intelligentiā notādum ꝙ ⁊ si ipa operatio nō indigeat approbatione. p eo ꝙ q̄cq̄d deus facit bene facit ⁊ recte facit. veruntn̄ ad exercitādū deuotionē in mente fidelium ⁊ cōpescēdā rabiē in ore blasphemantiū ⁊ deū in suis opibus inculpantiū. quadruplex pōt rō assignari q̄ re deus fecit talē hoīem vt posset ab aduersario expugnari. Et ꝓma est manifestatio diuine potētie. Voluit em̄ deꝰ oñdere homini. qz sicut sine eo factus nō fuerat. ita nec sine ipō ꝑsistere poterat. vt igit hō nosset ꝙ diuinū posse nō solūmodo est oīs potētie ꝺseruatiuū. ſz etiam ꝙ ipm̄ solū est qđ nō pōt deficere nec expugnari. cō placuit sibi creaturā rōnalē facere veritibilē ⁊ expugnabilē. nec ipam ꝺfirmare q̄ſq̄ experimento discerēt ꝙ ipe solus est in quo nō cadit nō posse. Secūda rō est manifestatio diuine sapientie. maioris em̄ sapiētie est oñsiuus scire ordinare bona cū malis. ⁊ eligere bona ex malis. q̄ ordinare solū bona cū bonis. ⁊ tō cū nō deceret eū ibi mala facere. debuit talem facere creaturā q̄ posset īoperando deficere ⁊ malū cōmittere. vt deꝰ mala illa ordinādo suā sapientiā declararet. Tercia ratio sumit ex manifestatione diuine mie. q̄ potissime manifestata est cuꝝ vnigenitū filium suū traderet ad liberationē seruī. Quarta ratio sumitur ex manifestatione diuine iustitie. q̄ potissime manifestaꝝ in hoc ꝙ deus retribuit vnicuiq̄ ſm opera sua. precipue in eterna punitione malorū. hec aūt retributio ⁊ punitio. ⁊ prefata misericordie liberatio nō esset nisi deꝰ creaturā rationalem et precipue hoīem in statu veritibilitatis fecisset. ⁊ ita potētem impugnari ⁊ expugnari. ⁊ ideo cōgruū fuit deū hominem in statu tali facere. ⁊ concedende sūt rationes ad hoc inducte. Ad illud qđ primo obiciꝝ ꝙ deꝰ debuit facere hominem optimū. dōm ꝙ est optimus simpliciter. ⁊ est optimū in ordine. Cū aūt dicit. Dyonisius. ꝙ optimi est optima adducere. nō intelligit absolute ſz in ordine. ⁊ ideo ex hoc nō sequitur ꝙ homo debuit fieri i optimo statu simpliciter. sed in statu i quo optime saluaretur vniuersitatis ordo et pulchritudo. ⁊ sic factus est cū ꝓducus fuit in statu veritibilitatis. vt ordinato processu perueniret a merito ad pmiū. ab imperfecto ad perfectum. ab inferiori ad supremū. Ad illud qđ obiciꝝ de sūma libertate. dōm ꝙ si deus sit liberalissimus tamē liberalitas nō precludit viam iusticie ⁊ sapientie. ideo sicut dona sua distribuit largiter vt tamē nō excludaꝝ sapientie recta ordinatio. ⁊ iustitie iusta retributio. ideo nō statim debuit beatificare ⁊ cōfirmare sed merita hominis expectare. Ad illud qđ obiciꝝ ꝙ maioris sapientie est precauere malū ⁊c. dōm ꝙ falsū est. imo multo maioris sapientie est morbū bene curare q̄ naturam a morbo ꝑseruare. Vñ Augꝰ. in Ench. melius indicauit deꝰ de malis bona facere q̄ mala nulla permittere. ⁊ maiori etiā sapientie attestaꝝ (vt predictum est) sic res ordinare. vt ex supuenienti etiā de ordinatione nō deturparentur sed rerū ordinatio decoraꝝ Ad illud qđ obiciꝝ de potentia. dōm ꝙ in omnibus operibus diuinis manifestaꝝ diuina potētia. ea tamē que spectāt ad hoīs gratificationem ⁊ glorificationem plus sūt ad manifestationem diuine misericordie ⁊ iusticie q̄ potentie. ideo maior est cōgruentia in ꝓposito q̄ in opposito. nihilominus tamen q̄tum ad aliquē modū ex ipsa humani infirmitate et indigētia plus innotescit homini diuina potentia q̄ si nunq̄ ꝺsperisset veritibilitatem in rōnali creatura.

Questio II b

Utrū debuit deꝰ permittere hominē impugnari. Et ꝙ sic videt ꝑ illud qđ dicit magister in litera. nō esse laudabile bene viuere nisi esset qui male viuere suaderet. ergo si debuit permittere oīe qđ faciebat ad humanam laudē ampliandā. debuit igitur permittere hominem impugnari ꝑ suggestionem diabolicā. Jtem fm rectū iudicium rōnis ⁊ attestationē apostoli. ij. Thimo. j. ſſi nō coronabit nisi q̄ legit. cer. si ḡ homo ꝓducendus erat ad coronā glorie. videt ex recto ordine ꝙ statui debuerit in cōflictu tēptationis ⁊ pugne. Jtem decet deū sic administrare res ⁊ eis ꝓuidere vt salua sit lex quam indidit eis a primaria cōditione. iuxta illud Aug. vij. de ci. sic res quas deꝰ cōdidit administrat vt eas agere ꝓnos moꝝ sinat. ſz deꝰ fecit ⁊ facere debuit hoīem i veritibilitate ar. et relinquere eū in manu ꝺsilij sui. ⁊ similiter luciferū. ḡ si diabolus voluit hoīem vexare. et homo voluit ei cōsentire. deus nullū coꝛ debuit impedire. Jtem facilius erat homini vincere aduersariū q̄ diabolo vincere hominē. homo em̄ nō poterat vinci nisi volens. ergo pugna illa de se magis erat ordinata ad victoriam hois ꝙ ad victoriā diaboli. ḡ magis ad bonū q̄ ad malū

ſt ergo deus ꝓmittere debet qđ directe ad bonū hoīs ordinat. videtur ꝙ a tēptatione ꝓmi hoīs aduersarius nō erat arcēdus. Cōtra. impius esset pater q̄ ꝓmitteret filiū aggredi bellū in quo sciret eū esse ab alio superandū. sed dē nouerat adā illa tēptatione esse superandū ꝫ videt ꝙ nō tanꝫ pius pater se habuit dū ꝓmisit cum superari a diabolo. Iē nō est bonus ꝑlatus nec pastor q̄ ꝓmittit ouē morderi a lupo ⁊ capi dū pōt ipm repellere ⁊ arcere. sed dē ꝑlat⁹ ⁊ pastor hoīs erat. ꝫ cū videret lupū attrociter insistere. videt ꝙ nō debuit ꝓmittere ab aduersario hoīem ipugnari siue iperi a lupo. Iē nō est rectus iudex q̄ bellū ɔstituit iter eos q̄ nō sūt eq̄liter fortes. ſz diabolus multo fortius erat viribꝫ p naturā ꝫ hō. cū nō sit ptās sup terrā q̄ possit ei cōparari. Ad 10 etiā erat obstinatior i malicia ꝫ hō esset ɔfirmat⁹ in gra. ſi igit dē⁹ iuder equus est nō debuit ꝓmittere eos iuicē cōligere. Iē nō est fortis possessor q̄ ꝓmittit alium iuadere atriū suū. cū em̄ fortis armat⁹ custodit atrium suū. in pace sūt oīa q̄ possidet. ꝫ cū hō in ꝑmo statu atriū ⁊ rēplū esset dei. ⁊ dīs ipe custodiret. aut dē⁹ non fuit fortis armatus ⁊ custos. aut nō debuit ꝓmittere aduersarū vexare ⁊ inuadere hoīem p ɔflictū ⁊ pugnā tēptationis. Ad. ad ꝓdicta dīm est ꝙ cū deus posset 14 aduersarū ꝓhibere ne hoīem tēptaret. decuit tn ipsū p mittere. Et rō ɔdecētie haberi pt ex rōnib⁹ assignatis i ꝑcedēti. ꝓblemate i quo oīm est ꝙ dē⁹ debuit facere hominē in vertibilitate li. ar. Preter has tn rōes assignari pt rō. ꝑmo ex ordine q̄ attendit ex cōparatione virtutis ad ꝓpriū actū. Sic em̄ dē⁹ res oēs administrat vt eas agere ꝓprios mot⁹ sinat. ⁊ iō rā hoīem ꝫ diabolū ɔstituit in libertate ar. er i manu ɔsiliū sui relict. ⁊ vtrūꝫ p misit agere qđ voluit. siue hūc in tēptādo. siue illum in cōsentiendo. hoc em̄ cōperebat regimini in ɔseruatiōe ordinis q̄ attendit ex cōparatione virtutis ad ꝓpriū actuꝫ Secūa vero sumit rō ex ordine q̄ attendit p cōparationē boni ad suū oppositū. in q̄ gloriosior ⁊ laudabilior ostendit virtus. siue ex ipa predicta cōparatione ob quā relucet ⁊ magis apparet. siue ex cumulatā nobilis triumphi assecutione ob quā fortificat ⁊ vigorat. iō vt virtus bonis reluceret ⁊ ꝓficeret. decuit deū ꝓmittere ipm ab aduersario ipugnari. q. vel tūc vel post ex ipa tēptatiōis ipulsione. manifestāda erat fortitudo ⁊ eminētia charitatꝫ de q̄ dic Aplūs. ꝙ neꝫ mors. neꝫ vita. neꝫ ꝑncipat⁹. neꝫ ptātes ab ea poterūt separare Ro. viij. Tercia rō pt sumi ex ordine q̄ attendit ex cōparatiōe morbi ad suū remediū. Quia ei ꝑtīm hoīs nō debebat carere remedio ꝗđ hoc ꝙ tota i ipo hūana natura erat. sic debuit dē⁹ hoīez ꝓmittere peccare. ꝙ deceret ipm eidē redēptorē ꝑstare. et iō magis disposuit dē⁹ hoīem peccare alio suggerente ⁊ ipellente ꝫ volūtate ꝓpria incurvāte. quā forassis incuruatiōe hō cecidisset. ⁊ si nūꝫ aduersar⁹ pistifera suggessisset. Quarta rō pōt sumi ex ordine q̄ attendit per cōparationē meriti ad ꝑmiū. Quia em̄ nemo dignus est coronari nisi q̄ certat legitime. iō decuit dū hoīem militē suū in cāpo certaminis prius examinare ꝫ ipm i gloria exaltare. ⁊ q̄ examinatio cōsistit in ɔflictu ⁊ pugna ꝓmittere debuit hoīem a diabolo ipugnari. Sūt alie rōnes q̄ possūt de b ipso reddi. ad pns tn iste sufficiāt

15 Ad illud aūt qđ ꝑmo obiect in ɔtrariū de pietate paterna. dīm ꝙ ⁊ si dē⁹ sit pater pius. est tamē iudex equ⁹ et ideo sic decebat deū erga hoīem pietatē paternā ostendere. vt tamē nō amitteret officiū ptātis iudiciarie. ⁊ iō

16 q̄cquid de hoīe prenosset. sustinere debuit ipm ab aduersario imperi tēptationis bello. Ad illud qđ obiect de bonitate plationis. dīm ꝙ plat⁹ debet ouē a morsu lupi eripere. siue q̄ ad hoc tenet ex lege charitatis. siue q̄ ex malo nescit eligere bonū matoꝝ vtilitatꝫ. vtriusꝫ horꝝ oppositū reperit in deo si q̄s attendat. ⁊ iō illa rō nō cogit in ꝓposito. Ad illud qđ obiect de rectitudine 17 iudicis. dīm ꝙ ⁊ si diabolus fortior ⁊ astutior esset q̄ꝫ homo. in pugna tn tēptationis non esset fortior immo multo debilior. siue ex generali lege tēptationis qua nemo vincit nisi volēs siue ex fidelitate dei q̄ nō permittit aliquē tēptari supra id qđ possit. immo facit cū tentatione ꝓuentū. ⁊ iō impulsus tēptatiōis ꝑmanet. cū fieret ⁊ seruata dei fidelitate. ⁊ tēptationis lege. nō fu- 18 it ɔtra ordinē prātis iudiciarie Ad illud qđ obiicitur de fortitudine armati custodientis. dīm ꝙ ⁊ si dē⁹ hominē fortiter custodiret. nō tn custodiebat inutilū siue iuolūtariū. q. non acceptat dē⁹ seruitū coactū sed liberale ⁊ volūtariū. ⁊ ideo si homo cum deo stare voluisset. nullus violenter de manu dei cū auferre potuisset. sed q. ipe ab eius custodia se subtraxit. ideo dē⁹ sua custodiam denegauit. ⁊ ex hoc aduersarius cū inuasit. imo nō ex defectu dei custodientis. sed ex ingratitudine hominis custoditi.

Questio III c

Utrum tēptatōis impulsio desiderari debeat a viro iusto. Et ꝙ sic videt. Jacob. j. Omne gaudiū existimate fratres cū i varias tēptationes incideritis. Si ergo tēptatio cū ꝑsens est. est materia gaudēdi. cū absens est videt ꝙ debeat affectuose desiderari. Item in ps. ꝓpha me do. et tem. Nec sācta aīa petebat ⁊ recte. sed nihil debet homo a deo petere nisi qđ debet desiderare. ergo tē.

Item hoc videt rōne. Omne em̄ illud qđ facit ad virtutis exercitationē est appetendū. sed tēptatio est hmōi Unde Grego. sāctus vir se tēptari post virtutes desiderat. ne ex cōfidētia virtutū torpescat. Si igit tēptatio virtutes exercitat. patet tē. Item omne illud qđ sacit ad gre ꝓmotionē est appetēdū. ſz tēptatio est hmōi. Unū. j. Cor. x. facit cū tēptatione ꝓuentū tē. ſi igit tēptatio ꝓmouet ad bonū. vt ꝙ ad ipam anhelare debeat desiderū iustoꝝ Item omne illud qđ est opus ⁊ effect⁹ diuine acceptatōis est appetēdū. ſz tēptatio est hmōi. Unū Thob. vltimo. q. accept⁹ deo eras necesse erat tē. Item omne illud p qđ peruenit ad meritor cōsummationez est appetendū. ſz tēptatio est hmōi. Qđ pz. q. nulla est maior tēptatio ꝫ illa q̄ est p flagella. tribulatio aūt patientiā operatur. patiētia vero opus pfectū hz. ꝫ videt ꝙ quicūꝫ vult esse pfectus. appetere debet tēptatiōis impulsū. Sed ɔ. nihil est desiderandū cui⁹ ɔtrariū est cōtinue appetēdū. ſz oēs viri iusti illā petitionē debēt facere. et ne nos induc. in tē. ꝫ nullus debet appetere tēptari Item nihil est appetēdū qđ diligēter est ꝑcauendū. ſz tēptatio diligēter est ꝑcauēda sicut dīs monet. Matth. xxvj. Vigilate ⁊ or. ne intret in tem. ꝫ tē. Item nihil est appetēdū cui nō debeat se homo offerre spōte. sed tēptationi nō debet se hō spōte offerre sicut dicit sup illud. Matth. iiij. Ductus est iesus tē. glo. ductū esse iesū cōmemorat. vt nos ɔstruat. ꝙ nō spōte oporteat in tēptationē ingressire Item nihil appetēdum est qđ nostre salutis aduersarius optat. ſz diabolus desiderat nos temptare. ꝫ videt ꝙ nullus debeat tēptationē appetere.

Rō. ad ꝓdictā q̄stionē via duplici respōdere pōt. vtra 19 ꝫ satis ꝓbabiliter. Uno mō sic. vt dicam⁹ ꝙ cū triplex sit tēptatio siue a triplici ꝑncipio. Una scz a deo. alia a diabolo. alia a carne. Prima tēptatio simpliciter appetēda est. quia deus nō temptat nos nisi ad bonum.

Alter⁹ vero temptatio q̄ sc̄z est a carne simplicit fugienda est·quia illa nō potest esse absq; peccato·sicut supra dixit mg̃r di. xxxij·Tercia vero q̄ est a diabolo·aliq̄bus fugienda est·aliq̄bus appetenda est. Hūs em̃ qui virtute fortes sunt·nec de facili in temptationem inducī possunt·t si temptātur·appetibile ē temptari ad sue ꝑfectionis exercitium t cumulum meritorū·infirmos vero minime·q; timere pñt ne ex ipō impulsu in temptationem inducant·qō omnes debent refugere·nam t si temptari malū nō sit·in tēptatiōne tm̃ induci semp malum est·q; hoc est a tēptatiōe supari·Et hoc ē q̄ dicit Aug. xiij·de ci. dei·sicut se hz firmitas t infirmitas electorū sic metuunt cupiuntq; tēptari·Et fm hanc distictiōez ad rōes ad vtranq; ptem inductas pōt de facili responderi ꝑ eo q̄ fm diuersas vias ꝓcedunt· Alius mod⁹ dicendi est·q̄ dupliciter est loqui de temptatiōe. Aut sub ꝓpria ratione·t sic temptatio est impulsus ad illicitum fm q̄ de ea fit sermo in ꝓposito·loquimur em̃ hic de temptatione diaboli q̄ fit ꝑ mali culpe suggestionez qua diabolus homiem ad malum nitit incurvare·nō de temptatione dei q̄ fit ꝑ flagellationē·qua deus vult illos quos acceptat approbare·t ꝓbatos oñdere·hanc igit temptationē fm se considerata nullus debz appetere·immo abhorrere t refugere maxime considerando finem·Aliter est considerare temptationē ꝑ ut est materia exercende virtutis·t sic a viris iustis desiderari pt ab eis potissime qui in charitate feruent adeo q̄ ignis deuotionis ipsorū plus inflamat ex p̄sentia contrarij q̄z extinguat·Ab eis aut̄ q̄ sunt modice charitatis nō sic desiderari debz·Et est exemplū·q; vent⁹ ꝓflans fortiorem magis t magis accendit·sed candelā extinguit·t ideo temptationis impulsus t si q̄z tum in se est refugiendus sit ab omnib⁹ t ab infirmis potissime sicut rōnes ad sc̄am ptem inducte ostendūt·inq̄tum tm̃ ē virtutis exercende materia a viris feruentib⁹ t ꝓfectis appeti potest sicut ostendunt rōnes q̄ ad primā ptem inducuntur·Illud tamen genus tempratōnis potissime appetunt viri iusti quod ē in flagellor ꝑpessione·sicut passus est Job t Thobias·sicut etiam passi sunt martyres ab impiꝰ zelo diabolico excitatis·t ad hoc ostendendum ꝓcedunt rōnes q̄ ad primam ptem inducūtur ideo concedende sunt·

Consequenter q̄tum ad sc̄m ꝓpositum querit de cognitione primor parentū·t incidit hec q̄stio circa tria· ⁊Primo em̃ querēdum est de cognitione primor parentū q̄tum ad ꝓfectum·Sc̄o q̄rendum est q̄tum ad defectum· Tercio q̄ritur de ipsa cognitione q̄tum ad cōplementum t statum·

Questio I d

Utrū si homo steti sset·in cognitione ꝓficisset ꝑ tēpor interualla·t q̄ non vr primo ꝑ verbum Hug·in li·de sacra·⁊Rerū oīm q̄ cum hoīe t ꝓpter hominē facte sunt ꝓfectam cognitionē homiem accepisse nulli dubiū esse debet·si ḡ statim ꝓfectam cognitionē habuit·ḡ vlteri⁹ ꝓficere non potuit· Item hoc ipm ostendit rōne quaz facit ipe Hugo·nomen debite impositus est nature rei exp̄ssiuū·nullus igit pōt res omnes nominare nisi is qui omniū rez habet plenam cognitionem·sed adā oībus nomina imposuit·nec illis rebus alia sunt aliquādo ꝓfectiora nomina imponenda·videt igit q̄ adaz ꝓfecte cognouerit omnia creata·ḡ in cognitione non ꝓficisset si in statu sue cognitionis ꝑmansisset· Item nullus bene regit t gubernat ea quorum naturas ignorat·sed omnia fuerunt commissa regimini t gubernationi Ade fm q̄ dicit Hen̄·t in ps·Omnia subiecisti pe. etc̄ē. Adhuc igit conditione primaria habuit primus hō rerū cognitionē·ḡ non ꝓficisset ad illā ꝑ disciplinā ꝑ tēporum interualla· Item q̄cūq homo addiscit·addiscit mediante via sensus·memorie·t experientie·ita ab interiori t exteriori·si igitur homo in statu innocencie didicisset·ꝑ inferiora t exteriora ad ꝓfectionē venisset·ꝛ talis ordo non congruit nature instituite t bene ordinate·ꝛ solum lapse·cum omni creature ꝓeesset·videtur ḡ q̄ nihil sensibilium in statu illo didicisset·Sed cōtra·Adā in statu illo ꝑ interualla tēpor ꝓficisset ad gratiā·alio quin peior esset conditio sua q̄z nostra·cum nos multiplicando merita·crescamus in gratia·ḡ pari ratōne ꝑ interualla temporum ꝓficisset in rerū noticia· Item aut adam sciebat q̄ ventura erant·aut non sciebat· Si sic·ergo p̄sciuit lapsum suū·t quid ex illo posteris suis esset euenturum qō plane apparet esse falsum. Si futura non cognoscebat·t rerum nature variantur in tpe·ergo multa incipiebat cognoscere fm tempor variationem·ergo ꝓficisset in cognitione· Item nec adaz omnia viderat nec oīa audierat· esto igit q̄ videret aliquā rē quā p⁹ nō vidisset·cū videre sit cognoscere sicut intelligere·videt q̄ sicut necessario sequit q̄ incepit intelligere·incepit cognoscere·silr si incepit videre· incepit cognoscere·si ḡ multa sensibilia vidisset que p⁹ non viderat·videt q̄ multa didicisset sensibilia per tempoz interualla· Item si homo stetisset·aut vnus hō sciret voluntatem t cognitionē alterius aut nō· Si sic·ergo frustra egerent sermone·Si nō·ḡ cū posset ab alio edoceri vī q̄ in statu innocentie multa addiscere potuiss⁹·ad predictorum intelligentiam est notandū q̄ ꝑfectus scientie triplici via potest considerari·vel a parte scibilū·vel a parte modorū cognoscendi·vel a parte maioris habilitatiōis in cognoscendo· Scō ꝑmum modum loquendo intelligendū est q̄ quedā sunt res q̄ fiunt cursu naturali·q̄dam q̄ cursu miraculi·q̄dam q̄ fiunt voluntario cursu fm q̄ determinat Anſ· In earū igitur rerum cognitione q̄ quidem cursu naturali fiūt non ꝓficisset Adam q̄tum ad noui habitus acquisitionem·Accepit em̃ sicut dicit Hug·t mg̃r in lra ab exordio omniū rerum plenam noticiā·t hoc etiā ostendūt rōnes q̄ ad primā ptē inducuntur·ꝓficere tm̃ potuisset q̄tum ad alium modum cognoscendi·t q̄tum ad maiorem habitum sciendi·Quantum ad alium modū etiā ꝓficere poterat·q; qō nouerat simplici noticia·cognoscere poterat simplici experiētia·t qō nouerat intellectu·cognoscere poterat sensu·⁊Proficere etiam poterat q̄tum ad maiorem habilitationem·q; ex frequenti cōsideratione eorū q̄ nouerat·promptior fuisset t paratior ad iudicandum de his rebus quaz habebat cognitionem ꝑ habitum innatum·Et si em̃ primus hō nō haberet tarditatez hebetudinis ꝑ aggrauationē corporis mortal·habebat tm̃ spūs ei⁹ quādā mior⁹ velocitatez ꝑ vegetationē corporis animalis·t sic in cognitōne rerum naturaliū Adam quodāmodo ꝓficisset·quodāmodo minime si stetisset· In casu vero rerū cognitione q̄ fiunt cursu voluntario t mirabili siue supernaturali simpliciter ꝓficere potuisset·non solum q̄tum ad modum cognoscendi·ꝛ etiā in acquirendo nouam cognitionē·⁊Nec mirū·q; ad hoc q̄ cognosceret diuina mysteria indigebat supna illustratione·ad hoc vero q̄ cognosceret secreta alterius indigebat ipsius dilectione·nec talis ꝓfectus statui innocētie derogabat·cū etiam beati angeli in cognitione diuinorū mysteriorū·t hūa/

norum secretor̄ pficiāt· ppter qđ dicit Ephe· iij· Ut innotescat p̄ncipibus ⁊ ptātibus p ecclesiā multiformis dei sapiētia· Et sic ptz rēsponsio ad ꝓpositā q̄stionem ·Nā rōnes ad p̄mā partē inducte ꝓcedūt de cognitiōe rerū naturaliū· et sic intelligit Hug· illis eīm reb⁹ nomina imposuit Adā· ⁊ illarū rerū cura sibi cōmissa fuit· Ultima tn̄ ratio de pfectione ab interiori ⁊ exteriori nō cogit· q: dicit Aug· in vij· musice· obiectū exterius nō agit in aīam nec ipam pficit· sed ipa aīa seipam mouet occasione ab exteriori accepta· ⁊ informādo seipam magis agit in obiectuz q̄ agat ab ipso· ⁊ hoc fuisset ī Adā multo fortius ⁊ nobilius q̄ sit post lapsū· Unde illa rō nō cogit q̄ Adā nō potuisset respectu eor̄ q̄ cognoscebat nouum modū cognitiōis acq̄rere· nec p̄cederes rationes hoc astruunt q̄ Adā nō posset magis habilitari cognoscēdo p frequntiā ꝛ cōsiderādo· Rōes aūt q̄ ad partē oppositā iducūt oñdūt q̄ Adā si steterisset pficere potuissz ī cognitōe respectu eor̄ q̄ sūt volūtaria ⁊ mirabilia· De aliis aūt sz de his q̄ naturaliter fiunt nō concludūt q̄ Adā acquisiuisset cognitionē nouā· vnde illa p̄ma rō de cōparatione gratie ad scientiā nō valet· q: pfectio gratie nō tm̄ ē ex dono sz etiā ex merito· pfectio aūt cognitionis in Adā erat ex dono· ⁊ si steterisset non solū in ipso sed etiā in posteris nō indocte credūt a pluribus similiter fuisse saltē q̄ad habitū· ⁊ hoc dico p/ prietatē īfārie· Ad alia satis plana ē rēsponsio per iā dicta·

Questio II e

De cognitione p̄mor̄ parentū q̄ ad defectū· ⁊ hoc est q̄rere vtrū si steterissent ī statu innocētie aliq̄n decipi possent· Et q̄ sic videt Heū· iij· dixit mulier· serpēs seduxit me· Sed ꝺ stat q̄ mulier nō cōsensit nisi q: estimauit esse verū q̄ serpēs dixit· sed ante cōsensū nō peccauit· g̃ ante q̄ peccaret decepta fuit· Jtē Aug· sup̄ genī· ad litterā· ⁊ habet sup̄· xxij· dist· Credidit Adā vtrūq̄ fieri posse· vt ⁊ vxor̄ more gereret· ⁊ vt p penitentiā venīā haberet· sed ꝺ stat q̄ illud fuit falsū· ⁊ hoc credidit ante q̄ peccaret· q: aliter nō peccasset· g̃ rē· Jtē magister· sup̄ dist· xxj· loquēs de muliere ⁊ serpēte dicit· q̄ mulier non horruit serpentē· q: cū nouerit esse creatum etiā officiū loquēdi a deo accepisse putauit· sed ꝺ stat ƀ falsū fuisse qđ putauit· g̃ rē· Item videt rōne· si Adā steterisset dormiuisset vtiq̄ ⁊ habuisset alias operationes naturales· g̃ cū sōnum sit ex naturali motu fumositatū et fantasmatū circa organū fantasie Adā sōniasset· sed in sōno similitudo rei accipit p veritate· ⁊ vbicūq̄ hoc est ibi est deceptio· g̃ rē· Item naturale est q̄ q̄cquid videtur· videt sub angulo· ⁊ q̄nto a remotiori aliq̄d videt tāto minorē generat speciē ⁊ videt sub angulo acutiori g̃ ita paruus videret sol ipi Ade sicut ⁊ nobis· g̃ sicut decipit sēsus noster in iudicādo de q̄ntitate solis· ita videtur q̄ deciperet sensus Ade· Jtē ponat q̄ aliq̄s homo peccasset Adam ignorante ⁊ assereret ei falsū· aut Adam sciret ipm̄ dicere falsū aut nō· Si sic· tunc sciret occulta cordis sui· q̄ nosse in alio est ꝓpriū solius dei Si nesciret esse falsū· g̃ nesciret ipm̄ esse mendacem· ergo crederet ipm̄ veracē esse· aut male iudicare de illo· Si crederet ipm̄ esse veracē· crederet ipm̄ dicere verum g̃ necessario deciperet· Sed ꝰtra· Aug· vera p falsis approbare non est natura hominis instituti sed pena dānati· sed cum quis decipit approbat verū pro falso vel ecōuerso· g̃ nūq̄ hoc fuisset in homine si perstitisset in statu innocentie· Jtē Aug· in Ench· xj· c· Ipse q̄ seipm̄ error est· aut magnus in re magna· aut paruus ī re parua· tamē semp̄ est malus· ⁊ vbicūq̄ est deceptio ibi est error vel magnus vel paruus· ergo nō potest esse in aliquo quin in eo sit malus· sed in Adam in statu innocētie nec est malum culpe nec malū pene· g̃ rē· Jtē Aug· in Ench· ca· ix· Hic homines fallunt atq̄ fallūtur· miseriores q̄ sūt cum mentiēdo fallūt· q̄ cum mentientibus credendo falluntur· ergo videtur q̄ vtrobiq̄ sit miseria· licet maior in fallēdo· g̃ si in statu innocētie non erat miseria· videt rē· Item in statu innocentie nihil homo pateret vel ageret contra naturā· sed decepto est cōtra appetitū nature rationalis· vñ· Aug· in Ench· vsq̄ tantū rationalis creatura refugit falsitatē et q̄tum potest deuitat errorē· vt falli noluerit· etiam quicūq̄ amat fallere· Adam igitur hoc naturaliter recusabat· ergo in statu innocētie decipi non poterat·

Item in Adam omnes vires inferiores subiecti erant voluntati· alioquin rectus ordo non seruaretur in homine in statu innocētie· ergo si homo nolebat decipi· nec assentire falso· videt q̄ nunq̄ in ratione eius fuisset deceptio vel ad falsū inclinatio q̄diu permansisset ī statu illo primo· Item maioris indignitatis est falli in anima q̄ pati in corpore· vnde decuit xp̄m assumere passionem in corpore non deceptionē in mente· sed si Adam steterisset· nulla fuisset in eo corporalis passio· ergo nulla fuisset in eo deceptio· Rō· ad predicta in questionem de facili potest respōderi· rationes etiā dissolui quadam facili distinctione· Posset eīm sic dici q̄ deceptio quedā est circa scibilia· quedam vero circa opinabilia· Scibilia aūt dico illa que certa ratione cōprehendi possunt· sicut sunt illa de quibus sunt scientie liberales· Opinabilia vero illa voco que non habēt cognosci nisi per quandam cōiecturam· sicut secreta aliene cōscientie· ⁊ futura contingentia que fiunt casu vel fortuna vel voluntate libera· In primis autem Adā falli non poterat· quia omniū cognitionem habebat· In scīis vero dupliciter contingit aliquem falli· aut ita q̄ adheret firma credulitate· aut q̄ adheret qualicunq̄ estimatione· Et prima deceptio vocatur error proprie et hec in primo homine stante non fuisset· Scōa vero potest dici opinio in qua est acceptio vnius partis sine pleno assensu credulitatis· ⁊ hec potest dici quedaz estimatio falsa· et hec fuisset in adam absq̄ culpa ⁊ pena· maxime cum ex hac estimatiōe nec incideret in peccatum· nec incurreret dānum· ⁊ sm̄ hanc distinctionē dissolui possunt rationes ad vtramq̄ partē inducte·

Nam rationes ostendentes q̄ in Adam potuit esse deceptio fere omnes procedūt de deceptione sm̄ q̄ dicitur qualiscūq̄ estimatio· Rationes vero ad oppositū procedunt sm̄ q̄ deceptio dicit firmam credulitatē· vt non solum quis decipiatur putando falsum esse verum sed etiam approbādo falsum esse verum vel econuerso et talis est deceptio que est error· Sed licet hoc qđ nūc dictum est satis probabile videatur· non tamē plene satisfacit rationi· nec concordat verbis Aug· in Ench· c· viij· Cum nihil aliud sit errare q̄ verum putare quod falsum est· ⁊ falsū quod verum est· vel certum habere p incerto· incertum pro certo· sive falsum sit sive verum· idq̄ tam sit in animo deforme atq̄ indecens· q̄ pulcrū atq̄ decorum esse sentimus· vel loquēdo vel in assentiēdo est est· nō nō· Et pfecto ob hoc ipm̄ vita ista misera ē qua viuimus q̄ ei nonunq̄ vt non cōmittatur error est necessarius· Ex hoc vero colligit q̄ Aug· vocat errorē generaliter omnē deceptionē· ⁊ illū dicit indecorū ⁊ indecentē· ⁊ ad vitā miserā pertinere· Et in libro de vtilitate credēdi exp̄sse dicit q̄ nullus error absq̄ vicio esse

poteſt. Ideo dom eſt q7 ſi in ſtatu innocētie fuiſſet in
homīe alicuius neſcientie impfectio ſicut oīm fuit. s
dist. prima p:ecedēti. nō tm in eo fuiſſet deceptio. De/
24 ceptio eīm vltra neſciētiā addit iudicij obliquationem
hec nō fuiſſet in Adā in ſtatu innocētie. ſicut nec in eo
25 fuiſſet paſſio co:poralis. Et hoc pōt intelligi ſic. ſicut
eīm dupliciter ꝓtingit aliquē pati. aut paſſione intrin/
ſeca. aut ab extrinſeco illata. ſic ꝓtingit aliquē duplici/
ter decipi. aut q ipſe ſcipm palogizet. aut palogizet ab
alio. neutrū aūt hoz in Adā fuiſſet. Sicut eīm nulla
fuiſſet in eo paſſio intrinſeca. q: virtus anime regitiua
pfecte ſuo co:po: pſidebat 7 ipm cōſeruare poterat. ſic
nulla fuiſſet deceptio veniens ab extrinſeco. q: iudiciū
rōnis oībus potēt̄ys ſenſitiuis pſidebat. nec ipe in con
trariū rōni mouebat ſz potius ab eo ſufficiēter dirigeba
tur. quēadmodū etiā pati nō poterat paſſione illata. ſi
ne q: nullus in tpe illo eſſet q̄ inferret. ſiue q: ſi adeſſet.
diuina virtus eū pregeret ſicut ſupa determinatū eſt.
Sic etiā in ſtatu illo nemo eſſet qui hoīem circūueni/
ret aut paralogizaret. Nā vnuſquiſq; loq̄retur verita
tem cū primo ſuo. aut ſi eſſet diuine inſpirationis reue
latio ſiue p ſe ſiue p āgelū ſuccurreret ne falleret. ſic vir
tus ſuccurrebat ne lederet. 7 ſic Adā ſtante nulla fuiſ/
ſet in eo deceptio nec ab intrinſeco nec ab extrinſeco. vn/
26 de rōnes q̄ hoc ꝓbant ꝓcedēde ſunt. Ad illud aūt qō
obīcit de ſeductione mulieris 7 etiā viri. dupliciter pōt
reſpōderi. Uno modo ſic q illa ſeductio fuit falſa cre/
dulitas. 7 ſi p:eceſſit petūi inobediētie 7 ambitionis. ſe
cutum fuit peccatum p:eſūptionis. merito cui⁹ exceca
tus eſt oculus rōnis vt falſū eſtimaret eſſe verū. Sta/
tim eīm mulier audita ꝓlatione ſerpētis de ſcipſa p:eſū
pſit. 7 ſimiliter vir audita ſuggeſtione mulieris. 7 ideo
mulier exiſtimauit p cometionē aſſequi poſſe excellen
tiam. 7 vir de tranſgreſſione mādati inuenire veniam.
Unde deceptio ſiue erro: ſecutus fuit peccatū elatiōis
27 in vtroq; licet plus in muliere. Aliter pōt dici q du/
pler eſt iudiciū. Quoddā eſt ſpeculatiōis. 7 illud non
eſt pars li. ar. nec in eo cōſiſtit peccatū. 7 huius iudicij
erro: poſt peccatū ē. non ante. Eſt 7 aliud iudicium in
agendis 7 in bis q̄ ſpectant ad veritatem vite. 7 illud iu
diciū ē li. ar. 7 hoc nunc̄ eſt ſine volūtate. 7 hui⁹ iudicij
erro: bene pōt eſſe culpa. vel p:eſūptiōis. vel infidelita
tis. vel alicuius alterius. Et hec fuit deceptio qua mu/
28 lier p:imo decepta fuit 7 ipſe Adā. 7 in iſta deceptiōe
nō ꝑmanſit in ſtatu innocētie. immo cecidit. 7 p hoc pa
tet reſpōſio ad duas auctoritates p̄mo inductas. Ad
29 illud q tercio obīcit de auctoritate magiſtri. q mulier
putauit ſerpētē habere vſum loquēdi. dom q aut in/
telligit q talis putatio fuit in muliere poſt peccatum
aut ſi ante fuerit. nō putauit q hoc officiū haberet de
trinitate. virtute ſibi naturaliter data. ſed aliqua laten
te virtute permittēte diuina p:udētia q̄ oēs res guber/
30 nabat ſicut creauerat. Nec mirū ſi nō expauit. q: nōdū
erat in ipſa muliere paſſio timoris. vnde mulier aſpici
endo ſerpētē falſū p vero nō app:obauit. ſed aliquam
ibi virtutē latentē ignoauit. Ad illud qō obīcit de ſō
31 nio. dom q in ſtatu innocētie nō fuiſſet ſōnium ex per/
peſſiōe fantaſmatū ad modū pturientis. ſicut dr Eccli.
xxxiij. Hoc eīm venit q: vires inferiores nō ſunt ſubie/
cte rationi. 7 co:pus nō obedit ſpūi. ſz ſi fuiſſet. hoc eēt
q: ab altiſſimo mitteret aliqua viſitatio in qua hō non
deciperet imo potius illuſtraret. Preterea eſto q eſſet
ibi ſōnium. nō ſeqūtur q eſſet ꝓpter hoc ibi deceptio. dece
ptio eīm reſpicit rōnis vſū. in ſōnijs aūt rōnis vſus nō
eſſet. aut ſi eſſet purgaret potius deceptionē fantaſie q̄
ei ꝓſentiret. pot⁹ eīm diceret rō in ſomnis homini ſōnianti
tu ſōnias. q̄ diceret qō vides ē veritas. Ad illud qō
obīc de viſu. dō q nulla eēt deceptio. q: hū noſceret Adā 32
q: res a remotiori apparet ee minor. 7 tō nō iudicaret ſz
apparentiā oculi tm. ſz pēſata diſtātia medij. 7 tō nō fal
leret ſz hēret iudiciū rectū. Ad vltimū tā pz reſpōſio ex p̄
dictis. q: vl Adā manifeſto ſigno deꝑhēderet iſtū pec/ 33
caſſe. qō ſatis vr ꝓbabile. cū magna valde trāſmutatio
facta fuerit in natura Ade p cōmiſſionē culpe. 7 rūc nō
crederet ei nec diſcrederet. niſi quaten⁹ alias videret ſi
bi credēdū foze. Aut ſi nō deꝑhēderet eū peccatorē. vbi
ſua nō ſufficeret cautela. ſuccurreret diuine prudentie
cura diligētiſſima. q̄ nec pmiſiſſet eū ledi nec pmiſiſſet
falli. ſi voluiſſet ei⁹ ipius obtēperāter ſubīci.

Queſtio III f

Querit̄ ēgrū ad cognitiōis ade cōplemētū 7 ſtatū. 7 eſt
q̄ſtio vtrū Adā deū cognouerit in ſtatu innocētie co ge/
nere cognitiōis q̄ expectam⁹ deū cognoſcere i ſtatu glo
rie Et q ſicvr. mgr Hug. de ſcto victo. i li. de ſacra. Lo
gnouit deū creatorē ſuū. nō ea cognitione q̄ mō a credē
tib⁹ abſēs fide q̄rit. ſz ea qua rūc p pñtiā ꝓplationis
ſciēti manifeſtat⁹ cernebat. ſz manifeſte deū cernere b ē
viſionis btē. q̄ 2c. Itē mgr. iij. li. dist. j. c. Triplici aūt
de cā 2c. Homo q̄ añ pcām ſine medio deū videbat 2c.
ſz videre deū ſine medio b eſt videre facie ad facie. 7 hec
eſt viſio glie. q̄ 2c. Itē Exo. xxxiij. loqbat dūs ad moy.
facie ad faciē ſicut loq̄ ſolet hō ad amicū ſuū. ſed multo
excellētio: fuit ſtatus nature inſtitute ēgr lapſe. ſi q̄ ſine
medio videbat de⁹ a moyſe. multo fo:tius ab hoīe i ſta
tu nature inſtitute. Si tu dicas hoc fuiſſe in ſubiecta
creatura. obī qō dr. Nume. xij. palā 7 nō per figuras et
enigmata deū videt. Itē hoc ꝑpm oīditur rōne. ſicut vo
lūt ſācti cōmuniter. Adā nō ſolū fuit ꝓſtitutus in pa/
radiſo ſpūali q̄ztum ad delicias mētis. frucbat eīm deo
ſicut dicit Dam. 7 Aug. 7 b etiā de ſe planū eſt. hō enim
in tpe nature inſtitute ipm deū in ſe 7 imediate amabat
q̄ ſi ita facilis eſt intellect⁹ ad cognoſcēdū ſicut affectus
ad amādū p naturā. videt q ſicut deū inſcipſo amabat
Itē oīs aīa recta deſiderat videre deū. q̄ Adā hoc dſi/
derabat. aut igit deſiderū ei⁹ nō implebat. 7 ita iam af/
fligebat qō nō eſt ꝓueniēs. aut aliquo mō deū videbat.
et nō videbat viſione imaginatiua nec co:pali. q̄ intelle
ctuali. ſz hec eſt viſio q̄ vr de⁹ in ſua ēntia. q̄ 2c. Itē
mente būana nihil deo ꝓpinquius cū ē ab oīi pctō i/
munis. ſz mens Ade in ſtatu nature inco:rupte nō ha/
bebat aliquā pctī maliciā. nec oculus habebat aliquz
obſcuritatis nubē. q̄ vr q in ipm deū imediate aſpectuz
ſuū figere poterat. 7 hec eſt viſio quā aſpecram⁹ in glia
vt videam⁹ ipam dei ſubſtātiā. q̄ 2c. Itē q in gloria nō
aliter videat q̄ videbat ab Adā oīdit. aut eīm in gloria 34
videt de⁹ imediate. aut mediate. Si mediate. ſz ſic po/
terat videri ab Adā in via. Si imediate oīditur b eſſe
falſū ꝓuaſione ſūpra ex triplici medio. quarū ꝑma eſt
q cognoſcēs ſup cognoſcibile debet hre potentiā q̄tuz
ad illud p qō cognoſcit. ſz intellectus creat⁹ nō pōt ſup
ipam lucē increatā in ſe q̄tūcūq; eleuet p gr̄am ſiue per
gliam. q: illa ſemp in infinitū excedit. q̄ ip poſſibile ē q i/
tellect⁹ ipam lucē increatā videat in ſeipa. Ex ſi dicas
rōnem iſtā nō cogere. q: potēcia cognitiua plus ē in ſu/
ſcipiendo q̄ in agēdo. Oīdit hoc ꝑpm ſcda ꝓuaſione.
q: cognoſcentis ad cognoſcibile dz cē ꝓportio. maxime i
ea cognitione i qua eſt magna delectatio. ſi q illi⁹ ſume
lucis reſpectu intellectus noſtri ē exceſſus ip:oportiona

bilis·7 tātus vt ꝓ nihil additū possit ei ꝓportionari no
ſtre intellectus ḋn semp excedat in infinitū·videt ꝙ nū
q̄ in fōre lucis intellectus noster possit contēplari deuz
Q̄ si tu dicas ꝙ nō reꝛit ibi ꝓportio q̄titatis ſz solum
ꝺformitatis·oñdit hoc idē ꝓsuasione tertia·si eī in glia
deꝰ videt in seipo 7 absq̄ oīi medio·cū ipe in se nullaz
habeat diuersitatē·oino videret ab oībus vnifoꝛmiter
ꝙ si ꝺstat eē in glia differētias ꝑmioꝝ·nō videt ꝙ absq̄
oīi medio deꝰ a glorificata aīa vr̄·si igit videt ꝓ mediū
et sic videbat ab Adā·restat g̃ ꝙ adā eo genere cognitō
nis cognouit q̄ cognituꝛe sūt aie brē Sed ℈ Exo·xxxiij
·Nō videbit me hō 7 viuet·cōstat ꝙ hoc nō intelligit de
vita ſpūali ſz de vita aīali·si igit adā in statu innocētie
vita aīali videbat·g̃ deū videre nō poterat. Jtē Joh·j
Deū nemo vidit vnq̄ nisi ingenit⁹ 2ē·si g̃ nullus vnq̄
vidit dēū añ aduentū rp̄i·g̃ nec Adā. Jtē sup illō Esa.
vj·Vidi dn̄m sedētē 2ē. Greg. Quantūcūq̄ mens i cō
platiōe ꝓfecerit·semp qō infra dēū est videt·g̃ vr̄ ꝙ cū
aliq̄ boies quētāt ad eminētiā gr̃e q̄ fuit in Adā·7 nul
lus in pūti ꝓ actū ꝺcēplationis deū videat·g̃ nondum
habebat illā visionē quā expectat aīma sācta. Item
visio dei est tota merces·g̃ q̄ visionē dei hz· plenā habz
mercedē·7 q̄ hoc hz·habet plenā gloriā·7 nullus talis
pōt cadere·si igit Adā cecidit·g̃ deū in seipo nō vidit.
Jtē lux increata ꝓfecta delectatione delectabat aspicē
tes·g̃ si Adā illā summā lucē asperisset·ꝓfecte in ea de
lectat⁹ fuisset·g̃ nūq̄ ab eo auerti cōsensisset. Jtē status
vie 7 status patrie debēt eē distincti·g̃ pari rōne contē
platio vie 7 ꝺtēplatio patrie·sed Adā erat viator·g̃ nō
erat cōprehēsor·g̃ nō eo gn̄e visionis videbat qua vide
re expectamus in patria. Rō. ad p̄dictoꝝ intelligēt iaz
est notandū ꝙ cōmuniter oēs ponūt cognitionē quam
hēbat Adā de deo mediā inter cognitionē q̄ est in statu
miserie 7 cognitionē q̄ erit in statu glie. sz i mō ponēdi
plurima ē differētia. Quidā nāq̄ intērētib⁹ auctoritati
bus male intellectis 7 rōnib⁹ sophisticis direrūt deuz
nunq̄ imediate videri nec in via nec in patria. Dicit
em̄ Crisō. Jpm qui deꝰ ē nō solū ꝓphete·sz etiā nec ange
li videt. Et alie reperiūtur auctoritates ꝺsimiles quas
male intelligēres 7 putātes hoc dictū eē ꝙ deꝰ imedia
te videri nō possit ꝓpter ip̄ꝛoportionabilitatē lucis in
create ad oculū mētis create. direrūt ꝙ deꝰ ꝑ quasdam
lugubrationes videri hz·7 in statu vie 7 in statu innocē
tie videbat·7 in statu glorie·7 in illis luminosis influē
tijs direrūt deum in his statibus videri magis clare et
minus clare ſm ꝙ deꝰ magis se oculo nr̄o vult contēpa
re 7 clarioꝝ theophanijs ostendere. Sz ista positio
hereticа ē 7 reꝛobata·nec īmerito·qꝛ et contra rationez
est·cū anima quiescere ꝓfecte non possit donec inseipa
videat deum·Et contra sacrā scripturā·nam·j. Coꝛ.
xiij·Dz. Tūc cognoscā sicut 7 cognitus sum·Et·j·Joh.
iij·Videbim⁹ eum sicut est·Et hoc ip̄m etiā innuere au
ctoritates doctoꝝ reputur·quibus omnibus adhe
rendo erroꝛ iste reꝛobandus est·7 auctes sique vide
antur esse ꝓ ipso omnes exponende sunt·qꝛ loquūtur
de cognitione comꝓhensionis qua dicitur aliquid co
gnosci totaliter·7 hac cognitione deꝰ sibi soli cognosci
bilis est sicut in li·ij·patebit. Secundꝰ aūt modus di
cendi est ꝙ deus a purgatis mentibꝫ non solum in pa
tria·sed etiā in statu innocentie·7 in statu vie in seipo
videri habet·nec est dīa nisi in gradu·ꝙ clarius 7 pfe
ctius in statu glorie videbitur·7 minus ꝓfecte in statu
innocentie·7 minime in statu nature lapse. Dīa aut̄
istoꝝ graduū venit ex hoc ꝙ aīa in statu glorie est om
nino a sarcina coꝛpis absoluta·aut omnino hz coꝛpus
spirituale ꝙ nullo mō impediat ipam quin possit ime
diate in deum tendere 7 ſm totū suuz posse·in statu ve
ro nature lapse qꝛ hz coꝛpus coꝛruptibile 7 animale·im
peditur 7 aggrauat ex terrena inhabitatione possit in
ipam lucem tendere ꝓfecte·in statu vero nature institu
te se habebat medio mō·qꝛ coꝛpus Ade 7 si non essz sb
iectum necessitati moriendi 7 passibilitati·erat tñ indi
gens alimonijs·7 oꝛebat aīam circa regimen 7 vege
tationem sui coꝛporis aliq̄n occupari·7 ideo nec adeo
excellenter intuebat primus homo deū sicut viri intuē
tur in gloria·nec adeo exiliter sicut viri sancti intuent
in pūti miseria. Hanc aūt suā positionez ex auctibus
Aug·eliciunt q̄ dicit in pluribꝫ locis in li·de tri·ꝙ eti
am in pūti vita notioꝛē ꝑt homo habere deū q̄ fratrez
7 hoc in libꝛo·viij·7 alibi dicit·ꝙ a purgaz mentibus
cernit·Docet etiā in·viij·li·ꝙ ꝺtuitū veritatis 7 boni
tatis intueri deū·Sed hec positio 7 si nō sit adeo veri
tati aduersaria sicut prima·nihilomin⁹ tñ dictis sctoꝝ
nō cōsonat·Sic em̄ dicit Dyonisi⁹ in li·de mystica theo
lo·ꝙ excellentissim⁹ modus cōtēplandi est ignote ascē
dere·qꝛ nec ipe moyses valuit deum videre·7 tō intro
ductus dicit fuisse in caliginē·Vñ Dyoni·vocat eos i
doctos q̄ dicunt se nosse eū q̄ posuit tenebras latibulū
suum·Et etiā Greg·dicit ꝙ q̄ztumcūq̄ mens in cōtem
platione ꝓfecerit·non ꝓcnit ad cōtuitū dei·Et coīter
doctoꝛes in hoc concoꝛdant intelligentes illud qō di
cit Apl's·ꝙ q̄diu sum⁹ in hoc coꝛpe·pegrinamur a do
mino·ꝙ fidem ambulamus nō ꝑ spēm·Vñ siq̄ auctes illud dicere inueniantur ꝙ deꝰ in pūti ab hoīe vr̄ 7 cer
nitur·non sunt intelligende ꝙ vr̄ in sua essentia sz ꝙ in
aliquo effectu inferioꝛi cognoscit·sicut iam melius pa
tebit·nisi forte ſsis in his q̄ rapiuntur·sicut credim⁹ fu
isse in paulo·q̄ specialitate ꝓuilegij statū viatoꝝ sup
gredīuntur·nec ibi aliq̄d agunt sz solū agūtur. Tercius
aūt modus dicendi est ꝙ in patria videbit deus imme
diate 7 plene quantum est ex ꝑte videntis·in statu ve
ro miserie mediate 7 semiplene·in statu vero innocen
tie medio modo scz imediate 7 semiplene. Semiplene
inq̄ꝝ qꝛ nō recepat adhuc plenā remunerationē·imedi
ate aūt qꝛ nullā hēbat velaminis interpositionē·7 hoc
videt sonare ꝛba mgri Hug·Verūtñ nec sic intelligen
dū est ꝙ hō in statu innocentie videret deū in sua essen
tia siue facie ad faciē. Huic em̄ obuiāt rōnes 7 auctes
ꝓius inducte. Et tō ē quart⁹ modus dicendi ad hoc ꝙ
reuera cognitio status innocentie medis ē inter cogni
tionē stat⁹ glorie 7 status miserie·sicut 7 locus paradisi
medi⁹ ē inter hanc vallē miserie 7 patriā celestē·7 quē
admodū paradisus terrestris plus se tenet cū terra q̄z cū
celo·sic ade cognitio siue status innocētie pl⁹ cōformis
est cognitioni status pūtis q̄z futuri·Vñ in solo statu
glorie videbit deus imediate 7 in sui suba·ita ꝙ nulla
erit ibi obscuritas·in statu vero innocentie 7 nature la
pse videt deus mediante speculo·sed differenter·qꝛ in
statu innocētie videbat deus ꝑ speculū clarū·nulla em̄
erat in aīa peccati nebula·in statu vero miserie videt
ꝑ speculū obscuratū ꝑ pcm̄ ꝓmt hoīs·7 tō nūc vr̄ ꝑ spe
culū 7 in enigmate. Enigma em̄ sicut dicit Aug·i·xiij·
de tri·est similitudo obscura. Vñ nota ꝙ quadrupler 37
est mod⁹ cognoscēdi deū·vicz·ꝑ fidē·ꝑ cōtēplationez. 38
ꝑ apparitionē·7 ꝑ aptā visionē·Et ꝓmū est gr̃e coīs·se
cūdū ē gr̃e excellentz··terciū gr̃e spālis·7 quartuz glorie
cōsummātz·Et sufficientia istoꝝ modoꝝ ita colligitur
om̄e em̄ qō cognoscit·cognoscit ꝑ aliq̄d pūs·si igit de
us cognoscit·necesse ē ꝙ ꝑ aliquid pūs intellectui co
gnoscat·pūs aūt voco ꝺ ſm ꝙ Aug·vocat·ꝙ pūs est

intellectum ad videndū. Aut igit cognosco deū p̄ b̄ q̄ ē
p̄sens mihi. aut p̄ b̄ qō est p̄ñs alīj. Si p̄ hoc quod est
p̄ñs alīj. sic ē cognitio fidei. Qō em̄ d⁹ sit trin⁹ t vnus
b̄ ego credo dei filio q̄ b̄ enarrauit t p̄dicauit. t spūsan
cto q̄ b̄ inspirauit. Qō em̄ credim⁹ debem⁹ auctoritati
sicut dic̄ Aug. de vtilitate credēdi. Si aūt cognosco de
um p̄ b̄ q̄ ē p̄ñs mihi. b̄ p̄t ee tripl'r. Aut p̄ hoc q̄ ē p̄ñs
mihi in effectu p̄po. t tūc ē ꝺtēplatio. q̄ tāto ē eminen
tior. q̄to effectū diuine gr̄e magis sēsit ī se hō. vel q̄to
etiā melꝰ scit ꝺsiderare deū in exterioribꝰ creaturis. Aut
est p̄ñs mihi signo p̄po. t sic est apparitio sicut appa
ruit deus Abrae in subiecta creatura q̄ ipm deū figura
uit. t sicut spūssc̄ūs apparuit in colūba. Aut ē p̄ñs d⁹
in lumīe suo t in seipo. t sic est cognitio q̄ vī d⁹ i vultu
suo siue facie ad faciē. t sic ē apta visio q̄ tota dr̄ merces
oīs meritor. Primū igit t vltimū genꝰ cognitiōis statui
innocēcie nō cōpetebat. Primū p̄p̄ cognitionē enigma
ticā. t p p̄ b̄ q̄ cognitio fidei vt plurimū est ex auditu
ſm q̄ inuit ap̄l's. Vltimū ꝺo ibi ee nō poterat p̄p̄ sum
mā p̄fectionē. iō hoi nō exhibebat fs̄ porꝰ in p̄mū p̄o
mittebat. Medijs ꝺo duo scs ꝺtēplatiōis t apparitiōis
vtriq̄ statui cōes ē poterūt. maxime cognitio ꝺtēpla
tionis q̄ in vtroq̄ statu est. ibi n̄ potissime vigebat. n̄
p̄p̄ aīe puritatē. n̄ etiā p̄pter carnis t inferior virtū
subiectionē. q̄bꝰ duobꝰ vt plurimū aīa caret in statu na
ture lapse. iō nō p̄t ad illū gradū ꝺtēplatiōis attinge
re. Rones igr̄ mōstrātes adā deū nō cognouisse eo gne
cognitiōis quā expectam⁹ in glia s̄ūt ꝺcedende. ad eas
aūt q̄ ad oppositū adducunt satis facile ē r̄ndere. Ad il
las em̄ tres auctes p̄mo inductas vā ptz r̄nsio. oēs em̄
intelligūtur de ꝺtēplatiōis cognitiōe. nō p̄ remotionez
cuiuscūq̄ medij. fs̄ p̄ remotionē velaminis t obscurita
tis. q̄lis est ī his q̄ aliq̄ vicio pcti s̄ūt infecti. Ad illud
aūt q̄ obr̄. q̄ imediate deū amabat. dōm q̄ nō est simi
le. Amor em̄ sicut vult Bern̄. multo plus se extendit q̄
visio. ex sola em̄ estimatōe sequit aliq̄n dilectio. Et ipe
etiā dicit in li. de amore dei. q̄ vbi deficit intellect⁹ ibi p
ficit affectus. Et rō hui⁹ est quia visio solūmodo rei p̄n
tis sed dilectio non solūmodo rei p̄sentis. sed etiam
absentis. Preterea visio nō dicit q̄lēcūq̄ modū cogno
scēdi. fs̄ modū cognoscēdi cōpletū. dilectio vo t pfecta
pōt ee t imp̄fecta. iō q̄uis imediata dei dilectio sit i via
nō tn̄ oportet q̄ visio siue cognitio imediata. Ad illō
q̄ obr̄. q̄ adā desiderabat deū videre. dōm q̄ verū ē
si sic desiderabat videre q̄ aliquā cognitionē hēbat in q̄
reficiebat. t aliquā expectabat in remuneratione t p̄e
mū. Et illā quā expectabat erat cognitio p̄rie. illā vo
quā hēbat erat ꝺtēplatio vie q̄ erat visio p̄ speculū. Et
si tu q̄ras vtrū erat visio intellectualis vl' corpalis. dō
q̄ intellectualis. fs̄ nō ipius diuine ēntie i se. fs̄ alicuius
gr̄e vel ifluētie. t illā i se p̄ experientiā nosse t videre pote
rat. sicut sentit aīa sācta q̄n liāsc̄it cū spōsus alloq̄tur
eā. Ad illō q̄ obr̄. q̄ mes hūana in illo statu erat deo
imediata. dō q̄ imediata erat q̄ntū ad ee nature. q̄ nul
la natura c̄ ea superior. q̄ntū vo ad statū nō erat imedia
ta. Ad vltiorē em̄ statū p̄mouēda erat. tūc em̄ erat i si
militudine gr̄e. fs̄ p̄ducēda erat ad deiformitatē glie. i q̄
nō solū aspiceret diuinū effectū. fs̄ etiā ipm vultū desi
deratū. Locedo tn̄ mbilomin⁹ q̄ oculi aspectus i deū fi
gi potest. tra q̄ nihil aliud aspiciat. attamē nō p̄ficiet
vel videbit ipius lucis claritatē. imo potius elenabit i
caliginē. t ad hanc cognitionē eleuabit p̄ omnū obla
tionem sicut Dyoni. dic̄ ī li. de mystica theo. t vocat co
gnitionem istam doctam ignorantiam. Nec em̄ est in
qua mirabiliter inflamatur affectio. sicut eis patet qui
eliquotiens consueuerunt ad anagogicos eleuari ex
cessus. hunc modum cognoscendi arbitror cuilibet viro
iusto in via ista esse querendum. q̄ si deus aliquid vltra
faciet hoc p̄uilegium est speciale nō legis cōmunis. 44
Ad illud quod querit vtrum deus in patria videatur
per medium an sine medio. respondēdum est q̄ videre p
medium hoc pōt intelligi tripliciter. aut p̄ medium dispo
nens. aut p̄ medium deferens. aut per medium deducens
Per medium disponēs recte t catholice ponit deū ī pa
tria esse videndum. quia anima in patria mediante dei
formitate t influentia gloie disponetur ad hoc q̄ cla
rissime possit deum in seipso videre. Deiformitas em̄
glorie sufficiēs est dispositio ad hoc q̄ anima deum in
se possit videre. Ad hoc em̄ q̄ videat nō oportet q̄ ani
ma potens sit in deum agere. videre em̄ potius est in
suscipiendo q̄s in agēdo. maxime cum videtur lumen.
Nec oportet eā proportionari q̄ritative. sed q̄rum ad
infinitatem vt sit tanta quāta deus in virtute est. sed
sufficit qualitative quantum ad similitudinē expressaz
ſm cuius maiorem et minorē participationem erit or 45
do in gradibus premiorum in futura gloria. Et sic ptz
q̄ si ponat deum videri per medium disponens. per
suasiones que p̄ius ponebantur dissoluuntur. t veri
tas explicatur. Per medium autem deferens nullus
posuit deum videri. cum ipse sit immediatus rationa
li creature. Sed per medium deducens siue contēpe
rans posuerunt aliqui deum videri. ne per excellentiaz
lucis obrūderet acies intellect⁹. t porꝰ deficeret q̄s leti
ficaretur. Sed hoc ponere sicut p̄ius tactum fuit nō
est sanum nec habet rationem. quia lumen illud porꝰ
est saluatiuum q̄s corruptiuum. vnde excellentia illius
in nullo obest sed potius confert. t quia par t gaudiuz
et lux illa superat omnem sensum. ideo homo totus vn
diq̄ completur. vt nihil aliud querat. fs̄ potius absor
beatur ipsa nostra intelligentia ab eminentia lucis. si
cut t ipsa nostra affectio a torrente voluptatis. et hoc.
sup̄ determinatum fuit in primo li. dist. j. de fruitione
Nunc autem pro firmo tenendū est q̄ et si adam deum 46
in sua substantia non videbat in statu innocēcie. videbi
tur tamen in gloria in sua substantia. nec licet huius cō
trarium sentire t dicere. Nam hoc est vnus de decem ar
ticulis reprobatis ab vniuersitate magistroꝝ parisien
tempore Episcopi Guilhelmi et Odonis cācellarij. et
fratris Alexandri de hales patris t magistri nostri.
qui vt euitentur subscripti sunt. Primus articulus est 47
q̄ diuina essentia in se nec ab homine nec ab angelo vi
debitur. Secundus est q̄ licet diuina essentia vna sit ī
patre et filio t spiritusancto. tamē vt in ratione forme
vna est in patre t filio. t non vna in his et spiritusācto
et tamen forma idem est q̄ essentia diuina. Tertius est
q̄ spiritussanctus vt amor vel nexus non procedit a fi
lio sed tantum a patre. Quartus est q̄ anime glorifica
te nō sunt in celo empyreo cū angelis. nec corpora glo
rificata erunt ibi. sed in solo aqueo vel cristallino quod
est supra firmamētum. Quintus est q̄ malus angelus
in primo instāti sue creationis fuit malus t nunq̄s fuit
bonus. Sextus est q̄ angelus in vno instanti potest
esse in diuersis locis et etiam ybiq̄ si voluerit. Septi
mus est q̄ multe sunt veritates ab eterno que non sunt
deus. Octauus est q̄ primum nunc t creatio passio nō
est creatoris nec creatura. Nonus est q̄ qui habet melio
ra naturalia plus habebit de necessitate de gratia t glo
ria. Decimus est q̄ malus angelus nunq̄s habuit vnde
stare posset. nec etiam adam in statu innocentie. Di
omnes errores a predictis personis prohibiti fuerunt
et excommunicati. et propterea s̄ūt tanq̄s hereticī eui
tādi.

39 40 41 42 43

Distinctio. xxiiij. de adiutorio p qđ hō ante lapsū stare potuit. scz de libero arbitrio ēt̄ū ad alias potētias cōparatur.

Hunc diligēter inuestigari oportet ꝛc. Sup̄ determinauit mgr̄ de culpa p quā hō cecidit. i hac p te determinat de auxilio p qđ stare potuit. Et qm̄ h̄ auxiliū scz li. ar. hz triplr̄ ꝯsiderari. vicz in cōparatione ad alias potētias aīe. ꝛ in se. ꝛ i cōparatione ad pfectionē gr̄e. tō ps ista hz tres ptes. In p̄ma determinat de libero arbitrio in cōparatione ad alias potētias. In scđa ꝙ determiat de ipo fm se. j. dist. xxv. Jā vero ad p positū redeam⁹. In tertia ꝙ determiat de ipo p cōparationē ad gr̄am. infra dist. xxvj. hec ē gr̄a opans ꝛ cooperans. Et qm̄ fm cōparationē li. ar. ad potētias aīe attenditur pgressus ꝛ cōsummatio pcī. tō p̄ma ps hz duas. In p̄ma determinat de li. ar. inq̄tū ad alias aīe potentias cōpar̄. In scđa ꝙ determinat q̄liter in hoīe tēptatiōis ordo ꝛ pgressio cōsumat. ibi. Illud q̄dē ptermittendū nō est ꝛc. Prima ps tres hz ptículas. In p̄ma determinat ad qđ datū fuerit illud auxiliū hōi. In scđa vero qđ sit illud adiutoriū. ibi. hic ꝯsiderādū ē qđ fuit illud adiutoriū ꝛc. In tercia ꝙ ad maiorē explanationē subiūgit distinctionē pdictor̄. ibi. est em̄ sensualitas q̄daz vis ꝛc. Quelibet aūt harū ptium diuidi pōt in duas. In p̄ma determiat veritatē. In scđa removet dubitationē. ibi. sed qūo recta ꝛ bonā volūtatem ꝛc. Silr̄ secūda ps in q̄ determinat qđ fuit adiutoriū duas hz ptes. In prima explicat qđ fuit illud adiutoriū noiando. In secunda diffinitēdo. ibi. li. ꝙ. ar. est facultas ꝛc. Silr̄ tercia ps in qua diuisionē ponit potētiarū duas hz ptes. In p̄ma assignat differentiam sensualitatis ad rōnem. In scđa ꝙ oñdit vtā p quā cognosci possit ꝛ discerni illa differētia. ibi. qđđ g̃ in aīa nr̄a. Sic totalis but⁹ ptícule sn̄ia circa duo versat. vicz circa adiutoriū qđ fuit homini collatum. ꝛ circa distinctionem potētiarum.

Determinat veritatē ad qđ datū fuerit illud adiutoriū homini.

Dī. XXIIII

Qꝫ in gr̄a tia creatus fuit in qua potuit stare sed nō pficere.

a

Hunc diligenter inuestigari oportet quā gratiā vel potētiā habuerit homo aūt casū. Et vtꝫ per eā potuerit stare vel nō. Sciēdū est ergo q̄ homini i creatōe (sicut de angelis diximus) datū est p gr̄am auxiliū et collata est potētia p quā poterat stare. i. nō declinare ab eo qđ acceperat. sed nō poterat pficere in tantū vt per gratiā creationis sine alia mereri salutem valeret. Poterat quidem per illud auxiliū gratie creationis resistere malo. sed non pficere bonum. poterat tamen per illud beneuiuere quodāmodo. q̄ poterat viuere sine pcō sz nō poterat sine alio gr̄e adiutorio spiritualiter viuere q̄ vitā mereret eternā. Ūñ Aug. i Ench. Sic factus est hō rectus vt ꝛ manere i ea rectitudine posset nō sine diuino adiutorio. ꝛ suo fieri p uersus arbitrio. Utrūliber horꝫ elegisset. dei volūtas fieret vel ab illo vt de illo. Et q̄ suā maluit facē volūtatē q̄ dei. de illo facta est volūtas dei Jtē in eodē. Sic hoiem prius oportebat fieri. vt et bene posset velle ꝛ male. Nec frustra si bene. nec impune si male. Jdē quoq̄ in libro de correctione ꝛ gratia ait. Si hoc adiutorium vel angelo vel homini cū primum facti sunt defuisset. qm̄ non talis natura facta erat. vt sine diuino auxilio posset manere si vellet. non vtiq̄ sua culpa cecidisset. Defuisset quippe adiutorium sine quo manere non posset. Jdem dederat deus homini bonam voluntatem. in illa quippe eū fecerat rectum. dederat adiutorium sine quo nō posset in ea manere si vellet. ꝛ p quod posset. Ut autem hoc vellet. in eius dimisit arbitrio. Jn eodē. Acceperat posse si vellet. sed nō habuit velle quo posset. Nā si habuisset pseuerasset. His testimonijs euidēter monstrat q̄ hō rectitudinē ꝛ bonā voluntatē in creatione accepit. atq̄ auxiliū quo stare poterat. aliquin nō sua culpa videret̄ cecidisse.

Qꝫ etiam poterat per illā creationis gratiaz bene viuere qđāmodo. Aug.

Remouet dubitationem qualis fuerat illa rectitudo et bonitas voluntatis in q̄ creat⁹ ē. b

Sed quomodo rectam ꝛ bonā voluntatē habuit homo si per eā nec mereri vitam valuit. nec in ea stare voluit. Quia nec aliquid mali ea tūc volebat. ꝛ ad tēpus stare voluit. sed nō perseueranter. et ideo recta ꝛ bona fuit tunc volūtas hominis. Ad hoc autem q̄ diximus hominē non posse pficere vel mereri p gratiā creationis. solet opponi sic. Per illud auxiliū gratie creatōis potuit stare in bono qđ acceperat. Potuit ergo resistere tēptationi. Sed resistere tēptationibus atq̄ suggestionib⁹ malis meritū est ac bonū remunerabile. Oñe aūt bonū meritū pfectus est. Per gr̄am g̃ creatiōis pficere potuit sine adiectionē alterius gr̄e. Ad qđ dicim⁹ q̄ resistere malo ꝛ nō consentire tēptationi non fecisset illi meritū et si nō cōsensisset. q̄ nihil i eo erat quod ad malum impelleret. sicut angelis qui non ceciderunt non fuit meritum quod steterūt. i. q̄ nō corruerunt. Nobis aūt meritum est aliquādo si malū non facimus sed resistim⁹. ibi dūtaxat. vbi causa subest q̄ nos id facere monet. q̄ ex peccati corruptela pni sūt ad lapsū gressus nostri. Ubi aūt non interuenit causa nos ad malū impellens. non meremur si ab eo declinamus. b Declinare eñ a malo sē per vitat penam. sed non semp meremur palmā.

Obiectio contra hoc qđ dictū ē hominē nō potuisse pficere.

Explicat qđ fuit illd adiutoriū noiando. scz arbitrij libertatē. c

a Resisteret ꝛ malo ꝛ nō ꝯsentire ꝛc. Cōtra. si hō verū est. tūc cū nullus fuisset in Adā impellens nūq̄ meruisset i aliq̄ opere suo. Jtē xp̄s nullum habuit interius ipellēs ad malū cū diabolo i tēptatiōe restitit. ꝛ in opibus suis nullū habuit retrahēs a bono. g̃mbil meruit i sua tēptatiōe nec in aliq̄ operatiōe. qđ omnefariū ē dicere. Jtē crēplū eius vī ec malū cū sb tūgit. sic āgelis nō fuit meritorium q̄ steterūt. h cū est ꝯ veritatē

Respon.

et ꝓtra Aug. q̄ dicit in li. de correctiõe ⁊ gr̄a. q̄ angeli q̄ alijs cadẽtib⁹ remãserũt. but⁹ mãsionis debitã merce dẽ receperũt. g̃ vr̄ q̄ stãdo meruerũt. Ad h̄ dici posset q̄ ẽ 2 meritũ dimissionis pene siue satisfactorũ. ⁊ ẽ meritũ vite eẽne siue sbalis pmij. Ad ꝑmum redditur penalitas ⁊ difficultas Ad scõz ꝯo sufficit sola charitas. Mgr̄ aũt intelligit de merito scõz pmã differẽtiã nõ fm aliam. Sz q̄ illud meritum satisfactionis nũq̄ fuisset ī Adã nec p/fectus ī eo si ī statu innocẽtie pmã fisset. p̄dicta rñsio nõ vr̄ ptinere ad ꝓpositũ. Et ꝓ3 ea alic̄ vr̄ cẽ dicẽdũ. q̄ ẽ meritorũ de gñe opis et est meritorius ex radice charitatis. Meritoriũ de gñe oper⁹ ds quod est op⁹ virtutis de se. h aũt est arduũ et difficile. Alio mõ ds meritorũ oñe opus q̄dcũ q̄ sit. dũ tñ ex radice charitat⁹ procedat. Vult igit mgr̄ dicere q̄ in restitẽdo rẽpta/tioni Ade non fuisset meritũ. si nõ habuisset gratiã. nec ꝑmo modo nec secũdo. si ꝯo restituisset ex charitate meritorium fuisset secũdo modo nõ primo. In nobis aũt semp est meritorius vel vtro q̄ mõd vl altero p̄pter difficultatẽ ad bonũ ⁊ ꝓnitatẽ ad malũ. Et p̄ hoc patet rẽspõsio ad obiecta. quia procedunt de merito fm secũdam differentiã videlicet de eo qđ est meritorũ ratione radicis. b Declinare em̄ a malo semp vitat penam. sed non semp meretur palmã. Contra. aut em̄ declinat quis a malo ex charitate. aut non. Si non. similiter nec facere bonũ extra charitatem meretur palmam. ergo nõ est differentia inter declinare a malo ⁊ facere bonum. Si sic. cum omne illud quod fit ex charitate sit

Li. ar. q̄d sit

Q̄ bruta aīalia nõ habẽt li. ar sed appetitũ sensuali tatis.

Oeratione que hz duas ptes q̄rum ad officia

hic ꝓsiderãdũ est qđ fuerit illud adiutoriũ hoi datũ in creatione q̄ poterat manere si vellet. Illud vtiq̄ fuit libertas arbitrij ab oi labe corruptela immunis. atq̄ volũtatis rectitudo. ⁊ oim naturaliũ potẽtiarũ aīe sinceritas atq̄ vivacitas.

Explicat qđ fuit illud adiutorium diffiniẽdo. d

c Liberũ vero arbitriũ est facultas rõnis ⁊ volũtatis q̄ bonum eligit̄ gr̄a assistẽte. vel malũ ea dẽ desistẽte. Et ds liberũ q̄ntum ad volũtatem q̄ ad vtrũlibet flecti pt. Arbitriũ ꝯo q̄ntũ ad rõez cui⁹ ẽ facultas vel potẽtia illa. cui⁹ etiã ẽ discernere int̄ bonũ ⁊ malũ. Et aliqñ q̄dẽ discretionẽ hñs boni ⁊ mali. qđ malũ ẽ eligit. aliqñ ꝯo qđ bonũ est. Sed qđ bonũ ẽ nisi gr̄a adiuta nõ eligit. malũ ꝯo p se eligit. Est ei in aīa rõnali volũtas nãlis q̄ naturaliter vult bonũ. licz tenuit̄ et exilit̄. nisi gr̄a iuuet. q̄ aduenies iuuat eã ⁊ erigit vt efficaciter velit bonũ. Per se aũt põt velle malũ efficacit̄. Illa q̄ rõalis aīe potẽtia q̄ bonũ vel malũ põt velle. vtrũq̄ discernẽs. liberũ arbitriũ nuncupat̄ qđ bruta aīalia nõ hñt. q⁹ rõne carẽt. habẽt tñ sẽsũ ⁊ appetitũ sẽsualitat̄

Assignat differentiã sẽsualitatis ad rõnem. e

Est em̄ sẽsualitas q̄dã vis aīe ī/ferior ex q̄ est mot⁹ q̄ itendit̄ in corpis sẽsus atq̄ appetit⁹ rerũ ad corpus ptinẽtiũ. Rõ ꝯo vis aīme ẽ superior. q̄ (vt ita dicam⁹) duas hz ptes vel dias. superiorẽ ⁊ inferiorẽ. Scõz superiorẽ supius ꝓspiciẽdis vl ꝓsulẽdis intendit. Scõz inferiorẽ ad tpaliũ dispositionẽ prospicit.

Qñdit viã p quã cognosci possit ⁊ discerni illa dr̄ia. f Quidq̄d g̃ī aīa nr̄a nobis ꝓsiderãtib⁹ occurrit qđ nõ sit cõe cum bestijs. ad rõnem ptinet. Qđ aũt ī ea repis cõe cũ beluis ad sẽsualitatẽ ptinet. Et vbi nobis gradarim ī ꝓsideratõe ptiũ aīe ꝑgredientib⁹ ꝑmũ aliq̄d occurrit qđ nõ ẽ cõe cũ bestijs. ibi incipit rõ. Hoc aũt Aug. docz in xij. li. de tri. ita dicẽs. Videam⁹ vbi sit q̄si q̄ddã hois exteriꝰ interiꝰ q̄z ꝓfectũ. Quidq̄d em̄ hẽm⁹ ī aio cõe cũ pecore recte ds ad exteriorẽ hoiem ptinere. Nõ ei solũ corp⁹ exterior hõ depurabit̄. ꝑ adiuncta q̄dã vita sua q̄ cõpages corporis et ocs sẽsus vigẽt q̄b⁹ instruct⁹ ẽ ad exteriora sentiẽda. Ascẽdentib⁹ g̃ī tr̄oris q̄busdã gradib⁹ ꝓsiderationis p aīe ptes vbi incipit aliq̄d occurre qđ nõ sit nob cõe cũ bestijs. ibi incipit rõ. vbi hõ interior iam possit agnosci. Rõis aũt ps superior eẽnis rõnib⁹ cõspiciendis vl ꝓsulẽdis adheresc̄it. Portio inferior ad tpalia gubernãda deflectit̄. Et illa rõis ītẽtio q̄ cõtẽplamur eẽna. sapie deputat̄. Illa ꝯo q̄ būvtimur reb⁹ tpalibus scie deputat̄. Lux ꝯo disserim⁹ ō natura mẽtis hũane. de vna q̄dã re disserim⁹. nec eã ī h̄ duo q̄ cõmẽorauim⁹. nisi p officia gemiam⁹. Carnalit̄ vl sẽsualit̄ aīe mot⁹ q̄ ī corpis sẽsus ītẽdit nob pecoribusq̄ cõis est. q̄ seclusus ẽ a rõe sapie. rõi ãt scientie ꝯ.

Ubi incipit ratio.

Jtẽ declinare a malo est vna ps iusticie sic̄ facere bonũ. g̃ sic̄ vnuz ẽ meritorũ. itaz reliquũ. R⁹. dõ q̄ declinare a malo duplr ds. sic̄ nõ velle malũ. Uno mõ ꝑtinet. sic̄ ds. dr. mẽs non velle malũ q̄z nõ hz aliquã affectionẽ ad malum Alio mõ ꝓtinet dicat̄ non velle malũ. q̄z respuit et ꝓria affectiue afficit̄ ꝯ malum Sic etiã declinare a malo duplr ds. Et si dicat̄ cõtrarie. tũc ẽ meritorũ Si ꝯo ꝑtinet. vitat penã q̄z si nõ peccat nõ punit̄. nõ tñ merebit̄ palmã. q̄z nõ ẽ ibi aliq̄d opus meritorũ. ꝓtio mõ ẽ ps iusticie scõdo mõ nõ. q̄z nõ ẽ op⁹ c Liberꝰ ꝯo ar. ẽ facultas rẽ. q̄ malũ eligit̄ gr̄a desistẽte. Uide dek male dicere. q̄z si h̄ verum ecꝯtũc li. ar. gr̄a destituꝝ sp ꝓsentiret peccõ. qđ plane falsũ ẽ. Jte vr̄ q̄ nõ ꝏberet poni ī diffinitõe li. ar q̄z sic̄ dicit ꝓbus peccat q̄ diffinit aliq̄d p peiora ⁊ p ea ad q̄ non hz ꝓncipaliter ordiari. si g̃ li. ar. de se q̄tũ ẽ de ꝑma cõditõe sua nõ ordinat̄ ad malum non debet diffiniri p electionẽ mali. Rõ. dõm q⁹ mgr̄ diffinit h̄ li. ar. nõ simplr. sz fm statũ nature lapse. ⁊ q̄z in statu nature lapse defectũ hz ⁊ inclinationẽ ad malũ. iõ nõ tñ diffinit p electionẽ boni ad quã ordinat̄ meditãte gr̄a. sz etiã p electionẽ mali ī quã cadit ex defectibilitate ꝓpria. nec põt ibi electio mali tãq̄z finis ad quẽ ordinat̄. sz vt p h̄ magis innotescat q̄liter ad finẽ ꝓpriz ordinat̄. nõ em̄ ad illũ pducit nisi p gr̄ā et adiutoriũ. et hic pz rẽspõsio ad vtrũq̄ obiectũ 6

AD intelligentiã butꝰ ptis circa duo incidit hic questio. Pño qritur de adiutorio homini collato ꝙ qõ posset resistere. Scõo qritur de diuisione potentiaꝝ anime. Circa primũ qruntur duo. Pño queritur vtrũ dari potuerit homini siue alicui creature adiutoriũ qõ esset naturaliter inflexibile. Scõo qrit vtrũ datum fuerit ei adiutoriũ ꝙ qõ posset absqꝫ auxilio gratie temptationi resistere.

Questio I a

QVod homini dari potuerit adiutoriũ siue li. ar. inflexibile ꝙ naturam hoc est absqꝫ gratia supaddita ostẽdit primo a sili. contingit em̃ reperi lucem corporalem quã impossibile ẽ ꝙ naturã in se obnubilari. sicut lucem empyrei vel lucem solis. Si enim lux spiritualis multo permanẽtior est qꝫ corporalis. videt ꝙ anima humana potuit fieri in ꝓfectione tanti luminis ꝙ naturaꝫ ꝙ nullo modo posset obscurari nec ꝙ ignorantiã nec ꝙ culpam Jrẽ contingit repire aliquã sbam corporalem intransmutabilem quãtũ ad sbam t ẽrum ad ꝓprietates. sicut est corpus vltimũ scz empyreum. t b non bz solum per gratiam sed etiam ꝙ naturam. ꝙ pari rõne possibile est substantiam spiritualem ꝙ naturam in tanta stabilitate fieri. ꝙ nullo modo valeat ꝓmutari a rectitudine naturali. si em̃ hoc reperitur in substantia corpali. multo fortius reperi potest in sba dignior. Item gratia est perfectio nature. t ꝓfectio cõformatur suo ꝓfectibili. ꝙ si gratia conformationis omnino reddit naturam impossibilem ad peccandũ. vñ ꝙ anima humana naturaliter capar sit talis stabilitatis t inuertibilitatis. Si dicas ꝙ non est capax talis inuertibilitatis nisi mediante gratia. obr̃ contra b ꝙ talis vertibilitas ad malum. aut est essentialis ipi nature aut non. Si est essentialis. ꝙ vi/detur ꝙ ꝙ gratiam non possit aufferri. Si nõ est essentialis. ꝙ vr ꝙ in tali non vertibilitate ad malum possit natura rationalis fieri salua sua natura t nulla supaddita gratia. ꝓpter hoc est questio. cum tam li. ar. hominis qꝫ gratia sit creatũ sicut patebit infra. ad quid dari potest inflexibilitas ad malum ipi gratie et non potest dari creature rationali. vñ em̃ rationi consimili ꝙ si ꝑt dari vni ꝙ possit dari alteri. Item licet omnis creatura ꝙ se vertibilis sit in natura. aliquetamen tales creãtur a sua origine ꝙ impossibile est eas corrumpi. t hoc habent sine aliquo addito naturalibus. sicut ptz in sb̃stantijs simplicibꝫ. vñ angeli t anime ꝙ naturam sunt immortales. ꝙ pari ratione videt ꝙ alique aie possunt creari ꝙ naturam ad malu inflexibiles. videt igit fuisse possibile tale adiutorium a deo conferri ꝙ quod naturaliter. ad malum non posset inflecti. Sed contra. ista duo sunt conuertibilia sicut vult Dam̃. et etiã Augꝰ. viz esse creabile t esse vertibile. sic ergo in omni creatura necesse est esse aliquaꝫ vertibilitatem. sed in sba spũali non est vertibilitas fm substantiã. ergo necesse ẽ ꝙ sit fm electionem igitur impossibile est subaꝫ creatã habere li. ar. per naturam inflexibile. Item non ẽ ꝙ naturam magis arratus affectus qꝫ intellectus. sed intellectus corpso ꝙ intellectus ꝙ naturam suã est natus omnia intelligere. ꝙ pari ratione affectus ꝙ naturã suã est potens hoc vel illud appetere. ꝙ est ab vno oppositoruꝫ in alterꝫ transire. ꝙ omnis affectꝰ creatꝰ qꝫtum ẽ de sua natura non solum bonũ concessum. sz etiã ꝓhibitũ põt velle t ꝑeligere. ꝙ rc. Jrẽ si li. ar. creatũ hocpõ ꝙ libeꝝ est dñak actui suo. hocpõ ꝙ creatũ est dz alicui suo creatori. videlz bonorẽ. ꝙ si dominak suo actui. põt nõ reddere qõ dz. sz hoc est pem̃. ꝙ necessariũ est li. ar. qꝫtum est de sua natura fieri flexibile ad pem̃. Jrẽ si li. ar. per naturam suã esset inflexibile ad malum. ꝙ stare in bono t facere bonum esset ei naturale. ꝙ omne opꝰ egrediens a li. arbi. eẽt in genere operis naturalis. t nullũ essz laudabile. ꝙ nullũ etiam opus qõ faceret esset li. ar. ad gloriam ordinabile. sz hoc est contra naturalẽ li. ar. institutionẽ. ꝙ impossibile est alicui creature dare li. ar. per naturã inflexibile. Bꝰ. dõm ꝙ impossibile fuit hominẽ 7
vel aliquã creaturam rõnalem ꝙ naturaꝫ habere li. arinflexibile ad malũ. hoc em̃ repugnat nature ipius creature rõnalis. t a pte principij initialis. t a parte termini finalis. t hoc patet sic. si em̃ li. ar. creature rõnalis fieret naturaliter ad malum inflexibile. aut b essz ꝓpter ipius arrationem ad malum inflexibile. aut b essz ꝓpter ipius determinationem. Si ꝓpter arrationem vt sic faceret bonũ sicut lapis tendit deorsum. iam certe li. ar. nec esset liberum. nec opꝰ eius esset laude dignũ. t ita ineptuꝫ esset ad finẽ ꝓpter quẽ est factũ. viz ad laudis t glorie pmium assequendũ. Si autẽ inflexibile esset ad malum ꝓpter determinationẽ. quia sic potens esset ꝙ ꝓpriam naturam t bonum vt non posset deficere a malo. sic̃ est de li. ar. diuino qõ ad sola bona determinatũ ẽ. iam tale li. ar. caret vanitate ꝙ naturã suam. ꝙ iam non essz creatura nec ꝓductum ex nihilo. cũ omnis creatura vanitati subiecta sit. t ita hoc esset contra naturã principij initialis quantum ad quod dicimꝰ creaturã rationalem ex nihilo esse ꝓductam. Repugnante igitur natura rationalis creature. t ex pte initial' principij. et ex pte finalis termini. impossibile fuit hominẽ vel aliam quamcũqꝫ creaturaꝫ rõnalem li. ar. habere ꝙ naturam ad malũ inflexibile. vñ cõcedende sunt rões hoc ostendentes. Ad illõ qõ pño obr̃ de luce corpali. dõm ꝙ nõ 8
est simile. tũ ꝓpter hoc ꝙ fons lucis corpalis reperi põt in genere creature. fons aũr lucis spiritualis nõ repit in genere creature sed est ipe creator. iuxta illõ Eccli. j. Fons sapientie ẏbum dei in excelsis. Tum etiã qꝫ lux corpalis respectu actus lucendi bz arrationez adeo vt lucere eius nõ sit laudabile sed pure naturale. nõ sic est de rectitudine t operatione creature rõnalis sive voluntatis deliberatiue. Ad illud qõ obr̃ ꝙ aliqua sub 9
stantia corpoalis ꝙ naturam est intransmutabilis rc. iam ptz responsio ꝙ hoc ꝙ non valet siue non decet creaturam spũalem sic esse arraram ad opus suum: sic̃ corporalem. siue etiam qꝫ non tenet summũ in genere spiritus sicut aliqua creatura corpoalis tenet summũ in genere corpoꝝ. Verũtamen dici posset ꝙ omne corpus mutabile est aliquo genere mutationis sicut vult Augustinꝰ. siue quia ipsuꝫ mutatur in se. siue quia aliqua mutantur in ipso. t hoc vltimo modo mutatio posset esse in empyreo. Ad illud qõ obr̃ de gratia cõfirmante 10
dõm ꝙ gratia dr esse ꝓfectio nature nõ solũ qꝫ adiuuat sed qꝫ defectũ eius excludit. vnde in omni natura creature rationalis ẽ aliquis defectus naturalis q̃ ꝙ gram bz excludi. quantũcũqꝫ illa natura sit in genere creaturę ꝓfecta. t iõ nõ sequitur ꝙ si aliquid cõuenit alicui ꝙ gratiam ꝙ cõueniat ꝙ naturã. Et si obꝯiak ꝙ deꝰ potu 11
it dare nature qõ dedit gratie. dõm. ꝙ natura non potuit suscipere. sicut em̃ alia est natura opis moral'. alia operis naturalis. nec ꝓprietas opis moralis potest conuenire opi naturali nisi naturale dr sineret ee naturale. non enim põt laus t vituperiũ q̃ est ꝓprietas opis moralis fm ꝙ hmõi cõperere opi naturali inquantum tale. sic t in ꝓposito intelligendum est se habere. Ad illud quod 12
obr̃ de immortalitate patet rñsio ꝙ p̃dicta. Quod enim

naturaliter est immortale ex hoc non est laudabile. vel vituperabile. ꝛ ita si li. ar. inflexibile creatum esset. nec laudis nec vituperij capax esset.

Questio II b

Utrum datum fuerit homini naturale adiutoriū p qō posset absq; omni gratia temptatōni resistere. Et q; sic vī Li. ar. vt dicit Anſ. ē potestas seruandi rectitudinem ꝓpter se. sed li. ar. est potentia naturalis. g̃ p naturalem potentiā absq; addita gratia homo poterat seruare rectitudinē siue iusticiam. Sz seruando rectitudinem temptationi non consentiret ymo resisteret ꝛ suparet. g̃ ꝛc. Item ponatur hō in puris naturalib⁹. aut igitur posset resistere diabolo suadenti aut nō. Si nō ꝛ nullus peccat in eo qō vitare non pōt. g̃ si consentiret tēptationi diabolice nō peccaret qō est impossibile Si sic. ergo p naturale adiutoriū sine gratia superadita supare poterat aduersarium. Item natura nulli dat esse quin etiā det ei aliquā potentiā ꝑmanendi. cuz non deficiat in necessarijs. vnde sicut aliquid naturaliter ꝓpagatur. sic etiam naturali virtute in esse conseruatur. si g̃ li. ar. homini datum p naturā ꝓniam innocens erat ꝛ ymune a culpa. g̃ p naturā ꝓniā absq; omi gratia ꝑmanere poterat in sua innocentia. g̃ ꝛc. Item rectitudo voluntatis solo actu voluntatis seruat. q̃ enim rectus est. obliquus esse non pōt q̃diu vult esse rectus sed nihil tantū est in voluntate nostra q̃ ipa voluntas nihil facilius homini recto q̃ velle rectitudinē. si g̃ li. ar. hominis q̃tum est de sua conditione ꝑmaria rectuz erat. absq; omni gratia supaddita rectitudinez seruare poterat. ꝛ sic aduersario resistere. ꝛ temptationē supare. Sed contra. Aug. de vera innocentia. Humana natura ꝛ si in illa integritate in qua condita est ꝑmaneret. nullo tamen modo seipam creatore non adiuuante seruaret. g̃ quantūcūq; homo hēret li. arbi. ad hoc vt p maneret. necessarium et erat gratie diuine suffragium. Item si tunc poterat de potentia nature temptationi resistere. ꝛ naturalia sunt eadem in nobis ꝛ in ipō. g̃ si temptationi resistere esset a nobis p naturam possibile frustra frequentarem⁹ dominicā oratione petentes. et ne nos inducas in temptationē. q; si absurdum est dicere. pz ꝛc. Item si virtute ꝓpria posset homo absq; oi gratia temptationi resistere. posset etiam victoriam de inimico obtinere. sz victorie respondet corona. g̃ absq; omni gratia potuisset mereri ꝛ peruenire ad gloriaz. q; si euidenter falsum est. restat ꝛc. Item temptationi resistere hoc est opus de se laudabile. sed faciens op⁹ laudabile non potest non ꝓficere. igit si virtute ꝓpria habuit vnde posset stare. virtute ꝓpria habuit vñ posset ꝓficere. qō est cōtra magistrū in littera. qui dicit q; habuit vnde stare posset sz non habuit vnde posset ꝓficere. g̃ ꝛc. 13 Ad⁹ dom. q; aliquē posse resistere virtute ꝓpria temptationi diabolice absq; omni gratia intelligi pōt dupliciter. Aut ita q; excludat cōtinuatō diuine influentie aut ita q; excludat a ꝓposito noue gratie. Primū simpliciter est impossibile. nunq; em̄ li. ar. male suggestioni resisteret. nisi de⁹ sue bonitatis influentia cōtinua in bono cōseruaret. Secō mō ve. tra. ē hz ꝑ statu innocentie. Sic em̄ mgr̃ dicit in lra. Magna erat in ꝑmo hoie li. ar. ab omni labe ꝛ corruptione imunitas. atq; naturalū potentiaz aie sinceritas ꝛ vtuositas. ꝛ p hō poterat euitare ꝛ repellere suggestionē diabolicam. nec indigebat ad hō apponi sibi nouā gratiā. cū respectu huius nulla esset in eo difficultas sicut dicit magister in lra. ꝛ rōes ostendūt q̃ ad ꝑmā gratiā inducunt. ꝛ iō cōcedende sunt

14 Ad illud g̃ Aug. de vera innocēcia tā pz rnsio. dicit ei q; nulla creatura rōnalis pōt sine diuino adiutorio ꝑseuarari. nō q; ad resistendū petō fit ei necessaria gratia q̃ diu ē in innocentia. sz q; in quocunq; statu ē necessaria est sibi diuine bonitatis influentia. Ad illud qō obr̃ q; eadē sunt naturalia in nobis ꝛ in primo hoie. dōm q; ꝛ si eadē sint fm̃ substantiā. tm̄ infirmata sunt ꝛ vulnerata et deteriorata. iō nō sequitur q; tantū posse hēant quātū habuerunt qn̄ natura erat instituta. Ad illō qō obr̃ q; tēptationi resistere hō ē victoriaz obtinere. dōm q; pl⁹ est aduersarium superare q̃ eidē resistere. Ad hō em̄ q; aliquis aduersariū superet optimū ē q; oppositū assequatur ad quod aduersari⁹ ꝓtrahere intendebat. hō aūt solū est qn̄ hō nō tm̄ resistit aduersario voluntarie. verū etiam meritorie. Tūc em̄ recte vincit diabol⁹. qn̄ ex vexatione temptationis per quā intendebat incuruare ad demeritū. hō ꝓficit ad meritū. hoc aūt li. ar. facere nō pōt nisi p gratie adiutoriū q̃tus p se posset refugere petm̄. Si em̄ absq; gratia petm̄ refugeret. meritoriū sibi non esset ꝛ tm̄ temptatiōi rsisteret. ꝛ p hoc pz rnsio ad sequēs. q; mgr̃ nō loquit de quocunq; ꝓfectu. sz de ꝓfectu in merito in quo nō sp ꝓficit homo cū facit opus bonū bonitate morali nisi assit gra spūssancti sic̃ mel⁹. j. parebit.

Consequenter q̃rit de scōo vicz de diuisione potentiaz aīe. ꝛ circa hō pōt quattuor q̃ri. Primo q̃rit de illa diuisione potentiaz aīe q̃ est p cognitiuā ꝛ affectiuā. siue p rationē ꝛ voluntatē. Secō q̃ritur de illa q̃ ē p portionē superiorem ꝛ inferiorē. Tercio q̃rit de illa q̃ est p deliberatiuū ꝛ naturale. Quarto ꝛ vltimo q̃ritur ad plenioꝛ explanationē de illa diuisione q̃ est p possibilem ꝛ agentem.

Questio I c

Utrū intellect⁹ ꝛ affect⁹ siue rō ꝛ volūtas sint potentie diuerse p essentiā. Et q; nō vī Aug. ix. de tri. dic̃ q; hec tria. s. intelligentia. memoria ꝛ volūtas sunt vna mēs vna intelligentia. vna vita. sz hō nō ecē si ecēnt diuerse p essentiā. g̃ ꝛc. Item phs in. iij. de aīa. dic̃ q; intellect⁹ speculatiu⁹ extensione fit practic⁹. sz extēsio nō variat potentiā p essentiā. g̃ eadē ē p ecēntiā ꝛ intelligentia speculativa ꝛ practica. g̃ ꝛ cognitiua ꝛ motiua. Item potētie distinguūt p obiecta sicut dicit phs. si g̃ ꝑma rō distinguēdi ē ex pte obiectoꝛ. nō ē maior distinctiō in potētijs q̃ in obiectis. sz verū sub rōe veri ē obiectū intellect⁹. bonū sub rōne boni ē obiectū affect⁹. cū igit eadē sit p ecēntiaz bōitas ꝛ veritas spūalis creature. g̃ eadē erit p ecēntiā rō et voluntas. Item magis cōformat imago summe trinitati q̃ cōformet vestigiū. sz in summa trinitate nulla ē dria ecēntialis. sz solū fm̃ relationē. si igit ꝑsonas ꝛ bonitas sola relatione differūt in creatura ꝛ nō ecēntialiē. multo fortius vī q; rō ꝛ voluntas sola relatione habeant distinguī. Item ad omnē delectationē necessario concurrit sensus. delectatio em̄ ē cōiunctio cōueniēs cū cōuenienti ex sensus cuiusdē. sz constans est q; voluntas hz delectari. g̃ hz delectabile cognoscere ꝛ sentire. igit ipa erit potentia sensitiua. Item ad omnē habitū vtutis necessario cōcurrit amor ꝛ medij suspectio. Sicut em̄ vult Aug. de moribꝫ Eccle. omnis vtus ē amor. Et sicut vult phs. virtus ē inspectrix medij. si g̃ virtutes sunt in voluntate. g̃ actus voluntatis est medij inspicere ꝛ amare. sed primū ptinet ad vim cognitiuā. secōm ad affectiuā. g̃ eadem est potentia cognitiua ꝛ affectiua. Item lumini ꝛ calori in corporibus corrīdet cognitio. ꝛ amor in spiritualibus. sed sol p eandem virtutez illuminat ꝛ calefacit. calefactio em̄ generat et radiorum multiplicatione. g̃ multo fortius vī q; si suba spūalis potētior ē. q; p eandez virtutem cognoscat et diligat. g̃ ꝛc Item optimū vni-

uscuiuscꝫ rei nō potest esse nisi vnū. sed optimū in anima est illud ſm qō imediate ꝺiungit deo. Hoc autem est intellectus et affectus. siue rō et volūtas. ꝙ nō sūt diuerse potētie ſyna. Si tu dicas ꝙ inter oēs potētias ꝑncipatū tenet volūtas. et illa est q̄ intimius adhęret. Obꝯit ꝺcta hoc. q̄ virtus vnita plus potest q̄ multiplicata. si igit aīa vna potētia sola tēderet in deum. ꝙ fectius vniret q̄ si intēdat pluribꝰ. ꝙ si optimo mō facta est ad gueniendū in finē. videl. ꝙ vna sola potentia sit rō et volūtas ſm essentiā. Sed ꝺcta. Aug. in. xj. de trini. dicit aīam esse ad ymaginē quo ad vnitatē essētie et trinitatē potentiarū. ꝙ si vera est ibi trinitas. vera est ibi potentiarū distinctio. ꝙ nō solūmodo distinguunt relatiōe sed etiā ſm id qō sūt absolute. Itē si eadē potentia ꝙ essentiā esset rō et volūtas. sicut vna essētia est i patre et filio. ꝙ sicut pater nō ꝙ filiū dicit intelligere ſz etiā ꝙ seipm. sic volūtas nō solū intelligeret ꝙ intelligentiā. sed etiā ꝙ seipam. falsū igit diceret Aug. xv. de trin. cū dicit ꝙ nihil volumus nisi ꝙ voluntatē. nihil intelligimus nisi ꝙ intelligentiā. Itē expꝛſſius Aug. ix. de trin. iij. loquēs de rōne et volūtate siue noticia et amore ait sic. Admonemur si ytrūcꝫ videre possumus hoc i anima existere. et tanꝯ inuolucra inuoluit vt sentiant et numerent substātialiter vel vt ita dicā essētialiter. Itē solā distinctio relationū in creatura nō est distinctio rerum. sed in diuinis ēvera distinctio ꝙsonarū. ꝙ si in aīa nō ē distinctio potētiarū nisi solū ſm relationē. aīa nō esset illius sūme trinitatis ſimilitudo expꝛessa. et ita nec imago. ꝙ si hoc est falsū. restat zē. Itē a natura creature est ꝙ cū vigorat actus vnius potente. minoratur actus alterius. ꝓpter hoc ꝙ potētie radicātur in eadē substātia. ꝙ multo fortius actus vnius potētie intēsus remittit alterū actū eiusdē potētie. ꝙ si rō et volūtas eēt eadē potētia. cuz intēderet cognitio. minueret affectio ꝙꝫ tto clarius deū videremus. tāto minus amaremus qō si oīno falsū ē. restat. zē. Itē ybicūcꝫ lux et calor sūt formaliter differūt essentialiter. sicut patet in igne. ergo pari rōne ybicūcꝫ potētia cognoscēdi et amandi formaliter reperiuntur in creatura. essentialiter distinguuntur. sed sic reperiunt in aīa. ꝙ zē. Rᵒ. ꝺcm ꝙ et si prędicta q̄stio plus cōtineat curiositatis q̄ vtilitatis ꝓpter
18 hoc ꝙ siue vna pars teneat. siue altera. nullū ꝓiudicium nec fidei nec moꝛbꝰ generat. Verūtn qꝛ sācti et alij qui tractāt de potētijs aīe plurimū loquūtur de potentiarū distinctione. et qꝛ etiā plurium questionū determinatio pēdet ex pdicte q̄stionis determinatione. ideo determinationi eiꝰ aliquantulū diligēter oportet insistere. Notandū igitur ꝙ istius q̄stionis terminatio et illius q̄stionis tractatione pēdet qua querit de cōparatione potentie ad substātiam anime. vñ ſm ꝙ illa varie determinat a diuersis. sic cōsequēter et ista. Quidaz em dicere voluerūt ꝙ potētia aīe nō ē aliꝺ q̄ ipa relatio vl ipa aīa relata ad actū. et hi ponūt q̄ octo aīe potētie sint vnū ꝙ entiā. nec est in eis aliqua differentia nisi solū ſm relationem ad actū alium et aliū. et hoc confirmare nitunt ꝙ Aug. in li. de. anima et spiritu vbi videtur hoc expꝛesse dicere et sentire. Et si tu dicas ꝙ ille liber nō est Aug. ꝙ hoc non euadit. qꝛ hoc ꝑm in li. de trī. dicit de potētijs aīe ꝙ sūt vna essētia. vna vita. Aliqui vero dicere voluerūt ꝙ potētie anime nō em ꝺcūt modū sine relationem. sed etiā ꝺcūt ꝓprietates inherētes ipsi aīe q̄ sūt de genere accidētaliū. vtpote in scōa specie q̄litatis videlicet naturalis potētie et impotētie. et isti dicunt ꝙ potētie in aīa differūt essētialiter. sicut ꝺuerse forme accidētales existūt in eadē subiecto. et hoc confirmare nitunt ꝙ quoddā verbū Aug. qui dicit in quoddā libello quem fecit de trinitate. vbi dicit ꝙ noticia et amor nō vere sūt qō ipa mens. ſz quasi affectiones quędā et forme ipius. ꝺbus nō sit hoc aliꝺ esse. sed ad esse tm̄ ei ꝙ est ꝺ aliꝺ. Etiā sunt qui dicūt ꝙ potentie anime nec adeo sūt idē ipi aīe sicut sūt eiꝰ principia intrinseca et essētialia. nec adeo ꝺuerse vt cedāt in aliud genus sicut accidētia. sed in genere substātie sunt ꝙ reductionem. et isti dicūt ꝙ cū potētie simpliciter nō dicant aliꝺ essētiā q̄ substātiā anime. ꝙ non sic differūt essētialiter ipe potētie ꝙ sint ꝺuerse essētie. Et iterū cū nō sint oīno idem cū anime essētia. dicūt ꝙ nō sunt oīno idem ꝙ essentiā. et ideo quasi mediū tenētes inter vtrāq̄ opinionem dicūt quaꝺā anime potētias sic differre adinuicē vt nullo modo dici possint vna potētia. nec tn̄ cōcedūt eas simpliciter diuersificari ſm essentiam. ita vt dicant ꝺuerse essētie. sed differre essētialiter in genere. ita vt dicātur ꝺuerse potētie siue ꝺuersa instrumenta eiusdē substātie. Quelibet aūt ꝺctarū positionuz ꝺbz ꝺcfesores. nec est facile rōnibus cogēribꝰ earū aliquā improbare. qꝛ hec positio vltimo ꝺicta cōcordat vie cōmuni et auctoritatibꝰ tractoꝝ. et magis sobria est et rationi cōsona. ideo iuxta hāc tertiā positionē ad ꝓpositam q̄stionē respondendū est. ꝙ intellectus siue affectus siue rō. et volūtas nō sunt vna potentia ſz ꝺuerse. et hoc fecerunt ꝑdecessores nostri. sensisse etiā videt Augꝰ. sicut expꝛſſe apparet in auctoritatibus supꝛadictis. omēs etiā quotquot ꝺiuidūt aīe potentias ꝓma ꝺiuisione ꝺiuidūt in cognitiuā et affectiuā siue motiuā. Rursus cū q̄s ad semetipm redit volens quasi quoddā experimēto ꝺiscere potētiarū q̄s habet in se cōuenientiam et ꝺifferentiā. inueniet se in cognoscendo et amādo recurrere ad ꝺiuersa instrumēta. Tū ꝺsiderāti vsū potentiarum manifesto iudicio apparebit ꝙ maior est differētia intelligētia ad volūtatē q̄ sit intelligentie ad memoriā vel etiā irascibilis ad ꝺcupiscibilē. Memoria em̄ et intelligentia negociant circa idē. ita vt qō ista acq̄rit. illa cō seruat. vel illa offert et ista ꝺiuꝺicat. Similiter concupiscibilis et irascibilis in se habēt ꝙ cōcupiscibilis acq̄rit. et irascibilis dcfēdit. et qꝛ vtrūcꝫ horum necessarium est ad ꝑfectionem actus cognitionis et affectionis. ideo memoria et intelligentia potius ꝺicūtur ꝺuerse vires q̄ ꝺuerse potētie. similiter irascibilis et cōcupiscibilis. Et est exēplum. sicut si aliꝺs haberet ꝺiuersa instrumēta ad ꝺiuersos actus ꝑncipales. vt securim ad scindendū. et martellū ad fabricādū. posset tn̄ nihilominus ipa securi vti ex vna ꝑte ad scindendū. vtpote ex ꝑte acie. et ex alia parte ad alium actum illi consonum iurta hoc materiale exemplū qō nō est ꝑ omnia simile. Intelligi pōt i potētijs spūalibꝰ. Cōcedēde sūt igr̄ rōnes et auctoritates oīdentes rōnem et volūtatē ꝺiuersas esse potētias. Ad illud ꝙ qō ꝓmo obr̄ de Aug. ꝙ sūt vna essentia et vna vita rndēdū est ꝙ iō ꝺicunt ee vna essētia ꝓpt 19
hoc ꝙ in vna essētia radicātur. et adeo adherēt illi intrinsecus vt nō cadant in aliud genꝰ. et ideo ad illiꝰ expꝛſſionem vtitur beatus Aug. tali ꝑdicatione. Qꝛ vero ista sit ex positio ab intellectu et sensu illius verbi ꝺictoꝝ colligitur ex ipsis verbis beati Aug. in. xv. de. trī. vbi dicit ꝙ ipe deus est tres ꝙsone. sed in creatura habens tres potentias nō est ipse potētie. et hoc est ꝺissimilitudo quędam trinitatis create et trinitatis increate. Cuz igitur ibidem exꝑlanet verba ꝓius posita qualiter sūt intelligenda. ex ipo verbo Aug. colligitur. ꝙ cuz ꝺixit

memorią ꝛ intelligẽtią ꝛ volũtatẽ vnã esse essentią. non dicit ꝙ oĩmodã idẽtitatẽ ſz ꝙ quãdã intrinſecã adherẽ tią. ꝛ hũc modũ loquẽdi credẽdum est habuisse autoꝛz libꝝ de aĩa ꝛ ſpũ. siue fuerit Aug. siue alius. qm̃ si alꝫ ter intelligeret valde improbabiliter videret esse locu/ tus. ſeqꝛet em̃ ex verbis illis ꝙ vnũ ꝛ idẽ esset rõ interi/ oꝛ. ꝛ exterioꝛ ſẽſus. qõ adeo extra rõnem est vt etiã refu/
20 giat ipſe audit⁹. Ad illud qõ obꝫcitur ꝙ intellectus ſpeculatiuus extẽſione fit practicus. dõm ꝙ sicut in ca pitulo de mouẽte ptz. iij. de aĩa phs differẽtiã assignat inter practicũ intellectũ ꝛ appetitũ. nec vnq̃ dicit intel lectum fieri appetitũ. sed bene dicit intellectũ ſpeculati uum fieri practicũ. qꝛ ille idẽ intellectus ꝛ illa eadẽ po/ tẽtia q̃ dirigit in ꝛsiderãdo. postmodũ regulat in ope/ rãdo. volũtas aũt nõ est intellectus practicus ſz est ap petitus ratiocinat⁹. ꝛ tõ nõ ſequitur ex hoc ꝙ ſola exten/ ſione rõ fiat volũtas. vel ꝙ intellectus fiat affectus.
21 Ad illud qõ obꝫcit ꝙ potẽtie differũt p obiecta. dõm ꝙ ĩmediatius distinguunt potẽtie p actus q̃ p obiecta Ad differentiã aũt potentiarũ essẽtialẽ sufficit diuerſi tas obiectoꝛ fm rõnem. ꝛ ideo q̃uis verũ ꝛ bonum nõ differãt essẽtialiter. nihilomin⁹ tñ qꝛ cognoscere ꝛ ama re absq̃ dubio sũt actus differẽtes. potẽtie q̃ sũt ad hos actus. p ſeipas diuersitatẽ hñt. Ad illud qõ obꝫcit
22 de vestigio. dõm ꝙ illa rõ potius est ad oppositũ. si ꝙs recte intelligat q̃ ad ꝓpositũ. Quia em̃ magis reꝑſen/ tat ipa imago illã ſũmam trinitatẽ q̃ vestigiũ. cũ in illa ſũma trinitate sit vera distinctio in ypostasib⁹ ꝛ pſonis si aĩa est expreſſa dei imago. debet in ſe habere trinitatẽ in qua sit vera distinctio. alioquin nõ erit expreſſa simili do. Illa aũt differẽtia q̃ est in creatura pure fm habitu dinẽ ꝛ relationẽ nõ dicẽ distinctionẽ nisi ſolũ q̃tũ ad mo dũ. ideo er si talis distinctio ſufficiat in rõne vestigiꝫ. amplioꝛ tñ debet esse in rõne imaginis. ꝛ tõ illa rõ non
23 cõcludit. Potest etiã aliter dici. ꝙ ratio vestigiꝫ ſu/ mitur ex cõparatione creature ad creatoꝛẽ. q̃ attẽditur fm relationẽ effectus ad causã. ꝛ qꝛ illa cõparatio ſcz q̃ est creature ad creatoꝛẽ fm triplex genus cause est oĩmodo ipſi creature essentialis. ideo nõ differũt in ipſa creatura veritas ꝛ bonitas essẽtialiter. sed rõ imaginis attendit in creatura fm ꝙ ipa cõparatur ad deũ in ratiõe obiecti. eo em̃ imago dei est q̃ capax ei⁹ ꝛ particeps eẽ potest. ꝛ qꝛ fm eadẽ potentias hz aĩa ferri in deũ. ꝛ etiam in res alias cognoscendas. ideo nõ sunt adeo essen tiales ipſi aĩe ratio ꝛ voluntas sicut predicta. ꝛ tõ non oporꝛet ꝙ tãta sit cõuenientia inter intelligentiam ꝛ vo luntatem. q̃ta est inter veritatem substãtialem ꝛ boni/
24 tatem. Ad illud qõ obꝫcit ꝙ ad delectationem con/ currit ſensus. dõm ꝙ verũ est. ſed nõ oporꝛet ꝙ ille ſen/ ſus sit ipius volũtatis q̃ delectat. ſed ſufficit ꝙ sit ratio nis aſſociantis. Sicut em̃ oculus videt ſibi ꝛ pedi. et tñ est aliud oꝛganũ q̃ pes. sic ratio ſibi videt et volũta/ ti. ꝛ volũtas ſibi appetit ꝛ rationi. Et ꝙ illud sit verum patet p auctoritatem Aug. ꝓius inductã q̃ dicit ꝙ ni/ hil intelligimus nisi p intellectum. nihil volum⁹ nisi p
25 voluntatẽ. Ad illud qõ obꝫcit ꝙ oĩs virtus est amoꝛ et inſpectiꝛ medij. dõm ꝙ inſpicere medĩ est dupliciter. aut per modũ ꝛsiderationis. aut p modũ inclina/ tionis. Primo modo inſpicere medĩ non est cuiuſli bet virtutis fm ſe ſed p concomitantiã. qꝛ sicut ratio vi det ſibi ꝛ alijs potentijs. sic prudentia ꝛ fides diſcernũt ſibi ꝛ alijs virtutibus. Si aũt ſcõo modo dicat inſpe/ ctiꝛ medĩ qꝛ p inclinationem ad illud tendit. sicut lar pis tendit deoꝛſũ. ꝛ medicina vna dicit habere aſpectũ ad talem humoꝛem purgandũ. sic non ſolum est cogni/ tionis immo etiam affectionis. ꝛ ideo ex hoc non cõclu ditur ꝙ eadẽ sit potentia affectiua ꝛ cognitiua. Ad 26
illud qõ obꝫcit de cõparatione luminis et caloris iam patet reſponſio p rationem adductam in contrarium quia hic non habet veritatem. cum sint in aliquo infoꝛ mative. ſed si haberet veritatem. hoc est ſolũ cũ sunt i ali/ quo affective. Preterea hic plures negant ꝙ ſol p can/ dem virtutem quas illuminat calefacit. et potest esse ꝙ verum dicant sicut ostẽſum est ſupꝛ. dist. xiij. Ad illud
27 ꝙ obꝫcit de optimo anime. dõm ꝙ est optimum q̃tum ad esse primũ. ꝛ est iterũ optimum q̃tum ad esse secun/ dum. ꝛ si optimum q̃tum ad esse primũ vnum sit vtpo te forma vltimo cõpletiua. tamen q̃tum ad esse secun/ dum non oporꝛet ꝙ sit vnum. nisi intelligatur esse vnũ. quia ex multis est collectum. sicut ad aliquod bene esse multa concurrunt. Et sic quoniam potentia creature artata est. non potuit creatura habere posse ꝓfectũ nisi esset in ea potẽtiarum multitudo. ex quarum collectio ne siue adunatione vna ſupplente defectum alterius re ſultaret vnum posse cõpletum. sicut manifeste animad uerti potest in oꝛgano humani coꝛporis. quoꝝ vnũ
28 quodq̃ indiget a virtute alterius adiuuari. Et si obꝫci atur ꝙ potentioꝛ esset anima si virtus esset vna. qꝛ tunc esset magis vnita. dõm ꝙ q̃uis veritatẽ habeat ex com paratione potentie ad vnũ actũ. nõ tamẽ hz in cõpara/ tione ad diuersos. aut certe si veritatẽ haber cõpando potentiã ad idẽ. nõ tñ est verũ cõpando ad diuersa. Te rũ est em̃ ꝙ si hõ haberet vnũ oculũ. virtuosius videret ille q̃ modo videat dũ hz ſociũ. nũq̃ tñ ita bene videret ſolus sicut videret ipſe ꝛ ſocius eius. sic in ꝓposito in telligendũ est ſe habere. ꝛ ideo magis est cõpletuꝫ poſ/ se anime ex multis potentijs collectũ. q̃ si esset ſimpli/ citer vnitum. qꝛ vna potentiarum alteram nõ diminu it sed adiuuat. ꝛ ꝓpter mutuũ adiutoꝛiũ ꝛ quodãmodo ſociale obſequiũ aliq̃n dicit posse aĩe esse vnũ. aut etiaꝫ habitus exĩtes in aĩa esse vnũ. nõ qꝛ hoc dictum sit fm ipſarũ potẽtiarũ ꝛ habituũ ꝓpriã rõnem ꝛ ſpecialẽ na/ turã. ſed qꝛ hoc dictũ est p quandã collectionẽ. Ad ꝓfe ctum em̃ posse aĩe cõcurrunt oẽs potẽtie. Et ad ꝓfectã habilitationẽ oẽs virtutũ habilitates. Unde si aliqua auctoritas inueniat q̃ videat ponere vnitatẽ potentia/ rũ aĩe et virtutũ. intelligenda est fm modũ prescriptuꝫ. videlicꝫ fm quandã collectionẽ. Si iterũ inueniatur q̃ dicat potentiã aĩe esse aĩe essẽtiam. intelligenda est per rectitudinẽ ad idẽ genus. Sicut em̃ quedã sũt in gene/ re p ſe. aliqua p reductionẽ. Illa per ſe sũt in genere q̃ 29
participãt essentiã cõpletã illius generis. vt species ꝛ indiuidua. Illa vero p reductioqẽ q̃ nõ dicũt cõpletam essentiã. ꝛ hec sub dnq̃ mẽbris continent. quedã redu/ cunt sicut ꝓncipia quedã sicut cõplemẽta. quedã sicut vie quedã sicut ſimilitudines. quedã sicut priuationes Sicut ꝓncipia duplicant. aut essẽtiãlia. aut integrãtia. vt ꝓncipia essentiãlia. sicut sũt materia ꝛ forma in gene re ſubstãtie vt ꝓncipia integrantia sic̃ ꝑtes ſbe sunt in genere ſube p reductionẽ. Si reducũtur vt cõplemẽta hoc p̃t esse dupliciter. aut em̃ est cõplementũ p modum actus. ꝛ sic est actus primus q̃ reducit ad idẽ genus cuꝫ ſubstãtia cui⁹ est actus vt viuere. ꝛ esse ſubstãtie ad ge/ nus ſubstãtie. Aut p modũ aptitudinis. ꝛ sic differen/ tie cõpletiue ad idẽ genus reducũtur cũ ſpecie. Si autẽ reducũtur sicut vie hoc põt esse dupliciter. Aut sicut vie ad res. ꝛ sic motus ꝛ mutationes. vt generatio re/ ducitur ad ſubstãtiam. Aut sicut vie a reb⁹. ꝛ sic habẽt

reduci potentie ad genus subē. ℣ Prima enim agendi potētia q̄ egressum dr habere ab ipa sba ad idem genus reducīt. q̄ non adeo elongat ab ipa sba vt dicat aliā el/ sentiā cōpleram. Si aūt sunt similitudines sic sunt in genere p reductionē. ⁊ reducunt ad idem genus sb quo cōtinent quorū sunt similitudines. vt ptz in similitudi ne albedinis ⁊ colōris. q̄ quidē non est albedo sz vt al/ bedo. non ē colr sz vt colr. ℣ Postremo qr priuatiōes non habent ēntiā aliquā nisi p habitū in eodē gene/ re esse habent in quo er habitus p reductionem. Et sic ptz rīsio ad omnia quesita.

Questio II d

De illa diuisione potentiaꝝ aīe q̄ est p supiorē ⁊ inferi orem portionē. ⁊ est questio vtrū supior portio ⁊ inferi/ or sint diuerse potētie. Et q̄ sic videt. sicut dicit Aug. xij. de trini. inter superiorē portionē rōis ⁊ inferiorem est coniugium. qr hec dr vir ⁊ hec dr mulier. sed non est coniugiū eiusdem ad se. sed diuersi ad diuersū. cū igit inter hec duo sit cōiugiū inquantū sunt potentie. ergo in genere potentie. sunt diuerse. Item sicut in pluribs locis in li. de tri. dicit Aug. imago nō cōsistit in rōne q̄tum ad inferiorem ptem sz q̄tum ad supiorem. sz esse ad imaginē nō ē accidens potentijs aīe. sz est eis essen/ tiale. cum igit supior portio ⁊ inferior differant p ea ad imaginē. ⁊ p non esse ad imaginē. vī q̄ sint potentie p ēntiam diuerse. Item sicut vult Aug. supior portio se hz ad inferiorē sicut regens ad rectum. regens autē ⁊ re ctum sunt adinuicem relatiue opposita. si g̃ relatiue op posita non possunt esse circa idem. necesse est esse alias potentiā q̄ regit. aliam q̄ regit. Item nihil fm idē agit ⁊ patitur. sz superioris portionis ē mouere inferiorē. ⁊ inferioris ē moueri. g̃ impossibile ē q̄ concurrant in eā dem potentiā. g̃ rē. Item si rō supior ⁊ inferior non dif ferrent nisi qr hec intendit eternis ⁊ illa intendit tpali/ bus. g̃ non plus differrent q̄z oculus aspiciens sursuz ⁊ aspiciens deorsum. sz nullo modo diuidit oculus in superiorē ⁊ inferiorem. pro eo q̄ aspicit sursum ⁊ deor/ sum. g̃ nec ratō sic diuidi deberet. si g̃ diuidit. g̃ rō supi or ⁊ inferior non differunt penes actus ⁊ aspect9 sz etiā penes id q̄ sunt. Itez si solū penes aspect9 diuersos et actus eēt ibi dria. cum rō angeli aspiciat supiora ⁊ infe riora. vī q̄ deberet diuidi in supiorē ⁊ inferiorem. sz tal diuisio in potentijs angeli non cōsueuit assignari. am plius g̃ differunt q̄z fm actus ⁊ aspectus. g̃ redit idem qō prius q̄ sunt diuerse potentie fm id q̄ sunt. Sed ℈ Aug. dicit. xij. de tri. Cum disserim9 de natura mentis humane. de vna quadā re disserim9. nec ea3 p hec duo q̄ cōmemorauī nisi p officia geminam9. sermo p̄cesse/ rat de superiori portione rōis ⁊ inferiori. g̃ rē. Itē anī/ ma sicut dicit pbus fm intellectū quodāmodo est om/ nia. sed hoc non esset nisi potentia intellectiua cum sit vna nata esset cognoscere omnia. si g̃ dicit ratio supior inquantū cognoscit superiora. ⁊ inferior inquātū cogno scit inferiora. g̃ non est alia ⁊ alia potentia. Item idem est habitus q̄ dirigit animā ad amorem dei ⁊ primi. vt pote charitas. g̃ multo fortr eadem potentia qua con/ uertimur ad deum ⁊ ad primū. sed hec ē rō supior ⁊ infe rior. g̃ rē. Item lux increata se hz ad creatas sicut se hz lux solis ad colores. sicut dicit Aug9. in li. solil. sed ea/ dem ē potentia sensitiua q̄ cognoscim9 tam lucez q̄z co lorē. si g̃ intellectiua potentia multo largior est ⁊ liberi/ or q̄z potentia sensitiua. videt q̄ vnaꝫ eadem potentia sit qua cōuertit aīa ad lucem eternā ⁊ ad hec tēporalia

30 ℟. dom. q̄ diuisio rationis in superiorē portionē ⁊ in ferioꝛē non est adeo p diuersa mēbra vt hec ⁊ illa sit po tentia alia ⁊ alia sicut rōnes ostendunt ad sc̄am ptem inducte. nec est p membra ita cōuenientia vt nō sit ī eis dr̄ia nisi solū fm aspect9. Est em̄ differētia in eis sz dis/ positiones. ⁊ fm officia. Scōm dispositiones. qr hec fortis er illa debilis. Scdz officia. qr hec regit. ⁊ illa re gitur. Ratione diuerse dispositiōis in debilitate ⁊ for titudine hec vocat vir ⁊ illa mulier. Ratione diuersi/ tatis in officio ⁊ regimine hec vocatur superior. qr regit ⁊ illa inferior. qr regit. talis aūt dispositōnū diuersitas ortum habet. nō ex diuersitate nature. sz ex diuersa cō/ paratōne eiusdē potentie. Dū em̄ rō nostra ad supiora cōuertit. purgat ⁊ illuminat ⁊ pficit. Dū leges eternas cōspicit ⁊ īmutabilitatē diuine virtutis. in bono forti/ ficat ⁊ vigorat. Dum aūt ad hec inferiora conuertit. vt pote ad sensibilitatē ⁊ carnē. quodāmō trahitur ⁊ emol litur. ⁊ iō sunt eiusdē nature rō superior ⁊ inferior. dif/ ferentes fm fortitudinis ⁊ debilitatis dispositionē. Et q̄ vna oritur ab altera. ⁊ ei cōiungit tanq̄z adiutorū si/ mile sibi. recte hec dr vir ⁊ illa dicit mulier. ⁊ inf eas di/ cit eē cōiugiū. Diuersitas aūt officior silr non venit ex diuersitate naturaꝝ. sz ex diuersitate dispositionū. Qr ei hec fortis ē ⁊ illa debilis. hec intelligens ⁊ cōsulēs di uinā voluntatē. illa vero exequens ope. ⁊ iō hec regit ⁊ illa regit. ⁊ ex h̄ illa superior ⁊ ista inferior appellat. Et 31
sic patet q̄ supior portio rationis ⁊ inferior ⁊ si aliquo modo recte cōdiuidant. tñ diuerse potētie nō sunt. ista em̄ mēbra videlz supius ⁊ inferius essentiā potentie nō variāt sz dispōes ⁊ officia. ⁊ h̄ insinuant ipa nōia. Ad 32
illud g̃ qō obr̄ dr cōiugio iam pz rīsio. h̄ em̄ dictū est re latiue. nō qr rō supior ⁊ inferior sint diuerse potentie. sz qr cum vna ab altera educat. natura tñ nō drūt. sz sibi/ inuicē ℈ iungunt quasi ad mutuū obsequiū. Ad illud 33
qō obr̄ q̄ hec est ad imaginē ⁊ illa nō. ddz q̄ cū negam9 inferiorē portionē rōnis esse ad imaginē. nō h̄ dicimus qr imago nō sit in illa potentia. sz qr nō attendit fm cō uersionē illā. vnde nō remouet rō imaginis a portione inferiori fm id q̄ est imago ⁊ fm id q̄ ē ratio. sz solū fm 34
cōpationē supadditā. Ad illud qō obr̄. q̄ regens ⁊ re/ ctum sunt opposita. dom q̄ verū ē sz ex hoc nō sequitur diuersitas in spirituali potētia. in ea maxime q̄ nata ē reflecti sup seipam. ⁊ talis ē rō ⁊ voluntas. Nō g̃ obr̄ q 35
relatiue opposita nō pñt esse circa idē. dom q̄ verū ē fm idem ⁊ ad idem. cū aūt aliq̄d compat ad diuersa. nihil impedit in eo repiri simul relatōnes mutuas sine repū gnantia ⁊ oppositione. Preterea illud hz locum in rela 36
tiuis fm esse ⁊ nō fm dici. Et p hoc pz responsio ad il/ lud qō sequitur q̄ nihil fm idem agit ⁊ patit. h̄ verū ē de actione ⁊ passione phica. de passione aūt spūali qua di cimus idem a se moueri ⁊ regi veritatē nō hz. cuz dicat Anſ. voluntatē esse instrumentū seip̄m mouens. Ad duo vltima iam pz responsio. Concedo em̄ q̄ illa diui sio non solū attendat fm diuersitatē in aspectu. sed eti am in dispositione ⁊ officio q̄ nō repit in angelo vel in oculo. sicut pt3 p ea q̄ p̄dicta sunt. ⁊ ista sufficiant.

Questio III e

Querit de illa diuisione potentiaꝝ aīe. q̄ q̄dem est per naturale ⁊ deliberatiuū. ⁊ q̄rit vtrum diuisio voluntā tis p naturalem ⁊ deliberatiuā sit p diuersas potenti/ as. Et q̄ sic vī. Dam̄. cum diuidit potētias aīe primo diuidit in rbelesim ⁊ bulisim. i. in naturalē ⁊ deliberati uam. ⁊ postea subdiuidit p alias potentias. g̃ si maior differentia est inter prima membra. vī q̄ naturalis vo/ luntas ⁊ deliberatiua sit potentia alia ⁊ alia. Item di/

uisio substantie p rōnale ⁊ nō rōnale variat ipam p es/
sentiam. ergo diuisio potentie p huiusmodi differenti
as facit potentias essentialiter differre. sed talis est di
uisio potentiaꝝ aīe p naturalem ⁊ deliberatiuā. ergo ⁊c
Minor: ꝓbat p ꝫ sic dicit pbs. rōales potētie sūt ad
oppositā. sz qñ aliq potētia naturaliē mouet ad aliqd ñ
mouet ad oppositū. g potētia vt est naturalis nō est rō
nalis. Item cuz diuidim⁹ creaturā p corruptibilem et
incorruptibilem. diuersificam⁹ eā essentialiter. g pari
rōne cū diuidim⁹ potentiā p mutabilem ⁊ īmutabilem
eā essentialiter variamus. sz potentia q̄ mouet natura/
liter ad suū obiectū mouet vniformiter. deliberatiua ve
ro vertibiliter. g ⁊c. Item potentia in qua cōmuni/
camus cū brutis nō pōt esse eadē cū potētia in qua dif/
ferimus. sz in naturali appetitu in brutis cōuenim⁹. ⁊ ī
rōnali differimus. g ⁊c. sicut em̄ bruta naturaliter appe
tunt sui esse ꝫseruationem. sic ⁊ nos appetimus. Sed
ꝫtra. potentie q̄ bñt idem obiectū ⁊ sub eadē rōne nō ha
bent diuersitatem. sed naturalis voluntas ⁊ deliberati
ua idem bñt p obiecto videlicet bonū. naturaliter enim
bonū appetimus. ⁊ ex deliberatione etiā cū bñ ordinati
sumus. g ⁊c. Item potentia q̄ ordinat in finem et in
id qđ est in finē nō est alia ⁊ alia. sz voluntas nostra vt
est in finē est naturalis. q: naturaliter vnusquisq; appe
tit beatitudinem vt est in rem ordinata. sed potentia
que ordinatur ad finem est deliberatiua. g ⁊c. Item
eadem potentia cognitiua est qua cognoscimus aliqd
naturaliter ⁊ p acquisitionem. g pari rōne eadē est vo/
luntas qua aliqd appetimus p naturalem instinctū. et
per deliberationis arbitriū. Item omne quod est ali
qua natura habet operationem naturalem. sed volun/
tas deliberatiua est aliqua natura. g habet operationē
naturalem. sed volūtatis actus est velle. g volūtas de li
beratiua aliquid vult naturaliter. sed voluntas q̄ vult
37 aliquid naturaliter est naturalis. g volūtas deliberati/
ua est voluntas naturalis. Rō. dōm ꝫ cum diuidi/
mus appetitū in naturalem ⁊ deliberatiuū. siue in quā/
cūq; aliā potentiā hoc dupliciter potest intelligi. Aut
ita ꝫ appetitus naturalis ⁊ deliberatiuus diuersitatez
habeant in obiectis. vtpote cū vnum est appetibile so/
lum a substātia rōnali. aliud aūt est appetibile a brutali
et hoc modo bñ cōtingit naturalem potentiā ⁊ delibera
tiuā esse diuersas potentias. Alio modo potest diuidi
appetitus siue potentia in naturalem et deliberatiuam
ita tamē ꝫ non sit differentia in obiectis. sed in modo
appetendi. vt cū appellamus sinderisim esse voluntatez
naturalem. que quidem naturaliter inclinat ⁊ instigat
ad bonā honestū. ⁊ murmurat ꝫtra malū. et voluntatē
deliberatiuā ⁊ appetitum. quo post deliberationem ali/
quādo adheremus bono. aliqñ malo. ⁊ sic diuisio potē
tie per naturalem ⁊ deliberatiuā nō variat eā fm essen/
tiam potentie sed fm modū mouendi. ⁊ hoc modo di/
uidit. Dam̄. non quia naturalis et deliberatiua sint di/
uerse potentie. sed q: vna est potētia diuersimode com
38 mouens. ⁊ hoc sufficit ad diuisionem potentiarū. Un/
de notandū est ꝫ multis modis cōsueuerunt auctores
diuisionē potētiarum animē accipere. Aliquādo fm
naturā ipsarū potentiarū. vt cū diuiduntur potentie
anime in vegetabilem. sensibilem. ⁊ rōnalem. vel ipsa
rōnalis ī intellectiuam ⁊ affectiuā. Aliqñ vero fm offi
cia. vt cū diuidit ratio in superiorē ⁊ inferiorē. Aliqñ
fm status. vt cū diuidit intellectus in speculatiuum et
ꝑacticū. intellectus em̄ speculatiuus fm aliū statū effi
citur ꝑacticus. videlicet dū cōiungit volūtati ⁊ operi ī
dictando ⁊ regēdo. Aliqñ vero fit diuisio potētiarum
fm aspectus. sicut diuidit potētia cognitiua. in rōnem
intellectum. ⁊ intelligentiā. fm ꝙ aspicit ad inferi⁹. ad
par. ⁊ ad superius. Aliqñ vero fm actus. sicut fit diui
sio in īuētiuā. ⁊ iudicatiuā. Inuenire em̄ ⁊ iudicare sūt
actus potētie cognitiue ad inuicē ordinati. Aliqñ ve/
ro fit diuisio potētiaꝝ aīe fm modos mouēdi. ⁊ sic est
illa q̄ est p naturalē ⁊ deliberatiuā. Quibus bis modis di
uersificatis vtunt autores diuisione potētiarū aīe. ⁊ in
solo ꝑmo mō diuidendi attendit ꝓprie potentiaꝝ diuer
sificatio. Cōcedēdū igit est ꝙ naturalis volūtas ⁊ deli/
beratiua pōt esse eadē potētia. q̄ dđ fm aliū ⁊ aliū mo
dū mouēdi sic ⁊ sic appellat. Eadē em̄ potētia q̄ appeto
beatitudinē ⁊ q̄ appeto virtutē siue facere bonū vl il/
lud ad beatitudinē ordinatū. q̄ vt appetit bītudinē dici
tur naturalis. q: inmutabiliter appetit⁹ ei⁹ ad bītudi/
nē inclinat. vt vo appetit hoc vel illud bonū facere. de li
beratiua dr. ⁊ fm iudiciū rōnis pōt ad ꝫrium inclinari

Ad illud g̃ qđ ꝑmo obī de diuisione potentiaꝝ facta 39
a Dam̄. iā ptz rñsio. Jpe em̄ vt ibidē ptz ī sua exēplifica
tione pot⁹ in hac diuisione diuersitatē modoꝝ mouē/ 40
di attēdit q̄s diuersitatē potētiaꝝ mouentiū. Ad illd
qđ obī. ꝙ volūtas naturalis est irrōnalis. q: nō est ad
oppīta. dđ ꝙ cū dr. ꝙ prātes naturales sūt ad oppōsita
b nō intelligit de oībus oppositis sz de aliq̄bus. rōnalis
em̄ volūtas ita ordinat ad aliqd ꝙ nullo mō appetit suū
oppositū. vt ptz in ordine volūtatis nre ad bītudinē. fe
licitatē. licz aūt determinate inclinet ad bītudinez. ad
multa tm̄ gña appetibiliū illa ⁊ eadē volūtatis potētia ē
indeterminata. ita ꝙ nata est moueri ī oppōsita. ⁊ ꝓpte
rea sic est naturalis vt tm̄ nō determinat eē rōnalis ⁊ delibe/
ratiua. Si aūt esset sic determinata ad vnū ꝙ nullo modo
posset ī oppōsita. sicut est potētia calefaciendi ⁊ illumi
nādi ī igne. tūc cēt pure naturalis. ⁊ nō esset deliberati/ 41
ua siue rōnalis. Ad illō qđ obī de incorruptibilitate
dđ ꝙ nō ē silē de īcorruptibilitate ſbēr īmutabilitate po
tētie. īcorruptibilitas em̄ ī ſba dr absolute. ⁊ tō cē corru
ptibile ⁊ īcorruptibile directe opponūt. ſt etiā īcōpossi
bilia circa idē. Mutabilia aūt ⁊ īmutabilia potē⁹ accipi
pñt respectu diuersoꝝ obiectoꝝ. vt ptz cū aliq̄ volūtas
ē īmutabilis respectu finis qđ ē ad finē. ⁊ tō nō oportz
potētias ad ħ mēbra cēntialiter diuersificari. Ad il/ 42
lud qđ obī de naturali appetitu ī brutꝫ iā ptz rñsio. q: cū
dr nos cōicare cū brutis ī potentia naturali ⁊ appetitu.
ibi distinguit naturalis potētia a rōnali. nō solū q̄tuz
ad modū appetēdi. sz etiaz q̄tū ad appetibile. ⁊ penes ħ
ꝫtingit diuersas differētias potētiaꝝ accipere.

Questio. IIII. ⁊ vltima. f

Ad maiorē euidentiā ꝑcedentiū q̄rit de diuisione potē
tiarū aīe p agentē ⁊ possibilē fm q̄s differētias intelle/
ctus nr̄ diuidi cōsuevit. Est igit q̄stio vtrū agēs intelle
ctus ⁊ possibilis sint vna potētia vel diuerse. Et ꝙ di/
uersevt. materialis causa nūq̄ simul incidit in idē cum
alijs causis sicut vult pbus. sz sicut se bz materia ad for/
mā vel efficientē. ita se bz intellectus possibilis ad agē/
tē. sicut pbs dicit. g intellectus possibilis ⁊ agēs sūt po
tētie diuerse. Jtē ꝑma diuisio potētie est p actiuam et
passiuā. sicut innuit pbs in li. ix. ꝑme pbie. sz inter hec
mēbra ꝑmo diuidentia est maxima differētia q̄ sit in il/
lo genere. g inter potētiā actiuā ⁊ passiuā ē maxima po
tentiaꝝ differētia. g impossibile ē vnā potētiā esse possi
bilē ⁊ agētem. Jtē impossibile ē idē fm idē esse in actu
et in potētia simul ⁊ semel. sz aīa fm intellectū agentem
est ꝫtinue in suo actu. fm possibilē aūt non. ergo ⁊c.

Jtē ip̄ possibile ē idē fm essentiā ee illuminās ⁊ illumiatū ꝫ intellect⁹ agens se hz sicut lux. intellectus possibilis sicut illūiatū a luce. ḡ ⁊c. Sed ⁊. in ꝓpetuis nō differt esse ⁊ posse sicut vult phs. ḡ nec actus ⁊ potentia. multitudinis⁹ nec potentia actiua a passiua. sed aīa ē ꝓpetua ⁊ eius intellectus. ḡ nō est differentia potentie possibilis ad agentē. Item in imaginatione q̄ē multo magis materialis ⁹tus q̄ꝫ intellect⁹. nō sunt due potētie imaginatiue quaꝝ vna sit activa altera passiua. ḡ si multo potētior est ⁹tus intellectiua q̄ꝫ imaginativa. videt⁹ q̄ ꝑ agentē ⁊ possibilē non habeat diuersificari. Item potentia receptiua ⁊ abstractiua in corpalib⁹ possunt cōcurrere in vnitatē orḡni. sicut ptz in oculo catti q̄ potest spēz suscipere ⁊ eā a se de nocte facere. ḡ pari rōne. immo multo fortiori videt⁹ q̄ intellect⁹ agens et possibilis reptant in vna potentia spāli. Jtē intelligere ē vn⁹ actus ꝑ se. ḡ ē a potētia vna simplici. ꝫ ad nostrū intelligere cōcurrūt intellectus possibilis ⁊ intellect⁹ agēs ḡ non sunt diuerse potentie. Item intellectus possibilis aut intelligit aut non. Si non. ḡ non ꝺbz dici intellect⁹ nec potentia intellectiua. Si intelligit. ḡ aliq̄ mō est potentia actiua. ḡ nō vr̄ q̄ intellect⁹ possibilis sit alia potentia ab agente. Jtē intellect⁹ agens aut intelligit aut non. Si nō. ḡ non debet dici intellectus potentia intellectiua. Si sic. cum intellect⁹ non possit intelligere aliud a se nisi spēm illius habeat in se ⁊ penes se. ⁊ cum oīne illud qđ est susceptibile spēi sit aliq̄ mō possibile. ḡ nō diuidit⁹ ꝑ essentiā a possibili. ℟. ad ꝓdicto.
43 rum intelligentiā ē ꝓnotandū. q̄ variis modis temptauerunt ꝓdecessores nostri assignare differentiā intellectus possibilis ad agentē. Quidā em̄ dixerūt q̄ differūt sicut due subē. Alij dixerunt q̄ differūt sicut due potentie. Tertio mō dixerūt alij q̄ differunt sicut hīr⁹ ⁊ potentia. Quarto mō dixerunt alij q̄ differunt sicut potentia absoluta ⁊ cōpata. Primus aūt modus dicendi quo ꝺz q̄ differūt fm subam. duplr̄ hz intelligi. Quidam nāq̄ dicere voluerunt q̄ intellect⁹ agens sit intelligentia separata. intellectus aūt possibilis sit aīa corpori coniuncta. Et mod⁹ iste ponendi ⁊ dicendi fundat⁹ est sup̄ multa ῥba phoꝝ q̄ posuerunt aīam rōnalē illustrari a decima intelligentia. ⁊ ꝓfici ex cōiunctione sui ad illā. Sꝫ iste mod⁹ dicendi falsus est et errone⁹ sicut sup̄a improbatū fuit di. viij. Nulla em̄ sba rantā potētiam hz illuminādi ⁊ ꝓficiendi aīam ꝙtie intelligendo immo fm mentē immediate hz a ꝺo illuminari sicut in multis locis Aug. ostendit. Alius modus intelligēdi est q̄ intellectus agens esset ipe deus. intellect⁹ ῥo possibilis esset noster aīus. ⁊ iste mod⁹ dicendi sup̄ verba Aug. est fundat⁹. q̄ in pluribus locis dicit ⁊ ostendit q̄ lux que nos illuminat. mgr̄ q̄ nos ꝺcet. veritas q̄ nos dirigit deus est. iuxta illud Job. Erat lux vera q̄ il. om. ho. ⁊c. Jste aūt mod⁹ dicendi ⁊ si verū ponat et fidei catholice cōsonū. nihil tn̄ est ad ꝓpositū. q: cū aīe nostre data sit potentia ad intelligendū sicut alijs creaturis data est potētia ad alios actus. sic deus q̄uis sit principalis ogans in ogatione cuiuslibet creature. dedit tn̄ cuilibet vim actuā ꝑ quā exiret in ogationē ꝓpriam. sic credendū est indubitanter q̄ humane aīe nō tm̄modo dederit intellectū possibilē sꝫ etiā agentez. ita q̄ vteroꝝ est aliād ip̄i⁹ aīe. Et hō primus mod⁹ assignādi differentiā tanq̄ ad ꝓpositum impertinens obmittend⁹ est. quo scz ꝺz q̄ intellect⁹ agens ⁊ possibilis differunt sicut due subē. Secūs mod⁹ dicendi quo scz dicit q̄ differunt sicut due potētie duplr̄ pōt intelligi. ⁊ vno mō falsē. alio mō vere. Unus mod⁹ intelligendi ⁊ dicendi est q̄ intellectus possibilis sit potētia pure materialis q̄ ineſt anime ex ꝑte sue materie. intellectus ῥo agēs sit potentia pure formalis q̄ ineſt anime ex ꝑte sue forme ⁊ hic modus dicendi vr̄ fundari sup̄ ῥba phi. q̄ dicit q̄ intellectus possibilis est q̄ est oīa fieri. intellect⁹ agens q̄ est omnia facere. sicut cōtingit in forma ⁊ materia reꝑire. Sꝫ hic mod⁹ dicendi nō consonat veritati. Si cī 44
intellectus possibilis esset potentia pure passiua. et se teneret ex ꝑte materie. in omnib⁹ posset poni in quib⁹ est reꝑire materiale principium. Preterea sicut oculus nō dicit⁹ visus. sic ralis potentia non deberet dici intellectus. Alius vero modus intelligendi est vt dicatur q̄ intellect⁹ agens ⁊ possibilis sint due intellect⁹ differētie date vni subē q̄ respiciunt totū cōpositū. Appropriatur aūt intellect⁹ agens forme. ⁊ possibilis materie. q: intellect⁹ possibilis ordinat ad suscipiendū. intellect⁹ agens ordinat ad abstrahendū. nec intellectus possibil⁹ est pure passiu⁹. hz em̄ supra spēm exītem in fantasmate se conuerti. ⁊ conuertendo ꝑ auxilium intellect⁹ agētis illam suscipe ⁊ de ea iudicare. Silr̄ nec intellectus agens est omnino in actu. nō em̄ pōt intelligere aliud a se nisi adiuuet a spē q̄ abstracta a fantasmate intellectui hz vniri. Un̄ nec possibilis intelligit sine agente nec agens sine possibili. Et iste mod⁹ dicendi ver⁹ est ⁊ sup̄ ῥba phi fundat⁹. dicit em̄ agentē ⁊ possibilē esse duas differentias intellectus. vn̄ sicut duo intelligimus nēcrio in medio ad hoc q̄ abstrahat spēs ab obiecto. vi delicet lucē ⁊ dyafaneitatē. ita q̄ ꝑ vnū abstrahit ⁊ per aliud defert ⁊ suscipit. sic ⁊ in ꝓposito conformiter pōt intelligi ita ad vnū actū h̄ duo concurrere. vt hec sine alia nō habeat opationē suā cōplere. Tertⁱ⁹ mod⁹ assignādi dr̄iaz q̄ ꝺz q̄ differūt sic̄ potentia ⁊ habit⁹ duplr̄ hz intelligi. Uno mō vt intellect⁹ agens dicat habitus q̄dam consecut⁹ ex omnib⁹ intelligibilib⁹. intellect⁹ ῥo possibilis intelligat idem ipe put est in potentia ad acquirendū cognitionē ꝑ fantasmata. Et hic mod⁹ ponē di fundari vr̄ sup̄ ῥba Boe. q̄ dicit q̄ summam rerū ines singula ꝓdit. Qđ voluerunt alīq̄ intelligi sic. q̄ intellectus noster dicat habere apud se cognitionē habitualē innatā. alioquin nō posset ꝑ ⁹tutē suā abstrahendo etiam a sensib⁹ ⁊ a fantasmatib⁹ facere intellectuꝫ possibilem actu intelligentē. omne em̄ qđ ꝺducit alterū de potentia in actū ē ens in actu. Sed iste mod⁹ dicēdi ῥbis phi nō cōsonat. q̄ dicit aīam esse creatā sicut tabulā rasam. nec habere cognitionē habituū sibi innatā sed acq̄rere mediante sensu et exꝑientia. Alius mod⁹ dicendi est vt dicat intellect⁹ agens differre a possibili sic̄ habitus a potentia. nō q: agens sit pure habitus. ꝫ q: ē potentia habitualis. Et iste mod⁹ dicendi ꝓbabil' est ⁊ verus. ⁊ sup̄ ῥba phi ⁊ catholica fundat⁹. Uerū em̄ ē fm duo. q̄ subē intellectuales cōpo q̄ intellectuales subē lumina sunt. ḡ ꝑfectio ⁊ cōplementū snbē intellectualis luxē spiritalis. igit illa potētia q̄ consequit aīam ex ꝑte intellectus sui quoddā lumē est in ipa. de q̄ lumine pt̄ intelligi illud p̄s. Signatū est sup̄ nos lu. vul. ⁊. dn̄e. Et hoc lumē vr̄ phs intellexisse esse intellectū agentē. dicit em̄ q̄ ille intellect⁹ q̄ est oīa facere est sicut habit⁹ quidā vt in lumine. quodā em̄ mō lumē facit colores potētia actu colores. sicut babek. iij. de anima. Hui⁹ aūt simile pōt poni in oculo catti q̄ nō solū hz potētiā suscipiēdi ꝑ naturā ꝑspicui sicut alij oculi. ꝫ etiā potētiā faciendi in se spēz ꝑ naturā lumis sibi inditi. Quart⁹ aūt mod⁹ assignandi dr̄iam inter possibilē ⁊ agentē. q̄ scz differūt

sicut potētis absoluta ⁊ cōpata. dupl̄r hz intelligi. Uno mō vt intelligat q̄ vna omnino ⁊ eadē potentia intellect⁹ agent⁹ ⁊ possibilis differēs cōpatiōe sola. vt agēs sit put ē in se cōsiderata. possibilis vo put vnit corpori ⁊ fantasmatibꝫ. Et hic mod⁹ dicendi vī fundari sup ꝟba pbi. q̄ vult q̄ intellect⁹ agens sp ē in suo actu. possibilis vero aliq̄n sic. aliq̄n nō. Qꝫ ei aīa lassef ⁊ pturbef in actu intelligēdi ꝫ est ex cōiunctiōe sui ad corp⁹. Sz hic mod⁹ ponendi deficit a ꝟitate. qm̄ aīa separata hz intellectū q̄ est oīa facere. hz etiā intellectū q̄ est oīa fieri. ḡ hz agentē ⁊ possibilē etiā cū separata est ḡ intellect⁹ possibilis nō inerat ei solū ex cōiunctione sui cū corpe. Alius mod⁹ intelligēdi ōdictā dīam ē vt dicat intellect⁹ agens differre a possibili sic potentia absoluta a cōpata. nō q̄ sit oīno eadē potētia cōpatiōe differens. sz da cū sit alia ⁊ alia intellect⁹ dīa. vna ē p quā ordinat aīa ad suscipiendū. altera ꝟo p quā ordinat ad abstrahēdū ⁊ ita vna ⁊ se quodāmō cōplera ⁊ habilitata. alia ꝟo ꝟdigens habilitatiōne ⁊ cōplemēto. cū sit nata ad illō cōplemētū venire mediante auxilio corpis ⁊ corpalīū sensuū. inest tpī aīe fm q̄ hz inclinari ad corp⁹. Et ex ꝫ cōtrahit duplicē possibilitatē. vnā respectu act⁹ q̄ nō est sp in actu suo ꝓpter impedimētū a ꝑte corpis. alterā respectu fantasmatū a q̄bꝫ excitari hz. ⁊ hanc possibilitatē nō hz nisi ex cōiunctione sui cū corpe. q̄ꝫ sit potentia ⁊ natura sua qua ē oīa fieri. q̄ nō solū ē in aīa cōiuncta sz etiā in aīa separata. Sic igit̄ pz quō ex multis mōis dicēdi eliciunt q̄dā intellect⁹ differētie inter intellectuz agentē ⁊ possibilē. Cū em̄ sint quattuor ꝓncipales modi assignandi dīam inter hos intellect⁹. ⁊ q̄libz sbdi / uidat in duos sic in ꝓsequēdo mōstratū ē. solūmō tres modi digni sunt approbari. quoꝝ vn⁹ ab altero nō discordat. sz vn⁹ ortū hz ex altero. Qꝫ em̄ diuerse differentie sunt intellect⁹. q̄ ⁊ si respiciāt totū cōpositū. vna tm̄ magis respicit aīe cōplemētū. alia vero materiale ꝓncipiū. hinc est q̄ vna nō solū tenet rōnez potētie. imo etiam potētie habitualis. altera vero tenet pure rōnē potentie. ⁊ hinc ē q̄ vna dicat cōuenire aīe fm se. altera vero in cōparatione ad corp⁹. ⁊ vna sp est in actu. altera ꝟo nō. nō q̄ sp aīa actu intelligat p intellectū agentē. sz q̄ sicut lumē corpale sp lucet ⁊ de se promptū ē ad illūinādū. res aūt illuminabil̄ nō sp illuminat ꝓpter aliq̄d ipedimētū. sic ⁊ in ꝓposito intelligendū ē. Cōcedēde sunt igit̄ rōnes oñdentes intellectū agentē ⁊ possibilē duas differentias esse intellectiue potētie. licet aliq̄ ex eis nō sint multū cogentes. Ad illud aūt q̄d obr̄ q̄ nō differt posse ⁊ esse in ꝓpetuis. dōm q̄ ꝫ intelligit̄ de esse sbstantiali ⁊ de differētia nō fm naturā sz de distātia fm tempus. q̄ in eis macta tpe nō ꝑcedit actū. ⁊ tō nihil facit ad ꝓpositū. q̄ intellect⁹ possibilis nō dicit̄ possibilis respectu eē primi sz act⁹ secundi. Ad illud q̄d obr̄ de imaginatione q̄ nō differt potentia actiua ⁊ passiua. dici pōt q̄ magis differt q̄ꝫ in intellectu. q̄ organū corpale i quo recipiunt̄ fantasmata est ei loco potentie passiue. ipa ꝟo vis imaginaria ē loco potentie actiue. Aliter pōt dici q̄ nō ē sile. q̄ cū spēs deferat a sensu vsq̄ ad imaginationē. nō erit gen⁹ abstractiōis. q̄ q̄dem fuit in sensu particulari. sz cū spēs ꝓuenit ad intellectū. nouū gen⁹ abstractionis ibi exigit̄ ⁊ aliud gen⁹ luminis. tō magis indiget potētia actiua distincta a possibili ipe intellect⁹ q̄ꝫ imaginatio vel sensus. Ad illud q̄d obr̄ de oculo cattī. dōm q̄ ⁊ si potentia receptiua ⁊ abstractiua possint cōcurrere ad vn⁹ organi cōpletionē. nūq̄ tn̄ cōcurrūt in eandē vnius organi dispositionē. Alia em̄ est dispositio in oculo cattī q̄ quaz recipit sez ꝓspicuitas. ⁊ alia ꝓ quam abstrahit sez luminositas. ⁊ alter⁹ ⁊ alter⁹ nature. Sic er in potentia intellectiua. ⁊ si cōcurrāt ad cōplementū ⁊ pfectionem potentie intellectiue. potentia ꝓ quam recipit ⁊ potentia ꝓ quā abstrahit. nō sunt tn̄ eiusdem nature. nec ꝓ eandē naturā insunt anime. ⁊ tō nō sunt vna differētia potētie sed diuerse. Ad illō q̄d obr̄ q̄ intelligere est actus vnus ⁊ simplex. dōm q̄ ⁊ si 48
intelligere possit quodā genere simplicitatis dici act⁹ simplex. nihilomin⁹ tn̄ ad nostrū intelligere cōcurrit recipere ⁊ iudicare. siue abstrahere et suscipere. et hi sunt plures actus adinuicē ordinati ex quib⁹ resultat vnus act⁹ pfect⁹. sic ⁊ in potentijs intelligēdi est se habere. q̄ ⁊ si sint diuerse differentie intellect⁹. attn̄ in suis actiōibus adinuicē ordiate sunt ⁊ conūcte ad actū intelligendi pficiendū. sicut materiale ⁊ formale ꝓncipiū ad vnū esse cōpositi cōstituendū. Ad illud q̄d obr̄ q̄ intellect⁹ possibilis intelligit. ⁊ intellectus agens similiter recipit. dōm q̄ intellect⁹ possibilis nō ē pure passiu⁹ sicut 49
supra ostensuz ē. hz em̄ potentiā se conuertendi. nec tn̄ est adeo actiu⁹ sicut agens. q̄ nō pōt sua conuersione nec spēm abstrahere. nec de specie iudicare. nisi aduturno ipius agentis. Silr nec ipse intellect⁹ agens opatione intelligendi pōt pficere nisi formet̄ acies intellect⁹ possibilis ab ipso intelligibili. ex qua formatione est in plenior actualitate respectu eius q̄d debet cognoscere q̄ꝫ erat prius cū carebat specie. ⁊ ita cū cogitam⁹ de intellectu agente ⁊ possibili nō debem⁹ cogitare q̄ꝫ de duab⁹ substantijs. vel quasi de duabus potentijs. ita sepaperatis q̄ vna sine alia habeat operationem suam pficere. ⁊ aliq̄d intelligat intellect⁹ agēs sine possibili. ⁊ aliq̄d cognoscat intellect⁹ agēs. q̄d tn̄ nō cui⁹ē intellect⁹ ille ignoret. Hec em̄ vana sunt ⁊ frivola vt aliq̄d sciat intellect⁹ me⁹ q̄d ego nesciā. sz sic cogitādē est esse ille due dīe q̄ in vnā operationē cōpletā intelligēdi ventāt inseparabilit̄. sicut lumē ⁊ dyasanū veniūt in abstractionē colōris. ¶ Nec sunt h sequēda cōtra ꝟba pbōz. q̄ ꝓ magna ꝑte decepti sunt in ifluētia intelligentie sup aīaz quā nō admittit fides catholica.

Ibic determinat qualiter in homine temptationis ordo ⁊ progressio consummatur.

Illō quoq̄ ꝓtermittendū cē. Supra egit mgr̄ de distinctione potentiaꝝ aīe ad li. ar. manifestationē. In hac ꝑte q̄ secund⁹ gradus potētiaꝝ est ordo ⁊ pgressio tēptationū. determinat qualiter ⁊ quo ordine petīn ꝓ vires aīe pgredi hēat ⁊ ꝓuenire ad cōsummationē. Dividitur aūt ps ista in tres ꝑtes. In ꝑma determīat qualiter petīn in viribꝰ aīe habeat pgressum ad cōsūmatiōez. In scā a vero ꝑdeterminata repetit ad maiorē explanationē. ibi. itaq̄ vt breuit̄ summā pstringam tē. In tertia ꝟo ꝑdeterminata epilogat ad sacriorē rememorationē ibi. hec de aīe ꝓtib⁹ iterfuum⁹ tē. Quelibz haꝝ ꝑtū dupl̄i dī pōt i duas fm duo capitula q̄ in q̄libz ꝓtinent. ¶ Ia ꝑma ps hz duas. In ꝑma determinat ꝓnerioez ⁊ ordinem viriū aīe. In scā ꝟo determīat q̄lit̄ hēat fieri pgress⁹ culpe. ibi. nūc sup ē oñdere quō p tē. Silr scā ps hz duas. In ꝑma explanat ⁊ circūloquit̄ assimilationē virtū aīe in cōsummatione peccati ad ꝑmā tēptationē. In scā ꝟo ponit quādā similitudinē oñdens q̄ nullter sine viro damnari nō pōt. ibi. nec sane ea sola cogitatiōne tē. Silr tercia ⁊ vltima ps duas hz. In ꝑma breuiter epilogat ⁊ rōnem sue digressiōis assignat. In scā ꝟo multiplicitarē hui⁹ nois sensualitas ad maiorē euidentiaz explicat ⁊ mānifestat. ibi. nō ē aūt silētio ꝓtermittēdū tē.

Determinat qualiter pctũ in viribus anime habeat ꝓgressum ad cõsummationem·oſtendens q talis est ordo peccãdi vel cadendi in nobis q̃lis fuit in ꝑmis hoibus·scz q in nobis ẽ vir ⁊ mulier et serpens. g

Illud quoq; ꝑtermittendũ nõ est q talis nũc in vno homine tẽptationis est ordo ꝓgressio·qualis tũc in primis ꝓcessit parentib⁹·Ut eñ tũc serpens malũ suasit mulieri·ipaq; cõsensit·deinde viro suo dedit·sicq; cõsummatũ est pctũ·ita et nunc in nobis ꝑ serpente est sensualis mot⁹ aie·ꝑ mulierem inferior portio rõnis·ꝑ viro superior rationis portio·Et hic ẽ vir q̃ fm aplm dicit imago ⁊ glia dei·⁊ illa est mulier q̃ fm eundez ꝺr glia viri·Atq; inter hunc virũ ⁊ hanc mulierẽ est velut quoddã spũale ꝓiugiũ naturaliscq; cõtractus quo superior rationis portio quasi vir ꝺz ꝓeesse ⁊ dominari·Inferior vero q̃si mulier debet subesse ⁊ obedire·Ideo vir fm aplm non debet habere velamẽ·sed mulier·Et sicut in cũctis aiantibus non est repertũ homini adiutoriũ simile sibi·sed de illo sumptũ qõ ei formaretur in coniugium·ita in pribus anime q̃s cum pecoribus habemus cõmunes·nullũ menti nostre simile ẽ adiutorium·Ut̃ Aug·in eodem· Illud nostrũ qõ in actione tẽporaliũ tractandoꝝ ita versatur vt non sit in nobis cõmune cum pecore·ratiõale ẽ quidem·sed ex illa rationali mente q̃ subhere⁹ intelligibili ⁊ incõmutabili veritati tanq̃ ductuz ⁊ inferioribus tractandis gubernandisq; deputatum est· Sicut enim in omnibus pecoribus nõ est inuentum viro adiutorium simile sibi nisi de illo detractum in coniugium formaretur·ita mẽti nostre qua supernaz consulimus veritatẽ nullum est ad vsum rerum tẽpalium quantum nature hominis satis est simile adiutorium ex anime partibus quas cõmunes cum pecoribus habemus·Ideoq; racionale nostrum non ad vnitatis diuoꝝ separatum·sed in auxilium societatis quasi deriuatum in suo dispartitur officio· Et sicut vna caro est duorũ in masculo ⁊ in femina·sic intellectum nostrum ⁊ actionem siue rationem ⁊ appetitum rationalem·vel si aliquo modo significantius dici possunt vna mentis natura cõplectitur·vt sicut de illis dictum est·erũt duo in carne vna·sic de his dici possit·duo in mente vna· Ecce ex his aperte intelligi potest qualiter in anima hominis existat imago illius coniugij·⁊ qualiter in singulis nostrũ spũalis sint illa tria·scz vir·mulier·serpens·

Determinat qualiter in nobis fieri habeat ꝓgressus culpe. h

Nunc superest oſtẽdere quomodo ꝑ hec tria in nobis ꝓsumetur peccati progressus·Ubi agnosci poterit si diligenter intendatur quid sit in anima mortale vel veniale peccatum·Ut enim ibi serpens suasit mulieri·⁊ mulier viro·Ita et in nobis sensualis motus cum illecebram peccati conceperit·quasi serpens suggerit mulieri·scz inferiori parti rationis·i·rationi scientie·que si consenserit illecebre·mulier edit cibuz veritũ·Post deeodez dat viro cum superiori parti rationis·i·rationi sapientie eandem illecebram suggerit·quasi consentit·tuncvir etiam cum femina cibuz veritum gustat·Si ergo in motu sensuali tñ peccati illecebra teneatur·veniale ac leuissimũ est peccatũ·Si vo inferior pars ratiõis cõsenserit·ita vt sola cogitatiõis delectatione sine voluntate perficiendi teneatur·mulier sola manducauit non vir·cuius auctoritate cohibetur voluntas·ne ad opus vsq; perueniat·Si vero assit plena voluntas perficiendi·vt si assit facultas ad effectũ perducatur·vir quoq; manducat·qz superior pars rationis illecebre consensit·⁊ tunc est damnabile ⁊ graue peccatum·

Quando peccatũ sit veniale.

Quando mulier gustauit cibũ veritum.

Quando autez mulier sine viro gustat·aliquando est mortale·aliquando veniale peccatum· Ut enim dictuz est tunc mulier sine viro gustat·cum ita delectatione cogitationis peccatum teneturvt faciendum non decernatur·vt cum quidam terminus et mensura peccato adhibetur a viro vt non liceat mulieri effrenata libertate in peccatum ꝓgredi·

Quãdo est mortale peccatũ in gustu mulier∫·⁊ quando veniale

a Si ergo peccatum non diu teneatur delectatione cogitationis·sed statim vt mulierem tetigit·viri auctoritate repellat veniale est· Si vero diu in delectatione cogitationis teneatur·⁊ si voluntas perficiẽdi desit mortale est·et ꝓ eo damnabitur simul vir et mulier·id est totus homo·quia tunc vir non sicut debuit mulierem cohibuit·vnde potest dici consensisse·

a Si ergo peccatum ⁊c· Innuit magister q̃ si peccatũ nondiu teneatur in delectatione veniale est·si vero diu in delectatione cogitationis teneatur·⁊ si voluntas perficiẽdi desit mortale ẽ· Ex hoc videtur q̃ sola mora de veniali faciat mortale Sed contra·circũstantia nõ mutat genus peccati·ergo si mora temporis est circumstantia·nunq̃ faciet de eo qd erat veniale mortale· Item mortale excedit veniale in infinitum

Repetit ꝑdeterminata ad maiorem explanationem· i

Itaq; vt breuiter summatim perstringam quando peccatuz ita in anima concipitur vt illud facere disponat vel etiam perficiat·aliud frequenter·aliud semel·vel etiam quando delectatione cogitationis diu tene

∫·Lox·xj·

De spũali cõiugio viri ⁊ mulier∫ in nobis.

∫·Lox·xj·

Testimõio Aug. ita ee ostendit.

Gene·ij·

sed circumstantis non aggrauat in infinitum · ergo si mora temporis circunstantiã · videtur ꝛc̃ · Jxta hoc queritur quanta mora temporis faciat peccatum qõ erat veniale esse mortale · et vtrũ hoc sit ĩ alijs generibus peccatorum sicut ĩ peccato carnis · Et iterum quando ꝺs dubitat vtrũ mortaliter vel venialiter peccauerit qualiter sit ei consulendum · Rº · dicendũ q̃ mora rẽporis q̃tum est de se nõ facit vt quod prius erat veniale fiat mortale · sed soluz occasionaliter · videlicz q̃ inducit consensũ vez vel interp̃tatiuum · Tunc autẽ inducit cõsẽsum verũ quãdo ex diuturnitate delectationis crescit libido adeo vt homo velit omino in vitiorum delectatione persistere et morari · Tunc vero inducit consensuz interpretatiuũ · quando hõ aduertens periculum delectationis retente · negligit eam reprimere · hoc enim non est absq̃ cõtemptu salutis proprie · pro eo q̃ discrimini se exponit · Illa enim delectatio subĩtrat sicut serpens et venena diffundit · per q̃ rationalis spiritus interit mortale culpe · Sicut igitur salutez suam corporalem negligeret ꝺ̃ serpentẽ iuxta se scienter collocaret · sic in tali delectatione auertens periculum vel debens auertere voluntarie versatur · exponit se discrimini quãdo negligit repellere · ꝛ pro tãto dicit magister ipsum peccare mortaliter · et p̃ hoc ptz rẽsponsio ad obiecta · quia hoc nõ facit mora de se sed ratione consensus vel contemptus ·

Auctorita te Aug. ita esse cõfirmat.

Quando mulier cum viro mãducat.

b

atur · mortale est · Cum vero insensuali motu tantum est vt prediximus · tunc leuissimum est · quia ratio tunc non delectatur · Jdeo autem supra dixi aliud frequenter · aliud semel · quia [b] quedam sunt que si tantum semel fiant · vel facienda disponantur · damnãt · quedam vero non · nisi sepius fiãt vel facienda decernantur · vt de ocioso verbo et huiusmodi · Hec Auguſt · in · xij · libro de trinitate tradit ita · Sicut in illo coniugio primorum hominum serpens manducandum persuasit · mulier autem non manducauit sola sed viro suo dedit et simul manducauerunt · ita ꝛ in quodam secreto cõiugio qõ in vno homine geritur et dinoscitur · cum rationi scientie que in rebus temporalibus agendis rationandi viuacitate versatur · animalis sensus ingerit · quandam illecebram · tunc velut serpens alloquitur femina ·

Jhuic autem illecebre consentire · de ligno vetito est edere · Sed iste consensus si sola cogitationis delectatione contentus est · superiori vero auctoritate ita retinentur membra vt non exhibeantur arma iniquitatis peccato · sic habendum estimo · velut lignum vetitum mulier sola comederit · Si aũt in consensu illo decernitur quodq̃ peccatum vt si sit potestas etiam opere impleatur · intelligenda est mulier dedisse viro suo simul edendum illicitum cibum · Neq̃ enim potest peccatum non solum cogitandum suauiter verum etiam perpetrandum efficaciter mente decerni · nisi et illa mentis intentio penes quam summa potestas est mẽbra in opus mouendi vel ab opere cohibendi male actioni cedat ·

Ponit quandam similitudinem ostendens q̃ mulier sine viro damnari non potest id est mortale non est quod in sola delectatione tenetur cogitationis · k

Nec sane cum sola cogitatione mens oblectatur illicitis · non quidem decernens esse facienda · tenens tamen et volens libenter · que statim vt attigerunt animuz respui debuerunt · negandum est esse peccatum · sed longe minus q̃ si et opere statuatur implendum · Et ideo de talibus quoq̃ cogitationibus venia petenda est · pectusq̃ percutiendum et dicendum · Dimitte nobis debita nostra · Neq̃ enim sicut in illis duobus primis hominibus in personam suam quisq̃ portabat · Et ideo si sola mulier cibum edidisset illicitum · sola vtiq̃ mortis supplicio plecteretur · ita dici potest in homine vno · si delectationibus illicitis a quibus cõtinuo se deberet auertere cogitatio libenter sola pascatur · nec facienda decernantur mala · sed tamen suauiter in recordatione teneantur · quasi mulierem sine viro posse damnari · Absit hoc credere · Hic quippe vna persona est · vnus homo est · totus

Ad illud vero 52 quod queritur q̃ta mora hoc faciat · dicendum q̃ in generali determinatur q̃ tãta mora hoc faciat in qua adeo crescit delectatio ꝛ libido q̃ superuenit consensus · vel adeo est repellendi negligentia ꝛ proprie salutis inducis q̃ superuenit cõtemptus et consensus interpretatiuus · Si autem in speciali queratur quãta sit ista mora · Matth. vj. vtrum sit vnius hore vel dimidij vel ãplioris spacij · non potest vna respõsio dari · quia aliquando est maioris · aliquando minoris · Jm diuersos status et cõditiones personarũ · vnde hoc non determinat scientia vel lectio · sed potius conscientia recta et punctio · Bene autem ad

uertit conscientia recta se non modicum' ledi · quando er morosa delectatione consensus superuenit vel cōtemptus · q̄ si non aduertat · aliquādo propter tenebras et inuolutiones affectionum · securiores partem debet eligere · et confiteri pure · sic et dolere quasi peccaret mortaliter.

53 Ad illud quod queritur vtrum ira sit in omnibus generibus peccatorum · dicēdum q̄ in omnibus peccatis delectatio morosa vigilanter et strenue vitanda est. Tamē verbum Aug · prīcipue videtur intelligi in peccato carnis quod habet er carnis incentiuo delectationem magis sibi coniunctam · et ad quaz homo facilius īcurnatur · z ideo cum magna diligentia est vitanda · non soluz autem hoc · sed etiā omne peccatum

Eph·ij·

Luc·xxij

Sesi·ij·
Casi·iiij·

Multa enim frequenter creduntur esse venialia que mortalia sunt · et difficillimum est in talibus discernere · z ideo quasi a facie colubri necesse habet homo qui vult saluari peccatū fugere.

b Quedam sūt que si tantuz semel fiunt vel facienda disponuntur damnāt queda3 vero nō q̄ damnabitur · nisi hec que sine voluntate operandi · sed tamen cum volūtate animum talibus oblectandi · solius cogitationis sentiuntur esse peccata per mediatoris gratiam remittantur · Idem quoq̄ in libro contra manicheos de hoc eodem sic ait · Apostolus dicit · Secūdum principem potestatis aeris huius · spirit⁹ qui nūc operatur in filijs diffidentie · Non ergo visibiliter eis apparet · aut q̄si corporeis locis accedit ad eos z operatur · Sed miris modis per cogitationē suggerit quicquid potest · quibus suggestionibus resistendū est · Nō enim ignoramus astutias eius · Quomodo enim accessit ad iudam quando ei persuasit vt dominum traderet · Num quid in locis · aut per hos oculos ei visus est · Sed vtiq̄ vt dictum est in cor eius intrauit Repellit autem illum homo si paradisum mentis custodiat · Posuit enim hominez deus in paradiso vt operaretur z custodiret · quia sicut ecclesie dicitur in canticis canticorum · Hortus conclusus · fons signatus · quo vtiq̄ non admittitur peruersitatis ille persuasor · sed tamen per mulierem decepit · Non enim etiam ratio nostra deduci ad consēsionē peccati potest · nisi cum delectatio mota fuerit in illa parte animi qua debet obtemperare rationi tā q̄ rectori viro · Etiam in vno quoq̄ nostrum nihil aliud agitur cum ad peccatuz quisq̄ dilabitur · quā tunc actum est in illis tribus · serpente · mulie-

nisi seipsius fiunt · Contra · multiplicatio actuum non mutat genus · ergo si primum peccatū veniale est · et secundum et tertium · ergo nunq̄ faciunt vnum mortale · Preterea · quod libet venia le stat cum gratia · ergo si nullam aufert gratiam · nullam aufert vitam · ergo nunq̄ dam nāt venialia q̄tumcunq̄ multiplicentur.

54

Ad hoc breuiter respondendum est ad presens q̄ ista questio determinatur in iiij· distin · xvj· ideo ad presens tantum dixisse sufficiat · q̄ plura venialia non determinānt nec faciunt mortale quātum est de se sed solum dispositiue · er frequēti enim iteratione venialium augetur libido · et frequenter interuenit contēptus · et pro tanto intelligendum est verbuz magistri esse dictum.

re · et viro · Nam primo fit suggestio · siue per cogitationem · siue per sensus corporis · vel videndo · vel tangendo · vel audiendo · vel gustando · vel olfaciendo · Que suggestio cuz facta fuerit · si cupiditas nostra non moueatur ad peccandum excluditur serpentis astutia · Si autem mota fuerit · quasi iam mulieri persuasum erat · sed aliquādo ratio viriliter etiam commotam cupiditatez refrenat et compescit · Quod cum fit · non labimur in peccatum · sed cum aliquanta luctatione coronabimur · Si autez ratio consentiat · et quod libido commouerit faciendum esse decernat · ab omni vita beata tanq̄ de paradiso expellitur homo · Jam enim peccatum imputatur etiam si non subsequatur factum · quando rea tenetur in consensione conscientia.

Breuiter epilogat et rationem sue digressionis assignat · quare scilicet hec de anime partibus dixit. l

Hec de anime partibus interseruimus · vt ipsius anime natura plenius cognoscerētur · z fm quam sui portionem in ea sit liberum arbitrium intelligatur · scilicet fm rationem quā omne peccatum mortale geritur · sed nō omne veniale · illud scilicet quod in solo motu sensualitatis existit ·

c Sepe in scriptura noīe ꝛc. Hoc nō vidēt ratiōnabiliter dictū. q; cū rōnalis portio diuidit ꝓtra sēsualitatem. nullo modo vidēt q; ratio sensualitatis nomīe debeat cēseri. Itē querit̄ de hoc q; dicit q; sepe hoc i scriptura reperit. cū em̄ phi de viribus aīme sufficiēter tra

Multiplicitatem huius nominis sensualitas ad maiorem euidentiam manifestat. m

uerūt. ꝛ nullam mentionem fecerūt de sensualitate. vñ est hoc q; sacra scriptura ꝛ doctores sacre scripture b̄ nomine vtunt. c Iuxta hoc est q̄stio vtrū nomīne sensualitatis intelligat̄ vna vis vel plures. ꝛ vtrū intelligat̄ vis cognitiua aut motiua. Q̄ em̄ intelligat̄ vis cognitiua vidēt per hoc q; dr̄ a sensu. sensus em̄ vis cognitiua est Q̄ aūt dicat̄ motiua vidēt p hoc q; in ea dr̄ esse peccatū ꝛ ad malū habet inclinare. R̄ñ. dōm q; scriptura distinguit hoīem interiorē ꝛ exteriorem. sicut habēt .ij. Cor. iiij. Et si is q̄ exterior est noster hō corrūpit. interior tm̄ renouat̄ de die in diē. Exteriorē aūt hoīem vocat nō ipm̄ corpus tm̄. sed corpus cū viribus aīe p quas habet his sensibus intēdere ꝛ in eis inherere. Interiorem aūt hoīem vocat ipm̄ spm̄ rōnalem fm̄ quē dr̄ circa celestia seipm̄ occupare. fm̄ hoc intelligendū est q; hō habz potētias aīe p quas ꝺuertit̄ ad spūalia. ꝛ dr̄ potentias p quas cōuertit̄ ad sensualia. ꝛ illę virtutes p quas conuertitur ad spiritualia in simul collecte vnū posse ꝓfectum aīe integrāt. ꝛ q̄dā potestas resultat interioris hominis regitiua. q̄ quidē vocat arbitrū libertas. in qua cōsistit meritum ꝛ laus ꝛ vituperiū. Scōm aūt q; homo dr̄ cōuerti ad hec sensualia. sic habet ꝛ suas potentias q̄ similiter in vnum cōcordantes integrant quasi vnū ꝓfectū possē circa ista sensualia. ꝛ hoc nomine sensualitatis cēseruꝛ scriptura q̄ simul cōprehēdit sensibiles cognitiuas ꝛ motiuas sīl ꝛ arbitrū libtas vt infra dēbit. ꝛ b̄

Non est autem silentio prętereundū q; sepe in scriptura nomine sensualitatis. non id solū in anima quod est nobis cōmune cum pecore. sed etiam inferior portio rationis que temporalium dispositioni intendit intelligitur. Quod diligens lector i locis scripture vbi de ipa fit mentio vigilanter annotet.

intelligat̄ vna vis vel plures. ꝛ vtrū intelligat̄ vis cognitiua aut motiua. Q̄ em̄ intelligat̄ vis cognitiua est Q̄ aūt dicat̄ motiua vidēt p hoc q; dr̄ a sensu. sensus em̄ vis cognitiua est Q̄ aūt dicat̄ motiua vidēt p hoc q; in ea dr̄ esse peccatū ꝛ ad malū habet inclinare. R̄ñ. dōm q; scriptura distinguit hoīem interiorē ꝛ exteriorem. sicut habēt .ij. Cor. iiij. Et si is q̄ exterior est noster hō corrūpit. interior tm̄ renouat̄ de die in diē. Exteriorē aūt hoīem vocat nō ipm̄ corpus tm̄. sed corpus cū viribus aīe p quas habet his sensibus intēdere ꝛ in eis inherere. Interiorem aūt hoīem vocat ipm̄ spm̄ rōnalem fm̄ quē dr̄ circa celestia seipm̄ occupare. fm̄ hoc intelligendū est q; hō habz potētias aīe p quas ꝺuertit̄ ad spūalia. ꝛ dr̄ potentias p quas cōuertit̄ ad sensualia. ꝛ illę virtutes p quas conuertitur ad spiritualia in simul collecte vnū posse ꝓfectum aīe integrāt. ꝛ q̄dā potestas resultat interioris hominis regitiua. q̄ quidē vocat arbitrū libertas. in qua cōsistit meritum ꝛ laus ꝛ vituperiū. Scōm aūt q; homo dr̄ cōuerti ad hec sensualia. sic habet ꝛ suas potentias q̄ similiter in vnum cōcordantes integrant quasi vnū ꝓfectū possē circa ista sensualia. ꝛ hoc nomine sensualitatis cēseruꝛ scriptura q̄ simul cōprehēdit sensibiles cognitiuas ꝛ motiuas sīl ꝛ arbitrū libtas vt infra dēbit. ꝛ b̄ est qō habitū est supe. dī. q; sensualitas est q̄dā vis aīe inferior. er qua est mot⁹ q̄ intēdit in corpis exteriōris sensus. atq; appetitus rerū ad corp⁹ ptinētiū. ꝛ iō cōprehēdit er sua ꝓpria acceptione sensitiuā ꝛ motiuā ꝛ brutalē Et q̄m inferior portio rōnis p pctm̄ multū trahit̄ a sensualitate. ꝛ hō cōpat⁹ ē iumētis ilīpiētib⁹ ꝛ silis factus ē illis. iō inferior portio rōnis aligñ i scriptura noīe sēsualitat̄ cēsēt ꝓpē nimā ꝺuersionē sui ad sēsualia. ꝛ p̄b̄ pz rōnio ad oīa obiecta. Ad illō tm̄ qō q̄rit q̄re phi nō vtūtur b̄ noīe. dō q; sēsualitas nō tm̄ noīat ipam potētiā sēsualē q̄ztū ad ꝓpriā naturā. sz etiā inq̄ztū respectu rōnalis bz quādā rebellionē q̄ ex pctō originali in hoīe traducit. Et q̄m nō guenerunt ad cognitionē originalis peccati nec lapsus hominis. ideo nō vtunt hoc nomīe sicut sacre scripture.

Q̄ intelligentiā hui⁹ ptis querunt tria. Primo q̄rit q̄liter pctm̄ hēat fieri ꝛ cē in pte rōnis supioris. Scōo q̄liter hēat fieri in inferiori. Tertio q̄liter habeat fieri in sensualitate. Circa ꝑmū querunt duo. Primo querit vtrū in supiori pte rōis hēat esse peccatū fm̄ se. Scōo q̄rit vtrū possit in ea esse veniale.

Questio I g

Circa quā sic ꝓcedit ꝛ oñdit q; in supiori pte rōnis fm̄ se b̄ ē absq; instinctu inferioris ptis nō possit eē pctm̄. Primo q; illō Aug. in manich. vbi sic ait. Rōna deduci ad cōsensū peri nō pt. nisi cū delectatō fuerit mota i illa pte animi q̄ dr̄ obtēperare rōni tāq; rectori viro suo. g; nullq; peccat rō supior. nisi pctm̄ p̄cedat in pte inferiori. Itē phs in .ij. de aīa. Intellect⁹ sp est rect⁹. fantasmata aūt recta ꝛ nō recta. g; intellect⁹ quātū ē de se nūq; errat. ergo nec supior portio deuiat a veritate iusticie. nisi inclinet̄ p sensualitatē ꝛ inferiorē portionē. Itē pctm̄ ē p cōuersionē ad bonū cōmutabile. sz supior portio rōnis dr̄ inq̄ztū cōuertit̄ ad eterna. inferior inq̄ztū cōuertit̄ ad tēporalia. g; ipossibile ē pctm̄ eē vl fieri in nob er actu ptis rōnis supioris absq; actu inferioris. Itē rō supior dr̄ inq̄ztū legibꝰ eternis intendit. sz ipossibile ē aliquē peccare nisi declinādo a legibꝰ eternis. g; ipossibile ē pctm̄ in supiori pte rōnis eē fm̄ se. Itē mulier ē media inter sensualitatē ꝛ rōnez supiorē. sz sensualitas sp mouet ad bonū vt nūc q̄ztū ē de se. g; rō supior q̄ztū est de se sp mouet ad bonū simplicit. sz ꝓtus q̄ mouet ad bonuz simplicit in mouēdo nō peccat. g; in supiori pte rōis quātū est de se pctm̄ esse nō pōt. Itē aīa q̄n cōuertit̄ ad deū purgat̄. melioratur. ꝛ ꝓficit. sz supior portio rōnis attendit inq̄ztū cōuertit̄ ad deū. g; cū pctm̄ fedet ꝛ obnubilet. pctm̄ i superiori pte rōnis fm̄ se eē nō pōt. Sz ꝺ Hiere. ij. Filij mē pheos ꝛ raphnes cōstupraūerūt te vsq; ad verticē. si g

Q̄ intelligentiā hui⁹ ptis querunt tria. Primo q̄rit q̄liter pctm̄ hēat fieri ꝛ cē in pte rōnis supioris. Scōo q̄liter hēat fieri in inferiori. Tertio q̄liter habeat fieri in sensualitate. Circa ꝑmū querunt duo. Primo querit vtrū in supiori pte rōis hēat esse peccatū fm̄ se. Scōo q̄rit vtrū possit in ea esse veniale.

Questio I g

Circa quā sic ꝓcedit ꝛ oñdit q; in supiori pte rōnis fm̄ se b̄ ē absq; instinctu inferioris ptis nō possit eē pctm̄. Primo q; illō Aug. ꝺ manich. vbi sic ait. Rōna deduci ad cōsensū peri nō pt. nisi cū delectatō fuerit mota i illa pte animi q̄ dr̄ obtēperare rōni tāq; rectori viro suo. g; nullq; peccat rō supior. nisi pctm̄ p̄cedat in pte inferiori. Itē phs in .ij. de aīa. Intellect⁹ sp est rect⁹. fantasmata aūt recta ꝛ nō recta. g; intellect⁹ quātū ē de se nūq; errat. ergo nec supior portio deuiat a veritate iusticie. nisi inclinet̄ p sensualitatē ꝛ inferiorē portionē. Itē pctm̄ ē p cōuersionē ad bonū cōmutabile. sz supior portio rōnis dr̄ inq̄ztū cōuertit̄ ad eterna. inferior inq̄ztū cōuertit̄ ad tēporalia. g; ipossibile ē pctm̄ eē vl fieri in nob er actu ptis rōnis supioris absq; actu inferioris. Itē rō supior dr̄ inq̄ztū legibꝰ eternis intendit. sz ipossibile ē aliquē peccare nisi declinādo a legibꝰ eternis. g; ipossibile ē pctm̄ in supiori pte rōnis eē fm̄ se. Itē mulier ē media inter sensualitatē ꝛ rōnez supiorē. sz sensualitas sp mouet ad bonū vt nūc q̄ztū ē de se. g; rō supior q̄ztū est de se sp mouet ad bonū simplicit. sz ꝓtus q̄ mouet ad bonuz simplicit in mouēdo nō peccat. g; in supiori pte rōis quātū est de se pctm̄ esse nō pōt. Itē aīa q̄n cōuertit̄ ad deū purgat̄. melioratur. ꝛ ꝓficit. sz supior portio rōnis attendit inq̄ztū cōuertit̄ ad deū. g; cū pctm̄ fedet ꝛ obnubilet. pctm̄ i superiori pte rōnis fm̄ se eē nō pōt. Sz ꝺ Hiere. ij. Filij mē pheos ꝛ raphnes cōstupraūerūt te vsq; ad verticē. si g

verter fm̄ q; sancti exponūt dicit ibi aperte mēris siue superior portio rōis. vt q; in illa habeat p pctm̄ cōstuprari ꝛ fedari. Itez Aug. iij. de tri. Tūr manducat q̄n superior portio rōnis cōsentit illecebre. sz eius ē peccare cui⁹ ē cōsentire. si igit̄ b̄ est supioris ptis. pz ꝛc. Itē contingit aliquē peccare pctō infidelitatis. discredēdo aliquos articulos q̄ sunt respectu diuinitatis. sz ad illos articulos solū supioris rōnis portio se extendit. g; in illo genere peccādi portio supior ꝓpre culpā cōmittit. Itē li. ar. cōstat ex vertibile. sz li. ar. maxime cōsistit in supiori portione rōnis. cū ibi maxime sit iudiciū ꝛ imperiū g; vt q; in superiori portione rōnis etiā fm̄ se sit ꝓtubilitas ad malū. igit ꝛ pctm̄. Itē supior portio rōis est illa q̄ discernit ꝛ iudicat tā de agendis q̄z de credendis. sz iudiciū creature q̄ztum est de se absq; gratia deficit ab his q̄ sunt fidei catholice. g; ꝑ se pōt errare ꝛ ab illis declinare. ꝛ si b̄. pōt ꝑ se peccare. Item angel⁹ cū peccauit ꝓpter̄ appetijt equipari deo in potentia. ꝛ mulier similit in sapientia. sz b̄ est appetibile solū ptis supioris. g; videt q; tam pctm̄ hois q̄z angeli incepit a pte supiori rationis. g; in supiori pte rōnis fm̄ se pctm̄ bz fieri ꝛ cē. R⁰. ad ꝓdictoꝝ intelligentiā ē notandū q; aliq; dicere voluerūt q; supior portio rōis nō ē aliud q̄z sinderisis. ꝛ q; ipa supior portio q̄ztū ē de se sp ē recta ꝛ fort̄. nisi incurueꝛ emolliat̄ ꝑ portionē inferiorē. ꝛ iō dixerūt pctm̄ in ea nō eē fm̄ se. sz si peccat b̄ solū dicūt esse cōsentiendo inferiori pti. siue nō cōpescendo eius dēordinationē. Sz hec positio tripliꝛ deuiat a veritate. Primo in b̄ q; dicit qō idē est supior portio rōnis ꝛ sinderisis. qō plane falsum ē. cū supior portio rōnis ꝛ inferior gtineant ad arbitrū libertatē sicut dicit Aug⁹. ꝛ ideo nominant potentiam deliberatiuam. sinderisis autem potentiā naturalem nominat. q̄ semper vniformiter ad bonū incli-

nat. Scdo vero a veritate deuiat in hoc qđ dicit insi/
derisi aliquo modo esse peccatū. hoc em̄ plane falsū est
sicut infra manifestabit. ꝛ glo. dicit expsse Ezechie. j.
Tertio vero a veritate deuiat in hō q dicit q in superio
ri parte rōnis fm se culpa nō potest esse nisi ab inferio
ri pcedat ꝛ tribuat sibi occasio. Hoc em̄ ꝓtra rōnem est
cū i illa portiōe cōsistat ar. libertas. ꝛ ita p naturā insit
ei ad malū verribilitas. ꝛ ita possibilitas ad peccāduꝫ
Est etiā hoc cōtra experimentū. q ꝛ ratio superior nō so
lū habet iudicare fm leges eternas. sed etiā habet iudi/
care fm lumē ppriū ꝛ fm lumen sibi ab inferiori acqui/
situm. Et q̄uis aspiciēdo ad leges eternas non peccet
iudicādo. ramē fm ea q̄ percipit a sensibus vel etiā fm
lumē fidei datum ꝛ innatum pōt deficere ꝛ errare. mar
me in statu nature lapse. Esto em̄ q sibi ꝓponat credibi
le ꝛ alios articulus fidei. vtpote articulus de trinitate
et vnitate. cū iste nō solū repugnet sensui ꝛ imaginatio
ni. sed etiā discrepet a naturali iudicio rōnis. si noster
intellectus fm lumē ppriū nihil aspiciendo ad ptes in/
feriores iudicaret deficeret ꝛ discrederet ꝛ peccaret. Et
ꝓpter hō est alius modus dicēdi sc̄z q duplex est genus pec
cati. qdā em̄ sūt petā carnalia. qdā spūalia. Si loqua/
mur de petis carnalibus. sic fatendū est q non ꝓtingit eē
petm̄ in supiori pte rōnis absq; inferiori. Si aūt de pec
catis spūalibus fiat sermo. tūc ꝓcedendū est q petm̄ bz
fieri ꝛ eē (licz nō semp fiat) in supiori pte rōnis fm se. et
rōnes q̄ hō oñdūt sūt ꝓcedēde. ꝛ p hoc pz rñsio ad illō q
ꝓmo obī in ꝓrariū. Nā aug. in ꝓposita auctoritate lo
57 quit de ꝓgressu in ꝓpetratione petōz carnaliū. Ad il
lud qō obī q intellectus semp est rectus. dōm q verbū
phi intelligendū est in bis ad q̄ mouet potētia intellecti/
ua p modū nature. in bis vo ad q̄ mouet p modū delibe
rationis nō bz veritatē. vñ idē vocat ipe fm veritatē in
58 tellectū q nos vocamus ꝓscientiam naturalē. Ad il/
lud qō obī q petm̄ est p ꝓuersionē ad bonū cōmutabile
rñderi pōt dupliciter. Primo q nō solū est petm̄ qñ fit
ꝓuersio ad illud qō fm veritatē est bonū cē mutabile. sz
etiā qñ fit ꝓuersio ad illud qō est bonū incōmutabile ꝛ
appetitur vt cōmutabile. Aliter pōt dici q supior pos/
tio ꝛ si differat ab inferiori in hoc q ipa cōuertit ad su/
perna. nihilomin9 tñ bz ꝓuerti ad inferiora. put dispo
nit ꝛ regit inferiores potētias. ꝛ sic pōt dr ordinari ma/
le cas regēdo. siue frena laxādo. siue suo impio incuruā
59 do. Ad illud qō obī q rō superior intendit legibus eter
nis. dōm q iste ē act9 nobilissimus superioris ptis. sz nō
semp hunc actū exercet. imo etiā intrēdit sibi ꝛ ad se con
uertitur. ꝛ sic pōt nimis ad se ꝓuerti. acp̄ hō a deo auerti
60 et deuiare a legib9 eōrnis. Ad illud qō obīcit q sensua
litas ad bonū inclinat. vt nūc. dōm q sensualitas non
semp mouet inordinate. ꝛ ꝓterea esto q semp inordina/
te moueret. nō tñ ex hō ꝓcludit q supior portio rōis sem
per ordinate moueat. alia em̄ vis assignat fm quā sem
per ordinate mouet. vtpote synderisis q̄ est scintilla cō/
61 scientie. Ad illud qō obī q supior portio rōnis dr in/
q̄ntum cōuertitur. dōm q hoc nō est verū inq̄ntū actu cō
62 uertit. sed inq̄ntum est nata ꝓuerti. Preterea inordina
te ꝓuerti potius est auerti q̄ cōuerti. Cū aūt dr q ꝓuer
sio ad deū purgat. illuminat. ꝛ pficit. hoc intelligit de or
dinata ꝓuersione quā nō est semp necessarium inuenire
in actione superioris portionis.

Questio II b

Utrum in supiori portione rationis possit esse veniale peccatū Et q sic videt. q? contingit circa aliquē articu/
lū fidei error surreptione dubitare. Et constat ibi esse pec
catum cū sit motus ad illicitum. Constat etiā esse in su
periori parte. cū sit circa articulos fidei respectu eter/
nōrū. Cōstat etiā esse veniale. cū sit error surreptione. g̃ rē
Item tunc peccat superior portio rōnis. ꝛ vir con cdit
quādo est plenus ꝓsensu. ꝛ prebent arma iniquitatis
peccato. sed cōtingit aliquē plene consentire in verbuꝫ
ociosū ꝛ mendacium iocosum. ꝛ hec nō sunt nisi pecca/
ta venialia. g̃ rē. Item superior portio rōnis est cor/
rupta sicut ꝛ inferior. cum originale omnes vires aime
inficiat ꝛ debiliter. g̃ si petm̄ veniale potest esse in alijs
viribus q̄ subsūt li. ar. ꝓpter corruptionem quā accepit
et originali eadem rōne in parte inferiori. Item con
tingit q aliquis in cōuertendo se ad deum per amorez
est negligens. sed non magis tenetur homo ad hoc mā
datum q̄z ad alia. g̃ si negligentia in aliorum mandato
rum observatione est venialis. g̃ et negligentia in amā
do deū est venialis. sed hoc est in superiori parte rōnis
g̃ rē. Sed ꝓtra. Aug. ꝛ magister in littera recitat quā/
do supior ps rōnis cōsentit illecebre tūc est peccatū dā/
nabile. g̃ videt q quādocūq; peccatum superiorem par
tem attingit statim fit mortale. Item penes superio
rem partem rōnis residet regula directionis in toto re
gno anime. sed facta obliquatione in regula iam nō re/
manet aliqua rectitudo nec species rectitudinis. igit̄
cum superior portio rōnis peccat. deordinat tota ani/
ma. g̃ si plena deordinatio nō est absq; mortali peccato
videt rē. Item nulla creatura est excellentior anima q̄ꝫ
tum ad superiorem portionem. sicut aug. in multis lo/
cis innuit et dicit expresse. sed angelus ꝓpter suam di/
gnitatem non pōt peccare nisi mortaliter. g̃ videt pari
ratione q nec petm̄ veniale possit esse in supiori parte.
Item nihil est adeo veniale qđ nō fiat petm̄ mortale
dum placet. sed cōplacentia tunc vere dicit. quādo su
perior pars rōnis ad culpā incurrat. hoc aūt est cū ipa
peccat. g̃ nō videtur q aliquod peccatū possit in ea esse
q̄n sit mortale. Rō. ad predictorum intelligentiā est 63
notandū q aliqui dicere voluerunt q in superiori po/
tione rōnis nō potest esse nisi mortale petm̄. ꝛ hoc ꝓ/
pter elongationē sui a carne ꝛ a sensualitate in qua con
sistit initiū suggestionis male. ꝛ ex cuius pronitate ha
bet esse peccatum veniale fm statum nature lapse. ꝛ hi
dixerunt q cum sint tres gradus in potentijs anime
correspōdentes serpenti. mulieri. et viro. videlicet sen
sualitas. portio inferior. ꝛ superior. Sensualitatis est
tantum peccare venialiter. superioris partis tantum
mortaliter. inferioris partis vtroq; modo. Cum enim
sit media inter vtramq; naturam sapit vtriusq;. Sed
quia planum est in superiori portione rationis posse
esse aliquo modo motus inordinatos ex surreptione.
planum est etiam in ea esse corruptionem aliquam ex
originali contractione. ideo alijs videtur probabilius
et melius q peccatum veniale in ratione superiori ha/
beat esse. vnde concedende sunt rationes hoc ostenden
tes. Ad illud ergo quod obijcitur quando superior 64
pars rationis comedit damnabile est et mortale pecca
tum. dicendū q illud intelligitur de pleno consensu. et
hoc respectu illius peccati cuius actus est in ꝓhibitio/
ne. sicut est de peccato fornicationis Ad illud quod 65
obijcit q penes superiorē partem residet regula dire/
ctionis. dōm q regula directionis non tollitur p qua/
lecunq; peccatum. sed per illud quod inducit diuinum
contemptum et auersionem a deo. hoc autem non est

in quolibet peccato superioris partis · vtpote in illo
66 qđ ex surreptione cõmittit. Ad illud qđ obr̃ q nulla creatura sit supior aĩa ꝑm mentẽ · dõm q et si nulla sit superior ꝑm ordinẽ efficiẽtis ⁊ finis · est tñ aliqua maioris dignitatis ⁊ excellentioris nature · ⁊ ꝓpter hoc minorẽ habet excusationẽ · Preterea nulla natura rõalis in statu innocẽtie põt peccare venialiter vt supꝫ ostensũ est · nulla aũt natura rõnalis lapsa de culpa potest eõsequi
67 veniã nisi hõ ꝓpter fragilitatem carnis · ⁊ ideo nõ valet illud qđ obijcit de angelo. Ad illud qđ vltimo obijcit q cõplacentia facit de veniali mortale · dõm q cõplacentia nõ dicit ibi q̃ cũq; inclinationẽ · sed plenũ cõsensũ ⁊ deliberatũ cũ quadã plena quietatione · ⁊ ita ex hoc nõ ꝯcludit q oĩs inordinatio superioris partis cadat in genus peccati mortalis.

Circa scõm principale scz quo querit quomodo peccm̃ habeat fieri ⁊ esse in inferiori ꝑte rõis duo querunt · Primo vtrũ aliqđ peccm̃ habeat esse in inferiori ꝑte absq; sensualitate. Scđo querit vtrũ peccm̃ mortale possit esse in ea ꝑte rationis · superiori nõ peccante.

Questio I i

Circa quã sic ꝓcedit · ⁊ ostendit q nullũ peccatũ possit esse in inferiori ꝑte rõnis absq; sensualitate · ꝓmo ꝑ auctoritatẽ Aug · ⁊ tra manich · vbi sic ait. In vno q̃q; nostrũ nihil agit nũc cũ ad peccm̃ q̃lq; dilabit · q̃ tũc actũ est in illis tribus · serpẽte · muliere · ⁊ viro · q̃ si peccm̃ illiꝰ incepit a serpẽte · ⁊ sensualitas ẽ serpẽs vt ipe dicit · oẽ peccm̃ icipit a sensualitate. Itẽ sicut oẽm ꝯsensũ ꝓcedit delectatio · ita oẽm delectationẽ ꝓcedit aliq̃ suggestio. sz nullũ peccm̃ rõnis est absq; aliqua delectatione · ergo nec delectatio sine suggestione · suggestio aũt nõ est nisi ꝑtis sensualis vel serpẽtis · q̃ nullũ peccm̃ est in inferiori ꝑte rõnis qđ nõ icipiat a sensualitate. Itẽ inferior rõ
1 nõ peccat nisi q; apperit bonũ vt nũc · sed vis q̃ apperit bonũ vt nũc est sensualitas · q̃ nõ peccat nisi ꝓuia sensualitate. Itẽ nihil est in intellectu qđ ꝓius nõ fuerit in sensu · q̃ pari rõne nihil est in rõne qđ ꝓius nõ fuerit in sensualitate · q̃ si ratio deordinat · necesse fuit sensualitatẽ ꝓius deordinari. Itẽ oĩa peccata actualia ortũ hñt a pcõ originali · ⁊ potissime a ꝯcupiscẽtia q̃ ex originali peccato nobis inoleuit · sz tñ originale peccm̃ q̃ ꝯcupiscẽtia inest aĩe ex ꝯiunctione sui ad carnẽ · vis autẽ ꝑm quã aĩa ꝯiungit carni est ipa sensualitas · q̃ omne peccatũ aĩe incipit a sensualitate · igit absq; ea in inferiori ꝑte rõnis peccm̃ non põt fieri. Sed ꝯtra · magis ẽ cõiuncta superior portio inferiori q̃ ipsa inferior portio sensualitati · cũ rõ superior inferior spectẽt ad eandem potentiã ⁊ naturã · si q̃ peccm̃ põt fieri in superiori parte rõnis absq; inferiori sicut supra ꝓbatũ ẽ · videt multo fortius q possit fieri in inferiori absq; sensualitate. Itẽ possibile est inferiorem partẽ rõnis peccare peccato spũali · apetẽdo aliqđ spũale bonũ · sed sensualitas nõ apperit nisi bonũ sensuale · q̃ põt peccare inferior portio absq; sensualitate. Item q̃đ potest virtus inferioris · potest virtꝰ superioris · q̃ si sensualitas põt se moueri inordinate ad aliqđ appetibile sine viribus superioribus · multo fortius superiores potẽtie · vtpote rõnis pars inferior · inordinate moueri põt absq; sensualitate. Itẽ in diabolo nõ est sensualitas · cũ nõ habeat cõiungi cuiz carne · sz ꝯstat q ipe hz peccare nõ solũ in ꝺeũ · sed etiam in hominẽ · si q̃ peccm̃ in creaturã attendit ꝑm aspectum rõnis quẽ vocamus inferiorẽ ꝑtem rõnis · vł q absq; sensualitate ꝯtingat illã portionẽ peccare. Itẽ queritur ⁊ta hoc qđ est inferiorẽ portionẽ rõnis comedere · et q̃ delectatio trãsit a sensualitate in rõnem. Si tu dicas q hoc est q̃ rõ auertit ⁊ ꝓcipit se delectari · tunc duplex est incõueniẽs · Unũ scz q; frequẽter hõ consumat peccm̃ ⁊ nihil cogitat nisi de appetibili · nec aduertit se delectari vel tristari · ⁊ ita videt q aliquis possit peccare mortaliter · ita q inferior portio nõ comedat. Aliud etiam incõueniẽs ꝯcludit · q; cũ ꝓcipere delectationẽ non sit malũ · nec pcti augmẽtatiuũ · tã videt q ꝓceptio rõis post suggestionẽ sensualitatis culpã nõ aggrauat · qđ 68
plane ⁊ manifeste falsũ nemo esse dubitat. Rõ · ad p̃/ dictoꝝ intelligentiã est notandũ q sicut innuit mgr̃ in fine hui⁹ di · sensualitas dupliciter põt accipi. Aliquã do accipit ꝓvi q̃ apperit bonũ vt nũc · ⁊ hec nõ est solũmodo in ꝑte sensuali · imo etiã in rõnali · ⁊ sine motu sensualitatis · hoc modo dicte nunq̃ ꝯtingit peccm̃ esse in inferiori ꝑte rõnis · semp enim cũ peccat · bonũ vt nũc croptat · Alio modo ꝺr sensualitas vis aĩe sensualis q̃ intẽditur in corpis sensus · sicut habitũ ẽ supꝫ · ⁊ sine hac contingit esse peccm̃ in inferiori ꝑte q̃tũ ad pcã spũalia · q̃tũ aũt ad carnalia vł aut nũq̃ · In carnalib⁹ aũt corruptio venit ex feditate carnis ⁊ ꝯcupiscẽtia partis sensualis · ⁊ ita in eis peccatũ incipit a serpẽte sive a sẽsualitate ⁊ puenit ad mulierẽ · Tũc aũt dicit esse in sensualitate q̃ quis ex appẽhensione delectabilis oblectat ⁊ iclinat ante aduersionẽ ⁊ ꝓceptionẽ sue delectationis · hñ enim surreptione est · nec ꝺr ratio aliquo modo ꝓpter illã delectationẽ de vetito cibo gustasse · sed tũc ratio comedit ⁊ peccm̃ in ea esse incipit q̃ · post delectationis aduersionẽ ⁊ ꝓceptionẽ sensualitati delectãti cõdelectat et in delectatione ꝙsistit · ex tũc enim scz post delectationis aduersionẽ rõ comedere ꝺr · ⁊ peccm̃ trãsire a sensualitate in ipam · q̃ si iudicare de delectabili ⁊ in eo delectari hoc sit partis sensualis · percipere tamẽ ipsam delectationẽ interiorem hoc est partis rationalis · Et ideo ratio comedere dicit si post talẽ perceptionem parti sensuali cõdelectet · Sic igit cõcedo q aliquo genere peccati peccare põt inferior portio rõnis absq; suggestione sensualitatis · sicut rõnes ad scõaz partẽ adducte oñdũt Aliquo vero gñe pcti vir aut nũq̃ peccat · vtpote carnalis nisi motus sensualitatis ꝓcedat ⁊ trahat · ⁊ q̃tuz ad hoc pcti genus loq̃tur aug · ⁊ tra manich · ⁊ ꝑ hoc pz rñsio ad primũ qđ obr̃ in ⁊rariũ. Ad illud qđ obijcit 69
q oĩm delectationẽ ꝓcedit suggestio · ꝺz q si suggestio large accipitur ad omnẽ apprehensionẽ boni vt nunc sub ratione appetibilis · sic verũ est q precedat omnẽ delectationem · Si vero accipiat stricte pro illo motu serpentino partis sensualis · sic nõ habet veritatem in omnibus pctis · sz solũ in pctis carnis · ⁊ ꝑ hoc pz rñsio ad seq̃ns · quo ꝺr q sensualitas est appetitiua boni vt nũc ibi enim accipit sensualitas large · ⁊ sicut ꝓostensuz est absq; ea nõ põt esse peccm̃ in inferiori portione rationis cuius esse possit absq; sensualitate dicta ꝓprie · saltem peccatum spirituale. Ad illud qđ obijcit q nihil est 70
in intellectu qđ ꝓius non fuerit in sensu · dõm q verũ est vel in seipsel in suo simili · multa tñ fingit hõ q̃ nũq̃ vidit multa etiã postq̃ vidit cogitat · ita q illa cogitatio nõ excitat a potentia sensitiua mouẽte · ita etiã intelligi põt de ratione ⁊ sensualitate. Ad illud qđ obijcit q 71
omnia pcta hñt ortũ ab originali ꝯcupiscẽtia · dõm q · ⁊ si oĩe peccm̃ quodãmodo ex originali ortũ habeat · ⁊ originale ex carne · nõ tñ oportet oĩe peccm̃ tanq̃ ex primo mouẽte ortũ habere ex carne vel ex sensualitate · propter q peccm̃ originale nõ tñ inficit partem sensualem et

cor̄ūpit·verū ꝫcupiscētia resperſa est in oībus viribꝰ anime·ꝛ ideo siue sensualitas sit p̄ambula siue nō·omnia mala nostra dicunt venire ex ꝫcupiscētia.

Questio II K

Utrū pars inferior possit peccare mortaliter absq; superiori·ꝛ q̄ sic vī Aug·dicit ꝛ habet ī lr̄a·Si petīm diu cogitatiōe delectatiōis teneat·ꝛ si volūtas p̄ficiēdi desit mortale est·Sed tūc vir nō ꝫ comedere nisi qñ adest volūtas p̄ficiēdi·ḡ sola muliere comedēte ꝫtingit peccare mortaliter·Jt̄ Aug·dicit ꝛ habet ī lr̄a·ibi·nec sane t̄c·q̄ si sola mulier comedit·totus hō dānatur·ſz hoc nō ē nisi p̄ petīm mortale·ḡ sola muliere comedēte contingit peccare mortaliter· Jt̄ superior portio rōnis dicit in q̄ntū nata ē aspicere superiora·sed cōtingit petīm aliq̄ cōmittere·ita q̄ nō cogitemus de legibꝰ eternis·ḡ contingit aliquē peccare mortaliter solo actu inferioris partis nihil faciente actu superioris· Jt̄ frequēter offendit quis primū nihil cogitans de offensa dei· sed inferior portio est p̄m quā ordinamur ad deū·ḡ ꝫtingit peccare mortaliter ex actu inferioris p̄tis sine actu superioris. Jt̄ magis prona ē ad petīm inferior portio q̄ superior. cū ex cōiunctione ad sensualitatē mollior sit· ꝛ ob h̄ mulier nūcupet·ḡ si superior portio rōnis p̄t peccare per se ipam·multo fortius videt q̄ inferior·Sed ℣. Aug·rūde tri·ꝛ habet in lr̄a·ibi·nec sane t̄c·dicit q̄ cū mens sola cogitatione oblectat·de talibꝰ cogitationibꝰ venia petenda est· pectusq; percutiendū·ꝛ dom·Dimitte nobis ꝛc·sed talis ē pnia venialiū·ḡ q̄diu mulier comedit absq; viro peccatū est solū venale Item impossibile est inferiorē portionē dānari absq; superiori·ſz superior portio nūq; dānat sine culpa·ḡ impossibile est inferiorez portionē absq; superiori peccare mortaliter· Jem impossibile est esse petīm mortale sine ꝫsensu·ſz ꝫsensus residet penes iudicēt arbitrum p̄cipalē· Hic aūt est superior portio rationis sicut dicit Augꝰ·ꝛ habet in lr̄a·ḡ t̄c·

Jt̄ impossibile est aliquē peccare mortaliter sine auersione·sed eꝰ est auerti cuꝰ est cōuerti· hoc aūt est superioris partis·ḡ inferiorē portionē absq; superiori impossibile est peccare mortaliter· Jt̄ nūq; meretur alicꝫs in cogitatione boni nisi ꝓponat illud facere vel cōplere si possit·ḡ similiter nunq; aliquis demerek de merito mortalis peccati in cogitatione mali nisi ꝓponat illud p̄fice re si possit·h aūt non est sine superiori portione rationis ḡ t̄c· Jt̄ qñ aliq̄ peccatū est veniale· cōsentire in illō nō facit petīm mortale·sed delectatio carnalis circa cōsensū est venialē·ḡ ꝫsentire in delectationē ita q̄ nō consentiat in opus nō erit mortale·si ḡ cōsensus in opus ē superioris partis·sicut dicit Aug·nunq; est petīm mortale in inferiori p̄te absq; superiori· Q aūt ꝫsensus in venialē nō faciat mortale p̄bat ꝓ hoc q̄ ꝫsensus in verbū ociosum ꝛ mendaciū iocosū nō est mortalis ſz venialis· Si aūt tu dicas q̄ nō est simile·q; delectatio carnalis via ē ad mortale petīm· Tunc ego ꝙro quare potꝰ cōsensus in delectationē attribuit inferiori parti q̄ superiori·ꝛ q̄re ꝫsensus in opus potius appropriat superiori· Cū em̄ inferioris partis ita bñ sit regere mēbra sicut ꝛ affectiones ꝛ alia·vī q̄ ita bene sit in p̄te inferioris p̄tis p̄bere arma iniq̄tatis peccato·sicut etiā in delectationē cōsentire· Jdeo est q̄stio que differentia sit inter peccare ꝛ comedere·ꝛ vtrū comedere sit idē qđ cōsentire·ꝛ qñ dicatur mulier comedere·ꝛ qñ vir·ꝛ qñ mulier comedendo peccet mortaliter·ꝛ qñ venialiter· Nō em̄ vī illud verbū aug·de comestione viri esse generaliter verū· q; tunc comedit vir qñ p̄ber arma iniq̄tatis pctō· Multa em̄ sunt petā q̄ cōsummant in sola cogitatiōe iniqua et tūc comedit·ꝛ nulla mēbra corp̄is p̄betur arma iniq̄tatis·cū illud petīm nō habeat exerceri p mēbra corp̄is· ℟· ad p̄dictoꝝ intelligēt iam est notandū q; ꝛ si possibile sit mulierē comedere sine viro·nō tñ est possibile mulierē peccare mortaliter sine viro·siue inferiorē portionē absq; superiore·ꝛ hoc patꝫ sic· Aliud em̄ est peccatū mortale cōmittere·aliud cibū veritū degustare· Peccatū em̄ mortale dicit de ordinationē ad deū·q̄ est cū ꝫsensu et ꝫsēptu·inordinatio aūt talis est p ꝫsēptum·ꝛ hoc ē superioris p̄tis·eꝰ em̄ est auerti cuꝰ est ꝫuerti·cōsentire aūt ad illā potētiā spectat apud quā residet iudiciaria p̄tās ꝛ regimīs auctoritas·hec aūt est superior portio rationis·ꝛ ideo ī possibile ē aliqđ petīm esse mortale ī nobis qđ superiori portioni nō imputet·ꝛ in quo ipa nō deordinetur p̄ter naturā petī mortalis·q̄ exigit ibi eē ꝛ cōsēptū auersionis·ꝛ consensū deliberationis·q̄z vtrūq; est superioris p̄tis· Est etiā rō ex istarū potētiarū cōnectione·qm̄ inter superiorem portionē ꝛ inferiorē lex cōiugij ē et ideo vna tenet alterā regere ꝛ reprimere·ſ nō sic aūt est inter sensualitatē ꝛ inferiorē portionē·et ꝓpter hoc cū inferior portio deordinat·negligēti viri q̄ debuit eā reꝑmere imputat·ꝛ p̄ter cū illa culpabilis iudicat· sic igit pz q̄ impossibile est inferiorē portionē rōnis absq; superiori peccare mortaliter·possibile tñ est vnā earū absq; altera comedere·ꝛ h q; comestio dicit cōuersionē ad delectationē a sensualitate oblatā· ſz actū inferioris portionis·ita tñ q̄ nō ꝛuertit p̄m actū superioris·ꝛ ita ꝛtingit comedere mulierē viro nō degustāte· Et h pz si attēdamus ꝓgressus tēptationis ꝛ delectatiōis· Primo em̄ delectabile offert siue ꝓcipit·Secō vero delectatio aduertit·Tertio ꝙo in id ad qđ trahit delectatio cōsentitur·vel dissentit·Delectabile ꝓpere est sensualitatꝫ delectationē aduertere·delectationē aduertere·ē inferioris p̄tis rōnis q̄ interiores motus ꝛ affectus hz dūdicare ꝛ cognoscere· hoc aūt nō est possibile sensitiue· Diffinire aūt an hoc sit āplectendū vl̄ respuendū· hoc est superioris partis in qua residet auctoritas iudicare potestatis· Contingit igit delectari ad apphensionē delectabilis añ aduersionē delectationis· ꝛ hoc est sensualitatis·ꝛ absq; dubio est veniale peccatū· Contingit iterū delectari post apphensionē delectabilis ꝛ perceptionem delectationis in plenum cōsensum deliberationis·ꝛ hoc est inferioris partis·ꝛ aliqñ mortale· aliquādo veniale·ꝛ tūc dicit comedere sola mulier· Cōtingit iterū tertio delectari post apphensionē delectabilis et aduersionem delectationis·ꝛ post plenū assensū deliberationis·ꝛ tūc dicit comedere vir·ꝛ tunc est mortale peccatum·q̄z actus sūt in reprobationē ꝓpter plenum cōsensum ꝛ inordinationē· Tñ cū tēptatio incipiat a sensualitate·planū est esse venialē· Cū cōsumat in superiori parte rōnis·planū est esse mortale· Cū vero sola mulier comedit potest esse mortale ꝛ venialē·ꝛ ideo dubiū est discernere qñ sit mortale vel venialē· Potest tñ discerni hoc modo·q; cū percipit delectatio·aut statim repellitur·aut retinet·Si statim repellitur·tunc leue ē peccatū·Si vero teneatur·hoc p̄t esse tripliciter· Aut q; placet ipa delectatio ꝛ operis cōsumatio·ita q̄ est volūtas delectandi in cogitatione ꝛ etiā in opere si facultas adesset·ꝛ tunc est ibi plenus cōsensus ꝛ peccatū mortale·sic cōcurrēte viri ꝛ mulieris comestione· Aut placz delectatio·ſz tñ displicz perfectū ꝛsumatio·ꝛ tūc ē ꝛsēsus semiplenꝰ·ꝛ tūc dr̄ mādūcare mulier·nihilominus tñ peccat mortaliter cum in illam cōsentit delectationē

Liber Secundus

Aut vtrūq; displicer. ſ. ipſa interior delectatō. ⁊ opis cōſummatio. ⁊ tūc aut aduertit periculū. aut nō aduertit. Si non aduertit periculū delectationis nec repellit eam. peccat. ſed nec mortaliter. grauius tñ peccat q̄ ſi ſtatim ⁊ viriliter repulliſſet. Aut aduertit periculū. ⁊ delectationē illam non repellit. ſz mentē in talibus cogitationibus reuolui ſinit. ⁊ tunc dicūt magiſtri q̄ peccat mortaliter. q; q̄uis non ſit ibi conſenſus verus. eſt tñ ibi cōſenſus interp̄tatiuꝰ. ⁊ comedit ſola mulier. nihilominus tñ pcm̄ illud imputatur viro. q; cum eam compescere debuiſſet ⁊ tenere. nō tñ cōpeſcuit. Hoc tñ q̄dō nunc vltimo dictū eſt. non eſt vſq; quaq; certū. Negat enim aliq; eſſe mortale in negligentia reprimendi vbi ē displicētia q̄tumcūq; ds periculū aduertat. ſz tñ ſecꝰ rioꝛ via tenenda eſt. quicq̄d ſit rei veritas. Et ſi cui hꝫ contingat. ſanū eſt cōſilium q̄ de ipſo vt de mortali pe niteat. in dubijs em̄ ſecurioꝛ via eligenda eſt. Et nota q̄ non de quacunq; delectatione loq̄mur. vtpote de illa qua quis delectat cogitando de pulcritudine mulieris. ſz de illa q̄ ſurgit ex cogitatione illiꝰ opis nephariꝫ ⁊ ſic ptz q̄ mulierē contingit comedere ſine viro. p eo q̄ vir ſolū dicit comedere q̄n plenꝰ conſenſus adeſt. et tunc dicunt arma iniq̄tatis p̄beri pcō. q; totꝰ hō ibi ad pcm̄ incurrit ſiue ſit pcm̄ carnis ſiue ſpūs. Peccare aūt nō dicit mortaliꝫ ſine viro. q; non poterat eſſe pcm̄ ſine viri conſenſu vero vel interp̄tatiuo. Cōcedende ſunt igit rōes oñdentes q̄ inferioꝛ portio abſq; ſuperioꝛi nō p̄t peccare mortaliter. licet due vltie nō cogant. Ille em̄ oſtendunt q̄ mulier nō p̄t comedere ſine viro. p hoc q̄ conſenſuz in delectationē dicunt nō eſſe pcm̄. qđ abſq; dubiū falſum eſt. ſm q̄ dicit Aug. in lra. Nec valz qđ obī de cōſenſu in mēdaciū. vl̄ de cōſenſu in verbū ociоſum. Primū non valet. q; plura req̄runt ad bonū cōſummādū q̄ ad malū ꝑpetrandum vnius em̄ circūſtantie defectꝰ op̄ationē deformat. Secundū nō valet. q; nullū ibi eſt periculū in delectatiōe ventalis. ibi aūt eſt periculū. cum delectatio via eſt ad
76 mortale pcm̄. Ad illud vero q̄ vltimo q̄rebaꝫ iam pz
77 rñſio ex p̄dictis. vicz. q̄ dria eſt inter comeſtionē ⁊ culpe mortalis cōmiſſionē. Patz etiā qñ vir dicit comedere. ⁊ qñ mulier. Ptz etiā qñ mulier in comedendo peccat mortaliter. ⁊ qñ venialiꝫ. Ptz etiam quare conſenſus in delectationē attribuit mulieri. ⁊ cōſenſus in opꝰ viro. q; conſenſus in opis ꝑpetratione eſt plenarꝰ cōſenſus. Conſenſus vero in delectationē abſq; ope ē cōſenſus ſemiplenꝰ. Si aūt pcm̄ cōſiſteret i ſola delectatione. tunc cōſenſus in delectationē poſſet eſſe plenarius conſenſus. ⁊ tūc nō tm̄ eſſet ſupioris ptis. ſz etiā ifeꝛioris. vnde nō tm̄ dꝛ vir cōſentire q; vir mouet exteꝛioꝛa membꝛa. ſz q; mouet voluntate plenaria. ⁊ hāc circumloquitur Aug. in eo q̄ dicit virum comedere cum
78 arma iniquitatis pcō p̄bet. Ad rationes aūtez q̄ adducunt ad oppoſitū quib; oñdit q̄ comedens mulier ſine viro mortaliter peccare p̄t plana eſt rñſio. Iā p̄me due auc̄tes loquuntur de comeſtione non de culpe
79 cōmiſſione. Ad illud vero qđ obī tercio q̄ ſupioꝛ poꝛtio rōnis hꝫ cōuerti ad ſupioꝛa. dm̄ q̄ nō eſt ſolū actꝰ eiꝰ ad ſupna. ſz etiā actꝰ eiꝰ ē diſcerneret ſēcētiare ō his q̄ fiunt i regno aīe. ⁊ cōpeſcere vires inferioꝛes. ⁊ iō cū
80 nō cōpeſcit impurat ſibi. Ad duo ſequētia ſic ptz reſponſio. Illis em̄ duabus rōnib; oñdit q̄ pcm̄ p̄t ee in inferioꝛi portione rōnis abſq; ſupioꝛi. q; negligētia cohibendi inferioꝛem ptē in ſui motus ꝛdinationez reddit ipſam culpabilē vt ſepe dictū eſt.

Conſequenter circa tertiū quō pcm̄ habeat fieri ⁊ eſſe in ſenſualitate duo q̄runt. Primo enim q̄rit vtrū in ſenſualitate poſſit eſſe pcm̄ veniale. Scōo q̄rit vtrū in ſenſualitate poſſit eſſe mortale.

Queſtio I I

Circa quam ſic proceditur ⁊ oſtenditur q̄ in ſenſualitate poſſit eſſe veniale peccatum. Primo per illud Aug. xij. de trini. quod recitat magiſter in littera. Si in motu ſenſuali tm̄ pcī illecebra teneat. veniale ē. Itē ſup illud ꝓuer. xxv. Septies in die cadit. glo. p neceſſitatē ⁊ fragilitatē carnis ſingulis diebus vel inuiti vl̄ volentes peccam⁹. Si g̃ peccam⁹ inuiti voluntate rōnali illud pcm̄ nō eſt in voluntate rōnali. ſz ſolū in ſenſualitate. Itē rōne vl̄. motus ad illicitū ē inordinatꝰ. ⁊ ita reprehenſibilis ⁊ malus. ſz primi motꝰ ſunt hmōi. g̃ primi motus ſunt pcā. ſz primi motus ſunt in ſenſualitate. g̃ cē. Item omne qđ eſt ordinabile ſm relationē iuſticie. q̄n ꝛdinat hz in ſe culpā. ſz ſenſualitas ordinabilis eſt ſm relationē iuſticie ⁊ cōtingit eaz ordinari in 81
motibus ſuis. vl̄ igit q̄ ipſa efficiat culpabilis. Contra. Aug. v. de ciui. dei. diſtinguit triplex genꝰ cauſe. Quedā eſt q̄ tm̄ facit. ⁊ hec eſt deus. Quedā q̄ tm̄ fit. vt natura. Quedā q̄ facit ⁊ fit vt arbi. libertas ſiue voluntas. In prima cā nō p̄t eſſe pcm̄ ꝓpter ſui dignitatē In ſcda vero poteſt eſſe pcm̄ ꝓpter ſui artationē. cum igit ſenſualitaꝫ ſit potiꝰ moueri q̄ mouere. agi q̄ agere. vl̄ q̄ in ea pcm̄ non poſſit eſſe. Itē in culpis differimus a bꝛutis. g̃ impoſſibile eſt in nobis eſſe pcm̄ ſm illud qđ cōicamꝰ cum bꝛutis. hꝫ aūt eſt ſenſualitas. g̃ cē. Item ſtulti ⁊ furioſi hñt vſum ſenſualitatis. ⁊ tm̄ i nullo ſuo actu peccant. g̃ pcm̄ nunq̄ ē in nobis er ꝛdinatione ſenſualitatis. g̃ nullū pcm̄ in ſenſualitate ponendū ē. Itē in ea ſola potentia nata eſt eſſe culpa. ſm quā hō capax eſt laude ⁊ vituꝑio. ſz q̄tuz ad ptē ſenſualem hō nec eſt dignꝰ laude nec vituperio. g̃ ſm illā nō p̄t eſſe culpa. Rꝰ. ad huius intelligentiā notandū eſt 82
q̄ cum q̄ritur. vtrū pcm̄ veniale poſſit eſſe in ſenſualitate. rñdet cōiter q̄ ſenſualitas p̄t dupl̄r cōſiderari. aut in ſe. aut ꝓut eſt ordinabilis a rōne ⁊ ſub rōne. Si in ſe conſideret. hoc modo hꝫ vſum in furioſis. ⁊ hꝫ mō dicit Aug. q̄ in ea cōicamus cū bꝛutis. ⁊ ſic nō p̄t i ea eſſe pcm̄ ſicut rōnes ad ſcōam ptem oſtendunt. Alio modo eſt loqui de ſenſualitate ſm q̄ ipſa ordinabilis ē ad rōnem ⁊ ſub rōne. ⁊ hꝫ modo hꝫ regulari ſm regulaz iuſticie. ⁊ ſic q̄n mouetur ad illicitū ipſa eius ꝛdinatio p̄t eſſe pcm̄. ⁊ ſic cōiter tenetur q̄ ⁊ ſi in ſenſualitate ſm ſe cōſiderata pcm̄ eſſe nō poſſit. p̄t tamē in ea cē pcm̄ vt eſt ad rōnem ordinata. ⁊ ꝓ hoc determiāri p̄t 83
argumenta ad vtranq; ptem inducta. Tamē adhuc reſtat queſtio qualiter in ſenſualitate p̄t eſſe pcm̄ ⁊ culpa. cum nullo modo ponaꝫ in ea eſſe virtus vl̄ gratia ⁊ ꝓpterea ꝑſcrutari volentibus hanc q̄nem vlteriꝰ duꝑler apparebit modꝰ dicendi. Fuerunt nanq; aliq̄ dixerunt q̄ etiā in ſenſualitate ordinata ad rōnem nō omnino ponendū eſt eſſe pcm̄ ſed aliquo modo ſm quid. Pcm̄ em̄ duo dicit. vicz actū ⁊ ꝛdinationē circa a- 84
ctum. Et licet pcm̄ dicaꝫ eſſe in ſenſualitate rōe actus ſbſtrati. ⁊ rōne motꝰ. tm̄ ipſa ꝛdinatio eſt in rōne q̄ minus cauta ⁊ ſollicita fuit p̄uidere ne talis motꝰ inordinatus in ſenſualitate inſurgeret. vel etiā minus diligens eſt rep̄mere. iō illa ꝛdinatio pcō ꝓ venialiū ponitur in ipa rōe que ſenſualitatē neglexit regere. imputatur em̄ ei in veniale non in mortale. ꝓpter hꝫ q̄ teneba tur ipm̄ cōpeſcere ex lege coniugij. ſicut tenetur rō ſu

perior inferiorē. Sed iste modꝰ dicēdi minꝰ sufficiens esse videtur. Primo qꝛ fm hoc omnia peccata venialia potius essent ex amissione q̄s ex inordinata inclinatiōe Scō. qꝛ quedā sunt venialia que ratio vitare nō pōt. sicut dicit Aug. ⁊ ostendit. j. Tertio vero qꝛ ibi est de/ordinatio vbi est ⁊ actꝰ qui deordinat. ⁊ ita si motus et actꝰ peccati in sensualitate ponit. in ea dz poni ⁊ inor/
85 dinatio. Propterea ē alius modꝰ dicēdi qꝺ est loqui de peccato inq̄tum habz rationem culpe. ⁊ inq̄tū hz rationem vicij. Inq̄tum hz rationem culpe sic opponitur gratie. ⁊ facit illum esse dignū vituperio. ⁊ hoc mō oīe pcm̄ est a li. ar. Allio modo ē cōsiderare peccatū inq̄/tum tenet rationē vicij. ⁊ sic dicit inordinationē alicuꝰ potentie respectu actꝰ sibi debiti fm suā naturalē instī tutionē. ⁊ qꝛ talis deordiatio hz esse in sensualitate. ita qꝺ illa deordinatio ē via ad opus vituperio dignū. sic ponit in sensualitate esse peccatū. Per hanc aūt distinctionē manifesta est q̄stis intentio ⁊ omniū obiectionū p̄cedentiū solutio. Hoc aūt melius determinabitur in fra qñ aget de subiecto virtutis ⁊ gratie. ⁊ de oppositione virtutis ⁊ culpe.

Questio II m

Utrum in sensualitate possit esse pcm̄ mortale Et qꝺ sic vr̄. sicut primꝰ motus hz esse in parte sensuali. ita etiā actus in quo est consummatio peccati. q̄ sicut ponitur in sensualitate esse pcm̄ veniale ꝓpter primū motū. ita ponendū est esse mortale propter actū cōsummatū. Itē in quodz in quo est dispositio natus est esse habitus. sz veniale disponit ad mortale. q̄ cum veniale possit esse in sensualitate vt oīsum est. vr̄ ꝛc. Item iusticie originali opponit culpa mortalis. sz illa originalis iusticia nō fuit in adam fm rationē sz etiā fm ꝓtem sensualē. qꝛ totus ordinatus erat. q̄ vr̄ qꝺ mortalis culpa in sensualitate esse possit. cum opposita nata sint fieri circa idem Item sicut superior portio rationis se hz ad bonuz. ita sensualitas declinat ad malū. sz in superiori portiōne rōnis potest esse mortale pcm̄ ex surreptione sic. s. ostensum est. q̄ econtra ex primo consensu ⁊ pcō perpetratiōe mortale pcm̄ descendere poterit vsq̄ ad sensualitatē. vt sicut sensualitas cōicat veniale pcm̄ ꝓti rōnis superiori ita ⁊ superior pars cōicat mortale peccatum sensualitati. Sz j. cōpletiuū mortalis peccati inq̄tum hmōi est auersio a deo. sz solius rationis est a deo auerti. cuz eius solꝰ sit ad deū cōuerti. q̄ ex sola rōne ꝑt esse pcm̄ mortale. Itē solꝰ cōsensus facit mortale pcm̄. sz cōsensꝰ est solꝰ ꝓtꝫ rōnalis. q̄ ꝛc. Itez culpa mortalis ⁊ grā mutuo se expellunt. ergo habent esse circa idē. sz gratia gratum faciens cuz in ea attendat imago similitudinis nō hz esse nisi in rōne. q̄ nec culpa mortalis. Itez si culpa mortalis esset in sensualitate. ꝺ nō esset nisi qꝛ ipsa ꝓ petratur. q̄ qñ aliquis ꝓperrat homicidiū ꝓ gladium ⁊ manū. peccatū homicidij erit in gladio ⁊ manu qꝺ si falsum est dicere. absurdum est etiā dicere peccatū mortale esse in sensualitate. ℟. dōm qꝺ mortale peccatuz nec 86
inq̄tū culpa nec inq̄tū vitiū ponendū est ee in sensua/litate. ⁊ rō hui⁹ē qꝛ aliꝗ vitiat pcm̄ mortale q̄s pcm̄ ve/niale. Pcm̄ enim mortale viciat ⁊ deordinat deordiatione ꝓfectꝰ vt ita dicā. q̄ quidē consistit in auersione a deo. ⁊ eius cōemptu ⁊ deliberationis cōsensu. hec aūt solius rōnis sunt. ⁊ tō mortale pcm̄ in sola rōne consistit. deordinatio aūt venialis nō est deordinatio cōsummata sz inchoata. ⁊ qꝛ deordinatio inchoari hz in potētia inferiori. ⁊ cōsummari in superiori. hinc est qꝺ venia/le pcm̄ inq̄tum viciū ē in sensualitate repit. nō em̄ di/recte opponit habitui virtutis sicut viciū mortalis pcī sz solū ex quadā inclinatione ⁊ cōgratione ad terminuz ad quē disponit Viciositas aūt et deordinatio mortal simplr excludit habitū virtutis. ⁊ ꝓpterea oīe peccatū mortale in rōne ponit ⁊ nullū in sensualitate. ⁊ cōceden/dum est rōnes hoc ostendētes. Ad illō qꝺ obr̄ primo qꝺ actꝰ mortalis peccati ē in sensualitate. sicut primꝰ mo/ 87
tus. dōm qꝺ ⁊ si contingat vtrūq̄ in sensualitate repiri aliter tn̄ ⁊ aliter. Nā ꝑmus motꝰ in sensualitate repit ita qꝺ ibi sumit originē. ⁊ potius est sensualitatis rōnē excitans q̄s a rōne excitare ⁊ more. actus aūt mortalis peccati sic repitur in sensualitate qꝺ originē sumit ab impio rōnis. ⁊ ē sensualitatis potꝰ more q̄s mouentis. Et q̄/ntū deordinatio ⁊ viciositas ibi ponit esse pcm̄ vbi sumit originem. ⁊ vbi ē in ratōne actionis. nō in ratione passiōis. hinc est qꝺ ex primo motu existente in sensus/litate ponitur ibi esse ꝓccatum veniale. ex actu autem peccati per sensualitatē perpetrato non ponitur in ea esse peccatū mortale. Ad illud qꝺ obr̄ qꝺ dispositio et 88
habitus in eadem potentia habent fieri. dōm ē qꝺ verū est de illa dispositione que ē eiusdem nature cum habitu. ⁊ de qua transit in habitum. sicut scientia dispositō fit scientia habitus. De illa autem dispositione que est alterius generis ⁊ disponit solū per quandam ordinationem veritatem nō habet. Actus enim vnius potentie potest esse dispositio ad eliciendū actum alterius po/tentie. sicut cognitio ad affectionē. ⁊ sic in ꝓposito hz esse. tō non valet. Ad illō qꝺ obr̄ de iusticia originali. 89
dōm qꝺ de originali iusticia dupliciter contingit loqui aut inq̄tum dicit habitum quendam regulantez naturam in statu innocentie. aut inq̄tum dicit omniū virtutum rectificationē plenariaz. Primo modo originalis iusticia habet esse in sola rōne. ⁊ sic opponit ei culpa Scō mō non solū hz esse in rōne sed etiā in viribus inferioribus. ⁊ sic nō solū hz auferri ꝓ culpam. sed etiam per penam siue ꝓ aliqd qꝺ aliquo modo habet rationē culpe. aliquo modo rationē pene. ⁊ tale est veniale peccatū. Ad illō qꝺ obr̄ qꝺ sic se hz sensualitas ad illicitum 90
sic se habet ratio ad lumen. dōm qꝺ illa cōparatio non valet. ꝓterea qꝺ plꝰ ꝑt virtꝰ supioris q̄s inferioris. tō ⁊ si superior potētia possit iduere actū ⁊ dispōez inferiorꝭ ⁊ ne gociari circa eiꝰ obiectū. ñ tn̄ sequit qꝺ possit ee cōuerso.

Distinctio xxv. De libero arbitrio fm se siue in generali.

Am vero ad propositum redeamus ꝛc. Supra egit magister de li. arbi in compatione ad alias potentias. hic vo agit de li. ar. fm se. Diuiditur aūt ista ps in duas ptes. In prima determinat quid sit li. ar. in se siue in generali. In scda vo determinat de libertate ar. fm differētes eiꝰ statꝰ i spāli. ibi. Ex dictis ꝓspicuū ꝛc. Prima habet duas pticulas. In qua rū ꝑma mgr ponit li. ar. assignationez. In scda ad p̄dicte assignationis explanationē quandā mouet dubitationē. ibi. Et idem fm p̄dictā assignationē ꝛc. Prima pars habet duas. In prima determinat quid sit li. ar. In scda vo ex illa diffinitione elicit qꝺ li. ar. nō ē p̄ritū nec p̄teritoz. sz futuroz. ⁊ boz nō q̄rūlibz sz futuroz cōtingentiū. ibi. Hoc aūt sciendū est. qꝺ li. ar. ꝛc. Silr secunda ps hz duas. In qrū prima mouet dubitationez In scda vo determinat. ibi. Sed aliter accipit li. ar. ꝛc.

1 a Qō phi diffinientes dixerūt esse liberū de volūtate iudiciū. Videt q talis diffinitō a phis assignata nec sit bona. nec sit fm artem phicam assignata. Phus cīn vj. Topi. reprehendit diffinitionē equicolā in qua sūt tot vocabula et pte diffinitionis. quot et pte diffiniti. vtpote si qs diffiniens tunicam nigram dicat eā esse collobium atrum. Sic
D. XXV et in proposito. Si tu dicas q ñ est diffinitō sz nominis interpretatio. tunc est questio quare li. arbitrium vocat sicqz dicat liberū iudiciū. Irez videtur q ad phos ñ pteneat diffinire li. arb. q cum aīa sit imago dei fm li. arbi. vt dicit Rich. et mediante li. ar. mereť phi autē non cognouerūt aīaz esse dei imaginez nec meriti origi/nem. videt q li. ar. nec sciuerunt nec potuerť diffinire. Rō dōm q sicut p̄dictū ē predicta notificatio potius ōz nominis interp̄tatio qz diffinitio. magis autez facultas illa censerur hoc nomie vt dicatur li. arqz liberū iudiciū. pro eo q iudiciū importat actum rōnis regulatuz fm regulas veritatis siue supernę legis. arbitrium vero importat actū rōnis regulatum fm imperiū voluntatis. Unde ille dicitur iuder cuiꝰ est fm iura cām terminare. Ille aūt dicit arbiter q ad proꝝz voluntatis nutum cām terminare bz. Et qm̄ li. ar. quantum ē de se decernere bz de agendis iurta voluntatis nutum magꝭ qz iurta iuris preceptū. hinc ē q magis p prius noīatur p nomē ar. qz p nomē iudicū. Erō igit ex predictis colligit q magna fuit sapiētia in eis qui imposuerūt nomina. Non em̄ sine causa hec facultas duplici nomie censet. nec sine causa vocabulū spectās ad rationem significat substantiue. vocabulū spectās ad voluntatem vocatur adiectiue. Nec sine causa vocabulum spectans an rationē potius ōz esse arbitrium qz iudicium. Est enim li. ar. facultas duarū potentiarū qz ratio bz se in ratōne materialis. et decernere se bz ad nutum et imperiū voluntatis. Ad illud q qō obī q non est phoz li. ar. cognoscere. dōm q de li. ar. est loq 2 duplciter. Aut fm q est principium operū moralium. Aut fm q est principiuz operum gratuitoruz. Et primo modo est de consideratione phi losophoz. illoz marime qui verDe gradi sati sūt circa mo bus li. arbi res componen/ trij fm q̄s ē dos quoz li. ar. in deo. Iam est principiū fm gel. et in ho regulam et dicta mi. cris.
men iurip naturalis qō est vnicuiqz impressum. Scdo mō est de cōsideratiōe theologoz. q sic bz aspectum ad diuinam gratiam. cuius gratie cognitio est per fi/dem catholicaz. Augusti-
sine qua omnia opera hominuz vana sunt et si etiam videant laudabilia. et in hac ſ. Lor. tij
consideratiōe defecit phoz peritia. et per hoc patent obiecta.

Determinat qd sit liberum arbitrium a

Am vero ad ppositū redeam[a] a sez ad li. ar. tractatū. Qō phi losophi diffinientes dixerūt eē liberū de voluntate iudicium. qz potestas ipsa et habilitas voluntatis et rōnis quaz supra diximꝰ esse li. ar. libera ē ad vtrū libet. qz libere pōt moueri ad ḃ vel ad illud. Liberū ergo dicit arbitrium quantū ad voluntatem. qz voluntarie moueri. et spontaneo apetitu ferri pōt ad ea que bona vel mala iudicat vel iudicare valet

Ex diffinitōne li. ar. elicit q li. ar. non est presentiū nec preteritoz. sz futuroz. et hoz non quorumlibet. sz futuroz contingentium. b

Hoc autē sciendū est q li. ar. ad presens vl ad preteritū nō refertur. sed ad futura contingētia. Qō enī in pīsenti est. determiatū ē. nec i potestate nostra est vt trunc sit vel non sit qū est. potest enim non esse. vl aliō eē postea. ḃ ñ pt̄ ñ eē dū ē. vl aliō eē dum id est qō est. sed in futuro an hoc sit vel illud ad potestatē li. ar. spectat. Nec tū omnia futura sub potestate li. ar. veniūt sed ea tantum q̄ p li. ar. possunt fieri vel non fieri. Si quis enim tale quid velit ac disponat facere qō in eius nullatenus sit potestate. vl qz sine ipsius dispositione eque fieret. in hoc ipe nō habet li. arbitriū.

Adhouet dubitatōnē qua qs posset sollicitari an supposita descriptio li. ar. conueniret deo. vl q̄ glorificati sunt. c b

Et quidem[b] fm p̄dictam assignationem in his tantū videť esse libe. ar. qui voluntatez mutare et in contrariū possunt deflectere. In quoꝝ videlicet potestate est eligere bonū vel malum. et vtrūlibet fm electionez facere vel dimittere. Scōm q nec in deo nec in his omnibus qui tanta beatitudinis gratia sunt roborati. vt iam peccare nequeant li. ar. esse nequit. Sz qō deus li. ar. habeat Aug. docet i li. xxij. de ci. dei. ita ingens Certe deus ipe nunqd qm̄ peccare non potest. ideo li. ar. habere negandus est. Ambro. qz in li. de tri. ait. Paulus dicit qa omnia operatur vnus atqz idē spiritus. diuidens singulis prout vult. id est pro libere voluntatis arbitrio. non pro necessitatis obsequio.

Determiat motā dubitationē oīdēs q̄liter deus et angeli. et q iā beati sunt. hūt li. ar. d

c Sz aliter accipit li. ar. in creatore qz in creaturis. Dei etenim liberū ar. dicit eius sapientissima et omnipotens voluntas. q c mutare et i cōtrariuz pōt deflectere. Contra. si ei li. ar. nō rīmō ē in bonū fm statuz viatoris. immo etiam fm statum cōprehensoris et beatitudinis. sicut determinatū fuit sup. di. vij. p̄dicta assignatio sine diffinitio non videť esse congrua. Preterea nō solūmō hij q̄ habent voluntatē vertibilez. sz etiam hij q̄ habent voluntatē inuertibilem. habent liberū de voluntate iudicium. ergo falsuz dicit magister q̄ dicit q p̄dicta assignatio solum his conuenit q̄ habent voluntatē vertibilem. Iurta hoc querit cum diuerse assignationes lib. ar. ponantur a sanctis. et vnius rei vnica ē diffinitio. q̄ sit illaz assignationū differentia. Aug. enī diffinit sic habitū est in di. p̄cedēti sic. Liberz ar. ē facultas ratio /

nis ⁊ voluntatis qua bonū eligit ⁊c. Anſ. in li. de lib/ ar. diffinit ſic. Liberū arbitriū ē poteſtas ſeruandi re/ ctitudinē ꝓpter ſcipam. Bern. in li. de li. ar. ſic. Liberū ar. eſt conſenſus ob voluntatis inamiſſibilem liberta/ tem ⁊ rationis indeclinabile iudiciū. Queritur igit q̄ ſit iſtarū rōnum differentia de ſin gulis eī diſpu tare parū vtile ē ⁊ parū facit ad p poſitū. ℟. dōz q̄ verbum ꝓpoſi tum magiſtri nō refertur ad illaz notificationem pbōz in hac dif finitione ꝓpoſi/ tam lib. ar. eſt li/ berū de volunta te iudiciuz. ſz ad illam refertur q̄ poſita fuit in p̄/ cedenti di. Libe rū arbitriū eſt fa cultas voluntā/ tis et rōnis qua bonuz eligit ⁊c. ⁊ q̄tum ad illaz dicit mgr̄ q̄ non contingit li. ar. aliter niſi ſm ſta tum ſolū muta/ bilitatis. Unde nota q̄ li. ar. pōt tripl'r cōſiderari Aut in ſui gña/ litate ſm q̄ cōue nit creaturę ⁊ crea tori. ⁊ ſic diffi/ nit ab Anſ. cuz dōz li. ar. eſt ptās ſeruandi rectitudinē ⁊c. Aut ſm eſſe q̄ō hz in creatura nō cōcernendo ſtatū. ⁊ ſic ē diffinitio illa Bern. Li. ar. eſt cōſenſus ⁊c. Aut q̄tū ad ſtatū via torꝭ ⁊c. ſic ē illa Aug. li. ar. ē facultas ⁊c. Pñt tū nihil omin⁹ p̄dicte notificationes aliē diſtīguī ab iuicē. Li. ar. hz cōpari ad actū. hz cōpari ad actū ⁊ obiectū. hz ter tio mō opari ad actū ⁊ obiectū ⁊ finē vltimū. Quantuz ad primā diffinitōez ſiue conſideratōez diſtīguit a Bern. q̄tum ad ſcōam ab Aug. q̄tum ad tertiā ab Anſ. ⁊ hoc hz conſiderando iſtas notificatōnes. vñ Anſ. diffini ens li. ar. nō ſolū dicit ipm eſſe potētiā ſeruandi recti/ tudinē. ſz etiam addit ꝓpter ſe. ꝓpter eīm dicit cām fina

Hiero.

Angeli ⁊ bti habent li. ar.

Aug⁹.

4

Q liber⁹ erit arbitri um quādo peccare nō poterit.

lem. ⁊ refertur hoc ad ē ſe ad rectitudinē. Sz hic attendē/ dū ē q̄ alia eſt rectitudo que ſeruat alia ꝓpter quam ſer uāda eſt. Nec eīm ē creata. illa increata. q̄ tamen vna intelligit in altera hoc relatiuū ſe cum refert ad rectitu dinem creatā poteſt ſuponere pro rectitudine increa

pe liberius erit arbitriū qō oī no nō poterit ſeruire peccato. neq; aut volūtas ñ ē. aut libera dicēda ñ ē. q̄ beati ſic eē volum⁹ vt eē miſeri nō ſolū nolim⁹. ſed neq; ꝓrſus velle poſſumus Sicut q̄ aīa nra nūc hz nolle in felicitatē. ita nolle in iq̄tatez ſp hītura ē. Sz ordo ſeruād⁹ fuit q̄ de⁹ voluit oſtendere q̄ bonū ſit aīal rōnale qō etiaz peccare poſſit. q̄uis ſit meli⁹ qō pecca re nō poſſit. Ecce his x̄bis eui/ denter aſtruit q̄ p⁹btitudis cō firmationē erit in hoīe li. ar. q̄ peccare nō poterit. ⁊ nūc in an gelis ēt in ſctis q̄ cū dño ſunt ⁊ tanto vtiq; liberi⁹. q̄to a pccō īmuni⁹ ⁊ ad bonū ꝓni⁹. Quo ei q̄ſq; ab illa fuiture de q̄ ſcriptū eſt. qui facit pctm ſeru⁹ eſt pcti longius abſiſtit. tanto in eligē do bonū liberius habz iudiciuz Ūñ ſi diligēter inſpiciaī. liberū vī dici arbitriū. q̄ ſine coactio ne ⁊ neceſſitate valet appetere vl eligere qō ex rōne decreuit.

ta in ipſa creata rectitudine intel lecta. ſic ꝓña ve ritas in omni ve ritate. ⁊ ꝓma bo/ nitas in oī bōita te c Sed ali ter accipit li. ar. in creatore q̄ in creatur. Lōtra hoc ē qō Anſ. de li be. ar. dicit q̄ ea dē dz cē diffini/ tio lib. ar. in ho/ mine ⁊ in deo. ſi cut eadem eſt ra/ tio boīs et aſini in aīali. Jtē hoc videt per rōnez quā ipe aſſignat q̄ li. arbi. ē ptās ſeruandi rectitu dinē q̄ ñ tm cōue nit creatori. im/ mo etiā creature Jtez ſi aīa fm li. ar. maxime deo aſſimilat vī q̄ li be. ar. in deo ⁊ in boīe ſit cōformi/ ter. ℟. q̄ ē loq̄ de li. ar. ſz gene/ rales cōditiōes. ſic li. ar. dicit fa/ cultatē liberaz a

5

Joh. viij.

coactione. ⁊ inordinatā ad rectitudinis obſeruātiā. ⁊ hoc mō repit in creatura ⁊ deo cōformit. ⁊ ſz eandē rōnē. nō cōformitate ⁊ vnitate vnuocatōis. ſz potiꝰ analogie ⁊ cōſilis bītudis q̄ inter deū ⁊ creaturā eſſe p̄t. ſicut in primo li. in pl'ibꝰ locis oñſum fuit. Alio mō ē loq̄ de li. ar. ſm ꝓpietates ſpāles. ⁊ ſic li. ar. ē facultas q̄ q̄dē nō eſt ſba rei ſz q̄dam habilitas. ſic etiā ē ptās ſeruandi re/ ctitudinē q̄ nō ē ipa rectitudo. ⁊ iō p̄t a rectitudine ob/ liquari q̄tum ē de ſe in creatura. in deo aūt li. ar. ē ipſa diuina ēntia. ē etiā ipa iuſticia. iō nec obliq̄ri p̄t nec mutari. ⁊ q̄tū ad has cōditiōes ſpeciales dicit mgr̄ in littera. aliter in deo. aliter in ceteꝛ creaturis reperiri.

Quinto dato q̄ p modū bītus. q̄ritur vtz ille bīt⁹ ad/ dat aliq̄d p ēntiā rōni ⁊ volūtati. Sexto ⁊ vltimo q̄ri tur ſm quā iſtaz duaz potentiaz ꝓncipali⁹ inſit aīe li bertas ar. vtrū vicz ſm rōnem aut ſm voluntatem.

Queſtio I a

Utrū li. ar. ſit in ſolis bñtibus rōnez. an etiā ſit in bru/ tis aīalibus. Et q̄ ſit in aīalibꝰ brutis vī. Illa potētia libera dr̄ eē cui⁹ē eligere bonū ⁊ fugere malū. ſz hanc po tentiaz videm⁹ eē in brutis. ſic ꝓz in oue q̄ fugit lupū ⁊ q̄rit paſtorē. g̃ ⁊c. Jtē illa potētia libertatē hz q̄ potens eſt in oppoſita. ſz in brut aīalibꝰ ē potētia ad faciendum

oppositū·q: mō ostēdūt benignitatē·mō ferocitatē·mō
vadunt·mō veniunt·ḡ talia aīalia a libertate ar· non
sunt aliena· Itez illa potēcia ē libera q̄ ē dña sui actꝰ·ꝫ
aūt ē q̄ pōt seipam in suo actu refrenare·t cōpescere·sed
talis potentia reptk in brutis aīalibꝫ·q ptz·q: ab his
q̄ appetunt·p disciplinā cōpescunt·sicut planū ē in aīa
libus domitis·t domesticis·ḡ tē· Itē illa potentia liber
tatē bz in mouendo cuiꝰ motꝰ incipit a principio intri
seco·hic enim motꝰ ē potentie pfecte in mouendo·sz in
aīalibꝫ brutis a principio intrinseco incipit·ḡ tē· Itē illa
potentia libera ē ꝓcipue cuiꝰ ē gerere puidentiā·nō so/
lūm circa pnīa·sz etiā circa futura·sz talis est in bru/
tis animalibꝫ·sic ptz in formicis·t alijs aīalibꝫ irrōali/
bus·ḡ tē· Itez illa potēcia magis ꝓticipat libertatem
q̄ non pōt redigi in seruitutē q̄ pōt·sz homines in ser
uitutē rediguntur·sz q̄dz aīalia brura nequaq̄ doma/
ri pnt·sicut draconꝫ·t leones·ḡ vr q talia marime ha
beant arbitrīū libertatē· Sz contra·Li·ar·sic diffinit
ab Aug·Liber arbitrīū ē facultas rōnis·t voluntatis
sicut habitū ē supra dist·ꝓcedenti·sed in nullo ē facul/
tas ratiōis in quo non sit rō·t hec ē in solis rōalibꝫ·ḡ
t li·ar· Itē omne qō bz li·ar·ē laudabile·t vituꝑabile·sz
sola rōnalia sunt digna laude·t vituꝑio·pena et pmio·
ḡ tē· Item omne qō bz li·ar·natū ē consiliari·t delibe/
rare·ꝫ aūt est solius rōnalis·ḡ tē· Itē li·ar·ē nobilissi/
mū qō ē in homīe·ḡ si li·ar·inueniret in brutis·nobilis
simū qō ē in boīe reptret in illis·ḡ eq̄ nobilia essent bru
ta aīalia sicut rōnalia sunt·q: si ꝫ ē inc̄ueniens pz tē·
6 ꝫ°· dōm q absq̄ dubio li·ar·reptk in solis rōnalibꝫ·et
rō huiꝰ sumit tū ex ꝑte libertatis·tū ex ꝑte arbitratiōis
Ex ꝑte libertatis·libertas cīm opponit seruituti·Unde
illa sola potentia dr esse libera q̄ dominū bz plenū taz
respectu obiecti q̄ respectu actus ꝓpīj·illa aūt potēcia
dominū bz ex libertate respectu obiecti q̄ nō est artata
ad aliq̄ gen⁹ appetibilis·sz nata ē oīa appetibilia appe
7 tere·t oīa fugibilia respuere· Tria aūt sūt q̄ sūt ī appe/
titibꝫ·t quoz opposita sunt in fugi·vicz bonū ꝺferēs t
delectabile·t noīe boni ibi intelligit honestū· Cū autez
bonū cōferens t delectabile nata sunt appeti ab irrōna/
libꝫ·bonū honestū a solis rōnalibꝫ pōt appeti· iō in eis
solū reperitur ꝟtus q̄ nō est ad aliq̄ gen⁹ appetibilis ar/
tata·ac p ꝫ hns libertatē respectu obiecti· In eis etiaz
solis reperitur potentia hns libertatē respectu actus p/
pīj·q pz· Nā voluntas in rōnalibꝫ nō solum cōpescit
manū exteriorē vel pedē·sz etiā cōpescit seipam·t refre/
nat incipiens odire frequenter q̄ prius diligebat· et ex
suūpius imperio t dominio· In brutis aūt aīalibꝫ si ali
quo mō sit reperire dominū respectu actus exteriorꝫ
q: bene refrenant aliq̄n sicut pz in aīalibꝫ domesticis·re
spectu tū actꝰ ꝓpīj inferioris vicz appetitꝰ dominū nō
est· Unde si aliq̄d amat nō pt illud nō amare·licet a ꝓsecu
tione alicuius rei amate arceant timore alicuius passiōis
inflictiue· Et iō dicit Dam·q magi agunt q̄ agant·ac
ꝑ ꝫ cū non possint actū ꝓpīj reꝑmere· respectu actus
ꝓpīj nō bnt libertatē·nec respectu obiecti·t iō deficien/
8 te in eis libertate li·ar·nō pnt ꝓticipare· Silr etiaz rō
ex ꝑte arbitratiōis· Arbitrīū cīm idē est q̄ iudicium·ad
cuiꝰ nutū cetere ꝟtutes mouent t obediūt· Judicare aūt
illius est fm rōnez cōpletā cuiꝰ ē discernere inter iustū
t iniustū·t inter ꝓpīj t alienū·nulla aūt potentia no
uit q̄d iustum t q̄d iniustū nisi illa sola q̄ est ꝓticeps rō
nis t nata ē cognoscere summā iusticiam a q̄ est regula
oīs iurꝫ· ꝫ aūt solū ē in ea sba q̄ ē ad imaginē dei q̄lis ē
tm̄ sba rōnalis· Nulla cīm substantia discernit q̄d ꝓpīj
t q̄d alienū nisi cognoscat seipam t actū suū ꝓpium· sz
nunq̄ aliq̄ potentia seipam cognoscit vel supra seipaz
reflectit q̄ sit alligata materie· Si igit oīs potēcie sūt
alligate materie·t substantie corꝑali pter solā rōnalē·sola
illa ē q̄ pōt se sup seipam reflectere·t iō ꝑa sola ē in q ē
plenū iudiciū t arbitrīū in discernēdo q̄d iustū t q̄d in
iustuz·q̄d ꝓpīj t q̄d alienū· Tam igit rōne libertatis,
rōne arbitrationis·li·ar·in solis subꝫis rōnalibus re/
perit·t concedende sunt rōnes q̄ hoc oñdunt· Ad rati
ones vo ad oppositū plana ē rñsio q̄ iam dicta· Ad il 9
lud cīm q̄ primo obī q bruta peligūt bonū malo·dōm
q verū ē de bono cōferenti t delectabili·sz nō est verum 10
de bono honesto·respectu cuiꝰ ꝓprie li·ar·cōsistit· Ad
illud simiter q̄ obī q bruta pnt ad opposita moueri
pz rñsio·q: non pnt moueri in omnia opposita·sz solū
in illa q̄ sunt infra dignitatē li·ar· Ad illud q̄ obī q 11
bruta dñantur actibꝫ suis q: pnt se reꝑmere·dōm·q
nō dñank actibꝫ interioribꝫ·licz dñenk exterioribꝫ·t si
cīm cōꝑimank ab actu·nō tū retrabūt ab appetitu· Uel
aliter pōt dici·q·t si etiā retrabank ab actu suo·nō tm̄ ꝫ
est ꝑ dominū ꝓpīj·sz ex imaginatione mali exterioris
q̄ adeo exterret vt magi retrabat q̄ appetitꝰ attrabat
t ideo sicut appetendo t psequēdo magi agunk q̄ agāt
sic etiā in abstinendo vel se reꝑmendo magi reꝑmū 12
tur q̄ reꝑmāt· Et ꝑ ꝫ pz rñsio ad aliō q̄ dicit·q pn/
cipiū motus est ab extrinseco in brutis aīalibꝫ· Dici cī
potest q·t si principiū motꝰ exterioris ꝓcedat ab intri
seco·tū appetitꝰ interior potius bz dr̄ū ab exteriori ap/
petibili q̄ ex imperio appetitiue ꝟtutis· Uñ nō quicū
q̄ mouet se ipsum·sed ille motꝰ q̄ motiua mouet seipam· volūtas cīm t li·ar·vt 13
dicit Anſ·est instrumentū seipm mouens· Ad illud
q̄ obī q li·ar·est puidere·dōm·q puidentia q̄dam cō
tingit ex actu deliberationis t ꝓcognitionis·q̄dam p
uenit ex instinctu naturali· Prima ē libertatis arbitra
rie·t in solis reperitur rōnalibꝫ· Scda vo ē naturalis sa/
gacitatis·t industrie·natura cīm prudentissima est·t hec 14
reperitur in brutis aīalibꝫ·t talis nō ponit li·ar· Ad il/
lud q̄ obī q q̄dam aīalia brura domari nō pnt·dōm
q aliq̄ aīal nō posse redigi in seruitutē ꝫ pōt esse du/
plicit·aut rōne volūtarie libertatis·aut rōne naturalis
ferocitatis· Primo mō impossibile ē hominē redigi in
seruitutē q̄tum cīm aliqs possit aliquē cōpellere q̄tum
ad actū exteriorē·q̄tum tm̄ ad interꝰ velle nemo pōt al
terū cōpellere sicut patebit·ī· Scdo mō bestie aliq̄ sūt
indomabiles nec possunt redigi ī seruitutē·q: tāta ē eoz
ferocitas t impetꝰ ad ea q̄ sunt ferocitatis, vt nō possint
assuefieri ad ea q̄ sunt leuitatis·t iō ratō illa nō cogit·

Questio II b

Utrū li·ar·sit potēcia distincta cōtra rōnem t volū
tatē· Et q: sic vī· Bern·de li·ar·loquens de potentia li·
ar· Quid similius eternitati qō nō sit eternitas? Si ḡ
eternitas nec respicit rōnem nec voluntatē·vī q: li·ar·
sit aliqua potentia ꝑter has· Itē rō respondet filio·vo
luntas spiritus sancti·ḡ si in nobis est ponere aliquaz
potentiā reformādā confidentē patri·est in nobis po
nere aliquā potentiā ꝑter rōnem t voluntatē que spe/
ret ad reformationē·talis aūt nō ē nisi li·ar·ḡ tē· Itē
ad ꝓductionē opis ista tria sunt necessaria·vicz posse·
t scire·t velle·ḡ si scimus p rōnem·volumꝰ p voluntā
tē·vī q: in nobis sit ponere tertiā potentiā p quā simꝰ
potentes·hanc aūt dicimꝰ li·ar·facultatē·ḡ tē· Item
cum lapis deorsuz mouet·ista tria requnk·intentio ap
petitus·t virtus·dicimꝰ cīm q: lapis intendit deorsuz

moueri cū natura sit operans p intentionē appetit etiam deorsum moueri. hz nihilominꝰ virtutē p quā deorsum mouet. g̃ vr̃ q illa tria sit regire in aīa rōnali. si g̃ rōnis est intendere. voluntaꝝ appetere. erit ponere tertiam potentiā curꝰ sit ꝓ tualiter agere. hanc aūt dicimꝰ arbitrū facultatē. ꝛc̃. Item iudicans p̃eminet iudicato. ꝛ mouens p̃eminet mobili. ſz li. ar. est liberū de voluntate iudiciū. g̃ li. ar. ē iudicare de voluntate. Similiter li. ar. est mouere oīs vires aīe. ꝛ rōni impare vt discernat. voluntati vt appetat. g̃ vr̃ q sit tertia potentia ab istis distincta. Sz contra potentie anime rōnal̃ sufficienter diuidunt p cognitiuas ꝛ affectiuas. g̃ si rō cōprehendit ꝓtutes cognitiuas. ꝛ voluntas affectiuas nō videt q sit cōueniens ponere tertiā potētiā ab his differentē. Item actꝰ li. ar. est iudicare. ſz de omni eo qđ iudicamꝰ. p rationē iudicamꝰ. g̃ nō vr̃ q li. ar. sit potētia a rōne ꝛ voluntate distincta. Itē alia potētia circū scripta. remanente sola voluntate ꝛ rōne possumꝰ consentire. q̃ pōt p̃cedere deliberatio p actū rōnis. ꝛ subsequi p̃eo ratio p actū voluntaꝝ. si g̃ cōsentire ē actus li. ar. vr̃ q li. ar. non sit alia potentia a rōne ꝛ volūtate Itē li. ar. est mouere. aut igit mouet voluntatē aut nō. Si nō. g̃ nō vr̃ esse plene liberū. Si mouet voluntatem ꝛ est alia potentia. g̃ voluntas mouet ab alia potentia si mouet ab alia potentia. g̃ non est libera. g̃ si volūtas in nobis est maxime libera. vr̃ ꝛc̃. Itē cadē est potentia cognitiua q̃ intelligo aliq̃d. ꝛ intelligo me intelligere. ergo cadē virtꝰ est ꝛ nō alia qua volo aliq̃d. ꝛ volo me velle illud. ſz potentia qua volo me velle illud ē li. arb. potentia qua volo est voluntas. g̃ li. ar. nō est aliud a
15 voluntate. R̄ō ad p̃dicte q̃stionis intelligentiā notandum est q sup hac questione diuerse fuerunt doctoꝝ positiones. Quidā enim dicere voluerūt q sicut mens dupliciter accipit. aliq̃n cōiter. ꝛ sic cōprehendit memoriā. intelligentiā ꝛ voluntatē. aliq̃n ꝓprie. ꝛ sic distinguit ꝫ intelligentiā ꝛ voluntatē. sic li. ar. dupliciter accipit. ſ. cōiter et ꝓprie. Cōiter. ꝛ sic nō distinguit ꝫ rōnem ꝛ voluntatez Proprie. ꝛ sic ꝫ rōnem ꝛ volūtatē hz distinguī. ꝛ ē virtus impans rōni ꝛ voluntati. ꝛ vtrunq; regens ꝛ mouens. cuiꝰ actꝰ primus nō est discernere ꝛ velle ſz actus reflexus sup hec duo. ꝛ hec duo mouens ꝛ regēs ille videlicet q̃ ordis velle discernere vel velle se velle. et iste actus p̃ambulꝰ ē ad rōnem ꝛ voluntatē. ꝛ ista potentia cōrñdet patri. p eo q actus eius maxime potens est ꝛ primus. cū nō mouear sed mouear. ꝛ ideo a sācto dicit facultas siue ptās volūtatis ꝛ rōnis. i. ptās faciliter mouēs volūtatē ꝛ rōnem. ꝛ ꝫsistit in istis tribꝰ q̃dā rō imaginationis et ꝓte moriue. q̃ ꝓncipaliter p gratiā in via. ꝛ p dotes in patria hz reformari. Aliꝰ aūt aliter vr̃ q cū rōnis ꝛ volūtatis sit reflectere se sup se. ꝛ iste due potētie sufficiāt ad oēs actus aīe pficiendos. videlicet ad iudicandū. ꝛ fugiendū. ꝛ eligēdū q̃ frustra ponerēt in aīa aliqua potentia differēs ab istis. Si igitur natura nihil facit frustra. potētie aīe rōnalis sufficienter diuidunt p cognitiuas ꝛ affectiuas. siue p rōnem et volūtatē. ꝛ ideo dicūt q li. ar. nō est potentia ab his duabus potētiꝫ distincta. Quelibet aūt harū positionū multū habet ꝓbabilitatis. ꝛ si velimꝰ vtrāq; earū intelligere diligēter ꝛ pie. inueniemus eas abinuicē non discordare. sed ad vnius veritatis maiorē exꝑssionē con
16 currere. Cū em̄ dicimꝰ aliquā potentiam distingui ab aliꝫ hoc est dupliciter. aut ſm rem. aut ſm rōnem. Secundū rem. sic distinguit intellectus ꝛ affectus. Scōm rōnem. sic distinguit rō vt est cognitiua ꝛ motiua. id est dictans moueri vel disponēs ad motū. Loquēdo igit de distinctione ſm rationē dicī potest li. ar. quodāmodo distingui a ratione ꝛ volūtate. in hoc. ſcz q li. ar. nominat ītī rōne mouētis. voluntas vero ꝛ ratio in rōne moti. Dec in rōne impantis. iste due ī rōne exequētis. ꝛ er ista gte p quādā rōnem approbationis inuenit in aīa q̃dā rō imaginationis. ꝛ p hūc modū intelligit ꝓma positio. ꝛ rōnes currunt q̃ ad primā ꝓtē inducūtur. Non em̄ ꝛcludūt distinctionē li. arb. a rōne ꝛ volūtate ſm rē ſz solū ſm rōnem ꝛ approbationē. sicut ꝓz discurrēti p singulas. Loquēdo aūt de distinctione potentiarū ſm rem. sic li. ar. nō dicit potētiā diuersā vel distinctā a rōne ꝛ volūtate. p eo q potētie aīe rōnalis sufficiēter diuidunt p cognitiuā ꝛ motiuā. ꝛ oēs actus aīe p has potētias q̃ sūt cognitiua ꝛ affectiua siue rō ꝛ volūtas exercerī possūt. sicut rōnes q̃ ad hoc inducunt ostēdunt. Quia ei tā rō q̃ volūtas sit nata sup se reflecti. cū nomīo volūtatē vt volentē aliq̃d. ꝛ volūtatē vt volentē se velle. nō dico potentiā aliā ꝛ aliā ſm rē. Mouēs em̄ ꝛ motū in spūalibus nō oportet differre ſm substātiā. q̃ sicut dicit Anſ. volūtas est instrumētum seipm̄ mouēs. ꝛ ratio etiā est virtus seipaz cognoscēs pari rōne. ꝛ tō si aliqua est ibi distinctio hec est solū ſm rōnem. ꝛ sic ꝫz responsio ad q̃stionē ꝛ rōnes ad vtrāq; partē. Concedo em̄ q li. ar. ſm rem dicit potentiā distinctā a rōne ꝛ voluntate. Concedo tū nihilominus q aliquā distinctionez habet ſm rōnem. rōne cuius dicit facultas vtriusq; q̃ta aūt sit distinctio melius patebit infra. Ad pūs aūt tm̄ dixisse sufficiat q nō est tāta distinctio q non faciat ipm̄ esse aliā potētiam in genere potētie a rōne ꝛ voluntate realiter distinctā. Et q obijcit q est similius eterni 17
tati. ꝛ appropriat patri. ꝛ est virtus a qua est posse. totū illud nō potuit nisi solūmodo distinctionē quandā ſm quandā approbationē ꝛ quādam rōnem. Et hoc ꝓz. q ipa ratio includit in se intelligentiā ꝛ memoriā. ꝛ ita aliquid p qđ assimilat patri. ꝛ aliq̃d p qđ assimilat filio. Ipa volūtas includit in se irascibilē ꝛ cōcupiscibilē. ꝛ ita potētiā p quā appetit. ꝛ potentiā p quā potest. ꝛ tō non 18
oportet li. ar. esse aliquā altā potentiā ꝓter has. Ad illud qđ vltimo obr̄ q iudicans p̃eminet iudicato. ꝛ mouens moto. dām q nō oportet in spūalibus. loquendo de p̃eminentia q̃ facit diuersitatē ſm essentiā. Sicut ei sepe dictū est. eadē est vis q̃ vult aliq̃d. ꝛ q̃ vult se velle et q̃ iudicat se iudicare. alioq̃n esset in infinitū abire. nihilominꝰ tñ sortit quasi dignius officiū dū ē in rōne iudicātis q̃ cū est in rōne iudicati. cū est in rōne mouētis q̃ cū est in ratione moti.

Questio III c

Utrū li. ar. cōplectat simul ꝛ rōnem ꝛ volūtatem. Et q sic vr̃. Aug. de q̃nq; respōsionibus. cū de li. ar. loq̃mur nō de ꝓte aīe loq̃mur. ſz de tota. g̃ nō tantūmodo cōprehendit cognitiuā. immo etiā affectiuā. Itē Dam̄. li. ar. libere appetit. libere iudicat. libere impat ꝛ facit. libere disponit. libere vult. libere eligit. sed hec cōcernunt actus rōnis ꝛ volūtatis. g̃ ꝛc̃. Si tu dicas hoc esse dictū p causā. ꝟ nihil est. q tūc idē dicit q in eo cōiugate sunt virtutes cognitiue ꝛ vitales. cōplectit. g̃ lib. arb. ꝛ vim motiuā ꝛ cognitiuā. Itē bm̄ vr̃ p diffinitionē li. arquā ponit Bern̄. in li. de li. ar. qđ diffinies dicit q lib. ar. est cōsensus volūtatis ob inamissibilē libertatē. ꝛ rationis indeclinabile iudiciū. g̃ simul cōplectit rationē et volūtatē. Itē p aliā diffinitionē Aug. quā magister ponit di. p̃cedēti q̃ talis est. li. arb. est facultas rōnis ꝛ volūtatis. ſz facultas volūtatis surgit ex ipa volūtate

facultas rōnis ex ipa rōne. ḡ facultas voluntaꝛ. ꝛ rationis cōprehendit vtranq; potētiā. ſz li. ar. eſt facultas talis. ḡ ꝛc. Item hoc ipm vī rōne. q; pctm̄ ꝛ culpa eſt in ſolo li. ar. ſed aliq̄ pctm̄ē in rōne. vt pctm̄ infidelitatis. aliq̄ in voluntate. ḡ li. ar. cōprehendit in ſe rōnem ꝛ voluntatē. Jtez gr̄a ꝛ vꝛtus eſt in ſolo li. ar. ſz tres virtutes theologice dicūtur eſſe in rōnali. cōcupiſcibili. ꝛ irascibili. ḡ li. ar. oēs illas potētias hz cōplecti. Sz ꝫ li. ar. nō pōt cogi rō ār pt cogi. ḡ li. ar. rōem ipaz nō cōprehendit. Q aūt rō aliq̄n cogaꝫ. planū ē. Q li. ar. nō poſſit cogi hoc iudicat ipm nomē. ſi em̄ poſſet cogi nō eſſet liberū. Item rō eſt eoꝝ q̄ ſunt a nobis. ꝛ q̄ nō ſunt a nob. ſz li. ar. ſolū ē reſpectu eoꝝ q̄ ſūt a nob. ḡ ī plus ē rō q̄ꝫ li. ar. ḡ li. ar. cōprehendit in ſe rōnem. Item q; nō cōprehendat voluntatē vī. voluntas noſtra reſpectu aliquoꝝ eſt immutabilis. ſz quicquid li. ar. noſtrū appetit immutabiliter appetit. ḡ ꝛc. Item voluntas eſt poſſibiliū ꝛ impoſſibiliū. ſz li. ar. eſt poſſibiliū tm̄. ḡ ad plura ſe extendit voluntas q̄ꝫ li. ar. ḡ li. ar. nō cōprehendit in ſe rōnem ꝛ voluntatem. Item rō ꝛ voluntas ſunt diuerſe potentie. ſz li. ar. eſt vna potentia cū habeat vnū actū. vicz eligere ſiue conſentire. ḡ impoſſibile eſt li. ar. cōprehendere in ſe rōnem ꝛ voluntatē. Jtez ſi li. ar. apprehendit in ſe rōnem ꝛ voluntatē. aut ſicut ptes ſubiectiuas. aut ſicut ptes integrales. Si ſicut ptes ſbiectiuas. ergo tota rō li. ar. ſaluaꝫ in rōne. ꝛ tota rō in voluntate. cuz igit alia potentia ſit rō ꝛ alia voluntas. ꝛ numerato inferiori numeraꝫ ſuprius. vī igit q; in quolibz hoīe ſint duo libera ar. q̄d manifeſte falſuz eſt. Si aūt ſicut ptes integrantes. Sz ꝫ. ex duobz potentijs nunq̄ fit vna tertia potentia. maxie cū ille potentie manēt diſtincte ꝛ actus eaꝝ ſunt adinuicē ordinati. ita q; vn⁹ eſt añ alteꝝ. ſi ergo rō ꝛ voluntas ſunt potentie diſtincte. ꝛ actus eaꝝ ſunt ordinati adinuicē ſm prius ꝛ posterius. vī q; li. ar. ex his integrari nō poſſit ranq̄ ex principijs cōſtitutiuis. ꝛ ita vī q; li. ar. voluntatē ꝛ rōnem
19 nō poſſit cōprehendere. ℟. ad prēdictoꝝ intelligentiam eſt notandū q; li. ar. ſimul cōprehendit ꝛ rōnez ꝛ voluntatē. ꝛ hoc nō ſolū manifeſtat ipa nomiatio. ſz etiā notificatio. manifeſtat etiā ſue ꝓprietatis inquiſitio. ℣ Nomiatio manifeſtat. Dicit em̄ liberꝝ ꝛ dr arbitriū. et arbitriū ē ipſius rōnis. libertas vero ipius voluntaꝛ ad cuius nutū ꝛ impium moueri hñt cetera q̄ ſunt ī nobis. ꝛ h̄ ē q̄d dicit Aug⁹. de quinq̄ rūſionib⁹. Li. ar. dr ab arbitrando. q. a rōnali pte quid eligat. quidue recuſet nomē accepit. Hoc etiā pz p eius notificationē. dr em̄ eſſe facultas rōnis ꝛ voluntaꝛ. ſiue cōſenſus rōnis ꝛ voluntaꝛ. ℣ Poſtremo illud ampli⁹ manifeſtat p ſue ꝓprietaꝛ inquiſitionē. Li. em̄ ar. ſiue nomiet potentiā ſiue habitū. nomiat ipam potentiaz ſiue dñam vel dominiū ipius potētie. ꝛ h̄ planū ē ex ipo noīe libertatis
20 Attēdēdū aūt q; dñiuz alicui⁹ potētie pt eē dupl̄r. aut reſpectu obiecti aut rſpectu act⁹. Dñiuz potētie reſpectu obiecti attendit in hoc q; poſſit in illud ꝛ in ampli⁹ ſic ecōuerſo q̄ pōt ferre. x. modios dñium hz ſuptres modios ad portandū. q; ꝓualet ad illō q̄d de facilitate portat. Dominiū aūt potētie reſpectu act⁹ ē attēdēdū in h̄ q; potentia pōt eſſe in actu ꝛ ceſſare ab actu ſm ſuum impium. ꝛ ſm ꝓpriū motū. Ad h̄ aūt q; aliqua potētia hoc dñium habeat. neceſſe eſt q; ipſa poſſit mouere ſeipam ꝛ q; poſſit actū ſuū ſupſeipaz reflectere. ℣ Niſi ei poſſet ſeipam ſup actū ſuū reflectere. nūq̄ poſſet illū refrenare. niſi poſſet ſeipm mouere nō poſſet in illū exire q̄n vellet. ℣ Reflectere aūt ſe ſup ſe h̄ ē p̄ actus cognitiue ſublimate a materia. q̄ quidē ē ratio. mouere aūt ſe hoc eſt p̄ actus appetitiue rationē cōſequentis. ad hoc igit vt illud dominiū ſit in aīa neceſſe eſt q; habeat rōnem ꝛ voluntatē. ℣ Nā ſi rōnem tm̄ haberet ꝛ nō voluntatē per quā moueret. poſſet ſe ſup actū ſuū reflectere. ſz nō poſſet mouere vl̄ impare. Si vo appetitū ſuū haberet ꝛ nō rōnem. poſſet vtiq; mouere ꝛ in actū exire. ſz q; natura poſſet ſe in actū ſuū reflectere. nō poſſet vtiq; refrenare et ita dominiū nō haberet. Sicut igit ex cōcurſu virtutis duoꝝ boīm reſultat q̄dā facultas ad portandū vnū lapidē quē nō poſſet ferre alter coꝝ. ꝛ ſic ex ꝯcurſu patriſſamilias ꝛ matriſſamilias ad diſponendū regimen domus reſultat vna ptās. ita q; altera nō ſufficeret. ꝛ ſi cut ex ꝯcurſu virtutis manus ꝛ oculi reſultat ptās ſcribendi ad q̄ altera illaꝝ nō ſufficeret. ſi ex ꝯcurſu rōnis et volūtatis reſultat q̄dā libertas ſiue q̄ddā dñium ad aliq̄d faciendū ꝛ diſponendū. ꝛ ſic pz q; li. ar. rōnem cōplectit ꝛ volūtatē. ℣ Patet etiā q; cū li. ar. ſit q̄dā ptās ſiue q̄ddā dñium reſultās ex ꝯiūctione iſtaꝝ duaꝝ potētiarū. ſ. rōnis ꝛ volūtatis. q; optime noīat p hoc q; dicitur li. ar. nōvno noīe ſz cōpoſito. vt vnū nomē rndeat rōni ꝛ alteꝝ volūtati. Optime aūt diffinit cū dr eſſe facultas rōnis ꝛ volūtatis. facultas em̄ nō tm̄ noīat potētiā imo, facultatē potētie. ex qua nō tm̄ potēs ē. imo eti am p̄potēs ē ad exeundū in actū. ꝛ iō facultas dicit ptātem ſiue dñium q̄d quidē dr ee rōnis ſimul ꝛ volūtatis q; nō eſt vnū⁹ niſi cōcomitāte altera. Cōcedēde ſunt igit rōnes ꝓbātes q; li. ar. rōnem cōprehēdit ꝛ volūtatem.
Ad rōnes vo ad oppoſitū facile ē rndere. Q̄ em̄ obī q; 21
nō cōprehēdit totā rōnem ꝛ totā volūtatē. dom̄ q; verū eſt. ſz cōprehēdit ſolū ipam potētiā cognitiuā inq̄tum ſuccta eſt affectiue. ꝛ affectiuā inq̄tū ſuccta eſt cognitiue. vñ dicit affectū deliberatiuū vel deliberationē volūtariam. Et ꝓpterea q; rō noīat ipam potētiā cognitiuā vt ordinatā ad affectiuā. ꝛ volūtas ipam affectiuā vt regulatā ꝛ rōcinatā a cognitiua. hinc ē q; li. ar. potius dicit facultas voluntatis ꝛ rōnis. q̄ꝫ intellectus ꝛ affectus.
℣ Nō em̄ cōprehēdit totā cognitiuā. ſic due prime rōnes oñdunt. nec totā affectiuā. ſicut oñdūt due ſeq̄ntes. ſz aliq̄d hui⁹ ꝛ aliq̄d illius. ſicut oñdūt rōnes ad primam
ptem inducte. Ad illud q̄d obī q; li. ar. eſt potentia 22
vna cū habeat actū vnū. dom̄ q; q̄uis actus lib. ar. vt/pote eligere ꝛ conſentire vnus eſſe videaꝫ. nihilomin⁹ tm̄ implicat in ſe actus diuerſos. Cōſenſus em̄ dicit ꝯcordiā aliox duoꝝ. ꝛ dicit ꝯcurſū actuum rōnis ꝛ volūtatis in vnū. Eligere em̄ includit in ſe rōnis iudiciū. ꝛ volūtatis appetitū. ꝛ ita quēadmodū ꝯſentire ꝛ eligere. ꝛ ſi vnus actus eſſe videaꝫ. diuerſos actus in ſe includit. ſic li. ar. ꝛ ſi videaꝫ vna potētia. tm̄ diuerſas in ſe potentias cōplectit. ita q; ex ꝯcurſu illaꝝ ſcinuicē adiuuantium reſultat in nobis regimē poteſtatis ꝓfecte. Ad 23
illud q̄d vltimo obī vtrū cōplectaꝫ eas ſicut ptes integrales aut ſubiectiuas. dom̄ q; nō cōplectit eas oīno ſicut totū integrale. nec oīno ſicut totū vniuerſale. ſed ſicut totū potētiale. q̄d partim habet naturā totius integri. partim totius vniuerſalis. Totius integri in hoc q; in vna illarū potētiaꝝ nō poteſt ſaluari abſq; altera.
℣ Naturā vo toti⁹ vniuerſalis hz. q; ex illaꝝ cōcurſu ad inuicē oīs liber illarū denoīat. Nō ſicut duo boīes facultatē hñt ferēdi lapidē quē neuter p ſe hz. ꝛ illa facultate potētia cuiuslibet coꝝ dicit eſſe facilis. nec tm̄ eſt vna ſine altera. ſic intelligendū eſt in ꝓpoſito. Et rurſus ſicut ſimilitudo ē in vno ſine altero. ꝛ tm̄ q̄libet coꝝ denoīat ſimil. nec dicunt eē due ſimilitudines ſz vna. ſic libertas

dicit esse in ratione et voluntate. ita q̄ vtraq; illaꝝ potē tiaꝝ ē libera ex cōiunctione sui cum alia. nec tñ sunt in eis due libertates sz vna. et sic patent obiecta.

Questio IIII d

Utrū li. ar. cōplectat rōnem et voluntatē p modū potē tie. an p modū habit⁹. Et q̄ p modū potentie vī ꝓ̄ño p Anſ. in li. de li. ar. vbi sic ait. Liberū ar. ē ꝓ̄as seruādi rectitudinē. sz ꝓ̄as ē in gñe potētie. g̃ ꝛc. Jtē Bern̄. de li. ar. Tolle li. ar. iam nō erit qđ saluet. sz saluari nō ꝺ̄z nisi potentia vī'ba rōne potētie. g̃ li. ar. vī'ē nomē substantie vel potentie. sz non ē subē. g̃ ē potentie. Jtez in nobis ē ponere aliquā potētiā q̄ sp̄ inclinat ad bonum simplr. vt pote sinderisim. et aliquā q̄ sp̄ inclinat ad bonū vt nunc q̄tum est de se. vt pote sensualitatē. g̃ est ponere potentiā medio mō se habentē. hanc dicim⁹ li. ar. g̃ ꝛc. Jtē omne qđ est susceptibile habit⁹ ē potentia. sz li. ar. susceptibile est habit⁹. vt pote gr̄e. g̃ est potentia. Qđ aūt li. ar. sit susceptibile gr̄e ꝓz p Aug⁹. q̄ dicit q̄ gra se hz ad li. ar. sicut sessor ad equū. Sz cōtra. Aug⁹. in enchir. Li. ar. male vtens hō. et se qđit et ipm. sz nulla potentia peccando qđit. g̃ li. ar. nō est potentia. Jtē liberū ar. sic diffinit ab Aug. cui⁹ diffinitio posita ē dispēcedenti. Li. ar. ē facultas voluntat̄ et rōnis. sz facultas est illud quo potentia efficit facilis. g̃ cū omne illō qđ reddit potentiā faciles ad opus reddat cā habilem et tale sit habit⁹. vī ꝛc. Jtē Bern̄. de li. ar. Li. ar. est habitus animi liber sui. sz si hec diffinitio recte assignata est. vī q̄ li. ar. essentialiter sit habit⁹. sz non nisi rōnis et voluntat̄. g̃ ꝛc. Jtē li. ar. nō est aliud sicut dicit mg̃r in lra et phi diffinit q̄ li. iudiciū. sz li. iudiciū n̄ ē potētia sz act⁹ vel hīt⁹. g̃ ꝛc. Jtē potētie nō est potentia. nec potentia ꝺ̄z esse in potentia. sz lib̄. ar. est facultas rōnis et voluntatis. et est in rōne et voluntate. g̃ nō vī q̄ sit potentia aliqua. et est potentia vī habit⁹. g̃ ꝛc. Jtez omne qđ hz diminui et augeri pot⁹ hz rōnem habit⁹ q̄ potētie. sz li. ar. est hmōi. sicut mg̃r dicit in lra. q̄ maꝺ̄z libertas est in beatis q̄ in confirmatis. ergo ꝛc. Rº. dōm q̄
24 cū q̄ritur vtrū li. ar. sit nomē habitus vel potentie. hoc dupliciter ꝓ̄t queri. Aut ita q̄ querat vtrū ꝓ̄cise nominet habitū. vel ꝓ̄cise nominet potētiā. et talis questio parū hz difficultat̄. p eo q̄ fere omnia noīa potentiarū aīe aliq̄n accipiunt̄ p potētijs. aliq̄n p habitib⁹. aliq̄n p actib⁹. Sicut enim vult ꝓ̄hs. intellect⁹ vocat aliq̄n potentia. aliq̄n habit⁹ intelligendi. aliq̄n act⁹. Et Anſ. dicit q̄ voluntas aliq̄n ꝺ̄z instrumētū. aliq̄n affectus. aliq̄n vsus. et iō hoc in ꝓposita questione nō intenditur. Alio modo ꝓ̄t intelligi ꝓdicta qō vt hoc inquirat vicz cui primo ꝓ̄ntialit̄ nomē li. ar. imponatur fm q̄ de eo sacri doctores loquunt. Et ad istam qōnem triplex est modus rñdendi p diuersos. Quidā em̄ senserūt q̄ li. ar. nō ē potentie q̄ se hz p modū vlis ad rōnez et voluntatē. et cōꝓ̄hendit eos sicut totū vle cōꝓ̄hendit ꝓtes. Unde sicut potētia rōnalis rōni et voluntati dicit esse cōmunis. sic etiā et libertas ar. fm istū modum dicendi. sz istō supa improbabitū est. Si enim nominaret potentiā vlem ad rōnem et voulntatē. iā cū rō vī voluntas sint diuerse potētie rōnalis. iam essent in eis diuerse libertates. et duo li. ar. essent in quolibet homine. Et ideo est alia positio q̄ li. ar. nominat potētiā ex voluntate et rōne cōstitutā ad aliquid faciendū ad quod neutra illarū p se poterat. Et quia vna iuncta alteri nō tantūmodo reddit potentiā potentē. sed etiā habilem et facilē. hinc est qō liber. arb. nō tantūmodo nominat potentiā. sed etiā nominat habilē potētiam et facilem. Et ꝓptera nomē illud q̄cuis sit nomē impositū potentie. vī tñ esse nomē habitus. Sed quoniā difficile ē intelligere qualiter ex duabus potētijs vna cōstituat. vel quomodo li. ar. loquēdo formaliter et ꝓ̄prie sit due potētie. maxime cū non dicit esse ratio et volūtas. sz facultas volūtatis et rōnis. Jdeo est tertius modus dicēdi q̄ li. ar. est nomen principaliter impositū habitui. et hoc plane manifestat ipa noīs impositio. Arbitriū em̄ nō dicit potētiam sed habitū. Manifestat etiā ipa notificatio. nō em̄ ꝺ̄z li. ar. esse potentiā facilis. sed facilitas potētiarū. Quēadmodū aūt cū dico potentiam habilē. dico potentiā habilitatā. sic cū dico facultatē potētie. dico habitum eiusdē. Quoniā igit̄ li. ar. fm ꝓ̄prā suā assignationē facultas volūtatis et rōnis recte esse dicitur. hinc est q̄ li. ar. principaliter dicit habitū. et comꝓ̄hendit rōnem et voluntatē. nō tanq̄ vna potētia ex his cōstituta. sed tanq̄ vnus habitus. qui quidē dicit facultas et dominiū qui ꝺ̄surgit ex cōiunctione vtriusq; et potēs est sup actum vtriusq; potētie p se et in se cōsiderate. Cōcedēde sunt igit̄ rōnes oñdentes q̄ lib̄. ar. nominat habitū. verū em̄ cōcludunt. q̄ habitui principaliter imponit vnde essentialiter loquēdo. hec est vera li. ar. est habitus aīe. siue facultas volūtatis et rōnis. Ad ea vero q̄ in cōtrariuꝫ obiciunt facili respondet. Cōcedo em̄ q̄ li. ar. aliquādo supponit potētiam et accipitur p potētia. sed hoc nō est de sua principali significatione. sed sicut nomē potētie trahitur ad nomē habitus. sic nomē habitus frequēter ad nomē potentie. et sic patent ad vtraq; partē obiecta.

Questio V e

Utrū li. ar. aliquid addat supra rōnem et volūtatem. Et q̄ sic videt. Omnis habitus addit aliquid supra potētiam. sed li. ar. est habitus sicut ꝓbatum est. g̃ aliq̄d addit supra potētiam. sed est habitus rōnis et voluntatis g̃ ꝛc. Jtem sicut se habet potentia ad substātiā. sic se habet facultas ad potētiam. sicut em̄ substātia per potentiam dicit potens. si potētia p facultatē dicitur facilis sed potentia addit supra substantiā. g̃ et facultas supra potētiā cuius est facultas. sed li. ar. est facultas voluntatis et rōnis. g̃ ꝛc. Jtē oñe quod cōtrahit aliq̄d addit supra illud. sed li. ar. nō cōplectitur oēm actum volūtatis nec oēm actū rōnis. et si hoc. g̃ aliq̄ modo ꝺ̄trahit. sz igit̄ oñe cōtrahens aliquo modo addit. vī q̄ li. ar. sup rōnem et voluntatē aliq̄d addat. Jtem intellecto q̄ aliquis habet rōnem ꝓ̄ter voluntatē. nō habet li. ar. si ergo nō saluat̄ in rōne per se nec in volūtate. vī q̄ aliquid addat supra vtraq;. Sed ꝺ̄tra. oīs habitus qui addit aliquid supra potētiam determinat potentiam ad aliquē actum. sed li. ar. potius ampliat subiectū siue potētie in qua est respectu actuū q̄s addat. g̃ ꝛc. Jtē li. ar. q̄tum est de se respicit actū moris. sed nullus habit⁹ moralis q̄ addit aliq̄d sup̄ potentiā est indifferēs ad bonū et ad malū. li. ar. est ad bonū et ad malū indifferens. g̃ supra rōnem et volūtatem nihil addit. Jtē possibile est intelligere potentiā circūscripto oñi habitu q̄ addit aliquid supra ipam. sed impossibile est esse vel intelligere aliquē habere volūtatē et rōnem q̄ nō intelligat habere li. ar. g̃ li. ar. sup rōnem et volūtatē nihil addit nouum. Jtē eque ēntiale ē aīe habere li. ar. sic ee ad imaginē dei sz cū dico aīam ee ad imaginē dei. nō dico aliq̄d additū substātie et potētijs. ergo pari ratione nihil superaddo

rōni ⁊ volūtati cū dico animā habere li·ar· Jtē si li·ar· adderet aliq̄d supra rōnem ⁊ volūtatē· aut ḡ illud haberet ortū ab eis aut nō· Si nō· ḡ esset habitus infusus vl' acq̄situs qđ absurdū est dicere· Si sic· ḡ cū illud qđ addit supra alterū ⁊ ortū habet ab eo dependentiā habet ab illo· ⁊ qđ dependet ⁊ ortū hz ab altero· potius hz ab illo regi q̄z ipm regere· potius habet subiici q̄z dñari· iō lib· ar· in boīe nō imparet· Item si li·ar· diceret habitū qui adderet sup rōnem ⁊ voluntatē· cū vnū accidēs nō pōt esse in duob⁹ subiectis· vr q̄ ille habitus haberet pluri ficari ꝓpter multiplicationē subiecti ꝑmi· ⁊ q̄ plura arbitria eēnt in vno homine· qđ oīno deuiat a recta rōne·

25 R⁹· ad predictoz intelligēriam est notandū q̄ cū habitus reddat potētiā facilē· ⁊ tribus modis habeat potentia esse facilis· trib⁹ modis habet habitus ad potentiā cōparari· Quedā nāq̄z potētia respectu alicui⁹ ē facilis p seipam· vt patet cū ōz· mens est nata ad meminē dū supius vel intelligendū se· ⁊ tūc talis habitus non differt a potētia fm rem sed fm rōnem ⁊ modū dicendi et tunc nō addit aliq̄d fm essentiā sed solū fm rōnem· Quedā est potētia q̄ respectu alicuius actus est habilis p aliq̄d sui· sicut potētia intellectiua ad cognitionē figurarū geometricarū nō est habilis p seipam· s· scientiam geometricā· sz potētia p aliquod accidēs qđ habet esse in ea· ⁊ tunc habitus talis addit sup potentiā nō solū fm rōnem sed etiā fm essentiā ⁊ rē· Aliqua vero potentia facilis est ad aliquē actū p seipam· nō tm̄ sola sed cū alia· ⁊ sic potētia rōnalis sine aliquo habitu supaddito ex sola cōiunctione sui cū appetitu nata est in actū consentiēdi ⁊ eligendi exire· ⁊ hoc modo habitus vel facultas nō addit aliq̄d diuersū fm essentiā· nec addit solū fm rōnem intelligēdi· sed medio modo addit fm esse q· nō addit aliq̄d absolutū sed respectiuū· sicut ptz cum dico rōnem p se· ⁊ rōnem associatā siue adiūctā voluntati· nō addo aliq̄d nouū supra rōnem fm se· sed solum cōiunctionem sui ad alterū q̄z tū ad aliquē consequentē actū· Uñ sicut qñ plures cōcurrunt ad trahendā nauē vel ferendū lapidē· potētia vnius reddit potentiā alterius facilem· ita q̄ nulla noua virtus vel habilitas aduenit potētie alicui⁹ trahentis in se· sic ⁊ in ꝓposito intelligendū est se habere· ⁊ hinc est q̄ li·ar· ⁊ si accidēs videatur inq̄tū sonat rōnem habitus fm rem· tm̄ non est accidēs potētie superadditū· Et iterū licz habitus· quia tm̄ nō dicit habitū vnius potentie absolute sz cū relatione vnius ad alterū· in duabus aūt potentiis seu respectu duarū potentiarū pōt esse vnus· nō em̄ est habitus superadditus p gratie infusionē vel per innatā dispositionem· sed potius ōz esse habitus quo ratio ⁊ volūtas suis actibus dñant q̄đ est in eis ex sua naturali origine· p eo q̄ naturaliter iste due potētie in eadē substātia sūt radicate· nec contingit vnā ab altera separare· Lōcedēde sunt igit rationes ostendentes q̄ li·ar· fm essentiā nihil addit sup rationem ⁊ volūtatē· addit tamē aliquo modo fm esse· siue fm relationē· que quidē non ponit aliquā nouā qualitatē esse in rōne vel voluntate sed ponit rōnem ⁊ voluntatē ad vnū actū ꝛcurrere fm naturalē aptitudinē· Ad illud qđ obiicit q̄ omnis
26 habitus addit aliquid supra potētiam· dōm q̄ illud nō
27 est verū intelligēdo de additione essentiali· maxime vbi potentia est habitualis p seipam· Ad illud qđ obī q̄ omnis potētia addit supra substātiam· ḡ rē· dōm q̄ nō est simile· p eo q̄ facultas essentialiter potest esse potentie q̄z sit potētia substantie· nihilominus tamē aliq̄ potētia est que ad idē genus potest reduci cum substantia· sicut habitū fuit supra· Ad illud quod obī q̄ lib· 28
ar· aliquo modo cōtrahit rationem ⁊ volūtatem· dōm q̄ hoc non est p additionē alicuius absoluti· sed ꝓpter concomitantiam rōnis ⁊ voluntatis que simul cōcurrūt ad dominiū li·ar·· nō tm̄ se ꝑ comitank in ꝓductione cuiuslibet actus ꝓpriū· Aliquid em̄ appetit appetitus circa qđ nō est deliberatio· ⁊ aliquid nouimus ⁊ credimus esse verū siue volūtas velit credere siue nō· Ad 29
vltimum tā patet responsio· qm̄ illud nō cōcludit additionē alicuius qualitatis noue sup rationē sed solū concomitantiā volūtatis· quoniā sine voluntate ratio libera nō esset vel ecōuerso· Si aūt iste due potentie ponantur in aliquo q̄tūcūq̄z nude· necesse est ponere ī co arbitriū libertatē· ⁊ sic planū est q̄ li·ar· est si dicat habitum cōplectentē rōnem ⁊ voluntatē· nō tamē dicit habitum actualē· immo potius dicit illarū duarū potētiarum dominiū naturale respectu eius actus qui est eligere siue consentire· ⁊ ꝓterea sancti magis vocāt libertatem arbitriū facultatē vel potestatem q̄z vocant habilitatem ostendētes differentiā eius ad alios habitus anime·

Questio VI

Utrū li·ar·· sit habitus siue facultas residens penes rationem ⁊ volūtatē coniunctim· id est penes quā istarū potentiarū principalius nobis insit· Et q̄ principaliꝰ insit penes rationem· videt primo per ipam nominationem qua dicit esse li·ar·· Si em̄ adiectiuū ponit rem suam circa suum substantiuū· ⁊ principalius dicit aliquid de alio fm abstractionē q̄z fm concretionē ⁊ habitus ille nominat arbitriū liberū nō libertas arbitraria arbitriū vero se tenet ex parte rationis· videtur ḡ rē· Item ꝑbus dicit q̄ ratio nata est regere irascibile ⁊ cōcupiscibile· sed volūtas cōsistit in illis duabus viribus sz concupiscibili ⁊ irascibili· ergo ratio nata est regere voluntatem ⁊ rationē· sed li·ar· est magis regens q̄z rectum· ḡ magis se tenet ex parte rationis q̄z voluntatis Si tu dicas q̄ ꝑbus intelligit de irascibili ⁊ cōcupiscibili brutali· nō de illa in qua cōsistit ipsa volūtas· Contra hoc est ipsa littera· dicit em̄ q̄ li·ar· est liberū de voluntate iudicium· si ergo iudicātis est regere iudicium patet rē· Item facto vltimo iudicio rationis semp volūtas mouetur fm illud· ergo si ꝓcit tanq̄z iudicās· ⁊ illō sequitur tanq̄z iudicatum· cum libertas magis resideat penes illud quod ꝓcit ⁊ imperat· q̄z penes illud qđ sequitur ⁊ obedit· videt q̄ li·arb·· plus tenet se ex parte rationis q̄z voluntatis· Item li·ar· ipso liberū est quo potest seipsum restringere ⁊ reprimere· sed repressio actus voliti nō est nisi per iudiciū rationis· q· nisi examen rationis intercueniat· semp voluntas sequitur impetum affectionis· ergo libertas magis est penes rationem q̄z voluntatē· Sed contra· li·ar· ipso dicitur liberū· q· immune est a coactione· ḡ penes illud maxime est li·ar· quod magis elongat a natura coactionis· et talis potentia est voluntas non ratio· in multis em̄ contingit rationem cogi· nō sic voluntatem· ḡ rē· Jtē li·ar· est illud quod est in nobis imperatiuum· sed magis est imperatiua in nobis volūtas q̄z ratio· quicquid em̄ ratio dicter semp illud fit quod volūtas ꝓcoprat· ergo rē· Item li·ar· est illud ex quo ꝓncipaliter cōsistit in nobis meritum vel demeritum· sed meritū vel demeritū ꝓncipaliter cōsistit penes volūtatem· ḡ rē·

Item li·arb·· est ī nobis potentissimum· sicut dicit Bernū· et plures auctoritates hoc sonant· sed nihil adeo est in potestate nostra sicut est voluntas et actus

volēdi·ergo videtur q̄ maxime penes volūtatē resideat
in nobis libertas· ℟o· dōm q̄ cum li·ar·sit facultas
30 siue dominium ex qua redditur potentia facilis non
solum ad motū ſz etiā ad mouēdū ſeipm·ſicut rō mouē
di ſe inchoatur in ratione ⁊ cōſūmatur in voluntate ſic
et arbi·libertas reſidet penes rōnem ⁊ volūtatē ita q̄ ī
vna illarū potentiarū inchoak ⁊ in alia ꝯſumak· ſō di/
cunt motū inchoādi in rōne·ſed nō mouek appetitus ni
ſi p̄ambulo cogitatu·nequaq̄ em̄ possumus amare nīſi
cognoſcamus·⁊ ideo ad hoc q̄ motus fiat p̄ceit cogni/
tio diſponēs·⁊ ſubſequitur virtus p̄ficiens·q̄ tūc cūq̄ em̄
p̄cedat cogitatus nunq̄ tñ motus ſequitur·niſi ipm im/
peret voluntatis affectio·⁊ ſicut volūtas nō hz moue/
ri ad obiectū acceptādo vel refugiēdo illud niſi p̄ambu
lo cogitatu·ſic etiā nō habet approbare vel reſpuere·ſi/
ue eligere ⁊ refrenare actū p̄pium niſi rōnis actus p̄ce
dat q̄ dicat ipm esse bonū vel malū·p̄ficiendū vel refre
nandū·ex tali em̄ actu p̄ambulo voluntas in actu ſuo ī
cipit cōplacere vel diſplicere·⁊ ſic patet q̄ libertas ar·
ſiue facultas q̄ dicit li·ar·in rōne inchoak·⁊ in volūta/
tate cōſumak·⁊ q̄ñq̄ penes illud p̄ncipaliter reſidet pe
nes q̄ ꝯſumak·ſō p̄ncipalit̄ libertas ar·⁊ dominiū ī vo
31 lūtate ꝯſiſtit· Et iterū·q: illud in q̄ res inchoak ſe ha/
bet q̄ modū materialis·illud in quo ꝯſumak ſe hz q̄ mo
dū formalis·⁊ adiectiuū reſpectu ſubſtantiui ſe habet
q̄ modū informātis·⁊ ſō in noīatione illius poteſtatis
nomē reſpondēs rōni ſignificak ſubſtātiue·nomē ⁊o re
ſpondēs volūtati ſignificak adiectiue·⁊ p̄pter hoc ma
gis vocak iſta facultas li·ar·q̄ arbitraria libertas·⁊ q̄
32 hoc pz rñſio ad p̄mū obiectū in ꝯrariū· Ad illud ⁊o
q̄ obī ſcō q̄ rō regit irascibilē ⁊ ꝯcupiſcibilē·dōm q̄
⁊ ſivis irascibilis ⁊ ꝯcupiſcibilis ītelligak de appetitu
brutali·ſiue de potentia appetitiua rōnali·vtrūq̄ tñ hz
regere rō q̄ modū diſponēntis ⁊ ꝯſulentis q̄ tū est de ſe
Q̄ aūt regat q̄ modū imp̄ātis hoc nō est niſi mediante
voluntate q̄ dat ei auctoritatē·volūtas aūt nō dicit alīā
potentiā q̄ essentiā a ꝯcupiſcibili ⁊ irascibili·ſz nomīat
ipm appetitū vt ratiocinatū ſiue rōni ꝯiunctū·⁊ ſic ei⁹
regere est ⁊ imperare· Lōcupiſcibilis aūt ⁊ irascibilis
candē potentiā nomināt affectuā·inq̄tū tñ hñt regi/
er ita dicunt inferiores·nō q̄tū ad naturā potētie ſz q̄
tū ad officiū·⁊ hinc est q̄ li·ar·ſm ſm̄ em̄ cōp̄hēdit iſtas
tres potētias·vicz rōnalē·irascibilē·⁊ ꝯcupiſcibilē·ſīc
dic̄ Aug· de q̄nq̄ rñsionib⁹· Lū de li·ar·loq̄mur· nō
de p̄te aīe loq̄mur·ſz de tota· hinc est etiā q̄ cum ceteræ
virtutes nō indocte ponant in li·ar·nō huic obviat il/
lud qō ꝯſueuit dici q̄ tres virtutes theologice sūt in ra
tionali·ꝯcupiſcibili·⁊ irascibili· volūtas em̄ vt tā dictū
est nō noīat aliquā potentiā ſed essentiā ⁊ naturam ab
irascibili ⁊ concupiſcibili·licz alio modo nominet· Ad 33
illud qō obī q̄ ratio iudicat ⁊ voluntas ſequitur·dōm q̄
dupler est iudiciū rōnis· Quoddā est in ſolo dictami/
ne·⁊ hoc est rōnis ſm se· Aliud est ſm iudiciū diffiniti
uum vt fiat vel nō fiat·⁊ illud nunq̄ est ſine voluntate
Quātūcūq̄ em̄ ratio deliberet· in eā partē determinat
diffinitiuū iudiciū quā p̄optat volūtas· Et ideo cū di/
citur·q̄ voluntas sequit iudiciū·ſi intelligak de iudicio
qō ꝯſiſtit in ſolo dictamine·nō est semp̄ verū q̄ ad illō
ſequatur volūtas necessario· Si aūt intelligak de iu/
dicio diffinitiuo·ex hoc nō ſequitur q̄ volūtas ſequak p̄n
cipaliter actū alienū·īmo potius actū alienū trahit ad
p̄priū· Ad illud qō vltimo obī q̄ refrenatio est medīā/ 34
te actu rōnis·dōm q̄ vez ē q̄ actⁿ rōnis req̄rit·ſz nūq̄
ab illo p̄ncipaliter ē refrenatio· Quātūcūq̄ em̄ rō dictet
actū volūtatis ēe malū·nūq̄ tñ volūtas ſe retrahit niſi
velit·⁊ ſō ſicut possibilitas ſcribēdi p̄ncipaliter dic̄ esse in
manu q̄ in oculo·licet ad cū ꝯcurrat vis oculi·⁊ vis ma
nus·ſic intelligendum est in p̄posito· Ex dictis igi
tur pz quid ſit li·ar·ſm rē ⁊ qualiter ſe habeat ad rōnē
et ad voluntatē· Si em̄ omnia que p̄determinata sūt ī
simul cōferāt in vnum·puto ſatis posse quietari intel
lectum·ſi quis aūt in aliquo p̄dictorū quiescere velit·
reliqua non pertractās·nō ita euidēter innoteſcet ei q̄
ſit li·ar·quidditas ⁊ essentia·

De libero arbitrio ſm differentes eius ſtatus in ſpeciali·

Ex p̄dictis perſpicuū ⁊c· Supra egit magiſter de li
bero arbitrio·ſm id qō est in generali·i hac p̄te agit de
diuerſis ſtatibus eius in ſpeciali·oſtendens q̄ ſm di/
uerſos ei⁹ ſtatus diuerſi sunt libertatis gradus·p eo q̄
libertas arbitrīj·minui hz p̄ctm̄· Et q̄m nō oīs liber/
tas hz diminui·ſō pars iſta cōtinet tres particulas
In p̄ma aſſignat magiſter gradū libertatis in homīe
ſm diuerſos stat⁹· In ſcā vero aſſignat diuerſas dif/
ferentias libertatis·ibi· Est nāq̄ libertas arb̄·triplex·
In tertia vero breuiter epilogat oſtendens quo gene/
re libertatis lib̄·ar·intelligi debeat minuit per pecca/
tū·ibi· Ex p̄dictis iam apparet in quo per peccatū ⁊c·
Prima pars habet tres particulas In p̄ma deter
minat gradus libertatis· In ſecūda vero aſſignat ſta
tus diuerſos hominis in quibus libertas habet auge/
ri et diminui·ibi· Et possūt notari in homine quatuor
status ⁊c· In tertia vero determinat per quid minui
habet ar·libertas·ibi· Unde manifeſtum est q̄ p̄ter
alias penalitates ⁊c· Similiter ſecūda pars tres ha/
bet partes ſm triplicem libertatis differentiam· Pri/
mo enīq̄ agit de libertate a coactione· Secūdo de liber
tate a culpa ſeu peccato·ibi· Est et alia libertas a pec/
cato· Tertio de libertate a miſeria·ibi· Est iterum liber
tas a miſeria ⁊c· Aliarum autem partium diuiſiones
manifeſte sunt in littera·

Determinat gradus libertatis arbitrīj in homine ſm diuerſos ſtatus ſiue tempora· e

Ex p̄dictis perſpicuū fit q̄ maior fuit liber/
tas arbitrīj p̄ma q̄ſ ſecunda·⁊ tertia multo ma/
ior quā ſecunda vel p̄ma· Prima enim liber/
tas arbitrīj fuit in qua poterat peccare et nō pec
care· Ultima vero erit in qua poterit non pec/
care et non poterit peccare· media vero in qua
pōt peccare·et non potest nō peccare·ante repa
rationem etiam mortaliter· poſt reparationem
vero ſaltem venialiter·

Aſſignat quatuor ſtatus hominis in quibus libertas arbitrīj habet augeri ⁊ minui· f

Et possunt in homine notari quatuor status liberi arbitrij· aũ pctũ eũ ad bonum nil impediebat· nil ad malũ ipellebat· Nõ habuit infirmitatẽ ad malũ· t habuit adiutoriũ ad bonũ· Tũc sine errore rõ iudicare· t volũtas sine difficultate bonũ appetere poterat· Post pctũ vo aũ repatione gre premit a cupiscẽtia t vincit· t hz infirmitatẽ in malo· sz nõ hz gram in bono· t iõ põt peccare t nõ põt nõ peccare etiã dãnabiliter· Post reparationẽ vero ante confirmationẽ premitur a cõcupiscentia sed non vincit· t hz qdẽ infirmitatẽ i malo· sz gram in bono· vt possit peccare ꝓpter libertatem et infirmitatem· t possit nõ peccare ad mortẽ ꝓpter libertatẽ t gram adiuuãtez nõdũ hz posse oino nõ peccare vel nõ posse peccare ꝓpter infirmitatẽ nondũ pfecte absorptã· et ꝓpter gram nõdum plene cõsummatã· Post cõfirmationẽ vero infirmitate penitus cõsũpta· et gra cõsũmata· nec vinci poterit nec pmi· t tũc habebit nõ posse peccare·

Determinat per qd minui habet arbitrij libertas· g

Unde manifestũ est qꝓter alias penalitates ꝓ pctõ illo incurrit hõ penã in corruptione t deꝑsione liberi arbitrij· Per illud nãq pctũ naturalia bona in ipo hoie corrupta sunt· t gratuita detracta· Hic est eũ ille q a latronibus vulneratꝰ ẽ et spoliatus· Vulneratus quidẽ in naturalibꝰ bonis quibꝰ nõ est priuatus· alioquin nõ posset fieri reparatio· Spoliatus vero gratuitis q ꝓ gram naturalibꝰ addita fuerãt· Hec sũt data optima t dona pfecta· Quor alia sũt corrupta ꝓ peccatuz id est naturalia· vt ingeniũ· memoria· intellectus Alia subtracta· i· gratuita· qꝫ t naturalia ex gratia sint· Ad generalẽ dei quipe graz ptinẽt· Sepe tũ huiusmodi fit distinctio cũ gratie vocabulũ ad speciẽ nõ ad genus referẽ·

Aug⁹. a Corrupta est ergo libertas arbitrij per pctũ et ex parte pdita· Obijcitur· hoc est contra Berñ· qui dicit in libro de liar· Nec miseria amittit· nec culpa minuitur· Item in eodẽ liloquens de libar· sui omino diminutionẽ vl defectum non patitur· Et iterum ipe ibidem dicit

[a] Corrupta est ergo libertas arbitrij per pctũ t ex pte perdita Tũ Aug· in enche· libero arbitrio male vtens homo t se perdit et ipsũ· Cum eũ libero arbitrio peccaretur· victore peccato amissum est et liberũ arbitrium· A quo eũ quis deuictꝰ est· huic seruus addictꝰ est· Ecce liberum arbitriũ dicit hominem amisisse· non qz post peccatum non habuerit liberũ arbitrium· sed quia libertatẽ arbitrij perdidit· nõ quidem omnem· sed libertatem a miseria t a peccato·

Agit de libertate arbitrij a coactione· h

[b] Est namq libertas arbitrij triplex· scilicet a necessitate· a peccato· a miseria· A necessitate ante peccatum t post equeliberum est arbitrium· Sicut eũ tunc cogi non poterat· ita nec modo· Ideoq voluntas merito apud deum iudicatur· que semper a necessitate libera est et nunq cogi potest· vbi necessitas ibi non est libertas· vbi non est libertas· nec voluntas· et ideo nec merittum· hec libertas in omnibus est tam in malis qꝫ in bonis·

b

Agit de libertate a peccato seu culpa· i

Est et alia libertas a peccato· scilicet de qua dicit apostolus· vbi spiritus dñi ibi libertas· Et veritas in euangelio· Si filius vos liberauerit· vere liberi eritis· Hec libertas a seruitute peccati liberat· et seruos iusticie facit· sicut econuerso seruitus peccati liberos iusticie facit· vnde apostolus· liberati a peccato serui facti estis iusticie Et item· Cum serui essetis peccati· liberi fuistis iusticie· Hanc libertatẽ peccando hõ amisit· Ideoq Augustꝰ dicit qꝫ homo male vtens libero arbitrio· t se perdit t ipsum· quia perdita ẽ per peccatum libertas· non a necessitate sed a peccato· Qui enim facit peccatuz seruus est peccati·

Qui habent hanc libertatem· sz a peccato t ꝓ qd· k

[k] Istam libertatez que est a peccato illi soli nunc habent quos filios per gratiam liberat t reparat· non ita qꝫ penitus sint sine peccato in hac mortali carne· sed vt in eis peccatum non dominetur neq regnet· Et hec est vera et bona libertas q bonã parit seruitutẽ· s· iusticie·

Libertas li· ar· de ipso quo condita est statu aliquatenꝰ nõ mutatur· sed equaliter qꝫtum in se est a celis· et terris· et inferis· possidet· g male assignat mgr duersos gradꝰ libertatis arbitrij Item si libertas arbi· potest per peccatum diminui· cum non sit infinita· aliquãdo poterit amitti· ergo si impossibile est creaturam rationalem absq libertate arb· esse impossibile est ipm per peccatuz diminui· Rº· ad hoc· dicendũ qꝫ ij· Lor· iij est loqui de libertate arb· qꝫtum ad esse et qꝫtum ad bene esse· Si loquamur qꝫtuz ad esse· sic liberũ arbitri· non potest diminui per peccatum· Si loquamur quãtum ad bene esse sic excludit malum duplex· videlicet culpe et pene· Et qꝫtum ad hoc liber· arbi· potest diminui· t hec libertas per peccatũ tolli potest sic ẽ damnatis q necessario sũt subiecti malo culpe et pene· et per hoc patet obiecta cõtra hoc· quia pcedunt de libertate intelligendo qꝫtũ ad esse·

35 Joh· viij· Ro· vj· Joh· viij·

b Est nãq liberũ arbitriuz triplex· sz a necessitate· a peccato· a miseria· Videt qꝫ ista diuisio sit superflua·

Cum em̄ non sit nisi dupler malū scz culpe ⁊ pene. videtur q̄ nō sit nisi dupler libertas · cū g̃ libertas dicat ereptionem ab aliquo malo. videl q̄ nō debeat esse nisi dupler libertas differẽtia. Itē cū nō sit tm̄ malū culpe et pene. sed etiam temptationis. videtur predicta diuisio esse diminuta que omittit vnā differentiam q̄ est libertas arbi. a malo tẽptationis. Si tu dicas eā cōtineri sub libertate ar. a miseria. Cōtra. cū Ber. in li. de li. ar. diuidit libertatem ar. in li. arbi. et cōsilij ⁊ cōplaciti. q̄ritur q̄ sit īter has diuisiones differẽtia. ⁊ penes q̄d sumā-
36 tur harū diuisionum mẽbra. Rō. dom̄ q̄ sicut ex p̄cedentibus colligi potest arbi. libertas. ⁊ priuatiue dicit ⁊ positiue. Priuatiue dicit p operationem ad illud respectu cuius dicitur libertas vt a quo. Positiue per cōparationē ad illud respectu cui⁹ dicitur
37 libras vt ad qō Libertas autez opponitur seruituti. seruitus autem dupler est. videlicet seruit⁹ coactionis. ⁊ seruitus subiectionis. Seruitus aut̄ subiectiōis p̄t esse sub duplici differentia ſm q̄ dupler est malū. scz malus quod patimur. ⁊ hoc est malum miserie. ⁊ in h̄ attenditur libertas a miseria. Et malum quod facimus. ⁊ hoc est malum culpe. ⁊ in hoc attrēditur tertia libertatis differentia. Et sic patet q̄ libertas ſm q̄ cōsideratur per cōparationem ad illud a quo. libertas habet diuidi in tres differentias. que sunt libertas a necessitate. a culpa. ⁊ a miseria. Si autem consideretur libertas p cōparationem ad illud ad quod scz ad actum in quē exit. hoc potest esse aut p̄out simpliciter cōsideratur respectu actus volendi. ⁊ sic dicitur libertas arbi. Aut p̄out consideratur respectu actus volendi ad finem relati qui dicit vsus vel vti. ⁊ sic attenditur libertas consilij. Aut respectu actus volendi quietati. qui quidē ℔ actus fruitionis. ⁊ penes hunc attenditur libertas cōplaciti. Et sic patet sufficientia vtriuscz diuisionis. et diuersi modi ſm quos predicte diuisiones habent assignari. Possent tm̄ ad vnam communem rationem diuidendi reduci sic. Est enim considerare libertatem arbi. q̄tum ad esse. ⁊ q̄tum ad bene esse. Si quātum ad esse. sic vocatur a magistro libertas a coactione. ⁊ a Ber. libertas ar. ab vno positiue ab altero p̄uatiue. Si q̄tum ad bene esse cum ad bene esse p̄currat dupler bonum. videlicet bonum rectificans et bonuz delectans. siue bonum ordinās et bonum quietans. ⁊ per oppositum excludatur dupler malum. videlicet malus deformās ⁊ malum affligēs sic est dupler differentia. quarum vna sumitur respectu boni dirigentis. ⁊ hec dicitur libertas cōsilij a Ber. et a magistro libertas a culpa. Alia vero sumitur respectu boni quietātis. et hec a Ber. vocat libertas cōplaciti. et a magistro libertas a miseria. Idē enim ip̄m quod Ber. nominat positiue siue per comparationem ad terminum ad quem. magister nominat p̄uatiue siue per cōparationem ad terminum a quo. ¶ Et sic patet diuisionum sufficientia. patet etiā responsio ad obiecta. Prec enim malum culpe ⁊ pene est assignare differentiaz tertiā libertatis arbi. q̄ nō sumit respectu mali. vtpote illa q̄ attendit q̄tū ad esse. ⁊ malū tẽptatiōis q̄dāmō hz reduci ad malū culpe. q̄dāmō ad malū pene. Ad malū culpe iq̄tū subintrat iteri⁹. ad malū ℔ pene iq̄tū affligit exteri⁹. ⁊ sic fac̄ q̄rtū mẽbrū. ab illis tribo diuersum

Rūsio. ſz q̄dam.

Rūsio. ſz q̄dam.

Joh. viij.

Lum em̄ non sit nisi dupler malū scz culpe ⁊ pene. videtur q̄ nō sit nisi dupler libertas · cū g̃ libertas dicat ereptionem ab aliquo malo. videl q̄ nō debeat esse nisi dupler libertas differẽtia. Itē cū nō sit tm̄ malū culpe et pene. sed etiam temptationis. videtur predicta diuisio esse diminuta que omittit vnā differentiam q̄ est libertas arbi. a malo tẽptationis. Si tu dicas eā cōtineri sub libertate ar. a miseria. Cōtra. cū Ber. in li. de li. ar. diuidit libertatem ar. in li. arbi. et cōsilij ⁊ cōplaciti. q̄ritur q̄ sit īter has diuisiones differẽtia. ⁊ penes q̄d sumā-
36 tur harū diuisionum mẽbra. Rō. dom̄ q̄ sicut ex p̄cedentibus colligi potest arbi. libertas. ⁊ priuatiue dicit ⁊ positiue. Priuatiue dicit p operationem ad illud respectu cuius dicitur libertas vt a quo. Positiue per cōparationē ad illud respectu cui⁹ dicitur
37 libras vt ad qō Libertas autez opponitur seruituti. seruitus autem dupler est. videlicet seruit⁹ coactionis. ⁊ seruitus subiectionis. Seruitus aut̄ subiectiōis p̄t esse sub duplici differentia ſm q̄ dupler est malū. scz malus quod patimur. ⁊ hoc est malum miserie. ⁊ in h̄ attenditur libertas a miseria. Et malum quod facimus. ⁊ hoc est malum culpe. ⁊ in hoc attrēditur tertia libertatis differentia. Et sic patet q̄ libertas ſm q̄ cōsideratur per cōparationem ad illud a quo. libertas habet diuidi in tres differentias. que sunt libertas a necessitate. a culpa. ⁊ a miseria. Si autem consideretur libertas p cōparationem ad illud ad quod scz ad actum in quē exit. hoc potest esse aut p̄out simpliciter cōsideratur respectu actus volendi. ⁊ sic dicitur libertas arbi. Aut p̄out consideratur respectu actus volendi ad finem relati qui dicit vsus vel vti. ⁊ sic attenditur libertas consilij. Aut respectu actus volendi quietati. qui quidē ℔ actus fruitionis. ⁊ penes hunc attenditur libertas cōplaciti. Et sic patet sufficientia vtriuscz diuisionis. et diuersi modi ſm quos predicte diuisiones habent assignari. Possent tm̄ ad vnam communem rationem diuidendi reduci sic. Est enim considerare libertatem arbi. q̄tum ad esse. ⁊ q̄tum ad bene esse. Si quātum ad esse. sic vocatur a magistro libertas a coactione. ⁊ a Ber. libertas ar. ab vno positiue ab altero p̄uatiue. Si q̄tum ad bene esse cum ad bene esse p̄currat dupler bonum. videlicet bonum rectificans et bonuz delectans. siue bonum ordinās et bonum quietans. ⁊ per oppositum excludatur dupler malum. videlicet malus deformās ⁊ malum affligēs sic est dupler differentia. quarum vna sumitur respectu boni dirigentis. ⁊ hec dicitur libertas cōsilij a Ber. et a magistro libertas a culpa. Alia vero sumitur respectu boni quietātis. et hec a Ber. vocat libertas cōplaciti. et a magistro libertas a miseria. Idē enim ip̄m quod Ber. nominat positiue siue per comparationem ad terminum ad quem. magister nominat p̄uatiue siue per cōparationem ad terminum a quo. ¶ Et sic patet diuisionum sufficientia. patet etiā responsio ad obiecta. Prec enim malum culpe ⁊ pene est assignare differentiaz tertiā libertatis arbi. q̄ nō sumit respectu mali. vtpote illa q̄ attendit q̄tū ad esse. ⁊ malū tẽptatiōis q̄dāmō hz reduci ad malū culpe. q̄dāmō ad malū pene. Ad malū culpe iq̄tū subintrat iteri⁹. ad malū ℔ pene iq̄tū affligit exteri⁹. ⁊ sic fac̄ q̄rtū mẽbrū. ab illis tribo diuersum

Ulū Aug. in enchef. ait. Ad iusticiam faciēdā nō erit aliquis liber nisi a peccato liberat⁹. esse iusticie ceperit seruus. ⁊ ipsa est vera libertas p̄prer recti facti leticiā. simul ⁊ pia seruitus p̄pter p̄cepti obedientiā. Est alia libertas nō vera. male seruituti adiuncta que est ad malū faciēdum. vbi ratio dissentit a volūtate iudicās nō esse faciēdū q℔ voluntas appetit. Ad bonū vero faciendū p̄cordat ratio voluntati. ⁊ iō ibi vera libertas ē ⁊ pia. De libertate aūt ad malū ⁊ seruitute mala ait Aug. in enchef. Seruo addicto peccato q̄ potest esse libertas nisi q̃ eū peccare delectat. Liberaliter em̄ seruit qui sui dñi voluntatē libēter facit. ac per hoc ad peccādum liber est q̄ peccati seruus est.

Questio de libertate ad malū an sit ipsa libertas liberi arbitrij.

Hic queri potest vtrū hec libertas qua q̄s liber est ad malum sit libertas arbitrij. Si em̄ libertas arbitrij est bonū quidē est. q̄ libertas arbitrij bonū naturale est. Quibusdā videt q̄ sit ipsa libertas arbitrij. q̄ semper bona est. sed p̄pter pcti seruitutē ad malū fit liberior. ⁊ p̄nior. ⁊ iō dr nō esse vera libertas quia ad malum est. Alijs aūt videt q̄ hec libertas ad malum quā supra cōmemorauit Aug. nō sit ip̄a libertas arbitrij. sz sit quedā p̄pronitas peccādi ⁊ curuitas q̄ ex peccato est. ⁊ mala ē

Questio alia de libertate ad bonū. an ipsa sit libertas arbitrij an non.

Similiter etiā queri solet vtrū illa libertas vera q̄ est ad iusticiam faciēdam sit ipsa libertas arbitrij. Quidā dicunt illā candē esse. sed reputam̄ p gratiā. q̄ iuuāte liba ē ad bonū. sine gra ℔ nō ē libera ad bonū. Unde Aug. in Enche. Ista libertas ad bene faciēdum vñ erit homini addicto. ⁊ vēdito sub peccato nisi eū redimat qui dicit. Si filius vos liberauerit. vere liberi eritis. Quod anteq̄ fieri i homine incipiat. quomodo q̄sq̄ de libero arbitrio gloriat q̄ nō dū est liber ad operandum bene. Ecce aperte ostendit liberū arbitriū p gratiā adiuuari. vt per illud bene operetur q̄s. Ideo q̄ dicūt illā libertatē verā que est ad bene faciēdum. cuius sup̄a meminit Augustin⁹ esse libertatem ip̄am arbitrij gr̄a dei adiutā. Alij vero putāt nō esse ip̄am arbitrij libertatē sed aliā quandā q̄ ex gratia ⁊ libero arbitrio in mēte hois deo operāte incipit esse cū reparatus est.

Certa determinatio vtriusq̄ q̄stionis q̄ dr libertas ad bonū ⁊ ad malū eē libertas arbitrij. n

c Uerū nobis magis placeret ipsa li·ar·sit⁊ illa·q̄ ds liber est ad malum·⁊ illa qua quis liber est ad bonum· ℔ videt esse ꝯra Anſ·q̄ dic̄ q̄ ptās peccādi nō ē libtas nec pars libertatis. Item videt etiā esse contra rationem· quia vnū quodq̄ debet denominari a suo optimo·⁊ libertas q̄ est ab omni miseria⁊ culpa· hec est ab omni miseria·g̃ li·ar·debet denominari ab illa· Iterū si libertas ar·dr nō solum q⁊ est in bonū sed etiā q⁊ potest in malū· cū in beatis nō possit in malum· videt q̄ equiuoce dicatur libertas arbitrij· in viatoribus et in beatis. Sed contra hoc est· quia comparatio fm magis et minus est respectu soli⁹ vniuoci· si ergo equiuoce diceretur lib·arbitrij in beatis et in nobis·non esset maior libertas in beatis q̄ in nobis· quod est contra magistrum in littera qui differenter gradus libertatis assignat·

Propt̄ hoc est questio vtrum libertas a coactione· et culpa·⁊ a miseria dicantur equiuocevel vniuoce· et cui primo nomen libertatis imponatur R⁹·dicendum q̄ cum nomen·imponatur rei a proprietate que est sibi iherēs inseparabiliter cētialit̄·⁊ libertas cētialit̄ liberi arbitrij ñ sit

Ro·viij·

38

c Uerum nobis magis placz vt ipsa libertas arbitrij sit⁊ illa q̄ ds liber est ad malum· et illa q̄ ds liber ē ad bonū faciendum Ex causis ei varijs sortit̄ diuersa vocabula·Dicit̄ eñ libertas ad malum faciendū añq̄ p gratiā sit repata· sed cū p gratiam fuerit repata·dicit̄ libertas ad bonū faciendū· q⁊ añ gratiā libera est voluntas ad malū·per gr̃am vo libera fit ad bonū·Sē per ergovolūtas hominis aliq̄ modo libera est· ℔ nō semp bona ē·Nō eñ est bona nisi a peccato liberata·est tamē a necessitate libera·Vñ Aug·in li·de gr̃a⁊ li·ar·Semp̄ nobis volūtas libera est· ℔ nō semp bona ē Aut eñ libera ē iusticie q̄n seruit pctō·⁊ tunc est mala·Aut a pctō libera ē q̄n serut iusticie· et tunc ē bona

Agit de libertate a miseria· o

Est iterū libertas a miseria·de qua ap̄s ait·Et ipa creatura liberabit̄ a seruitute corruptionis i libertatē glorie filioꝝ dei· Hāc libertatē habuit hō añ peccatū·q⁊ oñi carebat miseria·⁊ nulla tāgebat̄ molestia·⁊ plen⁹ hēbit i futura btitudine vbi miser eē nō poterit·Sz i hac vita q̄ē iter primū pctñ·⁊ vltimā confirmationē·nemo a miseria liber ē·q⁊ pena pcti nō caret·

Breuiter epilogat oñdens quo genere libertatis li·ar·itel ligi debeat minui p pctñ· p

Ex p̄dictis iā appet̄ q̄ p pctñ sit iminutū vl̄, corruptū liberū arbitriū·q⁊ ante peccatū nulla erat homini difficultas· nullumq̄ impedimentum de lege membrorum ad bonum· nulla impulsio vel instigatio ad malum·Nunc autem per legē carnis ad bonum impeditur·⁊ ad malum instigatur·vt non possit velle⁊ perficere bonum nisi per gratiam liberetur⁊ adiuuetur·quia ait apostolus·℔ Peccatum habitat in carne· liberū ergo arbitriū cum semp in singulis sit liberum· non est tamē pariter liberū in bonis⁊ in malis·et ad bona⁊ ad mala·liberius eñ est in bonis vbi liberatū est·q̄n in malis vbi liberatuz nō est· Et liberius est ad malum quod per se potest·q̄m ad bonū quod nisi gratia liberetur⁊ adiuuetur· non potest·

De libertate que sit ex gratia et que ex natura· q

Libertas ergo a peccato et a miseria per gratiam est· libertas vero a necessitate per naturam. vtrāq̄ libertatem nature scilicet⁊ gratie notat apostol⁹ cum ex persona hominis non redempti ait Velle adiacet mihi. perficere autem bonum nō inuenio· ac si diceret·habeo libertatem gratie· ideo non est apud me perfectio boni· Nam voluntas hominis quam naturaliter habet non valet erigi ad bonum efficaciter volendū vel opere implendum· nisi per gratiam liberetur⁊ adiuuetur Liberetur quidem vt velit·et adiuuetur vt perficiat· Quia vt ait apostolus· Non est volentis velle·neq̄ currentis currere·id est operari·sed miserētis dei· qui operatur in nobis velle et operari bona· cui⁹ gratiam non aduocat hominis voluntas vel opatio sed ipa gr̃a voluntatem preuenit preparando vt velit bonum·⁊ preparatam adiuuat vt perficiat·

libertas a culpa vel a miseria·sed libertas a coactione· ab illa lib̄·arbitrij· habet denominari· Et quoniam hec in creaturis q̄ꝝ est de se indifferens est ad bonum et malum· ideo magister de hac intelligēs· dicit in littera q̄ libertas a qua lib̄· arbi· denominatur liberum· non est libertas ad bonum tantum sed etiam ad malum· non q̄ principaliter respiciat malum sed quia de generali nominis significatione nō determiatur ad bonum· licet p̄cipalius respiciat bonum q̄ꝝ malum· Et per hoc patet respō sio ad primū obiectum· Ad illud vero quod obiicitur q̄ denominatio debet fieri ab optimo· dicendum q̄ illud verum est de optimo nō quo cūq̄ sed essentiali⁊ inseparabili Ad illud quod q̄rit vtr̄ dicat libertas equoceve vniuoce·dr̄ q̄ nec sic·nec sic·sz fm quandā analogiam·que propter conuenientiam cum vniuoco recipit cōparationez fm magis et minus p̄pter conuenientiam cum equiuoco recipit q̄ndam distinctionem multiplicitatis· analoguz enim medium tenet inter vniuocum et equiuocum·⁊ sic patēt ea que quesita sunt·

40

Ro·viij·

Rom·vj·

AD intelligentiã huius partis · cũ supra habitum sit de lib·ar·in se · querit hic de ipsa cõparatione · & circa hoc queruntur sex · Primo queritur de lib·ar·in cõparatione ad subiectũ · Secundo querit de ipso in cõparatione ad actum · Tertio vero querit in cõparatione ad obiectũ · Quarto in cõparatione ad aliqd agens creatũ · Quinto in cõparatione ad moues · Sexto & vltimo in cõparatiõe ad corpus coniunctum.

Questio I g

De li·ar·in cõparatiõe ad subiectũ · vtrũ in oĩbus in q̃bus est sit equaliter · aut fm magis & minus · Et q̃ sit in oĩbus equaliter videt̃ primo p Berñ · in li·de li·ar · Manet libertas volũtatis tam plena in bonis q̃ in malis · sed in bonis ordinatior · tã integra q̃ suo modo · In creatore q̃ in creatura · Itẽ in eodẽ li·ar·cunctis pariter ratione vtẽtibus cõperit nec magis est in bonis q̃ in malis · Et rõnem subiungit q̃ nec augẽt gr̃a nec minuitur culpa · Item lib·ar·eo ipso dr liberũ quo est a coactione minime · g̃ si libertas ar · in quolibet vniuersaliter p̃uat coactione et oĩmoda p̃uatione non est magis & minus reprire ar·lib·in oĩbus in q̃bus est eq̃liter est · Itẽ magis et minus est q̃ permittione vnius ad alterũ · sed lib·ar· nullo modo põt pmiscere in aliquo seruituri sibi cõtrarie · que q̃dẽ est seruitus coactionis · g̃ nõ vr̃ q̃ possit fr magis vel minus participari · g̃ eq̃liter est in oĩbus in q̃bus inuenitur · Sed ℑ · li·ar·est ptãs seruãdi rectitudinem · sicut dicit Anſ · sed maior est ptãs seruandi rectitudinem in bonis q̃ in malis · in cõfirmatis q̃ in nõ cõfirmatis · g̃ li·ar·cõtingit fm magis & minus participari · Item li·ar·est q̃dã nobilis dignitas in aĩa rõnali sed in nulla p̃rietate dignitatis creatura põt eq̃ri creatori · g̃ impossibile est li·ar·inter creaturã & creatorẽ eq̃liter reperiri · Item li·ar·est facultas que fundat̃ sup̃ rõnem & voluntatem · sed vis cognitiua multo pfectius reperitur in deo q̃ in creatura · et in vna creatura plus q̃ in alia · similiter & vis appetitiua · g̃ pari rõne & illa facultas ex qua potẽtia rõnalis & potẽtia volũtatis libere esse dicũtur · Itẽ liberius est illud in quo cadit nullũ genus seruitutis · q̃ in quo põt aliqd genus seruitutis cadere · cũ igit̃ aliq̃ sint que nullo modo p̃nt subiici · nec pctõ nec miseric · qdam vero que eis subiecta sũt & seruunt · vr̃ q̃ ab his & illis li·ar·nõ participet eq̃liter · R°. ad p̃dictor̃ intelligentiam est notandũ · q̃ cũ q̃rit vtrũ lib·ar·sit equaliter in oĩbus · nõ ẽ questio dr ipso fm q̃ dr liberũ ea libertate q̃ ẽ a miseria vel a culpa · hoc enim modo planũ ẽ q̃ liberius est in vno q̃ in alio · sz ẽ q̃stio de li·ar·fm q̃ dr libertas a coactione · sic em̃ videtur auctoritates sctor̃ sibĩ nuicẽ repugnare · Et p̃terea ad cõtrarietatẽ q̃ videt̃ de medio diminuẽda intelligendum est q̃ li·ar·siue li·ar·et dicit cõparationẽ ad illud a quo et ad illud ad qd̃ · Per cõparationẽ ad illud a q̃ dr p̃uatiue siue negatiue · dicit̃ em̃ liberũ a coactione · p eo q̃ ẽ ab oĩ coactione ĩmune · Per cõparationẽ ad illud ad qd̃ dr positiue · p eo q̃ li·ar·est q̃dã facultas siue potestas seruãdi rectitudinẽ · hec aũt facultas p̃ut p̃uationi coactionis cõiuncta est · hz quandã dignitatẽ · dignitatis em̃ est & ptãtis nõ posse cogi · Et sic in li·ar·intellectu tria claudũtur videlicet · a coactione ĩmunitas · excellentie dignitas · & potestas siue facultas · Quãtũ ad primũ li·ar·in oĩbus in quib⁹ est eq̃liter se habet sic̃ dicũt autoritates Berñ · & oĩdunt rõnes ad hoc inducte · p eo q̃ in oĩ in quo ponit̃ · simpliciter & vniuersaliter omnẽ excludit coactionẽ · p̃terea dicit Berñ · q̃ its plene est ar·li·in creatura suo modo sicut in creatore · qd̃ & si nõ possit intelligi veraciter esse dictũ dr aliquo qd̃ dicitur p positionẽ · põt tm̃ intelligi de eo qd̃ dr p oĩmodã p̃uationẽ · Quãtum ad scõm vicz q̃tũ ad excellẽtie dignitatem est eq̃liter in cõparatione creaturarũ adinuicẽ · & inequaliter in cõparatione creaturarũ ad creatorẽ · Dignitas em̃ li·ar·increati superexcellit oẽm dignitatez li·ar·creati · q̃ illa ẽ dignitas sũma · & ois dignitas creata ẽ dignitas infra illã · & p̃ter illã · & sic ineqlitas inest libertati ar·q̃tum ad dignitatẽ p̃ut ℑsiderat̃ in creaturis & creatore · Prout aũt ℑsiderat̃ in creaturis relatis adinuicẽ · sic habet in eis reperiri equaliter · p eo q̃ omne li·ar·ĩmediate est sub deo cõstitutum · & q̃dlibet ẽ suarũ operationũ post deũ primũ p̃ncipium · Attendit̃ em̃ fm rõnalis creature supremum quo solus deus supior ẽ · sic̃ vult aug · Quantũ aũt ad tertiũ vicz q̃tum ad facultatem · aut ad seruãde iusticie potestatem · sic ineqlitas reperit̃ nõ solũ in creaturis & creatore · sed etiã in creaturis cõparatis adinuicẽ · Una em̃ creatura multo potẽtior est altera in rectitudine seruãda · sicut beata q̃ misera · er b̃ ẽ qd̃ dic̃ anſel·ĩ li·de li·ar · Libertas ar·alia est a seque nec est accepta ab alia · nec facta ẽ · que ẽ solius dei · Alia est a deo facta & accepta que ẽ angelor̃ & hominũ · Facta aũt siue accepta · alia ẽ habẽs rectitudinẽ quã seruat · alia carẽs · Habẽs · alia tenet sepabiliter · alia inseparabiliter · Carẽs aũt · alia caret recupabiliter · alia irrecupabiliter · Ex hac diuisione anſel·apparet gradꝰ libertatis nõ solũ in creaturis respectu creatoris · sz etiã in creaturis adinuicẽ relatis · Sumit̃ em̃ hec diuisio libertatis fm id qd̃ ẽ in ea positionis · & hoc modo cõtingit eã fm plus & minus in habẽtibus li·ar·reperiri · & sic p̃cedũt rõnes p̃us adducte · Patet igit̃ ex p̃dictis responsio ad q̃stionẽ p̃positã · ptz nihilominus responsio ad obiecta · q̃ rõnes q̃ p̃bant equalitate arguũt de lib·ar·penes id qd̃ dicit p̃uationẽ · Responsiones ẽro ad oppositũ penes id qd̃ dicit positionẽ · & ideo vtrecz concedende sũt · q̃ diuersis vĩs concludũt.

Questio II h

De li·ar·in cõparatione ad actũ · Et q̃rit vtrũ sit actuũ cõtingentiũ & necessarior̃ · an ℑtingentiũ tm̃ · Et q̃ sit contingẽtium tm̃ vr̃ p magistrũ in ·h· ca·huiꝰ di·vbi ait sic Hoc aũt sciẽdum q̃ li·ar·nõ refert̃ ad p̃sens · vel ad p̃teritũ · sz ad futura ℑtingentia · Item lib·ar·ẽ respectu eor̃ actuũ que sũt a nobis · & eor̃ dr̃ q̃bus consiliamur · Si igit̃ non ℑsiliamur dr necessariis & impossibilibꝰ · sz de ℑtingẽtibus · & ea que sunt in nobis possumus facere & nõ facere · videtur q̃ soli actus ℑtingentes ad li·ar·habeãt p̃tinere · Itẽ li·ar·est ptãs rõnalis · sz ptãs rõnal̃ ẽ idifferẽs ad faciẽdũ & nõ faciẽdũ · & nihil q̃ erit a potẽtia differẽter se habẽte ad hoc & ad eius oppositũ ẽ necessarium sz ℑtingens · g̃ ẽ · Itẽ necessariũ & volũtariũ ex oppositis diuidũtur · g̃ si actus lib·ar·esset necessarius · nõ eẽt volũtarius · si g̃ ois actus li·ar·est volũtarꝰ · videt̃ q̃ nullus sit necessarꝰ · Sed ℑ · Augꝰ · in ench · Erit hõ sic vt velle male nõ possit · nec tm̃ ideo carebit li·arb · Et paulo post · necq aũt volũtas nõ ẽ · aut libera dicenda nõ ẽ · qua beati sic esse volumus · vt eẽ miseri nõ solũ nolumus · sz nequaq̃ p̃orsus velle possumus · & ex hoc expsse colligit̃ q̃ li·ar·est respectu actus necessarij & ĩmutabilis · Itẽ li·ar·est in deo · & angelis · & in hoibꝰ beatis · sz dꝰ ẽ ĩmutabilis p naturã · angelus ẽro & hõ brũs p gloriã · g̃ in ipis li·ar·necessario & ĩmutabiliter in suũ actũ exit · igr̃ nõ solũ est respectu actus ℑtingẽtis verũ etiã necessarij · Itẽ nõ ẽ meritũ sine actu li·ar·sz iste qui

fecit bonū vult se fecisse. ⁊ hoc ipso merek. si igit hunc fecisse bonū demōstraro illo qui fecit est necessariū. li. ar. est respectu actus necrij etiā fm statum meriti. Itē li. ar. est ptās nō alligata eoipo q̄ li. est. si igit potentia intellectiua eoipo q̄ nō est alligata potest cognoscere necessaria ⁊ contingentia. g̃ cum voluntas. vel ar. lib. ad nihil astringatur. vī q̄ erit respectu actū necessariorū ⁊ contingentium simul. ℟. dōm q̄ li. ar. dupliciter p̄t
43 considerari. Aut fm q̄ liberū. aut fm q̄ deliberās. Si loquamur de ipso fm q̄ liberum. sic concedo q̄ p̄t esse nō solū respectu cōtingentis. sz etiā necrij. sicut patz in
44 deo ⁊ in xp̄o. ⁊ in angelis ⁊ in hominib⁹ beatis. Cū em̄ duplex sit necessitas. videlz coactionis ⁊ imutabilitatis. Necessitas coactionis repugnat libertati ar. Necessitas vo imutabilitatis nō. p eo q̄ ar. ō liberū. nō q̄ sic velit b̄ vt possit velle eius oppositū. sz q̄ omne q̄ vult appetit ad suppius imperium. quia sic vult aliquid vt velit se velle illud. ⁊ ideo in actu volendi seipm mouet ⁊ sibi dominat. ⁊ p tanto ō: libertas cuius imutabiliter or dinetur ad illud. Si aūt loquamur de lib. ar. fm q̄ deliberans vtrū b̄ fiat vel nō fiat. sic actus et⁹ de quo ō liberat est contingens. Nullus em̄ deliberat de necessariorum impossibili. act⁹ tū ille potest ee circa necrīū. vel circa cōtingens. In li. em̄ ar. est cōsiderare actū volēdi ⁊ ipm volitū ⁊ inq̄tum li. ar. est deliberans necesse est q̄ contingentia sit circa vtrūq̄ istorū vel circa altez. Circa vtrū q̄. vt cum q̄s deliberat vtrū velit intrare religionē. vel diligere inimicū. Circa altez. vt cum q̄s deliberat vtrū debeat ꝺsentire vel dissentire appetitui naturaliter iserto. vt pote appetitui brūtudinis. Sic igit act⁹ li. ar. deliberantis. q̄uis possit esse circa necessariū. sp̄ ē contingens. actus vo li. ar. vt libez est. nō solū p̄t ee circa necessarium. sz etiā necessari⁹ in se. ⁊ p hoc ꝓz responsio ad ꝓpositam questionē. ꝓz etiā responsio ad obiecta. Nā rōes q̄ ostendunt q̄ li. ar. potest esse respectu act⁹ necessariꝰ. ꝺcludunt de li. ar. fm q̄ libez sicut manifeste apparet ꝓcedenti. Auctoritates vo ⁊ rōnes ad oppositū intelligunt de li. ar. fm q̄ deliberans ⁊ cōsilians. aliter nō cogūt. Nā q̄ ō primo obr̄ de verbo magistri. pla
45 nū est q̄ intelligit de li. ar. fm statū viatoris. sic mgr in littera seipm exponit. Silr q̄ ō secundo obūcit q̄ li. ar.
46 est eoz de quib⁹ cōsiliamur. hoc em̄ verū ē de li. ar. fm q̄ tenet rōnem deliberanꝭ. Et ad illud q̄ obr̄ q̄ rōnal' po-
47 testas est ad oppositā. dōm. q̄ illud nō est vez de oī potestate rōnali. sicut iam in sequenti pblemate melius patebit. sz h̄ est verū de rōnali prāte fm statū mutabilitatis ⁊ ꝓtibilitatis. fm quē statū intelligit ꝺbum phi. Ad
48 illud q̄ō obr̄ q̄ necrīū ⁊ voluntariū ex opposito diuidūtur. dōm. q̄ vez est fm q̄ necrīū dictū a necessitate coactionis. fm aūt q̄ necrīū dictū est a necessitate mutabilitatis. non diuidit ꝺ voluntariū. nisi voluntariū dicat a voluntate deliberāte ⁊ cōsiliante. ⁊ hoc mō bene ꝺcedo q̄ voluntariū est cōtingens. ⁊ hoc non obuiat sz portꝰ consonat ei q̄ō dictum est.

Questio III i

De li. ar. in cōparatione ad obiectum. Et est q̄ō vtrū lib. ar. fm q̄ liberū possit in malū. Et q̄ sic vr. De nullo virtuperat q̄s nec laudat. nisi de illo q̄ō est a li. ar. fm q̄ liberū. g̃ li. ar. p̄t in pcm̄ fm q̄ libez ⁊ in malū. Itē act⁹ li. ar. fm q̄ li. est eligere. sz li. ar. de se cū est gra destituta hz eligere malū. bonū aūt non eligit nisi p auxiliū gre. g̃ li. ar. quantū est de se plus hz obiectū malū q̄ bonum Itē prātes rōnales sunt ad oppositā fm q̄ hmōi. sz lib. ar. fm q̄ libez ē prās rōnalis. g̃ est ad oppositā quantū est de sui natura. sed nō est ad oppositā que sunt dulce ⁊ amarū. verū ⁊ falsum. ⁊ silia. g̃ ad oppositā q̄ sunt bonū ⁊ malum. g̃ malū est obm li. ar. fm q̄ liberū. Itez li. ar. potest facere malū. aut igit seipo. aut alio. Si alio. q̄ro mediante quo. ⁊ non est dare. tunc em̄ esset querere. vtrū illud esset liberū. aut nō. ⁊ si non esset liberū. tā in ope suo nec esset laudabile nec vitupabile. ⁊ ita nec peccare posset. Si aūt esset libez. g̃ vel erit abire in infinitū. vel est dare q̄ li. ar. seipo peccet. Si igit seipo p̄t in malum. ⁊ seipo ē libez. g̃ li. ar. fm q̄ libez hz p obiectū ipm malū. Sz ō. Anſ. de li. ar. q̄ō libertati opposita cā minuit ⁊ separatum auget. nō est libertas. nec ꝓs libertatis. sz ptās peccandi est bmōi vt dicit. ⁊ ex hoc cōcludit q̄ ptās peccandi non ē libertas nec pars libertatis. Si igit malū nō ē obiectū nisi ptāris peccādi li. ar. fm q̄ hmōi nō hz p obiecto maluz. Item posse peccare plus dicit impotentiā q̄ potentiā. ⁊ pl⁹ dicit defectuz q̄ cōplementū. sz li. ar. fm q̄ libez. est sub deo potētissimū. g̃ li. ar. fm q̄ libez nō hz obiectū malū siue pcm̄. Item si malū est obiectū li. ar. fm q̄ libez. g̃ vbiciq̄ est libertas ar. ē ptās ad malū. g̃ vl' in deo ē ptās ad malū vel in ipso non est li. ar. ⁊ q̄ vtrunq̄ hoz est impossibile ⁊ ō Aug. restat tē. Itē li. ar. nunq̄ facit nec appetit malū nisi sub ratione boni. sz vinū q̄ nō appetitur nisi sub rōne dulcis ipm p se nō est appetibile. sz dulce. si ergo malū nō appetit nisi inq̄tū apparet bonū. solū bonū est obiectū li. ar. Itez vnaquaq̄ potentia est cōpletior cū coniuncta est suo obiecto mediante actu q̄ cum non est cōiuncta. g̃ si malum esset obiectū li. ar. fm q̄ liberū ergo insufficienter diffinirek ab ansel. cum ō: ptās seruandi rectitudinē. Si tu dicas q̄ bonū est obiectū p se ⁊ malum p accidēs. hoc non soluit. q̄ nō sufficienter diffinit medicinā. q̄ dicit eā esse scientiam sani. nisi addat eius oppositū. licet medicina sit scīa sani p se. ⁊ egrit⁹ accidens. ℟. dōm de li. ar. est loqui dupliciter. Aut fm 49
cōem rationez fm quā reperitur in creatore ⁊ in creatura ⁊ sic obiectū eius est bonū ⁊ equuz. malū ꝓo nō est obm nisi q̄s dicat hoc esse obiectū. q̄ li. ar. illud respuit ⁊ detestat. Hic aūt vocat obiectū illud q̄ō intendit li. ar. p actū ꝓpriū siue q̄ō efficit. Alio modo ꝺcingit loqui de li. ar. fm q̄ reperitur in creatura. ⁊ sic est loqui de ipso dupliciter. Aut inq̄tuz liberū. aut inq̄tum deficiens Si inq̄tū liberū. sic natū est exire in actū equitatis susceptibilē et ecrate informatuz. Si aūt loq̄mur de ipo inq̄tū deficiēs. sic li. ar. inq̄tū liberū arb. p̄t ⁊ exit in actū deliberatiuū. q̄ deficiēs erit in actū deformatū. ⁊ ita malū Sic g̃ ꝓz q̄ li. ar. fm q̄ liberū est hz obm bonū. ⁊ exit in bonū non in malū. sicut rationes ad primā partem inducte ostendūt. Nihilominus tñ inq̄tum cum libertate haber defectibilitatem p̄t in malū. ita q̄ malicia nō est obiectū li. ar. nec a li. ar. fm q̄ libez sed fm q̄ deficiens. actus aūt abstractus cum sit deliberatiuus exit a libero ar. fm q̄ liberū. ⁊ per h̄ patet responsio ad primū obiectum Q̄ō aūt obūcit solis operibus li. ar. deberi 50
laudem ⁊ vituperiuz. hoc non soluz verū est de his que li. ar. respiciunt fm q̄ liberuz. sz etiam fm q̄ defectiuuz sic tñ opus ab eo veniens est vituperio dignū ratione deformitatis que nō habet causam efficientez sed deficientem. sic infra manifestabit. Ad illud q̄ obūcit q̄ō li- 51
ar. dese eligit malū. dōm q̄ ⁊ si sufficiat ad eligendū malū p eo q̄ facilē deficere q̄s ꝓficere. nō tñ ad illō ordinat principaliter. quonā hoc nō ꝺuenit ei fm naturā ꝓpriā cōplementū. sed potius fm ꝓpriā naturā defectū. Preterea ⁊ si de se eligit malum. nunq̄ tamē eligit malū nisi inq̄tum apparet bonū. Ad illud q̄ō obz q̄ rationales potestates sunt ad oppositā. dōm q̄ et si verum sit in,

ſz rōnalibus poteſtatibus defectibilib⁹ t creatis · nō tamē
verū eſt in rōnalibus poteſtatib⁹ in quibus nō poteſt
eſſe defectus · Abſit em̄ q illud phīcum verbū ſit verus
quo dicit q de⁹ pōt prauā agere · h̄ em̄ eſt ꝺ veritatem
t ꝺ aug⁹ · ſicut in · j · li · oſtenſum fuit · t inferius ſuo loco
oñdet · Q em̄ dicunt rōnales ptātes eſſe ad oppoſita ·
hoc nō eſt q: ſunt rōnales · ſz q: ſunt deficientes · maxīe
ſi in eius oppoſitis intelligatur · q̄z vnū eſt priuatio al
terius · ſicut ſe hz bonū t malū · t ita ex hoc nō ſequit q
53 li · ar · fm q libez poſſit ad malum · Ad illud qō obr̄ q
li · ar · ſeipō poteſt in malū · dōm q et ſi ſeipō poſſit · nō
tñ pōt ſeipō ſufficiēter ſz potius ſeipſo deficiēte · ſeipō
em̄ pōt deficere · nec oportet aliquid aliud interuenire
adhoc q ereat in malum ·

Queſtio IIII k

De li · ar · in compatione ad aliud agens creatum · Et c̄
queſtio · vtrū li · ar · ab aliquo agente creato poſſit cogi
Et q ſic vr̄ · Tz dañ · q̄ plūs dicūt q quedā ſunt opa
tiones ptim voluntarie · ptim inuoluntarie · t quedam
mixte ex voluntario t inuoluntario · ſicut iactare mer
ces in mare · t ſimilia · Si igit inuoluntariū c̄ illud qō
eſt p violentiā · aliquas opationes exeuntes a li · ar · cō
tingit pmiſceri violentia · g̃ ſi contingit magis t min⁹
pmiſceri · cōtingit eas ſimpliciter eſſe inuoluntarias
et coactas · g̃ li · ar · cogi poteſt in actione ſua · Item ma
ior virtus pōt inferre violentiā minori · ſz qō pōt infer
re violentiā pōt cōpellere · g̃ minor virtus a maiori po
teſt cōpelli · ſz aliqua virtus potentior c̄ li · ar · viatoris
vrpote angeli · g̃ ſaltē ab angelo li · ar · noſtrū pōt cogi ·
Item ſi aliqua virtus pōt impediri ab actu ſuo · pōt vi
olentari · t ſi ſufficienter pōt impediri ſufficienter pōt
violentari · t ſi ſufficienter pōt violentari pōt cogi · cuz
igitur li · ar · ab actu ſuo vl' vſu impediri poſſit · ſicut pz
q diabol⁹ pōt auferre vſū li · ar · t facere furioſū · g̃ vr̄ q
ab eo li · ar · noſtrū poſſit cōpelli vel cogi · Item q̄ radi
us c̄ tunctus aque · mota aqua neceſſe c̄ moueri radiuz
ſed multa maiori vinculo cōiungit aīa corpi q̄z coniun
gat radius aque · g̃ moto corpe neceſſe eſt moueri affe
ctus aīe · ſi igit aliqua virt⁹ creata pōt corpus trāſmu
tare poterit p cōſequēs li · ar · vertere t cōpellere iſo no
lente · Item ſicut ſe hz intellectus ad verū · ita ſe hz affe
ctus ad bonū · ſz intellectus compelli pōt ad credendū
aliquod verū · g̃ t affectus ad amandū bonū · ſi g̃ li · ar ·
non dicit aliud q̄z rōnem t voluntatē · vr̄ q t ita m̄ com
pelli poſſit p actionē alicuⁱ agēt̄ creati · Jtē agēs crea
tum ſua actione poteſt li · ar · cogere coactione inducen
te · que eſt diſpoſitio reſpectu coactionis ſufficient̄ · ſz
54 diſpoſitio p frequentē ſui iterationē t intenſionē pt fi
eri neceſſitas · g̃ vr̄ q ſi voluntas poſſit cogi coactione
inducente · q̄ peſſu tpis compelli poſſit coactione ſuf
ficienti p actionē alicuⁱ creature · Sed ꝺ · Bon̄ · de li ·
ar · Voluntas pro ingenita ſui nobilitate nulla cogitur
neceſſitate · ſi igit voluntas a nemine pōt cogi · t̄ non
eſt ob aliud niſi ꝓpter li · ar · libertatē · g̃ lib · ar · a nulla
creatura poteſt cogi · Item ſi aliqua creatura poſſet li ·
ar · hominis cogere · h̄ maxime competeret tñi diabolo
de quo dicit Job · xl · Nō ē poteſtas ſup terrā q̄ ei poſ
ſit compari · ſi g̃ diabol⁹ li · ar · noſtrū nō pōt cogere · ꝺs
tunc faceret nos continue peccare · vr̄ q nulla alia cre
atura poſſit ipſum cogere · Item nulla maior compul
ſio poteſt fieri li · ar · hominis q̄z p cōminationem mor
tis · ſz mortis cōminatio ad cōpellendū li · ar · nō ſufficit
ſicut pz in martyrib⁹ ſanctis · t alīs · g̃ a nulla creatu
ra poteſt compelli · Item ſi li · ar · eſt fm id qō eſt ſupe
mū in anima · cum ipſius ſit regere t mouere omnes po
tentias · ſz eo qō ſupremū eſt in aīa · ſolus deus maior
eſt · g̃ nulla creatura poteſt ſup illud · nulla igit creatu
ra poteſt in hominis li · ar · cōpellendō · R⁹ · ad ꝺdicto ·
rū intelligentiā ē notandum q eſt loqui de li · ar · q̄tum 55
ad actum exteriorē t q̄tum ad actū interiorez · ſiue q̄tū
ad actū ꝓpriū · t q̄tum ad actū alienū · Si loquamur de
li · ar · q̄tum ad actum exteriorez · ſic reſpectu talis actu
um poteſt interuenire coactio · pōt em̄ quis cōpelli vt
genua coram ydolo flectat · t vt manibus ꝓpꝛijs thura
altaribus imponat vel incendat · Si aūt loquamur q̄
tum ad actum interiorē · q · ſ · ē velle vel eligere aut cōſen
tire · ſic reſpectu talis actus poteſt li · ar · aliquo mō in ·
duci · pōt t impediri · ſz nullo modo poteſt cōpelli · In ·
duci quidē pōt · qñ amat aliud a ſe · t qō infra ſe ē · Vñ
p obliuionē alicuⁱ rei amate vel ablationē pōt induci
ad cōſentiendū in aliquid multuz efficaci pſuaſione · p
quē modū ydolatre tēptabāt ſanctos martyres cōſenti
re in ydolatria · mō ꝓmittendo delectabilia · mō infligē ·
do triſtia · Iſta tñ inductio longe diſtat a coactione
ſicut ꝓbat ipſe exitus · q: nec blanditiēs allici · nec tor
mentis terreri adeo potuerūt vt a veritate iuſticie mu
tarent · t ſic li · ar · induci poteſt · q: amat aliquid infra
ſe · vtpote vitam temporalē vel aliquid cōſimile qō po
teſt agens creatū cōferre vel auferre · Poteſt etiā impe
diri ꝓpter inclinationē t cōiunctionē ſui ad corpalem
naturā · q̄ ſubeſt virtuti creature · vnde bene poſſet ali
quis alīū ita ledere q vſum li · ar · amitteret · ex h̄ tñ li ·
ar · non cogeret · Coactio em̄ ponit li · ar · actū t vſuz · ſz
ligatio vel impeditio tollit · Et iterū impeditō ꝓueni
re poteſt ab inferiori · coactio ꝓuenire hz a ſuperiori · hic
eſt q li · ar · et ſi poſſit induci ab agente creato rōne bo ·
ni exteriorꝭ amati · t poſſit impediri rōne cōiuncti cor
poris · nō poteſt tñ cogi reſpectu actus ꝓpriū · Hanc em̄
dignitatē hz li · ar · vt in q̄tum li · ſoli deo ſit ſubiectum
t q: in q̄tum liberz nulli agenti creato ſubeſt · cū coactō
ſit a ſuperiori · nullum agens creatū poteſt ipſum cogere
Unde cōcedende ſunt rōnes hoc oſtendentes · Ad il · 56
lud aūt qō primo obr̄ in cōtrariū q eſt actio mixta ex vo
luntario t inuoluntario · dōm · q illud intelligit̄ de acti
one exteriori · t q̄tū ad illā pōt interuenire coactō · Pre
terea intelligit̄ ibi de inuolūtario ꝓut dicit̄ ſuolūtariū
p violentiā nō in q̄ p violētiā coactiōis ſufficiētis · ſed
ſolum inducentis · Ad illud qō obr̄ q maior virtus pt
violentare minorem iam pz rñſio · q: q̄tum ad liberta · 57
tis dignitatem · ſicut oſtenſum fuit in primo pblemate
omnes creaturas rōnales habent equalitatē · nec vna
nata eſt fm iſtam ꝓpꝛietatem in alterā agere · t ꝓpter h̄
nec alteram violentare nec cogere · Cum enim dr q ma
ior virtus pōt violentare minorē · h̄ veritatē hz ſi fm q
maior eſt nata ſit agere in minorē · Ad illud qō obr̄ q 58
li · ar · pōt in ſua actione impediri · dōm q verū eſt · tam
er hoc non ſequit q poſſit cogi · Impedimētum em̄ pri
uat actū libertatis · ſz coactio ponit actū li · ar · t ſimul
cum hoc ponit q non ſit libertatis · t iſta ſunt incom ·
poſſibilia · ſicut ſi poneret aliquis actus eſſe volunta ·
tis t non eſſe voluntarius · t melius videbit · j · t̄ rō ra ·
tio illa non cogit · Ad illud q obr̄ q aqua mota neceſ · 59
ſario mouet radius ei coniunct⁹ · dōm q non eſt ſimi ·
le · p eo q radij multiplicatio eſt naturalis · nec pōt lur
ſeipam non multiplicare cuz inueniat materiā ſibi aptā
t ſicut multiplicatio radij eſt naturalis · ita t reflexio ei⁹
eſt naturalis t repercuſſio · t ꝓpterea cum aqua mouē
tur · Alio modo ſuſcipit radius · ideo neceſſe eſt ipſum

alio mō reflecti·li·aūt ar·p̄ceſt corpori cū ſuū actū vo
60 luntarie exit·z ſeipō eſt p̄ncipiū actus variatio·nō ex hoc
q̄ aliqua fit mutatio in corpore coniuncto. Ad illud
qō obr̄ de compatione intellectus ad verū·z affect⁹ ad
bonum·dōm q̄ z ſi aliquo modo ſit compatio cōſimil·
non tm̄ eſt omnimoda ſimilitudo·qm̄ ſicut oñſum fuit
ſupra li·ar·pl⁹ ſe tenet ex p̄te motiue q̄z cognitiue·z iō
coactio plus repugnat affectioni q̄z repugnet cogniti/
61 oni·z p̄terea non ſequitur q̄ ſi intellectus poteſt cogi
q̄ et affectus. Ad illud qō obr̄ q̄ p̄ō induci·dōm q̄ z
ſi inductio videat eſſe quedam coactio·maxime ſm hu
mana iura que dicunt q̄ illud qō fit cū metus non eſſe
habendum ratum·maxime de eo metu qui poteſt cade/
re in conſtantē virū·p eo q̄ conſiderant exteriora opa
ſm veritatem tamen iſta inductio ſtat cuz libertate vo
luntatis·nec ei repugnat in aliquo·ſz pon⁹ repugnat
plenitudini amoris z voluntatis· Non em̄ ita plene
vult aliquis quando vult ex inductione ſicut quando
vult abſolute·ſicut p̄z de iactatione mercium in mare·
nihilominus tamen ſaluatur ibi rō libertatis z volun
tatis·vnde talis metus apud deum non excuſat a cul/
pa·ſicut apte patet in negatione a petro facta·z p̄te/
rea non ſequit q̄ ſi poſſit a creatura induci q̄ poſſit co/
62 gi·Nec valet qō obiect de diſpoſitione que hz fieri ne
ceſſitas p̄ iterationem·hoc enim verum eſt reſpectu vir
tutis naturalis z actus qui determinatur ad vnā diffe
rentiā contrarietatis·non aūt verū eſt reſpectu volun
tatis q̄ abſoluta eſt·z quantum eſt de ſe vertibilis eſt·
Preterea illud locuz habet in eo genere diſpoſitionis
que eſt eiuſdez generis z p̄prietatis·vt eſt diſpoſitio p/
xima z remota·ſic autem non eſt in p̄poſito vt oſten
ſum eſt ſupra·z ſic patent obiecta.

Queſtio V I

De li·ar·in compatione ad mouens p̄mū·ſ·ad ipſuz
deum. Et eſt queſtio·vtrū li·ar·poſſit a deo cogi? Et
q̄ ſic vr̄ Luce·xiij·Exi in vias z ſepes z compelle intra
re vt impleat domus mea·ſi g̃ in domū dei non cōtin/
git intrare niſi p̄ vſum li·ar·z dominus intrare cōpel/
lit·videt q̄ li·ar·cogit·Item Joh·vj··Nemo venit ad
me niſi pater traxerit illum·ſed ad chriſtum nō itur niſi
p̄ li·ar·actum·ſi igit li·ar·non venit ad filium niſi tra/
batur a patre·z tractus eſt motus violentus·ſicut di/
cit pbs·li·ar·a deo violentat z cogitur·Item puer·xx·
Sicut diuiſiones aquaz ita cor̄egis in manu domini·
quocunq̄ voluerit inclinabit illud·g̃ ſi lib·ar·inclinat
ad vnam p̄tem contradictionis·quantūcunq̄ ad illaz
inclinet·deus poteſt p̄fecte facere q̄ velit oppoſituz·g̃
poteſt cogere li·ar·ad volendum· Item omnis creatu
ra eſt in p̄fecta obedientia reſpectu creatoris·g̃ ſi li·ar·
aliquid creatum a deo eſt·neceſſe eſt ipm̄ eſſe in p̄fecta
obedientia reſpectu dei·g̃ ſi aliqua virtus poteſt a deo
compelli·poteſt z virtus li·ar·ſz deus de alijs creaturſ
poteſt facere contra p̄priam naturā·g̃ de lib·ar·poteſt
facere contra p̄priam libertatem·g̃ p̄ōt ipm̄ cōpellere·
Item plus p̄ōt facere li·ar·diuinum ſup humanum q̄z
poſſit li·ar·humanū ſup aliquod brutum·ſz homo p̄ōt
aliquod brutum cogere ad aliquā operationē inferen/
do ſibi violentiaz·ergo multo fortius virtus increata
poteſt cogere voluntatem noſtrā·Sed contra Aug⁹·
ſuꝑ Ben̄·ad lr̄am·Tam non p̄ōt deus facere cōtra na
turam quā bonā inſtituit·q̄z non p̄ōt facere cōtra volū
tatem ſuam·ſi igit deus voluntarie li·ar·dedit homi/
ni·impoſſibile eſt eum de li·ar·facere cōtra inditā ſibi li
bertatem·ſed ſi ipm̄ cogeret·contra eius libertatē face
ret·g̃ li·ar·cogi a deo eſt impoſſibile·Item aug⁹·xxi·de
ci·dei·Illud eſt vnicuiq̄ rei naturale qō de ipſa facere
diſpoſuerit omnipotentis voluntas·g̃ ſi nullum na/
turale eſt p̄ violentiam·nihil qō facit deus eſt violen/
tum·ſi igit omnis coactio ē p̄ violentiam·q̄d dr̄ de
li·ar·faciat·nulla poteſt ſibi a deo inferri violentia·ac
p̄ hoc nulla coactio· Item voluntas hoc ipſo li·ar·vult
q̄z cum vult·vult ſe velle·z ſeipm̄ mouere·ſz impoſſibile
eſt voluntatem aliquid velle plene quin illud velle ſit
a voluntate ſeipa mouente·z quin volūtas velit ſe vel
le·g̃ impoſſibile eſt li·ar·cogi·non ſolū ab aliquo crea/
to verumetiā nec a deo· Item nihil aliud eſt dicere ali/
quē facere aliq̄d ex coactione·q̄z q̄ faciat illud inuitus
g̃ li·ar·vel voluntatem cogi ad actum p̄priū non eſt
aliud q̄z q̄ voluntas aliquid velit inuite·ſz ſi eſt inui/
ta reſpectu alicuius illud non vult·g̃ voluntatē coge/
re nihil aliud ē facere niſi facere voluntatem ſimul et ſe
mel velle z nolle·ſi igit duo cōtradictoria ſimul eſſe nō
tm̄ eſt impoſſibile creature verumetiā creatrici eſſentie
patz z c̄· Item tunc aliqua virtus cogit quando ad op
poſitum fue inclinationis mouetur·ſz li·ar·ex ipo q̄ li
berū ita natum eſt inclinari ad vnum oppoſitum·ſicut
z ad reliquum·g̃ libertas eius ſaluatur in inclinatione
ad vtrunq̄ oppoſitum·ſiue ad hoc inclinetur ſiue ad il
lud·ſi ergo coactio excludit libertatem·z libertas non
excluditur ad quodcunq̄ inclinet·igit ex nulla inclina
tione cogi poteſt li·ar·ſz non eſt alius modus ipm̄ co/
gendi niſi inclinando ipm̄ ad aliqō volitum·g̃ impoſ/
ſibile eſt ipm̄ cogi·nec p̄ mouens creatum·nec p̄ agens 63
primū· R⁹·ad predictoz intelligentiam ē notandū q̄
cum querit vtrū li·ar·poſſit cogi a deo·q̄ illud pōt in/
telligi dupliciter·Aut ita q̄ intelligatur q̄ poſſit auſer/
ri libertatē·z auferendo libertatē ſupducere coactionē
z hoc modo nulli dubiū eſſe debet quin de⁹ poſſit hoc fa
cere quantū eſt de immenſitate ſue potentie· Alio mō
vt intelligatur q̄ deus cogat libez ar·ſalua p̄prietate li
bertatis et eius natura·z hoc mō non ſoluz eſt impoſſi
bile·ſz etiam nō intelligibile·p eo q̄ implicat in ſe duo
cōtradictorie oppoſita· Ex hoc em̄ q̄ li·ar·eſt·ſi aliq̄d
vult libere vult·et ex hoc q̄ voluntariū eſt·ſi aliq̄d vult
voluntarie vult·z ſeipo mouēre vult·Ex hoc aūt q̄ co/
gitur·ſi aliq̄d vult ſeruiliter vult·z ſi q̄d vult inuite vult
z ſi aliq̄d vult ab alio vult·q̄z violentum eſt cuius p̄n
cipium eſt extra nihil conferente vim paſſo·g̃ li·ar·co/
gi non eſt aliud q̄z actum li·ar·ſimul z ſemel eſſe liberuz
z ſeruilem·eſſe voluntarium z non voluntariū·eſſe a ſe
z non a ſe·Si igit impoſſibile eſt qō claudit in ſe vtran
q̄z p̄tem cōtradictionis·nō tm̄ eſt impoſſibile creature
verū etiam creatrici eſſentie·q̄ illud poſſe non eſt poſ/
ſe·ſicut in p̄mo li·oſtenſum eſt·planū eſt q̄ li·ar·ſm 64
modum intelligendi a deo cogi eſt impoſſibile· Unde
cōcedende ſunt rationes ad hoc inducte· Ad intelligē
tiam aūt rationū ad oppoſitum adductaz notandū ē q̄
differt dicere voluntatē induci·z voluntatem mutari·
z voluntatem cogi· Tunc em̄ induci dicit quando ali/
qua p̄ſuaſio fit qua diſponit vt ad aliqō appetibile in/
clinet·que ſi valde intenſa ſit·nomen coactionis ſorti/
tur·q̄uis non ſit vera coactio ſicut ſupra oſtenſum eſt·
Tunc aūt voluntas mutat·quando ipa volente vnū
potenti virtute·affectio immittit et ad contrariuz·z de
nolente fit volens·ita q̄ vna actio expellit z contraria
inducitur·ſicut patet cum deus de amatore tempora/li/
um facit temporalium contemptorem·z hec dicitur eē
quedam compulſio z tractio diuina·dū voluntas ali

eo sepatur·cui per amoris glutinum fortiter iungebat·
Tunc aũt voluntas dicit cogi quando intelligit ipam
inuitam aliquid velle· ꝛ repugnante actu voluntatis
deliberatiue·aliena ꝟtute mouente·ꝛ repugnantia ma
nente·ad aliquid volendo inclinari· ꝛ hec duo oppositi
ta implicat sicut ostensum est· Voluntas igitur indu
ci potest ab agente creato·mutari vero ab alio non po
test nisi ab agente increato·cogi vero ab aliq̃ non pot·
Et ꝓ tanto dicit bernũ·q̃ libertas voluntatis est ita ple
na suo modo in creatura sicut in creatore·ꝛ q̃ in omni
bus reperitur equaliter· Hoc eñ sicut supra explicatũ
fuit intelligit q̃tum ad coactionis priuationem·ꝛ ꝓb̃
manifesta est rnsio ad auctoritates ꝛ rationes· Ex eniz
dicit in scriptura deum voluntatem hominis compel
lere·ꝛ voluntatem hominis trahere·ꝛ voluntatem ho
minis ad quodcũq; voluerit inclinare· sicut ostendũt
ille tres prie auctoritates· hoc intelligit nõ q; volũtatẽ
cogat·ſz q; volũtatẽ creatã nõ solũ inducit sic agẽs cre
atũ· verum etiam immutat·immittendo affectiões va
rias·in qua immissione non est coactio·ꝑ eo q̃ ita vo/
luntarie volo illud qõ deus immittit sicut illud qõ ex
meipso volo·sed si aliquid volo·volens volo·non in
65 uitus·ꝛ ita in volendo ad nihil compellor· Ad il/
lud qõ obꝫ ꝺ ꝑfecta obedientia creature·dõm q̃ ex hac
ratione potius potest cõcludi oppositum q̃ ꝓpositum
Quia enim ibi est obedientie ꝑfectio·ꝛ lib·ar·respectu
dei ad omne qõ deus voluerit sic habz moueri·sicut pi
la ad omnẽ partem·ideo quicquid ꝺ ipo vel circa ipm
faciat·non compellit nec violentat·nec etiã aliam cre/
aturę violentiam inducit q̃tum ad illam potentiã obe
dientie·q̃tum aũt ad potentiaz ſpecialis nature·bene
aliquando infert violentiam in miraculoz operatiõe
sed talis violentia infertur virtuti naturali non volũ/
tati·q̃ virtus naturalis sic est determinata ad vnum·
vt si trahatur ad oppositum hoc est ꝑ violentiam· Vo/
66 luntas vero vertibilis est ad vtrũq; oppositum· sicut ꝛ
rota ꝛ pila habet vertibilitatẽ ad motum· Ad illõ qõ
obꝫ q̃ plus potest liberꝫ ar·diuinum super hominẽ vel
humanum ꝛẽ·dõm q̃ verũ est in his que posse est potẽ
tie·posse autem cogere bruũ hoc est potentie·sed pos/
se cogere li·ar·manens liberum hoc est inordinationis
ꝛ impotentie sicut prius ostensum est· Coactio eniz nõ
sic repugnat nature brutali sicut repugnat libertati ar
bi·ꝛ propterea illa obiectio non concludit·

Questio VI m

De li·ar·in comparatione ad corpus coneunctum· Et ẽ
questio·vtrum ꝓpter ineptitudinez corporis ligari ha
beat q̃tum ad vsum· Et q̃ sic videt·Bernũ·de li·ar· Ve
sanis ꝛ infantibus ꝛ dormientibꝰ nihil q̃ agant imputa
tur·ſz hoc non est nisi q; carent vsu li·ar·ꝛ hoc nõ est
nisi propter aliquod impedimentum a parte corporis
ergo ꝛẽ· Item hocꝑm videt ex emplo·quia vir castus
ꝛ sanctus cuius castitas est magnaf requenter in som/
nis consentit operi peccati· quod nullo modo faceret
tempore vigilie·q̃ in somnis ligatur actus liberi ar·ſz
hoc non est nisi ꝓ lassitudinem ꝛ ineptitudinẽ ex parte
corporis·ergo ꝛẽ· Itez deficiente priori ꝛficit id quod
posterius est·si ergo impeditur aliquis actus q̃ ꝓeam
bulus est ad vsum li·ar·ꝓ ineptitudinẽ corporis·neces/
se est ꝛ vsum li·ar·impediri·sed actus ꝓeambulus ad
li·ar·est operatio intellectus que ꝓ ineptitudinem cor
poris impeditur·sicut patet in dormientibꝰ ꝛ frenetic̃
ꝛ ꝓbs dicit q̃ intellectus corrumpit quodam interius
corrupto·ꝛ hoc docet ipsa experientia·q̃ ꝛẽ· Itẽ sicut
homo lassatur in sentiendo·ita etiam lassatur in cogi/
tando ꝛ in meditando·ſz quia corpus lassatur in sentiẽ
do·ideo indiget quiete somni in quo impedit ab opera
tionibus sensuum·ergo pari ratione necesse est lib·ar·
ꝓpter lassitudinem corporis ab actu ꝛ vsu ꝓpio im/
pediri· Sed contra·iq̃·Reg·iq̃·refert historia q̃ domi
nus insomnis apparuit salomoni·ꝛ merito peritõis
quam fecit·dominus dedit ei sapientiam multam· si q̃
mereri aliquid apud deum et sapientiam suscipere est
vsus li·ar·in somnis·videt q̃ ꝓpter lassitudinẽ ꝛ ieiti/
tudinem corporis ꝛ quietẽ in somnis li·ar·ab actu suo
non habeat impediri· Item Exe·sup illud Job· Ter/
rebis me ꝑ somnia loquens ꝺ nocturnis illusionibus
Nec malignos spũs agere supna dispensatio benigne
ꝑmittit in electoz cordibus·ne ipse saltem a passionis
premio somnus vacet· q̃ contingit in somnis mereri· q̃
ꝓpter ineptitudinem corporis li·ar·non amittit vsum
ꝓprium· Item anima q̃tum ad ꝓpriam operationem sine
li·ar·nullius partis corporis est actus·nec illam opa/
tionem exercet ꝑ aliquod organum· q̃ quantumcunq;
corporale organũ vel ledatur vel fiat in eptum·li·arb·
non ꝙdet vsum suũ· Item quanto magis aĩa recolligi
tur ab exterioribus ad interiora·tanto magis viget opa
tio interior·ſz cuz ligant organa sensuũ exterioz· recol
liguntur vires aĩe ab exterioribus ad interiora· q̃ tunc
magis debet vigere opatio interior·sed penes hunc at
tenditur li·ar·vsus· q̃ qñ corpus efficit ad sentiendum
ineptum·vtpote ꝑ somnũ·li·ar·tunc debet habere po/
tissime vsum ꝓprium· Item videre futura hoc est rõis
marime eleuate·ſz in somnis potissime fit releuatio et
prelusio futurorũ· q̃ potissimus actus rõnis viget in
somnis dum ẽ ineptitudo ex pte corporis·pari rõne et
vsus li·ar Itẽ multo magis pendet ex corpore vis fan
tastica ꝛ imaginativa q̃ rõnalis virtus ꝛ intellectiva·
q̃ si ꝓpter ineptitudinẽ a parte corporis q̃ ꝺdem ẽ in
freneticis vel etiam in somnis·nõ impedit opatio fan
tastica·immo etiam viget·videt q̃ non debeat impedi
ri operatio intellectiva· Est igitur questio cum opera
tio li·arbi·vel etiam intellectus nullo modo pendeat
ex corpore·vnde est hoc q̃ impeditur ꝛ ligatur ꝓpter
aliquam ineptitudinem factam circa corporale orga/
num· Et iterũ si impeditur·cum minus pendeat ex cor
pore q̃ virtus fantastica·vnde hoc est q̃ magis perdit
vsum suum ratio in somnis q̃ fantastica vel imagina/
tio· · Et iterum cum ratio q̃tum ad actum lib·ar·ma/
xime sit potens ꝛ libera·vnde hoc est q̃ ꝓpter ineptitudinem ex parte corporis facilius tollitur vsus li·ar/
bi· q̃ aliquis actus rationis· In somnis enim ho/
mo aliquis habet rationales motus·ꝛ in furiosis si/
militer hoc videmus·quia multa dicunt que non pos
sunt dicere nisi rationem haberent cum ad interroga/
ta respondent·in neutris tamen dicitur vsus li·ar·cẽ·
Omnia hec difficilem faciunt questionem· Rº·q̃ ꝛ si 67
ad hanc questionem facile sit respondere cuz qrit·vtrũ
li·ar·ligetur per corporis ineptitudinem q̃tũ ad vsum
quoniam ipa experientia hoc plane docet ꝛ manifestat
q̃ ligatur in paruulis ꝛ dormientibus ꝛ furiosis·ad il/
lam tamen questionem que hanc subsequit·vicz quare
ligatur li·ar·ex corporis ineptitudine cum non sit po/
tentia alligata organo·valde difficile est respondere et
eius assignare causam· Intelligendum tamen est q̃ est
quadruplex modus satisfaciendi huic questioni· Quí
dam enim dicere voluerunt q̃ vsus rõnis vel etiã lib·
ar·impeditur ꝛ ligatur ex corporis ineptitudine ꝓ/
pter anime cõuersione· Quidam vero ꝓpter obsequiũ
corporalis priuation· Tertius ꝙo modus dicendi est·

ꝙ ꝓpter opatiõis rõnalis q̃ndã cõicationẽ. Quart⁹ aũt mod⁹ est ꝓpter corpis ⁊ aĩe vnionẽ ad tercũ cõstitutiõnẽ ꝓ̃o ꝓpter ꝟuersionẽ dixerũt aliquã aĩaz ĩpediri ab actu rõnis exĩte ineptitudine ex pte corpis. Aut ei est corp⁹ ineptũ ex aliq̃ lesione interiori. sicut ẽ in furiosis ⁊ frenecticis. tunc aĩa cessat ab opatione intelligendi. ꝓpter hoc ꝙ nimia cõpassione cõuertit ad corp⁹ ratione nobilis organi lesi. Aut ẽ ineptum impfectione q̃ est in membris ⁊ organis. sicut ẽ in puulis. ⁊ tunc aĩa adeo est intenta gubernationi corporis ⁊ reb⁹ q̃s p sensuz corporis percipit. ꝙ q̃si obliuiscit sui. ⁊ ideo ex nimia cõuersione ad corp⁹ suũ q̃ est ex organoꝝ lesione. siue ex impfectione. contingit vsum rõnis ⁊ lib. ar. impediri. Sz hic mod⁹ dicendi nõ plene satisfacit. videm⁹ enim ꝙ vehemens dolor ex pte corporis in extremitatibꝫ factus rõnis vsum nõ impedit. ⁊ tñ aĩa illũ dolorẽ multũ refugit. Jrẽ in somnis nõ magis conuertit ad corpalia q̃s in vigilia. si q̃ ꝟersio est q̃ in vigilia vsum rõnis nõ tollit. pari ratione videt ꝙ nec cõuersio q̃ est in somnis circa regimen corpis. Et ideo est scõs mod⁹ dicẽdi. videlz ꝙ li. ar. a ꝓrio vsu hz impediri ꝓpter priuatiõem obsequij corpalis. ⁊ si eĩ opatio intellectus nõ fiat p organũ. nihilomin⁹ tñ ꝟtutes sensitiue ipsi intellectiue faciunt aliquod obsequiũ ad hoc ꝙ exerceat suũ actũ. Duplicit eĩm obsequit vis fantastica intellectui in actu intelligendi. in ꝟ vicz ꝙ offert illa fantasmata intellectui possibili. sicut obiectũ offert spẽm oculo ⁊ in hoc etiã ꝙ intellectus excitari hz ab inferiori q̃diu ẽ ꝟiunct⁹ corpori. ⁊ tõ q̃n lesio ẽ ⁊ ineptitudo ex pte organi potentie sensitiue ⁊ fit ꝑturbatio fantasmatũ. impedit vsus lib. ar. ⁊ intellectus. ꝓpter ꝟ ꝙ aufert sibi debitũ obsequium sicut oculꝰ meus põt impediri ab actu videndi ꝓpter obscurationẽ aliquã factã in re visibili q̃ hz mihi offerre speciem ⁊ visuz meũ excitare. Sz iste mod⁹ dicendi ad huc nõ plene satisfacit. p eo ꝙ nos videm⁹ opationem intellectus impediri nõ facto impedimento in opere exteriotis virtutis sensitiue. vtpote imaginis ⁊ fantasie. Et iterũ cuz intellectus ⁊ memoria intelligibilis aliq̃s spẽs in se habeat abstractas q̃s in se ⁊ penes se conseruat. q̃s aĩa secũ trahit cũ a corpe segarat. vt ꝙ cũ obsequo fantasie ⁊ fantasmatũ circũscripto. intellect⁹ vsum habere debeat respectu eoꝝ quoꝝ hz in se habitũ. ⁊ ꝟ plane falsum ẽ. q; hõ impedit a cõsideratione eoꝝ q̃ nouit sicut ab ĩquisitiõe eoꝝ q̃ nõ nouit. Et ꝓterea ẽ terti⁹ modus dicẽdi. ꝙ opatio li. ar. ⁊ rõnis ex corpis ineptitudine impediri hz ꝓpter quãdã cõicationẽ opatiõis. Cõmunicat aũt quodãmõ potẽtia intellectiua operationẽz suã corpi cõiuncto. cũ cõicet ei ẽ. ⁊ ex eis fiat vnũ p eẽntiã. nõ solũ inq̃tũ aĩa ẽ vegetabilis ⁊ sensibilis. sz etiaz inq̃tum rõnalis. Aĩa eĩm rationalis aduenies corpi humano sicut ex sua vnione facit ipm esse aĩal ⁊ aiatũ. ita facit esse hominẽ. ⁊ tõ sicut aliquã opationẽ cõicat corpori inq̃tũ facit viuũ. ⁊ inq̃tuz facit animal. sic etiam
69 cõmunicat aliquam inq̃tum facit hoiem. licet nõ omnino vniformiter. Differenti eĩm mõ cõicat aĩa corpi q̃ respiciũt potentiã vegetatiuã. ⁊ sensitiuã. et opatiões potentie intellectiue. Jlla opa sensitiue ⁊ vegetatiue sic cõicat corpi vt sit in corpe ⁊ p corp⁹. sic etiaz in corpe vt nõ sine corpe. nõ eĩm nutrit aĩa nisi mediãte organo corporeo. nec nutrit nisi q̃diu est in corpe. Jntelligere aũt sic cõicat aĩa corpi vt sic intelligat cuz corpe aliquo mõ agente. vt tñ nõ intelligat p corpus. sic intelligat etiaz in corpe. vt tñ etiã intelligat cum ẽ separata a corpe. Quãdo dũ est in corpe cõicat ei rõnalem cõparationem. tõ facta in ordinatione ex pte corpis hz illa opatio impediri. Sz iste modus dicendi calũniã hz in hoc q̃ dicit ꝙ opatio intellectus aliquo mõ cõicat corpi. cũ nõ videatur verũ. ⁊ ꝓbs cõtradicere videat exẽsse in. xvj. aialiũ. vbi dicit ꝙ intellect⁹ est ab extrinseco ꝓpter hoc ꝙ nullo modo ẽ ĩmixtus corpi. Et hoc ꝑm dicit in. iij. de aĩa. Et iterꝝ. ⁊ si concedat⁹ ꝙ hõ intelligat. nullo tñ mõ cõcedit. nec de toto corpore nec de pte ꝙ intelligat. Unde ꝟ ꝙ ꝟ dicat de toto cõiuncto rõne ptis scz aĩe. sicut cũ dicit hõ est albus. hoc dicit solũ ratione corpis. Et ꝓptera ẽ quartus mod⁹ dicendi. ꝙ. s. opatio aĩe in corpe impediri hz ꝓpter corpis ineptitudinẽ. Et hui⁹ ratiõ est vnio aĩe ⁊ corpis ad vnius tertij cõstitutionẽ qõ ẽ vnũ p eẽntiã. ⁊ cui debet ꝓportionata opatio ꝫm ꝙ est vnũ. hec autẽ opatio nõ ẽ viuere tñ. nec sentire siue mouere. sz ratiocinari ⁊ intelligere. Et ꝓpter ipam vnionẽ nõ tñ patitur aĩa ex corpe q̃tũ ad actũ sentiendi. sz etiã aliquo mõ q̃tũ ad actũ intelligendi q̃diu est in corpe. sz longe aliter ⁊ aliter. Quãtũ ad actũ vegetandi ⁊ sentiẽdi. sic pẽdet vt nullo mõ possit eos exercere sine corpe. nõ aũt sic de actu intelligendi. Sic etiã pendet vt illos actus exerceat p corp⁹ ⁊ p organũ corporeũ. nõ sic aũt ẽ de actu intelligẽdi. ⁊ tõ actũ sentiendi dicit cõicare aĩa corpi. Unde nõ absurde oĩno dicit oculꝰ videre. nõ sic aũt ꝺ de actu intelligendi. Dicit aũt aĩa sentire p corp⁹ nõ intelligere p corp⁹. q; cũ duo cõcurrant ad actũ intelligendi ⁊ sentiendi. vicz recipere ⁊ iudicare. in sentiendo receptio speciei est a corpore. sz iudiciũ ẽ a virtute. ⁊ in intelligendo vtrũq; ẽ a virtute intellectiua. vicz ab intellectu possibili ⁊ agente. Et ꝓpterea intellect⁹ ꝺ vis non alligata materie. ⁊ opationẽ banc põt habere. cũ ẽ separata a corpore. q̃diu aũt est in corpe nõ omnino intelligit ꝓpter corp⁹. Sicut eĩm esse aĩe in corpore aliquo mõ pendet ex corpe. q̃uis non pendeat esse ipi⁹ aĩe in se. tõ ad hoc ꝙ aĩa sit in corpore. necesse ẽ corp⁹ debite cõplexionatũ esse. ⁊ ad illꝰ cõplexionis corruptionẽ cõtingit aniam nõ amplꝰ esse in corpe. sic q̃diu aĩa est in corpe intelligere suũ nõ ẽ sine corpe ⁊ sine aliq̃ dispositiõne ex pte corporis. cuius autoritas cõuenit actui intelligẽdi. sicut cõgrua dispositio corrũdebat exĩte aĩe in corpe ⁊ pfectioni eiusdem. Jlla aũt auctas attendit ꝫm illud qõ ẽ supmũ in corpore. ⁊ q̃tuz ad nobilissimos spũs q̃ locũ habẽt. in nobilissimis organis corpis. Et q̃n cũ aliq̃d 70
auferꝝ ab aliquo ꝓius auferetur ab eo illud qõ est in eo excellẽtissimũ. ⁊ cũ aliq̃ virtus debilitat. ꝓ⁹ auferꝝ ab ea summũ q̃ illud qõ est circa summũ. hinc est ꝙ in lesione corpis citius colligit illud ꝫm qõ corp⁹ cõformabatur opatiõi intellectiue q̃ illud ꝫm qõ ꝺ formabat opatiõi sensitiue. ⁊ tõ fumositates ascendentes ad cerebrũ q̃ perturbant spũs in somnis vel in pueris vel in frenecticis. vel quecunq; alia lesio organoꝝ in q̃bꝫ residunt spiritus subtilissimi corpales. facilius impedit vsum rationis q̃ imaginationis. Et sic patet ratio q̃re impedit ex ineptitudine corpis rõis vsus. ⁊ quare impedit magis q̃ vsus inferioꝝ virtutis. Ex hac eadẽ rõne colligitur quare magis impeditur ratio quantum ad vsuz libe. arbi. q̃ quantum ad alios actus rationales quos 71
in somnis ⁊ furiosis aliquando ꝺinosc⁹ habere. Alicꝰ eĩm li. ar. respicit potentiã rõnalez ꝓut est in oĩmoda et plena liberrate. Liberꝝ eĩm ar. dicit ꝺñium potentie respectu actus sicut supra determinatũ est. Et q̃n cũ ipe dicit aliqua virtus opatiua. ꝓmo auferꝝ ei actus ille q̃ ei inerat ꝫm suã plenitudinẽ. sicut ꝓz cum aliquis infirmat in pede. facilꝰ ei auferꝝ potentia velociter currendi q̃ potentia ambulandi. siue facilꝰ impedit hic actus q̃ ille. sic ⁊ in ꝓposito facilꝰ ⁊ frequentꝰ contingit auferre vsum libertatis q̃ quẽcunq; actũ potentie intelligendi. Concedende sunt igit rõnes oĩdentes ꝙ li. ar.

er ineptitudine exptę corporis hz impediri cz̄tū ad suū
vsum·sicut impedit in infantib⁹ ⁊ furiosis ⁊ dormiēti/
72 bus· Ad illō qō primo obr̄ in 3riū de peritiōe salomo/
nis q̄ fuit in somnis·dōm·q⁹ illud fuit aut gr̄e spālis ⁊
p̄mulegiū nō legis cōis q⁹ in somnis potuit mereri ⁊ di
gnus fuit craudiri· Aut certe hoc dr nō q⁹ deo dormien
do placuerit·sz q⁹ aut vigilando ⁊ illud pcogitādo deo
placuit qō in vigilia placuerat·dñs p reuelationē ma/
nifestare voluit in somnis·frequenti⁹ eī in somnis cz̄
in vigilia apparere cōsuevit· Et p̄ hō pz rñsio ad sequēs
ȳbum greg· Q ei dicit sanctos viros in somnis mere
ri·hō dictū est q⁹ occasiōe sumpta ab eo qō partūk i som
nis·postmodū merenk in vigilia·sicut vir pfectior de/
mereri dicit in pollutione nocturna quā sua cogitatio
ne puocauit·vl de cui⁹ recordatiōe postmodū delectak·
73 Ad illud qō obr̄ q⁹ anīa sm opatiōez intellectiuā nō est
act⁹ alic⁹ ptis corpis·tā pz rñsio ex p̄dictis· Quāuis ei
nō opet̄ p organū corpale·nihilomin⁹ tñ ad hoc q⁹ anīa
opet̄ in corpe necesse ē corp⁹ sm nobiles spūs ⁊ nobilia
organa in debita actualitate et dispositōne eē sicut pri/
us ostensū ē· Et qñ hec dispositio tollit p corpis in ep/
titudinē·tō p sequēs act⁹ rōnis ⁊ vsus li·ar·impedit
74 Ad illud q⁹ obijcitur q⁹ anima in somnis reuocatur
ad interiora·dōm q⁹ vez cit·sed nō cz̄tū ad oēs opatiōes
interiores·sz cz̄tū ad opatiōes naturales· Nā somnus
est ḡes virtutū aialiū cū intēsione naturaliū·⁊ tō nō se
75 quit q⁹ vsus rōnis vl·li·ar·in somnis intēdit· cū hec
port⁹ p̄incip̄ sub viribus aialibus cz̄ naturalib⁹· Ad
illud q⁹ obr̄ q⁹ in somnis aīa videt futura ·dōm q⁹ sicut
determinatū est supra dis·vij· in sōnis nō ē preuisio fu/
76 turor̄ nisi visitatio emittit ab altissimo· sicut dr̄ Eccl
xliij· Magis aūt dñs visitat in somnis cz̄ in vigilia in
reuelādo futura· Tum p̄ter hoc q⁹ aīa in vigilia ē dis/
pōsa ad exteriora sensibilia cōprehēdenda Tum q⁹ etiaz
dñs qui posuit tenebras latibulū suū ad suūpt⁹ occul
tationē·magis vult in somnis cz̄ in vigilia reuelatiōes
emittere Tum quia etiā magis in somnis agitur hō cz̄
agar·⁊ in reuelatōne diuina pl⁹ se hz hō p modū susci/
pientis cz̄ agētis· Tum q⁹ etiā in somnis medū tenet
hō inter mortuū ⁊ viuētez·et ita quodāmō a vita hmōi
recedit· de qua dñs Ezech·xviij·dicit· Non videbit me
hō et viuet Et hoc ergo nō pōt ꝯcludi q⁹ vsus libe·ar·
sit in somnis cuius ibi cōringat reuelatiōes fieri·qm̄ in
77 somnis magis agit aīa cz̄ agat sed in vsu li·ar·magis
agit cz̄ agit Ad illud qō obr̄ q⁹ vis fantastica nō im/
pedit in somnis·dōm·q⁹ ⁊ si videat fantasia magis in
somnis cz̄ in vigilia vigere nihilomin⁹ tamē aliq̄ mo/
do impediri habz·potētio: est em̄ hō in vigilia ad ima/
ginādū omne qō vult cz̄ in somnis·licet mot⁹ imagina
tiue nō ita appareat in vigilia p̄ter p̄uersionez aīe ad/
exteriora·⁊ in somnis medij mot⁹ sentiātur p̄ter aīe q̄/
eratione· Et si obijcias q⁹ nō sic impedit quin aliquo mo
do habeat vsū suū fantasia ergo nec debet impediri su/
pio: potētia·iam pz rēspōsio ex his que supra dicta sūt
facilius em̄ auferr̄ ois potētia in somno ⁊ citra somnū
et p̄ter ea in somnis plus ḡetantur virtutes aīales cz̄
naturales·mot⁹ aūt et decursus illoz fātasmatū natu/
ralis est·et ideo nō sic impedit vsus fantasie sicut vsus
potētie intellectiue· Ad q̄stiones autez que sequuntur
plana est rēspōsio ex his que predicta sunt·

Distinctio.xxvj·de li·ar·cōparo ad auxiliū gr̄e
determinans quantū possit li·ar.cum gratia·

Hec est gr̄a opans ⁊ coopans ⁊c· Supra egit
magister de li·ar·siue de adiutorio hominis col/
lato in se·in hac ȳo p̄te agit de ipo cōparato ad au
xiliū gr̄e· Diuidit aūt ista p̄s in duas p̄tes· In p̄ma de
terminat quātū possit li·ar·cum gr̄a· In secunda quā
tū possit circūscripta gratia·ī·dist·xxviij· Id ȳo inco/
cusse ⁊ incuntanter teneam⁹ ⁊c· P̄ma p̄s hz duas p̄tes
In p̄ma determinat de adiutorio gratie opantis ⁊ coop
antis collato li·ar·put illud adiutoriū cōparat ad lib·
ar· In secunda put cōparatur ad habitū gratuitū ⁊ vsum
sibi debitū·ī·dist·xxvij· Dic considerandū est cū predi
ctum sit·P̄ma p̄s habet duas· In p̄ma determinat
quid sit siue cuius efficacie sit illud adiutoriū gratie qō
li·ar·superaddit· In scōa vero determinat de eodem ad/
iutorio cz̄tum ad voluntatē siue ad lib·ar·ordinat·ibi·
Ipsa tñ eadē voluntas quedā gr̄e dona p̄uenit· P̄ma
p̄s habz tres p̄ticulas· In p̄ma determinat quid sit
illud adiutoriū li·ar·superadditum cz̄tum ad actum siue
effectum· In secunda ȳo cz̄tum ad subiectum·ibi· Vo/
luntatē ipam aug⁹ in li·de duabo ⁊c· In tercia ȳo cz̄tū
ad ipm donū gratuitū·ibi· Et si diligent̄ intendas ⁊c·
Silit scōa p̄s p̄cipalis tres hz p̄tes· In p̄ma determinat
vitatē·ibi· Ipa tñ eadē ⁊c· In scōa ȳo removet dubitatio
nē·ibi· Nō est tamē ignorandū ⁊c· In tertia ȳo p̄te sub
iungit vitatis recapitulationē·ibi· Illis em̄ gr̄e p̄cipiē
de ⁊c· Hec aūt p̄tū subdiuisiones manifeste sunt i lra·

Determinat quid sit illud adiutoriū li·ar·sup
additū cz̄tū ad actū siue effectū· a

DI·XXVI

Ecce gr̄a opans ⁊ coopans· Opans·ei gr̄a p̄parat hois volūtatē vt velit bonū
Gr̄a coopās adiuuat ne frustra velit·vñ Aug⁹
Aug·in li·de gr̄a ⁊ li·ar· Coopando de⁹ ī nobis p
ficit·qō opando icipit·q⁹ ipe vt velim⁹ opak icipi
ens·q̄ volētib⁹ coopak pficiēs·vt ḡ velim⁹ opak·
Luz aūt volum⁹ ⁊ sic volum⁹ vt pficiam⁹·nobis
coopak·⁊ tū sine illo vel opāte vt velim⁹· vl coop
ante cū volum⁹ bona pietatis opa nihil valem⁹·
Ecce his ȳbis satis aperit̄ q̄ sit opans gr̄a·⁊ q̄ co
opans· Opans ei gr̄a ē q̄ p̄ueit volūtatē bonam
Ea ei liberak ⁊ p̄pak hois volūtas vt sit bona·bo
nūcz efficacit̄ velit· Coopās ȳo gr̄a volūtatē iaz
bonā seqt̄ adiuuādo·vñ Aug·cōtra Julianū he/
reticū·q̄ bonā volūtatē ex li·ar·tūc ē dicebat·at
cz̄ hoiez p li·ar·posse bonū velle ⁊ opari sine gr̄a
asserebat ait· Aptā de cōmēdatiōe gr̄e ap̄lus sen
tētiā ꝓtulit cū ait· Nō ē volētis necz currētis·sed
dei miserentis· Hec si attenderes iuliane nō extē Rom·ix·
deres cōtra gr̄am merita volūtatis hūane· Nō ei
ideo miserek de⁹ alicuius·quia voluit ⁊ cucurrit·
sed ideo voluit ⁊ cucurrit ·quia misertus est de⁹·
Parat̄ em̄ voluntas homis a deo ⁊ a domīo gref Ps̄·xxx
sus hois dirigūt· Jō cz̄ cōgrue ait· Nō ē volentis vj·
necz currētis·sz miserentis dei· Nō q⁹ hoc sine vo
lūtate nr̄a agak·sz q⁹ voluntas nr̄a·nil boni agit·
nisi diuinit⁹ adiuuet· Tūc alibi ap̄s ait· Nō aūt
ego sz gr̄a dei mecū· Nō iō dicit·q⁹ nihil boni age
bat·sz q⁹ nihil boni ageret·si illa non adiuuaret·
His testimonijs aperte insinuak·q⁹ voluntas ho
minis gratia dei p̄uenitur atcz p̄parat vt fi=
at bona·non vt fiat voluntas·q⁹ ⁊ ante gratiam
voluntas erat·sz nō erat bona ⁊ recta voluntas·

a Voluntas est animi motus ⁊c. Sicut dicit pbus. peccat qui diffinit id quod est in quiete p id quod est in motu. sed voluntas est in potentia. g̃ male diffinit cuz dr voluntas est animi motus. Item velle plus est agere cz̃ pati. g̃ plus mouere cz̃ moueri. si ergo motus sonat in passionez videt q̃ voluntas non debeat dici animi motꝰ R°. dom̃ q̃ sicut dicit Anſ. Voluntas dicit eꝯ uocem ad voluntatem instrumẽtuz ⁊ voluntatem affectionem. ⁊ voluntatem usum. Et aug. non diffinit hic voluntatem put accipitur p potẽtia. sed put accipit p usu. Et si tu q̃ras. quare magꝭ diffinit voluntatem put accipit p usu cz̃ p potentia. Ratio butꝰ est. quia potẽtie manifestant per actus. et ideo cognita voluntate usu p cõsequens cognoscit voluntas potẽtia. Ad illõ quod obi q̃ usus voluntaꝛ nõ est passio sed actio. ⁊ ira nõ debet dici motus. Dom̃ q̃ motꝰ nõ tm̃ nõ accipitur passiue. imo etiã accipit actiue. et preterea omnes actiones anime quodãmõ passiones sunt.

1 Voluntas qd sit.

Determinat qd sit illud adiutoziũ li. ar. supadditũ cz̃tum ad subiectum. b

a Voluntas est animi motꝰ cogente nullo. ad aliq̃d nõ admittendũ vel adipiscendũ. hec aũt vt non admittat malum ⁊ adipiscatur bonum preuenit ⁊ preparatur dei gratia. Unde apostolꝰ gratiã preuenientẽ ⁊ subsequentem cõmendans. i. operantem ⁊ cooperantem vigilant dixit. Nõ est volentis neq̃ currentis. sz miserentis dei. sz non econuerso. non est miserentis dei sz volentis ⁊ currentis. Nã si vt quibusdam placuit qõ dictũ est ita accipiat. nõ est volentis neq̃ currentis sz miserentis dei. tanq̃ dicerẽt. nõ sufficit sola voluntas hominis si non sit etiã misericordia dei. econtra dicit non sufficit etiã misericordia dei si nõ sit etiã volũtas hominis. ac p hoc si recte dictũ est illud. qz id voluntas hominis sola nõ implet. cur non etiaz a contrario recte dicit. non miserentis est dei. sz volentis est hominis. cum id misericordia dei sola nõ impleat. Homo eñ credere vel sperare nõ poterit nisi velit. nec puenire ad palmaz nisi voluntate currat. Restat g̃ vtiõ ita recte dictũ intelligat vt totũ det deo q̃ bois voluntatẽ bonã p̃uenit. ⁊ p̃pat adiuuandã. ⁊ adiuuat p̃paratã. nolentẽ preuenit vt velit. volentez subsequitur ne frustra velit. Ex his verbis ⁊ alijs premissis euidenter traditur. qz volũtas hominis pparat ⁊ preuenit gratia dei vt velit bonum. ⁊ adiuuatur ne frustra velit.

Qz bona voluntas comitatur gratiam c

Itaq̃ bona voluntas comitat gratiam non gratia voluntatẽ Ũ aug. ad bonifacium papaz scribens contra pelagianos inquit. Cum fides impetrat iustificationẽ sicut vnicuiq̃ deꝰ p̃titus ẽ mensuraz fidei. nõ gratiam dei aliq̃d meriti p̃cedit humani. sz ipa meretur augeri. vt aucta mereat ⁊ pficiꝛ voluntate comitante non ducente. pedissequa non preuia. Ecce hic aperte habes q̃ gratia preuenit bone voluntatis meritum. ⁊ ipsa bona voluntas pedisseq̃ est gratie non preuia.

Determiat qd sit illõ adiutoziu. n li. ar. supadditu. z cz̃tum ad donũ gratuitũ. d

Et si diligenter intẽdas. nihilominus tibi monstratur que sit ipsa[b] gratia voluntatem preueniens ⁊ preparans scilicz fides cum dilectione. Idcoq̃ augꝰ. in eodem tractans quomõ iustificati sumꝰ ex fide et tñ gratis. vtrunq̃ enim dicit apostolꝰ qui dicit iustificati ex fide. alibi ait. Justificati gratis p gratiã. hoc enim ideo dixit. ne fides ipa superba sit. ne dicat sibi si ex fide iustificati. quomodo gratis. quasi p posterius. ⁊ quodãmõ p effectũ. Cũ eñ habitus conoscatur p actus. ⁊ actus gratie duplex sit fm duplicẽ potẽtiã. videz fm intellectũ ⁊ affectũ. iõ p illas hz gra notificari. ⁊ qz in illos actꝰ non exit gra nisi mediãtibꝫ habitibꝫ ꝫtutũ. vicz fidei ⁊ charitatiſ. iõ notificans gram dicit q̃ gra nihil aliud est cz̃ fides cũ dilectiõe p eo q̃ p illos duos habitus dr ania in actus exire q̃s ignorescit nobis gra. Ad illõ ẽo qõ querit de pluralitate diffinitionũ. dom̃ q̃ gra hz cõpari ad suũ p̃ncipiuz. hz cõpari ad suũ subiectuz. hz cõpari ad suum oppositum. hz compari ad suũ effectũ. habet ⁊ cõparationez ad suũ premiũ. ⁊ fm has diuersas comparationes diuerse repereunt eius notificationes. Secunduz comparationez ad suũ p̃ncipiuz est illa Isi. Gra est misericordie donũ diuine p quod bone voluntatis est erutus. Per comparationem ad suum subiectum. sic est illa que dat sup illud ps. vt exhilaret faciẽ in oleo. Gratia est quida nitoz animez ad conciliandũ sanctum amoꝛez. Per comparationem ad suũ oppositum. sic est illa que datur in glo. super epistolas. Gratia ẽ iustificatio ⁊ remissio peccatoꝝ. Per cõparationem ad suũ effecũ. sic est illa Cris. Gratia est sanitas mentis. delectatio cordis. Per cõparationem ad suũ premiũ. sic est illa. gratia ẽ similitudo glorie. Sed̃m autẽ oñs comparationes istas sic assignatur vna diffinitio mgr̃alis q̃ talis est. Gra ẽ forma a deo gratis data sine meritis. gratũfaciẽs habẽtẽ. ⁊ bonũ etꝰ opꝰ reddẽs. Inuenit aũt ⁊ alia notificatõ gr̃e q̃ dz. Gra ẽ manifestatõ spũs ⁊c. sz ista est manifestatio gr̃e gratis date.

Gra voluntatẽ p̃uenies cũ dilectione.

Rox. v.

Rox. vj.

b Gratia voluntatẽ p̃uenies ⁊ p̃parans. s. fides cũ dilectiõe. Videt q̃ ista notificatio gr̃e non sit conueniens. Cũ eñ gratia ⁊ virtus diuersas habeant notificatiões non videt q̃ vnum habeat notificari p alterz. Item cũ gratia non solũmodo ponat in anima fidẽ ⁊ charitatẽ. sed etiam spem. videt insufficienter dicere magister cũ dicit. q̃ est fides cum dilectione. Juxta hoc q̃ritur cuz diuerse diffinitiones ⁊ notificationes gratie assignentur diuersimode. penes qd sumitur rõ ⁊ distinctio hanz R°. dom̃ q̃ mgr̃ nõ intendit in illo vbo notificare gr̃az gratũfaciẽtẽ cz̃tũ ad suã ẽntiã sz intẽdit eã notificare

3

c Fides em̄ q̄ iusti. es. gratis tibi data est. Ex hoc videtur velle dicere Aug⁹. ⁊ magister q̄ mediante fide fit iustificatio. sed cōtrarium huius ē quia ab eodem ē anime iustificatio a quo est viuificatio. sed viuificatio est ab ipa gratia. naz fides sine gratia non viuificat. immo mortua est. ergo nō videt q̄ iustificatio sit a fide. sed a gratia. Si tu dicas q̄ iustificationem attribuat fidei ratiōe adiuncte gratie.

De benefitio q̄ volūtas liberat

Queritur quare non attribuit alicui virtuti sicut fidei. Item queritt de hoc qđ dicit Fides impetrat iustificationem. aut intelligit de formata. aut de informi. Non de informi. quia per eaz nihil meremur. ⁊ nihil impetramus. Si de formata hoc non potest sane intelligi. Nemo enim hz fidez formatā nisi iustificatus. R⁹. dom̄ q̄ iustificatō duplicit potest dici. Uno mō iustificatō ōr iustitie infusio. Alio mō iustificatio ōr in iustitia exercitatio. Scōm aute q̄ iustificatio ōr in iustitia exercitatio. sic verbuz magistri verū est ⁊ planum. Nemo em̄ i iustitia exercitatur. nisi mediāte fide operante per dilectionem. ⁊ hoc dicitur impetrare iustificationē. i. p.

f. Lox. iiij

ps. lviij. ⁊. xxij.

Qđ enim fides meretur. cur non potius redditur q̄ donat. Non dicat homo ista fidelis. qz cum dixerit habeo fidem vt merear iustificationē. rīdetur ei. quid habes quod non accepisti. c fides enīz qua iustificatus es. gratis tibi data est. Hic apte ostendit q̄ fides est causa iustificationis. ⁊ ipsa est gratia ⁊ beneficium quo hominis p̄uenit voluntas ⁊ p̄parat. Unde Aug. in. j. li. retractatōnū. Voluntas est qua et peccat ⁊ recte viuitur. Voluntas vero ipa nisi dei gratia liberet a seruitute qua peccati serua facta est. vt vicia superet et adiuuet. recte pieq̄ viui a mortalibus nō p̄ot ⁊ hoc beneficium quo liberat nisi eam p̄eueniret. iam meritis daret ⁊ nō esset gratia q̄ vti q̄ gratis datur. Preuenit ḡ bona hominis voluntas illo gratie beneficio quo liberat ⁊ preparat. Et illud beneficiū fides xp̄i recte intelligit. sicut Aug⁹. in encheri. euidenter ostendit dicens. Ipsum arbitriū liberādum est post illaz ruinā a seruitute peccati. nec omnino p̄ seipsum. sz p̄ solam dei gr̄am q̄ in fide christi posita est liberat. et voluntas p̄parat. Ecce apte dicit gratiā p̄ quam liberatur arbitrium ⁊ p̄parat voluntas. sitam eē in fide christi. Fides em̄ christi vt in eodez ait impetrat quod lex imperat.

Determinat veritatē de eodem adiutorio ē̄tum ad volūtatem siue ē̄rum ad liberū ar. ordinatur. ostendens q̄ volūtas bona q̄ p̄uenit gr̄a. q̄dā dei dona preuenit. e

Ipsa tñ eadē voluntas quedā gratie dona p̄uenit. Unde Aug. in ench̄. Precedit bona voluntas hois multa dei dona. sz nō ois. Que aūt nō p̄cedit. ipa in eis ē ⁊ ipa iuuat. Hā vtrūq̄z legit in sanctis eloquijs. ⁊ miseri cordia ei⁹ p̄uenier me. ⁊ miseri cordia dei subsequet me. Molē tem quipe p̄uenit vt velit. volentē subsequit ne frustra velit Cur em̄ admonemur orare p̄ inimic⁹ nr̄is nolēt⁹ p̄eviuere nisi vt deus in eis operet ⁊ velle. Itēq̄ cur admonemur petere vt accipiam⁹. nisi vt ab illo fiat qđ volum⁹. a quo factuz est vt velim⁹. Unde apl's ait. Non est volentis neq̄ currentis. sz dei miserētis. Ex his apparet q̄ bona hois voluntas q̄dam dona dei p̄uenit. qz eam comitat gr̄a adiuuans. ⁊ quibusdā p̄euenitur. qz eam p̄uenit gr̄a opans. scz fides cum charitate.

Remouet dubitationē ortā ex eo quod ōr fidem esse ex volūtate. f

Non est tñ ignorandū qđ alibi Aug. significare vt. q̄ ex volūtate sit fides. de illo verbo apostoli. Corde credit ad iusticiaz ita sup Job. tractans. Ideo nō simpliciter apl's ait credit. sed corde creditur. q̄a cetera p̄ot homo nolens credere non nisi volens. intrare ecclesiam et accedere ad altare p̄ot nolens sz non credere. Itez sup Gen̄. vbi laban ⁊ batuel dixer. Vocem⁹ puellam ⁊ queram⁹ eius voluntatem. dicit expositor. qz fides est voluntat⁹ nō necessitatis. Ad qđ rīdentes dicim⁹. nō hec ita accipiēda fore vt ex voluntate hominis fides intelligat p̄uenire. cū ipsa sit proprie dei donū. vt ait apl's. ⁊ ex ea bona hois merita incipiant. Per hāc em̄ vt ait Aug. sup p̄s. lxvj. iustificat impius. i. fit de impio pius. vt deinde ipsa fides incipiat per dilectionē operari. vñ oīa bona merita icipiūt. Sz potī⁹ hec iō ita dicta sunt. quia nō est fides nisi in eo q̄ vult credere. cui⁹ bonā volūtatē fides preuenit. nō tēpore sed cā ⁊ natura. Unde Aug⁹. s. congruenter dixit. q̄ bona volūtas in eis donis ē q̄ nō p̄cedit. ⁊ ipa iuuat qz ea iuuat qb⁹ p̄uenit dū eis cōsentit ad effectū boni et in eis est. qz tēpore ab eis nō p̄cedit. fectū iusticie quas cōsequit ex bonorum operū ⁊ meritorūz multiplicatione. qđ non contingit esse sine fide ⁊ charitate. Sine fide em̄ sicut dicitur Hebre. xj. impossibile est placere deo Rox. ix. sine charitate etiam impossibile est. sicut dicit. j. Lox. xiij. Si aūt dicat iustificatio iusticie infusio. sic adhuc hz veritatē. licet non ita plene. Aut enim est infusio iusticie in paruulo. aut in adulto. Si in p̄uulo. sic ōr esse iustificatio p̄ fidez nō p̄riam sz parentū. vl' totius ecclesie sicut dicit Aug. ad bōifaciū. Si āt sit iustificatō in adulto. sic cū quat tuor concurrant ad iustificationē scilz gr̄e infusio. Gen̄. xxiij cōtritio. motus lib. ar. ⁊ peccati remissio. sicut dicunt magistri. ⁊ motus lib. ar. sit mot⁹ qui ptinet ad virtutez fidei non inconuenienter dicitur ad ultus per fidem iustificari. Nec huic obstat qđ iustificatur per gratiam. Illa autem quattuor necessario requiruntur ad iustificationem impij ⁊ ideo aliquādo homo dicit iustificari p̄ gr̄az alicui⁹ p̄ fidez. aliqñ p̄ p̄riam. qz peccati remissio p̄supponit illa tria ⁊ per hoc patent obiecta. Ista enim melius explanātur in. iij. distinctiōe. xvj. R⁹ cū dec miatione.

Quedam adhuc addit que grauiorez faciũt qõem·ſ· q cogitatio boni precedit fidẽ· g
Leterũ hanc queſtionem magis acuunt ꝛ vrgẽt verba aug⁹·quibus in li· de predeſtinatione ſanc
¶·Lox·iij torum vtitur ptractans illud apli· Non q ſufficientes ſimus cogitare aliquid quaſi ex nobis· Attendant inquit hic ꝛ verba iſta ppendant·q̃ putant ex nobis eſſe fidei ceptuz·ꝛ ex deo eſſe fidei ſuplementum· Commendans enim iſtam gratiam que non datur ſm alią merita ſed efficit omnia bona merita inquit· non q ſufficientes ſim⁹ cogitare aliquid boni ſcz ex nobis· Quis aũt nõ videat prius eſſe cogitare q̃ credere· Nullus q̃p pe credit aliquid niſi prius cogitauerit eſſe credendum· Si ergo cogitare bonuz non eſt ex nobis· vt hic apls tradit· nec credere· q̃ q̃ et ipſum credere nihil eſt aliud q̃ cum aſſenſione mentis
Quid ſit credere. cogitare· Hic videtur inſinuare q cogitatio bona precedat fidez·ꝛ ita bona voluntas preuenit fidem non preueniat·qõ predictis aduerſari videtur· Ad hoc autem dicimus q aliquando co-
Determiatio. gitatio bona ſiue voluntas preuenit fidez·ſz nõ eſt illa bona voluntas vel cogitatio qua recte viuitur· Illa enim ſine fide ꝛ charitate non eſt· Ãt vt ait Aug⁹·ad anaſtaſiũ· Sine ſpiritu non ẽ voluntas hominis libera· cum cupiditatibus vincatur· non eſt lidera ad bonum niſi liberata fuerit· Non autem liberatur· niſi p ſpiritum ſanctũ diffundatur charitas in cordibus· non eſt libera voluntas niſi eam liberet gratia p legem fidei·i· nõ eſt libera ſine fide operante p dilectionem·ꝛ illa ſufficienter bona eſt· Non eſt enim fructus bon⁹ qui de charitatis radice non ſurgit· Si vero aſſit fides operans p dilectionem ſit delectatio boni·

De illa cogitatione boni que precedit fidem plene diſſeritur· b

Illa autem cogitatio ſiue voluntas que fidem ꝛ charitatem alias q̃ iuſtificationes precedit non ſufficit ad ſalutem· nec recte ea viuit· Hac voluntate concupiſcitur illa bona voluntas que eſt magnũ bonum· iſta vero nõ· Alia ergo illa eſt volũtas ſiue cogitatio· alia iſta· Et ſicut illa iſtam precedit· ita illã preuenit intellectus· Vnde Aug⁹· iſtam diſtinguens ſup illum locum p̃s· Concupi pſ· cvij.
uit anima mea deſiderare iuſtificatões· ait· Cõcupiuit deſiderare inquit· non deſiderauit· Videmus enim ratione nonnunq̃ q̃ vtiles ſunt iuſtificationes dei·ſz infirmitate ꝑpediri aliq̃n non deſideramus· Preuolat q̃ intellectus· ſequit̃ tardus aut nullus affect⁹· Scim⁹ bonũ nec delectat agere·ꝛ cupimus vt delectet· Sic iſte olim deſiderare cõcupiſcebat·q̃ bona eſſe cernebat· cupiens eo⁹ habere delectationẽ· quo⁹ potuit videre rõnem· Oſtendit itaq̃ quib⁹ quaſi gradibus ad eas pueniatur· Prius enim ẽ vt videantur q̃ ſint vtiles ꝛ honeſte· deinde vt ea⁹ deſideriũ cõ cupiſcat· Poſtremo vt p ſpiciẽte gratia delectet ea⁹ opatio· quarum ſola ratio delectabat· Attẽ- Secũdum verba Aug⁹ gra⁹ ordiné exponit
de hunc ordinẽ gratia⁹ quẽ hic diſtincte aſſignat Aug⁹·qualiter ſcz intellectus bono⁹ p̃cedit concupiſcentiã eorundẽ·ꝛ ipſa concupiſcentia delectationẽ·q̃ fit p fidem ꝛ charitatẽ· q̃ habita vere bona eſt voluntas q̃ recte viuit· Ipſaq̃ fidei comes eſt· nõ prouia· Qui verba Aug⁹· p̃miſſa ſm hanc diſtinctionẽ cõſiderat· nullam ibi repugnãtiã fore aſaduertit· non ignorans etiã ante gratiam preuenientem ꝛ opantem q̃ voluntas bona preparatur in homine· p̃cedere quedã bona ex dei gratia ꝛ libero arbitrio· quedã etiã ex ſolo libero arbitrio· quibus tñ vita⁹ non meretur· nec gratiam qua iuſtificatur·

Subiungit veritatis recapitulationẽ· i

Illius enim gr̃e ꝓcipiende q̃ voluntatẽ hoĩs ſanat· vt ſanata legẽ impleat· nulla merita p̃cedũt Jp̃a ẽ em̃ q̃ iuſtificatus impius fit iuſtus·q̃ prius erat impius· meritis aũt impij nõ gratia ſz pena debet· nec iſta eſſet gr̃a ſi non dare⁹ gratuita· datur aũt gratuita· q⁹ nil boni ante feceram⁹ vñ h meremur· Nõ negam⁹ tñ multa añ hãc gr̃am et
Q ab homine bona fiũt pli·ar· ſiue gratia. p̃ter hanc gr̃am ab homine fieri bona p li·ar· vt tradit Aug· in rñſionibus cõtra pelagianos· vbi dicit hoĩes p li·ar· agros colere domos edificare ꝛ alia plura bona facere ſine gratia coopante·

AD intelligentiã but⁹ ptis ſuppoſita gr̃e entitate ꝛ neceſſitate· q⁹ boc·j· quere⁹ ſuo loco· queritur hic de gratie quidditate· Hoc enim inquirit magiſter in littera·ꝛ circa hoc querunt ſex· Pño q̃rit vtrũ gr̃a ſit aliq̃d circa acceptantẽ· vel circa acceptatũ? Scdo dato q gr̃a ſit aliquid circa acceptatũ· queritur vtrũ ſit de nũ increatũ· Tertio· vtrũ ſit i genere ſbe vel accidentis· Quarto querit vtrũ ſit in genere accidentis corruptibilis· Quinto queritꝰ vtrũ primo inſit ẽntie aĩe aut potẽtijs· Sexto ꝛ vltimo q̃rit vtrũ inſit ad modũ pfectiõis tm̃· an etiã p modũ motoris·

Queſtio I a

Q gratia dei aliq̃d ponat circa gratificatũ ſic oſten/ditur· dicit em̃ Joh·j· de plenitudine eius accepimus gratiã p gr̃a· Si igit̃ qõ accepim⁹ in nobis eſt· diuina gr̃a in gratificatis ſiue acceptatis a deo bz eſſe· Item j· Cor·xij· Diuiſiones gratiar⁹ ſunt· idẽ aũt ſp̃us diuidens ſingulis ꝓut vult· Hoc autẽ nõ eſſet niſi gr̃e donuz in ſingulis aliquid poneret· q̃ ẽ· Si tu dicas hoc eſſe dictũ de gratia gratis data· tunc arguitur a minori q⁹ ſi gratia grat⁹ data aliquid ponit in gratificato· mlt̃ romagis gratia gratũfaciens q̃ maioris eſt efficacie· et magis reddit ip̃m gratificatũ deo acceptabilem· Item gratia gratumfaciens efficit quis dignus ſupna beatitudine· ſz oĩs dignitas aliq̃d ponit in eo in q̃ eſt· q̃ dignitas retributõnis ereme aliquid ponit in eo q̃ dign⁹ eſt

hoc aūt non est nisi gratia. ergo ꝛc. Item culpa est q̄ dr̄ hoiem odit ꝛ reprobat ponit aliquā deformitatem in eo q̄ reprobat. g̈ pari rōne gr̄a ob quā dr̄ aliquē diligit ꝛ approbat. aliq̄d ponit in eo q̄ acceptatur. Item contingit aliquē q̄ nō est gratus deo fieri gratū. sed ħ nō est ꝓter mutationē aliquā factam ex pte dei acceptantis. g̈ ħ est ꝓter mutationē aliquā factā ex pte hominis acceptati. sed talis mutatio nihil ab hoīe tollit. g̈ aliquid circa hoiem acceptatū ponit. Item deus est equus ponderator. ergo nō magis acceptat vnum hoīem q̄ aliū. nisi aliq̄ donū ꝛ aliq̄ bonus sit in vno qđ nō est in altero. hoc aūt vocam⁹ ipsam gr̄am. g̈ gratia dei aliq̄d ponit circa ipsum gratificatū ꝛ acceptatū a deo. Sed ⁊ Dan. j. Dedit dñs gr̄am danieli in conspectu p̄ncipis eunuchor̄ ꝛc. Sed ⁊ stat q̄ tūc nihil nouū collatū est danieli ad ħ qđ acceptarek ab illo eunuchor̄ p̄ncipe. si ergo dr̄ est benignior ꝛ ad acceptandu⁹ ꝑmptior. videk q̄ nihil oporteat in hoīe poni ad ħ qđ acceptek a deo. si igit gr̄az dei habere nō est aliud q̄ deo esse acceptū. videk ꝛc Ite videmus experimento q̄ hō homini efficit gratus ex solo aspectu. nec aliq̄d dat hō hoī cum suscipit illū in gr̄am suaz. ergo pari rōne non oporter aliq̄d dari homini vt suscipiat in gr̄az dei Ite ois ille est alī gratus q̄ est ab eo dilect⁹. sed dilectio dei nō ponit circa dilectū aliq̄d nouū. qm̄ dilexit nos ante mūdi ⁊stitutionē. sicut dr̄ ad Eph. j. Dilexit etiaz nos cū adhuc peccatores essemus. Sicut dr̄ Rom. v. g̈ pari rōne nec illa rēputatio siue gr̄ificatio aliq̄d ponit circa gratificatū Ite solis p̄cib⁹ alicui⁹ sine aliq̄ munere interuenięte p̄t q̄s amicus ꝛ grat⁹ effici alicui cui⁹ prius erat inimicus ꝛ odiosus. si igit ħ est in hoīe. cum deus multo ꝓnior sit ad miserendū q̄ hō. videk q̄ multo fortius possit ħ reperiri circa gr̄am dei Ite sic se habet gr̄a ad gratificatū. ꝛ acceptatio ad acceptatū. sicut se habet laus ad laudatū. sed laus nihil ponit circa laudatū. sed circa laudantē. ergo nec gr̄a circa gratificatuz sed circa gratificantē Ite abundantior⁹ charitaſ est diligere ꝛ acceptare eū qui min⁹ est dign⁹ amore. sicut inimicū q̄ amicū. ergo diuina charitas ꝛ bonitas non solū acceptat bonos sed etiā q̄tumcūq̄ malos. nō solū dignos. sed etiā q̄tumcunq̄ indignos. g̈ diuina acceptatio siue gratificatio nō videk aliq̄d ponere circa ipsum acceptatū aut gratificatuz 7 R⁹. dom. q̄ gr̄a diuina aliq̄d ponit circa gratificatū siue acceptatū. Et rō huius est. q⁹ diuina voluntas in acceptādo nō afficitur. diuina veritas in approbando nō fallit. ꝛ neutra earuz in gratificādo mutat. Quia diuina voluntas in acceptando nō afficit nec acceptat aliquē ꝓter nouū affectū. necesse est q̄ accepter ꝓter aliquē effectum. ꝛ ita aliquis effectus ponitur esse circa eū qui acceptat. Quia veritas diuina in approbando non fallit. ideo nō p̄fert vnū alteri. nec approbat magis vnū q̄ alterū. nisi q⁹ habet in se aliq̄d qđ est magis dignū approbatione diuina. ¶ Neminē aūt acceptat nisi quē approbat. ꝛ etiam nemo est grat⁹ vel deo acceptus. nisi in se habeat aliq̄d p qđ fit approbatione dignus. Quia vero voluntas non mutat in acceptādo. nec veritas in approbando. cū aliquis dr̄ nouo incipit approbari vl acceptari. ꝛ nulla cadit mutatio ex pte dei acceptantis vel approbantis. necesse est q̄ aliq̄ cadat mutatio ex pte acceptati ꝛ approbati. sed ħ nō est. q⁹ aliq̄d ei aufertur. est ergo mutatio. quia aliqđ donū sibi a deo ⁊fertur. ꝛ sic patet q̄ gratia 8 aliqđ donū ponit circa ipsum gratificatū. Unde ⁊cedē de sunt rōnes ħ ostendentes Ad illud qđ p̄mo obiciť in ꝯtrarium dr̄ gr̄a humana. dr̄ q dicit q⁹ deus dedit gratiā danieli. ꝛc. dom q illud sile deficit in tribꝰ ꝺditionibus ꝓassignatis. Tum q⁹ hō in acceptādo afficit. tum quia iudiciū ei⁹ frequēter decipit. tum etiā quia cuz dr̄ nō acceptādo fit acceptans in seipso mutat. ħ autem in deo nō ponit. ꝛ ideo nō est simile. Et q̄ hoc pateat p̄mū ꝛ secundū obiectū Ad illud qđ obiciť dr̄ dilectione q̄ nō ponit aliq̄d in dilecto. dom q̄ non est sile ꝓ eo 9 q̄ dilectio se extendit nō solūmodo ad p̄ns. verūetiam ad futur. Unde nō tantū diligit nos deus dilectiōe ꝛ/ porali. sed etiā eterna. acceptatio vero ꝛ gratificatio solum ad p̄ns se extendit. ꝛ ideo effectū nō solum in habitu. sed etiā in actu ponit circa ipm acceptatum ꝛ gratificatū Ad illud quod obiciť q⁹ sole p̄ces reconciliant 10 Dom q illud locum habet vbi reconciliatio fit ꝑ mutationē affectionis. vt cū aliquis qui alicui prius erat iratus. ꝑ p̄ces alicui⁹ mitigat. ħ aūt circa deū non ponit ꝛ si aliquando i scriptura dici videat. figuratiue intelligendū est. videlicet ꝑ antropostpaton. Ad illō qđ 11 obiciť dr̄ de laude. dom q sicut laus creature nō ponit aliquid circa laudatū sed circa laudantē. sic etiaz gratia q̄ vnus homo alterz acceptat. Deus autē q nō verbo cū laudat sed approbatione. laudādo aliquid ponit circa laudatū. Unde ex ħ nō sequit q⁹ gratia diuina nihil ponat. Posset tamen dici q⁹ nō est sile dr̄ de laude ꝛ gratia. q⁹ laus respicit psonam extrinsecam cui laudatus ipe manifestus efficit. sed acceptatio respicit bona intrinseca ex quib⁹ vna psona reddit alteri accepta Ad illō qđ 12 obiciťur q⁹ maioris charitatis est acceptare eū qui minus est. dom q acceptatio nō tm̄ respicit opus vel effectum siue donū largitatis. sed etiā iudicium veritatis. Qui em̄ alterz acceptat. ipm etiā approbat. Et qm̄ diuina veritas ꝛ cęras non potest approbare nisi bonum et equū. nullus q̄diu manet i sua iniq̄tate potest esse deo acceptus. ꝛ si etiā multa beneficia a deo sibi impendantur Et sic patet q⁹ rō sua nō cogit. quia sic est diuine largitatis immēsitas. vt nō excludatur diuīe veritaſ infallibilis equitas

Questio. II b

Supposito q⁹ gratia aliquid ponat circa gratificatum queritur vtrū illud sit creatum vel increatū. Q̄ sit increatum videtur per illud quod dicit Dam̄. in li. de spiritusancto. Dicimus substantiā donorum dei esse spiritumsanctū. nec estimare debemus spiritūsancrum sc̄z substantiā esse diuisum. quia multitudo bonorum dicatur. impassibilis em̄ est ꝛ indiuisibilis. sed iuxta differētes intellectus multis donorum vocabulis nuncupat. Si igitur spiritussanctus est donū increatum. restat q⁹ gratia gratūfaciens dicit quid increatum Item hoc ipsum ostenditur ꝑ effectus siue actus gratie quos dicitur habere in gratificato. qui ex diuersis autoritatibꝰ nouē esse colligūtur. Gratie em̄ ē creare. gratie est animā informare. viuificare. illuminare. assimilare. vnire stabilire. acceptabilem deo reddere. ꝛ affectum sursum ducere ꝛ eleuare Ex primo actu arguitur sic. Eodem recreat deus quo creat. ꝛ equalis virtutis vt dicit Augusti. est recreare ꝛ creare. si ergo deus seipso creat non per aliquid creatum. ergo seipso recreat ꝛ reformat nō per aliquid creatum. sed illud quod recreat est gratia. ergo ꝛc. Ex secundo actu arguiť sic. paris virtutis est reformare mentē quantū ad affectum. ꝛ quantuz ad intellectum. sed mens immediate a prima veritate formatur quantum ad intellectum. vt dicit Augustinus ergo et immediate quantū ad affectum a prima bonitate. sed animam formare quantum ad affectum est ipsi⁹ gratie. ergo gratia non est aliud q̄ bonitas summa.

Ex tertio actu vel effectu arguit sic. Si viuificare aiaz est actus gre gratū facientis. z de⁹ aiam viuificat seipso nō p mediū creatū. g gra nō ē aliud q̄z de⁹. Minor pba tur p Aug⁹. d dicit q⁹ sicut cor:p⁹ viuit aia. ita aia viuit deo. sz aia seipa viuificat cor:pus. g de⁹ seipso viuificat spiritū. Ex qrto actu vel effectu arguit sic. Si sol p sui essentiā eēt pns oculo. nō esset necessaria aliqua lumis influentia ad hoc q⁹ efficeret oculus luminosus. si igit sol iusticie de⁹ ē pns oīi creature. z ēntialiter ē in aia vniuscuiusq̄. vr q⁹ nulla influentia luminis sit necessaria ad illuminationē aīe. si igit ipossibile ē deū aliq̄d facere frustra. vr q⁹ gra illuminās aiam nihil aliud sit q̄z divina ēntia. Ex q̄nto actu vel effectu arguit sic. Si color eēt sua similitudo. nō esset necessaria noue similitudinis gnatio ad hoc q⁹ oculus cōformaret ipi colori. marime si color ipse eē posset in oculo. sz in deo ꝓpter suā simplicitatē nō differt veritas z similitudo. Filiꝰ ei qui ē similitudo patris. ē eiusdē ēntie cū patre. si g gra est deo assimilare. z gratia ē similitudo rei. ipossibile est graz eē aliud a deo. Ex sexto actu vl effectu arguitur sic mediū vniendi plus distungit vtriq̄z extremoz q̄z extremū extremo. sz de⁹ est intimus aīe. g impossibile ē q⁹ inter deū z aiam cadat aliquod mediū vnitiuum qō sit abvtroq̄z extremoz diuersū. si igit gre ēvnire aiam deo. cū gratia nō sit aia necesse ē gratiā eē deū. Ex septimo actu vel effectu arguit sic. Impossibile ēvanitatem pvanitatē stabiliri. sz si stabilit stabilitur pveritatē. Si igit ois creatura vanitas est. aut gre nō ē stabilire aiam. aut nō est aliquid creatū. sz gre est stabilire aiam in bonū. hoc planū ē. g gratia nō est donū creatū sz increatū. Ex octauo actu vel effectu arguit sic. Eodē ipso acceptat de⁹ aliquē quo amat. sz pater z filiꝰ diligūt nos spūsancto sic facti dicūt. z habitū fuit in primo libro. nō aliquo creato. g acceptat nos spūsancto nō per aliqō donū creatū si igit gra ē illud quo deus aiam acceptat z reputat animā gratā. vr ꝛc. Ex nono actu vel effectu arguitur sic. nihil pōt mentē nram supra se eleuare nisi illud qō ē mēte supius. sz solus de⁹ maior ē mēte rōnali. g solꝰ dei est ipam supra se eleuare. sz iste actus vel effectus dr eē gratie. g impossibile est gratiā gratū facientē eē aliq̄d a deo diuersū. Vis nouē rōnibus colligit q⁹ gra nō est donū creatū sz increatū. Ad oppositū arguit primo rōnibus ostēsiuis. scdo rōnibus inducētibus ad ipossibile. Ad oīndēdum aūt gram gratū facientē eē donū creatū. ꝓmo adducat robur auctoritatis. z scdo violēcia rōnis. Dicitur. j. Lor. xij. Diuisiones gratiaz sunt. idē aūt spūs sz nō ē diuisio doni increati. g doni creati. g ꝛc. Q⁹ si dicas auctoritatē istā debere intelligi nō de gratia gratūfaciēte. sz de gratis gratis data. Obijcit tūc p verbum Aug. ad bonifaciū dicētis. Gratia merek augeri vt aucta mereak ꝓfici. Circa igit istud donū consistit meritū et augmētū. sz augmētum nō consistit nisi circa donū creatū. meritū aūt nō consistit nisi circa donū gre gratūfaciētis. g gra gratūfaciēs est q̄d creatū. Q⁹ si dicas augmētum illud attēdi in gratia nō ꝼm id qō ē sz ꝼm effectum. Adducit ad hoc auctoritas magistri in littera quam sumit ex verbis Aug. ibi. z si diligēter intēdas nihilominus tibi mōstratur q̄ sit ipsa gra volūtatem pueniens et ꝓparās. scz fides cū dilectione. Si g fides est donū creatū restat q⁹ z ipa gra volūtatē ꝓparans donū creatū sit. Jtē hoc ꝑm rōne oīndit. z ex oīb⁹ istis actib⁹ gre assignat, vna colligit rō. Si ei gre ē reformare z iformare et viuificare. z sic de alīs. cū ois talis act⁹ sit ab aliq̄ sicut a ꝓncipio formali. Nō em̄ ē informatio. nec reformatio nec viuificatio. z sic de alīs. Si nō forma. necesse ē aliquod donū poni i aīa qō sit aie ipius informatiuum. sz de⁹ nullo modo pōt eē forma pficiēs q̄uis possit se habere in rōe forme exēplaris. g ꝓpter donū increatū qō deus est. ad hoc q⁹ aīa gratificek. necesse est ponere donū creatū. Huius aūt rōnis necessitas colligit ex noue medijs. ex q̄bus noue ꝓnt formari argumēta. sed tm̄ valet illa in vnū mediū colligere. q̄tū diuisim explicare. Dis igit rōnibus oīsiuis apparet gram gratūfacientē esse donū creatū. Jtē hoc videk rōnibus ducētib⁹ ad impossibile. quarū prima hec ē. Aut gra gratūfaciens ponit aliq̄d creatū in gratificato. cū de⁹ de nō gratofacit gratū. aut nihil. Si nihil. g nulla fit mutatio ex pte creature gratificate. g fit mutatio ex pte gratificantis. qō ē impossibile. Et iterū. si nihil creatū poneret ī eēt melior: ille q̄ est deo gratus q̄z ille q̄ nō est gratꝰ. si igit tur hoc ē impossibile ponere q⁹ gratus deo nō sit melior q̄z nō gratus. z ipossibile est q⁹ sit melior nisi aliquā bonitatē habeat quā alter nō hz. z hoc non pōt eē nisi q̄d creatū. necesse ē q⁹ gra aliq̄d creatū ponat in gratificato. Si igit ponit aliq̄d creatū. aut ē donū siue habitus. aut ē actus siue doni vsus. Si ē donū vel aliquis habitus. habeo ꝓpositū scz q⁹ gra i gratificato ponit aliqō donū creatū. Si vo est actus vel vsus. g non plus ponit in gratificato q̄z in nō gratificato. nisi quā do oparetur. g nō erit gratia in paruulis baptizatis z in iustis dormiētibus magis q̄z in nō baptizatis z in hominibus petētib⁹. q⁹ si hoc falsū ē z alienū a fide. necesse ē gratiā aliqō donū creatū in gratificato ponere.

Jtē hoc ꝑm oīditur alia rōne. tā ex fide q̄z ex auctoritatibus oportet supponere q⁹ impossibile ē aliqō meritum esse sine gratia. z hoc melius manifestabit infra. Hoc igit supposito. q̄ro tūc aut gra est aliqua ꝓprietas liberi arbitrij. aut oīno noīar aliā substantiā diuersā. Si est aliqua ꝓprietas li. ar. habeo ꝓpositū. vicz q⁹ gra in lib. ar. est aliqō donū creatū. Si gra nō est aliqua ꝓprietas nō ē li. ar. sz de⁹ cū li. ar. nō erit in opus meritorū. qō ē supi ipm in merēdo. potius agit q̄z agat. z mouek q̄z moueat. z si hoc. sicut motus sursū nō attribuit lapidi. nec ē ex eo lapis laudabilis vel vituperabilis. sic opus meritorū nullo mō est li. ar. attribuendū. z ita nō li. ar. ex illo erit aliquo ꝓmio dignū. q⁹ si hoc ē impossibile et falsū. restat igit q⁹ illud falsū ē quo dicit gratiā nō eē aliqō donū creatū. Rᵒ. ad ꝓdictoz intelligentiā ē notandū q⁹ circa hāc q̄stionē sapiētes opināt ꝺtrariū sapiētibus. Jn hac em̄ q̄stione aliq̄d ē quod fides determinat. aliq̄d qō rō nō inuestigat. Fides z scriptura determinat q⁹ absq̄z gratie dono ipossibile ē placere deo determinat etiā q⁹ absq̄z dono increato qō ē spūsāctus hō nō potest fieri deo acceptus nec assumi in adoptionē filioz dei. z ideo oēs recte intelligētes cōcedunt ī iustis esse gre donū. credūt etiā in eis eē donum increatū qō est spūsāctus. z hoc a fide z a scriptura determinat et ideo q̄ ꝺtrariū hui⁹ sentiret esset heretic⁹. Sed vtrū ꝓter donū increatū sit in nobis ponere donuz creatū p quod simus deo acceptivel nō. q: nō exp̄sse determinat scripture auctoritate. inuestigat a doctorib⁹ rōnum probabilitate. Et q̄m tā habitus q̄z dona q̄z etiā virtutes cognosci bñt p ꝓprias opationes. ideo ꝼm diuersā comparationē actuū z effectuum gre ad ipam gratiā. diuersūt sup hoc doctoz opiniones. Sic em̄ ꝑtecū fuit q⁹ ponendo. gratie ē recreare. gratie ē reformare. gratie ē viuificare. illuminare. assimilare. vnire. stabilire. accepꝝm facere. sursum leuare. Dos igit actus quidā cō-

parauerunt ad gratiã sicut ad principium effectiuum. Et qm̃ dꝰ sufficit ad hos actus vel effectus ꝓficiendos in rõnali creatura. ꝛ solũ deũ decẽt ꝓ sua dignitate et soli deo sũt possibiles ꝓ sua difficultate. ideo dixerũt ꝙ donũ creatum ponere ad hos effectus ꝓficiendos in hoc est superfluum ꝛ indecẽs ꝛ impossibile. Alij vero cõ parauerunt effectus p̃dictos ad gratiã sicut ad formã. necessarium em̃ est ꝙ viuificatio ꝛ reformatio ab aliq̃ ẽ sicut ab informãte. Et qm̃ nec est possibile nec decẽs de um esse formã ꝑfectiuam alicuius creature. ideo ꝓter donum increatũ qđ cõparat ad hos actus tanq̃ ꝓnci pium effectiuum. cõueniens est ꝛ oportunũ ponere do num creatũ ꝙ qđ alia informet. Hanc aũt positionẽ pre ferendã credo ꝓbori. rũ qꝛ securioꝛ. tum qꝛ etiã rationa bilioꝛ. Securioꝛ nãq̃ est. qꝛ cõsonat cõmunitati magi stroꝝ. ꝛ verbis expositoꝝ. ꝛ pterati sanctoꝝ. Docto res em̃ parisien. cõmuniter hoc sentiũt ꝛ senserũt ab an tiquis diebus. Verba etiã expositoꝝ hoc ꝓtendunt qui gratiã in sacramẽtis dari ꝛ vsu virtutis augeri dicunt. Pie etiã mẽtes ꝛ humiles huic positioni cõsentiunt ꝓ eo ꝙ ꝛ si donum gr̃e nõ possit ita ꝓcipi a quocũq̃ viros tamẽ sãctitate p̃claros aliquãdo nõ latet diuine boni tatis influentia quã intra semetipsos potius experien do q̃ ratiocinãdo cognoscunt. Hoc etiam ꝓiarum mẽ tium est vt nihil sibi tribuant. sed totum gr̃e dei. Unde q̃tũcũq̃ aliquis det gratie dei. a pietate nõ recedit. etiam si multa tribuendo gratie dei. aliquid subtrahat po testati nature vel li. ar. Cum vero aliq̃d gratie subtra hitur. ꝛ nature tribuit quod est gratie. ibi potest pericu lum intervenire. ꝛ ꝓterea cum ista positio q̃ ponit gra tiã creatã ꝛ in creatã plus gratie dei tribuat q̃ alia. vel maiorem ponat in natura nostra indigentiã. hinc est ꝙ pterati ꝛ humiliati magis est cõsona. ꝛ ꝓterea est ma gis secura. Esto em̃ ꝙ ẽt falsa. qꝛ tamẽ a pietate ꝛ hũi litate nõ declinat. tenere ipam nõ est nisi bonum ꝛ tutũ Preferenda est igit hec opinio prori pro eo ꝙ est secu rioꝛ et magis recedit ab erroꝛe pelagij. Quis em̃ nega re secure audeat in nostra gratificatione aliqđ donum creatum nobis a deo cõferri. Timere em̃ debet vnusq̃s q̃ ne forte negãdo donum gratie creare. efficiat aduer sarius increate. Preferẽda est etiam qꝛ rationabilioꝛ. Sicut em̃ in opponendo ostẽsum est. rationabiliter ta les effectus ꝛ actus non possunt cogitari in nobis esse. quin sint ab aliquo sicut efficiente. ab aliquo sicut infor mante. Quomodo em̃ actus verus reformatiõis ꝛ vi uificationis erit in aĩa nisi sit aliqua forma complens a qua anima informetur. Et ideo ꝑm hanc positionem cõparatur ipsa gratia creata influentie luminis. ꝛ prin cipium eius cõparatur soli. Unde ꝛ scriptura vocat de um sive xp̃m solem iusticie. quia sicut ab isto sole mate riali influit lumen corporale in aere ꝙ quod aer forma liter illuminatur. sic a sole spirituali qui deus est. influ it lumen spirituale in animã. a quo aĩa formaliter illu minat. ꝛ reformat. ꝛ gr̃ificat. ꝛ viuificat. Uñ inter oĩa corpalia maxime assimilatur gratie dei luminis influen tia. Sicut em̃ est quedã influentia que assimilat corpo ra ipm̃ suscipientia ipi fonti luminis q̃tum ad ꝓpriete tem. sic gratia que est spiritualis influentia que mẽtes rõnales fonti lucis assimilat ꝛ cõformat. Hec autem in fluentia recte dicitur gratia. tũ qꝛ datur ex mera liber tate nulla nature cogẽte necessitate. Non em̃ oritur ex principijs subiecti. nec a deo erit de necessitate. sed sua mera benignitate. Tum etiam quis gratum facit. Dus em̃ hominẽ deo conformat ꝛ assimilat. reddit ipm̃ deo amicum. et facit deo esse placitum ꝛ acceptum. Tũ etiam quia facit hominem gratis facere ea que facit. Af fectus em̃ hominis rectus est ꝛ mercenarius q̃tum est de se. Unde qđ facit. intendẽdo ꝓprium cõmodus fa cit. sed cum diuina gratia supuenit. sic hominẽ totum gratum facit. vt sive ad vtilitatem ꝓximi sive ad ho norem dei velit totum gratis impendere. Et sic patet ꝙ talis influentia valde rationabiliter gratia nuncupa tur. Igitur hanc positionem sustinendo tanq̃ securio rem ꝛ rationabiliorem. ad obiecta in contrarium facile est respondere. Illud em̃ quod dicit dam̃. substantiam donorum dei esse spiritum sãctum. ꝛ si que alie autorita 16
tes inveniuntur. intelligende sũt per causam ꝛ appro priationem. quia spiritus sãctus est donum in quo om nia alia dona donantur. ꝛ qui est fons omniũ donorũ Non aũt excluditur donũ creatum ꝙ illud verbũ. Sic etiã cum quis tenet equum per frenum dicitur tenere equum. nec sic excluditur tentio freni. qꝛ tenẽdo frenũ tenet equum. Sic spiritus sãctus cum dicit substantia donorũ non excluditur donum creatum. immo inclu ditur. Nõ em̃ ob aliud dicitur nobis dari spiritus san ctus nisi ex eo ꝙ sic est in nobis a deo vt habeat a nobis Tunc aũt habetur a nobis quãdo habitum habemus quo possumus eo frui. ꝛ hoc est donum gratie creatuꝫ Et sic patet responsio ad illam autoritatẽ ꝛ ad cõsimi les. Ad illud vero quod obijcit de actu sive effectu 17
recreationis ꝙ est a solo deo. Dicendũ ꝙ verum est ꝙ ẽ a solo deo sicut a principio effectiuo. nihilominus ta men quia recreatio est rei iam exñtis per aliquã dispo sitionẽ nate reformari. idem est recreatio ꝛ reformatio. et ꝓpterea non tantũ respicit principium effectiuũ sed et principium informatiuũ. nõ sic est de creatione que simpliciter est de non ente. in qua simpliciter est produ ctio rei non ꝑm qualitatẽ alteratio. Per hanc viam re sponderi potest ad omnes rationes sequentes. omnes em̃ procedunt ꝑm ꝙ actus illi cõparantur ad gratiã si cut ad principium effectiuum. hoc autẽ modo nõ sunt a gratia creata sicut prius dictum est. ꝛ istud melius pa tet si quis diligenter pertractare voluerit. preterm̃itti tur tamẽ ad ꝑsens causa vitande prolixitatis. Ad
illud tamen quod obijcit de vnione. dñm. ꝙ gratia nõ 18
vnit q̃tum ad esse primũ quo deus est cuilibet creatu re intimus essentialiter. potentialiter. ꝛ p̃sentialiter. sed gratia est medium vniendi q̃tum ad cognitionem ꝛ amorem. ꝛ q̃tum ad hunc modum multum distat deus a peccatoribus.

Questio III c

Utrum gratia sit in genere substãtie vel in genere accl dẽtis. Et ꝙ sit in genere accidentis videtur. Omne qđ aduenit substantie iam cõplete est accidens. sed gratia aduenit substantie iam cõplete. scz anime rationali. er go gratia est accidens. Item quod adest ꝛ abest pre ter subiecti corruptionem est accidens. sed gratia est hmõi. sicut patz. quia multi iusti efficiunt peccatores et ecõuerso. ergo ꝛc. Item omne quod recipit magis et minus est accidens. sed gratia recipit magis ꝛ minꝰ quia maior est in vno q̃ in altero. ꝛ in eodem ipo ꝑz di uersa tempora magis intenditur. ꝙ ꝛc. Preterea. aut gratia est substantia aut accidens. Si est accidens. ha beo ꝓpositum. Si substantia. aut substantia mate ria. aut substantia forma. aut substantia compositum. Substantia materia non. hoc constat. Substantia cõ posita non. quia tunc non esset anime vnibilis. Sub stantia forma non. qꝛ tunc ex gratia ꝛ anima fieret vnũ

per essentiã·ergo si non est substãtia·restat q̃ sit accidens·Itẽ si ẽ substãtia·aut corpalis·aut spũalis·¶ Nõ corporalis·hoc cõstat·Si spiritualis·aut dꝰ aut angelus aut aĩa rõnalis·sed constans est q̃ gratia creata nec est dꝰ·nec ẽ angelꝰ·nec rõnalis aĩa·q̃ restat q̃ gratia creata sit in genere accidentis·Itẽ nulla substantia est habitus·sz gratia est q̃dã habitus aĩam decorans ꝛ ornans·sicut dicit̃ super illud ps·Ut exilaret faciem in oleo·gratia est quidã nitor animi ꝛc·q̃ gratia nõ ẽ substãtia·ꝛ est substãtia vel accidẽs·q̃ ꝛc·Sed cõtra·¶ Nullum accidẽs est nobilius substãtia·sed gratia est nobilior aĩa quã pficit ꝛ cõplet·sicut pfectio est nobilior perfectibili·q̃ gratia nõ est accidẽs·ꝛ ẽ accidẽs vel substantia·q̃ ꝛc·Itẽ nullum accidẽs ẽ substãtie simpliciꝫ substãtia·sed gra inter ceteras creaturas ẽ deo similior·ꝛ deus est sba·ergo gra ẽ in genere sbe·Itẽ nullũ accidens ẽ stabilius q̃ sba·pro eo q̃ sba pbet fulcimẽtum accidenti nõ econuerso·sed gra stabilit ipam aĩam ꝛ cõfirmat in bono·nec pot ipa gratia aliquo modo incurvari in malo·si igit aĩa ẽ sba·gratia ẽ sba·Itẽ ois forma q̃ ẽ pncipium vite ẽ in genere sbe·sed gra ẽ pncipiũ vite ꝛ nobilissime vite·ergo gra ẽ in genere sbe·Item tria sunt genera bonoꝝ·scz bona media·bona minima·bona maxima·sicut vult Aug·in li·de li·ar·sed bona minima ꝛ bona media sunt in genere sbe·q̃ multo fortius ꝛ bona maxima et gratia ẽ de bonis maximis·q̃ ꝛc·Itẽ oĩe accidẽs qđ ineſt alicui vt accidẽs·aut ineſt p se·aut p accidẽs·si igitur gra ineſt aĩe vt accidẽs·aut igit ineſt p se aut p accidens·Si p se·ergo habet oĩa ex pprijs pncipijs subiecti·ergo iam nõ erit gratia·sz naturalis pprietas·Si p accidẽs·sed oĩe p accidẽs reducibile ẽ ad p se·q̃ si gratia ineſt aĩe p accidẽs·erit aliud subiectũ cui ineſit p se·q̃ro igitur qđ sit illũ·si aũt nõ est aliqđ tale dare·restat q̃ gra nõ ẽ accidens·ꝛ ẽ accidens vel sba·q̃ ꝛc·

19 ℟ᵒ·dicendũ q̃ ponẽtes gr̃am donũ esse creatũ·necesse habẽt ponere gratiã esse in genere accidẽtis·Ad cuius intelligentiã notandũ ẽ q̃ ẽ aliqđ accidẽs qđ cõparat ad aliquid sicut ad subiectum ꝛ ad causã·aliqđ qđ solũ cõparatur ad aliqđ sicut ad subiectũ·ꝛ ad aliud sicut ad causã·verbi gr̃a·¶ Nigredo in corvo cõparat ad ipm corvũ sicut ad subiectum ꝛ causã·lumẽ in aere·vel species in speculo·cõparat solũ sicut ad subiectũ·nõ sicut ad causam·q; ꝛ si ibi recipiat·aliunde tñ habet ortũ·Tale autem accidens qđ cõparat ad aliqđ sicut ad subiectũ·et ad aliud sicut ad causã pot esse sub triplici differentia·Quoddã em ẽ qđ habet ortum ab inferiori·quoddã qđ habet ortum a pari·quoddã qđ habet ortũ a superiori·Sicut ab inferiori·vt species lapidis in oculo vel etiã in intellectu nostro·Sicut a pari·vt similitudo speculi in speculo·Sicut a supiori·vt lumẽ ab aere illuminato·Tale aũt accidẽs qđ habet ortũ a supiori inq̃tũ accidens ẽ·cõplementũ ẽ nõ q̃tum ad esse primũ·sz q̃tũ ad esse scõm·Quia vo a supiori ẽ·habet notabilitare subiectũ in hoc q̃ iungit ipm ꝛ cõformat ei qđ est ipo supius·ꝛ si sit tale accidẽs qđ ortum habet ab ente supmo·si eius infusio vel origo sit fm pfectam influentiã·nõ solũ hz notabilitare·verũetiã cõsumare et q̃etare ꝛ hz nõ fac̃ tñ rõne sui·verũetiã rõe eius a quo pcedit in quo reperitur oĩs pfectio·ꝛ bonoꝝ oĩm aggregatio·ac per hoc cõpleta beatitudo·Cõcedende sunt g̃ rationes probantes gratiã esse accidẽs·Ad illud quod obijcitur

20 primo in cõtrariũ q̃ accidens nobilius est substãtia·dicendũ q̃ illa ratio deficit tripliciter·Primum quidẽ qꝛ nobilitas substãtie ꝛ accidẽtis·ꝛ bonitas sbe ꝛ accidentis pprie non habent cõparari·Accidens em bonũ dicitur nõ sibi sz alij·nõ sicut ordinatũ·sz sicut ratio ordinandi·sz ipa sba bona est tanq̃ bonitatis participatiua·Alius etiã defect ẽ ibi·qm ꝛ si nullũ accidens nobilit sit sba put accidens cõparatur in se q̃tuz ad essentiã generis·siue q̃tũ ad esse primũ·nihilominus tñ put accidẽs cõsiderat in subiecto·ꝛ includit esse subiecti·quãdaz nobilitatẽ superaddit q̃tũ ad esse scõm·Tertius etiam defectus ẽ·q; q̃ gratia dicat nobilior aĩa ꝛ perfectior sie·hoc nõ ẽ rõne sui tñ·sed qꝛ venit bono increato·sicut pdictũ ẽ·Ad illud qđ obr̃ q̃ nullum accidens similius est sbe q̃ sba·dõm q̃ sicut dictuz est de bonitate·q̃ alio 21
modo dr aĩa esse bona·alio modo gra·sic etiaz alio mõ aĩa deo assimilat·ꝛ alio mõ gra·Aĩa em deo assimilat sicut diuine similitudinis susceptiua·gra vo sicut ipsa similitudo vel donũ assimilatiuũ·vñ nõ est cõparatio pprie inter hunc modũ assimilandi ꝛ illũ·Alius est etiã defectus qꝛ cũ aĩa assimilet deo ppter gr̃am·ꝛ vbi vnũ ppter alterũ·vtrobiq; tñ vnũ·sic nõ ẽ maior vel minor assimilatio dicẽda in aĩa gratificata q̃ in gra gratificãte·Tertius etiã defect ẽ·qꝛ si sba plus assimilet sbe in rõe entis·nihil tñ pbibet accidens plus assimilari alicui sbe sub rõne ppriet̃·sicut aĩa sapiens plus assimilat deo inq̃tũ est ens p se q̃ ipa q̃litas sapiẽtie·nihilominꝰ tñ deo inq̃tum ẽ sapiens plus assimilat aĩa inq̃tũ est sapiens q̃ inq̃tum est sba·sic ꝛ in ꝓposito intelligenduz est·Ad illud qđ obr̃ q̃ nullus accidens ẽ stabilius sba· 22
dõz q̃ verũ est de illo accidente qđ cõpat ad aliqđ sicut ad subiectũ ꝛ cãm·de eo vo accidente qđ aliunde hz originem nõ hz firmitatẽ·sicut pz in radio ereunte a sole q̃ fixus pmanet aere moto·Et q; gra est tale accidens·tõ illa rõ non hz locum in ꝓposito·Ad illud qđ obr̃ q̃ gra 23
est forma q̃ ẽ pncipiũ vite·dõm q̃ illud hz veritatẽ de forma q̃ dat viuere·qđ spectat ad esse primuz·gra aũt ẽ forma dans vitã q̃tum ad esse scõm·siue q̃tũ ad bñ ee ꝛ nõ illud nõ valet·nõ em fit vnũ p essentiã ex gratificato ꝛ gra·sicut fit vnũ p essentiã ex corpore viuificato et aĩa viuificante·Ad illud qđ obr̃ de bonis maximis et minimis ꝛ mediis·dõm q̃ illa diuisio bonoꝝ ẽ fm accep- 24
tionem boni q̃ aliqđ dr bonũ q; bonũ alij ꝛ vtile·sicut pz ex verbis Aug·ibidẽ·q; bona maxima sunt illa qbus non contingit male vti·ꝛ ideo ad gradũ bonitatis fm cum modũ p quẽ ibi loquit Aug·nihil facit vtrũ bonũ illud qđ dr maximũ sit in genere sbe vel accidẽtis·Ad illud qđ querit vtrũ insit aĩe p se·aut p accidens·dõm 25
q̃ p se ineſt in genere subiecti·sz nõ p se in genere cause·Et q; p se est in genere subiecti·tõ non ẽ querendũ aliud subiectũ cui p prius insit·Quia vo nõ ineſt p se in genere cause·tõ nõ ineſt omni aĩe·nec ex pncipijs aĩe hz originẽ·tõ quodãmõ hz natura accidentis inherentis p se quodãmõ natura accidentis inherentis p accidens·

Questio IIII d

Utrũ gra sit in genere accidentis corruptibilis an incorruptibilis·Et q̃ sit accidens corruptibile videt·Oĩe accidens qđ est in subiecto variabili fm q̃ est variabile ẽ corruptibile·sz gra ẽ in subiecto variabili·vtpote in aĩa fm libertatẽ arbitrij in qua consistit mutatio ꝛ fragilitas·q̃ ꝛc·Item omne accidens qđ habet oppositũ potens ineſſe suo subiecto est corruptibile·sz gra opponit culpe·ꝛ culpa potest ineſse aĩe viri iusti q̃diu ẽ in statu vie·q̃ ꝛc·Item omne accidens qđ est aliunde ꝛ non hz cãm in subiecto·pot a illo separi·sz gra est in aĩa ꝛ nõ hz ortum ab anima·q̃ potest separari ab ipsa·sz post separationem non potest in esse cõseruari·q̃ gra

tia nata est corrumpi. Item omne accidens cuius conseruatio pendet ex cõuersione volẽtis ad deũ est corruptibile. cũ voluntas possit a deo verti. sz gra est hmõi. g̃ ꝛẽ. Sed ꝯtra. Anima corpso q̃ est imago dei est incorruptibilis. non em̃ esset imago dei sicut dicit Aug⁹. si mortis termino clauderek. g̃ cũ in gratia cõsistat ymago reformationis. videtur q̃ gra sit incorruptibilis. Item accidens quod est in subiecto nõ a se sed ab alio nõ mouetur necessario ad motum eius in quo est. sicut patet de specie existente in speculo ꝛ lumine existente in medio. sed gratia est in anima nõ a se sed a deo. ergo nõ videtur q̃ ad mutationẽ seu ad variationem anime corrũpatur. Item bis que sunt corruptibilia dedit diuina virtus ꝓpagandi potẽtiam. igitur aut gratia non est corruptibilis. aut si corrũpitur habet vim ꝓducendi gr̃am sibi simlẽ. sed gratia non potest sibi similẽ ꝓducere sicut in primo li. ostensum est. g̃ nõ est corruptibilis de se. Item omne q̃ corrũpitur in tẽpore. sui diutur nitate senescit in tẽpore. sed gr̃a ꝯtra magis durat in homine tãto pfectior est ꝛ stabilior. ꝛ magis renouat spiritum. g̃ gratia nõ videtur corrũpi. Item si gratia corrũpitur. aut corrumpit a deo. aut a lib. ar. aut a peccato. A deo nõ. cũ gratiã corrũpi sit malũ. A lib. ar. nõ. cum nullum subiectum corrumpat suam pfectionem. A peccato nõ. quia peccatũ est pura priuatio. ꝛ modica gratia potest sup omnẽ culpã. ergo cum nihil habeat corrũpens. videtur q̃ sit incorruptibilis. Item si corrũpitur aut corrũpitur in aliq̃d. aut in nihil. Si in aliq̃d. q̃ro in quid. nec est quid dare. cum non ꝓducatur ex aliquo sed de nihilo. Si in nihil. Contra. nihil qõ corrũpitur cedit o in non ens. si igit gratia nobilissimũ ẽ inter omnia accidentia. ꝛ deus non permittit alia accidẽtia in non ens cedere. videtur q̃ nec de gratia permittat.

26 R⁹. dõm q̃ cum gratia sit accidens nõ potest esse p̃ter subiectum in quo ẽ. et cum in subiecto in quo est nõ possit simul cũ culpa subsistere. ꝛ ipsi subiecto in quo ẽ gratia cõtingat culpam incesse. necesse ẽ gr̃am esse quid corruptibile. Rursus cũ gratia non ꝓducat ex aliquo materialiter. sed sit simpliciter donũ gratuitum. ꝛ omnino desursum descendens a patre luminũ. ꝛ omne qõ corrumpitur in id cedat vnde producitur. necesse ẽ gratiam sicut ex nihilo producitur. sic in nihilũ redigi cum corrũpitur. Talis autem modus corrumpendi non solũ cõperit gratie rõne sui initiũ. sed etiã rõne eẽ ꝓpriũ siue modi existendi. Ratione inq̃s sui initiũ. q̃ sicut dictum ẽ sicut ex nihilo ꝓducitur. ita in nihil redigit. quẽ admodum in alijs accidentibus consimiliter reperitur qõ in id redeũt vnde exeunt cũ ꝓducuntur. Cõperit etiam hoc ei rõne esse ꝓpriũ siue modi existendi. Qm̃ cum gr̃a nõ causetur ex ꝓncipijs ei⁹ in quo ẽ. sed aliud habeat ꝓ subiecto. aliud pro causa. quẽadmodum cũ lumen corrũpitur. vel similitudo in speculo. vel ipa spẽs i aia non corrũpitur illud in quo ẽ. nec redit ad illud a quo ẽ sed q̃tum ẽ de se in nihil cedit. sic gr̃a q̃ nõ habet esse in materia ꝓ modũ nature. sed ꝓ modum habit⁹. vt prius habitũ ẽ. nec ex ꝓncipijs aie ꝓducitur. cũ corrũpit. in nihil redigitur. ꝛ ꝓpterea pem̃ in quo fit gr̃e corruptio dicit esse nihil. ꝛ inter oẽs corruptiones sũmo autori ꝛ conseruatori oũm bonorum marime displicere dinoscitur. Cõcedende sũt igitur rationes ostendentes q̃ gratia corrumpitur. Ad illud ergo qõ primo obr̃. in cõtrarium q̃ in gratia reperitur ratio imaginis sicut in anima. dõm q̃ aliter ꝛ aliter reperit imago hic ꝛ ibi. Anima em̃ ẽ imago dei. q̃ capax dei ẽ ꝛ particeps esse põt-

27

et ita ꝓpter beatitudinẽ facta. ꝛ ad beatitudinẽ apta. que inquã beatitudo nõ potest inesse nisi substantie immortali. ideo necesse ẽ animam immortalem esse. Gratia vero ex hoc solo dicit imago. q̃ est imaginis reformatio. ꝛ qm̃ illa imago ꝓ gratiam reformata põt deformari. hinc est q̃ gratia potest corrũpi. nec valet illa ratio. q̃ hinc inde non est cõsimilis imaginis acceptio.

Ad illud qõ obijcit q̃ accidens quod nõ habet ortum a subiecto nõ mutatur ad mutationem subiecti. dicendũ q̃ hoc nõ est ꝓpter hoc solum q̃ habeat ortum alunde. sed q̃ nõ dependet ab eo in quo est. sicut patz in radio ꝛ lumine. Gratia aũt non solũ dependet ab eo a quo est. sed etiam ab anima in qua est. nec persistit in ea nisi ꝑdiu habet faciem suam siue mentem ad deum conuersam. 28

Ad illud quod obijcit q̃ rei corruptibili debet dari virtus ꝓpagandi. dõm q̃ illud verũ est quãdo illa res est nata talẽ virtutem suscipere. ꝛ qñ etiã illa corruptibilitas inest rei ex defectu ꝓprie nature. neutrum aũt horum cõpetit gratie. ¶ Nã gratia nata est immediate ab ipo deo procedere. nec aliquo modo corrũpitur nisi ꝓpter auersionem mentis nostre a rectitudine veritatis eterne. Et ꝑ hoc patet responsio ad seqns quod obijcit q̃ omne quod corrũpitur senescit in tẽpore. hoc em̃ verũ est de eo q̃ habet causam corruptionis intra se. 29 30

Ad illud quod q̃ritur a quo corrũpitur. vtz a deo vel a peccato. vel a lib. ar. dõm q̃ ipsa gratia deficit in seipa. Si aũt q̃ratur ratio huius quare deficit. h̃ est ꝓpter auersionem mentis humane. Cũ em̃ gratia nõ saluetur nisi ex cõtinuatione influentie a bonitate diuina super faciem mẽtis nostre. quãdo anima a deo auertitur per pecm̃. influentia non cõtinuatur. ꝛ per consequens gratia corrumpitur. ꝛ ideo quodãmodo gratia per peccatum dicitur corrũpi. nõ q̃ pecm̃ agat in gratiam. sed quia anima per peccatum se auertente. ꝛ deo cessante influere. necesse est gratiam in seipsa deficere. 31

Ad illud quod obijcitur q̃ nihil quod corrũpitur cedit o in non ens. dõm q̃ illud habet veritatem in accidentibus q̃ habẽt esse nature. ꝛ in eis que causant ex ꝑncipijs subiecti. pro eo q̃ cũ corrumpuntur accidẽtia manent nihilominus ꝛ saluantur illa principia. ꝛ ideo cũ talia accidentia corrũpuntur. nõ omnino anihilantur In his vero accidentibus que habẽt esse habitus. sicut similitudo in anima. ꝛ lumen in aere. non habet veritatem. ¶ Non em̃ similitudo hois mortui que est in anima tua. si de anima tua deleatur ꝛ corrũpatur. redit ad hominẽ illum. vel cum lumen corrũpitur redit ad solem. marime si corruptio luminis fiat per corporis interpositionem. ¶ Nisi forte quis dicat ad originem suã redire pro eo q̃ adhuc saluat in suo principio effectiuo qõ potest producere illi simile. Quia igitur gratia habet se ad modum habitus. ꝛ ex nihilo producitur vt prius habitũ est. ideo illa propositio non habet hic locum. Et si tu queras vnde hoc est q̃ deus permittit perire tam nobile accidens. satis facile est respondere. Similis enim questio est si queratur cum deus diligat amicos suos et plus diligat vnã animam sanctam q̃ diligat celum et terram. quid est q̃ permittit animam sanctam a se separari. ꝛ non permittit celum ꝛ terram corrumpi. Ad hoc respondebit q̃ sane intelligit. q̃ hoc cursui rerũ congruit. ꝛ deus sic res quas cõdidit amministrat. vt eas agere. ꝓprios motus sinat. Et propterea q̃ thesaurus gr̃e habet in vasis fictilibus. q̃uis sit valde nobilis. tñ de facili amittit qñ procellis tẽptationũ cõcutitur. 32 33

Utrum gratia primo insit substãtie anime vel potẽtijs Et q̃ primo insit substãtie videt. Nulla potẽtia anime ẽ cõtinue in suo actu. sed gr̃a ẽ cõtinue in suo actu. q: cõtinue reddit hoiez deo acceptũ t gratũ. g̃ gr̃a nõ ẽ in potentijs anime. Itẽ gr̃a ẽ vita anime. sicut dicũt scrõz auctoritates t etiã doctores. sed viuere cũ sit actus substantialis nõ inest sibe per potentias. sed potentijs per sbam. ergo si primus actus gratie est viuificare. videt q̃ prius respiciat sbam q̃ potentias. Item accidens habet numerari p suũ p:opriũ subiectum. igit si gr̃a primo ẽ in potentijs. cũ potentie sint multe. necesse ẽ gratiam in anima multiplicari. si ergo in vna anima vna eñ ẽ gratia. videt q̃ gratia primo sit in sba q̃ in potentia. Item in gratia t virtutibus cõsistit imago reformationis. sed imago reformationis respondet imagini creationis. cum igit imago creationis cõsistat i vnitate essentie t trinitate potẽtiarum. t tres sint habitus virtutum qui respiciunt tres potentias. videt q̃ sit aliquid vnũ qđ respiciat ipam animie essentiã. sed nõ ẽ nisi gr̃a. ergo ẽ. Item sicut operatio erit a potentia. sic potẽtia oritur a substantia. ergo sicut nõ placet nec acceptatur a deo aliqua opatio nisi prius acceptet t gratificet potẽtia. sic impossibile est acceptari potentiã nisi prius acceptet sba. ergo cum per gram fiat acceptatio. per prius est gratia in sba q̃ in potentia. Itẽ in paruulis baptizatis est de⁹ per inhabitãtem gratiã. sicut dicit augustinus de presentia dei ad damasũ. ergo cum in ipis nulla sit potentia expedita. gratia non respicit primã expeditionẽ potẽtie. sed potius viuificationẽ substãtie. t sic per prius est in substantia q̃ in potentia. Sed cõtra. Aug. dicit q̃ gratia se habet ad liberũ arbitriũ sicut sessor ad equum. ergo residet in anima ratione liberi arbitrij. sed liberum arbitriũ nomiat potentiã. ergo ẽ. Item magister in littera adducit autoritatẽ augustini in qua diuidit gratiam in preuenientem t subsequẽtem. t trãq̃ istarũ diffinit p cõparationẽ ad volũtatẽ. ergo videt q̃ primũ t p:opriũ subiectum gratie est ipsa volũtas. sed hec est potẽtia. g̃ videtur q̃ gratia per prius insit potentie q̃ substãtie. Itẽ sicut inter potentiã t actum cadit medius habitus. sic inter sbam t habitum cadit media potentia. cũ igitur gratia sit in anima vt habitus t qualitas quedã. videtur q̃ ei insit mediante potentia. g̃ per prius est in potentia q̃ in substantia. Item opposita nata sunt fieri circa idem. sed gratia vt gratia opponitur culpe inq̃tum culpa. si igit culpa primo t p:oprie respicit arb. lib. pari ratione t gratia. igitur per prius erit in potentia q̃ in substantia. Item cum gratia sit donum de sursum descendens. inest anime fm suum supremũ. sed supremũ anime sicut vult Aug⁹ est ipa mens. mens aũt non est ipa substantia anime. sed potius potentia suprema. ergo videtur q̃ gratia per prius sit in potentia.

Item gratia habet eristere in anima fm cõuersionẽ ipius anime ad deum. t amitti habet fm auersionem. si igitur illud fm qđ anima primo auertitur t cõuertit est potentia. videtur q̃ anima per prius sit in potentia q̃ in substantia. Item gratia non est in anima fm se apam. sed fm influentiã ab aliquo principio qđ est omnino ab eo diuersum. cum igit anima suscipit gratiam aut habet aliquã potentiã ad suscipiendam gratiã. aut non. Si non habet potentiam ad hoc. ergo nunq̃ eam suscipiet. Si autem habet potentiam mediante qua suscipit. aut illa erit ratio. aut voluntas. aut aliqua alia potentia ab his diuersa. sed non est ponere potentiam aliam in anima p:eter cognitiuam t affectiuã. ergo videtur q̃ mediantibus illis gratia suscipiat ab anima.

Item si gratia inesset anime fm substantiã. cum possibile sit abstrahi per intellectum substãtiam a potentijs. possibile esset intelligere animã esse gratiã suis potentijs abstractis. sed omnis anima grata est disposita ad gloriã. ergo potest intelligi per cõsequens anima gloriosa abstractis potentijs. sed potentie abstractis anima nec videt nec amat deũ. ergo impossibile est animam gloriosam ponere que nec deum videt nec deum amat. sed si hoc est impossibile. ergo illud ex quo istud sequitur. R⁹. ad predictorum intelligentiã est notãdum q̃ cõmunis opinio tenet gratiam primo respice/ 34
re anime substãtiam. t virtutes primo respicere potentias. vt sic per gratiã in virtutibus fiat reformatio imaginis create. que cõsistit in trinitate potẽtiarum t vnitate substantie. Hec aũt positio potest dupliciter intelligi. Uno modo vt intelligat q̃ deus primus influat gratiam in essentiã. t postmodũ influentia illa in substantia redũdet in potentias. vt sic sit cõformitas gratie ad animã. siue prout cõsideratur fm rationem imaginis. siue put considerat vt perfectio corporis. Anima vt est perfectio corporis ratione substãtie vel essentie respicit cõplexionis equalitatem. ratione vero potẽtiarum respicit organorum diuersitatem. Et iterũ anima in se t viuere habet t agere. sed viuere per seipam t p:imam formã. agere vero per potentiam. Per hũc modũ q̃ gratia in perficiendo cõformatur anime sub ratione gratie. primo debet respicere ipsam animie substantiam. t p virtutes debet esse perfectio potẽtiarum. Et fm hunc modum dicendi cum dicitur gratia respicere substantiam. t virtutes potentias. nõ tantũ intelligit esse dictũ per appropriationem. verũ etiam per p:opriatem. Alio modo potest intelligi predicta positio per approbationem quandã. non quia deus prius influat gratiam in substantiam q̃ in potentiam. sed q: cũ anima susciat gratiam t virtutes mediante potentia. et tam gratia q̃ virtus insit anime per potentiam. aliter tamen inest hec t illa. Virtus eñ dicit perfectionem respectu operis. gratia vero dicit perfectionem respectu dei acceptantis. Et q̃m respectu operũ potẽtie distinguuntur. hinc est q̃ virtutes potentias respiciũt vt distinctas. t tunc sunt in actu. q̃m potentie sũt in actu. Potentie autem inãtum cõparantur ad deũ acceptãtem. vnica acceptione acceptant cum ipsa substantia cuius sũt. t fm vnã naturã in eis repertas. t hinc est q̃ gratia est vna sicut t sba. t est semp in actu cõtinuo. t p:imo d: respicere substantiã. nõ q: sit in illa absq̃ potentia. vel per prius q̃ potentias. sed q: habet esse in potentijs vt cõtinuant ad vnã essentiã. Virtus vero dicitur esse in potentijs. q: in eis est vt referunt ad operatiões diuersas. t hic modus intelligendi magis cõsonus est verbis Augustini qui dicit q̃ gratia se habet ad liberũ arbitrium sicut sessor ad equũ. Etiam gratiam cooperãtem. t operantem discribit p cõparationem ad volũtatem. Magis etiam est cõsonus rationi. Si eñ intelligimus gratiã tanq̃ habitũ quendã t influentiã que inest anime ad deũ cõuerse. cum talis habilitatio. t influentie susceptio t cõuersio non possit intelligi nisi p potentiam. non videt posse recte intelligi quomodo gratia sit in anima abstracta potentia. Rursus si gratia eo dicit gratia. q: gratificat. t cõsequens q̃ gratificat habet oppositionẽ ad culpã. cũ opposita fm idem nata sint in esse fm idem ipsum q̃ anima nata est gratificari. nata

est ⁊ culpari. culpatio autē ⁊ laus ⁊ vituperiū ineſt anime primo ſm liberū arbitrium. ac per hoc ⁊ gratie donū. ſ non em̄ quecūq; acceptatio gratificatio dicit. ſed illa ſola qua deus ſic acceptat animā vt reputet eā remuneratione dignā. ⁊ talis reſpicit ipam arbi. lib. ⁊ tō gratia ineſt anime primo ſm libertatē ar. ⁊ hui⁹ ſignū est. quia ad eas ſolas potentias ſe extendit arbi. libertas Cōcedende ſunt igitur rōnes oñdentes ꝙ gratia ineſt
35 anime ſm potentias. Ad rationes aūt ad oppoſitū facile est reſpondere p̄ iam dicta. Quod em̄ obūcit ꝙ gratia est cōtinua in ſuo actu. non obuiat ei quod nunc dictum ē. Quāuis em̄ potentia in relatiōe ad opus nō ſit in ſuo actu cōtinuo. ⁊ ſic non habeat pficiī gratia ſed virtute. in comparatione tm̄ ad ſbam in qua est. est in ſuo actu cōtinuo. ita em̄ debetur quoddā viuere ⁊ quidam act⁹ cōtinu⁹ ipis potēcīs ſm ꝙ cōtinuāt ipi ſubſtātie. quēadmodū ⁊ ipi ſbe. ⁊ tō ſz hāc cōparationē a gra ſūt pfe
36 cribiles. Aliter etiā poſſet hic dici ꝙ dupler est act⁹ ipi⁹ forme vn⁹ q̄ est a forma p̄ modū informātis. ⁊ alter q̄ ē a forma p̄ modum efficientis. ſicut albedo ſubiectū ſuū dealbat. ⁊ oculū diſgregat. Quantū ad primum est oīs forma in actu cōtinuo. q: ille est actus vt habit⁹. Quātū vero ad ſm non. Sic ⁊ gratia q̄ uis ſit in ſuo actu cōtinuo q̄ntum ad illum actū quē habet p̄ modū informātis. non tamē est in actu cōtinuo q̄ntum ad illum quem
37 habet per modū p̄euentis ⁊ ſubſequētis. ſiue cooperantis ⁊ operantis. Ad illud q̄ obūcit de actu viuificandi. dōm ꝙ ⁊ ſi vita ſm ꝙ dicit eſſe primū. prius reſpiciat ipam essentiā q̄ potentiā. non tamen oportet de vita ſm ꝙ dicit eſſe ſcōm. Cū em̄ ſit accidens ſupadditū non em̄ essentie ſed etiā potentie. habet anime ineſſe po
38 tentia mediante ſicut color: dicit eſſe in corpore. ita ꝙ p̄ mo inſuperficie. Ad illud q̄ obūcit ꝙ accidens numeratur per ſbam. dōm ꝙ verū ē quando ea que ſubūciū̃tur diuerſa ſunt. ⁊ ſubūciuntur vt diuerſa. quando vero per eandē naturam ſubūciunt. nō oportet eſſe in accidente diuerſitatem. ⁊ ſic gratia est in potēcīs anime inq̄ntum cōtinuant ad vnam ſubſtātiam. ⁊ inq̄ntum cōmunicant in li. ar. ſicut pri⁹ dictū est. Unde ſicut vna ſanitas dicit eſſe in oībus membris hois. q: est in ipis ſm ꝙ ad vnā originem reducunt ⁊ ſm ꝙ in cōplexione
39 cōueniunt. ſic ⁊ in propoſito intelligendū est. Ad illud quod obūcit de cōformitate imaginis creationis ⁊ reformationis. dōm ꝙ cū deformatio imaginis nō poſſit eſſe niſi per potēcīas. ſic nec reformatio. ⁊ ideo imago reformationis inq̄ntum hmōi ſufficienter reformat ipam aiam cū ineſt ei p̄ ſuas potēcīas. Potentīs em̄ formatis ⁊ pfectis. p̄ cōſequēs pficiunt formal ipa ſubſtantia. ideo ad pfectā reformationem aīme nō oportet aliq̄d poni q̄ prius ſit i ſba q̄ in potēcīa. niſi hoc dicatur p̄ appropriationē quandā. Ad illud q̄ obūcit
40a ꝙ deus nō acceptat actū niſi prius acceptando potentiam. dōm ꝙ nō est ſimile. p̄ eo ꝙ potentia pōt eſſe ſine actu ⁊ gra in potēcīa abſq; merito operis. ſba aūt abſq; potentia eſſe nō pōt. ⁊ ſi poſſit intelligi. nō tm̄ pōt intelligi abſq; potēcīs diuina dona ſuſcipe. in q̄bus donis decorari dicit facies aie. eo genere decoris p̄ quē deus
41 acceptat. Ad vltimū q̄ obūcit de paruulis. dōz ꝙ et ſi potēcīe in paruulo non ſint ydonee ad ereundū in vſum gre ⁊ virtutū. nihilominus tm̄ ydonee ſūt nō ſolum p̄ donū gre. ſed etiā per habitus virtutū decorari ⁊ pfici. Et hoc melius declarat in quarto cum agit de effectu baptiſmatis quē habet in paruulis.

Queſtio VI f

Utrū gra cōgetur ad aiam in rone motoris. ⁊ ꝙ ſic videtur per auctoritatē Aug. quā magiſter adducit in litera. ꝙ gra p̄euenies est q̄ p̄euenit bone volūtatis meritum. ⁊ reſpectu cuius ipa volūtas bona prediſſequa ē nō p̄euia. igit gra reſpectu volūtatis ſe habet p̄ modum excitantis ⁊ impantis ⁊ regētis. ⁊ oīe tale ſe habet in rone motoris. g ⁊c. Item Aug. gratia ſe habet ad li. ar. ſicut ſeſſor ad equū. ſz ſeſſor est motor equi. g gra est motrix li. ar. Jtē hoc videt rone. Plus est potentia aliquā ſupra ſe erigere q̄ ipam mouere. ſz gra eleuat potentiam li. ar. ad opa meritoria q̄ ſunt ſup ipam. g ē lib. ar. motrix. Item plus pōt gra ſup li. ar. q̄ li. ar. poſſit ſup ſeipm. ſz li. ar. ē inſtrumentū ſeipm mouēs. ſicut dicit Anſ. et volūtas mouere pōt ſeipm. g multo fortius moueri potest a gra. Item oīe qđ est p̄ncipium vite pfecte est p̄ncipiū motus in eo qđ viuificat. ſz gra est p̄ncipiū vite in aīa. g ⁊c. Cōtra volūtas coīpo ē libera quo mouet ſeipa. cū igit gra ſit a volūtate. ſi gra mouet volūtatē. aufert ei libertatem. ſz ſtans ē ꝙ gra voluntati libertatē nō aufert. g ipam nō mouet Jtē omnis motor ſufficiens est hoc aliq̄d. ⁊ ſba cōpleta diſtās a mobili. g aut gra nō mouet li. ar. aut ſi mouet ē ſba. ſi igit gra creata nō pōt eſſe in gne ſbe ſed in gne accidentis. g ⁊c. Item ſi gra mouet li. ar. aut mouet naturaliter. aut violenter. aut volūtarie. Si naturaliter. g opa meritoria erūt naturalia. Rurſus ſi naturaliter mouet ſemp mouet q̄ntū est de ſe. g nunq̄ quieſcit hō ab opib⁹ meritoriis. Si violēter. g nec ſaluat ibi rō meriti. nec li. ar. quod verūq; pz eſſe falſū. Si volūtarie. ſz nihil mouet volūtarie niſi habeat cognitionem ⁊ volūtatē. g gratia cognoſcit ⁊ vult. ⁊ ita ē ſubſtātia rōalis. igit vel gra ſi mouet li. ar. nō est aliq̄d creatū. vel ſi est aliq̄d creatū nō mouet li. ar. Jtē ſi mouet li. ar. aut ſicut motor motus. aut ſicut motor nō motus. Si tu des ꝙ ſicut motor motus. g cū nihil ſm idem moueat ⁊ moueat. gratia ſm ſe habebit aliā ⁊ aliā naturā p̄ quā moueat ⁊ moueat. g nō erit accidens ſimpler. Si ſicut motor: nō motꝰ ſz talis motor: nō ē q̄d creatū. g vl gra nō ē q̄d creatū. vl nō mouet li. ar. Item idē manens idem in creaturis ſemp est natū facere idē. g ſi gra ē q̄d creatū. ⁊ mouet li. ar. cū gratia nō variet. ſemp ad idē inclinabit li. ar. g nū q̄ facit hō p̄ gram niſi vnū opus meritoriū. ſi igit li. ar. mō excitat ad vnū genus opis. mō ad aliud. vī ꝙ aut illa excitatio nō ſit a gra. aut gra nō vicit aliq̄d creatum. aut gra mutat ⁊ variat ſicut li. ar. Bᵒ. dōm ꝙ abſq; 42
q̄ dubio ſicut auctoritates ſcōz dicūt. neceſſe est ponere li. ar. a gra moueri ⁊ excitari. Ab ipa em̄ gra opante p̄uenitur. ⁊ a coopante ad opa meritoria eleuatur. ita ꝙ reſpectu operis meritoriū gra est ſicut p̄ncipalis motrix ⁊ volūtas ſicut pediſſequa. Qualiter aūt ipa gra cū ſit accidens aie ipam habeat mouere. hoc habet difficultatem. Ad huius aūt difficultatis explicationē dupler ē modus dicēdi ſiue intelligēdi. ſm quē li. ar. dicit a gra moueri. Unus modus dicēdi est ꝙ gra mouere d̄z li. ar. q̄m ipſa est diſpoſitio ad quendā ſpiritualē motū. Si- 43
cut em̄ pondus in corporib⁹ diſponit ad motū. ſic ⁊ ſuo modo pōdus in ſpiritib⁹. gra aūt est quoddā ſpirituale pōdus datū anime per qđ habet ſurſum tendere. ⁊ quoniam lib. ar. est natum ſeipm mouere ſm actus in quos potest de ſe. cū ē adiutum ⁊ informatum gra excellenti⁹ mouet ſeipm. ita ꝙ cum lib. ar. ſit mouens ⁊ motū. gratia diſponit ipm ſub ratione mouentis. ⁊ pro tanto dicitur gra mouere lib. ar. quia li. ar. gratia informatum mouet ſeipm per quē modū amor dicit mouere boiem

Bb 3

ad magna opera faciēda. Alius est modus intelligendi fm quē liberū arbitriū dicit a gr̄a moueri. Gratia ei est sicut quedā influentia p̄cedens a luce supna. q̄ semp habet cōiunctionē cū sua origine. sicut lumen cū sole. et q̄ semp sue origini cōiungitur. tō nō tm attribuit ei operatio rōne subiecti in quo. sed etiā rōne subiecti a quo. Unde sicut lumē nō solū oparur cū aere. sz etiā oparur in ipm aerem. ratione cōtinuationis cū suo fonte. sic et gr̄a nō solū oparur cū libero arbitrio. sz etiā oparur in li. ar. z liberū arbitriū mouet. Unde nō est aliud dicere gr̄am liberū ar. mouere. q̄z gr̄am esse spūssancti instrumentū ad mouendū liberum arbitriū. Uterq; horū modoz intelligendi cōueniens est z rectus. nec vnus sine altero sufficit. Nam primus cōperit gratie cooperanti siue sb̄sequēti. Scōs cōperit gr̄e operanti siue p̄euenienti Gratia em̄ operās liberū arbitriū p̄uenit z mouet. q; deꝰ illā infundendo voluntatem hois sanat z pparat. Gratia vero cooperans siue subsequens liberū arbitriū dicit mouere. q; volūtas rali dono gr̄e iforma/ta mouet seipam. Hanc em̄ potentiā habet volūtas scilicet mouendi seipam. q; est potentia materie nō alligata. sicut supra oñsum est cū de libero arbitrio agebatur Concedende sunt igitur rōnes oñdentes q; gratia ad liberū arbitriū cōpari habet in ratione motoris. Ad rationes aūt ad oppositum plana est responsio ex iam dictis. 44 Ad illud em̄ q̄ primo obīcit de volūtate q; seipam mouet. dōm. q; hoc non obstat. immo cōsonat ei q̄ dicit q; mouetur per gratiā. Sicut em̄ volūtas mouet seipam ad opa naturalia. sic adiuta p gram mouet seipam ad opa meritoria. Uel fm aliū modū intelligendi. deus p gratiam mouet volūtatem. nec tm̄ hoc voluntati repugnat. q; voluntas vult sic moueri a deo. Unde sic mouetur a deo q; mouet etiā a seipa. z ideo omne opus meritoriū attribuitur gratie z libero arbitrio.

Ad illud q̄ō obīcit q; motor distat a mobili. dōm q; illud intelligitur in eo motu in quo moueri est vere pati. sicut est in motu corporali. z de eo motore q̄ est tota causa efficiens. z tota causa motus. Alius aut motor nō dr̄ esse gratia. pro eo q; non mouet nisi sicut dispositio. vel sicut instrumentū. sicut p̄ius fuit exp̄lanatum 45

Ad illud q̄ō q̄rit aut mouet naturaliter ꝛc. dōm q; mouet volūtarie nō a volūtate qua ipa gratia sit volens. sed a voluntate qua deus gratiā influens est volens. z a voluntate qua li. arb. gratificarū vult mouere seipm. Ad illud q̄ō q̄ritur vtrū sit motor motus vel nō motus pater responsio. Illa em̄ diuisio motoris est de motore q̄ est hoc aliq̄d. z est substātia. z est motor sufficiens. talis aūt motor nō est gratia vt predictū est. 46 47

Ad illud quod obīcit q; idē manens idē semp ꝛc. dicendum q; illud fallit in deo. z ideo fm q; deus mouet per gratiam. p eandē gr̄am pōt excitare ad diuersa opera. Sēdm vero q; liberū ar. seipm mouet p gratiā ad diuersa opera. est in ipa cognitionis z affectionis diuersitas fm quas ordinari habet ad diuersa operū genera et ideo q̄uis gr̄a nō varietur in se. mouet tamen ad diuersa rōne variationis in motore sicut cōiuncto sine q̄ nō potest mouere. nunq̄ em̄ gratia eligit opus meritorium nisi voluntas sibi cooperetur. 48

quod ipa mouetur. z tm̄ gr̄e vnde

Distinctio xxvij. De adiutorio gratie, qui cōparatur ad habitū gratuitū z vsum sibi debitū.

Hb Je cōsiderādum est cū predictum sit ꝛc. Supra egit magister de adiutorio gratie in se. hic vero agit de ipo in cōparatione. Diuidit aūt pars ista in duas. In prima cōparat vnaz differentiam gratie ad aliam sub ratione habitus. In scā vero cōparat vnū habitum ad altū sub ratiōe vsus vsus autē gratie est meritum. Unde cōparat primo gratiam p̄euenientē ad subsequentē fm idēptitatē z diuersitatem. Scō vero cōparat gratiam ad virtutem z ad merēdi efficaciā. ibi. Si vero q̄ritur quomodo ipa gratia p̄ueniens mereatur ꝛc. Et illa scā pars diuiditur in duas. In prima parte mouet q̄stiones z p̄mittit quedam p̄ambula ad determinationē. In scā vero incipit dissoluere. ibi. Hic videndū est q̄d sit virtus. vbi vt cōmuniter assignatur initiū dist. xxvij. q̄ melius signaret aliq̄s tulum ante sicut signauimus. q; ibi vbi signatur fit. sicut apparet) determinatio p̄ioris q̄stionis p̄misse Illa igitur pars in qua soluit habet duas partes. In prima soluit ad predictā q̄stionem fm opinionē cōmuniorem. In scā vero determinat fm aliorum opinionem q̄ minus tenetur cōmuniter. ibi. Alii vero dicunt virtutes esse bonos vsus ꝛc. Prima pars habet duas. In prima magister determinat. In scā epilogat. ibi Ex p̄missis iā innotescere ꝛc. Prima pars habet duas fm determinationē duoz dubioꝝ. Primo em̄ determinat illā q̄stionē qua q̄ritur de cōparatione gratie ad virtutē. Scō vero determinat illā q̄stionē qua queritur de cōparatione gratie z virtutis ad meritū. Primus facit ibi. Hic videndum est quid sit virtus ꝛc. Scōs facit ibi. Cum ergo er gr̄a dicātur esse bona ꝛc. Sub diuisiones aūt partiū manifeste sunt in littera.

Cōparat gr̄am p̄uenientez ad subsequētem fm idēptitatē z diuersitatē. inq̄rens vtrū vna eadēq; sit gr̄a q̄ dicit operans z cooperās.

DI. XX VII

a Operans em̄ gr̄a dicit in/q̄ntū liberat ꝛc. Obīcit Grego. in mora. distinguens gr̄am p̄uenientē z subsequētem dicit ita q; gr̄a p̄uenies attendit q̄stū ad dona nature. sb̄sequens aūt q̄/stū ad dona gratie. q̄. si idē ē gratia opans z cooperās. videt q; operās non dicat illa q̄ bonis volūtatē liberat Questio

Si forte tu dicas q; alio modo accipit ibi p̄uentens z subsequēs. tunc est q̄stio de rōne isto/rū nois. q̄re sz a

Je consi derandū est. cū predictū sit q; gr̄am opātez et p̄uenientē volūtatē hois liberari ac pparari vt bonū velit z q; gr̄am coopantē z subsequētem adiuuari ne frustra velit. vtrū vna z eadē sit gr̄a. i. vnum munus gratis datū q̄ō operetur et coopetur. an diuersa. alterū opans z alterū coopans. Quibusdā nō irrōnabiliter videt q; vna z eadē sit gr̄a. i. donū. eadē xtus q̄ opat z coopat. sz ꝓpter diuersos eius effectꝰ z dr̄ opans z coopans. a Opans em̄ gr̄a dr̄ a in q̄ntū liberat z pparat volūtatē ad dona gratie. Respondeo

sic nominatur vt dicatur ādam p̄ueniens · quedā subsequens · ādam operans ⁊ ādam cooperans · vr̄ em̄ q̄ omīs gr̄a sit coopans · q̄ nulla opatio debeķ forme alicui p se nisi cū subiecto · videķ etiā q̄ nulla debēt dici p̄ueniens · Aut em̄ p̄ueniēs dicķ p cōpationē ad actuz aut p compationem ad subiectū

Si p compationē ad actum sic oīs forma dr̄ p̄ueniēs · q̄ oīs forma p̄cedit actū suum. Si per cōpationem ad subiectuz · sic nulla debet dici p̄ueniens · cū nulla sit aī subiectū suū · Est igiķ questio cū gratia a diuersis diuersimode dicatur · ⁊ hm̄ōt nomīa diuersimode exponātur · vnde hec diuersitas veniat. R̄. dōm q̄ cū gratia vna sit multiplices tamen habet diuisiones fm diuersas cōsiderationes · habet em̄ gratia cōpari ad suū principiū a quo · habet cōpari ad suū subiectum in quo · habet nihilominus cōpari ad suum oppositū cōtra q̄ō. Habet cōpari ad suū effectum ad quē ordinaķ · Per cōpationez ad suum principium · sic diuidķ gr̄a in gr̄am p̄destinationis · vocationis · iustificationis · ⁊ magnificationis Primo em̄ deus gratiam p̄parat · scōo offert · tertio confert · ⁊ quarto cōpler. Et fm hoc attendiķ predicta diuisio q̄ sumitur de eo q̄ dicit aplus · Roma · viij. Scōm aūt q̄ gr̄a cōpatur ad suū subiectum · sic diuidķ in gratiam cogitationis · voluntatis · ⁊ pfectionis fm triplicem potentiā eius sbe in qua est gratia · vicz fm intellectiuā · ⁊ affectiuā · ⁊ opatiuaz · Et hec diuisio ponitur a Bern̄ · in li de lib · ar · Scōm aūt q̄ cōpaķ ad suū oppositū sic ē illa diuisio gratie · q̄ē gratia protectiōis · liberationis · ⁊ saluationis · Sumitur em̄ hec diuisio fm q̄ gratia adiuuat ꝓtra multiplex malū · videlicz malum tēptationis siue pugne · malū persecutiōis siue miserie · malū culpe ⁊ malū pēne · A primo protegit · a secūdo liberat · a tertio extrahit · ⁊ a quarto saluat · Et hec diuisio sumitur p̄o eo quod dicit Esa · xxxj · Protegat dominus exercituum iudeā ⁊ hierusalem · protegens ⁊ liberans · transiens · ⁊ saluans · Scōm cōparationem ad effectum ad quem est · diuiditur in p̄euenientem et subsequentem · siue operantem ⁊ cooperantem · que sunt differētie gratie fm effectus quos habet in ipsam voluntatem Dicitur em̄ gratia p̄ueniens inq̄ntum ipsam volūtatem facit bonam · ⁊ ideo p̄uenit · quia nō est a lib · arb · sed potius infundiķ ab ipso deo · Cooperans vero siue subsequens dicitur inq̄ntum adiuuat liberū arbitriū respectu boni operis eligendi · Et notandum q̄ fm q̄ nomen gratie diuersimode accipitur · sic etiam ⁊ iste due differentie p̄ueniens ⁊ subsequēs Accipitur enim gratia vno modo largissime · et sic cōtē hoīs vt bonū velit · Coopās inq̄ntū eādē adiuuat ne frustra velit · scz vt opus faciat bonum Ipa em̄ gr̄a nō est ociosa · sz meretur augeri · vt aucta mereaķ pfici ·

Cōparat gr̄am advirtutem et ad merēdi efficaciā · inq̄rens q̄d sit ipa gr̄a · ⁊ q̄o mereķ augeri · ⁊ de trib⁹ generib⁹ bonorum · b

Si vero q̄raķ q̄o ipa gr̄a p̄ueniens mereaķ augeri ⁊ pficicū nullū meritū sit absq̄ libero ar · ⁊ q̄d sit ipa gr̄a an x̄tus an nō · ⁊ si x̄t⁹ an act⁹ vel nō · Et b apte insinuari valeat⁹ p̄mitten dū est tria eē gn̄a bonoꝝ · Alia nāq̄ sūt magna · alia minima · alia media · vt Aug⁹ · ait in · j · li · retracta · Virtutes inq̄t q̄bus recte viuitur magna bona sūt · Spēs aūt q̄rūlibet corpoꝝ sine q̄b⁹ recte viui pōt minima bona sunt · Potentie vero animi sine quibus recte viui non potest media bona sunt · Item virtutibus nemo male vtitur ·

1 at.

z rans

prebendit dona naturalia · ⁊ dona gratuita · vtraq̄ em̄ de sursum est · et hoc modo gratia habet diuidi in p̄euenientem ⁊ subsequentem · ita q̄ p̄ueniens vocank dona naturalia · subsequens vero dona gratuita · et sic accipit Bregor⁹ in moralibus · Alio modo accipitur gratia minus cōmuniter · et sic cōprehendit gratiam gratis datam et gratūfacientem · et tunc diuidere gratiā in p̄euenientez et subsequentez nihil aliud est q̄z diuidere gratiā in gratis datam et gratumfacientem · Et sic diuidit Bern̄ · cuz dicit q̄ quedam est gratia que seminat cogitatū et hāc vocat gratiam p̄euentem · Quedam q̄ perficit bonū · ⁊ hanc dicit gratiam subsequentem · Aīt enim sic in li · de libero arbitrio · Hec tria in nobis operatur deus · scilicet cogitare · velle · perficere · Primum sine nobis operatur · Secundū nobiscum · Et tertium per nos · Accipitur et gratia stricte et sic comprehendit gratiam gratumfacientem et gloriam · et tunc diuidere gratiam in p̄euenientem et subsequentem non est aliud quā diuidere in gratiam et gloriam · et sic diuidit Augustin⁹ in libro de natura et gratia cum ait · Gratia p̄euenit vt pie viuamus · subsequitur vt cum illo semper viuamus · Nunc p̄euenit vt vocemur · tunc subsequitur vt glorificemur · Accipitur etiam gratia magis stricte · et tunc nominat solum gratiam gratumfacientem · et tunc diuidere eam per p̄euenientem et subsequentem · hoc est fm duplicem effectum gratie qui potest distingui tripliciter · vel ita vt vnus effectus sit contra malum et alter ad bonum · Vel ita q̄ vteraq̄ sit ad bonum sed vnus comperat gratie fm q̄ informat · alter fm q̄ mouet · vel ita q̄ vteraq̄ attribuatur gratie mouenti · sed vnus in ingressu · et alter in profectu · Et sic tripliciter exponitur ab Augustino in libro de natura et gratia · Uno modo sic · Gratia p̄ueniens · bonitatis voluntatem liberat ⁊ p̄parat · subsequens vero inq̄ntum eadem adiuuat · Secundo modo sic · Gratia p̄ueniens p̄euenit voluntatem vt sanemur · ⁊ subsequitur vt sanati vegetemur · Tertio modo sic · Gratia p̄euenit voluntatem vt velit · ⁊ subsequitur ne frustra velit · et per hoc patet responsio ad obiecta ·

b Premittendum est tria esse genera bonorum · Alia nāq̄ sunt magna ⁊c · Uidetur ista diuisio boni esse insufficiens · quoniam multe sunt alie bonorum differentie · Est enim bonum fortune · ⁊ bonum nature et bonum gratie et glorie · Si tu dicas q̄ iste differentie reducuntur ad has · queritur tunc sub qua istarum contineatur bonum quod deus est siue ipa anima

Si tu dicas q̄ sub magnis bonis. Cōtra. magna bona sūt vt dicit q̄bus nō contingit malevti. sz deo pōt quis malevti. sicut cū diligit aliud. g̃ nō cōtinet sub magnis bonis. Itē arguit ex hoc. si deo ꝓtingit malevti. vicz cū refert ad aliū. t deus ē optimꝰ iter oīa bona. g̃ oī bꝰ bonis ꝓtingit male vti. g̃ nlla sūt bona magna falsum igitur dicit cū dicit q̄ bona magna sūt q̄bus non contingit malevti.

Item videtur male exemplificare de virtutibus. nā aliquis pōt de ỽtutibꝰ subire pōt etiam ỽtutes ꝓpt laudē hūanā amare t bē ē abuti. g̃ videt q̄ ỽtutibus possit abuti. ergo sub magnis bonis nō pñt cōtineri. Rꝰ. dicendū q̄ Augꝰ. cū diuidit bonū p istas tres differentias sz per bonū maximū et minimū t ifimū nō g̃ aliter accipit diuisionē boni. sz eꝰ boni q̄ō est bonū alicui. Premissas autoritates considerari t cōferri iubet vt possit solui q̄ō q̄ rebat

3

4

ér bē bonū p q̄ō ꝓtingit aliq̄ mō in finē ordinari. et iō diuidit hic bonū vtile. Et pter bē cū tripler sit dīa boni vtilis p q̄ō q̄s ordinat in finē tripliceē boni pōt differentiā. Aliq̄d eñ sic ē vtile ad finē. vt tñ sine illo possit ad finē peuenire sicut sūt bona corpalia. Aliq̄d aūt ē ita vtile ad finē. vt tñ sine illo ñ possit ad finē peuenire. p ipm tñ pōt q̄s a fine ordinari. sic ē li. arb. q̄ cōtingit male vti. Aliq̄d ē ita vtile q̄ sine ipo ad finē nō pōt peruenire. nec p ipm contingit aliq̄ mō a fine ordinari. sicut est ỽtus gratuita. Et q̃n in ꝑmo bono mima ē vtilitas. In scdo ño maior. in ctio maxima. hinc ē q̄ō diuidit bonū p bas tres dīas. sz p bona mínima. media. t magna. Et ptz diuisionis sufficiētia. t rñsio ad illud q̄ obr de sūmo bono q̄ō rꝰ ē. Ad illō ño q̄ō obr q̄ virtutibꝰ ꝓtingit malevti. dom q̄ vti aliq̄ est multis modis. sicut dictū fuit i ꝑmo li. vicz sicut instrumēto. t habitu directiuo. vl sic

Leteris autē bonis. i. medijs et minimis nō solū bene sz etiā male q̄sq̄ vti pōt. Et iō ỽtute nemo male vtit. q: opꝰ ỽtutis est bonꝰ vsus istoꝝ q̄bꝰ etiā nō bñ vti possumꝰ. Memo aūt bene vtēdo male vtit. Nō solū āt magna. sz etiā media t mínima bona eē ꝑstitit bonitas dei. Ecce habes tria g̃a bonoꝝ distincta.

In q̄bꝰ bonis sit lībum. ar. c

Querit aūt in q̄bꝰ bonis contineatur libex arbitriuz. De hoc Augꝰ. in. j. li. retracta. ita ait. In medijs quidē bonis inuenitur libex volūtatis arbitrium. q: t male illo vti possumus. sed tñ tale est vt sine illo recte viuere neḡamus. Bonꝰ autē vsus eiꝰ iā virtus est q̄ in magnis reperit bonis. q̄bus male vti nullus pōt. t quia bona t magna t media t minima ex deo sūt. secq̄tur q̄ ex deo sit etiā bonꝰ vsus liberevolūtatis. q̄ ỽtus est. t in magnis numerat bonis. Attē de diligēter q̄ dicta sūt t cōferi vnū. Sic eñ apiet q̄ō supra q̄rebat. Dixit equidē opꝰ virtutis esse bonū vsum. illoꝝ bonorū q̄bus etiā nō bene vti possumus. i. mediorū in q̄bus posuit liberū arbitriū. cuiꝰ quoq; bonum vsū dixit esse virtutē. Q̄ō si est. nō est opus virtutis q̄ō supra dixit. q: aliud est virtus. aliud opus eius.

Determinat q̄stionē qua q̄ritur de cōpatione gr̃e ad virtutē soluens fm opinionē cōmuniorem. d

Hic videndū ē q̄d sit ỽtus. t q̄d sit actꝰ vl opꝰ eiꝰ. Ỽt est (vt ait Aug.) bona q̄litas mētis q̄ recte viuit. t q̄ nullꝰ male vtit. q̄ de solꝰ i hoc opat. Jōq; opus dei tñ ē. sicut de virtute iusticie Aug. docet sup illū locū ps. Fecit iudiciū t iusticiam. ita dicēs. Justicia magna ỽtus animi est quā nō facit hoc nisi deꝰ. Jōq; cū ait ꝓpheta ex persona ecclie feci iusticiā. nō ipam ỽtutē (quā nō facit hō) sz opꝰ eiꝰ intelligivo luit. Ecce apte insinuat hic q̄ iusticia i hoc nō ē opꝰ hois sz dei q̄ō t de alijs ỽtutibꝰ itidē intelligendū est.

De fide itidē dic q̄ nō est ex hoc sz ex deo tñ. e

Nā de gr̃a fidei Ephesis scribēs aplus. silr fidē nō ex hoc sz ex deo tñ esse asserit inquiens. Gr̃a estis saluati p fidē. t hoc non ex vob. dei eñ donū ē. Q̄ō a sanctis ita exponit. h̄ sz fides non ē ex vi nature nr̃e. q: donū dei pure ē. Ecce t hic apte tradit. q̄ fides nō est ex lib. ar. siue ex arbitrio volūtatis. q̄ō supioribꝰ ꝓsonat. vbi dictū est gr̃am ꝑuenientē vl opantē eē ỽtutē q̄ volūtatē hois liberat t sanat. Vñ Aug. in li. de spū t lr̃a ait. Justificati sumꝰ nō p liberā voluntatē. sz p gr̃am xp̄i. nō q̄ sine volūtate nr̃a fiat. sz volūtas nr̃a ostendit ifirma p legē. vt sanet gr̃a volūtatē. t sana volūtas impleat legem.

De gr̃a q̄ liberat volūtatē. q̄

Si virtꝰ ē nō ē ex libero arbitrio et sic nō ē motꝰ mētis. f

Si igit gr̃a q̄ sanat t liberat volūtatē mētis hois ỽtus est. vel vna vel plures. cū ipa gr̃a non sit ex arbitrio volūtatis. sz eam potius sanet ac ꝑparet vt bona sit. consequitur vt virtus nō sit ex libe. ar. t ita nō sit motus vel

obiecto. Primo mō nullo mō cōtingit male vti ỽtute. q: ỽtus q̄ tū est de se semp ad bonū dirigit nec vnq̄ p ỽtutē aliq̄d ordinat ꝑ. cxviij ad malū. q: ỽtus est bonꝰ vsus voluntatis sicut dic Aug. Scdo mō ꝓtingit malevti ỽtutibus. nec ē aliq̄d ita bonuz circa q̄ nō possit se li. ar. deordinari inordinate amādo illud. c Vtrtus est vt ait Aug. bona q̄litas mētis q̄ Epb. j. tē. Videtur hec notificatō ꝑmo ꝺargui posse a mō ꝑdicādi. Nihil eñ q̄ ꝑdicatur de altero i abstractiōe. ꝑdicari bz de altero in cōcretione. sicut dicit ps. si g̃ ỽtus est bonitas nullo mō ỽtꝰ dicēda ē bona. Itē redarguitur predicta diffinitio a defectu cōuertibilitatis i ꝑdicādo. q: hec tota rō cōuenire pōt gratie t Dōis t alijs habitibꝰ aīe. Itē redarguit ꝑ falsitatē i bē q̄ dic quā dꝰ i nobis sine nobis operatur. bē eñ ē cōtra Aug. q̄ dic q̄ creauit te sine te. nō iustificat te sine te. et Bern̄. dic. q̄ ad opus nr̃e salutis duo cōcurrunt. sz deꝰ t liberuz arbitriū. Juxta Aug. ꝰ

hoc queritur cum vnius rei vna sit diffinitio. t differenter diffiniatur a diuersis ipa virtus. q̄ō ille diffinitiones distinguant. Rꝰ. dom. q̄ virtus accipitur communiter. et ꝓprie. t magis ꝓpe. Scom q̄ cōiter accipit 6

sic comprehēdit moralē virtutē ꝛ naturalem. ꝛ sic dupliꝛ hz diffiniri. aut in cōparōne ad actū. aut ī cōparōe ad actū et finē vltimum. Aug⁹. Primo mō diffinik a pho de celo ꝛ mūdo. cū dicit. ✠tus est ylri/mū poterie de re Secdo mō diffinik ab eodē ī. vij Ethico. ✠tus ē dispositio perfecti ad optimū.

Iste enim duc sunt notificatio Hic aperit ad q̄d. p̄dicti nes ✠tutis ī sua eta tendant generaliter, put vt ī notescē cōprehendit virtutes an ✠tus tutē naturalē et sit mot⁹ mē moralem. Alio tis vel non mō ꝓsiderāt virtus ꝓprie, put cō phendit moralē tūm. errēdit tū ad politicā ꝛ gratuitā. Et sic dupliꝛ habet ꝓsiderari Aut p cōparatōnem ad ipz actū Aut p cōpatiōnē ad p̄ncipium directiuū. Sic p compationez ad actū. sic diffinik a pho ī Ethi. ✠/tus ē habitus q̄ ficit bñtem. et op⁹ ei⁹ bonū reddit. Per cōparationē aūt ad p̄/ncipiū directiuuz sic diffinik ab eodez pho ibidem. Virt⁹ ē habitus volūtar⁹ in medio ꝓsistens. recta rōe determinat⁹ put sapiēs determinabit. Et ſm h̄ ētā diffinitur a tullio p alias ꝥba. Virt⁹ ē habit⁹ mētis ī moduz naturę rōni ꝓsentiēs. Secdz hāc duplicē cō/parationē diffinik ab Aug. virtus moralis per sua ✠ba idem signātis in lib. de affect⁹ mētis. cū ois mot⁹ vl affect⁹ mētis sit ex libero arbitrio hz bon⁹ ex gra ē. libero arbitrio mal⁹ ✠o ex lib. ar. tm̄. Ut ei ait Aug. in li. retracta. hō spōte ꝛ libo arb. cadere potuit. nō etiā resurgere. Idē ī libro de duab⁹ aiab⁹. Aie ī libero ad faciēduz et nō faciendū motu animi careāt. si deniqz his abstinendi ab ope suo ptās nulla ꝓcedik. earū pctm̄ tenere non possum⁹. Hic apte ostēdit q̄ mot⁹ animi siue ad bonū siue ad malū ex libero arbitrio ē. Jōqz si gra vel ✠tus mot⁹ mētis ē. ex libo arb. ē. Si ✠o ex libo ar. vel ex pte ē. iā non solus de⁹ sine hoie eā fac. Propterea q̄dā nōī erudite tradūt virtutē cē bonā mētis q̄litatez. siue formā q̄ aiam informat. et ipa nō ē mot⁹ vel affect⁹ animi. hz ea liberū arb. iuuak. vt ad bonū moueak ꝛ erigak. ꝛ ita ex virtute ꝛ libo ar. nascik bon⁹ mot⁹ vel affect⁹ animi. ꝛ exinde bonū op⁹ ꝓcedit exteri⁹. Sic̄ pluuia rigak t̄ra vt germinet ꝛ fructum faciat. nec pluuia ē terra nec germē. nec fruct⁹. nec terra germē vel fruct⁹. nec germē fruct⁹. Ita gra fre mētis nfe. i. libero ar. volūtatis. ifūdik pluuia diuine būdictiōis. i. ispirak gra. q̄ sol⁹ de⁹ fac. nō hō cū eo q̄ rigak volūtas hois vt germiner ꝛ fructificet. i. sanak ꝛ ꝓparatur vt bonū velit ſm quod ōz opans. ꝛ iuuak vt bonuz faciat ſm q̄ ōz cooperās. ꝛ illa gra virtus nō incōgrue noiak. q̄ volūtatē homis ifirmā sanat ꝛ adiuuat.

Determinat q̄stionē q̄ q̄rit de cōpatiōe gre ꝛ ✠tutis ad meritū. g

Cū g ex gra dicūt eē bona merita incipe. aut itelligit gra g̃tis dās. i. de⁹. vel poti⁹ gra g̃tis data. q̄ volūtatē homis ꝓuenit. Nō ei ē magnū si hec a deo dicerent eē a q̄ sūt oia. hz poti⁹ ei⁹ g̃tia g̃tis data itelligit ex q̄ incipiunt bona merita. q̄ cum ex sola gra eē dicant. nō excludit liberū arbitriū. q̄ nullū meritū est ī hoie qđ nō sit p libex ar. Sz in bonis merēdis cāe p̄ncipalitas gre attribuitur. q̄ p̄ncipalis cā bonoꝝ meritoꝝ ē ipa gra. q̄ excitak libex ar. ꝛ sanak atqz iuuatur volūtas homis vt sit bona.

Q̄ bona volūtas gre p̄ncipalit⁹ ē. ꝛ etiā gra ē. sic ꝛ oīe bonū meritū. h

Quē ipa etiā donū dei ē. ꝛ hominis meritū. imo gre. q̄ ex g̃tia p̄ncipaliter ē ꝛ gra ē. Unde Aug. ad Sixtū p̄sbyt ex. Quid ē meritū hois añ gratiā. cū oīe bonū nrm meritū nō in nob facit nisi gra. Ex gra em̄ vt dictū ē q̄ ꝓuenit sanat arbitriū hois et ex ipo arbitrio ꝓcreak ī ania hois affect⁹ siue bon⁹ mot⁹ mētis. ꝛ ē primū bonū hois meritū. Sic̄ xbi gra. ex fidei ✠tute ꝛ hois arbitrio gñak ī mēte motus q̄dā bon⁹ ꝛ remunerabilis sz ipm credere. Ita ex charitate ꝛ libo ar. ali⁹ q̄dā mot⁹ bon⁹ ꝓuenit sz diligere. bon⁹ valde. Sic de ceteris ✠tutib⁹ itelligēdū ē. ꝛ isti boni mot⁹ vl affectus merita sūt ꝛ dona dei. q̄b⁹ meremur ꝛ ipoꝝ augmētatōez ꝛ alia q̄ ꝓsequēter hic ꝛ ī futuro nob opponuntur.

Ex q̄ rōne ōz fides mereri iustificationē ꝛ alia. i

Cū g ōz fides mereri iustificationē ꝛ vitā eternā. ex ea rōe dictū accipik. q̄ p actū fidei meretur illa. Silr de charitate ꝛ iustitia ꝛ de alijs accipik. Si em̄ fides ipa virtus ꝓueniēs diceret eē mētis act⁹ q̄ ē meritū. iā ipsa ex libo arb. originē hēret. qđ qz nō ē. sic ōz eē meritū. qz act⁹ est ei⁹ meritū si tm̄ assit charitas sine q̄ nec credē nec spare meritū ē vite. Ū apparet ✠e qz charitas est spūssanctus q̄ aie q̄litates informat ꝛ sanctificat. vt eis aia informet ꝛ sanctificetur sine qua aie qualitas nō dicit virt⁹. qz nō valet sanare aiam.

De muneribus virtutum ꝛ de gratia q̄ nō est sed facit meritum. k

spū ꝛ aīa sic. Virtus ē habit⁹ mēt⁹ bñ cōposite. In li. de q̄stitute aie Virt⁹ ē eqlitas vite rōni vndiq; consentiēs. Ne duc notificationes si q̄s attēdit realiter idē sunt cū p̄dictis. ꝛ qz iste q̄s ille sūt. illius ✠tutis q̄ per assuetudinē habet acqri. Tertio mō p ꝓsidet rarity⁹ magis ꝓprie ꝓ ✠tute gratuita. ꝛ sic qdrupliciter pōt cō/parari. vicz ad finē. ad subiectū ad actū ꝛ ad suū p̄ncipiū. hz quadrupler gñs cāe vicz finalis. formalis. materialis ꝛ efficiētis. In cōparatione ad finē sic diffinik in soliloq. ab Aug. Virt⁹ ē rō recta ad suū finē puenies. In cōparatione ✠o ad subiectū qđ ī formatur qđ ē ipa volūtas sic diffinik ab eodē de ciuitate dei Virt⁹ ē bona volūtas. In cōparatione ✠o ad actū ꝓprium siue cōplementū sic dak illa de moꝛb⁹ ecclesie. Virt⁹ ē ordo amoris siue amor ordinatus. In cōparatione ✠o ad suū p̄ncipiuz effectiuū dak illa que ponit a magistro in lra. Virtus est bona qualitas mētis ꝛc. In qua diffinitione hoc q̄ dicitur qualitas mētis ponitur p gñe et subtūgunk tres differēcie. Per hoc q̄ ōz qua recreviuitur. separatur a bonis corpalib⁹

Qualiter bonuz meritum in hoie cōstituik ꝛ quid sit p̄mū bonum meritum.

Per hoc qđ dicitur · qua nemo male vtit · sepat a proprietatibus spiritualib⁹ t naturalibus · Per hoc aũt q subiũgitur quã deus in nobis sine nobis operatur · sepatur a proprietatibus spũalib⁹ et cõsuetudinibus que t si sint boni vsus potẽtiarum anime · non sũt tamẽ per infusionẽ sed p acquisitionem · Et sic patet intellectus huj⁹ diffinitionis et distinctio ab alijs ·

7 Ad illud quod obijcit q nõ deber dici bona cũ sit bonitas · dicẽdũ · q in primis intentionib⁹ est ꝓdicatio reflexa propter simplicitatem · hec aũt nõ habet locũ in his que sunt determinati generis · de qb⁹ ꝓbus loquit · nõ em̃ dr albedo est colorata · Ad illud

8 qđ obijcit q nõ est cõuertibilis · dom̃ q b nõ diffinitur virtus put distinguit cõtra donat alios habitus gratuitos · sz put notẽ virtutis claudit oĩs qualitas aĩe gratuita · Posset tñ dici q per appropriationẽ recte viuere ẽ virtutum · expedite donor · sz ꝓfecte beatitudinũ · sicut alibi manifestabit · Ad vltimũ dom̃ q sine nobis nõ ꝓuat ex pre lib · ar · dispositionẽ susceptiua ipsius virtutis · sed potestatem effectiuã

Qz gratia preueniens qua virtus intelligit nõ ẽ li. ar. vsus sed ex ea bonus vs⁹ li. ar. t oĩa bona merita.

Ex muneribus itaq⁹ virtutum boni sumus t iuste viuimus · et ex gratia q̃ nõ est meritũ sz facit · nõ tñ sine libero arbitrio ꝓueniunt merita nostra sz boni affectus · eorũq⁹ ꝓgressus atq⁹ bona opera q̃ deus remunerat in nobis · t hec ipa sũt dei dona · Vñ Aug · ad sixtũ ꝓsbyterũ Cum coronat deus merita nostra · nihil aliud coronat q̃ munera sua · Vnde vita eterna q̃ in fine a deo meritis precedentibus redditur · qz t eadẽ merita qbus redditur non a nobis sunt · sed in nobis facta sũt per gratiã · recte t ipa vita gra nuncupat · qz gtis dat · Nec iõ gtis qz nõ meritis dat · sz qz data sũt ꝓ gram et ipsa merita qbus dat

Epilogus. l

Exp̃missis iam innotescere nobis aliquatenus potest qualiter gra preueniẽs mereat augeri · t alia · t quid ipa sit · an virt⁹ an aliud · t si virtus · an sit actus vel non · Dictum em̃ est supra ex parte quorũdam q ipa ẽ virtus · qz virtus nõ est actus sz ei⁹ causa · nõ tamẽ sine libero arbitrio · Vñ qđ supra Aug⁹ · dixit · bonũ vsũ liberi arbitrij esse virtutem · ita accipi potest · i · actuz virtutis · Alioquin sibi cõtradicere videret · qui etiã opus virtutis supra dixit esse bonũ vsuz eoz qbus nõ bene vti possum⁹ in quibus posuit liberũ arbitrium · Si vero bonus vsus liberi arbitrij opus virtutis est · iã virtus non est · cũ ꝑ bonũ vsũ eius virtutẽ esse dixit · nomine virtutis ipsius vsum significauit ·

Qz idẽ vsus ẽ vtutis t liberi arbitrij sz vtutis ꝑncipalit · m

Jdẽ nẽpe vsus bon⁹ ex vtute est t ex libero arbitrio · sed ex vtute ꝑncipaliter · Et bonus ille vsus ĩ magnis bonis annumerãdus est · Illa autẽ gratia ꝓueniẽs que t virtus est · nõ vsus liberi arbitrij est · sed ex ea pori⁹ ẽ bon⁹ vsus liberi arbitrij q̃ nobis est a deo · nõ a nobis · Vsus vo bon⁹ arbitrij t ex deo est t ex nob · t iõbonũ meritũ est · Jbi em̃ solus de⁹ operat · hic deus t homo · Hoc meritum ex illa purissima gratia puenit · qđ apostolus notauit dicẽs · Gratia dei sum id quod sum · t gratia eius in me vacua nõ fuit · Sup quẽ locum Aug · ita ait · Recte gratiã notat · primũ em̃ solã gratiã dat deus · t nõ nisi gratiã · cũ nõ precedũt nisi mala merita · sed post ꝓ gram incipiũt merita bona · Et vt oñderet etiã liberũ arbitriũ · addit · t gra ei⁹ in me vacua nõ fuit Et ne ipa volũtas sine gra dei puteꝝ aliq̃d boni posse · subdit · Nõ aũt ego solus sz sine gratia sz gra dei mecũ · i · cũ libero arbitrio · Plane cũ data fuerit gra · incipiũt esse nra merita bona · pillã tñ · qz si illa defuerit · cadit homo ·

Soluit q̃stionem scdo motã fm opinionẽ q̃ minus cõmuniter teneꝝ q̃ dicit virtutes esse bonos vsus liberi arbitrij · i · actus mẽtis. n

Opinio ill⁹ La min⁹ cõmuniter tenetur.

Alij vo dicũt vtutes eẽ bonos vsus naturaliũ potẽtiar⁹ · nõ tñ oĩs · sz tãtũ mõ iteriores q̃ ĩ mẽte sũt Exteriores vo q̃ p corp⁹ gerunt nõ vtutes eẽ dicũt · sz opa virtutũ · Et iõ qđ Aug · dicẽ opus vtutis eẽ bonũ vsũ nãliũ potẽtiar⁹ · devsu exteriori accipiũt · Qz vo dicẽ bonũ vsũ lib · arb · vtutẽ eẽ · t ĩ magnis nũerari bonis · devsu interiori itelligũt · Et vtutes nihil aliõ eẽ q̃ bonos affect⁹ vl mot⁹ mentis asserũt · q̃s de⁹ ĩ hoĩe fac nõ hõ · qz licz illi motus sint libi arbitrij · nõ tñ eẽ q̃nt nisi de⁹ ipm liberet t adiuuet gra sua opante t coopante · quã dei gratuitã volũtatẽ accipiũt · qz de⁹ ẽ q̃ opat in nobis velle t opari bonum ·

Quib⁹ auctoritatib⁹ muniũt q virtutes sint mot⁹ mẽtis. o

Qz aũt vtutes sint mot⁹ mẽtis · testimonijs sc̃oz astruunt · Dicẽ em̃ Aug⁹ · sup Joh · Quid est fides · Credere qđ nõ vides · Credere aũt motus mẽtis ẽ · Jdẽ in li · iij · de doctrina xpiana · Charitatẽ aũt voco motũ animi · Si vo charitas t fides mot⁹ animi sũt · vtutes · q̃ mot⁹ animi sũt · Quib⁹ t alij rũdẽtes ꝓmissa vba Aug · ita itelligẽda fore inq̃unt · Fides ẽ credere qđ nõ vides · i · fides ẽ virtus q̃ credit qđ nõ videt · Jtẽ charitas ẽ mot⁹ animi · i · gra q̃ mouet anim⁹ ad diligendũ · Et q b et his similia sic accipiẽda sint · ex his cõijcit q̃ alibi aug · ait · Nã i ꝓmo li · q̃stionũ euãgelij inq̃t · Est fides q̃ credunt ea q̃ nõ videt q ꝓpe dr fides · Jtez in · xiij · li · de tri · Aliud sũt ea q̃ credũt · aliõ ẽ fides q̃ credũt Ex qb⁹ vbis sic argumentãdo ꝓcedunt aliõ ẽ credẽ · aliõ illõ qđ credit · Predictũ aũt ẽ fidẽ id eẽ q̃ credit · Sic q̃ credere nõ ẽ fides · qz credere nõ ẽ id q̃ credit · Addũt q̃z · Virt⁹ ep⁹ dei tñ ẽ quã ipe sol⁹ facĩ nob · Jpa q̃ nõ ẽ vsus vel actus liberi arbitrij · sz credere ẽ act⁹ libi arbitrij · nõ est itaq⁹ vtus · Premissis aliisq⁹ rõnib⁹ ac testimonijs innituntꝝ vtriq⁹ · hoz aũt iudiciũ diligẽtis lectoris relinquo examini · ad alia ꝓperans ·

Ad intelligentiã huius partis in q̃ agitur de cõparatione gratie · duo quẽruntur ſm q̃ gratia dupliciter cõparari habet · Primo q̃ritur de gratia in cõparatione ad aliũ habitũ · Scõo vero querit de gr̃a in cõparatõne ad merẽdi exercitiũ · Circa primũ querunt tria · Primo q̃rit de vna differentia gr̃e in cõparatõne ad aliã · Secũdo vero q̃ritur de ipa gratia in cõparatione ad virtutem gratuitã · Tertio vero q̃ritur de ipa gratia in cõparatione ad gloriam.

Queſtio I a

Utrũ gratia gratũfaciens diuidi habeat p differentias diuerſas p̃eſſentiã · Et q̃ ſic videt · Magiſter in littera ſumens aũctoritatẽ Aug · diuidit gratiã in p̃euenientẽ et ſubſequentẽ · ſi igit recta diuiſio debet eſſe p oppoſita et oppoſita nõ poſſunt fieri circa idẽ ſimul ⁊ ſemel · videtur igit q̃ impoſſibile ſit vnã ⁊ eandẽ gratiã eſſe p̃euenientẽ ⁊ ſubſequẽtem · Q̃ ſi tu dicas iſtã diuiſionẽ eſſe ſolũmodo p differentias q̃ẽtũ ad actũ ⁊ effectum · nõ q̃ẽtũ ad habitũ · cõtra hoc eſt qõ dr̃ in glo · ſup Exodi · xxxiij · Si inueni gr̃am tẽ · ibi · glo · Nõ vna gr̃a ſufficit ſanctis Una em̃ p̃cedit vt dñm diligãt ⁊ cognoſcãt · altera ſubſequit vt ſe mũdos cuſtodiant · g̃ diuiſio gr̃e in p̃uenientem ⁊ ſubſequentẽ nõ ſolũ eſt p diuerſos vſus · ſed etiã p diuerſos habitus · Jrẽ · j · Cor · xij · Diuiſiones gr̃arũ tẽ · Si igit ille gratie quas ibi diſtinguit apls diuiſe ſũt a ſpũſancto diuidũtur · videt q̃ eſſentialiter diſtinguãtur · Si tu dicas q̃ loq̃tur de gratijs gratis datis · non de gr̃a gratũfaciente · Obj̃cit ↄtra hoc · q̃ plura ſũt neceſſaria ad hoc q̃ q̃s habeat gratiã gratũfaciẽtẽ · q̃ẽ gratiã gratis datã · g̃ ſi ad p̃fectionẽ vſus gratie gratis date requirit habituũ multitudo · multo fortius ad p̃fectionem gratie gratũfaciẽtis · Jrẽ hoc ipſũ videt rõne · Si vnũ oppoſitoꝝ dicit multipliciter ⁊ reliquũ qõ illi opponitur · ſed culpa eoipſo q̃ culpa ẽ opponitur gr̃e gratũfacienti ſm q̃ gr̃a eſt · g̃ cũ multe ſint differẽtie culparũ que formaliter diſtinguũtur · videt q̃ multe ſint differentie gr̃e gratũfaciẽtis q̃ eſſentialiter diuerſificẽtur · Jrẽ habitus diuerſificantur p actus · ſz ad gr̃am ſm q̃ hmõi p̃tinet aiam curare · p̃tinet etiã a malo p̃ſeruare · p̃tinet etiã in bonis eã fortificare · ſi igit iſti ſunt alij ⁊ alij actus ſm quos etiã medicine corporales adinuicem diſtinguũtur · q̃ alia eſt medicina p̃ſeruatiua · alia curatiua · alia reſtauratiua · pari rõne videt hoc cõuenire gratie · Item ſicut ſe habet ſcientia reſpectu cognoſcẽdoꝝ ſic ſe habet gr̃a reſpectu meritoꝝ · ſed ſcientia reſpectu diuerſoꝝ cognoſcibiliũ eſt alia ⁊ alia · g̃ videt q̃ gr̃a que eſt p̃ncipium diuerſoꝝ meritoꝝ ſit alia ⁊ alia · hec aũt ẽ gratia gratũfaciens · g̃ tẽ · Sed ↄ · prima diuiſio gratie gratũfacientis eſt in p̃euenientẽ ⁊ ſubſequẽtem · ſz iſta mẽbra vt dicit magiſter in lr̃a nõ faciũt diuerſitatẽ habitum ſed effectuũ · g̃ nec aliqua alta mẽbra gr̃am diuidentia · Item eadẽ eſt lucis influentia q̃ fugat tenebras et illuminat aerẽ · g̃ in ſpũalibus eadẽ eſt influentia q̃ culpã expellit · ⁊ ad bonũ diſpouit · ſz prima eſt gratia p̃uentiens · ſcõa ſubſequẽs · g̃ videt q̃ tm̃ vna gr̃a ſit in aĩa Jrẽ vnius acceptatiua ẽ acceptatio · ſi igit gr̃a gratũfaciens nõ eſt aliud q̃ ipa acceptatio ſiue ratio acceptãdi qua aĩa acceptat a deo · videt q̃ in vno hoĩe vnã tantũ ſit ponere gr̃am gratũfaciẽtẽ · Jrẽ imago recreationis rñdet imagini creationis · ſed ad imaginem creationis nõ ſolũ req̃ritur potẽtiarum pluralitas · ſz etiã eẽntie vnitas ad quã reducat illa pluralitas · g̃ ⁊ ĩ imagine recreationis neceſſe ẽ ponere aliquẽ habitũ vnũ in quo vntuntur omnes habitus virtutũ · hic aũt nõ ẽ niſi gratia gratũfaciens · g̃ tẽ · Jrẽ vnus hõ oibus virtutibus idẽ ⁊ equaliter merek · ⁊ in omnbꝫ equaliter acceptatur hoc aũt nõ eſſet niſi vna eſſet rõ acceptandi ipm̃ hominẽ ſm ſe ⁊ in oĩbus actibꝫ ſuis · hec aũt nõ eſt niſi gratia gratũfaciens · g̃ tẽ · Rõ · dõm q̃ in vna aĩa ẽ tantum ponere vnã gr̃am gratũfacientem · Rõ aũt hui⁹ ſumit et ex pte p̃ncipij effectiui ⁊ ex pte ſubiecti · ⁊ ex pte finis vltimi · Ex parte p̃ncipij effectiui · Om̃ gr̃a ẽ influentia a deo p̃cedens in ipam aĩam ſm quã deus totã aĩam ſibi aſſimilat · Unde q̃ vntus rei vna ẽ ſimilitudo · in vna aĩa · vna repitur gratia p̃cedens ab effectivo p̃ncipio · Ex parte ſubiecti ſimiliter neceſſe ẽ gr̃am gratũfacientem eſſe vnã · p eo q̃ gr̃a cõparatur ad animã ſicut p̃ncipium dans ei vitã ineſſe ſcõo · Et q̃m̃ vnius viuificabilis vna ẽ vita ſiue p̃ncipium viuificãs · hinc ẽ q̃ in vna aĩa tm̃ debet eſſe vna gr̃a · Ex parte finis tam p̃mi q̃ vltimi q̃ ertã intermediã ratio ſumit · Gratia em̃ ẽ ad hoc q̃ faciat hominẽ deo acceptũ · Eſt etiã ad hoc vt p ipam̃ p̃ueniat homo ad vnũ ⁊ ſummũ bonum · Eſt etiam ad hoc vt opus a li⁹ arb̃ · egrediẽs ſit meritoriũ apud deũ · Om̃ igitur deꝰ nõ acceptat hominẽ ſm quid · ſed ſi acceptat totũ acceptat · ⁊ opa eiuſdẽ hominis ſm vnũ ſtatũ ſunt equaliter meritoria ⁊ merces oĩum meritoriorum eſt vna · hinc eſt q̃ neceſſe ẽ ponere in vno homine gratiam eſſe vnam · exigente etiã cõparatione ad effectiũ p̃ncipium · ⁊ ad ſubiectum · ⁊ ad finem ĩmediatum ⁊ vltimum · Unde rationes que hoc oſtendunt concedende ſunt · 13

Ad illud vero quod primo obj̃citur in cõtrarium de diuiſione magiſtri quã ponit in littera · dõm q̃ illa diuiſio gr̃e eſt penes effectus quos habet in nobis · quorũ vnus accipitur reſpectu mali a quo liberat · alter reſpectu boni ad quod ordinat · Unde notandũ ẽ q̃ nomen gratie eq̃uocatur · vt aliquãdo accipiatur p habitu · aliquãdo p effectu habitus · ⁊ in p̃poſita diuiſione nõ accipitur p̃o habitu ſed p̃o effectu · Per hunc etiam modum accipitur in illa glo · in qua dicit q̃ non vna gratia neceſſaria eſt ſanctis tẽ · id eſt nõ vnus effectus gratie em̃ · Et ſi tu obj̃cias q̃ habitus diuerſificãtur p actꝰ et effectus · dõm q̃ illud hꝫ veritatẽ in actibus p̃mis · quorꝫ vnus ad alterũ nõ habet ordinari · ſic aũt non eſt in p̃poſito · q̃ actus gratie p̃euenientis · ordinẽ hꝫ ad 14
actum gratie ſubſequẽtis · Ad illud quod obj̃ de auctoritate apoſtoli · dõm q̃ ſicut in oponẽdo p̃dictũ ẽ hoc intelligitur de gratijs gratis datis · ille em̃ multiplicãtur p̃ter hoc q̃ ordinãtur ad opera exteriora · ita q̃ ſm p̃mã ⁊ immediatã rõnem effectus diuerſos reſpicit · gr̃a aũt gratũfaciens in q̃ẽtũ huiuſmodi nõ habet reſpicere opera exteriora ſicut interiora · niſi mediãtibus habitibus virtutũ ⁊ donorũ · aut ſi illa reſpicit · hoc nõ eſt niſi in q̃ẽtum cõſiderãtur ſub vna ratione · videlicet ſub rõne meriti · ⁊ ideo nõ tenet illud qõ cõſequẽter obj̃cit q̃ maior eſt p̃fectio gratie gratũfacientis q̃ẽ gratie gratis date · qõ ⁊ ſi verũ ſit intẽſiue · nõ tamẽ oportet q̃ extenſiue · Ad illud qõ obj̃citur q̃ culpa multiplicatur g̃ tẽ · reſponderi poteſt q̃ illa ratio deficit dupliciter · Primum quidẽ · q̃ illud intelligit de multiplicatione nõ ſm diuiſionem q̃ eſt in ptes ſubiectiuas · ſed ſm diuerſas acceptiones ſiue ſignificationes · Cũ em̃ irrõnale dividatur contra rationale · nõ oportet q̃ tot ſint rationalia quot irrationalia · Scõo etiã deficit · q̃ vni bono nata ſunt oponi plura mala · cum malum ſit multiplicabile · et bonum vno modo · Ad illud qõ obj̃cit 16

q̄ actus gratie ſm q̄ gratia eſt diuerſificātur ⁊c̄. dōm q̄ ⁊ ſi actus illi diuerſi ſint tāta diuerſitate q̄ in corporalibus diuerſis rebus attribuūtur. quia alterius medicine eſt curare. ⁊ alterius p̄ſeruare. in ſpiritualibus tamē nō ſic diuerſificanť vt indicāt diuerſitatem habitus. tū ꝓpter ipſoꝝ actuū ⁊ effectuū ordinem. tū etiā ꝓpter ipius habitus pfectionē. ex qua habeť vt poſſit mlt̄ romelius in plures effectus ſine ſui multiplicatiōe. q̄ꝫ
17 natura corporalis hoc poſſit ex diuerſaꝝ naturarū cōiunctione. Ad illud quod obiciť de ſcientia plana ē reſponſio q̄ iam dicta. nō em̄ eſt ſimile. tū q̄ ſciētia dicit habitū habentē reſpectū ad exteriora cognoſcibilia ſm ſpeciales ⁊ p̄prias ꝺditiones ⁊ naturas. tū etiā q̄ aliquo modo ſcientia creata creari ꝺr ex rebus extra. tum etiā q̄ ad ipam maxime ptinet diſtinguere. Oppoſita aūt habent ꝓprietatū ⁊ cōditionū reperiri habent in gratia. ſicut poteſt haberi ex his q̄ p̄dicta ſunt. ⁊ ideo nō pluriſicať. ſed in aīa vna reperitur vna.

Queſtio II b

De cōparatione gratie ad virtutē gratuitā. ⁊ ē queſtio Urrū gr̄a gratūfaciens ⁊ virtus gratuita differāt q̄ eſſentiā. Et q̄ ſic. Uideť primo q̄ illud qō magiſter dicit ex habitū eſt in lectione p̄cedenti. q̄ gratia gratūfaciēs eſt fides cū dilectione. ſi g̃ fides ⁊ charitas virtutes ſūt vī ⁊c̄. Itē quoꝝ diffinitiones ſunt eedē. ipa ſunt eadē ſz gratia ſic diffiniť ab Iſido. Gratia eſt diuine miē donum q̄ qō bone volūtatis eſt exitus. Sed hec diffinitio cōuenit virtuti gratuite. g̃ ⁊c̄. Item eadē eſt q̄ eſſentializ gratia operās ⁊ cooperās. ſed gr̄a cooperās in lib. arnon eſt aliud q̄ꝫ virtus gratuita. cū ipius ſit voluntati cooperari. g̃ idē eſt virtus ⁊ gratia. Item quoꝝ effect⁹ et actus primus ⁊ īmediatus eſt idē. ipa ſūt eadē. ſz gratie actus reſpectu ſubiecti eſt aīam viuificare. reſpectu dei ē acceptā reddere. reſpectu opis ē ipm op⁹ meritorium facere. oīa hec virtuti cōpetūt. Nā dicit Ro. j. Iuſtus ex fide viuit. Et heb. rj. Sine fide impoſſibile eſt deo placere. Et. j. Coꝝ. xiij. Si charitatē non habeo. nihil mihi p̄odeſt. g̃ ſi primi effectus gratie virtuti attribuuntur. gratia ⁊ virtus ſūt vnus ⁊ idē habitus. Itē ſi habitus ſunt diuerſi. vnus nō denominat alterū. ſed gr̄a virtutē denoīat. Dicit em̄ ꝺctus gratuita. g̃ gratia ⁊ virtus nō differūt in eſſentia. g̃ ⁊c̄. Itē circūſcripto omni alio habitu. ſi q̄s habeat fidē ⁊ charitatē. ꝺcynde deo placeat. ⁊ vnde ei etiā ſeruiat. ſi igit illud qō facit deo placere eſt gratia gratūfaciēs. g̃ omni habitu circūſcripto. intellecto q̄ q̄s habeat fidē ⁊ charitatem. habet gratia gratūfacientē. g̃ gratia gratūfaciēs nō eſt aliud q̄ eſſentiā differens a virtute. Sed cōtra. Anſ. de concordia p̄deſtinationis ⁊ li. ar. rectitudinē voluntatis nullus habet niſi dei gratia p̄ueniente. ſed virtus non ē aliud q̄ꝫ rectitudo volūtatis. g̃ virtus eſt a gratia p̄ueniente. ſed in creaturis differt effectus a cauſa q̄ eſſentiaz. g̃ virtus gratuita eſſentialiter differt a gratia. Itē quecūq̄z ſic ſe habent q̄ vnū eſt medium operādi reſpectu alterius illa differūt q̄ eſſentiā. q̄ nihil creatū agit ſeipſo. ſed gr̄a in opus bonū ⁊ in actum determinatum mouet mediāte virtute. g̃ gratia ⁊ virtus gratuita differūt q̄ eſſentiā. Itē quecūq̄z ſic ſe hñt q̄ vnū illoꝝ habet actū cōtinuū. ⁊ reliquū habet actuz interpolatū illa differūt per eſſentiā. ſz gratia ⁊ virtus ſūt hmōi. q̄ gratia eſt in actu cōtinuo. ꝺtinuo em̄ viuificat ⁊ aīam deo reddit acceptā. virtus vero nō eſt cōtinue in ipo actu. g̃ ⁊c̄. Itē quecūq̄z ſic ſe habēt q̄ habent diuerſas differētias diuidentes. illa differūt q̄ eſſentiā. ſz gratia diuidit q̄ p̄ueniēte ⁊ ſubſequētem. virtus vero q̄ cardinalē ⁊ theologicā. g̃ ⁊c̄. Item quecūq̄z ſic ſe habēt q̄ vnū remanet relicto recedēte. illa ſūt q̄ eſſentiā diuerſa. ſz virtus aliquo modo remanet poſt ꝓpetrationē culpe. gratia vero gratūfaciēs nullo modo. g̃ ⁊c̄. Itē quecūq̄z duo ſic ſe habēt q̄ vnū remanet indiuiſū. reliquū vero diuidit ⁊ multiplicat. illa eſſentialiter differūt. ſed gratia in vna aīa eſt vna ſicut oñſum eſt ſupra. virtutes vo multe. ſicut oñditur infra ⁊ aplus dic̄. j. Coꝝ. xiij. Nūc aūt manēt fides ſpes ⁊ charitas. tria hec ⁊c̄. neceſſe eſt igit gr̄am et
18 virtutes gratuitas differre q̄ eſſentiā. R⁹. ad p̄dictorū intelligēdum eſt notandū q̄ circa hoc diuerſi diuerſimode ſenſerūt. Quidā em̄ dicere voluerūt q̄ gr̄a nihil aliud ē q̄ꝫ virtus. Intellexerūt em̄ q̄ gratia nō eſt aliud q̄ꝫ q̄dam rectificatio potētiarū aīe reſpectu eius ad qō ſunt. Hanc aūt rectificationē q̄ ſupra naturam eſt. nō pōt facere niſi de⁹. Et q̄m talē rectitudinem faciēdo in aīa dat virtutes ipis potētijs. vt rōnali fidē. cōcupiſcibili charitatē. ⁊ iraſcibili ſpem. ideo dicūt gratiā creatam nihil aliud eſſe quā virtutem gratuitam. differre aūt ſola rōne dicēdi. quia gratia ꝺr inq̄ꝫtum de⁹ p illam rectitudinē aīam acceptat ⁊ approbat. virtus vero inq̄ꝫtum aīa ſic rectificata habet exire in opera arduaꝝ laudabilia. Alij vero dixerūt q̄ gr̄a ⁊ virtus gratuita eſſentialiter differūt ſicut p̄ncipiū ⁊ p̄ncipiatū. ⁊ ſicut ſubſtātia ⁊ virtus. Sicut em̄ potētia aīe nō eſt ipa aīe eſſentia ſed potius emanat ⁊ p̄cedit ab illa. ſic virtus q̄ perficit potētiam nō eſt ipa gratia q̄ pficit aīe ſubſtātiam. ſz potius aliq̄d egrediēs ab ipa. vt ſicut aīa eſt quoddā totū potētiale. ſic ⁊ gr̄a ſit quoddā totū potentiale. eſt em̄ vna ſm ſe inq̄ꝫtū reſpicit ipam aīe ſubſtantiā. eſt tamē origo pluriū inq̄ꝫtū influit in ipas potētias. Unde dicunt illas virtutes nō ſolūmodo differre inq̄ꝫtū ſūt virtutes. ſed etiā inq̄ꝫtū gratuite. vt ſit alia gr̄a ſpecialis a qua fides dicit gratuita. alia a qua ſpes. alia a qua charitas gratuita nūcupatur. Quelibet aūt hanc poſitionum ⁊ ſi pbabilitatē habeat. nihilominus tamē ſi q̄s interius aſpiciat. videbit aliquo modo vtrāq̄z a veritatis tramite declinare. Nam prima q̄ dicit q̄ gr̄a nihil aliud eſt q̄ꝫ virtus habitus. neceſſe habet dicere aut q̄ omnes virtutes ſint vna virtus. aut q̄ in vno homine ſint multe gr̄e gratūfaciētes. quoꝝ vtrūq̄z eſt ip̄obabile. et vnū eſt imp̄obatū ſupra. ⁊ aliud eſt ſatis imp̄obabile vidz q̄ oēs virtutes ſint vna virtus. ⁊ imp̄obat ſuo loco. Neceſſe habet etiā dicere. aut q̄ gr̄a gratūfaciēs nō totaliter tollitur q̄ culpā. aut q̄ poſt p̄cm̄ nihil remanet de virtute aliqua. Et primū horū eſt contra cōmunem doctoꝝ ſententiā. ſcōm vero eſt cōtra ſenſibilem experientiā ideo modus iſte dicēdi nō modicā habet calūniam. Alius etiā a veritate deuiare dicit. Primo in eo q̄ ponit q̄ gratia primo eriſtat in ſubſtātia. ⁊ poſtmodū influat in potētias hoc em̄ imp̄obatū eſt ſupra. Secundo vero in eo q̄ ponit in vno ⁊ eodē homine eſſe diuerſas gratias gratūfacientes. ⁊ hoc ip̄m ſupra imp̄obatū eſt. Unus eſt em̄ deoꝝ qui datur faciei aīe et quo nō ſolū ipſa acceptatur. īmo etiā habitus eius ⁊ opera Et ideo eſt tertius modus dicēdi. q̄ quēadmodū cū dico lumen ⁊ colorē illuminatū. dico aliā ⁊ aliā formā. licet vna ſit ordinata ad aliā. ⁊ quodāmodo altera compleatur ex alterius p̄ſentia. Similiter intelligendum ē de gratia ⁊ virtute gratuita. Quēadmodū em̄ color q̄litas eſt corporis terminati q̄ a p̄ſentia luminis influit venuſtatur ⁊ cōplet vt poſſit mouere viſū. ſic virtus q̄ ē habilitatio potētie. abſq̄ gr̄a gratūfaciente informis ē

sicut color sine lumine. sed ea aduenīēte ex qua tota aīa in se ⁊ suis potētijs decorat. formari ⁊ viuificari dicuntur habitus virtutū ⁊ effici deo accepti. Et quēadmodū ex lumine infuso ⁊ colore nō fit vnū p essentiā sz p ordinē. Et iterū lumē inq̄ntum illuminat aera cōiunctum corpori terminato. ⁊ inq̄ntum colorē reddit luminosum nō est aliud ⁊ aliud p essentiā. sz sola cōparatione differēs ēt fm esse. Et sicut vnū lumen diuersos pōt colores ad actū reducere sine sui multiplicatione. sic in influentia gr̄e ⁊ habitu virtutis intelligendū ē esse. sz q̄ gr̄a superueniens cū habitu virtutis quē informare dr̄ non facit vnū p essentiā. sed ideo informat. q̄ ad finē suū ordinat. Similiter gr̄a a qua aīa dicit esse deo grata. ⁊ a qua alīqua virtus dicit esse gratuita nō differt nisi sola cōparatione. sicut primū expositū est in lumine. Similiter vna est gr̄a a qua oēs virtutes aīe dicuntur esse gratuite. Concedendū est igit sicut rōnes plures ostendunt. q̄ habitus gr̄e gratū facientis. ⁊ virtutum habitus sūt
19 diuersi. Ad illud ergo quod primo obīcit de mg̃ro q̄ dicit q̄ gr̄a est fides cū dilectione. dōm q̄ illa p̄dicatio nō est p essentiā sz p quandā cōcomitantiā ⁊ significantiā. ⁊ aliquo modo posset reduci ad p̄dicationē per
20 causā. Ad illud q̄ obīcitur q̄ diffinitio gr̄e conuenit virtuti. dōm q̄ illa notificatio vel nō est propria. vel si est. p̄pria. non eo modo cōuenit virtuti quo dicit de gr̄a. gratia ēm est sicut donū primū. excellētissimum inter dona creata. ⁊ sicut donū q̄ cōplectit tota bonitatē donātis. sic autē intellecta hac notificatione non
21 cōpetit virtuti. Ad illud q̄ obīcit q̄ gratis cooperans est virtus. dōm q̄ ille actus nō assignat gratie fm se. sed fm q̄ est ordinatiua virtutis. ⁊ sic dicit li. ar. coopari. ¶ Nec ex hoc sequitur q̄ idē sit quod virtus. imo si sic argueret esset cōsequens. sicut si ita argueret. color mouet visum. ⁊ lux mouet visum. ergo color non differt a luce. Et per hoc patet responsio ad sequens. q̄m viuificare. ⁊ acceptum reddere. ⁊ opus meritorū facere. aliter cōpetit virtuti. aliter gr̄e. Gratie ēm cōpetit primo virtuti vero ex cōsequēti. videlicet. q̄ ab influentia gratie format ⁊ ordinatur. Ad illud q̄ obīcit q̄ si habi
22 tus sunt diuersi. vnus nō denominat alterū. dōz q̄ est denominatio p inherentiā. sic albedo. albū denomiat corpus. ⁊ denoīatio p circūcessionē quandā in qua aliqua duo sic se hñt q̄ vnū habet ordinare alterū. fm q̄ dicit voluntas deliberās. ⁊ iusticia prudens. ⁊ per hunc modū virtus dicit esse gratuita. Ad illud q̄ obīcit
23 q̄ circūscripto omni habitu ⁊c. dōm q̄ a charitate non pōt circūscribi gratia. q̄ semp nominat charitas virtutem formatam. Si q̄s autē vocaret charitatem habitū amoris quo natus est homo diligere deū p̄pter se. ⁊ super oīa. sic. quasi mō nō posset absq̄ gr̄a repiri. pōt intelligi sicut in adā ⁊ in primo angelo ante lapsū fuit. vt supra dictū. patuit. Et sic patet q̄ gr̄a est aliō q̄ virtus. patz etiam q̄ est aliud q̄ potentiarū rectificatio. ¶ Naz in hoīe q̄tū ad statū innocentie erat potentiarum rectitudo antecedēs esset gr̄e gratū facientis infusio. ⁊ hoc melius videbit infra cū aget de necessitate gratie fm statum innocentie. Questio III c

De gratia in cōparatione ad gloriā. Et est q̄stio. Utrū differant p essentiā. ⁊ q̄ sic. videt. Gratia gratū faciēs et si nō sit fides. tū nō est sine fide. q̄ sine fide impossibile est placere deo. gloria aūt nullo modo cōpatit secū fidē. ergo necesse est gratiā ⁊ gloriā p essentiā differre.

Itē gratia gratū faciens se habet ad gloriā sicut via ad terminū. ⁊ sicut id q̄ est ad finē. si igit terminus necessario distinguit a via. ⁊ finis ab eo q̄ est ad finē distinctione essentiali. pari rōne videt q̄ gr̄a ⁊ gloria. Itē sicut se habet culpa ad suppliciū. ita se habet gr̄a ad p̄miū. sed culpa ⁊ pena eterna differūt essentialiter. ḡ pari rōne gr̄a ⁊ gloria. Item corruptibile ⁊ incorruptibile differūt p essentiā. sz gr̄a est corruptibilis ⁊ amissibilis. sicut supra ostensum fuit. gloria vero omnino est incorruptibilis. ḡ ⁊c. Itē quod est cognoscibile ab habente. differt per essentiā ab eo quod nō est cognoscibile. sed gloria ab oīi eo q̄ habet eā cognoscitur. nullꝰ ēm est gloriosus qui nesciat se esse gloriosum. gratia nō ergo differt p essentiā a gloria. Sed cōtra. Sicut se habet charitas vie ad charitatem patrie. sic se habet gratia ad gloriā. sz charitas vie nō differt p essentiā a charitate patrie. sicut ēm dr̄. j. Cor. xiij. Charitas nunq̄ excidet. ḡ pari rōne gratia a gloria. Itē xp̄s ab instanti sue cōceptionis habuit gloriā. ⁊ habuit gr̄am. sz gratia illa quā habuit fuit ad cognoscendū ⁊ amādum deū. sed tūm ēm cū cōceptus fuit cognouit ⁊ amauit cognitione et delectatione cōprehensionis. igit in ipso gratia non differebat a gloria. Item p̄fectum ⁊ imp̄fectum non variant rem fm essentiā. sz gr̄a dicit assimilationē animę ad deū fm statum imperfectionis. gl̄ia vero fm statū p̄fectionis. ḡ ⁊c. Item aut gloria reddit acceptū deo aut nō. Si nō. ergo nō tm̄ placet deo gloria q̄m̄ gratia ḡ nec status patrie q̄m̄ status vie. q̄ est incōueniens. Si sic. ḡ cū iste sit p̄pius actus gr̄e. necesse est gloriam esse gr̄am. Item q̄n aliquis de gratia transit ad gloriā. aut pdit gratiā aut nō. Si perdit gr̄am. ḡ videt q̄ desinat esse gratus deo. ⁊ q̄ gloria ⁊ gratia habeāt ad inuicem repugnātiam quoꝝ vtrūq; falsū est. Si non pdit. cū gratia sit vita anime. sicut ostensū est supra. ⁊ in vna aīa tm̄ sit vna. aut gloria nō erit vita. aut gratia et gloria erūt idē p essentiā. sz cōstat q̄ gloria est vita. ḡ ⁊c

Questio est igit qualiter se habeat gr̄a ad gloriā. si enim sūt idē. qualiter trāseūt abvna ad aliā. ⁊ quare sortiunt diuersa noīa. Si vero diuersa sūt. vt dd gloria appellatur gr̄a. Unde est etiā ista diuersitas. cū diuina gratia oīi statui ꝺueniat. siue statui vie. siue statui p̄fic. ⁊ tos
24 q̄s ēm deus acceptat. ℟. dōm. q̄ tā gratia gratū faciens q̄s gloria nominat diuinā influentiā p quā anima habet deū ⁊ deus habitat in anima. Habere aūt cōtingit dupliciter. Uel p̄fecte. ⁊ sic habet homo deū in rōne quiescētis. Uel semiplene. ⁊ sic̄z homo deū in rōne tendētis. Primū sz quies. cōpetit statui patrie. scōm sz tendētia cōpetit statui vie. ⁊ ideo primum est gloriē. secundū ē gr̄e. Et q̄ primū est p̄miū. scōm est meriti. ideo gratie attribuit actus merēdi. gloriē vero actus regnādi. Q̄m igit idē pōt esse p essentiā magis p̄fectum ⁊ minus p̄fectū. hinc est q̄ gratia ⁊ gloria fm q̄ distinguuntur fm modū habēdi deū differūt solū fm statū. Et q̄m nos habere deū nō est aliud q̄m deū habitare in nobis. ideo gr̄a ⁊ gloria nō solūmodo distinguunt fm modū habēdi deū. sz etiā fm rōnem habitādi deū in nobis. Cum tm̄ dico deū habitare in hoīe. duo ex hoc dico. scilicet diuinā dignationē qua hoīem acceptat ⁊ sibi cōsederat. ⁊ p̄ consequēs hūanā exaltationē. ex qua hō ea q̄ dei sunt excellēter participat. Et ideo illa influentia p quā deus in nobis habitat dr̄ esse gratia fm primā cōparationem. vicz inquātū deus homini cōdescēdit. ⁊ dr̄ esse gloria quātū ad substantiā. Ad secūdam cōparationē fm b̄ videlicet q̄ hō p illā inhabitationē sublimat. ⁊ ad magna conscēdit. fm istā ꝺsiderationē ⁊ fm istū modum. gr̄a ⁊ gl̄ia nō differūt nisi sola cōparatōe. Ūū vita eterna noīat

gloria. ꝛ notatur etiã grã. Ro. vj. Gratia aũt dei vita eterna. Et sic ptz rñsio ad q̃stionẽ ꝓpositã. Cõcedẽdũ est em̃ q̃ gratia gratũfaciẽs ꝛ gloria nõ differũt ꝑ essentiam. sz si differũt aliquo mõ. hoc ẽ fm cõparationẽ aliã ꝛ aliã. ꝛ sic simul sũt in eodẽ. sicut in beatis ꝛ in xpo. ꝺ dicũtur habere grãm ꝛ gloriã. vel fm statũ aliũ ꝛ aliũ sz q̃ successiue eidẽ insũt. q̃ primo inest gratia in statu vie. et postmodũ gloria in statu patrie. Primo em̃ gratia incboak. ꝛ postmodũ cõsumak. Ad illud g̃ qõ primo

25 obijcitur in cõtrariũ q̃ gratia simul est cũ fide. dõm q̃ hoc est rõne status. Fides em̃ q̃ dicit enigmaticã visionem simul põt stare cũ gratia fm statũ impfectiõis. nõ aũt põt stare fm statũ plenitudinis. qui excludit omne qõ est ex pte. Uñ ex illa rõne nõ põt cõcludi q̃ grã ꝛ gloria differãt ꝑ essentiã siue fm habitum. sz solũ fm statũ.

Ad illud qõ obijcik q̃ gratia se hz ad gloriã sicut via

26 ad terminũ. dõm q̃ hoc ꝺ rõne status ꝛ additiõis eius qõ gloria supaddit grãe. sicut pfectũ addit impfecto cum ipm perducit ad cõplementum. ꝛ q̃tũ ad statũ bñ cõce-

27 dendũ est q̃ diuersitas esse põt inter grãm ꝛ gloriã. Ad illud qõ obijcik q̃ sicut se hz culpa ad supplicium ꝛc. dicẽdũ q̃ nõ est simile. q̃ culpa principaliter inest ex pte aie supplicium vero aliqõ ex pte corporis. grã aũt ꝛ gloria insunt anime ab eodẽ. ꝛ fm idem. ꝛ ad idem. vicz in cõparatione ad deũ. Posset tñ dici q̃ aliqua culpa pena est. sicut videbik infra. ꝛ ita aliqua pena differt a culpa. sicut etiã in gloria. Illa em̃ in qua cõsistit premiũ substãtiale eadẽ est cũ gratia. sz gloria q̃ cõsistit in stola corpis erit

28 ab ea diuersa. Ad illud qõ obijcik q̃ corruptibile ꝛ incorruptibile variãt essentiã. dõm q̃ illud nõ hz locum nisi vbi corruptibilitas ꝛ incorruptibilitas venit ex natura principioꝝ cõponentiũ. hoc aũt nõ est in ꝓposito q̃ immutabilitas glorievenit ꝺ sursum. corruptibilitas gratie ꝺ rsũ. vicz a li. ar. vertibilitate. Ad illud qõ

29 obijcik de cognoscẽre. dõm q̃ illud nõ cõcludit differentiam fm essentiã. sola em̃ differentia fm statum põt facere vt videak qõ prius videri nõ poterat. sicut aliquis nõ cognoscit affectionẽ suã quãdo nõ est intẽsa. sed q̃n postmodũ intendik. tunc defacili dꝛ̃hendik ꝛ cognoscitur. Item color in tenebris nõ ẽ visibilis. ꝛ in lumine ẽ visibilis. ꝛ tñ color nõ differt essentialiter. sic nec diuersitas modi cognoscendi respectu grãe ꝛ glorie hz cas diuersificare essentialiter. Et sic pz rñsio ad oĩa q̃sita.

Onsequẽter q̃ritur de gratia in cõpatione ad c meriti exercitiũ. Et circa hoc tria querũtur Primo q̃ritur vtrũ ꝑ gratiã cõtingat mereri ipm gratie donũ. Scdo q̃rik vtrũ ꝑ gratiã cõtingat mereri ipm gratie augmentũ. Tertio q̃rik vtrũ per grãm cõtingat mereri ipius gratie cõplementũ. videlicet glorie premium.

Questio I ꝺ

Utrum ꝑ gratiã cõtingat mereri ipm gratie donum tã habitum. Et qõ sic videk primo ꝑ simile in corpibus. Bonus em̃ miles strẽnue militãdo merek equum a domino suo sibi gratis datum ꝑ vsum ipius equi. g̃ si tante ẽ efficacie vsus rei spũalis in merẽdo rem spũalem. sicut rei copalis i merẽdo rẽ corpalẽ. videk q̃ ꝑ grãe bonũ vsum. merebak q̃s donũ grãe tam acceptũ. Itẽ qõ põt in maius põt in minus. sed ꝑ vsum gratie cõtingit mereri gloriã habẽdã. g̃ multo fortius cõtingit mereri gratiam iam habitã Itẽ vnuq̃q; magis ẽ efficax ad merendũ sibi q̃s alij. sed viri iusti in quib⁹ est gratia. orando merenk alijs primã gratiã. sicut dicit Aug. de predestinatione sanctoꝝ. g̃ multo fortius bõ bene vtendo dono gratie efficik dignus habitu gratie quẽ accepit. Q̃ aũt vnusq̃q magis sit efficax ad merẽdum sibi q̃s alij ꝓbatur ꝑ illud qõ dicik sup illud Matth. ix. Videns ihs fidẽ illoꝝ. ibi glo. Quãtũ valet vnicuiq; fides ꝓpria. si tñ prosuit aliena. q. ꝺ. multo plus. Item q̃tũ placet deo petitio ꝛ oratio ꝑ habẽdo. tñ placet ei gratiarum actio ꝑ iam habito. sed aliq̃s ex charitate orans merek obtinere qõ petit. si petit pie ꝛ pro se. pseueranter ꝛ ad salutẽ. g̃ pari rõe q̃ gratias agit ꝛ pie ꝛ pseueronk ex charitate. dignus efficik eo qõ iam accepit. Item sicut se habet charitas ad amandũ. sic se hz gratia ad merendũ. sz ꝑ charitatẽ nõ solũmodo cõtingit amare alia. sed etiã ipam charitatẽ. sicut vult Aug. ꝛ in primo libro habitum est. g̃ pari rõne ꝑ gratiã cõtingit mereri ipm gratie donũ. Itẽ tunc est pfectio in actibus ꝛ habitibus aĩe quãdo agens reflectit sup seipm. tunc em̃ q̃s pfecte intelligit quãdo intelligit se intelligere. g̃ non videtur esse pfectum meritũ. nisi q̃s mereak etiã illud ꝑ qõ mere

tur Sed cõtra. meritum ꝛ premiũ relative dicuntur. sicut pater dicik relative ad filiũ. g̃ sicut idem non põt esse pater suiipius. sic vnũ ꝛ idẽ non põt esse meritũ sui ipius. ergo per gratiã non contingit mereri ipius gratie donum habitum. Item meritũ ꝛ premium habẽt ordinem sicut via ꝛ terminus. ꝛ sicut dispositio respectu eius ad quod disponit. ergo necesse est q̃ meritũ ꝑcedat premiũ vel tẽpore vel natura. g̃ impossibile ẽ ꝑ gratiam mereri ipm donũ gratie. Item gratuitum ꝛ debitũ opponuntur. sed q̃to aliq̃d magis cadit sub merito. tãto magis hz rõnem debiti. si igik vsus gratie nõ aufert ipi gratie esse donũ gratuitũ. imo potius addit. videk q̃ ꝑ ipm vsũ gratie nullo modo contingat mereri gratie donũ. Itẽ q̃tum vnũquodq; placet deo tantum est meritorũ. sz vsus gratie nõ placet deo nisi propter ipam gratiã. g̃ nõ plus merek vsus gratie cũ gratia q̃ grã ꝑ seipam. sed donũ gratie coiũcto qõ habet nõ meretur se. g̃ pari rõne necvsu gratie contingit mereri

30 iã habitum gratie donum. Rõ. dicendũ q̃ vsum gratie consequentẽ nõ contingit mereri ꝑ habitum gratie ꝑcedentem. nec q̃tũ ad meritũ cõgrui. nec q̃tum ad meritũ cõdigni. Quãtuz ad meritũ cõgrui nõ. ꝑ eo q̃ vsus gratie ad ipm habitum nõ cõparatur sicut meritũ ad premium. tum q̃ nõ ordinak ad ipsum habitum ꝓmerẽdũ sed ad aliud. tũ etiã q̃ non habet ordinari ad illud nisi sicut ad suũ fundamentũ ꝛ originẽ. Meritum aũt omne siue cõgrui siue cõdigni ordinak ad premiũ tanq̃ ad quandam viã ꝛ dispositio ꝓcambula. multominus vero q̃tum ad meritum cõdigni per vsum gratie cõtingit mereri ipm donum gratie qõ est ipius vsus principiũ. tũ q̃ ipa gratia q̃tum est de sua prima rõne ꝛ primaria infusione. sic habet rationẽ gratuiti. vt nullo modo cõpatiatur rõnem debiti. Si em̃ esset ex meritis. iã non esset ex grã. Tum etiã q̃ si vsus gratie ipam grãm mereret. q̃to magis ipa benevereret. tanto minus ꝓ ipa tenere tur esse deo gratus. q̃ si hoc repugnat perfectioni meriti. planũ est q̃ gratiã nõ contingit mereri. Nec merito condigni. q̃ tunc tolleret perfectio gratie ꝛ pfectio meriti. nec merito cõgrui. q̃ nõ saluaret ibi ordo qui inter meritũ ꝛ premiũ debet attẽdi. Unde rõnes que hoc oñdunt cõcedende sunt. Ad illud vero quod primo 31

obijcitur in cõtrariũ de similitudine meriti in corporalibus. dõm q̃ non est simile. q̃ equus q̃tuz est de sui ratione nõ dicit rõnem gratuiti. ideo salua sua ratione põt quis cũ iam habitum mereri. Primum aũt gratie donum eo ipso q̃ tale est dicit quid simpliciter gra-

tuitum·ideo quicquid homo faciat·nunquā illlud meretur·nō solū quia sit tam habitū·sed quia gratuitum. Unde ꝛ si aliqui dixerūt ꝙ cōtingat mereri gloriam ita habitam·sicut in angelis·non credo tñ aliqs recte intelligentes sensisse ꝙ contingat mereri gratiā tam habitā. Ad illud quod obīcit ꝙ si aliquid pōt in maius
32 potest in minus·dōm ꝙ illud non habet veritatē nisi quādo aliquid ordinatur ad maius ꝛ ad minus consimili ordinatione. sic aūt non est in ꝓposito. ⁊nā vsus gratie ordinat ad merendū gloriā·nō ad merendū gratiā·ꝓ eo ꝙ ipam ꝓsupponit tanquā fundamētum.
33 Ad illud quod obīcit ꝙ aliqs merek alū primā gratiam. dōm ꝙ non est simile. ⁊Primū·quia gratia in viro iusto ꝓcessit grām infūdendā viro peccatori. vsus eīm gratie in eodem homine seq̄ habet ipm donum gratuitū. ⁊Preterea cū quis meretur alū gratiā·donū gratie non perdit ex hoc rationē gratuiti·qm̄ ratio gratuiti attendit in habitu gr̄e in cōparatione ad eum cui dat Quātūcūq; aūt vir iustus oret ꝓ peccatore ꝙ peccatori detur habitus gratū faciens·non potest esse sine gratuita liberalitate diuine misericordie. Et ideo non seq̄tur ꝙ si vnus alū potest mereri gratiā habendam·ꝙ ipe possit sibi mereri gratiā habitā. Quod aūt dicit ꝙ plus valet vnicuiq; fides ꝓpria q̄s aliena·hoc intelligit re-
34 spectu meriti ꝓprie gratie. Ad illud qđ obīcit ꝙ gratiarum actio ita est efficax ꝓ habito sicut oratio ꝓ habendo·dōm ꝙ ⁊ si gratiaruactio ita sit deo accepta ꝓ ꝓterito sicut oratio ꝓ futuro·ex hoc tamen non seq̄tur ꝙ gratiarumactio sit ordinata ad merendū tam habitum ꝓ eo ꝙ ipa gratiarumactio ꝛ laus ꝓ beneficijs acceptis plus tenet rationē ꝓmij q̄s rationem meriti·sed si tenet rationem meriti·ordinatur ex diuina liberalitate potius ad donū ꝓmerendū·q̄s ad ꝓmeren-
35 dum tam habitum. Ad illud quod obīcit de cōparatione charitatis ad amorem·ꝛ gratie ad meritum·dicē dum ꝙ non est simile. Meritum eīm de sua ratione importat ordinem in relatione·amor vero importat actū potentie non alligate materie·ꝛ qđem nō habet ad se referri ꝛ ordinari·sed actus potentie non alligate materie habet supra se reflecti·hinc est ꝙ amorem contingit
36 amari·sed meritum non contingit mereri. Et per hoc patet responsio ad illud quod vltimo obīciebatur illud eīm veritatem in eis actibus non habet·qui quidē important relationem ꝛ ordinem·ꝛ simul cum hoc aliquā imperfectionem·actus aūt merēdi respectu actus gloriosi imperfectionem aliquam dicit ꝛ ordinē ꝛ relationem·sicut ꝓius ostensum est·ꝛ ideo illud nō valet.

Questio II e

Utrum per gratiam cōtingat mereri gratie augmentū Et ꝙ sic videk·primo per Aug·ad bonifacium·Gratia meretur augeri·vt aucta mereak perfici. Item hoc videtur ratione·Omnis habens gratiam habet vnde possit ꝓficere in merito·sed ꝓfectus in merito non est nisi per augmentū gratie·q̄ gratia suūpius augmentum mereri potest. Item peccans vno genere peccati meretur incidere in aliud genus peccati vnde efficik pctor·sicut peccās peccato superbie·merek incidere ī peccatum luxurie·ergo pari ratione qui bene vtitur gratia per bonorum operū exercitiū·videk mereri vt fiat sibi gratie augmētū. Item laudabilior est qui se extendit ad opus perfectionis cum minori adiutorio·q̄ q̄ se extendit cum maiori·q̄ si habens minorem gratiaꝫ se elevat ad opera equalis perfectionis cū eo qui hꝫ maiorem·videk ꝙ tantundē vel amplius apud deū mereri habeat·q̄ si nulli fit retributio nisi fm q̄ritatē gratie videk ꝙ talis mereak augmentū in gratia. Item qui petit pie ꝛ ꝓseueranter ꝓ se ꝛ ad salutē merek exaudiri·sed qui petit gratie augmētum cōtinue hoc modo petit·ergo videk gratie augmētum mereri. Sed cōtra. Meritū nō est respectu eius qđ oīno est impossibile. ſz gratia cū sit forma simpler augeri est impossibile·q̄ impossibile est mereri gr̄e augmētum. Item meritū nō est respectu eius qđ est in nobis·sed qđ est ab alio·sed hīs gratiā ꝓ virtutē eius qđ habet pōt in maius bonū ꝓficere. non solū eīm habet vnde possit stare·sicut dicit Aug.ſz etiā vnde possit ꝓficere·si igit ꝓfectus gratie cōsistit in eius augmento·sicut ꝓfectus gratie est in eius prāte. ita videk ꝙ ⁊ augmētum·q̄ nō videk ad hoc concurrere meritū. Item nihil auget nisi per rem eiusdē generis et nature·sed gratia que primo dat q̄ritum est de natura sui est ita gratuita ꝙ non cadit sub merito. sicut supōnitur est. ⁊ Aug·dicit·inū·de tri·qđ merito redditur non est gra·Si igitur non contingit mereri ipm gratie donū·non contingit mereri ipius gratie augmentum Item deus remunerat opus fm quātitatem radicis·q̄ tantū merek quis per opus gratuitū q̄rita est illa gratia ex qua exit opus·si igit gr̄ia augmentata excedit illam videk ꝙ minor gr̄ia ꝓ suū opus non possit mereri suūpius augmentum. Item si aliqs merek augmentum tunc si deus non augeret ei gratiam esset iniustus·ꝛ cū auget opus illud est remuneratū·q̄ videk ꝙ opus illud non esset dignū remuneratione glorie. Si igit hoc est falsū ꝛ impossibile·vt ꝓ augmentum gratie auferak efficacia merendi gratiā·impossibile est ponere ꝙ augmētum gr̄tie mereri contingat. Rº·dōm ꝙ sicut dicit Aug·absq; dubio tenendū est ꝙ gr̄ia meretur augeri. 37
quis aūt sit modus augēdi ꝛ modus merendi·difficile est assignare. Cū eīm multi sint modi agendi·quis eorū cōpetat gr̄tie non est facile discernere. Contingit eīm aliquid augeri per īmixtionem cū contrario·sicut dicitur ꝙ albius est quod est nigro impermixtius. Contingit nihilominus aliqđ augeri ꝓpter hoc ꝙ minori succedit maius·sicut dies augeri dicūtur. Contingit etiam aliquid augeri ꝓpter aggregationem multorū. sicut lumen augetur in aere ꝓpter multitudinem cādelarum et quarū concursu fit aggregatio luminum. Cōtingit etiā aliquid augeri per additionem·sic augetur corpus per alimentum. Contingit etiam aliquid augeri ꝙ magnificationem rei in seipa·sicut augmenta fuit costa cū de ea facta fuit eua. Et sicut augmentati fuerunt quinq; panes·cū de eis quinq; milia hominū pasti sūt. Cōtingit etiam certo modo aliqđ augeri per accessū ad suum summū·sicut aliquid dicitur magis pulcrum ꝛ magis luminosum qđ magis accedit ad ꝓfectionē pulcritudinis ꝛ lucis·Omnibus his ter modis dixerūt aliq̄ gratiā augeri·Sed primi tres modi improbari possūt defacili·ꝛ in primo libro improbati sunt aliquo mō dictū·cum agit de charitatis augmēto. Eodē eīm modo tam charitas q̄s gr̄tia bñt augeri. Tres aūt modi seq̄ntes sunt satis cōuenientes·nec improbari defacile pōt. ⁊Primus tamē eorū famosior est. ꝓ eo ꝙ magis consonat sctōꝝ auctoritatibus q̄ videntur dicere in augmento gratie infundi nouam gratiam cum loquunt de diuersa sacramentoꝝ efficacia. Qualiter aūt hic modus valeat sustineri in·j·li·di·xvij·dictū fuit. Ultimus autem modus nō est minus ītelligibilis q̄s aliqs ꝓdictoꝝ

ímmo fm hunc modū dicēdi obiectiones q̄ fiunt circa
gr̄e augmentū facilius declinari possunt. Quāuis em̄
augm̄tum p̄ apositionē videak repugnare simplicib⁹
maxime tū in spūalibus q̄to aliq̄d est simplicius. tan-
to fit virtute maius. augmētum tū p̄ accessū ad summū
valde videt eis consonū. Quocūq; aūt horū modorum
trium sequētium dicak. nō est magna vis facienda. ſz pro
certo hōtes gr̄am dei in nobis augeri posse. laborare de
bemus q̄liter in nobis augeak p̄ bona opa. Per illa em̄
38 vt dic̄ Aug. merek augeri. vt aucta mereak p̄fici. Mo
dū aūt merendi gr̄e augmētum sic videre possum⁹. Cō
tingit em̄ aliq̄d mereri ex cōgruo. z cōtingit aliq̄d mere
ri ex condigno. Tunc est meritū ex cōdigno. qñ rō me-
riti repitur ibi p̄fecte z plene. z tunc est q̄dā cōmensura
tio z adequatio meriti ad p̄miū. Et q; hoc nō p̄t esse
cū gr̄tia augek. hinc est q; nō p̄t q̄s mereri gr̄e augmen
tū merito cōdigni. si igit̄ cōtingit ipm augmentū gratie
mereri. hoc est merito cōgrui. Meritū aūt cōgrui dici
tur in quo est aliqua dispositio congruitatis respectu
eius ad q̄d dispositio ordinak. q̄ tū deficit rōne cōgrui-
39 tatis. Et hoc p̄t esse tripliciter. Aut em̄ est cōgruitas
sine dignitate. z sic peccator p̄ bona opera in genere fa
cta extra charitatē. mereret de cōgruo p̄mā gratiā. ibi
est em̄ q̄dā cōgruitas. q; facit q̄d in se est. nō est tū cōdi
gnitas. q; inimicus dei est z indignus pane q̄ vescitur
Aut em̄ est ibi dignitas cū indignitate. sicut q̄n vir iu-
stus mereť peccatori p̄mā gratiā. Dignitas em̄ est ex
parte viri iusti q̄ est amicus dei. z dignus a deo exau-
diri. sed indignitas est ex p̄te peccatoris. z ideo non est
ibi plena ratio meriti. Aut est ibi dignitas cū gradus
inferioritate. z sic hōs gr̄am minorē mereretur p̄ bonum
vsum p̄uenire ad gratie cumulū. z hic modus merēdi z
si deficiat a merito condigni. z contineak sub merito cō
grui. maxime tū inter ceteros modos p̄dictos merendi
accedit ad p̄fectionem meriti. z ideo quasi medū tenet
inter meritum cōgrui z meritum cōdigni. Ex predict̄
igit̄ haberi p̄t qualiter gratia augeť. z etiā qualiter au
geri mereť. Hū auctoritates z rōes oñdētes q; gr̄a me-
reť augeri cōcedende sunt. Ad illud āt q̄d obijcit in
40 cōtrariū q; cū sit simpler nō p̄t augeri. dō m q; gr̄a non
est oīno simpler. sed solum p̄ priuationes partiū q̄ntita
tiuarū q̄ntitate molis. nō aūt p̄ priuationem partium
q̄ntitatiuarū q̄ntitate virtutis. z q̄tum ad tale genus p̄
tium est ibi augmentum. nō q̄tum ad p̄miū. Vel p̄t
dici fm vltimū modū dicendi q; augmentū q̄d attendi
tur p̄ accessum ad summū nō ponit cōpositionē. ſz q̄dā
maioris simplicitatis z vnitatis p̄fectionē. z ideo non
41 repugnat gratie rōne simplicitatis essentie. Ad illd̄
quod obijcit q; p̄fectus est in ptāte gratie. dō m q; qui-
dā est p̄fectus accidentalis. vt p̄ote qui attēditur in
feruoris intēsione. vel habitus radicatione. vel operū
multiplicatione. z hic p̄fectus est in ptāte gratie. et
fm hūc p̄fectum gratia nō dicit augeri p̄p̄rie. q; nō ef-
ficitur homo dignus maiori p̄mio substantiali p̄ illum
Alius vero est p̄fect⁹ q̄ respicit p̄miū substātiale. ſz
quod dicit hō dignus maiori p̄mio. z hic non est in po
testate gratie. sed in sola illius potestate cuius ē gratiā
infundere. z ideo hūc gratia non facere ſz mereri dicit.
et penes hunc effectum attendit gratie augmentum.
42 Ad illud q̄d obijcit q; augmētum gratie est eiusdem
generis cū gratia primo data. dō m q; z. si sit eiusdem
nature q̄tum ad rōnem habitus. differentia tū est q̄tū
ad statū. p̄ eo q; supponit gratie initiū. Et q; eiusdē ge-
neris est cū gr̄a primo data. ideo nō p̄t mereri merito
cōdigni ſz merito cōgrui. Quia gr̄am p̄supponit. maio
ri cōgruitate mereť q̄s gratie augmentum q̄ gr̄e initi-
um sic sup̄ dictū fuit. Ad illud q̄d obr̄ q; remunera- 43
tio attēdit fm q̄titatē radicis rñdendū est q; illud ītel-
ligit in merito cōdigni. in merito aūt cōgrui locū nō ha
bet. Et p̄ hūc etiā modū rñdendū est ad illud quod vlti
mo opponitur. Questio III f
Utrū cōtingat p̄ gr̄am mereri ip̄ius gr̄e cōplementum.
Et est ip̄m p̄miū glie. z h̄ q̄tū ad meritū cōdigni. q; de me
rito cōgrui nō est dubiū. Et q; sic vī. j. Timo. iij. De
relic̄ reposita est mihi corona iusticie quā reddet mihi
dñs in illa die iustus iudex. Si q̄ q̄d reddit fm iustici-
am meritis debeť. z respectu ei⁹ p̄cessit meritum. q̄ si ta-
lis corona quā expectabat ap̄la est glie p̄miū. vī q; con-
tingat mereri p̄ gr̄e donū. Jtē zach. iij. Adequabit gra
tiam gr̄e. Et exponūt scī z doctores q; adeq̄bit gram
patrie gr̄evie. Et h̄ exp̄ssius habeť. Matth. vij. In qua
mēsura mēsurati fu. re. vob. Si igit̄ vbi est adeq̄tio me
riti z p̄miū ibi cōtingit repiri meritū cōdigni. vī z̄. Jtē
sic se hz culpa ad penā. sic se hz gr̄a ad gloriā. ſz p̄ culpā
er condigno mereť q̄s eternā dānationē. q̄ p̄ gr̄am eccō
tra ex cōdigno mereť q̄s eternā beatitudinē. Jtē cū di
gnus ē q; vincit aduersariū h̄ onore z glia. sicut q; vincit
est dign⁹ ignominia. si q̄ ille q; p̄mittit se a diabolo su-
pari dign⁹ ē eterno ip̄roperio. vī q; q; vincat ex p̄digno
mereak regnū sup̄nū. Jtē aūt p̄ seruitiū q̄d hō facit deo
merek aliq̄d. aut nihil. Si nihil. q̄ stultus ē q; deo seruit
Si aliq̄d. cū p̄miū sit maioris dignitatis q̄ meritū. et
nihil sit excellētius gr̄a nisi glia. z p̄ nihil p̄t opus me
ritorū sufficiēter remunerari nisi p̄ gliam. q̄ loquendo
de merito p̄digni cōtingit p̄ gr̄am gliam mereri. Sz̄
Ro. viij. Nō sūt p̄digne passiones hui⁹ tp̄is ad futu-
rā gliam q̄ reuelabik in nob. q̄ p̄ eas nō p̄tingit futuraz
gliam mereri merito cōdigni. Jtē Ro. vj. Stipēda
peccī mors. gr̄a dei vita eterna. glo. Maluit dicere gra
tia dei vita ēterna. vt intelligeret⁹ deū ad vitā eternā p̄
sua miseratiōe nos p̄ducere nō meritis nr̄is. q̄ si nō p̄ er
ducit nos nr̄is meritis. vī z̄. Jtē vī p̄ rōnem. nullū
seruitiū q̄d debeť dū redditur obligat eū cui fit in aliquo.
Un dñs luce. xv. Quis vestrū hīs seruū z̄. ſz hō totū
q̄d facit z q̄d p̄t facere. totū debet deo. q̄ vī q; nō obli-
get deū ad reddēdū sibi aliq̄d. q̄ nihil meremur apud de-
um merito cōdigni. Jtē nullū finitū q̄d gratis fit ob
ligat eū cui fit in aliq̄. ſz opa sacta ex gratia fūt gratis
q̄ nō obligāt eū cui fūt ad retribuendū ex debito. ſz solū
de cōgruo. q̄ idē q; p̄us. Jtē vbi est meritū ex cōdigno
ibi est rō dari z accepti. ſz deus nihil p̄t nobis accipe
re q; bonor nr̄or nō indiget. q̄ p̄miū gr̄e q̄d est excellen
tissimū nō possum⁹ ex cōdigno mereri apud deū. R° 44
dō m q; circa istā q̄stionē aliq̄ doctores senser ūt diuersi
modi. Quidā dicere voluerūt q; q; meritū cōdigni du
cit q̄dā obligationē in retribuēte. z quandā cōmēsura-
tionē in seruitio z retributione. z de⁹ nō p̄t alicui obli
gari. z p̄miō gr̄e nihil aliud p̄t cōmensurari. ō dice-
rūt q; nullus p̄t celestē gliaz mereri ex p̄digno. ſz si me
retur. h̄ est tm̄ ex cōgruo. Et ad istā suā p̄positionē astru
endā multis fulciūtur auctoritatib⁹ sacre scripture. z eti
am exp̄sitor. q̄ hoc sentire videnť. Sz q̄m in scriptu-
ra etiā sepe reperitur q; de⁹ vnicuiq; retribuet ſz opa sua
et in parabola qua exp̄mitur meritum z retributio. xx.
Matth. dr. Tolle q̄d tuū est z̄. et plura consimilia re-
periuntur. ō alior positio est q; gloriam nō tm̄ contin
git mereri merito cōgrui. tale em̄ meritum reperi p̄t in
gr̄a gratis data. sed etiā cōtingit mereri merito condi-

gni ꝙ eo ꝙ gr̃et glorie quedã est cõmensuratio ⁊ in ꝺo qꝺã cadit obligatio nõ ex necessitate sed ex sua mera benignitate qua voluit ꝓmittere ⁊ pactũ firmare cũ his q̃ eũ diligũt ꝙ seipm mercedem eis retribueret sicut in abrãa apparet. Si aũt velimus cõsiderare qs istorum modoꝝ dicẽdi sit verior inuenimus ꝙ fm diuersas cõparationes operis meritorij regitur in eo ⁊ meritũ cõ
45 grui ⁊ meritũ cõdigni. Opus em̃ meritorũ cõparationẽ habet ad ꝑncipiũ a quo erit ⁊ ad finẽ ꝓ quo fit ⁊ ad statum in quo fit. Si loquamur de ipo ꝓ cõparationẽ ad ꝑncipiũ sic opus ⁊ ortũ hz a volũtate libera ⁊ ortũ habet a gr̃a. Et inq̃tum ortũ hz a volũtate libera est meritorium merito cõgrui. sic em̃ quodãmodo nostrũ est ⁊ qua si alteri⁹ gñis est q̃ sit ipm̃ ꝓmiũ qꝺ ꝺebet ei retribui. Inq̃tum aũt ortũ hz a gr̃a. sic cũ gr̃a reddat hoẽm acceptũ deo ⁊ sit quid diuinũ ⁊ ad hoc vt sit ordinata vel ducat ad deũ. opus illud est meritorũ merito cõdigni Si aũt cõparem⁹ opus meritorũ ad eũ ꝓ quo fit. hoc põt esse dupliciter. vel ad largitatẽ dispẽsantis. vel ad veritatẽ pollicẽtis. Si cõparet ad largitatẽ dispẽsantis. sic est meritorũ merito cõgrui. nã ꝓ sue liberalitaꝫ immẽsitate decet ipm̃ ꝓ modico obsequio retribuere magnũ ꝓmiũ. Si vero cõparet ad veritatẽ pollicẽtis. ex quo ꝓmisit ⁊ quodãmodo se volũtarie obligauit. ꝙ tãto operi tm̃ reddit ꝓmiũ. sic opus illud meritorium est merito cõdigni. Si aũt tertio mõ cõparemus opus meritorium ad statũ. hoc põt esse dupliciter. aut q̃tum ad tpis oportunitatẽ. aut q̃tũ ad operis difficultatem Si q̃tum ad opis oportunitatẽ. qr nũc est tẽpus seminãdi sicut dicit apls. ⁊ q̃ facit opa meritoria semẽ ꝓiecit in terrã bonã. congruum est vt ex hac terra fructũ magnũ suscipiat. ⁊ ideo recte ꝺeus ei q̃ in pũti ꝺimittit mꝺicũ. ꝓmittit reddere centuplũ. Si aũt cõsideret opis arduitas. qr opus tale sic est in volũtate facientis vt sit supra vires. ⁊ homo eleuet̃ in faciendo ipm̃ supra se. et bono ꝓprio ꝓponat bonũ eternũ. hinc est ꝙ tale genus operis eterna remuneratione est dignum. ⁊ sic ꝙ ipsuz mereri cõtingit merito cõdigni. Patet igit̃ ꝙ opus meritorũ cõsiderarũ in cõparatione ad volũtatis libertatẽ. ⁊ dispensatoris liberalitatẽ. ⁊ tpis oportunitatẽ. est meritorũ merito cõgrui. Compatuz vero ad gr̃e dignitatẽ. ad ipius pollicẽtis veritatẽ ad suũpius difficultatem. est meritorũ merito cõdigni. ꝙ hoc solui possunt rõnes ⁊ auctoritates ad vtrãq; partẽ iducte. ꝓ eo ꝙ fm diuersas vias ꝓcedunt. Nã rõnes q̃ ꝓbant ꝙ ꝓ gr̃am contingit mereri ꝓmiũ eternũ merito cõdigni. proce-
46 dunt fm alterã istarũ cõsiderationũ. Illa tamẽ ratio q̃ fit de simili cõparatõe culpe ad penã. ⁊ gr̃e ad gloriam nõ cogit. tũ qr gloria multoplus excellit in bono q̃z pena in malo. tũ etiã qr facilius est descendere q̃z ascẽdere

Rationes vero ad oppositũ ꝓcedũt fm aliã vtã. videlicet ꝙ opus habet cõpari ad volũtatẽ nr̃am. sic em̃ nõ est de se sufficiens ad merendũ. Nã oẽs iustitie nr̃e sicut pãnus mẽstruate. Prout etiã habet cõpari ad liberalitatẽ diuinã q̃ nulli põt obligari. sed quicq̃d facit ex mera liberalitate facit. ⁊ hoc modo cõcludũt verũ ꝙ nõ sit ibi meritũ cõdigni. aliter em̃ rõnes ille nõ cogerent. Nã ꝙ dicit ꝙ passiones huius tẽporis nõ sunt condigne ꝛẽ. hoc verum est inq̃tum sunt cõpassiones. sũt tamen cõdigne inq̃tũ fiunt ex charitate q̃ actionibꝰ ⁊ passionibus dat efficaciã ⁊ valorẽ. 47

Ad illud qꝺ obiciꝫ ꝙ ꝺe⁹ nõ ꝺucit nos ad gloriã nostris meritis. exponẽ dũ est. ꝙ hoc intelligit fm ꝙ merita mere cõpantur ad volũtatem nostrã. nõ fm ꝙ habent ortum a gratia. 48

Ad illud qꝺ obiciꝫ ꝙ totũ quod hõ facit ꝺebet ꝺeo. ꝺõm ꝙ ⁊ si opus illud sit debitũ inq̃tũ est creature. est tamen gratuitũ inq̃tum fit ex gr̃a et charitate. Et ideo sicut ratio debiti nõ tollit rõnem gratuiti. sic etiam nec tollit rõnem meriti. Et si obiciꝫ ꝙ nec opus gratuituz nec debitũ põt obligare deũ. ꝺõm ꝙ ⁊ si nõ posset ꝺeus nobis obligari in rõne ꝺati ⁊ accepti. sicut oñdit ratio vltima. obligari tũ ꝺ; quodãmodo ex sua mera benignitate qua voluit ꝓmittere seipm̃ diligẽtibus se. Preterea meritum cõdigni nõ necessario ponit obligationez in retribuente. sz ponit sufficientẽ ordinationẽ ei⁹ q̃ remunerat̃ ad ipaz remũerationẽ mediãte aliq̃ laudabili opatiõe. gr̃a aũt sufficientẽ ordinationẽ ponit in viatore ad obtinẽdã gloriã. tũ ratione sue dignitatis ex q̃ rotũ hoẽm reddit ꝺeo ⁊ acceptũ ⁊ carũ. tũ etiã rõne diuine pactionis. tũ rõne ardue opatiõis sicut ꝓius tactuz est. Et sic ꝓz responsio ad ꝺuas rõnes sequẽtes. Nam quod obiciꝫ qꝺ gratis fit nõ obligat. ꝺõm esto ꝙ non obliget ꝓpter hoc tũ non tollitur a merito quin possit esse cõdignũ. Preterea ⁊ si nõ obliget eũ cuius est retribuere ⁊ remunerare seruitiũ sibi factũ pensatis ꝓprietatibus. obligat tamẽ eũ quodãmodo qui retribuit pẽsata seruitutis fidelitate. Unde magis mereꝫ apud ꝺeum qui seruit ei ex amore filiali ⁊ liberali. q̃z qui seruit amore mercẽnario expectãs mercedẽ ⁊ retributionẽ. Si aũt aliq̃s obiciat ꝙ nõ potest ibi esse meritum condigni. qr non est ibi commensuratio ꝺicendum ꝙ et si non sit cõmensuratio per omnimodã equalitatem. est tamen cõmensuratio ꝙ quandã cõuenientẽ ꝓportionabilitatem sicut fructus recte ꝺicit cõmensurari semini. quãꝺo tãtum excedit sicut cõueniebat fecũꝺitati seminis ⁊ terre germinãti. Unde sicut aliq̃s esset contẽtus si ꝺe semine nõ reciperet ꝺecuplũ. sic nullus possit esse cõtentus ex operibus meritorijs factis. nisi ꝓ eis reciperet ꝓmium perfectum quod complet ⁊ terminat totum ꝺesiderium. 49 50 51

Distinctio. xxviij. de potestate liberi arbitrij hominis lapsi quã habet gratia circũscripta.

In vero incõcusse ⁊ incuntanter ꝛẽ. Supra determinauit magister q̃tũ potest li. ar. cũ gratia in hac vero ꝑte determinat q̃tũ põt li. ar. sine gr̃a. Et diuidit hec pars in duas. In prima determinat de potestate li. ar. hominis lapsi quã habet gratia circũscripta. Scõo vero determinat li. ar. primi hominis. vtrũ gr̃a operante ⁊ cooperante eguerit infra. ꝺi. xxix. Post hec considerandũ est vtrũ ꝛẽ. Diuidit aũt pars ista in tres ꝑtes. In ꝑma qr pelagiani errabãt circa ptãtem li. arbꝫ ponit illius heresis improbationẽ. In scꝺa vero respõdet ad pelagianoꝝ argumẽtatões. ibi. Qꝝ ꝺo dicunt sine gr̃a ꝛẽ. In tercia vero subiungit catholice veritatis exꝑssionẽ. ibi. Id ergo de gr̃a. ⁊ li. ar. indubitãter tenemus ꝛẽ. Media pars diuidit in tres ꝑtes fm tria media. a q̃bus sumunt tres rõnes quibꝰ magister respondet. Primo em̃ rñdet ad illud qꝺ pelagius ꝺicebat nullũ esse culpandũ si nõ vitat vel nõ facit illud qꝺ est sibi impossibile. ex quo sumunt ꝺue rõnes ad quas mgr̃ respõdet ꝺuabꝰ. Scõo rñdet ad illud qꝺ pelagi⁹ ꝺicebat ꝙ nihil ẽ tã in nr̃a ptãte q̃z ipa volũtas. qꝺ etiã abipo Aug. pelagi⁹ assumpserat. ibi. Alibi etiã Aug. ꝺic ꝙ huic gratie ꝛẽ. Tertio vero rñdet ad illud qꝺ pelagius ꝺicebat. Qꝝ credim⁹ nim̃ est. qꝺ aũt bonũ opamur illius est ꝛẽ. Quod etiã extraxerat ꝺe verbis Aug. ex ꝺuob⁹ locis. et iõ magister rñdet in ꝺuobus. c. Et iciꝑit illa ꝑs. ibi. In expositõe q̃z q̃rundã ꝓpositionũ ꝛẽ.

a Denich pelagius a fratribus ꝛc. Redarguit magister verbū pelagij dicētis q̄ gr̄am li. ar. in fideli caliditate supponebat ꝛc. Cōtra. videt q̄ verū dixerit pelagius. Si em̄ gr̄a habitus est. ꝛ ois habitus reddit potētiam facilem. videtur q̄ ad hoc detur gratia lib. arb. vt facilius possit exire in bona opera. Si tu dicas q̄ in hoc nō reprehēdit eū. sz in b̄ q̄ negabat qō nlz posse arli. cōferebat. videt q̄ in hoc etiā verum dicebat. qm̄ si solꝰ potētie ē posse. ꝛ gr̄a nō ē potētia. ergo nō dat nouū posse. Ire nullꝰ alius habitꝰ affert potentiā ei in quo est. g̃ vr̄ q̄ nec gr̄a. aut si in gr̄a b̄ est. q̄ero

DI. XX VIII

1 qre magis ī ipa gr̄a in alijs. Rꝰ dom̄. q̄ dā est habitꝰ q̄ ortū hz a potētia. sicut ille qui p assuefactionē acq̄rit habitū ex quo ē. ꝛ de tali habitu verū est q̄ nō dat nouā potentiā. sed prior potentiam habilitat. Est et alius habitꝰ qui desursū descēdit et nō solū depēdet ab eo in q̄. sz magis ab eo a q̄ er talis habitus habet potentiam nobilitare. ꝛ pōt etiā illud in quo est mouere et supꝰ se eleuare rōne illiꝰ a q̄ procedit. ꝛ talis habitus est ipa gr̄a. Et q̄m pelagiꝰ non attribuebat plꝰ habitui gratie q̄z alijs habitibus hinc est q̄ Aug. ꝛ mgr̄ arguūt eū tāq̄z hereticū. Et p hoc patēt ea q̄ obiecta sūt.

Que sit hereſis pelagianoꝝ de grā ꝛ li. ar.

Ponit improbationē hereſis pelagiane q̄ circa ptātē lib. ar. errabat. a

Dvero in cōcusse ꝛ incūtanter teneamus liberū arbitrium sine gr̄a p̄uenīcte ꝛ adiuuāte nō sufficere ad salutē ꝛ iustitiā obtinēdā. nec meritis p̄cedētibꝰ gr̄am dei aduocari. sicut pelagiana hereſis tradit. Vnde vt ait Aug. i. j. li. retractationū Mouit heretici pelagiani liberū sic asserūt volūtatē arbitriū. vt gr̄e dei nō relinquāt locū. quā sm̄ merita nr̄a dari asserunt. Pelagianoꝝ hereſis oīm recētissima a pelagio monacho est exorta. Videi gr̄e q̄ p̄destinati sum⁹. ꝛ q̄ meruim⁹ de ptāte tenebrarū erui in ātū inimici sūt vt sine hac credāt hoiem posse facere oīa diuina mādata. a Denich pelagi⁹ a fratrib⁹ increpatus q̄ nihil tribueret adiutorio gr̄e dei ad ei⁹ mādata faciēda. nō eā libero ar. p̄ponebat. sz infideli caliditate supponebat dicēs. ad hoc eā dari hoīb⁹ vt q̄ facere pli. ar. iubētur. facilius possint iplere p gr̄am. Dicēdo vtiq̄z facili⁹ possint. voluit credi. ꝛ si difficili⁹. tū posse homines sine gr̄a facere iussa diuina. Illā vero gr̄am dei sine qua nihil boni possumus facere. nō esse dicūt nisi in libo arb. q̄ nullis suis p̄cedētibꝰ meritis ab illo accepit nr̄a natura. ipo ad hoc tm̄ iuuāte nos p suā legē atq̄z doctrinā vt discamus q̄ facere ꝛ q̄ spare debeamus. Nō aūt ad hoc p donū spūssan

a

diuinā mīam mereatur sibi gratiam dei. Ire nos vidēmus q̄ hō pōt mereri gr̄am hois p obsequia sibi impensa. q̄ pari rōne videt multo fortius q̄ mereri possit gratiaz dei. Responsio dicendū q̄ gratiā p̄mā nō cōtingit mereri. tum q̄ est fundamētum oīs meriti ꝛ prin 2

cipiū. tū etiā q̄ est donum pure gratuitū. nisi ei ds̄ hēat gr̄ā dei nihil aquod deus mereri pōt merito cōdigni. quia sine illa nihil acceptat deꝰ ī opibꝰ nr̄is. Rursus ipa est ita donū gratuitū q̄ non reddit meritis. Sicut enim dicit apostolus. Ro. xj. Si gratia est ex meritis iam gr̄a non est gratia. Ex hoc patet q̄ tum pelagius aduersabat diuine gratie. qui dicebat aliquē caz posse mereri. Auferebat em̄ ipi gr̄e suam dignitatē et excellentiaz. dū eam meritis li. ar. rectoris arb. supponebat. Auferebat etiā suam efficatiam dum protestatez merēdi alij quā gr̄e attribuebat. Prima rō pelagi q̄ sine gr̄a p̄ li. ar. recteri uatur

Ad illud vero bū Hiero. dom̄ q̄ iusticia ibi dicitur diuine beneficentie cōdecentia nō p̄out respicit meritoꝝ exigentiam.

Ad illud q̄ obiicitur de gratia hoīs. dc̄ m̄ q̄ non est simile. tū q̄ acceptatō hominis nō est ita mere gratuita sicut diuina. tum etiā q̄ nō est ita eque p̄deratrix ad primaz sicut illa. Si aū rōnem. Respō 4

b Gratiā dei qua liberamur ab impietate dicētes sm̄ merita nostra dari. Videt q̄ verū dixerit p illud q̄ dicit Hiero. de pdigo filio. nulla maior iusticia est q̄z ignoscere penitenti. ꝛ ad mīam reuertēti misericordie sinū aperire. Si g̃ iusticia retribuit vnicuiq̄z sm̄ merita. videt q̄ homo reuertendo ad

b

c

rem queratur vtrum aliqs in statu gratie existens possit sibi mereri primā gratiam post recidiuum. ꝛ hoc oād o et petendo. vt si caderet. deus illum releuaret. dicēdum q̄ non potest ex merito condigni. sed solum ex merito congrui. Nam meritum condigni implicat in se perseuerantiam. p̄o eo q̄ peccatum subsequens mor 5

tificat et in obli/ uionez ducit bo na opera ꝓius facta.

c Si inqui/ unt nō potest ea facere hō que iu bentur. non est ei imputandum ad mortem. Ui/ detur quod ve/ rum dicat pela/ gius. cuius ma/ gister contradi/ cat. Nam hiero ni. dixit. Ana/ thema sit q̄ dicit deum ꝓcepis/ se impossibile. g̃ si ꝓcepit homi ni habēti lib. ar. videtur q̄ pela/ gius verum di/ cat. Itē Aug in quodā sermo ne. Seruum pi/ grum non dāna ret. si ea que fie/ ri nō poterat im peraret. ergo re/ dit idem qđ ꝓ.

Secūda rō. Q. re. pec cati nō est q̄ nō fecit q̄d facere non potuit

Rēspō sio ad secūdaz rōnem.

Queritur ergo ꝓ. quanto ver bum illud habe/ at veritatē q̄ nul lus peccat in eo qđ nō potest fa/ cere vel vitare.

6 R. dom q̄ posse quid face/ re vel vitare du/ pliciter alicui ꝑt attribui. Uno modo dicit ali/ quis aliq̄d pos/ se q̄ ꝑ se ipsam si/ ne aliquo alie/ no suffragio po/ test illud. sic̄ ali/ q̄s pōt comede/ re q̄n est san⁹ et ꝫ cibū. Alio mō dicit aliq̄s aliq̄d posse non solum q̄ pōt il/ lud ꝑ se. ꝫ q̄ pōt cū aliq̄ sibi ꝓsto est. ꝫ b modo accipien/ do posit. omne qđ de⁹ ꝓcipit in nostra ptāte est q̄ ipe q̄ ꝓcipit ꝓ sto est ꝓbere gra tiam adiuuātez ꝑ quā possum⁹ nos tenuisse sniam. ꝫ frustra ꝟ putāt. Uolūtas q̄pe ē q̄ pecca tur. ꝫ recte viuit. qđ his verbis egim⁹. ꝫ ipa nisi dei gr̃a libere tur. ꝫ vicia supet. ꝫ adiuuet. re/ cte a mortalib⁹ viui nō pōt. Ec ce apte determinat ex q̄ sensu illa dixerit inimicos gr̃e refellēs. Sili. ꝫ initebat pelagius vbis Aug. ꝓtra gr̃am q̄ i li. de duab⁹ aīab⁹ dic. Peccī inq̄t reū tenere quēq̄. q. nō fecit qđ facere nō potuit. Sume iniq̄tat. ꝫ insanie ē His audit. exilit pelagi⁹ dicēs Cur g̃ paruuli. ꝫ illi q̄ nō habēt gr̃am sine q̄ nō pūt facere mā/ data diuina rei tenētur. Hoc aūt q̄ occasiōe dixerit. i li. retra ctationū pelagio rndēs aperit Id em ꝓtra manicheos dixit q̄ in hoie duas naturas ee ꝓtendūt. Una bonā ex deo. alteraz malā ex gēte tenebraz. q̄ nūq̄ bona fuit. nec bonū velle ꝑt. qđ si eet. nō videret ei iputādū ee si nō bonū faceret.

Respondet ad illud quod pelagius dicebat. Q̄ nihil ē tam in nra ptāte q̄ voluntas. ac si diceret bonū vl malū opa/ ri in nra volūtate ē sine gr̃a dei.

c Alibi etiā Aug. dic̄ q̄ huic gr̃e ꝓtradicere videtur q̄ iustifica/ mur. Ait i libo ꝓtra adamātiuz manichei discipl̄m Nisi q̄sq̄ vo lūtatē suā mutauerit. bonum opari nō ꝑt. qđ i nra ptāte esse positū dns docet. vbi ait. Aut fa cite arborē bonā. ꝫ fructū ei⁹ bo nos. tc. Qđ Aug. i retractatōi b⁹ nō ee ꝓtra gr̃am dei q̄ ꝑdica m⁹ oñdit. In ptāte q̄pe hois ē mutare i meli⁹ volūtatē. sed ea ptās nulla ē nisi a deo det de q̄ dictū ē. Dedit eis ptātez filios dei fieri. Cū em̄ ꝟ sit in ptāte qđ cū volum⁹ facim⁹ nihil tā est i ptāte nra q̄ ipa voluntas. ꝫ ꝑ/ parat a dño volūtas. eo g̃ mo/ do dat ptātem. Sic etiā intelli gendū est quod in eodē ait. scz in nostra potestate ee vt vl̄ in/ seri bonitate dei vel excidi ei⁹ seueritate mereamur. Quia i potestate nostra nō est nisi qđ nostram sequitur voluntatem que cum ꝓparatur a domino facile fit opus pietatis etiā illō impossibile ꝫ difficile fuit.

Rndet ad illud qđ pelagi⁹ dicebat. Quod credimus no/ strum est. qđ autem bonū ope/ ramur illius est tc. quod traxit ex duobus locis ab Aug. ad qđ magister duo ponit respōsa. d

In expositione quoq̄ qua/ rundam ꝓpositionū epistole ad Ro. quedam Aug⁹. interse/ rit. que videntur huic doctrine gratie aduersari. Ait em̄. Qđ credimus nostrū est. quod au/ tem bonum operamur illius ē qui credentibus dat spiritum sanctum. Et paulo post. Ro/ strum est credere et velle. illi⁹ autem dare credentibus ꝫ vo/ lentibus facultatē bene operā di ꝫ spiritum sanctū. Que qua liter intelligi debeant. Aug⁹. in li. retractationum aperit di/ cens. Uerum est quidē a deo esse quod operamur bonum. sed eadem regula vtriusq̄ est. et volendi scilicet et faciendi. ꝫ vtrūq̄ ipsius est. quia ipse pre/ parat voluntatem. et vtrumq̄ nostruz est. quia non fit nisi vo lentibus nobis. Illa itaq̄ pro/ fecto non dixissem. si iam scirez etiam ipsam fidem inter spiri/ spiritus sancti munera reperiri

Illud etiam diligenter est in/ spiciendum quod Aug. scirem etiam ipam fidez inter spiritus sancti munera reperiri. Illud etiam diligenter est inspicien/ dum quod Aug. in li. sentētia/ rum ꝓsperi ait. scz q̄ posse ha/ bere fidem. sicut posse habere charitatem. natura est hoium habere autem fidē sicut habe/ re charitatem. gratia est fideli um. Quod non ita dictum est ranq̄ ex libero arbitrio va leat haberi fides vel charitas.

Prima rō pelagi.

R⁹. ad pri mā rōnez

Secūda rō pelagi⁹

Secūda rō pelagi⁹

R⁹ ad secūdā rōuem.

Jtē si hoc verū esset · ḡ videt ꝙ bonitas hois cōsistat
7 in volūtate · ꝙ hō posset se facere talē qualē vellet · ℟ᵒ
ad hoc dici pōt ꝙ illud intelligit de auxilio gratie dei
p eo ꝙ bona volūtas ⁊ctū ad actū volēdi nō recipit im
pedimentum si habeat auxiliū gratie · sed ⁊tus ad opus
exteriꝰ impedimē
tū recipit · Un
de oīa bona pos
sumꝰ velle · nō tn̄
oīa facere Et sic
videt Augˢᵗ · in
telligere includē
do auxilium grē
nō excludēdo sic
excludebat pela
gius · Aliter po
test n̄deri ꝙ vel
le in nobis du
pliciter accipit ·
Uno mō vt no
minat actū potē
tie affectiue · vt ē
ādā potētia na
8 turalis · Alio
modo vt noīat actū li · ar · Primo modo velle aliqd idē
est quod affici circa illud · Alio modo velle · idē est qō
eligere · Unde fm hos duos actus distinguit in nobis

sed qz aptitudinē naturalē ha
bet mens hois ad credendū vl
diligēdū q̄ dei gr̄a prouēta cre
dit et diligit · qō sine gr̄a nō va
let ·

Subiūgit catholice verita
tis expressionem ·
Jd ḡ de gr̄a ⁊ libero arbitrio in
dubitāter teneam ⁊ · qō Hiero
in explanatione fidei catholice
ad damasum papaz iouiniani
et manichei ac pelagij errores
collidens docet · liberum inqt

9

Ad intelligentiā huius partis incidit hic que
a stio · de potestate lib · arb · circūscripta gratia ·
Circa hoc querunt duo · Primo queritur ⁊tum
possit li · ar · absq; gratia gratūfaciente ·
Scō vero queritꝰ ⁊tum possit per se absq; gratia gra
tis data · Circa primū queruntur tria · Primo ⁊gritur
vtrū li · ar · sine gr̄a gratumfaciente possit a culpa resur
gere · Scō vtrū possit absq; gr̄a gratūfaciente aduer
sarium vincere · Tertio queritur vtrū possit dei man
data implere ·

Questio I a

Utrum liberum arbitrium absq; gratia gratumfacien
te possit a culpa resurgere · Et ꝙ non videt primo per
illud quod dicit Ro · iij · Justificati gratis per gratiaz
ipsius · Et paulo ante · Ex operibus legis non iustifi
catur omnis caro · Et expressius ad Thitum · iij · Non
ex opibus iusticie que fecimus nos · sz fm suā misericor
diam ⁊c · igitur gratia gratūfaciente circunscripta · nō
potest li · ar · per se resurgere a culpa · Item Bal · ij · Nō
obstio gratiā dei · si em̄ p legem iusticia · ergo xp̄s gra
tis mortuus est · si ergo virtute li · ar · posset homo ad iu
sticiam redire · videtur ꝙ frustra xp̄s mortuus esset · ꝙ
si hoc est impium dicere · pz ⁊c · Item nemo petit ab
alio quod habet in sua potestate · sed impius petit ip̄s
Sana animā meā qz peccaui tibi · Docet etiā nos ipse
saluator petere in oīone dn̄ica · Et dimitte nobis debi
ta nostra · ḡ ⁊c · Jtē hoc ondit̄ rōne quā facit Bern̄ ·
Cū aliquis de impio fit pius · de malo fit bonus · ⁊ cū
de malo fit bonus melioraī · nullus tn̄ habet posse sup
se · ḡ nullus potest seipm̄ meliorare propria virtute · er
go nec absq; gratia dei a culpa resurgere · Jtē oīm pec
caro offendit deus qui est ipsa iusticia · et oīne peccatū
fit cōtra mandatum dei · sed tāta est offensa ⁊tus est il
le qui offenditur · Cū igitur ip̄e sit infinitus · offensa ha
bet aliquo modo rōnem infiniti · si igit̄ lib · ar · potesta
tis finite est · impossibile est qō in pristinū statum rede

volūtas appetitus · ⁊ volūtas eligentie · non qz sint in no
bis iste due volūtates essentialiter differētes · sed quia
modus volēdi est aliter ⁊ aliter · dico igit̄ ꝙ verbū Aug ·
nō intelligit de volūtate appetitus · q aliqn̄ adeo adhe
ret alicui rei vt vix vel nūq̄ possit ab ea separari · sz hoc
intelligit de vo
luntate eligētie
qua aliqs vult
se velle qō vult
vel nolle · ⁊ hoc
semp in nostra
potestate est · nō
tamen sequitur
ex hoc ꝙ iusticia
sit in nostra vo
luntate · qz non
est efficax nisi in
⁊tum prevalet
voluntati appe
titus · et illi non
prevaleret nisi per
gratiam · Un
de multi sūt pec
catores qui vel
lent esse iusti et vellent ꝙ nunq̄ affectarent mala · ni
hilominus tamen in sua remanent iusticia · qz non ad
iuuantur a gratia diuina ·

sic cōsitemur arbitriū · vt dica
mus nos semp indigere dei au
xilio · Et tā illos errare q̄ cū ma
nicheo dicūt hoiem pctm̄ vita
re nō posse · q̄ illos q̄ cū Jouī
niano asserūt hoiem nō posse
peccare · vterq; tollit arbitrij li
bertatē · Nos vero dicimus ho
minē semp ⁊ peccare ⁊ nō pos
se peccare · vt nos semp liberi
confiteamur esse arbitrij · Hec
est fides quam in catholica ec
clesia didicimus · ⁊ quam semp
tenuimus ·

at · nisi reducaī ꝙ diuinā mīam · que sua gratuita boni
tate condonet culpā · siue remittat offensam · hoc autez
vere fit sine gratia · ḡ ⁊c · Item peccatum est privatio vi
te spiritualis ⁊ privatio lucis · sed vita spiritualis non
potest redire ad aiam nisi a fonte vite · nec lux nisi a fon
te lucis · ḡ impossibile est ꝙ anima resurgat a culpa · ni
si deus qui est fons vite et lux perēnis sua benignitate
eam viuificet et illuminet · hoc sūt non est nisi per do
num gratie · ḡ ⁊c · Sed contra · Dam · Peccatum est
ab eo quod est fm naturā · in id quod est preter naturā
auersio · sed facilius est vnicuiq; rei moueri fm naturā
⁊ps preter naturā · ḡ si lib · arb · virtute propria peccādo
potest moueri preter naturā · virtute ppria redire pote
rit ad naturā · ḡ sicut potuit cadere · ita ⁊ resurgere · Jtē
maioz ē virtꝰ li · ar · ⁊ps nature · sz natura cū infirmat sanari
pōt absq; auxilio medicine · ḡ multo fortiꝰ cū li · ar · ifir
mat ꝙ culpā · sanari pōt absq; oī gr̄a · Jtē absq; gr̄a gra
tūfaciēte de ignorāte pt fieri hō sciēs · nō solū in his que
subsūt nature · sz etiā in his q̄ sūt supra naturā · ḡ pari rō
ne absq; gr̄a gratūfaciēte poterit hō fieri iustꝰ et peto
Jtē peto in mortali petō exūs pōt desiderare ⁊ velle iu
sticiā · sz nihil aliud est esse iustū ⁊ps velle iusticiā · qz iusti
cia ē rectitudo volūtatis · tūc em̄ volūtas recta est cum
vult iusticiā · ḡ peccatoī mortali petō absq; gr̄a gratū
faciēte iustificari pōt · Jtē p eādē vim p quā ds mouet
ad aliqd deficit ibidē · ḡ si alios nō mouet ad culpā nisi
volūtate · nō deficit ibi nisi p volūtatē ⁊ps diu vult · ḡ si
nō vult in culpa psistere absq; gr̄a gratūfaciēte · vī ꝙ possit
a culpa resurgere · Si tu dicas ꝙ nō pōt velle · Contra
prātes rōnalis sūt ad opposita sic die pbs · volūtas ps
diu ē in via vertibilis est · ḡ sicut volūtate potuit culpā
appetere · sic pt volūtate a culpa resurgere · Jtē iter cul
pā ⁊ gr̄am media ē inocētia sicut melꝰ patebit infra · ḡ cū
possit ab aliq̄ haberi inocētia sine gr̄a · sic habita fuit ab
Adā in ꝑmordio · ⁊ inocētia habita deleat culpa · vī ꝙ
gratia gratūfaciēte aliquis possit a culpa resurgere ·

10 R°. dom q in huius questionis determinatione aliter senserũt phi. aliter senserũt heretici. aliter senserunt tractatores catholici. Phi enim ignorãtes qliter peccato offendat diuina maiestas. t qualiter p ipm ordinat potẽtiarũ habilitas. dixerũt q hõ p exercitationẽ iust⁹ poterat effici. sicut p inordinationẽ a recta rõne factus erat iniustus. Vñ t phs dicit q prau⁹ ad meliores exercitationes deductus. a natura multũ p ficiet. aut perfecte in cõtrariũ habitũ restituit. Heretici vero aliqõ lumen fidei hñtes cognouerũt q p peccatũ offenditur maiestas diuina t quodãmodo dãnificat. ercecati tamen nõ ꝯsiderauerũt qualiter ex culpa natura infirmatur. t ideo dixerũt q ad hoc q li. ar. a culpa resurgat nõ est sibi necessaria aliqua gratia curans. sz sufficit sola gratuita dei mia. q̃ inclinat ad remittendũ pcã nostra ꝓpter satisfactionẽ quã rps sibi facere voluit. dũ se in cruce p nobis obtulit. Sed hec positio nõ tñ a veritate deficit. sed etiã dum cõtraria implicat seipam destruit. Dicit enim q abhoc q li. ar. a culpa resurgat necesse ẽ q de⁹ sibi culpam remittat. t tamẽ nõ est necesse q aliquid sibi retribuat. vel circa ipm faciat. Si enim de⁹ non mutatur. t iterũ. ipe iustus iudex est vt nihil acceptet. misi tñ q̃tum valet ad hoc q culpa remittatur. t peccator deo recõciliet. necesse est q aliqd ipi peccatori tribuatur p qõ mor⁹ peccati sanet. Catholici vero tractatores t luce fidei t auctoritate scripture cognouerunt q peccatũ est dei offensiuũ. t quodãmodo dãnificatiuum. dũ hõ se trãsfert de seruitio dei ad seruiturẽ diabo
11 li. t etiã imaginis deformatiuum. Et iõ dixerũt q ad hoc q li. ar. resurgat a culpa necessaria est gra. nõ solũ fm q gratia dicitur gratuita voluntas dei. nec etiam fm q dicit liberalis passio rpi. sed etiã fm q dicit habitus animi. Gratuita enim volũtas dei cõcurrit ad hoc q siat offense remissio. volũtarie enim nobis cõdonat offensam. Liberalis aũt passio rpi cõcurrit ad hoc q fiat morbi curatio t imaginis reformatio. t ideo ad hoc q homo resurgat a culpa. multũ per omnẽ modũ necessaria est sibi gratia. Cõcedende sunt igit rõnes oñdentes q
12 homo absq; gratia gratũfaciente non potest a culpa resurgere Ad illud vero q primo obijcit in cõtrarium q motus in id qõ est fm naturã. facilior est q̃ ipe q est in id qõ est ꝓter naturã. dom q illud verũ est de illo motu qui est fm naturã. ita q subiacet ptãti nature. t de illo etiã motu q̃ est ꝓter naturã. ita tamẽ q non corũpitur nec diminuit ibi nature ptãs. sicut est in motu lapidis sursum. Facilius enim regredit deorsũ q̃ ascenderit. tum q: moueri deorsũ est in eius ptãte. tũ etiã q: per motũ sursum nihil diminuebat vel adimebat de eius gratuitate. Nõ sic aũt est in ppolito. Tũ quia moueri ad iusticiã est p virtutũ supra naturã. rũ etiam q: motus ad culpã diminuit habilitatem li. ar. Per peccatum enim
13 non solum homo expoliatur gratuitis sed etiã vulneratur in naturalibus. Et per hoc patet rñsio ad sequens quod obijcit de similitudine sanitatis nature ad sanitatem voluntatis. non enim est simile. Nam sanitas corporalis est in potestate nature. sanitas spũalis vero est p aliqd quod est supra naturã. Cũ aũt aliquid infirmat corporaliter. non omino nature perimitur virtus que erat principiũ sanitatis. t ideo a tali infirmitate ad sanitatẽ naturaliter potest fieri regressus. In peccato vero perditur ipa gratia dei t iusticia. p quã erat spũalis sanitas. t pro tanto dicit graue peccatum esse mortale quia aufert homini principium vite. Et propterea sicut de mortuo non potest fieri viuus nisi virtute mira/
culi et supra naturã. sic nec de peccatore potest fieri iu/ 14
stus naturaliter vel voluntarie. sed mirabiliter. Ad illud qõ obijcit de ignorante q potest fieri sciens sine gratia gratũfacitẽte. dom q nõ est simile. ignorãtia enim inq̃ntũ hmõi potius dicit defectũ pene q̃ culpe. Unde ignorãs fm q ignorãs nõ displicet deo. peccãs aũt fm q peccãs displicet deo. t ideo culpe recte opponit gratia q̃ reddit deo acceptũ. sicut ignorãtia opponit scientie. Et qñ oppositũ expelli habet p suũ oppositũ. iõ nõ sequitur q si ignorãtia hz expelli sine gra. q similiter et culpa. Ad illud q obijcit q peccatores manẽs in mortali 15
põt velle iusticiã. dom q aliqd velle est dupliciter. vel ertiliter t semiplene. sicut dicit. vult t non vult piger. Vel plene t sufficienter. sicut dicit Apls. Phil. ij. Deus operatur in nobis velle t perficere. Primo modo potest esse in peccatore. t talis volũtas nõ facit aliquem iustũ. Secõdo modo non potest esse sine gra prevenien/
te t adiuuante volũtatem. hoc aũt secõdo modo non po/ 16
test voluntas iusticie reddere aiam iustam Ad illud quod obijcit q p eandẽ vim per quã aliqd mouet quiescit. dom q verũ est in eo motu q̃ est ad aliquod cõplementum. hoc aũt non oportet esse in motu corruptionis t destructionis. Aliqs enim interficitur per violentiam. non tamen oportet q p illã eandem vim in morte persistat. Et q: peccatum corruptio dicit. non oportet q ds persistat in peccato ex solo actu volũtatis. sicut per actum volũtatis se in peccato precipitauit. sicut patet in eo qui se volũtarie interficit. vel voluntarie se di
mergit. Ad illud quod obijcit q deus possit restitue 17
re innocentiã. t ita delere culpã absq; gratia. dom q ꝟ verũ est. sed largitas diuine mie sic decernit auferre malũ p qõ hõ displicet. vt simul daret bonum p qõ hõ deo placeret. nec vnq̃ expellit culpã q̃n sanctificet ipsam aiam. vt in ea habiter p gram. Unde nihil est medium fm tẽpus inter iustũ t impium. ex quo ẽ nascitur necesse est aiam eius vel esse peruersam per culpã. vel erectam per gratiam Questio II b
Utrũ li. ar. absq; gratia gratũfaciente possit aduersari
um suũ vincere. Et q sic videt Beñ. iij. dicũ est Layn. subter te erit appetitus tuus. t tu dñaberis illius. Sz cõstat q Layn iã erat i mortali peccato. g̃ i statu illo poterat dñari appetitui ppio. sz nullam victoriã habet in nobis aduersarius nisi p nostrũ appetitum. si igit absq; gratia gratũfaciente Layn supare poterat ppriam appetitũ. videt q posset etiam vincere aduersariũ. Item Bern. in li. de li. ar. Liberũ arbi. est potentissimum sub deo. Et ibidẽ dicit. q li. ar. oino defectũ non patit. quare potissime in ipso eterne et incõmutabilis imago deitatis videt. Nã et si bẽat initium. nescit tamẽ occasum nec de iusticia vel de gratia accipit augmẽtum. nec de peccati miseria detrimẽtũ. g̃ si li. ar. adiutũ gratia t iusticia posset supare aduersariũ. pari rõe vr q posset p seipm Item spũs luxurie dicit vr vicisp cõtinentiae t spũs ire cũdie p patiẽtiaz. t sic de alijs. sed cõtinentia t patiẽtia possũt haberi absq; gratia gratũfaciente p gram gratis datã. g̃ vr cõ. Item difficilius est vincere seipm q̃ vincere diabolũ. sicut enim habitũ fuit. t magister dicit supra. xxxj. Fortior est tẽptatio carnis q̃ tẽptatio hostis. sz hõ absq; gra gratũfaciente põt seipm vincere t morti exponere. sicut pater in hereticis. g̃ multo fortiꝰ vr q absq; gra gratũfaciẽte posset de diabolo triũphare. Item aduersarius noster in quo nulla est gratia gratũfaciẽs frequẽter põt nos deuincere t sibi subiugare. si g̃ nõ est peioris ꝺditiõis hõ q̃ sit diabolus. vr q absq; aliq̃ do

no gratie possit ds aduersarium vincere. Sed cõtra. j. Cor. xv. Deo grãs q dedit nobis victoriam p Jesũ xpm do. no. Igit sine auxilio xpi nemo potest de inimico habere victoriam. si g xps auxiliat nobis p gram suã p quã nos iustificat. videt rẽ. Jrez Ro. vij. Infelix ego hõ. ds me liberabit de corpore mortis hui⁹. Et rñder. gra dei p Jesũ xpm do. n. si g nullus vincit nisi qui liberat a lege peccati z mortis. vr q absq gra dei p Jesum xpm q quidẽ est gra gratumfaciens nõ possit aduersarium vincere. Item sup illud ps. Infirmati sunt rẽ. glo. nõ potẽtes resistere vicꝰ p se. Deo eñ desistente ab auxilio. laborare põt hõ sz non vincere. g videtur q absq auxilio gre gratumfacientis non cõtingat vincere rẽptationem. Ex li tu dicas hoc intelligẽdũ esse de gtia gtis data nõ gratũfaciẽte solũ dr p aliã glo. sup illõ ps. Jmmissiones per angelos malos rẽ. Diabolus potestatem hz in pcõre sicut in pecore ppio. g cum nõ possit a peccato erui nisi p gratiã gratumfacientẽ. nõ põt nisi per illam erui a ptate diaboli. g sine illa nõ põt iꝑm deuincere. Item vincẽti debet corona. ꝓm q dicitur Apoc. ij. z iij. sed nulli pugnãti cõtra aduersariũ debet corona glie nisi ei q habet gtiam gratumfaciẽtẽ. ergo nullus absq gra põt diabolũ deuincere. Item quicquid homo faciat z quicũq etiam caueat. ẽ diu est sine gratia gratumfaciente manet in culpa. sicut prius oñsuz est. sed cum manet in culpa. seruus ẽ diaboli. seruus est etiam peccati. z si seruus est diaboli. victus ẽ a diabolo. ꝓm q dicit. ij. Pet. ij. igit absq gratia gratumfaciẽte impossibile est de diabolo triũphare. R⁹. ad pdicto-
18 rum intelligentiã ẽ notandũ q differt dicere aliquẽ resistere aduersario. z aliquẽ vincere aduersariũ. Plus cĩ importat victoria q̃ resistentia. Resistentia nãq consistit in hoc q ds nõ consentiat suggestioni diabolice. sz victoria consistit in assequẽdo oppositũ eius qõ diabolus intẽdebat. Intendebat aũt diabolus hominez reddere inimicũ deo. z facere dignum eterno supplicio Lunc igit vicit homo aduersariũ. quãdo sic resistit tẽptationi. vt efficiat maior dei amicus. z mereat regnũ eternũ. Et qñ hoc absq gratia gratumfaciente esse non põt. ideo cõcedendũ ẽ q quisq p gram gtis data possit diabolo resistere vt ei nõ consentiat suggerẽti. tamẽ absq dono qõ reddat hoiem acceptũ deo ipm vincere nõ põt. vt cõtra eius intẽtionẽ pficiat dignitate meriti. vel in merito condigni. z cõcedẽde sunt rõnes q̃ hoc oñdunt. Ad illud vero qõ obijcit de eo qõ dictũ est
19 Layn. subter te erit appetitus tuus rẽ. Dõm. q z si in ptate eius esset appetitũ refrenare vt in actum peccati non pcederet. etiã absq gratia gratumfaciente. nõ tamẽ er hoc seqtur q possit aduersariũ deuincere. q z si sine gtia hoc faceret. esset ibi resistentia p quã vitaret penaz non tñ esset ibi victoria p quã mereretur palmã. Ad
20 illud qõ obijcit q li. ar. dicit potentissimũ sub deo. z q non augẽt nec minuit. dõm q quẽadmodũ fuit sup expositum hoc intelligit q̃ctum ad priuationẽ actionis. nõ q̃ctum ad porẽtiã seruãde rectitudinis. Ad illud
21 qõ obijcit q spũs luxurie vincit p continentiã. dõm q er si p cõtinentiã que est absq gratia gratumfaciente. possit ds resistere spũi luxurie. illa rñ resistentia triũphus dici non potest. p eo q er hoc nullã assequitur palmam.
22 Ad illud qõ obijcit q põt ds vincere scip̃m sine gratia gratumfaciente. dõm q falsũ est. cuius eñ hereticus qui exponit se morti videat scip̃m vincere. nõ tamen est ibi victoria sed deiectio. Supatur eñ ab errozis improbitate. z cõscientie peruersitate. z obstinationis pfundi tate. ppter hoc magis meretur cõfusionem z ignominiam ex illa mortis ꝓpessione q̃ gloriã. Ad illud quod 23
obi q diabolus põt vincere hoiem absq gratia. Dõm q victoria diaboli cõsistit in subiugãdo sibi hominẽ p peccm. victoria vero hois cõsistit in promerendo illud qõ diabolus amisit. z ideo sicut facilius est peccare q̃ in bono pficere. sic facilius est diabolũ supare hoiem. q̃ hoiem aduersariũ vincere. Preterea diabolus non vincit hoiem nisi volẽtem z cõsentientẽ. diabolus autẽ nũq̃ vincit volens. z ideo nõ sequitur q si diabolus põt reportare victoriã de hoie absq gra. q similiter possit esse ecõuerso. imo nõ est simile sicut oñsum est.

Questio III c

Utrum absq gratia gratumfaciente li. ar. possit oĩa mãdata implere. Et q sic videt. Deut. xxx. Mãdatũ qõ ego ꝑcipio tibi hodie. nõ est supra te. neq̃ procul positũ rẽ. Et post. Sed iuxta est sermo valde in ore z in corde tuo vt facias illud. hoc aut nõ esset si observãtia mãdatoñ esset supra posse li. ar. g videt q absq gratia gratũ faciente q̃ est supra posse li. ar. contingat mandata dei seruari z impleri. Jrẽ hoc videt ex auctoritate noui testa. Matth. xj. Jugũ meũ suaue est. z onus meũ leue. h aũt nõ esset si mãdatũ dei esset supra posse li. ar. g rẽ. Item hoc vr rõne. Multo benignior est de⁹ suis q̃ sit hõ. sz hõ põt mãdata hois seruare absq gtia gratũfaciente q̃ sunt grauia z multa. g vr q multo fortius possit seruare mãdata diuina. Item in mãdatis dei aut ꝑcipiunt ipa genera opum. aut ꝑcipiũtur oĩa formata opa. Si ꝑcipiuntur opa formata. g q bonorat patrem naturali pietate. non faciens illud ex charitate. vr illud mãdatũ omittere quo ꝑcipitur. bonora patrẽ z ma. z p ecclesiã mortaliter. qõ absurdũ est dicere. Si igit ipa genera opum sũt in ꝑcepto. z hoc cõstans est q possumus facere absq gratia gratũfaciente. vr q diuina mãdata absq dono gre gratumfacientis cõtingat implere. Item nihil difficilius est q̃ aiem suã ponere p alio. Maiorem eñ charitatẽ nemo hz rẽ. sicut dr Joh. xv. sz absq gra gratũfaciente põt ds morte p alio subire. g multo fortius oĩa gña alioz mãdatoz. Ad oppositũ arguitur sic. Jere. x. dr. Scio dñe q: nõ est hois via eius. nec q̃ viri vt ambulet z dirigat gressus suos. sz quicũq implet diuina mãdata dirigit gressus suos. g nõ est impotestate hois diuina mãdata implere. Item Actuz xv. hoc est iugũ qõ nec nos nec pres nostri portare. sz p gtiam do. n. Jesu xpi credimus saluari. Et loqtur ibidẽ de mãdatis legis. g diuina mãdata observare nõ contingit absq diuina gratia. Item observatio mandatoñ dei facit hoiem dei amicũ. Unde Joh. xv. Vos amici mei estis si feceritis. sz nullus põt effici dei amicus absq dono charitatis z gre gratũfacientis. g impossibile est absq huiusmodi dono mãdata dei seruari. Jrẽ observantia mãdatorum dei facit hominem dignũ vita eterna. Unde Matth. xix. Si vis ad vitam ingredi serua mãdata. sed nullus potest vitam mereri eternam absq dono gratie dei. vt dicit Ro. vj. Gratia dei vita eterna. ergo absq illa nemo põt diuina observare mandata Item sicut fundamẽtum legis veteris est timor ita fundamentũ euangelij est amor. sic insinuat Apo. Ro. viij. et expresse dicit Aug. ergo sicut mandata legis veteris observari non poterant absq dei timore. sic mandata euangelica impleri non possunt absq charitatis amore. sed donum amoris non est absq dono
24 gratie gratũfacientis. ergo absq li mõi dono nõ cõtin-

gīt diuina mandata impleri. R⁹. dōm q⁹ mandata dei dupliciter cōtingit impleri. Uno mō q̄tum ad genus operis. Alio mō q̄tū ad intentionē mandātis Si loquamur de intētione mandatoꝝ q̄tū ad genus opis. sic ꝑ gratias gratis datas cōtingit ea impleri. sicut ꝑ fidē mandatū de adoratione. z ꝑ quādā naturalē pietatē z deuotionē mādatū de parentū honoratione. z sic de alīs. Alio modo est loq̄ de impletione mādatoꝝ q̄tū ad intentionem mādātis. z sic q⁹ de⁹ p̄cipit māda ta ad hoc q⁹ volūtas nr̄a cōformet̄ voluntati sue. z hec nō p̄t esse absq̄ charitate. z charitas esse nō p̄t absq̄ dono gr̄e ḡtumfacientis. mādata dei ꝑm intentionem mādātis absq̄ hm̄oi dono nō possunt obseruari. Et h̄ est qđ dicit Aplūs Ro. xiij. Qui diligit ꝓximū legē impleuit. Et itez. Plenitudo leḡ ē dilectio. Et. j. Thi. j Finis p̄cepti ē charitas de corde puro z̄c. Hoc ꝑm etiam insinuat. Deut. vj. vbi post enumerationē māda toꝝ decalogi. subdit mandatū charitatis. quo dicitur Diligas dn̄m deū tuum ex toto corde tuo z̄c. Patz igr̄ ex p̄dictis q̄tā sit necessitas gratie gratū faciētis. q⁹ nō solū est necessaria ad remissionē peccatoꝝ. verū etiā ad victoriā tēptationū. z ad obseruantiam mādatoꝝ diuinoꝝ. Multipliciter em̄ errauit pelagi⁹ q̄ dixit lib. ar. donū posse habere vt nō indigeret gratia gratū faciente. Hac igit̄ positione tanq̄ heretica repudiata. imploranda est gratia dei ꝑ quā deleātur peccata. z vincā tur diabolica tēptamenta. z impleant diuina mādata nō solū ꝑm genus opis. sz etiā ꝑm intentionē mādātis. nō solū ad vitationē pene. verūetiā ad meritum glorie. Mā z si ꝑmus modus obseruādi p̄t esse ꝑ gratiā gratis datā. scōs tm̄ modus nō p̄t esse absq̄ gratis gratū/ faciente. sicut ꝓius oñsum est. Et ꝑm hāc viam p̄cedūt rones que oñdunt absq̄ gratia gratū faciēte mādata di
25 uina impleri nō posse. vñ z cōcedende sūt. Ad illud quod obīcit Deut. q⁹ mandatū nō est supra hoīem sed ppe. dōm q⁹ hoc intelligit de obseruātia q̄tum ad gen⁹ operis. Si aūt intelligat de obseruātia q̄tum ad intē/ tionē mādātis. tūc dicit esse ppe. nō q⁹ li. ar. possit i illud ꝑ se sine dono gratie. sz q⁹ gratia dei p̄sto est vnicui q̄. nec aliq̄s caret gratia. q⁹ gratia desit sibi. sed q⁹ ipse
26 deest gratie. Ad illud quod obīcit. q⁹ mādata dei leuia sunt z suauia. dōm q⁹ hoc intelligit in respectu habentis charitatē. homini em̄ habenti charitatē est facile diligere inimicū. sed nō habēti est valde difficile z q̄si impossibile. Et est exemplū in auibus q̄ leues sūt ad volandū quādo habēt p̄narum abūdantiam. q̄ vero p̄nis p̄uant graues sunt z volare nō possunt. Ideo dn̄s dicit mādata sua esse leuia. q̄m volentibus illa ser/ uare z cōuerti ad se dat charitatem z pennas virtutū. ꝑ
27 quam possunt volare. z se sup seipos faciliter eleuare. Ad illud quod obīcit q⁹ homo p̄t implere mandata hoīs z̄c. dōm q⁹ non est simile. q⁹ homo indiget obsequio hoīs. z plus cōsiderat actū exteriorē quā itētionē interiorē. De⁹ aūt qui bonoꝝ nr̄oꝝ nō indiget. et magis intuet corda q̄ facies. opus hominis nō acceptat
28 nisi ꝓius acceptabilis sit ei hominis volūtas ꝑ quam fiunt illa opa Ad quartū z vltimū argumentū satis plana est rēsponsio ex predictis. Probant em̄ q⁹ mandata dei ꝑuari possunt absq̄ gratia gratū faciente q̄/ tum ad genus opis. z hoc quidē verū est. Mā p̄t homo mādatū illud. honora patrē tuū z̄c. absq̄ gratia implere. vt sic vitet penā. Posset etiā facere z alia mādata. adiutus aliqua gratia gratis data. z nō solū facere aliqua que vident ardua. sed etiam pati terribilia. In bis tamen omnibus implentur mandata ꝑm intentionem z acceptionē diuinā. ꝑm q⁹ exp̄esse dicit Aplūs. ij. Cor. xij. enumerās multiplex gen⁹ opis ꝓmo. post hoc subiūgit. Si charitatē non habuero nihil mihi p/ dest. Et hoc fuit qđ pelagius nō ꝑsiderauit. ꝓpter qđ i errorē cecidit. z credidit aliquē ex simplici mādatorum obseruātia q̄tū ad exteriora opa dignū esse vita eterna qđ est cōtra fidē p̄iā z sanā. sicut Aplūs explicat in auctoritate premissa.

C Onsequēter q̄ritur de p̄tē li. ar. q̄tum se ex/ rendit absq̄ gratia gratis data. Et circa hoc q̄runtur tria. Primo q̄rit. vtrū li. ar. absq̄ gratia gratis data possit se ad gratiā gratum facientē sufficienter disponere. Sc̄o q̄ritur vtrū om/ ni gr̄a destitutus possit alicui tēptationi resistere. Tertio q̄rit vtrū possit ꝑ se absq̄ oīi gr̄a in bonū in genere

Questio I d

Utrū li. ar. destitutū gratia gratis data possit ad gr̄az ḡtumfacientē sufficienter se disponere. Et q⁹ sic videt. Zach. j. Cōuertimini ad me z ego cōuertar ad vos dicit dn̄s. Si igit̄ deū cōuerti ad nos nō est aliud q̄ gr̄az impetrari. anteq̄ aliqua gr̄a ꝛferatur li. ar. p̄t ad eū conuerti. sz se cōuertendo ad deū disposuit se ad gratiā. ergo z̄c. Itē Boetius. Naturaliter est nobis inserta veri boniq̄ cupiditas. igit̄ oīi gratia gratis data circūscripta. salua aie rōnalis natura. p̄t li. ar. verū bonū desiderare. sz desiderādo verū bonum disponit ad donum gratuitū. ḡ z̄c Itē oīs ptās naturalis naturaliter appetit suā ꝑfectionē eoīo quo illa indiget z ab ea nata ē cōpleri. Si igit̄ li. ar. aptum natū ē cōpleri ꝑ donū gratie z glorie. oīi gr̄a priuatū ꝑfectionē gr̄e desiderabit z queret. si igit̄ hoc est ad gratiā gratū facientē se disponere. videt z̄c. Item sufficienter se ad gr̄am disponit qui facit q̄d in se est. facere aūt q̄d in se est dicit hō quādo facit illud q̄d est in sua p̄tē. sz li. ar. oīi gratia destitutū p̄t facere q̄d in se est. nullus em̄ dubitat quin possit facere qđ p̄t. ḡ absq̄ oīi gr̄a p̄t se disponere ad gr̄am gratumfacientē. Itē li. ar. destitutum gratia gratis data. aut p̄t aliq̄d. aut nihil. Si nihil potest ḡ nemo esset inculpādus ex hoc q⁹ nō se ꝑparat ad gratiā. Si aliq̄d p̄t. videt illud quod p̄t a. tūc verū ē dicere q⁹ li. ar. p̄t in a. sz faciēdo. a. toto suo posse se ꝑparat ad gratiā. z q̄cūq̄ sic se ꝑparat. sufficienter se disponit. ḡ z̄c. Item oīe peccatū nō tm̄ est expulsiuū gratie sed etiā nociuum nature. sed oīs natura refugit sibi cōtrariū z nociuū. ḡ li. ar. oīi gr̄a destitutū z sibi relictū ꝑ naturā habet detestari p̄cm̄ z refugere. sz detestādo et refugiēdo culpā se disponit hō ad gr̄am. ḡ z̄c. Sed ℨ Aug. in li. de eccle. dogma. Manet ad q̄rendā salutē libras ar. sz hac manēte. est in hoīs volūtate vt eligat. sz vt seq̄tur. vel vt agat occasionē salutis. h̄ est inspiratiōis dei. ḡ vr̄ q⁹ nūq̄ li. ar. nim̄ p̄t se ad viā salutis ꝑparare nisi adiuuet ꝑ aliquā gr̄am gr̄atis datā. Itē timor seruilis ē illud q̄ meditāte declinat a malo sicut dicitur. Prouer. j. In timore declinat oīs a malo. sed timere seruiliter ē donū dei. z nullus p̄t se disponere ad gratiā nisi declinet a malo. ḡ nullus p̄t ad gr̄am se disponere sine aliquo dono gr̄e Itē dispositio est eiusdē generis cū eo ad quod disponit. ḡ ad bonū gratuitū nō p̄t q̄s se disponere nisi ꝑ aliq̄d gr̄atis datū. ḡ impossibile est q⁹ ad illud se disponat li. ar. omni gratia destitutum. Itē dispositio p̄uenit illud ad q̄d disponit. sed ḡ lib. ar. posset se ad gratiā gratū facientē ꝑ seip̄m di

spondere. ꝙ posset gratiã ꝓuenire. si ꝙ hoc est ꝓtra natu
29 rã gratie ꝓuenietis. vr̃ rc. Rñ. ad ꝓdictoꝝ intelligen
tiã est notandũ ꝙ vir aut nũquã li. ar. destitutꝰ oĩ gra
tia ḡtis data. Oĩ nomĩs gr̃e ḡtis date nõ solũmodo
intelligim⁹ illa q̃ enumerat Apls. j. Cor. xij. Alij dak
p spm̃ rc. sz etiã vocak hic gratis data q̃cd illud sit qõ
supadditũ est naturalibus. adiuuãs aliquo mõ t ꝓpa
rans volũtatem ad habitũ vel vsũ gratie. siue illud gra
tis datũ sit habitus. sicut timoꝝ seruilis. vel pietas ali
quoꝝ viscerib⁹ inserta ab infãtia. siue sit etiã aliqs act⁹
sicut aliqua vocatio vel locutio qua ds excitat aĩam
hois vt se reḉrat. Sine hac quidẽ gr̃a gratis data vir
aut nunq̃ aliqs bñs vsũ li. ar. reꝑitur. t sine hac cõce
dendũ est li. ar. nunq̃ se disponi nec posse se disponere
ad gratiã gratũfacientẽ. sicut dicit Bern̄. erꝛre in li. de
li. ar. c. xvij. Conatus li. ar. ad bonũ cassi sũt si a gr̃a nõ
adiuuãtur. t nulli si nõ excitank. Et postmodũ dicit ꝙ
gratia excitat li. ar. dũ seminat cogitatũ. Si igit ꝓma
dispositio q̃ sit a gratia gratũfacientẽ est cogitatio. et
hec nõ est absq̃ dono gr̃e gratis date. impossibile est ꝙ
30 li. ar. oĩ gratia destitutũ ad gr̃am gratũfaciẽtẽ dispo
nat seipm̃. Ratio sũt but⁹ est hec. nõ q̃ gr̃a gratũfaci
ens necessario ꝑrigat dispositionẽ gr̃e gratis date. sed
q̃ ipa est q̃d diuinũ. t res exñs sup li. ar. t etiã sup natu
rale iudiciũ. ideo li. ar. nunq̃ assurgit. nec ad cognoscẽ
dum gr̃am. nec ad petendam. nisi aliquo modo a sur
sum excitek. t ꝑ additionẽ gr̃e gratis date qõ tenet qua
si mediũ inter donũ gratie gratũfacientis t naturalem
volũtatem li. ar. Tenendũ est igit ꝙ lib. ar. si excitetur
ꝑ aliqõ donũ gr̃e gratis date. ꝑõt ad gratiã gratũfaciẽ
tem se dẽ cõgruo disponere. si sũt oĩ tali munere cõtin
gat ipm̃ destitui. nunq̃ posset ad illã disponi. Vñ ra
tiones hoc oñdentes cõcedende sũt Ad illud sũt qõ
31 primo obĵcit in cõtrariũ ꝙ li. ar. est cõuerti ad deũ. di
cendũ ꝙ li. ar. lapsũ nunq̃ ad deũ conuerteret. nisi ali
quo munere gr̃e excitaret. ꝙ q̃ ꝓsto est. ideo dicit do
minus. Cõuertimini ad me. Hoc em̃ ipõ ꝙ inuitat et
vocat. exhiber homini aliqõ donũ gratuitũ ꝑ qõ excite
tur. excitatusq̃ aliqualiter ad ipm̃ cõuertak. t Quersus
ꝙ gr̃am gratũfaciẽtẽ a deo acceptek. t ex hoc ꝓ dr̃ cõ
uerti ad ipm̃. Vnde si ḋs velit attẽdere ordinẽ lib. ar. et
32 gr̃e diuine. erꝛre insinuat Aug. j. li. de eccle. dogma.
ponẽs quattuoꝝ gradus inter ḋs gratia ꝓuenit li. ar.
Alt em̃ sic. Initiũ saluris nostre deo miserãte habem⁹
vt acquiescamus salutari inspirationi nr̃e ptãtis est.
vt adipiscamur qõ acquirendũ admonitione cognoui
mus diuini est mũeris. vt nõ ꝓuemur iã adepte salu
tis mune:e sollicitudinis nr̃e est. t celestis pariter ad
iutoꝝ. In hoc ḡ verbo si quis diligẽter inspiciat. insi
nuatur valde clare q̃tum possit li. ar. respectu gr̃e. Nã
cum sint in saluris opere ista quattuoꝝ vicz inuitare. ac
quiescere. adiuuare permanere. Primũ est inspiratio
nis dei. scõm libertatis arbitrij. tertiũ muneris diuini
quartũ sollicitudinis nostre t diuini piter adiutoꝝ.
Et ꝙ hoc saris apitur via ad dissolwendũ rõnes sequen
tes. Ad illud vero qõ obĵcit ꝙ inserta est nobis vert
33 bonicz cupiditas. dõm ꝙ verũ est generaliter. vt autez
cognoscak in speciali qõ sit illud bonũ. t desiderek t reḉ
ratur hoc nõ est absq̃ dei dono. Et illa etiã generalis
cupiditas non sufficit ad disponendũ ad gratiã. sicut
patet in ꝓbis qui beatitudinẽ multũ desiderauerũt. nũ
q̃ tñ gratiã dei adepti sũt. Ad illud qõ obĵcit ꝙ na
34 tura appetit suã ꝑfectionem rc. dõm ꝙ verum est de ꝑ
fectione illa que est infra terminos nature. non autem
oꝑtet de illa que sup̃ naturã est. aut si de illa intellige
tur. eo modo appetit quo cognoscit. per se autem nõ co
gnoscit in speciali. sed tm̃ in generali. sic aũt cognoscẽ
do t appetẽdo non se disponit sufficienter ad donũ gra
tie. sicut ꝓius oñsum est. Ad illud qõ obĵcit ꝙ suffi 35
cienter se disponit q̃ facit qõ in se est. dõm ꝙ facere qõ
in se est põt dupliciter intelligi. Uno modo positive
qr facit aliquid ordinatum ad gratiã. t tm̃ facit q̃tum
põt. et hoc modo veritatem habet sermo ꝓdictus.
Alio modo põt intelligi ꝓuatiue. vt dicak facere qõ
in se est. qr facit quod põt. q̃uis illud non sit ordinatũ
ad gratie susceptionem. et hoc modo li. ar. gratis dest
tutuꝝ põt facere quod in se est. t sic ꝓdictus sermo nõ
haberveritatẽ. Et per hoc patet rñsio ad sequẽs. Nõ 36
em̃ queritur aut põt aliquid aut nihil. dõm ꝙ aliquid
posse. illud aliquid nihil est respectu gratie susciꝑẽde
sicut posse comedere aliquod posse est. nihil tm̃ facit ad
hoc ꝙ aliquis susciꝑat donũ gratie. Ad illud quod 37
obĵcit ꝙ li. ar. potest detestari culpam virtute ꝓprie
nature. dõm ꝙ dupliciter cõtingit detestari culpam.
Aut qr est offensiua maiestatis t equitatis diuine. aut
quia est lesiua ꝓprie nature. Primus modus detestã
di disponit ad gr̃am gratũfacientẽ. nec vnq̃ est absq̃
dono gratie gratis date in statu nature lapse. Cogno
scere em̃ ꝙ per culpã offendik deus donũ dei est. Alio
modo est detestari peccatum inq̃tum est lesiuum natu
re. sicut aliqs detestatur fornicationem. quia per ipam
amisit visum vel incurrit aliũ morbum. et talis detesta
tio põt esse a virtute nature. sz hec nõ disponit ad gra
tiam gratũfacientem. Et sic patent quesita. Patet etiã
am qualiter errauerit pelagius qui li. ar. nõ solũ dixit
habere potẽtiã disponendi se ad gr̃am gratũfacientem
sed etiã merendi eã ꝓpria virtute. Dupliciter em̃ men
dax fuit. et in hoc ꝙ dixit primã gr̃am sub merito cade
re. et in hoc ꝙ dixit etiã li. ar. ꝓpriis viribus ad gratiã
posse se disponere. Questio II e
Utrum li. ar. oĩ gratia destitutũ posset alicui tẽpta
tioni resistere. Et qõ sic videk Grego. in moali. Debi
lis est hostis qui nõvincit nisi volentẽ. Sed qõ aliqs
voluntarie facit põt nõ facere. ḡ si volũtarie ḋs cõsen
tit aduersario. põt etiã gratia destitutus nõ consentire
ac per hoc tẽptationi resistere. Itẽ li. ar. oĩ gratia de
stitutum adhuc liberũ est. si liberũ est. ergo nõ põt cogi
ḡ põt repugnare suggestioni diabolice. t si hoc. igit et
resistere nõ solum vni sz etiã oĩ tẽptationi. Itẽ bo
num potentius est q̃ quodlibet malũ. sed lib. ar. omni
gr̃a destitutum adhuc habet naturale iudicatoriũ qõ in
est ei ꝙ naturã. ḡ cum illud sit bonum potẽtius est pec
cato. tcõcupiscentia. t tẽptatione diabolica inclinan
te ad malũ. t si hoc. ḡ põt non solum vni sed etiã cuili
bet tẽptationi resistere. Item cũ sit tripler posse. vi
delicet gr̃e. nature. et vicij. sm̃ ꝙ dicik in glo. Col. vij.
posse gratie reddit supra posse nature. sz posse vicij di
minuit. ergo posse nature est supra posse vicij. ergo cir
cũscripta oĩ gratia. manẽte sola naturali potẽtia. vi
detur ꝙ li. ar. resistere possit vicio impellenti. Item
sicut li. ar. vertibile est ad malum. ita quelibet creatura
vertibilis est in nõ esse. sed multe creature cõseruantur
inesse sine aliqua gr̃a gratis data ꝑ naturalia ꝓncipia
et diuinã psentiã. ḡ pari ratione videk ꝙ per lib. arb.
gratia destitutũ. ꝓpria virtute absq̃ aliquo dono gra
tie supra apposito possit aliqs casum in peccatum ẽua
gere. Item demones habent sibi data integra splẽ
didissima. ergo multofortius li. ar. hois lapsi. sz li. ar.

non lapsum per se poterat temptationi resistere. g̃ pa/ri ratione vr̃ q̃ li. ar. lapsum hoc possit. etiã si sit omni gratia destitutũ. Si forte tu dicas q̃ si sit integrũ quã tũ ad naturã potentie. infirmatũ tñ ẽ ꝛ diminutum q̃/tum ad habilitatẽ cõsequentem adeo vt non possit resistere. Tunc ego quero aut põt aut nõ põt. Si põt ha/beo ꝓpositũ. Si nõ põt. ꝛ nullus ẽ inculpandus in eo qõ vitare nõ potest. g̃ aut li. ar. nõ resistendo tẽptatiõi non peccaret. aut in peccando nõ esset vituperabile. ſz vtrunq̃ horꝝ ẽ impossibile. g̃ restat alterꝫ ſcz q̃ possit tẽ ptationi resistere. Sz cõtra. Matth. vj. Et ne nos in/ducas in temptationẽ. dicit in oratõe dominica. ſz nul lus ab altero postulat qõ põt ꝑ seipm. si g̃ hõ sapienter petit a deo. vr̃ q̃ hõ nõ possit homo ꝑ li. ar. absq̃ alicõ do no gratie gratuito. Iteꝫ Aug⁹. diffiniens li. ar. sicut ha bitum est supra. dis. xxxij. dicit q̃ li. ar. est facultas vo luntatis ꝛ rõnis qua bonũ eligitur gratia assistente. et malum gratia desistente. Si igitur hec ratio recta est. nisi assit diuina gratia. li. ar. malum eliget. g̃ nulli tem ptationi resistet. Item sup illud Roꝝ. vj. Velle adia/cet mihi. glo. naturale est quodãmõ velle bonum ꝑ rati onem. Sed tale est hõ velle q̃ semp vi carnis superatur. g̃ videtur q̃ absq̃ adiutorio gratie semp cum temptat cõ sentiat homo culpe. Item li. ar. in preeligendo semp se quitur affectum pdominantẽ. ꝛ hoc expresse determinat Anſ. in li. de li. ar. ꝛ per experientiam est manifestum. sed absq̃ gratia saltem gratis data lib. ar. corrupto re/gnat amor ꝓprij boni. g̃ videt q̃ semp illud peligat quã tum est de se. nisi gratia diuina assistat. g̃ idem qõ pr⁹. Item mors non inest nobis nisi per peccatum. g̃ vbi ẽ necessitas moriendi. nisi assit gratia dei est simplicit̃ ne cessitas peccandi. ſz vbi est necessitas peccandi non est potestas resistendi temptationi. si igit̃ hanc hz li. ar. p ut gratia destitutũ. patet ꝛc. Item habens pedem clau dum cum ambulat necesse hz claudicare. g̃ si pes spũa/lis est habens affectum deordinatũ ꝛ obliquũ. necessario claudicat in suo actu. g̃ necessario li. ar. gratia destitutũ cum sit lapsum ꝛ obligatũ. precipitabit in peccatũ. q̃ li hoc. impossibile est q̃ absq̃ dono gratie temptatiõi re
38 sistat. R⁹. ad predictoꝝ intelligentiã est notandũ q̃ ali qui senserunt li. ar. ſm statuꝫ in quo nunc est absq̃ mu nere gratie omni posse temptationi resistere ꝓpria vir ture. q̃ si hoc nõ esset. peccatuꝫ ei imputari non deberet Sed hec positio plane falsa est. ꝛ contra sacrã scriptu/rã. ꝛ contra sanctoꝝ testimonia. Si em̃ nemo põt resi/stere temptatõni de luxuria nisi per continentiã. nemo temptationi de infidelitate nisi ꝑ fidem. continentiam aũt ꝛ fidem non contingit habere absq̃ dono gratie di/uine. iuxta qõ dicit Sap. ix. Non possum esse cõtinẽs ꝛc. j. Coꝝ. xij. Alij datur fides in eodem spũ. planũ est q̃ ipsa sacra scriptura dicit q̃ li. ar. absq̃ munere gra/tie non potest omni temptationi resistere. Hoc etiam multipliciter ꝓbat Aug. in li. de ꝓfectione iustitie ho/minis. ꝛ de natura ꝛ gratia. ꝛ in li. de vera religione di cit expresse q̃ ḋ non vult ab alio superari. necesse hz alij i/uidere. ꝛ ita vir superbus necesse hz peccare aliqñ pecca to inuidie. similiter ꝛ in alijs generibꝰ peccatoꝝ intelli gendum est eẽ. Et ꝓpterea illa positio pelagij̃ tanq̃s er ronea repudianda est. Hoc autem fuit qõ decepit pela gium q̃ li. ar. nunq̃ destituitur omni gratia gratis da ta. ꝛ ipe posse gratie. attribuit ipsi nature. Superbia em̃ excecatus nesciuit distinguere inter dona naturalia ꝛ gratuita. Alioꝝ vero positio fuit q̃ li. ar. lapsuꝫ om ni gratia destitutum nulli posset temptationi resistere ꝑ eo q̃ lapsum est. ꝛ in lapsu suo adeo est infirmatum ꝛ obliquatum. q̃ nisi assit diuine misericordie donum in/curuatur adesse malum quod sibi suggerit ꝛ confortur Et innuit ꝑ illam glosam. q̃ dicit sup illud ps̃. Immis/siones ꝑ ange. ma. Diabolus potestatem hz in pecca/tore sicut in ꝓprio pectore. Et ex hoc arguunt q̃ nisi as/sit diuinum auxilium. facier illud ꝑ voluntate sua rue/re de peccato in peccatũ. Item alia glo. sup. j. Abac. Nescieba eũ tãtã potestatẽ accepisse vt viribꝰ eius ne mo possit resistere. Hoc intelligendum est esse dictum ꝑ se absq̃ auxilio diuine gratie. Et si tu obijcias. q̃ tũc homo culpandus non esset. respondent ꝑ illud qõ di/citur in glo. Roꝝ. viij. Nõ ego operor ſz qõ habitat in me peccatum. ibi glo. Nun quid q̃ inuitum hominẽ dicit peccare immunis videri debet a crimine. non vti q̃. Ipsius enim vicio ꝛ desiderio hec cepta sunt. q̃ eũ mancipauit se ꝑ assensum peccato. iure dominat illius Sed illud valde durum videt dicere q̃ lib. ar. in statu tali nulli possit temptationi resistere. cũ naturale hz in dicatorium ꝛ quendã instinctum naturalem remurmu rantẽ contra malum. cum non sit etiam in malo confir matũ. Ideo est tertia via medius tenens inter hec duo extrema q̃ li. ar. omni gratia destitutum. nec omni pos sit temptationi resistere. nec necesse habeat omni tẽpta tiõi succumbere. Non possit inq̃ omni resistere. ꝓpter suam instabilitatem ꝛ infirmitatem Iuxta illud Tre/no. iij. Peccatum peccauit hierusalem. ꝓpterea instа/bilis facta est. Et glo. sup illud Treno. iij. Misericor/die domini ꝛc. Non potest homo diu stare cõtra insul tus diaboli. nisi mia domini adiuuetur. Unde si contĩ/geret hominẽ resistere vni temptationi. tantũ possent multiplicari q̃ nisi diuinum auxiliũ adesset. necesse ha beret homo deiici. sicut potitur exemplũ in foraminib⁹ nauis ꝑ que ingreditur aqua. Potest etiã exemplũ po ni in pugile. qui cum se cooperit ex vna pte contra ictũ et ex altera discoopit. a magis experto pugnatore ledit Sic ꝛ diabolus frequenter facit pluribꝰ quibus ꝑtendit temptationem de luxuria. ꝛ ex hoc q̃ non consenti/unt. facit ipos prosilire in superbiam. nec vnq̃ põt eui tare homo quin in aliquã temptationez incidat. ꝛ hoc ꝓpter suam instabilitatẽ. Propter suam etiã infirmita/tem necesse haberet in aliquam temptationẽ incidere. Cum em̃ sit obtenebratus ignorantia. ꝛ alligatus car/nis cõcupiscentia. rẽptationẽ carnis ꝛ infirmitatis nõ posset euadere quin etiã aliquando cõsentiret. nisi ad/iuuaret aliquo munere diuine gratie. Per iam dicta patet responsio ad questionẽ ꝓpositam. patet etiã pro parte rñsio ad obiecta. Ille em̃ rõnes que scõo ꝓbant q̃ contingat temptatõni resistere. si concluderent de tẽ ptatione in particulari concedende essent. q̃ vero con cludunt q̃ contingat absq̃ gratia omni temptatõni re/sistere. ideo oportet eas dissoluere. Ad illud g̃ qõ obr̃ 39
primo q̃ diabolus non vincit nisi volentẽ. dõm. q̃ ve/rum est. alia tñ sunt q̃ sic volumꝰ q̃ ad illas voluntas nostra necessario inclinat ꝓpter corruptõnẽ originalis culpe. nisi essit aliqõ munus gratie ꝑ qõ releuet ꝛ diri/gatur. ideo q̃uis vincat volentem. non tñ sequit q̃ hõ 40
absq̃ gratia possit resistere. Ad illud qõ obr̃ q̃ lib. ar. non potest cogi. iam patet responsio. Nõ em̃ ẽ ibi coa ctio. ſz tanta ẽ ad malum inclinatio ꝛ voluntatis pro/pitas. q̃ nisi esset aliud sustentans. necesse haberet mo/tu voluntatis aliqñ in malum incidere. Ad illud q̃ 41
obr̃ q̃ bonum est potentius malo. dõm q̃ verum est ꝑ se loquendo. ſz quãdo bonũ subijcit se malo. malum tũc

opak ꝑ virtutē boni ⁊ sufficit sibi bonū ⁊ ꝑ bene modū
in homine hꝫ regnare peccatū sicut dicit Aplus. ¶ Nō
regnet peccatum in vestro mortali corpore. Et per hoc
patet responsio ad sequens qđ obūcitur de posse natu/
42 re ⁊ de posse vicij. ¶ Posse enim vicij p̄supponit pos/
se nature. ⁊ ipam naturam deordinando efficit ipa natu
ra potentius. sicut videm⁹ in aliquo morbo qui adhe/
43 ret virtuti naturali. Ad illud qđ obr̄ ꝙ vertibilitas
nature stabilit abstq; munere gratie superaddite. dom.
ꝙ non ē simle. qz ⁊ si natura ꝓpter defectū sit vertibi
lis in non esse. tn̄ totum quod in ipsa est naturaliter et
determinate appetit esse. Et qz deus cōseruat rem fm ꝙ
appetit. nō sola diuina ꝑmissio ꝙ ꝓpriam naturā cōseruat
creaturas. Li. aūt ar. lapsum indifferenter appetit lici
ta ⁊ illicita. ⁊ phibita ⁊ concessa. ⁊ cum magno impetu
ad malum tendit. ideo ad hoc ꝙ stabilitat necessariū ē ei
aliquod donū gratie. Ad illud qđ obr̄ ꝙ li. ar. integrū
44 est. respondendū ē sicut dicebat in opponendo ꝙ hoc i/
telligit quantū ad essentiam potentiarū. non quantum
ad ꝑfectionē habilitatū cōsequentium. Et si quer̄at
vlterius. vtrū possit resistere vel non. dom ꝙ de aliqua
temptatione ꝙ se non potest. si tn̄ cōsentiat nō est a cul/
pa immune. ꝓpter hoc ꝙ adiutoriū gratie sibi ꝓsto
est si vellet suscipere. ¶ Propter hoc etiā qz ex ꝓpria sua
culpa deuenit in illā necessitatē. Et hoc ē qđ dicit Aug.
ꝙ qz homo noluit vitare peccatū dū potuit. inflictū est
ei vt non possit cuz velit. Hoc etiā dicit mgr̄ supra di.
xxv. ꝙ post peccatū ante reparationem gre. li. ar. ꝑmitur
a cōcupiscentia ⁊ vincit. ⁊ ideo potest peccare ⁊ non ꝑ
non peccare. etiam damnabilit. Et sic ptz ꝙ rōnes cō/
cludentes li. ar. ꝙ se posse resistere temptatiōi nō cogūt
45 de necessitate. Ad rōnes vō ad oppositū quibus ondi
tur ꝙ non possit temptationi resistere. facile ē rn̄dere.
Si enim cōcludant ꝙ necesse haberet aliqn̄ cadere. de
plano sunt concedende. Si aūt aliqs ꝙ eas velit argu
ere de li. ar. ꝙ in omni temptatione succūberet. rn̄deri
potest ad primū de oratione ꝙ illud petit nō qz nō pos/
46 sit alicui temptationi resistere. sz qz nō potest omni resi
stere ꝙ se. Ad illud qđ obr̄ ꝙ li. ar. eligit malū grā desi
stente. dom. ꝙ illud nō intelligit semꝫ sz aliqn̄. Ad il/
47 lud qđ obr̄ ꝙ velle nature semꝫ supak. dom. ꝙ illud nō
intelligitur. qz in omni temptatione discedat homo a
naturali rectitudine voluntatis. sz qz illa rectitudo nō
48 est tāte virtutis ꝙ possit absq; gratia dei eripere hoiez
a seruitute peccati. Ad illud qđ obr̄ de necessitate mo/
riēdi. dom ꝙ necessitas moriēdi nō inest hoi ꝓpt̄ petiñ
qđ inest sz ꝓpt̄ petiñ qđ infuit. Uñ illđ nō ꝯcludit ꝙ ne
cessariū sit hoiez peccare. sz ꝙ necessariū sit hominē pec
49 care vel peccasse. Ad illud qđ obr̄ ꝙ li. ar. sequit affe/
ctum ꝑdominantem. dom. ꝙ affectus nō ꝑdominat in
homine respectu cuiuslibet mali qđ suggerit. sicut patet
in auaro cui suggerit bonoz suoz dissipatio. vl ꝑdigo
bonoz suoz retentio. ⁊ tn̄ non sequit ꝙ cōsentiat omni
petiñ. ¶ Preterea qui afficitur circa aliquid in habitu. ꝑt
in aliqua cōsideratione magis afficit circa eius oppositū
in actu. sicut homo frequenter irascit circa rē quā
multum diligit. Ad illud qđ obr̄ de claudicatione pe/
50 dis. dom. ꝙ nō ē simile. qz actus ambulationis nunq̄
separari pōt a dispositione claudicatiōis in pede clau
do. non sic aūt ē de actu affectionis respectu deordinati
onis que ē in li. ar. ꝓpter multitudinē motuū ⁊ affectuū
q̄ consurgunt in nobis ex diuersitate cōsiderationū si/
cut p̄ceptū est. ob quā mō mouet hō ad vnū. modo ad
eius oppositum. ⁊ ideo aliqn̄ motu recto. aliqn̄ oliquo

¶ Per hec aūt que dicta sunt patz responsio ad obiecta
⁊ ad consimilia que obūci possunt in hac materia. Ad 51
illas aūt duas glosas q̄ in soluendo adducte sunt. qui/
bus vr̄ innui ꝙ li. ar. absq; omni gratia tēptationi pos/
sit resistere. intelligende sunt. nō qz diabol⁹ plenū pos/
se habeat sup hominē quantuz ad actū temptandi. ⁊ ꝙ
homo nullo mō possit ei resistere. sz hoc intelligit cōtrā
ad hoc ꝙ posse hz in eius morte ad infernalia supplicia
nullo impediente ꝓtrahere. ita ꝙ homo viribꝫ eius nō
potest resistere.

Questio III f

Utrū li. ar. omni gratia destitutū possit in aliquid bo/
num in genere. Et ꝙ sic vr̄. Virtus cōsuetudinalis nō
dat nouā potentiā voluntati. sed solum reddit eam fa/
cilem. si igit voluntas hīs virtutē consuetudinalē po
test in bonū in genere. ⁊ bonū ex circumstātia. vr̄ ꝙ tūc
possit carere virtute. licet cum difficultate. Item brutū
bruto ꝙ naturā potest compari. g̃ ⁊ homo homini ꝙ na
turā potest cōpari circumscripto omni bono gratie. et
si potest compari ⁊ misereri potest ⁊ elymam largiri. et
hoc est bonum in genere dare elemosynā indigenti. er/
go ⁊c. Item vicium nō fortificat naturā. sz homo va/
ne gloriosus potest predicare euangeliū vel facere ali/
qđ opus bonū in se. g̃ si hoc pōt homo ꝓpter vicio
inanis glorie. multo fortius pōt hoc ex ꝑte nature.
Item difficilꝫ ē auaro dare omnia q̄ hz q̄ dare ꝓpter eo/
rū que hz. sz auarus absq; omni dono gratie potest fie
ri prodigus. ⁊ dissipare omnia bona sua. g̃ multo forti
us absq; omni dono gratie vnā elemosynā. cū illud sit
multum facilius. Item aut li. ar. omni gratia destitutū
potest in aliqđ bonum. aut non. Si nō. g̃ nullius ē po
tentie. Si potest in aliqđ. cum principiū qđ est volun
tas distinguat a principio qđ ē natura. illud nō tn̄ erit
bonū naturale. sz etiā bonū morale. sz minimū iter om/
nia bona moralia est bonū in genere. g̃ ⁊c. Sz contra.
dominꝫ Job. xxix. Sine me nihil potestis facere. glo.
Nec parū boni. Igit absq; auxilio gratie dei li. ar. non
potest ꝑficere aliquid boni. Item. ij. Cor. iij. Non ꝙ
sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis quasi ex
nobis. Si igit bonū cogitare hoc est initius omnis bo
ni. ⁊ hoc non possumus ꝙ nos. g̃ nullū bonū posse pōt
li. ar. diuina gratia destitutū. Item Augꝫ. ad bonifa.
papā. ¶ Nō ꝑt homo aliqđ boni velle nisi adiuuet ab eo
q̄ malū nō ꝑt velle. Item Ysi. Sciāt defensores li. ar.
nihil boni li. ar. posse. nisi diuīe gratie iuuamīe sustēte/
tur. g̃ redit idē sic pr̄. Itē Bern̄. sup Can̄. omel. xxiij.
Sciant inquit hostes gratie. nec ad bonū cogitandū
sufficere cor humanū. Et expressius in li. de li. ar. Tria
in nobis deꝫ oparur. cogitare. velle. ⁊ ꝑficere. ¶ Primū
sine nobis. scōm nobiscum. tertiū ꝙ nos. Item in eodē
li. ca. viij. Velle siquidē in nobis ē ex li. ar. nō aūt posse
qđ volumꝫ non dico velle bonū. aut velle malū. sz vel/
le tn̄. Ex his omnibꝫ auctoritatibꝫ cōcluditur ꝙ lib. ar.
gratia destitutū nō possit in aliquod bonū quantūcun 52
q; paruū. ℟. ad predictoz intelligentiā ē notandū. ꝙ
opus aliquod tripliciter pōt dici bonū. Uno mō dici
tur aliqđ bonū simplicit. ⁊ hoc est bonū qđ est ordina/
tū in finem. ⁊ tale est bonū qđ est meritoriū. ⁊ in huius/
modi bonū nō pōt lib. arb. lapsum absq; auxilio gra
gratum facientis. Scđo modo aliqđ dicit bonū ex hoc
ꝙ aliquo mō de congruo disponit ad bonū. ⁊ tale est bo
nū qđ fit extra charitatē. nihilominus tn̄ cum recta in
tentione. ⁊ in tali nō pōt li. ar. absq; munere gratie gra
tis date ꝙ illuminet ⁊ dirigat ⁊ excitet. vt velit face

cere aliqd qō sit deo placitum. Et q' ad ꝺ̄ sit mun⁹ gra/tie necessariū exp̄sse innuit. sap. viij. vbi ꝺ̄. Sciui qm̄ aliter nō possum esse ꝓtinens nisi de⁹ det. ⁊ hoc ipsum erat sapia. scire cuius donū hoc eēt. Un̄ nō est puū do/num gre cognoscere ip̄m mun⁹ gratie. ⁊ cognoscere q' si ne gratia hō saluari nō pōt. Tertio mō ꝺ̄ aliqd bonuz q̄ in finē est ordinabile. ⁊ hz aliquā ordinatiōez intra se siue ex trāsitu sup̄ materiā debitā. sicut pascere esurien tem. siue ex debita circūstātia supaddita. vicz cum hoc faciat cum exigit temp⁹ ⁊ locus ⁊ opportunitas. Ad il/lud aūt gen⁹ boni cōplendū. ⁊ si gra gratis data sit ne/cessaria ad hoc q' fiat faciliter. circūscripto trāsitu oīm mu/nere gratie. ⁊ li. ar. relicto in puris naturalib⁹. p natu/rale iudicatorū ⁊ instinctū posset in tale bonū deo sibi cooperāte. sicut cooperak alīs creaturis. Nā sine p̄/mo agente nullū agens pōt agere. sicut suo loco infra manifestabīk. cum agek. vtrū oīs actio sit a deo. Ad p̄ns aūt tantū dixisse sufficiat q' li. ar. sola dei cooperati/one. absq; aliquo munere gre (licet difficiliter) pōt exi/re in aliqd bonū morale. p illud trāsire nec disponīk ad gra tiam. nec ad gloriā. q' nō est in finē vltimū ordinatū. sz trāsire ordinabile. ⁊ istud ꝓcludunt rōnes ad p̄mam p̄tem inducte. ⁊ ideo ꝓcedēde sunt. In bonū aūt qd ducit ad bonū pfectū. siue merito congrui. siue merito condigni nō pōt absq; auxilio dei. sicut exp̄sse dicūt auctoritates sanctoz ad ꝓpriū adducte. ⁊ sic oēs intelligende sunt Et q' isto mō debeāt intelligi planū est. Naz si li. arbi. in solis naturalib⁹ suis relinquak. adhuc remanebit ei rationis iudiciū p quod cognoscit p̄entes eē honoran/dos. ⁊ constat q' si hz hoc naturale iudicatorū. p illud p quod pōt nosse p̄entes eē honorandos. p illud pōt co gitare. ⁊ cū habeat naturalē instinctū potest velle. ⁊ cū habeat exteriora organa sibi subseruiētia pōt opere im/plere. sed aut illud facit iudiciū rōnis recte. absq; mu/nere gratie nō dirigit ad obtinendū finem q̄ deus est. ⁊ mercedē eterne beatitudinis. quā nosse nō potest nisi deus reueler. Et p̄opterea dicūt sancti q' nec cogitare nec velle. nec facere. potest bonū absq; iuuamine diui/ne gratie. q' loquunk de bono fm q' est ordinatū ad ꝑ/sequendū beatitudinē. Si aūt intelligank auctoritates de alio bono. tunc noīe gratie nō est intelligend⁹ aliqs habitus supaddit⁹ naturalib⁹. sz intelligik gratuita dei influētia p quam cetera ꝓseruat ⁊ adiuuat vt cōpleant operationes suas. Et sic intelligik illud verbū Joh. xuj. Sine me nihil potestis facere. Et illō Isaie. xxvj. Om nia opa nostra in nobis. o. e. domine. ⁊ ꝓ nobis. Et sic in telligēdū est illud qō dicik in li. de cognitōe dei. q' nul/lus p̄t aliqd addiscere nisi de⁹ doceat. Hoc eīm nō dicik re operationē suā absq; cooperatione lumīs increati p quō il luminak oīs hō qui venit in hūc mundū. Et hoc mō in telligenda sunt verba Dyoni. ⁊ alioz sanctoz qui di/cunt q' oīs ēentia ⁊ oīs vita a p̄ma vita. ⁊ oīs intelligē/tia a p̄ma intelligētia. ⁊ oīs bonitas a p̄ma est bonita/te. Hec eīm dicta sunt. nō q' de⁹ sit tota causa. sz q' sine ip̄o nō pōt agere aliqua virt⁹ creata. Patet igik ex p̄ dictis quātū sit necessaria li. arbi. gratia gratūfacies vin cere. nec p̄t mādata dei implere. Patz nihilomin⁹ quātū sit necessaria gra gratis data. q' sine ea nō p̄t li. ar. ad gratiā gratūfaciētē se disponere. nō pōt etiā oīm tentatōi resistere. nō p̄t etiā in aliqd bonū quātūcunq; modicū qō sit ordinatū ad salutē. Et licet possit in ali/qd bonū morale. vir aut nunq; faceret nisi malū. ꝓpter peccati originalis corruptionē. Et ex his manifeste cō uincik error pelagij ⁊ superbia qua se ꝓtra diuinā gratiā dū hoc agebat. sc. ip̄m a munere diuīe gratie elongabat. ⁊ ꝓterea error iste cauēdus est nō modicū. Un̄ Bern⁹ in li. de li. ar. c. xvij. Cauendū est. ne cū hoc sit bonum ꝓpositū. inuisibiliē intra nos aut nobiscū excitari senti/mus. aut volūtari nre attribuam⁹ que infirma ē. aut ꝺ̄ necessitati q̄ nulla est. sz soli gratie qua ꝺ̄ plen⁹ est. hec li. ar. excitat. cū seminat cogitatū. sanat cū inuitat affe/ctum. roborat vt ꝓducat. seruat ne sentiat defectū. Sic aūt cū li. ar. opak. vt illud p̄mo ꝓueniat. in ceteris cōi/tef. ad ꝺ̄ itaq; ꝓueniēs vt sibi deinceps cooperk. ita trā q' gra ceptū p̄ter abytroq; pficik vt mirtim nō sigillatim simul nō, vicissim per singulos pfect⁹ operenk. nō par/tim gra nō p̄tim li. ar. sed totum singula opere induti/duo peragunt totum quidē hoc. ⁊ totum illa. sed vt to/tum huic vel in hoc sit. totum est ex illa. 73

Distinctio. xxix. de potestate li. ar. primi ho=minis vtrū eguerit gratia opāte ⁊ coopante fm statum nature institute.

Post hec considerandū ⁊c. Supra oīdit magi/ster quantū li. ar. indiget auxilio gratie fm sta/tum nature lapse. in hac p̄te inq̄rit vtrū eguerit gratia opantet coopante fm statū nature institute. Di uidik aūt pars ista in duas p̄tes. In quaz p̄ma deter/minat de auxilio gr̄e qō collatū fuit homini añ pecc̄m. In secūda p̄ oppositū determinat de supplicio pene qō inflictū fuit homini post pecc̄m. ibi. In illo quoq; pecc̄

Inquirit vtrū liberū arbitriū hois añ lapsum eguerit gratia opante ⁊ coopante. a

DI. XXIX. Post hoc consi deran dum ē vtz hō añ pecc̄m eguerit gr̄a opāte ⁊ co opante. Ad qō breuik dicun⁹. q' nō co= operāte ⁊ n. sz etiā opante gr̄a indigebat. nō qui ꝺ̄ fm oēm opandi modū opantis gratie. Opak

eīm liberādo ⁊ p̄parādo voluntatē hois ad bonum Egebat itaq; hō ea. nō vt liberaret voluntatē suā que peccati serua nō fuerat. sz vt p̄pararet advo lēdū efficaciter bonū qō p se nō poterat. Nō eīm poterat bonū mereri sine gr̄a. vt Aug⁹. in ench. euidenter tradit. Illā inq̄t imortalitatē in q̄ pote rat nō mori natura humana pdidit p liberū arbi trium. Hanc vero in qua nō poterat mori acceptu

a Dicimus Adā quidē nō tūc habuisse has virtutes qñ peccauit rē. Cōtra videt dicere falsum. qz si nō habuit eas qñ peccauit. g̃ añ amisit eas q̃s peccaret. sz virtutes nō pñt amitti sine peccato. g̃ añ peccauit q̃s peccauit. Iurta b̄ querit vtrū hō qñ peccauit erat sapiens vel stult⁹. Si sapiēs. g̃ nō peccabat. Si stult⁹. g̃ ñ videt stulticia eē pena peccati.

2 R⁹. dōm. q̃ rps cōmissionis peccati Ade pōt dupliciter determinari. Aut fm inchoationez. aut fm ꝯsumationē. vtroq; itoz modoz fmo magistri hz veritatem fm intellectū differētē. Si cñ intelligat de initō vt sit sensus. nō habuit virtutes quādo peccauit. qñ peccare inchoauit. dōm q̃ fmo iste intelligit q̃ nō habuit virtutes quātuz ad vsum. licz haberet ꝟtutes qntum ad habitum. Uñ ī pcō sui inchoatōe q̃dāmō ꝟtutes būit q̃dā a mō ꝟtute caruit. būit fm bītū. sz caruit fm vsum. Si āt intelligat ō tpe ꝯsūatōis peccati. sic cum ꝯsumatio peccati fuerit in instanti. t simul sunt peccatum ꝯsūmari t eē sic etiā p̄dict⁹ sermo veritatē hz. Nō solū ꝓpter b̄ q̃ Adā tūc non habuit virtutes q̃tū ad vsum. verū etiā quātū ad habitū. Si enim habuit tūc peccatum. cōstat q̃ nō habuit virtutis habitum. Sicut cñ in peccato simul est ꝯsūmari t ꝯsūmatū esse. sic t in habitu virtutis simul est amitti t amissum eē. t si amissus est nō habeꝫ. Planū est igit q̃ quādo peccauit. virtutes nō habuit. nec m̄ ex b̄ sequit q̃ nō amisit. Amittere cñ in his q̃ subito amittunt nō ponit habere in actu sz habuisse de ꝓterito t nō habere de pñti. hoc aūt melꝰ manifestat in q̃rto tractatu de iustificatione impij. Et ꝑ hoc patēt illa duo que obiecta sunt. b Nūc ergo ne forte mittat manū suā t sumat de ligno vite rē. Contra Si hoc Augu. sup Geñ. per Geñ. vez eēt. sequeret q̃ Adam ex primo peccato non incidisset ī necessitatem moriēdi. qđ est ꝯtra tertū in q̃cunq; die comeduri. mo. Ire lignū vite signū erat illius ligni vite qđ rps Geñ. ifr. ē. qđ ē in medio paradisi ecclesie. sz istud lignū poterat obesse q̃s pslit illis q̃ indigne sumūt. g̃ videt q̃ si Adā comedisset de illo ligno. potius sibi nocuisset q̃s ꝓfuisset. ergo nō viueret in eternū. R⁹. dicendū q̃ verbū illud est verbū domini loq̃ntis ad angelos. Uñ ifra supplenda est sic. Nūc g̃ supplevīte ne mittat manuz suā rē. Hoc aūt dixit dñs. si q̃ Adā in eternū viueret. si p⁹ peccatū ō illo ligno comederet. sz q̃ longiori virisset tpe. Uñ verbū illud p̄t itelligi fuisse verbū mīe. q̃ dñs volebat ipz diu viuere in calamitate pñti. vite ī quā retrusus erat merito culpe sue. Uel p̄t eē verbū rigoris iustitie. Et q̃ Adā gustādo cibū ligni veriti se indignuz reddiderat ad percipiēdū effectum ligni vite. tō dñs in verbo ꝓmisso in q̃ fert sniam ꝯtra eū. indicat se Adā duplici bono ꝑuari. vtz ligni esu. t ligni effectu. nō q̃ post peccatuz posset ad illū effectū puenire. sz q̃ merito peccati dic. Adā añ pctm̄ spiritali mēte ꝑditū fuisse. Nō est g̃ dubitādū hoiez añ peccatū ꝟtutib⁹ fulsisse. sz ill⁹ ꝑ pctm̄ expoliatū fuisse.

Determinat cuiusmodi pena hō fuit punit⁹ ꝓpter pctm̄. scz pena electōis de paradiso. c

In illo q̃s peccati penā eiectus est de paradiso in istū miserarū locū. sic in geñ. legit⁹ Nūc b ergo ne forte mittat manū suā t sumat de ligno vite. t comedat t viuat ineternū. emisit eū deus de paradiso voluptatis. Ubi verbis insinuari videt q̃ nunq̃ moreret. si postea de illo ligno sumpsisset.

Quomodo intelligēdū sit illud ne sumat de ligno vite t comedat t viuat ineternū. d

Sz q̃ ꝑ peccatū iam mortuum corp⁹ habebat. illa verba ex tali intellectu accipi pōt. Deus mō irati loquēs. de hoie supbo ait. Ecce ne forte mittat manum suā rē. idē. cauete vos angeli ne comedat de ligno vite quo indign⁹ est. de quo si pstitisset comederet t viueret ineternū. Sz mō ꝓpter inobediētiaz indign⁹ est comedere. Et sicut verbo dixit. ita ope exhibuit. c Emisit cñ eū de⁹ de paradiso c voluptatis in mūdū istū locū. sibi congruū. sicut plerūq; mal⁹ cū inter bonos viuere cepit. si ī meli⁹ mutari noluerit. de bonorum ꝯgregatione pellit̄ pōdere praue ꝯsuetudinis pressus.

De flammeo gladio ante paradisum posito. e

Revero ad illud posset accedere. collocauit de⁹ añ paradisum cherubin t flāmeū gladiū atq; versatilē ad custodiendaz

Ambro.

vtrūq̄ meruit amittere. Et sic patēt illa q̄ obiecta sunt Uerūtm illud gō obiecit de sacramēto altaris nō est sile q̄ ist⁹ sacramēti ē efficacia ſpecial⁹ ⁊ ei debeť reuerēcia singularis rōne sue dignitatis ⁊ excellēcie. nullū aūt horum repiť in eo q̄ manducat ⁊ bibit indigne. nō sic autē erat in illo ligno vite. c Emi sit eīm eum deus de paradiso voluptatis. Videť q̄ hoc nō debuit deus facere. cuz eīm de⁹ sit matoris mie q̄z sit hō. et nos videam⁹ peccatores sustineri intra eccleſiam q̄ est paradisus qu edā. nō videť q̄ de⁹ debuit eū ejicere. sed potius longanimiter ad pniam expectare. Item quero quare dīe mundū istū fuiſſe sibi locū congruū. Aut enim erat deteriorat⁹ aut nō. Si non erat deteriorat⁹ nō videť q̄ esset habitatio sibi cōgrua post concupiſcētiā. Si deteriorat⁹ erat. videť q̄ magis debuisset deteriorari loc⁹ ille in quo peccauerat q̄z ille in quo nō peccauerat. Jurta hoc q̄rit⁹ de quo seruat iste locus homini. q:mō non seruit. nec post dīe iudicij seruiet. q̄ videť q̄ frustra fact⁹ sit locus iste. R⁹. dōm. q̄ deus de paradiso hoīem eiecit equo iudicio. ita q̄ simul fuit ibi miscōia ⁊ veritas. Veritas nanq̄z fuit ibi. q: sicut angelus de paradiso celesti eiectus est. q: ibi peccauerat. ⁊ se indignū illo loco reddiderat. sic ⁊ homo de amenitate paradisi terrestris eīj debuit. Misericordia etiā ibi fuit. vt hō in loco miſtionis calamitatis exīs. ⁊ sciēs se extra paradisum terrestrem eē. q̄si erulē in mūdo sep̄m reputaret. ⁊ pñtem vitam ꝺtēnendo ad bona inuisibilia assurgeret. ⁊ illa desideraret. ⁊ sic ad illā peruenire. Si eīm tpalia amaret. impediret ne spūalia appetēderet. ⁊ si nunc amat corruptus ꝺcupiſcētia q̄n est in valle miserie. q̄nto magis tūc amaret si esset in illo paradisi amenitate post q̄z motbo ꝺcupiſcētie corrupt⁹ esset. Tāta eīm ertūc adherēcia deti tpali inhereret. vt nunq̄z eternā reꝺreret. ⁊ ideo cum eo est actū misericorditer ⁊ iuste. Et p̄z hoc patēt dubitationes p̄missē. patz etiā q̄ nō est simile de paradiso ecclie patz etiā q̄ locus iste magis est cōgruus statui miserie etiā si vterq̄z deteriorat⁹ esset. Postremo patz q̄ locus ille frustra nō est. multū eīm facit ad nostrā eruditionē. ⁊ occasionē nobis p̄bet requirende salutis. in q̄ consistat summa etiā perfectio totius vtilitatis humane.

viam ligni vite. Quod iuxta literā pōt hoc mō accipi. Quia p ministeriū angelorū ignea custodia ibi ꝓstituta fuit. Hoc eīm q̄ celestes potestates in paradiso visibili factū esse credēdū est vt per angelicū misteriū ibi esset q̄dam ignea custodia. nō tū frustra. sz q: aliq̄d significat de paradiso spūali. Cherubin enī interp̄tat plenitudo scie. hec ē charitas. q: plenitudo legis ē dilectio. Gladi⁹ aūt flāmeus pene tpales sunt. q̄ versatiles sūt q: tpa volubilia sunt. Illa ergo ad custodiā ligni vite iō posita sunt aū paradisum. q: ad vitaz nō rediť nisi p cherubin scz plenitudinē scie. i. charitatē. ⁊ per gladiū versatilē. i. tolerantiam passionū tēporaliū.

Determiat dubiū ortū ex p̄dictis. an scz hō aū pctīm comederit de ligno vite. f

Potest aūt queri vtrū de ligno vite ante pctīm comederit hō. De hoc Augu. in li. de ba-

ɒ Sed forte hoc nō conferebat ⁊c. Innuit magister q̄ lignū illud nō ꝓferebat īmortalitatē. nisi sepe de illo sumereť. Hoc eīm videť esse falsum. quia immortalitas perfecta ponit hominē extra statū aīalitatis. sed frequens comestio ponit hominē in statu aīalitatis. ergo per frequentē vsum ligni nō perduceret ad p fectam immortalitatē. Item frequentatio alicuius rei nō variat effectū fm̄ speciem. sed solum confirmat vel intēdit. ergo si vnica comestio non poterat facere īmortalitatē. videtur pari ratione q̄ nec frequentatio. R⁹. dō. q̄ magister h̄ dubiose loquit. nec sine causa. vtraq̄ enim pars potest sustineri satis p̄babiliter scz q̄ lignum vite vnica comestione cōferret īmortalitatem. Nec huic obuiat q̄ dūs p̄ceperat Ade q̄ de omni ligno paradisi comederet p̄ceptū eīm affirmatiuū nō obligat ad semper. sed p̄ loco ⁊ tempore. Potest etiā intelligi q̄ nō conferret illum effectum vnica comestione sed pluribus. ⁊ hoc quia lignum illud non cōferebat īmortalitatem sicut causa īmortalitatis principalis ⁊ effectiua. sed sicut dispositiua. Et quēadmodū videmus in medicina q̄ frequentata disponit ad sanitatem ad quā non sufficienter disponeret semel sumpta. sic ⁊ in ꝓposito intelligendum est. Et per hoc patent que obiecta sunt. procedunt enim ac si lignum vite esset principale effectiuū īmortalitatis. De effectu autē istius ligni planius habitum est supra. Dec aūt dicta sufficiant.

tis. par. sicait. Recte ꝓfecto intelligunt p̄mi homines aū malignam diaboli pſuasionē abstinuisse a cibo vetito. atq̄z vsi fuisse ꝓcessis. His verbis ostēdit q̄ de ligno vite aū pctīm sumpserint. q̄bus p̄ceptū erat vt de oī ligno paradisi comederint. nisi de ligno scientie boni ⁊ mali.

Quare nō sunt facti īmortales si comederūt de lig̃ vite. g

Quare ergo ꝑpetua soliditate ⁊ beata īmortalitate vesti nō sunt. vt nulla īfirmitate vl etate in deteri⁹ mutarent. Hāc eīm virtutē naturaliter illud lignum habuisse dicitur⁹. Sz forte hoc nō ꝓferebat nisi sepe de illo sumereť. Potuit g̃ fieri vt de illo sumeret semel ⁊ nō sepius. q̄ aliquā morā in paradiso fuisse intelligit. cū scriptura dicat eū ibi soporatū fuisse. quādo costa de latere eius assumpta est. ⁊ inde formata mulier. ⁊ animalia ante eum ducta quibus nomina imposuit.

A D intelligētiam huius partis in qua agitur de gratie adiutorio fm̄ statum nature institute. incidit hic questio circa tria. Primo queritur vtrum homo ante peccatū gratia eguerit. Secundo queritur vtrum ante peccatū gratiam habuerit. Tertio queritur de quantitate gratie quam in illo statu habuit. Circa primum queruntur duo. Primo queritur vtrum homo in statu innocentie circūlcripto dono gratie esset deo accept⁹. Secundo queritur vtrū absq̄z gratia posset exire in opus meritorū.

Utrum absq; dono gratie homo esset deo acceptꝰ in statu innocentie. Et q̄ sic videt Gen̄. j. Vidit deꝰ cuncta que fece. ⁊ erant valde bona. sed summo bono nō pt nō complacere illud qō est valde bonū. si ergo hoc inter ceteras creaturas inferiores principatū obtinebat. videtur q̄ ipe valde bonus erat. ⁊ si hoc. ergo deus illum acceptabat. Item Sap. xj. Diligis omnia dñe ⁊ nihil odisti eorum que fecisti. sed homo in statu innocentie nihil habebat qō esset dignū odio. ⁊ totū qō habebat a deo factum erat. ergo deus ipsum toraliter diligebat. sed qō sic a deo diligit ab eo acceptat. ergo ꝛc̄.

Item Prouer. viij. Ego diligentes me diligo. sz homo fm̄ statum nature institute diligebat deū ꝓpter se et super omnia quia rectus erat. ergo videt q̄ etiā ꝓter omnē gratiā deus cum amabat. ⁊ si hoc. ergo deo acceptus erat. Item artifex creatus cōplacet sibi in opere suo. ⁊ illud acceptat quādo ipm̄ fabricat fm̄ voluntatē suam. sed deus qui est summꝰ artifex hominē formauerat ad imaginē suam. ⁊ optima rōne cum cōditerat. ergo videt q̄ ex naturalibus sibi datis homo deo placebat. Item nihil est qō plus faciat animā caram deo ⁊ acceptam q̄ sit tota pulcra ⁊ nulla sit in ea macula. sed anīa ade in statu innocentie tota erat pulcra. nulla erat in ea macula. quātum erat ex naturali conditione. ergo absq; omni gratia supaddita deo erat acceptа Item aut deus poterat facere aliquā creaturaz ita bonam q̄ ex puris naturalibꝫ sibi placeret. aut nō. Si nō videt q̄ nō esset omnipotēs. Si sic. ergo nō videt q̄ ad hoc q̄ natura placeat deo necessariū sit supaddi donū gratie. si igitur homo ꝓfecte cōditus fuit fm̄ exigentiā status nature. videt q̄ deo placebat absq; omni dono gratie supaddite. Sed cōtra Heb. xj. Sine fide impossibile est placere deo. sed fides est donū supadditū nature fm̄ q̄ dr. j. Lor. xij. ḡ sine dono gratie nature supaddite nullus potest placere deo. Item Sap. vij. Neminē diligit deus nisi illū qui cū sapientia inhabitat. sed sapientia est donū dei nature supadditū. fm̄ q̄ infra subiungit. ix. c. Mitte illam de celis sanctis tuis ⁊c̄. ergo absq; dono gratie nature supaddite impossibile est dei amicū esse. Item Dyo. in li. de angelica ierarchia. lex diuinitatis est inferiora p̄ media. ⁊ media p superiora reducere. sed media bona sunt potentie naturales. bona maxima sunt gratia ⁊ virtutes quibꝫ nō contingit male vti. ergo fm̄ rectū ordinē anīa nō potest ad deum redire nec deo placere. nisi ꝓficiat p̄ donaꝫ virtutum ⁊ gratie. Item nihil excellentiꝰ est fm̄ naturā in homine q̄m ipa imago. sed imago indifferēs est ad ℔ acceptandū ⁊ nō acceptandū. ḡ ad ℔ q̄ aliqua anīa a deo acceptet. necesse est vltra naturalia ei aliqō donū naturе supadditū. Ite quotiēscūq; deꝰ aīam acceptat. eā in ꝯiugiū sibi desponsat. Vñ ⁊ aiam dicit sponsam suā in Cant. Sz quātūcunq; aliq̄ creatura sit excellēs. semp in infinitū est deo inferior. ḡ nunq̄ digna ē in ꝯiugiuz assumi. nisi deꝰ ex mera liberalitate condescēdat. ⁊ hoc ē ꝓstare gr̄am. ḡ ⁊c̄. Ite cum deꝰ hominē acceptat. filium suū reputat fm̄ q̄ dicit Johānis. j. Dedit eis potestatē fi. dei fi. Sz creatura quātūcunq; sit nobilis semper est dei serua. sed seruꝰ nō pōt adoptari in filiū q̄n fiat ei gr̄a. ḡ impossibile ē q̄ aliq̄ creatura acceptet a deo sine munere gre supaddite. Rn̄. ad p̄dictoꝝ intelligēdū etiam ē notandū q̄ dupliciter ꝯtingit dicere aliq̄d acceptari a deo. Uno mō quadā acceptatione generali. vt idē sit acceptare aliq̄d qō reputare bonū. ⁊ in bono cōseruare. ⁊ hac acceptatōe nō oīa acceptat creatura rationalis. sed etiā oīe opus dei. Est etiā alia acceptatio spēalis qua dr deus acceptare illud qō dignū reputat eterna beatitudine. ⁊ tali acceptatōe nō acceptat deus nisi creaturā rōnalem. Illa em̄ sola est que eꝰ capax et ꝓpriceps ee potest. Hanc aūt creaturā rōnalē tunc acceptat. cū consecrat in templū. ⁊ adoptat in filiū. ⁊ assumit in ꝯiugiū. Nam aīe sancte que deo placēt. ⁊ dicūt templū dei. ⁊ dicunt filij dei. ⁊ dicunt spōse dei. fm̄ qō colligit ex nouo ⁊ veteri testamēto. Primū genus acceptationis nō requirit supaddi donū gratie vltra ea que sunt de cōditione nature. Scōm vero genꝰ acceptationis nō potest nō esse gratuitū. tum ꝓpter gratuitam dei ꝺdescensionē. tum ꝓpter creature exaltationē vltra terminos siue status nature. Gratuita nāq; ꝺdescēsio in huiusmodi acceptatōe necessario requirit. Qm̄ em̄ deꝰ imensus habitare velit in aīa vt in tēplo. q̄ iterum velit seruū reputare pro filio. q̄ ancillā suam assumere velit in coniugiū. hoc nemo dubitat esse iure gratie ⁊ condescensionis liberalissime. Creature etiā sublimatio in tali acceptatione vltra statum nature repert. Qm̄ enīz creatura ꝺsecretur in templū. adoptetur in filium. assumatur in coniugiū. hoc est supra naturale complemē tum omnis creature. ⁊ ideo nec cōsecratio. nec adoptatio. nec vnio anīe ad deum fit per aliquā ꝓprietatem nature. sed per aliqō donū gratie superadditū qō animā consecret vt sit templū. assimilet vt sit dei filia. q̄ faciē decoret anime vt apta sit esse dei sponsa. hec aut̄ omnia facit gratia gratūfaciēs. cui est adeo iuncta dei cōformitas. vt nullo mō possit deo dissimilis fieri. Ideo iuncta spiritualis venustas. vt nullo modo possit deformari. ⁊ ideo reddit animā deo acceptam. Et est ratio acceptandi fm̄ illas tres ꝓprietates predictas. q̄ quidem conueniunt ei nō fm̄ tropum aut transsumptionem. sed fm̄ veritatē aut fm̄ ꝓprietatē. Et sic patet q̄ homo in statu innocentie gratia gratūfacente indigebat ad hoc vt deo placeret. Et hec necessitas sumpta est ex parte modi acceptandi. Posset nihilominus et alia ratio sumi ex parte acceptantis. Deus em̄ qui omnia fecit in gloriam suā. ⁊ nullius indiget laude. potissime requirit a creatura rationali bonorē. Et quia honorem deo exhibemus quādo in ipsum oīa referimꝰ tanq̄ in omniū autorē ⁊ finem. nō decreuit deus hominem ꝓducere ad perfectionē glorie per aliquid qō ortū haberet ex nature ꝓncipijs. sed per munus additū naturalibus. vt ex hoc homo magis deo gratus existeret ⁊ totius salutis sue deo opus attribueret. Et sic patet q̄ nemo potest acceptari a deo absq; munere gratie superaddite nature. ⁊ ꝺcedende sunt rationes ad hoc inducte. Ad rōnes vero ad oppositum planum est respondere ex his que dicta sunt. Nam due ꝓme auctoritates intelligunt de acceptatione ⁊ dilectione fm̄ generalem modū. nos aut̄ loquimur hic de acceptatione fm̄ modū spēalē quo deus acceptat ipsam animā vt reputet eā dignā eterna gloria. 6

Ad illud qō obijcitur ego diligentes me diligo ⁊c̄. Dicendū q̄ illud intelligitur de dilectione charitatis que nō est absq; gratia. ⁊ hec plurimum differt a dilectiōe naturali qua homo diligebat deum ꝓpter se ⁊ super omnia sicut ostensum est supra dis. xij. 7

Ad illud qō obijcitur q̄ artifex creatus complacet sibi in opere. dōm q̄ istud est verū de illa generali acceptatione ⁊ complacentia qua aliquis reputat aliquid esse bonum. sed de illa acceptati- 8

5

one q̄ aliqs sic acceptat aliquid vt reputet se illi obligatum ad retribuendum aliquid magnū. veritatē non habet. hanc enī solum cōtingit reperire circa opus diuinum qō habet libe. arbi. ⁊ circa qō nata est esse laus ⁊ vituperium. Ad illud qō obijcitur q̄ natura instituta absq̄ omni gratia esset tota pulcra ⁊ sine macula. dicendum q̄ ⁊ si esset sine macula. non tamen esset tota pulcra ea pulcritudīe que est a gratia. Pulcritudo em̄ gratie est sancti amoris conciliatiua f̄m q̄ dicit glosa super illud p̄s. Ut exhilaret faciem in oleo. glo. Gratia est quidam nitor animē ad conciliandū sanctum amorem. Ad illud qō obijcitur. vtrum deus posset talez naturam facere q̄ esset ei accepta absq̄ munere gratie. dicendum q̄ ⁊ si ipse posset omnia tanq̄ omnipotens natura tamen nō esset capax. vnde impossibilitas venit ex parte creature. Si em̄ hoc faceret. nihil aliud eēt facere q̄ faceret donum gratie donum esse nature. ⁊ gratiam esse naturam. Hoc autē impossibile est. cum donum gratie sit vltra terminos nature. Unde sicut impossibile ē q̄ homo fiat a deo beatus per naturā q̄uis possit creari beatus. quia beatitudo consistit in bono qō est supra oēm naturā. sic etiam intelligendū est ⁊ in gratia. Preterea. esto q̄ posset facere. nō tamen decreuit. quia non decuit. Et ratio huius dicta est. videlicet vt ex hoc diuina seruetur gloria in cuius p̄iudicium deus neminē acceptat. Conseruet̄ etiā nihilominus ipsa gratia que nullo modo potest nec debet esse ingrata. et ideo sic debet dari vt reputetur esse gratis data.

Questio. II b

Utrum homo in statu nature institute posset in op⁹ meritorium ecire absq̄ dono gratie. Et q̄ sic videtur Augustin. in lib. de natura ⁊ gratia. Quis nesciat ita factum hominē vt in eo libe. arbi. iuste viuendo p̄o possibilitate ⁊ capacitate sua constitueretur. ergo videtur q̄ ex libertate arbitrij naturali posset iuste viuere. ergo ⁊ opera meritoria facere. Item Dama. Manentes in eo qō est f̄m naturam. in virtute sumus. sed opera ꝑtuosa sunt meritoria. ergo libe. arbi. in integritate sue nature manens absq̄ omni gratia poterat facere opera meritoria. Item dei perfecta sunt opera. ⁊ perfectum est aliquid (vt vult pbus) cum attingit p̄opriā virtutē. ergo si homo perfectus cōditus est. poterat exire in operationē p̄opter quam factus est. hec autē est operatio per quam peruenitur ad gloriam. ergo ⁊c.

Item in omnibus creaturis distantibus a suo termino ad quem ordinantur data est virtus per quam possint ad illum finem peruenire. sicut patet in igne. qui cum deorsum est. sua leuitate potest sursum ferri. ergo aut libe. arbi. miserabilius fuit inter ceteras creaturas aut si alie creature per naturam habent potentiam perueniendi ad suum finem. videtur multo fortius q̄ ⁊ hoc homo posset per virtutem nature ante statum miserie.

Item natura nihil facit frustra. nec deficit in necessarijs. sed nihil est maius necessarium homini q̄ illud sine quo non potest beatificari. ergo cum potestas merendi huiusmodi sit. videtur q̄ hec ineesset ei per naturam omni gratia circūscripta. Item circūscripta gratia intelligamus hominē in statu nature seruare diuina mandata. aut igitur meretur aliquid. aut nihil. Si nihil. ergo frustra operatur. sed frustra operari nō potest esse sine aliqua pena. hoc autem nō poterat esse in natura instituta. Si aliquid meretur. cum opus rectū sit ad beatitudinem ordinatum. videtur q̄ et puris naturalibus mereri possit p̄emium eternum. Contra Ro. vj. Gratia dei vita eterna. Et glo. Nihil aliud in nobis deus coronat q̄ sua munera. ⁊ ex retru q̄ ex glosa. colligitur q̄ vitam eternam non contingit mereri absq̄ gratia. Item deus nullo modo indiget bonis nostris. ergo si acceptat bona nostra. hoc non est ꝑpter aliquam suam vtilitatem. sed si est. hoc est per meram benignitatem. igitur nisi diuina iustitia condescendat per gratiam. impossibile videtur q̄ reputet aliquē dignum gloria p̄opter aliq̄ opera que faciat. Item meritum ⁊ p̄emium debent esse p̄oportionabilia. sed natura quantūcunq̄ eminens. improportionabilis est ⁊ alterius generis est q̄ sit beatitudo glorie. igitur impossibile est mereri gloriam per pura naturalia. Item nobilior est substantia q̄ operatio. ⁊ deus nunq̄ acceptat hominem absq̄ munere gratie. ergo nec operationem hominis reputat meritoriam. nisi p̄cedat a libero arbitrio ⁊ a gratia. R⁹. dom̄ q̄ no solūmodo gra II
necessaria ē ad merēdū f̄m statū nature lapse. ⁊ etiā f̄m statū nature institute. licet f̄m statum nature lapse magis indigeat liberum arbitrium dono gratie. In statu nanq̄ nature institute necessaria erat gratia. tamen ꝑpter conditionem retributionis. quoniam ipse deus bonorum nostrorum non indiget. ideo nec acceptat hominem p̄opter opera. nec aliquod meritum obligare potest ipsum f̄m rationem dari ⁊ accepti. ideo ad hoc q̄ aliquod bonum opus creature ad remunerādū deo complaceat. necesse est q̄ ipsius gratuite bonitatis influentia in operante p̄cedat. per quam creatura ipsi creatori grata existat. Similiter p̄opter conditionem retributionis impossibile erat liberum arbitrium mereri sine auxilio gratie gratum facientis. p̄o eo q̄ illud p̄emium qō meremur est beatitudo eterna. Beatitudo autem eterna consistit in habendo eum qui est omnē summum bonum. ⁊ qui est super omnem naturam exaltatus. ⁊ lucē habitat inaccessibilem. ⁊ ideo impossibile est q̄ homo merendo ad illud summū bonum ascendat ⁊ perueniat. nisi per aliquod adiutorium qō sit vltra naturam. sic em̄ homo in statu nature institute absq̄ dono gratie mereri non potuit. tum ꝑpter conditionem retribuentis. tum ꝑpter conditionem retributionis. In statu vero nature lapse non solummodo indiget gratia ad merendum p̄opter has conditiones sed etiam p̄opter conditionem operantis ⁊ operationis meritorie. Operās enim in statu nature lapse semper est in peccato ⁊ dei aduersarius ⁊ inimicus. nisi a peccato releuetur per gratie donum. ⁊ ideo quicquid faciat. nisi voluntas eius p̄eueniatur a gratia que deo reconcilier. nihil meretur merito cōdigni. p̄o eo q̄ deus est aduersarius ⁊ inimicus. deus autem opera non acceptat. nisi p̄ius accepter p̄sonam. sicut innuit Genesis. iiij. Respexit dominus ad abel ⁊ ad munera ei⁹. p̄ius dicit ad abel. ⁊ postea dicit ad munera. Propter conditionem etiam operationis necessaria est gratia. quia nulla est operatio meritoria nisi recta. ⁊ nulla est recta nisi fiat ex recta intentione et nulla potest esse recta intentione nisi que summum bonum omni bono p̄eponat. nulla autem intentio potest hoc facere in statu lapse nature sine dono gratie. ⁊ p̄opterea qualemcunq̄ vel quantamcunq̄ faciat homo operationē absq̄ gratia non meretur. quia non pensat deus quantū

sed ex quãto hoc faciat. Patet igit̃ q̃ multipler est ne/
cessitas gratie ad merendũ scz ꝓter ꝓditiones retribu
entis ⁊ retributõis. opantis ⁊ bone opationis. ita q̃ b̃
quadrupler necessitas ꝓcurrit ad statũ nature lapse. ⁊
dupler ad statũ nature institute. ⁊ hoc est qõ magister
dicit in lra. q̃ homo indigebat gratia opante ⁊ coopan
te p̃m statũ nature institute. licet nõ p̃m oẽm modũ gra
12 tie opantis. Ad illud g̃ qõ obꝫcit in ꝓtrariũ de au/
toritate Augu. ⁊ Dam. dõm. q̃ illud dictũ est nõ quia
potestas libe. arbi. ⁊ nature sit sufficiens in opus me/
ritorium. sed q̃ natura bñ ordinata ꝓcordat cum gra/
13 tia. ⁊ discordat cũ culpa. Ad illud qõ obꝫcit q̃ dei q̃
fecta sunt opa. dõm. q̃ est pfectio q̃ntũ ad eẽ primũ. ⁊ ẽ
pfectio quãtũ ad esse secundũ. Et pfectio quãtũ ad esse
secundũ dupler ẽ. Quedã em̃ est q̃ habet ortum a perfe
ctione p̃m eẽ primũ. sicut illa pfectio que attendit in ac
cidentib̃ que oriunt ex p̃ncipijs subiecti. Est alia per/
fectio quãtũ ad eẽ secundũ que nõ causat a pfectiõe p̃m
esse p̃mũ. sz port̃ est supra illud. sic̃ est pfectio in eẽ gra
tuito vel glorioso. q̃ dr̃ est in nobis nõ ex nob̃ sz ex deo
Cum g̃ dicit q̃ dei pfecta sunt opa. hoc intelligit quã/
tum ad eẽ primũ. ⁊ quãtũ ad eẽ secundũ qõ causat ab il/
lo. Quãtũ aũt ad illud esse secundũ qõ nõ causat a pfe/
ctione p̃m esse primũ veritatẽ nõ habet. Nõ em̃ fecit de
us oẽs bonos ⁊ gloriosos. sed illos solos beatificauit
quos p̃destinauit ꝓformes fieri imaginis filij sui. hoc
em̃ disponit dare p̃ merita tãꝫ bonũ laudabile. Et ra/
14 tio hui⁹ assignata fuit supra. xxiij. di. Ad illud qõ
obꝫcit q̃ alie creature possunt puenire in finẽ ad quem
sunt p̃ virtutẽ nature. dõm q̃ nõ est simile. q̃ finis cre/
ature rõnalis est summũ bonũ. qõ est supra omnẽ natu
ram. Finis aũt alioꝝ creaturaꝝ est bonũ creatũ qõ est i/
fra terminos nature. ideo creatura rõnalis magis indi
get dono gratie vt possit puenire ad suũ finẽ ꝫ alie cre/
15 ature. Ad illud qõ obꝫcit q̃ natura nõ deficit in ne/
cessarijs. tam parꝫ risio ex p̃dictis. hoc em̃ intelligit de
necessarijs que quidẽ attendunt quãtũ ad eẽ primũ. vl̃
quãtũ ad eẽ secũdũ. qõ causat ex p̃ncipijs nature. Quã
tum vero ad illud eẽ p̃m qõ est supra naturam. necesse ẽ
naturã deficere. ⁊ tale est eẽ gratuitũ ⁊ glorioſum. nul/
lum tamen ex hoc fit nature p̃iudiciũ. q̃ de⁹ defectũ na
ture suppler. ⁊ semp̃ presto est cũ se offert temp⁹ ⁊ locus
16 cõplere ⁊ dare qõ natura non poterat. Ad illud qõ
obꝫcit vltimo. vtrũ homo mereret aliq̃d vel nihil si fa
ceret mandata dei ⁊c. dõm q̃ nõ mereret aliq̃d de con/
digno sed de congruo. ⁊ sic merendo disponeret se ad
gratiã. ⁊ ideo nõ oparet frustra. Ex p̃dictis patet quã/
rũ humana natura in statu innocentie eguerit gratia.

QOnsequẽter querit vtrũ hõ in statu innocentie
habuerit gratiã gratũfacientẽ. Et circa h̃ que/
runtur duo. Primo querit vtrũ habuerit gra/
tiam ante lapsum. Secundo querit vtrũ simul tpe cõ/
ditus fuerit in gratuitis ⁊ naturalibus.

Questio. I c

Utrum homo ante lapsum habuerit gratiã. Et q̃ sic
videt. Luc. i. Qui etiã expoliauerũt eum ⁊ plagis im/
positis ⁊c. Exponunt sancti ⁊ glo. q̃ expoliauerũt eum
gratuitis. ⁊ vulnerauerũt in naturalib̃. ergo si hoc in/
telligit in p̃mo homine. p̃mus homo nõ tm̃ habuit na/
turalia sed etiam gratuita ante peccatuꝫ. Jtẽ Berñ.
Cum videret patrem nostrũ omniũ hominũ emul⁹ cha
ritate circũdatum. ⁊ omni virtute vestitum. ⁊ hoc ecce
psse terrenũ hoiem. qõ ipse p̃ superbiam amisit. invidit
insatiabilis homicida. Ex h̃ igit̃ patet q̃ p̃mus homo
⁊ charitatẽ habebat ⁊ omnẽ virtutẽ. Jtem Adã post
sopore⁊ p̃uerauit. sicut innuit̃ in tertio Berñ. ⁊ in glo.
hoc aũt nõ fuit nisi q̃ introductus fuit i illo sopore in
secretum celestis curie. sicut plures dicũt autoritates.
sed nullum decebat illuc introduci qui nõ haberet gra/
tiam gratumfacientẽ. ergo ⁊c. Jtẽ a deo recepit mã/
datum disciplinę. sed si illud mandatũ seruasset absq̃
gratia. nihil meruisset. Si igit̃ illud mandatũ datum ẽ
sibi in meritũ obedientie. videt̃ q̃ deus nõ dederit sibi
in p̃ceptum p̃ter gratie adiutoriũ. alioquin dedisset in
malũ. qõ nullo modo decet facere deum. Jtem pec/
catum ade arguit̃ fuisse maxime ingratitudinis. sz nul
lum domũ in via est maius gratia gratũfaciente. ergo
si maior ingratitudo fuit i peccato ade q̃ꝫ in peccato ali
orum posteroꝝ. ⁊ posteri eius post acceptum donum
gratie deum offendunt. videt̃ q̃ ipse añ peccatũ habuit
donum gratie gratũfacientis. Sed contra de⁹ scie/
bat ipsum stature cẽ lapsurũ. ergo sciebat q̃ illud gratie
donum in nullo eẽt sibi vtile. sed potius eẽt sibi in no/
cumentũ. Si igit̃ sapiens artifex nõ debet aliquid fru/
stra facere. vel etiã qõ vertatur in operis sui damnũ et
nocumẽtũ. videt̃ q̃ nõ dederit illi gratiã. Jtem adã
quia iusticiã originalẽ habuit quando peccauit ⁊ volũ
tarie pdidit. nunq̃ eam recupauit. ergo pari tõne si ha
buisset donũ gratie gratũfacientis. nec ipse. nec aliq̃s
posteroꝝ eius gratiã recupasset. videtur q̃ ante lapsuꝫ
eam nõ habuit. Jtez adã habebat optima naturalia
⁊ nullam habebat p̃nitatẽ ad maluꝫ. nec difficultatẽ ad
bonũ. g̃ si charitatẽ ⁊ gratiã habuisset. coraliter deo ad
hesisset. g̃ nunq̃ in peccatũ cecidisset. sed constans est
q̃ cecidit. ergo gratiã ante lapsum nõ habuit. Jtem
lucifer nõ habuit gratiã gratũfacientẽ sicut pbatum fu
it supra. si g̃ adam gratiã gratũfacientẽ habuit. ⁊ ab il/
la cecidit. g̃ de altiori gradu cecidit q̃ꝫ angelus. ergo vi
detur q̃ peccatũ eius fuit incurabilius q̃ꝫ peccatũ an/
gelicũ. si igit̃ hoc constat eẽ falsum. Adam ante pecca/
tum nõ habuit gratie donũ. Jtem p̃us debet pbari
aliquis q̃ꝫ in amicũ assumi. hoc nõ solũ verum est i ami
cicia humana. verũ etiaꝫ in amicicia diuina. Unde dicit
Deu. viij. Abraã pater nr̃ tentat⁹ ẽ. ⁊ p̃ multas tribu/
lationes pbat⁹. dei amic⁹ effect⁹ ẽ. Si igit̃ null⁹ hꝫ dei
gratiã q̃n habeat dei amicitiã. videt̃ q̃ añ tẽtatõez adã
nõ habuit gr̃am. sz statim post tentatõez peccauit. g̃ nõ
habuit gr̃am añ lapsum. Ad. ad p̃dictoꝝ intelligẽtiã 17
est notãdũ q̃ circa h̃ dupler ꝓfuerit eẽ opinio. Quidã
em̃ dicere voluerũt q̃ adã nõ habuit gr̃am gratũfacien
tẽ. p eo q̃ nõ videt̃ credibile q̃ lapsus eẽt. si tale adiuto
riũ habuisset. Ad aucres aũt ⁊ rõnes rñdent dicẽtes q̃
adã habuit mltas gr̃as gratis datas. ⁊ naturã habuit
valde bonã. ⁊ p̃terea sancti aliq̃ videt̃ dicere tm̃ ha/
buisse gratuita añ lapsum. nõ q̃ habuit donũ gr̃e gra/
tũfacientis. sz donũ gr̃e gratis date. ⁊ p illud poterat tẽ/
tationi resistere. ⁊ ad gr̃am gratũfaciẽtẽ seip̃m dispone
re. Sz q̃m aucres sanctoꝝ erp̃sse vident dicere de gr̃a
gratũfaciẽte. sicut patet in illis q̃ mgr̃ adducit in lra. et
huic etiã ꝓsonare videt̃ scripture aucras ⁊ rõnis pba/
bilitas. Jõ est alia opinio cõmunior ⁊ verior ⁊ pbabili
or quã etiã sustinet mgr̃ in lra. scz q̃ adã añ lapsum gra
tiã gratũfaciẽtẽ habuit. p quã nõ solũ malo resistere. sz
etiam in bono pficere potuit. ⁊ illa gratia adiutus ita
bene meruisset mandatũ dñi obseruãdo. sicut demeru/
it transgrediendo. Hanc igitur opinionem sustinẽdo
ꝓcedere possumus rationes que ad primã partẽ induꝫ
cunt. Ad illud aũt qõ obꝫcitur in contrarium q̃ de/ 18

us sciebat statim ipm lapsurū. dōm q; ꝓter hoc nō debuit dimittere donū gratie sibi date duplici rōne. Pmo quidē, q; simul cū hoc psciebat q; bonū debebat de lapsu eius elicere. Scōo vero q; deus in ꝺferēdo gratiam nō attendit futura peccata. sed idoneitatē psentez ad gratiā. sicut patet. cum ꝺfert gratiā in tpe pscitis. et eis quos ab eterno reprobauit. ⁊ in vtroq; eoz cōmendatur dei largitas ⁊ sapia. ⁊ arguit hoīs ingratitudo ⁊ iniusticia. in hoc q; tā a bñficio ⁊ tam a benigno se auertit sine cā. 19 Ad illud qō obīcit q; nō potuit recupare originalē iusticiā quā habuit qñ peccauit. dōm q; non est tota ratio sez q; volūtarie amisit iusticiā illā. sz simul cum hoc facit. q; iusticia originalis non tm respiciebat voluntatē deliberatiuā. sed etiā respiciebat naturā instituā. gratia aūt respicit ipam voluntatē liberā vt est libera. Et qm voluntas de facili vertit ⁊ reuertit. natura aūt cum corrupta est nō sic de facili releuat. hinc ē q; magis pōt recupari gratia q; ꝑma iusticia. cuius vtraq; fuerit q; peccatū amissa. Est ⁊ alia rō quare nō recuperat originalis iusticia. sed hec manifestabit infra cū aget de originali peccato. Ad illud qō obīcitur q; si 20 Adam habuisset gratiā q; inseparabiliter deo adhesisset. dōm q; hoc nō oporter. q; li. ar. habēs grām. moueri ꝑter gratie inclinationē. ⁊ frequēter mouet. nihil considerans de eo ad qō mouet gratia. vñ frequēter contingit q; homo magne charitatz inordinate afficit. ꝑ eo q; nō sp actualiter fert in illud summū bonū circa qō habet immēsum desiderū. sic intelligendū est accidisse ipi ade. Quis em est hō hns charitatē. qui peccaret si deū pre oculis sp haberet. ⁊ actu ꝺsideraret quātū deꝰ amabilis est. ⁊ quārū nephas est ipm offendere. 21 Ad illō qō obīcit q; lucifer nō habuit grām gratū facientē. dōm q; verū est. ex hoc tm nō sequit q; hō peccauerit maiori ingratitudine. ꝑ eo q; lucifer primioꝛ erat statui gloze. simul em recepisset gratiā ⁊ glozā. Homo vero sic cōditus fuit vt longe aīa glozā haberet gratiā. ⁊ ideo positus est in terra quasi lōge a celo distans. ac q; hoc i trāsgrediendo. nec adeo cecidit de alto vt lucifer. nec adeo fuit ingratꝰ. nec adeo q; peccatū deprauatus. Ad il- 22 lud qō obīcit q; prius debet hō ēptari q; in amicū assumi. dōm q; illud intelligit de illa amicicia que facit deo hoīem. pbatū ⁊ familiarē. q; quē modū dicit ipe dominꝰ aplis Joh. xv. Vos aūt diri amicos ⁊c. De amicicia aūt large dicta hoc nō pōt intelligi apud deū. licet posset intelligi de amicicia apud hoīes. ꝑ eo q; nisi deꝰ gratiā daret. in pbando potꝰ reprobaret. q; approbaret nō em habemꝰ vñ possumus pbari a deo nisi p eiꝰ donū. nō sic est aūt de hoīe respectu hoīs. ⁊ sic patet illud.

Questio. II d

Utrum hō simul tpe ꝺditus fuerit in gratuitis ⁊ naturalibꝫ. Et q; sic videt q; textꝰ. Hoīem. j. Faciamꝰ hominē ad ima. ⁊ si. nram. Sed sicut exponit Aug. ⁊ habitū est supra di. xvj. Imago est i naturalibꝫ ⁊ similitudo i gratuitis. q; si hō factꝰ est ad imaginē ⁊ similitudinē. videt q; ꝺditꝰ fuit simul in naturalibꝫ ⁊ gratuitis. Itē Eccl. xvij. Deus de terra creauit hoīem. Et post. ⁊ secm se vestiuit illū virtute. igit a sui ꝺditione ꝑmaria virtute fuit vestitus. ⁊ si hoc. redit idē quod prius. Itē Dam. Fecit deus hoīem innocentē. rectū. virtuosum. sine sollicitudine. sine tristicia. oīm virtute decoratum. oībus donis ornatum. q; videt q; homo in gratuitis fuerit cōditus. Item hoc videt rōne. Deus fecit hoīem q̄ntū ad eratē pfectum. ⁊ q̄ntum ad ꝺditionē ab eterno sue ꝺditionis. q; pari rōne videt q; fecerit eū pfectum q̄ntū ad voluntatis rectitudinē. sed volūtatis rectitudo ꝺsistit in dono grē. q; videt q; donū gratie habuerit in initio sue ꝺditionis. Item ad hō q; alicui deb grā. requiritur diuina liberalitas. ⁊ recipientis idoneitas. sz deus in pmordio cū adam ꝺdidit liberalissimꝰ erat. ⁊ adā a sue ꝺditionis pmordio ad suscipiendā grām idoneitatem habebat. q; ab ipso ꝺditionis pmordio deꝰ ei gratiam ꝺferebat. Sz ꝺtra. Augꝰ. dicit hō in sue ꝺditōis pmordio habuit vñ posset stare. sz nō vñ posset pficere. Itē magister dicit supra di. xxiij. Poterat hō per auxiliū grē creatoris resistere malo. sz nō pficere bonū. sz si habuisset gratiā gratū facientē ab eroꝛdio creatōis potuisset vtrūq; q; si nō potuit pficere q; bonū. patz ⁊c.

Item magis ꝺuenit gratia cū gloria q; natura cum gratia. sed in homīe gratia pcedit gloriam. ergo patria tione imo multo fortioꝛ natura precessit tempe donuz gratie. Item q; gratiam fit matrimoniū inter deum ⁊ animā. sed lex matrimonij est vt nō fiat absq; mutuo consensu. q; videtur q; nulli adulto gratia debeat dari nisi pcedat consensus. si q; adam pus fuit q; consentire posset. q; nō habuit simul naturā ⁊ gratiā. Item donum gre infructuosum ē nisi a deo recognoscat. nemo em in se gratiam reseruare potest. nisi p illa deo gratꝰ existat. igit si magis tenet rōnem gratuiti qō est naturalibus superadditum q; qō est naturaliter inditū. et donum gratie est mere gratuitum. ergo videtur q; non ab ipsa creatōe. sz post donū grē fuerit homini collatum.

Rº. ad pdictoꝛ intelligentiā est notādū q; circa hoc 23 duplex fuit opinio. Quidā nanq; dicere voluerunt q; homo fuit creatus nō solum in naturalibus. verūetiā in gratuitis. tum ꝑter dei liberalitatem. tum etiā ꝓpter hominis idoneitatē. Sed quoniā sanctoꝛ auctes vident sonare ꝺtrariū. Ideo est alia opinio cōioꝛ ⁊ pbabilioꝛ q; hō pus tpe habuit naturalia q; haberet gratuita. Unde fm hanc in statu innocentie distinguunt 24 duo tpa. qōdam em fuit tempus in quo tm habuit naturalia. quoddā vero in quo habuit ⁊ naturalia ⁊ gratuita. Secm diuersitatē huius duplicis tpis dissoluit apparens ꝺtrarietas in auctibus sanctoꝛ. Nam quidam vident dicere q; hō habuit gratiam. quedā vero q; nō. ⁊ vtreq; verū dicunt p diuersis tpibus. Rō autem 25 quare dns voluit post naturalia dare grām cū posset dare simul. sumit ex triplici ordine. vicz ab ordine sapientie. bonitatis. ⁊ iusticie. Ordo sapiētie hō requirebat. vt sicut esse gratuitū est alterius generis q; esse naturale. sic in diuersis tpibus homini cōferret. ⁊ sicut elemēta mundi pus tempe fuerunt creata ⁊ distincta q; ornata. propter ordinē sapiētie cōmendandum. sic etiā fieret circa hominē qui est minoꝛ mundꝰ. Ordini etiā bonitatis hoc cōpetebat. hoc em ordine dicit aliquid ordinari in suum finē. tunc igitur gratia homini ordinate dat. qñ datur ei fm q; est vtilioꝛ ⁊ fructuosioꝛ. tanto autē gratia dei est nobis vtilioꝛ ⁊ fructuosioꝛ. quanto p ea deo gratioſioꝛes efficimur. ⁊ ideo sic debuit dari. vt ex ipso ordine dandi cognosceret donū illud esse gratuitum. ꝑterea nō fuit a creatione indita. sed nature tā perfecte ⁊ constitute fuit supinfusa. Ordo etiam iusticie hoc requirebat. Deus em fm legē cōem requirit aliquam dispositionē ⁊ ꝓparationē a parte nostra ad hoc q; infundat alicui grām. siue eo cui infundit. vt in adulto. siue in alio adiuuante fm q; ꝺtingit in paruulo. ⁊ ideo gratia nō fuit homini ꝺcreata. sed dilata fuit q̄usq; homo q; actum ⁊ vsum ratōis quodāmodo se disponeret ad illā suscipiendā. vt sic verificaret illud Augu

sti. in ꝑmo hoīe. qui creauit te sine te. nō iustificat te sine te. ꝓpter igit ꝙ multiplex ordo bī exigebat vt hō prius fieret in naturalib. ꝙ donis gratuitis ornaret. ⁊ cōcedende sunt rōnes q̄ hoc ostendūt. Ad illud qō obi-
26 icitur. Faciam⁹ hoīez ad imaginē ⁊ similitudinē. dōm ꝙ si multitudo attendit ibi ingratuitis gratis datis. Vel dicendū ꝙ de⁹ dicit fecisse hoīem ad suā imaginē ⁊ similitudinē. nō q; statim cū dedit imaginē. simul etiā dedit similitudinē. sed q; alterū dedit scz imaginē. ⁊ ad alterum habilē fecit. vicz ad similitudinē. quā postmodum ꝓ loco ⁊ tpe ei dedit. Unde quātū est ex vi verbi nō pōt ꝯcludi ꝙ simul ⁊ semel fuerit in hoīe imago dei ⁊ similitudo. Et ꝓ hoc patet rīsio ad duas auctoritates sequētes. Eccle. vicz ⁊ Dam̄. q; sic intelligunt nō q; deus statim vt hominē cōdidit virtute vestiuerit ⁊ ornauerit. sz q; tunc dispositū fecerit. ⁊ nō longo post tempe cōple-
27 uit. Ad illud qō obīcit de ꝓfectione etatis ⁊ cognitionis. dōm ꝙ nō est simile. q; ꝓfectio etatis ⁊ cognitōis nō tantū elongat a ꝓfectōne nature sicut ꝓfectio gratie Unde hō ꝓ vim nature sibi inditā pōt puenire ad ꝓfectam etatē ⁊ ꝓficere ad cognitionē. sz nunq̄ pōt ꝓfe hō in habitū gr̄e. nisi de⁹ infundat mera sua benignitate.
28 Ad illud qō obīcit ꝙ homo erat idone⁹. ⁊ deus erat liberalissim⁹. dōm ꝙ de⁹ maiorē idoneitatē expectabat que quidē cōpeteret ordini sapīe. ⁊ bonitati. ⁊ iusticie. sicut pr̄⁹ ostensum est. ⁊ ideo nō statim gratiā dedit. sz distulit. ꝓ eo ꝙ deus sic opat liberaliter. vt tñ sua liberalitas nō excludat sapīam nec iusticiam.

QUonsequēter quātū ad tertiū articulū queritur quantā gratiā primus hō habuerit. Et primo est questio de quantitate gratie ꝑmi hoīs quantum ad donorū multitudinē. Scdo queritur quantum ad donorum magnitudinē.

Questio. j. e

Utrum hō habuerit tot virtutes añ lapsum quot habuit post lapsum. Et ꝙ sic videt ꝑmo ꝓ Dama. dicentē ꝙ de⁹ fecit hoīem omni virtute circūdatū. ⁊ omnib⁹ bonis ornatū. ꝯ nō videt ꝙ aliquis habit⁹ virtutis q̄ sit in nobis deesset eidē. Itē ex pte cognitionis. Non cognoscim⁹ plura q̄ adam cognouit. nec plures ī nobis habem⁹ scientias. ꝯ pari rōne ex pte affectionis nō videtur ꝙ plures in nobis habeam⁹ habit⁹ virtutū q̄s habuit ꝑmus homo. Item ꝯnerio est in virtutib⁹. sicut sancti dicūt ⁊ suo loco oñdetur in tertio. ꝯ si adam habuit aliquā virtutē. necesse fuit ꝙ oēs habuerit. ꝯ tot habuit quot nos habem⁹. Item aut aliquā virtutē habemus quā nō habuit adam. aut nō. Si nō. ꝯ tot virtutes habuit quot nos habem⁹. Si sic. aut ergo illi⁹ virtutis fuit adam capar. aut nō. Si nō. ꝯ videt ꝙ ꝓ peccatum creuerit in nobis boni capacitas. qō absurdum est dicere. Si sic. cum de⁹ daret gratiā ade fm capacitatem suā. videt ꝙ omnē virtutē quā nobis ofert post lapsum. ⁊ ipsi ade ꝯtulerit ante lapsum. Sed ꝯtra. virtus fortitudinis ꝯsistit in ꝓpassione terribiliū. sz in adā in statu innocentie nō poterat esse talis ꝓpassio. ꝯ nec fortitudo. Item tempantia ꝯsistit in coercendis prauis carnis passionib⁹. ⁊ tales nō poterant repiri in natura instituta. ergo nec tpantia. Itē puia ꝯsistit in detestatione malorū ꝑpetratorū. sz nullo mō ꝯtingebat in statu innocentie de malis cōmissis dolere. ꝯ tūc non poterat cē in homine virtus pnie. Item q̄ habet donum ꝑseuerātie nō cadit a iustitia. sed adam a iustitia cecidit. ꝯ perseuerātiā nō habuit. Hanc aūt multi habent in statu nature lapse. ꝯ nō omnis virtus que nūc est. fuit in statu innocentie. Rᵒ. dōm ꝙ cum fit comparatio multitudinis donorū gratie ad statum nature 29
lapse. ⁊ statum nature institute hoc pōt intelligi vel de donis gratie gratis date. vel de donis gratie gratum faciētis. Si intelligat de donis gratie gratis date. sic se habent sicut excedentia ⁊ excessa. ꝓ eo ꝙ aliqua dona gratie gratis date habuit adam in statu illo. vt pote immortalitatē ⁊ impassibilitatē. que nō habuit aliqs posterorū eius. ⁊ aliqua dona gratie gratis date habēt posteri sui que ipse nō habuit. sicut gratiā sanitatum. ⁊ operationē virtutum. ⁊ genera linguarū. ⁊ consimilia. Ratio aūt huius diuersitatis venit ex hoc. ꝙ alia dona expediebant illi tempi. ⁊ alia competūt isti. Si aūt loquamur de donis gratie gratū facientis. sic quia illa dona ꝯnerionē habent quantū ad habitus ⁊ quantum ad actus q̄ perfectionis sunt. sic cōcedendū est. ꝙ in equali multitudine fuerunt in ꝑmo hoīe in qua reperiuntur in eius posteritate. Hoc dico quātū ad habitus ⁊ quantū ad actus qui ꝓfectionis sunt. sicut rationes ad ꝑmam partē inducte ostendūt. Quantū vero ad actus qui habent impfectionē annexā. non ꝯtingebat virtutes fm statum illū in adam ponere. Et ꝓ hoc patet responsio ad tria obiecta. quorū est vnum de fortitudine. alterū de tpantia. ⁊ tertiū de penitētia. que oīa ꝓcedunt fm actus habentes impfectionē aliquā annexam. que q̄dem impfectio nō competit alīs virtutibus fm omnē statum. sed solū fm statū p̄sentis miserie.

Ad illud aūt qō obīcit de ꝑseuerantia. dōm ꝙ ꝑseuerantia vno mō dicit ꝓpositum ꝑseuerandi in bono. 30
⁊ hoc modo est virtus vel dispositio ꝯsequens virtutes insepabiliter. Alio modo ꝑseuerātia est ꝯtinuatio in bono vsq; in finem. ⁊ sic nō dicit habitum. sed pot⁹ dicit statum. ⁊ hunc ꝑmus homo nō habuit. ex hoc tñ nō sequit ꝙ aliqua virtute caruerit ꝓ eo tempe quo ī gratia ꝑmansit. Si quis aūt quērat cuiusmodi actus habuerunt virtutes in ꝑmo homine q̄ impfectionē habent anneram in actibus suis fm statum nature lapse. dōm ꝙ actus illi in statu innocentie plurimū ꝯformes erant actib⁹ quos in patria virtutes sunt habiture. cuiusmodi aūt sunt isti determiāt magister in tertio li. di. xxxiij. ⁊ ibi suo loco determinabit.

Questio. ij. f

Utrum dona gratuita fuerint eque magne efficacie in homine ad merēdum ante lapsum sicut sunt post lapsum. Et ꝙ fuerunt maioris efficacie tunc q̄s nunc videtur. Quanto ꝓfectio⁹ est cognitio. tanto ꝓfectio⁹ est dilectio. ⁊ q̄nto maio⁹ est dilectio. tanto op⁹ nostrū est deo acceptabili⁹. Prima ꝓpositio patz ꝑ illud. ꝙ q̄ntū cogscis. tantū diligis. Si ꝯ in adā fm statū innocētie clarior fuit cognitio. videt ꝙ charitas ad merendū fuerit efficatior. Itē albius est qō est nigro ipmixti⁹. ꝯ magis est meritorū qō min⁹ habet in se de demerito. sed omnia merita nostra quodāmodo ꝑmixta sunt culpe. fm illud Ysa. xlvij. Omnes iusticie vestre sicut pannus mēstruate. Si ergo in adam fm statum innocētie merita omnino fuissent impmixta culpe. videtur ꝙ fm statum illum dona gratuita erant multo maioris efficacie. Item meritum est cum gratia et lr̄e. arbi. quanto igitur libe. arbi. magis gratie obedit. tanto gratia efficacius in actum suum erit. sed tunc natura magis erat obediens gratie q̄s nunc cum est corrupta ergo tunc dona gratuita erant ad merendum efficaciora. Item amor visibilium ⁊ sollicitatio circa terrena impedit hominem ne iungatur deo ꝓfecte. si igitur

in statu primo nulla vigebat in homine cōcupiscentia videl q̄ deo pfectius ⁊ diuturnius adherebat. ⁊ ita magis ad merendū dispositus erat. Sed cōtra .ij. Thi. ij. Non coronabit nisi qui legit. cer. sz magis impugnat homo fm statum nature lapse q̄z fm statū nature institute. g̃ si has pugnas vincit. gloriosius triumphat. ⁊ si gloriosius triumphat. maiorem merit coronā. g̃ ⁊c. Item phs dicit q̄ ars ⁊ virtus est circa difficilia. g̃ si hoc p se verū est. quāto actus virtutis est difficilior. tanto virtuosior ⁊ quāto virtuosior. tanto ad merendū efficacior. si ergo maior ē difficultas in pficiēdis diuinis mandatis nūc q̄z esset in statu nature institute. videtur q̄ maior sit merendi efficacia. Item si homo stetisset. aut xp̃s nō esset incarnatus. aut si esset incarnatus nunq̄z esset passus. sed christus sua passione non sibi meruit sz nobis. ⁊ ram merita nostra q̄z sacra efficacia habent a passione ⁊ eius fide. si igitur inter omnia quecūq̄z deo placere possunt hoc fuit deo acceptissimū q̄ xp̃s se obtulit hostiam deo ⁊ patri. ⁊ inde sumunt efficaciam merita nostra. ⁊ illaz efficaciā nō habuissent merita in statu nature institute g̃ videl q̄ non essent efficaciora. Item natura nō ꝛfi cit in necessarijs. vt dicit phs. sz si hoc est verū in natura creata. multomagis verū est in natura increata. ⁊ si diuina prudentia non ꝛficit bobus ꝛ quibus minus cura est. g̃ multominus nec deficit hominibus. sz natura humana magis indiget adiuuari q̄z idigeret ante lapsum. g̃ videl q̄ nunc deus det homini fortius ⁊ efficacius adiutoriū. si igitur efficacia meritoꝝ attendit fm
31 magnitudinem charitatis et gratie. videl q̄ nunc dona gratuita in merendo sint maioris efficacie. ℟. dōm q̄ efficacia meriti principaliter ex trib⁹ venit. videlicet ex difficultate operis. ex promptitudine voluntatis. ⁊ ex magnitudine charitatis. Difficultas operis multū facit ad meritum. ⁊ adeo facit vt homo qui est multo minoris charitatis q̄z angelus. possit mereri vt pueniat ad sublimitatem angelicam. fm q̄ colligitur ex illo qō dicit Math. xj. de Johanne baptista. Qui minor ē in regno celoꝝ maior est eo. Non em̄ est dubitandū quin Johannes sit exaltatus ad ordines excellentium angeloꝝ. ⁊ tm̄ fm statuz vie minoris charitatis erat q̄z alijs eoꝝ. Promptitudo etiā voluntatis plurimū facit. sed voluntas prompta fm illud qō habet accepta est ad meritum. Quantūcunq̄z enim sit in homine gratia. nisi sit voluntas gratie cōsentanea. nunq̄z eliciet opera meritoria. ⁊ quanto magis voluntas gratie subiacet ⁊ cōformatur. tanto magis homo in operibus meritorijs exercetur. Magnitudo caritatis est principalior inter omnia que faciunt ad meritum. q̄ fm illius quantitatē attenditur remuneratio premij substantialis. Pondus em̄ amoris est qō dat valorez operibus meritorijs. Si igitur fiat cōparatio efficacie merendi in donis gratuitis fm statum post lapsum. ⁊ fm statū ante lapsum. responderi potest q̄ q̄ntum ad primam conditionem. videlicz q̄z tum ad difficultatem. efficaciores sunt virtutes nūc q̄z tunc fuerunt. Nunc enim magis impugnatur ⁊ impugnando pbatur ⁊ examinatur virtus q̄z tunc. sicut ptz in sanctis martyribus. Et sic pcedunt rationes ostendentes dona gratuita ad merendum esse nunc efficaciora. Quantum aūt ad secundā conditionē scz q̄ntum ad promptitudinem voluntatis. efficaciores fuissent virtutes in merendo tunc q̄z nunc. p eo q̄ voluntas tunc q̄si continue fuisset in bonis operibus deo placentibus sine retardatione. nunc aūt siue ex lassitudine. siue ex surreptōne frequenter cessat a bonis operibus. ⁊ intendit aliqñ reb⁹ nociuis. aliqñ inutilibus. tuz ꝓpter difficultatem ad bonum. tum ꝓpter ꝓnitatem ad malum. Et q̄ntum ad hanc conditionē ꝓcedunt rationes ꝓbantes q̄ dona gratuita in statu nature īstituite fuissent ad merendum efficaciora. ⁊ p hoc patet responsio ad vltimam ꝓtem. ꝓcedunt em̄ fm diuersas vias fm quas se habent dona gratuita in merendo sicut excedentia ⁊ excessa. ⁊ reperitur in eis fm diuersas conditiones maioris ⁊ minoris efficacia. ⁊ sic nulla est inter rationes illas repugnātia. Utreq̄z em̄ verum concludunt fm diuersam viam. Si aūt querat vlterius de maioritate efficacie q̄z tuz ad tertiam conditionē. tunc respondendum ē q̄ aut fit cō- 32
paratio pticularis p̃sone ad pticularem p̃sonā. aut status ad statuz. Si primo mō. dōm est q̄ se habent sicut excedentia ⁊ excessa. Satis em̄ pbabiliter credi potest q̄ aliqui sunt qui habent maiorem gratiam aliquib⁹ q̄ fuissent in statu innocentie si adaz steterisset. alij vero minorem aliquibus. sicut dici consueuit cum cōpat⁹ statū legis scripte ad statum legis euangelice. Si aūt cōparet generaliter status ad statum. tunc non videt vsqueq̄z q̄z certum in quo statu dominus homini maius munus caritatis ⁊ gratie tribuisset. p eo q̄ fm diuersas cōditiones repit maioris ⁊ minoris idoneitas in homine suscipiēte. Et qō plus est. magnitudo gratie distribute pl⁹ attenditur fm distinctionem distribuentis que cognitionem nostram latet. Dec em̄ pars pbabilior videt ⁊ magis auctoritatibus consonat. vt dicam⁹ q̄ deus maiora munera gratie elargit⁹ est homini lapso q̄z dedisset homini si in statu innocentie pmansisset. tuz q⁹ homo maiori adiutorio gratie indiget. tum etiā q⁹ decet deum de malo maius bonū elicere q̄z sit illō bonū quod adiuuādo malum nocet. tum etiam quia mediator ⁊ intercessor pro nobis interpellat quem decet exaudiri in omnibus pro sua reuerentia. Unde cum appareat vultui dei semper interpellandum pro nobis. ⁊ pro nobis in cruce oblatus fuerit. ⁊ quotidie offeratur valde probabile videtur q̄ maius munus gratie tribuatur nobis q̄z si ipse non fuisset incarnatus vel pro nobis oblatus. Et hoc expresse videtur innuit Joh. vij. cum dicitur q̄ spiritus nondum erat datus. q̄ iesus nondum erat glorificatus. Unde cum ascendit in altum tunc dedit dona hominibus. Ex hac igitur triplici ratione quarum vna est in commendatione misericordie. ⁊ secūda in cōmendatione sapientie. ⁊ tertia in commendatiōe diuine iusticie. satis rationabiliter colligit q̄ nunc magis sunt efficacia dona gratuita ad merēdum q̄z in statu innocētie. non solum ratione difficultatis. verū etiā rōne gratie. ⁊ caritatis. q̄uis non absurde dici possit q̄ maior efficacia erat tunc q̄z nunc ratione promptitudinis voluntatis. Et hac via ꝓcedunt rationes que ad primaz partem inducuntur. sicut patet intuenti. aliter enim nō cogunt. Nam illud qō primo obijcitur q̄ maior erat tunc dilectio. quia maior cognitio. dōm q̄ verum ē de 33
dilectione fm q̄ tenet se ex parte gratie animam eleuātis. Et si obijciatur q̄ vtraq̄z cōmensuratur cognitioni 34
dōm q̄ illud non est verum de omni cognitione. sed de cognitione experimentali. hec aūt non magis viguit ī primo parente. q̄z in viris sanctis qui fuerunt et sunt in statu nature lapse. Ad illud vero quod obijcitur 35
q̄ meritum erat magis impermixtum in statu innocentie. dōz q̄ hoc venit ex hoc q̄ voluntas nō est ita prompta propter grauitatem carnis coniuncte. ⁊ pronitatē concupiscentie contracte. ⁊ ratio illa procedit ex parte ꝓmptitudinis volūtatis. similiter ⁊ duc rōnes sequētes.

Liber Secundus

Distinctio·xxx·quid sit originale peccatū qđ a pctō primorū parentū fuit causatuz·

IN superioribus insinuatum ẽ ꝛc̄·Pars ista in q̄ magister determinat de hominis lapsu diuisa fuit in tres ptes ꝑm triplicem differentiam corruptionis peccati·in quaz vna ꝑsona corrumpit naturam·in altera ꝑsona natura ꝑsonaz·in tertia ꝑsona ꝑsona corrumpit seipsam. Et prima quidem cōsistit in peccato primi parentis·scđa in peccato originali·ꝛ tertia in peccato actuali·Prima igit parte determinata·aggredit hic magister ptem scđam·Diuidit aūt ps ista in ptes quattuor·In quaz prima determiat quid sit originale peccatum. In secunda ꝑo qualit̄ traducatur·j·dis·xxxj·Nunc superest inuestigare ꝛc̄·In tertia ꝑo qualiter deleat·j·dis·xxxij·Qm̄ supra dictuz est pctm̄ originale esse viciū ꝛc̄·In quarta ꝑo determinat·vtrum peccatū originale multiplicet ꝛ intendat ꝑ peccata parentū primoz·j·dis·xxxij·Predictis aduertendum est ꝛc̄·Prima ps que continet ꝑsentem dis·diuidit in tres ptes·In prima ponit ptem ꝓhemialez·In secunda determinat ꝓpositum principale·ibi·Hic primo videndū ẽ ꝛc̄·In tertia determinat quandā incidentem dubitationem de veritate humane nature·ibi·Ad hoc aūt q̄ dixim⁹ in adam fuisse ꝛc̄·Prima ꝛ tertia ptes remanente indiuisa·media ps diuidit in tres·In prīa inquirit vtrū peccatum primoz pentū sit originale vel actuale·In secunda supposito q̄ sit originale·inquirit vtrum sit pena vel culpa·ibi·Qđ diligenter inuestigādum est quid sit ꝛc̄·In tertia inquirit vtrū sit cōcupia vel alia culpa·ibi·Nunc superest videre quid sit illō peccatū ꝛc̄·Hec aūt ptiū subdiuisiones in lra plane sunt·

Ponit ptem ꝓhemialem ostendens q̄ padaz peccatum ꝛ pena transijt in posteros· a

D·XXX IN superioribus insinuatum est licet expte (non enim pfecte sufficimus exponere) qualiter primus hō deliquerit·ꝛ quā ꝑ peccato penam subierit·quibus adijciēdum est pctm̄ simul ac penam ꝑ eum transisse in posteros·sicut apls oñdit inquiens·Sicut ꝑ vnū Roꝛ·v· hominē pctm̄ in hunc mundū intrauit·ita in oēs homines mors ptransijt·

Determiat ꝓpositū principale·oñdens vtrū illud peccatū fuerit originale·vel actuale· b

Hic primo videndū est qđ fuit illud pctm̄·originale scz an actuale·ꝛ si de originali intelligat·ꝓsiter quid sit originale pctm̄·ꝛ quare dicat originale·ꝛ quō ptransierit vel ptranseat in omnes diligēter inuestigandū est·Quibus daz placuit de peccato actuali ade illud accipe·asserētib⁹ hoc apostolum sensisse cum inferius ait·Sicut ꝑ inobedientiā vnius hominis pctōres cōstituti sunt multi·ita ꝛc̄·Euidenter inquiunt etiā ipo noie exprimit apls pctm̄ qđ ꝑ vnū hominē intrauit in mūdum·scz inobedientiaz·Inobedientia vero peccatum actuale est·

Quō pctm̄ intrasse in mūdū dicūt· c

Hoc aūt dicunt intrasse in mundū non traducti one originis·scz similitudie ꝑuaricatiōis·omnesq̄ in illo vno peccasse dicunt·qz omnib⁹ ille vn⁹ peccandi exemplum extitit· Hoc male senserūt quidā heretici qui dicti sunt pelagiani· De quibus Aug·in li·de baptismo puuloz cōmemorat dicens·Sciendū ẽ inquit hereticos quosdā qui nominati sunt pelegiani dixisse pctm̄ prime trāsgressionis in alios homines nō ꝓpagatione sed imitatione transisse·vñ etiā in puulis nolunt credere ꝑ baptismū solui originale peccatū·qđ in nascentibus nullū esse oīno contendunt·scz eis dicitur·qz si apls pctm̄ imitationis nō ꝓpagatiōis intelligi voluisset·ei⁹ principē nō adā scz diabolū diceret·De q̄ in li·Sap̄·dz·Inuidia diaboli mors introiuit in orbem terraz·Et qz nō vult intelligi ꝑ esse factū ꝓpagatione scz imitatione·ꝓtinuo subiunxit scriptura·Imitant aūt eum q̄ sunt ex pte ipsius·Imitant quidē adā quotđ ꝑ inobedientiā transgrediunt mandatū dei·Scz aliud est qđ exemplū est voluntate peccantib⁹·aliud qđ origo est cū pctō nascentib⁹·Mō ẽ igit accipiendum pctm̄ ade transisse in oēs imitatiōis tm̄ exēplo·sed ꝓpagatiōis ꝛ originis vicio· Sap·ij·

Hic apit illđ esse pctm̄ originale quod transit in posteros. d

Et est illud pctm̄ originale·vt apte Aug⁹·testat qđ padā transiuit in oēs ꝑ eius carnē viciatā cōcupiscentialiter generatos·

Supposito q̄ pctm̄ ꝓmoz pentū sit originale·inquirit vtrū sit pena vel culpa· e

Qđ diligenter inuestigandū est·qđ sit· De ꝟ electi doctores sub obscuritate locuti sunt·arz scolastici doctores varia senserunt· Quidā enim putant originale peccatū esse reatū pene ꝑ pctō ꝓmi hois·i·debitū vel obnoxietatē q̄ obnoxij ꝛ adducti sum⁹ pene tpali ꝛ eterne ꝑ primi hois actuali pctō·qz ꝑ illo vt aiūt oīb⁹ debet pena eterna·nisi ꝑ gratiā liberēt·Iuxta hoz sentētiā optz dici originale pctm̄·nec culpā esse nec penā· Culpā nō esse ipsi fatent·pena q̄s fm eos ee non pōt Quia si debitū pene originale peccatū ẽ·cū debitū pene nō sit pena·nec originale pctm̄ ẽ pena Qđ etiā quidā eoz admittūt·dicētes in scriptura originale pctm̄ sepe noiari reatū·ꝛ reatū ibi intelligūt (vt dictū ẽ) obnoxietatē pene·ꝛ ea rōne asserunt pctm̄ originale dici ee in puulis·qz puulis ꝑ illo primo pctō rei sunt pene·sicut ꝑ pctō iniqui pentis aliqñ exulant filij fm iusticiā fori· Quoñdā de originali pctō oplo. Exo·xxij· Greg·

Qz originale peccatum est culpa autoritatib⁹ probat· f

Scz q̄ originale pctm̄ culpa sit·plurib⁹ sctōz testimonijs edocet sup exodi·vbi dr· Primogenitus asini mutabis oue· Greg·ait·Omēs in pctis na-

ti sumus ꝛ ex carnis delectatione ꝓcepti culpam originalē nobiscū traxim⁹. Ūñ ꝛ volūtate nostra pctis implicamur. Ecce culpā originalem dixit nos trabere. Ūñ ꝓstat originale pctm̄ culpā esse

Aug⁹ Roꝛ. iij. Aug. q̄z in li. de natura ꝛ gra. de ꝫ eodem sic ait. Oēs (vt ait apls) peccauerūt. vtiq; vel in seipis vel in adā. q: sine pctō nō sūt. vl̄ qō originalit cō traxerūt. vl̄ qō malis moꝛib⁹ addiderūt. Pctm̄ em̄ primi hois nō solū ipm. sz oē necauit gen⁹ humanū. q: ex eo dānationē sil̄ ꝛ culpā suscepimus

pō. xxxvij Idē sup ps. l. Od de coꝛpe moꝛtuo seminat. cum vinculo pctī originalis nascit ꝛ moꝛtis. Ideo igitur sei ĩiq̄tatib⁹ ꝓceptū dicit dauid. q: in oīb⁹ trahitur iniq̄tas ex adā ꝛ vinculū moꝛtis. Nemo em̄ nascit. nisi trahēs penā ꝛ meritū pene. Meritu aūt pene pctm̄ est. Dis g̃ q̄ nascit p carnis cōcupiscentiā. pctm̄ trahit. Pctm̄ itaq; originale culpa ẽ quā oēs ꝓcupiscētialiter ꝓcepti trahūt. Ūñ

In ecclesiasticis dogmatibus in Eccle. dogmatib⁹ scriptū est. Firmissime tene et nullaten⁹ dubites oēm hoiem q̄ p cōcubitum viri ꝛ mulieris ꝓcipit. cū originali pctō nasci. impietati subditū. moꝛtiq; subiectū. ꝛ ob ꝫ natura ire nasci filiū. a qua nullus liberat nisi p fidē mediatoꝛis dei ꝛ hoīm. ihs ꝛ alijs auctoꝛitatib⁹ eui dēter oñdit pctm̄ originale culpā esse. ꝛ in oībus ꝓcupiscentialiter gentis trahi a parēt⁹.

Inquirit vtrū pctm̄ originale sit ꝓcupia vel alia culpa. g

1 a Circa istam litterā norandū q⁹ cum magister noīet pctm̄ originale octo nosb⁹ scz originale peccatū. legē carnis cōcupiscibilitatē. fomitē. cōcupiscētiam. legez mēbroꝝ. languorem nature. tyrānum. q̄o distinguunt illa noīa dōm q originale pctm̄ habet cō parari ad id a q̄ est. ꝛ sic dicit originale pctm̄. q̄a est ab origine. dicitur etiā lex carnis. q: cōtrabit mediante carne Habet etiā comparari ad istud ad qō. sine ad q̄ inclinat. ꝛ ꝫ vel in dispositōne remota. ꝛ sic dicit ꝓcupiscibilitas. Vel in dispositione ꝓpin

a Nunc supest videre q̄d sit ipm originale pctm̄. Od cū non sit actuale. nō est actus siue moꝛ aīe vel coꝛpis. Si em̄ actus est aīe vel coꝛpis. actuale itaq; pctm̄ est. Sz actuale nō est. nō est g̃ actus vel moꝛ. Quid g̃ originale pctm̄. ꝺz fomes peccati scz ꝓcupiscentia vel ꝓcupiscibilitas q̄ dicit lex mēbroꝝ. siue lāguoꝝ nature. siue tyrannus qui est in membris nostris siue lex carnis. Ūñ Aug⁹. in li. de baptismo paruuloꝝ. Est in nobis ꝓcupiscentia q̄ nō est p̄mittenda regnare. Sūt ꝛ eius desideria q̄ sūt actuales ꝓcupiscentie q̄ sūt arma diaboli. q̄ veniunt ex lāguoꝛe nature. Languoꝛ aūt iste tyrānus est q̄ mouet mala desideria. Si g̃ vis cē victoꝛ tyrāni atq; inermem inimicū inuenire. nō obedias cōcupiscentie male. Ihis verbis oñditur fomitē peccati esse cōcupiscentiam.

Quid noīe ꝓcupiscētie ītelligatur q̄ ꝺz fomes pcti. h

Noīe aūt ꝓcupiscētie nō actuz ꝓcupiscēdi sz vicium primū significauit. cū eā dixit legez carnis Ūñ idē in tractatu de ẋbis apl̄i ait. Semp pugna ē in coꝛpore moꝛtis hui⁹. q: ipa cōcupiscentia cū qua nati sum⁹. finiri non pōt q̄diu viuimus. Quotidie minui pōt. finiri nō pōt. Que aūt est ꝓcupiscētia cū qua nati sum⁹. vicium vtiq; ē q̄ō punīū habilē ꝓcupiscere facit. adultū ctiam ꝓcupiscentē reddit. Sicut em̄ in oculo ceci in nocteviciuz cecitatis est. sz nō apparet nec discernit inter videntē ꝛ cecuz nisi luce veniente. sic in puero vicium esse nō apparet donec etatis pfectioꝛis tps occurrat.

quioꝛi. ꝛ sic dicitur fomes. Vel etiā in dispostōne ꝓxima. ꝛ sic ꝺz ꝓcupiscentia Habet etiā comparari ad illō p q̄ō inclinat. ꝛ sic dicit lex mēbroꝝ. Habet etiā comparari ad illō cōtra q̄ō. Et ꝫ dupliciter. vel inq̄ntū difficilē reddit ad bonum. ꝛ sic ꝺz lāguoꝛ nature. vel inq̄ntuz p̄dominat volūtati vt curuet eā in malū. ꝛ sic ꝺz tyrānus. Et sic ꝓz q⁹ fm diuersas cōparationes diuersis nomiatur nominibus.

Q̄z p adā originale peccatū in oēs intrauit. i. concupiscentia. i

Ex ẋbis dak intelligi q̄d sit originale pctm̄. scz vicium ꝓcupiscētie. q̄ō in oēs ꝓcupiscētialiter natos p adā intrauit eosq; vicauit. Ūñ Aug⁹. in lib. de baptismo puuloꝝ. Adā ꝓter imitationis exēplum occulta etiā trahe carnalis ꝓcupiscētie sue. trahisse cauit in se oēs de sua stirpe vēturos. Ūñ apl̄us recte ait. In quo oēs peccauerūt. Circūspecte ꝛ sine ambiguitate dicit hoc apl̄s. Siue em̄ intelligatur in quo hoī e siue in q̄ pctō sanū est. In adā em̄ oēs peccauerūt vt in materia. nō solū ei⁹ exēplo vt dicūt pelagiani. Oēs em̄ illevn⁹ hō fuerāt id est in eo materialiter erāt. Manifestū est itaq; oēs in adā peccasse. q̄si in massa. Ꝑpe em̄ p peccatū coꝛruptus. q̄s genuit oēs nati sūt sub peccato. Ex eo igit sicut cū cri ꝓstituti sunt pctōres. ita et in illovno pctō q̄ō intrauit in mūdū. recte omnes dicūt peccasse. quia sicut ab illo vno homine. sic ab eodem vno pctō imunes esse nō possūt nisi ab eius reatu p ꝛpi baptismū absoluantur. Alia ergo sunt ꝓꝓria peccata in q̄bus tātū peccant quoꝝ peccata sūt. Aliud hoc vnū in q̄ oēs peccauerūt. i. ex quo oēs peccatoꝛes ꝓstituti sūt.

Aug⁹ in li. de bapt. p. uul. quo intelligāt i q̄ oēs peccauerunt.

Quod sit illud peccatū in quo oēs peccauerunt. scz originale quod ex inobedientia processit. k

Hoc est originale pctm̄ quo pctōres nascūtur oēs cōcupiscētialiter geniti. q̄ō ex adā siue ex ei⁹ inobia emanauit ꝛ posteros demigrauit. Unde apls ꝓsequēter. p inobediētiā vni⁹ hois. multos dicit ꝓstitutos cē pctōres. q̄ē actuale pctm̄. Cū aūt dixerit pvnū hoīem pctm̄ intrasse i mundū. ꝛ in co oēs peccasse. q̄ de originali dictū cē

oportet accipi.

Ex q̄ sensu dictū est p inobedientiā vn⁹ multi fūt ꝓstituti peccatores. l

Q̄ dō g̃ ait. p inobedientiā vn⁹ multi ꝓstituti sunt pct̄ores. eo sensu dictū esse intelligēdū est. qz ex inobedictia ade. s. ex pct̄o actuali ade ꝓcessit originale pct̄m q̄ oēs pct̄ores nascunt. vt t in illo esset. t in oēs transiret.

Q̄ pct̄m originale in adā fuit t ī nobis ē. m

Ūñ Aug. Juliano heretico nullū pct̄m in puulis eē cōfitenti rūdens apte asserit pct̄m originale ex volūtate ade ꝓcessisse. ac p ei⁹ inobediē-
Questio Juliani. tiā ī mūdū intrasse. Querit em̄ Julian⁹ p q̄d pec
P⁹. Aug. catū inuenit in puulo. ita inq̄ens. Nō peccat iste q̄ nascit. Nō peccat ille q̄ genuit. Nō peccat ille q̄ ꝓdidit. Per q̄s igit rimas int tot p̄sidia inocē-
Questio Juliani. tie pct̄m fingis ingressū. Et rūdet sct̄a pagina. Per vnū hoiem pct̄m intrauit ī mundū. p vn⁹ in-
P⁹. Aug. obedientiā ait Ap̄ls. Quid q̄rit ampli⁹. q̄d q̄rit apti⁹. Jrē inq̄t Julian⁹. Si p hoiem pct̄m intrauit in mundū. pct̄m vel ex volūtate ē. vl ex natura ē. Si ex volūtate ē. mala ē volūtas q̄ pct̄m facit. Si aūt ex natura ē. mala ē natura. Cui rūdeo. ex vo-
P⁹. Aug. lūtate pct̄m ē. Querit forte. Utrū originale pec catū ex volūtate sit. Rūdeo. p̄sus originale pec catū ex volūtate eē. qz h ex volūtate p̄mi hois se minatū est vt in illo esset. t in oēs transiret.

Obiectio quor̄ dā cōtra id q̄ supra dictū est oēs in adā fuisse homines. n

Ad hoc aūt q̄ dixim⁹ in adā fuisse oēs hoies. q̄ dā xp̄or̄ sectatores sic obiciūt dicētes. Non ois caro q̄ ab adā traducta est. ī eo simul existere po-
tuit. qz multo maioris q̄titatis ē q̄ fuit corp⁹ ade Jn q̄ nec tor etiā athomi fuerit q̄t ab eo hoies descenderūt. Quocirca ex̄ nō esse asserunt sbam vniuscuiusq̄ in primo fuisse parētē.

Q̄ō oēs dicunt in adā fuisse q̄ peccauit fm rōnem seminalē. t q̄ō ex deo descēderint. scz le-
gē ꝓpagationis. o

Quib⁹ rūderi pōt. q materialit atq̄ cālitēr. non formaliter ōr fuisse in p̄mo hoie oē q̄ō in hūanis corp̄ib⁹ naturaliter ē. descēditq̄ a p̄mo parētē lege ꝓpagatiōis. t in se auctū t multiplicatū ē nul la exteriori sba in id trāseūte. t ip̄m in futuro re-
surget. Fomētū quidē hz a cibis. sz nō q̄uertunt Quō p. pagationez descendit. cibi in hūanā sbam. q̄ scz p ꝓpagationē descēdit ab adā. Trāsmisit em̄ adā modicū q̄d de sba sua ī corpa filior̄ q̄ eos ꝓcreauit. i. aliq̄d modicuz de massa sbe ei⁹ diuisū ē. t inde formatū corpus filij suiq̄ multiplicatione sine rei extrinsece adiectio ne auctū ē. Et de illo ita augmētato aliq̄d inde se parat vñ formant posteror̄ corpa. t ita ꝓgredit ꝓcreatiōis ordo lege ꝓpagatiōis vsq̄ ad finem hūani gñis. Jtaq̄ diligēter ac p̄spicue intelligen tib⁹ ptz oēs fm corpa in adā fuisse p seminalē rō-
nem. t ex eo descēdisse ꝓpagatiōis lege.

Q̄ nihil extrinsecū ꝓuertit in hūanam sbam q̄ est ex adaz. p

Q̄ ro nihil extrinsecū in hūani corp̄is naturam Mathꝝ. trāseat. veritas in euāgelio significat dicēs. Oē q̄ intrat ī nos in ventrē vadit t ī secessū emittit. Quod etiā rōne ostēdi pōt hoc mō. Puer q̄ sta-
tim post ortū mozit. in illa statura resurget quam habitur⁹ erat si viueret vsq̄ ad etatē. xxx. annoz nullo vicio corp̄is impedit⁹. Ūñ g̃ illa sba q̄ adeo pua fuit mortua. in resurrectōe tā magna erit. ni
si sui in se multiplicatiōe. Ūñ apparet q etiā si vi
ueret. nō aliūde. sz in se augmētaret illa sba. Si-
cut costa de q̄ facta ē mulier. t sicut panes euāge
lici. Nō inficiamur tñ q̄n cibi t humores ī carnez t sanguinē trāseūt. sz nō in veritate hūane natu
re q̄ a p̄mis descēdit pentib⁹. q̄ sola in resurrectio
ne erit. reliq̄ ro caro ī quā cibi trāseūt tanq̄ sup-
flua in resurrectiōe deponet. q tñ ciboz aliarūq̄ rerū fomētis coalescit.

AD intelligentiā hui⁹ ptis fm tria q̄ determinat a mgr̄ in lra incidit hic q̄stio circa tria. Primo nā q̄ q̄rit de originalis pct̄i entitate. Scō de q̄d-
ditate. Tertio z vltimo de veritate hūane nature. Quā tū ad primū articulū q̄runt duo. Primo q̄rit vtrū cor-
ruptio q̄ est in natura hūana insit ei ex primo ortu sue ꝓditionis. vel ex merito p̄me trāsgressionis. Scō da-
to q merito trāsgressionis est q̄stio. vtrum ꝓpter pct̄m ade hūana natura sit corrupta penaliter tm̄. an etiā pe
naliter t culpabiliter. Questio I a

Utrū corruptio quā videmus in hūana natura insit ei ex sue cōditionis primordio. an ex pct̄i merito. Et q nō insit ex sue ꝓditionis p̄mordio. sed ex pct̄i merito. vide
2 tur tā ex ordine diuine iusticie. q̄ ex ordine sapiētie. q̄ etiā ex ordine bonitatis. Est em̄ triplex ordo in creatu-
ris. qz p iusticiā fit remuneratio ordinationū t merito-
rum. p sapiētiā ro ordinatio partiū ad seinuicē. p boni
tatem ro ordinatio rez̄ in suū finē. Ex pte diuine iusti-
cie arguit sic. Nullus affligit pena nisi p̄cedat culpa. sed nihil aliud est pena q̄z passio inuolūtaria in rōnali creatura. q nullo mō talis passio fuit in hoie antecēs p-
cessit in eo culpa. igit talis corruptio nō fuit in hūana natura a p̄mordio sue ꝓditiōis. sz ex merito trāsgressio
nis. Jrē a sūma eq̄tate iusticie nulla ꝓcedit curuitas vel obliq̄tas. sz hūana natura nō solū corrupta est cor-
ruptione penalitatis. verū etiā corruptione carnis. qz videm⁹ hoies ex corruptiōe sibi indita inclinari ad ma
lum. q nunq̄ a diuina iusticia ꝓcessit q hūana natura sit corrupta in sui p̄mordio. q si corrupta est hoc est so-
lum peccati merito. Ex ordine aūt sapiētie arguit sic. vbicūq̄ est sūma sapientia ibi est sūma pulcritudo. sic exponit aug. in li. de tri. ibi qualiter species appropria
tur filio. sed a sūma pulcritudine nihil ꝓcedit fedū aut turpe. nihil q̄ō rōnalem offendit aspectū. sed in hoie rō
ne vrente sūt alique passiones cōnaturales de quibus rōnabiliter erubescit. q passio talis nunq̄ fuit in hoie a

sua prima origine. ꝛ fuit sic. vel merito trāsgressionis. g̃ ꝛc. Jtē ybicūq; intelligit sūma sapiētia. intelligit sum ma veritas. ꝛ summa eq̃litas. sz a sūma eq̃litate nulla deber ꝓcedere ip̄roportionabilitas. sed duratio ꝛ ꝓser/ uatio corpis fm statū pūtis miserie ē imp̄roportionabi lis aīe q̃ est ei⁹ forma. q; hoc est tpale. illud ꝓpetuū. g̃ nū q̃s hūana natura sic ꝓducta fuit in sui primordio a sum ma sapiētia. g̃ vr̄ q; cecidit ex ꝓpria culpa. Ex ordine di uine bonitatis arguit sic. A summa bonitate nihil pce dit q̃ sit magis ꝓpinquū ad malū q̃s ad bonū. cū vni/ uersa ꝓpter semetip̄m sūma bonitas operet. sz sensus ꝛ cogitatiões hoīm ꝓna sūt ad malū ab adolescentia sua fm q; dicit sacra scriptura. g̃ i illa corruptiõe in qua est nō fuit hūana natura a sūma bonitate ꝓducta Jtem nihil q̃ ꝓcedit a sūma bonitate est dignū maledictiõe sed multe sūt in nobis passiones digne maledictiõe. p/ pter q̃s tā Job q̃s Jeremias maledixit diei sue i q̃ na tus ē. ꝛ i lege maledicebant steriles mulieres. g̃ nō vr̄ q; hūana natura in ea corruptione qua nūc ē creata sit a sū ma bonitate. vr̄ igit̄ q; in hāc corruptionē ꝛ statū deue/ nit merito culpe. cū h̄ sit ꝺtra ordinē bonitat̄. sapiētie et iusticie. ꝺtra quē ordinē incōueniēs ē deū aliq̃d face/ re. Sz ꝺ. ꝑmo oñdit q; h̄ nō repugnet ordini diuīe iusti cie. q; nō ē maioris inocētie hoīq̃s sit ouis vel agnus. sz ouis mortalis ꝛ passibilis ꝓducta fuit a deo. ita q; i nul lo er h̄ derogat diuine iusticie. g̃ pari rōne vr̄ q; si talē ꝓduxisset hoīem qualis nunc est. non videtur i aliq̃ de rogari eidē. Jtē q; nō repugnet ordini sapiētie vr̄. fm idē exēplar fm q̃ dē⁹ ꝓdurit hoīem de fra. ꝓdurit etiaz alia aīmātia ꝛ corpa mixta. sz h̄ nō repugnat pulcritu dini diuini exēplaris q; ex q̃uor elemētis cōposita sūt corruptibilia. imo h̄ facit ad ordinē vniuersi. sic in plu ribus locis oñdit Aug. g̃ nō vr̄ ē ꝺtra ordinē sapiētie. si dē⁹ easdē ꝓpietates ꝛ passibilitates a natura ididit bo minibus q̃s etiā dedit aliis aialib⁹. Jtē q; nō sit ꝺ ordi/ nē bonitatis diuine vr̄. Ad summā ei bonitatē spectat dare vnicuiq; inclinationē cōpetētē sue nature. sz sicut aīa rōnalis delectari bz in bono simplr. ita ꝛ sensibilis in bono vt nūc. ꝛ sic ḱra bz ḱhescere deorsū. ita ignis sur sū. si igit̄ de⁹ oīb⁹ dedit ꝓprias inclinatões. igit̄ a ꝑmaria hoīs ꝺstitutiõe erat diuersitas appetitꝰ i sensibili ꝛ rō nali. erat nihilomin⁹ appetit⁹ diuersus i elemētis cōpa ꝺstitutiū⁹. si igit̄ diuersitas ꝑme inclinatiōis facit re/ bellionē. ꝛ diuersitas scōe inclinatiōis iducit tēptatio/ nē. vr̄ q; si h̄ nō ꝺditus cēt. i nullo derogaret ordini bo nitatis diuine. Jtē q; talis fuerit hō ꝺditus. vr̄ pos/ se ꝓsuaderi ex rōne sumpta fm ꝑncipia naturalis phie. Cū em̄ hō sit minor mūdus ꝓpter quē oīa facta sunt. de bet h̄re naturalē cōformitatē ad mundū maiorē q̃ ꝓpter ip̄m fertūs ē a sua ꝑmaria cōditiõe. sz ita videm⁹ i maio/ ri mūdo q; inferiores orbes ꝺrio motu mouētur orbi su periori fm q; dicūt phi naturales. g̃ pari rōne vr̄ q; i ho mine p naturā portio sensitiua moueat ꝺ iudiciū rōnis sz hec ē corruptio q̃ in nobis ē maxime inordinata. si igi tur hec ē a ꝑma ꝺditiõe. vr̄ q; oīs alia. Jtē h̄ vr̄ alia rō ne sumpta p ꝑncipia moralis phie. dic ēm moralis phs q; virt⁹ ē difficilimor operatiua. nec ē aliq̃ virtutis laus vbi nulla ē difficultas. si g̃ hō fuit ꝺditus ad virtutē di sp̄situs vr̄ q; a sua ꝑma ꝺditione habuit difficultatez faciēdi bonū ꝛ vitādi malū. ꝛ in tali fuisset dispositꝰ q; oīs ỹtus h̄re posset in eo suū vsū. g̃ vr̄ creat⁹ fuisse cum hmōi corruptiõib⁹ Jtē h̄ vr̄ rōe sumpta fm ꝑncipia theologie. dicit ei p scripturā spūsctī. q; via pueniendi ad gl̄iam ꝛ sublimitatē ē p ignominiā ꝛ humilitatē. via pueniēdi ad coronā ē p tēptationē ꝛ pugnā. via pueniē/ di ad quietē a trāq̃llitatē est p labores ꝛ tribulationes. si igit̄ hō debuit sic fieri q; esset dispositus peruenire ad gloriā. ꝛ victoriā ꝛ pacē ꝓfectā. vr̄ q; hūana natura i pe nalib⁹ ꝛ corruptibilib⁹ i q̃b⁹ nūc est a sue cōditiōis pri/ mordio fuerit cōstituta. 3 Rᵒ. dōm q; absq; dubio na/ tura hūana in has tēptatiões delecta ē merito pene p/ uaricatiōis. nō instituta a ꝑmordio sue cōditiōis. h̄ em̄ ꝓpter quā ꝓdicat. sacre scripture auctoritas ꝺfirmat. rōnis ꝓbabilitas manifestat. Fides h̄ clamat ꝛ dicit filiū dei passū esse. vt nos a morte eriret in quā nos induxerat ꝑmus parēs. Sacre scripture autoritas cōfirmat. q; dō Deū. ij. qualiter hō p culpā inobedientie penā mortali/ tatis incurrerit. Rō aūt h̄ manifestat sicut ꝑius i op/ ponēdo monstratū est. tū ex ordine q̃ respicit diuinā iu sticiā. q̃s etiā ex ordine q̃ respicit sapientiā. q̃s ex ordine 4 q̃ respicit bonitatē summā. Attendēdū ē tm̄ q; rō in i quirēdo dupl̄r p̄t ꝓcedere. aut ꝑut ē adiuta radio fi/ dei. ꝛ sic ꝓcedit aspiciēdo ad causas superiores. aut ꝑut iudicio ꝓpo relicta ē. ꝛ sic ꝓcedit respiciēdo ad naturas ꝛ cās inferiores. Accidit ei p vitā sensus ꝛ exp̄ientie. Pri/ mo mō rōcinant̄ doctores catholici ꝛ fideles circa ea q̃ sūt fidei. ꝛ fm hūc modū rōcinandi multū est h̄ cōsonū rōni q; dē⁹ i tāta miseria ꝛ calamitate i q̃ nūc ē hoīem a ꝑncipio nō fecerit. imo dicere ꝺtrū magne ip̄ietatis vr̄ cē pie ꝛ sane mēti. Scōo mō rōcinādo ꝓcesserūt plūi q̃ nō aspexerūt in hoīs cōditiōe suū ꝑncipalez actorē. sed aspexerūt ꝑncipia cōponētia ꝛ operatiões q̃s hz p̄p̄rie nature. ꝛ fm hūc modū rō ꝑtis discordat ꝓpter quā carbo lice q̃s cōcordat. Et hec ē rō q̃re plūi q; fuerūt tāte verita tis indagatores nō ꝓcesserūt ad lapsus hūani cōditio/ nē. q; eis videbat cē valde rōnabile hoīem sic fuisse cōdi tū. cū tū catholicis doctorib⁹ nō solū fide. sz etiā rōnum euidētia certitudinaliter ei⁹ ꝺtrū apparear cē vez. Ūñ 5 ꝛ rōnes q̃ h̄ oñdunt sūt cōcedēde. Ad illud g̃ q̃ ꝺ ꝑmo obr̄. q; dē⁹ fecit passibilē ouē q̃ tū nō peccauit. dōm q; nō ē sile de hoīe ꝛ de oue. hō em̄ q; rōnis ꝓceps ē. capax ē bitudinis ꝛ iusticie. ꝛ ꝓ oppositū culpe ꝛ miserie. Ūñ sic ē in hoīe obligari culpa est. sic ꝛ pari pena ē. in oue au tē neutrū ꝺtingit reperi. iō passibilitas ouis nihil facit ad ordinē nec ꝺ ordinē diuine iusticie. cui⁹ est ꝺsiderare meritoꝝ exigentiā. nō sic aūt est de passiõe in natura hu mana Ad illud q̃ ꝺ obr̄ q; fm idē exēplar alia genera aialiū facta sūt corruptibilia. dōm q; non est sile ꝓ eo q; 6 alia aialia ab hoīe nō h̄nt formā cōpletiuā incorrupti/ bilē. in solo aūt hoīe aīa est imortalis p naturā. sicut oñ sum fuit sup̄. ꝛ iō mortalitas in aliis aialib⁹ non ponit aliquā p̄portionē ꝓfectibilis ad suā ꝓfectionē sic po/ nit in hoīe. ac p hoc nec ita repugnat mortalitas i aliis aialib⁹ ordini quē sapiētia dei seruat in rez ꝺditione si/ cut mortalitas repta in hoīe. Ad illud q̃ ꝺ obr̄ q; sum 7 me bonitatis est dare vnicuiq; inclinationē suā. Dōm q; h̄ vez est saluo ordine q̃ attēdit inter res fm q; cōpa/ rantur adinuicē. q̃m bonitas nō ꝑiudicat sapiētie. sz q; fm ordinē nature corpus debet esse subiectū aīme. ꝛ sen sualitas subiecta debet eē rōni. sic debuit dē⁹ dare incli/ nationē tā corpi hoīs q̃s sensualitati carnis q; in nullo ꝑiudicaret rectitudini rōis. ꝛ hinc est q; ꝛ si sensualitas bonū vt nūc appeteret. nulla tm̄ erat rebellio in ꝑmo ho mine. q; tm̄ appetebat sicut rō dictabat. nunc aūt est re/ bellio. q; ꝓter iudiciū rōnis frequēter appetit. ꝛ ꝓpter h̄ brutales effecti sum⁹ ꝛ iumētis insipientib⁹ cōpari. cum tm̄ hō i ꝑmordio ꝺditus fuerat in honore ꝛ dignitate rōnis. Et p h̄ manifesta ē rnsio ad sequēs obiectū q̃ 8 obi̊cit de diuersitate morū orbiū celestiū. q; ꝛ si videat ibi esse ꝺrietas. nō tm̄ est ibi ꝺrietas. imo ordinatio re/

cta. p eo q̄ spera supior mouet semp inferiorē. t nunq̄ inferior supiorē. nūc aūt in nobis nō est sic p eo q̄ videmus aliā legē in mēbris nr̄is repugnātē legi mētis nr̄e et captiuantē nos in seruitutē pcti. Ad illō qō obr̄
9 q̄ virt⁹ est difficilimor opatiua. dōz q̄ q̄dā est difficultas q̄ venit ex opis gr̄ē. q̄dā vo q̄ venit ex defectu operātis. Virt⁹ em̄ inq̄tā v̄tus circa magna ꝟsistit t ardua. hec aūt difficultas in primo fuit sic. Nō em̄ ita pfecte deo obediuisset. t ita pfecte deo adhesisset. sicut perfectio v̄tutis obediētie t amicicie b̄ req̄rit. t sic de aliis v̄tutib⁹. Est t alia difficultas q̄ venit ex defectu opantis. t ista q̄dem nō est de ēntia v̄tutis. imo accidit virtuti fm q̄ v̄tus ē t ō ad hoc q̄ hō eēt v̄tuosus nō oportuit hāc difficultatē reperiri in hoie ī pmordio. Et q̄ illud sit verū p̄ planū est. q̄z o em̄ aliqs magis pficit in v̄tute. tāto mag⁹ opatur cū minori difficultate ex pte sua. si igit hec difficultas eēt de v̄utis ēntia. fm q̄ hō pficeret. minueret ī eo
10 tas eēt de v̄utis ēntia. fm q̄ hō pficeret. minueret ī eo v̄tutis excellētia. qō falsū nemo esse dubitat. Ad illud aūt qō obr̄ devia queniēdi ad salutem fm sacre scripture instructionē. dōm q̄ scriptura sacra tradita ē homini lapso. t documēta tradit p q̄ pducak ad patriā fz q̄ cōpetit statui pñti. ō ex his nō pōt argui q̄ talis debuerit hō fieri. vt p hāc viā deueniret. tales em̄ in se sūt valde aspere. Si em̄ hō non peccasset. nō cū asperitate fz cū oī lenitate queniss̄et ad suū finē. Et est simile. q̄ sanitas ꝟseruatur p bona cibaria t suauia. fz non recuperaf nisi p potiones amaras.

Questio II b

Utrum merito prime trāsgressionis hūana natura fuerit corrupta penaliter tm̄. an etiam culpabiliter. Et q̄ culpabiliter corrupta sit v̄r̄. Ro. v. Sicut p vnū hominē pcm̄ intrauit in mundū. t p pcm̄ mor⁹. ita t ī oēs hoīes mor⁹ ptransit in quo omēs peccauerūt. Ex isto ꝟbo colligit q̄ oēs in adā fuerūt infecti t pctōres cōstituti. Si forte dicas sicut dicūt pelagiani q̄ ptrāsit per imitationē. Cōtra. Eph. ij. Eram⁹ natura filij ire sicut et ceteri. fz nemo est fili⁹ ire nisi p culpā. si g̃ p culpā omnes eram⁹ filij ire. oēs p naturā ꝟtrahim⁹ culpā. g̃ i ceteris natura hūana culpabiliter ē infecta. Itē Job. xiij. Nisi qs renatus fuerit ex aqua t spū. s. fz nullus a p̄mio eterno excludit nisi p pctō. si igit oēs nō baptizati excludūtur siue sint parui siue adulti. g̃ omēs ex q̄ nati sunt hūt culpā. fz nō culpā quā fecerūt. cū huic sententie subiaceāt añ vsum rōnis. sicut pz in paruulis ēcircūcisis. Gen. xvij. igit hec est culpa q̄ p naturalē generationē reperitur in q̄libet. g̃ rē. Itē si tota natura essz in vna persona. corrupta illa psona q̄z ad esse. necesse est totā naturā corrūpi q̄z ad esse. g̃ pari rōne si corrūpetur q̄z ad bñ esse. corrūpetur tota natura q̄z ad bene eē. sicut em̄ sequit. si adā mort. hō mort. cū igitur tota natura esset in adā q̄n peccauit. vī q̄ tota ī eo peccauerit. ac p hoc tota in oib⁹ t singulis culpabiliter infecta fuerit. Itē venenato fonte. p ꝟsēns venenātur t riuuli a fonte pcedentes. si igit oēs hoīes processerūt ab adā sicut rami a radice. t riuuli a fonte. t ipse corruptus fuit morbo ꝟcupiscētie qui fuit in eo culpa. videtur q̄ cereros corrupit eodē corruptionis genere. t ita culpabiliter. Itē sicut se hz innocens respectu in nocētis generādi. sic pctōr respectu peccatoris. fz si adam stetisset in sua innocētia oēs filios genuisset innocētes g̃ tota humana natura esset innocēs t pura q̄z ē esset ex ipō. hoc satis plnū est. g̃ pari rōne cū peccauit. totā m hūanam naturā cōstituit peccatricem. ita q̄ oēs filios gigneret pctōres. Itē q̄ adā peccauit fact⁹ est mortalis. t q̄ mortalis est. necesse fuit q̄ generaret oēs filios mortales. fz sicut se hz effectus ad effectū. ita se hz causa ad causā. si igit cā mortalitaf fuit culpa. t mortalitas pone ade totā naturā hūanā fecit mortalē. t totā corrupit penaliter. pari rōne videf q̄ culpa ade totā naturā humanā infecit culpabiliter. t oēs ex illos exeūtes corruperit culpabiliter. si igit culpa q̄ oīb⁹ inest p naturā est culpa originalis. colligit ex oībus his rōnib⁹ q̄ sit ponere culpā originalē. Sz ꝟ. Ezech. xviij. Fili⁹ nō portabit iniq̄tatē patris. t pater nō. si igit hoc est ler diuina. fm diuinā legē q̄libet peccat sibi et nō alij. Iurta illud Prouer. ix. Si sapiens eris. tibimet ipsi eris. si aūt illusor. solus portabit malum. igit non videf q̄ ex peccato patris filius habet infici culpabiliter. Itez tam in nouo q̄z in vetereri testamēto nuptie cōcesse sunt tanq̄z bone t licite. sed ad nullū bonum necessariū consequit malū. sed ad nuptias necessario seq̄reī malum si proles culpā cōtraheret a sua origine. g̃ vel nuptie sunt male t illicite qō est cōtra sacrā scripturā t fidē x̄pianā vel non est ponere peccatū originale. Item corrupta re trāsmutabili t minus nobili. non p̄ter hoc corrūpit qō est intrāsmutabile t maius nobile. sed psona hominis est trāsmutabilis t minus nobilis q̄z natura. tota em̄ natura speciei ꝟpetua est t magis nobilis q̄z vna p̄sona singularis. g̃ impossibile fuit eā a psona ade totaliter etiā per culpam infici. Item in malis generaliter est verū q̄ malum habitū p̄cedit malus actus. q̄z/uis ecōtrario sit in bonis. g̃ habitualis corruptio nature oritur ex actuali culpa ipius nature. sed natura q̄z/ū est de se semp est recta t non peccat. q̄ peccatum p̄prie est p̄prie volūtaris. g̃ non videf q̄ tota natura infecta fuerit. vel etiā potuerit infici. Itē nullū naturale est culpabile. p eo q̄ naturalib⁹ nec laudamur. nec vituperamur. sz originalis corruptio est naturalis cū sit eadē apud oēs. g̃ videf q̄ ista duo sint incōpossibilia q̄ aliq̄ corruptio sit culpabilis. t q̄ sit originalis. g̃ non vī q̄ natura tota a psona potuerit culpabiliter infici. Item nullum necessarium est voluntariū. sed corruptio originalis est necessaria. g̃ nō est volūtaria. sed oīs culpa est affectio voluntaria fm q̄ dicit Aug. in li. de li. ar. ergo impossibile est originalem corruptionē esse per culpam
11 redit igitur idem qō p̄ius q̄ nulla culpa sit a natura. et q̄ natura hūana in adam non fuerit infecta culpabiliter. R⁹. dōm q̄ absq̄ dubio tota natura hoc est natura in omnibus hominibus seminaliter ab adam descendentibus corrupta est. non solum penaliter sed etiam culpabiliter. hoc em̄ manifestat visionis dei carentia. rationalis erubescentia. cōcupiscentie p̄dominantia. Carentia visionis dei hoc manifestat. q̄ nullus debet eterno bono ad qō fact⁹ est p̄uari. q̄si in se bñ aliquid p qō indignus sit diuino aspectui p̄uari. talis aūt nō est nisi culpa. si igit oēs q̄tquot sunt visione dei p̄uant. nisi p baptismum fluminis vel flaminis renascantur. planū est q̄ oēs q̄tquot sunt cōtrahunt ex sua origine culpā. Erubescentia etiam rationis hoc manifestat. nullus em̄ rōnabiliter erubescit de his passionibus quas habet a natura. nisi insint ei p aliquam culpam. fz oīs homo naturaliter erubescit ex genitalium mēbrorū motu. Ex hoc igit ratio colligit t manifestat q̄ quilibet insciēs nō tm̄ penaliter. sed etiā vitupabiliter et culpabiliter est corruptus q̄z/tum est de sua origine. Predominātia ꝟcupiscētie hoc evidentissime manifestat. certū em̄ est q̄ tūc aīa hoīs est ordinata. q̄n spūs est sub deo. t caro t v̄rtutes aīales sūt sub spū. t sequit ei⁹ imperiū. ab oppositis igit tūc aīa hoīs est peruersa

qñ caro⁊ virtutes aīales p̄sunt spūi ratōnali. Et hec q̄/dem verum est de plano. nō tm̄modo ſm fidem verum etiam ſm phiam. Sed in hoīe vigor ꝺcupīe et lex mem/broꝝ quam vnuſquiſq; habet a natiuitate captiuat ſpi/ritū⁊ ei p̄domiak. Et ꝺ igit clarū⁊ aptū est q̄ aīa cuiuſ/libz hoīs a natiuitate puerſa est⁊ inordinata. ſed ſicut ordinatio in hoīe⁊ rectitudo iuſticia est. ſic puerſitas⁊ inordinatio culpa est. ſi igit natura cuiuslibz hoīs plegē ꝺcupīe puerſa est a ſua origine. in quolibz hoīe indubi/tanter ponendū est esse peccatū originale. quantū est de ſua prima natiuitate. ⁊ de ꝺ nemo dubitat. niſi q̄ neſcit quantus ſit vigor ꝺcupiet qualiter ſpūs ratōnalis deo debet ſubesse. Conſtat em̄ q̄ non ſubest ſpūs noſter p/fecte deo niſi diligat ip̄m ſup oīa⁊ p̄pter ſe. Planū est etiam q̄ null⁹ in ſtatu nature corrupte deum diligit ſu/per oīa⁊ p̄pter ſe ſine dono gratie. imo neceſſario vin/cit a vigore ꝺcupīe vt magis amet ſe vel aliquod bonū apparens. Planū est igit q̄ omīa cuiuslibz homīs iſua natiuitate peccatrix est. cum ſubuerſa⁊ inordinata ſit. ſicut oñ ſū est. Et ideo dicit apl's Ro. vij. in p̄ſona ho/mīs lapſi. Video aliaz legem in membris meis repug/le. mē. m. ⁊ cap. me. in le. pec. Et exclamat. Infelix ego homo. quis me liberabit a corpore mortis hui⁹. Et rn̄/det. Gr̄a dei p̄ ieſum xp̄m. Hanc igit legem⁊ ordinatō/nez ad deum ſi quis velit attēdere. nullo mō dubitabit ho/mīem esse peccatorez a ſua natiuitate. imo ita certum est vt dubitari nō poſſit de originali. ſic etiā nec de actu ali. Hoc tamen ignorauerūt pbi⁊ etiam aliqui hereti/ci. quia neſciērūt attendere in quo attēdit rectitudo aīe⁊ iuſticie. ⁊ p̄ quanto aīa dici debet ad deum ordinata. Conſtat igit q̄ tota humana natura corrupta est non ſolū penaliter ſz etiam culpaliter. A quo aūt corrupta fuerit. hoc planum est ex ipa ſcriptura. quia ab adam.

12 Potuit aūt adam totam naturam corrumpe⁊ culpabi/lem facere ſuo pcō triplici cōditione cōcurrēte. Prima est. q: nō tm̄ erat humane nature indiuiduū. ſed totius humane nature p̄incipiū. Scōa est. q: nō tm̄ fuit ſibi datū mandatū ſicut ſingulari perſone. ſz tanq̄ ſtipiti totius hūane nature. ⁊ hoc bene indicat textus. q: mā/datum illud deſcēdit p̄ virū ad mulierē. Tertia. q: adā innocētiā⁊ imortalitatē ſuſceperat p̄o ſe⁊ p̄ tota ſua poſteritate. vnde ipe innocēs⁊ imortalis. generaſſet i/mortalē⁊ inocētem. Quia igit ipe erat oīm p̄incipium et tranſgreſſus est mandatū q̄ ei datū erat ſm q̄ erat p̄ncipiū. ⁊ amiſit illā iuſticiā a innocētiā. quā debebat oīb⁹ poſteris cōſeruare. hinc ē q̄ p ip̄m originali iuſti/cia ſumus priuati. ⁊ in ei⁹ ip̄fectione ceteri ſūt ip̄fecti. nō tm̄ pēaliē. ſz etiā culpabiliē. tū ꝓp̄ debitū ordīatio/nis q̄ debz ee in nobis. tū ꝓp̄ carētiā illi⁹ innocētie quā debem⁹ habere. tū p̄pter ꝺdominantiā ꝺcupiſcentie. p quā aīe noſtre sunt inordinate⁊ iniuſte. ⁊ ſi iniuſte ſūt et inordinate. neceſſe est eas ſumme iuſticie diſplicere. Patet igit q̄ tota humana natura corrupta est nō ſolū penaliter. ſz etiā culpabiliter. Patet nihilomin⁹ a quo fuerit corrupta. quoniā a primo parente. Qualiter aūt illa culpa traduci habeat hoc determiabitur infra. Ra/

13 tiones igitur ad primā p̄tem inducte concedende ſunt. Ad illud ḡ q̄ primo obz q̄ filius non portat iniquita/tez patris. dōm q̄ illud intelligitur de peccato quo pa/ter peccat vt ſingularis perſona. ſicut melius manife/ſtabitur infra. ⁊ ideo locum nō hz in tranſgreſſione pri/ma. q: illa non fuit omnino ſingularis perſone. ſicut ex

14 planatum est ſupra. Ad illud q̄ obr̄ q̄ ad bonū nō ne/ceſſario ſequit malū. dōm q̄ verū est p̄ ſe loquendo. vñ ad nuptias non neceſſario ſequitur genitē p̄olis corru/ptio inq̄ntum est ibi maris⁊ femine coniunctio natu/ralis. ſz inq̄ntuz illi coniunctioni adiuncta ē corruptio in hoīs ſemine ob peccatum primi parentis. Et ſi tu o/bi/cias ſicut obīcit hereticus q̄ qualitercunq̄ ſequat ma/lum. omittendum eſſet illud bonum. dōm q̄ illud nō ē verum. niſi quando malū p̄eponderat bono. nunc aūt non est ſic. q: in generantibus non est vlla culpa. in gene/rato vero melius est ſic eſſe q̄ non eſſe. maxime cuz ſub/ueniatur ei p̄ gratiā baptiſmalem. Ad illud qō obr̄ q̄ corrupto minus nobili⁊ tranſmutabili non corrumpi 15
tur magis nobile et p̄petuum. dōm q̄ illud verū est⁊ lo/cum hz quando illud qō ē magis nobile⁊ p̄petuū. non dependet a minus nobili⁊ tranſmutabili. non ſic aūt ē est in p̄poſito. q: tota natura humana ꝺpendebāt a perſona adēq̄ntum ad exiſtentiam. Unde ſi adam fuiſſz mortuus. totū genus humanū eſſet corruptū in eo. Ad 16
illud qō obr̄ q̄ malū habitum p̄cedit malus actus. dōz q̄ hoc verum est. verumtm̄ et hoc non oportet q̄ maluz habitum nature p̄cedat malus actus nature ſm q̄ natu/ra. ſed ſufficit q̄ p̄cedat malus actus p̄ſone. p eo q̄ na/tura⁊ p̄ſona ſunt indiuiſa. ⁊ iō corruptio p̄ſonalis p̄t effici naturalis. qō oñdit Anſ. de concep. virg. Poſſz tñ. dici q̄⁊ ſi naka in ſe nō peccauerit. tñ. put erat in adā ipſe enim peccauit inq̄ntum erat omniū hominū p̄ncipium. Ad illud qō obr̄ q̄ nullum naturale est culpabi/le. dōm q̄ ſicut dicit Aug⁹. differt dicere naturā. ⁊ na/ 17
turam corruptā. poteſt igitur aliquid eſſe naturale qō conſequitur ip̄am naturā ſm inſtitutionē. ⁊ aliquid eē naturale qō conſequitur ip̄am naturā ſm corruptionē Dico igit q̄ illud qō ē naturale qō conſequitur naturā ſm inſtitutionē nullo modo ē culpabile. illud vero qō ſic est naturale q̄ conſequit naturam ſm corruptionez culpabile est. ⁊ tale est originale. ⁊ ſic p̄z illud. Ad illō 18
qō obr̄ q̄ nullū neceſſariū voluntarium est. dōm q̄⁊ ſi hoc reſpectu eiuſdez veritatē poſſit habere. tñ reſpectu diuerſoꝝ non neceſſe est qō habeat veritatē. Qō enim neceſſariū ē vni. voluntarium poteſt eſſe alteri. ⁊ sic est in originali. qō quidem et ſi nobis ſit neceſſarium. Vide tñ fuit voluntariū. ⁊ rōne illius voluntatis nobis im/putat⁹ in p̄cm̄. vñ dicuntur oēs peccaſſe in iſo. Hoc aūt melius oñdetur cum manifeſtabitur qualiter origi/nale p̄cm̄ traducitur.

Conſequenter queritur de ſcō vicz ād ſit origi/nale peccatū. Et circa hoc duo q̄runt. Primo q̄ritur vtrū originale peccatū ſit concupiſcen/tia. Scōo q̄ritur vtrū ſit ignorantia.

Queſtio I c

Utrū originale p̄cm̄ ſit ꝺcupīa. Et q̄ ſic vr̄. Roꝝ. vij. Non regnet p̄cm̄ in vr̄o mortali corpe. Ibi glo. Pec/catuz. i. fomes peccati nō est aliud q̄ ꝺcupīa. Si igit fomes peccati peccatuz est. ⁊ nō est p̄cm̄ actuale. reſtat q̄ ſit originale. Item Roꝝ. vij. Concupiſcentiā neſcie/bā ee p̄cm̄ ⁊c. glo. Concupiſcentia ē vnde omnia mala p̄ueniūt. Si igit illō qō est origo oīm̄ū maloꝝ est origi/nale peccatū. vr̄ q̄ originale p̄cm̄ nihil aliud ſit q̄ cōcu/piſcentia. Item hoc ip̄m vr̄ rōne. Quales ſunt actus ta/les ſunt habit⁹. ſz cōcupiſcere est p̄cm̄. q̄ neceſſitatem concu/piſcendi a natura contrahimus. ſi igitur p̄cm̄ qō a na/tura contrahitur est p̄cm̄ originale. vr̄ ⁊c. Item in om/ni peccato est conuerſio aliqua ad cōmutabile bonū. vl̄ in actu vel in habitu. ſi igit p̄cm̄ originale est p̄cm̄. er/go ibi est aliqua conuerſio inordinata ad bonū cōmuta

bile. ſz cõuerſio inordinata ad bonũ cõmutabile nihil ẽ aliud q̃ cõcupiſcentia. g̃ neceſſe eſt pctm̃ originale concupiſcentiã eſſe. Sz cõtra Roz. vñ. Pctm̃ occaſione accepta p mandatum operatũ eſt in me omnẽ concupiaz Hoc aũt non poteſt intelligi de peccato actuali. intelligitur ergo de originali. ſi ergo operans non eſt operatũ igitur concupiſcentia non eſt originale peccatũ nec eco
19 uerſo. Jtez beda dicit q̃ quatuor ſunt nobis inflicta p pter primũ pctm̃. vicz ignorantia. infirmitas. malicia ⁊ quartũ ex his conflatũ concupiſcentia. ſed qđ eſt iſti / ctum p pcõ non eſt ipm pctm̃. g̃ ſi hec merito origina / lis peccati ſunt nobis inflicta ꝓm q̃ dicit Beda. g̃ nõ. Jtem cõcupiſcentia manet cũ gratia. originale peccatũ non põt manere cũ gratia. ergo originale pctm̃ nõ ẽ cõ / cupiſcentia. Si tu dicas q̃ cõcupiſcentia manet cũ gratia inq̃tum eſt remiſſa. ⁊ ſic ẽ pena. inq̃tũ ẽ aũt intenſa non manet. ⁊ ſic eſt culpa. Contra. magis ⁊ minus nõ diuerſificant ſpẽm. g̃ ſi concupiſcentia remiſſa nõ ẽ cul pa ſed pena. pari ratione videk q̃ nec cõcupiſcentia in tenſa. Jtem cõcupia poſtq̃ remiſſa eſt intendi poteſt ⁊ in priſtinũ dñium reuocari. ſicut exprimento pz. ſi igit originale pctm̃ eſſet iterabile. tunc et baptiſma. qđ ẽ cõ tra inſtitutionẽ eccleſie Eſt igit queſtio q̃d ſit originale pctm̃ p eſſentiã. Et cũ a magiſtro dicak ⁊ ab Aug. eẽ cõ cupia. ſicut pz in lra. Ab Anſ. aũt in li. de conceptio ne virgi. dicak eſſe debite iuſticie carentia. qõ eſt quo / modo iſta duo ꝓba põt eſſe ſimul et ſemel vera. ⁊ ī quo boz ꝓboz magis explicatur quid ſit originalis culpa.
20 Rõ. dõm q̃ ſicut actuale peccatũ nõ dicit omnimodaz priuationẽ. eo q̃ nõ tm̃ dicit auerſionem. imo etiã con / uerſionẽ q̃ndam. nõ etiã dicit omnimodã boni priuati onẽ. imo reliquit aptitudinẽ ⁊ aliquẽ actũ priuãdo cir cumſtantiã erga ipm. ſic etiã in originali ſuo modo in / telligendũ eſt. Un̄ ſicut nõ dicit pctm̃ actuale eſſe in ali quo ex hoc ſolo q̃ careat iuſticia. q; tunc lapis diceret pctm̃ habere. ſz ex hoc q̃ aliquã inclinationẽ habet ad aliquid. in q̃ cũ deberet eſſe iuſticia nõ reputur. Sic eti / az originale pctm̃ õz eſſe in aliquo nõ ſolũ q; caret iuſti cia originali. ſz etiã q; curuitatẽ hz ⁊ neceſſitatẽ cõcupi ſcendi. vñ quẽadmodũ videm⁹ in egritudine corporali vt porc in paradiſi. q̃ talis morbus ineſt ex quadã diſ / ſolutione virtutis ita tñ q̃ non omnino priuak virtus motiua ſicut in mortuo. ſz aliquo modo manet. nõ po / tens membrũ regere. ⁊ ita ſequitur prim ex potione. qđ ex defectu man⁹ tremulatio. ſic intelligendũ tã in actu / ali q̃ in originali peccato. Quẽadmodũ ſiquis quere / ret q̃d eſſet peccatũ carnis. dupliciter poſſet ei notifi / cari. vicz rõne inclinationis dꝛordinate vt dicak eſſe im / moderat⁹ appetitus rei tractabilis ſm carnẽ. Et rõne priuatiõis boni. vt dicak eẽ priuatio caſtitatis ⁊ cõtinẽ tie. ⁊ vtroq̃ mõ rñdek ſic conueniẽt. Sic cũ queritur q̃d ſit originale pctm̃. recte rñdek q̃ ſit cõcupiſcẽtia im / moderata. recte etiã rñdek q̃ ſit debite iuſticie carentia ⁊ in vna iſtaz rñſionũ clauditur alia. licz vna notificet ipm originale rõne eius qđ eſt in ipo habens modũ cõ uerſionis. altera vero rõne priuationis. Cõcedenduz eſt igitur ſicut rõnes oñdũt. ⁊ mgr̃ dicit in littera. q̃ ori ginale pctm̃ ẽ concupiſcentia. et hec nõ q̃cunq̃. ſz cõcu piſcentia put claudit in ſe debite iuſticie carentiã. hec aũt eſt concupia imoderata ⁊ inrẽſa. adeo vt ſit carnis ad ſpũm p dominantia. ⁊ talis ſemp ẽ iuncta carẽtie de bite iuſticie. ⁊ ſm q̃ nobis ineſt ab origie dꝛ peccatũ ori ginale. Et hꝫ eſt qđ dicit glo. ſup illud. Beati quoꝝ re / miſſe ſunt iniquitates. glo. iniqtatẽ dicit fomitẽ. q̃ añ baptiſmũ nõ tm̃ pena eſt ſz culpa. poſt baptiſmũ ꝓ pe na tm̃ eſt ⁊ non culpa. Cũ em̃ delet̃ originale. nõ dele tur vt oino ñ ſit ſz vt ñ ſit pctm̃. Cõcedẽde ſũt igit rõnes q̃ hoc oſtendũt. Ad rõnes aũt ad oppoſitũ ſatis planũ eſt rñdere p ea q̃ dicta ſunt. Ad illud em̃ qđ obr̃ primo 21
q̃ pctm̃ operatur cõcupiſcentiã. dõm qđ illud intelligit de cõcupiſcentia q̃tũ ad actũ quem dicit operari manda tũ. q; occaſionaliter excitat nobis ipam cõcupiſcentiã q̃ ſe habet p modũ habitus. Ad illud qđ obr̃ q̃ cõcupi 22
ſcentia eſt nobis inflicta p pctm̃. dõm q̃ non intelligit de concupia put ẽ remiſſa. ⁊ ſic ſortit rõem pene. ⁊ hoc mõ nõ ẽ originalis culpa ſz ipius ſequela. Et p hoc pz 23
rñſio ad ſequens qđ obr̃ q̃ manet ſimul cũ gra. nõ enim manet put dictũ eſt in oponendo put inteſa eſt. q; ſic dicit anime puerſionez. ac p hoc originalis iuſticie pri uationẽ. put aũt eſt remiſſa p gratie pñtiã hoc non di / cit. Et ſi obũcias q̃ magis ⁊ minus nõ variat ſpeciem 24
dõm q̃ et ſi iſtud locũ habeat in naturalibus. non tam habet veritatẽ in moralibus. qm̃ virtutes ⁊ vicia ī mo / ribus attendunt penes medietatẽ ⁊ eius extrema q̃ ſũt ſupfluũ ⁊ diminutũ. ⁊ hoc non ſolũ vez eſt apud mora / lem pl̃m. ſz etiã apud theologũ. q̃ dicit q̃ amor creatu re citra deũ vel ſub deo nõ ẽ pctm̃ mortale. ſi ꝓ ſupra deũ intendak. mortale pctm̃ efficit. Ad illud ꝓ qđ obr̃ 25
q̃ cõcupiſcentia remiſſa itez põt intendi. dõm q̃ ſi in tendi poſſit ⁊ intendatur hoc ẽ p pctm̃ actuale. cõcupi / ſcentia ꝓ intenſa nõ dicebak eſſe peccatũ originale. ni / ſi prout ſic cõtrahebak a prima origine. ⁊ q; hoc nõ põt eſſe niſi ſemel. q̃tũcũq̃ quotienſcũq̃ concupia intendi tur. originale pctm̃ non iteratur.

Queſtio II d

Utrũ peccatũ originale ſit ignorantia. Et q̃ ſic vr̃. Su per pſal. Delicta inuen. ⁊ igno. mee. glo. Ignorantie mee originale pctm̃ qđ eſt in paruulis. Et pauloante. delicta ignorãtie dicit ea q̃ ſunt in paruulis q̃d peccato originali tenenk. Jtez Hugo. in li. de ſacram̃. in. vñ. p / te. Originale pctm̃ ẽ vicũ qđ naſcendo cõtrahim⁹ per ignorantiã in mente. ⁊ cõcupiſcentiã in carne. ergo vr̃ q̃ originale pctm̃ ſit ignorãtia. Q̃ ſi tu dicas hoc eẽ di ctũ p cauſam. Obuiat illud qđ ꝓſeq̃nter dicit Hug. in eadem pte. Jſta quatuor mala in homine apparent. ſu / perbia. ignorantia. mortalitas. ⁊ cõcupiſcentia. Sup / bia mentꝭ tm̃ culpa ẽ. mortalitas carnis pena tm̃. igno rantia ꝓ culpa ⁊ pena. ſz non niſi culpa originalis. g̃ ⁊c. Jtẽ originale pctm̃ maxime habet deleri p fidei ſa / cramẽtũ. g̃ directꝭ opponik ipi fidei q̃ eſt ĩcognitiua q̃ ſtuti alicui exiſtenti in affectiua. ſi g̃ ignorantia dicit priuationẽ ſtutis dirigentis cognitiuã. vr̃ q̃ pctm̃ ori ginale ſit ꝓprie ignorantia. Jtẽ pena rñdet culpe. ſz ori ginali pctõ ꝓprie debek pena carentie viſionis dei. g̃ ſi hoc dicit priuationẽ ex pte cognitiue. vr̃ q̃ ⁊ ipm origi nale. q̃ ſi hoc verũ eſt redit idem qđ prius. Jtẽ ſicut pec / catũ eſt in concupiſcendo ea q̃ non ſunt appetenda. ſic pctm̃ eſt in diſcernendo ea q̃ nõ ſũt credẽda. g̃ ſicut ha / bere neceſſitatẽ ad cõcupiſcẽdũ eſt culpa. ſic habere ne / ceſſitatẽ ad diſcernendũ eſt culpa. ſz in puulis vtranq̃ neceſſitatẽ hz. ⁊ nõ hz niſi originale. g̃ ſicut ponik origi / nale pctm̃ in puulo eſſe cõcupiſcibilitas ſiue concupi / ſcentia. ſic etiã debet dici ignorantia. Sz cõtra. Beda dicit q̃ quatuor ſunt nobis ꝓpter pctm̃ inflicta. ſ. igno rantia ⁊ infirmitas ⁊c. g̃ cum pctm̃ mortale nõ dicatur infirmitas. pari ratione nec ignorantia q̃ eſt pena ꝓ ipſo inflicta. Jtẽ Aug. ad Valen. Ignorantia in his q̃ ſciri nõ poterũt pena peccati eſt. Si g̃ ignorãtia ī puu

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

lis est inuincibilis·vñ q sit pena et nõ culpa·maxie cũ videam⁹ puulos ꝓpter ignoãtiã excusari ab omni culpa·Itẽ originale peccatũ delet in baptismo·sz eque bñ est ignoãs puul⁹ baptisat⁹ sicẽ nõ baptisat⁹·ḡ ignoãtia nõ põt esse originale peccatũ·Itez si aliquis ex alicꝫ actu suo cadit in furiã·illa furia nõ dicit in eo esse culpa sed pena·ḡ pari rõne·si aliquis ex pctõ primi pentꝫ in ignoãtiã cecidit·nõ debet dici culpa originalis sz eius pena·Et põt hic esse locus a maiori·q magis debet imputari ignoãtia in culpã in quã incidit ex actu suo q̃ ex actu alieno·Itẽ cũ pctũ originale sit concupiscentia·vt ꝓbatũ est supra ⁊ Aug·dicit·si eẽt ignoãtia·cum cõcupiscentia·⁊ ignoãtia sint diuersoꝝ genez·tunc in quolibet esset pluralitas originaliũ peccatoꝝ·qõ ostendek inferius falsum esse·ꝝ·dõm q sicut
26 supra dictũ est de ignoãtia in adultis ipsam vicz peccatũ nõ esse·nisi put hz voluntatẽ cõcomitantẽ·sic ecõtra cognitio nõ est virtus nisi ei sit iuncta affectõ·Sic ꝙ hunc modũ intelligendũ est esse in ꝓposito·q ignoãtia si pure dicat nescientiã sic tm̃ est pena·siue dicat nescientiã vt est coniuncta concupie sic est culpa·ꝓ eo q talis ignoãtia opponitur hz cũ ꝯtute ⁊ gra·Hẽa em̃ aduenies in aiam nõ solũmõ rectificat affectionẽ ꝙ charitatẽ·sed etiã cognitiuã ꝙ fidẽ·Nõ em̃ põt dirigi voluntas nisi pariẽ dirigak ⁊ rõ·⁊ libertas ar·simul in rõne ⁊ volũtate consistit·hoc igik mõ ꝓcedi põt pctm̃ originale esse ignoãtiã·⁊ sic intelligit magister Hug·⁊
27 glo·⁊ ꝓcedunt rõnes q̃ ad primã ptem inducunk·Ad illud tm̃ qõ obr̃ de carentia visionis dei·dõm q illa ratõ dupliciter deficit·primũ quidẽ·q carẽtia visionis dei nõ tm̃ debek peccatis que respiciũt cognitiuã·imo q̃ respiciunt affectiuã·cũ visio sit tota merces q̃ reddik omnib⁹ virtutib⁹ ⁊ opibus meritoꝝ·Scõo ꝓo q cũ dicim⁹ puulos puniri carentia visionis·in hoc intelligik ꝙ consequens q̃ priuenk ⁊ dote fruitionis ⁊ dote rẽtionis·Rõnes aũt q̃ ad oppositũ inducunk ꝓcedũt de ipa ignoãtia ſm q dicit puram nescientiã·sic est pena·nõ culpa·Scõm em̃ q hz iunctã cõcupiscẽtiã culpa ẽ·nec tñ ex hoc sequik q i nobis sint plura peccata originalia sicut cõcludit ratio vltima·ꝓ eo q vbi ponitur vnũ ꝓpter alterũ·ibi vnũ tm̃·Cũ g dicim⁹ ignoãtiã rõe cõcupiscentie esse pctm̃ originale·nõ ꝓpter hoc ponim⁹ i nobis plura originalia differentia ꝙ essentiã·sz hoc ponim⁹ q cũ originale sit vnũ·deordinat ⁊ viciat totã aimã·nõ solũ ſm affectiuã·sz etiã ſm cognitiuã·its tm̃ q principal⁹ affectiuã·vnde magis notificak originale ꝙ concupiam ⁊ debite iusticie carentiã q̃ ignoãtiã·q̃ tam cõcupia q̃ debite iusticie carentia notificant ipm originale ſm q ẽ culpa·⁊ iõ ꝓdicanꝫ de ipo ꝓdicatõne ꝙ essentiã·ignoãtia aũt notificat magis ſm q ẽ viciuz cognitiuã deordinans·Vñ magis ꝓdicak de pctõ originali ſm q ipsa ignoãtia pctm̃ est ꝓdicatõne ꝙ cãm q̃ ꝙ essentiã·⁊ hoc insinuat ipm ꝟbum Hug·cũ dicit ipm originale esse vicũ qõ cõtrarimus ꝙ ignoãtiã· Hoc etiã declarat ipe anꝫ·in li·de cõcep·ꝑgi· vbi dicit q oẽ pctm̃ ẽ in iusticia·⁊ oẽs iusticia ⁊ iniusticia in voluntate consistit·Et sit pater quid sit originale pctm̃ ꝙ eẽntiã·qm̃ ẽ cõcupiscentia ⁊ debite iusticie carentia·pz eriaz quõ originale pctm̃ ab Hug·dr eẽ ignoãtia·⁊ ꝙ consequens ea q̃ ad vtrãq ptem sunt adducta·

Consequenk querik circa tertiũ articulũ de veritate humane nature·Et cuz duo cõcurrant ad hoc q aliquid dicak de ꝟitate humane nature·materia vicz ⁊ forma; ad quartum librũ spectat dicere de veritate humane nature ex pte forme·vbi agik de resurrectione·Ad hunc ꝟo locũ spectat inquirere de veritate humane nature ex pte materie·vbi inquirit magister·vtrũ aliquid extrinsecũ in veritatẽ humane nature possit transire·Circa hoc igik duo q̃renda sunt·Primo q̃ritur vtrũ aliquid transeat in ꝟitatẽ humane nature ꝙ actũ generatiue·Scõo q̃rik vtrũ aliquid transeat in ꝟitatem humane nature ꝙ opus nutritiue·

Questio I e

Utrũ aliquid transeat in veritatẽ hũane nature ꝙ actũ generatiue·Et q nõ vñ primo auctoritate doctoꝝ autentricoꝝ vicz mgri sententiaꝝ ⁊ Hug·Ait em̃ mgr in litera sic·Omne qõ est in hũanis corpibus·naturaliter descendit a primo pente lege ꝓpagationis·⁊ in se auctũ ⁊ multiplicatũ est nulla exterior suba in id transeunte·Sicr mgr Hug·de sancto vict·in fi·vj·ptis·De suba coste in se diuina virtute absq extrinseco additam̃ero multiplicata·corpus mulieris factũ ẽ·quẽadmodũ posstea naturã humanã a primis parentib⁹ in subsequẽtẽ generationẽ seminatã a modico tam intantũ multiplicatã cernimus·vt multa hominũ milia ex eo iam exercuisse videamus·Itẽ hoc ipm oñdik scõo auctoritate sanctoꝝ·Dicit em̃ Anſ·in li·de cõcep·virgi·c·ij·loquens de primis pentib⁹·Q̃ tota natura humana i illis erat ⁊ nihil extra ipsos erat·tota infirmata ẽt corrupta·Et qõ mai⁹ ẽ·Aug·ix·sup Hen̄·ad litterã dicit·q nos sumus in adã ſm rõnem seminalẽ ⁊ ſm corpulentã subaz caro aũt xpi fuit solũ ſm corpulentã subam·q si hec vera sunt q tota caro ⁊ omniũ posteroꝝ caro fuit in adã ḡ nihil extrinsecũ ꝙ virtutẽ generatiuã transit in ipsuz Itẽ hoc vñ auctoritate euangelioꝝ Matb·xv·Oẽe qõ in os intrat in ventrẽ vadit·⁊ in secessum emittik·ḡ nõ vñ q ex aliquo qõ ab homine comedik·ꝓlis corp⁹ cõstituak·Et Matb·viij·Omne extrinsecũ introiens i hominẽ nõ põt eũ coinq̃nare·q nõ intrat in corz in ventrẽ·⁊ in secessuz exit purgans omnes escas·Ibi glo·tenuissimus humor ⁊ liquens esca cũ in venis ⁊ artub⁹ decocta fuit ⁊ digesta·per occultos meat⁹ quos greci poros vocant ad inferiora dilabitur ⁊ in secessum vadit·Item hoc ipm videk ratione·primo per veritatez generationis·Generare em̃ est de sua substãtia aliquid ꝓducere·si ergo omnes vere ⁊ recte dicunk ab adam genitri ⁊ filij ade omnes sumus·sumus de aliquo ex eius substantia ꝓpagati·sed qua ratione manus mea vel pes vel aliquod membrũ cõstitui habet ex eo qõ fuit in adã eadem ratione ⁊ singula membra·videk igitur q totum corpus ⁊ cuiuslibet hominis ex eodem semine fuit constitutũ·⁊ si hoc·nihil extrinsecũ transit in virtutem humane nature per actum virtutis generatiue·Item hoc ipsum videtur per legem cognationis·qm̃ stipes non potest contrahere cum aliquo ex ipso procedente·nec aliqui approximantes stipiti possunt adinuicem contrahere·hoc autem non est ob aliud nisi propter vnitatem carnis ⁊ sanguinis·ergo videtur q nõ de superfluitate nutrimẽti·sed de substantia patris proles generetur ⁊ non solum de substantia patris proximi·immo etiam patris remoti·alioquin vana erit lex cognationis·qõ non solũ ẽ contra veritatẽ sacre scripture·immo etiã cõtra dictamen nature·Item hoc ipm videk ꝙ conditionẽ resurrectionis·necesse est em̃ vnicuiq aĩe proprium corpus reddi·esto igitur q aliquis nutritus de carnibus humanis generet prolem·si solum semen de alimento sumptum est·cum huius alimentũ esset de veritate coꝝ

poris alterius hois · rediret ad primū corpus · ḡ iste nō
resurgeret q̄ generatus est ex illo semine · cū anima pri/
uaretur ꝓpio corpore · si igit hoc est ipossibile · restat ꝛ
illud impossibile esse vicz · q̄ aliq̄d extrinsecū transeat i
semine · auget igit qō a primo parente decisū fuit in se/
ipo sine alterius apositione · Sed ↄtra · pbs in lib · de
aialib⁹ dicit q̄ semē est supfluitas vltimi cibi · si ḡ medi/
cis in his que dicūt circa suā scientiaz credendū est · cū
determinare de generatiōe hois ptineat ad pbm natu/
ralē credendū est · q̄ semē sit ex supfluo nutrimenti sic q̄
aliq̄d extrinsecū in veritatē hūane nature possit transi/
re · Item sup illud Luce · xj · Beatus vēter tē · Glo ·
interlinearis · Ex eodē fonte · ꝛ lac nutriendis · ꝛ semen
procreandis pueris emanat · de semine ḡ virginis po/
tuit cōcipi · q̄ eius lacte potuit enutriri · Item Aug · in
li · de vera reli · Alimēta corpori nō apta p cōgruos me
atus ejiciūtur · quoz aliud feculētissimū reddit terre ad
alias formas assumēdas · aliud p totum corpus exalat ·
aliud tot⁹ aialis latētes neruos accipit et inchoatur i
prolem · neruos aūt vocat seminales rōnes · Per istam
autoritatē exp̄sse colligit q̄ semē sit ex alimēto · Si for/
te tu dicas q̄ Aug · intelligit ēẽtū ad partē seminis fm
naturā · Obuiat ipa autoritas q̄ dicit q̄ alimētum acci/
pit neruos · i · seminales rōnes · illa em̄ pars dicit ēe p̄s
fm speciē sup quā fundat⁹ virtus actiua ꝛ cōuersiua · In
cadē aūt autoritate subiungit q̄ ex illo alimento sic tra/
ducto oīa mēbra formantur · ꝛ planū est fm medicos q̄
mēbra radicalia ex patrib⁹ fm speciē habēt formari siue
ex humore radicali · Item hoc p̄m videt rōne · offe au/
gmentum qō fit p naturā · vel fit p rarefactionē · vel fit
per additionē · si ḡ ex illo semine qō ab Adā decisū fuit
oēs hoies naturaliter producti sūt · necesse est illud esse
actū · vel p rarefactionē · vel p additionem · sed p rarefa
ctionem nō posset · q̄ nec tot arbori fuerūt in illo semi
ne q̄ homines sūt ex eo p̄ducti · si ḡ actum est · hoc ē per
additionem · aliq̄d igit extrinsecū intrat in corpis hūa/
ni cōstitutione · Qō si tu dicas tertiū modū augendi cē
per multiplicationē nature possibilē · Obijcit ↄtra hoc
p Hugo · de san · victo · q̄ dicit q̄ facere aliquid in mai⁹
fm substantiā ꝛ q̄titatē sine appositiōe hoc est soli deo
possibile · Item impossibile est aliquē p virtutē nutriri
uā nutriri nisi apponatur aliquid extrinsecū p qō quis
nutriat · ḡ pari rōne impossibile est virtutem augmēta/
tiuā augmētare substantiā nisi addat⁹ aliq̄d extrinsecū
p qō augmēret · aut si potest in seipa augeri · quare non
pōt p seipam nutriri · Item de nobilitate agentis ē q̄
possit aliā naturā ad seipm trahere · ꝛ in se cōuertere · si/
cut ignis cōuertit in se aerē · si ḡ potētia generativa i ho
mine cōpleta est ꝛ perfecta · ꝛ rō seminalis in ipo est ma
xime actiua · videt⁹ q̄ possit agere in extrinsecā materiā
et in se cōuertere · ꝛ rōnem seminalē cōmunicare ei · et si
hoc · p opus virtutis generatiue in virtutē hūane natu
28 re pōt aliq̄d extrinsecū trāsire · R⁹ · intelligendū ē hic
q̄ sicut exp̄sse pater in litteris opinio magistri sentētia/
rum fuit q̄ nihil extrinsecū in veritatē hūane nature p
generationē trāseat · Nec aūt positio multū apparet cē
pbabilis · si ds attēdat virba sanctoz · ꝛ simul cū hoc cō
ditionē resurrectionis ꝛ legē cognationis · Dāc igitur
positionē quidā sustinuerūt dicētes · q̄ talis multipli/
catio sine extrinseci appositione in humana natura fit
p virtutē supnaturalē · alij q̄ hoc fit p virtutē supcelestē
tertij q̄ hoc fit per virtutem elementarē · Primi dixe
runt q̄ sicut deus sibi reseruat aiaz creationē ꝓpter eaz
imortalitatem · sic etiā substantiā corpoz humanoꝝ
multiplicat ꝛ augmentat sine additione extrinseca · sic
multiplicauit panes euāgelicos · ꝛ sicut multiplicauit
costā de qua formata est eua · ꝛ hoc q̄ corpora humana
sunt ad imortalitatē ordinata · non tñ dicitur facere mi
racula sic multiplicādo · quia hoc facit quasi faceret p
naturam · Natura em̄ alendo ꝛ nutriendo quasi fouet
extrinsecus · sed deus est qui nutrimentum pstat intrin
secus · Huic autem modo dicendi obuiat ꝛ sensus ꝛ ra
tio ꝛ autoritas · Sensus obuiat · q̄ sic videmus homi
nem ex homine produci · sicut asinum ex asino · ꝛ sic plā
tam ex planta · si igit alia corpora naturalia fiūt ex ma
teria addita · ꝛ sensus noster nō fallit · iudicādū ē simi/
liter esse circa corpora hūana · Ratio etiā obuiat · q̄ nō
est ḡnatio naturalis nisi ea in qua natura est vere agēs
ꝛ vere ꝓducēs sibi simile · si igit multiplicatio hois ex
hoie eēt p virtutē sup̄naz ꝛ n̄ p virtutē ip⁹ nate · ḡnatio
hois ex hoie n̄ esset naturalis · ꝛ si b̄ · n̄ esset generatō ve
ra · Repugnat etiam autoritas · Dicit em̄ Aug⁹ · x · sup
Gene · ad lram q̄ nos fuimus in adam fm corpulentaz
substantiā · sz si corpora nostra educerenk ex semine ade
p virtutem supra naturā · iam in ipo ꝛberent dici sicut
ꝛ ips esse solūmō fm corpulentā substantiā · nō fm rati
onem seminalē · cū seminalis rō dicat vim actiuā · Alij
vero sustinent p̄dictaz positionē dicentes q̄ talis mul
tiplicatio ēp virtutem supercelestem · corpus em̄ quin
te essentie siue luminosum natū est ex se emittere lumen
ꝛ seip̄m multiplicare non educendo naturā luminis ex
illo corpore qō illuminat · sz simul multiplicare materi
am ꝛ formā · sic ꝛ in ꝓposito dicere voluerūt · q̄ q̄ in hu
mana natura multum est de natura quinte essentie · pōt
ipa in seipa multiplicari · Huic etiā mō dicendi obuiat
sensus ꝛ rō · ꝛ autoritas · Sensus · q̄ nullum corp⁹ cele/
ste multiplicat lumen suū in se · sz si multiplicat multi/
plicat extra se ꝛ in materia extrinseca · Et iterū · nō vide
mus q̄ sol in multiplicando generet solem vel ꝓducat
solem · igit si fm naturā celestem attendit ista multipli/
catio in humano semine · nec multiplicabit in seipo · ni/
si aliquo extrinseco supaddito · nec ex tali multiplicatō
ne homo ꝓducit ab hoie · sicut nec sol ꝓducitur a sole ·
Ratio etiā obuiat · q̄m multiplicatio p virtutez creatā
est ab aliquo simili activo · si ḡ forme tantū ē agere · ꝛ for
ma nō assimilatur materie · sed alteri forme · impossibile
est igit aliq̄d m̄ltiplicari p̄s virtutē creatā q̄ tū ad p̄cipiū
materiale · nec materiā elementarē · nec celestem · Auto
ritas etiā repugnat · q̄m lumen egrediens a corpe lumi
noso corpus non est · nec hz in se materiam · ꝛ hoc supra
plani⁹ ostensum fuit dist · xiij · vbi ꝛ autoritates ad hoc
inducte sunt · Difficile ē etiā explicare fm istā positionez
qualiter natura quite essentie intret ꝯstitutionē huma/
ne nature · Et nisi hoc sane intelligat⁹ sicut explanatum
fuit supra dist · xvij · non pōt de facili sustineri · Tertij
vero sustinent q̄ talis multiplicatio fit p virtutem in/
ferioris nature concurrente simul potentia susceptiva
ex parte materie · ꝛ activa ex parte forme · Materia em̄
quantum est de se non habet extensionem · sed q̄ exten/
datur tantum vel plus hoc est rōne forme sibi adiūcte ·
Unde quantumcunq̄ parum ponatur de materia in a/
liquo corpe · capax esset valde magne extensionis · si es/
set aliq̄s agens qō posset formā tante extensionis imp/
mere · Exp̄te vero forme est ibi positio multiplicandi si
bi simile · ꝛ hinc est · q̄ cuz semē adiuuat⁹ ꝛ convoluc⁹ per
alimentū extrinsecuz · vis illa seminalis in sua materia
pōt seip̄a multiplicare ꝛ crescere · nullo repugnante · et
ideo nō oportet aliquid extrinsecum in veritatē huma/

ne nature transire. Et hoc videt Aug⁹ sentire cū dicit q̄ ex uno semine segeres segetū. t silue siluaruz. populi populoz educi possunt. ita q̄ nihil reputur postea ī oīb⁹ illis. qō prius nō fuerit inuisibiliter in semine illo primo. Huic aūt positioni t si rōnabilioꝛ ceteris videatur. nihilominus tñ sicut in ꝓdictis repugnat sensus et rō t auctoritas. Sensus quidē primo repugnat. Mā si in bis ā generātur cremētum fieret p̄ multiplicationē absq; additamēto. tūc mādus iste esset multo maioꝛ q̄z fuerit a ꝓncipio. t visibiliter cresceret quotidie. Nō ei posset dici q̄ p̄ resolutionē decē grana frumēti reducā/tur ad vnū. Ratio etiā repugnat. q̄ materia nō ē subiectum trāsmutatiōis nisi sub aliquo esse. Uñ t si materia corpaliū p̄ intellectū abstrahi possit a forma corporū. nūq̄z tñ p̄ virtutē alicuius creature pōt exspoliari oī extensione t forma corporea. propter qō in plurib⁹ locis dicit Aug. q̄ impossibile est ex corpore fieri spiritū. et sup Geñ. ad lr̄am. t in li. de īmortalitate aīe. Si igit̄ hec materia sub tali esse statū habz t determinationē in sua extensione vltra quā natura nō potest ꝓcedere. ꝓ eo q̄ sicut dicit pbs. Oīm natura cōstantiū terminus est t rō magnitudinis t augmenti. Et alibi q̄ ex uno pugillo terre pōt ḡnari ignis in millecupla ꝓportione. ex uno tñ pugillo nō possunt generari nisi decē aque. si hoc in q̄z ita est. impossibile est ponere q̄ aliq̄ res corpalis insensa augeat absq; sua rarefactōe. t alterius appositiōe hoc dico operatione nature. Et attendendū est hic q̄ lōge aliter loquēdū est de materia ꝙm essentiā. t ꝙm esse sue ꝙm sbam. nec est dōm q̄ tantū sit de materia in uno paruo lapide. sicut in uno monte. Loquēdo ꝙm esse sue sbam. cuius in materia ꝙm essentiā non sit ꝯsiderare tñ t q̄ntum. t sic ratio nō cōcordat huic positioni. Auctoritas etiā obuiat. dicit em̄ Aug. in. vj. ꝑte vbi distinguit ser opa. Quoꝛ primū est de nihilo aliq̄d facere. Secōm est de aliquo aliq̄d facere ꝙm substantiā t q̄ntitatē in maius. Tertiū opus est de aliq̄bus aliquid facere ꝙm substātiā t q̄ntitatē in minus. Quartū opus ē de aliquo aliqua facere. nō tñ ꝙm substātiam t q̄ntitatē in maius. Quintū opus est de aliq̄bus aliqua facere non tñ ꝙm substātiam et q̄ntitatem in minus. Sextum opus est de aliquo nihil facere. De his ser generibus operū subiungit q̄ primū opus t secūdum t tertium et vltimū sunt soli deo possibilia. Cum igit̄ talis multiplicatio vt ibidē dicit ꝓueniat ad ꝙm genus operis. nō ḡ fiet virtute nature inferioris. Q; si ista auctoritas nō sufficit. ostendit̄ hoc auctoritate Aug. v. sup Geñ. ad litterā circa fīnē li. vbi sic ait. Illa q̄ ꝓducuntur ex semine. in semine omnia fuerūt primitus nō mole corporee magnitudinis. sed in potentia causali. nā illa magnitudo. copia terre humoriq; cōgesta est. sed illa in exiguo grano mirabiliꝛ ꝑstantioriq; valuit adiacēs humoꝛ cōmixtus terre tanq̄ materies verti in ligni illius qualitatem. t ramoꝛ diffusionem. t foliꝛ viriditatem. non igit̄ semen in seipō augeat sine alterius appositione. Ad huc expressius sup Geñ. ad litterā in fi. decimi. Quid absurdi⁹ q̄z putare vllū esse corpus manēre sue nature t q̄ntitate qō vndiq; crescat nisi rarefiat. ḡ si q̄ntitas seminis decisi manet t non rarefit vndiq; crescit. hoc non pōtest esse sine appositione materie nisi hoc fiat mirabiliter. Quocūq; igit̄ predictoꝛ modoꝛ sustineatur opinio magistri. sive etiā oēs modi cōferentur in vnū sive p̄ se quilibet adaptet. plurima occurūt difficilia. propter q̄ multi reculāt opinionē magistri sustinere in ista parte. Secūda opinio circa istā positionē est aliq̄z sequentiū verba naturaliū t medicoꝛ. t dicētiū q̄ mediante virtute generatiua nō solū aliq̄d transit in veritatem hūane nature. imo tota veritas ꝓlis generale ē extrinseco addito. q; est ex superfluo nutrimēti. hoc aūt dicunt esse. q; modus operandi. ordinatus est t delectabilis t expeditus. Ordinatus. q; ibi incipit opatio generatiue. vbi cessat opatio nutritiue. Natura em̄ p̄ prius intēdit sibi q̄z alij. t ideo materia generationis est superfluitas vltimi cibi. q̄ quidē t si sit superflua nutritiue. est tamē necessaria operi generatiue. Modus etiā iste est delectabilis. q̄m natura delectat in emissione superflui et tristat t dolet in emissione necessarij t sibi cōiuncti. si ḡ natura maxime delectat in opere generatiue. materia generationis est ex superfluo nutrimenti. Modus etiā iste est expeditus. q; cū terni⁹ cibus sit in potentia ꝓximo vt cōuertatur in singula membra. si natura debet ex aliquo humore fabricare corpus. fabricat ex illo. q̄z cum non fabricet ex necessario relictat q̄ fabricet ex superfluo. Q̄m igit̄ natura operatur q̄z cū pōt brevius t delectabilius t ordinatius. ideo dicūt talē modū procreandi videlicet ex superfluo nutrimēti maxime esse cōuenientem nature. Cōuenit etiā vt dicūt hoc dispōi diuine. t ordinationi corpoꝛ ad resurrectionē. Cū em̄ semen nō resurgat in generante sed in genito. non videtur humoꝛ ille fuisse de generantis veritate. sed potius de humidi superfluitate. Licet aūt hic modus dicendi multum videatur ꝓbabilis attendēti verb̄ pbi. obuiat tñ ei sicut et alij modo dicēti. t sensus t ratio t auctoritas. Sensus quidē. q; videmus ꝓlē aliquādo assimilari pauo. t sicut assimilat̄ ꝓauo ita pōt assimilari ei qui precessit vsq; ad generationē decimaz. q̄z t sic deinceps. ḡ videtur q̄ aliquid sit in isto primo filio traductum a parēte primo. Et iterū cum videamus hoīem ex coitu attenuari. et ex frequētatione talis actus mortē accelerari. videt̄ q̄ non solū in semine sit superflui emissio. immo q̄ etiam alicui⁹ humidi radicalis. t ita ꝓles non tantum est de superfluitate alimenti. sed etiā de veritate generātis. Ratio etiam obuiat. q; si solū esset ꝓles de superfluitate cibi patris. non esset vera generatio. cū generatio sit de substantia generantis. Nō essz vera cognatio. imo magis attineret homo porco de quo sumptā est nutrimētum q̄z patri generāti. Auctoritas etiā repugnat. q̄m ex p̄esse dicit Aug. sup Geñ. ad litterā q̄ omnes fuimus in Adā ꝙm corpulentam substantiam t ꝙm seminalem rationē. Et qō maius est apostolus dicit q̄ omnes in adam peccauimus. Et q̄ leui in lūbis erat abrae quando decimatus. fuit ad Heb. vij. Ex hac igitur positione si pertractet̄ sequi videtur q̄ si omnino esset ꝓles de superfluo nutrimenti. non esset generatio nec cognatio vera. Ex precedenti vero si ponatur q̄ nihil de alimento transit in ꝓlem. sequi videt̄ q̄ non sit generatio naturalis. Si igitur pro certo habendum est q̄ generatio hominis ab homine t vera est et naturalis est necesse habemus viā mediā inter vtrāq; harū positionū tenere. vt dicamus q̄ aliq̄d de superfluo nutrimenti trāsit in semē. nec tñ semē oīno ē de superfluo nutrimēti. imo aliq̄d est ibi de humido radicali. t ex vtroq; hz semē ꝓgenari. Uñ sicut videm⁹ circa nutritiuā q̄ ē hūiditas radicalis t nutrimētalis. vtpote illa q̄ fluit. sic intelligendū est etiā circa vim generatiuā q̄ in ipa est aliq̄ humiditas radicalis. t etiā aliqua fluens t refluens. et in generatione ꝓlis vna currit cum alia. Transmisit igitur adam q̄n generauit primum filiū aliq̄d de illa radicali humiditate. et illud modicum per virtutē natu/

re toti corporis filij fuit cōmixtum cōmixtione perfecta q; nullā partē erat signare in corpe filij in qua non esset aliqd de illo humido qō a patre traduxit. Si igit filius ade in generādo plē similē aliqd abscindebat de suo hūi do radicali necesse erat q; aliqd transmitteret de eo qō sumpserat a patre. ⁊ sic deinceps. ⁊ p tāto dicūtur oēs fuisse in adā. nō q; fuerit ibi totaliter materia oīm nrōr corporū. sed q; ibi erat aliquāta materia ⁊ ratio seminalis siue potentia conuertendi ad se altā naturā. ita vt sufficeret ad oīm procreationē additio sibi illo in quo poset se multiplicare. Et est exēplum si aliqs haberet frumentū quod cōmisceret cōmixtione perfecta toti paste nihil fieret de illa totali pasta. ⁊ similē si illa pasta cōmisceret adhuc alij maiori paste. ⁊ sic procedendo ꝗsi innumerabiles panes fermētati possent fieri ex modico fermento p appositionē rei fermentalis. sic ⁊ in ꝓposito ex modico semine. p appositionē humoris susceptibilis rōnis seminalis possent innnmerabiles hoīes propagari. Et iste modꝰ sat' ꝯsonat rationi. nec repugnat verbis phi. ⁊ sūptus est ex verbis Aug. sicut patet aspiciēdo autoritatē prius positā q sumpta est de lib. de vera reli. vbi dicit q; alimētum accipit latētes humores totius animalis. ⁊ inchoatur in prole. Et modū explicat i fi. v. sup Bene. ad litterā sicut pater in autoritate prꝰ posita. vbi oñditur q; ex modico semine generatur arbor magna. Igit huic modo dicēdi tanē magis intelligibili ⁊ magis cōsono phie ⁊ sacre scripture magis adhereo. Credo eīm beatū Aug. hoc sensisse sicut ex vbis eiꝰ possum colligere. Et sm hunc modū saluat veritas cognationis ⁊ generationis. p eo q; aliqd radicale a parente traducit in prolem. Sustinetur nihilominus generatio ⁊ ꝓpagatio esse naturalis. q; hec fit per alimenti additionē. Et ideo cōcedende sunt rationes oñdētes q; aliquid de alimento transit in veritatē hūane nature mediāte opere nutritiue q; nō solū illud radicale qō a patre decidit fit de veritate plis. sz etiā illud cū alimento superfluo sibi iuncto. ita q; illud qō erat superfluum
31 vni. sit necessariū alteri. vtrūq; eīm erat fundamētum fabrice totius corpis generati. Ad illud aūt qd primo obr̄ in ꝯtrariū de autoritate Hug. ⁊ magistri. dōm q; verbis coz in hac parte magistri cōmuniter nō assentiunt. nec ego ipos bene intelligo. nec tamē affirmo illos falsū dixisse. sz magis intelligo aliā opinionē. Ad
32 illud qō obiciꝫ de autoritate Anſ. ⁊ Augꝰ. iam patet responsio. dicit eīm q; in adam fuimus nō q; nulla alia materia cōuersa sit in corpus nostrū nisi illa que fuit in adā. sed si qua alia cōuersa est. hoc nō est nisi p coniunctionem cū illo qō ab adā fuit decisū. Et si tu dicas q; ipse Anſ. dicit q; tota hūana natura erat in adā. dōm q; hoc non dicit q̄tum ad existentiā possibilē. sed q̄tuz ad existentiā actualē. q; nihil actu erat de veritate hūane nature. nisi quod in adā erat. aliquid tamē possibile
33 erat ad hoc qō fieret de veritate nature hūane. sed hoc operatiōe ⁊ virtute carnis ade. Ad illund qō obiciꝫ tur de autoritate dñi in euāgelio. ⁊ de glo. dōm q; ꝫ nequaq̄ intendit nec tertus nec glo. q; homo totum egerat qō manducat. sed q; cū homo manducat. fit separatio puri ab impuro per digestiones interius factas. et purū ⁊ nature cōueniens interius retinetur. ⁊ impurū exterius expellitur. ⁊ p tāto dicebat dñs qō nihil qō intrat in os hoīem coinq̄nat. ⁊ sic verissimū est verbū domini sm q; valet ad propositum. Posset tamen dici q; secessus ibi nō tantū vocat via inferior per quā currunt egestiones. sed oēs meatus subtiles per quos fit cibor decolatio. Et glo. dicit q; greci vocāt illas poros. ⁊ ita non sequitur q; totū alimentū exterius exeat. ⁊ de illo 34
nihil in veritatē prolis pertrāseat. Ad illud qō obr̄ q; generatio est de substātia generātis tam patet respōsio. Dico eīm q; aliqd de radicali humiditate parentis trāsit in prolē. ⁊ ratione illius saluatur ibi veritas generationis. nec tamē oportet q; sit idēptitas sm totū generātis ad genitū. Sicut eīm generās non dat se totuz sz partē sui. sic ⁊ genitꝰ nō eruit a gñante sm totū. sz sz aliquā ptē. nec illud totū qō a gñante traxit fuit radicale ipsi generāti. sz aliquid est additū radicali vt possit augeri. Ad illud qō obiciꝫ de lege cognationis tam 35
patet responsio. ita bene eīm saluat lex cognatiōis si traducitur filius a patre trahēdo ab ipso humorē radicalē cum additione extrinseci. sicut si de extrinseco nihil aderetur. imo multo verius. Additio eīm extrinseci facit vt linea consanguinitatis aliquādo timeatur. ⁊ q̄ magis distant a stipite minoris consanguinitatis vinculo coniungātur. Et si obiciatur q; si traducitur aliqd 36
de radicali. q; pari ratione posset totū traduci. ⁊ q; necesse sit illud esse multiplicatum in se. cū etiam tot arbores non fuerint in corde ade. q; processerūt ex eo homīes dōm q; semen ⁊ est q̄tū mole. ⁊ est q̄tū virtute. ⁊ q̄titas virtutis se tenet ex parte forme. ⁊ potest dici ratio seminalis. ⁊ hec cum sit forma multiplicabilis est. hoc est. potest similem sibi inducere in materiam sibi appositam. Quantitas vero molis. ⁊ q̄tus parua sit. potest tamen adeo extendi vt cōmisceatur valde magne q̄titati. per eā naturā qua omne corpus in infinitū diuisibile est. ⁊ sic magne q̄titati potest cōmisceri. ⁊ totū trahere ad naturaz suam. ⁊ ex illa totali q̄titate potest aliqd fieri qō non fieret de ipso semine per se. ⁊ quotcūq; fiāt ex illa totali q̄titate. dicuntur facta per se. Nec tamen oportet ibi distinguere diuersas partes ex quibus diuersa fiant in illo semine primordiali sed solum in proximo. pro eo q; illud per additionem superflui nutrimenti adaucti est. Ad illud qō obiciꝫ de lege resurre 37
ctionis. respondent aliqui q; homo non potest generari de carnibus alterius hominis. pro eo q; alimentū et illud quod conuertitur in semine debet esse in potētia respectu eius in quod conuertit. caro aūt hominis sm speciem est in actu. et ideo non potest in alium hominē trāsmutari. Sed illud nō vr̄ sufficere. p eo q; ex carne pñt generari vermes. posset ⁊ p ꝯsequēs generari plāta ⁊ fructꝰ. ⁊ tūc eēt in potētia respectu carnis hūane. et ita p multas trāsmutatiōes vr̄ q; ex ea posset fieri semē. Aliꝫo dicit q; caro hoīs sit possibilis ad oēm trāsmutationē sicut ⁊ alia q; de illa possit generari semē. ⁊ tūc resurget in ipso genito p eo q; ad ipm habet essentialiter rem cōparationē. ⁊ dñs supplebit illi aliunde addendo siue multiplicādo virtutē sup naturā sicut facit in paruulo Sed qua rōne dr̄ deyna pte q; pōt ꝯuerti. cadē rōne de q̄libet. ⁊ sic pōt homo totū corpus suū amittere.
Ideo ē tertius modus dicēdi q; caro hoīs sm speciem 38
nō pōt fieri caro alterius hoīs sm speciē ꝓpter necessariam ordinationē quam hz ad aiam q̄ ipam viuificauit. Utrū aūt illa ordinatio fundet in appetitu vel puidētia ꝓditoris. difficile est discernere. Quotcūq; tñ modo fit ad hoc est plana responsio. Istud aūt plane inuenitur determinatū in q̄rto. vbi manifestat quid in quo resurgat. Resurgit autem semen in genito non in generante. q̄tus dictum sit hic q; semen sit de radicali humiditate generantis. Aliter enim semen est radicale ge 39
neranti. et alter generato. Quia generanti est radica

le fm partem sui·est etiã radicale respectu virtutis ge/
neratiue·non respectu virtutis nutritiue· virtus autẽ
generatiua et eius humiditas est ordinata ad aliud·vn
de si humiditas generatiue decidak ab aliquo· siue aliꝰ
genereť siue nõ·nunq̃ resurget in eo·ꝛ hinc est q̃ q̃uis
in emissione seminis fiat decisio alicuius radicalis hu
miditatis·nulla tamẽ est ibi pena·qm̃ illa humiditas p
naturã erat ad alterũ ordinata·Uñ ꝛ mouet ibi modus
operãdi erpeditꝰꝛ delectabilis ꝛ ordinatus·ꝛ hoc to/
tũ est q̃ illa humiditas in generãte erat ad alterũ· In
genito vero q̃er ea fabricak totum corpus·est sicut to/
tius corporis fundamentum·ꝛ tunc quãdo anima vni
tur·anima incipit esse vere ꝛ proprie ds veritate huma
ne nature·tunc eñ primo incipit habere necessitatẽ ad
resurrectionem·prius aũt solũ erat possibile·Uñ si qua
mulier faceret abortum ante anime vnionem· illud nul
lo modo resurgeret·

Questio II f

Utrũ aliq̃d trãseat in veritatẽ humane nature medi/
te opere nutritiue· Et q̃ nõ videk·primo p Augsti·qui
xvj·de ciuita·dei dicit·q̃ paruuli resurgent in pfectõe
corpali ꝛ in etate virili quã habituri erãt·p eo q̃ tã to/
tum in rõne habebãt q̃uis non haberẽt in mole·hec est
sentẽtia verboꝝ·q̃ si tã magni suscitabuntur paruuli si
cut illi qui multũ comederũt·videk q̃ sumptio alimen/
torum veritatẽ humane nature nõ augeat·ac p hoc ni
hil de illis in humani corporis veritatem pertranseat·

Item ibidẽ dicit Aug·q̃ si aliquis nutriatur de car/
nibus humanis·caro illa nõ resurget in eo qui nutrik·
sed in eo in quo primo fuit caro·sed nihil est de veritate
alicuius nisi quod resurget in eo·si q̃ caro que est p ali/
mẽta generata nõ resurgit in eo in quo est·vñ q̃ nihil ex
trinsecum transeat in veritatem alicuius mediãte ope/
re nutritiue· Item solum illud dicitur esse verum q̃d
habet actum sibi per naturã cõuenientem·ergo illud so
lum est de veritate carnis humane q̃d habet actum cõ/
uenientem tali carni·sed caro habẽs actum sibi cõueni/
entem potest aliã carnẽ in se cõuertere·ꝛ dicik caro fm
speciem·q̃ illud solũ transit in veritatẽ carnis humane
q̃d transit in veritatem fm speciẽ· sicut vult phs· alio/
quin esset augmentũ in infinitum·q̃ mediãte illa virtu/
te nihil transit in veritatẽ humane nature· Itẽ illud
est solum de veritate alicuius in quo rei substantia sal/
uatur·sed sola humiditas radicalis est illa que manet
quã cõtinuari oportet vsq̃ in finẽ·q̃ illud solum trãsit
in veritatẽ humane nature·quod transit in humidita/
tem radicalẽ·sed nihil potest transire in humiditatem
radicalẽ mediante nutritiua sicut dicũt medici· alioq̃n
posset homo iuuenescere ꝛ vitam perpetuare·q̃ mediã
te hac virtute nec trãsit in veritatem humane nature·

Item q̃d p naturã generatur·põꝛ per naturã corrũ
pi·q̃ q̃d mediãte ope generatiue pficit ꝛ crescit· potest
et minui ꝛ decrescere·si q̃ mediãte vi nutritiua aliq̃d in
veritatem humane nature trãsiret· illud posset deper/
di·ꝛ sic cõtinue nouũ restaurari·cõtingeret aliq̃n q̃ ho
mo aliud corpus haberet·sicut videmus in aqua q̃ exit
de fonte· Lẽra Augꝰ·de vera reli· In huius visibilis
corporis structurã alimẽta q̃ apta sunt assumunk·non
apta vero p cõgruos meatus ejiciunk· Si q̃ q̃d est de
corpis huius structura ꝛ integritate est de humane na
ture veritate·videk ꝛc· Item ome quod resurget est
de veritate humane nature·sed illud in q̃d trãsit alimẽ/
tum mediãte opere nutritiue resurget vtpote capilli·
Matẽ·v·capillus de capite vestro nõ peribit·q̃ ꝛc·

Item veritas carnis non est aliud q̃z vera caro· sed
vera caro est cui debek operatõ carnis ·potissima autẽ
carnis opatio est viuere p aiam·sed in hãc carnẽ trãsit
alimẽtum mediãte vi nutritiua·q̃ tota caro hominis
viuit·q̃ ꝛc· Itẽ vbicũq̃z est nutritio ibi est cõuersio et
assimilatio ꝛ vnio·sz vbi est assimilatio ꝛ vnio· ciusdem
nature sit illud cui vnitur ꝛ illud q̃d vnik·q̃ si hoc fa cit
virtus nutritiua cõuertẽdo alimẽtum·vñ q̃ p ipam ali/
q̃d de alimẽto in veritatẽ humane nature transit Itẽ
sicut se habet generatiua ad pductionẽ plis siue genera
ti·sic se hz nutritiua ꝛ augmẽtatiua ad pfectionẽ ꝛ cõser
uationẽ nutriti ꝛ augmentati·q̃ si aliq̃d transit in veri/
tatẽ hũane nature generati mediãte generatiua·simili/
ter ꝛ aliq̃d trãsibit in veritatẽ hũane nature nutriti me
diãte nutritiua ꝛ augmẽtatiua· Est igit q̃stio q̃d sit veri
tas hũane nature·ꝛ q̃ differentis sit inter veritatẽ hũa/
ne nature·ꝛ carnẽ fm speciẽ· Et rursus q̃ sit differentis
inter carnẽ fm speciẽ ꝛ carnẽ fm materiã· Et quare ma
gis dicak veritas hũane nature q̃z veritas nature asini
ne· Nec oĩa valent ad intelligenda ea q̃ dicũtur in q̃sto
in q̃stione de resurrectione. Rñ·dõm·q̃ pter genera
lẽ intentionẽ qua verũ diuidik cõtra falsũ· fm quã intẽ
tionẽ res vera dr q̃ hz materiã ꝛ formã ꝛ actũ sibi conue
nientẽ·est ꝛ alia intẽtio veri dupliciter· Una qua verũ
dr cõtra pmixtũ· altera ño q̃ verũ dr cõtra vanũ· Et pri
mo hoꝝ modoꝝ dr verũ q̃d est primũ ꝛ impmixtũ· Al/
tero mõ dr verũ q̃d est pmanẽs ꝛ firũ· Cũ q̃ loquunk au/
toritates de humana natura·loquunk sub vocabulo ve/
ritatis vocãtes eã verã· Nõ est eñ aliud dicere verita/
tẽ hũane nature q̃z humanã naturã verã· Si aũt vocãt
eã loquẽtes de natura hũana ex pte corpis· p eo q̃ cor/
pus hũanum pter hoc q̃ habet formã ꝛ opationẽ sibi cõ
uenientẽ sicut ꝛ alia corpa naturalia habet ordinationẽ
ad mortalitatẽ·ꝛ ita quandã impmixtionẽ· in q̃ non
põt tantũ transmutari quin tandẽ reddak sic q̃ ipm vi/
uificauit· Habet nihilominus quandã fictionẽ siue in/
corruptionem p eo q̃ necesse est ipam aliquãdo fieri im
mortale· Ratione igit ordinationis ad incorruptionẽz
ex qua inest corpori humano non tantum debita ope/
ratio sed etiã impmixtio ꝛ quedã incorruptio·dr corpꝰ
humanũ verũ· Illud ergo pcise ꝛ proprie est de verita/
te hũane nature·q̃d est ordinatum ad incorruptionem
et resurrectionẽ· Aliquid aũt ordinak ad resurrectio
nem dupliciter·vel de necessitate vel de cõgruo· Illud
autem ordinatur in nobis ad resurrectionẽ de necessita
te in quo cõsistit fundamentũ ꝛ fabrica corporis nostri
et hoc est illud cui primo anima vnik·ꝛ tale tractũ est a
generantibus·ꝛ in tale nihil põt transire opere nutriti/
ue fm q̃ nutritiua opatur post anime vnionem· Il/
lud vero ordinatur in nobis ad resurrectionem de con/
gruo in quo consistit fabrice nostri corporis cõplemen/
tum ꝛ hoc est quod facit ad q̃titatem corporis perfecti
et sic aliquid de alimento potest cõuerti in veritatez hu
mane narure mediante vi nutritiua ꝛ augmentatiua·q̃
ordinãtur ad complendam corporis fabricã·q̃ inchoa/
ta fuit mediante vi generatiua·cui cõpetit opari· quo/
usq̃ anima infundatur·ꝛ ertunc sequitur opatio nutri
tiue ꝛ augmentatiue ad cõseruandũ ꝛ cõplendum cor/
pus· Huic aũtẽ modo dicẽdi cõcordant tam naturales
phi q̃z medici· Naturalis eñ phs distinguit in homine
duplicem carnem·carnẽ fm speciẽ· ꝛ carnẽ fm materi/
am· Et vocãt carnem fm speciẽ illã q̃ habet vim actiuã
et potentiam cõuertendi alimentum in carnis naturã·

Carnē vero fm materiā vocat illā q̄ sic est caro vt ramē non possit aliq̄d in carnē cōuertere ꝓpria virtute. Dicit etiā q̄ virtus nutritiua z augmētatiua non cōuertit alimentū in carnē fm spēm sed fm materiā. q̄ si aliter eēt tunc nūq̄ starez augmentū. cū augmēto cm̄ carnis crescerez virtus augmentandi. hoc aūt nō sic est. z ita caro fm spēm solū est a generātib⁹ siue mediāte generatiua. q̄uis caro fm materiā. s. q̄ fluitz refluit possit eē mediāte nutritiua. Et est exēplū de vino generato in vite qō hz potentiā cōuertēdi aquā. sz illa aqua nō hz potentiā cōuertēdi aliā aquā. q̄ si hoc. tunc semp posset ds apponere aquā z maneret vinū. hoc aūt nō sic est. q̄ m̄ pōt poni de aqua q̄ vinū amittit virtutē suā. Sic z in ꝓposito intelligēdū est q̄ virtus corꝑis fabricatiua potest dare primo carni potentiā cōuertēdi. z illa conuertit q̄uscq̄ m̄ aduenīat de carne fm materiam. q̄ta erat ibi potētia cōuertēdi. sicut videm⁹ in vino. tum ex parte coloꝛeitatis. tum ex parte extensibilitatis ipius carnis fm speciē. Et hinc est q̄ vnus homo magis augmentatur q̄z alter. z aliq̄n stat augmētum. q̄ caro sup aduenīens in fine quasi aquosum facit sicut dicit phs. quēadmodū aqua supinfusa vino. Scōm hanc diſtinctionem carnis distingui pōt in theologia veritas humane nature dupliciter dicī est. Similiter medicus
43 distīguit in hac duplicē hūiditatē. vicz radicalē z nutrimentalē. z dicit q̄ hūiditas radicalis est illa in qua calor sustentificat. nutrimentalis vero est illa q̄ pbet ipsi calori fomentū. Dicunt igit q̄ humiditas radicalis est solū a generātib⁹ z mediāte opē generatiue. nā nutritiua in hanc humiditatē nō pōt. si cm̄ posset tūc hō iuuenesceret. z vitā etiā suā impetuum cōtinuaret si illud humidū renouari posset. qō cū cōstat falsū esse. dicūt q̄ alimentū mediāte nutritiua nō trāsit in illud humidz et hinc est q̄ illi q̄ laborāt tertia specie ethice in qua est illius humidi cōsumptio liberari nō possunt. vt dicūt In humiditatē aūt nutrimentalē q̄ calori pabulum pꝛebet possibile est alimētum cōuerti mediāte opere nutri/
44 tiue. Est et exemplū in lāpade ardente in qua est humiditas olei. z hūiditas lichni. z humiditas lichni assimilatur hūido radicali. q̄m ex quo cōsumit restaurari nō potest. et in illo lichno flama sustentificat. hūiditas ve

ro olei assimilat humiditati nutrimētali q̄ pabulū pꝛebet igni. z impedit ne cito lichnū cōsumat. z illa humiditas aliquādo augeat. aliq̄n minuit. aliq̄n consumit. aliquādo restaurat. Et iuxta hāc duplicē humiditatē distinguunt dupliciter theologi hūane nature veritatem sicut pꝛius dictum est. Et per hoc patet responsio ad questionem pꝛopositam. patet etiam responsio ad obiecta. Nam rationes que ad primā partem inducunt videlicet q̄ nihil transit in veritatem nature hūane mediante opere nutritiue pꝛocedunt fm q̄ de veritate humane nature dicitur esse aliquid quod est de necessitate ordinatum ad incoꝛruptionem. z hoc modo bene cōcedendum est q̄ nihil transit in veritatem nutriti. Rationes vero ad oppositum pꝛocedunt de veritate humane nature fm q̄ illud dicit esse de veritate quod est ordinatum ad resurrectionem de congruo. tale autē est nō solum quod trahitur a generāte. sed etiam tota illa caro que reperitur in homine in eius morte. maxime si nō faciat ad corꝑis deformitatem. Nec hoc impedit q̄ 45
dñs paruulos suscitabit in perfecta ętate. Dicit em̄ Aug. q̄ supplebit virtus diuina vbi deficit natura. vbi vero natura sufficientem parauit materiam. deus non agit supplendo sed reformando. Nec valet illa ra/ 46
tio. q̄ si deus supplet in resurrectione sine additamento. q̄ nunc similiter fiat sine additamēto. quia illa erit operatio mirabilis et supra naturā. hominis vero generatio z augmentatio que nunc est naturaliter fit. et ideo illa ratio quā magister adducit in littera nō cogit. imo sicut apparet aspicienti arguit a maiori affirmādo Illa vero que vltimo querebātur iam plana sunt per ea que dicta sunt. concedendum est igitur sicut ex pꝛecedentibus apparet q̄ aliquid extrinsecum trāseat in veritatem humane nature. sed mediante opere generatiue transit in veritatem. pꝛout veritas pꝛopꝛie dicitur fm q̄ dicit necessariam operationem ad incoꝛruptionem. mediante vero opere nutritiue transit aliquid in veritatem humane nature pꝛout veritas dicitur large videlicet q̄ dicit ordinationem ad resurrectionez de cōgruo. z sic quod est de veritate vnius potest resurgere in alio fm q̄ manifestatur in quarto. His visis satis plana sunt ea que dicuntur in littera.

Distinctio. xxxi. Qualiter peccatū originale a parente traducitur in pꝛolem.

Hinc superest inuestigare cē. Supra ostendit magister quid sit peccatū originale. in hac pte intendit manifestare qualiter a parente traducitur in pꝛolem. Diuiditur aūt pars ista in tres partes In quarū pꝛima magister falsitatem impꝛobat. In secunda veritatē explicat. ibi. Est em̄ peccatū originale vt supra diximus cōcupiscentia. In tertia vero veritatem epilogat vt addat. ibi. Jam ostensum est quid sit originale peccatum cē. Pꝛima pars habet duas. In pꝛima ponit falsam opinionem circa originalis traductionem. In secūda subiungit eius impꝛobationez. ibi

Ponit falsā opinionē circa traductionē peccati originalis q̄ a patre trāseat in filios nō solum fm carnē sed etiā fm animam. a

DI. XXXI. Hinc superest inuestigare q̄liter illud peccatū a patribus traducat in filios scz an fm solā animā. an fm carnem. siue fm vtrūq̄. Putauerūt quida fm animā trahi peccatum originale nō solū fm carnem sed et animā extraducē esse arbitrati sūt. Sicut em̄ in generatione pꝛis de carne paterna substātialiter trahitur caro. ita etiā de gignētis anima animam geniti essentialiter deduci ab his existimabat. Jdeoq̄ sicut de corꝛupta carne caro coꝛ-

rupta semiaꝫ·ita etiã de aĩa peccatrice aĩa peccatrix corruptõe originali ifecta ab illis trahi dicit

Ponit falsse opinionis improbationẽ·ostẽdẽs q originale nõ habet traduci per traductionem anime·

b

Hoc aũt fides catholica respuit·ꝛ tanꝯ veritati aduersum damnat·q nõ animas sed carnẽ solam(sicut supius dixim⁹) ex traduce eẽ admittit Nõ ergo ꝑm aĩam sed ꝑm carnẽ solã peccatũ originale trahit a parentibus·

Ostendit veritatẽ q originale traducit medi ante carne·

c

Est eñ peccatũ originale(vt supra dixim⁹) cõcupiscẽtia·nõ quidẽ act⁹ sed vicium·ipsa cõcupiscentia est lex mẽbroꝝ vel carnis que est morbidus quidã affectus vel languor qui cõmouet illicitum desideriũ·i·carnalẽ cõcupiscentiã que lex peccati dicit·Que dicit manere in carne·nõ q̃n in aĩa sit·ſz quia ꝓ corruptionẽ carnis in aĩa sit· Caro eñ ꝓpter peccatuꝫ corrupta fuit in adam adeo vt cũ ante peccatũ vir ꝛ mulier sine incentiuo libidinis·ꝛ ꝓcupiscẽtie feruore possent cõuenire·esset q thorus ĩmaculatus·iam post peccatũ nõ valeat fieri carnalis copula absq libidinosa concupiscẽtia·que semp viciũ est ꝛ etiã culpa nisi excusẽt ꝑ bona ꝓiugij·In ꝓcupiscẽtia ergo ꝛ libidine cõcipit caro formãda in corp⁹ prolis· Eñ caro ipsa que cõcipitur·in viciosa cõcupiscentia polluit ꝛ corrũpitur·ex cuius ꝓtractu aĩa cũ infunditur·maculã trahit q polluit·ꝛ fit rea·i·viciũ cõcupiscẽtie q est originale peccatũ· Ideoq ipsuꝫ peccatũ dicere manere in carne·Caro ergo que in ꝓcupiscẽtia libidinis seminat·nec culpã habꝫ nec actum culpe·ſz causam·In eo ergo quod feminat corruptio ẽ·In eo aũt qõ nascit·ꝓcupiscẽtia vicium est·Eñ Ambro·de verbis apli sic ait· Quõ habitat peccatũ in carne·cũ nõ sit substantia ſz priuatio boni·Ecce primi homis corp⁹ corruptum est q peccatũ·ipsaq corruptio q conditionem offensionis manet in corpe robur tenens diuine sentẽtie date in adã·cuius ꝓsortio anima maculat peccato·Per id ergo q facti causa manet·inhabitare dicit peccatũ in carne·hec est lex carnis·Idẽ·Nõ habitat peccatũ in aĩa sed i carne·q peccati causa ex carne ẽ·nõ ex aĩa·q caro est ex origine carnis peccati·ꝛ q traducẽ omnis caro fit cã peccati·aĩa vo ñ traducit·ꝛ iõ in se cãz peccati nõ hz·Aug·cãz ex carne peccatũ aĩam cõtrahere in sermone q̃dã de verbis apli oñdit dicens·Eliciũ ꝓcupiscẽtie ẽ qõ aĩa ex carne ꝓtraxit Natura q̃pe humana nõ ope dei cũ vicio primitus est instituta·sed ex volũtatis arbitrio priorũ hominũ veniẽti vicio ẽ sauciata·ita vt nõ sit i carne bonũ·sed viciũ quo inficit anima·

Cãm corruptionis carnis ostẽdit ex qua i aĩa peccatũ fit.

Q ꝓpter corruptiõz carnis que ẽ cã peccati dicit peccatũ ẽt i carne.

Aug⁹.

Remouet dubitationẽ qua q̃rit an originalis pcti causa sit culpa an pena·

d

a Hic queri solet vtruz causa peccati originalis q̃ dicta ẽ esse in carne culpa sit vel pena siue aliquid aliud? Culpa eẽ nõ põt qz culpa nõ est in re irrationali Si eñ culpa eẽt in carne ante infusionẽ anie. actualis eẽt vel originalis· Sed actualis ibi nõ est·nec originalis culpa est·qz ipsa causa est originalis peccati·Si autem pena est·que est illa passibilitas vel mortalitas vl alia corruptio? Hos eñ defect⁹ carni ineſſe constat· Ad qõ dici potest·quia multiplex defectus carnis·ꝛ ꝓcipue pollutio quedam·quam ex feruore coitus parentum ꝛ concupiscẽtia libidinosa cõtrahit caro dũ concipitur causa est originalis peccati·que recte vicium siue corruptio carnis appellari põt· Que⁶ seditas maior videtur esse in carne concupiscentialiter traducta q̃ in ea vnde traducitur· Et q vicium vel corruptio sit in carne ante coniunctionẽ anime·effectu probatur· Cum aĩma infunditur que ex corruptione carnis maculatur·sicut in vase dinoscitur viciũ esse cuz vinum infusum acescit Me aũt miremur ꝛ itellectu turbemur audientes peccatum originale filios traducere a parentib⁹ iam per baptismũ ab illo peccato mundatis.diuersarum similitudinum inductione id posse fieri insinuat Aug·in li·de baptismo paruulorum ita inquiens· Quomodo ꝓpuciũ per circũcisionem aufertur manet tamen in eo quem genuerunt circũcisi· Quomodo etiam palea que opere humano tãta diligentia separat·manet tamẽ in fructu qui de purgato nascitur tritico·ita peccatum qõ in parentibus per baptismũ mũdatur·manet in eis quos genuerunt· Ex hoc eñ gignunt qõ adhuc vetustum trahũt·nõ ex

a Hic queri solet vtrũ causa peccati originalis q̃ dicta ẽ esse in carne sit culpa vl pena·obij cit q nõ videtur ipẽ rñdere ad q̃stionẽ ꝓpositaz qz i soluẽdo nec determiat q sit culpa·nec determinat q sit pena·ꝛ videtur q neutrũ sit· Culpa ñ ẽ ꝟstat Pena nõ videt esse quia pena in ea sola natura nata ẽ esse i q̃ miseria nata est eẽ ꝛ miseri a in ea sola in qua etiã beatitudo ẽ nata esse· hec aũt ẽ sola rõnalis creatura·g̃ ante aduentũ anime nec potest eẽ pena nec culpa.

Seditas tracta ex libidine coeuntium dici põt vicium vel corruptio

Item ꝓ omi pena alicꝭ punitur·sed ꝓ illa corruptione q ẽ in semine añ aduentum aĩe nullus punitur·ergo nõ videt esse pena·Sz in cõtrariũ est·qz cũ sit corruptio sequens ex culpa ꝛ omis talis sit pena·videt talis corruptio eẽ pena· Item cũ ois maledictio sit pene vel culpe·ꝛ semen erat maledictuz ꝟm q ỏ: Sap·xij·ꝛ Aug·exponit ĩ li·yponosticũ· ꝛc· Rñdendũ est ad ꝫ breuiter q mg̃r ad istam q̃stionem rñdet valde cauteꝛ rationabilit Nec eñ sustinet q sit culpa·nec tamẽ negat·nõ enim

Per similitudinẽ ostẽdit non absurde vici filios trahere peccatũ a pentibus etiã mũdis

I

actualiter ē pena vel culpa corruptio illa siue feditas
qm̄ pena sub rōne pene. ⁊ culpa sub rōne culpe sunt cō
tra substantiā rōnalem. nec tñ negat q̄ sit culpa vel pe
na. q̄ ad vtrūq; ordinē habet. ⁊ vtrūq; quodāmodo est
causa. Alia eñ ex cōiunctione sui ad carnē rōne illi⁹ fe/
ditatis ꝯtrahit
penā. ⁊ culpam
licet culpā p⁹
ꝯtrahat p̄ natu
ram. q̄ meritus
pene. iō mḡr vt
vtrūq; cōprehē
dat. vocat eam
vitiositatē siue
carnis feditatē
⁊ p̄ hoc patz ex isto
ad vtrāq; p̄tem
q̄ ḳdāmō dicē/
di est pena. ḳdā
mō vero non.
b Feditas ma
ior videt ee ī car
ne ꝯcupiscētia/
lis traducta q̄ ī
ea. de qua tradu
citur Cōtra si hoc
est. cū originale ꝯtrahat er c
illa feditate. vi/
detur q̄ maior sit
originale ī vno
q̄ in alio. Item
nulla p̄rietas ē
intensior in effe
ctu q̄ in causa.
quādo ē vniuo
ce in vtroq;. er/
go si feditas in
carne traducta
causat ab eo a q̄
traducit. nō vi/
det magister ꝯdi
cere. cū dicit
q̄ maior est hic
q̄ ibi. R⁹. dō
q̄ cū dicit magi 2
ster q̄ maior sit
feditas ī carne
q̄ traducit q̄ in carne a qua traducit. hoc intēdit q̄; tz
ad carnē que est in alijs mēbris. ⁊ que deseruit alijs mē/
bris q̄ mēbris generatiue. Hoc aūt dicit. q̄ in illa po/
tentia est quedā fontalis infectio. p̄ter quā semen ibi
geminū ⁊ p illā viā descēdēs maiori infectione inficit q̄
alij humores. qō manifestat p̄uritꝰ ⁊ feruor coitꝰ sicut
ipe dicit in lra. Vñ nō vult dicere q̄ semē ex quo gene/
rat ꝑles sit magis infectū q̄ semē ex quo generat⁹ ē pa/
ter. nec tñ sequit q̄ maius sit originale in ꝑle q̄ fuerit ī
patre. Et ita patet rūsio ad illud. sed h̄ planius expli/
cabitur cū aget inferius de quāritate originalis.

c Non em̄ q̄ ex carne tracta ab Adam ꝯcepti sum⁹.
ī⁹ peccatū ꝯtrahim⁹ ⁊c. Querit hic vtrū si aliquis bō fi
eret de carne Ade corrupta p̄ter legē generatōis. vtrū
cōtraheret originale. Et q̄ nō videt mḡr dicere in lra. ⁊
hoc ꝑm videt Aug. dicere ꝯtra pelagianos vbi dicit.

Qualis terren⁹ tales ⁊ terreni. hoc ḳmō. nisi p̄ seminis
sparsionē ⁊ post. semē q̄ viciatū est sicut scriptū est. Se
men est maledictū ab initio. Et post clar⁹. Vtcum cō
trahi nō pōt p̄t hoplasti sine semis effusione. Si q̄ al/
ter formaret q̄ p̄ma viā. nō videt q̄ ꝯtraheret origina
le. Sz cōtrarū
et⁹ videt. q̄ si to
ta caro Ade cor
rupta fuit ⁊ fe/
data merito cul
pe videtur pari
rōne. q̄ peccatū
ꝯtraheret si fie/
ret de alia p̄te si
cut si fiat de se Psal.
mine. Preterea
torū corp⁹ plis
fabricatuz est ex
semine. ⁊ ꝯstat
q̄ feditas illa ñ
purgat p̄ter di
uersitatē organi
sationis. q̄ si ania
originale ꝯtra/
xit q̄ tuncta ē p/
mo illi corpori.
pari rōne videt
q̄ ꝯtraheret il/
la aia que ꝯiun
geret corpi ex il/
la carne forma/
to nisi ī illa for/ Oppositō
matione eēt pu
rificatio. R⁹. d/
dam tenēt q̄ cō/
traheret origia/
le. p̄ter h̄ q̄ non
solū ē corruptio Exo. xxi.
⁊ fedatio in p̄te
sed ī tota carne.
Alij vo tenent
oppositū. dicen
tes q̄ ⁊ si sit in
oibus membris
corruptio pena
litaz. corruptio
tñ feditatis q̄ ē
p̄nc ipiū originis
in p̄te generatiua ꝯsistit. Quodcūq; horz dicat nō ē ma
gna vis facienda. q̄ nullꝰ est q̄ nō generet ḳm legē ge/
nerationis ex semine infecto. nisi xp̄us solꝰ de q̄ dictū est
q̄ nō habuit originale peccatū. Verūtñ securꝰ est adhe
rere verbis mḡri. p̄ter h̄ q̄ magis ꝯsonāt verbis Au/
gusti. Vñ si bō fieret ex alia p̄te. vel etiā mulier facta fu
isset ex costa viri postq̄; peccauit. penalitatē aliquā ha 3
buisset nō tñ p̄cm originale. Nec valet q̄ obijcit de cor
ruptione. nā si in oibus mēbris corruptio sit penalita/
tis. corruptio tñ feditatis ē in solo semine rōne infecti/
onis p̄ncipalis q̄ est in vim generatiua. Quare aūt vis
illa sit magis infecta q̄; alia determinatū est supra.

d In matrimonijs cōcept⁹ sum ⁊c. Cōtra. Ex illo ver
bo videt colligi q̄ act⁹ matrimonialis nunq̄; absq; pec
cato habeat fieri. ⁊ hoc ꝑm videt auctoritate Aug. xiij.
de ciui. dei. Genitales corpis p̄tes ita libido suo iuri

mā ipa uit. vt moueri nō valeāt si ipa defuerit. Et ad valeriā. Honestas ocubit⁹ nō ē sine ardore libidis Sz
4 ōriū but⁹ ē. qz o ē mādatū dei pt absq; pcō ipleri. g̃ plē absq; pcō procreare potest homo ad cultuz dei. Ad ꝫ breuiter dōm est q̄ actus matrimonialis pōt fieri absq; oīi peccato marime cum fit causa generāde plis vel reddendi debiti. ⁊ illō verbum psalmiste intelligit de peccato originali in ple. non de peccato actuali in pente. ⁊ similiter verbū Augusti. intelligit de libidine put ē pena⁹ carnis nō put ē impro/bitas volūtat⁹. ⁊ ꝫ mō pl⁹ ē pena q̄ culpa. Et de ꝫ plant⁹ determinat in qr/to tractatu de matrimonio.

R⁹. cū solutione.

nōdum hz aniam. In ipo ergo ꝯceptu cū caro ꝓpagat nōduz infūdit aīa. Quō ergo ibi peccatū transmittit. cū peccatum nō possit esse vbi aīa nō est.

Ad qō dici potest. qz i illo cō ceptu dr peccatū transmitti. ſi qz peccatū originale ibi sit. sed qz caro ibi trahit id ex q̄ peccatū fit in aīa cū infūdit. Et vtrū q̄ vocat ꝯcept⁹. scz ⁊ cū caro ꝓpagat formāq; corpis humani recipit. ⁊ cū aīa infundit. qd aliqſi etiā dicit naturaſ. qſi qd natum est in te. ꝓprie aūt natiuitas dicit in lucem editio.

AD intelligentiam eorum que in hac parte dicūtur incidit hic questio circa duo. Primum est vtrum originale traduci possit mediante sensibili portione. Secundum est vtrum traduci habeat mediante carne. Circa primum queruntur tria. Primo q̄ritur vtrum sensibilis anima in hominibꝫ sit a generāte. Secundo queritur cui parti anime primo insit peccatum originale. Tertio queritur vtrum per originale maior fiat in nobis corruptio generatiue q̄ alteri⁹ potentie.

Questio. I a

Utrū aīa sensibilis i boīb⁹ sit a generāte ⁊ qō sit a generāte. videt primo per verbum pbi in .ij. de ania. vbi dicit. q̄ sensitiue prima mutatio est a generante. sed prima mutatio sensitiue est illa que est adesse. ergo videtur q̄ pars sensitiua in nobis educatur in esse a generante.

Item. xvj. animaliū. Solus intellectus intrat ab extrinseco. ergo solus intellectus intrat per creaturam ergo videtur q̄ aīa sensitiua in nobis educatur de ꝓncipijs materie per generationē. Item sicut operatio anime sensitiue in brutis pendet a corpore. ita etiā ⁊ in hominibꝫ. Unde sicut brutum impeditur ab operatione videndi leso organo. sic etiaz homo. sed qō similiter se habet ad operationē. similiter se habet ad generationem. ergo si in brutis est anima sensibilis nō per creationem ſz per generationē. sicut cōmuniter tenetur. ⁊ supra ostensum est. distinxv. videtur q̄ in homine similiter sit per generationē. Item sicut in generatiōe brutorum ꝓius est animal q̄ equus. sic etiam in generatione hominis ꝓius ē aīal q̄ homo. ergo prius habet operationem ⁊ perfectionē intellectiue. Et huius signum est. q. embrio prius nutritur ⁊ sentit q̄ perficiatur anima rationali. ergo videtur q̄ ante productionē rationalis. educatur in nobis sensibilis. sed hoc nō est p̄ creationem. ergo per generationē. Item anima sensitiua est in potentia materie. alioquin nunq; ab agēte naturali in his que per putrefactionē generantur posset produci in esse. si ergo eque potens vel magis potēs est vis generatiua in homine q̄ sit in bruto. ⁊ brutū potest per vim generatiuam animā sensitiuā adesse producere. multo fortius igitur hoc videtur in homīe. Item si i nobis est sensitiua per creationē. in brutis per generationez. ergo nō videtur q̄ sit in nobis vel in ipis vniuoce. ⁊ si hoc. animal dicetur equinoce de asino ⁊ de homine. q̄ si hoc est inconueniens. restat q̄ si in brutis est per generationē q̄ similiter in homine. Sed contra Augu. in li. de spiritu ⁊ anima. Cum recedit anima a corpore. secum trahit sensum. ⁊ imaginationē. ⁊ rationem. ⁊ intellectum. sed nihil quod separatur a corpore est per generationē. sensibilis aūt in homine est huiusmodi. ergo ⁊c. Item in li. de eccle. dog. Anime animalium nō sunt substantie. sed cum carne ipsa carnis viuacitate nascuntur. ⁊ cum carnis morte finiūtur. anima vero humana nō cum carne moritur. quia nec cum carne seminatur. Item phus in .ij. de anima dicit q̄ sensitiuū est in intellectiuo sicut tetragonus in pentagono. si ergo ab eodem principio est tetragonus a quo est pentagonus. ab eodē erit anima sensitiua ⁊ intellectiua. sed intellectiua nō est a generante vt monstratuz fuit supra. ergo nec sensitiua. Item quecunq; sunt idem in substantia. ab eodem ꝓncipio educūtur in esse. sed anima sensitiua ⁊ intellectiua in eodem homīe sunt idem in substantia. quia vnius perfectibilis vna est perfecto. ergo si rationalis nō est per generationem. videtur q̄ nec sensibilis. Item que simul corrumpuntur simul erit am producuntur. ergo pari ratione que simul separantur simul ⁊ infunduntur. sed recedente anima rationali nullo modo remanet potentia sentiēdi in corpore. ergo sicut amittitur potentia sentiendi in recessu anime. ita infunditur in aduentu. nō est igitur a generatione. sed a creatione. Item cum intenditur operatio sensus. minuitur operatio intellectus. ⁊ econuerso. sicut patet per experientiā. ergo necesse est sensum ⁊ intellectum. vel esse vnam potentiā. vel esse potentias eiusdem substantie. sed quodcunq; eorum sit. eodē modo habent educi in esse. cum igitur rationalis nō sit ex traduce. videtur q̄ nec portio sensibilis in homīe. Q̄ si tu dicas q̄ vna retrahit alteram ꝓpter ordinem ⁊ vnionem in vno perfectibili. nō in vna substantia anime. Obiicitur contra hoc. quia anima rationalis aut potest sentire. aut nō. Si nō potest. ergo videtur q̄ nō posit corpus viuificare. Q̄ si potest sentire. restat q̄ potē tie iste fundantur in eadem substantia. Si tu dicas ad hoc q̄ duplex est in nobis sensitiua. Una a generante. ⁊ hec corrumpitur. Alia a creante. ⁊ hec cum anima separatur. Obiicitur contra hoc quia natura nō facit ꝑ plura qō potest facere per pauciora. si ergo sensitiua illa que est a generante sufficit in brutis ad sentiendum. multo fortius illa que est a creāte sufficit homini. ergo nō est aliam ponere sensitiuam que sit a generante. Q̄ si tu dicas q̄ est ibi nō ad sentiendum. sed ad dispōnendum corpora ad susceptionē rationalis. hoc non videt sufficere. quia si talis anima est substātia eque completa in homine sicut in brutis. ⁊ in brutis nō caret operatione sensitiua. videtur ergo q̄ nec in homine. aut igit erit in nobis ponere duplicem actum sentiendi simul ⁊ semel. aut est ponere q̄ sensitiua sit in nobis a creatione. sed primum manifeste est falsum. restat igitur q̄ vi/

simum verum sit. R°. dom̄ q circa hoc tripler ē mo/
dus dō. Aliter em̄ senserūt hic quidem heretici. aliter
videntur sensisse philosophi. aliter etiā hic senserūt do
ctores catholici. Quidā em̄ heretici senserunt esse in
nobis aīas diuersas. ita q sit vna a deo bono. t altera
a deo malo. t ex hoc dixerūt q venit in nobis cōtrouer
tia t rebellio appetitū. ita q caro concupiscit aduersus
spiritum. t spiritus aduersus carnem. quia vna illarū
animarū scz que est a bono deo non potest facere malu
altera vo scz illa que est a deo malo non potest facere bo
num. Hunc modum dicendi tangz hereticus reprobat
Augu. in lib. de duabus animabus. ostendens q ista
positio implicat in se duo contradictoria. dum ponit
talem rebellionē esse in homine. t ponit simul cum hoc
hominē peccare t hominē penitere posse. Hanc etiam
positionē facile erat improbare sm viam phic. quoniaz
in vno perfectibili necesse est vnā ee pfectionē. t cū ho
mo sit vnum qd per essentiā. impossibile est ab oīno
diuersis pncipijs in ee pduci. si g nostra rationalis est
a deo bono. sensibilis nostra non potest esse a deo ma
lo. Quidā gūt dixerūt q rōnalis t sensibilis sunt in
nobis due substantie. nō tamen sunt due anime p eo q
anima est nomē officij. t ille due substantie ordinate sūt
ad vnius corpis pfectionem. ita q vna disponit ad al
teram. vna tamē illarum est per generationez scilicet sē
sibilis. et huius signum est q dependet a corpore t est
perfectō alicuius partis corporis. rationalis vero que
nullius partis corporis est actus est per creationem.
Sed hunc modum dō respuit Augu. i lib. de eccleśia
dog. dicens. Non duas animas in vno homine esse di
cimus. sicut Jacobus et alij syrorum scribunt. vnā ani
malem qua animetur corpus mixta sit sanguini. t alte
ram spiritualem que rationem administret Et si tu di
cas q negat duas esse animas non negat duas esse sub
stantias. per litteram sequentez apparet q negat duas
substantias esse ait enim sic. Sed dicimus vnam ean/
demq animam in homine que corpus sua societate vi
uificat. et semetipsam sua ratione disponit. Et expres/
sius in li. de spiritu t anima dicit q vna et eadem ani
ma dicitur sensus duz sentit. et ratio dum discernit Et
iterum dicit q anima cum recedit trahit secum poten
tias sensitiuas. Doctores autem theologie dicūt q sen
sibilis et rationalis in homine eiusdem sunt substantie
et ab eodem principio habent educi in esse videlicz a cre
atore. p eo q in nobis non nominat diuersas substan
tias sed diuersas potētias eiusdē substātie. sicut Aug.
6 vbi de hac materia loquitur insinuat expresse. et hoc idē
valde est rationabile ponere in homine vnam substan
tiam pficientem que dat ei vitam et sensum t intellec
tum. Nec repugnat illud verbis phi si recte intelligan
tur. Propter quod notandū q sensualitas tribus mo
dis accipitur. Uno modo sensualitas dicit dispositio
nem ex parte carnis ad actum virtutis sensitiue. et hoc
modo accipitur in li. de anima t spiritu. ca. xiij. vbi di
citur Anima que vere spiritus est. t caro que vere cor/
pus est. in suis extremitatibus facile iungūtur id est in
fantastico anime que corpus non est sed corpi simile et
sensualitate carnis que fere spiritus est. Alio modo sen
sualitas dicit dispositionē ex parte carnis ad sentien/
duz cum virtute spirituali mouente. nondū anima car
nem perficiente. et talis sensualitas est in embrione an
ipsius completam animationem. ibi enim nonpōt esse
substātia anime perficiens. cum sit perfectio corporis
physici organici. nec possit actualiter existere nisi corpe
existēte in debita complexione t organizatione. potest
tamen ibi esse virtus anime patris que quidez est in se/
mine. sicut in subiecto deferente. sicut virtus motus
defertur simul cū lapide proiecto. t ideo cessat hec quā
do operatio eius consumitur. qō fit quādo corpori or
ganizato inducitur anima sensitiua perficiēs. siue edu
catur de potentia materie subito. siue cum rationali in
fundatur ab extrinseco. Tertia vero sensualitas ē que
nō tm dicit dispositionem cum virtute mouēte. sed etī
am habilitatem que ineſt ex anima perficiente. Primo
t scō modo accipiendo sensualitatem sic est in nobis
q generante. quia cum semine deciduntur calores t spi
ritus per quos caro dispontur ad sentiendum. trans/
funditur etiam simul cum hoc aliqua virtus anime q
mouet t regit t operatur vsq ad formę inductionem.
Tertio modo sensualitas est in homine ab anima per
ficiente. que quidem nō habet esse per generationem. sz
per creationem. His visis patet responsio ad questio
nem. Concedendum est enim q anima sensibilis nō est
in nobis ex traduce. sicut ostendunt rationes ad scōaz
partem obiecte. Ad rationes vero que adducuntur in
oppositum facile est respōdere. Ad illud enim quod 7
obijcitur q sensitiui prima mutatio est a generante. di
cendum q loquitur de sensitiuo sm q nominat substā
tiam. nō sm q nominat potentiam substantie incorru/
ptibilis. Uel etiam hoc dicitur ratione illius sensuali/
tatis scōo modo dicte. que quidem habet esse a genera 8
te. Ad illud qō obijcitur q solus intellect⁹ intrat ab
extrinseco. dom̄ q ibi vocatur intellectus substantia i
tellectiua. t quia eadem est substantia intellectiua t sen
sitiua hominis. ideo per hoc non excluditur sensitiua 9
hominis. sed sensitiua brutalis. Ad illud quod
obijcitur q operatio sensitiue pendet ex corpore. dom̄.
q ex hoc nō sequitur q anima dependeat. quoniam in
eadem anima reperitur operatio que ei potest compe/
tere preter corpora. hec autem nō conuenit ipsi anime ni
si sm q animat. t ita sm q corpori iuncta est. t propter
ea pendet ex corpore. nec aīa vitiatur illa potentia post 10
ōs a corpore separatur. nec sequit q sit otiosa. quia sub/
stantia illa aliam habet operationem. hoc autem pla/
nius inuenitur determinatum in. xiij. in questiōe de co
gnitione anime separate. Ad illud quod obijcitur q
prius est animal qz homo. Dom̄ q hoc dicitur quia pri
us reperitur in embrione operatio animalis qz opera/
tio hominis. prius enim mouetur t sentit qz ratiocine/
tur. sed hoc est a sensualitate scōo modo dicta. prout est
a virtute mouente. nō prout est a virtute perficiente. 11
Ad illud quod obijcitur q anima sensibilis est i po
tentia materie. dom̄ q verum est sm q anima sensibi/
lis nominat substantiam generabilem t corruptibilē.
sed non prout nominat potentiam substantie incorru/
ptibilis. Et quia anima sensitiua in brutis huiusmodi
substantiam nominat. hinc est q bruta suam animam
sensitiuam educunt de materia sicut t in his que puris/
sime generantur per putrefactionem. sensibilis vero i
homine dicit potentiam rationalis substantie. t ideo
ab eo solo producitur a quo substantia rationalis. t iō
q sensibilis nō possit propagari in homine sicut i bru/
tis. hoc nō est imperfectionis ex parte virtutis genera 12
tis. sed ratione imperfectionis que consistit in sensiti/
ua hominis. Ad illud quod obijcitur q nō ē vnivo/
ce in homine t in asino. dom̄ q aliquid produci per ge/

fieratione. ⁊ aliquid p̄duci per creationē nō tollit vniuocationē. sicut si deus mō crearet vnum hominē ei⁹dē speciei esset cū alijs boibus. si igit maior requiritur vniuocatio in specie q̄ in genere. planū est er hoc q̄ diuersus mod⁹ p̄ducendi animā sensibilē in homine ⁊ asino nō facit hominē ⁊ asinū eq̄uoce dici. Et si tu obij/cias q̄ sensibilis in homine nominat potentiā. ⁊ in asino nominat substantiā. ergo equiuoce dicitur. dōm q̄ in asino etiā potest nominare substantiā. ⁊ potest noīare potentiā. p̄ncipali⁹ tamē noīat potentiā. q̄ nomen eius sumptū est ab actu sentiēdi. Jn hoīe similiter noīare potest ⁊ substantiā ⁊ potentiā. sed p̄ut noīat substā/tiam nō dicit aliquid diuersum a rationali. eadem em̄ est substantia que facit hominē ⁊ sentire ⁊ ratiocinari. q̄uis alia ⁊ alia sit potēcia. Et sic patet q̄ ex hoc nō rol/litur vniuocatio in genere animalis respectu rationa/lis ⁊ irrationalis.

Questio II b

Ratione cuius partis primo insit anime peccatum originale. Et q̄ primo insit ratione potentie vegetati/ue videtur. quia originale ineſt anime ex coniunctione sui ad carnē corruptā. sed anima maxime vnitur carni f̄m potentiā vegetatiuā que est p̄ma potentia in ipsa. ergo videtur q̄ primo insit ei ratione potēcie vegetati/ue. Jtem hoc videtur alia ratione. Potentia genera/tiua est ipius anime vegetabilis. sed illa est mediante q̄ originale transfundit. ⁊ que maxime per originale pec/catum inficitur. sicut patebit inferius. ergo videtur q̄ ratione vegetabilis p̄mo ⁊ p̄ncipaliter insit anime cul/pa originalis. Q̄ autem ratione partis sensibilis vi/detur. Originale em̄ sicut dicit augu. est concupiscen/tia. sed concupiscentia p̄mo ⁊ p̄ncipaliter in parte sen/sibili radicatur. quoniā concupiscentia dicit appetitu⁹ boni vt nunc p̄uia cognitiōe. ⁊ hoc competit parti sen/sitiue. ergo videtur q̄ originale peccatū primo habeat fieri in anima f̄m illam ptem. Jtem in actuali perpe/tratione peccati videmus q̄ peccatum peruenit ad ra/tionem mediante sensualitate. p̄o eo q̄ peruersio boīs incipit ab inferiori ⁊ a conuersione ad bonū cōmutabi/li. ergo si peccatum originale incipit ab inferiori videli/cet a carnis infectione. ⁊ animā ab inferiori habet infi/cere. videtur q̄ p̄mo habeat anime ineſſe ratione poten/tie sensitiue. Q̄ autē primo insit ratione partis ratio/nalis videtur. Originale em̄ est carentia debite iusticie sed iusticia habet esse in sola rationali voluntate primo ⁊ principaliter sic dicit anſ. ergo originale per se primo ⁊ principaliter ratione partis rationalis habet anime ineſſe. Jtem originale peccatum est peccatū mortale ergo per ipsum aīa est a deo auersa. sed auerti est ipius portionis rationalis primo ⁊ p̄ncipaliter. ergo videt q̄ originale peccatuz p̄mo habeat ineſſe anime ratione rationalis potentie. Sed q̄ primo insit ipsi anime ratio/ne sue substantie vel essentie videtur. quia originale cō/trahitur in anima ex vnione ipius ad carnem. sed q̄ p⁹ q̄ naturam vnitur substantia anime ipi corpi q̄ poten/tie organis. p⁹us em̄ est viuere q̄ moueri. ergo p⁹us q̄ na/turam inficitur anime substantia q̄ inficiant potentie ergo si hoc verum est. originale p̄mo ineſt anime ex par/te sue substantie. Jtem originale cū sit vnū inficit om/nes potēcias anime. sed nihil vnum est cōmune omni/bus potentijs anime nisi eius substantia. ergo origina/le p̄mo est in anima ratione sue substātie. Est ergo que/stio f̄m quid originale primo insit anime. vtrum. s. rati/one substantie. aut potentie. ⁊ si potentie. vtrum vege/tatiue. aut sensitiue. aut intellectiue. Ad p̄dictorū intelligentiam est notandū q̄ aliqui dicere voluerunt originale peccatū sic traduci ⁊ contrahi aīa vt p̄mo insit anime rōne substantie sue q̄ p̄mo carni ꝺiungitur. ⁊ ꝺsequenter mediante substātia ab ipo potentie infici/untur. p⁹o eo q̄ nō vniunt potentie carni infecte nisi p vnionē substantie. ⁊ sicut vna est gratia que reformat animā ⁊ eius potentias. q̄ ingauz dicit vna. q⁹ primo respicit anime substātiā vt dicūt. sic est vnuz originale quod omnes potēcias aīe inficit ⁊ deordinat. ſz si ist⁹ quis ita intelligeret q̄ per originale peccatū p̄mo habe/ret infici substantia q̄ potentie. ita q̄ originale insit aīe nō ratione potentie sed rōne ipius substantie vnite. h̄ nō videtur intelligibile. Tum quia originale est caren/tia debite iusticie. iusticia aūt cum sit rectitudo volūta/tis est p̄mo in voluntate. Tum etiā q⁹ originale est con/cupiscentia. ꝺcupiscere aūt nō est actus substantie nisi rōne potentie. Tum etiā quia in originali est deordina/tio ipius anime. Deordinatio aūt nō est in aīa nisi rati/one potentie. q⁹ per ipam potest ordinari ⁊ deordinari Unde sicut supra dictum ē de gratia q̄ ipa respicit sub/stantiā. nō quia possit esse in anime substātia circūscri/pta potentia. sed quia est in potēcijs anīe f̄m q̄ ꝺtinu/antur ad vnā substantiā. sic ⁊ in ꝓposito intelligenduz est. vt originale peccatū dicatur substātiā anime respi/cere. quia ineſt potentijs. nō ex actibus ꝓprijs. sed put ꝺtinuari habent in vnā substantiā aīme. put est vnita carni infecte. ita tamē q̄ p̄mo insit ipsa deordinatio po/tentie q̄ substantie. Nō em̄ dicitur substantia ordina/ta vel deordinata nisi ratione potentie. Hoc ergo sup/posito q⁹ originale insit anim: p̄mo ratione potentie. i/telligendū est q⁹ dupliciter est loqui de originali pecca/to. Aut p⁹t est culpa reddens aiam deo odioſaz. Aut p⁹t est vitium deordinās ipam potentiā. Primo mo/do accipiendo. ꝓprie ineſt anime f̄m. li. ar. ⁊ marie f̄m voluntatē. Jpm em̄ solum est f̄m q⁹ aīa culpak vel lau/datur cum est in actu. ⁊ f̄m q⁹ est culpabilis vel laudā/bilis a suo ortu. Scdo modo accipiendo scz p⁹t dicit vicium deordinans potētiā. sic fomentū ist⁹ deordina/tionis ortū habet a carne. ⁊ rōnalis motiua curuari ha/bet q̄ appetitū siue ꝺcupiaz sensitiue q̄ ad illicitū impel/lit ⁊ mouet. sic dōm est q⁹ peccatū originale siue vicium quod nascendo contrahimus ineſt aie p̄mo rōne partis sensitiue. ⁊ sic patet rnsio ad ꝓpositam q̄stionē. patet ⁊ in ꝓte rnsio ad obiecta. Cōcedo em̄ q⁹ originale p⁹t est vicium in nobis. p̄mo inchoat a ꝓte sensitiua. q⁹mod⁹ corrūpendi ecōtrario est in nobis q̄ fuit in adam. Jbi em̄ p̄sona corrupit naturā. ⁊ rō ptem sensibilē. ⁊ volun/tas carnē. ⁊ sic cū ecōuerso sit in nobis. originalis cor/ruptio ascendit ad ptem rōnalem mediāte portōe sensi/bili f̄m q⁹ est vicios. licet f̄m q⁹ est culpa habeat esse in sola ꝓte rōnali in qua est liberras arbi. vñ quattuor rōnes medie verū ꝺcludūt ⁊ ꝺcedende sunt. Ad illō p⁹o q̄ p̄mo obijcit de ꝓte anie vegetatiue. dōm q⁹ vnio ad corpus nō est tota cā ꝺtrahēdi originale. ſz vnio cuz possibilitate ad deordinationē. Nō em̄ corrūpitur per originale f̄m q⁹ est vicū nisi quod est ad iusticiā aliquo mō ordinabile. ⁊ q̄m vegetatiua plus tenet modū agen/di naturalē q̄ voluntarū. hinc est q⁹ originale nō sic re/spicit vegetatiuā sicut respicit sensitiuā in q̄ pōt cē ap/petit⁹ ⁊ delectatio ꝺiuncta. Ad illud p⁹o q̄ obijcit vi generatiua tā patet rnsio. q⁹ in ea viget corruptio.

nō solum q: sit potentia anie vegetabilis · sed etiā quia ratione sensus adiungi potest delectatio ⁊ ↄcupiscentia deordinari · Ad illud vero qō vltimo obiicitur q
17 p̄mo sit originale peccatū in anime substātia ⁊ p vnionem · dōm q sicut tactum est vnio nō est tota causa · sed requiritur ibi cuz h̄ possibilitas ad deordinationē peccati · talis aūt nō est in substātia sed in potētia vt predictum est · Ad illud vo qō obiicit de vnitate originalis · dōm q hoc nō ↄcludit q originale p̄mo sit i substātia · sicut pus explanatū est de gratia · hoc aūt melius explanabitur infra cum agetur de vnitate originalis peccati ·

Questio III c

Utrū maior sit infectio generatiue p originale eīs alterius potētie · Et q sic videt · Illa vis est in nobis magis corrupta p peccatā in q̄ maior est rebellio ⁊ inobedientia · sz talis est potētia generatiua · sicut patet · quia mēbra illa nō subiacēt impio rōnis · g̃ videt q illa vis ē magis corrupta · Itē illa vis est magis p peccatū infecta in cui⁹ actu est maior erubescentia · sz maior est erubescētia in actu potētie generatiue eīs in actu alteri⁹ potentie · g̃ ⁊c · Itē illa vis est magis in nobis corrupta cui⁹ actui magis necessaria est medicina · sz talis est generatiua cuius act⁹ nō p̄t fieri absq; peccato nisi excusetur p sacramētū matrimonij · qō ꝺdem nō cōtingit in alijs aīe potentijs · g̃ ⁊c · Itē illa vis magis est in nobis corrupta in cui⁹ actu maior est incuruatio · sed talis est potētia generatiua · nā in ei⁹ actu totaliter absorbet rō ⁊ efficit homo totus caro · g̃ maior est in ea corruptio ·
[illegible] Item illa vis magis est in nobis corrupta in q̄ magis regnat ↄcupia · sed talis est vis generatiua sicut pz p pruritū qui sentit in mēbris genitalibꝫ · g̃ illa vis maxime inter ceteras corrupta videt p originalis ↄcupie vicium · Sed ℈ p que quis peccat per hec ⁊ torquet vt dicit Sap̄ · xj · si g̃ peccatum p̄mo⁹ parentū ꝓpetratum fuit magis p nutritiuam eīs p generatiuā · imo minime p generatiuā · videt q nutritiua magis debuerit esse corrupta · Itē illa potētia est magis corrupta q̄ minus potest refrenari · sz magis p̄t hō cōpescere appetitū potētie generatiue eīs potētie nutritiue · g̃ videt q vis nutritiua magis corrupta sit · Itē si corruptio aīe est ex carne · videt q illa vis potissime sit corrupta q̄ p̄mo in carne ⁊ p carnem exercet suam opationē · sz talis est potētia nutritiua · longe em̄ ante nutrit hō eīs generet · ⁊ pus appetit delectabilia gust⁹ eīs delectabilia tactus · g̃ videt idē quod pus · Itē augmētatiua tenet medium inter nutritiuā ⁊ generatiuā · pus em̄ est nutrire ⁊ postmodū augeri · ⁊ tertio generare · sed inter oēs vires aīe augmētatiua mīme corrupta ē · g̃ si mediū sapit naturā extremoꝝ · videt similiter q ⁊ generatiua mime deberet esse corrupta · Itē iurta h̄ querit quare inter oēs sensus plus hz tact⁹ de corruptione · ⁊ quare inter oēs potētias aīe vegetatiue · generatiua inter ceteras ē in nobis magis corrupta · Ꝟ⁹ · dōm · q absq; dubio i
18 ter ceteras potētias sensuales mazie corrupta ē vis generatiua · vñ sicut cōiter ↄsueuit dici · alie vires solummodo dicunt corrupte · ista vo corrupta dicit ⁊ infecta ꝓpter ↄcupiscentie pruritū ⁊ vehemētiā que residet in
19 ipa · Rō aūt quare magis inficit vis generatiua eīs alia potētia sumit ex h̄ q ipa est vis nō solū modo deseruiens p̄sone · sz etiā deseruiens nature · ⁊ tō originalis corruptio siue vicium quod ineſt nature ex corruptōe p̄sone p pus respicit illā potētiā eīs aliā · Deseruit aūt vis generatiua nature inq̄ntū p ipam fit trāsfusio seminis in plem · Et q̄m in illo semie est radix infectionis ⁊ corruptionis · hinc est q illa vis que est illi⁹ vis administratiua plus habet in se de infectione ⁊ corruptōe originali · Et rursus · q: potētie generatiue in nobis tactus est sensus · ⁊ potētia sensitiua respicit ipm hoiem in se · ꝺā modo hz vis ista deseruire p̄sone · Et q̄m inter oēs sensus tactus est maxime materialis · ⁊ appꝛehēdens cum maiori adherētia sensibilitatis ad sensibile · ⁊ hec maxime viget in mēbris genitalibꝫ rōne multitudis neruoꝝ · hic est q modica corruptio rōe magnitudis sensus pl⁹ inficit illā potētiā eīs inficeret aliā · ⁊ ꝓterea maxime in ea regnat pruritꝰ ⁊ ↄcupiscētia · Et q: post sensum tact⁹ sensus gust⁹ est mazie materialis inter alios · hinc est q inter alias vires magis sentit inordinatio circa actum nutritiue siue gustatiue · Ex hac igit rōne duplici vna colligit rō sufficiens q̄re alia p viciū originale pl⁹ inficitur in generatiua eīs in alia potētia · Et q: h̄ ꝓbant rationes q̄ ad p̄mā p̄tē inducūt · tō ↄcedēde sunt · Ad illō 20
g̃ qō p̄mo obiicit in ↄtrariū q nutritiua hz magis puniri ꝓpter peccatū · q: peccatū fuit p̄mo ꝓpetratū p eam · Dōm q illa rō tenet sm q petīm ade respiciebat p̄sonā · nō sm q respiciebat naturā · ⁊ vez est · q: q̄ntū ad illam vim acrius fuit punit⁹ · q: fame ⁊ siti · ⁊ etiā eius posteri puniunt p retinentiā · abstinētiā in quibꝫ est maior pena eīs sit in carnis ↄtinētia · Ad illud qō obiicit q nu 21
tritiua minus p̄t refrenari · Dōm q aliquā potētiā minus posse refrenari · h̄ est dupliciter · vel rōne vehemētie appetitus ⁊ delectatiōis · vel rōne indigētie naturalis · Et q: nō p̄t de facili refrenari ꝓpter vehemētiā appetitus ⁊ inclinationis · magis est viciata ⁊ corrupta · Quia vo hoc hz rōne indigētie naturalis · nō sequit̄ q hoc q magis corrupta sit · Cū g̃ dicit q nutritiua min⁹ p̄t refrenari · h̄ nō est ratione maioris vehemētie appetitus · sz h̄ est rōne indigētie naturalis · q: nō p̄t sustētari sine cibo · nō sic ē de generatiua in q̄ nō est ip̄ossibilitas appetitus ꝓpter necessitatē · sz ꝓpter corruptōis fediratē · hinc est q p̄mi mot⁹ generatiue poti⁹ dicunt peccata eīs p̄mi motus nutritiue · Ad illud qō obiicit q nutriti 22
ua magis vnit carni · ⁊ p pus hz actū suū in carne · dōm q er h̄ nō ↄcludit q corrūpit intensiu⁹ · sz q ei⁹ corruptio sentiat diuturni⁹ · Preterea vnio nō ē tota cā sic p̄dicti ē ·
Ad illō qō obr de potētia augmētatiua · dō · q potētia 23
augmētatiua pura mouet naturaliter · nec hz sensū p iuncti rōne cui⁹ sentiat delectatio · Et q̄m ñ subiacet volūtati · tō p petīm nō hz deordinari · Rursus · q: sensum adiūctum nō hz · hinc est q nō est in ea delectatio ↄcupie · nō sic autem est in nutritiua ⁊ generatiua · vtraq; aūt harū subiacet volūtatis impio · vtraq; harū hz sensum adiūctū · Et q: plus ē in p̄tē volūtatis abstinere a coitu eīs a cibo · ⁊ sensus tact⁹ q̄ maxime materialis est viget in organo generatiue · hinc est q in ea maior est corruptio · nō solū respectu potētiaꝝ aīe vegetabilis · sz ⁊ respectu potētiarū aīe sensibilis · Et p hoc pz illud qō vltimo ārebat ·

¶ Onsequēter circa scōm p̄ncipale q̄sz ārebat · vtrū originale trāsfundat meditāte carne pcedē
dū est · Et circa h̄ tria q̄runt · Primo q̄rit vtrum aīa possit infici a carne · Scōo q̄rit vtrū h̄ sine volūtate aliq; ⁊ appetitu aīe · Tertio q̄rit vtrū talis infectio fiat ex p̄pagatione vel libidine ·

Questio I d

Utrū aīa inficiat a carne · Et q sic videt p̄mo p auctoritatē apli · Ro · vij · Scio q nō habitat in me · h̄ est i car

nē mea bonū. ibi. glo. ¶ Per ꝺditionē corruptio offensionis manet in corpe. robur tenēs diuīe sententie date in adā. cuī ꝺsortio aīa maculaī pctō. Ex hō exīsse colligit q; caro inficit spūm. Itē aug⁹. de ẏbis apli. Uicium ꝺcupie est qō aīa ptraxit ex carne. Itē hocipm videt rōne. Peccatū originale hoī ineſt ex hō q; traducit ex primo pente in q̄ oīnes posteri dicunt peccasse. ſz nō dicit filī⁹ nasci ex pre nisi solūmō rōne carnis quam ex eo trahit. g̃ si aīa efficit peccatrix. hō est a corruptōe carnis.

Itē nulla ꝓpetas traducit ab vno in alterū nisi mediante aliq̄ substātia deserēte que sit cōis vtriq;. ſz nulla substātia est cōis patri t pli nisi sola carnis substātia. g̃ impossibile est pcrīm patris in aīam filij descēdere nisi mediāte carne. Itē mala dispositio erīs in carne pōt inducere oblitionē in memoriā. t demētiā in intelligentiā. g̃ pari rōne in volūtatē pōt inducere ꝺcupias ſz ꝺcupia in aīa est peccatū originale sicut oīnsum fuit supra. g̃ caro pt facere aīam peccatricē. Itē aīa iūcta carni passibili efficit passibilis t dolēs. g̃ pari rōne cōiucta carni infecte t lasciue maculaī t efficit ꝺcupiscēs si g̃ ꝺcupiscētia peccatū est. pz tē. Cōtra. anſ. de cōceptu. virgi. ca. vij. ¶ Nō est magis culpa in semīe q̄ sit in spuro vel sanguine. si q̄s mala volūtate exprit. aut ex sanguine suo aliq̄d emittit. g̃ si nihil pōt dare alij qō nō bz. videt q; caro nō possit aīam inficere. Itē aug. in. vj. musice. Oīne agens pstantio⁹ est patiēte. t efficiēs materia. ſz aīa pstantio⁹ est carne. g̃ nullo mō caro pōt in aīam agere. igit nec ipam inficere. Itē sicut vult pbus. necesse est agens t patiens in materia cōicare. ſz caro t aīa nō cōmunicāt in materia. igit caro nō potest agere in aīam. g̃ nec ipam corrumpe. Itē multo spiritualio⁹ est aīa q̄ radius. ſz radius ex ꝺiunctione sua ad corpa īmunda nō habet inficī. g̃ nec aīa ex cōiunctione ad carnē infectaz pōt inficī. Itē nulla corruptio maio⁹ est in effectu q̄ sit in causa. ſz corruptio que est i carne nō est culpabilis. q; culpa vt dicit anſel. est in volūtate. si g̃ mīma culpa peio⁹ est q̄ quātacūq; pena. t plꝰ bz de rōne mali sicut dicit aug⁹. in sermone de innocētibus. igit ex penali infectione carnis īpossibile est culpam in aīa generari. Itē corruptio que est in carne. aut est pena. aut culpa. ¶ Nō est culpa hꝫ constat. Si pena. g̃ iusta est. sed nihil iustū est cā iniusti fm q; hmōi. g̃ corruptio q̄ est in carne cū sit pena. nō potuit esse pncipiū inficiendi aīam culpa. Rn. dōm. q; absq; dubio
24 sicut dicūt sancti t tenent doctores. aīa ꝺtrahit peccatum originale meditāte carne. Quō aūt hoc possit intelligi ponunt ad hoc diuersi diuersimode. Quidam enim dicūt q; ex hocipo q; aīa vnitur carni mortali t passibili quā nō pōt regere. efficit ꝺcupiscēs. t sic ꝺtrahit maculam originalis culpe. q; ipa ꝺcupiscētia siue necessitas ꝺcupiscētie reddit aniam puersam. Et qm̄ caro mortalis bz ꝓpagari ex carne mortali. t mortalitas fuit in carne pmi parētis ꝓter peccatū inobediētie. hinc est q; originale peccatū in nos dicit transire a pmo parēte. t hꝫ er ipius hug. verbis extrahunt. q̄ dicit in. vij. pre. ſ. dili. sui. vbi ait sic. Quia caro mortalitate pcussa est. ipsa sui languoris infirmitate dissoluta. extra mēsurā pme dispositionis desideria extendit. Quia caro humana a parentibus cum mortalitate seminaī. in eoipso q; seminata subiacet mortalitati. viuificata postmodū carnalis concupiscētie subiecta inueniī necessitati. vñ ipa mortalitatis infirmitas causa est quā sequit concupi-
15 scens necessitas. Ducuſq; verba hug. que videnī illō dicere quod ꝑius dictum est. Sed qm̄ in xp̄o fuit mortalitaſ infirmitas. nō tamen fuit in eo concupiscentia vel originalis culpa. nō videtur istud plene satisfacere nec tota causam quare caro inficit aīaz assignare. Esto em̄ q; aliquod corpꝰ a somite purificaret remanente tamen mortalitate. sicut in beata virgine fuit. si aīa tali corpi iungeret. nō videt q; ꝺtraheret originale. licet illud corpus sit passibile t mortale. Et ideo alij aliter dicere voluerunt q; cum peccatū originale nō sit potētia vel aliqua essentia. sed potius ꝑuatio t iusticie carētia. nō contrahit illud anima a carne. ita q; caro aliq̄d i anima agat vel influat. sed quia prebet ipi anime obstaculum ratione cuius anima debita iusticia priuaī. t ꝑuata illa iusticia. impetu concupiscentie deorsum ferī. cum nō habeat retinaculū. t ita sequit ꝺcupiscentia ex debite iusticie carentia. t sic debite iusticie carentia. precedit ipam ꝺcupiam p naturā. Prebet aūt caro ipi aīe obstaculum vel offendiculum vt non habeat illam iusticiam ex hoc q; ꝓpagata est a primo parēte. Unde ex coniunctione anime ad talem carnē ille qui nascitur dicitur esse filius ade. Et quia adam offendit deū nō tm̄ p se sed etiam in tota sua posteritate. hinc est q; aīa hocipso q; tali carni coniungit t spectat ad genus ade. indigna efficit vt deus sibi iusticiam apponat. t cum illam debeat habere t non habeat. culpabilis est t rea. et per consequens efficitur concupiscēs t vana. sicut manus paralitica ex dissolutione virtutis regitiue efficitur tremulosa. Et illud videtur trahi ex verbis anſ. t ꝺcep. virgi. ca. v. vbi ait. ¶ Non est iniusticia talis res qua inficiatur t corrumpaī anima vt corpus veneno. t que faciat aliquid sicut videt quando malicios⁹ Lomo mala facit opera. ¶ Nam quēadmodum cum indomita fera ruptis vinculis discurrendo seuit. t si nauis gubernator dimisso gubernaculo dimittit eam ventis t motibus maris. nauis vagatur t inuebitur in quelibet pericula. dicimus q; hoc facit absentia carbene aut gubernaculi. nō q; absentia bonum sit aliquid. sic cū malus seuit clamamus. quia operaī iniusticiam. nō q; ipa sit vlla essentia. Et iterum infra ca. xpti. Spoliauit ꝑsona naturam dono iusticie in adaz. t natura egens sacra omnes personas quas ipa de se procreat eadē egestate peccatrices t iniustas facit. Hoc modo transit peccatum personale ade in omnes qui de illo personaliter ꝓpagantur. Ex his verbis videtur colligi posse intellectus q̄ prius dictus est. Sed tamē adhuc illud nō videtur plene intellectui satisfacere. quia esto q; aīa illa que creatur i corpore extra corpus crearet. t nihil vtra sibi daret q̄ datur cum corpori infundit. nō dicetur originale habere peccatū. imo pura t innocens. igitur oportet intelligere q; aliquo modo corruptio redder in animā ex carne. Et ꝓpter hoc est tertius modus intelligendi q; in carne ade ꝓpter peccatum dupliciter fuit corruptio. Una scz pure penalitaſ. t ex hac anima cum coniungitur corpori contrahit passibilitatem Alia vero fuit corruptio viciositatis siue feditatis. q; quaz caro est spiritui rebellis. t ex hac anima cōtrahit culpam originalem. quoniaz talis viciositas quasi medium tenet inter culpam t penam. Et hoc est quod magister dicit in littera. t q; sonant sacre scripture verba. q; ex feruore coitus parentum t concupiscentia libidinosa contrahit caro feditatem quendam cum concipit que est causa originalis peccati. t recte vicium siue corruptio carnis appellari potest. Ad intelligendum au- 25

rem quomodo anima possit infici corruptione culpabili ex tali fœditate hec tria supponenda sunt tanq̃ manifesta. quorum vnū est q̃ fœditas carnis potest facere carnem rebellē spiritui. quod patuit in adam. qui post peccatū sensit carnis sue rebellionē. Scōm est istud q̃ anima vnita carni ꝓpter coniunctionē ipius ad carnē. vel trahit eam sursum. vel ab ipsa trahitur deorsum ꝓpter vinculum qđ est ipsius carnis ad animam. Tertium est illud q̃ aīa ꝓpria virtute nō potest regere carnem rebellem. nisi iuuetur per diuinā gratiam ſm q̃ ecclamat aplus. Infelix ego homo ⁊c. Ex his igitur tribus suppositis necessario sequit q̃ si anīa tali carni vnitur q̃ ab ipsa trahitur deorsum ⁊ p cōcupiscentiā incuruatur. sed aīam incuruari nō est aliud q̃ eam peruerti. p uersitas aūr in substantia rationali que est capax iusticie nō est aliud q̃ iniusticia ⁊ culpa. Ex hoc igitur clarum est q̃ fœditas que est in carne potest animam sibi vnitam facere peccatricem. Et quia illa fœditas a ꝑmo parente traduci habet in omnes posteros genitos ſm legem ꝓpagationis. hinc est q̃ mediante carne ad omnes transfundit originale. hoc aūr melius explanatur per euidentiam exemplorum. Videt enī q̃ caro de se nō doler. nec est in ea passio doloris ante aduentum anime q̃uis possit inesse insensio. Ponat igit animā vniri carni incise ⁊ lese. statim cum ei vnitur habet dolorē ⁊ dicimus dolorē aggenerari in aīa. nō incisionem. Si igit carnis incisio pōt facere aīam dolentē. quare non similiter carnis quedaz fœdatio ⁊ resolutio facit animā lasciuam ⁊ concupiscentem q̃dis habiter in carne.

Item esto q̃ aliquod corpus ineptum esset ad rationis vsum. sicut est corpus in ea dispositione quam habet freneticus ⁊ furiosus. in tali corpore nec dicitur furia nec ignorantia. sed quedam dispositio mala. si tamen anima tali corpori infunderetur. statim efficeretur ignorans ⁊ furiosa. q̃diu esset in carne illa. quare non possumus similiter intelligere ⁊ in concupiscētia. Rursus. esto q̃ aliquod membrum formaretur ad motum ⁊ regimen anime ineptū ⁊ inhabile. vt puta in ea cōplexione quā habet mēbrū paliticū. statim cum virtus motiua vniret membro illo diceretur ibi esse morbus paliſis ⁊ esset virtutis dissolutio. ⁊ per ꝯsequens tremulatio. virtuſ aūr dissolutio nō esset q̃ntū ad corruptionē ipi⁹ virtutis motiue in se. sed quantū ad ineptitudinē organi quod oporter regi ab illa virtute. Sic ⁊ in ꝓposito intelligendum est q̃ in corpore ante aduentum anime nō est actualiter morbus culpe. sed iūcta anima que debet ipsum corpus regere ꝓpter carnis ineptitudinē caret anima rectitudine virtutis regitiue. ⁊ illa carēs tremulosa efficitur per actum concupiscentie. ⁊ sic patet q̃ valde est verisimile q̃ originale possit cōtrahi in aīa
26 ex carne. Ad dissolutionem obiectoꝝ ꝓnotandum est q̃ tripliciter dicitur aliquid agere in alterum. Uno modo per ꝓdominationē. sicut contrariū agit in suum contrariū. Alio modo ꝑ influentiam. sicut corpus superius agit in hec inferiora. Tertio modo per colligātiam. sicut quādo duo ita sunt vnita q̃ vnū trahit ad se alterum ⁊ cōmunicat alteri ꝓprietates suas. Cum ergo dicimus carnem inficere animā. hoc intelligitur quantum ad tertium modū agendi. scz ꝓpter colligātiā quā habet ad animā. ꝓpter quā dum deorsum tendit. eam secum trahit. vt enim dicit Greg. q̃ qui labenti innitit necesse est vt cum labente labat. His visis patent ea q̃
27 obiecta sunt. Ad illud cū quod dicit Ansel. q̃ peccatum nō est in semine. Dōm q̃ hoc dicit quātū ad existentiam actualem ipius peccati. quod quidē est deformitas aspicies ipaz volūtarē sicut subiectum ꝓprium. nō aūt vult negare q̃n ibi sit causa peccati. imo asserit. sic patet ex verbis suis sequēt⁹. Ad illud Aug⁹. q̃ oē 28
agens ꝑstanti⁹ est patiente. Dōm q̃ intelligit de agente q̃ influentiā. q̃ hunc aūr modū in originalis ꝯtractione nō dicim⁹ carnē agere in aīam. sicut ꝓdictum est.

Ad illud ꝑbi q̃ agens ⁊ patiens debēt cōicare. dōm 29
q̃ ipse intelligit de actōe q̃ ꝯrū agit in ꝯrū q̃ ꝑdūantiā.

Ad illud qđ obiicit q̃ multo spūalior est anima q̃ ra 30
dius. Dōm q̃ ⁊ si aīa sit spūalior. tū magis est alligata carni q̃ radius aeri siue corpi illuminato. ideo magis ꝯtrahit ei⁹ ꝓprietates siue passibilitatis. siue fœditatis q̃ radi⁹ ꝯtrahat ꝓprietates illumiabilis. Ad illd qđ 31
obiicitur q̃ maior est corruptio in effectu q̃ in cā. dōm q̃ istud dupliciter fallit. Primo qñ aliud nō se habet in ratione ꝑfecte causalitatis. sz solū in ratione instrumēti ⁊ deferentis. Nam si velim⁹ compare corruptionem aīe puuli ad ꝑmā causam. videlicet ad aīam ade. reptiē in adam eque magna vel maior. Deficit etiaz ex hoc q̃ magnitudo corruptionis intendit frequēter ex nobilitate ⁊ dignitate corruptibilis. qz tanto maius est vicium ⁊ corruptio peior. q̃to natura ꝑstātior. sicut Aug. dicit. ⁊ hinc est q̃ qñ aīa corrūpitur a carne. maior est in ea corruptio q̃ in carne fuerit. ⁊ hoc est rōne nobilitatis subiecti. Ad illud quod obiicit q̃ pena nō est cā culpe. 32
dōm q̃ verū est de illo quod est pura pena. talis aūtez corruptio viciosa in adā subsecuta est ex culpa. q̃ ex hoc q̃ peccauit. caro ei⁹ dissoluta est nō solū dissolutione ordinationis ad mortē. sz etiā faciēte rebellionē. ⁊ faciēte ꝯcupiscere qđ nō licet. ⁊ tō qz talis viciositas ⁊ a culpa est ⁊ ad culpā. pōt quodāmodo causare peccatū in anima. hoc aūt nō facit aliquid ipi aīe imptiēdo. sz potius rebellādo. ⁊ deo subtrahendo. Et hoc mō intelligit magister aīam infici a carne. ⁊ extrahit hoc ex his verbis augu. ⁊ his verbis augu. ꝯsonāt ista verba anſ. Nō enī vult anſ. dicere q̃ carentia debite iusticie ꝑcedat necessitatē ꝯcupiscēdi cum ecōtrario sit ordine naturali. eo enim ipso q̃atur aīa illa iusticia q̃ necessitatē ꝯcupiscēdi habet ex carne ꝯiuncta. sed hoc intelligit q̃ntum ad actum ꝯcupiscendi. Similiter verba Aug. intelligēda sunt q̃ caro inficiat animam nō solum ratione passibilitatis. sed etiam ratione adiuncte fœditatis ⁊ viciositatis. quaz in semine esse manifestat ipa corruptioque sentitur in actu generatiue virtutis. ⁊ in membris illis residet principaliter. q̃uis oīa alia ita sint passibilia sicut illa.

Questio. II c

Utrum originale contrahatur in anima ex carne ex aliquo appetitu ⁊ voluntate anime. Et q̃ sic videt. Primo per rationē augu. quam facit in li. lxxxiij. q. ostendens q̃ nullus potest ab alio fieri deterior. sed si fit deterior hoc erit a seipso. Aut enī sic. Si fit deterior. aut ergo a superiori. aut a pari. aut ab inferiori. Ab inferiori nō potest. A pari nō quia ei illud nō prexualer. A superiori nō. quia ille aut esset bonus aut malus. Si bonus. ergo nunq̃ faceret ipsum deteriorem. Si malus. ergo tam inferior est ⁊ deterior. Similiter arguitur in ꝓposito. ⁊ ex hoc sequitur q̃ anima nō possit fieri mala nisi cooperante voluntate ꝓpria. Item omne peccatum ab aliq̃ voluntate est. sola enī volūtas est peccati ꝓncipiū. g̃ originale qđ est i puulo. aut ē a volūtate ꝓpa. aut est a volūtate aliena. Si a volūtate aliena. vtpote

ade. cum in adam nō fuerimus nisi fm quid. nō cēt ori/ginale peccatū in homine nisi fm quid. ergo ꝓpter ipm nō deberemus eternaliter visione dei ꝓuari. Q̄ si h̄ falsum est. nō ergo solum fuit a voluntate aliena. ℟e/stat ergo q̄ contrabatur a voluntate ꝓpria. Item su perius non patitur ab inferiori nisi merito culpe. vl'nisi ei se subiciat mera voluntate. sed anima cum vnitur carni ante vnionem nō habet culpam. ergo si inficitur a carne hoc nō est absq̄ voluntaris subiectiōe ipius anime. Item si angelus intraret corpus infectum. non diceretur ex hoc contrahere originale. si igitur anima contrahit. hoc nō est nisi ꝓpter aliquem appetitum quē habet ad carnem. Item si anima innocens poneret in igne infernali nunq̄ arderet. ergo si nō est magˢ actus caro q̄ ignis. si inficitur a carne. hoc nō est nisi pro pter affectionem ipsius anime ad carnem. ⁊ si hoc vez est. originalis culpa contrahitur mediāte appetitu ani me ⁊ voluntate. Sed contra. ℣Peccatum quod con/trahitur a voluntate anime est peccatum actuale. ergo peccatū quod contrahunt paruuli nō deberet dici pec catum originale sed actuale. Item si peccatum origi nale esset a voluntate ipius anime. ergo puniendū eēt pena actuali. Si ergo nō punitur pena actuali sed pe/na damni sicut infra videbitur. ergo nō videt q̄ a vo/luntate anime causetur. Itē natura ⁊ voluntas sunt principia disperata. ita q̄ effectus qui sunt a natura et qui sunt a ꝓposito sunt aliꝰ ⁊ aliꝰ. si ergo originale pec/catum corpso dicitur originale q̄ ē a natura. igitur nō est a voluntate ꝓpria. Item peccatum quod est a ꝓ/pria voluntate. per ꝓprium actum est commissum. nul lum autem peccatum per ꝓprium actum commissum si ne ꝓprio actu dimittitur. ergo si originale contrahitur ex anime voluntate. nunq̄ in paruulis per baptismuz deleretur. Q̄ si hoc est contra fidem. restat q̄ peccatuz originale non contrahitur per anime voluntatem.

Item si contrahitur per voluntatem. aut per natu/ralem. aut per deliberatiuam. ℣Non per deliberatiuā. quia in ipso instanti creationis vnitur aīa carni. ℣Nō per naturalem. quia naturalis voluntas semper est re cta. ⁊ sic moueretur sc̄ōm q̄ eam instituit actor deus. er/go nullo modo potest esse peccati principium. redit er/go idem quod ꝓius. ℟°. dōm q̄ cum queritur vtrū originale contrahatur ex voluntate vel appetitu anime
33 hoc tripliciter potest intelligi. Contingit enim hoc ta liter intelligere q̄ spectet ad heresis peruersitatem. tali ter vt spectet ad rationis probabilitatem. ⁊ tertio etiā modo vt spectet ad fidei veritatem. Cum enim dupler sit in anima appetitus videlicet naturalis ⁊ deliberati uus. si sic intelligatur q̄ anima ꝓius deliberet de car/nis infectione ⁊ ei coniungatur voluntarie ex delibera tione. ⁊ ex hoc contrahat culpam originalem. sic intelli gere hereticum est. ꝓ eo q̄ doctores catholici dicunt q̄ anima creando infunditur. ⁊ infundēdo creatur. Et apostolus ℣Roma. ix. de Jacob ⁊ esau loquens dicit. Antecz aliquid boni vel mali egissent ⁊c. Est ⁊ alius ī anima appetitus naturalis. ⁊ per hūc appetitum dupli citer potest intelligi contrahi originale. Uno modo vt sic intelligatur contrahi ex carnis corruptione ⁊ appe/titu anime. q̄ corruptio carnis est sicut materialis. sed naturalis appetitus anime ad corpus qui est ad ipsam vnionem. ⁊ vnionem antecedit natura. cuius nō ante/cedat tempore. se habet in ratione efficientis. eo modo quo est dicere peccatum habere causam efficientem. et sic dicitur contrahi originale peccatum a carne infecta mediante appetitu. per quem anima carni alligatur et quodammodo ei condescendit. ac per hoc ei se subiicit. ⁊ subiciendo se peruertitur. nec tamen ex hoc dicetur culpa illa esse acta. sed cōtracta. nec personalis sed na/turalis. quia ille appetitus est naturalis. nō tamen cau sat peccatum per se. sed cum corruptione carnis adiun cta. que a primo parente ꝓpagatur. Hoc ⁊ si proba/biliter esse dictum videatur. videtur tamen in hoc a ve ritate deuiare q̄ principalem causam contractiōis ori/ginalis ponit ex parte anime. cum sancti ⁊ doctores di cant originale peccatum traduci principaliter a primo parente. a quo nō propagamur nisi fm carnem. Alio modo potest intelligi peccatuz contrahi ab anima per naturalem appetitum ipsius anime ad carnē. ita vt p̄n cipalis ratio ponatur ex parte carnis. ⁊ appetitus ille naturalis sit causa sine qua nō. ⁊ hoc quidem habet ve ritatem ⁊ necessitatem ⁊ necesse est ponere. ℣Nunq̄ em caro posset animam inficere nisi anima haberet natu/ralem colligantiam ad ipsam. ℣Naturalis autem colli gantia nō est nisi per appetitum ipius anime ad corpˢ. per quem anima adeo alligatur carni. vt (sicut dictum fuit supra) nisi virtutem habeat per quam carnem re/gat. necesse habeat deorsum ferri cum carne. ac per hoc captiuari in seruitutem peccati. propter hoc simpliciter concedendum est peccatum originale esse contractū ⁊ nullo modo debet dici actum. quod hoc ipsum nomē indicat q̄ dicitur peccatum originale nō actuale. dici/tur naturale nō voluntarium. Unde concedende sunt rationes que ad sc̄ōam partem inducuntur. Ad il/lud vero quod obiicitur q̄ nō potest fieri homo malus 34
ab alio. dōm q̄ augu. ibi loquitur de alio agente. quod quidem est ita aliud q̄ non est naturaliter alligatum ei quod debet fieri deterius. Sic autem nō est in ꝓposi to. nam caro naturalem habet colligantiam cum spiri/tu per naturalem appetitum vnius ad alterum. Ad illud qō obiicitur q̄ peccatum originale aut est a volū/ 35
tate ꝓpria. aut a voluntate aliena. dōm q̄ a voluntate aliena. Ad illud vero quod subiungit q̄ nō fuimus nisi fm quid in illo adam. dōm q̄ verum est q̄ fuimus 36
in potētia causali. sed quēadmodum fm quid reductū est ad simpliciter per operationem nature (℣nam cum ꝓius essemus in potentia. nunc sumus entes in actu) sic originale peccatum q̄d erat fm quid ante ipsius pro/lis generationem. in ipsa prolis ꝓpagatione ex vnio/ne anime ad corpus incipit esse peccatum simpliciter. nec requiritur ibi actualis vel noua deliberatio. sed suf ficit ipsa propagatio ⁊ anime ad carnem coniunctio.

Ad illud quod obiicitur q̄ superius nō patitur ab i/erion. dōm q̄ illud habet veritatē in his inter que nō est naturalis colligantia. ⁊ iō nō habet locū in ꝓposito 37
cū naturalis colligantia sit aīe ad carnem sicut dictuz est supra. ℣Posset tamen dici q̄ adam aliquo mō meru/it. sz deꝰ melius patebit cū ageī q̄liter saluat diuīa iu/stitia in vnione aīe ad carnē. Ad duas vltimas rati ones iam patet responsio per ea que iā dicta sunt. ℣Nā 38
si angelus poneretur in carne infecta. ⁊ anima innocens poneretur in flama. nec ille inficeretur. nec illa pateret sed hoc nō esset ꝓpter defectum appetitus deliberatiui. sed ꝓpter hoc q̄ nō esset ibi appetitus nec colligantia na turalis. ⁊ sine hac nō potest anima in carne inficī. sicut prius dictum est. cuius hec nō sit causa p̄ncipalis. Cō/similis em̄ appetitus naturalis saluaretur in anima ad

carnem si homo steriſſet ⁊ tamen anima nullam culpaꝫ contraheret.

Queſtio. III f

Utrum caro ipſa inficiatur ex ꝓpagatione tm̃ · vel ex ꝓpagatione ⁊ libidine. Et ꝙ ex libidine videtur. ⁊Primo auctoritate augu. de fide ad pe. ⁊Peccatum originale nō transmittit ad paruulos ꝓpagatio ſed libido · ſi g̃ ia ex feditate carnis ꝛtrahit originale · illa feditas eſt in carne nō ex ꝓpagatione ſed ex libidine. Itez magiſter in littera. ⁊Pollutio quedā eſt in carne quam in feruore coitus parentū ex concupiſcētia libidinoſa cōtrahit caro dum ꝛcipitur. Ex hoc apparet ꝙ feditas illa ī carne nō eſt ex ꝓpagatione ſed ex libidine. Item xp̃s de beata virgine ꝛceptus eſt ex maſſa humani generis ⁊ tamen nec habuit illam feditatē in carne · nec originale in anima · ergo talis feditas in carne nō eſt · quia caro ex carne educitur · ſed quia cum libidine ſeminatur.

Item ſi nunc̄ natura lapſa eſſet nihilominus eēt ꝓpagatio carnis ex carne · nec eſſet in eo feditas · nec peccatum originale per cōſequens · ergo ſi in ꝓpagatōe hominis ex homine eſt traductio originalis · hoc nō eſt ratione ip̄i⁹ ꝓpagationis ſed ratione adiuncte libidinis.

Item ſi fieret ꝓpagatio abſq; libidine · tam nulla eſſet inordinatio ex parte virtutis generatiue · ⁊ ſi nulla eſſet inordinatio ex parte virtutis generatiue · nulla eſſet feditatio in ſemine · ⁊ ſi hec nō eſſet · nulla eſſet feditas ī carne · nec in anima ꝛtraheret originale ſi ergo caro inficitur ⁊ viciatur · hoc nō eſt ex ꝓpagatione tm̃ ſed etiam ex libidine. Sed contra · Originale peccatum cōtrahimus · quia in adam peccauimus eo modo quo in ipſo eramus · in ipſo aut̄ eramus ſm̃ ꝓpagationē nō ſm̃ libidinem · ergo tam originale q̄ carnis feditatē ꝓpagatione contrahimus · nō libidine. Item libido reſpicit parentes ꝓximos · ſed originalis traductio reſpicit p̄mos parentes · Unde nō dicimur contrahere originale a parente ꝓximo ſed ab adam · ergo videtur ꝙ ipſa libido q̄ eſt in coitu nihil faciat ad tranſfundendū peccatū originale. Item poſſibile eſt coniuges ſanctos ex charitate coire abſq; omni peccato · ſed vbicunq; eſt libido · ibi eſt voluntatis improbitas ⁊ aliqua culpa · ergo poſſibile eſſet eos generare abſq; libidine · igitur ſi traductio feditatis carnis vel originalis peccati eſſet ratione libidinis · proles ſic genita nō haberet culpam originalem

Item ſi traductio originalis eſſet ratione libidinis · ergo ille qui cum maiori libidine naſceretur maius contraheret originale · ſed natus ex adulterio cuz maiori libidine generatur q̄ ille qui naſcitur ex thoro legitimo · ergo videtur ꝙ maior eſſet in ea originalis culpa · ſi igitur corruptione originalis peccati omnes corrumpuntur equaliter · videtur ꝙ talis corruptio nō traducatur per libidinem. Item ponatur ꝙ ſemen deſcinderet de lumbis viri ⁊ infunderetur vaſculo mulieris · ita ꝙ nec vir ſentiret delectationem nec mulier · eſſet ibi proles conceptio abſq; libidine · ergo talis proles nō haberet peccatum originale · ꝙ ſi hoc eſt abſurdū ponere ⁊ intelligere ꝙ aliquis ex ſemine ade generetur ſine corruptione niſi in eo ſolo qui conceptus eſt in virgine per virtutem ſupra naturā · nō videtur feditatem carnis ſiue originale peccatum tranſmittere ad poſteros libido ſed ꝓpagatio. Rñ · dōm · ꝙ ſicut exp̄reſſe dicit aug. in li · de fide ad pet. ⁊ magiſter dicit ī littera · Feditas carnis ⁊ contractio originalis nō tm̃ eſt ex lege ꝓpagationis ſed etiam ex feditate libidinis · Unde augu. dicit. ⁊Peccatum in paruulos nō tranſmittit ꝓpagatio ſed libido · nec feditas nature hūane facit homines naſci cū peccato · ſed feditas libidinis · Ad cuius verbi intelligentiam ⁊ eriaz obiectorū notandū ꝙ libido tripliciter dicitur · Uno modo libido dicitur improba voluntas Scōm quem modū dicit aug⁹ in li · de li · ar. ⁊Nibil em̃ videmus in toto malefaciendi genere niſi libidinez dominari · hoc eſt voluntatis improbitatē · Alio modo libido dicitur delectatio immoderata ſm̃ ꝙ dicimus maiorem eſſe libidinem in opere virtutis generatiue q̄ alterius potētie · Tertio modo dicitur libido corruptio viciosa quam dicimus eſſe in ſemine ⁊ etiam virtute generatiua p̄eter actum generandi · ſm̃ quam ipſa vis generatiua dicitur eſſe corrupta ⁊ infecta · Omnibus his modis contingit libidinē eſſe circa actum generatōis humane · quoniam ibi eſt corruptio viciosa · ⁊ delectatio immoderata · ⁊ voluntas improba · Sine prima tamen libidine hoc eſt improba voluntate contingit generari frequenter · ſine ſcōa hoc eſt īmoderata delectatione vir aut nunc̄ · ſine tertia nunc̄ · ſi ſit generatio ſm̃ legem nature · Cum ergo dicitur ꝙ peccatum nō tranſmittit ad poſteros ꝓpagatio ſed libido · hoc nō intelligitur de libidine primo ⁊ ſcōo modo ſed tertio · ⁊ per h̄ patet reſponſio ad rationes que adducuntur ad vtr̄aq; partem. ⁊Nam prime auctoritates ⁊ rationes que oſtēdunt originale tranſſundi p̄ter libidinē loquuntur de libidine in acceptione tertia. ⁊Rationes vero ad oppoſitum procedunt de libidine ⁊ acceptione prima ⁊ ſcōa ⁊ hoc pater pertractanti omnes ⁊ ſingulas.

Diſt. xxxij. q̄liter peccm̃ originale deleat ſeu curat

Quoniam ſupra dictum eſt originale peccatum ⁊c̄. Supra oſtendit magiſter qualiter peccatū originale traducitur · in hac parte intendit oſtēdere qualiter curatur. Diuiditur aut̄ pars iſta in duas partes. In quarum prima determinat magiſter quomodo originale peccatuz deleri habeat in baptiſmate. q̄ quidem eſt opus diuine miſericordie. Secundo vero determinat qualiter in ip̄ius anime infuſione ⁊ puniti one ſaluetur rectitudo diuine iuſticie · ibi. Soleet etiaz queri qua iuſticia teneatur ⁊c̄. Hoc aut̄ facit · quia vniuerſe vie dn̄i miſericordia ⁊ veritas · ⁊ ideo iuxta benignitatē miſericordie · manifeſtari etiā oportebat equitatem iuſticie. ⁊Prima pars diuidit in tres partes. In prima oñdit qualiter in baptiſmo delet peccatum originale ex parte aīe. Secūdo vero qualiter curari habeat ex parte carnis ibi. Soleet aūt hic queri vtrū ipſa caro ⁊c̄. Tertio vero determinat de pena que remanet in vtroq; videlicet de ꝛcupia · ibi. ⁊Preterea queri ſoleet vtrū cōcupiſcētia ⁊c̄. Similiter ſcōa pars p̄ncipalis tres h̄z partes. In p̄ma parte determinat vtrū de⁹ ex iuſticia debeat culpā originalē aīe imputare. Scōo ꝙ̄rit · cur deus vult aīam illā corp̄i maculato ꝛiungere · ibi. Si ꝙ̄ritur cur de⁹ ꝙ̄ fecit aīam ⁊c̄. In tertia ꝙ̄ determinat qualis creat aīa a ſuo autore · ibi. ⁊Hic a q̄busdam ſoleet q̄ri vtrū ania talis ⁊c̄. Et ſic in vniuerſo mag̃ in p̄ti diſtinguo p̄ncipaliter determinat. q̄z vnū eſt q̄liter originale peccm̃ deleat p op⁹ diuie miſcōie. Alterz ꝙ̄ eſt q̄liter ꝛtrahat ſalua eq̄tate diuine iuſticie. Et oīa q̄ determinant ī p̄te iſta p̄ti reduci ad tria. Quoz p̄mū eſt q̄liter delet originalis culpa. Scōm a q̄ ſit ipſa ꝛcupia. Tertium vero eſt q̄liter ad infuſionē aīe ⁊ originalis culpe imputatione ſaluet diuina iuſticia.

a Manet igit vt ait aug. tē. Obūcit. Cū post baptismū nō debeat remanere i nobis nisi pena pmouēs. et ꝯcupīa sit magis pena suffocās ꝙ pmouēs. nō dz remanere in corpe mortis but⁹. Q aūt sit pena suffocās patz in lēa sequēti q dr⁹ desideriis noxiis nō obedire pcipimur. Si igit ꝺ/sideria concupiscētie sūt nociua. et prohibemur obedire ꝯcupīe DI. XXXII ꝙ videt q sit pena suffocās. Ite sect⁹ cōcupie ligat. rōez maxie i opere virtutis generatiue. sed talis ē pena suffocās. ꝙ tē. R⁹. dōm q ꝯcupīa que remanet p⁹ baptismū nō ē pena suffocans q nō precludit aditū vite spiritualis. stat em simul cū gratia pma. t si inciteret ad illicitū. nō tamen pualet. q subter nos ē appetitus noster. t nos domiari possum⁹ illius. b Remanet autē hec ꝯcupīa i mēbris nris vt pena pmouens. maxime quātū ad exercitiū pugne. q facit ad augmētū meritī t coronē. gō bū significarū ē in ingressu filiorū isrl in terram promissionis. in q reliqt eis dom⁹ aduersarios cum quibꝫ pugnare possent. t p quos deus eos pbaret. vtr ipi deum diligerent an ñ. si cut patet in li. iu di cū. Sunt t alie plures vtilitates ad quas mouet hō occasione cōcupiscentie in se relicte si be inueniri possunt li. iūj. dis. iūj. Per b pz rnsio ad duo oba. Nā ꝯcupīa nō suffocat nisi ei obedire velim⁹. t ly i actu generādi vsus rōnis ipe dit. nō tñ ē ibi suffocatio. q tal⁹ act⁹ pt esse meritorius b Per gratiā baptismi tē. Contra aut cōm gratia baptismi habet oppositū. aut nō. Si sic. ergo vna nō pstare cum altera. ergo aduenīente gratia recedit concupiscentia. nec minuit. Si nō opponit ei. ergo videtur q ipam nō diminuat. Item si ꝯcupiscētia minuat p gratiam baptismi. ergo cum sit finita videtur q aliquādo totaliter auferatur. qō est ꝺcta augu. in littera q dicit q hoc nō prestatur nisi miracło ineffabili. vt lex peccati prorsus extinguat. Ideo est hic q̄stio. vtrū fomes i aliquo tota liter fuerit extinct⁹. R⁹. dōm q sic dictū ē supra ꝯcupīa

Originale peccatū dr ob⁹ modis dimittit. s. extenuatōe sat⁹ t solutione reatus

Quō originale pctm deleat i baptismo ex pte aie. a

OBoniam supra dictū ē originale pctm eē viciū ꝯcupie. assignatū q̄ q̄mō a pentib⁹ trahat t originale dicat. supest iuestigare q̄mō i baptismo dimittat. cū etiā p⁹ baptismū remaneat ꝯcupīa que ante fuerat. vnde videtur vel peccatum originale nō esse concupiscētia. vel nō remitti in baptismo. a Manet igit vt ait augu. in corpore mortis huius carnalis concupiscentia. cuius viciosis desideriis nō obedire precipimur. Que tamen cōcupiscentia quotidie minuit in p ficientibus t ptinentibus. sz licet remaneat ꝯcupiscētia post baptismū. non tamen domina/tur t regnat. sicut ante. imo b p gratiā baptismi concupiscētia mitigat t minuit. vt post dñari nō valeat nisi ꝙs reddat vires hosti eūdo post ꝯcupias. nec p⁹ baptismū remanet ad reatum q ñ iputat in pctm sz trū pena pcti est. añ baptismū ẋo pena ē t culpa. Duplici g̃ rōe pctm originale ꝺr dimitti i baptismo. q p grām baptismi viciū ꝯcupiscētie debilitat arq extenuat. ita vt iā non regnet nisi ꝙsensu reddant ei vires. q t reat⁹ ipi⁹ soluit. Vñ aug. i li. ꝺ bapti. parūloꝝ. Gra p baptismū id agit vt ver⁹ hō crucifigat. t corpus pcti destruat. nō ita vt in ipa viuente carne ꝯcupia resplat in/nata repēte absumat t nō sit. sz ne obsit mortuo q̄ inerat nato. Nā si post baptismū vixerit. in carne hz ꝯcupiam cū q̄ pugnet eāq aduuāte deo supet si tm ñ inuacuū gfaz ei⁹ suscepit. Non itaq hoc pstat in baptismo. nisi forte miracło ineffabili creatoris. vt lex pcti q̄ ē in mēbris p/sius extinguat vt nō sit. sz vt q̄c q̄d mali ab hoie factū. dictū. cogitatūq ē. totū aboleat. ac ve/lut factū nō fuerit habeat. Ipa xo ꝯcupīa soluto reat⁹ vinculo q p illā diabol⁹ aiam retinebat. t a suo creatore sepabat manea t i certamie. Ecce h apte ostēdit ea rōne dimitti i baptismo. nō q ñ maneat post baptismū sz q reat⁹ in baptismo abolet.

Deinde idē ipe ondit eo mō etiā dimitti. q baptismi gfa cōcupiscētia ipa mitigat t minuit in eodē li. ita dicēs. Lex carnis quā aplus appellat pctm cū ait. Nō regnet pctm in vestro mortali corpe. nō sic manet in mē/bris eoꝝ q ex aq̄ t spūsancto renati sūt tāq ñ sit ei⁹ facta remissio. vt oīno plena fit remissio pctoꝝ. sz manet hoc vicium cō c cupiscentie in vetustate carnis tanq supatum t pem ptum. ni si illico cōsensu qdammodo reuiuiscat. t in regnū ꝓprium dominationēq reuocet. Hic apte insinuat in baptismo ꝯcupiscētiam debilitari. exquo t dicit dimitti. nō solum iō q reatus ibi soluit. Que remissionis modū alijs etiā pluribus testimonijs

duo dicit Dicit ei appetitū ꝺ/moderatū boni cō/mutabilis. t sic dico q ista im/moderantia circa appetituz po test esse dupliciter. Aut ita q ratio captiue/tur t anima perueratur vt ne/cessitatem habeat preponendi bonum commutabile bono in/commutabili. t sic dicitur esse concupiscentia intensa. et hoc modo tenet ra/tionem culpe. ratione videli/cet illius immoderantie. Alio modo concupi/scentia dicit im moderantiam. non quia ratio succumbat sen/sualitati. sed q sensualitas nō perfecte obtem/perat rationi. t hoc modo tenet rationem pene. Prio mō quia tenet rationem clpe directe op/ponitur ipi gratie. t ideo gratia superueni/ens auferet illaz imoderantiam. Posco q talis ꝺ/moderantia ponebat debite iu/sticie carentiaz. Aliam autē im moderātiā que sicut dictum est dicit rationem pene non tollit gratia in suo aduentu. Propter hoc q nō opponit formaliter ei. sz qm̄ gratia t cō cupiscētia relicta respectu eius ad qđ inclinat quādaz habēt oppositionē. hinc est q ꝑm q hō plus exercitat in gratia. magis t magis remittit ꝯcupiscētia. nunq̄ tñ oīno tollit ꝯcupiscētia. q semꝫ remanet radix ei⁹ in homine nisi auferatur p donū gratie speciale. sic in virgine credit fuisse post ꝯceptionē filij dei sz h magis hz locū in tertio cū qrit de sanctificatōe ginis. Per h ait q dicta sunt patēt oba. Gra em et ꝯcupīa quodāmō op

Auctes de alt ero

Ro. vj.

ponunk·ꝛ q̃dāmodo ñ sic̃ ostēsum ē· Ad illud qō obij/
cik scō q̄ ꝯcupīa est finita· g̃ aliq̃ñ totaliter auferꝛ·
Dicēdū q̄ b̄ verū eēt si ꝯcupīa diminuerek q̄ntum ad
causam sed solū minuik q̄ntū ad exercitiū siue ꝙ cōpari/
3 onē ad illud ad quod est· ꝛ iō nūq̃ totaliter tollik sic̃ ha
bilitas aīe nun
q̃ totaliter per
peccatū adimik
ꝛ hoc melius in
fra videbik·

c Manet b
vicīū ꝯcupiscē/
tie in veꝛustate
carnis ranq̃ su
peratū ꝛ pem/
ptū· nisi illi cō/
sen·q̃dā reui· et
in regnum ꝓ/
ꝓrium reuocek·
Hoc videk fal/
sum eē· q̄ cū cō/
cupiscentia put
regnabat dice/
bak eē originale
pcīm ab augu·
videk q̄ si reuo/
cek in regnū ꝓ/
ꝓrū post baptis
mū q̄ originale
peccatū reuerta
tur· q̄ si b̄ falsū
est· ꝑ ꝛ· Item
que sunt diuer/
soꝝ generꝝ· vnū
nō auget alterꝝ·
sed illicitus cō/
sensus ē culpa·
ꝯcupiscētia re/
licta ē pena· er/
go nō augek per
ꝯsensuꝫ illicitū
R⁹· q̄ ꝯcupiscē
4 tia augetur per
ꝯsensum illici/
tū sic̃ dicit aug·
et b̄ duplici ex
cā· Primo quia
gr̄a expellik· ex
cui⁹ pñtia ratio
sensualitati pre
erat· ꝛ ꝙ ꝯs re
mittebak ꝯcupi
5 scentia· Alia ē
rō q̄ potēcia ex
frequentia act⁹
magꝭ ꝓmpta ef
ficik ad creūdū in actum ꝯsilez· ꝛ q̄ act⁹ illicit⁹ dic̃ actū
ꝯcupiscēdi· hinc ē q̄ cōcupiscētia augetur ab actu illi/
cito q̄ a sili· Ad illud g̃ qō obijcik q̄ tunc redit origina
le pcīm dōm q̄ b̄ nō sequik duplici ex cā· Primo q̃dē
q̄ ꝯcupīa regnās nō ōꝛ peccatū origiale nisi in q̄ntū bꝫ
regnū ꝛ dñiuꝫ ab ipsa boīs origine· cū aūt illud bꝫ il/
licitū actum· nō bꝫ rōnē originalis pcī sꝫ pot⁹ actual
6 Alia est etiā rō· q̄ aliter diminuik ꝯcupiscētia ꝙ bapti/
smū· alik augek ꝙ illicitū ꝯsensū· Per baptismū eīm sic
diminuik vt auferak illud qō formaliter erat pcīm origi
nale· vicz carentia debite iusticie Jbi eīm absoluik q̄s a
debito origīalis iusticie ad quaz oēs tenebāk ex ipa ob
ligatōe ade· sꝫ ꝙ illicitū ꝯsensuz augeri ōꝛ ꝙ eo q̄ dū bō
peccat· magꝭ efficitur ꝓnus ad
malū· saltē intē/
siue ꝛ quātū ad
aliqō pcīi gen⁹
ētermiatū· Ad 7
illud qō obijcik Quidā di/
q̄ sunt diuer so cūt carnem
rum generꝝ ꝯcu mūdari ab
piscētia ꝑut est illa polluti
culpa ꝛ ꝑut est ne· g̃ij non
pena· dōm q̄ et
si sint diuersoꝝ
generꝝ ī genere
morꝭ· nō tñ ī ge
nere nake· vtrū
usqz eīm act⁹ē cō Ostēdit in
cupiscere· Pre cōueniēcia
terea ꝛ si ꝯcupi cōtra illos
scentia ꝑut ē pe q̄ negauit.
na ñ sit eiusdem
generꝭ cum ꝯcu
piscētia ꝑut est
culpa formali/
ter loquēdo· q̄
tñ est pena vici
osa· ad illā dese
ordinat· ꝛ ꝙ hoc
vna augmētak
g̃ alterā· sic̃ do/
cet ipa expiēcia·
d Quō g̃ alia
pcā ꝑte·re· tē·
Contra· Si cō R⁹· illoq·
cupiscētia rema
net actu· g̃ i ori/
ginali nō rēm cō
sideraꝝ reat⁹ ve/
rum etiā actus·
g̃ debet dici pec
catum actuale·
Item falsum vi
dek dicere cum
ait q̄ alia pecca
ta transeūt actu
ꝛ remanent rea
tu· cū eīm dimit/
tuntur peccata
actualia in ba/
ptismo· transe/
unt ꝛ quātū ad
penā ꝛ quantū ad culpā· in pñtia etiā transeunt quan
tum ad reatū pene eterne· Et si tu dicas q̄ remaneꝭ rea
tus ad penā satisfactoriā ꝛ tpalem· Obijcik sibi de origi
nali post cui⁹ delectionē in baptismate remanet obliga/
tio ad mortē ꝛ ad alias penas tpales· R⁹· dōm q̄ magi
ster large vocat hic actū· nō solū ipm actualē motū· sed 8
etiā ꝓnitatē illā fm quā bō ordinak ad actū· Et iō dicik
originale peccatū remanere actu· q̄ cuz sit ibi priuatio

originalis iust/cie·ꝙ quam ho/mo est reus ca/rentie visionis dei·sic etiã ꝓni/tas·ꝙ quam ho/mo ordinatus ẽ ad actũ concu/piscendi·ō au/ferrur illa ꝓua/rio iusticie origi/nalis·ꝛ relinq̃t illa ꝛclinatio ba/bitualis· Ad il/lud vero quod obiect de trãsi/tu actuali·dō/ꝙ magister non Questio loquit de trãsi/tu q̃ est ꝙ pecca/ti delectationẽ· sed per peccati ꝓsummationez ꝛ per quẽ modũ ꝓsens ꝛ ꝓteri/tum dicit trãsi/ R° q̃rũdã. re·ideo dicit ꝙ falsa. transit ↄ̃tus ad actũ ꝛ remanet ↄ̃tum ad reatũ quia actus est ĩ fieri sed reat⁹ in Cõgrua rꝛ quiete. spõsio ꝛ ve/ c Ad qđ dici/ra. tur·ergo recte potest dici ꝑputari aíe illud peccatũ qđ ex cor/ruptione corpis ineuitabi/liter trahit·Quia vt ait augu·in li·de ciui·dei· Non fuit corruptio corpis que aggrauat aíam cau/sa primi peccati ſz pena·nec ca/ro corruptibilis aíam peccatri/cem fecit·sed peccatrix aía car/nem corruptibilẽ fecit· Illō etiã nō ĩmerito queri pōt·vtrũ peccatuz originale debeat dici voluntarium vel necessarium· Et necessariũ potest dici·qz vi/tari nō potest· Tlũ ꝛ ꝓpheta di/cit·De necessitatib⁹ meis erue/ me·Et volũtariũ nō incõgrue/ appellat·qz ex voluntate primi hois ꝓcessit·vt aug⁹·in·j·li·re/tracta·oñdit dicens· Illud qđ ĩ puulis dicit originale peccatũ· cũ adhuc nō vrant li·ar·volũ/tatis nō absurde vocat voluntariũ·qz ex ꝓma hois mala vo/luntate ꝓtractũ·factũ est ąđã modo hereditariũ·

Originale an sit necessariũ vel voluntarium

remanet in carne ꝛ aía ex quo autore sit·deo·ſ·vel alio· c

Preterea queri solet·vtruz cõcupiscentia que post baptis/mũ remanet·ꝛ tñ penalitas ẽ/ante baptismũ vo pena erat et culpa·ex deo autore sit vel ex/alio·Ad quod breuiter rñden/tes dicimus·qz inↄ̃tum pena ẽ deũ hz autorẽ·inↄ̃tum vo cul/pa est·diabolũ siue hominẽ ha/bet autorem·

Utrũ de⁹ ex iusticia debeat culpam originalẽ anime impu/tare·cũ nõ possit vitare· d

Solet etiã queri q̃ iusticia te/neat illo peccato aía innocens a deo creata·cũ nõ sit ĩ potesta/te sua illud vitare· Non em̃ ꝙ li/berum arbi·illud cõmittit·qz ſi prius est ania q̃ illi peccato est obnoxia·Ad hoc quidã dicunt ideo aíam ream esse illius pec/cati licet mũda a deo sit creata qz cum infundit corpi cõdele/catur carni·exquo peccatum contrahit·Qđ si esset·iã nõ ori/ginale sed actuale poti⁹ dicere/tur·ergo recte potest dici ĩpu/tari aíe illud peccatũ qđ ex cor/ruptione corpis ineuitabi/liter trahit·Quia vt ait augu·in li/de ciui·dei· Non fuit corruptio/ corpis que aggrauat aíam cau/sa primi peccati ſz pena·nec ca/ro corruptibilis aíam peccatri/cem fecit·sed peccatrix aía car/nem corruptibilẽ fecit· Illō etiã nō ĩmerito queri pōt·vtrũ peccatuz originale debeat dici/ voluntarium vel necessarium· Et necessariũ potest dici·qz vi/tari nō potest· Tlũ ꝛ ꝓpheta di/cit·De necessitatib⁹ meis erue/ me·Et volũtariũ nō incõgrue/ appellat·qz ex voluntate primi/ hois ꝓcessit·vt aug⁹·in·j·li·re/tracta·oñdit dicens· Illud qđ ĩ/ puulis dicit originale peccatũ· cũ adhuc nō vrant li·ar·volũ/tatis nō absurde vocat volun/tariũ·qz ex ꝓma hois mala vo/luntate ꝓtractũ·factũ est ąđã/ modo hereditariũ·

Quare deus vult aíam corꝓ/ri maculato cõiungere·sciẽs eaz inde maculari·ꝛ ideo dam/nari· e

Si vo quérit cur de⁹ q̃ fecit aíam ipaz sine macula·ꝛ scit eã ex corpis ꝓiunctione maculam peccati ꝓtrahere·ꝛ aliqñ ante baptismũ se iungi ab ipo corꝑ ꝛ sic damnari·eam corꝑi iungit Rñdemus ex altitudine iudi/cioꝝ dei id ꝓuenire·nec iniuste id a deo fieri· Ipe em̃ nõ incon/grue humane ꝓditionis modũ quẽ a ꝓncipio instituit (licz pec/cata hoim interfecerint) sine imutatione ꝓtinue seruat·Cor/ꝑa de materia a ꝓncipio sine vicio facta fingens·aníasq̃ de/ nihilo creans·eorũq̃ ꝓiunctio/ne hominẽ ꝑficiens·Luz ergo vtraq̃ hois natura a deo sine/ vicio sit instituta·lza se sit pec/cato viciata·nõ ideo imutabi/lis deus humane ꝓditionis pri/marią legẽ mutare debuit·siue ab hominũ multiplicatione de/sistere·

Qualis creatur ania a suo creatore· f

Ihica quibusdã queri solet·vtrũ aía talis sit añ baptismuz qualis a deo creat·Qđ nõ esse ꝓbare conant hoc mõ·Aía in/ corꝑe creat·in cuius ꝓiunctio/ne peccato maculat·Quãcito ergo est peccatũ hz·nec ꝓus fu/it·q̃ peccatũ habuerit·nõ est ġ talis qualis a deo creat. Creatur em̃ a deo innocẽs ꝛ sine vi/cio·ꝛ nunc̃ talis est·c Ad quod dici potest qz nõ oino talis est q̃/lem eam deus fecit·Deus em̃ bonã eam fecit·ꝛ bonitatem ei/ sine corruptione indidit·Et di/cit illa natura is bonitas quã ĩ creatione a conditore suscepit quã bonitatẽ ꝓpter peccatũ penitus nõ amisit·sed viciataz habuit·quã deus tamẽ sine vi/cio fecit·Si em̃ res bona nõ es/set anima·in ea malum eẽ nec/ret·cum nõ possit malũ esse ni/si in bono·vt post dicet· Non ġ deus eã fecerit·

Propter hoc est q̃/stio qualẽ de⁹ fe/cerit illã aíam·ꝛ nõ videt ꝙ pos/sit dari ꝙ fece/rit·eam iniustã/ cũ summa iusti/cia nõ possit fa/cere aliqđ iniu/stum·Nõ vide/tur siliter ꝙ fece/rit eã iustam·qz/ cum in ꝓmo in/stanti fuerit in/iusta·simul fuis/set iusta ꝛ iniu/sta·ꝛ hec sunt in/ compossibilia·

Nõ em̃ videt ꝙ/ possit dari me/diũ circa hoc·qz/ duo sunt imedi/ate oꝑposita cir/ca aíaz·R°·dō· 9
ꝙ cũ qrit q̃lem de⁹ fecerit aíam/ ↄ̃tum ad boni/tatẽ ꝛ maliciam hoc pōt intelligi/ duplicit· Aut ↄ̃tum ad boni/tatẽ nature·aut ↄ̃tum ad boni/tatẽ moris· Si ↄ̃tum ad boni/tatẽ moris·sic/ dom est ꝙ deus/ nec fecit eã bo/nam nec malaz/ Bonã em̃ nõ fe/cit·qz bonitatez/ illã aíe nõ dedit/ e obsistente infec/tione ex ꝑte cor/poris·cui ania/ in eodẽ instanti/ vnita fuit in q̃/ creata·Nõ fe/cit eã malam·qz ↄ̃/ uis anima ab i/stanti sue creaꝛi/onis mala sit hoc/ tamen nõ est a/ deo creante sed/ a carne inficien/te·ꝛ hoc dicit ma/gister hanc non/ esse ꝓcedendam/ aía est talis q̃lẽ

de⁹ eā fecit·sz posti⁹ ecōuerso·ñ q: de⁹ dederit ei actualē iustitiā·sz q: dedit ei bonitatē nake ad hñdū iustitiā ordinatā·a q̄ iustitia puak p carnē ifectā Et sic patēt obiā

Per hūc ārt modū rādendū ēt si q̄rerek de actiōe mala

Io que ponitur esse a deo fm q⁹ actio·non enim est a deo fm q⁹ iusta·q:nō est iusta·nec fm q⁹ iniusta·q:in iustitia nō est a deo·sz est a deo fm bonitatē nature p quā est i differēs ad vtrū q̄z·Simili mō intelligendū est i creatione anie.

An anīe ex creatōe sint eq̄les in donis naturalibus.

f Pluriby nō irrationabiliter videt q⁹ ex ipa creatione alie alijs excellāt in naturalibus donis·vt in eēntia alia alijs sit subtilior·t ad intelligendū memorandūq̄z habiliorꝫ. Contra·hoc em̄ videk esse falsuz·q:sicut dicit Greg·Omēs boīes natura pariter genuit·g̃ silr t ab ipa creatōe aie pares sunt· Hic q̄ri potest vtrū subtilitas ingenij t habilitas ad memorandū veniat ex pte corpis·an ex pte aie· Et q⁹ ex parte aie vī magister in lra dicere·Sed ↄtrariū huⁱ⁹ videtur q:videk q⁹ ipa aia q̄ nō variak p rpa·mō dementior est·modo ad intelligendū acutior· Hoc aūt nō potest esse nisi ex pte corpis· Itē videm⁹ q⁹ colerici naturaliter sūt maioris ingenij q̄z flegmatici·g̃ si hoc dicat cōplectionē ex pte corpis·videk ꝛc·ℛ·dōm q⁹ sicut dicit magister in lra·satis pbabile ē q⁹ in ipa creatione sit p̄cellētia in aīabus·Et q⁹ dicunt esse partes hoc nō intelligit q̄tuz ad p̄uationē ordinis naturaliū in p̄cellentia·sed quātum ad p̄uationē ordinis in dñio t seruitute·Si aūt querit vnde veniat ista p̄cellentia naturaliū·vtrū ex pte aīme

oīno tal' est aia q̄lis a deo ē creata·Sic q̄s pollutas hūs man⁹ ñ tale habuit pomū q̄le ego de di mūdis manib⁹·Ego ei dedi mūdū· Illud q̄z ñ incōgrue queri solet·vtrū omnes aie ex creatione equales sint·an alie f alijs excellentiores·

II irrationabiliter videt ꝛc· Innuit q⁹ ex ipa creatione vna aia ē subtilior alia in eēntia·t ad intelligendū memorandūq̄z habilior· Contra·hoc em̄ videk esse falsuz·q:sicut dicit Greg·Omēs boīes natura pariter genuit·g̃ silr t ab ipa creatōe aie pares sunt· Hic q̄ri potest vtrū subtilitas ingenij t habilitas ad memorandū veniat ex pte corpis·an ex pte aie· Et q⁹ ex parte aie vī magister in lra dicere·Sed ↄtrariū huⁱ⁹ videtur q:videk q⁹ ipa aia q̄ nō variak p rpa·mō dementior est·modo ad intelligendū acutior· Hoc aūt nō potest esse nisi ex pte corpis· Itē videm⁹ q⁹ colerici naturaliter sūt maioris ingenij q̄z flegmatici·g̃ si hoc dicat cōplectionē ex pte corpis·videk ꝛc·ℛ·dōm q⁹ sicut dicit magister in lra·satis pbabile ē q⁹ in ipa creatione sit p̄cellētia in aīabus·Et q⁹ dicunt esse partes hoc nō intelligit q̄tuz ad p̄uationē ordinis naturaliū in p̄cellentia·sed quātum ad p̄uationē ordinis in dñio t seruitute·Si aūt querit vnde veniat ista p̄cellentia naturaliū·vtrū ex pte aīme an ex pte corpis·dōm q⁹ cū aia nō sit p̄pter corpus sz corpus p̄pter aiam ista p̄cellentia ex pte aie venit· In hoc aūt p̄cellit vna aia alteram·nō rōne p̄ncipij ex q̄·cū sit ex nihilo·sz rōne sapiētie ↄditoris q̄ p̄ducit oīa fm ordinē debitum·

telligendū memorandūq̄z habiliorꝫ· vtpote acutiori ingenio t p̄spicaciori intellectu p̄dita Qđ nō improbabiliter dicit cū in angelis ita fuisse p̄stet·Et licet naturalib⁹ donis alie p̄ alijs polleant·attñ ante baptismū a corpe discedētes parē penā·et post baptismū statim equalem coronā sortunt·q:ingenij acumen vel tarditas·p̄miū vel penam in futuro nō collocat·

Nō est tñ negādum q̄n multum faciat corpus ad exercitium illaz habilitatum q̄ anie in sui creatione in sunt· vñ dispositio bona corporis multū expedit·sicut ecōtrario mala multum impedit p̄pter q̄ iudicant colerici boni ingenij·q: aīa q̄ntū ad vsum illius habilitaraꝫ tuuak p̄ueniente dispositōez ex pte corpis· Attñ nō ē illa rō p̄ncipalis boni ingenij·q: videm⁹ aliq̄n boīes ↄtrarie cōplexiōis ingeniosos eē· Unde videm⁹ boīes ad diuersa exercitia aptos·q̄sdā ad artes mechanicas q̄sdā ad libales·t ireꝫ q̄sdā ad mathematicā·q̄sdā ad methaphisicā·q̄sdā ad naturalia·q̄sdā ad rōnalia·Si q̄rak rō huⁱ⁹·ℛ Rñdebit theol'og⁹ q⁹ hoc ē ex distributōne dei·a q̄ ñ rm̄ p̄cedūt dona gr̄uita·imo dona naturalia·t oīa talia gr̄e vocāt a sanct⁹·t de hmōi intelligit illō·j·Petri·iij·Unusq̄sq̄z sic accepit gr̄az in alterutr̄z illā administrātes ꝛc·ℙ Naturaliaūt rñdebit q⁹ hoc venit ex diuersa dispositōe ex pte corpis· vl quātū ad cōplexionē vel q̄tuz ad organizationē·vtreꝫ tñ hoc·sz theolog⁹ meli⁹·q: p̄ncipaliorē assignat cām·vñ t pbs i li·de aiab⁹ cū affligit cās dispositionis mēbroꝝ·vbi nō inuenit causam p̄ncipalem ex parte nature·recurrit ad dispositionem conditricis sapientie·

AD intelligentiā huⁱ⁹ p̄tis incidit hic q̄stio circa tria·Primo em̄ querit de delectōe originalis culpe·Scōo querit de morbo ↄcupiscētie remanēte·Tertio q̄ritur de eq̄tate diuine iusticie in infusione t punitōe aīe·Circa p̄mum querunt duo· Primo q̄ritur vtrū baptism⁹ deleat originale quātū ad culpam que est in mente·Scōo vero vtrum deleat quātum ad eius causam que est in carne.

Questio I a

Utrum baptismus deleat originale quantū ad culpam·Et q⁹ sic videk Joh·iij· Nisi quis renatus fuerit ex aqua t spiritu sancto nō intrabit in regnū celorum·hoc aūt nō ē p̄pter culpaz actualē in puulis·ergo si hoc est·erit p̄pter culpam originalē·sed post baptismū nō puatur paruulus regno celoꝝ·ergo necesse est q⁹ in baptismo tollatur illud quod reddebat hominē indignū visione dei·ergo ꝛc· Item Ro·vj· Quicunq̄z baptizati sumus in christo iesu·in morte ipius baptizati sumus· Et post·Qui em̄ mortuus est peccato·iustificat⁹ est a peccato·glo·i·p baptismū mortui sumus peccato·sic x̄p⁹ semel mortu⁹ est pene· Item hoc p̄m videk rōne· Baptismus em̄ est sacramentū veteris t etiā noue legis ergo sic in baptismate hō lauak exterius·ita vere lauak interius si ergo in baptismo exterius vere lauatur puer·videk q⁹ interius a peccato originali mundetur·

Item in baptismo efficitur homo membrū christi et regenerak generatione spirituali·si ergo membra christi esse nō potest quis q̄diu manet in peccato mortali·videtur q⁹ per baptismū originale deleak quantū ad culpam·Sed contra· Impossibile est deleri maculā peccati siue deformitatē amoueri q̄diu manet priuatio boni q̄ debet inesse·sz in homine post baptismū manet carentia illius originalis iusticie·q̄ fuit in Adam in statu innocētie·g̃ p baptismū nō delek macula originalis culpe·Maior manifesta est q⁹ ipam peti diffinitōez minor manifesta est q⁹ ipaz exigentiā·q: manifeste videm⁹ q⁹ post baptismuz caro spiritui non ita subiicitur sicut in adā subiiciebatur· Item impossibile est maculam peti deleri q̄diu manet actus peti sicut est manifestum Nunq̄z em̄ alicui remittit peccatū fornicationis q̄diu est in actu fornicādi·sed post baptismū manet originale q̄tum ad actū·sicut dicit mgr̄·g̃ impossibile est q⁹ in baptismo deleak q̄tū ad maculam t reatuz ℣ Item cōcupiscere post baptismū culpa ē·sz q̄les sunt act⁹ tales sunt habitus·g̃ ↄcupiscentia q̄ remanet post baptismū est culpa·ℱ non est culpa actualis·g̃ est culpa originalis·igit per baptismū originalis culpa nō delek q̄tum ad maculam· Item culpa est meritū pene·g̃ si oī

nocessat culpa·oīno dꝛbet remoueri pena·Si igit post peccatū remanet pena debita originali·vtpote mors ⁊ ↄ similes pene·nō videt q̄ p baptismū fiat deletio originalis culpe q̄ꝛtum ad maculā Q̄ si tu dicas q̄ macula peti delecta·pōt remanere alicꝰ reatus in aīa·⁊ obligatio ad penam p culpa p̄us facta·videt tunc q̄ originale remanet q̄ꝛtū ad reatum·tgit male dicit magister
12 cū sit q̄ originale trāsit reatu ⁊ remanet actu· ℟ᵒ·q̄ sicut dic mgr in lra ⁊ accipit a ꝟbis Aug·duplici rōne dꝛ originale remitti in baptismo·q̄z gram baptismi viciū ↄcupie debilitat atq̄z extenuat vt iam nō regnet·⁊ q̄ reatus iōius soluit·Ad hui⁹ aūt verbi intelligētiā notādū q̄ illud verbū dupliciter pōt intelligi·⁊ vtroq̄z mō satis ꝓbabiliter·Uno mō sic sicut dicit aug·in li·de bapt̄is·puulo·Originale ē ↄcupiscētia siue viciū concupiscentie·⁊ hoc iō̄m dicit magister in lra·Hec aūt ↄcupiscentia put dꝛ esse originale peccatū·notat appetituꝫ boni cōmutabilis intensum⁊ inordinatū·Et rō hui⁹ est ista·q̄m originale peccatū nō tm̄ est culpa·sed etiā culpa mortalis·Inquātū culpa est·dicit ꝓuationē ordis debiti·inquātū mortalis est·nō tm̄ dicit boni debiti ꝓuationē·sed etiā dicit ordis ⁊ iusticie subuersionē·Ad hoc igit q̄ ↄcupiscētia in aliquo dicat culpam originalem·necesse est q̄ dicat necessitatē ↄcupiscendi·siue appetitus īmoderantiā cum debito nō ↄcupiscendi ⁊ eiꝫ dūio·ita q̄ carnalis appetitus nō sit spiritui·Et q̄z vtrūq̄z hoꝝ est in homine aī baptismū·hꝫ esm̄ debitum non concupiscendi·q̄z ad hoc tota humana natura in adaꝫ fuerat obligata·nec illa obligatio alicui fuerat relaxata·habet etiam dominiū·q̄z gratis destitutus vincitur lege membꝛoꝝ·hinc est q̄ habet in se originale peccatū cum aūt homo baptisatur·tūc gratia infunditur ex merito passionis chꝛisti cui⁹ efficitur membrū·p baptismū ab illo debito absoluit·gratia ꝟo erigit aīmā ⁊ dat ei potentiam vt non vincatur a concupiscentia et p̄ hoc auferꝛ ei dominiū·Et hinc est q̄ q̄z in baptismate tollit cōcupiscentie dominiū·⁊ soluitur nō concupiscendi debitum·q̄z omnino auferꝛtur ratio culpe ab ipsa concupiscentia·licet aliquo modo remaneat·⁊ hinc est q̄ magister dicit q̄ originale in baptismo transit reatu ⁊ remanet actu·q̄z ⁊ si remaneat concupia·non tamen remanet p̄out est culpa⁊ obligatoria ad penam·Hinc ē igitur q̄ magister dicit dupliciter ratione in baptismate peccatum originale deleri·⁊ quia viciū cōcupiscentie extenuatur·⁊ q̄z reatus soluitur·Aliter etiam potest intelligi verbum illud vt intelligamus sicut superius dictum fuit in originali culpa reperiri conformitatē quādam ad culpam actualem·Sicut enim videmus q̄ in culpa actuali·⁊ est cōuersio ⁊ est auersio·⁊ in ipso actu peccandi·⁊ in ipso habitu peccati·ē p̄uatio habit⁹ boni·⁊ quedam habilitatio ad actum peccati·sic in originali intelligimus esse debite iusticie carentiā ⁊ cōcupiam Et quemadmodū in actuali p̄uatio habilitatis bone est ipsum peccatum formaliter loquendo·ipsa vero habilitatio siue p̄ontitas ad actum peccati non est peccatum nisi materialiter loquendo·p eo q̄ non est culpa nisi quamdiu maner ibi p̄uatio·sic intelligendū est in ꝓpōso·Et quemadmodū in actualis peccati delectione· cum gratia infunditur statim mꝛtur culpa inq̄ꝛtū erat deformitas ⁊ p̄uatio·nihilominus tm̄ simul cum hoc maner quedam p̄ontitas ad actuꝫ·licet remissa·in his potissime qui peccauerunt peccato consuetudinis Sic quando gratia baptismalis infundit animē·statī remouetur originale peccatum·eatenus qua erat carētia debite iusticie·etiam cum statim gratia est in anima simul cum ea est ⁊ iusticia·concupiscentia vero nō omnino tollitur sed minuitur p eo q̄ ꝓnitas ad culpam simul potest stare cum gratia·q̄z sicut dictū est non erat ibi peccatū loquendo formaliter sed materialiter Uñ cum excluditur carentia debite iusticie p gratiaꝫ baptis malem·remanet concupiscentia ratione pene·Et hinc est q̄ dicit magister q̄ transit reatu·⁊ remanet actu·q̄z tam non est culpa p quam homo sit dignus pena·sꝫ pena est ex p̄cedēti culpa relicta·Pro tanto dicit q̄ originale peccatum duplici ratōne dicit remitti in baptismo·⁊ q̄z concupia extenuatur·⁊ q̄z debituꝫ soluit·Solꝫ uitur nanq̄z debitum dum per iusticiam gratie recompensatur iusticia originalis innocentie·Concupia ꝟo remittit·dum potestas datur spiritui p gratiam rēgēdi ⁊ vincendi carnem·Concedende sunt igitur ratiões ostendentes peccatum originale q̄ꝛtum ad culpam deleri in baptismo· Ad illud ergo quod p̄mo obī in cōtrariū q̄ manet p̄uatio originalis iusticie·ndet q̄ debitū soluit merito passionis chꝛi·⁊ recōpensatio fit gra spūssancti quā dē⁹ dat aīe·⁊ quā etiam plus acceptat q̄ꝛ iusticiā innocētie· Ad illud qō obī q̄ manēte actu nō pōt deleri culpa·dōm q̄ verū est de actu in q̄ consistit plena rō culpe·sicut in actu fornicationis ↄsistit cōsummatio illius peti·Actus aūt originalis peti vocatur hic ↄcupia siue necessitas ↄcupiscēdi·sꝫ hec nō manet p̄ut in ipsa est illius peti ↄsummatio·Sicut enim dictū est·nec manet q̄ꝛtum ad dominiū·nec manet q̄ꝛtū ad ↄcupiscendi debitū·Unde sicut in aliquo casto post delectionē ⁊ dimissionē peti luxurie manere pōt aliqua ꝓnitas carnalis ↄcupie·⁊ etiā aliqñ in actu ↄcupiscendi certe salua nihilominꝰ castitate·sic et in ꝓposito intelligendū ē esse. Ad illud qō obī q̄ ↄcupiscere post baptismū ē petm̄· dōm q̄ verū est·sꝫ ex hoc nō sequitur q̄ illa ↄcupia q̄ꝛ vocat ad cōcupiscendū sit petm̄·sꝫ sufficit q̄ sit petm̄ vel ex petō relicta Qñ ergo dicit q̄ quales sunt actus tales sunt habit⁹ hoc intelligit de habitibus generatis ex actib⁹ frequētatis·sicut de habitibus cōsuetudinalib⁹· Cōcupiscentia ꝟo illa que post baptismū remanet·nō est generata ex frequēti ↄcupiscibilitate·sꝫ ex carnis corruptiōe ⁊ ideo nō habet rōem culpe sꝫ pene·quia ꝟo ad malū inclinat·potius viciositas q̄ꝛ penalitas appellari debet· Ad illud qō obiciꝫ q̄ remota culpa debet p consequēs remoueri pena·dicim q̄ illud verū est de pena eterna ⁊ eius reatu·de aliis vero penis tpalib⁹ hō nō oportet·sic̄ manifestū ē in sacro pnie in quo et si deleat culpa in cōtritione·nihilominus tñ obligatur hō ad satisfactionē·q̄z cui deus remittat offensam·adhuc tm̄ querit emēdam·Et si tu obiciꝫ q̄ in baptismo est plena remissio vñ delent actualia q̄ꝛtuꝫ ad penaꝫ ⁊ culpam·⁊ ita multo fortius originale· Ad hoc satis planū est rndere·sed hui⁹ questionis determinatio nō spectat ad locū istū·sed ad quartū li·in ea pte in qua agit de baptismo q̄ꝛtum ad effectū·⁊ ibi determinatum inuenit·quare hō in baptismo a quibusdaꝫ penis absoluit·a q̄busdā vero mūme·Et q̄z superfluitas vitanda ē ⁊ singula suis locis tractanda sunt·tum ꝓpter ordinem tum ꝓpter breuitatē·ad pñs obmittēdū est.

Questio II b

Utruꝫ originale petm̄ p baptismū deleri habeat q̄ꝛtum ad cām·Et q̄ sic videt per verbū dam̄·qui dicit q̄ duo sunt in baptismo·correspōdētia duobus q̄ sunt in hoīe Alit em̄ sic·Qm̄ dupler est homo ex aīa ⁊ corpore· dupliceꝫ dedit purgationeꝫ p aquā ⁊ spm̄·Spū quod fm

imaginem ꝛ similitudinē est renouāte. aqua etiaꝫ ꝓ spiritus ḡram corpus a pctō purgante ꝛ a corruptione liberāte. Si igit hec corruptio est causa originalis pcti transfundendi. videt ꝙ originale pctm̄ non solū deleat ōtum ad culpā sed etiā ōtum ad cām. Item potentior est xps in satisfaciendo ōi fuerit adam in corrūpendo. sicut dicit Ro. v. Non sicut delictuꝫ ita ꝛ donum. Ex quo innuit ꝙ multo maius fuit donū ōi delictuꝫ ḡ si delictum ade nō tm̄ potuit inficere hominē in se sed ꝑ est ꝓncipium alteri⁹. videtur ꝙ baptism̄ sacr̄m nō tm̄ curet hominē in se. ꝑ etiā ꝑ est alterius ꝓncipiuꝫ.

Item nō remouet effectus ꝓsistente causa. ḡ si baptism̄ remouet ipm̄ originale pctm̄ ab homine necesse est ꝙ ꝛ cām originalis pcti excludat ab ipo. et si hoc. videt tunc ꝙ baptisatus nō trāsfundat in alteꝝ originale peccatū. Item nō sufficienter curat morbū qui relinquit radicē morbi. ḡ aut xps non est medicus ꝑfectus. aut si ꝑfectus medicus est ꝙ medicinā sacr̄i baptismi nō solū expiat originale ōtum ad culpā sed etiā ōtum ad cām et si h̄. ḡ baptizat⁹ cē. Itē tales sunt fructus ql̄is est arbor. ꝛ tales sunt rami ql̄is ꝛ radix. Vñ et dñs matth. vij. Nō pōt arbor bona fructꝰ malos facere. Et aplus Ro. xj. Si radix sancta ꝛ rami sancti. ḡ si originale deletum est in parente. ꝛ parens est purificatus. videtur simlr ꝙ purificetur et ples. ꝛ si hoc. aut originale nō deletur ꝙ baptismū. aut si deletur ōtum ad culpam. deletur simlr ōtum ad cām. Si tu dicas ꝙ baptism⁹ nō purificat hominem ab originali in ōtum est corruptio naturalis. sed in ōtum est corruptio ꝓsonalis. Contra sit oppositū est causa oppositi. ꝛ ꝓpositū est causa ꝓpositi sed ꝓsona corrupta corrūpit naturā. ḡ pari rōne ꝓsona sanata sanat ꝛ natura. Item si aliquis curet aliquez a lepra. quia lepra est morbus hereditarius. hoc ipso ꝙ a lepra curat dat ei potēriam generādi filiū sanū. ḡ pari rōne si originale morbus est hereditarius. videt ꝙ nō deleat quin auferat illa corruptio ꝑ quā originale in alterꝝ trāsfundit. Sed cōtra. Baptisatus etiam post baptismū sentit in se motus ɔcupiscētie. sed cōcupiscentia oritū hz ex carnis feditate. ꝛ illa est causa originalis pcti in ꝓle ḡ baptism⁹ nō curat morbū originalis pcti ōtuꝫ ad radicē. Itē cā originalis pcti reside penes carnē sed ḡra spūssancti respicit ꝓxie ipsā mentē ergo si causa originalis pcti nō opponit ipsi gratie. videtur ꝙ per ḡram baptismalē non habeat remoueri. Item si baptismus curaret originale nō tm̄ in ōtum est morbus ꝓsonalis. sed etiā in ōtum est morbus naturalis. igit parēte baptizato. nō oporteret ꝓlem baptizari. Si igitur vnūquēꝫ in ꝓxia ꝓsona necesse est baptizari. videt ꝙ in baptismate nō fiat deletio originalis ōtum ad cām et radicē morbi. Item ꝓpter peccatū originale habemus ignoriam in mēte. ꝛ ɔcupiscētiā in carne. ſz baptismus nō tollit homini ignoriā que se tenet ex parte mēris. ḡ multo minus nec illā corruptionē que se tenet
17 ex ꝑte carnis. ſz illa ē causa originalis. ḡ cē. R⁹. dom ꝙ dupliciter est loqui de causa originalis. aut fm considerationem vnius hois in se. aut ꝑ cōparationē ipi⁹ ad alterū ec ipo ꝓpagandū. Si primo modo loquamur sic semp cū delet peccatū originale. delet et causa originalis pcti ōtum ad hoc vt nō possit deinceps peccatū originale causare in anima baptizati. Remittit em̄ quodammodo feditas carnis. ꝛ ꝑ consequens improbitas siue tyrānidis rōne cuius habebat spiritū in seruitutem pcti redigere. qō quidē nō potest facere post baptismū ꝓpter auxiliū gratie qō ibi dat spiritui. ꝑ qō ꝓsidet carni. ꝛ ita effectus illius gratie quodāmodo redundat in carnez. Si aūt loquamur de causa originalis respectu alterius ꝓpagandi. sic ꝙ baptismū nō deletur originale ōtuꝫ ad causā siue radicē. Et ratio huius potissima vt credo est. quia corruptio que est causa originalis peccati ꝓpagandi. est corruptio nature cōsistens penes vim que habet radicari in carne. Unde originale ꝓut est vicium ꝓsone respicit voluntatē. ꝓut autē est vicium nature respicit generatiuā virtutē ꝛ carnē. ḡra autē sacramētalis ꝓxie respicit corruptionē ꝓsone ɔtra ꝺo corruptionem nature non habet ordinari directe et hinc est ꝙ cū infundit gratis baptismalis. deletur originalis culpa fm ꝙ erat pctm̄ ipius anime. remanet tamē aliquis languoꝝ in carne q̄ est causa originalis in ꝓle. Si autē 18
querat quare remediū ḡre sacramētalis ordinat directe ɔtra originale ꝓut corrumpit ꝓsonā. ꝛ nō ꝓut corrumpit naturaꝫ. ꝺom ꝙ sumus medicus hoc instituit rōne congrua exigente. tum ex parte medici. tū ex ꝑte egroti tum ex parte medicamēti. Ex ꝑte inquā medici. quia sic ꝺns debuit nos curare. vt salutē nostrā vnusquisq; ab ipo īmediate recogitaret. ꝛ ideo vnūquēꝫ voluit curari a suo baptismate immediate ꝛ in se. et ꝓterea baptismus deler originale in hoīe fm ꝙ est individuū. nō fm ꝙ est alteri⁹ ꝓncipiū. vt ex hoc vnusquisq; reddat obsequiū deo debitū. ꝛ magis recognoscat saluatois sue beneficium. Ex ꝑte etiam egroti congruentia erat. deꝰ enim neminē vult saluari nisi salua arbitrij sui libertate. ꝛ ideo talem efficaciam medicamento dedit. vt salua esset libertas ꝛ meritū liberi arbitrij. Ideo etiā vt fides habeat locū. occultat ꝺns sacramēti sui effectuꝫ. ꝛ ideo nō curat nature morbus. Ex ꝑte etiā medicamēti ratio est. quia virtus regenerativa in sacramēto est ipa fides vñ a fide passionis dicunt sacramēta habere efficaciaꝫ. Quoniā ḡ hec virtus regenerativa ꝓncipaliter respicit voluntatē ꝛ mentē. virtus aūt generativa decisionē carnis a carne. hinc est ꝙ baptism⁹ sanat siue curat originale fm ꝙ est morb⁹ persone. ꝺum in ea datur gratia per quā rectificat personalis voluntas. remanente nihilominus corruptōe in carne ꝛ in vi generativa. que causa est transfundendi originalē culpam. Et sic patet ꝙ ꝑ baptismū deletur originale peccatuꝫ quātū ad culpam. nō tamē remouet causa transfundendi originale in ꝓsonā alterā. sicut rōnes ostendunt que ad secundaꝫ ꝑtem inducunt. ꝛ ideo concedende sunt. Ad illud ḡ 19
qō ꝓmo obꝯitur de damas. ꝙ caro ꝛ spūs purgant in baptismo. Dom ꝙ damas. intelligit carnē purgari. quia feditas carnis aliquo modo remittit. nō ꝙ oīno tollat ꝛ illā remissionē siue diminutionē feditatis. purgationem vocat. ꝓpter hoc ꝙ nō est amplius causa culpe in eo in quo est. nō tamen ꝑ baptismū oīno feditas delet. cum nō tm̄ ꝓximus coitus sit in paganis. verūtā in xp̄ianis. Probabile tn̄ est ꝙ illa feditas ꝑ baptismū remittat. vulgo em̄ dicit ꝙ paruuli baptizari nō ita ferēt sicut alij nō baptizari. Ad illud qō obꝯit ꝙ xps ma 20
gis fuit sufficiens ad satisfaciendū ōi adam ad corrumpendum. Dom ꝙ verum est. veruntn̄ qz nō dedit oēm virtutē sacramento quā dare poterat. ſz quā dare congruebat. ideo etsi sufficientioꝛ esset. nō tamē dedit virtutem sacramēto curandi omnē corruptionē. sed solum corruptionē persone. sic em̄ congruebat vt ꝓius ostensum est. Ad illud qō obꝯitur ꝙ nō remouet effectꝰ 21
ꝓmanente causa. Dom ꝙ verum est de causa efficiente ꝛ ɔseruante. nō de efficiente tm̄. Verum est etiā de existentia cause in ea dispositione in qua ꝓduxit effectum

Neutro autē istoꝝ modoꝝ remanet causa originalis. siue qꝫ fecditas ipa nō ē causa ꝺseruatiua originalis. cuꝫ originale sit in aīa separata. siue qꝫ nō remanet ī ea dispo
22 sitione ꝛ intensione ꝑm quā aīa ex ipa trahit originale.
Ad illud qō obꝺcitur qō nō sufficienter curat morbum qui relinquit radicem. Dōm ꝙ hoc verū est qñ radix morbi relinquit que potest causare vulnus in eo q̄ curatur. nō sic aūt relinquit radix originalis peccati. q quidā possit trerare morbū illum circa eū qui baptizat Posset tn̄ ꝛ aliter dici ꝙ vtile est relinquere radicē alicuius egritudinis. qꝫ vna egritudo frequēter curat alterā. Dmōi aūt coꝝruptio q remanet in carne. occasio est vitandi multa mala. ꝛ ꝙ ꝺsequēs faciendi multa bona sicut oñditur in quarto in tractatu de effectu baptis
23 mi. Ad illud qō obꝺcitur ꝙ si radix sancta ē ꝛ rami. Dōm ꝙ illud intelligit per se loquēdo. vt si radix sancta sit ꝑm ꝙ radix. baptism⁹ aūt etsi sanctificet hominē. nō tamē sanctificat eum ꝑm ꝙ est ꝓnciptū alteri⁹. qꝫ remedium illud curat morbū ꝑsone nō nature sicut ostensuꝫ
24 est. Ad illud qō obꝺcit ꝙ curato leproso datur ei virtus generandi sanū. Dōm ꝙ nō est simile. Lepra em̄ sic est morbus hereditarius ꝙ nō est alius morbus vt coꝝrūpit ꝑsonā ꝛ vt coꝝrumpit naturā. eo ꝙ totum hominez inficit ex pte carnis. nō solū quātuꝫ ad nutritiuā. ſz etiam quātum ad generatiuā. ꝛ ideo leprosus generat leprosum. qꝫ ita coꝝruptus est in eo humoꝝ generatiu⁹ sic
25 nutritiu⁹. ꝛ qñ homo a lepra curat. vteroꝫ humoꝝ simꝫ in ipo sanat. Sed in originali peccato est coꝝruptio ꝙsone ꝛ nature. ita ꝙ iste coꝝruptiones sunt diuerse. Coꝝruptio em̄ ꝑsone respicit liberā volūtatē. coꝝruptio ꝙ nature ꝑm ꝙ ab illa causat respicit generatiuā virtutez Est em̄ natura vis insita reb⁹ ex similib⁹ similia ꝓcreās ꝛ ideo q̄uis vna istaꝝ coꝝruptionū ꝑ baptismū curetur nō oporteret ꝙ curet alia. ꝛ hinc est ꝙ mūdificatus ꝑ baptismū generat imundū. Qualitas em̄ ꝑlis genite pl⁹ ꝺformat ꝺs positōi virtutis generatiue q̄ ꝺs positiōi volūtatis libere. ꝛ ideo exemplificat Aug⁹. ꝙ sicut circūcisus generat ꝓputiatū ꝛ ex grano mūdo generat granum cū paleis. ꝛ hoc iō qꝫ oīa ista erant in vi ꝓpagatiua ꝛ rone seminali. ꝑm quā hec ꝓpagant. iō similiter intelligendū est in hoīb⁹ ꝙ qꝫ coꝝruptio remanet in vi generatiua. q̄uis volūtas curet per gratiā. hō generat ꝑm id in quo assimilat ade. nō ꝑm id in quo assimilatur xp̄o. ꝛ ideo ꝓducit filiū similē ade ꝑuaricatori. magis q̄ suo redemptori.

QOnsequēter queritur de secundo ꝓncipali. scilicet de morbo concupiscētie. Et circa hoc quaruntur duo. Primo queritur in quo sit concupiscentia tanq̄ in subiecto. Secūdo queritur a quo sit tanq̄ a principio effectiuo.

Questio. I c

In quo sit ꝺcupiscentia tanq̄ in subiecto. videlicet. vtrū sit in aīa vel in carne. Et ꝙ in carne videt. Ad Ro. vij. dicit aplus. Video aliā legem in mēbris meis repug. le. mē. m. Glo. video aliā legē. i. fomitē peccati qui regnat in mēbris meis. vt in oculo ad ꝺcupiscendum in manu ad opandū. q̄ ꝺcupiscētia est in oculo.
Itē Aug. de sancto victo. Vicū originis humane duplici coꝝruptione inficit naturā. ignorātia mentē. et ꝺcupiscētia carnē. Si igit ignorantia est in mēte tanq̄ in subiecto. videt ꝙ ꝺcupiscētia sit in carne tanq̄ in subiecto. Item sicut se habet lex mentis ad mentem. ita se habet lex carnis ad carnē. sed lex mētis est in mēte tanq̄ in subiecto. ergo pari ratione ꝛ lex carnis est in carne tanq̄ in subiecto. sed lex carnis est concupiscentia sicut dicit Roma. vij. ergo ꝛc. Itē ꝺcupiscentia carnis nō est in aīa nisi q̄tū aīa est vnita carni. si q̄ ꝓprietas saluari habet in ꝓprio subiecto. videt ꝙ ꝺcupiscentia ipa nō sit in aīa que sepabilis est a carne. imo in carne ipsa. Itē cuj⁹ est act⁹. eius ē ꝛ habit⁹. ſz carnis est ꝺcupiscere sicut ꝺcit Gal. v. Caro ꝺcupiscit aduersus spm̄ ergo ꝺcupiscentia est a carne. ſz cōtra Aug. ꝟbis apli. Vicio ꝺcupiscētie est ꝙ aīa ſz ptrahit ex carne. ſz illud qō anima ptrahit ꝓprie est in aīa. q̄ ꝺcupiscentie vicio est in ipsa sicut in subiecto. Itē Aug. in li. lxxxiij q. Concupiscētia est turpis affectio qua aīa inferiora sectat. que magis ꝓprie cupiditas dicit. ꝑ affectio habz esse in anima tanq̄ in subiecto. q̄ ꝛc. Itez illius soli⁹ est ꝺcupiscere cui⁹ est cognoscere. ergo in illo solo ē cōcupiscentia in quo est cognitio. ꝑ cognitio est in anima tanq̄ in subiecto. ergo ꝛ ꝺcupiscētia. Itē in illo solo est cōcupiscētia tanq̄ in subiecto in quo potest esse culpa. ꝑ tale nō est caro sed aīma. ergo ꝛc. Itē anima recedente a carne nō plus cōcupiscit caro q̄ lapis. aīma vero ꝓter carnez ꝺcupiscere potest ꝛ desiderare. sicut et dolere. ergo videt ꝓprie ꝙ cōcupiscētia esse habeat in aīma vt in subiecto ꝓprio. R⁹. dōm ꝙ cōcupiscētia dupliciter accipit. Uno mō dicit concupiscētia esse desiderū nimis inordinatū ꝛ immoderatū. siue sit respectu boni interioris siue exterioris. siue inferioris. Et h̄ mō accipit ad Ro. vij. vbi ꝺcit in glo. Bona ē lex. q̄ dū ꝺcupiaz ꝓhibet. oīa mala ꝓhibet. ꝛ sic ꝺcupia hz ee ī vi aie appetitiua. siue dicat vis appetitiua brutalis. siue dicat vis appetitiua rōnalis. Alio mō sumit ꝺcupiscētia ꝑ appetitu delectabilis ꝑm tactuꝫ. Et sic accipit Eccli. vij. Propter speciē mulieris multi perierūt. ꝛ ex h̄ ꝺcupia quasi ignis exardescit. Dec ꝺcupia dicit esse in carne. ꝛ in sensualitate. ꝛ in rōnali pte. Sed in carne ē causaliter. i rōnali ꝟo pte est formaliter. In sensualitate ꝟo vtroꝫ mō vicz causaliter ꝛ formalr. Jō dico ꝙ in rōnali pte ꝛ ī sensualitate est formaliter. qm̄ act⁹ qui est ꝺcupiscere sicut vult Aug⁹. est ꝓprie ipius aīe. Jō vero causaliter dicit esse in carne. qꝫ caro infecta iuncta aīe ex sua infectione reddit eā ꝺcupiscentē. Un̄ si ꝺs vellet ꝓprie subiectum ꝺcupiscētie carnalis assignare. nec tn̄ diceret carnem. nec tn̄ diceret aīam. sed ipm̄ ꝺiunctū. vt sicut sentire est actus ꝺiuncti. sic etiā actus ꝺiuncti est delectari carnaliter ꝛ ꝺcupiscere. Propter qō nota ꝙ caro dupliciter sumit in scriptura. Aliq̄n dicit caro hō exterior carnalis ꝛ sensibilis. ꝛ sic cōprehendit carnē cū potētia aīe sensitiua. Et h̄ mō ꝓprie est subiectū ꝺcupiscentie carnalis. Alio mō dicit caro ꝙs bonis ꝺstitutiua. Et h̄ mō nō est ꝺcedendū ꝙ ꝺcupia est in carne nisi ꝺcatur inesse sicut in causa. Rones igit oñdentes ꝙ ꝺcupiscentia magis ꝓprie est in aīa q̄ in carne ꝺcedēde sūt.
Ad illud qō obꝺcit de verbo apli. Video aliā legem in mēbris meis. ꝛc. Dōm ꝙ membruꝫ nō tn̄ vocat caro ibi exteriorē. sed etiā accipit ibi ꝑ carne ꝛ virtute appetitiua. Ad illud qō obꝺcit de bug. rñderi pōt simliter ꝙ carnē accipit ꝑ boīe carnali. vt si caro dicat ipm̄ corpus. tūc intelligit de ꝑdicatōe causali. vt ꝺcupiscentia dicat carnē inficere. i. carnis feditas vel coꝝruptio er qua ꝺcupia ipsa orit. Ad illud qō obꝺcit de lege carnis. Dicendū ꝙ caro accipit ibi ꝑ boīe carnali ꝛ exterior. Et similiter in vltima autoritate q̄ dicit. Caro ꝺcupiscit aduersus spiritū. Ad illud qō obꝺcit ꝙ in aīa separa nō est ꝺcupiscētia carnalis. Dicendū ꝙ ex h̄ nō sequit ꝙ caro sit ꝓprium subiectū ꝺcupiscētie. sed ex h̄

bene sequit q̄ ꝯcupia nō inest aīe nisi vt carni vnite.

Ad vltimū iam patz rōnio ex his que dicta sunt. Cū em̄ dicit caro ꝯcupiscit aduersus spm̄. caro ibi fm glo. exponit dicitur homo carnalis siue sensualitas carnis

Questio II d

Al quo sit ipsa ꝯcupiscentia ranc̄ a p̄ncipio. Et est questio vtrū sit a deo. Et q̄ nō videtur. Roma. vj. Vetus homo noster crucifix⁹ ē. Glo. Vetus hō est fomes qui er nobis est. nō a deo. Item Aug⁹. in li. v. rōnio Credite malū ex diabolo. bonū er deo nō libidinem. sz libido t cōcupiscentia idē sunt. ergo t̄c. Item dei filius assumpsit omne q̄d in nostra natura plantauit. sed cōcupiscētiā non assumpsit. ergo ꝯcupiscētia nō ē in nobis a deo. Itē oīe q̄d est a deo est bonū. t de se ad bonū ordinatum. sz ꝯcupiscētia malū est t ad malū ordinata. cū ei⁹ vsus sez act⁹ cōcupiscēdi sit malus. g̃ videt q̄ ꝯcupia nō sit a deo. Item fomes in q̄ntum hmōi ē causa originalis in ple. t ita est cā originalis necessaria t determinata q̄ nō attendit ibi libertas volūtatis. sed q̄d est cā alicui⁹ rei necessario t determinate ordinate ad malū. est cā mali. Si igit fomes eēt a deo tunc sequeretur q̄ peccm̄ originale eēt a deo. q̄ si hoc est falsuz. restat q̄ t p̄mū. Sz ctra Aug. de li. arbi. Oīs pena peccati iusta ē. t supplicū nocat. sz ꝯcupia q̄ remanet post baptismū pena ē. g̃ iusta est. sz omne q̄d iustū est. est a deo ergo t̄c. Itē oīs pena aut est acta. aut inflicta. aut cōtracta. sz fomes nō est pena acta. q̄ est in puulis q̄ nihil boni vel mali egerūt. Nō est pena ꝯcta. q̄ fuit in adā q̄ nō pcessit er alio pente. Restat igit q̄ est pena inflicta. sz oīs talis pena est a diuina iusticia. g̃ t̄c. Itē ꝯcupiscētia dicit amoris intensionē. amoris aūt intensio dic̄ positionē. sz oīe q̄d dicit aliquā positionē est ab illo a quo pcedit oīe ens. g̃ t̄c. Itē eius est auferre dñium cui⁹ est t dare. si g̃ deus dedit dominiū hoī vel spiritui rōnali sup vires inferiores. videt q̄ illi⁹ solius fuit auferre. sed auferre dñium nō est aliud q̄z infligere deordinationē ꝯcupie in sensualitate. ob quā caro ꝯcupiscit aduersus spm̄. t spūs aduersus carnē. Si g̃ illud dñiū a deo est ablatū. videt q̄ ꝯcupie vicium ab ipo sit inflictum. Itē q̄ bestie hoī nō obtpant. b̄ est ex diuina dispositiōe fm quā sapiēter oīa regunt. g̃ pari rōne q̄ vires inferiores nō obediūt superiori. b̄ est ex vltione diuina. Et q̄ istud vez sit. multe autoritates sanctoz videt dicere. q̄ innuūt q̄ iō rebellio hoī est inflicta. q̄z hō fuit rebellis deo. hec aūt rebellio nihil aliud est q̄z ꝯcupiscē
33 tie viciū. R⁹. Dom̄ q̄ dupliciter est loq̄ de ipa ꝯcupiscētia. aut fm q̄ est pena. aut fm id q̄ est ꝯcupia. Si loquamur de ipa fm q̄ est pena. sic dicit ordinē ad culpā. t b̄ mō habet cām p̄merentē t cām ordinantē. Meret em̄ hō habere talē rebellionē ex sua culpa t inobedientia. Deus ẏo hoc malū ad aliud p̄existens ordinat er sua iusticia. Alio mō est loqui de ꝯcupiscētia fm id quod est t sic concupiscentia duo dicit. dicit enim appetitum. dicit nihilominus in actu appetitus. excessum. Appetitus inquam ille substratus bonus est t a deo est. excessus autem ille in appetendo. t si videatur esse positio. plus tn̄ est p̄uatio. nec habet causam efficientē sed deficientē. t iō q̄z de⁹ nullius est causa deficiens. b̄ mō nō ponit eē a deo. sed potius a libero arbitrio p culpaz deficiētē. t a diabolo instigāte. Qui aūt ꝯcupia rōne excessus p̄uationē dicat. g̃ uis videat dicere positionē b̄ planū est. Hoc em̄ est ꝯcupia respectu virtutis appetitiue q̄d est paltis respectu mortue. Et quēadmodū mēbrum paliticū tremulat t mouet velocissime. t b̄ nō venit ex ẏtutis augmēto. sz potiꝰ ex ẏtutis detrimēto. nec ex ẏtutis fortificatiōe. sed potiꝰ ex dissolutiōe. sic t in cōcupiscētia intelligendū est q̄ appetitus in amore rei tēporalis exardescit. nec p̄t sciūm ꝯtinere. imo in ꝯtinuo moru t ꝯcupie iteratione ꝯsistit. Hoc inquā intelligēdum est q̄uenire ex defectu retinaculi. sicut mouent fenestre ruptis vinculis. t naues destructis gubernaculis. Cōcedēde sunt igit rōnes oīdentes q̄ ꝯcupia nō sit a deo put ꝯcludūt de ꝯcupia fm id q̄d est. Ad illud vero Aug⁹. q̄ dicit q̄ oīs pena iusta est. dom̄ q̄ intelligit de pena sub rōne pene. sic em̄ iusta ē rōne iuste ordinatōis 34
ad p̄cedētē culpā. Posset tn̄ dici q̄ intelligit de pena q̄ pure pena est. b̄ est q̄ ita pena est q̄ nec est culpa. nec de se ordinata ad culpā. t iō nō hz locū hic auctas illa.

Ad illud q̄d obiicit q̄ oīs pena. aut est inflicta. aut acta. aut ꝯtracta. dom̄ q̄ ꝯcupia in adā fuit acta. p eo q̄ peccādo sciūm p̄uarit originali iusticia. t induxit in 35
se ꝯcupiam. In nob ẏo est pena ꝯtracta. p eo q̄ a parentib⁹ ꝯtrahunt⁹ carnē infectā. q̄ facit ꝯcupiam ē in aīa sibi vnita. Ad illud q̄d obiicit q̄ oīs positio a deo ē. t ꝯcupia dicit positionē t̄c. dom̄ q̄ sicut claudicatio t tremulatio positionē dicit q̄ndā. q̄z ponit actū t p̄tereū 36
p̄gressiuā. dicit etiā nihilomin⁹ defectū t p̄uationem. Claudicatio em̄ defectū in crure ponit. tremulatio ẏo defectū in ẏture mouēte siue ineptitudine circa mobile Sic t in ꝓposito intelligendū est ē vt p̄us explanatuz est. Et rōne ei⁹ q̄d est ibi positōis. absq̄ dubio a deo est rōne ẏo ei⁹ q̄d est ibi defect⁹ t p̄uatōis nō est q̄renda cā efficiēs sz deficiēs. Ad illud q̄d obiicit q̄ ei⁹ ē auferre dñium cui⁹ē dare. Dom̄ q̄ ip̄e cui datū est dñiuz er ma 37
la custodia p̄t amittere. Et sic intelligendū est hoīem p̄didisse dñiuz illud q̄d hēbat rō sup vires inferiores. t b̄ nō q̄z ablatū sit ei violēter. sz q̄z cū esset in sua ptāte tale dñium in se ꝯseruare. t ꝓpria incuria t negligētia noluit t amisit. sicut hō dū peccat a semetipso fugat gr̄am diuinā. de⁹ ẏo auferre. q̄z iusto suo iudicio vltra nō apponit. dū hō reddit sciūm indignū ad donū dei p̄cipiēduz. Et p b̄ etiā posset rūderi ad seḡns obiectū de amissione dominij bestiaz. Pōt tn̄ t aliter dici q̄ nō est sile q̄z q̄ bestia nō obtpat hoī b̄ nō ponit culpā. nec ī bestia 38
q̄ nō subiacet. nec in hoīe q̄ nō p̄sidet. sec⁹ tn̄ est in sensualitate t rōne. Cū em̄ sensualitas rōni repugnet mouēdo t inclinādo ad illicitū. ipa talis repugnātia ē ei culpa. t iō ꝓprie nō dz dici talis rebellio eē a deo. nec deuz instituisse ꝯcupiam. Et si altq̄ tales auctates inueniant intelligēde sunt t exponēde vt loq̄nt de ꝯcupia fm q̄ ē pena. Et sic patēt obiecta.

Onsequēter q̄rit de tertio vicz de eqtate diuine iusticie. fm quā aīaz tali carni infundit ex q̄ cōtrahit reatū dānatōis eterne. Et circa b̄ q̄runt duo. Primo q̄rit vtrū de⁹ illā maculā quā ania ꝯtrahit. de iusticia debeat sibi ip̄utare. Secdo q̄rit vtrū deceat diuinā iusticiā aīam tali carni sociare.

Questio I e

Utrū illā maculā quā aīa ꝯbit ex carne debeat de⁹ sibi ip̄utare. Et q̄ nō videt. Aug. in li. de duab⁹ aīab⁹ manicheos. Reū teneri quēquā. q̄z nō facit q̄d facere nō p̄t. sūme iniq̄tat⁹ t insanie ē. Si igit aīa puuli i suo ortu hr̄e nō p̄t iusticiā. vī q̄ nullo mō sit ei originale macula ip̄utāda. Itē sic̄ alia respic̄ meritū. sic etiā pena respicit demeritū. sed meritum ꝓprie consistit circa actum. g̃ et demeritū. g̃ nihil ip̄utādū ē alicui p demerito q̄d nō fit ex actu ꝓp̄o. Itē ī eo q̄d inest alicui naturalit. nec ē laudādus nec vituperand⁹. sz talis culpa inest puulo ex natu

li ꝺuctõe aĩe ꝛ carnis·igit̃ ꝓ illa nec ẽ ꝓuul⁹ laudãdus· nec vitupand⁹·igit̃ macl'a illa quã ℑbꝛit ñ ꝺz sibi ĩputa/ri ad penã·Jrẽ ꝓmoꝛẽ ꝺs ad mĩẽndũ q̃ꝫ sit hõ·ſz hõ alium hz ercuſatũ er ipoſſibilitate·nec punit eũ q̃ ñ ẽ rõis capaꝫ·ſi ḡ ta' ꝺitio repit̃ in ꝓulo·vt̃ q̃ nihil qõ ſit in ipõ ꝺbeat ei ĩputari a dño·Sz J·Actuale pcm̃ reddit hoiez indignũ ꝓpt̃ hc̃ q̃ ẽ ibi ꝓuatio alicuꝰ boni qõ debe/ret incẽ·ſz oꝛigiale pcm̃ in hc̃ cõtcat cũ actuali·qz ĩ eo eſt ꝓuatio alicuꝰ boni qõ deberet incẽ·vtpote oꝛigina'iu/ſticie·ḡ oꝛigina'e pcm̃ facẽ cũ ĩ q̃ eſt dignũ cẽ pena·ſz oẽ tale ẽ a tuſto iudice ĩputãdũ·ḡ ꝛẽ·Jrẽ oꝛigiale ſicꝫ paꝰ p barũ ẽ malũ culpe·ſz culpa deoꝛdinat vniuerſum niſi ſbſequat̃ pena in q̃ oꝛdinẽt̃ fm q̃ vult Augꝰ·ḡ ſi diuĩa iuſticia ñ ꝺz dimittere aliq̃d inoꝛdinatũ ĩ vniuerſo·ꝺz igit̃ punire oꝛigiale pcm̃ in q̃cũq̃ reptat̃·ſiue ĩ ꝓulo ſiue ĩ adulto·Jrẽ iuſtũ ẽ q̃ deꝰ ab oĩ aĩa exigat bonoꝛẽ ſi bi debitũ·cũ igit̃ pulcritudo imagĩs in creatura rõnali ſpecret ad bonoꝛẽ dei·deꝰ a q̃cunq̃ creatura rõnali exi/git illã pulcritudinẽ·ſz q̃ iuſte exigit aliq̃d ab aliq̃·ſi ca/ret illo·recte ĩputat ei ad penã·ſi ḡ q̃cunq̃ hz oꝛigiale pcm̃ caret illa pulcritudine quã aĩa deberet bn̄e·ḡ oĩ/tali ꝺz ĩputari ad penã a ſũma iuſticia·Jrẽ ſicꝫ ſcõs adã fuit exẽplũ obediẽdi·ſicꝫ ꝑmꝰ adã fuit exẽplũ ꝓuaricãdi·ſicꝫ apls innuit·ḡ ſicꝫ hñs imaginẽ ſecũdi ade ẽ dignꝰ glo/ria·ſicꝫ hñs imaginẽ ꝑmi ẽ dignꝰ pena·ſz oĩs q̃ regene/rat̃ in baptiſmo xp̃i hoc ipõ q̃ hz imaginẽ xp̃i (vicz gr̃az baptiſmalẽ) reputat̃ a deo dignꝰ glia etna·q̃uis nihil boni vel mali fecerit·ḡ ꝓ oppoſitũ oĩs q̃ generat̃ ab adã cũ hoc ipõ gerat imaginẽ eiꝰ·ꝺz a diuĩa iuſticia reputa/
39 ri indignꝰ glia ꝛ reꝰ pena· ℟ꝰ·ꝺõm q̃ abſq̃ dubio deꝰ ĩputat oꝛigiale pcm̃ ipis ꝓulis ĩ demeritũ·qz in re/atũ pene·ſaltẽ pene dãni·Hoc exigit diuĩe poteꝛie altꝛi tudo·ꝛ ſapiẽtie pulcritudo·ꝛ iuſticie rectitudo·Altꝛitu do diuĩe poteꝛie hc̃ exigit·ob quã deꝰ ip̃ ꝺz q̃rere ſuã glo/riã ꝛ bonoꝛẽ·ꝛ iõ ſi aĩa rõnalis bonoꝛẽ deo ñ reddit·cũ in ſe nõ habeat decꝰ imaginis diuĩe ꝓ qõ deꝰ honorari ꝺz·neceſſe ẽ q̃ deꝰ dedecꝰ culpe·recõpenſet in decoꝛe iuſti/cie· Pulcritudo etiã ſapiẽtie hc̃ req̃rit·qz nõ patit̃ ali q̃d turpe vt̃ inoꝛdinatũ reptiri intra vniuerſum·Et q̃m oĩe pcm̃ ſiue ſit actuale ſiue ꝺtractũ eſt ꝓuatio modi ſpeciei·ꝛ oꝛdinis·neceſſe ẽ q̃ inoꝛdinatõez nature recõ/penſet deꝰ ꝓ oꝛdinẽ pene·vt̃ ſic pulcritudo vniuerſi ex nulla pte remaneat deturpata· Rectitudo etiã diuine iuſticie hc̃ req̃rit·qz deꝰ id a creatura exigit qõ ei dedit·q̃ nã igit̃ deꝰ humanã naturã in ꝓmo hoĩe iuſtã fecerat· volũtatis iuſticiã nõ ſolũ a ꝓmo pente·ſed etiã ab oĩꝫ poſteris (in q̃bꝫ natura illa reptit̃) ꝺz exigere·In q̃cũq̃z igit̃ eſt illiꝰ iuſticie carẽtia·merito ſibi imputat̃ a diuĩa iuſticia·Et hc̃ eſt qõ dicit Anſ·in li·de ꝺceptu ſ̃gi·ca·xxviũ·Dicẽdũ q̃ aliter deꝰ erga infantes debeat agere·ꝛ aliter hõ·Jlã hõ nõ ꝺz exigere a natura qõ ſibi nõ de dit·ꝛ qõ ſibi nõ ꝛebet·nec iuſte redarguit hõ hoĩem cũ culpa naſci·ſine q̃ ipe nõ ertitit·ꝛ de q̃ nõ niſi ꝓ aliũ ſa/nat·Deꝰ ℣o recte exigit a natura qõ ipe dedit ꝛ qõ ſibi iuſte debet·Sic igit̃ ꝑz q̃ decet deũ culpã ĩputare aĩe quã ꝺtraxit ex carne·hc̃ em̃ exigit tã porẽtia q̃ꝫ ſapia·q̃ꝫ etiã iuſticia·Jõ ꝺcedẽde ſunt rõnes q̃ hc̃ oñdũt· Ad
40 illud q̃ qõ ꝓmo obiit̃ in Jriũ de ℣bis Aug·in li·de du abus aiab⁹·ꝺõm ẽ q̃ rõ iſta duplicit̃ deficit·Pꝛ̃o qui dẽ qz ex malo intellectu auctoꝛis ꝓcedit·Augꝰ·em̃ loq̃ tur de ipoſſibilitate q̃ ineſt ſimplr̃ hoĩ ex natura·nõ de ea in qua hõ intruſus ẽ ꝓ volũtatẽ ꝛ culpã·ſicut ſ̃ diſt· xxxvi q̃·poſitũ fuit exẽplũ de ſeruo eunte ad nundinas· Nec aũt ipoſſibilitas ſeruãdi rectitudinẽ iuſticie·non fuit indita hoĩ ex ꝺditõe nature·ſz potiꝰ intruſa fuit ex volũtaria trãſgreſſione ade· Secũdo etiã deficit in aſſumptõe·ꝓ eo q̃ deꝰ nõ impurat ꝓulo pcm̃ oꝛigina/le ex hc̃ q̃ nõ facit qõ facere nõ põt·ſz ex hc̃ q̃ nõ hz qõ ha/bere ꝺz·ꝛ hc̃ bn̄ imputat̃ hoĩ fm illud Luce· Oĩ̃ habenti ꝺabit̃ ꝛ abũdabit·nõ habenti vero ꝛẽ·Et apls dicit·Igno/rans ignoꝛabit̃·ꝛ Matth·vũ·glo·Electus fuit homo a nuptijs nõ ſolum ꝓpter enoꝛmitatẽ actualis ꝓuaricati/onis·ſed etiã ꝓpter carẽtiã veſtis nuptialis·qua q̃ ca/ret hõ in oꝛiginali ꝺcept⁹·niſi veſtiat̃ in baptiſmate·ñ ꝓmittit̃ aulã ſupni regis intrare·exigẽte hc̃ illius ſupne/
aule dignitate. Ad illõ qõ obiit̃ q̃ demeritũ reſpi/ 41
cit actuꝫ·ꝺõm q̃ ſicut ꝓulis hitez gr̃am digni ſunt vi/ta eterna·ꝓ eo q̃ illã gr̃am ꝑ ſacramẽta xp̃i q̃ eis vitam eternã ſua gratia ꝛ paſſione ꝓmeruit·ita q̃ alia eſt gr̃a in ꝓulis q̃ꝫ in xp̃o·Sic ꝛ in ꝓpoſito intelligendũ eſt q̃ maculã peccati ꝺtrabit aĩa ex ſua generatõe in ipſa ꝓpa/gatione·ꝛ hoc ab ipõ adã·q̃ ex actu ſuo naturã huma/nam fedauit·ꝛ ideo in ipõ dicimur peccaſſe ꝛ demeruiſ/ſe·ꝛ ꝑ eius inobedientiã peccatoꝛes ꝺſtituti eſſe· Alia tñ eſt in nobis culpa q̃ꝫ fuerit in ipſo·hz tñ hec rõnem demeruti ab illa ex qua ꝓceſſit·ꝛ hoc eſt qõ dicit Anſ· de ꝺcep·virgi·ca·xxvũ· Oꝛiginale pcm̃ aliud intelli/gere nequeo in ꝓulis niſi ipam factã ꝑ inobediẽtiam ade iuſticie debite nuditatẽ·ꝑ quã oĩs ſunt filij ire·qm̃ ꝛ naturã accuſat̃ ſpontanea quã fecit iuſticie deſertio·nec excuſat ꝑſonã unpotentia recupandi·quã comitat̃ beatitudinis nuditas·vt̃ ſicut ſunt ſine oĩ̃ iuſticie re/
ctitudine·ita ſint abſq̃ oĩ̃ beatitudie· Ad illud ve/ 42
ro qõ obiit̃ q̃ nõ eſt aliãs laudãdus vel vitupand⁹ ꝓ eo qõ ei naturaliter ineſt·Dõm q̃ ſi intelligat̃ de natu/ra inſtituta·nec ẽ laudãd⁹ nec vitupand⁹·nec apõ ꝺz nec apõ hoĩes·qz ipe deꝰ naturã inſtituit·nec ꝺz culpa re qõ fec̃·Si ℣o ꝛtelligat̃ de eo q̃ nat̃ ineſt fm ſtatũ nature lapſe·ſic dico q̃ ñ eſt hõ apud hoĩes vitupand⁹ ſicut dic̃ Anſ·ꝛ habitũ eſt in rñſione·qz hoĩes q̃ꝫ tum ad talia pares ſunt·nec ꝺz hõ qõ nõ dedit ab hoĩe exige/re·Apud deũ ℣o qui aliter naturã inſtituit vituperand⁹
eſt·qz in ſe nõ hz qõ deꝰ ab ipõ iuſte exigit· Jllõ igit̃ ver 43
bũ ꝑbi qõ dicit q̃ ꝓ naturalibꝫ nec laudamur nec vitu/peramur·aut eſt intelligẽdũ de naturalibꝫ q̃ntũ ad na/ture inſtitutionẽ·aut ſi de alijs intelligat̃·hc̃ intelligit q̃ꝫtũ ad iudiciũ humanũ·ñ q̃ꝫtũ ad iudiciũ ꝺiuinũ· Ad
illud qõ vltimo obiit̃ q̃ ꝓnioꝛ eſt deꝰ ad miſerendũ q̃ꝫ 44
hõ·dicẽdũ q̃ vez eſt ꝓ eo q̃ plenã miſcoꝺiam ꝑſtat ei cui ſibi placuerit miſereri·nihilomin⁹ tñ diſtrictiſſime iu/dicat·ſicut ex illo ℣bo colligit̃ in Matth·xũ·De omni verbo otioſo reddẽt hoĩes rõnẽ in die iudicij·Cũ mlta ſunt pcta q̃ apud hoĩes tollerant̃ ꝛ nõ puniũt̃·vtpote ſunt ſpũalia ꝛ interioꝛa·de q̃bꝫ oportebit in die iudicij nos reddere rõem·Miſcoꝺia em̃ viã iuſticie nõ ꝑcludit

Queſtio II f

Utrũ deceat diuinã iuſticiã aĩam tali carni infunde re·Et q̃ nõ videt̃·Jlõ eſt ℣e innocens q̃ ꝑt alũ a culpa releuare ꝛ nõ releuat·ḡ multofortⁱ nõ eſt ℣e innocẽs q̃ ꝑt alteꝛ ꝑſeruare a culpa ꝛ nõ ꝑſeruat·ſz creatoꝛ ꝓſſet aĩam quã creat a culpa ꝑſeruare·ſi eã tali coꝛpi ñ infun deret·ḡ videt̃ q̃ eã infundẽdo tali coꝛpi faciat̃ min⁹ iu/ſte· Jrẽ idẽ eſt aliq̃d facere ĩ ſe·ꝛ facere aliq̃d·q̃ facto neceſſe eſt illud fieri·Cũ idẽ eſt hoĩez ineꝛficere ꝛ facere·q̃ facto hõ neceſſario moꝛat̃·ꝛ q̃ apte feneſtrã dicit̃ do/mũ illuminare·ꝓ eo q̃ facit aliq̃d quo facto domꝰ illu/minat̃·ſed animã infuſam maculare carne neceſſe eſt eam effici peccatricẽ·igitur idẽ eſt animã peccatricem

facere. ⁊ animam tali carni infundere. sed nullo modo decet diuinā iusticiā animam peccatricem facere. ergo nullo mō decet eam infundere. Itē mīn⁹ malū est afligi quātacūq; pena tpali q̄ maculari culpa mortali. sed nullo mō deceret diuinā iusticiā aīam in sue creationis p̄mordio anteq̄ vniret corpi in penā demergere infernalē. imo diceret ip̄i aīe facere iniuriā quā innocentem verareret in pena. g̃ multo fortius indecens est diuine iusticie. ⁊ iniuria videt fieri ip̄i aīe. si iungat carni maculate ex qua ꝺtrahit maculā originalis. Itē ersi caro posteroꝝ aliquo mō fuerit in adam. anime tamen nunq̄ sunt ex aīa ade ꝓpagate. sed īmediate a deo producte sunt. g̃ videt q̄ adam nihil eis meruit nec demeruit. igit sicut nō decuisset diuinā iusticiā aīam ade infundere corpi maculato in p̄maria rerum ꝺditione. sic nec nunc videt q̄ debeat eam tali carni sociare. Itez si aliqua aīa haberet vsum voluntatis ⁊ recusaret tali corpi vniri. nō eēt iustū q̄ de⁹ illā (ipa recusante) in illo corpe incarceraret. igit si aīe ꝺditio nō deteriorari debz q: cum creat caret vsu libertatis arbitrij. videt q̄ nullo modo salua rectitudie iusticie sociari deberet carni maculate. Itē nō est vera iusticia nisi vbi cōiūcta ē misericordia. ſ Iam vniuerse vie dñi miscōia ⁊ veritas. sed cum de⁹ infundit aīam carni maculate quā scit de corpore exire anteq̄ baptizet vel posset ꝺuerti ad deū buic nullā facit miscōiam. g̃ videt q̄ in tali opatione non cōmendet diuīa iusticia que derelinquit miscōiam.

Sed ℑ. iustum est vt ꝺditor nature satisfaciat appetitui naturali quē nature inseruit. sed corp⁹ ab adam p̄pagatum p̄fecta organisatione organizatū appetit vniri aīe rōnali. g̃ si nihil potest satisfacere illi appetitui nisi solus de⁹. videt q̄ ad diuinā iusticiā ptineat illi corpori aīam infundere. Item iustū est q̄ gubernator ꝺseruet res eo mō quo nate sunt ꝺseruari. sed spēs humana nata est ꝺseruari sicut ⁊ spēs aliox aīaliū g̃ ꝓpagationē hoīs ab hoīe. igit fm q̄ corpa p̄curant. iustum est deū aīas illis infundere. g̃ qualiacūq; sint corpa ex adam ꝓpagata. anīe debent illis corpibus sociari.

Item iustū est adiutorē oīm in eo qđ p̄cipit alteri auxiliū suū impendere. ſz deus p̄cipit hoī filios p̄creare. ⁊ hō nō potest sine diuino adiutorio pficiente ⁊ cōplente. qđ inchoat pficere ⁊ cōplere dādo formā cōpletiuaz g̃ q̄tienscūq; ⁊ quōcunq; hō generat. si nō est defect⁹ ex pte hoīs p̄parantis corpa. videt q̄ iustū ⁊ equū sit deuz auxiliari infundēdo aīas. Itē iustū est equū retributorē p enormi crimine totā posteritatē in seruitutē redigere. sicut legibus humanis videm⁹ p̄o crimīe lese maiestatis exhereditari totā posteritatē. si g̃ adam pater omniū hoīm inexcusabiliter ⁊ ꝺtra excellentissimū dñm peccauit. videt q̄ iustū sit oēs posteros eius in miseriā ⁊ seruitutē redigi. ⁊ si hoc. iustum est aīas ex corpibus
45 infectis ⁊ penalibus copulari. R⁹. ad p̄dictoꝝ intelligentiā est notandū q̄ iusticia dupliciter cōsueuit accipi. Uno mō dicit iusticia ip̄ius diuine bonitatis ꝺdecentia. Alio mō dicit iusticia put ꝺsiderat meritoꝝ exigentiā. Si dicat iusticia diuīe bonitatis ꝺdecētia. h̄ mō decet diuinā iusticiā aīam rōnalē ifundere carni ex adā ꝓpagate. tū ex h̄ q̄ est rex ꝺditor. tū ex h̄ q̄ est ꝺfuator. tū ex h̄ q̄ est ꝓuisor siue admīstrator. Lōditorē decet appetitui nīo satisfacere. ⁊ iō cū natura in adā viciata. corpus formar hūs appetitū ad aīam rōnalē. ad diuīe bonitatis ꝺdecētiā spectat illū appetitū supplere ⁊ pficere Lōseruatorē etiā decet rē sic ꝺseruare fm q̄ nata ē ꝺseruari. Si g̃ species humana q̄ in adā inchoata ē nata ē ꝺseruari g̃ ꝓpagationē hoīs ex hoīe. cū habeat hō corpus aīale nec possit in solis corpib⁹ ꝺseruari absq; aīabus. ad diuīe bonitatis ꝺdecētiā spectat inquātū de⁹ ē nature ꝺseruator. aīas corpib⁹ infundere nature legis ꝓpagatis. Gubernatorē etiā decz sic rē admīstrare fm q̄ instituit. ⁊ nature sue indidit vtutē ⁊ potētiā ad mouendū ⁊ opandū. ꝓpter qđ dicit Aug⁹. in. vj. de ciui. dei. Sic res qs ꝺdidit admīstrat. vt eas agere ꝓprios mot⁹ sinat. Quoniā igit de⁹ sic instituit būanā naturā. vt adā ꝓpararet corpa. ⁊ ip̄e illis corpib⁹ aīas infunderet. ⁊ itez ip̄m adā instituit in statu mutabilitatis. in q̄ ſcz posset effici mortalis ⁊ īmortalis. ex his duob⁹ colligitur necessario q̄ ad diuīe bonitatis ꝺdecētiā spectat inq̄nū est rex admīstrator q̄ aīas talib⁹ corpib⁹ infundat. Si eīm in p̄maria ꝺditōe sic instituit. ⁊ sic decreuit vt corpibus ꝓpagatis ab adā. aīas rōnales infunderet ⁊ itez sic dz admīstrare res vt eas agere ꝓprios motus sinat. vt salua sit lex institutōis. ⁊ lex admīstratōis. q̄liacūq; adā corpa sibi ꝓpaget. dū tm̄ sint dispōsita ad aīam rōnalē. decet deū aīas his infundere. ¶ Nec ex hoc culpat de⁹ in aliq̄. Et ē exemplū satis manifestū. Pro⁹ nisissem alicui quot q̄t dolia faceret de aliq̄ arbore implere ea vino. ⁊ radix illi⁹ arboris sic efficeret vt oīa dolia ex illa arbore facta vnū inficerēt qđ illis infunderet nō eēt culpa mei infundēris vinū in talia dolia. q: ego facio qđ debeo ⁊ p̄mīsi. ſz eius culpa est q̄ radicē arboris infecit. ⁊ inepta dolia ꝓparauit. Et sic patz q̄ fm q̄ iusticia ō: diuine bonitatis ꝺdecētia. h̄ exigit. videlicz vt aīe talib⁹ corpib⁹ infundant. Si aūt iusticia ō: ꝓprie fm q̄ respicit meritoꝝ exigentiā. sic nulla est q̄stio vtrū de⁹ aīam tali corpi infundat iuste vel iniuste. Iusticia eīm hic nō respicit reꝝ ꝺditionē. ſz respicit retributionū distributionē. Aliud aūt est aīam creare ⁊ infundere ⁊ aliud ꝓ meritis sibi retribuere. Cū eīm eā creat. nō ꝺsiderat qđ aīa meruit. ſz aīa appetitui naturali vniri appetit. ¶ Posset tm̄ dici q̄ ⁊ si nō sit assignare iusticiā isto mō fm q̄ habet respect⁹ ad ip̄am aīam in se. contingit tm̄ repire in cōpatione ad demeritū ade. Et h̄ est qđ dicit Anſ. in li. de ꝺcep. virgi. ca. xxviij. Si ds vir ⁊ vxor ad magnā q̄ndā dignitatē ⁊ possessionem nullo suo merito ſz sola gr̃a ꝓuecti sunt. si crimē g̃ue inexcusabiliter cōmittant. ⁊ ꝓ eo iuste deiciunt. ⁊ in futurū redigunt. ds dicet filios ds post dānationē genuerūt eidē nō subiacere futuri. ſz pot⁹ ad bona q̄ pentes amiserūt iuste gratis debere restitui. Tales sunt p̄mi pentes ⁊ eoꝝ filij. ds iuste ꝓ culpa sua debeatitudine in miseriā deiecti in eodē genere exilio. de q̄b⁹ tāto districtius dz esse iudiciū. q̄nto delictū eoꝝ pōt ꝓbari ꝓpobius Sic igit pz quō decet diuinā iusticiā infundere aīas corpib⁹ ꝓpagatis ab adā. ⁊ ꝺcedēde sunt rōnes q̄ h̄ ostēdunt. Ad illud g̃ qđ p̄mo obiicit in ℑrīū q̄ nō est vere innocēs q̄ ꝑ aliū releuare a culpa. ⁊c. Dicendū q̄ istud 47
vez est de eo innocēre q̄ nec scit vel nō pōt mala ex bonis elicere. vel cui⁹ etiā nō est vniuersaliter naturā regere. ⁊ iō locū in ꝓposito nō bz. ¶ Nā de⁹ mala p̄mittit non solūmodo originalia verūetiā actualia. tū q: sic res ds ꝺdidit admīstrat vt eas agere ꝓprios mot⁹ sanat. tum etiā q: nouit de malis elicere bona. Ad illō qđ obiicitur q̄ q̄ facit q̄ facto necesse est alterū fieri. dicit illud 48
facere. Dicendū q̄ hoc veritatē hz quando effectus consequens directe consequitur ad illud factum interme-
dium. ⁊ fm ordinē op⁹. ⁊ fm intentionem agentis. sicut est in eo qui aperit fenestram vt illuminetur dom⁹. ¶ Nō sic autem est in ꝓposito. tum quia de⁹ nō im-n-

dit infundere animam carni ad hoc vt contrahat cul/
pam. Tum etiam quia infusio anime in carnem nō di/
recte ordinatur ad anime maculationem. nisi solum p
accidens. videlicet rōne feditatis introducte in carnez
er culpa ade. ⁊ ideo talis effectus extranei est operatio
49 ni diuine. ⁊ ideo ratio illa peccat fm accidens. Ad
illud qō obiicitur q si deus poneret animā in inferno
nō faceret iuste. Dicendum q nō est simile. qz cum dico
animā poni in inferno hoc nō attendit fm ordinē natu
re. cum talis locus nō sit debitus anime p naturā. Si
ergo ibi ordinate ponatur. necesse est q ponat fm iusti
ciam que respicit meritoz exigentiā. sed anima ante cō
corpori infundatur nulla habet merita. ⁊ ideo si in infer/
no collocaretur. nulla esset ibi iusticia. non sic aūt est ex
parte ista. quia anima naturalē habet appetitū ad car/
nem ⁊ caro ad spiritū. ⁊ ideo fm ordinē nature anima i
tali corpore collocatur. nec debet infringi appetitus na/
turalis ꝓpter aliquod accidens p̄ter naturale. vtpote
50 feditatis vel penalitatis. Ad illud q obiicitur q aīa
nō ꝓpagatur ex aīa. ergo nihil meret vna alteri. Di/
cendum q ⁊ si potētia virtutis generatiue nō se exten/
dat plus q̄ ad carnis ꝓpagationē per modū efficiētis
intentio tamen nature se extendit ad totū compositum
homo eīm nō intendit generare carnē sed intendit gene
rare hominē simulē sibi in specie. ⁊ ideo omnes dicunt
filij ade. Et ꝓterea licz adā nō potuerit demereri ani
me vt separate. potuit tamē ei demereri vt carni vnite
⁊ ideo ratio illa nō valet. Posset tamē ⁊ aliter dici sicut
tactū est q illa anime infusio nō respicit merita precedē
51 tia. Ad illud qō obiicitur de anima separata que ha
beret vsum libere volūtatis. Dicenduz q nō est simile.
quia si talis anima vsum libere voluntatis haberet. et
corpus tale respueret infusio illa posset esse absq; pena
⁊ tta culpa p̄cederet eius infusionē. aut sibi fieret iniu/
sticia. Non sic aūt est in proposito. quia cum aīma cor
pori vniri appetat. illa vnio est naturalis. licet acciden
52 taliter ex hoc contrahat culpaz ⁊ penā. Ad illud qō
obiicitur q iusticia semp debet esse iuncta misericordie
Dicendum q verum est. nam iusticia fm q dicitur di/
uine bonitatis cōdecentia iuncta est misericordie. que
quidem dicitur diuine bonitatis affluentia. ⁊ vtraq; i
ꝓposito habet reperiri. In hoc eīm ipo q deus animas
talibus corporibus infundit. manifestat affluentia di/
uine bonitatis. qua solem suū super bonos ⁊ malos ori
ri facit. nec ꝓpter transgressionē ade subtraxit manum
a conseruatione humane nature. Secōm aūt q iusticia
respicit meritoz exigentiā. sic etiā habet misericordiam
contunctā. sed neutro modo ꝓprie loquēdo habet locū
in ꝓposito. nisi comparem⁹ ad peccatū ade. Nam per
cōparationē ad peccatum ade est ibi iusticia. quia de⁹
pro sua transgressione totā posteritatē adē punivit. Et
etiā misericordia. quia eam nō oīno deleuit. cuius adā
hoc ex sua transgressione mereret. immo multis ipoz
posteroz restituit gratiā. Alios vero qui moriunt ante
baptisma. ⁊ si nō p̄stet beneficiū gratie. beneficiū ta/
men aliquod impendit misericordie in hoc q cōseruat
eis esse nature. Melius est eīm sic esse q̄ oīno nō esse. Pa
ratus etiā esset eis impendere beneficiū gratie si perdu
cerentur ad baptismatis sacramētū. Qui aūt nō perdu/ 53
cuntur hoc venit ex defectu nature. Et si tu queras cū
deus hoc p̄sciret quare animā corpori illi infunderet
vel cum p̄sciret etiā adam lapsurū. ⁊ corpora humana
corrupturū. quare sic ⁊ nō aliter ꝓpagationē hominis
instituit. cū taliter posset instituere. vt nullo modo pli
eret p̄iudicium a parente. Dōm. q in rez conditione
plus pensat ordo diuine sapientie. q̄ pensetur ordo iu
sticie vel misericordie. Ordo aūt diuine sapiētie hoc exi
gebat vt rōnales spiritus imediate exirent a deo ad cu/
ius sunt imaginē. ⁊ omnes homines ꝓpagarent ex vno
homine multis de causis sicut supra dist. xviij. assigna/
tum est. ⁊ q̄uis deus videret aliquod malū inde pueni
re. nō tamen debuit ordinē quē requirebat diuina sapi
entia imutare. Eliciendo eīm bona ex malis subsequēti
bus. totum reducit ad ordinē sapientie competentem. ⁊
dum ex magnis malis maiora elicit bona. cōmendabili
or redditur ⁊ potētia. ⁊ sapiētia. ⁊ bonitas. ꝓpter qō
exclamat Gregorius ⁊ dicit. O felix culpa que talē me/
ruit habere redemptorē. Et ideo si quis velit attendere
quātū sit cōmēdabilis de⁹ in opibus suis. nō dz aspicie
re solū ad illud qō p̄ticulariter videt. verūetiā ad anteceē
tia ⁊ futura. qz sicut pulcritudo metri nō capit vna sil
laba. sz in ꝑfus integritate. sic pulcritudinē diuinoz ope/
rum ⁊ laudabilitatem respicere non potest qui respicit
ea in parte.

**Dist. xxxiij. vtrū originale pctūm ꝓ peccata ꝓxi
moz parentū multiplicet ⁊ intendat.**

Redictis adūciendū videt ⁊c. Supra ostēdit
magister q̄liter peccatū originale p baptismū deleatur
In hac ꝑte intendit inq̄rere vtrū originale pctūm ꝓ pec/
cata ꝓximoz pentū multiplicet ⁊ intendat. Diuidit aūt
ps ista in tres ptes. In q̄z ꝑma magister mouet questi
onē ⁊ determinat fm alioz opinionē. In scōa determi/
nat fm veritatē. ibi. Alioq̄n sibūpsi ꝺicere oīderetur
Et paz aī. Ecce pspicuū fit lectori. In tertia vo parte
dissoluit q̄ndā apparentē scripture auctoritatē. ibi. Et
licet petis pentū ⁊c. Prīa ps hz tres ptes. In ꝑma ma/
gister mouet q̄stionē. In scōa determinat fm alioz opi/
nionē. ibi. De hoc Augs. in ench. ambigue differit ⁊c.
In tertia vo q̄ illa opinio videbat sup verba aug. esse
fundata. subiungit modū per quē augs. illam q̄stionez
dissoluit. ibi. Qui vero in actuali peccato ade plura ⁊c
vbi apparet q Augs. illam questionē pertractat ambi/
gue ⁊ quasi insolutam illā dimittit. Similiter scōa ps
principalis habet tres. In prima ostendit magister q
peccatum originale nec multiplicat nec intenditur ꝓ/
pter peccata proximoz parentū. ⁊ hoc ratione sumpta
ex parte pene. Secundo vero quia originale peccatuz
ortum habet a peccato primi parentis determinat de
gravitate actualis peccati ade. ibi. Hic q̄ri solet vtruz
peccatum transgressionis ade ⁊c. In tertia autem de/
terminat de illius peccati remissione. ibi. Si vero que
ritur an illud peccatum ⁊c. Similiter tertia pars prin
cipalis habet tres partes. In prima parte magi/
ster mouet dubitationem que consurgit ex apparenti
contrarietate. In secunda parte determinat illam ap/
parentem contrarietatē exponendo auctoritates quan/
tum ad intellectum litteralem. ibi. Sed vt sit Hiero.
ne lex ⁊ prophete ⁊c. In tertia vero explanando quan
tum ad intellectum misticum siue moralem. ibi. Qui etī
am mistice intelligendum esse ostenditur. Et sic tria p̄/
cipue determinat magister in littera. videlicet quali/
ter peccata parentum habeāt imputari posteris. ⁊ tre/
rum cuius quantitatis ⁊ intensionis sit culpa originā
lis. ⁊ postremo simul cum hoc determinat qualiter ha
beat puniri.

DI. XXIII. Mouet q̄stionem.

Opinio Aug⁹.

Exo. xx.

Opinio aliorū q̄ pcta pcentū transeūt ī puulos.

Ps. l.

a Possunt inquit intelligi plura peccata in vna trās gressione ade. Contra. si hoc verum est. tunc pari rōne in quolibet vno peccato est multitudo peccatorum. si cōsideretur illa ratio assignādi diuersa peccata in vno peccato quā Aug. ponit in lra. Quilibet enī cum peccat interficit animā suam. quia peccatū ē mors aīe. q̄libet etiā transgredit mādatum diuinū. ergo ē ibi homicidium. & inobedientia. & sic de alijs. Jtē si fuit ibi pluralitas peccatorū. ergo videt q̄ in quolibet puulo sit mīltitudo originaliū. Q̄ si tu dicas q̄ nō fuit transfusum originale rōne omnū. sz rōne alicuius querit ḡ tūc rōne cuius pncipaliter fuerit transfusum. vtrū rōne gule. vel superbie. vl inobedictie. Et q̄ rōne inobedientie videt Roma. v. Per inobedientiā peccatum intrauit in mundum. Q̄ aūt fuerit gula. videtur p ipsum textum. Quacūq̄ die comederitis. mor. mor. Et rō cōcordare videt. q̄ originale peccatum transfundit mediante ꝓpagatione carnis. ergo transfundit ratione peccati carnalis. ḡ si nō fuit ibi peccatū carnale nisi gula. ḡ tē. Q̄ aūt fuerit superbia videtur autoritate Aug. in. vij. ꝓpm̄i li. de sacra. Propt̄ elationē animi obscuratus ē. q̄ ei per elationē tumuit. ignoratia percussus. lumē veritatis amisit. Et paz ante hoc. Quia spiritus p superbiā ctra creatorē tumens obedientiā nō tenuit. idcirco creatoris spiritū ignoratia. carnē vo cupia dānauit. Querit ḡ rōne cuius boz originale pncipaliter trāsfundat. cū oia b dicat Aug⁹. fuisse ī pmo pctō. R⁹. dōm. ī q̄ pctm̄ ade sic̄ alia peccata ī vno genere ē pncipaliter. nihilominus tm̄ erit q̄daz adaptatiōe fm diuersos effectus circūstantias diuersa ōr in se claudere peccatoz genera. nō q̄ in ipa sit cuspaz multiplicitas loq̄ndo ecōtialiter sed per quādā adaptationē quandā methaphoram. Nihilominus tm̄ sic̄ ē explanatū fuit in cōclusione ppetratione vnius peccati cōtingit diuersa repire peccata. vt superbiaz vl auaricia ī pmordio. & gulā ī pgressu & inobedictiā ī cōsūmatiōe pcti pmorū pentiz. & maxime eue. Ad illud ḡ q̄ q̄rit vtrū rōe boz oīm vel rōe alicuius istoz specialiter trāsfundat originale pctm̄. Dico q̄ rōe oīm sz differēter. nā superbia respicit illā trāsfusionē originaliū q̄si cāliter. & gula q̄si materialiter. & inobedientia q̄si formaliter. Pctm̄ ei ade formaliter loq̄ndo fuit pctm̄ inobedictie. materialiter vo q̄ fuit esus ligni fuit pctm̄ gule sz cāliter q̄ fuit pp̄ acq̄rēdā excellētiā fuit pctm̄ superbie. Et sic patet rōsio ad obā

Mouet q̄stionē an pctā omniū pcedentium patrū paruuli originaliter trahant vt peccatum ade. a

Predictis

adijciendum videt an peccata pcedentiū patrum ad paruulos transeant. sicut illud primi hois delictum in omnes carnaliter genitos diximus redundasse. & si parentū transeunt in paruulos. vtrū omniū qui fuerunt ab adā vsq̄ ad ipos. an aliquoz & nō omniū.

Motā questionez determinat fm alioz opinionē. b

De hoc Aug. in ench. ambigue disserit. videt enī approbare pctā pentū pcedentiū imputari puulis. nō oīm tamen qui fuerunt ab adam. ne iportabili & nimia sarcina in pena eterna grauarent puuli. sz tm̄ eoz pentum qui eos a quarta generatōe pcesserunt. Qō confirmat ill' vbis qb⁹ ī exo. dīs ait. Ego sū deus visitās iniq̄tates patz vsq̄ ī tertiā & quartā generationem quasi peccata parentum primoz tm̄ puulis imputent. & nō alia. qō est p moderationē diuine miserationis. Et q̄ñ illud solum primi hominis delictum puulos teneat. sz etiam alia. illi qbus ita videt ex eo cōfirmāt. q̄ etiam paruuli nō mō maiores dicuntur baptizari in remissionē peccatoruz per pluralem numerum nō per singularem in remissionē peccati Et dauid de legitimo mrimonio procreatus dicit. In iniquitatibus conceptus sum. & ī peccatis concepit me mater mea. Non dicit in iniquitate vel peccato. vnde putant nō tm̄ illud vnum peccatum originale. sed etiam plura que ī peccato ade reperiri possunt. & alia parentum peccata puulis imputari.

Ponit modū per quē Aug. illam questionem dissoluit. vbi apparet q̄ eam pertractat ambigue. c

Q̄ vero in actuali peccato ade plura notari valeant peccata. Augu. in ench. insinuat a possunt inquit intelligi plura a peccata in vna transgressione ade. si in sua quasi membra diuidatur. Nam & superbia est illic. quia homo in sua potius eē q̄ dei potestate dilexit Et sacrilegium. quia deo non credidit Et homicidium. quia se in mortem precipitauit. Et fornicatio spiritalis. quia integritas mentis humane serpentina suasione corrupta est. Et furtum. q̄ cibus prohibitus vsurpatus ē. Et auaricia. quia plus q̄ sufficere illi decuit appetiuit. & si q̄d aliud in hoc vno peccato inueniri potest. Deinde de parētum precedētiū peccatis vtruz paruulis imputent magis opinando q̄ asserēdo disceptat ita inquiens. Parentuz peccatis paruulos obligari. nō solum pmoz hominū. sed etiā suorum de quib⁹ ipi nati sunt. nō improbabiliter dicitur. Illa quippe diuina sententia. reddā peccata patruz in filios. tenet eos ante regenerationem vsq̄ adeo. vt etiā de legitimo matrimonio p creatus dicat. In iniquitatib⁹ cōceptus sum. & in peccatis cōcepit me mater mea. Nō dixit in iniquitate vel in peccato. cū & hoc recte dici posset. Sed iniquitates & peccata dicere maluit. quia & in illo vno q̄ in omnes homines ptransijt. atq̄ tā magnū est vt eo mutaret hūana natura. reperiuntur sicut supra disserui plura pctā. et alia

parentū que nō ita possunt mutare naturā· rea= tu obligant filios· nisi gratia dei subueniat· Sed de peccatis alioꝝ parentum quibus ab ipo adaz vsqꝫ ad patrē suū pro generationibꝰ suis quisqꝫ succedit· nō inerito disceptari potest· vtrum om niū malis actibus ꝛ multiplicatis delictis origi= nalibus qui nascitur implicet· vt tanto peiꝰ quā= to posterius quisqꝫ nascat· An ꝓpterea deus in tertiam ꝛ quartā generationem de peccatis pa rentū posterꝫ eoꝝ cōminet· qz iram suam ꝗtum ad ꝓgeneratoꝝ culpas nō extēdit vlteriꝰ mode= ratione miserationis sue· ne illi quibꝰ regenera= tionis gratia nō ꝓfertur nimia sarcina ī ipa eter= na damnatione premerent· si cogerent ab ipso initio generis humani· omniū p̄cedentiū paren tum suoꝝ origīaliter peccata ꝓtrahere· ꝛ penas ꝓ eis debitas pendere· An aliquid aliud de re tā ta scripturis sanctis diligentius perscrutatis ac tractatis valeat vel nō valeat repiri· temere af= firmare nō audeo· Ecce perspicuum fit lectori Augu· superiora dixisse nō asserendo· sed diuer= sorum opiniones referendo·

Ostendit qꝫ peccatum originale nec intenda tur nec multiplicet ꝓpter peccata ꝓmoꝝ pa= rentum ꝗtum ad penā· d

Alioquin sibijpsi contradicere ostenderetur qui in eodē libro omniū mitissimā dicit esse penā paruulorum· qui originali tñ tenentur peccato= his verbis· Mitissima sane pena eorum erit qui ꝓter peccatum qđ originale contraxerūt· nul= lum ī super addiderunt· ꝛ in ceteris qui addide runt tanto quisqꝫ ibi tollerabiliorē habebit dam nationem quanto hic minorem habuit iniqui= tatem· Ecce hic aperte dicit paruulorum penaz omniū aliarum penarum esse leuissimā· Qꝫ si est non ergo peccatis patrū ꝓcedentiū obligant nisi ade· Si eñ pro peccatis parentū actualibus eternaliter punirentur· ꝛ pro suo originali nō ī minus sed forte magis ꝗ ipoꝝ parentes puni rentur· Non ergo pro peccatis parentū actuali= bus· nec etiam ꝓ actualibus ꝓmi parentis sed pro originali qđ a parentibꝰ trahitur paruuli dā nabunt· pro eo nullā aliam ignis materialis vel ꝓscientie vermis penam sensuri· nisi qꝫ dei visio= ne carebunt imperpetuū· Vno ergo ꝛ nō pluri= bus peccatis paruuli obligati sunt· Unde etiam ea quibus illa opinio muniri videt· scz qꝫ peccata ꝛ iniquitates in puulis aliquando scriptura eē significat vtens plurali numero· ita determinat Aug· in eodē li· Quia in scriptura per singularē numerum pluralis numerus sepe significari so= let· vt ibi· ora ergo ad deū vt auferat a nobis ser= pentem· nō ait serpentes quos patiebatur ꝓplus Et econuerso per pluralē significatur singular̄ numerus· vt in euangelio· Mortui sunt eñ qui querebant animā pueri· nō ait· mortuus est· cuz loqueretur de herode· Et in Exōd· Fecerūt de= os aureos cum vnum fecerunt vitulū· de quo di xerunt· Isti sunt dij tui israel· ita ꝛ illud originale vnū· plurali numero significat cū dicim⁹ puulos in pctōrū re= missionē baptisari· ꝛ ī peccatis vel in iniquitatibus concipi.

Numeri· xxi·

Determinat de grauitate actu alis pcti ade· c

Hic q̄ri solet vtrū pctm̄ trās= gressiōis ade· ex q̄ ꝓcessit origi= nale· ꝛ ī q̄ plura supiꝰ notata sī peccata grauius fuerit ceteris pctis· Quibusdam ita esse vi= detur· quia illud peccatum to= tā humanam naturaz viciauit sicut Augꝰ· dicit in enchi· Illud vnum peccatū in loco ꝛ habitu tante felicitatis admissum· taz magnū est vt in vno hoīe origi naliter (vt ita dixerim) radicali ter totuz genus humanū dam naretur· Idem in li· de ciui· dei Tāto maiori iniusticia violatū est illud mandatum· quanto facilioꝛi poterat obseruantia custodiri· Rondū enī ipsi volū tati cupiditas resistebat· quod de pena trās̄gressionis postea secutum est· His alijsqꝫ vtun= tur autoritatibus qui illud pec catum ceteris aliorum hominū peccatis grauius esse dicunt· Quod etiā rōne ostēdere labo rant hoc mō· Magis nocuit il lud pctm̄ ꝗ aliqđ alioꝝ quia to tū humanū genus viciauit· ac mortī vtiqꝫ subdidit· qđ nullo alio peccato factuz est· Maio rem ergo effectū mali habuit il lud peccatum ꝗ aliquod aliud

Ad quod dici potest· qz licet il lud peccatum humanam natu ram mutauerit in necessitatez mortis· et in totum genus hu= manum reatum diffuderit b nō b est tamen putādum hocipsum pctm̄ ade grauꝰ fuisse pctō in spīsanctū· quod neqꝫ hic neqꝫ in futuro (vt veritas ait) dimit titur· Qui vero totā humanam

b ·Nō ēñ pu tandū ꝛc· Con= tra· b videt fal= sum· qz maiꝰ ma lū ē qđ corrūpit totā naturaz ḡ qđ corrumpit vnā solā psonā ꝛ pctm̄ ade to= tam corrūpebat naturā· pctm̄ ī spīsctm̄ vnā so lā psonaz· ḡ ꝛc· Ad̄ R⁹· dđ· q· b q̄ stio determinata fuit ē cū agebat de peccato ade ·Propt̄ qđ no= tādū q· mlt̄ mo dis dr pctm̄ vnū ec̄ gui⁹ siue ma= tus alio· ·Pmo mō causalitate· ꝛ sic pctm̄ dia= boli dr ec̄ maiꝰ· cuiꝰ iuidia mors introiuit ī orbē terrarū· Secōo mō generalita= te· ꝛ sic pctm̄ p= mi pentꝛ dr fuis se maiꝰ· qz in to tū genꝰ hūanuz se diffudit· Ter tio mō enormi= tate· ꝛ sic pctm̄ iude dr ec̄ mar= mū· qz vēdidit deum· Quarto mō ingratitudine ꝛ sic pctm̄ illiꝰ dr ec̄ maiꝰ q̄ plu ra ꝓcepit dona grāz· Quinto mō ꝑiculositra= te· ꝛ sic pctm̄ ig= rātie dr ec̄ mari= mū· qz ꝑiculosū Sexto mō insa= pabilitate· ꝛ sic pctm̄ cupidita= tis dr esse maxi= mū· qz cū alia vi cia cum homie cōsenescāt· sola auaricia iuue=

R⁹· ad pri oz̄ opinio= nem.

nescit. Septimo mō importunitate. ⁊ sic superbia dicit esse maximū. quietā ex ipis bonis oriby ꝓsurgit. Octauo mō ꝓnitate. ⁊ sic luxuria dicit esse grauⁱ ad quā homines magⁱ sunt ꝓni. Nono mō maioris gre impugnatione. ⁊ sic peccatū in spūmsctm dicit esse maximū. Decimo mō rationē maioris offē se. ⁊ sic peccatuz idolatrie dr esse maximū. Undecimo mō rōe facilitatis resistē di. ⁊ sic dic magister q̄ peccatum ade fuerit grauissimū. Duodecimo mō ratione improbitatis atq; libidis ⁊ sic cuiusq; generis peccatuz maiⁱ potest fieri ab altero. Xiii duodecim modi ꝓsueuerūt a doctoribus assignari. Fortassis ⁊ alij apparebūt modi. sz isti sufficiant rāq; magis cōsueti. Et p hoc patet responsio ad illō qō obijcitur.

c Quis ab homine cōmissum est quando in vno homine tota natura humana consistebat. ⁊ ideo tota in eo corrupta est. Obijcitur. Et hoc em̄ videtur q̄ si adam ꝑpetrasset aliud peccatū q̄ illud cum in eo cēt tota natura. q̄ totam naturā corrupisset. Sed contra. ponat q̄ adam solo ꝓsensu peccasset. tūc corpⁱ actū peccati ante nō cōicasset. ergo caro nō fuisset infecta. ergo nec originalis culpa transfusa. Item penitentia in integrū restituit ea que mens pdidit. q̄uis nō restituat ea que sunt corpis. ergo si homo tm̄ mentaliter peccasset. oīno per penitentiā resurgeret. nō ergo videtur q̄ originalē culpam transfunderet. Propter hoc est questio. vtrum si peccasset alio genere peccati. originale trāsfudisset. Rᵒ. dom. q̄ circa hoc dupler fuit opinio. Quidā em̄ dicere voluerunt q̄ cum oīne peccatuz sit p̄uaricatio legis diuine. ⁊ celestiuz inobedientia mādatorum. ⁊ p omne peccatū auertat anima a deo ⁊ fiat ei rebellis. q̄ quocunq; genere peccati adā peccasset. rebellionē carnis ⁊ spiritus incurrisset. Item cum omne peccatum sit iniusticia. quocunq; genere peccasset adā priuatus fuisset iusticia quā habebat. Item cum omne peccatuz mortale sit mors. ꝓ quolibet incurrisset carnis mortalitatē. Cum igitur ista faciant originale trāsfundi. tenuerunt q̄ adam transfudisset originale quocunq; genere peccati peccasset. ⁊ hoc videt sonare verbum magistri. Scōm hanc positionē de facili respondetur ad illud quod obijcitur. quia sicut videmus q̄ ꝑ peccatis spiritualibus caro cruciatur in inferno. ⁊ hoc quia nihil aliud est carnem cruciari q̄ voluntatem cruciari in carne. Sic ⁊ in proposito voluerunt dicere q̄ naturam corrupit. nō ideo est qⁱ grauiⁱ fuerit cūctis alijs peccatis. sz qⁱ ab hoīe cōmissum ē q̄ in vno homīe tota humana natura ꝓsistebat. ⁊ iō tota in eo corrupta est. Maiorēq; effectū mali intulit q̄tū ad mltiplices defectⁱ q̄ ex eo manauerūt. sed nō q̄tū ad penam eternā. quā grauiorem nō meruit. quā plures postea meruerunt per alia peccata. immo alios grauioreꝫ promeruisse credimus iram q̄ adam meruerit.

Determinat de remissione actualis peccati ade. f

Si vero querit an illud peccatum fuerit dimissum primis parentibus. dicim⁹ eos per penitentiam veniā ꝓsecutos. Unde Aug⁹. in li. de baptismo paruulorum ait. Sicut illi primi parentes postea iuste viuēdo credūt p dñi sanguinē ab extremo libe

4

rati suplicio. nō tamē in illa vita meruerūt ad paradisum reuocari. sic ⁊ caro peccati etiā remissis peccatis. d si homo in ea iuste vixerit. nō cōtinuo meretur eā mortē perpeti quā traxit de ꝓpagine peccati.

Mouet dubitationē ortā ex aparenti ꝓrarietate in exodo ⁊ ezechiele. g

Et licet peccatis parentum nisi ade puuli nō obligent. non est tn̄ diffitendū peccata parētum in filios redundare. sicut dñs in Exodo ad moysen ait. Ego suz deus fortis zelotes visitans iniquitates patrū in filios vsq; in tertiā ⁊ quartā generationē. hijs q̄ oderūt me. Iis verbis aperte insinuat q̄ deus reddit peccata patrū super filios tertios ⁊ quartos. Huic aūt videt aduersari qō dñs ait in ezechiele. Quid est qō int̄ vos

Exo. xx. Ezechiel. xviij.

vis facēda. q̄ modica est vtilitas. ⁊ nulla sciēdi necessitas. d Si homo in ea iuste vixerit. nō cōtinue meretur eam mortem perpeti quaz traxit a propagatione peccati. Contra hoc videtur inconuenienter dictum. Si enim nulla pena debetur homini nisi merito culpe ⁊ hō in carne a deo p̄t iuste viuere vt sit dignⁱ stari cuolare videt q̄ ī eo nō sit meritū alicuⁱ pene nec mortis. nec alteriⁱ. Itē si mors debet cuilibz iusto p pcō. videt igit q̄ nulla gra fuerit ī martyribⁱ q̄ mortui sunt p xp̄o. sic nec latronibⁱ q̄ suspēdūt p latrocinio. Iurta h̄ q̄rit si mors debet hoī p pcō originali. ⁊ vnicū ē ī hoīe originale peccatū q̄ iusticia facta fuit lazaro q̄ bis mortuⁱ ē. Rᵒ. dō. 5 q̄ nulla vnq̄ iusticia absoluit hoīez a debito mortis. p eo q̄ ois iusticia q̄ ē ī nob respic̄ voluntatē ⁊ ēpsonal'. mors vo ē pena natural'. ⁊ ita p nullā iusticiā dignⁱ ē homo a morte absolut. nec deⁱ sua benignitate aliquē a morte liberauit. tū. ꝓp illiⁱ sn̄ie firmitatē q̄ dictū ē gen̄. iij. Pulueris es ⁊ ī pul. reuer. ⁊c. tū etiā vt fides locū hr̄e possit. Ad illō qō obr ō martyribⁱ. dō. q̄ illō qō vno mō ē debitū. si ex charitate fiat p̄t fieri ḡtuitū. martyres aūt q̄ 6 morte volūtarie sustinuerūt quā effugere potuerūt imo morti p xp̄o se añ tps obtulerūt. mors q̄ alias cēt pena. fuit eis valō meritoria. q̄ deⁱ eā valde reputat p̄ciosaz ex hac duplici cā q̄ tacta ē. Ad illō de lazaro. dō. q̄ p. 7 mus mors fuit ad manifestādū gliaz dei. ⁊ illō supliciū recōpēsatū ē p ꝺns bn̄ficiū. q̄ hocpo q̄ suscitat⁹ ē. fuit ampliatū merēdi spaciū. ⁊ melⁱ erat ei sic bis mori. q̄ si semel mortuⁱ fuisz. iō cū h̄ aliquī p̄stat vt suscitet. magis sibi reputet p̄stari bn̄ficiū q̄ inferri suplicium.

pabolā vertitis in ꝓuerbiū istud dicentes. Patres comederūt vuam acerbā ⁊ dentes filiorum obstupescunt. Aliuo ego dicit dñs. si erit vobis vltra pabola hec in ꝓuerbiū in isrl. Ecce oēs aīe mee sunt. vt aīa patris. ita ⁊ aīa filij mea est. Anima que peccauerit ipa morietur. Filius nō portabit iniquitatē patris. ⁊ pater nō portabit iniq̄tatem filij. Justicia iusti sup eum erit. ⁊ impietas impij erit sup eum. His verbis videt de⁹ corrigere ꝓpheta q̄ male dixerit in lege. Si eīm peccata patrum reddit in tertiā ⁊ quartā generationē iniusticia videt dei eē vt ali⁹ peccet ⁊ ali⁹ puniat. Quō eīm iustū ē aliū peccare ⁊ aliū pcā lugere.

Determinat illā apparentē ꝓtrarietatē exponendo auctates q̄rū ad intellectū lītalem. h

Sed vt ait Hiero. Ale lex ⁊ ꝓphete. i. exodus ⁊ ezechiel. imo ipe deus qui thic tibi locutus est in sententijs discrepare videant. attendam⁹ finē illius autoritatis exodi. dicto eīm. reddo iniquitates patrū in filios addit. his q̄ oderunt me. ꝑ qō euidenter ondit. nō ideo puniri filios. quia peccauerunt patres. sed q̄ eis similes quodā hereditario malo deū oderunt. Illud ergo qō in exodo dīs dicit (sicut Hiero. tradit) non id sonat qō multi estimant. nec est simile huic ꝓuerbio. Patres comederūt vuā acerbā tc. Illud eīm exodi Hiero. sup Ezech. ⁊ Aug. sup ꝑs. deus laudē meam ne tacueris. de filijs peccata patrū imitantibus accipiendū censent. sup quos de⁹ dicit reddere peccata patrū. quia punit eos. eo q̄ imitātur peccata patrum. nō q̄ patres peccauerunt. Non itaq̄ corrigit deus in ꝓpheta. qō ante dixerat in lege. sed quomō intelligēdū sit aperit. Ut. ⁊ illos qui ꝓaue intelligēbāt arguit qui dicebāt. Quare dixit in tertiā ⁊ q̄rtā generationē ⁊ q̄ tc. Patres comederūt tc. Ueruntū si de imitatoribus malo⁹ illō accipitur. quare tertiā ⁊ quartam generationē tm̄ cōmemorauit. cum in quālibet generatione reperiant. qui peccata patrū imitant. ⁊ quare patres cōmemorauit. cum ⁊ illi omnes mali sint. qui quorūlibet malo⁹ peccata imitantur. Sed ideo patres specialiter nosauit quia maxime patres filij imitari solent. quos ꝓcipue diligunt. Et tertiam ⁊ quartā generationē ideo cōmemorauit. quia solent patres interdū tādiu viuere. donec filios tertios ⁊ quartos habeant. qui patrum iniquitates videntes. eorum impietatis heredes per imitationē efficiuntur. Scōm hunc modū recte intelligit ad litterā qō in Exodo dicitur.

Quare dixit in tertiā ⁊ q̄rtā generationē tm̄ pres comemorat

Exponit auctates p̄dictas q̄ntum ad sensum mysticum vel moralem. i

Qō etiam mystice intelligendū esse ostenditur ex eo q̄ parabola dicitur. Si eīm parabola est vt ait Hiero. aliud verbis sonat. aliud sensu continet. Unde aliqui ita edisserūt. Patrem in nobis esse dicunt leuem punctū sensuum. scz ꝓmum motum suggestionis vel cogitationis. Filiū vero si cogitatio conceperit peccatum in quo notatur consensus ⁊ delectatio mulieris. Nepotem si qō cogitaueris atq̄ conceperis. opere compleueris. vel complere decreueris. in quo notatur consensus viri siue patratio peccati. Pronepotem autem si nō solum feceris sed in eo glorieris ⁊ hec est quarta generatio. nō quia tres precesserint. sed quarta dicitur. quia quarto loco a primo motu qui est quasi pater enumeratur. Deus ergo ꝓmos ⁊ scōos stimulos cogitationū quos greci ꝓpateis vocant (sine quibus nullus hominum esse potest) nō puniet eternaliter. Sed si cogitata quis facere decreuerit. ⁊ que fecit corrigere noluerit. que sunt mortalia peccata ⁊ tertia ⁊ quarta generatio. Ad probandū vero vt ait Hiero. q̄ primus pulsus cogitationis nō puniat eternaliter a deo illud de genesi afferendum est. Cham enim peccauit irrideus nuditatem patris ⁊ sententiam nō ipse sed filius eius chanaan accepit. Maledictus chanaan. seruus erit fratrum suorum. Que enim iusticia est. vt pater peccauerit ⁊ filius punitus sit. Sed in mysterio illud dictum est.

Q primi motus non puniū eternaliter. Deū. ix.

Ad intelligentiā hui⁹ partis circa tria incidit h questio. Et ꝓmo querit de originali q̄rum ad cām ꝓcedentē. Scōo q̄rum ad q̄ntitatē concomitantē. Tertio vo quantū ad pena ꝯsequētē. Circa ꝓmum q̄runt duo. Primo queritur vtrū pentes primi possunt transmittere ad ꝓlem peccata sua actualia. an a solo pente ꝓmo transfundat originalis culpa. Scōo querit vtrū ꝓmus parens potuerit in ꝓlem transmittere sanctificatōis iusticiā. sicut transmisit ꝑuaricatōis culpam.

Questio I a

Utrū peccata parentū primoꝝ filijs imputent⁹ ⁊ ad eas transmittant. Et q̄ sic videt ꝓmo autoritate Exo xx. Ego sum deus zelotes vindicans peccata patrum in filios tc. si ḡ deus nō vindicat nisi ꝑ culpa. ⁊ vindicta transit a patre in filiū. pari rōne videt q̄ culpa.

Item h videt. iij. Regū. xiij. Ego inducā malū sup Jeroboam ⁊ sup vniuersaz domū eius. Et ibi habetur quō tota posteritas ꝓpter peccatū patris fuit consumpta. ḡ videt q̄ peccata primoꝝ pentū filijs imputent.

Item hoc vedet rōne. In habētibꝫ symbolū facilior ē transitus. sed maius est symbolū ⁊ ꝓueniētia pentis ꝓximi ad ꝓlem q̄ pentis remoti. si igit pens remotus potuit culpā transmittere in posteros. multo fortiꝰ videt de pentibꝫ ꝓximis. Item pens primus trāsmittit pctm̄ in filiū qō aliunde suscepit. sz magis vnus dsq̄ potest cōmunicare q̄ habet a se q̄ qō habet ab alio ḡ videt q̄ multo fortius ad ꝓlem possit trāsmittere peccatum qō cōmisit. si transmittere potest peccatum qō aliunde contraxit. Item peccatum ade ideo transit ad posteros. quia in adam fuim⁹ cum ipe peccauit. ergo pari rōne si parens primus peccauit qñ ꝓles eius

erat in lumbis eius · similiter videf q̄ peccatū penitis p̄rimi in plem transfundit. Iē ratio quare petm̄ originale transfundit est · quia est infectio virtutis generatiue circa actum generādi · g̃ si aliq̄ petm̄ ꝓsistit circa actum generationis · videf q̄ tale debeat in plem trāsfundi · sed tale est peccatū adulteriū · g̃ videf q̄ saltē illō peccati genus debeat in posteros redundare · ac p̄ hoc peccatum originale intendere ⁊ multiplicare. Sed ꝓtra Ezech · xlviij · Filiꝰ nō portabit iniq̄tē patris · g̃ si hoc nō est verū de pēte remoto vt de adā · saltē veritatem habet circa p̄inquos. Item Gal · vj · Unusq̄sq̄ onus suū portabit · ⁊ si peccata pentū redundarēt in plem · nō portaret vnusquisq̄ onus suū · imo etiā alterī ergo ⁊c. Item alibi · Unusq̄sq̄ rōnem reddet deo p̄ se.

Item Anſ · de concep · virgi · ca · xxiij · Parentū p̄ri morū peccata ad originale petm̄ nō estimo p̄tinere · ꝛ si transfunderenf a pente in plem · p̄tinerent ad originale petm̄ g̃ ⁊c. Item nō est maioꝛ rō quare trāsfundit in iustitiā cq̄s iusticiam · sed p̄ sanctus nō generat filiū sanctū · ⁊ baptizatus nō generat baptizatū · sicut ostensum fuit supꝛa · g̃ pari rōne parens primus petm̄ suuꝫ non trāsmittit ad plez. Item nullū peccatū transmittit a parente in plem nisi mediante carne · sed peccata actualia que cōmittunt carnē nō immutant nec noua infectione inficiunt · g̃ videf q̄ ad plem transmitti nō possunt Item si peccata actualia transmitterenf a pente in plē ergo filius semp̄ eēt peiꝛ patre · ⁊ dignꝰ maioꝛi punitione · si g̃ est magne crudelitatis ⁊ iniquitatis dicere q̄ paruulus natus peiꝛ sit iniquo parente · patet ⁊c. 8 Ad dom̄ q̄ peccatū parētū transire ad plē p̄t intelligi tripliciter · aut punitione · aut imitatione · aut transfusiōe Si punitione · vt ples puniaf peccato pentis · sic attendū est q̄ dupler est punitio · vna eterna · alia tpalis Quātū ad punitionē eternā nullo mō transit · videlicꝫ q̄ alicui dāneꝰ p̄ solo peꝛō pentis · Un Anſ · de ꝛcep · virgi · dicit q̄ puuli non damnanf p̄ culpa ade trāſ · sꝫ p̄ culpa ꝓpꝛia quā hñt · ꝛ nō habeāt eā agēdo sꝫ ꝛbēdo · Si aūt loquamur de tpali punitione · sic q̄ pater punif in filio · sicut ad litterā videmꝰ ⁊ scriptura oñdit · hñ trāsit peccatū parētis in plem siue ple volente siue nolēte · et hoc est de severitate diuine iusticie · Alio mō dicf peccatum transire a parēte in plem p̄ imitationē · ⁊ sic peccatum diaboli quod dāmō transiuit in genꝰ humanū · et peccatū ade in posteros · ⁊ peccata p̄imoꝝ parentum in filios frequēter ptransiunt · iuxta illud · Sap̄ · ij · Invidia diaboli moꝛs intrauit ⁊c · nō tñ transit in oēs · sed in eos qui imitari volunt · Tertio mō dicf peccatum transire a pente in plem · ⁊ p̄ transfusione · sicut infectio noua causari habet ab alia infectione · ⁊ p̄ mō peccatuꝫ transfundi habet in plem a solo p̄mo pente · Ratio aūt huius est · quia duo sunt ī peccato · videlicet ꝓuatio debiti · ⁊ auersio indebita · ⁊ fm̄ hoc duo ponunf in peccato · deformitas ⁊ macula · Macula nāq̄s ponif ex auersione · sed deformitas ex debiti ꝓuatione manēte obligatione. Ad hoc igif q̄ aliq̄s possit peccatū ex patre con-
9 trahere · necesse est q̄ in illo possit ad aliq̄d obligari · et possit eo bono ad q̄d obligaf in ipo ꝓuari · ⁊ q̄ possit etiam maculari · hoc aūt solum fuit in p̄mo pente · Ad aliquid em̄ tota humana natura ⁊ oēs eius posteri in illo obligati sunt · videlicet ad habendā rectitudinē iustitie · siue nō ocupiscēdū · ⁊ in illo p̄ eius auersionē illa rectitudine ꝓuati sumus · ⁊ q̄ illa obligatio carnē suā infecit infectione feditatis · ⁊ passione moꝛalitatis · ⁊ caro nostꝛa habet ꝓpagari ex illa · hinc est q̄ in illo habemus infici · ⁊ ab illō traducimꝰ singulariter peccatū fm̄ plenā rōnem · In illa aūt posteroꝝ noua obligatōe obligantur filij in parente · nec etiā caro transfundēda infi-
citur noua infectione ex alicui⁹ culpe actualis ꝓpetratione · Et hinc est q̄ nullus parens ꝓximus potest in plem suā culpam actualez transfundere. Et hoc est qō dicit Anſ · in li · de ꝛcep · virgi · ca · xxviij · Parentū p̄imoꝝ peꝛā ad originale petm̄ nō estimo p̄tinere · Quippe si adā nequisset ad eos quos generauꝰ erat iusticiam suam traducere · nequaq̄s posset iniusticiam suam trāsmittere · Hoc aūt intelligit quātū est de transgressione culpe · ad quam consequif eterna dānatio · sed de transitu cq̄stum ad ꝓuationē tpalis pene subiungit in fine capituli · ¶ Nō nego q̄ ꝓpter merita bona parentū · filijs multa ⁊ magna beneficia corꝑis ⁊ aie impendi · ⁊ ꝓpter peccata parentū filios ⁊ nepotes vsq̄s in tertiā ⁊ quartam generationē (⁊ forsitan vltra) diuersis in hac vita tribulationibus flagellari · ⁊ ea q̄dere bona in corꝑe ⁊ anima que forsitan ꝓsequerenf si iusti fuissent · quoꝝ exemplū longū est hic inserere. Ex his igif patet responsio ad Io
questionem ꝓpositam · Concedendum enim est q̄ peccata actualia p̄imoꝝ parentum ad originale nō pertinent · nec cum originali transfunduntur sicut rationes ad partē secundā inducere oñdunt · ¶ Nihilominꝰ tamen alio modo transeunt cq̄stum ad vindictam ⁊ punitionē tpalem · sicut ꝓmo ꝓbatur auctate Exo · ⁊ deu · de exemplo · Ad illud vero qō obiicif q̄ rōnem q̄ sacilio · est transitus in habētibus simbolū · dom̄ q̄ illud vez est quādo vero cq̄s equaliter saluaf ratio p̄incipij agentis · Peccans aūt actualiter nō habet potestatem vitiandi plem · nisi ille solus in quo habuimꝰ obligari · ⁊ in quo tota massa generis humani potuit vitiari · sicut ostensum est · ⁊ ideo illa ratio nō cogit. Ad illud qō obiicitur · Transmittit quod aliunde suscepit · dom̄ q̄ ex hoc nō sequif q̄ transmittat illud qō est a se · Peccatum em̄ quod aliunde suscepit est peccatū naturale · sed peccatū qō ipe facit est peccatū psonale · cōmunicatio aūt alicui⁹ ꝓpinquitatis per viā generationis plus respicit veritatē nature · cq̄s actum psone · sicut supꝛa ostē- 13
sum est. Ad illud quod obiicif q̄ ideo peccauimꝰ in adam · quia fuimus in ipo dum peccauit · dom̄ q̄ ista nō est tota causa · sed simul cū hoc erigif q̄ in p̄mo parente omnes posteri possent obligari · ⁊ caro oim̄ posteroꝝ posset infici ⁊ sedari · hoc aūt in alio cq̄s in adaz nō habz reperiri · ideo patet ⁊c. Ad illud quod obiicif q̄ peccatum adulterij attendit circa actum generatiue · dom̄ 14
q̄ ⁊ si circa actum generatiue attendaf · nō tamen dicit corꝛuptionē que sit in ipa virtute generatiua fm̄ se · sed que ꝓsistit circa voluntatē rōnalem · ⁊ ita circa psonam ⁊ ꝓpter hoc culpa adulterij fm̄ q̄ culpa in plem trāsfundi nō habet · ¶ Nihilominꝰ tamen quia circa actū generatiue ꝓsistit · plus imputaf proli cq̄s alia peccata parentum · vnde vilis ⁊ abiectus reputaf ille qui est natꝰ de adulterio · ⁊ etiā fm̄ leges humanas hereditate paterna reputaf indignus · Unde illud peccatū plus redundat in plem cq̄s alia actualia · nō tamē sic redūdat in culpa p̄imi pentis qui posteritatē suaz nō tm̄ obligauit ad ignoꝛantiā ⁊ penā · sed etiaz sedauit peccati oꝛiginalis macula · ob quā quilibet cum nascitur dignus est ira et indignus visione dei.

Questio II b

Utrum p̄imus parens p̄ posteris suis satisfacere potuerit · sicut potuit eos ex culpa sua viciare · Et q̄ sic videtur · Quia dicit Anſ · de concep · virgi · ca · xxiij · Si

adam nequisset ad eos quos generaturus erat iusticiã suam perducere. nequaq̃ posset ad eos iniusticiã transmittere. si ergo hoc verũ est. sequit q̃ si adã potuit sua culpa filios reddere culpabiles. sua satisfactione potuit eos facere excusabiles. Item oẽs in adam peccauerunt. quia fuerũt in adam peccante. ergo pari rõne si oẽs fuerunt in adã satisfaciente. videt q̃ oẽs in ipo satisfecerunt. ꝑ locum a simili. Item hoc ꝓbm videt rõe. Si oppositũ est causa oppositi. et ꝓpositũ causa ꝓpositi. sed ade transgressio fuit causa nostre corruptionis. ergo videt q̃ eius iustificatio et satisfactio fuerit causa nostre redemptionis. Sicut igitur in adam peccauimus ita videt q̃ in eo satisfecimus. Et iste tres rõnes sumpte sunt ꝑ locum a simili. Item hoc ꝓbm ostendit per locum a minori. Pronio: est deus ad miserendũ q̃ ad condẽnandum. sed diuina iusticia pro transgressione ade cõdemnauit totam posteritatẽq̃ pena mortis. ergo multo fortius diuina misericordia per satisfactionem ade debuit reddere grãm iustificatoris. Itez potentior est gratia in bono q̃ sit culpa in malo. sz culpa ade potuit totam posteritatẽ inficere et reddere deo odiosam ꝙ multo fortius gratia que fuit collata ade potuit totã posteritatem repare et reddere deo gratam. Itez ꝑm leges humanas tutor potius potest ꝺitionẽ pupilli meliorare q̃ deteriorare. si ꝙ multo maioris benignitatis est lex diuina q̃ sit humana. videt q̃ pon⁹ cõditio in ꝓmo parente de peior potuit fieri melior. q̃ de meliori deterior. ꝙ si transgrediẽdo potuit transfundere culpã. multo fortius potuit transmittere iusticiam. Sed cõtra statim adam cũ peccauit ab immortalitate cecidit in necessitatẽ moriendi. ergo si gratia suqueniens nõ aufert immutabilitatẽ diuine sententie. remansit igit̃ post gratiam mortalis. sed mortalis de necessitate generat mortalem. ꝙ quantũcunq̃ adã satisfaceret generaret filios suos morti obnorios. sz nulla creatura rõnalis est morti obnoria nisi ꝓter culpam. ꝙ nunq̃ potuit satisfacere quin transmitteret culpam. Item iusticia originalis consistit in quadã mentis et carnis integritate. sz q: virginitas dicit incorruptionẽ mẽtis et carnis. ergo semel perdit. nũq̃ per satisfactionẽ põt recuperari. ꝙ pari rõne neq̃ originalis iusticie donũ ꝑ satisfactionẽ recuperat. si ergo ex illius iusticie ꝓuatione est in nobis originalis culpa. impossibile fuit q̃ adam satisfaceret ꝓ posteritate sua. Item ois satisfactio peccatoris fundat super gratiã gratũfacientẽ. sed gratia gratũfaciens nunq̃ põt transire ab vno hoĩe in alium. sicut in ꝓmo libro ꝓbatuz est. sz gratia ĩmediate a solo deo dat vt igit̃ q̃ in ꝓmo parente satisfacere nõ potuerit genꝰ humanũ. Item efficatior est in vnoquoq̃ fides sua sibi et gratia q̃ sit alĩ. sed adã nõ potuit ꝑ seipso satisfacere. sz opportunũ fuit filiũ dei pati sicut oñdit Anſ. in libro. Cur deus homo. ꝙ nõ videt q̃ potuerit satisfacti
16 onis iusticiã in alios deriuare. ℟. ꝺom. q̃ cũ queritur Utrum tota posteritas in adam potuerit satisfacere. sicut in eo potuit viciari. hoc tripliciter potest intelligi. Aut ita q̃ adam posteris cõmunicaret et culpam et satisfactionẽ simul. Aut ita q̃ cõmunicaret satisfactionem sed nõ culpaz. Aut ita in se satisfaceret et ꝑ se q̃ posteris nõ cõmunicaret culpam. Primi duo modi nõ solum sunt impossibiles. sz etiã nõ intelligibiles. q: claudunt ĩ se duo opposita. Si enĩ adã cõmunicasset posteris simul culpam et satisffactionẽ. simul eẽnt culpabiles et satisfacerent. ꝙ simul eẽnt iusti et iniusti. Similiter si cõmunicaret satisfactionẽ et nõ culpam. ꝙ innocentes satisfacerent. et hoc similiter nõ est intelligibile. Nõ enĩ fit satisfactio nisi ꝓ offensa. et si adam nõ cõmunicaret posteris culpam ipi haberent omnimodam innocentiam. et si ℔. locum nõ haberet in eis satisfactio aliqua. ꝑ innocenti enĩ satisfacere nõ est intelligibile. Tertiꝰ aũt modus dicendi videlicet q̃ sic satisfaceret ꝑ culpa sua adam vt sua satisfactione impedirek infusio originalis culpe. et si intelligibilis sit. impossibilis tñ fuit ipi ade. et ratio butꝰ melius in tertio redderur cum agek de modo redemptionis humane. Ad pñs aũt hec dixisse sufficiat q̃ adam sic satisfacere nõ poterat vt impediretur transfusio culpe originalis in posteritatẽ suã. Et ratio 17
butus sumitur et a parte ipius ade. et a parte gratie. et a parte corruptionis nature. A parte ade. q: ipe debitor mortis erat. et dignꝰ penaltrate et miseria. et ideo qñ cunq̃ mortẽ vel penã sustineret. ꝑ transgressiõe sua deo satisfacere nõ poterat sufficienter. A parte vero gratie ꝑ quã satisfaciebat ratio sumit. qñ illa gratia erat gratis penitentialis. que quidẽ respiciebat ipam voluntarem ꝓsone. et ideo ꝙ ipam nõ curabak morbus ꝺcupiscentie que radicabatur in carne et ꝓterea quantũcunq̃ satisfaceret remanebat natura corrupta. et ita necessitas ad transfundendũ originalẽ culpam. Ex parte vero nature sumit ratio. quia cũ natura humana tota in ipo viciata esset. tanti pensabak illa corruptio nature. quãt ꝑ cij est tota humana natura. et ideo quicquid adam faceret. longe infertus eẽt eo qõ exigebat deus ad tante corruptiõis et damnationis recõpensationẽ. et ideo ꝙ illa nõ poterat satisfacere. Posset nihilomin⁹ assignari ratio ex ꝑte diuine offense. q̃ cum esset infinita. rõne eius quia est contra infinitũ nõ recipiebat recõpensationez nisi aliquis satisfaceret qui eẽt infinite bonus. Et ideo nõ ĩdocte dicũt aliqui q̃ nõ solum satisfactio ꝙ peccato ade. sed etiã ꝙ quocũq̃ alio peccato fundata est supmeritum et satisfactionẽ xpi. in cuius fide et sacramẽtis deus parcit quibuscũq̃ pcit. et ideo ꝺtingit omnes de plenitudine eius accipere. et ipm dici caput totius ecclesie tam finalis q̃ ꝓmitiue Patet igit̃ q̃ quocunq̃ mõ dicatur. impossibile fuit adam ꝙ posteris satisfacere. Unõ ꝺcedende sunt rõnes hoc oñdentes. Ad illud quod 18
obꝯitur de verbo Anſ. q̃ si nequisset iusticiã ꝓducere tẽ. ꝺom. q̃ Anſ. loquit ibi de iusticia originali. et illam dicit q̃ adam et seruare poterit posteris et transfundere Hoc aũt intelligẽdũ est sane. nõ quia aliqua qualitas que esset in ania ade ꝓmultiplicationẽ ad posteros descenderet. sed quia aĩa ade innocens ꝺiuncta fuerat carni pure et ĩmaculate. et si steriisset. aĩa potuisset illã carnẽ seruare. et a corruptione mortis. et a corruptione libidinis. et hec rectitudo erat originalis iusticia. Si aũt in hac adam pstitisset. cũ generaret posteros. carnẽ immaculatã transfunderet. Et similiter dũ ania creata a deo innocens tali carni vniretur. illud idez posset. et eandẽ rectitudinẽ haberet. quã habuit aĩa ade. et ꝑ hoc originalem iusticiam. et ꝑ tanto originalis iusticia transfundi ꝺr. q: si hãc hꝫpater. necesse est q̃ hanc habeat filius. et ℔ est ex rõne bone dispositiõnis ex parte carnis quaz originalis iusticia ꝺcernit. nõ sic est de iusticia satisfactionis que voluntarẽ respicit nõ carnis integritatem.

Ad illud qõ obꝯitur q̃ sicut fuim⁹ in adam peccante. ita fuim⁹ in ipo satisfaciente. ꝺom. q̃ nõ est simile. q: 19
peccatum ade ꝑ eo q̃ illã iusticiaz originalẽ ꝓbabat. nõ tñ respiciebat ꝓsonam. sz etiã naturã. sed q: illa satisfactio illam innocentiã nõ restituebat. ꝓsonam nõ naturam respiciebat. et ideo nõ sic in posteros redũdare po-

20 tuit satisfactio sicut redūdauit trāsgressio. Ad illud
qō obijcit q̄ sit oppositū ē causa oppositi rē. dōm. q̄ istō
intelligendū est in būs oppositis quoꝝ vtrūq; est aliq̄
natura. ⁊ in eis q̄ recte sunt opposita. ⁊ fm illud in quo
opponuntur. Et rōne buius triplicis conditionis illa p
positio nō habet locum in ꝓposito. Primū quidē quia
culpa nō dicit aliquā positionē sed potius priuationē
Scōo vero quia iusticia satisfactionis nō directe oppo
nitur culpe originali. sed potius originali iusticie. ⁊ si
illa originalis iusticia fuisset in adam generāte. fuisset
cā oppositi. Tertio vo q̄ culpa ipi⁹ ade opponit ipi satis
factōi inq̄ntū corrūpebat ꝑsonā n̄ inq̄ntū corrūpebat na
turā. ⁊ inq̄ntū corrūpebat ꝑsonā meritū erat ei⁹ ne dāna
tionis. inq̄ntū vero corrūpebat naturā p̄nciptum erat
vniuersalis corruptionis. Justicia ergo satisfactionis
auferebat ab tpo adam meritū eterne damnationis. et
fm illud opponebat ei. ⁊ erat causa oppositi vicz eterne
beatitudinis p modum meriti. vicium aūt corruptio
nis nō auferebat. nec eius oppositū causabat. quia fm
21 illud nō opponebat ei. Ad illud qō obijcitur q̄ pri
or est deus ad miserendū q̄s ad condēnandū. dōm q̄ il
lud verum est vbi misericordia sic habet locum q̄ nō ex
cludit iusticiam. iusticia aūt requirebat maiorem satis
factionē q̄s adā posset facere. ⁊ ideo miscōis p illa mo
dica satisfactione ade nō debebat toti generi humano
donare offensam. sed quod nobis ⁊ sibi deerat decebat
eum supplere. quod ⁊ fecit. cū ꝓter nimiā charitatē su
am filium suū vnigenitū misit in similitudinez carnis
peccati. ⁊ cū essemus mortui peccato. ꝯuiuificauit nos
tpō. Ad illud qō obijcit q̄ potentior est gratia q̄s sit
22 culpa. responderi potest dupliciter. Primo q̄ illud in
telligendū est respectu illius effectus ad quē gratia or
dinatur. gratia aūt gratū faciens ipi ade collata nō or
dinabatur ad remouendū carnis corruptionē. sed vo
luntatis deordinationē. quia reformatiua erat imagi
nis. nō reparatiua carnis. Nihilomin⁹ tamē in repa
ratione carnis potentior est aliquo mō q̄s culpa. dum
q̄ gratiā merek bō sēdam stolam. Aliter potest dici q̄ ⁊
si gratia potētior sit q̄s culpa. nō tamē sequitur q̄ totuz
reformet quod culpa destruit. Multo em̄ facili⁹ est de
struere q̄s ꝯstruere. Unde vnus mal⁹ cibus aliquādo pl⁹
corrumpit naturā q̄s centum bone medicine possint eā
repare. q̄uis medicine ille sint valde potētes ⁊ virtuo
se. 23 Ad illud qō obijcitur de lege pupillorum. dōm q̄
adam nō ad posteros comparatur sicut tutor ad pupil
los. sed sicut pater ad filios. Unde sicut pater facilius
potest bona sua dissipare ⁊ destruere. ⁊ p ꝯsequens be
reditatem filioꝝ suoꝝ deuastare q̄s posset illam post de
uastationē ⁊ consumptionē reparare. sic ⁊ in ꝓposito in
telligendum est se habere.

Consequenter circa scōm articulū querit de q̄n
titate originalis. Et circa h̄ duo q̄rit. Primo
q̄rit de ipo originali sub rōne quantitatis cōti
nue. Utrum vnum originale possit esse absq; altero.
Scōo quaritur q̄trum ad rōnem quantitatis discrete.
Utrum videlicet sit ponere vnum originale vel plura

Questio I c

Utrum originale in oībus reperiat equaliter. Et q̄
sic videk Anſ. De originali peccato ca. xxvij. Origina
le peccatum in oībus estimo ee equale. Item hoc ꝯ
videtur rōne. Originale peccatum est carentia debite
iusticie. sicut sepe dictū est. ⁊ quilibet illa iusticia co
porali est simpliciter nudatus ⁊ puatus. ꝯ si equaliter om
nes sunt priuati. equaliter corpali macula sunt infecti.
ꝯ in quibuscunq; repik originale peccatū. equaliter re
peritur. Item hoc ꝯ ostendik per causaz. Origina
le peccatum est in nobis ꝓpter ade inobedientiā. ista in
obedientia ade vna fuit. ⁊ equaliter oēs posteros re
spiciebat. ergo videtur q̄ oēs equaliter culpabiles fa
ciebat. Item hoc ꝯ videk p penam. Oēs em̄ habē
tes culpam originalē equaliter puniunk. videlicet om
nimoda carentia visionis dei. si igik quantitas pene re
sponder quātitati culpe. videtur q̄ si est equalitas i ca
rentia visionis dei. q̄ sit equalitas in corruptione or
ginalis. Item hoc ꝯ ꝓbatur per concupiscentiam
annexam originale em̄ peccatum ad oēm malū reddit
ꝓnum p concupiscentiā. Unde dum lex ꝓhibet concupisce
tiam. ꝓhibere dicik omne malū. ergo originale peccatū
vnūquēq; corrūpit vniuersaliter. sed vniuersalē corru
ptionē nō ꝓtingit repire fm magis ⁊ min⁹. imo i oībus in
q̄bus repitur. i termīo repik. ꝯ videk q̄ originalis culpa n̄
potest ee maior in vna ꝑsona q̄s in alia. Item si mai⁹
est originale in vno q̄s in alio. aut hoc est ex actu pen̄s
aut ex actu ꝓlis. Ex actu parentis ee nō potest. Nā si
cut probatū est supra. peccatū parentis in prolem non
transit. Ex actu vero prolis ee nō potest. sicut planum
est. ꝯ videtur q̄ nullo mō originale in vno q̄s in alio re
periatur intensius. Sz contra Anſ. De cōcep. ꝟgi.
Sicut ꝓpter naturā nascitur corrupta ꝑsona. ita natu
ra ꝓpter personā efficitur magis peccatrix. sed peccatū
qō inficit naturā est peccatū originale. ergo videtur q̄
originale peccatū in aliquo possit fieri maius ⁊ intēsi⁹.
Iterē hoc videk ratione. Nullū malū est in summo. quia
nihil est summe malū. sed originale peccatū malū est. er
go nō est in summo. sed quod est citra summū. ⁊ intēn
di potest ⁊ augeri. ꝯ originale peccatū intēsibile est. igi
tur potest maius in vno q̄s in altero repiri. Item ori
ginale peccatum est ꝯcupiscentia. sed concupiscentia
potest intendi sicut ⁊ potest remitti. ⁊ aliquando inten
ditur. sicut patet p experimentū. ꝯ videk q̄ peccatū origi
nale intendi valeat. vt sit maius in vno q̄s in alio. vel
etiā intensius in eōdē fm statum diuersos. Item fe
ditas carnis est ratio quare aīa contrahit originale. ista
caro nō est infecta in summo. ⁊ quod non est infectū in
summo. dum transit p viam infectionis potest magis ⁊
magis inficī. Si igik caro nostra transit p viā infectio
nis dum ꝓpagatur. videk q̄ magis ⁊ magis inficit. ac
p hoc quotidie originale peccatū augmentak. Item
oīs ꝓpietas quanto magis appropinquat sue cause est
intensior ⁊ fortior. ⁊ quāto magis elongat debilior. sed
corruptio originalis ab adaz ꝓducitur tanq̄ a fontali
ꝓncipio ⁊ radice. ꝯ videk q̄ quāto aliquis est ade pri
mior. q̄ tanto originalis culpa sit in eo intēsior. Item
vna aīa melioza habet naturalia q̄s alia. sicut in peeden
ti dis. habitū est. sed tanto corruptio peior est. quāto ē
in meliori natura. sicut Aug. dicit ⁊ expresse rō manife
stat. ꝓpter dignitatez eius qō corrumpit. ꝯ originalis
corruptio peior est in vna aīa q̄s in altera. ⁊ si h̄. videk
q̄ culpa sit intēsior. Rn. dōm q̄ sicut si adā steriisset om
nes equaliter essent innocentes. ita nūc cum adam pec 24
cauit oēs facti sunt equalik peccatores. ⁊ ita culpa ori
ginalis in oībus reperik equaliter. ita q̄ nō est maior i
vno q̄s in altero. nec etiā intendi habet in eōdē subiecto

Ad cuius intelligentiā notandū est. q̄ ista tria con
currunt ad originale peccatū. scilicet debite iusticie ca 25
rentia ꝯcupiscentia. ⁊ carnis feditas. ⁊ p̄mū est ipi ori
ginali essentiale. scōm vero materiale. ⁊ tertiū causale.
sicut supza explanatū fuit. Si igik originale deberet au

geri·ex aliquo istoꝝ oporteret illud intendere·cum aũt ꝙ nullum bonꝝ intẽdi habeat·in oĩbꝫ equaliter habet repiri·Quantũ ad carentiã nãꝫ debite iusticie nõ po/ test intendi·ista enim carentia non potest esse maior in vno q̃ in alio nisi triplici de causa Aut quia sit obliga tio fortior: aut quia sit ibi maior priuatio aut quia mo/ dus priuandi sit detestabilior·Nullo istorum modo/ rum maior: hꝫ esse carẽtia in homĩe vno q̃ in alio·Non est em̃ obligatio fortior·qꝝ oẽs equaliter obligamur in adã·Nec ꝑuatio maior·qꝝ eodẽ dono scilicet originã/ lis iusticie oẽs ꝙ originalẽ culpã nudamur·Nec mod⁹ priuandi detestabilior·qꝝ oẽs ꝑuati sunt ꝙ vnã inobedi entiã ade·ꝛ sic originale rõne carẽtie debite iusticie non
26 recipit magis ꝛ minus·sed in oĩbꝫ equaliter est·Simi liter nec q̃tum ad ꝺcupiscẽtiã intendi habet Si em̃ in/ tendit appetitus vel ꝺcupiscẽtia respectu alicuⁱ dete/ stabilis in alio·hoc potest eẽ tripliciter·Aut ex cõple/ tione·aut ex assuefactione·aut ex vinculi refrenantis ꝺfractione·Primo mõ absq̃ dubio ꝺcupiscẽtia augeri potest·sicut patet de ꝺcupiscẽtia carnis q̃ magis fer/ uet in colericis ꝛ sanguineis q̃ in melãcolicis·sꝫ talis intensio nihil facit ad culpã·Nõ em̃ est culpabilis·sed naturalis vel penalis·Similiter ꝛ secũdo mõ ꝺcupi/ scentia intendi põt ĩ eodẽ hoĩe sicut patet in eo q̃ assue/ factus est luxuriari ꝛ bona cibaria comedere·ꝙ magis est ꝓnus ꝛ ardẽtius ꝺcupiscit q̃ qui talia nõ gustauit· sed hec intensio nõ facit ad originale pctm̃·sed potius ad actuale·qꝝ nõ dicit originale peccatũ ꝺcupiscẽtia q̃/ cunq̃ mõ·sꝫ solũ ꝙt ab origine ꝺtracta est·Tertio mõ nõ põt intendi·sꝫ in oĩbꝫ habet equaliter repiri·ꝑ eo ꝙ il lud retinaculũ originalis iusticie merito culpe ade in oĩ bus est ꝺfractum·Et q̃m ꝑm istũ tertiũ modũ attendit q̃titas originalis ex ꝓte ꝺcupiscẽtie·hinc ẽ ꝙ q̃tum ad ꝺcupiscẽtiã originalis culpa in oĩbus in quibꝫ est repit
27 equaliter·Similiter q̃tum ad feditatẽ·que est in car/ ne nõ habet esse maius ꝛ minus originale·ꝛ hꝫ patet·nã ꝙ aliqua ꝓprietas intendat requirit idoneitas ad inten sionẽ tã ex ꝓte suscẽptibil' q̃ ex ꝓte ꝑpetãs q̃ intẽdit q̃ et am ex ꝓte agẽs·ꝛ si aliqõ horꝝ defuerit·ꝑpetas illa ñ hꝫ intẽdi·sic ꝑz ꝺsiderãti·Oĩa aũt hec deficiũt in ꝓposito· Defectus em̃ est ex ꝓte suscẽptibilis·nã sicut speculum nouũ infecit a muliere mẽstruata·sed postq̃ inueterã/ tum est·ex aliq̃ aspectu nõ recipit nouã infectionẽ·sic humana natura in statu ꝑmordiali q̃si noua existẽs in/ fici habuit a corruptione ꝙsone·postmodũ vero q̃si in/ ueterata·ex noua corruptõe nõ recipit nouã infectionẽ Defect⁹ etiã est ex ꝓte agẽtis·qꝝ nullus est post ꝑmũ ho minẽ cuⁱ⁹ transgressio respiciat obligationẽ ꝙsone·hic est ꝙ talis culpa nõ habet infecere carnẽ ꝺiunctã·Defe ctus etiã est ex ꝓte ꝓprietatis intensibilis·Illa em̃ quo rum portẽtia est in termino nõ hñt recipe mai⁹ ꝛ minus sicut vult pbs·Feditas aũt carnis ꝑm ꝙ est ꝑncipiũ cõ/ tractionis originalis ortũ habꝫ ex carẽtia originalis iu sticie·ꝛ qꝝ carẽtia illa nuditas quedã est·ꝛ nudo nõ est recipe magis nudũ·sicut originalis iusticie nuditas nõ recipit magis vel minꝰ·sic nec carnis feditas·Et sic ꝑz ꝙ ex ꝓte feditatis carnis originale nõ hꝫ intendi vel au gmentari in eodẽ vel in diuersis·vel ex ꝓte ꝺcupie·vel carentia debite iusticie·sicut oñsum est·nec sunt plura ꝺcurrentia ad originale·manifestũ est igit ꝙ originale
28 pctm̃ in oĩbus in quibꝫ reperitur hꝫ eẽ equaliter·ꝛ ꝺcedẽ de sunt rõnes hoc ostendẽtes. Ad illud ꝙ q̃ primo obĵcit de Anſ·ꝙ natura ꝙ ꝙsonã efficit magꝝ peccatrix dõm ꝙ natura accipit dupliciter·Uno mõ dicit natu/ ra vis insita rebus ex similibus similia ꝓcreans· Alio modo dicitur natura ipsum commune·hĩs duobꝫ mo dis distinguitur natura contra personam·ꝛ cum dicit natura corrũpit ꝙsonã·accipit natura ꝑ vi ꝓpagatiua ꝛ corruptio ꝙsone dicit illa q̃ respicit volũtatẽ rõnalẽ· Cũ aũt dicit Anſ·ꝙ natura efficit ꝙsonã magis pec/ catrix·accipit naturã ꝑ cõmuni ꝓut consideraf in sup/ posito·ꝛ hoc patet ꝙ exemplũ suum quod dicit·Sicut adã peccãte peccat hõ·sic adã magis peccãte magꝝ pec cat hõ·ꝛ hõ mõ natura nõ hꝫ corrũpi solũ ꝙ peccatũ ori/ ginale·sꝫ etiã ꝙ peccatum actuale·ex hõ igit nõ sequit ꝙ originale habeat esse maius ꝛ intẽsius. Ad illud qõ 29
obĵcit ꝙ nullũ malũ est in summo·dõm ꝙ est summum simpliciter·ꝛ est summũ in genere·ꝛ q̃uis nõ cõtingat repiri summũ malũ simpliciter·est tñ repire malũ sum/ mũ in ꝓprio genere·sicut videm⁹ aliquẽ ira ꝑuatũ visu ꝙ nõ põt esse magis·sic ꝛ in ꝓposito põt intelligi ꝙ ori ginale ꝑuat simpliciter iusticiã originalẽ·ꝛ tõ eius infe ctio est in termino·Posset tñ dici ꝙ ꝛ si nõ esset ĩ sum/ mo·nõ tñ sequit ꝙ posset intendi·qꝝ potest eẽ defectus ex ꝓte sui susceptibilis vel ex ꝓte agẽtis·ꝛ vtrũq̃ hic re/ ficit sicut supra ostẽsum est. Ad illud qõ obĵcit ꝙ cõ/ 30
cupia põt crescere·dõ·ꝙ vez ẽ ĩtẽsiue·sꝫ ñ extẽsiue·illõ tñ cremẽtũ nihil facit ad originale peccatũ·cũ nõ sit nisi vl ex cõplexione·vel exassuefactione sicut ostẽsum est.

Ad illud qõ obĵcitur ꝙ feditas carnis potest eẽ ma ior·dõm ꝙ et si feditas carnis·ꝓut est corruptio pena 31
lis intendat ꝛ crescat·sic patet in lepr̃osis ꝛ seminifluis et alĳs fedis infirmitatibus oꝓressis·ꝓut tamen ipsa est principium originalis·habet equaliter reperiri in singulis·quia ab vno solo et ꝑmo fonte procedit Ad 32
illud vero quod obĵcitur ꝙ ꝓprietas intensior est cum approximat siue origini·dõm ꝙ illud vez est de ꝓpri etate que quidem dicit naturam ꝛ positionem ꝛ de illa que habet continuari cum sua origine·sicut est in virtu te mouente·ꝛ luminis effusione aliter non habet veri/ tatem sicut patet·nam candela inflammata ab alia·ita bene inflammabit sicut inflammabat illa· vtrum hꝫ em̃ deficit in ꝓposito·tum quia illa carnis feditas pl⁹ di/ cit rationem priuationis q̃ positionis·tum quia etiã illius feditatis transfusio est ꝙ generationem·in qua generatum primũ ꝛ secũdum habet eandem vim quam habebat generans primũ. Ad illud quod obĵcitur 33
ꝙ vna anima habet meliora naturalia q̃ alia·dõ·ꝙ ꝛ si boc verum sit ꝛ concedendũ·tamen quãtum pertinet ad puritatem innocentie omnes aĩme equales sunt·ꝛ qꝝ illius priuationem directe respicit originale· hinc ẽ ꝙ licet alia naturalia sint excellentiora·non tamen ꝓpter hoc intenditur corruptio originalis culpe·Quãdo em̃ dicitur ꝙ tanto peior est corruptio quanto melior ẽ na/ tura·hoc intelligitur ꝑm illud ꝑm quod natura per vi/ cium corrũpitur·aliter em̃ nõ habet veritatem·quia fre quenter ille qui habet meliora naturalia non habet ita grauia peccata sicut ille qui habet minus bona ꝛ in eo/ dem genere peccati.

Questio II d

Utrum sit ponere vnũ originale vel plura·Et ꝙ vnũ solum videf primo auctorate magistri in littera·c·Alio/ quin·vbi sic ait·Uno peccato nõ pluribꝫ paruuli obli/ gati sunt· Item hoc ipsum ostenditur rõne sumpta a causa·quia peccatũ originale ꝺtrahit ꝓpter ade inobe/ dientiam·ergo si vna em̃ culpa fuit eius inobedientia videtur ꝙ in quocunq̃ reperitur sit vnicũ ꝛ nullo modo plura· Item hoc ꝑm ostendit rõne sumpta a pe/

na. Originali eñ debeꝯ solum carentia visionis dei. et hec est vna pena. sed multis culpis multe debẽt respõdere pene. ḡ ꝛc. Item hocꝫm ostendit in cõparatione ad actuale. Actuale eñ nõ solũmodo est ab origine sed etiã origo est ꝛ principiũ omniũ malorũ. Si ḡ qõ p supabundãtiã dicit vni soli ꝛueniꝫ. ꝛ status est p reductionẽ ad vnũ. videt q̃ originale peccatũ nõ sit nisi vnũ. solũ. Item hocꝫm videt in cõparatione ad subiectũ Originale eñ est in aĩa rõne ꝛiunctionis sue ad carnez si ergo vna est caro cui anima ꝛiungitur. ꝛ vnica vnione vnitur. ꝛ vnitas est in aĩa fm q̃ carni vt p̃fectibili vnitur. videtur ergo q̃ necessario peccatũ originale sit vnũ. Item hocꝫm ostendit per cõparationẽ ad oppositum. Originale eñ peccatũ est carentia debite iustitie. sed debita iustitia cuius originale peccatũ est priuatio in homĩe nõ erat nisi vna. quia in vno innocente vna est innocentia. ḡ ꝛc. Sed cõtra hoc arguitur primo auctoritate sup illud p̃s. Ecce in iniquitatibꝫ conceptus sum. glo. iniquitates sunt peccata originalia. et multe auctoritates sunt ad hoc in littera. Item hocꝫm videtur rõnibus sumptis per eandẽ viã p quã sumebãtur ad oppositum. Et primo rõne sumpta a causa. Originale peccatũ est in nobis ꝓpter peccatũ primoꝝ parentũ. scz adam ꝛ eua plura cõmiserunt peccata. ḡ videtur q̃ plura sint in nobis originalia. qui qua ratione redundat in nos peccatũ viri. eadẽ ratione mulieris.

Item hocꝫm videt rõne sumpta a pena. q̃ vni culpe vnica debet respondere pena. sed multa genera penalitatũ ad originale peccatũ consequit. vt fames. sitis. mors. infirmitas. ꝛc. Et quattuor dicit Beda nobis p peccatum originale esse inflicta. scz infirmitatẽ. ignorãtiam. concupiscentiam. ꝛ maliciam. videtur igit q̃ fm diuersa penalitatũ genera sit diuersitas originalium.

Item hocꝫm videt p cõparationẽ ad capitalia subsequentia. Habitꝰ eñ diuersificãt p actus. ꝛ actꝰ per obiecta. si ḡ originale peccatũ reddit hoiez peccatiuũ ad. vii. peccata capitalia q̃ sunt diuersoꝝ generꝫ. videt q̃ in q̃libet hoĩe sit multitudo originaliũ. Itẽ hocꝫm ostenditur p cõparationẽ ad subiectũ. q. oẽs vires aĩe inficiuntur p originale peccatũ. sed multiplicatis corruptibilibꝫ. multiplicant corruptiones. ꝛ in diuersis potentijs diuersi sũt habitꝰ. ḡ ĩ vnoquoꝫ hoĩe necꝰ ẽ ponere multiplex originale. Itẽ hocꝫm videt p cõparationẽ ad oppositũ. q. p originale peccatũ est ꝑuatio omniuꝫ virtutũ cũ p ipm fiat incuruatio aĩe ad vicia oĩbꝰ ꝓtinentibus opposita. ḡ si plures ꝛingit in nobis reperiri virtutes. plures in nobis ꝛingit reperiri culpas originales.

34 Ad. dom. q̃ sic vult magister Hug. Originale peccatũ dupliciter dicit. Uno mõ ꝺr originale peccatum qõ est origo omniũ peccatoꝝ. ꝛ sic peccatũ Ade ꝺr originale peccatũ. ꝛ hõ mõ originale peccatũ nõ tm̃ est vnũ spẽ. verũetiã vnũ numero. Alio mõ dicit originale peccatũ qõ est in nobis ab origine. ꝛ a q̃ etiã cetera vicia sumunt in nobis originem. ꝛ hõ mõ queri nõ ꝺ de vnitate originalis peccatũ. Ad huiꝰ igit q̃stionis dilucidationẽ intelligendũ est q̃ cum querimꝰ de vnitate alicuiꝰ. aut q̃rimꝰ de vnitate fm speciẽ ꝛ formã cõmunẽ. aut querimꝰ de vnitate fm numerꝫ ꝛ suppositũ. Si ꝓmo mõ loq̃mur de originali peccato. sic vnitatẽ hz fm spẽm eo mõ fm q̃ peccatũ ꝺr habere speciem. Unitas aũt ista in originali peccato venit ꝓncipaliter ex pte boni qõ ꝑuat. ꝛ ex pte peccatiad ẽ p qõ introducitur est. ꝺ est ex pte oppositi ꝛ ex pte ꝓncipij. Una enꝫ est fm spẽm originalis iustitia ꝛ innocẽtia. cuius ꝑuatio est originale peccatũ. Una etiã fuit inobedientia rõne cuius totũ genꝰ humanũ est corruptũ. ꝛ hõ fm spẽm originale peccatũ est vnũ in nobis. Si aũt loqmur de vnitate originalis q̃tũ ad numerꝫ. sic dom. q̃ in vno hoĩe est vnicũ. Et rõ huiꝰ est. q̃ peccatũ duplicit numerat. Aut rõne subiecti in q̃. sic in diuersis hoĩbꝰ diuersa sunt peccata. Aut rõne actꝰ p quẽ hõ culpabilis efficit. sic q̃ pluries luxuriatꝰ est plura hz peccata. Neutro istoꝝ modoꝝ originale peccatũ multiplicat. scz remanet indiuisum. naz in vno hoĩe vna ẽ aĩa q̃ p originale peccatũ inficit. Itẽ vniꝰ hominis vna est generatio in qua ꝛ p quã originale peccatũ transfundit. ꝛ hõ originale peccatũ in vno homĩe est vnũ solũ q̃tum ad vnitatẽ fm spẽm. ꝛ q̃tum ad vnitatem fm numerꝫ. Et ꝺcendo sunt rõnes q̃ ꝺ ostendũt.

Ad illud ḡ qõ ꝓmo obiicit de glo. in ꝑrũ. Iniq̃tates 36
dicit etiã originalia. dom q̃ sicut dicit magr q̃ frequẽter in scriptura accipit plurale p singulari ꝛ ecõuerso. sic magr exemplificat in ps. Rõ aũt q̃re scriptura originale cũ sit vnũ pluraliter nom̃at. est ꝓpter multiplicitatem inclinationũ ad malũ q̃ ex originali peccatõ nascunt. Ad 37
illud qõ obiicit q̃ originale peccatũ ortũ hz a peccatõ ꝓmorum parentũ. dom est q̃ quẽadmodũ in generatione plius pater ꝛ mr̃ sunt quasi vnũ ꝓncipiũ cõpletiuũ ita q̃ neuter eoꝝ p se sufficit q̃tus sint diuerse p̃sone ꝛ distincte. sic ꝛ in originalis peccati trãsfusiõe intelligẽdũ ẽ. ꝛ sic peccatũ ade ꝛ peccatũ eue fuerũt diuersa. put tũ in originali peccatõ inficiebat in vtroꝫ vis generatiua. vnũ peccatũ originale in ple causabãt. ita q̃ sicut ꝓncipaliter virtus generatiua residet penes viꝝ. ita etiã transfusio originalis ꝓncipaliter attribuit viro. Sibilomin⁹ etiã vtriq; attribuitur suo modo. vnde friuola est illa q̃stio qua queritur vtrũ transfunderet originale si tm̃ vir vl tm̃ mulier peccasset. q. cũ ad generationẽ duo ꝛcurrant tanq̃ vnum ꝓncipiũ. nõ pareret deus q̃ vir incorruptꝰ mulieri corrupte cõmisceret vel econuerso. Debet eñ siue in statu nature institute. siue in statu nature corrupte seruari p portio ꝛ ꝺformitas viri agẽtis ad mulierẽ suscipiẽtem cum in actu illo efficiant vna caro. Ad illud qõ obiicitur de multiplicitate penaꝝ. dom. q̃ vni culpe rñdet 38
vna pena ꝓncipalis. plures aũt possunt esse nõ ꝓncipales. Principalẽ aũt dico penã eternã. nõ ꝓncipalẽ penam tpalem q̃ q̃dãmodo est ad bonũ ordinatiue. Uel ꝓncipalẽ voco illã q̃ ꝓmo p culpa infligit. nõ ꝓncipalẽ vero q̃ ad istã ꝺsequit. Originale aũt vna pena eterna punit videlicet carentia visionis dei. Unica etiã pena tpali ꝓncipaliter videlicꝫ mortalitate carnis. sꝫ ad mortalitatẽ multe cõsequunt penalitates. Ad illud qõ 39
obiicit de multiplicitate inclinationũ. dom. q̃ sicut vna corda rupta qua multa colligant. sequit laxatio multorum. ꝛ tm̃ vna est ibi ꝓma corruptio ꝛ laxatio. sic intelligendũ est ꝛ in ꝓposito. q. iustitia innocentie p originale peccatũ ꝑuata. oẽs vires aĩe relaxant. vna tm̃ est corruptio loquẽdo cẽntraliter. plures aũt intelligẽdo cauſaliter. Ad illud qõ obiicit q̃ est corruptio diuersaꝝ 40
virtutum. dom q̃ verꝫ est. sed sicut gratia ponit esse in viribus aĩe. put tũ ꝺtinuant ad vnitatẽ ſbe aĩe. ꝛ hõ vna est gr̃a in oĩbꝰ viribꝰ. sic ꝛ originale peccatũ est corruptio pluriũ virtutũ. put tũ ille vires in vnitate ſbe vni carni habẽt vniri. Et sic intelligẽdũ est illud verbũ qõ ab aliquibus ꝺsueuit dici. scz q̃ originale inest aĩe fm suã cẽntiam. ḇ eñ nõ est intelligendũ q̃ ipam ſbam aĩe originale ꝑuas respiciat q̃ potẽtias. Sã cõtrariũ huius dicit Anſ. in li. de ꝺcep. virgi. q̃ tã iustitia q̃ iniustitia primo est in voluntate. ꝛ loquit ibi expſse de peccatõ originali. Et sic intelligendo q̃ originale peccatũ vt culpa est. sit

ꝑmo in voluntate. vt viciū. sit in pluribus potēcijs ad vnū subst̄ātiā ꝛtinuatis. intelligit habere vnicū subiectum sicut vnitas vna ponit esse in oīb⁹ mēbris eiusdem corporis. sicut vult Aug. nō sic aūt est de peccato actuali. ¶Nam peccata actualia diuersas potentias respiciunt. fm q̄ ad diuersos actus compantur. vnde et per diuersos actus introducunt in esse. ⁊ ꝓterea fm diuersitatem potentiaꝝ habēt differre. nō sic est de originali peccato qđ contrahitur ex vnione anime ad carnem. Ad illud qđ vltimo obijcitur de compatiōe ad oppositū iam patet responsio. ¶Nam originale peccatū ꝓmo ⁊ p̄ncipaliter virtutibus nō opponitur. sed opponitur iusticie originali de qua sepe dictum est. ⁊ illā priuando per consequens inclinat ad diuersa vicia. ⁊ sic inclinando cum oīb⁹ virtutibus habet repugnantiam. vnde ratio illa nō cogit. quia non arguit per illud qđ opponitur directe. sed solum per id quod opponit̄ consequenti. 41

QUonsequenter querit̄ q̄ntum ad tertiū articulus de pena originali. Et circa hoc querunt̄ duo. ¶Primo querit̄ vtrū decedētes etiā in solo originali puniāt̄ pena ignis materialis. Scđo querit̄ vtrū puniant̄ pena interioris doloris. an solū carentia visionis dei.

Questio I c

Utrum paruuli decedentes in solo originali puniāt̄ pena ignis materialis. Et q̄ sic videtur Aug. de fide ad pe. Firmissime tene paruulos qui sine sacramento baptismatis de hoc seculo transeunt. eterni ignis supplicio sempiterno puniendos. Item Aug. Quisquis ita viuere incipit vt ante finiat vitam q̄ ab eius sceleret originalis obligatione soluatur. si vn⁹ dies vel vnus hore spacio anima vixit in corpore. necesse est eā cuz eodem corpore interminabilia gehenne supplicia sustinere. Et hoc expresse colligitur q̄ originali nō tm̄ debetur carentia visionis. sed etiam pena ignis. Item ꝟ ipsum videtur ratione. ¶Paruuli in hac vita multas sustinent penalitates ⁊ afflictiones. aut ergo iuste aut iniuste. ¶Non iniuste hoc constat. quia omnis pena iusta est. Si iuste. ergo meretur hoc originalis culpa. si ergo culpa nō debet remanere impunita. ⁊ originale meretur penam sensus. videtur q̄ paruuli pena sensibili crucientur. Item illud est magis dignum puniri in quo magis residet causa peccati. per que enim quis peccat per illa debet torqueri. sed traductio ⁊ causa originalis peccati maxime residet penes carnē. ergo videtur q̄ illa potissime debet puniri. si ergo anima merito illius culpe digna est dei visione priuari. multo fortius caro digna est eternis supplicijs cruciari. Item paruulis nō restituuntur corpora dotata. habebūt igitur corpora passibilia. sed omne passibile necesse est aliquādo pati. vel ab extrinseco. vel ab intrinseco. maxime cum apprimatur agenti actiuo. ergo videtur q̄ paruulorum corpora aliquando patiantur ⁊ affligentur. Sed cōtra Aug⁹. in ench. Mitissima sane eorum erit pena q̄ preter peccatum quod originaliter traxerunt nullā insuper addiderunt. sed si paruuli carerent visione dei ⁊ punirentur igne materiali nō haberent mitissimā penam. Si igitur nemo dubitat eos visione priuandos. videtur nullo modo esse ipsos corporali supplicio puniendos. Item magister in littera ca. alioquin. ꝓ originali peccato quod a parentibus paruuli traxerūt nullam aliam materialis ignis vel conscientie vermis penam sensuri sunt nisi quod dei visione carebunt in perpetuum. Item hoc ipsum videtur ratione. Iniustum est plus exigere in pena q̄ cōmissum est in culpa. si ergo paruulus nullo actu suo diuinū contempsit imperium. videtur q̄ nullum debetur sibi eternale tormentum. Item acerbitas pene respondet quantitati delectationis. iuxta illud apocal⁹ Quantum glorificauit se in delicijs ꝛc̄. sed anima que diuincta fuit corpori paruuli infirmanti ⁊ debili nullam delectationem mordicanam in corpore sensit. ergo videtur q̄ sibi nō debeat acerbitas pene sensibilis. Item horribilius est continue ⁊ eternaliter in tormentis esse q̄ omnino nō esse. si ergo deus animā quam creauit sine perpetratione alicuius peccati eternis supplicijs deputaret. nullus videretur sibi beneficium prestare. nec misericordia simul cū iusticia curreret. q̄ si hoc est inconueniens dicere apud patrem misericordiaꝝ. videtur ꝛc̄. ℟o. ad predictoꝝ intelligentiam est notandum q̄ hic duplex est opinio. Quidam enim attendentes rigorem diuine iusticie ac sententie qua deus hominē ꝓ vno modico mortali in quo momentanea ⁊ quasi nulla fuit delectatio hominē cruciat eternaliter. dicunt q̄ paruuli cremabūtur igne materiali longe minus q̄ illi qui peccauerunt peccato actuali. Et hoc dicunt sensisse Aug. cum dixit in ench. penam paruuloꝝ esse mitissimaꝝ. Et in libro de fide ad pe. ¶Paruuli cruciabūtur eterno supplicio. Mitissimā enim illam vocat penam nō absolute. sed respectu aliarum. ¶Nec in hoc derogatur vt dicunt diuine misericordie. eo q̄ minus malum est in tali pena esse q̄ omnino non esse. cum nō sit ibi tanta boni priuatio sicut manifestat Aug⁹. in libro de libe. arbi. ⁊ hoc dicunt esse conueniens vt sicut in originali peccato erat carentia debite iusticie ⁊ concupiscentia. sic etiam in pena esset carētia visionis dei ⁊ afflictio ignis eterna. Sz cū valde durum videat q̄ de⁹ tā duret tā aspere agat cū paruul⁹ sic decedētibus. q̄ cum nō potuerūt vitare nec morte culpe. nec morte nature. p̄sertim cū videam⁹ deū cū impijssimis ⁊ sceleratissimis ꝓcedere mīe. misericordiē agere. Jō est alia positio mitior q̄ magis concordat pietati fidei ⁊ iudicio rōnis. q̄ paruuli decedētes cū originali carent iusticia ⁊ spūsceī gra q̄ē pigu⁹ hereditaꝝ eterne. puniunt̄ interno dei visiōe. q̄ vo in carne fuit feditas. iō ponit̄ in loco vili vtpote infernali. sz q̄ nō habuerūt in se actuale delectationē peccī. nec in spū nec in carne. iō no sentiunt pene ignis acerbitatē. Hūc modū dicēdi magis approbāt mgri cōiter. ⁊ iō ipm sustinēdo fm opinionē magistri sic ꝓz in lra. rōes q̄ ad hāc ꝓpositionē inducūt cōcedo. 42

Ad illud ḡ q̄ ꝓmo obijcit in ꝛriū de ꝟbis aug. dōm. q̄ aug. in ꝟbis illis nō intendit dicere q̄ paruuli sensibiliter crucient. sz intendit eoz penā manifestare q̄ntum ad carētiā visionis dei. ⁊ q̄ntū etiā ad vilitatē loci. Et ꝟ valde abūdāter exprimit pl⁹ dicēs ⁊ min⁹ volēs intelligi. ¶Nec sine causa loquitur sic. ꝟ em facit ad extirpādā illā heresim q̄ dicebat paruulos nulla pena puniri. Uñ sicut in moribus documētū ē q̄ q̄ vult ab vno extremoꝝ puenire ad mediū. q̄ si debet declinare ad illud extremū sicut docet phūs. Sic etiam beatus Augustin. vt ultram heresim extirparet que dicebat paruulos ab oīi pena immunes vt ad medium reduceret videlicet ad penaz carentie visionis. simpliciter asserit eos cū alijs peccatorib⁹ eternaliter damnari. Istum aūt suū intellectū explanauit in ench. vbi dixit penā eoz esse mitissimam. sicut dicit magister in lra. 43

Ad illud qđ obijcitur q̄ paruuli multas penalitates sustinent in hac vita. dōm. q̄ ⁊ taliter 44

puniri p peccato originali sit iustum. nō tm̄ sequitur q̄ eternaliter. Et rō huius est. q: pene tales nō tm̄ sunt punitiue. sed etiā promotiue. vnde deus nō tm̄ affligit inimicos suos. verūetiam amicos. sicut patet in Tho/bia ⁊ Job. ⁊ iō in afflictione tpali. seueritati iusticie cō/iuncta est benignitas miscōie. q̄ duo elegāter reperiūt de/bent in om̄ punitōe dei ⁊ remuneratōe. sic aūt nō con/tingeret in pena eterna reperiri. hoc em̄ parū eēt de rigo/
45 re iusticie. si aīas puulo: ignis gehēnalis supplicio cru/ciaret. Ad illud q̄ō obijcit q̄ in carne maxime resīdet causa peccati. dōm q̄ ⁊ si causa peccati q̄ quo modo resi/deat in carne. h̄ est p modū cuiusdā habit⁹. nō p modū act⁹. tm̄ caro nō fac aīaz puuli ꝯcupiscētē sz ꝯcupiscibilē ⁊ ppē h̄ nec ipa nec aīa dz ī ipa. debz actuali cōbustiōe ignis rorqueri. sed sicut aīa priuat visione dei. sic etiam caro priuat stola sua. ⁊ in loco vili ⁊ renebroso ponit. cū collocanda eēt in celo empyreo. si a talis feditatis cor/
46 ruptione fuisset sanata p baptismi efficaciā. Ad illō q̄ō obijcit q̄ puuli nō habēt corpa dotata. sz pot⁹ pas/sibilia. dōm q̄ aliq̄d nō pati ab aliquo dupliciter ꝯtingit. Aut ex virtute quā hz in se. aut ex ordine diuine iu/sticie. Dico igit q̄ q: corpa paruulo: sunt passione ca/rentia. ⁊ h̄ nō est ppter virtutē resistēdi quā habeāt in se. sed pot⁹ ppter ordinē diuine iusticie. ꝑm cui⁹ regulā ignis infernalis agere hz. cū sit instrumētū diuīe iusti/cie. Tm̄ sicut idē ignis magis cruciat maiorē peccatorē q̄ minorē. sic ⁊ in eodē igne patiunt corpa eo: qui pec/caverūt pcō actuali. puulo: vero corpa si in ipis igni/bus infernalib⁹ volurētur passionē nō sentiūt. ⁊ tm̄ nō habēt impassibilitatis dotē. q: nō supant vim ignis p
47 hoc q̄ō hnt a virtute ppria. Et si tu obijcias mihi q̄ de/bent pati passione venīēte ab intrinseco vtpote fame ⁊ siti. cū nō habeāt corpa impassibilia ⁊ imo:talia. dōm q̄ sicut damnato: corpa cū sint passibilia ⁊ defectibilia tm̄ diuīa virtute sustētante ppetuant in vita vt ab igni/bus nō ꝯsumant. sic ⁊ puulo: corpa eadē virtute diuīa ita ꝯtinuant. vt nō indigeant cibo nec potu. nec tm̄ ha/bēt illā firmitatē ⁊ soliditatē quā habebūt corpa glīosa.

Questio II f

Utrum paruuli decedentes in solo originali puniā/tur aliquo dolore interiori. Et q̄ sic videt p illud Job. Ebuso. q̄ dicit q̄ excludi a bonis eternis. ⁊ alienū effi/ci ab hīs que ꝑparata sunt iustis tātū generat cruciā/tum. tantū dolorē vt etiā si nulla extrinsec⁹ pena torq̄/ret. hec sola sufficeret. ḡ si puuli excludent sicut adulti. videt q̄ maxime cruciabunt interiori dolore ⁊ gemitu.

Itē q̄ncūq̄ alicui⁹ desiderat ⁊ illo priuat. necessariū est illū tristari ⁊ dolere. sed oēs boīes naturaliter desi/derant beatitudinē. ḡ si aīe puulo: eterna beatitudine ꝑuant. videt q̄ ex h̄ necessario tristent. Itē aīa puuli dū vnit carni ꝯtrahit ꝯcupiaz. cū ḡ sepat a corpe rema/net in ea infectio illa ꝯtracta. ⁊ ipa pōt exire in actū. h̄ ꝯstat. ḡ pōt ꝯcupiscere. sz ꝯcupia sp est vel cū delectati/one vel cū pena. Cū delectatōe cū hz q̄ō desiderat. cum pena. si nō hz. ḡ si aīe puulo: delectatōib⁹ erunt ꝑuate. videt q̄ doloribus interi⁹ erūt afflicte. Itē puuli dece/dētes cū originali. ⁊ antiq̄ patres in limbo exīstes. vtri q̄ ꝑuabant visione diuina. si ḡ amplior debebāt pena puniri puuli q̄ habebāt culpā q̄ patres q̄ nullam habe/bant culpā. videt q̄ ex ipa carētia visionis dei aliquaz tristiciā aīe puulo: habeāt. Itez maior dolor est q̄n q̄s ꝑuat aliquo bono sine cā q̄ q̄n priuat ex cā aliqua. ḡ pari rōne maior dz esse dolor q̄n ꝑuat ex minori cā q̄ q̄n priuat ex maiori. si ḡ aīe puulo: ex minori cā ꝑuant visione diuina q̄ aīe adulto:. videt q̄ magis doleant interius. Itē aīe puulo: p naturā hnt affectiones. ⁊ affectiones necē est vel quietari vel p eas aīam affligi. inde rudo em̄ affectionū nō modica ē afflictio. sz affecti/ones puulo: nō erunt quietate. alioquin iā essent in q̄/dam beatitudine. sol⁹ em̄ de⁹ est q̄ quietat desiderū aīe. ergo videt q̄ si aīa erit in affectionū varietate ⁊ inde/tu/dine. q̄ erit ꝯtinue in dolore ⁊ afflictione. Sz cōtra mg̃r in littera. nullā aliā penā sensuri sunt puuli ignis materialis vel ꝯsciētie vermis. nisi q̄ dei visione care/bunt in ꝑpetuū. ḡ videt q̄ nō habeāt dolorē ineternum

Itē originale inest aīe ex vnione ad carnē. ḡ si aliq̄ dolore dz aīas cruciari. merito originalis peccati. illo po/tissime cruciari dz q̄ inest aīe ꝑm carnē. si ḡ caro nō cre/mabit igne materiali. videt q̄ aīa nō cruciabit dolore spāali. Itez si puuli decedētes in originali dolebunt post hanc vitā. aut dolebūt de culpa. aut de dāno. Si de culpa dolebūt. ḡ erunt iusti. Si de damno dolebūt cū illud damnū ⁊ pena carētie visionis dei sit iusta. ⁊ q̄ dolet de iusto est iniust⁹. videt q̄ in aīab⁹ decedētibus cum originali nō tm̄ sit culpa originalis sed etiā actua/lis. Itē si puuli dolebūt de amissione illi⁹ summi bo/ni. cū ipi virtutē patientie nō habeāt. ⁊ q̄ doler de aliq̄ malo carēs virtute patiētie murmurat ꝯ punientē vel infligentē. ḡ videt q̄ aie puulo: murmurēt ꝯ deū iniq̄ ⁊ iniuste. ḡ videt q̄ post egressum a corpe aīe decedēn/tes in originali magis efficiant inique q̄ ante. q̄ō est i/possibile. Itē si dolent. aut credunt se habituros illō bonū aut certi sunt q̄ nunq̄ habebūt. Cōstat q̄ nō erpe/crant illud bonū habēdū. cū nō habeāt spem. si ḡ dolo/rem habēt de bono amisso cū certitudine nunq̄ habēdi videt q̄ habeant desperationē. sed desperatio est acer/bissima oīm penar⁹ infernalīū. ḡ paruuli punirent pe/na acerbissima. q̄ō impiū est dicere. Itē si dolēt. aut dolent in summo. aut nō. Si in summo dolent. igitur acerbissime puniunt. Si nō dolent in summo. ḡ in pro/cessu tpis possunt magis ⁊ magis dolere. cū dolor ille ortū habeat ex interiori affectione. ergo in eadem dispo/sitione manēte culpa. videt q̄ in eis crescat pena. quę duo sunt incōpossibilia. R⁹. ad predictorū intelligen/ 48
tiam est notandū q̄ super hac questione nec expresse lo/quitur scriptura. nec expresse eā sancti determinār. Iō doctores theologie hic opinātur contraria. Quidā em̄ voluerunt dicere q̄ puuli carebunt ⁊ cognitione ⁊ do/lore. Cognitione q̄dem carebunt exigente iusticia. do/lore carebunt exigente miscōia. Justicia nāq̄ exigit vt nō detur eis post hanc vitam donū aliquod cognitio/nis. quod in hac vita nō habuerunt. vnde sicut caru/erunt cognitione fidei ⁊ oīm genere cognitionis intelle ctiue illi qui mortui sunt ante vsum rōnis. sic etiam ca/rebunt post hanc vitā. nec diuturnitate temporis ad/discent. sicut nec maiores qui nihil plus sciunt quādo moriuntur q̄ quando nascuntur. etiā si multo tempo/re vixerunt. Misericordia exigit vt nō habeant penaz actualis doloris. cum nō habuerūt maculā culpe actu/alis. ⁊ ideo iusto suo iudicio priuat eos deus omnīū co/rum cognitione que possent eis inferre dolorē. ꝓprius est em̄ talia ignorare q̄ scire. sicut peccatori procliuo ad peccatum melius est ignorare q̄ nosse ea que eum incli/nant ad peccatum. Sed quia difficile est intelligere q̄ anima separata nō habeat vsum rōnis. ⁊ nō cognoscat ea saltem quoꝝ cognitio est ei naturaliter inserta. cum ex parte corporis impedimentum nō habeat. Ideo alij aliter opinant q̄ anime paruulorum ⁊ habebūt cogni/

tionem·ꝛ habebūt etiā doloꝛē·Scient cū ꝓpter quid facte sunt·ꝛ scient sullo bono merito originalis culpe esse pⁿuatos ꝛ ꝓpterea doloꝛē habebunt·ꝛ affectiones doloris in eis alternabunk·attamē nō habebūt doloꝛes qui mereatur dici vermis·quia nō habebunt remoꝛsuꝫ q̄ perdiderunt illud bonū ꝓpter ꝓpriā negligentiam ꝛ ꝫtemptā·ꝛ p tanto doloꝛ coꝛ erit multo minoꝛ q̄ doloꝛ adultoꝛum·Sed q̄m plura videnk incōuenientia se qui si ponak ipos dolere sicut in opponēdo mōstratum est·cū ꝓpter hoc·q; doloꝛ ille ē absq; partēsia ꝛ absq; spe ꝛ ita cū murmure ꝛ desperatione·Ꝛ ū etiā q; doloꝛ aīe redūdat in carnē·ꝛ si talis doloꝛ ex deliberatione ꝓcedit·nō videk esse absq; actuali obligatione·Ꝓpter hec ꝛ bȳs silia est tertius modus dicēdi·videlicet q; aie puulos carebunt actuali doloꝛe ꝛ afflictione nō tamen carebunt cognitione·Et illud ꝓtest satis rationabiliter intelligi per hunc modū·Decedēres cū in solo originali quasi medium teneant inter habēres gratiā ꝛ culpam actualem·ꝛ quoniā status retributionis respondere debet statui vite ꝓsentis·in tali statu debent aie paruulorum poni vt quasi mediū teneant inter beatos ꝛ eternis ignibus cruciatos·Quoniā igitur beati carent malo pene sensibilis·ꝛ cum hoc habēt dei visionē·Damnati econtrario sunt in tenebris ꝛ puniunk pena sensibili·Paruuli ſm rectum ordinē diuine equitatis debēt cōmunicare in vno cū dānatis·ꝛ in alio cū beatis sed nō possunt cōmunicare cū beatis in habendo diuinam ꝑsentiā·q; tunc in nullo cōmunicarēt cū damnatis ꝑsentia eni visionis dei nō stat cum pena sensibili·ideo cum beatis cōmunicant in hoc q; carent oīm afflictiōe exteriōi vel interiōi·cuꝫ dānatis vero in hoc q; ꝑuantur visione dei ꝛ lucis coꝛpalis·Paruuli igitur sic diuino iudicio iusto inter beatos ꝛ simpliciter miseros q̄ si in medio ꝓstituti hoc nouerunt·vt tamē ex vna parte ꝫsideratio generet desolationē·ex altera ꝫsolationē ita eq̄ lance diuino iudicio eoꝝ cognitio ꝛ affectio libratur·ꝛ in tali statu perpetuak·vt nec tristicia deiciat nec letricia reficiat·sed in hoc mirabilis ostēditur ordo diuine sapiētie que cuncta nouit suis locis disponere ꝛ ad sui gloriam ordinare·ꝫlā sicut in beatis potissime manifestak miscōia·ꝛ in damnatis potissime claret iusticia·sic in istis manifestak miscōia simul ꝛ iusticia·et ex hoc patet q; nō facit frustra deus anias quas nouit de coꝛpe añ suscepti onē baptismaꝫ egressuras·Oia
49 enī facit deus ad gloriā suā manifestādā·Uñ si tu queras quid puuli faciant vtrum addiscant vel conferant

Dist·xxxiiij·de peccato actuali ſm eius causalitatem·

Post p̄dicta de peccato actuali ꝛē· Ista totalis ꝑs secundi libri in q̄ magister agit de lapsu hoīs diuisa fuit in tres ꝑtes·ſm q; tripliciter ꝫtingit ꝫsiderare coꝛruptionē peccati·duabȳ ꝑtibus terminatis in quibꝫ magister egit de peccato quo ꝑsona coꝛrūpit naturam·ꝛ itez de peccato quo natura coꝛrumpit ꝑsonā vtpote de originali·sequit hic tertia pars in qua agit de peccato in quo ꝑsona coꝛrumpit se·hoc est de peccato actuali·ꝛ durat vsq; ad finem libri· Diuiditur aūt hec pars in duas·In p̄ma determinat de peccato siue de malo ſm id q̄ est·Scō vero qualiter in voluntate habeat malum siue peccatum cōmitti·ī·di·xxxviij·Post p̄dicta de volūtate ꝛē·Prima ꝑs habet duas In p̄ma determinat de peccato siue vel aliquod aliud opus exerceant·breuiter ꝑ respōdeo q; diuine iusticie equitas ꝛ īmutabilitas in eodē statu q̄tum ad coꝛpꝰ ꝛ quātū ad aīam·siue quo ad cognitiuā siue quo ad effectiuā ꝓpter aliter eos ꝫsolidat·vt nec p ficiant nec deficiant·nec lerenk nec tristenk·sed semp sic vniformiē maneāt vt sint materia laudādi diuinū iudicium q̄ sic est equū ꝛ iustū·vt nullū bonū remaneat irremuneratū·ꝛ nullū malū remaneat impunitū·ꝛ perfectissime teneat mediū inter superfluū ꝛ diminutū·Scōm hanc igit positionē ꝫcedende sunt rōnes oñdentes q; puuli nō sentiunt spūalē doloꝛē· Ad illud vero q̄ 50
obiicitur in ꝫtrariū de Job·Criso·dōm q; intelligit de bȳs q̄ excludunt merito actualis pecī·q̄ vermē ꝫscientie ꝛ remoꝛsum sunt habituri·ꝛ tō nō habet locū in paruulis· Ad illud q̄ obiicit q; tristicia necessario seq̄t 51
q̄ desideriū nō implet·dōm q; vez est q̄ nec implet in se·nec fit recōpensatio ſm estimationē desiderantis Quando vero ſm estimationem desiderantis aliqua recompensatio fit·non necesse est tristari·sicut multi qui vellent eē in paradiso·bñ ꝫsolant de statu vite ꝓsentis·q; ꝫtenti sunt eis que habēt q̄tuis modicū habeant·ꝛ sic in puulis intelligēdū est eē·q; eis sufficiat status suus·nec eleuāt oculos ad opes qs habere nō possunt· Ad illud q̄ obiicit q; aīa puuli ꝫcupiscētiā hz 52
dōm q; sicut ī hac vita nec ꝫcupiuit nec desiderauit aliq̄d q̄ nō debuerit·sic etiā nec in futura vita·sed ipi diuina sīa collocati erūt iter fugā ꝛ appetitū·ita q; neutrum eis dñabit·ꝛ tō nec habebunt actuale gaudiū·nec actuale supplicū·vnū cū reprimk q alterꝫ· Ad illud 53
q̄ obiicit de sanctis patribꝫ·dōm q; sancti patres spez ꝛ certitudinē habebāt de futura gloria habenda·ꝛ gratiam etiā habebāt q̄ quā dām aliquo mō cognoscebant ꝛ ideo nō sequit q; equaliter punirenk vt puuli ꝓ eo q; plus habebant ꝫsolatōis· Ad illud q̄ obiicit q; ma 54
ioꝛ doloꝛ ē alicui cum pⁿuak absq; causa·dōm q; puuli bene scient ex causa se esse pⁿuatos·sed quia illam cām nō a se habuerunt·sed aliunde contraxerūt·ideo nec doloꝛē nec remoꝛsum habebunt·verbū aūt predictuꝫ intelligitur in punitione iniusta·ꝛ in qua punitus puniens remurmurat·sic aūt nō est in ꝓposito· Ad vltimū 55
dōm q; affectiones puuloꝝ stabiliuntur iudicio equitatis diuine·nō tamē totaliter quietantur sicut affectiones bonoꝝ in patria·Unde sicut differt immunitas a passione siue a sensu pene in puulis ꝛ beatis q; ī bris est dos·in paruulis nō·sicut dictum est·sic intelligēdū est de quietatione ex parte affectionū anime.

malo ſm eius causalitatē·Scō vero ſm eius ꝺdditatem·ī·dist·xxxv·Post hec videndū est quid sit peccatum·Prima ꝑs ꝫtinet p̄sentem distinctionē·Et diuiditur in duas·In p̄ma agit magister de malo quantuꝫ ad cām originalē·In scā de malo q̄tum ad subiectum siue cām efficientē·ibi·Ostensa origine mali ꝛē·Prima ꝑs habet tres ꝑtes·In p̄ma aperit suā intentionē in generali·In scā vero oñdit q; malū ortū habz a cā bona ibi·Causa ꝛ origo ꝛē· In tertia vero q; est a voluntate libera·ibi·Mala aūt volūtas ꝛē·Similiter scā pars p̄ncipalis hz tres·In p̄ma oñdit q; malū est a bono·cōfirmās hoc auctate Aug·Scō vero elicit quoddam corelariū·scz q; in bȳs ꝫtrarijs fallit regula dialetico·rum·ibi·Ideoq; in bȳs ꝫtrarijs ꝛē·In tertia vero ꝛ vltima remouet quoddā dubiū·ibi·Ad hoc aūt q̄ dictū est ꝛē·Et sic supposito q; malus sit·duo manifestat magister de malo·ſ·a quo sit·ꝛ in quo.

DI. XXXIIII

a Mala aũt volũtas illa angeli vel hois·cã est etiã malorũ subsequẽtiũ. Sz ꝫ Augu. in lib. lrrtiũ. q. dic̃ q nullo alio autore ꝓ hõ fieri dereriorẽ. ergo mala volũtas angeli vel hois nõ ꝑt malas volũtates ĩ alĩs causare. Jrẽ si oẽ malũ dz ĩputari ei cui est cã prima. ⁊ mala volũtas angeli vel hois est cã oĩm malor. ḡ oĩa mala sũt eis imputãda. ℟. dõ q ẽ cã vere efficiens ⁊ pducẽs. ⁊ est cã qdãmodo disponẽs ⁊ pducẽs. Cũ ḡ dicit. Mala volũtas angeli vel hois est cã malor volũtatũ seq̃ntiuz. dr ꝓ qndam dispositiõz ⁊ inductionẽ. Diabolus eñ inducit ⁊ disponit suggerẽdo. hõ vero corrũpẽdo naturã ⁊ malũ exemplũ ꝓbẽdo. Luz dic̃ Aug. q nullo alio autore fit hõ deterior. ꝫ intelligit tãq̃ autore ꝑncipali. Posset tñ dici q lra ista intelligit de mal' subsequntibꝫ ꝓmã malã volũtatẽ angeli ⁊ hois. ñ respectu diuersarũ ꝓsonarꝫ sz respectu eiusdem ita q ꝓma mala volũtas ei⁹. est cã oĩm malor. q ipe facit.

b Lã ẽ ã peccatorꝫ q̃ penarꝫ. Innuit mgr q volũtas hois ẽ cã tam pcõrꝫ q̃

Aperit suam intẽtionẽ in generali q̃ de pctõ actuali aĩad uerrẽda sunt. a

Post predicta de pctõ actuali diligẽti indagine q̃dã ꝯsiderãda sunt. scz q̃ fuerit orĩgo ⁊ cã ꝓmi peccati. Vtrũ res bona an res mala. Postea ĩ q̃ re sit peccatũ Deide q̃d sit pctñ. ⁊ q̃t modis fiat. ⁊ de differẽtia ipor pctõr.

Oñdit q pctñ vl' malũ ortũ hz a cã bona. b

Causa et orĩgo ꝓmi pcti res bona extitit. q aũ ꝓmuz pctñ nõ erat aliq̃d mali vñ oriretur. Cũ eñ originẽ ⁊ cãm habuerit aut ex bono. aut ex malo habuit. Sz malũ aũ nõ erat. ex bono ḡ ortũ est. Prius eñ in angelo ortũ est pctñ. ⁊ postea in hoie. Et q̃d erat angel⁹ nisi bona natura dei. Rõ ex deo ortũ est malũ quod fuit ĩ angelo nõ ex alio q̃ ex angelo. ex bono ḡ ortũ est Vlꝫ Aug. in rñsionib⁹ ꝑtra iulianũ hereticuz q̃ dixerat. Si ex natura pctñ ẽ. tũc mala est natura. ait. Quesovt si ꝑt. rñdeat Manifestũ est ex volũtate mala tãq̃ ex arbore mala. fieri oĩa opa mala tãq̃ fructꝰ malos. sz ipaz malã volũtatẽ vñ dicit exortã nisi ex bono. Si ei ex angelo. q̃d ẽ angel⁹ nisi bonũ op⁹ dĩ si ex hoie q̃d erat ipe hõ nisi bonũ op⁹ dĩ. Immo q̃d erãt duo aũq̃ ĩ eis oriret mala volũtas. nisi bonũ op⁹ dei. ⁊ bona ⁊ laudanda natura. Ergo ex bono orit malũ. nec fuit vñ oriri posset nisi ex bono. Dico ḡ q volũtatẽ malã nullũ malũ ꝑcessit. sz ex bono originẽ habuit. Hic apte dicit ꝓmã cãm ⁊ originẽ mali bonã fuisse naturã. Et nihilominus oñdit cui⁹ pcti fuerit cã scz male volũtatis.

Oñdit q pctñ seu malũ est a a volũtate libera. c

a Mala aũt volũtas illa angeli vel hois cã est etiã malorũ subsequẽtiũ. scz malorꝫ operꝫ et malarꝫ volũtatũ. Vlñ Aug⁹. in ench. Nequaq̃ dubitare debemus rerꝫ bonarꝫ q̃ ad nos pertinẽt cãm nõ esse nisi bonitatem dei. Malarꝫ vero ab immutabili bono deficientẽ. boni mutabilis volũtatẽ. ꝑus angeli. postea hois. ⁊ ꝓmũ est creature rõnalis malũ. i. ꝓma ꝙuatio boni. Ecce habes ꝓmã volũtatez boni mutabilis. i. angeli vel hominis deficiẽtẽ ab immutabili bono. i. a deo cãm eẽ malarꝫ rerum ad nos ptinẽtiũ. qr⁹ cã est tam b peccatorꝫ q̃ penarꝫ quib⁹ ꝓmit humana natura. Prima ḡ origo cã peccati bonũ fuit. ⁊ scõa malũ q̃d ortum est ex bono.

Oñdit q pctñ seu malũ ẽ a bono ꝯfirmãs auctrate Aug. d

Oñsa origine mali. supest videre in q̃ re sit malũ. i. an in re bona. an in re mala. Qui recte acuteq̃ sapit nõ nisi ĩ bono malum eẽ intelligit. i. in natura bona. Malũ eñ est corruptio vel ꝙuatio boni. vbi aũt bonũ non est. nõ ꝑt eẽ corruptio vel ꝙuatio boni. Pctñ ḡ nõ ꝑt eẽ nisi ĩ re bona. Sic eñ morbis ac vulneribꝰ corrũpunt corpa. q̃. (vt ait Augu. in ench.) sunt ꝙuationes boni q̃d dicit sanitas. ita ⁊ aior q̃cunq̃ sunt vicia. naturaliũ sĩ ꝙuatões bonorꝫ. Quid est eñ aliud q̃d malum dicitur. nisi priuatio boni. Bonum eñ minui malum est. q̃uis quantumcunq̃ minuatur necesse ẽ vt aliquid remaneat. si adhuc natura est. Non eñ cõsumi potest bonuz quod est natura. nisi ⁊ ipa consumatur. Cum vero corrumpitur. ideo malum ẽ ei⁹ corruptio. quia eam qualicunq̃ priuat bono. Naz si nullo bono priuat. nõ nocet. Nocet autem. adimit ergo bonuz. q̃diu itaq̃ natura corrumpitur. inest ei bonum quo priuet. Ac ꝑ hoc nullũ ẽ q̃d dr malũ. si nullum sit bonum. sed bonuz omnino c

penarꝫ. Cõtra. q: pena ẽ passio inuolũtaria. sz q̃d causat a volũtate ẽ volũtarium. ḡ pena non causat a volũtate. Jrẽ si causat a volũtate. aut a bõa. aut a malo. A bona ñ. hoc cõstat. q: nemo punit ꝑ bõa volũtate. A mala nõ. q: mala volũtas nõ ẽ cã iusti in q̃ntũ hmõi sed ois pena iusta ẽ. ḡ nulla pena est causata a voluntate. ℟. dõm q volũtas dupl'r ẽ cã dr actꝰ. vl' ꝑ modũ meritꝝ. vl' ꝑ modũ efficiẽtꝝ. Cũ ḡ dr volũtas ex cã pene. hoc nõ dr ꝑ modũ efficiẽtꝝ sz portꝰ dr ꝑ modũ meritꝝ. volũtas ꝯo causãdo culpã. afficiẽdo siue deficiendo meret penam. ⁊ ita dr ex cã pena rũ ⁊ pctõrꝫ. licet aliter ⁊ aliter. Et ꝑ hoc patet solutio obiectorꝫ.

c Bonũ oĩno malo carẽs. integrũ bonũ est. Hoc vr falsum q: integrũ bonũ ẽ illud cui nihil deest de bono. ⁊ hoc ẽ bonũ in q̃ est oe bonũ. ḡ solus illõ est integruz bonũ q̃d ẽ summũ bonum. sz mlta creata sũt carentia oi malo. vt bri angeli ⁊ anime beate. ergo si veruz esset q̃d dicit. multa essent summe bona. Propẽ hoc ẽ q̃stio. vtrũ aliq̃d creatuz mereat

5 dici bonum integrum. R⁹. dom. q sic perfectum dicitur multipliciter. t quātū ad pfectionē sufficiēte. t ēn tum ad pfectionē superabundante. Sic ertā t integrū bonū potest dici multiplicit t ēgtū ad integritatē suffi ciente. t sic dicitur integrum bonuz quod caret omni malo culpe et pene. Et quantuz ad integritatem superabūdāte. t sic dicitur integrum bonum i quo est oīe bonum. Et primo modo bonū nō dicitur esse summum bonum sz bonum purum quia nihil habz de malo admixtum. Secūdo vero modo dicitur esse summū bonum. t est in solo deo per essentiam. in creatura autem per participationē que bona dicit in hoc q participat summum bonum et cui⁹ participatione habere ōt oē bonū. Et si obijcias q summā dicitur per imperfectionem cuz cōtrario. ita bonum quod omnino est imperfectum malo. ē summā bonum dom q illud ve
4 rum ē in his cōtrarijs quorum vtrūq est natura aliq. in bijs aūt quoz vnuz est natura t alterā puatio sic ē in bono t malo luce t tenebra. ñ bz veritatē. Ūñ sic nō dicit magis luminosum quia minus habeat de tenebra sic ñ dicitur magis bonū q minus habeat de malo. sz quēadmodū vna stella dicitur maioz altera. q magis accedit ad pfectionez luminis. sic magis bonū ōr qō magis accedit ad pfectionem bonitat⁹. nihilomin⁹ tm carēs oī malo nō pr dici nisi sol⁹ de⁹. vt fiat vis in h q dico oīno. vt careat oī malo fm actū. t fm potētiā t fm aptitudinē. siue fm pmā nature possibilitatem. d Vebijs qui dicūt bonū malū tē. Innuit ex positio Aug. q id qō dictū ē in pphīs intelligēdū ē de ipis rebus ḡbus homines mali sunt. ñ de hoibus Contra. h vr falsuz. q sic peccat ille q adulterū ē dicē bonū. vel homicidiuz. ita peccat ille q ipium dicē iustuz Ūñ t mal⁹ dicit ille q iustificat i piū p muneribus ḡ nō tm de rebus sz etiā de hoibus intelligi. R⁹. dom. q cū dico 5 hoīez malū. t dico hoīez. t dico maliciā. pt ḡ ei attribui bōitas aut bonitas nature fm q hō. aut bonitas moris rōe maliciē. Primo qdē mō attribuere ei bonitatē nīratis ē nō detestatiōis pphetice. Secō mō mereī maledictionē. sz h ē nō q laudat hominē q hō sz q laudat eū fm q mal⁹. t h nō est aliud q̄ laudare malitiā. Luz ergo dicē Aug. q h ñ intelligit de hoibus sz de rebus ñ negat ān peccatū ite i cōcedādo hoīez malū. sz vult dicere q nō est peccatum si commendetur natura. sz si cōmēderet malitia.

Determiatio Aug.

Epilogat ad ea q̄ futura sunt.

Ex pmissis sequit q cū dicit mal⁹ hō de malū bonum.

malo carens. integrum bonuz est. Cum vero ineſt malū. viciatum vel viciosum bonū est. nec malum vnq̄ potest esse vllum. vbi est nullus bonū. Unde res mira conficitur. vt quia omnis natura inq̄ntum natura est bonum est. nihil aliud dici videt. cum viciosa natura ē. mala natura esse dicitur. nisi malū esse qō bonū est. nec maluz esse nisi qō bonū est. Hac contextione euidēter insinuat malū nō posse esse nisi in re bona. vbi etiam licet absurdum videat manifeste dicitur esse malū qō bonum est. Exquo colligitur nihil aliō significari cū dicitur homo malus nisi bonum malū. Ūñ aug. in eodē subdit. Quid est mal⁹ homo nisi mala natura. q homo natura est. Porro si homo aliquod bonū est. quia natura est. quid aliud est malus homo nisi malū bonū. Tamen cū ista duo discernim⁹. inuenim⁹ nec ideo malū quia homo est. nec ideo bonū quia iniquus est. sz bonū quia homo. malum quia iniquus. Omnis itaq natura (ertā si viciosa sit inquātum) natura est. bona est. inquātū viciosa est mala est.

Elicit correlariuz. q regula dialeticorum de ptrarijs fallit in his. s. bono t malo. e

Ideoq in his ptrarijs q̄ mala t bona vocant. illa dialeticorū regula deficit q̄ dicunt. nulli rei duo sil ineſſe ptraria. Null⁹ em potus aut cib⁹ simul dulcis est t amar⁹. Nullū sil vbi albū ibi t nigrū. t hoc in multis ac pene i oibus repit ptrarijs. vt in vna re simul eē nō possint. Cū autē bona t mala null⁹ ambigat esse contraria. nō solum simul esse possunt. sed mala omnino sine bonis t nisi in bonis eē nō pōt. Et hec duo contraria ita simul sunt. vt si bonum nō eēt in quo esset. prorsus nec malū esse potuisset. Quia nō modo vbi cōsisteret. sed vnde oriretur corruptio nō haberet. nisi eēt qō corrumperetur. quoniam nihil ē aliud corruptio q̄ boni exterminatio. Ex bonis ergo mala orta sunt. t nisi in bonis si sunt. nec fuit prorsus vnde oriretur vlla mali natura nisi ex angeli t hominis natura bona. vnde primitus orta est voluntas mala. Ex his aperitur quod pmo t secundo supra inuestigandū diximus. scilicet que fuerit origo malit in qua re sit. Ex bona enim re ortum. t in re bona cōsistere premissis testimonijs cō probatur.

Remouet dubiuz ortum ex verbis propheticis quibus dicitur. Ue his qui dicunt bonū malum. f

Ad hoc autem quod dictuz est malum esse quod bonum ē. quidam sic opponunt. Si bonū malum esse dicimus. incidim⁹ in illam sententiam prophetica vbi legitur. d Ue his qui di d cunt bonum malum. t malum bonum. Igitur si hanc maledictionem vitare volumus. nullatenus dicere debemus bonū esse malum t econuerso. Hoc autem August. in eodem li. determinat. dicēs id quod dictuz est in prophetia intelligenduz esse de ipsis rebus quibus homines mali sunt. non de hominibus. Unde qui adulterium dicit bonum. in eum cadit illa prophetica detestatio. t in euz qui dicit malum esse bonum. vt bonum esse iniquum. Qui eñ dicit hominem inquantum homo est malum esse. t bonitatez esse iniquitatem. opus dei culpat quod est homo. t viciū hominis laudat quod est iniq̄tas

Liber Secundus

Ad intelligentiã huius ptis ſm duo q̃ magiſter determinat in littera · incidit hic queſtio circa duo principaliter · Primo querit a quo ſit malum tanq̃ ab originali principio · Scõ in quo ſit tanq̃ in ſubiecto · Circa primũ tria queruntur · Primo queritur vtrum malũ ſit a bono vel a malo · Scõ vtrũ ſit a bono vt efficiente vel deficiente · Tertio vtrum ſit ab intentione vel preter intentionem ·

Queſtio I a

Utrum malũ ſit a bono vt ab origine · Et q̃ ſic videt primo auctrate Aug · de li · arbi · vbi ſic ait · Malum eſt ſpreto incõmutabili bono · rebꝰ cõmutabilibꝰ adherere q̃ facim⁹ libero volũtatis arbitrio · Si g̃ li · ar · eſt bonum · cum peccatũ ſit a li · ar · peccatũ ſiue malũ eſt a bono · Itẽ hoc ipm videt exemplo · Eſto q̃ nihil eſſet niſi libera voluntas · ꝯſtat q̃ ipa amaret ſeipam · & poſſet ſe amare immoderate & vicioſe · ſed talis amor nõ eſt ſine malicia · g̃ tunc pcm̃ fieret · & nõ niſi a bono · ergo &c ·

Item rõne · malũ eſt vituperabile in ſe · & vitupabilẽ reddit actorem · ſed nihil eſt vitupandũ in ſua actione · niſi aliquo mõ poſſit facere bene · vel niſi habeat aptitudinẽ naturalem ad hoc · om̃e aũt tale eſt bonũ · g̃ nihil poteſt malũ facere niſi bonũ · Item nullus dicit facere malũ niſi q̃ facit q̃ nõ debet · aut q̃ nõ facit q̃ debꝫ g̃ malũ cũ ſuo actore ẽ indebitũ · eius oppoſitũ ẽ ꝯuenies & debitũ · ſed om̃e illud cui malũ eſt indebitũ & oppoſitũ mali ꝯueniens eſt bonũ · g̃ om̃e illud a quo ſit malũ neceſſe ẽ eſſe bonũ · Itẽ ſi malũ eſt ab aliquo · aut illud ẽ bonũ aut malũ · Si bonũ · habeo ꝓpoſitũ · Si malũ aut illud eſt ab alio · aut a ſeipſo · Si ab alio · ſimiliter erit q̃rere de illo · g̃ ſi nõ eſt abire in infinitũ · ſtare eſt in aliq̃ malo q̃ ſit a ſeipſo · Sed ꝯ · om̃e q̃ eſt a ſeipſo nullo alio indiget vt ſit · & om̃e tale eſt ſibi ſufficiens · & om̃e q̃ ſibi ſufficiẽs eſt · oĩno habet pfectionẽ & beatitudinẽ & ſe & a ſe · & om̃e tale eſt pfecte bonũ · g̃ impoſſibile ẽ q̃ aliquid ſit malũ & nõ ſit ab alio · Reſtat igit cũ ſit ſtare et nõ abire in infinitũ · q̃ malũ eſt a bono · Itẽ ſi malum eſt ab aliquo · aut illud a quo ẽ malũ culpabꝫ vſum rõnis aut nõ · Si nõ habet vſuꝫ rõnis · g̃ nullo mõ poteſt culpari nec dꝫ · b̃ em̃ patet tã ſm legẽ naturalẽ · q̃ ſm legem ciuilẽ · q̃ ſm legẽ diuinã · hꝫ g̃ neceſſariũ vſum rõnis ꝫ rõ & eius vſus magnũ bonũ eſt & nobile · neceſſe ẽ igit malũ a bono eſſe · ſi ab aliquo eſt · Cõtra Matth · vij · Nõ poteſt arbor bo · fruc · ma · fa · nec arbor ma · fructo · fa · Ex hac auctoritate neceſſario arguit q̃ bonũ non põt eſſe cã mali · g̃ ſi malũ eſt ab aliq̃ · neceſſe ẽ q̃ ſit a malo · Itẽ exp reſſi⁹ in glo · Nihil mediũ quin cauſa boni ſit bona · & mali mala · nõ eſt g̃ malũ a bono · Itẽ b̃ videtur p maximã dialecticoꝝ q eſt · Cuiꝰ cã bona · ipm bonum · ſi g̃ mali cã eſt bona · ipꝫ malũ eſt bonũ · ſi igit hoc eſt falſum manifeſte · pꝫ &c · Itẽ hoc videt p ꝓpoſitionem ſatis pbabilẽ · Cõtrariorꝝ ꝯtrarie ſunt cauſe · ſi g̃ cã boni eſt bona · & nullo mõ malũ cauſat bonũ · g̃ videt q̃ nullo mõ bonũ cauſet malũ · nec q̃ malũ ſit a bono ·

Itẽ hoc ipm videt p ꝓpoſitione neceſſariã & pbatam Quicq̃d em̃ eſt cã cauſe · eſt cã cauſati · ſi g̃ om̃e bonum cauſat a ſummo bono · ſi malũ eſt ab aliq̃ bono · malũ ẽ a ſummo bono · g̃ ſummũ bonũ facit malũ · ſꝫ nihil eſt p fecte bonũ q̃ facit malũ · Si igit malũ eſt a ſummo bono · ſummũ bonũ nõ eſt ſummũ · & b̃ eſt impoſſibile · ergo &c · Itẽ aut eſt ponere pmũ malũ · aut nõ · Si non eſt abire in infinitũ in malis · ſi g̃ b̃ eſt impoſſibile · q̃ neceſſe eſt ſtare in ordine cauſarũ · neceſſe eſt g̃ ponere primum malũ · ſꝫ pmũ bonũ nõ eſt ab alio · imo cã oĩm bonoꝝ eoipſo q̃ pmũ · g̃ pari rõne ſi eſt ponere pmũ malũ videt q̃ illud nõ ſit ab alio ſꝫ cauſa oĩm · Reſtat igit q̃ malũ nõ ſit a bono · Rõ · ad pdictoꝝ euidentiã intelligendũ ẽ q̃ circa hoc fuit & eſt hereſis impiſſimi manichei · Errauit em̃ in b̃ q̃ poſuit q̃ pma cauſa mali eſt malum nõ bonũ · vñ poſuit q̃ cũ homo poſſit bñ facere · poſſit etiã peccare · q̃ duplex eſt aĩa in hoĩe vno · Quarꝝ vna eſt a deo bono · & ſemp cupit bona · Altera ꝯo a deo malo · & ſemp cupit mala · Et hic eſt q̃ in nobis eſt ꝯtinua pugna · & ꝯia mala q̃ facim⁹ oriunt a pncipio malo ſicut bona a bono · Hanc hereſim peſſimã valde efficaciter improbat · Aug⁹ · in li · de duabꝰ aiabꝰ · Primo q̃ ipam peccati culpã · Scõ p eius oppoſitũ ſcꝫ penitẽtiã · Peccatum em̃ vt ibidẽ dicit eſt voluntas retinẽdi vel conſequẽdi q̃ iuſticia vetat · & vnde libeꝝ eſt abſtinere · Voluntas eſt animi motus cogente nullo ad aliq̃d nõ admittendũ vel adipiſcendũ · Has duas notificationes manifeſtat · & poſt ex ipis tanq̃ ex manifeſtis pdictum errorem ipe deſtruit · immo oſtendit quomodo error ſe ipſum deſtruit · dũ ponit aĩam malam nõ poſſe bene facere · & tñ pncipiũ peccati eẽ p ꝓpriã originẽ & naturã ponit q̃ peccãdo nõ peccet · & tõ ſubiũgit ibidẽ · Quiſq̃s has duas diffinitiones volũtatis atq̃ peccati veras eſſe ꝯcedit · tantã manicheoꝝ hereſim breuiſſimis & pauciſſimis ꝯ plane inuictiſſimis minuſculis ſine cunctatione ꝯdemnat · Poſtremo in fine libri improbat p oppoſitum peccati ſcꝫ ipam penitẽtiã ſic arguens · planũ eſt q̃ penitere de culpa bonũ & iuſtũ eſt · planũ etiã q̃ eſt poſſibile boĩ · Hã ipi manichei hoc ſuadent · Certũ eſt etiã q̃ eius eſt penitere qui fecit malũ · g̃ idem ipm quod fuit pncipiũ mali põt eſſe pncipiũ boni · reſtat igit cũ pncipiũ boni ſit bonũ · q̃ ſi idem eſt pncipiũ mali q̃ poteẽ pncipiũ boni · malũ eſſe a bono · Hec ẽ deductio Aug · q̃uis nõ ſit ſeries verboꝝ · Propter has igit deductiones & ſimiles q̃ in obiectiõdo adducte ſunt · reiicienda ẽ pcul hereſis prefata · q̃ nõ rm̃ eſt ꝯtra fidẽ · verũctiam ꝯtra rectũ iudiciũ rõnis · Dom̃ eſt igit ſicut fides ſana & magiſter in lra ſanctoꝝ auctoritatibꝰ manifeſtat · q̃ malũ a bono habet originẽ · Ad obiectoꝝ aũt manifeſtationem intelligendũ eſt · q̃ malũ culpe de q̃ hic eſt ſermo quod q̃dẽ conſiſtit circa rõnalẽ creaturam tripliciter põt circa ipam conſiſtere & conſiderari · Aut q̃tum ad exteriorẽ effectũ · aut q̃tum ad interiorẽ · aut q̃tum ad habitum · Malũ em̃ ſiue peccatũ dicit aliq̃n actus exterior · aliquãdo habitus interior · aliq̃n actꝰ interior · Vñ actꝰ furandi eſt malus · & volũtas furandi eſt mala · & habilitatio ſiue habitualis affectio ad furandũ eſt mala · ſm igitur q̃ malũ dicit opus exterius · ſic nec eſt pmũ in genere entis · nec in genere mali · q̃m actus exterior cauſatur ab actu interiori · & malicia actꝰ exterioris · a malicia voluntatis interioris · Scõm aũt q̃ malũ dicit malus habitus · ſimiliter nec eſt pmũ in genere entis · nec in genere mali · nam malus habitꝰ a malo actu cauſat · q̃ enim mala facim⁹ · mali ſumus · Scõm aũt q̃ malũ dicit malus actus interior · ſic poteſt eſſe pmũ in genere mali · ſꝫ nõ in genere entis · In genere mali poteſt eẽ primũ · ſicut pater in pma deordinatõe voluntatis luciferi ante quã nulla pceſſerat malicia · nec tñ poteſt eſſe pncipiuꝫ in genere entis · Actus em̃ ois a potẽtia pcedit & poſterior · illa eſt · tanq̃ effectus ẽ poſterior · cauſa · Et q̃m potentia illa bona eſt & de genere bonoꝝ · patet q̃ malum originẽ hꝫ a bono · Et ꝯcedẽde ſunt rõnes hoc oĩdentes ·

Ad illud vero quod obiicit de auctrate dñi in Matth · & de glo · Dum q̃ tam textus q̃ gloſa intelligit de malo

fm q̄ ꝺsiderak circa actū exteriorē. ꝛ b̄ quidē manifestū
9 est per ipm ter. consequentē. Ad illud qō obijcik de
marima illa. Cuⁱ causa bona. ꝛc. ꝺōm q̄ illa marima
intelligenda est per se siue fm se. vicz. si causat inq̄ntuz
bona. et est bona fm q̄ causat. hoc nō est verum in pro
posito. quia ꝛ si ꝺcedatur q̄ bonum sit p̄ncipium ma/
li. nō tamē ꝺceditur q̄ sit p̄ncipium mali fm q̄ bonum
Quō aūt debeat ipm dici origo siue p̄ncipiū patebit in
10 sequenti ꝓblemate. Ad illud qō obijcitur q̄ ꝺrioꝝ con
trarie sunt causę. ꝺōm q̄ ista ꝓpositio habz veritatē fm
q̄ intelligitur de ꝺrijs quoꝝ vtrūq̄ est aliqua natura.
ꝛ in causis agētibus naturaliter. ꝛ que sunt ad vnū effe
ctū determinate. aliter manifestū est ee falsum. ⁊ nā idē
deus. ectaz fm manicheos fecit calidū ꝛ frigidū. ꝛ eadē
ratio ꝛ potentia fm phm est causa oppositoꝝ. ꝛ ideo nō
habet locū in malis. q̄ malū nō dicit naturā aliquā fm
q̄ malū. ꝛ q̄ est a voluntate fm q̄ libera. que nō est de/
11 terminata ad alterꝝ ꝺrarioꝝ. Ad illud qō obijcik q̄
quiecḋ est causa cause ꝛc. ꝺōm q̄ ꝺ istam ꝓpositionem
peccat locus sophisticus fm accidēs. sicē ꝛ ꝺ illam q̄ ꝺr
Quādo alterꝝ de altero p̄dicak. de quocūq̄ p̄dicak sub/
iectum ꝛ p̄dicatū. vtraq̄ eī ꝓpositio bz intelligi de p̄/
dicato ꝛ effectu q̄ ita ꝺuenit vni q̄ nō est extraneū alte/
ri. ⁊ nō aūt sic est in ꝓposito. ⁊ naz ꝛ si bonū est causa ma
li. b̄ nō est fm id qō habet a summo bono. sed rōne defe
12 ctibilitatis quā habz de nihilo. Ad illud qō vltimo
querik vtrum sit ponere p̄mū malū. pz rnsio. Dico enīz
q̄ est ponere malū añ qō nō est aliud malū. sz ex b̄ nō se
quik q̄ sit p̄mū ens. imo est ibi ꝺsequēs. Arguik eī cuz
suplatiuo q̄ bz in se vim distributionis ab eo q̄ est ī mi
nus. ad illud quod est in plus. Unī sicut nō sequik. est p̄
mus hō. q̄ est p̄mū ens. sic nec in ꝓposito. ⁊ nō sic aūt est
de bono. q̄ bonū et ens ꝺuertūtur. q̄ ḡ est ponere p̄/
mum malū in genere mali. tō nō est ꝓcedere in infinitū
quia ꝺo nō est p̄mū in genere entis. ideo nō habet esse a
se sed aliunde. ꝛ ita a bono.

Questio II b

Utrum malū sit a bona causa. vtpote a volūtate vt
efficiente vel deficiente. Et q̄ sic videk p̄mo q̄ Aug. in
ench. vbi sic ait. ⁊ Nemo querat causam male volūtatis
nō eī bz causam efficientē sed deficientē. Item b̄ vi/
detur q̄ illud qō dicik a dyon. de diui. no. Malum est
p̄ter cām ꝛ naturā. sed ꝺstat q̄ nō vult dicere q̄ malum
nō sit ab aliq̄. vult ḡ dicere q̄ nō est ab alio tanq̄ a vere
causante ꝛ efficiente. ḡ si aliquo mō est. restat q̄ sit tāq̄
a deficiente. Item rōne videk. sicut se habet effect⁹ ad
actū efficientē. ita defectus ad ipm deficere. sed verⁱ ef/
fectus nō potest educi ī ee nisi a causa vt efficiēte. ḡ nec
defectus nisi a deficiēte. sed malū est defect⁹ circa natu
ram sicut dicit Aug. ḡ ꝛc. Item oīe ꝓfectū est a cā per
fecta. ḡ oīe deficiens a cā deficiente. sz malū opus di/
citur malū ꝓpter defectū alicuius debite circūstantie. ḡ
malū est a causa deficiēte. Item facere ꝛ deficere op
ponunk. similiter ꝺstruere ꝛ destruere opponunk. ḡ sic
construere est facere. ita destruere est deficere. sz in ma/
lum exire est aliquod bonū corrumpe. q̄ nō ꝺicik malū
nisi qō nocet vel admit aliquid de bono. igik in malus
ex. est deficere. Item oīs efficacia est a p̄mo ꝛ summo
efficiente. sed malū nullo mō est a deo. ḡ nullo mō ꝓce/
dit ab aliq̄ vt a p̄ncipio effectiuo. Cōtra dyoni. de diui.
no. Ait est causa mali. sicut ignis calefieri. sed ignis ē
causa calefieri p̄ modū efficiētis. ḡ ꝛc. Item oīe illud
qō ꝑus pōt esse q̄ sit bz cām efficiētē. sz malū ꝑus pōt ee
q̄ sit. ḡ ꝛc. Maioꝝ ꝛ minoꝝ manifeste sunt. Item respō
ctu illius magis ꝺicik cā efficiēs respectu cuius ē ma
gis sufficiens. sz volūtas nostra magis sufficit ad ma/
lum q̄ ad bonū. ḡ magis debet dici cā efficiens mali q̄
boni. si ḡ bonū est a volūtate vt efficiente. malū ꝺsimili
ter erit. Item si volūtas est cā mali fm q̄ deficiēs. aut
defectus ille est pena aut culpa. Si pena. ḡ pena ante
culpam. Si culpa. loq̄mur igik de p̄ma culpa. Aut igi
tur est a volūtate fm q̄ deficiēs. aut nō. Si sic. ḡ añ pri
mam culpā est culpa. Si nō. ḡ si p̄mū malū nō est a vo/
luntate vt deficiente. videk q̄ nullū malū. Item si ma/
lum p̄mū est a volūtate vt deficiēte. aut ḡ defectu natu
rali aut p̄ternaturali. Si defectu naturali. ḡ naturaliē
ꝛ sp est p̄ncipiū mali. cū semp habeat hūc defectū in se.
Si defectu p̄ternaturali. aut est ꝺtract⁹ aut inflict⁹. aut
volūtarie acḋsitus. nullo istoꝝ modoꝝ pōt poni in vo
luntate luciferi ꝛ hoīs p̄mi. ḡ ꝛc. Item si malū est a vo/
luntate deficiēte. b̄ est aut inq̄ntū deficit a summo bo/
no. aut inq̄ntū deficit a bona qō ꝺz habere. Si inq̄ntū
deficit a summo bono. ḡ cum talis defect⁹ est in oīi cre
atura. in oīi reperitur pctm. Si inq̄ntuz deficit a bono
qō debet habere. sz nullus in tali bono deficit nisi p̄ek
merito alicuⁱ culpe. ḡ nullo mō p̄ma culpa a volunta/
te deficiente esse potest. Est igik q̄stio q̄ est ratio siue ꝺ/
spositio circa volūtatē rōne cuⁱ sit causa prima ꝛ ime/
diata ipius mali. ⁊ Nō eī videk ee cā q̄ est ens. nā b̄ cō/
uenit oīi enti. ⁊ Nec q̄ de nihilo. q̄ hoc ꝺuenit tā volū
tati bone q̄ male. ⁊ Nec etiā q̄ volēs. p eandē rationem
⁊ Nec q̄ volēs malū. q̄ velle malū est p̄mū pctm. ꝛ vel
le malū est p̄mū malū. Si ḡ idem nō est ratio sui vel cā.
volūtas nō ꝺicek causa mali. q̄ volēs malū. Rᵉ. ꝺō. 15
q̄ absq̄ ꝺubio malū siue peccatū est a voluntate vt de/
ficiente sicut expresse ꝺicit Aug. ꝛ ꝺcordat ꝺyonisius

Ad cuius intelligentiā notandū est q̄ cū aliq̄s effe/
ctus ꝺicik ee a causa aliqua sub ꝺispositione vel ꝺditio
ne supadiecta. b̄ pōt intelligi tripliciter. Aut ita q̄ illa
ꝺispositio ꝺicē aliq̄ḋ p̄ambulū ad illū effectū. aut q̄ ꝺicē
aliq̄ḋ annexuz. aut q̄ ꝺicit eundē effectū vt informās ꝛ
denoians suū p̄nciptū effectiuū. ⁊ Primo mō lumē ꝺicik
esse a sole lucēre. lucere eī est act⁹ p̄ambulus ad illumīa
re. Secūdo mō ꝺicik lumē ee a sole calefaciēte. calor enī
ꝺcomitak lumē. Tertio mō ꝺicik lumē esse a sole illumi
nante. cū eī ꝺico solē illuminare ꝛ lumē esse a sole. idez
influxus ꝺicik. aliter tū ꝛ aliter importat⁹ fm diuersam
compationē. ⁊ Per hunc modū intelligēdū est in ꝓposi/
to. q̄ cū ꝺicik malū est a volūtate deficiēte. hoc pōt in/ 14
telligi tripliciter. ⁊ Propter qō notandū q̄ triplex defe/
ctus reperitur circa volūtatē. vn⁹ quidē naturalis. alius
culpabilis. ꝛ terti⁹ penalis. ⁊ Naturalē defectum voco
ipam defectibilitatē q̄ est a volūtate hocipo q̄ ex nihilo
Defectū culpabilē voco ipm peccatū. Defectū penalez
illud damnū siue nocumentū siue lesionē q̄ cōsequitur
ad illud. De q̄liber horꝝ defectuū p̄dictus sermo verita
tem habet. ⁊ Nā malū culpe est a volūtate deficiēte defe
ctu naturali. ita q̄ ille defectus p̄ambul⁹ est ad culpam.
nūq̄ eī volūtas posset in volēdo bonum deficere. nisi
vanitatē ꝛ defectibilitatē in se haberet. Similiter ma/
lū est a volūtate deficiēte defectu penali. ita q̄ ille defe/
ctus est culpe annexus. nūq̄ eī est ꝺedec⁹ peccati. sine
decore iusticie. Uerū est etiā q̄ malū culpe est a volūta/
te deficiēte defectu culpabili. nō tū alia culpa. sz eadem
diuersimode compata. eadē eī est culpa q̄ deformatur
volūtas ꝛ et⁹ interioꝝ actio. Unī sic ꝺcedit malum esse a
voluntate deficiēte. sicut act⁹ a substātia agēte. Cū igik
triplex sit defect⁹ circa volūtatē. rōne cuⁱ malū ꝺicit p̄t

Iti

a voluntate deficiente·quoꝝ vn⁹ scz naturalis est ꝑam
bulus ad defectū culpe·alter vo id ē penalis est ꝯsequ⁹
z anner⁹·defect⁹ penalis inſepabiliter ꝯsequit defectū
culpabilē·ipossibile eñ est eē dedec⁹ peccati sicut dicit
Aug·sine decore vindicte·Defectus aūt culpabilis nō
sequit necessario nec inſepabiliter ad naturalē defectuz
Uñ nō necessario sequit si alicubi sit defect⁹ naturalis
q⁹ ibi sit culpa·volūtas eñ nō hocꝑo peccat q: ex nihi/
lo·scz hocꝑo q⁹ volūtas est potēs seruare rectitudinem
iuſticie·hocꝑo vero q⁹ volūtas ē ex nihilo·potens est
quātū est de se illā deſerere·z ita defect⁹ ille circa volū/
15 tatē reddit eā ad peccandū possibilē·Si aūt ru q̄ras q̄d
faciat ipam voluntatē exire in peccatum·z q̄ sit diſpo/
ſitio ipius imediata reſpectu culpe·Dōm·q⁹ nulla sup/
addit diſpositio·scz ipa volūtas q est dña sui actus z li/
bera·pōt seipam ꝯuertere ad illud ad q̄ vult z sic vult
z si indebite se ꝯuertat tūc peccat·nulla supinducta no/
ua diſpositione aptē volūtatis q̄ sit ꝑambula ad ipam
culpam·Uñ sicut ille qui stat rect⁹ posset stando si vel/
let sine noua diſpositione aduenīte dimittere se cade/
re·sic volūtas recta ꝯsistens z in ordine ad vltimū finē
pōt illū exire·z erit⁹ ille peccatū est·Ex dictis igit pz
qualiter malū est a volūtate deficiente·z ex his manife/
16 sta ē reſponsio ad oſa q̄ incōtrariū obiecta sunt. Ad
illud q̄d obiciť ꝓmo q⁹ aīa est causa mali sicut ignis ca/
lefieri·Dōm q⁹ nō est simlitudo q̄ntū ad modū causan/
di specialē sed generalē·Jn generali eñ mō causandi ē
ꝯuenientia·q: vtrūq; se hz in rōne cause efficientis·sed ī
ſpeciali est differētia·q: ignis est cā q⁹ modum nature z
necessitatis·aīa vero q⁹ modū libertatis·Ille q⁹ modum
positionis z vere efficientis·ista q⁹ modū ꝙuationis et
deficientis. Ad illud q̄d obiciť q⁹ malū pōt ꝑ⁹ esse
17 q̄z sit z̄·Dōm q⁹ malū eo mō quo hz eē·eo mō hz z fieri·
z q̄ñ malū ꝙuatio est z defect⁹·sicut patebit inferi⁹·hic
est q⁹ sicut malū esse nō est aliq̄d vere esse·sic nec malum
18 effici ē vere ab aliquo fieri vt efficiente· Ad illud q̄d
obiciť q⁹ aīa magis pōt in malū·Dōm q⁹ sufficiētia in
deficiendo nō est sufficiētia ſimpliciter·scz ſm q̄d suffici
entia·z ſimpliciť inſufficiētia·z ideo ex tali sufficiētia ī/
ferre verā efficaciā ē paralogiſm⁹ ſm q̄d z ſimpliciť·Pri
ma eñ ꝓpositio intelligiť de sufficiētia ſimpliciter sicut
19 patet inſpicienti· Ad illud q̄d querit vtrū ille defe/
ctus sit culpa vel pena·z vtrū sit naturalis vel ꝓternа/
turalis·z itez reſpectu cui⁹·iam patz rēſio. Omnib⁹ eñ
his modis vt dictū est pōt accipi·Prout aūt accipiť ꝑ
defectu naturali q̄ ineſt creature·z ex hoc q⁹ de nihilo·
nō notať ibi ꝯditio defect⁹ tanq̄ cā prima z īmediata
ipius peccati vt ꝑus dictū est·put aūt accipiť ꝑ culpa·
nō notať q⁹ añcedat·scz q⁹ volūtatē denoīet·Nunq̄ eñ
est deformis act⁹ a volūtate q̄n volūtas deformeť·Pro
ut accipiť ꝑ pena·nō notať ꝓcedere sz cōcomitari·Et ꝑ
hoc illa tria patent z alia q̄ querunť ꝯsequēter.

Queſtio III c

Utrum malū sit a bono ſm intētionē vel ꝓter·Et q⁹
ꝓter intentionē videť ꝓmo ꝑ Dyoni·in·iiij·de diui/
no·Malū est ꝓter intētionē·naturā z cām·si ꝓter intē/
tionē·habeo ꝓpositū·Jtē Dyoni·Nemo opať ad malū
aſpiciens·scz qui opať aliq̄d ꝑ intentionē ad illud aſpi/
cit q̄d intendit·Nā intentio est q̄dā mētis intuit⁹·si q̄
nullus opans ad malū aſpicit·videť q⁹ null⁹ malū intē/
dit·Jtē malū dicit deordinationē ad finē·scz intētio dic
volūtatē ad finē directā·q̄ malū nō cadit sub intētiōe·q̄
zē· Jtē oīe malū q̄d est in natura ē ꝓter intentionez
nature·q̄ pari rōne oīe malū q̄d est in moꝛbo est ꝓter ī/
tentionē volūtatis rōnalis· Jtē bonū et finis idem
scz intētio est reſpectu finis·q̄ reſpectu boni·q̄ nō videť
q⁹ sit reſpectu mali·q̄ nullo mō malū ab opante ꝑ volū/
tatē intendiť·redit q̄ idē q̄d ꝑius· Sz ꝓtra·voluntas
rōnalis ē agens ꝑ intentionē z deliberationē·q̄ si oīe
malū culpe actualis est volūtarū·oīe est ꝑ intētionez
factū·Jtē null⁹ peccat nisi bñs vsum rōnis·z ois talis
est opans ꝑ intētionē·q̄ peccatū vt peccatū est hz esse ꝑ
intētionē·Jtē q̄d sit ab agente volūtario ꝓter intētiōez
sit a casu z fortuna·sed malum culpe nō est a casu z for/
tuna·ergo nō est ab agente ꝓter intentionem·Item
nullus iudicať mal⁹ a facto scz ab intētione·hec eñ est q̄
nomē imponit opi·scz ab eo res ꝓueniť ꝓncipaliť ꝓcedit
a q̄ recipit cōplemētū z denoīationē·q̄ zē·Jtē q̄ peccat
ex malicia·peccat ex certa sciētia·z null⁹ agens aliq̄d ex
certa sciētia·z malicia agit illud ꝓter intētionē·q̄ si con
tingit sic malū facere vtpote cū peccať in ſpūſctū·vt/ 20
deť zē· R⁹·Dōm q⁹ de malo est loq̄ dupliciter·aut de
eo q̄d est malū·aut de malo sub rōne mali·Cū q̄ queriť
vtrū fiat ꝑ intētionē vel ꝓter·Dōm q⁹ si intētio cōpetur
ad id q̄d est malū·sic bñ ꝯtingit malū intēdere·z tanq̄
finē·z tāq̄ id q̄d est ad finē·sicut aliq̄s intēdit finaliter
luxuriari·vel vane gloriari tāq̄ id q̄d est ad finē·sicut
facere furtū intēdit vt inde possit viuere voluptuoſe·et
intēdit mētiri vt possit falso laudari·Si vo intētio cō/
petur ad malū sub rōne mali·pōt eē dupliciť·aut ita q⁹
intēdat ꝺ facere tāq̄ malū ſimpl⁹r z malū sibi·z ꝺ modo
null⁹ intēdit·q: nihil appeniť a volūtate nisi sub rōne bo
ni ſimpliciter vel boni sibi·Aut ita q⁹ intendat ꝺ tanq̄
malū ſimpl⁹r·verūm bonū sibi·z sic malū pōt fieri ꝑ in/
tētionē·z fit aliq̄n·licet nō ab oſibus·scz a malicioſis·q̄/
bus ꝓpter corꝛuptionē palati interioris mala sapiūt vt
bona·Uñ igit id q̄d est malū cadit sub intentōe·z aliq̄
sunt q̄ hñt maliciā ꝺiunctā inſepabiliter·z q̄ intēdit ali
q̄d·ꝑ ꝯsequēs iudicať intēdere q̄d est illi vnitū inſepa/
biliter·hinc ē q⁹ malū iudicať z puniť vt factū ꝑ intētio/
nē·Ex his patet rēſio ad q̄stionē·Ad quā rēndendū est
nō ſimpl⁹r scz distinguēdo·Patet etiā rēſio ad rōnes ad
vtrāq; ꝓtē adductas·Nā ꝓme rōnes ꝓcedūt de intētōe
z de malo sub rōne mali· Nā intētio q̄d ꝓncipaliter 21
ꝯsiderat induit ipm sub rōne boni vt appetibilis·Illa
tñ rō de simili in natura nō valet·q: natura ē agens de
terminatū·vñ sp intēdit q̄d melⁱ⁹ē·opať aūt ſm leges si
bi inditas a deo·Uñ si ē d fit ibi malū ꝺ est ꝓter intētio
nē·nō sic aūt est de volūtate deliberatiua·ipa eñ nō sp
deſiderat q̄d melⁱ⁹ est· Ad rōes ad oppoſitū pz rēſio 22
loquunť eñ de malo ſm id q̄d ē·z sic bñ intēdiť ab agē/
te ꝑ volūtatē·vel in q̄ntū ꝯsiderat vt bñs intētionē bo/
ni ſimpl⁹r·vel boni vt nūc·sive boni ipi faciēti·sicut ē in
illis q̄ lerank cū malefecerīt·Et sic ꝓcedūt oēs ille rōes

QOnſequēter q̄riť de ſcō ꝓncipali scz de malo ī
cōpatione ad illud in q̄ est·Et circa ꝺ querunť
tria·Primū est vtrū ꝯtingat regire malū seque
ſtratū ab oīi bono·Scōm est vtrū malū habeat esse in
bono sibi oppoſito·Tertio q̄riť vtrū malū sit in eo in q̄
est tanq̄ aliq̄s habit⁹ vel pura ꝙuatio.

Queſtio I d

Utrū aliq̄ malū sit ab oīi bono seq̄ſtratū·z ꝺ est q̄/
rere vtrū aliq̄d sit ita malū q⁹ nihil habeat de bono·sed
sit malū in ſummo·Et q⁹ sic videť·In his q̄ ꝑ se dicunť
sicut ſimpl⁹r ad ſimpliciť·z magis ad magis·z maxime
ad maxie ꝑ ꝯsiderationē pbi·scz ꝺ est vera ꝑ se·bono op/
poniť malū·q̄ magis bono magis malū·z maxime bo/
no maxime malū·si q̄ ꝯtingit regire ſūme bonū·q̄ z ſū/

me malū. ¶ Nā si vnū oppositoꝝ ponit in natura. p ꝯs ponit ꝛ reliquū. Itē magis ꝛ minꝰ dicit p accessum ad terminū. ḡ vbi est repire magis ꝛ minus. ⁊ ingit repire summū. sz in malo ⁊ ingit repire magis ꝛ minꝰ. ḡ ꝛc̄

Itē aut est statꝰ in malis aut nō. ⁊ stat q necesse ē statum ponere. nā ille ponit in oī eo qō actu est. sz statꝰ nō est circa summū. ḡ necesse est ponere summe malū. sed ℔ est qō nihil habet de bono. ḡ ꝛc̄. Itē oīe p accidēs reducit ad p se. ergo si est ponere malū p accidēs. est ponere malā p se. sz illud p se inest alicui qō hz ortū ex ꝓpriis ꝓncipijs illiꝰ. si ḡ aliq̄d est malū p se. videt q eiꝰ ꝓncipia sunt mala. ꝛ si ꝓncipia eius sunt mala. totum est malum. ꝛ si totum est malum. nihil est ibi de bono. ergo a primo si est ponere malum per accidens. est ponere aliq̄d qō sit simpliciter ꝛ totaliter malū. ⁊ stat autē q ꝓmū est ponere. ḡ ꝛ alterꝝ. Itē oīe dictū p ꝓticipatiōez reducibile est ad dictū p eēntiā. cū ḡ dicit aliq̄d eē malū aut dicit p ꝓticipationē. aut p eēntiā. sz bonū p eēntiaz est summe bonū. ita q nihil hz de malo. ḡ similiter erit aliq̄d ita malū q nihil habebit de bono. Si dicit p ꝓticipationē. ꝛ oīe tale reducit ad dictuz p eēntiā. ḡ redit necessario q aliq̄d sit malū eēntialiter. ꝛ ita idē qō pr. Itē in q̄libet genere ē repire vnū ꝓmū quo mēsurāt oīa q sunt illiꝰ generis. Hoc planū est ꝛ patet p ꝑhm q̄ hāc ponit in. x. ꝓme ꝑhie. Hoc etiā patet inducēdo. ḡ in genere maloꝝ est repire aliqō vnū qō sit mēsura oīm maloꝝ. sz illud nō pōt esse nisi summū inter oīa mala. ḡ ꝛc̄. Cōtra. si est ponere summū malū qō nihil habeat de bono. ꝛ esse aliqō bonū est. tunc est ponere summe maluz esse. ꝛ tñ nō habere eē. sz hec sunt duo ipossibilia. ḡ ꝛc̄.

Itē oīs potēcia vt dicit ꝑhs est de genere bonoꝝ. ergo si aliq̄d est summe malū. illud oīno nihil pōt. sz summū in oīi genere plus pōt q̄ illud qō est citra summū si ḡ illud qō nō est summe maluz aliq̄d pōt. illud qō est summe malū multa pōt. ḡ eoipō q est summū multa pt ꝛ nihil pōt. sz hec duo sunt incōpossibilia. ḡ ꝛc̄. Itez oīs sciēcia est de genere bonoꝝ. nō tm̄ sciēcia boni. verū etiā sciēcia mali. Scire em̄ malū bonū est. si ḡ aliq̄d est summe malū. caret noticia boni ꝛ mali. ḡ nec scit facere aliqō malū nec ledere. sed hoc ipō q malū est scit ledere bonū. ḡ hoc ipō q summe malū scit ꝛ nescit bona ꝛ mala sz ista sunt incōpossibia. ḡ ꝛc̄. Itez si aliq̄d est summe malū. est malū p eēntiā ꝛ necessario. sz si malū est p eēntiā ꝛ naturā. naturale est ei facere malū. sz vnūqq̄z dū facit qō est sibi naturale bñ facit. ꝛ qō bñ facit ē bonuz ḡ si aliq̄d est summe malū. ipm est bonū. ꝛ dū male facit bene facit. sed ℔ est ipossibile. ḡ ꝛc̄. Itē si aliq̄d est sūme malū illud est vilissimū. q̄nto em̄ aliq̄d magis malū est. tanto vilꝰ est. ꝛ si vilissimū inter mala. ḡ inter illa ē infimū. ꝛ qō est infimū inter mala nō est summū caput maloꝝ. ḡ qō est summe malū nō est summe malū. Si dicas q nō sequit̄ est vilissimū. ḡ nō est summe malū. q: ℔ est eē summe malū. qō infimū est respectu bonoꝝ. Obijcitur. q: si aliq̄d ponit summe malū. nō debet poni sup alia sz infra ſm rectū ordinē. ḡ nō est deꝰ tenebraꝝ sz seruus. qō est ⁊tra errorē istū. Itē si est summe malū ḡ illud erit ita oīpotens in malo sicut summe bonū in bono. ḡ oīe malū subiacet eius potēcie. sz cuiuscūq̄z boni corruptio est malū. ḡ cuiuscūq̄z boni corruptio subiacz potēcie summi mali. ḡ si summe malū est. pōt corrūpere oīe bonū. sz bonū qō pōt corrūpi nō est summū. ḡ si est ponere summe malū. nihil est summe bonū. ꝛ si nō est sūme bonū. nihil est bonū. Qō si ℔ ē oīno falsum ꝛ impiū ꝑz ꝛc̄. ℟. dom. q ponere malū aliqō eē qō nihil habeat de bono nō solū est querētis hereticē. sz etiā manifeste cecitatis ꝛ stulticie. Sicut em̄ in opponēdo mōstratū est ipa positio implicat in se oppositā. Implicat em̄ q illud scz summe malū sit ꝛ nō sit. q idē possit ꝛ nō possit. q idē sciat ꝛ nesciat. Et dū implicat in se oppositā destruit seipam. ¶ Nā in ponēdo summe malū esse qō nihil de bono habeat. ponit q illud ñ sit summū. ponit qō nō sit malū. ponit etiā. q nullū bonū habeat oppositū. ꝛ hec oīa in opponēdo mōstrata sunt. q manifeste cōuincūt errorē istū eē fatuū ꝛ cecū. ꝛ autoꝝ siue inuētoꝝ suū oñdunt fuisse excecatū ꝛ impiū. ¶ Nūq̄z em̄ in tantā tenebrositatē intrusus eēt impꝰ manicheꝰ. nisi fuisz lō ge ante seruꝰ dei tenebraꝝ q excecauit mētē eiꝰ vt nō fulgeret in eo illuminatio veritatis. q sup oēm irradiat intellectū. ꝛ vsq̄z hodie viget hic errꝰ pessimus q̄tus sit irrōnabilissimꝰ. Et buiꝰ rō est potissima ipa mater cecitatis superbia. q regnat in q̄busdā laicis quātū ad ea que sunt fidei ꝛ moꝝ. Cū em̄ sicut ideote p̄sumūt sacrā scripturā exponere q̄ est ꝑfundissima oīm scripturaꝝ. cuz itez habeāt quādā honestatē exteriorē. ⁊ temnūt vitam oīm alioꝝ. ꝛ merito huiꝰ duplicis superbie excecant vt incidant in errorē istū pessimū. p quē excecant adeo vt nesciāt discernere q̄d bonū est ꝛ q̄d malū. dū multa genera peccatoꝝ ponūt eē a deo malo. q̄s Esa. ꝑmōstrat. v. ca. Ue q̄ dicitis malū bonū ꝛ bonū malū. ponētes tenebras lucē ꝛ lucē tenebras ꝛ ꝓter nimiā excecationē in q̄ sunt amisso sue rōnis vsu. nullā hñt in eisdē efficaciā argumēta ad persuadēdū. nec tormēta ad retrahēdū. nec orōnū suffragia ad reuelādū. nisi ℔ fiat de grā specialissima. Hāc positionē hereticā imo stulticissimā ꝛ blasphemā repudiādo dicamꝰ sicut dicit fides catholica ꝛ rō recta. nihil eē ita malū q̄n habeat aliq̄d de bono. Ad intelligētiā aūt obiectoꝝ notādū q summū in aliq̄ genere dupliciter ꝓt dici. Uno mō dicit sūmū q̄ nihil ꝓt eē maiꝰ. ꝛ ℔ mō non ingit repire aliq̄d summe malū. nihil em̄ est adeo malū q̄n posset eē peiꝰ. p eo q aliq̄d hz de bono q̄ possz magis ꝙuari. ꝛ ita adhuc peiꝰ eēt. Et p rāto dicit Dyo. q malū est infinitū. Alio mō ꝺ: summū q̄ nihil est maius ſm actū. sz ipm excedit inter oīa alia. ꝛ si ingit repire summū in malis. ¶ Nā lucifer q̄ est rex sup oēs filios superbie. pessimꝰ ē sup oēs. His visis facile ē rñdere ad obiecta. Ad illō qō ꝑmo obijcit de oppositōe mali. dō. q ꝛsideratio intelligit ita q̄ terminꝰ eo dē mō accipiat cū ꝺ: simpliciter ꝛ cū dicit cū excessu. nō sic aūt est in proposito. ¶ Nā cū dicit q bonū opponit malo. accipit hic bonū p ꝓticipationē. cū ꝺo inferꝝ de summo bono. accipit ibi bonū p bono p eēntiā. qō solū est summe bonū ꝛ illi nihil opponit. Ad illud qō obijcit q magis ꝛ minus accipit ſm maioꝝ ē ꝛ minoꝝ ē accessum ad terminuz Dom. q verū est in his q̄ dicūt positionē. nō aūt verū ē in his q̄ dicūt ꝙuationē. imo accipiunt p recessum. Uñ magis malū dicit qō magis recedit a bono. ꝛ q: nunq̄z tantū recedit q̄n adhuc magis possit. hinc est q nūq̄z ē ibi ponere summū. Ad illud qō obijcit de statu. dō. q statꝰ est ſm actū. sz nō oportet q sit statꝰ ſm potēciā. vt nō possit eē vltra ꝓgressus. ¶ Nā ꝛ si in rebꝰ creatis non ingat inuenire actū infinitū. ingit tñ repire infinitū in potēcia. sicut ꝑz in numero p apposition̄. ꝛ in ꝛtinuo p diuisionē. Et sic in ꝓposito est intelligēdū. ꝛ hoc infra manifestabit cū aget de corruptōe mali. Ad illō qō obijcit q p accidēs reducit ad p se. ꝛ similiter dictuz p ꝓticipationē. reducit ad dictū p eēntiā. ꝛ similiter q ī q̄libet genere ē repire vnū ꝓmū ꝛc̄. Dom. q ℔ locū hz in his q̄ dicūt positionē ꝛ naturā q̄ possit causari ex ꝓncipijs subiecti. ꝛ q̄ possit eēntialiter dici. ꝛ ſm qō possint ꝛ alia mensurari ſm eiꝰ ꝓticipationē maioꝝ ē ꝛ minoꝝ.

Wa'ũ aũt ꝓuationẽ dicẽ inꝯrũ malũ ·ꝛ tõ ille tres rões nõ bũt hic locũ. Et ꝫ fuit ꝺd decepit manicheũ vt dicit Aug· q: neſciuit ꝺd eẽt malũ· ꝛ q: voluit de malo diſputare neſciẽs ꝺd ꝫ eẽt· iõ ſe ꝛ multos ꝑcipitauit in errorẽ Superbia em̃ ſua fecit ipm̃ ignorare modũ addiſcẽdi. In oĩ em̃ inq̃ſitõe ꝓus oꝑtet intelligere ꝺd ẽ qõ ꝙ nomen dicit· ꝛ ꝫ tanꝯ ꝑcognitionẽ afferre ſecuꝫ ad rei ꝓpriet/tes poſterius cognoſcẽdas.

Queſtio II e

Utrũ malũ ſiue malicia ſit in bono ſibi oppoſito. Et ꝙ ſic videt Augu· in ench· Cũ mala ꝛ bona nullꝰ ambigat eẽ ↄtraria· nõ ſolũ ſimul eẽ poſſunt· ſꝫ mala oĩno ſine bonis ꝛ niſi in bonis eẽ nõ poſſunt· Dic erꝝſſe habetur ꝙ mala ſunt in bonis ſibi oppoſitis· Jrẽ Augꝰ· in bis ↄtrarijs q̃ bona ꝛ mala vocant deficit regula dialeticoꝝ q̃ dicũt nulli rei ſimul ineſſe ↄtraria· ſꝫ ↄſtat ꝙ ñ deficeret niſi mala eẽnt in bonis ſibi oppoſitis· g̃ ꝛẽ.

Jrẽ malũ dicit ꝙ corrũpit· ſꝫ nõ corrũpit niſi illud in q̃ eſt· ꝛ ei bono opponit qõ corrũpit· g̃ videt ꝙ malũ ſit in bono ſibi oppoſito. Jrẽ ſeruitꝰ opponit libertati· ſꝫ peccatũ qõ facit hoiem ſeruũ ꝓprie ineſt hoi ſm̃ volũtatem ꝙ liberi arbitrij libertatẽ· g̃ videt ꝙ malũ ſubſtãtifi cari habeat in bono ſibi oppoſito. Cõtra· Dyoni· in li· de diui· no· Malũ nõ eſt erñs neq; in erñtibꝫ· ſꝫ omne bonũ eſt de genere erñtũ· g̃ malũ nõ eſt in bono· ergo nec ĩ bono ſibi oppoſito. Jrẽ ỽtus ꝛ viciũ ſunt oppoſita· ꝛ tñ vnũ vni opponit· g̃ ſi viciũ nõ eſt in ỽtute· g̃ nec in bono ſibi oppoſito· nec etiã cũ illo. Jrẽ regula dialeticoꝝ eſt vera ꝛ neceſſaria· g̃ nõ fallit in aliq̃ materia· nã ſi falleret in vna ſola materia· repudiãda eſſet tanꝯ falſa· ſi igit̃ ars dicit ꝙ vnũ oppoſitũ nõ eſt in altero nec cũ altero circa idẽ· ꝛ bonũ malo opponit· g̃ malũ nõ eſt in bono ſibi oppoſito. Jrẽ ſi malũ põt eſſe in bono ſibi oppoſito· g̃ ab ipõ nõ expellit· ꝛ ſi nõ expellit a ſuo oppoſito· videt ꝙ nõ expellat ab aliq̃· ꝛ ſi a nullo expellit· ſp manet· g̃ ſi aliq̃s ſemel ẽ malꝰ· ſp ẽ malꝰ. Qꝫ ſi ꝫ eſt falſum· reſtat ꝙ ꝛ ꝓmũ· Rꝰ· ad ꝓdictoꝝ intelligẽ-
29 tiã eſt notãdũ ꝙ bonũ in creatura dicit ꝓ ordinationeꝫ ad finẽ· Uñ bonũ dicit qõ eſt ordinatũ in finẽ· Ordinatio aũt tria reſpicit· aut ipm̃ ordinabile· aut ſm̃ ꝙ eſt ordinabile· aut illud ꝙ quod ordinat· Et ſm̃ ꝫ tripler reperit̃ in nobis bonũ· ſcꝫ bonũ qõ eſt ordinabile· ꝛ ꝫ eſt naturale· ꝛ bonũ ꝓ quod ordinat ꝛ ꝫ eſt ỽtus vel gratia ꝛ bonũ ſm̃ qõ natura ordinabilis ẽ a gr̃a· ꝛ ꝫ eſt habilitas media· Intelligendũ eſt g̃ ꝙ malũ culpe ei bono qõ eſt ipa natura vel ſubſtãtia nõ opponit· qz ipam ſuſtantiam nõ corrũpit· vt dicit Dyoni· Nihil erñtiũ corrũpit in eo ꝙ eſt eẽntia vel natura· Et aũt bono qõ eſt virtus gr̃a ſimpliciter ꝛ directe opponit· Uñ mutuo ſe expellũt· ꝛ ſimul eẽ nõ ꝑñt· Et aũt bono qõ eſt habilitas media· quodãmõ opponit ꝛ qõdãmodo nõ· Nã illa habilitas media ꝫ comꝑari ad naturã cui⁹ ẽ· ꝛ ad gratiã ad quã ẽ· Scõm ꝙ compat ad naturã cui⁹ ẽ· ſicñ ꝫ oppoſitionẽ ad malũ· qm̃ habilitas illa vt erat talis nature· indifferẽs erat ad bonũ ꝛ ad malũ· ꝛ ſic eſt ſubiectuꝫ mali· Ut aũt compat ad gr̃am ſiue ỽtutẽ vel etiã ad finẽ ad quẽ eſt· ſic ꝫ oppoſitionẽ ad malũ· Naꝫ malũ rollit ei rectã ordinationẽ ad illud ad qõ eſt· ꝛ reddit minꝰ et minus habilẽ· Qm̃ igit̃ malũ culpe ꝑmo ꝛ ꝑncipaliter circa habilitatẽ ↄſiſtit· ꝛ habilitas potẽtie opponit ipi malo· cũ malũ reddat ipam potẽtiã inhabilẽ· hinc eſt ꝙ Augꝰ· dicit ꝙ malũ ꝫ eẽ in bono ſibi oppoſito· ꝛ ꝙ in hmõi oppoſitis regula dialeticoꝝ deficit· ꝫ eſt dicere ꝙ ad talia oppoſita nõ ſe extẽdit Uñ ex ꝫ nõ ſequit ꝙ regula dialeticoꝝ falſificẽt· Sꝫ qm̃ mos eſt ꝑbi poſitis ↄſiderationibꝫ inſtantias ſubinferre· nõ q̃ falſificẽt ipas· ſꝫ q̃ intellectũ ↄſiderationũ rectificẽt ꝛ manifeſtent· ſic beatꝰ Augꝰ· tanꝯ vir ꝓudẽs ingenio in hac inſtantia manifeſtat illã maximã dialeticoꝝ in his oppoſitis tenere q̃ opponunt̃ oppoſitõe formali· ſicut opponit virtꝰ ꝛ viciũ· gr̃a ꝛ culpa· Jn his aũt oppoſitis q̃ nõ opponũtur rõne eiꝰ ꝙ ſunt· ſꝫ rõne eiꝰ ad qõ ſunt· nõ eſt intelligẽda illa regula· nã illa ſimul põt̃ ſtare ſitẽ ſtat gr̃a cũ culpa· Et itez vnũ põt eẽ in altero ſicut culpa in habilitate· Ex his q̃ ſunt dicta manifeſta ẽ rñſio ad q̃ſtionẽ ꝓpoſitã· Dico em̃ ꝙ malũ ſubſtãtificat̃ in bono· ꝛ nõ ſolũ in bono· ſꝫ etiã in bono qõdãmõ ſibi oppoſito· ſicut oñdũt rões q̃ ad ꝑmã ꝓtem inducunt̃· Jn bono aũt qõ dirẽcte ꝛ formaliter opponit̃ ſubſtãtificari nõ ꝫ· ſicut due vltime rões q̃ ad ſcõam ꝓtem inducunt̃ oñdũt. Ad illud qõ obũcit̃ de verbo Dyo· ꝙ malũ nõ eſt in erñtibꝫ ſitẽ· Dõm· ꝙ ipe loquit̃ ꝓ ſe· ꝙ ſcꝫ nõ eſt in erñtibꝫ ſm̃ ꝙ erñtia· ſꝫ potꝰ ſm̃ ꝙ deficiẽtia· cũ ſit ꝓuatio ꝛ defectus vt iam patebit melꝰ· Ad illud qõ obũcit̃ ꝙ tm̃ vnũ vni opponit̃· Dõm ꝙ illud intelligẽdũ eſt de vno genere oppoſitõis· ꝛ intelligẽdo ſm̃ idẽ ꝛ ꝓ ſe loquẽdo· Habilitas aũt poteñtie nõ opponit̃ ipi niſi rõne virtutꝭ· virtus em̃ directe opponit̃ vicio· ꝛ qz naturalis habilitas qõdãmõ inclinat ad ỽtutẽ· hinc ẽ ꝙ vicio oppoñit qõdam modo ligeꝛ n ↄ oĩno vt virtus· ꝛ ſic patet totũ.

Queſtio III f

Utrũ malũ ſit in bono tanꝯ aliqs habitꝰ· an ſit pura ꝓuatio· Et ꝙ nõ ſit ibi tanꝯ habitꝰ ꝛ potẽtia aliq̃ ſed vt pura ꝓuatio videt· Primo ꝓ illud Job· j· Sine ipo factũ eſt nihil· glo· nihil· i· peccatũ· g̃ peccatũ nihil eſt· Jrẽ Aug· Malũ nõ eſt natura aliq̃· ſꝫ defectꝰ circa naturã mali nomẽ accepit· g̃ malũ nõ eſt aliq̃ potẽtia ſꝫ defectus ꝛ ꝓuatio· Jrẽ Anſ· de ↄcep· virgi· c· v· Injuſticia oĩno nihil eſt ſicut cecitas· Nõ em̃ aliud eſt cecitas ꝯꝫ viſus abſentia vbi deber eẽ· q̃ nõ magis eſt ꝺd in oculo vbi ꝺz eẽ ꝯꝫ in ligno vbi nõ ꝺz eſſe· Jrẽ bocipꝫ videt rõne· Bonũ ꝛ ens ↄuertunt̃· g̃ de q̃cunq; ꝑdicat ens· ꝑdicat ꝛ bonũ· Si igit̃ peccatũ vel malicia eẽt ens malicia ſm̃ ꝙ huiuſmodi haberet aliquid de bonitate· ſi ergo non haberet aliquid de bonitate· non haberet igitur aliq̃d de entitate· Item omne ens a ſummo ente ꝓcedit nec eſt aliq̃ eẽntia q̃ nõ ſit in dei poteñtia vt illã ꝓducat· ſꝫ deꝰ nõ põt peccare nec facere culpã· g̃ peccatũ inquãtum hmõi nõ ꝫ aliq̃d de entitate· g̃ nihil eſt ꝓuatio pura· Item omne q̃ eſt ens habet aliquã formam· omne enim quod habet aliquam formam· ꝫ pulcritudinẽ· ſꝫ peccatũ nõ ꝫ pulcritudinẽ cũ ſit deformitas ei· g̃ nihil ꝫ de entitate· g̃ pura dicit ꝓuationẽ· Sꝫ contra· Aug· Peccatũ eſt factũ vel dictũ vl ↄcupitũ ↄtra legẽ dei· ſꝫ oĩe dictũ vel factũ eſt aliq̃d· g̃ peccatũ ſiue malũ eſt aliq̃d· nõ g̃ ꝓuatio pura· Jtez virtus ꝛ viciũ ſunt ↄtraria· ſꝫ ↄtraria ſunt in eodẽ genere· ꝛ q̃cunq; ſunt ſb eodẽ genere· vtrũq; eoꝝ eſt aliq̃d ꝛ nõ ꝓuatio pura· g̃ viciũ aliq̃d eſt· igit̃ malũ ſiue peccatũ nõ eſt oĩno nihil.

Jrẽ ſiue accipiat̃ ↄcrete ſiue abſtracte· vez eſt dicere ꝙ peccatũ eſt in aliq̃· ꝛ omne q̃ eſt in aliq̃ eſt ens· ſicut oĩe q̃ legit eſt legẽs· ꝛ oĩe q̃ amat eſt amans· ꝛ oĩe q̃ eſt ens eſt aliq̃d ꝛ nõ eſt ꝓuatio pura· g̃ peccatũ ſiue malũ ſiue accipiat̃ cõcrete ſiue abſtracte nõ eſt oĩno nihil· Jrẽ nihil q̃ eſt pura ꝓuatio intendit̃ ꝛ remittit̃· ſed malũ ꝛ peccatũ intendit̃ ꝛ remittit̃· qz vnũ peccatũ ẽ maius alio· ꝛ vna malicia eſt maior altera· g̃ peccatuꝫ ſiue malicia nõ eſt ꝓuatio pura· Item oĩe ordinatũ ꝑſupponit eẽ· ſꝫ malũ culpe ſm̃ ꝙ malũ ordinat̃ ad malũ pene· ſi igit̃ ſm̃ ꝙ malũ ẽ ordinatũ ad penã· videt ꝙ ſm̃ ꝙ ma

lum habeat aliqđ ẽ. Iteꝝ aut peccatū est aliq̄d ſm ꝙ peccatū aut nihil. Si aliq̄d habeo ꝓpositū. Si nihil. et deus punit hominẽ ꝓ peccato. ergo deus punit hominem ꝓ nihilo. sed qui punit alium ꝓ nihilo iniuste punit. ergo si deꝰ punit hoīem ꝓ culpa. videtur ꝙ iniuste
32 faciat in puniendo. Rꝰ. dom ꝙ malū siue peccatum dupliciť potest accipi. Uno mō abstractiue. Alio modo ↄcretiue. Scōm aūt ꝙ malū dicit ↄcretiue sic cōcernit illud qđ deformat vel aliquā actionē vel aliquā substantiā. ⁊ sic dicit malū res mala. vtpote actio mala vt anima mala. Et hoc modo malū aliquid est ⁊ habet eē nature. Si aūt aliqñ dicat ipa res mala siue peccator nihil eē. hoc dicit quantū ad bene eē. qđ quidē est esse or-
33 dinatū. Uñ cum dicunt hoīes nihil fieri cū peccant. hō dicit q; oīm eē ꝑuenit. sed q; ꝑuenit esse ordinato. qđ idem est eē complerū. ⁊ de quo dicit Boecius. ꝙ esse ẽ qđ ordinē retinet seruatq; naturā. Contingit iteꝝ loq̄ de malo siue de peccato abstracte. ⁊ hoc modo malū siue peccatū in recto siue predicatione formali nō est aliquid sed nihil. quia nō est ens nec bonum sed priuatio boni. Quāuis aūt malicia vel peccatum nihil sit in recto. in obliquo tamen alicuius est. ⁊ alicuius vt opposiťi. ⁊ alicuius vt subiecti. Alicuꝰ vt oppositi vtpote boni. Malū ēm est ꝑuatio boni. ⁊ quia sic est priuatio boni vt tamen nō sit oīno vera boni adnihilatio. sic ꝑuat bonum ꝙ relinquit bonū. vnde si priuat bonū gratie ꝙ relinquit bonum nature. sic ꝑuat actum vt relinq̄t aptitudinē. sic priuat bonū quantū ad effectum vt tamen in subiecto relinquat debitū. ⁊ ideo malū abstractiue sumptum formaliter loquendo ꝑuatio est. ⁊ ideo nihil est. Est etiā alicuꝰ entis vt subiecti. quia est in aliquo ente Nō ēm ẽ oīmoda ꝑuatio siue adnihilatio. Et quia ſm hanc viam rationes ⁊ auctates ad ꝓmaz ꝓtem inducere ostendunt malū siue peccatū nihil esse. ideo ↄcedende
34 sunt. Ad illud vero qđ primo obiciť in ↄtrarium. ꝙ peccatum est dictū vel factum ⁊ē. Dicendū ꝙ ibi accipitur peccatū siue malū concretiue ꝓut concernit actionem substratā. ⁊ hoc modo aliquid est. sed hoc nō repugnat sed ↄsonat eis que dicta sunt. Ad illud qđ obiꝯ
35 itur qđ virtus ⁊ vicium sunt contraria. Dom ꝙ vicium ſm ꝙ ↄtrariaťur virtuti. vtpote luxuria castitati. nō tm̄ dicit priuationē. sed etiam dicit aliquē habitū substratum quo aliquis redditur facilis ad perpetrandū illud peccati genus. ⁊ hoc modo accipiendo vicium. vicium nō oīno nihil est. Alio modo accipiendo vicium ꝓut est priuatio boni tm̄. sic nō ↄtrariaťur virtuti ſm rem. imo opponitur sicut priuatio ⁊ habitus. Si aūt dicať aliquis hoc modo vicium cōtrariari virtuti. accipiť largo modo ↄtrariū ꝓ qualibet oppositione ⁊ repugnātia. Uel hoc dicitur q; ⁊ si ſm veritatem vicium opponatur virtuti vt priuatio. habēt tamen virtus ⁊ vicium quodāmodo legem contrariorꝫ in hoc ꝙ mutuo se expellunt. ⁊ ab vno fit regressus ad alterū in qua conditione opposita vt priuatio ⁊ habitus ab his q̄ opponunť sicut ↄtraria distinguunť. Et ꝓ tanto dicit Aug. in ench. ꝙ in h̄ fallit regula dialecticoꝝ vocans bonū ⁊ malū ↄtraria. ⁊ ex causa p̄dicta. Nihilominꝰ tū dom ꝙ malū est in eodem genere cū bono. sed hoc nō est ꝓpre ⁊ ſm rectā oppositionē. sed h̄ est per quandā reductionē. ⁊ ex h̄ non sequiť ꝙ malū sit aliq̄d. Nā ꝓpositiones ad idē genꝰ cum suis habitibus reducunť. ⁊ tū ipe formaliter loquendo
36 nihil sunt. Ad illud qđ obiꝯitur ꝙ malū est in aliq̄. ẽ est. dom. ꝙ illud nō sequiť. nā sicut dicit pbus. Quedam sunt entia. q̄dam sunt entiū. ⁊ q̄ꝫuis priuationes possunt dici entiū. nō tm̄ dicunť entia. Cū aūt dico maliciam esse in alio. dico eaz esse entis. sed cum dico malicia esse ens. attribuo ei entitatē in se. ⁊ ꝓmū esse est esse ſm quid. secundū esse est simpliciter. ⁊ ideo ē ibi sophisma ſm qđ ⁊ simpliciter. Si aūt querať de hac. Ma- 37
licia est. vtrū sit ↄcedenda vel nō. Dom ꝙ hoc verbum est sicut vult pbus dupliciter pōt p̄dicari. Aliqñ p̄dicatur vt compositio media inter duo extrema. ⁊ sic dicitur tertiū adiacēs. vt cū dicit homo est albus. Aliqñ vero sic p̄dicatur vt res importata ꝑ ipm̄ sit attributaz siue alterꝫ extremoꝝ. Quādo q̄ sic dicit. Malicia ē. sic hoc verbū est accipiať vt p̄dicatū. sicut accipiunť alia verba. vt legit ⁊ homōi. tunc locutio est falsa. Est ēm sensus. malicia est. i. malicia est ens. i. ēntia aliqua. h̄ enī verbū significat ēntiam vel substantiaz vniuscuiusq;. Alio mō potest intelligi p̄dicari vel accipi in huiusmodi locutione sicut copula. ⁊ est oratio quodāmodo defectiua. ⁊ tunc est sensus. malicia est. i. malicia alicui inest. ita ꝙ ipa malicia potius intelligiť vt alteri inherens q̄ꝫ alteri substans. sicut cū dicitur malū. ⁊ intelligitur aliquid esse malū. Et hoc modo accipiendo non valet. Malicia est. ergo est ens. Ad illud qđ obiꝯitur 38
ꝙ pura priuatio nō intendiť nec remittiť. Dom. ꝙ si dicatur pura priuatio. hoc est priuatio nihil potens nec in recto nec in obliquo. hoc modo verum est dicere ꝙ non recipit magis ⁊ minus. sicut chimera nihil est. et hircocervus nihil est. nec est vnum magis nihil q̄ꝫ reliquum. Allio modo pura ꝑuatio dicitur. quia nihil ponit in recto. ponit tamen in obliquo. ⁊ hoc modo malicia priuatio posset dici. sed de hac nō est verum ꝙ nō recipiat magis ⁊ minus. Potest enim magis ⁊ minus recipere ratione eius entis quod respicit quasi in obliquo. Unde dicitur maior priuatio. in qua est maior boni corruptio. ⁊ in qua minus de bono relinquitur. minor vero in qua minus de bono corrumpitur ⁊ plus relinquitur. Et sic patet ꝙ ex hoc non sequitur ꝙ peccatum abstractiue loquendo sit aliqua positio. Ad il- 39
lud quod obiꝯitur ꝙ esse ordinatum p̄supponit esse. Dicendum ꝙ verum est in his que per se ordinantur. ordinatum p̄supponit esse. in his autem que ordinantur per accidens non p̄supponit esse in se. sed ratione illius in quo vel per quod ordinantur. Et hoc modo dicitur ordinari. non quia sit in se ordinatum cum sit ꝑuatio modi. speciei ⁊ ordinis. sed quia ordinabilitatem habet in pena ratione ipsius punibilis. hoc autem melius determinatum est in lib. iij. dist. xlvj. Ad illud 40
quod obiꝯitur ꝙ si peccatuz nihil est. ꝙ deus punit hominem ꝓ nihilo. Dicendum ꝙ sicut p̄actum est. et si peccatū nihil sit in recto. nihilominus tamen in obliquo est aliquis entis vt oppositi. ⁊ alicuius vt subiecti circa quod relinquit debitum respectu boni priuati. Dico igitur ꝙ peccatum est meritum pene. non solum rationē priuationis sed ratione debiti relicti ⁊ boni priuati. vnō nō est homo dignus puniri soluz quia bono caret. sed quia caret ⁊ debet habere. Et licet carentia illa nihil sit. debitum tamen habendi aliquid est. ⁊ ideo er hoc non sequitur ꝙ deus puniat hominem ꝓ nihilo. quāuis peccatum nihil sit. Hoc autem apertum est si quis consideret in sensibili exemplo. scilicet. cum rex incarcerat seruum quia non reddidit tributum. vel cū aliqs creditor incarcerat aliquē q; ñ soluit sibi pecuniā mutuatā. priuatio enim nō ꝑ se ꝭ cū debito ẽ in causa.

Distinctio·xxxv·de peccato actuali ſm eius quidditatem & diffinitionem·

Post hec videndum est q̄d sit peccatū ⁊c· Sup̄ egit magister de peccati causalitate ⁊ origine·b agit de peccati q̄ditate ⁊ diffinitione· Diuidi tur aūt ps ista in tres ptes· In quar̄ pma inq̄rit magi/ ster q̄d sit pcm̄· vtrū sit act⁹ vl̄ habitus pura· In secūda dato q̄ aliq̄ mō sit actus ⁊ aliq̄ mō habitus· inq̄rit vtrū peccatū sit peccati pena·j·dist·xxxvj· Sciendū est tn̄ q̄dam sic ee peccata· In tertia vo inq̄rit vtrū actio sub/ strata in q̄ pcm̄ cōmittit sit a deo tā ꝑ a cā·j·di·xxxvij· Sunt aūt ⁊ alij ⁊c· Pma ps q̄ pertinet p̄tem di· diui/ ditur in ptes tres· In pma ponit magister peccati no/ tificationes· In secūda vero ex ipis notificationib⁹ in q̄rendo elicit q̄d sit pcm̄ ſm rez· In tertia vo dissoluit rōnes siue oppositōes q̄ ptrarie vident veritati p̄deter/

a Peccatuz ē (vt ait Aug) oē dictū vel factuz vel ꝯcupitū qđ fit ꝯtra legē dei Uidetur dicere falsuz· Aut em̄ hoc qđ est· vel i/ telligit dissūcti/ uc· aut subdisiū ctiue· Si subdisi ūctiue· g̃ mēbra nō p̄nt simł sta/ re· g̃ nullū idem pcm̄ ē ꝯcupitū ⁊ factū· ſz hoc falsum est· q⁹ oīe peccatū factū est ꝯcupi tum· Jtē videt q⁹ nō ꝟueniat oī peccato· q⁹ pcm̄ omis/ sionis nec est factū· nec ꝯcupitū· nec dictum· g̃ videt q⁹ male sit assignata· q⁹ nō ꝟuenit oī pcō mortali actuali

1 R⁹· dōm· q⁹ p̄dicta diffinitio est pcī actualis ⁊ mor/ talis· Scōm b q⁹ est peccati actualis· ō⁹ q⁹ est dictū vel factū vel ꝯcupitū ſm triplicē actū· vicz potētie interp/ tatiue· ⁊ operatiue· ⁊ affectiue· q̄ oēs sunt potētie q̄dāmo do motiue· Scōm q⁹ est mortale· ō⁹ q⁹ ē ꝯtra legē dei· et sic ꝟuenit oī ⁊ soli· Oīm· q⁹ oē peccatū actuale aut ē cō/ cupitū tm̄· aut ē ꝯcupitū ⁊ ceteri⁹ cōsummatū· ⁊ b vel p verbū· vel p opus· Soli vo ꝟuenit· q⁹ nō ꝟuenit veni/ alit̄ cū nō sit ꝟ legē dei· nec originali· cū nō sit dictū vel fa/ ctum· Ad illud qđ q̄rit vtrū vl̄ teneat ibi distūctiue· vl̄ subdisiūctiue· Dōm q⁹ disiūctiue· ſz vltimū mēbrū intel ligendū ē cū pcisione· relīq̄ vero mīme· Un̄ sensus ē q⁹ oīe pcm̄ aut est dictū ⁊ ꝯcupitū· aut factū ⁊ ꝯcupitus aut ꝯcupitū tm̄· Ad illud vo qđ obiicit de pcō omissi/ onis· Dōm· q⁹ oīe pcm̄ (sicut vult Aug) radicē habet amorē malū· ⁊ iō q̄cūq⁹ in pcō omissiōis sit p̄uatio ali/ cuius act⁹ p̄ncipalis· tn̄ illa p̄uatio ortū hz ex amore ali cui⁹ boni cōmutabilis· qđ patz· q⁹ aliq̄s nō vult ad ma tutinas surgere· q⁹ vult in lecto quiescere· iō peccatum omissiōis cadit sub b mēbro qđ dr ꝯcupitū· b Pec catū est volūtas retinēdi vl̄ assequēdi qđ iusticia vetat Cōtra· aliq̄d em̄ est pcm̄ in q̄ aliq̄s nec vult aliq̄d reti/ nere nec aliq̄d assequi· imo pot⁹ intēdit destruere· sicut ē in ira ⁊ odio ⁊ inuidia· Jtē velle assequi qđ iusticia vetat vel retinere· b est auaricie vel rapine· g̃ oē peccatū erit rapina· Est igit q̄stio cū peccata ira bn̄ sint ꝯ alias vir

2 tutes sicut ꝯ iusticiā· q⁹ magis diffinit pcm̄ p oppo/ sitū ad iusticiā q̄ p oppositū ad ꝯtutes alias· R⁹· dōm

Ponit peccati notificatōes quid sit peccatum·

a

DI· XXXV

Post hec videndum est q̄d sit peccatū· a Peccatum est (vt ait Aug⁹·) oīe dictū vel factū vel ꝯcupitū qđ fit ꝯtra legē dei· Idē b in li· de duab⁹ a[d]ab⁹· b Peccatū est volūtas retinēdi vel assequi dc qđ iusticia vetat· c In vtraq; c

Augu·

minate· Primū fac̄ ibi· Post hec videndū est q̄d sit pec catū ⁊c· Scōm ibi· Quo circa diuersitatis ⁊c· Tertiuz ibi· Quib⁹ opponit si oīa q̄ sunt ⁊c· Pria ps diuidi/ ser in tres ptes ſm tres notificatōes peccati· ſz rōne siue breuitatis remanet indiuisa· Secūda vo ps p̄ncipalis diuidit in tres ptes· In pma pte diuersoz⁹ opiniones narrat· In secūda vo p̄itatē aperit· ⁊ iuxta q̄rundā opti onē explanat· ibi· Sane dici p̄t ⁊ libere ⁊c· In tertia vero autoritatib⁹ sanctoz⁹ confirmat· ibi· Q̄ aūt volun/ tas oīs ⁊ actio ⁊c· Similiter tertia ps p̄ncipalis tres habet ptes ſm tres dubitatōes q̄s mouet· quar̄ prima sumpta est ex hoc q⁹ dicebat illa positio q⁹ oīa q̄ sunt bo na sunt· Secūda vo ex h⁹ q⁹ peccatū est corruptio boni· Tertia vo sumpta est ex h⁹ q⁹ corruptio boni est pena· Prima ponit ibi· Quibus opponit si omnia q̄ sunt ⁊c· Secūam ibi ponit· Potest etiā queri ab eisdē ⁊c· Ter/ tiam ibi· Queri autem solet vtrum ⁊c· Et in qualibet istarum partium· primo opponit· secundo soluit·

assignatione de actuali pecca/ to agit ⁊ mortali· ſi veniali· Ex pma descriptione oñdit pecca/ tū esse volūtas mala· siue locu tio ⁊ operatio prauа· i· act⁹ mal⁹ tā interior q̄m exterior· ex altera vero tm̄ oñdit eē act⁹ interior· Et volūtas eſt̄ vt supius dictū ē· mot⁹ animi ē· act⁹ g̃ interior est Amb· q̄ in lib· de paradiso ait· Quid est pcm̄ nisi legis diui/ ita qđ describit amorē inordinatū q̄ est radix oīs pecca ti· ⁊ p id ad qđ ē· ⁊ p id ꝯ qđ est· Qđ g̃ obr de ira ⁊ odio Dōm· q⁹ ⁊ si sit detestatio p̄ñs· est tn̄ ibi delectatio aīs ⁊ ꝓterea ꝯtinet sub hac assignatione· Ad illud qđ obiici tur q⁹ tūc oē pcm̄ erit rapina· dōm q⁹ affectio ibi stat nō solūmō p cupiditate rez terrenaz· imo etiā cuiusli/ bet appetibilis· iusticia vo nō tm̄ ibi stat put ē cardinal virt⁹· ſz put est vtus generalis q̄ oēs vtutes cōplectit· ⁊ cui oīa vicia opponūt· c In vtraq; assignatōe de actuali pcō agit ⁊ mortali ⁊ nō veniali· Cōtra· videt q⁹ male fiat assignatio peccati· si em̄ recta descriptio ⁊ assi gnatio debeat ꝟuenire oī descripto· ⁊ p̄dicte diffinitio nes nō ꝟueniāt oī pcō· g̃ nō recte assignant· Si tu di/ cas q⁹ pcm̄ nō dr de eis vniuoce ſz eq̄uoce· Cōtra q̄ cō/ ueniūt in cā ⁊ effectu hūt vniuocationē· ſz oē gen⁹ pcī ortū hz ex pcō ade tā originale q̄m actuale q̄m etiā venia le· oīa etiā genera peccatoz⁹ in b ꝟuenīt q⁹ reddūt aīaz dignā pena· ⁊ p̄uant ea aliq̄ bono qđ est iusticia· vel ad iusticiā ordinatū· g̃ videt q⁹ de eis vniuoce dicat pcm̄ ⁊ si b· g̃ videt q⁹ vna debeat rō cōis assignari de pcō put dicit de bis oīb⁹ generib⁹· Est igit q̄stio vtrū cōtingat vnā cām rōnē assignare oīi generi peccati· hoc est q̄rere vtrū peccatū de eis dicat vniuoce· Et si tu dicas q⁹ sic· Jn cōtrariū est· q⁹ q̄ vniuocant in aliq̄ hūt ꝓportionē· ſz mortalis ⁊ venialis nulla est ꝓportio· g̃ nec vniuoca/ tio· Jtē videt falsum dicere cū dicit q⁹ p̄dicte assignate nō ꝟueniāt pcō veniali· veniale em̄ pcm̄ est dictū vel factū vel ꝯcupitū ꝯtra legē dei· sicut dr Ro· vū· sup il/ lud· Nō ꝯcupisces· glo· Bona ē lex q̄ dū ꝯcupiam ꝓhi bet· oīa mala ꝓhibet· g̃ venialia ꝓhibent a lege dei· Sūt igit ꝯ legē dei· g̃ p̄dicta rō ꝟuenit veniali· R⁹· dōm· q⁹ peccatū ꝓut dicit de originali· actuali· mortali· ⁊ ve/

Amb·

d

nali·nec dicitur oīno vniuoce·nec dicit oīno eq̄uoce· sed quasi medio mō scz analogice· Rō eñ culpabilitatis p̄mo ⁊ p̄ncipaliter reperit in peccato actuali mortali· ⁊ ꝯsequēter i originali· ⁊ postremo i veniali· ⁊ tō notificatōes q̄ dant de pctō simpliciter potissime referūt ad peccatū actuale mortale qđ ē pctm̄ simplicit· Et p̄ hoc patet respōsio ad illa q̄ obȝciunt· Nā ex hoc q̄ illa tria genera peccatorū ꝯueniūt i cā ⁊ in effectu· non ꝯcludit q̄ pctm̄ dicat de eis vniuoce scz analogice· q: in his nō cōicat eq̄litē· sed fm p̄us ⁊ posteri· Et tō cū q̄rit vtrū possit vna cōis rō assignari· Dōm· q̄ sic vna assignari rō q̄ conueniat eis fm p̄us ⁊ posteri· ⁊ ita fm cōitatē analogie· vtpote si dicat q̄ pctm̄ ē meritū pene vel p̄uatio bōi· Ad illō ḡ qđ obr q̄ nulla ē p̄portio· dōm· q̄ ⁊ si nulla ē p̄portō q̄tū ad cōmēsurationē q̄ntitatis demeriti· ē tm̄ p̄portio inē venialem mortale fm ꝯsimilē cōparationē ⁊ ad originem ⁊ ad effectū ꝯtez d Quid ē peccatū nisi legꝫ diuine p̄uaricatio ⁊ celestiū inobediēcia p̄ceptoꝝ Videt q̄ hec rō Amb· ñ ꝯueniat oī pctō· Quedaꝫ eñ vt dicit Aug· sunt mala q: ꝓhibita· q̄dam ꝓhibita q: mala· ḡ si nulla eēt [illegible]· nec aliq̄ p̄cepta data· ad huc eēnt pctā· ñ ḡ oē pctm̄ ē p̄uaricatio legis ⁊c Jtē sic obediēcia distinguit ab aliis ⁊ tutiorib⁹ ⁊ inobediēcia ab aliis vicijs· ḡ male diffinit oē pctm̄ q̄ ī obedientiā· Jtē ita peccat q̄ nō obedit plato sic q̄ ñ obedit deo ḡ ñ tm̄ ē pctm̄ inobediēcia celestiū p̄ceptoꝝ· sed etiā ꝛrenoꝝ· ℟· dōm· q̄ lex aliq̄n accipit stricte p̄ lege scꝑta vl̄ data· Aliq̄n large put cōphēdit legē nāe ⁊ legē scꝑture· ⁊ legem gre· Et ī p̄dicta notificatiōe lex accipitur large· Ad illō qđ obr de obedientia· dōm q̄ obedientia dupl̄r accipit· Uno mō p̄ut dicē obs̄uātiā mādatoꝝ dei· ⁊ sic ē cōis oībꝫ ℞tutibꝫ Alio mō put spāl̄r ꝯsiderat rōnē p̄cepti ⁊ sic ē ℞tꝰ diuisa ab aliis· q: potissime hz vsum suū i his q̄ tō sūt bona q: p̄cepta Et sic obediēcia dupl̄r accipit· scz large ⁊ stricte· ⁊ i p̄dicta notificatiōe accipit large· Ad illud qđ obr de obediēcia platidō· q̄ totū pendet ex mandato dei· q: deꝰ mandat q̄ obediat boi· e Nō ꝯsistēte aūt peccato· ⁊c· ℞tꝰ fortasse nō eēt· Utdē falsuꝫ dicere· q: si ñ eēt culpa· purior esset charitas· ḡ ℞tꝰ p̄fectior ⁊ ℞ior· Si tu dicas q̄ ℟ ñ asserit· scz ſ dubitatiōe dicit Cōtra· Ita falsuꝫ dic̄ q̄ certū ponit vt dubiū sic̄ q̄ dubiū asserit vt certū· ℟· Dōm· q̄ in illo verbo nō ponitur nec significat ℞tꝰ nō ee· nō existente malicia scz ℟ significat q̄ ñ ita appareret sic̄ nunc apparet· ⁊ tō dic̄ fortasse nō esset· id est· non cogn̄oscerē ita cē·

Malum nihil est.

Job· j·

ne p̄uaricatio· ⁊ celestiū inobediēcia p̄ceptoꝝ· Ergo in p̄uaricante peccatū est· sed in mādāte culpa nō est Nō eñ ꝯsisteret peccatū si interdictio nō fuisset e Non ꝯsistente aūt peccato· nō solū malicia· scz etiā virtus fortasse nō esset· Que nisi aliqua malicie fuissent semīa· vel substere vl̄ eminere nō posset· Ecce p̄uaricationē legis ⁊ inobediētiā diffinit Amb· eē pctm̄·

Narrat diuersoꝝ opiniōes de peccato· b

Quo circa diuersitatis huiꝰ verboꝝ occasione de peccato plurimi diuersa senserunt· Alij eñ dixerūt volūtatē malā tm̄ esse pctm̄· ⁊ nō actus exteriores· Alij volūtatē ⁊ actus· alij neutrū· dicētes oēs actꝰ esse bonos a deo ⁊ ex deo autore esse· Malū aūt nihil est vt ait Aug· sup Job· Dia p̄ipm facta sunt ⁊ sine ipo factū est nihil· i· pctm̄ qđ nihil ē· ⁊ nihil fiūt hoies cuz peccāt· Supra etiā dixit Augꝰ· q̄ malū est p̄uatio boni· vel corruptio boni· q̄ etiā in li· lxxxiij· q· ait Sūmū malū nullū modū hz· caret eñ oī bono· At modꝰ aliq̄d boni ē· nō igit ē· q: nulla spē ꝯtinet· totūq̄ hꝰ nomē mali de spēi p̄uatōe reptū ē· Jtē i dogmatibꝰ ecclīasticis ꝛr malū vl̄ malicia nō ee a deo creatā· scz a diabolo inuētā· q̄ ipe bonꝰ creatus ē· Jdē etiā in li· ꝯra manicheos q̄d sit pctm̄ ostendit dicēs· Peccare q̄d aliud ē nisi i substātiā p̄ceptis vel in ipa substātia errare· Qđ si nō volūtate faciūt· pctōres iniuste iudicant· Quid ḡ i hac tanta varietate tenendū· q̄d dicendum·

Vera snīa ōpctō ppōit· c

Sane dici pōt ⁊ libere tradi ꝛr pctm̄ eē actū malū interiorē ⁊ exteriorē· scz malā cogitatiōz ⁊ locutionē ⁊ operationē· Preceptum ē· ⁊ ita inq̄tū pctm̄ nihil ē· Nulla eñ suba ē· nulla natura ē·

Autoritatibꝰ sctoꝝ ꝯfirmat volūtates ⁊ actꝰ oēs eē bona inquātū sunt· d

Qđ aūt volūtas oīs ⁊ actio bonū sit inq̄tū ē· ex eo p̄bāt qđ ait Aug· in li· lxxxiij· q· Deꝰ bonī tātūmō cā ē· q̄ circa malī autoꝝ nō ē· q: oīm q̄ sūt autor ē· q̄ inq̄tū sūt· intātū bona sūt Jdē p̄bās nihil casu fieri i mūdo ait in eodē· Quicq̄d casu fit· temere fit· q̄cq̄d temere fit ñ fit dei p̄uidētia· Si ḡ casu aliq̄ fiūt i mūdo· ñ p̄uidētia vniūsus mōs administrat· Si ñ p̄uidētia vniūsꝰ mōs administrat aliq̄ natura vel suba ē q̄ ad opꝰ p̄uidētie nō ptinet· Qđ aūt qđ ē inq̄tū ē bonū ē Sūmū ē eñ illō bonū cuiꝰ ptici patōe sūt cetera bona· ⁊ oē qđ mutabile est· nō per se· sed boni illius participatione inquantum est bonum est· quod diuina etiā p̄uidentiā vocamꝰ Nihil ergo casu fit in mundo· Jhis testimoniis innituntur ad ostendendū omne quod est in quantuz est· bonū esse· Unde idem Aug· in· j· li· de doct· xp̄ia· ait· Ille summe ac primitus est qui oīno incōmutabilis ē· ⁊ cetera que sunt· nisi ab illo ee nō possunt· ⁊ intantū bona sunt· i quantum acceperunt vt sint·

Ex ꝓdictis colligit atq; inferꝛ·qꝛ si mala volũtas ⁊ mala actio est·inquãtũ est·bono est· Sz qđ est qđ diffitebꝛ ⁊ malã volũtatẽ eẽ malã actiõez· Ala ḡ volũtas siue actio inq̃ntũ est·bonũ est·⁊ inq̃ntũ volũtas ẽ vel actio·bonum silr ẽ· sz ex vicio mala est·qđ viciũ a deo nõ est·neq; aliq̃d ẽ· Qđ Aug·notasse videbꝛ in li·lxxxiij·q·dicẽs· Eliciũ est volũtas q̃ est hõ deterioꝛ·qđ viciũ longe abest a voluntate dei·vt ratio docet· Ex hꝫ loco ꝓbãt voluntatẽ inq̃ntũ viciosa ẽ·nõ eẽ a deo·⁊ inq̃ntũ viciosa est·peccatũ est·Et peccatũ ẽ(vt aũt)inq̃ntũ nõ hz ordinẽ nec finẽ debitũ·Ita ⁊ actio inq̃ntum ex malo ꝓcedit·⁊ ordinẽ nõ hz·⁊ ad malum tendit· Itẽ ⁊ aliter ꝓbãt omnẽ actũ interiorẽ vel exteriorẽ inq̃ntũ est eẽ bonũ·qꝛ nõ eẽt actus malus nisi eẽt res bona·qꝛ nõ est aliq̃ res mala nisi eadẽ res bona sit·Tũ Aug·in ench· Qis natura bonũ est·nec res aliq̃ mala eẽt·si res bona ipa q̃ mala ẽ·natura nõ esset· Nõ ḡ põt esse malũ nisi eẽt aliquod bonũ·Qđ cũ dicivideaꝛ absurde·cõnexio tũ ratiocinatiõis nos cõpellit hoc dicere·

De vicio volũtatis.

Aug⁹·in ench·

Ex p̃missis testimonijs asserũt oẽs act⁹ inq̃ntum sunt·eẽ res bonas·nec aliq̃d eẽ malũ·i· peccatũ nisi idẽ q̃z fm aliq̃d bonũ sit·⁊ oĩa q̃ sunt·in quãtũ sunt deũ auctorẽ p̃dicãt·⁊ ei⁹ volũtate oĩa eẽ q̃cũq; sunt·q̃ inq̃ntũ sunt nature sunt·

Sũmã p̃dicatoꝛ ꝓsiria git.

Oritur primũ dubiũ ex hac positione qꝛ oĩa q̃ sunt bona sunt· c

Quib⁹ opponiꝛ·Si oĩa q̃ sunt·inq̃ntũ sunt·bona sunt·⁊ nature sunt·ḡ adulteriũ ⁊ homicidiũ ⁊ silia inq̃ntũ sunt bona sunt·⁊ nature sunt·⁊ deo volẽte fiũt·Qđ sic·tũc illiq̃ faciũt illa·bona agũt qđ penit⁹ absurdũ est·Ihis ỽo sic illi rñdẽt·Dicũt equidẽ adulteriũ·homicidiũ·⁊ hmõi nõ simpliciter act⁹ denotare·sz actuum vicia·Actusq; ipos adulterij ⁊ homicidij inq̃ntũ sũt vel inq̃ntũ act⁹ sunt a deo eẽ·⁊ bonas naturas eẽ·sz nõ inq̃ntum adulteriũ ⁊ homicidiũ sunt·Et iõ nõ seq̃ dicũt·si act⁹ q̃ homicidia ⁊ adulteria sunt a deo sũt·qꝛ homicidia ⁊ adulteria a ỽo sint· Itẽ aliꝛ eis opponiꝛ Si aliq̃d nõ est malũ qđ nõ sit natura vel res bona·quõ ḡ pcã sunt·nõ credere in deũ·non ire ad eccliaz·⁊ hmõi·cũ ista nõ sunt nature·imo oĩa nõ sint·Nõ est eñ aliq̃d vel res aliq̃ nõ ire ad eccliã·vel nõ credere·⁊ hmõi·Ad qđ dicũt his atq; hmõi dictõib⁹ q̃ videnꝛ ꝓpatões simpliciꝛ notare ⁊ nihil ponere·qꝛ p negationẽ dicũꝛ·ꝛe aliq̃ poni·actusq; p ea significari·Non credere eñ in xp̃m incredulitatẽ dicũt·⁊ noie incredulitatis malũ mẽtis actũ significari·Ita etiã cũ ỽ nõ ire ad eccliam malũ est·nõ eũtis ꝓpt⁹ significaꝛ·i· volũtas mala vl̃ ꝓpositũ·Ỽ est eñ declinare a bono ⁊ iõ malũ est·sicut ecõuerso declinare a malo bonũ est·Sic ḡ declinatio a malo aliq̃d ponit scz volũtatẽ ⁊ ꝓpositũ vitãdi malũ (Nõ eñ p̃t eẽ bonũ qđ oĩa nihil ẽ·)ita declinatio a bono qđ ẽ signifi cat scz volũtatẽ ⁊ ꝓpositũ mali·Et fm hꝫ ỽa ẽ ⁊ generalis illa peccati mortalis ỽscriptio quã supra posuit Aug.

Secunda opposicio.

Oriꝛ scõm dubiũ ex hac positione·qꝛ peccatũ est coꝛruptio boni· f

f Potest etiã q̃ri ab eisdẽ·cũ pctũ sit(vt supra dictũ est) ꝑuatio vl̃ coꝛruptio boni·⁊ ois actꝰ mal⁹ sit peccatũ·vtrũ sit ꝑuatio vel coꝛruptio boni inq̃ntuz peccatũ est vel nõ· Si eñ inq̃ntuz peccatũ est·coꝛruptio boni est· cũ coꝛruptio vl̃ ꝑuatio boni·pena sit hoi·inq̃ntũ ḡ pctũ est·pena est· Qđ si ẽ·tũc inq̃ntũ peccatũ est·bonũ esse videbꝛ ⁊ a ỽo esse·Si aũt nõ inq̃ntũ pctũ est coꝛruptio est· q̃riꝛ ergo fm qđ coꝛruptio sit· Si eñ coꝛruptio est ⁊ nõ inquãtum peccatũ est· cũ nõ sit nisi bonũ· ꝓterq̃ in eo qꝛ peccatũ est· ḡ inq̃ntũ bonũ ẽ coꝛruptio vl̃ ꝑuatio boni ẽ· Ad qđ etiã ipi dicũt actũ malũ non inq̃ntũ est· neq; inq̃ntũ bonuz est eẽ ꝓuationẽ vel coꝛruptionem boni· sz inquãtũ peccatuz est·nõ tũ inquãtũ peccatum ẽ· pena est·vel aliq̃d qđ a deo sit· Et eñ ex verbis p̃missis Aug· colligit peccatũ ỽ coꝛruptio vl̃ ꝑuatio actiue nõ passiue·Nã iõ malũ vel peccatuz dicit coꝛruptio boni qꝛ naturã bonã q̃licũ q; ꝓuat bono· Nã si nõ ꝓuat aliquo bono·nõ nocz·vt supra Aug·ait·Nocet aũt·admittit ergo bonũ· Nõ aũt nocet nisi inquãtũ est·ergo inq̃ntũ pctũ ẽ ꝓuat bono· Ita q; inq̃ntũ peccatũ est·priuatio vel coꝛruptio boni ẽ· Sz cũ nihil sit inq̃ntũ pctũ ẽ·quõ p̃t bonũ coꝛrũpere vl̃ admere·Aug·te hꝫ docet i li·ỽ natura boni dicẽs·Abstinere a cibo nõ ẽ aliq̃ ꝑuba·tũ ꝑuba coꝛporis si oĩno abstineaꝛ a cibo lãguescit ⁊ frãgit·sic ñ ẽ ꝑuba peccatũ·eo tũ naꝛa aie coꝛrũpit· Pctũ ỽo id ẽ culpa·ꝓprie aie coꝛruptio ẽ·Si aũt q̃riꝛ in quo possit coꝛrumpi anima·In parabola illius qui incidit i latroꝛ

f Potest etiã queri ab eisdem cũ peccatuz ⁊c· Queritur si priuatio ⁊ positio opponuntur et peccatum recte diffinituz est supra· peccatũ est dictum vel factum ⁊c·ḡ male diffinitur per priuationem.

Juxta hoc queritur cum vni⁹ rei vna sit diffinitio·vñ ẽ hoc qꝛ peccatum ita multipliciter ⁊ varie diffinit a sanctis· Queritur etiaz penes quid ille diffinitiones distinguũt· Ad⁹·dõ qꝛ de pctõ ẽ loq̃ formaliꝛ·⁊ ẽ loqui materialiꝛ· scilicet ratione subꝛati· Et qꝛ formaliꝛ loq̃ndo ꝑuatio ẽ·maliꝛ ỽo loq̃ndo substernit sibi actũ iõ aliq̃ndo diffinitur per priuationẽ·aliquando per positionem·quia quedaz sunt formales diffinitiões· quedam materiales· Et vtro q; modo multipliciter· Si eñ cõsideram⁹ peccatum fm qđ dicit priuationez ỽ põt eẽ triplr· aut inq̃ntũ dicit recessuz a ỽno aut inq̃ntũ dicit recessuz a recti/tudine nature· aut inq̃ntũ dicit simplr recessũ ab ois boni cõplemẽto ⁊ ꝑfectiõe

Peccatum cũ nihil sit quõ corrũpit bonum.

Peccatum ꝓprie coꝛruptio ẽ ani me et iõ.

Luc·v

Primo modo sumitur diffinitio triplex ab Augu. que omnes idem circuloquuntur diuersis verbis. quarum prima sumitur in li. de ciui. dei. t est hec. Peccatum est absentia boni vbi deber esse. Secunda de li. de vera religione. Peccatum nō est appetitio naturarum malarū sed desertio meliorum. Tertia de li. de natura boni. Peccatuz ē corruptio modi. speciei. t ordinis. Secūdo modo scz prout peccatū dicit recessum a rectitudine nature inueniuntur tres diffinitiones q̄ idē circuloquūtur. q̄uis aliter t aliter. quaruz vna est Dam. q̄ est. Peccatum est ab eo qō est fm naturam in id quod est preter naturā auersio. Alia ē anſ. Peccatū est carentia debite iusticie. Tertia ē Aug. Peccatū est defectus q̄dam a luce veritatis naturā nō perimēs sed obscurās. Tertio vero modo vicz prout dicit recessum ab omnis boni complemēto perfectione sic reperitur triplex diffinitio que differūt solo dicendi modo. quarum prima sumitur ab August. in lib. de li. ar. Malū est auersio a bono incōmutabili. Altera vero ab eodez in lib. de vera relig. Peccatum est carere bonis incommutabilibus quibus fruendum est. Tertia sumitur ab eodem August. Peccatum est tenebra intelligibilis. B enim dictum est inquantum priuat a visione lucis eterne. Ve omnes sunt notificationes peccati quasi formales. Sunt t alie notificationes que concernūt actū subſtratum. Et iste variantur fm triplicem considerationem peccati quam habet sub hac ratione. Aut videlicet ad deum quem offendit. aut ad virtutem quam excludit. aut ad bonum vt nunc quod pretēdit. Si in cōparatione ad deum quem offendit sic est triplex. quarum vna accipitur ab August. in lib. contra manich. Peccatum est in preceptis veritatis vel in ipa verita-

Homo elongat se a deo p dissimilitudinē quā facit peccatū

tes qui eū vulnerauerūt t spoliauerunt clarescit. Incidit em̄ homo in latrones. qū per peccatuz in prātē diaboli trahit. et tunc p pctm̄ expoliat gratuitis bonis. i. virtutib⁹. t naturalib⁹ bonis vulnerat. q̄ sunt rō t intellect⁹. memoria t ingeniū. et hmōi q̄ p pctm̄ obrenebrant t viciant. Per pctm̄ etiā priuat illo bono cui⁹ pticipatōe cetera bona sunt. q̄ tanto magis priuat quāto magis se ab eo elōgat.

Ab eo aūt se elōgat hō p peccatū. ñ loci distātia. q: vbiqz totus t pfis est oib⁹. t oia in ipso sunt. vt ait Aug. in li. lxxxiij. q. t ipe loc⁹ nō ē. Loc⁹ tñ dī abusiue dicit templū dei. nō q eo cōtineat. scz q ei pfis sit t inhabitans. id aūt aia mūda intelligitur. Per pctm̄ g̃ nō fm locū aliquis longe fit a deo. sed in eo longe fit q ab eius similitudine recedit. et tāto longius q̄nto fit dissimilioz. Illa autē vt ait Aug. in li. lxxxiij. q. q̄ pticipatione silia sunt deo. recipiūt dissimilitudinē. At ipa silitudo nullo mō ex aliq̄ pte pt eē dissimilis. Alī fit vt cū silitudo pfis fili⁹ sit. ex nulla pte pfi possit eē dissimilis. cuius pticipatōe silia sunt. q̄cūqz deo

similia sunt. t illa possunt recipere dissimilitudinez. Nihil est autem qō hominē adeo deo dissimilē faciat quēadmodū pctm̄ Cum autē peccatum sit priuatio vel corruptio boni que est i anima. est etiā priuatio vel corruptio boni corporis. sicut corpus homis priuauit beneficio illius imortalitatis t impassibilitatis quā habuit ante peccatum.

Oritur tertium dubium ex hac positione q̄ corruptio boni est pena. g

Queri aūt solet vtrz t pena sit priautio vel corruptio boni. Ad qō facile respōderi potest. si predicta ad memoriā reuocētur. Diximus em̄ supra priuationem vel corruptionē boni accipi actiue vel passiue. i. fm efficientiā vel effectum. Ideoqz p̄uatio vel corruptio boni dicit t peccatum t pena. sed peccatū fm efficientiā. quia priuat t corrumpit bonum. Pena autem fm effectuz. i. fm passionē que est effectus peccati. Aliud ē em̄ culpa. aliud pena. Alterum est dei. i. pena. Alterum diaboli vl hominis est. i. culpa.

comparationez ad virtutez quā excludit sic reperitur triplex diffinitio. quaruz vna sumpta est a basilio. Peccatum est dispositio anime. contrarie se habēs ad virtutē. Secunda ab Aug. in libro de duabus animabus Peccatum est voluntas recipiendi vel assequendi quod iusticia vetat. ibi enim accipitur iusticia generaliter prout omnem virtutē tūc complectitur. Tertia ab eodē August. in lib. de vera religiōe Peccatum est appetere q̄ christus cōtempsit. vel contemnere que christus appetijt. Nā christus fuit omnis virtutis speculum t exemplar Tertio modo. scilicet per comparationem ad bonum quod p̄tendit similiter inuenit triplex assignatio. recōueniēs. licet differat modo dicendi. quarum vna est ab August. in lib. de ciui. dei. Peccatum est male vti bono. Secunda vero in lib. de trini. Peccatum est vti fruendis t frui vtendis. t similiter in lib. lxxxiij. questio. Tertia est eiusdem Augustin⁹. in li. de libe. arbi. Peccatum est spreto incommutabili bono rebus commutabilibus adherere Fortassis autem alie notificationes ab istis. xvij. poterint reperiri. Nam due alie sunt que videntur circuloqui peccatum fm vtranqz acceptionem. vt est illa. Peccatum est actus incidens er defectu boni. Et illa. Peccatum est pene eterne meritum. Et sic in vniuerso sunt viginti.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

Liber Secundus

AD intelligentiā but⁹ ptis in q̄ inq̄rit q̄d sit pec/catū·cū peccatū sit ꝑuatio magis q̄ positio·est hic q̄stio de corruptōe boni q̄ hz fieri p peccatū Et circa h̄ duo q̄runt·· Primo q̄rit vtrū bonū habeat p peccatū corrūpi·Scōo ꝯo q̄rit de mō corrūpēdi· Circa ꝓmū q̄runt tria·Primo q̄rit vtrū a peccato sit boni corruptio·Scōo q̄rit vtrū pctm̄ sit ipa corruptio passio·Tertio q̄rit vtrū peccatū in q̄ntū corrumpit bonū conueniet bono increato·

Questio I a

Utr̄ peccatū aliq̄ bonū habeat corrūpere· Et q̄ sic videt Aug· in ench· Quid est aliud q̄ dicere malū nisi priuatio boni·bonū em̄ min⁹ malū est·cū ḡ culpa cōmittit ꝯ necessario aliq̄d bonū ꝑuat·sz nō est dare q̄ ꝑuet per aliud q̄ p culpā·ḡ necesse est ponere q̄ pctm̄ habeat bonum ꝑuare·t ꝑuando corrumpe·Et h̄ Aug·insinuat ep̄ssius paulo post cū subiūgit·Ideo malū corruptio est nature·q̄ea q̄tūcūq̄ ꝑuat bono· Jtē hoc ꝑz oñdit Aug·q̄ nullo bono ꝑuat·ñ nocz·ḡ q̄ nocz aliq̄ bono ꝑuat·sz malū nocet·hoc manifestū est·ḡ aliquod bonuz adimit·t aliq̄ bono ꝑuat·sz q̄ ꝑuat t adimit bonū illō corrumpit·ergo ꝛc· Jtem sicut se habēt vicia corpum ad corpa·sic vicia aiaz ad aias·sz vicia corporum leduntur et aliq̄ mō corrūpunt corpa·ḡ vicia aiaz aliq̄d corrumpunt circa ipam animā·talia aūt vicia sunt peccata·ḡ ꝛc· Jtem qñ q̄s peccat·aut pdit aliq̄d boni aut nihil·Si nihil·ḡ ita bonus est qui peccat sicut ille qui nō peccat·ḡ ita debet placere deo vnus sicut alter·q̄ē manifeste falsum·Restat igit q̄ aliquid boni pdit·sz illud bonū q̄ pdit corrūpit·ergo est alicui⁹ boni corruptiuū· Sed ꝯtra hoc arguit sic primo auctate Aug· qui dicit q̄ peccatū est corruptio·modi·speciei·t ordinis·sed corruptionis nō est corrumpere·nam si corruptio corrūperet·pari rōne t alia corruptio·t sic in infinitum·Et itez· actionis nō est agere·ḡ videt q̄ si peccatum sit corruptio q̄ eius nō sit corrumpe· Jtem si peccatum corrumpit aut rationē boni substrati·aut rōne defect⁹·Rōne boni substrati nō·quia cū corrumpe bonum sit malum·bonū inquātū bonū essz causa mali q̄ō est falsuz·Si rōne defectus·Contra·Corrumpe ē agere·nullus defectus est p̄ncipium actionis·ergo peccatum rōne defectus nō corrumpit· Jtem si corrumpit aut corrumpit peccantē·aut alium·Alium nō·constat quia multa sunt peccata que nō fiunt in aliū·Si corrūpit peccantē·Sed contra·Nihil corrūpit seip̄m·t nihil f̄m idem natū est esse agens t patiēs·Et itez·Nullum malū pene corrumpit puniētē·ergo videt q̄ malum culpe nō corrumpat peccantē·nec aliquē alium·ḡ ꝛc· Jtem si corrumpit·aut ex parte carnis·aut ex parte anime·Ex parte carnis nō·quia multa sunt peccata q̄ ꝯferunt ad regimen sanitatis corpalis t ad oblectationem carnis·Si ex pte anie·Sed contra·anima est immortalis·ergo in eam nulla cadit corruptio·Nā si corruptio in eam caderet·impossibile esset ipsam esse ꝑpetuam· Jtem si corrumpit·aut corrumpit quantū ad substantiā·aut quantū ad potentias·aut quantum ad actum·Quantū ad substantiā nō·hoc constat· Quantum ad potentias nō·vt videtur·quia potentie sunt incorruptibiles sicut t substantia·Preterea·nec intēdun tur nec remittunt·nec habet quis minorē potentiā volūtatis post culpam q̄ ante culpā·Quātum ad actū nō·vt videtur·quia peccatum substernit sibi actum et supponit·t nihil corrumpit illud sine quo esse nō potest t quod egreditur in esse·ergo peccatum nō corrumpit quantum ad actum·nec quantum ad potentiā vt visuz est·ergo ꝛc· Jtem si peccatum corrumpit aliquod bonum·aut ergo corrumpit bonum nature·aut bonū gratie·Non bonuz nature·quia ei nō opponitur·t vt vult Dyoni·Nihil existentiū corrumpitur in eo q̄ō est essentia vel natura·Si igitur corrumpit bonum gratie·ergo nullus potest peccare nisi habens gratiam·quia bonum nō corrumpitur nisi in eo in quo est·sz hoc est falsum·quia peccatores peccare possunt·ergo ꝛc· Est igitur questio quod bonum est illud q̄ō habet in nobis peccatuz corrumpere· Rn̄·dōm·q̄ absq̄ dubio sicut Augu·in pluribus locis dicit·peccatum corrumpit et aliquo bono priuat·Cum em̄ p peccatū fiat anīe deformatio t obscuratio·nec possit itelligi aliquid deformari vel obscurari sine amissione alicuius luminis t pulcritudinis·necesse est intelligi per peccatum aliquod ī nobis bonum corrumpi·Ad q̄ō intelligendum notandum est q̄ peccatum nō est qualiscunq̄ priuatio·nec cuiuscūq̄ boni·nec in q̄cūq̄ creatura repta·sz peccatuz si ue culpa priuatio est iusticie· Justicia aūt vt dicē Anſ· est rectitudo voluntatis·Voluntas autē est in sola rationali creatura·ac per hoc t iusticia·t sicut iusticia est voluntatis rectitudo·sic culpa que iniusticia est·est voluntatis obliquatio·Sicut igitur per obliquationem fit declinatio a rectitudine·t quedā rectitudinis exterminatio·sic in culpe commissione fit in anima quedaz rectitudinis ademptio siue corruptio·Et est attendendum q̄ cum ad rectitudinē voluntatis tria concurrant sc̄z ipa potentia rectitudinalis·t ipē habitus rectitudinis·t ipa habilitas media·peccatum nō corrūpit ipam potentiam f̄m q̄ potētia est·nec simpliciter nec f̄m q̄d ipm vero habituz rectitudinis simpliciter tollit· Jpaz ꝯo habilitatē mediā q̄dāmō corrūpit·t q̄dāmō relinq̄t ḡ potētiaz nec diminuit·nec aufert·iusticiam simpliciter tollit·habilitatē vero mediam diminuit·Duz homo p peccatum minus t minus redditur ad rectitudinem iusticie habilis·f̄m q̄ linea que magis t magis curuatur minus est habilis ad dispositionē rectitudinis Lō cedendum est igitur sicut rationes ostendunt q̄ maluz culpe habet bonum corrumpere· Ad illud vero q̄ō obiicitur q̄ priuationis nō est priuare·nec corruptiōis corrūpere·Dōm q̄ q̄uis actus nō habeat generare alium actum·tamen habitus habet generari ex actibus·t ideo malum culpe p̄our est corruptio vel deordinatio existens in actu·potest esse causa deordinationis volūtatis f̄m habitum·t ideo peccatum siue malū culpe dicitur corrumpe·q̄ actus inordinat⁹ volūtatē reddit inhabilē·nec sequit ex hoc q̄ actio sit ex actione·sed q̄ deordinatio in habitu·sit ex deordinatōne in actu· Ad illud q̄ō querit·vtrū malū corrumpat rōe boni substrati·vl rōne defectus·Dōm q̄ corrumpere duo dicit·sc̄z agere t deficere·Nam corruptio est actio cum defectu Dico igitur q̄ malū culpe habet·corrumpere ita q̄ ratione boni substrati est ratio agendi·ratione vero defectus est ratio deficiendi·Jstud patet·Volūtas em̄ duz peccat corrumpit se·quia duz seip̄am mouet deordinate·reddit se inordinatā t ad bonuz minus habilem·nec potest se deordinare nisi volendo t seip̄am mouendo· Et q̄ dico se mouere dico bonum substratum·Q[illegible]tē dico inordinatū·dico defectum·Et huius satis cōgruum exemplum ponit Augu·t magister recitat in 3ra q̄ malicia corrūpit sicut abstinētia corrumpit·Ad corruptionē aūt abstinētie t ꝯcurrit vis naturalis ꝯsumptiua·t defectus alimēti·t ita actio cū defectu·Similiter in ꝓposito intelligendū est· Ad illud q̄ō querit·aut

peccans corrūpit se aut alterꝫ. Dōm q̄ corrūpit se. Q̄ vero subiungit q̄ nihil corrūpit seipm. Dōm. q̄ verus est si agat fm operationē nature sue debitā. culpa aūt nō fit fm ordinē nature. nec p̄ter naturā. Et si obijciat q̄ nihil est agens ⁊ patiens fm idē. Dōm q̄ istud falsum est in his porcōnijs que p̄nt sup seipam reflecti. ¶ Nam sicut dicit Anſ. Volūtas est instrumētū seipm mouēs. ⁊ cū deordinate seipam mouet se ledit ⁊ sibūpsi nocumentū
14 infert. p eo q̄ vel recto ordine se p̄uat. vel p̄trario ordine se elongat. Ad illud qō g̃itur aut peccatū corrumpit rōne carnis aut aīe. Dōm. q̄ p̄ncipaliter rōne aīe. ¶ Nā ⁊ si peccatū aliq̄ō corrumpat rōne carnis. h̄ accidit. sicut superfluitas cuit⁹. vel cibi. vel pot⁹. nocet corpori. In aīa aūt peccatū semp aliquā corruptionē facit nō fm substātiā fm quā est imortalis ⁊ incorruptibilis sz fm rectitudinē ⁊ habilitatē ad ipam fm quā aīa ē variabilis. ⁊ vir in eo dē statu p̄manet. sicut patz p̄ explen
15 tiā q̄dtu sum⁹ in hac miseria. Ad illud qō queritur vtrū corrumpat q̄ntū ad substātiā. aut q̄ntū ad potentiam. aut q̄ntū ad actū. Dōm q̄ malū culpe corrumpit q̄ntū ad actū nō simpliciter. sz inq̄ntū actus ille est inordinabilis in finē. nō em culpa p̄uat ipm actū. sz p̄uat ordinē actus in finē. Et p̄ hunc modū dico q̄ nō corrūpit potentiā sz habilitatē siue ordinabilitatē p̄ quā ordinat ad suū cōplemētū. Obiectio aūt illa currit ac si di
16 minueret potētias sub rōne potentie. ⁊ actum sub rōne actus. ⁊ hō patz illud. Ad illud qō querit vtrū corrumpat bonū gratie vel nature. Dōm q̄ p̄ne loquēdo ⁊ generaliter malū culpe est p̄uatio habilitatis medie inter bonū nature ⁊ bonū gr̃e. q̄ q̄dāmodo tenet medīū inter bonū gr̃e ⁊ bonū nature. Et rōne eiꝰ qō ad bonū gratie ordinat attēdit penes ipaz bonū ⁊ malū moris. rōne v̄o eius q̄ naturalis est. nō tm̄ hz cē in iustis sz etiā in peccatorib⁹. ⁊ hō peccatū siue fiat ab aliq̄ qui hz iusticiā. siue fiat a peccatore. semp inuenit aliquid qō p̄uet ⁊ corrumpat.

Questio II b

Utrum peccatū sit ipa corruptio passio essentialiter loq̄ndo. Et q̄ sic videt. Peccatū sicut dicit ipe Anſ. nō est aliud q̄ absentia vel carentia iusticie vbi dz esse. sed p̄uatio iusticie passiua nō est aliud q̄ carētia debite iusticie. g̃ ēntialiter loquēdo culpa ē corruptio. put ē passio. Jtē Aug. j. cōfeſ. Justisti dñe ⁊ sic est. vt omis motus inordinat⁹ pena sibi sit. sed mot⁹ inordinat⁹ est culpa. pena aūt mot⁹ inordinati nō est nisi corruptio passiua quā homo incurrit ex illa inordinatōe. g̃ peccatū est ipa p̄uatio passio formaliter loquēdo. Jtem oēs actiones aīe passiones sunt. sicut vult pbus. g̃ omnis inordinata actio aīe est inordinata passio. sz q̄ō est inordinatum est culpa. g̃ illa passio siue corruptio inordinata est culpa. Jtē cum aīa deformat seipam. ipa deformitas qua aīa deformat remanet in ea ⁊ culpa similiter. Aut g̃ illa deformitas ē culpa. aut aliquid aliud. ⁊ constat q̄ culpa nō remanet in aīa nō est aliud q̄ ipa deformitas qua aīa deformis facta est. g̃ videt q̄ peccatū sit ipa corruptio passio. Jtem corruptio passio in qua est p̄uatio modi speciei ⁊ ordinis aut est culpa. aut est pena. Si pena. g̃ talis p̄uatio videt q̄ sit a deo. g̃ deus reddit aiam deformē ⁊ iusticia p̄uatā. q̄ p̄babile est dicere. Restat igit q̄ sit culpa. Sed ctra. Aug. de li. ar. Culpa est malū q̄ facim⁹. ⁊ pena malū q̄ patimur. si ergo corruptio passio est malū q̄ patimur. videt q̄ nō sit culpa sed pena. Jtez Aug. Malū culpe est affectio voluntaria. Malū v̄o pene est affectio inuoluntaria.

sed corruptio passio nō est volūtaria sed inuoluntaria. q̄ nemo vult corrūpi nec deformari. g̃ videt q̄ nō sit culpa sed pena. Jtem magister in ſra. Peccatū dicitur p̄uatio actiue nō passiue. nā ideo malū vel peccatum dicit corruptio. q̄ naturā q̄licunq̄ bono p̄uat. Jtē hoc videt rōne. Omnis pena est iusta ⁊ laudabilis. sed oīs corruptio passio ē pena. cū dānificet ⁊ puniat ipm qui corrumpit. g̃ oīs corruptio passio est iusta ⁊ laudabilis. sed nulla culpa est iusta ⁊ laudabilis. g̃ nulla culpa est corruptio passiue dicta. sicut p̄us ostēsum est.

Jtem causa ⁊ effectus ēntialiter distinguunt. sz peccatum corrumpit ⁊ est p̄ncipiū corruptōis passiue. ergo corruptio passiua ipa culpa distinguunt ēntialiter
17 nō ē igit culpa corruptio boni passiue dicta. Ad. ad p̄dictoꝝ intelligentiā est notandū sicut p̄tactū est. peccatum est corruptio p̄sistens circa volūtatē ⁊ eius actū cū sit obliquatio a rectitudine iusticie. voluntas aūt in actu suo est instrumētū seipm mouens. Unde quando voluntas ad aliquid mouet libere. si moueatur vel afficiatur inordinate. illa inordinatio respicit ⁊ voluntatē mouentē. ⁊ voluntatē motam. Quia volūtas dum inordinate afficit. inordinate mouet. ⁊ inordinate mouet quoniā igitur culpa. put consideratur in actu nihil aliud est q̄ motus voluntatis inordinat⁹. ⁊ ad illum motum concurrit actio ⁊ passio. nō tm̄ est corruptio actio imo etiam corruptio passio. ¶ Nam ⁊ inordinatio qua aīa se deordinat. ⁊ inordiatio qua anima deordinatur vtraq̄ est culpa differens compatione. vna tamen p̄ essentiam. Et quia quales sunt actus tales sunt habitus. maxime cum habitus generant ex actibus sicut est in genere malorū habituum. hinc est q̄ deformitas vl̄ p̄uatio in voluntate relicta. ⁊ habz in se aliquid correspondēs actioni. ⁊ aliquid correspondēs passioni. ¶ Nam voluntas dum peccat actualiter efficitur inhabilis. ⁊ inq̄ntū habet rationē mouentis. ⁊ inq̄ntum habet rationē moti. ⁊ ideo ita culpa considerata vt in habitu. ⁊ inq̄ntum remanet in anima post actuz peccati. ⁊ est corruptio siue p̄uatio correspōdēs actioni. ⁊ est corruptio siue p̄uatio corrūdens passioi. ⁊ sic cadē culpa est corruptio siue p̄uatio boni. nō solum actiue sed etiam passiue dicta. fm veritatem loquendo. fm appropriationē v̄o corruptio illa inq̄ntum est actiue intellecta tenet mere rationem culpe. inq̄ntum v̄o passiue dicta tenet rationez pene. Quia inq̄ntum est actiue dicta tenet rationē voluntarij. inq̄ntū vero passiue. rōnē inuolūtarij. nec ista sunt incōpossibilia circa candē actionē ⁊ motū. ¶ Nā expresse videm⁹ q̄ in eadē actione corpali vna ⁊ eadē actio ⁊ delectat ⁊ ledit. ⁊ p̄ sequēs contristat. sicut cum scabiosus scalpendo cutem suā dilaniat. ⁊ dilaniando delectatur. ⁊ dilaniando etiam leditur. ⁊ v num̄ placet et reliquum displicet. Similiter ⁊ in eadem actione spirituali est auersio ab incōmutabili bono. ⁊ conuersio ad cōmutabile bonuz. ⁊ conuersio placet. ⁊ auersio displicet. sic ⁊ in p̄posito intelligendū est q̄ eadem culpa potest dici actiue ⁊ passiue. put tamē actiue dicit p̄ne tenet rationē culpe. inq̄ntuz vero passiue tenet rōnem pene. Concedende sunt igitur rōnes ostendētes q̄ aliqua corruptio passio vtpote illa que est rectitudinis p̄uatio culpa est. Ad illud g̃ qō p̄mo obijcit q̄ culpa est
18 malum qō facimus ⁊c. iam patet rnsio ex his q̄ dicta sunt. ¶ Nam cū idez mot⁹ possit esse actio ⁊ passio in quo voluntas seipam mouet. sic ⁊ eadē actio potest esse pene ⁊ culpe. licet sub aliter alia rōne. Similiter rndendū est ad sequēs qō obijcit de voluntario ⁊ inuoluntario.

19 Ad illud qđ obȝicit tertio de verbo mgri. Dom ꝙ illud dicit ꝑ quãdã appropriationẽ magis emꝫ ꝓprie dicit culpa corruptio actus q̃ corruptio passio. Uerũ est etiam ꝙ aliqs dũ caret iustitia quã dz habere culpabilis est. Rõdeo ꝓncipalis est erꝝ ꝙ ipe fecit sibi illã carenti am. nã si inuolũtarie eã sustineret aliunde. tunc teneret 20 portius rõnẽ pene q̃ culpe. Ad illũ qđ obȝicit ꝙ ois pena est iusta & laudabilis. Dom ꝙ est pena inflicta. et pena acta. & pena ȝtracta. & cũ dz ꝙ ois pena est iusta & laudabilis. ꝝ intelligit de pena inflicta. de pena acta vel ȝtracta nõ bz veritatẽ nisi ꝓut intelligunt sub rõne pene. ꝑuatio aũt boni passiua siue ipius aie deformatio nõ est inflicta sz est pena acta. qđ ois hanc penã in se faẽ 21 dum peccat. Ad illud qđ obȝicit ꝙ peccatũ est causa corruptionis passiue. dicendum ꝙ illud intelligitur de peccato quod est in actu. quod est causa corruptionis in voluntate per modum habitus. & vtrunq; sicut ostẽsum est ꝑus bz rõnem actionis & passionis. Pot tñ dici qđ est si peccatũ dicat corrumpe. nõ tñ ẽ ꝓprie cã corruptõis sz portꝰ ipe peccãs. Et si dicat pctm̃ cẽ cã corruptõis passiue. ꝝ dicit rõne ipius peccãtis sicut actio dicit cẽ cã passionis rõne ipius agẽtis. fortassis emꝫ idẽ pot cẽ actio & passio sola comparatione differens.

Questio III c

Utrũ peccatũ erꝝ ꝙ corũpit bonũ ȝtrariet bono increato. Et ꝙ sic videt. Primo ꝑ Aug. dicẽte. xj. de ciui. dei. Uicium est ȝtrariũ deo tanq̃ malũ bono. nature vero quã viciat nõ tñ est ȝtrariũ sz etiã obnoxiũ. ꝑ videtur malũ in eo ꝙ corũpit naturã cõtrariari summo bono. Itẽ qđ facit hoiem rebellẽ & ȝtrariũ deo. illud potissime deo ȝtrariat. sz pctm̃ facit hoiem inimicum deo. & pugnare aduersus deũ & resistere. sicut ex diuersis locis scripture accipi pot. ꝑ cẽ. Itẽ ȝtrarietas effectuũ attestat ȝtrarietati causaꝝ. maxie qñ cã sic est in altez ȝtrariozꝝ ꝙ nõ pot esse in reliquũ. sz summi boni ẽ iusticiã facere. peccati vo est iusticia ꝓuare. nec dñs pt ꝓuare iusticia. nec malũ pot facere iusticiã. ꝑ videtur ꝙ malicia sit summo bono ȝtraria in ꝝ ꝙ ꝓuat iusticiam

Itẽ qđ ȝtrariat ꝑcepto alicuꝰ. ȝtrariat ipi ꝑcipienti. sz malũ ȝtrariat verbis & mãdatis dei in ꝝ est corruptio. & corũpit illud qđ mãdata dei ꝑcipiunt ꝓuari. ꝑ cẽ. Item charitas & cupiditas ꝙponunt. similiter gratia & culpa ꝙponunt. sz gratia & charitas deo vniunt & assimulant. & in ꝝ maxima bñt cũ summo bono cõuenientiã. ꝑ ecõtra cupiditas & culpa reddũt aniam deo deformẽ & ab eo separãt. & si ꝝ. ꝑ bñt cũ deo ȝtrarietatẽ & repugnãtiã. Sz contra. malũ nulli ȝtrariat nisi ei cui inest malũ. & nulli inest malum nisi ei cui nocet. si ꝑ nullũ malũ summo bono pt nocere. qm̃ iam nõ eẽt summũ. videt ꝙ rõne ꝓuationis boni nõ cõtrariet malũ aliqđ summo bono. Itẽ oia ȝtraria nata sũt fieri circa idẽ sz malũ nullo mõ natũ est fieri circa summũ bonum. ergo nullo modo ȝtrariat summo bono. Itẽ omnium contrariozꝝ aliq̃ est ꝓportio. sz mali ad bonũ increatum nulla est ꝓportio. ꝑ nulla ȝtrarietas est istius mali ad illud summũ bonũ. Itẽ oñe ȝtrariũ aliq̃ mõ resistit & repugnat suo ȝtrario. sz diuine virtuti cũ sit oipotentissima nihil pot resistere. ꝑ impossibile est malũ ȝtrariari deo. nec in se. nec i suo ope. Itẽ nihil qđ facit ad pulcritudinẽ opis ȝtrariat sapie artificis. sed mala q̃ ꝑpetrantur faciunt ad decorẽ vniuersitatis. ꝑ nullo modo ȝtrariant nec bonitati nec sapiẽtie ȝditoris. Queritur ꝑ ꝓ quãto habeat illud intelligi ꝙ malũ facit hominem deo inimicũ & aduersariũ. cũ dei voluntas impleat ex oi bus. & oia subiaceãt eius volũtati & nutui. Rñ. dom. 22 ꝙ aliqđ malũ ȝtrariari alicui bono dupliciter pot intelligi. aut in se fm formã. aut in suo effectu & in operatione. Primo mõ malũ nõ pot ȝtrariari summo bono. cũ illud sit bonũ ꝑ eẽntiam. cui nihil oino est ȝtrariũ. Secũdo vo mõ quodãmõ pot ȝtrariari & quodãmõ non. Nam dupliciter pot aliqs pugnare alicui in suo effe- 23 ctu. aut qz repugnat ex ꝓte virtutis ipius agentis. aut qz repugnat ex ꝓte idoneitatis ipius suscipiẽtis. Primo mõ nihil pot repugnare deo in suo ope. qm̃ virtus dei oipotẽtissima est. & iõ nullũ pot inuenire obstaculũ Secõdo mõ subdistinguẽdũ est. qz no cumẽtũ inferre effectui. ꝝ potest esse dupliciter. aut simpliciter & vniuer- 24 saliter. aut in ꝓte. Primo mõ nihil potest ȝtrariari deo in ope suo. Tãtus emꝫ est & talis ordo vniuersitatis q̃ dei ȝditor dedit vt a nullo possit malo ꝓturbari. fm ꝙ in pluribus locis vult Aug. Ultimo vo mõ aliqđ pot repugnare deo in effectu suo. qz ꝑ malũ bñ ȝtingit aliquẽ dei effectũ reddi minus habilẽ ad susceptionẽ diuine influentie ad obtentũ ꝑfectionis & beatitudinis ad quem ordinat ex sua ꝓmaria ȝditione. Et sic patet ꝙ vno mõ malũ pot dici ȝtrariari deo in suo effectu sicut rões ad ꝓmã ꝓtem inducte ostendũt. alijs vo modis nõ. sic ostẽdunt rõnes que ad scdam ꝓtem inducunt. & ita diuerꝝ vis vez ꝛcludũt & ꝛcedende sunt. Per hũc etiã modũ 25 soluendũ est ad illud qđ vltimo ꝙrebat sz ꝑ quanto qs dicat dei inimicus. Naz iuxta modũ ꝑdictũ distinguẽda est volũtas beneplaciti & volũtas signi. volũtas beneplaciti est ipe deꝰ. voluntas signi dicit aliquẽ effectũ creatum. Cũ ꝑ dicit ꝙ aliquis homo aduersat deo. ꝝ intelligit ꝙ aduersat & inimicat volũtati beneplaciti cui nullus potest resistere. imo semp implet. vel ab homie vel de hoie. sed ꝝ dicit q̃ntũ ad voluntatẽ signi. qz cum deꝰ ꝑcipiat vnũ. homo malꝰ facit ȝtrariũ. & ita deo ad- uersat. & talẽ hoiem q̃ sic aduersat deo. deꝰ odit nõ affectu & repugnãtia voluntatis. sz effectu punitionis. sic emꝫ hoiem affligit sicut qs affligeret suũ aduersariũ. Et sic eum affligendo ordinat eũ ad honorẽ suum. & reddit eum sibi subiectũ. & sic volũtati bñ placiti volũtates cetere subseruiũt & militant. q̃uis aliq̃ ȝtrarie videantur rõne cuiꝰ ꝙ repugnãt volũtati signi. Sic etiã oia mala a deo ordinant. q̃uis repugnare videant diuino ordini in aliquo effectu ꝑticulari. Et ꝑ hec q̃ dicta sunt satis ꝑt faciliter ad quesita rñderi.

Onsequẽter q̃ritum ad secundũ ꝓncipale querit de modo corrũpendi bonũ ꝑ peccatũ. Et cũ dicat Augu. ꝙ malũ sit corruptio modi speciei & ordinis. ideo circa ꝝ querunt tria. Primo querit vtruz ꝑ qõlibet malũ corrũpant ista tria simul & inseparabiliter Secõdo querit vtrum hec tria ꝑ malũ corrũpant equaliter siue eque principaliter. Tertio querit vtrũ possint corrumpi totaliter.

Questio I d

Utrum ꝑ quodlibet maluz habeant ista tria. scilicet modus. species. & ordo corumpi simul & inseparabiliter. Et ꝙ sic videt. Primo ꝑ diffinitionẽ mali quam ponit Aug. Malum est ꝓuatio modi. speciei. & ordinis. Si emꝫ hec diffinitio recta est. ꝑ debet ȝuenire cuilibet malo. ꝑ qõlibet malũ est ꝓuatiuũ istoꝝ trium. Impossibile est cẽ modũ sine specie & ordine. & ecõuerso. sed que necessario se concomitantur inesse. necessario se cõcomitantur in ꝓuatione. Si ꝑ malum est ꝓuatio alicuiꝰ boꝝ. necesse est ꝙ sunt illa tria habeat corrumpe.

Item maioꝝ est ȝnctio in his tribus videlicet modo

ſpecie ꝛ ordine. q̄ ſit in habitibus virtutuꝫ qui ſunt d i
uerſi formaliter ſm ſpecieꝫ. ſꝫ ꝓpter ꝯnexionē habituū
cum amittitur vn⁹ habitus neceſſario ꝛ omnes ꝑdunt
g̃ multo fortius cum ꝑ malū p̄uatur ordo. p̄uatur ſi/
mul ſpecies ꝛ modus. Item per donū gratie melio/
ratur aīa ꝛ ei⁹ habilitas q̄tum ad hec tria. ſcz modū ſpe
ciem ꝛ ordinē. ⁊ Nā gratia reddit aīam melioꝛē ꝛ puleri/
orem ꝛ rectioꝛē. g̃ cū culpa directe oponaī gratie ꝛ tol/
lat ipāz g̃am. videt ꝙ hec tria ſimul ꝛ inſepabiliter co/
rumpat ꝛ minuat. Sed cōtra. Modus attendit in
creatura ꝑ compationē ad deū ſub rōne efficiētis. ꝛ ſpe/
cies ſub rōne exemplaris. ꝛ ordo ſub rōe finis. ſꝫ q̄uis
creatura deordinet a deo ꝑ compationē ſub rōne finis.
nihilomin⁹ tñ ſaluat compatio ipſius ad deū ſub rōne
efficiētis ꝛ exemplaris. g̃ ad corruptionē ordinis nō ſe/
quit neceſſario corruptio modi ꝛ ſpeciei. Itē in co/
poꝛibus videm⁹ modū auferri ſine ſpecie. ꝛ ſpeciē etiā
auferri poſſe ſine ordie ꝑ aliq̄ malū q̄ nocet bono na
ture. ⁊ Nā alicꝭ hñs indebitā q̄ntitatē ꝫ pulcritudinē
forme ꝛ ecōuerſo. ꝛ ſiliter eſt in ordine. ſed ſic ſe hꝫ malū
culpe ad modū ſpeciē ꝛ ordinē in ſp̄ualibus. ſicut malū
q̄ nocet nature ad modū ſpēm ꝛ ordinē in coꝛpalibus.
ſi g̃ in coꝛpalibus nō ꝓuant ille tria ſimul ꝛ inſepabilit.
videt ꝙ nec in ſp̄ualibus. Itē nos videm⁹ ꝙ alia bo/
na naturalia ſic ſe habent ꝙ vnū p̄t auferri ſine altero
ſicut fortitudo ſine eloquētia ꝛ ecōuerſo. g̃ ſi mod⁹ ſpe/
cies ꝛ ordo dicūt bona naturalia ipſius aīe. videt ꝙ vnū
ſine altero ꝓuari habeat ꝑ malū culpe. Itē tm̄ vnum
vni oponit. g̃ malū vnū oponit vni bono. aut igit q̄
liber peccatū claudit in ſe tria peccata ſiue mala. aut ſi
vnicū eſt peccatū ſiue malū. videt ꝙ nō tollat ſimul ꝛ ſe
mel iſta tria. Si tu dicas ꝙ iſta tria ꝯcurrant ſimul in
vnū bonum. quero qualiter poſſit intelligi. cum videā
tur differre formaliter. Et iteꝝ cū in oībus habeāt repe
ri. qualiter dicunt ꝑ malū culpe ꝓuari. q̄ nō repit niſi
in ſola creatura rōnali. Ad. ad p̄dictoꝝ intelligentiā
26 eſt notādū ꝙ tripler fuit modus aſſignādi ꝛ diſtinguē/
di modū ſpēm ꝛ ordinē in reb⁹. ⁊ Nā alicꝭ acceperūt iſta
tria ſm diuerſas ꝓprietates in eadē re cōſideratas. ita
ꝙ modus dicat alicꝭ ꝓtinens ad gen⁹ q̄ntitatis. ꝛ ſpe/
cies alicꝭ ꝓtinens ad gen⁹ qualitatis. ꝛ ordo alicꝭ per
tinens ad genus rōnis. Sꝫ iſte mod⁹ aſſignādi nō con
ſonat verbis Aug. ⁊ Nam ipe vult ꝙ in q̄liber q̄ntūcun
q̄ꝫ quo bono. nō ſolū in ſubſtātia ſꝫ etiā in ꝓprietate ſub/
ſtantie ſit reꝑire iſta tria. vñ hec tria ſe extendūt ad oīa
entium ꝛ p̄dicamentoꝝ genera. Alius vero modus
aſſignandi ꝛ diſtinguendi iſta tria ſumit per compari/
onem ad diuerſa. Quelibet em̄ res tripliciter habꝫ conſi/
derari. vicꝫ in ſe. ꝛ ꝑ compationē ad alias res vniuerſi
ꝛ in compatōe ad finē. Ut aūt in ſe conſiderat. ſic attendi
tur in ea mod⁹. ⁊ Nā vnaq̄q̄ res in ſeipa finita eſt et
modificata. Ut aūt cōpat ad res alias. ſic attēdit in ea
ſpecies. ſicut attendit pulcritudo ꝓtium ſm ſitū quem
hñt in toto. Ut aūt compat in relatōe ad finē. ſic atten/
ditur in ea ordo. Unaq̄q̄ em̄ res ordinata eſt dum dire
cte tendit ad finē ad quem eſt. Iſte aūt mod⁹ dicēdi ꝛ ſi
videat elici et verbis Aug. adhuc tñ veritatē pfecte nō
attingit. oībus em̄ alijs reb⁹ circūſcriptꝭ. remanēte vna
ſo[illegible]nia adhuc p̄t peccare. ꝛ adhuc p̄t attendi in ea
[illegible]. ſpēs. ꝛ ordo. Et iō eſt tert⁹ mod⁹ dicēdi p̄dictis
rōnabilioꝝ. q̄ mod⁹ ſpēs ꝛ ordo conſiderant in eadē re ſm
diuerſas cōpationes ſiue relatōes ad idē. Attendunt
ei ī vnaq̄q̄ creatura ſm ꝙ ipa eſt veſtigiū creatoꝛis. qō
q̄dem veſtigiū conſiſtit in compatione creature ad creato
rem ſm triplex genus cauſe. ſicut p̄mo li. dictū fuit. ita
ꝙ modus attendit ſm compationē creature ad creato/
rem rōne cauſe efficiētis. ſpecies in rōe exemplaris cau
ſe. ꝛ ordo in ratione finalis cauſe. Et quia q̄liber ens
q̄ꝫtumcūq̄ modicū habet iſtam cōparationē ad deū. in
q̄liber ente creato reperiūtur hec tria. Juxta hūc igitur
modū attendendū eſt. ꝙ creatura ratōnalis. ꝛ eſt natu/
ra quedā. ꝛ eſt vlterius ꝑter alias creaturas opans per
voluntatē. ꝛ vtroq̄ modo habꝫ coꝛpari ad deū. ꝛ vtroq̄
modo habet reperiri in ea modus. ſpēs et ordo. vtroq̄
etiam mō habet circa eam reperiri malū q̄ eſt iſtoꝝ triū
coꝛruptiuum. ſed malū culpe ꝓprie habet conſiſtere circa
ipſam ſm ꝙ eſt voluntarie operans. ꝛ ideo p̄uare ha/
bent modū ſpeciem ꝛ ordinem ſm ꝙ conſiſtūt circa ipſam
voluntatē vt eſt voluntarie operans. Voluntas autez
cū habet modū ſpēm ꝛ ordinē ſicut debet bona eſt. Tūc
aūt voluntas noſtra bona eſt. q̄n in mouendo ſiue opā
do cōtinuatur diuine virtuti vt principio mouēti. ꝛ cō/
formatur ei vt regule dirigenti. ꝛ vnitur ei vt fini quie
tanti. in primo attendit modus. in ſcō ſpēs ꝛ in ter/
tio ordo. ſm cōparationem in triplici genere cauſe. Qñ/
cūq̄ vero aliquis peccat. neceſſario diſcōtinuat a deo
tanq̄ a principio mouente. quia deus nunq̄ mouet ad
peccm̄. Diſcoꝛdat a deo tanq̄ a regula dirigente. ꝛ elon
gat ſe ꝛ deordinat aliquid a fine quietante. ponēs crea
turā finem. ꝛ in oīm peccato neceſſe eſt iſta tria cōcurre
re. ꝛ ſic patet ꝙ oīe peccatū coꝛrūpit circa voluntatem
hec tria ſcz modū ſpeciem ꝛ ordinem ſimul ꝛ inſepabilit
et cōcedende ſunt ratōnes que ꝺ oſtendunt. Ad ra/
tōnes vero in oppoſitum adductas facile eſt reſpōdere

Ad primū em̄ q̄ obijcitur ꝙ ſemꝑ manet ſalua cōpa 27
tio ad efficiens ꝛ exemplar. ꝺm ꝙ voluntas vt natu/
ra quedā eſt habet ad deū coꝛpari illo triplici genere cau
ſe. ꝛ ſm hoc habet quedam modū ſpeciem ꝛ ordinem in
quibus cōcat cum oīm genere creature. ꝛ malum culpe
non habet hoc mō illa p̄uare. Alio modo ſicut p̄edi/
ctum eſt habet coꝛpari ad deum vt mouentē ꝛ dirigentē
et quietantē. ꝛ hoc modo nō manet ſalua coꝛpatio ad deū
ſub ratōne exemplaris ſiue regule dirigentis. nec etiaꝫ
ſub ratōne mouentis ſicut non manet ſub ratōne finis 28

Ad illud q̄ obijcitur ꝙ in coꝛpoꝛibus vnū p̄t adi/
mi ſine altero. ꝺm ꝙ hec in coꝛpoꝛibus dupliciter p̄t
accipi. Uno mō ꝓut accipiunt penes diſpoſitōnes di
uerſas. ꝛ hoc mō vnum p̄t adimi ſine altero. ſed hoc
modo nō attenditur penes idem ſm coꝛpationes. videz
ꝓut eadem forma ſubſtātialis dat modū ſpeciem ꝛ ordi
nem ſm diuerſas coꝛpatōnes in triplici genere cauſe. Et
hoc dico q̄tum ad primū eſſe. vel ꝓut eadem forma ac/
cidentalis dat q̄tum ad bene eſſe. Et hoc modo nunq̄
fallit quin ſi fiat coꝛruptio in modo ꝑ cōſequens etiaꝫ
fiat in ſpecie ꝛ ordine ꝛ econuerſo. Ad qō obijcit ꝙ 29
in alijs bonis naturalibus nō eſt ita. ꝺm ꝙ non eſt ſi/
mile. quia alia bona naturalia eſſentialiter differūt. et
ideo vnū poteſt coꝛrumpi ꝛ tolli ſine altero. non ſic aūt
eſt in modo ſpecie ꝛ ordine. imo circa idem fundantur
ſicut oſtenſum eſt. et per hoc patet reſponſio ad vltimū
⁊ Nam ſi modus ſpecies ꝛ ordo videantur eſſe tria bona 30
non tamē ſunt diuerſa per eſſentiā. ſed dicunt tres com
pationes eiuſdem boni. Patet etiā illud quod vlti/ 31
mo querebat. quare ſcilicꝫ culpa non eſt in oīm̄bus in
quib⁹ reꝑitur modus ſpecies ꝛ ordo. quia nō eſt p̄ua
tio illoꝝ trium ſm ꝙ in eis conſiſtit generalis ratio veſti
gij. ꝛ conſiſtunt circa omnē creaturā. ſed ꝓut cōſiſtūt cir/
ca voluntatem ad liberatiuam.

Questio. II e

Utrum hec tria q̄ quodlibet pcm̄ corrumpāt̄ equaliter · Et q̄ sic videt · Primo q̄ augusti · in li · de natura boni · vbi hec magna sunt · magnū est bonum · vbi parua paruum · ergo ſm hec tria attendit intentio ⁊ diminutio in omni bono · ergo si idem bonum nō potest esse magis ⁊ min⁹ in seipso · necesse est q̄ cū ista tria priuant q̄ equaliter priuent · Item ista tria sunt vestigiū trinitatis summe vbi est pfecta equalitas ⁊ ꝯsubstantialitas · ergo sicut hec tria ita sunt ꝯsubstantialia q̄ vnū sine altero esse non potest · sic etiam sunt equalia · ergo q̄ tum diminuit de vno necesse est tm̄ diminui de reliquo

Item hec tria priuari nō est nisi bonum priuari sicut prius oñsum est · sed in eodem ⁊ ſm idem nō est magis et min⁹ reperire · ergo si q̄ idem malum ista tria priuātur necesse est priuari equaliter · Item quanto volūtas plus recipit a deo · tanto est deo similior · ⁊ quanto ē deo similior · tanto magis ad deū tendit · ergo necesse est q̄ tantum habet de modo · tantū habet de spē ⁊ ordine · ⁊ si hoc · necesse ē illa tria bona q̄ malum priuari equaliter ·

Sz ꝯtra · videt q̄ malum principaliter priuet ordinē q̄m malicia in opere principaliter attendit penes intētionis deordinatōem · ergo si penes hanc principaliter cōsistit ordo · videt q̄ malum plus habeat priuare ordinem q̄ modū vel speciem · Item modus species ⁊ ordo correspōdent illis tribus vicz vnitati veritati ⁊ bonitati · sed malū principaliter ⁊ plus aufert de bonitate q̄ auferat de vnitate ⁊ veritate · q̄ si hec tria correspōdēt illis tribus · videt q̄ non adimantur ista tria equaliter

Item bis tribus in quib⁹ attendit ratio vestigiū videlicet modo spēi ⁊ ordini corrūdent illa tria in quib⁹ attendit ratō imaginis · vicz memoria intelligentia ⁊ voluntas sed pcm̄ cum deformat imaginē non deformat oīs potentias equaliter · imo principali⁹ ⁊ magis deformat voluntatem · ergo pari ratōne nō corrumpit eq̄liter modū spēm ⁊ ordinem · sed principalius aufert ordinē q̄ modū vl spēm · Iré pcm̄ loquēdo cēntialiter ⁊ ppie deformitas ē · sz oīs deformitas pncipaliter dicē pduātōz forme siue pulcritudinis · q̄ speciei · igit culpa ñ priuat hec tria equaliter · sz principaliter priuat speciez

Item malum aliquo mō potest bene ordinari · sicut dicit Aug · in ench · sed nullo modo pōt spēz habere cū sit pduatio · q̄ videtur q̄ in malo magis fiat priuatio speciei q̄ ordinis · nō fit q̄ priuatio illoz trium equaliter ·

Item nō fit priuatio in aliquo respectiuo nisi q̄ priuatiōez prius factam in aliquo absoluto in aliquid · aliquid em̄ p se et ppie nec est mot⁹ nec mutatio · q̄ si ordo dicit relatiōez ad alterū · non pōt fieri corruptio in ordine · nisi p corruptiōez factam in specie · videt igit q̄ corruptio facta q̄ malum non respiciat illa tria equaliter ·

R⁹ · dōm q̄ cum illa tria vicz modus spēs ⁊ ordo p/
32 ut priuant q̄ modū culpe sunt ꝯditiones eiusdem bone voluntatis · nō solum abinuicem inseparabiles · verūetiā equales equaliter priuāt q̄ qcūq̄ malum culpe · Oēs libet em̄ malum culpe in tantū deordinat inq̄tum facit deo dissimilē · ⁊ in tantū elongat a deo · ita · q̄ quēadmodū gra equaliter reddit animā ordinatā ⁊ speciosam et potentez in bonū · tantum vel magis culpa deordinat ipsaz ⁊ deiicit in malū Et quēadmodū in gloria similit est adequatio donū · sic etiam in culpa eq̄liter fit priuatio horū trium Et ideo sicut dicit visio in gloria est tota merces ppter ꝯnexionē ⁊ equalitatem in dotibus gloriosis · sic etiā vt dicit aug · in li · lxxtū · q · q̄ totuz nomē mali de speciei priuatōne regtum est · non quia q̄ maluz solum spēs priuet vel principaliter · sz quia in priuatione speciei intelligit pluria aliorū · Cōcedende sunt igit rōnes que ad primā ptem inducunt · Ad illud ergo qđ obiicitur q̄ malicia principaliter ꝯsistit penes 33
tionez · dōm q̄ verū est · sed q̄ ipse obiicit q̄ ordo attenditur penes intentionez · dōm q̄ illō intelligitur penes quandā approprīatōez · nā circa ipam intētionez ꝯsistit mod⁹ spēs ⁊ ordo · ex quib⁹ ⁊ bona est intētio · ⁊ bona est actio que ex intentione pcedit · Ad illud vo qđ obiicitur q̄ mō spēi ⁊ ordini tribus bis rñdet vnitas veritas ⁊ bonitas · dōm q̄ vez est put in illis trib⁹ ꝯsideratur generalis rō vestigiū · put aūt in ipis attendit corruptio mali culpe · q̄ ꝯsistit circa volūtatem · hec tria bñt ꝯsiderari in bono ſm q̄ bonū est · sicut in pcedenti pblemate patuit · et ideo eq̄liter q̄ malū bñt priuari · q̄m directe opponit illis Ad illud qđ obiicitur q̄ malū non 35
equaliter deformat oīs potentias imaginis · dōm q̄ nō ē simile · q̄ille potētie sūt diuerse ⁊ ad diuersos act⁹ ordinate · ita q̄ aliqui illoz actuū respiciūt culpā ⁊ iusticiam ſm plus ⁊ minus · nō sic aūt est in ꝓposito nā hec tria sola ꝯparatione differūt · ⁊ cū habeant idez fundamētum · necesse ē q̄ ꝯtum diminuitur vnum diminuatur ⁊ alterz · Ad illud qđ obiicitur q̄ malum culpe est de- 36
formitas · dōm q̄ non tm̄ est deformitas opposita pulcritudini · sz etiā ē deformitas opposita rectitudini · iō nō sequitur q̄ magis priuet spēm q̄ ordinē · nō em̄ dicit deformitas p solā pulcritudis priuatōez · sz etiam in ꝺ intelligit priuatō aliorū magis tm̄ denoīat a priuatione speciei ⁊ forme · ppter hoc q̄ spēs est ratio cognoscendi

Ad illud qđ obiicitur q̄ malum ē ordinabile · dōm q̄ 37
dupler est ordo · Est em̄ ordo ante factuz esse · q̄ ē ex intentione facientis · ⁊ est ordo post factum esse · qui quidē attendit ſm iusticiā rerribuentis · Prim⁹ ordo est ille qui priuat a malo q̄ malum · Et hunc ordinē · malū non potest habere sicut nec spēm · Sc̄os vero ordo non priuat q̄ malum · immo malū est ordinabile in peius ſm ordinem illū · Ad illud q̄ obiicit q̄ nō fit pduatio in respe- 38
ctiuo nisi p aliqđ absolutuz · dōm q̄ taz spēs q̄ ordo vt hic accipitur verūq̄ est respectiuū ideo non magis pduatur vnū p alterū q̄ econuerso · Nihilomin⁹ tm̄ hec tria tollunt p mutatōnem factam circa aliquid absolutum · tūc em̄ priuat cū li · ar · peccat inordinate mouēdo seipz

Questio III f

Utrum p malū cōtingat hec tria corrumpi totaliter · Et q̄ non videt · Aug · in ench · Bonū minui malum est q̄tus q̄tumcūq̄ minuat aliquid remanet · ergo p culpā nunq̄ aufert totū bonum qđ p malū corrumpit · sed tale bonū attendit in mō spē ⁊ ordine ergo ⁊c · Item aug · in li · de natura boni loquens de his tribus · vbi hec magna sunt · magnū bonū est vbi parua ꝓuum · vbi nulla nullū · q̄ si p culpam totaliter fieret horū trū adeptio · fieret peccantis adnihilatio · sed hoc est impossibile q̄ aīa peccando adnihilet · igitur impossibile est q̄ ista tria totaliter corrumpant · Item malum si maluz est aliquid adimit · sed impossibile est q̄ aliquis tot mala faciat ⁊ tātū peccet quin adhuc possit peccare · q̄ nunq̄ tantū peccat quin adhuc inueniat culpa in eo aliqđ bonū qđ possit adimere · sed hoc bonū ꝯsistit in modo specie ⁊ ordine · q̄ ⁊c · Item de nemine desperandum est duz est in via · q̄ q̄tumcūq̄ peccet · adhuc habilitatē habet benefaciendi · sed q̄diu habet habilitatē benefaciendi · adhuc habet aliqđ bonū qđ malum pōt corrūpere et si hoc habet modū spēm ⁊ ordinem · q̄ ista nunq̄ corrumpunt totaliter p malū culpe Item demus qđ in

aliquo corrumpaꝫ totaliter·tunc queritur aut ille desinit esse·aut nō·Si sic·g̃ p peccatū contingit corrumpere substantiā immortalē ⁊ incorruptibilē aīam secz rationalē·qđ est impossibile·Si aūt nō desinit esse· aut g̃ potest peccare aut nō·Si potest peccare· g̃ aliquod bonum pōt pdere·sꝫ b̄· adhuc habet aliq̄d de habilitate et modo ⁊ specie ⁊ ordine q̄ corrumpunt p malū culpe·Si nō potest·⁊ substātia rōnalis q̄ nō pōt peccare habens liberā voluntatē melior est illa q̄ potest peccare·q: deo similior est·g̃ p multitudinē peccatorū q̃ueniret homo ad statum meliorē·sꝫ b̄ est falsum ⁊ impossibile·g̃ ⁊ illō er quo sequit·vicz q̄ mod⁹ ⁊ species ⁊ ordo totalit adimatur p peccatū· Sꝫ ꝯtra·Omne illud a quo fit ademptio ⁊ ablatio·si nō est infinitū·aliquādo totaliter est ademptū·sed oīe bonū qđ est in aīa siue sit habilitas siue potentia finitū est·g̃ si p malū culpe tollit ⁊ adimitur·necesse est q̄ aliq̄n totaliter adimatur· Item si malū adimit·tātū de bono·g̃ maius malū mai⁹ adimit ⁊ duplo malū duplo adimit·sed nullū est peccatum ita magnū q̄n adhuc possit cē maius·g̃ si vnū quum peccatum adimit aliq̄d de bono· possibile est q̄ aīa cōmittat ita magnū peccatū q̄ totaliter adimit bonū quod p peccatum pquatur· Itē quantacūq̄ corpali quātitate data·q̄ntūcūq̄ modicū inde auferaꝫ·vtpote si a mari auferatur gutta aque ꝯtingit intelligere q̄ aliq̄n totū auferatur·g̃ pari rōne videf in q̄ntitate virtutis·q̄ cūq̄ pauꝫ auferꝫ p malū·si bō peccet ꝯtinue·aliquādo totum erit ꝯsumptū· Item sicut se habet gratia ad pniratem·sic se habet culpa ad bonā habilitatez·sed gr̃a adeo potest crescere q̄ oīno auferꝫ pniratē·sicut patet in rp̄o ⁊ beata virgine·in q̄bus fuit tāta gr̃a q̄ nulla fuit in eis ad malū pnitas·g̃ pari rōne videf q̄ adeo pōt crescere culpa·q̄ totaliter pdatur ad bonū habilitas·

Item sicut status glorie ꝯfirmat in bono·ita status dānationis ꝯfirmat in malo·g̃ sicut p gr̃iam reddit homo impossibilis ad malū·ita p dānationē eternā redditur impossibilis ad bonū·sꝫ vbicunq̄ est ad bonū ipossibilitas·ibi nulla ē ad bonū habilitas·si g̃ habilitas ad bonū est illud qđ adimit p peccatū·⁊ cuius mod⁹ species ⁊ ordo tollit p culpam·videf q̄ hec aliq̄n totaliter sit adempta· R⁹·dōm q̄ absq̄ dubio p malū culpe non
39 ꝯtingit oīno remoueri ⁊ priuari habilitatē voluntatis ad bonū·nec modū specie ⁊ ordinē q̄ fm illā attendunt ⁊ b̄ manifeste apparet·q: nunq̄ volūtas pōt esse sine naturali habilitate ⁊ aptitudīe ad bonū·sicut g̃ nō potest voluntas peccando desinere esse·sic nō potest totam habilitatem illā pdere·⁊ modum ⁊ speciē ⁊ ordinē q̄ fm illaz attēdunt totaliter amittere· Et b̄ q̄dem dic̄ Aug. expresse·⁊ cōiter ꝯsentiūt in hoc oēs doctores· Sed q̄liter p peccatū habilitas illa ꝯtinue adimaꝫ ⁊ nūq̄ finiatur siue ꝯsummaꝫ difficile est assignare· Et sup hoc diuersi senserunt diuersimode· Quidā em̄ voluerūt dicere q̄ habilitas illa nunq̄ totaliter tollit·p eo q̄ ⁊ si sit finita in se·est tn̄ ordinabilis ad infinitū bonū ⁊ ad infinitos actus·⁊ tō nunq̄ pōt tolli·nec p peccati magnitudinē·nec p peccati multitudinē· Sꝫ iste mod⁹ dicēdi nō satisfacit·nā habilitas q̄tūcunq̄ diminuaꝫ p petm̄ adhuc est ad infinitū bonū· adhuc etiā est ad infinitos actus·g̃ er illa gr̃a magna est sicut pius erat·g̃ in nullo est diminuta·igit ordinatio ad boni infinitatē vel ad actuū multitudinē nihil facit ad illu⁹ habilitatis diminutionē·imo potius ex b̄ posset argui q̄ nullo mō minuitur·cū infinitū nō sit min⁹ infinito ex ea gr̃a qua infinitum est· Et p̄terea alij dixerūt aliter q̄ illa habilitas ⁊ si semp diminuaꝫ·nunq̄ tn̄ totaliter tollit·q: diuisibilis est in infinitū·⁊ nūq̄ potest adeo p diuisionez diminui·q̄n adhuc possit minor effici·sicut in spūalibꝫ habilitas potētie q̄ est quātitas virtutis·nunq̄ pōt p peccatū adeo qua effici·q̄n adhuc possit minor fieri·⁊ b̄ nihil phiber q̄ aliq̄d sit finitū actu ⁊ infinitū diuisione ⁊ ita q̄ sit sp̄ diminuibile·⁊ nunq̄ totaliter ꝯsumptibile· Sed nec iste mod⁹ dicendi satisfacit· ¶ Nam q̄uis cōtinuū sit diuisibile in infinitū·nunq̄ est tn̄ ꝯtinuū aliquod ita magnū q̄ si ꝯtinuaꝫ diuisione q̄tūcunq̄ parua·⁊ postmodū ꝯsequēter fiat ablatio partis ita parue sicut pius·⁊ sic ꝯsequēter ꝓcedēdo·q̄n aliq̄n totum consumatur·sicut patet si a monte auferꝫ ita modicū sicut est vnus athomus·ergo si malū aliq̄d tollit de habilitate·cuz nō sint ibi infinita tanta·aliquādo erit totaliter ꝯsumpta·Si tu dicas q̄ hoc verū esset si in sequēti culpa tantū adimeret sicut in pma·nunc aūt nō est sic·q: semper minus ⁊ minus adimitur·⁊ ita nunq̄ finitur· Si quis em̄ in diminuendo acciperet millesimā partem diminuibilis·⁊ postmodū millesimam partem residui ⁊ sic procedendo·nunq̄ totaliter tolleret·Si inq̄ hoc modo diceris nō satisfacis·pro eo q̄ maior culpa plus tollit de bono·⁊ minorem culpam precedentem potest subsequi maior culpa·⁊ sic ꝯsequenter ꝓcedendo·ergo semp pōt fieri maior ⁊ maior ademptio·⁊ ita necessario aliquādo poterit fieri illius totius boni consumptio·

Et ideo dixerunt aliqui aliter·vicz q̄ illa habilitas semp minuiꝫ ⁊ nunq̄ finiꝫ·hoc venit ex hoc q̄ est durabilis ⁊ cōtinuabilis in infinitū·q̄uis sit actu finita Unde sicut aqua que est in fonte scaturiente actu finita est nūq̄ tn̄ pōt tn̄ exhauriri quin semp remaneat·ꝓter hoc q̄ est ibi virtus cōtinue influendi·sic ⁊ in ꝓposito dicūt se habere·q̄ ipa habilitas ad bonum oritur habet a libertate voluntatis·⁊ q̄tumcūq̄ voluntas se actu debabiliter·q: tn̄ semp manet libera·semp pōt se ad bonū habilitare· Et ideo sicut si q̄s subtraheret radios soli illuminanti·sol posset ꝯtinue suos radios restaurare·q̄uis habeat actualiter finitatē·sic ⁊ in ꝓposito dicunt se habere et ideo cum petm̄ non possit ipam voluntatē que est radix ⁊ p̄ncipiū illius habilitatis pimere·⁊ volūtas semp possit illam habilitatem ꝯtinuare·malum culpe nunq̄ pōt eam totaliter ꝯsumere· q̄uis aliquo mō possit diminuere·Sed nec iste modus dicendi satisfacit· ¶ Nam si ideo habilitas non finiret ꝓter hoc q̄ ꝯtinue restauraꝫ·sic duo sequerenꝫ incōuenientia· quoz vnum esset q̄ nec habilitas minueretur nisi ad temp⁹ sicut nec aq̄ fontis· Aliud eēt q̄ homo posset resurgere a petō p se ipm̄·si illam habilitatē posset voluntas sine gratia restaurare·⁊ restaurādo cōtinuare· Et ꝓterea ē quartus modus dicendi·vicz q̄ habilitas semp pōt minui et nūq̄ totaliter ꝯsumi·⁊ hoc quia est elongabilis a rectitudine in infinitū· Sicut em̄ linea curua pōt infinities elongari a rectitudine·i· nūq̄ tantū elongari quin adhuc possit magis· Sic cū malum corrumpat habilitatē elongando ipsam a rectitudine·p eo q̄ ipm̄ malus siue malicia est curuitas·⁊ intensio in malo est p recessū a bono·habilitas illa nūq̄ adeo diminuiꝫ quin adhuc possit magis diminui·q: nūq̄ adeo elongaꝫ q̄n magis possit elongari et nunq̄ adeo curuaꝫ quin possit magis curuari·⁊ ideo semp pōt per malum diminui·⁊ nunq̄ totaliter tolli· Hic aūt modus dicendi inter ceteros prolatos magis videf esse rōnalis p eo q̄ fundatur super modū adimēdi ipsius mali· Corrūpit em̄ sicut dictum est p cōgationem a bono sicut aug. dicit ⁊ mgr̃ in fi. di.

recitat in lra. Ad huius igit modi intelligentiā ampliorē habendam notandū est q̄ sic corrumpit ⁊ diminuit culpa habilitatē illā sicut ei opponit. sed nō opponitur illi habilitati fm id qō est. vt p̄dictum est supra. sic̄ put fundat in natura. sed fm id ad quod est. id est p̄ut ordinat a gratia. ⁊ ideo nūq̄ corrumpit eam nec minuit. ita q̄ aliquā p̄tem sui auferat fm id qō est. sz quia recedit ab eo ad qō est. ac p̄ hoc sic minuit q̄ reliquit ⁊ ideo sic corrumpit q̄ nunq̄ totaliter tollit. Vñ sicut dicit magister q̄ concupiscētia ex vsu charitatis cōtinue minuit ⁊ nunq̄ finitur. quia charitas nūq̄ opponitur ipi concupiscētie fm radicē suam ⁊ fm id in quo radicat. sed fm id ad quod inclinat. sic intelligendū est esse in p̄posito. ⁊ illud melius manifestat si sumat exemplū in terminis. Habilitas em̄ illa quā dicimus diminui nō est aliud quā idoneitas anime ad suscipiendū gratiā. ⁊ ad coopandū gratie iam susceptę. In hoc igit dicit culpa habilitatē minuere. q̄ reddit animā minus idoneā ad vtrunq̄. Dum enim homo peccat deum offendit. et er hoc efficitur indignus ⁊ ineptus ad suscipiendū gratiam dei. In hoc etiam q̄ peccat p̄onus ad malū redditur. ⁊ in hoc efficitur ineptus ad opera virtutum. sed planum est istud q̄ nūq̄ est aliquis adeo indignus gratia dei quin adhuc possit esse indignior. quia nunq̄ tātum offendit q̄n adhuc possit offendere. nunq̄ est adeo indignus quin q̄diu est i statu vie sit susceptibilis gratie. ⁊ ita nūq̄ ex illa parte efficitur inhabilis in summo ad susceptionem gratie. Similiter ex parte p̄ntis nullus est adeo p̄onus quin possit adhuc magis p̄onus effici. p̄o eo q̄ voluntas semper est libera. ⁊ ideo nunq̄ p̄ntas in voluntate potest fieri necessitas. et ita potest homo semper fieri magis p̄nus ⁊ magis ineptus ad cooperandū gratie. ⁊ per hoc ex neutra parte totaliter dehabilitatur. Et sic patz q̄ habilitas illa per culpam semper potest minui. ⁊ nūq̄ totaliter tolli. Et ratio huius est quia non minuitur alicuius partis ablatione. sed elongatione. non fm id quod est. sed fm id ad quod est. hoc enim modo illi habilitati opponitur. ⁊ ideo per hunc modum ab ea diminuitur. Concedende sunt igitur rationes que hoc ostendunt. Ad rationes
40 ad oppositum satis plana est responsio. Nam qō obiicit primo secūdo ⁊ tertio per hoc soluitur. quia ille tres rationes ex malo intellectu diminutionis procedunt. Arguunt enim ac si habilitas minueretur fm id quod est. ⁊ eius pars aliquota tolleretur. hoc autez nō est sic sed per elongationem vt dictum est. ⁊ ideo nunq̄ potest tot peccatis dehabilitari q̄n adhuc possit magis pluribus. nec etiam tanto peccato quin adhuc maiori. ⁊ iō dicit Dyoni. q̄ malum est infinitum. nō quia aliquod sit malum summuz quo nihil possit esse peius. sed quia non est aliquod ita maluz quin adhuc possit esse peius ⁊ ideo per quantūcunq̄ malum nunq̄ admittur habilitas fm totum. q̄uis enim sit finita. modus tamē adimendi ipsam protendit se vsq̄ in infinitum. nō infinitate actuali. sed potētionali. que scilicet dicimus q̄ cur
41 uum a recto in infinitum potest recedere. Ad illud vero q̄ obiicitur q̄ gratia totaliter tollit concupiscentiam. Dicendū q̄ quedam est gratia que opponitur ipi concupiscentie fm id quod est. quedam vero que opponitur ipsi solum fm id ad quod est. ⁊ prima est quedam gratia gratis data. ⁊ totaliter potest tollere cōcupiscētiam. dum sanat ⁊ reintegrat naturam viciatam. Alia vero est gratia gratumfaciens. Et de hac dicit Aug⁹. q̄ q̄uis diminuat concupiscentiam. nunq̄ tamē finit eam. ⁊ huic gratie assimilatur culpa respectu habilitatis non alteri. Nam sicut dictum est non opponitur illi habilitati fm se siue fm id in quo est. sed fm id ad qō
42 est. Ad illud quod obiicitur q̄ gloria reddit impossibilem ad malum. Dicendum q̄ etiam pena reddit impossibilem ad bonum. sed tamē aliter ⁊ aliter. quia gloria reddit impossibilem ad malum in hoc q̄ in eo auferetur radix mali ipsa concupiscentia. ⁊ datur plenitudo boni. Damnatio vero eterna reddit impossibilez ad bonum. non quia ibi sit plenitudo omnis mali. nec etiam quia auferatur naturalis aptitudo ad bonum sed quia aufertur merendi spacium. ⁊ deus amplius nō offert gratiam iuuantem ad bonum. Et iō illa ipossibilitas nō dicitur per priuationem habilitatis omnimodam. sed potius p̄pter benefaciendi impedimentū. Unde si aliquis damnatus ad statum vie reduceretur nulla sibi habilitate collata. de nouo habilitatem haberet ad susceptionem gratie. ⁊ propterea q̄uis ordinatio habilitatis impediatur. tamē habilitas nunq̄ totaliter tollitur. Esto autem q̄ concederetur q̄ tolleretur in infermo. adhuc tamen nō sequeretur q̄ totaliter tolleretur q̄ peccatum. Nulla enim culpa ponit homines extra statum vie. ⁊ ideo nec aufert homini habilitatez ad gratie susceptionem.

Disti. xxxvj. Utrum peccatum sit pena peccati.

Liendum est tamen quedam sic esse peccata ⁊c Supra determinauit magister quid sit peccatum fm rem ⁊ diffinitionem. In hac parte inq̄rit vtrum peccatum sit pena peccati. Diuiditur autem ista pars in duas partes. In quarum prima magister mouet questionem illam ⁊ determinat fm opinionem aliorum. In secunda vero fm opinionem propriaz. ibi In nullo tamen preiudicium facrum veritati ⁊c. Prima pars habz tres partes. In prima adducit magister auctoritates quibus ostendit q̄ vnum peccatum sit alterius peccati pena. In secunda vero mouet questionem vtrum peccatum fm idem sit culpa ⁊ pena an fm diuersa. ⁊ determinat iuxta aliorum opinionē. ibi. Et ideo merito queritur. In tertia vero subiūgit illius opinionis maiorem explanationem. ibi. Et licet ex hoc sensu omne peccatum mortale possit dici. Similiter scōa pars principalis in qua istam questionem determinat fm p̄priam opinionem diuiditur in tres partes. In quarū prima determinat propositam questionem fm propriam opinionem. confirmans eam auctoritate sanctorum. In secunda vero determinat quoddam dubium in predictis auctoritatibus propositum ibi Illud autem diligenter notandum est q̄ supraposuimus ⁊c. In tertia vero breuiter epilogat ea que predicta sunt. ibi. Satis diligenter eorū posuimus ⁊c. Et sic in hac tertia parte agitur principaliter de comparatione culpe ad penam. Utrum videlicet culpa sit pena causaliter tm̄. an causaliter simul ⁊ essentialiter. Et q̄uis fm aliquorum opinionem peccatum sit pena tm̄ causaliter. fm tamē opinionem magistri quam in littera innuit non tm̄ causaliter. sed etiam essentialiter pena est.

DI. XXXVI.

Adducit auctoritates quib⁹ ostendit q̄ vnū peccatū sit alteri⁹ peccati pena.

Sciendum est tm̄ quedā sic eē peccata vt sint etiā pene peccatorum. Vñ aug. sup illū locū ps. lvij. supcecidit ignis & nō viderunt solē. ait. Ignis supbie & cōcupiscētie & ire intelligit. Istas penas pauci vidēt. iō eas maxime cōmemorat apl's in epl'a ad Ro. & enumerat multa q̄ pctā sunt & pena peccati. Itē Inter p̄mū em̄ peccatū apostasie & vltimā penā ignis eterni. media que sunt. & peccata sūt & pene peccati. Grego. sup Ezech. ait. Contēnenti q̄ nō vult peni tere ponit de⁹ offendiculū vbi scz graui⁹ impingat. Peccatuz em̄ q̄ p̄ p̄niam citi⁹ nō deletur. aut⁹ peccatū ē & cā peccati. aut peccatū & pena pcti. aut pctm̄ simul & causa & pena pcti. Vnde moyses. Mondū sunt cōpleta peccata amorreoꝝ. Et Dauid inquit. Appone iniq̄tatē sup iniquitatē eoꝝ. Et alius ꝓpheta. Sāguis sanguinē tetigit. i. peccatū pctō additū est. Paul⁹ q̄z ait. Propterea tradidit illos de⁹ in passiones ignominie &c. Et item. Ut impleant pctā sua semp. Johāni q̄z p angelū dicit. Qui in sordib⁹ est sordescat adhuc. Ex his testimonijs colligitur peccatum aliquod. & peccatum esse & penam peccati.

Mouet questionē vtrū peccatū fm idē sit culpa & pena. an fm diuersa. & determinat fm aliorum opinionē. b

Et iō merito querit. vtrum pctm̄ inq̄ntū pctm̄ est sit pena pcti. Q̄ nō videt. cū oīs pena peccati iusta sit. Vñ aug⁹. in li. retracta. Oīs pena pcti iusta ē

a Peccatū est & causa peccati. Scz ōtra. aut peccatū est causa peccati volūtaria aut necessaria. Nō volūtaria. q̄ nihil volūtarie opat nisi q̄d cognoscit & appetitalis aūt est rōnalis creatura. nō culpa. q̄ nō est voluntaria causa. Itē non est cā necessaria. q̄ qui peccauit in

DI. XXXVI. vno peccato nō est necesse q̄ peccet in altero. ergo non videt q̄ aliq̄d mō sit causa. Irez si pctm̄ est cā pcti. aut rōne alicui⁹ boni subtracti. aut rōne defectus. Nō rōne boni subtracti. q̄ tūc magis deberet dici bonū eē cā mali. q̄z peccatū cā pcti. Nō rōne defect⁹. q̄ q̄d nihil est. nullius cā est. intētio em̄ causalitatis in solis entibus repit. ꝓpter q̄d est q̄stio q̄d pctm̄ sit cā pcti & rōe cui⁹ pctm̄ sit cā pcti. R⁹. dōm q̄ cū i peccato duo sint videlicet ꝓuersio & auersio. rōne a vtriusq̄ peccatū habz ad aliq̄d pctm̄ disponere & q̄ pctm̄ aliq̄d dr causare. Ratione q̄dē auersiōis. q̄ in b q̄ ps. lxviij. Osee. iiij. a do auertit elō. Ro. j. gat a bono. & q̄ j. Thes. v. b hō efficit ipotens ad resistendū malo. Rōe ꝓuersiōis sicut act⁹ vni⁹ virtutis disponit ad Apoc. xxij. actū alteri⁹. vt pote act⁹ nutritiue ad generatiuaz. sic vna culpa hz dispone re ad alia. vt pote gula ad luxuriā. Est igit peccatū cā pcti. id ē [illegible] positio trahens siue inclinans ad aliud pctm̄ tam rōne auersiōis q̄z rōne ꝓuersiōis. scz Aug.

rōne auersionis in q̄ cōmunicāt oīa peccata. q̄libz est cā cuiuslibet. rōne ꝑo ꝓuersionis in q̄ distinguunt non q̄libet est cā cuiuslibet. scz pctm̄ vni⁹ generis dispont ad pctm̄ generis ꝓxumi. vt pote spūale ad spūale. vt superbia ad inuidiā. & carnale ad carnale. vt gula ad luxuriam. Ad illud q̄ q̄d obijcit. q̄ no est cā volūtaria nec necessaria. dōm q̄ pctm̄ nō est sufficiens cā pcti. scz dr in b q̄ trahit volūtatē vt cōmittat aliq̄d culpā. & ita reducit ad cām volūtariā. Ad illd q̄d q̄rit vtz sit cā rōne positionis vel defectus. Dico q̄ rōne vtriusq̄. sic̄ visum ē. Cōuersio em̄ inordinata disponit ad aliā ꝓuersionez inordinatā. Et ꝓuersiōe em̄ inordinata augef in nob ꝓcupiat ꝓnitas ad malū. & dū augef ꝓnitas & ꝓcupiat q̄ q̄dā pond⁹ ponit i ata. Q̄d em̄ ē p̄d⁹ in corporibꝫ. hoc amor in spiritibꝫ. Et iō bñ dic̄ Greg. q̄ pctm̄ q̄d p penitētiā nō diluit. mox pōdere suo ad aliud trahit. & ita nec defect⁹ p se fac̄. nec bonū p se. scz vnū cum alio. Illd tm̄ argumētū nō valet q̄z defect⁹ nō p̄t eē cā alicui⁹. q̄ nō p̄t esse cā pcti. Causare ei peccatū nō est causare aliq̄d. scz potius ōficere. vñ est ibi sophisma fm q̄d & simplr.

b Illico vt peccat hō fit in homine illa corruptio q̄ tm̄ fit deo autore. Scz hoc est. q̄z illa boni corruptio siue actiue dicat si/

ue passiue est imagis deformatio. Deformatio aũt imaginis ꝺo displicet. ⁊ nihil qꝺ ꝺeo displicere ẽ a ꝺeo. Jdẽ eñ est fieri ꝺeo autore. ⁊ ꝺeo volẽte. ḡ talis corruptio ñ est a ꝺeo. Jtẽ eadem sunt ꝓncipia actõis ⁊ passiõis. ḡ si corruptio actio nõ est a ꝺeo. videt silr q nec corruptio

2 passio. Rñ. ꝺ. q illud ꝺbũ nõ ẽ dictũ fm opinionẽ mgri. sz fm opinionẽ alioꝝ sicut pz ex ipa serie lre. Sz tñ qꝛ illud ideꝝ videt mgr ꝺixisse i vlca. ꝓcedẽtis dialic rñdẽdũ ẽ q in illa corruptione. ⁊ ẽ ꝺsiderare defectũ ⁊ deordinatõez. est nihilomin⁹ ibi ꝺsiderare passionẽ ⁊ ordinẽ ad ꝓcedentẽ actionẽ. ⁊ q̃tũ ad hec duo vltima corruptõ ista tenet rõnẽ pene. ⁊ qntum ad hꝫ ꝺicit a deo. vicz inq̃tũ pena. simplr aũt loq̃ndo vt dicatur corruptio modi speciei et ordis ẽ a ꝺeo sive deformatio imagis. non admittit sic rõnes oñdũt. ꝓ hꝫ q talis corruptio ⁊ defectũ dicit ⁊ deordinatõez. q est culpa sic̃ sup est oñsus. ⁊ ẽ taꝫ corruptio pena non inflicta nec ꝺtracta sz acta. ⁊ hõ qꝺammõ tenet rõnez culpe sic̃ oñsus fuit in ꝓcedenti ꝺi. Et q̃tũ ad hꝫ nõ intelligit illud qꝺ in lra ꝺr. Et p hꝫ patẽt ea q̃ in lra obꝟciuntur.

c Jn nullo tñ ꝓiudiciũ factuꝝ veritati putat. si qs ꝺicat ipsa eadẽ q̃ pcta sũt. ẽntialit (vt ita ꝺicã) eẽ penas. Postea subiungit q hmõi punitões iuste sũt ⁊ a ꝺeo sunt nec tñ pcta a ꝺeo sunt. Videt hꝫ ee ꝓplicatio ꝺictionis. Primo cñ ꝺicit q vnũ ⁊ idẽ ẽntialit loquẽꝺo ẽ pena ⁊ culpa. ⁊ post ꝺicit q idẽ ipm ⁊ ẽ a ꝺeo. ⁊ nõ ẽ a ꝺeo. Rñ. ꝺm ẽ ad hꝫ q illud ⁊ ꝺsilia intelligẽꝺa sũt cũ reꝺuplicatõe. vt qñ ꝺr q aliqꝺ pctm ẽ pena pcti. ⁊ q pena illa ẽ a ꝺeo. hꝫ intelligit fm q

Rom. j. liqua. Juxta vero ꝓꝺictã intelligentiã pcta sane ꝺicunt pene Tñ apls appellat eas passiões ignominie. qꝛ vt ait auct̃as. licz qꝺã pcta sint q ꝺelectãt. sũt tñ passiões nature noiande. qꝛ ꝑ ea corrumpit natura.

Magis explanat opinionẽ alienã. q nõ oñe peccatum est pena peccati. c

Et licet ex hꝫ sensu oñe peccatũ mortale posset ꝺici pena. nõ tñ omne põt ꝺici pena pcti. Pena eñ pcti. vt ꝓꝺictũ est. ẽ illud cui⁹ cã est aliud ꝓcedens pctm. Nam pctm sic ꝺicit pena pcti respectu ꝓcedẽtis. sic̃ ꝺicit cã pcti respectu sequẽtis Quo fit. vt idem pctm. ⁊ cã sit ⁊ pena pcti. sz alteri⁹ pcti pena. ⁊ alterius cã. Et eñ greg. in moralibus ait. Pctm qꝺ pnia si ꝺiuit. suo põdere mor ad aliꝺ trahit. Tñ fit. vt nõ solũ pctm sit. sz et cã pcti. Ex illo q̃pe culpa subsequẽs oꝛit. Pctm ꝺo qꝺ ex pctõ oꝛit. nõ solũ pctm. sz et pena peccati est. qꝛ iusto iudicio de⁹ coꝛ peccãtis obnubilat. vt ꝓcedẽtꝫ pcti merito etiaꝫ in alia cadat. Que eñ liberare noluit. deserẽꝺo pcussit. Proinde vt aug⁹. ait. Precedẽtis ẽ hec pena peccati. ⁊ tñ etiã ipa pctm est. Judicio eñ iustissimi ꝺei traꝺiti sũt. vt ait apls ꝺe qꝺbusꝺã. siue deserẽꝺo siue alio mõ explicabili siue inexplicabili in passiões ig̃minie. vt crimia crimib⁹ vinꝺicarent. ⁊ supplicia peccãtiuꝝ nõ tñ sint tormẽta. sz et vicioꝝ incremẽta. Illa ḡ pctã q̃ enumerat apls. qꝛ ꝺe superbia sunt. non solũ pctã sed etiã supplicia sunt. Ecce ex his iã fit pspicuũ qꝺaꝫ pctã. etiaꝫ penas ⁊ causas pcti eẽ. ⁊ illud pctm eẽ penã pcti qꝺ cãm ꝓcedẽtẽ hꝫ pctm. atq illud pctm eẽ cãm pcti qꝺ est meritũ sequẽtis culpe. Sz cũ ait crimina crimib⁹ vinꝺicari. ꝺeꝺit i sinuare ea ipa q̃ pcta sunt eẽntialit eẽ penas pcti. i. punitões pcti. Ad hꝫ aũt inquntilli. hec ⁊ ꝺsilia ꝺicta eẽ fm rõnem ꝓꝺictaꝫ ⁊ iõ intelligẽꝺa esse fm ꝓmissã expositionẽ. Intelligẽtia eñ ꝺictorum ex causis est assumẽꝺa ꝺicendi.

Determiat q̃stionẽ ꝓpositã fm ꝓpriã opinionẽ ꝺirmãs eã auctate sctoꝝ. d

d Jn nullo tñ ꝓiudiciũ factuꝝ veritati putat. si qs ꝺicat ipsa eadẽ q̃ pcta sunt essentialit (vt ita ꝺicã) eẽ penas. i. punitões peccatoꝝ ꝓcedẽtiũ. q̃ iuste sunt. ⁊ a deo sunt. nec tñ inq̃tũ peccata sunt a deo sunt. nec inq̃tũ pcta sunt. pene pcti sunt. ⁊ tñ inq̃tũ pcta sunt. puatões boni sunt. Sz vt supra ꝺictũ ẽ. causaliter ⁊ actiue ꝺicunt puatões.

Que aũt qꝺã pcta pene sint. ⁊ ipa pena iusta sit ⁊ a ꝺo sit. eui ꝺeter traꝺit Aug. in li. retractationũ. j. ꝺicẽs qꝺã necessitate fieri abhoie q̃ mala sunt. ⁊ eadẽ iusta pena pcti sunt. d Sũt inq̃t ꝺ qꝺã necessitate facta ꝓbanda. vbi hõ vult recte facere ⁊ si põt. vñ ⁊ illud apli. Rõ qꝺ volo facio bonũ. sz qꝺ ꝺi malũ hoc ago. Et illꝺ. Caro ꝛcupiscit aduersus spm. ⁊ spirit⁹ aduersus carnẽ. Hec ei inuicẽ sibi aduersant. vt nõ ea q̃ vultis faciatis. sz hec oia ex illa mortis ꝺanati one sũt. Nã si nõ est ista pena hois sz natura. nulla ista pcta sunt. Si eñ nõ recedit ab eo mõ q̃ naturaliter fact⁹ ẽ hõ cũ hec facit. ea vtiq facit q̃ ꝺz Si aũt hõ qꝛ ira est nõ est bon⁹. nec hꝫ in ptãte vt sit bon⁹. siue nõ vidẽꝺo qlis eẽ ꝺebeat. siue vidẽꝺo ⁊ nõ valẽꝺo eẽ qlẽ se eẽ õbere videt. peꝛ ẽtã eẽ q̃s ꝺubiter. Qis aũt pena si pcti pena ẽ. iu[illegible] ⁊ supliciũ noiat. Si aũt iniusta ẽ pena. qñ penã eẽ nemo ambigit iniusto aliq̃ ꝺñante. hoi imposita est. Porro qꝛ ꝺe oi potẽtia ꝺei ⁊ iustitia ꝺubitare ꝺemẽtis ẽ. iusta ẽ hec pena. ⁊ ꝑ pctõ aliq̃ ipendit. Rõ eñ q̃s̃ iniuste ꝺñans aut surripe hoiem

3 na illa ẽ a ꝺeo. Utrũ pcti pena. hꝫ ẽ fm rõ. aliq̃ ẽntiã nẽ ordinatõis. licet sint pcta. Et hꝫ innuit ma ⁊ pene pcti gister in lra cuz ꝺic. q ñ inq̃tuz pcta sunt. pene sunt. nec inq̃tũ pcta sunt a deo sunt. q. ꝺ. Cũ i idẽ ꝛcurrant rõ ordinatõis et ordinatõis p assertionem ad diuersa. ordinatio est a deo. ordinatio ꝛo mime. d Sunt inq̃t qꝺã necessitate facta ꝓbanda. Contrarium bui⁹ videt aug. ꝺicere in li. ꝺ duabꝫ aiabꝫ. Dic eñ q illud solũ ẽ peccatũ a q̃ liberũ ẽ abstinere. Et ꝺicẽꝺũ est ad hꝫ q sic mgr determinat infra qꝺam necessitas ẽ ad pcta venialia. pcta saltẽ i vniuersali. Illa aũt rõ ⁊ ẽbũ qꝺ ibi ꝺẽ sedẽ intelligitur ꝺe pctõ actuali mortali. qlit Ro. vij. autẽ necessitas sit ad venialia. hꝫ habebit q̃stionẽ infra suo loco vbi magister inq̃rit ꝺi. xlij.

Agreeꝺit pcta qꝺam eẽ penã peccati. ⁊ penã ipam iustaz ee a deo

Gal. v.

e Addūt quoꝫ ꝙdā actus nō tm̄ essentia sed etiā genere bonos esse · vt reficere esurientē · Querit ꝑ quāto dicit esse bonū in genere · Si q̄ dici bonum absq; circūstātia aliq̄ sup addita · tūc videt ꝙ reficere indigentē nō sit bonū in genere · q̄ est ibi circūstantia debita in eo q̄ reficit Si tu dicas ꝙ bonuz in genere dicit · q̄ est cōe & vniuersale · tūc silr videtur ꝙ oēberet dici bonū i specie · cū generale dicat respectu specieī · Est igit ql̄to ꝑ quanto dicat aliq̄d esse bonū in genere · Querit etiā de sufficiētia ipius diuisionis per tria mēbra videtur em̄ cē insufficiens · q̄ nō tm̄ est bonū i genere & bonū ex intentiōe & cā · sed etiā bonū grē ex gloze · ℟° · dōm ꝙ magister dicit ꝫ bonū nō quocūq; mō · sz bonū ꝑut est in actu · bonū autē hmōi bz cōsiderari i se siue fm se · & sic est bonū nature · Habet iterū cōsiderari fm cōparatōez ad naturā debitā · & sic ō̄ bonū in genere · Habet iterū cōsiderari fm alia tria genera causaꝝ · vt delicet in cōparatione ad efficiēs & formā · & finez & sic est bonū ꝑfectū · Et sic pz sufficiētia · quia oīs actꝰ aut cōparatur ad suū p̄ncipiū efficiēs solus · Aut cōpat ad suū p̄ncipiū efficiens ꝑut respicit debitū obiectū · Aut compat ad suū p̄ncipiū efficiēs ꝑut respicit debituz obiectū & finē ⁊ gruū · Bonū aūt fm ꝙ respicit naturaz debitā dicit cē bonū in genere · ꝑ eo ꝙ sicut gen⁹ dicit cē potuit velut ignorāti deo · aut extorq̄re inuito tāq̄ inualidiori vt hoiem iniusta pena cruciaret · Relinq̄t ḡ vt hec pena iusta de dānatiōe homis veniat · His atq; alijs plurib⁹ testimonijs docet q̄dā eē pctā & penas peccati eēntialit̄ ·

Quedaz fm dubio pctā sunt & pene vt ira & inuidia.

Preterea nullaten⁹ ambigendū est q̄dā pctā absq; vllo scrupulo penas eē vt inuidia q̄ē dolor alieni boni · & ira · q̄ etiā nō i q̄tū pene sūt · pctā sūt · Ita etiā de cupiditate & timore et alijs hmōi sentiēdū ē · Vñ aug · in li · lxxxiij · q · ait · Oīs pturbatio passio · oīs cupiditas pturbatio oīs ḡ cupiditas passio · Ois x̄o passio cū ē in nob · ipsa passione patimur · Ois ḡ cupiditas cū ē in nob ipa cupiditate patimur · & in q̄tū cupiditas est patimur ea · oīs aūt passio in q̄tū ipa patimur nō ē pctm̄ · ita & de timore · nō em̄ ꝓ̄us est vt si patimur timorē · ideo nō sit pctm̄ · q̄ multa sunt pctā q̄ patimur · sz nō in q̄tum patimur eis ·

4

Determiat q̄dā dubiū i auctoritatib⁹ ꝓ̄dict̄ positū · e

Illud aūt diligēter est annotādū q̄d supra posit̄ x̄bis aug · dicētis q̄dā necessitate facta eē ip̄obāda & mala · videt obuiare q̄d Hiero · ait i explanatōe fidei · q̄d sz supra sit positū · tū vt pfecti⁹ sciat · iterare ñ piget Execram⁹ inq̄t eoz blasphemiaz q̄ dicunt ip̄ossibile aliq̄d hoi a deo eē p̄ceptū · & mādata dei ñ a singulis sz ab oib⁹ in cōe posse seruari · & paulo post · Et rā illos errare dicim⁹ q̄ cuz manicheo dicūt hoiem pctm̄ vitare nō posse · q̄ illos q̄ cū Jouiniano asserunt hoiem nō posse peccare in potēcia ad esse cōpletum · que cōplet ꝑ aduentū differentiaꝝ · sic in actu transeunte sup naturā debitā q̄dam modo inchoat bonū motis · Illud aūt bonū motis specificat & cōplet ꝑ aduentū circūstātiaꝝ · vnde potest fieri & bñ & male · Similiter intelligendū est de malo in genere · Quātis aūt bonū & malum possint differenter fieri et bene & male · nihilomin⁹ tm̄ bonum quātū est de se dic̄ inchoationem boni · & maluz similiter mali · & ideo nomen boni tenet quia in ipso saluatur ratio generis Vñ bonū nature respectu boni motis est · quasi in potēcia materiali que ē potēcia passiua bonū aūt in genere aliquo mō ē bonū motis ex hoc ꝙ transit supa materiā debitam · & ideo assimilatur potēcie generis que est aliquo modo actiua · Genus enim est forma vt dicit philosophus · licet per comparationem ad differētias in diffinitione sit sicut materia · Et ꝙ hoc patz responsio ad obiecta · Si ā bonum ex circūstantia contineri potest sub bono perfecto · vel sub bono in genere · Si enim est induruz omnibus bonis circumstantijs cōtinetur sub bono perfecto Si autem deficit in aliqua circumstantia · reducitur ad bonuz in genere · sub bono autem perfecto comprehēdit actꝰ gratuitꝰ & gloriosus Possent aūt plura queri de hac materia · sz alibi magis habent locum q̄z hic ·

Ecce hiero · dicit errorē eē · si q̄s dicat hominē vitare pctm̄ non posse · Qui aūt dicit quedā necessitate fieri · quedā dicit ñ posse vitari · Luz ergo id Augusti · dicat · Videt aut erroris eē q̄d tradit · aut nō eē verꝫ q̄d Hiero · ait · Ad quod dici potest q̄ Auguſt · dicit fm statum huius miserie ad quā pertinet ignorantia & difficultas · vt idem ait in li · de libe · arbi · q̄ ex iusta damnatione descenderūt · illud tradidit vbi & venialia peccata inclusit · Hiero · vero tm̄ de mortalibus peccatis loquitur · q̄ vnus quisq; gratia illuminatus vitare valet · vel de homine fm statum liberi arbi · ante peccatum illud ait ·

Epilogum facit ad alia trāsiturus · f

Satis diligenter eorum posuimus scientiā qui dicunt omnes actus naturas esse · & in q̄n tum sunt bonos esse · i quo tractatu quedam interseruimus que nō ex eorum tm̄ ꝓsona accipienda sunt · quia ab omnibus catholice sapientibus absq; hesitatione tenentur · atq; auctorum testimonijs & rōnib⁹ eoruz traditionē muniuim⁹ · q̄ dicūt omnes actus eēntia sui · i · in q̄n tum sunt eē bonos · Quosdam x̄o in q̄tū inordinate fiunt peccata esse ·

Addunt q̄z quosdā actꝰ nō e tm̄ essentia · sed etiā genere bonos eē · vt reficere esurientem q̄ actus est de genere opez misericordie · Quosdā x̄o actꝰ absolute ac ꝑfecte bonos dicunt · q̄s ñ solū eēntia vi⁹gen⁹ · sz etiā cā & finis cōmēdat · vt sunt illi q̄ ex bona volūtate ꝓueniunt · & bonū finē metiunt ·

AD intelligẽtiã buiꝰ ptis circa tria incidit hic q̃/
stio. Primo q̃rit de cõpatõe culpe ad penã fm
idẽtitatẽ. Scõdo ẽo q̃rit de cõpatione culpe ad
penã fm inseparabilitatẽ. Tertio q̃rit de cõpatione pene
ad diuine iusticie eqtatẽ. Circa pmũ duo q̃runt. Pri
mo q̃rit vtrũ vnũ pctm̃ sit alteriꝰ peccati pena. Scõ
q̃rit vtrũ passiones aie sint pene tm̃. an pene sil' t pctã.

Questio I a

Utrũ pctm̃ sit pena pcti. Et q̃ sic videt Apoc. vlti.
Qui in sordibꝫ est sordescat adhuc. glo. Justũ est. ꝫ esse
in sordibꝫ nõ est aliud q̃ esse in pctis. t sordescere nõ est
aliud q̃ peccare. g̃ pctm̃ est meritũ alteriꝰ peccati. igit
a relatiuis pctm̃ sequẽs est retributio pcedẽtis. ꝫ retri/
butio pcti nõ est nisi pena. g̃ tc. Itẽ grego. exp̃sius
dicit. t habet in lra. Inter pmũ peccatũ apostasie. t vl/
timã penã ignis eterni. media q̃ sunt. t peccata sunt et
pena peccati. Itẽ Isiõ. Deꝰ occultã superbiã clericoꝝ
vindicat p manifestã luxuriã. ꝫ vindicta pcti est pena
g̃ manifesta luxuria est pena superbie. Item er b̃ q̃ bõ
peccat meret a deo relinq̃. ꝫ er b̃ q̃ relinquit cadit ꝛse/
quẽter in aliud peccatũ. g̃ si b̃ iustũ est. q̃ vnũ pctm̃ cõ/
misit. meret p ꝛõis dimitti cadere i aliud. g̃ si dimissus
cadit in aliud pctm̃. illud q̃õ seq̃tur ordinẽ habꝫ
ad pmũ sicut ad meritũ. ꝫ oẽ tale ẽ pena peccati. g̃ tc.

Itẽ oẽ illõ q̃õ ẽ pcti pena in q̃ bõ dãnificat t ledit.
t in q̃õ p illud pctm̃ inducit. ꝫ superbo hocp̃o q̃ vult ali/
um excellere. necessario cadit in inuidiã q̃ videt aliuꝫ
se supare. Sicut em̃ dicit Aug. in li. de vera relig. Ne
cesse hꝫ alũ inuidere. q̃ nõ vult ab alio supari. g̃ videt q̃
inuidia sit pena superbie. t inuidia absq̃ dubio est pctm̃
g̃ pctm̃ est pena peccati. Sꝫ ꝯ. Ois pena peccati est
laudabilis. t nulla culpa est laudabilis. g̃ nulla culpa ẽ
pena pcti. Maiorꝫ patet. q̃ oẽ q̃õ iustũ est. laudabile
est. ꝫ ois pena pcti est iusta. sicut dicit Aug. t habet in
lra. Minorꝫ ẽo p se patet. Itẽ ois pena est ordinati/
ua culpe. t p b̃ facies ad vniuersi decorẽ. ꝫ culpa subse
quẽs nõ ordinat culpã pcedẽtẽ nec decorat. imo magis
deturpat. g̃ culpa nõ est peccati pena. Itez si culpa
subsequẽs est pena pcedẽtis. g̃ a relatiuis culpa pcedẽs
est meritũ sequẽtis. pari rõne illa culpa q̃ est subseq̃ns
est meritũ alteriꝰ. t sic deinceps. si g̃ nullũ pctm̃ debet
remanere impunitũ. videt q̃ hõ debeat peccare ineter/
num. si g̃ b̃ est incõueniẽs t indignũ. patet q̃ pctm̃ non
est pcti meritũ. igit nec vnũ pctm̃ est alteriꝰ punitiuũ.

Itẽ si sequẽs pctm̃ punit pcedẽs. g̃ cũ deꝰ nõ puniat
bis in idipsm. culpa seq̃nti ptractata. culpa pcedẽs nõ
dꝫ puniri. aut si punit. nõ dꝫ tantũ puniri. q̃ si b̃ esset
vez. reportaret ꝯs comodũ de malicia. Et si b̃ est incõ
uenies. pz tc. Itẽ si pctm̃ est pena pcti. t deꝰ nõ pu/
nit supra cõdignũ. nũq̃ pctm̃ sequẽs eẽt maiꝰ peccatuꝫ
pcedẽti. q̃ si b̃ de plano est falsum. q̃ de minori pctõ de
uenit ad maiꝰ. planũ est q̃ pctm̃ nõ ẽ pena pcti. Rñ.
dõm q̃ absq̃ dubio sicut auctates sanctoꝝ exp̃sse dicũt
tenendũ est q̃ pctm̃ est pena pcti. Sꝫ aduertendũ est q̃
circa b̃ est dupler modꝰ intelligẽdi fm q̃ magr̃ in lra in/
nuit. Quidã em̃ dicere voluerũt q̃ pctm̃ est pena pcti.
nõ tamen essentialiter siue fm id q̃õ est. ꝫ ratione eius
quod concomitatur. vel ratione eius quod consequit
sicut pz q̃ pctm̃ manifestũ ex q̃ ꝛsurgit infamia. dr esse
vindicta pcti occulti. nõ rõne ipsiꝰ trãsgressionis. ꝫ rõe
infamie ꝛsequẽtis. Vel pctm̃ in q̃ est manifesta ignorã
tia est pena pcti superbie. sicut pctm̃ heresis t alia hmõi.
q̃ vocat apls passiones ignominie. pena ẽ rõne ignorã
tie. nõ rõne culpe. Et breuiter q̃libet pctm̃ põt dici pe
na pcti pcedẽtis rõne lesionis quã inferꝫ. t sic idẽ dicit
pctm̃ t pena pcti causalit. ita tm̃ q̃ pctm̃ dicit eẽntialit
t pena pcti causalit. Sꝫ q̃m fm istũ modũ nõ tm̃ vnuꝫ
pctm̃ posset dici pena alteriꝰ. sed etiã vnũ pctm̃ posset
dici pena sui causaliter loq̃ndo. q̃ peccãs seipm̃ ledit.
Et ita sicut oñsum fuit in pcedẽtib. nõ tm̃ actio inor/
dinata est culpa. verũtiã ipa deformitas q̃ remanet in
aĩa. t ipa aĩe deformatio nõ modica est ei pena. Et rur/
sus sicut rõnes pme oñdunt q̃dã ordinatio meriti t re/
tributionis est inter culpã pcedẽtẽ t sequẽtẽ. etiã q̃tuꝫ
ad id q̃ culpe sunt. Jõ est alia opinio cui magis videt
ꝛsentire mgr̃. q̃ pctm̃ sequẽs nõ tm̃ causalit. ꝫ etiã eẽn/
tialiter (vt sic loq̃mur) est pena pcti pcedẽtis. t b̃ dicẽ/
do sicut mgr̃ dicit in nullo sit ꝓiudiciũ veritati. imo b̃
est satis planũ. Nã pena duo dicẽ. t dicit malũ siue dã/
nũ. t dicit ordinẽ ad pcedẽs meritũ. t b̃ duo ꝛtingit re/
periri circa sequẽs peccatũ. Dãnificatio em̃ t nocumẽ
tũ est i ipo fm q̃ pctm̃. eo em̃ est pctm̃ q̃ nocet. t magnũ
malũ incurrit q̃s cũ incidit in pctm̃. etiã si nihil aliud de/
beret habere posteriꝰ. Ordinatõez ẽo bz in eo q̃ seq̃ns
hocp̃m em̃ q̃ hõ est in pctõ. dignꝰ est dimitti cadere in
aliud. Jurta illud apoc. vlti. sicut dicit in glo. Justum
est vt q̃ in sordibꝫ est sordescat adhuc. Cõcedẽdũ est igit
simplr̃ q̃ peccatũ põt ee pena pcti. vt exp̃sse dicũt auto
ritates sanctoꝝ. Ad illõ ẽo q̃õ pmo obijcit q̃ ois pe 6
na est laudabilis. dõm q̃ illa ꝓpositio dupliꝛ pt intelli/
gi. Aut q̃ laus attribuat pene fm id q̃õ est. aut inq̃tuꝫ
pena. Si attribuitur pene fm id quod est sic est falsa
multe em̃ sunt pene q̃ sunt passiões iq̃minie. t nõ sunt
laudabiles sed vitupabiles. Si aũt attribuat pene sub
rõne pene. b̃ est inq̃tũ ẽ pcedẽtis pcti punitiua. sic ois
pena est laudabilis. ꝓpr̃ b̃ q̃ ordinata ẽ. t p cũdẽ modũ
intelligẽda ẽ b̃ ꝓpositio. Ois pena ẽ iusta. Luꝫ g̃ inser
q̃ pctm̃ sit iustũ vel q̃ sit laudabile. est ibi sophisma fm
accidẽs. q̃ ꝓcedit a laudabilitate ordinis. ad laudẽ rei
ordinabilis. b̃ aũt nõ sequit. q̃ freq̃nter laus ordinis ex/
tranea est ordinabili. maxie cũ illud q̃õ est vitupabile 7
ordinat ꝛuenienter t laudabilit. Ad illud q̃õ obijcit
q̃ ois pena est ordinativa culpe. dõm q̃ verũ ẽ q̃ eo mõ
ordinat q̃ mõ punit. t illa q̃ simplicit est pena t simplr̃
punit. ẽ simpliciter ordinativa. t illa q̃ sufficiẽter punit
sufficiẽter ordinat. Que ẽo est pena fm q̃d t nõ punit
sufficiẽter. ordinat fm q̃d. t verũ est illud q̃ sicut q̃dã or/
do laudabilis ẽ. licet magis manifestꝰ pene infernalis
ad culpã. ita q̃dã ordo est laudabilis licet minꝰ manifo
stus pcti subseq̃ntis ad pctm̃ pcedẽs. t in b̃ ordine lau/
dat diuina iusticia. q̃ cõmittentẽ vnũ pctm̃. iusto iudicio
ꝑmisit labi in aliud. Ad illõ q̃õ obijcit q̃ culpa pce/ g
dens ẽ meritũ seq̃ntis. dõm q̃ est meritũ ꝛgrui. t̃ me/
ritũ ꝛdigni. t cũ dicit culpa pcedẽs ẽ meritũ sequẽtis.
b̃ nõ est q̃tũ ad meritũ ꝛdigni sꝫ ꝛgrui. que quidem cõ
gruitas in alia congruitate defacili potest recompen/
sari. Sicut enim est congruum q̃ deus peccatorem p/
mittat labi in aliud peccatũ. sic est etiam congruum vt
quia male vsus est vita. eam sibi auferat. t in infernuꝫ
demergat. Sicut etiam congruum est vt dimittat euꝫ
cadere in aliud peccatum. sic etiam congruum est vt si
velit abstinere der ei auxilium vt in aliam culpam non
coꝛruat. Ad illud quod obijcitur q̃ deus non punit q
bis in idipsum. Dicendũ q̃ peccatum sequens non aꝛgat
pena in qua fieret retributio de condigno. sed solum de
congruo. Et sic retributio eius q̃õ meret quis q̃tuꝫ ad
meritũ congrui. nõ ꝓiudicat ei q̃õ meret q̃tum ad meri
tum condigni. Dat em̃ deꝰ iustis bona in ꝑsenti. non
ꝓpter hoc dat minora in futuro. sic intelligenduꝫ est sc Io
habere in ꝓposito. Ad illud q̃õ vltimo obijcit q̃ deꝰ

nō punit supra ꝺdignū ꝛē. iam patet rnsio. ¶ Hoc enim intelligit de pena q̄ a deo infligit ꝓprie. ꝛ de ea q̄ circa peccatū p̄cedens respicit meritū ꝺdignū. vtrūq; aūt horum deficit in ꝓposito. ¶ Ad ſ̄ culpa sequēs ſm id qō est nō est a deo. culpa etiā sequēs nō ordinat ad p̄cedens peccatum ſm rōnem ꝺdigni. ſz ſm rōnem cōgrui. Congrue eīm hoc ordini diuine iusticie sicut ostensum est.

Questio II b

Utrum passiones aīe sint pene tm̄. an pene simul et peccata. Et q̄ sint pene ꝛ peccata videt. Oīe illud pro quo ds meret mortē eternā est peccatū. ſz passiōibꝫ aīe meret ds mortē eternā Math. v. Qui irascit fratri suo reus est gehenne ignis. ḡ ira q̄ est passio aīe est culpa. pari rōne ꝛ alie passiones aīe. Itē oīe illud qō dirigere repugnat virtuti est culpa. ſz ira ꝛ inuidia ꝛ alie passiones anime repugnāt virtutibꝫ. ḡ ꝛē. Itē oīe illō qō est ꝺtra rōnem rectam est culpa. ſz passio aīe que est doloꝛ de alieno bono est ꝺtra rōnem rectā. q̄ de illo iudicat esse gaudendū. ḡ ꝛē. Itē illud maxime tenet rationem culpe. qō maxime est impugnatiuū gratie. ſz inuidēta gratie fraterne maxime repugnat gre ſpūſſanc. ḡ cum hec sit passio aīe ꝛ pena. videt q̄ passiōes aīe sint peccata. Itez ad hoc ꝓpm est rō Aug. in li. lxxtiū. q. Arguit eīm sic. oīs gturbatio ē passio. oīs cupiditas est gturbans. ḡ oīs cupiditas est passio. ſz planū est q̄ cupiditas est culpa. ḡ peccatū est passio ꝛ ecōuerso. reꝺit igit idem qō ꝓius. Sed ꝺtra. In oīm peccato sicut vult Aug. in li. de libe. arbi. regnat libido. vbicūq; aūt regnat libido ineſt improba delectatio. ḡ oīe peccatum inquātū est peccatū delectat. ſz hmōi passiones aīe eam punīūt ꝛ cōtristant. ḡ videt q̄ nō sint peccata.

Item oīs culpa actualis est volūtaria. ſz iſte passiones aīe nō sunt voluntarie ḡ nō sunt culpa. ſz tm̄ pena.

Item oīm culpa vituperamur. passionibꝫ aūt aīe non laudamur nec vituperamur. sicut vult pbs. ḡ passiones aīe nō sunt peccata. Itē opposita sunt nata esse in eodem genere. ſz nulla virtus est passio. cū oīs virtus sit in genere habitus. ḡ nullum vitiū siue peccatū est passio. Item in oīm peccato est cōuersio ad cōmutabile bonū. in hmōi aūt passionibꝫ aīe que sunt inuidia. ira. tristicia. potius est rediū boni ꝛ auersio q̄ꝫ uersio. ḡ tales passiones aīe nō sunt culpe. ℞. ꝺm q̄ sicut expresse dicit magister in lra ꝛ pbat q̄ auctoritatē Augustī. multe sunt passiones aīe q̄ nō sunt solū penales. verū etiā culpabiles. sicut ira ꝛ inuidia. Licet aūt hmōi passiones peccata sint. tm̄ nō sunt peccata inq̄ntū passiones. sicut idem Aug⁹. dicit ꝛ habek in lra. oīs aūt passio inq̄ntū ꝓpa alicꝰ patit nō est peccatū. ſz hmōi passiones peccata sunt rōne inordinatōis volūtat̄ ꝺiuncte. vel aīcedenter vel ꝺsequenter. ¶ Propter qō notandū est q̄ q̄dam est passio illata ab extrinseco. ꝛ circa hanc non ꝺsistit meritū nec demeritū. nisi inq̄ntū a voluntate respuitur vel acceptat. Uñ occidi p ꝓpo nō est meritoꝛū nisi inq̄ntū volitū est ab eo q̄ occidit. vñ ꝓprie loquēdo in talibꝫ passionibꝫ nō est qd meritoꝛū. ſz sufferētia passionis. Est ꝛ alia passio q̄ oꝛtū habet ab intrinseco. Et hec dupliciter pōt oꝛiri. qꝛ q̄dam oꝛit ex corruptiōe nature q̄dā ꝺo ex ꝺuersiōe volūtat̄ libere. Et illa q̄ oꝛit ex corruptōe nature in duplici ꝺsia ē. q̄m natꝰ corrupta est uiciosa corruptōe p ꝺcupiscētiā. ꝛ corrupta est corruptione penali p mortalitatē inflictā. Ille igit passiones que oꝛiunt ex corruptione nature vt est corrupta penali corruptione. tenēt rōnem pene tm̄. vt fames ꝛ sitis. ille ꝺo que oꝛiunt ab ipa vt est corrupta corruptōe vicio/

sa. nō tm̄ habēt rōnem pene ſz etiā culpe. sicut sunt inordinate affectiones aīe q̄ ꝺsurgūt ex morbo ꝺcupiscētie. ꝛ tales sunt passiones ire ꝛ inuidie ꝛ ꝺsimiles. ſm autē q̄ hmōi passiones aīe oꝛiunt ex volūtatis ꝺuersione ad aliqꝺ bonū amabile. sic ſm q̄ volūtas bz ꝺuerti dupliciter. passiones hmōi sunt in duplici genere. Uolūtas eīm aliqñ ꝺuertit ad bonū simpliciter. ꝛ tūc detestatur ꝛ odit qō aduersāt illi bono. vtpote peccatū. ꝛ hō modo passiones inde ꝺsurgentes sunt iuste ꝛ meritorie. Conuertit etiā volūtas aliqñ ad bonū ꝓprium ꝛ ad bonum vt nunc. ꝛ tūc passiones q̄ inde ꝺsurgunt culpabiles sunt ꝛ male. sicut ꝛ volūtas a q̄ oꝛiunt. ſz nō bñt plenā rationem mali ꝛ culpe nisi qñ volūtate cōsummant. vtpote cū aliqꝺ vult irasci vel etiā vult ꝺtristari. Et sic patz q̄ hmōi passiones aīe peccata sunt. ꝛ inq̄ntū oꝛiunt ex corruptione ꝺcupiscētie. ꝛ inq̄ntū oꝛtū bñt ex inordinato amore volūtatis deliberatiue. Concedēde sunt igit rationes oīendentes aliqꝺ passiōes aīe eē peccata. Ad illudꝝ qō obiicit ꝓmo in ꝺtrarium q̄ libido regnat in oī peccato. ꝺm q̄ verū est ſm q̄ libido dicit improbā voluntas. ſz nō oportet ſm q̄ libido dicit inoderata delectatio. ¶ Nihilominꝰ tm̄ pōt dici q̄ in iſtis peccatis reputur libido respectu ꝓprii motiui. ¶ Ad ſ̄ inuidus delectat in boni singularitate. ꝛ iracūdus delectat in adeptione vindicte. imo qō plus est sicut ubi iustus ex rectitudie voluntatis delectat dolendo de malo culpe. sic etiā inuidus q̄ndā refectionē inuenit in dolēdo de aliena prosperitate. ita q̄ delectatio est de vno. ꝛ tristicia est de altero. Quemadmodū eīm aliqꝺ dū amisit illud qō multum dilexit tristat̄ vehemēter. ꝛ magna est illi ꝺsolatio posse tristari. ꝛ ibi solū inuenit q̄etem in fletu ꝛ dolore. sicut Aug. in tiū. ꝺfeſ. dicit de ſe. sic inuidus in dolendo de bono alieno. in illa passione inuenit quandā delectationē in eo qō placet sibi de bono alieno tabescere illatū delectatio multū est respersa amaritudie. Ad illud qō obiicit q̄ passiones sunt inuolūtarie. ꝺm q̄ inuoluntariū dicit dupliciter sicut ꝛ volūtariū. Uno modo dicit voluntariū cuiꝰ ꝓncipiū est volūtas. Alio mō dicit voluntariū qō ꝺcomitat volūtas. Et ſm hūc duplicē modū dupliciter ꝺ inuoluntariū. Uno mō vt dicat inuolūtariū qō nō est a volūtate efficiēte. Alio mō vt dicat inuolūtariū qō nō fit cū volūtate ꝺcomitante. ¶ Primo igit mō accipiēdo inuoluntariū. sic veritatē hz de passiōibꝫ q̄ fiūt ab extrinseco. qꝛ eoꝝ ꝓncipiū est extra volūtatē aūt est cuiꝰ ꝓncipiū est in ipo. nō aūt hz veritatē in passionibꝫ q̄ sunt ab extrinseco sicut ꝓius oīsum est. imo possunt eē volūtarie nō solū sicut a volūtate cōmitāte. imo sicut a volūtate causante. dū diligit aliqꝺ inordinate. Ad illud qō obiicit q̄ passionibꝫ non laudamur nec vituperamur. ꝺm q̄ hō vez est q̄ loquēdo. put tm̄ radicē bñt ex volūtate. ꝛ volūtas ꝺcomitat eis. ꝛ laudari possumus ꝛ vituperari sicut ꝓius oīsum est tō rō illa nō ꝺcludit q̄ hmōi passiōes nō sint peccata. ſz q̄ peccata nō sint inq̄ntū eis patimur. Ad illud qō obiicit. q̄ nulla virtꝰ ē passio ia pz rnsio. ¶ Ad aliq̄ virtꝰ pōt circa passiōes ꝺsistere. sic patiētia ꝛ fortitudo. put ille passiōes efficiunt volūtarie. sic ꝛ in ꝓposito intelligendū est eē. ¶ Nihilominꝰ tm̄ pōt dici q̄ quis passio non sit virtꝰ nisi ex actu volūtat̄ simul coexistētis. pōt tm̄ aliqua passio ꝓprie egredi a natura viciata ꝛ corrupta esse peccatū. nec valet illa ratio cū plura exigantur ad complendum bonum q̄ ad commutendum malum. Ad vltimum iam patet responsio. ¶ Nam iste passiones oriuntur ex ꝺuersione voluntatis ad cōmutabile bonum

ꝛ ideo peccata sunt. nunq̄ enī quis inuideret alicui ni/
si inimis amaret ꝑpriū bonū. ꝛ vt vult Damasce. Ira
vindicte est lese ꝯcupiscētie. imo generaliter sicut ostē/
dit aug. in. xiij. de ciui. dei huiusmodi passiones ortuz
habent ex amore.

QOnsequēter queritur de comparatione culpe ad
penam ſm inseparabilitatē. Et circa hoc duo que
runtur. Primo queritur vtrum cōtingat in ali
quo ponere culpā sine pena subsequēte. Secūdo queri
tur vtrum ꝯtingat in aliquo reperire penā sine merito ꝑ
cedentis culpe.

Questio I c

Utrum ꝯtingat in aliquo ponere culpam sine pena
subsequente. Et q̄ sic videt Ecclesiasti. v. Altissimus
est patiens redditor. sed patiēs nō statim vindicat iraz
suam. sed vsq̄z in tps expectat. ḡ videtur q̄ deus pecca
torem nō stati puniat. ḡ ꝯtingit in aliquo esse culpaz si
ne pena. Itē ꝓmptor est deus ad miserendū q̄z ad con/
demnandū. sed meritū nō habet statim ꝯiunctum ꝑmi/
um. ḡ videtur similiter q̄ culpa nō stati habeat iunctā
penam. ḡ ꝛc. Item pena est vt dicit Aug. labor inuo
luntarius. sed impijs ꝛ peccatoribus in hac vita multa ꝑ
spera ꝓueniunt. ꝛ plures sunt q̄ adeo in malo leuant q̄
dolorem nō sentiunt. ḡ videt q̄ ponere sit peccatū abs/
q̄ pena saltem ad tempus. Item si statim peccator
cum peccat punit. aut punit sufficiēter. aut nō sufficien
ter. Si sufficienter. ḡ nō deberet amplius in inferno pu/
niri. Si nō sufficiēter. ḡ aliquid de culpa ad tps rema.
net impunitum. Sed qua ratione aliquid remanet im
punitum eadem rōne ꝛ totum. ḡ videtur q̄ peccatum
possit saltem ad tps separi a pena. Item multo mise
ricordior ꝛ benignior ē deus q̄z sit aliquis hō. ſz ad lau/
dem benignitatis humane spectat vt in nullo vindicet
iniuriam sibi factā. ḡ multo fortius b̄ decet facere deuz
ḡ videt q̄ saltem ad tps debeat relinquere peccatū im/
punitum. Sz c̄. Aug. j. ꝯfess. Justisti dñe ꝛ sic est.
vt pena sua sit sibi oīs inordinatus animus. si ḡ ad culpaz
necessario sequit animi inordinatio. necessario igit ad
culpam sequitur aliq̄ punitio. Itē vbicunq̄z est pec/
catum ibi est ꝑuatio modi speciei ꝛ ordinis. vbicūq̄z au
tem b̄ est ibi est damnificatio. vbicūq̄z aūt dānificatio
est merito culpe. ibi ē iusta punitio. ḡ impossibile est cul/
pam esse in aliquo absq̄z pena. Item q̄cunq̄z inordi/
nate ꝯuertitur ad bonū vt nūc. auertit a bono simplici
ter. ꝛ q̄cunq̄z acq̄rit carnalē delectationē. ꝑdit spūalem
ꝯsolationē. sed ꝑdere spūalē ꝯsolationē ad quā anima
nata est. ꝛ amittere deū q̄ est oīne bonū aīe. b̄ est maxi/
mum damnū ꝛ penā incurrere. ḡ videt q̄ nunq̄z pecca/
tum cōmittat absq̄z pena. Itē vniuersum ī dicit eē
valde bonum. quia optime ordinatum. sed in eo quod
est optime ordinatum. nō potest esse ordinis corruptio
nec simpliciter. nec ad tempus. sed peccatum absq̄z pe
na est inordinatū. ḡ impossibile est ad momētū peccatū
esse impunitū. Item ad iusticie ꝓfectionē spectat su/
pare iniusticiā. sic ad sapiētie ꝓfectionē spectat vincere
malicia. vt dr Sap. vij. Sapia vincit malicia. ſz q̄ sa/
piētia vincit malicia. ipossibile ē aliq̄d malū eē q̄d diui
na sapia nō stati ordiet. ꝛ exinde bonū aliq̄d eliciat. ḡ cū
iusticia dei similiter omnē supat iniusticiam. ipossibile
est aliquā culpaz cōmitti quin statim ad eam nō sequa
tur aliqua pena. Rō. dōm q̄ impossibile est culpam
in aliquo esse quin ad ipam sequat pena inseparabiliter.
Et ratio huius potest sumi ex ꝓfectione diuine equita/
tis. ꝛ ex pulcritudine vniuersitatis. ꝛ ex inordinatione
culpe. ꝛ ex conditione peccantis nature. Ex ꝓfectione
diuine equitatis ratio sumit sic. Tante enīz equitatis
est deus qui est iudex omniū. vt nō patiatur ꝛdere ꝑpe
cati ad modicū esse sine decore iusticie. omni enim mo/
do debz iusticia iniusticiā supare. Ex pulcritudine vni
uersitatis ratio sumitur. vniuersum enī ex ordine pul/
critudinē habet. ꝛ talis est ista pulcritudo qualem de/
cuit fieri ad ostensionē summe sapientie. ꝛ iō nullo mo/
do sedari potest. ac ꝑ hoc nec ad momentū esse in ea ali
quid inordinatum. ꝛ ita nec peccatum a pena sepatum.
Ex corruptione culpe ratio sumitur. Nunq̄z enim cul
pa cōmittitur quin modus speciei ꝛ ordo circa actio/
nem voluntatis pereat. ꝛ dum voluntas se voluntarie
in actu suo deordinat. semetipam incurvat. ꝛ duz incur
uatur. modo specie ꝛ ordine ꝑuat q̄ntum ad habilita/
tem ad bonū. talis aūt ꝑuatio. magna est in ipa anima
dānificatio ꝛ lesio. Et iō dicit Aug. in q̄dā sermone de
innocentibus. Nemo hz iniustū lucrū sine iusto damno
vbi lucrū. ibi damnū. lucrū in arcba. ꝛ damnū in scie/
tia. Tulit vestem ꝛ pdidit fidē. acq̄rit pecuniā ꝛ pdidit
iusticiā. Ex ꝯditione peccātis nature ratio sumit. q̄ vo
luntas rōnalis q̄ est cā peccati q̄si media est inter sensi/
bilitatē ꝛ sinderisum. media est enīa inter deū ꝛ alias cre
aturas. ꝛ cum se ꝯuertit ad hec inferiora. ab eo recedit
q̄ sursum est. ꝛ dū acquirit paruū bonū. amittit magnū
bonū. q̄ dū acquirit vt nūc bonū. amittit simplicit bo
num. ꝛ q̄ erat media. facit seipam in fimā. Similit cum
peccādo ꝯcordat cū sensualitate. discordat cū sinderisi.
ꝛ dū cū sinderisi discordat. incurrit ex illa repugnantia
remorsum quendā ꝛ afflictionē internā. ꝛ ita dū peccat
pdit magnū bonū. pdit bonore ꝓpriū. pdit solatiū. ꝛ in/
currit remorsum. Et sic patet q̄ ad culpā inseparabiliter
sequit pena. sive dicat pena q̄dā dānificatio. sive dica/
tur pena afflictio sive inuolūtaria passio. ſz pena q̄ est
dānificatio spūalis sequit ꝛ in actu ꝛ in habitu. q̄ nunq̄z est
bō in culpa q̄n sp̄s sit in damno. Afflictio ꝥo sive remor
sio sequit saltē in habitu q̄tus ꝓter delectationē intē/
sam vel in ꝯsiderationē sive distractionē animi nō sen/
tiat. Et ex b̄ patet q̄liter peccatū claudit in se penā. ꝛ q̄
liter peccatum potest dici pena peccati. ꝛ etiam pena
suūpsius. Scōm enī diuersam comparationem voluntā
tis peccantis ad sinderisim ꝛ sensualitatē. idem ipsum
ꝛ habet rationem peccati. ꝛ habet rationem pene. sicut
ostensum est. Concedende sunt igitur rationes pobā/
tes q̄ pena sequitur culpam inseparabiliter. Ad il/ 19
lud ergo quod ꝓmo obijcitur in contrariū q̄ altissimus
est patiens redditor. dōm q̄ dupliciter est loqui de pe/
na. scz q̄tum ad statum inchoationis. ꝛ q̄tum ad sta
tum consummationis. Et ꝓmo modo punitur homo
remediabiliter. secundo irremediabiliter. Penam igit
ſm statum inchoationis ꝛ remediabilitatis statim in/
fert deus. quia hoc decet suam iusticiam. Scōm statū
vero cōsummationis ꝛ irremediabilitatis differt. hoc
enī decet suam benignitatē ꝛ patientiam. ſm cuius di/
uitias nos expectat ad penitentiaz. Ad illud quod 20
obijcit q̄ deus nō statim remunerat. dōm q̄ sicut in pena
magnitudo afflictionis differtur. ꝛ interior afflictio et
remorsio peccatum concomitatur. vel ordinis nulla ra
do absconditur benefacientibus. nihilominus tamen
alique primitie spiritus degustantur. ꝛ in omni bono
opere quedam iocunditas conscientie ꝛ tranquillitas
bene operanti ꝯcedit. q̄ ē sicut fructus ꝛ remuneratio ope/
ris illius. ꝛ b̄ est q̄d dicit apls. Laborātē agricolā oportet
primo de fructibus edere. Ad illd q̄d obr q̄ pena est 21

passio inuolūtaria ⁊ afflictiua·iam patet rñsio ex his q̄ dicta sunt·
22 ¶ Ā ibi est dānificatio ⁊ afflictio q̄ꝫ non semp sentiat· Ad illud q̄ obȷ̄cit q⁹ deꝰ punit sufficienter aut nō·dōm q⁹ punire sufficiēter ꝺ̄ est dupliciter· Aut simpliciter·aut ſm q⁹ cōpetit statui pñti· Jn pñti igit punit culpa sufficiēter·ſz ꝺ̄ nō simplicit ſz ꝑut cōpetit statui pñti·⁊ tō in tali punitōe saluat debit⁹ ordo ⁊ nihilomin⁹ post egressum aīe a corpe dz fieri pene accumulatio·nec remanet in pñti· nec in futuro aliq̄d impunitū·ſz totū punit·licet plus ⁊ minus ſm q⁹ exigit locus ⁊ rp̄s· Ad illud q̄ obȷ̄cit q⁹ bō benign⁹ totū cō-
23 donat·Dōm q⁹ nō est sic· p eo q⁹ cū deꝰ sit ipa iusticia· supp̄ā offensam dimitteret impunitā·iniurtaz faceret ipi iusticie·nō sic aūt est de hoīe· ¶ Preterea cū ipe sit vltimus iudex·ei reseruant oīa punīcda· Unī q̄ ipe dimittit impunitū·ali⁹ punire nō pōt·nō sic aūt est de hoīe q̄ habet alū supiorē iudicē·⁊ q̄ ipe nō punit· quasi ad ꝺ̄ um remittit·

Questio II ꝺ

Utrū pena possit esse ī aliquo sine culpa p̄cedēte· Et q⁹ ñ videt·¶ Primo auctoritate Piero· Ait em̄ sic· Quicq̄d patimur·peccata nr̄a meruerūt· Itez Greg·in q̄dā collecta· ¶ Nulla eis nocebit aduersitas· si nulla dñe tur eis iniq̄tas·q̄ si nō p̄cessit dñiuz culpe·videt q⁹ nullo mō seq̄ possit supplicū pene· Itē Auguſt·in p̄mo tracta· Mors ⁊ vita a dño deo est·ſz vita vt a donāte ⁊ mors vt a vindicāte·si igit a deo est mors vt a vindicante·pari rōne ⁊ oīs alia pena ·ſz oīs vindicta respicit meritū culpe p̄cedētis·q̄ videt q⁹ in nullo sit aliq̄ pena·q̄n in tp̄o pus fuerit culpa illi⁹ pene meritoria· Itē pena quātū est de se dicit aliquod malū·Diuidit enim malū in malū culpe·⁊ malū pene·q̄ sicut malū culpe dicit p̄uationē alicui⁹ boni ⁊ alicui⁹ ordinis·ita etiā ⁊ malum pene·q̄ sicut malū culpe indiget ordinari·ita ⁊ malū pene·ſz sicut malū culpe ordinat p sequēs malū pene sic malū pene p anteri⁹ malū culpe·igit sicut culpa non pōt esse sine pena sic nec pena sine culpa· Item oīs punitio ſm q⁹ hmōi cōsiderat meritoꝝ exigētiā·nullū aūt est meritum pene nisi peccatū·q̄ impossibile est aliquē puniri nisi in eo q̄ p̄cesserit macula peccati· ¶ Sz ↄtra Job. xvi· ¶ Nō peccaui·⁊ in amaritudinib⁹ mor⁹ ocul⁹ me⁹· Et siliter Job. vj· Utinā appenderent peccata mea q̄b⁹ iram merui·⁊ calamitas quā patior in statera ·q̄si arena mar̄ hec grauior appareret ·q̄ videt q⁹ pene q̄ fuerūt in Job nō fuerūt merito p̄cedentiū peccatoꝝ· Item Job. ix. cap̄· Quis peccauit·hic aut pentes ei⁹ vt cecus nasceret ybi dicit·nec hic peccauit nec pentes eius· Et exponit Augu·q⁹ ꝺ̄ nō dicit·q⁹ nō peccauerūt·ſz q⁹ cecitas nō erat pena peccati·q̄ idē q̄ p̄us· Itē p pecc̄ato originali nō merek q̄s nisi semel mori·⁊ Lazar⁹ nō tm̄ fuit mortuus semel sed bis ·q̄ videtur q⁹ p̄ma mors aut secūda fuerit ei absq̄ merito peccati inflicta· Itē tota die videm⁹ q⁹ impi⁹ affligit iustum· Et de hoc etiā pphēta conqueritur Abacuc ·j· Taces conculcante impio iustiorem se· sed nō esset iusta querela p̄ophete si iustus p peccatis suis puniretur· ergo videt q⁹ multe pene infligant que nō infligunt merito peccatorum·
¶ Itez rp̄us fuit a iudeis interfectus ·⁊ planū est q⁹ in ſ̄ nullū fuit oīno peccatū·⁊ mors illa pena fuit· ꝺ̄ cōtrar· ergo videt q⁹ pena possit esse absq̄ culpa p̄cedēte·
¶ R⁹· dōm q⁹ malū pene dupliciter p̄t ordinari· Uno
24 modo ad malū culpe·q̄ puniendo ordinat· Alio modo in comparatione ad bonū q̄ deus elicit ex illa pe-

na· Dico igitur q⁹ sibi aliqua pena infligat cui⁹ ordinatio p̄ncipaliter cōsistat in comparōe ad malū culpe puniē dū·necesse ē aliquā culpā p̄cessisse nec tm̄ p̄cessisse·ſz etiam aliquo modo cōtrari inseparabiliter· ¶ Pena enim aut est directe ordinata ad puniendum· aut est ordinata p̄ncipaliter ad malum excludendū· ¶ Primo modo est pena infernalis·⁊ secundo modo est pena purgatoria· Et primo modo requirit pena p̄sentiā culpe ſm deformitatē ⁊ maculam· Secundo modo requirit culpe p̄sentiā ſm reatum ⁊ sequelaz· Si aūt pena infligat p̄ncipaliter ꝓpter ordinē quem habet ad bonū q̄ inducitur·aut q̄ ꝓpter bonū ꝓp̄ū· aut ꝓpter bonū alienum· Si ꝓpter bonū ꝓp̄ū·sic requirit q⁹ in subiecto illo aliquando fuerit culpa·⁊ q⁹ possit esse de futuro· Si aūt ꝓpter bonū alienū·sic sufficit pene vt fuerit culpa ī alio q̄ in eo qui punitur· in eo videlicet p̄o quo pena illa sustinetur· p quem modū fuit in rp̄o·cuius mors et passio erat ordinata ad redimendū genus humanū·⁊ liberandū ⁊ repandum a lapsu in quē ceciderat ex peccato p̄mi parentis· Et sic patet q⁹ omnis pena aliquo modo respicit culpam·sed quedā vt p̄sentem in se· vtpote pena infernalis·quedam vt p̄teritam in se sed p̄sentem in reatu ⁊ sequela·sicut pena purgatoria·Quedam vero solū vt p̄teritam ⁊ hoc in eo qui punit·⁊ sic q̄ꝺ̄ pena iustorum rp̄o excepto·Quedā vero respicit culpam nō in se sed in alio·sicut patet in rp̄o· Cum ergo queritur vtrum omnis pena sit causata a culpa·Dōm est q⁹ si intelligatur de causa meritoria de condigno·sic nō habet veritatē·si aūt intelligatur de causa sine qua nō·sic aliquo modo veritatem habet· ¶ Nulla em̄ esset pena in homine nisi p̄cessisset culpa· Et per hoc patet responsio ad questionem ꝓpositam qua queritur vtrū pena possit esse sine culpa p̄cedente·siue qua queritur vtrum pena possit separari a culpa· Concedendū est em̄ q⁹ sic ꝓpter ordinationē quā habz ad bonū posterius q̄ꝺ̄ elicit· Ad illud q̄ obȷ̄cit ꝺ̄ Piero·Dōm q⁹ Pie- 25
ro·nō accipit ibi mereri p merito condigni ſz potius p merito congrui·q̄ꝺ̄ quidē est sicut dispositio p̄ambula· Et verum est sicut dictum est q⁹ nisi fuisset in nobis peccatum originale in nobis nō esset contracta penalitas vnde esset afflictio aliqua pene·⁊ q⁹ in rp̄o fuit·hoc fuit solūmodo voluntarie· Ad illud q̄ꝺ̄ obȷ̄citur de 25
Greg·dōm q⁹ facienda est vis in hoc quod dicit nulla nocebit aduersitas·naz aduersitas q̄ infligitur homini exigente merito p̄cedentis peccati·nō est ad eius nocumentum sed potius ad eius profectum· Juxta illud apostoli·Diligentibus deum omnia coo·in bo· Ad 27
illud quod obȷ̄citur q⁹ mors est a deo vindicante ⁊ ira alie pene·Dōm q⁹ in opere iusticie se multum immiscet opus misericordie· Et ideo q̄ꝫ prima dispositio ad penam fuerit vindicta·multe tamen pene consequuntur ad illam dispositionem·que potius sunt beneficia diuine misericordie ⁊ diuine visitationis·q̄ꝫ sint instrumentum ire· Cum ergo dicitur q⁹ mors est a deo vindicante·hoc intelligitur de ipa necessitate moriendi·ſz ex hoc nō sequitur q⁹ omnis alia pena sit a dei vindicta·i·mo sicut tactū est potest esse a dei misericordia· que erudit ⁊ flagellat omnē filiuz quem recipit· Sic em̄ competit p̄senti statui· Ad illō quod obȷ̄citur q⁹ pena or- 28
dinatur ad culpam sicut econuerso· Dōm q⁹ non est simile· Culpa enim habet ordinari sicut dictū est dupliciter·non solum ad p̄ius·sed etiam ad posteri⁹· ¶ Peccatum autem ſm q⁹ huiusmodi ordinari habz solum ad posterius videlicet ad penā·⁊ ideo culpa semper dicit

inordinationē·nisi pſentialiter assit pena·pena ꝺo ꝓpt ordinationē ad posteri⁹ bonū·ordinata ⁊ vtilis esse pt etiā si nulla sit culpa in eo q̄ punit illi⁹ pene meritoria. Illud em̄ malū recōpensat ꝑ maius bonū qđ inde elicitur·sicut pater in ceco nato·⁊ in Job ⁊ in Lazaro·⁊ in quolibz viro iusto. Q̄ aūt bona inde eliciant inueniet
29 in·iiij·di·xv. Ad illud qđ vltimo obiicit tam ꝑz responsio·q: ⁊ si punitio sit a diuia iusticia·nihilomin⁹ tñ vlerūcz est a diuia misericordia. Sicut em̄ vult Augustin⁹ in quodā sermōe quē facit de flagellatōe pharaonis·cū de⁹ immittebat pharaoni flagella·impedebat misēdie bñficia·q: cor ei⁹ ad ꝺuersionē excitabat·cū ꝺo subtrahebat·ꝫ erat ex rigore iusticie·q̄ꝑter ipius pharaonis peccata dū illa flagella subtrahebat·ipm obdurari sinebat·⁊ ꝑ tanto scriptura dicit q̄ cor ei⁹ indurabat.

Onsequēter querit de cōpatione pene ad diuine iusticie eḋ̄ē. Et circa ꝫ querunt duo. Primo querit vtrū aliqua pena sit a deo. Secūdo dato q̄ sic. querit vtrū oīis pena sit ab ipa.

Questio I c

Utruz aliqua pena sit a deo. Et q̄ nō videt Sap̄·j. Deus mortē nō fecit·ḡ si mors inter oēs penas est maxime manifestativa diuine iusticie·⁊ hec nō est a ꝺo. videtur igit q̄ nulla alia pena sit ab ipo. Item Augu. sup illū locū ps. Deduc me dñe in iusticia tua·cū punit malos de⁹·nō solū malū eis infert·ꝫ suis malis eos relinquit·ḡ videt q̄ nulla pena fm id quod est·a deo sit.

Iē pena est malū repugnās nature·ꝫ ꝺitor natu/re nihil facit ꝺtra naturā sicut vult Aug⁹·igit videt q̄ nulla pena sit a deo. Iē oīis pena inducit ꝑuatiōnem alicui⁹ boni·⁊ ꝑuatio boni dicit boni defectū·defectus aūt nō hz cām efficientē ꝫ deficientē·si ḡ de⁹ nullius est causa deficiēs·null⁹ defect⁹ pōt esse ab eo·ḡ nec pena aliq̄. Iē sicut malū culpe ꝑuat bonā dispositiōnē volūtatis·sic malū pene ꝑuat bonā dispositionem nature·ꝫ ita est a deo natura sicut volūtas·⁊ ita ꝺseruatio nature sicut ꝺseruatio volūtatis·si ḡ mala dispositio volūtatis nō est a deo·pari rōne nec mala dispositio nature·ḡ sicut nō est a deo culpa/ita nō est a deo pena. Item sicut in deo est summa bonitas q̄ꝛtū ad recitudinē volūtatis q̄ est iusticia·sic in deo ē summa bonitas q̄ꝛtum ad cōplētionē ⁊ pfectionē nature·ꝫ deus q: summe bon⁹ est ⁊ summe iust⁹·nō pōt facere aliquod malū·siue aliquā iniusticiā siue peccatū·ḡ pari rōe cū sit bon⁹ sūme ꝑ naturā·ñ poḋ̄at ab eo egredi malū qđ sit in nocumētū nāe·igit sic ab ipo ñ exit malū culpe·sic nec malū pene. Sꝫ ꝺtra. Esa·xlv. Ego dñs formās lucē ⁊ creans tenebras·faciēs pacē ⁊ creās malū·ꝫ ꝫ nō intelligit de malo culpe·ḡ necesse est q̄ habeat veritatem de aliquo malo pene. Iē exp̄ssi⁹ Deu·xxxij. Ego occidaz ⁊ ego viuere faciā·ꝑcutiā·⁊ ego sanabo·ꝫ occisio ⁊ ꝑcussio ē pena·ḡ ⁊c. Iē adhuc magis exp̄sse Ecci·xl. Bona ⁊ mala·vita ⁊ mors·paupt̄as ⁊ honestas·a deo sunt·ꝫ hmōi sunt pene·ḡ ⁊c. Iē adhuc exp̄ressius de nouo testa. Matḃ·xxv. Ite maledicti in ignē eternum ꝫ ab illo ꝓncipaliter ē pena q̄ dicetur ſniam ꝫ hic ē deus ḡ ⁊c. Item Aug. in li. de li. arbi. De⁹ est auct̄or mali qđ patimur·ꝫ ꝫ est malū pene vt ibidē dicit·ḡ aliq̄ pena est a deo. Item sicut act⁹ diuie miscdie ē parcere. ita act⁹ diuine iusticie est punire·ḡ sicut peccati remissio ⁊ indulgētia est a diuia misericordia·ita peccati punitio est a diuina iusticia·ḡ aliq̄ pena ē a deo tāꝫ a cā-
30 ꝫ⁹·dom q̄ pena plus dicit q̄ malū. Malū em̄ importat absentiā siue defectū boni·vbi ꝺz esse. Pena vero importat ordinē ad ipm meritū pene·⁊ simul cū hoc dispositōne aliquā significat circa ipm punibile. Q̄m igit̄ tam ordo q̄ꝫ dispositio rei dicit ee a deo sicut a ꝓncipio·hinc est q̄ rōnabiliter ꝺcedit q̄ pena sit a deo. illa potissime q̄ importat ordinē fundatū sup talē dispositionem. Et q̄m dicit aliq̄ mō ordinē ꝑcedentē·⁊ culpa ꝑcedens nō est ex ꝺstitutōe nature ꝫ pot⁹ ex volūtate in ordinatōe. hinc est q̄ ⁊ si pena dicat a deo·nō tñ dicit a deo faciēte sed a deo vindicāte. Concedēdū est ḡ aliqs penas a deo ee·sicut oñdunt rōnes ad hoc inducte ꝓ eo q̄ alique pene sunt dispositōnes ipius punibilis·⁊ dispositiones nō q̄lescunqz·ꝫ ordinate fm rigorē diuine iusticie. Ad illud qđ obiicit in cōtrarū q̄ de⁹ mor-31
tem nō fecit tā pater rñsio·q: non negat q̄ mors nō sit a deo vindicante·ꝫ q: nō fuit a deo naturā instituēte·ſō de⁹ eam instituit·q: hō eam meruit merito culpe. Ad illō ꝺo qđ obiicit q̄ de⁹ cū punit malos ñ infert eis ma-32
lū. Dom q̄ Augu. nō vult ibi negare penā inferri a ꝺo ꝫ ꝫ vult ibi negare q̄ ꝺfect⁹ ille q̄ claudit i intellectu pene ñ causet a deo. Uñ nō dic·nō infert penā·ꝫ ñ infert malū·malū em̄ dicit ipm defectū sic dictū est. pena aūt nō ē tm̄ boni defectionē ꝫ etiā dicit punibil⁹ dispositionem. Ad illud quod obiicit q̄ ꝺditor nature nihil fa-33
cit ꝺtra naturā. Dom q̄ si natura dicat naturalis creature obediētia. vel naturale iudicatorium fm q̄ bō est habilis ad iusticiā·q: vtrūcz hoc dicit ūmediatā ordinationē ad dcū. sic de⁹ nō facit ꝺtra naturā. sicut nec facit ꝺtra seipm. Alio mō dicit vis opans fm solitū cursuz etiā qđcunqz bonū quod ineſt creature ex sua origine. ⁊ hoc modo de⁹ facit ꝫ naturā. siue ꝑ miracula potētie. siue ꝑ supplicia vindicātis iusticie. ⁊ sic nō facit simpliciter ꝺtra naturā. imo pot⁹ fm naturā. cui⁹ opatio subiacet diuine potētie. ⁊ ordinatio subiacet diuie iusticie. Et cū de⁹ vnit creatura siue ad manifestationē diuie potentie. siue ad manifestationē diuine iusticie. vnit ea ꝑut debet. Ad illud quod obiicit q̄ pena dicit ꝓuationem ⁊ defectū. Dom q̄ generaliter loq̄ndo pena nō di-34
cit solū defectū. imo q̄dam pena est q̄ dicit verā passionem circa ipm punibile. Unde sicut actio ignis eterni qua agit in animā aliq̄d ē. sic ⁊ passio quā patitur anima ab igne aliquid est. Et itez aliq̄d ordinatum est. ⁊ ita a deo est a quo est oīs entia ⁊ oīs ordo. Et ꝑter ꝫ deficit illa rō. quia nō oīs pena dicit defectū purum.

Ad illud qđ obiicit q̄ malū pene ꝓuat bonā dispositi-35
onē nature. sicut malū culpe dispositionē volūtatis. Dom. q̄ nō est simile. q: malū culpe ꝓuat inordinate et vituperabiliter. malū ꝺo pene fm q̄ hmōi ꝓuat ordinate ⁊ laudabiliter. Et q: q̄ laudabile ē. deo attribuēdū est. quod ꝺo vituperabile nō. hinc est q̄ recte aliquod malus pene deo attribuit. malū vero culpe nō. sicut infra melius videbit. Et ꝑ hoc patet rñsio ad vltimū qđ obiicit de pfectione bonitatis q̄ꝛtum ad volūtatē ⁊ naturā dei. Concedo em̄ bñ q̄ vtriusqz est summa pfectio. q: vna tacadē. Idem em̄ est in eo natura ⁊ volūtas. comparatio tamen diuine volūtatis ad culpam ⁊ penam. siue ecouerso pene ⁊ culpe ad diuinā volūtatē differens est. quia culpa ꝓpter sui deordinationē. deordinationē ponit circa peccantē. Pena vero nō deordinationē cōnotat circa punientē ⁊ ordinantē.

Questio II f

Utrū oīs pena sit a deo. Et q̄ sic videt. ad Ro. xij. Mihi vindictam ⁊ ego retri. ḡ vindicta ꝓprie competit ipi ꝺo. sed oīs punitio vindicta quedā est. ḡ omnis

pena ⁊ punitio est a deo. Itē Aug⁹. dicit ⁊ habet in lra. Ois pena si peccati pena est. iusta est ⁊ supplicium noiat. sz oīe qđ iustū est a deo est. ḡ ⁊c. Itez Ro. j. Tradidit illos de⁹ in passiones ignominie. glo. paulo ante. Deserit de⁹ nō apponendo gram. vel appositā subtrahēdo. si igit nulla pena magis caret rōne boni ⁊ pulcri q̄z subtractio gr̄e. ⁊ passio ignominie. ⁊ hmōi pene sunt a deo sicut patet ex textu ⁊ ex glosa. ḡ ⁊ ois pena.

Itē nulla pena est acerbior q̄z pena infernalis. nulla pena hz plus de rōne puatōis ⁊ defect⁹ q̄z pena mortis sz vtraq; istaz est a deo. ḡ ⁊ ois alia pena. Itē subtractio gr̄e directe opponit collatōi gr̄e. sz gratiā dare hoc maxime placet diuine bonitati. ḡ inter oēs penas minime est hec pena a deo autore. sz hec est a deo autore. ḡ ⁊ ois alia. Probatio minoris. In subtractōe gr̄e ē gratie adnihilatio. ⁊ q̄dam dei de habitaculo cordis expulsio. sz opatio adnihilatōis soli deo est possibilis. sicut dicit Hug. cū sit infinita distantia inter extrema. ⁊ p̄terea nihil pōt deum eijcere. ḡ videt q⁹ talis subtractio gr̄e nō possit cēnisi a deo tanq; ab autore. Itē oīe illud qđ ordinat inordinatū. ⁊ restituit bonorē deo subtractum est a summo ordinatore. ⁊ bonoris ꝑtū zelatore. sz oīs pena fm q⁹ hmōi est ordinatiua culpe. in oīi etiam punitōe bonor reddit deo. etiā subtract⁹ p culpam. ḡ ois pena fm id qđ est. ꝓcedit a diuia iusticia. Sed ꝓtra. Excecatio est q̄dā pena. sz excecatio nō est a deo. sz ex ꝓpria malicia. sicut d: Sap. ij. Excecauit illos malicia eor. ḡ nō est ois pena a deo. Q; aūt excecatio nō sit a deo. apparet tā ex textu q̄z ex verb Augusti. q̄ dicit sup illud Jo. j. lux in tenebris lucet. ibi dicit q⁹ quomō ceco pñs est lux corpalis. ⁊ ipe nō est pñs lumini. sic intelligēdū est in luce spūali. ⁊ b ipe textus innuit. Itē amissio siue expoliatio gratuitor est q̄dam pena. sz b nō est a deo. imo por⁹ a diabolo. fm q⁹ dicit Luc. x. de hoie descēdente a hierusalē in iericho q̄ a latronib⁹ fuit vulneratus ⁊ spoliat⁹. ḡ nō ois pena est a deo. Q; aūt expoliatio gratuitor nō sit a deo apparet p b qđ dicit Anſ. q⁹ bō nō hz gratiā nō q: deus nō dat. sz q: ipe non recipit. Itē imaginis deformatio est q̄daz pena. sed deus imaginē suā nullo mō deformat. imo indignatur ꝓtra deformātē. ḡ nō ois pena est a deo. Q; aūt imaginis deformatio nō sit a deo apparet. qm imaginē dei deformare est ꝓtumeliā deo inferre. sz de⁹ nunq; facit sibi ꝓtumeliā. ḡ nunq; deformat imaginē suā. Itē si nullus pur⁹ defectus est a deo. aliq; pena est purus defect⁹ ḡ aliqua pena nō est a deo. Maior manifesta est p se. q: defectus nō hz causam efficientē sed deficientē. sz de⁹ nullius est cā deficiēs. Minor p hak. q: ignorātia nihil aliud est q̄ spūalis tenebra. ḡ est ꝑuatio pura. ⁊ ignorātia est pena. ḡ ⁊c. Itē nullū viciū est a deo. aliq; pena est viciū. vrpote malicia ⁊ ꝓcupiscētia. ḡ aliq; pena est q̄ ñ est a deo. Maior ⁊ minor p se sunt manifeste. Item nullū peccatū est a deo. sz aliqđ peccatū est pena. sicut oñsum est supra. ⁊ manifeste apparet ī illa deformitate q̄ remanet in aīa post culpā ꝑpetratā. ḡ aliqua pena ē
36 que nō est a deo. R⁹. ad p̄dictor intelligētiā notādū est q⁹ pena de generali acceptōe dicit no cumētū ordinatū. no cumētū aūt cōparatione hz ⁊ ad ipm nociuū. ⁊ ad illud qđ patit nocumētū. ⁊ ad illud fm cui⁹ ꝑuationē nocumentū illud attendit. Et fm istā triplicē comparationem nomē pene hz triplicē acceptionē. Uñ dicit pena aliq̄ actio rei ledentis. fm q⁹ adustio ignis infernalis dicit esse pena reprobor. Dicit etiā pena passio rei lese siue punite. fm q⁹ dicit afflictio reprobor est eor pena eterna. Dicit etiā defectus alicui⁹ boni in quē incurrit ex illa passione. sicut defect⁹ quietis. saluris. ⁊ pacis. ē pena reprobor. Quocūq; aūt istor modor dicat pena siue actio. siue passio. siue defectus. sp nomē pene vt sic impositū est ab ordine. ⁊ qđ dicit no iat vt ordinatum. Et qm oīe ordinatū vt tale ꝓcedit a deo a q̄ est ois ordo. q̄cunq; mō dicat pena. ⁊ q̄cqđ dicit pena in q̄ntum pena. a deo est. ⁊ qm oīe ordinatū a deo est. a deo enim habet q⁹ sit ordinatū. ⁊ deo placet ois ordo. ⁊ idē est fieri deo autore ⁊ deo velēte. Si aūt loq̄mur de pena fm illud qđ subest huic ordini a q̄ imponit nomē pene. tūc dicendū est q⁹ si pena dicat defect⁹ siue carētia alicuius boni. sic dicendū est q⁹ talis defect⁹ nō est a deo. nō enim habet cām efficiētē sz deficiētē. nec pena q̄ talē defectum noiat est a deo. Si aūt pena dicat ipa passio rei punite
37 q̄ est via ad defectū alicui⁹ boni. tūc distinguēdū est. q: q̄dam est passio q̄ est ordinata. q̄dā vero q̄ quis sit ordinata fm qđ. est tn deordinata simpliciter. q̄dam vo medio mō se hns. Passio illa q̄ est ordinata simplr est illa passio q̄ ē pure penal. sic passio famis ⁊ sitis. ⁊ tal passio a deo ē. vñ fames ⁊ sitis a deo dr ee. Passio vo q̄ est deordinata simplr. sz ordiata fm qđ est illa q̄ ē culpabilis. sicut est deformatio imaginis ⁊ corruptio habilitatis ad bonū. ⁊ talis nō est ꝓcedēda ee a deo. Passio vo media est illa q̄ est passio viciosa. vrpote illa q̄ est ex rebellione carnis ad spm. q̄ qđmodo ordinata est ad culpā ꝑcedentē. qđmodo deordinata est. q: est declinatiua ad culpā sequētē. ⁊ hec nō ꝓcedit ee a deo. Et magister dixit supra dist. xxxij. q⁹ fames ⁊ ꝓcupiscētia nō hnt deum autorē. sz diabolū aut hoiem. Et sic distinctū est de pena. put dicit actio rei punitiue. Ex p̄dictis igit patet q⁹
38 etsi ois pena sit a deo inq̄tum tenet rōnem pene. non oīe tn qđ dicit pena a deo est. imo q̄dam est a deo. quedam nō. Illa est a deo q̄ dicit oppositionē aliquā. ita q⁹ nō noiat deordinationē. ⁊ hec est simplicit pena. Illa vero nō est ꝓcedēda ee a deo q̄ noiat simplr defectū. vel q̄ noiat positionē aliquā cū deordinatōe. Uñ nec cōceditur a deo ee excecatio. nec obduratio. nec imagis deformatio. nec gr̄e subtractio siue expoliatio. nec error. nec ignorātia. nec ꝓcupiscētia. nec hīs ꝓsimilia. oīa enim hec vel dicunt defectū vel deordinationē aliquā. Concedende sunt igit rōnes oñdentes q⁹ ois pena est a deo

Ad illud qđ obīcit q⁹ ois vindicta est a deo. ⁊ similiter ad sequēs q̄ dicit q⁹ ois pena iusta est. Dicēdū q⁹ ille
39 due rōnes nō ꝓcludūt nisi q⁹ pena sit a deo sub rōne pene. sic em aliqđ dicit qđ respicit ordinē q̄ attēdit fm voluntē diuine iusticie. de eo aūt qđ subest nō oportet illō intelligi q⁹ sit a deo. Nā crimina crimīb⁹ vindicant fm q⁹ sancti dicūt ⁊ supra oñsum fuit. Ad illō quod
40 obīcit q⁹ passio ignorātie ⁊ subtractio gr̄e est a deo. Dicendū q⁹ ꝓpie loquēdo neutrū a deo ee ꝓcedit nisi pmissiue. fm q⁹ deus dr obdurare. q: ipo nō apponēte gratiā hō obdurat. sicut etiā de⁹ dicit tradere in desideria cordis. Uñ glosa dicit ibidē. Tradere est pmittere ⁊ nō incitare sed dimittere. p̄cedētib⁹ q̄ppe culpar caus. ⁊ merito deserunt a deo. ⁊ p b q⁹ deserunt. desider dunt. Similiter q⁹ dicit de⁹ gr̄am subtrahere. b non auferat datā. sz q: hoie se auertēte. de⁹ eam nō ꝓtinuat.

Ad illud qđ obīcit de pena mortis ⁊ eterne damna
41 tionis. Dicendū q⁹ vtraq; a deo est. vtraq; em positionem aliquā vel dispositionē noiat sine deordinatōe aliqua. Et si obīciat q⁹ pena infernalis ē acerbissima. Dicendū q⁹ acerbitas nō impedit q̄n pena sit a deo. sz potius deordinatio ⁊ defect⁹. Et si obīciat q⁹ mors dicit

defectū. Dicēdū q̄ mors nō tm̄ dicit defectū. īmo dicit passionē t pgressum ab eē in nō esse. q̄ q̄dem est p aniē t corpis sepationē. vbi ē dolor t afflictio. t licet defectus sequatur ad illā passionē. mors tm̄ nō noīat puz defectū. sz potiꝰ passionē t trāsitū illū. t iō pcedit mors eē a deo cuius nō pcedāt de alijs penis quaz noīa ponunt ab
42 ipō defectu. Ad illud qō obijcit q̄ subtractio gr̄e est a deo. Dōm q̄ falsum ē. ꝓprie loquēdo. nisi dicat p̄missiue vt dictū ē. Nō ꝓo obijcit q̄ ibi est admbilatio t dei expulsio. Dōm q̄ deū expelli nō est aliud q̄ gr̄am dei re
43 pelli. Gratiā aūt dei repelli nō est aliud q̄ gram corrūpi. p eo q̄ ipa cū sit accidēs nō hz saluari nisi in substātia rōnali. Gratia aūt corrūpit t admbilat nō ꝓ actōez ꝓtrarū agēs. sz ꝓpter defectū in seipa. Deficit aūt in se ipa ꝓpter h̄ q̄ subiectū deficit sibi. Aīa em̄ nō est nata eē subiectū gre nisi p̄ quā ordinē sui ad deū. Et tō cū se a deo auertit. tā gr̄a gratū faciēs in ea nō ꝑt saluari. t iō in se
44 ipa deficit. Nō q̄ obijcit q̄ nihil ꝑt gr̄am admbilare t deū de habitaculo suo ejicere. Dicēdū q̄ illa rō pcedit acsi talis admbilatio vel abiectio fieret p virtutē alicuius agētis. h̄ aūt nō fit. īmo fit ꝓpter ineptitudinē suscipiētis sicut visum ē. Ad illud qō obijcit q̄ oīe ordi- 45
natum t qō redditur honorē deo ē a deo. Dicendū q̄ hoc vez est in ꝑticulari tale. Sz cū assumit q̄ ois pena ē bm̄ōi verum est in ꝑticulari pena. t tunc conclusio vera est. videlicet q̄ ois pena in ꝑticulari pena a deo est. sed si ex hoc arguatur vlteriꝰ q̄ oīe illud quod dicitur pena ē a deo vtpote culpa. vel vicium. vel defectus. fiet sophisma fm̄ accidēs quia quedā que deo attribuere p̄ossunt potius sonāt in contumeliā q̄ in gloriam. Et ꝓpterea si alicubi vnq̄ inueniatur q̄ concupiscentia vel ignorantia vel cetera similia a deo sint. exponēda sunt verba. vel dicta sunt esse a deo. quia sunt permissiue. vl̄ q̄ dicuntur esse a deo in ꝑticulari sunt pene. vel dicunt eē a deo fm̄ q̄ concernunt aliquod ens. nō fm̄ illud a quo ꝓmo t ꝓncipaliter imponunt.

Dist. xxxvij. Vtrū actio substrata. i. in q̄ peccatum cōmittit sit a deo ꝛc.

Vnt aūt t alij plurimi longe aliter de peccato ꝛc. Supra ondit mgr̄ q̄mo peccatū sit peccati pena. ad declarandū q̄liter peccatū est ꝓpatio. In hac ꝑte intrēdit mgr̄ inq̄rere vtrū actio in q̄ peccatū cōmittit sit a deo. ꝓpter h̄ q̄ supra dictū fuit q̄ peccatum ē actꝰ. Et q̄m̄ sup̄ ꝓsecutꝰ fuit opinionē illoz q̄ dicunt actōez substratā malicie eē a deo. hic secūdo ꝓsequit aliā opinionē q̄ q̄dam ponebāt nec malicia nec actōez malā esse a deo. Diuidit aūt ꝑs ista in duas ꝑtes. In

Explicat alioz opinionē q̄ dicunt malos actꝰ nullo mō esse a deo nec eē bonos. siue in eo q̄ sūt siue alio modo. a

DI. XXX VII

Q nec mala volūtas nec malus actꝰ sint bona. nec sint ex deo. Quare peccatuz nihil eē dicit.

Vnt aūt t alij plurimi longe aliter de peccato t de actu sentientes. Asserunt em̄ voluntatē malā t actum maluz peccata esse. t nulla rōne bona. nec fm̄ aliquā rōnem ex deo autore esse. q̄ sine deo fiūt. Sine eo nāq̄ (vt ait euangelista) factū est nihil. i. peccatū. Nō dicitur esse nihil nō q̄ nō sit actio vel volūtas mala q̄ aliq̄d est. sz q̄ a vero eē separat hoies. et ad malū trahit. t sic ad nō esse deducit. Qui enim a summi boni participatione recedunt. q̄ solū vere ac ꝓprie est. merito nō eē dicunt. Jdeoq̄ Augustinꝰ dicit super Johannē. peccatū nihil eē. nihilq̄ fieri cū peccant hoies. Hac ergo rōne astruunt peccatū nihil esse quia a vero eē hominē elōgat. Voluntatēq̄ malā atq̄ actionē siue locutionem malā peccatū esse dicunt. quia ꝓuaricatio t inobedientia hec sunt. t contra legē dei fiunt. q̄ tamen sunt. sed ab homie vel diabolo nō a deo. Nullatenus em̄ hec a deo esse dicunt siue inquātum sunt siue alio modo.

Scom̄ q̄d actꝰ mali ī sunt nature vl substāie

Ponit opinionis p̄dicte defensionē qualiter scz determinat verba August. premissa quibus ait. Omne quod est inq̄tū est. bonū est. b

Illa quoq̄ Augustini verba quibus dicit. omne quod est. inquantū est bonuz esse. t deum habere autorem. de naturis siue de substantijs nō accipienda fore tradunt. Substantie vero nomine atq̄ nature. dicunt significari substātias ipas t ea que naturaliter habent. scilicet que concreta sunt eis. sicut anima naturaliter habet intellectum t ingenium t voluntatem t huiusmodi. q̄ ex verbis August. premissis colligitur vbi bonuz hominem appellat bonam naturam. t malū hominem malam naturam. Scom̄ hanc ergo assertionem vel acceptionem mali. actus nō sunt nature vel substantie. nec etiam boni actus. q̄ vtiq̄ videtur August. innuere in libro retractationum. distinguens inter substantias siue naturas t bonas actiones siue malas. Aperiens enim q̄modo intelligendum sit quiddam in libro de vera religio. ab eo traditum ait. Hoc de substantijs atq̄ naturis dictum est. Inde enim disputabat nō de bonis actiōibus atq̄ peccatis. Aperte hic videtur diuidere inter naturas siue substantias t actiones siue peccata. Jdeoq̄ asserunt p̄dicti doctores. actiones interiores vel exteriores nō esse naturas vel substātias. que si male sunt. peccata sunt. neq̄ a deo sunt. Q̄z vero mali actꝰ non sint nature. Augu. videt notare in prima respō-

a Opera diaboli q̄ vicia dicunt actus sunt·nō res. Sz ↄtra. Fulgentⁱᵘˢ dicit̄ habet in glo·sup· Roma. I·Deus illiᵘˢ rei est vltor cuiᵘˢ nō est actor. ḡ si deᵘˢ est vltor peccati·peccatū est res. Jtē videt q ↄtraria implicent in illo verbo. Oīne em̄ ens est aliq̄ res·sz vicium est actus sicut ipse dicit·t actᵘˢ est q̄dam differētia entis·ḡ idez est dicere vicia esse actus t nō res. qđ affirmare inferⁱᵘˢ negare superius de eodē qđ est ipossibile Jtē ipe Augu. videt sibi ↄtradicere cū dicit i ench· q aliq̄ sūt res q̄bus hoīes mali sunt·t tales nō sunt nisi vicia t peccata ḡ vicia sunt res

Rᵒ·dicēdū q res accipit̄ communiter·t ꝓprie t magis ꝓprie. Res ꝼm q communiter dicit̄. dicit̄ a reor rers t sic cōprehēdit oīne illud qđ cadit in cognitōe siue sit res ertrius siue in sola opinione. Dro ꝓprie ẏo ōr res aratus rata ratū ꝼm q ratū dicit̄ esse illud qđ nō tm̄modo ē in cognitōe. imo est in rez natura. siue sit ens in se siue in alio. et b̄ mō res cōuertit̄ cū ente. Tertio mō ōr res magis ꝓprie ꝼm q ōr aratus rata ratū put ra ū ōr illō q ē ens p se t firm. t sic res dicit̄ solū de creaturis t substātiis p se entibus. Si igit̄ res accipit̄ ꝓmo mō. peccatū est res t q̄ntū ad actionē substratā. t q̄ntū ad deformitatē t sic accipit Fulgēᵗᵘˢ. Si ẏo res dicatur secūdo mō. sic peccatū ōr res nō rōne deformitatis sz rōne actᵘˢ substrati. t sic accipit Aug. in ench· Tertio mō accipiēdo hoc nomē res. sic pcm̄ nec ē res rōne deformitatis. nec rōne actᵘˢ substrati. Et sic accipit Augu. in verbo ꝓpositō. cū dicit q opa diaboli vicia sunt nō res. Et p̄ b̄ patet rn̄sio ad totuz. b Qđ natura nō est. deᵘˢ nō fecit t̄ē. Videt hoc esse falsum. q multa sunt que fiunt p̄ter naturā. t tn̄ ↄstat q a deo sunt. sicut multa accidētia q̄ inducunt p accḡsitionē t p violentiā. t etiā p gr̄am t p miraculū. Jtē oīne qđ est natura aliq̄. vel est substātia. vl' ꝓprietas ei naturaliter inherens. sed multa sunt q̄ nec naturalit̄ insunt. nec p se sunt. ḡ nō vidētur esse verum illud quod dicitur. q deᵘˢ nō fecit illud qđ natura nō est. Rᵒ. dicendū q sicut b̄ nomē res tripliciter accipitur. ita b̄ nomē natura. vno mō ōr natura res q̄ naturaliter est. vel ꝓprietas q̄ naturalit̄ ineest. Secūdo mō dicitur natura largius. nō solum res p se ens. vel ꝓprietas naturaliter inherēs. sed etiā oīne qđ ↄseruat naturā vel qđ saltē aliq̄ bono nō ꝓuat. t istos duos modos ponit magister i lra. Tertio mō dicit̄ natura largissime oīne ens qđ est i aliq̄ re materiali. siue sit naturaliter inherēs siue nō. siue sit saluatiuum siue nō. Luz ḡ dicit Augustⁱᵘˢ. q natura est oīne qđ deᵘˢ fecit. pōt accipi natura tribus modis. ꝼm q facere dei accipitur triplicit̄. Uno em̄ mō facere dicit̄ deᵘˢ creando. secūdo mō ↄcreando. tertio mō coopando. et ita ꝼm q extendit̄ verbū faciēdi extendit̄ nomē nature. sicut facere dicitur deᵘˢ actionē substratā pctō coopando libero arbitrio. sic etiā nomē nature se extēdit ad illam actionē. Et sicut facere dei nunq̄ se extendit ad deformitatē. sic nec natura. Et tō ex hac auctoritate nō pōt haberi q actio substrata deformitati nō sit a deo.

Jsa·v·

Exp̄dictis elicit quādā conclusionē. scz q ꝼm illos res aliq̄ sunt·q̄ a deo nō sunt·qbᵒ hoīes mali sunt. c

Exquo colligit̄ res aliq̄s eē q̄ a deo nō sunt·eiscz hoīes mali sunt. Qđ nihilominⁿ t ipsi cōcedūt innitētes verbis Augu. superius positis·qui in ench: determinās illa verba ꝓphete Ue hijs qui dicunt bonū malū dicit de ipis rebus qbus homines mali sunt·nō de hoībus ꝫ esse intelligendū. Sunt ḡ aliq̄ res quibus homīes mali sunt. Jd aūt quo homo fit deterior a deo nō est·quia vt ait Augu. in li·lxxxiij·q̄stionū deo autore nō fit homo deterior. Nō est ergo deᵘˢ autor rez quibus homo deterior fit. At sunt aliquę res vt dictum est quibus hoīes mali fiunt·sunt ergo alique res q̄ a deo nō sunt·quia peccata ipe sunt. Jdeoq̄ scriptura in pluribus contestat̄ locis deum non esse autorē maloꝝ·i·eoruz que peccata sunt.

Opponit ↄtra aduersaz opinionem ex illo verbo deᵘˢ autor malorꝝ nō est. d

In hoc autem verbo superiorum sententie recte opponitur·qui dicunt deum nō eē autorem eorum que mala sunt·in quantum mala sunt. sed inq̄ntum sunt·t inq̄ntum mala sunt. dicunt ea nihil esse. c Quid ergo mirum·si deus dicitur non esse autor eorum inquantū nihil sunt·cuz nihili nullus actor existere queat. Jdeoq̄ cum dicitur deus esse autor omnium que sunt·bonorum ista subintelligi volunt. Bona autez illa eē dicunt que naturaliter sunt. Ea vero naturaliter esse dicūt nō solum que substantie sunt. vel concreta substantijs·qualiter supra acceperunt·sed et omnia que naturam non priuant bono. Et ita ꝼm eosdem multiplex in scripturis fit intelligentia·vbi de natura·siue de substantia. vel de his que naturaliter sunt·sermo occurrit. Sed super illum locum·ps· Non est substantia·ita Augu. de substātia disserut·vt premisse sententie videatur consentire dicens Substantia intelligitur illud quod sumus quicquid sumus·homo·pecus·terra·sol·omnia ista substantie sunt·eoipso quo sunt nature ipse·substantie dicuntur·Nā quod nulla est substantia·nihil omnino est·Substātia ergo est aliquod esse·deus fecit hominem substantiam sed per iniquitatem lapsus est homo a substantia in qua factᵘˢ

ps·lxviij·

3

c Quid ḡ mirꝝ si deᵘˢ dicitur nō esse actor eoꝝ inq̄ntuz

nihil sunt·cū nihili nullo actore existere queat·videt effi/
caciter arguere·Cū eīm peccatū aliq̄ mō habeat actorē ꝛ
nō possit habere fm q̄ nihil·hz ḡ fm q̄ aliq̄d ē·si igitur
nullo mō habeat deū actorē·videt q̄ petīm inq̄tū actus
4 est a deo nō sit· R°·dōm est ad ꝟ q̄ istud argumētū

deficit·q̄ aliter
peccatū ē nihil·
aliq̄ illud quod
nullo mō ē·pec/
catū eīm formali
ter nihil est·ni/
bilomin⁹tū cir/
ca aliq̄d ē·ꝛ ali/
cui⁹ boni p̄uatō
est·ꝛ q̄uis illud
quod nullo mō
est·nō possit ha
bere actorē·tñ
illud quod dīē
defectum circa
ens potest habe
re actorē·nō in/
quā actorē effici
entē·sz deficien
tem·Et sic patz
q̄ rō illa nō re/
cte p̄cedit·

d Iniquitas
q̄ppe ipsa nō est
substantia·Cō/
tra·Aut enim
substantia dicit
p̄prie·aut dicit
cōmuniter·Si
dicit p̄prie·etiā
nec iustitia est
substantia·Si
dicitur cōmuni
ter·ḡ omne q̄d
habet aliquā es/
sentiam dicitur
substantia·sed
habitus malus
habet essentiā inq̄ntū
habit⁹·ergo vi/
detur q̄ malus
habitus (vt lu/
xuria)ōbeat lau
dare deū· R°
5 dicendum q̄ si/

d est·Iniquitas quippe ipa nō
est substātia Nō eīm iniq̄tas est
natura quaz formauit de⁹·sed
iniq̄tas est puersio quā fecit hō
Nature oēs q̄ipm facte sūt·ini
quitas q̄ ipm facta nō est·quia
iniquitas nō est substantia·In
illo hymno triū puerorꝫ vnuer
sa creatura laudās deū cōme/
morat·laudant eīm oia deū·sz
q̄ fecit de⁹·laudat ibi serpēs de
um·sz nō auaricia·Oia repti/
lia ibi noiata sunt·sz nō aliq̄ vi/
cia·Vicia eīm ex nobis ꝛ ex nra
volūtate habem⁹·ꝛ vicia non
sunt substantia·

Ponit cōmonitionē vt eru/
diat· e

Intendāt diligēter his ver/
bis p̄missaꝫ assertorꝫ sentētia
rum·ꝛ pcipe poterūt rōnem et
cām dictorꝫ, vbi scriptura de na
tura vel substātia mētionē facit
Illaꝫ vero sententiaꝫ iudiciū·
prudēs lectoris (cui vtriusq̄
sentētie noticiā plenarie dedi/
mus) arbitrio reliquim⁹ ad ea
que adhuc nobis supsunt tra/
canda festinantes·

Remouet dubiū·Q̄ de pec
cato nō de pena intelligit·cum
dr de⁹ nō autor mali· e

Cum igit oēs catholici tra/
catores in hoc ꝓsentiant sc̄z q̄
deus nō est autor malorꝫ·cauē/
dum est tū ne malorꝫ nomie pe

detur ꝟ esse falsum·q̄ nulli⁹ de⁹ est actor nisi q̄ hz crē/
plar ī deo·sz pena fm q̄ pena nō hz exēplar ī deo·ḡ vi/
det q̄ de⁹ nō sit actor pene· Iteī idē est fieri deo acto/
re ꝛ deo volēte·Sz sicut dicit Damas·Dūs nō plasma
uit nos ad punīēdū·ḡ si deo ñ placēt mala pene·vt q̄ ñ

nas sicut peccata generaliter
includas·Penaꝫ ei de⁹ autor e
est·sicut ipe p̄. ppheta ait·Nō ē
malū in ciuitate q̄ dūs nō fece
rit·Item alibi ex psona sua ait·
Ego sum de⁹ creans malū ꝛ fa
ciēs bonū·Ecce hic dr creasse ꝛ
fecisse malū·sz mali noie pena
intelligit nō petīm·sicut ecōuer
so·cū dicit de⁹ nō esse autor ma
lorꝫ·noie mali petā intelligunt
Ideoq̄ Auguste·q̄ dixerat in li·
lxxxiij·q̄stionū q̄ de⁹ autor ma/
li nō sit·in p̄mo libro retractā·q̄
mō id intelligendū sit aperit di
cens·Videdū ē ne male intel/
ligat q̄ dixi·De⁹ autor mali si
est·q̄ ꝛ oīm q̄ sunt autor est·q̄
inq̄tū sunt in tū bona sunt·ꝛ
ne hinc putet nō ab illo eē pe/
nam maloꝝ q̄ vtiq̄ malū ē his
q̄ puniunt·sed hec ita dixi sicut
dictum est·Deus mortē nō fe/
cū, alibi scriptum sit·moꝛs ꝛ vi/
ta a dño est·Maloꝝ ergo pena
que a deo est·malū est q̄dē ma/
lis·sz in bonis dei opibus est·q̄
mā iustū est vt mali puniantur
ꝛ vtiq̄ bonum est omne quod
iustum est·Sic ergo dicit deus
nō fecisse mortē·quia nō fecit il
lud p̄ quo moꝛs inflig̃it·i·pec/
catum·Audisti lector causam
dictorum ex qua sana intelligē
tia sumatur cum dicitur·Deus
non est autor mali·ꝛ deus mor
tem nō fecit·

sint ab ipo tāq̄
ab actore· R°. 6
dicēdū q̄ q̄dam
sunt q̄ exemplar Amos·iij
hñt in deo fm
formitatē q̄ at
tendit q̄tuz ad
esse coꝛ spēale· Isa·xlv·
q̄dā vo fm formi
tatē q̄ attēdit
q̄tū ad eē gene
rale· Quānis ḡ
pena siue pas/
sio ñ habeat cor
respōdēs in deo
passionē vel pe
nā hz tñ corrū/
dēs ī genere en/
tis ꝛ ī genere or
dinis·ꝛ isto suf
ficit ad ꝟ ha/
beat aliq̄d ī deo
exēplar· Ad eli
ud dicēdū q̄ vo
lūtas in deo du
plicē·vicz aīs
ꝛ oīs·et q̄uis
pena nō sit a vo Sap·j·
lūtate añcedēte
nihilomin⁹ tñ ē
a volūtate ꝓse/
quēte· Qualit
autez pena sit a
deo ꝛ q̄·ꝟ determi/
natū est sup̄
dis·p̄cedēti· Li
cet aūt mḡr di/
cat penas a deo
eē·nō tñ ꝟ intel
ligendū est vni/
uersaliter·tō ad ꝟ
q̄ ista ꝟba q̄ di/
cunt in hac dis·
intelligantur sa
ne· necessario
oportet istas

q̄tuor ꝓpōes tāq̄ regl̄as infallibiles supponere· Qua
rū p̄ma ē·q̄ oē illud q̄d dicē positōz aliquā ē a deo· Se/
cūda ē q̄ oē illud q̄d aliquē ordinē dicē inq̄tū hmōi est a
deo· Tertia ē q̄ null⁹ defect⁹ fm q̄ hmōi ē a deo· ꝓpter ꝟ
q̄ ꝟ repugt diuīe potētie· Quarta ē ꝟ· q̄ nullū inordia
tū fm q̄ hmōi ē a deo·q̄ repugt diuīe sapie· His autez
tāq̄ manifestꝫ p̄suppositis oz etiā scire distinguere p̄
mo circa penā q̄tū ad rōnē pene·ꝛ q̄tū ad illud ꝓ sub
sternit·Secūdo oꝛtet scire q̄ aliq̄ pena ē acta aliq̄ ꝫ
tracta·aliq̄ inflicta·Tertio oꝛtet intelligere distinctio
nem hui⁹ nois res·q̄m dicit tripliciter· Quarto oꝛtet
intelligere distinctionē hui⁹ nois natura ꝛ substantia
fm q̄ distincta sunt supra·Et his intellectis manifestū
tur ea que dicuntur in ſra·

AD intelligentiã huiꝰ ptis in q̃ magister indrit. vtrũ actio culpabilis sit a deo. incidit hic q̃stio circa duo ꝑncipaliꝫ. Primo queritꝫ. Utrũ omnis actio sit a deo. Secũdo q̃ritur. Utrũ actio defectiua fm q̃ defectiua a deo sit. Circa ꝑmuz querunt tria. Primo queritꝫ. Utrũ a deo sit oĩs actio fm q̃ actio. Secundo q̃ritur. Utrũ a deo sit oĩs ꝓseruatio. Tertio q̃ritur. Utrum a deo sit oĩs cõpositio.

Questio. I a

Utrũ oĩs actio fm q̃ actio sit a deo nẽ. Et q̃ sic videtur Job. xv. Sine me nihil potestis facere. sz oĩs actio aliq̃ mõ est ens. siue sit actio peccati siue alia. ḡ nẽ. Si tu dicas q̃ illud intelligit̃ de actione bona. Cõtra Esa. xj. Numqd eleuabit̃ securis ꝓtra eũ qui secat in ea. Glo. Sicut instrumẽta nihil sunt p se agentia. ita sennacherib nihil p se opatus ẽ. si ḡ actio sennacherib mala erat et crudelis. et sennacherib in illa actione erat instrumẽtum dei. videt̃ ḡ q̃ oĩs mala actio sit ab ipo tanq̃ a primo ꝑncipio. Itẽ que sunt eiusdẽ generis hñt eadẽ ꝑncipia ꝑma. sz dare elemosynã ꝓpter deũ. et dare elemosynã ꝓpter vanã gloriã eiusdẽ generis actões sunt in genere nature. si ḡ actio ista qua q̃s dat elemosynã ꝓpter deũ est a deo. videt̃ q̃ et actio illa qua q̃s dat elemosynã causa inanis gloriẽ sit a deo. Itẽ opatio miraculoz̃ est a solo deo. sz aliq̃s in faciendo miracula peccat. q̃ facit ꝓpter vanã gloriã. ḡ videt̃ q̃ aliqua actio substrata deformitati culpe sit a deo. ḡ pari rõne et oĩs alia.

Itẽ omnis sciẽtia a dño deo est. sz aliq̃s addiscit ꝓpt̃ suauitatẽ. ḡ cũ addiscere nõ possit nisi deo coadiuuante et cooperante. et illud addiscere sit peccatũ. actio substrata peccato compet̃ ad deũ sicut ad ꝑncipiũ. Itẽ aliquis adulterãdo generat prolẽ. Quero igitur vtrũ illa actio siue coitus ille sit a deo vel nõ. Si ẽ a deo. habeo ꝓpositũ. Si nõ est a deo. ḡ proles genita nõ est a deo. si igit̃ hẽ est ipossibile ponere q̃ aliq̃s hõ sit q̃ nõ sit a deo ḡ et illud exq̃ sequit̃. viz̃ q̃ actio substrata peccato non sit a deo. Itẽ actio q̃ substernit̃ peccato nõ oĩno nihil est sicut manifeste apparet. Si igit̃ aliquo mõ est ens. quero a quo sit. Si est a potẽtia creature. necesse est q̃ sit ab ea fm id quod hz de entitate. illud ḡ fm q̃ actio ẽ ab illa potẽtia. aut est a deo. aut nõ. Si est a deo. cũ omne illud qõ est cã cause. sit causa causati p se intelligẽdo videlicet. si mediũ causarũ est cã postremi fm id qõ hz a ꝑmo. tũc sequtur necessario q̃ talis actio sit a deo. Si vero nõ est a deo. tũc q̃ro aut est a se. aut ab alio. Si ab alio. tũc q̃ro similiter de illo alio. aut est a se aut ab alio ḡ vel erit abire in infinitũ. vel erit ponere q̃ creatura aliq̃d habeat a seipa. vel q̃ habeat ab alio q̃z a deo quod sit ꝑmũ ꝑncipiũ in q̃ sit status. sz hec oĩa sunt ipossibilia. et sequtur ex hẽ q̃ aliq̃ actio nõ est a deo. ḡ nẽ. Sed ꝓtra. Deꝰ nõ facit ꝓtra suã ꝓhibitionẽ. q̃ tũc sibiꝑsi cõtrarius eẽt. sz deꝰ ꝓhibet aliquã actionẽ fm q̃ actio est sicut ꝓhibuit ade nõ comedere de pomo. ḡ videt̃ q̃ illa comestio ade nõ fuerit a deo. Q̃ aũt illa actio ꝓhibita fuerit fm q̃ actio apparet. q̃ comedere de pomo illo de se erat bonũ. et nulla erat in eo deformitas nisi postq̃z fuit ꝓhibitũ. Itẽ oĩs actio q̃ est a bona volũtate vt est opans p charitatẽ ẽ bona bonitate ꝓfecta in genere moris. sz oĩs actio q̃ egredit̃ a deo. egredit̃ a volũtate optima. in q̃ est summa charitas. ḡ oĩs actio cuiꝰ deꝰ ꝑncipium est. est bona bonitate moris. sz actio substrata peccato nõ est bona bonitate moris. ḡ nõ est a deo. Itẽ oĩa q̃cunq̃ deꝰ facit. bono fine facit. et vniuersa eĩ opat̃ ꝓpt̃ se. omne aũt quod fit bono fine simplicit̃ bonũ est. actio aũt substrata peccato nõ est simplicit̃ bona. ḡ nõ põt cẽ a deo tanq̃z a cã. Itẽ q̃cunq̃z opans ꝓtinuat̃ regule dirigẽti in opando. recte opat̃ et bene. sz regula liberi arbitrij est ipa rectitudo volũtatis diuine. ḡ in oĩ opatione in q̃ deꝰ coopat̃ libero arbitrio q̃n hit cõtinuatio opantis ad regulã est rectitudo. si igit̃ in aliq̃ opatõe ꝑ totũ est obliq̃tio. videt̃ q̃ cooperatio eiꝰ non sit a deo.

Itẽ si opatio q̃ est subiecta pctõ ẽ a deo et a libero arbitrio. aut tota est a deo. aut tota a libero arbitrio. aut ꝑs a deo. et ꝑs a libero arbitrio. Si tota a deo. et tota a libero arbitrio. ḡ videt̃ q̃ tota sit simul et bona et mala. qõ est oĩno ipossibile. Si ꝑs a deo. et ꝑs a libero arbitrio. sz q̃ rõne ponit̃ vna ꝑs ẽ a libero arbitrio. eadem rõne põt poni et altera. et sic videt̃ q̃ tota opatio ita sit a libero arbitrio q̃ nõ sit a deo. Itẽ si deꝰ coopat̃ libero arbitrio in actõe q̃ est substrata pctõ. aut igit̃ liberuz arbitriũ mouet ꝑncipaliꝰ q̃z deꝰ. vel eõuerso. Cõstat q̃ liberũ arbitriũ in nulla opatione neq̃z ꝑncipalius. neq̃z eque ꝑncipaliter põt mouere sicut deꝰ. cũ tam in mouendo q̃z in causando. cuiuscũq̃z dicat̃ esse. siue cã siue motor ꝑncipalissimꝰ intelligat̃. ḡ deꝰ mouet ꝑncipaliꝰ. si ḡ motor ꝑncipalis excitat et mouet motorẽ ñ ꝑncipalẽ. videtur q̃ in opatione culpabili liberũ arbitriũ excitetur a deo. ḡ cũ adulter luxuriat̃. et latro furat̃. ad tales actiones a deo excitat̃. qõ oĩno absurdũ est. Rꝰ. dõm q̃ sicut magister dicit in ĩra. circa istã questionẽ fuerunt diuerse positiões adeo magnoz̃ virorz̃ et adeo rõnabiles. vt nec magister ausus fuerit diffinire q̃ eaz̃ magis ꝓtineat veritatẽ. Attamen q̃ꝑ multã discussionẽ. dubis ducunt̃ ad manifestationẽ. nũc cõmuniter tenet̃ q̃ illa opinio verior sit q̃ dicit q̃ oĩs actio siue substrata peccato siue nõ fm id quod ẽ actio. est a deo. nec ĩmerito. q̃ illud oportet ponere si pensẽt eminẽtia diuine potẽtie. et indigẽtia potẽtie creature. Quia cũ deꝰ est causa ꝑmordialissima. tõ est influẽtie maxime in causas secundas. et adeo magne influẽtie vt nec modicũ seu q̃ntũcũq̃z paꝛ (dũ tñ aliquo mõ sit ens) ꝓcedat ab aliqua causa creata. nisi coopante diuina potẽtia. Oĩs etiã potentia creata q̃ntũ est de se effectiua ẽ. nec ẽ pure actiua ḡ q̃ntũcunq̃z faciat modicã opationẽ. necesse hz adiuuari ab ea potẽtia q̃ est actus puꝰ. ꝓpter oĩmodã ꝑmixtionẽ cũ materia et q̃ sola sibi sufficit nullo mõ indigẽs adiuuari a cã alia. Et tõ hec positio q̃ dicit oẽm actõez esse a deo fm q̃ actio ẽ. absq̃z oĩ ambiguitate tenẽda ẽ Tñ Anꝺ. in li. de ꝓcordia ꝑdestinatõis et ꝑsciẽtie. Oĩs q̃litas. et oĩs actio. et q̃cqd hz aliquã eẽntiã a deo est. a q̃ est oĩs iustitia et nulla iniustitia. Facit igit̃ deꝰ oĩa iusta. siue iniusta volũtate. id est bona opa et mala. In bonis q̃dẽ facit q̃ sunt et q̃ bona sunt. in malis vo q̃ sunt sz nõ q̃ mala sunt. Et ita ibidẽ. Oẽs actiões et oẽs motꝰ facit deꝰ. q̃ ipe facit res. a q̃bus. et ꝑ q̃bus. et ꝓ quas. et in q̃bus fiunt. et nulla res hz vllã potẽtiã volẽdi aut faciendi. nisi illo dante. ipm quoq̃z velle quod aliq̃n iustum ẽ. aliq̃n iniustũ. a deo ẽ. Nõ esse vo bonũ. nõ ẽ q̃d nec a deo ẽ. Concedẽde sunt igit̃ oẽs rõnes ad ꝑmã ptẽ inducte. Ad illud vo qõ obiicit̃ q̃ deꝰ nõ facit õ suaz ꝓhibitionẽ. dõm q̃ vez̃ est. sz deꝰ cum ꝓhibet aliquaz actionẽ. nõ ꝓhibet sibi. sed alij. et nõ ꝓhibet suã cooperationem quã nõ subtrahit creature. sz ipi creature ꝓhibet opationẽ. et iõ dum coopat̃ ei. nõ facit ꝓtra suã ꝓhibitionem. Et si tu obiicias mihi q̃ nihilominꝰ actio ꝓhibita a deo. est a deo. Dicendũ q̃ in actione ꝓhibita ẽ duo ꝓsiderare. et q̃ est actio. et q̃ est ꝓhibita. Ex eo fit fm q̃ est actio. nõ aũt fm q̃ ꝓhibita. et iõ nõ sequtur q̃ õ sciꝑm

10 faciat. Ad illud qđ obijcit q̄ oīs actio q̄ est a volūta
te bona. ē bona. dōm. q̄ vītatē hz in volūtate creata. sz
nō opter q̄ vītatē habeat i volūtate increata. loq̄ndo de
bonitate moris. Et rō hui⁹ē ista. q: cū aliq̄ actio ē a bo
na volūtate creata. cū volūtas increata q̄ ei coopat abs
q̄ dubio bona sit. simp̄r actio illa bona ē. q: tota ei⁹ cā
bona ē. Sz cū volūtas increata ē bona q̄ coopat volū
tari create. volūtas creata pōt eē deordinata. t rōne illi
us pōt venire defect⁹ circa opationē illā. Uñ sicut vide
mus q̄ in aliq̄ opatōe q̄ est a deo t a vrute creata. cr de
fectu vrtis create totalit deficit opatio illa. sic etiā cr
deordinatōe illa volūtatis create. ꝺtingit deprauari il
lā actionē. Alit posset dici q̄ opatio ꝺr duplicit. Uno
mō dicit opatio opus opans. Alio mō opus opatum
Et cū dicit. Si volūtas ē bona. opus ē bonū. ℔ intelli
gendū est de ope opante. qđ scz ē actus ipi⁹ volūtatis.
vt velle. t sic nō hz instantiā in deo. q: velle dei de⁹ est.
t actio dei de⁹ est isto mō. Si aūt dicat opatio ipm op⁹
opatū. sic nō seqūtur q̄ tale opus sit bonū bonitate com
plera siue meritoria. sz sufficit q̄ sit bonū bonitate natu
re. sicut pz. opa q̄ pcedūt a volūtate dei bona sunt boni
tate nature. t hāc bonitatē hz actio q̄ substrata ē mali/
11 cie. Ad illud ꝺo qđ obijcit q̄ de⁹ facit oīa ꝓpter se.
Dicēdū q̄ verū est. t ꝺcedēdū est etiā q̄ actionē malicie
substratā ꝓpter se facit. ꝓpter se eīm coopatur creature
Cū aūt ꝺr q̄ opatio q̄ fit ꝓpter deum est bona bonitate
moris. ℔ intelligit de opatōe creature rōnalis. Nā de
deo intelligi nō pōt. p eo q̄ de⁹ nō tm coopat creature
rōnali. sz etiā irrōnali. illa tm opatio nō ꝺr esse bona bo/
12 nitate moris. Ad illud qđ obijcit q̄ qm agens creatū
ꝺtinuat regule dirigēti nō errat. dōm q̄ verū ē si simpli
citer ꝺtinuet ei. Tūc aūt ꝺtinuat ei simplicit qm ꝺtinu
atur t q̄tū ad opationē. t q̄tū ad circūstātias. cū vero
exit in opationē circūstātijs debitis ꝓuidā. in ℔ q̄ exit
opationē ei ꝺtinuat. sz in ℔ q̄ ꝓuat eā debitis circūstan
tijs deficit. t ab eis discōtinuat. t ita discōtinuat nō agē
do sed deficiēdo. t deficiēdo ē ꝓncipiū mali. t in ℔ q̄ de
ficit. a deo recedit. q: defect⁹ ille a deo nō est. Quāuis
eīm de⁹ coopet opanti. nō tm deficit cū deficiēte. Ad
13 illud qđ q̄ritur. Aut tota opatio est a deo t̄. dōm q̄ to
ta est a deo t tota a libero arbitrio. ℔ nō eīm est intelligē
dum q̄ deus coopet libero arbitrio. sicut cū duo ferunt
lapidē. vn⁹ coopat alteri. sz q: de⁹ est intime agens in oī
actōe. t intim⁹ est ipi potētia opanti. ita q̄ potētia ipsa
in nihil erit qđ non sit ab ipo. Et si obijciat q̄ eadem
actio erit tota bona t tota mala. dōm q̄ de⁹ illi actioni
nō dat nisi bonitatē nature. liberū aūt arbitrīū nō ꝓuat
eā bonitate nature sz bonitate moris. Et ista duo n̄ hnt
oppositū. vicz. q̄ aliq̄d habeat bonitatē nature. t ꝓua/
tum sit bonitate moris. Ad illud qđ obijcit q̄ de⁹ est
14 ꝓncipale mouens in tali actōe. dōm q̄ verū est. attamē
nō seqūtur ex ℔ q̄ exciter liber arbitrīū ad faciendā illaz
opationē. Excitatio eīm dicit aliquē effectū grē ꝓuentē
tem ipam volūtatē. Nec aūt reqūrit in bonis meritorijs
in alijs vo opibus indifferētibꝫ vel etiā malis nō est ni/
si sola coopatio diuine vrtis. q̄ exīs in creatura potē
tialiter. ēntialiter. t ꝓsentialiter. sicut ꝺseruat eā in es/
sendo. sic adiuuat in opando. ꝓpter qđ cōcedit ibi esse
coopatio. nō ꝓuentio vel subsecutio.

Questio II b

Utrū oīs rei ꝺseruatio sit a deo. Et q̄ sic videt. Pri
mo p Gregoriū. Cuncta in nihilū cederēt nisi man⁹ cō/
ditoris ea ꝺtineret. q̄ oīa q̄ ꝺseruant. a deo ꝺseruant.

Itē esse est act⁹ entis. t viuere viuētis. sz null⁹ actus
est q̄ nō sit a deo imediate. q̄ nullū ē t nullū viuere. si q̄
creatura ꝺtinue est. t ꝺtinuatio in esse nō ē aliud q̄ du/
ratio. cū esse eius nō possit esse nisi a deo. oīs rei ꝺserua
tio est a deo. Itē nihil mutabile subsistit nec saluat in
esse nisi p̄ imutabile t vtrū. sz omne esse creatū mutabile ē
t variabile. saltē a ꝓterito in futurū. q̄ nihil pōt subsiste/
re nisi deo ꝺseruante. Itē q̄nto effect⁹ magis petit a cā
tāto magis pēdet ab ipa t q̄nto magis pēdet ab ipa. tanto
min⁹ pōt durare vl subsistere sine ipa. sz oē creatū toū qđ
ē t qđ hz. a deo hz. q̄ impossibile ē aliq̄d nec ad momētū cō
seruari in esse nisi deo ꝺseruante. Itē sicut se hz essen
tia ad ꝓmā ēntiā. t sapientia ad ꝓmā sapiam. ita se hz
duratio ad ꝓmā durationē. sz oīs ēntia a ꝓma ēntia.
t oīs sapiētia a ꝓma sapiētia ē. q̄ oīs duratio a ꝓma du
ratione ꝓducit sicut a ꝓncipio. q̄ nihil in esse ꝺseruatur
nisi q̄ deū. Sz ꝺtra. Augu. in li. de natura boni. tra
crans illud qđ dicit Ecclesiastes. viij. Sermo ei⁹ pote
state ē plenus. dicit q̄ suū dicere est suū facere. sz statiz
qđ de⁹ fecit creaturā. simul cū ℔ disposuit quantū crea
tura durare debuit. q̄ videt q̄ statum dedit ei vrtutē ꝺti/
nuandi se in esse. q̄ nō videt q̄ ampli⁹ de⁹ imediate eam
ꝺseruet. Q̄ si tu dicas q̄ virtus creature data indiget
adhuc virtute diuina simul coopante. Cōtra si suū di/
cere est suū facere. t dicere nō pōt esse successiuū. q̄ nec
facere. sz ꝺseruatio creature est cū successione. q̄ nō vi/
detur q̄ illa ꝺseruatio sit a deo sicut a ꝺseruāte. Itez
ad nobilitatē agentis creati ꝓtinet q̄ pōt facere opus
p se stabile. nō indigens tpo a artifice ꝺtinue sustentāte.
sed de⁹ est artifex multo nobilior t multo potētior. q̄ vi
detur q̄ opibus suis det tale esse q̄ nō indigeant tpo cō
seruante ꝺtinue. igit ꝺseruatio rerū nō videt imediate
esse a deo. Itē idem est ꝓncipiū eēndi t ꝺseruādi. sed
forma sufficienter dat vnicuiq̄ rei esse. q̄ videt q̄ ad cō/
seruationē vniuscuiusq̄ rei sufficiat virt⁹ ꝓprie forme.
Q̄ si tu dicas q̄ forma nō pōt ꝺseruare suā naturā. pla/
num est ℔ esse falsum in aīa q̄ hz vim vegetatiuā t regi
tiuam corpis. Itē si oīs res ꝺseruat a deo imediate.
cū diuina vrtus nec possit a se deficere. nec possit ab alio
separari. videt q̄ nulla opatio creature. nec q̄ defectum
suū ꝓprius. nec q̄ actionē ꝺtrarij. possit aliqn terminari.
nunq̄ eīm deficit duratio sine defectu vrtutis ꝺseruāt.
t planū est illud q̄ multaz actio terminat. q̄ videt q̄ ta
lium ꝺseruatio nō sit a deo ranq̄ a ꝓncipio imediato.

Itē esto q̄ creatura sibi ꝓpi relinquat. aut ꝺseruat in/
esse. aut corrumpit. Si ꝺseruat in esse. habeo ꝓpositū
vicz q̄ nō oīs ꝺseruatio est a deo. Si corrumpit. aut ℔
est aliena actōe. aut ꝓpria inclinatōe. Aliena actōe nō
q̄ nulla creatura pōt aliā in nihilū redigere. Propria
inclinatione nō. q̄ natura sp desiderat quod melius ē.
t forma apetit vniri materie. t materia forme. q̄ si mo
tus seqūtur inclinationē t appetitū. sp durabit t nūq̄ de
ficiet. q̄ redit idē qđ ꝓus. vicz q̄ nō oīs ꝺseruatio a deo
est. ℟o. dōm q̄ nō solā oēm actionē. verūetiā oēm cō 15
seruationē necesse est a deo eē. Et rō huius ē necessitas
t indigētia ex pte creature. Oīs eīm creatura ex nihilo ē
t aliūde hz esse. Quia ex nihilo est. tō quodāmodo va/
na est. t vanitati subiecta ē. Quia vo aliunde hz esse. tō
esse est sibi quodāmodo accidētale. ꝺtrario mō est ī deo
Uñ Hylari⁹. vij. de trinitate. Esse nō est accidens sed co
subsistens veritas. t manēs causa. t naturalis gen⁹
ris ꝓpietas. Sicut igit vanū nō pōt fulciri nisi p̄ veꝛ
t stabile. t accidens nō pōt fulciri nisi p̄ subiectū. sic eē
creature nō pōt ꝺseruari absq̄ munificentia creatricis
essentie. Uñ sicut creatura habet essentiā t actionē. ita

etiaz habz t durationē. t ꝓpter hoc ḡuis creatura nō
possit esse actu infinita. nihilominus tamen ponit du/
ratione infinita. Infinitas eiñ duratōis nō ponit i cre
atura aliquam actualem infinitatem. Et ratio huius ē
quia potentia per quam durat creatura. nō tm̄ est ipi/
us creature. immo etiam creatricis essentie. Verum est
etiam ꝙ in creatura est aliqua potentia ad durandum
sed illa nō est omnino in actu. imo est in potētia quod/
ammodo respectu illius virtutis que est actu infinita.
Et hoc est quod vult dicere philosphꝰ in libro de cau
sis. ꝙ omnes virtutes infinite pendentes sūt ꝙ vnū in/
finitum principium. quod est virtus virtutum. Con/
cedende sunt igitur rationes ostendentes ꝙ omnis rei
conseruatio est a deo tanḡz ab immediato principio.
non tamen est ab ipso sicut a tota causa. Sicut enim in
creatura est aliqua virtus operatiua creata. sic etiam
16 aliqua virtus conseruatiua. Ad illud ergo quod ꝑ/
mo obiicitur ꝙ suum dicere est suum facere. Dicenduz
est ꝙ hoc nō dicitur immediate. propter hoc ꝙ ad dice/
re sequitur facere. quoniam deus dixit ab eterno. t fe/
cit in tempore. sed hoc dictum est. quia nō est noua ope
ratio ex parte dei ipsum facere superadditum ad dice/
re. sicut cōtingit in operatione creature. Nec valet qō
obiicitur ꝙ dicere nō est successiuum fm id quod est. qz
dicere t facere dei deus est. t eternum quid est. Verū/
tamen sicut ab eterno potest procedere temporale. sic a
diuino dicere in quo nulla est successio. potest procede
re successiua duratio. que quidem successiua est nō rati
one exigentie ex parte rei conseruantis. sed ex parte rei
17 conseruate. Ad illud quod obiicitur ꝙ artifex crea/
tus potest facere per seopus stabile. Dicendum ꝙ non
est simile. pro eo ꝙ artifex creatus sic facit rem ꝙ nō fa
cit eius principia intrinseca. nō enim potest in totam
rei substantiam. Et propterea res facta conseruari po
test in primis principijs que nō dependent a potestate
artificis. nō sic autem est in opere dei. Omne enī opus
quod deus facit. fm totum sui facit. t ideo totaliter ab
ipso dependet. t sine eius adiutorio conseruare nō po
18 test. Ad illud quod obiicitur ꝙ idem est principium
essendi t conseruandi. Dicendum ꝙ verum est in gene
re cause formalis. t similiter verum est in genere cause
efficientis. Quāuis igitur esse in creatura sit a forma
creata tanḡz ab informante. nihilominus tamen a deo
est tanḡz ab efficiente. Ideo sicut ad conseruationē rei
necessaria est virtus forme complentis. sic etiam neces
sarium est adiutorium primi t immediati efficientis.
19 Ad illud quod obiicitur ꝙ si deus conseruaret res
nihil corrumperetur. Dicendum ꝙ illud argumentum
deficit dupliciter. Primum quidem quia deus conser
uat voluntarie. t ideo tantū conseruat quātum placet
sibi t fm dispositionem sapiētie. Preterea. Conser/
uatio rei nō est a deo tanḡz a tota causa. sed requiritur
ex parte creature idemptitas ad cōseruationem. t vir/
tus quodāmodo conseruatiua. ad cuius defectum ve/
lociorem vel tardiorem. sequitur diuturniorem vel minus
diuturna duratio creature. t cum est idoneitas creatu
re ad durandum imperpetuū. vtpote simplicitas. de/
us esse eius eternaliter continuat. Ad illud quod q/
rit̄ vtrum si creatura sibi relinqueretur corrumpere
tur. Dico ꝙ sic. Et si queratur vtrum aliquo agente vt
nō. Dico ꝙ nullo agente. sed propter defectum inseipa
Talis enim corruptio que est adnihilatio dicit puruz
defectum. t ideo nō requirit causam efficientem. sed de
ficientem. hec autem in creatura est ex hoc ꝙ ex nihilo
est. Et si obiciatur ꝙ naturalis inclinatio cuiusli3 rei
est ad durandum in esse. t ꝙ motus sequitur inclinati/
onem. Dicendum ꝙ verum est de inclinatione motus
dicente positionem. Verum est etiaz principijs rei sal/
uatis in esse super que fundatur illa inclinatio. Si au/
tem creatura sibi relinqueretur. principia rei in esse nō
conseruarentur. immo in seipis deficerent. t ideo incli
natio ad esse pertret. Posset etiam dici ꝙ cum ponitur
ꝙ creatura sibi relinquatur ponitur ꝙ diuina virtꝰ se
subtrahat. t p ꝫ sequēs ponit creature adnihilatio. Si
cut eiñ p cōparationē virtutuꝫ infinite pōt fieri eductio de
nihilo in esse. ita etiā p subtractione pōt fieri adnihila/
tio. t p tanto dicit Hugo. ꝙ soli diuine virtuti possi/
bilis est adnihilatio creature. Verūtñ illud verbū intel
ligendū est sane. qz multū calūniabile est.

Questio III c

Utrum omnis compositio sit a deo. Et ꝙ sic videt.
vbicunḡz est aliqua compositio, ibi est aliqua compo/
nentis actio. sed omnis actio est a deo. ergo omnis cō/
positio est a deo. Item sicut potentie t virtutis est
distinguere t separe. sic potentie t virtutis est res vni
re t cōponere. sed omne quod est potentie. est ab oīpo
tentia creatoris. ergo ꝛc. Itē vbicunḡz est composi/
tio. ibi est aliqua vnio. t vbicunḡz est vnio. ibi est aliq̄
vnitas. sed oīs vnitas est a ꝑma vnitate. ꝑma autem t
summa vnitas deus est. ergo omnis cōpositio ē a deo.
Item augu. de vera relig. Oīnis res hz hec tria. s. ꝙ
vnū aliquid sit. t specie discernatur. t rez ordinē nō ex
cedat. 3z sicut dicit Aug. in xj. de ciui. dei. Ab eo ē oīs
modus. t oīs species. t oīs ordo. sine ḡbus nihil cē nec
cogitari pōt. ḡ si omne cōpositū t oīs cōpositio aliquo
mō est. videt igit oīs cōpositio a deo cē. Sz ɔ. super
illud. j. Corin. viij. Scim⁹ qz idolū nihil est. glo. Ma/
teriā idoli dīs formauit. 3z stultitia hoīm formā dedit
Et post. Quecūnḡz sūt i creatur⁹ fcā sūt p ꝟbū 3z forma
bois i idolo nō ē fcā p ꝟbū sic pcm̄ nō ē fctm̄ p ꝟbū. Vī
ḡ ꝙ cōpositio talis forme cū tali materia ñ sit a do. Itē
qdam sunt q̄ impossibilia sunt ꝓiungi. nō tm̄ a natura
3z etiā a deo. vtpote ꝙ aliq̄d sit simul t semel album et
nigrum. 3z intellectus noster fantasticus frequenter cō
ponit talia. nulloz aūt cōpositio est a deo nili eorum q̄
sunt a deo cōponibilia. si ergo opposita non sunt a deo
cōponibilia. t cōponūtur ab intellectu. videt ꝙ nō oīs
cōpositio sit a deo. Item q̄dam sunt q̄ nō pnt contin̄
gi in eodem sine monstruositate sicut duo capita in eo/
dem corpore. t talis compositio non potest esse a natu
ra nisi cum errore t ꝑter intentionē. si ergo deus in nul
la compositione errat. nec facit errare. videtur ꝙ tali/
um compositio nullo modo possit esse a deo. Item
aliqua sunt que impossibile est coniungi sine deordina
tione. vtpote si homo cōmisceretur bruto vel econuer/
so. si igitur talis compositio nō est aliud ḡz componibi
lium deordinatio. hoc ꝓpo enī deordinantur ꝙ sic cōpo
nuntur. t deordinatio nō sit a deo. videtur ꝙ aliqua cō/
positio nō sit a deo. Rº. Dicendū cū cōpositōis no/ 21
men triplr accipiat. in q̄libet suaz acceptionum aliq̄d
dicit. Dicit eiñ cōpositio cōponentis actio. dicit etiaz
cōpositio ponibil⁹ passio. dicit tertio mō cōpositio rei
cōposite dispositio. Et qm̄ tā actio ḡz passio. ḡz etiā di
spositio rei cōposite fm ꝙ cōpositā est aliq̄d dicit. t oē
qō dicit aliquā positionē a deo cē. ꝓcedendū est sūpli/
citer ꝙ oīs cōpositio sit a deo fm ꝙ cōpositio. sicut et
oīs actio t ꝓseruatio. Attēdendū est tñ ꝙ quēadmodū
q̄dā actōes sunt q̄ mox noīate ꝓiungere sunt malo. sicut

mẽdaciũ ⁊ adulteriũ. sic q̃dã g̃rũdã rez cõpositões sũt q̃s inseparabilit̃ ꝯcomitat aliq̃ deformitas ⁊ inordinatõ Un quẽadmodũ actio q̃ ꝯiucta est defectui malicie in/ separabiliter õr a deo cẽ. ita q̃ defect⁹ malicie nõ est a deo ſz a defectu creature. vtpote libere volũtatis. sic cõpo/ sitio cui iuncta ẽ deformitas ⁊ inordinatio sic ẽ a deo q̃ illa deformitas q̃ vere defect⁹ est. ẽ a defectu alicui⁹ cau se cõponẽtis create. vel a defectu ipoz cõponibiliũ. Lõ cedẽde sunt igit̃ rõnes oñdentes q̃ ois cõpositio ẽ a deo

Ad illud g̃ qõ p̃mo obȝicit̃ de cõpositõe q̃ est i idolo

22 Dicẽdũ q̃ idolũ fm q̃ hmõi noiat aliq̃d artificiatũ ꝯti nens in se aliq̃d numinis vel diuinitatis. ⁊ fm b̃ duplici ter intelligit̃ ibi cõpositio. ſ. forme artis ad materiã. et diuinitatis ad artifi. ciũ. ⁊ p̃ma q̃dẽ cõpositio est ex pte rei. secũda õ est solũmodo fm estimationẽ idolatrie. Quãtũ ad p̃mã cõpositionẽ idolũ aliq̃d est. q̃ntũ õ ad ſcõam nihil ẽ in mũdo i re q̃uis aliq̃d estimẽt. Lõcedo g̃ q̃ ꝯiunctio talis forme cũ hac materia cũ sit realiter ens. q̃ a deo ẽ. Lõcedendũ est nihilomin⁹ q̃ illa estima tio inq̃ntũ aĩe act⁹ est. a deo est. ſz cõpositio diuinitat̃ ad illud artificiũ q̃ estimat ẽ. oĩno nihil est. ⁊ b̃ a deo ñ est. q. nõ est talis cõpositio fm rem. Silr ordinatio illi us forme artificialis ad ꝯmẽtiã diuitatis. illa q̃dẽ po tius ẽ deo ordinatio q̃s aliq̃ positio ⁊ b̃ q̃dẽ a deo nõ est ſz a defectu cognitõis ⁊ fidei. Cũ g̃ õr q̃ forma idoli i tali materia nõ sit a deo. nõ negat cõpositio but⁹ forme cuz hac materia absolute ẽ a deo. ſz b̃ negat q̃ nõ est a deo ad id ꝓpter qõ hõ illã effigiẽ efficit. Et sic patz p̃ q̃ntro dicit idolũ nihil ẽ. ſ. p eo q̃ est nomẽ ipositũ a fictione cui subest falsitas. Patet etiã q̃ idolũ q̃ntũ ad aliq̃d qõ noiat sit a deo. ⁊ q̃ntũ ad aliq̃d nõ. Un q̃cq̃d est positio nis ibi a deo ẽ. illud aũt qõ est ꝓuatõis vel defectõis ñ est a deo ſz a defectu nr̃o. Ad illud qõ obȝicit̃ q̃ intel

23 lectus cõponit aliq̃ q̃ sunt impossibilia cõponi. dicẽdum q̃ talia impossibilia sunt cõponi ꝓpter inseparabilitatẽ de/ ordinatõis. Nũq̃ tm põt ẽ nec intelligi aliq̃d simul et semel sub duobꝫ oppositis. q̃n intelligat ꝯfusio ⁊ inor/ dinatio. Et q̃m in actõe dei quã de⁹ p se agit vt tota cã nõ põt esse defect⁹ ordinis. q. ſi eẽt. tã potẽtia ei⁹ in ope rãdo deficeret. hinc est q̃ talia a deo nõ possunt cõponi Sz cũ de⁹ coopat̃ intellectui potẽti deficere. sic põt eẽ q̃ illud qõ est ibi positõis sit a ỽture dei. qõ õ ẽ ꝓua/ tionis sit a defectu intellect⁹ creati. tõ rõ illa nõ valet. q̃ si nõ põt de⁹ p se illã cõpositionẽ facere. q̃ nõ possit ĩ faciendo alĩ cooparι. Ad illud qõ obȝicit̃ de his q̃ ñ

24 p̃nt cõponi sine mõstruositate tã patet rnsio. Quoniã cũ dico cõpositionẽ mõstruosam. duo dico. ⁊ dico cõ/ positionẽ. ⁊ dico vlteri⁹ luxuriã deordinatẽ. Et cõposi tio q̃dẽ est a deo. deformitas aũt mõstruositatis ẽ a defectu ⁊ errore nature q̃ venit ex ip⁹ portõe vtuſ ad na turã supra quã agit. siue p eo q̃ materia supabũdat. si/ ue p eo q̃ deficit. vt vtrobiꝫ est defect⁹ debite ꝓportio

25 onis. Ad illud qõ obȝicit q̃ q̃dã est cõpositio q̃ non põt esse nec intelligi p̃ter inordinationẽ. vtpote si pes poneret in pectore. si bõ coiret cũ iumẽto. dõm est q̃ et si vnũ necessario ꝯsequat̃ ad aliud. ⁊ intellect⁹ vni⁹ in/ separabilit̃ ꝯsequat̃ ex intellectu alteri⁹. nihilomin⁹ tamẽ diuersitatẽ hnt. q. vnũ dicit ꝓportionẽ. ⁊ aliud dicit po sitionẽ. ⁊ iõ põt vnũ deo attribui. q̃uis alter̃ nõ attri/ buatur.

Onsequẽter circa secundũ articulũ q̃rit̃ de acti/ one defectiua. vtrũ sit deo attribuẽda. Et circa b̃ q̃runt tria. Primo q̃rit̃ vtrũ a deo sit actio in iusta fm q̃ iniusta. Secũdo q̃rit̃ vtrũ a deo sit opatio fortuita fm q̃ fortuita. Tertio q̃ritur vtrũ a deo sit enũ ciatio falsa fm q̃ falsa.

Questio I d

Utrũ actio iniusta fm q̃ hmõi sit a deo. Et q̃ sic vi/ detur. tũ. Reg. vlẽ. Quis seducet achab regẽ israel. et post subiungit̃ q̃ dñs dixit spiritui mẽdaci egredere et fac. ſz qõ fit deo p̃cipiẽte fit a deo volente ⁊ autore. si g̃ spũs ille malign⁹ mẽtitus est ⁊ achab decepit deo man dante sibi mẽtiri ⁊ decipe. videt̃ q̃ tã mendaciũ q̃ dece/ ptio fm q̃ hmõi sit a õ. ⁊ si b̃ vez ẽ. g̃ actio iniusta fm q̃ iniusta a deo ẽ. Itez sicut vult pbus. si aliq̃d p sui pſentiã est cã alicui⁹. p sui absentiã est cã oppositi. ſz de⁹ p sui pñtiã est cã opatõis iuste fm q̃ iusta est. g̃ ab oppo sitis p sui absentiã cã erit iniusticie in actione. Itẽ q̃ adiuuat aliquẽ furẽ ad actionẽ furti. siue velit ipm iu uare ad furtũ siue nõ. nihilomin⁹ õr currere cum fure. ⁊ culpa furis ei attribuit̃. si g̃ de⁹ adiuuat hoiem ad acti/ onem substratã malicie ⁊ iniusticie. videt̃ q̃ talis defor mitas tanq̃ autori attribuẽda sit deo. Itẽ dare elemosynã ꝓpter vanã gloriã est pcm̃. ⁊ hocipo est pcm̃ ⁊ iniusticia q̃ actio ista refert̃ ad talẽfinẽ. ſz sicut dare elemosyne nõ nihil ẽ. sic relatio ad talẽ finẽ nõ nihil est. si g̃ talis relatio fuit rõ q̃re actio illa est mala. ⁊ talis re latio est a deo. cuz nõ sit oĩno nihil. videt̃ q̃ talis actio sit a deo. Itẽ iste q̃ peccat in amãdo creaturã. hocipo peccat q̃ deficit in creatura. ſz q̃ecere in creatura nõ om nino nihil ẽ. imo hocipo q̃ deficere ẽ. aliq̃d est. ſz cũ oĩe quod ẽ aliq̃d sit a deo. talis q̃es est a deo. ⁊ talis erat rõ culpe. g̃ ⁊c. Itẽ nobilio: est potẽtia volũtatis vt ẽ de liberatiua q̃s vt est natura q̃dã. ſz oĩe q̃ est a volũtate vt est natura ẽ a deo. g̃ oĩe q̃ ẽ a volũtate deliberati/ ua ẽ a deo. ſz actio iniusta fm q̃ hmõi est a volũtate de liberatiua. g̃ ⁊c. Sz ℈. Job. j. Sine ipo factũ est nihil. Glo. i. pcm̃. g̃ videt̃ q̃ pcm̃ nõ sit a deo. Item Ro. j. Tradidit eos vt ꝯumelijs afficiãt corpa sua in semetipis. glo. ĩmundas actões ⁊ ꝯumelioſas q̃by affi ciũt ⁊ inficiũt corpa sua hñt in semetipis mali. i. nõ aliunde ſz a semetipis. Nõ em̃ hz hõ b̃ a deo. ſz b̃ nõ põt dici de actõibꝫ fm q̃ actões sunt. g̃ õr de actõibꝫ fm q̃ iniuſte sunt. Itẽ q̃cũq̃ facit iniusticiã iniust⁹ est. ſz de⁹ nõ põt eẽ iniust⁹. g̃ nõ põt facere iniusticiaz. g̃ iniusticia actõis vel actio fm q̃ iniusta nõ est a deo. Itẽ q̃cũq̃ facit iniusticiã offendit deũ q̃ est ſũma iusticia. ſz de⁹ ñ põt seip̃m offendere neq̃ seip̃m negare. sicut dicit ap̃ls g̃ de⁹ nõ põt iniusticiã facere. g̃ nec actionẽ iniustã in/ q̃tũ hmõi. Itẽ iniusticia defect⁹ est. g̃ facere iniusti/ ciã est deficere. ſz diuinũ posse nõ p̃t deficere. g̃ nec in/ iusticiã facere. g̃ actio fm q̃ iniusta ẽ nõ est a deo. Itẽ q̃cq̃d est a deo laudat deũ. ſz iniusticia nullo mõ laudat deũ. nec opatio iniusta fm q̃ hmõi. nullo igit̃ mõ fm q̃ iniusta vl mala. ẽ deo attribuẽda. Rº. dõm q̃ cũ in/ iusticia siue malicia circa actionẽ dicat defectũ ⁊ ꝓua/ tionẽ. ⁊ defectũ deordinatũ de se. ⁊ defectũ carentẽ debi to fine. facere actionẽ iniustã. b̃ repugt̃ potẽtie. sapiẽ/ tie. ⁊ bonitati. Est em̃ ꝓpatio vtilitatis. ⁊ ordinis. ⁊ en titatis. ⁊ q. nihil est attribuendũ deo nisi qõ decet po tẽtiã suã. sapiam ⁊ bonitatẽ. tõ actionẽ malã deo attri/ buere nõ soluz falsitatis est. sed etiam blasphemie. ⁊ im/ pietatis. Concedẽdũ est igitur q̃ actio mala ⁊ iniusta fm q̃ hmõi nõ est a deo. Et iõ rõnes q̃b oñdunt ꝯcedẽ de sunt. Ad illud g̃ qõ obȝicit de vl. re. Dõm. q̃ egre 27
dere ⁊ facere nõ intelligit̃ ibi impatiue sed intelligit̃ ibi pmissiue. vñ verbũ impatiu imõi mltiplr accipit̃ i scri/ ptura. Aliq̃n ꝑceptiue. aliq̃n ꝑsuasiue. aliq̃n insinua

tonie·ꝛ aliqñ ꝓmissiue·ꝫ ꝯ sumi ꝑt exẽpla ex diuersis
28 locis scꝑture· Ad illud qͦ obꝯck de eadẽ cã q ꝑ sui
ꝑtiam ꝛ absentiã est cã oppositoꝝ· Dom q ꝛ lud habz
veritatẽ de cã q volũtarie se absentat·ita q ꝑncipaliter
est cꝰ absentia ab ipa·ꝫ aũt nõ est in ꝓposito· Deꝰ enim
nemĩ se absentat·imo paratꝰ ẽ oẽs adiuuare·ꝛ oĩbꝫ da/
29 re gram· Ad illud qͦ obꝯck q ille q iuuat furem in
actõe dick currere cũ fure si sciẽter ꝫ facit· Dom q ꝫ ñ
est sile·qz decẽs ꝛ ꝓueniẽs ẽ q hͦ primũ nõ adiuuet i ea
actõe in q̃ qs ambulat nõ recte·imo potiꝰ dz impedire
cũ ipe nec stat nec possit inde bonũ elicere·nec ad illud
aduitorũ aliq̃ lege astringit·ꝫ potiꝰ ꝓhibet· nõ sic aũt
est in ꝓposito·· Primo qz decet diuinã liberalitatẽ vt so
lẽ suũ ozri faciat sup bonos ꝛ malos· nec dz influẽtiaz
fructis sue subtrahere nec bonis nec malis·marie ſm il
lã influentiã q̃ respicit ꝓmũ ecẽ· Scͦo ꝯo qz decet diui/
nã ꝓuidentiã sic res qs ꝺidit administrare vt eas age/
re ꝓpos motꝰ sinat· Tertio ꝯo qz ipe nouit ꝛ scit ide bo
nũ elicere·ꝛ tõ cũ coopat petõi in actõe laudabiliter fac·
30 ꝛ tõ nullo mõ malicia q̃ reddit suũ actoꝛẽ culpabilẽ ẽ ei
attribuẽda· Ad illud qͦ obꝯck q relatio actiõis ad
inanẽ gliam tã ꝑ ad finẽ a deo est· Dom q relatio duo
dicit·vlcz actũ volũtatis ꝛ rõnis ꝓcedentis se ad illuz
finẽ mediãte illa actõe·ꝛ ꝫ idẽ bonũ est·ꝛ a deo ẽ· Pre
ter ꝫ ipoꝛtat deoꝛdinatoꝝ·tali em actõi iũcta est inoꝛdi
natio·qz talis finis tali opi nõ cõgruit·ꝛ ꝑtũ ad ꝫ ẽ ibi
malicia·ꝛ tõ iniusticia ẽ ibi rõne defectꝰ q̃ est in tali rela
tione·ꝓpter ꝫ nõ opter q sit a deo·Et ẽ sile in claudica
tione in q̃ est ambulatio cũ defectu·sic ꝛ in ꝓposito in/
31 telligendũ est· Ad illud qͦ obꝯck de ꝺere silr rñden
dũ est q des dicit positionẽ aliquã in ꝫ q dicit dilecti
onẽ creature·ꝛ dicit ꝓuationẽ rectitudis in ꝫ q dicit ꝓ
uationẽ finis vltimi· In ꝫ em q ibi ꝺescit ꝛ vltra nõ tẽ
dit cũ deberet vltra tẽdere·nõ tm est positio ſz etiã ꝑua
32 tio·q̃ ꝺidẽ nõ est a deo· Ad illud qͦ obꝯck q q̃ꝺ ẽ
a volũtate naturali ẽ a deo·dom q vez est ſm q est vo
lũtas naturalis·ꝛ silr illud qͦ ẽ a volũtate deliberati/
ua ꝑcise ꝺcedẽdũ ẽ esse a deo·ſz malicia nõ est a volũta/
te ꝓpe vt ẽ deliberatiua·ſz potiꝰ vt ẽ defectiua·q̃uis de
fectꝰ ille nõ cadat nisi circa actũ deliberatiuũ·ꝛ tõ q̃uis
sit a volũtate deliberatiua·nõ sequitur q sit a deo· qz nõ
est ſm q deliberatiua ſz ſm q defectiua· Et ꝓpterea si/
cut dictũ fuit sup si fiat tale argumẽtũ·Volũtas delibe
ratiua est a deo·ꝛ malicia ẽ a volũtate deliberatiua·ꝫ ẽ
a deo·peccat ſm accidẽs·qz peccat ꝺ illã regulã·Quic
q̃d est cã cause est causa causati·ita em pͦt ee sopbisma
ſm accidẽs in causando sicut inberẽdo·

Questio II e

Utrũ opatio fortuita ſm q est fortuita sit a deo· Et
q sic videt·qz fortuita q̃ casualis actio est ex causis
confluentibus ob aliud inceptis· Unde boetius in·v·
de ꝺsola· Casus est inopinatus rei euẽtus ex causis cõ
currentibus ob aliud inceptis·sed tam concursus cau/
saruz q̃ inchoatio ꝓpter aliud ẽ a deo· ergo si nihil plꝰ
requiritur ad hoc q aliquid sit fortuitum vel casuale·
videt q ram fortuita q̃ casualia ſm q hmõi sunt a deo
Item sicut ens ꝑ se est a deo inq̃tũ est per se· sic et ac
cidens est a deo inq̃tum est accidens· ergo sic opatio
nime per se a deo·ita et opatio cause per accidens· ſz
casuale et fortuitum ſm q hmõi dicit operationẽ vel
effectuz cause ꝑ accidens·sed naturale et artificiale di/
cit effectũ cause ꝑ se·ergo sicut omne naturale et artifi/
ciale est a deo inquãtum hmõi· sic omne casuale et om
ne fortuitum inquantuz hmõi est a deo· Item q̃ cũ
q̃ aliqua ꝺuersa ꝺcurrunt ad vnius effectus ꝓductoꝝ
necesse est q per vnum aliquod ꝺiũgant·ſz cause a qui/
bus ozit tam casuale q̃ fortuitum·ꝛ sunt ꝺuerse q̃tum
ad rem·et sunt ꝺuerse q̃tuz ad intentionez·ergo si vni
unt·ꝺiũgunt ꝑ aliquid quod est supra eas·sed nihil est
supra agens naturale ꝛ agens a ꝓposito nisi solus deꝰ
ergo talũ causarum ꝺcursus a deo est·ꝛ hmõi cãz con
cursus facit effectũ casuale vel fortuitũ·ergo ꝛc Item
potentior est ad agendũ cã per se q̃ cã ꝑ accidens· sed
causa ꝑ se nullum effectum ꝓducere pͦt quin adiuuet a
deo·ergo nec cause ꝑ accidens· ſz cause ꝑ accidẽs sũt ca
sus et fortuita sicut vult phͥs in ij· phicoꝝ·ergo cuz
eoꝝ effectꝰ sint casuale ꝛ fortuitũ inq̃ntũ hmõi· vꝝ ꝛc·
Si tu dicas q casuale ſm id qͦ ẽ a deo ẽ·nõ tñ ſm q ca
suale·qz ꝺicẽ ꝓuationẽ intẽtõis nõ positionẽ· Cõtra ꝫ ẽ
q sic̃ natura opat ꝑ intẽtoꝝ·ita etiã opat vniformiter et
mõ ꝺsuero· ſz cũ aliq̃ opatio fit ꝓter solitũ cursum natu
re·illa q̃ꝺ opatio ꝺr miraculuz·ꝛ talis opatio ponit a
deo inq̃tũ talis·Si ḡ opatio q̃ fit ꝓter ꝺsuetudinẽ in/
q̃tũ hmõi ẽ a deo·pari rõne ꝛ opatio q̃ fit ꝓter intẽtoꝝ
inq̃tũ hmõi est a deo· Itẽ fortuitũ qͦ ẽ ab aliq̃ agẽte
intẽdẽte aliud sic̃ inuẽtio thesauri ẽ ab eo q intẽdit ara/
re terrã·ſz q ille aliud intẽdat ꝫ bonũ est ꝛ a deo ẽ· silr
q thesaurum illũ inueniat ꝫ bonũ est ꝛ a deo est·ḡ fo/
tuitũ vt fortuitũ est·a deo videt cẽ· Sed ꝺ ꝫ arguit
Aug·in li·lxxxiij·q·sic·Quicq̃d casu fit temere fit·q̃c/
q̃d temere fit·fit sine ꝓuidẽtia·si ḡ oĩe qͦ fit a deo fit
ꝑ ꝓuidẽtiã·qz deꝰ nihil agit sine ꝓuidẽtia·vꝝ q casuale
ꝛ fortuitũ inq̃tũ hmõi nõ sit a deo· Itẽ casus ꝛ fortu
na accidit ꝑ defectũ ꝑcognitiõis·ſz deꝰ nihil ꝑt facere ni
si ꝑcognoscens ꝛ ꝓsciẽs·ḡ nihil casuale inq̃tũ hmõi ẽ a deo
Itẽ sicut bonũ repugt malo·ita fortuna repugt ꝓui
dẽtie·ſz a deo q̃ sume bonꝰ ẽ nõ ꝑt egredi aliq̃ opatio in/
iusta·ḡ pari rõne cũ sit sume ꝓuidus ñ ꝑt exire ab eo ali/
qua opatio fortuita· Itẽ fortuitũ ſm q fortuitũ ozrũ
hz a cã ꝑ accñs·ḡ si deꝰ eet cã fortuiti ſm q hmõi· deus
eet cã alicuiꝰ rei ꝑ accñs·ſz cã ꝑ accñs reduci hz ad cãm
nobiliorẽ·ḡ aliq̃ cã eet nobilioꝝ deo·qͦ ẽ absurdũ· Itẽ
sicut iniusticia se hz ad suã cãm·sic casuale ꝛ fortuitum
ad suã·ſz iniusticia nõ ꝑt ee ab aliq̃ nisi opante iniuste·
ḡ casuale ꝛ fortuitũ nõ ꝑt ẽ nisi ab eo q opat casualiter et
fortuite·ſz deꝰ nullo mõ opat casualiter nec fortuite·ḡ ca
sualis siue fortuita opatio ſm q hmõi nõ ẽ a deo· Rñ· 33
dom q ꝛ si casuale ꝛ fortuitũ ſm id qͦ ẽ sit a deo·inq̃tũ
tñ casuale vel fortuitũ a deo nõ est· Et rõ huiꝰ ẽ·qz casu
ale ꝛ fortuitũ aliq̃d ponũt vt poteẽ effectũ q̃ est ex ꝺcursu
causaz ad aliud inceptaz· Aliq̃d etiã ꝓuãt·dicit em ca
sus ꝛ fortuna defectũ intẽtõis ꝛ ꝑcognitiõis· ꝛ qñ opa/
tio causaz ꝛ ꝺcursus ad ꝓducẽdũ tales effectꝰ aliq̃d est
tõ a deo ẽ·qz ꝯo ꝓuatio intẽtõis defectꝰ ẽ·tõ a deo nõ est
Et qñ casuale ꝛ fortuitũ vt sic noiant ipositiua sunt a ta
li defectu·hinc ẽ q nõ sunt ꝺcedẽda a deo eẽ· Et ꝫ vult
dicere aug·in li·lxxxiij·q·cũ dicit· Qͦ casu fit temere
fit·ꝛ tõ sic̃ nõ ꝺcedim⁹ q temerariũ ſm q hmõi sit a deo
sic nõ est ꝺcedẽdũ q casuale vel fortuitũ ſm q hmõi sit
a deo·ꝛ qz tã casuale q̃ fortuitũ vt sic ẽ·est nomẽ ipositũ
a ꝓuatõe intẽtõis·ſm q ꝓuatio intẽtõis dupliciter in/
telligi·ſm ꝫ casuale ꝛ fortuitũ ꝺ dupliciter· Uno em mõ ꝑt 34
intelligi ꝓuatio intẽtõis vniuersaliter respectu cuiuſ/
cuq̃ agentis·siue ꝑticularis·siue vniuersalis·siue ope/
rantis siue cooperantis·siue exequẽtis siue gubernãtis
Et ꝫ mõ nihil est casuale·ꝛ casus ꝛ fortuita ꝫ mõ nihil
sunt· Et hoc mõ aliq̃ ꝑbi posuerũt casum·ꝛ improbat
augꝰ·in li·lxxxiij·q·q ꝑ hoc q ꝓuidentia rotꝰ mũdꝰ ad
ministraꝝ·ꝛ ita nihil fit q ñ ꝑueat ad opꝰ ꝓuidẽtie· Alio
mõ pͦt intelligi ꝓuatio intẽtõis respectu agẽtis ꝑti

cular' · vt pot⁹ ptic̄laris nature ⁊ intellect⁹ creati · ⁊ ꝟ
mō aliq̄d ē causale · ⁊ casus aliq̄d ē · fm q̄ dicit Boe · in
li · de cōso · diffinies casum ⁊ oñdens q̄liter q̄s pōt opa
ri casualiter · vicz cū aliq̄d asseqūtur inopinate · ⁊ iō dicit
Casus ē inopinat⁹ rei euētus · vbi simul tangit positio
nem ⁊ pr̄uationē · Positionē p hoc q̄ dicit euentus · p/
uationē in ꝟ q̄ dicit inopinat⁹ · ⁊ illa q̄dē pr̄uatio non
ē respectu dei · q: de⁹ nihil pōt facere inopinate siue im
prouise · nec etiā a deo ē cū sit defectus · sz pot⁹ a defecti/
bilitate creature · Cōcedēde sunt igit̄ rōnes oñdētes q̄
nihil ē a deo casuale · ita q̄ casuale fm q̄ casuale non ē a
35 deo · Ad illud ꝟo q̄d p̄mo obūcit incōtrariū q̄ cōcur/
sus causarū a deo ē · tā ptz rñsio · arguit em̄ de casu fm q̄
dicit positionē nō fm q̄ dicit defectū · Ad illd̄ quod
36 obūcit a deo ē cā p se ⁊ p accēns · Dōm q̄ aliter dr̄ accēs
de ente puro ē dña ent' · aliter pur ē dñtia cause · Prout
ē dñtia ent' dicit habitudinē ad subiectū · q̄ q̄dē posito
nō ē puatio · Prout aūt ē dñtia cause · dicit p̄uationem
intentionis p quā aliq̄d dr̄ eē cā alicui⁹ p se · ⁊ iō non se/
quit̄ q̄ si modus eēndi p accēs inc̄ztū hmōi sit a deo · q̄ ⁊
modus operandi p accēs inc̄ztū hmōi sit a deo · Ad il/
37 lud q̄d obūcit q̄ diuerse cause indigēt aliq̄ suplone cōcū/
gente ad ꝟ q̄ possint vnū effectū p̄ducere · Dōm q̄ illud
dupliciter potest intelligi Uno mō vere · alio modo fal
se Si enī intelligat̄ q̄ ad hoc q̄ alique due cāe ꝛcurrāt
necēria sit noua influentia cāe suplonis · plus quā si nō
ꝛcurrerent · ⁊ quelibet operet̄ p se · sic nō habet veritatē
hoc enīz ipso q̄ aliquis abscōdit in terra thesaurum ⁊ a
liquis fodit in eadē terra sine noua influentia ille due o
perationes causant thesauri inuentionez · Si aūt ita intel
ligat̄ q̄ oēs cause que ꝛcurrūt ad vnum effectū reducūt
ad aliq̄d vnū p̄ncipiū · sic veritatez habet · p eo q̄ illa
que nō p̄nt reduci ad vnū p̄ncipiū oīno sunt diuersa ·
⁊ iō nūquā p̄nt ad vnū effectū ꝛcurrere · Si enim ī vno
p̄ncipio nō ꝛuenirent · tā oīno nō haberent aliq̄d cōe
⁊ iō necēe ē ponere q̄ tam cause ꝛcurrentes q̄z earū con
cursus sint ab vno p̄ncipio p̄mo · Sz tñ ex nō sequit̄ q̄
casuale inc̄ztū hmōi sit a deo fm id q̄d est · q: casus non
38 tm̄ intendit euentū · sz etiā euentū inopinatū · Ad il/
lud q̄d obūcit q̄ causa p accidēs indiget adiutorio sicut
causa p se · Dicēdū q̄ est vere respectu ei⁹ q̄d efficit · sz nō
indiget adiutorio respectu ei⁹ in q̄ deficit · p se em̄ pōt ꝛ/
ficere · sz nō p se pōt efficere · ⁊ iō nō sequit̄ ex ꝟ q̄ casua/
le sit a deo · nisi fm illud fm quod aliq̄d ponit · nō fm q̄
dicit p̄uationē intentōis · Et si obūciat̄ q̄ miraculū inq̄n
tum hmōi est a deo ⁊ tñ dicit p̄uationē ꝛsuetudinis · q:
fit p̄ter solitū cursum · Dicēdū q̄ aliter miraculū fit p̄ter
solitū cursuz · ⁊ alit̄ fortuitū p̄ter intentionē · Miraculū
em̄ fit p̄ter solitū cursuz ita q̄ s̄ cursuz nate · vñ pl⁹ dic̄
positōis q̄s p̄uatōis · casuale ꝟo ñ ita fit p̄ter intentōez q̄
39 fiat supra intentionē · sz deficit ab intentione · Ad illud
q̄d obūcit q̄ de⁹ pōt q̄ aliq̄d agens vnū assequat̄ · ⁊ ali/
ud intendat · ita q̄ vtrūq̄z sit a deo · Dicēdū q̄ vere est · sed
asseqū vnū ⁊ intendere aliud ꝟ nō facit casus vel fortuna
inc̄ztū ds aliud intendit ab eo q̄d asseqūtur · sz inc̄ztū non
p̄uider nec intendit illud q̄d asseqūtur · Si em̄ aliud ⁊ ali/
ud intenderet · tā nō operet̄ casualit̄ siue fortuite · Licet
aūt intendere ad aliud sit a deo · nō tñ a deo ē nō intendere
illud q̄d asseqūtur · q: p̄mū dicit positionē · ⁊ secūdū pua/
tionē · ⁊ casuale siue fortuitū inc̄ztū hmōi ñ noiat̄ a p̄ri/
mo sz a secūdo · ⁊ p̄pterea inc̄ztum tale nō est a deo · sz a
defectu repto in agente creato ·

Questio III e

Utrū enūciatio falsa fm q̄ hmōi sit a deo · Et q̄ sic vi
detur · Qñcūqz aliq̄ duo fundant̄ sup̄ idē fm rez · si vnū
est a deo · ⁊ reliquū · sz falsitas alicui⁹ p̄positōis · ⁊ veri/
tas sue oppositē fundant̄ sup̄ idē · ꝟ em̄ ipso q̄ ꝟ est vera ·
hō est aīal · ꝟ est falsa · hō nō est aīal · g̃ cū oīs p̄positōis
v̄itas sit a deo · videt̄ q̄ oīs p̄positōis falsitas sit a deo

Itē veritas ē adeq̄tio rei ⁊ intellect⁹ · ⁊ falsitas ē in/
adeq̄tio rei ⁊ intellect⁹ p oppositū · sz sicut se hz eq̄litas
⁊ ineq̄litas in reb⁹ · ita se hz eq̄litas ⁊ ineq̄litas in ppo
sitōib⁹ · sz eq̄litas ⁊ ineq̄litas in reb⁹ sunt ab ipso deo · sic̄
em̄ a deo ē q̄ aliq̄ duo sunt eq̄lia · sic a deo ē q̄ aliq̄ duo
sic se habeāt q̄ vnū excedat reliquū · Unde aug · dicit · q̄ si
essent eq̄lia · nō eēnt oīa · g̃ pari rōne adeq̄tio ⁊ inadeq̄/
tio signi ad signatū est ab eodē p̄ncipio · Itē ab eo ē
falsitas p̄pōnis q̄ sol⁹ pōt facere p̄pōnez ip̄am eē falsaz
sz demōstrato aliq̄ peccatore ista ē vera · iste nō est iust⁹
⁊ null⁹ pōt hanc facere falsam nisi sol⁹ de⁹ q̄ pōt ei dare
iusticiā · g̃ ⁊c · Itē maioris dignitatis ⁊ pr̄tātis est fal
sificare hāc p̄pōnem · ille est perōr · q̄z verificare eā · q̄ ei
peccat hoc ipso q̄ peccat verificat eā · ⁊ ꝟ indignitatis ē
g̃ si oīs p̄pōnis v̄itas a deo est · videt̄ multo fort⁹ q̄ ta
lis p̄pōnis falsitas sit a deo · Sz cōtra · omne q̄d de⁹
potest facere habet exemplar in deo · sz enūciatio falsa
fm q̄ falsa nō hz exemplar in deo · cū ipsa veritas sit rō
exemplificādi · g̃ enūciatio falsa fm q̄ falsa nō est a deo ·

Item sicut se habet bonitas ad maliciam · sic se habz
veritas ad falsitatē · sz a summa bonitate nullo mō po/
test eē malicia · g̃ a summa veritate nullo mō potest esse
falsitas · Itē vez et ens ꝛuertunt̄ · sz a deo nō potest
aliq̄d esse q̄d nō sit aliq̄ mō ens · si em̄ pure nihil esset · a
deo non esset · ergo a deo nō potest esse nisi vez · sz enū/
ciatio falsa inc̄ztū hmōi dicit p̄uationē veri · g̃ videt̄ q̄
a deo nō debeat causari fm q̄ hmōi · Itē omne q̄d deus
pōt facere · pōt dicere · sz falsum nō pōt dicere · g̃ nō pōt
facere · Probatio minoris · Si dicit falsum · aut g̃ scien
ter · aut ignoranter · Ignoāter nō · hoc ꝛstat · Si scīēter ·
sz q̄cūqz dicit falsum scīēter · mētit̄ · g̃ de⁹ mentiret̄ · quod
ē p̄phanū ⁊ impiū dicere · Rō · Dōm q̄ falsitas nihil ali/ 40
ud ē q̄z defect⁹ veritatis in re q̄ nata ē verificari · sic ma/
licia dicit p̄uationē bonitatis ⁊ rectitudinis circa actio/
nē q̄ nata ē rectificari · ⁊ iō actio mala inc̄ztū actio ē a
deo · inc̄ztū vero mala ⁊ iniusta · a deo nō ē · sic enūciatio
falsa inc̄ztū enūciatio a deo ē · inc̄ztū vero falsa non ē a
deo · Unū quēadmodū in actione duplex ꝛsiderat̄ boni/
tas · vna nature ⁊ altera moris · vna ē eēntialis · ⁊ alte/
ra accētalis · ⁊ iō vna p̄uat̄ altera relinquit̄ · ⁊ rōne illi⁹ 41
bonitatis q̄ relinquit̄ · actio illa ē a deo · Sic in oīi enū
ciatione duplex ē veritas · Una eēntialis · ⁊ hec ē veri/
tas qua p̄pō repūtat illud ad q̄d repūtandū instituta ē
⁊ hec nūq̄z p̄uat̄ ab enunciatōe · Ois enīz enunciatō si
gnificat illud ad quod instituta est siue sit vera siue fal
sa · Alia vero ē veritas accētalis q̄ attendit̄ ī ppositōe
in hoc q̄ repūtat rem fm q̄ ē · tunc enīz dicitur adeq̄ri
significatio significato · ⁊ veritas enunciatōis nō est a
liud q̄z q̄dā adequatio · Et hec veritas p̄uat̄ p falsitatē
tunc enīz est p̄pō vel enūciatio falsa q̄n signū nō repū/
tat rem sicut ē · vel res nō ē sicut repūtatur p signū · ⁊ ꝟ ē
q̄d dicit phs · Ab eo q̄ res est vel nō ē · est oratio vera vl
falsa · ꝟ ē dicere · ab eo q̄ res ē sic repūtat̄ ōr oratio vera
ab eo q̄ res non ē sic repūtat̄ ōr oratio falsa · Sic̄ igitur
iniusticia ē p̄uatio rectitudinis · sic falsitas ē defectus
adequationis · ⁊ ideo sicut deo vt auctori nō attribuitur
iniusticia actionis · sic non debet ei attribui falsitas oīo
nis · vtroqz em̄ modo defectus est · ⁊ nullus defectus deo
attribuendus ē · Notandū ē tñ q̄ ⁊ si nullus defectus

sit a deo·tñ magis aliquis defect⁹ elongak a causa lita-
re dei q̄z ali⁹ fm q̄ sunt diuersi modi deficiēdi. Est enim
q̄dā defect⁹ q̄ dicit p̄uationē alicui⁹ positōis ⁊ ordinis·
sicut est defect⁹ culpabilis·⁊ iste est defect⁹ vitupabilis
⁊ vitupabilē reddit actorē·⁊ talē defectū de⁹ ñ facit·nec
etiā facit aliq̄d·q̄ facto creatura tali defectu deficiat ne
cessario·vñ nec de⁹ facit peccatū·nec facit aliquē pecca
re·nec facit aliq̄d q̄ facto necessario sequit̄ p̄tm rōne il
lius q̄ de⁹ facit·h̄ dico p̄pter aīe infusionē in q̄ neces-
sario ꝯtrahit culpa originalis·sz h̄ nō est ex actu dei·sz
ex p̄uaricatōe p̄mi p̄entis·Est ⁊ ali⁹ defect⁹ q̄ est p̄uatio
alicui⁹ positōis·nō tñ est p̄uatio ordinis·ꝯtingit enim
aliq̄s defect⁹ ordinari·⁊ talis defect⁹ licet nō possit dō
attribui fm q̄ defect⁹·pōt tñ ei attribui fm q̄ ordinat⁹
⁊ de tali defectu licet nō possit dici q̄ de⁹ eū faciat·q̄z de
fectū facere est deficere·pōt tñ dici q̄ facit aliq̄d q̄ facto
necessario ꝯsequit̄ ille defect⁹·⁊ talis defect⁹ est falsitas
⁊ ignorātia·⁊ cecitas·⁊ ꝯsiles·Tñ q̄uis nō possit ꝯce-
di q̄ de⁹ faciat falsitatē ordinis siue ordinem falsum fm
q̄ falsa est·pōt tñ ꝯcedi q̄ de⁹ faciat aliq̄d q̄ facto aliq̄
oratio est falsa necessario·sicut cū iustificat impiū·facit
aliq̄d·q̄ facto hec enūciatio est falsa·Iste est impi⁹·Lō
cedēde sunt igit̄ rōnes oñdentes q̄ enunciatio falsa fm
q̄ falsa nō sit a deo. Ad illud g̃ qđ obiicit̄ q̄ falsitas
43 ⁊ veritas fundank sup idē·dōm q̄ vez est·sz tm aliter et
aliter·q̄z veritas fundat̄ p modū positōis·⁊ falsitas p
modū p̄uatōis·⁊ tō nō sequit̄ q̄ sit ab eodē·Cū aūt dici
tur q̄ q̄ sup idē fundank ab eodē sunt·h̄ intelligit̄ q̄ñ su-
per idē fundank ⁊ eodē mō. Ad illud qđ obiicit̄ q̄ eq̄
44 litas ⁊ ineq̄litas in rebꝰ sunt ab eodē p̄ncipio·Rñden-
dū est q̄ nō est ille·q̄z in rebꝰ vno mō ineq̄litas dicit p̄ua-
tionē eq̄litatis vbi dz ee·⁊ tūc nō ē a deo cū sit defectus
Alio mō ineq̄litas dicit gradū ⁊ ordinē q̄ debz ee inter
res·⁊ h̄ mō si videat dicere p̄uationē·q̄z tñ dicit positi-
onē a deo est·sz inadeq̄tio signi ad signatū sp dicit defe
ctum·p eo q̄ signū instituit̄ ē vt reperit̄ signatū fm q̄
est·⁊ tō in adeq̄tione signi ad signatū ē falsitas·inadeq
tio ꝰo in rebꝰ nō est falsitas·Et p̄terea nō sequit̄ q̄ si i-
adeq̄tio ret ad rē est a deo·q̄ inadeq̄tio signi ad signa-
tum sit a deo·Posset tñ dici q̄ inadeq̄tio inq̄tū hmōi
cū dicat defectum eq̄litatis a deo nō est·q̄uis illud qđ
subest a deo est· Ad illud qđ obiicit̄ q̄ de⁹ p̄t falsifi
45 care enūciationē·Dōm q̄ hec ē vera ⁊ p̄pria·De⁹ facit·

Dist·xxxviij·qualiter in generali p actū voluntatis p̄tm introducitur·

Post predicta de volūtate eiusq̄ fine rē·Supra
oñdit magister quid sit malū siue p̄tm in gene
rali·in hac p̄te determīat qualiter p̄tm p actū
voluntatis habeat introduci·Diuidit aūt pars ista in
tres·In quarū prima determinat magister qualit̄ pec-
catū a voluntate habeat ortū in generali·In scōa ꝰo de
scendit ad spāles dr̄ias peccati·infra dist·xlij·Cum
aūt voluntas malat̄ operatio rē·In tertia vero inquirit
vtrū ortū habeat in ipa voluntate p̄ias peccādi·infra
dist·xliij·Post predicta cōsideratōe dignū occurrit·
rē·Prima p̄s hz duas·In prima inquirit magr̄ qualit̄
ipsa voluntas habeat deprauari·Scōo ꝰo qualit̄ ex
p̄uitate voluntatis fiat depr̄auatio in actu exteriori·in
fra di·xl·Post hec de actibus adiūciendū videtur·Pri
ma p̄s habet duas·In prima determinat qualiter vo-
luntas habeat depr̄auari·In scōa ꝰo inq̄rit quare ma-
gis dep̄rauetur voluntas in suo actu q̄z aliqua alia po
tentia·j·di·xxxix·Hic aūt ortur q̄ satis necessaria·

Prima p̄s que cōtinet p̄tē distinctionem hz duas

q̄ facto aliq̄ p̄positio ē falsa·h̄ aūt min⁹ p̄pria de⁹ facit
aliquā p̄positionē falsam·sz h̄ est simplicit̄ imp̄opria
de⁹ facit falsitatē in p̄positione·⁊ h̄ q̄ falsitas nomīat
ipm defectū p̄fec̄e·⁊ tō in illa rōne est sophisma fm acci
dens q̄ si arguit·facit aliq̄d·q̄ facto p̄positio est falsa
g̃ facit p̄positionē falsam siue falsitatē in p̄positione·

Ad illud qđ obiicit̄ q̄ maioris dignitatis est falsifi-
care aliquā p̄positionē q̄z verificare·dōm q̄ veritatez
ad falsitatē ꝯtingit cōpari dupliciter· Aut loq̄ndo for- 46
maliter·aut causaliter·siue rōne ei⁹ qđ subest·Si loq̄n-
do formaliter·sic cū veritas dicat adeq̄tionez·⁊ falsitas
inadeq̄tionē·⁊ ita falsitas p̄uationē·veritas positōem
digni⁹ est oīno aliq̄d verificare q̄z falsificare·q̄cđ illō
sit·cū dignior sit veritas q̄z falsitas·si tñ ꝯtingat dice-
re digni⁹ respectu ei⁹ in q̄ nulla ē dignitas·Si aūt cō-
param⁹ veritatē ad falsitatē rōne ei⁹ qđ rñdet ex p̄te rei
sic dico de plano q̄ aliq̄n digni⁹ est illud qđ ex p̄te rei
reddit illā p̄positionē falsam·q̄z illud qđ reddit p̄positi
onē verā·sicut patet·digni⁹ ē em̄ qđ reddit istā p̄positi
onē falsam·iste nō est bon⁹·q̄z qđ reddit eā veraz·Et
rō hui⁹ est ista·q̄ q̄z veritas de se dicat positionem
q̄ dic̄ adeq̄tionē·illa adeq̄tio ex p̄te alteri⁹ extremi ita
bñ pōt respicere p̄uationē sicut positionē·⁊ defectū si-
cut effectū·Sicut em̄ defect⁹ est ordinabilis ⁊ tñ defect⁹
est·sic ē cognoscibilis·⁊ sic ē significabilis·tō cū q̄rit su
per q̄d fundet veritas enūciationis·nō oportet q̄ ex par
te rei rñdeat aliq̄ veritas·Sicut em̄ vez ens contingit
p̄e significari ipm ee·sic etiā de illo qđ nullo mō ē ꝯtin-
git p̄e significari q̄ ipm nō ē·Sic em̄ significatio dicit
relationē·q̄ nō req̄rit significatū ee in actu·sic ⁊ v̄itas
sign̄ q̄ q̄dem dicit ordinē ille⁹ relatōis·nō exigit fun-
dari sup aliquā rez actualiter exīt̄em·nihilomin⁹ tñ cū
oīs relatio ⁊ ordo a deo sit·talis significatio ⁊ talis ve
ritas a deo ē·nec sequit̄ ad h̄ q̄ significatū sit a deo·im
mo ē ibi sophisma fm accidēs·sicut si arguer̄·ordina
tio culpe ⁊ pene ē a deo·g̃ culpa ē a deo·Sic nō seqūtur
in p̄posito vera significatio furti ē a deo·g̃ furtū ē a deo
Et sic patet q̄ ⁊ si veritati nō semp correspōdeat ex p̄te
significati aliquid excellentius q̄z falsitati·tamen veri
tas nobilior est q̄z falsitas·⁊ ideo nō sequitur q̄ si veri-
ficatio propositionis sit a deo·q̄ ab eodem sit propo-
sitionis falsificatio siue falsa enūciatio fm q̄ falsa·Et
sic patent quesita.

gres·Qm̄ em̄ depr̄auatio ⁊ rectificatio voluntatis at-
tenditur penes finem·⁊ voluntas hz compari ad finez
mediante intentione·ideo p̄s ista duas hz p̄tes·In q̄-
rū p̄ma determinat mag̃r de rectificatōe ⁊ depr̄uatōe vo-
luntatis ex p̄te finis·Scōo ꝰo inq̄rit dr̄iam volūtatis
intētiōis ⁊ finis·ibi·Solet etiā q̄ri q̄d distet inf̄ volun
tatē ⁊ intentionē·Prima p̄s hz quattuor p̄tes·Quia cū
obliquatio cognoscat hz p̄ rectitudinē(nā rectū iudex est
sui ⁊ obliq·ideo in prima p̄te determinat mag̃r q̄ ex p̄te
finis venit rectitudo volūtatis·Scōo determinat q̄s
sit ille finis·ibi·Qui g̃ charitatē sibi ponit finē·In ter
tia vero determīat de vnitate finis respectu bonarum
voluntatū·ibi·Sz q̄r vit̄ oēs bone volūtates·Quar
to ꝰo mouet qōdā dubium ⁊ determīat ibi·Verūtñ huic
sniē q̄ dictū ē rē Scōa ꝰo p̄s in qua determīat de dr̄ia
volūtatis intētiōis ⁊ finis hz duas·In quarū p̄ma q̄-
rit dr̄iam fm rōnē·ibi·Solet etiā q̄ri·rē·Scōo de dr̄ia
fm rē·ibi·Sz quer̄itur vtrū intētio rē·Et fm hoc duo
determinantur in parte ista·scz de comparatione vo-
luntatis ad finem·⁊ de differentia intentionis ⁊ volū-
tatis·

a Ex fine suo ꝛc̄. Sz ꝺtra beatitudo est bonū nobis ignotū. vñ b̄ est illud qđ nec oculꝰ vidit nec auris audiuit ꝛc̄. g̈ si q̄ ignotū nō possumꝰ aliud cognoscere. videt q̄ volūtas nō possit cog̈sci vtrū sit bona vel ꝓtaua ex illo fine. Jt̄ certius ē nobis qđ est pñs nobisꝑ q̄ qđ est absens. si g̈ ñ cognoscimꝰ ꝓsentia q̄ absentia sz magis ecō uerso. videt q̄ p beatitudiez nō fiat cognitio bonitatis in volūtate. Rꝰ. dicēdū q̄ cognitō beatitudis duplex est. videlicet in vli. ꝛ ꝓticulari. Cognitio beatitudis in vniuersali oīb⁹ est innata. Cognitio vero ī ꝓticulari viez vbi sit beatitudo ponē da. habet a nob per habitū fidei aliq̄ mō. et aliq̄ mō expectat̄ ba bēda p̄ deiformitatē g̈lie. Nunc eñ cog̈scimꝰ q̄si speculando. ꝛ a remotis. ꝛ semiplene. tūc autez cognoscemꝰ ꝛperiendo pfecte. Licet aūt nunc nō cognoscamꝰ pfecte. cognoscimus tñ certitudinaliter certitudine fidei q̄ beatitudo est magnū ꝛ vez̄ bonū. De voluntate nostra vtrū sit recta vel ꝓtaua nos nescimꝰ nisi p ꝓtectorā. ꝛ tō sicut certū est rō venīēdi in cognitionez dubij. sic cognitio beatitudinis facit venire in cognitionem bonitatis volūtatis. dū q̄s videt suā voluntatez ad beatitudinē tendere. Qđ g̈ obīcit q̄ beatitudo nob ignota est tā paret rūsio. Uez̄ est eñ q̄ nō est nob nota p̄ experientiā. est tñ nobis nota p̄ fidē. Ad illud qđ obīcitur q̄ rectitudo volūtatis ē nobis pñs. dm̄ q̄ sicut in ꝓmo libro oñsum fuit. licet charitas ꝛ gr̄a sint nobis p̄sentia. sunt tñ nob ignota inq̄ntum gratuita. q̄ de eis nulla pōt haberi experientia. vñ ꝛ si certissimꝰ sim de affectione mea fm q̄ est affectio. valde tñ dubiꝰ sum de affectione mea vtrū sit ordinata vl̄ gratuita. ꝛ ita ad ꝛo mihi ꝓbabilitatē p̄ aliq̄ signa. b Finis p̄cepti ē charitas de corde puro. ꝛ ꝺsciētia ꝛc̄. Contra h̄ verbū apli obīcit. Qm̄ p̄cepta directius sunt ordinata ad obedīēdum q̄ ad amādū. g̈ potiꝰ debuit dicere. obedīētia ē finis p̄cepti q̄ charitas. Jtem cū finis quē assequmur et obseruātia mādatorū est ipa vita eterna. potius deberet dicere. finis p̄cepti est vita eterna q̄ charitas. Jurta h̄ queritur de numero ꝛ differētia illaꝝ ꝺditionū appositarū. s. de corde puro ꝛc̄. Lū eñ charitas nō sit de fide nec de ꝺsciētia. sed potiꝰ de affectiōe. nō videt recte notificari p illas ꝺditōes. Rꝰ. dō q̄ fm q̄ doctores exponunt. aplus hic diffinit charitatē. sz q̄dam sic exponūt vt ille determinationes. de corde puro ꝛc̄. sint determinationes et ꝓte subiecti. ꝛ hoc q̄ dicit finis p̄cepti. sit ipa notificatō. vt sit sensus. charitas p̄cedens de corde puro ꝛc̄. ē finis p̄cepti. Alio mō exponit vt h̄ totū sit notificatio. finis p̄cepti de corde puro ꝛc̄. Uic modus dicendi videtur cōgruentior. Et fm hūc modum dicēdi notandū q̄ charitas hic diffinitur per actū suū. Actus aūt charitat̄ qui ē amare dupliciter haber notificari. ꝛ p̄ compationez ad illud a quop cedit tanq̄ a ꝓncipio efficiente. ꝛ per comparationem ad illud quod ad ipsam charitatem terminatur sicut ad quietantem. et ideo in illa eius notificatōe tangitur duplex operatio. viez ad cor pur. ꝛ ad ip̄m p̄ceptum. Et quia puritas cordis a qua immediate ꝓcedit actus dilectionis ꝓsupponit fiduciam fidei. ꝛ certitudinem spei. tanq̄ dispositiones ꝓambulas. ideo vt manifestaret aplus q̄ actus charitatis ꝓsupponit actus aliarum virtutū theologicarum tanq̄ disponentes ad ip̄m. ista tria dicit. De corde puro. in quo tāgit charitatis sanctitatē. Lō̄scientia bona. in q̄ tangit spei fiduciā. Et fide nō ficta. in q̄ tangit fidei ꝺstantiā. Et ī his duobꝰ aplus charitatē p̄fectissime commendat. in hoc q̄ ostendit q̄ in actu charitatis consistit complemētum omnis virtutis. ꝛ finis omnis bone operationis que intelligit in nomine p̄cepti. Unde intellectus p̄dicte diffinitōis est iste. Charitas est finis p̄cepti ꝛc̄. id est charitas est illud in quo consistit omnis mandati adimplerio. ꝛ oīm virtutū p̄fectio. ꝛ hinc est q̄ scriptura adeo nobis commendat charitatē. ꝛ maxime scriptura noui testamenti. ꝛ apostolus eam laudat elegantissime. Quod ergo obīcitur de obedientia ꝛ vita eterna q̄ debeant dici finis p̄cepti. dicendū q̄ obedīētia ordinata est ad charitatem habendam. ꝛ vita eterna non est aliud q̄ charitas ꝺsummata.

DI. XXX VIII.

Determinat q̄ ex p̄te finis venit rectitudo volūtatis. a

Post predicta de voluntate eiusq̄ fine differendū est. Sciēdū ergo ē q̄ ex fine suo (vt ait aug.) volūtas cognoscit vtrūz recta an ꝓtaua sit. Finis ār bone volūtatis beatitudo ē. vita eterna. ip̄e deꝰ. Male ꝺo finis ē aliud. s. maledictio. vel aliq̄d aliō in q̄ nō dz volūtas q̄escere. Finem bonū insinuat ꝓpheta dicens. Dis ꝺsummatōis vidi finem ꝛc̄. Charitas g̈ cuiꝰ latum mādatū est. finis ois ꝺsummationis est. i. ois bone volūtatis ꝛ actōis ad quā oīe p̄ceptū referēdū est. Unū aug.ⁿ in enchi. Dia p̄cepta diuia referunt̄ ad charitatē. De qua dicit aplus. b Finis p̄cepti ē charitas de corde puro. ꝛ ꝺsciētia bona. et fide nō ficta. Dis itaq̄ p̄cepti finis charitas ē. i. ad charitatē refertur oīe p̄ceptū. Qđ ꝺo ita fit. vel timore pene. vel aliq̄ intentione carnali vt nō referat̄ ad charitatē q̄ est dilectiō dei ꝛ ꝓximi. nōdū fit quēadmodū oporter fieri. q̄uis fieri videatur. Cū eñ recte fiūt q̄ mādat deꝰ ꝛ q̄ ꝺsilio monet. cū referūt̄ ad dilectionē dei ꝛ ꝓximi. Ihis verbis apte insinuat̄ q̄s sit rectus finis volūtatis. siue actōis bone. s. charitas. q̄ ꝛ deꝰ est vt supꝰ oñdim⁹. Determinat q̄s sit ille finis oñdens q̄ deꝰ est finis ois bone actōis. q̄ charitas ē nec tñ spūssanctꝰ. sed etiā xp̄s ꝛ pater. nec hi sunt tres fines sed vnꝰ. b

Qui g̈ charitatē sibi ponit finem. deū sibi ponit finē. vnde ꝛ xp̄m finē legis ad iusticiā dicit aplus eē oīm credēti. Et recte dicit xp̄s finis legis ad iusticiā. Quia vt ait augⁿ. in li. sniaruz ꝓsperi. In xp̄o lex iusticie non ꝺsumit̄ sz implet. Dis eñ pfectio ex ipō ꝛ ī ipō ē. ꝛ vltra quē nō est q̄ spes se extēdat. Finis fidelīū xp̄s ē. ad quē cū puenerit currentis intētio. nō habet q̄ amplius possit venire. sz hz id in q̄ debeat ꝓmanere.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

e Finis ḡ rect⁹ atq; supm⁹ deus pater est ꝛc. Cōtra. finis est res q̄ fruendū ē sed bȳ tres sunt tres res q̄by fruendū est. sic dic Aug⁹. in lib. de doct. xp̄ia. q̄ sūt tres fines. Jtez intētio finis dirigit ꝑ fidē. sz fides ponit tres articulos in credendo patrez ꝛ filiū ꝛ spūsctū. q̄ pari rōne intētio intēdit in eū statuēs sibi tres fines. Querit q̄ ꝙre nō sit diuersitas finiū sicut pluralitas artículoz. Rᵒ. dom q̄ rōnis est distinguere. ꝛ voluntatis vnire. Rursus sic dic Dam. ꝓsone distinguunt rōne ꝛ conueniunt re ꝛ natura. ꝑm b̄ q̄ intelligendū est q̄ noīa illa q̄ sūt cōia ad rē ꝛ rōez illa pñt plurificari. illa ꝙ sunt realia plurificari nō pñt. ō pt dici q̄ pat ꝛ filiꝰ ꝛ spiritus sctūs sunt tres res. nō tñ pt dici q̄ sint tres bonitates. Rursus. q̄ articul⁹ dicit qđ ē ex prerōnis. finis ꝙ dicit qđ respicit volūtatē. ō possum⁹ dicere plures articulos. ñ tñ possum⁹ dicere plures fines licet em̄ sint plures articli. vna tñ est in eis veritas. q̄ cū veritas cōplexa ꝑm q̄ aliq̄d ponit reducat ad veritatē incōplexaz ꝛ vna sit ꝙtas incōplexa in pa

Oēs bonevolūtates vnū tñ habeāt finem. De hoc aug⁹. in xj. li. de tri. ita ait. Alie atq; alie volūtates suos ꝓprios fines hñt. qui tñ referunt ad finē illi⁹ volūtatis q̄ volum⁹ beate viuere. ꝛ ad eā ꝑuenire vitā q̄ nō referat ad aliud sz amāti ꝑ seipam sufficiat. quē admodū volūtas videdi finez hz visionē. ꝛ volūtas videdi fenestrā. finē hz fenestre visionē. Altera ꝛo est voluntas ꝑ fenestrā videndi trāseūtes. cui⁹ ītē finis est visio trāseuntiū. ad qō etiā ꝓdicte referunt volūtates Jtē recte sunt volūtates ꝛ omnes sibimet religate. si bona ē illa ad quā cūcta referunt. Si aūt prava ē. prave sunt oēs. et iō recta⁹ volūtatū ꝓnexio iter qōdā est ascēdētiū ad beatitudinez. qō certis velut passibus agit. Prava⁹ aūt ꝛ distorta⁹ voluntatū implicatio. vinculū est q̄ alligabit q̄ hic agit vt ꝓiciat ī tenebras exteriores. His autoritatū testimonijs euidenter monstrat plures in fidelib⁹ rectas esse volūtates. ꝓprios ac diuersos fines hñtes. ꝛ tamen vnū eundēq; . q. oēs referunt ad vnū q̄ est finis finiū. de quo paulo ante dixim⁹. ita econuerso forte est in malis.

c Finis ḡ rectus atq; supm⁹ deus pater ē ꝛ fili⁹ ꝛ spūssanct⁹. nec hi tres sunt tres fines. sed vnus finis. q. non tres dij. sed vnus deus.

Determiat de vnitate finis respectu bona⁹ volūtatū. ꝛc

Sz querit vtrū oēs bonevolūtates vnū tñ habeāt finem. De hoc aug⁹. in xj. li. de tri. ita ait. Alie atq; alie volūtates suos ꝓprios fines hñt. qui tñ referunt ad finē illi⁹ volūtatis q̄ volum⁹ beate viuere. ꝛ ad eā ꝑuenire vitā q̄ nō referat ad aliud sz amāti ꝑ seipam sufficiat. quē admodū volūtas videdi finez hz visionē. ꝛ volūtas videdi fenestrā. finē hz fenestre visionē. Altera ꝛo est voluntas ꝑ fenestrā videndi trāseūtes. cui⁹ ītē finis est visio trāseuntiū. ad qō etiā ꝓdicte referunt volūtates Jtē recte sunt volūtates ꝛ omnes sibimet religate. si bona ē illa ad quā cūcta referunt. Si aūt prava ē. prave sunt oēs. et iō recta⁹ volūtatū ꝓnexio iter qōdā est ascēdētiū ad beatitudinez. qō certis velut passibus agit. Prava⁹ aūt ꝛ distorta⁹ voluntatū implicatio. vinculū est q̄ alligabit q̄ hic agit vt ꝓiciat ī tenebras exteriores. His autoritatū testimonijs euidenter monstrat plures in fidelib⁹ rectas esse volūtates. ꝓprios ac diuersos fines hñtes. ꝛ tamen vnū eundēq; . q. oēs referunt ad vnū q̄ est finis finiū. de quo paulo ante dixim⁹. ita econuerso forte est in malis.

Adouet ꝛ determinat dubium de duob⁹ finibus ꝓstituendis. d

Verūtū huic sententie quā dictū est fideliū q̄sdam rectas volūtates diuersos fines sortiri. ꝛ tñ ad vnū referri. videt ob uiare qō alibi aug⁹. āmonet ne sz nobis duos fines ꝓstituam⁹ ita ingens ī li. de ser. do. in monte. Nō debem⁹ iō euangelizare vt māducem⁹. sz iō māducare vt euāgelizemus. vt cib⁹ nō sit bonū qō appetit. sz necessariuz qō adijcit. vt illud ipleat Querite ꝑmū regnū dei. ꝛ hec oīa adijcient vobis. Nō dixit. ꝑmū querite regnū dei. ꝛ deinde q̄rite ista q̄uis sint necessaria. sz aūt. hec oīa adijcient vobis. i. b ꝙsequent si illa queratis. ne cū ista q̄rit⁹. illinc auertamini. aut ne duos fines ꝓstituatis. vt ꝛ regnuz ꝓpter se appetatis. ꝛ ista necessaria ꝓpter illud. Ergo ꝑ pter regnū dei tñ debem⁹ opari oīa. vel cū regno dei. nō solā mercedē cozpalē meditari. Ecce hic apte dicit ne duos fines nobis ꝓstituam⁹ sz vnū tñ. i. regnum dei. cū supra dixerit bonas volūtates alias ꝛ alias ꝑ prios habere fines. Hec aūt sibi nō repugnare animaduertit. q̄ xbis ꝑmissis simplici oculo diligēter intēdit. Qui em̄ dixit ne duos fines nobis ꝓstituamus. sz oīa ꝓpter regnū dei faciam⁹. ipe ꝑmisit q̄ debem⁹ mā ducare vt euāgelisem⁹. Cū aūt hoc ita facim⁹. actiōis illius finem euāgeliū ꝓstituim⁹. sed et hunc finē ad regnuz dei referimus. Māducamus em̄ ꝓpter euāgeliū. ꝛ māducam⁹ ꝛ euāgelizamus ꝓpter regnum dei. duos igit fines nobis in māducādo ꝓstituim⁹. Sed ista faciētes nunq̄d peccam⁹: absit. Nam et ipse sic facere suadet si diligenter eius verba inspiciam⁹. Luz ergo ait. ne duos fines nobis ꝓstituam⁹. fines in diuersa tendentes intelligi voluit. s. q̄z alter ad alterꝝ nō referat. Jta et cū dicit ꝓpter regnū dei tñ oīa agenda. nec cū ipo mercedē tē porālē meditādā. ita intelligēdum ē. vt nō meditemur appetendo cū regno mercedē tpalē ita q̄ nō ꝓpter regnū sz ꝓpter se. vt. s. regnū ꝓpter se appetamus. ꝛ ista ꝓpter illud. sicut ipe docet. Si em̄ petim⁹ vitā eternam. petim⁹ etiā tpalia a deo. si ea petim⁹ ꝓpter vitā eternā. si tre ꝛ filio ꝛ spū/ sancto ꝑm q̄ sūt vna charitas ꝛ vna veritas. illi tres articuli su/ per vnā vitatez realem fundant hñt. Ad illud q̄ ꝙ ꝓmo obijcit q̄ sunt tres res. Dom. q̄ rō illa non valet. sunt tres res. q̄. tres fines. qz ꝓcedit a pluralitate ꝑ/ sonali ad plura litatē ēntialē. ꝛ differēter acci/ pit res cuz ōz fi/ nis ē res. ꝛ cum dicit tres sunt res. Ad illꝫ qō obijcit q̄ fides distinguit. dō. q̄ ex b̄ non seq̄t q̄ intētio distin guat plures fi/ nes sicut fides plures articlos nā cū intētio in charitate cōsu/ mēt. ꝛ charitaꝫ sit vnire. pl⁹ hz intentio rōnem vniēdi q̄z rōnez distinguēdi.

Matth. vj.

4

Ōñ dic̄t con cordia ꝓdi/ crorum.

d Sz q̄ritur vtrū intētio tē/ Querit b̄ de q̄sti one quā magi/ ster nō determinat in ꝓtez alte/ ram. vtrū sz volūtas finis ꝛ eiꝰ qō est ad finem sint duē volūtates aut vna. Nā q̄ due sint videt ꝙ b̄ q̄ vna est creata ꝛ alia increata. vna tē poralis. ꝛ alia eterna. Qꝫ aūt vna sit videt ꝙ b̄ q̄ ibi est vnuz ꝓpter alterꝝ. vbi aūt b̄ est. ibi tñ vnū est. vt cū diligo vinū dulce non diligo duo sz vnū. Rᵒ. dō. q̄ magister ponit hic duas responsiōes. nec

Quo intelligēdū sit illud. Re duos fines nobis cōstituamus

6

Lu. xij.

Repetit ꝓ-dicta sub-dēs exēplū

Aug. vj. tñ aliquā caruz reꝓbat. nᶜ aliquā magis ap-ꝓbat. Et ratiō burᵍ ē. qz ꝑm diuersas ꝯsiderationes veꝝ dicē vtraqꝫ. z vtrū-qꝫ oꝑtet dicere. Una eñ dicē ꝙ sunt volūtates due. Alia dicit ꝙ est voluntas vna. Aug. vj. Aug. v. hñ aūt dixerunt aspicientes ad diuersa. Uolūtas eñ finis dupliciter ꝓt ee. Aut sicut obiecti. aut sic finis in ratiōe finis. Si sit volūtas finis sic obiecti sic cū alio sit obiectū creatum. z aliud increatuz

Quid sit voluntas. q̄d finis.

alia ē volūtas q̄ volo finē. z alia q̄ volo id qō est ad finē. sic aliᵍ ē moꝛ affectōis. q̄amo deū in se

Quid intē tio.

z aliᵍ moꝛ quo amo creaturam Si aūt sit volūtas finis sub rō ne finis. inq̄tū s. aliō hz ad ipz ordiari. sic vna volūtate. z vno decurſu volo vtrunqꝫ. Huius volūtas simul z semel nō possit ferri sup vtrūqꝫ sz successiue. vt parz. cū amo comestionē ꝓpter salutē. q̄ amore comestionis includo amoꝛez salutis. Et sōm has duas vias duo sunt modi dicēdi ꝓbabiles z veri. si recte fuerint intellecti.

offendim⁹. neqꝫ siniſtra tūc scit q̄d faciat dextra. qz mercedem tpalē nō ꝓpter se meditamur. sz ꝓpter regnuz dei. vt sit leua sub capite z dextera in amplexu. Alioq̄n si hec tpalia ꝓpt se q̄rimus sicut eterna. miscet dextre siniſtra. ideoqꝫ cū dñs dixerit. Attēdite ne iusticiā vestraz faciatis coꝝ hoīb⁹. vt videami ab eis. alibi ait. Sic luceāt opa vr̄a bona coꝝ hoīb⁹. vt glorifi-cēt patrē vr̄m q̄ in celis ē. Propter deū ḡ oīa faciēda sunt. vt oīa q̄ facim⁹. omniūqꝫ fines ad eum referamus.

Querit differētiā volūtatis z intētōis z finis ꝑm rōez. c

Solet etiā q̄ri. q̄d distet int volūtatē z intētionē ac finem. Ad qō dici pōt inter volūtatē z finē certo atqꝫ euidēti mō distinguit. Quia volūtas est q̄ volumus aliq̄d. Finis vō volūtatis est vel illud qō volum⁹. ꝙ qō impleꝫ ipa volūtas. vel pot⁹ aliō ꝓpter qō illud volum⁹. Intentio vō interdū ꝙ volūtate. interdū ꝙ fine voluntatis accipit. q̄ diligēs ac pius lector ī scꝑtura vbiꝫ occurrūt discernere studeat. Finis vō volūtatis est delectatio bona vel mala. ad quā nititꝫ q̄sqꝫ puenire. Unū aug. super illū locū ps. Scrutans coꝝda z renes. sic ait. Deus⁹ scrutat coꝝda. i. q̄d q̄sqꝫ cogiter. et renes. i q̄d quēqꝫ delectet: qz finis cure z cogitatōis ē delectatio: ad quā cura z cogitatōe nititꝫ q̄sqꝫ puenire. Et paulo post Opa nr̄a q̄ sunt in dictis z factis pūt hoīes videre: sz q̄ animo fiant: z q̄ venire cupiāt: solus⁹ deus⁹ videt: q̄ cū videt coꝝ ee in celo: z nō delectari nos in carne sed in dño. i. cū bone sunt cogitationes z eaꝝ fines: dirigit iuſtuz

ps. vij. Idē sup alterū ps. locū illū. scz In laqo isto quē abscōderūt compreh̄ensus ē pes eoꝝ. dicit. Pes aie amor est: q̄ si prauus⁹ est: dicitur cupiditas vel libido. si rectus: dicit charitas. Eo mouetur aia q̄si ad locū quo rendit. i. ad delectationem bonā vel malā: quo se puenisse ꝙ amoꝛez letatur. Finis ergo voluntatis vt ꝑmissum ē dicitur z illud qō volum⁹: z illud ꝓpter qō volum⁹ z intentio ad illud respicit ꝓpter qō volumus z volūtas ad illud qō volum⁹. vt xbi gr̄a. Si velim esurientē reficere vt habeā vitā eternā. volūtas est q̄ volo reficere esurientē: cui⁹ finis est refectio esuriētis. Intētio vō est q̄ sic ad vitā puenire volo. Finis vō supremus⁹ est ipa vita: ad quā et alius finis refert.

Querit differētiā volūtatis z intētōis z finis ꝑm rem. f

Sed q̄rit vtꝝ intētio talis sit volūtas: z si volūtas est. ar: in hoc ope sit vna eadēqꝫ volūtas. q̄ volo reficere esuriētē: z q̄ volo habere vitā eternā: videtur nempe talis intētio volūtas esse: vt eñ volūtas est q̄ volo reficere pauperē: ita z volūtas ē q̄ illud volo habere vitā. Et alia q̄dē videt volūtas ee: q̄ volo habere vitā: z alia q̄ paupi subuenire volo. Sz ista ad illā refert. Mā z sic ista placeat vt in eo cū alio delectatōe volūtas acqescat nōdū est tū illud q̄ tēdit. sz ad illud refert vt illud deputet tanqꝫ patria ciuis. istud vō tāqꝫ refectio vel māsio viatoris. Et sunt iste volūtates affectus siuꝝ mot⁹ mētis q̄bus q̄si gressib⁹ vel passibus tēdit ad patriā. Sicut ḡ altera est volūtas videndi fenestras. vt supra docēte aug. didicim⁹. altera q̄ ex ista nectit volūtas. s. ꝙ fenestras vidē discūtientes. Ita nōnullis alia videt ee volūtas elemosynas dādi paupi. alia volūtas habēdi vitam. Alij aūt putāt q̄ vna sit volūtas z hic z ibi. sz ꝓpter subiectoꝝ multiplicitatē. diuersitas memoꝛat volūtatū. Letetur quodlibet horuꝝ sit: illud nulli in ambiguū venit: q̄n volūtas ex suo fine penset. vtrū recta sit an prauа: pctiū an gratia. z q̄n noīe intentōis aliq̄n finis: aliq̄n voluntas intelligatur.

AD intelligētiā burᵍ ꝑtis icidit h q̄stio circa duo Et ꝓmo q̄rit de cōparatōe volūtatis ad suū finē. Scōo vō q̄rit d dña intētōis ad volūtatē Circa ꝓmū q̄runt q̄tuor. Primo q̄rit vtrū volūtas rōe finis sit cōmendabilis. Scdo q̄rit q̄s sit ille finis. Tertio q̄rit vtrū bone volūtates habeāt vnū finem vl diuersos Quarto q̄rit vtrū male volūtates cōicent in fine. an cōstituāt sibi fines alios z alios.

Questio I a

Utrū volūtas sit bona z cōmēdabilis rōe boni finis Et q̄ sic. videt Matth. vj. Si oculus⁹ tuus⁹ fuerit simplex. totū coꝝp⁹ tuū luminosum erit. Si ḡ oculus⁹ est intētio p quā volūtas ordinat in finē ſm q̄ ibi exponit. z coꝝp⁹ē congeries opeꝝ. videt q̄ si finis bonus⁹ sit. q̄ oīs operatio volūtatis sit bona z cōmēdabilis. Itē aug. dicit i. x. de trini. Recte sunt oēs volūtates si bona ē illa ad quā cuncte ordinant. sz illa ad quā cūcte ordinant est volūtas finis. si ḡ finis bonus⁹ ē. restat q̄ volūtas finis z oīs volūtas ad eā ordinata sit bona z recta. Itē maxima est ꝑbi. Cuius⁹ finis bonus⁹ ipm̄ qz bonū est. ḡ si actus⁹ volūtatis finis bonus⁹ est. ḡ ipa bona est. Itē in actōe naturis

li in q̄ forma ē finis. bonitas generatōis ⁊ opatōis attē dic̄ penes finē ⁊ formā. g̃ cū intērio finis sit eq̄ cēntialis morali actui vt naturali. ⁊ bonitas act⁹ volūtatis pti/neat ad mores. videt g̃ bonitas volūtatis ⁊ rectitudo penes bonitatē finis habeat attēdi ⁊ cog̃sci. Sed ꝓtra. finis bonoꝝ est beatitudo. sicut mgr̃ dic̄ in lra. ſz oēs appetūt beatitudinē. sicut dic̄ aug. ⁊ oēs eā finaliter intēdūt sicut dic̄ Boe. in lib. de ꝯsol. q̃uis diuerso tra/mite ad eā currāt. g̃ ſi oēs volūtates cōcant cū illo fine g̃ oēs erūt bone ⁊ nulla mala. Itē dyo. dic̄. g̃ nemo opat ad malū aſpiciēs. g̃ oīs opans finaliter aſpicit ad aliq̄d bonū. vñ ⁊ pb̃s etiā dicit. g̃ bonū ⁊ finis ē idē. g̃ ſi oīs volūtas aliq̄d intēdit bonū. videt g̃ aut oīs vo/lūtas est bona. aut g̃ bonitas nō ineſt volūtati ex fine.

Itē q̄ cūq̄ alīs finaliter appetit bonū. tñ nūq̄ opatio erit meritoria niſi sit charitate informata. ⁊ aīa sit deo grata ⁊ accepta. g̃ videt g̃ bonitas volūtatis in actu pot⁹ veniat ex ꝑncipio q̄ ex fine. Itē ſi bonitas volūtatis venit ex fine. cū finis bone volūtatis sit de⁹. ⁊ sit eq̄liter bon⁹. videt g̃ oēs bone volūtates sint eq̄liter bone. ſi igit̄ oēs volūtates nō sunt eq̄liter bone. videt g̃ bonitas volūtat̄ nō sit eis ex fine. Itē māducare bo nū est. g̃ ſi q̄s finaliter p̄dicat vt māducet. cū opatio ista habeat bonū finē. videt g̃ sic p̄dicare sit bonū ⁊ laudabi le. ſi igit̄ talis actio iudicat̄ ee mala. videt g̃ volūtas ñ sit bona ex volūtate finis. Itē ſi alīs mēdac̄ ꝓpter sa lutē ꝓximi. cū saluare ꝓximū sit bonū. mēdaciū illud es ſet bonū ⁊ meritoriū. ſi op⁹ volūtatis bonitatē haberet ex fine. ſz ꝯstat g̃ mēdaciū nūq̄ ē bonū. sicut dic̄ Aug. g̃ videt g̃ bonitas finis nō ſufficiat ad bonitatē volūta
7 tis. Quer̄it igit̄ vñ causet̄ rectitudo ⁊ bonitas in volū/tate. vtrū ex fine sicut videt dicere mgr̃. an altūde. R⁹. dom. g̃ cū oꝛ volūtas ee bona ex bonitate finis. b̃ est di cere g̃ volūtas ē bona ex oꝛdinatōe ad bonū finē. Ad b̃ aūt g̃ sit recta oꝛdinatio ad bonū finē. req̄rit g̃ finis bo nus sit duobꝰ modis. vicz fm id q̄d est. ⁊ sub rōne finis dī. Aliq̄d em̄ est bonū i se. q̄d tñ nō recte oꝛdinat ad al/tez rōne finis. sicut min⁹ bonū q̃uis sit bonū. nō tñ est bon⁹ finis maioris boni. ꝓ eo g̃ finis melioꝝ dz ee bis q̄ sunt ad finē. Siliter ex pte oꝛdinatōis duo req̄runt. vi delicz idoneitas ex pte oꝛdinabil⁹. ⁊ actualis ꝯuersio ex pte volūtatis oꝛdinātis. ⁊ cū ista ꝯcurrūt tūc absq̄ du/bio volūtas bona ex fine bono iudicat̄. Cū aūt bonum aliq̄d deficit. bonitas finis nō ſufficit ad bonitatē vo/lūtatis. vtpote ſi sit finis bon⁹ in se. nō tñ ſufficit ad fi/niendū vel ad cōplendū illud q̄ fit ꝓp̄ ip̄m. sic̄ mādu/catio q̃uis sit bonū in se. nō tñ dz cōplerā rōnē finiēdi respectu p̄dicatōis. Siliꝛ mēdaciū nō est oꝛdinabile ad bonū cū sit fm se malū. ⁊ tō q̄ cūq̄ q̄s mēdac̄ ꝓp̄ alīq̄d bonū. mēdaciū nō est bonū. q̄ deficit ibi rectitudo oꝛdinatōis. ꝓp̄ defectū idoneitat̄ ex pte act⁹ quē volū tas refert ad illū finē. Et sic pz rñsio ad q̄stiōis ñitatez q̄m ꝯcedendū ē sicut mgr̃ dic̄. volūtatē ee bonā ⁊ rectaz ex fine. b̃. em̄ intelligit̄ sub p̄dictis ꝯditōib⁹. Et fm hūc modū rōnes ad ꝯ mā ptē ꝯcedēde sūt. Et p b̃ etiā pz rñ/sio ad illa duo q̄ vltimo oꝛ onūt vicz de p̄dicatōe ⁊ mē
8 dacio. Ad illud ño q̄d ꝓmo obīcit̄ g̃ beatitudo est fi nis bonaꝝ volūtatū ⁊ etiā oīm. dom̄ q̄ aliq̄ est finis bo/naꝝ volūtatū. ⁊ aliq̄ malaꝝ. Naꝝ beatitudo q̄ est finis oīm bonaꝝ volūtatū. ē beatitudo ña. beatitudo ño q̄ ē finis malaꝝ nō est beatitudo vera. ſz simulata. Auar⁹ em̄ estimat beatitudinē ee in delicijs ⁊ ſupbijs ⁊ honoꝝb ⁊ sic in alijs delicijs. vñ sicut finis malaꝝ volūtatū q̄n dā hz imaginē finis ñe boni. vtpote beatitudis. sic eti/am male volūtates ꝓcēdūt ſp̄m ñrutis. Q̄n g̃ dr̄ g̃ oīs volūtas tēdit ad beatitudinē. b̃ intelligit̄ de beatitudine in sua generalitate ꝯsiderata. in cui⁹ appetitu oēs (vt dic̄ aug.) cōcant. ſz ꝓut beatitudo determinate accipit̄ ꝑ illa q̄ ꝯsistit in visiōe dei. nec ab oīb⁹ appetit̄ nec oēs in illā tendūt. Ad illud q̄d obīcit̄ g̃ nemo opat ad malum
9 aſpiciēs. dom̄ g̃ illud q̄d mouet aliq̄n est bonū fm̄ ꝓ/tē. aliq̄n est bonū fm estimationē. ⁊ ad b̃ g̃ affect⁹ moue at̄ ſufficit ſola estimatio bonitatis. ⁊ ſine hac estimatōe nō mouet̄ volūtas ad aliq̄d appetēdū. ad min⁹ deliberatiuo appetitu. Et tō dicit dyo. g̃ nemo opat ad malum aſpiciēs. qz nulla ē volūtatis opatio. quā nō p̄cedat bo ni estimatio. ſz qz illud q̄d estimat̄ ee bonū freq̄nt̄ ē ma/lū. tō freq̄nt̄ male opat̄. ⁊ ſi nūq̄ aſpiciat ad malū ſb rō/ne mali. Cū g̃ dr̄ g̃ volūtas ē bona ex intērōe boni finis b̃ nō intelligit̄ de fine q̄ ē bon⁹ tm̄ in estimatōe appetēt̄ ſz etiā de bonitate reali. Ad illud q̄d obīcit̄ g̃ nō est
10 act⁹ volūtat̄ bon⁹ niſi q̄ ee ex charitate. dom̄ g̃ charitas nō reddit op⁹ bonū niſi ex b̃ g̃ ip̄m bonū refert in ſūmū bonū. nec ſufficiēs relatio alicui⁹ affect⁹ vel optis ad ſū/mū bonū est nec ee p̄t niſi ex adiutorio charitat̄ q̄ facit finē siue bonū oīb⁹ alīs ꝓponderare. ⁊ p̄ ceteris cari⁹re putari. ⁊ ꝯ eo ḋescere tūc̄ in fine vltimo. Et hinc est q̄ bonitas oīs volūtatis attribuit̄ bonitati finis. qz vbi vnū ꝓp̄ alterz. ibi vnū tm̄. vñ q̄ tenet equū ꝑ frenū. nō dr̄ tenere niſi vnū. ⁊ sic̄ ꝓ posito intelligēdū est. Ad
11 illō q̄d obīcit̄ g̃ finis ē eq̄liter bon⁹. dom̄ g̃ etsi finis eq̄/liter sit bon⁹ nō tñ oēs volūtates eq̄liter ordināt̄ ⁊ appro/rimāt illi fini. qz bonitas finis nō redūdat i volūtatem niſi rōne ordinatōis q̄ ducit ad illū finē. ⁊ tō ſz finis sit eq̄liter bon⁹. tñ ꝓp̄ grad⁹ reptos in approximatōe vo/lūtatū ad illū finē. volūtates nō sunt eq̄liter bone. Ad duo vltima tā pz rñsio ex p̄dictis.

Questio II b

Quis sit ille finis ex cui⁹ bonitate volūtas ē bona. ⁊ ad quē dñt referri nr̃e volūtates ad b̃ g̃ sint recte. Et g̃ bmōi finis sit charitas. vr̃. ſ. Tbi. ſ. Finis p̄cepti ē cha/ritas. ſz ad illū finē referēde sunt volūtates. ad quē re/ferunt̄ p̄cepta. ſi g̃ charitas ē finis p̄cepti. charitas ē fi/nis bone volūtatis. Itē Joh. xiiij. Qui diligit ꝓxi/mū legē ipleuit. Et itez. Plenitudo legis ē dilectio. ſz ad illud referēde sunt volūtates in q̄ ꝯsistit plenitudo ⁊ ꝯsūmatio legis. ſi g̃ charitas ⁊ dilectio ē hmōi. pz ꝛē

Itē b̃ vr̃ rōne oīs bona volūtas ad b̃ ordinat̄ vt hō fruat̄ deo. ⁊ ad b̃ g̃ habeat deū. ſz nos nec fruimur deo nec habem⁹ ip̄m niſi p charitatē. Siliꝛ habere charitatē nō est aliud q̃ hr̄e deū. ſi g̃ oīs bona volūtas ē ordinata ad b̃ g̃ habeat deū. vr̃ g̃ finis oīs bone volūtat̄ sit ip̄a charitas. Itē natura i opando finaliter intēdit formā pficiētē in ee nature. g̃ volūtas i opando ꝓncipaliter in/tēdit formā pfectiuā ⁊ ee moris. ſz forma vel habit⁹ pfe/ctiu⁹ volūtat̄ in ee moris ē ip̄a charitas. g̃ charitas ē fi nis ꝓncipalis oīs bone volūtatis. Sz ℣. Roma. x. finis leg̃ xp̄s. ſz idē est finis legis ⁊ bone volūtatis. ñ g̃ charitas. Itē Bern̄. in li. de dili. deo. De amore ve nit in charitatē. ⁊ de charitate venit in sapiam. g̃ sapia est excellēt⁹ q̃ charitas. ſz illud nō dz poni finis bone volūtatis q̄ ē excellētissimū. g̃ finis bone volūtat̄ ñ ē charitas ſz sapiētia. Itē finis ē illud q̄ fruēdū est. qz solo bono increato ē fruēdū. g̃ vr̃ g̃ charitas ñ sit finis ꝓncipalis bone volūtat̄. Si tu dicas g̃ finis bone vo lūtatis nō est charitas creata ſz increata. Cōtra aplūs Finis p̄cepti ē charitas. p̄cedēs de corde puro ⁊ ꝛē. ſz cha/ritas p̄cedēs de corde puro ⁊ fide ñficta nō ē nisi chari

tas creara·g̃ ꝛc̃· Itē finis bone volũtatis ē illud q̃ habito volũtas nihil vltra q̃rit·sz habita charitate adhuc volũtas vltra q̃rit aliq̃d· vicz ipm deũ· imo q̃to maiorē hz caritatē·tāto magis q̃rit·g̃ videt q̃ charitas nō habeat rōnē finis· Itē qō ē pōd⁹ in corpib⁹·h̃ē amor in spiritib⁹·sz pōd⁹ in corpib⁹ nullo mō dicet eē finis motus local·g̃ amor ī spiritib⁹ nullo mō dicit eē finis appetit⁹ rōnalis·g̃ nec volũtatis· Itē finis ꝛ p̃ncipiū sunt distincta·sz charitas ē radix oīm bonaꝝ affectionū·si g̃ finis ꝯsecta illud quod ē ad finem·ꝛ charitas est radix videtur q̃ nullo mdoo debeat dici finis bone voluntatis· ℟ō· dōm·q̃ magister recte dicit ī eo q̃ finē oīs bone volũtatis charitatē assigꝛt·secut⁹ ē em in h̃ apli doctrinā ꝛ bñ Aug·· ſ̄ñ, apls expsse dicit q̃ charitas ē cōsūmatio p̃cepti ꝛ plenitudo legis· Augu· etiā dicit in ench· q̃ oīa p̃cepta diuīa referunt ad charitatē· Et ī libe doc·xp̃i·oñdit q̃ ad charitatis mādatū cōmēdāduz ordinat tota scriptura·ꝛ ita charitas nō tm̃ mō ē finis bone volũtatis· ſz etiā tot⁹ sacre scripture ꝛ cognitōis fm pietatē· Licet aūt de⁹ vel beatitudo siue xp̃s possit dici finis bone volũtatis·maluit tm̃ mgr̃ dicere q̃ charitas sit finis p eo q̃ cōpleta rō fruēdi cōperit ipi charitati· Cū em̃ triplicit dicat finis·vicz finis ... q̃ desinit·ꝛ finis q̃ desinit· Et finis q̃ desinit·dicit dupl̃r·vl simplicit vel vt nūc·q̃libet istoꝝ modoꝝ charitas est finis bone volũtatis·· ſ̄ñ charitas increata q̃ deus est·de q̃ dr·j· cañ· Job·de⁹ charitas ē·est finis in q̃ desinit· Charitas ꝛo creata ꝛ cōsūmata·vtpote charitas patrie ē finis q̃ desinit simplicit in deo· Charitas ꝛo incboata vtpote charitas vie est finis q̃ desinit in deo vt nūc·Sic em̃ locatū nō desinit in loco nisi mediāte pōdere·sic aīa in deo nō hz q̃tari q̃ est ei⁹ loc⁹ ꝛ finis vltim⁹·nisi mediāte dilectōe q̃ hz cōsiderare bonū sub rōe boni· Bonū aūt sub rōne boni simul tenet rōnē finis ꝛ amabilis· ꝛ ꝓterea intrīsecū finis potissime attribuit charitati· Cōcedende sunt igit rōnes q̃ h̃ oñdunt· Ad illud g̃ qō obiicit q̃ xp̃s est finis p̃cepti·dicēdū q̃ p̃ nō excludit q̃n charitas sit finis·· ſ̄ñ et si xp̃s sit finis in q̃ desinit·mīnus charitas p̃t eē finis q̃ desinit in xp̃o·· Rursus charitas fm̃q̃ est finis in q̃ desinit⁹ cōuenit toti trinitati·ꝛ tō sil' p̃ñt h̃ duo stare·q̃ xp̃s sit finis legis·ꝛ charitas sil'r

Ad illud qō obiicit q̃ dilectio charitate p̃uenit ad sapiaz g̃ sapia est excellētior·dōm·q̃ fm̃ q̃ Bern̄· ibi loq̃t de sapiētia nō dic̄ aliū donū q̃ charitas·sz nouū statū eius dē doni·ita q̃ charitas cōiter accepta distinguit ꝯ charitatē dictā appropiare·· Prout tm̃ charitas cōiter describit sic ꝯtinet ꝛ amorē ꝛ sapiam·ꝛ h̃ mō ponit eē finis p̃cepti· Ad illud qō obiicit q̃ finis ē illud q̃ fruēdū est dōm q̃ fm̃ q̃ finis dr dupl̃r·sez q̃ desinit ꝛ in q̃ desinitur· sic etiā fruit aliq̃ dr dupl̃r· Aut sic obiecto·aut sic dispositiuo·ꝛ vtroq̃ mō charitate fruimur·· ſ̄ñ charitate q̃ de⁹ est fruimur sic obiecto·charitate q̃ habit⁹ ē fruimur sic dispositiuo·ꝛ sic pz q̃ illud nō obuiat ꝓposito· Ad illud qō obiicit q̃ voluntas habito fine suo desinit·dōm· q̃ illud ver est qñ hz finē suū cōplete·charitas aūt etsi ī via habeat·nō tm̃ habet cōplete· Ignis em̃ est in syon·ꝛ caminꝰ in bierlm·cū aūt habeat ī patria·nihil vltra q̃rit p eo q̃ p̃ cā habebit bonū increatū in q̃ ꝯsistit finis ꝛ q̃ etatio oīm nr̄oꝝ desideriorꝝ· Ad illud qō obiicitur q̃ pond⁹ in corpib⁹ nō est finis motꝰ·dōm q̃ nō est sic·q̃ pond⁹ repit in corpib⁹ tā in absentia loci debiti q̃ in p̃sentia·· charitas aūt nūq̃ ē in aia nisi deo p̃nte·Vñ ois q̃ hz charitatē hz deū·ꝛ ꝓterea dū ois nr̄a operatio ad bñdū dei ordinat·ordinat ad bñdā charitatē· ñ sic aūt

est de pōdere·q̃ nō q̄libet corp⁹ bñs pōd⁹ hz locū sibi debitū· Ad illud qō obiicit q̃ finis ꝛ p̃ncipiū sunt diuersa·· ℟ñdet aliq̃ q̃ charitas differēt mō est p̃ncipiū ꝛ finis·nā p̃ncipiū est boni opis fm̃ eē incboatū·ꝛ finis est fm̃ eē ꝯsūmatū ꝛ pfectū· Ad h̃ em̃ vnusq̃sq̃ bñ opat vt in eo dei amor ꝛ charitas augeat· Aliter p̃t dici ꝛ p babili⁹ q̃ sūt tria·mod⁹·spēs·ꝛ ordo·ꝛ sup idē fundant ꝛ mod⁹ dic̄ cōparationē ad efficiēs·ꝛ spēs ad formā·ꝛ ordo dic̄ cōparatiōz ad finē·sic volũtas respectu boni opis p̃t habere ꝛ rōnē efficientis·ꝛ finis·fm duas cōparatōes Charitas ei ꝯtinuat volũtatē nr̄am ipi deo vt p̃ncipio mouēti·ꝛ ꝯformat vt regule dirigēti·ꝛ iungit vt fini q̃erāti·ꝛ tō sic ipe dr hz rōnē efficientis inq̃rū mouet·ꝛ formalis inq̃rū dirigit·ꝛ finaꝝ inq̃rū q̃etat· sic ꝛ ipa charitas respectu opis rōnē hz ist⁹ triplicis cāe·nec est incōuenīs·q̃ fm̃ p̃m tria genera cāꝝ p̃nt in vnū coincidere· Et sic pz q̃ ꝛ si charitas sit p̃ncipiū boni opis·nihilomin⁹ p̃t eē finis fm̃ diuersas cōparatōes· Et p h̃ pz rñsio ad illud qō vltimo q̃rebat q̃re charitas dicit radix ꝛ forma virtutū ꝛ finis·h̃ em̃ dicit fm̃ diuersas cōparationes nr̄e volũtatis ad diuinā volũtatē·dicit etiaz sup h̃ vinculū p̃fectōis in cōparatōe ad p̃rimos q̃ nobis vinculo charitatis iungunt·

Questio III c

Utrū bone volũtatis sit vn⁹ sol⁹ finis·an possint eē plures· Et q̃ vn⁹ videt Deut·vj· Diliges dñm deū tuum ꝛc̃· Glo·· Nō vult de⁹ suū amorē priri vt sil' cū ipso aliud diligam⁹·g̃ q̃cūq̃ sibi diuersos ꝯstituit fines·nō facit qō de⁹ vult·ꝛ si nō facit qō de⁹ vult·nō hz bonam volũtatē· Itē sup illud ph̄i·j· Siue p occasionē siue p bonā volũtatē·glo· Quisq̃s a deo aliud q̃ deū q̃rit· nō caste diligit·sz illa volũtas bona ē q̃ nō aliud q̃ deū diligit·g̃ nulla volũtas est bona q̃ aliud q̃ deū q̃rit·

Itē sicut stat⁹ est in p̃mo p̃ncipio·ita ī fine vltimo· sz p̃mū p̃ncipiū in q̃ est stat⁹·nō est nisi vnicū·g̃ si finis dr rñdere p̃ncipio·vī q̃ bone volũtatis nō dr statui nisi finis vn⁹·g̃ si volũtas statuit sibi fines plures nō sat̃ qō dr·g̃ nō est bona· Itē q̃cūq̃ diuersos fines intendit·hz cor suū diuisum·sed q̃ cor suū diuidit· nō diligit deū ex toto corde·nec ī toto corde q̃rit deū·ꝛ q̃cūq̃ talis est·deo nō placet q̃ p̃cipit se ex toto corde amari·ꝛ vult totū cor possidere·g̃ nō vī q̃ bona volũtas possit esse q̃ sibi statuit diuersos fines· Sz ō·j· Lbor·ir·sup illud· Qm̃ debz in spe q̃ arat ꝛc̃·glo·· Predicator q̃ corda agit vel fidē·dz arare in spe stipēdioꝝ tpaliū·g̃ vī q̃ bona volũtas nō tm̃ possit sibi ponere finē spūalē·sz etiaz tpalē·g̃ vī q̃ possit diuersos fines habere· Itē Luc̃ xv· Quāti mercēnarii in domo p̃ris mei ꝛc̃·dic̄ Ambr· q̃ multi sunt mercēnarii q̃ abūdāt spe·fide·ꝛ charitate· sz mercēnari⁹ statuit sibi finē creatū·vicz aliquā mercedē q̃ est beatitudo creata· Si em̃ solū finē increatū sibi statueret·tā nō eēt mercēnari⁹ sz fili⁹·g̃ si ꝯtingit eē bonos mercēnarios· ꝯtingit bonā volũtatē habere fines diuersos· Itē bonū additū bono facit maiꝰ bonū·g̃ si vn⁹ bon⁹ finis facit volũtatē bonā·g̃ multo fortiꝰ multi boni fines·ergo vī q̃ tāto volũtas melior sit·q̃to plures statuit sibi bonos fines·ergo nō est necesse q̃ bona volũtas habeat vnū solū finē· Itē sic̄ ꝯcupiscibil' appetit dulcedinē·ita irescibil' appetit celsitudinē·ꝛ rōnal' appetit pulcritudinē·si g̃ pulcritudo nō tm̃ est finis rōnalis sz etiā pfectio·ꝛ sic de alijs·ꝛ plurū pfectibilium plures sunt pfectōes·cū sint in nob tres vires diuerse q̃b⁹ sursum ꝯuertimur·vicz rōnal' ꝯcupiscibilis·ꝛ irascibil'·vī q̃ in oī bona actōe ꝛ volũtate sit assignare diuer/

21 sos fines. R⁹ dōm q bone volūtat' vnus sol⁹ ē finis
p̄ncipalis. ppter qō intelligē dū. q plures fines statu/
ere b̄ pōt ee tripliciť. Un mō ita q finis sit sub fine. ꝛ
ppter finē. Alio mō ita q vn⁹ sit finis. p̄ncipalis. alť
nō p̄ncipalis. ita tn̄ q finis non p̄ncipalis nō referak ad
p̄ncipalē actualiť Tertio mō ita q vťcz sit finis p̄ncipa
lis. Exemplū ät but⁹ assignari pt in eo qō freq̄nter ac/
cidit. vicz cū ds vadit ad ecclesiā ad peipiēdas distri/
butōes. b̄ eim̄ pt facere tripliciter. Aut ita q p̄ncipaliť
intēdit honorē ꝛ gliam dei cū vadit decantare laudes.
ꝛ simul cū b̄ intēdit obtinere pecūiaz vt pauplb⁹ distri/
buat. vel in alios vsus licitos ad honorē dei ꝛuertat.
Alio mō pōt aliqs ire ad ecclesiā intēdens deo placere
ꝛ sil' cū b̄ pecūiaz acq̄rere. ita tn̄ q ei⁹ acq̄sitōez ad deuz
nō refert. nec tn̄ ipaz pecūiaz statuit finē p̄ncipalē. p eo
q ipaz nō diligit ppter se. Tertio mō vadit ds ad eccle
siā duplicata intētōe. ita q vult deo placere. ꝛ vult ob/
tinere pecūiaz. quā sicut auarus appetit acq̄rere vt pos
sit thesaurū suū ap̄liare ꝛ in eo delectari ppter se. Pri/
mō statuere diuersos fines est bonū ꝛ meritoriū. ꝛ ptiet
ad bonā volūtatē. Secūdo mō statuere diuersos fines
nō ē bone volūtatis. loq̄ndo formaliter. attn̄ nō sic re/
pugnat ds posse cū ea stare. ē eim̄ ibi pctm̄ veniale. nō
mortale. Et b̄ vult dicere aug. i li. ꝛ confess. cū ait. Min⁹
te amat. q tecū aliqd aät. qō ñ ppt̄ te aät. Tertio ꝛo mō
statuere diuersos fines nō ē bone volūtat'. imo ꝛ bōaz
volūtatē. talis ei vult duob⁹ dñis seruire. ꝛ b̄ ē impossi/
bile. sic ō: Matth. vj. Nō ei sic p̄ncipaliť duos ītendit
fines. verificat illō ꝓphetcū. Loangustatū ē stratū ita
vt alť ō cidat. ꝛ palliū breue vtrūcz opire ñ pt. ꝛ talť evo
lūtas hypocritaz. q̄busue dānatōis ex̄ne cōmiak sep̄ka
p eo q terrā ingrediūť. duab⁹ vīs Et iō ō: Eccl. ij. Ne ac
cesseris ad ip̄m duplici corde. q. n. accedit i corde ꝛ co:/
de hypocrita ē. ꝛ q; gaudiū hypocrite ad instar pūcti ē
iō ō: Osee. x. Diuisū ē cor eoz. nūc inuenibūť. Sic igiť ex
dictis colligiť q bone volūtaz plures p̄nt ee fines. ita
q vn⁹ sit finis p̄ncipalis ꝛ alť nō p̄ncipalis. siue finis
sub fine. Plures ät ꝛstituere fines p̄ncipales bonevo
lūtati repugnat sicut oñdūt rōnes q ad pmā ptē iducū
tur. Cū eim̄ vnū solū sit sūmū ꝛ verū bonū qō q̄erat bū
nū desiderū. nec̄e ē q volūtas bona ad b̄ q recta sit sta
tuat sibi finē vnicū. Ad illō g qō p̄mo obr̄ in Iriū q
22 q̄rat dz i spe ararе. dōm qō ipa glo. illā obiectōnē dis
soluit. dū seipam mānifestat in seq̄ntib⁹. facit eim̄ vim in
b̄ qō ō: in spe. nō ppt̄ spē. Nā ppt̄ dicit finē p̄ncipalē
in ꝛo nō tm̄mō dic̄ finē p̄ncipalē. imo etiā finē q ꝛtinet
infra finē Et iō ex illo ꝛbo ñ seq̄t q alīqs possit sibi plu
res fines p̄ncipales statuere. imo si recte intelligāt po
tius seq̄t oppositū Ad illō qō obr̄ q mercēnari⁹ statu
2 3 it sibi finē creatū. dōm ē q ē bon⁹ mercēnari⁹ ꝛ malus.
et mal⁹ mercēnari⁹ i dnob⁹ differt a bono. Primū q̄dē
q: mal⁹ mercēnari⁹ statuit sibi finē creatū. q habito nō
necessario bēť de⁹. Bon⁹ ꝛo mercēnari⁹ statuit sibi finez
creatū. quē b̄re nō ē aliud q̄z b̄re deū. sic ipam fruitionē
dei. Sedo ꝛo differt in b̄ q mal⁹ mercēnari⁹ statuit si
bi finē creatū tāq̄z p̄ncipalē. bon⁹ ꝛo mercēnari⁹ statu
it sibi finē creatū tāq̄z finē sub fine. Nō eim̄ amat deū p
ppter fruitōez. sz fruitionē ppt̄ deū. Et iō ex b̄ nō habeť
24 q finis bone volūtat' pluralicet Ad illō qō obr̄ q bo
nū additū bono facit maius bonū. dōm q illud verū ē
qñ additio boni ad bonū fit salvo ordine. cū eim̄ bōitas
necessario ponat ordinē. si additō boni ad bonū tollat or
dinē. bonū nō auget sz potⁱ⁹ p̄imit. Quia g pluralitas
finiū p̄ncipaliū ordinē ñ tuat. q: ſm rectū ordinē stat⁹
dz ee in vno. ꝛ vnicū dz ee vltimū. hinc ē q pluralitas
finiū p̄ncipaliū bonitatē volūtat' ñ augmēta t. sz potⁱ⁹
ipaz volūtatē deprauat. q: dū vult placere vni. displi
cet alťi. ꝛ dū vult assecq̄ vnū. p̄dit reliquū. Ad illud 25
qō obr̄ q rōnalis appetit suā pulchritudinē. ꝛ cupisci
bilis dulcedinē ee. dōz q pulchritudo. celsitudo. ꝛ dul
cedo pt duplicit accipi. Aut put ē p̄fectiua ꝛ informa
tiua brut' aīe. aut put ē ipi⁹ aīe motiua. Primo mō re/
net rōnē finis sub fine. ꝛ sic plurificari pt ſm diversita
tē actuū aīe. Secōo mō put. s. tenet rōnē obiecti ꝛ mot⁹
ui. sic vnitatē bz. Nā i deo idē ē pulchritudo. celsitudo
et dulcedo. ꝛ sic tenet rōnē finis p̄ncipalis. Et sic pz q
q̄libet plures fines nō p̄ncipales cōtingat ꝛstituere. tn̄
ad b̄ q volūtas sit bona. nec̄e est vnū solū finē esse p̄nci
palē. Nam aliter nō diligiť deus ex toto corde.

Questio. IIII d

Utrū male volūtates habeāt vnicū finē. Et q sic vī
Aug. sup̄ illū locū ps̄. Scrutans corda ee. Finis cure
cognitōis hūane ē delectatio ad quā ds̄cz nitiť p̄uenire
si g oēs volūtates male finaliť q̄rūt delectatōz. vī q oēs
volūtatū malarū sit vnū finē assiḡre. Itē malarū vo
lūtatū ē vn⁹ mal⁹ exit⁹ siue ſminꝰ. sic dī Ro. vj. Quoz
finis mors ē. g si earū ꝛtingit ee vnū ſminū. pari rōne
vī q ꝛtingat ee vnū finē vltimū. Itē q ꝛueniūt i p̄n
cipio. ꝛueniūt ꝛ in fine vltimo. sz oēs male volūtates
ꝛueniūt in p̄ncipio. sic dicit Aug. in li. de vera relig.
Planū ē i q̄t i toto malefaciēdi genere nihil aliō q̄z libi/
dinē dñari. si g ꝛueniūt i vno p̄ncipio. vtpote in libidi
ne. videl pari rōne q ꝛueniāt in vno fine. Itē vicū
imitat⁹ ꝛtutē ſm apparētiā. vñ sic⁹ rus nūq̄z ds̄cit citra
b̄titudinē verā. ita vicū imitat b̄titudinē simulatā. g si
cut oēs ꝛtutes faciūt tēdere volūtatē ad bonū finē. s. b̄i
tudinē. sic vī q oīa vicia faciāt tēdere volūtatē ad vnū
finē. s. q habeat silitudinē cū ꝛo fine. ¶ Sz ꝛ. Contra
riaz volūtatū ꝛrie sūt delectatōes. vbi āt sūt delectatōes
ꝛrie. ibi sūt fines diversi. sz voluptates faciūt volūtatē
sibimuicē repugnare. g faciūt diversos fines hre. Itez
mala volūtas ponit finē i creatura. sz impossibile ē q in
vna creatura inueiat nra volūtas sufficientiā cū nihil suf
ficiat volūtati būane nisi sola ꝛnitas. si g volūtas ñ de
scit niſi ē eo fine i q ponit sufficientiā. vī necessario q volū
tas mala diversos sibi fines ꝛstituat. Itē male volū
tatis appetit⁹ ortū ꝛ radicē hz ex libidine. sz libido ē q ds
amat bonū ppriū. si. n. bonū ppriū necessario diversifica
turi diversis necē ē diversarū volūtatū diversos fines
repiri. Itē vnitas ꝛ ꝛformitas volūtatū bonaz ve/
nit ex vnitate amoris i q vniūť ꝛ colligāť. si g amor i q
diversi colligāť ꝛ vniūť vnicā dz hre radicē in plurib⁹
reptā. cū b̄ nō ꝛueniat amor libidis. sz solū amor cha
ritat' q ē amor spūsci. vī q malaz volūtatū nō sit finis
vnic⁹ sz diversi. R⁹. dō. q eōrio ē i bonis volūtatib⁹ 26
et i malis. Nā bonaz volūtatū vnic⁹ ē finis. siue bone
volūtat' sint diverse diversitate nūerali. siue diversita
te formali. Diversitatē ät nūeralē voco qñ plēs hoīes i
eodē genere affectōis afficiunť circa aliqd. Diversitatē
ät formalē voco qñ idē hō diverſ⁹ habitib⁹ ſtutū afficiť
circa diūsa. Siue. n. sic siue sic ꝛtīgat plēs fines prios
et pōos assiḡre. tn̄ finē vltimū ꝛ p̄ncipalē nec̄e ē ee vni
cū. vicz ipm deū. Et rō h⁹ ē q p̄fectio amoris mouētis. ꝛ
p̄fectō appetibiľ q̄tāť. Quia. n. amor charitat' liberal
est. ꝛ nō q̄rit qō suū ē sz cōe bonū. hinc ē q plēs hoīes ex
charitate mori. idē bonū appetūt finaliť Rursus q: ap
petibile illō cōpletissimū ē i quo nō solū ꝛtingit repiri
bonū p̄fectū. sz etiā oē bonū. hinc ē q oēs volūtates q̄z
tūcūcz diverse inueniūt finē suū in q̄ q̄erank Econtra est
in mal' volūtatib⁹ ppt̄ ipfectōz amor⁹ ꝛ appetibiľ. Pro
pt̄ ipfectōz nāq̄z amoris libidinosi. volūtates solo nūe
ro differētes. diversos būt fines. ppterea q amor libi/

dinosus sp̄ q̄rit qđ suū ē. ⁊ qz sp̄ q̄rit bonū ꝑprīū. iō et si multi ex amore libidioso ꝯueniāt in actū vnū. tñ vnusq̄sq; q̄rit finē suū ꝑprīū. vt pz in adulto ⁊ meretrice. qz iste q̄rit delectationē. ⁊ illa q̄rit nūmū. ꝓpter ip̄m effectoz ertū appetibilis nec̄e ē diuersas volūtates formaliť differētes hr̄e diuersos fines. qz. n. luxuria appetit o cūdita tē ⁊ leticiā. ⁊ auaricia sufficiētiā. ⁊ superbia excellētiā. ⁊ hoc̄ia nō ꝓtingit reperiri circa eādē rē creatā sz circa diuersas. hinc ē q̄ volūtates male differētes formaliť nō vnū sz diuersos fines sibi ꝯstituūt. Vñ ꝯcedēde sī rēnes q̄
27 b̄ oñdūt. Ad illō qđ ꝑmo obiz q̄ delectatio est finis cure ⁊ cogitatōis. dām q̄ in rōne illa ē figura dictōis. ꝑ co q̄ nō eadē delectatio ē finis cure ⁊ cogitatōis hūane sz diuerse. vñ stat ibi delectatio in sua generalitate. ⁊ magī hz ibi suppositionē simplicē cū pſonalē. ⁊ iō cū p delectationē delcēdit ad finis vnitatē. fit sophisticatio
28 fm figurā dictōis ex cōmutatōe suppōnis. Ad illud qđ obiz q̄ malarū volūtatū est vnus malus exitꝰ. ḡ vn⁹ malꝰ finis. dām q̄ nō ē sīle. Nā male volūtates differūt in ꝯuersiōe. sz ꝯueniūt i auersiōe. ⁊ malꝰ exitꝰ ꝑncipaliť respicit auersionē cū ꝯuersionē. finis ño mouēs ꝑncipaliť respicit ꝯuersionē cū auersionē. iō nō sequit q̄ cū finis sit vnꝰ exitꝰ ad motū dānatōis. q̄ fm b̄ sit vnus finis
29 motiuꝰ cū tū ad q̄rē de petis. Ad illō qđ obiz q̄ volūtates male ꝯueniūt in ꝑncipio. viz in libidie. dām q̄ in ꝑncipio nō ꝯueniūt nisi p q̄ndā ꝯfomitatē. Nā alia est libido in vno. ⁊ alia in alīo. ⁊ iō nō sequit er b̄ q̄ ꝯueniāt in finē vnicū. Attñ ⁊ si in ꝑncipio ꝯuenirēt. nō p̄pter nec̄e erit q̄ ꝯuenirēt in ēmino. Nā malū sp̄ ꝓcedit in dispsionē. bonū ño sp̄ redit ad vnitatē. Quāto. n. aliq̄d magī colligit. tāto magī vigorat ⁊ ē pfectꝰ. q̄nto ño magī dispgit tāto magis recedit a pfectōe ⁊ cōplemēto Et iō dicit pbs q̄ malū ē multiphariē. ⁊ bonū vno mō.
30 Ad illō qđ obiz q̄ vicū imitat̄ vtutē. dām q̄ sic imitat̄ q̄ plus hz de dissimilitudie cū similitudie. magī. n. vtuti ꝓriat cū ei ꝯsomet. ⁊ iō portꝰ inferri p̄ q̄ male volūtates habeāt fines diuersos si bone hūt vnicū cū ecōuerso. q̄ eni in hoc̄ sistit pfectio vtutis. vicū magis in b̄ a virtute deficit cū eam imitari possit. Et sic pz q̄ malarū volūtatū nō est vnus finis sed diuersi.

Onsequēť q̄rit de sēō ꝑncipali. viz de dñtia intētōis ⁊ volūtatis. Et circa b̄ q̄runť duo. Primo q̄rit vtrū intētio sit in solis rōnalibus. Secundo querit vtruz intētio in participātibꝰ rōnē dicat aliq̄d ex parte intellectus vel ex parte affectus.

Questio. I c

Utrū intētio sit in bis solis q̄ ꝑticipāt rōnē Et q̄ sic vī. sic dicit glo. sup illō Lu. xj. Uide ne lumē tē. Glo. lumē aīe ē intētio. sz ꝯstat q̄ intētio nō ē lumē corꝑale sz spūale. si igit lumē spūale ē i solis sbīs spūalibꝰ q̄ nate illuīari a sūma luce. ⁊ he sī sole creature rōnales. vī ḡ q̄ intētio sit in solis rōnalibꝰ. Iē intētio ē actꝰ vis collative Qui. n. ī tēdit ab vno i aliū tēdit. ⁊ vnū cōparat alīi. si ḡ vis collativa repit i solis ꝑticipātibꝰ rōnē. vī q̄ in eis solū reperiat intētio Iē intētio ē illō fm qđ aīa imediatiꝰ iūgit vltimo fini. ḡ in eis solū ē reperiri intētōz q̄ hūt potētiā mediāte q̄ deū ꝑnt capere et vniri. sz talia sī sola rōnalia. q̄m ipa sola sī ad imaginē dei. ḡ vī q̄ in bis solū ꝓtingat intētōz reperiri. Iē intētio ē supmū in aīa. vñ ipa dī cē caput nr̄m ⁊ oculꝰ nr̄. sz illa in q̄bus cōicamꝰ cū irrōnabilibꝰ creaturis sī infima ⁊ citra rōnē ḡ vī q̄ nulla alia creatura a rōali ꝓtingat intētōz reperiri

Sz ↄ. In oī eo qđ opat̄ p intētionē ē reperire intētēz sz natura vt dicit pbs ē opans p intētionē. ḡ vī q̄ irrōnali ē intētōz reperiri ⁊ ponere Iē oē illō qđ mouet̄ ad aliq̄d. eo obtēto. desciť. cū mouebat illō intēdebat ni si enī illō intēderet nō mouerēť ad eꝰ ꝑntiā. si igit res naturales sī hmōi vt pz cū lapis mouet̄ deorsū. vī q̄ intētio nō tm̄ sit i rōnalibꝰ sz etiā in rebꝰ irrōnalibꝰ Iē oē qđ facit aliqđ opꝰ ordinatū ad finē ab illo diuersuz opat̄ p intētionē. sz nature irrōnales sī hmōi sic pz i aranea q̄ facit telā ad capiēdas muscas. ḡ vī tē. Iē intētio ē regla appetitꝰ. ḡ si nō ē ponere aliq̄d ī vniuerso pduatū regimie ⁊ ordie. vī q̄ vbicūq; ē ponere appetitū. ē ponere intētionē. sz appetitꝰ nō solū ē in sbīs rōnalibꝰ sz etiā in irrōnalibꝰ. ḡ tē. Rꝰ. ad ꝓdictoz itelligētiā 31
est notandū. q̄ circa hāc q̄onē dupler ē modꝰ dīcī. q̄ ad pūs occurrit. Unꝰ ē vt distīguamꝰ i mō opandi p intētionē penes ꝑprīū ⁊ alienū. Dī. n. sat̄ rōnabiliť posse dici q̄ qđā sī q̄ mouēť p intētōz ꝑprīā. qđā p intētionē alienā. Per intētōz ꝑprīā mouēť illa q̄ finē ꝓcogīcūt. et opationē suā ad finē ꝯferť ⁊ referť. Per intētōz alienā mouenť illa q̄ extra se nō hūt. potētiā discernēdi. regūť tñ ⁊ dirigūť ab eo q̄ discernit. sīc sagitta ab arcu emissa mouet̄ pt dici p intētōz. nō mōꝫtū arcus vl sagitte sz sagittātis. Per hūc qđē modū sat̄ rōabiliť pt dici q̄ oēs res naturales p intētōz dīr moueri. p eo q̄ mouenť sīc ab instituit. ⁊ sīc gubnat̄ regit. Iōe. n. in oī opatōe ē ꝑncipalis motoz. ⁊ fm hūc modū dīcī intētō ꝑpe repit in solis sbīs rōnalibꝰ. sz irrōnalia fm aliquē modū dīcī p intētionē opari dicāť. Sz q̄uis iste modꝰ dīcī rōnal̄ sit ⁊ ī tatē dicat. nō tm̄ vī sufficiēť dicere cū dicit q̄ nā dī opari p intētionē. nō rōne ꝑpe intētōis. sz rōne intētōis alienē. q̄ nō dicit sufficiēť. cū nature assignet intētōz alienā tm̄. fm b̄. n. casualiť ⁊ fortuita cū nō fiāt ꝑter diuinā intētionē. nō deberēt dici facta fm intētōz. Rn̄ sus cū vidēamꝰ q̄ nā alia appetitū hūt mediāte q̄ tēdūt ab vno in alterū. ⁊ vnaq̄q; res hēat vim suā regitiuā mediāte q̄ ad ꝑprīū finē inclinať. vī q̄ naturalia nō tm̄ hēant mouere intētōe extrīseca ⁊ aliena. sz etiā q̄ moueāť intētōe ꝓpa ⁊ intrinseca. Et ꝓpter hoc̄ ē aliꝰ modꝰ dīcī. q̄ sic tri- 32
pler ē appetitꝰ. viz natural. sensual. siue aīalis. ⁊ rōnal. et q̄liber istoz appetituū hēat suū regimē. nō absurde regimē cuiuslibz istoz triū appellat intētio. maxie tñ ꝑpe vocať intētio regimē appetitꝰ rōnalis. Et rō hꝰ ē q̄ ad regimē ⁊ directiuū appetitꝰ naturalis plus spectat dirigi q̄ dirigere ad directiū ño appetitꝰ brutal̄ q̄dāmō medium retinet ⁊ hinc ē q̄ naturalia mouenť q̄dā necitate. rōalia ño mera libalitate. bruta ño mouenť q̄dā ipetuositate. q̄ē infra libtatē ⁊ supra nec̄itatē. nō. n. pūt se oīno refrenare. ⁊ tñ pūt ad oppositas ptes tēdere. Sicut igīr regula directiua opatiōis repit in rōnalibꝰ ꝑpe. in sensualibꝰ minus ꝑpe. in naturalibꝰ ip̄ope. sic ⁊ intētio. Et p b̄ pz 33
rñsio ad q̄onē ꝓpositā. ⁊ ad rōnes ad vtrāq; ptē. Nam intētio ꝑpe accepta fm q̄ dī lumē p q̄ dē ē collatio ⁊ tendentia in deū. accipiť circa aīe supmū. ⁊ iō b̄ mō i solis rōnalibꝰ repit. sīc rōnes ille oñdūt. Intētio ño pur dicē tendētiā ⁊ directionē appetitꝰ ad aliquē fīminū vel finē q̄rantē nō tm̄modo ē in rōnalibꝰ imo etiā in brutis sīc alie rōnes ad aliā partē oñdūt. ⁊ sic pz q̄ vtrūq; diuersis vīs verū cōcludūt. ⁊ ꝓpterea cōcedende sunt.

Questio. II f

De intētōe fm q̄ repit i rōnalibꝰ. vtrū se teneat ex pte intellectꝰ vel ex pte affectꝰ. Et q̄ ex pte affectꝰ vī Bern. ad eugeniū. vt oculꝰ sit simpler duo sī necc̄aria viz charitas i intētōe. ⁊ ītas in electōe. sz charitas nō est nisi in volūtate. ḡ si charitas ē in intētōe. intētio se tenet ex pte volūtatis. Iē Aug. dicit. bī in lra. Intētio est q̄ sic ad finē puenire volo. sz nemo vult puenire ad finē nisi p volūtatē. ḡ intētio ē ex pte volūtatis. Iē intētio iūgit cū ipo fine. sz volūtas nō tm̄mō dicit appetitū eoz q̄ sī ad finē. imo etiā ipꝰ finis sic vult pbs. si ḡ illō qđ ꝑncipaliť iūgit cū fine ē intētio. ⁊ bīpz ē volūtas. vī

intētio sit vo lū tas. Jtē meritū ꝓncipaliꝝ reſidet pe
nes ītētōz. ſz illō penes qō ꝓncipaliꝝ reſidet meritū ꝛ de
meritū ē ipa volūtas. g̃ vī q̃ ītētio ſe teneat ex pte volū
tatꝭ ſiue affectōis. Sz ꝫ Mat. vj. Si oculꝰ tuꝰ fue
rit ſimplex ⁊c. ibi glo. exp̃ōit vt ꝓ oculū itelligak ītētio.
ſi g̃ oculꝰ aīe nō ē affectꝰ ſz itellectꝰ. vī q̃ ītētio nō ſe tene
at ex pte affectꝰ ſz magꝭ ex pte intellectꝰ. Jtē ſup illō
Mat. vj. vide ne lumē qō ītē ⁊c. Glo. ītētio q̃ bonū
qō cūq; facimꝰ lumē ē. ſz lumē ſe tenet ex pte cognitiue.
g̃ ⁊c. Jtē ītētōis ē referre opꝰ ſiue volūtate ī finē. ſz ei
eſt referre cuiꝰ ē ꝛferre. ⁊ ꝛferre ē ꝑpe ipiꝰ rōnis. g̃ ⁊ ītē
tio. Jtē ſic volūtas nūq; vult aliq̃ volitū niſi illō p
cogſcōm a rōne. ſic nūq; appetit finē. niſi rō vel affectꝰ rō
nis eū ꝓcurrat q̃ finē illū oñdat. ſi igr̃ ītētio ē illa q̃ finē
mōſtrat. vī q̃ ītētio ex pte rōis ſe teneat. Si forte tu di
cis q̃ ſe tenet ex pte rōnis ⁊ volūtatꝭ ſil. Sz ꝯ. Intēde
re ē actꝰ vnꝰ. g̃ ē vnꝰ potētie. g̃ ñ ꝑt eē volūtatꝭ ⁊ rōnis
ſil ⁊ ſemel. Jtē ſi ītētio ſe tenet ex pte volūtatꝭ ⁊ rōnis
aut g̃ ſic potētia. aut ſic paſſio. aut ſic habitꝰ. Sic̄ poē
tia nō. vī. q. cū volūtas ⁊ rō ñ ſint vna potētia. ⁊ī vno
hoīe reſpectu vniꝰ finis ſit vna ītētio. noīe ītētōis nō
ꝑt itelligi potētia. Parī rōne nec habitꝰ. q. nō ē vnꝰ ha
bitꝰ ī duab⁹ potētijs. Q nec paſſio ꝯſtat. q. paſſiōib⁹
nō meremur nec ōmeremur circa ītētōz ät ē meritū ꝛ de
meritū. nullo igr̃ mō vī q̃ ītētio ſil ſpecter ad rōnē ⁊ vo
lūtatē. Jtē ſi ſil ſpectat ad rōnē ⁊ volūtatē. q̄ro ad quā
ꝓncipaliꝝ. Et ꝓncipaliꝰ vī ſe tenere ex pte rōnis ꝑ b̄ q̄
glo. dicit. q̃ ītētio ē lūmen ⁊ oculꝰ. q̄ō q̄dē ē ſoliꝰ rōis ꝑpe
Q ät ꝓncipaliꝰ ſe teneat ex pte volūtatꝭ. vī ꝑ b̄ q̃ ītētō
ꝓncipaliꝝ reſpicit finē. ⁊ potētia ī nob q̄ ꝓncipaliꝝ reſpi
cit finē volūtas ē. cū bonū ⁊ finis ſint idē. g̃ ſi nō ꝑt ꝓn
cipaliꝝ eē ex pte vtriuſq;. vī q̃ nō ꝯſtat in vtraq; potē
tia. ſ. i rōne ⁊ volūtate. Jtē infertꝰ ñ ſe extēdit ad plꝰ
q̃ ſuū ſupꝝ. ſz itelligētia ē vlioꝝ q̃ ītētio. vñ Dam. In
telligētia ē ꝓmꝰ motꝰ. q̄ ꝯ circa aliq̃d ē itelligētia ītētō
dī. Si g̃ itelligētia ñ ſe extēdit ad rōnē ſil ⁊ volūtatē. ſz
34 tm̄ ꝯſiſtit in rōne. parī rōne vī q̃ ſil nec ītētio ℟. ad
ꝓdictoꝝ intelligētiā ē notāndū q̃ freq̄nt ad cognitōz rei
ꝓducimur ꝑ ꝯſideratiōnē vocabulorꝝ. Qui. n. ꝓma vo
cabula īpoſuerūt. ꝓpetates rerū potiſſime ꝯſiderauerūt.
et iurta illas vocabula īpoſuerūt. Si igr̃ velimꝰ antēde
re b̄ ꝫbū ītēdere. cōpoſitū ē ab in ⁊ tēdo. b̄ ät ꝓpō in. du
plicē ē t ī ponere. i. tudinē cū cōponīt huic ꝫbo tēdere.
aut ſic ad obm. aut ſic ad fm̄ inū vltimū. Primo mō b̄
q̄ ē intēdere ſignificat ſolā ꝯuerſionē potētie reſpectu
obi. Sc̄do ſo mō nō tm̄ mō ſignificat ꝯuerſionē imo ſi
gnificat cū b̄ q̄ndā collatiōnē ꝯ diūctā ḋeratiōnē. ⁊ fm
iſtā duplicē acceptōz b̄ ꝫbū ītēdo diuerſā bz ꝯſtructōz
35 Differt. n. dicere. ītēdo ni b̄. ⁊ ītēdo b̄. Cū. n. dico. ītē
do ī b̄. ītēdere dicit ꝯuerſionē potētie ad aliq̃d tāq; ad
obm. Cū ſo dico ītēdo b̄. ītēdere dicit ꝯuerſionē potē
tie ad aliq̃d tāq; ad finē vltimū quē intēdit aſſeq̄. ⁊ cui
vult copulari. Et iō in ꝓma acceptōe b̄ ꝫbi ītēdere imē
diatū ſuū caſuale cadit ꝓpō media. vt ꝑ b̄ ſignificet di
rectioꝝ ꝯuerſio potētie ad illō tāq; ad obm ſupō. In
alīa ſo ſignificatōe nō cadit ꝓpō media. ꝑ eo q̃ b̄ ꝫbū
tēdere de ſe dicebat inclinatōz ⁊ ordinatōz ad aliq̃d. et b̄
ꝫpō ī ſibi ūcta ſup̄ addit ḋeterminatōz. vñ ſēſus ē. ītēdo bri
tudinē. i. tēdo ī brītudinē ⁊ ꝓpēs ñ oz extēdī addit ꝓpēz
36 Et fm iſtū vltimū modū accipiēdi ē b̄ fmo ō ītētōe. Et
q̃m iſtō vocabulū duo ī portat. vīz q̃ndā collatōz. ⁊ ꝑ
b̄ q̃ndā ꝯſtionē cū collatōe. ⁊ q̃ndā tēdētiā cū ḋeratōe
⁊ vnū iſtoꝝ ē rōis ⁊ alterꝝ volūtatꝭ. hīc ē q̃ ī noīe ītētōis
claudit ſil actꝰ rōnis ⁊ volūtatꝭ. q̃ uis. n. ſit vnū voca
bulū. rñ fm q̃ ꝯpoſitū ſic ī plicat duaꝝ potētiaꝝ actꝰ cō
ūctos ad vnū ꝓficiēdū. qō ñ poſſz facere actꝰ vniꝰ ſine
37 actu alterīꝰ. Et ē ſīle de ꝫbo ꝯſentiēdi. qō q̃uis videat ū

portare vnicū actū. tñ nec̄arios duos ī cludit. ℣ Nā ꝯſēſꝰ
nō ē aliō q̃ ꝯcordia volūtatꝭ ſil ⁊ rōnis ad vnū aliq̃d ſa
ciēdū. vniꝰ vt arbitrātꝭ. ⁊ iudicātꝭ. alteriꝰ vt ꝓptātꝭ. ⁊ ꝓ
pēs ſic recte noīat ⁊ ſꝑicit līb. ar. qō q̃dē ſil ꝯſiſtit cir
ca volūtatē ⁊ rōnē ſic̄ ſ fuit oñſū. Tñ ſic̄ tota diſpoſitō
familie pēdz exercēſu p̄rīſſamilias. ſic tota diſpoſitō agē
doꝝ ī domo aīe pēdet ex ꝯſensu volūtatꝭ ⁊ rōis. Et ſic̄
pēdet diſpoſitio ⁊ regimē ex ꝯſensu. ſic pēdet directio
⁊ obliq̄tio ex ītētōe. Sic̄. n. ad rectū motū ꝓgreſſiuū cō
currit ſil operatō viſus oñdētꝭ. viā. ⁊ operatō pedis īcedētꝭ
ſic ī actu ītēdēdi claudit ſil actꝰ rōis ⁊ volūtatꝭ. vniꝰ vt
aſpiciētꝭ. alteriꝰ vt tēdētꝭ. Et q̄ iſti actꝰ ꝯiūcti ſt. iō ꝓ vnū
vocabulū cōpoſitū ī portāt. Ex his ꝑ rñſio ad qōem ꝓ
poſitā. ⁊ ad rōes ad vtrāq; ꝑtē. Cōcedēdū ē. n. q̃ intētō
noīat aliq̃d ex pte volūtatꝭ ſic̄ rōes ad ꝓmā ꝑtē ꝯcludūt
Verū ē etiā q̃ ītētio noīat aliq̃d ex pte rōnis. rōne cuiꝰ
dī ⁊ oculꝰ ⁊ lumē. ſic̄ oñdūt rōnes alie. ⁊ q̄tū ad b̄ duo
ītētō dirigit ꝫ fide ⁊ charitate. fide clarificāte oculū in
tellectꝰ. ⁊ charitate rectificāte pedē affectꝰ Ad illō q̃ 38
qō obꝫ ō b̄ q̃ nō poſſit eē ſil ī rōne ⁊ volūtate. q. ītēdere
dicit vnicū actū. dōz q̃ falſū ē. imo ī portat plures actꝰ
ſic ⁊ ꝯſentire ſic̄ oñſū ē. Ad illō ꝯo qō q̄rit vtr̄ ſit ſic̄ 39
potētia. vel ſic̄ paſſio. vel ſic̄ habitꝰ. dō. q̃ vtī ītētio ali
q̃ñ dicat ipa potētia ītēdēs. aliq̃n dicat ipe habitꝰ fm quē
intēdit. aliq̃n dicat actꝰ intēdēdi aliq̃n ipm ītētū. ꝓnci
paliꝰ tñ nomē ītētōis ī positū ē ipi actui. n thilominꝰ tñ
in alīs acceptōib⁹ ꝯtingit aliq̃n reperi. Nā cū dī q̃ ītē
tio eſt oculus. accipit intentio ꝓ potentia. Cum dicit
intentio eſt lumen. accipit intentio ꝑ habitu dirigen
re. Cum ꝯo dī q̃ ītētio ē ipſe finis ſicut dicit mgr̃ in lra
accipit ītētō ꝑ ītēto. Cū ꝯo dī q̃ ītētio q̄dā ē recta. q̄dā
eſt obliq̄. accipit ītētō ꝑ actu. Cū ꝯo dic̄ ꝑs q̄ oē q̃ ē
in aīa ē potētia vel paſſio vel habitꝰ. dōm q̃ ꝑs ſb̄ hītib⁹
cōꝑhēdit actꝰ. ⁊ loq̄t de his q̃ ſt in aīa ꝑ modū q̄dā nō ꝑ
modū fieri. Talia. n. poſſ dic̄ū eē ab aīa q̃ ī aīa Et ſic
ꝑz q̃ ītētio ꝑt eē actꝰ. ꝑt etiā eē habitꝰ ⁊ potētia. ⁊ ſicut nō
noīat vnū actū ſimplicē ſz plures. ſic ñ noīat vnū habitū
nec vnā potētiā tm̄. Nec valz rō illa. cyna ītētio. g̃ vna
potētia vel vnꝰ habitꝰ. q. b̄ ē vnū nomē ī positū plurib⁹ ſi
cut ſ dictū fuit de lībra. ar. ⁊ ſic ē in b̄ noīe ꝯcordiam cō
ſensus. Ad illō q̃ q̄rit in q̃ ſit ꝓncipaliꝰ. dōm q̃ fm 40
diuerſa. ⁊ ꝓncipaliꝰ ē ī cognitiua. ⁊ ꝓncipaliꝰ in affecti
ua. Nā q̄tū ad directōz ꝓncipaliꝰ ſe tenet ex pte cogni
tiue. q̄tū ꝯo ad tendētiā ꝓncipaliꝰ ſe tenet ex pte affecti
ue. ⁊ b̄ nō ē inconueniēs Ad illō q̃ obꝫ q̃ intētio ē ſe 41
rius ad itelligētiā. dō. q̃ dam. loq̄t de ītētōe fm ſe ītiā ac
ceptōz. ſ. fm q̃ dic̄ ꝯſtionē ipſi⁹ ſtruī itellectiue ad aliō
obm dēterminatū. ꝑ quē modū dīr altercītēdere q̄ illū aſpi
cit vel ꝯſiderat. ⁊ tal⁹ modꝰ accipiēdi freq̄nt hr̄ i ſcḣtura
Dñs Ac. iij. dr̄ q̃ claudꝰ q̄ ſtabat ad portā templi ītēdebat
in eos. i. in petrū ⁊ ioānē. Et ꝑs. Deus in adiu. ⁊c.

Diſt. xxxix. Quare volūtas magis depraueꝝ in ſuo actu q̄ aliqua alia potentia.

Jc aūt orꝺ q̄ō ſatis neceſſaria ⁊ē. Sꝛ ꝓa oñdit
mgr̃ vñ volūtas habeat rectificari ⁊ depraueri
in hac ꝑte inq̄rit quare volūtas magꝭ depraueꝝ in ſuo
actu q̄ aliqua alia potētia Diuidit aūt ꝑs iſta in duas
ꝑtes. Jn q̄rū ꝓma inq̄rit de cauſa ꝑuersōis volūtatꝭ de
liberatiue. In ſcḋa ſo inq̄rit de rectitudie volūtatꝭ hu
mane fm q̃ mouꝺ ꝑ modū nature. ibi. Preterea queri
ſoleꝺ quō intelligēdū ſit ⁊c. Prima ꝑs diuidit in duas
ꝑtes. Jn quarū ꝑma mouet q̄ſtionē ⁊ determinat. Jn
ſcḋa ſo opponit ꝯ ꝓdictā ſolutionē ad maiorē volūtatꝭ
explanationē. ibi. Sed adhuc queriꝺ quare b̄ mō inatu
ralis ⁊c. Si ſr ſecūda pars ꝓncipalis diuidit in duas
partes. Jn quarū prima mouet dubitationē ⁊ opponit

In scđa parte eius dissolnit fm diuersoꝝ opiniones. ibi Proposita ē qō pfūdare. Et sic ꝑ ne pal' duo determiat mgr in pte ista. q̄liter volūtas vicz depꝛauari possit cū sit naturalis aīe potētia. ꝛ q̄liter hō naturalit' ad bonū velit ꝛ appetit. vicz rōne naturalis iudicatoꝝ. q̄ dem est cōscientia que semp bonū dictat. ꝛ rōne scintille rōnis vel cōscientie que ēdem est sinderisis que semp ad bonū inclinat ꝛ cōtra malū recalcitrat.

Dubitat qōnē q̄ cū volūtas sit de his q̄ hō naturaliter habet. quare pctm̄ fore dicat cum nullum aliud naturale peccatū sit. a

DI. XXXIX Questio.

Licautez oritur qō sat' nccaria ex supioꝛib⁹ cām tra hēs. Dictū ē ei s volūtatē ie ē nalr hoi sic intellect⁹ ꝛ memoria. q̄ āt hoi nālia sr. q̄n tucūq; vicient. bona tm̄ ee nō desinūt. qz nō valz vicio bonitatē i q̄ ōs ea fecit penit⁹ ꝓsumē. vt ꝛ bi gla. Intellect⁹. vel rō ꝛ ingeniū. ac memoria. et si vicijs ac pctis obnubilēt ꝛ corrūpant. bona tm̄ sunt. nec pctā noiant. sic Aug. de rōne q̄ ē imago dei in q̄ facti sum⁹ euidenr ostdit in. xv. li. de tri. Hec ē inq̄t imago in q̄ hoies sr creati. q̄ ceteris aiali⁹ ꝓsunt. q̄ creatura i reb⁹ creat' excellētissima est. cū a deo iustificat. a deformi forma i formosā mutat formā. Erat ei inr vicia natura bona. h ātimago rō ē vr intellect⁹. Cū g volūtas de nālib⁹ sit. q̄re ipa nō sp bonū ē. ꝛ si aliq̄n vicijs subiaceat Ad h facile rndēt q̄ dicūt oia q̄ sr iq̄tū sr bona ee qz ꝛ ipam volūtatē inq̄tū bona ē. vel inq̄tū volūtas ē vt s posuim⁹ bonū ee asserūt. ꝑ inq̄tū inordinata ē. mala ēt pctm̄ ē. vbi ꝑ tab eis rōnabilr q̄ ri. Si volūtas inq̄tū inordinata ē. pctm̄ ē. q̄re g intellect⁹. rō. ingeniū. ꝛ hmōi. cū inordinata sūt pctā nō sr. Inordiata xo sr sic volūtas cū ad rectū finē nō tēdūt eoꝝq; actꝰ puaricatōes existūt. Ad qō illi dicūt volūtatis noie aliq̄n vim. s. naturalē potētiā volēdi. aliq̄n actū ipi⁹ vis significari Elis aūt ipa naturalit' aie ista nūq; pctm̄ ē. sic nec vis memorādi vr intelligēdi. Sz actꝰ h⁹ vis q̄ ꝛ volūtas dr. tūc pctm̄ est qū inordinatus est.

Determinatio.

Opponit ꝛtra determinatōz ꝓdictā vt clari⁹ agat de volūtate inq̄rēs q̄re actꝰ volūtat' sit pctm̄. si actꝰ aliarū potētiarū nō sr pctā. b

Sz adhuc q̄rit. q̄re hꝰ naturalis potētie actus pctm̄ sit. si aliarū potētiarū actus pctā nō sr. s. potentie memorādi. cuiꝰ actus ē memorare. ꝛ potētie intelligēdi. cuiꝰ actꝰ ē intelligē. Ad qō ꝛ ipi dicūt. q̄ alt'ius generis ē actꝰ ille volūtatis. q̄ actꝰ memorie vel intellectꝰ. Hic ēm actus est ad aliq̄d addipiscēdū. vel nō admittēdū. q̄ nō ꝑt ee de malis q̄n sit malus. a Uelle eni mala malū est Sz intelligē vr memorari mala. malū nō ē. Quāuis etiā hos actꝰ malos ee iterdū nō ꝛprobe asserāt. Memorat ei inr dū q̄s malū vt faciat. ꝛ q̄rit intelligē verū vt sciat ipugnare. Ecce q̄lr soluit ꝓmissa qō ab his q̄ tradūt oia ee bona inq̄tū sunt

Quidā dicūt volūtates malas pctā ee ꝛ nllo mō bona. breuius rndent dicētes actū volūtatis nō esse de naturalib⁹. sed vim ipam ꝛ potentiā vol̄ē di que semp bonū est. ꝛ i oibus est etiā in paruulis in q̄bus nōdum est eius actus.

Dubitat dubiū quō hō q̄ fuꝰ est pctī. nālit' vult bonū. c

Preterea q̄ri solet quō intelligēdū sit qđ ait Amb. exponēs illō vbū apli. Nō qđ volo illud ago. ꝑ qđ nolo illō facio Dic. n. q̄ hō subiectꝰ pctō facit qđ nō vult. qz nālit' vult bonū. Sz volūtas h⁹ sp caret effectu nisi gla dei adiuuet ꝛ libet. Si hō subiectꝰ pctō ē. vult qđē malū ꝛ opat qz fuus ē pctī. ꝛ eius volūtatē. (sicut s dixit Aug.) libenr facit quō g nālit' vult bonū? An ē ea dē volūtas. i. idē motꝰ q̄ libenr pctō fuit. ꝛ q̄ nālit' vult bonu. Sz nō ē eadē volūtas. q̄ g ista ꝛ est. q̄ cū hō iustificat. a fuit ute pctī liberat? Et. n. disseruim⁹ supius gla dei volūtatē hois ꝛ bat ꝛ adiuuat. q̄ volūtatē hois ꝓparat adiuuādā. ꝛ adiuuat ꝓparatā. Sz q̄ ē illa volūtas? An illa que nālit' vult bonū. an illa que libēter seruit pctō. si tamē due sunt volūtates?

Soluit dubium fm varias opiniones. d

Proponitur est q̄stio ꝓfunda q̄ varia a diuīs expositōe determinat. Alij. n. dicūt duos esse motus. Unū q̄ vult bonū nālit' Quare nālit' ꝛ q̄re nālis dicit. Quia talis fuit motus nature hūane i ꝓma cōditōe. in q̄ creati sine vicio sumus q̄ ꝓprie natura dr. fuit eni hō creatꝰ in volūtate rectus Alij in ecclesiastici dogmatib⁹ scꝑtū ē. Firmissime tene ꝓmos hoies bonos et rectos ee creatos cuz libero arbitrio q̄ possent si vellēt ꝓpa volūtate peccare. eosq; nō necessitate. ꝑ ꝓpria volūtate peccasse. Recte ergo dicit hō naturalit' velle bonuz. qz in recta et bona volūtate cōditus est.

a Uelle ei mala malum est ꝛc. Querit vñ h⁹ sit Et vr q̄ sit. sr in actu itelligēdi et in actu volendi. Actꝰ. n. recipit denoiatōz a obiectō. q̄ sic velle malū ē malū. tra et itelligere. Itē intelligere dicit motuz a reb⁹ ad aīam. velle dic motuz ab aīa ad res. q̄ vr q̄ plus pdeat actꝰ itelligēdi a re intellecta q̄ actꝰ volendi a re volita. q̄ si malicia ē a volito ꝛ intellecto. portꝰ dz ōp̄ari a volri actꝰ itelligēdi q̄ actus volēdi. Rō. dz q̄ ama licia exīte in obiectō magis ōp̄atur actꝰ volendi q̄ actꝰ itelligēdi Et rō hꝰ duplicit er sumit. Cū ex pte subi. q̄ tanta ē vis amoꝛ. vt trāsformet amātē in amatū. Unde q̄ diligit iustitiā iustꝰ fit. ꝛ q̄ diligit iniq̄tē iniquꝰ fit. ꝛ ppter hoc dr ō malꝝ q̄ facit sr abhoiabiles sicut ea q̄ dilexerūt nō sic ē ō actu intelligēdi. Nā ersi aliq̄ mō formet nō tm̄ trāsformat h ātingit ppe maioꝛē vim vnionis q̄ ꝓsistit in ipo amore. Sic ei dic dio. Amorem dicim⁹ vim vnitiuā. ꝓptere dicit. s. Loꝛ. vj. Qui adheret dō vnꝰ spūs fit Ali a ērō ex pte obie

Ro. vij.

Opponit.

An eadem volūtate vellit hō nālit bonū et illicite peccat. potꝰ to fuat vel ri actꝰ itelligēdi non.

Augustin⁹.

eti. Bonū ēm in⁹tū bonū est obiectū affect⁹ nō intellectus. Intelligēre aūt t memorie obiectū est vez sub rōe veri. vel bonū sub rōne veri. t hinc ē q⁹ intellect⁹ qñ intelligit falsum ē falsus. nō tm qñ intelligit bonū est bonus. affect⁹ ꝫo nō ꝺr ēe falsus q; velit falsum. ꝯtra dicak esse mal⁹ q; velit malū. vel bon⁹ cū vult bonū. Vnde ei a p/ncipio o⁹iecto denoiari ꝺz. t p ꝫ rēspōsio ad vtrāq; obiectionem. Istud aūt melⁱ⁹ infra patebit di. xl. vbi inqrit mgr. vtruz oīe pcm habeat ēe a volūtate

b Supior ēm scintilla rōis t ē bonū vult t malum sp odit. Sz ℈. Impossibile est simul t semel voluntatē moueri motiby ꝺtrarijs. vel etiā dispatis. Sz bō aliqñ vult malū. g nō videk q⁹ illa hora velit bonū. falsum g dicit cū ait q⁹ illa scintilla sp vult bonuz. Si tu dicas q⁹ volūtas naturalis t deliberatiua sunt diuerse potē tie. t ita simul pñt moueri diuersis motiby. Cōtra ī ſra ꝓcedēt habēt t etiā sequēti q⁹ illa volūtas q vult bonū gratia aduenīēte liberak t adiuuak. si g volūtas q a gra liberak t adiuuak hec ē in q ꝺz ꝑsistere pcm. videk q⁹ eadem sit potēcia volūtatis q bō naturaliter vult bonuz t q aliqñ vult malū. Si tu dicas q⁹ eadē est voluntas. tñ dispositā diuersis habitiby. t fm illoz habituum diuersitatē p̄t habere diuersos mot⁹. Obijcik ꝺtra b. q; illa potentia est vnica t simplex. g qñ ꝺuertit se ad actuz vni⁹ habit⁹. nō p̄t se ꝺuertere simul t semel ad actū alterius habit⁹. t ita nō mouek simul t semel bene t male. Nō g semp vult bonū. Q si b ꝺcedak. est ratio in contrariū q⁹ nulla virtus destituik sua naturali t ꝓpria operatione. t maxime virtus naturalis cui⁹ est moueri vniformiter. ergo videk q⁹ actus voluntatis naturalis qui est appetere bonum. simul ster cum actu voluntatis deliberatiue qui est velle malum. ℟o. dicendū q⁹ sicut 2 magister dicit in littera duo sunt hic modi dicēdi. Quidam enim dicunt q⁹ actus quo voluntas naturaliter vult bonum nō est diuersus vel distinctus ab eo q⁹ voluntas vult deliberatiue malū. sed sicut malo culpe in actu exteriori substernitur bonuz nature. vnde vnus t idem actus est bonus bonitate nature. t malus malicia moris. sic dicunt intelligi t in voluntate q⁹ volūtas naturaliter vult bonum in quantum vult actum substratum. vult nihilominus malum in⁹tum illuz actum deformat. Sed illud nō sufficit dicere. quia cum Ambro. dicit q⁹ homo vult naturaliter bonum. nō intelligit de bono nature tm quod quidem est actus voluntatis. Sz etiam moris. Vult enim iusticiam naturali voluntate.

Et ꝓpterea est alius modus dicendi quem magister primo ponit in littera. q⁹ duo sunt motus. t alius ē motus quo voluntas appetit naturaliter bonum. t alius quo voluntas deliberatiue vult malum. Utrum autem possint esse simul. hoc magister nō determinat. Et circa hoc est duplex opinio doctorum. Quidam enim dicunt q⁹ possunt esse simul. pro eo q⁹ actus deliberatiuus nō excludit actum naturalem. t vnus istorū actuū est voluntatis vt moueatur naturaliter. t alter vt moueatur deliberatiue. sed qm̄ voluntas naturalis t deliberatiua fm q⁹ oñsum fuit vna est potentia. t eadē potēcia qñ plene mouetur in bonū vel in malū. nō pōt simul et semel moueri motu opposito t etiā dispato ꝓpter simplicitatē potentie.

b Supior ei scintilla rōnis q etiā. vt ait Hiero. in chain ñ potuit extingui. bonū semp vult t malū sp odit. Aliū aūt dicūt motū esse mētis q⁹ mens relicta superior lege subijcit se peccatis eisq; oblectak. Iste mot⁹ vt aiunt. ante ꝯtū assit alicui gra. ꝺñatur t regnat in homīe. alterū ꝯtū deprimit motū. vterq; tū ex libero arbitrio est. Veniēte aūt gra ille mal⁹ mot⁹ elidik. t alter naturaliter bon⁹ liberak t adiuuak. vt efficaciter bonuz velit. Ante gratiā vero licet natura liter hō velit bonū. nō tū absolute ꝓcedi oportet bonaz habere volūtatem sed pot⁹ malā. Alij aūt dicūt vnā esse voluntatē. i. vnum motuz quo naturaliter vult hō bonum. t ex vicio vult hō malū. eoq; ꝺlectak. t in⁹tū vult bonū naturaliter bonus ē in⁹tū malū vult. mal⁹ est.

c Añ graz ꝺo licet rē. Cōtra. videk q⁹ imo. q; perior mō ineat alicui qꝺ ineat ei naturaliter ꝯtū qꝺ ineat accidētaliter. g sicut sequik. si deliberatiue vult bonū q⁹ habeat bonā volūtatē. ita sequik q⁹ si naturalik vult bonū q⁹ habeat bonam volūtatem. Item qꝺ naturale est nō assuescit in ꝺtrariū. ergo si homo naturaliter vult bonū nunq assuescit velle malum. falsum ergo dicit q⁹ homo naturaliter velit bonū. aut si vez est. videk q⁹ per hoc q⁹ homo naturaliter vult bonū. q⁹ sit simpliciter bonus.

℟o. ꝺm q⁹ bonitas volūtatis incboak in appetitu naturali. t ꝺsummak in virtute deliberatiua. nec est voluntas simpliciter bona t recta. nisi sit recta inquātuz mouetur deliberatiue. t inquātum mouetur naturaliter. t ideo sicut argumentū nō valet. imo est ibi qꝺ et simpliciter. iste est castus naturaliter. ergo est castus. ita illud qꝺ sequitur. iste vult bonum naturaliter ergo habet bonā voluntatē. Ad illud qꝺ obijcik q⁹ ꝓtio mō ineat qꝺ ineat naturalik rē. ꝺd. q⁹ ista cōpatio ꝓtatē ꝺz qñ illud qꝺ ineat accitalik ñ ꝑsupponit illꝺ qꝺ ineat naturalik. cū ar ꝑsupponit. tūc ñ ꝺz ꝓtatē. Sic ēm melⁱ⁹ē bene viuere ꝯ viuere. t bene viuere ꝑsupponit viuere. sic melioꝛ est volūtas q recte mouek t naturaliter t deliberatiue ꝯ naturaliter tm. Ad illud qꝺ obijcik q⁹ naturale nō assuescit in ꝺtrarium. ꝺm. q⁹ hoc verum est de eo q⁹ simpliciter est naturale. videlicet de eo qꝺ a natura incboatur t ꝺsummak. sed hoc nō est verum in eo quod incboatur a natura t ꝺsummak ab assuetudine. vel etiam a gratia. t tale est velle bonū. Et g hoc patēt que dicunk in littera in hac pte.

3

4

5

6

Liber Secundus

Ad intelligẽtiã igit̃ huius ptis incidit hic q̃stio circa duo. Primo q̃rit̃ de ipa ꝺscia q ẽ volũtas q̃ dã regula directiua. Scõo q̃rit̃ de synderesi q ꝺripit̃ ꝺscie scintilla. Circa pmũ tria q̃runt. Primo q̃rit̃ de ipa ꝺscia in cõparatione ad subiectũ. vtrũ sit ex pte cognitiue vel ex pte affectiue. Scõo q̃rit̃ in cõparatione ad originẽ. vtrũ sit a natura vel ab acq̃sitõe. Tertio q̃ritur in cõparatõe ad effectũ. vicz. vtrũ ois ꝺscia habeat obligare.

Questio I a

Utrũ ꝺscia teneat se ex pte intellect⁹ vel ex pte affect⁹ Et q⁹ ex pte intellect⁹. videt̃ pmo p illõ Eccs. vij. Scit ꝺscia tua. q2 tu crebro maledixisti alijs. sz scire ẽ act⁹ p⁹ prius potẽtie cognitiue. si g̃ ꝺscie ẽ scire. ꝺscia se tenet ex pte cognitiue. Itẽ dam. dicit. Cõscia est lex intellectus nri. sz lex intellect⁹ nõ ꝺr nisi scriptura q̃ directe respicit intellectũ. g̃ ꝺsciẽtia tenet se ex pte potẽtie intellectiue. Itẽ ois scia est ex pte intellect⁹. ois ꝺsciẽtia est sciẽtia. g̃ ois ꝺsciẽtia est ex pte intellect⁹. Maior p positio p se manifesta ẽ. Minor pbat. q2 ois ꝺsci⁹ alicuius rei est sciens illã rem. g̃ a ꝓportionalis ois ꝺsciẽtia ẽ sciẽtia. Itẽ ꝺsciẽtia diuidit̃ p rectã z erroneã. sz erroneũ respicit habitũ vel actũ intellectiuũ. si g̃ diuisum et diuidẽtia spectant ad eandẽ potẽtiã aĩe. videt̃ q⁹ ꝺsciẽtia teneat se ex pte potẽtie cognitiue. Itẽ hoc ꝑtinere ꝺcitur p actũ. legere eñ. z iudicare. z dirigere. z testificari. z arguere. oẽs sunt act⁹ spectantes ad cognitionẽ. sz ois hi tales attribuunt̃ ꝺsciẽtie. Nã ꝺsciẽtia est liber i q̃ legim⁹. ꝺsciẽtia etiã interi⁹ iudicat. ꝺsciẽtia testat. cõsciẽtia arguit. ꝺsciẽtia etiã regit z dirigit. g̃ videt̃ q⁹ cõsciẽtia totaliter se teneat ex pte cognitiue. cũ act⁹ z habitus sint eiusdẽ potẽtie. Sz ꝯ. si ꝺsciẽtia se tenet ex pte cognitiue. aut g̃ sicut potẽtia. aut sicut passio. aut sicut habit⁹. Nõ sicut passio. q2 passiones maxime respiciunt affectiuã. Nõ sicut habit⁹. q2 ꝺscia mõ est mũda z mõ imunda. z null⁹ habit⁹ transmutat̃ a mũdicia in imũdiciã. z ecõuerso. Restat igit̃ q⁹ si ꝺsciẽtia tenet se ex pte cognitiue. ñ erit aliud q̃ potẽtia cognitiua. g̃ si potentia cognitiua ẽ de oĩbus nõ solũ de opabilibꝫ sz etiã de speculabilibꝫ. videt̃ q⁹ ꝺscia nõ tm̃ attendat̃ circa ea q̃ sunt mor. sz etiã circa ea q̃ sunt disciplinar. qõ manifeste falsum ẽ. Itẽ sicut intellect⁹ se hz ad vez. ita affectus se hz ad bonũ. g̃ si aliq̃d est cui⁹ ꝓfectio ꝺsistit i bonitate. illud magis spectat ad bonũ q̃ ad intellectũ. sed ꝺscia est hmõi. Dicit eñ apo. j. Thi. j. Charitas est de corde puro z ꝺscia bona. Et iter i eadẽ epistola. Milites in illis bonã militiã hñs fidẽ z bonã ꝺsciẽtiã. g̃ ꝛc

Itẽ lex carnis repugnat legi mẽtis ꝑm q⁹ Dam. dic̃ sz lex carnis se tenet ex pte motiue. ergo z lex mẽtis non tenet se ex eadẽ pte. sz ꝺsciẽtia ẽ lex mẽtis sicut supra dixit Damas. ergo ꝺscia tenet se ex pte affectiue. Itez remorsus ẽ actio potẽtie affectiue. vbicũq; eñ est remorsio ibi est q̃dã dolor z passio. sz ꝺscie est remordere sicut ꝺr sup illud. j. Lor. j. Nihil mihi ꝺscius sum. glo. i nullo me remordet ꝺscia mea. ergo videt̃ q⁹ ꝺscia ex pte affectiue se teneat. Itez delectabile z penale se tenet ex pte potẽtie affectiue. sz in nobis est pena z letitia ex pte ꝺsciẽtie. Un̄ vermis ꝺscie erit magna pena in dãnatis. g̃ videt̃ q⁹ ꝺscia teneat se ex pte potẽtie affectiue nõ ex pte
7 cognitiue. Ro. ad ꝓdictor. intelligẽtiã notãdũ est q⁹ sicut nomẽ intellect⁹ aliq̃n accipit̃ p potẽtia intelligẽdi aliq̃n p habitu. aliq̃n p ipo ꝓncipio intellecto. sic nomẽ ꝺscie tripl̃r ꝺsueuit accipi a doctoribꝫ sacre scripture. Aliq̃n ei accipit̃ ꝺscia p ipo ꝺscito. z sic dic̃ Job. dam. q⁹ ꝺscia est lex intellect⁹ nri. lex eñ est illud qõ p ꝺsciam nouim⁹. Aliq̃n vo accipit̃ ꝺscia p eo p q̃ cõscũ sum⁹. s. p habitu. sic ꝺscia accipit̃ p habitu scie cogniscẽtis. Aliq̃n aũt accipit̃ ꝺscia p ipa potẽtia cõscie vt ita dicã ꝑm q⁹ ꝺr q⁹ lex naturalis scripta ẽ in cõsciẽtijs nr̃is. Cũ igit̃ tribꝫ modis accipi soleat cõscie nomẽ. vtrationr tñ mõ nomẽ cõscie p habitu accipit̃ sicut z nomẽ cõscie a q̃ cõponit̃. Si igit̃ q̃rat cõscia cui⁹ potẽtie sit habit⁹. dõ. q⁹ est habit⁹ potẽtie cognitiue. aliter tñ q̃ꝫ sit ipa speculatiua scia. q2 scia speculatiua ẽ pfectio intellect⁹ nr̃i in q̃ꝫtũ est speculatiu⁹. ꝺscia vo est habit⁹ pficiẽs ĩtellectũ nr̃m in q̃ꝫtũ est practic⁹. siue inq̃ꝫtũ dirigit in ope. z sic ĩtellect⁹ hz qõ ãmõ rõnẽ moriui. nõ q2 efficiat morũ. sz q2 dictat z inclinat ad morũ. z ꝓterea talis habit⁹ nõ simpliciter noiat̃ scia sz ꝺscia. vt in h̃ significet̃ q⁹ habitus iste nõ pficit illã potẽtiã speculatiuã in se. sz ꝑut est q̃d ãmodo iuncta affectioni z opatõi. ꝓter qõ nos nõ dicimus q⁹ dictamẽ ꝺscie sit ad h̃ ꝓncipiũ. oẽ torũ est mal⁹ sua pte. z ad illa. sz hñ dicim⁹ q⁹ ꝺscia dicat deũ eẽ honorandũ. z illa ꝓncipia q̃ sunt sic̃ regule agẽdor. Cõcedendũ est igit̃ sicut rõnes oñdũt q⁹ ꝺscia se tenet ex pte potẽtie cognitiue. sz nõ se teneat ꝑm q⁹ ẽ speculatiua sz ꝑm q⁹ est practica. Intellect⁹ eñ speculatiu⁹ z practicus candẽ potẽtiã dicũt sola extẽsione differẽtẽ sic̃ dicit pbus. nec ẽ aliq̃ mõ intelligẽdũ q⁹ intellect⁹ practic⁹ sit appetit⁹ vel volũtas. h̃ eñ negat ipe pbus. Ad illud 8
g̃ qõ obijcit̃ in ꝯriũ q⁹ scia nõ ꝑt cẽ potentia. nec passio. nec habit⁹. ex pte cognitiue. ꝺõm q⁹ imo noiare ꝑt z potẽtiã z habitũ. z cũ noiat potẽtiã nõ noiat vlr potẽtiam cognitiuã. sz ꝑut se extẽdit ad cogniscẽda ea q̃ sunt moralia siue ad moralia. Cũ aũt noiat habitũ. nõ solũ noiat habitũ naturalẽ. imo etiã ꝑt noiare habitũ acq̃sitũ. Et q2 habit⁹ acq̃sit⁹ ꝑt purificare z fedare aĩam. hinc ẽ q⁹ ꝺscientia ꝺr mũda z imũda. recta z nõ recta. Verũtñ iste differẽtie pl⁹ respiciũt ꝺsciam ꝑm q⁹ stat p noie potẽtie. q̃ꝫ 9
ꝑm q⁹ stat p noie habit⁹. Ad illud qõ obijcit̃ q⁹ ꝺscia ꝺr nec bona z mala. ꝺõm q⁹ bonitas z malicia nõ tm̃ mõ respiciũt affectum. imo etiã intellectũ practicũ z ei⁹ habitũ. p eo q⁹ intellect⁹ practic⁹ nõ tm̃ ꝺsistit in vo sz etiã se extẽdit ad bonũ. Et ꝓterea indicatorũ illõ (qõ q̃dẽ est ꝺscia) bonũ est q̃ bonũ dictat. z ad bonũ inclinat. z a malo retrahit. z ipm refugit. z iõ nõ seq̃t̃ q⁹ ꝺscia sit in potẽtia affectiua Ad h̃ eñ q⁹ dicat̃ bona nõ opter q⁹ sit affectio p eẽntiã. sz sufficit q⁹ cũ ipa affectiõe z volũtate habeat q̃ndã ꝺcomitãtiã. Ad illud qõ obijcit̃ q⁹ lex 10
carnis opponit̃ legi mẽtis. ꝺõm q⁹ sic̃ dic̃ mgr hugo de sctõ victore. In sensualitate siue i hoĩe exterioꝛ nõ tm̃ ẽ corruptio q̃ꝫtũ ad potẽtiã motiuã z inclinatiuã. sz etiã q̃ꝫtũ ad sensitiuã. z iõ q̃uis lex carnis ꝓncipaliter ꝺsistat in ꝺcupia ad malũ inclinãtẽ. nihilomin⁹ tñ ꝑsupponit fantasticã z cognitiuã sibi carnalia inordinate repitãtẽ. Et ꝺsilr in lege mẽtis ẽ ista duo ꝺsiderare. Cõscia ãt q̃ꝫtũ ẽ de se magis directe opponit̃ legi carnis rõne cogni tõis ꝓambule q̃ rõne ꝺcupie. Ad illud qõ obijcit̃ de 11
remorsu. ꝺõm. q⁹ ꝺscia ꝺr remordere ꝓter h̃. q⁹ dũ ipa mõstrat aliq̃d malũ ipi affectui hñti rectitudinẽ. supducit remorsus p eo q⁹ ille affect⁹ recalcitrat. vñ remorsus ñ ẽ a ꝺscia ꝓncipaliter mouẽte sz sic̃ a dictãte. a scintilla aũt ꝺscie q̃ dẽ est synderesis ẽ sic̃ a mouẽte. vt melius patebit. Ad illud qõ obijcit̃ q⁹ penale z delectabile 12
le est ex pte ꝺscie. ꝺõm q⁹ nõ est a ꝺscia nec in ꝺscia nisi sic̃ in disponente z dictante. Gaudere eñ z dolere ꝓpr affectionis est. sz cum ꝺscientia que est rectus testis testificatur de bono facto q⁹ est bonus. z de malo facto q⁹ est malũ. generat ex h̃ dolorẽ vel gaudiũ in affectu.

Unde aplus dicit. Gloria nostra hec est testimoniū cō scientie nostre. nō attribuēdo ipi ꝺscientie ꝓncipaliꝝ passionē lerandi. ſz actū testificādi.

Questio II b

Utrū ꝺscia sit habit⁹ innat⁹ aut acq̄sit⁹. Et q⁹ sit habitus innat⁹ videt. Ro. ij. Cū gentes q̄ legē nō hñt naturaliter q̄ legis sunt factūt ipi sibi sunt lex. q⁹ oñdunt opus legis scriptū in cordib⁹ suis. testimoniū illis reddente ꝺscia. Et glo. ibidē. Et si gētes nō habeāt legem scriptā. hñt tñ legē naturalē q̄ sibi ꝺscū sunt. ḡ er textus glo. patet q⁹ ꝺscia dicit habitū naturaliꝝ cordi hūano ī scriptū. Itē aug. in li. ij. de li. ar. Ante oē meritū boni opis nō est pax accepisse naturale iudicatoriū. q̄ sapiētiā q̄s ꝓponat erroni. ꝝ ḡrē difficultati. si ḡ ꝺscia est hmōi iudicatoriū. ē igit habit⁹ hoī innat⁹. Itē Isiō. Jus naturale ē qō natura docuit oīa aīalia. ḡ si nā docuit aīalia illud qō ē iuris naturalis. multo fort⁹ docuit hoīem q̄ excellit oīa aīalia. ſz cognitio iur̄ naturalis nō est aliō q̄ ꝺscia. ḡ ꝛē. Itē naturaliꝝ habem⁹ instinctum ad beatitudinē ꝛ ad honorandū gentes. ſz b nō ꝑt ē sine aliq̄ ꝑcognitōe. ḡ videt q⁹ ad hmōi faciēda habeamus aliquā cognitionē naturaliꝝ nob impssam. ſz cognitio inclinās ad b est ꝺscia. ḡ ꝛē. Itē lex naturalis cogſcit ab hoīe aliq̄ mō. aut ḡ acq̄sitionē. aut ꝑ naturā. Si ꝑ acq̄sitionē. ḡ nō ꝺz dici naturalis ſz acq̄sita. sicut nec ꝓtues politice. Si no ꝑ naturā. ꝛ cognitio legis naturalis nō est aliud q̄ ꝺscia. ḡ ꝛē. Itē ius naturale naturaliꝝ ligat volūtatē. ſz ligationē volūtatis ne cessario ꝑcedit act⁹ cognitōis. affectū em̄ ꝑcedit intellectus. ḡ si volūtas naturaliꝝ ad illud ligat. videt q⁹ illud ius naturaliꝝ ab aīa cogſcat. Si ḡ illi⁹ iuris cognitio ē ꝺscia. ꝑz ꝛē. Sz ꝺ. pbus in. iij. de aīa dicit. q⁹ aīa creata ē sicut tabula rasa in q̄ nihil depictū est. ḡ videt q⁹ aīa a sua ꝓma ꝺditōe nullā habeat innatā cognitionē. ſz si ḡ habit⁹ ꝺscie dicit aliquā cognitionē. videt q⁹ nō sit innat⁹ ſz acq̄sit⁹. Itē aug. i. j. li. retract. retractat b qō dixerat aīam creari sciētē. ſz mole corpis oppssam obliui/sci eoꝝ q̄ sciebat. ſz nō retractaret nisi haberet b ꝑ falsō. ḡ falsum ē fm Aug. q⁹ aīa habeat naturaliꝝ cognitōem agendoꝝ. si ḡ ꝺscia ē hmōi habit⁹ cognitiu⁹. videt q⁹ nō sit innat⁹ ſz acq̄sit⁹. Itē nō habeā cognitio de cōplexo nisi habeat de incōplexo. Un̄ nō cogſcit ꝓncipiū q̄ ñ cognoscit termios. ꝓter qō dic̄ pbs q⁹ ꝓncipia cogſcim⁹ inq̄ntū termios. ſz cognitionē incōpleroꝝ nō habemus nisi mediātibꝫ sensibꝫ. ¶ Nemo em̄ cogſcit colorē nisi per visum. ꝛ ꝓterea amittēres vnū sensuz necesse ē vnā sciētiā amittere. Si ḡ oīs scia incōplexoꝝ ē mediāte sensu. necesse est q⁹ oīs cognitio incōplexoꝝ sit acq̄sita ꝛ accepta a sensu. ſz ꝺscia dic̄ cognitionē cōpleri vtpote alicui⁹ regule iuris natural. ḡ videt q⁹ ꝺscia nō dicat habitū innatū ſz acq̄sitū. Itē eq̄lis difficultatis vel maioris ē scire ea q̄ ptinēt ad mores sic̄ ea q̄ ptinēt ad simplicē speculationē. ſz scia q̄ ē habit⁹ cognitiu⁹ speculādoꝝ nō est nob innata ſz acq̄sita. ḡ pari rone ꝛ ꝺscia q̄ est habit⁹ dirigēs ī agēdis ñ ē innata ſz acq̄sita. Itē oīs habitus naturalis ꝑ ē rect⁹. ꝺscia aūt ē aliq̄n recta. aliq̄n erronea ḡ ꝺscia nō est habit⁹ naliꝝ. ſz acq̄sit⁹. Itē habit⁹ naturales oī insūt ꝛ sp. q⁹ naꝝalia sūt illa q̄ sūt ī eodē apud oēs ſz naturalia cōmittant naturā insepabiliꝝ ſz ꝺscie ñ sūt eodem apud oēs. imo freq̄nter sunt ꝛrie. ꝺscia em̄ ñ sp inest. q⁹ freq̄nter hō incipit hāc ꝺsciam quā ꝓmo nō habebat. sic̄ religiosus exq̄ intrat religionē hz ꝺsciam q⁹ ñ 13 liceat ei facere ꝺ ꝺsilia. ꝛ hāc ꝓpus nō habebat. ḡ ꝛē. ℟. ad ꝓdictoꝝ intelligēnā est notāndū q⁹ ꝓter illā positionē platonicā. q̄ posuit oēs habit⁹ cogſcēdoꝝ eē aīe simpl⁹ innatos. ſz oblutiōi dari ad tps ꝓpter corpis molē. quā ꝑbabat ꝛ reprobat tā pbs q̄z Aug. tres fuerūt opiniones doctoꝝ de origine habituuz cognitiuoꝝ. ꝛ oēs ille tres opiniōes in b ꝺcordāt. q⁹ sicut ꝓtues ꝺsuetudinales nec sunt oīno a natura nec oīno ab acq̄sitōe. ſz q̄dāmō sunt īnate. ꝛ q̄dāmō acq̄site. sic etiā ꝛ habit⁹ cognitui nec sunt oīno īnati. nec oīno acq̄siti. ſz q̄dāmō innati. ꝛ q̄dāmō acq̄siti. In assignādo aūt modū fm quē isti habit⁹ sunt īnati. ꝛ fm quē sunt acq̄siti. diversificanꝫ diuersi. Quidā em̄ dicere voluerūt q⁹ īnati sūt intellectui agēti. ſz acq̄siti sunt q̄ntū ad intellectū potētialē. ꝛ q̄ntū ad istū intellectū dicit pbs aīam creari sicut tabulā nudā. ꝛ ille intellect⁹ ē q̄ hz ꝑficī mediātibꝫ potēcijs sensitivis. Sz istud nō videt eē ꝺsonū nec ꝓbis pbi. nec ꝓtestati. Si em̄ intellect⁹ agēs hāt habit⁹ cogſcēdoꝝ. q̄re non posset illos cōicare possibili sine aduentu sensuū inferioꝝ. Rursus si intellect⁹ agēs hāt habit⁹ cogſcendoꝝ. aīa a sua ꝺditōe iā ñ eēt ig̃rans. imo eēt port⁹ sciēs. Difficile etiā est sil cū b intelligere quo spēs dicanꝫ eē ī intellectu agēte. Cū possibilis dicat q̄ est oīa fieri. ꝛ agēs q̄ est oīa facere. Et iō ē ſcōs mod⁹ dicēdi q⁹ habit⁹ cognitiui q̄dāmō sunt īnati. q̄dāmō acq̄siti. Innati sunt em̄ q̄ ad cognitionē in vli. acq̄siti q̄ ad cognitionē ꝑticulari. Siue īnati q̄ ad cognitionē ꝓncipioꝝ acq̄siti q̄ ad cognitionē ꝺclusionū. Uā dignitas ē illa quā q̄sq̄ ꝑbat audirā. Sz nec iste mod⁹ dicēdi ꝺsonat ꝛbis pbi ꝛ Aug. Nā pbs in li. posterioꝝ ꝓbat q⁹ cognitio ꝓncipioꝝ nō est nob innata. deducēs ad plura incōuenientia. ꝛ ibidē oñdit q⁹ cognitio ꝓncipioꝝ acq̄rit in nobis via sensus. memorie ꝛ experientie. Aug. etiā in. xij. li. de trin. loq̄ns de puulo q̄ rndebat ō oīb⁹ ꝓncipijs geometrie dicit ibi q⁹ b nō erat q⁹ aīa illi⁹ puuli ꝑus illa nouisset. ſz ꝑ⁹ ista videbat ī q̄dā luce sui generis incorpea quēadmodū ocul⁹ carnis videt q̄ in hac luce corpea circa adiacēt. cui⁹ lucis capax eiꝝ ꝺgruēs est creat⁹. Et ꝓterea ē terti⁹ mod⁹ dicēdi q⁹ habit⁹ cognitiui q̄dāmō sunt nob innati. q̄dāmō acq̄siti. nō em̄ loq̄ndo de cognitione in ꝑticulari. ꝛ de cognitōe ꝺditionū. ſz etiā de cognitōe ꝓncipioꝝ. Cū em̄ ad cognitionē duo ꝺcurrāt necessario. vicz ꝓntia cogſcibilis. ꝛ lumē q̄ mediāte ō illo iudicam⁹. sicut videm⁹ in visu. ꝛ in ꝑcedēti auctate inuit aug. q⁹ habit⁹ cognitiui sunt q̄dāmō nob innati rōne lumis aīe inditi. sunt etiā q̄dāmō acq̄siti rōne spēi. ꝛ b q̄ dic̄ pbs ꝛ Aug. ꝺcordat. Oēs em̄ in b cōcordāt q⁹ potētie cognitiue sit lumē inditū qō vocat naturale iudicatoriū. spēs aūt ꝛ silitudines rez acq̄runt nob mediante sensu. sicut exꝑsse dicit pbs in multis locis. ꝛ b etiā experiētia docet. ¶ Nemo em̄ vnq̄ cogſceret totū aut ptez. aut patrē aut mrem nisi sensu aliq̄ exteriori spēm ei⁹ acciper. ꝛ hinc est q⁹ amittēres vnū sensū. necesse habem⁹ vnā sciam amittere. Illud aūt lumē siue naturale iudicatoriū dirigit ipam aīam in iudicādo tā de cogſcibilibus q̄z de opabilibꝫ. Sz b attēdendū est ꝑcipue. q⁹ sic̄ inf cogſcibilia q̄dā sūt valde euidēcia. sicut dignitates ꝛ ꝓma ꝓncipia. Quedā sunt min⁹ euidēcia sicut ꝺclusiones ꝑticulares. sic ꝛ in opabilibꝫ q̄dam sunt manifeste euidēcia. vtpote illud. Quod tibi nō vis fieri. alteri ne feceris. ꝛ q⁹ deo obtemperandū est. ꝛ ꝺsimilia. Quēadmodū igit cognitio ꝓncipioꝝ primoꝝ ratione illius luminis dicitur esse nobis innata. quia lumē illud sufficit ad illa cogſcenda. post receptionē specieꝝ sine aliq̄ ꝑuasione sugaddita ꝓter sui euidentiā. sic ꝛ primoꝝ principiorum moralū cognitio nobis ingnata est. ꝑ eo q⁹ iudi

catoriū illud sufficit ad illa cognoscēda. Rursus quēad modū cognitio ptcularīū ɔclusionū sciētiaꝝ acq̄sita ē p eo q̄ lumē nobis innatū nō plene sufficit ad illa cog̃/scenda. ſz indiget aliq̄ ꝓsuasione ꝛ habilitatōe noua. sic etiā intelligendū est ex pte opabiliū. q̄ q̄dam sunt agenda ad q̄ tenemur q̄ nō cog̃scim⁹ nisi p̄ instructionē sup̄/addita. Q̄m igit ɔscientia noīat habitū directiuū nr̄i iudicij respectu opabiliū. hinc est q̄ qōāmodo habitū nominat innatū. ꝛ qōāmodo noīat acq̄sitū. Habitū inquā innatū noīat respectu eoꝝ q̄ sunt de p̄mo dictamine nature. Habitū v̄o acq̄sitū respectu eoꝝ q̄ sunt institutionis superaddite. Habitū etiā innatū dicit respectu luminis directiui. Habitū nihilomin⁹ acq̄sitū respectu speciei ip̄ius cog̃scibilis. Naturale em̄ habeo lumē qō sufficit ad cog̃scendū q̄ pentes sunt bonorādi. ꝛ q̄ primi nō sunt ledendi. nō tm̄ habeo naturaliter mihi impſſam speciē patris vel sp̄m primi. His visis plenaē rn̄sio ad q̄stionē ꝓpositā ꝛ etiā ad obiecta. Cōcedo em̄ q̄ conscientia dicit habitū qōāmodo innatū. vicz rōne illi⁹ luminis sup̄ nos signati. qō q̄dē oñdit nobis bona ꝛ qō est seminariū alioꝝ habituū acq̄rendoꝝ. ꝛ sic currūt rōnes ad p̄mā p̄tem inducte. Cōcedo nihilomin⁹ q̄ ɔscia dicit q̄ddāmō habitū acq̄sitū. vicz rōne speciei ip̄oꝝ cog̃scibiliū. sicut oñdunt tres p̄me rōnes ad sc̄dam p̄tē inducte. Cōcedo etiā q̄ dicit habitū q̄ddāmō acq̄sitū respectu spāliū opabiliū. sicut tres alie rōnes ostēdunt Si q̄ aūt sunt cog̃scibilia q̄ q̄dē cog̃scank p̄ sui ēentiā ñ p̄ spēm. respectu taliū poterit dici ɔscia esse habit⁹ simpliciter innat⁹. vtpote respectu hui⁹ qō est deū amare ꝛ deū timere. De⁹ em̄ nō cog̃scit p̄ sil̄itudinē a sensu acceptam. imo dei noticia naturalit̄ est nob̄ inserta sicut dicit Aug. Quid aūt sit amor ꝛ timor nō cog̃scit hō p̄ sil̄itudinē exteri⁹ acceptā. ſz p̄ ēentiā. hmōi em̄ affect⁹ ēenti
18 aliter sunt in aīa. Ex his patet rn̄sio ad illā q̄stionem q̄ quert̄. Utrū oīs cognitio sit a sensu. Et dom̄ est q̄ nō. Necessario em̄ oportet ponere q̄ aīa nouit deū. ꝛ seip̄am ꝛ q̄ sunt in seip̄a. sine ammīniculo sensuū exterioꝝ. Un̄ si aliq̄n dicat p̄bus q̄ nihil est in intellectu quod p̄us n̄ fuerit in sensu. ꝛ q̄ oīs cognitio ortū hz a sensu. intelligendū est de illis q̄ q̄dē bnt ee in aīa p̄ sil̄itudinē abstracta. ꝛ illa dicunt esse in aīa ad modū scripture. Et p̄/ptera valde notabilit̄ dicit p̄bus q̄ in aīa nihil scriptum ē. nō q̄ nulla ī ea sit noticia. ſz q̄ nulla est ī ea pictura vel sil̄itudo abstracta. ꝛ h̄ est qō dicit Aug. in li. de ciui. dei. Inseruit nobis de⁹ nobile iudicatoriū. vbi q̄d sit lucis. q̄d tenebraꝝ cog̃scit in li. lucis q̄ v̄itas est. q̄ veritas in corde hoīm naturaliter ē impſſa.

Questio III c

De ɔsciētia q̄ntū ad effectū ligatōis. Et est q̄stio vtrꝝ teneamur ad oīe illud qō ɔscia dictat necessariū ee ad salutē. Et q̄ sic videt. Ro. xiiij. omne qō nō est ex fide. p̄tm̄ est. Glo. Qō nō est ex fide. i. ɔ ɔsciaꝫ vt credat ee malū. p̄tm̄ est. ſz h̄ nō eet nisi ɔscia ligaret ad oīe illō qō ipa dictat. q̄ tenemur oē illud facere qō est de ɔscie dictamīe. Jtē lex obligat ad faciendū illud qō ip̄a dictat. Lex em̄ ō: a ligādo. ſz ɔscia est lex intellect⁹ nr̄i. q̄ tenemur ad oīe illud qō ɔscia dictat ad salutē ee necessariū. Jtē tenemur ad faciēdū illud qō iudex mādat. ſz ɔsciētia est iudex noster. ſm qō dicit Eccli. vij. i glo. q̄ tenemur ad oē illud qō ɔscia dictat. Jtē regula est q̄ q̄tienscūq̄ aliq̄s facit aliq̄d credens ee mortale. peccat mortaliter. p eo q̄ ꝓtenit deū. q̄ si nō possum⁹ n̄ credere ea q̄ dictat ɔscia. videt q̄ q̄cq̄d sit illud. si ɔ h̄ faciam⁹. q̄ mortalit̄ peccam⁹. videt igit q̄ teneamur ad faciendū oīe illud qō ɔscia dictat ad salutē esse necessarium. Sz ɔ. Si obligamur ad oīe illud qō ɔscia dictat. aliq̄n dictat faciendū aliq̄d ɔ deū. q̄ tenemur facere ɔ deū. ſz null⁹ peccat faciēdo illud ad qō tenet. q̄ faciendo ɔ deū nō peccam⁹. Jtē ea q̄ sunt ita mala ſm se q̄ de⁹ nō p̄t facere ea. nec illa p̄cipere. nullo bono fine p̄nt fieri. ſz ad nihil p̄t obligare ɔscia ad qō nō p̄t obligare de⁹. cū ɔscia sit infra deū. q̄ si ɔscia dictat talia. videt q̄ ad talia nō possit obligare. q̄ nō obligamur ad faciendū ea. Jtē q̄ ad nihil p̄ se possit obligare, videt q̄ pctm̄ oē est dictū vel factū vel ɔcupitū ɔ legē dei sic dicit Aug. q̄ si ɔscia dicat aliq̄d qō nō sit de mādato legis diuine. facere ɔ illud nō est pctm̄. cū nō sit facere ɔtra legē dei. q̄ nō tenet q̄s ad illud faciēdū. q̄ ad nihil ligat ɔscia q̄ntū est de v̄tute sua. Jtē null⁹ p̄t ab aliq̄ ligamīe absolui p̄ dictamē ɔscie. q̄ nec p̄ illud dictamē p̄t aliq̄ vinculū incurrere. q̄ videt q̄ ɔscia de se ꝛ p̄ se ad nihil possit ligare. Est igit q̄stio ad q̄d cōscia liget. vtrū liget ad oē qō dictat. ꝛ vtrū oīs ɔscia liget. ꝛ vtrū bō sit ꝓplerus q̄n ɔscia dictat vnū. ꝛ lex diuina dictat ɔtrariū. ꝛ cui magis sit obtp̄andū. vtrū dictamini ɔscientie. an p̄cepto p̄lati cū obuiāt sibi ad inuicem. Rō. dom̄ q̄ ɔscia aliq̄n dictat aliq̄d qō est fm legē dei. aliq̄n aliq̄d qō est p̄ter legē dei. aliq̄n aliq̄d qō est ɔ legem dei. ꝛ loq̄mur h̄ de dictamine p̄ modū p̄ceptōis vel p̄/hibitōis. nō p̄ modū ɔsilij siue ꝓsuasionis. In ſmis q̄/dem ɔscia simplr̄ ligat ꝛ vniuersalit̄. p eo q̄ illa bō ligatus est p̄ legē diuinā. ꝛ ɔscia q̄ illi ɔcordat ligatū oñit. In scōis v̄o cōscia ligat q̄diu manet. Un̄ vel tenet bō ɔsciam deponere. vel tenet illud qō dictat ɔscia adimplere. vtpote si dictat q̄ necessariū est ad salutē vestucam de terra leuare. In tertijs v̄o ɔscia nō ligat ad faciendū vel nō faciēdū. ſz ligat ad se deponēdū. p eo q̄ cuz talis ɔscia sit erronea erroꝛe repugnāte legi diuine. necessario q̄diu manet ponit hoīem extra statū salutis. ꝛ nō necesse ē ip̄am deponere. q: siue bō faciat qō dictat siue ex⁹ oppositū mortalit̄ peccat. Si em̄ faciat qō ɔscie tia dictat. ꝛ illud ē ɔ legē dei. ꝛ facere ɔ legē dei sit mortale p̄tm̄. absq̄ dubio mortalit̄ peccat. Si v̄o facit oppositum ei⁹ qō ɔscia dictat ip̄sa manēte. adhuc peccat mortaliter. nō rōne op̄is qō fac̄. ſz q: malo mō fac̄. Fac̄ em̄ in ɔtemptū dei. dū credit sibi dictāte ɔscia h̄ deo displicere q̄ꝫ deo placeat. Et h̄ est qō dicit glo. sup illō Ro. xiiij. Oīe qō nō est ex fide p̄tm̄ est. ibi glo. Oīe qō ad ɔsciam p̄tinet. si aliter fiat. dicit aplus ee p̄tm̄. Quāūis em̄ fiat etiā qō bonū est. si nō faciendū credat p̄tm̄ est. Et rō hui⁹ est q: nō tm̄ attēdit de⁹ q̄d bō faciat ſz q̄ aīo faciat. ꝛ iste q̄ facit qō de⁹ iubet. credēs facere ɔ ip̄m. dei volūtatē nō facit bono aīo ſz malo. ꝛ tō peccat mortaliter. Sic igit patet q̄ oīs ɔscia aut ligat ad faciē dum qō dictat. aut ligat ad se ꝓponēdū. Nō tm̄ oīs cō sciētia ligat ad faciēdū qō dictat. sicut illa q̄ dictat non esse faciēdū illud ad qō bō alias tenet. ſz talis ɔscia v: erronea. His visis patz rn̄sio ad q̄stionē ꝓpositā ꝛ etiam ad obiecta p̄ pte. Ad illud em̄ qō p̄mo obiicit q̄ 20
oīe qō nō est ex fide. i. ɔtra ɔsciam. tā patet rn̄sio. dico em̄ q̄ facere ɔtra ɔsciētiā sp̄ est pctm̄. q: sp̄ est in dei ɔtemptū. tm̄ facere fm ɔsciam non sp̄ est bonū. vtpote cū ɔscia dictat aliq̄d qō est ɔ deū. Un̄ hec hz duas cau/sas veritatis. facere ɔ ɔsciam est pctm̄. aut q: ɔscia est pctm̄. aut q: ɔscia ligat ad illud faciēdū. aut q: illud nō p̄t bn̄ fieri tali ɔscia manēte. ō est ibi sophisma fm cō sequēs. q: pcedit ex pluribus causis ſ̄tatis ad vnam in rōne illa. Ad illud qō obiicit q̄ ɔscia ē lex intellect⁹ 21

nfi. dom q̄ vez est q̄ lex est. sz nō ē ler supma. sup ipam eñ est ler alia. s. lex diuīa. Cū aūt dicit q̄ ler ligat ad faciendū oñe illud qđ dicrat. dicēdū q̄ vez est qñ ler inferio: nō dicrat ꝺrīū legi suptoꝛi. ħ aūt sepe facit ꝺscia. Et siliter rndendū est ad seqns qđ opponit de iudice.

22 Ad illđ ẏo qđ vlrīo obr q̄ qcūq̄z credit se peccare mortaliter. peccat mortalit. dicēdū q̄ ħ vez est. illud ei generalit vez est qđ dicit. Qui facit ꝺ ꝺsciaz. edificat ad gehennā. sz tñ ex ħ nō sequit q̄ tenemur facere oñe qđ ꝺscia dicrat faciendū. q: sic dictū est illud hz duas causas ỹitatis. Ad illas aūt rones p̄mas q̄ incōtrarium adducunt rndere nō est opoꝛtunū. p eo q̄ vez ꝺcludūt

23 oñdunt eñ q̄ ꝺscia nō ligat in oīb. Ad illud ẏo qđ obīcit q̄ ad nihil ligat q̄se t q̄ nō dicit pcm̄ qđ sit ꝺ cōsciam. sz ꝺ legē dei. ħ pōt ee dupl. vel ee. vel interpratiue. siue fm ỹitatē. siue fm repurationē. t vtroq̄z mō ē pcm̄ mortale. vtroq̄z eñ mō ꝺtemnit de⁹. t q̄libet faciens ꝺ ꝺsciam nō sp faciat ꝺ legē dei fm ỹitatē. facit tñ vel fm ỹitatē. vel fm reputationē. q: ꝺscia est sicut p̄co dei t nūcius. Et qđ dicit nō mādat ex se. sz mandat q̄si ex deo. sic p̄co cū diuulgat edictū regis. Et hinc ē q̄ cōsciētia hz ỹtutē ligādi in bis q̄ pñt aliq̄ mō bñ fieri.

24 Ad illud qđ obīcit q̄ nō pt ab alio absoluere. dom. q̄ nō est sile. q: ꝺscia nō pt aliā legē infligere. vñ nec pt a pcepto dei absoluere. nec a pcepto plati cui bō se obligauit ex lege vori. ex ħ tñ nō sequr q̄ nō possit ligare finaliter. imo est argumētū a minori destructo. Un sicut istud argumētū nō valet. ꝺscia nō pt sup suptoꝛē. g̃ non pōt sup inferioꝛē. ita illud nō valet. ꝺscia nō pt absolure hoiem a mādato suptoris. g̃ nō pt eū obligare. bñ tñ sequr q̄ nō pt obligare ꝺ mādatū suptoris ad aliq̄d. tñ pt nos obligare p eo q̄ q̄dāmō sup nos est. t media inē nos t deū. sic p̄co medi⁹ est inter regē t plm. Ex bis patent ea q̄ vltimo q̄rebant vicz qñ ꝺscia liget t qñ nō liget. Patet etiā q̄ nemo ex ꝺscia ꝑpler⁹ est nisi ad tp̄us vicz q̄diu ꝺscia manet. nec tñ est ꝑpler⁹ simplr. p eo q̄ dz illā ꝺscīam deponere. t si nescit p se de illa iudicare p eo q̄ nescit legē dei. dz sapiētioꝛes ꝺsulere. vel p oratione se ad deū ꝺuertere si humanū ꝺsiliū deest. alioqn si negligens ē. verificat in eo q̄ dicit aplus. Qui ig̃rat ig̃rabit. Patet etiā q̄ plus standū est p̄cepto prelati q̄ ꝺscie maxime qñ platus p̄cipit qđ pt t dz p̄cipe.

Consequēter q̄rit de scđo p̄ncipali. vicz de synderisi q̄ est ꝺscie scintilla. Et circa ħ q̄runt tria Primo q̄rit de ipa synderisi q̄tū ad eēntiā. vtz sz sit in genere cognitiue vel affectiue. Scđo q̄rit de ipa q̄tū ad vsuz. vtrū vicz p̄ pcm̄ possit extingui. Tertio q̄rit de ipa q̄tū ad abusuz. vtrū sz p peccatū possit deprauari.

Questio I d

Utrū synderisis sit in genere cognitōis vel affectionis. Et q̄ sit in genere affectōis videt p illud qđ dicit ī glo. sup. j. Eze. in q̄ post plura ỹba dicit de synderisi. h est spūs q̄ postulat p nobis gemitib⁹ inenarrabilib⁹. sz gemere ē act⁹ affectōis. si g̃ synderisis ē gemere. synderisis spectat ad potētiā affectiuā. Jtē Amb. dic t habet in ira q̄ hō subiect⁹ pcō naturalit vult bonū. sz illđ qđ naturaliter inclinat nos ad bonū. vel ē synderisis. vel conscientia. g̃ est synderisis. Jtē contra malum est bonū sibi oppositū. sz nos habem⁹ in pte motiua sensibili aliq̄d ī pellēs ad malū. g̃ t in pte motiua rōnali dz in nob aliq̄d ee instigans ad bonū. ħ aūt nō est nisi synderisis. g̃ synderisis ē in pte affectiua. Jtē sicut intellectus indiget lumie ad videndū. ita affect⁹ indiget calore q̄dam t pōdere spūali ad recte amandū. g̃ sic in parte aie cognitiua est qđā naturale iudicatoꝛiū qđ q̄dez est ꝺscia. ita in pte aie affectiua erit pond⁹ ad bonū dirigens t inclinās. ħ aūt nō est nisi synderisis. g̃ t̄c.

Sz ꝺ. sup illud Mal. ij. Custodite spūm vestrum t vxoꝛē adolescētie vre. glo. Hieron. Per vxoꝛē adolescētie intellige legē naturalē scptā in corde. spūs ẏo dicit nō aialis ps q nō ꝑcipit ea q̄ dei sunt sz rōnalis. hāc aūt vocat synderisim. g̃ videt q̄ synderisis se teneat ex pte rōnis siue cognitiue. Si tu dicas q̄ spūs accipit ibi cōiter ad intellectū t affectū. Obīcit q̄ in eadē glo. subiungit. Hic est spūs q̄ postulat p nobis gemitib⁹ inenarrabilib⁹. sz postulare est act⁹ rōnis. g̃ t̄c. Jtez sup illud Luce. x. Abierūt semiuuo relicto. Glo. imoꝛ talitatē exuere. sz rōnis sensuz abolere nō pōt. qn hō sapere t deū possit cognscere. Sic̄ g̃ sensus rōnis se tenet ex pte rōnis. t hmōi sensus q̄ in nobis remanet nō est aliud q̄z synderisis. videt t̄c. Jtē scintilla ꝺscie est ꝺscientia. sz nō in eadē pte. sz ꝺscia vt supius ꝓbatū est spectat ad cognitiuā. t synderisis ē scintilla ꝺscie fm q̄ dicit Eze. j. g̃ videt q̄ synderisis se teneat ex pte cognitiue. Jtē si synderisis se tenet ex pte motiue. aut g̃ ē potētia. aut passio. aut habit⁹. Passio nō. ħ ꝺstat. Habitus nō videt. q: aut eē bon⁹ aut mal⁹. Non bon⁹. q: si bon⁹. eēt virt⁹. si mal⁹. esset vicū. q̄z neutrū ꝺcedit de synderisi. Potētia nō vt videt. q: potētia volūtas ind̄ differēter se hz ad qđcūq̄z appetibile. synderisis aūt non dicit respectu cui⁹ t pot⁹ t hmōi appetibilū. g̃ nō videt q̄ aliq̄ mō se teneat ex pte affectiue. Est igit q̄stio q̄d sit ipa synderisis. t de cōparatione ipius ad legē naturalē t ad ꝺsciam qūo se hñt. vtrū sint ea dē vel diuersa. Item q̄liter se habeat ad tres aīe potētias. ꝺcupiscibilē. irascibilē. t rōnalē. videt ei⁹ q̄ sit aliq̄d ꝑter hec tria. fm q̄ habet ī glo. j. Eze. Facies hoīs t̄c. Glo. Plerīq̄z iurta platonē rōnabilitatē aīe. irascētiā t ꝺcupiscētiā ad hominē. leonē. t vitulū referūt. q̄rtā vero supā hec t extra hec ponūt. quā greci vocāt synderisim. q̄ scintilla ꝺscie in caym q̄z nō extinguit. q̄ victis voluptatib⁹ vel furore t ipa interdum rōnis silitudine decepti nos peccare sentim⁹. quā ꝓprie deputāt nō se miscentē trib⁹. sz ipa errantia corrigente. ex hac glo. videt q̄ differat ab illis trib⁹. Sz ꝺ ħ est qđ in li. de spū t aīa dicit. q̄ sufficienter diuidunt vires aīe p has tres. vicz. p ꝺcupiscentiā irascibilē. t rōnalē. si g̃ synderisis est aliq̄d aīe. videt q̄ ipa se teneat necessario penes aliquā istaꝝ triū virium vel penes oēs. R⁹. dom. q̄ circa distinctionē synderisis ab alijs viri⁹ multiplex est opinio sicut t circa distinctōes aliaꝝ virtū aīe. Voluerūt eñ aliq̄ dicere t ex glo. p̄cedēti pus posita sup p̄mū Eze. colligere q̄ synderisis supmū ipius aīe dicit. Supmū aūt ipius aīe ē superioꝛ ps rōnis. q̄ aīa ad deū ꝺuertit. t illa suptoꝛ portio regit inferioꝛē portionē rōnis. t irascibilē t ꝺcupiscibilē. Hec aūt suptoꝛ portio fm q̄ ad deū ꝺuertit. sp est recta. obliquat tamē fm q̄ descēdit ad hec inferioꝛa Et isti dixerūt q̄ inter synderisim t ꝺsciam t legē naturalē talis est differētia. scz q̄ synderisis noīat ipam potentiā scz suptoꝛē portionē. ꝺscia ẏo noīat ipius habitū fm quē regit inferioꝛē portionē. ler ẏo naturalis nominat illud ad qđ ꝺscia dirigit. Dic aūt mod⁹ dicēdi satꝭ videt esse ꝓbabilis nisi repugnaret illi glose ꝑpus habite q̄ synderisis alijs peccātib⁹ nō se erā inmisceat. Cū eñ mortale pcm̄ nō possit ee abiq̄z actu suptoris portōis. q: in māducatōe viri ꝺsistit ꝺ summario peccati. si synderisis eēt suptoꝛ portio rōnis. vtiq̄z alijs peccātib⁹ se

ſmiſceret. Præterea ſupior portio rōnis dic̄ ordinatio/
nē ad dēū. act⁹ aūt ſynderiſis nō tm̄ reſpicit dēū ſz etiam
pximū. ſm q̄ lex naturalis reſpicit vtrūq;. Et iō eſt
ali⁹ mod⁹ dicēdi q̄ cū potēcie rōnalis duplic̄ habeant
moueri ſcz intellect⁹ z affect⁹. z p modū nature. z p mo/
dū deliberatōis. quēadmodū libertas ar. ꝯſiſtit in rōe
z volūtate ſm q̄ mouet deliberative. ſic ꝯſcia z ſynderi
ſis reſpicit rōnē z volūtatē inq̄ntū mouet p modū na/
ture. tā ſynderiſ q̄ ꝯſcia. q̄ etiā lex nature. ſp ad bonū
inclinat. ſz libez arbitriū aliq̄n ad bonū. aliq̄n ad malū
z iō ſic̄ libez arbitriū ſit cōplectiū rōnē z volūtatē. ſic ſyn
derīſis rōz ſit z volūtatē cōplectiū. z lex naturalis ꝯſcia ſit
p quē accipi pōt. Appropriate tm̄ ſynderiſis dicit po/
tētiā. z ꝯſcia habitū. z lex naturalis obiectū. Siue alio
mō appropriādo vt ſynderiſis dicat habitū reſpectu bo
ni vel mali in vli. ſcia ẏo habitū reſpectu boni vel mali
in pticulari. lex ẏo naturalē indifferēter ſe habeat ad vtrū
q;. Sz q; vt habitū fuit ꝑdus ꝯſcia dic̄ habitū ſe tenētez
ex pte intellect⁹. aut neceſſe erit ꝑter ſciam z ſynderiſim
ponere in nobis aliq̄ō directiuū. aut neceſſe eſt ponere
q̄ ſynderiſis ſe teneat ex pte affect⁹. Et ꝓpterea ē terti⁹
mod⁹ dicēdi q̄ quēadmodū ab ipa creatōe aīe intellect⁹
hz lumē q̄ō eſt ſibi naturale iudicatoriū dirigēs ipm̄ in
27 tellectū in cogſcēdis. ſic affect⁹ hz naturale q̄dā pōd⁹
dirigēs ipm̄ i appetēdis. Appetēda aūt ſunt in dupli
ci genere. q̄dā em̄ ſunt in genere honeſti. q̄dā in genere
comodi. ſicut z cogſcibilia ſunt in duplici genere. q̄dā
in genere ſpeculabiliū. z q̄dā ex pte moraliū. Et quēad/
modū ꝯſcia nō noīat illud iudicatoriū niſi inq̄ntū dirī/
git ad opa moralia. ſic ſynderiſis nō noīat illud pond⁹
volūtatis niſi inq̄ntū illā hz inclinare ad bonū honeſtū
Et quēadmodū nomē ꝯſcie pōt accipi p potētia cū ha/
li habitu. vel p habitu talis potētie. ſic etiā ſynderiſis.
Uſitatiori tm̄ mō loquēdi ſynderiſis pot⁹ noīat potē/
tiā habitualē q̄ noīet habitū. ſicut pz in auctorit⁹ q̄ ſu/
28 pra inducte ſunt. Et q; illa potētia nunq̄ ſepat ab illo
habitu. hinc ē q̄ habit⁹ z potētia vno noīe cōprehēdun
tur. z potētia illa vt ſic habilitata nomē ſui habit⁹ ſorti
tur. Et er hᵒ pz rūſio ad q̄ſtionē pmo ꝓpoſitā q̄ q̄rebat
vtrū ſynderiſis dicat q̄d affectiuū vel cognitiuū. Dico
em̄ q̄ ſynderiſis dicit illō q̄ō ſtimulat ad bonuz. z iō ex
pte affectōis ſe tenet ſicut rōnes ad pmā pte inducte oñ/
29 dunt. Ad illud ẏo q̄ō pmo obiect̄ in ꝯrariū q̄ ſyn/
derīſis eſt ſpūs rōnalis q̄ poſtulat z interpellat. dōm.
q̄ ſicut dic̄ Greg. ſup Job. j. Nō tm̄ loq̄mur ad deū co
gitatōib⁹ z exteriorib⁹ verb. ſz etiā affectu z deſideriis. z
ꝓpterea cū ſynderiſis ꝯtinue ſtimulādo nos facit bo/
num deſiderare. dicit gemitib⁹ inenarrabilib⁹ ad deuz
30 interpellare. Ad illud q̄ō obiect̄ de ſenſu rōnis. dō.
q̄ p ſenſum rōnalē magis intelligitur ibi naturale iudi/
catoriū q̄ intelligatur ſynderiſis. Si quis autem
contendat q̄ p ſenſum aliq̄n accipit ſynderiſis. diſtin/
guendū eſt q̄ rō aliq̄n accipit ꝓprie p pte cognitiua. ali
q̄n accipit cōiter ꝑ ut cōprehēdit totū ſpm̄ rōnalē. z ſic
ſenſus rōnis nō tm̄ ſumit ex pte cognitiue. ſz etiā ex pte
31 affectiue. ſicut pz de ſpūali guſtu z tactu. z iō ex hᵒ nō ſe
quit q̄ ſynderiſis ſe teneat ex pte cognitōis. Ad illō
q̄ō obiect̄ q̄ ſynderiſis ē ſcintilla ꝯſcie. dōm q̄ iō dicit
ſcintilla p eo q̄ ꝯſcia q̄tū ē de ſe nō pt̄ mouere nec pun/
gere ſiue ſtimulare niſi mediāte ſynderiſi q̄ eſt q̄ſi ei⁹ ſti/
mul⁹ z ignicul⁹. Tm̄ ſicut rō nō pt̄ mouere niſi mediāte
volūtate. ſic nec ꝯſcia niſi mediāte ſynderiſi. z iō nō ſe/
quit̄ ex hᵒ q̄ ſit ex pte cognitiue imo pon⁹ q̄ ſit ex pte affe
32 ctiue. Ad illud q̄ō q̄rit̄ vtrū ſit potētia vel paſſio vl
habit⁹. dōm q̄ eſt potētia ꝓprie. attamē nō noīet potē
tiā volūtatis generalit̄ ſz ſolū volūtatē inq̄ntū mouet na
turaliter. nec adhuc inq̄ntū mouet vlr. ſz ſolūmō reſpe/
ctu boni honeſti vel et⁹ oppoſiti. Philomin⁹ pt̄ etiā di
cere habitū. ſed ille nō dz dici nec virt⁹ nec vicium pro
eo q̄ virtus z vitium ꝓprie reſpiciūt li. arbi. z volūtatē
inq̄ntū eſt deliberatiua. nō inq̄ntū eſt naturalis. Ex p̄di
ctis patet rūſio ad illas q̄ſtiones q̄ vltimo q̄rebāt̄.

Ad illud q̄ō q̄rit̄ quō ſe habeat ſynderiſis ad ꝯſci 33
entiā z legē naturalē. dōm q̄ ſic ſe hz ſynderiſis ad ꝯſci
entiā ſicut ſe hz charitas ad fidē. vel habit⁹ ipi⁹ affect⁹
ad habit⁹ intellect⁹ practici ſm q̄ eſt habit⁹. Lex aūt na
turalis cōiter ſe hz ad vtrūq;. vicz ad ſynderiſiz z ad cō
ſciam. Nā lex naturalis duplic̄ pōt accipi. Uno mō p/
ut dicit habitū l aīa. z ſic q; p legē naturalē inſtruimur. 34
z p legē naturalē recte ordinamur. dicit habitū q̄ cōpre
hendit ſynderiſim z ꝯſciam. Alio mō lex naturalis vo
catur collectio ꝑceptoꝝ iuris naturalis. z ſic noīat ob/
iectū ſynderiſis z ꝯſcie vnⁱ⁹ sicut dicētis. z alter⁹ sicut
inchoantis. Nā ꝯſcia dictat. z ſynderiſis appetit vl re
fugit. Et vtroq; iſtoꝝ modoꝝ inuenit̄ lex naturalis in
diuerſis locis. hᵒ tm̄ vltimo mō magis ꝓprie. Et ſic vt p
prie loq̄mur ſynderiſis dicit potētiā affectiuā. inq̄ntuz
naturaliter habilis eſt ad bonū z ad bonum tendit. ꝯſcia
vero dicit habitū intellect⁹ practici. lex ẏo naturalē dic̄
obiectū vtriuſq;. Et p hᵒ pz rūſio ad q̄ſtionē vltimam.
Qualit̄ ſynderiſis ſe habeat ad ꝯcupiſcibilē. rōnalem. 35
z irraſcibilē. Ille em̄ tres potētie indifferēter noīant po
tētias aīe. ſiue ſm q̄ mouent naturaliter. ſiue ſm q̄ mo/
uent deliberative. Synderiſis aūt noīat potētiā affecti
uam ſm q̄ mouet naturaliter z recte. z iō nō diſtinguit
ab illis potētiis ſm eāntiā potētie. ſz ſm modū mouen
di. z q; ſm illū modū mouēdi ſp mouet recte. hinc eſt q̄
dicit ſup alias volare. z aliis errātib⁹ nō ſe imiſcere ſed
eas corrigere. Queſtio II c⁹.

Utrū ſynderiſis poſſit ꝑ pcm̄ extingui. Et q; ſic vi
detur. ſup illud ps. Corrupti ſunt z abhoīabiles facti ſūt
glo. Oī vi rōnali ꝑuerſi. ſz ſynderiſis ē potētia rōnalis.
ergo magnitudine pcti pōt ſynderiſis ꝑuerti ſaltē q̄ntū ad
actū. Itē ſup illud ps. Ab altitudie diei timebo. glo.
Stupor eſt q̄ nō ſentit. Et poſt ſubiungit. Stulta arro
gātia ſilis eſt ſtupori q̄n q̄s de ſe ꝑſumēs nec timet nec
cauet. ſ. ſicut ꝑ ſtuporē ꝯtingit corp⁹ fieri inſenſibile re/
ſpectu morbi corpalis. ita z aīam ꝯtingit fieri inſenſibi
lem reſpectu morbi ſpūalis. ſi ergo ſynderiſis remurmurat
morbo ſpūali. videt q̄ ſynderiſim ꝯtingat aliq̄n extin/
gui. Itē heretici p errore ſuo ſuſtinēt mortē ſine aliq̄
remorſu ꝯſcie. ſi ergo ſynderiſis eſt remurmurare malo. et
in eis nō remurmurat aliq̄ mō. videt q̄ in eis ſit extin/
cta oīno. Itē fomes ſe hz ꝓ oppoſitū ad ſynderiſim. ſz
fomitē ꝯtingit totaliter extingui ſicut pz in beata ṽgine
ergo videt q̄ ſilr ſynderiſim. Sz ꝯ in glo. ꝑhabita ſup pri/
mū Exe. facies aq̄le z̄c. glo. ſcintilla ꝯſcie in caym nō ex
tinguit. Si ergo caym fuit magn⁹ pecꝰ. videt q̄ ꝑ pecca/
tum extingui nō habeat. Itē aug⁹. in. ij. de ciui. dei.
Tāta eſt vis ꝓbitatis z caſtitatis. vt eis vel pene eis
eius laude moueat humana natura. nec vſq; adeo ſit
turpitudine vitioſa vt totū amittat ſenſum honeſtatis.
ergo ſi iſte ſenſus honeſtatis ē ſynderiſis. videt q̄ nō poſ/
ſit ꝑ peccatū extingui. Itē q̄ naturaliter inſunt. ſunt
inſepabilis. ſz ſynderiſis ineſt nobis naturaliter. ergo vi/
detur q̄ actū eius nō poſſum⁹ oīno ꝑ pcm̄ amittere. cum
vicia ſicut dicit Aug. nō deleat extrema nature veſti/
gia. Itē ſi in aliq̄bus deberet extingui maxime eſſet

extincta in dānatis. sz in dānatis synderisis nō extin/guit. qr remorsus ꝺscie est ex actu synderisis. ꝛ h remor/sus maxīe viget in eis. qr nec ignis coꝛ extinguet. nec ꝑmis monet. g̃ rē. Rn. dō. q synderisis cōtū ad actū
36 ipediri pt. sz extingui nō pōt. Jō aūt nō pt extingui. qr cū dicat q̃d naturale. nō pt a nob oīno auferri. Unde ꝛ glo. dicit sup illud Luce. x. Abierūt semiuuo relicto. imortalitatē eruere. sz rōnis sensuz oīno abolere nō pos sunt. q̃n hō possit sape ꝛ deū cogīscere. nec vnq̃ vicū re let extrema nature vestigia. Quāuis autē actꝰ eiꝰ oīno
37 auferri vel extingui nō possit. pōt tn̄ ad tps ipediri. sz/ue ppt tenebrā obcecatōis. siue ppter lasciuiā delecta/tionis. siue ppt duriciā obstinatōis. Propter tenebrā obcecatōis ipedit synderisis ne malo remurmuret. p eo q malū credit eē bonū. sicut est in hereticis q̃ mone/tes p ipietate erroris. credūt se mori p pietate fidei. et hō remorsum nō sentiūt. sz magis q̃dā gaudiū siccū et vanū. Propter lasciuiā delectatōis silr impedit. aliq̃n em̄ in pctis carnalibꝰ ita absoꝛbet hō ab actu carnis. vt remorsus locū nō habeat. qr carnales boies tāto ipetu delectatōis ferunt vt rō tūc nō habeat locū. Poꝛpter duriciā obstinatōis etiā impedit synderis ne ad bonuz stimulet. sic in dānatis q̃ adeo sunt in malo cōfirmati vt nūq̃ possint ad bonū inclinari. ꝛ hō synderisis cōtruz ad istigatiōz ad bonū sempit nū hz ipedimētū. ꝛ ꝓpter ea q̃ntū ad istū actū pt dici extincta n̄ tn̄ extincta simplr. qr hz aliū vsum vicz remurmuratōis. Scōm em̄ illū vsuz ꝑm quē synderisis hz pungere ꝛ remurmurare ꝺ maluz maxime vigebit in dānatis. ꝛ h̄ dico ꝓpter remurmura/tio ꝺ malū tenet rōnē pene. nō ꝓpter tenet rōnē iusticie. qr illa remurmuratio erit ad cōmēdandū diuinā iusti/ciā. sz nō erit ad eliciēdū fructuosaz pniam. Un̄ remur/murabit synderisis in dānatis ꝺ culpā. i relatōe tn̄ ad penā. Et sic pz q synderisis cōtū ad actū ipediri pt. nū q̃ tn̄ extingui pt silr cōtū ad actū oēm. ꝛ cōtū ad oē tps. sicut rōnes pbāt q̃ ad scōam ptē inducunt. ꝛ hō ꝺcedēde sunt. Ad illud vo q̃ obr de glo. q p malū ꝛtingit p
38 uari oī vi rōnis. dōm q rō sumit ibi p potētia delibe/rativa ꝛ mouēte p modū deliberatōis. q in aliqbꝰ oīno est ad malū ꝺuersa. synderisis aūt vt pus oñsuz ē nō di cit vim aie rōnalis vt mouente p modū deliberatōis. sz vt mouēte p modū nature. ꝛ hō glo. illa nō facit ad p/positū. Hec est intelligendū q glo. illa velit dicere q p pctm̄ fiat ꝑuatio cōtū ad potētiā. sz cōtū ad rectitudinē
39 potētie. Ad illud q̃ obr q̃ hō efficit stupidꝰ p pctm̄ dōm q silitudo illa attēdit cōtū est ex pte potētie delibe ratiue. ꝑm quā hz i nob ē stulta arrogātia. Pōt tn̄ dici q stupor nō aufert simplicit sensum. sz aufert solūmō ad tps. ꝛ bn̄ pt ē q ad tps aīa a deo incuruat ad pctm̄ vt nullū sentiat oīno remorsum. siue ppt delectatiōis intēsionē. siue ppt excecationē. cū credat malū ē bonū
Ad illud q̃ obijcit de hereticis tā pz rnsio. Cōcedo
40 em̄ q nō būt vsum suū vt remurmuret malo erroris in q̃ ceciderunt. tn̄ nō est extincta p eoq remurmurat ꝺ
41 alia mala. ꝛ ꝺ illa q̃ hereticī credūt ee mala. Ad illud q̃ obr de fomite. dōm. q nō est silē. qr fomes est vicio/sitas ꝓter naturā. ꝛ hō totalit tolli pt. erit̄ salua natura nō sic aūt est de synderisi. Jnest em̄ ꝑm p̄mā nature in/stitutionē. ꝛ hō natura saluata nō oīno auferri pt. Alia ra rō qr altq̃ est gr̄a siue donū gr̄e gratis datū q̃ dire/cte repugt fomiti. ꝛ q̃ amouet carnis coꝛruptōz. viciū aūt ꝛ pctm̄ nō hz esse circa actū synderisis. ꝛ hō cōtūcūq̃ hō peccauerat. remāsit tn̄ in eo tā ꝺscia q̃ synderisis.

De synderisi cōtū ad abusuz. Et ē q̃stio vtrū synderis possit deprauari p pctm̄. Et q sic videt. Glo. super. j. Eze. facies aqle a dextris ipoꝛ q̃ttuoꝛ. ibi glo. locꝰ re ꝺscīs ꝛ synderisi dicit sic. Hāc sepe pcipitari videmꝰ. ꝛ suū locū amittere. cū q̃dā sine pudoꝛe peccant. q̃bus merito dicitur. frons mulieris meretricis facta ē rē. ii q̃ pcipiciū nō est nisi p culpā. pz rē. Jtē sup illō Jhere. ij. Filij mēpheos rē. glo. Malignꝰ ipūs de n̄ebris infe riorib⁹ vsq̃ ad ꝑticē ptingit. q̃n castā celsitudē inē mētis diffidētie morbꝰ coꝛrūpit. sz casta celsitudo mētis ē ipsa synderisis. q̃ ꝛtingit eā p pctm̄ coꝛrupti. Jtē h̄ videt rōne. Pena ꝛ culpa būt fieri circa idē. sz ꝑm statū synde risis q̃ est pctō remurmurare ꝛtingit ee a. e punitionē. q̃ ꝑm illū actū ꝛtingit ee peccati ꝑpetrationē. Jtem synderisis ꝺsequit ꝺsciam tanq̃ suū naturale iudicato rū. sz ꝺscia pōt ee recta ꝛ erronea. q̃ videt necessario q synderisis aliqn̄ moueat obliq̃. igit inoꝛdinatio recta in actu moriue ē culpa. videt rē. Jtez opposita nata sunt fieri circa idē. sz donū sapie ꝛ brītudo lucis ꝺsistit circa synderisim. cū donū sapie ꝺsistat circa aīe supmū ꝛ synderisis postulet p nobis gemitib⁹ inenarrabilib⁹ si igit dono sapie ꝛ brītudini lucis culpa opponit. vide tur q culpa habeat ee circa illā potētiā. Jtē synderis aut est de bonis maximis. aut de bonis mediis. aut de bonis minimis. Si de maximis q̃ est gr̄a vel vtus. q̃z vtrūq̃ est falsum. cū synderisis simul maneat cū pctō. Si est de bonis mediis. sz his ꝛtingit male vti. q̃ synderisi ꝛtingit male vti. sed malꝰ vsus est culpa. q̃ circa actū synderisis ꝺtingit esse culpā. De minimis nō ē du/biū q̃ nō est. cū minima sint bona coꝛpis. Sz ꝺ glo. sup Eze. j. Synderisim ppꝛie aqle deputāt. nō se miscē tem tribꝰ. sz ipa errātis coꝛrigentem. si q̃ nō se comiscet tribꝰ sz poꝛtꝰ coꝛrigit. videt q ꝑm actū eiꝰ nō ꝺsistat pec catū. Jtē Amb. dicit ꝛ mgr̄ adducit in lra sup illud Rom. vij. Nō nolo illud facio. ibi dicē q̃ hō sp natura/liter vult bonū. q̃ cū illa volūtas nō sit aliud q̃ synderi sis. synderisis semp vult bonum. ꝛ si semp vult bonum q̃ nūq̃ peccat. Jtē vis illa q̃ ꝑm motū suū directe re/pugnat pctō nō ꝺprauat pctō. sz actꝰ synderisis semp ꝺ culpā remurmurat etiā in pessimis pctōrib⁹. q̃ videt q nō habeat ꝺprauari ꝛ ꝺoꝛdinari p culpā. Jtē q̃n ro/ta natura p moꝛbū coꝛrūpit. nō est vltraꝰ possibilitas ad sanitatē. q̃ si tota rectitudo aīe aufert p culpā. tā nō eēt vltra spes redeūdi ad gr̄am. sz ꝺstat q spes est rede undi. qr de nemine ꝺsperādū est dū est in via. q̃ videt q aliq̃ rectitudo remaneat. sz rectitudo q̃ maxime ē ad/berētie. ē rectitudo volūtatis p modū nature. ꝛ h̄ ē syn/derisis. q̃ nō videt q ꝺprauari possit p culpa. Rn. dōm. q ꝑm illos q̃ dicūt synderisim nō esse aliud q̃ su/perioꝛē portionē rōnis. circa actū ipius ꝺtingit ee pec/catū. Dicūt em̄ q ipa suplioꝛ portio rōnis hz duplr mo/ueri. aut ꝑm q ad deū ꝺuertit. ꝛ regit ꝛ dirigit ꝑm leges eternas. ꝛ sic in ea pctm̄ nō hz ē. Aut ꝓpter ꝺuertit ad ī/feriores vires. ꝛ sic ab eis sumit deuiādi occasionē. ꝛ ꝑt p pctm̄ ꝺprauari. Et ponūt exēplū in pctō arrū q̃ erra uit circa trinitatē ꝛ vnitatē. ꝛ ita ꝑm suplioꝛē portionez rōnis. vel ꝑm synderisim. Et h̄ dicūt q glo. p̄dicta. sup j. Eze. vult dicere. Nā ꝓmo dicit q aliis pec. ātib⁹ non se imiscet. postea dicē q̃ pcipitat ꝛ locū suū pdit. ꝛ vtrū/q̃ dicūt habere veritatē ꝑm diuersas cōparatōes suplioris portōis siue ipius synderisis. Sz q̃m sicut dicūt sancti ꝛ glose manifeste. synderisis q̃ntum est de se sp habz ad bonum stimulare ꝛ pctō remunerare cōtiu sum⁹ in sta/tu vie. Jō dixerūt alij aliter scz q synderisis noīat ipaz

volūtatē fm quā hz naturaliter moueri. ⁊ quoniā pec/
catum nō habet esse circa actuz volūtātis vt est natura
vel vt mouetur naturaliter. sed solum vt mouetur deli
beratiue. hinc est q̄ synderisis per peccatū nō habet de/
prauari. quia cum ipsa habet alias regere ⁊ dirigere. et
dominū regendi potest p̄dere. hinc est q̄ contingit
43 eam per culpā p̄cipitari. Presidēria em̄ dūꝫ a duobus
pendet. videlicet a rectitudine p̄sidentis. ⁊ ab obtem
perātia famulātis. ⁊ q̄uis synderisis quantū est de se
semper sit recta. quia tamen ratio ⁊ voluntas frequen
ter ei obuiat. ratio per erroris execcationē. ⁊ voluntas
per impietatis obstinationē. hinc est q̄ synderisis p̄ci
pitari dicitur. p̄o eo q̄ effectus eius ⁊ p̄sidentio in
vires alias deliberatiuas p̄opter earum repugnanti/
am repellitur ⁊ cassatur. Et ponitur exemplum in mi/
lite. qui quantū est de se semper bene sedet super equz
equo tamen ruente p̄cipitari dicitur. sic ⁊ in ꝓposito
intelligendum est. Hic autē modus dicendi tanq̄ ra/
tionabilior a pluribus sustinetur. Et ideo rationes que
ad hanc partē adducunt concedende sunt. Ad illud
44 vero quod primo obiicitur de g;o. q̄ synderisim p̄ci/
pitari videmus. iam patet responsio. Non enim sequi
tur si p̄cipitatur q̄ p̄opter hoc per peccatum depra/
uetur. quia p̄cipitiū eius nō tm̄ attenditur circa actū
p̄priū. sed etiam circa actum aliarū virtutū quibus p̄
sidere debet ipa synderisis. Ad illud quod obiicitur
45 q̄ moꝛbus diffidentie coꝛrumpit mentis celsitudinē. et
q̄ anima cōstupatur vsq̄ ad verticem. dicendū q̄ ver/
tex ⁊ cellitudo mentis nō vocatur hic synderiꝫ. sed su/
perioꝛ portio rationis. Superioꝛ aūt portio rationis
nō nomiat ipsam potentiā anime inq̄ztum mouet natu
raliter. sed inq̄ztum mouetur deliberatiue. Et hoc mo/
do circa ipsam habet peccatum consistere. maxime illō
quod attenditur fm actum rationis qui est sursum. si/
cut est peccatum infidelitatis ⁊ desperatōis ⁊ alia pec/
cata. que directe opponuntur virtutibus theologicis
Ad illud quod obiicitur q̄ culpa ⁊ pena circa idē ha
46 bent fieri. dicendū q̄ illud nō habet veritatem loquen/
do p̄cise. p̄o eo q̄ p̄o peccato voluntatis totū coꝛpꝰ
habet puniri. Uerum est tamen q̄ sicut voluntas ē p̄n
cipium peccandi. ita ⁊ principaliter punitur. vnde et
vermis conscientie plus est affictiuus volūtatis ꝑ ut
est deliberatiua. q̄ꝫ ꝑut est natura quedaz. p̄opter mu
tuam repugnantiam. Utrum autē sola volūtas sit sub
iectum pene. vel aliquid aliud. hoc infra suo loco ma/
nifestabitur. Ad illud quod obiicitur q̄ conscientia
47 que est iudicatoriū p̄cedens synderisim est recta ⁊ nō
recta. q̄ꝫ ⁊ synderisis. dicendum q̄ nō sequitur p̄o eo q̄
ipa conscientia nō tm̄ consistit in vniuersali. immo etiam descendit ad particulare. nō tantūmodo mouetur motu simplici. immo etiam collatiuo. nec mirum. quia consistit in ratione. cuius quidem rationis est vnū ab altero discernere. ⁊ vnum ad alterū conferre. ⁊ ideo licz conscientia p̄out stat in vniuersali ⁊ mouetur aspectu simplici sit semper recta. p̄out tamē descendit ad particularia ⁊ confert potest fieri erronea. p̄opter hoc q̄ interm̄ et se actus rationis deliberatiue. Et hoc patz sic. Conscientia em̄ iudicaꝛ er ipo p̄mo naturali dicta/
mine dictabat q̄ deo est obediendum. ⁊ ipi postmodum assumūt q̄ deꝰ p̄cipit circūcisionem. ⁊ ciboꝝ districtionem. Et ex hoc formatur conscientia coꝛ in particulari vt se circūcidant. ⁊ a cibis abstineāt. Erroꝛ iste nō venit ex primo principio quod quidē verum fuit. sz venit ex assumptione que quidem nō fuit conscientie ꝑut est naturale iudicatoriū. sz potius rationis erronee que quidē spectat ad li. ar. synderisis aūt q̄ꝫtum est de se mouetur motu simplici in remurmurando contra malum ⁊ instigando ad bonum. Preterea mouetur cōtra malum nō hoc vel illud. sed in vniuersali. vel si aliquo modo inclinetur synderisis ad detestandū hoc malum vel illud. hoc nō est inq̄ztum hoc sed inq̄ztum malum. ⁊ hinc est q̄ synderisis non obliquatur. sicut conscientia errat. Alia etiaz posset reddi ratio. quia synderisis no 48
minat ipsam potentiam naturalez ⁊ est naturaliter ha
bilitata. conscientia autem nominat habitum non tm̄
naturalem sed etiam acquisitum. ⁊ quia natura quan/
tum est de se semper recte mouetur. quod autem acqui
ritur potest habere ⁊ rationem rectitudinis ⁊ obliqui/
tatis. hinc est q̄ synderisi semper existente recta. cōscie/
tia potest esse recta ⁊ erronea. Ad illud quod obiici/
tur q̄ donum sapientie est circa synderisim. dicendum 49
q̄ falsum est. oīa em̄ dona ⁊ omnes virtutes ⁊ beatitu/
dines respiciunt volūtatem fm q̄ deliberatiua est. Qꝛ
autem dicitur synderisis postulare p̄o nobis gemiti/
bus inenarrabilibus. hoc intelligitur causaliter. quia
nos instigat ad gemituz p̄o malis quibus immersi su
mus. Ad illud quod obiicitur quod bonis medio/ 50
cribus contingit male vti. dicendum q̄ illud verum est
de his que mouentur ad nutū libe. arbi. fm cuius actū
p̄prie attenditur vsus ⁊ abusus. synderisis autem cum
sit potentia naturalis ⁊ naturaliter moueatur. nō sub/
est imperio liberi arbitrij. ⁊ ideo nō sequitur q̄ libe. ar
bitriū possit ea abuti. Preterea esto q̄ possit illa abuti.
adhuc nō sequitur q̄ p̄opter hoc in ipsa esset peccatuz
q̄uis enim liberum arbitrium abutatur oculo cum in/
tuetur ad concupiscendum. tamen peccatum non dici
tur esse in oculo. peccatum enim nō est in eo quo quis
abutitur. sed potius in abutente.

Distinctio. xl. qualiter ex prauitate volūtatis fiat deprauatio in actu exteriori. ostendēs ex oppositō. quō ex rectitudine intentōis habeat fieri opus bonum.

Post hec de actibꝰ adiciendū videtur ⁊c. Supꝰ
ostendit magister q̄liter voluntas ex fine habe
at rectificari ⁊ depuari. In hac pte intēdit ostē/
dere qualiter actus ⁊ opera rectificari habeant ⁊ dep/
uari ex affectu ⁊ fine. Et quoniā obliquū habet cogno/
sci per rectum. ⁊ malum per bonum. ideo pars ista ha/
bet duas. In p̄ma parte inquirit magister quomodo
intentio faciat opus bonum. In scōa parte inquirit
quomodo ex obliquitate intentionis siue voluntatis
habeat fieri opus malum. infra dist. xlj. Cuiuz inten/
tio vt supra dictum est opus bonum faciat ⁊c. Prima
pars diuiditur in duas partes. In quarum p̄ma ma
gister ostendit q̄ actus pensari habeant boni vel mali
ex intentione vel fine. In scōa inquirit vtrum genera/
liter hoc sit verum. q̄ bonitas operum causetur ex bo
nitate intentionis. ibi. Sed queritur vtrū omnia ope
ra ⁊c. Et illa scōa pars diuiditur in tres partes. In q̄
rum p̄ma recitat diuersoꝝ opiniones. In scōa cō/
firmat alteram illarum auctoritate August. ibi. Sed
August. euidentissime docet ⁊c. In tertia vero redit
ad confirmanda reliqua. ibi. Que tamen quidam con/
tendunt ⁊c.

DI. XL. Ostendit q actus pensari habeāt boni vel mali ex intentione vel fine.

a

DOst hec de actib⁹ adjciendū videk vtrū t ipsi ex fine sic volūtas pensari debeāt boni vel mali. Licet eñ fm q̄sdā oēs boni sint inq̄tū naturaliter sunt. nō tñ absolute dicēdi sunt oēs boni. nec oēs remunerabiles. sed q̄dā simplr mali dicunk. sicut t alij boni. Mā simplicik ac vē sunt boni illi act⁹ q̄ bonā hūt cām t intentionē. i. q volūt atē bonā comittank. t ad bonū finē tendūt. Mali vo simplr dici debēt q̄ puersaz habent causam t intentionē. Vnde Ambro. ait.

Qui actus simpliciter boni dicēdi sunt.

Qui simpliciter mali.

a Affect⁹ tu⁹ opi tuo nomē iponit. Et Aug⁹. sup ps. xxxj. Nemo cōputet bona opa sua añ finē. Ita eñ videk mihi eē vt magne vires t cursus celerrim⁹ p ter viā. q; ybi ipa fides nō erat bonū op⁹ nō erat. Bonū enim op⁹ intētio facit. intētionem fides dirigit. Nō valde attēdas q̄d hō faciat. sed q̄d cū facit attendat. q̄ lacertos optime gubernationis dirigat. his testimonijs insinuari videk ex affectu t fine opa bona eē vel mala.

a Affect⁹ tu⁹ t̄. Cōtra b verbū Amb. obr. g si aliqs cōmittit adulteriū intēdēs facere simplicē fornicationē. vr q illō peccatū debeat dici fornicatio ñ adulteriū. Ita ex eodē affectu p̄t quis moueri ad credēdū in deū t ad amādū ipz. g si op⁹ trahit nomen ab affectu.

Mat. vij

vr q credere et amare sint op⁹ eiusō spēi t eiusdē vtutz. t eodē noīe ōbeāt noīa

Iri. B°. dō. q aliq̄d noīari ꝯtingit dupl'r. vicz i generali t i speciali. Noīa generalia i mōbus sūt bonū t malū Spēalia vo sūt noīa dñiaz specialū. vt spēalium vtutū t vicioz Cū g dr q affect⁹ opi nomen iponit. h intelligik de noīe generali. ipe vo obē de noīe spēali.

Prima opinio.

Jnq̄rit vtrū generalit h sit verū. q bonitas operū causek ex bonitate intētionis. recitās multoz opiniones

b

Sed querik vtrū omnia opera hoīs ex affectu t fine sint bona vel mala. Quibusdā ita vf esse q̄ dicūt oēs act⁹ eē indifferētes vt nec boni nec mali p se sint. sz ex intentiōe bona bon⁹ t ex mala mal⁹ sit oīs actus. Scōm q̄s q̄libet act⁹ pōt eē bon⁹. si bona intētiōe geratur.

Secūda opinio.

Alijs aūt videk q q̄dā act⁹ in se mali sint. ita vt ñ possint eē nisi pctā etiamsi bonam habeant causam. t quidam in se boni. t si mali habeant causam. non tamen boni eē desinant. Ad testimonio Aug. cōfirmāt. q dicit bonū aliqñ nō bñ fieri. Ad eñ q̄s inuit⁹ vel necessitate facit. non bñ facit. qz nō bona facit intētiōe. vt ait Aug⁹. sup Job. Seruilis inq̄t timoz non ē in charitate. in q̄ quis credak deo. nō tñ in deū. t si bonū fiat. nō tñ bene Nemo eñ inuitus bñ facit. etiā si bonū ē qđ facit. Ecce habes q aliqs nō bñ facit illd qđ bonum ē. Facit ergo qđ bonū ē intētiōe nō bona. Jō asserunt illi q̄dā opa eē talia q̄ sic bona sunt q mala eē nō pūt q̄cūq; mō fiāt. sicut ecōuerso q̄dā sic sunt mala vt nō possint eē bona q̄cūq; ex cā fiāt. Alia aūt eē opa q̄ ex fine vel ex cā bona sunt vel mala. Et ad illa referūt sanctoz testimonia. q̄d⁹ ex affectu vel intentiōe iudiciū opm pensari dicūt. Tripartitā edunt isti differentiam actuum.

Cōfirmat alterā illarū opinionū auctē Aug. q̄ iudicat opa ex intentione t causa p̄ter ea que p se sunt peccata.

c

Sed Aug⁹. euidētissime docet in libro cōtra mēdaciū oēs actus fm intentionē t cām iudicādos bonos vel malos: p̄ter q̄sdā q ita sunt mali vt nū q̄ pūt eē boni. etiā si bonā videank hre cām. Jnt est inq̄t plurimū q̄ cā q̄ fine q̄ intētiōe q̄d fiat. Sz ea q̄ cōstat eē pctā. nullo bone cāe obtentu. nullo q̄si bono fine. nulla velut bona intētiōe facienda sunt. Ea q̄ppe opa hoīm si cās habuerint bonas vel malas. nūc sunt bona. nūc mala. q̄ nō sunt p seipsa pctā. sicut victū p̄bere paupib⁹ bonū ē. si fit cā miscōie cū recta fide. t cōcubit⁹ ꝯiugalis qñ fit cā generādi. si ea fide fiat vt gignank regenerādi Hec rursus mala sunt si malas habeāt cās. velut si iactantie cā pascik paup. aut lasciuie cā cū vxore cōcubik. aut filij generank nō vt deo sed vt diabolo nutrianē. Luz vo opa ipsa p se pctā sunt. vt furta. stupra. blasphemie. q̄s dicat causis bōis eē facienda. vel peccata nō esse. vel quod est absurdius iusta peccata esse. Quis dicat furemur diuitib⁹ vt habeam⁹ q̄d demus paupib⁹. aut falsa testimonia ꝓferam⁹ nō vt inde nocētes ledank sz pori⁹ saluenk. duo enī bona hic sunt vt inops alak t innocēs nō puniak. aut q̄s dicat adulteriū eē faciendū vt ꝓ illā cū q̄ sit hō de morte liberek. Testamēta etiam vera cur nō suppmim⁹. t falsa supponim⁹ ne hereditates habeant q̄ nihil boni agunt. sz hi pori⁹ q̄ indigētes adiuuār. Cur nō fiant illa mala ꝓpter hec bona. si ꝓpter hec bona nec illa sunt mala. Cur nō ab īmundis meretricibus q̄ ditāt stupratores. rapiat diuitias vir bon⁹ vt indigentibus eas largiatur. cum nullum malū sit si pro bono fiat. Quis hoc dicat nisi qui res humanas moresq; conatur t leges subuertere. Si enī facimus nō dicatur recte fieri posse. nec impune tñ. verū etiam glorioſe. vt in eo nō timeatur supplicium. sed speretur t premium. si semel consenserimus in malis actibus. nō quid fiat sz quare fiat est querendum. vt quecunq; pro bo-

2 b Justicia merito punit eū q̄ dicit se rē. Cōtra. videt eīm q̄ talē iusticiā iniuste punit. Habere eīm superflua vicīū est. g̃ resecare superflua ē vtutis. Sīlr dare paupi vñ alat b̄ vtutis est. si g̃ iniustū ē aliquē puniri p ope vtutis. iniuste fac iusticia q̄ talē punit. Itē idē dr q̄ pcepit filijs isrl q̄ furarēt vasa egypti/orū Exo. xij. Pcepit eīynaz dari pauprib. Sz illi q̄ furati sūt vasa volētes iplere mādatū diuinū nō peccauerūt. g̃ pari rōne ille q̄ furatur vt det pauperi furādo non peccat. Itē in oī pctō ē p̄uersio inordinata ad bonum cōmutabile. sed iste q̄ furatur vt det pauperi nihil amat inordinate. nec aliquid amat ex cupiditate. g̃ videt q̄ ñ peccet aliq̄ mō.

Peior ē q̄ cōcupiscendo q̄ q̄ miserādo furatur.

Rn. dōm. q̄ talis absq̄ dubio peccat. qz facit ꝯtra diuinū mādatū. facē etiam ꝯtra primū quia rem alienā ipo inuito ꝯtractat z ideo iste punitur nō solum a deo verūetiam a primo. Ad 3 illud vero quod obīcitur q̄ iuste facit dum resecat superflua. dicendū q̄ ad vnū quēq̄ spectat resecare superflua p̄pria. superflua autem alterius resecare non spectat quando nō est constitutus super eum nec dominꝰ nec iudex. z ideo cum aliena superflua resecat. qđ ñ suū est vsurpat. et ꝓpter hoc punit b̄ de iniusticia. Ad illud quod obīcitur de filijs isrl. dicendum q̄ nō est simile. quia dominus dispensauit cum eis quando p̄cepit eis q̄ furarentur. immo quod plꝰ est res alienas in dñiū eoz trāstulit. z b̄ bene poterat. q̄ ipe est dominꝰ oīm. Doc aūt dominī p̄ceptū q̄ dominus p̄cepit facere elemosynā nō se extēdit ad bona aliena. sz ad p̄pria. vnde nullo mō illi mādato repugnat q̄ p̄cipit nō furari. imo illud supponit. z illud cū illo ꝯcordat sm q̄ dr. pueribo. vj. Nonora dominū de tua substantia.

Ad illud qđ obīcit q̄ nec amat inordinate. dōm. q̄ 5 inordinatio amoris dupl'r p̄t cē aut q̄ amat res q̄ non dz. aut q̄ amat res amplius q̄ debeat Et dñs facit p̄ter eꝰ qđ dominus p̄cepit. siue moueat magna affectōe siue pua peccat. z est eꝰ affectio inordinata ex magnitudine dilectōis. z ex cōtēptu diuine p̄hibitōis c Inqb⁹ aliq̄ ponūt actū tu/deoz q̄ crucifi/gēdo xp̃m arbitrabāt se obsequ/um p̄stare deo. Hoc videt esse falsum. q̄ sicut dr Sap. ij. Ex malicia z inuidia xp̃m cōdemnauerunt morte p̄missio. turpissima. Et xxvij. Matth. dr. Sciebat eīm q̄ p inuidiā tradidissent eū. si q̄ sciebant se male facere. non arbitrabāt obsequz se deo p̄stare.

Qz non fuit bonus fur, notat ex dicta xp̃i Aug.

Rn. dōm. q̄ b ñ 6 dr q̄druz ad oēs iudeos. sz q̄druz ad simplices q̄ p maiores decepti sunt. Maiores eīm iudei sic p̄n/cipes sacerdotū z scribe mori sē ex inuidia z malicia. quia bene cognoscebāt eꝰ sanctitatē z innocentiam. q̄uis lateret eos diuitias. Simplices vero z populares moti sunt ex ignorantia. Audientes eīm a maioribꝰ q̄ blasphemasset. putabāt se occidēdo xp̃m blasphemū interficere. z sic obsequiū deo p̄stare. Ista tñ ignorātia nō excusat. p eo q̄ opa q̄ xp̃s fecit nō solū magnis sz etiā paruis noticiā sanctitatis eius p̄stare poterant.

Redit ad p̄fir mādū reliq̄. d Que tñ q̄dā p̄tēdūt nunq̄ b̄re bonā cām. Qui ei aliena furat vt paupib⁹ tribuat. nō p bono (vt aiūt) furat. Nō eīm bonū est alicā paupib⁹ erogare. Qui ei ō rapina sacrificiū ōo offert. idē fac vt ait. Autoritas. ac si filiū i p̄spectu p̄is victimet. vl sacrificiū carnis ōo offerat. Abominabil'nēpe ōo ē ipioz oblatio. Ita etiā z hoiem p adulteriū a morte liberare. malū ē dicūt. Et si eīm bonū sit hoiem a morte liberare. tñ sic hoiez liberare malū fore asserūt. Iō q̄ aug⁹. i supioribꝰ dicūt tpasse p̄mōez cautē q̄ locutū vbi ait Ea q̄ p̄stat ē pctā nllo q̄ bono fine. nlla velut bona itētōe facīēda. Nō ei simplr dixit bono fine z bona intētōe. sed addidit q̄i z velut. qz talia ñ fiunt bono fine z bona intētōe. sed intētiōe q̄ vt bona. z fine q̄ putat bonꝰ. sz nō ē. Nec iō excepit aug. ista vt aiunt q̄n cās hēant malas. sed qz cās hūt q̄ vident bone. sunt tamē male. volūtas bona ex fine fit bona. z ex fine z volūtate oīs actio bona. bona ē. Sz ñ oīs mala volūtas ex fine mala ē. nec oīs mala actio ex fine z volūtate mala ē. z oīs q̄ hz malā cām mala ē. sed ñ oīs q̄ bonā cāz hz bona ē. Iōqz cū ex affectu dr nomē ponī opi in bonis opibꝰ gñaliꝰ xta ē h regula. sed in malis excipiūt illa q̄ p se mala sūt. Dia g̃ hoīs opa fm intētiōez z cāz iudicāt bona vel mala. exceptis hīs q̄ p se mala sūt. i. q̄ sine p̄uaricatōe fieri neqūt

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

AD intelligẽtiã aũt buⁱ ꝓtis in q̃ mgr̃ ꝛ̃ incipaliꝫ agit de bonitate opm quã bñ ex intẽtõe incidit hic q̃stio circa duo. Primo q̃rit de bõitate quã opa ab intẽtõe recipiũr. Scõdo ꝓ o q̃rit de bonitate quã opa intẽtõi supaddũr. Circa ꝑmũ q̃runt tria. Primo q̃ rit de bõitate opm q̃tũ ad q̃litatẽ vtrũ vicz q̃litas operũ q̃litati intẽtõis generaliꝫ cor̃ndeat. Scõdo q̃rit q̃n/tũ ad q̃titatẽ. vicz vtrũ quãtũ q̃sq̃z intẽdit tãtũ faciat. Tertio querit q̃titũ ad necessitatẽ vtrũ scz bona intẽtio absq̃z opib⁹ ad salutẽ sufficiat.

Questio I a

Utrũ q̃litas opm sp̃ r̃ndeat q̃litati intẽtõis. Et bꝫ ẽ q̃rere vtrũ oẽ opus qđ fit bona intẽtõe sit bonũ. Et q̃ sic videt ꝑmo auẽrare Ambꝝ quã mgr̃ adducit i lr̃a. Affect⁹ opꝫ tuo nomẽ ꝑponit. si ḡ denoiatio opis ẽ a q̃litate. ꝛ intẽtio siue affect⁹ op⁹ denoiat vr̃ etiã q̃ informet q̃litate sua. Jr̃ẽ arbor bona q̃ opak. r̃m q̃ bona facit sp fructũ bonũ. sz volũtas q̃ ẽ arbor. cũ bona intẽtõe operaꝫ. opak r̃m q̃ bona. ḡ videt q̃ faciat op⁹ bonũ. Jrem act⁹ nõ est meritor⁹ nisi q; volũtari⁹. ꝛ volũtas nec est bona nec mala nisi ex intẽtõe vt supꝫ oñ suz est. si ḡ bonitas volũtatis facit bonitatẽ in ope. ꝛ bonitas intẽtõis facit bonitatẽ in volũtate. ḡ a ꝑmo q̃litas opis causak a q̃litate intentõis. Jr̃ẽ ꝓbẽri⁹ est bonũ respectu boni q̃z malũ respectu mali. sz q̃lecũq̃z sit op⁹ ꝛ q̃titũcunq̃z sit bonum depuari ꝑt ꝙ malã intẽtionẽ. ḡ multo fortiꝰ q̃lecunq̃z sit op⁹ ꝛ q̃titũcunq̃z sit malũ rectificari ꝑt ex bona i/tentõe. Et ꝑt buⁱ argumẽti illatio ꝛfirmari q̃ a maio/ri. ꝛ a sili ꝙ ñtiã in ipo. Q̃ si opꝫositũ est cã opꝫositi. ꝛ ꝓpositũ ꝓpositi. si ḡ mala intẽtio sp causat malũ. bona intẽtio sp causat bonũ. Jr̃ẽ esto q̃ aliq̃s faciat op⁹ malũ bono fine ita q̃ malicia sit in ope. ꝛ bonitas in intentione. aut intẽtio ꝙmaneꝫ bona. ope ecñte malo. aut intentio sit mala ex ope malo. aut intẽtio facit op⁹ bonuz Si ꝑmo mõ. ḡ sil̃ ꝛ semel merebit q̃s ꝛ demerebit. qđ ẽ ipossibile. Si scõdo mõ. Sz ꝛ. Opus ẽ effect⁹ intẽtõis. sz effect⁹ nõ influit in cãm sz port⁹ ecõuerso. ḡ port⁹ intẽ/tio cõicat suã ꝓprietatẽ opi q̃z op⁹ intentõi. ḡ si intẽtio est bona. necesse ẽ op⁹ eẽ bonũ qđ ex ipa ꝓcedit. Jtẽ q̃titũ cunq̃z op⁹ de se sit malũ si r̃ fiat ab eo q̃ opak oĩno ꝓter intẽtionẽ. sicut ab eo q̃ oĩno caret vsu rõnis. nõ est aliq̃ mõ culpabile. ḡ si ꝓuatio intẽtõis op⁹ q̃titũcunq̃z de se ma lũ ꝑt ꝓuare malicia. ꝛ facere q̃ nõ sit malũ malicia mo/ris. pari rõne videt q̃ rectificatio intentõis op⁹ q̃titũcũ q̃z de se malũ ꝑt facere bonũ ꝛ rectũ. Sz ꝛ. Aug. de sancto vict. Amor trãsformat amãtẽ in amatũ. bꝫ aut nõ dr̃ ecõuerso. ḡ q̃liscũq̃z sit intẽtio. si volũtas velit malũ. ne cesse ẽ eã effici malã. ḡ nõ videt q̃ q̃litas opis cor̃nde/at q̃litati intẽtõis. Jtẽ ꝓbus dic̃ q̃ aliq̃ sunt q̃ mox no/minata ꝓcta sunt malo. ꝛ talia dicunt theologi mala eẽ r̃m se. si igit talib⁹ actib⁹ inseꝑabiliꝫ adherer malicia videt q̃ hmõi act⁹ nõ ꝑñt fieri boni ex intentõe nr̃a Jtẽ aliq̃d est malũ qđ est ꝓ dei mãdatũ. sz intẽtio nr̃a nõ ꝑt diuinũ mãdatũ infringere. ḡ nõ ꝑt facere q̃ bõ factẽdo ꝓ mãdatũ dei nõ peccet. igit q̃titũcunq̃z bonũ intẽdit. si ꝓ dei mãdatũ faciat. nõ erit bonũ sz malũ. ḡ nõ est genera liter verꝫ q̃ q̃litas opis a q̃litate intẽtõis causek. Jtẽ bo
• nũ absolutũ ꝑsupponit bonũ ex circũstãtia. nihil em̃ est simpl̃r ꝛ absolute bonũ nisi vestiak debitis ꝓditõnib⁹ ꝛ
• circũstãtiis. sz aliq̃ sũt opa q̃ sp dicũt carẽtia debite cir/cũstantie. sic intẽdere innocẽtẽ. aut dicere falsum scien ter ꝛ ꝓsilia. ḡ videt q̃ q̃titũcunq̃z aliq̃s talia bona inten/tione faciat. nõ erũt simpl̃r bona. ḡ nõ videt q̃ q̃titas
7 opis sp r̃ndeat q̃litati intẽtõis. Rõ. ad ꝑdictoꝝ intel ligentia est notãdũ. q̃ circa bꝫ ab antiq̃ duplex fuit opi/nio sicut mgr̃ explicat in lr̃a. Quidã em̃ dixerũt q̃ gene raliꝫ verꝫ ẽ q̃ opa bõa vl̃ mala pẽsank ex intẽtõe. Alii ꝓ o dixerũt q̃ opa nõ pẽsank generaliter bona vel mala. sed solũ illa q̃ indifferẽtia sũt ad bꝫ q̃ fiãt bñ vel male. illa ãt opa q̃ sunt mala r̃m se. ex intẽtõe pẽsari nõ pnt. q; q̃cũ/q̃z intẽtõe fiãt. sp mala sũt. Quelibet aũt hꝝ opinionũ 8
verꝫ dicit si recte intelligãt. Intẽtõis em̃ q̃litas dupliciter ꝑt accipi r̃m q̃ intẽtio dupliciꝫ dr̃. Uno em̃ mõ intẽtio dic̃ volũtatem finis. Alio vero modo non tm̃ dicit voluntatem finis sz etiã ordinatõez et⁹ qđ est ad finem quẽ appetit. Et r̃m bꝫ dupliciꝫ ꝑ dici intẽtio bona vel mala. Uno mõ dr̃ intẽtio bona in q̃ ẽ ꝓfecta ꝛ bona ordi natio opis ad finẽ intẽtũ. ꝛ ecõtra dr̃ mala in q̃ ẽ ordina tio indirecta. ꝛ bꝫ mõ bonitas intẽtõis nõ tãtũmõ respi cit bonitatẽ finis sz etiã rectũ ordinẽ et⁹ qđ est ad ipsum finẽ. hec em̃ duo necessario req̃runk ad bꝫ q̃ ocul⁹ sit sim plex sicut dicit Berñ. ad euge. vicz q̃ ꝓfitas sit i electõe. ꝛ charitas i intẽtõe. Et bꝫ est dicere q̃ tũc ẽ ocul⁹ mẽtis simplex siue intẽtio bona qñ bꝫ amat finaliꝫ qđ ẽ aman/dũ. ꝛ eligit qđ ẽ eligẽdũ. ꝛ bꝫ mõ q̃litas opis sp r̃ndet q̃/litati intẽtõis. nec bz instãtiã. imo si ocul⁹ ẽ simplex. to tũ cor⁹ erit luminosuz. ꝛ si ocul⁹ ẽ tenebrosus. bꝫ est in/tẽtio mala. ꝛ op⁹ iudicak malũ. Alio mõ dr̃ intẽtio bõa q; illꝫ qđ finaliꝫ itẽdit ẽ bonũ ꝛ malũ. q; illꝫ qđ finaliꝫ 9
intẽdit est malũ. Et bꝫ mõ nõ est generaliꝫ verꝫ q̃ q̃litas opis causek a q̃litate intẽtõis. ꝛ bꝫ dico q̃titũ ad q̃litatez q̃ ẽ bonitas. Si q̃s em̃ mẽtiꝫ. vt pote ad liberatiõz inno centis. vel furak vt paſcat pauperem. nõ dr̃ bñ facere. sic̃ dicit Aug. ꝛ etiã aplus. Nõ sunt faciẽda mala vt veni ant bona. Quãtuz ãt ad q̃litate malicie nõ bz instãtiã. imo necessario malicia opis cor̃ndet intentõi male in/tendẽti. Qualecũq̃z em̃ sit op⁹. dũ faciat illud bõ mala intentõe. de⁹ q̃ scrutat corda malũ reputat. Cũ ei ad bo nitatẽ opis necessario req̃rak intẽtio boni finis. sola il/la desistẽte op⁹ iudicak eẽ malũ. ñ em̃ illa sola assistẽte iu dicak esse bonũ. q; plura exigunt ad ꝓstruẽdũ q̃z ad de/struendũ. Ex his ꝑz r̃ñsio ad q̃stionẽ ꝓpositã. ꝛ etiã ad obiecta ꝓ maꝝ ꝑte. Nã obiecta q̃ pbãt q̃ ꝓtas opis nõ cor̃espõdet bonitati intentõis loquunt de bonitate i/tentõis ꝓut ipm finẽ respicit. ꝛ sic verꝫ ꝓcludũt. q; ad bꝫ q̃ op⁹ sit bonũ nõ sufficit q̃ intẽdat bonũ. sz etiã exigit q̃ recta via tẽdat ad bonũ. Argumẽta ꝓ o ad oppositũz ꝓ maꝝ ꝑte ꝓcedũt alia via. vicz. ꝓut intẽtio dr̃ eẽ bona nõ solũ q; intentũ est bonũ. sz etiã q; ordinatio ẽ bona. Et sic intelligak auctas Ambꝝ. q̃ dr̃. Affect⁹ tu⁹ opi tuo nomẽ ꝑponit. ꝛ rõ scda ꝛ tertia. Nã volũtas nõ dr̃ eẽ bo na in se. nec etiã bona arbor ex bonitate intentõis. nisi r̃m q̃ intẽtio dr̃ eẽ bona. q; bono mõ ad bonũ finẽ inten 10
dit. Ad illud qđ obr q̃ mala intẽtio sufficit ad faciẽ/dũ op⁹ malũ. dõm q̃ nõ sequtur ex bꝫ q̃ similiꝫ intẽtio bo na sufficiat ad bonũ. Facilꝰ em̃ ẽ destruere q̃z ꝓstruere. Et q; bonum attẽdit r̃m ꝓstitutionẽ ex ꝓcursu multaꝝ circũstãtiaꝝ. malũ ꝙo attẽdit ex cuiuscũq̃z ꝑtõe. hinc est q̃ malũ ẽ oĩuarie. ꝛ bonũ vno mõ. ꝛ iõ nõ sequtur q̃ si defect⁹ alicuⁱ rei sufficit ad faciẽdũ malũ. q̃ positio et⁹ sufficiat ad faciẽdũ bonũ. plura ei exigunt ad bonũ. nec ẽ ibi loc⁹ a sili nec minori. Rursus. q; malũ ẽ ꝑuatio bõi in talib⁹ nõ tenet ꝓñtia in ipo sz port⁹ ꝓñtia ecõtrario. 11
Ad illud qđ obr q̃ potẽtia port⁹ dz influere i op⁹ q̃z ecõuerso. dõm. q̃ op⁹ nõ facit intẽtionẽ malã aliq̃d influ endo. sed potius deficiendo. Quia em̃ opus de se inor dinatum est. ꝛ intentio non põt illud ordinare. hinc est 12
q̃ dum illi operi se applicat. sc̃ipm deordinat. Ad il/lud qđ obr qđ ꝑuatio intẽtionis ꝑuat maliciã ab actu. dõm q̃ nõ ẽ simile. ꝓ eo q̃ ꝑuatio intẽtõis dr̃ ꝑuare ma/

licia ab actu · nō q; aliq̄d intrīnsecū ꝺferat ipi actui · ſz potius q; trahit actū illū extra genꝰ motis · q; nō eſt opꝰ morale niſi qđ ſit ex intrīnseco · & hō ꝺſimilis ē modꝰ arguendi in iſta rōne & ī p̄cedēti q̄ arguebat ex cōparatōe mali ad bonum · Nō em̄ valet · ſufficit ad deſtruēduz · g̃ ſufficit ad ponendum ·

Queſtio II b

Utrū q̄ntū ꝺs intrīnsecū tātū faciat · vt ſicut opꝰ ab intrīnsecō recipit aliq̄ mō q̄litatē · ita etiā recipiat q̄ntitatē · Et q; ſic vr̄ · ſup illud Matth · xij · Bonus hō de bono theſauro · &c · glo · Quātū bonū intrīnsecū · tātū facis · Itez h̄ vr̄ rōne · Oīe agēs p intrīnsecū p̄fingit ſibi finē ad quē opus ſuū mēſurat · g̃ ſi oē opꝰ morale ē ab agēte p intrīnsecū · oīs opis moralis mēſuratio attrīnsecū in cōparatione eiꝰ ad finē · Sz cōparatio ad finē eſt intrīnsecū · g̃ q̄ntitas oīs opis moralis penes intrīnsecū attrīnsecū · Itē fm q̄ntitatē charitatis attrīnsecū meritū exterioris opis · Et fm magnitudinē libidīs · attrīnsecū magnitudo exterioris peccatī g̃ charitas vt dicit Bern̄ · reſpicit intrīnsecū · & ſilr̄ libido q̄ dicit ꝺcatione in bono creato · g̃ vr̄ q; q̄ntitas oīs moralis opis fm intrīnsecū mēſurek · Itē ſi aliqꝺ opꝰ de natura ſui generis ē venīale p̄cm̄ · nihilominꝰ ille q̄ facit illud mortalīr peccat ſi intrīnsecū peccare mortaliter · h̄ aūt nō eēt niſi opꝰ reciper q̄ntitatē in genere motis ab intentōe · g̃ &c · Sz ꝺ · ſi q̄ntū ꝺs intrīnsecū tātū facit · g̃ ſi linꝰ ſiue aliꝺs aliꝰ puꝰ ſetūs intrīnsecū mereri gloriā petri · merek glo · pe · & ſi ampliꝰ intrīnsecū · ampliꝰ mererek · g̃ h̄ti minorē charitatē redderek maiꝰ p̄miū · qđ ē plane falſū · Itē ſi q̄ntū ꝺs intrīnsecū tātū facit · g̃ ſi aliꝺs adulterā intrīnsecū peccare venīalīr peccat venīalīr · ſi g̃ h̄ ē plane falſū · manifeſtū eſt q; q̄ntitas opis nō cauſak ex q̄ntitate intrīnseci Itē quāto aliꝺs eſt humilior · tāto minꝰ boni credit ſe facere · sz intrīnsecū ſequtur credulitatē · q; fides dirigit intrīnsecū · g̃ q̄nto ꝺs humilior ē · tāto minꝰ bonū intrīnsecū facere · ſi g̃ bonitas opis mēſurak penes q̄ntitatē intrīnseci · vr̄ q; q̄nto ꝺs eēt humilior · tāto opꝰ eiꝰ eēt minꝰ bonū · sz h̄ eſt plane falſum · g̃ &c · Itē vnꝰ ſimplex cū facit puū peccatū credit eē grauiſſimū p̄cm̄ · aliꝰ impiꝰ & iniquꝰ cū facit maximū p̄cm̄ credit ſe valde paz peccare · Si g̃ opus mēſurak penes intrīnsecū · vr̄ q; iniquꝰ & malicioſus minus peccet in enormi genere peccī q̄nūcūq; leui · Si igit̄ h̄ eſt plane falſum · g̃ & illud ex q̄ ſequtur · vicz q; q̄ntitas opis corrūdeat q̄ntitati intrīnseci · R̄ · ꝺm q; ſi cut in p̄cedēti p̄bleumate duplex diſtinguit̄ q̄litas intrīnseci · ſic & in h̄ intelligenduz eſt q; q̄ntitas intrīnseci ꝺpliciter p̄t intelligi · vicz aut rōne actꝰ intrīnsecū · aut rōne ip̄ius intrīnseci · Et fm h̄ diſtinguit̄ iſta locutio ꝺpliciter · q̄ntū intrīnsecū · tātū facz · Quitantū & q̄ntū p̄t eē noīa vel aduerbia · Si quātū & tātū ſint aduerbia · tūc dicūt q̄ntitatē actꝰ intrīnsecū · & tūc eſt locutio ꝟa generaliter · ſiue reſpectu bonoꝝ ſiue reſpectu maloꝝ · q; q̄ntū actꝰ intrīnsecū ē intenſus in bonitate & malicia · tātū opatio exterior eſt bona vel mala · Oē em̄ meritū & demeritū ad actū voluntatis reducit̄ · licz circūſtātie exteriores aliq̄ mō faciāt ad maiorē voluntatis ꝺpauationē · Si aūt q̄ntū & tātū ſint noīa · tūc dicūt q̄ntitatē ex p̄te intrīnseci · & ſic nō eſt generaliter verꝰ ille fmo · q; opꝰ exterꝰ factū nō ſp cōmēſurak ei qđ intrīnsecū intendit · Frequēter em̄ intrīnsecū bō facere magnū bonū & facit parum · q; modicā h̄z charitatē · Habet tm̄ aliq̄ mō veritatem in malis vicz intrīnsecū ꝺcto sz nō ꝺminuēdo · & put tātū & quātū dicūr q̄ndā cōparationē ꝺpoītōis nō cōmēſurationē eq̄litatis · Vñ q̄ intrīnsecū multū peccare multum peccat · q̄lecunq; opꝰ faciat · Nō tm̄ q̄ intrīnsecū paz peccare paz peccat · maxime ſi opꝰ facit qđ multū h̄z de deformitate · Ex his p̄z rñſio ad q̄ſtionē ꝓpoſitā · Cōcedo ei q; q̄ntitas bonitatis & malicie in opere corrūdeat q̄ntitati bonitatis & malicie in intentōe · fm q; q̄ntitas intentionis attendit̄ q̄ntū ad actū intrīnsecū · ſicut rōnes ad p̄mā p̄tē inducte oñdunt · Cōcedo etiā nihilominꝰ q; q̄ntitas opis nō ſp corrūdet q̄ntitati intentōis · fm q; q̄ntitas intentōis attendit̄ ex p̄te intenti · ſicut oñdunt rōnes q̄ ad ſcām p̄tē inducunt̄ · Ad alias tm̄ duas rōnes q̄ vltimo inducunt̄ rñderi p̄t q; nō cogūt · p eo q; ñ ē idē ꝺcere de aliq̄ q; credit facere magnū vel puū bonū ſiue malū qđ intrīnsecū · Aliꝺ ei ē eſtimatio · aliꝺ ē intrīnsecū · & quāuis opꝰ ſequatur eſtimationē · nō tm̄ ſequtur intrīnsecū · Pr̄terea ille due rōnes ſicut & alie p̄cedūt de q̄ntitate intrīnseci a p̄te intrīnseci · Quāuis em̄ humilis hō quū intrīnſecū dat facere · nihilominꝰ tm̄ magne bonitatis eſt eiꝰ intentio · ꝺū ex magna virtute mouet̄ ad illud faciendū · Silit̄ cū inquꝰ hō intrīnsecū modicū malū facere · tm̄ q; ex magna libidine facit · mltū ſeu valde ē p̄ava eiꝰ intrīnsecū · ꝺū nimuz adheret bono creato · & tō nō ſequit̄ q; minꝰ peccet ille qui magꝝ ē malicioſus ·

Queſtio III c

De bonitate opm q̄tū ad neceſſitatē · vtrū vicz intentio abſq; bonis opib; ſufficiat a vitā eternā · & q; ſic vr̄ · Bern̄ · de li · ar · Intrīnsecū ſufficit ad meritū · bona actio requirit̄ ad exēplū · g̃ vr̄ q; q̄tū ad meritū vite eē ne ñ ſit neceſſaria bonitas actōis exterioris Itē ſup illō p̄s · Diripiteboꝝ · glo · Totū p opatōe iudicat · g̃ tātū valz bn̄ vel le q̄tū velle & opari · g̃ &c · Itē Greg · in qđā omel · Nō ē vacua manꝰa munere · cum arcba cordis repleta fuerit bōa volūtate · g̃ plenitudo intrīnsecū & volūtaꝝ equalet plenitudini opatōis · igit̄ ſine illa p̄t ſufficere ad ſalutē ·

Item mereri vitam eternam eſt in poteſtate noſtra ergo videtur q; opera exteriora non ſint neceſſaria ad ad merendum vitam eternā · igit̄ ad meritū vite eterne vr̄ ſufficere intrīnsecū ſola · Itē intrīnsecū & volūtas nō pēdet ex ope · g̃ ope nō exīte p̄t eē bonitas tā in volūtate q̄ in intrīnseco · sz q̄ h̄z bonā volūtatē eſt iuſtꝰ · & ois talis h̄z qđ ſufficit ei ad vitā eternā · igit̄ ad meritū vite eē ne vr̄ intrīnsecū ſufficere abſq; exterior opatōe · Sz ꝺ · Matth · xxv Eſuriui & nō dediſtis mihi mā · ita dñs ꝺicet reprobis & ꝓpter h̄ feret ſnīam dānatōis ꝺ eos · ſi g̃ ꝓpter defectū bonoꝝ opm q̄s dānak · exercitū bonoꝝ opm ē ad ſalutē neceſſariū · g̃ intrīnsecū ſine opib; nō ſufficit ad meritū Itē in canonica · Ja · ij · Fides ſine opib; mortua ē · sz nō eſt efficacior ad merendū intrīnsecū q̄ fides · g̃ ſi fides non ſufficit ad meritū ſine opib; pari rōne nec intrīnsecū · Itez Greg · in q̄dā omel · Amor · dei nō eſt ociosus · opak enim magna ſi ē · ſi aūt opari negligit · amor · nō eſt · g̃ ſi opa nō aſſūt · ñ adeſt v̄itas amoris · sz nihil ē meritorū vite eē ne abſq; v̄o amore charitatis · g̃ circūſcriptꝰ opib; · intrīnsecū nō ſufficit ad meritū · Itē p̄bus ꝺicit q; ad v̄tutē tria requirunt̄ · vicz · ſcire · velle · & ītmutabiliter opari · g̃ ſi nō eſt opatio · nō eſt ſalua virtutis ratio · sz vbi nō ſaluat̄ virtutis ratio · nec poterit ſaluari ſufficientia meriti · g̃ vr̄ q; abſq; opatione vitā eternā nō cōdigne nec ſufficienter meremur · Item ſi ſola intentio vel voluntas interior ſufficeret ad meritū · ſed habenti gratiaz facilimum eſt velle bonū · g̃ facilimū eſt mereri vitā eternā · cuius contrariū dicit dñs Matth · vij · q; arta eſt via que ducit ad vitā · R̄ · ꝺ · q; cū q̄rit̄ vtrū intrīnsecū & volūtas intrīnseci ſufficiat ad meritum abſq; ope exterior · diſtinguendū eſt · Aut em̄ ille q̄ h̄z intrīnsecū · h̄z facultatē bñ

opandi aut nō. Si nō hz facultatē cū nemo obligek ad impossibile. si bonā hz volūtatē ꝛ directā intētionē. tūc sola plenitudo volūtatis interne sufficit ei ad meritum vite eterne absq; exteriori opatōe. Si aūt assit facultas ꝛ se offert opportunitas. intētio nō ꝑt ad meritū sufficere absq; ope. Rō aūt hui⁹ē diuini mādati obligatio et ꝑfectio ꝛ volūtatis plenitudo. Diuini mādati obligatio facit vt intētio sine opibꝫ nō sufficiat. cū se offert opportunitas ꝛ facultas. Mādata cīm dei nō solūz obligant ad volēdū sed etiā ad faciendū. ꝛ tō q̄ nō ip̄lent diuina mādata cū possit. pon⁹ merek irā q̄z merek gliam Virtutis etiā ꝑfectio est rō q̄re nō sufficit sola intētio. qm̄ virt⁹ est vltimū potētie. ꝛ tō eleuat potētiaz ad aliq̄d magnū ꝛ arduū. potētie aūt aīe nō hūt suā ꝓtutē si/ue ꝑfectionē cōpletā nisi exeāt in opa sibi debita qm̄ ad/est facultas ꝛ opportunitas. Et tō illa intētio q̄s vult ꝛ intēdit bonū. ꝛ tm̄ nō faciet cū possit. nō est intētio virtuosa. ge ꝓ hō nec meritoria. Volūtatis etiaz plenitudo rō est q̄re nō sufficit sola intētio. qm̄ plena volūtas ponit effectū si assit facultas. alioq̄n nō dr plene hō aliq̄d velle si nō faciat cū possit facere. sed semiplene ꝛ pigre. vult. sic piger q̄ vult ꝛ nō vult. Et ꝓptera dic̄ Bꝛego. q̄ nemo dz sibi blandiri de bona volūtate. imo ad dilectionē ꝛditoris lingua. mens. ꝛ manꝰ reḡrik. ꝛ sic hortak nos be. Joh. i. can. i. Diligere debem⁹ nō solū ꝟbo ꝛ lingua. sz ope ꝛ ꝓtute. cū igit adest facultas. ꝛ se offert opportunitas. absq; opibꝫ exterioribꝫ nec ē mādatoꝝ dei impletio. nec ꝓtutis ꝑfectio. nec volūtatis plenitudo. ꝛ absq; his nō est sufficiētia meriti. hinc est q̄ ad meritū vite eterne nō sufficit bonitas intētionis absq; bonitate opis exteriorꝭ. Et rōnes q̄ hic oñdunt ꝛcedēte sunt.

19 Ad illud g̃ q̄ ꝓmo obiḡit in ſtrū de Berñ. q̄ bona intētio sufficit ad meritū. dōm. q̄ loquit de intentōe illoꝝ opm q̄ nō sunt in ꝓcepto nō rōne alioꝝ q̄ in ꝓcepto sunt. Vel dicēdū q̄ loq̄tur in eo casu q̄n sc̄z nō adest facultas bñ opandi exteri⁹.

20 Ad illud q̄ obiḡit q̄ voluntas ꝑ facto reputak. dōm q̄ vez est q̄n nō se offert

21 bñ opandi opportunitas ꝛ facultas. Ad illud vo Bꝛeg. q̄ nō est vacua manꝰa munere ꝛē. dō. q̄ faciēda est vis in hic q̄ dicit. cū arcba cordis repleta fuerit bona volūtate. nūq̄ ēm sicut dictū est ꝑus plene bonā volūtatē hz q̄ ꝑt facere bonū illud cuius hz volūtatē. ꝛ ad fructū nō ꝑ-

22 uenit. Ad illud q̄ obiḡit q̄ opa nō sunt in ptāte nostra. dō. q̄ hic solū nō ꝛcludit q̄ in eo casu sufficit intentio q̄n deest facultas ad ꝑficiendū opationē bonā. Ad

23 illud q̄ obiḡit q̄ bona volūtas nō pēdet ex ope. dō. q̄ vez est. attn̄ cū adest facultas plena. volūtas necessario ponit bonū op⁹. ita q̄ si bonū op⁹ n̄ ponit. aut nūq̄ volūtas fuit plena. aut desinit ee plena. Q̄ g̃ sine opibus nō sufficiat. hic nō est q̄ plenitudo bone voluntatis ex opibꝫ pēdeat. sz q̄ bona volūtas si plena est. necessario in bona opa redundat. offerēte se facultate ꝛ opportunitate.

Quonsequēter querit quātū ad secundū ꝓncipale de bontate quā opa supaddunt bontati intētionis. Et circa hoc quer̄unt tria. Primo q̄ritur vtrū aliq̄d addant opa bontatis vel meriti supra bonam intētionē rōne ꝓrogatiue dignitatis. Scdo queritur vtrū addāt rōne q̄ntitatis ex pte dati. Tertio queritur vtrū aliq̄d addāt rōne numerositatis.

Questio I d

Utrū opa exteriora aliq̄d addāt supbonā intētionē rōne sue excellētie ꝛ dignitatis. sicut sunt opa ꝑuilegiata. Et q̄ sic videk. sup illud Phil. i. Que sit supeminēs magnitudo. glo. Quidam in cremētū glorie habebūt sūmi doctores vltra id q̄ cōiter habebūt alij. hoc aūt nō est nisi rone doctrine quā alijs cōicant. g̃ ꝛē. Itē cōiter in ecclia magis solēnizant martyres q̄z ꝯfessores. sz ostās est q̄ ecclia sanctis exhibuit honorē ꝑm meritoꝝ suoruz exigentiā. g̃ maiori glia digni sunt q̄ morte ꝑ xp̄o patiunt q̄z illi q̄ pati nolunt. Itē xp̄s nob aliq̄d meruit ꝑ passionē q̄d añ n̄ meruerat nob. vtpote aptionē tanue ꝛ multoꝝ caritatū diffusionē. si ergo charitas xp̄i fuit eminētissima ab instāti ꝯceptōis. ꝛ maioris fuit efficacie cū passione q̄z sine. g̃ videk q̄ in q̄libet alio. excellētia opis exterioris addat ad meritū bone volūtat̄ siue intētionis. Itē bonū additū bono facit magis bonū. sed opus ꝑuilegiatū est bonū. g̃ additū intētōi facit eā magis bonā. sz q̄d addit ad bontatē. addit ad meritū. g̃ ꝛē

Itē si opa ꝑuilegiata nihil adderēt supra bontatē intentōis. g̃ q̄ ea faceret. frustra laboraret. g̃ si impiū ē dicere q̄ q̄ fac̄ opa excellēta. frustra laborat. videk q̄ op⁹ excellens addat supintētōis bontatē. Sed ꝯ de beato Martino cāt ecclia. O beata ala. quā ꝛ si gladius ꝑsecutoris nō abstulit. palmā tñ martyrij nō amisit. ergo ita videk q̄ beat⁹ Martin⁹ habuit palmaz martyrij ꝑ bontatē intētōis. sicut si sustinuisset acerbitatē passionis. g̃ nō videk q̄ op⁹ excellēs aliq̄d addat supra bontatē intētionis. Itē opans nō placet ꝑ opationē sed magis opatio ꝑ quā opantē q̄tūcūq; opatio illa sit nobilis. g̃ q̄tū deꝰ approbat opantē. tātū approbat opationē igit nō videk q̄ hō maioris ꝓmij efficiat apd deū dign⁹ ꝑ opatoꝝ excellētē supadditā bontati volūtat̄. Itez si aliq̄s sustineret morte ꝑ iudeos. posset demereri apd deū q̄z aliq̄d mereret. igit sustinentia mortis ꝑ xp̄o si q̄ mō placet deo. hoc nō est ob aliud nisi q̄z ordinat ad xp̄m. sz illa ordinatio ē mediāte intētōe. g̃ tota bonitas opationis q̄tūcūq; excellētis ex intētōe hz ortū. ꝛ ꝓpter illā deo placet. sz vbi vnū ꝓp̄ alterz. vtrobiq; vnuz. igitur tātūdē placet intētio ꝑfecta ꝛ bona cū ope. q̄tuz placet sine ope. Itē si aliq̄ opa faciūt ad meritū illa sunt maxime opa būilitatis ꝛ vilitat̄. Hec ēm opa dem⁹ maxie cōmēdat. sz opa ꝑuilegiata sunt opa cuiusdē excellētie ꝛ dignitatis. g̃ vr q̄ mime inf oia genera opm addāt ad bonē intētōis meritū. Itē vbi facultas deest. voluntas reputak ꝑ facto. sic determinatū ē supra. hoc nō ē ob aliud nisi q̄z alias nō eēt plena ꝛ ꝑfecta volūtas. si igit volūtas ꝑ se sola ꝑ ope reputak. vr q̄ in tali casu op⁹ ꝑuilegiatum nihil addat sup intētōis bontatē ꝛ meritū. Rn̄. dō. 24
q̄ maiꝰ bonū ꝑt aliq̄d dici duplr. Aut intēsiue. vtpote q̄z plꝰ deo placet. Aut extēsiue. vtpote q̄z pluribꝰ ꝑdest ꝛ sm hoc duplr ꝑt intelligi q̄ op⁹ ꝑuilegiatū addat ad bontatē intētōis. Aut ꝯtuz ad ꝓmoz edificatōez. aut ꝯtū ad dei approbationē. Et ꝓmo mō attēdit augmētū ꝯtū ad exēplū. scdo mō ꝯtū ad meritū. Si igit loq̄mur de additōe ꝯtū ad exēplū. sic absq; dubio op⁹ ꝑuilegiatū addit ad bontatē itētōis q̄z bōitas itētōis n̄ lucz exteri⁹ nisi ꝑ oñsionē bonoꝝ opz ꝛ marie ꝑuilegiatoꝝ. si aūt loq̄mur scdo⁹ sc̄z ꝯtū ad additōz q̄ attēdit ꝯtū ad meritū. sic distīguēdū ē. q̄ ē loq̄ d̄ merito rēspectū ꝓmij subal' ꝛ respectu ꝓmij accētalis. Respectu ꝓmij accētal' op⁹ ꝑuilegiatū addit supbonā intētionē ꝛ volūtatē. q̄z ꝓmium accidērale. q̄d ē aurcola nō debek volūtati ꝛ intentō. sed volūtati in ope. Si aūt loq̄mur d̄ merito respectu ꝓmij subalis adhuc oz subdistinguere. q̄ ē meritu cōgrui. et est meritū cōdigni. Quātū ad meritū cōgrui. absq; dubio opus ꝑuilegiatū addit supra bontatez intentionis ꝑ eo q̄ volūtas in illo ope ꝓparak et disponit ad

suscepti onē maioris gre. p quā digna est maiori retri/
but̄oē. Dī aūt loq̄mur de merito cōdigni. sic absq; du/
bio nō addit. p eo q; q̄ntitas meriti ꝺdigni pēsat er q̄n
titate radicis. ⁊ tantū placet deo q̄s q̄ hz volūtatē ple
nā ⁊ nō p̄t habere op⁹. q̄ntū ille q̄ hz volūtatē ⁊ op⁹ q̄n
tū ad cēntialis p̄mij retributionē si sunt inēqli charita/
te. Et sic patz q; op⁹ p̄uilegiatū rōne dignitatis sue ali/
q̄d addit supbonitatē intrīsecis. sz nō addat oi mō addi/
tionis. Jō ꝺcecēde sunt rōnes q̄ ad p̄mā p̄te inducunt.

25 Ad illud ꝯo qō obijcit de bēto Martino q; palmam
martyrij nō amisit. dōm. q; ibi palmā martyrij nō acci/
pit p̄ p̄mo accidēt ali qō est aureola. sz p̄mo subali
qō est aurea. vtrūq; em est martyrij palma. sed vnū sz
aurea rnder martyrio. q: sustinet er charitate. alterū ꝯo
sz aureola rnder ei. q: est spēalis p̄uilegij ⁊ p̄rogatiue.

Ad illud qō obijcit q; opatio placet ꝓpter opantē.
26 dōm q; verū est. attn dū opans bn vtit dono p qō pla/
cet deo. hoc ipō disponit se ad mai⁹. ⁊ aliq̄ dign⁹ē. q̄ q̄/
dē nō eēt. si n̄ ita bn vteret. ⁊ tō n̄ sequit q; si opatio pla
cet deo ꝓpter opantē. q; nō magis placeat ꝓpter opationē
q̄ sine. nihil em ipedit de duob⁹ bonis q̄ru vn⁹ hz boni/
tatē ab altero. q̄n ambo meli⁹ valeāt q̄ valeat alter illo
27 rū p se. Ad illud qō obijcit q; mors p iudeo displicet
deo. dōm q; verū est. sz tn ex hoc nō sequit q; tota bonitas
opis p̄uilegiati veniat ex intrīsecis. sz q; nō pōt ee op⁹ gra
cie bonū absq; intrīsecis. nihilominꝰ tamē opa p̄uilegiata
aliquā bonitatē de natura sui bn̄t. q̄ tūcta cū bonitate i
trīsecis aliquā excellētiā tribuūt bene opanti. quā non
28 tribuerēt alis genera opm. Et tō illud ꝯbum q̄ ꝺ: q; vbi
vnū ꝓpter alterū vtrobiq; vnū. nō hz hoc locū. Hoc enim
intelligit quādo illud ꝓpter qō alterū ꝓticipat aliquā p/
prietatē. ē tota rō illi⁹ pticipatōis. nō sic aūt est in ꝓpo
sito vt visum ē. Ad illud qō obijcit q; opa p̄uilegia/
29 ta sunt opa excellētia. ⁊ tō min⁹ debēt facere ad meritū
dōm q; op⁹ excellēs dupl'r pōt dici. aut fm vanā estima/
tionē. sicut aliqs reputat excellētiā vindicare sc de ad/
uersarijs. ⁊ ꝑdominari alijs. Aut fm v̄itatis dictamē.
⁊ sic sustinere ig̃miniosissimū gen⁹ mortis p xp̄o est op⁹
magne excellētie. ⁊ tale op⁹ excellētie nō ꝺtruidit ꝺ op⁹
būlitatis. imo sil'cū illa stat. ⁊ necessario eā rēgrit tāq̄
socia. ⁊ dū i se habeat difficultatē. ⁊ dignitatē ⁊ charita
tē p̄ambulā. ⁊ humilitatē annexā. nō ē mirū si disponit
ad maiorē gloriā. Ad illud qō obijcit q; volūtas re/
30 putat p facto vbi facultas deest. dōm q; illud est verū
q̄ntū ad sufficientiā ad salutē. ⁊ q̄ntū ad p̄mū subale. q:
nemo amittit regnū celoꝝ er hō q; nō facit qō facere non
pōt. nō aūt ē verū q̄ntū ad p̄mū excellētiā. siue q̄ntū ad p̄
mū accidēt ale. Et hō mō ponēdū est q; op⁹ p̄uilegiatum
addit supra intentionē volūtatis.

Questio II e

Utrū bona opa addāt supra bonā intētionē q̄ntū ad
q̄ntitatē dati. Et q; sic videtur. j. Eoꝝ. viij. Qui pce se/
minat. pce ⁊ meret. ⁊ q̄ semiat i benedictōib⁹. de benedi
ctionib⁹ ⁊ meret. Si igit seminatio illa de q̄ loq̄t aplus
est in elemosyne datōe. videt q; magnitudo dati faciat
ad excellētiā glie. Jtē Thobie. iiij. Si multū tibi fue
rit. habūdāter tribue. si ḡ ista exhortatio nō est inutilis
videt q; abūdātia dati faciat ad incremētū meriti. Jtē
q̄nis de⁹ ex eq̄li bonitate ꝺferāt bona maiora ⁊ mino/
ra. tn̄ ille cui maiora ꝺtulit. ad maiorē tenetur gr̄az acti
onē. ḡ pari rōne si ex eq̄li charitate detur mai⁹ mun⁹ et
min⁹ mun⁹. ꝺuenies est deū p maiori munere maiorem
reddere retributionē. Jtē si nō magis merek q̄ pl⁹ tri
buit q̄ ille q̄ min⁹. ḡ nō plus merek q̄ reliq̄t oia p deo ⁊
dat paup̄ib⁹. q̄ ille q̄ dat ynū solū obulū. igit oēs sunt
stulti q̄ sequūt diuinū ꝺsiliū. Ex si ipiū est dicere diui/
nū ꝺsiliū esse indiscretū. videt q; q̄ntitas dati faciat ad
amplificādū meritū. Sz ꝺ Marci. xij. Amen dico
vobis. q̄m hec plus oīb⁹ misit in gazophilaciū. loquit de
vidua. ḡ si xp̄us pl⁹ appreciabat darū illi⁹ vidue q̄ fuit
valde puū (sic in textu inuit) q̄ magē dona alioꝝ. videt
q; dn⁹ appēciet opa solū fz q̄ntitatē bone intrīsecis. ⁊ nullo mō
fm q̄ntitatē muner⁹ exterior⁹. Jtē glo sup eūdē locū. Nō
offerētiū subam ꝺsiderat dn⁹ sz ꝺsciam. nec ppēdit q̄ntū
offeras. sz ex q̄nto. si ḡ merita tm̄ valēt q̄ntū dn⁹ illa pōde
rat. vī q; q̄ntitas dati meritū intrīsecis bone nō augeat.
Jtē sup illō. ij. Eoꝝ. viij. Et q̄ multū būit nō abūdauit.
ibi glo. vbi eq̄ ē volūtas. eq̄lē hēbit mercedē. ḡ siue aliq̄s
det magnū siue puū. dū tm̄ ex eq̄li charitate. vī q; ex retri
buak eq̄litē. Jtē si q̄ntitas dati aliq̄d addit. aut addit ad
meritū respectu p̄mij subālis. aut respectu p̄mij accēta/
lis. Nō respectu p̄mij subālis. q: illō respicit charitatis
radicē ⁊ q̄ntitatē gre. Nō respectu accēntalis. q: p̄mium
accēntale debet op⁹ excellētioꝝ ꝺbet ꝓuilegiat⁹. nō ei me
rek aliqs aureolā ex hoc q; dat magnā elymā. vī igit q; q̄nti
tas dati ad bone intrīsecis meritū nihil oino addat. Rº. 31
ad p̄dictoꝝ itelligētiā ē notādū q; de q̄ntitate dati ē loq̄
dupl'r. aut cōpando darū ad darū solū. aut cōpando hoc
ad inuicē ⁊ ad dān⁹ facultatē. Primo mō loq̄ndo maioꝝ q̄n
titas dati aliq̄d addit ad bonitatē intrīsecis. nō inq̄tus
respectu p̄mij cēntialis directe. sz q: aliq̄ mō dispōit bonos
ad p̄ficiēdū in bono. ⁊ ad recedēdū a malo. Qui ei ma/
tus mun⁹ tribuit vt sibi faciat amicū de māmona iniq̄/
tat⁹. magis recipiētē obligat ad orādū p se. ⁊ q̄dāmō ꝺ ob
ligādo illū. obligat deū. ⁊ tō pl⁹ se dispōit ad gr̄az q̄ ille
q̄ dat min⁹ mun⁹. Silr pl⁹ se dispōit ad recedēdū a ma
lo. q: in hoc q; facit maiorē elemosynā. absolui merek a ma/
iori pena. fm q; ꝺ: Luc. xj. Date elemosynā ⁊ oia mūda
sunt vob. Et Tob. xij. Elemosyna a morte liberat. Et
Dan. iiij. Peccata tua elemosynis redime. Silr si cōgem⁹
q̄ntitates daroꝝ in cōparōe ad facultatē dātis. maior q̄n
titas nō addit q̄ntū ad meritū p̄mij subalis directe. sz q̄/
dāmō dispositiue. Qui em pēsat⁹ suis viribus pl⁹ dat q̄
alter suis viribus pēsat⁹. magis ad donū gre se dispōit. ma
gis etiā a peccō recedit. ⁊ sic gr̄aliter loq̄ndo q̄ntitas dati
(psupposita eq̄litate bone intrīsecis siue volūtat⁹) q̄ntus
ad p̄mū cēntiale ⁊ nō addit directe ⁊ ꝓpte. sz q̄dāmō di
spositiue. vel q: disponēdo ad charitatē dispōit ad ma
iorē gliam. vel q: eripiēdo a malo. celer⁹ fac hoc gra
dingere ad coronā. Et hō q̄dē nō hz instātiā q̄n ē excessus q̄n
titat⁹ dati. ⁊ in ꝓpōe ad datū. ⁊ in ꝓpōe ad facultatē
dātis. Qñ ꝯo ex vna pte datū vnū excedit aliū in se.
⁊ ecōtra excedit ab aliq̄ in ꝓpōe ad facultatē dātis. p
quē modū dixit dn⁹ q; vidua pl⁹ miserat in gazophila
tiū q̄ oēs diuites. q: totū victū suū posuerat. nūc se bn̄
sic excedētia ⁊ excessa. Scōm em diuersas ꝺitiones vnū
datū pl⁹ ꝓmouet q̄ reliquum. Maior em q̄ntitas dati
pl⁹ valet ad cuadēdā penā. Qr sic ꝺ: Prouer. xiij. Re/
dēptio aīe viri sūe ꝓpe diuitie. Maior ꝯo q̄ntitas dati
fm facultatē dāt⁹ pl⁹ valet ad acq̄rēdā gr̄am p eo q; ta/
lis se magis dispōit ad p̄fectōez brīitudis. s. pauptatis.
Locedēde sūt igit rōnes oīdētes q; q̄ntitas dati aliq̄d
auget ad meritū bone intrīsecis. s. dispositiue. Ad illō
ꝯo q̄ ꝓmo obijc in ctrū q; vidua illa pl⁹ dedit. dici p̄t q; 32
ibi loquit dn⁹ de q̄ntitate dati p ꝓpōez ad facultatem
dāt⁹. q: illa totū dederat. q̄ pz p sequētē lram. Prīcet ea
dn⁹ q̄ scrutat corda. vidit q; vidua illa ex meliori affec
te oblatōez suā dabat. ⁊ tō magis donū ei⁹ ap̄ciabat ra/

tione volūtatis eius melioris. Cū aūt q̄rim⁹ nūc vtrū quātitas dari aliq̄d addat ad bonitatē intētōis. hoc q̄rimus p̄supposita eq̄litate bone volūtatis. aliter enī nulla eēt q̄stio. q; planū est q̄ pl⁹ valet magnitudo bone volūtatis cū quo dono. q̄ quitas bone volūtatis cū
33 magno. Ad illud q̄ obiēcit de glo. q̄ dē nō ꝯsiderat quātū sz ex quāto. dīm q̄ vez est p̄ncipaliē scz quātus ad retributionē p̄miī. nō negat tñ glo. q̄n q̄ntitas dari aliq̄ mō disponat de cōgruo ad maiorē gloriam. vel ad gr̄iam celeri⁹ habēdā. Ad illud q̄ obiēcit de alia glo.
34 q̄ eq̄lis volūtas eq̄lē hz mercedē iā p̄z rn̄sio. Nō em̄ fit maior retributio volūtate remanēte in sua eq̄litate. sed q; quātitas dari dispōnit ad habēdū meliorē volūtatē ꝛ puriorē. hinc est q̄ aliq̄ mō facit ad augmētum gloriē. Et p hoc p̄z rn̄sio ad illud q̄ vltimo q̄rebat q̄ aliq̄ mō facit ad p̄miī subale licet nō p̄ncipaliē ꝛ p se. sz mediante gr̄a ꝛ charitate ad quā dispōnit. Uerūtñ illud quod
35 obiēcit de p̄mio accidētali nō cogit p eo q̄ meritus accidētale nō tñ est aureola. sz ertā gaudiū ꝛ aliq̄ bono creato. siue sit alicui⁹ p̄rogatiue ꝛ excellētie siue nō. Et hoc melius manifestabit in seq̄nti p̄oleumate.

Questio III f

Utrū bonitas opm addat ad bone intētōis meritus q̄ntū ad numerositatē. Et ē q̄stio vtrū bonū op⁹ addituz opi. reddat opantē dignū maiori p̄mio ēntiali. Et q̄ nō videt p̄mo p illud Zach. iij. Exeq̄bit gr̄am gr̄ē. g̃ vbi est eq̄litas gr̄e. erit eq̄litas gloriē. igit si aliq̄ duo ex eq̄li gr̄a ineq̄liter opant. nihilomin⁹ in mercede gloriē eq̄bunt. Itē sup illud Jud. ij. Qui lōgo tpe post eus vixerūt. glo. Soli⁹ dei est nosse inter senīores q̄s eoz post se lucē emiserit. vtrū paul⁹. an petr⁹. an bartholome⁹. sz certū est q̄ paul⁹ plus oībus laborauit. sic dicit j. Cor. xv. g̃ magnitudo p̄miī nō pensat p̄m multitudinē opm. Itē Aug. Nō multitudo opm. nō diuturnitas tpm auget meritū. sz sola charitas ꝛ melior volūtas. sz nihil h̄ expōsitus dici p̄t. Itē quātū hō diligit deū tantū diligit a deo. ꝛ q̄tū diligit a deo tantū remunerat a deo si g̃ est eq̄litas in dilectōe. eq̄litas est in remuneratiōe. sz multi sunt eq̄les in dilectōe. q̄ nō sunt eq̄les in ope. g̃ videt q̄ multitudo opm nō faciat ad meriti subalis p̄mii incremētū. Sz ꝛ. Ro. iiij. Et aūt q̄ opat merces nō imputat p̄ gr̄am sz p̄ meritū glo. Merces nō dabit p̄ gr̄am fidei tm̄. sz p̄ meritū opatōnis sue. g̃ videt q̄ pluribus opibus maiorē mercedē q̄s mereat habere. Itē super illud Gal. iiij. Bonū aūt faciētes nō defician̄es. glo. Quātū seminauerim⁹ in opib⁹ tātū metem⁹ in fructib⁹ g̃ rē. Itē p vnū bonū op⁹ hō meret vitā eternam. g̃ si aliud seq̄ns op⁹ est ita bonū sicut p̄us. tātūdē merebit sicut p̄miī. aut g̃ meret illud idē. aut aliq̄d supadditū illi. Si aliq̄d supadditū illi habeo p̄positū q̄ magnitudo operū p̄sit ad augmētū meriti. Si nihil. g̃ videt q̄ frustra opet. g̃ est stult⁹. q; facto vno bono amplius facit aliud. Q̄ si h̄ est ipm dicere. restat rē. Itē p̄cm nō est magis efficax ad merendū penā. q̄ sit bonū op⁹ ad merendum gloriā. sz p̄cm sequēs additū p̄cedēti si sit eq̄le ei meret duplo maiorē penā. g̃ bonū op⁹ additū p̄cedenti meret duplo maiorē gloriā. Itē q̄ seruit hoi. q̄tū diuti⁹ ei seruit tāto maiorē assequit̄ mercedē. si g̃ de⁹ in retribuēdo est iustior ꝛ liberalior q̄ sit hō. videt q̄ q̄to alicui⁹ in pluribus ei seruit. ꝛ q̄sto plura opa p̄ ipō faciat. tāto maiorē ab ipō recipiat retributionē. Itē iste q̄ multiplicat opa bona semīat in terra bona. g̃ necessario oportet q̄ aliq̄ fructū p̄miī ex eō accipiat. Aut igit p̄miuz subale. aut accidētale. aut auree. aut aureole. Sz nō aureo/

le. cū illa debeat op⁹ excellētib⁹. g̃ recipiet maiꝰ p̄miuz subale siue auree. Est igit q̄stio q̄tū p̄sint bona opa multiplicata ꝛ quē fructū afferūt. 36

Ad p̄dictoꝝ intelligentiā est notādū q̄ p̄ficere in merito vel ad meritū p̄t esse duob⁹ modis ꝑm duplicē differētiā p̄miī. Quōdā ei est p̄miū subale. q̄ q̄dē ꝯsistit in visione ꝛ fruitiōe dei. q̄ iō dicit p̄miū subale. q; fundamentū ꝛ subiectū nr̄e beatitudis est de⁹. ꝛ illo p̄fecte habito. p̄fecta ē in nobis beatitudo. Aliud ꝺo est p̄miū accidētale q̄ q̄dē ꝯsistit 37
in gaudio q̄ habet de bono creato. vel de liberatōe ab aliq̄ malo. Accipiēdo igit meritus respectu p̄miī subalis. ꝛingit dicere q̄ aliq̄d valet ad p̄fectū meriti triplici ter. Aut q; p illud meret hō maiorē gloriā. ꝛ h̄ mō maior charitas vel melior volūtas facit ad p̄fectus meriti. Aut q; disponit ad merēdū maiorē gloriā. ꝛ talia sunt opa p̄fectōis q̄ dicūt facere ad meriti p̄fectū. Aut q; ꝯsuat illō p q̄ meret hō gloriā. ꝛ sic oīa bona opa p̄ficiūt ad meritū. q; in ipis exerceat charitas ꝛ opa conseruatur ꝛ radicat. vt hō finaliter p̄seueret in illa. Et h̄ nō est q̄uis. q; q̄cūq̄ hō faciat. nō saluat nisi finaliter p̄seueret. Et sic patet q̄ opm multiplicatio q̄dammō valet ad p̄fectū in merito respectu p̄miī subalis. ꝛ h̄ dico disponēdo ꝛ ꝯseruādo. nō aūt merēdo maiorē gloriā ex cōdigno. Similiter ad p̄fectū maioris p̄miī accidētalis p̄t aliq̄d valere triplicit. Aut rōne adeptōis aureole. ꝛ sic opa speci 38
alis excellētie faciūt ad p̄fectū meriti volūtatis bone. Aut rōne adeptōis alicui⁹ electatōis interne. ꝛ sic oīa opa q̄ fiūt ex gr̄a q̄damō valēt ad p̄fectū p̄miī accidētalis. q; ꝑm q̄ hō plura bona opa facit. ꝑm h̄ de pluribus cōdabit in ꝯscia sua. Aut rōe diminutōis pene. ꝛ sic opa difficilia ꝛ penalia faciūt ad p̄fectū meriti. ꝛ addūt ad meritū bone volūtat̄. q; remissionē alicui⁹ peneme retur hō ex volūtate cū ope. quā nō meret ex sola voluntate. Hec aūt distinctio nō solū valet ad terminandum q̄ dictū est. sz ertā ad duo p̄cedēcia. Generaliē em̄ vez ē q̄ opm dignitas. ꝛ dati q̄titas. ꝛ opm numerositas ad p̄fectū meriti fac̄ respectu p̄miī accidētalis. sz differēter. Uez ē ertā generaliē q̄ illa oīa opa ñ faciūt ad p̄fectū meriti respectu p̄miī subalis nisi solū disponēdo ꝛ ꝯseruādo. Un rōnes ille q̄ oñdūt q̄ ñ multiplicat mercēs p̄miī subalis ꝑm multiplicatōez opm. ꝯcedēde sunt. Uez em̄ ꝯcludūt. Ad illō ꝺo q̄ p̄mo obiēcit in ꝯrū 39
q̄. ei q̄ opat merces ī putat ꝑm meritū. dō q̄ rex⁹ ille ꝑm q̄ glo. exponit ñ vult dicere q̄ q̄ntitas mercedis rn̄deat opi p̄ncipaliē. sz h̄ vult dicere. q̄ vbi ē opportunitas opandi ñ sufficē gr̄a fidei sine bona opatōe. vbi āt opportunitas siue facultas deest. sola gr̄a sufficit. Un̄ sensus est. ei q̄ opat. i. ei q̄ hz tp̄s opandi. Ad illō q̄ obr de 40
glo. q̄ q̄tū seminaui⁹ in opib⁹. tātū metem⁹ in fructibus. dō q̄ noīe fructuū intelligit ibi gaudiū q̄ habet q̄s de bonis opib⁹. ñ p̄miū subale q̄ ꝯsistit ī dō. Si āt de illo scz subali p̄mio intelligat. tūc q̄tū ꝛ tātū ñ dicūt cōmēsurationē. nec ertā dicūt dispositōz necessitat̄. sz cōgruitat̄. Ad illud q̄ obr. q̄ p̄cēns op⁹ meret hō tātūdē 41
q̄tū ꝛ p̄ p̄miū. dīm. q̄ vez ē. sz ñ meret aliō sz idipm q̄ ꝑ pus meruerat. loq̄ndo q̄tū ad ēntiale p̄miū. ꝛ nō seq̄tur q̄ inuanū laboret. q; ꝛ si p̄miū opus erat meritorius vite eterne. nō tñ merebat efficaciter nisi charitate perseuerante. ꝛ charitas nō potest in hoīe vigere q̄n creat in bonos act⁹ cū pōt ꝛ debet. iō sequēs opus frustra ñ fit. q; q̄uis nō addat ad p̄miī excellentiam. addit tñ ad meriti efficaciā. disponit ertā nihilomin⁹ ad p̄fectum. ꝛ facit ad incrementū meriti respectu accidētalis p̄miī sicut ꝑ⁹ oñsum est. Ad illud q̄ obr q̄ p̄cm additū 42

peccato duplat meritū ꝛ supplicīū ·ḡ ꝛ bonū additū bo/
no ·dōm ·q̄ nō est sīle ·ꝓter ꝟ q̄ qz mala facim⁹ ·mali su
mus ·ſz nō qz bona facim⁹ boni sum⁹ ·imo pot⁹ ecōuer/
so bonitas opm ortū hz ex bonitate opantis ·ꝛ hinc est
q̄ diuersis pēis merek hō diuersa supplicia ·q̄uis di/
uersis bonis opibus mereak hō vnā glorīā ·qz actio me
rendi ꝛ acceptādi in plurib⁹ bonis vna ē ·rō vo displi/
43 cendi ꝛ demerēdi in plurib⁹ pēis diuersa. Ad illud
qō obijcit q̄ apud boiem mai⁹ p̄miū merek hō ex pluri/
bus opibus ·dōm ·q̄ nō est sīle ·qz hō nō reputat op⁹ di/
gnum retributōe ꝓter bonitatē opantis ·ſz pot⁹ opan
tem ꝓpter bonitatē opis ·Dō ēm indiget alieno seruitō

Dist ·xlj ·Qualiter ex obliqtate intētōis habe
at fieri opus maluz ·

OUnqz intētio vt supra dictū est ꝛē ·Supra ostē
dit magister q̄liter actus habeant rectificari ex
rectitudine intētōis ꝛ volūtatis ·In hac ꝑte in
tendit determīare q̄liter act⁹ ex defectu intētōis ꝛ volū
tatis hapeāt dep̄rauari ·Diuidit aūt ps ista ī duas par
tes ·In quaz p̄ma cōpat mḡr opa ad intētionē deficien
tem ·In scōa vo cōpat malos act⁹ siue mala opa ad vo/
lūtatē ·ibi ·Post h̄ inuestigari oportet ꝛē ·Prima ps di/
uidit in tres ꝑtes ·In quaz p̄ma mḡr mouet q̄stionem
ꝛ determinat ꝟm quorūdā opinionē ·In secūda vo obijcit
ꝛra illā determinationē ·adiungēs illi q̄stioni q̄ndam
rīsionē ·ibi ·Dis aūt obijcit ·In tertia magister ꝟm illo

a Fides intē/
DI·XLI· tionez dirigat ·
Cōtra ·mlti ba/
bentes fidē hnt
malas intētōes
ḡ videt q̄ intēn
tionis directio
a fide nō hz esse.
Si tu dicas q̄
de fide loquit q̄
ꝑ dilectōez ope/
rat ·vtpote de fi
de formata ·tūc
potius videt q̄
directio intētio
nis debuit attri
bui charitati q̄z
fidei. Itē queri
tur iuxta h̄ ·cuz
directio intēn/
tionis aliq̄ mō
attribuit fidei ·
aliq̄ modo cha/
ritati ·quare si/
Ro·xiiij· militer nō attri
buit ſpei ·cum ꝛ
ipa sit virt⁹ the/
ologica ·ꝛ respi
ciat finē sicut fi
des ꝛ charitas.
I Rº ·dōm ·q̄
Jaco·ij· cū intentio duo
respiciat ·vide/
licet oculū intel

Mouet q̄stionē ꝛ determi/
nat ꝟm q̄rūdā opinionē ·an om
nis intentio vel actio eoz q̄ ca
rent fide sit mala ·

a OUnqz in
tentio vt supra dictū
est bonū opus faciat
a ꝛ fides intentōez dirigat ·nō i=
merito q̄ri pōt vtrū ois intētio
oēqz illoz op⁹ malū sit q̄ fidē nō
hnt ·Si ēm fides intētionē diri
git ·ꝛ intentio bonū op⁹ facit ·
vbi nō est fides ·nec intētio bo=
na ·nec opus bonū eē videtur ·
Qō a q̄busdā nō irrōnabiliter
astruit ·q̄ dicūt oēs attōes ꝛ vo
lūtates hoīs sine fide malas es
se ·q̄ fide habita bone existunt ·
Cui apls ait ·Oīne qō nō ē ex fi
de peccatū est ·Qō exponens
b Aug ·ait b Dis vita infidelium
pctm est ·ꝛ nihil bonū ē sine bo=
no summo ·Ubi deest agnitio
eterne veritatis ·falsa virtus ē
etiā in optimis moīb⁹ ·Et Ja=
cob⁹ in epla canonica ait ·Qui
offendit in vno ſz in charitate

factus ē oīm reus ·Qui ḡ fidez
ꝛ charitatē nō habet ·ois eius
actio peccatū est ·qz ad charita
tez nō refert ·Qō ēm ad chari=
tem nō refert (vt supra memi=
nit Aug ·) nō fit quēadmodū fi
eri oportet ·ideoqz malū est ·Non
ḡ mādata custodit q̄ charitate
caret ·qz sine charitate nullum
mādatoz custodit ·Cui aug ·su
per epl̄am ad Gal ·ait ·Custodi
tionē legis dicit aplus ·nō ine=
briari ·nō occidere ·nō mecha=
ri ·ꝛ alia hmōi ad bonos mores
ptinētia ·q̄ sine charitate ·fide
ꝛ spe ·ipleri nō possunt ·Nullus
ḡ mandatū implet ·nullū bonū
opus facit q̄ fidē ꝛ charitatē nō
hz ·Impossibile ē ēm vt ait apo
stolus ·sine fide aliquid place=
re deo ·Que ḡ sine fide fiūt ·bo
na nō sunt ·qz oīne bonū placet
deo ·

Objcit contra determina=
tionem p̄cedē ·adiungēs illi q̄
stioni quādā rīsionē ·

b Ibis aūt obijcit quod supra
dicit Aug ·ſz q̄ in seruili timo=
re ꝛ si bonū fiat ·nō cui bene ·Re

lectus ·ꝛ pedem
affect⁹ ·duplici
indiget directi/
uo ·quoz vnuz
respiciat aspe/
ctum ·ꝛ boc fi/
des ·Alterz ve/
ro affectū ·ꝛ boc
est charitas ·Et
nō dicit Hiēm ·
q̄ ad simplicita
tem oculi ꝑtur/
rit charitas ꝛ ve
ritas ·Quando
ḡ magister dicit
q̄ fides dirigit
intētionē ·nō de
quacūqz fide in/
telligit ·ſz de fi/
de opantep di/
lectionē sic ob/
tectū est ·Ma/
gis tn directio/ Heb·xj·
nem attribuit fi
di ei q̄z charitati
qz dirigere ī via
port⁹ est lumis
illustrāt⁹ q̄z ꝛtu
tis adiuuātis ·
licet vtrūqz sit
necessarium ad
hoc q̄ homo re/
cte ambulet ·et
q̄ lumen vide/
at ·ꝛ q̄ pedē re/

dē⁹ aūt q̄ bonoz nr̄oz nō indiget ·nō opantē ꝓpter opa
ſz opa ꝓpter opantē acceptat ꝛ remunerat ·ꝛ iō nō est si
mile ex ꝑte ista ꝛ ex illa. Ad illud qō obijcit q̄ opera 44
multiplicata nō valēt ad p̄miū accidētale ·qz n̄ assequū
tur aureolā ·dōm q̄ accidētale p̄miū in pl⁹ est q̄z aureo/
la ·Noīe ēm aureole nō intelligim⁹ qō cūqz p̄miū accidē
tale ·ſz illud qō hz q̄ndā p̄rogatiuā ꝛ dignitatē sīē ꝛ op⁹
cui rīdet ·Nihilomin⁹ tn gaudiū de bonoz opm mul/
tiplicatōe ad accidētale p̄miū ſpectat ·cū sine tpo possit
haberi vita eterna ·ꝛ ad h̄ qdē faciūt bona opa multipli/
cata ·faciūt etiā ad cēntiale p̄miū aliq̄ mō sic ꝑs on suz
est ·Ex his pareat rīsio ad illud qō vltimo q̄rebatur ·

rum opinionē q̄ triuariā distinctionē actuū ponūt (vt
in di ·pcedēti ptz) aliā ponit determinatione ·ibi ·Alij
vo q̄ tripartitā distinctionē actuū faciūt ·vbi innuit q̄
actōes nr̄e diuidunt p tres differētias ſcz p bonā ·ꝛ ma
lā ·ꝛ indifferēter inter vtrāqz mediaz ·Similit ſcōa ps
p̄ncipalis diuidit in tres ꝑtes ·In p̄ma q̄rit mḡr vtruz
oīne pctm exterī⁹ sit volūtariū siue a volūtate ·In scōa
q̄rit vtrū oīne pctm sit in volūtate ·ibi ·Illi⁹ etiā intelli
gētia pquirēda est ꝛē ·In tertia vo ꝛcludit q̄ h̄ nō solū
vez ē de pctō exteriori q̄ sit volūtariū ·ſz etiā vez est de
pctō interiori ·qō q̄dē ꝟsistit circa volūtatis motū ·ibi
Si aūt oīne pctm mortale ꝛē ·Et sic duas q̄stiones p̄n/
cipaliter determinat magister in ꝑte ista ·quarū vna ē ·
Utrū ois actio mala sit q̄ nō ꝓcedit ex intētione recta ·
Scōa est vtrū ois culpa sit volūtaria ·

ctum habeat. Propter defectū ꝑmi nō recte incedit ecclus. ⁊ ꝓpter defectū secūdi nō recte incedit claud⁹. Ad illud qō ꝙritur de ſpe. dom. q⁹ ſpes ꝓprie loquēdo nō ē dirigere. ſz erigere. q⁹ ſpes ſpectat ꝙ modū futuri. Unō ꝙſi dat ſecuritatē quandā nc in via deficiat. Fides aūt et charitas ꝓſentialiē potentias in qbꝫ ſunt in ogīb⁹ dirigūt q⁹ vna illuminat ⁊ altera inflammat. ⁊ iō vna dirigit reſpectu ꝑbitatis. altera reſpectu bonitatis ⁊ ꝙtū ad hoc duo ſufficiēter attendit rectificatio aīe in ſuis opibus. ⁊ iō nō oportet q⁹ ſpes attribuat directio ſz ſolū erectio. licz illa erectio qdāmō dici poſſit directio. b

ps. lxxxiij

Rñdet ad qſti.

Oīs vita infideliū pctm̄ eſt. Cōtra. ifideles būt opa vtutuz politicaz. ſz virtutes politice nō ſunt habit⁹ mali ſz boni. q⁹ ſtri diuidūt nō ſunt vicia ſz ꝙ tres diffē dei dona. ⁊ ꝙ virtutes. ſcz ꝙ dēt q⁹ opa illa bona ⁊ mā. vtutum nō ſint lā. ⁊ ꝙ indiſ pctm̄.

Actus non-

ferentem.

Jtē infidelis hō pōt dare elemoſynā vt de⁹ manifeſter ſibi viā veritatis. ⁊ in hoc diſponit ſe vt de⁹ det ei habitū fidei. ſz in hoc q⁹ hō ad gratiaz ſe diſponit nō peccat. ꝙ non videt q⁹ oīs vita infidelīz ſit culpa ſiue oīs actio. Oppoſitū aūtez but⁹ ē. q⁹ arbor mala nō pt fructus bonos facere. ꝙ ſi infideles malā volūtatē hñt. ⁊ indirectā intentionē. ⁊ carent fide ⁊ charitate. ergo videt q⁹ oīa faciāt male ⁊ nihil bene. Rñ. dom. q⁹ infideles nō peccāt in omni ſua actione. nam quando eoz actio nō repugnat fidei. nec bonis moribꝫ. nō eſt ratio aliq⁹ quare in ea debeat eſſe peccatū. Quod ꝙ dicit in littera q⁹ oīs vita infidelīz eſt peccatū. dom. q⁹ hoc nō dicit ꝓpter hoc q⁹ omnis actio quā faciūt in tota vita ſua ſit culpabilis ⁊ demeritoria. ſz hoc ideo dicit. quia ꝙ nullā actionē quā agunt liberant a culpa ꝙdiu in infidelitate ꝑſtitunt. et ideo ſenſus eſt. oīs vita infidelium eſt peccatū. i. nō ſine peccato. Similiter intelligēda eſt ſequēs auctas ⁊ alie

Quib⁹ modis dicatur bonum.

Alij vo ꝙ triphariā diſtinctionē actuū faciūt. opa cūcta qā ad naturę ſubſidiuz fiūt. ſp bona eſſe aſtruūt. Sz q⁹ aug⁹. mala eē dicit ſi malas hēant cās. nō ita accipiendū ē ꝙ ſi ipa mala ſint: ſed q⁹ peccāt ⁊ mali ſunt q⁹ ea malo fine agūt. Jtē ⁊ illud ⁊ aliud. ſ. bonū op⁹ intētio facit. ⁊ intētionē fides dirigit. determinat dicentes. ibi bonū vocatū qō remunerabile ē ad vitā. nō qō illō ſit ſolū bonū op⁹. imo etiaz alia plura. ſz ꝓ ea rōne q⁹ illō ſint bona. Bonū eñ multipliciter accipit. ſcz ꝙ vtili. ꝙ remunerabili. ꝙ ſigno boni. ꝙ ſpē boni. ꝙ licito. et alijs forte modis. Solaqz illa ī-

tētio remunerabilis ē ad vitam quā fides dirigit. ſz nō illa ſola bona ē vtaiūt. Mā ſi qs iudeus vel mal⁹ xpian⁹ neceſſitatē ꝑmi relcuauerit naturali pietate duct⁹. bonū fecit. ⁊ bona fuit volūtas qua illud fecit.

Querit vtr oē pctm̄ exteri⁹ ſit volūtariū ſeu a volūtate. d Poſt hꝫ inueſtigari oportet qliter intelligēdū ſit q⁹ aug⁹. ait in li. de vera religiōe. Uſqz adeo inqt peccatū volūtariū malū ē. vt nullo modo ſit pctm̄ ſi nō ſit volūtarium. Hui⁹ dicti rōnē aug⁹. apiēs in li. retract. dicit. Pōt videri falſa hec diffinitio. ſed ſi diligenter diſcutiaī inueniī eē vissima Pctm̄ qppe illō cogitandū ē qō tm̄ mō pctm̄ ē. nō qō ē etiā pena pcti. ſ. pctm̄ primū hois qō fuit pctm̄ ⁊ cā pcti ꝑ nō pena. Quā- c uis ⁊ illa que nō volūtaria pctā nō imerito dicunt. q⁹ vl⁹ a neſcientib⁹ vel a coactis ꝓpetrātur. nō omni mō ꝑhꝫ ſine volūtate cōmitti. qm̄ ⁊ ille q⁹ peccat ignorāſ volūtate vtiqz facit. qō cū faciē dū nō ſit. putat eē faciēdū. ⁊ ille q⁹ cōcupiſcēte aduerſus ſpiritū carne. nō ea q⁹ vult facit. concupiſcit quidem nolēs ⁊ in eo nō facit quod vult. ſed ſi vincit cōcupiſcentie cōſentit volens. et in eo nō facit niſi quod vult. ⁊ illud quod in puulis ē originale pctm̄. ex prima hois voluntate mala contractū eſt. Non itaqz falſū ē quod dixi. vſqz adeo peccatū voluntariū eſt ꝛc. Ecce ꝙliter accipiendū ſit illud ſcz vel

ſcz ꝙ vbi deeſt agnitio veritatis. falſa ē virtus. nō quia illa virtus ſit vitiū. ſed quia deficit a vera virtutis perfectione. quia virtus vera dicit q⁹ veraciꝫ ꝓducit ad vitam. Ad illud ergo quod obiicitur q⁹ arbor mala nō poteſt fructus bonos facere. ītelligenda eſt locutio ꝙ ſe. i. ſi opeꝫ volūtas mala ī ꝓprium mala. videlicet mala intentione. Si aūt nō ꝙ ſe intelligatur. nō eſt vmo verus niſi intelligatur de bono ꝓfecto. qō quidem eſt bonum meritorium. ſed tunc nō ſequit. nō facit fructuz bonū. ergo facit fructum maluz quia inter tale bonū ⁊ malū eſt mediuz. ſicut ſupra oſtenſum ē. c Quāuis et illa ꝛc. inuit magiſter q⁹ peccata que a neſcientibus vel coactiꝫ ꝓpetrant nō oīno poſſunt ſine volūtate cōmitti. Cōtra. videt falſum dicere. ꝓmum quia voluntariuz ꝑſupponit cognitio nem. ſicut dicit phus. ergo qō fit ꝙ neſcientiā vel ignorantiā. eſt ſimpliciter inuolūtariū. ergo cōmittitur ſine volūtate. Item coactio inducit violentiā. ſed violētia excludit voluntatē. ergo qō fit a coacto nō eſt volūtariū. Queritur ergo qualiter Aug⁹. intelligit cum dicit q⁹ que fiunt ꝙ coactionē ⁊ ignorantiā nō fiunt ꝓpter voluntatem. Rñ. dom. q⁹ nouē ſunt grad⁹ volūtarij 5

secundum quos peccata voluntaria dicuntur secūduꝫ plus et minus. Primo enim et principaliter dicitur voluntarium quod est a voluntate nullo inclinante nec exterius nec interius sic fuit peccatū luciferi voluntarium. Secundo modo voluntarium dicitur qđ est a voluntate aliquo suggerēte exterius sed nullo inclinante interius et sic fuit peccatū primi hoīs voluntariū. Tercio mō dicit volūtariū quod est a voluntate aliquo tm̄ inclināte exterius et interius et sic ē peccatum mortale quod aliqs perpetrat ex deliberatione et intentiōe post lapsum nature. Quarto modo aliquid est voluntariuꝫ quod est a voluntate non monēte ad illd directe moūente tamen illud ex consequēti sicut est peccatum omissionis quo quis omittit admodum tutinuꝫ surgere qz voluntarie se inebriauit. Quinto modo aliqđ est voluntariuꝫ qđ ē a volūtate nō monēte ad illud directe nec appetēte sz aliđ refugiēte sic est pcm̄ qđ hō facit mortis timore. Sexto mō ē aliqđ volūtariū qđ ē a volūtate nō plene id qđ agit ignoscēte et sic pcm̄ er ignorātia đ volūtariū. Septimo mō đ aliqđ volūtariū qz ꝯsequit ad aliqđ qđ volūtarie factū ē ab illo eodē a q illd fit et sic pcā q ꝯsequūt ebrietatē i quā hō se sciens induxit. dicūtur aliq mō voluntaria. Octauo mō đ aliqđ volūtariū qz ē ab aliq potēte phibere nō tm̄ phibente et sic pcm̄ veniale quod est primus motus dicitur esse voluntarium. Sl ono modo dicitur aliquid voluntarium quod introductū ē a voluntate aliena sicut a causa prima et sic pcm̄ originale dicit volūtarium

Ro. vij.

Voluntas qđ fit secundum Aug.

De primo pctō hois vel de omnibus generaliter pctis mortiferis quoꝝ licet quedā dicant nō volūtaria qđ sc̄z p ignorantiam vel p infirmitatē fiūt eadez tm̄ ea rōe pōt dici volūtaria qz sine volūtate nō cōmittūtur.

Querit vtꝝ omne peccatū sit in volūtate. e

Illi etiā intelligētia pquirenda ē qđ in li de duab aniabus edidit inquiens. Nusq̄ nisi in volūtate pcm̄ est. Qđ etiā in li retracta plane determiat dicēs Pōt putari ista falsa eē sententia q̄ dix im nusq̄ nisi in volūtate eē pcm̄ cū apls dicat qđ nolo hoc facio tē. Sz pcm̄ qđ nusq̄ ē nisi in volūtate illud pcipue itelligēdū ē qđ iusta dānatio ꝯsecuta ē i pmū hois pcm̄.

Quo intelligit illd. Nō nisi volūtate peccat. f

In eodē q̄ li đ duab aīab aliđ tradidit ꝯsideratōe diguū. ait ei Nō nisi volūtate peccat ipaz q volūtatē diffinit dicēs Volūtas ē aīi mot cogēte nullo ad aliqđ vel nō admittēdū vel adiscendū. Huic dicti cāz apiens et intelligentiaz pandens in li retract ait. Hoc ꝓpterea dictū est vt hac diffinitōe volēs a nolente discerneret et sic ad illos referret intentio q i paradiso fecerūt originē mali nllo cogēte peccādo i libera volūtate qz et scientes ꝓtra ꝑceptū fecerūt et ille tentator suasit vt hoc fieret nō coegit. Nā q nesciēs peccauit nō incongruenter nolēs peccasse dici pōt. quāuis et ipse qđem nesciēs fecit. volēs tm̄ fecit. Ꝺra nec tale pcm̄ sine volūtate eē potuit. sz volūtas facti ibi fuit. nō pcī voluntas. qđ tm̄ factū fuit pcm̄. Hoc em̄ factū ē qđ fieri nō debuit. Quisq̄s aūt sciens peccat. si pōt cogenti ad pcm̄ sine pctō resistere nec tm̄ facit. vtiq̄ volēs peccat. qz qui pōt resistere nō cogit cedere. Qua ꝓpt pcm̄ sine voluntate eē nō posse verissimū ē. Ex his liq̄t q̄lit supiora accipiēda sint.

Concludit de pctō interiori et exteriori q sint volūtaria. f

Si aūt oē pcm̄ mortale voluntariū est. cū volūtas mala pcm̄ sit mortale. ꝓstat ipaz eē voluntariū pcm̄. quid ei (vt ait aug) tā in volūtate q̄ ipa volūtas sit tā ē. Volūtas itaq̄ mala recte volūtariū dicit pcm̄. qz i volūtate ꝓsistit. volūtas q̄ppe vt ait Aug. in eodē ē pria cā peccādi aut nullū pcm̄ ē pma cā peccādi. nec est cui recte iputet pcm̄ nisi peccāti. Nō q ē cui recte imputet nisi volūtati. Hoc aūt de pctō actuali et mortali intelligēdū est. Neq̄ his verbis aliō voluit ondere. Augu. vt ipe ait in retractatiōib. nisi qz volūtas ē qua peccat et qua recte viuitur

Jn oīb ist mo dis p̄dictis aliq̄ mō saluat rō volūtarij ꝓprietm̄ et pncipaliꝰ i duob mōis primis. Et ꝓpter hoc dic Aug. qđ il/ lud qđ dicerat Non sp voluntas facit sc̄z oē pcm̄ vo/ lūtariū de pctō volūtas peccādi pcm̄ cē itel cat. eth quia ligēdū. nō qz illd vult qđ sit solus volūtas pctm̄ ē non tamē pcm̄. ceā mere ē volūtariū. Alia em̄ aliq̄ mō volūtaria sunt. licet nō ita plene sicut illud qđ fit p nesciētiā et p coactōnem. Ad illd ꝺo 6 qđ obꝰ q tā coactōs mala crioc̄ ignorātia voluntas ē excludit rōz vo voluntarie lūtarij. dom q peccatum. vez ē vbi ē omīs moda ignorantia et coactio sufficiens. sz volūtas nūq̄ cogit coactōe sufficiēti. tō coactio nū Aug. in li. 3 ll. arbi. q̄ tollit rōz vo/ lūtarij. Ignorātia ꝺo aliqn ē q oīmodā ꝑuatōz discretōis. et tūc tollit simplr rōnē volūtarij. aliqn ꝺo dicit ꝑuatōz alicuius circūstātie. remanēte nihilomī ignitōe actus et aliaꝝ circūstātiaꝝ. sic ē đ illoq fornicat nesciēs fornicatōz esse pcm̄ mortale. sciēs tm̄ se ꝯgscere ñ suam. et tūc minuit non tamen tollit rationem voluntarij. et sic loquitur magister in littera. Ergo hoc patent illa duo obiecta.

Qđ intelligentiam igit huius partis incidit hic questio circa duo. Primo queritur de diuisiōe actionis deliberatiue in bonam et in malam et in indifferentem. Secundo queritur de comparatione peccati ad voluntatem. Circa primū querūtur tria. Primo queritur vtrum actio deliberatiua diuidatur per bonum et malum tanquam per differentias oppositas. Secundo queritur vtrum diuidatur per bonum et malum tanquam per differentias essēciales et intrinsecas. Tertio queritur vtrum diuidatur per has differentias tanq̄ per differētias immediatas.

Questio. I 8

Cum actio deliberatiua diuidatur in bonam et malaz vtrum diuidatur tanquam per differētias oppositas et q̄ sic videtur. Prima contrarietas in moribus est inter bonū et malum. Unde philosophus dicit q bonuz

ꝛ malū nō sunt in genere ſz sunt genera alioꝝ. ſz ꝓma cō
traria maxime sunt oppositā. ḡ bonū ꝛ malū circa actio
nem directā bñt oppositionē ꝛ repugnātiā. Itē ma
lū dicit ꝓpationē boni. ſz ꝓpatio ꝛ habitꝰ sūt directe op
posita. ḡ ꝛc. Itē q̄ bñt oppositos effectꝰ directe opponū
tur. ſz bona actio ꝛ mala oppositos bñt effectꝰ in aīa. qꝛ
bona actio oīat ꝛ mala deformat. ḡ ꝛc. Itē q̄ bñt op
positas retributiões directe bñt oppositionē. sed bona
actio ꝛ mala bñt oppositas retributões. qꝛ vni retribui
tur eternū gaudiū. ꝛ alij eternū suppliciū. ḡ ꝛc. Itē ois
recta diuisio est ꝑ oppositā. si ḡ actio moralis recte diui
ditur ꝑ bonā ꝛ malā. ḡ mēbra huiꝰ diuisionis sunt ꝑ op
posita. Sz ꝛta. oppositā nata sunt fieri circa idem. ſz
impossibile est bonitatē vel malitiā (vel ecōuerso) circa
eandē actionē succedere. ḡ bonū ꝛ malū circa actionem
nō bñt oppositionē. Itē oīe qđ deus facit est valde bo
num. ꝛ oīe qđ fit ꝛta eiꝰ ꝓhibitionē est malū. ſz eadē
actio fit a deo ꝛ ꝛ dei ꝓhibitionē. ḡ eadē actio est bona
ꝛ mala. ſz oppositā circa idē sunt incōpossibilia. igit bo
num ꝛ malū circa actionē nō sunt oppositā. Itē cū dñs
ꝑcipit seruo dare elemosynā. ꝛ dñs ꝑcipit ex charitate
ꝛ seruꝰ facit cū murmure. eadē actio est meritoria dño ꝛ
demeritoria seruo. ſz oīe meritoriū est bonū. ꝛ oīe de
meritoriū est malū. ḡ eadē actio est bona ꝛ mala. ḡ bonū
ꝛ malū circa actionē nō sunt oppositā. Itē aliqs incipit
aliquā actionē ex charitate. ꝛ terminat eam ex vanitate
ſm qđ dicit Greg. Sepe qđ charitas incipit. culpa per
agit. ḡ vna ꝛ eadē actio pōt esse meritoria ꝛ demeritoria
ꝛ ut ꝫ. redit idē qđ ꝓus qđ bonū ꝛ malū circa actionē nō
sunt oppositā. Itē bonū ꝛ ens ꝙuertunt. ſz ens est plus
q̄ actio. ḡ ꝛ bonū. ḡ si inferꝰ nō diuidit ꝑ suum supius
actio deliberatiua nō pōt diuidi ꝑ bonā ꝛ malaz tanq̄
ꝑ differētias oppositas. Rꝰ. ad ꝓdictoꝝ intelligētiaz
7 est notādū qđ actio deliberatiua nata est habere dupli
cem bonitatē. ꝛ bonitatē naturē in q̄ntū est actio. ꝓcedēs
ab aliq̄ virtute. ꝛ bonitatē moris in q̄ntū est ꝓcedens a
li. ar. siue a volūtate. Cū ḡ queritꝝ vtrū bonitas ꝛ mali
cia circa actionē habeāt repugnantiā. ita qđ ipam diui
dant tāq̄ mēbra opposita. dōm qđ ꝫ nō est vez de bono
qđ dicit a bonitate ēntiali vel naturali. sic em̄ bonuz
nō est differētia actōis. imo ꝙuertit cū ente. ꝛ repit in oī
actione. Pro ut aūt bonū dr̄a bonitate moris. sic est di
uisiua differentia actōis. ꝑ eo qđ bonū moris in triplici
differētia est. Quoddā em̄ est bonū in genere. qđdaz er
8 circūstātia. qđdā vero bonū ꝓfectuz siue ꝑncipale. siue
ſm se bonū. Et q̄liber haꝝ differētiaꝝ dr̄ differētiā mali
sibi ex opposito rñdentē. Nam bono in genere opponit
malū in genere. bono ex circūstātia opponit malū ex cir
cūstantia. ꝛ bono simplr̄ siue ſm se opponit malū ſm se
siue demeritoriū. Hoꝝ aūt oīm exēpla sunt manifesta.
Sic igit actio ꝓcedens a volūtate deliberatiua diuidi
dr̄ ꝑ actionē bonā ꝛ malā. nō solū tanq̄ ꝑ differētias di
sparatas. ſz etiā directe oppositas. Ad rōnes q̄ dñ ondūt
ꝛcedende sunt. Ad illud ḡ qđ ꝑmo obijcit qđ oppoſi
9 ta nata sunt fieri circa idē. dōm qđ si intelligat de eodē
numero. nō dr̄ veritatē nisi in subiecto qđ est substātia
ꝓpie loquēdo. Ipius em̄ substātie est ꝓpriū cū sit vna ꝛ
eadē numero. qđ sit susceptibilis ꝛrioꝝ. circa actionem
ḡūt cum sit accidēs nō oportet illud habere veritatē. qđ bo
num ꝛ malū sint circa eadē actionē numero. sed sufficit
q̄ntū ad legē oppositōis. qđ habeāt fieri circa actionē eā
dem in specie. Alia est etiā rō q̄re bonū ꝛ malū nō ꝓnt
sibi succedere in eadē actōe. ſm eandē gradz actōis. ꝓter
hoc qđ eē actōis ꝛsistit in successione. Et dñ melꝰ iam pa

tebit. Ad illud qđ obijcit qđ oīe qđ deꝰ facit est valde 10
bonū. dōm qđ illud intelligit q̄ ad bonū nature. illi aūt
bonitati nō repugnat malicia moris. imo eā ꝓsupponit
ꝛ iō eadē actio pōt a deo fieri. ꝛ nihilominꝰ esse ꝓhibita
ex dñ tñ nō sequitur qđ nō sit ꝛrietas inter bonitatē moris
ꝛ malitiā. Vñ impossibile est qđ vna ꝛ eadē actio sit sil̄ ꝛ
semel in ꝓhibitōe ꝛ in ꝑcepto. Ad illud qđ obijcit qđ 11
eadē actio est meritoria ꝛ demeritoria. dōm qđ bonum ꝛ
malū meriti ꝛ demeriti circa actionē nō bñt q̄litates ab
solutas ſz cōparatōes diuersas. Vñ actio bona nō est alī
ud q̄ actio ordinata in finē. referr̄ aūt actio in finē ꝑ in
tentionē. Cū igit vna ꝛ eadē actio pōt esse a duplici in
tendēte vel duplici intentione. ita qđ ab vno sicut a ꝓnci
pali motore. ab altero vero sicut ab instrumēto. ꝛ vna
illaꝝ intentionū pōt eē recta. ꝛ altera illaꝝ oblīq̄. hinc ē
qđ vna ꝛ eadē actio pōt esse bona ꝛ mala ꝑ cōparationē ad
diuersa ꝓncipia. loquēdo de bonitate ꝛ malitia meriti
ꝛ demeriti. Et dñ tñ nō sequitur qđ bonū ꝛ malū nō sint op
posita circa actionē. Nā ꝛ si cōparant se circa eandez
actionē in cōparatione ad diuersas intentiões. nō tñ cōpa
rant se ſm qđ cōparant ad eandē intentionē. Oppositā aūt
respectiua ſm dñ legē bñt oppositōis ſm qđ ad idē cōpa
rant. Vñ nota qđ aliter dr̄ bonū de volūtate. aliter de acti 12
one exteriori. nā circa volūtatē dicit q̄litatē aliquā sup
additā. ꝛ iō impossibile ē qđ vna ꝛ eadē volūtas sit sil̄ et
semel bona ꝛ mala. nec absolute. nec in cōparatione ad di
uersa. Circa actionē ꝙo bonū dicit cōparationē ad debitū
ꝓncipiū ꝛ ad finē. Vñ aliq̄ due actiões ꝓxime ꝛ similes tā
in genere actōis q̄ in genere circūstantiaꝝ moraliū fre
quēter differūt in dñ qđ vna est meritoria. altera ꝙo non.
qꝛ vna fit ab bñte charitatē. altera ꝙo a nō bñte. ꝛ dñ di
cta sunt de bono ꝛ malo ſm qđ tālia valēt q̄ntū meritoriū
ꝛ demeritoriū. qꝛ ſm dñ currebat obiectio. Ad illō qđ 13
obijcit qđ actio inchoata ex charitate pōt terminari i va
nitate. dōm qđ vez est. ſz licet illa actio vna sit in gene
re nature. non est tñ vna in genere moris. ꝑ eo qđ ꝛ si sit
vna volūtas q̄ est ꝓncipiū illiꝰ actōis. tñ aliter ꝛ aliter
est dispositā. dispositōe inq̄ntū q̄ variat in genere moris.
sicut est intētio recta ꝛ oblīq̄. Ad illud qđ obijcit qđ
bonū est in plus tā patet rñsio. obijcit em̄ de bono natu 14
re. ꝛ dñ mō nō est differētia diuisiua actōis deliberatiue.

Vtrū hec diuisio sit ꝑ differētias ēntiales aut acci
dentales. Et qđ ꝑ ēntiales videt. Accidētia sunt trās
mutabilia circa subiectū. ſz bonitas ꝛ malicia nullo mō
trāsmutant circa actionē. vt illa actio q̄ mō est bona ea
dem numero postmodū sit mala vl̄ ecōuerso. ḡ bonitas
ꝛ malicia nō sunt differētie accidētales actōis. ꝛ sūt ac
cidētales vel ēntiales. ḡ ꝛc. Item q̄uis q̄dā accidētia
sint inseparabilia ſm rem. tñ oīa sunt separabilia ſm intelle
ctum. ſz q̄dā actio est ita mala qđ nunq̄ pōt esse nec in
telligt bona. vtpote blasphemare ꝛ odire deuz. ḡ videt
qđ malicia nō accidat tali actōi. Itē ꝛtingit aliquē habi
tum esse ēntialiter bonū. vtpote charitatē ꝛ gram. alī
quē ēntialiter malū vt iniusticiā ꝛ lasciuiā. ḡ pari rōe
cū actus sint q̄si ex habitib⁹. videtur qđ aliq̄ actꝰ sint ēn
tialiter boni. ꝛ aliq̄ ēntialiter mali. loquēdo de bonita
te ꝛ malicia moris. Itē generi rñdet speciꝫ. ḡ cū bonū
in genere ꝛ malū in genere vtriq̄ rñdeat bonū ꝛ malus
speciale siue ꝑ modū speciei se habēs. ſz genꝰ est ēntiale
speciei. ꝛ species etiā addit supra genꝰ differētiā ēntia
lem. ḡ necesse est aliquā actionē ponere q̄ sit ēntialiter
ꝛ bona in genere. ꝛ bona ex circūstantiis. pari rōne ꝛ de
actōe mala. vl̄ ḡ qđ diuisio pōdicta fiat ꝑ differētias ēn

ſtiales et intrinſecas. Sz contra Aug. in prima rñſiõe
contra pelagianos. pcm̃ nõ ẽ natura aliqua ſz actus
incidens ex defectu boni. ſed oẽ qõ ineſt alicui inciden
ter. ineſt ei accidentaliter. ſi g̃ oĩs malicia eſt inciden
nulla malicia eſt eſſentialis alicui actioni. g̃ oĩs ẽ acci
dẽtalis. Itẽ differẽtie eẽntiales ſunt ꝯſtitutiue eoꝝ q̃ꝝ
ſunt differẽtie. ⁊ dr̃ie ꝯſtitutiue ex eiſdem ꝓncipijs ma/
nãt ex q̃bꝫ manãt ipa ꝯſtitura. ſz malicia nõ hz cãm effe
ctiuã ſz defectiuã. actio ẽo cãm effectiuã hz. Itẽ actio ẽ
a deo. malicia nõ. g̃ ip̃ossibile eſt q malicia ſit alicuius
actõis dr̃is eẽntialis. Itẽ dr̃ie eſſentiales nõ alternant
circa indiuiduũ eiuſdẽ ſpeciei. ſz actiões q̃ ſunt eiuſdez
ſpẽi. differũt ꝑ bonitatẽ ⁊ malitiã. q⁹ vna eſt bona ⁊ al/
tera mala. g̃ bonũ ⁊ malũ nõ ſunt eẽntiales differentie
actõis. Itẽ differẽtia eẽntialis aliq̃d addit ſupra illud
q̃ diuidit. ſz malũ nõ addit aliq̃d ſupra actionẽ ſz po/
15 tius ꝑuat. g̃ malũ nõ eſt actõis differẽtia eẽntial. R⁹.
ad p̃dictoꝝ intelligẽtiã eſt notãdũ q idẽ eſt q̃rere vtruꝫ
hec diuiſio actionũ alia bona alia mala ſit ꝑ dr̃ias eẽn/
tiales. q̃ q̃rere vtrũ bonitas ⁊ malicia ſint ꝓprietates
vel ꝯditiones eẽntiales actõi voluntarie. licet iſtud aliq̃
mõ videak poſſe ꝯcedi ei q̃ ſuſtinet illaꝫ opinionẽ q nõ
oĩs actio a deo ẽ. Tñ ſm illã opinionẽ q̃ cõiter ſuſtinet
q oĩs actio a deo eſt. ⁊ ſm id q̃ naturaliter eſt. bona eſt.
ꝯcedi nõ dz. nec ꝑt rõnabiliter ſuſtineri q malicia eẽn/
tialis ſit actõi. cũ poti⁹ dicat defectũ circũſtãtie alicui⁹
q̃ accidebat actõi. Si em̃ nõ accideret. nõ poſſet ꝑuari
16 actõe manẽre. Attẽdendũ eſt tñ q malicia ꝯtingit tri/
pliciter cõpare ad actionẽ. Aut ſm q eſt actio. aut ſm
q eſt hec actio. aut ſm q eſt talis actio. Si cõpet mali/
cia ad actionẽ ſm q actio. ſic tenet rõnẽ accidẽtis ſepa/
bilis ⁊ cõis. Rõnẽ accidẽtis ſepabil tenet in b̃. q actio
q̃ ꝯſueuit fieri cũ culpa. põt cã aliq̃ interueniente fieri
abſq; culpa. Rõnẽ vero accidentis cõis tenet. q circa
actionẽ eiuſdẽ ſpẽi ꝯtingit malitiã in aliq̃bꝫ inueniri. ĩ
aliq̃bꝫ ño ñ. ſicut aliqs p̃dicãdo fidẽ xp̃i ex vana gloria
peccat. aliꝰ ño merek. Licet aũt malicia reſpectu actõis
ꝯſiderate in genere hz aliq̃ mõ ꝯformitatẽ ad accidẽs ſe
parabile. i. cõe. nõ tñ ꝑticẽ accidẽs tale. q nõ dic̃ ens
ſz defectũ entis. Si aũt cõpet malicia ad actionẽ ſm q
eſt hec actio. ſic tenet rõnẽ accidẽtis inſepabilis ⁊ ꝓꝑ.
Rõnẽ tenet accidẽtis inſepabilis in b̃. q illa actio ea/
dem numero q̃ eſt mala. nõ põt eẽ vlteri⁹ bona. ꝓpter b̃
q eadẽ numero ſumi nõ ꝑt. Rõnẽ ño accidẽtis ꝓꝑ te/
net aliqñ licet nõ ſp̃ in b̃. q illa malicia ortũ hz ex ꝓpri/
etatibꝫ agẽtis ⁊ patiẽtis. ex q̃ꝝ comparõe neceſſario ſur
git inordinatio. ſicut patet cũ filiꝰ cognoſcit matrẽ. vel
cũ hõ blaſphemat deũ. Tñ ſicut inſepabiliter adheret ꝓ/
pria paſſio ſbiecto. ſic inſepabiliter adheret malicia huic
actõi. nõ eſt aũt malicia ꝓpria paſſio hui⁹ actõis. tũ q⁹ ñ
dicak de ea ꝯuertibiliter. tũ q⁹ nõ dicit poſitionẽ ſz ꝓpa
tionẽ. Si ño compek malicia ad actionẽ ſm q talis actio
eſt. ſic põt habere rõnẽ differẽtie eẽntialis. Sicut ei al/
bedo eſt eẽntialis hõi albo ſm q eſt alb⁹. q̃uis nõ ſit eſ/
ſentialis ſm q hõ. ſic̃ malicia eſt eſſentialis actõi male
ſm q mala. Quãuis aũt aliq̃ mõ dicak eẽntialiter. nõ tñ
dicit eẽntialis. q⁹ dicat verã eẽntiã. ſz q̃tũ ad modũ ſe
hñdi. Et qm̃ q̃dam ſunt noĩa q̃ imponunt actiõibꝫ non
ſm q ſunt actões tm̃. ſz ſm q ſunt deformes. hinc eſt q
talia mox noĩata ꝯiuncta ſunt malo. ⁊ ſicut caſtitas po
nitur in genere boni eẽntialiter. ſic adulteriũ ⁊ mẽdaciuꝫ
ponit in genere mali eẽntialiter. In b̃ em̃ nõ ſignificak
q defect⁹ ſit eẽntialis actioni. ſz q defect⁹ eẽntialis eſt
actioni ſm q defectiua. Q̃d aũt dictũ ẽ de malicia mo
rio. hoc ip̃m intelligenduꝫ eſt ⁊ de bonitate. Dis viſis
plana eſt rñſio ad q̃ſtionẽ. ⁊ etiã ad obiecta. Lõcedo ei
q hec diuiſio actõis nõ eſt ꝑ differẽtias eẽntiales ⁊ in/
trinſecas. Et rõnes q̃ b̃ oñdunt ꝯcedẽde ſunt. Ad il
lud q̃ obj̃cit q accidẽs ꝑt trãſmutari circa ſubiectum 17
dõm q illud nõ hz veritatẽ in oĩ accidẽte. nec reſpectu
cuiuſcũq; ſubiecti. ſz reſpectu ſubiecti pmanẽtis ⁊ fixi.
Quãdo em̃ accidẽs cõpak ad aliq̃d ſucceſſiuũ. hoc ipſo
q adheret ei. inſepabiliter adheret. q illud ſtatim trãſit
in ꝑteritũ ⁊ efficit intrãſmutabile. ⁊ ampli⁹ idẽ numero
reſumi nõ põt. Act⁹ em̃ numerak ſubiecto. ⁊ tpe. ⁊ ſpẽ
ſiue termio. ⁊ iõ ſic ẽ ali⁹ act⁹ cui⁹ ẽ aliud ꝓncipiũ ali⁹ ter
min⁹ ſic ẽ ali⁹ act⁹ cui⁹ ẽ mẽſura alia ⁊ aliud tp̃s intercili
one ⁊ renouatione facta in ipſo actu. ⁊ id q̃uis motui
accidat velox ⁊ tardũ. tm̃ motus q̃ eſt velox. ſm cã ꝑtez
ſm quã eſt velox nunq̃ põt eẽ tardus. ſic ⁊ in ꝓpoſito
intelligendũ eſt. Ad illud q̃ obj̃cit q accidẽtia pñt 18
eſſe ſepabilia ſaltẽ in intellectu. dõm q nũq̃ malicia ſic
adheret actõi dn eẽntia illi⁹ actõis poſſit ꝑter malitiaꝫ
ꝯſiderari. Cũ em̃ dico actionẽ malã. ⁊ dico actionẽ et
dico defectũ. ⁊ vtruq; ꝑ ſe diuiſum poſſuꝫ ꝯſiderare. Si
militer cũ dico actionẽ hmõi ⁊ actiõez hãc duo dico. q
⁊ monſtro ipam ſubam ⁊ etiã accidẽtia ſub q̃bus ſuba
ipa oculis carnis ⁊ mẽtis hz eſſe ꝯſpicua. ⁊ vnũ ꝑt ꝓ/
ter alteꝝ ꝯſiderari ⁊ intelligi. malicia aũt nõ adderet in
ſepabiliter actõi hui⁹ ſube ⁊ illi⁹ rõne ſube ſubſtrate. ſed
poti⁹ rõne ꝓpietatis vel q̃litatis ſupaddite. ⁊ ſicut ſub
ſtãtia illa poterat intelligi ſine illa ꝓprietate. ſic ⁊ actio
ſine malicia. Ad illud q̃ obj̃cit q aliqs habitus ẽ 19
ẽntialiter mal⁹. dõm. q ⁊ ſi ꝯcedi poſſit aliquẽ habitũ
ẽntialiter eẽ malũ ſm q eſt habit⁹. Nã habit⁹ ſm q habi/
tus dicit ens ⁊ bonũ. Q̃d g̃ ipe obj̃cit de auaricia ⁊ la/ 20
ſciuia nõ valet. q⁹ hmõi nõ ſunt noĩa habituũ anẽ ſm
q ſunt habit⁹ ſz ſm q ſunt deformes ⁊ defectiui. Iz autẽ
malicia nõ ſit eẽntialis habitui ſm q eſt habit⁹. põt tñ
ei eẽ eẽntial ſm q defectiu⁹. ita etiã ꝯtingit repiri circa
actũ. Ad illud q̃ obj̃cit q bono in genere rñdet bo 21
nũ in ſpecie. ⁊ malo in genere ſil̃r. dõm q malũ in gene
re ſiue bonũ nõ dicit ꝓprie q ſit gen⁹. ſz ꝓpter q̃ndã con
formitatẽ quã hz cũ genere. in b̃ q dicit quãdã poteãtiã
indifferentẽ ad b̃ q fiat meritorie vel demeritorie. ⁊ tũ
ꝑ circũſtantias ſupadditas determinak. q̃dãmõ ſpeci/
ficak. nõ tñ malũ ſm q malũ hz ſpẽs ꝓprias. ꝑ eo q ꝓpa
tiones nõ ſunt i genere niſi ꝑ q̃ndã reductionẽ. Unde
ſpecificatio ⁊ diſtinctio maloꝝ aut attendit rõne boni
q̃ ꝓpatur ꝑ malũ. aut rõne boni ad q̃d aliqs ꝯuertit i
actu peccati. Et hui⁹ ſignũ eſt q nõ diſtinguunt penes
auerſionẽ ſed penes ꝯuerſionẽ.

Queſtio III c

Utrũ diuiſio actõis deliberatiue ꝑ bonã ⁊ malã ſit ꝑ
differẽtias ĩmediatas. an ſit ponere ꝑ differẽtiã tertiaꝫ
vicz actionẽ indifferentẽ. Et q ſit ꝑ differẽtias ĩmedia/
as videk. j. Loꝝ. r. Oĩa in gliam dei facite. Et ad col.
iij. Oĩa q̃cunq; facitis. ſiue in ño. ſiue in ope. oĩa i no/
mine dñi nr̃i ihu xp̃i facite. Aut igit actio noſtra eſt in
gliam dei. aut nõ. Si ſic. eſt bona. Si nõ. g̃ omittit il/
lud q̃d mandat apl̃s. ſz omittere facere q̃d p̃cipit ſp eſt
pcm̃. g̃ oĩs actio vel ẽ meritoria. vel cũ peccato. g̃ nul/
la eſt indifferens. Si tu dicas q eſt ꝯſiliũ. h nõ videk.
q⁹ ꝯſiliũ nec dak oĩbus nec abſolute ſz ſub ꝯditõne. nec
peccat q̃s nolẽdo facere ꝯſiliũ. hoꝝ tria oppoſita repiũ
tur in ꝓpoſito. g̃ nõ tenet rõnẽ ꝯſilij. Itẽ Matth. xij. de
omni verbo ocioſo quod lo. fu. bo. red. rõnẽ in die iu/

dicū. ſz verbū ociosum est vt dicit Bꝛ:g. qō caret rōne iuste necessitatis. ⁊ intentōe pie vtilitatis. ꝫ oīe v̄bum aut ꝫ iustā nece ſitatē ⁊ ptā vtilitatē. aut caret illa. g̃ ſi oīe verū aut est bonū aut ociosum. parī rōne ⁊ oīe factum. ꝫ de oī ocioso reddem⁹ rōnē. ⁊ nō reddem⁹ rōnez nisi de malis. g̃ oīe verbū vel factū nostrū vel ē bonū vel malū. Jtē Bern. In via dei stare retrocedere est ſz q̄ facit actionē nō meritoriā nō ꝓcedit in via dei in actōe illa. g̃ q̄ illā actionē retrocedit. ⁊ nō retrocedit nisi ꝑ malā. g̃ oīs actio vel est bona vel ē mala ⁊ nulla indifferēs. Jtē volūtates ꝑ actōes ꝙuenīūt ad retributiones. ſz nihil est medīū ḡn oīs volūtas aut est bona. aut est mala. nihil est medīū inter retributōnes ḡn etiā oēs saluenī vel dānenī. g̃ videt ꝙ nihil est medīū inter bonitatē ⁊ malitiā circa actōes nr̄as. Jtē de⁹ est alpha ⁊ o. ꝓncipiū ⁊ finis. ſz qō nō est a deo sicut a ꝓncipio. ꝑ natū est rōne boni. g̃ silr qō nō est ad deū sicut ad finez ꝑuat rōne boni. ꝑuatio aūt boni nihil aliud est q̄ malū g̃ quod nō est ad deū sicut ad finē est maluz. ⁊ qō est ad deū sicut ad finē est bonū. h̄ ꝯstat. ſz oīs actio nr̄a vel ē ad deū sicut ad finē. vel nō est ad deum. g̃ oīs actio nr̄a vel est bona vel est mala. Jtē cū volūtas nr̄a ex deliberatione facit aliq̄d. aut ḡscit in creatura. aut refert ad creatorē. Si refert ad creatorē bñ facit. si ḡscit in creatura. male agit ⁊ deordinat. q; fruit eo q̄ est vtenduz. g̃ videt ꝙ volūtas in oī actōe sua vel mereat vel demeretur. Sz J. Ro. vij. Uelle mihi adiacet t̄. glo. Est velle gr̄e. velle vtiq̄. velle nature. ſz actio rñdet volūtati. g̃ inter actionē meritoriā ⁊ viciosam cadit aliq̄ actio media. nō g̃ oīs actio volūtatis nr̄e est mala vel bona. sed q̄dam indifferēs. Jtē leuare festucā de terra nec ē bonum in genere nec malū. nec etiā bonum ex circūstātia nec malū. silr ꝓcessū est de se nec est meritoriū. nec demeritoriū. si g̃ bonū moris diuidit sufficiēter ꝙ has tres diuisiones. ⁊ nihil est in genere q̄ nō sit in specie. videt ꝙ talis actio nō sit bona vel mala ſz indifferēs. Item aliqs comedit vt satisfaciat appetitui naturali. tal⁹ actō nō est bona bonitate meriti. h̄ ꝯstat. q; nō fit ꝓpter deum. nec ad ipm refert. nec ē mala malicia culpe. q; peccatū nō ꝯcordat nature ſz discordat. talis aūt actio nature est ꝯsona. g̃ videt ꝙ alīq̄ actio nr̄a medīū teneat inter bonitatē ⁊ malitiā. Jtē si oīs actio nr̄a eēt meritoria vel demeritoria. cū in eo q̄ caret charitate nulla sit meritoria. oīs actio eī⁹ esset mala. g̃ peccaret in h̄ ꝙ vadit ad eccliam. g̃ ⁊ in h̄ ꝙ facit oīa alia opa. igit nūq̄ se disponeret ad gr̄am. imo disponēdo magis se elōgaret Jtē nulla est actio bona ⁊ meritoria nisi q̄ sit bona intentione ⁊ mediāte illa refert ad debitū finē. g̃ si oīs actio nr̄a esset bona vel mala. meritoria vl demeritoria. in oī actōne et cogitatōe nr̄a quā in deū nō referim⁹. peccarem⁹. g̃ vix eēt aliqs q̄ nō peccaret mlies in die. cū innumerabiles habeam⁹ cogitatōes ⁊ affectōes q̄b⁹ nihil cogitam⁹ de deo. de illis maxīe loquor q̄ magis intendunt actōi q̄ ꝓplatōi. Jtē sicut charitas est ꝓncipium oīm bonoꝝ. sic libido ⁊ ꝯcupiscētia est ꝓncipiū ⁊ cā oīm maloꝝ. ſz multas actōes faciūt boies tota die q̄s nō faciūt nec ex libidie. nec ex charitate. imo vel ex amore naturali. vel sociali. vel ex quadā vrbanitate ciuili et ꝯsuetudine opandi. nō videt g̃ ꝙ oīs actio voluntaria
22 sit ímediate bona vel mala. ꝛ⁹. dōm ꝙ cū q̄rit vtrum actio diuidat ꝙ bonū ⁊ malū tanq̄ ꝑ differētias ímediatas. est q̄stio de actōe volūtatis deliberatiue. fm ꝙ deliberatiua est. illa cñ est q̄ diuidit ꝙ bonū ⁊ malum. Et q̄ſi de actōe voluntatis deliberatiue dupl̄r est loq̄. scz q̄tum ad gen⁹ actōis. ⁊ in cōparatōe ad opantē. dupliciter possunt ite dīe ad actionē cōpari. aut fm gen⁹ opis. aut respectu opantis. Si pmo mō sic plana est ꝙ nō ē diuisio ꝙ ímediata. imo inter actionē bonā ⁊ malā. actionē indifferētē ꝯtingit reperiri mediā. ⁊ h̄ manifestū est. q; cū tripler sit differentia boni moris. q; est bonū fm se siue ꝓncipale. ⁊ bonū ex circūstātia. ⁊ bonū in genere ⁊ ecōtra. cū tripler sit malū. scz malū in genere. ⁊ maluz ex circūstātia. ⁊ malū fm se. inter h̄ oīa ꝯtingit reperiri mediū. ⁊ nā inter bonū ⁊ malū fm se q̄ſi media sunt illa 23
q̄ nec sunt bona fm se. nec sunt mala fm se. sicut sūt bona vel mala in genere vel ex circūstātia. Inter bonū ex circūstātia ⁊ malū ex circūstātia media sunt nā indifferētia. q̄ bona ⁊ mala i genere. oīa enī illa indifferēter p̄nt fieri bona vel mala ex circūstātia. Inter bonū aūt in genere ⁊ malū in genere cadit mediū indifferēs simplicit sicut velle comedere. vel velle leuare festucā de terra. q̄ nō dicūt bonitatē moris vel malitiā. Et sic pz ꝙ diuisio actōis ꝙ bonā ⁊ malā q̄tum ad gen⁹ opis no est per dīas ímediatas. imo est reperi dīam tertiā. ⁊ in h̄ cōmuniter oēs ꝯcordāt. Si aūt loq̄mur de bonitate ⁊ malicia actōis in cōparatōe ad opantē. sic sunt diuerse opiniones. ⁊ nā q̄dā dicūt ꝙ est diuisio ímediata. nihil enī facit homo ex deliberatione quod deus non reputet ei ad ꝓmium vel non imputet ei ad aliquod demeritum Unde in die iudicij vt dicunt de omni actu deliberati uo rōem reddem⁹. Et huic positōi videnī ꝯsonare verba sanctoꝝ q̄ dicūt. ꝙ nō ꝓbit capitl⁹ de captiue. nec momentū de re de q̄ rōnem nō reddem⁹. sicut dicit Bern. ⁊ h̄ idē videt dicere Anſ. ꝙ erigeī a nob oīe ips impēsum q̄liter fuerit expēsum. Et apa veritas videt huic cōsonare cū dicit. ꝙ de oī verbo ocioso rōnē reddem⁹.

Sz iste mod⁹ dicēdi aut multū ampliat viā salutis. aut multū coartat. ⁊ nā ad h̄ ꝙ sit op⁹ meritoriū. aut dicent requiri actualē relationē illi⁹ opis ad deū ⁊ in ꝓticulari. aut dicēt sufficere relationē in habitu ⁊ in vti. Si dicūt ꝙ requirit relatio in ꝓticulari. nimis ē arta via salutis. q; tūc in oī ope q̄ bō nō refert actualit in deum demereī ⁊ peccat. q̄ valde seuez est dicere. Si ꝯo sufficeret in tertio habitualis ⁊ in vti. tūc q̄ñ aliqs ꝓponit ser in corde suo seruire deo in ꝓncipio anni. vel mēsis. vel septimane. vel diei. oīa opa q̄ postea faceret ētiā nihil cogitās de deo eēnt sibi meritoria. Sz si h̄ dicatur valde ampliat ⁊ largat via salutis. ⁊ in h̄ auctoritat⁹ sanctoꝝ obuiat q̄ dicūt cā eē valde artā. Et tō est ali⁹ mod⁹ dicēdi q̄dā mō magis ꝓpat⁹ q̄ſ sit ille. vicz ꝙ q̄dā sint actiones deliberatiue volūtatis q̄ respiciūt ipam directe. q̄dam vo sunt q̄ respiciūt ipam fm ꝙ regit potētias naturales. Prima opatio est locutio. q̄ ddez ē rōnalis fm ꝙ rōne vtit. Scōa vo est comestio vel ambulatio ⁊ ꝯsimiles. Dicūt g̃ ꝙ circa illas opatōes q̄ respiciūt volūtatē rōnalē fm ꝙ rōnalis est. nō ꝯtingit reperi mediū inter bonitatē ⁊ malitiā. circa alias vo ꝯtingit. Un̄ bñ cōcedunt ꝙ nō oīs actio deliberatiua vel bona ē vel mala. Locutio aūt oīs vel bona est vel mala. Aut enī vtilis. aut ociosa. ⁊ si ociosa tūc est mala. si vtilis tunc est bona. Et ꝓpterea dñs dixit. De oī verbo redde rōnem. ñ de oī facto. Et beda. in can. sua dicit. ꝙ q̄ in v̄bo non offendit. h̄ ꝓfect⁹ est vir. Et ꝓpterea dicit q̄dā ꝙ verbū ꝓpus dz venire ad limā q̄ſ ad linguā. Sed in adhuc iste mod⁹ dicēdi nō videt plene satisfacere. nā velle cogitare de ꝑfitate est act⁹ volūtatis fm ꝙ mouet rōnabilit. et

tñ frequẽter hõ cogitat de ꝓximate ita ꝙ nõ refert ad deum
& tñ durũ ẽ dicere ꝙ peccet. Ulterius. ꝓt aliqs loq̃ alĩ er
nãli pietate. vel ex ciuili vbanitate. sic q̃ salutat hoiem
in via. & tũc valde durũ ẽ dicere. ꝙ peccet. nec põt dici
ꝙ oĩs talis locutõ sit meritoria. Itẽ si plus ẽ facere q̃z
dicere. potius redderet rõez de facto ocioso q̃z de verbo
Unde sancti ꝯcludũt hoc a minori ex ꝓbo euãgelio. Et iõ
est tertius modus dicẽdi ꝙ in opib⁹ volũtatis deliberatie
est ponere medium inter malicia & bonitatẽ. Nã q̃dã actio
a volũtate deliberatia ꝓcedẽs ẽ ordinata in finẽ debitũ
scz ad deũ. & hec q̃dẽ ẽ bona. & si sit ex charitate ẽ meritoria
vite eterne merito cõdigni. si aũt fiat extra charita-
tem meritoria ẽ merito ꝯgrui. Quedã ꝓo actio ōliberati
ua ex volũtate ꝓcedẽs ẽ nõ ordinata. & hec ẽ diuisio ꝓ ī
mediata. scz nõ oĩs actio nõ ordinata ad deũ tanq̃z ad finẽ
24 ẽ mala. Quia quedã nõ ordinatur ꝓpter ꝙ ordinata ꝯuer-
sioz ad creaturã. Quedã ꝓo nõ ordinat ꝓpter opantis
negligentiã. Quedã ꝓo nõ ordinat ꝓpter opantis infirmi
tatẽ & miseriã. Prima dicitur actõis nõ ordinate ẽ mala ma
licia cõmissiõis Secũda ẽ mala malicia omissiõis Tertia
ꝓo neutro mõ ẽ mala. scz ẽ indifferens. Talis aũt actio est qñ
ds facit aliquã operatiõez ita ꝙ circa creaturã nõ afficit
inordinate. nec tñ illã operatiõez ꝯpat ad deũ. sed facit pro
pter aliquẽ finẽ q̃ respicit. indigẽtiã nature. vt cuz ali-
q̃s ambulet vt recreet. vel comedit vt reficiat. talis a-
ctio indifferens iudicat. ꝙ deus nec illã remunerat. nec im
putat in culpã. et hoc q̃ in tali actõe nõ ẽ malicia com
missiõis. ꝙ non ẽ inordinata dilectio. nec etiã omissiõis
nõ enim sp̃ omittit hõ q̃n actões suas non refert in deum.
Indulget enim nature fragili & infirme vt multa possit ta
lia facere. nec deus requirit ab hoĩe in tali statu distractiõis
& miserie. ꝙ oĩa q̃ facit referat ad se. requirit tñ aliq̃n q̃n ẽ
loc⁹ & tps. & tũc si hõ nõ referat. omittẽdo peccat. Cõce
dendũ est igit sicut rõnes q̃dã oñdũt ꝙ diuisio actõis ꝓ
bonã & malã nõ est ꝓp̃ dias ĩmediatas. ꝓ eo q̃ inter has
dias ꝯtingit reperiri mediũ. siue actio ꝯsiderẽ ex fine ge-
ne⁹
op⁹is. siue respectu opantis. Ad illõ g̃ qõ ꝓmo obijcit
25 de illo ꝓbo apli. Oĩa in gliam dei facite. Rñdẽr aliq̃
q̃ est ꝯsiliũ. aliq̃ ꝙ est ꝓceptũ. aliq̃ ꝙ est finis ꝓcepti. sicut
illud. Diliges dñm deũ tuũ &c. Oĩbus aũt ꝓdictis mõis
ꝓdict⁹ ꝓmo ꝓt intelligi. Põt enim accipi affirmatiue. vel
negatiue. Et affirmatiue dupl̃r. q̃ uel signũ oĩa ꝓt ibi te-
neri collective vel distributiue. Si accipiat negatiue.
sic ẽ ꝓceptũ. & tũc ẽ sensus. ita faciatis opa vra vt nihil
faciat⁹ ꝯ gliam dei. Si aũt intelligat affirmatiue. & uel si-
gnũ oĩs teneat distributiue & diuisim. tunc est ꝯsiliũ et
ammonitio. Admonet enim ap̃lus ex hũc sensuz ꝙ q̃li-
bet op⁹ nr̃m referam⁹ in deum. & de q̃libet diuisim possu
mus facere. & utile ẽ nob & expeditũ si faciam⁹. Nullũ
enim ẽ op⁹ deliberatiuũ q̃ a nob fiat q̃ ḋ nõ possim⁹
facere ꝓpt deum. & si uel facerem⁹. melius facerem⁹ q̃z q̃n nõ
referim⁹. Si aũt ꝓdict⁹ ex ꝓmo teneat affirmatiue. & hoc si-
gnũ oĩs teneat collective. tũc nec ẽ ꝓceptũ nec ꝯsiliũ. sed
finis ꝓcepti & ꝯsilij. Ad hoc ei debem⁹ reddere & hoc ꝛsidera
re ꝙ ad talẽ statũ puenia⁹. ꝙ oĩs cogitatiões nr̃as &
affect⁹ in deum referam⁹. hoc aũt tũc obtinebit⁹. q̃n deum ex
toto corde diligem⁹. Et sic ꝑz q̃ ex auctoritate illa nõ ꝯclu
dit ꝙ aliqs peccet cũ nõ refert op⁹ suũ in deum actualit.
26 Nec valet illud q̃d obijcit. ꝙ nõ ꝓt ee ꝯsiliũ. nõ enim hoc ac
cipim⁹ ꝯsiliũ ꝓpe. put ꝓponit iurispitis. scz vocam⁹ hic
ꝯsiliũ quãcũq̃ monitionẽ generalẽ q̃ vtã expedit ad p-
27 ueniendũ in salutẽ. sicut sunt ammonitiões salomõis. & li-
puer. & ꝯsiles hortatiões ad bonũ. Ad illud q̃d obijcit
ꝙ reddem⁹ rõem de oĩ ꝓbo ocioso. dicit. ꝙ ociosum nõ dr
verbũ q̃ nõ sit ordinatũ in finẽ solũ. scz q̃ oĩ careat vtili-
tate. dũ tñ aliquã deberet hẽre. & inde tale ociosuz & meri-
toriũ siue bonũ cadit mediũ. q̃n aliqs facit aliq̃d q̃ nõ est
oĩmoda vtilitate ꝓpriã. nec tñ ẽ ordinatũ in deum tãq̃z in
finẽ vltimũ. vñ nõ dr hõ ee ociosus sp̃ q̃n nõ laborat. scz
tũc dr ee ociosus q̃n nõ laborat & deberet laborare. Fre-
quẽter tñ illa ꝓba q̃ vident ee inutilia. vtilia fuit dicta or-
dinant ad recreatiõez aliquã spũs & exclusionẽ accidẽ-
tis ꝙ refert be. Bern. dixisse cũ q̃ndã fec̃ espirare. ocio-
suz inq̃t fuit factũ. scz nõ ociose factũ. fecerat ei hoc ad leti
ficãdũ illũ quẽ viderat mestũ. Ad illõ q̃ obr ꝙ ī via 28
dei stare ẽ retrocedere. dicit. ꝙ verũ ẽ. ꝙ q̃n hõ stat cũ deber
rer ambulare. & q̃ntũ ad illud ꝓpus dicẽ Bern. ꝙ nõ ꝓfuit
momẽtũ de ꝓpe. Et Anſ. ꝙ exigek a nob rõ q̃liter ꝓpus
fuerit expẽsuz. Si aũt q̃rat q̃n. hoc ẽ difficile imo ipossibi
le determinare. q̃ diuerſ ꝓsonis diuersimode se offert
opportunitas ereũdi ī bonas opatiões. & ī bonas affectiões
& intentiões. & iõ scit vt reddãt nos sollicitos terrẽt nos.
& dns ipe cũ dicit. Quod vni dico oĩb⁹ dico. vigilate. Ad 29
illud q̃d obr ꝙ nõ ẽ mediũ inter volũtates & retributiões.
dicit. ꝙ nõ est sile. ꝓ eo ꝙ oĩs hõ q̃ nascit. nascit cũ peccto. a
q̃ nõ liberat nisi ꝑ gratiaz. & illa gratia amittit ꝑ culpã. vnde
necesse ẽ volũtate ee gratã vel odiosaz. & q̃ retributiões
rñdẽt ꝓsonis. hoc ẽ ꝙ oĩs q̃ nõ saluãt dicunt. ita ꝙ nõ ẽ
mediũ. nõ sic aũt ẽ de actõe. q̃ a volũtate in q̃ ẽ libido. ꝓt
aliq̃ actio exire etiã ꝓter libidinẽ moris. Unde sicut istud ar
gumẽtũ nõ valz. volũtas nõ ꝓt ee sine libidine vel gra. sic
nec argumẽtũ ꝓpus dictũ. Ad illud q̃d obr ꝙ oe q̃d n 30
est a deo ẽ ꝓpriũ bono. q̃ sicut oe ꝙ nõ ẽ ad deum. dicit. ꝙ nõ ẽ
sile. q̃ ordinatio actõis ad deũ tãq̃z ad cãm efficiẽte vel ad
ꝓncipiũ attedit nõ solũ q̃ntũ ad ee moris. sz etiã q̃ntũ ad
ee nate. & ita respicit ee ordinatio ꝓo q̃ntũ ad finẽ respic
bñ ee. q̃uis tñ nõ sit mediũ inter ens & nõ ens ẽ tñ mediũ
inter bñ ee & male ee moris. ꝓ eo ꝙ bonitas moralis nõ se ex
tendit ad oĩs actões sicut bonitas naturalis. Ad illud q̃d 31
obr. ꝙ si volũtas aliq̃d facit aut deficit ī creatura. aut re
fert ad deum. dicit. ꝙ deficere dr aliq̃d aliquibi dupl̃r. aut q̃
sistit ibi tãq̃z ī vltimo fine. & tũc ẽ actio mala malicia mo
talis peccti. q̃n scz volũtas ponit creaturã sibi ꝓ fine vl-
timo & ꝓncipali. Aut q̃ sic ibi sistit. nõ q̃ ibi ponit vlti
mũ finẽ. scz q̃ nõ vltem⁹ tendit. & hoc ꝓt ee tripl̃r. sicut dictũ ẽ
supra. Aut ex aliq̃ inordinata affectiõe q̃ illi rei alligat. aut
ex negligẽtia & torpore q̃ negligit referre cum possit & debet
aut q̃ ex q̃dã imbecillitate & infirmitate aggrauat vt dif
ficile sit sibi oĩs actões suas ī deum ꝯuertere. ꝓmis du-
ob⁹ mõis ẽ peccm̃. tertio mõ nõ. Notandũ ẽm ꝙ ad hoc 32
aliq̃ actio sit meritoria nõ oportet ꝙ sp̃ q̃s ea referat actu
alit in deum. scz sufficit relatio habitual. Habitualis relatioz vo 33
co nõ q̃ habeat charitatẽ ꝑ quã sit habitual ad referendũ. scz
q̃ ī ꝓmordio operatiõis illi⁹ vel alteri⁹ ad quã illa ꝯferẽ se
hz. intentiõz hz ad deum directã. Unde si aliqs intendit dare
ꝓ deo ecclie marcas. & incipit dare & cogitat de deo ī ꝓma
marca. & ī aliis nõ cogitat. nihilominus tñ oĩs datiões il-
le sunt ei meritorie & fructuose. si aũt op⁹ alteri⁹ generis in
cipet. oporteret ꝙ intentio renouaret ad hoc vt op⁹ ee meri-
toriũ. Per hũc etiã modũ intelligit ee ī viris religiosis
q̃ in ꝓncipio ex charitate deuouerũt portare religionis
pond⁹. q̃d ei faciũt qñ ad sue religiois observantiã spe-
ctat. ex ꝓma intentiõe est eis meritoriũ ad salutẽ. nisi forte
qñ absit ꝯria intentio supueniat. In aliis aũt q̃ ad religi-
onẽ nõ spectãt sec̃. q̃ illa intentio nõ se extendit ad alia
habitualit. & iõ nõ ẽ pue securitatis & vtilitatis religionẽ in-
trare. Fuerũt tñ q̃ dixerũt ꝙ habitual intentio solũ sufficit ad
meritũ satisfactoriis. Op⁹ ei satisfactorii ẽ si fiat ī charī-
tate. Ad hoc aũt ꝙ op⁹ sit meritoriũ vite eterne dicũt nõ ee 34
ee ꝯcurrere actualem intentiõz. q̃ nullũ op⁹ ee meritoriũ nisi

fiat a charitate actualiē mouēte. Probabiliꝰ tñ ē dicere
35 sic dicrū ē q ad vtrūq; sufficiat relatio habitual. Rela-
tionē ār bitualē voco nō q̄ ds ī generali refert ad deum
oīa opa dici vel anni. sz q̄ ds refert aliqō opꝰ ad deum
tra q opꝰ seq̄ns directā hz ad opꝰ pmū ordinatōz 7 ꝯse-
quctiā. sic ē in illo q̄ dat cētū marcas vel intēdit ire ad
sanctū Jacobū. ī alijs ār nō hz locū. Mitudinalē etiā in
tentōz siue relationē voco. qñ nō p̄cogitato in actu vt
tūc fine vltio sine dō. ex sola boni op̄is ꝯsideratōe ipsa
charitas pmpta. vel aliq̄ alia virtꝰ charitate informa-
ta ad ipm bonū opꝰ inclinat. sic vir obediēs merek obe-
diēdo plato sibi p̄cipiēti. etiā si nihil de deo cogitet. sed
solū ꝯsideret q bonū est obedire.

Onsequenter q̄rit circa scōm p̄ncipale sez de com
paratōe actōis male ad volūtatē. Et circa hoc q̄-
runt tria. Primo q̄rit vtrū oē pcm actuale taz
mortale q̄z veniale sit volūtariū. Scdo q̄rit vtruz oīe
pcm mortale sit circa volūtatē sic circa subiectū. Ter-
tio q̄rit vtrū puniri sic etiā peccare sit ipꝰ volūtatis p̄-
priū. Questio I d

Utrū oē pcm actuale sit volūtariū. Et cū certū sit de
mortali q sic. q̄rit de venali. Et q oē pcm veniale sit
volūtariū vī. sic dic aug. 7 hr ī lra. Usq; adeo pcm vo
lūtariū ē. vt nullo mō sit pcm nisi sit volūtariū. ergo si
pcm veniale pcm ē. q̄ necē ē ipm ee volūtariuz. Si tu
dicas q oē pcm ē volūtariū. aut volūtate p̄a. aut vo
luntate ade. 7 venialē est peccatū. quia voluntariū vo
lūtate ade. Obūcit ꝯ hoc. q. si ad rōnē pcti venialis sufficit
q sit volūtariū volūtate ade. cū illud pcm q̄ adā trās
fudit ī nos sit pcm originale. veniale pcm eēt originā
le. q si hoc ē falsum. restat q 7 pmū. Jtē mortꝰ inordinati 7
ad illicita q̄ dicunt ee in nob pcta. nō sunt pcta. nec in
pueris. nec ī furioꝰ. hoc ār nō ē nisi q. nō mouent vsu rō-
nis 7 volūtat. q vī q hmōi pcta sint in nob volūtaria
volūtate p̄a. Jtē qñ stomachꝰ ernanteꝰ añ horā come
stionis appetit comedere nulla ē ibi culpa. cuius sit ille
appetitꝰ inmoderatꝰ. 7 ad illud q̄ nō licet taliter. hoc aūt
nō est nisi q. mortꝰ ille inest de necessitate. q vī q ad hoc
aliqs mortꝰ ad illicitū sit venialē pcm. necē sit ipz ee vo
lūtariū. Jtē oē q̄ ds facit. aut fit naturaliter. aut fit vo
luntarie. aut violēter. Si igit venialia cōmittim⁹. aut q
p violētiā. aut p naturā. aut p volūtatē. Si p violētiā.
q nulla ē ibi culpa. Si p naturā. sīr. q̄ ī his q̄ fiūt natu
raliter nō ē culpa. q si pcm veniale culpa ē. necesse est q
sit a volūtate. Jtē demōstrato aliq venialī. aut p̄t ali-
ds vitare hoc pcm. aut nō p̄t. Si nō p̄t. 7 nullꝰ peccat in
eo q̄ vitare nō p̄t. q cōmittēdo hoc pcm ñ peccat. Si p̄t
vitare. 7 q̄ cōmittim⁹ poterēs vitare. cōmittim⁹ volū
tarie. q 7c. Sz ꝯ. puer. xxiij. Septies ī die 7c. glo.
Singul' diebꝰ p necessitatē vel fragilitatē carnis vī vo
lēres vel iuiti peccam⁹. Si q peccam⁹ venialiter vel veli
mus vel nolim⁹. vī q nō oē pcm veniale sit volūtariū
Jtē aug. ī li. retract. Sūt inq̄t q̄dā necessitate facta im
probāda. vt q vult recte facere 7 nō p̄t. vñ 7 illud apli.
Nō q̄ volo hoc facio bonū. sz q̄ odi malū. sz talia sunt
pcta venialia. q aliq venialia sūt de necessitate. nō q a
volūtate. Jtē aug. xxi. de ciui. dei. Nō nullū viciū ē cum
caro ꝯcupiscit aduersus spm̄. sz caro ꝯcupiscit aduer-
sus spm̄ frequenter ipo nolēte. sic ī lra hr. q velit nolit hō
peccat venialiter. nō q oē pcm veniale ē volūtariū Mi
nor pbat in lra. ille q̄ ꝯcupiscēte aduersus spm̄ carne ñ
ea q̄ vult facit. ꝯcupiscit q̄dē nolēs 7 eo facit q̄ nō vult.

Jtē pcta venialia sūt ī nob ex repugnātia sensualitatis
ad rōnē. 7 etiā ex surreptōe. sic sunt pmi mot⁹. sz velim⁹
nolim⁹ ē in nob repugnātia sensualitatis. 7 mīti etiā mot⁹
inordinati ex surreptōe surgūt. si igit volūtas nō p̄t sen
sualitatē domare. 7 q̄ ē ex surreptōe pcm. volūtatē
vī q pcta venialia q̄ sūt pmi mot⁹ nō sūt volūtaria. Jtē
aut aliq̄ pcm veniale ē inuolūtariū aut nō. Si sic ha
beo ppositū. Si nō. igit oē pcm veniale ē volūtariū.
sz oē volūtariū p volūtatē vitari p̄t. q p volūtatē p̄t ds
vitare oē veniale pcm. igit p̄t ds cauere vt nūq; peccet
venialiter. si igit ē ipossibile q̄ aliqs diu viuat in hac
carne ds nō cōmittat aliq̄ venialē. vī q necessariū sit po
nere aliq̄ venialē pcm nō ee volūtariū. Rx. dō q vo 36
lūtariū p̄t dici aliq̄d tripliciter. aut volūtate aliena. aut vo
lūtate ppa. aut pteriz volūtate aliena. pteriz volūtate ppa.
Et p̄m hūc triplicē modū dōi volūtariū. triplex ē drīa
pcti. pcm nāq; originale volūtariū ē. sz nō volūtate eius in
q ē. sz volūtate eius a q̄ scz ade Adā ei volūtaria trāsgres
sione corrupit se 7 totā posteritatē. Volūtariū ār volū
tate ppa ē pcm actuale mortale. hoc q̄dē genere pcti nul
lus peccat nisi ꝯsentiēs. Volūtariū ār medio mō scz p
tim volūtate ppa. pteriz volūtate aliena ē veniale pcm. il
lud maxīe qñ ꝯsurgit ex repugnātia carnis ad spm̄. vel
corruptōis virtū aie. hoc inquā pcm. q pteriz ē a volūtate
aliena. pteriz a volūtate ppa. ito q̄dāmō p̄m aug. tenet rōez
pene. q̄dāmō rōnē culpe. ppter ea dīc aug. Quia hō nō vo
luit vitare pcm dū valuit. inflictū ē. vt nō possit dū ve
lit. Volūtariū inquā dr p cōpatiōez ad volūtatē ade. q
adā deliberatiue voluit. vñ 7 corruptio subsecuta ē. ex q̄
oriūk ī nob mot⁹ inordinati q̄ dicūk ee pcta venialia. Vo
lūtariū ār volūtate ppa peccāz. ñ ē oē pcm veniale sim
pliciter. sz p̄m q̄d. Illō ei volūtariū simplr ē a volūtate p̄
ambula 7 mouēte. Illō ār q̄ oriūk ꝯcomitāte volūtate 7
nō phibēte vl pcauēte dū possit phibere vl pcauere. dr
volūtariū q̄dāmō siue interpretatiue. p eo q talis deordīa
tio volūtati iputak. 7 hoc mō saltē oē pcm veniale dr vo
lūtariū. q. nemo peccat venialiter nisi cū hz volūtatē vsū
nemo etiā venialiter peccat ī eo q̄ nullo mō p̄t phibere.
nec etiā potuit p̄cauere. Venialia ei pcta 7 si oīa ñ pos
sit pcaueri nec phibi. nullū tñ ē fingere pcm q̄ ñ pos
sit phibere. vl q̄ saltē ñ potuerit pcaueri. Lz cīa aliqs
sit status ī q̄ necē ē aliquē cadere ī aliq̄ pcm p̄determina
tū. illū tñ status potuit ds pcauere. 7 ideo si ñ pcauerit. vo
lūtati ei⁹ iputak. cuius tūc illō phibere ñ possit. Cōcedē
dum sūt igit rōnes q oē pcm actuale ē volūtariū. nā mor
tale ē volūtariū simplr. veniale āt vel ē volūtariū sim
pliciter. sic illud q̄ fit ex deliberatōe. vt mēdaciū iocōsum.
vel p̄m q̄d. siue q̄dāmō. sic illud q̄ fit ex surreptiōe sic
sūt pmi mot⁹. Ad illō g q̄ p̄mo obr in ꝯtrū q singu
lis diebꝰ iuiti peccam⁹. dō. q ī glo. illa dr aliqs iuitus 37
peccare nō p quationē volūtatis oīmodā. sz p quartio
nē volūtatis plene siue cōplacētie. 7 hoc q̄dē vez est q fre
quēter inuiti peccam⁹. 7 nob displicet q sic inordinate
mouemur. si tñ bñ p̄cauissem⁹. in hūc actū vel illū nō in
cidissem⁹. licet nō sic possim⁹ p̄cauere q̄n in aliq̄ cada
mus. Sicut exēplū ponit in nauta q̄ p̄t p̄cauere 7 cu
stodire ne aq̄ p aliqō foramē determinatū ingrediat ñ
tñ p̄t facere q̄ nullū habeat ingressum. Ad illō q̄ obr 38
q q̄dā necitrate facta sūt ip̄obāda. dō. q aug. loquit de
necessitate ventaliū ñ q̄ntū ad hoc veniale vel illud deter
minate. sz gñaliter q̄ntū ad pcta venialia. vel etiā q̄ntū ad
aliquod genꝰ venialis pcti. sic videm⁹ in iuuene et fo
ti q nūq; p̄t oīno vitare motꝰ carnis. licet p̄t hac ho
ra vel illa hunc motum vel illū vitare. et q̄ nihil ipedit
q sit necessitas quedā ī vli. et volūtas q̄dāmō in pticu
lari. ito volūtas illa ñ obuiat hūs q̄ dicta sūt. Ad illud
q̄ obr q nōnullus viciū ē cū caro ꝯcupiscit aduersꝰ spi- 39
ritū. dōm q vez ē de ꝯcupia loq̄ndo generaliter. de ꝯcu

pisscentia sc̄h:ui⁹ vl'illi⁹ b̄ tpe vel illo nō ē vc̄z. Et q̄ dicit Aug. q̄ ꝺcupiscit nolēs. et apl's. q̄ nolo malū hoc ago. nō ꝓuat oīmode volūtatē. ꝫ b̄ ꝓuat q̄ volūtas nō est ibi mouens p̄ncipale. Ad illō q̄ obr q̄ꝑmu motus
40 sūt ex surreptōe. et ex rebellīōe tā p3 rn̄sio q̄ ea q̄ dicta sc̄ vc̄z ei ē q̄ ꝓhiberi et p̄caueri nō ꝑt generalit̄ tta q̄ nl̄us insurgat. q̄libet tn̄ ꝑ se p̄caueri pōt. Et rō hui⁹ ē. q3 nos ñ ponim⁹ pcm̄ ee circa ꝓmos mot⁹ nutritiē. sic̄ generatiue. act⁹ em̄ nutritiē necessarī⁹ ē ad salutē nutricinō aūt act⁹ generatie. ꝫ et alia rō possit assignari. q3 nutritia ē corrupta tm̄. generatia corrupta et infecta. Prima tn̄ rō melī⁹ valz. Nā sic̄ vult Aug. i p̄mo ꝺ ciu. dei. Si aliqua mulier corrūpat violenē. si oīno repugnat. absq̄ oī culpa est. et tn̄ a delectatōe oīno imunis n ē. aut em̄ sic. Si illa ꝺcupiscibilis inobediēt̄a q̄ adhuc in mēbris habitat ꝓter volūtat̄. legē. q3 lege sua mouet. absq̄ culpa est in corpe. nō ꝺsentientis. Et b̄ ꝓz q̄ si venia
41 culpa est in corpe. nō ꝺsentientis. Et b̄ est quia a voluntate in ꝑticulari lia rōem culpe b̄nt. b̄ est quia a voluntate in ꝑticulari et diuisim vitari. et p̄caueri p̄nt. Ad illud q̄ obr q̄ si pōt vitari b̄ et illud et sic de singulis. g̃ q̄ē. dōm q̄ b̄ ē dupler. iste pōt vitare pcm̄ veniale. sic̄ b̄. iste pōt vincere oēm hominē. Aut q3 potentia vitandi vel vincendi comparatur ad obiectū ꝺuctim vl' diuisim. Si diuisiz sic̄ ꝓa est ista. iste pōt vitare vel p̄caueri oē veniale peccatum q3 nō est dare aliq̄ḍ q̄ nō possit vitari. Si aūt ꝺuctim tūt est falsa. est em̄ sensus q̄ possit facere vt oīo sit absq̄ veniali peccato. et in b̄ sensu ꝺz q̄ nō possumus oīa peccata venialia vitare. Nec valet rō illa. possuz vitare b̄ et illud et illō. g̃ oīa sil'. imo est ibi figura dictiōis siue ex diuersa suppositōe huius q̄ dico veniale siue potius. q3 ꝓcedit a pluribus determiat̄ suppositōib⁹ hui⁹ ꝓbi pōt ad vnā. sic̄ si argueret. iste pōt ferre hūc lapidē et illū et illū. et sic vsq̄ ad decē lapides. g̃ pōt ferre hos
42 decē lapides. et sic̄ si diceret. hō ē plato. hō ē sortes. g̃ hō est sortes et plato. ꝓmisse sūt ꝓbe et conclusio falsa. et ꝓcedik a pluribus suppositōib⁹ determinatis ad vnā. Suppositio aūt determiata ꝺz q̄n termin⁹ non ꝺfūdit. ꝫ deber reddere locū tēz ꝫ p vno. sic̄ ē cū ꝺz. hō currit. sic et in ꝓposito intelligendū est. q3 hoc ꝓbū pōt ꝓut accipit respectu oīs venialis ꝺiunctim. respicit oēm venialē tanq̄ obiectū vnū. et dicit vnā pfectā potētiā excedentē et vincentē oēm impulsum ad veniale pcm̄. sicut si diceret. Iste pōt vincere. x. boues vel ferre. x. lapides et sic p3 q̄ ille ꝓcessus nō tenet. q3 nō seruat ibi lex illationis recte. Questio II c

Utrū oēe peccatū sit circa volūtatē sicut circa subiectum ꝓpriū. Et q̄ sic videt ꝓmo q̄ Anſ. in lib. de pcto originali. Nusq̄ nisi in volūtate peccatū est. Iteꝝ hoc ipm̄ ꝓbat tali rōne. Mēbra et opa et q̄cq̄d nos sum⁹ subiecit de⁹ volūtati. q̄cq̄d igit̄ factū. totū imputandū est volūtati. si g̃ in ea potētia est culpa cui imputat. et oīs culpa volūtati imputat. g̃ oīs culpa ē in volūtate tāq̄ in subiecto ꝓpo. Iteꝝ in ea sola potētia est culpa in q̄ natura est ee iusticia. q3 opposita nata sunt fieri circa idē. sed iusticia est in volūtate tāq̄ in subiecto. q3 vt dic̄ Anſ. Justicia nihil aliud ē q̄ volūtatis rectitudo. g̃ in eadē potētia sc̄z in volūtate est culpa tanq̄ in subiecto ꝓpo. Iteꝝ in ea sola potētia est culpa q̄ cogi nō ꝑt. nā nullus peccat nisi in eo a q̄ libere ꝑt abstinere. sc̄z sola potentia volūtatis est q̄ cogi nō pōt. g̃ ꝛc. Iteꝝ in ea sola potētia est culpa q̄ aliq̄n nolit bona. aliq̄n mala. ꝫ nos nō dicemur habere intelligētiā vel memoriā malā ꝫ solum volūtatē malā. si g̃ accidēs denoiat subiectū. et culpa denoiat solā volūtatē. g̃ culpa est in sola volūtate tāq̄ in subiecto ꝓpo. ad cui⁹ actū cōꝑat sicut ad cām primā et imediatā. ꝫ nulla ꝑ potētia anie est cā ꝓxima et imediata culpe. nisi sola potētia rōnalis. nā memorari malum vel intelligere malū nō est culpa. sc̄z velle malū culpa ē. g̃ ꝛc. Sz ꝺ. nūq̄ peccat mortalit̄ nisi q̄ ꝺsensum. sed ꝺsensus nō tāt̄ nō est volūtat̄ ꝫ etiā rōnis. si g̃ culpa est circa illā potētiā ꝑ cui⁹ actū ꝓpetrat. g̃ nō tm̄ est circa volūtatē. ꝫ etiā circa rōnē. Iteꝝ nō tm̄ peccat affectōe ꝫ etiā peccat oblīuiōe. Sic̄ ꝺz Deut. vj. Caue ne obliuiscaris dñi dei tui. et frequenter in scriptura reprehēdit eos dñs q̄ et⁹ sunt obliti. g̃ si oblīuio ē in memoria. vī q̄ nō tm̄ pcm̄ sit in volūtate ꝫ etiā in memoria. Iteꝝ nō soluz peccat delectatōe verū etiā cogitatōe. sm q̄ hō ꝺfitet q̄ridie. ꝫ cogitatio ē intellect⁹ nō affect⁹. g̃ nō tm̄ in affectu verū etiā in intellectu bz cē pcm̄. Iteꝝ nō tm̄ peccat deliberatōe. verū etiā suggestiōe. sm q̄ vult Greg⁹. sed suggestio ē in pte sensibili. g̃ pcm̄ nō tm̄ est in pte rōnali ꝫ etiā in pte sensibili. Iteꝝ pcm̄ est deformitas formalit̄ loq̄ndo. ꝫ ꝺstat q̄ oī pctō imago deformat. nā q̄libet pcm̄ q̄tū est de se gram expellit q̄ est reformatius imaginis. g̃ si imago ñ tm̄ respicit volūtatē. ꝫ etiā alias potētias. vī q̄ pcm̄ nō solū in volūtate ꝫ etiā i alijs potētijs habeat cē. Iteꝝ null⁹ amat nisi q̄ iudicat ee amādum. g̃ aīs amor ē inordinatus p̄cedit iudiciū inordinatū. si g̃ nullū iudiciū inordinatū nō potuit ee pena. q3 pena non p̄cedit culpā. necesse ē q̄ fuerit culpa. g̃ hus ē peccatū in rōne q̄ in volūtate. potⁿ igit̄ vī q̄ subiectū pcti debeat assignari rō q̄ volūtas. Rn̄. ad p̄dictor⁹ intelligētiā est 43
notandū q̄ pcm̄ de sua rōne duo dic̄. Dicit ei deordinationē siue ꝑuationē ordis circa actū alicui⁹ potētie. dic̄ nihilominꝰ illa deordinationē vt dignā vituperatōe et punitōe. et q̄tū ad p̄mū pcm̄ tenet rōnē culpe et demeriti. Lā g̃ cōparat⁹ pcm̄ ad subiectū ꝓximū. aut loq̄mur de tpo in quātū est culpa. aut loq̄mur de tpo inq̄tū est vicium. Si de tpo loq̄mur inq̄tū est culpa et demeritū. sic ꝓpe et ꝑcise respicit li. ar. Cum em̄ li. ar. cōmissuz ē regimē totⁿ boīs. si aliq̄ deordinatio fiat i reg̃ totⁿ aīe. ipi li. ar. imputat. Un si oīa mēbra ꝑ q̄ ꝺsumata ē. oēs potētie in q̄bus deordinatio fcā ē traherent in cām. oīa ꝺq̄rerent de li. ar. cui subiecta sunt. et ei dñs totū imputaret q̄cq̄d in eis malū gestū fuit. Un si tollat li. ar. iam nullo mō erit pcm̄. Et q3 libras arbitriū p̄ncipalit̄ residet penes volūtatē sic in p̄cedētib⁹ oñsuz fuit. hinc ē q̄ culpa sub rōe culpe in volūtate tāq̄ in subiecto ꝓpo. ꝺz esse. Si aūt loq̄mur de culpa sm q̄ ē vicium. sic dupl'r adhuc loq̄ ꝺingit. cū pcm̄ dicat vicium inq̄tū deordinat aliquē actum alicui⁹ potētie sm q̄ deordinatio illa dupl'r ꝺz cōparari. et pcm̄ vt ē vicium. Cōpat aūt deordinatio illa ad actū alicui⁹ potētie tāq̄ ad materiale circa q̄ḍ. et tāq̄ ad causale a q̄. Si igit̄ loq̄mur de illa deordinatōe materialit̄ sic dico q̄ nō solū circa actū volūtatis. ꝫ etiā circa act⁹ aliaꝝ potētiaꝝ aīe ꝺsistit. Actⁿ em̄ et memorie et intelligētie et aliaꝝ potētiaꝝ aīe subiacētiū volūtati. deordinari b̄nt ꝑ diuersa pcta. Si aūt loq̄mur ꝺ illa deordinatōe cāliter. sic oīs talis deordinatio ē a volūtate. Si aūt grauitās huius. ꝺd. q̄ huius rō ē tripler. Prīa q3 penes volūtatē ꝺsistit regimis dñiū. Scda q3 ipa regit rectitudis ꝓncipiū. Tertia vero q3 ad ipam ꝑtinet regis cōplementum. In ipa nāq̄ ꝺsistit regiminis dñium. ꝑ quo q̄ ipsa alijs potētijs imperat. et ei a nulla imperat. In ipa etiā attenditur rectitudinis ꝓncipiū. amor ei ꝓncipiū est rectitudinis et obligatis. sicut oñdit Aug. Un bonus amor est fundamentū ciuitatis dei. et malus fundamētū ciuitatis 44

diaboli. Et rō buⁱ est. q: emor est radix oīm affectionū
7 tante adherētie. vt trāsformet amantē in amatū. Pe-
nes etiā ipam ꝯsistit rectitudinis 7 regiminis cōplemē
tum. qm̄ ipius obiectū est bonū. bonū aūt 7 finis est idē
Et q: in directione ad finē ꝯsistit bonitatis cōpletio. i
obliquatiōe ño ꝯsistit bonitatis amissio. hinc est q ab
ipa volūtate oīs oīne peccatū. Et ꝓterea Aug. in lib.
de duab⁹ aiabus diffiniens pcm̄ dicit. q pcm̄ est vo⁹
lūtas assequēdi 7c. describit pcm̄ fm̄ q est vicium 7 deor
dinatio q̄ a volūtate oīs hz. Per h aūt q dicit a q̄ libe
rum est abstinere. notificat pcm̄ fm̄ q tenet rōnem cul
pe. q: nemo culpak in eo quod vitare nō pt. sicut ipe di-
cit ibidē. Sic igit patet q pcm̄ inōrtū tenet rōnez cul-
pe volūtatē respicit vt subiectū. inōrtū etiā tenet rōnez
vicii respicit volūtatē vt ꝓncipiū 7 vt subiectū ꝓmū. hz
aliq̄ mō respiciat act⁹ aliaz potētiaz. Uñ rōnes q̄ ad ꝓ-
45 mā ptē inducunt ꝯcedende sunt. Ad illud g̈ qō ꝓmo
obīcit q nō peccam⁹ nisi ꝯsentiēdo. dōm q: si ꝯsensus
respiciat simul rōnem 7 volūtatem. ꝓncipali⁹ tamē 7 cō
pletius volūtatē respicit. q: in ea ꝯsummak. Quātūcū-
q̄ eīm rō deliberet. nisi volūtas alterꝫ ꝓpter. nūq̄ eli-
git nec ꝯsentit. 7 qō est ibi culpe 7 iniusticie. h est rōne
46 volūtatis adiungere. Ad tria sequētia q peccak obli-
uione. cogitatōe. 7 suggestione. pz rñsio ex bīs q̄ dicta
sunt. nā talis nō sunt pcā. nisi q: volūtaria. Uñ nūq̄
circa actū memorie culpa ꝯsistit. nec etiā circa actū in-
telligētie. nisi eis immisceat se volūtas. vel añcedēter.
vel ꝯcomitāter. vel ꝯsequēter. Similiter nec suggestio
si est oīno ab extrinseco est culpa. sz illa q̄ est ab intrin-
seco. q̄ q̄dāmodo volūtaria ē. siue q: a volūtate ade ha-
47 buit ortū. siue q: a volūtate peccātis nō pceuek. Ad
illud qō obīcit q pcm̄ deformat totā imaginē. dicen-
dū q 7 si tota imago deformek 7 viciek. illa tñ sola defor
matio q̄ est in volūtate est illa q̄ est rō inculpādi. 7 ideo
nō sequit q culpa respiciat alias potētias nie sub rōne
culpe. cuius circa act⁹ eaz ꝯsistat corruptio viciosa.
48 Ad illud quod obīcit q oēm malā volūtatez pcedit
malā iudiciū. dicēdū q vez est q̄tum ad actū volūtatis
q̄ quidē est ꝯsensus plenari⁹. attamē nunq̄ in creatura
rōnali fm̄ q instituta. fuit iudiciū erroneū. nisi volun-
tas se illi iudicio imiscereť. nūq̄ eīm adā ꝑsumpsisset. vt
de se ꝑsumptuose iudicasset. nisi amore volūtatis nimi
um sibi adhesisset. Uñ amor mirabilit̄ guertit iudiciū.
Licet igit ꝓmus angel⁹ siue adā qñ pcecauit ꝓpus ꝑsum
pserit q̄ ambierit. illi⁹ tñ ꝑsumptōis querisitas a volū-
tate habuit ortū. 7 ambitōis zelus in volūtate fuit con-
summat⁹. 7 ita pcm̄ respicit volūtatē ꝓncipalit̄. tuz q:
in ipo ꝓmo inchoak. tū q: in ipo ꝯsummak. iō recte dici
tur subiectū ꝓmū peccati. q: 7 ꝓmū est origine. ꝓmū etiā
cōplemēto siue ꝯsūmatione.

Questio III f

Utrū sicut peccare sic etiā puniri sit volūtatis ꝓpri-
um. Et q sic videt Anſ. de originali pcō. Mirak in-
ḋt forte aliq̄s cur q culpā volūtatis. mēbra puniūtur 7
sensus. vez nō est ita. nō eīm punik nisi volūtas. nā ni-
hil est alicui pena nisi q̄ ꝯtra volutatē est. 7 nulla res
penā sentit. nisi q volūtatē hz. membra aūt 7 sensus q se
nihil volūt. sicut igit volūtas mēbris 7 sensibꝰ opak. ita
in ipis ipa aut torquek. aut delectak. Ex hac auctate ha
betur q claudit in se rōcinationē q ꝓpri sit volūtatis
puniri. Itē Aug. in li. lxxiii. q̄stionū. Uolūtas q̄ppe
ipa punik. siue animi supplicio. siue corpis. vt q̄ delecta
tur in pcīs. ipa plectak in penis. Itē rōne. Oppositi
nata sunt fieri circa idē. sz volūtariū 7 inuolūtarium
sunt oppositā. sz pena est affectio inuolūtaria sicut dic
Aug. in li. de li. ar. g̈ sicut culpa q̄ est affectio volunta-
ria respicit volūtatē tāq̄ illud a q̄ est. sic videt q culpa
respiciat volūtatē tanq̄ illud ꝯ qō est. Itē culpa est
meritū pene. sz meritū respectu ꝓmi. 7 hz rōnem ordis
7 hz rōnem dispositōis. si g̈ dispositio 7 illud ad q̄d di
sponit sunt in eodē. 7 culpa vt in rōne culpe est portus
respicit volūtatē. g̈ 7 pena. Sz ꝯ. q̄ttuor vt dicit Be-
da inflicta sunt nobis ꝓ pcō. scz ignorantia. malicia. in-
firmitas. ꝯcupiscentia. sz qō infligit ꝓ pcō est pena. g̈
ignorantia est pena. sz ꝯstat q ignorātia nō respicit volū
tatē sz rōnem. g̈ 7c. Itē dupler est pena in futuro. vi
delicet pena dāni 7 pena sēnsus. sz pena dāni q̄ est i ca
rētia visionis dī nō tm̄ respicit volūtatē. imo mīroma-
gis respicit rōnem. pena vo sensus q̄ est in ꝯcrematiōe
ignis multomag̃ respicit ptē sensibilē 7 ꝯiūctū q̄ respi
ciat volūtatē rōnalē. cū sentire sit passio ꝯiuncti. g̈ vide
tur q pena ꝓncipali⁹ respiciat alias potētias aie q̄ vo
luntatē. Itē si pena respicit volūtatē. aut h q: est fm̄
volūtatē. aut q: est ꝯ volūtatē. Si q: fm̄ volūtatem. g̈
nemo puniret nisi q̄ vellet. qō plane falsum est. Si q:
ꝯtra volūtatē. g̈ cū vir iust⁹ volūtarie sustineat oēs pe-
nas. 7 marime xp̄s. nulli viro iusto nec etiā xp̄o penal̄
esset aliq̄ passio. qō manifeste falsum est. Itē si pena
respiceret volūtatē tanq̄ subiectū ꝓprū. g̈ sicut nemo pt
peccare q̄ hz vsum volūtatis. sic nemo posset puniri ni
si q̄ volūtatis vsum haberet. sz h est plane falsum. nam
quidā puniunt ꝓ pcīs pentū. 7 multa etiā tormēta pa-
tiunt nō solū in habitu. verū etiā in actu. g̈ 7c. R⁰. dōm 49
q pena rōne pene duo notat. vicz nocumētū nature. et
instrumētū diuine iusticie. vnū tāq̄ materiale. reliquū
tanq̄ formale. Uñ pena 7 est vltio. 7 est etiā passio. Lū
g̈ pena compak ad aliq̄d. h pōt ee aut inōrtū vltio. aut
inōrtū passio. Si inōrtū vltio. sic ꝓpie habet cōpari ad
ipam volūtatē. de⁹ ei nō vlciscit de se manu. vel pede.
vel aliq̄ potētia sensitiua. sz de volūtate ꝛ liberatiua. de
q̄ vlciscit de⁹ nō solū affligēdo ipaz in se. sz etiā affligen
do eā in ceteris mēbris corpis. in q̄bꝰ ipa cupiebat dele
ctari. Si aūt cōpek pena ad aliq̄d inōrtuz est passio. sic
dōm est q cū nō q̄tuz passio pena sit fm̄ cōpletā rōnez
pene. sz passio ledēs. passio affligēs. passio displicēs.
sic pena fm̄ q plene tenet rōnē pene. scz pena q̄ facit ho
minē recte misez. adhuc respicit volūtatē rōne sui com
pletiui. Nemo ei plene miser est sic dicit Augu. er h q
patit solū. sz er h q patit. 7 scit se pati. 7 nō vult se pati
Secōm aūt q passio tenet semiplenā rōnē pene. put ōr
passio ledēs vel affligēs in eo in q̄ n est nata ee inōrtū ē de
ꝓma ꝯditōe nature. sic nō tm̄ respicit volūtatē. sz etiam
oēs potētias aie. 7 oīa mēbra corpis. nō tm̄ respicit illa
sine volūtate. q: i nullo pt ee pena. nisi in q̄ est rōnalis
volūtas. Uñ bruta cuius patiant nō tm̄ puniunt. Sic
igit pz q pena 7 inōrtū est vltio. 7 inōrtū est passio ple-
ne tenēs rōnē pene. directe respicit ipam volūtatē. ita
q ꝓprū est ipius volūtatis puniri. Uñ ꝯcedēdū est rō-
nes q h oñdunt. Inōrtū tm̄ est passio ledēs vel affligēs
hz respicere alias potētias. 7 etiam corpis organa. Et
fm̄ h patz rñsio ad rōnes q̄ ad oppositū inducuntur.

Ad illud eīm q̄d obīcit de ignorantia 7 pena dāni 7 sen 50
sus patz rñsio. Nā etsi ignorantia dicat ꝓuationē alicui⁹
boni q̄d respiciat cognitiuā. 7 silr pena dāni. 7 silr pe-
na sensus ꝓuationē delectatiōis 7 q̄dam⁹ ꝓprius sensitiue.
torū h tm̄ de⁹ ordinat ad iudicandū 7 vlciscendū se de vo
lūtate. ipa eīm est q̄ directe aduersak diuine iusticie. dū
ꝓpetrat iniusticiā. 7 iō ordo diuine iusticie punīētis dī

recte resplcit illius deordinatõis remotõem. ipa etiã so la fuit q̃ sibi se pncipiũ posuit ⁊ deũ derelinquẽdo con tempsit dũ peccauit. ⁊ nõ debet p penaz multitudinẽ in seruitutẽ redigi. vt q̃ dehonorauit deũ volũtarie contẽ nendo. honoret ipm voluntarie supplicia patiendo.

Distinctio. xlij. Descẽdit ad spẽales differẽtias peccati in cõmuni.

CUm aũt volũtas mala z opatio ⁊c. Supra ostẽ dit magister qualiter peccatũ ortũ habeat a vo luntate in generali. in hac ño gre descendit ma gister ad differẽtias peccati. Diuidit aũt ps ista in du as ptes. In quaz pma descendit magister ad differen tias peccati cões. In secũda vero descendit ad vnũ pec catum speciale qõ est inter cetera peccatoz genera ma gis graue ⁊ abominabile. infra di. xliij. Est pterea q̃d dã peccati genꝰ ⁊c. Prima ps que spectat ad pñtẽ di stinctionẽ tres habet ptes. qm̃ differẽtia peccati ad pec catum põt attendi tripliciter. aut q̃tũ ad actũ. aut q̃tũ ad reatũ. aut q̃tũ ad peccandi modũ. In pma q̃ indrit magister differẽtiã inter peccata opis ⁊ volũtatis. In secũda indrit differẽtiã ex pte reatus. q̃ est inter genus peccati originalis ⁊ actualis. venialis ⁊ mortalis. ibi. Preterea queri solet ⁊c. In tertia vero subiũgit diuer

Inquirit differẽtiã inꝛ pctã opis ⁊ volũtatis. et determinat ꝼm duplicem opiniõem. a

DI. XLII CUm autem volũtas mala et opatio sint pctm̃. queri solet vtrũ in eodẽ hoie et circa candẽ rez hec duo vnũ sint pctm̃ vl diuersa. vt si q̃s volũtate furat volũtatẽ habuit malã q̃ pctm̃ ẽ. ⁊ actũ malũ q̃ itẽ pctm̃ ẽ. Hec aũt duo diuersa sunt scz actio ⁊ volũ tas. Sz nũquid diuersa sũt pctã an vnũ. Quidã dicũt vnũ ẽ pctm̃. alij ño dicũt diuersa eẽ pctã.

Ponit et rñdet obiectõib' q̃ impugnare viden tur opinionem magis probabilem. b

Prima obiectio. Quia cũ constet hec duo eẽ diuersa. aut diuersa duo pctã dicunꝯ. aut duo diuersa nõ pctã Quib' R°. alij rñdent. hec duo diuersa eẽ pctã nõ plura. Nõ eñ plura pctã sũt. sz pctm̃ vnũ. qz vna ꝓuaricatio vel inobediẽtia in vtroq; admittit. siue qñ vult siue qñ agit. ⁊ vnus ẽ ibi cõtempt'. sz minoz cũ in volũtate solũ pctm̃ cõtineꝯ. maioz ño cũ volũtati etiã opatio addit et ideo maius fit pctm̃. sed non plura. cum voluntas operi mancipatur.

Secũda obiectio. Sed adhuc eisdẽ obijcit. Si vnũ tm̃ illa duo pctã sunt. cum quis voluntate mala prius concepta deinde opus patrauerit. nõ pro aliquo reus est nisi pro quo ante opus reus erat. cũ adhuc in so la voluntate pctm̃ consistebat. Nullus eñ reus est eterne mortis nisi pro peccato. sed peccatum aliud non est admissum actione q̃ prius admissũ erat voluntate. Non ergo pro aliquo alio iste fit damnabilis actu peccando. q̃ ante fuerat cũ so la voluntate delinquebat. Ad hoc etiam et illi re R°. spondent dicentes. propter peccatum quidẽ tm̃

Ad illud qõ obñcit q̃ in viris iustis ⁊ in xpo nõ fuit ꝑ pena inuolũtaria. dñm q̃ ibi nõ tenet pena rõnez viri onis. nisi relata ad volũtatem ade peccatricẽ. rei pecru cui' volũtaris oĩs pena est inuolũtaria. qz volũtas pec catriz q̃rit oblectatõz. ⁊ refugit passionẽ. Ad illud qõ ꝑ obñcit de puulo q̃ patiꝯ penas. rñderi pt siẽ ad boc.

sos modos peccãdi. siue diuersa genera peccatoz per modũ narrationis. ibi. Modi aũt peccatoz varias ⁊c Prima ps diuidit i duas. In quaz pma magister mo uet questionẽ ⁊ determinat ꝼm duplicẽ opinionez. In scõa vero ponit ⁊ rñdet obiectionib' que ipugnare vi denꝯ opinionẽ magis ꝓbabilẽ. ibi. Quia cum ꝓster ⁊c. Sitꝛ scõa ps in qua indrit differẽtias peccatoz q̃tum ad reatũ duas hz. In pma q̃ritur q̃liter reat' possit ma nere peccato abeũte. in qua accipit differẽtia actualis peccati ⁊ originalis. qz actuale trãsit actu ⁊ remanet re atu. originale aũt econuerso. In scõa ño oñdit q̃ reatus multiplr accipit in scꝛa. vicz ꝓ obligatõe pene eterne. ⁊ pene tpalis. ex q̃ accipit differẽtia mortalis pecca ti ⁊ venialis. ibi. reat' in scꝛa multiplr accipit. Si militer tertia ps duas hz ptes. In quaz pma tãgit ma gister q̃nq; modos diuidẽdi pctã ꝓsuetos in scꝛa. In scõa vero remouet dubitationẽ q̃ ortũ hz ex vna il larum diuisionũ. ibi. Ex superbia tũ oĩa mala oriunꝯ ⁊c.

illum furem reum constitui. cuius eius voluntas et actio vnum sint peccatum. pro alio tamen reꝰ factus est actu peccando q̃ prius erat sola volun tate delinquendo. quia pro actu qui est aliud q̃ voluntas licet non aliud peccatum.

Tertia obiectio. Iterũ adhuc q̃stioni instãt dicẽtes. Hec duo ideo diuersa esse peccata. quia diuersorum legis man datorum preuaricationes sunt. Alio eñ mandato legis prohibetur actio furti scilicet. nõ furabe ris. alio furandi voluntas scilicet non cõcupisces rem proximi tui. Cum aũt hec duo diuersa man data sint quibus illa duo prohibentur. patet illa duo diuersas esse preuaricatões. diuersa eẽ pec cata. Ad quod etiam illi dicũt diuersa quidez eẽ mandata quib' illa duo distinctim prohibentur. R°. vt Aug. docet super exodi. Verumtamẽ in illis non obseruatis. vna tantum preuaricatõ incurritur. vnumq; contrahitur peccatum. licet duo di uersa illis prohibeantur. Sicut econuerso duo sũt mandata charitatis quib' duo precipiuntur di ligi. vna tamen in eis nob' mendat charitas.

Querit qualiter reatus possit manere pecca to abeunte. et inde accipitur dria originalis et a ctualis peccati. quia actuale transit actu et rema net reatu. originale econuerso. c

Preterea queri solet. cum ab aliquo ꝑpetrato voluntate peccato. voluntas id agendi et actio transierit. nondum tamen vera habita peniten tia. vtrum illud peccatum vsquequo peniteat sit in eo. Quod non esse videtur. quia volũtas illa q̃ ꝑius fuit nõ ẽ neq; actio. qz neq; vult illõ vl agit q̃ñ voluit ⁊ egit. Sed nõ est ignorandum pec

a Nec vnq̄ est trā. Innuit mḡr q̄ pctm̄ interdū ē i ali q̄ reatu · postq̄ trāsit actu · Cōtra vr hoc cē falsuz Aut em̄ reatus siue obligatio pcti fūdat sup actū pcti · aut super p̄nitatē · aut sup deformitatē. Si sup actuz · ergo trāseūte actu ncce ē ipm trāsire · ergo nō manet pctm̄ q̄ tū ad reatū post q̄ transit q̄tuz ad actū. Si sup p̄nitatē · ergo cū p̄nitas remāeat i hoīe p⁹ gr̄e susceptōz vr̄ q̄ reat⁹ remāeat p⁹ pctm̄ · etiā p⁹ gr̄am susceptā. q̄ ē plane falsū a Si sup deformitatē · et illa dicit p̄uatōz · p̄uatio nihil ē · ergo fundat reat⁹ pcti super nihil · ergo pro nihilo obligat hō ad penā. ergo si nihil est plus i pctō nisi ista tria · ñ videtur q̄ peccatuz possit remāere reatu et trāsire actu · Querit ḡ sup quid fundetur reat⁹ siue obligatō ad penā. I R⁹ · dōm q̄ sm q̄ tria sūt i pctō · s · actus peccādi · et habit⁹ p̄nitatis · siue macula pcti · et tertio b defect⁹ siue hōis p̄uatio · q̄ deformitas dr · scōm hec triplex fuit mod⁹ dicendi · ps · lxxix · Quidā em̄ dixerūt q̄ reat⁹ pcti fundat sup actū · nec tñ sequit q̄ reat⁹ trāseat cū actu p eo q̄ p actu p̄terito pōt hō manere obligat⁹ ad penā futurā. Cū em̄ ds er p̄uitate actōis sue reus pene efficit et si act⁹ ille p̄trāseat · reat⁹ siue obligatio nō p̄trāsit · sicut ptz in latrone · vel i eo d̄ aliqō facin⁹ p̄petrauit. Sz huic mō obuiat ptās absolutōis a reatu · si em̄ reat⁹ fūdat sup actū p̄teritū · cū actuz p̄teritū ncce sit ee p̄teritū. cū ē reus · nō pōt ee nō reus qō manifeste falsum ē · Alī mod⁹ dicendi fuit q̄ reat⁹ fundat sup p̄nitatē · que d̄ dez p̄nitas dr ee macula pcti · et illa macula ē q̄si q̄dā dispositio reddēs aiam cremabilē · et rōe amotōis illī⁹ macu/ le dicimur lauari in sanguīe xp̄i a pctis nr̄is Sed huic mō dicendi obuiat possibilitas amotōis illī⁹ p̄nitatis absq̄ infusiōe gr̄e · sic ptz q̄n de auaro fit pdig⁹ · auferk ab eo p̄nitas ad auariciā · si g̃ reat⁹ fundarek sup illā p̄nitatē · cū alicōs de auaro fieret pdig⁹ · absq̄ gr̄a cēt a reatu pcti absolut⁹ · qō plane falsum ē · Tercī⁹ mod⁹ dicendi ē q̄ reat⁹ fundat sup deformitatē · deformitas āt nō tm̄ dic boni p̄uatōz · sz etiā debitū bñdi · q̄ pctōz dz deo iusticiā · et honorē · et dū illis p̄uat · p pctm̄ deformat er hoc obligat ad sustinendā penā q̄ em̄ debitor erat et nō poterat soluere i opib⁹ · ncce erat vt p̄soluerer i passiōib⁹ sz huic mō dicēdi obuiat reat⁹ m̄ltiplicitas Quot em̄ pctā homo actualiter ꝑpetrauit · tot pēis reus erit er mulc̄, ār pec/ cat̄, ciusdē ip̄i vna resultat in aia deformitas · Preterea carētia bōi in hoīe obligat ad carētiaz lūmi bōi · nō ad passiōz supplicij sic̄ pz i origiali pctō · q̄ remota deformitate per gr̄az · adhuc remāet obligatio ad penā Et p̄/ terea dici pōt q̄ 2 reat⁹ siue obligatō ad penā ē duplex · q̄dā · s · r̄spectu pene eternē · et q̄dā respectū pene t̄pal' Obligatō vo r̄spectū pene t̄palis ñ sp requirit culpā p̄ntez · sz sufficit ad illā obligatōz q̄ pēa fuerit p̄terita · et q̄ sēcura fuerit plēa emēda Obligatō āt ad pēaz eternā fundat sup illā culpā · culpa ār p̄nc loq̄ndo ñ ē ip̄a p̄nitas · sz ip̄a deordinatio siue q̄ ē i actu siue q̄ ē i habitu Deordinatio autē in actu cōsistebat er conuersione et auersione · et sm̄ hanc duplicem comparationem anima deordinat cū peccat · et deordinatō i aīa rōe auersiōis dr deformitas · rōe vo p̄uersiōis dr macula · Dico ḡ q̄ reat⁹ 3 pene eterne fūdat sup pctm̄ · et inq̄tū ē deformitas · et inq̄tū ē macula · sz dr̄ter · q̄ rōe auersiōe dign⁹ ē supplicio Fūdat etiā reat⁹ sup maculā et deformitatē q̄ ē in cla p cōparatōz ad actū · p quē illa macula vel deformitas ē introducta · et iō plurificank reatus sm q̄ plurificāt pctā p̄missa · Et q̄b⁹ pz r̄nsio ad obiecta · Nā dico q̄ reat⁹ pene eterne ñ simplicit fūdat sup maculā sm q̄ dr p̄nitas vel positio aliq̄ · sz port⁹ sm q̄ dr deordinatō et p̄uatio · Dico etiā q̄ ñ fūdat sup deformitatē solū rōe p̄uatōis · sed etiā rōe debiti · nec solū rōe auersiōis sz etiā p̄uersionis nec solū sup pctm̄ sm q̄ ē deformitas sz sm q̄ ē macula et b ē q̄ dic mḡr i lra. Reatu remāet pctm̄ i hoīe · cuz p eo siue trāsierit siue assit mēs hōis polluta ē et corrupta q̄uscz hō supplicijs ē obligat⁹ · ꝑpetuis · et loquit b mḡr (sic ptz) d̄ reatu pene eterne ñ tpal' reat⁹ ei pene tpal' bñ fūdat sic illō q̄ p̄sit. b Modi āt pctōz varias i scri

b Modi ār pctōz varias i scp̄tura hūit distinctōes · i q̄ dr pctm̄ duob⁹ mōis cōmitti · s · cupiditate et tīore vt aug · tradit sup illū locū ps Incēsa igni et suffossa · his duob⁹ mōis dic ee oīa pctā mortalia ī cludi · Et in cēsa ea dicit q̄ excupiditate male īcendēte ori unt Suffossa vo q̄ extīore male hūiliāte pueniūt · qō ē q̄n q̄s cupit nō cupiēda · vl timet ñ timēda · alibi vo dicit pctm̄ fieri trib⁹ mōis · s · cogitatu · vbo · et ope Ēlī Hiero · sr̄ Ezech · Tria generalia ōlicta sc̄ q̄b⁹ hūanū subiacet gen⁹ · aut ei cogitatōe aut p̄mōe · aut ope peccam⁹ · his aliq̄n etiā addit tertī⁹ mod⁹ · s · cōsuetudis qō i q̄driduano lazaro significatū ē Dicit q̄s hō peccare i deū · i se et i p̄ximū · In deum cū ō deo male sēntit · vt hereticī · vl q̄ dei sūt vsurpare p̄sūit īdigne pticipādo sacramēt̄s · vl q̄n nomē ōi peierādo cōtēptibile fac̄ · In p̄ximū peccat · cū p̄ximū iuste ledit · In se vo cū sibi et nō alij nocet · Variā q̄s appellatōz hz Dr em̄ etiā pctm̄ delictū · Et ōlictū fortasse ē · vt ait aug · i q̄stio · leuitici · decliare a bono · pctm̄ ē facere malū · Aliō ē ei decliare a bono · aliō ē facere malū Pctm̄ ḡ ē ppetratō mali · ōlictū desertio boni · qō et ip̄z oīdit nomē · Quid ei aliud sonat delictum nisi derelictū · Et quid dereliquit · quid derelin/ quit nisi bonum · Et quid dereliquit nisi deū · Et quid dereliquit nisi deo iusticiā · et honorē · et dū illis p̄uat · p pctm̄ deformat er hoc obligat ad sustinendā penā q̄ em̄ debitor erat et nō poterat soluere i opib⁹ · ncce erat vt p̄soluerer i passiōib⁹ sz huic mō dicēdi obuiat reat⁹ m̄ltiplicitas Quot em̄ pctā homo actualiter ꝑpetrauit · tot pēis reus erit er mulc̄, ār pec/ cat̄, ciusdē ip̄i vna resultat in aia deformitas · Preterea carētia bōi in hoīe obligat ad carētiaz lūmi bōi · nō ad passiōz supplicij sic̄ pz i origiali pctō · q̄ remota deformitate per gr̄az · adhuc remāet obligatio ad penā Et p̄/ terea dici pōt q̄ 2 reat⁹ siue obligatō ad penā ē duplex · q̄dā · s · r̄spectu pene eternē · et q̄dā respectū pene t̄palis Obligatō vo r̄spectū pene t̄palis ñ sp requirit culpā p̄ntez · sz sufficit ad illā obligatōz q̄ pēa fuerit p̄terita · et q̄ sēcura fuerit plēa emēda Obligatō āt ad pēaz eternā fundat sup illā culpā · culpa ār p̄nc loq̄ndo ñ ē ip̄a p̄nitas · sz ip̄a deordinatio siue q̄ ē i actu siue q̄ ē i habitu Deordinatio autē in actu cōsistebat er conuersione et auersione · et sm̄ hanc duplicem comparationem anima deordinat cū peccat · et deordinatō i aīa rōe auersiōis dr deformitas · rōe vo p̄uersiōis dr macula · Dico ḡ q̄ reat⁹ 3 pene eterne fūdat sup pctm̄ · et inq̄tū ē deformitas · et inq̄tū ē macula · sz dr̄ter · q̄ rōe auersiōe dign⁹ ē supplicio Fūdat etiā reat⁹ sup maculā et deformitatē q̄ ē in cla p cōparatōz ad actū · p quē illa macula vel deformitas ē introducta · et iō plurificank reatus sm q̄ plurificāt pctā p̄missa · Et q̄b⁹ pz r̄nsio ad obiecta · Nā dico q̄ reat⁹ pene eterne ñ simplicit fūdat sup maculā sm q̄ dr p̄nitas vel positio aliq̄ · sz port⁹ sm q̄ dr deordinatō et p̄uatio · Dico etiā q̄ ñ fūdat sup deformitatē solū rōe p̄uatōis · sed etiā rōe debiti · nec solū rōe auersiōis sz etiā p̄uersionis nec solū sup pctm̄ sm q̄ ē deformitas sz sm q̄ ē macula et b ē q̄ dic mḡr i lra. Reatu remāet pctm̄ i hoīe · cuz p eo siue trāsierit siue assit mēs hōis polluta ē et corrupta q̄uscz hō supplicijs ē obligat⁹ · ꝑpetuis · et loquit b mḡr (sic ptz) d̄ reatu pene eterne ñ tpal' reat⁹ ei pene tpal' bñ fūdat sic illō q̄ p̄sit. b Modi ār pctōz varias i scri

ptura habēt distinctōes. Cōtra videt q̄ nō solūmō varias hēant. imo etiā infinitas. q̄ sicut vult ꝓbs. bonus est vno mō. malū aūt multipharīā. Et ipe etiā dyo. dic q̄ malū est infinitū. g̃ videt q̄ in scriptura nō possit habere distinctōes determinatas. Juxta h̄ q̄rit de numero t sufficientia hui⁹ distinctionū q̄s mg̃r ponit in ira. Videtur em̄ q̄ aliq̄ inconuenienter assignent. cū oē peccatū sit in voluntate ex libidine mota. male distinguit pecm̄ i pecm̄ qđ est ex amore. t qđ ē ex timore. Jtē cum oīe pecm̄ sit in cogitatōe t volūtate. male distinguit pecm̄ p pecm̄ cogitatōe. ꝙbo t ope. Jtē cū oīe pecm̄ sit i deū. male distinguit pecm̄ p istas duas i deū in se. in ꝓximū. Jtē cū in oi pcō sit defect⁹ alicui⁹ circūstantie. oē pecm̄ vr esse omissio. g̃ male distinguit p cōmissum t omissuz. Postremo videt cū oīs pcī initiuz sit superbia. q̄ male distinguat pecm̄ p septē capitalia.

quid nisi bonū. Vel delictū est qđ ignorāter fit. pecm̄ qđ scienter cōmittit. Indifferēter tū et pecm̄ noīe delicti. t delictuz nomine peccati appellat.

c Septē sunt vicia capitalia. Propterea sciēdū est septē esse vicia capitalia vel ꝓncipalia vt Grego. sup Exodi ait. scz inanē gloriā. iram. inuidiā. accidiā vel tristiciā. auariciā. castrimargiā. luxuriam. Que vt ait Johā. Crisō. significata sunt in septē populis qui terrā promissionis israeli promissam tenebant. De hijs quasi septem fontibus cuncte animarū mortifere corruptele emanāt. Et dicuntur hec capitalia. quia ex eis oriuntur omnia mala. Nullum enim malum est quod etiam non ab aliquo horum originem trahat.

4 R̄. dōm. q̄ mg̃r in hac ꝑte septē inuit diuisiones peccati ſm septēplicē ei⁹ cōparationē. Prio nāq; pecm̄ cōparatur ad cām suam ex q̄ hz ortū. t sic est illa diuisio pcī in actuale t originale. Scdo ꝙo cōpat ad penā ad quā terminat. t sic ē illa diuisio pcī i mortale t veniale. Has duas dūas mg̃r ꝓmisit sup. Tertio pecm̄ cōpari hz ad motiuū. t h̄ q̄dē vel ē ad bonū assequendū. vel ad malum fugiendū. t sic est tertia diuisio quā mg̃r ponit in pecm̄ ex amore t pecm̄ ex timore. Quarto pecm̄ cōpari hz ad actū substratū. t sic est q̄rta diuisio pcī in pecm̄ cogitationis. ꝙbi. t operis. ſm triplicē potētiā. scz affectiuā interpretatiuā. t operatiuā. cogitatio em̄ p affectōe ibi accipitur. Quito cōpat pecm̄ ad psonā quā offendit. t sic ē quarta diuisio pcī. in deū. t in se. t i ꝓximū. Sexto cōparatur pecm̄ ad mādatū cui opponit. t sic est illa diuisio. in delictum t cōmissum. q; delictū est ꝙ ꝑceptū affirmatiuū. t cōmissum. q; delictū est ꝙ ꝑceptū affirmatiuū. t cōmissum ꝙ negatiuū. Septimo cōpat ad vicia q̄ ex ipo oriūtur. t sic ē illa diuisio pcī in septē dūas capitaliuz. Et sic mg̃r ponit ibi septē diuisiones ſm septē pcī cōparationes. q̄uis tñ alie diuisiones reperiant. ad aliquā hāz tñ reduci pñt. p eo q̄ sumunt ſm aliquā istaz cōparationū. Sic illa diuisio q̄ beat⁹ Ja. i cano. sua diuidit pecm̄ in superbiā vite. t ꝙcupiscētiā oculoz. t ꝙcupiscētiā carnis reducit ad illaz q̄ est ex parte mortui. Silr illa diuisio q̄ Jsiō. diuidit pecm̄ in pecm̄ qđ est ex malicia. ex infirmitate t ignorantia. Silr illa diuisio q̄ Grog. diuidit in peccata carnalia t spūalia. quā sumit ex illo verbo apli. ij. Cor. vij. Mūdem⁹ nos ab oī inq̄namēto carnis t spiritus. reducit ad illā q̄ pecm̄ diuidit p compationē ad act⁹ substratos. t sic ꝑz sufficientia. numer⁹. t ordo istaz diuisionū. Ad illud q̄ qđ obr q̄ malū est infinitū mo
5 dis. dōm q̄ t si h̄ vez sit ex parte ipi⁹ mali. t etiā p cōparationes q̄s hz ad ꝑticularia bona. t ad ꝑticulares psonas verūtm rōne boni sibi oppositi. t rōne cōparationū generaliū. modis finitis q̄uis varijs hz distingui. Ad illud qđ obr q̄ diuisiones ille q̄ assignāt nō recte assumūt. maxime. q; i illis tribꝫ ꝑmis diuisiōibꝫ ꝓmū mēbrū generale ē ad oē pecm̄. dōm q̄ in illꝫ tribꝫ diuisiōibꝫ ꝓmū mēbrū accipiēdū ē cū pditōe vt sit sēsus qđ pecm̄ aliud est ex amore mī aliud ex amore pter et timore. lic t in alijs duobus. Vl dic q̄ diuidit peccatū penes motiuuz t actū. t obiectū put hic accipit ꝑpe t imediate.

6 Jllō ꝙo qđ obr 7 ꝙ illā diuisionē q̄ est in delictuz t cōmissuz non valet. q; nō q̄cū q̄ omissio cuiusq̄ bone circūstā tie ꝺr delictū. scz illa q̄ est omissio act⁹ debiti. Ad vltū q̄ dūz. supbia ꝺr dupl'r. vno mō. put oīs ꝓtempt⁹ t erectio mētis noīe supbie ꝓtinet. t sic ē initiū oīs peccati. Jn oi em̄ pcō hō supbit t se erigit ꝑ deū. Alio mō dicit supbia appetit⁹ dignitatis t honoris. t h̄ mō ē ꝑpeciale pecm̄ distinctū ab alijs pcīs. c Septē ē vicia capitalia vl ꝓncipalia. Cōtra. q; sup illud puer. vi. Sex sunt q̄ odit de⁹. glo. sex capitalia vicia enumerat q̄ in cōparatōe septimi minora sunt. t ista nō ꝓtinent sub illis. g̃ videt ee. rūñ. Jtē Jsiō. sup deut. enumerat octo capitalia. scz castrimargiā. fornicationē. philargiriā. tristriciā. irā. senodoxiā. accidiā. superbiaz. t ita vr vel q̄ ista diuisio sit diminuta vel alia superflua. Jtē cuz vicia opponant virtutibꝫ. t nos habeam⁹ habit⁹ virtutū donorū t beatitudinū. vr q̄ deberēt ee capitalia vicia saltem xxj. Jtē cū virt⁹ hēat sibi viciū oppositū pēs superabūdātiā t defectū. vr q̄ ſm numer⁹ habituū bonoz dñt duplicari habit⁹ capitaliū vicioz vt sint. xlij. Juxta h̄ etiam q̄rit cū habeam⁹ capitale viciū penes gen⁹ tact⁹ t gustus. vt luxuriā t gulā. q̄re nō habem⁹ penes alios sensus. Querit etiā ꝑ quāto dicat aliq̄d capitale pecm̄. et de numero istiꝰ diuisionis t sufficiētia. R̄. dōm. q̄ 9 capitale viciū duplr pōt dici. aut q; ꝑcipuū t magnuz est in genere vicioso. aut q; caput ē t ꝓncipiū alioz. Primo mō accipit in glo. ꝓuerb. vj. vbi vocant illa vicia capitalia. q; mag̃ sūt. t hō dign⁹ est mag̃ pena. Secūdo mō hoc ꝺr viciū capitale qđ ē rō ꝓncipiādi multa pcā. Vñ Grog. cuicūq; capitali pcō assignt filias. Peccatū em̄ hoc ꝙo ponit ee caput t ꝓncipiū alteri⁹. q̄ eius motiuū adeo cadit in aīe appetitū. q̄ ꝑ ꝑstare somētū t motū adeo vt ex ipo ꝙsurgat qđam pecī corp⁹ q̄dām mō membrorū ꝙtinēs varietatē ramoz t mēbroz. filiorū t filiaz. Et hinc ē q̄ infidelitas q̄ opponit fidei ñ 10 ponit ee capitale pecm̄. q; error nō cadit ꝓmo in aīe appetitū. silr nec ꝓdigalitas q̄ est opposita auaricie. Jnanis aūt glia vno mō est capitale viciū. alio mō est filia. Nā put inanis glia dic appetitū dignitatis t excellē 11 tie. sic ē idē cū supbia. t est capitale vicium. t sic accipit mg̃r in ira. q; animꝰ directe mouet ad excellētiā t dignitatē appetēdā. Prout inanis glia ꝺr appetit⁹ laudis sic est filia. q; nō desiderat laus humana nisi ꝓpter excell'ē

Secundū Magistrum tempora sunt septem ꝑm septem Magistros diuisibilia ꝑm

riã. Et sic ꝑz ḡ ñ ē ꝯtrouersia inter istã assiḡtionē ꝛ illã Isiõ. Isidor⁹ aũt accipit senodoxiã siue inanē gloriã ꝑ supbia ꝑpe dicta. ꝛ vltimo supaddit supbiã septē capitalib⁹ qui oim vicioꝝ reginã. Sufficiẽtia aũt capitaliũ 12 ꝛ numer⁹ multipliciter põt accipi. Uno mõ sic. Cũ peccatũ capitale sit corruptio siue ꝑnitas respectu ei⁹ ad qõ natura ꝑna ē ex corruptõe ꝑmaria. multiplicari bz sicut mltiplicari bz illa ꝑnitas. Ꝑzonitas aũt illa ꝑ multiplicari ex pte obiecti sic. q: aut attendit q̃tũ ad appetitũ apparentis boni. aut q̃n tũ ad fugã apparẽtis mali. Si primo mõ. aut respectu boni interioris ꝛ sic est supbia. aut exterioris ꝛ sic est auaricia. aut inferioris ꝑut spectat ad ꝺseruationẽ ꝓprie carnis ꝛ sic ē gula. aut ꝺseruatiõez speciei ꝛ sic ē luxuria. Si respectu apparentis mali. b̃ põt triplicit ē. aut mali interioris ꝛ sic est inuidia. aut exterioris ꝛ sic ē ira. aut inferioris ꝛ sic est accidia q̃ refugit malũ carnis. Sz iste mod⁹ sumẽdi nõ videt vsq; quaq; ꝺueniẽs. Oĩs em̃ ꝑnitas directe ē respectu apparẽt⁹ boni. Et iõ est alt⁹ mod⁹ multiplicãdi hãc ꝑnitatẽ ſm diuersitatẽ viciox aĩe. Qm̃ ꝑnitas aut attendit in ipa volũtate rõnali ſm se. aut ꝑ ꝺiunctõez ad sensibilem. aut per coniunctionem ad vegetabilez. Si ſm se sic potest esse tripliciter. aut in comparatione ad deum ꝛ sic est supbia. aut ad primũ ꝛ sic ē inuidia. aut ad seip̃m ꝛ sic est accidia. Si ꝑ ꝺiunctionẽ ad sensibilẽ sic põt ee ꝺuplr ſm q ꝺuplex est motiua sensibilis. scz ꝺcupiscibilis ꝛ irascibilis. si ꝑ ꝺiunctionẽ ad ꝺcupiscibilẽ sic est auaricia. si ad irascibilẽ sic est ira. si attendit ꝑ ꝺiunctionẽ cũ vegetabili. sic põt ee ꝺuplr. aut q̃tum ad generatiuã ꝛ sic est luxuria. aut q̃tũ ad nutritiuã et sic est gula. Quãtũ ad augmẽtatiuã nulla est. q: illa est pure naturalis. Sz q: ira ita ē spũale petm̃ sicut inuidia ꝛ accidia. adhuc vr q ille mod⁹ assignãdi aliquã habeat incõuenientiã. Ꝓpterea tertio mõ põt dici q ꝑnitas ad aliqõ apparẽs bonũ. aut ē respectu boni qõ respicit spm̃ ſm se. aut respectu boni qõ respicit spm̃ in carne. Si respectu boni qõ respicit spm̃ ſm se. b̃ põt ee q̃ ꝺupliciter. ſm q̃tuor ꝺitiones boni ad qs ꝑnus ē appetitus nr. Appetit em̃ qs bonũ sub rõne dignitatis et b̃ p supbiã. sub rõne ꝓperatis ꝛ sic est inuidia. sub rõne securitatis ꝛ sic est ira. sub rõne ḡtis ꝛ sic ē accidia. Si ſo sit hec ꝑnitas respectu boni qõ respicit spm̃ in carne. b̃ est tripliciter ſm triplicẽ ꝺitionẽ sub q̃ spũs carnalis bonũ appetit. Aut em̃ appetit bonũ sub rõne sufficiẽtis ꝛ sic est auaricia. aut sub rõne demulcẽtis ꝛ sic est luxuria. aut sub rõne reficiẽtis ꝛ sic est gula. Ex his ꝑz sufficiẽtia ꝛ numer⁹ viciox capitaliũ. ¶ Nõ em̃ accipiũt ꝑ oppo 13 situz ad virtutes. nec ad dõa. nec ad beatitudines ſz ſm ꝑnitates respicientes ꝺitiones boni apparẽtis. Patet etiaz q̃re penes alios ienius nõ habem⁹ capitalia vicia sic penes gustuz ꝛ tactum. q: in his regnat ꝑnitas ampliorẽ ī aliis sensib⁹. Unde si delectatões q̃ runt in aliis sensibus. ad has reducunt. vtpote si aliquis velit aspicere mulierem pulcrã vt ī ea delectet ꝛ cõcupiscat. reducitur talis delectatio ad luxuriam Silr si qs velit aspicere pulcrũ equũ vel libũ vt ipm̃ habeat talis delectatio reducitur ad auariciam. Sicut enim appetitus spiritus ſm se quodãmodo q̃etat si habeat bonũ excellẽs cũ ꝓquietate. ꝛ securitate. ꝛ q̃te. Sic appetit⁹ carnalis q̃etat cũ hz bonũ sufficiẽs. demulcẽs. ꝛ reficiens nec acq̃rit nisi ꝓpter h̃ tria. ꝺ Initiũ oĩs peccati ē supbia. Unde Gorra. q: ꝺicẽ Crisost. sup illud ps. Ait facie insipiẽtie. Oĩs peccati initiũ insipiẽtia est. sz cũ nõ possint esse plura eiusdẽ initia ꝑma ꝛ ꝑncipalia. videt q supbia nõ sit initiũ oĩs peccati. Ite obr ſm q mgr̃ obiicit in ſra. j. Thi. vltimo. Radix oĩm malox ē cupiditas. Si tu dicas q hec duo sunt radices peccatox ſm diuersaz cõparatione. q̃rit tũc de diuersitate radicũ. ꝛ qd intelligatur nosse radicis. ꝛ q̃ ꝺria sit inter capitale viciũ ꝛ radicem. Ite q̃ ꝺria sit inter initiũ ꝛ radicem. Rn. ꝺom q differt ꝺicere initiũ ꝛ radicẽ. Nã initiũ ꝑpe ꝺicit id a q̃ 14 inchoat mot⁹. radix vo ꝺicit illud vñ trahit fomẽtuz et nutrimẽtũ. ꝛ iõ cũ petm̃ trahat fomẽtũ ex pte appetibil⁹. ꝛ ꝺicat recessum a deo. hinc ē q initiũ attendit ex parte auersionis. ꝛ radix ex pte ꝺuersionis ꝑpe loquẽdo. Et q̃m auersio est ex rõne ꝺtẽpus. ꝛ ꝺuersio ē ex rõne cupiditatis siue libidis. hinc ē q supbia ꝑpe loquẽdo ꝺicit initiũ. ꝛ cupiditas ꝺicẽ radix. Et q̃m in oĩ petõ ē auersio ꝛ ꝺuersio. hinc ē q supbia ꝺ initiũ oĩm petõx. ꝛ cupiditas radix oĩm malox. ꝛ simul ꝑñ stare illa duo.

Accipit ti nomẽ radicis aliq̃n ꝑ noie initij ꝛ ecõuerso Capitale aũt viciũ differt a radice in b̃. q sic caput ꝺicẽ 15

Remouet dubitatõz q̃ ortũ hz ex vna illax diuisionũ. f

Ex supbia tñ oĩa mala oriũt ꝛ hec ꝛ alia. q: vt ait Greg. Radix cũcti mali est superbia. de q̃ ꝺicitur. ꝺ Initiũ oĩs peccati ē supbia. q̃ est amox ꝓpe excellentie. Cui⁹ q̃ttuor sunt spẽs vt Greg⁹. ait. Prima est cũ bonuz qõ habet qs sibi attribuit. Secunda cũ credit a deo esse datũ sed tũ ꝓ suis meritis. Tertia cũ se iactat habere q̃ nõ habz Quarta cũ ceteros ꝺespectis singulariter vult videri. Merito ḡ radix oĩs mali ꝺicit supbia Huic aũt videt obuiare quod aplus ait. Radix oĩm malox ē cupiditas. q: si radix oĩm malorum est cupiditas. ergo supbie quõ ergo supbia radix est ꝛ initium oĩs peccati.

Quõ q̃dlibet horx scz superbia ꝛ cupiditas ꝺicat radix oĩm malorum.

Sed vtrũq; recte ꝺictũ esse intelligat. si genera peccatorũ singulox. nõ singula generum vtraq; locutione includi intelligant. Nullũ quippe gen⁹ peccati est qõ interdũ ex supbia non proueniat. Nullũ ertiã qõ ex cupiditate aliquãdo nõ descẽdat Sũt em̃ nõnulli hoim q ex cupiditate fiunt superbi. ꝛ aliqui ex superbia fiunt cupidi. Est ei vt Aug. homo q nõ est amator pecunie nisi per hoc putaret se excellẽtiorẽ ee. ideoq; vt excellat. diuitias cupit. Tali hoi ex supbia oborit cupiditas. Et est aliquis qui nõ amaret excellere nisi putaret per hoc diuitias maiores habere. ideo ergo excellere laborat. quia diuitias habere amat. Hinc innascitur superbia. i. amor excellentie ex cupiditate. Patet ergo q ex supbia aliquando cupiditas. ꝛ ex cupiditate aliquando superbia oriꝛ. ꝛ iõ ꝺe vtraq; recte ꝺicitur. q sit radix oĩs mali.

Accipit tñ nomẽ radicis aliq̃n ꝑ noie initij ꝛ ecõuerso Capitale aũt viciũ differt a radice in b̃. q sic caput ꝺicẽ

ꝑncipale mẽbrũ·ꝛ mẽbrũ cõpletũ·ꝛ qđ̃ est ꝑncipiũ aliorũ quãtũ ad motũ ꝛ sensuz·sic capitale viciũ noĩat peccatũ cõpletũ a qđ̃ oĩa alia vicia oriunt·radix ꝯo dicit aliq̃d submatoꝝ in cõpletõe·ꝛ tõ ꝑpe loq̃ndo radix nõ noĩnat genꝰ peti determinatũ·sz ꝑtinatẽ libidis q̃ ꝛcurrit ad
16 oĩne pecm̃·Vñ notãdũ q̃ radix accipit aliq̃n generalissime·aliq̃n generalit̃·aliq̃n minꝰ generalit̃·Generalissime·vt cũ dr libido siue cupiditas cẽ radix oĩm malox
Generalit̃ ꝯo·vt cũ dr q̃ duplex cẽ radix·amor male ac-
17 cendẽs·ꝛ timor male humilias·Amor ci accipit respectu boni·ꝛ timor respectu mali Minꝰ ꝯo generalit̃·vt cũ dr triplex cẽ radix·sc3 ꝛcupia carnis·ꝛcupia oculox ꝛ superbia vite·q̃ cõpatõz ad triplex bonũ·sc3 ad bonũ in-
18 feriꝰ·exteriꝰ·ꝛ interiꝰ·Silr initiũ peccati triplicit ꝑt accipi siue noĩari·aut put dicẽ recessuz li·ar·a lege maiestatis·ꝛ sic dicit superbia siue ꝛtẽptꝰ·aut a lege ꝑtatis ꝛ sic est error·aut a lege bonitatis ꝛ sic ẽ insipiẽtia·q̃ est ꝛria sapientie·Et sic patet q̃ non est contrarietas quando dicitur q̃ initiũ oĩs peti est superbia·ꝛ quando dicit de erroꝛe ꝛ insipiẽtia·Pz etiã q̃ nõ est ꝛrietas inb̃ q̃ aliq̃n dr vna radix aliq̃n due·aliq̃n tres·Patz etiã differentia initiũ ipius radicis·ꝛ vicii capitalis·Et hec de generali diuisione peccatorum dicta sufficiant ad ꝓpositum·

19 ND intelligentiã butꝰ ꝓtis fm tria q̃b̃ determinãtur·circa tria incidit hec q̃stio·Primo ẽ hic q̃stio de cõpatõe peti ad petm̃ volũtatis·Secõ de ꝛpatõe peti venialis ꝛ peti mortalis·Tertio incidit q̃stio circa mõs diuidẽdi petm̃ Circa ꝑmũ querit duo Primo querit vtr petm̃ volũtatis ꝛ opis sint duo petã vel vnũ·Secõ vtr vnũ addat ad alterum·

Questio I a

Utrũ petm̃ volũtatis ꝛ opis sint duo petã vl vnũ·Et q̃ sint plura vi·sup illõ Rom·j·Repleros homicidijs·glosa·Pluraliter dicit homicidijs quia aliud est homicidium voluntatis·ꝛ aliud homicidium operis·Si sic ẽ in homicidio·q̃ pari rõe ĩ aliis petis·Itẽ multiplicato inferiori multiplicat supr̃·sz fornicatõ exteriꝰ petm̃ ẽ spẽale·volũtas etiã fornicãdi petm̃ ẽ spẽale·sed volũtas fornicãdi ẽ aliꝺ q̃ ipe actꝰ fornicatõis·q̃ si ista sĩ diuersa·ꝛ sũt petã loq̃ndo formalit̃·q̃ sũt diuersa peccata·Itẽ multiplicato subiecto multiplicat accidẽs q̃ ꝛsistit illõ subiectũ·sz deformitas cõpat ad actõez rangz accidẽs ad subiectũ·q̃ vbi multe sũt actões deformes·ibi multe deformitates·ꝛ vbi multe deformitates ibi multa petã·Actio interiꝰ ꝛ exteriꝰ sunt diuerse·q̃ sunt in eis diuerse deformitates·q̃ ꝛ diuersa petã·Itez multiplicatõ vno oppositoꝝ multiplicat ꝛ reliquũ·q̃ tm̃ vnũ vni opponit·sz petm̃ repugnat ꝑcepto·cũ igit aliud sit ꝑceptũ q̃ ꝓhibet actꝰ interiꝰ·ꝛ aliꝺ q̃ ꝓhibetur actꝰ exteriꝰ·q̃ aliud mãdatũ ẽ·nõ ꝛcupisces·ꝛ aliꝺ nõ mechaberis·q̃ vr̃ q̃ sic illa duo sunt ꝑcepta·ita actio exteriꝰ ꝛ interiꝰ sunt duo petã· Itẽ magr̃ cõcedit volũtas interiꝰ cũ volũtati inferiori·q̃ volũtas interiꝰ cuz volũtate exteriori·sz volũtas interiꝰ cũ alia volũtate facit duo peccata diuersa·q̃ multo fortꝰ volũtas interiꝰ cũ actu exteriori sũt diuersa petã·Sz ꝛ·p se ꝛ p accidẽs nõ ponũt numez·sic cũ diligo vnũ q̃ dulce·nõ dicoꝝ diligere duo·sz vnũ·sz actio exteriꝰ nõ ẽ nisi ꝓpr̃ volũtatẽ interioꝛ·igit volũtas interiꝰ cũ actu exteriori nõ ponit numez·q̃ nõ sunt duo petã sz vnũ· Item actio inchoata nõ ponit numez cũ sciẽa ꝛsũmata·sed petm̃ inchoat ĩ volũtate ꝛ ꝛsũmat in ope fm q̃ dr Jac·j·Cõcupia cũ ꝛcepit parit petm̃·petm̃ ꝛo cũ ꝛsũmatũ fuerit generat mortẽ·q̃ ꝛ· Itẽ bonũ opꝰ nõ ponit numez cũ bona volũtate in rõne meriti·Vñ cũ aliꝯ volũtarie bñ opat·nõ est ibi duplex meritũ·sz vnũ·q̃ pari rõne net volũtas interiꝰ cũ ope exteriori ponit numerũ in rõne demeriti siue peti· Itẽ formale in petõ fm q̃ petm̃·ẽ libido vl̃ portꝰ ꝛtemptꝰ dei siue auersio·sz cũ aliꝯ volũtarie opꝰ nepharij ꝓpetrat·nõ sunt duo ꝛtempti sz vnꝰ·nec due auersiões sz vna·q̃ volũtas interiꝰ ꝛ actꝰ exteriꝰ nõ sunt duo petã sz vnũ· Ite multis peccatis multipler dr infligi pena·siue remuneratoria siue satisfactoria·sz ꝑ petõ exteriꝰ cõsummato nõ debet alicui pena multiplex·nec diuerse ĩponunt satisfactiones sed vna·q̃ volũtas interioꝛ ꝛ actio exteriꝛ nõ sunt diuersa petã· Bꝰ·dõ·q̃ duplex ꝛingit cõpari petm̃ opis exteriꝛis ꝛ volũtatis interioris·Uno mõ put illa duo ꝛiuncta sunt ꝛ ordinata·ita q̃ vnũ est ꝛ altero·ꝛ sic volũtas interioꝛ cũ actu exteriori nõ facit diuersa peccata·ꝑ eo q̃ vnꝰ est ibi ꝛtẽptus·ꝛ vna auersio·ꝛ vna cõuersio·volũtas cũ est q̃ ꝛtẽniendo ꝛuertit·dũ ad bonũ cõmẽdabile ꝛuertit·nõ solũ q̃tũ ad actũ ꝑtũ·sz etiam q̃tũ ad actũ infinitionis poteriẽ q̃ ei subiicit·Quia igr̃ petm̃ fm q̃ hmõi dicit deordinationẽ ꝛtẽptũ·ꝛ auersionẽ a deo·ꝛ ꝛuersionẽ ad creaturã·hinc ẽ q̃ cũ ibi sit vna deordinatio·pz q̃ petm̃ volũtatis ꝛ opis vnũ ẽ loquẽdo formalit̃·put illa ꝛiuncta sũt·Sz aũt vna sit ibi rõ deordinãdi·plura tñ sunt ibi deordinata·ꝛ tõ q̃tus petm̃ ibi vnũ sit formalit̃·plura tñ sunt ibi materialit̃·Si aũt cõpem volũtatẽ interioꝛẽ ad opꝰ exteriꝰ put sũt ꝙcepta·ita q̃ vnꝰ ꝑ eccet volũtatem̃ alꝰ peccet volũtate ꝛ oge·sic petm̃ volũtatis ꝛ opis sũt diuersa petã·nõ solũ materialit̃·verũtia formalit̃·ꝑ eo q̃ actꝰ volũtatis in q̃ ꝙsistit ꝓma rõ deordinãdi numerat ꝛ ẽ aliꝰ ꝛ aliꝰ·Ib aũt mõ nõ q̃rit magr̃ in lra vtrũ volũtas interioꝛ ꝛ actio exteriꝛ sint diuersa petã·Bẽ ei nõ est dubiũ q̃ diuersis petis peccet q̃s·si vna vice tm̃ velit malũ·alia vice velit ꝛ ꝑficiat·sz de b̃ q̃rit vtrũ volũtas interioꝛ ꝛ actio exteriꝛ sit diuersa petã·fm q̃ vnũ ab alĩo ꝓcedit·ꝛ vnũ alteri ꝛiungit·ꝛ ad b̃ rñdendũ q̃ q̃uis sint plura opa culpabilia·ꝛ plura deordinata·q̃ tm̃ vna ẽ rõ deordinãdi·ꝛ vn̄ est ibi actꝰ volũtatis·nec alter ẽ culpabilis nisi ꝑter illũ·vnũ ẽ ibi petm̃·Et huic mõ dr magis concordat magr̃ in lra rñdens obiectõi tbi q̃ fuit ꝓpte alteram·q̃ dicebãt illa eẽ diuersa petã·Et recte fac in b̃·q̃ q̃uis aliq̃d possit dici numerari ex q̃dã ĩpoꝑabilitate solũmõ ex pte ꝑncipij materialis·tñ ꝑ hoc loq̃ndo nõ numerat aliq̃d ex pte ꝑncipij materialis·nisi q̃ cũ numeratõe ex pte ꝑncipij materialis ꝛcurrit numeratio ex pte formalis·sicut albedo numerat in duob̃ hoĩb̃ albis·nõ sic aũt est in ꝓposito·ꝛ tõ rõnes q̃ b̃ oñdũt sc3 volũtatẽ interioꝛẽ ꝛ actionẽ exteriorẽ eẽ petm̃ vnũ·ꝛcedende sũt· Ad illud 20
qđ̃ obr de glo·aut loq̃tur materialit̃·aut loq̃tur de homicidio interiori ꝛ exteriori·put diuincta sũt ita q̃ vnũ 21
alteri nõ ꝛiungat· Ad illud qđ̃ obr q̃ multiplicato interiori multiplicat suũ supr̃·dđ̃·q̃ illud verũ ẽ de illo interiori cui suũ supr̃ ẽ ẽntiale·vel ad qđ̃ suũ supr̃ cõpat ẽntialit̃·nõ sic aũt est in ꝓposito·q̃ petm̃ ꝛ si dicat de volũtate ꝛ rõne·nõ dr ꝑdicatõe ẽntiali·sz magis accidẽtali· Ad illud qđ̃ obr q̃ multiplicato subiecto multiplicat accidẽs·dđ̃·q̃ verũ ẽsi subiectũ ꝑ se multiplicetur ꝛ illud in q̃ ꝓmo ẽ accidẽs·deformitas aũt peccãdi nõ accedit ꝓmo ꝛncipaliter circa exteriorẽ actionẽ·nec est ibi rãgz circa subiectũ ꝑ se·sz ẽ ibi rõne volũtatis interioris ꝛiuncte·qđ̃ pz·q̃ si actio illa ꝓcederet ab aliq̃ ꝓncipio q̃ a volũtate·iã nõ eẽt culpabilis·Aliter ſt ex/

am dici q illō intelligit qñ subiectū pluri ficat. ⁊ fm rē. ⁊ fm illā rōnē q ōr subiectū. ita q nō soluz sunt plures res sz etiā plura subiecta. cuius aūt actio interior ⁊ exterior sint diuerse res. nō tn sunt diuersa subiecta deformitatis sz vnū. p eo q sicut ordo pt cē in pluribo. qruz vnū est ab altero tāqz in vno subiecto. sic etiā ⁊ deordinatio. Qñ igit deformitas pcī dicit deordinationē a fine. hinc ē q circa actionē interiorē ⁊ exteriorē cōsistit tāqz circa vnū subiectū. cuius sint diuerse actōes ⁊ res. Posset etiā instari ꝯ illud verbū q b intelligit de accidente absolute. nō de accidēte relato. ⁊ sic em vnū pt cē in pluribo. dū tn illa sint ad inuicē relata ⁊ ordinata. ⁊ q huc modū se bñt actio interior ⁊ exterior. q vna p
23 cedit ab altera. Ad illud qō obr q multiplicato vno oppositoz multiplicat ⁊ reliquū. dom q vez ē fm q ei opponit. preceptū aūt q̄ phibet actꝰ exteriores ⁊ volūtas interior nō est aliud ⁊ aliud. nisi er b q in vno phibet volūtas cū ope. in altero phibet volūtas etiā absq ope. ⁊ b mō bñ ꝺcedo q volūtas interior ⁊ actio exterior put sunt distincta sunt plura peccata. sz b mō nō pcedit in
24 q̄stio pns nec inq̄sitio mgri. Ad illud qō obr q magis cōmunicat volūtas interior cū volūtate qz cū actu exteriori. dom. q ē ꝺuenientia formal. ⁊ ꝺuenientia ordis. Cū g ōr q volūtas interior magis ꝺuenit cū volūtate qz cū actōe exteriori. dom q vez ē de ꝺuenientia formali sz nō de ꝺuenientia ordinis. q nō sic ē volūtas a volūtate sicut ē exterior operatio ab interiori volūtate. ⁊ tō cum sint due volūtates. due sunt principales deordinatiōes ⁊ propter b sunt duo pcā. Cū vo op exterior iuncti ē volūtati interiori a q̄ pcedit. vna ē ibi deordinatio. ⁊ vnū actuale principiū deordinatōis. ⁊ tō vnū pcm est ex ista pte. ⁊ ex illa pte plura pcā.

Questio II b

Utrū pcm opis addat sup pcm volūtatis. Et q sic videt. sup illud ps. Appone iniqtatē sup iniqtatē. glo. Qui addit op volūtati. addit iniqtatē iniqtati. sz qui b facit. aut facit nouū pcm. aut mal. sz nō nouū q mal. Itē Aug. Unusqsqz miser efficit mala volūtate. sz miserior cū desiderio male volūtatis implet. sed nō efficit hō miserior p pcm. nisi aggrauet pcm. q pcm voluntatis aggrauat p additionē opis. Itē rōne vī. Apd humanā iusticiā grauius punit q peccat in ope qz q peccat volūtate solū. vel volūtate ⁊ ybo. vel volūtate tm. q si būana iusticia deriuat ab eterna iusticia. ⁊ ei ꝺformat. ⁊ in ope suo laudabilis ē. vī q maior pena sit dignus ille q peccat volūtate ⁊ ope. qz q peccat volūtate tm. sz ñ ē qs maior pena dign. nisi ppt maiorē culpā q rē. Itē grauius peccat q peccat ī deū ⁊ ī primū qz q peccat in deū tm. sz q peccat volūtate interior solū. nō peccat nisi in deū. q vo peccat exterius in ope. frequenter peccat in primū. sic p3 in adulterio ⁊ homicidio. q rē. Itē quāto magis se hō glorificat ⁊ ī delicijs ē. tāto magis dignus ē pena. sz q peccat volūtate ⁊ ope. magis se glorificauit ⁊ amplius delectat ē qz q sola volūtate peccauit. q maior pena dignus ē. ⁊ si b. maiorē ꝓpetrat culpaz.

Sz ꝺ. sup illud ps. Et eni in corde iniqtates operamini. Glo. Si vis ⁊ nō potes. ꝺs factū reputat. q si volūtas
• reputat p facto. vī q factū qz quz ad rōnē pcī nihil addat supra volūtatē. Itē Aug. Si cōtingat aliquē nō cōcubere cū vxore aliena. planū aūt ē eū cupe. ⁊ si ptās darek eū esse facturū. nō minus reus est qz si ī ipo facto deprēderek. q si nō est minus reus. nō magis peccat qñ ꝺsumat in ope. qz qñ plene vult in volūtate. Itē gra uitas ⁊ magnitudo pcī cōsistit in qtitate ꝺtemporis. sz

qñ vir oīno ꝺsensit. tūc plena est auersio ⁊ ꝺtempꝰ. q eqle est pcm. siue opus adsit siue desit. Itē op exterius nō est culpabile nisi ꝓpter volūtatē interiorē. q si tota rō culpabilitatis orū bz ab ipa volūtate. vī q sola volūtate pcī exīte tātū est bō culpabil quātū si peccaret in ope. Itē pcā spūalia q̄ sola volūtate ꝺsūmātur grauiora sūt qz pcā moralia quoz ꝺsūmatio fit in carne. si q pcā q in sola volūtate ꝺsistāt grauiora sunt qz que ꝺsistūt ī volūtate ⁊ ope. videt q opus nō addat aliqd ad malitiā volūtatis. Ad. ad pdictoz intelligentiā est notādū. q cū q̄rit vtrū opus addat aliqd ad 25
malitiā volūtatis. hoc dupliciter pōt intelligi. Uno mō respectu volūtatis q̄ pt in opus pcedere. sz tn nō pcedit q nō oīno plene vult. ⁊ respectu talis absq dubio malicia opis addit. Cū em pcm ꝺsūmat in ope tūc est plenior cōsensus. ⁊ nō solūmō ōr māducare mulier. sz etiā vir. ⁊ tō pcm tūc maius ⁊ cuius est rōne maioris ꝺversionis ⁊ etiā auersiōis. Alio mō pt itelligi respectu volūtatis. que eadem in opus nō pcedit. no q nō velit. sz q nō pt. Et tūc mouet ista qō. cū vtrobiqz sit plena volūtas. vtrū grauius peccet q vult ⁊ nō pt. aut q vult ⁊ facit. esto q vterqz moueat ex eqli amore. Hoc igit mō qōne intellecta rndendū est q vnū pcm dī esse maius alio triplicit. aut rōne maioris cōceptus dei. aut rōne maioris libidis siue delectatiōis. aut rōe maioris dānificatiōis. Primo mō loquēdo opus nō addit ad iniqtatē volūtatis. q volūtas plena a deo auertit p se. sic cuz est peri cōiuncta. Quātū vo ad delectatiōez siue libidinē addit ⁊ aggrauat. maxie qtū ad genus pcī carnalis. q eadem peccat bō in seipo. Silr qtū ad dānificationē addit ⁊ b maxie qtū ad genꝰ pcī q̄ qs peccat in primū. Quātucūqz eni alicqs velit fornicari. nunqz delectat sic qñ volūtas cōiungit actui. Silr quātucūqz velit aliqs alterū occidere. nō tantū facit dānū quātū si actu occideret. Et qm ds iustus iudex in puniēdo nō tm cōsiderat in pctō magnitudinē cōceptꝰ. sz etiā magnitudinē delectatiōis ⁊ magnitudinē dānificatiōis. hinc ē q aliq mō opus addit ad neqtiā volūtatis. Un ⁊ rōnes q hoc oñdūt ꝺcedēde sūt. quibus nō oēs cogūt. maxie illa que fit de silitudine diuīe iusticie ⁊ humane. Nō em est sile q: boīes ꝺsiderāt q̄ exteri patēt ⁊ iusticiā publicā. deꝰ aūt intuet coz. ⁊ nō solū ꝺsiderat iusticiā publicā. sz etiā ꝑpuatā. Ad illud vo qō obr in ꝺrio de glo. illa et
27 de auctate aug. qz vna dicit q volūtas reputat p facto ⁊ altera dicit q nō min re q vult ⁊ nō facit. qz q vult ⁊ facit. dom q ambe ꝓcedūt fm q̄ntitatē pcī q attendit qtū ad plenitudinē ꝺsensus. ⁊ qtū ad magnitudinem ꝺceptus. ⁊ sic bñ ꝺcedit q op ad talē volūtatē ñ addit.

Ad illud qō obr q qtitas pcī ꝺsiderat penes qti/
28 tatē ꝺceptus. dom q vez ē. nō tn est vez pcise. deꝰ enim nō tātū ꝺsiderat ꝺceptum sui. imo etiā dāmnū primi ⁊ delectationē peccātis. Un ⁊ primo patienti iniuriā facit sic ⁊ reū q delectatꝰ ē affligit. ⁊ reū q magis delectatꝰ est magis affligit. ⁊ tō rō illa ab insufficienti procedit. Ad
29 illud qō obr q tota rō pcī ē a volūtate. dom. q nō est vez. q aliq sunt pcā nō solū ex ipobitate volūtatis facientis. sz etiā ex genere opis. q: sunt ꝺ phibitione dei. ⁊ ꝺ dictamē iuris naturalis. vez ē tn q nihil qō fit ex p/te opis p se sufficiet ad faciēdū pcm. nisi adsit volūtas malꝰ. ⁊ tō ex b nō sequit q qtus b nō possit cē pcm sine illo. q b nō addat ad illud. Et simile ē. q: ferrū nō vrit absq igne. ignis tn cū ferro plus vrit ⁊ plꝰ penetrat qz faceret p scipm. sic ⁊ multis aliis inuenie. Ad illud 30

qō obr de pctis spūalib⁹ dōm q̄ nō est sil'e. p eo q̄ pec/
cata spūalia spūalē hñt delectatōz. q̄ in suo genere ma/
iorē hñt adherētiā ꝛ maiorē ip⁹obitatē q̄z etiā aliq̄ dele/
ctatio pctī carnalis. pctā ꝓ carnalia nunq̄z delectant
tantū q̄n sunt ī sola volūtate q̄z q̄n sunt ī volūtate ꝛ ope
nec etiā tātū dāmificant. ī⁹ nō sequtur q̄ in talib⁹ op⁹ nō
addat ad maliciā volūtatis.

Onsequēter pcedit circa secōm vicz de cōparōe
venial' ad mortale. Et circa ꝫ duo q̄runt. Pri/
mo q̄rit vtrū pctm̄ veniale ꝛ mortale ꝟueniant
in auersione. Scdo q̄rit vtrū ꝟueniāt in reatu siue ob/
ligatione ad eternitatē pene.

Questio I c

Utrū veniale ꝛ mortale ꝟueniāt in auersiōe. Et q̄ sic
videt. aug. diffinies pctm̄ dicit q̄ pctm̄ nō est appetit⁹
rei malaz. sz desertio melioz. si g̃ veniale pctm̄ ē pctm̄
g̃ in ipō ē desertio sūmi boni. sz vbi ē desertio sūmi boni
tm̄. tnnc ego q̄o in q̄ cōicant veniale ꝛ mortale. ꝛ rōne
cui⁹ vtrūq̄z dicā pctm̄. Si tu dicas q̄ ī ꝟuersiōe ad cō/
mutabile bonum. hoc non videtur quia conuerti ad cō
mutabile bonū nō est pctm̄ nisi p illud recedat hō a bo/
no incōmutabili. pctm̄ em̄ est ꝑuatio. nō positio. si g̃ ve
niale pctm̄ in⁹g̃ pctm̄ est cōicat cū mortali. ꝛ illud ī q̄
cōicat nō est ꝟuersio. g̃ ē auersio. Itē oē illud qō ē ꝟtra
diuinū ꝑceptū auertit a deo. sz veniale est hmōi. g̃ ꝛc.
Maior p se manifesta ē. Minor ꝓbā. Ro. vij. sup illō
ſlō ꝟcupisces. glo. Bona ē ler. q̄ dū ꝟcupiam ꝓhibet
oīa mala ꝓhibet. g̃ si pctm̄ veniale ē malū. g̃ p illud ꝑce
ptū. nō ꝟcupisces ē ꝓhibitū. Itē oē illud qō deformat
imaginē auertit a deo. pctm̄ veniale ē hmōi. g̃ ꝛc. Mi/
nor ꝓbā p illō qō ōr. vij. musice. Amor inferioris pul/
critudīs aiam polluit sz pctm̄ veniale ē amor inferioris
pulcritudīs. g̃ ꝛc. Itē simplex ad qō se ꝟuertit totaliē se
ꝟuertit. sz tā intellect⁹ q̄z affect⁹ ē simplex. g̃ cū se ꝟuer/
tit ad aliq̄d totaliē se ꝟuertit. sz qō totaliter se ꝟuertit
ad aliq̄d. auertit ab eo⁹ oppositō vel dispato. g̃ cū affect⁹
vī se ꝟuertit ad creaturā sub rōne creature. nec ē ipsuz
auerti a deo. sz ꝫ ē in veniali pctō. g̃ ꝛc. Itē ipossibile ē
q̄ aliq̄d moueat ad aliquez terminū q̄n aliq̄ mō sepek a
termīo a q̄. sz ꝟuersio dic motū respectu termini ad quē
auersio aūt respectu termini a q̄. g̃ si ꝟuersio ē a venia/
li pctō. nec ē q̄ sil'r sit auersio. Itē oīs amor creature.
vel ē p modū vsus. vel p modū fruitōis. sic dic aug⁹. in
li. de doctri. xp̄ia. sz ī pctō veniali ē amor creature. g̃ vl'
p modū vsus. vel fruitōis. Nō p modū vsus. q̄ tā non
ēet culpa. ē g̃ amor fruitōis. sz frui ē ponere finē ī creatu
ra. ꝛ ꝫ nō est aliud q̄z auerti a deo. g̃ oīs amor venialis
pctī facit a deo auerti. Sz ꝟ. null⁹ auersus a deo ē iust⁹
sz peccās venialit̄ remanet ī iusticia. g̃ peccās venialit̄
nō auertit a deo. Maior manifesta ē. Minor ꝓbā p
illud. ꝓuer. xxiiij. Septies ī die cadit iust⁹ ꝛ resurget
Itē null⁹ sepak a deo nisi volēs. sz oīs q̄ auertit sepak a
deo g̃n⁹ sepak a deo nisi ī actu quē fac mera volūtate. sz ml'
ta venialia pctā cōmittūt q̄dā necitate. sicut dr. Ro. vij
Nōnolo malū illud facio. g̃ ꝛc. Itē⁹ auertit a deo sine
ip⁹i⁹ dei ꝑceptu ꝛ offensa. sed null⁹ ꝑtenit deū ꝛ offendit
sine graui culpa. sz veniale inf leuis culpa reponit. g̃ p
veniale hō nō auertit a deo. Itē nihil q̄ stat simul cuz
charitate auertit a deo. sz veniale stat sil' cū charitate. g̃
ꝛc. Maior manifesta ē. Minor ꝓbā. q̄z si veniale ex/
pelleret charitatē. g̃ auferret hoi vitā gr̄e. sed pctm̄ q̄
aufert hoi vitā ponit mortē ꝛ dr mortale. g̃ pctm̄ venia
31 le esset mortale. R⁹. dōm q̄ ab⁹q̄z dubio pctm̄ venia
le nō cōicat cum mortali in auersiōe fm q̄ auersio dr p
prie. ipportat enī dei cōtemptū. ꝛ cōtempt⁹ dei irā mere
tur ꝛ mortē. pctm̄ aūt q̄ q̄s mereat irā ꝛ mortē nō dz dici
veniale. imo port⁹ mortale. ꝛ ꝑ hoc cōiter tenet q̄ auer
sio. ꝓprie loquēdo repit in pctō mortali. nō veniali. Et
istud melius ptz. si modū attendam⁹ p quē hō dr auerti a
deo ꝛ ꝟtemnere deū. cōmittēdo aliq̄d pctm̄ ī q̄ nihil co
gitat de deo. Aut. n. auertit hō a deo q̄ facit ꝟ diuinū
mandatū. Aut q̄ ponit sibi bonū creatū tanq̄z finē vl/
timū. In hoc nāq̄z q̄ facit ꝟ diuinū mandatū recte a deo
auertit. q̄ mādatū est via recte ꝓuenīdi ad deū. ꝛ ten/
dendi in deū. q̄ igit facit ꝟ mādatū. incedit directe via
cōtraria. ī⁹ q̄si faciē suā retrorsuz ꝟuertēs. tergū vertit
ad illū in quē debebat p mādatū tēdere. Sil'r cū statuit
sibi creaturā tanq̄z finē vltimuz. recte dr a deo auerti.
Alia enī media est inf creatura ꝛ deū in⁹g̃tū ē imago dī
dum g̃ ad creaturā se. tanq̄z ad finē ꝟuertit faciē suaz q̄
debebat esse sursuz versa. deorsū inclinat. ꝛ ī⁹ se auertit
a deo. Et vtroq̄z dictoz modoz nō est auersio sine ꝟtē
ptu. nā q̄ mādatū dei trāsgredit ꝟtenit mādantē. Sil'r
q̄ creaturā sibi finē statuit ꝓncipalē. magz appēciat crea
turā q̄z deū. ꝛ hoc nō ꝑt esse sine dei ꝟtēptu. veniale aūt
pctm̄ nec ē directe ꝟ dei mandatū. nec statuit creaturā
tanq̄z finē vltimū. ꝛ ī⁹ nō est in eo nec auersio. nec cōtē
pt⁹. Sz q̄ veniale fit ꝑter dei mādatū. in veniali pctō
creatura nō refert in deū. hinc est q̄ ꝑ veniale q̄ddāmō
recedit hō a via mādati. q̄dā mō etiā morose adheret ei
p qō adheret trāsire. vñ ꝛ in veniali est quedā elongatō
et q̄dā retardatio. Un cōcedit q̄ veniale a deo nō auer
tit. sed elōgat a deo. nō sepat sed retardat. Et sl large no
men auersiōis accipek vt se extēderet ad elongationē ꝛ
retardationē. in veniali esset auersio quedā. q̄ tm̄ nomē
auersiōis sonat in ꝟtemptū. ī⁹ tenēdū est q̄ auertere a
deo sit mortalis pctī ꝓpe. Un rōnes que hoc oñdūt cō
cedēde sunt Ad illud g̃ qō ꝓmo obr. q̄ pctm̄ est deser 32
tio. dōz q̄ si ista diffinitio dek ꝑ pctō mortali. desertio
stat ibi p auersiōe Si aūt dek p q̄libet pctō. desertio di
cit quandā elongationē ꝛ retardationē. Posset tm̄ dici
q̄ nō dr ibi pctm̄ desertio dei. sed desertio cuiuscūq̄z bo
ni qō spectat ad bīitudinē. Quāuis g̃ in veniali pctō
nō sit desertio dei. est tm̄ desertio alicui⁹ bone circūstā/
tie circa actū. er cui⁹ defectu incidit in veniale pctm̄. et
in ꝫ cōicāt ram veniale q̄z mortale pctm̄. q̄ vtrūq̄z ꝑuat
aliqd bonū. Sz in hoc differūt. q̄ mortale ꝑuat aliquē
actū vel circūstātiā necessariā ad salutē. veniale ꝓo nō
Ad illud qō obr q̄ veniale nō ē ꝟ dei ꝓhibitōz. dōz 33
q̄ illud ꝓprie dr esse ꝟ dei ꝓhibitionē. ad cui⁹ oppositū
obligat ꝓhibitio. veniale aūt nō est ḥmōi. ꝛ ī⁹ nō est di
recte ꝓhibitū. est tm̄ ipi ꝓhibitōi annexū. ꝛ magz ꝓprie
dz dici cohibitū q̄z ꝓhibitū. ꝛ hoc ptz. q̄ cū dñs ꝓhibz
ꝟcupiam dicēs. nō ꝟcupisces. nō ꝓhibet ꝑmū motū cō
cupie. sz ꝟcupie ꝑgressuz. fm illud Eccī. xviij. Fili pr⁹
ꝟcupias tuas nō eas. sed dū ꝓhibet hoiem ire p⁹ motū
ꝟcupie. hoc ipo manifestat q̄ ꝟcupie motus no est bo/
nus. nec deo placit⁹. Ad illud qō obr q̄ amor inferi 34
oris pulcritudīs polluit aiaz. dr m q̄ aīa duplicit̄ bz
pollui. Aut macula mortalis pctī q̄ q̄dē expellit nitō/
rem gr̄e. Aut macula venialis pctī q̄ q̄dāmō retardat
actū dilectōis gr̄uite. Et ꝑma pollutio est ꝑ mortale. ꝛ
facit ad deformationē imaginis q̄ aufert ei formā fm
imaginē recreatiōis. Scda ꝫo est pollutio venialis. q̄
et sl aliq̄ mō polluat. nō tm̄ aīaz deformat. Ad illud
qō obr q̄ simpler ad qō se ꝟuertit totaliē se ꝟuertit. dōz 35
q̄ ꝫ dupliciter ꝑt intelligi. q̄ totaliē ꝑt dicere totalitatē vel
q̄z tū ad actū ꝟuertēdi. vel q̄z tū ad habitū aut ad poten
tiā ꝟuertēdi. Si ad actū. sic verū est ad minus fm statū
vie. q̄ nō intelligim⁹ sil' ꝛ semel nisi vnū solū. aut si mul
ta simul intelligim⁹ ꝛ velim⁹ ꝫ in q̄z tū sunt vnū. Si aūt

dicat totalitatẽ bit⁹ vl' ſtutꝫ · ſic falſ⁹ ẽ ꝑmo · ñ eĩ oꝫ qñ aĩa vel aliq̃ ſimplex ꝟuertit ſe ad aliq̃d · q̃ ꝟuertat ſe ꝑm totũ ſuũ bitũ · ⁊ ꝑm totã ſuã poteñtiã · q: ꝑt ꝟuerti in/teñ⁹ ⁊ remiſſi⁹ · Cũ g̃ dr · q qñ affect⁹ ſe ꝟuertit ad vnũ totalit̃ · auertit ab et⁹ oppoſito ſiue diſpato · Si ꝑmo mõ ĩtelligat̃ · falſũ ẽ · q: ꝑt ſe ꝟuertere ad vnũ ĩ actu · ⁊ ad aliꝺ ĩ habitu · Si ſcõo mõ vel tertio intelligat̃ · ſic bz ꝟitatẽ ſz maior ꝓpoſitio fuit falſa · ⁊ ꝓpter h̃ q: totaliter ꝟuerti alit̃ accipit̃ in maiori ꝓpoſitõe ⁊ alit̃ in minori · iõ ꝟña illa nõ tenet · Et ſi tu obijcias q nõ ꝑt affici ſit' ⁊ ſeĩ erga deũ ⁊ erga creaturã quã inordinate diligit · vñ cũ ꝟuertit ad vnũ · auertit ab altero · dõ · q nõ ſequit̃ · q: auertit plus dit̃ q̃ nõ ꝟuerti actualit̃ · ĩportat eĩ ꝟrũ ꝟuerſionis · vicz q̃ndã aſpnatõz dei ſiue ꝟtemptũ · Ad illud
36 qõ obr q mor⁹ ſepat a termino a q̃ · dõ · q vez̃ eſt de illo motu ꝓxie dicto q̃ ꝟcernit duos termios · vnũ a q̃ incipit · ⁊ alterꝫ in quẽ tendit · nõ ſic eſt in actu venial' peri Alia eĩm cũ peccat venialit̃ · nõ mouet a deo ĩ creaturã · ſz magis afficit̃ circa ipam creaturã · vñ ⁊ veniale pcm̃
37 port⁹ eſt animi affect⁹ ſiue act⁹ q̃ mor⁹ · Ad illud qõ obr q amor venialis peri eſt amor fruitõis · dõm · q falſum eſt ꝑm q frui accipit̃ ꝓpe · vicz q̃eſcere in aliq̃ tanq̃ in fine vltimo · ſic eĩm frui ẽ ꝑ mortale nõ ꝑ veniale · Si g̃ gras vtrũ ſit vſus vel fruitio · dõm · q nec ẽ vſus nec fruitio · ſz abuſus · niſi forte vſus dicat̃ large oĩs amor q̃ ds amat aliq̃d nõ q̃eſcens ĩ illo · ſed refert ad aliud actu vel habitu · ſiue referat recte ſiue min⁹ recte · Et q illud optra · dicere manifeſtũ eſt · Cũ eĩm aliꝺs diligit aliquã creaturã referẽs ad aliud · nõ tñ ad illud ad qd dz · amore illo peccat · nec tñ ẽ illud fruitio · nec vſus ꝓpe dict⁹ · ſz magis ꝓpe dz dici abuſus · Vñ Aug⁹ · cũ dicit · oĩs q̃ amat aliq̃d aut amat vtẽs · aut frutes · accipit large vsũ ⁊ fruitionẽ · Vsuz ꝑ oĩ amore relato · ſiue directe vel indirecte fruitionẽ ꝑ oĩ amore nõ relato · ſiue ſtatuat ibi finẽ ꝓncipalẽ ſiue nõ · ⁊ ſic in diuiſiõe illa cõprehendit̃ amor venialis peri · niſi forte ds velit dicere q Aug · loquit̃ ibi de amore ordinato · Et ſic patẽt oĩa ·

Queſtio II d

Utrũ veniale ꝟueniat cũ mortali in reatu pene eterne · Et q ſic videt̃ · Pena aſſumpta ꝑ mortali ẽ ꝓportionabilis pene aſſumpte ꝑ venialꝭ · ⁊ q̃tũ ad acerbitatez ⁊ q̃tũ ad durationẽ · g̃ ſi pene arbitrarie pẽſant ꝑm magnitudinẽ reat⁹ peri · vr q reat⁹ venialis ⁊ mortalis ſint vtroq̃ mõ ꝓportionabiles · ſz pena eterna nõ eſt ꝓportionabilis niſi eterne · ſi g̃ vnũ obligat ad penã eternã · videt̃ q ⁊ reliquũ · Si tu dicas q ꝑ gram mortale fit veniale · ⁊ cõmutat̃ pena eterna ĩ tpalẽ · Obr tũc · q: cũ veniale ſilr remittat̃ ꝑ gram · ſi miſcõia dei ẽ ordinata · ſic eternã cõmutat in tpalẽ ita tpalẽ ỏberet cõmutare ĩ momẽtaneũ · q ſi nõ facit · vr q illa rñſio nulla ſit · Jtẽ eſto q aliꝺs decedat cũ mortali ⁊ veniali · ⁊ q de neutro fuerit in hac vita punit⁹ · ſi g̃ pcm̃ nõ remanet ĩpunitũ · g̃ ꝑ vtroq̃ punit iſte · ſz nõ niſi ĩ inferno · ⁊ punit in eternũ in inferno · ſz nõ punit vltra q̃ meruit · g̃ ꝑ pctõ veniali merebat puniri eternalit̃ · Si tu dicas q punitur eternalit̃ rõne mortal' adiũcti · Obijcit̃ q nõ · eſto eĩm q mortale illõ puniat q̃tũ meruerit puniri · tũc g̃ ꝑ venialꝭ aut puniet eternalit̃ rõne ſui · aut rõne mortal' adiũcti · ſz nõ rõne mortalis adiũcti · q: illud ſufficiẽter punit ꝑ ſe · ſi g̃ punit eternalit̃ · h̃ ẽ rõne ſui · ſz de⁹ nullũ punit ſupra cõdignũ · g̃ dignũ erat ꝓpt̃ veniale pcm̃ aliquez eternalit̃ puniri · Jtẽ veniale ſtat cũ gra · ⁊ ſtat cũ mortali · ⁊ ꝟitat q magis ſaluatur cũ mortali q̃tũ cũ gra · q: gra delet ipm · mortale nunq̃ · g̃ ſi abſtrahat ab vtroq̃ · magis renebit ꝓpẽtatẽ quã bz cũ mortali q̃tũ cũ gra · ſz qñ ẽ cũ gra debet ei pena tpal' qñ cũ mortali debet ei pena eterna · g̃ veniali de ſe ⁊ ꝑm ſe debet pena eña · Si tu dicas q obiectõ teneret ſi pena tpalis deberet ei rõe gre · ſz h̃ nõ ẽ vez̃ · q: debet ei rõne ſui · Cõtra · ipoſſibile ẽ ſufficiẽter puniri pcm̃ niſi remittat̃ · q: q̃diu durret culpa dz durare ⁊ pena · nõ eĩ dz cẽ dedec⁹ peri ſine decore iuſticie · ſz nec mortale nec veniale dimittit̃ niſi ꝑ gram · g̃ tã mortale q̃tũ veniali debet pena eña q̃tũ eſt de ſe · Jtẽ eſto q aliꝺs tm̃ habeat pecatũ veniale · nec tm̃ habeat graz · aut eẽt dign⁹ pena eterna aut tpali · Si tpali · g̃ illa ꝑſoluta eẽt omo abſolut⁹ a culpa · ſz ꝑt ꝑ ſeipm̃ penã illã abſoluere · g̃ ꝑ ſe poſſet ad innocẽtiã reſurgere · q ſi nõ ꝑt ꝑ ſeipm̃ ad innocẽtiã redire · nũq̃ ꝑt q̃tũ ẽ de ſe penã ſufficiẽtẽ ꝑ illa culpa ſuſtire · ergo niſi auxiliũ gre ſuꝑueniat veniali pctõ debet pẽa eterna · Si tu dicas q ſoluẽdo pẽaz diſpoeret ſe ad graz q̃ culpã deleret · h̃ non ſoluit · q: ſi ſe ſilr puniret ꝑ pctõ mortali · de⁹ graz ĩfuderet q̃ illã culpã mortalẽ deleret ·

Jtẽ deletio peri mortalis nõ excedit reatu ĩ infinituz ſz eñ excedit tpale ĩ ifinitũ · ſi ergo mortale obligat ad penã eternã · ergo ⁊ veniale · Si tu dicas q q̃tus nõ excedit ſimplr · excedit tñ ꝑm reputatõz · q: mortale diligit ſupra deũ q̃ ẽ bonũ infinitũ · veniale ỏo minꝰ · Cõtra h̃ eſt q: cũ veniale pcm̃ a deo puniat̃ · ⁊ deo diſpliceat · aliquo modo offenſiuum eſt dei · ergo ſi tanta ẽ offenſa q̃tus is qui offenditur cum per veniale peccatum offendit̃ de⁹ q̃ ẽ infinit⁹ vr q reat⁹ peri venialis dẽat reputari ifinit⁹ ſic ⁊ mortalis · ergo lic ꝑ mortale pcm̃ mereretur nõ puniri · infinite · ita ⁊ ꝑ veniale · Sed ꝟ Hug · de ſanc · victo · Veniale pcm̃ ẽ illud cui ꝑm ſe debet pena trãſitoria · ergo reat⁹ peri venialis ſolũmõ ẽ pene tpalis

Jtẽ pena eterna ẽ mors ſcõa · ſz nulli debet mors ſcõa niſi ꝓpt̃ ꝑmã q̃ ẽ ꝑ ſeparõz aĩe a deo · ſi igit̃ veniale a deo nõ ſepat · ſic ſupra oſtẽ ſũ fuit · ergo nõ obligat ad penaz eternã · Jtẽ ſi veniale facit hoiez dignũ pena eterna · ledit hoiez vſq̃ ad mortem · ſz q ẽ hmõi dz dici mortale · g̃ veniale pcm̃ eſt mortale. Item ſi veniale obligat ad penã eternã · cũ oẽ eternũ careat fine · ⁊ qõ caret fine caret remiſſiõe ⁊ venia · pcm̃ veniale dicit oppoſitũ ad remiſſiõz ⁊ ventã · ſz q ẽ hmõi ñ ẽ veniale · Jtẽ ſi venia le facit dignũ pena eterna ⁊ gra facit homiez dignum vita eterna · cũ veniale pcm̃ ⁊ gra ſint ſil' in eodẽ · ſil eſt hõ dign⁹ vita eterna ⁊ pena eterna · g̃ ſi fit ei retributio ſm q meruit · ſil' poſſz ee ĩ eterna brũdie ⁊ in eterna pena q̃nibil magꝭ ẽ ipoſſibile · Ad ꝓdictoꝝ itelligẽtiã eſt notãdũ q ſic fides nr̃a dic̃ · pctõ mortali debet pena eterna · Quare aũt pctõ mortali dẽat pena eterna multiplex ꝟſueuit aſſignari ratõ · ad pñs aũt ſufficit vna · q: iſta q̃ alibi hz locũ · ſ · vbi q̃rit̃ de eternitate · pene infernalis · Precipua eĩm inf oẽs rões q̃re debet pctõ mortali pena eterna ẽ · q: dũ hõ peccat moraliter ſepat ſe a vita gre · ⁊ ſubijcit ſe ꝑpetue ipotẽtie exeundi ỏ culpa quãtũ ẽ de ſe · nemo eĩm ꝑt a culpa mortali reſurgere · niſi ꝑ creatoz ⁊ ifuſioz noue gre · ⁊ noue vite · ⁊ ꝓpter rõe iſti⁹ impotẽtie pctõ mortali ãnexa ẽ obligatõ ad eternitatẽ pene · hec ãt pena eterna ⁊ ſi oĩ pctõ mortali dẽat · nõ tñ oĩ ꝓſoluit · q: q̃tus mortale pcm̃ reddat hoiez ipotentem ad reſurgendũ ꝑ ſe ipm · ꝟingit tñ hoiez releuari ꝑ diuinũ auxiliũ · Debet igit̃ pctõ mortali pẽa eterna · q: ſeparat hoiez a vita · ꝓſoluit ãt pena eterna in eo q̃ renet homiez in eternũ ſeparũ a vita · Cũ igit̃ veniale pcm̃ nec ſepat hoiez a vita · q: nõ excludit graz · nec renet hoiez in ꝑpetuũ ſeparũ a vita · hinc ẽ q pcm̃ veniale nec de ſe obligat ad penaz eternã · nec ei ꝑm ſe reddit̃ pena eña · q: ỏo pcm̃ veniale ꝟiũgi bz ei qõ ſepat a vita · hinc eſt q

39 rõne adiuneti pena ei debek. ⁊ pena ex̃na psoluit. Vñ si
aliqs decedat cũ mortali sil'⁊ cũ vẽiali. ex̃nalit̃ pytroqz
puniet. Et rõ hꝫ ẽ qz nullũ pcm̃ deleri pt̃ absqz gr̃a. ⁊ qz
diu durat culpa debet durare ⁊ pena. ⁊ ideo cum veni
alis culpa duret cum mortali in infinitum ratione ꝯtũ
ctõis. cũ illa i infinitũ punit. Nibilomin⁹ tm̃ ei q̃tũ est
de se debek pena tpal' cũ sil' possit stare cũ gr̃a. ⁊ ꝓterea
venialenoiak. vt i hꝫ distinguak a genere pcm̃ mortalis
qz mortale aufert ꝓncipiũ vite ⁊ venie vicz ipaz gr̃am.
veniale ãt q̃tũ ẽ de se ñ aufert. imo sil' cũ illa manet. Lõ
cedẽde sũt igit rões oñdẽtes q vẽiali pcõ ñ debek pena
40 eterna fm se. Ad illud qõ obr q pena satisfactoria p
venializ mortali ẽ ꝓportionabil'. dici pt̃ q rõ illa ñ ꝯclu
dit q debeak veniali pena ex̃na. nisi ꝓut ẽ ꝯiunctũ mor
tali. Preterea rõ illa ñ cogit. qz sicut i opponẽdo dictuz
est i infusiõe gr̃e. pena mortal' pcm̃ cõmutak in tpalẽ. pe
41 na vero venialis peccati nũ cõmutatur in tpalem. Et
si tu q̃ras vñ hꝫ. cũ miscõia dei debeat eẽ ordinata. dõ. q
qz obligatio ad penã eternã ñ pt̃ sil' stare cũ gr̃a necessa/
rio p infusionẽ gr̃e fit absolutio a reatu pene ex̃ne. sz gr̃a
42 bñ stat cũ pẽa tpali. ⁊ tõ nõ oz p infusionẽ gr̃e penã tpa/
lẽ i momẽtaneã cõmutari. Ad illõ qõ obr de eo q dice/
dit cũ vẽiali ⁊ mortali. dõ. q tal' tã ꝓ veniali q̃ mortali
eternalit̃ punit. sz hꝫ ñ ẽ rõe venial' ꝓncipalit̃ sz rõe mor
talis adiũcti. Nec valet qõ obijcit q mortale punit i se
q̃tũ meruerit. qz sic̃ bonũ vigorak ex bono. ita malũ vi/
gorak ex malo eo mõ q̃ oz malũ vigorari. tõ q̃tus vẽiali
q̃tũ ẽ de se ñ debeak pena eterna. nibilomin⁹ tm̃ pt̃ ei obe
rit inq̃tũ ẽ ꝯiunctũ mortali. ⁊ tõ cũ de⁹ punit tã veniale q̃
mortale i eodẽ pena eterna. neutrũ punit s cõdignũ. sz
vtrũqz punit ꝓut puniri merek. ñ solũ i se. sz etiã ꝓut ẽ
43 alteri ꝯiunctũ. Ad illõ qõ obr q magꝭ saluak rõ venial'
ctũ vez ẽ. nã act⁹ gr̃e siue mot⁹ gr̃e deler vẽiale pcm̃. Si
ãt intelligak q̃tũ ad hĩtũ. falsũ ẽ. qz vẽiale cũ gr̃a magis
saluak i ꝓpa rõe q̃ cũ mortali. tũc eĩ nec et⁹ reat⁹ auget.
nec minuit nec mutak. Si ꝓo vẽiale iũctũ ẽ mortali tũc
reat⁹ et⁹ auget ⁊ q̃dãmõ mutak. qz iunctũ malo vigorak.
44 Nec valet illõ qõ obr q vẽiali ñ debek pena tpalis nisi
rõe gr̃e. qz sp duraret nisi eẽt gr̃a. dõ. ei q vez ẽ q sp du
raret nisi eẽt gr̃a. qz tm̃ ipm de se gr̃a ñ excludit sic̃ morta
le. sil' stat cũ ꝓncipio sue remissiõis ⁊ delectatõis. tõ q̃/
uis ñ possit õleri sine gr̃a. nibilomin⁹ tm̃ q̃tũ ẽ ꝺ sua na
45 tura ꝺlebile ẽ ⁊ termiabile. ñ sic ẽ de mortali qõ oino ex/
cludit ꝺonũ gr̃e. Ad illõ qõ obr q si aliqs eẽt i solo ve
nializ moreret. i eternũ cruciaret. dõ. q hꝫ positõ eĩ posi/
bilis. Primũ qz nũq̃ nec ẽ nec erit q aliqs i solo pcõ
veniali fuerit ita q ñ habeat gr̃az. Nibil ei ẽ mediũ nũc
dn hõ hꝫ gr̃az. aut sit i mortali pcõ. ⁊ i ꝑmo statu ni/
hil fuit mediũ inc̃ ino cẽtiã ⁊ mortalẽ culpã sic̃ ẽ s oñsuz
⁊ tõ positõ illa vana ẽ. Esto tm̃ q aliqs puer eẽt i vẽiali
dico q de⁹ nũq̃ educeret eũ de statu meriti dn vl ipe pec
caret mortali. vl ipe daret ei gr̃az. Et si q̃rak vez ipi ve
niali debeak pena eterna vl tpal'. dico q debek pena tpal'
⁊ si ꝓcedak vlteri⁹. g illa psoluta erit oino ĩmunis a cul
pa. dõ. q vez ẽ. sz qz nũq̃ pt̃ cã ꝺo psoluere ita q aiam
de⁹ accepter sine gr̃a. hinc ẽ q deus ne cogeret istũ s cõdi
gnũ punire gr̃az sibi ifunderet. p quã solutõz pene acce
praret. ⁊ tõ ñ seq̃t q illi pcõ ꝺbeak pena fm se. nec seq̃t
46 q hõ p se possit resurgere a culpa ad inocẽtiã. Ad illõ
qõ obijcitur q ꝺlectatio ñ excedit ꝺlectatõz i infinitum
dicendum q non excedit in infinitum fm veram inten
sionem delectationis. sz fm reputatõez peccãtz. Erem
plũ ãr hꝫ ponit in charitate q̃ diligit aliqꝺ bonũ creatũ
⁊ diligit ine creatũ. ⁊ adeo bonũ increatũ reputat bonuz
q si bonũ creatũ infinities multiplicek. adhuc ñ eq̃ret il/
li i amore. sz pl⁹ amaret deũ q̃ bonũ creatũ infinities mꝝ
tiplicatũ. sz vtrũqz diffinite diligat. Sic etiã i ꝓposito
est intelligẽdũ i amore ꝯ cupie q charitatẽ ꝓmit ⁊ q̃ cuz
charitate saluak. nã vna sez q̃ charitatẽ ꝓmit ꝑfert crea
turã deo q erat ꝑferẽd⁹ infinitz bonis creatz. altera ꝺo q
cũ charitate manet ñ ꝑfert creaturã ꝺo. ⁊ tõ fm reputa/ 47
tionẽ peccãtz. ⁊ ꝺi punitz mortale excedit veniale ipro/
portioaliter. Ad illõ qõ obr q p veniale offendit de⁹
dõ. q falsũ ẽ. ñ ei ꝺ de⁹ offendi nisi cũ ꝯtenit. sz vez ẽ q
cũ veniali pcõ min⁹ de⁹ amak fm q Aug. dicit li. ꝯfes.
Min⁹ te amat. q̃ recũ aliqd amat. qõ ꝑt te ñ amat. Jõ
veniale vitã eternã nõ aufert sz retardat. qz deo nõ se/
parat sz elõgat. nec obligat ad penã eternaliter crucia/
tem q̃tum est de se. sz tpaliter affligentẽ.

Onsequit̃ q̃rit tertio loco de mõis diuidẽdi pec
cata. Et cũ multi sint modi diuidẽdi de qbz val
de pliz eẽt b distinguare. bis omissis i generali
q̃runk hꝫ duo. Primo q̃rit vtrũ pcm̃ hẽat hꝫ diuidi p dif
ferẽtias materiales tm̃. aut p ꝺrias formales. aut p spe
ciales. Secõo q̃rit vtz pcm̃ diuidi hẽat p ꝯuersionem
⁊ auersionẽ tãq̃ p diuersas pcõz ꝺrias.

Questio I c

Utz pcm̃ diuidi hẽat p ꝺrias mãles tm̃. an etiã p for/
males. ⁊ q ñ tm̃ p mãles sz ẽt p formales diuidi hẽat oñ
dẽ sic. Sic̃ se hz castitas ad vtutez. ita se hz luxuria ad
vitũ. g sic̃ castitas ẽ spẽs vtutz. ita luxuria ẽ spẽs viti.
sz vna spẽs distinguit ab altera p ꝺrias formales. g ẽ
Jtẽ bonũ opponit malo ñ tm̃ materialiter sz etiã forma
liter. ⁊ diuerb bonis diuersa opponũt mala. sz bona q/
bus mala opponũt. formaliter distinguũt. g pari rõne
mala q̃ eis formaliter opposita sũt formalit̃ differũt. Jtẽ
circa vnũ actũ pcõ assignãt diuerse ꝺrie pcõz. sic̃ i pec
cato ade i q̃ ꝺ fuisse gula ⁊ superbia ⁊ inobedictia. sz pcã
mõ differũt. nec̃e ẽ q hẽant ꝺrias formalẽ. Jtẽ multipli
catio fm materiã ẽ multiplicatio fm numez. ⁊ multipli
catio fm numez ñ bz starũ. g si pcã solũmõ distingue/
rent p ꝺrias materialiter differẽtes. nũq̃ pcm̃ posset
diuidi sufficiẽter diuisiõe. Si g pcm̃ diuidit in scpturа
differẽtijs ipm sufficiẽter diuidẽtibz. ⁊ oẽ pcm̃ cõplectẽ
tibz. vt q pcã ad iuicẽ distinguãt ñ solũ differẽtijs ma
terialibz verũetiã formalibz. Sz ꝺ. formale i genere pec
cati mortalis ẽ auersio. sz pcã a pte auersiõis nõ distin
guunt imo ꝺueniũt. oia ei dicũt auersionẽ a deo. si g di
stinguũt hꝫ ẽ solũ a pte ꝯuersiõis q ei pcõ materiale. g tm̃
diuidit pcm̃ p ꝺrias mãles ñ p formales. Jtẽ pcm̃ for
malit̃ loq̃ndo nihil ẽ. sz qõ nihil ẽ ñ hz ꝺrias diuidẽtes
g si pcm̃ diuidit. nllo mõ diuidit inq̃tũ formalr ꝯside
rat. restat g q solũ diuidat p illud qõ ẽ materiale i ipo.
⁊ redit idẽ qõ ꝓus. Jtẽ oẽ illud qõ hz ꝺrias formales ⁊
spẽsles aliq mõ formalr loq̃ndo hz spẽm. sed pcm̃ siue
malũ formalr loq̃ndo ẽ puatio spẽi. ⁊ puatio spẽi nõ hz
spẽm. ⁊ qõ caret spẽ caret ꝺria formali ⁊ specifica. g ⁊c.
Jtẽ si pcm̃ hret ꝺrias ipm formalr diuidẽtes. g hret ve
ras spẽs. sz oẽ tale hz ordinari i genere directe. illõ aũt
qõ ẽi genere a deo ẽ. g pcm̃ formalr loq̃ndo a ꝺo cẽt. qõ
est ꝺ fidẽ. Jtẽ ꝓma diuisio pcõ ẽ in originale ⁊ actuale. sz
originale ⁊ actuale pcm̃ ñ distinguunt formalit̃. qz qõ
est originale vni. fuit alteri actuale. sicut patet quia qõ
est originale nob. fuit actuale ade. si g ꝓma mẽbra marie
rẽtes. mlt⁹ form⁹ nec alie. Jtẽ ꝓma diuisio actualis pcõ
est p mortale ⁊ vẽiale. ⁊ mortale ⁊ vẽiale ñ dicũt diuer/
sas ꝺrias fm formã ⁊ spẽm. g multo min⁹ nec alie ꝺrie
fm spẽm ⁊ formã faciũt differre. Maio: ꝓbat. p eo q veniale pcm̃ efficit mortale
sta ẽ. Mino: ꝓbat. p eo q veniale pcm̃ efficit mortale
sola intẽtõe libidis circs idẽ gen⁹ delectabilis. g si ma/
ius ⁊ mi⁹ nõ faciũt diuersitatẽ fm spẽm ⁊ formã. vt q

pctm̃ vẽiale ⁊ mortale ñ addũt formalẽ dr̃ias·g̃ nec aliã
48 R⁹. dõ. ꝙ duplicr̃ ꝺringit loq̃ de pctõ. aut ī ꝺcretione. aut ī abstractõe. Si in abstractõe. sic dõm ẽ. ꝙ quẽ admodũ pctm̃ cũ sit ꝑuatio ñ bz ordinari nisi ꝑ accidẽs scz ꝑ cõpatõz ad suũ oppositũ. sic etiã ñ bz formaliter distingui nisi rõe sui oppositi. ꝑuatões eĩ distinguũnt ꝑ habit⁹. vñ sic̃ castitas ⁊ fortitudo sũt v̄tutes formalr̃ differẽtes ī genere v̄tut̄. sic etiã luxuria ⁊ pusillanimitas q̃ opposita sũt istaꝝ duaꝝ v̄tutũ formalr̃ dicunt̃ differre ī genere viciorũ. nõ tm̃ fm formã suã sed fm formã sui oppositi. Si ãt loq̃mur de pctõ in ꝺcretõe sic nõ tm̃ dic̃ ꝑuatõz sz etiã actũ vel habitũ sbstratũ. ⁊ qm̃ act⁹ vel habit⁹ subst̃at⁹ pctõ nõ tm̃mõ diuersificat materialiter. ī mo etiam formali differentia. alia enim ẽ ꝓnitas ad luxuriam. alia ꝓnitas ad superbiaz. ⁊ alius actus quo superbit aliquis. ⁊ ali⁹ quo luxuriat. ñ tm̃mõ fm materiã sz fm formã ꝓpter formalẽ dr̃iaz obiectoꝝ. hinc ẽ ꝙ pctm̃ fm ꝙ ꝺcretiue accipit diuidi bz ꝑ dr̃ias ñ tm̃ materiales verũ etiã formales. formales dico nõ respectu reformitat̄. sz respectu hab⁹ vel act⁹ subst̃ati. Et sic ptz ꝙ siue pctm̃ accipiat abstractiue siue concretiue. dr̃ias bz formales. sz vno mõ ꝑ se. alio mõ ꝑ accidens. q: vno mõ dic̃ ens ī genere fm rectã coordinatõz. alio mõ dicit ens ī genere solũ ꝑ reductõz. ⁊ q: hũ mõ rones ad ptẽ pri
49 mã ꝓcedũt. ī õ ꝺcedẽde sũt. Ad illõ vo qõ ꝓmo obr in r̃ũ ꝙ formale ī pctõ ẽ auersio. dõ. ꝙ vez ẽ ꝙ auersio ẽ formale respectu ꝺuersiõis. ꝓpe tm̃ loq̃ndo pctm̃ magz bz dici ꝑuatio boni sibi oppositi q̃ auersio a deo. aut saltẽ eq̃ ꝓpe. ⁊ q̃tuis pctm̃ rõne auersiõis a deo nõ multiplicet. q: vnũ ẽ a q̃ fit auersio. tm̃ rõne ꝑuatõis boni cui opponit̄ multiplicari bz. ⁊ ita rõne ei⁹ ꝙ ẽ ī ipo formale bz dr̃ias. Preterea ad cẽ pctī nõ tm̃mõ ꝺcurrit auersio sz etiã ꝺuersio. ⁊ qm̃ ꝺuersio respicit obiecta creata. q̃ nõ tm̃ distinguũnt materialiter. sz etiã formaliter dr̃nt. hic est ꝙ ex illa ꝑte pctm̃ bz plurificari ꝑ formales dr̃ias.
Itẽ nec ō: ꝺuersio cẽ materiale ī pctõ simplr̃ loq̃ndo sz solũ rõne auersiõis. nec oĩno ẽ materiale respectu auersionis. nam ⁊ si auersio det conuersioni ꝙ sit peccatum. conuersio tamen dat auersioni ꝙ sit tale peccatum.
50 Ad illud qõ obꝯitur ꝙ pctm̃ formaliter loq̃ndo nihil ẽ. dõ. ꝙ vez ẽ. q̃tuis ãt nihil sit. tm̃ alicui⁹ ẽ. nõ soluz vt subiecti. verũetiã vt oppositi. ⁊ ea rõne q̃ alicui⁹ ẽ cui formaliter opponit̄. formaliter bz distingui. nõ fm formam que est in ipso. sed fm formam que est in suo op/
51 posito. Ad illud quod obꝯitur ꝙ pctm̃ est priuatio spẽi. g̃ nõ bz spẽm. iã pz rñsio. vez ẽ eĩ ꝙ nõ bz spẽm ꝓpe fm ꝙ ꝑuatõ. nec ō: bre dr̃ias formales ⁊ specificas illo mõ. scz ꝙ in se diuersas bẽat spẽs. sz q: opponit diuersis bonis fm spẽz inq̃tũ illa ꝑuat.
52 Ad illõ qõ obr ꝙ si bret spẽs eẽt ī genere ꝑ se. dõ. ꝙ vez ẽ. si bret spẽs ī se ⁊ ꝑ se. pctm̃ ãt fm ꝙ accipit abstractiue ⁊ formaliter. sicut nõ ẽ in genere ꝑ se nisi ꝑ reductiõz. sic nõ bz diuidi ꝑ dr̃ias formales differẽtes ꝑ se sz solũ ꝑ accidẽs. Quãuis ãt pctm̃ fm ꝙ nihil ẽ ⁊ accipit abstractiue nõ sit ī genere. tm̃ fm ꝙ accipit ꝺcretiue. scz rõe act⁹ subst̃ati ⁊ ba
53 bit⁹ in genere ẽ. actio eĩ pctõ sbstrata a deo ẽ. Ad illud qõ obr de originali ⁊ actuali. dõ. ꝙ originale ⁊ actuale nõ solũmõ dr̃nt ꝙ b̃ sit ab actu ⁊ illud a natura. sz etiaz dr̃nt penes bonũ qõ ꝑuant. vñ ⁊ actuale ꝑuat iustitiaz gratuitã siue ꝑsonalẽ. originale vo tollit iustitiã originalẽ siue q̃ respicit hoiez fm ꝙ ẽ natura.
54 Propterea aliter ō: ī nob originale. ⁊ aliter ī adã. In nob ō: originale q: ẽ ab origine tractũ. ī adã vo q: fuit origo aliorũ pctorũ. Et q̃tuis originale scõo mõ dictũ possit eẽ illõ qõ actuale. put tm̃ ꝓmo mõ ō: nõ ꝑt originale ꝺcurrere ī idẽ pec
55 cati gen⁹ cũ actuali. ⁊ b̃ mõ ponit̄ dr̃ia inter ea. Ad illud qõ obr de venioli ⁊ mortali ꝙ nõ dr̃nt formaliter.

q: magis ⁊ min⁹ nõ variãt spẽm. dõ. ꝙ ꝓma ꝓpõ falsa. Ad b̃ ãt ꝙ ō: q ꝺr̃ia fm min⁹ ⁊ mai⁹ nõ variat spẽm. respõdet triplr̃. Pmo ꝙ b̃ ẽ vez ī genere nature. sz nõ ẽ vez ī genere moris. sic̃ pz. q: vitia diuersificanꝯ formaliter fm spẽs penes supabũdãtiã ⁊ defectũ. nõ solũ ad scimuicẽ. sz etiã a v̄tute. Scõo mõ respõdet ꝙ b̃ intelligit de magz ⁊ min⁹ accidẽtali. delectari ãt sub deo ẽ ẽntiale veniali. ⁊ delectari supra deum est essentiale mortali. Tertio mõ respõdetur ꝙ hoc est verum de magis ⁊ min⁹ qõ ẽ citra terminũ. sz nõ de magis ⁊ min⁹ vltra terminũ. vñ calidũ ī qrto gradu ẽ alteri⁹ speciei q̃s calidũ in tertio. sic ⁊ ī ꝓposito intelligendũ ꝙ amare aliq̃d citra deũ est termin⁹ venialis pcti. ⁊ q̃tũcũq̃ intendat amor (dum tamen citra deum) est veniale peccatum. si ãt ꝓponit aliq̃d deo. tũc exit suũ terminũ. ⁊ sic cadit ī aliud peccati gen⁹. scz in pctm̃ mortale.

Questio. II f

Utrũ pctm̃ bẽat diuidi ꝑ auersionẽ ⁊ ꝺuersionẽ tãq̃ ꝑ diuersas pctõz dr̃ias siue ꝑ diuersa pcta. Et q̃sie vr Hiere. ij. Duo mala fecit ꝓ⁹ me⁹ me dereliq̃rũt fontẽ aq̃ viue ⁊c. si g̃ derelinq̃re deũ ⁊ adherere create sũt duo mala. g̃ sũt duo pcta. Itẽ auersio ẽ ꝑcẽptũ. ꝺuersio ãt ꝑ cupiditatẽ. si g̃ cupiditas ⁊ ꝑcẽpt⁹ sũt diuersa pctõz genera. vr̃ ꝙ auersio ⁊ ꝺuersio faciat pcta diuersa. Itẽ ī bonis sic ẽ ꝙ ali⁹ ẽ hitus q̃ ds declinat a malo. ⁊ ali⁹ q̃ facit bonũ. sil̃r ⁊ ali⁹ act⁹ sic̃ ptz in timore ⁊ amore. g̃ si multo maior ẽ diuersificatio ex ꝑte maloz q̃s ex ꝑte bonoz. vr̃ multo fort⁹ ꝙ aliud sit pctm̃ q̃ ds auertit a deo et aliud q̃ ꝺuertit ad cõmutabile bonũ. Itẽ aliud est ꝑceptũ q̃ ꝓcipit facere bonũ. ⁊ aliud q̃ ꝓcipit declinare a malo. sz auersio ẽ ꝺ illud ꝑceptũ q̃ ds ꝓcipit facere bonũ. vtpote deo adherere ⁊ ad ipm̃ ꝺcurrit. ꝺuersio vo ẽ ꝺ illud ꝑceptũ q̃ ꝓcipit declinare a malo. g̃ si diuersa sũt ꝑcepta q̃bz opponunt̄ ꝺuersio ⁊ auersio. g̃ sunt diuersa pcta. Itẽ plus ꝺuenit auersio cũ alia auersiõe q̃s auersio cũ ꝺuersiõe. sz auersio cũ alia auersiõe facit diuersa pcta. g̃ multo fort⁹ ꝺuersio cũ auersiõe diuersa faciet pcta. Sz ꝺ. sup illud Eccl. x. Initiũ ois pcti superbia glo. Laueam⁹ superbiã ⁊ cupiditatẽ nõ tanq̃ duo mala. sz vnũ a q̃ oĩa orũt. g̃ si superbia facit auerti. ⁊ cupiditas ꝺuerti. vr̃ ꝙ penes auersionẽ ⁊ ꝺuersionẽ nõ attẽdant duo pcta. sz vnũ. Itẽ Aug. ꝺ pelagiũ. Pctm̃ nõ ẽ appetit⁹ rerũ malarũ. sz desertio melioꝝ. g̃ nunq̃ ꝺuersio facit pctm̃ cõpletũ nisi assit auersio. si g̃ auersio ꝺcurrit ad oẽ pctm̃. vr̃ ꝙ penes illã nõ sumak dr̃ia pcti. Itẽ oẽ pctm̃ mortale cvolũtariũ. sz nõ ẽ volũtariũ nisi rõne ꝺuersiõis ad cõmutabile bonũ. g̃ ꝺuersio ꝺcurrit ad oẽ pctm̃. g̃ auersio nõ ꝑt ee pcti dr̃ia. Itẽ recessus a fmino a q̃. ⁊ accessus ad terminũ ad quẽ nõ facit diuersos mot⁹. nec diuersos act⁹. sz auersio dicit recessũ a termino a q̃. ꝺuersio accessũ ad terminũ ad quẽ. g̃ ñ facũt diuersũ actũ vel motũ. sz abyntate act⁹ pctm̃ ẽ vnũ. g̃ nõ facũt diuersa. Itẽ in pctõ auersio ẽ formalis respectu ꝺuersiõis. sz formale nõ ponit in numerũ cũ suo materiali. g̃ nec auersio ponit ī numerũ cũ ꝺuersiõe. g̃ ꝺuersio ⁊ auersio nõ facũt diuersa pcta. 56
R⁹. dõm ꝙ auersio dupliciter accipit. Uno mõ ꝓut dicit deordinationẽ circa actũ ꝺuersiõis. Alio mõ ꝓut dicit actũ a ꝺuersione distinctũ. Primo mõ ꝺuersio nõ ponit ī numerũ cũ auersiõe. nec facũt diuersa pcta. imo illa duo essentialiter claudunt̄ in oĩ pctõ mortali. Nam cõuersio nõ est culpa nisi q: inordinata. nec est inordinata nisi q: auertit homo a deo cui deberet inherere tanq̃ fini vltimo. hec auersio est a pctõ in cui⁹ ꝓpetratõe pctõr nihil cogitat de dõ. Scõo mõ. s. ꝓut auersio dic̃ actũ distinctũ ꝺ ꝺuersione sic ꝺstituit diuersum pcti gen⁹. Hoc etiã mõ auertit ẽ odio hre vel inuidere. sic̃ sup dixit mgr̃ di. v. et

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ꝯstat q aliud gen⁹ pcti est odire deū. t aliud amare cō/
mutabile bonū. Et qm̄ vt plurimū auersio ī pctō acci/
pit tā ꝑut dicit deordinatōez a deo tanq̄ a fine. q̄ ꝑut
dicit motū inordinatū ꝯ dcū. hinc ē q̄ auersio t auersio
poti⁹ cōpank ad pctm̄ sic dr̄ie ꝯstitueres q̄ sic dr̄ie diui
dēres. Et tō ꝓcedēdū q̄ b̄ mō auersio t auersio nō faci/
unt diuersa pctā. t rōnes q̄ b̄ oñdūt ꝓcedēde sūt. q. ista
via ꝓcedūt. Ad illud qđ ꝑmo obr de Hiere. duo ma/
57 la fecit pl⁹ me⁹ tē. rñderi pt q derelictio nō tm̄ dr̄ ibi, ꝑ
deordinatōe q̄ ē ꝯuncta auersiōi. sz etiā ꝑ omissiōe mā
daroꝝ dei. t tūc distinguunt illa duo mala ñ sicut auer/
sio t auersio. sz sicut omissio t cōmissio. Uel dō. q duo
mala dicunt nō q⁹ sint duo pctā sz q⁹ sunt due diuerse
58 radices ꝯcurrētes ad cōpletionez vni⁹ pcti. sicut dicit
glo. ꝑhabita supꝑ. x. Eccle. Ad illud qđ obr q auersio
est q ꝓemptū. t auersio q cupiditatē. tā ꝑ rnsio. loqk
em̄ de ꝯuersiōe t auersione ꝑ diuerso actu t motu. q si
aliter intelligat vt accipiat ꝯempr⁹ t cupiditas large

put ꝯcurrit ad vnū pctm̄. sic nō sunt duo mala sz vnuz

Ad illud qđ obr q ali⁹ ē habit⁹ q̄ ꝺs declinat a malo 59
t q̄ ꝺs facit bonū. dō. q ꝺclinare a malo ꝺr duplr sicut
dictū ē de auersiōe. ꝑut em̄ declinare a malo dicit actū
detestatōis t fuge respectu mali. dicit diuersuz actū et
motū ab eo qđ ē facere bonū. ꝓout ār dicit recessum a
malo. sic nō dicit diuersuz actū t habitū. q⁹ eodē mō et
habitu q̄ ꝺs accedit ad bonū elōgak a malo. Ad illud 60
qđ obr q alīq ꝓcepto opponit ꝯuersio. t alīq auersio. dō
q falsuz ē. nā auersio t ꝯuersio nō sunt ꝯ diuersa pctā.
sz ꝯcurrūt ad idē pctm̄ qđ ē tā ꝯ ꝓceptū affirmatiuū q̄
ꝓceptū negatiū. nisi forte accipiat auersio ꝑut nomīat
actū vel motū ꝯ dcū. Ad illud qđ obr q plus ꝯuenit 61
auersio cū auer. iōe tē. dō. q vez ē ꝯuenientia formali q̄
est in b̄ q assignak in alīq tanq̄ in vno cōmuni. sz nō ē
vez de ꝯuenientia ordinis q̄ ꝯcurrit ad ꝯstitutionē vni
us tertij. Nō em̄ vnū pctm̄ ꝯstituit ex pluribꝫ auersio/
nibus sicut ex auersione t ꝯuersiōe simul ꝯcurrētibꝫ.

Dist. xliij. de vno pctō spēali qđ ē magis graue
t abomiabile qđ est pctm̄ in spm̄sctm̄.

Est ꝓterea q̄ddā pcti gen⁹ tē. Supꝑ egit mgr̄ de
distinctōe pctoꝝ in generali. In hac ꝑte dscen
dit ad q̄ddā spēale gen⁹ pcti. Diuidit ār ps ista
in ꝑtes duas. In q̄z ꝑma mgr̄ determinat de pctō illo
cōpando illud ad alia pctoꝝ genera. In scōa vo determ/
minat de ipō qđ sit, fm alioꝝ assignationē t etiā fm ꝓpriā
ibi. Sz q̄rit̄ qđ sit illud pctm̄. Prima ps remanet indi
uisa. sz scōa diuidit in ꝑtes tres fm triplicē assignatōz
pcti in spm̄sctm̄. Quaꝝ ꝑma multiplr ponit assignati/
onē vnā ꝑ ei⁹ dr̄ias magis notas q̄ qđē sunt obstinatio

a Est pctm̄ ad
mortem. nō ꝓ eo
dico vt ꝺs oret.
vr̄ ex b̄ q nō de/
Dt. beat orari ꝓ eo q̄
XLIII peccat in spiritū
sanctū. Sz ꝯ b̄ ē
q⁹ tales sunt di/
ligēdi ex charita
te. q̄ videt q ꝓ
eis orandnz sit.
Preterea tales
magis indigent
alīs et ꝓniores
Lu. xij. sunt ad malū. q̄
videtur q maioꝝ
sit beneficētia misc̄ōie ꝓ bis orare q̄ ꝓ alīs q̄ nō indi/
gent. Est igit q̄stio q̄re dixit beat⁹ Joh. q ꝓ talibꝫ orā/
dū nō sit. cū de nemine sit desperandū. R⁹. dō. q pec/
1 catū ad mortē dicit duplr. aut q⁹ ꝓducit ad mortē. aut
q⁹ disponit ad mortē. Et ꝑmo mō accipiendo pctm̄ ad
mortē oīno est irremissibile. Scōo mō accipiēdo pecca
tum ad mortē. cū difficultate ē remissibile. Quolibet di
ctoꝝ modoꝝ intelligi bz ꝓdictus fm fm differentē sui
expositionē. Nā ꝑmo mō sensus ē nō dico vt ꝓ eo oret
ꝺs. b̄ est alīq⁹ nec puus nec magn⁹. Scōo vo mō sen/
sus ē. nō dico vt ꝓ eo oret ꝺs. i. quis ꝑsona. q. d. difficī
le ē ꝓ tali pctōre exaudiri. q⁹ talis tā inter ēcorrigibiles
est deputād⁹. de q̄ dicit dn̄s Matb. xviij. q si eccl̄iam
audire noluerit sit tibi sicut ethnic⁹ t publican⁹. Et ita
in vno sensu generalit̄ innuit q ꝓ peccāte ad mortē nō
est orādū. in alio vero sensu innuit q nō est cuiuslibet

Determinat de pctō in spū
sctm̄ qđ dicit etiā pctm̄ ad mor/
tē. cōpando illud ad alia pctoꝝ
genera. a

Est preterea quoddā pcti ge/
nus ceteris graui⁹ et
abominabili⁹ qđ dicit pctm̄ in
spm̄sctm̄ de q̄ in euāgelio veri/
tas ait. Qui peccauerit in spi/
ritūsanctū nō remittet ei neq̄
b

hic neq̄ in futuro. Et Joh. in
epl̄a canōica. a Est peccatū ad
mortē. nō ꝓ eo dico vt ꝺs oret.
Qui em̄ peccat i patrē remitte
tur ei. t q̄ peccat i filiū remitte/
tur ei. b q̄ aūt blasphemauerit i b
spm̄sctm̄ nō remittet ei. neq̄ b
neq̄ in futuro.
Determinat qđ sit pctm̄ i spiri
tūsanctū fm assignationē ꝓ dif
ferētias ei⁹ magis notas q̄ sūt
obstinatio t desperatio. b

impetrare tantū
donum. In nul
lo tamen dicto/
rum sensuum ꝓ/
hibet orare. sed i
boc verbo ostēs
dit q mandatuz
suum siue moni/
tio qua dixerat
orandum ē ꝓ ꝓ/
ximo. nō se exten/ Joh. v.
dit generalit̄ re/
spectu omnium
sz ꝑspectu eoꝝ de
qbꝫ ꝓbabil⁹ spa/
re possum⁹ q no
strīs orōibꝫ emendent. t sic pz rn̄sio ad illd̄. b Qui
aūt blasphemauerit in spm̄sanctū nō remittet ei. Con/
tra. glo. dicit ibidē. blasphemia remittet. spūs aūt blas
phemie nō remittetur. ergo si blasphemia remittit. siue
blasphemat patrē siue spiritū remittet. Jurta b̄ queri
tur q dn̄a sit inter blasphemiā t spm̄ blasphemie. Ur q
gui⁹ pctm̄ sit blasphēia q̄ spūs blasphēie. q. spūs blas/
phemie dic̄ volūtatē. blasphēia dic̄ op⁹. malū ār opus
addit ꝑ volūtatē. Ꝺrtū b⁹ ē qđ dic̄ glo. q dic̄ q spūs blas
phemie ñ rmittit. sz blasphēia remittit. R⁹. dō. q sic̄ di
cit bug. Blasphēia q̄tū ē de se indrns ē q̄tū ad b̄ q sit t
pctm̄ i. s. s. t ñ i. s. s. Alīq ei blasphemāt ex firmitate t co
actōe. t hi peccāt i pr̄ez Alīq ex ꝺceptōez hi peccāt i filiū
Alīq ex certa malicia t hi peccāt i. s. s. t b̄ ē sceleratissimū
gen⁹ pcti. i vitupꝑs ōi delectari. t post subiungit. quid
est spiritus blasphemie. nisi affectus t desiderium vitu

Quo:fidā tyrātōis diuīe. opinio fm assignatones magis notas

Spūs ēn blasphemie sic spīrat ad odiū dei sicut ſ.ſ. ad dei amorē. Qñ g̃ dr q̄ blasphemauerit ī ſ.ſ. tē. nō intelligit de q̄cūq; blasphemia. ſz de spū blasphemie. vñ nō dic̄ Eccl. iiij. q̄ blasphemauerit ſ.ſ. ſz q̄ blasphe. in ſ.ſ. i. pec̄ cādo in ſ.ſ. ꝛ h̄ declaratiua glosa q̄ dic̄ q; blasphemia remittet. Spūs ā blasphemie non remittet. Per h̄ p3 rñsio ad illō qđ ārik q̄ differētia sit int̄ blasphemiā et spūm blasphemie. et q; grauis sit pec̄ cātū spūs blasphemie q̄; blasphema. Nō ei differūt sic̄ volūtas ꝛ act9. sed sicut generale ꝛ speciale.

c Desperatio ē q̄ ds diffidit penit9 de bonitate dei estimās suā malicīā diuine bonitat3 magnitudinē excedere Videt ex hoc q; oīs desperans sit infidel. oīs ei q̄ sic estimat credit bonitatē dei eē finitaz. ꝛ oīs talis errat ꝯ id qđ fidei ē. Itez q̄ credit ꝯtrū ei9 qđ dic̄ scriptura. heretic9 ꝛ infidelis iudicat. sed scriptura dic̄ q̄ps. lxxvij. cūq; hora ingemuerit peccator. oīm iniqtatū ei9 nō recordabor. desperans credit ei9 oppositū q̄ps. cxlvij. ꝛc. Preterea articul9 spāl' ē de remissiōe peccatoꝝ. ꝛ ꝯ istuz q̄ps. lxxvij.

Sz q̄rit̄ qđ sit illud pctm̄ in spīritū sanctū vel ad mortē. Quidā dicūt illud pctm̄ eē desperationis vl' obstinatōis. Obstinatio est indurate mētis in malicia ꝓtinatia. p quā hō fit impenitēs c Desperatio ē q̄ ds diffidit penit9 de bonitate dei estimās suam malicīā diuī e bonitat3 magnitudinē excedere Sic̄ chayn q̄ dixit Maior ē iniq̄tas mea q̄; vt veniā merear. Vtrūq; vō dr pctm̄ ī ſ.ſ. q2 spūſctūs est amor patr3 ꝛ filij. ꝛ benignitas q̄ seinuicē ꝛ nos diligūt. q̄ tāta ē cui9 finis nō ē. Recte g̃ in spīm̄ sctm̄ delinq̄re dicunt. q̄ sua malicia dei bonitatē superare putāt. ꝛ iō pnīam nō assumūt. ꝛ q̄ iniq̄tati tā ꝓtinaci mēte inhērēt vt eam nūq; relinq̄re ꝓponāt. ꝛ ad bonitatē spūſcti nūq; redire patientia ōi abutētes. ꝛ de miscōia dei nimis p̄sumētes. q̄b9 placet malicia ꝓpr̄ se sic̄ pijs bonitas. ſti nimia ꝓtinacia ꝛ p̄sumptōe peccāt aurumātes deū nō esse iustū. Illi desperatiōe deū nō bonū existimāt. tollētes ī h̄ turbulētissimo iniq̄tatū mari portuz diuine iusticie q̄ se recipiant fluctuātes. atq; ipa desperatiōe addūt pctā pctis dicētes miscōiaz nullā eē. ꝛ q; sup pctōres necessaria dānatio debet.

Soluit dubiū vtrū oīs obstinatio sit pctm̄ ī ſ.ſ. c

Sz q̄rit̄ vtrū oīs obstinatio mētis ī malicia obdurate. oīsq; desperatio sit pctm̄ ī ſ.ſ. Quidam dicūt oēm obstinatōz ꝛ oēm desperationē eē pctm̄ ī ſ.ſ. Q2 si est aliq̄ illō pctm̄ remittit. q2 multi etiā obstinatissimi ꝛ desperatissimi ꝓuertunt. vt Aug. ait sup illū locū ps. Cōuertā in pfundū maris. ī. eos q̄ erāt ōsperatissimi ꝛ ibi Mittit cristallū suā sic̄ buccellas. i. obstinatos fac̄ alios ꝛ doctores. Taliū ꝓuersio ibi etiaz euidenter ostēdit vbi ait. Qui educit vinctos ī fortitudie. Similit ꝛ eos q̄ exasperāt q̄ habitāt in sepulcris. Sc̄m istos illud pctm̄ dr irremissibile. nō q̄n aliq̄ dimittat. ſz q2 vix ꝛ raro et difficulter remittit. Nō ēn solut cristall9 nisi vehemēti spūs ipetu. Alij vō tradūt nō quālibet obstinationē vel desperationē appellari pctm̄ in spīm̄ sctm̄ ſz illā tātū quā comitat impnia q̄ etiā impnīam dicūt eē pctm̄ ī spīm̄ sctm̄. Sz q2 Aug. dic̄ impenitētiā eē pctm̄ ī ſ.ſ. cū sic obstinat9 ē aliq̄s. vt nō peniteat. discutiopter. an aliud sit obstinatio. aliud impnia sit ī eo pctm̄ an idē ſz diuers mōis cōmissuz. Scōm istos pctm̄ illud dr irremissibile eo q; nunq; dimittat. Vñ augus. etiam dic̄ q; h̄ solum pctm̄ venīā mereri nō p̄t. Et Hiero. q; taliter peccās digne penitere nō p̄t. Et iō recte Joh. dicit vt nō p eo oret q̄s. q2 q̄ sic peccat. orōnib9 ecclie h̄ vl' in futuro iuuari nō p̄t. hūs cor indurati tāq; lapis. sic̄ de diabolo legit. Post hāc vitā q̄ valde mali sunt meritis ecclie iuuari nō p̄nt

Ponit assignatōz pctī ī ſ.ſ. p dfias ei9 min9 notas. d

Est etiā alia hui9 pctī assignatio. Hoc ei pctm̄ aug. diffinit cī li. de pmone dñi ī mōte ait pctm̄ ad mortē ē cū post agnitōz dī p gr̄am xp̄i oppugnat aliq̄s fraternitatē. ꝛ adūsus ipaz gr̄az q̄ recōciliat9 ē do. inuidie facibus agitat. qđ fortasse ē peccare in ſ.ſ. qđ pctm̄ dr nō remitti. nō q2 nō sit ig̃scēdū peccāti si peniteat. ſz q2 tāta ē labes pctī illi9 vt depcāti hūilitatē subire nō possit. etiā si pctm̄ suuz mala ꝓscia ag̃scere ꝛ enūciare cogat vt iudas cū dixit. peccaui. facili9 desperās cucurrit ad laqueū q̄; humilitate veniā peteret. qđ ꝓpē magnitudinē pctī iā ex dānatione pctī tales h̄ credēdū est. Ecce q̄dā assignatio pctī in ſ.ſ. vel ad mortē h̄ posita est q̄ illud pctm̄ eē tradit oppugnatio fraternitatis post agnitionē: ꝛ inuidētia gr̄e p9 recōciliatiōz. qđ spēs q̄dā obstinatōis intelligi p̄t errat ille q̄ dspērat. Si robyci pōt de eo q̄ plumit. vī ei q; desperatio tollat fidē. ꝯtrū hu.9 ē q2 fides tra p̄ceditspē sicut p̄ceditcaritate. g̃ sic̄ odiū nō tollit spē. tra etiā nec desperatio. R9. 3 dō. q̄; fides differt a spe. ꝛ in h̄ q; fides respicit ipm̄ odiū ī vniuersali. sed spes respicit i particulari vicz recipe/ Pctm̄ irremissibile q̄d cū spantis. ꝛ in h̄ etiaz q; fides dic̄ certitudinē ī itellectu spes dic̄ certitudinē i affectu Sic igitur ꝯtingit aliq̄n ignorari aliq̄d in particulari ꝛ sciri in vli. Sic̄ dicit pbs ī ſcdo p/ oru. sic̄ ē de illo q̄ scit oēm mulā ēe sterilem. ꝛ tñ estimat hāc hīe in vtero. sic pōt aliq̄s hūs fidez carere spe. ꝛ sic̄ p̄ aliq̄s nō hūs Aug9. certitudinez de aliq̄ ī affectu habere i intellectu sic p̄t aliq̄s non hūs spē hīe fidē Ad illō qđ p̄tio obr q; rat eitiat 4 malicīā suā dei bonitatē excedere. dō. q; estimare malicīā bonitatē excedere h̄ p̄t eē dupl'r. aut ī se. aut i effectu Et i effectu dupliciter. aut vl' Matħ: xxvij. respectu cuiusliber. aut particulariter respectu sui Et p̄mo ꝛ scōdo mō ē infidelitatis. ꝛ tertio desperatōis. Et h̄ innuit text9 Gen: vbi dixit Cha yn desperans i Maior est mi/

ḡras mea ꝯ vt
veniam mererar
nō dixit ꝙ ma-
ior esset ꝯ mise-
ricordia · sed ꝙ
amplior esset ꝯ
venia ad quā p-
uenire posset.
Vel ꝑt dici ꝙ ta
lis estimatō po
tīᵉ venit ex sub-
uersiōe ꝫ fidēte
ꝯ ex subuersiōe
noticie · sicut hō
aliqñ bñ scit ali
q̄d · ꝛ tñ affectio
adeo dñatur vt
estimādū oppo-
sitū ptrahat tꝫ
Et ꝓ hāc viā re
·j· Joh· v· spōdēduꝫ est ad
illa duo que po
stea obiciunt · ñ
ei ꝫcludūt ꝙ de-
speratio tollat
fidē · q; defectᵘ ē
duplicis ꝫditi-
onis · sic dictū ē
ꝯuis aūt despe
ratio nō tollat
fidē simplr · nu-
bilominᵘ tñ plᵘ
ledit fides ꝓ de-
sperationē ꝯ ꝓ
odiū vel qōcūq;
Rō· ij· aliud pctm̄ qō
nō sit ei directe
oppositū · Jn fi-
5 de em̄ sunt tria
vicꝫ ipa crude-
litas · ꝛ habili-
tas tēdēdi ī dēū
ꝛ ipa tēdentia.
Primū est qua-
si terra · ꝛ scōm
ꝙ si semē · ꝛ terti-
um ꝙ fructus.
Primū tollit so
j· Lox· iiij lū ꝓ infidelitatē
Scōm ꝯo tolli
tur ꝙ desperōz
q̄ efficit hō inha
bilis ad tenden
dū in dēū · Ter-
tiuꝫ ꝯo tollitur
per omne pctm̄
d Pctm̄ em̄ ī
patrē id intelli-
gīt qō fit ꝓ infir
mitatē · Contra
si hō vel ē · tūc oē
pctm̄ est pctm̄ ī
patrē · q; cū po-
tentia peccandi

Illā tm̄ diffinitionē Aug· ī li·
retractatio · rememorās aliq̄d
adijciendū ibi fore · nec asseren
do se dixisse apīt ita dicēs · Qō
q̄dē nō ꝑfirmaui · qm̄ hoc puta-
re me dixi · Sz tm̄ addēdū fuit si
in hac sceleratа mētis puersita
te finierit hāc vitā. Qm̄ de q̄cū
ꝯ pessimo ī hac vita ꝑstituto · si
ē desperādū · nec ꝓ illo ip̄udē-
ter orat · de q̄ ñ despat · Jhis ver
bis insinuat pctm̄ p̄missa diffini
tione descp̄tū · tūc soluz debere
dici ad mortē vel in s· s· cū nō hz
comitē pniam · nec de aliq̄ pctō
re desperandū ē ī hac vita · ꝛ iō ꝓ
oi eē orādū · Ad illō ioh· ñ ꝓ eo
dico vt q̄s oret · sic accipiēdū vi
delt · vt ꝓ aliq̄ peccāte ad mortē
vl ī spūsctm̄ postꝯ finierit hāc
vitā nō oremᵘ · Dū aūt ī hac vi-
ta ē · nec pctm̄ illiᵘ iudicare: nec
de illo despare · sz ꝓ illo orare
debemᵘ · Ad Aug· de ꝟbis dñi
de ipenitētia q̄ē blasphemia in
spūsctm̄ sic ait · Jsta ipenitētia
vel cor impenitēs q̄diu q̄sꝯ in
hac carne viuit nō ꝑt iudicari.
De nullo em̄ desperandū ē q̄diu
ad pniam patiētia dei adducit.
Paganᵘ ē hodie: iudeᵘ infidel
est hodie · hereticᵘ ē hodie · scis-
maticᵘ est hodie · q̄d si cras am-
plectat catholicā pacez · ꝛ seq̄t
catholicā ṽitatem · Quid si isti
q̄s in q̄cūq; genere erroris no-
tas ꝛ tāq̄ desperatissimos dānas
aliq̄ finiat istā vitā agūt penitē
tiā · ꝛ inueniūt verā requiē ꝛ vi
tā in futuro · Nolite g̃ aīa ꝑs iu
dicare q̄cq̄ · Ex his ostēdit ꝓ sin
gulis pctōribus in hac vita esse
orandū · nec de aliq̄ eē diffiden
dum · q; quicunq; ꝑt dū in hac vita
est · Quia ñ ꝑt sciri de aliq̄ vtrū
peccauerit ad mortē vl in spū
sctō · nisi cū ab hac vita discesse
rit · nisi forte alicui per spūsctm̄
mirabilit reuelatū fuerit · Ex ꝑ
dictis aliq̄ten capi ꝑt quō acci
piat pctm̄ in spūsctm̄ · sc̄z inuidē
tia gr̃e fraternitatē ipenitēt
oppugnās · q̄ vtiq; obstinatō eē
videt · ꝛ ois ipenitētis obstina-
tio atq; desperatio · Notādū ꝛo ē
q; nō ois q̄ nō penitet ipenitēs
dicit ꝑt · q; ipenitētia ꝓpe obsta
tiē · et vt q̄dā volūt etiā ōspati·

Subiūgit diffinitiuā tm̄ cōmu
nē assignatōez pcti in spūsctm̄
fin Ambro· e

De ḥ quoq; pctō in spūsctm̄
Amb· in lib· de spūsctō differēs
diffinitiuā assignatōz tradit di-
cens · Cur dīis dixerit · qui blas-
phemauerit in filiū hois dimit
tet ei · q̄ aūt blasphemauerit in
spūsctm̄ · neq; hic neq; in futu-
ro dimittet ei · Diligēter aduer
te · nūq̄d alia ē offensio filij · alia
spūsancti · Sic̄ vna dignitas · sic
vna iniuria · Sz si q̄s corpis spē
decepᵗ hūani · remissius aliq̄d
sentit de xp̄i carne q̄ dignū est ·
hz culpā · nō ē tū exclusus a ve-
nia · Si q̄s ꝟo sctī spūs dignita-
tē · maiestatē · ꝛ ptātez abneget
sempiternā · ꝛ putet ei in spū ōi
ejici demonia · sz in beelzebub
ꝟō pōt ibi exhortatio eē venie
ꝟbi sacrilegij plenitudo ē · Sa-
tis ḥ apte explicat q̄d sit pctm̄ ī
spūsctm̄ · Qō illi Aug· descp̄ti-
oni cōgruere videt · q; illud pec
catū ōr eē inuidētia gr̃e oppu-
gnans fraternitatē · Qui enim
post cognitionē ṽitatis sctī spīt
ver̄itatez neget · eiusq; opa
dic̄ esse beelzebub · ptāti · boni-
ti · ꝛ gr̃e dī inuidere nō dubitat.

Remouet dubiū. f

Rō vtiq; distinctio illa ver-
boꝝ sic accipiēda est q̄si triū ꝓso
naꝝ diuise sint offense sz ibi pec
catorum genera distincta sunt
d Pctm̄ ei in patrē id intelligīt d
qō fit ꝓ infirmitatē · q; patri scri
ptura frequēter attribuit potē
tiā · Pctm̄ in filiū qō fit ꝓ ignō-
rantiaz · q; sapia filio attribuit.
Tertiū expositū ē · Qui ḡ pec-
cat ꝓ infirmitatē vel ꝓ ignoran
tiā · facile veniā adipiscit · sz nō
ille q̄ peccat in spūsctm̄ · Cū aūt
vna sit potētia · sapia · bonitas
triū · q̄re patri potētia · filio sapi
entia · spūscō bonitas sepᵘ as
signet · supius dictū ē ·

potᵘ sit ipotē-
tia q̄ potētia · h
ipo q̄ aliq̄s pōt
peccare ꝑt de si-
cereꝛ infirmᵘ ē
Jrē si pctm̄ ī si-
liū ē ꝓ ignātiā si
cut ipe iubūgit
cū ois pctōr sit
ignans · sic vult
ꝑkus · vt q; oīe
peccatū sit ī filiū
um · q; nulla ē il-
la diuisio pctō-
rū. Rᵉ · dom q;
cū ōr pctm̄ eē ex
infirmitate ꝛ ig-
rātia · ñ accipit
ḥ q̄cūq; infirmi
tas ꝛ q̄cūq; ignā
tia · sz ifirmitas
q̄ q̄dē ē ex carne
ꝛ ignātia q̄ ē re-
spectu alicuius
circūstātie faciē
tis rōnē culpe.
ꝛ ḥ mō tal infir-
mitas ñ ē respe-
ctu ois pctī · nec
talis ignātia · q̄
uis largo mō ac
cepta infirmita
te ꝓ q̄cūq; ipo-
tētia ꝛ ignātia ꝓ
q̄cūq; nesciētia
siue cognitētis
p̄tice · siue spe-
culatiue · ꝟomni
pctō reputūtur
Pretereā scien-
dum est q; quan
do diuidit pec-
catum per has
differentias · q;
illud dicit pec-
catum ex infir-
mitate quod ꝓ-
cedit ex ipa im-
mediate · et simi
liter ex ignoran
tia ꝛ malicia · et
sic iste tres dif-
ferentie non cō-
currunt in pec-
catum idem · Et
sic patent obie-
cta · ꝛ hec sufficī
ant de ista diui
sione · quia su-
pra quelitum fu
it de his distin-
xrij · vbi illa di-
uisio ponitur ꝛ
manifestatur.

Mat· xij·

Mat· ij·

AD intelligẽtiã bui⁹ ptis incidit hic q̃stio de pec
cato in ſpiꝫſcm̃. de q̃ ſm ipi⁹ triplicẽ cõparõz
q̃runt tria. Pmo q̃rit de ipo in coparẽ ad alia
peccatoꝝ genera. Scõo q̃rit de ipo q̃tũ ad ꝺditões p/
prias. Tertio q̃rit de ipo q̃tũ ad ei⁹ ſpẽs ⁊ dr̃ias. Lir/
ca pmũ q̃runt duo. Pmo q̃rit vtrũ pcm̃ in ſpiꝫſcm̃ di
cat gen⁹ peti diſtinctũ. Scõo q̃rit vtrũ pcm̃ i ſpiꝫſan/
ctum ſp habeat aliud pcm̃ actuale pambulũ.

Queſtio I a

Vtrũ pcm̃ in ſ.ſ. dicat gen⁹ peti diſtinctum ab alijs
generibꝫ petoꝝ. Et q̃ ſic vr pmo p verbũ mgri i littera.
Eſt q̃ꝺã peti gen⁹ ceteris graui⁹ ⁊ abominabilius q̃ꝺ
ꝺr pcm̃ in ſpiꝫſcm̃. Itẽ ꝟ vr rõne. q; mortale ⁊ veni
ale faciũt diuerſa petoꝝ genera. q̃ multo fort⁹ remiſſibi
le ⁊ irremiſſibile. ſz pcm̃ in ſ.ſ. ẽ pcm̃ irremiſſibile. q̃
videtur q̃ peccatũ i ſpiritũſcm̃ ſit alitꝺ gen⁹ ab alijs ge
neribꝫ petoꝝ. Itẽ pcm̃ in ſ.ſ. eſt pcm̃ pceꝺẽs ex cer/
ta malicia. ſi q̃ pcm̃ ex certa malicia diuiꝺit ꝺ pcm̃ ex
ignorantia ⁊ infirmitate. q̃ vr q̃ pcm̃ in ſ.ſ. ſit gen⁹ pecca
ti diſtinctũ. Itẽ q̃ꝺ bz ſpẽs ꝓpias a ſpẽbꝫ q̃z diſtinctus
eſt gen⁹ peti. ẽ eſt diſtinctũ ab alijs petoꝝ generibꝫ. ſed
pcm̃ in ſpiꝫſcm̃ ẽ hmõi. q̃m ei⁹ ſpẽs ſũt deſperatio ⁊ ob/
ſtinatio. ⁊ ꝛ ratis agnite impugnatio. q̃ ſunt ꝓprie ſpẽs bu
ius peti ita q̃ nõ aliox. q̃ ꝛẽ. Sz ꝺ. pcm̃ in ſ.ſ. ſicut ꝺicẽ
mgr in lra ẽ peccatũ ad mortẽ. ſz oẽ pcm̃ mortale ẽ pec/
catũ ad mortẽ. q̃ cũ peccatũ ad mortẽ ſit generale ad om
nes petoꝝ dr̃ias. q̃ ⁊ ad ipz pcm̃ in ſ.ſ. Itẽ pcm̃ i ſ.ſ.
aut ſic notak. q; eſt in pſonã. ſ.ſ. aut q; eſt ꝺ illud q̃ꝺ eſt
appꝛopatũ ſpiꝫſctõ. Si q; ꝺ pſonã ſ.ſ. ſz vna eſt mate/
ſtas pris ⁊ filij ⁊ ſ.ſ. q̃ oẽ pcm̃ qẽ eſt in ſ.ſ. eſt in patrez
⁊ oẽ q̃ꝺ eſt in patrẽ ẽ in ſ.ſ. q̃ ẽ hmõi eſt generale ad omne
pcm̃. Sed ſi q; ꝺ effectũ ſpiꝫſctõ appꝛopatũ. vtpote ꝺ
bonitatẽ ⁊ gr̃am. ſz oẽ pcm̃ eſt ꝺ bonitatẽ ⁊ ꝺ gr̃am ſ.ſ.
q̃ oẽ pcm̃ eſt pcm̃ i ſpiꝫſcm̃. Itẽ pcm̃ diuiꝺit in pec/
catũ ex infirmitate. ⁊ ex ignorantia. ⁊ ex malicia. ita q; pec
catũ ex malicia eſt peccatũ in ſ.ſ. ſz pcm̃ ex ignorantia ex
pcm̃ ex infirmitate nõ dicit ſpeciale gen⁹ peccati. oẽ
em̃ gen⁹ peti q̃ꝺ eſt ex ignorantia pt eſſe ⁊ ex infirmitate. q̃
videk ſilr q; pcm̃ ex malicia nõ dicat determinatũ peti
gen⁹. Itẽ oẽ q̃ꝺ facit ex ignorantia põt facere ex certa
ſcia ſiue ex induſtria. q̃ ſi oẽ gen⁹ peti pt fieri ex certa in/
duſtria. vr q; pcm̃ in ſ.ſ. circũeat oia petoꝝ genera. nõ
7 q̃ videk eſſe peti gen⁹ ab alijs petoꝝ generibꝫ diſtinctũ.

Ad. ꝺõm. q; pcm̃ in ſpiꝫſcm̃ dicit gen⁹ peti diſtin/
ctum ab alijs generibꝫ petoꝝ rõne triplici. ſcz rõne ꝓn/
cipij. ⁊ rõne ſui oppoſiti. ⁊ rõne act⁹ ſubſtrati. Rõne pn
cipij. q; pcm̃ in ſpiꝫſcm̃ ꝺr eẽ illud q̃ꝺ eſt ex certa malu
cia ſiue induſtria. ex q̃ nõ pceꝺit oẽ pcm̃. ſz illud ſolum
q̃ꝺ facit hõ ſciẽter. Rõne oppoſiti ſilr diſtinguik. q; cuz
triplex ſit gr̃a. ſcz innocẽtie. baptiſmak. ⁊ pnialis. pec
catũ in ſpcm̃ſcm̃ q̃ntie bz opponi gr̃e pnali. ⁊ eã impu
gnat q̃tũ ad ſui initiũ. ⁊ q̃tũ ad ſui terminũ. ſicut p ori
ginale pdik gr̃a innocẽtie. ⁊ p actualia ipugnak gr̃a ba/
ptiſmalis. Rõne ꝺo act⁹ ſubſtrati ſilr diſtinguik. q; cũ
pcm̃ illud ſit impugnatiuũ gr̃e. ⁊ malicia ſit in ipo ſpi
ritu ſm ſe. pcm̃ in ſpiꝫſcm̃ ꝺſiſtit circa actũ ipi⁹ ſpũs.
ſicut patet in deſpatione ⁊ obſtinatõe. vñ fornicatio et
adulteriũ nõ pt aliq̃ mõ dici pcm̃ in ſpiꝫſcm̃. Rõne q̃
ſui pncipij. ⁊ oppoſiti. ⁊ act⁹ ſubſtrati. pcm̃ in ſpiꝫſcm̃
eſt gen⁹ peti determinatũ. Et rõne hoz trium ſic notak vt
dicak pcm̃ in ſpiꝫſcm̃. vicz rõne malicie a q̃ pceꝺit. q̃
directe opponik bontati appꝛopate ſpiꝫſctõ. Rõne pe
nitẽtialis ſiue finalis gratie quã pmuat. que eſt effect⁹
appꝛopriatus ſpiritui ſancto. Rõne eñ actus ſpiritu/
alis circa quẽ ꝺſiſtit. vnde directe dicik peccatũ in ſpi/
ritũſanctũ q̃ꝺ eſt in ſpũ. ⁊ circa actũ ſpiritꝰ malignitatẽ.
Et ſic pz q; peccatũ in ſpiritũſanctũ eſt gen⁹ peccati ab
alijs petoꝝ generibꝫ diſtinctũ. Et ꝺcedende ſunt rões
que hoc oſtẽdunt. Ad illud q̃ꝺ obijcik eſt q; peccatũ ad 8
mortẽ. ꝺõm q; pcm̃ ꝺr ad mortẽ ſm ſilitudinẽ ad mortẽ
corpalẽ. In morte aũt corpali tria ꝺcurrũt. q̃z p mũ eſt
amiſſio vite. aliud eſt corruptio diſpoſitõis exigte co/
poris ad ſuſceptionẽ aĩe. tertiũ eſt impoſſibilitas rẽpa
rationis ſm curſum nature. Quãtũ ad pmũ ꝺcitionẽ
oĩe peccatũ in quo eſt auerſio a deo. ꝺ eſſe peccatum
mortale ſiue ad mortẽ. Quãtũ ad ſcꝺam peccatũ in ſpi/
ritũſanctũ dicit peccatũ ad mortẽ. q; tollit diſpoſitio/
nem ad ſuſceptionẽ vite. que ꝙdem ꝺſiſtit in ſuſceptio
ne penitẽtie. Quãtũ vero ad tertiã ꝺditionẽ peccatum
illud dicik ad mortẽ in q̃ quis corpaliter moritur. Cũ q̃ di
citur q; oẽ mortale eſt ad mortẽ. ⁊ q; pcm̃ in ſpiritũſan/
ctum eſt peccatũ ad mortẽ. differenti modo accipik pec
catum ad mortẽ. Ad illud q̃ꝺ obijcik q; aut ꝺicik pec 9
catum in ſpiritũſanctũ. q; eſt ꝺtra pſonã ẽ. ꝺõm q; ꝺ
ꝺicitur pcm̃ in ſpiꝫſcm̃. nõ q; ſit ꝺtra pſonã. ſz q; eſt
ꝺtra appꝛopriatũ effectum. nec quia contra omnem ap
pꝛopriatum effectum. ſed quia ꝺtra effectum ꝓcipuum
inter appꝛopriata ſpiritui ſancto. hic aũt eſt ꝺnũ gra
tie ſinalis. ſiue penitẽtialis. ⁊ hmõi. q̃ntum ad ita/
tum gratie finalis. in qua ꝺſiſtit oĩs gratie efficacia. et
⁊ hoc modo nõ oĩe peccatũ eſt ꝺtra effectum illũ. ⁊ per
hoc nõ ſequik q; oẽ peccatũ ſit in ſpiritũſanctũ. Ad 10
illud quod obijcik q; oẽ peccatũ poteſt eſſe peccatum ex
ignorantia ⁊ infirmitate. ꝺõm. q; nõ eſt ſimile. q; igno/
rantia nõ determinat aliquẽ actũ. nec eñ infirmitas.
⁊ ideo nõ dicit gen⁹ peccati determinatũ. ſz circũſcꝛibit
peccatoꝝ genera. Similiꝫ ꝺõm de peccato q̃ꝺ eſt ex in
firmitate. nõ ſic aũt eſt de peto ſm q; eſt ex malicia. Ad
ẽ q; ſit pcm̃ in ſpiꝫſcm̃. nõ ſufficit q; ſit ex certa ſci/
entia ⁊ ex induſtria. ſz req̃rik determinatio generis. q̃tuz 11
ad actũ ſubſtratũ. Ad illud q̃ꝺ obijcik q; oẽ pcm̃ pt fi/
eri ex malicia. ꝺõm. q; ꝺ malicia ꝺcurrere poſſit ad oẽ
pcm̃. nõ tñ ſp facit pcm̃ in ſpiꝫſcm̃. Vñ ſi q̃s ſenex q̃
nõ bz appetitũ fornicãꝺi excitaret carnẽ ſuã vt fornica/
ret. nõ diceret in illa fornicatõne peccare petõ in ſpiri/
tũſanctũ. q̃uis illud pcm̃ cõmitteret ex induſtria ⁊ q̃/
ꝺã malicia. Cũ q̃ ꝺicik q; pcm̃ ex malicia ẽ pcm̃ in ſpi/
ritũſanctũ. ẽ ſolũ intelligik de generibꝫ peccatoꝝ q̃ p o
pꝛie ex malicia hũt oꝛtũ. ſicut inuidẽtia fraterne gratie
⁊ impugnatio veritatis agnite.

Queſtio II b

Vtrũ peccatũ in ſpiritũſanctũ ſp habeat aliud pec/
catũ pambulũ. Et q; ſic videk. Magiſter in littera ꝺicẽ
q; peccatũ in ſpiritũſanctũ eſt peccatũ deſperatoꝛis vel
obſtinationis. ſed nullus deſperatꝛie obſtinatꝰ niſi p/
ter aliq̃ꝺ pceꝺens peccatũ. q̃ vr q; ſp aliq̃ꝺ pcm̃ ſit p/
ambulũ ad peccatũ in ſpiꝫſcm̃. Itẽ pcm̃ in ſpiꝫſan
ctum vel eſt finalis impenitentia. vel habet ſemp anne
xam finalẽ impenitentiã quãtũ eſt de ſe. ſed impeniten
tia nõ eſt niſi reſpectu peccati pceꝺentis. ſicut nec pnia
q̃ nunq̃ eſt peccatũ in ſpũ. ſcm̃ q̃n habeat aliud pecca
tum pambulũ. Item in bonis nemo repente fit ſum/
mus. q̃ videk q; in malis ſtatim nemo labak in profun/
dum. ſz q; iſtud peti gen⁹ labitur hõ in pfundũ vitioꝝ
videk q̃ q; iſtud peti gen⁹ habeat aliud pambulũ q̃ꝺ ꝺi/
ſponat ad ipm. Sz ꝺtra. quattuoꝛ ſunt nobis inflicta
ſicut ꝺicit beda ꝓpter pcm̃ pmi gentis. ſcz infirmitas.
ignorantia. malicia. ⁊ ꝺcupiſcentia. ſz poſſibile ẽ q; hõ
pmo pecceꝛ petõ ex ignoꝛãtia ⁊ ex infirmitate. q̃ ſimile
poſſibile eſt q; pmo peccet petõ q̃ꝺ ex malicia pceꝺit.

Jté ꝗtielcūq; pcēp genera sūt diuersa · possibile est peccare pcō vno ablq; alio · si ḡ pcm̄ in spūsctm̄ é peccatū distinctū ab alijs generibꝫ pcēp · possibile est aliquē peccare illo genere pcī etiā si nō pcesserit aliō peccatū. Jté impugnatio veritatis agnite est bus peccati speciesꝫ sed ita bene ḋs pōt impugnē veritatē agnitā · sicut etiā veritatē ignoratā · ḡ videt ꝙ saltē ꝙtum ad illā speciē ablq; alio peccati genere possit cōmitti pcm̄ in spūsctm̄. Jté pcm̄ in spūsctm̄ ꝺsistit circa actum spūs · sz magis pendet actus carnis ex actu spūs ḡ ecōuerso · ḡ si homo pōt peccare pcō carnis nullo alio peccato pcedente · pari rōne · imo multo fortiori videt ꝺ ē vez de peccato in spūsctm̄. Rō · dōm ꝙ de pcō ī spūsctm̄ ritu sancū differēter est loq; fm eꝝ spēs differētes. Quedam eīm sūt species peccati in spūsctm̄ q; nullo mō pōnt esse ablq; pcō pambulo · sicut sunt obstinatio · desperatio · z finalis impenitētia · talia eīm respicūt peccatū p; ambulū q; si materiā circa quā · z etiā sicut cām · nemo ēt desperat de venia nisi q; fecit malū · nemo impenitēs ē nisi q; habet vnde penitcat. Sunt z alie species peccati in spūsctm̄ q; quidē possunt esse ablq; peccato pambulo · p eo ꝙ actus ipaz nō respicit determinate peccatum pambulū · sicut est invidentia fraterne gratie · z impugnatio veritatis agnite · sicut est ꝓsumptio de impunitate · Potest eīm ḋs fraterne gē invidere · z veritatez agnitam impugnare z de impunitate ꝓsumere · etiaz si nulla actualis culpa pcesserit · z ꝺ ꝓpter libertatē voluntatis que in ḋliber dōū peccatoꝝ ꝓpria deordinatione pōt se ꝓcipitare · attn̄ quis tāta sunt peccata valde gravia · vix aut nūq; ꝺtingit ꝙ alicūs in hec cadat nisi mēs eius fuerit ꝙ alia peccata depranata. Cōcedendū est ḡ ꝗ pcm̄ in spūsctm̄ nō solū est gen⁹ peccati distinctum ab alijs peccatoꝝ generibꝫ fm formā · sz etiā separi pōt fm cām̄tiam · ita ꝙ cōmittat sine culpa pambula · ꝗuis rarissime ꝺtingat · vñ z rōnes q; ad illā ptem inducunt
12 ꝺcedende sunt. Jlla tn̄ rō quā facit de eo ꝙ minus dependet actus spūs ab actu carnis z̄c · dicendū ꝙ illa rō nō cogit ḋn peccatū in spūsctm̄ possit cē sine alijs peccatis · p eo ꝙ actus spūales sive ad aīam ptinentes nō solū trāseunt sup̄ materiā debitā · sz etiā sup̄ alios actus · vnde substernūt sibi alios actus q; sī p materia · sic z peccata que habēt circa actus illos ꝺsistere · vt plurimū alia peccata ꝓsupponunt tanq; materialia · sicut desperatio z obstinatio · nō sic aūt est de actibꝫ corporalibꝫ qui quidē nō transeunt in alios actus sed in materiā extrinsecam
13 z ideo illa peccata ꝺtra illos actus exñtia nō habēt alia peccata tanq; materialia · z hinc ꝺsonat illud qō dicit grāmaticus ꝙ verba ꝓhereticā sive ad aīam ptinentia requirunt determinari p; infinitivū sequentē · nō sic est de actibꝫ ptinentibꝫ ad corpus · z iō ratio illa nō cogit. Sec alia cogit q; dicit ꝙ est gen⁹ peccati distinctū · esto eīm ꝙ nō esset sine alijs · nihilomin⁹ posset distingui ab alijs · q; multa sunt insepabilia fm ēe · q; tn̄ distinguunt
14 formaliter · Ad illud aūt qō obūckt in ꝺtrarū de obstinatione · dōm ꝙ rō illa ꝓcedit ab insufficiēte · ꝗuis eīm illud sit vez in bis duobꝫ generibꝫ peccatoꝝ · nō tn̄ sequitur ꝙ ꝺ sit vez in alijs generibꝫ peccati in spūsctm̄.
15 Ad illud qō obūckt ꝙ finalis impenitētia est annexa oībꝫ speciebꝫ illi⁹ peccati · dōm sicr ꝙ nec illud cogit p eo ꝙ peccando in spūsctm̄ cōmittit bō aliqō peccatū respectu cui⁹ pōt habere ꝓpositū nō penitendi · sicut ille q; impugnat veritatē agnitā · vel invidet fraterne grē · vel etiā sicut est de eo q; adeo ꝓsumit ō bemignitate miscōrie ꝙ nullā relinqt effectū iusticie · z ex ꝺ ꝓponit malefacere et nūq; de eo penitere. Et hoc totū pōt cē sine alterius peccati genere. Ad illud qō obūckt ꝙ illō pcm̄ é ex malicia · dōm ꝙ malicia fm ꝙ hui⁹modi ꝓtracta ex pcō originali · vel pōt dici malicia actualē querelatē volūtatis · Et pmo mō ꝓcedit natura et ꝛpe · sc̄do mō comitt⁹ · sīlō eīm oportet ꝙ aīa fuerit maliciosus · sz volēdo malignari pōt in spūsanctū peccare · z nō oportet q; ꝓcedat aliqua malicia actualis pcī depranās volūtatē · sz sufficit ꝙ ꝓcedat ꝛpe malicia q; ē pena originalis. Ad illō qō obūckt ꝙ nemo repit se fuisse · dōm ꝙ nō ē sīle · q; ꝗuis nō possit aliqs nisi ordinate ascendere · pōt tn̄ inordinate descendere · sive subito se ꝓcipitare · Pcēp ea nō efficit bō ita ꝓcēpe malū cōmittēdo semel pcm̄ in spūsanctū · imo quāto pluries peccat · tanto magis labit in ꝓfundum.

Consequēter queritur de hoc peccati genere ḡ/tum ad ꝺditōes ꝓprias · et circa hoc queruntur duo · Primo queritur de hui⁹ peccati grauitate · Secundo queritur de huius pcī irremissibilitate.

Quēstio I c

Utrūm̄ pcī genus sit ḡuissimum · z ꝙ sic videtur pmo ꝙ

1 cuēz mgri in lra · Est ꝓterea qōdā pcī genus · ceteris grauius · z abominabilius · Jté ratiōe videt · Maius ē pcm̄ qō magis facit distare a venia · sz tale est pcm̄ in spūsanctum · ḡ z̄c · Jté maius est peccatū qō magis inhabili tat animam ad iustitiā · sed pcm̄ in spūsctm̄ est hmōi · qz maxime voluntatē deordinat · ḡ z̄c · Jté sicut ignorātia excusat peccantē · sic scīa aggrauat · qz seruus scies voluntatē dñi sui · z̄c · sz pcm̄ in spūsctm̄ est pcm̄ ex malitia sive ex certa malicia · ḡ z̄c · ꝺ3 ꝺ · sup illud · Convertēt ad vesperā z̄c · Nemo infamabilior ḡ ḋ sanctus bi videt · ḡ minus elongat a saturare pcm̄ in q quis peccat sciēter · ḡ in quo ḋs peccat ignoranter · sz pcm̄ in spūsctm̄ est in q̄ quis peccat sciēter · ḡ videt ꝙ sit minus pcm̄ ḡ pcm̄ ignorātie. Jté si vna sit malicia trium z equaliter sint oēs honorandi · tn̄ maiestas appropriat patri · z bono · ꝓpter appropriationē et vel · ḡ peccatum qō est in patrē vel tantū vel plus deū inhonorat ḡ peccatū qō est in filiū vel spūsctm̄ · si ḡ ḋs peccati pensat fm q̄ntitatē ꝺtempt⁹ · videt ꝙ nō sit minus peccatū in spūsctm̄ ḡ peccatū in patrē z filium.

Jté malicia est pena inflicta p; pcō originali · sic ignorātia z infirmitas · sz ignorātia z infirmitas q; sunt pene aliquo mō excusant pcm̄ ꝺsequēs · ḡ pari rōne z malicia. Jté illud peccatū grau⁹ est in q magis regnat libido · sz in peccato qō est ex ꝺcupiscētia magis regnat libido ḡ in peccato qō est ex malicia · sicut p; · q; maior est libido in fornicatiōe · ḡ in desperatiōe · ḡ videt ꝙ maius sit peccatū qō est ex ꝺcupia ḡ illud qō est ex malicia · ḡ peccatū in spūsctm̄ nō est peccatū grauissimū.

Jté grau⁹ est peccatū in quo est maior⁹ boni corruptio · sz in peccato infidelitatis maior est corruptio ḡ in pcō in spūsctm̄ · in illo eīm pcō recedit z a veritate z a bonitate · in peccato in spūsctm̄ a bonitate tn̄ · ḡ vī ꝙ infidelitas vel hereſis grauior sit ḡ pcm̄ in spūsanctum. Rō · dōm ꝙ peccatū in spūsctm̄ est peccatum grauissimū · z q; natura maxime ledit · z q; oculos dei maxime offendit · Natura inquā maxime ledit · ḋs nō solū auferet ei sanitatē · sed etiā pcludit viā ad sanitatez · vñ sicut morb⁹ piculosior est q; nō tn̄ ledit natura · sz etiam pcludit viā ad sumptionē cibi vel medicamēti · sic/telligendū est de illo morbo spūali · Oculos dei maxime offendit · q; nullū habet colorē excusatōis · z nō peccans ꝺ genere peccati merek severe⁹ iudicari · z ꝓpter ꝺ duo

dicit mgr̄ q̄ hoc pcm̄ ceteris est gr̄uius ⁊ aboīabilius vt grauius dicat rone maioris lesionis · aboīabilius rō ne defect⁹ excusatōis · Rō aūt but⁹ est · q: pcm̄ in spm̄ sanctū est ex malicia · ⁊ nō solū ex malicia sed ex malicia
19 ex industria · Peccat · n · tūc dō pctō in spm̄scm · quādo ad malū mouetur ex nequitia spūs sciēs se moueri ad malum · vñ pcm̄ in spm̄scm̄ est ex malicia cōstāta ex occursu malicie ex originale pctō cōtracte ⁊ malicie actualis p̄ūcte industrie · ⁊ tō nō rūr dr̄ esse ex malicia sz ex certa malicia · Prima aūt malicia · s · ex originali relicta hoc pcm̄ nō excusat · q: talis malicia est ex ipa volūtate fm se · ⁊ tō cū volūtati subiacet · nō minuit rōnē volūtarij sicut facit infirmitas ⁊ ignorātia · ⁊ q: nō minuit rōnem volūtarij · nō diminuit de rone pcti · ⁊ ꝓpterea nō solū nō excusat · sed ētiā multū aggrauat · tūr rone ip̄obitatis ꝓpte · tum rone cognitōis aduīcte · vtriusq; n · est aggr̄uare · Et sic pz q̄re pcm̄ in spm̄scm̄ maxīe oculos dei
20 offendit · s · q: est ex certa malicia Ex hac ētiā cadē cā naturā ledit · lesio · n · pcti ꝓnespaliter ꝓsistit in deordinatione volūtatis · ⁊ quāto volūtas magis ip̄probe ad aliq̄d se inclinat · tanto magis se deordinat ⁊ deprauat · Et q: ex certa malicia hoc pcm̄ peedit · tō in hoc pcti genere scienter ⁊ prudēter · imo ētiā impudēter pctōr pre elegit malū · et tō volūtas eius in hoc pctō magis respuit bonū q̄ in alijs · q: amplⁱ⁹ inficitur volūtatis gultus · ⁊ hinc est ētiā q̄ respuit medicamentū · quēadmodū gustus maxīe infect⁹ respuit bonū cibū · Cūm ergo h̄ pcm̄ ex certa malicia peedit · hicē q̄ cēteris gr̄uius ⁊ aboīabilius · quātū est ex genere pcti · Hinc est ētiā q̄ est maxīe nature lesiuū · ⁊ maxīme oculos diuine maiestatis offē
21 siuū · Et tō ꝓcedēde sunt rōnes oñdentes hoc pcm̄ esse grauissimū · Ad illud qō p̄mo obr̄ q̄ pcm̄ ex ignorātia magis a sanctate elongat · dōm q̄ maior insanabilitas ex duplici causa pōt venire · aut ex cōditōe morbi · aut ex ꝓditōe infirmi · Cū ergo dr̄ q̄ nemo est insanabilior · eo q̄ sibi sanus vr̄ · hoc intelligitur q̄tū ad ꝓditōez et statū infirmi · p eo q̄ talis nō sentiēs se infirmū · non querit medicū · ⁊ ita nunq̄ sanatur · q̄tū aūt ad ꝓditōez morbi nō hz vitatē · si · n · peccās ex ignorātia eruditatur de facili recipit sanitatē peccās aūt in spm̄scm̄ rebellis est eruditōi ex ipa natura talis morbi · ⁊ tō q̄tū est de se
22 pcm̄ illud ⁊ gr̄uius est ⁊ insanabilⁱ⁹ · Ad illud qō obr̄ q̄ pcm̄ in prem̄ est cui graue vel magis q̄ pcm̄ in spm̄ sanctū · q: pr̄i appropiatur maiestas · dōm q̄ illud pcm̄ nō dr̄ ee gr̄uius alijs · p eo q̄ in eo magis ꝓtēnatur ps̄o/na spūssci q̄ ps̄ona pr̄is · nam in oī pctō ꝓtēnitur vna maiestas trīū ps̄onarū · vnde sicut h̄ gen⁹ nō distinguitur a pctō in parte · ex h̄ q̄ h̄ ꝓtēnatur spūssctūs ⁊ ibi pr̄ sic nec ex h̄ grauⁱ⁹ iudicat · sz ex h̄ gr̄uⁱ⁹ · q: in ipo amplⁱ⁹ ꝓtēnitur trīū ps̄onaz maiestas p alijs generib⁹ pctōz · magis · n · impugnat gr̄am q̄ est tot⁹ trinitatis effectⁱ⁹ ·
23 et tō maius est pcti genus · ⁊ tō rō illa peedit ex falso intellectu · Ad illud qō obr̄ q̄ malicia est pena inflicta ergo debet excusare sicut alie pene · dōm q̄ nō est simile et rō hui⁹ est · q: malicia respicit volūtatē fm se · ignorātia respicit intellectū · ⁊ infirmitas respicit carnē · ⁊ illa nō adeo sunt in volūtate sicut in ipa malicia · ⁊ tō magis diminuūt rōe pcti q̄ malicia · Prēterea pcm̄ in spm̄ sanctū nō tm̄ est ex malicia ꝓtracta · imo est ex malicia cōflata ex malicia ꝓtracta ⁊ malicia ꝓpria sicut s̄ dictū ē ·
24 Ad illō qō obr̄ q̄ illō pcm̄ est gr̄uius in q̄ magis regit libido · dō · q̄ libido maior dr̄ duplr̄ · aut rōe maioris voluptatis aut rōne maioris ip̄probitatis · libido · n · nōiat volūtatē voluptuosaz ⁊ improbā · Cū ergo dr̄ q̄ grauitas pcti attēditur fm quātitatē libidinis · dōm q̄ verū est fm q̄ q̄ntitas libidinis pēsatur fm improbitatē volūtatis · sz nō est verū fm q̄ pēsatur penes delectationē sicut ptz · q: grauius peccat senex fornicator vel adulter quā iuuenis · ex ip̄probitate · n · volūtate mouetur · q̄uis iuuenis amplⁱ⁹ delectetur · sz ergo in alijs generib⁹ pctōr magis abūdet libido q̄tū ad delectationē · q: tm̄ in hoc pctō magis abūdat q̄tū ad improbitatē volūtatis · gr̄uius est istud · Ad illud qō obr̄ q̄ improbitas pctī in pctō infidelitatis · dōm q̄ maior est corruptio in pctō infidelitatis · dōm q̄ maior corruptio pōt ee duplr̄ · Aut intēsiue · aut extēsiue · Extensiue loq̄ndo plura bona p̄uātur i pctō infidelitatis q̄ i pctō in spm̄ sanctū · q: in illo pcti genere rollitur rot⁹ spūalis edificij fundamētū · Intensiue aūt magis fit p̄uatio in pctō in spm̄scm̄ · p eo q̄ magis inhabilē reddit ad bonuz · et amplius firmat in malo · vnde illud pcm̄ recte pōt dici grauⁱ⁹ · in q̄ est maior bonī p̄uatio intēsiue · ⁊ q: pcm̄ heresis frequētissime hz ꝓiunctū pcm̄ in spm̄scm̄ · vt/pote obstinationē · hinc est q̄ illud pcm̄ est valde periculosum · si eni solū ex ignorātia hereticⁱ⁹ moueretur · facilius adhiberetur sibi remedīū · sz q: talis obstinato pertinaciter adheret errori suo · tō frangit portⁱ⁹ q̄tū ee.

Questio. II ō

De huius pcti irremissibilitate · Et q̄ illud pcm̄ sit irremissibile ostēdit Matth · xij · Spūs blasphemie nō remittet · Et post · Qui dixerit verbū cōtra spiritūsanctū nō remittet · nec in hoc seculo · nec in futuro · sz xp̄s nullo mō pt̄ mētiri · ergo illud pcm̄ nullo mō pt̄ remitti · Item glo · sup dictā locū · Blasphemia remittet, spūs aūt blasphemie nō remittet · nec in hoc seculo nec in futuro · Item Hiere · x · Desperauim⁹ post cogitationes nr̄as ibimus · Et post subūgit · Tu aūt noli orare p ip̄lo isto · q: nō exaudiāte · si ergo p pctō remittibilis dns vult exorari · ⁊ nolebat exorari ꝓpter peccatū desperationis · videt q̄ peccatū desperationis sit irremissibile · pari rone ꝓcluditur de q̄libet huius peccati specie · Item nullū pcm̄ remittit nisi de q̄ quis pōt subire pnīam ⁊ postulare ventā · sed pcm̄ in spm̄scm̄ nō ē huiusmodi · q̄ tē · Maior manifesta ē · minor ꝓbat p illud Aug · q̄ dicit in fmone de vbis dñi in monte · Lanta ē labes hui⁹ peccati · vt depcandi humilitatē subire non possit · Item impenitētia est species hui⁹ peccati ⁊ annexa alijs speciebus · si q̄ impenitētia directe oponit ipi venie ⁊ pnie · q̄ videt q̄ simpliciter puet venia ⁊ remissionē · q̄ videtur q̄ h̄ pcm̄ sit irremissibile. Sz ō · sup illud ps̄ · Conuertā in pfundū maris · i · eos q̄ erant desperatissimi · q̄ si h̄ est pcm̄ q̄ maxime elongat a venia · ⁊ illud oīno remittit · videtur q̄ ⁊ oīa alia · Item Augu, de verbis dñi · Ista impenitētia · vel cor impenitens, q̄diu alicubi in hac carne viuit nō pt̄ iudicari · de nullo em̄ desperandū est q̄diu patientia dei eū ad penitentiā adducit · sed de eo q̄ peccat pctō irremissibili desperandum est · q̄ videtur q̄ peccans pctō in spm̄scm̄ nō peccet irremissibiliter · Item peccatū in spm̄scm̄ nō aufert hoīs statum viatoris · sz q̄diu homo est in statu viatoris hz vertibilitatē li · ar · ⁊ q̄diu hz hoc · potest deo reconciliari ⁊ a peccato liberari · q̄ videtur q̄ pcm̄ in spm̄sanctū possibile sit remitti · Item potētior est gratia ⁊ virtⁱ⁹ in bonū q̄ sit peccatū in malū · sed nulla virtus reddit hominē ex suo actu impossibilē ad peccandū · nec pnia nec alia · ergo videt q̄ nulla culpa reddat hoīem impossibilem ad resurgendū · sed nō resurgit homo a pctō nisi remittat pcm̄ · ergo nō solū istud pcti genus · sed ētiā q̄libet aliud est remissibile. Item si pcm̄ in spiritū,

sanctū dicit irremissibile. aut ꝺ ē ꝑ ꝑuatōꝛ actꝰ remissi-
onis. aut per ꝑuationem dispositionis. aut per ꝑua
tionem possibilitatis. Si per ꝑuationē actus. ergo
q̄libet petīm q̄ nō remittit debet dici irremissibile. ꝯ
q̄libet petī genꝰ illo mō irremissibile dicet. Si ꝑ ꝑua
tōꝛ dispositōis. ꝯ cū oē petīm mortale reddat boiez in-
eptū ad remissiōꝛ ꝓpter dei offensam cōtemptū. vide
tur ꝯ q oē debeat dici irremissibile. Si ꝓpter ꝑuatōꝛ
possibilitatis contra. Aut hoc est q̄ deus non potest
infundere gr̄am. aut hoc est. quia iste non pōt recipere
gratiam. Sed ꝑmū est plane falsum. similit ꝛ secundū
quia iste habet arbitrū libertatē. non ergo vī q illō pec
catū debeat dici irremissibile. Et ergo questio si dicitur
26 irremissibile. quō dicatur ꝛ qualiter. ℟. dōm q sic
magister in lra innuit quorundā opinio fuit q peccatū
in spīm scīm dicere irremissibile. q. vix et raro. aut diffi-
ciliter dimittitur. Alīi ꝙo dixerunt q̄ illud peccatum
dicit irremissibile. q. nullo mō remitti bz. ꝓ eo q tali
peccato peccās digne penitere nō pt. Uterq; aūt istoꝝ
modoꝝ dicēdi ꝓueniēs ē ꝛ verꝰ. necvnus repugnat al-
27 teri si recte intelligant. Sicut ei remissibile dicit dupli
citer. Unomō remissibile dicit aptitudinez. alio mō dic
ꝓsuetudinē. sic ꝛ irremissibile dupliciter pōt dici. Uno
mō vt dicat irremissibile. i. ineptū siue impossibile ad
remittendū. Alio mō vt dicat irremissibile q̄ est incō
suetū remitti. Utroq; hoꝝ modoꝝ petīm in spīm scīm pt
dici irremissibile. nā oē petīm in spīm scīm vel est in peni
28 tentia. vel bz impenitentiā anneram. Impenitentia aūt
dicitur duobꝰ mōis sicut ꝛ ꝑseuerātia. Unomō dicit ꝑ-
seuerantia ꝓpositū ꝑseuerandi. Aliomō dicit ꝑseueran
tia. ꝛ tinua ꝑmanēcia in bono vsq; ad finē. Et ꝑmo mō
ꝑseuerantia est in q̄libet ꝛrute. Scōo mō ꝑseuerantia i
29 cludit gr̄az finalem. Sic ꝛ impenitentia dicit dupliciꝰ
Unomō ꝛ impenitēcia ꝓpositū nō penitendi. Alio mō
dicit impenitentia ꝛ tinua ꝑmanēcia i malo vsq; ad diē
extremū inclusive. Et ꝑm istū modū petīm in spīm scīm
30 q̄ claudit in se impiam dupliciter pōt dici. Unomō
put claudit in se impenitentiā q̄uidē est finalis ꝑsistē
tia. in malo. et sic dicit irremissibile. q. non pōt remitti
sicut finalis gr̄a nō pōt perdi. Sed hoc mō peccare pec
cato in spīm scīm nemini est attribuendū vsq; ad illō in
stans in q̄ pōt dici de isto q̄ finaliter sit impenitēs. ꛛ
ꝑm būc modū currit vna p̄dictaꝝ opinionū. et ita val-
de stricte accipit petīm in spīm scīm. Alio mō dicit petīm
in spīm scīm put claudit in se impiam. i. ꝓposituꝫ non
penitendi. hoc mō dicit irremissibile. i. inconsuetum re
mitti. ꝙuis em̄ nō sit impossibile ad remissionē. q. tale
ꝓpositū mutari pōt. raro tamē ꛛ vix remittit. quia tale
ꝓpositū claudit viā ad gr̄am. ꛛ impedit spūssci ingressū
Illud ei q̄ gr̄am introducit. ꛛ q̄ ad gr̄az disponit de
congruo. est volūtas recedendi a peccō. ꛛ iō cuꝫ volūtas
faciem suam obstinauit ad oppositū. nisi fiat ei spēalis
vocatōis donū ꛛ adiutoriū. nō ꝓuenit ad remissiōis be
neficiū. Uñ ꝯ alia peccōꝝ genera. ꛛ si ꝓuent be nā volū-
tatē ꛛ iusticiā. nō tñ reddūt volūtatē rebellē ꛛ repugnātē
ꝺ vocationē diuinā. ꛛ hinc est q si nūq remittunt ꝓpt
negligentiā peccātis. vel ꝓpter occupatōꝛ mortis. non
tñ dicuntur esse irremissibilia. Patet ꝯ q̄re petīm illud
dicitur irremissibile. magis ꝯ alia peccoꝝ genera. scz ꝑ
eo q nō tm̄ repugt gr̄e. sed etiā dispositioni ad venias ꛛ
gr̄az suscipienda. Patet etiā quō dicat irremissibile q̄
cōiter loq̄ndo nō ꝓuat potentiā. sz dispositōꝛ. stricte aūt
accipiēdo potentiā. ꝓuat. sz hoc mō nō dicitur peccare
bō in spīm scīm ꝯdiu viuat in hac vita. Et q hoc patet
rātio ad rōes que adducunt ad vtramq; ꝑtem. Ad eas
portissime que inducunt ad secundā ptē. que scz osten-
dunt q petīm illud nō dicitur irremissibile eo q reddat
boiem impossibilem ad venīā ꝙdiu est in vita ista. Et
quia verum concludunt tō concedende sunt. Ultima tñ
ratō videtur oñdere q nullo mō debeat dici irremissibi
le sed iaz manifesta est ꝑ ea q̄ dicta sunt. et in alīs petīs
mortalibus nō sic est ꝓuatio ad remissiōꝛ sicut in ꝺ pec-
cato. ꝙuis em̄ alia petā tollāt iusticiā (fere ei oēs qui
peccāt emēdare ꝓponūt) hoc aūt petī genꝰ inēgtū petīm
est tollit iusticiā. inēgtū ꝺo petīm tale est q̄ habz annexā
impenitentiā. aufert homi ꝓpositū redeūdi ad gratiaz
et tō irremissibile dicitur. q. ꝓuat dispositōꝛ ad bonū
Ad illud aūt q̄ ꝓmo obīcit in contrariū de auctē dñi 31
in Math. ꛛ etiā de glo. dicendū q tam text. ꝙ glosa in-
telligi habet ꝙtum ad remissiōis ꝓuatōꝛ ꝑm consuetu
dinez. non scōm possibilitatē ꛛ aptitudinē. vñ q̄ dñs
cōminatur q petīm illud non remittit. hoc intelligendū
est non quia remitti non possit. sed quia deus paucis
consuevit remittere. Uel dicendū sicut dicit August. q
intelligitur de petō in spīm scīm ꝑm q includit impīaz 32
finalem. hoc ē in quo quis ꝑseverat vsq; ad mortē.
Ad illud q̄ rercio obīcitur de verbo Hiere. q dꝰ no
lebat orari ꝙ despatis dicendū q hoc nō erat. quia nul
lo mō possent ad bonū conuerti vel redire. hoc em̄ po-
tuissent si dꝰ vellet eos spēaliter visitare. sed q. ipi nō
merebant. et deus occulto suo iudicio nolebat eis ma-
nū misericordie ampliare. hinc est q ꝓudens ꛛ suū iudi
cium et eoꝝ impenitētiam hoc ꝓphetice ꝓdicebant. et ita
er hoc non habet q illud petīm non posset remitti. sz q
illud nolebat deus remittere. ꛛ q illi finaliter in ipīa
remansuri erāt. ꝙuis possent ab ea discedere. Ad il 33
lud q̄ obīcitur q tanta est huiꝰ petī labes q̄ penitere
non possit. dō. q Aug. illō ꝺō retractat et explanat ꝺ
non ē ee dictū ꝑ ꝓuatōꝛ oīmode possibilitatis. cuz dꝰ
cōuertat desperatissimos. sz ꝓuatōꝛ facilitaꝫ. vñ nō so-
lūmodo cōsuevit dici aliq̄d ipossibile q̄ nullo mō pōt
fieri. sed etiā q̄ difficiliter fit. Ad illō q̄ obīcit q̄ 34
impenitentia est spēs buiꝰ petī tā patet responsio quia
dupliciter dicitur ;impīa sic dictū est. ꛛ ꝑ ut impīa
ꝺ ꝓpositū nō penitēdi. nō reddit boiez ipossibilē ad ve
niā. q. ꝑt ab illo ꝓposito desistere. ꛛ illo ꝓposito desistē
te ꝑt aliꝺ ꝓpositū illi succedere. ꛛ ꝑ illō ad vēiaz ꝙuēire.

Consequēter queritꝫ de huius petī genere ꝙtum
ad eius spēs ꛛ dīas. Et circa hoc querunt duo
Primo queritꝫ de spēōꝝ buiꝰ petī ꝙtū ad nume
rū ꛛ sufficiētiā. Scōo ꝺo queritur de bis ꝙtū ad vniuſ
cuiusq; ꝓpriam rationem.

Questio I c

De numero et sufficiētia speciez huius petī. Et cōiter
consueverunt huius peccati ser spēs assignari. s. despa
tio. ꝓsumptio. obstinatio. et inuidentia fraterne grate
impugnatiōꝛ; agnite. ꛛ finalis impenitētia. Sz q
multo plures debeant esse videt. quia cū sint tres ꝛtu-
tes theologice. s. fides. spes. et charitas. q̄z quelibet
ita est ad salutē necessaria sicut alia. videtur q sicut est
vnum peccatū in spīm scīm q̄ est contra spem scz despe
ratio. sic debeat esse vnū ꝺ fidem. et aliud contra char
tatem. Item virtutes cardinales multe sunt ꝓter
penitentiā que sunt necessarie ad salutē. ergo sicut acci
pit spēs peccati in spiritumsanctum per oppositū ad
penitentiam. ita deberet accipi per oppositū ad alias
virtutes cardinales. Item in deo non tantum con-
siderantur iste conditiones. videlicet. iusticia. ꛛ miseri

cordia·sed etiã plures alie·vtpote bonitas ⁊ maiestas ḡ, sicut sunt due species huiꝰ peccati·quaꝝ vna ẽ ira iusticiã vt ꝓsumptio·alia ꝺ miscẽdiaz vt desperatio·ira videt q due alie species deberẽt esse ira ꝺditões alias Jtẽ septem sunt peccata capitalia·inter q̃ sunt aliq̃ ira magna sicut est inuidia·ḡ sicut inuidentia fraterne gratie ponit vna species huiꝰ peccati·ira deberet poni superbia ⁊ ira· Jtẽ eque magnũ peccatũ est impugnare bonitatẽ sicut ipugnare veritatẽ·ḡ sicut ẽ vna species peccati penes impugnationem veritatis agnite·ira deberet esse alia species penes impugnationẽ bonitatis Jtem spũs blasphemie est peccatũ in spũsctũ fm q dicitur in glo·⁊ in textu·Matth·xij·nec est aliq̃ ꝓdictoꝝ ḡ videt q plures sint species peccati in spũsctũ q̃s ꝓdicere· Jtẽm quero vnde accipiat distinctio istaz specierum· Aut em̃ accipit ex gte eiꝰ cui opponit hoc peccatum·aut ex gte actuũ subtratoꝝ·aut ex gte mortuoꝝ Si ex gte eiꝰ cui opponit·cũ illa sit gra penitentialis·et gratia penitẽtialis sit vna·videt q vna sola deberet ee species huius peccati·Si ex gte actuũ subtratoꝝ·aut illi actus sunt ꝓncipales potentiaz motiuaz·aut non Si ꝓncipales tũc nõ deberẽt esse nisi tres fm numeruz potentiaz·Si penes actꝰ nõ ꝓncipales·ḡ deberẽt esse miꝫplures q̃s ser·Si ex gte mortuoꝝ·silr obijcit q cũ plura sint mortua q̃s ser·plures erunt huiꝰ peccati species· Jtẽ hic queritur cũ magister nõ tangat in litera nisi de q̃ttuoꝝ speciebꝰ peccati in spũsctũ·⁊ alij ponunt quinq̃ species·alij septẽ·vnde veniat ista diuersitas·Querit ḡ penes q̃d distinguant iste species·⁊ q̃ sit eaꝝ numerus ⁊ sufficiẽtia· ℟ꝰ·dõm·q peccatũ in spũsctũ directe est ꝺ effectũ spũssancti·q̃uidẽ dicitur gratia penitentialis·Nec aũr penitẽtialis gra fm q i sacramẽto ꝓsiderat tria respicit·videlicet medicũ·⁊ egrotũ ⁊ mistrũ·Ex gte medici ista duo ꝺcurrunt·misẽdia ⁊ iusticia·misẽdia p quã remittit offensam·⁊ iusticia per quã exigit emendã·ira misẽdiam est desperatio·ira iusticiã est ꝓsumptio·Silr ex gte egroti duo ꝺcurrũt·videlicet detestatio peccati ꝑteriti·⁊ ꝓpositũ nõ peccandi·nisi em̃ hec duo in se habeat·nõ est idoneus ad b̃ q gratia spũscti habeat in ipm efficaciã·ira detestatoꝝ peccati est obstinatio·ira ꝺ ꝓpositũ nõ peccandi est finalis impenitẽtia·Similiter ex gte mistri duo ꝺcurrunt·vicz veritas doctrine p quã peccatores instruat·⁊ sanctitas gratie p quã ipm adiuuat ⁊ subleuat·cõtra veritatẽ doctrine est impugnatio veritatis agnite·cõtra sanctitatẽ gratie est inuidẽtia fraterne gratie·Et sic pater numerꝰ ⁊ sufficiẽtia q̃re ser tot sunt species peccati·nec plures nec pauciores·Aliter põt accipi sufficiẽtia dictaz specieꝝ·q cũ peccatũ illud sit ira gratiam penitẽtialẽ inq̃tũ p ipm fit remissio peccatoꝝ in vnitate ecclesie·aut illud peccatũ est ira penitẽtiã·aut contra vnitatẽ ecclesiasticã·Cõtra penitentiã aũt põt esse dupliciter·Aut p recessum a bono·⁊ sic est desperatio· Aut p ꝺfirmationẽ in malo·⁊ sic est obstinatio·Si cõtra vnitatẽ ecclesiasticã sic est aut rõne veritatis·aut ratione bonitatis·Si rõne veritatis·sic est impugnatio veritatis agnite·Si rõne bonitatis·sic est inuidentia fraterne gratie Et b̃ mõ sumunt species q̃ttuoꝝ·nec iste modus assignãdi repugnat ei q dicẽ est·q sub obstinatione q̃ est ꝺfirmatio in malo·claudit ꝓsumptio·⁊ finalis impenitẽtia·hoc em̃ ipo q obstinatꝰ est aliqs in malo·nec timet penã·nec ꝓponit dimittere culpã· Aliter sumit numerꝰ istaz specieꝝ·q cum peccatũ in spũsctum sit ira penitẽtialẽ gram·aut est ꝺ ipam rõne sui aut rõne antecedẽtiũ·aut rõne subsequẽtiũ·Si rõe sui sic est obstinatio·Si rõne antecedẽtiuz cum ad pniam antecedant timor ⁊ spes tanq̃ due mole·ꝺ timoꝛẽ est ꝓsumptio·ꝺ spem est desperatio·Si rõne ꝺsequẽtiũ cum ad pniam ꝺsequat emenda q̃ ꝺsistit in duobꝰ·scz in vera ꝺfirmatõe·⁊ bona satisfactiõe·sic sumunt due species·quaꝝ vna est impugnatio veri·altera est detestatõ boni·⁊ fm illã assignationẽ obstinatio cõprehẽdit obstinationẽ ꝑpẽdicã ⁊ finalẽ impenitẽtiã· Et sic paret numerꝰ ⁊ sufficientia specieꝝ·⁊ q rõne q̃dam assignant q̃ttuoꝛ·q̃dam·dnq̃ q̃dam ser· Jlle aũt modꝰ q̃ assignãtur ser species cõueniẽtioꝛ est ⁊ cõmuniꝰ tenet·p eo q illud qõ aliꝫ dicũr implicite·ille dicẽ explicite· Juxta hũc modũ ꝺcedendũ est spẽs peccati i spũsctũ numero cẽ ser ⁊ nõ plures· Ad illud ḡ qõ obr q sic est vnũ peccatũ in spũsctũ qõ est ꝺ spem·scz desperatio·sic etiã deberet esse peccatũ in spũsctũ qõ eẽt ꝺ fidem ⁊ ꝺ charitatem·dõm q illa rõ nõ cogit·q nõ dicit desperatio peccatũ in spũsctũ q est ꝺ spem·sed q directe repugnat dispositioni gre pnialis·Qui em̃ desp̃at de venia·nuq̃ ad gr̃am se ꝓparat·sicut indas q̃ facilꝰ desperãs cucurrit ad laqueũ·sicut dicit Aug·q̃ ad petendũ miseri cordie beneficiũ· Ad illud qõ obr q sunt alie virtutes cardinales ꝓter pniam·dõm q ⁊ si alie v̄tures sint·tamẽ pnia ꝓpe virtꝰ est q quã resurgit hõ in gra·⁊ per quã remittit culpa·⁊ tõ petit qõ est maxime impugnatiuũ gre·magis directe hz opponi gre q̃s aliꝫ virtuti cardinali· Preterea pnia nõ tm̃ est virtꝰ sz etiã sacramẽtuz ⁊ vtroq̃ mõ ei opponit petm̃ in spũsctũ· Ad illud qõ obr q alie sunt ꝺditões dei q̃s misẽdia ⁊ iusticia·dicendũ q ⁊ si alie sint·iste tm̃ sunt ꝓpue q ꝺsiderant in ope iustificatõis·⁊ q̃s opter attendere pctões vt possint redire ad gr̃am·⁊ tõ magꝭ circa istas assignant species peccati in spũsctũ q̃s circa ꝺditões alias· Ad illud qõ obr q septẽ sunt capitalia vicia ira magna sic̃ inuidia·dõm q inuidentia fraterne gre nõ ponitur eẽ peccatũ in spũsctũ rõne ei q est capitale viciũ vel peccatũ·sz rõne eius q est impugnatio bont q̃ directe habz oppositionẽ ad bonũ pnie· Ad illud qõ obr q cõtingit impugnare bonitatẽ siue veritatẽ ⁊ maiestatẽ·dõm q in impugnatõe veritatis agnite claudit impugnatõ maiestatis ⁊ etiã bonitatis·qm̃ veritas nõ tm̃ mõ predicat se·sz etiã manifestat dei bonitatẽ ⁊ maiestatẽ·⁊ duz aliqs sciẽter ꝺcit ꝺ veritatẽ in q̃ ꝓdicat dei maiestas ⁊ bonitas·p ꝺñs maiestatẽ ⁊ bonitatẽ impugnat· Ad illud qõ obr de spũ blasphemie·dõ·q ñ cõprehendit sb impugnatõe veritatis agnite·Qui em̃ vnit verbis falsis·veritati dei resistit·⁊ blasphemare dicit·⁊ veritatẽ agnitã impugnare· Ad illud qõ q̃rit penes q̃d accipiatur numerꝰ ⁊ sufficiẽtia specieꝝ huiꝰ peccati·dicẽdũ q sumit ex gte oppositi·opponit aũt pnie hoc peti genꝰ nõ solũ rõne habitꝰ penitẽtie·sz etiã rõne eoꝝ q ꝺcurrũt ad pnie effectũ· Et q ista sunt ser·sicut oñsuz fuit·duo ex gte medici·⁊ duo ex gte egroti·⁊ duo ex gte ministri ꝓpter b̃ ser sunt species huiꝰ peccati· Ad illud vero qõ vltimo q̃rebat tã pz rñsio p ea q̃ dicta sunt.

Querit de spẽbus huius peccati quãtũ ad rõnes ꝓpias·⁊ oñdit q nulla istaz sit species peti in spũsanctum· Et ꝓmo de desperatõe·q peccatũ in spmsctũ ẽ ex certa malicia·sz desperatio potiꝰ est ex infirmitate q̃s ex malicia·ḡ videt q desperatio nõ sit peccatũ in spũsanctũ·Si tu dicas q saltẽ põt esse species inq̃tũ est ex malicia·Obijcit ꝺcira b̃·q q desperat cogitat in cordẽ

suo q̄ maior est iniq̄tas sua q̄ dei miscōdia · ꝛ oīs talis errat ꝛ decipit · g̃ oīs desperatio oꝛtū hz ex ignorantia g̃ nō est spēs petū in spūm scm̄. Scō ostēdit hoc ipm̄ de psumptōe · q: frēq̄nter psumit q̄s portꝰ ex fidentia vel audacia · q̄ ex malicia · g̃ nō vr esse species peccati i spūm scm̄ · Si tu dicas q̄ nō est species nisi q̄rum pcedit ex malicia · Obr ꝯ b · q: psumptio vndecūq; pcedat spēs sup̄bie est q̄ est capitale petū · g̃ nō est spēs peccati in spūm scm̄. Tertio ostendit hoc ipm̄ de obstinatione · q: obstinatio est indurate mētis i malicia pnacia p quā fit hō unpenitēs · si g̃ indurario mentis venit ex pmansiōe in peccato · ꝛ pmāsio in pcō nō sit spēs petū · hz portꝰ circūstantia · vī q̄ obstinatio nō sit spēs peccati in spūm scm̄ · Si tu dicas q̄ obstinatio fm q̄ est petū i spūm scm̄ nō tm̄ dicit pmansionē hz etiā dicit nouū actū ꝛ motum · Obīcit contra hoc · q: actꝰ ille nō est aliud q̄ ipa volūtas manēdi in peccato · ergo nō ē aliud q̄ ipenitētia · g̃ vr q̄ obstinatio nō sit spēs peccati in spūm scm̄ ab impenitētia distincta. Quarto oñdit hoc ipm̄ de impugnatōe veritatis agnite · q: frēq̄nter vitas agnita i pugnat ex verecūdia · q: hō timet ꝯfundi q̄ñ dicit falsū g̃ videt q̄ nō sit spēs peccati in spūm scm̄ · Si tu dicas q̄ nō est spēs peccati in spūm scm̄ · nisi q̄ñ est ex malicia · Obr ꝯ b · q: tam veritas q̄ vitatis agnitio filio appꝛopriat · g̃ portꝰ dz dici impugnatio vitatis agnite peccatū in filiū q̄ peccatū in spūm scm̄. Quinto loco oñditur hoc ipm̄ de inuidentia fraterne gr̄e · q: aliq̄s inuidet alīj ex coꝛruptōe nature · g̃ si oē peccatū in spūm scm̄ ē ex malicia · vī q̄ ista nō ē spēs peccati i spūm scm̄ · Si tu dicas q̄ hō est petū in spūm scm̄ q̄ mō pcedit ex malicia Obr ꝯ b · q: inuidētia fraterne gr̄e sp ꝯtinet sub iuidia q̄ est petū capitale · g̃ videt q̄ inuidētia fraterne gratie reducat ad peccatū capitale · ꝛ nō sit peccatū in spūm scm̄. Sexto ꝛ vltimo oñdit illud idē de impenitētia q: aliq̄s nō peniteat q: nescit se peccasse · g̃ videt q̄ aliq̄ impenitentia sit ex ignorātia · g̃ nō est species peccati i spūm scm̄ · q̄ vniuersaliter ē ex malicia · Si tu dicas q̄ tūc est peccatū in spūm scm̄ q̄ñ est ex certa sciētia · Obr ꝯ b · q: scia nō variat genꝰ peccati cū sit circūstantia · si g̃ impenitētia pcedēs ex ignorātia nō est spēs peccati in spūm scm̄ · vī q̄ nec impenitētia pcedens ex certa sciētia

44 R⁹ · dōm q̄ quēadmodū in oīb⁹ meritoꝛiis charitas dat formā · ita q̄ nihil est meritoꝛiū nisi ex charitate pcedat · sic intelligendū in petō in spūm scm̄ q̄ malicia dat formā huic peccato · vñ nihil dicendū est ee peccatū in spūm scm̄ · nisi quod ex certa malicia pcedit · Et q̄m fere oēs actus aīe q̄ pcedūt ex certa malicia possunt pcedere ex infirmitate ꝛ ignorātia · ꝛ noīa peccatoꝝ imponūt ab actib⁹ · hinc ē q̄ nullū nomē pdictaꝝ speciē est ipositū alicui earꝝ fm q̄ est pcise peccatū in spūm scm̄ · ꝛ propterea in oīb⁹ opus est hac generali ꝛ cōi distinctiōe vt dicam⁹ q̄ ista ser noient petū in spūm scm̄ fm q̄ sunt ex malicia · si aūt sunt pter malicīā · vtpote ex ignorātia ꝛ infirmitate · tūc nō sunt peccata in spūm scm̄. hoc autē melꝰ patet si ad singula descendamus.

45 Ad illud ergo q̄ primo obr de desperatōe q̄ pōt esse ex infirmitate · dōm q̄ aliq̄ñ desperat aliq̄s ex pusillanimitate · ita q̄ in ipa de speratione nō inuenit cōplacentīā · sz dolet ꝛ renitit cōtra ipam · ꝛ tūc nō est dicendū esse petū in spūm scm̄ · q: i tali desperatione homo nō p̄icit in pfundū · Est ꝛ alia de speratio q̄ q̄s desperat diffinitiue abscondens se q̄si a facie diuine miscōie fm q̄ fecit chayn · q̄ dixit · Ecce a facie tua ejcies me hodie ꝛ hec sp est petū in spūm scm̄ · q: in ꝛtumeliā diuine miscōie · cui suā pfert iniq̄tatē · sicut dixit Chayn · Maior est iniq̄tas mea q̄ · Erh̄ tamen nō iudicat infidelis · aut q: talis hñ sentit de alīs · sz male de se · aut certe q: nō estimat deū misereri nō posse sed potius misereri nolle · ꝛ tale petū sp habet ꝯiunctā malicīā · p eo q̄ dū sic desperat · in tali culpa vult vitā suā finire · vnde tales desperatissimi freq̄ntissime sibīpis inferūt mortē. Ad illud q̄ obr de psumptōe · dōm q̄ est pre 46
sumptio de meritis · ꝛ est psumptio de impunitate · Prima psumptio q̄ quis psumit de meritis suis siue de aliquo q̄ habet in se · est petū sup̄bie · Scā aūt psumptō qua q̄s psumit de impunitate dans totum diuine misericordie · ꝛ auferens ei rigōē oīno iustitie · h̄ est peccatū in spūm scm̄ · q: claudit viam ad gratiā · ꝛ viam ampliat ad peccatū · ꝛ sic paret q̄ aliter pertinet ad peccatū capitale · ꝛ aliter ad peccatū in spūm scm̄. Ad illud q̄ obr 47
de obstinatōe · q̄ obstinatio dicit pmansionē in malo · dōm q̄ obstinatio dicit dupliciter · Uno mō dicit obstinatio ꝯtinua pmansio in culpa · Alio mō dicit obstinatio voluntas complacens sibi in culpa pperata · et priorē culpam nō recolens sed approbans · ꝛ hoc modo dicit actū · actū inquā pcedentē ex malicia · ideo est peccatum in spūm scm̄ · Differt autē ab impenitētia fm q̄ h̄ ppie accipit · nā vnū est respectu pteriti · ꝛ reliquū respectu futuri · Et q̄uis vna sit virtus cuius est pterita plangere ꝛ plangenda nō cōmittere · tm̄ circa istos duos actus possunt esse diuersa vicia · sicut largitas cū sit vna virtus · tm̄ fm duos actus q̄ ad ipam concurrunt · vicz dare ꝛ tenere · hz duo vicia opposita · vicz pdigalitatem ꝛ auaritīā. Ad illud q̄ obr de impugnatiōe 48
veritatis agnite · dōm q̄ veritas agnita tripliciter potest intelligi impugnari · aut ppter ipam veritatez · aut ppter ipm dicentē · aut ppter effectū consequentē · Primo modo nullus impugnat cum oēs hoies naturaliter desiderent · Secūdo mō ꝛ tertio pōt impugnari ex infirmitate ꝛ etiā ex malicia · ꝛ cum q̄s impugnat eam pertinaciter siue in ꝯfusionē dicentis · siue ppter excusationem sui · quasi sp hz adiunctā malicīā · maxie cum est veritas ad salutē pertinens · vt est veritas xp̄iane religionis · ꝛ sic est peccatū in spūm scm̄. Tūc aūt dico aliquaz veritatē pertinaciter impugnari · q̄n ex sua impugnatiōe ppter odiū dicentis vel effectus ꝯsequētis · aut facit vī vult facere p̄iudicīū veritati · ita q̄ ꝙuis nō odiat veritatem fm q̄ veritas est · tamen rōne adiuncti oīno eam abhorret · sicut aliquis odit deū rōne iustitie · ꝛ rōne illius odiū ꝯtingit q̄ homo delectat in contumeliis dei et in ꝯfutatione veritatis · ꝛ tūc recte dicit moueri ex malicia ꝛ pertinacia · Si aūt q̄s resistat nō pertinaciter · tunc potest bene pcedere talis impugnatio ex q̄dam infirmitate · nec talis impugnatio peccatū est in spūm scm̄ · Nec valet illud q̄ obīcit q̄ veritas ꝛ agnitio veritatis appropriat filio · quia talis impugnatio nō pcedit ex ipa agnitione · sz potius pcedit ex malitiosa voluntate · Unde magister supra dixit in prologo · dissentientibus voluntatibus · dissentiens fit animoꝝ sensus · et dum aliud alīs aut videtur aut complacet · impietatis error obtenebrat · ꝛ voluntatis inuidia resultat · ꝛ illō q̄ 49
est mouet ad veritatē impugnādā. Ad illud q̄ obr de inuidia fraterne gratie · dōm q̄ dupliciter potest q̄s inuidere gratie alterne · Aut quia ex hoc minuit bonum propriū cuius promotione appetit singulariter · ꝛ sic est peccatum capitale · Aut quia visus anime sic est deprauatus vt sicut nō videt bonū in se · sic etiaz nolit videre bonum in alio · ꝛ tūc est peccatum in spūm sanctum hoc autem est in illis maxime q̄ vix possunt i aliquo bo

mine videre bonum · ⁊ ita alio modo est peccatum in in spīm̄scīm̄ · ⁊ isto vltimo mō nō ꝓcedit nisi ex magna corruptōe ⁊ malicia volūtatis · q̄ adeo gustū eius puertit · vt bonū faciat apparere malū · ⁊ malū faciat apparere bonū. Ad illud q̄ obijcit de impenitentia · dōm q̄ impenitēcia dicit dupliciter · vicz ꝓuatiue ⁊ ꝯtrarie Si dicatur ꝓuatiue · sic nō est peccatū in spīritumsanctum · q̄ nō ponit nouū peccatum · sed conditionē dicit siue circūstantiā peccati precedentis · Alio modo potest dici contrarie · ⁊ tunc dicitur impenitentia voluntas impenitendi · ⁊ talis ex malicia ꝓcedit ⁊ est peccatum in spīritūsanctum · Nec valet illud q̄ obijcitur q̄ sciēcia nō variat genꝰ · dico cīm q̄ b̄ nō est rōne scīe sz rōne malicie · hec autē ipenitēcia sic est species pcī in spīm̄scīm̄ · q̄ tm̄ alie species ad ipām ordinant · vt ipa q̄ām̄ oībꝰ alijs ē annexa · Nec b̄ impedit q̄n sit diuersa spēs ab alijs · quia sicut in virtutibꝰ vna disponit ad alterā · sic etiā ⁊ in vicijs · q̄uis nō sit tanta connexio in habitibꝰ vicioꝝ sicut ē in habitibꝰ virtutū · sicut deo dāte in tertio libro manifestabit.

Ratio probans q̄ bona volūtas nō sit homi nisi a deo. Aug⁹. li. de fi. ad pe.

Dist. xliij. vñ habeat ortū potentia peccandi.

Dist p̄dicta ꝯsideratōe dignum ⁊c. Supra ostēdit magister qualiter peccatum ortum habet a voluntate in generali ⁊ in speciali · in hac vero parte determinat vnde habeat ortum potentia peccandi · ⁊ hec pars durat vsq̄ ad finem libri · Diuiditur autem pars ista in quattuor partes · In quarum p̄ma magister querit vnde sit potentia peccandi · ⁊ determinat q̄ potentia peccandi nō est a deo fm quorundā opinionē · In secunda vero parte ostendit q̄ omnis potentia peccandi est a deo pluribus autoritatibus · ibi · Sz pluribus sanctorum testimonijs ⁊c · In tertia vero parte determinat quandam dubitationem que ex p̄cedētibus habet ortum · videlicz · vtrum aliquando potestati sit resistendum · ibi · Hic ortur questio non transiliēda · vbi determinat q̄ aliquando est obediendum · aliquando resistendum · In quarta vero ⁊ vltima continuat magister dicta dicendis · vt ex hoc libro ad librum tertium transeat · ibi · Jam nunc bis intelligendis atq̄ pertractandis ⁊c · Et posset hec particula vltima diuidi contra totum p̄cedens · sed causa breuitatis nō fuit diuisa · hmōi enim minutie diuisionuz plus habent curiositatis q̄ vtilitatis · ⁊ idcirco eas in precedentibꝰ p̄termisi.

Querit vnde sit potentia peccandi · ⁊ determinat q̄ nō est a deo fm quorūdā opinionē · a potestas nisi a deo · Q̄ nō de potestate boni tm̄. sed ⁊ mali intelligi oportet · Cum pylato etiā veritas dicat · Non haberes in me potestatem nisi datum esset tibi desuper · Malicia nempe hominum (vt ait Augu ·) cupiditatem nocendi per se habet · potestatem autem si ille non dat · non habet · Jdeoq̄ diabolus anteq̄ aliq̄d tolleret Job dicebat domino · Mitte manum tuam · i · da potestatem · quia etiam nocentium potestas non est nisi a deo · sic̄ sapientia ait · Per me reges regnāt ⁊ tyranni per me terraz tenent · Unde iob de domino ait · Qui facit regnare hypocritam ꝓpter peccata populi · Et de populo israel dicit deus · Dedi eis regem in ira mea · Nocendi enim volūtas potest eē ab hominis animo · potestas aut ñ est nisi a deo · ⁊ hec addita aptaq̄ iusticia · Nam q̄ potestatem diabolo dataz iustos deus facit suos · De hoc etiaz Grego · in moral · ait · Tumoris elatio non potestatis ordo in crimine est · Potentiam deus tribuit · elationem vero potentie malicia nostre mentis inuenit · Tollamus ergo q̄ de nostro est · quia non potentia iusta · sed actio prava damnatur · His autoritatibus alijsq̄ pluribꝰ euidenter ostenditur q̄ non est potestas boni vl mali cuicunq̄ nisi a deo equo · ⁊ si te lateat eq̄tas

Determinat dubium vtrum aliquando resistendum sit potestati. c

His ortur questio non transilienda silentio · Dictum est enim supra q̄ potestas peccandi vel nocēdi ñ est homini vel diabolo nisi a deo · Apostolus autem dicit q̄ qui potestati resistit · dei ordinationi resistit · Cum ergo diabolo sit potestas mali dei ordinatōe · eius potestati ñ esse resisten

Ro. xiij.

Job. xix.

Job. j.

Pro. viij.

Job. xxxiij.

Osee. xiij

Ro. xiij.

Dist. XLIIII

Ostendit pluribus autoritatibus potentiam peccandi esse a deo · b

Sed pluribus sanctorum testimonijs indubitanter monstratur · q̄ potestas mali a deo est a q̄ est omnis potestas · Ait enim apostolus · Nō est

a Sciēdū est aplm ibi loq̄ de seculari ptāte. Contra. nō vr̄ mgr̄ sufficiēter soluere ad q̄stionē morā. imo portas fugere. q̄ sicut habitū ē in p̄cedēti ca. diabol⁹ nō bz ptātē nocēdi a scipo sz a deo. cū g̃ aplus dicit q̄ ois potestas a deo ē. intelligit nō solū de ptāte homis sz etiā de ptāte diaboli.

Jtē vr̄ q̄ ci⁹ potestati nō sit resistenduz. quia Hiere. xxvij. Gens t regnuz qđ nō seruierit nabucho. t̄c. cōminat his dñs q̄ nō fuient nabucho. si g̃ nabucho. significat diabol⁹. vr̄ t̄c. Jtē nō debemus r̄sistere mēbris diaboli. vt pote malis p̄latis t tyrannis qui sunt mēbra diaboli. ergo multo fortius neq̄ ipsi diabolo qui est caput ip̄orum malorum. Respon⁹ dicendum q̄ magister recte dicit in hoc q̄ dicit q̄ verbum apostoli q̄ d̄: nō resistendū ē p̄tāti intelligi beat de ptāte būana nō de ptāte diabolica. q̄ ptās būana t ordinata ē. t ordiate freq̄nt mouet t impat. t tō q̄ ei resistit. diuīe ordinatōi resistit. saltē si ordinate p̄cipit. Sz q̄ diabol⁹ ex puersitate voluntatis sue sp inordinate t ad malū mouet. t ꝯ deū. tō fm rectū ordinē t mādarū aplī freq̄nt ē ei resistēdū t pugnādū ꝯ eū tāq̄ ꝯ pessimū aduersariū. Q̄ g̃ dicit q̄ ptās diaboli a deo ē. dd. q̄ vez ē. sz ipe nō vtit ea ad id ad qđ de⁹ ei eā dedit. imo sp malū intendit. t dū ei fortiter resistim⁹. malū suū in nr̄m bonū q̄uertim⁹. Ad illud qđ obr de mēbris diaboli. dd. q̄ nō est sile. nā mēbra sua nō ita sp mouēt ad malū sic ipe. q̄ est i malo obstinat⁹. t a q̄ sumpsit exordiū oē malū. b Jpos būanaz rez grad⁹ aduerte. si qđ iusserit p̄curator t̄c. Jn b verbo innuit mgr̄ q̄ si ptās inferior obuiet ptāti suprioris magis obediēdū est ptāti suprioris q̄ inferioris. sz Jrū hui⁹ br̄ sup illō Apoc. Et angel⁹. ecclesie pgami scribe. Nō audet archiepc⁹ super subditos epi manū imponere sine eo. sz b pōt epus sine archiepo. g̃ vr̄ q̄ magis ē obediēdū inferioris q̄ suprioris. Jtē cā imediata magis influit q̄ mediata. g̃ si ptās inferior magis imediata est q̄ suprior. videt q̄ magis sit standū ptāti inferioris q̄ suprioris. Cōtrarū hui⁹ē. q̄ dic Boet⁹. Quicqđ pōt virt⁹ inferior pōt suprior. sz nō econuerso. g̃ virt⁹ suprior pōt cōpescere inferiorē. g̃ magis standum est mādatis ip̄ius. R⁹. dom q̄ dupliciter est loq̄ de ptāte suprioris t inferioris. Aut ita q̄ ptās inferior totaliter fluit a ptāte suprioris ad quā ordinat. sicut ptās p̄curatoris a ptāte p̄cōsulis t ptās p̄cōsulis a ptāte imperatoris. t tūc vez est qđ dicit q̄ standū ē magis ptāti suprioris q̄ inferioris. Aut iste potestates ita se bnt q̄ ambe fluunt a suprioris. t in casib⁹ determinatis vna p̄supponit alteri. t illa posse plenū bz sup vtrūq̄. sicut ptās epi et archiepi a ptāte pape q̄ plenā bz potentiā sup vtrūq̄. t tūc nō est generaliter vez q̄ magis oporteat obedire potestati suprioris q̄ inferioris. vtpote ptāti archiepi q̄ epi q̄ vn⁹ ēp̄lar⁹ imediat⁹ alt mediat⁹ sz r̄spectu ei⁹ qđ bz plenā ptātē sup vtrūq̄ vitatē bz. q̄ ille n ē tm̄ p̄lar⁹ mediat⁹ vn⁹ magis. dz stare subdit⁹ mādato pape q̄ mandato alicui⁹ p̄lati inferioris. Et in b casu loquit Aug. Et p b pz r̄spōsio ad obiecta. Postremo q̄rit de illis auctoritatib⁹ q̄s mgr̄ adduxit in sra. Cū em̄ sit q̄stio de potestate peccādi. videtur q̄ min⁹ recte adducat auctoritates illas q̄ loq̄ tenēt de ptāte dñandi t inferēdi malū pene sicut aspicienti patet. Et dicendū q̄ ex pse/quenti aliquo mō possunt ad ꝓpositū applicari. verū tm̄ sicut apte apparet mgr̄ allegat eas aliquātulū minus recte. Nō em̄ est mirandū si in tot t tā bonis dictis mgr̄ dixit aliquid minus complete. nec ei est ꝓpter hoc insultandum. magis em̄ suo labore meruit legentium orationes t gratiarum actiones q̄ reprehensiones. licz in aliquibus locis declinauerit ab opinionibus communibus t parti minus probabili adhesit. p̄cipue i octo locis. Nam in libro. j. sunt duo. vnū scilicet est distinctio. q̄ charitas que est dei t proximi non est quid creatum. sed increatum. Aliud vero est q̄ hec nomina trinus t trinitas nō dicunt positionem sed priuationem tm̄. t hoc ponit dist. xxiij. In secundo vero libro similiter duo dicit. quorum primum est q̄ in angelis beatis premiū p̄cessit. t meritum respectu substantialis premiū habet subsequi. t hoc dicit dis. v. t etiā dist. xj. Aliud est q̄ nihil de cibis transit in veritatem humane nature. nec per generationem. nec per nutritionem. In libro. iij. silr duo dicit. vnum est q̄ aīa cruta corpore est persona. t hoc dist. v. Aliud ē q̄ christus fuit hō in triduo. t hoc dicit distin. xxij. In. iij. li. duo dicit. vnum est q̄ baptismus Joan. cum impositione manuū equi pollebat baptismo christi. ita q̄ baptisatus baptismate Joan. in fide trinitatis non erat rebaptisandus. t hoc dicit distin. ij. Aliud est de potestate baptisandi interius quam dixit q̄ deus potuit alij dare. t q̄ creatura potuit suscipere. t similiter q̄ deus potest potestatem creandi communicare. t creare per creaturam tanq̄ per ministrum. t hoc distin. v. In his octo positionibus communiter doctores parisienses nō sequūtur magistrum. nec credo in omnibus hīs eum esse sustinendum. nec amore hominis veritati fiat p̄iudicium. t hec omnia suis locis manifesta sunt et manifesta buntur.

Q̄ aliqñ resistenduz est potestati

Cōtinuatio q̄ ex. ij. li. ad tertium transit. d

Jā nūc his intelligēdis atq̄ ptractādis. q̄ ad verbi incarnati mysteriū p̄tinēt integra mētis ꝓsideratōe intēdam⁹. vt de ineffabilib⁹ vl modicū aliqđ fari deo reuelante valeamus.

1 2 3 4

AD intelligentiã hui⁹ grtis incidit hic q̃stio circa tria. P̃mo querit vñ habeat ortũ potestas peccandi. Secũdo ꝺo querit vñ sit in homĩe potestas p̃sidẽdi siue dñandi. Tertio q̃rit de necessitate subiacẽdi potẽtie p̃sidẽti. Circa p̃mũ q̃runt duo. P̃mo q̃rit vtrũ potẽtia peccãdi sit ĩ hoĩe a deo vel a seipo. Secundo q̃rit vtrũ potẽtia peccandi inq̃ntũ hmõi sit bona an mala. Questio I a

Utrũ potẽtia peccãdi sit in nobis a deo. Et q⁹ sic videtur. p̃mo autoritate Aug. sup ps̃. 7 mgr̃ adducit ĩ lra. Nocẽdi volũtas põt esse ab alio hoĩs. potestas aũt nõ nisi a deo. sz voluntas nocendi q̃ est hoĩs. a seipo nõ est nisi respectu nocumẽti q̃ ds peccat. g̃ si respectu illius eiusdẽ est a deo. videt⁹ q⁹ potestas peccãdi sit a deo ĩpo. Itẽ pbs in topicis. põt deus 7 studiosus prava agere. sz oĩne illud in q̃ cõcerat hõ cũ deo. hz ab ipo tanq̃ a causa 7 p̃ncipio. si g̃ in potẽtia peccãdi hõ cũ deo cõcerat. videtur q⁹ potentiã peccãdi a deo accipiat. Itẽ oĩne illud qõ attestat nobilitati nature est a deo. sz potestas peccandi in eo in q̃ est attestat nobilitati nature. nõ em̃ reperiri põt nisi in creatura rõnali q̃ est nobilissima oĩm creaturaꝝ. g̃ videt⁹ q⁹ potẽtia peccãdi sit in hoĩe a deo. Itẽ oĩne illud qõ facit ad amplificationẽ laudis a deo est. cui⁹ est oĩs honor 7 laus. sz posse peccare facẽ ad laudẽ viri iusti. p̃m q⁹ dicit Eccli. xxj. Qui potuit trãsgredi 7 nõ est transgressus. 7 facere malũ 7 nõ fecit. g̃ videt⁹ q⁹ posse peccare sit in homĩe a deo. Itẽ potẽtia peccandi aut est in creatura rõnali p̃m q⁹ est a deo. aut p̃m q⁹ est ex nihilo. Si p̃m q⁹ ẽ a deo. hẽo ꝓpositũ. scz q⁹ talẽ potẽtiã hõ a deo accipiat. Si p̃m q⁹ ẽ ex nihilo. g̃ cũ oĩs creatura sit ex nihilo. oĩs creatura hz potẽtiã peccãdi. si igit hoc est falsum. restat 7ẽ. Sz I. peccare est deficere. sz posse deficere est nõ posse. 7 est p̃uatio potẽtie. si g̃ p̃uatio et defect⁹ potẽtie nõ est a deo. videtur q⁹ potẽtia peccãdi nõ sit in hoĩe a deo. sed pot⁹ a seipo. Jtez ab eodẽ p̃ncipio sunt actus 7 potentia. ergo si peccatum non est a deo aliquo modo. ergo nec potẽtia peccãdi in homine est ab ipo. Item gloria est gr̃fectiua 7 saluatiua nature. sed g̃ gloriã auferẽ potentia peccandi. si g̃ gloria nõ aufert quod deus dedit. videtur igit⁹ q⁹ potentiã peccandi hõ a deo nõ accepit. Item potentia peccandi est potentia faciendi contra deũ. ergo potentia peccandi inq̃ntum hmõi aduersat diuine potentie. si igit⁹ diuina potentia nihil extra se facit. videt⁹ igit⁹ q⁹ ab ipa nõ sit potẽtia peccandi. Item oĩne qõ est in homine a deo. habet exẽplar in deo sz potẽtia peccandi inq̃ntum hmõi nõ hz exẽplar in deo. impossibile em̃ est q⁹ deus peccet. sic in locis pluribus Augu. ostendit. 7 impossibile est eriam defectus habere exẽplar in deo. si igitur homo fm potentiam peccandi deo nõ assimilat. imo potius assimilatur diabolo. 7 oĩne illud qõ homo habet a deo. habet in ipo deo exemplaritatẽ 7 similitudinẽ. videt⁹ q⁹ potentia peccandi in homĩe nõ habeat a deo causam 7 originem. 5 Rº. dom̃ q⁹ cum dico potẽtiam peccãdi. duo dico. 7 dico aliquam potentiam. 7 dico potentiam ad talem actũ ordinabilẽ. Si igit⁹ loq̃mur de potentia peccandi fm q⁹ potentia est. cum illa potentia sit liberi arbitrij. sic absq̃ dubio a deo est. Si aũt loquamur de ordinabilitate illi⁹ potentie ad peccatũ. tunc dicendum ẽ q⁹ sicut peccatũ aliquãdo accipit⁹ abstracte. aliquando concrete. aliquãdo em̃ notat actionem deformẽ. aliquã ipam deformitatẽ. sic dupliciter est loqui de illa ordinabilitate ad peccandum. aut respectu deformitatis. aut respectu actionis substrate. Si respectu actionis substrate. sic talis ordinabilitas a deo est sicut 7 actio substrata peccato. Si aũt loquamur de ordinabilitate illa respectu deformitatis. sic cum illa deformitas nihil aliud sit q̃ p̃uatio 7 defectus. talis ordinabilitas nihil aliud est q̃ defectibilitas. 7 ideo sicut defectus deformitatis nõ est a deo. sic nec talis defectibilitas est a deo. sz est in ipa creatura rationali. quia ex nihilo. Sic igitur potentia peccandi vno modo conceditur esse a deo alio vero minime. 7 fm hoc currunt rationes ad oppositas partes. 7 etiam diuerse fuerunt opiniones. Vnde sicut magister dicit in littera. quidam dixerunt q⁹ potentia peccandi nõ est a deo. Alij vero dixerunt q⁹ potentia peccandi a deo est. quod nititur probare magister multis autoritatibus. ille autem autoritates nõ valent ad hoc concludendum nisi accipiat⁹ potẽtia peccãdi fm illud quod est sine respectu actionis ad quam est quia hoc modo continetur subgenere potentie. Scõm aũt q⁹ potentia peccandi consideratur in comparatione ad ipam deformitatẽ. sic nõ est in genere potentie. imo potius impotentie. sic em̃ nõ nomiat potentiã sed defectum. 7 sicut nõ sequitur de⁹ potest oĩa facere. g̃ potest peccare. sic nõ sequitur isto modo. oĩs potestas a deo. est. g̃ potestas peccandi a deo ẽ. 7 isto mõ loquẽdo dic̃ Anſ. q⁹ potestas peccandi nõ est libertas. Et hoc mõ pcedũt rõnes ostendẽres q⁹ potestas peccandi nõ sit in hoĩe a deo. 7 ideo sunt concedende. Ad illud qõ obr de potentia nocendi q⁹ est a deo cuius voluntas nõ sit ab ipo. dom̃ q⁹ Augu. facit vim in verbo illo inter ipaz potentiã qua peccat. 7 actualẽ ordinatõz illi⁹ potẽtie q̃ peccat. 7 vult dicere q⁹ ipa potentia a deo est cuius ipa ordinatio ad peccatũ ab ipo nõ sit. q: potius est deordinatio q̃ inordinatio. 7 ideo ex hoc nõ habet⁹ nisi q⁹ potentia peccandi fm id q⁹ est a deo sit. fm aũt q⁹ est ad peccãdum nõ põt elici ex illa autoritate q⁹ sit a deo. imo potius oppositũ. q: potentia peccãdi nõ quenit ĩ pctm̃ nisi mediante voluntaria deordinatione quã a deo esse negat Aug. in predicta autoritate. 6 Ad illud verbum 7 pbi quo dicit q⁹ deus 7 studiosus potest prava facere. exponunt quidam q⁹ pbus intellexit de malo pene. sed hoc plane repugnat eius textui. 7 ideo cum sacra scptura dicat. 7 omnes expositores concordant q⁹ nullo mõ potest peccare. sicut nec mentiri. nec seipsum negare. dicendum est q⁹ illud verbum pbi nõ habet veritatem. nec credo ipm̃ constituisse magnam vim in verbo illo. pro eo q⁹ dixit hoc solum exemplificando 7 pertranseundo 7 exemplum suum satis sufficiebat ad propositum pro parte in qua habet veritatem. pro hac videlicet q⁹ studiosus potest mala agere. licet hoc non sit vt studiosus. sed vt potest a virtute deficere. Ad illud quod obijcitur q⁹ potentia peccandi attestatur nobilitati nature. 8 dicendum q⁹ hoc non est verum inquãtum dicit ordinationem ad actum substratum. nam nullus actus est deformabilis per culpam. nisi qui procedit a potentia deliberatiua que nobilis est. quia sola illa informabilis ẽ per iusticiam. Vel dicendum q⁹ attestari nobilitati est duplr. aut p̃ se aut p̃ accns. Potẽtia aũt peccãdi 7 pctm̃ attestat nobilitati nate p̃ actns. sic dic̃ Augu. q⁹ dolor boni amissi. testat⁹ ẽ bõe nate. Ad illõ qõ obr q⁹ fac ad amplificatõez laudis. dõ. q⁹ vtus sic cõmẽdabilior reddit 9 ex pctis sic potẽtia bñ faciendi cõmẽdabilior reddit ex potẽtia malefaciẽdi. ñ q: vicijs aliqd addat bõitati vtutis. nec potẽtia õficiẽdi aliqd addat potẽtie bñ faciẽdi. sz q: ex p̃ntia oppositi magis ĩ sua bõitate claresc̃t. sic̃ apparet magis vtuositas hois qñ p̃ mala facere 7 n vult. q̃ si ñ posset nec vellet. 7 tõ laudat⁹ vir iust⁹ ĩ b̃ q⁹ potuit mala facere 7 ñ fec̃. h̃ ẽ laudat⁹ ĩ b̃ q⁹ fec̃ bonũ. 7 ñ fec̃ malũ cũ posset ita q⁹ laus cẽntialit̃ respicit b̃ qõ est facere bonũ. hoc aũt qõ est posse peccare nõ respicit nisi per

accidens·uñ circūscripta potēcia faciēdi malū·si bonū
10 faceret voluntarie adhuc laudaret. Ad illud qō ārī/
ear vtrū potentia peccādi insit creature a deo vel ex ni
hilo·dōm q rōne actꝰ subtrati q̄ est actꝰ deliberatiuus
inest ei a deo·rōne ꝝo defectꝰ inest ei ex nihilo·z hinc̄
q potentia peccandi nō repit in oīi creatura·q rōne
impfectōis nō repit in creatura irrōnali·p eo q nō pōt
in ea esse actus deliberatōis·Rōne ꝝo oīmode pfectio
nis nō repit in creatura beata·q nō pōt in ea eē defectꝰ
eo q adeo suo creatori est ꝺiuncta·z sic potēcia peccan/
di qdām̄ euellit p gliam·q̄dām̄ relinquit·q̄dām̄ est
ipa libertas·q̄dām̄ minuit libertatē·q̄dām̄ est potē
tia·z q̄dām̄ impotēcia·q q̄dām̄ dicit positionē·z qō
ammō ꝓuationē·z tō cū ārit vtrū sit a deo·nō est rñden
dum simpliciter·sz fm p̄dictā distinctionē.

Questio II b

Utrū potēcia peccandi fm q bmōi sit mala·Et q sit
mala inq̄tū bmōi videt·Potēcia peccandi nō est aliō
q̄ volūtas·sz voluntas peccādi est mala·g̃ potēcia pec
candi est mala fm q bmōi. Itē cuius vsus malus est
ipm q̄ malū est·sicut cuiꝰ vsus bonꝰ est tē·sz vsus potē
tie peccandi est peccare·z peccare ē malū·g̃ z potentia
peccandi ē mala. Item sicut se hz potēcia bñfaciendi
respectu boni·ita se hz potēcia malefaciēdi respectu ma
li·sz oīs potēcia bñfaciendi inq̄tū bmōi est·est bona·g̃
potēcia malefaciēdi inq̄tū bmōi ē mala. Itē vnaquęq
potēcia cōpletiōē qñ est suo actui ꝺiuncta·sed potēcia
malefaciēdi dū ē ꝺiuncta actui malefaciēdi mala est·g̃
si minꝰ cōpleta ē qñ est separata ab actu·g̃ videt q ertā se/
parata ab actu mala. Item potēcia malefaciēdi aut
est bona aut mala sit·Si est bona·z oñe bonū est ī deo
z a deo·g̃ videt q potēcia malefaciēdi inq̄tuz bmōi z a
deo sit·z in deo sit·quoꝝ vtrūq̄ falsum ē·restat igit q
potēcia peccandi sit mala·Sz ℣·si potēcia peccandi ē
mala·g̃ potes peccare est malꝰ·sz iustus z sanctꝰ potest
peccare·g̃ iustꝰ z sanctꝰ est malꝰ. Itē si potēcia pec/
candi est mala·aut g̃ malo pene·aut malo culpe·Ma/
lo pene nō·q illud sequit malū culpe·Malo culpe nō
q culpa ꝺsequit peccandi potentiā tpe z natura·pus
eīm z hō z angelus peccare potuit q̄ peccauit. Item
si potēcia peccandi ē mala·aut g̃ malicia quā fecit·aut
malicia que facta ē in ipa·Malicia quā fecit nō oportet
q multi possunt malefacere q̄ nō faciūt·nec fecerūt·Si
malicia q facta ē in ipa·Sz ℣·Aug·in li·lxxxiij·q·pro/
bat q nullo alio actore pōt hō fieri malꝰ nisi seipo·g̃ nō
videt q potēcia peccandi quātū est de se mala sit·Itez
nō sequit·iste pōt adulterari·g̃ est adulter·g̃ nō sequit
iste pōt malū facere·g̃ est malꝰ·sz si potēcia malefaciēdi
esset mala·necessario seqūret ad ipam eē malū·g̃ z tē·Iu/
xta hꝰ ārit vñ hꝰ est q volūtas malefaciēdi ē mala·z potē
tia malefaciēdi nō dicit esse mala·Querit etiā ꝓpter q̄d
volūtas peccādi nō ꝺr volūtas sicut potēcia peccandi
dicit impotēcia·videt eīm q magis·Si ei volūtas pec/
candi minorē dicit approximationē ad pcm defectuz q̄
potēcia peccandi·magꝭ vr q deberet cadere a ppa rōne
vt volūtas peccandi diceret volūtas·q̄ potēcia peccā
di dicat impotēcia. Ad̄·dōm q sicut potēcia respectu
11 bonoꝝ nō dicit actualē ordinatōz ad effectū sz solū habi
tualē·voluntas ꝺo dicit actualē ordinatōz·sic z in ma/
lis intelligendū est q potēcia nō dicit actualē ordinati/
onē ad defectū·sz portꝰ habitualē·Uñ nō ꝺr alicꝭ habe
re potētiā malefaciēdi q: actualiter tendat ī mala·sz q:
pōt tendere in malū·Uolūtas aūt actualē ordinatōz ꝺi
cit·ñ ei ꝺr iste vult malū·nisi qñ actualiter rēdit ī malū.
Sic̄ ei dictū fuit ī ꝓmo li·volūtas ē approximatiua ipi
us potētie ad agendū·z tō q: eē malū dicit aliquē defe/
ctum ꝓsentē in eo vel circa id de q̄ ꝺr·hinc̄ q volūtas
peccādi mala z velle peccare ē malū·potēcia aūt peccā
di siue posse peccare nō ꝺr eē mala·Locedēde sunt igit
rōnes oñdentes q potēcia peccādi inq̄tū bmōi nō ē ma/
la. Ad illud qō obr in ℣rīū ꝓmo de volūtate·dōm q 12
illud nō valet·q: volūtas malefaciēdi plꝰ ponit q̄ po/
tentia malefaciēdi·dicit ei actualiē ordinationē ad ma/
lū·vel vt ꝓprꝭ dicā actualē deordinationē·Uñ sic ar/
gumentū illud nō valet·velle malefacere ē malū·g̃ pos/
se malefacere est malū·ita nec illud valet·Nec valet qō 13
obꝫcit q potēcia malefaciēdi nō est aliud q̄ voluntas·
q̄ uis em nō sit aliud·alio tn mō importat p hꝰ nomē po
tēcia·z alio mō p hꝰ nomē volūtas·Quia in vno impor
tat in maiori elongatōe·in altero ꝝo in maiori approxi/
matōe·z tō est sophia fm accidēs·sicut hꝰ·eadē est volun
tas q̄ distat a malo·z q approximat malo·g̃ si mala ē·p/
ut est approximata ex cōparatōe ad malū·sitr mala ē ꝓut
erit distans·Assignat ei hic aliq̄d sitr accidēti z rei sb/
iecte inesse. Ad illud qō obr q vlus potētie peccādi 14
inq̄tū bmōi est malꝰ·dōm q maxie illa intelligit de vsu
ad quē vnaquęq res directe z de ꝓmo ordinat·sz po
tentia peccādi nō ordinat nec directe·nec de ꝓmo ad
actū peccādi·p eo q illa eadē potēcia est ad oppositos·z
ad suū oppositū ordinat p se·ad hꝰ aūt ordinat p accidēs.
Uñ oppositū peccari ē eiꝰ vsus·z peccatū est eiꝰ abusus
z tō nō sequit q si peccare sit malū·q ꝓpter hꝰ potentia
peccādi inq̄tū bmōi sit malū. Ad illud q obr q ī bo 15
nis potēcia bñfaciēdi est bona·g̃ tē·dōm q nō est sile.
q: in bonis bonitas actꝰ ē a bonitate potētie·vñ ꝺicit
uit ꝺici q nō q: bona facimꝰ boni sumꝰ·sz q: boni sumꝰ
bona facimꝰ·nō sic aūt est in malis·imo ecotra·q: ma/
la facimꝰ mali sumꝰ·Et rō huiꝰ est·q: cuius potēcia nō 16
posset se p suū actū ꝓficere·ꝓ tn se p suū actū deordina/
re z deficientē facere·z ꝓpter hꝰ nō tātū addit bonū op9
supm̄ bonū op9 q̄tū ad rōnē merēdi·sic̄ pctm̄ supm̄ pctm̄ q̄
tum ad rōnē demerēdi. Ad illud qō obr q cōpletio: 17
est potētia cū est suo actui ꝺiuncta·dōm q hꝰ vez est de
actu ad quē ordinat simplr·sz nō ē vez de eo ad quē or/
dinat p accidēs·marie cū actꝰ ille plꝰ renet rōnē defectꝰ
q̄ effectꝰ·rūc ei magꝭ deordinat q̄ ꝓficiat·z sic ē i poten
tia peccādi respectu actꝰ peccādi·z tō magꝭ recedit po
tētia a cōpletōe ī hꝰ q peccat·q̄ in eo q potuit peccare.

Ad illud qō ārit vtrū potēcia peccandi sit bona aut 18
mala·dōm q si ꝺicat potēcia peccādi potētia q̄ qs pōt
peccare·abiq̄ ꝺubio bona ē·z a deo ē·sitr si ꝺicat potē/
tia peccādi ordinata ad actū pctō sbstratuz sitr ē a deo.
Si aūt ꝺicat potēcia peccādi ipa prās deficiēdi·hꝰ mō ñ
ꝺz ꝺici bona nec mala·Bona nō ꝺz ꝺici·q: nō ꝺicit ali
qō ens·z nihil hz rōnē entis qō ñ beat rōnē boni·Mala
nō ꝺz ꝺici ꝓpt hꝰ q ñ ꝺic̄ puatōz alicuiꝰ boni nati inesse
nec ꝺic̄ actualē defectū·sz bitualē·vñ talꝭ potētia ñ ꝺz ꝺi
ci potēcia mala vl deficiēs·sz potēcia defectiua·nec ē p
prie potēcia sz ipotēcia·Uñ ñ posse videre ī lapide nec
est bonū nec ē malū·q: nec ꝺic̄ positōez·nec ꝺic̄ puatōez
alicuiꝰ boni nati inesse·sic intelligēdū ē de potētia pec/
cādi ī creatura rōnali·fm q potēcia peccādi ꝺic̄ defecti
bilitatē q̄ inest ei ex rōne creature·fm quā ex nihilo hz 19
esse·Ex his ꝓtz rñsio ad illud qō ārebat vltimo quare
videlicet voluntas peccandi ꝺr esse mala·z non sic po/
testas·Hoc eīm est ex hꝰ·q: volūtas est cā imediata z p/

ſima reſpectu actuū q̄ er deliberatōe pcedūt. magis ār peccādi potēria ꝺr impotēria q̄ volūtas peccādi dicat volūtas. ꝓ eo q̄ nomē potēcie ipoītū ē a poſitōe t cōplemēto. t iō peccare diminuit ꝺr rōne potēcie vt dic̄ defectū. ſicut mortuꝰ diminuit de rōne hoīs. Nomē ār volūtatis ipoſitū eſt a liberrate t cōplacētia. Et q̄ placitū t cōmitti bz p libero arbitrio. hinc ē q̄ q̄is deprauet potēriā volūtat. s. tamē nō diminuit rone volūtatis. q̄ nō bz ad ipam repugnātiā ſm q̄ sic nolīt. t ꝓpterea velle peccare velle eſt. poſſe ār peccare nō eſt poſſe. t iō dictū fuit in. j. li. q̄ deꝰ eſt oīpotens t tamē nō eſt omnipotens.

Onſequēter q̄rit de ptāte pſidendi. Et circa hoc q̄runt duo. Primo q̄rit vtrū oīs potēria dñandi a deo ſit. Scōo q̄rit vtrū ptās dñandi ſit a deo ſm inſtitutionē nature. aut ſm punitionē culpe.

Queſtio I c

Utrum ptās dñandi ſit a deo. Et q̄ ſic. vī Job. xxi. Nō haberes in me ptātem niſi tibi datū eēt deſuꝑ dixit dñs pylato. q̄ ſi ptās pylati ſuꝑ xp̄m erat a deo. t iō minime videbat q̄ ſuꝑ ipm deberet habere ptātez. q̄ vī q̄ mi. to fortꝰ oīs ptās talis a deo ē. Itē expreſſꝰ. Roma. xiij. Nō eſt ptās niſi a deo. t ſtat q̄ ibi loq̄t de ptāte pſidendi. q̄ tē. Et iſte due auctoritates ſufficiāt. q̄ plures alie adducunt in lra. Itē hoc ipm vī rōne. ptās pſidendi dicit potēriā in excellētia. t oē tale dicit poſitōz aliquā. ſz oē q̄d dic̄ potēriā aliquā a ſumma potēria ē. q̄ oīs potēria pſidēdi a deo ē q̄litercūq̄z ꝺs pſit. Itē oīs pena a deo ē q̄ bz ſimplīr rōnē pene. ſz oīs ſeruitꝰ eſt pena. q̄ a deo ē. ſz ab eo dē a q̄ eſt ſeruitꝰ ab eo dē eſt dñandi ptās. igit oīs ptās dñandi eſt a deo. Sz ꝯ. Oſee. viij. Ipi regnauerūt t nō er me. pncipes extiterunt t nō cognoui. q̄ vī q̄ talis pſidētia maloꝝ nō ſit a deo. Itē nihil inordinatū ē a ꝺo. ſz cū ſtulticꝰ pficit ſapiēti. t malꝰ bonis bē eſt inordinatū. q̄ nō vī eē a deo. Itē nihil q̄d eſt ꝯ iuſtus nature ē a deo. ſz ptās dñandi in hoīes ē ꝯ iuſtus nature. q̄ nō eſt a deo. Maior manifeſta ē. minor ꝓbat q̄ illud q̄d ꝺr in li. inſtitutionū. Bella exorta ſunt. t captiuitates ſecute t ſeruitꝰ. q̄ ſunt iuri naturali ꝯria. Itez nihil auferendū ē alicui q̄d ē ordinatū a deo. q̄ ſi oīs ptās vī pilatio ē a deo. nulli auferēda ē pilatio vel ptās. q̄ nullus pilatꝰ vel pnceps eēt deponēdꝰ q̄ tūcūq̄z malꝰ. Itē nihil q̄d bz ꝺs q̄ ꝺci donatione bz q̄ vſurpatōz. q̄ ſi oīs ptās eſt a deo collata. nulla ē vſurpata. ſz planū eſt q̄ multe
20 ptātes vſurpant. q̄ nō oīs ptās a deo donat. Rō. dicēdū q̄ ptās pſidēdi ꝺr eē illud q̄ q̄d alicꝭ pſidet t dñat alteri. Illud ār q̄ q̄d pſidet duplr p̄t dici. Uno mō dicitur ipa virtꝰ q̄ quā ꝺs qualet alteri. t hec virtꝰ abſq̄z ꝺubio a deo ē. Alio mō illud q̄ q̄d pſidet ꝺr modꝰ q̄uenīdi vel pmouēdi ad hāc virtutis excellētiā. t ſic diſtin-
21 guenda ē. Nā q̄dā pſunt alicꝭ ex iuſticia. q̄dā ex aſtutia t q̄dā ex violētia. Quādo ār alicꝭ pest alicꝭ q̄ iuſticiaz. tūc illa ptās dñandi loq̄ndo ſimplr a deo ē. t reſpectu pſidētis. t reſpectu ſubiacentiū. Qñ ār pest alicꝭ per aſtutiā vel q̄ violētiā. tūc dicēdū ē q̄ talis ptās t bz cōparari ad volūtatē pſidētis. t bz cōpari ad meritū ſubiacentis. In cōpatōe ad meritū ſubiacētis talis pſidentia iuſta ē. q̄ aut ē ad bonoꝝ pbationē. aut ad maloꝝ punitōz. Si ār cōpet ad volūtatē pſidētis. ſic iniuſta ē. Et pmo q̄dē mō ꝺr eē a deo facīēte t ordinante. ſm q̄ ꝺr Job. xxiij. Facit regnare hypocritā ꝓpter petā pli. Et Oſee. xiij. Dabo eis regē in furore meo. Scōo aūt mō ſez in cōpatōe ad volūtatē pſidētis ſic ꝺr eē a deo pmiſſiue nō ār approbatiue. ꝓpter q̄d ꝺr. Ipi regnauerūt t nō ex me. t pncipes extiterūt t nō cognoui. Concedendū ē igit q̄ oīs ptās pſidēdi ſm id q̄d ē. t etiā reſpectu eiꝰ ſuꝑ q̄uē eſt iuſta ē. t a deo ē. t hūmodi rōnes t auctoritates q̄ ad pmā ptē inducunt. t iō concedēde ſunt. Concedendū ē nihilomin⁹ q̄ mo. deuenīdi ad hāc pſidentiā in cōparatione ad volūtatē pſidētis pōt eſſe iuſtꝰ t iniuſtꝰ. t ſm q̄ iuſtus eſt. a deo eſt. ſm q̄ iniuſtus eſt a deo nō ē. Quia vero nunc̄ eſt ita iniuſtus er vna parte quin ſit iuſtꝰ er altera. ideo de nulla potentia pſidendi dici poteſt q̄ nō p̄cedat a deo. Ad illud ḡ q̄d ꝺr in ꝺrīū q̄ 22
dñs dic̄ q̄ regnauerūt. ſz nō er ipo. ꝺm q̄ nō eſt ibi negatio cauſe. q̄ volūtatis. ſz volūtatis antecedētis t volūtatis approbātis. Dñūs em̄ malos ponit ē a deo vindicante q̄ ſit a deo acceptāte. Uñ in eis verificat illō q̄d dicit. Eccl. viij. Interdū dñat hō hoī in malū ſuū.

Ad illud q̄d obr q̄ nihil iniuſtū ē a deo. ꝺm q̄ vez 23
eſt ſm q̄ intuitū. Quātus aūt potēria dñandi iniuſta ſit. freq̄nter in cōpatōe ad volūtatē pſidētis. ſq̄ tm iuſta eſt in cōpatōe ad meritū ſubiacētis. q̄ē ad vindictā malefico. ad laudē ꝺo bonoꝝ. ſic ꝺr. ſ. Pe. ij. Ad illud 24
q̄d obr q̄ alīq̄ ptās inordinata ē. ꝺd. q̄ t ſi aliq̄ mō alīq̄ ptās poſſit eē inordinata volūtate p̄cedere. ptās tm ipa ſq̄ ordinata ē ſicut dic̄ Grego. in moralib⁹. q̄ tumoris elatio nō ptātis ordo in crimine ē. potēriā de⁹ dedit. elationē potēcie malicia ꝓpe mētis inuenit. Et ſi obq̄ 25
ciat q̄ inordinatū ē q̄ ſtulti pſunt ſapientib⁹. t mali bonis. t ſui dñis. ꝺd. q̄ t ſi aliq̄ inordinatio appareat exterius. nihilomin⁹ latet pulcra ordinatio interi⁹ ſm diuinū iudiciū q̄d freq̄nter ē occultū. nūq̄z tm iniuſtū. q̄d q̄d ꝺr Eccl. x. Uidi malā q̄ſtionē egredientē a facie pncipis. ſtulti poſitū in dignitate ſublimi tē. q̄ſi dicer. q̄ q̄is appareat ibi error magn⁹. tm ē ibi ordinatō dū ec̄ malī puniunt. t boni ꝓmouent. Ad illud q̄d 26
obr q̄ nulla ptās ē a deo q̄ ē ꝯ ius nature. ꝺm q̄ ee cōtra ius nature bē duplr. vel ſimplr. vel ſm aliquē ſtatū. Cū q̄ dic̄ q̄ ptās dñandi ē ꝯ ius nature bē nō intelligitur quantum ad vniuerſale dictamen nature ſz q̄ntum ad dictamen nature alicuius ſtatus determinati. in quo q̄dem nō eſſet ſubiectio ſeruitutis nec p̄latio ptātis. Ad illud q̄d obr q̄ nihil q̄d ē a deo datū. eſt 27
auferendū. ꝺm q̄ illud vez eſt ſi deꝰ ſimplr ei dedit. ſi aūt ſolū ſit ad tp̄s datū. ſicut dñs voluit dare. tra ē. ſz voluit q̄ miniſterū humanū auferre. bē aūt cognoſcim⁹ q̄ deus velit. quādo videmus ordinem iuſticie ſic exigere. Dedit em̄ deꝰ vitaz latroni. t tamē inde iuſte illā aufert ei. exigente bē mandato iuſticie q̄ dic̄. maleficū nō patiaris viuere. Sic etiam intelligendum eſt ſe habere in poteſtate noſtra t p̄incipū. q̄ ſm iuris rectitudinem tam dominū q̄ poteſtatis p̄tulegium meretur amittere. qui conceſſa ſibi abutitur poteſtate. Ad il- 28
lud q̄d obiectur q̄ nulla poteſtas a deo collata ē vſurpata. dicendū q̄ verum eſt ſi totaliter detur a deo. ſed deus ſic dat poteſtatē q̄ frequenter homo cooperatur in illius poteſtatis adeptione. t cuz recte operatur ad illius poteſtatis adeptionē. tūc dic̄ dñari ex iuſticia. quādo ꝺo iniuſte. tūc dic̄ poteſtas vſurpata. in q̄ nō eſt de iure cuius p̄ſit de facto. nihilomin⁹ tamē q̄ talis poteſtas nō caret oīno ordine iuſticie. ꝺcedit eſſe a deo. Et ſimul ſunt hec duo vera ſm diuerſos reſpectꝰ vicz q̄ eadē poteſtas ſit vſurpata t a deo collata abſq̄z aliq̄ repugnātia.

Queſtio. II d

Utrū poteſtas pſidendi ſit in hoīe ſm inſtitutionez

natura. vl fm punitionē culpe. Et qō p̄mo mō vr̄ Ben. i Faciam⁹ hoiem ad imaginē z ſilitudinē nr̄am. z p̄ſit z. Si tu dicas q̄ habuit plationē reſpectu beſtiar̄ ſed nō reſpectu hoim. q̄ nō euadeꝫ. q̄ ḡ. Lor. rj. Caput mulieris vir. ſi ḡ caput p̄ſidet corp̄i z dz regere corpus ḡ videꝫ q̄ fm inſtitutionē nature ſit p̄as dñandi i humano genere. Jtē in angelis q̄ ſunt p̄fecti in natura z i gl̄ia nō tm̄ō eſt ordo z gradus fm excellentiā naturaliū. ſz etiā fm p̄ſidentiā officior̄. ḡ vr̄ q̄ dñium nō repugnet. ſed ꝺponet inſtitutōi nature humane ſicut z angelice. Jtē p̄as dñandi eſt p̄p̄eras dignitatis z nobilitatis. ſz ſi aliq̄d dignitatis cōperit nature lapſe. multo magis cōperit nature inſtitute. ḡ vr̄ q̄ magis ꝓtinebat ad ſtatū nature inſtitute p̄as dñandi q̄ ad ſtatū nature lapſe. Jtē oc̄ illud qō eſt ad ꝺſeruationē ordis naturalis ꝓtinet ad inſtitutōz nature. ſz p̄as p̄ſidendi ꝓtinet ad ꝺſeruationē ordinis naturalis. ḡ p̄as p̄ſidendi ineſt hoi a deo fm inſtitutōz nature. Maior manifeſta eſt. minor ꝓbatꝫ illud qō dicit Aug. xix. de ciui. dei. Penalis ſeruit⁹ ordinatꝫ ea lege ordinatꝫ q̄ naturalē ordinē ꝺſeruari iubet z ꝓturbari vetat. ſed ad idē ordinatꝫ p̄as dñandi. z penalis ſeruit⁹. ḡ z̄. Gz̄. Greg. oēs hoīes natura eq̄les fecit. ſz p varijs meritis alios alijs occulta dei diſpēſatio ſz iuſta ꝓponit. ḡ vr̄ q̄ ſubiectio z platio nō ſit in hoīe fm inſtitutōz nature. Jtē aug. xix. de ciui. dei. Rōnalē hoiem ad imaginē dei factum dñari noluit d⁹ niſi irrōnabilib⁹. ḡ ſi p̄as p̄ſidēdi z dominādi eſt i vno hoīe reſpectu alteri⁹. ḡ z̄. Jtē rōne hoc ꝑpm vr̄. libertas hoi ineſt a natura. ſz p̄as dñandi eſt libertas impeditiua. ḡ nō vr̄ q̄ ſit a natura. Q̄ aūt libertas z a natura ſit. z a p̄āte p̄ſidēdi habeat ꝑfectionē manifeſtat. q̄ libertas ſic bz diffiniri. libertas ē naturalis p̄as q̄ licet hoi facere qō vult. Jtē hō fm ſuā p̄mā ꝺditionē eſt fact⁹ ad dei imaginē. ſz inq̄ntum eſt imago dei nat⁹ eſt imediate ferri i deū. ḡ ſi ſol⁹ de⁹ eſt maior eſt. igit fm naturā nihil eſt ſup̄ hoīem niſi de⁹. ḡ nullus dñium in hoīe eſt fm naturē inſtitutionē niſi ſolū diuinū. Jtē nō eſt dñs ſine ꝓuo. ḡ nec dñū ſine futuro. ſz ſeruit⁹ eſt introducta ꝓpter peccatū. ſicut in plurib⁹ locis dicit Aug. ḡ vr̄ q̄ p̄as dñandi in hoīe ſit fm ꝺditionē culpe. nō fm inſtitutionē nature. Jtē in glorificatōe hoī vicis detrahent z natura ſeruabit fm q̄ i ciu. dei. vult Aug. ſed in ſtatu gl̄ie nō manebit dñium p̄latōis z ſubiectio ſeruitutis. ḡ nō vr̄ hec ē natura humana fm q̄ inſtituta ſz ſolū fm q̄ lapſa z viciata.

29 Q⁹. dōm q̄ p̄as dñandi vel p̄ſidendi dicit tripliciter ſcz largiſſime cōiter z ꝓp̄e. Largiſſime dñandi p̄as dicit reſpectu oīs rei q̄ bō pōt ad libitū z votū ſuū vti. et b mō dicit bō eſſe dñs poſſeſſionū ſuar̄ ſiue mobiliū ſiue imobiliū. Alio mō p̄as p̄ſidendi ſiue dñandi dicit excellētā p̄atis in impando ei q̄ eſt capax rōnis z p̄cepti. Tertio mō p̄as dñandi dicit p̄as coercendi ſubditos. z b p̄as dicit q̄ndā artationē liberratis. z talis p̄as dñandi ꝓpe dicit dñiū cui rñdet ſeruit⁹. Primo mō p̄as dñandi cōis eſt oī ſtatui. vicz ſtatui nature inſtitute. z nature lapſe. z nature glorificate. z excellētiori mō fuit in ſtatu nature inſtitute q̄ ſit i ſtatu nature lapſe. Secūdo mō cōperit ſtatui vie. ſiue p ſtatu nature inſtitute. ſiue p ſtatu nature lapſe. Si eīm bō ſteriliſſet z vir potuiſſet impare vxori z pater potuiſſet impare filio. z b regit etiā i angelis q̄ diu ſunt adminiſtratorij ſpiritus. q̄ et illa gr̄a alio mō ſunt in ſtatu vie. Dec̄m p̄ſidentis nō manebit in gloria ſicut in p̄cedēt⁹ oīſuz ſu it. Tertio ꝺo mō p̄as dñandi in hoīe eſt ſolū fm naturā ſtatū. ineſt eīm ei fm culpe punitionē. nō fm naturē inſtitutionē z b q̄ ſeruit⁹ ſibi cōreſpōdens (fm q̄ dicunt ſancti) eſt pena peccati. Et q̄ iſto mō loq̄mur b de poteſtate dñandi. ſ. ꝺcedēte ſunt rōnes oſtendētes q̄ talis p̄as nō ineſt hoi fm p̄mariā ꝺditionē ſuā. ſiue fm ſtatum nature inſtitute. Ad illud ḡ qō obr in Jrū et terꝛtru Ben. z ero. ij. Loꝛ. rj. ſ. patet reſpōſio. p̄cedūt eīm de p̄āte p̄ſidendi accepta p̄mo z ſcō mō. nō tertio. nā z ſi mulier ſit viro qō ād mō inferior rōne infirmioris ſexus. nihilomin⁹ q̄ nō eſt creata vt cēt ei in adiutoriū vt famula ſz vt ſocia. hinc ē q̄ q̄uis dicat caput ei⁹. nō tamen dz domin⁹. q̄ ipa nō eſt ancilla ipi⁹. Et ſ. ſup̄ dixit mḡr diſt. xvij. q̄ mulier ad eq̄litatē fuit ꝺdita. ideo fuit formata de latere nō de pedib⁹ vel de capite. vt videret eſſe ſocia. nō dña vel ancilla. Ad illud qō obr q̄ plato eſt in angelis. ſ. pz reſpōſio. q̄ q̄uis vn⁹ p̄ſideat alteri z impet alteri. z aut nō tarē habeat ſup̄ alterꝫ imp̄andi aliq̄d qō ꝓtinet ad officiū miſterij. tamen vn⁹ angel⁹ nō dr eſſe ſu⁹ alteri⁹ angel⁹. ſ. nō ex h⁹ nō ꝺcludit q̄ p̄as dominādi fm q̄ ei cōreſpōdet ſeruit⁹ ſit in hoīe fm ꝺditionē nature. Ad illud qō obr q̄ dominij eſt p̄p̄eras dignitatis. dōm q̄ z ſi ſit p̄p̄eras dignitatis in eo q̄ p̄ſidet. indignitatē tamē dicit i eo q̄ ſubeſt. z nō naturaliter p̄ ꝺuenire hoi reſpectu alteri⁹ creature inferioris. reſpectu tamē alteri⁹ hoīs nō ꝺuenit naturaliter. ſz q̄ndāmo p̄ter naturaliē vicz in punitionē peccati. Sicut ei dicit Amb. ſeruit⁹ introducta fuit p peccatū ebrietatis. Ad illud qō obr q̄ dominiū z ſeruitus ſunt ad ꝺſeruationē ordis naturalis. dō. q̄ eſt ordo q̄ reſpicit naturā fm oēm ſtatū. z ordo q̄ reſpicit naturā fm ſtatū ſue ꝺditōis. z eſt ordo q̄ reſpicit naturā fm ſtatū ſue corruptōis. Et fm h⁹ q̄dā ſunt de dictamine nature ſimpliciter. q̄dā de dictamine nature fm ſtatū. Deū ēe bonorandū dictat natura fm oēm ſtatū. Hoiem vo adeq̄ri hoi dictat fm ſtatū ſue p̄me ꝺditōis. Hoiem aūt hoi ſubiici. z hoiem hoi famulari dictat fm ſtatū corruptionis. vt mali cōpeſcant z boni defendant. Niſi eīm eſſent hmōi dñia coercētia malos. ꝓp̄ corruptionē q̄ eſt i natura vn⁹ alterꝫ opprimeret z cōiter hoīes viuere nō poſſent. Jſ nō ſic aūt eſſet ſi hō māſiſſet i ſtatu innocētie. q̄libet eīm in gradu z ſtatu ſuo maneret. Et ſic pz q̄ illa rō non ꝺcludit q̄ ſeruit⁹ vel dominiū reſpiciat naturā inſtitutā. ſz ſolū q̄ reſpicit naturā lapſam. vbi ordo habeat ꝓturbari. z pōt p dominiū ꝺſeruari.

Conſequēr q̄r de neceſſitate ſubiacē di potētie p̄ſidēti. Et circa h⁹ q̄runt duo. Primo q̄r vtrum xp̄iani teneant ſubiacere tyrānis in aliq̄b⁹. Secūdo q̄ritur vtr̄ religioſi teneant ſubiacere p̄latis ſuis in oīb⁹. Queſtio I c

Vtr̄ xp̄iani teneant ſubeſſe tyrānis ſiue p̄rāti ſeculari in aliq̄b⁹. Et q̄ ſic vr̄. j. Pe. ij. Serui ſubditi eſtote timore dñi. nō tm̄ bonis z modeſtis. ſz etiā diſcolis. Jtē Ro. xiij. Oīs aīa p̄tib⁹ ſublimioribus ſubdita ſit. Et poſt. Reddite oīb⁹ debita. cui tributū tributū cui vectigal vectigal. Et ſi tu dicas q̄ hec eſt ammonitio ꝓpter ſcandalū vitandū. Cōtra pauloante. Neceſſitate ſubditi eſtote nō ſolū ꝓpter iram. ſz etiā ꝓp̄ ꝺſcientiam. Jtē hoc ꝑpm oſtendit rōne quā aplus facit ibidem. Nō eſt enī poteſtas niſi a deo. ſz q̄ a deo ſunt ordinata ſunt. ḡ oīs poteſtas ordinata ē ordinatōe diuina. ita q̄ q̄ reſiſtit poteſtati. dei ordinatōi reſiſtit. ſed q̄ reſiſtit ordinatōi dei dānationē ſibi acq̄rit. ḡ z̄. Jtē

seruire boi nō est culpa nec malū. imo meritorū. g̃ videtur q̃ ab illa seruitute nō absoluak q̃ baptisma3. g̃ sicut nō xp̃iani serui sunt altioꝝ. ita etiā si xp̃iani fiant fuire teneank. Itē ad hoc p̃3 sunt multe auctoritates q̃ p̃nt sumi q̃si ab oibus eplis beati Pauli. i quib⁹ monet seruos subiacere dñis suis. S3 ō Matb. xvij. Reges terre a quibus accipiūt censum. a filiis an ab alienis. Et post. g̃ liberi sunt filij. glo. ibidē. Liberi sunt filij regni in oi regno. multomagis liberi sunt filij illi⁹ regni sub q̃ sunt oia regna in quolibet regno terreno. si g̃ boni xp̃iani sunt filij regni illius. videk q̃ nulli⁹ regis terreni potestati sunt astricti. g̃ nō videnk ei subesse in aliq̃ tributo. Item Jaco. j. Qui aūt pspexerit in legē pfecte libertatis Glosa exponit q̃ lex perfecte libertat⁹ est lex euangelica. ergo si perfecta libertas liberat ab omni seruitute. videtur q̃ oīs q̃ inheret legi euāgelic̃ absolutus sit ab oi seruitute regis terreni. Item charitas oia membra xp̃i facit bñ. et oia facit cōmunia. Un̄. j. Loz. xij. Oia vestra sūt. siue mors siue vita. ꝛc. oia facit vnū. Quia dicit apl's. et ad Ephe. et ad colosen. Oēs vnū sumus in xp̃o. nec est distinctō serui et liberi. si g̃ charitas reducit oia membra ad eq̃litatē et cōmunitatē. videk g̃ q̃ habentib⁹ charitatē nō sit aliq̃ obligatio seruitutis. Item maius est vinculū legis diuine q̃ sit vinculū ꝯstituti/onis humane. s3 lex euāgelica absoluit ab onere seruitutis legalis q̃ quidē a deo p moysen lata fuerat. g̃ multo/fortius absoluit ab onere seruitutis humane et legis ciuilis. Item Anſ. in li. cur deus hō. ca. v. Per se redimere voluit. vt in p̃stinā redigeret libertatez. et sibi homo subiectus eēt. nō homi. si g̃ empti sum⁹ p̃cio magno s3 sanguine agni incōtaminati et imaculati. videtur q̃ tp̃ius soli⁹ seruitio simus. g̃ non videtur q̃ xp̃ianus q̃ renatus est in xp̃o. astrict⁹ sit alicui fuituti terreni imp̃ij.

34 R⁹. dom q̃ cū seruit⁹ oponak libertati. f. n q̃ tripliciter dicik esse libertas. s3 a coactiōe. a culpa. et a miseria. sic seruitus p̃t dici tripliciter. que attendik in libertatis artatōe. Scom enī artationē libertatis a culpa attenditur seruit⁹ peccati. De q̃ Joh. viij. Qui facit peccatū seru⁹ est peccati. Et Roma. vj. Nō regnet peccatū in vestro mortali corpe. Scom vo artationē libertatis a miseria attendik seruit⁹ pene et mortis. De q̃ dicik Ro. vj. Xp̃s resurgens a mortuis. iā nō morik. mors illi vltra nō dñabik. Scom aūt artationē libertatis a coactione. attendik seruit⁹ conditōis. De q̃ dicik Roma. vij. Seru⁹ vocat⁹ es. nō sit tibi cure. sed si potes liber fieri. magis vtere. Hec aūt seruit⁹ attendik in coartatōe libertatis a coactione nō q̃tum ad interiorē motū voluntatis q̃ cogi nō p̃t. s3 q̃tum ad exteriorē. Un̄ et seruit⁹ introducta fuit in h̄ q̃ vn⁹ alteꝝ vicit et futuri sue addixit. vt nō liceat facere ōtrū ei⁹ q̃ ip̃e mādauerit. Cum ergo triplex sit seruit⁹. vna hz ortū ab altera. iā nō eēt seruit⁹ pene nisi p̃cessisset seruit⁹ culpe. nec seruit⁹ cōditionis subsequerek. nisi illa duplex p̃cederet. cū ergo aliquis regenerak in xp̃o. et efficik xp̃ian⁹. liberak a seruitute peccati. s3 m̄ nō sic liberak q̃n etiā possibilitatē et p̃nitatē habeat redeūdi in idē gen⁹ seruitutis. et hinc est q̃ propter ei⁹ p̃mortionē et hūiliationē relict dñs futuri mortis et ꝯditōis. Un̄ ita morit̄ xp̃iani sicut et alij. Et p̃pter p̃nitatē ad malū et ꝯcupias militātes i mēbris ex q̃bus ꝯsurgunt bella et lites. ita indigent regi terreno p̃nicipe sicut et alie gentes. et tō nō solū f̃m humanā institutionē s3 etiā f̃m diuinā dispēsationē inter xp̃ianos sūt reges et p̃ncipes. dñi et serui. et f̃m distinctionē potestatis ei subiciunk et tenenk f̃m plus et min⁹. Et h̄ ipe dns dicit Matb. xxij. Reddite q̃ sunt cesaris cesari. et q̃ sunt dei deo. Et apl's. j. Thim. vlti. h̄ docet et ꝯtrū p̃dicātes cō demnāt. Alit eīm sic. Quicūq̃ sunt sub iugo seruitutis. dños suos dignos oi honore arbitrenk. ne nomē dei et doctrina blasphemek. Si q̃s aūt aliter docet et nō acq̃escit sanis sermonib⁹ dn̄i nri ihesu xp̃i. q̃ sup⁹ est nihil sciens. ꝛc. Et hoc p̃cipm̄ phat Roma. xiij. et i pluribus alijs locis docet et mādat. Et tō ꝯcedendū est q̃ xp̃iani sūt terrenis dñis obligati. nō tñ in oibus. s3 in his solū q̃ nō sunt ꝯ deū. neq̃ in his oib⁹ s3 in his q̃ f̃m rectā ꝯsuetudinē statuta sunt rōnabiliter. sicut tributa et vectigalia et ꝯsilia. Un̄ rōnes et auctoritates q̃ h̄ oñdunt ꝯcedē de sunt. Ad illud q̃ō p̃mo obicik de ter. et glo. xvij. 35
Matb. dicendū q̃ terr⁹ intelligit de xp̃o. q̃ xp̃s nō tenebat reddere tributū. et de his q̃ sunt ei⁹ imitatores p̃fecti vtpote de aplis. p eo q̃ naturaliter erant liberi. et oia bona tp̃alia dimiserūt. et tō censuz vl' tributū ab eis reges terre accipe nō debebāt. in alijs aūt xp̃ianis vi q̃ sūt seruilis ꝯditōis. vel q̃ abundāt tp̃alibus bonis. illa auto- 36
ritas nō h̄z intelligi. Ad illud q̃ō obr. q̃ lex euāgelica est lex p̃fecte libertatis dicendum q̃ ideo dicitur lex perfecte libertatis. quia liberat a seruitute p̃uaricationis. siue etiā a futute legis dū in ea dak ip̃ius charitatis. q̃ est ip̃ius libertatis f̃m id q̃ō dic̃ apl's. Ro. viij. Nō accepistis sp̃m futuritis timoꝝ. s3 sp̃m ado- 37
ptionis filioꝝ. et tō er⁹ nō sequit̄ q̃ q̃ est sub lege euāgelij. sit liberat⁹ a seruitute terreni dominij. Ad illud q̃ō obr. q̃ charitas oia vnit et cōe facit. dō. q̃ h̄ vez ēt q̃n/dam p̃ticipationē. s3 nō est vez p dñij auctoritatē. omes etiā vnit. s3 h̄ est f̃m affectionē nō f̃m grad⁹ et dignitatē. indistinctionē. nā in corpe xp̃i magna ē mēbroꝝ distinctio. q̃tus q̃tū ad ꝯformitatē affectionū mag̃ sit vnio. 38

Ad illud q̃ō obr. q̃ absoluit lex euāgelica ab onere legis moysaice. g̃ multo fort⁹ a lege hūana dom q̃ nō est sile. q: lex ista legē istā implet et euacuat tanq̃ vitas figurā. nō sic aūt est de lege institutōis hūane q̃ multum adiuuat ad obseruātiā legis diuine. Un̄ et aplus mandat rogari p p̃ncipib⁹. j. Thim. ij. vt q̃etā et tranq̃llam vitā sub eis agam⁹. Ad illud q̃ō obr. q̃ xp̃s nō p se redimere voluit vt i p̃stinā libertatē redigeret. dō. q̃ ibi notak effectus plen⁹ redēptōis facte p xp̃m. s3 m̄ illū effectum nō plene assequmur in p̃nti q̃libet creatura ingemiscit et pturit. donec liberet a futute corruptōis in libertatē gl̃ie filioꝝ dei. Un̄ h̄ inchoak libertas a culpa s3 ibi ꝯsumabit libertas a miseria et ab oi potestate humana. Un̄ nō sequit̄ q̃ si sum⁹ empti a xp̃o. q̃ ppter h̄ n̄ sumus serui alteri⁹. q: dñium xp̃i bñ cōpatit secū dñiū hois. in his maxie q̃ nihil iubet ꝯ deū. s3 nō cōpatit secū dñiū diaboli vel peti f̃m illud Matb. vj. Nō potestis duob⁹ dñis fuire. tō q̃tus redēptōe xp̃i eruamur a futute mortalis peti. nō tñ eruimur a futute ꝯditōis vel mortis.

Utr̃ religiosi teneank p̃latis obedire in oib⁹ q̃ nō sūt ꝯ deū. Et q̃ sic vr̃ p̃mo auctoritate dn̄i Matb. xxiij. Super cathedrā moysi sederūt scribe et pharisei. q̃ dicūt vobis facite. g̃ si dns sine distinctiōe mādat q̃ facieda sūt q̃ dicūt. etiā de malis p̃latis. vr̃ q̃ in oibus obediendū est eis. Si tu dicas q̃ nō intelligik nisi de illis q̃ dicūt et ad q̃ homo tenet̄ p mādatū legis. ꝯ h̄ est. q: alibi dicit dns. Qui vos audit me audit. et q̃ vos spnit me spnit. g̃ si de⁹ in oib⁹ est audiēdus. et i nullo spnend⁹. vr̃ q̃ plato a ꝺo instituto. a suis subditis debeat i oib⁹ obediri. Item Col. iij. Filij obedite parentib⁹ vr̃is p̃ oia. si filij carnales parentib⁹ carnalib⁹ debent p oia obedire. et nō debēt min⁹ ecc̃ obedientes filij sp̃uales patrib⁹ sp̃ualib⁹ q̃s carnales carnalib⁹. g̃ religiosi dñt suis p̃latis i oib⁹ obedire.

Jtē beat⁹ Benedictus in regula sua. Si p̄cipit p̄la/
tus impossibile · tenād̄ū est facere · g̃ si in impossibil⁹
obediend̄ ē̄ est ei · multo fort⁹ in possibilib⁹ · g̃ in oīb⁹ ·

Jtē Piero · ad rusticū · Præpositū monasteri ñ time/
as vt dñm · diligas vt patrē · credas q̄cq̄d dixerit salu/
tare · nec maioris vdicet sententiā cui⁹ est officiū obedi
re · z̄ tussa implere dicente moyse · Audi isrl z̄ tace ·

Jtē Hug · de sancto victore · Obedīētia est vīt⁹ que
oīa adimplenda nuncia necessario implenda · nisi obstri/
ctus impatus autoritas · g̃ videt q̄ si nō obedit in oīb⁹
nō habet veram obedīētiam · ergo si tenetur habere ve/
ram obedientiam · tenet in omīb⁹ obedire · Jtē vide/
tur rōne · sicut bō vouet pauptatē z̄ ꝯtinētiā · sic vouet
obedīētiā · ſz qui vouet ꝯtinētiā tenet abstinere ab oīm
coitu · z̄ q̄ vouet pauptatē tenet renūciare oīb⁹ tpalibus
g̃ q̄ vouet obedīētiā tenet obedire in oīb⁹ que sibi iniun
guntur · g̃ sicut alīqs iudicat ꝓpetrari si vnū solū pun
ctum habeat · sic dz iudicari inobediēs si vnū solū plati
verbū ptranseat · g̃ ei tenet obedire in oīb⁹ · Sz cōtra
Jaco · v · Obedire oportet deo magis q̄ hominibus ·
ergo in aliquibus tenemur obedire deo in quibus non
tenemur obedire hoīb⁹ · g̃ videtur q̄ nō tenemur obedi/
re plato in oīb⁹ · Jtē Bernū · in li · de dispēsatiōe z̄ p̄ce/
pto · Subdit⁹ nec circa pmissa ē̄ est inhibendus · nec vl
tra cogēdus p legē obedientie g̃ si aliqs platus p̄cipiat
ei vltra id q̄d pmisit · nō videt q̄ teneatur ei obedire ·

Jtē p̄fectio religionis maxime ꝯsistit in p̄fectōe obe
dīētie · g̃ si oēs religiosi tenerētur in oīb⁹ obedire · om
nes religiones ēēnt equalis p̄fectionis · q̄ si b̄ est plane
falsum · g̃ ꝛc · Item religiosus nō tenetur obedire pla
to suo nisi p legē voti · ſz p legē voti nō tenetur bō solue
re · nisi id quod vouit spontanee · g̃ videtur q̄ platus ñ
possit ab eo exigere nisi id q̄d pmisit observare · &⁹ · Di/
40 cendū q̄ aliter loquendū est de obedīētia exigēda plato
a subdito religioso fm obedīētie p̄fectōez · aliter fm ne/
cessitatis obligationē · Si loq̄mur de tpa fm p̄fectionē
sic dicendū est q̄ sicut dicit Bern⁹ · Perfecta obedīētia
finē nescit · z̄ p̄fectus obediēs nō solū in his q̄ mādat ſz
etiā supra eā que mādat pmptū habet effectū ad subdi/
endū p̄cepto plati · desiderans illū imitari qui humili
ans semp̄ fact⁹ ē̄ obediēs vsq; ad mortē · Si āt loq̄mur
de obedīētia fm necessariā obligationē · sic dz terminus
z̄ mensurā tenta magnitudinē voti emissi · Nō ēīm am/
plius tenētur obedire suis platis nisi i his q̄ pmiserūt
dño observare · z̄ q̄ nō sunt ꝯtra aīe z̄ regule sue · Unde
si platus aliq̄d p̄cipiat quod sit supra votū · subdit⁹ nō
tenetur ad illud implendū · Et ideo ꝯcedendū est q̄ reli
giosū nō tenētur platis suis obedire in oīb⁹ · licet sanū
sit consiliū q̄ in oīb⁹ obediant q̄ nō sunt ꝯtra deū · vn
de rōnes q̄ ad secundā ptem inducunt cōcedende sunt
41 q̄z vez ꝯcludunt · Ad illud g̃ quod p̄mo obiicitur in
ꝯtrarū q̄ obediendū est oīb⁹ q̄ sedent in cathedra · ve
rum est de his q̄ ad cathedrā spectāt z̄ de p̄ceptis legis
de aliis aūt nō mandat · Et quod obiicit q̄ ipe domin⁹
dicit · Qui vos audit ꝛc · Dicendū est q̄ vez est q̄ loqui
tur de his q̄ apostoli z̄ eoz successores mandāt ex pro/
pria xp̄i · z̄ etiā ex autoritate sibi data · in nullo tamē quod
dicūt eorū autoritas est spernēda · vnde ēius nō tanca/
mur platis in oīb⁹ obedire · tenemur tamē nullū man
datū eoz spnere · Unde dicitur in iure q̄ sententia pasto
ris siue iusta siue iniusta timēda est · Ad illud quod 42
obiicitur de verbo apli · Fily obedite p̄positis vestris · di
cendū q̄ si intelligatur de his q̄ peccāt ad mandatū di
uinum · p̄ceptum est · de aliis autem monitio est non
p̄ceptum · Ad illud verbum bri Bernardi z̄ Piero · 43
z̄ Hug · dicendū est q̄ nō loquūtur de obedīētia fm ob
ligationē necessitatis · ſz fm p̄fectionē charitatis · Ad
illud quod obiicitur q̄ sicut bō vouet pauptatē z̄ ꝯtinē 44
tiā · ita vouet obedientiā · Dicendū q̄ sic · z̄ nō sic · Sic q̄/
dem in b̄ q̄ aufert sibi ꝓpe voluntatis dominiū · Nō sic
aūt q̄ñ arctat se ad faciendū nisi ea q̄ in regula exp̄ssa sūt
Et q̄m in oī religiōe p̄fectōis simplex ꝯtinet renūciatio
q̄tū ad op⁹ carnis · z̄ q̄ tū ad op⁹ ꝓpetas · vt i spāli vl
in cōi · nō sic aūt p̄cipiūt oīa q̄ p̄nt p̄cipi · nō nō sic arctat
ad obediendū in oīb⁹ sicut ad renūciandū oīb⁹ · Rō aūt
hui⁹ est q̄z possibile ē̄ aliqm renūciare ꝓperan · z̄ etiā fa/
cile · maxime vbi est possessio habita i cōmuni · sed
obtpare oīb⁹ que dicuntur b̄ nō tm est nō facile imo
etiā impossibile · z̄ ideo fines ponūtur pmissioni obedi
entie · nō sic ponūtur pmissioni pauptatis vel etiā ca/
stitatis · Unde in regula beati Francisci simpliciter
p̄cipitur q̄ illi⁹ regule p̄fessores nichil oīno habeāt ꝓpri
um sup terrā · simpliciter etiā p̄cipitur ꝓpterno ꝯmuniē
nō solicitu · ſz etiā suspecto ꝯsortio z̄ cultu mulierū ·
ſz nō simpliciter p̄cipitur suis platis in oīb⁹ obedire ·
sed in oīb⁹ que pmisso ūt domīo obseruare · z̄ nō sunt
ꝯtraria anime z̄ regule sue · Nescio si ad aliq̄d vtiorē vo
torū quis ꝑ sciat plus addere · in b̄ ergo p̄fectionis cul/
mine · cōgruū est p̄dicte q̄stionis terminare sermonē ·

Si cui aūt aliter videtur (z̄ forassis melius) in huius
q̄stionis determinatōe · imo explanatōe duoꝝ librorū p̄
cedentiū z̄ etiā duoꝝ sequentiū nō inuideo · ſz b̄ rogo · vt
si q̄s aliq̄d in b̄ opusculo inueneri approbatōe dignum
agat g̃ as deo largitori bonoꝝ · In aliis ꝑo locis vt in/
ueneri vel falsum · vel dubiū · vel obscurū · scribētis in/
sufficientie benigne indulgeat · q̄ ablq; dubio (teste ꝯsciē
tia) vera · apta · z̄ cōta dicere ꝯcurrit · Quicq̄d ēīm sit de
verbis q̄ solius cōpanit b̄ summopere attendendū · z̄ in in
q̄sitione q̄libet est obseruandū · ne q̄s adeo ierei in sentē
tia oris sui · z̄ sic ei inbercat · vt oīs alieni ꝟba aspiciat
aspicies ea oculo minus sano · z̄ sic p tumorē z̄ liuorez sibi
veritatis aditū p̄cludat · z̄ de numero boꝝ sit de q̄b⁹ di
cit aplus · q̄ · Tū · ū · q̄ sp sunt discentes · z̄ nunq; ad
scientiā veritatis puenientes · q̄ō aueritat de⁹ ab oīb⁹ in/
q̄sitorib⁹ veritatis · Dāc aūt veritatē infatigabiliter q̄
rere · infallibiliter inuenire · inamissibiliter appetēdere ·
z̄ tenere ꝯcedat nobis ille q̄ est via · veritas · z̄ vita · q̄ cū
patre z̄ spūsancto vnū cristūs in cēntia · z̄ abeis distin
ctus in psona · boiez recū fecit · q̄ se infinitis q̄stionib⁹
imiscuit fm q̄ series manifestat duoꝝ p̄cedentiū libroꝝ ·
cui est ois bonor⁹ gloria · laus · z̄ imperium · p infinita sē/
cula seculorum · Amen ·

Finis secunde partis bonauenture cum textu sententiarum ·

Ordo questionuz di

ui Bonauēture in secundū librū sententiarum.

DI. I

Utrū res habeāt principiū causale. q.ſ.a.
Utrū habeāt principiū initiale. q.ij.b.
Utr res ꝓducte sint in eē a plib⁹ ꝓncipijs q.ſ.c.
Utr illud ꝓduxerit oia a seipso aut mediante alio. q.ij.d.
Utrū creatio dicat mutationē aliquā. q.ſ.e.
Utrū creatio dicat aliqd mediū inter creatorē ꝛ creaturam. q.ij.f.
Utrū a ꝓmo efficiente debuerit vel potuerit eē rerum multitudo. q.ſ.g.
Utr hec distinctio debeat eē in vniuerso q.ij.h
Utrū vel diuina gloria vel volūtas nra sit finis ꝓncipalior conditionis rerum. q.ſ.i.
Utrū natura spūal' dignitate nature ꝓcellat cō positā ex spūali ꝛ coꝛpali. q.ij.k
Utr spūs angelic⁹ differat a b aia rōnali specie an tantū numero. q.ſ.l.
Utrū angelus ꝛ aia differāt essentialiter per h quod est vnibile. q.ij.m.

DI. II

Utrū spūalia hēant mensurā ꝓpriā q.ſ.a.
Utr spūalia hēant mēsurā vnā p eēntiā q.ij.b
Utrū spūalia hēant mēsurā ꝑmanentē vel successiuam q.iij.c.
Utr euū ꝓcedat tps aliq̄ ꝓpriatꝫ gne. q.ſ.d.
Utr iter tps ꝛ euū sit aliq̄ mēsura media q.ij.e
Utrū spūales substantie sint coꝛporales sint simꝑ create q.iij.f
Utrum celum empyreum sit: ꝛ si: sit cuiusmodi nature sit q.ſ.g
Utr empyreū ifluat i h iferioꝛa an nō q.ij.h
Utr loci coꝛpalis sit locare angelos. q.ſ.i
Utrū vn⁹ angelus simul ꝛ semel sit in pluribus locis. an tantū in vno q.ij.k.
Utr sit i loco imptibili sue punctali. q.iij.l.
Utr ples āgeli sint si in eodē locō ꝓmo. q.iiij.m

DI. III

Utrū angelus sit cōpositus ex diuersis naturis scz ex materia ꝛ forma q.ſ.a.
Utrū eadē sit materia in spūalib⁹ ꝛ coꝛpalibus p essentiam q.ij.b.
Utrū materia spūaliū ꝛ coꝛpaliū sit vna ꝑm numerū: aut ꝑm vnitatē aliam. q.iij.c.
Utr i angel' sit mera discretio psonalis q.ſ.d.
Utrū psonalis ꝓprietas sit in angelis accidēta lis vel substantialis. q.ij.e.
Utrū discretio psonalis sit a pte ꝓncipij formalis vel materialis. q.iij.f
Utrū deus fecerit ipm malū. q.ſ.g.
Utrū angel⁹ in ꝓmo instāti sue creatiōis fuerit malus actu ꝓprie volūtatis. q.ij.h

Utrū angel⁹ oia creata q̄ cognoscit cognoscat p spēs innatas an aliq̄ p spēs acq̄sitas. q.ſ.i
Utrū angelus p cognitionē naturalē diuinam essentiā cognouerit i seipsa sine omi medio et creature amminiculo q.ij.k.
Utrū angeli dilectiōe naturali dilexerūt deum ꝓpter se ꝛ sup omia q.ſ.l.
Utrū angel⁹ naturali dilectione magis diligat supioꝛē: an parē: an inferioꝛē q.ij.m.

DI. IIII

Ut·āgeli creati sint i beatitudie siue i glia q.ſ.a
Utrū angeli creati sint in gratia q.ij.b
Utrum aliquib⁹ data sit future glorificationis ꝓscientia. q.ſ.c.
Utr mal'angel' fuelari potuit su⁹ casus q.ij.d
Utrū angeli habuerūt cognitōem matutinam in sua creatione q.ſ.e
Utrum in angelis sit cognitio vespertina p glorificationē q.ij.f

DI. V

Utr lucifer peccauerit peccato supbie q.ſ.a
Utr lucifer appetierit deo eq̄parari. q.ij.b.
Utr angli miꝛes peccauerit pctō supbie. q.ſ.c
Utrū ꝓcatū minoꝛ angeloꝛ ordinez habeat ad peccatū luciferi. q.ij.d
Utrū ꝓuersio beatoꝛū angeloꝛū ad deuz fuerit virtute nature vel auxilio gratie q.ſ.e
Utrū in bonoꝛ ꝓuersione meritū sequat' ꝓmiū vel ꝓcedat q.ij.f

DI. VI

Utr lucifer fuerit ō supmo ordie āgloꝛ ꝛ. q.ſ.a
Utrū minoꝛes angeli lapsi sint de omnib⁹ ordinibus vel non. q.ij.b.
Utr ceciderit i infernū ꝙtū ad locū q.ſ.c
Utrū ceciderūt i infernale supplicū q.ij.d
Utrū inter eos sit ordinū distinctio q.ſ.e.
Utrū inter angelos malos sit ꝓlatio q.ij.f

DI. VII

Utrum in demonū volūtate sit possibilis rectificatio q.ſ.a
Utrū sit in eis male volūtatis ꝓtinuatio q.ij.b
Utrū sit in eis male volūtatis itentio q.iij.c
Utrū ꝓfirmatio mutet libe·ar·ita q̄ sit aliō ante cōfirmationē aliud post. q.ſ.d
Utr obstinatio tollat ōmōib⁹ libtatꝫ vsū. q.ij.e
Utrum confirmatio vel obstinatio diminuat libertatis dominum q.iij.f
Utrum cadat in demonibus deceptio siue eroꝛ circa ꝓsentia q.ſ.g.
Utrum in demonibus cadat obliuio circa ꝓterita. q.ij.h.
Utr i demōib⁹ sit ꝓcognitio q̄ ad futura. q.iij.i.
Utrū ois forme inductio sit a creatoꝛe: an aliq̄ sint ab agente creato vel ꝓticulari q.ſ.k.
Utrū verarū formaꝝ inductio possit eē a spiri-

U

tu maligno. q·ij·l
Utrū aliqs possit uti ministerio demonū i faciē dis miraculis absq; peccato q·iij·m·

DI· VIII

Utr̄ ãgeli hẽant corpa nãliter sibi unita· q·j·a·
Utrū angeli aliqñ assumãt corpa· q·ij·b·
Utrū illud corpus habeat uerã formam corporis humani· q·j·c·
Utrū corpus illud qđ assumit angel⁹ fiat ō materia celesti an elementali· q·ij·d·
Utrū angelus in corpe assumpto exerceat operationes anie vegetatiue q·j·e·
Utrū angeli in assumptis corpib⁹ hẽant operationes quemẽtes potentie sensitiue q·ij·f·
Ut·dẽmões possint hitare i corpib⁹ hũ anis·q·j·g
Utrū demões illabi possint aiabus· q·ij·h·
Utrū demon possit sensus illudere q·iij·i
Utrū demō possit cogitatões imittere q·iiij·k
Utr̄ demones possint malas affectiones imprimere· q·v·l
Utrum demões possint scrutari secreta nostre conscientie q·vj·m

DI· IX

Utrū angeli diuersor̄ ordinum sint diuersaruz specierum p̄ naturam q·j·a·
Utrū distinctiõis angelicorũ ordinũ p̄ncipalis causa sit a natura uel gratia q·ij·b
Utrū ꝑm maiorẽ capacitatẽ naturaliũ denẽ angelis a deo maiora dona gratuita· q·iij·c·
Utrū unusquisq; ordo ab eo denominat qđ plenius accepit in munere q·iiij·d
Utrū ad singulos ordines angelorũ fiat assumptio saluandorũ· q·v·c·
Utrū ꝓlatio que est in ordine respectu ordinis euacuet post iudicium· q·vj·f·
Utrū sit status in nouenario·an ꝓtẽdat numerus usq; ad denariũ q·vij·g
Ut·i angel⁹ ordo cõpatiat secũ eq̃litatẽ·q·viij·h·
Utr̄ ãlijs substantijs rationalib⁹ ꝗ̃ angelis cõpetat p ordines distingui q·ix·i

DI· X

Utrū boni angeli mittant q·j·a·
Utrū oĩm angelor̄ sit mitti q·ij·b·
Ut·mittant ad accẽdendũ nr̄m affectũ q·j·c·
Ut·angel⁹ mittat ad illuminandũ nostrũ intellectũ· q·ij·d·
Ut·locutio angeli idẽ sit qđ ei⁹ cognitio q·j·e·
Ut·eadẽ locutio possit eẽ a deo & angelo q·ij·f

DI· XI

Utrum angeli deputari debuerint ad custodiã hominis lapsi· q·j·a·
Utrū cõpetens fuerit angelũ deputari ad hominis conditi custodiã q·ij·b
Utrū aliquis angelus deputatus fuerit ad custodiam christi q·iij·c
Utrū angel⁹ ꝓpter nostram obstinationẽ subtrahat custodie beneficiũ q·j·d
Utrū ex beatificatiõe custoditi angelo custodienti amplificet gaudium q·ij·e
Utrū angel⁹ custodiẽs in dãnatione custoditi incurrat aliqđ detrimentũ q·iij·f·

DI· XII

Ut·mã corpaliũ creata sit i oĩmoda possibilitate
Utrū materia illa ꝓducta sit i pfecta actualitate (q·j·a
q·ij·b
Utrū materia illa corpalium sit creata sub aliqua formarum diuersitate q·iij·c·
Ut·celestiũ & trestriũ una sit mã ẽ̃tũ adeẽ·q·j·d
Ut·illa mã ꝓducta fuit i die·an añ oẽz diẽ·q·ij·e·
Ubi habuit illa materia situm· q·iij·f·

DI· XIII

Utrū p illã lucẽ q̃ dr̄ eẽ op⁹ prime diei intelligat scẽptura lucẽ corpalẽ uel spũalem· q·j·a
Dato q̃ intelligat corpalẽ·ẽ questio qualit̃ faciebat diem & noctem q·ij·b·
Utr̄ lux sit corp⁹ uel forma corpis q·j·c
Utrū lux sit forma subalis uel accñs talis q·ij·d
Utrū lumẽ qđ emittit a corpe lumiso sit corpus an qualitas corpis q·j·e·
Ut·lumẽ sit forma subalis uel accñtal q·ij·f

DI· XIIII

Utrū crystallinũ celũ sit de natura aq̃ q·j·a
Utrū sit einsdẽ nature cũ igne elemẽto q·ij·b
Utrū celi hẽant figurã orbicularẽ q·j·c
Ut·i corpe celi sit ponere dextr̄ & sinistrũ·q·ij·d·
Utrū ꝓmũ mobile moueat a deo imediate tñ an mediãte aliq̃ uirtute creata q·j·e·
Ut·mjor⁹ celor̄ sit a ꝓpria forma vt ab itelligẽtia·
Utrū omia lumiaria celi locent in uno corpe cõtinuo· (q·ij·f·
q·j·g
Utrū lumiaria moueant in orbib⁹ suis motib⁹ suis ꝓprijs q·ij·h·
Ut·ꝓueniat alicui orbi moueri absq; stell̃·q·iij·i·
Ut·lumiaria diuersitatẽ hẽant pfectionũ q·j·k
Utrū diuersa lumiaria hẽant diuersas impssiones super corporalia q·ij·l·
Utr̄ ex impssionib⁹ illor̄ lumiariũ causet i hominibus diuersitas morum· q·iij·m·

DI· XV

Utrū sensibilia ẽ̃tũ ad aiam sint ꝓducta ex aliquo uel ex nihilo q·j·a
Utr̄ corpa animaliũ cõposita sint ex quattuor elementis an ex uno q·ij·b·
Utrū corpa aĩaliũ magis ꝓsent ex elementis passiuis ꝗ̃ activis·an econuerso q·iij·c
Utrū oĩa sensibilia facta sint ꝓpt̃ hoĩem q·j·d
Utr̄ sensibilia aliq̃ utpote volatilia & natatilia· v·die·aliq̃ ut gressibilia·vj·die cũ homĩe recto ordine creata sint q·ij·e·
Utrū de⁹ pulsa anfalia ꝓduxerit ab oĩni opere

quicuerit q·iij·f·

DI· XVI

Utrū homo sit imago dei vere q·ſ·a·
Utrū homo sit imago dei naturaliter q·ij·b·
Utr̄ eē imaginē ꝓueniat homini ꝓpr̄ie q·iij·e
Utrū ratio imaginis p̄ncipalius repiat̄ in angelo q̄ in anima q·ſ·d
U·p̄ncipal⁹ sit imago i masclo q̄ i fęa· q·ij·e·
Utrū imago p̄ncipal⁹ sit in cognitiua q̄ i motiua siue affectiua q·iij·f

DI· XVII

Utrū aīa Ade siue humana anima ꝓducta sit de dei substantia q·ſ·a
Utr̄ aīa ade ꝓducta fuerit ex materia q·ij·b
U·aīa ade ꝓducta fuit añ corp⁹ l̄ postea·q·iij·c·
U·corp⁹ ade ꝓduci debuerit ō nā pure celesti·
Utrū corp⁹ ade constitutū fuerit de na (q·ſ·d·
tura pure elementari: aut simul de natura elementari et celesti q·ij·e
Utrū ꝓditū fuerit ex elementis in cōplexiōe et cōpositiōe equali vel inequali q·iij·f·

DI· XVIII

Uñ fuerit ꝓductū corpus mulieris q·ſ·a·
Utrū mulier formata sit de costa viri ſm rōem seminalem· q·ij·b
U·rō fęa' sit forma vniūſal' vl̄ singl'aris· q·iij·c
U·aīe oīm hoīm sint vna ſubā vel diuerse: vel an sint vna aīa numero an diuerse q·ſ·d·
U·aīe oīm hoīm fuerūt simul ꝓducte q·ij·e·
Utrū aīa rōnalis sit ex traduce q·iij·f·

DI· XIX

Utr̄ aīa rōnalis p̄ naturā sit īmortalis q·ſ·a·
U·omnis aīa vtpute brutalis nō solū rōnalis ex p̄ma cōditiōe fuerit īmortalis q·ij·b·
U·aīa nō peccāte posset corp⁹ ade dissolui·q·ſ c
Utrū adā peccante corp⁹ ei⁹ posset ꝓperari p esum ligni vite q·ij·d·
U·illa īmortalitas ineēt hoī a nā vl̄a gr̄a q·ſ·e
Utrū eadē eēt īmortalitas inocētie p̄ essentiaz cū īmortalitate glie si hō stetisset q·ij·f

DI· XX

U·in statu inocētie fuisset sexuū cōmixtō·q·ſ·a
U·i illa cōmixtiōe eēt seminū decisio q·ij·b
U·i illa seis emissiōe eēt ōlectatiōis itēsio·q·iij·c
U·i illo coitu eēt integritat̄ corruptio·q·iij·d·
Utrū in qualibet cōiunctiōe viri t mulieris esset ꝓlis generatio q·v·e
U·eq̄lis fieret multiplicatō virox t mlier·q·vj·f

DI· XXI

Quid mouit diabo·p̄ncipal̄ ad tēptādū hoīez
De tēptatiōe p̄mox pentū q̄tum ad in (q·ſ·a
strumentū medium q·ij·b·
De temptatiōe p̄mox pentū q̄tum ad ordinez et progressum q·iij·c·
Utrū carnis sit temptare q·ſ·d·

Utrū ꝓtingat temptatōez carnis a temptatione diaboli separi· q·ij·e
Cui ista tēptationū difficili⁹ sit resistere q·iij·f
Utrū p̄mū pctū hois fuerit vel potuerit eē veniale peccatum q·ſ·g
Utr̄ pctū qō p̄mo secutū ē ex tēptatiōe illa fuerit remissibile vel irremissibile q·ij·h·
Utrū pctū qō ex illa tēptatiōe subsecutū ē· fuerit grauissimū oīm pctōx q·iij·i·

DI· XXII

Quo genere pcti mulier peccauerit q·ſ·a
U·qō mulier appetijt vir etiā ꝓcupierit q·ij·b·
Quis eox gui⁹ peccauerit an vir an mlr̄·q·iij·c
U·pctū p̄mox pentū fuit ex ign̄ātia q·ſ·d·
U·ign̄antia in aliq̄ hoīe possit esse culpa q·ij·e·
Utrū ignorātia sit culpe excusatoria q·iij·f

DI· XXIII

Utrū de⁹ debuit hoīem facere inexpugnabilē: an impeccabilem q·ſ·a·
U·debuit de⁹ p̄mittere hoīem ipugnari q·ij·b
U·tēptationis ipulsio desiderari debeat a viro
U·si hō stetisset·in cognitiōe ꝓfe (iusto·q·iij·c
cisset p̄ temporū interualla q·ſ·d·
U·si stetisset i statu inocētie aliq̄s ōcipi posset·
U·adā deū cognouerit in statu inocētiē (q·ij·e
eo genere cognitionis quo expectam⁹ deū cognoscere in statu glorie q·iij·f·

DI· XXIIII

Utr̄ dari potuerit hoī siue alicui creature adiutorū q̄ eēt naturaliter inflexibile q·ſ·a·
U·datū fuerit homi naturale adiutorium p q̄ posset absq̄ oi gr̄a tēptationi resistere q·ij·b·
Utrū intellect⁹ t affect⁹: siue ratō t voluntas sint potētie diuerse p essentiam q·ſ·c
U·supior portio t inferior sint diuerse potētie·
U·diuisio volūtatis p naturalē t delibe (q·ij·d
ratiuā sit p diuersas potentias q·iij·e·
Utrū agēs intellectus t possibilis sint vna potentia vel diuerse q·iij·f
U·in supiori pte ratiōis habeat eē pctū ſm se·
Utrū in supiori portiōe ratiōis possit eē (q·ſ·g·
veniale peccatū q·ij·b·
Utrū aliq̄d pctū habeat esse in inferiori parte absq̄ sensualitate q·ſ·i·
Utrū ps inferior possit peccare moraliter absq̄ superiori· q·ij·k
U·in sensualitate possit eē pctū veniale· q·ſ·l·
U·i sensualitate possit eē pctū mortale·q·ij·m

DI XXV

Utrū libe·ar·sit in solis hūtibus rōem·an etiaz sit in bꝛutis animalibus q·ſ·a
Utrū libe·ar·sit potētia distincta ꝓtra rationez et voluntatem q·ij·b·
Utrū libe·ar·cōplectatur simul t rationem et voluntatem b·iij·c·

Utrꝫ li·ar·cõplectat rõem ⁊ voluntatẽ ꝑ modũ potentie: an ꝑ modũ habitus q·iiij·d
U·li·ar·addat aliq̃d supꝑ rõez ⁊ volũtatẽ·q·v·e
U·li·ar·sit habit⁹ siue facultas residens penes rõem ⁊ voluntatẽ ꝓiunctim·i·penes quã istarũ potẽtiarꝫ ꝑncipali⁹ nob̃ insit q·vj·f·
U·in oib⁹ i q̃b⁹ ẽ sit eq̃liter·aut ꝑm magꝭ ⁊ min⁹
Utrꝫ sit actuũ ꝓtingentiũ ⁊ necessariorꝫ (q·j·g an ꝓtingentiũ tñ· q·ij·b
Utrũ li·ar·ꝑm q li·possit in malũ q·iij·i
U·li·ar·ab aliq̃ agẽte creato possit cogi q·iiij·k
Utrũ li·ar·possit a deo cogi q·v·l·
Utrũ ꝓpter ineptitudinẽ corꝑis ligari habeat q̃tum ad vsum· q·vj·m·

DI· XXVI

Utrũ gr̃a sit aliquid circa acceptantem vel acceptatum q·j·a
Supposito q gr̃a aliq̃d ponat circa gratificatuꝫ querit vtꝫ illud sit creatũ vel increatũ q·ij·b
U·gr̃a sit in gñe subẽ vel i gñe accñtis q·iij·c
Utrũ gr̃a sit in genere accñtis corruptibilis an incorruptibilis q·iiij·d·
U·gr̃a ꝑmo insit subẽ anie vel potentijs·q·v·e·
U·gr̃a ꝓpet ad aiaꝫ in rõe motoris q·vj·f·

DI· XXVII

Utrũ gr̃a gratũ faciens diuidi hẽat ꝑ dr̃ias diuersas ꝑ essentiam q·j·a
Utrũ gr̃a gratũ faciẽs ⁊ virtus gratuita differãt ꝑ essentiam q·ij·b·
Utrꝫ gr̃a ⁊ glia differãt ꝑ essentiã q·iij·c
Utrũ ꝑgr̃am ꝓtingat mereri ipm gr̃e donuꝫ iã habitum q·j·d·
U·ꝑ gr̃am ꝓtingat mereri gr̃e augmẽtũ·q·ij·e·
Utrũ contingat ꝑ gr̃am mereri ipius gr̃e complementuꝫ· q·iij·f

DI· XXVIII

Utrũ liberũ arbitriũ absq̃ gr̃a gratuꝫ faciente possit a culpa resurgere q·j·a
Utrꝫ liberꝫ arbi·absq̃ gr̃a gratũ faciente possit aduersarium suũ vincere q·ij·b·
Utrꝫ absq̃ gr̃a gratũ faciente li·ar·possit oñia mandata implere q·iij·c
U·li·ar·destitutũ gr̃a gratis data possit ad ꝑ atiã gratũ faciẽtẽ sufficiẽter se disponere· q·j·d·
Utrũ liberꝫ arbitriũ oñi gr̃a destitutũ possit alicui temptationi resistere q·ij·e
Utrũ libe·ar·omni gr̃a destitutum possit in aliquod bonũ i genere q·iij·f·

DI· XXIX

Utrũ absq̃ dono gr̃e homo eẽt deo accept⁹ in statu innocentie q·j·a·
Utrꝫ hõ in statu nature institute posset in opus meritoriũ exire absq̃ dono gr̃e· q·ij·b
Utrꝫ hõ añ lapsum habuerit gr̃am q·j·c
Utrũ hõ simul tempe cõditus fuerit in gratuitis ⁊ naturalibus q·ij·d·
Utrũ homo habuerit tot ⁊tutes añ lapsum q̃t habuit post lapsum q·j·e
Utrꝫ dona gr̃tuita eq̃ magne fuerint efficacie in hoie ad merẽdũ añ lapsũ sĩt ꝑ⁹ lapsũ·q·ij·f·

DI· XXX

U·corruptio quã videm⁹ i hũana nã insit ei ex sue cõditiõis ꝑmordio an ex pctõ merito·q·j·a
U·merito ꝑme transgressiõis hũana nã fuerit corrupta penaliter tñ an etiã culpabiliter·q·ij·b
Utrꝫ originale pctñ̃ sit cõcupia q·j·c·
Utrũ originale pctñ̃ sit ignorãtia q·ij·d·
Utrũ aliq̃d trãseat in veritatẽ humane nature pactum generatiue q·j·e·
Utrꝫ aliq̃d trãseat in veritatẽ humane nature mediante opere nutritiue q·ij·f·

DI· XXXI

U·aia sensibilis in homib⁹ sit a generãte· q·j·a
Rõe cui⁹ ptis ꝓio insit aie pctñ̃ originale·q·ij·b
Utrũ maior sit infectio generatiue ꝑ originale q̃ alterius potentie q·iij·e·
Utrũ aia inficiat a carne q·j·d·
Utrꝫ originale ꝓtrahat in aiam ex carne ex aliq̃ appetitu ⁊ volũtate anime q·ij·e·
Utrũ caro ipa inficiat ex ꝑpagatiõe tñ·vel ex ꝑpagatione ⁊ libidine q·iij·f

DI· XXXII

Utrũ baptismus deleat originale q̃tum ad culpã que est in mente q·j·a
Utrũ originale pctñ̃ ꝑ baptismũ deleri habeat q̃tum ad causam que est in carne q·ij·b·
Utrũ cõcupiscẽtia sit in anima vel in carne tanq̃ in subiecto q·j·c
U·a deo sit ꝓcupia tanq̃ a ꝑncipio· q·ij·d·
Utrũ illã maculã quã aiam ꝓtrahit ex carne de⁹ debeat sibi imputare q·j·e·
Utrũ deceat diuinã iusticiam aiam tali carni infundere q·ij·f·

DI· XXXIII

Utrũ pctã pentũ ꝓximoꝫ filijs imputentꝫ ⁊ ad eos transmittantur q·j·a·
Utrũ ꝑm⁹ parẽs ꝑ posteris suis satisfacere potuerit sic potuit eos ex culpa suaviare q·ij·b
Utrũ originale in oib⁹ repiat eq̃liter q·j·c·
Utrũ sit ponere vnũ originale vel plura·q·ij·d
Utrũ puuli decedentes in solo originali puniãtur pena ignis materialis q·j·e
Utrũ puuli decedentes in solo originali puniãtur aliquo dolore interiori q·ij·f·

DI· XXXIIII

Utrũ malũ sit a bono vt ab origine q·j·a·
Utrũ malũ sit a bona cã vtpote a voluntate vt efficiente vel deficiente q·ij·b·
U·malũ sit a bono fm itẽtionẽ vel ꝑter q·iij·c·
U·aliq̃ malũ sit ab oñi bono seq̃stratũ q·j·d

Utrū malum sīue malicia sit in bono sibi opposito q·ij·e
Utrū malū sit in bono tanq̄ aliq̄s habit⁹ an sit pura priuatio q·iij·f·

DI· XXXV

U·pctū aliq̄ bonū bēat corrumpe· q·j·a
Utrū peccatū sit ipa corruptio passio essentialiter loquendo q·ij·b·
Utr̄ pctū ex hoc q̄ corrumpit bonū cōtrariet bono increato q·iij·c
U·p q̄libz malū bēant ista tria·s·mod⁹·spēs et ordo corrūpi simul ⁊ inseparabiliter q·j·d·
Utr̄ hec tria p quodlibet pctū corrumpantur equaliter q·ij·e·
U·p malū ptingat hec tria corrūpi totalr·q·iij·f

DI· XXXVI

Utrū peccatū sit pena peccati· q·j·a.
U·passiones aie sint pene tū·an pene sīt ⁊ pctā· (q·ij·b
U·ptingat in aliquo ponere culpā sine pena subsequente q·j·c·
U·pena possit eē in aliquo sine culpa pcedente q·j·e
Utrū aliqua pena sit a deo (q·ij·d
Utrū omnis pena et a deo q·ij·f

DI· XXXVII

U·oīs actio fm q̄ actio sit a deo q·j·a
U·oīs rei cōseruatio sit a deo q·ij·b·
Utrū oīs cōpositio sit a deo q·iij·c·
U·actio iniusta fm q̄ hmōi sit a deo q·j·d·
U·opatio fortuita fm q̄ fortuita sit a dō q·ij·e·
U·enūciatio falsa fm q̄ hmōi sit a deo q·iij·f

DI· XXXVIII

Utrum voluntas sit bona ⁊ cōmendabilis rōe boni finis q·j·a
Quis sit ille finis ex cui⁹ bonitate volūtas ē bona: ⁊ ad quē debēt referri nre volūtates ad hoc q̄ sint recte q·ij·b
Utrū bone volūtatis sit vn⁹ solus finis an possint esse plures q·iij·c
U·male volūtates habeāt vnicū finē· q·iiij·d·
U·itēratio sit in his solis q̄ tricipāt rōem q·j·e
U·intentio in tricipātib⁹ rōnem dicat aliquid ex pte intellectus vel ex pte affectus q·ij·f

DI· XXXIX

Utrū cōsciētia teneat se ex pte intellectus: an ex pte affectus q·j·a·
U·pscia sit habit⁹ inat⁹ aut acq̄situs q·ij·b
U·teneamur ad oīa illud q̄ pscientia dictat necessarium eē ad salutem q·iij·c
U·synderisis sit i gñe cognitōis l' affectōis·q·j·d
Utr̄ synderisis possit p pctū extingui· q·ij·e·
U·synderisis possit deprauari p pctū q·iij·f·

DI· XL

Utrū qualitas operū semp respōdeat qualitati intentionis q·j·a
U·quantū quis intēdat tū faciat· vt sicut op⁹ ab intentiōe recipit aliquo mō qualitatez; ita etiā recipiat q̄titatem· q·ij·b
Utrū intentio absq̄ bonis opibus sufficiat ad vitā eternam q·iij·c
U·opa exteriora aliq̄d addāt supra bonā intētionē rōne sue excellētie ⁊ dignitatis: sicut sūt opera priuilegiata q·j·d
Utrū bona opa addāt supra bonā intentionez quantum ad quantitatem dati q·ij·e
Utrū bonitas operū addat ad bone intentionis meritū q̄tum ad numerositatem q·iij·f

DI· XLI

U·actio deliberatiua cū diuidat p bonū ⁊ malū· vtrū diuidat tanq̄ p dīas oppositas q·j·a
U·diuisio actiōis deliberatiue p bonū ⁊ malum sit p dīas ēntiales aut accītales q·ij·b
U·diuisio actionis deliberatiue p bona ⁊ mala sit p dīas imediatas: an sit ponere p dīaz tertiā: videlicet acrōem indifferentem q·iij·c·
U·oīe pctū actuale sit voluntariū q·j·d
Utrū oīe pctū sit circa voluntatem sicut circa subiectū ꝓprium q·ij·e·
Utrū sicut peccare sic etiā puniri sit volūtatis ꝓprium q·iij·f·

DI· XLII

Utrū peccatū volūtatis ⁊ operis sint duo peccata vel vnum· q·j·a·
U·pctū opis addat supra pctū volūtat⁹ q·ij·b
U·peccatum veniale ⁊ mortale ꝓueniāt i auer· (sione· q·j·c·
U·veniale ꝓueniat cum mortali in reatu pene eterne q·ij·d
U·pctū diuidi habeat p dīas materiales tantū an etiam p formales q·j·e
Utrū pctū habeat diuidi p auersionē ⁊ cōuersionē tāq̄ p diuersas pcrōrū dīas siue p diuersa peccata q·ij·f

DI· XLIII

Utrū pctū in spūm sctū dicat gen⁹ pcti distinctū ab alijs generib⁹ peccatorū q·j·a
Utrū pctū in spūm sctū semper habeat aliq̄ peccatū preambulum q·ij·b·
Utrū illud peccati genus sit grauissimū q·j·c·
De huius peccati irremissibilitate q·ij·d
De speciebus huius peccati quantū ad numerū ⁊ sufficientiam q·j·e·
De speciebus hui⁹ peccati quantū ad vnuscuiusq̄ ꝓpriam rationē q·ij·f·

DI· XLIIII

U·potētia peccādi sit in nobis a deo q·j·a
U·potētia peccādi fm q̄ hmōi sit mala·q·ij·b·
Utrū potestas dominandi sit a deo q·j·c·
U·ptās p̄sidendi sit in hoie fm institutionē nature vel fm punitionē culpe q·ij·d·
U·christiani teneant subesse tyrānis siue potestati seculari in aliquib⁹ q·j·e
U·religiosi teneant̄ p̄latis obedire in oīb⁹ que non sunt contra deum· q·ij·f·

Rubrice. s. bonauẽ

ture in secundũ lib⁹ sententiar⁹.

DI. I

Ostendit autoritate sacre scꝑture vnũ esse rer⁹ principiũ nõ plura vt quidam putauerunt. a
Platonis error. b.
Explanat autoritatem ostendens quid sit creare ⁊ quid facere. c.
Aristotilis error. d
Cõcludit errorũ ꝓdictor⁹ euacuationẽ. e.
Concludit fidei confirmationẽ. f.
Ex compatõne rerum ad finem ostendit rer⁹ distinctionem. g.
Scõm distinctionẽ ꝓdictam assignat diuersam compationẽ ad finem. ⁊ determiat finem intellectualis substantie. h.
Determiat finẽ substantie pure corpalis. i.
Determinat finẽ compositi ex vtroq; scz ex intellectuali ⁊ corpali substantia in q̃tum ẽ talis. id est quare anima sit vnita corpori. k
Soluit dubitationem ad idẽ. l.
Epilogat determinata faciens viam ad sequẽtia determinanda. m

DI. II

Detetminat qñ angeli creati fuerunt. ꝓmittẽs ꝓbemiũ in quo aperit suã intentionẽ. a.
Mouet ex autoritatib⁹ dubium de initio. duratione. ⁊ mensura angelice creature. b.
Determinat veritatẽ et ꝓfirmat. c.
Superi⁹ ꝓbatã vitatẽ ꝓcludit q; simul cũ tpe et cũ mundo cepit corpalis ⁊ spũalis creatura et autoritatẽ in oꝓsitũ determiat. d.
Determinat vbi angeli mox creati fuerũt. i empyreo scz. qõ statim factũ repletũ ẽ angelis. e.
Reperit qñ angeli creati fuerunt. f
Remouet dubitatõz quõ dicat lucifer ꝑm Isa. Ascẽdã i celũ ꝛerosũs altissimo cũ cẽt i celo. g

DI. III

De quatuor naturalib⁹ attributis angelis i ipo cõditionis fue initio. a.
Quõ recipiũt magis ⁊ minus in attributis. b.
Ostendit quõ in aliqb⁹ alijs eq̃litatẽ habuerũt. c.
Agit de naturali bonitate angelor⁹ ponẽs falsã opinionẽ cum ꝓfirmatione sua. d.
Ponit opinionẽ verã cũ sua ꝓfirmatione eorũ: qui dicũt oñes angelos creatos eẽ bonos. et aliquã morulã fuisse inter creationẽ ⁊ lapsũ. e
Opinionẽ falsam reꝓbat rões ⁊ autoritates eius exꝓlanando. f.
De nãli cognitõe angelor⁹ añ casũ i ꝓfirmatõz. g
De naturali dilectiõe angelor⁹ ante casum ad deum ⁊ ad seinuicem. h.

DI. IIII

Prosequit̃ questionẽ de beatitudine q̃tũ ad illos q̃ ceciderũt. ostẽdẽs q; nũq; beati fuerũt. a.
Prosequit̃ q̃stionẽ q̃tũ ad illos q̃ pstiterũt ostẽdens q; possunt aliquomõ dici beati. b.
Resumit q̃ supra de vtrisq; determiauit. c.
Prosequit̃ questionẽ de pfectione angelor⁹. an scz creati sint pfecti an impfecti inuens q; p distinctionẽ est respondendũ. d.
Subiũgit distinctiõez q; trib⁹ modis dr pfectũ. ꝼm tꝑus. ꝼm naturã. ⁊ vniuersaliter pfectũ. e.
Resumit ꝓdeterminata breuiter ostendẽs qualis facta fuerit angelica natura. f.

DI. V

Ostendit q̃d sit aũri a deo ⁊ q̃d sit ꝙuerti ad deũ. a.
A quo sit auersio ⁊ ꝙuersio. ⁊ tangit breuiter q; a libero arbitrio docens quid sit. b.
Determinat vtrũ bonis angelis gr̃a collata fit ad hoc vt efficaciter cõuerterent. c.
Determinat vtrũ malis sit sua auersio imputãda cũ gr̃am non habuerint. d
Determinat vtrũ cõuersione boni angeli meruerunt confirmationẽ. e.

DI. VI

Deteriat q̃ ⁊ quales angeli ceciderũt. a
Deteriat vbi ⁊ inquẽ locũ ceciderũt. b
Detoriat q̃liter ibi hbit ordinẽ ꝓlationũ. c
Mouet questionẽ de vnitate loci q̃tũ ad angelos miores. an scz oẽs demões miores sint in hoc aere caliginoso an aliqui sint i inferno. d.
Mouet questionẽ q̃rum ad luciferũ an sit ligatus in inferno ⁊c. e.
Ostendit occasionaliter modũ ꝓligendi int̃ nos ⁊ aduersariũ q; demones semel victi a sanctis nõ accedunt amplius ad illos. f.

DI. VII

Ostendit q; aliq; ãgeli p⁹ ꝙuersionẽ ⁊ auersionẽ sũt p gr̃am ꝓfirmati. ⁊ aliq; p maliciam obstinati. a
Querit de vtrisq; an libe⁹ ar. habeant. ⁊ oꝓsnit ad hoc in ptem negatiuã. b.
Determiat q̃stionẽ supra motã q; hbit li. ar. nec tamen ad vtrũq; flecti possunt. c.
Explanat auctem Hiero. supra adductam. d.
Agit de demonũ statu post obstinationẽ q̃tum ad cognitionẽ scz q; viuacem seusum non pdiderunt ⁊ quibus modis sciant. e
Agit de potentia demonũ respectu creatur⁹ gñaliter q̃d possint. f.
De ptate dmonũ r̃spectu creat⁹ q̃liter possit. g.
De potestate demonũ quantũ eis respectu creaturarum ꝓmittat. h

DI. VIII

Determinat modum q; quem angeli habẽt corꝑa sibi coniuncta. a
Determiat actũ ad quẽ ãgeli assumũt corꝑa. b.
Mouet q̃stionẽ quõ de⁹ hoibus in corꝑa libus imaginibus apparuit. c
Determiat motã questionẽ q; deus in specie q̃ est deus nunq̃ mor⁹ alib⁹ apparuit cetera reli-

quens dubia·d·
Querit vtrū demones intrent corpa hominū
sitūaliter·an illabant mentib⁹ hoim·e·
Determinatio autoritate euangelica·f
Explanat autoritate gennadij·g·
Explanat autoritate Bede·h·

DI· IX

De angelicoꝝ ordinū distinctiōe ꝯtuz ad ꝓpriam ꝓditionē scz qui t quot sint·a·
Quid appelletur ordo·qualiter angelorū ordines nominent·et que sit ratio nominis cuiuslꝯ ordinis·b·
Determinat qō sit huius ordinatiōis ꝓncipiuz vtrū scz ordines ab initio creationis ita distincti fuerint·c
Determinat hui⁹ ordinatōis modū: vtz scz oēs angeli eiusdē ordinis sint equales·d
De repatiōe ordinum angelicoꝝ quantum ad gradum quō scz dicat scriptura decimū ordinem ex hominibus cōpleri· cū non sint nisi nouem ordines·e
De repatione ordinū angelicoꝝ ꝯtū ad numerū qꝫ scz hoies assumunt iuxta numerū stantium non lapsorum·f

DI· X

Ponit diuersas opiniōes cū suis ꝓfirmationibus de ḃ an oīes spūs celestes mittant·a·
Obiectio contra illos·b·
Mouet dubitationes t determinat si oīes mittunt cur vn⁹ tīn ordo noīe angeloꝝ censet·c·
Michael·gabriel: raphael·de supiori ordie putant fuisse a quibusdā·t sunt nomia spirituū et non ordinum·d
Quō determinēt ꝓdictas auctes q̄ vident aduersari q̄ dicūt oēs angelos mitti·e
Ex duabus opinionib⁹ ꝓdictis tertiā quasi mediam formar·f

DI· XI

Ostēdit qꝫ boni angeli deputant ad custodiā·et mali ad exercitiū hominū·a
Querit t determinat vtrū singulis homīb⁹ singuli angeli·an pluriū⁹ deputat⁹ sit vn⁹ ad custodiā vel exercitium·b·
Querit t rīdet ꝼm ꝓmā opinionē vtz angeli ꝓficiant in merito vel ꝓmio vsqꝫ ad iudiciū·c·
Rīdet ꝼm opinionē scōam que dicat angelos i q̄busdā ꝓmissoꝝ non ꝓfecisse·d·

DI· XII

Dicta dicendis continuat·a·
Diuersas opiniones circa ꝓductionē materie corpalium explicat·b
Alterā ex illis opinionib⁹ elegit t explanat quō p interualla tpis res corpales cōdite sunt·c
Quoddā dubiū determinat scz q̄ sensu tenebre dicant nō ee aliq̄d·t quō dicant ee aliquid·d·
Determinat qualiter materia corpaliū ꝼm opinionem pl⁹ electam fuerit informis t confusa·e
Determinat vbi illa materia fuerit locata·f
Anticipando determinat quibus diebus vel in quot ista materia siue mundi facies in ipo primordio fuerit distincta·g·
Confirmat quattuor esse modos diuine operationis autoritate alcuini·h·

DI· XIII

Determinat quando lux facta fuerit. quia ante omnia alia·a·
Qualis facta fuerit lux illa·corpal an spūalis·b
Vbi lux illa facta t vbi posita fuerit·c
De effectu lucis siue de die quem faciebat ꝯtū ad spacium·d·
De die ꝯtū ad distinguendi modū·scz de naturali ordine cōputatiōis dierū·t de illo q̄ p mysterio introductus est·e
De die ꝯtum ad cōplementū·scz cur sol factus est si lux illa sufficiebat·f·
Quō accipiendū sit illud verbū qō de⁹ dixit·fiat·an sono vocis id deus dixerit an aliter·g
Quō accipiendū sit qō dicit pater operari in filio vel p filiū: vel in spūsancto·h
Remouet opinionē hereticam insinuans aliaz esse expositionē verbi ꝓdicti·i·

DI· XIIII

Determinat celoꝝ naturā ꝼm veritatē·a·
Determinat celorum naturam ꝼm quorundaz opinionē qui putant celum illud esse ignee nature quibus consentit Aug·b·
Tangit questionē de figura celi·c·
Querit de motu celi·d
Remouet dubitationē quare tacuit scriptura in opere scōe diei qō in aliis dixit·e·
Agit de distinctione celoꝝ determinās veritatē qū aque ꝯgregate sunt in vnū locū·f·
Soluit dubitationē vbi ꝯgregate sunt aque·g·
Agit de ꝓductiōe luminariū compans ea opibus alioꝝ dierum·h·
Determinat quare luminaria celi facta sunt·i·

DI· XV

Determinat de ꝓductione aialiū ex aquis·a·
Determinat veritatē ō ꝓductiōe aialiū ex terra·b
Querit vtrū post peccatū venenosa aialia noxia facta fuerint·an ꝓpter peccatū nocere ceperint prius facta innoxia·c
Querit vtrū minuta aialia tūc creata fuerit·d·
Determinat de operū diuinoꝝ plūmatiōe estēdens qualiter in ꝓductiōe homis facta ē t cōsūmata distinctio rerum·e
Explicat diuersas sentēcias catholicoꝝ tractatoꝝ de eadem rerū distinctione·f
Explicat veritatē de septime diei requie·g·
Questionē mouet t determinat qualiter accipi-

endū sit q̄ ꝺ: de⁹ cōplesse opus suuz septio die
cū tūc req̄euerit ab oīi ope suo.b

DI. XVI

Continuat dicta dicendis·a
Inducit autoritatē sacre scripture in qua ostendit q̄
quē modū hō ꝓductus comparet ad suū effectiuū p̄ncipium·b
Subdit ꝓdicte autoritatis explanationē q̄ imago t ſſilitudo accipit̄ ꝑ a diuersis diuſsimode·c·
Ponit explanationem inducte autoritatis ſm
alioz opinionem·d·
Ponit explanatōem inducte autoritat ſm suā
opinionem·e
Ex veritate determiata ꝓcludit cōclusionē correlariam q̄ hō dicit imago t ad imaginē· filius
vero imago non ad imaginē·f

DI. XVII

Determiat veritatē de ꝓductiōe aīe in se· vtz
de aliquo facta sit an nō: t q̄n facta sit· t quam
gr̄am habuerit in creatione·a
Remouet quoꝝundā hereticoz errorē q̄ putauerūt aiam eē de ſuba dei·b
Determiat de ꝓductione anie in relatione ad
corp⁹: vtz de⁹ creauerit aiam in corpe vel extra corpus·c
Querit vtz de⁹ fecerit hoiem i etate pfecta·d·
De hois formati locatiōe in se· q̄ extra paradisuz
creat⁹· in paradisū posit⁹ ē· t q̄re ita factū sit·e
De loco paradisi q̄tū ad p̄cta q̄ sunt ligna paradisi
int q̄ erat lignū vite· t lignū scie boni t mali·f

DI. XVIII

De formatiōe corpis mlieris ex viro in compatione ad causam finalem·a
De formatione corpis mulieris ex viro in compatione ad cām materialem·b
De formatione corpis mulieris ex viro in compatione ad cām efficientē·c·
De formatiōe corpis mulieris ex viro in compatione ad cām formalē·d·
Ponit opinionē quoꝝundā erroneā de ꝓductione anime mulieris·e·
Subiūgit aliā opinionē non min⁹ falsam·f·
Ponit veritatem catholicā·g
Falsitatē impugnat· t ꝓfirmat veritatē autoritate hiero· t Aug·h·

DI. XIX

Determinat veritatē de p̄mo hois statu ante pecatū·ſ·q̄lis fuerit ſm corp⁹ t ſm aiam·a
Explanat veritatē p̄dictam·b·
Mouet determiandā qōnem circa imortalitatē: vtz imortalitas quā habuit ante pctm̄ eēt de
cōditione nature: an ex gr̄e beneficio·c·
Mouet aliā dubitationē q̄ hz oꝛtū ex illa· vtruz
si nō foret p̄ceptū vt de illo ligno comederet t
alijs nō illo vteret: an posset nō mori· Et ōter
minat ſm opiniones diuersas·d·

DI. XX

Determiat de modo ꝓcreatiōis filioz si nō peccassent p̄mi parentes t q̄les nascerent filij·a·
Quare i paradiſo nō coierūt duob⁹ mōis soluit·b
Determiat de tpe trāslatiōis· vtz natis filijs· p
successiōes: an ſſoēs trāsferēdi essent·c·
Determiat q̄les nascerent filij q̄tū ad corpus
vtrū ꝓfectionē stature t vsum mēbroz habentes qualis hō p̄mus fuit ꝓditus·d
Ambigua augusti· vba pōit vbi tm̄ vr inuere: q̄
filij t puuli possint mēbroz vti officijs·e·
Quibusdā nō absurde placuit q̄ filij pui nascerent t ꝓcessuz tpis i statura t in alijs sic nūc
pficerēt: qō nō eēt vicio imputandū·f
Oppositio quoꝝundā volentiū ꝓbare eos posse
viuere sine alimonia·g
Quales nascerēt filij q̄tū ad aiaz· vtz sicut statura corpis ita etiā sensu mētis puuli nascerent
t ꝓcessum tpis ꝓficerent sensu t noticia veritatis an scz moz nati in his essent pfecti·b
Cōtra illoz sniam opponūt q̄dā·i·
De hois trāslatiōe in melioꝛē statū: t de duob⁹
bonis altero hic dato altero p̄misso·k·

DI. XXI

Determiat de tēptatiōe p̄mi hois q̄tū ad motū
Determiat de tēptatione p̄mi hois q̄tū (uū·a
ad instrumentū·b·
Determiat de temptatione hois p̄mi q̄tum ad
pgressum vel temptationis modū·c
Determiat gñales modos tēptandi q̄ duo sunt·d
Cōcludit ꝓpter temptationē p̄ambulā remissibilitatem humani pcti·e

DI. XXII

Determiat veritatē ō genere p̄mi pcti gñaliter·a·
Remouet dubitationē an elatio p̄cesserit i mentes hominis·b
Determinat veritatē de genere pcti viri t mulieris specialiter·c
Remouet dubitationē q̄ fuit elatio viri an crediderit t voluerit qō mulier·d·
Determiat vitatē q̄s eoz peccauerit magis gñaliter·e
Remouet dubitationē oꝛtā ex vbis Aug· q̄bus
p̄dicte sniē aduersari videt·f
Inq̄rit vtz pctm̄ illud ex ignoratia ꝓcesserit· et
an p eā habeat excutari·g·
Querit vſi ꝓcesserit p̄mi pcti malicia cuz natura hois esset incoꝛrupta·h·
Inq̄rit an voluntas p̄cesserit illud pctm̄·i·

DI. XXIII

Determiat quare de⁹ p̄miserit hoiem temptari sciens eū esse casurum·a
Determiat q̄lē hō cognitionē habuit· vtz p̄ disciplinā t studiū· an p diuinū donū·b
Determiat q̄lem cognitionē habuit hō ante lap-

sum de rebus creatis·f·
Determiat qlē cognitiōē habuit de deo·d
Determiat qlē cognitionē habuit de seipō·e·

DI· XXIIII

Determiat veritatē ad qd datū fuerit illud adiutoriū scz li·ar·homi p qō stare potuit·a·
Remouet dubitationē qlis fuerat illa rectitudo ⁊ bonitas volūtatis in qua creat⁹ est·b·
Explicit qō fuit illud adiutoriū nominādo scīz arbitrij libertatem·c
Explicat qō fuit illō adiutoriū diffiniendo·d
Assignat dīam sensualitatis ad rōem·e·
Ostendit viā p quam cognosci possit ⁊ discerni illa differentia·f·
Determiat qliter pcūs in viri⁹ aīe habeat progressuz ad plūmationē: ostendēs q talis est ordo peccādi vel cadendi in nobis qualis fuit in pmis hoībus·f·q in nobis est vir ⁊ mulier ⁊ serpens·g·
Determinat qualiter in nobis fieri hēat ꝓgressus culpe·h
Reperit pdeterminata ad maiorē explanatōz·i·
Ponit qndā similitudinē ostendēs q mulier sine viro dānari nō pōt·i· mortale nō ē qō in sola delectatione tenet cogitatiōis·k
Breuiter epilogat ⁊ rōez sue digressiōis assignt quare scz hec de anīe ptibus dixit·l·
Multiplicitatē hui⁹ nois sensualitas ad maiorem euidentiā manifestat·m·

DI· XXV

Determiat quid sit liberū arbitriū·a·
Ex diffinitōe liberi ar· elicit q libe·ar· nec est p̄sentiū nec ꝑteritoꝝ nec futuroꝝ ⁊ hoꝝ nō ē quorū liber·sed futuroꝝ ptingentiū·b
Mouet dubitationez q̄ qs posset sollicitari· an suprapposita descriptio liberi arbitrij ꝓueniret deo vel his q glorificati sunt·c·
Determiat motā dubitationē oīdēs qliter de⁹ angeli ⁊ q iā bti sunt hūt liberū arbitriū·d·
Determinat gradus libertatis arbitrij in hoīe fm diuersos status seu tempa·e·
Assignat quatuor status hoīs in quibus libertas arbitrij habet augeri ⁊ minui·f·
Determiat p qd minui hz arbitrij libertas·g
Agit de libertate arbitrij a coactiōe·h
Agit de libertate a peccato seu culpa·i·
Qui hūt hāc libertatē scz a pcō ⁊ p qd·k·
Questio de libertate ad malū·an sit ipa libertas liberi arbitrij·l·
Questio alia de libertate ad bonū·an ipa sit lībtas arbitrij an non·m·
Certa determiatio vtriusq qstionis q̄ dr libtas ad bonū ⁊ ad malū ē libertas arbitrij·n
Agit de libertate a miseria·o
Breuiter epilogat osidens quo genere libertatis li·ar·intelligi dēat minui p pcūm·p
De libertate q̄ sit ex gra ⁊ q̄ ex natura·q·

DI· XXVI

Determiat qd sit illō adiutoriū li·ar·supadditū ꝗtum ad actū siue effectū·a
Determiat qd sit illud adiutoriū li·ar·supadditum ꝗtum ad subiectū·b
Q bona volūtas comittatur gram·c
Determiat qd sit illud adiutoriū li·ar·supadditū ꝗtum ad donū gratuitum·d·
Determiat veritatē de eodē adiutorio quātuz ad voluntatē siue ꝗtū ad libe·ar·ordinat·ostē deus q voluntas bona q̄ ꝓcenitur gra quedā dei dona ꝓcenit·e
Remouet dubitatōem ortam ex eo qō dr fidez eē ex volūtate·f·
Quedam adhuc addit q̄ grauiorem faciūt q̄stionē·scz q cogitatio boni ꝓcedit fidem·g
De illa cogitatiōe boni q̄ ꝓcedit fidē plenius disseritur·h·
Subiungit veritatis recapitulationē·i

DI· XXVII

Compat gram ꝓcienti ad subsequēti fm idētitatē ⁊ diuīsitatē· inqrēs vtq vna eademq sit gra q̄ dicit operans ⁊ coopans·a
Compat gram ad xturē ⁊ ad merēdi efficaciaz· inqrens qd sit ipa gra ·⁊ quō merit augeri·et de trib⁹ generib⁹ bonoꝝ·b·
In quib⁹ bonis sit liberū arbitriū·c
Determiat qōnez q̄ qrit de cōpatiōe gre ad xtutē soluēs fm opinionē cōmuniorem·d
De fide vtrū dic q nō ē ex hoīe ꝑ ex deo tantū·e
De gra q̄ librat voluntatē. q̄ si xtus est·nō ē ex libero arbitrio·⁊ sic nō ē mer⁹ mentis·f
Determiat qōnem qua querit de compatione gratie ⁊ virtutis ad meritū·g
Q bona volūtas gre ꝓncipaliter ē·⁊ etiā gra ē fic ⁊ omne merituz·h
Ex q̄ rōe dr fides mereri iustificatōez ⁊ alia·i
De muneri⁹ virtutū·⁊ de gra q̄ non est sed facit meritum·k
Epilogus·l·

DI· XXVIII

Ponit impbationē hereſis pelagiane q̄ circa ptātem libe·ar·errabat·a
Rūdet ad pelagianoꝝ argumētationē q̄ dicūt nullū eē culpandū si nō vitat vel facit illē qō ē sibi impossibile·ex q̄ sūmunt due rōes quas magister duob⁹ impbat responsis·b·
Rūdet ad illō qō pelagi⁹ dicebat·q nihil ē rā in nra ptāte q̄ volūtas·ac si diceret bonū vl malū operari in nra volūtate ē sine gra dei·c·
Rūdet ad illud qō pelagi⁹ dicebat·q credimus in fm ē·q aūt bonū opamur illi⁹ ē·qō traxit ex duob⁹ locis ab aug·qō mgr duo ponit rūsa·d

Subiūgit catholice veritatis exp̄ssionem·e·

DI· XXIX

Jnq̄rit vtrū libex arbitriū hois añ lapsū egue-
rit gf̄a opante vel coopante·a
Utrū hō añ lapsū gf̄az t v̄rutes habuerit·b
Determiat cuiusmodi pena hō fuit p̄unit⁹ pro
pter pctm̄ scz pena electiōis de p̄adiso·c·
Quō intelligēdū sit illud ne sumat de ligno vi-
te et comedat t viuat in eternū·d
De flameo gladio añ p̄adisum posito·e·
Determinat dubiū ortū ex p̄dictis: an scz hō añ
peccatū comederit de ligno vite·f·
Quare nō sunt facti imortales si comederunt
de ligno vite·g

DI· XXX

Ponit ptē phemialē oñdens q̄ p̄adam pecca-
tū t pena trāsijt in posteros·a·
Determiat p̄positū p̄ncipale: oñdēs vtx illud
pctm̄ fuerit originale vel actuale·b·
Quō pctm̄ intrasse in mundū dicūt·c
Jbic aperit illud eē pctm̄ originale qō transit in
posteros·d·
Supposito q̄ pctm̄ p̄moxpentū sit originale: in
quirit vtrū sit pena vel culpa·e·
Q̄ originale pctm̄ est culpa auctib⁹ p̄bat·f
Jnquirit vtrū pctm̄ originale sit cōcupiscentia
vl̄ alia culpa·g
Quid nomine cōcupiscentie intelligāt que di-
cit fomes peccati·h·
Q̄ p̄adā originale pctm̄ in oīes intrauit: id ē
concupiscentia·i·
Qō sit illō pctm̄ in quo oēs peccauerūt scz origi
nale qō ex inobedictia p̄cessit·k
Ex quo sensu dictū ē p inobedientiā vni⁹ multi
sunt cōstituti pctōres·l·
Q̄ pctm̄ originale in adā fuit t i nob est·m
Obiectio quorundā p̄tra id qō supza dictum ē·
oīes in adā fuisse homines·n·
Quō omēs dicunt in adā fuisse qñ peccauit fm
rationē seminalē: t quō ex deo descenderit scz
lege p̄paginationis·o·
Q̄ nihil extrinsecū p̄uertit in hūanā substanti-
am que est ex adam·p

DI· XXXI

Ponit falsam opinionē circa traductionē pcti
originalis q̄ a p̄e transeat in filios nō solū fm
carnem sed etiam fm animā·a
Ponit false opinionis ip̄robationē ostēdens q̄
originale ñ hz traduci p traductionē anie·b
Ostendit veritatem q̄ originale traducit me-
diante carne·c·
Remouet dubitatōem quā querit an originā-
lis pcti causa sit culpa an pena·d
Quare dicat originale hic ōz cū epilogo·e
Obiectio quorundā nitentiū p̄bare pctm̄ non
traduci ex lege coitus·f

DI· XXXII

Quō originale peccatū deleat in baptismo ex
parte anime·a·
Quomō originale peccatum curet in baptismo
ex parte carnis·b
De pena cōcupiscentie q̄ remanet in carne t in
alia ex q̄ autore sit deo scz vel alio·c·
Utrū de⁹ ex iusticia debeat culpā originalē aie
imputare cū nō possit vitare·d·
Quare de⁹ vult aiam corpi maculato p̄iūgere
sciens eā inde maculari t ideo dānari·e·
Qualis creat anima a suo creatore·f·

DI· XXXIII

Mouet q̄stionē an pctā oim p̄cedētiū patx par
uuli originaliter trahāt vt pctm̄ ade·a
Motā qōnez determiat fm aliox opinionē·b·
Ponit modū p quē Aug·illā qōnē dissoluit·vbi
apparet q̄ eā p̄tractat ambigue·c·
Oñdit q̄ pctm̄ originale nec ītēdat nec mltipli
cet p̄p̄ pctā p̄riox pentū q̄tū ad penā·d
Determiat de q̄uitate actualis peccati ade·e·
Determiat ō remissiōe actualis pcti ade·f·
Mouet dubitationē ortā ex apparenti p̄trarie-
tate in Exodo t Ezechiele·g
Determiat illā apparentē p̄trarietatē exponen-
do auctes q̄tū ad intellectū ifalem·h
Exponit autoritates p̄dictas q̄tū ad sensū my-
sticum vel moralem·i

DI· XXXIIII

Aperit suā intentionē in generali q̄ de peccato
actuali animaduertenda sunt·a
Oñdit q̄ pctm̄ vl malū ortū hz a causa bona·b·
Oñdit q̄ pctm̄ seu malū ē a volūtate libera·c
Ostendit q̄ pctm̄ seu malū ē a bono cōfirmans
auctoritate Augustini·d·
Elicit correlariū q̄ regula dyaleticox de cōtra
rijs fallit in his scz bono t malo·e·
Remouet dubiū ortū ex verbis p̄pheticis qb⁹
dicit ve his qui dicūt bonū malū·f·

DI· XXXV

Ponit pcti notificatiōes quid sit pctm̄·a·
Narrat diuersorū opiniōes de pctō·b
Vera sn̄a de peccato p̄ponitur·c·
Auctibus sanctox p̄firmat voluntates t actus
omnes esse bona inq̄tū sunt·d
Oritur p̄imū dubiū ex hac positione q̄ omnia
que sunt bona sunt·e
Oritur scōm dubiū ex hac positione q̄ peccatū
est corruptio boni·f
Oritur tertiū dubiū ex hac p̄positione q̄ corrup-
tio boni est pena·g·

DI XXXVI

Adducit autoritates quib⁹ oñdit q̄ vnū pecca
tum sit alterius peccati pena·a·

Mouet qõnes vtr pctũ fm idẽ sit culpa et pena·an fm diuĩa: t determiat fm alior opionẽ·b·
Magis explanat opinionẽ alienã q nõ omne peccatũ est pena peccati·c
Determinat qstionẽ ppositã fm ppriã opinionẽ pfirmãs eã auctoritate sctorũ·d
Determiat qdã dubiũ i auctib9 pdict9 positũ·e·
Epilogũ facit ad alia trãsiturus·f·

DI· XXXVII

Explicat alior opinionẽ q dicũt malos act9 nullomodo esse a deo: nec esse bonos: siue i eo q sunt siue alio modo·a
Ponit opiniõis pdicte defensionẽ qliter scz determinãt vba August· pmissa quibus ait· Dẽ qđ est: inqt: tum est: bonum est·b·
Expdictis elicit qndã cõclusionẽ scz q fm illos res alique sunt que a deo non sunt quibus homines mali sunt·c·
Opponit ptra aduersam opinionez ex illo vbo deus autor malorũ non est·d
Ponit cõmonitõem vt eruciat·e
Remouet dubiũ q de pctõ nõ de pena intelligit cũ dicit de9 nõ autor mali·f

DI· XXXVIII

Determiat q ex pte finis veit fctitudo volũtatis·a
Determiat qs sit ille finis ondẽs q de9 ẽ finis ois bone actiõis qr charitas ẽ: nec tm spũsctũs: g etiã xps t pf: nec hi sunt tres fines g vnus·b
Determinat de vnitate finis respectu bonaruz voluntatum·c
Mouet t determinat dubiũ de duob9 finib9 cõstituendis·d·
Querit differentiã voluntatis t intentiõis t finis fm rationem·e·
Querit differentiã voluntatis t intentiõis t finis fm rem·f·

DI· XXXIX

Mouet qstionẽ q cũ volũtas sit de his que homo nãliter hz: quare pctm fore dicat: cũ nullũ aliud naturale peccatũ sit·a
Opponit ptra determiationẽ pdictã vt clarius agat de volũtate: inqrẽs qre act9 volũtatis sit pctm: si act9 aliar potẽtiar nõ sunt pcã·b
Mouet dubiũ quõ hõ qui seru9 est peccati. naturaliter vult bonũ·c
Soluit dubiũ fm varias opiniones·d

DI· XL

Ostendit q actus pensari habeant boni vl mali ex intentione vel fine·a
Inqrit vtr generaliter hoc sit verũ q bonitas operũ causet ex bonitate intentionis recitãs multor opiniones·b
Cõfirmat alterã illaruz opinionum autoritate Aug·q iudicat opa ex intentione t causa pter ea que p se sunt peccata·c
Redit ad pfirmandum reliqua·d

DI· XLI

Mouet qõem t determiat fm qrũdã opionẽ: an ois intẽtio vel actio eor q carẽt fide sit mala·a
Obicit ptra determiationẽ porem adũgẽs illi qstioni quandã respostonẽ·b
Ponit aliã determiationẽ quibus modis actio eorũ bona est: q fidem non habent·c
Querit vtrũ omne pctm exterius sit voluntarium seu a voluntate·d·
Querit vtrũ oẽ pctm sit in volũtate·e·
Quõ intelligat illud nõ nisi volũtate peccat·f
Cõcludit de peccato interiori t exteriori q sint voluntaria·g·

DI· XLII

Inqrit dria inter pctã opis t volũtatis: et determinat fm duplicẽ opinionẽ·a
Ponit t respõdet obiectiõib9 q impugnare vident opinionẽ magis pbabilẽ·b
Querit qliter reat9 possit manere pctõ abeunte·t inde accipit dria originalis t actualis pcti qr actuale trãsit actu t remanet reatu: originale eo nuerso·c
Ostidit q reat9 multipliciter accipit in scptura: ex q accipit dria mortalis pcti t venialis·d·
Tãgit qndz psuetos modos diuidẽdi pctã·e
Remouet dubitationẽ que ortum hz ex vna illarum diuisionum·f·
Quõ qõ libet horz scz supbia t cupiditas dicat radix omniũ malor·g·

DI· XLIII

Determiat de pctõ i spũsanctũ qõ hr etiã pctm ad mortẽ cõpando illud ad alia pctõrũ gña·a
Determiat qđ sit pctm in spũsctm fm assignationẽ p differentias eius magis notas q sunt obstinatio t desperatio·b
Soluit dubiũ vtrũ oẽis obstinatio sit peccatuz in spũsanctum·c·
Ponit assignationẽ peccati in spũsctm p differentias eius minus notas·d·f·
Ponit illi9 assignatiõis explanationẽ·d·ij
Subiũgit diffinitiuã t cõem assignationẽ peccati in spũsctm fm Ambro·e·
Remouet dubiũ de vborz illoz distinctiõe·f·

DI· XLIIII

Querit vtr sit potẽtia peccandi·t determiat q nõ est a deo fm quorũdã opinionẽ·a
Ostendit pluribus autoritatib9 potentiã peccandi esse a deo·b
Determinat dubiũ, vtrũ aliquãdo resistenduz sit potestati·c
Cõtinuatio q ex scõo libro ad tertiũ transit·d·

G.B. HOFBIBLIOTHEK KARLSRUHE

B. IX. 6.

colit fidelibus adesto mihi omnibus
Ere mediatrix tempestatum deus solatium pacis re

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Copyright 4/1999 Yxymaster GmbH www.yxymaster.com
ViperfarbSelector Standard - Euroskala Offset

BXA 6

Baden-Württemberg